

Index Decisionum.

(R-13828)
R. 2 185

Bononien. deuolutionis 7 Nouembr. 1605. 1181	Burgen præsentaturæ 6 Februarij 1604. 1077
Bononien. redditionis computorum 6. Iunij 1605. 1060	Burgen. Capellæ 27. Iunij 1607. 1315
in eadem 17. Februarij 1606. 1002	Burgen. fructuum anni cum dimidio 17. Februarij 1606. 1203
in eadem 21. Iunij 1607. 1310	in eadem 7. Februarij 1607. 1276
in eadem 14. Martij 1608. 1351	in eadem 11. Maij 1607. 1295
in eadem 27. Iunij 1608. 1378	in eadem 28. Nouembr 1608. 1390
in eadem 4. Iulij 1608. 1384	in eadem 2. Februarij 1610. 1479
in eadem 12. Iunij 1609. 1448	in eadem 29. Nouembris 1610. 1546
in eadem 29. Martij 1610. 1497	in eadem 17. Iunij 1611. 1590
in eadem 14. Iunij 1610. 1519	in eadem 11. Iulij 1611. 1596
Bononien. bonorum 30. Martij 1607. 1290	Burgen. distributionum 6. Aprilis 1610. 1499
in eadem 20. Iunij 1608. 1375	in eadem 8. Nouembris 1610. 1536
in eadem 4. Maij 1609. 1430	in eadem distributionum de Viruiesca 14. Martij 1611. 1572
Bononien. bonorum de Monterentij 16. Nouembris 1609. 1460	Burgen. Portionis 18. Iunij 1610. 1520
in eadem 17. Iunij 1611. 1594	C
Bononien. executionis 16. Martij 1607. 1284	Calguritana, seu Hispalen. pensionis 28. Maij 1603. 1042
Bononien. de Tomacelis, siue de Guidalot- tis 19. Februarij 1607. 1280	Calguritana iurisdictionis 4. Iulij 1603. 1052
in eadem 10. Martij 1608. 1351	in eadem 10. Ianuarij 1604. 1072
in eadem 22. Maij 1609. 1433	Calguritana quartæ portionis 24. Maij 1604. 1105
in eadem 30. Aprilis 1610. 1502	Calguritana de Olluari 28. Ianuarij 1604. 1075
in eadem 27. Iunij 1611. 1593	in eadem 22. Martij 1604. 1087
in eadem 14. Nouembris 1611. 1611	in eadem 15. Decembris 1604. 1144
in eadem 16. Ianuarij 1612. 1629	Calguritana beneficij de Maestu 4. Iulij 1605. 1176
in eadem 8. Iunij 1612. 1672	Calguritana de Zurbano 14. Februar. 1605. 1155
Bononien. separationis thori 11. Februarij 1608. 1346	in eadem 29. Octobris 1608. 1386
in eadem 27. Iunij 1611. 1682	in eadem 6. Februarij 1609. 1411
Bononien. Portoni 9. Martij 1609. 1418	in eadem 4. Nouembris 1609. 1457
Bononien. Parochialis de Bargio 30. Octo- bris 1609. 1456	in eadem 12. Nouembris 1610. 1536
Bononien. Legati 22. Martij 1610. 1494	in eadem 17. Ianuarij 1611. 1557
in eadem 11. Maij 1612. 1660	in eadem 23. Martij 1612. 1651
Bononien. Canonicatus 23. Martij 1610. 1422	Calguritana iuris prouidendi de Viana 15. Maij 1609. 1432
in eadem 21. Iunij 1610. 1523	in eadem 1. Iulij 1609. 1454
Bononien. inhibitionis 15. Martij 1610. 1492	Calguritana beneficij de Ofma 1. Februarij 1612. 1634
Bononien. fideiussionis 5. Decembris 1611. 1617	Calguritana beneficij 13. Februarij 1612. 1637
in eadem 20. Februar. 1612. 1641	Camerinen. fructuum & expensarum 14. Nouembris 1603. 1056
Bononien. tutelæ 9. Martij 1612. 1650	in eadem 17. Iunij 1604. 1112
Boschen. census 14. Aprilis 1603. 1026	Camerinen. doris 16. Februarij 1609. 1414
Bracharen. pensionis 22. Aprilis 1605. 1158	Camerinen. bonorum 27. Februarij 1612. 1644
in eadem 22. Iunij 1605. 1167	Camerinen. lationis seu subhaftationis 20. Iunij 1608. 1374
in eadem 26. Ianuarij 1607. 1271	Capuana Rectoriæ 12. Iunij 1609. 1444
in eadem 16. Iunij 1608. 1372	in eadem 15. Aprilis 1611. 1576
in eadem 6. Octobris 1610. 1535	in eadem 27. Ianuarij 1612. 1632
Brixien. Sancti Nazarij 13. Iunij 1605. 1163	Carpentoranen. pensionis 24. Nouembris 1604. 1136
in eadem 26. Nouembr. 1605. 1180	
Brundusina Gabbellæ 13. Februarij 1604. 1079	
Burgen. Abbatix de Subarco 1. Iulij 1602. 984	
Burgen. quindenniorum 10. Martij 1603. 1020	

Disboto
 CR
 Sala
 Estac
 1612

Index Decisionum.

Carthaginen. decimarum 21. Maij 1601.	911	in eadem 9. Nouembris 1601.	936	in eadem 23. Martij 1607.	1288
in eadem 29. Martij 1604.	1090	in eadem 27. Iunij 1607.	1313	in eadem 27. Iunij 1607.	1313
in eadem 29. Ianuarij 1607.	1272	in eadem 19. Martij 1608.	1358	in eadem 19. Martij 1608.	1358
in eadem 28. Ianuarij 1608.	1340	in eadem 2. Iunij 1608.	1366	in eadem 2. Iunij 1608.	1366
Carthaginen. iuris conferendi 5. Maij 1604.	1097.	in eadem 10. Nouembris 1608.	1388	in eadem 10. Nouembris 1608.	1388
Castellanen. iuris pascendi 19. Februarij 1607.	1279	in eadem 9. Februarij 1609.	1412	in eadem 9. Februarij 1609.	1412
in eadem 4. Maij 1607.	1297	Corchen. nullitatis Ordinum 27. Ianuarij 1606.	1199	Corchen. nullitatis Ordinum 27. Ianuarij 1606.	1199
in eadem 1. Iunij 1607.	1303	in eadem 10. Maij 1606.	1210	in eadem 10. Maij 1606.	1210
Catanien. Thefauriaz 22. Octobr. & 5. Nouembris 1604.	1131	in eadem 3. Iulij 1606.	1252	in eadem 3. Iulij 1606.	1252
in eadem 19. Ianuarij 1605.	1149	in eadem 27. Octobris 1606.	1257	in eadem 27. Octobris 1606.	1257
in eadem 19. Decembris 1606.	1399	in eadem 16. Martij 1607.	1285	in eadem 16. Martij 1607.	1285
Catanien. quartæ portionis 20. Februarij 1606.	1204	in eadem 10. Decembris 1607.	1330	in eadem 10. Decembris 1607.	1330
in eadem 26. Iunij 1606.	1244	Corduben. Gabellæ 9. Ianuarij 1601. 880	899	Corduben. Gabellæ 9. Ianuarij 1601. 880	899
in eadem 15. Ianuarij 1607.	1269	in eadem 26. Martij 1601.	899	in eadem 26. Martij 1601.	899
in eadem 22. Iunij 1607.	1311	Cornetana aquæductus 3. Martij 1609.	1425	Cornetana aquæductus 3. Martij 1609.	1425
in eadem 28. Nouembris 1607.	1328				
in eadem 9. Decembris 1609.	1468				
in eadem 17. Februarij & 22. Martij, & 7. Iunij 1610.	1512				
in eadem 1. Iulij 1611.	1598				
Caurien. beneficiorum 2. Iunij 1610.	1512				
Ceruen. decimarum 27. Iunij 1601.	922				
in eadem 22. Aprilis 1602.	965				
in eadem 24. Ianuarij 1605.	1150				
in eadem 16. Decembris 1605.	1194				
Cæsaraugustana territoriorum 21. Aprilis 1603.	1028				
in eadem 28. Nouembris 1603.	1063				
Cæsaraugustana decimarum 5. Nouembris 1608.	1387				
in eadem 19. Ianuarij 1609.	1406				
Cesenaten. bonorum 28. Iunij 1604.	1121				
Ciuitatis Castellæ pecuniaria, siue restitutio- nis dotis 12. Decembris 1608.	1395				
in eadem 22. Iunij 1609.	1450				
Colonien. canonicatus Sancti Andreæ 14. Decembris 1607.	1332				
in eadem 4. Iunij 1608.	1368				
in eadem 17. Decembris 1610.	1551				
in eadem 18. Martij 1611.	1575				
Comen. iurispatronatus 1. Maij 1603.	1032				
Campsonen. iurispatronatus 12. Nouembris 1607.	1321				
in eadem 16. Martij 1609.	1421				
in eadem 26. Iunij 1609.	1451				
Conchen. Parochialis 26. Ianuar. 1601. 882	891				
in eadem 23. Februarij 1601.	891				
in eadem 3. Decembris 1601.	940				
in eadem 11. Decembris 1601.	999				
Conchen. Archipresbyteratus de Buendia 1. Iulij 1605.	1173				
in eadem 16. Nouembris 1605.	1184				
in eadem 28. Iunij 1606.	1250				

Index Decisionum.

in eadem 23. Ianuarij 1608.	1339	Forolobien. census 27. Iunij 1605.	1168
in eadem 20. Iunij 1608.	1373	Frequentina Archipresbyteratus 14. Martij 1607.	1283
in eadem 5. Maij 1610.	1504	in eadem 21. Maij 1607.	1300
in eadem 14. Ianuarij 1611.	1556	Frequentina prætenfæ suspitionis 28. No- uembris 1607.	1327
in eadem 1. Iulij 1611.	1599		
in eadem 1. Februarij 1611.	1633		
in eadem 5. Iunij 1612.	1676		
Faentina mutui 16. Nouembris 1601.	935		
in eadem 1. Februar. 1602.	949		
Faentina successiois 25. Iunij 1604.	1120		
Faentina Monasterij 22. Iunij 1607.	1039		
in eadem 14. Decembris 1607.	1331		
Faentina Monasterij Crispino 3. Martij 1608.	1348		
in eadem 28. Aprilis 1608.	1360		
in eadem 4. Iulij 1608.	1380		
Faentina Ferrariæ 31. Maij 1604.	1107		
in eadem 1. Iulij 1605.	1171		
in eadem 9. Aprilis 1606.	1217		
in eadem 16. Iunij 1606.	1240		
Feretrana retractus 10. Ianuarij 1611.	1554		
Ferrarien. societatis 9. Iunij 1606.	1235		
Ferrarien. prioratus 17. Martij 1608.	1355		
in eadem 1. Decembris 1608.	1392		
in eadem 24. Martij 1609.	1435		
in eadem 4. Decembris 1609.	1466		
in eadem 8. Martij 1610.	1487		
in eadem 18. Iunij 1610.	1528		
Ferrarien. affictus 28. Ianuarij 1611.	1561		
in eadem 2. Aprilis 1612.	1654		
Firmana Altaris 19. Ianuarij 1601.	884		
in eadem 11. Maij 1601.	908		
in eadem 19. Nouembris 1603.	1059		
in eadem 25. Iunij 1604.	1118		
in eadem 10. Maij 1606.	1226		
Firmana dotis 8. Iunij 1601.	918		
in eadem 23. Iunij 1603.	1049		
Firmana fideicommissi 26. Nouembr. 1604.	1138		
in eadem 16. Iunij 1606.	1238		
Firmana beneficij 7. Februar. 1611.	1565		
Firmana attentatorum 6. Aprilis 1612.	1656		
Forolobien de Monsignanis 4. Iunij 1601.	916		
in eadem 3. Iulij 1602.	974		
in eadem 3. Octobris 1602.	988		
in eadem 26. Februar. 1603.	1015		
in eadem 19. Nouembris 1603.	1060		
in eadem 2. Aprilis 1604.	1091		
in eadem 7. Maij 1604.	1098		
in eadem 5. Iulij 1614.	1128		
Forolobien. de Theodolis 17. Martij 1602.	961		
in eadem 29. Aprilis 1602.	967		
in eadem 27. Nouembr. 1602.	994		
in eadem 1. Decembris 1603.	1065		
in eadem 19. Martij 1604.	1085		

G

Gerunden. iuris officandi in sepulturis 21. Maij 1604.	1102
Gerunden. beneficij de Ceruiano 18. Maij 1601.	910
Gerunden. beneficij 18. Iunij 1612.	1678
Giennen. Canonicatus 5. Iulij 1604.	1127
in eadem 12. Nouembr. 1604.	1132
in eadem 20. Decembris 1604.	1146
in eadem 6. Iunij 1605.	1159
in eadem 28. Nouembris 1605.	1187

H

Hipporegien. Capellæ 8. Iunij 1605.	1162
in eadem 14. Octobr. 1605.	1174
in eadem 14. Aprilis 1606.	1219
in eadem 31. Ianuarij 1607.	1274
in eadem 4. Iulij 1608.	1385
in eadem 5. Decembr. 1608.	1394
in eadem 6. Aprilis 1609.	1427
in eadem 22. Maij 1609.	1434
in eadem 6. Nouembr. 1609.	1461
in eadem 3. Decembr. 1610.	1548
in eadem 12. Maij 1611.	1584
in eadem 21. Octobr. 1611.	1601
in eadem 27. Februarij 1612.	1645

Iarden. decimarum 23. Iunij 1603.	1048
in eadem 1. Decembr. 1606.	1260
Iarden. portionis 2. Iunij 1606.	1232
in eadem 16. Nouembr. 1607.	1323
in eadem 23. Maij 1608.	1364
in eadem 12. Decembr. 1611.	1620
Imolen. affictus 30. Aprilis 1604.	1096
in eadem 21. Iunij 1604.	1116
in eadem 31. Maij 1606.	1231
in eadem 24. Martij 1608.	1358
Imolen. pecuniaria 16. Iunij 1608.	1371
Interamnen. pecuniaria 20. Iunij 1603.	1045
Interamnen. prætenfæ dotis 20. Maij. 1604.	1099
in eadem 23. Maij 1608.	1363
Interamnen. bonorum 10. Decembris 1604.	1142
Interamnen. Molendinorum 12. Nouembr. 1610.	15310
Isolana beneficij 5. Iulij 1610.	1533
Ispalen. præminentiarum 3. Decembris 1601.	941

Index Decisionum.

in eadem 13. Martij 1609.	1420	Mediolanen. matrimonij 29. Nouembris 1602.	996
in eadem 15. Februar. 1610.	1483	in eadem 26. Februarij 1603.	1016
in eadem 9. Iunij 1610.	1517	in eadem 26. Maij 1603.	1040
in eadem 3. Decembris 1610.	1547	in eadem 4. Iulij 1603.	1053
in eadem 1. Iulij 1611.	1597	Mediolanen. bonorum de Casate 15. Decembris 1603.	1071
in eadem 24. Octobris 1611.	1603	Mediolanen. præposituræ 30. Martij 1607.	1289
in eadem 4. Iunij 1612.	1671	in eadem 28. Ianuarij 1608.	1341
Ispalen. beneficij de las Cabezas 22. Martij 1604.	1088	Mediolanen. illegitimitatis 4. Iulij 1608.	1381
in eadem 21. Maij 1604.	1103	in eadem 15. Decembris 1608.	1397
Ispalen. beneficiorum 15. Decembr. 1603.	1069	Mediolanen. legitimitatis 6. Aprilis 1609.	1426
Ispalen. liquidationis 11. Decembris 1606.	1261	Mediolanen. iurisdictionis 30. Ianuarij 1612.	1627
Ispalen. beneficij 21. Maij 1610.	1508	in eadem 9. Aprilis 1612.	1653
Ispalen. quintorum 11. Martij 1611.	1570	in eadem 18. Maij 1612.	1664
Ispalen. nullitatis professionis 27. Iunij 1611.	1592.	in eadem 27. Iunij 1612.	1683
L		in eadem 6. Iulij 1612.	1701
Lauden. pensionis 29. Iunij 1601.	883	Meliten. beneficij S. Marcij 14. Nouembris 1605.	1182
Laurerana prærensæ dismembrationis fructuum 15. Martij 1604.	1083	in eadem 15. Iunij 1609.	1446
Lauretana bonorum 28. Iunij 1604.	1122	Meliten. probationum 19. Decembr. 1605.	1196
Lauretana pecuniaria 28. Febr. 1605.	1156	Miranden. Parochialis 2. Aprilis 1601.	901
Lauretana Grani 1. Februar. 1610.	1478	in eadem 1. Iulij 1602.	985
in eadem 25. Iunij 1610.	1524	in eadem 30. Octobris 1602.	987
Legionen. Canonatus 16. Febr. 1604.	1081	in eadem 10. Martij 1603.	1021
Leodien. Canonatus 6. Martij 1606.	1208	in eadem 4. Iulij 1603.	1054
Leodien. fructuum 4. Febr. 1608.	1343	Monasterien. iurispascendi 5. Nouembris 1601.	931
Lucana S. Peregrini 9. Aprilis 1601.	905	Monopolitana bonorum 13. Februar. 1612.	1638
in eadem 1. Martij 1602.	956	Montis Policiani pecuniaria 4. Iulij 1608.	1382
in eadem 14. Iunij 1604.	1113	in eadem 2. Decembris 1609.	1465
Lucana expensarum 21. Maij 1601.	912	in eadem 15. Decembris 1610.	1550
Lucana pensionis 22. Martij 1602.	964	in eadem 16. Decembris 1611.	1622
Lucana Parochialis 12. Maij 1603.	1035	in eadem 17. Februarij 1612.	1640
Lucana Molendini 14. Nouembris 1605.	1183	Montis regalis iurisdictionis 1. Iulij 1605.	1175
in eadem 5. Martij 1608.	1349	in eadem 16. Decembris 1605.	1195
in eadem 25. Februar. 1609.	1417	in eadem 5. Iunij 1606.	1233
in eadem 4. Ianuarij 1610.	1472	in eadem 16. Februarij 1607.	1278
in eadem 4. Iunij 1610.	1513	in eadem 19. Decembris 1608.	1398
in eadem 27. Iunij 1612.	1681	N	
Lucana terrarum 12. Ianuarij 1609.	1402	Neapolitana legitimitatis 12. Ianuarij 1607.	1266
Lucana Capellanæ 14. Decembris 1609.	1469	in eadem 18. Maij 1607.	1299
Lucana grani 13. Februarij 1609.	1413	Neapolitana interesse 24. Februarij 1612.	1643
in eadem 12. Iunij 1609.	1443	Neritonen. bonorum 5. Iulij 1604.	1125
in eadem 1. Iulij 1609.	1455	in eadem 27. Iunij 1605.	1170
Lucana iurispatronatus 22. Martij 1610.	1494.	in eadem 16. Nouembris 1605.	1185
in eadem 19. Ianuarij 1611.	1558	Neritonen. prærensi termini pensionis 1. Iulij 1605.	1177
in eadem 23. Ianuarij 1612.	1630	in eadem 16. Ianuarij 1606.	1198
Lunen. Sarcanen. iurispatronatus 31. Ianuarij 1611.	1563	M	
M		Marficana bonorum 12. Decembris 1605.	1193
Marficana bonorum 12. Decembris 1605.	1193	in eadem 7. Aprilis 1606.	1214
in eadem 7. Aprilis 1606.	1214	in eadem 18. Decembr. 1606.	1264
in eadem 18. Decembr. 1606.	1264		

Index Decisionum.

in eadem 24. Aprilis 1606.	1223	in eadem 13. Iunij 1607.	1305
Nouarien. beneficiorum 23. Iunij 1608.	1376	in eadem 1. Iulij 1607.	1317
in eadem 1. Decembr. 1608.	1393	in eadem 17. Decembris 1607.	1333
Nucerina manutentionis 4. Iulij 1612.	1687	in eadem 29. Ianuar. 1610.	1477
Nullius canonicatus & sacristiæ 26. Octobr. 1601.	928	in eadem 14. Maij 1612.	1662
Nullius bonorum de Guastella 20. Februar. 1609.	1415	Papien. censurarum siue liquidationis 5. Nouembris 1607.	1320
Nullius, seu Baren. prioratus 27. Maij 1611.	1586	in eadem 2. Iulij 1608.	1367
in eadem 16. Decembr. 1611.	1624	in eadem 17. Decembris 1610.	1552
in eadem 16. Ianuar. 1612.	1628	Papien. Archipresbyteratus 17. Nouembris 1607.	1324
O		in eadem 3. Nouembris 1609.	1459
Oriolen. fructuum 7. Febr. 1601.	885	in eadem 26. Aprilis 1610.	1500
in eadem 25. Maij 1601.	913	Papien. Canonatus 15. Iunij 1612.	1689
in eadem 13. Maij 1602.	970	Parisien. pecuniaria 19. Decembris 1611.	1626
Oscen. portionis 26. Februar. 1601.	893	Parmen. Prioratus 7. Maij 1601.	907
Oscen. iurisdictionis 27. Maij 1604.	1104	in eadem 23. Ianuar. 1602.	946
Oxomen. statuti 27. Iunij 1601.	921	in eadem 13. Maij 1601.	969
in eadem 29. Octobris 1601.	930	Penen. beneficiorum 9. Februar. 1601.	889
Oxomen. cantoriæ 28. Nouembris 1601.	939	Perufina dotis 6. Martij 1601.	895
P		in eadem 9. Aprilis 1601.	906
Pacenus conferendi 4. Maij 1601.	906	in eadem 22. Iunij 1611.	1591
Pacenus pensionis 25. Iunij 1610.	1526	in eadem 19. Decembris 1611.	1625
Pacenus canonicatus 18. Martij 1611.	1573	Perufina Faentina, & Cremonen. referuationis beneficiorum 11. Iulij 1605.	1177
in eadem 10. Februar. 1612.	1636	Perufina beneficij 26. Iun. 1605.	1245
Paduana iurispatronatus 5. Maij 1603.	1034	in eadem 9. Martij 1607.	1282
in eadem 26. Iunij 1606.	1246	in eadem 11. Maij 1607.	1296
in eadem 26. Martij 1610.	1496	in eadem 13. Iunij 1607.	1306
in eadem 2. Maij 1611.	1580	in eadem 16. Ianuar. 1608.	1337
in eadem 27. Iunij 1612.	1680	in eadem 4. Iul. 1608.	1379
Paduana attentatorum 1. Iulij 1605.	1174	in eadem 1. Martij 1610.	1484
Paduana Parochialis Sancti Antonij 8. Iunij 1612.	1673	Perufina spolij domus 21. Aprilis 1606.	1222
Palentina Capellanæ 25. Octobris 1604.	1130.	in eadem 8. Iun. 1607.	1304
Pampilonen. tributis de la Garda 4. Martij 1602.	957	in eadem 1. Februar. 1608.	1342
in eadem 20. Iunij 1603.	1046	in eadem 24. Mart. 1608.	1357
in eadem 19. Nouembris 1604.	1135	in eadem 15. Iunij 1609.	1445
in eadem 17. Martij 1608.	1352	Perufina fideicommissi de Bigazimis 3. Iulij 1606.	1255
Pampilonen. Parochialis de Arandigoien. 17. Martij 1604.	1084	in eadem 5. Iulij 1610.	1531
in eadem 3. Decembris 1604.	1141	in eadem 6. Iunij 1611.	1588
Pampilonen. Parochialis de Estella 12. Februar. 1607.	1277	in eadem 7. Nouembris 1611.	1607
Pampilonen. Præceptoris 21. Februarij 1611.	1567	Perufina executionis 9. Iunij 1610.	1516
in eadem 1. Maij 1611.	1581	Perufina vsusfructus 24. Nouembris 1610.	1543
Pampilonen. iuris sedendi 21. Octobris 1611.	1602	Perufina liquidationis fructuum 27. Februarij 1612.	1646
Pampilonen. sepulturæ de Esparca 19. Martij 1612.	1649	in eadem 25. Maij 1612.	1667
Papien. bonorum 26. Ianuar. 1601.	881	in eadem 4. Iulij 1612.	1686
in eadem 17. Iunij 1602.	978	Pistorien. Pensionis 24. Nouembris 1603.	1062
in eadem 17. Maij 1604.	1101	Placentina liquidationis 20. Iunij 1601.	919
		Placentina Decanatus 26. Octobris 1601.	929
		Placentina deuolutionis bonorum 18. Martij 1601.	963

Index Decifionum.

in eadem 10. Maij 1602.	968
Placentina voti 20. Nouemb ^{ris} 1602.	993
in eadem 17. Martij 160.	1023
in eadem 17. Decembri 1604.	1145
Placentina Capellanæ 27. Iunij 1605.	1166
Placentina salarij 7. Mai 1607.	1294
in eadem 18. Iunij 1607.	1308
in eadem 4. Februarj 1608.	1342
in eadem 28. Maij 1608.	1365
in eadem 5. Iunij 1609.	1441
in eadem 17. Maij 1610.	1510
Placentina fructuum 13. Iunij 1608.	1370

R

Rauenaten. fideicommissi 6. April. 1601.	902
Rauenaten. dotis 15. Martij 1602.	962
in eadem 26. Nouemb ^{ris} 1604.	1037
Rauenaten census 17. Ianuarij 1610.	1474
in eadem 26. Nouemb ^{ris} 1610.	1545
Reatina dpositi 1601.	914
in eadem 13. Ianuarij 1606.	1216
in eadem 24. Maij 1606.	1230
Reatina beneficij 27. Ianuarij 1610.	1476
Reatina pofionis 11. Maij 1612.	1661
Reatina hæreditatis 31. Ianuarij 1603.	1008
in eadem 18. Aprilis 1603.	1027
in eadem 15. Nouemb ^{ris} 1604.	1134
in eadem 12. Maij 1607.	1297
in eadem 23. Ianuarij 1608.	1338
in eadem 28. Aprilis 1608.	1361
in eadem 16. Ianuarij 1609.	1403
in eadem 27. Ianuarij 1610.	1475
in eadem 3. Aprilis 1610.	1501
in eadem 19. Ianuarij 1611.	1559
in eadem 21. Maij 1612.	1666
Recanaten. pecuniaria 17. Februarj 1603.	1012
Recanaten. Legati 28. Iunij 1604.	1123
Recanaten. attentatorum 27. Martij 1609.	1413
in eadem 27. Maij 1609.	1437
Recanaten tutelæ 1. Iunij 1609.	1439
Regien. iurifpatronatus 16. Nouemb ^{ris} 1601.	934
Remen. fructuum 9. Decemb ^{ris} 1602.	998
Romana Accommanditi 9. Iunij 1606.	1234
Adifionis hæreditatis 19. Nouemb ^{ris} 1610.	1541
in eadem 25. Februarj 1611.	1568
in eadem 9. Decemb ^{ris} 1611.	1618
Affictus cafalis 13. Martij 1606.	1213
Affictuum 16. Martij 1612.	1647
Alimentorum 9. Iunij 1604.	1111
in eadem 11. Februarj 1605.	1154
in eadem 10. Aprilis 1606.	1216
in eadem 25. Maij 1607.	1301
in eadem 5. Decemb ^{ris} 1607.	1329
in eadem 10. Martij 1610.	1490

Annua præstationis de Vrsinis 14. Iunij 1602.	976
Annuli 27. Februarj 1606.	1205
in eadem 28. Iunij 1610.	1529
Attentatorum 4. Iulij 1601.	926
in eadem 4. Iulij 1604.	1109
de Bandinis 8. Nouemb ^{ris} 1602.	990
Beneficiarius S. Petri 8. Martij 1602.	959
Bonorum de Ceulis 4. Martij 1601.	894
in eadem 25. Iunij 1601.	920
in eadem 26. Aprilis 1602.	966
in eadem 26. Iunij 1602.	980
in eadem 27. Ianuarij 1603.	1006
in eadem 14. Nouemb ^{ris} 1603.	1055
in eadem 4. Februarj 1604.	1076
in eadem 31. Maij 1604.	1106
in eadem 14. Iunij 1610.	1518
in eadem 15. Nouemb ^{ris} 1610.	1545
Bonorum de Vrsinis 14. Decemb ^{ris} 1601.	946
de Capizuchis 26. Februar. 1601.	892
in eadem 4. Iunij 1601.	917
Cafalis 4. Iulij 1601.	924
Cafalis Pernuæ 4. Martij 1602.	958
in eadem 24. Ianuarij 1603.	1005
Census 12. Nouemb ^{ris} 1601.	933
in eadem 1. Martij 1602.	955
in eadem 1. Iulij 1602.	983
in eadem 22. Maij 1606.	1229
in eadem 6. Nouemb ^{ris} 1606.	1225
in eadem 15. Ianuarij 1607.	1268
in eadem 4. Iulij 1607.	1316
in eadem 26. Nouemb ^{ris} 1607.	1326
Census de Caraufchinis 22. Iunij 1609.	1447
in eadem 28. Iunij 1610.	1527
in eadem 24. Nouemb ^{ris} 1610.	1542
Census de Moran. 2. Iunij 1610.	1511
in eadem 23. Iulij 1610.	1534
in eadem 4. Martij 1611.	1569
in eadem 25. Maij 1611.	1585
Consignationis cedulæ 9. Aprilis 1612.	1658
Deuolutionis vineæ 17. Martij 1603.	1024
Domus S. Ludouici 3. Martij 1601.	900
in eadem 26. Iunij 1601.	979
Donationis de Grandis 16. Februar. 1601.	888
Dotis 17. Decemb ^{ris} 1607.	1334
in eadem 21. Aprilis 1608.	1359
in eadem 10. Decemb ^{ris} 1601.	942
in eadem 5. Maij 1603.	1033
Dotis de S. Cruce 4. Februarj 1609.	1410
in eadem 11. Maij 1609.	1431
Dotis de Sforcia 13. Nouemb ^{ris} 1609.	1458
in eadem 11. Ianuarij 1610.	1471

Romana

Index Decifionum.

Romana, siue Ianuen. dotis 30. Martij 1609.	1424
Fideicommissi 5. Aprilis 1609.	1428
Fideicommissi de Capizuchis 8. Februar. 1602.	953
in eadem 8. Nouemb ^{ris} 1602.	989
Fideicommissi de Saluiatis 21. Februar. 1603.	1013
in eadem 13. Februar. 1604.	1078
in eadem 26. Martij 1604.	1089
in eadem 30. Aprilis 1604.	1095
in eadem 4. Iunij 1604.	1028
Fideicommissi de Naris 2. Decemb ^{ris} 1611.	1615
Filiationis de Naris 4. Iunij 1612.	1684
Fructuum dotis 27. Februarj 1606.	1206
in eadem 12. Iunij 1606.	1237
Gemmæ 17. Nouembr. 1609.	1464
in eadem 29. Aprilis 1611.	1579
Hæreditatis de Spinolis 24. Maij 1602.	972
Hæreditatis de Anguillaria 10. Decemb ^{ris} 1603.	1068
Hæreditatis de Togninis 10. Iunij 1609.	1442
in eadem 10. Martij 1610.	1489
in eadem 21. Maij 1612.	1665
Inualiditatis Matrimonij 14. Ianuarij 1605.	1148
in eadem 28. Aprilis 1606.	1224
in eadem 6. & 13. Octobris 1606.	1256
Iurifpatronatus de Cardelis 22. Aprilis 1611.	1577
in eadem 14. Nouembr. 1611.	1610
Legatorum 2. Maij 1603.	1030
Legati, seu doris 8. Februarj 1608.	1345
Legati de Cafarinis 5. Martij 1603.	1019
in eadem 27. Maij 1603.	1038
Locorum montium 14. Ianuarij 1602.	945
in eadem 20. Decemb ^{ris} 1602.	1003
in eadem 31. Ianuarij 1603.	1009
in eadem 21. Maij 1603.	1036
Mercedis 23. Martij 1601.	898
in eadem 12. Nouemb ^{ris} 1601.	932
in eadem 7. Februarj 1607.	1275
De Naris 4. & 7. Februarj 1605.	1153
in eadem 5. Maij 1610.	1503
Officij Notariatus 19. Ianuarij 1601.	879
Officij 15. Martij 1610.	1491
in eadem 4. Februarj 1611.	1564
Palatij del Aquila 4. Maij 1607.	1192
Pecudum 16. Nouemb ^{ris} 1611.	1621
Pecuniaria 17. Februarj 1603.	1011
in eadem 3. Iulij 1606.	1253
in eadem 18. Iunij 1607.	1307
in eadem 8. Martij 1610.	1488
in eadem 21. Iunij 1610.	1522
Pecuniaria de Spinolis 16. Ian. 1609.	1405

Pensionis 13. Martij 1609.	1419
Pretij Castris Fianij 4. Februarj 1602.	951
in eadem 29. Maij 1602.	973
Prelationis seu requisitionis 16. Iunij 1604.	1114
in eadem 27. Aprilis 1605.	1157
Recuperationis dotis 16. Iunij 1609.	1404
in eadem 6. Aprilis 1609.	1429
Reuelationis indemnitaris 2. Maij 1603.	1031
Repetitionis indebiti 25. Iunij 1607.	1312
in eadem 26. Iunij 1609.	1452
in eadem 23. Ianuarij 1610.	1473
Refciffionis contractus 6. April. 1612.	1655
Restitutionis dotis 10. Martij 1608.	1350
Saluiani interdicti 19. Iunij 1606.	1242
in eadem 3. Martij 1608.	1347
in eadem 20. Ianuarij 1609.	1407
in eadem 22. Iunij 1609.	1449
Separationis thori 2. Martij 1603.	1018
in eadem 2. Aprilis 1604.	1092
in eadem 10. Ianuarij 1605.	1147
Societatis officij 4. Februarj 1602.	950
in eadem 17. Iunij 1602.	977
in eadem 16. Februarj 1604.	1080
Spolij 18. Iunij 1612.	1678
Taxationis dotis siue alimentorum de maximis 19. Martij 1612.	1648
in eadem 25. Maij 1612.	1668
Romana, siue Foroliuini. de Theodolis 15. Martij 1602.	961
in eadem 29. Aprilis 1602.	967
in eadem 27. Nouembr. 1602.	994
Romana tutelæ 4. Iunij 1604.	1110
in eadem 12. Decemb ^{ris} 1605.	1191
in eadem 16. Iunij 1606.	1239
Validitatis matrimonij 28. Februar. 1603.	109
Vineæ 28. Iunij 1602.	982
in eadem 5. Maij 1606.	1225
in eadem 14. Aprilis 1606.	1218
in eadem 3. Iulij 1606.	1251
in eadem 6. Februar. 1612.	1635
Vineæ, seu prætenfi spolij 28. Iunij 1604.	1124
in eadem 15. Decemb ^{ris} 1604.	1143
in eadem 2. Decemb ^{ris} 1605.	1188
Vineæ, seu hospitij 13. Martij 1606.	1212
Rofanen. Parochialis 25. Octobris 1602.	986

S

Sancti Seuerini bonorum 3. Mart. 1606.	1207
in eadem 4. Iulij 1607.	1319
Sancti Seuerini iurisdictionis 5. Iunij 1609.	1440
Sauinien. Silux 31. Ianuarij 1605.	1152
Sauinien. beneficij 29. Mart. 1610.	1498
Sauinien. Castræ Bacunæ 14. Mart. 1611.	1571

Segouien

Index Decisionum.

Segouien. beneficij S. Andreæ 26. Octobris 1611.	1604
Senogallien fideicommissi 14. Maij 1601.	909
in eadem 20. Decembris 1602.	1002
Senogallien. fideicommissi de Carlenis 23. Maij 1608.	1362
in eadem 19. Martij 1610.	1493
Signiſta bonorum de vindictis 29. Nouembris 1602.	995
in eadem 12. Nouembris 1604.	1133
Sipontina iuris pascendi 15. Decembr. 1603. 1070	
Siracusana Ecclesiarum, seu Capellarum 28. Nouembris 1608.	1391
in eadem 23. Februarij 1609.	1416
in eadem 25. Maij 1609.	1436
Spoletana bonorum 6. Aprilis 1601.	903
in eadem 11. Ianuarij 1602.	944
Sutrina locationis 1. Decembris 1603. 1066	
Sutrina tenuræ Aiolæ 14. Ianuarij 1611.	1555

T

Taruſina iurispatronatus 16. Martij 1603.	1022
in eadem 19. Ianuarij 1604.	1073
Taurinen. decimarum 30. Ianuarij 1606.	1201
Taurinen. Matrimonij 2. Decembris 1611.	1616
Terracin. bonorum 27. Ianuar. 1603. 1007	
in eadem 11. Aprilis 1603.	1025
Terulen. quartæ decimarum 30. Maij 1611.	1587
in eadem 18. Maij 1612.	1663
Tiburtina Caſtri S. Poli 27. Nouembr. 1609.	1463
Toletana penſionis 6. Martij 1606.	1209
in eadem 13. Iunij 1608.	1369
Toletana admiſſionis 11. Ianuarij 1608.	1335
Tranen. iurisdictionis 4. Iulij 1607.	1318
Tricaricen. beneficij 18. Maij 1607.	1198
Tuden beneficij 28. Nouembris 1601.	937
in eadem 5. Aprilis 1604.	1093
in eadem 25. Iunij 1604.	1119

V	
Valentina decimarum de Aiora 9. Decembris 1602.	997
Valentina decimarum 12. Maij 1606. 1217	
in eadem 3. Iulij 1606.	1254
Valentina beneficij de Ontinient. 19. Iunij 1606.	1243
in eadem 26. Ianuarij 1607.	1270
in eadem 27. Iunij 1607.	1314
Valentina Parochialis de Palma 10. Decembris 1610.	1549
in eadem 24. Ianuarij 1611.	1560
Valentina ſubſidij 4. Maij 1611.	1582
in eadem 26. Nouembris 1611.	1612
in eadem 16. Decembris 1611.	1623
Varmien. Canonicatus 5. Nouembr. 1605. 1180	
Veliterna Molendini 11. Decembris 1606. 1262	
in eadem 10. Maij 1610.	1505
Veneta illegitimitatis 7. Februarij 1601. 886	
in eadem 5. Decembris 1603.	1067
in eadem 29. Nouembris 1604.	1139
in eadem 16. Nouembris 1607.	1322
in eadem 4. Iulij 1608.	1383
Veneta fœderis Matrimonij 11. Februarij 1602.	954
in eadem 29. Nouembris 1604.	1140
Veneta pecuniaria 17. Iunij 1605.	1164
Venetiarum donationis 9. Decembr. 1605. 1190	
Venetiarum legitimitatis 3. Ianuarij 1606. 1200	
in eadem 18. Decembris 1606.	1265
Vercellen. vnionis 31. Ianuarij 1611.	1562
Verulana Abbatiz 11. Martij 1602.	960
Virdunen. fructuum 5. Iulij 1604.	1129
Vlixboneu. Tauernariorum 4. Maij 1611. 1583	
in eadem 28. Maij 1612.	1669
Vrbeuentana iurisdictionis Caſtri Pruneli 4. Iulij 1612.	1688

Z

Z	
Zamoren. fructuum 3. Iunij 1602.	975
Zamor. pecuniaria 18. Mart. 1611. 1574	

F I N I S.

R. P.

FRANCISCI PEÑA,

SACRÆ ROTÆ DECANI,

RECOLLECTARVM DECISIONVM

TOMVS SECVNDVS.

Romana Officij Notariatus.

Die Veneris 19. Ianuarij 1601.

SUMMARIUM.

- 1 Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur contra verba clara instrumenti.
- 2 Instrumenti verba sunt intelligenda secundum mentem contrahentium.
- 3 Venditio rei si fiat presente emptore, intelligitur facta cum qualitatibus, quibus subsunt res tempore venditionis.
- 4 Venditor tenetur tradere rem, alias competit emptori actio rei non tradite, qua impedit executionem.

DECISIO DCCCLXXIX.

TRAQUE parte informante proposui duo dubia coram me concordata: An Mercurius Accursius teneretur liberare Marcum Anton: Brutum à molestiis sibi illatis occasione census collegialis: & an Marcus Antonius teneretur ad confectiorem Manualium. Et quantum ad primum dubium Rota censuit, Mercurium teneri ad liberandum Brutum à molestiis census collegialis, à die venditionis citrà, non tamen pro fructibus decursis.

Ratio fuit, quia Mercurius in contractu emptionis expressè obligauerat se ad prædictum censum soluendum, ibi, e oltre le cose predette detto compratore fatta, che sera detta risigna, da desso per all hora piglia sopra di se tutto il peso e carico, di detto officio ordinario, & sforordinario, & in specie del censo collegiale per larata, che tocca a detto officio, conforme all obgho fatto da esso Bruto venditore nella sua admiſſione. Quibus verbis tollebatur omnis difficultas; erant enim aded clara, vt nullam possent aliam recipere interpretationem. Neque obligatio Mercurij in forma Cameræ posset admittere alias exceptiones

extrinsecas, altiorem indaginem requirentes, Castellador decif. 1. de mutuis petit.

Nec placuit Dominis responſio Mercurij quod instrumentum venditionis non loqueretur de hoc censu, quia cum de alio non constaret, non poterant prædicta verba nisi in hoc censu verificari, & consequenter de hoc intellexerunt contrahentes ^a l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. Paris. conf. 44. num. 4. vers. non quando lib. 1. Decius conf. 15. num. 6. vers. secus quando.

Dictum tamen fuit, Mercurium non teneri liberare Brutum à solutione fructuum dicti census decurſorum ante diem venditionis: nam cum tunc Brutus esset dominus officij, & emolumenta ad ipsum spectarent, onus quoque soluendi fructus prædicti census ad ipsum spectare debuerat.

Quantum ad secundum dubium, an Marcus Anton. teneretur ad confectiorem manualium; Dominorum sententia non fuerunt conformes.

Quidam enim censebant, Brutum non teneri, tum ex eo; quod Mercurius susceperat in se onera ordinaria, & extraordinaria dicti officij; tum etiam, quia scripturæ censebantur venditæ in statu, in quo reperiebantur tempore venditionis, glossa in l. Rutilia Polla, in verb. tunc fuit. ff. de contrahen. empt. Surd. conf. 17. n. 17. vers. intelligitur enim, lib. 1. Tum denique, quia Mercurius viderat, aut videre debuerat scripturas, & earum statum, vt censerentur venditæ pro vt sibi fuerant ostensæ. Bald. in l. 2. n. 7. vers. illud enim, C. de adil. act. Roch. de consuetud. sect. 8. n. 44. vers. posset tamen forte.

Alij verò dicebant, Brutum teneri, quia venditor debet tradere rem, alias ^b competit actio rei non traditæ, quæ impedit executionem. Bald. in l. ex is pradys, in princ. vers. 2. dicit. C. de emption. Alex. conf. 119. n. 2. vers. ad idem, lib. 1. Vnde cum res emitur in officio, sint scripturæ; inter quas continentur manualia, ad ea tradenda confecta videbatur obligatus venditor. Et cum ex his, articulus redderetur dubius, & hinc inde produceretur Notariorum fides super stylo, ideo nihil fuit conclusum, sed solum ordinatum, vt Mercurius melius probaret suam intentionem; examinatatis videlicet testibus super stylo, aut alias legitimo modo.

21

^a verba enim debet inferuite intentioni profertentis, sed non econtra. Causal. decif. 199. n. 7. & intelligenda sunt secundum naturam actus, super quo interponuntur. Seraphin. decif. 541. n. 6.

31

^b adde Rotam recent. p. 1. dec. 33. n. 3. in fine.

Corduben. Gabelle.

Die Veneris 19. Ianuarij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Duo testes faciunt plenam probationem. Laicus est prohibitus in officio, & exactio Gabelle in clericis. 3 Exceptio est probanda ab excipiente, si actio sit contra eum probata.

DECISIO DCCCLXXX.

IN hac causa, in qua procedebatur per audientiam contradictarum ad instantiam Capituli Corduben. contra Gubernatorem, & iuratos vulgo dictos veintey quatro, & consistorium eiusdem civitatis dubitavi, an constaret, predictos iuratos exigere a clero, & Religiosis gabellam, exactamque solitis temporibus non restituere. Et Rota censuit, constare de exactioe gabelle ex dictis trium in Curia examinatorum, qui super primo articulo conformiter testificabantur, quod Gubernator, & viginti quatuor, & Concilium civitatis, & aliae personae representantes communitatem, exegerant, & exigunt gabellas (vulgos Sisas, appellatas) impositas super Carnibus, piscibus, & saponem, quae nedum a laicis, sed etiam a Clericis exigebantur: haec enim probatio erat sufficiens cum aliis duobus testes sufficerent. L. ubi numerus ff. de testibus.

Respectu non restitutionis, Rota maturius deliberandum censuit, quia articulus erat arduus, & agebatur contra communitatem; quamquam propensiores viderentur Domini in affirmatiua sententiam, quod postquam Clerus probauerat suam intentionem, scilicet, quod ministri laici ab eo exigebant gabellam, ad ministros laicos pertinere probare, quod debitis temporibus Clero fieret restitutio.

Nam cum impositio, vel exactio gabellae respectu clericorum, sit laicis prohibita sub poena excommunicationis, cap. aduersus, & cap. peruenit, de immunit. Eccles. cap. clericus §. nos igitur, eodem titulo lib. 6. cap. quamquam, de censibus in 6. late Berous conf. 31. lib. 1. per totum; postquam constabat de exactioe, supradictis ministris laicis incumbere onus probandi restitutionem, quae erat legitima exceptio, qua se tueri poterant l. quingenta ff. de probationibus, Baldus in l. frustra, num. 1. vers. sol. interdum. C. de probationibus, Bartolus in l. in illa, num. 6. vers. item Cynus dicit. ff. de verb. obligationibus. Antonius de Butrio in cap. super his, num. 29. in principio, & num. 30. vers. cum enim, de accusationibus, Gabriel de probationibus conclus. 6. num. 3. & seq.

Papien. Bonorum.

Die Veneris 26. Ianuarij 1601.

S V M M A R I V M.

- 5 Tutor ius dicens nomine pupilli, si non obtemperaverit mandatis Apostolicis, incurrit in poenis, & censuris, in illis apposis.

- 2 Veniens ad causam appellans est particeps censurarum, impositarum conforibus, licet simul agat tutorio nomine. 3 Tutoris officium publicum est auctoritate, utilitate vero dicitur priuatum. 4 Tutor nomine pupilli tenetur obedire mandatis Apostolicis, alias contra eum datur declaratoria. 6 Pertinaciam non adest, ubi deficit parendi potentia. 7 Excommunicatus non est audiendus, nec absolvendus, nisi prius pareat, quantum in se est simpliciter, & absolute. 8 Contumax condemnandus est in expensis.

DECISIO DCCCLXXXI.

Super bonis quae Archidiaconus Papien. ad suam praebendam spectabant, obtinuit a Vicario Papien. sententiam fauorabilem, a qua Dominus Marius Buttigella nomine proprio pro suis iuribus, & tutorio, respectiue appellauit. Et postquam Archidiaconus in Rota obtinisset aliam sententiam, confirmatoriam primae, nec ab ea fuisset intra legitima tempora appellatum, vigore specialis rescripti, idem Archidiaconus obtinuit executoriales Rotaes, tam pro bonis, quam pro fructibus, & expensis, quibus cum non fuisset in partibus paritum, seruatis seruandis, Franciscus Scrofignus, Fuluia Buttiguella eius mater, & Marius Buttiguella, Francisci tutor, declarati fuerunt excommunicati, & aggrauati, & reaggrauati vsque ad brachij secularis relaxationem.

Ceterum quia Marius praetendebat, declaratoriam, ipsum non affecisse, stante praesertim cessione, seu obligatione (de qua in actis) dato desuper dubio, Rota censuit, declaratoriam affecisse Marium Buttiguellam, nec fuisse absolvendum, donec paruisset. Quia praeterquam quod Marius fuerat in declaratoria nominatus, & causam defenderat, nec curauerat, (vt oportebat,) vt Franciscus pupillus obediret praecipis Rotalibus, l. 1. §. si procurator. ff. quis ius dicenti non obtemperauerit. vbi Baldus in l. notabili 1. & num. 4. Marius etiam ratione proprii iuris, & interesse erat in causa, quia in testamento Mutij Francisci pupilli patris, fuerat Franciscus substitutus, & ipse quoque nedum tutorio, sed nomine proprio a sententia Vicarij Papien. appellauerit, vt iure propterea fuisset dicendum, declaratoriam Marium affecisse, ad textum in cap. olim causam de restitutione spoliatorum, & notata per Baldum in l. 2. num. 76. vers. secus in sententia C. de seruuitibus & aqua.

Neque ab hac decisione fuerat recedendum, ex his quae deducebantur pro parte Marij, & primo, quia cum ipse esset Francisci tutor, ad nihilum proprio nomine tenebatur, quia licet tutoris officium sit auctoritate publicum, utilitate tamen censetur priuatum. Boetius decif. 80. n. 3. in principio.

Quoniam responsum fuit primo, ipsum debuisse curare, vt pupillus sine fraude obediisset, alias enim non Pupillus, sed ipse deliquisset censetur, vt est textus in d. l. 1. §. si procurator, & ibi Baldus ff. si quis ius dicenti non obtemper.

Secundo

Secundo respondebatur, quod cum Marius a sententia Vicarij Papien. non solum necessitate officij, sed proprio etiam nomine, & pro suis iuribus appellasset, ipse quoque tenebatur, Gabriel. de rerum alienar. concl. 2. num. 22. vers. 1. limita. Et eo maxime, quia tanquam substitutus Francisco in testamento Mucij, saltem in spe habebat interesse in causa. Gabriel. praesato loco num. 9. vers. limita precedentem.

Secundo, ad excusandum Marium proponebatur eius protestatio, siue paritio. Dixerat enim, se paratum parere tempore debito, ad dimittendam bonorum possessionem, si penes illum fuisset; si tamen prius per Archidiaconum a Senatu obtineretur brachium seculare, & accederet consensus Regius, & alias seruanda seruarentur.

Nam fuit responsum, hanc paritionem non fuisse simplicem, sed conditionalem, quae ei propterea non prodesset, sicut non valet, nec liberat depositum conditionale, l. acceptam, vbi Baldus, num. 24. vers. 4. quae C. de vsuris. Erat etiam haec oblatio captiosa, & periculosa, quasi non afficeret excommunicatio, vel ei non esset parendum, nisi illa quae Marius expresserat, seruarentur.

Tertia adducebatur excusatio, quia cum Marius nec bona, de quibus agebatur, nec fructus aliquos haereditatis Mucij possedisset, non poterat restituere, & consequenter nec poterat dici inobediens, aut pertinax, cum pertinacia non detur, vbi non est parendi potentia. Sed non placuit excusatio, quia praeter alia, Marius nihil iurium suorum cesserat, & cessio seu oblatio facta apparebat penitus captiosa: vnde licet excommunicatus in eadem causa audiri debeat, Rota decif. 7. n. 2. in fine, de exceptionibus; nouis in tamen non est absolvendus, nisi quantum in se est simpliciter, & absolute pareat.

Postremo dicebatur, quod postquam Marius proprio etiam nomine appellauerat, & contumaciter in non parendo persistebat, tenebatur etiam ad expensas, in principio litis factas glof. in cap. querelam, in verbo rationabili in principio, vbi Abbas num. 8. vers. nota bene de procuratoribus, Vgolinus de censuris tab. 1. cap. 19. §. 6. num. 7. fol. 294.

Atque ex praedictis fuit etiam conclusum, Marium non fuisse absolvendum, nisi paruisset.

Conchen. Parochialis.

Die Veneris 26. Ianuarij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Triennialis regula excipit duos casus, primum de beneficio habito per simoniam, alterum de beneficio obtento cum reseruatione, in corpore iuris clausa. 2 Reseruatio quando non est clausa in corpore iuris, debet esse notoria, & iustificata. 3 Beneficium in Curia vacans non potest conferri nisi a Papa. 4 Possessor pacificus dicitur ille qui nec iudicialiter, nec extrajudicialiter fuit molestatus. 5 Executor non potest decernere monitorium, antequam littera ei presententur.

Peña Decif. Tom. II.

- 6 Citatio nulla non interruptis possessionem. 7 Citatio nulla nunquam conualescit. 8 Pacifica possessio interruptum per molestias illatas de facto, & extrajudicialiter. 9 Molestia illata de facto, & extrajudicialiter non interruptum praescriptionem, nisi sint super possessione, vel fructibus.

DECISIO DCCCLXXII.

VAcauerat Parochialis de Aliaguilla Conchen. die 27. Decemb. 1590. quomodo Ordinarius praetio concursu die 20. Martij 1591. contulit Doctori Francisco Caxa, & interim Melchior Espinosa, eandem a sede Apostolica eum opportuna subrogatione in ius, & possessionem defuncti die 27. Februarij 1594. impetrauit, ex eo quod vel Franciscus nunquam habuerat titulum coloratum, vel ex aliis praetentionibus, quas Melchior duxerat; quae cum restrictae fuissent ad regulam de trienniali, an scilicet illa Melchiori obstitisset. Vtraque parte informante, Rota censuit, Francisco Caxa non obstitisse defectum tituli, neque praetensionem litem. Videndum tandem, an ei obstaret defectus possessionis.

Quantum ad titulum responsum fuit, Francisco non obstitisse: Nam regula de trienniali excipit duos tantum casus. Primum habitum per simoniam, alterum habitum de beneficio reseruato, reseruatione in corpore iuris clausa, ex quibus firmatur regula in contrarium, in casibus non exceptuatis. l. nam quod liquide ff. de penuleg. & ita Rota saepe iudicauit, Sannen. in regul. de trien. quest. 27. in fine, vers. duo igitur casus.

Vnde cum referuatio Gregorij XI V. non esset in corpore iuris clausa, non potuit discolorare titulum Francisci, ad effectum regulae, quod procedit etiam ad effectum spolij; requiritur enim quando reseruatio non est in corpore iuris, quod sit notoria, & iustificata. Puteus decif. 190. & 197. num. 2. vers. ratio decisionis lib. 3. Et fuit decifum coram D. meo Pamphilio die 17. Nouembr. 1595.

Non obstabat decifio coram bonae memoriae Orano in causa Seguntina beneficiorum die vna Iunij 1592. quia loquitur de collatione facta ab Ordinario, de beneficio vacante in curia, quod non potest nisi a Papa conferri §. cap. 2. de praebend. lib. 6. & ideo prouiso, & collatio facta ab Ordinario non dat titulum coloratum.

Rursus non obstabat Bulla Pij V. quae non annullat collationes factas ab Ordinariis, nisi ob non seruatum formam concursus, iuxta concilium Tridentinum.

Quantum ad secundum de praetensa lite similiter responsum fuit, Francisco non obstitisse, quia non constabat, eum iudicialiter, vel extrajudicialiter fuisse molestatum, ad effectum vt non potuisset dici pacificus possessor.

Non obstabat citatio exacta contra Franciscum, vigore Iudicij facti coram A. C. quia cum A. C. procederet tamquam executor litterarum Apostolicarum, non potuit decernere monitorium, antequam litterae sibi praesentarentur, quibus non praesentatis carebat iurisdictione, Rota decif. 6. num. 1. vers. delegatum enim, de offic. deleg. & decif. 19. in fine, vers. antequam, & decif. 20. de concess. praeb. in nouis, & fuit dicendum

1. qui est necessarius ad effectum regulae de trienniali, vt fuit dictum supra decif. 388. n. 2. & 468. n. 6. & impressis diuer. part. 3. lib. 3. decif. 819. n. 1.

2. Nota quod regula de trienniali tunc etiam male fidei possessorem, Rota diuer. part. 3. lib. 3. decif. 765. n. 4.

3. ad Rotam recentio. p. 21. decif. 66. n. 1. & in vna Seguntina Archid. 19. Martij 1601. coram Lan-celloso impressam per Marquese. de comm. p. 2. pag. 445. n. 4. & 10.

4. adde supra in rom. 1. dec. 273. n. 1.

5. adde supra in rom. 1. dec. 273. n. 1.

6. adde supra in rom. 1. dec. 273. n. 1.

7. adde supra in rom. 1. dec. 273. n. 1.

8. adde supra in rom. 1. dec. 273. n. 1.

habetur etum coram me in Tuden. beneficij del Rosal a die supra in Luna 12. Decembr. 1594. & consequenter per citationem nullam, non fuit interrupta pacifica possessio b Sarnen. in regul. de annali quest. 45. b De hoc articulo vide circa medium, versic. breuiter in hac materia, & in regula de triennali quest. 34. vers. & idem.

Rotam in eadem causa Tuden. beneficij del Rosal 9. Iunij 1595. coram Corduba impressam per Farinacium post tom. 2. conf. decif. 98. n. 2. & 3.

7. in nouis, Crescentius decif. 13. incip. pensionis translatio de concess. prebend. Felinus in cap. scifitatus num. 13. vers. est verum, de rescriptis, late Gabriel consil. 3. num. 1. vers. contrarium. de executione rei iudicate.

8. Postremo non obstat, quod ad impediendam pacificam possessionem sufficerent molestia, etiam de facto, & extrajudicialiter illata. Calladurus decif. 6. num. 7. vers. accedit super regula, Sarnen. de Triennali quest. 53. in fine, Antonius Augustinus decif. 333. lib. 2. Rebuffus de pacif. posses. num. 164. vers. quare quando, & fuit decifum coram D. meo Decano in causa Mediolanen. cap. Capellania die 17. Aprilis 1582. vbi de molestiis illatis coram D. Datario.

9. Quia fuit responsum, huiusmodi molestias extrajudiciales non interrumpere prescriptionem, nisi sint super possessione, vel fructibus Verat. decif. 37. num. 3. vers. nec tanquam molestia facti part. 3. & hanc opinionem seruare Rotam, affirmat idem Verallus decif. 26. n. 2. vers. & hanc opinionem part. 1. & dict. decif. 37.

Circa possessionem Rota particulariter videndum censuit, an scilicet eam amiserit Franciscus, etiam ad effectum regulæ ex quo habuit se pro c spoliato.

Lauden. Pensionis.

Die Lunæ 29. Ianuarij 1601.

S V M M A R I V M.

1. Translatio pensionis, facta virtute indulti concessi Cubiculario Papa, est valida.
2. Transumptum indulti facit fidem, si sit extrahum a Camera Notario Actuario, cum clausula, quod illius copys, &c.
3. Commissarius Apostolicus certificatus de sua iurisdictione, prout de iure requiritur, potest procedere in causa, etiam si non sit ei presentatum indultum originale, sed sumptum.
4. Dicitio, nunc, importat tempus presens. Dicitio quando cumque, significat quodcumque tempus ibid.
5. Dicitio, pro tempore, denotat tempus futurum.
6. Interpretatio lata veniens ex proprietate verborum admittitur in materia odiosa, & alteri praediciali.

DECISIO DCCCLXXXIII.

Die 3. Maij 1594. Gaspar de Armis, Nobilis Bononiensis, pensionem annuam 200.

Ducatorum sibi referuatam super fructibus Reposituræ Lauden. coram Episcopo Polen. translulerat in D. Virgilium Butriolo Bononiensem: Et quoniam agentes pro Illustrissimo D. Cardinali Peretto pretendebant, translationem fuisse nullam, tum ex eo, quod litteræ originales reservationis pensionis non fuerunt presentatæ executori, sed solum illarum copia, per quam non potuit fieri certus de sua iurisdictione, tum ex eo, quod facultas transferendi Gaspari concessa non loquebatur de pensionibus assignandis, & referuandis, sed de assignandis iam, & referuatis, vt propterea facultas transferendi non porrigeretur ad pensionem de qua agebatur, quæ fuerat referuata post concessam facultatem dicto Gaspari, ideo super hoc dato dubio, an prædicta translatio fuisset valida, Rota, nemine discrepante, validam esse censuit, quia pensio fuit translata, vigore indulti, concessi Gaspari Cubiculario Papæ, Puteus decif. 344. & 382. lib. 2.

Non obstat prima prætenfio, deducta ex eo, quod coram Episcopo Polen. non fuerant presentatæ litteræ originales, quia respondebatur, Episcopum in hoc casu satis fuisse certificatum de sua iurisdictione, ex eo quod coram eo fuit presentata d facultas transferendi in forma authentica, videlicet indultum, Gaspari concessum in forma probante, quia licet esset transumptum, fuerat tamen extractum à Notario Cameræ actuario, cum clausula, quod illius copijs, siue sumptis, manu alicuius publici Notarij authenticatis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, adhiberetur, fides.

Quod in hoc casu obseruatum fuerat, cum indultum sic à Notario Cameræ transumptum, sigillo Camerarij fuisset roboratum Verallus decif. 35. t. p. 2. Vltra quod cum in insinuatione commissarius causæ contradixisset, satis videbatur esse in forma probante, & consequenter Episcopus Polen. (coram quo fuit facta pensionis translatio (sufficenter fuit certificatus de sua iurisdictione. Francus in cap. cum plures, in principio, de officio delegati, lib. 6. Rota decif. 6. de offic. deleg. in nouis, Puteus decif. 246. lib. 3. & fuit decifum in causa Segobricen. translationis pensionis die 11. Decembr. 1587. coram D. meo Pamphilio vbi fuit etiam dictum, sufficere ad hunc effectum, quod iudex sciat fundamentum suæ iurisdictionis, quando ignorat qualitates illius, vt tradunt communiter Canonistæ in cap. P. & G. de offic. deleg. Ioan. Andr. in cap. complures, vers. putat Archidiaconus, de officio deleg. lib. 6. vbi Francus notabili 4. & alij quos refert & sequitur Gabriel de execut. rei iudicata conclus. 3. num. 10.

Non obstat secunda prætenfio de facultate transferendi, restricta tantum ad pensiones referuatas tempore indulti, quia verba erant satis ampla, ibi, nunc & pro tempore assignata & referuata, quando cumque quæ non poterant videri restricta ad solas pensiones assignatas ante indultum, seu priuilegium transferendi; nam licet dicitio, nunc, importet tempus presens, dicitio tamen, quando cumque, significat quodcumque tempus etiam futurum, Ruinus conf. 77. num. 13. lib. 2.

Aderat præterea illa verba pro tempore, denotata

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

tia etiam tempus futurum, Baldus in cap. cum inter. n. 7. de re iudicata.

6. Ex ista enim verborum generalitate satis videbatur clara mens Papæ, volentis, vt Gaspar potuisset transferre pensiones sibi etiam post indultum referuandas, præsertim cum in materia etiam odiosa, & alteri præiudiciali non excludatur in priuilegiis lata interpretatio ex proprietate verborum proueniens, Aretinus in l. cum lege, post principium, ff. de testamentis. Calderinus conf. 1. in principio vers. sed posset, de conf. & affinit. & fuit decifum in causa Carthaginen. decimarum die 20. Decembr. 1578. coram bo. mem. Bubalo.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Firmana Altaris.

Die Lunæ 29. Ianuarij 1601.

S V M M A R I V M.

1. Acceptatio in tempore dari non potest sine scientia.
2. Remissoria in secunda instantia non datur in beneficialibus, etiam si articuli sint releuantes, quod limita vt ibi.

DECISIO DCCCLXXXIV.

IN decisione facta in hac causa die 30. Octobr. 1600. b fuit dictum quod Ricciardus poterat obtinere victoriam, si verum esset in facto quod presentatio non fuerat in tempore acceptata, & quia pro parte Iosephi Sauini petebatur remissoria ad probandam acceptationem factam in tempore, quam Ricciardus concedendam negabat, ideo dato dubio, vtraque parte informante, Rota censuit, dandam fuisse Remissoriam, facta obligatione de stando vnicæ sententiæ, nam cum negaretur scientia presentationis in tempore, presentato intererat hoc probare, aliàs succumberet, cum requiratur acceptatio in tempore, quæ sine scientia dari non potest. Lapsus allegat. 25.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Oriolen. fructuum.

Die Mercurij 7. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

1. Consequens qui vult, censetur velle omne antecedens ad illud.
2. Terminus appellandi etiam de partium consensu, est improrogabile.
3. Præiudicare sibi quilibet potest, renunciando quod in fauorem suum introductum est.
4. Consensus vbi requiritur, declaratur per comparisonem, quia hac habet vim consensus.
5. Testes inducti ab eo, qui non habet mandatum, nihil probant.
6. Maritus pro vxore etiam sine mandato potest agere.
7. Testes iurati extra terminum nihil probant.

Peña Decif. Tom. II.

IN hac causa, quam vtraque parte informantem proposui super eisdem, Domini perstiterunt in decifis die 24. Nouembr. 1600. pronunciantes examen validum, non obstantibus nullitatibus oppositis per informantes pro domino Ioanne Baptista Viues.

Et respectu primæ oppositionis ex defectu iurisdictionis, ex eo quod sententia D. mei Decani transiuerat in rem iudicatam, propter non interpositam in tempore appellationem, placuit responfio, quod ex quo Viues consenserat appellationi, necessario censebatur admisisse iurisdictionem iudicis, ex communi conclusione, quod qui vult consequens, censetur velle omne antecedens, ad illud § l. ad rem mobilem, C. de procuratorib.

Nec refert, quod terminus ad appellandum etiam de consensu partium, sit improrogabilis, quia Doctor Viues nec suspendit, nec extendit dictum terminum, sed post eum lapsum admisit hæredes Fabricij Requielmæ, ad appellandum, quod cum in iure non reperitur prohibitum, potuit in hoc fauori suo renunciando, sibi præiudicare. l. si quis in conscribendo, C. de pactis, Decius in l. cum proponas, la primera, in princ. C. eodem. Menoch. conf. 89. n. 97. vers. nam hoc cessat. lib. 1.

Ad secundam obiectionem de examine facto, in loco non concordato, videlicet in ciuitate Marcia; cum tamen in Curia esset concordatum de ciuitate Carthaginensi, placuit illa responfio, quod Procurator Ioannis Baptistæ citatus in ciuitate Murcia; cõparuit & dedit interrogatoria, præmissa protestatione, quod super illis testes examinarentur, nulla alia contradictione facta.

Nec refragabatur oppositio, quod requiretur expressus consensus, quia responsum fuit, primo sufficere consensum per simplicem comparisonem, ad tradita per Bellameram in cap. nonnulli, num. 15. in principio, de rescriptis.

Secundo respondebatur, ex serie facti colligi etiam potuisse expressum consensum. Socinus conf. 80. n. 2. i. vers. sed ad hoc responderetur, lib. 4.

Ad tertiam prætenfam nullitatem, quod aliqui testes fuerunt inducti à Baltasare Fuentes, de cuius mandato non constabat, placuit responfio, quod cum Baltassar esset maritus vnus ex cohæredibus Fabricij, potuit pro vxore sine mandato agere, l. maritus, C. de procurat. quod eo nomine receptum etiam hic fuit, quia produxit scripturas ad causam facientes, nempe instrumentum remissoriæ, & instrumenta prorogationis, simul cum aliis cohæredibus, absque partis contradictione, Andreas Gail. obseruat. 133. n. 4. vers. nam si apud acta, lib. 1.

Vltima prætenfa nullitas, ex eo quod aliqui testes iurauerant & examinati fuerant extra terminum, tollebatur ex serie facti.

Venera illegitimitatis.

Die Mercurij 7. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

1. Index delegatus cum clausula, arbitrio Rota, potest tantisper temperare rigorem iuris.

A 3. 2. Testes

- 2. Testes examinati cum interrogatoriis partis aduersæ, licet non sint citati, faciunt fidem.
- 3. Examen testium licet habeat defectum, suppletur per consensum tacitum partium.
- 4. Comparatio Procuratoris in conclusione causa inducit approbationem processus antea facti.
- 5. Nullitas si opponatur calumniosè, non est admit-tenda.
- 6. Testes examinati pluries coram diuersis iudicibus, & uniformiter deponentes, inducunt magnam veritatis presumptionem.
- 7. Defectus citationis est insanabilis.
- 8. Transactio si sit facta inter partes, euascent pro-bationes in negotio facta.
- 9. Subreptio non datur in rescriptis, obtentis à, si-gnatura Sanctissimi, parte citata.

DECISIO DCCCLXXXVI.

^a Suprà in tom. 1. decif. 697.

^b Suprà in eodem tom. 2. decif. 722.

^c Suprà in d. tom. 1. decif. 746.

Die 8. Iunij 1598. ^a fuit in hac causa deci-sum, examen quinquè testium factum in ciuitate Adriæ, die 27. Februar. 1563. fuisse validum, quod iterum causa proposita fuit confir-matum die 6. Nouembr. eiusdem anni. ^b Sed causa iterum proposita die 8. Martij 1599. ^c recessum fuit, à prædictis decisionibus, & dictum exa-men fuisse nullum, & inualidum ob non serua-tam formam remissoria, respectu citationis ad videndum iurare testes coram iudice remisso-riali. Cæterum cum Alfonso de Cataneis re-cursum habuisset ad signaturam Gratia, & ab eadem obtinuisset sanatoriam prædicti exami-nis, arbitrio Rotæ, vtraque parte informantè dubitauit, an esset locus arbitrio? & Rota locum fuisse arbitrio censuit, pro validitate examinis, quia clausula, *arbitrio Rotæ*, operatur, vt iudex de-legatus niti possit æquitate, moderato tantisper iuris rigore. ^d Crescentius dec. 187. aliàs 4. n. 3. *de testibus*; quoniam aliàs dicta clausula nihil opera-retur, cum semper iudex, iuxta sanctiones iuris, iustitiam administrare teneatur. Rota in vna *Vit-terbien. bonorum* 17. Maij 1589. coram Illustriss. Arigonio, & in vna *Leodiens. Parochialis* die 16. Decembr. 1594. coram D. meo Litta, & in vna *Aurien. Parochialis* die 27. Aprilis 1598. coram D. meo Lancellotto. Rota autem hinc ex sequen-tibus æquitatem amplectendam censuit.

^{1.} ^a Adde su-prà dec. 680. num. 2. & 5. & decif. 867. n. 5. in tom. 1.

^{2.} ^e Adde su-prà in tom. 1. decif. 867. n. 5. in fine, vbi annota ui alias decif.

1. Primò, quia testes fuerant examinati cum interrogatoriis partis aduersæ, quo casu non ob-stante defectu citationis ^e solet adhiberi fides testibus, Puteus decif. 301. num. 2. *vers. quia quod examen, lib. 3.* Antonius Augustinus in *Epitome tit. de testib. §. 18.* Similiter consuevit Rota dare fidem testibus examinatis extra terminum cita-tionis, vigore commissionis, cum clausula, *Ar-bitrio Rotæ*, quia fuerant examinati cum inter-rogatoriis partis in causa *Pranestina spoly* die 25. Octobr. 1599. coram D. meo Milino.

3. Secundò, quoniam pars habuerat notitiam de examine, ex quo specificatis nominibus, & cognominibus testium, pars reseruauerat sibi exceptiones contra testes, & eorum dicta, ex quo videbatur saltem, per tacitum consensum ^f examem approbasse, quo casu non videtur dene-ganda sanatio. Romanus conf. 410. num. 2. in *prin-cip. Aegidius dec. 538. incip. Licet citatio*, vbi com-paratio Procuratoris in conclusione causa inducit approbationem ^g processus antea facti.

4. Tertiò ex eo, quòd in productione & publi-

catione processus cum assignatione termini ad opponendum, nihil fuit oppositum, vt conse-quenter nunc talis oppositio nullitatis post tres annos, tamquam calumniosa non videretur ad-mittenda. Paulus de Castro in l. 1. num. 6. *vers. & effectus est. C. de dilationibus*, Rota decif. 2. num. 2. *vers. pro qua conclusione, de sequest. possess. & fruct. in nouis.*

Quartò multum mouit Dominos, quia cum testes, de quibus agebatur, fuissent examinati coram diuersis iudicibus, semper perstiterunt in eodem dicto, videlicet inter Angelam, & Dauidem de Cataneis, patres Alfonso, verè fuis-se matrimonium contractum.

Ex quibus vltra magnam veritatis presump-tionem, omnis defectus erat omnino sanandus iuxta alias decisiones super hoc examine in hac causa factas.

Quæ allegabantur per informantes contra Alfonso, ad excludendum arbitrium, quasi quod esset contra iuris regulas, maiori ex parte loquebantur in casu totalis defectus citationis, qui omnino est insanabilis, ^h non autem con-currentibus tot circumstantiis, quales reperie-bantur in casu proposito.

Ad illud, quòd non constabat, interrogatoria data fuisse à Cataneis, respondebatur, id præ-sumi, cum negotiorum ad eos spectaret. *l. vltima. C. de aliment. pup. prest.*

Ad aliam obiectionem, quòd mediante trans-actioe, aliàs inter partes inita, euascent proba-tiones Alfonso *cap. 1. de transactioib.* res-pondebatur, ex restitutione gratiosa, quam Al-fonsus obtinuerat aduersus transactionem, om-nia reuixisse, & in pristinum statum fuisse repo-sita.

Ad postremum de subreptione commissionis, vltimo loco per Alfonso impetratæ, respon-debatur, in rescriptis obtentis à signatura San-ctissimi, parte citata, non esse locum subreptioni, aut defectui intentionis.

Bononien. Census.

Die Mercurij 12. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Procurator excedens mandatum, si confecit instru-mentum, non tenetur principalis, nisi ratifica-uerit.
- 2. Scientia rei ex coniecturis probatur.
- 3. Actus pro parte approbati, & pro parte reijci non potest.

DECISIO DCCCLXXXVII.

Die 20. Martij anni 1600. ⁱ fuit in hac cau-sa decifum, Comitem Alexandrum princi-palem, & fideiussores teneri ad restitutionem scutor. 12m. à in quibus census fuerat emptus à Situlo Scarlatto: sed quia die 24. Aprilis eiusdem anni ^k fuit dubitatum, an potuisset contra D. Marchionem Vgonem, & Comitem Ricciar-dum de Pulpis executiue procedi, & difficul-tas fuisset restricta ad eorum ratificationem, quoniam ratificatione cessante, magis erat vt executiue procedi non potuisset, ex quo ipsi in mandato

5.

6.

7.

8.

9.

ⁱ Suprà in tom. 1. decif. 820.

^k Suprà in tom. 1. decif. 826.

mandato procuratorio non dederant Procura-torij facultatem, vt eos in forma Cameræ obli-garet, ideo in hac propositione vtraque parte informante, ad dubium propositum, an consta-ret de ratificatione prædictorum Dominorum Vgonis Marchionis, & Comitis Ricciardi, Rota affirmatiue respondendum censuit, ex eo potis-simum fundamento, quoniam ipsi instrumen-tum census, in quo per Procuratorem suum fuerant in forma Cameræ obligati, produxe-runt coram A. C. & virtute obligationis Came-ralis egerunt contra Comitem Alexandrum, principalem obligatum, & alios correos, siue confideiussores, & contra eosdem obtinuerunt mandatum executium, ^a Bononiæ exequen-dum: vnde censebatur, approbasse, & ratifi-casse prædictum instrumentum, *cap. cum venerabilis, de except. vbi Abbas num. 8. vers. nota quòd Baldus in l. eo quod num. 5. vers. extranota argumen-tum, C. si certum petatur, quem refert & sequitur Felinus in cap. conuincit num. 2. vers. item per hunc textum, de fide instrumentorum*; & omnia in eo contenta, Bartolus in l. post legatum num. 2. *vers. sed potest ff. de his quibus vt indigni. Innocentius in cap. cum venerabilis, num. 4. ver. item licet non pos-set, de exceptionibus. Barbatia conf. 18. num. 40. lib. 2.*

2.

^a adde supra d. decif. 826. n. 2. Rotam recentiorum p. 2. dec. 384. n. 3. Lud. decif. 331. n. 10. & 11.

3.

4.

Et consequenter, obligationem in forma Cameræ in eo contentam, quam non erat veri-simile DD. Pepulus ignorasse, cum instrumen-tum in manibus habuerint, illudque producen-do indemnes se releuari petuerint; scientia enim ex coniecturis verisimilibus probatur. *l. non est ferendus. ff. de transactionibus. Crauetta conf. 193. num. 7.*

Atque ex his reddebantur verisimilia, quæ deponerat vnus ex testibus, quod D. Marchio Hugo erat in eadem mansione, quando conficie-batur instrumentum census; quòdque idem Marchio, & Comes Ricciardus fideiussorint sub conditione, vt ipsis de pretio census vendendi à Comite Alexandro, pro quo se obligabant, satisfieret de libris 3921. quas alij testes indica-bant in actu celebrationis instrumenti census, fuisse solutas Procuratori, qui DD. Pepulus in forma Cameræ obligauerat: ista enim omnia rã verisimilem imaginem veritatis continebant, vt facillè excluderetur protestatio Pepulorum, di-centium, quòd per vsum instrumenti non inten-debant sibi præiudicare; ita enim protestatio visa fuit Dominis (tanquam contraria facto) reiicienda: præsertim cum actus iste non vide-retur potuisse pro parte approbati, & pro parte reiici.

conf. 52. num. 39. & 40. lib. 1.

Romana donationis de Grandis.

Die 16. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Lex, vel statutum excludens ab actu aliquem habentem interesse, intelligitur de interesse principali, & directo.
- 2. Tutor, vel testis non repellitur, licet agatur de inter-esse secundario illorum.
- 3. Creditoribus prioribus solvendum est pretium rei vendite.

- 4. Tutor potest prestare auctoritatem in eo, quod concernit suum interesse, non principaliter, sed in consequentiam. & num. 5.
- 6. Statutum loquens de consensu propinquorum præstando, intelligendum est, de non suspectis.
- 7. Iudicis decretum, respiciens ad actum minoris, debet esse cum causa cognitione, quæ enuncian-da est saltem æquipollenter, & indirectè. & num. 8.
- 9. Decretum iudicis fuisse factum cum causa cog-nitione presumendum est.
- 10. Clausula Omni meliori modo, est præserua-tiua.

DECISIO DCCCLXXXVIII.

Proposui ^b dubium, an retrodonatio facta per D. Leliam, Alexandro de Grandis, eius marito anno 1590. de domo, de qua agebatur, fuisset nulla ex eo, quòd per D. Leliam, & eius filios prætendebatur, non fuisse seruatas sole-mnitates statuti ^c *Vrbis lib. 1. cap. 151. iubentis, ne mulieres, vel minores contrahere debeant, nisi duobus coniunctis proximioribus adhibi-tis, quorum non interfit, ac nisi cum iudicis competentis decreto, causa in scriptis illis ex-pressa, & insinuata, ac plenè cognita.*

Et Rota vtraque parte informantè validam fuisse censuit, quia interuenierunt proximiores duo, scilicet fratres Leliæ donatricis, & decre-tum iudicis: ^d licet contra vtrumque considera-biles fierent obiectiones.

Opponebatur enim primò, in contractu re-trodonationis Thadeum, & Ioannem Baptistam fratres Demassa, qui tanquam fratres & proximores Leliæ consensum adhibuerant, habuisse interesse in hac retrodonatione, ex quo erant de numero creditorum, ad quorum fauorem & commodum præstatur consensus, & fiebat re-trodonatio Alexandro marito, multo ære alie-no grauat: nam respectu Thadei, de eius in-teresse constabat ex instrumento rogato in actis Bruti Notarij A. C. die primo Septembris 1588. in quo Alexander constituebat se illius debito-rem in scutis 290.

Respectu autem Ioannis Baptistæ de inter-esse etiam apparebat ex duobus instrumentis, ab eodem Notario rogatis, in quibus legebatur, Ioannem Baptistam, tanquam principalem, im-positionibus quorundam censuum ad summam scutorum 15 m. ascendentium, ad commodum Alexandri creatorum, sub promissione eiusdem de releuando Ioannem Baptistam indemnem sub die 24. Decemb. 1583. & die 31. Ianuarij 1584. accessisse.

Sed Rota hanc oppositionem non releuare censuit, quia cum lex, vel statutum iubet, aut disponit, aut requirit, fieri aliquid cum interuen-tu illorum, quorum non interfit, intelligitur de interesse principali, & directo, non de eo quòd ab extrinseco, vel aliunde, siue secundariò con-siderari potest. *l. pen. ff. ad exhibendum, Bartolus in l. 1. num. 5. vers. sunt enim. ff. de auctoritate tutorum, Iafon in l. 1. §. quæstum num. 4. in principio. ff. ad Trebellianum, & in l. si quis nec causam, num. 12. vers. hinc videmus, ff. si certum petatur. Socinus conf. 80. num. 18. vers. super his autem lib. 4. Gratus conf. 41. num. 17. in princ. lib. 2. Puteus decif. 15. n. 2. vers. & quando lib. 3.* Et placuit simile, quòd de

^b Hæc dec. habetur im-pressa per Fa-rinacium in nouiter no-uissimumarum decif. 348.

^c de quo su-prà in tom. 1. dec. 327. n. 2. & seq. & vide etiam supra in eodè tom. decif. 373.

^d adde supra quæ à me fuerunt an-notata in tom. 1. ad decif. 327. & Rot. in vna Camerinen-donationis coram Mar-quemontio impressa pe-nes Marches. de commiss. p. 2. pag. 56. n. 8. vbi ad propositum præsens dec. allegatur & ad Lud. dec. 391. num. 10.

1.

2.

tutore & teste allegabatur, qui non repelluntur, licet de secundario illorum interesse constet. Puteus *decif. 31. num. 1. & 4. lib. 3. Gratus dicit. conf. 41. num. 17. lib. 2.*

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

Vnde cum in casu proposito ex eo pateret, non agi de interesse principali fratrum, sed potius de secundario, quod pretium in venditione, & donatione domus non erat directe conuertendum in eorum vtilitatem, quamuis inde commodum aliquod, & vtilitatem in consequentiam percepturi forent, ex quo satisfactis creditoribus, pro quibus fideiussent, ipsi remaneri erant liberati, non poterat censeri statuti solemnitas violata, aut statuto minus legitime satisfactum, neque enim vere affirmari poterat, contractum retrodonationis principaliter cum ipsis, aut propter ipsos fuisse celebratum, cum pretium anterioribus creditoribus soluendum foret. Bartolus in *d.l. 1. num. 5. vers. sunt enim ff. de auctor. tut. Imola in l. 1. §. questum, num. 7. vers. nota quod nemo. ff. ad Trebell. Lambertengus de contrah. lib. 10. num. 13. vers. sextus est casus, Puteus *d. decif. 31. num. 4. vers. quia ibi, lib. 3.* & fuit decifum in *causa Maceraten. cessionis die 9. Decemb. 1597. coram D. meo Decano.**

Neque refragabatur doctrina Baldi in *l. vidua, C. de nupt. & Felini in cap. edoceri, num. 9. de rescriptis*, dicentium, statutum loquens de consensu propinquorum intelligendum, de non suspectis: nam ipsi se declarant dicentes, eos suspectos censeri, qui procurant propria commoda, vel quando mulier contraheret principaliter cum ipsis, quod ad casum propositum applicari nequit.

Secundo opponebatur de iudicis decreto, minus legitime interposito, ex quo non apparebat adhibita causae cognitio, quae cum in decreto non legeretur enunciata, & esset solemnitas intrinseca, in dubio non praesumebatur interuenisse. Sed respondebatur primo, iudicem asseruisse, se super omnibus, & singulis, tanquam rite, & legitime gestis, suam dictique sui officij auctoritatem, & decretum interposuisse, quae verba equipollebant attestati de adhibita causae cognitione. Alexander *conf. 8. n. 10. vers. sed in proposito, lib. 5.* nam quando causae cognitio equipollenter, aut indirecte enunciat, sufficit, Gabr. *conf. 23. n. 5. vers. sic circa lib. 1.* pro quo optime faciebat decifio in *causa Catanen. illegitimitatis die 10. Ianuarij 1583. coram Sanctissimo, tunc Rotae Auditore.*

Maxime cum pro iudice praesumatur, licet in continenti decretum fuerit appositum. Achilles *sup. num. 2. decif. 3. num. 3. vers. temerunt, de praesumptio. Puteus decif. 364. num. 2. vers. item tertium, lib. 1.* & praesertim stante clausula, *Omni meliori modo.*

Secundo respondebatur, haberi etiam attestacionem propinquorum, affirmantium se fuisse optime informatos, vt consequenter praesumendum esset, praecedente causae cognitione decretum fuisse interpositum.

Postremò in instrumento, causae quoque exprimebantur, ex quibus apparebat, causae cognitionem fuisse adhibitam, neque erat huius inspectionis expendere veritatem causarum.

Atque ex praedictis fuit conclusum, retrodonationem, respectu solemnitatum statuti fuisse validam, dummodo super aliis bonis, respectu dotis, fuisset D. Lelae sufficienter succursum. Abbas *conf. 8. num. 2. & 3. p. 2.*

Pennen. beneficiorum.

Die Lunae 19. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

1. Ius patronatus praesumitur usurpatum per dominos temporales, vbi beneficia sunt sita.
2. Beneficia iurispatronatus, consistentia in locis temporalibus, praesumuntur acquisita per usurpationem à DD. si aliunde non constat.

DECISIO DCCCLXXXIX.

Die 11. Decemb. 1600. fuit decifum, quatuor sequentia beneficia, Abbatiam S. Marci, alias S. Mariae ad plebem nuncupatam de Scorrano, Ecclesiam S. Ioannis, & S. Iustae in feudo Mortulae, Ecclesiam S. Leonardi in territorio Castri Peti, Ecclesiam S. Laurentij in feudo Serrae, non esse de iure patronatus dominorum de Sterlich.

In hac propositione dubitavi de aliis quatuor, videlicet Ecclesia S. Benedicti in feudo Serrae, Ecclesia sanctae Mariae, S. Saluatoris, S. Benedicti, S. Petri, S. Martini & annexorum, in feudo Podij Rosarum, Ecclesia sanctae Mariae in Gattopio, S. Vincentij, S. Mariae à Gineprio, S. Martini, S. Georgij, & S. Petri à Costreano & annexorum in feudo Thefani, Ecclesia S. Michaelis in feudo, & S. Augustini, ac S. Polij, & annexorum, in feudis Thezani, & Podij Camardensis; an essent iurispatronatus eorumdem Dominorum de Sterlich, & D. tantum Cornelio informante, Rota non constare de iure patronatus censuit, tum quia non probabatur iuxta requisita à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 9. de reform. §. in his vero;* tum quia cum ageretur de iure patronatus dominorum temporalium, iurisdictionem habentium, in locis vbi sita erant aliquot de praedictis beneficiis, potius praesumebatur ex usurpatione, quam ex legitimo titulo, vt saepe Rota censuit, & signanter in *causa Sabinen. beneficij die 28. Maij 1586. coram bon. mem. Giphio, & in causa Tiburtina iurispatronatus die 5. Inij 1599. coram me, & quod ipsum Congregatio etiam interpretis Sacri Concilij Tridentini saepe comprobauit.*

Nam respectu sexti beneficij S. Mariae, S. Saluatoris in feudo Podij Rosarum; & respectu septimi, videlicet S. Mariae in Gattopio, in feudo S. Georgij, & respectu octauo, scilicet S. Michaelis in feudis Tezani, & Podij Camardensis, ex positionibus per Dominos de Sterlich productis, & datis, contentisque in diuersis Regefti folijs, apparebat, praetensos patronos de Sterlich esse dominos temporales praedictorum locorum, & feudorum.

De quinto beneficio S. Benedicti in feudo Serrae non aderat difficultas, ex prouisione enim facta à Capitulo Pennen. apparebat esse liberum.

Dertonen.

Dertonen. Iurispatronatus.

Die Lunae 19. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

1. Episcopus potest instituire beneficium iurispatronatus, si patronus non probat iurispatronatus, etiam si contradicat praetensus patronus.
2. Episcopus potest conferre beneficium, quod praetenditur esse iurispatronatus, non spectato semestre, vel quadrimestre, si sit in quasi possessione nominandi.
3. Patroni si litigant, & intra quadrimestre vel semestre non praesentauerint, poterit Episcopus conferre tale beneficium.
4. Impedito aliquando currit tempus.
5. Patroni si litigant ratione praerogatiuae, vel formae praesentacionis, ob lapsum temporis, non ex eo abdicatur eis ius praesentandi.
6. Semestre, vel quadrimestre, concessum patronis, datur eis ad praesentandum, non vero ad instituendum.
7. Praesentatio patroni potest fieri in vltimo die termini.
8. Praesentatio litigiosa non deuoluit ius Episcopo, etiam si lapsum sit quadrimestre, vel semestre.
9. Lis inter praesentatos non tribuit Episcopo deuolutionem.
10. Patroni si litigant super iure praesentandi, & intra tempus non praesentauerint, datur deuolutio Episcopo, secus si bis sit inter praesentatos.

DECISIO DCCCXC.

Vtraque parte informante dubitavi, an esset, vel non esset recedendum à decisis in hac causa sub die 8. Februarij 1599. & sub die 10. Ianuarij 1600. Et Rota in decisis persistendum censuit, per doctrinam Pauli de Leaceris, quem refert, & sequitur Zabarella in *Clementin. plures, §. quibus num. 1. quest. 1. de iure patronatus, & Lambertinus de iure patronatus lib. 2. p. 2. quest. 1. princ. art. 9. vbi late isti Doctores, & alij discutiunt hanc materiam distinxerunt plures casus, ex quibus Rota aliquot ad hanc causam pertinentes pro intelligentia veritatis, & decifione dubij propositi considerauit.*

Primus est quando non constat de iure patronatus, nec praesentantes esse patronos, quo casu non obstante contradictione praetensorum patronorum, Episcopus poterit Ecclesiam ordinare, quod maxime procedit, si in praecedentibus vocationibus Episcopus prouidit de tali beneficio, tanquam de libero: nam tunc eo, ite- rum vacante, nullo nec fine litis, nec semestri, vel quadrimestri expectato, debet Episcopus procedere ad illius collationem. Paulus de Leaceris & Zabarella, in *dicta Clement. plures. §. quibus, quest. 1. num. 1. vers. 2. casu, de iure patronatus, Lambert. eodem tract. lib. 2. p. 2. quest. 1. principali art. 9. num. 11. vers. tertius est casus, vbi allegat Ancharanum, & alios idem tenentes, sed iste non est casus noster, in quo iurispatronatus praesupponebatur.*

Alter casus est, quando dubitatur, an beneficium sit de iure patronatus, quo casu Zabarella praesentato loco *vers. tertio casu, dicebat, quod quan-*

do Patroni litigant de iure, vel de possessione iurispatronatus, Episcopus debet expectare laicos per quatuor menses, & Clericos etiam si litigent cum laicis per sex menses, intra quos debet causa finiri, alias eis elapsis Episcopus ordinabit Ecclesiam, sine praedictio euincen- tis. *cap. si vero, cap. eam te, cap. cum propter, & cap. quoniam, in fine de iure patronatus.* Additque *ibid.* Zabarella, hunc esse casum specialem, in quo contra impeditum currit tempus.

Tertius casus est, quando Patroni litigant de praesentacione, ex vi iuris praesentandi, & tunc idem dicendum est, quia expectari debet vsque ad quatuor, vel sex menses.

Quartus casus est, quando Patroni litigant ratione praerogatiuae, hinc ratione formae praesentacionis, & tunc ob lapsum temporis non paratur eis praedictum, quia non est quod imputetur eis. *cap. cum Bertoldus, de re iudicata, quia si aliter diceretur, pararetur via fraudibus, quod esse non debet.* Cum enim hoc tempus statuatur ad praesentandum, non autem ad instituendum, vltimo die termini fieri potest. Zabarella praesentato loco, quem ceteri comuniter sequuntur.

Quintus casus est, quando vel constat de iure patronatus, vel illud praesupponitur (vt in casu proposito, in quo non reuocabatur in dubium), & tunc lite pendente super praesentacione facta, post lapsum temporis semestri, si praesentantes sint clerici, vel quadrimestre si sint laici, non debet Episcopus ordinare, aut alteri conferre beneficium, sed stare debet maiori parti, & vni ex ipsis conferre, considerando merita praesentatorum, quia non est lis inter patronos ex vi iurispatronatus, cum omnes fateantur, praesentantes esse patronos; sed lis est inter ipsos super forma praesentacionis, & tunc non est locus deuolutioni. ita Zabarella praesentato loco, Lambertinus de iure patronatus lib. 2. p. 2. *quest. 1. principali, art. 9. num. 29. vers. septimus est casus.*

Denique sextus casus considerabatur, quando lis est inter praesentatos in tempore, praesentantes solum praesentacionem de vnoquoque factam esse attendendam, & isto casu non erat locus deuolutioni, ob lapsum tempus ad praesentandum, quia depositio textus in *cap. quoniam, de iure patronatus, inducens deuolutionem, quando est lis inter patronos, tanquam rigorosa, & exorbitans, non extenditur ad litem inter praesentatos.* Imola in *cap. cum vos de officio ordinarij, num. 7. vers. nec obstat.* vbi Ioann. Andr. *n. 2. vers. vnde iura.* Anton. de Butrio *num. 7. vers. iura, ergo.* Rochus de Curte de iure patronatus, in *verbo, Honorificum, quest. 24. num. 54. Lapus alleg. 78. num. 15. vers. non obstat, & num. 16. vers. item non debet.*

Multa ex praedictis suadebant standum in decisis: nam hic, nec iurispatronatus, nec quasi possessio iuris praesentandi reuocabatur in dubium, vt propterea non esset locus deuolutioni; & praesertim, quia instructam iam causam renuit ordinarius expedire, vt deuolutioni fieret locus.

Ad Zabarellam, & alios in contrarium allegatos in *cap. cum vos, de officio Ordinarij, placuerunt* responsiones datae in decif. in hac causa facta die 10. Ianuarij 1600. vbi per similem distinctionem casuum fuit difficultas subblata.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

¶ adde Ludouic. *decif. 340. n. 1. & 8. & late annot. n. 14. Cauai. dec. 632. n. 9.*

- 6 *Inhibitio non afficit, quando causa agitur ex alio titulo, & non est eadem instantia.*
- 7 *Causa si agatur ex alio titulo, inhibitio antecedens non impedit expeditionem, vel executionem illius.*
- 8 *Ius omne quod competit, vel competere potest vtrique parti à principio, censetur deductum in beneficiis.*
- 9 *Iudex inferior non potest cognoscere, an eum afficiat, vel non, inhibitio Rotalis.*
- 10 *Lite pendente in Curia, habet executor manus ligatas, ut ad ulteriora procedere non possit.*

DECISIO DCCCXCIII.

Per obitum Marci de Casanova in mense Augusto 1593, fuerat à Papa prouisus de hac portione Petrus Ludouicus Lopez, qui vigore literarum Apostolicarum habuit pacificam possessionem.

Michaël Guarga super eadem portione obtinuit sequestrum à Vicario Illarden. à cuius processu appellans Petrus causam commisit in Rota anno 1595. & citationem cum inhibitione mense Augusto 1595. intimari fecit Michaëli, & mandatum de manutenendo cum reuocatione sequestris obtinuit à Rota anno 1598.

Lite pendente, Michaël mense Ianuarij 1600. Vicario Illarden. præsentauit literas impetrationis, ob non expressionem veri valoris, petens illarum executionem; Petrus verò vigore alterius inhibitionis in vim litis pendente die 24. Aprilis 1600. notificari fecit Vicario, ne aliquid attentaret: Michaële autem opponente inhibitionem non obstat, quia non loquebatur de eadem causa, Vicarius se iudicem competentem declarauit, & die 18. Maij proximè sequentis, prouisionem Petri nullam, & subreptitiam pronuntiauit, ob non expressionem veri valoris, & portionem conferens Michaëli, eundem die 21. eiusdem mensis Maij, in possessionem illius immisit; quare dato dubio, an possessio Michaëlis esset nulla, & attentata, Rota vtraque parte informante, nullam, & attentatam fuisse censuit.

Primò, quia fuit tradita possessio infra decem dies ad appellandum, cap. non solum, vbi communitur Doctores, de appellat. lib. 6. Lopus alleg. 2. num. 7. vers. ad hoc quia. Et maximè, quia hoc casu appellatio erat licita, quia in literis aderat clausula, Vocatis vocandis, quæ reddit executorem mixtum, à quo datur appellatio. Felinus in cap. de cetero num. 10. vers. quid de clausula, de sentent. & re iudicata.

Nec ad rem pertinebat, quòd fuerat appellatum infra decem dies, quia quando possessio est capta intra decem dies datos ad appellandum, etiam si non sit appellatum, & causa sit deserta, gesta reuocantur per viam nullitatis, Cæsar de Grassis decif. 2. num. 4. vers. sed placuit. de appell.

Secundò, quia possessio fuit capta post inhibitionem Rotalem, vnde gesta sunt attentata, & 169. n. 2. e Rota decif. 2. de appellat. in nouis, Achilles decif. 29. num. 1. eodem tit. Lancell. de attent. post inhibitionem p. 2. cap. 20. ampliatiõne 7. num. 3. vers. scilicet quod alias.

Neque obstat causæ diuersitas, quam Michaël opponēbat ad euitanda attentata post inhibitionem Rotalem, ex eo quòd agebat ex

alio titulo, acq̄sisto ob alium modum vacandi, quo casu inhibitio non afficit. Mohedan. dec. 11. n. 2. in fine, de causa possessionis & proprietatis.

Quia respondebatur primò, causam fuisse eandem, cum in beneficiis à principio censetur deductum omne ius, quod competit, vel competere potest vtrique parti. Egidius decif. 661. incip. si ex gratia. Vnde licet Michaël acquiuisset nouum titulum, per alium modum vacandi super eodem beneficio, nihilominus causa remanebat eadem.

Secundò respondebatur, quòd siue causa esset eadem, siue diuersa, Rotalis inhibitio erat timenda, & nec poterat iudex inferior cognoscere, an ipsum afficeret necne. Cæsar de Grassis decif. 109. aliàs 3. num. 11. vers. quia inhibitio, de appell.

Postremo lite pendente in Curia, executoris manus erant ligatæ, & eius potestas in Auditorio transflata. Bonifacius de Vitalinis in Clement. Auditor, num. 49. vers. sexto quero, de rescriptis.

Romana bonorum de Ceulis.

Die Mercurij 14. Martij 1601.

DECISIO DCCCXCIV.

Quia mihi videbatur sæpe in hac causa decisum dubium, quòd preebant informantes pro D. Tiberio Ceulio, an teneretur ad interesse pecuniarum redactarum ex 50. locis montis foederis, & augmento à die matrimonij per Dominam Clariciam contracti, nolui inconsultis Dominis illud subscribere, & licet decisiones, quarum copia data fuit, & præsertim decisio facta die 3. Martij 1586. in qua asserbat bon. mem. Oranus, tunc causæ iudex, Dominos in proposita difficultate non dubitasse, quin pro tota summa Dominæ Clariciæ debita, fructus, ad rationem septem cum dimidio deberentur, eam petitionem excludendam iudicaret, nihilominus tamen, cum non videretur alienum à tylo tribunalis, has instantes præsertim petentibus indulgentias concedere, illud subscribendum placuit.

Perusina dotis.

Die Veneris 16. Martij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 *Extremum primum possessionis probandum est prius concludenter, ut restitutioni locus sit.*
- 2 *Testes duo faciunt plenam probationem.*
- 3 *Possessio fundi, vel vineæ probatur ex perceptione fructuum, sicut possessio domus probatur ex continua habitatione, n. 4. & 5.*

DECISIO DCCCXCV.

Cum ex ordine Dominorum vellem expedire causam, iuxta decisionem vltimo loco factam sub die 10. Nouemb. 1600. dubitauit, an esset probatum in actis, quòd Lucretia Bactoria

diuersa non causant attentata. Cocin. dec. 1252. n. 1. Rota recentiorū. p. 1. decif. 500. n. 10.

6.
7.
8.

9.

g adde Lud. decif. 435. & Duran. decif. 104. n. 2. & aliàs sæpe.

10.

h de hoc articulo vide annot. ad decif. 203. Lud. lit. C. Rotam recent. p. 1. decif. 74. n. 3. & 124. n. 5. & 513. n. 10. i adde Lud. dec. 243. n. 3. Duran. decif. 312. n. 1. & 2.

Bactoria possederet bona, de quibus agebatur, & sic dato dubio, an constaret de primo, & secundo extremo, Rota ex dictis testium, vltimo loco ad instantiam Lucretiæ examinatum, de vtroque extremo constare censuit, ad effectum vt ad illorum possessionem veniret restituenda: cum enim Lucretia, viro suo vergente ad inopiam, egisset contra illum pro restitutione dotis, ille bona hæc Lucretiæ in solum dare se obligauit, & Lucretia ea deinceps possedit vsque ad diem factæ subhaftationis, per quam fuit ea possessione priuata: de hac enim possessione deponebant testes, primus iuxta 5. ibi, l' hauena vsta possedere, & iuxta 11. ibi, l' ho vsta sette o otto volte in ditra possessione, & ibi, madonna Lucretia fece vindemiare, & secundus iuxta 6. ibi, Ho vsto che lei pagana le opere abbi l'alconci auano il podere, & iuxta 7. Che sette, o otto anni fa detta Lucretia habitaua, quasi di continuo, nella casa di detto podere, & io piu volte ci l' ho vsto, & agui tatola a fare la vindemia, & vsto, che lei vendeu il vino, & vistotoua il prezzo, & iuxta 9. & 10. idem testis explicitè dicebat che l' ha vsto possedere e vindemiare.

1. Ex his fuit dictum, primum extremum (quod concludenter probare oportet, Puteus decif. 75. num. 1. vers. & cum constet, lib. 1. Verallus dec. 170. incip. Primum extremum, p. 2.) sufficienter fuisse probatum ex dictis duorum testium, l' vbi numerus, ff. de testibus, testificantium de actibus, vnde resultat probatio possessionis, nempe ex continua habitatione. Dec. conf. 400. n. 4. vers. tertio accedit, Alexander conf. 51. num. 6. in princ. lib. 1. Albenfis conf. 64. num. 18. lib. 1. Balbus in repet. l. Celsus, n. 134. vers. numquid autem, ff. de vscapio. Menoch. de retinenda remed. 73. num. 562. in princ.

2. Item ex eo, quòd Lucretia faciebat colere prædium, glossa in l. 3. in verb. finiatum, vbi Bald. num. 4. vers. quæro qualitatem, Salicetus num. 4. & Angelus num. 3. vers. vltimo nota. C. fin. regum. Aretinus in 5. sic itaque, num. 10. vers. sed etiam probatur, Inst. de actionibus, Menoch. de retinend. remed. 3. num. 563. vers. secundo probatur.

3. Item ex eo, quòd vindemiabat vineam, & percipiebat alios fructus, ex quorum perceptio ne potissimum probatur possessio. l. 2. C. de acquir. possess. l. i. lib. 1. C. de agricol. & censit. lib. 1. Cumanus conf. 105. num. 2. in princ. Decius dist. conf. 400. num. 3. vers. secundo ex perceptione fructuum, Craueria conf. 107. n. 2. vers. secundo quia.

4. Istos actus possessorios probatos per testes reddebat magis certos, & verisimiles decretum iudicis factum ad fauorem Lucretiæ, pro restitutione dotis super dictis bonis.

5. Secundum extremum probabant, instrumenta subhaftationis, & deliberationis, super dictis bonis, & litis sustentatio.

Aretina Capellania.

Die Lunæ 19. Martij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 *Collatio, & institutio beneficij facta appellatione pendente est attentata, & num. 2.*
- 3 *Attentare non dicitur tertium.*
- 4 *Episcopus vtendo iure suo in collatione beneficij Peña Decif. Tom. 11.*

- non attentat. quod intelligit vt ibid.
- 5 *Lite pendente potest à tertio nouum ius acquiri super beneficio.*
- 6 *Attentare non dicitur ille, qui non est in lite.*

DECISIO DCCCXCVI.

Cum Capellania hæc de iure patronatus familiaris de Ascarellis, per obitum Francisci Bacci vacasset mense Septembris 1597. Patroni præsentarunt Bernardino Binduccium, & Capitulum Ecclesiæ Aretinæ, prætendens ius præsentandi ad se tunc pertinere, præsentauit Hieronymum Rasius, lite introducta inter duos præsentatos, Vicarius Aretinus die 19. Decembris anni 1598. pronuntiauit prout in cedula, suis loco, & tempore arbitrio suo aperienda; & partes quatenus contra appellauerunt; cedula aperta die 8. Ianuarij 1599. continebat, præsentationem factam ad fauorem Hieronymi fuisse inualidam; præsentationem verò factam de Bernardino ob ætatem minus idoneam ad sacerdotium, fuisse reiiciendam; & consequenter eodem die coram eisdem testibus Ordinarius iure deuolutionis Capellaniam contulit eidem Hieronymo.

Causa introducta in Rota, vtraque parte informante, dubitauit, an collatio facta per Episcopum ad fauorem Hieronymi esset attentata, & reuocanda, & Rota attentatam, & reuocandam fuisse censuit: nam respectu primi temporis, quo Vicarius pronuntiauit, pro vt in cedula, collatio subsecuta non poterat à vitio attentatorum excusari, cum fuisset à partibus præsentibus interposita appellatio, quatenus contra cap. non solum, de appellat. lib. 6. & fuit dictum in causa Firmiana purgationis canonice die 19. Martij 1597. coram D. mco Corduba, & sæpe aliàs. Et quod dicitur de attentatis respectu institutionis, locum etiam habet respectu collationis, Lancellottus de attent. cap. 4. de attentat. lite pendente in pres. n. 710. vers. quoad secundum.

Respectu autem secundi temporis, quando cedula fuit aperta, collatio etiam iudicata fuit attentata, ex quo die mox sequenti fuit appellatum, cum fuerit facta intra decem dies datos ad appellandum. cap. non solum, vbi glossa, & communiter Canonistæ de appellat. lib. 6. glossa in l. & iudiciorum. ff. de appellat. Lopus alleg. 2. num. 7. vers. ad hoc, quia. Lancell. de attent. cap. 11. de attent. pendente temp. ad appelland. num. 1. vers. nam & eo, & fuit nuper dictum in causa Ossen. portionis die 26. Febr. huius anni, coram me.

Neque obstat quòd Episcopus tanquam tertius, confendo non attentet. Oldradus conf. 299. num. 3. vers. secundo dico. Quia respondebatur primò non potuisse hic Episcopum considerari tanquam tertium, cum præsentio, seu ius ipsius non esset à iure, de quo agebatur, omnino seiuictum, & separatam, sed potius ipsius collatio principaliter tenderet ad exclusionem præsentati, essetque quasi sententia quædam super suo iure in graue præiudicium præsentati à patronis, vt præcitato conf. 299. num. 5. vers. & quia hoc esset, declarat Oldradus, & consequenter non debuit ad collationem festinanter procedere, & procedendo attentauit, vt optime cõsuluat Paul. de Castr. conf. 403. incip. Illa que infirmari, in fine lib. 1. quod multū placuit Dominis.

Secundò

a supra in tom. 1. decif. 730.
b de quo supra dec. 378. num. 4.

1. adde supra in tom. 1. decif. 198. n. 3. & 531. n. 2. & 534. n. 1. & infra 896. n. 4. & aliàs sæpe.

d adde supra in tom. 1. decif. 542. n. 6. vbi alias decif. annotauit.

e adde supra in tom. 1. decif. 36. n. 7. & 169. n. 2. & 433. n. 2. Causal. decif. 544. & 574. & aliàs sæpe.

f Actus enim facti in causa

1. b vide supra decif. 893. & Lud. dec. 14. num. 3.

2. e adde Causal. dec. 556. n. 1. & 2. & supra in tom. 1. dec. 10.

d supra decif. 892. n. 3.

3. e adde supra in tom. 1. decif. 531. n. 5. f adde Seraphin. decif. 582. n. 2. Causal. dec. 175. n. 2. Duran. dec. 86. n. 12. & seq. Lud. dec. 14. n. 6. vbi annot. num. 7. g adde Rot. diuers. p. 1. dec. 243. n. 10.

4. Secundò respondebatur, illud dictum, quòd Episcopus vtendo iure suo in conferendo, tanquam tertius non attente, intelligitur, quando vtitur iure suo ordinario, & in casibus, quibus sibi licet iure communi beneficia conferre, & Ecclesias ordinare; secus autem esse in aliis casibus, siue de iure non permisis, qualis erat hic, vbi non dubitabatur de iure patronatus, & lis erat inter prætentiones in tempore, quo casus non erat locus deuolutioni ob lapsum tempus ad prætendum. Paulus de Leazeris, & Zabarella in *Clement. plures. §. quibus, quasi. 1. de iure patronatus*, Lambertinus eodem tract. lib. 2. p. 2. *quæst. 1. principali, art. 9.* Imola in *cap. cum vos, de officio Ordinarij, num. 7. vers. nec obstat*, vbi Ioann. Andr. num. 2. *vers. unde iura*, Antonius de Butrio num. 7. *vers. iura ergo*, & fuit nuper latè deductum & decisum in *causa Dertonen. iuris patronatus die 19. Febr. huius anni*, coram me. ^a

Postremò respondebatur, pendente lite posse à tertio nouum ius acquiri super beneficio, si tamen aduersario non noceat, quo sensu accipiendi sunt Oldradus *dict. conf. 1299. num. 1. in fine*, Verallus *decis. 285. num. 2. vers. quia est*, Ægid. *decis. 748. incip. Licet per appellationem*, & alia in eandem sententiæ citata.

Præterea non obstat decisio Mohedani 150. aliis 11. *de præbendis*, vbi declaratur, non attentare illum, ^b qui non est in lite. *cap. Romana, de appell. lib. 6.* & consequenter Episcopus, qui non erat in lite, conferendo non attentat; quia respondebatur, id habere locum in casibus à iure concessis, seu cum beneficium est liberum: secus autem in casibus non permisis, qualis erat hic, in quo cum contulerit ex prætenso iure uoluntis, post appellationem interpositam proculdubio attentauit, Paul. de Castro *prædict. conf. 403. num. 2. vers. secundò quia*, Mohedanus *d. dec. 11. num. 1. in fine, de præbendis*.

Ad alia minus releuantia ex prædictis patebat solutio.

Bononien. fideicom. de S. Petro.

Die Lunæ 19. Martij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Molendinum reedificatum in solo, in quo antea existerat, non dicitur nouum, sed antiquum ad effectum fideicommissi iam existentis.
- 2 Aedificium cedit solo.
- 3 Concessio facta generaliter, amplissimè est intelligenda, & num. 4.
- 5 Aqua concessio si sit data ad molendinum, censentur etiam data omnia adhaerentia.
- 6 Molendini pars principalis, & qua magis praeponderat, est aqua, & num. 7.
- 8 Ius aqua in molendino non amittitur, etiam si aedificium sit destructum, ibid.
- 7 Fideicommissum consistens in molendino non perit, etiam si aedificium sit destructum.
- 9 Mutatio aluei naturalis molendini mutat dominium, non tamen mutatio canalis, & n. 10.
- 11 Flumen si diuidatur in duas partes, vel riuos, ita vt per vtramque fluat, non ex eo in fluminis mutatur.

Causa bis propofita super identitate tertiæ partis molendini, sub die 15. Decembr. 1600. & die 24. Ianuarij præteriti, non potuit capi resolutio propter dissidentes Dominorum sententias; fuit tamen vltimo loco ordinatum quòd strictè informaretur super effectu: erat autem effectus, an prætenfiones Dominæ Virginie Cospie excluderent fideicommissum, in quo se fundabant Domini de S. Petro, prætendentes, hoc molendinum fuisse subiectum fideicommissio, inducto à quondam Marco de S. Petro, & consequenter venire in illius restitutionem, siue ratione identitatis, siue ratione alterius cuiusuis modi. Et Rota vtraque parte informante, de molendini identitate constare censuit, ad effectum, vt comprehenderetur sub dispositione Marci, licet referuauerit videndum, an Marcus potuerit illud molendinum fideicommissio supponere.

Prima ratio decisionis fuit, quia cum molendinum (de quo agebatur, vt testes asserbant) non tam nouum, quam super eodem solo per successores Marci de S. Petro resectum esset, & instauratum, non nouum opus, sed idem remansisse censebatur. ^c Bald. in l. 1. §. si quis, n. 1. *e de hoc art. vers. resectio. ff. de noui oper. nunciat.* Felin. in *cap. cum accessissent, num. 19. in princ. de constit. gloss. in cap. 3. in verb. fundatores, vers. item quid si, de iure patronat. & consequenter cum solum esset fideicommissio subiectum, molendinum in tali solo, siue constructum, siue reedificatum, siue resectum, censebatur comprehensum in fideicommissio, cum molendinum, sicut aedificium, solo cederet. ^d *l. adeo. §. ex aduerso. ff. de acquirendo rerum dominio, l. 2. C. de rei vindic. Soc. conf. 138. n. 3. in fine, lib. 1.* & propterea sufficiebat Dominis de S. Petro in hoc se fundare, ita vt onus probandi contrarium incumberet Dominæ Virginie, vt fuit decisum in *causa Bonon. de Formagliarijs die 9. Ianij 1589.* coram R. P. D. meo Pamphilio.*

Altera ratio fuit, quia ex literis Innocentij VII. apparebat, Floriano de S. Petro, & successoribus suis in perpetuum, mediatè, vel immediatè fuisse concessam facultatem faciendi in loco prædicto, siue super terreno communis Bononie, siue super alio terreno proprio conducto, aut conducendo, siue super ripis canalis Rheni, vnum, vel plura ministeria ad molendum blada, & frumenta cuiuslibet generis in vno, vel pluribus molendinis, siue alicuius affectus, aut aqueductus solutione, cum prohibitione, ne alij quicumque aliud molendinum in dicto canali construerent per spatium vnus milliatis, ex hac enim amplissima concessione licebat Floriano, & eius hæredibus in perpetuum pro libito voluntatis, molendinam construere; ista enim iterationem significant. *l. bonus. §. hoc sermone*, vbi Tiraq. *limit. 26. num. 1. & 2. ff. de verb. signific.*

Et ex hac ratione tollebat difficultas, ex decisione Aflitici 392. n. 7. *vers. in contrarium*, quòd semel aedificato molendino, ius concessum Floriano expirauerit, cum nedum semel aedificare, & aedificata reficere, sed alia in loco designato, ille, & eius successores construere potuissent.

Atque ex eadem ratione rursus cessabat alia prætenfio D. Virginie, defumpta ex concessione gubernatoris Bonon. sub die 23. Decembr. 1435. de

de vnico molendino, cum duabus postis, siue rotis iuxta Portam Galerie; quia dicebatur, attendendas fuisse literas Innocentij VII. paulo antea in secunda ratione consideratas.

5. Tertia, & potentissima ratio fuit, quæ defumebatur ex aqua, ad molendinum perpetuò defluente, quia licet molendinum constet clufis, fistulis, & canalibus, tamen ius aquæ cæteris est potentius, cætera enim accessoria; aqua verò potissima, & substantialis molendini pars censetur. Baldus in *cap. significante, num. 2. vers. sic vtendo, de rescriptis*, Ruinus *conf. 94. num. 8. & 9. lib. 4.* Capolla *conf. 46. n. 41. lib. 2.* quod ad eò verum censuit Ioannes Antonius Lanarius *conf. 2. vt affirmauerit*, molendina aedificata in territorio Burgenatico feudi, super aqua feudali, censenda esse feudalia; aqua enim magis, quam solum præponderat in molendino, cum maioris sit pretij, & nobilior existat, inde licet aedificium esset tantisper mutatum propter eandem aquam, ad molendinum perpetuò defluentem, diceretur idem molendinum; ius enim aquæ nunquam fuit amissum, vel derelictum, sed semper continuatum. Iafon in *l. quominus, n. 189. vers. aduertendum est, & ibi Ripa n. 104. & 108. vers. ista doctrina. ff. de fluminibus*.

8. Et roboratur, quia aliàs in potestate hæredis esset, extinguere, & delere fideicommissum, quod non est dicendum. Paulus de Castro in *l. cætera 43. §. sed si parauerit, num. 5. vers. vltimo nota. ff. de legat. 1.*

9. Neque aluei prætenfa mutatio extinxerat ius aquæ, & molendini, quia licet mutatio aluei naturalis dominia mutet, *l. adeo. ff. de acquirendo rerum dominio*, & declarat Ripa in *dicta l. quominus, num. 112. vers. prima mutatione. ff. de fluminibus*; canalis tamen mutatio ad libitum concedentis, & præsertim qui post mutationem circumfluit in loco concessionis, vt in casu proposito, non extinguit ius molendini, nec mutat dominium; ex ista enim variatione non mutantur iura semel acquisita, mutatio enim facta à Principe (vt in hoc casu, ob arcis constructionem) intelligitur sine præiudicio iuris quæsit.

11. Neque est verum, quòd quando flumen diuiditur in duas partes, seu riuos, ita vt per vtrumque fluat, tunc ius mutetur. Ripa in *d. l. quo minus, num. 111. vers. secundum. ff. de fluminibus*.

Ex his patebat responfo ad Paulum de Castro *conf. 247. incip. Notandum est, lib. 1.* dicentis, non licere vetera molendina reficere, vel ampliari, quia ibi aderat expressum pactum de illis non faciendis, vt patet *num. 1. in princ.*

Romana mercedis.

Die 23. Martij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Media via est eligenda in arbitrarijs.
- 2 Mercatoris factor tenetur reficere suo principali, quod credidit sine eius ordine.

DECISIO DCCCXCVIII.

Gabriel Espinellus Bergonenfis, Petro Ronchagallo inferuuit in fundaco, vendendo Peña *Decis. Tom. I. l.*

merces tribus primis annis pro scutis 75; id est 25. singulis annis. Post sex annos, & decem ferè menses, inde discedens, nulla alia apparente conuentione, Gabriel coram Gubernatore, iudicio instituto super mercede; centum annua petebat; Gubernator Ronchagallum 274. scuta dare debuisse Gabrieli pronunciauit, & in reliquo absoluit. Causa inducta in Rota dubitauit, an sententia Gubernatoris esset confirmanda, vel reuocanda, vel reformanda. Et Domini vtraque parte informant reformandam, & reuocandam ad scuta 100. censuerunt, ex computata tamen summa per Spinellum habita.

Cum enim de nulla certa conuentione constaret, arbitrati fuerunt, neque simpliciter amplectendam esse mercedem 25. ^a scutorum annuorum, de qua vnus tantum testis deponebat, neque in alterum extremum declinandum, sed media quasi via insistendum; 30. parum plus annua Gabrieli deberi; quæ ratio iudicandi in arbitrarijs ^b commendari solet. *glossa in l. cum Nefennius, verb. sed eum, ff. de negotijs gestis*, Baldus in *l. antiqui, n. 2. vers. 4. nota, ff. si pars hæred. petatur*. Berous *conf. 110. n. 34. vers. & vbi cumque lib. 3.* vbi in fine ad propositum allegatur present decisio.

Referuauit tamen particulariter videndum, an Spinellus teneretur reficere Petro aliquot paritas pecuniarum, pro mercedibus, quas Spinellus dederat in creditum aliquot emptoribus abque ordine prædicti Petri, iuxta ea, quæ tradit Aluarus Valafcus *consultat. 21.*

Corduben. Gabella.

Die Lunæ 26. Martij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Fides magna adhibetur testibus, deponentibus de facto proprio.
- 2 Negativa probatur per vocem, & famam communem.
- 3 Gabella si sit exacta, & soluta à Clericis, non inde sequitur, restitutionem illius esse factam.
- 4 Negativa respiciens aliquid non factum, non est probanda ab allegante, sed qui elicit factum, tenetur illud probare.
- 5 Actor tenetur probare numerationem, ex quo agit, & reus, ex quo excipit.
- 6 Allegans exactam pecuniam restituisse, debet probare restitutionem.
- 7 Reus in sua exceptione est actor.
- 8 Clerus est exemptus de iure à solutione sifaram.

DECISIO DCCCXCIX.

Die 19. Ianuarij proxime præteriti, ^c fuit in hac causa decisum, constare de exactione sifara, siue gabellæ ex dictis testium in curia examinatum, & quia respectu restitutionis fuerat inter Dominos aliqua dubitatio suborta super ea, Rota in hac propositione consulta respondit, non restitutionem debitis temporibus factam probari, ex duplici capite. Primò ex dictis testium, expressè testificantium, de executione, & de non restitutione affirmantium, quòd antea fiebat huiusmodi restitutio, ex eo quòd gubernator, & Rectores ciuitatis Corduben. faciebant personas Ecclesiasticas exemptas ab huiusmodi

iusmodi solutione fisa, sed quod ab octo annis, & citra non fiebat hac restitutio, eo quod iidem Rectores nolebant de cætero, quod personæ Ecclesiasticæ essent exemptæ ab huiusmodi solutione: addebantque testes optimam dicti rationem, quia confuetis temporibus petuerant gabellæ solutæ restitutionem, & illam habere non poterunt, quibus præsertim de facto proprio testificantibus, magna fides data fuit. Felin. in cap. tertio loco, num. 5. de probat. Herculanius tract. de negatiua, num. 162. vers. quartus modus, & num. 148. vers. vigesimus quintus, & num. 310. vers. plane aduertendum est; testificabantur præterea de publica voce, & fama, per quam negatiua probatur. Alexander conf. 66. num. 2. lib. 1. Cal-fadorus super regulas decis. 5. num. 8. Herculanius de probanda neg. n. 309. vers. quinquagesimus secundus.

domus, facta à Carolo Saraceno in Hieronymum Aimettum, cum subsequuta possessione, etiam per clausulam, Constituitur, iuxta decisionem Guidonis Papæ 46. & Rolandi conf. 51. n. 27. vers. & ideo, lib. 2. Quia Carolus donauit domum cum expressione, quod domus erat sub proprietate S. Ludouici, quod emphyteuta non prohibetur facere. Alexander conf. 187. num. 12. vers. sed ita est, lib. 2. Iason in l. fin. num. 27. vers. tertio modo. C. de iure emph. Crauetta conf. 112. num. 11. in fine.

Secundò non ex eo, quod sine licentia, & consensu congregationis fuerat à Carolo alienata, quia super hoc iam fuit facta decisio ad Carolum excusandum die 24. Aprilis 1600. ex g. supra de qua apparebat, sufficienter hanc difficultatem euersit sublatam.

Postremò non fuerat deuoluta domus ad Ecclesiam ob non solutionem canonis, quia respectu Monasteriorum non erat incurta caducitas ob non solutionem canonum, cum Monasteria non possiderent domum. Anchar. conf. 44. num. 7. vers. præterea aduertendum est, & Alexander conf. 124. n. 11. in fine, vers. vel si probaretur, lib. 5. Dec. conf. 38. num. 3. vers. secundo responderi potest, Soc. iun. conf. 70. n. 10. vers. secundo, lib. 1. Parisius conf. 108. n. 42. vers. & quod emphyteota, lib. 1. Iul. Clar. in §. emphyteusis quest. 8. n. 5. vers. sed quæro, Corbulus tract. de emphyt. tit. de causa priuationis ob non solutionem canonem, limitat. 24. n. 1. in princ.

Neque respectu D. Hieronymi Aymetti, cum ipse citata parte penes montem pietatis, canones deposuerit, ita enim oblatio sufficit ad euitandam caducitatem. glossa in l. 2. in verb. secundum legem, C. de iure emphyt. quam ibi communiter lequuntur Doctores, & Iason n. 182. vers. idcirco, Socin. conf. 118. n. 10. vers. sed quantum, lib. 4. Natta conf. 3. n. 4. vers. ista tamen, & fuit decisum in causa Papien. deuolutionis bonorum die 13. Martij 1595. coram D. meo Pamphilio. An autem Ecclesia S. Ludouici potuisset domum auocare à Monasteriis, Domini particulariter videre voluerunt.

Miranden. Parochialis.

Die Lunæ 2. Aprilis 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia litigiosa sunt Pontifici reseruata.
2 Regula de subrogandis colligantibus respicit fauorem Ecclesie, ut lites tollantur.
3 Papa non facit iniuriam per subrogationem de beneficio litigioso, factam tertio.
4 Subrogatio gratiosa quo ad possessionem, non tollit colliganti titulum, aut ius quod habet super beneficio litigioso.

DECISIO DCCCCI.

Quia Antonius de Roboredo dicebat, se habere difficultates, consideratione dignas, contra decisionem in hac causa factam p. c. 4. n. 33. die 17. May 1600. ideo iterum consulti Domini, in decisio persistendum censuerunt, propter rationes de quibus in decisio, in quibus potissima fuit, quia cum ageretur de beneficio litigioso, & illud conferendo nulli collatori fiat iniuria, cum nemo præter Papam de illo possit disponere,

I. f de materia huius decis. vide Ludou. decis. 520.

2.

3.

adde Lud. dec. 307. n. 1. vbi ad propositum allegat hanc decis.

1.

2.

3.

4.

habetur supra decis. 806. in tom. 1. à qua fuit recessum supra in eodem tom. 1. decis. 836.

re, sufficit gratis subrogato iustificare possessionem decedentis, & clericatum impetrantis. Mohedanus decis. 292. cum aliis allegatis in alia decis. de qua nunc agebatur, siue subrogatus gratis deduceret gratiam ex supplicatione, principaliter obtena super subrogatione, siue ex clausulis in supplicatione contentis.

Neque ab hac decisione putarunt Domini recedendum, ex deductis pro Roboredo. Et primò ex eo fundamento, quod licet non fiat iniuria ordinario collatori, sit tamen iniuria colliganti superuenienti, cuius præiudicium debet multum considerari; quamuis enim beneficia litigiosa sint per Pontificem reseruata; regula tamen subrogationis, ad fauorem colligantis introducta, respicit fauorem Ecclesie, ut lites tollantur. cap. 1. & 2. ut lite pendente, lib. 6. Sarnen. in regul. de subrogand. collit. quest. 12. num. 2. vers. sic etiam, Verall. decis. 227. num. 3. vers. & quia, p. 3.

Quia respondebatur primò, Papam vtendo sua potestate faciendi similem gratiam, etiam non colliganti, nulli facere iniuriam. l. si donaturus. §. si quis indebitum. ff. de condit. ob causam. l. 3. §. his tamen. ff. de liberis hominibus exhibendis, cap. cum Ecclesia Vulturana, de elect.

Secundò dicebatur, non irrogari iniuriam colliganti, quia licet non acquirat ius nouum, nullam tamen patitur sui iuris diminutionem, quia subrogatio gratiosa quoad possessionem non sustulit Roboredo titulum, aut ius si quod habet super beneficio.

Neque à decisione recesserunt ob alias decisiones in contrarium allegatas: nam in illa causa Bononien. Canonatus die 19. Martij 1590. coram D. meo Pamphilio, nulla fiebat mentio litis; in alia verò Pienen. præstimonij 15. Febr. 1593. coram Illustrissimo Manchetto, tunc Rotæ Auditore, expressè lis negabatur, à Firmana beneficii coram me die 19. Ianuar. 1600. b expressè fuit recessum, per decisionem in hac causa factam.

Et sic Domini in decisio permanferunt.

Rauenaten. fideicommissi.

Die Veneris 6. Aprilis 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissum conditionale purificatur adueniente conditione.
2 Fœmina agnata, primò vocata, præferuntur alijs secundo loco vocatis, etiam si descendant ex filio.
3 Filius descendens ex fœmina, non dicitur descendere per lineam masculinam.
4 Fœmina non veniunt appellatione descendantium ex linea masculina.
5 Masculi per fœminam non veniunt appellatione descendantium.
6 Agnationis contemplatio colligitur ex verbis testatoris.
7 Fœmina, vel masculi ex eis non sunt vocati, quando agnatio est considerata à testatore.
8 Testator vocans filios masculos excludit fœminas, & num. 9. 10. & 11.

Peña Decis. Tom. II.

DECISIO DCCCCII.

Baltasar senior de Portis instituit sibi hæredem Vincentium filium legitimum, & naturalem, & omnes descendentes ab eo in infinitum per lineam masculinam, & deficientibus descendentibus per lineam masculinam, vocauit agnatos de domo & parentela illorum de Portis; post Baltasarem testatorem, & Vincentium eius filium, pariter decefferunt quatuor eiusdem Vincentij filij; quorum vnus, Baltasar scilicet iunior, reliquit Vincentium iuniorem, filium legitimum, & naturalem; & quatuor filias, Castellam, & Iulianam moniales, & Bernardinam & Isabellam.

Cum verò ex Bernardina, & Ioanne Spadularino, eius marito, natus esset Nicolaus, & alie filie; illi de Portis bona Baltasar senioris ad se spectare prætendebant, dicentes, factum fuisse locum fideicommissi; quamobrem constitutus aliquod præsuppositis, & in primis, quod ex Bernardina superesset Nicolaus, dubitauit, auenerit casus fideicommissi, ad fauorem illorum de agnatione de Portis, in casu & ad effectum de quo agebatur. Et Rota vna tantum parte informata, fideicommissi factum esse locum censuit. Cum enim præsupponeretur, Vincentium primam institutum, & omnes eius descendentes masculos obisse adimpleta conditione, fideicommissum dicebatur purificatum. l. fin. circa med. ff. de vulgari. Socin. iun. conf. 110. in princ. lib. 1. verba enim fideicommissi conueniebant.

Neque obitabat, quòd ex Baltasare testatoris nepote superesset fœminæ, quia respondebatur, quòd cum testator disposuerit ad fauorem Vincentij filij, & descendantium ab eo per lineam masculinam, ita vt si decederent sine filiis masculis, aut descendantium masculorum, bona peruenirent ad agnatos de portis substitutos, fœminæ etiam ex masculo remanebant exclusæ. Ruin. conf. 136. vers. præterea lib. 1. Paris. conf. 40. num. 43. vers. & ita, lib. 2. Decius conf. 319. num. 1. Peregr. de fideicom. art. 26. num. 29. vers. circa verò, Menoch. conf. 205. num. 12. vers. re tamen ipsa, & num. 27. vers. quoad secundum, lib. 3.

Rufus non obstat, quòd ex Bernardina, à testatore descendente, superesset Nicolaus masculus. Quoniam respondebatur, d filium descendentem ex fœmina non dici descendentem per lineam masculinam. Paul. de Castr. conf. 190. n. 3. vers. sed sic est, lib. 2. Ruin. conf. 149. n. 13. vers. nec obstat, quòd ista mulieres, lib. 2. Cels. Hugo conf. 120. num. 4. circa principium, Peregrinus tract. de fideicom. art. 26. num. 29. & 30. vers. adducit.

Appellatione enim descendantium in linea masculina in huiusmodi substitutionibus, sicut non veniunt fœminæ, Card. Mant. lib. 8. de coniect. vt. volunt. tit. 11. num. 9. vers. primum est; ita nec veniunt descendentes ex fœminis. Mant. præcit. lib. 1. tit. 1. n. 7. vers. nam si filia; sicut nec veniunt appellatione descendantium per virilem sexum.

Quod tum maximè locum habet, quando habita est ratio agnationis, tunc enim nec etiam appellatione descendantium masculorum veniunt masculi per fœminas, nec in substitutione, nec in conditione. Gabr. conf. 116. n. 10. vers. quod verò, lib. 2. Surt. conf. 316. n. 7. vers. & quamuis, lib. 3.

In casu autem proposito, agnationis fuisse habitam rationem, vel ex eo apparebat, quòd

B 3 testator

I. adde supra in tom. 1. decis. 818. n. 3. & 183. n. 2.

b adde supra in tom. 1. decis. 815. n. 3. & 183. n. 2.

2. adde supra in d. decis. 880. n. 4.

d de hoc articulo vide supra decis. 150. n. 3. in tom. 1. & infra dec. 1260. uum. 4.

e de hoc articulo vide Rot. recent. p. 1. dec. 72. ferè per totum præcipuè n. 4.

I. adde Rot. recent. p. 2. dec. 354. n. 4.

1.

2.

e adde Rot. recent. p. 2. dec. 432. n. 4. & 203. n. 4. & seq.

3.

d adde Rot. recent. p. 2. dec. 432. n. 4. & 203. n. 4. & seq.

4.

e adde Rot. recent. p. 1. dec. 193. n. 4. & decis. 300. n. 5. & 25. & supra decis. 415. num. 4. quam allegat Rota recent. p. 2. decis. 316. n. 1.

6.

testator semper masculos prætulit fœminis. Gabriel citato conf. 116. num. 14. vers. quod verò, Hondedeus conf. 70. num. 39. vers. ratio autem, lib. 1.

adde Scraph. decif. 1216. n. 2.

Item ex eo, quod exclusis propriis filiabus a vocatione transuerfales agnatos. Surdus conf. 96. n. 31. vers. accedat, lib. 1. per agnatos enim familia, seu agnatio conferuari dicitur. Decian. conf. 7. n. 52. in fine lib. 1. Hondedeus conf. 29. num. 62. ver. primo, quia, lib. 1.

7.

Postremò idem suadebat expressa testatoris voluntas, scpe in testamento dicentis, velle se bona sua in familia conferuari, quando enim agnatio est considerata, b tunc nec fœminæ, nec masculi ex fœminis excludunt substitutum. Socinus senior conf. 227. num. 5. vers. secundò probatur, ex cap. testamenti lib. 2. & conf. 94. num. 4. lib. 4. Curtius iunior conf. 172. num. 7. vers. cum igitur, lib. 4. Parisius conf. 39. num. 3. vers. quia terminus, lib. 2. Peregrinus de fideicom. art. 26. num. 21. vers. verum autem.

Scraphin. dec. 438. n. 8. Rota recent. p. 2. dec. 282. n. 4.

8.

Et quòd ita mentio filiorum c masculorum excludat fœminas, & masculos descendentes ex fœmina, censuit Capra conf. 18. num. 6. & 16. Socinus senior conf. 12. num. 5. in principio, lib. 3. Menochius de presump. lib. 4. presump. 91. num. 5.

adde Rot. diuers. p. 3. lib. 3. decif. 801.

9.

Neque est sine ratione, nam si excluditur fœmina, d testatore descendens, multo magis censetur exclusus Nicolaus masculus, natus ex Bernardina, & Ioanne Spadularino. Alexander conf. 56. num. 4. vers. quarto, lib. 5. Natta conf. 187. num. 6. vers. quia fœmina; quia est de alia linea, seu de alia agnatione, videlicet de agnatione sui patris, vt communiter censuerunt interpretes in l. Gallus, §. nunc de lege, ff. de liber. & posth. & sequuntur Socinus senior conf. 90. num. 2. vers. pro hac parte lib. 1. & conf. 63. num. 14. vers. item post mortem, lib. 3. Crauetta conf. 22. num. 10. vers. quia fœmina, Dec. conf. 319. n. 2. vers. quia nepotes, Mant. praticato lib. 8. tit. 11. num. 8. vers. similiter.

10.

Quia tamen testator non videtur in genere domum, & agnationem, sed particulares de agnatione in rebus particularibus substituisse, illis que particulares substitutiones fecisse, libenter consultis Dominis vellem intelligere, quinam tanquam substituti veniant, quibus in fine testamenti idem testator fecit generale substitutionem. Rursus quoniam in domo, deficiente linea masculina, in testamento expressa, substituta fuit Ecclesia, & ordinatum, vt Capella erigeretur, de hoc etiam esset videndum, ne pia testantis voluntati simul, & Ecclesiæ aliquod fieret præiudicium.

11.

Denique, quia testator noluit, quòd antequam legata sanguineis suis relicta soluerentur, ex fructibus bonorum constitueretur in Ecclesia Cathedrali Rauennæ Capella ad honorem S. Apollinaris Martyris, videndum esset, an huic dispositioni fuerit satisfactum.

Spoletana bonorum.

Die Veneris 6. Aprilis 1601.

S V M M A R I V M.

Estimatio in traditione dotis facit venditionem, & transt dominium in maritum. quod limita vt num. 2.

Emptionem non facit dos estimata, quando expresse colligi potest, estimationem fuisse factam ad alium finem & effectum, ibid.

3. Pater potest dare filie in dotem bona aduentitia: non tamen ea estimatione, qua faciat emptionem, num. 4.

5. Alienare non potest pater bona aduentitia filia, quod extendit etiam si sit tutor, nisi concurrat utilitas, n. 6. vel presumpus consensus filia, n. 7.

8. Emptionis, & venditionis contractus non censetur celebratus, quoties bona pluris valent, & num. 9.

10. Euentus est optimus interpretis eius, quod actum est.

11. Donationem causa mortis non potest pater ad sui fauorem autorizare.

12. Catastrum non probat donationem esse factam, licet inducat aliquam presumptionem.

DECISIO DCCCIII.

Baldina quondam filia Vincentij Petronij de Treuio habebat quædam propria bona ex hæreditate amitæ suæ; & cum anno 1553. à Vincentio patre nuptui traderetur Francisco Pariano, huius Baldinæ patri, eidem dotis nomine 1800. floreni dati fuerunt, hoc modo: floreni 1000. consistentes in bonis dictæ hæreditatis amitæ, ad estimationem duorum hominum communiter eligendorum; pacto appposito, quòd si dicta hæreditas non ascenderet ad prædictam summam, tunc Vincentius pater, & Hieronymus eiusdem Vincentij nepos, teneretur de propriis bonis vsque ad summam florenorum 1000. supplere; quod si superascenderet, esset ipsius Baldinæ: reliquos verò florenos 800. sic assignarunt, 500. in prædio, nuncupato campo maggiore, quod obligauerunt ad estimationem, vt supra, & cum pacto de supplendo de propriis bonis Vincentij & Hieronymi, si ad valorem prædictum non ascenderet, & reliquos florenos 300. recipiendos de bonis Mariæ Angelæ, prædictæ Baldinæ matris, pro eius legitima, & Trebellianica; & hanc dotem prædictus Vincentius pater cum solitis clausulis, & cautelis tradere se obligauit.

Baldina post biennium, ex Francisco marito Flauio filium suscipiens obiit, & paulo ante obitum præsentibus, & consentientibus Vincentio patre, & Francisco marito, omnia suæ bona Flauio filio donauit, cum pacto tamen, quòd Vincentius pater, & Maria Angela mater prædictorum bonorum vsufructu, vnà cum filio potirentur, cui quandocunque sine filiis decedenti, parentes, & ipsi non extantibus, eiusdem patris proximiores, donationis titulo substituit; Baldina vitâ functa, Vincentius Petronius pater, & Maria Angela vxor, & Flauius nepos annos circiter 13. vsufructu bonorum potiti, ipsa accatastari fecerunt sub nomine tantum Vincentij, & post ipsorum obitum superstite Flauio, Franciscus Parianus anno 1579. sub nomine suo, pro prædicto tamen Flauio, eadem bona accatastari curauit, quamuis prædicta verba, pro Flauio, deleta fuerint (vt creditur) à prædicto Francisco, tempore, quo fuerat bannitus, ne ea bona confiscarentur, cum ex catastro Vincentij appareret, fuisse accatastata, tanquam bona hæreditaria ipsius Baldinæ, in catastro

Saluatoris patris prædicti Francisci, pro Flauio eius filio.

Eodem anno 1579. Hieronymus & suo, & Flauij nomine ex prædictis terris, quandam portionem vendidit pro florenis 40. & anno 1581. duas alias de prædictis vendidit terrarum portiones, vnã pro florenis 13. alteram pro florenis 23. sciente & consentiente Francisco patre. Rursus obiit Flauius, relicta Baldina iuniore sua filia, cuius bona Franciscus Parianus auus, tanquam propria bona Baldinæ administrat. Anno 1582. Franciscus, Baldinæ auus, tanquam legitimus eiusdem Baldinæ administrator, & tutor Hieronymum Tullium, hæredes quondam Vincentij, aui materni Baldinæ de dote, arredo, & aliis bonis in instrumento dotali promissis quietauit, confitendo, se dicto nomine recepisse 500. florenos, & alios; 00. in supradicto prædio, detto campo maggiore, sibi in dicto instrumento dotali assignato, numquam tamen estimato.

Orta deinde controuersia inter Baldinam iuniorem, & Franciscum Parianum auum, super consignatione dotis, ad valorem legitime eidem Baldinæ ex persona Flauij patris debitæ, primò coram Illustrissimo Cardinale Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, decifus fuit Baldinæ nepti non deberi legitimam, ob delictum à Flauio patre commissum, quia viuo patre legitima non debetur; deberi tamen dotem iuxta facultates aui, & ipsius conditionem, quam dotem deinde coram me Rota ad scuta 2000. taxauit. Sed cum coram D. meo Decano dubitaretur, an bona in dotem data Baldinæ seniori, huius iunioris Baldinæ auiæ, censeretur data tali estimatione, quæ faceret emptionem, tunc Franciscus Pariano auo tantum informantem resolutum fuit, Baldinæ deberi solum estimationem tempore traditionis, detracto tamen omnico, quod pro debitis Flauij à Francisco, Flauij patre, sisco fuerat persolutum, nempe summa scutorum 800. quam sententiam ego postea confirmari, & Baldina iunior nuptui tradita fuit Benedicto Mazzerio, cum promissione dotis dictorum ducatorum 2000. & cum omnibus bonis hæreditariis Flauij patris.

Quamobrem Baldina ex capite etiam restitutionis in integrum commissa causa recuperationis bonorum, obtento dubio, an esset locus restitutioni bonorum datorum in dotem Baldinæ seniori, per Vincentium Petronium, patrem quondam D. Francisci Periano, eoque scpe proposito, nempe die 21. Iunij 1599. & die 28. Ianuarij 1600. & propter dissidentia Dominorum iudicia non resoluta, tandem in hac propositione Rota locum fuisse prædictorum bonorum restitutioni, ad fauorem Baldinæ censuit.

Licet enim agnouerit, veram esse regulam in multis decisionibus firmatam, & præsertim in causa Romana, seu Interamn. fundi dotalis die 20. Febr. 1589. coram Cardinale Platone, tunc Rotæ Auditore, & in causa Romana recuperationis dotis die 10. Maij 1595. coram Orano, quòd estimatio in traditione dotis facit venditionem, b operaturque, vt dominium rei in dotem datæ in maritum transeat. l. quoties, & l. in dotem, si intra. C. de iure dotium, Alexander in l. ex coactione, num. 2. vbi late Iason num. 2. vers. nota, & Decius num. 6. vers. ultimo nota. C. de pat. Alexander conf. 79. num. 2. vers. attento, lib. 5. Cor-

habetur hæc decif. in impressis Scraph. tunc Decani dec. 127. & vide supra in tom. 1. decif. 588.

1.

adde supra in tom. 1. decif. 588.

neus conf. 16. num. 3. vers. licet enim, lib. 2. Ruin. conf. 134. n. 2. vers. quia vbi, lib. 4. Decius conf. 682. num. 2. vers. in dubio. Couarr. in pract. quest. cap. 28. num. 1. vers. qua in re. c.

Nihilominus tamen, veram etiam agnouit esse limitationem regulæ, quòd estimatio tunc non facit emptionem d & venditionem, quando expresse, vel tacite colligi potest, estimationem fuisse factam ad alium effectum, c tunc enim ex verbis contractus, aliisque coniecturis censerit, estimationem non fieri ad effectum translationis dominij, & tunc bona, non valorem venite in estimationem. Aretinus conf. 84. num. 1. & 2. vers. præterea, Paris. conf. 81. n. 10. vers. tamen re- cibus, & num. 16. vers. ex tacita enim, lib. 3. Barbatia conf. 19. num. 13. in principio lib. 4. Cephalus conf. 351. n. 3. vers. 3. lib. 1. Ancharanus lib. 2. quest. 36. num. 5.

In casu autem proposito limitationi potius, quam regulæ censuerunt Domini standum ex sequentibus coniecturis, prima, quia à Vincentio patre fuerunt tradita in dotem bona ipsius Baldinæ filia estimata, quo casu estimatio non potuit facere emptionem & venditionem; nam licet Vincentius pater potuerit bona aduentitia, ab amita Baldinæ prouenientia, illi dare in dotem, Baldus in l. finali num. 15. vers. sed quid, C. de dot. promiss.

Non tamen potest pater ea dare in dotem tali estimatione, quæ faciat emptionem, sicut ea alienare non potest. Arias Pinellus in l. 1. p. 3. num. 14. C. de bon. maternis, Socinus conf. 34 n. 12. lib. 1. Couarr. in pract. quest. cap. 28. num. 10. in principio, vers. vnde opinor, qui licet loquatur in tutore, qui absque decreto iudicis bona aduentitia filia minoris non potest dare in dotem tali estimatione, quæ faciat emptionem; idem in hoc casu obtinet, etiam si Baldina tunc fuisset maior, quod non apparebat probatum; patri enim interdicta est alienatio bonorum aduentitiorum filij. l. quacumque, vbi communiter DD. C. de bonis qua liberis, & fuit dictum in causa Viterbien. bonorum coram D. meo Pamphilio.

Neque obstat, quòd quando concurrat utilitas, possit pater alienare bona aduentitia filia, glossa in dict. l. quacumque, in vers. inter dicta, C. de bonis qua liberis, Tiraquellus de ll. comubial. glossa 8. num. 74. vers. quod licet; quia in casu proposito non constabat de ista filia Baldinæ vilitate, immò euentus subsequutus docuit, istam alienationem ei fuisse damnosam.

Rursus non obstat præsumptus consensus filia ex lapsu temporis, quia dicebatur primò, ipsam tunc tacuisse, ex quo cum ista promissione patris nuptui tradita fuit, inde tamen non inferri, ad talem estimationem, quæ faceret emptionem, cum alias deficerent requisita.

Secundò dicebatur, nullum affuisse lapsum legitimi temporis, cum Baldina post biennium decesserit, & (vt paulo post dicitur) de istis bonis, tanquam de propriis disposuerit.

Altera coniectura erat, quia hæreditas Baldinæ in instrumento fuit data pro florenis 1000. cum pacto, quòd si non ascenderet ad prædictam summam, pater supplere teneretur; si vero excederet, illud plus esset ipsius Baldinæ; hoc enim naturæ venditionis repugnabat. nam quoties bona pluris valent, numquam censetur celebratus contractus emptionis, & venditionis.

adde Ludouif. 573. n. 4. & late annot. n. 16. vbi ad propofitum cum aliis allegat hanc in tom. 1. dec. 466. n. 4. Soc. dec. 257. n. 4. Rotam recentio. p. 1. decif. 621. num. 2. in fine, & in posthum. Farin. tom. 1. decif. 101. n. 1. vbi etiam ad propositum allegat hanc decif.

vide infra decif. 1350. n. 3. & 4.

adde Ludouif. in d. dec. 573. n. 5. Scraph. decif. 1332. n. 1. & 2.

4.

5.

6.

7.

8.

adde Ludouif. dec. 194. num. 20. quæ etiam habetur in recentioribus p. 2. dec. 131. n. 8. Parisius

Parifius conf. 81. num. 11. in princip. lib. 3. Aldo- brandrinus conf. 61. num. 1. vers. est in primis.

Tertia coniectura ex quietantia Francisci Pariani, quæ respectu florenorum 1000. non lo- quebatur de pecunia, sed de bonis, unde infere- batur, numquam fuisse factam æstimationem, neque etiam tacite celebratum contractum em- ptionis, & venditionis.

9. Neque ad rem pertinebat obiectio, quod non constaret, bona fuisse maioris valoris, ex Pari- sio præcitato loco, & ex Aldobrandino citato, conf. 51. num. 1. Quia respondebatur, non fieri fun- damentum in valoris expressione, sed in eo, quod ille excessus esset ipsius Baldinæ.

10. Quinta coniectura multum vrgens desume- batur ex euentu subsecuto, qui est optimus in- terpres eius, quod actum est. Paulus de Castro conf. 347. num. 4. vers. tertio præsumitur, lib. 1. Bal- dina enim sciente & consentiente marito dispo- suit de istis bonis, tamquam de propriis, illa do- nando Flauio filio suo, relicto usufructu pro duabus tertiis patri, & matri suæ, donec viue- rent, & priuando Franciscum Parianum usu- fructu dictorum bonorum, quod numquam per- missurus fuisset Franciscus maritus, si ei data fuissent tali æstimatione, quæ faceret emptio- nem. l. cum de indebito. ff. de probationib. Crauetra conf. 77. n. 10. in fine, Parifius conf. 76. num. 17. vers. stante isto, lib. 4.

11. Neque obstabat, quod in donatione non ap- parerent ista bona specificata, quia responsum fuit, quod cum non constaret, Baldinam ha- buisse alia bona, ista censebantur donata, & donationi accedebat fides ex accastatione. Rur- sus non obstabat, quod donatio ex causa mortis esset inualida, ex quo pater non potuit ad sui fauorem illam autorizare, Iulius Clarus in §. donatio, quest. 6. num. 7. vers. videtur, & quia fuit facta absenti: quia responsum fuit, non agi ad validandam filij donationem, sed ad ostendend- um, ex eo facto inferri, non fuisse factam ta- lem æstimationem, quæ faceret emptionem ab- dicantem dominium à Baldina, & illud in Fran- ciscum transferentem. Dicebatur præterea, istam donationem fuisse effectum sortitam, ex quo pater, & mater Baldinæ, donec vixerant, habuerunt vsumfructum duarum partium præ- dictæ hæreditatis, ipsis relictum.

Supradictis accedebat, quia eorum vita du- rante, eadem bona remanserant accastata sub nomine Vincentij patris Baldinæ, donec anno 1579. fuerant transportata ad castrum Saluato- ris, patris Francisci, pro Flauio eiusdem Fran- cisci filio, & sic ad vtilitatem suam, & licet postea in catastro fuerint deleta illa verba, pro Flauio filio, non tamen constabat, quo tempore, aut cuius auctoritate fuerit facta cassatio.

12. Nec obstabat, quod catastro non probat donationem, quia negari non potest, quin ali- quam præsumptionem inducat, præsertim in præiudicium illius, de cuius consensu facta fuit mutatio. Decius conf. 146. num. 14. vers. quarto, Crauetra conf. 217. num. 8. vers. quinto consi- dero.

Postrema coniectura fuit deducta ex facto Flauij, qui de istis bonis, tamquam de propriis, sciente & non reclamante Francisco patre dis- posuit, non nulla ex eis vendendo.

Atque ex his potissimum rationibus & con-

iecturis fuit conclusum, locum fuisse restituti- ni bonorum.

Perusina dotis.

Die Lunæ 9. Aprilis 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Causa effecta appellabilis respectu vnus partis, fit etiam respectu alterius.
2. Sententia lata contra sententias non reuocatas, di- citur nulla, & venit reuocanda, num. 3.
4. Sententia habens mixturam, admittit appellatio- nem.

DECISIO DCCCCIV.

Contra Lucretiam Bertocciam fuerant latæ duæ sententiæ conformes ad fauorem Do- minorum de Gogis, quibus fuerat declaratum, non fuisse locum spolio, per Lucretiam inten- tato, & sententiæ transuerant in rem iudica- tam. Lucretia in causa restitutionis in integrum obtinuit in Rota a declarari, fuisse locum spo- lio, ex quo subhastatio bonorum fuerat nulliter facta, & perebat ferri sententiam in spolio, ad effectum euitandi appellationem; Rota tamen censuit, non posse ferri talem sententiam, quia si causa super iudicio spolij fuit effecta ap- pellabilis respectu Lucretiæ, appellabilis etiam remanet respectu illorum de Gogis, Rota in Romana Palatii, coram D. Cantuccio. b

Dictum etiam fuit, in hoc iudicio opus fuisse reuocare duas priores sententiæ, ne hæc sub- iaceret nullitati; illæ enim dicebant, ad fuisse spoliū, hæc verò spoliū negabat. nam non reuocatis primis sententiis, sententia contra sententiæ non reuocatas remaneret nulla, & ipsa quoque veniret reuocanda. l. 1. C. quando prouocare non est necessarium. l. eos, vbi notat Bar- tolus & Albericus, C. de appellationibus, Cassador. decif. 1. num. 4. de sequestr. possessionis, & fructuum. Postremò si opus erat reuocare priores sen- tentias, hæc continebat mixturam, cuius ratio- ne admittitur appellatio. c Baldus conf. 141. n. 7. lib. 1.

Lucana S. Peregrini.

Die Lunæ 9. Aprilis 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessio, habita vsque ad tempus mota litis, ma- nutenenda est.
2. Laici non possunt se intrromittere in spiritualibus, sed possunt habere ius patronatus. quamuis sit res spiritualis, n. 1. & 5.
4. Confirmatio electionis spectat ad superiorem, eod. num. 5.
6. Supplicatio nemini denegatur pro electione fa- cienda de Rectore beneuolo, & populo bene viso.
7. Parochiani possunt supplicare vt Rector indignus amoueatur.

DECISIO

DECISIO DCCCCV.

IN Ecclesia Parochiali S. Peregrini, ciuitatis Lucanæ, anno 1519. quo auctoritate Aposto- lica vnita fuit Capitulo, & Collegiata Ecclesiæ S. Michaelis, Decanus & Capitulum pro tem- pore deputauerunt Presbyterum Vicecuratum, qui Sacramenta Parochianis ministraret, cum verò aliqui Patochiani, operarij prædictæ Ec- clesiæ S. Peregrini præterderent, eorum etiam consensum interuenire debere, in deputatio- nem prædicti Curati, & propterea orta esset controuersia, dubitauit, an esset dandum man- datum de manutendo Decano, & Capitulo S. Michaelis, in possessione deputandi Vicecu- ratum in Ecclesia Parochiali S. Peregrini pro administratione Sacramentorum. Et Rota vtra- que parte informantæ, Decano, & Capitulo dandum fuisse mandatum censuit, quia de an- tiqua eius possessione a deputandi vsque ad tem- pus motæ litis constabat ex pluribus actibus, & instrumentis, in actis productis. §. retinenda, Instir. de interdicit. Rolandus conf. 9. num. 18. lib. 3.

- 1.
2.
3.
4.
5.

Et possi- denti de tẽ- pore motæ litis danda est manutentio, vt fuit dictum supra in tom. 1. dec. 118. n. 2. vbi annotauit alias deci- siones.

Neque pro parte Parochianorum, seu ope- rariorum negabatur hæc deputatio; concede- bant enim operarij, Capitulum debere deputare Vicerectorem, sed cum conditione quod Vice- rector esset ad eorum satisfactionem; cæterum Domini hanc etiam præterensionem reiecerunt, percutiendo aliquos casus. Primus erat respectu electionis, quasi quod operarij deberent interuenire in electione Vicerectoris, & respectu hu- ius casus non erat ipsis dandum aliquod manda- tum, cum ius contradicatur laicis, qui non possunt se intrromittere in spiritualibus. cap. Osius, & c. Meana, de electione. b

Secundus casus erat respectu iuris patronatus, cuius ratione laicis competit præsentatio, toto tit. de iur. patr. Turrecremata in cap. imperium, in fine, vers. nec valet, distinct. 10. Abbas in cap. super eo, num. 1. vers. sed credo, de officio delegati, Cassadorus decif. 22. num. 1. vers. nam in materia, de præbendis, & neque respectu istius casus fuit aliqui istis operariis concedendum, quia de nullo ipsorum iure patronatus constabat.

Tertius casus erat respectu alicuius confirma- tionis, vel approbationis, post electionem factam, & neque isto casu aliquid poterat opera- riis concedi, ex quo electionis confirmatio spe- ctat ad superiorem. Baldus in l. fin. num. 4. vers. cum enim. C. de legib. Decius in rubric. de confirmat. vil. vel inutili, num. 1. vers. ex hoc, & fuit dictum in causa Pampilonen Iuris visitandi die 27. Apri- lis 1583. coram R. P. D. meo Seraphino. c

Quartus casus erat respectu illius qualitatatis, quod Vicelector deberet esse ad eorum satisfactio- nem, & respectu istius qualitatatis vana etiam probatur eorum præsentio, quia non constabat, illos esse in quasi possessione istius prætensi iuris, neque alicuius momenti erant actus, & de- creta pro operariis adducta, quibus ipsi constitu- erant, quod aliquis ex ipsis interueniret cum Capitulo, per trouare vn prete idoneo, por la cura della Chiesa, & Parochia di Santo Peregrino, & che quello che fosse presentato dal detto capitolo, fosse in autorita delli operarij accettarlo.

- 5.
d adde Rotam diuers. p. 2. dec. 343.

Quoniam respondebatur, operarios laicos non potuisse talem sibi assumere. d Amb. cassa. C. de sacros. Eccles. Bartolus in l. cum eos populos, n.

28. vers. in hoc puncto. C. de sum. Trinit. & fid. Carbol. Quintus & vltimus casus erat respectu sup- plicationis pro Vicelectore idoneo, & beneuo- lo eligendo; & respectu istius casus dictum fuit, istos Parochianos posse instare, petere, & sup- plicare pro habendo eorum Presbytero idoneo, & eius beneuolo, & grato, ita enim supplica- tio nemini denegatur. Abbas in cap. quod Dei, num. 1. vers. tertio nota, de statu Monach. inde ta- men non infertur, cum esse deputandum, quem laici petuerint, aut pro quo ipsi supplicauerint.

Et hoc quod dicitur respectu supplicationis, pro facienda electione, & deputatione de Vice- rector, Parochianis grato, locum etiam habet respectu amotionis, possunt enim Parochiani supplicare, vt indignus amoueatur. An autem adit iusta causa illum amouendi, auctoritas pe- nes Capitulum erit.

Pacen. Iuris conferendi.

Die Veneris 4. Maij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Dispositio quelibet, quantumuis generalis, recipit interpretationem, vt valet.
2. Statutum, vel constitutio loquens de antiquiori, intelligenda est de antiquiori habili.
3. Collatio beneficij, vocans antiquiorem, facienda est habili, nam inhabilis non vocatur. Inhabile esse, idem est ac non esse, ibid.
4. Antiquior dicitur illa, qui est habilis, non verò in- habilis.
5. Oportet non potest inhabilis ad subeunda onera be- neficij. Inhabilis ad subeunda onera beneficij, est in capax optionis, ibid.

DECISIO DCCCCVI.

A Vtoritate Innocentij Papæ VIII. fue- runt anno 1492. creatæ in Ecclesia Pacen. quatuor perpetuæ dimidiæ portiones, quatuor perpetuis Capellanis sociis nuncupatis confe- rendæ, qui pro maiori, & commodiori seruitio dictæ Ecclesiæ in illius choro in habitu Canonicali diuinis Officiis interesse, & Missas in Altari maiori eiusdem Ecclesiæ instar Ecclesiæ Placentinæ celebrare tenerentur, ita vt quoties contingeret illarum vacatio, per Episcopum & Capitulum Pacen. vnus ex antiquioribus dictæ Ecclesiæ Capellanis eligeretur, quoniam collationem, prouisionem, & omnimodam dif- positionem dictarum Capellaniarum ad Epi- scopum & Capitulum communiter Papa voluit pertinere anno 1599. per obitum Ferdinandi Re- bello, vna de dictis dimidiis portionibus vacan- te, vna pars Canonico- rum, Franciscum Morga- do antiquiorem dictæ Ecclesiæ Capellanum, impeditum tamen, elegerunt; altera verò Cano- nicorum pars, vna cum procuratore Episcopi, Ioannem Martinez, Clericum antiquiorem post Franciscum Morgadum elegerunt. Orta super hac electione controuersia, Vicarius Generalis die 27. Augusti 1599. postquam se iudicem com- petentem declarasset, annullata electione facta de Francisco Morgado, ad fauorem Ioannis Martinez

Martinez pronunciauit, & interpretationem verborum Biollæ, ad Sedem Apostolicam remisit, ad quam etiam Decanus, & Capitulum Ecclesiæ Pacen. appellauit: & licet interim Francisco Morgado vitâ functo, de communi consensu idem Ioann. Martinez electus fuerit; nihilominus tamen Procurator fiscalis Ecclesiæ Pacen. pro eiusdem Ecclesiæ interesse, causâ commissa in Rota pro declaratione Bullæ Innocentij dato dubio, an prouisio dimidiæ portionis, facta Francisco Morgado per Capitulum, contradicente Episcopo fuerit nulla, fiscali solum informante, Rota inualidam fuisse censuit: licet enim constitutio generaliter disponat, Capellanias vacantes, antiquioribus dictæ Ecclesiæ Capellanis conferendas, nihilominus intelligenda est de antiquiori habili, & idoneo, nam quælibet dispositio, quantumvis generalis, recipit interpretationem de habilitate. Iason in l. 2. §. Prator ait, num. 4. vers. secundo. ff. qui suisd. cogam. Natta conf. 339. num. 5. vers. nam verba. Cephalus conf. 23. num. 1. & 2. vers. & intelligitur, Surdus conf. 280. num. 8. vers. & dispositio lib. 2. & consequenter statutum, vel constitutio loquens de antiquiori, intelligi debet de antiquiori habili, Rebuffus tract. de nominat. quest. 21. num. 22. vers. tertio fallit. & quest. vltima num. 12. vers. quarto si nominatus.

1. a vide Manricam decif. 115.

- 3. Itaque antiquiori inhabili omisso, collatio fieri debet secundo sequenti habili, quia paria sunt non esse, & inhabilem esse, Gabriel conf. 5. num. 28. vers. nec obstat lib. 2.
- 4. Et ex his tollatur difficultas de collatione antiquiori Capellano faciendâ, quia intelligitur data eius habilitate, seu capacitate, alias enim sequens succedit, argum. cap. suggestum. de iure patronat. Rebuffus d. tract. de nominat. quest. 21. num. 22.

In casu autem proposito, de inhabilitate Francisci Margado satis constare dicebatur ex dictis testium, & Medicorum relationibus, asserentium, Franciscum præter ætatem 70. annorum, multis etiam aliis impedimentis fuisse implicatum, cum nec ambulare, neque sine valido auxilio stare, nec aliquod officium exercere posset; afficiebatur etiam tam grandi oculorum offuscatione, vt licet penitus cæcus non esset, legere tamen non valeret, cum vultus tantum personarum, aut rerum videret, nec in particulari discernere, quarum rerum essent, posset.

Denique duo Medici, qui secundo loco eum visitauerant, dixerunt, non nisi miraculosè potuissent sanari: notum est autem, istas inhabilitates reddere inhabilem ad obtinenda beneficia. cap. hinc etenim, 49. distinct. & alia optanda, vt fuit decium in causa Salamantina integræ portionis, die 24. Aprilis 1581. coram S. D. N. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore.

Parmen. Prioratus.

Die Lunæ 7. Maij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Valor beneficij probatur ex confessione partis.
- 2. Articulus non facit, secus ponens nam positio- nes inducunt confessionem.

- 3. Articulus aliquando fatetur in articulis.
- 4. Confessio articulus, facta in ipsi articulis, reuocari non potest, nisi de errore constet.
- 5. Positiones si fiant cum iuramento, operantur confessionem.
- 6. Obitus probatur ex libro Parochi.

DECISIO DCCCCVII.

Rota censuit, gratiam D. Cardinalis Sancto- rum quatuor fuisse iustificatam. Primò quo ad valorem istius prioratus, quod non excederet 100. duc. de Camera, sufficienter erat iustificata ex confessione Abbatis, seu Conuentus, qui medio iuramento articulauerat, & specificauerat valorem prioratus, deductis oneribus, non excedere duc. 100. auri de Camera: ex isto enim actu oriebatur clara partis confessio, sufficiens ad probandum valorem. Agidius decif. 268. incip. Item narrata, & decif. 595. incip. Si A. contra B. Verallus decif. 186. incip. Valor beneficij lib. 1. in manuscript. & quamuis sæpe constitui solet differentia inter confessionem factam in articulis, vt articulus non censetur fateri; b & eam quæ fit in positionibus, vt is qui ponit, fateri censetur; c tamen sæpe etiam articulus habetur pro confitente. Abbas in cap. examinatus num. 3. vers. nota tertio, & Felinus num. 2. vers. aduerte tamen, de indic. aded vt talis confessio reuocari non possit, nisi de errore constet. Verallus decif. 192. incip. Confessio facta in articulis, num. 1. p. 1. quod in hac facti specie sine controuerfia fuit receptum, quia ista confessio non solum fuit facta per Procuratorem in Curia, sed etiam per principalem in partibus, & per Abbatem, & Conuentum deliberatè, & solemniter, præcedente Rotæ ordinatione super specificatione materiæ, in articulo contentæ. Alexander conf. 71. num. 6. vers. nec obstat, lib. 3. Parisius conf. 21. num. 22. vers. & ita vltima, lib. 4. Grammaticus consil. civil. 141. num. 10. Riminaldus iunior conf. 426. num. 20. vers. tantòque magis lib. 4.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Præsertim, quia hic aderat iuramentum d Ioann. Andr. in cap. cum in positionibus, in princip. & ibi Francus num. 2. vers. secundo nota, de iureiurando lib. 6.

Gratia quo ad obitum Santini in Curia sufficienter etiam erat iustificata ex fide Sacristæ Basilicæ S. Petri, in qua Santinus fuerat sepultus, nam in peculiari libro describuntur mortui in Parochia, & notum est, ex libro Parochi probari e obitum, Baptismum, ætatem, & similia. Verall. dec. 314. incip. Etas probatur, part. 1. Mandosius regul. 18. quest. 10. num. 4. vers. per tales etiam, Rebuffus de decim. quest. 2. num. 10. vers. secunda est, Menoch. de presump. lib. 2. presump. 1. num. 53. Rota in vna Colonien. status, die 20. Februarj 1581. coram bon. mem. Robusterio. f

Nec obstat, quòd respectu valoris, Cardinalis tenetur iustificare valorem expressum à Santino, qui eum non iustificauerat, nec fuerat triennialis possessor: quia fuit responsum, gratiam Cardinalis non fuisse restrictam ad solum modum vacandi per obitum Saturnini, cum caperet etiam quemvis alium modum vacandi, & ex cuiuscunque alterius personæ: vnde si Santinus habebat bonum ius, illud suffragabatur Cardinali, quòd si fecus esset, Cardinalis capiebat beneficium ex alterius persona.

Firmana

Firmana Altaris.

Die Veneris 11. Maij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Iuspatronatus transit in hæredes, cum vniuersitate bonorum.
- 2. Illegitimi sunt capaces habendi iuspatronatus.
- 3. Iuspatronatus conceditur omnibus Christianis.
- 4. Illegitimi sunt incapaces hereditatis paternæ.
- 5. Vicarius Episcopi, sine speciali mandato, non potest reservare iuspatronatus.
- 6. Beneficij presumitur adhibitus ob lapsum temporis vltra triginta annos.
- 7. Episcopi confirmatio, & concessio, presumitur adhibita, quando agitur de actu necessario.
- 8. Beneficium esse iuspatronatus presumitur, si Episcopus non contradixit presentationes factas per patronos.
- 9. Titulus bonus cessat, ex productione tituli inualidi.
- 10. Episcopi concessum interuenisse presumitur, si Ecclesia sit edificata, & dotata.

DECISIO DCCCCVIII.

AD dubium propositum, an præsentantes Iosephum Sauinum haberent ius præsentandi, vtrique parte informante Rota affirmatiuè respondit, habuisse.

Primum enim non controuertebatur iuspatronatus, cum Matthæus quidam anno 1515. Altare, de quo agebatur, fundauerit, & dotaue- rit, & iuspatronatus illius reliquerit Iacobo, eius filio, & Aurelio nepoti, & eorum hæredibus.

Nec dubitatur de effectuatione, quia apparebat constructum, & Episcopi ad præsentationem patronorum, præsentatos sæpe instituerant.

Iacobus anno 1544. condito testamento, hæredes vniuersales instituit Mariam, Felicem, & Hieronymam filias naturales legitimatas, quæ præter alias vias anno 1591. per obitum Lepidi Chari, Iosephum Sauinum præsentarunt, præsentatumque Ordinarius instituit, in possessionemque immisit.

Cum enim istæ mulieres hæredes vniuersales fuerint institutæ, cum vniuersitate bonorum, & hæreditate transfuit in eas iuspatronatus, & hæreditate transfuit in eas iuspatronatus. cap. ex literis, cap. cum seculum, de iurepatr. Lambertin. de iurepatr. lib. 1. p. 2. quest. 10. art. 2. num. 3. vers. 1. gloss. 1. in cap. pia mentis, vbi Geminianus 16. quest. 7. Paulus de Citadinis de iurepatronatus, p. 9. num. 1. & 2.

Neque obstat, quòd istæ mulieres essent illegitimæ. Quia iuspatronatus (quod hic cum hæreditate transfuerat) nihilominus sunt capaces; b quamuis non essent legitimatæ. Baldus in l. cam quam, in fine, num. 57. vers. non tamen, C. de fideicom. Rochus de iurepatr. in verb. competens, dec. 112. n. 2. num. 9. Præpositus in cap. lege, num. 16. vers. & melior, num. 16. dist. 10. Lambertinus lib. 1. p. 2. quest. 2. art. 26. num. 11. vers. quid autem; tum quia iuspatronatus conceditur omnibus Christianis, cap. Frigemius 16. q. 7. quales sunt illegitimi, ne homines retrahantur à fundandis, & dotandis Ecclesiis: tum quia edictum de iurepatronatus est prohibitorium quarundam personarum, in-

1. adde supra in tom. 1. decif. 319. n. 4. & 463. n. 5. Duran. decif. 147. num. 3. Coccin. dec. 250. n. 1. & 464. num. 6. quod extendit vt transeat iuspatronatus cum vniuersitate bonorum, etiam sine cõsensu Episcopi, vt per Mant. decif. 140. num. 2. & 13.

2. b adde Rot. recent. p. 1. dec. 112. n. 2. & in vna la- nuen. iurisp. 23. Jan. 1612. coram Pam- phil. impres- sa per Farin. post tom. 2. consil. de- cif. 350.

ter quas non numerantur illegitimi.

Rursus non obstat constitutio Pij V. contra illegitimos, quia præter alias responiones Dominis illa placuit, quòd hic hæreditas fuerat istis mulieribus delata ante editam constitutionem, tempore quo ius præsentandi iam fuerat acquisitum, nec virtus constitutionis præterita, sed futura respiciat. Bald. in l. illam, num. 2. vers. & hic arguitur. C. de donat. Crotus in l. omnes populi, num. 140. vers. hic verificatur, & ibi Bartolus n. 42. in princ. ff. de iustitia & iure.

Postremò non obstat, quòd iuspatronatus prætenderetur reservatum à Vicario, qui absque speciali mandato Episcopi non potest illud reservare, d Calderinus conf. 1. incip. An Vicarius, d adde Dur. de offic. Vicarij. Thomas de lanis dec. 20. incip. Donatio iurispatr.

Quia respondebatur primò, ob lapsum temporis vltra 30. annos, præsumi Vicarium adhibuisse consensum de licentia Episcopi. Alexander conf. 135. num. 17. vers. & per illud, lib. 4. Dec. conf. 174. num. 5. vers. & licet census, Crauetta tract. de antiq. temp. part. 3. §. vidimus in genere, n. 27. & seq. & fuit decium in causa lacer. portionis die 16. Decemb. ann. 1591. coram D. meo Pamphilio. f

Secundò respondebatur, quòd cum Vicarius hic expressè affirmasset, se fecisse legitimam concessionem, & confirmationem, consequenter in facultatibus eius id continebatur, cum ageretur de actu necessario, ita vt posset ordinarius compelli ad consentiendam fundanti, & dotanti Ecclesiam, Abbas conf. 54. vers. tertio principaliter, lib. 2. Lambertinus de iurepatr. lib. 1. part. 1. art. 16.

Tertiò respondebatur, ex præsentis statu tolli difficultatem, quia patroni erant in quietâ, & pacifica possessione præsentandi, & Ordinarius non dicebat beneficium liberum, quinimo habebat illud pro beneficio iuspatronatus: ista enim obseruantia, & status præsens, faciebat præsumi Episcopi consensum f interuenisse, Zabarella in c. requisitus, de restam. Fed. conf. 130.

Nec refragabatur producta attestatio Vicarij, asserentis, se præstitisse consensum, quasi inde constaret de malo titulo, quia fuit responsum, quòd licet ex productione tituli inualidi, soleat cessare bonus titulus, s in hac facti specie non præsumebatur alius titulus diuersus à productò, sed dicebatur, productum præsumi validum propter mandatam Episcopi, & cum Ecclesia iam reperiretur edificata, & diu patronata constiterit, legitimus Episcopi consensus interuenisse præsumebatur, iuxta communem opinionem DD. de qua Lambert. lib. 1. p. 1. art. 3.

Senogallien. fideicommissi.

Die Lunæ 14. Maij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Filij postiti in conditione censentur vocati ad portionem patris, non verò ad portionem patris.
- 2. Substitutio reciproca, facta inter primos hæredes, non extenditur ad eorum liberos substitutos.
- 3. Substitutio facta inter certas personas, ad alias non refertur.

4. Reciproca

4. e de prohibi- tione hu- jus constitu- tionis anno- tati supra ad dec. 765. n. 2. in tom. 1.

5. d adde Dur. dec. 87. n. 14. & 407. n. 7. ff. 563. n. 2. & 415. n. 3. vbi alias de- cif. allegat.

6. e adde Cocc. dec. 106. n. 11. & Duran. de- cif. 407. n. 9. & late annot. ad dec. 420. Ludou. n. 7. & 8.

7. f adde Lud. dec. 57. n. 7.

8. g adde Dur. decif. 184. num. 148.

10.

Francisci Peña

74

- 4 Reciproca substitutio nunquam presumitur nisi vis verborum, aut necessaria coniectura vigeat.
5 Testator si non imposuit aliquod gravamen nepotibus, in conditione positus, substitutio non egreditur filios primo substitutos.
6 Vocatus magis dilectus ad hereditatem non presumitur, si sit vocatus minus dilectus, sicut excludit praeilecto, videtur exclusus minus dilectus.
7 Fideicommissum non extenditur de persona in personam, etiam ex verisimili mente testatoris.

DECISIO DCCCCIX.

Ioannes Bernardus anno 1539. tempore obitus cum conderet testamentum, reliquit tres filios, Theobaldum Sacerdotem filiorum expertem, Franciscum, & Ioannem Baptistam maritatum, & in omnibus suis bonis, mobilibus & immobilibus, Franciscum quodcumque de homicidio, per eum factu, remissionem habentem, & Theobaldum, heredes vniuersales aequis portionibus instituit, & esse voluit, & casu quo ambo, vel alter istorum in futurum perpetraverit homicidium, vel aliquod delictum simile, vel dissimile, testator in portionibus eorumdem instituit ex ipsis natos, vel in futurum nascituros masculos, & adueniente praedicto casu, si dicti filij filiorum testatoris, & sic eius nepotes nati, vel nascituri decederent sine descendentibus masculis, vt dicta bona pleno iure reuertentur ad cippum domus dicti testatoris, in masculina linea, ordinavit. Et rursus adiecit sic; & si dicti sui filij, vel alter eorum decederent, vel decederet sine descendentibus masculis, substituit vnum alteri, & econuerso, & si masculi non extiterint, ad foeminas reuertantur, tam ad filiam Ioannem Baptistam, quam ad nepes filios. Anno 1579. obiit Franciscus relictis Claudio, Marcello & Mutio.

Rursus anno 1587. sine prole obiit Theobaldus, qui omnia bona sua Marcello contrahenti matrimonio cum Cesonia, ex quo nata est Antefina, donauit. Ex filijs Francisci primò obiit Mutius tribus filiabus relictis: secundò migravit Marcellus, relictæ Antefina filia, quam heredem sibi instituit; sed cum Claudius, vnus de Francisci filiis superstes, vigore dicti testamenti, Antefinam ab hereditate, & portione Marcelli patris excludere niteretur, cum praesupposito (sine veri prauidicio) quòd isti nepotes Ioannis Bernardini testatoris fuerint vocati, dubitauit, ad quam hereditatis partem vocati conferentur; & Rota vtraque parte informante ad portionem parentum respectiue fuisse vocatos censuit.

Ratio praecipua fuit, quia in casibus in quibus filij positi in conditione censentur vocati, intelligitur de portione sui patris, non autem de portione patris. Paulus de Castro in l. filiusfamilias. §. cum quis, num. 3. vers. & nota. ff. de legatis 1. Ripa in l. heredes mei. §. cum ita, num. 64. vers. prima. ff. ad Trebellianum. idem Ripa in l. 1. num. 11. vers. ultimo declarando, C. de pact. Bertrandus conf. 105. num. 1. vers. Secunda ratio lib. 3. Ruinus conf. 179. num. 1. vers. nam dicti, & conf. 181. num. 7. vers. ad istud, lib. 2. Gabriel conf. 115. num. 9. vers. nam verum, lib. 1. Peregrinus de fideicom. art. 28

num. 19. vers. limita tertio. Et consequenter in casu proposito, Claudium cenferi vocatum tantum ad eam partem hereditatis, in qua Franciscò patri successerat, non autem ad eam, quae pertinebat ad Theobaldum, eius patrum. Ruinus conf. 141. num. 3. vers. postremo, & num. 14. vers. quemadmodum lib. 8.

Rursus non poterat Claudius dici vocatus ad portionem, quae à Francisco communi patre peruenerat ad Marcellum, Antefina patrem, tum quia reciproca substitutio, facta inter Franciscum, & Theobaldum, primos institutos, non extenditur ad Claudium, & Marcellum, ne dum in hoc casu, in quo praesupponuntur tacite vocati, ex eo, quia in conditione positi, sed etiam in casu, quo fuissent expresse substituti, quia reciproca substitutio, facta inter primos heredes, non extenditur ad eorum liberos substitutos. Hieronymus Tornellus in l. Gallus. §. quidam recte, num. 77. & seq. ff. de liber. & posth. Peregrinus de fideicom. art. 12. num. 9. vers. trigessimus casus est. Tum etiam, quia substitutio facta inter certas personas, non refertur ad alias; nam in materia substitutionum, ad excludendum praetendentem se comprehensum, sufficit dicere, non loquitur de te substitutio, Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de testam. §. 1. vers. occurrit, Socinus conf. 62. num. 7. in principio lib. 3. & fuit dictum in causa Vrbeuentana fideicommissi die 28. Aprilis 1588. coram D. meo Pamphilio.

Quod maximè locum habet in reciproca substitutione, quae nunquam praesumitur, nisi verborum vis, aut necessaria coniectura vigeat. Ripa in l. heredes mei, §. cum ita, num. 17. vers. ex alio, ff. ad Trebellianum Riminaldus senior conf. 224. num. 56. vers. septimo, Menochius conf. 85. num. 65. vers. substitutio reciproca lib. 1.

Neque praedictis obstat, quòd testator casu quo masculi non extarent, bona ad nepes, id est, ad foeminas reuerti ordinavit, quasi quòd à fortiori voluerit, succedere nepotes masculos, tamquam magis dilectos. Quia respondebatur, quòd cum in hac substitutione non respexerit ad agnationem, sicut in praecedente, nec grauamen aliquod nepotibus intulerit, quos tantum in conditione posuit; vterius non procedendo, substitutiones non egrediuntur filios ipsos, primò substitutos.

Nec ex praesumptione maioris dilectionis arguere indistinctè licet, quamuis enim excluso praedilecto, videatur exclusus minus dilectus, non tamen vocato minus dilecto, censetur vocatus magis dilectus. Gabriel conf. 132. quest. 4. num. 46. in principio lib. 1.

Denique illa regula, quòd fideicommissum etiam ex verisimili mente testatoris non extenditur de persona ad personam,

Decius conf. 287. num. 7. vers. sed supradictis, & conf. 291. num. 6. vers. secundo praemio, valde etiam hic vigeat contra D. Claudium.

Gerunden.

Gerunden. beneficij de Cerbiano.

Die Veneris 18. Maij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Clausula, parito breui, operatur, vt obtinens possessionem beneficij teneatur illam dimittere.
2 Titulum coloratum qui non habet, non est restituendus in possessionem, quam amiserat.
3 Institutio Canonica necessaria est ad obtinenda beneficia.
4 Spolio agens, tenetur colorare suam pristinam possessionem aliquo titulo. quod limita vt num. 5.
6 Attentatorum remedium, & vnde vi, differunt.
7 Titulum beneficiale nemo sibi dare potest.
8 Optans dicitur promissus, vel electus a fundatore, vel ab statuentem.
9 Titulus antiquus non mutatur ex optione, & ideo non est necessaria noua collatio.
10 Titulum coloratum praebeo institutio facta ab Ordinario.

DECISIO DCCCCX.

Arnoldus de Ceruiano instituit in Ecclesia Beatæ Mariæ oppidi de Ceruiano, Gerunden. diocesi, duo beneficia pro duobus Sacerdotibus, ea lege, vt conferrentur ad praesentationem patronorum à fundatore nominatorum, & beneficiatus superexistens posset retinere pro se beneficium vacans dimisso illo quod obrinebat, & beneficium dimissum deberet conferri ad praesentationem patronorum.

Michael Falgons, qui obrinebat alterum beneficium iuxta formam fundationis, pro se retinuit beneficium vacans, de quo agebatur, cuius possessionem accepit, & dimisit beneficium quod obtinebat. Interim Franciscus Maria praedictum beneficium vacans tamquam liberum, & Sedi Apostolicæ referuatum, ex eo quod vacauit in mense Nouembr. impetrauit, & obtento Breui de capiendi possessione nomine Cameræ Michaelèm à possessione expulit, quem parere oportuit Breui, habenti clausulam parito Breui. Rota deinde iudicium A. C. retrahendo, Franciscum condemnauit ad dimittendum possessionem, & quia pro parte Francisci contra Michaelèm pristinam beneficij possessionem petentem, opponebatur defectus tituli colorati, vtraque parte informante, dubitauit, an requireretur titulus coloratus, & dato, quòd requireretur, an de illo constaret.

Quo ad primam partem dubij pro affirmatiua, quòd titulus coloratus requireretur, Informantes pro Francisco proponebant regulam generalem, affirmantem, semper in beneficialibus requiri titulum coloratum, etiam in agente spolio. Innocentius in cap. in litteris, num. 8. vers. si à possessione, de restit. spol. Rota decif. 2. num. 2. vers. simile videmus, eodem titulo in nouis, Castadorus decif. 1. num. 9. vers. considerabat, de restit. spol. Puteus decif. 99. num. 5. vers. & tanto magis, lib. 1. Pontanius de spol. lib. 2. cap. 15. num. 137. vers. proptereaque.

Neque facultatem de optando altero beneficio de istis duobus potuisse praebere titulum, Peña Decif. Tom. 1. l.

cum nemo sibi titulum beneficiale dare possit, quippe necessaria est ad obtinenda beneficia canonica institutio, per quam inter dantem, & accipientem constituitur necessariò distinctio. Ancharanus in cap. finali, de consuetud. num. 1. vers. opponitur lib. 6.

Ex aduerso pro Michaelè constituebatur altera regula, velut superioris limitatiua, quia licet agens spolio in beneficialibus teneatur colorare suam pristinam possessionem aliquo titulo, glossa fin. in cap. fin. de caus. poss. & propr. Gabriel. de restit. spol. conclus. 5. num. 110. vers. vigesima secunda conclusio est; id tamen non habet locum, quando spoliū fuit lite pendente commissum, quia tunc tamquam attentatum ex merito iudicis officio, sine aliqua tituli iustificatione reuocatur, & fit restitutio ad pristinum statum. Rota decif. 2. de restit. spol. n. 1. vers. sed si non constaret, in nouis, vbi Papazo. in verb. possedisse, num. 3. addit, hunc esse mirabilem effectum, & differentiam inter interdictum vnde vi, & remedium attentatum. Aegidius decif. 49. num. 2. vers. sed secus, Castadorus decif. 3. num. 1. & 6. vers. sed si nosorie, de restit. spoliat. & in hac facti specie non potuisse de spolio dubitari; quia licet possessio fuisset tradita vigore Breuis, habenti clausulam, sine vitio spolij, intelligebatur tamen, praesupposita referuatione, propter illa verba, stante referuatione huiusmodi vnde cum ex decisionibus factis constaret, nullam adfuisse referuationem, possessio Francisci fuit spoliatiua. Rota in vna Vicen. beneficij S. Martini. die 21. Februar. 1600. coram D. meo Pamphilio.

Addebant etiam Informantes pro Michaelè, satis hic adesse titulum coloratum, ex optione prodeuntem, quia Michael Presbyter superueniens, vigore legis in fundatione appositæ, potuit retinere per optionem locum Presbyteri mortui vacantem; nam licet nullus possit seipsum instituere, aut eligere, eo tamen ipso, quòd venit casus optionis, vel electionis, acceptando iuxta formam à fundatore datam, dicitur à fundatore electus, & prouisus. Put. decif. 253. n. 4. vers. nam illud, lib. 3. Maxime cum in optione non mutetur titulus antiquus, nec fit necessaria collatio. Zabarella conf. 126. num. 4. vers. nam antiquior, Francus in cap. finali, num. 6. vers. non obstat. de consuet. lib. 6. & Domini quidem propensiores erant in hanc sententiam, quibus denique omnem difficultatem ademit, quia Michel, institutionem sibi ab Ordinario factam, simul cum subsecuta possessione produxit, quæ legitimam praebuit titulum coloratum.

Carthaginen. decimarum.

Die Lunæ 21. Maij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Decimarum exemptio, data Monachis, non extenditur ad colonos si expresse non caueatur.
2 Monachis concessum privilegium exemptionis decimarum, non extenditur ultra eorum personas.

DECISIO

1. adde Ludouic. decif. 337. n. 1. Seraph. decif. 1281. n. 3. & dec. 1479. n. 1. & vtrouque ad propositu allegat hanc dec. Rota recent. p. 1. dec. 266. n. 4. & 9. & 20. & dec. 300. n. 7. & p. 2. dec. 667. n. 8. vbi etiam ad propositu allegatur decifio.

b adde Rotam recent. p. 1. dec. 320. n. 14. & p. 2. decif. 344. num. 13.

c adde Causal. dec. 296. num. 7.

4.

5.

6.

7.

d adde Ludouic. decif. 495. n. 13. Causal. decif. 77. n. 7. & supra in 1. tom. dec. 85. n. 11. vbi annotauit alias decif.

5. adde supra dec. 854. n. 2. vbi annotauit alias decif. & Seraph. dec. 301. n. 2. & 3.

6.

7.

8.

9.

d adde supra dec. 597. n. 3. in tom. 1. l. c.

11. adde supra dec. 238. n. 5. in tom. 1. & fuit dictum in Bracharen. Paroch. 17. Maij 1589. coram Comitulo impressa per Farinac. post tom 1. conf. dec. 67. n. 2.

DECISIO DCCCCXI.

Suprà dec. 864. in tom. 1.

ab hac dec. recessum fuit infra decif. 1090. propter rationes inibi traditas.

adde supra dec. 764. n. 5. in tom. 1.

Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 728. n. 1. ubi fuit decifum in causa Spoletana bonorum die 27. Martij 1560. coram bon. mem. Paleotto, d. privilegium enim Monachis concessum solum comprehendit decimas prædiorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus Monachorum excoluntur; est enim conceptum in rem e ex quo eximuntur omnes possessiones, & bona: verba autem illa, personalium tantum, declarationis causa apposita fuisse iudicabantur, ad excludendas scilicet personas, & colonos, sicut explicatũ est.

adde supra dec. 764. n. 5. in tom. 1.

habetur in impressis diversorum lib. 3. part. 3. decif. 590. e vide infra in die decif. 936.

Lucana expensarum.

Die Lunæ 21. Maij 1601.

SVMMARIVM.

- 1. Ordinario creditur, asserenti se instituisse Petrum de beneficio, quod limitata, quando adest tertij præiudicium, n. 2.
- 2. Institutio, cum narratiua facta ab Ordinario & presentatione, probat presentationem factã esse.
- 3. Excusationem a solutione expensarum Rota non admittit.

DECISIO DCCCCXII.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

adde supra dec. 129. n. 2. in tomo primo. Roram recentior. p. 2. dec. 360. n. 12.

Vtraque parte informante, Rota censuit, constare de legitima presentatione Francisci de Bonis ad Capellanium, de qua agebatur, ex narratiua Ordinarij, contenta in institutione, in qua Episcopus dicebat, se Franciscum instituisse ad presentationem patronorum, Ordinarij enim creditur, Rota decif. 1. n. 2. vers. tum etiam, de iurepatr. in nouis.

Nec obstat Puteus decif. 172. lib. 1. quod hoc non habeat locum in præiudicium tertij; quia respondebatur, in ea non solum, concludi, probari presentationem ex institutione, sed etiam presentationem spectare ad presentationem, & institutionem ad institutionem, quod est dubitabile, sed non reuocatur in dubium ex institutione cum narratiua presentationis probari presentationem, & cum hoc casu constaret de iure patronatus ex prædicta Ordinarij narratiua, remanebat probata presentatione. B

Itaque ex hoc capite non poterat D. Iulius Menochius habere executionem ab expensis. h Et omnem difficultatem superabat publicum instrumentum presentationis, & institutionis, cum subsequata possessione, quod Franciscus in actis produxerat. Vnde nulla rationabilis excu-

ratio à solutione expensarum prætendi poterat, quam regulariter Rota non solet admittere, Saranen. super reg. de annali. quest. 41. in principio.

Oriolen. fructuum.

Die Veneris 25. Maij 1601.

SVMMARIVM.

- 1. Consuetudo probatur per frequentiam actuum.
- 2. Diuturnitas temporis probatur per triginta, vel quadraginta annos.
- 3. Consuetudo inducitur per triginta, vel quadraginta annos.
- 4. Testes singulares probant consuetudinem, si deponant de diversis actibus, idem inducentibus.
- 5. Peritis in arte credendum est in his, quæ spectant ad eorum professionem.
- 6. Consuetudo, quæ non est contra ius, inducitur per decem annos.

DECISIO DCCCCXIII.

Cum per obitum Fabricij de Requelme anno 1591. vacauissent duo beneficia in dicecesi Oriolen. prætendebat Ioannes Baptista Viues, cui collata fuerant, fructus primi anni prædictorum beneficiorum; quos tamen hæredes Fabricij ad se spectare dicebant, rigore generali consuetudinis dicecesis Carthaginens. & Oriolen. qua introductum fuerat, vt non beneficiati successores perciperent fructus primi anni, sed eorum perceptionem, & solutionem deserant, & dimittant hæredibus beneficiati, ad vsum sepulturæ, quam mortis annatam vocant, & cum die 26. Nouemb. 1593. præsupposita consuetudine decifum esset, fructus primi anni post obitum beneficiati, eius hæredibus deberi, tum deinde die 20. Nouemb. 1595. quæreretur an esset probata ea consuetudo, placuit Rotæ, vt per hæredes Fabricij probatio adiuuaretur.

Quamobrem, vigore remissioræ, examinatis multis testibus, eorum attestacionibus productis dubitatur, an probatio esset sufficienter coadiuuata, & Rota hæredibus tantum Fabricij informantibus, quoniam dominus Doctor Ioannes Baptista, sæpe citatus, informare non curauit, sufficientissimè coadiuuatam: omnes enim testes concludebant de 30. & 40. annis, semper fuisse obseruatam istam consuetudinem soluendi fructus primi anni, à die vacationis beneficij, hæredibus beneficiati; testes enim substantia lia consuetudinis probant, nempe frequentiam illius, cum specificarent plures actus. Rochus tract. de consuetud. sect. 8. n. 18. vers. & in hoc, Decianus cons. 5. n. 16. vers. quia vt testes, lib. 2.

Item temporis diuturnitatem cum deponerent de 30. & 40. annis, idem Rochus sect. 8. n. 25. in principio, Decianus di. conf. 5. n. 113. vers. nam per tantum, ubi quod tanto tempore inducitur consuetudo, etiam à non habentibus auctoritatem condendæ legis, etiam sine Principis scientia. Aretinus cons. 23. n. 9. vers. quia consuetudo, k

Nec obstat, quod testes essent singulares, cum deponerent de diuisis actibus, quia cum conuenirent in eodem fine, & vniformi consuetudine, testes singulares sufficiebant. Bartolus

adde supra in tom. 1. decif. 147. n. 2. & 265. n. 6. & 856. n. 8. & alias seq.

adde supra in tom. 1. decif. 147. n. 2. & 265. n. 6. & 856. n. 8. & alias seq.

adde supra in tom. 1. decif. 147. n. 2. & 265. n. 6. & 856. n. 8. & alias seq.

adde supra in tom. 1. decif. 147. n. 2. & 265. n. 6. & 856. n. 8. & alias seq.

adde supra in tom. 1. decif. 147. n. 2. & 265. n. 6. & 856. n. 8. & alias seq.

in l. de quibus, in repetit. num. 24. vers. & contra. ff. de legibus, Alexander cons. 172. n. 10. vers. opponitur etiam, lib. 2. Pedemontani decif. 89. num. 25. & seq. Rochus di. sect. 8. num. 40. vers. quinta est.

Et eo magis censebatur concludenter probata, quia concurrebat pro eadem consuetudine attestatio testium peritorum, videlicet Aduocatorum, Notariorum, Presbyterorum, & eorum, qui in foro illius dicecesis erant a exercitati. Bartolus in di. l. de quibus, in 4. quest. principali vers. Sexto facit.

Dicebant etiam aliqui ex Dominis, quod cum ista consuetudo non esset contra ius, sufficiebant decem anni. b Rochus de consuet. sect. 8. num. 28. vers. secunda est conclusio, Balbus tract. de præscript. p. 5. principali, quest. 1. n. 2. in princ.

Reatina depositi.

Die Veneris 25. Maij 1601.

SVMMARIVM.

- 1. Solutio presumitur ex diuturnitate temporis, coniectura plurimi concurrere debent contra instrumentum, vt ei non adhibeatur fides, ibid.
- 2. Difficultas æquiparatur impossibilitati.
- 3. Restitutio competit hæredi ex cap. ignorantia illarum rerum, quæ testatori debebantur.
- 4. Ignorantia probatur ex iuris presumptione, eo ipso quod sumus in hærede.
- 5. Instrumentum publicum, recognitum, & publicatum cum solemnitatibus requisitis, non indiget matrice.

DECISIO DCCCCXIV.

Die 18. Decembris 1600. fuerat in hac causa decifum, instrumentum, de quo agebatur, releuare, quia erat in forma probante, & habebat ð omnia requisita ad publicum instrumentum necessaria; sed quia tunc ego excitaue-ram aliquot difficultates, ideo iuxta decifionem tunc factam, non fuit ad vltiora processum: causa autem nunc iterum proposita, vtraque parte informante Rota non obstantibus difficultatibus, in decifis persistendum censuit.

Neque enim obstat prima difficultas, deducta ex vulneratione obligationis Cameralis, per sententiam D. Marchesani, ea enim fuerat sublata, ex quo Sanctissimus, per speciale rescriptum ordinauerat, vt prætensa vulneratione non obstante, ad executionem obligationis Cameralis procederetur.

Rursus non obstat secunda difficultas de taciturnitate 16. annorum, quo toto tempore non videbatur verisimile, Petrum Vincentium distulisse petere suum depositum, notabilis præsertim quantitati ducat. 1000. auri in auro; sed respondebatur primò, istam coniecturam petitorum ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficere ad præsumendam solutionem, Rota in vna Romana extinctionis cens. diq. 27. Maij 1584. f & consequenter in casu propositio non excludere probationem, resultantem ex publico instrumento, cum tunc debeant plures concurrere. Parisius cons. 137. n. 19.

Secundò respondebatur, quod licet respectu hæredis esset completa, illi tamen competeat restitutio ex cap. ignorantia. h Alexander cons. 71. num. 2. & 3. vers. quod autem, & cons. 84. num. 2. & 3. vers. præterea, lib. 1. Berous cons. 56. num. 41. vers. & quod, & cons. 121. num. 2. vers. & ratione, lib. 3. Verallus decif. 107. circa fin. p. 3. & fuit decifum in causa Romana redditionis rationis, die 15. Martij 1599. coram bon. mem. Orano 1 in causa Romana legati die 29. Martij 1599. coram D. meo Litta, in quibus fuit dictum, ignorantiam probari iuris præsumptione, eo ipso quod sumus in hærede, k qualis in casu propositio erat Marcellus de Sanctis, penes quem non erat instrumentum depositi, sed penes Sacerdotem, qui instrumentum originale depositi paulo antea restituerat. l. qui in alterius, vbi Decius ff. de regulis iuris, Surdus decif. 246. num. 8. in principiis.

Ad vltimam difficultatem, deductam ex matrice, quæ non videbatur esse eiusdem characteris, cum publico instrumento inde sumpto respondebatur primò, quod habens publicum instrumentum, cum solemnitatibus requisitis recognitum, & publicatum, non indiget matrice.

Secundò respondebatur, infirmam satis, & debilem fuisse indicatam eam coniecturam, quæ ex diuersitate characteris proponeretur, quia peritus, quem ego extra iudicialiter consulueram, diligenter perpenis vtrisque instrumentis responderat, manum fuisse eandem, licet ex temperatione calami crassiores essent characteres publici instrumenti producti, quam characteres quibus matix cernebatur scripta.

Atque ex his iure Rota censuit, in decifis persistendum.

Secundò respondebatur, ideo Petrum Vincentium distulisse petere suum depositum, quia sciebat, esse eum apud Agamemnonem Dilectum, depositarium, qui fuerat etiam à deponente hæres institutus in primo testamento.

Ad tertiam difficultatem deductam ex inuersione similitudine, ex eo quod non videbatur & verisimile, Petrum Vincentium non admodum diuitem depositurum ducat. 1000. auri in auro, in ciuitate Reatinæ, vbi non facillè reperiri solent, respondebatur primò, potuisse virum diligentem, & prouidum, decursu temporis colligere tot ducatos aureos, quot penes Agamemnonem deposuerat, & consequenter excludi difficultatem, quæ impossibilitati æquiparetur, glossa in §. fere, in verb. difficilis. Institut. de rerum diuis. Berous cons. 88. num. 35. vers. præterea lib. 1.

Secundò respondebatur, ex testamento Petri Vincentij liquere, ipsum fuisse satis diuitem, ex quo cessabat proposita inuersione similitudine. Alexander cons. 187. num. 17. vers. & hanc partem, lib. 6.

Ad quartam difficultatem desumptam ex præscriptione 16. annorum, quam contra familia depositorum dicebatur inducere statutum Reatinum, respondebatur primò, respectu deponentis nullam affuisse præscriptionem, quia deponens obierat ante lapsum 16. annorum.

Secundò respondebatur, quod licet respectu hæredis esset completa, illi tamen competeat restitutio ex cap. ignorantia. h Alexander cons. 71. num. 2. & 3. vers. quod autem, & cons. 84. num. 2. & 3. vers. præterea, lib. 1. Berous cons. 56. num. 41. vers. & quod, & cons. 121. num. 2. vers. & ratione, lib. 3. Verallus decif. 107. circa fin. p. 3. & fuit decifum in causa Romana redditionis rationis, die 15. Martij 1599. coram bon. mem. Orano 1 in causa Romana legati die 29. Martij 1599. coram D. meo Litta, in quibus fuit dictum, ignorantiam probari iuris præsumptione, eo ipso quod sumus in hærede, k qualis in casu propositio erat Marcellus de Sanctis, penes quem non erat instrumentum depositi, sed penes Sacerdotem, qui instrumentum originale depositi paulo antea restituerat. l. qui in alterius, vbi Decius ff. de regulis iuris, Surdus decif. 246. num. 8. in principiis.

Ad vltimam difficultatem, deductam ex matrice, quæ non videbatur esse eiusdem characteris, cum publico instrumento inde sumpto respondebatur primò, quod habens publicum instrumentum, cum solemnitatibus requisitis recognitum, & publicatum, non indiget matrice.

Secundò respondebatur, infirmam satis, & debilem fuisse indicatam eam coniecturam, quæ ex diuersitate characteris proponeretur, quia peritus, quem ego extra iudicialiter consulueram, diligenter perpenis vtrisque instrumentis responderat, manum fuisse eandem, licet ex temperatione calami crassiores essent characteres publici instrumenti producti, quam characteres quibus matix cernebatur scripta.

Atque ex his iure Rota censuit, in decifis persistendum.

Adde Mant. dec. 226. n. 1.

adde Mant. dec. 226. n. 1.

adde Mant. dec. 226. n. 1.

Barchinonen. Matrimonij.

Die 28. Maij 1601.

SVMMARIVM.

- 1 Copia copia, extracta ex processu de partibus, non facit fidem, & n. 3.
2 Fidem facit copia processus ex Innocentiana.

DECISIO DCCCCXV.

1. Rota vtraque parte, informante censuit, mandatum de dispensando, concessum ab Abbate Frigola non fuisse in forma probante, quia erat copia copia, extracta ex quodam processu de partibus. Verallus decis. 113. incip. Scriptura extracta b p. 3.

ab hac dec. quoad p. 1. recessum fuit die 17. Octob. 1601. pro vt in dec. extra tcnfa infra 977. patet.

2. adde supra in tom. 1. dec. 416. n. 5.

3.

Neque vigore Innocentianae merebatur fidem, cum Innocentiana loquatur de processibus, non autem de scripturis in eis contentis. Verallus praedict. dec. 113. vbi assignatur optima ratio.

Nec sanabatur defectus ex eo, quod praetendebatur extractum a Francisco Calopa, successore in officio, quia informantes pro Ludouico de Masdouelles concedebat, mandatum de dispensando fuisse a Paulo Calopa, Francisci patre, a suo originali extractum: sed hic non agi de illo, quod fuerat productum a curatoribus Ludouici, sed de extracto ex processu, vbi idem mandatum erat insertum, quod propterea iudicabatur copia copia nec fidem facere.

quo ad hanc partem non fuit recessu infra in dict. dec. 927.

Reliquas c scripturas, extractas a Notariis actuariis, vel a successoribus in officio adhibita recognitione, fuisse in forma probante responsum est.

Forolinien. de Monsignanis.

Die Lunae 4. Iunij 1601.

SVMMARIVM.

Spolians non est audiendus, donec restituatur.

DECISIO DCCCCXVI.

AD dubium propositum, an constaret de aliqua sufficiente diuisione, ante transactionem factam, de mensibus Iunij, & Augusti anni 1562. ad effectum probandae idempnitatis bonorum Alexandri testatoris; Rota vtraque parte informante negatiue respondens, non constare censuit: ex serie enim facti constabat, primam diuisionem bonorum in tres partes fuisse factam die 7. Octobris 1562. tertiam vero partem, quae haereditati Alexandri testatoris obuenerat, fuisse subdivisam die 6. Nouembris eiusdem anni, & consequenter vtramque, id est, diuisionem, & subdivisioem contigisse post transactiones factas, in mensibus Iunij, & Augusti, idque iuxta pactum in vltima transactione appositum, quo fuerat conuentum, vt ista diuisio omnium bonorum, per totum mensem Septembris eiusdem anni fieri deberet, sicut re vera die 7. Octobris facta fuit, vt ex publico instrumento manu Serlactantij Blandini confecto, & ex libro manu Euangelistae scripto constabat, quod fuit etiam in alia decisione in hac causa die 17. Nouembris. anni praeteriti coram me facta, obseruatum.

Supra dec. 865. n. 9.

Subsequebatur deinde sub die 6. Nouembris eiusdem anni subdivisio portionis, assignatae haereditati Alexandri testatoris, in qua praedium de Magliano bubulcarum 34. obuenerat Euangelistae Monsignano, quam subdivisioem probabant tres listae, ab Euangelista, Petro Francisco, & Paulo haeredibus, & principalibus, nec non a Simeone Augustino, Bartholomaeo Monsignato, Monsignatorum nunc litigantium patre, & Barbatiano Merlino de Zotis tribus arbitris, & diuisionibus, a partibus electis, subscriptae, & quarum vniam nuper penes Marcum Antonium Aspinum repertam, prodixerant informantes pro Elisabetha.

Cui probationi accedebant praeter attestacionem Barbatiani Merlini, adnotatio reperta in libro Pauli Monsignani, qui in suo libro priuatarum rationum adnotauerat diuisionem, & subdivisioem die 7. Octobris, & die 6. Nouembris. anni 1562. fuisse factas. Item altera adnotatio contenta in libro Euangelistae Monsignani, vbi similis obseruatio continebatur.

Denique eidem veritati suffragabatur Magister Nicolaus de Magnis, qui notam mensurationis praedij de Magliano, errore ductus scripserat die 8. Aprilis 1562. nam medio iuramento, ad instantiam Monsignatorum, ad praedictum librum Euangelistae recognoscendum examinatus attestabatur, omnia in dicto libro circa negotium vtriusque diuisionis ab Euangelista scripta fuisse, & esse vera, idque se scire affirmabat, quoniam ei negotio, a partibus vocatus, interfuert.

Ex his potissimum fuit conclusum pro Monsignanis, non fuisse propositam sufficientem probationem diuisionis, & idemtitatis bonorum ante transactiones, & consequenter eos non debuisse audiri in petitorio super praetento fideicommissio, nisi prius purgato spolio, quoad fructus, damna, expensas & interese, sicut in alia decisione in hac causa facta constitutum fuerat.

e in dicta dec. 856. n. 7. & adde annotat. ad dec. 525. Ludou. n. 11. Casual. dec. 507. n. 4. & alias saepe.

Romana de Capizucchis.

Die Lunae 4. Iunij 1601.

SVMMARIVM.

- 1 Pactum de succedendo in bonis viuientis an valeat, est anceps quaestio.
2 Transactione recedi potest a pacto antecedente.
3 Pactum primu extinguitur cum alio nouiter facto.
4 Declarans nihil de nouo facit.
5 Authentica, res qua: C. commun. de legat. non habet locu in haerede extranei, vel transuersalis.
6 Pactum impeditiuum, vt mulier transeat ad secundas nuptias, non valet.

DECISIO DCCCCXVII.

IN contractu matrimonij inter Vincentium Capizucchum, & Laudomiam Rasmam conuentum fuit, vt praerorient Vincentio, Laudomia de certa parte suorum bonorum ad fauorem filiorum ex alia vxore Vincentij, vel alicuius ex eis disponere teneretur.

Praemonens deinde Vincentius, haeredes vniuersales instituit Amilium, & Tarquinium, & alios suos filios masculos, eosque sine filiis masculis descendentes inuicem substituit, & filias congruentes dotare mandauit.

Anno

Anno 1595. Amilium, & Tarquinium, ad facilius obtinendam dispositionem, quam a Laudomia fieri sperabant, & ad omnem suspicionem tollendam aequales fore in successione bonorum Laudomia concordarunt, ita vt alter alterum fortassis non nominatum, vel inaequalem relictum, participem facere deberet, vt aequalitas inter ipsos, respectu bonorum Laudomia, seruaretur, addentes, vt praedicta bona sic diuisa, fidei commissio paterno subiicerentur.

Eodem anno 1595. Laudomia ad sedandas controuersias inter se, Amilium, & Tarquinium exortas eisdem Amilio, & Tarquinio bona quaedam nominatim descripta pro aequali portione consignauit, cum expressa conditione, quod altero sine filiis masculis descendente, eius portio ad alterum perueniret.

Amilio sine filiis masculis vitafuncto, quinque filiae foeminae, (quas haeredes vniuersales instituit) in possessionem portionis bonorum, tam Vincentij aui, quam Laudomia, immisit fuerunt: cum autem Tarquinium restitutionem bonorum fideicommissio subiectorum vigore testamenti paterni, & dispositiones Laudomia sibi fieri postularet, & e contrario filiae Amilij competentes dotes, & alimenta ex dispositione testamenti Vincentij patris habere praetenderent, dubitauit, an bona Laudomia, in transactione expressa, & vigore concordiae inter Amilium, & Tarquinium fideicommissio a Vincentio patre inducto essent subiecta, ita vt filiae, & haeredes Amilij inde alii, & dotari deberent, sicut de bonis ipsius Vincentij patris? & Rota vtraque parte informante, filias Amilij nec alendas, nec dotandas ex bonis Laudomia censuit.

1. Nam omissio illo perplexo articulo, An pactum inter Amilium, & Tarquinium de succedendo a in bonis a Laudomia viuente relinquendis valeret. l. fin. C. de pact. quamuis valuisset, ex transactione deinde inter Laudomiam, Amilium, & Tarquinium subsecuta videbatur, aliam naturam induisse, quasi per eam transactionem ab eo fuerit recessum, vt consequenter omnia Laudomia bona integre, absque aliquo onere ad Tarquinium superiuuentem peruenire deberent. Paris. conf. 24. n. 18. vers. ulterius lib. 2. Puteus decis. 113. n. 7. vers. ita etiam lib. 1. cum enim fideicommissum a Laudomia inductum diuersum esset ab eo, quod Vincentius induxerat dum Tarquinium, & Amilium fratres hoc per concordiam cum Laudomia initam acceptarunt, a primo pacto ratione incompatibilitatis b recessisse praesumebantur. Crauetta conf. 167. dec. 76. n. 1. & nono.

a de quo Seraph. decis. 324. n. 7. & dec. 850. feret per totam.

2. Et attentis praesertim illis verbis, sine quauis Cocci. decis. diminutione, excludentibus omne ius, & etiam Trebellianicam, Baldus in l. precibus, num. 6. vers. procedo ulterius. C. de impub. & alijs substit. Parisius Seraph. dec. conf. 9. num. 9. vers. & vltra lib. 3. Cardin. Mantica in margi. de coniecturis lib. 7. tit. 12. n. 16. vers. longe magis. ne alia dec. annotantur.

b adde Duran. dec. 30. n. 5. Ludouic. num. 9. vers. tertio, & conf. 257. num. 5. vers. dec. 76. n. 1. & nono.

3. Accedebat praeterea subsequuta declaratio D. Laudomia, expressè volentis ne filiae ex Amilio, & Tarquinio descendentes aliquod penitus ius, neque ratione dotis, neque ratione alimentorum, nec ratione cuiuscumque alterius causae, superiuuentibus Tarquinio, vel eius filiis, & descendentibus masculis praetendere

f adde Duran. dec. 18. n. 1. & dec. 373. n. 1. & leg. Ludou. decis. 164. n. 4. vbi late annot. n. 18. & 250. n. 3. & 19.

4. Statutum enim requirit consensum proximorum; & articularetur etiam, quod in contractibus, & quietantiis minorum praeter solemnitates requisitas ab statuto Firmano erat necessaria

Peña Decis. Tom. I. I.

possent; ex ista enim declaratione patebat, Laudomia noluisse in transactione bona sua aliquo onere alendi, vel dotandi grauare, nam qui declarat, nihil de nouo facit. cap. nouit. de ap. pellar.

Atque ex his praecipuis fundamentis tollerantur allegata per Informantes pro filiabus haeredibus Amilij Capizucchi, & potissimum illud ex Authen. res qua: C. commun. de legat. quae habet locum inter attendentes, non autem quando testator est extraneus, vel transuersalis. Iason in dicta Authen. res qua: n. 12. vers. imo fortius, Curtius iunior n. 18. vers. vbi autem, vbi testatur de communi. Alexander in l. filiusfamilias. §. diuisi n. 10. vers. an autem, & ibi Iason n. 16. vers. quid autem, de leg. 1. Rolandus conf. 27. n. 6. vers. quarta lib. 4. & Ruinus conf. 137. n. 17. vers. istud tamen lib. 2.

Neque obstat pactum cum Vincentio initum tempore contracti matrimonij, quasi illius vigore fuerit tale ius quaesitum filiabus Amilij, quod ab eis auferri non poterit: quia respondebatur primo, quod cum donationis naturam habere videretur, non potuit a Laudomia fieri absque solemnitatibus statuti, lib. 4. cap. 19. Secundo dicebatur, id pactum non substituisse, quia Laudomia remanebat indotata, & sine bonis, de quibus potuisset disponere, cum vna pars bonorum esset remanens penes Vincentium maritum, altera autem penes filios, ad quos vigore pacti necessarid erant peruentura, & consequenter impediatur etiam transitus ad secundas nuptias. l. 2. ff. de pactis dotalib. Lapus alleg. 129. n. 23. vers. item non valet.

adde Rotam recen. p. i. dec. 453. n. 2. & p. 2. dec. 405. n. 2. & Caualer. dec. 117. n. 7.

5.

6.

d de quo infra dec. 954. num. 3.

Firmana dotis.

Die Veneris 8. Ianij 1601.

SVMMARIVM.

- 1 Remissoria datur in qualibet instantia in profanis, etiam sine fumo, quando materia est releuans.
2 Iuramentum non supplet defectum quietantiae factae sine solemnitatibus statutaris.
3 Contractus minorum, praeter solemnitates requisitas, vt valeant, requiruntur ex statuto Firmano in sinuario.

DECISIO DCCCCXVIII.

Vtraque parte informante Rota censuit, remissoria fuisse concedendam ex regulis vulgaribus, tum quia in profanis datur in qualibet instantia, etiam sine fumo, quando materia est releuans. Verallus decis. 68. p. 3. tum quia materia erat releuans, cum peteretur ad probandum quod tempore quietantiae in ciuitate Firmana aderant alij consanguinei maiores 25. annis, & magis proximi, quam illi, qui interuenerunt in quietantia, & quietantia facta non interuatis solemnitatibus, f statutaris, etiam si interuenerit iuramentum, sit ipso iure nulla. Romanus conf. 12. num. 4. Gabriel conf. 13. num. 1. & seq. lib. 1.

1.

a adde supra dec. 372. n. 1. & 425. n. 1. & dec. 488. n. 1. & 568. & 595. n. 1. & 736. n. 1. & alias saepe.

2.

3.

f adde Duran. dec. 18. n. 1. & leg. Ludou. decis. 164. n. 4. vbi late annot. n. 18. & 250. n. 3. & 19.

adde supra cessaria insinuatio propter oberuantiam interpretatiuam, deseruientem pro interpretatione statutorum, & constitutionis Marchiæ, l. si de interpretatione. ff. de legib. Crauetta conf. 101. num. 3.

Et ex his tollebat obiectio quæ fiebat de præsumpta calumnia contra remissoriam.

Placentina liquidationis.

Die Mercurij 20. Iunij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Impensa facta ante appositionem sequestri soluen- da sunt à possidente.
2 Possessor tenetur soluere impensas ante sequestrum, & postea solum necessarias, & non voluntarias.

DECISIO DCCCCXIX.

1. b Suprà dec. 693. in tom. 1.

Die 17. Aprilis 1598. b fuit decifum, liqui- dationem fructuum, per Vlysem Blan- cum perceptorum à die 24. Septembris 1591. vsque ad mensem Iunium 1593. fuisse facien- dam in lib. 903. fol. 5. & quia Vlyses prætebat, inde deducendas multas impensas, ideo Rota die 2. Maij proximè præteriti declarauit, ex præ- dicta liquidatione fructuum, deducendas fuisse impensas factas ab Vlyse toto tempore, quo fuit in possessione, vsque ad appositionem seque- stri, sed non eas, quas voluntariè fecit tempo- re sequestri, quia tunc non pertinebat ad Vlysem aliquas impensas facere: & quia rursus Vlyses huic resolutioni parendo, petebat decla- rari, quæ essent illæ expensæ ab eo factæ toto tempore quo possederat vsque ad appositionem sequestri, & quæ essent illæ, quas voluntariè fecisset, ideo super hoc denuò consulta Rota, vtriusque prætensionis considerandas, vt inde veritate intellecta, rectum prodiret iudicium, censuit.

Prima itaque prætensio Vlysis erat, ex præ- dicta summa deducendas lib. 24. pro singulo mense datas Presbytero Iacobo de Barberijs, de- putato ad extendendam curam animarum, du- rante sequestro, quæ conficiebant summam lib. 312. Altera prætensio erat, vt deducendæ forent lib. 225. pro alijs factis per dictum Curatum, de quibus constare prætebat per publicum instrumentum, Vlyses enim eidem Presbytero Barberio pro diuersis impensis lib. 225. & soli- dos 10. soluisse asserbat, & consequenter eas à prædicta summa liquidatâ deducendas præ- tebat.

Ex aduerso respondebat Martinellus, solum fuisse detrahendas lib. 21. quolibet anno pro salario Clerici, & calceamentis ac vino; nam reliquas impensas fieri in dicta Ecclesia asser- bat per Fabricios deputatos ex redditibus le- gatorum, ad hunc effectum eidem fabricæ reli- ctorum, quos inde Presbyter Barberius habuerat.

Hæc cum potius ex facto, quam ex iure deri- menda forent, visum fuit consulere R. D. Epi- scopum Placentinum, vt his extraiudicialiter au- ditis partibus suam ad me super hoc mitteret relationem, vt iuxta illam negotium termina- retur.

Romana bonorum de Ceulis.

Die Lunæ 25. Iunij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Moram qui habet, tenetur soluere fructus & in- teresse à die mora.
2 Fructus rei legata, quorum recta via transfertur dominium in legatarium, debentur à die adita hereditatis.
3 Fructus omnes rei fructifera legata mulieri, ad effectum constituendi dotem, debentur ei.
4 Legatum, cuius dominium transit recta via in legatarium, debetur cum fructibus decursis ante acitionem.
5 Retrotractio non datur ad diem contractus, si res non est integra.
6 Contraueniens contractui non potest conquiri de inobseruantia, etiamsi postea aliquis contrahens, contraueniat.
7 Fructus legati conditionalis non debentur penden- te conditione.
8 Dominium legati conditionalis est heredis, ante adimplementum conditionis.
9 Legatum cum conditione nubendi, cum expresso consensu alicuius, est purum.
10 Legatum modale differt à legato conditionali.
11 Modus & non conditio dicitur, quod implendum est post dotis solutionem, etiamsi apponatur clausula, cum conditione.
12 Conditio aliquando non impedit actum, vt cum habetur pro non impleta. Impedimentum qua præstant conditioni, non potest se tueri de non adimplemento, ibid.
13 Modus & non conditio censetur inductus, vbi ali- quid implendum. Modus non suspendit, sicut conditio, n. 15.
14 Clausula, non aliàs, aliter, nec alio modo, non suspendit, sed habet vim resolutiuam.
15 Legatum modale, vel conditionale, post accepta- tionem, retrotrahitur ad tempus mortis testato- ris, licet regulariter in legatis non datur retra- ctio, & num. 17.
16 Obligatio non oritur ex contractu conditionali, ante adimplementum conditionis.
17 Conditio modalis differt à ceteris conditionibus.

DECISIO DCCCCXX.

Anno 1569. bon. mem. Hieronymus Ceulus, in condito testamento, D. Clariciæ suæ, ex Antonio filio prædefuncto nepti, pro dote scuta 6000. reliquit, idem anno 1573. præmissa nar- ratua, de legato dotis Clericiæ factò, pro illius adimplento 50. loca montis fœderis eidem Cla- riciciæ inter viuos, cum quibusdam conditionibus adiectio donauit.

Anno mox sequenti 1574. idem Hieronymus, in altero, quod condidit, testamento, eidem Cla- riciciæ iure institutionis pro sua dote, & legitima portione, in sua hereditate, & bonis competen- tente, & pro toto eo quod prætere de possit ex persona Antonij Francisci sui patris, creditum 50. locorum montis fœderis, & fructus, & aug- menti, iuxta formam instrumenti donationis, cum eidem conditionibus, in ea contentis, le- gavit, & cum hoc tandem testamento idem Hieronymus

Hieronymus anno 1579. deceffit, & D. Tiberius Ceulus, filius illius, hereditatem adiuuit, sed nec Hieronymus, nec Tiberius fructus prædictorum 50. locorum montis fœderis, iuxta promissa in instrumentum donationis ad Clariciæ utilitatem inuestiuerunt, quinimo D. Tiberius vigore re- seruata dispositionis, & facultatis alienandi, prædicta 50. loca vendidit, & tam fortem prin- cipalem, quam fructus in sui utilitatem conuer- tit. Cum verò deinde D. Claricia requisito, & non obtento Tiberij consensu, cum Petro Fran- cisco nobili viro primario, nobilitate præstante, & diuitiis affluente anno 1584. matrimonium contraxisset, & super confectione dotis, sibi debita, & aliarum prætensionum, longam litem cum D. Tiberio in Rota sustinisset, tandem cum post disputationem multorum dubiorum, vltimo loco ad electionem peritorum, pro cal- culando augmento dotis, seu legati 50. locorum montis fœderis detrimentum fuisset, & pro parte D. Clariciæ, peritis non consentientibus, peteret disputandum dubium, cui relationi esset standum, & D. Tiberius à Rota obtinisset disputari dubium, an ipse teneretur ad interesse pecuniarium, redactarum in dictis 50. locis, & augmenti, à die matrimonij per D. Clariciam contracti, eoque cum quibusdam præsuppositis, videlicet instrumentum donationis 50. locorum montis fœderis, & decisionibus in hac causa factis, & vltimo testamento Hieronymi Ceuli, vtraque parte informante die 8. & 13. Iunij, in Rota proposito, licet tunc contra D. Tiberium resolutio capi potuisset; tamen ad maiorem ipsius satisfactionem, propositione tantisper dilata, die 25. Iunij Rota, Dominis consentientibus, D. Tiberium ad interesse pecuniarium redactarum ex 50. locis montis fœderis, & augmenti teneri censuit.

a supra in tom. 1. decif. 805. & in hoc 894.

b hæc reso- lutio fuit confirmata infra decif. 966.

1. e adde Rot. diuers. p. 1. dec. 258. n. 7. vsque in fi- nem.

2.

3.

d adde Dur. decif. 182. & 192. e de hoc ar- ticulo isuprà in tom. 1. dec. 451. n. 4. & Lud. decif. 93. num. 1. & seq. vbi late annot. n. 10.

Nam cum fuerit in mora e non reinuestien- do, cum non solum ante matrimonium non inuestiuerit, iuxta ordinem à Hieronymo testa- tore datum, sed nec loca ipsa 50. restituta fue- rint, consequenter ratione huius moræ teneba- tur ad interesse, D. Clariciæ persoluendum, ita vt ipsa non acceptando legatum, habere deberet illa loca inuestita cum fructibus fructuum, & augmento, vsque ad diem matrimonij, & ad fru- ctus illius à die contracti matrimonij, vsque ad solutionem; fructus enim rei legatæ, quæ erat propria testatoris, & cuius recta via potuit transferri dominium à die aditæ hereditatis, le- gatario debentur. l. Herennius la 1. ff. de vsuris. l. questum, ibi, quia est fundum, de acquirend. rer. domin. Bald. in l. 1. num. 2. vers. secundo oppono, de vsur. & fruct. legatorum, Aretin. in l. cum res legata, num. 1. vers. secundo nota. ff. de legat. 1. vbi Iason n. 9. vers. tertio diligenter, Ruin. conf. 50. num. 10. vers. & vbi legatum, lib. 2. Socin. iunior. conf. 182. num. 21. vers. quibus sic stantibus lib. 1. Cardin. Mant. lib. 7. de consuet. vltim. volunt. Couarr. lib. 1. variarum resol. cap. 9. num. 5. vers. illud profectò.

Hæc autem sententia, præterquam quod communiter est accepta, in hac facti specie, in qua agebatur de re fructifera, (quam culpa sua Dominus Tiberius deserat possidere) maxime locum habebat; nam cum res fructifera a lega- to, ad effectum constituendi dotem, e fructus etiam deberi, tenuit Rota in vna Præsentina heredi- tatis die 1. Febr. 1580. coram bon. mem. Vice-

comite; conferunt decisiones Cæsaris de Grassis 1. & 2. de vsuris.

Neque obstabat, quod dicebant informantes pro D. Tiberio, D. Clariciam nondum acceptas- se legatum; quoniam respondebatur, sufficere quòd hodie illud agnosceret, & non repudiare- rit, vt ratione dominij, quod ad illam pertran- sivit à die aditæ hereditatis, interim donec re- pudiaret, fructus deberentur, etiam ante accep- tationem, & moram hæredis, & consequenter ad eorum restitutionem D. Tiberius hæres teneretur. l. apud Iulianum, aliàs est l. cum seruus. §. 1. vbi Baldus num. 2. in fine, Paulus de Castro num. 5. & communiter Doctores. ff. de legat. 1. Couarr. lib. 1. variarum resol. cap. 9. num. 5. vers. nam licet legatarius.

Rursus non obstabat, quòd posset fieri retro- tractio ad diem contracti matrimonij, ex quo res non erat integra propter contrauentionem D. Clariciæ, quæ dedit causam, vt D. Tiberius potuerit vendere prædicta loca montis fœde- ris. Quoniam respondebatur, contrauentionem non fuisse talem, vt talem, vt D. Claricia cecide- rit à commodo donationis, & legati, vt fuit decifum in eadem causa die 2. Decembr. 1597. coram bon. mem. Orano, nec facultas vendendi, data D. Tiberio, in casu contrauentionis ei suffraga- batur; quia intelligebatur, de contrauentione, per quam D. Claricia cecidisset à dominio, quod sibi à die aditæ hereditatis fuerat acquisitum.

Præterea non displicebat, quod commemora- bant Informantes pro D. Claricia, videlicet, non ipsam, sed D. Tiberium contrauenisse non inue- stiendo fructus, pro vt fuerat à testatore man- datum, & propterea D. Clariciam contraue- niendo, potuisse petere quod sibi à D. Tiberio, primo contraueniente, debebatur ex dispositio- ne contractus, vel testamenti. Craueta conf. 151. num. 8. in princ. Matheflanus singulari 50. num. 1. & 2. in princ.

Ad præcipuam illam oppositionem, qua vte- bantur Informantes pro D. Tiberio, quòd sup- radictæ conclusiones non habeant locum in legato conditionali, nam pendente conditione non debentur fructus, ex quo dominium est hæredis. l. legatum 82. ff. de legatis 1. Couarr. lib. 1. variar. resol. cap. 9. num. 5. circa medium. Nam conditionalis legatum non transit nisi à die purifi- catæ conditionis. Iason in l. 1. ff. de legatis 1. n. 115. vers. 5. & 126. vers. vltimo, & consequenter D. Clariciæ nullos deberi fructus legati, sibi sub multis conditionibus relicti; respondebatur nullam in hoc legato affuisse conditionem D. Clariciæ prædicantem: nam illa quòd deberet nubere e cum expresso consensu D. Tibe- rij, quatenus in legato fuisset apposita, à lega- to veniebat reiicienda. l. cum tale legatum, §. si ar- bitratu ff. de condit. & demonstr. Socin. in l. filia tua, num. 1. eodem tit.

Altera quòd legatum intelligeretur factum pro omni, & toto eo, quod D. Claricia quomo- cumque & ex quacumque causa, tam ex perso- na propria, quam ex persona Antonij Francisci sui patris, petere posset, non faciebat legatum conditionalis, sed potius modale, cum ista im- plenda forent post factam legati solutionem. Bartol. in l. tribus diebus, §. Terminus, num. 1. vers. dic ergo. ff. de condit. & demonstr. hoc enim quod ipsa foret tacita, & contenta, & acciperet lega- tum

4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
f vide Lud. dec. 117. n. 1. & seq.
g adde Sera- phin. decif. 424. num. 10. Rot. diuers. p. 1. dec. 39. n. 1. & 2.

consofrino Doctoris Roderici Alphonfi : de rixa autem constabat ex aliquot testimonio asser-tione, vnde in primo eius dicto non poterat aliquid fieri fundamentum. Alexander conf. 2. num. 8. vers. aliaratione, lib. 7. Casar de Grassis decif. 8. num. 1. in princ. de testibus.

5. Et quamvis non reuocasset dictum, adhuc non nocuisset, ex quo probata rixa remanserat inimicus etiam fratris, vel alterius consanguinei. Bartol. in l. 4. §. finali, num. 3. & 4. ff. de adm. legat. Marcellus in l. 1. §. praterea, num. 104. vers. scias etiam. ff. de quest. Socin. in cap. repellantur, num. 14. vers. plurimum, de accusationibus, Crau. conf. 31. incip. Proponitur quod mulier.

6. Ad Ioannem Perez, incolam oppidi de Vaena, qui licet testificaretur se cognouisse Rodericum auum maternum, & cum habuisset pro descendente à Christianis antiquis, subiungebat tamen quòd à duobus, vel tribus annijs audiuerat dici, quòd quidam distributor tributù, quòd erat soluendum Regi à Mauris, voluerat illum connumerare inter eos, qui tributum soluere tenebantur. Respondebatur primò, eundem quoque intellexisse, quòd in hac re, prædicto Roderico fuerat impositum falsum.

Secundò respondebatur, Emanuelem de Medina, & Gundisaluum de Luxan, distributores prædicti tributù, seu repartimenti, seu Regij seruitij affirmatè testificari, Rodericum, & eius filios non fuisse comprehensos in hac distributione, quia post exactissimam diligentiam adhibitam, ad effectum distribuendi prædictum seruitium, repererunt, Rodericum, & eius filios descendere à Christianis antiquis.

Ad D. Petrum Fernandez de Valenzuela dicentem, se audiuisse à Ioanne de Albendin, & alijs, quorum non recordabatur, Rodericum auum maternum fuisse Maurum, aut descendisse ab antiquis Mauris Granaten. tempore Regis Ferdinandi, & filios eiusdem Roderici soluturos fuisse prædictum repartimentum, nisi bonorum quorundam, & honoratorum ciuium intercessio profuisset; respondebatur primò, testem de auditu non probare, l. testium. C. de testibus.

Secundò respondebatur, distributores testificatos fuisse contrarium. Postremò dicebatur, eundem testem rogatum, quid ipse sentiret, respondisse, se genus Roderici neque habuisse pro bono, neque pro malo, nec dictam famam vera, aut falsa, ex quo non erat naturalis prædicti oppidi.

Ad Benedictum Garciam de Tariffa, incolam eiusdem oppidi de Vaena, dicentem, quod publicabatur in dicto oppido, quòd Rodericus auus maternus erat de Mauris Granatenfibus, & ad Ioannem de Albendin dicentem, publicè audiuisse in dicto oppido, quòd Rodericus auus maternus erat Maurus ex Regno Granatenfi, & ad Didacum Ximenez, & Ioannem Ximenez de Luque, similiter dicentes de auditu, quòd Rodericus auus maternus erat naturalis Regni Granatenfis, & quòd in oppido de Vaena erat talis opinio, respondebatur primò, istos quatuor testes nullam teleuante probacionem fecisse, quia dicebant, Rodericum fuisse ex Regno Granatenfi, & de Mauris illius Regni, & nihilominus veritas erat, quòd erat oriundus ex oppido de Casarubios, Toletanæ diocesis, valde distante à Regno Granatenfi. Vnde sicut fama quoad

originem erat falsa, ita quoad maculam, & impuritatem generis falsa censebatur, & consequenter tanquam vana vox populi non erat attendenda, Bald. conf. 129. n. 2. vers. & hac fama lib. 1. Corneus conf. 130. num. 6. in princ. lib. 4.

Secundò respondebatur, de contraria fama in eodem oppido de Vaena testificatos fuisse plures testes, qui & numero, & qualitate superabant, istos quatuor, quibus propterea magis erat credendum, cum non esset verisimile, quòd si talis fama viguisset, aut vigeret, eam plures isti testes ignorassent. Crauetta conf. 57. n. 10. vers. profecto, & fuit dictum coram me in causa Burgen. Abbatia de Sobarzo die 16. Iunij 1589. b

Postremò non obstabat quædam fides Notarij, dicentis reperi in Ecclesia parochiali de Casarubios habitellum, quem Hispani Sanbenitum vocant, in quo hæc verba legebantur: *Bacalantrem Ferdinandus de Casarubios, Hæreticus reconciliatus.*

Quia respondebatur, quòd licet verum sit, per ista palliamenta ignominie probari inhabilitatem illorum, quibus imposita fuerunt, & eorum descendendum: & eo consilio pie, & prudenter constitutum fuisse à S. Officio Inquisitionis Hispaniæ, & inuolubiliter obseruari, vt ista insignia suspendantur in Ecclesijs, quarum fuerunt Parochiani, & iuberi praterea, vt renouentur, & semper remaneat memoria Hæreticorum, & eorum descendendum cap. 81. instructionis Madrilianæ, editæ anno 1561. nihilominus tamen, de identitate, & descendencia personarum, quæ prætenduntur inhabiles, plene constare debet. Vnde cum in casu proposito, nullo pacto probaretur, Doctorem Rodericum Alphonsum descendere ex prædicto Ferdinando, nulla penitus illius, aut habitelli fuerat habenda ratio.

Ex prædictis nemine disceptante fuit conclusum, nullam impuritatem Roderici probari, quinimo ex testibus etiam per Capitulum examinatis, de eiusdem Roderici puritate constare.

Ceruien. decimarum.

Die Mercurij 27. Iunij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Decima fructuum soluenda est Parochia, in qua degit qui illos percepit.
2 Laici sunt incapaces decimarum omni tempore.

DECISIO DCCCCXXII.

PRætendebant homines communitatis de Milliaro, ciues Ferrarienses, & Domini bonorum, & terrarum existentium in Parochia Ecclesiæ de Milliaro, habuisse terras illas à Duce Ferrariæ, qui decimam non soluebat, & consequenter, nedum se non teneri ad eas soluendas, sed habere etiam ius decimandi, & percipiendi decimas à colonis dictarum terrarum.

Quamobrem D. Cardinalis Vicecomes, Episcopus Ceruien. & Rector Ecclesiæ parochialis de Milliaro causam introduxerunt in Rota super consecutione dictarum decimarum, & paratis, vigore Remissionis, legitimis probationibus, dubitanti, an probaretur, decimam, de qua age-

a adde supra in tom. 1. decif. 581. n. 6. & Ludou. in d. decif. 498. n. 12. & 13.

b habetur in tom. 1. supra dec. 3. n. 6.

7.

1.

a adde supra dec. 55. n. 6. & 7. & 8. 19. n. 6. in tom. 1. vbi annotauit alias decif.

2.

b adde supra dec. 616. n. 2. vbi annotauit alias decif. & dec. 793. n. 6. in tom. 1.

barur, fuisse, & esse debitam prædictæ Ecclesiæ parochiali. Et Episcopo tantum informantem, Rota censuit deberi, quia ex testimonio asser-tione constabat, Episcopos Ceruientes solitos semper fuisse exigere integras de cimâ terrarum suæ diocesis, ex quibus deinde Rectores Parochialium prædictæ diocesis reperiebant suam portionem, quartese vulgo nuncupatam. Idemque testes super 2. articulo addebant, Ecclesiam de Milliaro esse Parochialem, & super 3. terras, de quibus agebatur, sitas in diocesi Ceruienti, vt consequenter decima a Episcopum, & Rectores iuxta prædictam consuetudinem, pertineret, cap. fin. de Parochijs, c. quoniam, vbi glossa in verbo, eisdem Ecclesiæ, & c. cum contingat, vbi Abbas de decim. Puteus dec. 371. n. 2. vers. nam de iure lib. 1.

Non obstabant aliquot testes affirmantes, omnes quidem pagos, & loca existentia in diocesi Ceruienti, prædicto modo soluere decimas, excepta tamen terra del Milliaro, de qua domini propriorum bonorum, inibi existentium, primum deducunt decimam pro seipsis, & deinde diuidunt redditus cum agricolis, seu laboratoribus, iuxta conuentiones, quas inire solent.

Quia respondebatur, id dedisse causam liti, & demonstrare manifestam usurpationem, b cum laici omni tempore fuerint incapaces decimarum. cap. prohibemus, de decimis.

Bononien. census.

Die Mercurij 27. Iunij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenti approbatio censetur ex usu, & productione ipsius.
2 Instrumentum continens plura capita, ex usu & productione ad unum, non inferitur approbatio ad aliud caput. quod fallit in obligatione Camerali, 3. & 4.
Obligatio Cameralis qualificat contractum, & omnia in eo contenta, ibid.
Cameralis obligatio est indistincta, d. num. 4.
3 Iuramentum in instrumento appositum, continente plura capita, aequaliter omnia respicit.
4 Qualitas executiua transit in ratificantem instrumentum.
Ratificans instrumentum potest exequi illud propter ratificationem, ibid.
5 Protestatio vitiosa nihil operatur.
6 Protestatio facta contra absentem non nocet.
7 Protestatio preseruat ius, quod alicui competit, vel non competere potest.

DECISIO DCCCCXXIII.

c supra decif. 887.

Die 7. Februarij proximè præteriti e fuerat in hac causa decisum, constare de ratificatione DD. Vgonis, & Ricciardi de Pepulis, ex eo quòd ipsi instrumentum census, in quo per Procuratorem fuerant in forma Cameræ obligati, produserant coram A.C. & virtute obligationis Cameralis egerant contra Comitum Alexandrum, principalem obligatum, & alios confideiussores. Cæterum, quia rursus causa proposta die 7. Maij, aliqui ex Dominis dubitabant de decisione, ex eo, quia pro parte Dominorum

de Pepulis dicebatur, instrumentum prædictum fuisse productum per compulsum, & in ea parte, in qua confideiussores sibi inuicem promiserant releuationem indemnitate: vnde cum instrumentum contineret plura, & diuersa capita, & præsertim illud de releuatione, & obligatione, consequenter illud capitulum approbando, & illo vtendo, non videbantur alia capita eiusdem instrumenti approbasse, & in primis illud, quod contra ipsos facebat de ratificanda obligatione Camerali: ideo causa denuo proposita, vtraque parte informantem Rota in decisijs persistendum censuit, ex eodem fundamento, quo decisiõ nitebatur, quoniam Domini de Pepulis per productionem, & vsum prædicti instrumenti, censebantur illud approbasse, & ratificasse, d. cap. cum venerabilis, de exceptionibus, vbi Abbas n. 8. vers. nota quòd, Alexander conf. 112. num. 5. in fine, lib. 5. Baldus conf. 14. num. 1. lib. 5.

Neque obstabat argumentum, paulo antea relatum, ex eo quòd instrumentum contineret plura capita, & quòd per vsum vnus capituli, non induceretur acceptatio aliorum; c quia respondebatur, id non habere locum in obligatione in forma Cameræ, quæ qualificat contractum, & omnia in contractu contenta, virtute clausulæ, pro quibus omnibus & singulis, & ea obligatio apponitur in fine contractus, tum ad qualificandum omnia capita contractus, tum ad efficaciam, & maiori vinculo obligandum. Gallesius ad formam oblig. Cameral. tit. de preambulis ipsi process. §. potest. n. 2. in princ. Benedic. de Barzjs tract. de guarentigia, quest. 5. vers. nam per appositionem, Gabriel conf. 173. num. 1. vers. nec refert lib. 2.

Vnde quamuis obligatio Cameralis sit apposta in instrumento plura capita continente, ex quo qualitas obligationis Cameralis est indiuidua per approbationem qualitate ipsius in vno capitulo, inducitur ratificatio respectu cæterorum capitulorum eodem tempore in eodem instrumento appositorum, ita vt in parte acceptari, & in parte possit non acceptari.

Et placuit simile de iuramento super pluribus capitulis, in eodem contractu contentis, apposto, quòd equaliter omnia respicit, & totum in instrumentum qualificat. Zabarella in cap. peruenit, el segundo, vbi Felin. n. 5. vers. sed ita intellige, de iur. Boët. q. 243. n. 5. vers. in contrarium videtur, & n. 6. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 107. n. 29. vers. quia iuramentum, Put. decif. 310. num. 3. in princip. lib. 3. Mohedan. de procurat. decif. 8. vbi num. 1. rectè dicitur, qualitate executiuam transire in ratificantem.

Non obstabat protestatio interposita à Procuratore Dominorù de Pepulis, quia respondebatur primò, protestationem fuisse contrariam facto, & consequenter ea vitiosa, factum fortiori effectum. Puteus decif. 380. n. 1. in princ. lib. 1.

Secundò respondebatur, quòd licet absente D. Saluio Scarlato potuerit induci ratificatio obligationis in forma Cameræ, ad ipsius fauorem. Angelus in §. si verò expressim, num. 45. vers. & hoc patet in Authentico de hæred. & falcid. Crauetta tract. de antiq. temp. p. 1. §. viso de verb. enuntiativis, num. 43. vers. contrarium.

Eo tamen absente, & non potuit ei nocere protestatio, cum de eius præiudicio ageretur. cap. ex parte Decani, de rescrip. Clement. fin. de renuntiat. l. si mandasset. ff. mandati, Ripa in exp. cum num. 3.

1.

d adde Seraphia. decif. 295. n. 7.

2.

e adde Setaphin. decif. 377. n. 5. Ludou. dec. 467. n. 8. Duran. dec. 233. n. 6.

3.

4.

5.

6.

7.

f adde Cau Mant. decif. 147. n. 6. & dec. 200. c. 2.

8.

g adde Matic. dec. 270. n. 18 Seraph. decif. 1084. num. 3.

M. Ferrariensis, n. 68. & 108. vers. secunda conclusio, de constit. & fuit decim in causa Romana cessionis iurium, die 7. Februarij 1601. coram D. meo Sacrato.

9. Et cum protestatio solum praeseruet ius, quod alicui competit, vel competere potest, non potuit in hoc casu auferre ius vigore ratificationis acquisitum Saluo, propter qualitatem obligationis in forma Cameræ indiuiduam, & inhaerentem vniuerso contractui, & singulis ipsius capitulis.

Romana casalis.

Die Mercurij 4. Iulij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. A sequestro non est incipiendum iudicium.
2. Sequester si apponatur inaudita, & non citata parte, est reuocandum.
3. Inauditus non est primandus sua possessione.
4. Possessio turbida sequestranda est, non vero clara, & non manifesta.

DECISIO DCCCCXXIV.

Consulta Rota ex ordine Sanctissimi ab Illustissimo Domino Cardinali Arrigonio, an sequester appositum super parte casalis Massæ, in cuius possessione fuerat Alexander Raynerius, filius, & hæres Andréæ Raynerij, & eo nomine creditor bon. mem. Iordanis Vrsini, esset reuocandum affirmatiue respondens, reuocandum censuit, & Alexandrum in pristinum statum restituendum, tum quia vtroque iure canonico, & ciuili, non erat à sequestratione incipiendum, b cum sit prohibita, glossa in cap. 1. in verb. sequestrari, de sequestrat. poss. & fruct. lib. 1. C. de prohib. sequest. tum quia cum non citato, c nec audito Raynerio fuisset sequester appositum, consequenter iure veniebat reuocandum, cum in appositione sequestri, praesertim si quis possideat, citatio requiratur, Cardinalis in Clem. 1. quæst. 15. num. 31. de sequestrat. poss. & fruct. Ruinus conf. 173. n. 16. vers. & primò, lib. 1. & explorati iuris sit, neminem inauditum possessione sua priuari debere. Mohedan. dec. 1. 1. num. 2. in princip. de restit. spol.

1. Postremò, quoniam nulla apparebat subsistens causa apponendi sequester, & possessio Alexandri à iudice data, non erat aliquo modo turbida, nec erat lata aliqua sententia ad fauorem alicuius contra Alexandrum possessorem, nec constabat de dilapidatione, aut aliis causis, vnde sequester iure foret apponendum, vt propterea meritò conclusum fuerit, appositum reuocandum. d

2. Postremò, quoniam nulla apparebat subsistens causa apponendi sequester, & possessio Alexandri à iudice data, non erat aliquo modo turbida, nec erat lata aliqua sententia ad fauorem alicuius contra Alexandrum possessorem, nec constabat de dilapidatione, aut aliis causis, vnde sequester iure foret apponendum, vt propterea meritò conclusum fuerit, appositum reuocandum. d

3. Postremò, quoniam nulla apparebat subsistens causa apponendi sequester, & possessio Alexandri à iudice data, non erat aliquo modo turbida, nec erat lata aliqua sententia ad fauorem alicuius contra Alexandrum possessorem, nec constabat de dilapidatione, aut aliis causis, vnde sequester iure foret apponendum, vt propterea meritò conclusum fuerit, appositum reuocandum. d

Aretina Capellania.

Die Mercurij 4. Iulij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

1. Observantia subsecuta probat defectus scripturae, & num. 5.

2. Scriptura in vna parte vera, in alijs presumitur vera.

3. Instrumentum censetur semper in suo robore permanere etiam in his, in quibus non reperitur seruatum.

4. Instrumentum non habens diem, neque clausulam, Actum, & c. non probat, & d. n. 5.

Testamentum sine hæredis institutione non valet, ibid.

Scriptura defectuosa, licet non probet, facit ad miniculum ad ea confirmanda, qua in scriptura reperuntur, ibid. & 7.

6. Priuilegium continens plura capita, per non usum aliquorum, non censetur sublatum in totum, quod intellige vt d. num. 7.

Testamentum non potest in parte recipi, & in alia repelli, ibid.

DECISIO DCCCCXXV.

Cum die 1. Iunii proximè præteriti proponeretur, quis in præsentatis veniret instituendus, & illius dubij occasione informantes pro Hieronymo Ratio niterentur quadam scriptura prætenis testamenti conditi à Francisco Ascarello anno 1348. quo inter cætera disponebatur, quòd ius præsentandi ad hanc Capellaniam post 40. dies, patronis non præsentantibus, deuolueretur ad Capitulum Aretinum, & Informantes pro Bernardino Binduccio, multa proponerent contra illius scripturæ fidem; ideo tunc fuit restrictum dubium, & ordinatum, vt videretur, an prætenis scriptura foundationis esset in forma probanti, quo nunc proposito, Rota respondit instrumentum scripturæ, de quo agebatur, non fuisse adhibendam fidem, ad effectum, vt esset locus institutioni Hieronymi Rasij, à Capitulo Aretinò vigore dicti testamenti præsentati.

Quamquam enim non dubitaretur, testatorem fecisse testamentum, & fundasse ius patronatus, quod non reuocabatur in dubium, & pariter admitteretur, quemlibet scripturæ defectum suppleri per obseruantiam, e subsecutam, Crauetta conf. 158. num. 1. vers. breuiter puto, & conf. 274. n. 7. vers. quarto videndum, Felin. in cap. sicut nobis, n. 29. vers. fallit tertio, de sent. & re iudicata. Gramm. dec. 106. n. 9. in princ. quinimo scripturam in vna parte veram, f in alijs quoque veram præsumi. Dec. conf. 536. n. 10. vers. & quia confessio, & fuit decim in causa Cauren. iurisdictionis die 17. Iunii 1583. coram Illustissimo D. Cardinali Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, cum instrumentum censetur semper in suo robore permanere, etiam in his, in quibus non reperitur seruatum, gloss. in c. si de terra, in verb. tempore, in fine, de priuileg. Corn. conf. 20. n. 2. vers. nec etiam obstat lib. 3. Ruinus conf. 55. num. 10. vers. nec obstat, lib. 5. quia fides scripturæ est indiuidua. Bartol. in l. si ex falsis, n. 12. vers. ista glossa, vbi Baldus n. 14. vers. sed quaro. C. de transact.

Nihilominus tamen prædicta non poterant applicari ad propositam facti speciem, in qua dubitabatur, an scriptura hæc esset antiquum illud testamentum Francisci de Ascarellis, immo nec Notarius, qui illam extraxerat de ordine consilij Aretini illam cognouerat, tanquam testamentum Francisci de Ascarellis, sed potius appellauerat scripturam codicillorum, vel testamenti, vel præsentatis.

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

Rufus

addé supra dec. 633. n. 3. vbi aliqua annotauit in tom. 1.

Rufus nec diem, neque clausulam, Actum, habebat, vt idem Notarius attestabatur, & propterea non posuerat illam in suis imbreuiariis. Couart. in pract. quæst. cap. 20. num. 3. vers. quinto necessarium, Paris. conf. 27. num. 15. & conf. 28. num. 5. vers. vbi etiam, lib. 2.

Postremò non habebat hæredis institutionem. Ex quibus omnibus defectibus concludabatur, eam non mereri fidem. Cum enim non esset certum, an hæc scriptura esset illud idem testamentum, necessariò fides illius vacillabat, nec poterat verè affirmari, fidem illius fuisse indiuiduam, cum re vera non haberet perfectionem voluntatis, & propterea Domini censebant, ad summum inde peti ad miniculum, b ad ea confirmanda, quæ in scriptura reperiebantur obseruata. Bartolus inter consilia Baldi conf. 400. num. 5. lib. 4. Tiraquell. de prescript. num. 43. in princip.

Neque prædictis obstat, quòd scriptura etiam informis e propter obseruantiam subsecutam faciat fidem; quia respondebatur, in hac facti specie, obseruantiam potius fuisse difformem, cum vigore prætenis testamenti iuberetur constitui duo Capellani, & nihilominus vnus tantum Capellanus fuerat deputatus.

Rufus non obstat, quòd quando priuilegium habet plura capita, per non vsum aliquorum, d non censetur sublatum in toto. Quia respondebatur primò, id habere locum in priuilegio, vel lege, quæ à principio sunt valida, & possunt pro parte vsu recipi, & pro parte non; secus autem esse, in ordine testamenti, quod non potest pro parte recipi, & pro parte repelli, & in quo non fit extensio de vna specie, seu de vno Capitulo diuerso, ad aliud Capitulum diuersum, & separatim. Alexander conf. 68. num. 18. vers. hoc probatur, lib. 2.

Postremò non obstat, quòd hæc scriptura fuisset producta in Rota, in alia causa: quia respondebatur, Rotam non fundasse ius patronatus illorum de Ascarellis principaliter in ista scriptura, sed in enuntiatibus antiquorum instrumentorum spatio 100. annorum, & in testibus sufficientibus ad probandum ius patronatus, & quamquam ex hoc etiam testamento Rota censuerit, desumi potuisse ad miniculum, non tamen approbavit hanc scripturam, tanquam legitimum testamentum, neque asseruit, fuisse in forma probanti, vt fidem faceret authenticam.

1. Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiarum.

2. Attentatum cessat, si post appellationem comparat pars, & petit iuramentum calumniam.

3. Inhibitio non respicit præterita, sed futura.

1. Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiarum.

2. Attentatum cessat, si post appellationem comparat pars, & petit iuramentum calumniam.

3. Inhibitio non respicit præterita, sed futura.

1. Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiarum.

2. Attentatum cessat, si post appellationem comparat pars, & petit iuramentum calumniam.

3. Inhibitio non respicit præterita, sed futura.

1. Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiarum.

2. Attentatum cessat, si post appellationem comparat pars, & petit iuramentum calumniam.

3. Inhibitio non respicit præterita, sed futura.

1. Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiarum.

2. Attentatum cessat, si post appellationem comparat pars, & petit iuramentum calumniam.

3. Inhibitio non respicit præterita, sed futura.

1. Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiarum.

causis de quibus in instrumento desuper celebrato, & pro obseruatione seipsum, & dictum Alexandrum, eorumque successores, & bonas, in forma guarentigiarum cum solitis clausulis, & iuramento obligauit.

Prædictum instrumentum Alexander non modò verbis, sed etiam facto ratificauit, cum post obitum Nicolai patris, pluribus annis prædictam quantitatem soluerit, & sæpe citatus mediante legitimo Procuratore terminos, & censuras sæpe susceperit, denique cum morosus in solutione aliquarum partium decurfarum extitisset, die 8. Iunii 1600. coram A. C. peracta Accursij Notarij, ad instanciam D. Antimi, & fratrum de Vrsinis citatus fuit ad dicendum contra iura, & productò tunc dicto instrumento, & mandato executiuo aliàs pro certa summa decursa, ab eodem A. C. peracta Maynardi relaxato, & aliis iuribus & quietantiis solutionum factarum, obtentum fuit, illa admitti, & die 12. Ianuarij 1601. executu fuit citatio ad soluendum terminos decursos, & non solutos, aliàs videndum decerni, & relaxari mandatum iuxta formam dictæ obligationis, & obtentum decretum relaxationis mandari.

Ab hoc decreto cum Alexander appellasset, iudex dedit refutatorios, & iterum citatus Alexander coram eodem Auditore ad dicendum contra iura, & soluendum, aliàs videndum quibusunque non obstantibus mandari exequi prædictum mandatum, quod facta intimatione fuit expeditum contra D. Alexandrum, & obtentum contra D. Cardinalem Sfortiam sequestrarium debitorem D. Alexandri mandatum gratiosum, qui die 21. Martij soluit.

Die 24. Martij post factam solutionem, pro parte D. Alexandri fuit præsentata coram A. C. inhibitiò Rotalis, vigore commissionis appellationis emanata, cum clausula expressa, videlicet, pro qua summa dictus Orator nullo pacto est obligatus in forma Camera; qua visa, A. C. & considerato, quòd non erat facta mentio guarentigiarum pro aliis terminis, post relaxationem primi mandati maturatis, ad vltiora processit, & mandatum relaxauit, quod tamen non fuit executum, & dato dubio, an constaret de attentatis, quæ venient purganda, sicut prætendebant agentes pro D. Alexandro; Rota vtraque parte informante non constare de attentatis censuit.

Nam quantum ad primum mandatum cum solutione subsequuta non aderat attentata; cum ante appellationem mandatum fuisset relaxatum, licet post appellationem facta fuisset executio, & solutio, & ex quo aderat obligatio in forma guarentigiarum, non dabatur appellatio ad effectum suspensiuum. c. non solum. §. 1. vers. exceptis casibus, de appell. lib. 6. Roland. conf. 77. num. 20. vers. secundo, lib. 2. Afflictus dec. 268. incip. Indices inferiores, Lancellottus de attent. p. 2. cap. 12. limit. 25. num. 3. vers. & ratio.

Præterea hic post appellationem cum refutatoriis fuit facta citatio ad dicendum contra iura, & pro D. Alexandro fuit comparitum, & petitum iuramentum calumniam, per quem actum, videbatur cessare attentata, Lancell. de attent. p. 2. c. 10. de attent. post inhibit. limit. 15. n. 5. vers. quibus addé, Peregr. dec. 137. incip. In causa Lun. lib. 2. post tractat. de Saluiano interdicto sed sub n. 72.

Neque obstat inhibitiò Rotalis, quia fuit posterior, & inhibitiò non respicit præterita, sed futura.

Neque obstat inhibitiò Rotalis, quia fuit posterior, & inhibitiò non respicit præterita, sed futura.

Neque obstat inhibitiò Rotalis, quia fuit posterior, & inhibitiò non respicit præterita, sed futura.

1. executio nem talis obligatiõis solum impedit solutio nem exceptio; vt fuit dictum supra in tom. 1. dec. 610. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iunge Seraphi. ge. 383. n. 11.

2.

3.

f adde Seraphin. decif. 1003. n. 5. & 1013. n. 4. & 1168. n. 7. Rot. recent. p. 1. dec. 586. n. 4. & fuit dictum in Romana Saluiani interdicti 14. Decembris 1590. coram Pamphilio imprefsa per Marchef. de commif. p. 2. pag. 36. n. 7. & per Pacif. post tractat. de Saluiano interdicto sed sub n. 72.

in tantum, quod vt inhibicio causet attentatam, d. bet esse executam. Caual. dec. 499. n. 1. Scraph. decif. 1046. n. 1. & 2.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur in impress. Scraph. dec. 53. & vide apud eundem Scraph. decif. 385. n. 1.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

habetur supra dec. 850. n. 3. & seq.

Nam regula est (sape à Rota confirmata) posse quandocunque Notarios, in officio successores, absque compulatione, instrumentum extrahere, f vt in causa Dervus. iuris conferendi, die 24. Maij 1596. & in causa Casalen. Prapostura, die 4. Martij eiusdem anni, coram bon. mem. Gipsio, & in causa Gerunden. Vini, die 13. Maij 1598. coram me, & tradunt Doctores, & signanter Decius in Authent. si quis in aliquo, num. 26. vers. non d. fallit. C. de eden. Verallus decif. 351. num. 3. vers. & ratio, p. 2.

Neque obstabat, quòd de ista successione Notariorum in officio non constaret, nisi ex eorum Notariorum assertione, quia fuit responsum, circa hoc credi attestacionibus Notariorum. h Verall. decif. 245. p. 2. incip. Notario attestanti, & decif. 325. incip. De stylo Rote, lib. 1. in manuscriptis, & fuit saepe à Rota decifum.

Rursum non obstabat altera difficultas, quòd licet Paulus, & Galcerandus Franciscus essent successores in officio Clementis Calopæ, non tamen probatur, quòd essent etiam successores in scripturis, spectantibus ad Cruciatam, quo non probato, non poterant propria auctoritate prædicta transumpta extrahere, vt fuit dictum in vna Romana domorum in Burgo, die 20. Aprilis 1573. coram bon. mem. Rebelterio.

Quia fuit responsum, ex assertione eorundem Notariorum constitisse, eos successisse etiam Clementi Calopæ nedum in officio Notariatus, sed etiam in scripturis Cruciatæ, ibi, scribam sancta Cruciatæ, & post eius mortem per me continuatam. & ibi, inter scripturas publicas dictæ Cruciatæ de tempore dicti Clementis Calopæ aui mei, in posse meo existentes.

Et quamuis ista sufficerent ad effectum, vt dicta transumpta fidem facerent, ad maiorem cautelam in dictis transumptis faciendis, interuenit etiam auctoritas iudicis, & citatio partis cum recognitione facta per testes, formiter examinatos, & collatione cum originali, vigore compulsozialium, quo casu non erat dubitandum de illorum fide, Rota decif. 1. num. 5. & decif. 2. incip. Licet de fide instrumenti, in nouis, & fuit dictum in causa Nonarien. alienationis, die 2. Martij 1591. coram me. i

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

habetur supra in tom. 1. dec. 202. n. 4. & 5.

DECISIO DCCCCXXVIII.

Cur in possessione Canonicatus, & Sacristia, de quibus agebatur, tempore quo officialis Merclensis, sub die 7. Augusti 1600. tulit sententiam ad fauorem Antonij Oger, cum subsecuto mandato de capienda possessione, & ab ea sententia Ioannes Grau die 21. eiusdem mensis appellauerit, vt patuit ex publico instrumento interpositæ appellacionis, & nihilominus postea Antonij possessionem accepit; Rota, proposito dubio, cui esset dandum mandatum de manutenendo, Ioanni dandum censuit, quia de illius possessione constabat ante motam litem ex instrumento adeptæ possessionis, quæ cum fuerit capta alio tunc non possidente, erat manutenibilis. §. sed hodie, Institut. de interditi. Bartolus in l. air prator. §. quod air, num. 2. vers. aduerte, & num. 14. ff. vi possidet. Verall. decif. 398. num. 1. incip. Manuentionis.

Nec Antonio suffragabatur sua possessio, quia cum infra legitimum tempus Ioannes appellauerit à decreto iudicis, iubentis Antonium mitti in possessionem, non potuit legitimam capere possessionem citra vitium attentatorum. cap. non solum, de appellat. lib. 6. b Regula enim est quòd pendente lite super petitorio, possessor manuteneat. Paulus de Castro conf. 3. num. 2. vers. fauor, lib. 2. quod saepe Rota constituit, & signanter in causa Mediolanen. præminentiarum, die 20. Nouembr. 1589. coram bon. mem. D. de Bubalis.

Nec Antonij possessionem tuebatur iudicis auctoritas, qui Antonio adiudicauerat beneficium, & eidem possessionem decreuerat: quoniam iura; & Doctores dicentes, possessionem captam iudicis auctoritate esse legitimam, & manutenibilem, intelliguntur, quando iudex sit, & rectè processit, quod non verificabatur in hoc casu, in quo ille Officialis, licet iurisdictionem habuisset, cum pendente termino ad appellandum non potuisset decernere, nec tradere possessionem Antonio, consequenter non priuauit Ioannem sua possessione. Angelus in l. clam possidere. §. qui ad mundinas. ff. de acquiren. poss. & fuit latè dictum in causa Pernen. & Adrieni. beneficiorum, die 4. Iulij 1584. d

Non obstabat Ioanni, quòd sibi obiciebatur de improba sua possessione, ex quo non erat in atate legitima, requisita in ista Sacristia, habente onus administrandi Sacramentum Baptismi, & requirente Sacerdotium, & consequenter vigore Concilij Tridentini sess. 22. c. 4. de reformatione, requirebatur promotio intra annum, cum decreto irritante prouisiones, aliter factas, quod inficit titulum, e & possessionem. Calladotus decif. 11. n. 5. vers. præterea super regula, Gabr. de clausulis concl. 3. n. 15. vers. & idem.

Quia vno verbo respondebatur, quòd cum gratia Antonij nondum esset iustificata, f non poterat ipse, ante iustificationem vti decreto Concilij titulum, & possessionem inficiente; & consequenter non erat Ioannes sua possessione priuandus.

Postremò non obstabat alia oppositio de non capta capitulariter possessione per Ioannem, quia, respondebatur, quòd ex quo tunc in Ecclesia S. Petri Ageren. non aderat Capitulum

Peña Decif. Tom. I. I.

propter suppressionem omnium Monasteriorum, & domorum Canonicorum Regularium S. Augustini principatus Catalonia, Comitatus Ruiffelionis, & Ceretaniæ, factam à Sanctissimo D. N. Clemente Papa VIII. non potuit possessio capitulariter capi, & ideo satis fuit, cepisse possessionem à duobus Canonicis, inibi existentibus; h deficiente enim Superiore, non potuit Capitulum congregari, præsertim cum ius Collegij remansisset penes illos. Innoc. in c. postulasti. n. 1. vers. si in collegiatis, de iure par.

Hæc autem suppressio facta anni 1592. enunciabatur in instrumento captæ possessionis, vers. attendentes quòd Capitulum. Et corroborabatur ex dictis primi, tertij, & septimi testium super secundo articulo, asserentium, Sacristiam non esse primam, nec principalem dignitatem, quia principalis dignitas erat Abbatia ante extinctionionem, & licet instrumentum, seu Bulla suppressionis non esset in actis huius causæ, erat tamen res nota, & reperiebatur producta in alia causa nullius iurisdictionis corà D. meo Millino.

Non obstabat, quòd Monasterium S. Petri Ageren. fuerat erectum in collegiatam, vt consequenter possessio debuisset capitulariter capi quoniam respondebatur, in actis non constitisse de actuali erectione in collegiatam; vnde cum nec tunc adesset Collegium, non potuit congregari, vt possessio capitulariter caperetur; hanc veritatem satis insinuabat instrumentum captæ possessionis, in quo Notarius asserbat, Capitulum dictæ Ecclesiæ non congregari, nec congregatum vnquam fuisse post extinctionem.

Placentina Decanatus.

Die Veneris 26. Octobris 1601.

S V M M A R I V M.

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatis si renuat tradere possessionem; post requisitionem potest capi possessio particulariter.

DECISIO DCCCCXXIX.

Rota censuit, possessionem D. Balthazaris de Miranda fuisse validam, licet capitulariter non fuisset capta, iuxta decisiones Rotaes Castelladori 8. incip. Vt legitima, de causa possessionis, & proprietatis, & Paleotti 193. i & consequenter eum fuisse manutenendum. Quoniam non contigit culpa Mirandæ, quominus capitulariter caperetur, cum ipse saepe Capitulum requisierit, vt sibi traderet possessionem, sed potius culpa Capituli, pertinaciter contradicentis, & saepe ad iudices laicos recurrentis, & multiplicia impedimenta procurantis, ac præstantis, quæ propterea non debuit nocere Mirandæ, quominus possessio sibi tradita per vnum ex Canonicis, de mandato Nuncij, valida, & legitima conferretur; aliter enim in potestate priuatorum esset, eludere prouisiones Superiorum, atque etiam Apostolicas, quod magis omnis recta ratio abhorret, & sic possessio adepta, perinde censenda est, ac si fuisset capitulariter capta. Afflicti decif. 302. incip. Aliud dubium, num. 3. Bisnietus decif. 3. de restitut. spol. incip. An induitur.

Neque

D 2

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

d supra decif. 915.

h. vide Rot. diuerf. p. 19. lib. 3. decif. 646. n. 4. n. 1. n. 2. n. 3. n. 4. n. 5. n. 6. n. 7. n. 8. n. 9. n. 10. n. 11. n. 12. n. 13. n. 14. n. 15. n. 16. n. 17. n. 18. n. 19. n. 20.

habetur in impress. diu. lib. 3. part. 3. decif. 646.

Neque decisiones Rotaes, * aut stylus Curiaz volentes, quod possessiones beneficiorum ad effectum, vt, censeantur legitimæ, capi debent capitulariter, loquuntur in terminis huius casus, quando scilicet quis propter culpam, & inobedientiam Capituli impeditus, non potuit capere possessionem, tunc enim si aliter capiat possessionem, b pro possessore habendus est, quod non est iuri contrarium, sed potius conforme. Archidiaconus in cap. si capitulum, num. 27. vers. vnde si collegium, de constitut.

Et licet aliqui ex Dominis sentirent, non ob stare Miranda titulum dismembrationis duorum canonicatum, quia non agebatur hic de mandato de immittendo, sed de manutenendo, D. Miranda: nihilominus, vt cautius procederetur, visum fuit alijs Dominis inuestigandum, An in toto, vel pro qua parte veniret manutenendus.

Oxomen. Cantoria.

Die Lunæ 29. Octobris 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Puritas sanguinis probatur ex actibus requirentibus eam qualitatem.
- 2 Testis de auditu non probat, maxime si is à quo audiuit, contrarium asserat, & num. 3.
- 3 Testis iurato magis creditur, quam alteri sine iuramento, contrarium dicens.
- 4 Testis vnicus de auditu sine confesse non probat, etiam in antiquis.
- 5 Probatio plena, & concludens requiritur in materia obiectina.

DECISIO DCCCCXXX.

Die 27. Iun. proximè præteriti, c vtraque parte informante Rota censuit, non probari aliquam impuritatem generis aut materni Doct. Roderici Alphonsi de Casarubis, & propterea eum esse admittendum ad Ecclesiam Oxomen. eique tradendam Cantoria possessionem.

Et licet ex decisione tunc facta sublata esset omnis difficultas, agentes enim pro Capitulo super genere aut materni, in quo putabant fuisse maiorem difficultatem, disputare prius voluerunt: nihilominus tamen, quia postea etiam significauerunt, se audiri velle super impuritatis sanguinis quondam Annæ Sanchez de Iorcas, auæ maternæ prædicti Doct. Roderici, ideo eum eidem præsuppositis, de quibus in prima decisione dubitauit, an ex informatione facta per deputatos à Capitulo super puritate Doct. Roderici resuleret talis probatio impuritatis Annæ auæ maternæ, vt ob illam Rodericus non esset admittendus ad Cantoriam, de qua agebatur.

Et quoniam agentes pro Capitulo sæpe citati, nec aliquid opposuerunt, nec comparuerunt, ideo solo Roderico informante Rota nemine discerpante censuit, ex prædicta informatione non constare de aliqua impuritate sanguinis prædictæ Annæ, & consequenter Cantoria possessionem ei tradendam.

Rationes fuerunt eadem, quibus nitebatur

prima decisio. Prima, quia copiosus numerus testium d super quinto articulo affirmabant, auos paternos, & maternos Doct. Roderici, & alios ascendentes, inter quos numerabatur Anna, fuisse, & esse Christianos antiquos, & puros, & de ea re fuisse, & esse publicam vocem, & famam, & communem reputationem, in quibus probatur sufficienter puritas sanguinis, c Cassianus conf. 54. num. 17. in fine, Tiraquellus de nobilitate. cap. 10. num. 8. vers. hinc quoque, cum alijs allegatis in 1. decis.

Secunda ratio fuit, quia testes de puritate sanguinis testificantes erant numero plures, f & inter eos aderant viri nobiles, & digniores illis, qui de puritate dubitabant, & consequenter probatio quæ ex eorum dictis oriebatur, erat præferenda. Crauetta. conf. 6. num. 2. vers. primò, Gabriel de testibus conclus. 4. num. 5. vers. sexto limita.

Tertia ratio fuit, quia Ludouicus Perez, filius Annæ, fuit receptor, s & depositarius sanctæ Inquisitionis, ad quod munus puri sanguinis homines deputari solent: vnde etiam puritas sanguinis arguitur, Decianus conf. 66. num. 50. vers. & ideo, lib. 3.

Non obstantes testes, quibus viri poterant agentes pro Capitulo: nam ad Antonium Galuez, qui dixerat, se audiuisse à Roderico de Gongora, prædictam Annam non fuisse puram, respondebatur, ei non fuisse adhibendam fidem aliquam, tum quia testis de auditu non probat, h l. testium, C. de testibus, cap. licet ex quadam, de testibus, cap. tua, de consanguinitate, & affinitate, Verall. decis. 278. num. 2. vers. secundum testis, p. 3.

Tum, quia est singularis, cap. veniens, cap. in nomine Domini, de testibus, tum denique, quia Rodericus de Gongora examinatus negabat, se dixisse Annam non fuisse puram, imò asseruit contrarium, de puritate sanguinis testificando. Vnde Antonij testificatio reddebatur inutilis. Bald. in cap. cum causam, num. 17. vers. quid ergo, de testibus. Alexander conf. 91. num. 7. vers. vnde dicit lib. 4. & fuit dictum in causa Talarana portionis, coram Illustrissimo Cardinali Mantica, tunc Rotæ Auditore, die 2. Maij 1594.

Nam magis credendum est Roderico de Gongora cum iuramento super puritate sanguinis testificantis, quam alteri, Gabriel de testibus, d. conclus. 4. num. 80.

Ad Ioannem de Albendia, alterum testem dicentem, se audiuisse Annam fuisse filiam spuriam cuiusdam N. de Iorcas, ex oppido de Santjago, qui eam suscepit ex quadam Maura, similiter respondebatur, fuisse de auditu, & vnicum, nec habere contestem, & consequenter non probare. Alexander conf. 20. num. 3. vers. & sic hinc vsque, lib. 4.

Rursus dicebatur, huius testis dictam fuisse inuerrisimile, nam cum iste testis diceret, Annam fuisse naturalem oppidi de Santjago, vbi à deputatis pro Capitulo fuerant examinati octo testes, qui omnes testificati fuerant de sanguinis puritate, non erat verisimile, eos nihil de impuritate fuisse dicturos, si aliquid super impuritate dici, audiri, aut probari potuisset, & consequenter nulla fuit huic testi adhibenda fides. Crauetta. conf. 6. num. 2. vers. quibus respondeo. Et maxime in hac materia obiectina, in qua requiritur plena, & concludens probatio. Mohedanus

hedanus. decis. 160. n. 1. & 2. Puteus decis. 5. incip. Ad proband. de probat. Parif. conf. 104. num. 2. vers. quo casu lib. 4.

Atque ex his conclusum, non fuisse probatam aliquam impuritatem generis, siue sanguinis, quondam Annæ Sanchez de Iorcas, auæ maternæ D. Roderici, & consequenter eum fuisse admittendum ad Cantoriam, de qua agebatur.

Monasterien. iuris pascen.

Die Lunæ 5. Nouembris 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Vfus promiscuus pascendi inducit æquale ius.
- 2 Seruitutis ius non presumitur, nisi probetur.
- 3 Dominium regulariter ex sola possessione probatur, quod fallit in possessione seruitutis, num. 4.
- 5 Iura facilius admittunt præsumptionem dominij, quam seruitutis.
- 6 Dominium cum qualitate totalitatis est probandum, ad impediendam seruitutem.
- 7 Dominij communio non presumitur nisi probetur.
- 8 Ius prohibitivum non probatur ex actu æquiuoco.
- 10 Seruitutem imponere non potest socius in re communis, nec eam alteri communicare.
- 11 Mea dicitur res, cum alio communis, & n. 12.

DECISIO DCCCCXXI.

AD dubium propositum, an pratum, de quo agebatur, esset commune? Rota vtraque parte informante affirmatiue respondens, commune esse censuit: cum enim hætenus pro parte Ioannis Ven der Reck probatum non fuerit, solum illum, & litis confortes fuisse dominos huius prati, nec de illorum anteriori possessione constare, fuerit autem decisum, a constare de possessione D. Adolphi tagel, & suorum antecessorum, pascendi in dicto prato pro indiuiso, cum dicto Ioanne, & litis confortibus: respectu autem proprietatis non magis de iure vnus, quam de iure alterius constaret, consequenter inferebatur, ex illo promiscuo vsu, & possessione pascendi, ius æquale, seu commune. Cæpolla de seruit. verb. prad. p. 4. n. 17. vers. sed nunquid. Ruinus conf. 5. n. 6. vers. & sic quando, lib. 4. & propterea D. Adulfo competere, ac competiuisse ius exercendi omnes actus, qui ratione rei communis competere possunt, quale in hac facti specie erat ius pascendi, ad not. in l. in re mandata, C. mandati.

Nec enim possessio Adulfi aliter, quam iure communionis asserenda erat, nec iure seruitutis præsumeretur inducta, quæ tanquam quid extraordinarium non præsumitur. Ioann. Faber in Breuiar. super C. in de seruit. num. 5. vers. quarto 1422. n. 13. quæritur, & notatur communitate in l. alterius, & in l. in adibus, C. de seruit. gloss. in l. si priusquam, in verb. egisset. ff. de noui operis nunciat. Bald. in cap. cum omnes, n. 22. vers. nam fluxus aquæ, de constit.

Et propterea, licet regulariter ex sola possessione probetur dominium c deductum incidenter, & possessor ab onere probandi releuetur. l. ob maritorum, vbi notant Doctores. C. ne vxor dec. 93. n. 2. Rot. recent. p. 2. dec. 331. num. 2.

Et propterea, licet regulariter ex sola possessione probetur dominium c deductum incidenter, & possessor ab onere probandi releuetur. l. ob maritorum, vbi notant Doctores. C. ne vxor dec. 93. n. 2. Rot. recent. p. 2. dec. 331. num. 2.

Peña Decif. Tom. I. I.

possessor ab onere probandi, sed tenetur docere de causa suæ possessionis. glossa in l. sicur. §. sed si queritur, in verb. possessionis, ff. si seruit. vindic. gloss. in dict. l. si priusquam, vbi Doctores, & signanter Iafon, qui testatur de communi n. 43. vers. secunda. ff. de noui op. nunciat.

Ex quibus patet, iura facilius admittere præsumptionem dominij, quam seruitutis, & eo magis, quia exclusiua præsumptione, quod D. Nagel sit condominus, foret necessario fatendum, dominium esse apud Ioannem in totum, quod hætenus probatum non fuerat, vt tamen probare oportebat. l. 2. c. de rei vendicac. Verall. decis. 280. num. 4. p. 1.

Nec sufficeret hoc casu probare dominium, sed illud cum qualitate totalitatis probare oportet. l. in speciali ff. de rei vend. Paul. de Castr. in consil. 205. n. 2. & 3. lib. 2. Crauetta conf. 154. n. 2.

Neque placuerunt Dominis deducta per informantes pro Ioanne, ad excludendam communionem; nam ad illud, quod communio non præsumitur nisi probetur, respondebatur, satis in hoc casu pro parte Adolphi videri probatam, ex longæua possessione pascendi pro indiuiso, ex supra deductis.

Ad aliud de expulsionem animalium à prato abactorum ab agentibus Domini Ioannis respondebatur primò, oportuisse probare ea fuisse d expulsa ratione dominij, cum potuerint expelli certo aliquo tempore, quo non erat depascendum pratum, vel alia de causa, non autem ex eo quod D. Adulfus, aut Adrianus eius auctor, non essent Domini, maxime cum ex propriis bonis ex diuersis causis animalia pelli possint. Vnde ex hoc actu æquiuoco nihil releuans concludi poterat. l. non hoc, C. vnde cogn.

Secundò respondebatur pro parte Adulfi, fuisse probatum animalia Ioannis, in dicto prato pascencia, fuisse similiter ab agentibus Adulfi abacta, mutua scuticatione expulsa.

Ad tertium de licentia transeundi per pratum cum bestiis petita per Adrianum, auctorem Adulfi, de qua testes aliquot testificabantur, respondebatur primò, testes non probare, quia loquebantur de auditu. l. testium, C. de test. Verall. decis. 278. num. 2. vers. secundum testis, p. 3.

Secundò respondebatur, ex eorum dictis constare, licentiam petitam fuisse, vt accolæ per viam illam ire possent ad molendinum Adulfi, quod non excludebat prati communicationem, c cum socius non possit alteri communicare rem communem, & imponere seruitutem. l. Sabimus, ff. comm. diuid. §. religio sum. ibi, in communem, Inst. de rer. diuis.

Ad quartum de litteris, per auctores Adulfi, ad Episcopum scriptis, vbi Ioannes, & litis confortes vocantur Domini proprietarij, respondebatur primò, inde non concludi ad exclusiuenem communionis, quia data communionem, consocij sunt, & vocari possunt Domini, non tamen exclusiue ad Adulfum consocium, quia id concludenter probandum erat, cum res mihi cum alio communis, mea dicatur. l. 2. ff. de condit. institur. Alex. conf. fin. num. 2. vers. sed res, lib. 1.

Secundò respondebatur, quod cum in eisdem litteris contineretur, Georgio patri Adulfi competere ius æquale, ei quod habebat Ioannes in dicto prato, non poterat inde sumi validum argumentum

gumentum ad excludendum Adulsum : nec Ioannes poterat eas litteras acceptare pro se, & pro parte relicere. Atque ita nemine contradicente fuit conclusum.

Romana mercedis.

Die Lunæ 12. Nouembr. 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Testi vnico de facto suo deponenti, non adhibetur fides. quod fallit nisi alia concurrant ad minicula, n. 2.
3 Salarium non conuenit non debetur famulo.
4 Negotiorum gestor potest vendere, habita fide de pretio.

DECISIO DCCCCXXXII.

Vtraque parte informante, causa iterum propofita super eisdem, Rota permanfit in decifis die 13. Martij proxime præteriti, a arbitrandi, non plura quam 30. scuta, parum plus, annua Gabrieli Spinello deberi: cum enim vnus testis testificaretur de mercede conuenta 25. scutorum annuorum, ei aucta tantisper quantitate, fides adhibenda fuit; licet enim Alexander in l. 2. §. si absens ff. de noxali causa agatur, & conf. 192. lib. 6. & Iafon in l. nec his ff. de acquirenda heredit. v. vnico testi de facto suo deponenti non esse adhibendam fidem, placuit opposita sententia Mariani Socini iunioris conf. 62. n. 6. lib. 1. asserentis tunc vni testi credi, c. si alia concurrant veritatis indicia. Verall. decif. 271. lib. 3. quæ in hoc casu reperiebantur. Primum, quia tempore factæ conuentionis seruebat in fundaco pro duobus scutis mensuris: alterum, quia nuper Romam aduenerat ex ciuitate Florentiæ, vbi satis pro modico salario in fundaco seruierat: tertium, quia non aderat expressa conuentio de maiori salario perfoluendo; quamobrem de iure succedebat regula, quod salarium non conuenit famulo non debetur. d. Federicus de Senis conf. 218. Paulus de Castro conf. 346. incip. Ego Paulus de Castro, lib. 2. Alexander conf. 109. lib. 6. Riminaldus conf. 358. num. 29. lib. 2. & fuit dictum in causa Romana mercedis, die 16. Iun. 1570. coram bon. mem. Binarino, vbi aliud de æquitate iudicandum censuit, & præsertim in famulo, operas suas locare solito, c. qualis erat in hac facti specie Gabriel Spinellus.

Non obstabat fides mercatorum, quam ad probandum maius salarium 80. ducatorum annuorum Gabriel produserat, quia stante præmissa probatione parum ponderis habebat illa fides: respectu autem aliquantum paritarum, quas Gabriel debere Petro Roncalio dicebatur pro mercibus, quas Gabriel dederat aliquot emporibus in creditum absque ordine Petri, Domini voluerunt causam concordare, quia pro Gabrieli faciebat decifio in causa Ariminen. siue Romana pecuniaria coram bon. mem. Gippo die 11. Decembris 1591. vbi ex Felino in cap. cum olim si. 1. num. 5. de offic. deleg. comprobatur, posse negotiorum gestorem vendere, habita fide de pretio.

Romana census.

Die Lunæ 12. Nouembris 1601.

S V M M A R I V M.

Census imponi non potest in bonis fideicommissis subiectis.

DECISIO DCCCCXXXIII.

Solo D. Oratio Bertolono informante contra D. Cæsarem Cincium non fuit capta aliqua resolutio, quia cum D. Oratio prætenderet, casale, super quo fuerat impositus census, suppositum fideicommissio purificato, vel purificando, & nullis aliis creditoribus hypothecatum, ita vt non remaneret liberum, saltem pro parte huius census capace, sequentia erant probanda.

Primum valor casualis, super quo hic census fuerat impositus. Alterum onera, quibus prætendebatur grauatum, aut aliis hypothecatum. & Tertium saltem videndum erat, an adesset aliquod fideicommissum eius naturæ, quæ impositionem census redderet inualidam, h. sicut in multis causis fuerat decifum, & signanter in Bononiens. censu die 20. Martij 1600. nam si tale aderat fideicommissum, id solum satis erat, ad pronuntiandam inualidam memoratam census impositionem.

Regien. iuris patronatus.

Die Veneris 16. Nouembris 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Parentum appellatione intelliguntur omnes ascendentes.
2 Familia per descendentes conseruatur, non verò per ascendentes.
3 Agnati, & cognati ascendentes comprehenduntur appellatione parentum.
4 Parentelam idem est dicere, ac propinquos.
5 Ius patronatus vocans parentelam, intelligitur in capita, & non in stirpes.
6 Ius patronatus hereditarium si fuerit, fit successio in stirpes, & non in capita.
7 Ius patronatus regulariter defertur in stirpes, non in capita.
8 Institutionis tenor in materia iuris patronatus attendendus est.
9 Familia quando aliquid conceditur, censetur concessum omnibus, pro virili.

DECISIO DCCCCXXXIV.

Chilles Facculus, nobilis Regienfis, fundator Ecclesiæ S. Iacobi in eadem ciuitate constitutæ, in ipsius fundatione his verbis vltus fuit: Volo, quod parentes mei habeant ius patronatus in dicta Ecclesia; & quoniam nunc Domini de Facculus, ciues etiam & nobiles Regienfes de eadem familia fundatoris intelligere cupiebant, an ius patronatus vigore memoratorum verborum deferreretur in capita, vel in stirpes; dubio proposito, & solis Facculus informantibus, Rota

id ius patronatus, de quo agebatur, in capita, & non in stirpes defertur censuit. a adde Viuanum in praxi iuris patronatus lib. 4. cap. 1. n. 62. vbi ad propositum allegat hanc decif.

Primum animaduersum fuit, propriè & latinè loquendo, parentum appellatione ascendentes intelligi. Rebuffus in l. librorum, in principio, vers. lex 12. tabul. ff. de verb. significat. & de his testatorem b non sensisse, cum huiusmodi fundationes fieri soleant pro salute animæ fundatoris, ac etiam pro laudabili familiæ memoria retinenda, quæ per descendentes potius, quàm per ascendentes conseruatur.

Rursus fuit animaduersum, quod inspecto communi, & vlgari vsu loquendi, appellatione parentum omnes agnati, & cognati continentur. glossa in Clementina 1. in verb. parentela. de iur. reuocando, & in cap. cum in tua, de testibus, Aretinus notabili 2. num. 3. ait, hoc consuetudine introductum fuisse, subdens proinde esse dicere parentelam, ac propinquos, per eum textum, & facit textus in cap. porro, in cap. parentela. 25. quest. 5. idem Aretinus in l. cum quidam §. 1. num. 3. vers. vnde licet. ff. de acquirenda hereditate. Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloss. 8. n. 1. in principio.

Et quia iuxta hunc sensum loquutum fuisse testatorem Rota exstimaui, vt scilicet ius patronatus competeret omnibus de parentela, familia, & facculorum, siue descendentes, siue collaterales forent; consequenter pronouit, suffragia patronorum in capita, & in stirpes fuisse computanda, quia cum esset hæreditarium, nec tamquam tale in stirpes transferunt, in capita deferendum veniebat. Alexander de Neuo conf. 61. num. 1. & multis sequentibus, & fuit dictum in causa Cremonens. iuris patronatus die 6. Iunij 1568. coram D. meo Seraphino, & in causa Tirafonens. iuris patronatus die 11. Ianuarij 1585. coram D. meo Pamphilio, & in causa Burgen Abbatiæ de Sobarzo die 6. Maij 1589. coram me. Idemque iudicium esse in vocatis quolibet nomine collectiuo plurium personarum, voluit Peregrinus conf. 2. num. 12. sicut enim quando ius patronatus est hæreditarium, in eo fuit successio in stirpes, & non in capita, quando sumus non in primis hæreditibus eius, qui fundauit ius patronatus, sed in vltioribus, Alexander de Neuo dicto conf. 63. num. 1. Celsus Hugo, qui testatur de communi, consil. 44. num. 1. Decianus consil. 32. num. 9. & 10. lib. 1. Gabriel conf. 196. num. 4. lib. 2. ita ex diuerso, quando non est hæreditarium, succeditur in capita, & non in stirpes. Baldus in l. 2. in fine. num. 4. vers. ceterum. C. de suis, & leg. Alexander de Neuo dicto conf. 63. n. 1. & 2.

Hoc autem ius patronatus, de quo agebatur, non fuisse hæreditarium, probatur ex eo quod relictum fuerat generaliter parentibus, iuxta significationem supra explicatam. Neque obstabat regula ex Clement. plures, vbi glossa, & Doctores, de iure patron. quod ius patronatus regulariter defertur in stirpes, & non in capita, quia respondebatur primò, hoc ius patronatus anno 1170. institutum, longo tempore antecessisse Clem. plures post anno 1300. in Concilio Viennensi conditam, & consequenter ab ea non potuisset regulari.

Secundò respondebatur, quod cum in materia tenor fundationis b spectari debeat, Cardinalis conf. 69. Bellonus conf. 56. num. 4. vers. vltimus; & in hac facti specie ius patronatus non esset referuatum hæreditibus de parentela, & pro-

pretea ad omnes æquè deferretur, suffragia patronorum veniebant in capita, & non in stirpes computanda: nam quando omnibus de familia datur, omnibus pro virili portione concessum censetur. Lambertinus de iure patr. lib. 1. part. 2. quest. 1. artic. 28. num. 5. vers. notabiliter, Alexander de Neuo dicto conf. 63. num. 3. Peregrinus tractat. de fideicom. artic. 17. num. 39. vers. amplia.

Faentina Mutui.

Die Veneris 16. Nouembr. 1601.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum probationem probatam habere dicitur.
2 Confessio partis, asserentis accepisse pecuniam in instrumento contentas, arguit numerationem esse factam.
3 Exceptio non numerata pecunia potest opponi post duos annos de equitate canonica.
4 Probatio contra instrumentum debet esse plena, & concludens.
5 Mutuum potest fieri sub spe futura numerationis. Confessio propria est euidentior probatio, ibidem.

DECISIO DCCCCXXXV.

Die 18. Nouembr. 1589. Hippolytus Seuerolus vendidit annuum censum D. Iustiniانو de Seuerolis pro scutis 1000. de quo fuit confectum publicum instrumentum à Cæsare Citadino, Notario Faentino: in eodem die, mense & anno aderat rogatum ab eodem Notario aliud instrumentum, ex quo apparebat, Hippolytum eidem Antonio Seuerolo mutuo dedisse scuta 1000.

Reperiebatur præterea, quod die 18. Martij anni 1590. eidem Hippolytus, qui in instrumento confessus fuerat accepisse scuta 1000. confitebatur in quodam chirographo manu propria conscripto, semel habuisse scuta 300. ad computum scutorum 1000. captorum ad censum; & rursus in eodem chirographo die 16. Iunij eiusdem anni 1590. recepisse lib. 434. pro complemento scutorum 1000. ad censum acceptorum à Iustiniانو Seuerolo.

Hippolyto mortuo Antonius declarauit, se habuisse prædicta scuta 1000. & ad se pertinuisse ac pertinere solutionem fructuum census, & cum post prædicta omnia, peteretur executio suprascripti instrumenti contra D. Antonium, & ipse opposuisset, se integram summam scutorum 1000. non habuisse; ad dubium super re datum, Rota affirmatiuè respondit, constare Antonium habuisse integra scuta 1000. quia de actuali numeratione pecuniarum, facta Antonio constabat, per publicum instrumentum, quod probationem probatam continere dicitur, Gratus conf. 122. num. 7. Alexander conf. 37. n. 16. lib. 2.

Veritati instrumenti suffragabantur confessio Antonij, facta ex interuallo, qui semper soluerat fructus census ad rationem scutorum mille.

a supra dec. 898. cui iunge Rotam in posthum. Farin. tom. 1. decif. 88. n. 4. vbi in fine ad propositum illam & hac dec. allegat.

b adde supra dec. 316. quæ ibi annotauit ad n. 3.

c adde Cocc. dec. 197. n. 2. Lud. dec. 172. n. 5. & annotatio, n. 9.

d adde supra in tom. 1. decif. 528. n. 7. Duran. decif. 259. n. 20. Causal. decif. 400. n. 1. Rotam in posthum. Farin. tom. 1. decif. 329.

e adde supra in tom. 1. decif. 138. n. 2. vbi annot. alias decif. quibus iunge Mant. decif. 167. n. 9. vbi allegat dict. dec. 138.

f adde supra dec. 640. n. 6.

f habetur hæc decifio impressa per Duardum & Cenc. post tract. de cens. lib. dec. 327.

g de hoc art. supra in tom. 1. decif. 668.

h vide Seraphin. decif. 757. n. 5. Causal. dec. 459. n. 2. Rot. diu. p. 1. dec. 481. n. 1. & p. 3. lib. 3. dec. 21. & in recent. dec. 620. n. 4.

quando autè imponi possit census super re fideicommissio subiecta, vide Cocc. decif. 244. n. 3. & 434. n. 1. & 2. Rot. recent. dec. 599. n. 9. part. 1.

d quod extendit etiam ad familiam aggregatam vt per Rotam recentiss. p. 1. dec. 697. n. 5. & seq. e de hoc articulo vide Grat. tom. 3. discip. fo. 521. n. 13. & seq. vbi n. 17. cum aliis allegat ad propositum hanc decif. & similiter Barr. in posth. alleg. 72. n. 70.

f habetur in impressis Seraph. decif. 364. num. 40. § supra dec. n. 11. cum seq. & adde dec. 767. n. 3. & seq. quam allegat Viuan. in praxi iuris patron. lib. 8. c. 2. n. 40.

k adde supra dec. 780. n. 3. & 877. n. 3. & alias sæpe.

mille: item taciturnitas eiusdem Antonij, qui vinente Hippolyto nunquam huiusmodi exceptionem de non habita integra summa opposuerat. Accedebat præterea quia Notarius in instrumento asserbat, Antonium in præsentia sua, & testium adhibitorum, actualibus habuisse scuta 1000. quibus verbis vera, & actualis solutio arguitur, facta in præsentia ipsius Notarij; quoniam illa non sunt verba confessionis partis, sed verba visus, & sensus ipsius Notarij, vt per Doctores in l. si ex cautione, vbi Baldus num. 16. & 17. C. de non numerat. pecuni. Socinus conf. 143. num. 1. lib. 1. & fuit resolutum in causa Romana census die 21. Maij 1590. coram bon. mem. Bubaldo, & in causa Florentina bonorum die 17. Aprilis 1592. coram D. meo Millino.

Et licet de æquitate canonica etiam post duos annos possit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, Felinus in cap. si cautio. num. 61. de fide instrumentorum, & ea probat; talis tamen probatio debet esse plena & concludens, aliàs non suffragaretur. l. non hoc. C. vnde cognati. cap. in præsentia, de probationibus.

Et propterea excludebatur probatio negatiua, ex eo deducta, quod Hippolytus anno 1590. in chirographo, virtualiter videbatur confessus, se non recepisse realiter, & cum effectu, ex causa census scuta 1000. nam cum tunc in actu mutui per Hippolytum Antonio præstitit diceretur, fuisse illa 1000. quæ recepit ad censum, similiter non fuerunt Antonio 1000. numerata ex causa mutui.

Quoniam respondebatur primò, quod licet ex dicto chirographo Hippolyti argueretur, in actu stipulationis census non interuenisse integrum pretium, non tamen concludebatur, non fuisse numerata Antonio 1000. ex causa mutui, cum summæ sexcentorum ad censum receptæ addi potuerunt Hippolyto scuta 400. auri, pro potestate scutorum mille, & sic ista probatio reddebatur inualida.

Secundò respondebatur, quod cum mutuum fieri possit sub spe futuræ numerationis, non repugnabat, quod vno tempore Antonius fateretur recepisse, & tamen alio tempore verè receperit.

Præterea non obstabat assertio vnus testis instrumentarij inducitur pro parte Antonij testificantis, quod licet in actu mutui fuerit facta ostensio pecuniæ, ei tamen non videbatur soluta integra summa scutorum 1000. quia fuit responsum, quod cum esset vnicus, & deponeret de proprio iudicio, & contradiceret publico instrumento, cui fauebat alter testis instrumentarius, nullam faciebat releuantem probationem, maximè cum contradiceret etiam compenfi. 4. Iulij fessioni e propriæ ipsius Antonij anno 1596. debitum contentis & asserentis, censum fuisse impositum in suam gratiam, & ad se spectante resolutionem fortis principalis, & fructuum decursum, & decurrendorum; & notum est, probationem euidentiorè afferri posse, quàm quæritur ex propria conferre.

Carthaginen. decimarum.

Die Lunæ 19. Nouembr. 1601.

SUMMARIUM.

1. Conductores bonorum non eximuntur à solutione decimarum, etiamsi persona dominorum sint exempta.
2. Præuilegijs conseruatiua, & non destructiua interpretatio est fienda.

DECISIO DCCCCXXXVI.

Præsupposito priuilegio fel. record. Sixti V. exemptionis à solutione decimarum personalium tantum, & quod esset personale pro rebus, dubitauit an foret intelligendum pro fructibus, qui inseruiunt pro vsu proprio Monachorum, & personarum Monasterij tantum, & Rota e vtraque parte informante non fuisse restrictum ad fructus, qui inseruiunt pro vsu Monasterij respondit; sed intelligendum de omnibus fructibus, proueniens ex prædijs, & bonis Monasterij, & ad Monachos, seu Monasterium spectantibus.

Ratio potissima fuit, quia ex decisionibus factis f constabat, priuilegium esse reale, restrictum tamen ad personas Monachorum, & Monasterij, idque ad excludendos partiaros, seu conductores bonorum, qui non eximuntur à solutione decimarum. glossa in Clem. 2. in verb. excolendas, vbi Zabarella, num. 20. & 21. de decim. & fuit coram me in hac causa decisum die 21. Maij h præteriti.

Neque obtinuit, quod in his esset faciendâ stricta interpretatio, quia respondebatur, eam solùm interpretationem faciendam, quæ esset conseruatiua, non destructiua priuilegijs, per quam priuilegium redditur inuile. cap. in his, vbi Abbas, num. 2. de priuileg. Antonius de Butrio in cap. dilecti, in quarta opposit. de foro compet.

Neque obstabat rextus in cap. ex parte, vbi Doctores, & signanter Ancharanus, num. 2. de decim. quia non loquuntur in generali exemptione omnium bonorum: priuilegium autem hoc continet generalem exemptionem.

Ad decisionem D. mei Seraphini in causa Carthaginen. i decimarum die 10. Iulij 1688. in qua dicebatur, quod præsentio Monachorum intelligi debeat de fructibus inseruientibus pro vsu eorum; fuit responsum, eam non fuisse factam in terminis huius priuilegij, quod postea fuit obtentum.

Aliqui tamen ex Dominis animaduertebant, quod si Monachi vellent vti folijs mororum ad negotiandum, & sericum conficiendum, tunc non esset tolerandum, cap. 2. ne cler. vel Monach. Sed de hac difficultate, & de illa quæ fuit super cultura mororum, cum non pertinerent ad hanc inspectionem, particulariter erat videndum: nam & hoc etiam aliqui Domini proponebant considerandum, nedum istis priuilegijs, quæ non citata parte impetrari solent, incumbitur Ecclesiæ, & illæ præsertim, quibus incumbit cura animarum, in notabile detrimentum salutis spiritualis fidelium, ad paupertatem redigantur.

1.

e ab hac decisio recessus fuit infra dec. 1090. n. 11. omnino videnda, quia est magistris, & comprehendit hanc materiam.

f habentur supra in tom. 1. dec. 864. n. 4. & addit supra dec. 864. n. 4. h supra dec. 911. num. 3.

3.

4.

g habetur in impr. Seraph. decif. 827.

6.

7.

Tuden. Beneficij.

Die Lunæ 26. Nouembr. 1601.

SUMMARIUM.

1. Procurator, qui est effectus dominus litis, non potest recedere, nec renouari.
2. Citatio Procuratoris in initio iudicij sufficit.
3. Instrumentum testium si non dicat, tactis sacris Scripturis, est nullum.

DECISIO DCCCCXXXVII.

Vtraque parte informante Rota censuit, examen testium factum in ciuitate Tuden. ad instantiam Martini de Padilla, fuisse validum, non obstantibus oppositionibus in contrarium deductis per informantes pro Petro Gatto; nullitas enim opposita ex eo, quod non fuerat facta citatio ad certum locum, & tempus, vt consequenter tanquam vaga fuerit nulla. Rota decif. 17. num. 1. de re iudic. in nouis. tollebat, quia citatio de stylo illarum partium, seruiebat pro toto termino probatorio concessio, vel prorogatio, vt fuit decisum in pluribus causis, & signanter in causa Tolana decimarum de Sazedon. die 26. Febr. 1590. coram me.

Respectu loci nullitas cessabat, quia citatio fuit facta pro examinandis testibus in ciuitate Tuden. de quibus agebatur, nam dictis aliorum testium alibi examinatorum non intendebat vti Martinus Padella.

Ad secundam nullitatem deductam ex eo, quod Procurator Petri petierat citari suum principale cum protestatione de nullitate, si aliter fieret, fuit responsum, quod stante citatione Procuratoris, non fuit necessarium citare principale, Procurotor enim post susceptum in se iudicium, Martino inuito, non poterat ab eo recedere. l. post litem. ff. de procur. Rota in causa Armen. Bonorum 20. Februar. 1573. coram D. Seraphino b Rota Decano.

Et de iure sufficit citatio Procuratoris, etiam in principio iudicij. Bartolus in l. quamuis, num. 10. vers. secundo. ff. de dam. infecto, Callador. decif. 1. num. 1. de dilat.

Defectus citationis ad videndum iurare testes tollebat ex forma rectoriæ, directæ die 21. Iulij 1597. & directæ cuiusque Notario, cum potestate, vt parte citata, testium dicta reciperet, & eos examinaret: vnde cum tam in decretò rectoriæ, quàm post receptionem fuerit Petri Procurator citatus ad videndum iurare testes in loco certo, examen fuit validum, quamuis citatio non fuerit pro certa die, cum (vt dictum est) seruiat pro toto termino probatorio, & de stylo illarum partium ista possunt committi Notariis. Gonzalus Suarez in pract. Eccles. cap. 2. de citatione, num. 4. & fuit dictum in prædicta causa. Toletana, coram me.

Alia nullitas ex eo deducta, quod iuramentum testium non dicat, tactis scripturis, tollebat ex eo, quod Notarius, qui testes receperat, erat idem receptor deputatus; & cum attestaretur, se recepisse iuramentum in forma, satis videbatur recepisse eo modo, quo de iure (seu stylo illarum partium erat præstandum, seu recipien-

a habetur in tom. 1. supra dec. 84. n. 5. & addit dec. 697. n. 2. & 722. n. 3. vbi annotaui alias decif.

b habetur in inapressis Seraph. decif. 195. num. 1.

c addit Ludouif. decif. 430. num. 2.

d addit supra dec. 722. n. 3. vbi annotaui alias dec. in tom. 1.

e de hoc articulo vide supra decif. 697. n. 7. & 9. vbi aliqua annotaui in tom. 1.

dum. Rota in vna Calgurritana oblationum die 26. Martij 1590. coram D. Comitulo, Episcopo Perusino.

Ad vltimam nullitatem, deductam ob non seruatum Remissoriæ formam, sub prætextu, quod altera pars non fuit citata ad videndum transumptum examinis tradi, & consignari, fuit responsum verba illa, non ad videndum fieri examen, fuisse referenda, vt orationis series indicabat.

Esina dotis.

Die Mercurij 28. Nouembr. 1601.

SUMMARIUM.

Sententia tres conformes faciunt rem iudicamam.

DECISIO DCCCCXXXVIII.

Facto verbo in Rota super expeditione huius causæ, Domini ordinantur, vt eam expedirem in tertia instantia ad fauorem Theodoti Galuani, non obstante quod non esset cognitum de negotio principali, quia causa nullitatis, quæ illud cessare faciebat, prius fuerat terminanda: pro vt fuit hac terminata per tres sententias Rotales, quantum primam tulerat R. P. D. meus Litra, secundam Lancellotus, & tertiam ego.

Oxomen. Cantoria.

Die Mercurij 28. Nouembr. 1601.

SUMMARIUM.

1. Gratia iustificatur per testes, asserentes de publica voce & fama.
2. Beneficij valor probatur per testes de auditu.
3. Examen approbationis ad dignitatem non est iustificandum in gratia.
4. Narratiua probationis in gratia apposta non indiget verificatione.
5. Verificatio narratiua approbationis ad dignitatem non est necessaria.

DECISIO DCCCCXXXIX.

Solo D. D. Roderico Alfonso de Casaribus Informanti, (nam Procurator Capituli sæpius citatus non comparuit) proposui dubium, an gratia Roderici esset iustificata? & Rota iustificatam fuisse censuit, nam quod Cantoria vacauerit per obitum Didaci Ruiz extra curiam in mense Nouembri 1596. probant duo testes, qui viderant eum mortuum. Bartolus in l. 2. §. si dubitetur, num. 1. ff. quemad. test. apert. & fuit decisum in causa Abulen. beneficiorum die 28. Februarij 1600. coram me.

Quod Cantoria esset dignitas in Ecclesia Oxomen. non tamen maior post Pontificalem, probant tres testes de publica voce & fama, quod sufficit h pro iustificatione gratiæ. Verbal. decif. 277. p. 1. & fuit sæpius dictum.

Quod ista dignitas esset sine cura, probant tres testes super 3. articulo.

2. adde Rotam in impr. per Duardu post tract. de censibus dec. 1. n. 1. & 24. n. 3. & 102. n. 1. & 218. n. 6. & 374. n. 1. Mant. dec. 301. a. 1. & seq. Ludouic. dec. 157. n. 6. & 375. n. 2. & 370. n. 5. vbi late annot. n. 7.

3. b adde supra in tom. 1. dec. 716. n. 7. & 8. vbi annotaui alias decif.

4. c adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

d adde Rotam in vna Cesaraug. pens. 4. Iulij fessioni e propriæ ipsius Antonij anno 1596. debitum contentis & asserentis, censum fuisse impositum in suam gratiam, & ad se spectante resolutionem fortis principalis, & fructuum decursum, & decurrendorum; & notum est, probationem euidentiorè afferri posse, quàm quæritur ex propria conferre.

e adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

f adde Rotam in vna Cesaraug. pens. 4. Iulij fessioni e propriæ ipsius Antonij anno 1596. debitum contentis & asserentis, censum fuisse impositum in suam gratiam, & ad se spectante resolutionem fortis principalis, & fructuum decursum, & decurrendorum; & notum est, probationem euidentiorè afferri posse, quàm quæritur ex propria conferre.

g adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

h adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

i adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

k adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

l adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

m adde supra dec. 857. n. 4. vbi alias dec. annotaui.

71

1.

f quæ facillè rem iudicamam vt supra dec. 31. n. 1. Rotam recent. p. 1. dec. 647. n. 1. & seq. & aliàs sæpe.

1.

g supra dec. 813. n. 4. & addit supra dec. 816. n. 2. in tom. 1.

2.

h adde supra dec. 695. n. 3. & 284. n. 2. in tom. 1. & aliàs sæpe.

3. De presbyteratu Roderici testificabatur duo testes, dicentes quod viderant eum Missas celebrare, & primus percutiebat tempus gratiæ. Doctorem Rodericum fuisse oriundum ex diocesi Cordubensi, testificabatur duo testes.

4. De valore, quod deductis oneribus, & pensionibus Cantoria non excederet valorem 800. ducat. testificabatur tres etiam testes, & reddent rationem, qui publicè audiuerant dici, quod sufficit, Rota decif. 3. de probat. incip. *Ad hoc vt restet, & fuit sæpius dictum, & signanter in causa Abulen. Beneficiorum die 20. Martij 1600.* b coram me.

a adde supra dec. 612. n. 3. & 702. n. 2. & 712. n. 6. & 399. n. 5. in tom. 1. b supra dec. 82. 4. n. 2. in tom. 1. vbi alias dec. annotari.

Quod Cantoria esset grauata duplici pensione, vna 200. & alia 100. ducat. probant etiam duo testes.

Postremò illa narratiua, quod Rodericus fuisset ab examinatore Vrbis in cōcursu approbatus, non erat in Rota iustificanda, quia super ea reprobatio recipitur in Dataria per chirographum Domino Datario transmissum ab examinatore, & illa verba gratiæ, *qui ab examinatore in Vrbe deputatus examinatus, & idoneus reperiuit fuisse*, non sunt verba partis, sed verba Pape assertiua, & consequenter non erant iustificanda, vt fuit resolutum coram bon. mem. Cardinali Lancellotto, tunc Rotæ Auditore in causa Brixim. Parochialis, die 21. Februarij 1572. & coram bon. mem. Gypso in causa Burgen. Abbatia de Foncaea, die 16. Martij 1592. & consulti Abbreuiatores de parco maiori à Domino Lancellotto in illa Brixien. Parochialis, ita etiam responderunt.

Conchen. Parochialis.

Die Lunæ 3. Decembr. 1601.

S V M M A R I V M.

- 6. Triennalis possessionis cursum interruptit litia contestatio.
- 7. Auditor Camera acquirit iurisdictionem per presentationem gratiosa subrogationis, factam à parte.
- 8. Triennalem possessionem non interruptit litis contestatio superueniens post triennium completum.
- 9. Tempus prorogatum, censetur idem cum primo.
- 10. Littera desumpta ex clausulis generalibus regulantur à literis prouisionis.
- 11. Subrogatio gratiosa, est gratia de per se.
- 12. Sententia presumptio non admittitur, quando agitur de amittendo iure quasito, sed requiritur sententia expressa, & num. 13.
- 13. Sententia, qua probatur de vno tempore, non ex eo probatur de altero, ibid.
- 14. Procurator, ignorans reuocationem mandati, si agat, valet gestum ab eo.

DECISIO DCCCCXL.

1. Fel. reord. Gregorius XIV. reseruauit omnia beneficia, & Ecclesias Parochiales cum cura, incipiendo à die 5. mensis Decembr. 1590. per totum mensem Decembr. vt in regula 8. die 27. eiusdem mensis, & anni vacauit hæc Parochialis de Aliaguilla, Conchen. diocesis; & licet eius pro-

uifio esset reseruata (vt suo loco dicitur) D. Francisc. Caxa, sub die 19. Martij anni 1591. fuit de illa ab Ordinario prouisus, & vigore prouisionis accepit possessionem die 29. Martij eiusdem anni.

Melchior Spinosa sub die 27. Februarij 1594. impetrauit eandem Parochialem, tamquam reseruata, cum gratiosa subrogatione ad omne ius Bernardini de Mendoza, vel vltimi Rectoris, & durante triennio obtinuit prorogationem regulæ de triennali ad sex menses, à fine triennij computandos, videlicet vsque ad diem 29. Septembris anni 1594.

Die 7. Aprilis eiusdem anni, D. Caxa præmissa narratiua, quod ad eius notitiam peruenerat dicta impetratio, constituit Procuratores in solidum Ioannem Baptistam Tomatum, & Gasparum Vermejo, & tres alios in causa impetrationis, ad comparandum coram Datario, Rotæ Auditoribus, & aliis quibuscumque iudicibus tam super gestis, quam in postero gerendis, & ad allegandum, & dicendum, tam contra allegata, quam contra ea, quæ spinosa allegauerit, & contra litteras expeditas, & quas expediti voluerit. Prædictum Francisci mandatum ad Curiam transmissum, Tomatus die 11. Iunij anni 1594. produxit in iudicio A. C. & substituit Cæsarem Vintimillio presentem, & acceptantem, cum protestatione, vt nihil fieret, nisi ipso in quolibet actu citato.

Ideo Spinosa die 30. Augusti eiusdem anni, citato Cæsare ad dicendum contra iura, & videndum admitti, produxit litteras Apostolicas, ratione subrogationis, & Cæsar dixit generalia contra, & die 31. Augusti eiusdem anni citatus Cæsar ad dicendum contra articulos, & dicendum contra examen testium, protestatus fuit, nihil fieri, nisi specificatis materiis.

Eodem die 31. Augusti testes iurarunt, & die 2. Septembr. subsequenter reportauit articulos reformatos, & Cæsar iterum protestatus fuit, nihil fieri, nisi data copia articulorum.

Die 3. Septembr. aliquot testes iurarunt, & consequenter vsque ad diem 28. Septembr. fuerunt facti aliquot alij actus iudiciales; ex quibus cum Spinosa prætenderet fuisse interruptum cursum regulæ de triennali, & informantes pro Caxa contrarium defenderent, dato super ea re dubio, Domini conformiter censuerunt, per actus factos cum Cæsare Vintimillio post 30. diem Augusti 1594. interruptum fuisse cursum regulæ de triennali, qui à vigore mandati à Caxa transmissi, & substitutionis factæ à Tomato in personæ Cæsaris, potuit Cæsar comparando in iudicio, prout comparuit, litem contestari, super impetratione ab Spinosa obtenta, nec dubium quin litem contestatio interrupta cursum pacificæ possessionis triennalis. *l. mora litis. C. de rei vendicat. Abbas in cap. illud, num. 11. vers. in annali. b. verò, de prescript.*

De iurisdictione A. C. non dubitabatur, ex quo si fuerant præsentatæ litteræ gratiosæ subrogationis, per quas acquisiuit iurisdictionem. Felin. *in cap. eam te. n. 12. vers. fallit. quare, de rescript. Rota decif. 21. n. 3. vers. Alij, de concess. prob. & decif. 6. n. 1. vers. delegatus enim, de off. deleg. in nouis, Crescen. decif. 5. n. 4. vers. eamen, quibus fide instr. Achilles decif. 2. num. 7. de offic. deleg.* Neque obstabat, quod cum prædicta litis contestatio

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

a adde supra dec. 999. n. 4.

10.

11.

b supra dec. 836. n. 2. in tom. 1.

12.

13.

c adde Seraph. decif. 972. n. 10. Duran. decif. 426. num. 16.

14.

contestatio superuenit post triennium completum, non potuit interrompere triennale præscriptionem, *c. auditis, in fine, vbi notat Abbas n. 10. vers. vltimo, de prescript.* quia fuit responsum, propter prorogationem ad alios sex menses triennium durasse vsque ad 29. Septembr. eiusdem anni 1594. cum tempus prorogatum censetur idem cum primo, *l. sed & si manente, ff. de precario, Decius cons. 497. n. 2. in princ. Tiraquel. de retract. con. §. 1. in gloss. 7. n. 26. vers. sed id, & consequenter satis fuit interrompere tempore prorogato. l. 1. §. si & iudex, ff. de iudic. Decius cons. 93. num. 5. Nam tunc. Thefaurus decif. 125. incip. Fideiussor.*

Rursus non obstabat, quod litteræ subrogationis, quas Spinosa produxerat coram A. C. fuissent, desumptæ ex clausulis generalibus supplicationis principalis prouisionis, quæ cum possent habere diuersas condiciones, non poterat A. C. esse certus de sua iurisdictione, nisi simul essent exhibitæ litteræ prouisionis, à quibus regulantur litteræ desumptæ ex clausulis generalibus; quia fuit responsum, gratiam subrogationis esse gratiam de per se, quamuis desumatur ex dictis clausulis, & consequenter illius vigore posse agi sine productione litterarum prouisionis, vt fuit dictum in multis causis, & signanter in causa *Miranden Paroch. die 17. Maij 1600.* coram me.

Præterea non obstabat, quod ista acta gesta cum Cæsare essent actitata, postquam D. Caxa in responsione ad citationem dixerat, quod citaretur Gaspar Vermejo, quem constituerat Procuratorem in Curia, petendo, & declarando, eundem citari in hac causa, aliàs protestando de nullitate, per quam protestationem Caxa videbatur reuocasse alios Procuratores, & ad illum tantum se restricturum, nec Spinosa hoc ignorare potuisset, cum hæc declaratio, & protestatio contineretur in ipsa executione monitorij, seu citationis, quam idemmet Spinosa in actis huius causæ produxit, & maxime accedente attestazione Antonij de Tassis, Magistri cursorum Hispaniæ, afferentis, in suis libris reperiri notatum, quod Tabellarius discesserat ab oppido de Madrid die 16. Iulij 1594. & peruenerat ad Urbem die 9. Augusti eiusdem anni. Quibus accedebat verisimilitudo, quia cum Spinosa tunc haberet Procuratorem in partibus, verisimiliter ab eo fuerat certioratus.

Sed ista non placuerunt Dominis, quia licet probaretur scientia Spinosæ de tempore productionis, ex quo habuerat scripturam in manibus, & eam legerat, non tamen concludebatur scientia de alio tempore. *Socin. iunior cons. 128. n. 124. vers. & licet, lib. 1. & cum ageretur ad effectum, vt Spinosa ius suum amitteret, non erat recipienda præsumptio scientiæ, sed certa, & indubitata requirebatur, Rota decif. 21. incip. Dic quod si, de dolo & contum. in antiquis. Berous cons. 68. n. 86. vers. præterea, lib. 1. Veral. decif. 109. incip. Iterum fuit dubitatum, in manuscriptis, Mohedanus decif. 4. n. 1. de probat. Immo in hoc casu esse ferie facti videbatur potius argui ignorantia Spinosæ, quia monitorium fuit intimatum in ciuitate Salamantina, & transportatum ad ciuitatem Conchensem, vbi erat frater Spinosæ, & inde erat transferendum ad oppidum de Madrid, vnde credebatur, quod tabellarius, qui discesserat ab oppido de Madrid, die 16. Iulij 1594. executionem citationis non attulerit Romam. Cum igitur*

ex his non probaretur notitia, siue scientia Spinosæ de præsentia reuocatione Procuratorum, facta per Caxam, gesta cum Cæsare Vintimillio Procuratore etiam reuocato, fuerunt valida. *l. 1. C. de suis stat. l. si procuratorem, vbi glossa in verb. mutata voluntate, de procurat. Bisnietus decif. 3. n. 2. vers. pro parte, de rescript. & consequenter per prædictos actus gestos cum Cæsare Vintimillio, fuit interruptus cursus regulæ de triennali.*

Hispan. præminentiarum.

Die Lunæ 3. Decembr. 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Articuli si sim releuantes, conceditur remissoria, & in profanis datur in qualibet instantia, n. 2.
- 3. Ecclesia collegiata dignior est Parochialibus.
- 4. Dignior semper debet præferri.
- 5. Consuetudo attendenda est in materia præminentiarum.
- 6. Testes non sunt recipiendi post publicationem in causa, quod fallit, n. 7.
- 8. Suspectio calumnia si non adsit, & materia est releuans, conceditur remissoria, etiam publicatis attestacionibus.

DECISIO DCCCCXLI.

Rota vtraque parte informantis censuit, remissoriam concedendam, ex quo Prior & Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Saluatoris Ipalen. contra Abbatem, & beneficiatos Ecclesiarum Parochialium eiusdem ciuitatis volebant probare, quod in sedendo, præsertim in Ecclesia Cathedrali, & in Synodis Prouincialis, in defendenda Cruce, in incedendo, & aliis articulis, solent habere præminentiam, articuli erant releuantes, & consequenter remissoria erat concedenda. *Veral. decif. 66. & seq. p. 3.*

Et præsertim, quia regulariter in profanis, quando est releuans, datur in qualibet instantia. *Veral. decif. 68. p. 3.* Nec reuelantia hoc casu erat dubia, quia & Collegiata, quæ petebat remissoriam, est dignior Parochialibus, *cap. statutum, de elect. lib. 6.* Abbas *in rubr. de vita, & honest. Cleric. n. 12. in princip. & fuit dictum in tom. statumimus, de maiorib. & obed. l. 1. & 2. ff. de albo scriben. §.*

Rursus, quia notum etiam est, materiam præcedentis esse releuantem, & in ea potissimum esse consuetudinem attendendam, *Baldus in cap. cum olim, el. primo, notabili primo, de consuetudine. Natta cons. 77. incip. Ex parte consuetud. n. 3. vers. sed quod, lib. 3.* Et Collegiata volebat probare istam consuetudinem, & alia, super quibus dederat articulos, quorum releuantia erat manifesta.

Neque obstabat potissima obiectio, quod cum hæc causa in partibus fuisset diu ventilata, & plures testes examinati, & eorum dicta publicata, remissoria erat deneganda, ob regulam quod post publicatas attestaciones non recipiuntur amplius testes, vt euitetur subornatio. *Clement. in eodem tit.*

Quia fuit responsum, probationem in parti-

d vide supra in tom. 1. decif. 189. n. 10. & 11.

1.

2. e adde supra in tom. 3. decif. 114. n. 2. & 4. & 553. n. 1. & 568. n. 1. & 2. & alia sæpe.

3.

f adde supra in tom. 1. decif. 372. & 415. n. 1. & 4. & 488. n. 1. & 568. n. 1. & 2. & 595. n. 2. & 736. quod extendit etiam in gradu reformationis integram, vt fuit dictum supra in tom. 1. decif. 819. num. 1.

4.

g de hoc articulo vide supra decif. 583. & 817. vbi annotauit alias decif. in tom. 1.

5.

h adde supra in tom. 1. decif. 817. n. 3. vbi annotauit alias decif. & vide infra dec. 1408. num. 4. i de qua supra in tom. 1. dec. 595. n. 4. & 604. n. 2.

6. bus fuisse factam respectu praecedentiae in processu... & in iudicio possessorio, sed nunc remissoriam peti super aliis multis, adhuc in iudicio non deductis, & etiam in respicientibus petitorem, & consequenter remissoriam debuisse concedi, Gabriel de testib. conclus. 1.1. fallent. 18. num. 61. Severol. tract. de Remisso. cap. 6. vers. caeterum si diversa sint causa.

7. Quinimo ubi abest suspicio calumniae, & materia articulata est releuans, solet Rota non obstante publicatione testium examinatorum in partibus concedere remissoriam, sicut fuit factum in causa Mediolan. bonorum die 29. Martij 1592. coram D. meo Seraphino Rotae Decano.

8. Non obstantibus manentibus Abbatibus, & Beneficiariis concessa, quia ea nihil habebat commune cum petitoribus. l. naturaliter §. nihil commune. ff. de acquir. possess.

Romana donationis de Grandis.

Die Lunae 10. Decembr. 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Falsitas est quid facti. Probanda sunt quae pendunt ex facto, quia non presumuntur nisi probentur. ibid.
2. Falsitatem qui allegat, tenetur eam concludenter probare.
3. Retrodonatio ex causa falsa, est nulla.
4. Voluntas actu, & verbo declaratur.
5. Consensus donationis non valet, si mulier ex eo remaneat indotata.
6. Verba referenda sunt ad causam, ad quam referri possunt, ut actus sustineatur.
7. Potentia actui propinqua, pro actu habetur.
8. Verba indefinita, praecipue in materia contingenti, non uniuersali propositioni, sed particulari acquipollent.
9. Donatio facta ex causa non vera, sed putata vera a contrahentibus, est valida.

DECISIO DCCCCXLII.

De 11. Decembr. an. 1600. fuit haec causa proposita, & ordinatum, quod restingueretur, quia plures fuerant excitatae considerabiles difficultates, ut in notula mea facta continetur: & primo loco fuit dubitatum super retrodonatione Dominae Leliae, facta Alexandro de Grandis, marito Dominae Leliae anno 1590. pro eo liberando ab aere alieno, quo grauabatur, & causa proposita die 16. Februarij huius anni, Rota utraque parte informante censuit, retrodonationem fuisse validam, non obstantibus tunc deductis per informantes pro Domina Lelia: quia tamen tunc informantes pro D. Lelia dicebant, causas in retrodonatione expressas, quibus nota fuerat ad retrodonandum, non fuisse validas, ideo super ea re dato particulari dubio, an probaretur talis falsitas caularum apposituram in illa retrodonatione, quae obstat, ad effectum de quo agebatur, videlicet, ut retrodonatio propter falsitatem caularum redderetur inualida: Rota utraque parte informante non probanti talem falsitatem censuit, cum enim falsitas sit quid facti, & quae in facto consistunt, non praesumantur, nisi pro-

6. bentur. l. in bello. §. facti ff. de captiu. & postlim. reuers. ideo ab allegante falsitatem, erat concludenter probanda. l. penult. & l. final. vbi Baldus n. 1. & 8. C. si minor se maior. dixerit, Socin. conf. 9. 1. n. 7. & 9. vers. sed ad ambo fundam. n. 2. lib. 2. Percurrendo autem per singulas oppositas falsitatis species, illae non fuerint visae, nec concludentes, nec tales, ut interpositum decretum a iudice fuerit nullum, & subsequens retrodonatio inualida.

7. Nam ad primam falsitatis speciem, ex eo deductam, quod fuerit iudici expressum, quod donatio per D. Alexandrum fuerat facta D. Libiae uxori, die vltima Ianuar. 1583. cum tamen fuisset rogata die 19. Februar. 1573. responsum fuit, id ex Notarij errore potuisse, eumque (qualicumque fuerit) tolli ex eo, quod relatio fiebat ad instrumentum, unde veritas deprehendebatur.

8. Ad secundam deductam ex eo, quod iudici fuerat narratum, donationem fuisse D. Leliae liberè factam, cum tamen fuisset facta cum diuersis conditionibus, respondebatur, donationem fuisse liberam respectu mariti, liberè donantis.

9. Ad tertiam ex eo petitam, quod non fuerat expressum, D. Leliam, praedictam donationem cum suis conditionibus acceptasse, & acceptando iurasse, respondebatur, retrodonando cum tot clausulis, & expressiõibus, saltem virtualiter declarasse, quod eam acceptauerat eo modo, quo facta fuerat, neque ex ista amissione expressiõnis, actus remanserat nullus, cum iudex a sanguineis interuenientibus informatus praesumeretur.

10. Ad quartam ex eo deductam, quod Alexander praeseruaerat sibi iura contra D. Christophorum Sabellum, quia antea emerat domum pro ducatis 12. m. in qua reseruatione iurium D. Lelia fecerat praecipuum fundamentum, cum ipsa consenserit cum eadem praeseruatione iurium facta per Alexandrum, attamen in consensu Alexandri non apparebat talis praeseruatio, respondebatur, non probati concludenter, Alexandrum non fecisse talem praeseruationem, cum Lelia non se restrinxerit ad instrumentum consensus.

11. Ad quintam ex eo deductam, quod Lelia narrauerat, sibi & filiis suis expediuisse, eam domum retrodonare, quod non videbatur verum, cum potius hoc Alexandro eiusque creditoribus expediuisse, qui pretium domus erant accepturi, responsum fuit, quod cum intento, & consilium D. Leliae fuerit, consulere honori status, & familiae suae, qui non aliunde magis pendebat, quam ex celeri satisfactione, & solutione aeris alieni; inde enim, & molestiae multae, & impensa in litibus euitabantur, ideo verè asseruit, sibi & filiis suis conducere domum retrodonare, ut distraheretur. Rursus, praeterquam quod res ita re vera se habebat ad effectum, ut falsitas causae excluderetur, sufficiebat, Leliam ita credidisse, cum voluntas actu & verbis declaratur. Crauetta conf. 148. n. 10. & 11. Gabriel de reg. iuris concl. 3. n. 71. vers. quinto limita.

12. Ad sextam ex eo petitam, quod Lelia affirmauerat, sibi fuisse cautum super aliis bonis mariti, & tamen nec tunc, nec tempore mortis mariti alia aderat bona, super quibus esset tuta. Responsum fuit, primò, non apparuisse probatum,

tum, Alexandrum non habuisse alia bona. Secundo fuit dictum, quod licet Alexander non habuisset alia bona, erat tamen Leliae cautum super reliquis bonis, quae sibi remanebant vigore donationis, & sic Lelia videbatur intellexisse, cum in retrodonatione dixit, quod ipsa erat cautum super aliis donis dicti Alexandri, & non super sola domo.

10. Tertio fuit responsum, illa verba, quod erat sibi cautum in aliis bonis, intelligi, respectu dotis, non autem respectu istius domus, quam retrodonabat, ut sic fieret interpretatio iuxta terminos iuris communis, pro quo requirebatur ad validitatem actus. Nam nisi remanisset dotata, eius consensus non sustineretur. Abbas conf. 8. n. 1. & seq. lib. 2. & ideo fit relatio ad casum, per quem actus sustinetur, qualis in hac facti specie erat casus dotis. Gabriel de clausul. concl. 9. n. 3.

11. Et eo maxime, quia illa verba, quod fuerat sibi cautum, fuerunt apposta ad qualificandam assicuracionem dotis, & sic debent ad eum casum referri. Alexad. conf. 48. n. 8. & 9. lib. 1. Capic. decisio 108. n. 12.

12. Ad septimam ex eo deductam, quod retrodonatio fiebat ad liberandum Alexandrum maritum a carceribus quod erat falsum, tum quia, cum fuisset praesens retrodonationi, non erat carceratus, tum quia cum grauiori etiam aere alieno premeretur, per pretium huius domus venditae non fuerat omnino liberatus, respondebatur primò, eam assertiõnem huc habuisse sensum, ut liberaretur Alexander a carceribus futuris, ipsi tamen plus quam verisimiliter imminuentibus, nisi satisfecisset creditoribus, cum potentia actui propinqua pro actu habeatur. l. penult. vbi Baldus ff. de testamento milit.

13. Secundo fuit responsum, non asseruisse Leliam, Alexandrum maritum per eam domum retrodonatione, & venditionem fuisse liberandum ab omnibus molestiis, sed vna fuit verbis indefinitis, quae in aliquibus verificantur, cum notum sit, verba indefinita, in materia praesertim contingenti prolata, de stricta iuris ratione, non uniuersali propositioni, sed particulari acquipollere. l. si seruus, vers. & humanum. ff. de seruit. verb. proed. vbi notat Bartolus, Baldus, & Doctores. Idem Bartolus in l. omnes populi, n. 75. ff. de iust. & iur. Couar. lib. 1. var. res. sol. c. 13. n. 5. & verum fuit, Alexandrum per eius domum venditionem fuisse liberatum a molestiis sibi illatis, ab illis creditoribus, quibus pretium fuit solutum, quod satis est ad sustinendam veritatem causae expressae.

14. Postremo ad dicta testium placuerunt Dominis responsiones datae per informantes pro Dominis Pinellis. Ad caeteras subreptiones, deductas per informantes pro D. Lelia, dicebatur minus releuare, cum ex eis non deduceretur error circa ipsius consensus, quae licet in vera causa erraret, sufficiebat putatiua, quae a contrahentibus credebatur vera. Albericus in l. cum in corpus, num. 4. ff. de acquirendo rer. domin.

Romana bonorum de Vrsinis.

Die Veneris 14. Decembris 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Transactio facta, & executi a his finitur.
2. Observantia subsequuta est fidelis interpretis rerum dubiarum.
3. Transactio facta proprio ratificatur.
4. Dicitio propterea est causatiua, & non conditionalis, praecipue dispositio ubi cadit, est certa, n. 8.
5. Verbum, vltimus, habet vim includendi, & n. 11.
Peña Decis. Tom. 11.

DECISIO DCCCXLIII.

Post obitum bon. mem. Vrsi Vrsini, lites & discordias, quas ipse cum Nicolao Vrsino fratre, Comite Pitiliani habuerat sceleratiss. magnus Dux Etruriae anno 1576. omnia via executiua, qua ex commissione Imperatoris vti potuisset, transactione inter eundem D. Nicolaum, & D. Antonium Vrsinum, & eius fratres tunc minores, praedicti Vrsi filios, componendas censuit, in qua D. Antonius, & fratres, D. Nicolaus, & suis haeredibus in perpetuum cesserunt totum statum Pitiliani, & Sorani, castrum Fiani, renutam Meanae, & alia in transactione descripta: & viceversa D. Nicolaus cessit praedictis fratribus castrum Morlupi, ac etiam annuata scut. 1200. in perpetuum soluere promisit. Insuper idem D. Nicolaus praeter generalem obligationem suorum haerudu, & successorum, & bonoru praesentium, & futurorum id agere, & promittere declarauit, tam nomine suo, quam etiam Alex. sui filij, pro quo de rato promiserat, & sic se, suosque haeredes, & successores, ac bona omnia in forma gaurentigia obligauerat.

Hinc transactionis vigore, Antimus, & fratres primò a Nicolao viuente praedictam summam exegerunt, & post Nicolai obitu Alexander, producto concordiae instrumentum, coram A. C. citatus ad soluendum terminos decursos, & non solutos, postquam terminu suscepisset, eandem solutionem absque vlla protestatione continuauit, & rursus saepe alias sine citatione soluit computa, pro residuo solidauit, & mandata de soluendo dedit.

Sed cum hoc anno 1601. fuisset in solutione morosus, & coram A. C. citatus praetenderet, se non esse obligatum, D. Antimus, & fratres, praedictum instrumentum transactionis, & alia iura produxerunt, & inter caetera competum fuit in quodam instrumento transactionis initae anno 1580. inter Nicolaum patrem, & Alexandrum filium qualiter Nicolaus statum Pitiliani, & alia praedicta Alexandro cesserat, & viceversa D. Alexander cessione castrum Morlupi factam Antimo, & fratribus ratificauerat, cum promissione de illis manutendis in possessione castrum Morlupi, ac de perfoluenda eisdem in perpetuum praedicta annua praestatione. Quibus iuribus visis A. C. mandatum executurum pro terminis decursis, & non solutis, quibuscumque non obstantibus, decreuit, & relaxauit, & cum in gradu appellationis fuisset datum dubium, an praedictum mandatum A. C. esset confirmandum, vel infringendum, Rota confirmandum, censuit, quia ex verbis transactionis, mutuo repetitis, patebat, stipulationem fauore filiorum Vrsi, fuisse conceptam tam nomine Comitum Alexandri, quam nomine Comitum Nicolai, qui eo modo receperunt a libitibus, & discordiis, & propterea fuit valida transactio. l. 2. C. de transact. Mohedanus decis. 1. ne enim lites finiantur ut fuit dictum supra dec. 86. n. 4. in tom. 1. & infra decis. 1230. n. 3. & 1319. n. 2. adde supra decis. 157. n. 15. & dec. 228. n. 7. in tom. 1. & infra decis. 1030. n. 10.

Transactio enim lites finiantur ut fuit dictum supra dec. 86. n. 4. in tom. 1. & infra decis. 1230. n. 3. & 1319. n. 2. adde supra decis. 157. n. 15. & dec. 228. n. 7. in tom. 1. & infra decis. 1030. n. 10. Transactio confirmata, quia haeredes Comitum Vrsi dereliquerunt possessionem Pitiliani, quam accepit Comes Nicolaus, & eam nunc tetinet Comes Alexander, qui propterea vice versa per multos annos soluerunt scuta 1200. in transactione promissa; haec enim obseruantia rerum dubiarum fidelis interpretis tollebat omnem difficultatem. l. si de interpretatione ff. de legib. Crauetta conf. 101. n. 3. vers. quinto, & conf. 201. n. 11. vers. in qua re, Siluanus conf. 63. n. 18. vers. & postea. Supradictis accedebat ratificatio D. Comitum Alexandri, & spontanea ipsius solutio, ex qua declarata

DECISIO DCCCCXLIV.

declabatur, etiam factu etiam proprio tran- fationem, & concordiam cum patre initam rati- ficasse, & vigore paternæ promissionis soluisse. Gratus conf. 47. incip. Videatur contrabentem, num. 22. vers. sed rem, lib. 1. Aretinus conf. 128. incip. Eximia Domine n. 6. vers. quia concedo.

7. Nec ad rem pertinebat, quod D. Alexander obligauerit se ad illam præstati onem, pro vt antea tenebatur, & consequenter si, & quatenus teneretur. Quia fuit responsum, prædicta verba fuisse intelligenda causatiue, & non conditiona- liter, sicut exigit natura illius dictionis prout, & similibus. cap. Abbate, vbi notatur, de verb. signif. Oldradus conf. 121. n. 12. & 13. Iason qui testatur de communi, in Authen. si quis in aliquo. n. 10. vers. communiter. C. de edendo. Romanus con- ditionalis & non causati- uis, vide Se- raph. decif. 454. n. 4.

8. Et maxime in hoc casu, vbi dispositio erat certa. Baldus in l. 1. n. 8. C. de Episc. & Cler. Angelus conf. 368. n. 1. vers. sed in themate, Paulus de Ca- stro conf. 17. n. 2. lib. 2. Aretinus conf. 76. n. 5. vers. quibus præmissis.

9. Nec placuit Dominis oppositio, quod cum nomine Alexandri non fuerit promissa solutio, soluendo non ratificauit, quod suo nomine gestum non fuerat. Quia respondebatur, verba obligationis fuisse clara, cum post obligati- onem, & cessionem Mortupi, in instrumento sub- iungeretur, quod vterius Comes Nicolaus promi- serat dictis officialibus, & dictis Animo, & fratribus, dictis nominibus presentibus, & vt supra, recipienti- bus. Nam illa verba, dictis nominibus, non pote- rant referri ad Antimum, & fratres expressos, qui nomine proprio solùm contrahebant, sed ad Comitem Nicolaum, qui nomine proprio, & nomine Alexandri promittebat, vt supra.

10. Et præsertim, quia subsequbatur etiam eadem promissio, ab illa, in qua promissum erat nomine Alexandri, per verb. vterium, quod habet vim includendi. l. si quis vna. §. i. ff. de peric. & comm. rei vend. Rebuffus in l. natus. vers. ultra diem. ff. de verb. signif. & est repetitum præce- dentium qualitatium. Socinus iunior conf. 144. n. 36. lib. 3. vers. quod firmatur. Quod satis est, ab- que eo quod repetantur qualitates expressæ, cum eadem persona includantur, aliàs enim resul- taret absonus intellectus, quod scilicet in vna parte pluribus nominibus, in alia vno nomine fieret promissio; cum tamen eadem esset causa respec- tu omnium, & eadem correctiuitas interue- niret, & quando hinc inde requiritur, factum eisdem nominibus, vt absutum euitetur, hæc in- telligentia capienda est. Guilic. Bened. in c. Ray- mutius, in verb. Alerocha, n. 7. vers. restat. de testam.

Atque ex his concluderunt Domini manda- tum fuisse iustum, & confirmandum.

11. Et præsertim, quia subsequbatur etiam eadem promissio, ab illa, in qua promissum erat nomine Alexandri, per verb. vterium, quod habet vim includendi. l. si quis vna. §. i. ff. de peric. & comm. rei vend. Rebuffus in l. natus. vers. ultra diem. ff. de verb. signif. & est repetitum præce- dentium qualitatium. Socinus iunior conf. 144. n. 36. lib. 3. vers. quod firmatur. Quod satis est, ab- que eo quod repetantur qualitates expressæ, cum eadem persona includantur, aliàs enim resul- taret absonus intellectus, quod scilicet in vna parte pluribus nominibus, in alia vno nomine fieret promissio; cum tamen eadem esset causa respec- tu omnium, & eadem correctiuitas interue- niret, & quando hinc inde requiritur, factum eisdem nominibus, vt absutum euitetur, hæc in- telligentia capienda est. Guilic. Bened. in c. Ray- mutius, in verb. Alerocha, n. 7. vers. restat. de testam.

Atque ex his concluderunt Domini manda- tum fuisse iustum, & confirmandum.

Spoletana bonorum.

Die Veneris 11. Ianuarij. 1602.

S V M M A R I V M.

- 5 Mater præferatur omnibus, si vult suscipere tute- lam filij.
6 Tutela licet sit necessaria respectu aliorum, non tamen respectu matris, vel auia.
7 Hæredum maiorum consensus requiritur in coh- eræta infantia pro ipsi infantibus præstando.
8 Citationis defectus purgatur per comparationem.

adde Sera- phinum dec. 330. n. 4. hæc dicitio quan- do sit condi- tionalis & non causati- ua, vide Se- raph. decif. 454. n. 4.

adde Ca- ualer. decif. 190. n. 2. & dec. 581. n. 4.

adde Ro- tæ in posth. Fa- rin. in tom. 2. dec. 604. n. 5.

adde Coc. dec. 328. n. 2. & adde Du- ran. dec. 415. n. 5. & 16.

adde Coc. decif. 48. n. 2. & 3. Rota di- uers. part. 1. dec. 772. th. 6.

& responderit nomine pupillorum, iudicium fuit cum eo legitime actum, & illa cautela Procuratoris, dicentis se comparuisset tamquam cita- tum, non autem tamquam Procuratorem, non placuit Dominis, ne esset in arbitrio Procurato- rum, eludere legitimas iudiciorum leges.

De illa autem parte præsentatione, quod Rota taxauerit dotem scuta 2000. ex eo quod credide- rat bona Baldinæ senioris apud pupillos reman- sura, nunc autem cum constaret, non fuisse data æstimata, sed Baldinæ iuniori deberi, non esse in eadem dotis quantitate persistendum, sed potius minuendam, & consequenter non fuisse lo- cum vltiori executioni, non erat nunc agen- dum, sed tunc cum hæredes, penes quos ea bona erant, ad illorum restitutionem virgerentur.

Romana locorum montium.

Die Lunæ 14. Ianuarij 1602.

S V M M A R I V M.

3 Libris mercatorum non creditur pro tertio, con- tra tertium, quod fallit, vt num. 4.

DECISIO DCCCCXLV.

1. Cvm quibusdam præsuppositis, antequam causam proponerem, concordatis, nempe venditionibus sex locorum montium, existen- tium in persona Antonio Nerotti, & aliorum sex similibus in persona Camilli Nerotti, & partibus banchorum Baldini, & Altouiti, & literis Ioannis Iacobi Nerotti scriptis ad Antonium, & testibus hinc inde examinatis, & aliis vtrinque deductis, dubitauit, an D. Ioannes Iacobus Nerot- tus teneretur restituere Antonio pretium præ- dictorum locorum montium.

Et vtraque parte informante Rota censuit, quod exceptis scutis 300. Antonio solutis per bancum Alexandri, Domini de reliquis spectan- tibus ad Antonium Ioannem, Antonius teneba- tur reddere rationem eidem Antonio.

Cum enim ex partibus libri officialis dictorum montium constaret, vendita fuisse ab Antonio sex prædicta loca, & pretium die 4. Sept. 1587. positum fuisse in Banco Vbaldinorum, & ex dicto Banco eadem die translatum ad Bancum de Altouitis, & positum in persona Antonij, & Ioannis Iacobi in solidum, vt partibus eiusdem Banci apparebat, ex eodem præterea libro constaret, memoratas pecunias partim peruenisse ad Ioannem Iacobum, & partim ad alios, de ordine tamen, & mandato Ioannis Iacobi, consequens erat, vt pro pecuniis, quæ ad se, & ad alios, de or- dine tamen suo peruenerant, rationem reddere teneretur.

Neque obstabat regula, quod libris mercato- rum non credatur pro tertio contra tertium, quia regula fallit, vbi agit de libro mercatoris bonæ conditionis, & famæ, & legaliter tento, prout in casu proposito, & simul cum libro con- currunt adminicula, vt fuit decifum in causa Bononien. dotis die 1. Martij 1599. coram D. meo Lupcelloto.

Pro adminiculis autem seruiebat testificatio duorum testium, quibus de ordine Ioan. Iacobi fuerant aliquot partitæ solutæ. Item particula epistolæ eiusdem Antonij, quam Ioannes Iaco- bus produxerat, qua continebantur hæc verba: Peña Decif. Tom. I I.

Io non riercone voglio cautele, ne assicuramento acmoda voi. Istit enim verbis nedum debitum Ioannis Iacobi, sed oblatio etiam assicuramen- ti contineri videbantur.

Denique pro adminiculo satis probabili de- seruiebat assignatio debiti Martiniani ad fauorem Antonij scutor. 350. quam acceptasse Anto- nium, non probabat Ioannes Iacobus, & ideo pro prædicta summa, quam habuerat ex Banco Do- minorum de Alquitris, non erat liberatus.

De locis montium ad Camillum spectanti- bus Domini particulariter videre voluerunt.

Parmen. Prioratus.

Die Mercurij 23. Ianuarij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2 Clerici nomine non venit Monachus in literis be- neficialibus.
3 Species non comprehenditur appellatione generis in materia.
4 Subreptitia dicitur gratia, si non narratur verum.
5 Seculari Ecclesia non est assumendus regularis.
6 Inhabilis est regularis ad obtinendam Ecclesiam secularem, & est exprimenda qualitaris in ob- tentione, num. 7.

DECISIO DCCCCXLVI.

Cvm post gratiam D. Cardinalis Sanctorum quatuor, in omnibus iustificatam pro illius parte peteretur sententia. Eusebius Monachus, Ordinis S. Benedicti ab Abbate, de hoc Prioratu anno 1599. cum tunc vacasset, prouisus, produxit gratiam Apostolicam impetrationis eiusdem Prioratus sub dat. Calen. Decembr. 1597. & quia pro parte Eusebij dicebatur, non potuisse causam terminari ad fauorem D. Card. quia eius im- petratio de hoc prioratu per obitum Sanctini Sil- uæ vacante, fuerat de anno 1599. gratia verò Eu- sebij fuerat de anno 1597. & consequenter, tam- quam anterior erat præterita, ideo proposito dubio, an ista gratia Eusebij, vltimo loco produ- cta, ei suffragaretur. Rota vtraque parte infor- mante tanquam subreptitiam non suffragari censuit, quia Eusebius cum esset Monachus Regu- laris, simpliciter se clericum narravit, in literis enim beneficialibus, appellatione clericus non ven- nit Monachus. Felin. in cap. fin. n. 2. vers. fallit, de adde Rotæ in posth. Fa- rin. in tom. 2. dec. 604. n. 5.

Quando enim species habet aliquam qua- litatem, plus quam genus, tunc in materia præ- sertim odiosa, appellatione generis non comprehenditur species. statutum, & cap. licet canon. de elect. lib. 6. Felin. in cap. non dubium num. 1. vers. sed nota, de sent. excommun.

Præterea, cum sæpe in hac causa stabilitum fuisset, hunc Prioratum solum conferri clericis secularibus, idque Eusebius in sua gratia subtri- tuisset subreptitiæ dicebatur impetrasse, cum Regularis non possit assumi ad Ecclesiam solum regi per seculares. Rota decif. 28. incip. Colla- tio facta, de præb. in nouis, Bellam. decif. 172. incip. Collatio facta Canonico. & dec. 713. incip. Collatio facta Monacho Fastoll. causa 36. dub. 65. inc. Vacante quadam, Fel. in c. in nostra. n. 44. vers. collatio de refer.

Eo enim ipso, quod prioratus huiusmodi erat solutus regi per clericos seculares, & Eusebius erat Regularis, dicebatur, de ipsius inhabilitate & constare, ad effectum, vt sine dispensatione non potuerit

adde Se- raph. decif. 830. n. 11. &

adde supra dec. 782. n. 2. vbi annotat alias dec. in tom. 1.

adde supra decif. 27. n. 2. vbi annotat alias decif. in tom. 1. & in- fra decif. 1012. n. 2. & 1404. n. 3. &

adde supra decif. 27. n. 2. vbi annotat alias decif. in tom. 1. & in- fra decif. 1012. n. 2. & 1404. n. 3. &

adde supra decif. 27. n. 2. vbi annotat alias decif. in tom. 1. & in- fra decif. 1012. n. 2. & 1404. n. 3. &

potuerit illum obtrine. cap. non potuit. s. cum vero, de praben. lib. 6. Has enim qualitates oportebat in impetratione exprimere. Felin. in cap. nostra. n. 41. vers. oportet. de rescript. Verall. decis. 43. n. 2. p. 2. Atque ex his conclusum, gratiam vltimo loco productam, non potuisse Eulebio suffragari.

Aretina beneficij.

Die Lunæ 28. Ianuarij 1602.

S V M M A R I V M.

- 4 Presentatio facta ab existente in quasi possessione presentandi, est valida.
5 Clericus est capax beneficij.

DECISIO DCCCCXLVII.

1. Licet ante festa Natalia Rota mandauerit expediti hanc causam ad fauorem Bernardini Binduccij, ego diffuli expeditionem, quia dubitabam, an in Bernardino concurrerent qualitates requisitæ, vt veniret instituendus.

2. Primò enim opponebatur defectus Sacerdotij, in fundatione huius Capellaniæ requisiti, Bernardinus autem non erat Sacerdos.

3. Sed hæc oppositio fuit sublata ex eo, quòd per præsentam scripturam testamenti illorum de Ascarelis, qui Capellaniam fundauerant, qua vtebatur Rasmus, ad excludendum Binduccium, non fuerat legitime probatum, hanc qualitatem in fundatione fuisse requisitã, quia ei scripturæ, tanquam informi, non fuerat habita fides; super quo fuit facta copiosa decisio die 4. Iulij 1601.

4. Secundò opponebatur, quòd non constaret de descendentiã à fundatore illorum, qui præsentarunt Binduccium.

Sed responsum fuit, Binduccium fuisse præsentatum ab illis, qui erant in quasi possessione præsentandi, quod factum erat ad validitatem præsentationis. Decius cons. 117. in fine. n. 3. vers. tertio, Calladorus decis. 2. n. 6. de praben.

Cùm itaque hæc Capellania esset simplex beneficium, & Binduccius tempore præsentationis esset clericus, vt constabat ex actis, & esset legitime ætatis, vt apparebat ex fide Baptismi, quam Rasmus produxerat, natus enim fuerat anno 1578. & excedebat 18. suæ ætatis annos, & cessarent duæ supradictæ oppositiones. Rota censuit fuisse instituendum.

Barcinonen. Matrimonij.

Die Lunæ 28. Ianuarij. 1602.

S V M M A R I V M.

- 2 Remissoria datur etiam sine fumo, si articuli sint releuantes, & causa profana.
3 Compulsoria specialis conceditur pro extrahendis scripturis in iudicio productis, non in forma probante.

DECISIO DCCCCXLVIII.

1. Vtraque parte informante responsum fuit, dandam fuisse Remissoria D. Ludouico de Masdouelles, ad probandam bonam fidem matrimonij, & communem reputationem fa-

cultatis Abbatis Frigolæ, in dispensando, ex quibus probatis tandem resultaret, quòd Ludouicus erat legitimus; isti enim articuli erant releuantes, & causa profana, quibus concurrentibus solent indistinctè dari remissoria. Verall. decis. 68. c. 1. p. 3. Cæsar de Grassis decis. 1. n. 10. vers. & in profanis, de dilat. quod procedit etiam sine fumo, Puteus decis. 2. 19. n. 4. in fine lib. 1. Cotta decis. 337. 736. & 918.

Compulsoria autem specialis non fuit concessa, cùm solùm concedi soleat pro extrahendis legitime scripturis in iudicio, non forma probante productis. Verall. decis. 169. p. 1. in hoc autem casu neque etiam informia iura facultatum Abbatis Frigolæ producta fuerant. Pro istis tamen extrahendis sufficiebant litteræ compulsoriales generales, quæ simul cum Remissoria conceduntur.

Faentina mutui.

Die Veneris 1. Februarij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2 Confessio, & declaratio contra confitentem, & declarantem, plenam fidem facit.
3 Mutuum debet esse gratuitum, aliàs erit vsura.
4 Mutuare quis potest pecunias, quas ad censum accepit ea lege, vt censum soluat.
5 Subuenire alteri non tenetur cum iactura mea.
6 Debitor tenetur soluere vsuras, quas creditor patitur, propter retardationem solutionis debiti.
7 Mutuum dare cum pacto, ne mutuanus aliquid damnum sentiat, sed quod teneatur resarcire ille, cui est mutuum, licitum est.
8 Commodum qui sentit, tenetur & damnum sentire.
9 Censu impostus gratia futuri mutui, valet.

DECISIO DCCCCXLIX.

Die 16. Nouemb. 1601. fuit in hac causa resolutum, D. Antonium Seuerolum habuisse integra scuta mille, quia de actuali numeratione per publicum instrumentum, cui suffragabantur confessio eiusdem Antonij, & alia adminicula in decisione considerata: quoniam autem Antonius prætendebat, non teneri ad solutionem fructuum; ideo super hoc dato dubio, & præsuppositis duobus instrumentis censuum, vno scut. 500. auri, & alio scut. mille similitum per quondam Hippolytum Seuerolum captorum à Cæsare Nonio, & Iustiniano Seuerolo, & instrumentis mutui facti per prædictum Hippolytum de simili summa, eidem Antonio, & præsupposita quoque apocha Hippolyti, & declaratione Antonij, & decisione in hac causa facta, & aliis vtrinque deductis, Rota vtraque parte informante, Antonium ad solutionem fructuum teneri censuit.

Clara enim erat Antonij declaratio, quam Notarij in publica acta retulerant, vnde apparebat, ipsum voluisse teneri ad fructus decursum, & decurrendos dictorum censuum, quæ declaratio contra Antonium declarantem, & confitentem plenam fidem faciebat. Bart. in l. scriptores, n. 4. vers. secundo, vbi communiter Doctores, C. qui potior. in pign. habeantur, Paulus de Castro cons. 216. n. 1. circa medium lib. 1. Decian. consil. 15. num. 25. vers. & deo, lib. 1.

Neque obstabat, quòd Antonius pecunias acceptas ad censum ab Hippolyto, receperit mutuo

tuo ab eodem Hippolyto, & quòd propterea ratione mutui citra vitium vsuræ solui poterat, à iuxta illud Euangelicum Luca cap. 6. Mutuum date, nihil inde sperantes.

Quia respondebatur, fructus non peti ratione mutui, sed ratione censuum, qui contemplatione Antonij, & ad eius vtilitatem impositi fuerant, vt serie facti, & fructuum solutione per aliquod tempus facta per Antonium, & ex restitutione partis fortis principalis, cum subsecuta cautione, obtenta pro illa rata, & ex ipsius Antonij declaratione colligebatur, quòd nõ apparet à iure improbatum, cùm licitè quis possit pecunias, quas ad censum accepit, alteri mutuae ea lege, vt fructus cenus soluat; hoc enim nõ est vltimum committere, sed potius beneficium alteri cõferre sine vilo proprio lucro; ideoque in tali contractu, neque vsura, neque alia iniustitia interuenire certitur, Alex. cons. 221. n. 4. vers. vbi concludunt, lib. 2. Anchar. cons. 376. n. 2. vers. est primo, Roman. cons. 94. num. 1. vers. item secundo, Ruinus cons. 104. n. 2. vers. ad idem adducit lib. 4. Couarr. lib. 3. variarum resol. cap. 4. n. 5. vers. item & illud, quod etiam voluit Salicetus in Authent. Ad hac. n. 14. vers. quare decimo sexto. C. de vsuris; ista enim pactio non tendit ad hoc vt vsuræ extorqueantur, sed vt qui accipit pecunias ad censum, vt alteri eas mutuet, damnum euitet; cum nemo cum iactura sua alteri subuenire teneatur. cap. si non licet, 23. q. 5. naturalis. ff. de præscriptis verbis. Pro quo facit Innocentius in c. 1. n. 2. vers. & eodem modo, de vsuris, vbi sentit, quòd si quis certo die tenebatur mihi soluere pecuniam, & quia non soluit, creditor coactus fuit recipere pecunias sub vsuris, tenebitur debitor illas vsuras creditori restituere. Baldus in l. vsuras, n. 2. vers. qui dicit. C. de vsuris. Romanus cons. 101. circa medium, vers. secundo istud clarè, Natta cons. 490. n. 1. vers. & facit, lib. 3. Curtius iunior in l. 1. n. 40. in fine. C. de sent. que pro eo quod interest, Nauarr. tract. de vsur. n. 51. vers. decimo septimo.

Potest enim creditor etiam ex causa mutui ab initio contractus pactum inire cum debitore de reperiendo eo, quod creditoris, siue in damno, siue in lucro, intererit. Couarru. qui alios cumulat, & de communi testatur, lib. 3. variar. resol. cap. 4. num. 5. circa medium, vers. item & illud.

Hoc enim non est mutuari, & vt mutuanus aliquid lucrifera, vt voluit Nauarr. tract. de vsur. quest. 14. n. 112. vbi sentit, non licere mutuare cum dicta pactioe, sed potius est mutuum dare cum pacto ne damnum quis sentiat, quod nec improbatum, nec illicitum est. Lata enim, & patens est differentia inter pactioem de lucrando, & pactioem de damno non reportando.

Ad illam oppositionem, quòd in hoc casu nõ constabat de cõuentione inter Hippolytum dantem mutuo pecunias, quas acceperat ad censum, ex multis probati, ita inter eos fuisse conuentum. Primò ex maxima verisimilitudine, & ratione naturali, secundum quam Antonius, qui poterat mutuo commodò pecunias, debebat & onus ferre. l. secundum naturam. ff. de regul. iur. cap. rationi congruis, eodem titulo lib. 6.

Secundò ex correceptiuitate istorum contractuum, orta ex eo, quòd instrumenta de his confecta, eodem tempore, & coram eisdem Notario, & testibus fuerunt celebrata. Vnde præsumebatur census impositus gratia futuri mutui. Baldus in l. petens. num. 49. vers. secundo oppo. C. de Peña Decis. Tom. 11.

Ad illam oppositionem, quòd in hoc casu nõ constabat de cõuentione inter Hippolytum dantem mutuo pecunias, quas acceperat ad censum, ex multis probati, ita inter eos fuisse conuentum. Primò ex maxima verisimilitudine, & ratione naturali, secundum quam Antonius, qui poterat mutuo commodò pecunias, debebat & onus ferre. l. secundum naturam. ff. de regul. iur. cap. rationi congruis, eodem titulo lib. 6.

Secundò ex correceptiuitate istorum contractuum, orta ex eo, quòd instrumenta de his confecta, eodem tempore, & coram eisdem Notario, & testibus fuerunt celebrata. Vnde præsumebatur census impositus gratia futuri mutui. Baldus in l. petens. num. 49. vers. secundo oppo. C. de

7. Potest enim creditor etiam ex causa mutui ab initio contractus pactum inire cum debitore de reperiendo eo, quod creditoris, siue in damno, siue in lucro, intererit. Couarru. qui alios cumulat, & de communi testatur, lib. 3. variar. resol. cap. 4. num. 5. circa medium, vers. item & illud.

Ad illam oppositionem, quòd in hoc casu nõ constabat de cõuentione inter Hippolytum dantem mutuo pecunias, quas acceperat ad censum, ex multis probati, ita inter eos fuisse conuentum. Primò ex maxima verisimilitudine, & ratione naturali, secundum quam Antonius, qui poterat mutuo commodò pecunias, debebat & onus ferre. l. secundum naturam. ff. de regul. iur. cap. rationi congruis, eodem titulo lib. 6.

part. Puteus decis. 171. n. 2. & 3. lib. 2. Cæsar de Grassis decis. 86. n. 8. & 9. Tertio ex solutione fructuum. Quarto ex confessione eiusdem Antonij, quæ licet post multum tempus interueniret, tamen ab initio interfuisse censebatur, præsertim cùm actibus præcedentibus corresponderet.

Denique supradictis accedebat testificatio testis, ab Antonio inducti, affirmantis, se ita à partibus audiuisse.

Atque ex his conclusum, Antonium teneri ad solutionem fructuum.

Quæ dicebantur per informantes pro Antonio circa nullitatem censuum, non erant præsentis speculationis.

Romana societatis officij.

Die Lunæ 4. Februar. 1602.

S V M M A R I V M.

- 3 Mulieres pro aliis regulariter prohibentur fideiuberere.
4 Obligatio mulieris pro marito, est ipso iure nulla, nisi probetur cessisse in vtilitatem ipsius mulieris, n. 5. & 6.
5 Renunciatio Velleiani, facta à muliere, ei non nocet.
6 Fideiuberere potest mulier, & obligari, pro dotē sibi danda, vel retinenda, non tamen pro marito, & num. 9.
7 Dos mulieris semper est priuilegiata, d. n. 8.
8 Contractus factus à muliere, licet alias non valeat, iuramento tamen confirmatur, & n. 11.
9 Donatio facta à muliere in fauore viri non valet nec quicquid sub ea comprehendere potest, & n. 13.
10 Fideiussio facta à muliere pro viro, sine solemnitatibus statuariis, non valet.

DECISIO DCCCCCL.

Die 3. Febr. 1601. contracta fuerat societas scutorum 500. super officio Curtoratus Philippi Lutij, ad fauorem D. Baltassaris Palutij, cui societati die 5. eiusdem mensis accessit Marcus Antonius Cibus, & die 7. Mutius Eugenius, & D. Constantia Coptia, ipsius vxor, & qui tam Philippum officialem, quam Marcum Antonium indemnes releuare promiserunt: & Constantia bonam fidem recognoscens ex eo, quòd dicta scuta 500. habuèrat, & in contanti receperat, declarauit, illa accepisse ad effectum colendi prædium situm in territorio Brachiani, & pro nonnullis aliis suis necessitatibus, ad quæ probanda, hoc est, memoraras pecunias fuisse conuersas in prædictum effectum, Baltassar minimè teneretur, nec cogi posset, & consequenter Constantia omne commodum, & incommo-

dum in se succipiens, Eugenium quoque maritum indemnem releuare promisit, ac se in ampliori formã Cameræ obligauit. Vita deinde functo Eugenio, Baltassar Palutius coram A. C. contra Constantiam, & Marcum Anton. Cibum iudicium mouit, vt in Eugenio defuncti locum, alium fideiussorem legitimum assignaret; sed cùm Marcus Antonius coram eodem iudicè similiter contra Constantiam egisset pro releuatione suæ idemnitatis, vt in contractu societatis

a supra dec. 925.

4.

b adde supra dec. 275. n. 7. & Ludouic. dec. 349. n. 1. vbi annot. lit. A. plures dec. allegat.

5.

2.

c adde supra dec. 372. & 425. & 488. & 568. & 736. & 918.

3.

d adde supra dec. 747. n. 1. & 2. in tom. primo Duran. dec. 376. num. 1.

4.

e de hoc articulo vide supra in tom. 1. dec. 126. & infra dec. 1010. n. 2.

7.

f adde supra dec. 303. n. 2. & in tom. 1. & dec. 935. n. 9. & infra dec. 1628. n. 2. & 1670. n. 4.

3.

10.

1.

e hæc decisio habetur impressa: penes Marthef. de commissio. part. 1. pag. 911.

cietatis ipsa promiserat, iudex contra ipsam, mandatum executiuum relaxauit.

Causa per appellationem in Rota introducta, dubitauit, an mandatum A. C. esset confirmandum, & reuocandum; & quia die 5. Nouemb. 1601. sola Constantia informante causa proposita, visa fuerat, Dominis exemplaris, ideoque dilata, vt maturius articulus propositus discuteretur, iterum proposita, vtraque parte informante, Rota ex capite iniustitiae reuocandum A. C.

3. adde supra dec. 710. n. 10. vide infra dec. 977. Ludou. dec. 333. num. 3.

4. b & fuit dictum in Romana relevationis indicitionis coram Ortembergo imper. per March. de commiss. p. 1. pag. 304. n. 1. vbi cum aliis allegat hanc decis.

5. adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 100. n. 2. & in recen. p. 2. dec. 619. num. 5.

6. Idemque sententiam foret, licet in instrumento diceretur ipsi mulieri fuisse numeratam, quia non propterea crederetur, cessisse in illius utilitate, nisi verè cessisse probaretur. Rolandus conf. 64. num. 9. & seq. lib. 1. vbi multos allegat, quod maximè procedit in obligatione facta viro ab vxore propter suspitionem, quòd vxorem seducat, & blanditijs, aut minis inducat, & cogat, vt pro ipso se obliget, aut fideiubeat, & propterea in casibus, in quibus mulier non iuuatur Velleiano, si pro alio intercedat, iuuatur tamen si pro marito fideiubeat, Berous dicto consil. 48. n. 14. paulo ante finem.

7. Nec in isto casu renunciatio Velleiani releuat, Bartolus in l. finali. n. 2. vers. aut intercedit pro alio. C. ad Velleian. Hondedus conf. 43. n. 18. & 19. lib. 1. cum tamen alias Velleiano a possit renunciari, glossa & Doctores in l. 1. C. ad Velleia. & in l. fin. §. fin. ff. de od.

8. Et licet aliàs, non obstante Velleiano, mulier pro dote tam danda, quam restituenda possit fideiubere, & se obligare. l. si dotare, & final. C. ad Velleian. non obstante statuto Vrbs, quòd non comprehendit causam dotis, quæ est priuilegiata. Puteus decis. 160. incip. Aloysius, lib. 3. Verallus decis. 199. incip. Statutum vrbs.

9. Nihilominus tamen, nec pro dote potest pro viro intercedere. Hondedus, qui multos allegat dicto conf. 45. n. 23. & 24. lib. 1.

10. Et hæc locum habent, etiam quando vir, & vxor, simul contrahunt, & se principales in obligatione constituunt. Baldus in dicta Authent. si qua mulier, n. 13. vers. quaritur vterius, & Salicetus n. 8. vers. quare, vir & vxor. & alij, quos refert, & sequitur Hondedus dicto conf. 45. n. 19. vers. & procedit.

Ad illam autem difficultatem, quia contra Dominam Constantiam videbantur Informan-

tes pro Marco Antonio Cibo, quòd ipsa promiserat, & se obligauerat cum iuramento, quo casu contractus e etiam fideiussionis, à muliere celebratus, iuramento conformatur. Bartolus in l. si quis num. 11. vers. & ideo dico. ff. de fideiussor. & quod cum in Vrbe vigore statutorum sit ius ciuile attendendum, ideo obligatio Constantiæ remanserit valida.

Respondetur (quòd licet dispositioni dicta Authen. si qua mulier, possit cum iuramento renuntiare, & attentata iuris communis dispositione, obligatio valeret propter religionem iuramenti, à quo prætendebatur Constantiam non fuisse absolutam) in hoc tamen casu attendendum statutum Vrbs lib. 1. c. 151. prohibens, mulierem sine certis solemnitatibus h donare, ideoque etiam esse prohibitam fideiussionem pro marito, ne fiat in fraudem donationis, à iure prohibita; glossa in dicta Authen. si qua mulier, in verb. nullatenus, vers. est ergo. C. ad Velleia. Socius conf. 2. num. 26. in fine lib. 4. Tiraquel. in legib. com. lib. 5. num. 167. vers. ideoque, Surdus dicta decis. 164. n. 11. vers. & ratio decis. est.

Ne igitur fiat fraus, & inducatur per indirectum donatio, per statutum prohibita, affirmatum fuit, fideiussionem quoque substituto comprehendit, sicut per eandem rationem sensit Rota de confessione mulieris apud Puteum decis. 7. & 55. lib. 5. idemque affirmatur in quolibet alio contractu, in quo fraus donationis interuenire possit. Crescent. decis. 3. incip. Statutum prædictum, de constitut. Et in specie, quòd cum mulier vigore statuti non possit se obligare sine certis solemnitatibus, nec de iure communi fideiubere, simulatè recognouerit bonam fidem, & pecunias recepisse, diceretur, vt teneret & eius obligatio, fuit decisum in causa Romana pecuniaria die 20. Octobr. 1593. in hac enim præcipua recognitione bonæ fidei consistit simulatio, quia reuera mulier ipsa pecunias non recipiebat, sed eodem instanti; vel paulo post ad manus mariti peruenerunt. l. qui sic soluit ff. de solutione.

Denique quòd contractus mulieris fideiubentis sine solemnitatibus statuti sit inualidus, censuit Rota in causa Romana fideiussionis, die 13. Maij 1596. coram D. meo Seraphiuo Rotæ Decano non obstante iuramento, quòd tanquam per fraudem & dolum extortum, ab eodem statuto annullatur, & consequenter nihil operatur. l. non dubium. C. de legibus. Seraph. de priuilegiis iuramenti, priuileg. 61. n. 11. & 18. Hond. dict. conf. 45. n. 34.

Quòd verò in casu proposito sub colore quesito fuerit à Constantia fideiussio extorta, vt pecuniæ ad societatem officij acceptæ, non ad ipsam, sed ad Eugenium maritum peruenerent, multa facile suadebant. Primum quia die 12. eiusdem mensis Febr. in banco Dominorum de Ceulis reperiebatur hæc partita notata. Cudi 470. di moneta pagati alla signora Constança Cortia, & di suo ordine al signor Mucio Eugenio suo consorte. Ex quibus verbis apparebat, Constantiam nudum nomen habuisse, pecunias autem ad maritum peruenuisse.

Secundum, quia ex partibus eiusdem banchi constabat, multas partitas fuisse solutas, ex ordine, & mandato Eugenij, & positas, & descriptas ad computum ipsius Eugenij. Tertium, quia prædium, ad quòd colendum pecuniæ dicebantur acceptæ, quòd erat Rublorum 40. non indigebat magnis impensis, immo inde colligebatur, pecunias

adde supra dec. 215. n. 10. & de cif. 239. n. 5. in tomo primo & Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 46. n. 7. vbi ad propositum allegat hanc decis.

11. adde supra dec. 620. n. 2. & 3. & 239. n. 5. & 215. n. 5.

12. quo casu iuramentum non firmat donationem, vt per decis. 362. n. 19. & 20. & de hoc artic. vide Ludou. decis. 321. vbi annotat. n. 11. ad propositum allegat hanc decis.

13. b vide supra dec. 327. n. 2. & 756. n. 2. Rota recen. p. 1. dec. 385. num. 2.

14. i habetur in impress. Seraph. decis. 1187. cui iunge Rotam impress. Farin. tom. 1. dec. 163. n. 1.

16.

pecunias cessisse in mariti utilitatem, cum Constantia idem prædium Mutio marito pro dote dederit in solutum, pro pretio scutorum 6000. Vnde cum in dominium mariti translatum fuerit, non poterant pecuniæ cedere in vxoris utilitatem.

Nec ad rem pertinebat querela Marci Antonij Cibi dicentis, se fuisse deceptum, quia sibi imputare debuit, quòd non curauit habere relevationem indemnitate à Domina Constantia, cum solemnitatibus requisitis.

Atque ex his fuit conclusum, mandatum A. C. fuisse reuocandum.

Romana pretij Fiani.

Die Lunæ 4. Februarij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessor est manutenendus, licet pretendatur iniustus.
2. Clausula posita in prima commissione, censetur repetita in cæteris subsequentiibus.

1. habetur hæc decisio impressa in nouiter nouit. Farinac. decis. 883. b habetur supra in tom. 1. dec. 3. & de hoc art. plures decis. al legat Postius de manuten. obseru. 42. n. 103. 126. 129. & 134.

2. adde Rotam in Compositellana Parochialis coram Seraph. impress. per Marchef. de commiss. p. 1. pag. 379. Causal. decis. 11. n. 4. & decis. 264. n. 2. & d. regula, quòd contenta in prima commissione censentur repetita in seqq. deinde obtentis, intel. cap. ceterum cum ibi notatis, de rescriptis, Cæsar ligenda est, fit in eadem instantia, & inde re, se. casus si in di. Auditor, & in causa Hispalen. & Caurien. per uerua, vt fuit dictum infra decis. 1573. n. 2. & per Rot. in Carpent. bonou. coram Verospio impress. per Marchef. de commiss. part. 1. pag. 1071.

3. Non obstante secunda commissio Domino Bertoldi, & Cosmi de Vrfinis, filiorum Comitum Alexandri, cuius vigore ego inhibueram, quia respondebatur, clausulam contentam in prima commissione, censeri repetitam in omnibus aliis commissionibus, deinde obtentis, intel. cap. ceterum cum ibi notatis, de rescriptis, Cæsar de Grassis decis. 8. num. 6. & 7. de rescriptis, & fuit decisum in causa Romana Societatis die 3. Junij 1577. coram Illustrissimo Blanchetto, tunc Rotæ Auditor, & in causa Hispalen. & Caurien. per uerua, vt fuit dictum infra decis. 1573. n. 2. & per Rot. in Carpent. bonou. coram Verospio impress. per Marchef. de commiss. part. 1. pag. 1071.

Vtraque a informante Rota censuit, inhibitionem fuisse moderandam, ita vt non impediret Dominum Antimum, & fratres de Vrfinis, in exactione sui crediti. Cum enim non dubitaretur, quin Antimus, & fratres de Vrfinis præfessent in possessione exigendi annuam præstationem scutorum 1200. meritò nunc veniebant manutenendi, licet prætenderent iniusti possessores. l. si quis ad se fundum. §. quod si. C. ad legem Iuliam de vi publica, cap. in litteris, de rescriptis, spoliat. & fuit decisum coram me in causa Romana Palatij die 16. Decemb. 1588. b Nisi enim manutenerentur, per viam indirectam priuarentur commodo suæ possessionis, quod fieri non debet. cap. conuenerunt, de rescriptis, spoliat. Et in hoc præfertim casu, in quo aderat prima commissio cum clausula, non retardata solutione annua præstationis, & absque præiudicio legitime executionis.

Non obstantibus secunda commissio Domino Bertoldi, & Cosmi de Vrfinis, filiorum Comitum Alexandri, cuius vigore ego inhibueram, quia respondebatur, clausulam contentam in prima commissione, censeri repetitam in omnibus aliis commissionibus, deinde obtentis, intel. cap. ceterum cum ibi notatis, de rescriptis, Cæsar de Grassis decis. 8. num. 6. & 7. de rescriptis, & fuit decisum in causa Romana Societatis die 3. Junij 1577. coram Illustrissimo Blanchetto, tunc Rotæ Auditor, & in causa Hispalen. & Caurien. per uerua, vt fuit dictum infra decis. 1573. n. 2. & per Rot. in Carpent. bonou. coram Verospio impress. per Marchef. de commiss. part. 1. pag. 1071.

Rursus non obstat præfensio eorundem Dominorum Bertoldi, & Cosmi, qui producti testamento bon. mem. Ioannis Antonij Vrfini de Grauiua aui materni Comitris Alexandri, eorum patris, & Domini Castri Fiani, tanquam tertij dicebant, vigore fideicommissi ab eo inducti, potuisse impedire illam annuam præstationem, ratione sui interesse, quod habebant super pretio castri Fiani.

Quia responsum fuit primò, quòd donec super eo foret definitiue pronuntiatum ad fauorem ipsorum, non poterat impedire possessorem exigendi prædictam annuam præstationem, in qua erant Domini Antimus, & fratres de Vrfinis.

Secundò respondebatur, Dominis Bertoldo, & fratribus opponentibus de fideicommissio obstat speciale derogationem Sanctissimi D. N. Clementis VIII. amplissimis clausulis roboratam, quòd non possit dari de subreptione, vel obreptione, de defectu intentionis; & cum clausula, sublata, & decreto irritantis. Verallus decis. 134. n. 4. p. 3. Corta decis. 18. & 102. & 157.

Ex qua etiam derogatione apparebat, pretium castri Fiani debuisse inferuire post satisfactionem creditorum status Ecclesiasticus, ad quod ex gratia Sanctissimi fuerat deputatum; tales autem erant Domini Antimus, & fratres.

Et ex his fuit conclusum, inhibitionem vigore secundæ commissionis emanatam, fuisse reuocandam, ne illa remanente, contingeret incipere ab executione contra eundem Dominum Antimum, & fratres.

Bononien. fideicommiss. de S. Petro.

Die Veneris 8. Februarij 1602.

S V M M A R I V M.

- 5. Contrarietas propositionis in eo consistit, quòd una de eodè subiecto affirmat, & altera negat.
6. Concessionis due de eadem re sustinentur, si possunt extrare.
7. Scriptura tunc dicitur contraria, quando una pars cum altera expresse contradicit.
8. Plus, vel minus concessionis, non inducunt contrarietatem gratia.
Gratia non dicitur contraria ex eo, quòd in una earum concedatur plus, vel minus, ibid. & 9.

DECISIO DCCCCLII.

Restricta fuerat hæc causa ad litteras Innocentij Papæ VIII. & Danielis Gubernatoris Bononiæ, an essent inter se contrariæ ad effectum identitatis tertiæ partis molendini, de quo agebatur.

In litteris enim Danielis Episcopi Concordien. Gubernatoris Bononiæ cum plena potestate Legati de latere ann. 1435. enunciabatur concessio facta Florianio de S. Petro, & Ioanni Baptistæ eius filio, de quodam molendino cum duabus postis, siue Rotis ad molendum apertis extra, & iuxta portam Galeriz.

In litteris Innocentij VIII. anno 1484. similiter enunciabatur concessio Ludouico, Marco, & Florianio iuniori fratribus, & hæredibus Floriani senioris de S. Petro, facta de construendo vno, vel pluribus molendinis Palanchis, Rotis, & Fluxolis, Macinis, Canalibus, & cauamentis, ad molendum omne genus blandi, & omnia alia, pro quibus constructi, & fieri foret expediens.

Prætendebant enim informantes pro Domina Virginia Cospia, istas duas enunciativas gratiarum ita fuisse inter se diuersas, vt non possent eandem concessionem continere, quia enunciativa contenta in litteris Danielis, facta de anno 1435. loquebatur de gratia facta ab Alphonso

4.

2.

3.

4.

phonso Cardinali S. Eustachij, Bononiæ Legato, de anno 1426. enunciatiua verò Innocentij loquebatur de gratia facta ab Antonio Episcopo Senen. Gubernatore Bononiæ de ann. 1415. vnde cum tam respectu concedentis, quam respectu temporis manifesta esset diuerfitas gratiarum, nec enunciatiuæ propterea possent concordari, consequenter prætendebant informantes pro Domina Virginia inferri contrarietatem inter istas gratias enunciatas, ad effectum de quo agebatur, excludendi scilicet identitatem molendini, vt non censeretur comprehensum in fideicommissio, inducto à quodam Marco de S. Petro.

Rota tamen vtraque parte informante, & plenè audita, prædictas litteras, siue enunciatiuas, neque quoad verba, neque quoad rem esse inter se censuit.

Primò non aderat contrarietas verbalis. nam in litteris Danielis dum enunciabatur concessio construendi vnum molendinum cum duabus postis, siue rotis, non negabatur constructio duorum, vel plurium cum pluribus rotis: & satis notum est, contrarias propositiones dici, quarum vna de eodem subiecto affirmat, & altera negat. Aristoteles lib. 1. de interpretatione c. 5. in fine, & testantur communiter Doctores in l. scriptura. C. de fide instrum. Baldus num. 17. vers. contrarietas. Azo num. 2. vers. si enim dicerem, & Odofredus num. 1. vers. sunt scriptura.

Rursus non aderat contrarietas quo ad rem, cum concessionis essent compatibles. nam quod ab vno prius concessum fuerat, ab altero potuit etiam deinde vberius, & plenius concedi, & confirmari, sicut ex serie enunciatiuarum in hoc casu colligebatur, fuisse factum, & consequenter cum istæ concessionis possent simul stare, non poterant dici contrariæ, Azo in d. l. scriptura. n. 3. vbi Bald. n. 4. vers. scriptura. C. de fide instrum. contraria enim dicuntur, quæ ita inuicem pugnant, vt se mutuo expellant, & vno posito, alterum necessarîo excludatur. glossa in l. sed & si pupillus. §. item de pluribus, in verb. si in ista. ff. de institor. act. l. hac verba, ille, aut ille. ff. de verb. signif. Surdus decis. 70. num. 8. Cardin. Mant. de connect. lib. 5. tit. 13. num. 19. & 20. Socinus iun. conf. 102. num. 36. lib. 2.

Et quamuis in casu proposito, concessio enunciata in litteris Innocentij plus continere videretur, quam concessio enunciata in litteris Danielis, non ideo inferebatur contrarietas, quam non inferunt plus, & minus. Surdus d. decis. 70. num. 7. vers. contraria.

Nec respectu qualitatum concessionis enunciata poterant dici contrariæ, quia in litteris Danielis simpliciter enunciabatur licentia, non expresse quomodo molendinum potuisset constitui, sed narratur solum factum, quod fuerat constructum molendinum quoddam cum duabus rotis, siue postis, & consequenter non negabatur, quin plura, vel cum pluribus postis constructi potuissent: in litteris verò Innocentij magis specificè fuit enunciata facultas concessa D. de S. Petro construendi vnum, vel plura molendina. Vnde potius similis qualitas, quam contraria argui poterat. Atque ex his potissimum conclusum, prædictas litteras Innocentij, & Danielis non esse contrarias, ad effectum excludendi identitatem tertiar postis molendini.

Romana de Capizuchis.

Die Veneris 8. Februarij 1602.

S V M M A R I V M.

- 3 Pactum impeditiuum secundi matrimonij non valet.
- Facultas liberatestandi per pactum non est auferenda, ibid.
- 5 Reseruatio impeditiua euolandi ad secundas nuptias, debet excedere saltem vigesimam partem patrimonij.
- 6 Reseruare modicum idem est, ac nihil reseruare.
- 7 Solemnitates requisita ad extractionem dotis semper sunt seruanda, quoties dos quoquomodo minuitur.
- 8 Donatio inter virum, & uxorem non valet. quod fallit in donatione facta à muliere ignobili viro nobili, num. 9.
- 10 Iuramentum sequitur naturam contractus cui adhaeret, & ideo cessante contractu cessat iuramentum, num. 11.

DECISIO DCCCCLIII.

Die 4. Iunij anni præteriti 1601. a fuit propositum dubium, an bona Laudomiæ in transactione expressa, & vigore concordiarum inter Æmilium, & Tarquinium fideicommissio, à Vincentio patre inducto, essent subiecta, ita vt filiarum, & hæredes Æmilij inde alii, & dotari deberent, sicut de bonis ipsius Vincentij patris: & tunc Rota, vtraque parte informante, filias Æmilij, nec alendas, nec dotandas ex memoratis Laudomiæ bonis censuit, ex rationibus tunc in decisione deductis.

Cæterum, quia filiarum, & hæredes Æmilij prætendebant, eadem bona Laudomiæ, si non vigore concordiarum inter Æmilium, & Tarquinium, saltem vigore pacti appositi in instrumento constitutionis dotis, contineri sub dispositione testamentaria Vincentij; ideo super hoc præmissis quibusdam præsuppositis, in facto verificatis, dato particulari dubio, an per instrumentum dotis, bona Laudomiæ transferint in Vincentium, ita vt comprehenderentur sub eius dispositione testamentaria, ad effectum de quo agebatur, vt scilicet ex dictis bonis filiarum Æmilij alii, & dotari deberent. Rota vtraque parte informante non comprehendi censuit, pactum enim inter Vincentium, & Laudomiam initum, cum matrimonio copularentur, quod præmorie Vincentio, consequenter super omnibus, & singulis bonis in dote datis, & super bonis eiusdem Vincentij scuta 400. annua, de quibus possit disponere; in fauorem filiorum eiusdem Vincentij vnus, vel plurium pro vt sibi placeret, & non aliàs, aliter, nec alio modo, & quod Laudomia præmorie Vincentio, sui hæredes nihil à dicto Vincentio, vel suis hæredibus petere possent, tanquam impeditiuum secundum matrimonij, & liberæ dispositionis testandi dictæ Laudomiæ, non valuit. l. 2. ff. de pact. dot. l. 1. vbi Bart. n. 1. in fine, & communiter scribentes, ff. de dote preleg. idem Bartol. conf. 126. incip. Titius maritatus. n. 1. p. 1. Bald. in l. pro hereditarijs. n. 17. vers. scias tamen. C. de hereditat. l. Lapus allegat. 129. num. 23. vers. item non valet, Phanutius tract.

1. Supra dec. cil. 917.

2.

3.

b adde supra decis. 917. num. 12.

4. Neque ex eo, pactum reddebatur validum, quod præmorie Vincentio annua 400. relicta fuerant Laudomiæ, cum quibus potuisset ad secundas nuptias transire, quia id est verum, si 400. illa annua fuissent Laudomiæ reseruata, vt liberè de illis disponere potuisset; quod tamen secus factum fuit, cum in pacto fuerit additum, quod de illis disponere teneretur ad fauorem filiorum Vincentij ex prima vxore susceptorum, ex quo, cum & transitus ad secundas nuptias, & libera testandi facultas Laudomiæ fuerint adempta, non potuit sustineri pactum ex illa reseruatione 400. scutorum annuorum. l. pactum quod dotalis. ff. de pact. Cagnol. in l. fin. num. 123. & seq. C. de pact. Dec. conf. 1203. num. 3. vers. sed in casu & conf. 247. n. 8. vers. ista enim. Ripa lib. 3. responsorum cap. 14. n. 4. Curtius iunior conf. 25. n. 2. vers. nec prædictæ, Cephal. conf. 485. n. 125. vers. sed istis.

5. Et eodem modo respondebatur ad aliam reseruationem facultatis disponendi de scut. 100. semel pro anima, quia neque hæc reseruatio erat libera, nec sufficiens, cum id quod reseruatur, debeat excedere vigesimam saltem partem patrimonij, quod donatur, Cephal. conf. 485. num. 128. & 133. Menoch. conf. 184. n. vers. & in specie, Iulius Clarus in §. donatio 9.9. vers. secundo principaliter.

6. Paria enim sunt nihil, vel quid modicum reseruare, cum id quod reseruatur, tale esse debeat, vt verisimile sit, reseruationem habiturum hæredem. Cagnol. d. l. fin. num. 124. vers. non etiam. C. de pact. vbi Bolognetus n. 131. vers. secundo istud, Socin. iun. in l. stipulatio hoc modo concepta. num. 91. vers. limitatur, & ibi Claudius Seifellus num. 29. vers. quomodo. ff. de verb. oblig. Hondedeus conf. 39. num. 18. & seq. vers. sed si reseruatum.

7. Aliquibus ex Dominis non displicebat aliud motiuum ex eo deductum, quod hoc pactum, tanquam continens donationem, seu remissionem iuris petendi dorem, in casu dissolutionis matrimonij per obitum mariti, non poterat celebrari sine solemnitate statuti antiqui Urbis, lib. 5. c. 19. quod habet locum, vbi cumque mulier directè, vel indirectè læditur, a vel remitti ius suum. Crescentius decis. 3. incip. Statutum prædictum, de consuet. & tenuit Rota in causa Romana pacti de redimendo die 9. Decembr. 1588. coram D. Comitolo, nunc Reuerendissimo Perusino.

8. Non placuit Dominis, quod proponebant informantes contra Tarquinium, ex Tiraquello de nobilit. cap. 18. n. 19. quod licet regulariter inter virum, & uxorem non valet donatio, valet tamen si fiat per ignobilem, Nobili, quasi in remunerationem nobilitatis, quam acquirit ignobilis à coniuge nobili, quia Laudomia non poterat omnino ignobilis censeretur, cum prius fuisset nupta viro nobili de Iustinis, Vincentio de Capizuchis sanguine coniuncto.

9. Præterea Laudomia non donauerat bona sita Vincentio titulo donationis, sed dotis, qui titulus non durat post solum matrimonium, nec habet aliquod commune cum donatione.

10. Ad difficultatem propositam ab eisdem informantibus pro nobilibus mulieribus de Capizuchis contra D. Tarquinium, ex iuramento deductum, respondebatur, quod cum iuramentum sequatur naturam contractus, super quo apponitur, vt in terminis huius pacti tenuit Bart. d. conf. 126. n. 3. vers. nec obstat. p. 1. cessante contra-

a de hoc art. vide supra decis. 990. & Rot. recent. p. 1. dec. 538. n. 8. in fine.

b adde supra dec. 215. n. 4. & 5. & decis. 239. n. 5. in tom. 1. & aliàs sæpe.

c adde supra dec. 70. n. 11. Seraph. dec. 66. n. 4. Rot. in posth. Farin. p. 1. dec. 67. n. 4.

Atque ex his conclusum, per instrumentum dotis, bona Laudomiæ non fuisse comprehensa sub dispositione testamentaria Vincentij.

Venetæ fœderis Matrimonij.

Die Lunæ 11. Februarij 1602.

S V M M A R I V M.

- 10 Procurator promittens de rato si sit citatus in lite, sufficit ad ad concludendum in causa.
- 11 Nullitas non datur, si sit citatus Procurator factus dominus litis.

DECISIO DCCCCLIV.

Licet die 19. Decembr. anni præteriti 1601. Rota ordinauerit, vt expedirem causam ad fauorem Domini Alphonfi Catanei, nihilominus tamen, vt plenissimè satisfacerem Procuratoribus dominorum de Cataneis, illos sæpe citari curavi, & verbò etiam admoneri, vt dicerent, quidquid vellent.

Denique ipsis iam nihil amplius opponentibus, die 11. Febr. præsentis anni, solo D. Alphonso informante causa proposita, & omnibus ab initio instituta litis breuiter enarratis, & decisionibus in causa factis commemoratis, Rota nemine discrepante, pro Alphonso Cantanco respondit, & vt causam ad eius fauorè expedire ordinauit, quia de illius iustitia plenè sibi constitit.

Cum enim post obitum Dauid de Caraneis de anno 1552. Alphonfus eius filius bona Dauidis pro indiuiso processit à Camillo, Ludouico, Marco, Antonio, & Ioann. Baptista fratribus, ac Roberto eorum nepote petiisset, & ipsi exceptionem illegitimitatis opposuisset, anno 1560. lite coram Nuncio introducta, eius Auditor anno 1564. contra Alphonsum pronunciauit.

In gradu appellationis Alphonfus coram Taruisino, cum ob paupertatem prosequi litem non posset, anno 1569. pro scut. 800. cum parte concordauit.

Anno 1589. Alphonfus, considerata enormissima læsione, tam ratione bonorum excedentium annum redditum scut. 1000. quam ratione honoris, quia in concordia si illegitimum fatebatur, obtenta restitutione in integrum, tam contra transactionem, quam contra quamcumque rem iudicatam, ab eo Taruisino, coram quo fecerat probationes, sententiam fauorabilem, primæ reuocatoriæ reportauit.

Ab hac sententia appellantes Catanei, causam in Rota R. D. Seraphino commiserunt, vnde instante Alphonso, intuitu paupertatis auocata, Nuncio fuit commissa, qui seruatis seruandis anno ... sententiam Taruisini confirmauit.

Catanei appellantes, causam in Rota introducentes, coram me opposuerunt de nullitate sententiarum, laturam à Taruisino, & Nuncio; & die 25. Febr. 1596. resolutum pro nullitate, ob non integram transportationem actorum.

Sed iterum causa proposita super eadem difficultate die 2. Maij 1597. decisum pro integra transportatione,

Mox agentes pro Cataneis opposuerunt de nullitate

d adde Dur. dec. 18. n. 5. & seq. Cas. dec. 109. n. 9.

1.

2.

3.

4.

e supra dec. 603. in t. 1.

nullitate examinis testium Alphonfi, sed die 8. Junij, & die 6. Nouembr. anni 1598. a resolutum fuit pro validitate examinis.

5. Factis istis decisionibus super validitate processuum, & examinis testium, itum fuit ad negotium principale, & bis, videlicet die 4. Decembris, 1598. & die 3. Decembris, 1599. b vtraque parte informante decum fuit, constare de fœdere legitimi matrimonij inter Davidem, & Angelam, parentes Alphonfi de Cataneis.

6. Sed quia adhuc non quiescebant agentes pro Cataneis, opposcentes aliquot exceptiones contra testes Alphonfi, quas probare prætendebant per alios testes reprobatorios, sine interrogatoriis examinatos, quorum testium reprobatoriorum examen Alphonfus dicebat esse nullum, die 8. Martij 1599. c resolutum fuit pro nullitate examinis testium reprobatoriorum; sed die 6. Junij 1600. d iterum dubio proposito super validitate examinis testium Alphonfi, strictè ad tres nullitates tunc deductas, duabus sublati, Rota censuit, examen fuisse nullum ob non seruata formam Remissoriae, super reiteratione citationis ad videndum iurare testes.

Cæterum Alphonfus habito recurfu ad signaturam Sanctissimi obtinuit commissionem sanatoriam, arbitrio Rotæ, & die 7. Febr. 1601. e disputato dubio in Rota, decum fuit, locum fuisse arbitrio.

7. Verum quia agentes pro Cataneis adhuc opponebant de suis processibus non integris, & præsertim de illo super examine reprobatorio, habito rursus recurfu ad signaturam Sanctissimi, Alphonfus obtinuit mihi committi, vt præfigerem aduersariis terminum, ad producendum integros processus suorum iurium, quo elapso procederem ad confirmationem sententiarum, & expeditionem causæ, circumscriptis omnibus nullitatibus, prouenientibus ex non integra actorum transportatione, cuius commissionis vigore, præfixo aduersariis termino, processus suos in actis exhibuerunt.

8. Et quia neque ex illis constabat, de actis concernentibus validitatem examinis reprobatorij, quia reuera deerat citatio ad videndum iurare testes, & interrogatoria, & alia ex quibus Rota resolverat examen fuisse nullum, ideo Catanei habito recurfu ad signaturam Sanctissimi petierunt, vt præfigerem terminum Alphonfo ad transportandos integros processus, præsupponendo, quod in illis continerentur dicti actus; petebant quoque sanatoriam dicti examinis reprobatorij, sed nihil obtinuerunt, vt R.P.D. Ludouicus Ripa, in vtraque signatura referendarius testatus fuit, affirmans, se die 15. Decembris, 1601. proposuisse de ordine Sanctissimi commissionem reformatariam, sed Sanctissimo placuisse nihil rescribere.

9. Et quamquam his omnibus ita constitutis, sine difficultate, causa veniebat expedienda, quia tamen die 19. Decembris, in breui memoriali porrecto pro Cataneis, fuerat deducta noua prætenfa nullitas sententiarum, latarum per Tarulinum, & Nuncium, ex quo fuerant late contra Alrogradum & Ricciardum filios minores, quondam Camilli de Cataneis, quia ipsi nec personaliter, nec domi fuerunt citati, nec aliquis pro eis habebat mandatum ad hanc causam, & litem; item prætendebatur defectus transpor-

tationis, ideo causa propofita, nemine discrepante Rota pro Alphonfo pronunciauit, nam quo ad defectum citationis Alrogradi, & Ricciardi ad sententiam, ille fuit sublatus, ex quo fuit citatus Dominicus, qui vtriusque erat Procurator, f & pro quibus promiserat de rato, quo casu non poterant hodie Catanei opponere talem defectum, & in suum præiudicium talis sententia sustineretur. Agid. decif. 29. incip. *Sententia lata, Speculator de sententijs. §. fin. n. 14. vers. quod si Procurator, & ibi Ioann. Andr. in verb. Procurator.*

Et satis cessabat difficultas, ex quo Dominicus ille fuerat effectus dominus litis, & ideo valeret sententia lata tali Procuratore citato. *l. multa dubitatio. C. de procuratoribus, Rota dec. 2. incip. Si dominus, vbi addentes n. 3. de Procuratoribus in nouis.*

Quo ad alterum defectum ob non transportationem integram actorum, præter decisionem super eo articulo factam, sufficiebat rescriptum Sanctissimi, prouidentis, vt post præfixum terminum aduersariis, causa expediretur.

Atque ex his conclusum, nullis iam amplius obstantibus difficultatibus, causam fuisse expediendam ad fauorem Alphonfi.

Romana census.

Die Veneris 1. Martij 1602.

DECISIO DCCCCLV.

POST factam decisionem in hac causa sub die 17. Aprilis 1598. h ad fauorem D. Cæsaris Cincij, quod census super casali Falconaria impositus sustineretur, sæpe ex multis, D. Horatius Bartolanus curauit offendere, quod non poterat sustineri, sed in primis ex eo, quod ex testamento quondam Francisci Cincij patebat, casalem fuisse suppositam fideicommissio, quam obrem in hac suppositione Domini reexaminata causa, fuit restricta ad legitimam D. Cæsaris Cincij, an scilicet ea fuerit consumpta, sic vt deducto prius ære alieno, super ea non potuerit census sustineri.

Et satis durum Dominis videbatur, quod Bartolanus nec sortem posset consequi principalem, nec fructus census exigere.

Lucana S. Peregrini.

Die Veneris 1. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

2. *Contumax non dicitur, qui est promptus obedire.*

DECISIO DCCCCLVI.

PROposui dubium in hac causa vtraque parte informante, an esset sufficiens paritum mandato Rotali de manutenendo, ad effectum vt in casu non partitionis, operarij venirent declarandi excommunicati, & quia multa vtriusque opponebantur, præsertim super intellectu verborum mandati de manutenendo, respectu habitationis Vicerectoris, in canonica, an esset priuatiua ad Capellanum operariorum, quem operarij prætendebant vnà cum Rectore in illa habitare solitum, ideo fuit ordinatum, vt constituto

f cum suffi-
ciat citare
Procuratorē
Dominū li-
tis effectum,
vt per Lud.
dec. 430. n. 2.
Seraph. de-
cif. 1180.

IO.

II.

g adde Lud.
dec. 396. n. 2.
vbi annota-
tio lit. A.
Mant. decif.
213. n. 4. Ro-
tam in post-
hum. Fatim.
tom. 2. decif.
448. n. 11.

h habetur
suprà intom.
1. dec. 668.

2. stituto statu, in quo res erat ante motam litem, videretur, in quibus operarij deberent obedire, nec aliter deueniendum ad aliquam declaratoriam, præsertim cum pro parte operariorum offerretur prompta obedientia ad patendum omnibus, quæ Rota ordinanda constituisset.

a adde Rot.
in posth. Fa-
rin. tom. 2.
dec. 649. n. 1.

Pampilonen. tributū de la Garda.

Die Lunæ 4. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

1. *Affertioni iudicis compulsoriae non creditur, si attestetur libris esse extractos ex archiuo publico.*
2. *Libri archiuū ita probant, si sint recogniti.*
3. *Instrumentum extractum ex ipso originali per successorem ignotis habetur pro originali.*

DECISIO DCCCCLVII.

1. VTRAQUE parte informante Rota censuit, iura extracta ex libro relicto in Archiuo Regiæ Cameræ non fuisse in forma probante, quia de recognitione librorum, & scripturarum, inibi existentium, non constabat, nisi ex attestacione iudicis compulsoris, cuius assertioni non est standum. Innocentius in cap. quoniam contra, num. 8. vers. item attende, & Felin. num. 34. vers. quinta conclusio, de probat. & fuit decum coram me in causa Montis Regalis iurisdictionis die 24. Nouemb. 1597. c

b Instrumēta
extracta ex
Archiuo pu-
blico quado
probent, vi-
de supra dec.
837. tom. 1.
quam alle-
gat Rota in
posth. Farin.
tom. 2. decif.
144. n. 2.

c supra dec.
646. in tō. 1.

d adde Dur.
decif. 337.
n. 60.

e adde Rot.
recent. p. 1.
dec. 389. n. 2.
& decif. 465.
n. 3. & p. 2.
dec. 679. n. 4.
& alijs sæpe.

2. Similiter fuit dictum, non fuisse in forma probante iura extracta ex Archiuo Monasterij, ex defectu eiusdem recognitionis, & comparationis, seu collationis cum originalibus.

3. Iura verò, seu instrumenta exhibita per Martinum, filium quondam Ioannis de Eneriz fidem faciebant, d quia omnia fuerunt rogata, & subscripta per memoratum Ioannem, publicum Notarium; & custodita, & exhibita per Martinum filium, e successorem ad custodiam deputatum, & ideo non erat necessaria alia recognitio, nec alia sollemnitas in exemplatione, cum exempla sumpta ex propriis originalibus, pro originalibus habeantur. Bart. in l. si quis ex argentiarijs, §. i. n. 3. vers. scilicet scias. ff. de eden. Doctores communiter in Auth. si quis in aliquo, vbi Alex. n. 5. vers. tercio fallit, Iason n. 5. vers. decimo fallit, & Dec. n. 26. vers. nono fallit. C. de eden. Verat. decif. 244. n. 3. p. 2. Chilianen. dec. 67. incip. Instrumenta si transumptentur, & fuit sæpe in Rota decum, & signanter in Derusen. iurisdictionis die 24. Ianuarij 1594. coram D. meo Pamphilio.

Romana Casalis Pernucca.

Die Lunæ 4. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

6. *Res prohibita alienari per testatorem valide potest distrahi, pro soluendis debitis ipsius, quod intellige, vt 8. & 9.*
7. *Fideicommissi restitutio est facienda, deducto ære alieno.*

Et alienum deducendum est ante restitutionem fideicommissi, ibid. quod intellige vt 8. & 9. Inuentarium solenne tenetur facere hæres grauarum restituere, vt valeat alienatio pro soluendis debitis defuncti, ibid.

10. *Bona si adsint, non potest heres prohibitus alienare, distrahere, quæ sunt prohibita, pro soluendis debitis prohibentis.*
11. *Fideicommissum dicitur particulare, si omnia bona mobilia, & immobilia non comprehendit.*
12. *Onus probandi alia bona extitisse tempore mortis testatoris, prohibentis alienare, incumbit emptoribus.*
13. *Dominus census, & non creditor, dicitur ille, ad quem pertinet.*
14. *Alienatio voluntaria fieri non potest de rebus prohibitis alienari per testatorem.*

DECISIO DCCCCLVIII.

ANNO 1580. Bartholomæus Papius de Aseona, condito testamento, hæredem vniuersalem sibi instituit Gottardum nepotem, cum prohibitione alienationis bonorum immobilium, quæ semper voluit remanere in sua hereditate.

Gottardo quocumque morienti sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, substituit proximiorum masculum de ipsius linea.

Eodem anno 1580. Bartholomæo vitâ functo, Gottardus hæres eius hereditatem adiuit cum beneficio legis, & inuentarij.

Idem Gottardus anno 1597. obiit, relicto Bernardo, Francisco, Gaspare, & Septimio filiis legitimis, & naturalibus, & hæredibus fideicommissariis quondam Bartholomæi, ac minoribus, qui auctoritate tutoris eandem Bartholomæi hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij adiuerunt.

Habita notitia, quod Ioannes Baptista, & fratres de Catalanis possidebant casale, nuncupatum *la Pernuccia*, Bub. 78. quod Bartholomæus possederat, & in eius hereditate relictum fuerat, Bernardus, & fratres de Papiis coram A.C. dictum casale sibi restitui petierunt.

Catalani allegarunt, casale à Gottardo fuisse venditum Iacobo Catalano, eorum patri, de anno 1581. ex causa necessaria, & fuisse derogatum prædicto fideicommissio, vt patebat ex supplicatione directa Vicario Urbis.

Replicarunt Papij, non potuisse iudicari iuxta formam supplicationis, sed iuxta litteras expeditas, quæ tunc non fuerunt expeditæ, & hodie expediti non posse, cum res non esset amplius integra, & tenderet in præiudicium actorum, maxime cum narrata in supplicatione non essent omnino vera, & consequenter casale, & eius possessionem Papiis venire restituenda.

Quibus allegacionibus non obstantibus R. P.D. Ala, ab A.C. deputatus pro Catalanis pronuntiauit.

Causa mihi commissa dubitauit, an sententia D. Alæ esset confirmanda, vel infirmanda, & Rota vtraque parte informante reuocandam censuit.

Primum, partes conueniebant, Bartholomæum instituisse fideicommissum, & prædium hoc in étus fuisse bonis, & Gottardum hæredem grauarum illud alienasse, & filios Gottardi fuisse ad

ad fideicommissum vocatos : prætendebant tamen Catalani alienationem sustineri, ex communi conclusione, quod res prohibita alienari per testatorem possit valide distrahi pro soluendis debitis ipsius testatoris. *l. filiusfamilias. §. adde Dur. dec. 119. n. 13. & 123. n. 3. Rot. in posthum. Farin. vers. nec obstat, lib. 2. Molina de Hisp. primog. lib. 1. tom. 1. dec. 704. n. 3. cap. 10. num. 2. in princip.*

Sed neque hoc negabant informantes pro Papiis, immo addebant, in restitutione fideicommissi ante omnia deducendum æs alienum. *l. Papinianum. §. quarto. ff. de inoff. test. Bald. conf. 85. n. 2. vers. secundo quaritur, lib. 1. Alex. conf. 18. incip. Non minuitur, lib. 4. Nat. conf. 255. n. 3. vers. & in primis.*

Ista tamen omnia communi Doctorum suffragio recepta non suffragare Catalanis censuit, ex sequentibus.

Primum, quia non probatur adfuisse tales creditores fideicommittentis, qui aded vgerent Gottardum grauatum, vt omnino coactus fuerit deuenire ad distractionem huius prædij, sicut requiri videtur, vt alienatio sustineretur. *Gabr. conf. 118. n. 5. vers. primo quaro, lib. 1.*

Præterea ad effectum, vt alienatio sustineretur, hæres inuentarium solemne facere tenebatur. *Bart. in l. præter filium, in princ. n. 2. ff. de legat. 3. quem refert & sequitur Peregr. tract. de fideicom. art. 40. num. 29. vers. sed sexto quaro.*

Rursus deductis pro Catalanis non est locus in re particulari fideicommissio subiecta, præsertim si alia extabant bona hæreditaria, tunc enim hæres grauatus non potest alienare bona, specialiter alienari prohibita, & alteri legata, *Paulus de Castro conf. 247. num. 4. vers. dicitur etiam, lib. 1. Socin. sen. conf. 75. num. 11. vers. sed ad hoc lib. 1. Grammat. decis. 93. num. 7. in princ. cum aliis, quos sequitur & refert Peregr. de fideicom. d. art. 40. num. 18.*

Nec dubium, quin in hoc casu adesset fideicommissum particulare, deductum ex prohibitione expressa alienationis bonorum immobilium, & locorum montium emendorum : nam cum se mouentia, mobilia, nomina, cæteræque actiones comprehensæ non fuerint, fideicommissum fuit particulare. *Bart. in l. Centurio, n. 27. & 28. ff. de vulg. & pupill. Dec. conf. 87. num. 1. & 2.*

Et maxime, cum non appareret probatum, tempore alienationis huius prædij non extitisse alia bona, quæ Gottardus grauatus sine præiudicio fideicommissi alienare poterit.

Onus verò probandi, non extitisse alia bona, emptoribus incumberebat. *Gabriel conf. 118. n. 6. vers. de circo alia bona non extitisse, lib. 1. id autem Catalani non debebant.*

Neque ad sustinendam alienationem prædij sufficiebat causa, per Catalanos allegata, propter extinctionem censuum scilicet 6500. super casali impõsitum, & ad redimendas maiores vsuras, quam essent fructus prædij, & quod fideiussores censuum nolent amplius in obligatione manere.

Quia respondebatur primò, nec Bartholomæum testatorem, nec eius hæredem inuitos potuisse compelli ad soluendam sortem principalem ex forma constitutionis census Pij V. & consequenter debitum non fuisse vrgens; nam licet census essent redimibiles ex parte vendi-

toris, cogi tamen non poterant ad redimendum, & ideo ille, ad quem pertinet census, non dicitur creditor census, sed dominus census. *Gabriel conf. 148. num. 6. vers. enim, lib. 2.*

Secundò respondebatur, illam causam non substituisse, cum etiam hodie omnes census vgerent, quod si fideiussores vgerent, debuit pro eorum credito tantum pars casalis alienari, cum in eo quod supererat, alienatio esset voluntaria, & non necessaria. *Gabr. d. conf. 118. n. 5. vers. secundo quia, lib. 1. Et consequenter venditio facta pro scut. 9200. pro debito scut. 6500. saltem in isto excessu non poterat sustineri, & residuum veniebat venditori soluendum, quod tamen solutum non apparebat. Vnde cum nec fuerint census extincti, nec solutum residuum, consequenter Catalani conueniebantur sine aliqua solutione pretij in maximum præiudicium, & evidens damnum minorum, ad fideicommissum vocatorum integrum prædium habuisse.*

Præterea non obstat textus in *l. magis puto. §. non possum. ibi, aut vsurarum modus. ff. de rebus eorum*; quoniam in hoc casu, nec creditores vgerant; nec vsurarum modus, cum census solummodo deberentur ex fructibus, qui cum prædio alienati fuerunt. Nec fideiussoribus, quod vgerent, se liberare, constabat aliter quam ex assertione Gottardi alienantis, cui non erat credendum, in præiudicium vocatorum.

Postremò non obstat facultas alienandi à Papa obtenta, quia vltra quod non erat iustificata, ex prædictis fuit pronunciatum, nullam illius fuisse habendam rationem.

Romana beneficiatus S. Petri.

Die Veneris 8. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

- 7. Deuolutio Ecclesie subiecta immediatè Pape est, & non alteri inferiori.
- 9. Deuolutio fit semper ad immediatum superiorem.
- 10. Collatio si fiat indigno, deuoluitur ad immediatum superiorem.
- 11. Collatio quando pertinet ad duos, vel plures, possunt concordare, vt alternis vicibus conferant, & qui est in turno, conferi iure proprio.
- 14. Triennalis possessor beneficij virtute rei iudicata habet perfectum ius.
- 15. Triennalis possessionis cursum non impediunt reliquæ litæ, quoad fructus, & expensas.
- 16. Restitutio non datur contra possessore triennale.

DECISIO DCCCCLIX.

ANNO 1590. die 26. Nouemb. RR. PP. DD. Basilicæ S. Petri Canonici, videlicet Cincius Cincio, Verallus Fauorino, Ferratinus Innocentio Guelfo, Pallotta Ægidio Zuccharelo beneficium in eadem Basilica per obitum Appij eodem mense vacans contulerunt.

Varietas collationum ex eo prouenerat, quia ius conferendi beneficia memoratæ Basilicæ, pro tempore vacantia, ex indulto Apostolico ad Archipresbyterum, & Capitulum eiusdem Ecclesie noscitur pertinere, & ab antiquissimo tempore inter eundem Archipresbyterum, & Capitulum in alternas hebdomadas, & vt vocant, per turnum, concorditer apparere fuisse diuisum,

14.

d Et tunc bona non possunt alienari. Canal. dec. 20. n. 2. & decif. 108. num. 1.

15.

diuisum; ita vt beneficia in altera hebdomada vacantia, ad collationem Archipresbyteri, in altera verò similiter vacantia, ad Capituli collationem spectarent.

Rursus verò Capitulum, hebdomadâs collatiuas sic per turnum diuisas ad se spectantes, in alternas hebdomadas per turnum pariter diuisit, ita vt vna hebdomada collatiua pertineret ad vnum Canonicum, alia verò gradatim per turnum ad alios Canonicos spectarent.

In hac facti specie, cum beneficium (de quo agebatur) vacasset in hebdomada collatiua ad Capitulum spectante, & quilibet ex memoratis Canonicis illam hebdomadam, ad se spectantem prætenderet, ideo quilibet contulit beneficium, personæ sibi bene visæ.

Cæterum adhibita diligentia super eo, ad quem re vera collatio spectaret, repertum fuit Verallo, qui Fauorino contulerat beneficium, collationem competere : ea tamen collatio ex eo fuit detecta inualida, quia Fauorinus, tempore collationis sibi factæ, non erat Clericus.

Ægidius Zaccharellus, die 1. Februar. 1591. à Cardinale Archipresbytero, vigore ordinariæ facultatis & indulti à Summis Pontificibus concessi, & alias omni meliori modo sibi idem beneficium confecti obtinuit.

D. Innocentius Guelfus inualidam arbitratu Archipresbyteri collationem, & prouisionem credens, beneficium ad Papam deuolutum die 31. Augusti 1592. illud à Papa impetrauit.

Lite inter Innocentium, & Ægidium orta, eaque in Rota agitata, per tres sententias conformes multis præcedentibus decisionibus, in causa factis, contra Ægidium fuit pronunciatum, beneficioque Innocentio adiudicato, in eius possessionem immisissum fuit, in qua cum per tres annos, & amplius pacificè obtinisset, Ægid. causâ restitutionis in integrum mihi committi obtinuit.

Dato itaque dubio, an constaret de causis restitutionis in integrum, Rota non constare censuit, quia cum ius conferendi hæc beneficia ex privilegio Apostolico simultaneè spectaret ad Archipresbyterum, & Capitulum (pro vt in hac causa die 28. Aprilis 1595. coram bon. mem. Giptio fuerat decifum) & Basilica S. Petri, Romano Pontifici immediatè sit subiecta, necessarium erat fateri, in casibus deuolutionis ius conferendi non potuisse ad alium, quam ad Papam, immediatum superiorem, spectare. Abbas in cap. ex parte, de concess. præben. nota 1. Rebuff. in praxi tit. de deuolut. num. 7. vers. sed notandum.

Atque hinc inferrebat, Innocentium à Papa prouisum ius legitimum in beneficio obtinuisse, non autem Ægidium, qui recurrerat ad Archipresbyterum, tunc conferendi potestatem carentem, cum Archipresbyter nec iure proprio, nec iure deuoluto conferre potuisset, vt in decisionibus in hac causa factis latè fuerat deductum.

Neque obstat, quod exercitium iuris conferendi esset diuisum inter Archipresbyterum, & Capitulum per turnum, quia fuit responsum, talem diuisionem non tollere, aut mutare ius deuolutionis, quod datur ad proximum superiorem, qualis respectu iuris conferendi in hoc casu, erat D. Archipresb.

Minus obstat, quod dicebatur, Verallum non contulisse beneficium scienter Fauorino indigno, & propterea non fuisse locum deuolutioni; quia fuit responsum, quod si Verallus

adde Rot. recent. p. 2. & non ad eundem inferiorem, qualis respectu iuris conferendi in hoc casu, erat D. Archipresb. dec. 186. n. 1. & Mant. decif. 271. n. 11. Cocc. decif. 195. n. 2. 10.

scienter contulerat indigno, clara tunc erat deuolutio, quam non poterat Ægidius euitare, ex quo neque postea in tra tempus debitum Verallus contulerat alteri indigno, neque Ægidium nominauerat; Ægidius enim nõ vebatur aliqua collatione, sibi à Verallo facta, & consequenter non poterat de aliquo eius bono iure constare, maxime ad effectum restitutionis in integrum.

Præterea non obstat potissimum fundamentum, quo vtebantur informantes pro Ægidio, dicentes, eius collationem fuisse factam à Capitulo, & Archipresbytero in præsentia Veralli, quasi quoddam propterea ab omnibus fuerit facta, & authorizata: quoniam respondebatur primò, Ægidium eam proprie, & verè habuisse à Pallotta, & consequenter esse locum conclusioni affirmanti, quod quando collatio beneficiorum pertinens ad duos, vel plures simul, ex concordia alternis vicibus quilibet seruata est in suo turno, tunc ius conferendi spectat ad illum, qui est in turno, qui confert iure proprio, nec est necessarium, quod sit diuisa proprietas, sed sufficit, quod sit diuisum exercitium; per talem enim exercitij diuisionem, consequitur ius conferendi pro illa vice spectare ad illum, qui est in turno, aded vt ille iure proprio conferre dicatur, nec possit se alius introumittere. Ioan. Andr. in c. cum in illis. §. si verò, n. 2. in verb. vel presentationem, vbi Gem. n. 3. vers. quid sit, & Franc. n. 5. vers. & idè, de præb. lib. 6.

Secundò respondebatur, prouisionem Ægidij non habuisse aliquam specialitatem, aut prærogatiuam, cum omnes prouisiones, & collationes, quæ fiunt à Canonicis hebdomadariis Basilicæ S. Petri, ad effectum conferendi, fieri soleant sub nomine Archipresbyteri, & Capituli in genere, cum subscriptione tamen Canonici Hebdomadarij, & Secretarij.

Tertiò respondebatur, quod si hoc argumentum esset validum, Innocentius, qui habuerat prouisionem anteriorem de anno 1590. erat præferendus Zaccharello, qui obtinuerat aliam prouisionem de anno 1591. Innoc. tamen non vtebatur ista prouisione, sed gratia Apostolica, deducta ex reservatione, & deuolutione beneficij.

Postremò omnem difficultatem tollebat, quod Innocentius erat triennis pacificus possessor, quia lis per sententiam, & rem iudicatam fuerat extincta. *Rota decif. 10. num. 3. vt lite pend. in nouis, Paris. conf. 39. num. 36. vers. nam esto, lib. 4. Berous conf. 54. n. 18. vers. & tanto magis, lib. 3.*

Nec reliquæ litis quoad fructus, & expensas, impediuerant cursum triennis, ad effectum regulæ. *Puteus decif. 327. num. 3. vers. secundo, lib. 2. Verall. decif. 172. num. 3. & 4. lib. 2.*

Neque obstat commissio restitutionis in integrum, quia erat cum clausula, pro vt de iure, & de iure post lapsum triennium à die vltimæ sententiæ, non potest cõpetere restitutio. *Cass. dec. 2. n. 2. de rest. in integr. & dec. 11. n. 3. in princ. Ach. dec. 7. super reg. de trienniali, incip. Restitutio aduersus.*

Verulana Abbatia.

Die Lunæ 1. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. Cõueturis est locus, si nõ constet de erectione Ecclesie Collegiate Ecclesia ex quibus probetur, ibi, & Equi Probatio Ecclesie quomodo fiat, ibi, cum seq. Possessio

11.

b de hoc arti vide Scrapha dec. 980. n. 9. & 10. & annot. ad decif. 95. Lud. n. 6. & 7.

12.

13.

14.

c adde supra dec. 232. n. 2. & 3. in tom. 1.

15.

16.

- 6. *Possessio beneficii in collegiatis capienda est capitulariter.*
- 7. *Enuntiatio in antiquis aliquando probatur, & 9. Episcopus presertim informatus de qualitatibus beneficiorum sua diocesis, d. num. 7.*

DECISIO DCCCCLX.

Sape fuit hæc causa proposita super eo, an hæc Ecclesia Parochialis sub inuocatione S. Pauli esset collegiata, vel potius simplex Parochialis, videlicet die 3. Iulij 1595. & die 2. Decembris 1598. & rursus die 9. Iunii, & die 27. Nouemb. & die 1. Decemb. 1600. & quia propter discrepantes Dominorum sententias non potuit definiti, fuit ordinatum, quod causa concordaretur: sed quoniam concordia non potuit effectuari, denique modò proposita, Ennio Ricciardo, moderno Rectore solum informante, nam Curtius de Matthæis sæpe citatus, non informauit, quia prætendebat relicto hoc dubio, quo se vgeret videbat, agendum de ultimo statu istius beneficii, Rota nemine discrepante, Collegiatam Ecclesiam esse censuit ex multis coniecturis, & arguentis: cum enim de initio, sive de erectione non constaret ex coniecturis, a causa fuit dirimenda, Innoc. in cap. postulasti, in princ. de iur. patri. Alex. conf. 75. n. 1. & 2. lib. 4. Barbata conf. 17. n. 3. & 4. lib. 1. & fuit sæpe in Rota decisum, & signanter in causa Placentin. Propositura die 12. Feb. 1593. coram Illustrissimo Mantica tunc Rotæ Auditore, & in causa Scalana Parochialis die 17. Martij 1596. coram bon. mem. Orano, vbi simul etiam fuit animaduersum, non esse necessarium, vt concurrant omnes coniecturæ: quæ à Doctõribus adduci solent, sed sufficere adesse aliquas, ex quibus argui possit, & verisimile reddatur, Ecclesiam esse collegiatam. Zabarella in Clem. 2. quest. 4. n. 10. vers. non tamen putes, de arat. & qualitat. Decian. conf. 7. n. 9. vers. non obstant, lib. 2.

In casu proposito plures coniecturæ, & signa pro collegiata concurrerant. Primum, quia hæc Ecclesia habet Abbatem, tanquam caput, & alios Clericos, tanquam membra. gloss. in cap. statutum, in verb. collegiata, vers. respondens, de elect. in c. 6. Romanus conf. 436. n. 6. vers. item, ibid. Alex. d. conf. 75. num. 4. lib. 4.

Secundò concurrerant deputatio Syndici, & Cellerarij, item acta communis. d. l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusque vniuersit. Abbas in cap. nobis, n. 8. vers. quomodo, de iur. patri. Roman. d. conf. 436. n. 7. vers. item arcum.

Tertiò referebatur locus deputatus, vbi solet fieri tractatus communis negotiorum, & aliarum rerum pro vtilitate Ecclesiæ. Barbata dicit. conf. 17. num. 3. lib. 3.

Quartò arguebatur collegiata ex multis instrumentis locationum, spatio 300. annorum factarum ab Abbate, & Clericis capitulariter congregatis. Alex. conf. 74. n. 4. in princ. lib. 3.

Item ex eo quod Clericis prouisi de beneficijs, vel etiam Abbati, traditur possessio capitulariter, assignando stallum in choro, & alia quæ per Capitulum fieri solent. Caffod. dec. 8. in cap. Vi legitima, de caus. poss. & propr. Ferrer. conf. 230. num. 1. in princ.

- 1. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 2. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 3. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 4. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 5. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 6. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 7. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.
- 8. adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 395. n. 3.

rundam Parochianorum, & testificatione primi testis pro parte Curtij inducti, & ex quodam antiquo sigillo, quod inter præcipua signa collegiatae recenseri solet à Doctõribus in cap. dilecti, de excess. Pralat. Et licet Domini parum ei tribuerint, quia duo Clerici Verulani, affirmabant, illud non esse illius Ecclesiæ sigillum, alij tamen affirmabant, illius vetus fuisse Ecclesiæ sigillum.

Postremò repertum, & productum fuerat antiquissimum instrumentum cuiusdam Bullæ Innocentij I. V. & executionis illius, factæ ab Episcopo Verulano de anno 1244. vbi hæc Ecclesia S. Pauli appellabatur collegiata, & in ea constituebatur septenarius Canonicoꝝ numerus, ex illis enim enunciatiuis adeò antiquis, probabatur Ecclesia collegiata. Alexand. dicit. conf. 75. num. 3. vers. & tanto magis, lib. 4.

Quibus ita constitutis pro collegiata, non obtabant duæ prouisionis factæ ab Episcopo Verulano, cum narratiua, quod hæc Ecclesia esset simplex Parochialis, quia stante anteriori statu collegiata non potuit mutari ab Episcopo, nec animum, nec potestatem immutandi habente. Felin. in cap. in nostra, num. 41. vers. secundò nota, de rescript.

Romana, sive Forol. de Theodolis.

Die Lunæ 13. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. *Hæredi fideicommissario debentur omnia bona comprehensa sub fideicommissio.*
- 2. *Appellationi non est locus per Ægidianam in iudicio mere possessorio.*
- 3. *Hypothecaria actio competit pro legatis, & fideicommissis.*
- 4. *Saluianum interdictum competit ubicunque competit Hypothecaria.*
- 5. *Res deducta ex bonis fideicommissis subiectis subiacent fideicommissis.*

DECISIO DCCCCLXI.

Pronunciauerat in hac causa R. P. D. meus Seraphinus, Rotæ Decanus, ab Illustrissimo D. Cardinale S. Seuerinæ deputatus, ad fauorem D. Marchionis Theodoli, condemnando filias Alphonfi ad dimittendam possessionem censuum emptorum ex pecuniis relictis in hereditate Episcopi Gadicen. & consequenter iuxta dispositionem eiusdem testatoris, ad D. Marchionem hæredem vniuersalem institutum vigore perpetui fideicommissi pertinentium, & eundem Marchionem in possessionem censuum immittendum; & quia filia Alphonfi appellauerant; ego qui ab eodem Illustrissimo Cardinali in gradu appellationis fueram deputatus, iuxta rescriptum signaturæ, vt constitit quod esset locus Ægidianæ, dictam sententiam executioni de mandarem, sin minus causam appellationis cognoscetem, dubitauit, an esset locus Ægidianæ, quo proposito in Rota, quam pro maiori cautela consuleram, vtraque parte informantem, locum fuisse Ægidianæ Domini responderunt.

Nam cum testator mandasset, quod ex pecuniis suis exactis, & exigendis, quæ reperirentur tempore sui obitus, emerentur census, seu bona immobilia pro Hieronymo eius pronepote, cura legauit, cum pactis, & conditionibus

9.

10.

1.

1.

2.

2.

quibus legata fuerant Ioanni Theodoli videlicet, quod non possent alienari, & quod si decederet sine filiis, ad hæredem deuoluerentur, & Hieronymus, super stite Aphonso patre, sine filiis mafculus obierit, consequenter memorati census debebantur Marchioni Theodolo, hæredi vniuersali, cum ex pecuniis hæreditariis empti fuissent, & sub fideicommissio comprehensi. l. Imperator, §. fin. ff. de leg. 2. lal. conf. 23. n. 2. & 17. lib. 2. Alba. conf. 97. n. 5. in princ. lib. 1. Decian. conf. 52. n. 40. circa medium, lib. 1. latè Surd. decif. 15.

- 3. Locum autem fuisse Ægidianæ deducebatur eo eo, quia sententia D. mei Seraphini erat inmero possessorio, & per Ægidianam non est locus appellationi. Puteus decif. 278. num. 3. vers. tamen, & decif. 480. num. 12. vers. quia meus, lib. 2. Chifanen. decif. 51. incip. Ægidiana licet capiat, tract. de Sal. Achilles decif. 8. n. 1. & 2. de appellat. in impress. interd. decif. 240. n. 1.
- 4. adde Rot. in impress. per Pacific. post tract. de Salu. interd. dec. 1. n. 2. & 3. decif. 45. n. 1. & 83. n. 2. & 292. num. 1.
- 5. adde Rot. recent. p. 1. dec. 519. n. 2. vbi ad propositum presens dec. allegatur, & vt res empta ex illis, tanquam subrogata, ad fideicommissum pertinerent, d. l. Imperator. §. cum autem, ff. de leg. 2. vbi Bartol. Baldus, & communiter scribentes, Paul. de Castr. conf. 326. n. 2. vers. super secundo, lib. 2. Surd. d. dec. 15. n. 18. & seq.

Et receptum quoque, vile Saluianum interdictum competere, & ubicunque competit hypothecaria. Gabriel d. conf. 46. num. 10.

Nec ad rem pertinebat illa oppositio, quod census de quibus agebatur, nunquam fuerint per testatorem possessi, quia respondebatur, factis fuisse, pecuniis, quibus empti fuerant, de testatoris mandato, ad testatorem pertinuisse, & vt res empta ex illis, tanquam subrogata, ad fideicommissum pertinerent, d. l. Imperator. §. cum autem, ff. de leg. 2. vbi Bartol. Baldus, & communiter scribentes, Paul. de Castr. conf. 326. n. 2. vers. super secundo, lib. 2. Surd. d. dec. 15. n. 18. & seq.

Rauennaten. dotis.

Die Veneris 15. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. *Sententia est nulla ex defectu citationis, & 9.*
- 2. *Appellatio friuola nihil operatur.*
- 3. *Citatio non est necessaria in prosecutione friuola appellationis, ibid.*
- 4. *Appellatio non datur à sententia interlocutoria, que non habet vim definitiuam.*
- 5. *Sententia que habet vim definitiuam, vel grauamini irreparabile, admittit appellationem, ibid.*
- 6. *Nullitas vt inducatur, sufficit appellatio expressimere causam.*
- 7. *Citandum non est appellans ab interlocutoria, si dixerit, se amplius nolle comparere, secus si nihil dixerit, ibid.*

DECISIO DCCCCLXII.

Anno 1595. factò compromisso inter Ioannem Baptistam, & Iacobum fratres de Pafolinis ex vna, & Petrum Franciscum de Pafolinis ex altera, super omnibus eorum litibus, & differentiis in duos arbitros, Petrus Franciscus, die 8. Iunii 1596. adeundo præsidem Romandio-

læ, petiit ab eo, deputari aliquem adiunctum, vt in casu discordiæ, causa celerius expediretur.

Præses Vicarium Rauennæ deputauit cum decreto, ne arbitri pronuntiarent, nisi cum voto Vicarij.

Anno mox sequenti arbiter à Francisco electus, & Vicarius contra Ioannem Baptistam pronunciarunt, qui ad Legatum Romandiolæ appellatur, & Legatus auocata causa ab arbitris, illam commisit Moræ, suum locum tenenti: & licet Petrus Franciscus opposuisset de incompetencia iudicis, idem tamen Locumtenens die 4. Iulij 1597. se iudicem competentem pronuntiauit.

Sed ab hoc decreto die 8. eiusdem mensis, Franciscus ad Sanctissimum appellauit, & nihilominus post appellationem, vigore cuiusdam commissionis, à Ioanne Baptista, & Iacobo obtentæ, in prima instantia obtinuit inhibitionem Rotalem, licet postea fuerit reuocata, demum post aliquot alias appellationes ab eodem Petro Francisco interpositas, à quibusdam decretis interlocutorijs eiusdem Locumtenentis, & à Locumtenente reiectis, idem Locumtenens die 15. Nouemb. 1597. ad fauorem Ioannis Baptistæ, & Iacobi pronuntiauit: & cum eius sententiæ peteretur executio, ex quo prætendebatur ab ea nunquam fuisse appellatum, dubitauit, an esset nulla, vel valida? & Rota ex defectu citationis nullam, & inualem fuisse censuit. Clement. sape, in verb. sententiarum, vbi gloss. in verb. citatis, de verb. sign. l. de vnoquoque, ff. de re iudic. Felinus in cap. consuluit, num. 16. de offic. deleg.

Nec placuit Domini responsio data per informantes pro Nicolao, & fratribus de Pafolinis, dicentes, appellationem non fuisse necessariam ex eo, quod cum Petrus friuolæ, & frustratoricè appellasset ab interlocutoria, non erat, amplius citandus, cum per talem friuolam appellationem tacite videretur protestari, se nolle comparere. cap. eum qui, de dolo, & contumacia, lib. 6. Clement. 1. eodem tit. Geminian. conf. 102. n. 2. & 3. quia primum fuit responsum, sub isto clypeo non posse defendi sententiã, quia Doctores in hoc articulo, in quo queritur, an appellatio sit friuola, potissimum considerant, an interlocutoria sit talis, à qua de iure appellari non possit, qualis est mera interlocutoria, à qua regulariter non appellatur: secus autè est de interlocutoria habente vim definitiuam, vel irreparabilem, & grauam inducentem, nã tunc ab ea datur appellatio. Felin. in cap. sublata, num. 4. de sentent. & re iudic. Curt. in l. ex quacunq. num. 24. ff. si quis in ius vocatus non ierit, Bart. in l. ante sententiam, n. 2. iuncto n. 16. vers. & ista sit vna regula.

Et ad hunc effectum inducenda nullitas, sufficit causam in appellatione expressam esse probabilem, licet non sit iustificata: nam sententia postea lata nulla, & inu valida iudicabitur. Lancellott. de autem. cap. 12. appell. pendens. n. 44. vers. quomò videtur posse ampliari.

Secundò fuit responsum, tunc appellantem ab interlocutoria non esse vltcrius citandum, si dixit, se nolle amplius comparere coram iudice, vel in ista causa, quia tunc verum est, cum vltcrius non esse citandum: secus tamen si nihil tale dixit, vel si dixit, se nolle amplius comparere, tunc enim denuo esse citandum, ita notabiliter Alex. in l. contumacia, num. 4. vers. nec hinc sequitur, ff.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

7.

8.

8.

de sent. & re iud. quem refert Put. decif. 282. incip. Citam, lib. 2. quamvis tota illa decifio fit deprauata. Vnde cum in casu proposito, Petrus nihil tale dixerit, citandus omnino fuerat.

Ex sententia enim Doctorum non videtur sufficere tacita protestatio, vel significatio, quod voluerit amplius comparare, & consequenter sententia Petri non citato lata, non potest à vitio nullitatis excusari.

Placentina deuolutionis bonorum.

Die Lunæ 18. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Reus potest vti exceptionibus, qua sint contraria articulis, sed ad eas probandas, non admittitur, num. 3.
4. Intentionem suam non potest quis fundare in positione negata, num. 5.
6. Possessio penes duos existere potest, & ideo negatiua possessionis non probatur ex eo solim, quod possideat.

DECISIO DCCCCLXIII.

CVm pro parte Monasterij Oliuetanorum peteretur expeditio causæ in tertia instantia contra Dominos Pallastrellos, ipsi produxerunt articulos, quibus articulabant, & probare intendebant, se in bonis, de quibus agebatur, nullum dominium vitæ, neque possessionem habuisse, sed solum dimidiam partem fructuum annis singulis, per manus dominorum de Gragnanis recepisse, solisque Gragnanos in solidum possessores dictorum bonorum semper ab anno 1483. citrà exituisse, & super articulis petebant Remissionem, quam cum Oliuetani prætenderent denegandam, dato super ea re dubio, vtraque parte informante Rota denegandam censuit, quia articuli nunc dati directè erant contrarij, articulis iteratò per eosdem Pallastrellos in partibus datis, & probatis.

Licet enim reus possit vti exceptionibus contrariis, 2. glossa in cap. 1. in verb. ad hoc dico, 13. dec. 400. n. 5. quæst. 2. & in cap. nullus pluribus, in verb. defensionibus, de regul. iuris, lib. 6. Ad eas tamen probandas non admittitur, Bald. in l. scriptura n. 15. in fine, de Rot. recent. fide instrumentorum, Ioann. Andreas in cap. impu- p. 1. decif. 78. tari, n. 5. vers. ego crederem, vbi Anton. Butr. num. 2. in fine vers. Ioann. Andreas eodem tit. de fide instrumentum. Abbas ibid. num. 5. vers. secundò quaritur, & Felin. num. 5. vers. quinta declaratio, Gabr. de action. conclus. 1. num. 15. vers. primò limita.

Nec placuit Dominis, quod respondebant informantes pro Pallastrelis, videlicet prædicta habere locum, si ipsorum possessio non fuisset à Monachis impugnata, qui articularunt, & produxerunt testibus probantur, possessionem illorum de Gragnanis, & Pallastrellos recepisse fructus de manu eorundem, quod ipsum hodie Pallastrelis articulabant, & probare intendebant, qui casus à iure est permittus. cap. impuari, de fide instrumentorum.

Quia fuit responsum primò Pallastrellos, qui semper impugnauerunt istam allegationem, non posse hodie in ea facere fundamentum. cap.

ex eo, de regul. iur. lib. 6. l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testamento, facit decifio Egidij 537. incip. Acta habita. Item facit, quod vulgò dici solet de positione negata, ex qua non potest quis suam intentionem fundare. Alex. conf. 209. in fine, n. 4. in fine lib. 7. Gabr. de regulis iuris concl. 1. n. 2.

Secundò fuit responsum testes, testificantes, illos de Gragnanis possedisse bona, de quibus agebatur, non affirmare, Pallastrellos non possedisse pro indiuiso, cum Gragnanis, sed tantum, quòd Gragnani possidebant. Vnde cum hæc duo simul consistere possint, eo quòd Gragnani possiderent, & quod possiderent Pallastrelis cum illis, meritò non dicitur probata negatiua possessionis Pallastrelorum. Riminald. sen. conf. 219. n. 18. & 19. Tertiò fuit responsum, ex serie facti non apparuisse verum, quòd Monachi præcisè articulauerint, Pallastrellos non possedisse.

Lucerina pensionis.

Die Veneris 22. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

- 3. Litera Apostolica vt fortiantur suum effectum, sufficit, quòd in vna parte de duobus verificentur, & 8.
Pensio vt exequi possit, sufficit probare reservationem, sine conditione esse factam, vel quòd pensionarius existit in quasi possessione exigendi, ibid.
4. Executio literarum Apostolicarum non solet retardari, ob illarum reuerentiam.
5. Resignatarius recipiendo beneficium, consequenter videtur consentire pensioni, in eo inposita.
6. Resignatario non licet, quòd resignari non liceret.
7. Possessionem exigendi pensionem non potest improbare resignatarius.

DECISIO DCCCCLXIV.

Authoritate b Apostolica ad fauorem Hieronymi de Torres fuerat referuata annua pensio ducat. 100. super fructibus Archidiaconatus Ecclesiæ Lucerinæ, & Hieronymus literas Apostolicas expedituit, & A. C. tanquam illarum executor, tulit sententiam contra successorem in Archidiaconatu pro executione literarum: Hieronymus licet debito tempore non appellasset, nihilominus obtinuit causam in Rota cum clausula, sine retardatione solutionis pensionis, & sine præiudicio legitimæ executionis, arbitrio Rotæ.

Et die 16. Ianuarij proposito dubio, an esset locus arbitrio, illius resolutio fuit dilata, quia vnus ex Dominis allegauerat quandem decisionem in causa Cremon. pensionis coram Gropperio die 16. Junij 1556. qua vltra literas referuationis pensionis, videbatur requirere quasi possessionem percipiendi pensionem, si non appareat, quòd ille, qui consensit pensioni, haberet ius in beneficio: in casu autem proposito, Hieronymus non docebat, se esse in quasi possessione exigendi pensionem, neque ab antecessore, neque à successore in beneficio: vnde causa iterum proposta, Hieronymo tantum informante, Rota censuit, non fuisse locum arbitrio, ad effectum retardandæ executionis. d

Ratio

6.

1. habetur hæc decifio impressa in recent. p. 1. decif. 57.

1. habetur in manuscriptis diuers. decif. 158.

1. adde Sera- phin. decif. 1419. n. 1. vbi ad prepositum allegat hanc decifionem.

3.

Ratio fuit, quia ad effectum quòd litteræ Apostolicæ suam executionem fortiantur, sufficit alterum de duobus verificare, vel quòd litteræ referuationis sint expeditæ, nullam conditionem contineant, & sint iustificatæ, vel constet de possessione exigendi pensionem, vt sape fuit resolutum, & signanter in causa Burgen. pensionis die 24. Nouembr. 1595. coram Blanchetto, & in Brixien. pensionis die 15. Martij 1599. & in causa Laudens. pensionis die 29. Martij eiusdem anni, coram me. a

1. habetur supra in tomo 1. decif. 752. n. 4.

1. adde Coc. dec. 144. n. 3. Caul. decif. 148. num. 1. & 230. n. 1. Dur. dec. 59. n. 1. & decif. 60. n. 16.

5.

6.

1. adde Rot. in Toletana beneficij coram Iusto, impress. per Marchef. de commiss. p. 1. pag. 384. n. 5.

7.

8.

In casu proposito, cum litteræ essent expeditæ, & nullam conditionem continerent, & narrata essent iustificata, executionem merebantur, b & maxime inspecta natura literarum Apostolicarum, quarum executio ob reuerentiam non solet retardari. Sarnen. in compend. signat. num. 86.

Non obstat memorata decifio Gropperij, quia fuit multiformis responsum. Primò, quia cum ageretur contra resignatarium illius, qui consensit referuationi pensionis, perinde erat, ac si contra resignantem ipsum ageretur, cum resignatarius, beneficium recipiendo consequenter consensisse videretur, idèoque non poterat exactionem impedire, cum non liceat resignatario, quod resignanti non liceret. c Verall. decif. 89. num. 4. p. 3.

Secundò dicebatur, quòd cum resignatarius non posset improbare ius, quod erat in possidente, sufficiebat probare vel possessionem, vel bonum ius possidentis. Achil. dec. 421. aliàs 9. de pensionibus, incip. Pensionarium ad instantiam, & sic veniebat intelligenda decifio Gropperij, in qua allegabatur prædicta decifio Achillis.

Tertiò vnus ex Dominis dicebat, in aliis causis fuisse allegatam memoratam Gropperij decifionem, nec tamen fuisse illius habitam rationem. Denique supradicta conclusio, quòd sufficiat alterum de duobus, &c. tanquam certa, & indubitata afferebatur, in dicta causa Burgen. pensionis, coram Illustrissimo Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, vbi dicebatur, quòd Rota in similibus casibus, & rescriptis semper requirit solum litterarum expeditionem, absque possessione, vel quasi possessione, cum supplicatione, etiã si nullitas videretur patès. Ioan. Paul. dec. 60.

Ceruien. decimarum.

Die Lunæ 22. Aprilis 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Laici omnino sunt incapaces decimarum, & nisi ex speciali privilegio Apostolico eis concedatur, 7. & 8.
Immemorabilis prescriptio cum fama de antiquo privilegio Apostolico tribuit laico iam percipiendi decimas, d. num. 3. & 8.
4. Rota ex consuetudine statuitur, non probari immemorabilem, si de initio constat.
5. Princeps laicus non potest tribuere exemptionem soluendi decimas.
6. Decima debentur de iure diuino. Confirmatio privilegij nulli nihil operatur, d. n. 7. Privilegij confirmatio intelligitur, dummodo illud ante confirmationem valeat, ibid.
9. Allegatio tituli boni non prodest ratione longitudo temporis, si ille à principio exitit malus.

Peña Decif. Tom. II.

- 10. Decima de iure non pertinent ad Episcopum, licet de consuetudine possint ad eum spectare.
12. Rectori de iure debentur decime, ibid.

DECISIO DCCCCLXV.

Die 27. Junij 1601. solo Episcopo Ceruina. Informante, fuerat in hac causa decifum, d decimas, de quibus agebatur, fuisse & esse debitas Ecclesiæ Parochialis de Milliario, intra cuius limites sita erant prædia, vbi colligebantur. Sed quia Domini Albertini, & litis confortes prætendebant, se esse in pacifica possessione non soluendi decimas, tum vigore immemorabilis consuetudinis vltra 120. annos, tum vigore permutationis factæ à bon. mem. Hercule Duce Ferrariæ anno 1476. de terris existentibus in territorio Milliarij, cum Rectore Hospitalis S. Leonardi Ferrariæ cum amplissima exemptione non soluendi decimas, quas terras deinde Rector S. Leonardi cum eadem amplissima exemptione concesserat Antonio, & fratribus de Albertinis, qui ab eo tempore nunquam decimas perfoluerunt Episcopis Ferrariæ, & propterea petierant audiri super dicta decifione, galias contra ipsos, & incolas Milliarij facta; ideo dato iterum particulari dubio, an prædictæ Ecclesiæ decimæ deberentur, Rota vtraque parte informate in memorata decifione persistendum censuit.

Ratio fundamentalis decisionis fuit, quia isti Albertini, & alij incolæ oppidi de Milliario erant laici, & consequenter decimarum omnino incapaces. cap. prohibemus, de decimis. e

Nec eis suffragabatur prætenfio, quòd haberent causam à Rectore S. Leonardi, quia non debebant, se habere speciale confirmationem, f & privilegium à Sede Apostolica, neque probant immemorabilem cum fama Apostolici privilegij. Felin. in cap. causam que, num. 3. vers. primò nisi de prescriptioibus, & in cap. cum contingat, n. 4. vers. tamen, de foro competent. Patif. conf. 101. n. 109. & 110. lib. 1. & fuit sape in Rota constitutum, vt in causa Toletana decimarum de Tribuxena, & in alia Toletana iuris decimandi die 27. Aprilis 1584. coram Illustrissimo Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, & in causa Placentina quarta decima die 28. Maij 1587. coram bon. mem. Bubalo, & in causa Commen. decimarum die 10. Aprilis 1595. coram bon. mem. Orano. f

Supradictis accedebat, quia, respectu laicorum, nientium memorata permutatione, nec poterat immemorabilis probari, cum constaret de initio temporis, h quo bona permutata ad eos peruenerunt; notum est enim, & frequenti vsu huius supremi Tribunalis receptum, non posse probari immemorabilem, quando de initio constat. Minus erat probata fama Apostolici privilegij, cum nec articulata appareret.

Non obstat alia prætenfio laicorum, dicentium, se hodie non querere ius decimandi, sed exemptionem à soluendis decimis. Quia respondebatur, non constare de privilegio exemptionis, quam non poterat fundare in instrumento permutationis factæ inter Ducem Ferrariæ, & Rectorem S. Leonardi, quia Princeps laicus, iurium spiritualium incapax, non potuit vel ius decimandi, vel exemptionem à soluendis decimis concedere. c. tua cl. 1. de decim. vbi definitum est, per Imperialem concessionem, quantumcumque generaliter fiat, neminem posse à solutione decimarum eximi, cum iure diuino debeantur. i

1. supra decif. 922.

2.

1. adde supra & que ibi annotati in tom. 1. decif. 616. n. 2. & dec. 793. n. 6. quibus iungit Rot. in posthum. Farina. tom. 1. decif. 715. n. 1. vbi ad propositum allegat hanc decif.

3. f adde Sera- phin. decif. 1102. n. 1. Mant. decif. 289. n. 2. Rotam recent. p. 2. dec. 193. n. 6. & seq. & in posth. Farinae. tom. 1. dec. 698. n. 2. & tom. 2. decif. 545. n. 1.

4. g adde Rot. recent. p. 1. dec. 474. n. 4. h adde supra in tom. 1. decif. 553. n. 2.

5.

1. adde Rot. in posth. Farinae. tom. 1. dec. 437. n. 4. & in recent. p. 1. dec. 424. num. 6.

F 3 Nec

6. Nec suffragabatur confirmatio priuilegiorum à Sanctissimo D.N. Clemente VIII. facta in recuperatione Ferrariæ; quia confirmatio respiciebat priuilegia immunitatum, & exceptionum à gabellis, datis, pedagiis, & aliis, quæ à Ducibus Ferrariæ, tanquam Dominis temporalibus concessa fuerant, concedi poterant; sed non comprehendebat, nec reuocabatur priuilegia, concessionem, aut immunitates, quas Duces, vt Domini Ferrarienses, concesserant super rebus spiritualibus, & Ecclesiasticis, super quibus nulla ipsis competeat iurisdictione, aut potestas, illa enim priuilegia, siue immunitates cum essent nulla, non fuerunt in confirmatione comprehensa. Innoc. in cap. dudum, n. 2. circa finem, de decimis, Catellianus Cotta in memorabilibus, in verb. confirmatio Pontificis, & fuit decisum in causa Courtes. iurisdictionis die 27. Iunii 1576. a coram bon. mem. Cantuccio.

habetur in impress. diu. p. 2. dec. 31. num. 6.

7. Præterea non obstantes testes affirmantes, decimas fuisse solutas Dominis temporalibus, quia cum nec adesset Apostolicum priuilegium, nec immemorabilis, probata cum fama priuilegij, illa assertio testium potius probabat illicitam usurpationem, quam legitimam decimarum solutionem, quas laici exigere non possunt. c. prohibemus, de decimis, & cum testes adderent, priuilegium profectum à Dominis Estensibus, Ferrariæ Ducibus, statim prodebat priuilegij inualiditas, & consequenter melius fuerat, non manifeste tale initium, quam inualidum produxisse. Egid. decis. 50. incip. Si petens, Castadorus decis. 3. de causa possessionis & proprietatis. Corn. conf. 65. lib. 1.

9. Et quando constat de malo titulo, non prodest allegare bonum titulum ratione temporis. Riminald. sen. conf. 363. num. 19. & fuit dictum in causa Nolana iurisdictionis die 16. Decemb. 1594. coram bon. memb. Orano.

10. Postremo non obstat, quod Episcopus non haberet fundatam intentionem super decimis, quia præterquam quod de consuetudine b postunt ad illum spectare, gloss. in c. dudum, in verb. de iure communi, de decimis, Rebuff. tract. de decim. quest. 7. n. 10. vers. quartus. Cum in hoc casu Rectores essent in causa, & Episcopus vnâ cum ipsis veniret contra laicos, difficultas cessabat; Rectores enim habent fundatam intentionem super decimis de iure communi. c. fin. de Parochijs, & Episcopus in sua portione, communiter Canonistæ in c. conuenerit, vbi Hostien. n. 15. de offic. Ordin. Rebuff. de decim. q. 7. n. 11. Rota in d. causa Courtes. decim. coram bon. mem. Cantuccio, die 27. Iunii 1576. c.

b adde Rot. recent. p. 2. dec. 402. n. 1. & in posth. Farin. tom. 1. dec. 652. n. 1. & fuit dictum in vna Deculsen decim. coram Sa. crato impref. per Posth. tract. de man. decim. 157. n. 3. in quibus ad propositum allegatur præsens decisio.

Romana bonorum de Ceulis.

Die Veneris 26. Aprilis 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. Mora requiritur, vt soluatur interesse.
- 2. Interesse non debetur ex pecunia sterili, sed de fructifera, & 8.
- 3. Conditio impeditiua Matrimonij reijcienda est.
- 4. Modus non reijcitur ex legato.
- 5. Moram qui habet, tenetur soluere interesse, & augmentum.
- 6. Culpa non caret, qui vititur aliena pecunia ad alium usum, quam ad destinatum.

- 12. Legatarius non inuatur commodo legati, quando per eum stat, quominus conditio adimpleatur.
- 13. Conditio, siue modus suspensus operatur, vt non nascatur ius, vel actio ante existentiam conditionis, vel modi.
- 15. Conditio apposta in legato, vt non nubatur puella sine expresso consensu Titij, reijcienda est.
- 16. Conditio impeditiua matrimonij est reijcienda, non vero inuitatua, aut alterius generis inuitatua.

DECISIO DCCCCLXVI.

Iterum audito Domino Tiberio, super decisione in hac causa facta contra ipsum, die 25. Iunii 1601. Informantes pro eo ex quatuor potissimum rationibus, à decisio recedendum contendebant.

Prima, quia D. Tiberius non fuerat in mora, sine qua non datur interesse, e quinimo ipse in mora constituerat Dominam Clariciam, sæpe illam interpellando, vt acceptaret donationem, & legatum cum oneribus, & qualitatibus suis.

Secunda, quia donatio, siue legatum, licet à principio esset in re fructifera, post venditionem locorum montium, remansit in pecunia, & infructifera culpa, & mora Domina Claricia, ideoque ex pecunia sterili, non deberi aliquod interesse, non probatis requisitis per Paulum de Castro in l. 3. ff. de eo quod certo loco.

Tertia, quia donatio, seu legatum erat conditionale, & conditio non reijcitur, quando non est impeditiua matrimonij.

Quarta, quia dato, sine veri præiudicio, quod legatum fuerit modale, Domina Claricia non poterat hodie implere modum, sicut voluit testator, & modus, non reijcitur de legato. f

Sed istis non obstantibus, Rota in decisio persistendum censuit, & ad primam rationem placuit responso late deducta per informantes in facto, pro Domina Claricia, cuius summa est, quod cum Domini Hieronymus, & Tiberius contrauenerint, non inuestiendū fructus infra sex menses, iuxta promissionem iuratam, factam in donatione, & D. Tiberius consummato matrimonio non consignauerit vendem, sed eadem met loca 50. montis foderis vendiderit, & pretium in suos vsus conuerterit, indubitanter fuit in mora, & consequenter tenebatur ad interesse, & augmentum. l. si tibi homo. §. cum seruus. ff. de leg. 1. l. Herem. l. 1. ff. de usuris. l. quæsumus. ff. de acquir. rer. dom. Atet. in l. cum res legata, n. 1. vers. secundo nota. ff. de leg. 1. vbi Iaf. n. 9. vers. tertio diligenter.

Ad secundam rationem, quod legatum desierit esse fructiferum ex venditione facta per Dominum Tiberium, vigore potestatis sibi concessæ, fuit responsum, quod in donatione duplex facultas alienandi poterat considerari. Prima ante matrimonium Domina Claricia vt possent vendi loca montium, & pecunia reinuestiri ad eius commodum, & hac facultate non fuerat vsus Dominus Tiberius, quia non reinuestiuit. Alia facultas erat casu, quo Domina Claricia cecidisset à legato, & tunc propria auctoritate poterat ea alienare, & in suam vtilitatem conuerrere, & hac potestate vsus fuerat Dominus Tiberius, quia loca montium alienauit, & pecuniis ad beneplacitum vsus fuit, protestando in primis, quod Domina Claricia acceptaret donationem, siue legatum aui, cum oneribus, & conditionibus in ea appostis.

Ad tertiam rationem, quod cum legatum esset conditionale, ex quo dabatur Domina Claricia si nuberet de consensu Tiberij, & ipsa non adimpleuerit hanc conditionem, non tranfiuit in ea dominium rei legatæ; respondebatur primo, quod cum Claricia requisierit D. Tiberium pro præstando consensu, & Tiberius iniuste consensum denegauerit, ex quo Claricia nuberat præiudici & nobilissimo viro, consensus haberi debuit pro præstito.

Secundo fuit responsum, quod legatarius non inuatur commodo legati, si non adimplet conditionem, quando per eum non stat, quominus impleatur. Cephalus conf. 429. n. 89. & sequen. præsertim quando stat per illum in cuius persona impleri debet. Decius in l. 1. n. 5. vers. quarto, & ultimo. C. de insit. & subit. & in terminis Molina de primog. Hispan. lib. 2. c. 13. num. 14. & 22. vers. similiter.

Tertio respondebatur, quod siue articulus verifaretur in conditione, siue in modo, licet adducta per informantes pro Tiberio procederent, quando modus, a siue conditio est suspensua, quia tunc non nascitur ius, vel actio, antequam conditio existat. b l. si is qui. §. idem. ff. de excusat. tur. Petrus de Bellapertica in l. donationes, quas parientes, n. 20. & sequen. C. de donat. inter vir. & vxor. in hac facti specie non habebant locum, cum verifaretur in conditione, vel modo, quo adimebatur legatum, si Claricia contrauenerit. nam hoc casu acquiritur heredi ob non. seruatum conditionem, iuxta terminos l. 1. vbi Doctores, C. de his qua poena nom. Paris. conf. 26. n. 15. vers. & certum est, lib. 4. Socin. iun. consil. 129. n. 1. in princ. lib. 3. & sic statim secuta morte testatoris. legatum fuit acquisitum Domina Claricia, à quo & recusando, & contraueniendo cadere poterat. Quod si aliter diceretur, in potestate Tiberij fuisset recusando præstare consensum, & offe-

1.

d habetur supra decis. 920.

2.

adde Rot. diuers. p. 1. dec. 258. n. 7. & in posth. Farin. tom. 2. dec. 222. n. 3. Ludou. decis. 148. n. 2.

3.

4.

5.

f de quo supra in d. decis. 920. n. 13.

6.

g adde Dnt. dec. 346. n. 2.

7.

a de quo Duran. decis. 339. n. 60.

b Adde Ludouif. decis. 428. n. 3. & c. & habetur in posth. Farin. tom. 1. decis. 217. n. 2. & c.

Sed hæc non profuerunt Domino Tiberio, quia præterquam quod Domina Claricia non ceciderat à commodo legati, vt fuerat in hac causa resolutum die 2. Decemb. 1587. coram bon. mem. Orano; oblatio Domini Tiberij non continebat legatum aui, sed id quod aus donauerat in casum contrauentionis; & licet voluntas Claricia semper fuerit perplexa, quia ante acceptationem volebat informari de viribus hereditatis patris, cum tamen nunquam recusauerit legatum, neque ita contrauerit, vt ceciderit à commodo legati, non erat locus acquisitioni ad fauorem Domini Tiberij, nec potuit disponere tamquam de re propria, & consequenter haberi debuit tamquam possessor rei fructifera, quam sua culpa distraxit. l. si culpa. ff. de rei vindicat. Bartolus in l. 1. num. 3. vers. habes ergo. ff. quor. bonor. Cagnolus in l. qui culpa n. 3. ff. de rei vindic. nam qui vitur re aliena in alium, quàm in destinatum vsus, in culpa est. l. 1. ff. de administrat. rer. ad ciuit. pertinen. l. si conuenerit, ff. pro socio, & teneatur ad fructus, etiam secundum ius canonice. cap. conquestus, & ibi glof. de usuris, vbi Doctores, & præsertim Ioan. n. 3. & Abb. num. 4.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

rendo se promptum in veritate adimplere legatum, priuare D. Clariciam suo legato, quod est iniquum. l. paterfamilias testamento. ff. de hered. instit. Baldus in dict. l. 1. n. 20. vers. quinto oppono. C. de his qua poena nom. ex ferie vero rei gestæ apparebat, obligationem Domini Tiberij non fuisse legalem, & legitimam, sed alibi plane fuisse directam: responsum autem Claricia fuisse legitimam, cum dixerit se paratam recipere ad bonum computum.

Quarto, & vltimo placuit Dominis responso data in decisione, quod quamuis in legato adesset conditio nubendi cum expresso consensu Tiberij, illa tamen a veniebat à legato reijcienda. l. cum tale legatum §. si arbitratus. ff. de cond. & demon.

Nec Rota amplexa fuit responsum datam per infirmantes pro Tiberio, quod ille textus loquatur de conditione omnino impeditiua matrimonij, vigore illorum verborum, ne quod omnino nuptiis impedimentum inferatur, quasi lex intelligatur de tali conditione omnino impeditiua: secus autem esse in conditione inuitatiua, aut alterius generis, prout hic, vbi non impediatur matrimonium, cum si Claricia non nuberet cum consensu Tiberij haberet scut. 6000. ab auro pro dote sibi relicta, & bona paterna, Oldradus conf. 16. incip. Titul. habens, Fulgofius conf. 60. n. 2. in fine, Iafon in l. Titia, num. 9. ff. de verbor. oblig. cum aliis allegatis.

Quia verum intellectum legis esse asseruit, vt nullum profus impedimentum nuptiis inferatur, sic vt verbum omnino, in l. appositum, ad præcedens verbum quod sit referendum, non autem ad subsequens impedimentum, vt sit sensus, vt nullum profus impedimentum, etiã minimum, inferatur matrimonio, quod legitimo intellectu accepto, contrarium omnino eius quod prætendebant informantes pro Tiberio, ex ea lege inferebatur.

Ad postremam rationem, quod licet legatum esset modale, non poterat hodie Dominam Clariciam implere modum, placuit responso, in alia decisione data, quod modus d erat adimplendus non ante quæsitum emolumentum, sed tam diu. post legati solutionem, vel in ipso solutionis actu. Bald. in l. 1. n. 22. vers. in contrarium. C. de usuris & fruct. leg. Berous conf. 200. n. 20. lib. 1. Natta conf. 472. num. 2. & fuit dictum in causa Romana som. de Vrsinis. c.

Iste autem modus sic adimplendus, non im-pedit legati acquisitionem, & legitimam eius transactionem, ideoque tale legatum semper cum fructibus deberi.

Romana, seu Forol. de Theodolis.

Die Lunæ 29. Aprilis 1602.

S V M M A R I V M.

- 5. Fideicommissum potest fieri cum relatione ad aliam dispositionem. quod intellige vt in sequentibus, num. 6.
- 7. Relatio si fiat ad certam, & determinatam causam, est pura, ibid. at si fiat ad incertam, est inutilis.
- 8. Scriptura nisi referat ad aliam, regulatur iuxta terminos scripturae relatæ.
- 9. Relatum est in referente, ibid.
- 9. Relationis natura, est natura patetis veritatis. ib.

15.

e supra in d. decis. 920. n. 11.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

1. **A**ntequam hæc causa expediretur ad instantiam Dominarum hæredum D. Alfonso Theodoli, placuit Rotæ, eas audire super eisdem, strictâ tamen super eo articulo, ad quem se restringere desiderabant, an constaret de fideicommissio ad fauorem Marchionis Theodoli contento in testamento Episcopi Gadien. qui legauit Ioanni pronepoti omnia loca montium, super eius vita posita; dispositioni tamen testatoris referuata cum pactis, & conditionibus, quod inuestirentur in bonis immobilibus, vel censibus, cum expressa declaratione, quod si decederet sine filiis, vel delinqueret, dicta loca, vel bona ex eorum preio emenda, quæ fisco venirent applicanda, ad hæredem ipsius testatoris deuoluerentur: & successiue legauit Hieronymo, alteri pronepoti, omnes pecunias, quæ tempore mortis testatoris reperirentur, quas similiter inuestiri mandauit cum pactis in legato Ioannis appositis; & mortuo testatore, pecuniæ fuerint inuestita in censibus ad fauorem Hieronymi, iuxta formam testamenti, & cum pacto, quod in casu restitutionis deponerentur ad effectum reinuestiendi, & bona inde emenda remunerentur fideicommissio iuxta formam testamenti.

2. Eodem testamento continebatur expressa declaratio, quod in institutionibus, substitutionibus, & prohibitionibus, à testore factis, comprehenderetur non solum bona quæ tempore testamenti reperirentur, & de quibus expressè dispositum fuerat, sed omne etiam id quod ad suos hæredes perueniret ex iure fideicommissi ex persona Ioannis, & Hieronymi, donatione, siue legato eis facto.

3. Vnde cum decursu temporis Hieronymus obiisset sine filiis, & successiue Alfonso eius pater, relicta Isabella filia, & Cleopatra vxore, & Marchio Theodolus ex eodem testamento hæres vniuersalis Episcopi, litem aliâ cum Alfonso ceptam, contra istas Dominas prosequeretur, & obtinisset, sententiam de immittendo, & à me peteret ipsius executionem, & informantes pro istis hæredibus Alfonso prætenderent, census emptos ex pecuniis, de quibus agebatur, non fuisse comprehensos in prædicto fideicommissio: super hoc articulo vtraque parte informantem Rota censuit, constare de fideicommissio ad fauorem Marchionis.

4. Cum enim testator legauerit census emendos de pecuniis Hieronymo legatis, cum pactis adiectis in legato Ioannis, & in legato Ioannis inter alia apposita fuerit substitutio ad fauorem hæredis in casu mortis sine liberis, vtique huiusmodi substitutio, & fideicommissum, censendū erat repetitum in legato Hieronymi, exploratum est enim, fidei commissum fieri posse per relationem ad aliam dispositionem Gozad. *conf. 5. n. 3. vers. tercio moueor*, latè Peregrin. *tract. de fideicom. ar. 16.*

5. Et licet in hac materia, quando fit relatio in aliqua dispositione, vel actu ad præcedentem dispositionem, vel actum, tres casus distinguui soleant. Primus quando dispositio præsens est certa, & determinata; & hoc casu dispositioni certæ, & determinatæ stare a debeat, ita vt relatio non faciat conditionem, Bartolus in l. cum qui. *§. Iulianus il. 2. in principio ff. de constit. pecun.* Secundus, quando dispositio referens est incer-

ta, & indeterminata, nec constat de dispositione relata, tunc inutilis fit relatio. *b* Bartolus, quem Dec. & alij sequuntur, in l. si sic §. si mihi. n. 4. ff. de leg. 1. qui duo casus non cōueniunt huic themati.

Tertius, quando apparet dispositio, & scriptura relata, tunc enim scriptura referens regulatur iuxta terminos scripturæ relata, quia relatu intelligitur esse in referente. *l. esse toto ff. de hered. instit. c. Abbate. §. parro. de verbor. signif. & hic erat casus noster, in quo quia fiebat relatio expressa certa, ad expressa certa, erat locus relationi, quia censetur facta cum omnibus qualitatibus. *d* Bartol. in l. 1. n. 1. vers. tamen hoc ff. de receptor.*

Et ratio est, quia natura rationis, est natura patetis veritatis, ex coniunctione duarū scripturarum. Bald. *conf. 2. 1. 2. incip. Ea qua, vers. unde natura, lib. 5.* quem sequitur Iaf. in l. air Prator. §. si index. n. 5. ff. de re iudic. Paris. *conf. 2. n. 5. vers. & quia, lib. 3.*

Neque ad rem pertinebat illa subtilis magis quam subsistens consideratio, quam faciebant informates pro hæredibus, quod in legato Ioannis, siue in dispositione relata, adessent illa verba cum pactis & conditionibus: in legato autè Hieronymi, siue in dispositione referente, solum diceretur, cum pactis, prætedentes, quod poterat verificari in præcepto inuestiendi, & non in prohibitione alienandi. Quia fuit responsum, verbum illud, cum pactis, exponendū, & intelligendum, id est, cum modis quibus fuit factū legatum. Ioan. l. 2. vbi glos. in verb. pacto. C. de palatin. sac. largit. testator enim generaliter loquutus fuerat, & modis contentis in legato Ioannis.

Atque ex his conclusum, constare de fideicommissio ad fauorem Ioannis.

Placentina deuolutionis.

Die Veneris 10. Maij. 1602.

S V M M A R I V M.

2. Sententia nulla, nec confirmanda, nec executioni mandanda est.
3. Productio realis instrumentorum tunc contingit, quando producuntur, & registrantur in actis per Notarum causæ, & debent transportari ad iudicem ad quem, aliâs datur nullitas 4. & idem est de particula instrumenti, quæ est substantialis 5.
6. Transportanda sunt instrumenta ad iudicem ad quem, & que sint ista.
7. Productio scripturæ alia est realis, alia verbalis.
8. Instrumenta producta non realiter in actis, sed verbaliter ad instructionem iudicis, non sunt transportanda ad iudicem ad quem, ibid. nec talis omisio facit nullitatem, 10.

DECISIO DCCCCLXVIII.

Vtraque parte informante dubitauit, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda? & Rota confirmandam, & non fuisse nullam, censuit: nam de iustitia satis constabat ex decisione in hac causa facta die 4. Decembris 1600. coram D. meo Lancellotto. Nec in contrarium aliquid consideratione dignum proponebatur.

Respectu nullitatis, informantes pro Pallestrelis opponebant de non integra transportatione actorum, f in partibus productorum, vt conf

7. Adde Duran. dec. 36. n. 31. Rota recent. p. 1. decif. 319. n. 3.
8.
9. Adde Cau. dec. 94. n. 7. Cocc. decif. 56. n. 2. & dec. 76. n. 7. & 19. Mant. dec. 336. n. 3. & 373. n. 9. Rot. in post. Far. tom. 2. decif. 94. n. 6. Adde supra dec. 375. n. 2. & 449. n. 5. & 486. n. 10. in tom. 1. 10.

adde supra in tom. 1. dec. 55. n. 4. & 236. n. 2. & 3. & 238. n. 11. & aliâs sæpe.

3. b de hoc articulo vide Ludo. decif. 59. vbi annotario. n. 11. ad propositum allegat hanc decisionem.

4.
5.

6. de hoc articulo vide supra decif. 164. in tom. 1. & annot. ad dec. 59. Lud. n. 10. & seq.

7. Adde Dur. dec. 33. n. 6. vbi ad propositum allegat presentem decif. & dec. 75. n. 3. & decif. 375. n. 23. & Rot. recent. p. 1. dec. 561. n. 1. vbi etiâ allegatur præsens decisio. e Habetur in impressis Seraph. dec. 377.

8.
9.

consequenter inferrent, sententiam Rotalem, tamquam nulliter latam, nec confirmandam, nec executioni demandandam, a iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess. 24. c. 20. §. præterea.*

Primus est, quando fit productio realis instrumentorum, quæ tunc contingit, quando parte citata, instrumenta producuntur, & petitur, vt per Notarium causæ in actis registrantur, & de actis fiant. Bellamera in cap. cum in iure. n. 8. vers. communis autem. de offic. delegat. vbi testatur de stylo Curie, nam cum fit talis productio, & solemnitas in actis causæ registratio, tunc fit productio realis, & in gradu appellationis omnium instrumentorum, & iurium sic productorum debet fieri transportatione, ad effectum, vt iudex ad quem, possit rectè iudicare.

Secundus casus est, cum non producuntur omnia integra instrumenta, & iura, vel scripturæ, sed particula tantum, & quasi fragmenta instrumentorum ad causam facientia, veluti, si ex magno alicuius testamento produceretur sola particula legati, & isto casu si parte citata particula producuntur ad effectum vt fiant de actis, & solemniter registrantur, in gradu appellationis producendæ quoque sunt, & transportandæ de iudice à quo, ad iudicem ad quem: nam idem indicatur ac de primo casu.

Sed isti duo casus (vt nox patebit) non pertinebant ad hanc facti speciem.

Tertius casus ad cognoscendam productionem realem proditur, cum Notarius causæ, vel alia legitima persona ad scribendam acta destinata testatur reum, vel actorem, vel eorum legitimum Procuratorem comparuisse, & produxisse, seu apud acta præsentasse talem, aut talè scripturam, vel instrumentum: & addit tenoris sequentis, vel æquipollentia verba, tunc enim vigore talis clausulæ, Rota intelligit, productionem esse realem, & consequenter talem scripturam, vel instrumentum esse transportandum.

Quartus casus est, quando non fit productio realis, sed verbalis tantum, vt quando fit dimissio iurium, instrumentorum, aut scripturarum penes Notarium causæ, ad fidem iudici faciendam, ita vt non registrantur in actis, nec ponantur in processu, cum pars non petat coram iudice registrari, & isto casu, instrumenta taliter producta non fiunt de actis. *d* Bartolus in *Extrauag. ad reprimeudum, in verb. de plano, n. 3.* quem refert & sequitur Romanus *conf. 156. incip. Honoranda Domina, n. 3. & conf. 519. incip. In casu proposita consultationis, n. 3.* vbi plures allegat, Mandosius *vbi in additione, super verb. de plano, & tenuit sæpe Rota, tam antiqua, quam recentior, vt patet ex pluribus decisionibus Castadori 7. n. 9. de appellat. & in causa Bononiens. de Budriolis die 25. Nouemb. 1578.* e coram D. Seraphino, Rota Decano, & in causa Triden. *beneficij die 10. Maij 1595.* coram D. Corduben. & sæpe aliâs; & consequenter scripturæ, vel instrumenta sic producta non sunt necessariò transportanda, nec transportationis omisio vitiat processum, aut sententiam.

Productiones instrumentorum, quæ defecere clamabant informantes pro Palestrellis, non fuisse reales, sed solum verbales, & iuxta stilum ciuitatis Placentiæ, nulla in actis dimissa copia collationata, & citata parte, solemniter registrata, fuisse parti restituta notata solum per Notarium productione, ex eo patebat, quia non fuerant

seruata prædicta solemnitates, & ultra prædicta de stylo Curie Episcopalis ciuitatis Placentiæ faciebat fidem Notarius Cancellarius Curie Episcopalis, qui bene distinguebat duo genera productionum, alterius quidem realis, cum petuntur iura registrati, quæ producta in authentica forma deferuntur ad iudicem: alterius autem verbalis tantum, cum instrumenta producta partibus restituantur absque eo quod ne vestigium quidem dictorum instrumentorum penes acta remaneant.

Vnde cum in casu proposito Oleuitani ad Rotam transportassent iura, quæ in partibus in prima instantia fuerant realiter producta, & productio eorum, quæ deficiebant, fuisse verbalis tantum, non tenebantur ad eorum transportationem, vt sæpe etiam Rota pronunciauit, & signanter in causa Salnitaria die 17. Nouembr. 1589. coram D. Seraph. Rota Decano, & in causa Faentina die 5. Iulij 1595. & consequenter ex isto defectu sententia Rotalis non fuit nulla.

Parmen. fructuum.

Die Lunæ 13. Martij 1602.

S V M M A R I V M.

1. Successori in beneficio debentur fructus beneficij, si realiter non sint percepti & commixti cum propriis bonis, etiam si sint sequestrati, 2.
3. Successor heres non potest habere potensius ius in fructibus beneficij, quam quod habuit testator.
4. Subrogatus quoad litem, est etiam subrogatus quoad fructus.

DECISIO DCCCCLXIX.

Vtraque parte informante, dubitauit, ad quem spectarent fructus Prioratus vsque ad obitum Sanctini, an ad ipsius hæredes, vel potius ad D. Cardinalem Sanctorum quatuor, Sanctini in beneficio successorem, f & Rota ad Cardinalem pertinere respondit vigore constitutionis 8 Iulij Papæ III. requirentis duo, ad effectum quod pertineant ad hæredes beneficiati defuncti.

Primum, quod fuerint realiter percepti, h alterum quod propriis etiam bonis fuerint commixti, & eis incorporati, quod non contigerat in fructibus, de quibus agebatur, existentibus & 2. sub sequestro.

Nec ad rem pertinebat, quod non steterit per Sanctinum, quominus illos perceperit, cum omnem diligentiam adhibuerit in iudicio, vt eos exigeret, quia deficientibus prædictis requisitis, adhuc erant fructus Ecclesiastici, & tanquam tales reseruati successori. Rota in vna Romana, seu nullius pecuniaria, die 14. Iulij 1593. coram Illustrissimo D. Cardinale Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, & sæpe aliâs prædictis accedebat, quia Sanctinus si viueret, propter malum ipsius ius per multas decisiones Rotales decretum, & declaratum super istis fructibus nihil prætendere posset, nullum validum ius ex ipsius persona transmitti potuit, ad ipsius hæredes. *l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur.* quod si aliquod ius Sanctino competisset, illud pertineret ad D. Cardinalem, in ius Sanctini subrogatum, etiam quoad litem, ex quo lis etiam erat super fructibus. *Aegidius decif. 366.*

10.

1.

f adde Rot. in posth. Farin. tom. 1. dec. 155. n. 7. & adde supra dec. 390. n. 1. & seq. Causal. dec. 638. n. 1. & seq. Cocc. dec. 476. n. 1.

2. h vide Rot. diuers. p. 1. dec. 761. n. 4. & 6.

3.

i adde Cau. dec. 638. n. 1. & seq.

Adde supra dec. 486. n. 2. & 3. in tomo primo & annota. ad decif. 439. Ludouif. n. 3. n. 13. Cocc. dec. 487. n. 1. & 2.

hæc decif. habetur impressa penes Marchel. de commiss. p. 3. pag. 157.

f vide supra dec. 675. & 589. n. 7. in tom. 1.

decis. 366. incip. Per sententiam, Puteus dec. 159. incip. Quando lis, lib. 3.

Et ex his fuit conclusum, fructus de quibus agebatur, pertinere ad D. Card. Nam si de iure communi quaestio dirimenda fuisset, maior esset difficultas.

Orolien. fructuum.

Die Lunae 13. Maij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Fructus decursi, & non exacti in vita beneficiati debentur heredibus eius, & 4. Beneficiati sunt usufructuarij beneficiorum, quando beneficia non habent administrationem.

DECISIO DCCCCLXX.

1. Heredibus Fabricij Requalmæ tantum informantibus (quia D. Doct. Ioan. Baptista Viues saepe citatus, non curavit informare) dubitavi, an fructus debiti, seu decursi, & non exacti in vita Fabricij Requalmæ deberentur illius heredibus? & Rota deberi censuit, non tamen eo quod Beneficiati tamquam usufructuarij sint Domini fructuum, quando beneficia non habent administrationem, ut aliqui ex Dominis volebant, iuxta magis communem opinionem, pro qua ex Canonistis, legistis & Theologis, Marcus Antonius Marsilius tract. de redditib. Eccl. dist. p. 3. c. 35. refert plusquam 50. Doctores, & informantes etiam allegabant aliquod Rotales decisiones, quoniam alij ex Dominis hunc articulum valde difficilem, & perplexum arbitrabantur, de quo extat decisio Rotæ 41. de probat. in nouis, ex generali consuetudine dicecesis Oriolen. legitime probata, per quam huiusmodi fructus pertinent ad heredes beneficiati defuncti, quam Rota inhærendo prædecessorum decisionibus Guidoboni dec. 50. incip. Erat præsupposita. Veralli decis. 23. incip. Ioannes de Tornaxa lib. 2. in manuscriptis valere pronunciauit, per Extrauag. suscepti regiminis Ioan. XXII. de elect. sequuntur Federicus de Senis conf. 1246. incip. de iure communi. n. 1. vers. quinimo valet consuetudo, Abb. in c. cum in officis fall. 2. n. 5. de testam. Iul. Clar. in §. testamentum q. 27. n. 5. vers. quarto videndum est. Gemin. in c. presenti. n. 13. & seqq. de offic. Ordin. lib. 6. Couar. lib. 1. var. resol. c. 15. n. 12. vers. cui quaestio, & in c. cum in officis. n. 9. vers. verum moribus, de testam. qui plures cumulat, & præsertim testificatur de vniuersali totius Hispaniæ consuetudine, quam agnouit etiam Marsilius tract. de redditib. Eccl. p. 3. c. 36.

Esina fideicommissi.

Die Lunæ 20. Maij 1602.

S V M M A R I V M.

- 3. Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis, si aliud non probetur.

DECISIO DCCCCLXXI.

1. Ad dubium datum ad instantiam Lauræ, viduæ relictae quondam Ioannis, an constaret, quod Franciscus Georgius tempore obitus possideret bona, de quibus agebatur, Rota pro

heredibus informantibus, (nam Procurator Lauræ saepe citatus declarationem querens non informauit) affirmatiue respondit, de possessione constare; nam respectu possessionis prædij de la Folla testificabantur primus, secundus, tertius, & quintus testes, iuxta 10. interrogatorium, & super 2. articulo.

De possessione prædij supra ciuitatem Esinam apud S. Franciscum, deponebant omnes iuxta decimum. De possessione prædij della Fornace deponebant primus, & secundus iuxta decimum interrogatorium.

De possessione prædij alla Rasota testificabantur primus iuxta decimum, & secundus iuxta decimum quartum. De possessione domus in ciuitate Esina iuxta portam nouam concordabant omnes iuxta decimum. De duabus domibus in Burgo veteris ciuitatis, deponebant primus, & secundus iuxta decimum quartum, & quartus iuxta decimum; & licet aliqui testificarentur simpliciter de possessione, non facta mentione de tempore obitus, probant tamen possessionem de dicto tempore, quia præsumitur continuata vsque ad mortem, si non probetur, alium medio tempore possedisse, vel aliquem actum intermedium priuatiuum possessionis, Berous conf. 55. n. 67. Rota in causa Ispalen. iuris votandi die 16. Martij 1575. coram bon. mem. Cantuccio.

Romani hereditatis de Spinolis.

Die Veneris 24. Maij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Testis examinatus ad perpetuum rei memoriam sine partis citatione examinandus est iterum. Citationem non potest remittere Procurator sine speciali mandato. Procurator non potest remittere ea, quae pendent ab animo principalis. Actus indiuiduus partium præseruat beneficium repetitionis iuris, omnibus interesse habentibus. Litis concors non potest facere actum præiudiciale m consorti. Testis nulliter a principio examinatus non est iterum examinandus, sicut nec post publicationem in causa propter timorem subornationis. Testis nulliter examinatus ad effectum citationis nihil probat, nisi repetat legitime suum dictum. Index pro veritate reperienda debet esse sollicitus.

DECISIO DCCCCLXXII.

1. Cum Reuerendi Patres Monachi S. Gregorij de Vrbe anno 1595. ad probandum, quod quaedam Iulia Ioachima, bona sua reliquisset S. Gregorio, & Francisco de Vrbe, attestacionem Parochi habuissent, & consequenter tres testes examinari curassent, Franciscam Iuliam famulam, vnam ex prædictis testibus, primò ad perpetuam rei memoriam examinatam, non repeterunt cum solitis interrogatorijs, & solemnitatibus in legitimis examinibus testium adhiberi solitis, quod cõtigit, quia Procurator Ioannis Petri, & Magdalena de Spinolis nepotum Iuliae ætate minorum (qui tamquam proximiores eius bonorum possessionem apprehederent) declarauerat velle stare eius primæ testificacioni in actis productæ, & ita deinceps fuit processum in causa coram R. P. D. & c.

2. Secedim deinde Domini de Spinolis petuissent eandem Franciscam formiter examinari, vt dictum suum declararet, & agentes pro Monachis id fieri recusarent, dato dubio, vtraque parte informantè conclusum fuit, Franciscam fuisse in examine repetendam, quia licet fuerit examinata ad perpetuam rei memoriam, nihilominus ex quo isti de Spinolis non fuerunt citati, ipsos non affecit examen, glos. in c. Albericus, in verb. publica, & ibi Innocent. in principio, de testibus, Riminal. senior conf. 428. n. 14. & sequen. Gabr. de citat. concl. 1. num. 115. ampliat. 25.

Neque obstat, quod Procurator, seu actor ad lites declarauerat, se velle eam habere pro ritè examinata, quia fuit responsum, actorem in hoc non potuisse præiudicare pupillis, & remittere citationem, in examine requisitam. Rota dec. 24. n. 2. de procur. in antiquis. Felin. in c. sedes n. 3. vers. & dicit Rota, de rescript.

3. Cum enim actus remittendi citationem penderet à voluntate, & animo ipsorum principalium, non poterat sine speciali ipsorum mandato explicari. Afflicti decis. 129. n. 11. & 12.

4. Rursus non obstat, quod Ioannes eius declaracioni interuenit, quia fuit responsum primum, quod licet fuisset maior, non potuit præiudicare alijs fratribus minoribus, & propter interesse indiuiduum debuit gaudere beneficio repetitionis. Gabr. de testib. conf. 21. n. 48. limit. 13.

5. Secundò fuit responsum, declarationem non fuisse factam nomine pupillorum, sed nomine tantum proprio, & factum consortis iuuare, non nocere consorti, licet fuisset factum nomine pupilli, cui præiudicare non potest. Nec applicari text. in l. 2. c. de consorti eiusdem litis, quia loquitur in consorte, qui alio consorte absente, post litem contestatam potest defendere causam sine mandato, præstata cautione, sed inde non inferitur posse facere actum præiudiciale m consorti.

6. Præterea non obstat, quod non erat locus repetitioni propter timorem subornationis; quia fuit responsum, quod cum non esset ritè, & formiter examinata, non potuit impediri repetitio propter huiusmodi timorem, sicut nec etiam post publicationem & didicita testificata. Clement. 2. de test. Gabr. de testib. concl. 21. n. 18. limit. 1. Nec Iulius Clarus ex aduerso allegatus, in practica crim. quaest. 33. vers. quartus est casus, faciebat ad propositum cum loqueretur de teste validè à principio examinato.

7. Postremò non obstat, quod Spinoli tacuerint quatuor annos, & amplius, quasi quod testis non debuisset repeti propter tam longum temporis interuallum; quia id non habet locum quando primum examen fuit nullum ex defectu citationis, quo casu, nisi repetitus, non probat. Bartolus in l. fin. n. 9. in fine ff. de quaest. & fuit decimum coram me die 19. Octob. 1598. in causa Bonon. census.

Denique ne ius partis periret omnino, fuit cum interrogatorijs repetenda, vt iudex etiam tutius procederet, qui pro veritate reperienda debet esse sollicitus. Guidop. decis. 72. in fine vers. sed quid sit.

Romana pretij Castri Fiani.

Die Mercurij 29. Maij 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. Descendentes plures quando sunt vocati ordine

successino, censentur vocati non simul, & semel, sed vsque in infinitum: 3. Filij & descendentes si sunt vocati à testatore, sunt vocati ordine successino. Simul & semel non sunt vocati, sed vsque in infinitum quando testator vocat filios & descendentes, ibid. & d. n. 1. & 2. & 3.

DECISIO DCCCCLXXIII.

1. Cum Ioannes Antonius Vrsintis disposuerit, quod castrum Fiani, & palatium pertinerent ad Liuiam filiam, & post eius obitum esset Alexandri filij Liuiæ, ipsiusque Alexandri filiorum, & descendentiũ masculinorum in perpetuum, consequenter Alexander, & filij, & descendentes censentur vocati ordine successino, quia quando vocantur plures, inter quos cadit non solum ordo charitatis & affinitatis, sed etiam concurrens necessitas instituti præcisè, vel cautiuè, ne testamentum rumpi possit, tunc non simul, & semel, sed ordine successiuo censentur vocati iuxta communem opinionem Doctorum in l. Gallus. §. quidam restit. ff. de lib. & posth. quos ibi refert, & sequitur Iason n. 15. vers. quinta conclusio, Corneus conf. 231. n. 1. vers. prædictis tamen lib. 1. Decius conf. 384. n. 2. in fine, Clarus in §. testamentum, q. 80. vers. secunda conclusio, Card. Mantica lib. 4. tit. 8. n. 18. vers. tertio communis opinio, de coniect. ult. volunt.

Item quia cum in hoc casu non solum esset vocatus Alexander, & filij, sed etiam descendentes, consequenter censentur vocati ordine successiuo: nam cum filij Alexandri, & descendentes ab eo nondum essent nati, non poterant simul, & semel dici vocati, ita communiter Doctores in dicto §. quidam restit. vbi Aretinus in fine. Socin. n. 4. Rubens Alexandrinus n. 47. & Torneillus n. 22. Decius conf. 105. n. 3. vers. tertio, Crauetta conf. 22. n. 2. vers. secundario, Cardinalis Mantica lib. 4. de coniect. tit. 7. n. 7. vers. secundo verò. Atque ex his fuit sine difficultate responsum ad dubium Sanctissimi datum, Alexandrum & filios, & descendentes non fuisse simul & semel, sed ordine successiuo.

Foroluieni. de Monsignanis.

Die Lunæ 3. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Fiscus, & non alius potest opponere de iure fiscalis. 3. Exceptio iuris tery non admittitur in iudicio adipiscenda, & maxime quando istud requirit altiorẽ in agnitionem, & 5. Hares prohibiti heredes, non potest opponere exceptionem, nec illa se iuuari, ibid. Exceptionem quam non potest opponere primus hares, nec etiam potest secundus, ibid. 6. Presbyter potest testari de bonis patrimonialibus, & acquisitis propria industria.

DECISIO DCCCCLXXIV.

1. Vtraque parte informantè Rota censuit, D. Elisabetham de Monsignanis non potuisse dare de nullitate testamenti, conditi anno 1561. ab Alexandro Monsignano Presbytero, Canonico, & Beneficiario Ecclesiæ Foroluieni. sub prætextu, quod cum esset clericus, obstante sibi constitutione 11. Pij IV. testari non

non poterit, & quod illicita negotiacioni se immiscuerit, a alia eiusdem Pontificis constitutione obistente num. 31.

Quia cum Bulla Pij IV. emanaverit favore Camera, vt pater ex multis eius locis, ibi, & Camera nostra incommo- dum, & rursus ibi, dicta Camera indemnitati oportere consulere, & rursus ibi, cum ad Camera ipsam solum fraudandam, ideo de dicta constitutione non potest tertius opponere, quia de iure filii solum opponit b filius, non alius. Paulus de Castro conf. 125. incip. Dn- biazur primo, n. 1. ad finem; vers. sed certe de isto prauidicio lib. 1. Roman. consilio 76. n. 6. vers. tertio principaliter, Puteus decif. 3. & 4. de exceptionib.

Et eo minus ista exceptio iuris tertij erat admittenda, quia agebatur in possessorio adipiscenda, vbi non admittitur. l. 2. vbi glossa in verb. quamuis, & coramuniter scribentes, C. de edict. diui Adri. toll. nam in iudiciis possessoriis non admittuntur exceptiones de iure tertij, Paulus de Castro in l. cum seruum, prope finem, vers. si autem, ibi, non ageretur, C. de seruis fugit. Crotus conf. 119. n. 10. vers. praterea vbi cumque.

Et maxime quando requirit altiore indaginem, Gozadin. conf. 93. n. 6. 9. & 10. Dec. conf. 424. n. 18. & 19. in fine, & fuit decim in causa Romana de Nari, die 11. Decembris, 1595. coram me. Notum autem erat, hanc exceptionem in hac facti specie, altiore requirere indaginem, cum & super intellectu constitutionum disputationes oriri possent, & nouum constaret, an Alexander in institutione haereditatis vniuersalis comprehenderit bona acquisita ex fructibus beneficiorum, nam potius videbatur constare de contrario, cum nec valor beneficiorum esset probatus in actis, nec doceretur aliqua bona ex dictis fructibus fuisse acquisita: haberet autem patrimonialia, quae ex Doctoratu, & Vicariatu, quem exercuit, acquirere poterat.

Et licet alias esset permittum de huiusmodi nullitate opponere, Elisabethae tamē videbatur prohibitum, ex quo erat haeres d Petri Francisci & Pauli, qui successerant Alexandro de huiusmodi bonis disponenti. l. cum a matre. C. de rei vindicac. cuius dispositio habet etiam locum in haerede haereditis. Cephalus conf. 393. n. 58. vers. quare hac conclusio.

Respectu alterius praetensionis respicientis illicitam negotiacionem, nulla aderat in actis probatio, cum nemo diceret, Alexandrum illicitē fuisse negotiatum, vel mercaturae Guadi, quam fratres exercebant, se immiscuisse, & ex eo solo, quod fuerit Presbyter, non esset in testabilis, cum & de patrimonialibus c & ex acquisitis ex doctoratu, & alias ex licito lucro Clericis permisso, testari poterit Socinus senior conf. 91. num. 3. & 4. lib. 3.

Ex his fuit conclusum, Elisabetham non potuisse dare de nullitate testamenti, & praesertim iam executi inter institutos, & substitutos, & per 30. annos & amplius obseruati.

Zamoren. fructuum.

Die Lunae 3. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

1. Distributiones debentur clerico infirmo. Ecclesia, & 4.

- 3. Clerico infirmo debentur distributiones quotidiana.
4. Clerico infirmo Ecclesia non generat, sed in specie debentur distributiones quotidiana.
5. Animus non redemptus colligitur ex coniecturis.

DECISIO DCCCCLXXV.

Capitulum Zamoren. anno 1597. concessit Doctori Baltassari Rodrigo, eiusdem Ecclesiae Canonico, volenti venire deuotionis gratia ad visitanda limina Apostolorum, tempus biennij, quo durante distributiones, perinde ac si resideret, lucraretur.

Mense Augusto 1599. Baltassar ab A. C. contra Capitulum obtinuit monitorium pro consequendis fructibus, & distributionibus sibi promissis, tam durante biennio, quam postea a principio, quo cepit infirma valetudine laborare, & postquam conualuit, per sex alios menses, quibus posset ad Ecclesiam redire, & quia Capitulum appellauit, dubitauit, an sententia A. C. esset confirmanda, vel infirmanda: Pro resolutione Rota distinxit tria tempora.

1. Primum biennij, quod durauit per totum mensem Februarij anni 1599. a Capitulo concessi, cuius respectu concorditer fuit responsum ei deberi distributiones, & alia emolumenta promissa, tum propter facultatem petitam, & obtentam a Capitulo ex causa pie peregrinationis; tum quia Baltassar negotiis Ecclesiae praesuit. cap. ad audientiam, de cler. non resid. cap. 1. §. qui vero, vbi Geminian. n. 1. eodem tit. lib. 6. Boerius dec. 17. n. 5. est doctrina Probi ad Monach. in d. cap. 1. n. 28. & 29. de cler. non resid. lib. 6.

Aliter tempus fuit infirmitatis, quae durauit per totum mensem Octobris eiusdem anni 1599. nam ex fide Ioannis Zecchae Protomedici constabat, quod Baltassar per totam aetatem anni 1599. non poterat iter aggredi sine vitae periculo. Et respectu istius temporis, licet vnus ex Dominis multum reclamaret, contendens per duos annos, quo censetur concessio Capituli reuocata, distributiones Baltassari non deberi, qua non resedit. Nihilominus tamen responsum fuit, pro isto etiam tempore deberi, quia durante infirmitate habendus erat pro presente, cap. 1. de cler. agror. vbi Ioannes Andr. n. 2. f adde supra in verb. agritudo. Anchar. notab. 5. vers. quinto nota, Abb. n. 6. Hostien. in dicto c. ad audientiam, n. 2. & 3. de cleric. non resid. vbi Ioan. Andr. n. 1. Abb. n. 5. Couar. lib. 3. variar. resol. c. 13. n. 8. in fine, & n. 9. 7. Cocc. dec. 108. n. 8.

Tertium tempus fuit post infirmitatem, de quo particulariter erat videndum, cum maior esset difficultas, nec placeret Dominis argumentum, quo utebantur informantes pro Baltassare, videlicet, quod ipse post infirmitatem remanserat pro negotiis Cleri Hispaniae, & consequenter pro seruitio, & vtilitate suae Ecclesiae; quia respondebatur primo, ad hunc effectum non sufficere seruire Ecclesiae in genere, sed oportere probare in specie vtilitatem Ecclesiae, de cuius distributionibus agitur. ita Probus ad Monachum in dicto c. 2. de cler. non resid. n. 29. vers. attende ad huiusmodi vtilitatem.

Secundo respondebatur, ex isto Baltassaris facto forsan procurato, potius argui animum non redemptum, nec redemptum, vt consequenter non deberentur distributiones, vt fuit dictum in causa Oriolen. beneficiorum die 6. Martij 1593. 8. coram Illust. Gard. Mantica, tunc Rotae Auditor. Romana

Die Lunae 3. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

2. Distributiones debentur clerico infirmo. Ecclesia, & 4.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Romana annua praestationis de Ursinis.

Die Veneris 14. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

2. Debitor annua praestationis tenetur idonee cauere pro sorte principali.

DECISIO DCCCCLXXVI.

1. Solis Dominis Antimo, & fratribus de Ursinis informantibus contra D. Alexandrum Ursinum Comitem Petilianum, qui saepe citatus non curauit infirmare, Rota nemine discrepante censuit, D. Antimo & fratribus, quibus excessione potissimum castri Fiani annua praestatio Doctorum 1200. debebatur, idonee cauere oportere, ita vt loco castri iam venditi, pretium, quod successerat loco castri, remaneret obligatum. l. si rem & pretium, vbi Doctores, ff. de petit. hered. l. Imperator, in fine. ff. de legat. 1. Negulant. tract. de pign. p. 2. memb. 4. n. 58. & 60. & p. 5. mem. 1. n. 48. & fuit nuper dictum in causa Romana census scutorum 18 m. die 26. Novemb. 1601. coram D. meo Millino; tantumque ex dicto pretio castri venditi sumendum, quantum inuestitum sufficeret ad eandem annuam praestationem scutor. 1200. ex fructibus generandam, & percipiendam.

2. Pro nunc autem inuestimentum fuisse faciendum in tot locis montium non vacabilium, donec ex aduerso cum affectu offerretur aliud idoneum, vnde eadem annua praestatio prodire perpetuo, & percipi posset, absque periculo amissionis, vel partis.

3.

Romana societatis officij.

Die Lunae 17. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

2. Falsa causa apposta ad concessionem decreti iudicis, annullat illud. Index interponens decretum ex falsa causa nihil facit, ibid. & 4.

3. Pretium dotis transit in maritum.

DECISIO DCCCCLXXVII.

1. Vbitauit, an sustineretur obligatio Dominae Coptiae, quae in societate scutorum 300. auri contracta, ad fauorem Equitis Lucardi, cui se insolidum obligauerat D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia, Mutij vxor, & erga officialem bonam fidem recognoscens tam ipsum, quam fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris praesentia, & iudicis decreto, iuxta statutum vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposta, quod pecuniae inferuire debebant pro colendo quodam praedio, sito in territorio Brachiani: & Rota Domina Constantia tantum informantem, non sustineri eius obligationem censuit, ex eo potissimum fundamento, quia causa propter quam iudex interposuerat decretum, etat falsa, videlicet, quia indigebat pecunia pro colendo quodam suo praedio, sito in territorio Brachiani: nam cum ipsa id praedium

2. Vbitauit, an sustineretur obligatio Dominae Coptiae, quae in societate scutorum 300. auri contracta, ad fauorem Equitis Lucardi, cui se insolidum obligauerat D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia, Mutij vxor, & erga officialem bonam fidem recognoscens tam ipsum, quam fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris praesentia, & iudicis decreto, iuxta statutum vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposta, quod pecuniae inferuire debebant pro colendo quodam praedio, sito in territorio Brachiani: & Rota Domina Constantia tantum informantem, non sustineri eius obligationem censuit, ex eo potissimum fundamento, quia causa propter quam iudex interposuerat decretum, etat falsa, videlicet, quia indigebat pecunia pro colendo quodam suo praedio, sito in territorio Brachiani: nam cum ipsa id praedium

3. Vbitauit, an sustineretur obligatio Dominae Coptiae, quae in societate scutorum 300. auri contracta, ad fauorem Equitis Lucardi, cui se insolidum obligauerat D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia, Mutij vxor, & erga officialem bonam fidem recognoscens tam ipsum, quam fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris praesentia, & iudicis decreto, iuxta statutum vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposta, quod pecuniae inferuire debebant pro colendo quodam praedio, sito in territorio Brachiani: & Rota Domina Constantia tantum informantem, non sustineri eius obligationem censuit, ex eo potissimum fundamento, quia causa propter quam iudex interposuerat decretum, etat falsa, videlicet, quia indigebat pecunia pro colendo quodam suo praedio, sito in territorio Brachiani: nam cum ipsa id praedium

Peña Decif. Tom. I I.

Mutio marito in dotem dedisset pro pretio scutorum 6000. & consequenter in mariti dominium transfuisset. l. si praedium. C. de enicf. Socini. conf. 69. n. 16. lib. 4. Berous conf. 63. n. 5. lib. 3. Ceph. conf. 351. n. 13. & sequen. ad maritum, non ad vxorem spectabat praedium colere, vnde licet pecuniae in cultura praedij fuissent collocandae, cum praedium esset mariti, vt fuit etiam dictum in alia decisione facta super alia societate die 4. c. e supra dec. 950. n. 15. & 16. Februarij proximae praeteritae, non poterant dici acceptae, aut conuersae in eius vtilitatem datae; data itaque falsitate causae, decretum iudicis fuit ipso iure nullum, d Alexan. conf. 69. n. 3. vers. primo d adde supra dec. 689. n. 5. vbi annot. alias dec. in tom. 1.

Papien. bonorum.

Die Lunae 17. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

2. Absolutio ab excommunicatione non conceditur regulariter post rem indicatam, nisi parite indicato.

3. Index non potest amplius de causa cognoscere, si functus fuit munere suo.

4. Alleganti non usum alicuius constitutionis, incumbit onus probandi non usum.

5. Vsu constitutionis praesumitur probata publicatione facta, nisi de contrario doceatur.

6. Filio spurio ex aequitate canonica debentur alimena.

7. Emphyteosifinita resoluitur ius creditorum in ea.

8. Emphyteotica bona possunt dari in dotem, & pro ea obligari.

9. Obligari possunt pro dote bona emphyteotica, sed tandiu durat, tandiu emphyteosis.

DECISIO DCCCCLXXVIII.

1. Quamuis die 26. Ianuar. 1601. e fuisset in hac causa decim, declaratoriam excommunicationis D. Marium Buttigella affecisse, nec fuisset absoluenti, donec cum effectu paruisset; quia tamen valde conquirebatur praetendens, de eius & Francisci Mariae, & Fuluiae bono iure costare, licet in signatura Sanctissimi eius praetio fuisset reiecta, & ipse in excommunicatione positus indurato animo permanere videretur, & post re iudicata in Curia regulariter absolutio, nisi parite indicato, non concedatur, neque in hoc casu de partitione costaret, volui nihilominus iterum illum audire, & ideo dubitauit, an esset locus absolutionis? & vtraque parte informante, Rota non fuisse locum censuit, quia ex deductis pro Franc. Mariae, & litis confortibus, neque de nullitate, neque de iniustitia censuratum docebatur. Put. dec. 41. incip. Fuit dictum lib. 1. & licet ea, quae pro Franc. Mariae proponebantur, respicerent iustitiam gestorum coram me, qui postquam functus fueram officio meo, non poteram amplius de causa cognoscere. l. index posteaquam ff. de re iudic. c. in litteris, vbi Abb. n. 2. vers. ultimo nota, & Felin. n. 1. vers. vtrum delegatus, de officio delegat. Sed adendum erat D. meus Pamphilus, cui causa reperiebatur commissa, vsum tamen fuit breuiter istis praetensionibus respondere.

2. Vbitauit, an sustineretur obligatio Dominae Coptiae, quae in societate scutorum 300. auri contracta, ad fauorem Equitis Lucardi, cui se insolidum obligauerat D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia, Mutij vxor, & erga officialem bonam fidem recognoscens tam ipsum, quam fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris praesentia, & iudicis decreto, iuxta statutum vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposta, quod pecuniae inferuire debebant pro colendo quodam praedio, sito in territorio Brachiani: & Rota Domina Constantia tantum informantem, non sustineri eius obligationem censuit, ex eo potissimum fundamento, quia causa propter quam iudex interposuerat decretum, etat falsa, videlicet, quia indigebat pecunia pro colendo quodam suo praedio, sito in territorio Brachiani: nam cum ipsa id praedium

3. Vbitauit, an sustineretur obligatio Dominae Coptiae, quae in societate scutorum 300. auri contracta, ad fauorem Equitis Lucardi, cui se insolidum obligauerat D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia, Mutij vxor, & erga officialem bonam fidem recognoscens tam ipsum, quam fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris praesentia, & iudicis decreto, iuxta statutum vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposta, quod pecuniae inferuire debebant pro colendo quodam praedio, sito in territorio Brachiani: & Rota Domina Constantia tantum informantem, non sustineri eius obligationem censuit, ex eo potissimum fundamento, quia causa propter quam iudex interposuerat decretum, etat falsa, videlicet, quia indigebat pecunia pro colendo quodam suo praedio, sito in territorio Brachiani: nam cum ipsa id praedium

4. Vbitauit, an sustineretur obligatio Dominae Coptiae, quae in societate scutorum 300. auri contracta, ad fauorem Equitis Lucardi, cui se insolidum obligauerat D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia, Mutij vxor, & erga officialem bonam fidem recognoscens tam ipsum, quam fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris praesentia, & iudicis decreto, iuxta statutum vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposta, quod pecuniae inferuire debebant pro colendo quodam praedio, sito in territorio Brachiani: & Rota Domina Constantia tantum informantem, non sustineri eius obligationem censuit, ex eo potissimum fundamento, quia causa propter quam iudex interposuerat decretum, etat falsa, videlicet, quia indigebat pecunia pro colendo quodam suo praedio, sito in territorio Brachiani: nam cum ipsa id praedium

Peña Decif. Tom. I I.

4. Et primò ad illud, quòd constitutio Pij V. reuocatoria facultatis testandi non fuisset Papiæ vsu recepta, respondebatur, alleganti non vsu incumbere onus probandi, quia publicatio vsu probata vsu præsumitur, nisi de contrario doceatur. *Gozadinus conf. 16. n. 16. vers. non obstat, & Caualer. & fuit dictum in hac causa coram D. Pamphilio decif. 423. die 16. Iunij. 1598. & stante decreto irritanti, b n. 1. adde Seraphin. decif. 113. n. 3. & in antiqu. & apud Verallum decif. 84. lib. 2. in manuscriptis. incipit, Innocentius VII.*

6. Ad illud quòd tamen si prædicta Pij constitutio non esset reuocata, nihilominus, cum illa non tollat dispositionem iuris communis, adhuc erat pro Francisco pronuntiandum, cui vigore cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adult. super istis bonis, cum alia non extarent, debebantur alimenta, vt fuit decifum coram me in causa Bononien. alimentorum die 28. Martij 1594. *suprà dec. 364. ferè per totam, & dec. 419. n. 2. in tom. 1.*

7. Ad aliam dispositionem quòd testator decesserat magno ære alieno grauatus, pro quo soluendo Marius fuerat obligatus, eique propterea fuerant bona, de quibus agebatur, hypothecata, fuit responsum, hypothecam euauuisse eo ipso, quòd per mortem testatoris emphyteosis fuerat finita, per regulam quòd resolutio iure emphyteotæ, rem emphyteoticam obligantis, resolutio fuerat ius creditorum. *l. lex uelitali, vbi Baldus n. 1. vers. nota quòd dixit esse causam in his terminis. ff. de pignor. Corbulus tract. de emphyt. tit. de caus. priuation. ob alienationem, limitat. 33. n. 4. & 5. Surdus decif. 102. n. 12. vers. quòd dicitur, & dec. 286. n. 9. vers. secundò facit.*

8. Ad quartam oppositionem, deductam ex iure, & protestatione Fuluiæ, viduæ relictae, habentis hypothecam super omnibus bonis defuncti, & protestata fuerat se velle bona hæc emphyteotica pro dote retinere, postquam alia non extabant, vnde sibi satisfacere posset, fuit responsum, quòd licet bona emphyteotica possint in dotem dari, & pro ea obligari, ea tamen obligatio tandiu permanet, quandiu durat emphyteosis: *d. nam ea finita, & bonis ad Ecclesiam reuerfis, non durat amplius hypotheca. Baldus dict. l. lex uelitali n. 1. ff. de pignoribus.*

9. Ad quintam oppositionem, ex eo deductam, quòd adessent alij in prima instantia, respondebatur ex reuolutione actorum coram D. meo Pamphilio, & coram me gestorum non constare de tali vocatorum existentia, nec quemquam talem in hoc iudicio comparuisse, constituisse tamen de bono iure Archidiaconi, hæc bona tamquam ad suum beneficium pertinentia vindicantis.

10. Ad postremam oppositionem deductam ex nullitate, & iniustitia, rei iudicatae, ex eo quòd Franciscus & detentores fuerant condemnati ad restitutionem omnium bonorum, de quibus in prima inuestitura; & tamen viuente testatore, de consensu Archidiaconi, ex dictis bonis fuerant

venditæ perticæ centum, fuit responsum, condemnatos fuisse solum ad dimittendum omnia bona Ecclesiæ, quæ ipsimet confessi fuerant possidere: vnde si centum illas perticas possidebant, ad illas restituendas tenebantur, secus si eas non possidebant; condemnatio enim non comprehendat bona per eos non possessa.

Vnde cum prædicta non obstat, nec esset sufficienter paritum iudicatio, ex concessione facta à Mario, quæ solum erat verbalis apud acta, & non realis bonorum restitutio, cum hæc præstanda remaneret, non erat absolutio locus.

Romana Domus.

Die Mercurij 26. Iunij 1602.

SVMMARIVM.

2. Tutor est citandus, quando agitur de magno pupilli præiudicio.

DECISIO DCCCCLXXXIX.

Bartholomæ Pancaldo solum informante, (nam Catharina Dulcena sæpius citata non curauit informare,) Rota ad dubium propositum, an sententia donationis in solutum esset valida, vel inualida, pro inualiditate respondit ex capite nullitatis. Nam sententia dationis insoluto non fuit lata die 9. Ianuarij 1595. citatis Guarinatiis tutoribus Bartholomæi Pancaldi, qui cum tunc propter decoctionem essent absentes ab vrbe, & Bartholomæo propterea die 10. Nauenemb. 1594. fuisset deputatus tutor Petrus Bancallus, qui erat citandus, eo non citato, iudex tulit sententiam, quæ ob non citatum tutorem fuit inualida, ex quo agebatur de magno pupilli præiudicio. *l. creditor, vbi communiter Doctores. C. de distract. pignor. Afflict. decif. 358. n. 2. vers. secunda ratio, & ideo memoratum Bartholomæum Pancaldum restituendum ad actualem possessionem domorum, quarum possessione nulliter & iniuste fuerat priuatus, & spoliatus.*

Romana bonorum de Ceulis.

Die Mercurij 26. Ianuarij 1602.

SVMMARIVM.

- 2. Possessor tenetur soluere fructus rei vsufructuario.
- 3. Terminus ad eligendum, quandiu pendet, respicit fauorem illius cui assignatur, postea verò alterius partis.
- 4. Fructus dotis debentur à die contracti matrimonij, propter eius onera.
- 5. Lucrum non licet reportare cum alterius iactura.

DECISIO DCCCCLXXX.

Traque parte informante proposito dubio, ad quam rationem D. Tiberius Ceulus teneretur de interesse pecuniarum, redactarum ex 50. locis montis foederis, & augmento, à die matrimonij D. Clariciæ citra; Domini non vno modo respondebant, quidam enim inherendo decisionibus in hac causa factis die 29. Martij 1589. coram

coram Sanct. D. N. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, & paulo post coram bon. mem. Orano die 25. Octobr. eiusdem anni (ex quarum serie apparebat hunc articulum plene fuisse discussum) putabant, taxationem fieri debere ad rationem fructuum montium vacabilium reddentium scur. 10. cum dimidio pro quolibet loco singulis annis, hæc opinio duplici ratione nitetur; prima, quia cum D. Tiberius, ex quo culpa sua vendidit hæc loca montium, vt bis fuerat in hac causa resolutum, & habendus esset tamquam possessor eorumdem locorum, consequenter tenebatur ad eisdem fructus, qui percepti fuissent ex locis montium, perinde ac si vendita non fuissent. *l. si sine. §. Ad ostendit. d. ff. de administr. tutor. Gabriel conf. 26. n. 8. in fine, lib. 1. latè Hondedæus conf. 39. n. 4. in principio, conf. 82. n. 17. & sequen. lib. 2.*

Secunda ratio erat, quia propter moram D. Tiberij, facultas eligendi montes vacabiles, aut non vacabiles, translata fuerat ad D. Clariciam ex natura termini, & dilationis, vt quandiu pendet, respicit fauorem illius cui assignatur; postea verò concernat fauorem alterius partis, ad notata per Bartolum, & Doctores, & signanter per Cumanum in l. statuliberum. §. penult. n. 2. ff. de leg. 2. vel censetur electum id, quod magis nocet debitori, & vtilius est creditori, Doctores in l. eum qui, §. 1. vbi Paulus de Castro n. 1. & 2. in fine. ff. de verb. oblig. Alij Domini tenebant, huiusmodi interesse taxari debuisse ad rationem septem cum dimidio pro centenario iuxta dispositionem statuti Vrbs lib. 1. c. 137. r. 7. r. 10. erat, quia verè agebatur de re in causam dotis relicta, seu donata, & de interesse decurso à die contracti matrimonij citra, à quo tempore propter onera matrimonij incipiunt deberi fructus dotis. *cap. salubriter, de vsuris, quæ in hoc casu non defuerunt, cum post obitum bon. mem. Petri Francisci, mariti Domine Clariciæ, continuata fuerit lis super dote; ideoque ad eandem rationem fructus debebantur. Et hæc ratio pluribus ex Dominis placebat. Alij opinabantur, diuersam viam eligendam, & consequenter, pecunias ex prædictis locis venditis cõparatas, vel inuestiri debuisse in censibus, aut in montibus non vacabilibus, vt tuta esset fors principalis, & commoditas certa perciperetur, & cum circa has difficultates pluribus actum esset; denique pro maiori parte Domini arbitrati fuerunt, interesse taxandum, ad rationem montium non vacabilium; d. Domine tamen Clariciæ magis vtilium, & pretio inspecto de tempore erectionis, ne & Claricia notabile damnum incurreret, & Dominus Tiberius ex sua culpa cum aliena iactura lucrum reportaret, cum comparatas pecunias ex locis distractis, otiosas non habuerit, aut infecundas, sed verisimile esset, cum esset mercator, & solitus negotiari, multo maiorem vtilitatem inde sibi comparasse, & vberiores fructus percepisse.*

Bononien. de Sancto Petro.

Die Veneris 28. Iunij 1602.

SVMMARIVM.

2. Factum auctoris mei impugnare non possum. Peña Decif. Tom. I. I.

- 3. Hæres est vna, & eadem persona cum defuncto.
- 4. Confessio auctoris nocet quibuscumque successoribus, præcipue si fiat in iudicio, §.
- 6. Inventarium si fiat, reddidit securum hæredem debitorem, ne damnum patiatur, non verò vt lucretur.
- 7. Confessiones in alio iudicio factæ sunt irrevocabiles.
- 8. Confessio auctoris, vel propria, potest impugnari ex capite erroris, dummodo error detegatur.
- 9. Impugnare non licet directè, vel indirectè quòd confessio fuit pars in iudicio.

DECISIO DCCCCLXXXI.

Traque parte informante Rota censuit, non licuisse D. Virginie Cospix impugnare litteras Innocentij Papæ VIII. ad effectum excludendæ identitatis molendini, quod informantes pro Virginia nitentur ostendere, non esse illud idem, quod Marcus de S. Petro fidei committens possederat tempore sui obitus, & de quo agebat in suo testamento; quòd enim litteræ Innocentij loquerentur de isto molendino, quod postea Marcus possederat, ex eo conuincetur, quia vigore productionis, & registrationis earum litterarum, facta in camplono defensorum pontium, dationum, & gabellarum ciuitatis Bononiæ sub die 17. Iunij 1585. Marcus ipse defenderat se à molestiis sibi illatis super molendino, & successiue eo vitâ functo, Vincentius filius, & alij pro tempore successores, vigore productionis earundem litterarum similiter se à multis molestiis super eodem molendino illatis defenderunt.

Ex quibus inferebantur duo. Primum identitas molendini, in cuius possessionem pro illa parte, quam D. Virginia occupabat, vigore testamenti Marci fideicommittentis, Domini de S. Petro erant immittendi. Alterum, quòd Virginie hæres Marij non poterat impugnare factum suorum actorum. *l. cum à matre. C. de rei vindicac. l. ex qua persona. ff. de reg. iuris. l. si ab eo. C. de liberali. caus. Afflictus dec. 285. n. 11. Grammatic. dec. 93. n. 7. quia hæres censetur vna, & eadem persona cum defuncto. Paulus de Castro in dist. l. cum matris. 3. vers. ita nec hæres. C. de rei vindicac. quod habet locum in hærede hæredis. f. l. hæredis appellacione, vbi gloss. & Doctor. & l. secundum. ff. de verb. signif. Menoch. conf. 89. n. 126. & sequen. vers. ea est ratio, lib. 1.*

Confessio enim auctoris nocet quibuscumque successoribus, & qui nõ possunt eam impugnare. *l. adde Lud. dec. 173. n. 1. Seraph dec. 553. num. 30. Cauale. dec. 653. num. 30. Cocci. dec. 184. n. 1.*

Et præsertim in hoc casu, in quo confessio auctorum Virginie erat facta per productionem litterarum in iudicio, sic enim minus poterat impugnare. Verallus dec. 188. incip. Confessio insti-tui. num. 4. p. 1.

Nec ad rem pertinebat, quòd Domina Virginia fecisset inuentarium, quia licet id præstaret, vt non pateretur damnum, non tamen, vt lucrum consequeretur. Rota in causa Portuen. bonorum die 6. Martij 1581. coram D. meo Seraphin.

Et præsertim in hac facti specie, in qua fuerat iudicatum iuxta confessiones contentas in dictis productionibus, quo casu confessiones in alio iudicio factæ sūt irrevocabiles. Rot. in vna Laud. denolutionis die 13. Martij 1595. coram D. meo Cord.

Quòd

Quod habet locum etiam in confessione orta ex iurium productione. Rota in causa Toletana Capellania de Barajas die 28. Junij 1589. a coram Illustr. Mantica, tunc Rotæ Auditore.

Neque prædictis obstarat, quod ne dum auctoris confessio, sed etiam propria possit impugnari ex capite erroris, quia ei regulæ est locus, quando detegitur error; b qui ex deductis hinc non erat detectus: nam confessio Floriani, quod construxerat molendinum vigore facultatis sibi concessæ anno 1420. à Card. S. Eustachij, non erat incompatibilis cum narratiua constructionis de licentia Episcopi Senarum, vt fuit in hac causa decisum, die 19. Martij c anni præteriti.

Dicebatur etiam, ex deductis nullum detegi errorem, sed subreptionem litterarum, & per consequens, Marci turpitudinem, quo casu iure non licebat D. Virginia heredi, hæredum Marci, impugnare tales litteras ad arguendas illas de falso, quod neque directè, neque indirectè face-re licet contra confessionem resultantem ex productione litterarum, vt post Innocentium in c. cum olim n. 6. de censibus, firmat ibid. Anton. de Burrio n. 20. quem refert & sequitur Anton. de Padilla in l. error, n. 23. C. de iuris & facti ignorant.

Romana vinea.

Die Veneris 28. Iunij 1602.

S V M M A R I V M.

- 3 Executio regulariter non suspenditur ex obligatione Camerali.
4 Sententia acquiescit parti, si non appellat.
5 Executio si fuit coepta, non debet retardari. Retardanda non est executio iam primo loco petita, & incepta, per exceptionem oppositam. ibid.
6 Venditores possunt referuare sibi dominium rei venditæ, donec pretium integraliter soluat, & est verè contractus emptionis & venditionis.
7 Pactum quod non transferatur dominium rei venditæ, donec pretium soluat, valet, & est vera emptio & venditio, d. n. 6. & 7.
8 Locare licet à venditore rem venditam, donec dominium in eo remaneat. Venditor potest locare emptori rem venditam donec pretium ei non sit integraliter solutum, ibi.

DECISIO DCCCCLXXXII.

Petrus Paulus, & Martia Mazzoleni vendiderunt Antonio Sancti-forcio vineam pro scut. 700. quæ Antonius soluere promisit sic, vt donec pretium solueretur, dominium non censeretur à venditoribus abdicatum.

Ne autem Anton. emptor vinea, & pretio eodè tempore frueretur, contrahentes mutuo conuenierunt, vt vinea intelligeretur Antonio emptori locata pro annua pensione scut. 56. addita pactione, quod soluto pretio, locatio finita censeretur. Antonio vita functo, Paulus, & Martia contra hæredes Antonij pro consequendo pretio coram A. C. iudicio intentato mandatum executiuum obtinuerunt, à quo non fuit appellatum, & executi fuerunt; vnde cum Antonij hæredes à subhaftatione appellassent, & mihi causa commissa fuisset, cum clausula, si quid exequendum, dato dubio super eo articulo, & vtra-

que parte informante, Rota ad vltiorem executionem procedendum censuit. Quia in obligatione Camerali regulariter non suspenditur executio. d Gallef. ad formam Cameralis oblig. tit. de quast. post process. incident. n. 7. & præsertim in hoc casu, in quo non fuerat à primo decreto appellatum, pars enim censebatur sententiæ acquiescisse. c l. ei qui. C. de appell. c. venerabilibus, §. 1. de sent. excom. lib. 6. & cum executio fuerit coepta, non debuit retardari, Ripa in l. 4. §. condemnatum. l. 12. 13. vers. aliquando. ff. de re iudic. Rota in causa Reatina castri postea die 19. Decembris f coram D. de Grassis. Et maximè in hac facti specie, in qua Domini non dubitabant de iustitia contractus, cum potuerint venditores referuare sibi dominium & vsque ad integram pretij solutionem, cum sit pactum naturale ipsi venditioni. §. vendit & Instiuit. de rer. diuis. Bald. in rub. C. de contrab. vendit. num. 23. vers. in contrarium. Abbas conf. 66. n. 2. vers. quinimo expresse, lib. 1. Alexander conf. 121. num. 5. vers. secus lib. 5. Fabius de Monte tract. de empt. & vendit. quast. 5. n. 37. vers. sed circa, Decius conf. 119. n. 2. in principio, Ruinus conf. 73. n. 3. vers. secundus casus est, lib. 1. Socinus senior conf. 176. num. 1. & 2. lib. 2. Gabriel de empt. & vendit. conclus. 4. n. 24. & fuit latè deductum in causa Romana vinea die 16. Ianuarij 1601. coram D. meo Litta.

Neque propter huiusmodi pactum de referuatione dominij desinit esse contractus emptionis, & venditionis. Riminaldus senior conf. 177. n. 9. vers. & ex hoc; interim enim venditio dicitur conditionalis Iacobus Æmilianus conf. 120. incip. Prasupponitur in themate n. 3. & propterea non est verum tale pactum repugnare naturæ venditionis, licet repugnaret, si esset perpetuum, ita vt dominium perpetuò remaneret penes venditorem. Surtus dec. 137. n. 2.

Neque obstarat locatio h Antonio emptori facta, quia illud quoque verum est, posse interim pendente huiusmodi conditione, donec pretium soluat, & quandiu dominium residet penes venditorem, rem tertio locari. Abb. dicto conf. 66. n. 2. in principio, & eidem etiam emptori. Riminaldus conf. 317. num. 19. vers. quo casu.

Cum ergo potuissent venditores agere ad consequendum pretium, sicut potuissent emptor soluendo pretium cogere ad transferendum dominium, quod non indiget noua traditione. Bald. in dict. arubr. n. 24. iure conclusum fuit procedendum fuisse ad vltiorem executionem.

Romana census.

Die Lunæ 1. Iulij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2 Bona si sint sufficientia ad census, non est compellendus obligatus ad alia bona hypothecanda.

DECISIO DCCCCLXXXIII.

Solo D. Horatio Bertolano informante dubitauit, an constaret de tali eius interesse, propter quod esset locus obligationi Domini Cæsaris Cincij; de fauendo consenti-re omnem personam, ad effectum de quo agebatur. Et Domini contra ipsum responderunt, ex ea ratione, quia si bona erant sufficientia,

sufficientia, nihil intererat, vt dixit Bald. aliàs allegatus in l. ex his prædis. n. 4. in fine. C. de euict. & cum hæc dispositio tandem recideret in idem cum præteritis, quia si non erat consumpta legitima Cæsaris, bona erant sufficientia ad sustinendum censum, ideo nihil intererat; secus autem si legitima erat consumpta, de quo erat videndum.

Agnoscebant Domini magnam pro Horatio æquitatem, & ei propterea subueniri oportere, ne & sorte principali, & fructibus celsus careret.

Burgen. Abbatia de Subarzo.

Die 1. Iulij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2 Testibus paucis deponentibus de affirmatiua, magis creditur, quam pluribus de negatiua.
4 Patrona si sit familia cum aliis de aliquo beneficio, eo ipso præsumitur de principalibus, & habet æquale ius cum aliis.

DECISIO DCCCCLXXXIV.

Die 16. Iunij 1589. b fuit in hac causa decisum, diuipatronatus huius Abbatia pertinet ad quatuor domos, siue familias principales, videlicet de Quintanilla, Mediauilla, Pomarejo, & Sanchez de Cotero, & ad quinque alias domos, siue familias, ab his dependentes, nempe de los Prietos, de la Prada, del Dueffo de Somauiilla, & de Alexandro. Et rursus die 15. Iunij 1590. c fuit obiter dictum propter assertiones nonnullorum testium de S. Petro, ius præsentandi ad hanc Abbatiam nullis aliis familiis competere, quàm contentis in decisione die 16. Iunij 1589. Et quia Petrus Velez prætendebat, ad familiam de la Riua ius etiam præsentandi spectare, die 13. Martij 1592. d dato dubio, Rota censuit, ius præsentandi pertinere etiam ad familiam de la Riua, quia licet pro Luca adessent 18. testes, conformiter dicentes ius præsentandi nullis aliis, quàm prædictis familiis competere, & pro Petro deponent tantum quatuor testes affirmantes, etiam pertinere ad familiam de la Riua in concursu horum testium. Rota censuit, magis credendum quatuor testibus Petri, affirmatiue, e & specificè testificantibus, quàm pluribus testibus Lucæ in genere tantum deponentibus pro negatiua, non expedire, nisi ad prædictas familias.

Quoniam autem deinde fuit etiam decisum, ad computanda vota patronorum, familias tantum principales f conficere vnum suffragium, si-mul cum familiis dependentibus, familias autem dependentes non facere de per se suffragium, sed solum coniungi cum principali ad numerum vocum consladium, ideo quoniam Petrus Velez, pro quo familia della Riua in vltima vacatione huius Abbatia suffragium tulerat, petebat declarari, an hæc familia esset de principalibus ad prædictum effectum constituendi vnum suffragium, dato super ea re dubio, & solo Petro informante Rota affirmatiue respondit, familiam de la Riua esse inter principales computandam. Ratio fuit, quia eo ipso, quod est patrona, præsumitur de principalibus, & habere æquale ius cum aliis familiis, glossa in summa 63. distinct. in verb. laici, Baldus in l. in rebus. C. de iur. dot. n. 17.

Quoniam autem deinde fuit etiam decisum, ad computanda vota patronorum, familias tantum principales f conficere vnum suffragium, si-mul cum familiis dependentibus, familias autem dependentes non facere de per se suffragium, sed solum coniungi cum principali ad numerum vocum consladium, ideo quoniam Petrus Velez, pro quo familia della Riua in vltima vacatione huius Abbatia suffragium tulerat, petebat declarari, an hæc familia esset de principalibus ad prædictum effectum constituendi vnum suffragium, dato super ea re dubio, & solo Petro informante Rota affirmatiue respondit, familiam de la Riua esse inter principales computandam. Ratio fuit, quia eo ipso, quod est patrona, præsumitur de principalibus, & habere æquale ius cum aliis familiis, glossa in summa 63. distinct. in verb. laici, Baldus in l. in rebus. C. de iur. dot. n. 17.

Quoniam autem deinde fuit etiam decisum, ad computanda vota patronorum, familias tantum principales f conficere vnum suffragium, si-mul cum familiis dependentibus, familias autem dependentes non facere de per se suffragium, sed solum coniungi cum principali ad numerum vocum consladium, ideo quoniam Petrus Velez, pro quo familia della Riua in vltima vacatione huius Abbatia suffragium tulerat, petebat declarari, an hæc familia esset de principalibus ad prædictum effectum constituendi vnum suffragium, dato super ea re dubio, & solo Petro informante Rota affirmatiue respondit, familiam de la Riua esse inter principales computandam. Ratio fuit, quia eo ipso, quod est patrona, præsumitur de principalibus, & habere æquale ius cum aliis familiis, glossa in summa 63. distinct. in verb. laici, Baldus in l. in rebus. C. de iur. dot. n. 17.

Quoniam autem deinde fuit etiam decisum, ad computanda vota patronorum, familias tantum principales f conficere vnum suffragium, si-mul cum familiis dependentibus, familias autem dependentes non facere de per se suffragium, sed solum coniungi cum principali ad numerum vocum consladium, ideo quoniam Petrus Velez, pro quo familia della Riua in vltima vacatione huius Abbatia suffragium tulerat, petebat declarari, an hæc familia esset de principalibus ad prædictum effectum constituendi vnum suffragium, dato super ea re dubio, & solo Petro informante Rota affirmatiue respondit, familiam de la Riua esse inter principales computandam. Ratio fuit, quia eo ipso, quod est patrona, præsumitur de principalibus, & habere æquale ius cum aliis familiis, glossa in summa 63. distinct. in verb. laici, Baldus in l. in rebus. C. de iur. dot. n. 17.

Peña Decis. Tom. II.

vers. hinc est. Lambertinus de iure patron. lib. 1. p. 1. quast. 3. art. 5. n. 1. & 2. vers. & ratio, Berous in cap. 1. n. 81. vers. in glossa, de iure patron.

Et præsertim cum non appareret de meliori alterius iure, quo vel excluderetur, vel aliis post-poneretur, aut subiceretur; vnde aliæ forè ipsa principalesiores: quinimo pro ista familia de la Riua aderat sententia quædam arbitralis, lata anno 523. quæ declarabat, huic familiae compete-re ius patronatus, ex quo antecessores de hac familia in vacationibus huius Abbatia suffragium tulerant; non enim erat verisimile, alias familias principales litigaturas fuisse cum familia de la Riua, si fuisset ab aliqua ex ipsis dependens, cum tamquam dependens habuisset ius patronatus, & vna cum principali, à qua dependeret vnicui suffragium, habitura fuisset.

Neque huic decisioni obstarat, decisio in hac causa facta die 13. Martij 1592. g vbi ad conciliandos testes fuit obiter dictum, quod familia de la Riua descendebat à familiis, veris patronis huius Abbatia, quia tunc non agebatur ex professo de hoc articulo.

Miranden. Parochialis.

Die Lunæ 1. Iulij 1602.

S V M M A R I V M.

- 2 Possessio capta lite pendente, & in termino ad appellandum, est attentata.
3 Attentata dicitur possessio capta post appellationem interpositam à primo presentato.
4 Subrogatus non potest habere potentiam ius, quam habebat ille, in cuius locum fuit subrogatus.
5 Sequestro est locus, quando possessio fuit attentata.

DECISIO DCCCCLXXXV.

Ad vacantem hanc Parochialem oppidi de Cercio mense April. 1594. per obitum Ægidij Fernandez; Azeuedo Commendatarius de Algofo Antonium Roboredo coram Ordinario presentauit, quem cum Ordinarius noluisset instituire, Antonius die 28. Aprilis ad Papam appellauit: iterum Ordinarius die 10. Maij subsequenti cum subsequuta possessione, instituit Emanuele suum prouisorum, quo intellecto Roboredo die 20. Maij, iterum ad Papam appellauit, Emanuele vitâ functo, Franciscus Sanchez eandem Parochialem à Papa impetrauit cum clausula subrogationis, cuius vigore possessionem accepit, & quia Roboredo eam tamquam attentatam, & vitiosam impugnabat, dubitauit, an possessio Emanuelis auctoris Francisci esset attentata, & sequestrum veniret apponendum; & Rota Roboredo tantum affirmatè, quia Francisc. solum quærebat necere moras, attentatam fuisse censuit, quia fuit capta lite pendente, & durante termino ad appellandum, i cap. non solum, de appellat. lib. 6. c. 1. & 2. vs lite pend. eod. lib.

Licet enim alius patronus non prohiberetur presentare ad conferuationem iuris proprii, & secundus presentatus non esset in lite, vt est allegatio Lapi 136. nihilominus quia fuit processum ad possessionem vigore presentationis post appellationem, interpositam à primo presentato, possessio dicitur attentata.

Peña Decis. Tom. II.

a habetur in impress. Mant. dec. 75.
b adde Dur. dec. 319. n. 19. & seq.
c habetur supra dec. 897.

g habetur supr. in tom. 1. dec. 206.

h de hoc art. vide Ludou. dec. 25. vbi annot. n. 15. ad proposu allegat prouisorum sentent. dec. 267. n. 2. & seqq. & 514. n. 1. & 531. n. 2. & 3. in tom. 1. & aliis sepo.

Moheda 3

Mohedanus dec. 11. de prebend. n. 1. in fine, & fuit decifum in causa Syracufana electionis Canonico. die 16. Januarij 1601. coram D. meo Iusto.

4. Secundò possessio Francisci subrogati in iure, & possessione Emanuelis eodem vitio laborat, nam cum vigore subrogationis diceretur, eandem possessionem Emanuelis continuare, non poterat plus iuris prætere Emanuel si viueret. a l. 1. §. sed & si non ignoremus. C. de rei uxor. act. Lancellotus de attentat. p. 3. cap. 22. n. 42. & consequenter possessione attentata existente, locus erat sequestrationi. b

Rofanen. Parochialis.

Die Veneris 25. Octobris 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. Subrogatio gratiosa habet locum in beneficiis litigiosis.
2. Possessio anteceffionis probatur ex instrumento adepta possessionis.
3. Possessio semel acquisita presumitur continuata usque ad obitum, nisi probetur actus intermedius.

DECISIO DCCCCLXXXVI.

1. Fabio Palopolo solum informante contra D. Marcum Antonium de Conciliis, Rota censuit, Fabio dandam immisionem vigore gratiosæ subrogationis, etiam quoad possessionem Philippi Pithagoræ in possessione Parochialis defuncti, iustificantis solum possessione, beneficiati vltimò defuncti, & clericatu, beneficium impetratis, quia beneficium erat litigiosum, nec requirebatur alia iustificatio iuxta decisiones Rotales, communiter receptas. Mohedani 292. aliàs 9. vt lite pendente, & 327. aliàs 11. eod. tit. Putei 214. lib. 1. Paleoti 119. & alias allegatas in causa Miranden. Parochialis coram me die 17. May 1600. c. Et ratio est, quia conferendo beneficium reseruatum, vel litigiosum, (quod nemo præter Papam potest conferre) nulli fit iniuria, & gratiosa subrogatio, etiam quoad possessionem, operatur, vt eadem possederet, quæ erat apud defunctum, ministerio Principis subrogantis, censeatur continuata in nouo beneficii successore, qui propterea d non tenetur docere, nisi de possessione defuncti tempore obitus, & de suo clericatu, sine quo non potest beneficium Ecclesiasticum obtineri.

3. Possessio Pithagoræ probatur ex instrumento e adepta possessionis. l. prædixi, vbi Bartolus n. 1. ff. de acq. possess. l. non idcirco, vbi Baldus in principio. C. de fide instrum. Puteus dec. 360. n. 8. vers. ideo, lib. 1. & fuit resolutum in causa Alexandrina sancti Stephani die 2. May 1597. coram D. meo Littæ. Et semel acquisita possessio præsumitur continuata f vtique ad obitum, nisi probetur actus intermedius. l. sine possidetis. C. de probat. Rota decif. 4. incip. Si probetur, de probat. in nouis. Alexander conf. 133. n. 3. vers. quia semel lib. 1. Alciatus tract. de presump. reg. 2. presump. 21. n. 1. in principio.

5. Supradictis accedebant duo testes, pro parte Fabij examinati de publica voce, & fama testificantes, Pithagoræ in possessionem Parochialis S. Mariæ Corilliani, vitâ functum de mense Au-

gusti 1601. Concurrerat etiam assertio Ordinarij, Fabium ad hanc Parochialem approbantis propter obitum Philippi in mense Augusti: hæc enim probatio possessionis ex omnibus supradictis visa fuit Dominis satis sufficiens, ad effectum de quo agebatur. Clericatus Fabij probabatur ex licentia Ordinarij, Fabio data ad Missas celebrandum, in qua testabatur, illum esse Sacerdotem bonæ vitæ & famæ.

Lis verò super isto beneficio inter Philippum, & Marcum Antonium, deducebatur ex multis actibus iudicialibus inter ipsos gestis, & breuiter narratis in decisione in hac causa facta coram me die 6. Martij 1600. & in quibus errant, quòd Marcus Antonius produxit citationem cum inhibitione, & rursus idem Marcus Antonius reproduxit de nouo citationem cum inhibitione, executam contra Philippum, & processum de partibus in prima instantia coram Ordinario inter ipsum, & Philippum Pithagoram, & denique quia pro Marco Antonio contra Philippum seruati fuerunt termini substantiales.

Miranden. Parochialis.

Die Mercurij 30. Octobr. 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Episcopus attentat, si sint plures oppositi ad beneficium, & ante iudicis declarationem, vnum ex illis instruerit, & 3. Lis contestatur ex oppositione partis, ibid.

DECISIO DCCCCLXXXVII.

De vno Iulij proximè præteriti, h Antonio de Roboredo tantum informante Rota censuit, possessionem Emanuelis, autoris Francisci Sanchez, fuisse attentatam, quia capta fuerat lite pendente: causa iterum proposita, vtraque parte informante Rota in decifis permansit. Ratio potissima fuit, quia stante concursu plurium præsentatorum, à diuersis præsentibus iulpatronatus, non poterat dici Episcopus extraiudicialiter processisse ad instituendum Emanuelem, præsertim cum dixerit, & expressè declarauerit, sibi constitisse per acta præsentationum, ius præsentandi spectare ad Priorem de Crato. Quo fit, vt ultra decem dies datos ad appellandum non potuerit tradere possessionem Emanueli, absque concursu attentatorum, & consequenter non subsistebant deducta pro Francisco de appellatione extraiudiciali, cum satis præcesserit lis. Ex quo se opposuerunt plures præsentati, & in concursu Episcopus elegerit, & instruerit Emanuelem præsentatum à Priore de Crato, quo casu attentauit Lancellotus de attentatis, p. 1. cap. 3. de attentatis à tertio, num. 24. vers. & ideo. Neque ad rem pertinebat, quòd in prima oppositione non comparuerit Emanuel, quia sufficit, quòd postea superuenerit cum sua præsentatione coram Ordinario, coram quo fuerant aliæ nominationes præsentatæ.

Ex ex his placuit, possessionem sequestrandam.

Foroliuien.

Foroliuien. de Monsignanis.

Die Mercurij 30. Octobris 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. Fiscus solus potest opponere de iure fisci, & 2. Nullitatem non potest opponere tertius, sed qui habet ius proprium, ibid.
3. Clericus de peculio acquisito ex propria industria potest testari. Cessionarius habet idem ius, ac principalis cedens, ibid.
4. Clericus non potest testari de bonis acquisitis ex illicita negotiatione.

DECISIO DCCCCLXXXVIII.

1. Die 3. Iunij a proximè præteriti in decisione in hac causa facta, b Rota censuerat, Elisabetham de Monsignanis non potuisse opponere nullitatem testamenti conditi anno 1561. ab Alexandro de Monsignanis, Presbytero & Canonico Ecclesiæ Foroliuien. ex eo potissimum fundamento, quia cum Bulla Pij 1 V. prohibens Clericos testari, respiciat fauorem Camera, non potest tertius opponere, quia de iure fisci solum opponit fiscus, c Puteus decif. 4. incip. Excipiens, de except.

2. Cæterum, quia iterum agentes pro Elisabetha obtinuerat cessionem à Camera, cuius vigore ipsa successerat in vniuerso iure, priuilegio, & loco dictæ Camera: causa iterum proposita, vtraque parte informante, Rota pronuntiauit, stante dicta cessione, Elisabetham potuisse dare de nullitate testamenti, quia vigore cessionis non experiebatur iure alieno, sed iure proprio. Decius conf. 247. num. 8. vers. nec obstat, Socinus iunior conf. 101. num. 28. lib. 2. Cephalus conf. 133. n. 116. Thestaurus decif. 4. num. 2. vers. secundus est casus, Bald. in Authenti. qui rem. num. 8. vers. dicendum est. C. de sacros. Ecclesiis, Aretin. in l. cum seruum, num. 3. vers. secunda conclusio. C. de seruis fugit. Crauetta conf. 1000. pro genero, n. 399. vers. secundò ad argumentum, Surdus decif. 308. num. 1.

3. Nam sicut Camera potuisset dare de nullitate testamenti, si Alexander, seclusa consuetudine testatus fuisset de bonis acquisitis ex bonis Ecclesiasticis, cap. 1. de testam. cap. 1. & cap. inquirendum, & de peculio Clericorum, Zahus consil. 9. d Pij Papæ num. 34. & seq. lib. 2. pariter Elisabetha, quæ vigore cessionis locum Camera obtinebat, eandem nullitatem nunc opponere poterat.

4. Cæterum, quia verius est, hoc ius fisci non esse ipso iure exclusiuum, nec aderat in hoc casu declaratoria, quòd propter illicitam negotiationem, vel propter acquisitionem ex fructibus Ecclesiasticis fuerat factus locus constitutionibus, d prohibentibus, Clericos testari, sicut retinuitur, Socinus iunior conf. 130. num. 29. vers. si verò dicimus, lib. 3. Redoanus de spol. quest. 17. num. 8. vers. tamen requiritur, ideo cum ius istud Camera non esset clarum, nec probaretur illicita negotiatio, aut acquisitio de fructibus aliena, Rota reseruaui particulariter videndum, an constaret de tali nullitate testamenti, quæ impediret immisionem.

Romana fideicom. de Capicucchiis.

Die Mercurij 8. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 1. Fideicommissum reciprocum inducitur si testator voluerit succedere adinucem in stirpes, & non in capita, & 2.

DECISIO DCCCCLXXXIX.

Proposita causa super dubio, an per mortem bon. mem. Æmilij Capicucchi esset factus locus fideicommissio Cencij, ad fauorem Domini Tarquinij Capicucchi, ad effectum vt veniret immittendus in possessionem bonorum Cencij, Domino Tarquinio tantum informante (quia pars aduersa agnita veritate noluit informare) Rota, factum fuisse locum fideicommissio, sine difficultate censuit, quia cum Cencius instituisset tres suos filios, Antimum, Æmilium, & Tarquinium, eosque inuicem substituisset, vt quancumque aliquis, aut aliqui eorum decederet sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, tunc superuiuens, aut superuiuentes filij, succederent in omnibus bonis Cencij fideicommissentis, & filiorum defunctorum, sceminis semper exclusis; & mortuus fuerit Antonius, ac deinde Æmilius, quinque filiabus superstitibus, consequenter solus Tarquinus superuiuens in fideicommissio succedebat. l. tam hoc iure. l. Lucius, cum notatis. ff. de vulg. & pupill. l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hered. instit. Curt. iun. conf. 11. n. 5. in princ. Decian. conf. 41. in primo dubio, num. 1. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 2. n. 75. vers. vigesimus tertius, D. Card. Mant. de comest. ult. volunt. lib. 7. tit. 3. num. 1. & tit. 5. num. 1.

Et maximè, quia Cencius voluit eos ad inuicem succedere in stirpes, & non in capita, quibus verbis inducitur fideicommissum reciprocum. Decian. conf. 1. num. 264. vers. & quod, lib. 1. Curt. sen. conf. 42. n. 13. Peregr. de fideicom. d. art. 13. n. 77. videndum tamen erat, quæ detractiones fieri deberent, & quales portiones dādæ prædictis quinque filiabus Æmilij.

Romana de Bandinis.

Die Veneris 8. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Societas extincta per mortem vnius ex socijs, non renouatur per citationem ad dandum alium fideiussorem.
3. Societas officij extinguitur officio cessante.
4. Societatis renouatio cessat, deficiente necessario consensu alterius ex socijs.
7. Admissio conditionalis, conditione non adimpleta, perinde est, ac si facta non fuisset.

DECISIO DCCCXC.

Quoniam Domini de Bandinis sapius citati, non comparuerunt ad informandum, ideo DD. Virginia Olympia, & Claricia de G 4 Aragonia

Aragonia solum informantibus, causa propo-
 sita, Domini permanserunt in decisio sub die 2.
 Decembris 1596. a per eadem rationes, quibus
 decisis nitebatur: & eo magis, quia nunc nihil
 proponeretur, quod in contrarium vergeret;
 quibus addebatur, quod non intelligebatur so-
 cietas renouata per citationem, ad dandum
 aliam fideiussorem: nam praeterquam quod so-
 cietas per mortem iam dissoluta, & extincta re-
 uiviscere non poterat per solam citationem il-
 lius, qui non erat officialis, ad effectum, vt ac-
 cederet alius fideiussor, deficiente officio, & of-
 ficiali, & non poterat dici reuocata. l. rerum. §.
 finali, & ibi Doctores. ff. pro socio, Gabriel conf. 63.
 num. 15. in princip. lib. 2.
 Praeterea sola citatio in hoc casu, etiam ab
 officiali emanata, non fuisse sufficiens ad re-
 nouandam societatem, cum viceuersa Bandini
 non acceptasset, nec adimpleuissent effectum,
 ad quem tendebat citatio, quia non dederunt
 alium fideiussorem, & consequenter deficiente
 necessario consensu alterius ex sociis. l. consensu.
 ff. de actio. & obligat. §. 1. Instit. de societ. non pote-
 rat considerari aliqua societatis renouatio.
 Ex hoc remanebat firmiter decisis in hac
 causa facta, ob rationem desumptam ex non
 adimpleto Bandinorum, qui non dederunt
 nouum fideiussorem ad beneplacitum, & satis-
 factionem Ioannis Baptistae.

Non obstant, quod pro parte Bandinorum
 fuerit obtentum decretum de obligando Ioanne
 Baptista, quia illud euanuit per aliud decretum,
 cum mandato de restituenda forte principali,
 quod transiuit in rem iudicatum.
 Postremum non obstant admissio articulo-
 rum, ad probandam idoneitatem Ioannis Ban-
 dini Abbatis, quia vltra quod fuit cum clau-
 sula, sine prauidio processus executiui, quod
 perinde est, ac si talis admissio facta non fuisse-
 set, Socin. conf. 47. num. 61. lib. 4. Franchus in cap.
 cum appellat. 6. §. si verò. num. 11. de appellat.
 lib. 6. nihil deinde probatum exitit.
 Ex his fuit resolutum, standum esse omnino
 in decisis.

Eluen. Beneficij S. Saluatoris.

Die Mercurij 15. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

1. Clausula, Arbitrio Rotæ, regulariter intelli-
 gitur pro vt de iure.
2. Litera Apostolica post iustificationem habent
 executionem paratam, & 8.
3. Probatur Sacerdotium, & magistratum, & mors,
 per testes de voce & fama publica, & 6.
4. Testes de auditu, & de voce, & fama publica
 sufficiunt ad verificationem narratiua impe-
 trationis beneficij.
5. Semiplena probatio sufficit ad verificationem
 gratia impetrationis beneficij, ibid.
6. Residentia in Episcopatu est necessaria, vt Epi-
 scopus gaudeat alternatiua.
7. Prouisio facta ab Episcopo sine testibus non gan-
 det privilegio praeventiois, si facta sit à Papa.
8. Executio sententiae super possessorio non impedi-
 tur per productionem tituli, si fiat post latam
 sententiam.

DE vacante simplici beneficio in Ecclesia
 S. Saluatoris ciuitatis Eluen. per obitum
 cuiusdam Emanuelis Antugnez mense Februa-
 rij ann. 1600. fuit autoritate Apostolica prouisi-
 us R. P. D. Martinus Alphonfus Mexia cum
 narratiua, quod vacasset in mense Februarij, seu
 alio veriori mense, & quod esset Sacerdos, &
 agens in Curia Romana pro negotiis Regni
 Portugaliae, & Magister in Theologia; & quod
 illius fructus, seu proventus non excederent
 summam centum ducatorum de Camera.

Cæterum, quia Petrus Gomez assererat, sibi
 ab Ordinario Eluen. idem beneficium collatum,
 ideo D. Alphonfus praesentatis literis suæ prouisi-
 onis coram A. C. in quibus etiam in specie fue-
 rat datus executor, obtentoque monitorio, eò-
 que eidem Petro personaliter intimato, & testi-
 bus examinatis super iustificatione suæ gratiae
 tandem seruatis terminis substantialibus, &
 Procuratore Petri legitime citato, sententiam
 ab A. C. fauorabilem reportauit, declarantem,
 literas Apostolicas exequendas, cum opportuno
 mandato, & decreto de capiendi eisdem bene-
 ficij possessione. Cùmque ab hac sententia
 Petrus appellasset, causa commissa in Rota cum
 clausula, Parito literis Apostolicis, arbitrio Rota,
 dubitauit, an esset locus arbitrio: & vtraque parte
 informante, Rota censuit, ei non fuisse lo-
 cum ad impediendam executionem earundem
 literarum: cum enim clausula, Arbitrio, regula-
 riter intelligatur pro vt de iure, Bartolus in
 Extrauag. Ad reprimendum, in verb. videbitur, ver-
 tertio casu, Paris. conf. 56. n. 5. lib. 1. Soc. iun. conf. 49.
 n. 16. lib. 2. Cæsar de Grassis decif. 3. n. 2. de re iud.
 & de iure, literæ Apostolicae quando sunt iusti-
 ficatae, habeant executionem paratam. Mohe-
 dan. dec. 331. aliàs 13. vers. quia litera Apostolica,
 tit. vt lite pendente, Sarnen. in tract. Breuium, n. 4.
 Gigas de pensio. quest. 80. num. 2. & in hoc casu
 Dominus Alphonfus eas iustificasset, conse-
 quens erat, vt pro eorum tetardatione non es-
 set locus arbitrio.

Nam quod attinet ad narratiua Sacerdotij,
 & quod esset Magister in Theologia, & agens
 in Curia Regis Catholici pro negotiis Regni
 Portugaliae, bene probant testes pro Alphonso
 inducti super primò, & secundo articulo, qui tes-
 tificabantur de visu, & publica voce & fama.
 Rota decif. 14. incip. Nota quod si impetrans, de
 probat. in antiquis. Aegid. decif. 674. incip. Si impe-
 trans, Mohed. decif. 128. aliàs 21. n. 3. de renunciat.

Vacatio eiusdem beneficij in mense Februa-
 rij ann. 1600. per obitum Emanuelis, probabatur
 tum ex testibus super tertio articulo de publica
 voce & fama, & tum ex confessione Petri, qui
 per eiusdem Emanuelis obitum idem benefi-
 cium sibi collatum ab ordinario praetendebat.

Denique valorem beneficij, quod non exce-
 deret 100. ducat. auri, probant testes super
 quarto articulo de publica voce & fama, qui tes-
 tificabantur per non excessum, h sicut Alphon-
 sus narrauerat, Aegid. dec. 682. incip. Si impetrans
 in forma, Put. decif. 29. lib. 1. Verall. decif. 277. n. 8.
 p. 1. Nam pro iustificatione narratorum in gra-
 tia, scpe definitum est, sufficere summi plenam
 probationem, & signanter in causa Conchen. ere-
 ditiois, die 25. Maij 1592. coram D. meo Sera-
 phino,

1. f habetur in impressis Seraph. decif. 989. n. 2. 8. b habetur supra in tomo 1. decif. 509. n. 4. c adde infra decif. 1476. num. 2. 9. d de hoc art. vide Gonz. ad regul. 8. gloss. 43. à num. 161. vbi n. 178. refert hanc decif. & vide infra dec. 1017. e de hoc art. Barbosa in Pastor. alleg. 53. n. 40. vbi n. 43. in fine allegat hanc decif. & adde Lud. in eadē causa decif. 70. & decif. 239. & habetur in recent. p. 2. dec. 64. 10. f habetur in impressis Seraph. decif. 357. n. 4. 12.

Esna fideicommissi.

Die Mercurij 20. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

2. Instrumentum diuisionis inter partes facta pro-
 bat identitatem contra diuidentes.

DECISIO DCCCCXCII.

Proposita ista causa super eisdem, vtraque
 parte informante Domini steterunt in deci-
 sis, & nam licet secundus & tertius testes non
 possent probare possessionem Francisci Georgi-
 ni, cum de tempore obitus carerent ætate legiti-
 ma, vt possent eius rei recordari, remanebant
 tamen tres alij testes, videlicet primus, quartus,
 & quintus, ex quibus bene probatur possessio,
 cum quibus concurrebat instrumentum diui-
 sionis subsecuta inter fratres, h paulo post obi-
 tum testatoris, quæ respectu bonorum in ea
 contentorum magni erant momenti, & probat
 identitatem contra diuidentes, vt fuit dictum in
 causa Bononiens. de S. Petro die 11. Martij 1588. cor-
 am D. Cardinale Platto, tunc Rotæ Auditore.
 Dixerunt tamen Domini, excipiendum præ-
 dium del Sabione, de quo nec testes loqueban-
 tur, nec filij Ioannis Christophori, ratione fidei-
 commissi illud praetendebant, & domos cum
 apothecis in burgo terræ veteris, quæ diceban-
 tur tradita fuisse Franciscæ, vxori Francisci
 Georgini, post obitum eiusdem Francisci ex cau-
 sa dotis.

Nec obstant praesentia confiscatio bonorum,
 de qua in copia breuis absolutiois de ann. 1543,
 quia ex illa non resultabat priuatio possessio-
 nis, de qua testificabantur testes de tempore
 obitus Francisci.

Placentina voti.

Die Mercurij 20. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

1. Titulus regulariter non requiritur in praescriptio-
 ne 30. vel 40. annorum, nisi ius resistat, & 5.
2. Consuetudini deferuntur in collatione beneficiorum
 in Cathedrali, an pertineat ad Episcopum &
 Capitulum.
3. Consuetudine potest auferri Episcopo simulta-
 nea, & collatio beneficiorum, & d. num. 5.
 Titulus requiritur in praescriptione 30. vel 40.
 annorum, si ius resistit, ibid.
4. Resistentia iuris vt operetur contra possidentem
 debet esse vehemens, & 10.
5. Ius tunc resistit, quando improbat possessionem,
 & vehementer ei resistit, & d. num. 10.
6. Capitulum si vult praescribere ius eligendi Ca-
 nonicos contra Episcopum, debet probare ti-
 tulum.
7. Episcopus vt assistat in Capitulo tanquam Prae-
 latus, vel tanquam Canonicus, neque assistit,
 neque resistit ius.
8. Episcopus solum habet fundatam intentionem in
 iure ad conferendum beneficia existentia in
 dioecesi extra Cathedrali.
9. Praescriptio inmemorabilis, & formata requiritur,

phino, Patriarcha Alexandrino, & in causa
 Hispanen. portionis die 18. Martij 1596. coram D.
 Cardinale Blanchetto tunc Rotæ Auditore, &
 in causa Leodien. Canonici, die 22. Martij 1596.
 coram eodem.

Cum itaque gratia Domini Alphonfi in om-
 nibus esset iustificata, litteræ Apostolicæ erant
 executioni mandandæ, & neque propterea erat
 locus arbitrio, pro retardanda earum execu-
 tione.

Non obstant prima praesentio Petri, ab Or-
 dinario prouisi, quod Episcopus gauderet alter-
 natiua, quia respondebatur primò, quod cum
 Episcopus Eluen. exerceret in Regno Portuga-
 liae officium generalis Inquisitionis, cuius ratio-
 ne solebat, & tenebatur residere in ciuitate Vlix-
 bonensi, vbi erat constitutum id Tribunal ideo
 licet aliquando soleret accedere ad suum Epi-
 scopatum, & in eo residere, cum illa residentia
 non esset omnimoda, & deliberata, sed animo
 recedendi, & reuertendi ad Tribunal officij ge-
 neralis Inquisitionis, non gaudebat alternatiua,
 & cum illa non esset propria, & talis residentia,
 qualem regula requirit Archidiaconus in cap.
 licet canon. num. 5. vers. parum enim est, de elect. lib. 6.
 Corn. conf. 244. n. 18. & seq. lib. 2. & fuit resolutum
 in alia Eluen. beneficij die 22. Martij 1599. coram
 D. meo Millino.

Secundò respondebatur, quod quamuis etiam
 alternatiua gauderet Episcopus, tamen non
 suffragabatur Petro, ab eo prouiso, cum Papa
 non se restrinxerit ad mensem Februarij, sed
 data vacatione in alio mense, quasi praeueni-
 do voluerit prouidere, quod habet locum, vbi
 non datur alia ratio prouisionis, seu per refer-
 uationem, seu per deuolutionem, & taliter fuit
 concepta prouisio, quod Papa sciuit, ad se
 prouisionem non pertinere, nisi per praeventio-
 nem, vt fuit resolutum in causa Hispanen. por-
 tionis, die 17. Maij 1596. coram D. Cardinale
 Blanchetto, & in causa Mediolanen. beneficij
 die 26. Iunij 1596. coram Domino meo Pam-
 philio, neque in hoc casu praeventioem impe-
 diri ab anteriori Episcopi prouisione, quæ
 cum careret testibus, licet esset subscriptio,
 & sigillo Episcopi munita, praesumebatur infe-
 cta vitio antidatae, Rota decif. 1. num. 2. de pro-
 bat. in nouis.

Rursus non obstant, quod Petrus hodie
 produxerat titulum suæ prouisionis, & conse-
 quenter potuerit impedire executionem, quia
 responsum fuit, quod productio tituli post sen-
 tentiam, non impedit executionem. Bartolus
 in l. finali. num. 21. circa finem. C. de edit. dini
 Adriani tollen. Menoch. de adipiscenda remed. 4.
 num. 629. vers. quartus est casus, & fuit decifum
 in ea Placentina beneficij 18. Aprilis 1578. coram
 Domino meo Seraphino Patriarcha Alexan-
 drino.

Postremò non obstant, quod in literis Al-
 phonfi non fuerit facta mentio de alternatiua
 Episcopi, nec ei fuerit expressè derogatum; quia
 fuit responsum, satis fuisse, derogari indulto
 Episcopi Eluen. nec agi hîc de reuocatione al-
 ternatiuæ in toto, sed de suspensione illius re-
 spectu huius prouisionis. Mohedanus decif. 1.
 num. 2. vers. alij autem Dominis, de concess. praben-
 Puteus decif. 222. lib. 1.

ur, ut beneficia existentia in dioecesi pertineant alteri quam Episcopo.

Ordinarium habet fundatam intentionem in iure in his, qua spectant ad eius iurisdictionem, d. num. 11. quod limita ut num. 13.

14. Capitulum non potest prescribere contra Episcopum ut huic auferatur in totum omnimoda iurisdictione.

DECISIO DCCCCXIII.

1. Postquam in hac causa die 26. Aprilis 1599. a die 6. Nouembr. 1600. b decifum fuisset negotium hoc, an tantum valeat suffragium Episcopum, quantum totius Capituli in collatione portionum vacantium in Ecclesia Placentina, versari in prescriptione, non autem in consuetudine, ex eo potissimum, quia quoties agitur de auferendo iure Episcopo competente, tunc locus fit prescriptioni, non consuetudini, antequam videretur, an ex deductis pro Capitulo esset probata aliqua prescriptio, visum fuit oportunitate inquirere, vtrum in hoc casu, in quo agebatur de introducenda consuetudine super modo votandi, sufficeret quadragenaria prescriptio absque titulo vero, vel putatio, vel potius titulus omnino requireretur; & causa saepe propolita, videlicet 23. Ianuar. & 18. Martij, & 10. Iunij, propter contrarias Dominorum sententias, non potuit capi resolutio, quae tandem affirmatiua capta fuit in hac propositione, in qua Domini (duobus exceptis) censuerunt, solum quadragenariam absque titulo sufficere.

2. Primum, quia regulariter in prescriptione 30. vel 40. annorum non requiritur titulus, cap. placuit §. potest. 16. quest. 3. cap. de quarta, & cap. si diligenti, vbi gloss. in verb. in situ titulus, & Felin. n. 7. vers. est verum, n. 7. de prescript. Couarr. lib. 1. vers. resolut. cap. 17. num. 7. vers. quod mirum est.

3. Secundò, quia haec inspectio strictè respiciebat collationes beneficiorum, seu praebendarum in Ecclesia Cathedrali, in quibus licet collatio sit communis, c. cum Ecclesia Viterana, de elect. iura tamen deferunt consuetudini, c. vt ex eodem textu tradit Rota apud Cassad. decif. 22. incip. Varia reperuntur communiter recepta, de praebend. Et propterea, sicut ex consuetudine potest auferri Episcopo simultanea, ita vt omnis collatio ad solum Capitulum pertineat, similiter arguendo de toto ad partem, potest etiam auferri collatio, ita vt ex consuetudine ad solum Capitulum pertineat. Ceterum, quia multum videbantur vrgeri, quae pro opinione affirmatiua deducebantur, ideo Domini, qui pro affirmatiua sententia sentiebant, singulis singulariter responderunt.

4. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

5. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

6. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

7. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

8. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

9. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

10. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

11. Et in primis ad limitationem supradictae regulae, quòd quando ius resistit in prescriptione, requiritur titulus, vel immemorabilis, cap. 1. de prescript. lib. 6. responsum fuit, nulla lege, aut canone reperiri aliquid definitum in materia collationis praebendarum in Ecclesia Cathedrali, sed potius canones ad consuetudinem, & vsum Ecclesiarum se remittere. Cassad. d. decif. 22. n. 2. vers. salua consuetudine, de praebendis; & in simili tradunt Puteus decif. 241. num. 1. vers. quia nullibi canetur, lib. 3. Achilles decif. 10. num. 4. de dolo & contum. & ob eandem rationem ita fuit decifum in causa Hispanen. iuris nominandi, coram D. meo Seraphino, & Patriarcha Alexandrino.

Præterea ad effectum vt iuris resistentia operetur effectum, quem prætendebant informantes pro D. Episcopo, illa debet esse vehemens contra possidentem. Dec. cons. 134. n. 4. vers. & ad hoc facit. Balbus de prescript. p. 5. principal. quest. 8. n. 4. vers. quia tunc ius commune, & Franch. in d. c. 1. n. 8. in fine, vers. tertio limita, de prescript. lib. 6. dixit, tunc resistere ius commune, quando improbat, & iniustificat possessionem praescriptis, cui consentiens Couarr. lib. 1. variar. resol. cap. 17. n. 7. vers. qua ratione, declarauit, tunc ius resistere, quando prohibet possessionem, & vehemeter ei resistit, quod non poterat in hoc casu considerari.

Supradictis addebant Domini quòd licet possit dari aliqua resistentia in ista materia, ea tunc esset considerabilis, quando Capitulum vellet in toto Episcopum à collatione excludere, tunc enim requireretur titulus: secus autem quando non excluderetur in totum. Ripa in c. cum Ecclesia Sutrina, n. 126. vers. habetis insuper, de caus. poss. & propr. Felin. in c. si diligenti, n. 7. vers. secunda restrictio, de prescript. Balb. d. q. 8. n. 4. in fine, vbi de communi, & in his terminis dixerunt, intelligendum Abbatem in d. c. cum Ecclesia Viterana, n. 6. de elect. dicentem, quòd si Capitulum vult prescribere ius eligendi Canonicos contra Episcopum, requiritur titulus, quia in terminis illius textus, Capitulum in toto prætendebat excludere Episcopum.

Ad aliam oppositionem, quòd ex ista decisione sequeretur absurdum, quòd supprimeretur, & extingueretur in toto ius Episcopi, respondebant, non extingui, sed solum per talem consuetudinem, f. Episcopum instar Canonici considerandum, siue reduci, pro quo visa fuit Dominis facere decisio Dominorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, in causa Lunen. Sarzanen. dicentium, quòd quoties Episcopus adhibetur ad rationem computorum in condemnatione, vel absolute administrationis, vnicum tantum habet votum, sicut alij, quibus ratio reddenda est, & quando tractatur de consuetudine, vel prescriptione, vt Episcopus interueniat tanquam Prælati, vel tanquam Canonicus, ius neque assitit, neque resistit. cap. à collatione, vbi gloss. & Doctores, de appell. lib. 6.

Cum itaque non agatur hoc casu de totali translatione iuris competentis Episcopo ad Capitulum, quae eradicaret, siue auferret ius Episcopo competens, sed relinquit ei suam vocem aequalem, vocibus aliorum Canonicorum, & consequenter non adit iuris resistentia, vel non fit vehemens, non requiritur titulus. Felin. in d. cap. si diligenti, n. 7. in fine, vers. tamen, de prescript.

Ad glossam in cap. 1. in verb. Canonice, de consuetudine lib. 6. responsum fuit, non ob stare; nam cum se remitteret ad notata in dict. cap. 1. de prescript. nihil certum inde concludi poterat.

Ad consil. Crauettae 134. incip. Scripsi alias, n. 14. & seq. fuit responsum, non loqui de collatione praebendarum, in quibus concurrat Capitulum, sed loqui de collatione aliorum beneficiorum, & Capellaniarum, quae licet existant in Cathedrali, & solum Episcopus habet fundatam intentionem in eorum collatione, & sic procedebant allegata per informantes pro Episcopo. Rursus dicebatur ibi in toto, & priuatiue ad Episcopum prætendi collationem, & ideo non mirum, si requireretur titulus. Ad decisionem in causa

6. 7. 8. 9. 10. 11.

f de hoc art. vide Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 666. ferè per totam, in hac eadem causa.

g adde Rot. recent. p. 2. dec. 756. n. 4.

12. causa Pificien. siue nullius iurisdictionis, de mense Octobr. 1584. a requirentem contra Episcopum praescriptionem formatam, & consequenter titulum, bonam fidem & cursum 40. annorum, aut praescriptionem immemorabilem, vt Episcopo in iure conferendi praediceretur, responsum fuit, veram esse in illo casu, in quo agebatur de iure conferendi beneficia ad solam collationem Episcopi pertinentia. Feder. de Senis conf. 134. n. 4. Zabarella conf. 65. n. 1. Felin. in c. cum venerabilis, n. 32. vers. est enim regulare, de except. & propterea non applicari ad hanc facti speciem, in qua agitur de collatione praebendarum Ecclesiae Cathedralis, ad cap. nullus 16. q. 7. quo prohibentur Archidiaconi, Archipresbyteri, Praepositi, vel Decani tribuere, seu conferre beneficia Ecclesiastica sine consensu Episcopi, responsum fuit, intelligendum de eo in totum excludendo, non autem deciditur ibi, ne ipsi possent cum Episcopo concurrere, vel aequale cum ipso suffragium in collationibus habere. Atque eodem modo respondebatur, ad omnia iura, quibus vtentur Informantes pro Episcopo ad probandum, quòd Episcopus in collatione habeat fundatam intentionem in iure communi, quia iura non excludunt alios à parte collationis.

Ad gloss. in c. cum Ecclesia, in verb. postulauit, in fine, de elect. loquentem de consuetudine in praescriptibili, dicebatur loqui de consuetudine excludendi in toto, prout loquitur textus, quem interpretatur.

Ad argumentum de iure primæuo desumptum, quo inspecto, collatio praebendarum in toto spectabat ad Episcopum. Bellamera dec. 69. incip. Palatium, n. 4. vers. tertio, respondebatur, eundem Bellameram asserere, hodie esse commune, & remanere commune, vt patet ex Cassad. decif. 22. n. 3. de praebend. & consequenter, licet in aliquo diminuat Episcopi suffragium, non tamen in toto tollitur. Ad argumentum desumptum à maioritate rationis, quòd si quando Episcopus vult prescribere consilium, & consensum, commune Capitulum requiritur immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, multo magis requiri debeat, quando Capitulum vult prescribere contra Episcopum, habentem maiorem iurisdictionem, & potestatem, fuit responsum, quòd Episcopus per praescriptionem, non agit de limitando consilio, sine consensu Capituli, sed de illo extinguendo & in toto auferendo: hic autem Capitulum non contendere, vt in toto ab Episcopo auferat conferendi iurisdictionem.

13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Romana, siue Forol. de Theodolis.

Die Mercurij 27. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

1. Verbum, præterquam, in dispositione positum, est exceptiuium, & importat contrarium eius, quod in regula continetur.

2. Dispositio futura comprehendit quidquid in ea cadere potest.

DECISIO DCCCCXCIV.

Episcopus Gadicensis testamento condito mense Aprilis ann. 1578. b iure legati reliquit Hieronymo Alphonfi Theodoli filio, omnes pe-

cunias tempore obitus testatoris in eius hereditate repertas, siue reperiendas in censibus, vel bonis immobilibus inueftiendis, cù onere, quòd moriente Hieronymo sine filiis deuoluerentur ad hæredem vniuersalem primogenitum.

Idem Episcopus mense Octobris eiusdem anni, post conditum testamentum titulo donationis causa mortis, eidem Hieronymo reliquit quaedam prædia post testamentum, & ante donationem in patria empta, & alia bona emenda cum pacto, & conditione, quòd semper succederet Hieronymo, eiusque filij & descendentes, donec extabunt, additis in donatione his verbis, quòd si dictus Alphonfus remanserit sine filiis masculis, eius vita durante, habeat, & habere debeat de omnibus supradictis bonis donatis usufructibus, & de eo ad eius libitum disponere possit, & valeat.

Tempore obitus testatoris, & donatoris reperta fuerunt pecunie ascenden, ad scut. 18 m. ex quibus empti fuerunt totidem census pro Hieronymo, qui decessit anno 1584. sine filiis, & cum factus esset locus fideicommissio ad fauorem D. Marchionis Theodoli, & D. Alphonfi, Hieronymi pater, haberet prædictos census, & restituere recusaret, D. Marchio Theodolus eodem anno 1584. contra ipsum litem mouit, & interim obiit etiam Alphonfus, hæredibus relictis Isabella filia, & Cleopatra vxore: & cum ad litem hanc finiendam post obitum Cardinalium Farnensij, & Cælij, & assumptionem Cardinalis de Medicis in magnum Ducem Etruriæ, quibus hæc causa primò commissa fuerat Marchio Theodolus in eorum locum subrogari obtinisset bon. mem. Cardinalem S. Seuerinæ, illæque D. Seraphinum, Rotæ Decanum, nunc Patriarcham Alexandrinum deputasset, vt extra Rotam causam terminaret, is ad fauorem Marchionis de immittendo ipsum in possessionem censuum, cum condemnatione ad fructus perceptos à die mortæ litis fauorabilem sententiam tulit, in causa deinde mihi commissa, & proposito dubio in Rota super possessorio, decifum fuit, quòd erat locus Egidianæ, & sic fuit expeditum possessorium ad fauorem Marchionis, sed quia remanebat quæstio de fructibus, in qua hæredes Alphonfi prætendebant attendendum tempus litis post obitum Alphonfi, & Marchio Theodolus prætendebat, attendendum tempus litis mortæ cum Alphonso de anno 1584. quo fuit obventa commissio, & tunc pars ad dicendum contra citata, ideo dubitauit, à quo tempore deberentur fructus percepti, & restituendi, de quibus in sententia D. Seraphini Patriarchæ, videlicet an à die mortæ litis inter quondam Alphonsum Theodolum, & D. Marchionem Theodolum, vel à die mortæ litis post obitum Alphonfi, & Rota vtraque parte informante fructus deberi Marchioni à die mortæ litis contra hæredes Alphonfi censuit, quia in donatione vsusfructus, comprehensus etiam fuerat vsusfructus bonorum emptorum per executores testamenti Episcopi Gadicensis ex pecuniis per eum relictis, de quibus fiebat mentio in legato Hieronymi, & consequenter non veniebant restituendi fructus Marchioni pro tempore quo vixit Antonius Alphonfus, Hieronymi pater, expressè enim Episcopus donator dixerat, quòd per donationem causa mortis non intendebat recedere à testamento prius condito, præterquam à dispositione, & destinatione prædictæ causæ mortis: nam illa verba, præ-

suprà decif. 961.

4.

ab hac resolutione recessum fuit infra decif. 1065. & decif. 1096.

1. b ab hac decif. recessum fuit infra decif. 1065. vi. de dec. 1086.

ter quã, sunt exceptiua, & important contrarium eius, quod in regula continetur. Dec. in l. 1. n. 25. & 26. de regul. iuris, a sensus enim erat, quod ex dispositione facta in hac donatione causa mortis, donator volebat discedere a testamento, & seruari, quod in donatione continebatur.

Præterea, donatio vsusfructus non erat restricta ad bona tantum empta, sed etiam ad emenda per testatorem: & consequenter sub nomine emendorum comprehendebantur census, de testatoris mandato, & ordine empti. Soc. conf. 249. num. 27. vers. secundò concludo, lib. 2. Alexander conf. 170. num. 15. vers. nec obstant, lib. 2.

Supradictis accedebat causa, ob quam motus Episcopus bona empta, & emenda ad vsusfructum Alphonso, eiusque filiis, & aliis in testamento donationis nominatis, donauerat, vt scilicet secundum eorum gradus, & familiã de Theodolis nobilitatem, & æstimationem cum maiore splendore viuere possent, quã in Alphonso, Episcopi nepote, multum verificabatur, cum sine vsusfructu non habuisset, vnde decenter viuere potuisset.

Neque obstabat illa verba, per testatorem emenda, quia non erant apposita ad denotandam personalitatem, sed ad differentiam aliorum bonorum donationis, emptorum. Atque ex his fuit responsum pro hæreditibus Alphonsi præterentis, fructus censuum spectasse ad ipsum Alphonsium vigore legati vsusfructus facti in donatione causa mortis, non autem ex coniecturata mente Episcopi in testamento, super quo si pars voluerit audiri, non repugnabo.

Signina bonorum de Vindictis.

Die Veneris 29. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 2. Concordia solo consensu perficitur.
3. Concordia vt sit perfecta, debet esse instrumentalis.
4. Licet valeat, non tamen ad probationem.
5. Contractus dicitur absolutus, quando ponitur patet, quod sit instrumenti ad maiore cautelam.
6. Concordia perfecta si sit celebrata, non datur locus penitentia.
7. Subscriptio partis non est de substantia concordia.

DECISIO DCCCCXCV.

1. Resolutum fuit, constare de concordia b ini- ta die 10. Aprilis 1599. inter D. Liuium de Vindictis ex vna, & Dominos Aurelium, & Panetium de Vindictis, Liuij nepotes, ex altera parte, tam eorum proprio nomine, quam vice & nomine Ersiliae, & Cassandræ, eorundem sororum, ad tollendas omnes lites super diuisione bonorum, & hæreditate quondam Pomponij, & Francisci de Vindictis, cum enim concordia solo consensu perficiatur, §. 1. Inst. de obligat. ex consensu, l. consensu. ff. de act. & obligat. hic constabat de consensu ex serie concordia, ex subscriptione testium, & Notarij, & ipsius Liuij, qui modò nitabatur impugnare concordiam.

3. Non obstabat, quod de concordia deberet fieri publicum instrumentum, nec apparebat factum, quia fuit responsum primò, quod in ipsa concordia dicebatur, quod dum instrumentum fieret, concordia haberetur pro perfecta, & quod eandem vim habitura foret, quam publicum instrumentum,

Secundò respondebatur, quod ante confectum instrumentum, concordia est perfecta, cum instrumentum non requiritur pro substantia, sed ad probationem, & interim contractus est perfectus, vt probata contraria opinione firmant Dec. conf. 340. n. 3. vers. ex quibus constat, Curt. iun. conf. 304. n. 41. & seq. lib. 3. Grat. conf. 107. incip. Cum casus, lib. 1. Gabr. conf. 3. n. 1. vers. inuicem, tit. de pactis conuent. Thesaur. decis. 197. num. 4. vers. nam tunc, Put. decis. 43. incip. Contractus, lib. 3.

Et præsertim in hoc casu, in quo fuerat additum pactum, quod fit ad maiorem cautelam, quo casu contractus dicitur absolutus, Gabriel d. concl. 3. num. 2.

Et cessabat difficultas, quia hic vltèrius fuit processum ad diuisionem bonorum, & cessionem iurium.

Neque obstabat, quod non essent tradita quedam bona, in concordia Liuii assignata, quia casu quo non fuissent assignata, Liuius poterat agere ad implementum: & stante perfectione concordia, non erat locus penitentia.

Non obstabat apocha alterius secundæ concordia, coram duobus testibus facta per Franciscum Boccardellum sub die 8. Maij eiusdem anni 1599. qua Liuius vtebatur, quia præsupposita ista secunda concordia, respondebatur, idè continere cum prima, & tendere ad eundem finem.

Ad litteras à Panetio scriptas die 6. Maij eiusdem anni, fuit responsum, eas tendere ad firmitatem primæ concordia, cum in illis Panetius rogaret Liuium, ne discederet à promissis, & offerret se cum fratribus seruare fidem super transactis.

Ad postremam oppositionem, quod concordia non appareret subscripta à Panetio, & fratribus, fuit responsum, subscriptionem non fuisse de substantia, sed ad maiorem cautelam, & ideo eius omissionem non nocere.

Mediolanen. Matrimonij.

Die Veneris 29. Nouembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 3. Copula ex cohabitatione minoru non presumitur.
4. Dispensatio concessa à Cardinale maiori penitentiario, ab ipso Papa concessa videtur.
5. Dataria solet dare titulum alicuius prebende diuersis petentibus.
6. Executor literarum potest esse ille, qui est in possessione dignitatis, cui committitur, licet aliis titulus non sit legitimus.
7. Dispositio legis, Barbarius, habet locum in delegato.
8. Executor dispensantis matrimonialis potest se informare extraiudicialiter de cognatis, de gradibus prohibitis.
9. Mulierem non esse raptam ad effectum contrahendi matrimonium probatur ex partium iuramento.
10. Notarij negligentia in scriptura non debet pariter nocere.
11. Testis potest esse rogatus, licet à Notario non sit scriptus in instrumento.
12. Observantia subsecuta, de contentis in instrumento dispensationis, facit fidem.
13. Testis si deponat de alio loco, si non est de substantia, sustinetur dictum, maxime si deponat de tempore longo.
14. Oblisio potest induci per longum temporis spatium.

DECISIO

DECISIO DCCCCXCVI.

1. V Traque parte informante, Rota censuit, sententiam Rotalem confirmandam. Cum enim Domini de Bimiis mouerint hanc litem sub prætextu, quod non esset secutum legitimum matrimonium inter Franciscum, & Margaritam, & die 17. Iunij proximè præteriti coram D. meo Millino fuerit decisum, inter illos fuisse contractum validum matrimonium, & post decisionem, & sententiam nihil fuerit productum, vnde constaret de contrario, consequenter sententia veniebat confirmanda; dum enim dicebatur in literis dispensationis, nullam fuisse factam mentionem, quod Margarita non erat in legitima ætate ad contrahendum matrimonium, Rota complexa fuit responsum in decisione datam, quod non fuit impetrata dispensatio super ætate, sed super impedimento consanguinitatis, ad effectum, vt eo remoto, debito tempore inter Franciscum, & Margaritam legitimum matrimonium contraheretur: & cum pro parte Bimiorum non probaretur, matrimonium deinde fuisse contractum tempore inhabili, quod erat potissimum fundamentum suæ intentionis, decisio, & ratio decisionis remanebant firma.

Ad aliam oppositionem, deductam ex eo, quod cum Franciscus & Margarita mutuo cohabitantes præsumerentur se carnaliter cognouisse, & sic sponsalia vigore copulæ transtulisset, in matrimonium, nec propterea prodesset dispensationem, in qua concessa erat facultas dispensandi super matrimonio contrahendo, & non super iam contracto, fuit responsum, nec cohabitationem ante dispensationem concludenter probari, neque ex sola cohabitatione in hoc casu propter minorem ætatem contrahentium præsumi copulam, Paul. de Cast. conf. 278. decif. 72. & incip. Quia per primum, n. 5. vers. & si ita est, lib. 1. in fine, vbi additio littera E.

Ad tertiam deductam ex defectu potestatis Cardinalis Penitentiarij, concedentis dispensationem, placuerunt responiones datæ in decisione, & in primis illa, quod eo tempore, videlicet anno 1539. Cardinales, Maiores Penitentiarij habebant facultatem concedendi similes dispensationes, & consequenter non applicari deducta circa dispensationes, quas solent concedere inferiores Romano Pontifici; hæc enim dispensatio à Cardinale maiori Penitentiario profecta, ab ipso Papa tributa censebatur, cap. mulieres, & cap. vt fama, de sent. ex com. dec. 27. n. 2. & 3.

Ad quartam oppositionem, ex eo petitam, quod Ioannes Iacobus de Monte, qui executus fuerat dispensationem, tanquam Præpositus Ecclesiæ de Varese, tunc non erat Præpositus, quia ex diligentia facta in libris datariæ non constabat de aliqua prouisione ad ipsius fauorem, sed potius ad fauorem eiusdem Putei, fuit responsum, hanc negatiuum concludenter non probari, nec constare de effectu prouisionis, factæ in persona Putei, nec ex eo argui ad garentiam tituli Ioannis Iacobi de Monte, maxime, cum Dataria solet dare diuersis petentibus titulum dare. Cassadorus decis. 21. num. 5. super regula. Verallus decis. 305. p. 3.

Et licet Ioannes Iacobus de Monte non fuisset verus Præpositus, satis est ad hunc effectum, fuisse in possessione Præposituræ, & tanquam

Præpositum, ab Ordinario fuisse toleratum, & communiter reputatum. Ancharanus conf. 409. num. 8. vers. secundò, Chiffanens. decis. 38. incip. Dispensatio facta per illum, Lapus allegat. 89. incip. Factum super quo, num. 13. vers. vnde si Papa, & præsertim à Capitulo, ad quod spectat tradere possessionem, Cassadorus decis. 38. incip. Vt legitime possessio, de caus. poss. & propriet. & consequenter locum esse dispositioni, l. Barbarius. ff. de offic. Proconsulis, quæ locum etiam habet in Delegato. Vantrius tract. de nullitat. tit. vlt. num. 4. vers. nam disposito, Felin. in cap. cum dilecti, num. 3. in princ. de rescript.

Ad quintam oppositionem, deductam ex inualiditate executionis dispensationis absque causâ cognitione placuit responso data in decisione, quod executor potuerat se extraiudicialiter informare ante dispensationem, à cognatis contrahentium, & aliis præsentibus, qui bene nouerant gradus consanguinitatis.

Cui responsi non obstabat, quod ex lectura instrumenti constaret, solum à dispensandis fuisse præstitum iuramentum; quia ex hoc non inferebatur, quin Præpositus potuerit se aliunde informare de veritate narratorum, contentorum in rescripto petita dispensationis.

Præsertim cum causâ cognitio solum videbatur necessaria circa illud, quod Franciscus, & Margarita cuperent dispensari super impedimento consanguinitatis narrato, & quod ipsa non fuerat à Francisco rapta, quæ ex assertionem ipsorum, proprio iuramento munita sufficienter potuerunt verificari.

Ad sextam oppositionem, ex eo deductam, quod instrumentum dispensationis esset inualidum, ex quo vno tantum teste apparebat munitum; responsum fuit primò, negligentiã Notarij non debuisset paribus nocere. Decius consil. 11. num. 16. vers. & quia etiam, Thomas de Tanis decis. 56. incip. Notarius instrumenta.

Secundò fuit responsum, ex testificatione testis rogati, qui interfuerat instrumento pro teste, probari nedum existentiam facti, sed etiam simul, ac semel Notarij incuriam, qui omiserat in instrumento nomen, & cognomen alterius testis describere, qui licet non fuerit scriptus à Notario, potuit tamen esse rogatus. Angelus conf. 275. num. 4. vers. nec & obstat. Postremò fuit responsum, obseruantiam subsecutam, conformem contentis in instrumento dispensationis, ei fecisse fidem. Bald. conf. 400. n. 5. vers. nec obstat, lib. 4. Crauetta conf. 101. num. 4. & conf. 158. n. 1.

Nec ad rem pertinere, quod iste testis diceret, instrumentum factum in Sala, & in instrumento diceretur in orto; quia ad concordandum testem fuit dictum, præpositionem in, accipiendam pro præpositione, iuxta, sic: iuxta Salam, qua dabit fenestras in orto, Bartol. in l. si statuta, num. 1. vers. & sic nota. ff. de iniurijs. Et cum substantia negotij non consistat in loco, hæc interpretatio fieri debet ad testes concordandos. Alex. conf. 88. n. 19. lib. 5. maxime cum iam essent elapsi quadraginta sex anni à die stipulationis instrumenti, & consequenter facile poterat induci obligatio, quæ multo minori tempore solet induci. Alex. conf. 65. num. 3. lib. 2.

Ad septimam, & vltimam oppositionem, ex eo deductam, quod instrumentum dispensationis non esset in forma probanti, fuit responsum,

4 adde Barb. de diction. vsufrequent. dict. 281. vbi n. 2. ad propositum allegat hanc decis.

4 habetur impressa in posth. Farin. tom. 2. decif. 27. 2.

4 adde infra decif. 1133. n. 6. in hac eadem causa.

7

6 de hoc art. & materia, vide Rot. in Hipporegij matrimonij 1. Decembr. 1589. coram Comitulo impressa per Farinac. post tom. 1. conf. decif. 72. & dec. 35. n. 7. in fine, vbi additio littera E.

4 de hoc art. & materia huius decif. late agit Rota in hac eadem causa coram Millino in posth. Farin. tom. 2. dec. 27. n. 2. & 3.

5 de hoc art. & materia huius decif. late agit Rota in hac eadem causa coram Millino in posth. Farin. tom. 2. dec. 27. n. 2. & 3.

7

8

4 adde infra decif. 1382. num. 7.

9

10 adde Rot. in posth. Farin. tom. 1. dec. 617. n. 3.

11

f adde supra dec. 837. n. 7. & infra decif. 1053. n. 7.

12

13

14

quod cum fuerit repertum in Filzia instrumentorum Tritij Norarij, eo defuncto potuit extrahi in publica forma de mandato Abbatum Notariorum, habentium hanc facultatem committendi has extractiones.

Valentina decimarum de Ayora.

Die Lunæ 9. Decembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 3 Decimas laici ad vitam locare possunt, non tamen in perpetuum.
4 Derogatio Concilij Lateranensis est necessaria, ut confirmatio Apostolica operetur in concessione decimarum, laicis facta, aliis non valet privilegium.
5 Clausula generales non sufficiunt, quando requiruntur specialis derogatio.
6 Constitutio, qua non sit Conciliatis, non derogat eas, que sunt Cõciliales, nisi expresse caveatur.
7 Derogatio quando est necessaria, nihil operatur clausula, quorum tenores, si non est facta mentio de eo, quod erat derogandum.
8 Prescriptio etiam longi temporis non subsistit, quando procedit ex titulo infecto.
9 Clericis solis competit ius accipiendi decimas.
10 Decima profanata, statim ac ad Ecclesiam redeunt, sumunt suam primariam naturam.

DECISIO DCCCCXCVII.

Vigore literarum, si in evidentem, filias recordationis Leonis Papæ X. anno 1515. Episcopus Theanen. qui erat Canonicus Ecclesiæ Valentinae, & Decanus Illerden. qui tum Valentia commorabatur, quibus litteræ directæ fuerant, afferentes, maius pretium quod à 60. annis citra ex fructibus decimalibus titulo locationis haberi poterat, fuisse lib. 227. cum dimidia, & quia sic erat magis expediens, & vtile Canonice, & mentis Capitulum, concesserunt in perpetuum D. Cherubino de Centelles, Domino temporali oppidorum Vallis de Ayora, titulo arrendamenti, seu locationis, fructus, & proventus, ac iura decimalia prædictorum locorum pro annua responsione lib. 120. pro medietate iurium decimalium, quæ ad Capitulum expectabatur; & hanc iudicium executorum declarationem, & sententiam Capitulum, & Canonici Valentini approbaverunt, & super huiusmodi alienatione perpetua, publicum instrumentum confecerunt.

Cum verò Cherubinus, & eius successores ab eo tempore hoc ius decimandi habuissent, & Capitulum Valentinum nullam, & inualidam concessionem fuisse prætenderet; causa introducta in Rota, decretoque processu per Audientiam contradictarum, (quia Don Petrus de Centelles, memorati Cherubini successor, legitime citatus comparere neglexit) dubitavi, an alienatio iuris decimandi fructus Vallis de Ayora, à Canonicis, & Capitulo Valentino quondam Don Cherubino Centelles, & licentiæ de alienando concessa fuerint nullæ, & inualidæ, eoque bis proposito die 27. Novembr. & 9. Decembr. Rota censuit nullas, & inualidas fuisse.

Quia licet decimæ laicis ad vitam locari possint, non tamen possunt illis locari in perpetuum, Concilium Lateranense sub Alexandro III. cap. 14. §. prohibemus relatum, in cap. prohibemus, de decim. glossa in terminis, & communitate approbata in cap. quamvis, in verb. concesserit, de decimis, vbi Hortensis num. 2. in verb. concesserit, Ancharanus num. 5. & 7. Abbas num. 4. vers. sed quia, Antonius de Butrio num. 8. vers. conclusit glossa, idem Abbas in cap. ad hac, num. 4. vers. in effectu, vbi Collectarius num. 7. vers. cuius gratia, eodem tit. Cardin. in cap. cum Apostolica, num. 4. de his que fiunt à Pralat. sine consensu Capituli, Ioann. Andr. in cap. 2. §. Janè, num. 3. in fine, de decim. lib. 6. & ibi Geminianus num. 5. vers. sed hoc, Philippus Franchus num. 2. in princip. Federicus de Senis cons. 52. num. 1. vers. item decima, Iason consil. 73. n. 19. vers. quarto moueor, lib. 3. Rota apud Mohedanum decis. 7. & 18. sit. de locato.

Nec Cherubino suffragabatur facultas, vel confirmatio Apostolica, quia in ea non fuerat derogatum Concilio generali Lateranensi, prohibenti, ne decimæ in laicos transferantur, d. cap. prohibemus, de decim. & tamen derogatio omnino erat necessaria, cap. ex parte, de Capell. Monach. cap. nonnulli. §. 1. in fine, de rescriptis, vbi notant communiter Canonistæ, & sæpe Rota censuit, & signanter in causa Vlixbonen. decimarum, die 24. Novembr. 1583. coram bon. mem. Robulterio, & in vna Oriolen. decimarum, die 21. Maij, & die 9. Iunij 1586. coram bon. mem. Orano, & in causa Valentina decimarum, 9. Iunij 1597. coram D. meo Pamphilio, Rotæ Decano, & pro regula firmatur in alia Oriolen. decimarum inter Episcopum Oriolen. & Dominos temporales, die 8. Febr. 1588. coram bon. mem. Orano, & est in terminis decisio Rotalis apud Mohedanum 7. tit. de locat.

Minus suffragabantur eidem, clausulae generales, non obstant. constit. & ordinationibus Apostolicis, quia quando requiritur specialis derogatio, illæ non sufficiunt. Dec. in c. 1. num. 8. de iudicij, in prima lectura, Archidiaconus in rubrica, n. 2. vers. vel dic plenius, de constitutionibus lib. 6. Coartruuias in Epitome lib. 4. Decretalium tit. de sponsalibus, p. 2. relectionis, cap. 8. §. 9. num. 6. vers. quibus ego addo.

Ego neque proderat D. Cherubino, eiusque successoribus derogatio expressa literarum Sixti IV. prohibentis fieri locationes Dominis temporalibus in ciuitate, & diocesi Valentina, quia responsum fuit, constitutionem Sixti prohibere fieri locationes: Concilium autem Lateranense prohibere fieri alienationes perpetuas, qualis erat hæc, de qua agebatur. Rursus cum constitutio non esset conciliaris, de derogatione ipsius non inferebatur derogatio Concilij generalis. Decius cons. 341. num. 10. in princip. Philip. Probus ad Monachum, in cap. cum in tua, num. 23. & 24. de consuetud. lib. 6. & fuit decimum in vna Conchen. exemptionis decimarum, die 17. Martij 1589. coram bon. mem. Orano.

Rursus non suffragabatur clausula, quorum tenores, quæ nullius est effectus, quando non est facta mentio de eo, cuius derogatio est necessaria. Verall. decis. 121. incip. Clausula, p. 1.

Non obstabat obseruantia octoginta, & amplius annorum, quia cum de titulo inualido constaret, iste temporis decursus non potuit tribuere

imò videatur non posse decimas locari vitra triennium, vt fuit dictum supra in tomo 1. decis. 414. quam secuta fuit Rota in Tiburtina locationis coram Millino impressa per Marchef. de commiss. p. 1. pag. 106. n. 1. & in posth. Farin. tom. 1. dec. 435. n. 4. & vtroque ad propositum allegat hanc decis. in vers. primo quod.
de hoc art. lae agit Barbosa in post. allegat. 33. num. 24. & in collect. ad c. ex parte, de Capell. Monach. & vtroque cum aliis ad propositum allegat hanc decisionem. d. adde. Casual. dec. 229. n. 3. Seraph. decis. 1380. n. 3. Rot. diu. p. 1. dec. 123.
adde Rot. diu. p. 1. dec. 122. n. 1. & 2. & in vna Valentina decimarum coram Lancell. impressa per Marchef. de commiss. p. 1. pag. 639. ferè per coram, & in alia Toletana decimarum coram Iusto penes eundè Marchef. part. 2. pag. 596.
adde Rot. rec. p. 2. dec. 128. n. 5. & 6. & in d. Valentina decimarum coram Lancell. supr. à me annota. num. 5.

adde supra in tom. 1. dec. 619. n. 2. & 3. & 793. n. 6. vbi annotavi alias decis. quibus iunge Rot. in Cordub. decim. 7. Febr. 1637. coram Merlino impress. per Dianam post tom. 6. resol. moral. pag. 327. in vltima impressione, vbi ad propositum allegat hanc decis. in vers. primo quod.

de hac donatione, vide supra in tom. 1. dec. 560. n. 3. & 6. vbi annotavi aliqua, quibus iunge ex nostris Aragonensibus Leonem decis. 3. n. 10. Ramirez de lege Reg. §. 31. nam 3. Villar. in elperonato de Calataiud. p. 1. princip. ali, vbi n. 4. plures referet.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

de materia videatur Anastaf. Germanius de factorum immunitate lib. 3. cap. 19. supra dicta annotatio habetur in C. Originali R. P. D. Auditoris Pennæ in margine.

buere iustam causam præscribendi decimas, quarum laici tam ante, quam post Concilium semper fuerunt incapaces. Verall. decis. 241. incip. Decimarum incapaces, p. 1. Guidobonus in vna Hispalen. decimarum de Tribuxena decis. 61. incip. In vna Hispalen. Solis enim Clericis competit ius accipiendi decimas. S. Thomas 2. 2. quest. 87. art. 3.

Neque poterat suffragari illa prætenso, sæpe in aliis causis inculcata, quod istæ decimæ fuerint profanatae ex donatione earum, Regi Aragonum facta per Papam, quasi per talem donationem, & translationem, in laicum fuerint effectæ laicales, & consequenter instar aliarum rerum profanarum potuerint præscribi, præsertim in hoc casu, in quo vigore tituli præambulli, à Papa habiti, licet inualidi, Don Cherubinus, & eius successores habuerunt bonam fidem.

Quia (quidquid sit de illo articulo, an per donationem decimarum laicis factam, illæ dicantur verè profanari) fuit responsum, quod quamprimum fuerunt à Rege retrodonatæ Ecclesiæ, sumperunt suam primæuam naturam, & effectæ fuerunt spirituales, vt in his terminis censuerunt Oldrad. cons. 91. incip. Venit in dubium, num. 2. Petrus Rebuffus tract. de decim. quest. 10. num. 50. vers. & vbi decima sunt feudales, Rhenatus Choppinus lib. 3. de Domino Francia tit. 23. n. 8. vbi ait, decimarum sacrum ius iuris militaribus attributarum, vbi ad Ecclesiam redierint, postliminio pristinam sacræ rei recipere conditionem, & fuit decimum in causa Valentina decimarum de Coratala die 10. Decembris 1601. coram D. meo Littæ vers. nec placuit Dominis illud motiuum.

Postremò modus etiam procedendi, quo executores vli fuerant, satis visus fuit Dominis respectu: super eo tamen non fuit factum fundamentum, quia ex supradictis constabat de claro bono iure Ecclesiæ, & malo iure Dominorum de Centelles.

Adque ex his fuit conclusum contra D. Petrum de Centelles, successorem D. Cherubini.

Remen. fructuum.

Die Lunæ 9. Decembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 3 Indulsum Apostolicum interpretandum est secundum mentem concedentis, & seq.
7 Concessio facta personæ, exiuncta hac, finitur & illa.

DECISIO DCCCCXCVIII.

Anno 1600. S. D. N. Clemens VIII. indulsit bon. mem. Anibaldi Oricellario, Episcopo Carcaffon. referuatio fructuum Monasterij Beatæ Mariæ de Signiaco, Remen. diocesis, vt posset disponere de dictis fructibus vsque ad quinquennium, ad fauorem suorum creditorum, & obligare illustrem D. Ludouicum Commendatarium dicti Monasterij, & illius successores, ad fauorem eorundem creditorum, etiam sine arrendatione, locatione, seu affictu, decreuitque pariter Sanctissimus in eodem indulto, quod si dicto quinquennio durante Episcopus ex hac vita migrare, seu prædictam referuatio-

nem fructuum dimittere, vel amittere, aut priuatum esse declarari contingeret, omnes nihilominus fructus affectuariis, locatoribus, arrendatoriis, & creditoribus, etiam sine vlla arrendatione, aut affictu, fideiussoribus remanerent obligati, dictisque D. Ludouicus, illiusque in dicto Monasterio successores, ad plenam obseruationem, eodem obligationis genere, etiam in forma Camerae, tenerentur: quodque in omnibus dubiis, pro maiori creditorum, fideiussorum, aut locantium assecuratione, in fauorem Episcopi obligantis, & ipsorum creditorum plane, & simpliciter absque cauillationibus, & abstractis sensibus indultum exponi declarari, & suppleri deberet.

Cum verò Episcopus prædicto indulto vti cœpisset, disponendo ad fauorem Domini Iulij Riccij sui creditoris, non autem ad fauorem aliorum creditorum, & paulò post habitum indultum quinquennio durante ex hac vita migrasset, & Dominus Ludouicus Commendatarius prætenderet, indultum in parte in qua Episcopus nondum disposuerat expirasse; contrarium verò prætenderent cæteri eiusdem Episcopi creditores, dato super ea re dubio, eoque vtraque parte informante propositum, Rota censuit, indultum creditoribus suffragari.

Nam ex illius proœmio patebat, illud fuisse concessum, vt Episcopus suis creditoribus satisfacere; ideoque omnem interpretationem fuisse capiendam, per quam satisfieret, & intentioni Episcopi, petentis indultum, & voluntatem Sanctissimi concedentis, videlicet, vt in indemnitati creditorum consulere, vt de simili indulto senserat Rota in causa Toletana personis die 26. Octobr. 1592. coram bon. mem. Orano.

Huic interpretationi fauebant indulti verba, cum expresse caueretur, vt in omnibus dubiis pro maiori creditorum assecuratione, ea interpretatio fieri deberet, per quam eis magis confulatum foret.

Supradictis accedebat, quia ex serie eiusdem indulti colligebatur, intentionem Papæ concedentis non solum fuisse, prouidere creditoribus in eo, vt Episcopus posset locare ad quinquennium, & emolumenta creditoribus obligare, sed etiam vltèrius procedendo consulere indemnitati eorundem creditorum, prouidendo, vt casu quo Episcopus durante quinquennio moreretur, tunc etiam absque arrendatione fructus Abbatia remaneret creditoribus obligati, & ideo, quamuis Episcopus non arrendauerit, nec de nouo aliis creditoribus obligauerit, non dicebatur expirasse indultum, quod Sanctissimus expresse voluerat, etiam post obitum Episcopi creditoribus suffragari.

Et hinc tollebatur obiectio, quod Episcopus post concessionem indulti non arrendauerat fructus, nec aliquam eorum assignationem creditoribus fecerat, adhuc enim gratia, durante quinquennio, remanebat perfecta, & illius vigore creditoribus, quorum contemplatione indultum emanauerat, fuerat ius quæsitum. Dec. cons. 621. num. 4.

Nec placuit Dominis, quod clausula, decernentes, intelligeretur retentis terminis nouæ obligationis, quatenus scilicet Episcopus obligasset; quia indultum vltèrius procedebat ampliando vt præter casum locationis, & nouæ obligati

obligationis comprehenderet etiam casum, si Episcopus decederet non facta locatione, neque noua obligatione. Rursus si clausula, *decernentes, sic intelligenda fuisse* (vt intelligendam arbitrabantur informantes pro Commendatario) contra creditores induceretur interpretatio, quam Papa voluit in dubio ad eorum fauorem fieri debere, ita vt mortuo Episcopo, executores successoribus in Abbatia inhiherent, ne emolumenta exigerent, sed illa creditoribus applicarentur, exceptis solum 200. ducat. pro D. Commendatario, eiusque in Abbatia successoribus quinquennio durante applicandis, ad limitationem indulti adductam per Informantes pro eodem Commendatario, quod intelligeretur, si, & quatenus Episcopus arrendasset, & fructus obligasset, responsum fuit, indultum non procedere limitando, sed potius ampliando, & obligando D. Ludouicum, & successores in Abbatia, vt contenti ducatis 100. ceteri fructus creditoribus remaneret obligati, & hic erat clarus, & apertus sensus indulti, & quatenus fuisset dubius, ad creditorum fauorem veniebat declarandus.

Ad Decianum *conf. 83. incip. Prasens difficultas, lib. 2.* quo magnopere nitentur Informantes pro Domino Commendatario, responsum fuit, procedere in concessione personali, quæ extinguitur cum persona, cui fit concessio, ideoque non posse ad hunc casum trahi, cum Pontifex concedendo indultum, noluerit durante quinquennio expirare, licet Episcopus expirasset.

de hoc art. quando privilegium extinguitur cum persona, vide Rot. diuers. p. 1. dec. 400. n. 13.

Conchen. Parochialis.

Die Mercurij 11. Decembris 1602.

S V M M A R I V M.

2. *Triennalis possessio interruptitur per diligentias factas per Procuratorem, & 6.*
3. *Regula de triennali vt sit locus, debet intrusus vocari ad iudicium intra sex menses, aliis non predest.*
4. *Tempus prorogatum censetur idem cum primo.*
5. *Procurator si sit citatus, satis fit regula de annali. Regula de annali non satis fit in iudicio possessorio. d. n. 6. quod intellige vt ibi.*
8. *Possessorium adipiscenda habet admixtam causam proprietatis in beneficialibus.*
9. *Regula de annali satis fit, si index potest expedire causam, ex quo iam est iustificata gratia.*

DECISIO DCCCCXCIX.

Die 27. Decemb. 1590. vacauit hæc Parochialis, & die 19. Marij anni 1591. fuit de illa ab Ordinario prouisus Doctor Franciscus Caxa, qui die 29. eiusdem mensis accepit eius possessionem, & Melchior Spinosa illam tanquam referuatum impetrauit die 27. Februarij 1594. & obtinuit duas prorogationes regulæ de annali, ad citandum Franciscum intrusum, & causam terminandam, primam ad quatuor menses sub dat. 4. Decembr. eiusdem anni, & consequenter sex menses dati ad citandum intrusum, cum suprädicis prorogationibus, durabant vsque ad diem 27. Aprilis 1595. & determinando causam, vsque ad diem 30. Augusti 1596.

Melchior Spinosa die 30. Augusti 1594. pro-

duxit literas subrogationis gratiosæ, citato Cæsare Vintimilia coram A. C. & die 16. Nouembris eiusdem anni, produxit litteras prouisionis principalis, & sic intra sex menses à die impetrationis, & hinc inde fuerunt facti plures actus iudiciales.

Istis sic se habentibus, primò dubitauit, an regula de triennali obstaret Spinosa? & Rota die 3. Decembr. 1601. censuit, non obstare, quia per actus iudiciales, gestos cum D. Cæsare Vintimilio, à Francisco Caxa Procuratore constituto, interruptus fuerat cursus regulæ de triennali.

Sed quia Franciscus prætendebat, Melchiori obstare regulam de annali, quasi ei non satisfecisset, dato particulari dubio, Rota vtraque parte informante respondit, Melchiori non obstare regulam de annali.

Nam quantum ad primam partem secundæ partis regulæ de vocando intrusum ad iudicium infra sex menses, satisfactum fuit regulæ; quia licet impetratio fuerit die 27. Februarij 1594. & iudicium coram A. C. per præsentationem litterarum fuerit introductum die 30. Augusti, & sic post tres dies post lapsum sex mensium; tamen durante adhuc termino, propter duas prorogationes obtentas ad alios octo menses, citando die 30. Augusti Procuratorem Francisci intrusi, satisfactum fuit regulæ, quia tempus prorogatum censetur idem cum primo termino sex mensium. *l. sed est manente ff. de precar. l. 2. §. sed est in index ff. de iudic. Dec. conf. 93. n. 5. & conf. 497. n. 2. in princ. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 26. & in terminis regulæ de annali fuit resolutum in causa Leodien. Canonicius die 23. Iunij 1597. coram bon. mem. Giptio, hæc autem obiectio iam fuerat sublata in hac causa in decisione facta super regula de triennali.*

Nec refert, non fuisse citatum Franciscum Caxam principalem, sed eius Procuratorem, ad causam constitutum, quia vt satisfiat regulæ de annali, satis est, citare Procuratorem ad causam constitutum, & mandatum producentem. Mohedanus *decis. 191.* aliàs 12. *de caus. possess. & propriet. Crescent. decis. 221. aliàs 14. eodem tit. Mandol. in reg. de annali quas. 69. num. 8.* & fuit in terminis resolutum in causa Egitanien. Canonicius die 18. Maij 1578. Serenissimo Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore.

Nec obstabat, quòd primum monitorium ad instantiam Melchioris emanauerit ab A. C. ante præsentationem litterarum; quia fuit responsum, non prætendi satisfactum regulæ per illud monitorium emanatum ab A. C. tunc iurisdictione carente, sed per citationes, & alios actus iudiciales, factos cum Procuratore Francisci post præsentationem litterarum, per quasi iudex iam acquisierat iurisdictionem. Crescent. *dec. 5. n. 4. incip. Executori gratia, de fide instr. Rota decis. 21. n. 3. vers. ergo simul, de concess. prob. & decis. 6. n. 1. in princ. de off. deleg. in nouiss. & hæc obiectio fuit facta, & sublata in decisione in hac causa facta super regula de triennali. Respectu secundæ partis regulæ de causa terminanda infra annum, Melchior quoque regulæ satisfecerat; quia sententia fuit lata die 5. Iulij 1595. & computato tempore prorogato, annus durabat vsque ad diem 30. Augusti 1596.*

Et licet per sententiam in possessorio non videatur regulæ satisfactum, Crescent. *decis. 10. de causa*

2. ^b habetur supra decis. 940. n. 5. & addit supra decis. 173. in tom. 1.

3. ^c adde supra dec. 405. n. 4. in tom. 1. vbi annot. alia decis. & Lud. dec. 213. n. 1. & 5. & 272. num. 2. & 7. & vtrobique ad propositum præsent. decis. allegatur.

4. ^d supra in d. decis. 940. num. 6. & addit Rot. in posth. Farin. tom. 1. decis. 505. n. 1. vbi ad propositum allegatur hæc decis.

5. ^e adde Lud. dec. 213. n. 2. & late annot. n. 4. vbi ad propositum allegatur hæc decis.

6. ^f supra decis. 940.

causa possess. & propriet. nihilominus cum sententia fuerit super executione litterarum Apostolicarum, & in possessorio adipiscenda, quod in beneficialibus habet admixtam causam proprietatis, regulæ satisfactum fuit. Sarnienis in *regula de annali, quas. 66. num. 2. vers. & ista omnia; & fuit decisum in causa Leodien. Canonicius die 23. Iunij 1597. coram bon. mem. Giptio.*

Istis accedebat, quia causa fuerat instructa, & gratia Melchioris iustificata, & ipse apud iudicem institerat, vt causa expediretur, quam si voluisset, expedire potuisset, quod sufficit ad effectum, vt regulæ satisfiat, etiam sine aliqua protestatione. Crescent. in terminis *decis. 5. n. 2. vers. & ideo, de except. & fuit dictum in citata causa Leodien. Canonicius, coram Giptio, & in causa Calcianen. Scholasticæ die 12. Octobris 1587. coram eodem Lambert. de inrepar. lib. 2. p. 2. art. 12. §. 1. num. 7. vers. & incidenter non omitto, Verall. dec. 15. num. 5. & decis. 73. num. 1. & 2. p. 2. cum enim hic adesset referuatio ex obitu post diem quintam Decembr. ob regulam Gregorij XI V. (super quo videbitur) potuerat quoque iudex in peritorio sententiarum ferre.*

Ad difficultatem de inualiditate iudicij, refulsante ex eo, quòd fuerant actus iudiciales facti cum Cæsare Vintimilio, Procuratore Francisci reuocato, & alias oppositiones deductas ab informantibus pro Francisco, superuacaneæ fuerat respondere, cum iam fuissent sublatae, in decisione in hac causa facta super regula de triennali, quas minus candida fide, informantibus pro Francisco iterum nunc inculcabant.

8. ^a adde supra dec. 507. n. 5. & 555. n. 6. in tom. 1. quæ ad propositum allegat Rota in posth. Farin. dec. 505. n. 3. in tom. 2.

9.

10.

Esna fideicommissi.

Die Lunæ 16. Decembris 1602.

S V M M A R I V M.

2. *Fideicommissum conditionale nec ad liberam transmittitur, quod limita vt 4.*
3. *Fideicommissarij prædefuncti, ante purificationem fideicommissi, sunt positi in conditione, quod limita vt d. num. 4.*
5. *Filij positi in conditione censentur dilecti à testatore ad obviendum fideicommissum.*
6. *Fideicommissum conditionale, coniunctum cum iure accrescendi, declarat dilectionem testatoris quo ad vocatos.*
7. *Prohibitio alienandi bona est vrgens coniectura dilectionis testatoris, pro conseruando fideicommisso.*
8. *Transmissio censetur inducia, si testator fecerit plures gradus substitutionum.*

DECISIO M.

Franciscus Georginus de Esio duos suos filios masculos, Ioannem Christophorum, & Ioannem, hæredes vniuersales æquis portionibus instituit, & si decederent sine filiis masculis legitimis, & naturalibus inuicem sustituit; & si aliquis eorum decederet cum filiabus tantum, masculos voluit hæredes esse, & filias dotari. Post obitum testatoris primò decessit Ioannes Christophorus relictis tribus masculis, & vna fœmina, postea decessit Ioannes sine filiis, lite in Rota introducta, super memorata facti specie dubitauit, an esset factus locus fideicommissi ad fauorem filiorum Ioannis Christophori, ne-

Peña Decis. Tom. 1. I.

potum testatoris? & Rota vtraque parte informante fideicommissi factum fuisse locum censuit; licet enim prædecesserit Ioannes Christophorus, & paulò post mortuus fuerit Ioannes sine filiis masculis, & in pluribus decisionibus, & signanter in causa Ciuitaten. bonorum die 14. Iammar. 1591. coram illusterrimo Mantica, & in eadem die 8. Febr. eiusdem anni, coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino, regula firmata fuerit pro non transmissione fideicommissi conditionalis, & reiectæ omnes coniecturæ, hic etiam relatæ, quòd filij fideicommissarij prædefuncti ante purificationem fideicommissi sint positi in conditione, quòd testator fuerit digressus ad plures gradus substitutionum, & quòd illi ad quorum fauorem prætenditur transmissio sint de descendibus testatoris, nihilominus postea in causa Nucerna fideicommissi die 14. Aprilis 1595. coram eodem Mantica firmata fuit limitatio ad supra dictam regulam, quòd ex coniecturis vrgentibus fideicommissum conditionale transmittitur ad suos, sicut ex coniecturis ad suos descendentes transmittendum censuerunt Paris. *conf. 91. n. 44. vers. pro vt, lib. 2. Curt. iun. conf. 19. n. 6. vers. tamen hæc, vbi de communi. Dec. conf. 574. n. 2. vers. ab isto, & conf. 591. n. 7. vers. sed tamen, Ruin. conf. 145. num. 6. vers. tamen ex mente, lib. 2. Socin. conf. 141. n. 21. in princip. lib. 2. Iason. conf. 141. num. 21. vers. hinc videmus, lib. 2. in themate proposito ex serie te statmenti infra scripta coniecturæ colligebantur.*

Prima, quia filij Ioannis Christophori fuerunt positi in conditione. Dec. *conf. 397. n. 6. Paris. conf. 91. num. 45. vers. vel quando, lib. 2. Mant. lib. 1. de coniect. tit. 2. num. 19. in fine, & tit. 3. num. 1. in princip. Nam testator erga eos affectionem videtur habuisse.*

Secunda, quia fideicommissum conditionale erat coniunctum cum iure accrescendi, cum Franciscus testator prædictos suos duos filios hæredes institutos in eadem oratione inuicem substituerit; nam propter vnitatem sermonis, quasi in vnum corpus redacti, vnus persona potestate funguntur. *l. re coniuncti. ff. de leg. 3. l. vnica. §. bis ita, vers. hoc ita tamen. C. de caduc. tollen. cum aliis allegatis in dicta decisione Nucerna fideicommissi, coram Mantica.*

Tertia desumebatur ex prohibitione alienationis bonorum, ad effectum vt remanerent penes superuientes domus, casatæ, seu cippi ipsius testatoris, & ipsi testatori proximioribus in infinitum: nam hinc clarè constabat, testatorem cogitasse de conseruanda agnatione in cippo, & domo sua, quæ est potissima coniectura ad inducendam transmissioem. Decius *conf. 574. n. 4. circa medium, Paris. conf. 65. n. 77. vers. & de coniecturata, lib. 3. Dec. conf. 78. n. 7. lib. 2.*

Quarta colligebatur ex eo, quòd testator filios filiorum expressè substituerat superuientes domus, casatæ seu cippi ipsius testatoris: nam cum sic fecisset plures gradus substitutionum, transmissio censebatur inducta. Paris. *conf. 78. n. 5. vers. tertia coniectura, lib. 2. Mantica de coniect. lib. 11. tit. 10. n. 24. vers. nona coniectura.* Vocatio fœminarum non obstabat, quia erat in casu defectus masculorum, qui non defecerant.

Atque ex his fuit conclusum, præmortuo Ioanne Christophoro, Ioannem remansisse obligatum ad restituendum bona fideicommissi subiecta, filiis Ioannis Christophori.

H 3 Eluen.

^b habetur in impres. Mât. dec. 125. n. 7. & 120. & addit Ludouic. de Ludouic. sicut dec. 551.

^c habetur in impres. Secraph. decis. 114. cui addit Lud. dec. 56. per totam, & 551. quæ etiam habetur impres. in recen. p. 2. decis. 59. & 380. & vide in eisdem recen. p. 1. decis. 100. n. 2.

^d adde Rot. in posth. Farin. tom. 12. dec. 142. n. 2. & 4.

^e habetur in impres. Mât. dec. 319. cui iunge Causal. dec. 434. n. 2. & dec. 461. n. 2. Daran. decis. 339. n. 71. & 72.

^f adde Mât. dec. 120.

^g adde Mât. dec. 319. n. 9. & 10. decis. 551. n. 8. & late annot. n. 16. vbi ad propositum allegatur hæc decis.

7.

8.

Eluen. Beneficij S. Saluatoris.

Die Lunæ 16. Decembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficij valor iustificatur per testes de voce, & fama de tempore data.
2 Episcopus non gaudet alternatiua ex residentia indeliberata in suo Episcopatu.
3 Instrumenta qua non sunt in actis, nihil profunt.
4 Titulum coloratum qui habet, potest appellare.
5 Executionem litterarum Apostolicarum potest impedire posterior in data, si sit in possessione.
6 Ordinarij habent parem potestatem conferendi cum Papa, cessantibus reservationibus.
7 Productio tituli post sententiam non impedit eius executionem.

DECISIO M. I.

Causa iterum proposita Domini permanferunt in decisis: nam quantum ad valorem à R.P. D. Martino Alphonso Mexia expressum, de illo testificabantur duo testes, primus, & quartus super 41. articulo dependentes de publica voce, & fama per non excessum, sicut Martinus expresserat, & ambo testes loquebantur de tempore quo vacauit, ex quibus remanebat sufficienter probatus valor, ad effectum iustificationis gratiæ. Put. decif. 29. incip. In vna Colonien. lib. 1. cum alijs allegatis in alia decisione.

Placuit etiam Dominis aliud fundamentum, quod Episcopus Eluensis non gauderet alternatiua, licet tunc esset in suo Episcopatu, quia cum esset generalis Inquisitor Regni Portugaliæ, & ratione illius officij in ciuitate Vlisbonensi residere teneretur, ex illa residentia indeliberata non gaudebat alternatiua, vt in alijs decisionibus fuit deductum.

Neque obitabat Breue, quod anno 1599. Sanctissimus Dominus noster Regi Catholico direxerat, quo inter cetera hortabatur Regem, vt curaret, quod Regnorum suorum Episcopi, dimissis officijs, quibus residentia impediatur, in suis Episcopatibus residerent; ex quo D. Petrus Gomez intendebat probari, quod D. Episcopus Eluen. tempore, quo vacauerat, & contulerat hoc beneficium, animo deliberato in suo Episcopatu residebat, & consequenter gaudebat alternatiua; quia fuit responsum, illius Breuis non fuisse habendam rationem, cum non esset in actis, nec de illius tenore constaret.

Ad titulum, quo nitebatur Petrus, ab Ordinario prouisus, ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum D. Mexiæ, ommissa responsione de impuritate tituli, ex eo quod Petrus ab Ordinario prouisus, non esset legitimus contradictor contra Mexiam prouisum Apostolicum, quam Rota in hac propositione minus tutam putauit, cum teneat, habentem titulum coloratum, & præsertim existentem in possessione (pro vt in casu Petrus existeret vigore prouisionis ab Ordinario obtentæ) esse legitimum contradictorem, vt possit appellare à decreto, seu sententia probata super executione litterarum Apostolicarum ad fauorem

prouisi Apostolici, dummodo prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, vt in casu Colonien. Canonicius die 4. f. adde Sal. Febr. 1588. & quod etiam posterior in Data sit legitimus contradictor, si possidet, ad impediendum processum executiuum, vt Put. dec. 13. incip. In vna Abulen. lib. 2. nam cessantibus reservationibus, Ordinarij habent parem potestatem conferendi; h & Papa prouisos ab Ordinarijs agnoscat pro legitimis contradictoribus; vnde si possident, præferuntur prouisis Apostolicis. Cap. si a sede, de præb. Sarnen. decif. 3. incip. Cap. si a sede. Placuit alia responsio, quod productio tituli post sententiam non impedit executionem, vt fuit dictum in causa Piemina beneficij 18. Aprilis 1578. coram D. Patriarcha Alexandrino.

Et licet in ea addatur exceptio, nisi per tituli productionem appareret de bono iure edentis, ista exceptio non suffragabatur Petro, producti titulum habitum ab Episcopo, alternatiua non gaudente, ex quo potius apparebat malum ius edentis; & ideo conclusum, non fuisse locum arbitrio, ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, quas D. Mexia iustificauerat.

Senogallien. fideicommissi.

Die Veneris 20. Decembris 1602.

S V M M A R I V M.

- 4 Nepotes non sunt expressè vocati ad fideicommissum, sed positi in conditione, si testator vocet feminas, non extantibus masculis descendentibus.
5 Substitutiones si sint diuersæ, non est inferenda vocatio vnus alteram.
6 Substitutio dicitur restricta, si testator utatur verbis, casu quo, nam est restrictiua verbum, ib.
7 Expressum dicitur illud, quod in scriptura legitur, & in ea apparet.
8 Fideicommissum non inducitur regulariter ex prohibitione alienationis, & iniuncta prohibitione filij non extenditur ad nepotes, num. 9.
10 Substitutio prima si deficiat, omnes alia ab illa dependentes expirant.
11 Dicitio, dictus Petrus, in instrumento, vel testamento posita, restringit depositionem.
12 Nepotes non veniunt appellatione filiorum, si filij sint vocati in fideicommissio proprijs nominibus.

DECISIO M. II.

Post decisionem in hac causa factam ad fauorem Domine Antefinæ Theobalduti die 14. Maij 1601. in qua fuerat decifum, nepotes fuisse solum vocatos ad portionem parentum respectiue, Dominus Claudius Theobaldutius, Antefinæ patruus, præterdicens se fuisse substitutum per reciprocam Marcello, fratri Antefinæ patri, defuncto sine filiis masculis, sola Antefina superstitite, quam Claudius nitebatur excludere: vtraque parte informantibus dubitauit, an nepotes essent expressè vocati ad prædictum effectum, & Rota non fuisse expressè vocatos in casu mortis censuit. Quia Ioannes Benedictus duas substitutiones fecerat, primam in casu delicti, his verbis, & casu quo ambo delicti sui heredes, vel alter eorum aliquod in futurum parauerit, vel pa-

trauerit homicidium (quod Deus auertat) vel aliud delictum simile, vel dissimile, ex nunc delictus testator instituit in portionibus eorundem ex ipsis natis, vel in futurum nascituros masculos. Alteram his verbis, & si delicti sui filij, vel alter eorum decederent, vel decederet sine descendentibus masculis, substituit vnum alteri, & de conuerso: & si masculi non extiterint, ad feminas reuertantur, tam ad filiam, videlicet Ioannam Baptistam, quam ad nepotes filiorum.

- 2. Respectu primæ substitutionis non fuit ei factus locus, quia nullas ex vocatis commiserat homicidium, aut aliquod aliud tale delictum, per quod posset præterendi aliquod fideicommissum, vt fuerat decifum die 9. Maij 1594. coram Illustrissimo Arigonio, tunc Rotæ Auditore.
3. Respectu secundæ substitutionis, non poterat D. Claricius præterendere aliquod fideicommissum ad sui fauorem, quia testator in casu mortis solum disposuit, quod si filij heredes instituti, vel alter eorum decederet sine descendentibus masculis, tunc vnus alteri, & de conuerso succederet, & non extantibus masculis bona reuertentur ad feminas, in qua dispositione nepotes non poterat dici expressè vocati, sed tantum positi in conditione; vnde satis erat Antefinæ dicere: Talis vocatio non legitur in testamento, & substitutio non loquitur de nepotibus, Ioannes Andr. in addit. ad Specul. tit. de testam. §. 1. vers. occurrat, Socin. conf. 62. n. 6. & 7. lib. 3. cum alijs allegatis in decisione a in hac causa facta.
5. Neque ex prima substitutione in casu delicti, vbi aderant verba importantia expressam vocationem nepotum, poterat inferri expressa vocationem in casu mortis, quia casus substitutionum erant diuersi, & separati, & in secundo nepotes non reperiebantur expressè vocati, quos tamen testator, si voluisset, expressè vocare potuisset, fuit consideratum in causa Camerinen. fideicommissi die 25. Octobr. 1596. coram me. Dicebatur etiam, quod substitutio in casu delicti videbatur satis restricta ad illum casum, per illa verba, & casu quo, & rursus per illa, & adueniente casu predicto, quæ restringunt vocationem ad illum casum tantum, vt in causa Romana fideicommissi de Frossanis die 12. Febr. 1588. coram bon. membr. Gispio.
Idem suadebat ratio diuersa inter vtrumque casum; nam in casu delicti, ad euitandam bonorum confiscationem, testator copiosius prouidendo, fecit plures gradus substitutionum: in casu autem mortis non erat opus tanta prouidentia; & ex ista diuersitate satis fuit explicata mens testatoris, ad effectum prædictum, & vt non posset ex vno casu, siue substitutione inferri ad alium, ita vt in secundo casu nepotes dicerentur expressè vocati: nam cum expressum dicatur id, quod in scriptura apparet, & in ea legitur. Bald. in l. sed si quis, §. quatuor n. 16. ff. si quis caution. Decianus conf. 1. n. 106. lib. 2. hic nulla talis expressa vocatio legebatur.
8. Prohibitio alienationis non suffragatur Claudio, quia in illa regulariter non inducitur fideicommissum. Decius conf. 377. n. 4. dub. 2. vers. venio, Peregrinus de fideicom. art. 29. n. 18. in fine, cum esset iniuncta filiis, non extendebatur ad nepotes, vel ad alios, Decius dicto conf. 377. n. 5. in principio. Iason in repetit. l. filiusfamilias. §. diui. n. 109. in prima lect. vbi Crotus n. 123. vers. quærit Ripa, n. 107. & Ferdinandus de Loazes n. 186.

vers. nono, ff. de legat. 1. Parisius conf. 58. n. 8. vers. nec obstat, lib. 2. Bellonus conf. 50. n. 5. vers. accedit. & tamquam facta accessorie ad præcedentes substitutiones, non potuit efficere, quin illæ euenerint: nam prima in casu delicti non euenerat; secunda verò in casu obitus sine filiis, ex quo filij instituti, & substituti decederant cum filiis, expirauerat. Oldradus conf. 21. n. 1. & 2. Nam deficiente prima substitutione, omnes aliarum, à prima dependentes, deficiunt, & expirant, Alexander conf. 139. n. 4. lib. 6. Zuccardus in l. 1. n. 9. C. de pact. Rubens in l. Gallus. §. quidam rectè. n. 68. in principio. ff. de liber. & posth. Riminaldus senior conf. 224. n. 57. in fine, Cephalus conf. 17. n. 10.

Ad alias consideraciones, pōderationes, & coniecturas, deferuientes tacite menti testatoris, reatas ab informantibus pro Claudio, vnico verbo fuit responsum, eas non operari expressam vocationem, ita vt positi in conditione censentur expressè vocati. Postremò illa consideratio, quod filiorum appellatione venirent nepotes, cessabat ex illis verbis secundæ substitutionis, & si delicti sui filij, nam dictio delicti restringebat dispositionem ad filios, & perinde erat, ac specificè ac proprijs nominibus eos appellasset. Gabriel conclus. 1. n. 84. & 85. limit. 17. de verb. signific. Surdus de alimen. tit. 9. quæst. 36. n. 15. Exploratum autem est, quod si eos proprijs nominibus vocasset, non venirent nepotes. Gabriel dicta conclus. 1. num. 7. limit. 11.

Romana locorum Montium.

Die Veneris 20. Februarij 1602.

DECISIO M. III.

Domino Antonio Nerotto tantum informantem, quia D. Ioannes Iacobus satis longas moras nectere videbatur, iterum causa proposita, Domini permanferunt in decisis sub die 14. Ianuarij 1602. ex rationibus, de quibus in dicta decisione, & ex his, quæ in hac propositione per informantes pro Antonio deducebantur.

Boianen. pensionis.

Die Mercurij 15. Ianuarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2 Resignatio est publicanda ex constitutione Pij V. alias non valet.
4 Possessio beneficij decem annorum pro titulo habetur, & s.
Triennalis possessio habetur pro titulo reali, ibid.
6 Pensio est omnia reale consequens beneficium cum suo possessore.
7 Regula de triennali excipit beneficia reseruata in corpore iuris, & non alia.
8 Titulorum multiplicatio in beneficalibus datur.
9 Titulum qui conficitur in iudicio, non ex eo negat, se habere alium, cum in beneficalibus datur multiplicatio titulorum.
10 Sententia verba, tamen generalissima, restringuntur ad profectura, ita vt ad ea tantum obstat exceptio rei indicata.

1. **M**arius Falconus, pacificus possessor triennialis, & amplius, Ecclesie Parochialis oppidi Campi Clari Archipresbyteratus nuncupatae, Boianen. dicecesis, anno 1582. eam ad fauorem Marci Antonij, Gennarij reseruata sibi valida pensione centum ducatorum monetæ Neapolitanæ, resignauit.

2. Mortuo Marco Antonio reseruatorio anno 1583. eadem Ecclesia Parochialis fuit collata Euangelistæ Camerario, & cum Marius præterderet, resignationem à se factam fuisse inuvalidam, ob non publicationem, & consequenter nullum ius à se fuisse abdicatum, vigente tunc constitutione Pij V. de publicandis resignat. a causam iactationum introduxit coram Episcopo Troiano, & se impetrationi Euangelistæ opposuit, à quo causa in Rota commissa bon. mem. Robufterio, Euangelista contra Marium sententiam fauorabilem reportauit, per quam fuit pronuntiatum, nullum ius Mario competiisse, neque competere super dicta Parochiali, quam sententiam Rotali ego deinceps in gradu appellationis confirmauit.

Postea Marius intentato iudicio possessorio super manutentione pensionis, in eo quoque succubuit coram A. C. quia non potuit legitime quasi possessionem exactionis probare. Denique cum quibusdam præsuppositis, à partibus concordatis, dato dubio, an constaret, quod Mario competeret ius super Beneficio tempore resignationis, ita ut pensio sibi deberetur, eoque vtraque parte informante proposito, Rota de iure b Marij constare censuit, ad prædictum effectum validitatis pensionis; cum enim duo testes probarent, Marium ante resignationem vltra 13. annos eam pacifice possidere, c decennium ei suffragabatur, pro titulo præsumpto; d triennialis verò subsequens illum titulum defendebat, perinde ac si titulus realis, & visibilis productus fuisset. e Sarnen. super regula de triennial. quæst. 26. n. 7. vers. nam si aliquis, Calladorus dec. 8. n. 1. in principio, super regulis. Quia ex decursu decem annorum præsumitur titulus, f cum non sit verisimile, Episcopum tandiu illum tolerasse, nisi habuisset bonum titulum. Puteus decif. 176. num. 3. lib. 1.

3. Atque ex hoc potissimum fundamento conseqeatur, Marcum Antonium, & cæteros in Parochiali successores teneri ad huius pensionis solutionem, cum pensio sit onus reale, g consequens beneficium cum suo possessore. Gigas de pensio. quæst. 47. n. 2. & fuit sæpe resolutum. Neque huic decisioni obstabat deducta per informantes pro Euangelista, & in primis, quòd cum hæc Parochialis esset reseruata ratione mensis, non poterat Marius defendi à regula de trienniali expressè excipiente beneficia reseruata.

4. Sed fuit responsum, regulam excipere solum reseruationem in corpore iuris clausam. Rursus non obstabat simonia, Mario resignanti opposita, quam etiam excipit regula, & in hoc casu deducta tum ex pensione 200. tumulorum grani, ordinatio collatori soluenda, tum ex aliis 200. tumulis hordei, quæ annuatim eidem ordinario soluebantur.

5. Quia respondebatur, hanc pensionis reseru-

tionem non fuisse factam in prouisione, sed Episcopum reseruasse sibi solum ius exigendi pensionem à Sede Apostolica sibi reseruatum, & quoad solutionem tumulorum 200. non apparebat, illam fuisse deductam in conuentione; addebat quoque quòd cum vltra tempus regulæ concurreret decennium, h poterat alius titulus præsumi i Sarnen. super dicta reg. n. 14. cum in beneficialibus detur multiplicatio titularum. Lopus allegat. 132. n. 2. in principio, & ibi Mandosius littera. IV. & præsertim cum Marius non exhibuerit titulum, sed illum produxerunt eius aduersarij.

Ad tertiam oppositionem de non seruata forma Concilij Trident. in collatione Parochialis, fuit responsum primò, hanc negatiuum non probari. Secundò fuit responsum, quòd tamen de dicto tempore seruata non fuerit, potuit tamen alio tempore, alio valido titulo k superueniente seruari, & ex eo mutari causa possessionis, vt fuit dictum in causa Casaragustana Parochialis de Maella, corâ R. P. D. meo Decano. Tertio dicebatur, quòd cum prouisio fuerit facta de anno 1565. nec tunc apparuerit electos fuisse examinatos synodales iuxta formam dicti Concilij, anno proximè præcedenti publicati, non poterat inde concludi nullitas prouisionis ob non seruata formam à Concilio præscriptam.

Ad quartam oppositionem, deductam ex confessione l Marij in iudicio facta, dicentis se nullum alium titulum habuisse, & consequenter excludi præsumptione alterius tituli; fuit responsum, Marium non se restrinxisse ad istum titulum, ita vt alios excluderet, m quia licet asseruerit, se habere illum titulum, non tamen negauit, habere alium. Calladorus dec. 3. n. 4. de causa posses. & propriet. præsertim cum nec fuerit vsus aliqua dictione taxatiua.

Ad quintam oppositionem, ex eo quòd cum regula tueatur possidentem, non poterat Mario non possessorij suffragari, fuit responsum, dubium loqui de iure Marij tempore resignationis quo erat verè possessor.

Postremò loco ad vltimam oppositionem, deductam ex sententiis Rotalibus, quibus fuerat declaratum, Mario nullum ius competiisse, neque competere super hac Parochiali, fuit responsum, in Rota non fuisse actum de pensione, sed de beneficio, quod patebat, tum ex commissionibus, in quibus nullum verbum de pensione, sed solum de beneficio, illiusque possessione, tum ex registris Rotalibus, ex quibus apparebat, Marium semper egisse pro beneficio, non pro pensione: tum denique ex sententiis, in quibus nulla erat mentio de pensione, & consequenter illa verba, nullum ius non competiisse nec competere, ex prosecutis recipiebant interpretationem, vt intelligerentur de beneficio, i super quo Marius ius sibi competens fuerat prosecutus, cum non sit nouum, verba sententiarum, tamen generalissima, restringi tantum ad prosecuta, ita vt super prosecutis tantum obstaret exceptio rei iudicatae. Iacobus de Sancto Georgio in l. 2. n. 5. vers. secundo, C. de indic. & per illum textum Paulus de Castro n. 5. vers. contrarium, vbi id notant communiter Doctores, Felinus in cap. licet Heli n. 18. de simon.

f adde Lud. dec. 57. n. 7. Rot. diuers. p. 2. dec. 4. n. 8. g adde supra dec. 624. n. 2. vbi annotauit alias dec. in to. 1. h adde Seraphin. decif. 974. n. 3. decif. 1055. n. 3. Rot. diuers. p. 2. dec. 4. n. 8.

9. i adde supra dec. 221. n. 4. in tom. 1. k adde supra dec. 221. n. 4.

10. l adde Lud. in d. decif. 440. n. 2.

m adde supra dec. 221. n. 4. in tom. 1.

11.

a & vide aliam constitutionem Greg. XIII. apud Cherubin. in Bullar. tom. 2. confit. eiusdem Pont. cõst. 85. pag. mihi 469. in 1. impresfione.

b vide Lud. in hac eadẽ causa decif. 440. vbi in principio allegat hanc decisionem.

c adde Coccin. dec. 475. n. 4. vbi ad propositum præfens decifio allegatur.

d adde supra dec. 375. n. 4. in tom. 1.

e triennialis enim possessio est melior titulus de mudo vt fuit dictum supra decif. 232. n. 2. & 11. & decif. 256. n. 4. & in tom. 1. & tuetur etiã male fidei possessore, vt per Rot. diuers. p. 3. lib. 3. decif. 765. n. 4.

Romana casalis Pernuccia.

Die Veneris 24. Ianuarij 1603.

S V M M A R I V M.

- Melioramenta sunt soluenda fideicommissario, possidenti fundum, vel domum, antequam teneatur restituere.
- Retinere potest domum, vel fundum dominus visilis, donec ei soluat melioramenta dominus directus, ibid.
- Retentio competit possidenti pro melioramentis, etiamsi in genere sint probata melioramenta.
- Fideicommissarius potest retinere rem fideicommissa subiectam, donec melioramenta non sint ei soluta.
- Conuentio expressa excludit dolum.

DECISIO M. V.

1. **Q**uia Franciscus, & fratres hæredes quondam Bartholomæi Papij agebant contra Dominos de Catalanis, vt restitueretur casale, & Catalani præterendebant, sibi competere retentionem propter melioramenta, in casali facta, ideoque dato dubio, an constaret, Catalanos fecisse aliqua melioramenta, vt propterea competeret eis retentio, eoque vtraque parte informante proposito, Rota censuit, de melioramentis in genere constare: nam ex attestationibus testium, à Catalanis inductorum, apparebat, Catalanos in casali hæc melioramenta fecisse, vnum fontem, vt iumenta biberent, foueas, vt vallis à confluentibus aquis exsiccata, apta ad culturam reduceretur, pontem, quo animalia transirent, puteos ad vsum recondendi grana, & partem eiusdem casalis incidisse, & funditus eradicasse, & extirpasse, & ad culturam reduxisse, & consequenter, ratione horum melioramentorum in genere probatorum, retentionem a competiuisse. l. Paulus ff. de doli except. l. si non sortem. §. si centum, vbi gloss. in verbo, retinebitur, & ibi lafori num. 10. vers. amplia istam fallentiam ff. de condict. indeb. Menochius de recuper. remedio 11. num. 7. vers. regulare. Capycius decif. 17. num. 7. 378. n. 1. vers. habemus.

2. Ex quibus appareret, pro melioramentis in genere probatis, etiamsi adhuc non sit liquidata certa quantitas, aut certus illorum valor, competere retentionem, Galleus de obligat. in forma Camera. p. 4. quæst. 2. n. 13. vers. in tantum.

3. Neque obstitisse Catalanis malam fidem, ex quo ipsi fecerant melioramenta in casali, quod sciebant esse subiectum fideicommissio, quia omiffis aliis responfionibus, placuit, Iacobum Catalanum, casalis emptorem, ea melioramenta fecisse, aut facere incepisse ex conuentione, & expressa licentia habita à Gottardo Papiro venditore, in qua conuentione hoc amplius continebatur, quòd si contractus emptionis, & venditionis non habuisset effectum, nihilominus Gottardus promissit soluere Iacobo Catalano quidquid ipse impendisset in melioranda casali, ratione rerum, in conuentione contentarum, videlicet in exsiccandis paludibus, extirpandis veribus, conficiendis foueis, & preparandis mæuis, & cultura pro ferendo dicto casali, ex ista

enim conuentione expressa cessabat obiectum, & erat locus rationi, b antequam de melioramentis factis in casali, restituendo Catalanis emptoribus, & possessoribus esset satisfactum. l. domos. ff. de leg. 1. Alciatus cons. 63. n. 13. vers. circa meliorationes lib. 9. tom. 3.

Et quia de melioramentis constabat, & constabat etiam euidenter ex alia decisione in hac causa facta filiis hæredibus Bartholomæi Papij, casale tamquam debitum, fuisse restituendum, ne sub prætextu melioramentorum, & retentionis, pauperrimi pupilli, qui mendicare cogebantur, interim diutius grauarentur, Rota simul constituit, præfigendum fuisse terminum ad melioramenta, eorumque valorem liquidanda.

Romana bonorum de Cetulis.

Die Lunæ 27. Ianuarij 1603.

DECISIO M. VI.

1. **D**ie 26. Iunij 1602. d Domini pro maiori parte tenuerunt, interesse deberi ad rationem locorum montium non vacabilium: sed quia agentes pro D. Tiberio obnixè petierant iterum audiri, causa iterum proposita, vtraque parte informante Rota in decifis persistendum censuit, & decisionem magis declarando pronuntiauit, Dominæ Clariciæ deberi interesse ad rationem locorum montium non vacabilium, eidem D. Clariciæ magis proficuoorum, existentium tempore, quo debebat fieri instrumentum iuxta valorem illius temporis.

Terracin. bonorum.

Die Lunæ 27. Ianuarij 1603.

S V M M A R I V M.

- Heres cum beneficio legis non potest condemnari ultra vires hereditarias.
- Heredes possunt compensare mutuas prætensiones, quas habent inter se.

DECISIO M. VII.

1. **P**ræsupponebatur in facto, Masium, Antonium, & Vincentium Presbyterum fuisse fratres germanos, & Masium ex legitima vxore suscepisse quatuor filias, Camillam, Iuliam, Diabram, & Austiliam, matrem Antonij, & Herculis, qui modò erant in causa, & anno 1550. Antonium sine filiis decessisse intestatum, superstitibus tamen memoratis neptibus, & Vincentio fratre Presbytero, qui Antonij hæreditatem adiecit, & Vincentium vltimo loco fuisse vitâ functum, superstitibus memoratis Austilia, & Camilla nepotibus, & altera Camilla Thomasia pronepote ex Iulia, quæ omnes simul hæreditate Vincentij cum beneficio legis, & inuentarij adiecerunt, & post mortem Vincentij Presbyteri, commissarium Cameræ Apostolicæ sub prætextu spolij omnia bona eius hæreditaria occupasse, & Austiliam neptem, & Camillam Thomasia proneporem, vt se à molestiis liberarent, eidem Cameræ scuta rooluissent

b adde Rot. recentiorum p. 2. dec. 151. n. 2. & 3.

5.

c supra dec.

d supra dec.

1.

6. Et isto fundamento cessante, facile tolleban-
tur deducta per informantes pro Ioanne Iaco-
bo. Nam ad diuisionem debitorum ratione of-
ficij contractorum, factam inter Martinum, &
Maximilianum, in qua in portione Martiani
obtinuerant scut. 340. Antonio debita, respon-
debatur, eam tamquam rem inter alios actam
Antonio non nocuisse, præsertim cum non con-
staret, Antonium eiusmodi creditum accepisse,
neque Martianum in debitorem recognouisse,
ideo quidquid inter Martianum, & Maximilia-
num gestum fuerat, Antonio non præiudicasse.

7. Ad exactionem scut. 300. vigore ordinis dati
à D. Ioanne Iacobo in banco Alexandri Poni,
ibi, sono per tanti che gli si denono a buonconto, delli
luoghi vendutoli, per la compra dell'officio dell'fiscalato
della Marchia, in testa dimis. Mariano, &
Massimiliano Nerotti. Vnde informantes pro
D. Ioanne Iacobo deducere intebantur Antonij
mandatum, aut consensum pro dicta emptione
de suis pecuniis: responsum fuit primò, inde non
inferri emptionem fuisse factam de mandato
Antonij. Secundò fuit responsum, minus inde
colligi, quòd pecuniæ, ex dictis locis redactæ,
fuerint expositæ in dicta emptione, cum potius
esset inferendum contrarium, quia si pecuniæ
verè fuissent expensæ in emptione fiscalatus de
mandato Antonij, non erat necessarium, quòd
Ioannes Iacobus faceret eas Antonio soluere,
confitendo se virtualiter debitorem maioris
summæ.

Bononien. census.

Die Veneris 31. Iunij 1603.

SVMARIUM.

- 2. Debitor morosus in solutione tenetur soluere
damna, & interesse ei propter moram sequuta.
- 3. Damna, & lucrum quod cre ditor patitur ratio-
ne dilationis debitoris in soluendo tenetur sa-
tisfacere.
- 4. Culpa debitoris si non solvatur debitum, tenetur
satisfacere creditori lucrum, quod ex dilatione
amisit, & s.
- 6. Exceptio dolosa non prodest.

DECISIO M. X.

I. Mense a Iulio anni 1601. b instante D. Sal-
uio, Scarlatto fuit relaxatum mandatum
executiuum contra D. Comitem Alexandrum
de Pepulis, & eius fideiussores pro ducat. 12m.
pro sorte principali cuiusdam census. Sed quia
Saluius illud exequi non potuit, propter quere-
lam Comitis Alexandri porrectam coram Pro-
thesaurario sub prætextu, quòd census esset
creatus contra formam constitutionis Pij Pa-
pæ V. cuius vigore Saluius fuerat inhibituus, ne
mandatum exequeretur, ideo Saluius interpel-
lauit Comitem Alexandrum, & litis consortes,
ad restituenda dicta scut. 12. m. siue illa depen-
denda iuxta formam memorati mandati, quia
volebat illa reinuestire in alio censu, siue in tot
locis montium non vacabiliu. montis nouen-
nalis, pro quibus emendis conuenerat cum Do-
minis de Guicciardis. Cæterum cum neque Co-
mes Alexander, neque litis consortes curarent

illa restituere, seu deponere, Saluius loco dam-
norum, & interesse, stante prædicta protestatio-
ne, prætendebat, fructus census, donec fors prin-
cipalis restitueretur, super qua prætenfione da-
tò dubio, eoque vtraque parte informante pro-
posito, Rota censuit Saluiano deberi interesse
ad rationem montium nouennalium. Potissima
ratio fuit, quia in hoc casu pro interesse concu-
rebant tria requisita Pauli de Castro in l. 3. §. fi-
nali, de eo quod certo loco, cuius doctrinam Rota se-
qui solet in hac materia de interesse, videlicet
mora d debitoris, in qua fuit constitutus Comes
Alexander per sustentationem litis, & per man-
datum à Rota relaxatum, quod ipse per quere-
lam criminalem impedire curauit. Secundò
concurrerebat ex parte Saluij creditoris, quòd ipse
præmanibus habebat loca montium nouenna-
lium, in quibus pecunias suas inuestire poterat,
quas tamen non inuestiuit, quia sibi, vt oportebat,
non restituebantur.

Tertiò denique concurrerebat, quia Saluius erat
solutus negotiari, cum suis pecuniis, quas cum
esset mercator, non patiebatur sibi esse otiosas,
aut infœcundas, quòd in hoc casu ex eo pate-
bat, quia easdem ad sensum dederat, & multas
similiter alias dicebatur ad censum dedisse; ex
quibus sine difficultate fuit pronuntiatum, ad
dictam rationem interesse deberi, sicut in alijs
causis deberi quoque sæpe Rota censuerat apud
Mohedanum decif. 3. incip. Dux Sessa, de usuris,
& coram Illustrissimo Blanchetto in causa Ro-
mana societatis, & in causa Romana census die 4.
Decembris 1577. coram eodem, & in causa Seno-
galien prædij die 27. Octobris 1586. coram bon.
mem. Bubalo.

Ideo autem dictum fuit, interesse deberi ad
rationem montium nouennalium, quia Saluius
sic fuerat protestatus, & aderat tunc occasio,
quos culpa Comitis Alexandri Saluius emere
non potuerat. Hondedæus conf. 36. num. 4. lib. 2.
Gabriel conf. 26. n. 8. & 9. lib. 1. Rolandus consi-
lio 49. n. 34. vers. tertio tutor. lib. 1.

Inhibitiò à Thesaurario profecta non excusa-
bat Comitem Alexandrum, tum quia eius culpa
ob querelam porrectam emanauerat. Romanus
conf. 9. incip. Quòd pars condemnata, vers. in
contrarium, Sarnen. in regula de trienniali quest. 57.
vers. & quia. Tum quia facile poterat tolli impe-
dimentum inhibitionis si Comes Alexander bo-
nam fidem agnoscendo pecunias restituisset.
Romanus conf. 352. n. 10. vers. ceterum, Socinus
iunior conf. 17. n. 8. lib. 2. Felinus in cap. cum inter,
n. 19. vers. limita primò, de except.

Romana pecuniaria.

Die Lunæ 17. Februar. 1603.

SVMARIUM.

- 2. Liber receptionis pecuniarum probat in suo-
rem scribentis, si sit in potestate & usu de-
bitoris, & 3.
- 4. Relationi periti standum est, an sint legales
partita scriptura in libro particulari non
mercatoria.
- 12. Partiarum veritas non detrahatur ex eo, quòd
sint correctæ partita, si aliunde constat de
legalitate.

DECISIO M. XI.

1. V Traque parte informante proposui du-
bium, an libri, in quibus D. Franciscus
Zeccardorus scriperat accepta, & data à D. Paul-
lo Benio, essent bene tenti, & legales, ita vt pro-
barent pro scribente, ad effectum, vt D. Zecca-
dorus se liberaret à petitis per Paulum, & Rota
inspecto hoc negotio inter istos particulares
gesto, & modo, quo fuit ceptum geri, satis bene
tentos, & legales ad prædictum effectum
censuit.

2. Nam cum D. Paulus Benius Franciscus, Zec-
cardoro dedisset aliquot pecuniarum summas,
ascenden. ad scut. 600. exponendas in societati-
bus officiorum sub nomine ipsius Francisci, cu-
ius fidem fuerat secutus, nullo ab eo chirogra-
pho de receptis accepto; D. Franciscus in tribus
liberculis pro sua memoria data, & accepta di-
uersis temporibus descriperat, ad effectum red-
dendi sufficientem rationem de negotio, quod
non tenebatur administrare, satis liberculi illi
visi fuerunt Dominis legales, & bene tenti, ad
effectum vt pro Francisco scribente probantes,
ipsum liberarent à molestiis sibi illatis à Benio,
& maxime cum pro parte Benij non probaretur,
quòd D. Franciscus aliquid receperit ad Benium
spectans, quod non descriperit in dictis libercu-
lis, vel aliquod eius debitum descriperit, quod
verè debitum non esset, quominus legales dice-
rentur ad memoratum effectum, Rolandus conf.
49. n. 22. & 25. lib. 1.

3. Supradictis accedebat relatio Antonij Gidoti
Periti, ad videndos libros electi, affirmantis
libros fuisse fideliter tentos, sine aliqua suspi-
cione fraudis, prout requiritur in libro hominis
particularis, qui non proficitur ordinare scri-
pturas & partitas modo mercantili, sed solum
describere data, & accepta pro memoria, & facti
veritate; cui relationi standum est, Iafon conf.
200. n. 15. lib. 2. vers. eo quia, Natta conf. 40. incip.
Habet intentionem, lib. 1.

5. Qualitas præterea Francisci Zeccadori, in hac
Curia satis nota, & explorata, qui fideliter tractari
negotia consuevit, omnem suspicionem fraudis
excludebat, cum non esset verisimile ipsum
in paruis quantitatibus falsitatem committere
voluisse, qui totum negare potuerat, cum Benius
non aliud, quàm ex propria D. Francisci con-
fessione suum debitum probare potuisset.

6. Ad oppositiones contra libros ex relatione
Periti, patebat responsio; & primum ad rasuras,
& alia nimis contumeliosè obiecta, ex oculari
inspectione fuit responsum, non adfuisse rasu-
ras, quæ fidem liberculis auferrent.

7. Ad secundam quòd in illis non fuerant scri-
pta accepta, similiter fuit responsum, ex oculari
inspectione, quia descripta apparebant, nec ali-
quam Benius probabat summam non descriptam.

8. Ad tertiam de partitis præpositis, & posi-
tis alio tempore dicebantur, non subsistere in fa-
cto, ex quo patebat recto ordine fuisse descri-
ptas, excepta vna partita per errorem suo ordi-
ne descripta omiffa, quæ tamè sic cõcepta fuerat,
vt omnem prorsus fraudè excluderet, videlicet,
& deue dari per tati pagati, sino tutto li 19. di Genasio,
quæ nedum non nocebat libris, sed potius suffra-
gabatur: nam si falsò scriptæ fuissent partitæ,
non fuerat necesse notare alium diem.

Ad quartam oppositionem de parita scut. 300.
seu vetius ducatorum 202. fuit responsum, ideo
non fuisse positam in libro sub sua die, quia non
colligitur ex giornali, cum societas esset facta
à Zeccadoro suo nomine proprio, vnde repor-
tando illam, & ponendo in credito Benij, satis
fuit indicare diem societatis: & cum parita præ-
cederet computum factum cum Benio, conse-
quenter fuit ab eo approbata.

Quinta, quòd in partitis deficerent rationes,
seu causa dati, ex facto tollebatur, cum in omni-
bus notaretur, quo tempore Benius, aut alij pro
eo, vigore mandatorum ipsius pecunias ha-
buerint.

Ad sextam, quòd liberculi discordarent à pu-
blicis instrumentis, fuit responsum, Peritum hoc
examinasse, & rem aliter se haberi cognouisse,
& retulisse: nam cum semel Franciscus consen-
sisset cassationi vnus societatis officij annis
duobus elapsis post solutas pecunias, de qua so-
lutione apparebat sua die, & Notarius scripsit
iuxta stilum, quòd Franciscus confessus fue-
rat, sibi fuisse satisfactum de sorte, & fructibus
decurfis, non inferebatur inde, quòd Zeccad-
orus fraudem commiserit, dicendo extinctas so-
cietates, cum non essent extinctæ, ex quo deinde
fructus petceperat.

Ad septimam de correctione paritarum fuit
responsum, inde non tolli fidem liberculis, cum
correctio contineat facti veritatem, immo
magis inde liberculorum fides roborabatur, vt
in terminis paritarum correctarum tenuit Ro-
ta coram D. meo Iusto, in vna Romana paritarum
de Alonitijs, die 25. May 1601. Alia vel leuiffima
erant, vel ex relatione Periti tollebantur.

Recanaten. pecuniaria.

Die Lunæ 17. Februar. 1603.

SVMARIUM.

- 2. Citationis defectus purgatur per comparationem.
- 3. Mora vbi non datur, non debetur interesse.
- 4. Pactum de soluendo interesse accipit interpreta-
tionem, quatenus de iure debeatur.
Verborum significatio iuxta sanum, & vitio ca-
rentem intellectum sunt accipienda.

DECISIO M. XII.

Solo D. Ioanne Podio informante, proposul
causam, quia Atilius Cremesinus, & Berna-
beus Piiffimus sæpe citati non comparuerunt, &
Rota sine difficultate in decisis persistendum
censuit coram D. meo Patriarcha Alexandrino,
die 27. Martij. 1602. quòd scilicet sententia
lata à R. P. D. Ala esset confirmanda ex rationi-
bus in decisionibus deductis.

Et quantum ad sententiæ nullitatem, ex eo
quòd Barnabeus non fuerat citatus ad senten-
tiam, placuit responsio, quòd cum postea Barna-
beus comparuerit, & omnia ratificauerit, ex
ratificatione sustinetur. l. 2. vbi Olofredus, Pau-
lus de Castro & alij, C. comm. vtriusq. ind.

Quoad iniustitiam, ex eo deductam, quòd non
fuerit condemnatus D. Ioannes ad interesse de-
bitu ratione damni emergentis, & in locatione
conuen

1. habetur hęc dec. im-
pressa per
Cencium
post tract.
de censib.
dec. 328. &
per Durand.
in cod tract.
dec. 328.
b supra dec.
923.

2. adde Sera-
phin. decif.
1240. & 1475
n. 2.
d & intellige
de mora re-
gulariter vt
per Dur. dec.
346. n. 2.

3. adde supra
dec. 805. n. 3.

4. adde Māt.
dec. 173. n. 6.

5.

adde Rot.
diuer. p. 1.
dec. 375. n. 3.

b adde Māt.
dec. 144. n. 3.

e quia parti-
tæ iustæ, &
reales indu-
cunt, quòd
aliæ partitæ
sunt iustæ
Mantic. dec.
363. n. 4. Ro-
ta recen. p. 2.
dec. 464. n. 2.
circa mediū,
& Rot. di-
uersorū p. 1.
dec. 813. n.
15 & seqq.

9.

10.

11.

12.

adde Lud.
dec. 366. n. 6.

1.

e habetur in
impressis Se-
raphin. dec.
1427.

2. adde supra
dec. 27. n. 3.
vbi annotauit
alias dec. &
dec. 404. n. 4.
in tom. I.

3.

in dict. decif. 1427. Seraph. n. 5. conuentum, placuit responfo in decifione a data, quod cum Ioannes non fuerit in mora restituendi scilicet 1000. sibi anticipatè soluta ante venditionem terrarum, nam ex conuentione tenebatur tantum ea restituere, in casu venditionis non aderat mora, & consequenter non debebatur interesse, cum oriatur ratione moræ. l. mora. §. 1. ff. de usufr. Gabriel conf. 78. n. 4. lib. 1.

adde Lud. dec. 148. n. 2. Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 222. num. 3. Cocci. n. 5.

Romana fideicommissi.

Die Veneris 21. Februarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 3 Substitutio erit vniuersalis, tam mobilium, quam immobilium, si institutio erat vniuersalis. Substitutio est secunda hæredis institutio, ibid.
4 Nomen hæredis, comprehendit vniuersalitatem.
5 Substitutio de filiabus, concepta sub vna verborum structura, continet non solum vulgarem, sed etiam tacitam, contentam in compendiosa.
6 Intestatus quis pro parte, & pro parte testatus decedere non potest.
7 Prohibitio expressa alienandi certa bona si fiat, non ex eo videtur testatorem recessisse à prohibitione tacita.
8 A fideicommissio vniuersali non censetur recessum per particulare, cum non sit inconueniens, quod eadem res sit subiecta vtrique fideicommissio.
9 Administrator bonorum non est Dominus illorum, etiam si testator adiciat, quod non teneatur reddere rationem eorum.

DECISIO M. XIII.

1. Laurentius de Saluiatis senior anno 1533. ultimo condito testamento hæredes sibi vniuersales instituit suos filios masculos, eorumque descendentes in infinitum, quibus non existentibus hæredibus, vel existentibus, sed postea in pupillari ætate, vel quandocumque descendentes, substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum hæredes, suas filias feminas, earumque descendentes in infinitum.

2. Laurentio testatore primo vitâ functo, & deinde Ioanne Baptista, & Antonio Maria Cardinale Saluiato, filiis masculis, decursu temporis sine prole legitima masculina ex hac vita sublatis, & consequenter purificato fideicommissio ad fauorem Ginebræ, Laurentij filiz, ipsa prætendens nedum bona immobilia vigore fideicommissi sibi deberi contra Illustrissimum D. Laurentium de Saluiatis, quem ex Alemanno fratre Laurentij senioris nepotem, Antonius Maria Cardinalis hæredem vniuersalem sibi instituerat, litem introduxit, ideoque dato dubio, quæ bona venirent in fideicommissio ad prædictum effectum, Rota vtraque parte informante, mobilia, & immobilia in fideicommissio Laurentij senioris contineri censuit.

3. Primò, quia sicut hæredum institutio erat vniuersalis, & comprehendebat nedum immobilia, & actiones ad ea, sed etiam mobilia, & alia, eodem modo substitutio, quæ est secunda institutio, vniuersalis esse debebat, cum illa verba, instituit, & substituit, ad vniuersalem institutionem præcedentem referantur, Alexand. conf. 25.

adde Sera. phin. decif. 584. n. 8. & Lud. dec. 26. n. 1. & 433. n. 19. Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 646. n. 6. & sequen.

n. 9. vers. cum ergo, lib. 1. quem refert & sequitur in his terminis Curtius iunior conf. 13. n. 4. & 5. in principio, Mandellus conf. 287. n. 32. vers. neo pariter, & n. 34. lib. 1. Peregrinus de fideicommissis tit. 5. n. 6. & 44. Parisius conf. 43. n. 48. vers. quibus, lib. 3. Cardinalis Mantica de coniectur. vit. volunt. lib. 7. tit. 6. num. 2.

Quod suadebant illa substitutionis verba, instituit, & substituit vulgariter hæredes filias suas. Nam verbum, hæredes, ex natura sua significat vniuersalem successionem. l. hæreditas. ff. de regulis iuris. l. nihil est aliud. ff. de verb. signif.

Postremò, substitutio de filiabus sub vna verborum structura concepta, nedum continebat expressam vulgarem, ibi, in casu verò in quem sibi hæredes non dantur, & ibi, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, sed etiam tacitam comprehensam in compendiosa. l. centurio, vbi notant omnes. ff. de vulgari, & pupillari.

Et ideo cum per vulgarem, & pupillarem filiaz non possent esse hæredes nisi in vniuerso, Laurentius testator decederet pro parte testatus, & pro parte intestatus, contra iuris regulas. l. ius nostrum. ff. de regulis iuris; consequenter fideicommissaria debuit censi vniuersalis. l. iam hoc iure. ff. de vulgari & pupillari.

Non obstant huic decifioni illa testatoris verba in decimoquarto versiculo testamenti apposita, videlicet, Voluit idem testator, omnia bona sua & immobilia, omnesque actiones hæreditarias sibi ad bona stabilia competentes esse fideicommissa. Quibus verbis informantes pro D. Laurentio nitentur persuadere, fideicommissum fuisse restrictum ad bona immobilia, & ad actiones competentes pro immobilibus.

Quia fuit responsum primò, his verbis testatorem non expressisse, quòd alia bona non deberent esse fideicommissio subiecta, sed voluit maius vinculum iam factæ substitutioni adicere, addendo scilicet prohibitionem expressam dictis bonis immobilibus, & actionibus pro eis competentibus; per prohibitionem enim expressam incertis bonis, non censetur recessum à prohibitione tacita, cum huiusmodi expressæ prohibitiones sæpe fiant ad corroborandum præcedens fideicommissum. Decius conf. 636. n. 6. & 10. vers. quia facit, Gabriel conf. 132. n. 21. lib. 1. Curtius iunior dict. conf. 13. n. 8. vers. quid ergo. & fuit nuper resolutum in causa Romana fideicommissi de Celsis, die 7. Maij 1601. coram D. meo Ludouifio.

Rursus non obstabat, quòd Laurentius testator dederit Constantiæ vxori suæ facultatem arbitrio suo disponendi de mobilibus, absque obligatione reddendi rationem, vnde informantes pro D. Laurentio nitentur inferre, mobilia non fuisse fideicommissio subiecta; quia fuit responsum meam facultatem vxori datam, intelligi respectu administrationis, quam testator ei tamquam tutrici filiorum reliquerat non autem vt de illis tanquam de rebus propriis disponere potuisset, & ideo statim post dictam facultatem datam testator adiecit, absque eo quòd teneatur reddere rationem hæredibus de administratione facta, dum manserit in statu viduæ; ex his enim verbis patebat, eam concessionem non fuisse Constantiæ largitam simpliciter iure dominij, seu tamquam Domina, sed iure administrationis, & quasi administratrici, Gabriel

adde Rot. recencio. p. 2. dec. 182.

5.

6. adde Rot. in nouiter nouif. Farin. dec. 509. n. 3.

7.

adde Sera. phin. dec. 384. n. 3. & sequen.

8.

habetur in impress. Lud. dou. dec. 26. n. 3. & 4. cui iunge decif. 433. n. 19. cuiusdè Lud.

9.

administratorem enim non dicitur Dominus rei quam administrat. Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 127. n. 3.

Gabriel conf. 143. incip. Fructus dotis. n. 5. & sequen. lib. 1. istis ergo verbis, ista bona mobilia non fuerunt dempta ab hæreditate, & legata constantiæ, sed potius iudicio testatoris in hæreditate remanserunt. l. Aurelius. §. Mania. ff. de liberat. legata. Couarruias lib. 2. var. resol. c. 14. in principio.

Atque ex his fuit conclusum, in legato venire mobilia, & immobilia; magnam tamen futuram difficultatem agnouerunt Domini in istis mobilibus, vel probandis, vel æstimandis.

Bononien. dotis.

Die Veneris 21. Februarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2 Alimena sunt præstanda vxori ex bonis mariti pro quantitate dotis.
3 Dos debet inferuire pro sustentandis oneribus matrimonij.

DECISIO M. XIV.

1. Vrgente D. Ioan. Baptista de Angiollis ad inopiam propter graue æs alienum, còque ad instantiam diuicorum creditorum in carceribus recluso, quibus bonorum illius fuerat facta assignatio. Domina Pandora, eius vxor, vt se filios, & vitum aleret, ex fructibus suæ dotis, pro eorum consecutione egit coram A. C. qui decreuit, & relaxauit mandarum executiuum exequendum super fructibus, & redditibus bonorum dicti Ioannis Baptiste pro residuo fructuum dotis solutz, post factam eiusdem dotis promissionem, & insuper mandauit eligi Peritos, qui æstimarent, & assignarent Domina Pandoræ sui mariti, per ipsam eligenda pro concurrenti quantitate dotis solutz, & pro illius affectione, & retinenda: causa introducta in Rota, dubitauit, an decretum A. C. esset confirmandum; & Rota vtraque parte informante confirmandum censuit, tanquam iustum, & validum pro fructibus, & alimentis dotis, cum vxori matrimonio constante alimenta, iuxta quantitatem dotis, præstari debeant. l. si cum dotem. §. si autem, vers. quatenus necessitas. ff. solut. matrim. Surdus de alimen. tit. 4. quest. 20. n. 3. & 4. Afflictus decif. 10. incip. Vxor domini n. 1. Dos enim profuturandis oneribus matrimonij seruire debet. l. si iis qui, in principio, vers. dos esse debet. ff. de iure dot. Baldus in l. vbi adhuc n. 8. vers. quarto nota. C. de iure dot.

ad vide Cocci. dec. 257. & Rot. recenc. p. 1. dec. 292.

adde Lud. dec. 534. n. 3.

adde Dur. dec. 419. n. 5. Lud. dec. 63. n. 5. & 468. n. 3. Mantica dec. 321. n. 2. quod extède etiam ad matrimonium spirituale, vt per Rot. recencio. p. 2. dec. 115. n. 2. de quo infra decif. 1050.

9.

Super ea autem parte, in qua A. C. mandauit assignari Domina Pandoræ bona viri sui pro concurrente quantitate dotis solutz, Domini particulariter videre voluerunt, an Pandora cogi posset accipere bona in solutum, cum ipsa dederit dotem in pecunia, prætendebat enim datam, in pecunia sibi fore restituendam.

adde supra in dict. dec. 988. n. 3. & 4. & decif. 974. n. 6. vbi quia nos, de testamentis, Couarruias in cap. 1. annotauit num. 11. vers. & in Presbyteris, de testamentis, & in dicto cap. quia nos, in principio, num. 1.

Et consequenter eum, qui agit ad inualiditatem testamentorum, à clericis conditorum, probare debere, quòd bona fuerint acquisita post habita beneficia, & de fructibus beneficiorum, Romanus conf. 159. incip. Super eo n. 5. vers. tertio casu principali, Couarruias in dict. cap. 1. n. 7. vers. at è contrario, de testamentis, Puteus dec. 228. incip. In vna Placentina n. 3. & 4. lib. 2. in casu præposito informantes pro Domina Elisabetha non deducit

Foroluien. de Monsignanis.

Die Mercurij 26. Februarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2 Clerici possunt testari de bonis patrimonialibus, vel de acquisitis ex artificio, & honesto exercitio.
3 Agens ad inualidandum testamentum clerici, probare debet bona esse de prohibitis testandi.
4 Clerici non possunt testari de redditibus Ecclesiasticis ex Bulla Pij IV.
5 Bona clericorum præsumuntur acquisita ex redditibus beneficij, post adeptum beneficium.
6 Bona tenuia beneficij præsumuntur consumpta in alimentis beneficiati.
7 Beneficiatus potest consumere bona beneficij pro sustentatione, & reseruare acquisita ex propria industria.
8 Clericis mercaturam exercere prohibetur.
9 Clericorum bona acquisita ex mercatura ad Cameram Apostolicam petinent.
10 Immissio in possessionem est dada heredi, in bonis qua testator possidebat tempore mortis. Fideicommissario dada est immissio in bonis, qua testator possidebat tempore mortis, qua impediri potest per exceptionem proprietatis, in continenti probatam, ibid. & 11. quod intellige si exceptio sit clara, non verò turbida, 12.
13 Legatum relictum clerico de redditibus beneficij est inualidum.
14 Vitale per inutile non viciatur, quando capitula sunt separata, quod etiam habet locum in testamento.
15 Possessio si semel legitime sit capta, non indiget noua possessione, sed in inualida possessione.

DECISIO M. XV.

Die 30. Octobr. 1602. in decifione in hac causa facta, quia ius Cameræ non erat clarum, nec probabitur illicita negotiatio, aut acquisitio de fructibus beneficiorum; Rota referuauit particulariter videndum, an constaret de tali nullitate testamenti Alexandri de Monsignanis Presbyteri, & Canonici Ecclesiæ Foroluien. quod impediret immissionem petitam à fratribus de Monsignanis: & Rota non constare de tali nullitate testamenti censuit.

Cum enim regula sit, clericos posse testari de bonis patrimonialibus, vel de acquisitis ex artificio, & honesto exercitio, clericis nominatum non prohibito, auct. licentiam. C. de Episcop. & Cler. cap. relatum, el. 2. §. ceterum, & cap. quia nos, de testamentis, Couarruias in cap. 1. annotauit num. 11. vers. & in Presbyteris, de testamentis, & in dicto cap. quia nos, in principio, num. 1.

Et consequenter eum, qui agit ad inualiditatem testamentorum, à clericis conditorum, probare debere, quòd bona fuerint acquisita post habita beneficia, & de fructibus beneficiorum, Romanus conf. 159. incip. Super eo n. 5. vers. tertio casu principali, Couarruias in dict. cap. 1. n. 7. vers. at è contrario, de testamentis, Puteus dec. 228. incip. In vna Placentina n. 3. & 4. lib. 2. in casu præposito informantes pro Domina Elisabetha non deducit

ad supra dec. 988.

adde supra in dict. dec. 988. n. 3. & 4. & decif. 974. n. 6. vbi quia nos, de testamentis, Couarruias in cap. 1. annotauit num. 11. vers. & in Presbyteris, de testamentis, & in dicto cap. quia nos, in principio, num. 1.

Et consequenter eum, qui agit ad inualiditatem testamentorum, à clericis conditorum, probare debere, quòd bona fuerint acquisita post habita beneficia, & de fructibus beneficiorum, Romanus conf. 159. incip. Super eo n. 5. vers. tertio casu principali, Couarruias in dict. cap. 1. n. 7. vers. at è contrario, de testamentis, Puteus dec. 228. incip. In vna Placentina n. 3. & 4. lib. 2. in casu præposito informantes pro Domina Elisabetha non deducit

deducebant tales probationes, ex quibus concluderetur inualiditas prædicti testamenti.

4. Nam primò nitebantur constitutione fel. record. Pij Papæ IV. in Bullario n. 11. incip. Graue nobis, prohibente clericis testari. Sed fuit responsum, constitutionem restringi ad bona acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, ideoque nisi probaretur, Alexandrum ex redditibus beneficiorum bona, quæ ipse in testamento subiecit fideicommissio, testamentum remansisse validum, ex proposito regula, quòd clericis possunt testari de bonis patrimonialibus.

5. Neque ad rem pertinebat, quòd in dubio acquisita per beneficium, post adeptum beneficium præsumantur acquisita ex redditibus beneficiorum, non autem ex redditibus patrimonij. Couarru. qui multos refert hanc opinionem tenentes, in dicto c. 1. n. 8. & 9. de testam. Quoniam fuit responsum primò, quòd cum in casu proposito constaret, redditus beneficiorum Alexandri testatoris non excessisse summam scut. 150. de qua testificabatur vnus testis pro Elisabetha examinatus, quæ præsumebatur in victu consumpsisse. Bald. conf. 3. l. 3. n. 4. lib. 2. Menoch. de arbitrarij casu 195. n. 5. de patrimonialibus potius celebratur testamentum condidisse, maximè cum habuisset bona patrimonialia, & alia aliunde quæsitæ, vt testes affirmabant, quod erat verisimile, quoniam Alexander fuerat iuris Doctor, & officium vicariatus exercebat. Menoch. de arbitrarij dicto casu 195. n. 4. vers. secundus casus, Rodoanus de spolio quest. 9. §. quid dicendum n. 10. & licetè potuisset bona propria conseruare, & redditus beneficij pro victu suo expendere. Couarruias dict. c. 1. n. 2. in principio, de testam. Secundò fuit responsum, ex facto tolli difficultatem, quia non constabat de aliquibus acquisitionibus per Alexandrum factis; concludio verò Doctorum loquitur de acquisitis per Beneficiatos, seu nomine illorum post adepta beneficia.

6. Rursus non obstat, quòd Alexander diceretur acquisiuisse bona ex mercatura, quam clerici indistinctè exercere prohibentur, cap. 2. dist. 88. Vnde cum Pius Papa IV. constitutione 23. incip. Decens esse censentes, disposuerit, acquisita ex illicita negotiatione, vel contra sacros canones, tamquam spolia ad Cameram spectare, consequenter infererentur duo. Primum non potuisset Alexandrum validum conderè testamentum: secundum, non fratribus de Monsignanis, sed Cameræ deberi.

7. Sed fuit responsum primò, non probari, quòd bona immobilia relicta, in hæreditate Alexandri, (de quibus ipse disposuit) fuerint acquisita ex negotiatione, vel mercatura.

8. Secundò fuit responsum, per constitutionem Pij Papæ IV. non induci necessitatem testamenti respectu dispositionis bonorum, quæ non probarentur illicitè acquisita, ideoque non potuisset denegari immisionem fidei commissario debitam, ex remedio l. final. C. de edit. Dini Adr. tollen. in bonis quæ testator tempore obitus possidebat. Bartol. in l. sancimus. §. cum autem, in fine. C. ad S. C. Trebell. Zuccardus in dicta l. final. C. de edit. Dini Adr. token. num. 191. & 196. Gabriel conf. 44. n. 5. & sequen. lib. 2. Peregrinus de fideicom. artic. 48. n. 53. & 55. & fuit firmatum in causa Vsterbien. fideicommissio, die 8. Martij 1602. coram D. meo Litra.

9. Licet enim immissio possit impediti per exceptionem proprietatis in continenti probatam, vt notant cõmuniter scribentes in dicta l. final. C. de edit. Dini Adr. tollen. vbi Decius n. 20. vers. & prædicta. Zuccardus n. 486. vers. istam ampliationem, Menochius de adipisc. remed. 4. n. 381. vers. declaratur secundò, Puteus dec. 229. n. 6. lib. 1. Id tamen habet locum, quando talis exceptio est clara: scèus si turbida, vt in casu proposito, & altiore requirens indaginem. Rolandus conf. 2. num. 38. & sequen. lib. 3. & fuit decisum in causa Imalen. bonorum die 8. Martij 1596. coram R. P. D. meo Pamphilio, nunc Rotæ Decano.

10. Præterea non obstat legatum factum de fructibus beneficij vnus anni: quoniam fuit responsum, reliquis in testamento dispositis validis remanentibus, id legatum vitari: nam Pius IV. illas dispositiones non valere voluit, quæ fierent de redditibus Ecclesiasticis, indicans cætera disposita valere, ibi, declaramus testamenta, donationes, codicillos, legata, & quæcumque alia in vltimis voluntatibus de dictis redditibus facta nulla, &c. & consequenter sustinentur cæteræ dispositiones, nam testamentum non vitatur in toto, sed tantum pro illa parte, in qua testator disposuit de bonis prohibitis. Baldus in Authen. licentiam num. 3. vers. aut sunt communia. C. de Episc. & Cler. quod est à iure alienum: nam quando capitula sunt separata, vitile per inutile non variatur. f. Tiraquellus, qui alios allegat, de retractu conuen. ad finem tituli n. 144. vers. sed quia. Ad illam obiectionem, quòd cum vigore commissionis causa esset terminanda in petitorio, non in possessorio, non poterat peti immissio, fuit responsum, ex serie commissionis id non probari.

Ad aliam, quòd Domini de Monsignanis amiserunt ius, si quod habebant, ex eo quod propria auctoritate occupauerant possessionem, Rota respondit possessionem non fuisse generalem de omnibus bonis, sed de quibusdam particularibus, ideoque nunc legitimam peti, respectu omnium competentium immisionem.

Ad vltimam obiectionem quòd stante possessione semel capta non erat necessaria alia immissio, fuit responsum, id verum esse, si prima adeptio possessionis fuisset valida; sed cum fuerit inualida à Rota iudicata, non impedit, quominus iterum valida immissio concedi debeat. l. qui per salutem. ff. de iureiur. Tiraquellus in l. bonus. §. hoc sermone, limitat. 1. num. 1. ff. de verb. significat.

Mediolanen. matrimonij.

Die Mercurij 26. Februarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Capitularis dicitur qui gerit actus capitulares sine contradictione, & 5.
3. Intrusus non indicatur, qui exercet sine contradictione actus contrarios intrusioni.
4. Validitas actus præsumenda est, quando agitur de illius nullitate, si contrarium concludenter non probetur.

adde Dur. dec. 146. n. 5. & 380. n. 1. Causal. dec. 167. n. 4. Rot. in posth. Farin. tom. 1. dec. 45. n. 3.

11. adde Rot. diuers. p. 1. dec. 103. n. 1. Caualer. dec. 510. n. 3. & 522. n. 3. & 4. Seraph. dec. 83. n. 4. 12. de quo supra in dict. dec. 486. n. 2. Seraph. dec. 271. n. Durand. dec. 39. n. 6.

13. adde Sera. phin. dec. 483. n. 3. Rotam in posth. Far. tom. 1. dec. 679. n. 4. in nouiter nouiss. eius. d. dec. 144. n. 4.

14. adde Sera. phin. dec. 483. n. 3. Rotam in posth. Far. tom. 1. dec. 679. n. 4. in nouiter nouiss. eius. d. dec. 144. n. 4.

15. adde supra in tom. 1. dec. cil. 2. n. 4.

16. adde supra in tom. 1. dec. cil. 2. n. 4.

DECISIO M. XVI.

1. Vtraque parte informante Rota censuit, sententiam Rotalem fuisse confirmandam, quia pro parte Dominorum de Bimiis nihil proponebatur, quod non fuisset sublatum in decisionibus in hac causa factis die 17. Iunij anni 1602. coram D. meo Millino, & die 29. Nouembris eiusdem anni, coram b me.

Et respectu Ioannis Iacobi de Monte, qui executus fuerat dispensationem, tamquam Præpositus Ecclesiæ de Vanio, & informantes pro Bimiis nitebantur docere, ex diligentis factis in libris Datarie non constare de aliqua prohibitione ad ipsius fauorem, sed potius ad fauorem cuiusdam Putei, & consequenter executionem dispensationis fuisse inualidam, Rota complexa fuit responsiones in decisionibus datas, & in primis illam quòd Ioannes Iacobus de Monte publicè, & palam in illis partibus gerebat se pro præposito, & tamquam talis à Capitulo installatus, erat in pacifica possessione Præposituræ, & actus capitulares nullo capitulari contradicente exercebat. Neque diligentia in curia factæ pro parte Bimiorum probabant aliquam illius in præpositura intrusionem, cum potuerit ab Ordinario vigore alicuius indulti, vel ab aliquo legato præposituram obtinere.

Et ex hac responsione testebantur deducta pro limitatione legis Barbarius, ex Alexandro conf. 138. n. 7. & sequen. lib. 1. & reddebatur prorsus insufficientis probatio intrusionis, quam Bimij tamquam fundamentum suæ intentionis concludenter probare tenebantur. l. ei qui, de probationibus, præsertim cum inde agerent ad nullitatem actus, pro cuius validitate in dubio iudicandum est.

Denique omnem difficultatem superabat obseruantia subsecuta sine contradictione, multo tempore custodita, contra quam nihil releuans deducebatur.

Romana validitatis matrimonij.

Die Veneris 28. Februarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Impotentiam ex maleficio si patiat vir, recurrendum est ad remedia diuina, & supernaturalia.
3. Cohabitatio coniugum per triennium, quando agitur de impotentia, à quo tempore sit computandum, est anceps questio, & 4. & 5.
6. Diligentia summa est adhibenda in causa qua agit de dissoluendo matrimonio.
7. Confessio sacramentalis est facienda inter coniuges, quando agitur de impotentia, antequam causa incipiatur.
8. Triennium ad cohabitandum, quando agitur de impotentia, computandum est à tempore præcepti iudicis.
9. Vxor qua opposuit de impotentia viri, tenetur cohabitare per triennium, computandum à tempore præcepti iudicis. Impotentia viri experienda est per triennium, computandam à tempore præcepti iudicis, ibid. Peña Decif. Tom. II.

10. Martij assertioni, attestantis, se cognouisse uxorem, potius standum est, si mulier excipiat de impotentia.

11. Mulier qua multo tempore cohabitauit cum viro, si agat contra eum propter impotentiam, præsumitur agere de alia causa.

12. Triennium ad cohabitandum non est necessariò expectandum in impotente, secus in maleficiato.

13. Penitentia non est imponenda ad dissoluendū impedimentū naturale frigiditatis, sed maleficij.

14. Intellectus ad cap. laudabilem, & cap. fin. de frigidis, & malefici. & 15.

DECISIO M. XVII.

1. Cvm Camilla d Galla post sex annos, quibus cum Iacobo Briofo marito suo cohabitauerat, super separatione thori, & inualiditate matrimonij ex causa impotentia coeundi mariti, contra ipsum coram Vicario Sanctissimi litem intentasset, iudex (consultis obstrictibus, quæ ipsam virginem esse rerulerunt, & Peritis, qui maritum genitalia habuisse, ad generationem bene proportionata, affirmauerunt) decreuit, vt Camilla ad cohabitandum cum marito per spatium triennij reuerteretur, mandans, vt ambo coniuges peccata sua confiterentur, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumerent, & deinde simul cohabitantes obsequia matrimonialia sibi inuicem præstarent.

Post appellationem interpositam ab hoc decreto dubitauit, an esset confirmandum, vel infirmandum? & Rota vtraque parte informante, iustum esse censuit; quatenus enim continebatur, quòd coniuges ad diuina Sacramenta recurrebant, & ad explorandum impedimentum impotentia, iustissimum erat: nam quando dubitatur de amoborum coingum, vel alterius impotentia, an proueniat ab impedimento naturali, vel ab accidentali, videlicet à maleficio opera Dæmonum, vel Magorum perpetrato, vbi non apparet vitio, aut morbo, vel defectu membrorum genitalium, visibili, sicut non apparebat in hoc casu, ad remedia supernaturalia diuina, & Ecclesiastica potissimum recurrendum est. cap. si per sortiaris, 33. quest. 1. vbi communiter Canonistæ & præsertim Turrecremata quest. 1. & conueniunt Doctores Theologi, sanctus Thomas, sanctus Bonauentura, Petrus de Palude, Scotus, Durandus, & cæteri communiter lib. 4. sentent. distinct. 34. Ioannes Nider in formicario libr. 5. cap. 6. & Martinus del Rio tom. 3. disquisitionum magicarum lib. 6. cap. 2. sect. 3.

Præterea quatenus idem decretum præcipiebatur, vt coniuges cohabitarent per triennium, non obstante, quòd à tempore contracti matrimonij per sex annos, & vltra cohabitauerant, iustum etiam visum fuit in hac facti specie, quia licet dubius sit articulus, an triennium debeat computari à tempore & confessionis factæ, & præcepto iudicis, vel potius sufficiat computare triennium qualitercumque simul coniuges cohabitasse probentur, & tres circa hoc reperiantur Doctorum sententia, quarum vna dicit, id esse arbitrium, vt refert Hostiensis in cap. finali n. 10. vers. finaliter tamen, de frigidis & maleficiat. Ancharanus in cap. 1. n. 10. vers. dicit Hostien. eodem tit. vbi Præpositus n. 7. vers. & ad id quod.

adde Rot. hac dec. im. pressa per Farin. post tom. 2. conf. dec. 192.

adde Rot. in Calaguritan. diuor. tij 13. Iunij 1584. coram Bubalo im. press. per Farin. post tom. 1. confil. dec. 277. n. 10. & etiam habetur in nouiter nouiss. eiusd. dec. 277.

adde supra in tom. 1. dec. cil. 2. n. 4.

adde supra in tom. 1. dec. cil. 2. n. 4.

de hoc articulo, vide Põ. tium de Lcõ de matr. lib. 7. c. 66. n. 22. vbi cõ aliis allegat hanc decif. & late agit de hoc articulo.

4. Et altera affirmat, quod quando cohabitatio præcessit per aliquot annos ante motum iudiciū, & mulier probat se virginem, tunc sufficiat præcedenti triennio cohabitationis addere modicum tempus, & pro hac sententia allegantur Innocentius in cap. finali, de frigid. & malefic. super verb. triennium, ubi Abbas antiquus num. 2. Præpositus num. 4. vers. placet per istum textum, Zabarrella quest. 3. n. 4. Alexander de Neuo n. 17. vers. & ista opinio, Abbas n. 12. vers. & hoc mihi plus placet, Ioannes de Tiburgo in glossis ad summam sancti Raimundi lib. 4. tit. de impotentia coeundi. §. 6. in glossa super verb. cohabitantes, Gregorius Lopez in legibus septipartitis Hispania partit. 4. tit. 8. l. 5. in glossa super verb. dar plazo, Ioannes Baptista Laderchius conf. 81. incip. Quando mulier, n. 2. Menoch. de arbitrar. centur. 6. nuper edita, casu 519. n. 14. & pro eadem sententia in Capella Tolosana decis. 381. num. 6. allegatur quidam Dominus Vaboën, pro qua videtur facere textus in cap. laudabilem, §. nos vero, ibi, à tempore celebrati coniugij cohabitent per triennium, & in cap. fin. de frig. & maleficiat. ibi, & constitit vobis virum, & mulierem infra prædictos octo annos per continuum triennium simul cohabitasse. Et in hac opinionem viderentur inclinare Domini de signatura iustitiæ super hac causa, antequam committeretur in Rota, & negari non possit quin magna ratione, & auctoritate nitatur, etsi arbitria singulorum iudicum non essent periculosa, facile esset hæc opinio tenenda.

5. Nihilominus tertia infirmans, hoc triennium non computandum à die contracti matrimonij, sed à die quo iudex coniugibus indixit triennalem cohabitationem, tutior sæpe visa est, & grauius rationibus munita.

6. Prima, quia cum agatur de seperando matrimonio, quod est magnum Sacramentum, omnis diligentia, & cautela adhibenda est, ut quantum possibile est, omnis fraus, & error excludantur. Hostien. in dict. cap. finali, num. 10. circa finem, vers. sed bene caveat iudex, de frig. & malef. & ibi Antonius de Butrio num. 6. vers. de cautela. ideo enim Ecclesia induxit tam exquisitas solemnitates, antequam similia matrimonia dirimantur.

7. Secunda, quia à tempore præcepti iudicialis incipit adhiberi exacta diligentia, præmissis confessione sacramentali peccatorum, & Sacrosanctæ Eucharistiæ sumptione, & aliis Ecclesiasticis remediis, dict. cap. si per sortiarias 33. quest. 1.

8. Tertia, quia hæc sententia est tutior, & securior. Et propter has rationes eam tenuerunt veteres, & recentiores Canonistæ, Hostien. in dict. cap. finali, de frigid. & malef. n. 10. & licet ibi ambiguus videatur, ex quo recurrit ad arbitrium iudicis, nihilominus tamen in summa eodem tit. §. qualiter, & quando, num. 11. vers. verum dici potest, constanter affirmat, semper tutius esse, quod à tempore præcepti iudicis debeat triennium computari. Eandem sententiam profitentur in dict. cap. fin. de frig. & malef. Ioannes Andr. num. 8. super verb. terminos, & num. 11. super verb. triennium, ubi addit, non licere iudici abbreviare, & Ancharanus num. 9. vers. ex quo collige, Antonius de Butrio num. 10. vers. veritas est, ubi dicit hanc esse veritatem Henric. Boich. in cap. 1. num. 1. & 2. de frig. & malef. Ioannes

Brunel. tract. de sponsal. concl. 28. num. 10. & 14. vers. sed pro opinione. Capella Tolosana decis. 381. n. 6. in fine, ubi recitatis opinionibus concludit, quod opinio Hostiensis videtur valde secuta, eandem sententiam videtur tenuisse sanctus Raimundus in tractatu de matrim. in summa libr. 4. tit. de impotentia coeundi. §. 6. & eam tamquam tutiorem secuta est Rota in pluribus causis, & signanter in causa Taurinen. dissolutionis matrimonij die 10. Octobris 1596. coram bon. mem. Orano, & in causa Neapolitana dissolutionis matrimonij die 5. Maij 1597. coram eodem, & in causa Calagurritana diuortij die 15. Martij 1599. coram D. meo Seraphino Oliuatio tunc Rotæ Decano, nunc Patriarcha Alexandrino.

9. Illud tamen verum est, quod cum die 26. Nouembris eiusdem anni, in eadem causa Calagurritana, fuisset dubitatum, an tempus triennij posset arbitrio Rotæ abbreviari, & resolutum, in eo casu non potuisset; noluerunt Domini generaliter definire hoc habere locum in omnibus causis, quia magnam persenserunt difficultatem.

In hac facti specie, hanc tertiam opinionem, tamquam tutiorem amplexa fuit Rota. Primò, quia impotentia naturalis mariti, quam opponebat vxor, nedum non erat explorata, sed potius ex relationibus Peritorum aderat præsumptio in contrarium.

Secundò, quia assertioni mariti pro matrimonio asserentis, & se pluries ac pluries Camillam cognouisse, potius standum erat, quam assertioni Camillæ, tendenti ad matrimonij inualiditatem. cap. si quis accepit. 33. questio. 1. cap. cominebatur, & cap. duo pueri, de sponsal. impub.

Tertiò, quia cum non esset verisimile, quod Camilla tanto tempore tacuisset, nec conquesta fuisset de impotentia mariti, dict. cap. si quis accepit. 33. quest. 1. Hostiensis in dict. cap. finali n. 10. de frig. & malef. præsumptio erat contra ipsam, quod non propter impotentiam, sed propter aliam causam iudicium separationis matrimonij mouerit contra maritum, & ideo non erat pro dissolutione pronuntiandum.

Quartò, quia dato quod adesset impotentia coeundi, cum nondum esset exploratum, & an prouenerit ex causa naturali frigiditatis, vel ex accidentali, videlicet ex maleficio, licet in frigido non sæpe expectetur triennium, in maleficiato tamen semper expectatur. Hostiensis in dicto cap. laudabilem, de frig. & malef. num. 1. ubi Ioan. Andr. n. 8. Abbas n. 2. Alexander de Neuo num. 3. Præpositus num. 4. vers. secus in maleficiato.

Et iudex in hac causa, quando induxit pœnitentiam istis coniugibus, potius videbatur respexisse impedimentum proueniens à maleficio, quàm à natura, quia, ut dixit Horten. in dict. cap. fin. num. 5. de frig. & malef. non inuenitur expressum, quoad soluendum impedimentum naturale pœnitentia indicatur.

Nec obstant textus allegati pro secunda sententia: nam ad textum in cap. laudabilem, illa poterat esse congrua interpretatio, ut coniuges cohabitare debeant per triennium, videlicet à præcepto iudicis, vel à die indicatæ confessionis computandum.

a adde Rot. in dicta Calagurritana diuortij 13. Jun. 1584. coram Bubalo impressa per Farin. post tom. 1. consil. dec. 27. n. 10.

8.

a adde Rot. recentiorum p. 1. dec. 695. n. 3. & seq.

14.

10. b adde Rot. in vna sententiæ matri 17. Maij 1596. coram Rot. impressa per Farin. post tom. 2. consil. dec. 111. n. 1. quæ repetit in nouiter nouissimam dec. 281.

11.

12. e adde Seraph. dec. 687. n. 1. & per totam quæ etiam habetur penes Farin. post tom. 2. consil. dec. 24.

13.

d adde Rot. recentiorum p. 1. dec. 695. n. 3. & seq.

14.

Ad

15. Ad cap. final. de frig. & malef. quod magis videtur vtgere, respondit Capella Tolosana in allegata decis. 381. num. 6. vers. nec obstat, quia licet videatur ibi petitiu mulieris facta post octo annos, tamen potest intelligi, quod antea causa fuit ventilata diutius, & ad mandatum iudicis coniuges pœnitentiam egerunt, & simul cohabitauerunt, sicut expressè innuitur in textu cum dicit, qui post plures terminos à iudicibus assignatos, reuerti ad eorum præsentiam consona voce dixerunt, quod non potest poterant commiseri. hæc ibi. Et eodem modo respondet ad illum textum Ioannes Brunel. tract. de sponsal. concl. 28. num. 14. vers. nec obstat dictum cap. fin.

Quibus omnibus consideratis, placuit Dominis in hac facti specie, hæc tertia sententia, & quod maritus adhibitis aliis Peritis, denuo inspiceretur, ut videretur, an adesset aliquod impotentia signum, & ex qua causa proueniret, ut sine vlllo errore sententia proferretur.

Annotatio.

Die Veneris 2. Maij 1603.

Conuenerunt vocati ex officio in domum Domini Iacobus Bonauentura Medicus S. D. N. Clementis Papæ VIII. & Iacobus Lampugnana Prothomedicus Collegij Medicorum Roman. & N. Iulianus Chirurgus eiusdem Sanctissimi, & Odoardus Lupius Physicus, qui post intellectum casum inspexerunt Iacobum Briusum, & in continenti retulerunt, non apparere in eo signa impotentia naturalis, sed potius contraria, licet videretur debilis complexionis, nec videri maleficiatum.

Romana separationis thori.

Die Lunæ 3. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1 Thori separatio admittitur propter adulterium commissum à quolibet ex coniugibus, & 2. & propter scitiam, 8.
- 3 Viri adulterium est iusta causa ad separationem thori, ibi, nisi mulier taceat, & cum eo commoretur.
- 4 Scientia in aduersario non præsumitur nisi probetur.
- 5 Scientia de presenti non inducit scientiam de præterito.
- 6 Confessio facta à reo in iudicio criminali, non nocet ei in iudicio civili.
- 7 Marito permittitur coertio lenis in vxorem. Sententia mariti est sufficiens causa ad separationem thori, d. n. 8.
- 9 Inuicem calumnie si petatur in causa, & non præstetur, datur nullitas.

I.

a Præfens dec. habetur impressa in nouiter nouissimam Farinac. decif. 51. in centuria 7. & post tom. 2. consil. eiusdem Farin. dec. 193.

DECISIO M. XVIII.

Præpositus a confessionibus Alexandri Gattamellatæ, & testium depositionibus, & aliis vtrinque deductis, dubitauit, an sententia extra Rotam latæ à RR. PP. DD. Vicegerente, & alia ad fauorem Florentiæ Capellaniæ vxoris

Alexandri, super thori separatione essent confirmandæ, vel infirmandæ: & Rota vtraque parte informante, potissimum ex capite adulterij ab Alexandro commissi b cum Florentia famula, tamquam iustas confirmandas censuit.

De adulterio enim constabat, ne dum ex dictis testium iuxta 19. & 20. sed ex clara eiusdem Alexandri confessione, c quod solum constante matrimonio commissum, sufficit ad thori separationem, cap. significasti, cap. ex literis, & cap. gaudemus, in fine, de diuort. & cap. ex parte, §. quia igitur, de sponsal. l. consensu. §. si qua igitur. C. de repud. Authent. de nuptijs. §. mitiores, Parisius conf. 54. num. 42. in principio, lib. 4. & fuit decisum in causa Romana separationis thori die 21. Martij 1574. coram D. meo Seraphino, d nunc Patriarcha Alexandrino, & in vna Bisantina separationis thori die 11. Februarij 1598. coram D. meo Pamphilio.

Neque obstat, quod Florentia vxor post adulterium commissum tacuerit, & per aliquod tempus cum eo commorando visa sit remississe iniuriam ex adulterio ortam, ut notant Doctores in l. si vxor §. fin. ff. de adult. ubi Bartolus notat. unico. Boëtius, qui multos allegat, decis. 338. circa medium, Ofaachus decis. 77. n. 3. in principio. Quia fuit responsum, non probari, quod vxor fuerit conscia adulterij, & nihilominus perseuerauerit cum marito, & actus coniugales cum eo exercuerit, & tamen scientia non præsumitur nisi probetur. l. verius. ff. de probat.

Nec scientia videbatur indulta ex monitorijs, seu querela per Florentiam vxorem portectæ; quia notum est, ex scientia de presenti, non inferri ad scientiam de præterito.

Nec ad rem pertinebat, quod dicebatur ab informantibus pro Alexandro, quod cum confessio Alexandri fuerat facta in iudicio criminali, e non nocebat sibi in iudicio civili.

Quia fuit responsum, eam etiam in hoc iudicio civili probare inter easdem personas. l. duobus. §. colonus. ff. de iurjur. Decius in l. 2. num. 62. vers. & concludit. C. de eden. Verall. decis. 190. n. 1. p. 1. Cæsar de Grassis decis. 90. num. 17. alias 1. de except.

Præter adulterium concurrebant verbera, f minæ de occidendo, iniuriæ, & aliæ multæ malæ tractationes, de quibus contra Alexandrum deponebant testes, quæ licet quibusdam ex Dominis non viderentur concludenter probata, alij secus opinabantur, & tanquam contentia scitiam, excedentem terminos leuis correctionis marito in vxorem permisit, locum etiam præbere separationi f thori, cap. ex transmissa, cap. litteras, in fine, cum ibi notatis, de rest. spol. Abbas in cap. 1. num. 4. circa finem, de diuort.

Ad nullitatem contra sententias oppositam, ob petiitum, & non præstitum calumnie iuramentum, h fuit responsum, ab eadem Florentia Carpellona principali, personaliter fuisse præstitum in forma, die 15. Iulij 1600. prout apparebat ex actis Notarij causæ in prima instantia, qui iuramentum exegerat.

g de hoc art. vide Duran. dec. 72. n. 3. & seq. & Rotam in impress. per Farin. post tom. 1. consil. decif. 39. n. 4.

9. h quod induci nullitatem Calu. dec. 349. n. 1. Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 101. n. 9. & tom. 2. decif. 20. n. 2.

b adde Rot. in Paduana matrimon. 6. Martij 1595. impressa per Farinac. post tom. 2. consil. dec. 95. n. 1. & in posth. tom. 2. decif. 49. n. 7. ubi ad propositum in fine allegat hanc dec. & in rec. p. 1. dec. 441. num. 1.

2. c adde Dur. dec. 336. vbi n. 2. ad propositum allegat hanc decisionem, & decif. 353. d habetur penes impressa Seraphin. decif. 226. n. 2. & seq.

3.

4.

5.

6.

e Rota in impressis per Farinac. post tom. 2. consil. dec. 332. n. 8. & 253. n. 4. & in tom. 1. dec. 89. n. 6. ubi additio lit. D. Manr. dec. 205. n. 1.

7.

f adde Rot. in impressis per Farinac. post tom. 2. consil. decif. 156. n. 1.

8.

g de hoc art. vide Duran. dec. 72. n. 3. & seq. & Rotam in impress. per Farin. post tom. 1. consil. decif. 39. n. 4.

13.

9.

h quod induci nullitatem Calu. dec. 349. n. 1. Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 101. n. 9. & tom. 2. decif. 20. n. 2.

Romana legati de Casarinis.

Die Mercurij 5. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1 Transumptum extractum non servata forma statutaria, non facit fidem, secus si servetur, 2. Extracta scriptura ab originali servatis iuris solemnitatibus facit fidem, ibid.
3 Legatario sufficit fidem facere de particula testamenti, cum institutione haredis, ut possit petere legatum.
Particulam testamenti, in qua relinquitur legatum cum institutione haredis, sufficit ostendere legatarium, ut possit petere legatum, ibid.
4 Legatarius non potest petere a Notario copiam totius testamenti, sed solum particulam spectantem ad eum legatum.

DECISIO M. XIX.

SUPER dubio dato, an transumptum particulare legati in actis productum die 8. Februar. 1602. esset in forma probanti, & fidem faceret. Rota consideravit duplicem extractionem, primam factam tempore in dubio specificato, & transumptum extractum, & productum vigore huius exemplationis, Rota censuit non esse in forma probante, quia non fuit servata forma statuti Vrbis lib. 1. cap. 36.

Secundam consideravit extractionem, factam servata forma eiusdem statuti, & transumptum ultimo loco sic extractum, & productum a D. Alexandro Casarino, Rota censuit esse in forma probante, quia in exemplatione servata fuerunt solemnitates ab statuto requisito, videlicet citatio partis, recognitio scripturae per testes, & subscriptio tam Magistratus collateralis, quam Archiivistarum, & aliorum duorum Notariorum, qui collationi scripturae interfuerunt, quibus servatis etiam de iure communi scriptura sic extracta a Notario in officio successore dicitur esse in forma probante, Verallus decis. 170. p. 1. Bart. in Authen. ad hac, in principio, & in Authen. ac si contractus, num. 1. C. de fide instrument. Felinus in cap. cum causam, num. 7. de probat. & in cap. ad ad audientiam, num. 11. & seq. de prescript. Bellonus conf. 57. incip. Exhibentur ad hoc, num. 11. & 12.

Quantum ad secundam partem dubij, an fidem faceret, affirmatiue etiam responsum fuit, licet esset sola particula, & non integrum testamentum, nam sufficit legatario producere particulam sui legati cum institutione. Bart. in rubrica ff. de noui oper. nunciat. num. 7. in fine vers. secus in eo, vbi Alexander num. 37. vers. sed vbi, Ruin. num. 27. vers. Insuper est advertendum, Parisius num. 103. vers. & iudici, Natra conf. 8. num. 1. & 3. Surdus consil. 268. num. 45. vbi affirmat neminem vidisse, qui impugnat Bartolum, & est copiosa decisio Rotae in causa Vrbeuentana legati die 21. Octobr. 1583. vbi assignatur ratio, quia legatarius non potest petere, neque a parte, neque a Notario copiam totius testamenti, solum particulam sui legati, & institutionis, a qua legatum pendet, & etiam nomina testium, Iacobus de Atena in l. fin. in prin. & vers. item debet. C. de pre-

cib. Imper. offerendis, vbi Cynus num. 3. Fulgosius in fine vers. est etiam, Paulus de Castro num. 3. vers. unde si legatarius, & Iason num. 3. vers. item per istum, Angelus consil. 164. incip. Super puncto presato, vers. debet ergo, & propter hanc causam durum & impossibile esset, cogere legatarium, ad exhibendum illud, quod habere non potest.

Burgen. quindeniorum.

Die Lunae 10. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2 Vnionem extinguitur beneficium.
3 Annata non debentur de beneficijs vnitis.
4 Vnio semper intelligitur facta saluo iure tertij, quod intellige, ut 5.
6 Annata non debentur nisi secuta beneficij vacatione.
7 Papa nemini praedicitur cum vnione facta de beneficio.
8 Annata ius non tollitur priuilegiato per vnionem factam a Papa.
9 Priuilegium de percipiendis fructibus beneficiorum, non habet locum in beneficijs, qua non vacant.
10 Priuilegiatus percipit fructus beneficij vniti per spatium biennij post primam vacationem.
11 Quindeniam non debentur loco annatarum.
12 Quindeniorum ius non est fundatum in iure communi, sed de iure speciali Camera Apostolica reseruatum. Statutum quod est in iure communi cautum, non indiget specialitate, ibid.
13 Arguere non licet de iure Camera respectu quindeniorum, ad iura particularium Ecclesiarum.
14 Ius quod non radicitur de presenti, sed suspenditur ad esse, vel non esse, non dicitur considerabile.
15 Euitio non datur pro rebus donatis, & traditis.
16 Vniones beneficiorum sunt damnosae Ecclesijs.
17 Pensionario non tollitur ius per vnionem beneficij, in quo erat constituta pensio.
18 Annata tollitur de beneficio iam vacante, quando vnitur.
19 Vnitarum Ecclesiarum onera tenentur subire Religiosi, de beneficijs vnitis.
21 Debitum conditionale, ante euentum conditionis non dicitur debitum.

DECISIO M. XX.

AD multam instantiam Capituli Burgen. dedi dubium, an per vnionem sic fuerit extinctum, seu deperditum ius Capituli, vt non possit pretendere annatas, quindeniam, aut aliam recompensam: & licet agentes pro Monialibus multum recusauerint, tandem venerunt ad disputationem, & vtraque parte informante, causa plene discussa Rota censuit, Capitulo non deberi annatas, quindeniam, nec aliquam recompensam de beneficijs vnitis.

Respectu annatarum non erat difficultas, quia cum per vnionem beneficium fuerit extinctum, & consequenter fuit extinctum ius percipiendi

3. eipiendi annatas de beneficijs vnitis, cap. tua nobis, de verb. signif. vbi communiter Canonistae, Ioann. Andr. num. 2. in verb. beneficiorum, Zabarella in secunda oppositione, vers. quare an hac indulgentia, Antonius de Butrio, qui caeteris clariius loquitur, ibid. num. 5. vers. quarunt Doctores, & fuit decisum in causa Toletana annatarum, coram bon. mem. Bubalo.

4. Neque obstat praecipuum fundamentum, quo vtebantur informantes pro Capitulo, quod vnio intelligatur saluo iure tertij. 2. cap. quia monasterium, vbi glossa in verb. cuius est diuocatus, de religiosis domibus, Federicus de Senis conf. 195. num. 4.

Quia (vt bene fuerat responsum in decisione in hac causa facta die 5. Decembr. 1601. coram D. meo Seraphino,) b argumentum habet locum in his, in quibus datur incompatibilitas, ita quod vno posito, non sequatur negatio, vel exclusio alterius.

5. Sed in hac facti specie, exactio annatae, quae non debetur nisi secuta vacatione beneficij, incompatibilis est cum vnione, & suppressione beneficiorum, qua concessa non datur vacatio, & Papa vnio non praedicitur, licet in consequentiam sequatur praedictum, ex quo vacatio est incompabilis cum vnione.

6. Praefertim cum Papa in istis sit moderator, & arbiter, & vtendo iure suo nemini facit iniuriam. cap. cum Ecclesia, de erectione, & in re sua vtatur iure suo, non animo nocendi alteri, quamuis ex consequentia alteri noceatur. Rota decis. 21. incip. Supposito facto, num. 5. §. pro contraria parte, vers. quartum, quilibet in re sua, de praben. in nouis, quae multum placuit Dominis ad hoc propositum.

7. Rursus non obstant Doctores allegati ad probandum, quod per vnionem non extinguitur ius priuilegiati in annata, videlicet Ioann. Andr. in d. cap. tua nobis, de verb. signif. num. 3. vers. nec puta, & Antonius de Butrio num. 7. vers. quare, an hoc priuilegium, quia consideratum fuit, eos loqui de indulto percipiendi annatam in prima tantum vacatione, & prius constituisse regulam, quod priuilegium de percipiendis fructibus beneficiorum non habet locum in beneficijs, quae non vacant, & quando addunt, quod priuilegium non impedit vnionem, sed priuilegiatus suo tempore debet percipere fructus beneficiorum, loquuntur in prima vacatione, quando scilicet euenit vnio post vacationem per obitum in tempore biennij, quo tempore ex priuilegio habebantur fructus, nam illo casu verum est, priuilegiatum debere recipere residuum fructuum illius temporis biennalis, etiam post vnionem, sed postea effectuatam vnione post obitum beneficiati, cessante iam vacatione, priuilegium non habet amplius locum, neque Doctores allegati per informantes pro Capitulo loquebantur in hoc casu.

8. Respectu quindeniorum non poterat vere dici extinctum, & deperditum ius Capituli, cum nullum vnquam ei tale ius competierit, nullum vnquam in iure cautum reperitur, quod loco annatae quindeniam debeantur; & ex Bulla Pauli I V. incip. Decet in Bullario, num. 8. satis deducitur, ius quindeniorum non esse in iure communi fundatum, sed de speciali priuilegio Camerae Apostolicae reseruatum, propter vnio-

nes beneficiorum; nam si de iure communi loco annatae quindeniam fuissent debita, non erat necesse, de illis speciale legem ferre, gloss. in cap. praesenti, in verb. specialiter, de praben. lib. 6. nec licet arguere ex iure Camerae Apostolicae ad iura particularium Ecclesiarum, & Capitulorum, cum multae sint differentiae inter annatas debitas Camerae Apostolicae, & debitas inferioribus Ecclesiasticis, vt prudenter fuit consideratum in vltima decisione in hac causa facta.

Fuit praeterea consideratum, quod ius Capituli erat incertum, & conditionale, videlicet quatenus contingeret beneficiorum vacatio, poterat enim contingere, quod beneficia quae fuerunt vnita, ante vnionem non vacarent nisi per resignationes, vel permutationes, vnde quando ius non est de praesenti perfectum, & radicum, sed habet se ad esse, & non esse, non dicitur considerabile, Romanus conf. 256. in fin. incip. Approbo sententias, Sarmen. in regula de non tollendo iure quaesito, quaest. 4. in principio, & fuit decisum in causa Acheruntina fructuum die 2. Decembr. 1591. coram D. meo Pamphilio Rotae Decano; & ideo non poterat Capitulum ratione iuris considerabilis, pretendere ista quindeniam.

Ex praedictis inferebatur, nullam etiam aliam recompensationem Capitulo deberi, cum enim Capitulum haberet hoc ius exigendi annatas ex gratia Sedis Apostolicae, non poterat contra illam pretendere recompensationem, argumeto legis, ad res donatas ff. de adilitio edito, vbi gloss. in verb. benigne, in fin. & ibi notant communiter Doctores quod pro rebus donatis & traditis, non competit euitio. Bald. in l. 1. & 2. lectura, & Angelus num. 1. & 2.

Quod si propter multitudinem beneficiorum vnitorum, vniones coeperunt esse Capitulo damnosae, satis est, quod in futurum illi consulatur. cap. suggestum, de decimis, sicut iam factum fuit per indultum Pij Papae V.

His fundamentis firmiter constitutis, ad exempla deducta per informantes pro Capitulo, facilis fuit responsio, nam ad illud de pensione alicui debita, fuit dictum, quod licet Papa vniat beneficium, non propterea tollit ius illud, quod de praesenti, & certitudinaliter competit pensionario; h ius autem quod pretendere Capitulo poterat, incertum erat, vt praemissum est, & Capitulum ad summum pretendere poterat, vt impedirentur vniones, vt ius annatarum, quod praetendebat, consequeretur, sed cum id esset incertum, & euentuale, non erat considerabile. Curtius iunior conf. 1. num. 21. vers. tamen clarissima est, lib. 1. & fuit decisum in causa Pamphilonen. marrimonij die 5. Aprilis 1585. coram bon. mem. Orano, & in his terminis de gratia impediende beneficij vacationem in praedictum habitentis ius, secuta vacatione, quod non sit praedictum, est decisio Rotae 21. n. 5. vers. pro parte contraria, de praben. in nouis.

Ad aliud de annata, quae soluitur beneficio iam vacante, quando vnitur, de quo per Doctores in dicto cap. tua nobis, de verb. signif. paulo antea fuit responsum, & ideo priuilegiato soluta fuit illa temporalis annata, quia sibi erat ius quatuor de praesenti, certum, & considerabile.

1. a habetur prima part. diu. dec. 755. & adde nostrum Canc. var. refer. p. 1. c. 19. n. 25. Suclues in femicent. conf. 25. n. 11. & 12. & vide Rot. in posthum. Farin. tom. 2. decis. 75. n. 7.

1. b hac decis. habetur in impress. per Farin. in nouiter nouis. dec. 690. licet male inscripta de anno 1601.
2. c Rota diu. decis. 133. n. 16. p. 2.

12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.

19. Ad aliud exemplum de erectione facta per Papam de Parochiali Ecclesia in collegiatam, iuxta *decisionem primam de sepulturis in antiq.* cum præsupposito, quod esset decisio, & non disputatio ad partes, fuit responsum, quod ibi remanserit idem status parochialitatis, & consequenter adhuc verificabatur illa conditio, & ille euentus de sepultura Cortegianorum, qui in illa Ecclesia adhuc sepeliebantur: in casu autem proposito, cum post vnionem non remaneat idem status beneficiorum, non potest producer effectum solutionis annatarum, aut quindeniorum, aut alterius recompensationis.

20. Ad illud d. *Clement. 1. de censibus*, quod Religiosi tenentur subire onera incumbentia Ecclesiis, sibi vnitis, fuit responsum, id esse verum in oneribus certis, & quorum conditio, & euentus adhuc purificatur, & durat; sed cum in hac facti specie non purificetur amplius vacationis euehrus, non potest dici onus debitum pro Ecclesiis vnitis, iuxta illud vulgare, quod debitum conditionale ante euentum conditionis, non dicitur debitum. *cap. verum*, vbi glossa in *verb. conditioe, de condit. appof. Abbas in cap. constitutum, num. 8. de rescript.*

21. Ad cætera exempla adducta per informantes pro Capitulo, quia ex prædictis patebat solutio, non fuit necessarium particulariter respondere.

Miranden. Parochialis.

Die Lunæ 10. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Procurator causæ ad præsentandum de beneficio vacante, si sit reuocatus, non potest vi mandatum, cuius si reuocatio non sit intimata, 3.
- 4. Subrogatus non potest se iuuare subrogatione, nisi prius iustificauerit gratiam antecessoris.
- 5. Causam sui auctoris tenetur iustificare subrogatus, vel saltem probare per triennium pacificè possessisse.

DECISIO M. XXI.

1. FRANCISCO Sanchez solum informante (nam Antonius Roboredus moram quærebat) ad dubium de ordine Rotæ datum, cui esset adiudicandum beneficium, Rota respondit, non fuisse adiudicandum Antonio, neque Francisco, nisi iustificata gratia Emanuelis, & suæ: respectu Antonij res videbatur clara, quia fuit præsentatus à Commendatario del Algofo, de cuius iurepatronatus nedum non constabat, sed potius videbatur constare de contrario, ex quo Episcopus, qui non erat in causa, instituerat Emanuele de Arcis, præsentatum à Priore de Crato, qui erat in quasi possessione præsentandi.

2. Secundo, quia præsentatio facta de Antonio fuit inualida, tanquam facta à Procuratore constituto ad præsentandum ad beneficium vacaturum, qui fuerat reuocatus tempore quo comparuit ad præsentandum. Rota *decif. 11. incip. Nota quod vbi aliquis, de procur. in antiquiss.* Paulus de Castro *conf. 361. incip. Venerabilis vir, num. 5. & 6. vers. nam quandoque, lib. 1. Crauetta*

conf. 76. num. 3. vers. quia talis, Couatr. in pract. quest. cap. 9. num. 8. Lambertinus de irrepatron. lib. 2. p. 1. art. 14. in 4. quest. princip.

Nec refert quod reuocatio non fuerit Procuratori intimata, quia non erat necessarium. Put. *decif. 110. incip. Et quod, lib. 2. id quod in hoc casu non habebat difficultatem, ex quo reuocatio fuerat intimata ante subsecutam institutionem. Licet. C. de procurat. Bart. in l. 1. n. 10. vers. secundum membrum. C. de suis dat.*

Respectu Francisci quamuis ipse prætenderet, sibi adiudicandum beneficium, ex quo successerat in ius, & possessionem Emanuelis defuncti præsentati à Priore de Crato, existente in quasi possessione præsentandi ab anno 1537. vsque ad hanc vacationem anni 1594. cum illius præsentationes habuerint effectum, iuxta *conf. Oldradi 229. & Ordinarius Emanuele instituerit, nihilominus Rota censuit, Franciscum tanquam subrogatum, non posse iuuari gratia Emanuelis, nisi ea prius iustificata. b Felin. in cap. ad aures, num. 4. concl. 3. de rescript. Egidius decif. 112. incip. Subrogatus tenetur, Verall. dec. 12. incip. Coadiutoria concessa, p. 1.*

Nam qui vult vti gratia sui auctoris, siue agendo, siue excipiendo, (nisi auctor fuerit pacificus possessor triennalis) eam iustificare tenetur. Rota in *causa Firmania beneficij die 13. Maij 1596.* coram D. Pamphilio, Rotæ Decano. In casu proposito Emanuel non possederat pacificè per triennium, & eius possessionem Rota iudicauit attentatam.

Debit prætereà Franciscus iustificare suam gratiam, siue subrogationem in ius, & possessionem Emanuelis.

Tarvisina iurispatronatus.

Die Lunæ 17. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Possessio ad manutentionem probanda est de tempore motæ litis. Interdictum manutentionis qui proponit, debet probare possessionem de tempore motæ litis, ibid.
- 3. Possessio non transfertur sine apprehensione, & 7. Possessio præsentandi ad beneficium, si probetur de antecessore, non prodest successoris, ad effectum manutentionis, ibid.

DECISIO M. XXII.

IN propositione huius causæ non controuertebatur iurispatronatus Dominorum Comitum de Collato, neque vna pars negabat alteri ius præsentandi competere ad hanc Ecclesiam, siue Abbatiam S. Eustachij; sed difficultas erat, quia cum à fundatore huius Ecclesiæ descenderint duæ propagines, ex quibus altera nunc constituebatur ex Comitibus Antimio, & litis consortibus de Collalto: altera verò ex Comitibus Iulio Cæsare, & litis consortibus, similiter de Collalto, hæc propago constituta ex Iulio Cæsare, & litis consortibus prætendebat, sibi dandum mandatum de manutentione in quasi possessione præsentandi pro tribus vocibus iuxta constitutionem fel. recor. Leonis Papæ X. cuius

cuius copia data fuit, & alteri propagini, in qua erat Comes Antonius, & litis consortes, vniam tantum competere vocem; & dato dubio super hoc articulo, vtraque parte informante, Rota censuit, Domino Comiti Iulio Cæsari non fuisse dandum mandatum de manutentione pro tribus vocibus.

2. Quia tempore motæ litis non constabat de eius possessione pro tribus vocibus præsentandi, pro vt requirebatur, §. *retinende, Instit. de interd. l. 1. §. huius interd. ff. vi possidet. & tamen in hoc iudicio manutentionis requiritur possessio, ex parte hoc interd. cum proponentis. Guido Papæ decif. 552. num. 3. vers. circa primum, Alexand. conf. 23. num. 2. in fine, lib. 6. Menochius de *retin. remed. 3. num. 731. vers. declaratur secundò, Paril. conf. 41. num. 35. vers. cessat, lib. 1.**

3. Neque suffragabatur propagini Comitis Iulij Cæsaris præsentatio de anno 1560. nec mandatum datum ad consentiendum resignationi de anno 1569. quoniam isti actus non fuerunt gesti ab istis Comitibus, qui hodie litigabant, sed ab eorum auctoribus, qui propterea non poterant istis nunc litigantibus suffragari, cum possessio non transferatur sine apprehensione, vt in materia iurispatronatus sunt decisiones Rotaes Veralli 420. num. 1. & seq. part. 2. Achilles *decif. 5. num. 1. de caus. poss. & propr. & Lambertinus, & alij, qui contrarium sentiunt in hoc sunt reprobati.*

4. In mandatis datis ad præsentandum de anno 1569. non specificabatur pro quot vocibus, cum solum diceretur, *pro suis portionibus*, ex quibus non poterat inferri, præsentationes fuisse factas pro tribus vocibus.

5. Præsentatio facta de anno 1589. ex eo non poterat Comiti Iulio Cæsari, & eius propagini suffragari, quia in ea patroni præsentauerunt pro eorum de singulis vocibus; nec constabat, quod præsentauerint pro tribus vocibus.

Nec placuit replicatio, quod cum ista præsentatio fuerit facta iuxta Bullam Leonis X. deberet intelligi pro tribus vocibus, sicut eis competere videbatur ex dispositione dictæ Bullæ; quia non dicebatur in præsentatione, quod fuerat facta iuxta dictam Bullam, cum solum fieret mentio de Bulla Leonis, quando eligitur Patriarcha, coram quo fit præsentatio, iuxta facultatem datam in Bulla ad eligendam personam in dignitate Ecclesiastica constitutam.

6. Cum itaque pro parte Comitis Iulij Cæsaris non fuisset specificè probata quasi possessio præsentandi pro tribus vocibus, non potuit ei mandatum de manutentione petiti concedi.

Neque ad rem pertinebat, quod attentata Bulla Leonis X. Comiti Iulio Cæsari, & eius propagini competere ius præsentandi pro tribus vocibus, quia hæc inspectio non pertinebat ad articulum possessorij, de quo agebatur, sed ad petitorium, de quo erat videndum; præsertim cum prætenderetur à constitutione recedendum propter variatum modum succedendi in bonis, iuxta quem deberet etiam ius præsentandi regulari.

7. Quod de anno 1521. auctores Comitis Antonij dederint mandatum ad præsentandum pro vna tantum voce, non suffragabatur Comiti Iulio Cæsari, quia illa præsentatio non proderat quo ad possessionem.

Placentina voti.

Die Lunæ 17. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Præscriptionis tempus computandum est ante motam litem, non verò post, 4. & 7.
- 3. Præscriptio quadragenaria probanda est per testes de visu per spatium quadraginta annorum.
- 5. Testis vnus de visu, & alij de auditu, faciunt plenam probationem, quod fallit in præscriptione immemorabili, 9.
- 6. Etas pupillaris numeratur in teste de immemorabili.
- 8. Fama de immemorabili probanda est per testes deponentes ita viguisse per 40. annos ante motam litem.

DECISIO M. XXIII.

Iuxta decisiones Rotaes in hac causa factas die 26. Aprilis 1599. & die 6. Nouembr. 1600. & die 20. Nouembr. 1602. videndum erat, an pro parte Capituli probaretur præscriptio quadragenaria, super qua dato dubio, & vtraque parte informante disputato, Rota censuit, quadragenariam non probari.

Nam primò fuit animaduersum, litem incepisse anno 1566. & deducendum tempus litis. Bartolus in l. *Celsus, num. 27. vers. item aduertat. ff. de vsucap. Anchar. in cap. licet causam, num. 14. vers. & aduerte, de probat. Puteus decif. 348. n. 1. lib. 2. & fuit decilum in causa Valentina decimarum, die 19. Nouembri 1597. coram me. Item tempus Sedis Episcopalis vacantis cap. 1. & cap. de quarta, de rescript. & testes fuisse examinatos anno 1571. & 1572. & sic deducendos annos quinque, & sex respectiue à tempore litis, & vnum annum, & amplius, quo Sedes Episcopalis vacauit, & consequenter detrahendos sex, vel septem annos, quibus detractis nullus ex testibus, pro Capitulo examinatis, testificabatur de quadraginta annis de visu, sicut requiritur ad probandam quadragenariam præscriptionem. 8. Lapus Abbas in cap. 1. num. 8. vers. sed contrarium, de rescript. lib. 6. vbi Geminianus num. 6. vers. sed quarit Lapus, & Franchus num. 16. vers. sed quarit hic, Verallus decif. 71. incip. Immemorabilis, part. 2.*

Ex his excludebantur secundus, quartus, decimusquintus, decimusnonus, & vigesimusquartus testes, qui licet affirmarent, se habuisse notitiam à 40. & 43. annis, deductis tamen sex annis à tempore motæ litis, & vno anno Sedis vacantis, non concludebant tempus 40. annorum.

De cæteris nulla erat difficultas, cum nullus deponeret de 40. annis.

Non obstat primus testis, qui deponebat de annis 50. & quod detracto prædicto tempore deponebat de visu per 40. annos, & consequenter faciebat semiplenam probationem, & cum alij testificarentur de auditu, & fama, & sic facerent aliam semiplenam, consequenter ex istis constitueretur plena probatio.

6. Quia fuit responsum primò, hunc primum testem de quadraginta annis de visu minimè testificari,

adde Lud. dec. 452. n. 6. vbi ad propositum præfens decif. al. legatur, & habetur in recent. p. 2. decif. 284. & vide eundem Ludou. decif. 420. n. 3. & seq. vbi auctor. n. 9.

1. supra decif. 754. in tom. 1. d supra decif. 861. in tom. 1. e supra decif. 993. 2. f supra decif. 641. n. 5. in tom. 1. & adde Seraph. dec. 470. n. 1. & 2. & decif. 1450. n. 2. Cocc. decif. 448. n. 13. 3. g adde Seraph. decif. 1450. n. 2.

3. 4. 5. b adde Rot. recent. p. 1. dec. 81. n. 7. & supra decif. 836. n. 8. & 985. n. 4. b adde Dur. dec. 62. n. 2. & 6.

testificari, licet diceret se recordari à 50. annis: nam licet iste testis habuisset annos 58. vt apparebat ex processu originali lingua Hispana conscripto, tamen cum essent deducendi anni mortæ litis, & Sedis vacantis, & rursus anni pupillaris ætatis, Verallus *decif. 71. num. 2. part. 2.* Franchus *in d. cap. 1. de prescript. lib. 6. num. 16. in principio*, Patilius *consf. 27. num. 97. in fine lib. 1.* non poterat testificari de visu per 40. annos, quinimò ex serie testificationis appareret, solum testificatum de visu spatio 26. annorum.

Secundò fuit responsum, de nulla famæ probatione constare, cum in hoc casu ad hunc effectum oporteret, quòd dixissent, fuisse famam, quòd per 40. annos continuos ante litem motam, Episcopus suffragium tulerit tanquam Canonicus; quia sicut testis debet dicere vidisse per 40. annos ante litem motam, Balb *in repetit. l. Celsus. ff. de usucap. num. 153.* ita testes deponentes de fama debent dicere, eam viguisse per 40. annos impletos ante litem motam, & aliàs non erit probata fama ad hunc effectum, cum possit verificari in fama paucorum. Bart. *in d. l. Celsus, num. 23.* & Balbus *num. 146.*

Tertiò fuit responsum, quòd in materia præsumptionis vnus testis de visu non coniungitur cum fama ad perficiendam probationem. Bart. *in d. l. Celsus, num. 4. circa finem, vers. item ex publica fama,* & Balbus *num. 50.*

Nec obstabat instrumentum f impositionis census anni 1554. in quo Lucretia Tomasina assererebat, se possedisse hanc vineam sub proprietate S. Laurentij societatis Aromatariorum de Vrbe: nam præterquam quòd non constabat de identitate, per talem confessionem non probatur dominium. Verallus *decif. 280. part. 1.* sæpe à Rota approbata: nec Domini Damasce- ni habebant causam ab illa Lucretia, ita vt eius confessioni stare tenerentur, l. à matre. C. de rei vindic.

Rursus non obstabant solutiones prædictæ annuæ responsionis ab anno 1509. vsque ad annum 1544. quia fuit responsum, dominium non probari per solutiones, Verall. *d. decif. 280. num. 5. in fine part. 1.*

Et quamuis informantes pro Ecclesia S. Laurentij in Miranda in memorali in hac positione dato dicerent, se nolle agere ad deuolutionem, quia petitorium fuerat suspensum, sed solum ad solutionem Canonum decursum & decurren. & sic super possessorio tantum; quia tamen Dominorum Damasce norum intererat super hoc articulo habere decisionem, ideo fuit de illo actum, nec recusatut Domini Damasce- ni super possessorio (si opus fuerit) disputare.

Terracinen. bonorum.

Die Veneris 11. Aprilis 1603.

S V M M A R I V M.

2. Hæres conficiens inuentarium non tenetur ultra vires hereditarias.
3. Inuentarium potest opponi etiam post sententiam.
4. Executio antequam fiat, debet index præfixum tempus assignare parti ad excipiendum.
5. Exceptiones quæ possunt opponi post sententiam contra executionem, cessant post datum tempus ad opponendum omnes exceptiones.
6. Inuentarium si fiat cum protestatione, quòd si alia bona, &c. operatur, securitatem habere heredem, & præseruat illum, ut non patiatut damnatum.

DECISIO M. XXV.

Die 25. Ianuarij proximè præteriti, nemine discrepante Rota censuit, sententiam R. P. D. Ripæ pro hæredibus Austiliæ confirmandam: & causa iterum proposita, vtraque parte informante in decisis persistens ex eisdem rationibus confirmandam decreuit. Et in primis placuit ratio desumpta ex confessione inuentarij, nam cum Austilia, & Camilla hæredes Vincentij de communi consensu confecissent inuentarium, non potuit fieri executio contra bona propria, nec facta sustineri, cum hæres conficiens inuentarium ultra facultates hereditarias, non teneatur. l. final. §. & si præstatam. C. de iure delib. Guido Papæ *tract. de forma inuentarij, num. 16. vers. qui inuentarium*, Surtus *dec. 132. num. 6. in princip.* Decius *consf. 633. num. 16.* Hoc enim est vnum potissimum priuilegium, quod præstat inuentariatum.

Nec obstabat, quòd de eo non fuerit oppositum, quia licet non fuerit oppositum in prima instantia

3.
f vide Rot. in posth. Farin. tom. 1. dec. 659. n. 1.

g adde supra dec. 121. n. 2. 7. & 8. in tom. 1.

4.
5.

b vide supra decif. 466. num. 10. in tom. 1.

6.

adde Mâr. dec. 326. n. 1. & seq.

4.

5.

6.

b de hoc art. vide latè pene Duran. dec. 387.

7.

instantia coram R. P. D. Germonio, coram quo hæredes Acotilia non habuerunt defensionem, de eo tamen fuit oppositum in secunda instantia coram R. P. D. Viperefcho. nam post sententiam potest etiam opponi Bartolus *in l. ex diuerso. §. si in iudicio, num. 2. ff. sol. matrim.* Capella Tolofana *decif. 322.* & post oppositionem iudex debuit abstinere, & de illius viribus inquirere, non obstante, quòd esset præfixus terminus, quia non sufficit simplex præfixio terminum, sed debet esse ad opponendum omnes, & quascunque exceptiones peremptorias, dilatorias, & anomalas. Bald. *in leg. ab executione, num. 15. vers. in contrarium. C. quorum appellat. non recipiant. l. al. in l. 1. num. 19. vers. limita. C. de iuris, & facti ignor.* Phanutius *de inuentario, p. 8. num. 7. in princip.* Ioannes Dilectus *tract. de arte testandi, tit. de acquir. heredit. cautela 9. num. 2. vers. secundum remedium, Rota apud Achillem de Grassis decif. 206.* aliàs 4. de except. vbi ponitur regula, quòd exceptiones, quæ possunt opponi post sententiam contra executionem, cessant post datum terminum ad opponendum omnes exceptiones peremptorias, dilatorias, & anomalas, & in hac causa fuit præfixus terminus cum istis qualitatibus, & sic debuit executio retardari. Adest præterea in hac facti specie restitutio in integrum.

Ad illud quod opponebatur de imperfectio- ne inuentarij, in quo non fuerant descripta multa bona, de quibus deponebant testes, fuit responsum, sustineri inuentarium ex protesta- tione, quòd si alia bona reperirentur, illa ponerentur in inuentario: nam talis protestatio suffragatur, Roland. *de inuentario, part. 4. in tertia utilitate. §. quid si bares, n. 6. vers. & ideo.*

Rursus non obstabat, quòd opponebant hæredes Camillæ contra hæredes Austiliæ ad sustinendam executionem factam pro toto contra Austiliam, videlicet quòd inter Austiliam, & Camillam non fuerit facta diuisio: nam omiſsa scrupulosa inquisitione super probatione diuisio- nis, an esset sufficienter probata, cum certum esset, Camillam, & Austiliam adiuuisse hæreditatem Vincentij, non potuit sola Austilia condemnari ad soluendum integrum debitum hæreditarium.

Boschen. census.

Die Lunæ 14. Aprilis 1603.

S V M M A R I V M.

4. Transactio est stricti iuris, in qua tantum intelligitur, quantum verba sonant.
5. Quietantia quantumvis generalis, non extenditur ad ignorata, & incognita. l. cum qui, & l. cum inuoluntatis. ff. de transact. Alex. *consf. 11. n. 2. lib. 2.* Cephalus *consf. 427. incip. Consultatio ista, n. 7.* Gramm. *decif. 103. n. 54.* Paris. *ad consf. 100. n. 64. in fine, lib. 1.*
6. Sortem principalem qui recipit, videtur remittere fructus sortis, si abundè non constat de contrario, quod habet locum in fructibus odiosis, & 7.
8. Verba generalia quietantie sunt referenda ad expressa in ea.

DECISIO M. XXVI.

Die 3. Nouembr. 1568. Don Raphaël Seraphinus de Cremona, Procurator Genera- Peña *Decif. Tom. 1. l.*

lis Congregationis Canonorum Regularium Lateranen. imposuit annuum perpetuum cen- sum scut. 30. auri in auro, super villa Seuerna Monasterij S. Mariæ in Portu pro pretio scuto- tor. 4000. ad fauorem D. Seraphini de Bosco, Canonici eiusdem Congregationis, qui in ipso instrumento census declarauit, fuisse pro do- tandis Grandina, & Margarita, filibus Iacobi Pecorelli, nec non Veronica, & Lucretia, filia- bus Giberi de Giberis, videlicet pro scut. 80. in fructibus, & mille in sorte principali pro qua- libet, & libera illorum dispositione, tam quoad fructus, quam quoad sortem principalem vita sua durante, sibi idem Don Seraphinus reserua- uit, qui præterea anno 1573. coram testibus, & Notario declarauit, prædictum censum fuisse impostum de pecuniis sibi donatis à Pio Pa- pa V. pro dotandis memoratis puellis neptibus, & consanguineis prædicti Sanctissimi Pij V.

Mortuo Don Seraphino, cum Cardinalis Alexander, eiusdem Papæ nepos, præterderet, omnia Seraphini bona prouenisse à Pio Papa V. & consequenter non ad Congregationem Canonorum Regularium, quam Seraphinus hæ- redem sibi fecerat, sed ad se spectasse die 30. Aprilis 1591. cum prædicta Congregatione transigens, inter alia conuenit, quòd Congre- gatio teneretur consignare scut. mille auri pro dote Iohanni Francisco Aulario, & Veronicæ coniugibus, in tot censibus, & fructibus à die obitus Don Seraphini, sicut effectualiter eodem anno fuerunt consignata, & soluta, & pro eis memorati coniuges quietantiam fecerunt, libe- rantes Congregationem ab omni, & toto eo, quod ex causa prædicta petere possent.

Cæterum cum nuper memoratus Ioannes Franciscus Aularius cognouisset, fructus cen- sus viuente Don Seraphino decursos pro dictis scut. mille ad se pertinuisse, & Congregatio hæ- res opponeret de quietantia facta, dubitauit, an Iohanni Francisco ad prædictum effectum quietantia obstaret? & Rota vtraque parte infor- mante, quietantiam non ob stare censuit respec- tu fructuum decursorum in vita Don Seraphi- ni, sed quoad alia ob stare.

Ratio prima fuit, quoniam quietantia non loquebatur de istis fructibus, & cum sit stricti iuris, non extenditur, sed tantum comprehen- dit, quantum loquitur. Rota apud Cottam *in vna Carpentoraten. bonorum, die 20. Junij 1576.* Paris. *consf. 100. incip. Contractus, n. 64. lib. 1.* Verall. *decif. 308. incip. Pensionis transferenda facultas, num. 4. part. 2.*

Altera ratio fuit, quia conficiens quietantiam ignorauit tunc, eos ad se spectare, & quietantia quantumvis generalis, non extenditur ad igno- rata, & incognita. l. cum qui, & l. cum inuoluntatis. ff. de transact. Alex. *consf. 11. n. 2. lib. 2.* Cephalus *consf. 427. incip. Consultatio ista, n. 7.* Gramm. *decif. 103. n. 54.* Paris. *ad consf. 100. n. 64. in fine, lib. 1.*

Et ex hac ratione tollebat obiectio, quòd recipiendo sortem principalem, censeretur recipiens remittere fructus. l. 4. C. de positi, Decius *in l. vinum, num. 5. in princip. ff. si cert. per.* quia talis voluntas remittendi potest considerari respectu iuris ignorati. l. si mater decedens. ff. de inoffic. test. l. Clodius. ff. de acquir. heredit. Parisius *diff. consf. 100. num. 64. lib. 1.*

Et licet obiectio habeat locum in fructibus odiosis,

adde Lud. decif. 434. n. 11. & 12. Seraph. decif. 1460. n. 2. adde Rot. recent. p. 1. dec. 254. n. 1. in fine.

7.

8.

adde Mâr. dec. 289. n. 3. & de materia vide Rotam recent. p. 1. dec. 445. n. 1. & 2. & seq.

9.

Romana deuolutionis vineæ.

Die Lunæ 17. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

2. Deuolutio vt habeat locum, probare tenetur dominium, qui ea pratendit.
3. Confessio impositionis census non probat dominium.
4. Confessio tertij, à quo non habeo causam, mihi non nocet.
5. Dominium rei non probatur per solutiones factas de illa. Solutiones factæ non inducunt dominium in illum, cui sunt factæ, ibid.

DECISIO M. XXIV.

Hanc vineam tempore sui obitus reliquit in hæreditate bon. mem. Fabius Damasce- nus grauatam pro certa parte annua responsio- ne ad fauorem fratrum sancti Marcelli, & pro alia ad fauorem Sanctorum Cosmæ, & Damiani, quam cum societas Aromatariorum nomine Ecclesiæ S. Laurentij, in Miranda anno 1600. coepisset prætere, ad se deuolutam ob non solutionem canonis, & Fabij hæredes propterea molestaret, dubitauit an esset locus deuolutionis; & Dominis Damasce nis tantum informantibus, Rota non fuisse deuolutioni locum censuit; quia pro parte Ecclesiæ S. Laurentij de Miranda non probabatur dominium ad effectum deuolu- tionis, & necessariò probandum, vt sæpe Rota pronuntiauit, & signanter in causa Romana deuolutionis domus die 13. Nouembri 1596. coram D. Litra, & in causa Romana deuolutionis vineæ die 13. Nouembri 1602. coram D. Seraphino, Patriarcha Alexandrino.

1.
i supra de- cif. 1007.

2.
k adde Dur. dec. 1. n. 3. & infra decif. 1447. num. 2. Coccin. de- cif. 151. n. 28. num. 6. in princip. Decius *consf. 633. num. 16.* Hoc recent. p. 2. dec. 326. n. 1.

3.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

K

odiosis, quales sunt vsuræ, vt fuit dictum coram me in causa Romana consignationis depositi die 4. Maij 1595. a secus est in hoc casu, vbi pe-

habetur supra decif. 451. n. 1. in tom. 1. 8.

Ruisus non obtabat, quòd quietantia esset de omni, & toto eo, quòd Ioannes Franciscus, & Veronia coniuges potuissent petere à Congregatione, quia fuit responsum, hæc verba generalia referri ad causam expressam, non ad ea, de quibus non fuit cogitatum. Alexander consil. 1. 1. incip. Vifo, num. 2. & 3. & seq. lib. 2. Socin. sen. cons. 2. 14. num. 1. vers. confirmantur præmissa, lib. 2. Gabriel de regul. iuris conclus. 4. num. 3. 1. ampliat. 6. Et hoc maximè suadebat illa quietantia verba, ex præmissa causa, & occasione, vt supra.

Denique non obtabat, quòd isti fructus decursi viuent Don Seraphino non deberentur Veronicæ, ex quo Seraphinus in instrumento census referuauerat sibi facultatem, de illis disponendi; quia fuit responsum, quòd cum inspecta mente & intentione Sanctissimi Pontificis spectarent ad Veronicam, vt Seraphino declarauerat, illa referuatio disponendi intelligebatur ad vtilitatem Veronicæ, cui debebantur, cui cum Seraphino eos bona fide non restituerit, à Congregatione eius hæredes debebantur.

Recanaten. hereditatis.

Die Lunæ 21. Aprilis 1603.

S V M M A R I V M.

- 3. Immissio non datur ex l. fin. C. de edict. diui Adr. tollend. contra hæredes scriptos in eodem testamento.
4. Remedium, familia eriscunda, datur inter coheredes.
5. Clausula, & omni meliori modo, operatur vltra expressa, vt proficiat parti. Interdictum Saluanum competit legatario ad consequendum legatum, ibid.

DECISIO M. XXVII.

1. Causa iterum proposita, vtraque parte informante Rota in decifis mansit, videlicet locum fuisse Agidianæ ad fauorem Hortensie Bernardæ: b nam cum sententia esset lata in mero possessorio, nec propterea ab eadem daretur appellatio, locus erat Agidianæ, c ex tenore autem sententiæ, sicut ex tenore libelli, (qui ad declaranda ambigua considerari solet. Crescentius decif. 133. Antonius Augustinus in Epitome tit. Generalia de iudicij, §. 107. apparebat, eam continere merum possessorium, & cum ex serie testamenti mariti Hortensie constaret, vnà cum priuignis fuisse hæredem vniuersalem institutam, consequenter competebar ei, cum priuignis, remedium l. final. C. de edict. diui Adr. tollend.

3. Neque obstabat, quòd sententia esset iniusta, ex eo quòd contra coheredes scriptos in eodem testamento non competeat immissio vigore dictæ l. finalis. Bald. in l. vnica, vers. quero, nos dicimus. C. si de momentanea possess. Menoch. de adipt. scen. remed. 4. num. 565. 566. & 887. cum inter coheredes non competeat aliud d remedium

b. supra dec. 1008. n. 4. c. adde que annotauit supra ad dicta decif. 1008. num. 4.

d. adde Caualer. decif. 386. n. 4. vbi ad propositum allegat hanc decif.

quàm familia eriscunda, l. 1. & 2. ff. famil. eriscund.

Quia fuit responsum primò, Hortensiam in sua petitione non se restrinxisse ad dictum remedium, cum illud, & quoduis aliud, sibi magis proficuum, e & competens intentauerit, cum clausula, omni meliori modo, quæ ratione copulæ operatur etiam vltra expressa. f Verallus decif. 124. incip. Clausula omni meliori modo, p. 1. Achilles decif. 373. alias vnica, de verb. signif. & consequenter, cum vigore huius generalis intentionis, seu petitionis sententia posset verificari in Saluiano, quod competit legatario, nulla ex hoc capite poterat considerari nullitas, vel iniustitia. Maximè cum de vtroque extremo constaret ex actis, & confessionibus coherentium in hac causa repetitis & ex sustentatione litis. Decius cons. 252. num. 3. Bellamera decif. 740. incip. Si ad tui defensionem, num. 1. vers. ideo talis, Verallus decif. 369. incip. Secundum extremum, part. 2.

Postremò ad nullitatem sententiæ A. C. deductam ex eo, quòd non fuit citatus Ioannes Dominicus Condonatus Procurator, sicut citari petierat Petrus Leopardus, vnus ex filiis Equitis Horatij die 19. Aprilis 1602. protestans in actis, nihil fieri nisi ipso citato, fuit responsum primò, Petrum post dictam protestationem sæpe in actis contra Hortensiam simpliciter comparuisse, non repetita protestatione. Secundò fuit responsum, eundem Petrum die 14. Maij subsequenti, simpliciter Philippum constituisse suum Procuratorem ad omnes causas ciuiles, & criminales motas, & mouendas contra quacunque personas, & de hoc mandato fuisse factam fidem pro parte Domini Petri de Leopardis, sub die 19. Maij productam contra Hortensiam, & illa vsum fuisse Philippum.

Casaraugustana territoriorum.

Die Lunæ 21. Aprilis 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Insi est turbidum, apponendum est sequestrum, & non est danda manuentio.

DECISIO M. XXVIII.

1. Cvm ex deductis in hac causa pro vtraque parte negotium manutionis, quam petebat Ioannes Ruiz, esset satis turbidum (quia nec Archiepiscopus ei contulerat huiusmodi territoria in titulum simplicis beneficij, nec in perpetuum, sed solum ad tempus, durante eius coadiutoria, vt commodius sustentari valeret, vt litteris scriptis die 4. Martij 1602. idem Archiepiscopus testabatur, asserendo se in visitatione oppidi de Torres de Berellen. ante sex annos inuenisse quædam territoria, quæ olim fuerant Vicarij, & Portionariorum oppidi del Castellar, quæ ipse contulerat Ioanni Ruiz coadiutori Receptoris, ad effectum, vt donec Receptor inferuisset, illorum fructibus fruereetur (cum obligatione dicendi aliquor vniuersaria) placuit Rotæ, & apponere sequestrum, vt videretur de bono iure.

adde supra dec. 67. n. 5. & alias seq.

Albanen.

Albanen. Prioratus.

Die Lunæ 28. Aprilis 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Ius patronatus conuentuale vt probetur, requiritur probatio priuilegij Apostolici in limine foundationis.

DECISIO M. XXIX.

1. Cvm Domini de Sabellis prætenderent se grauatos ex eo, quòd in decisione in hac causa facta die 26. Nouembr. 1588. a proponente bon. mem. Orano fuit decifum, non constare de iure patronatus iuxta formam Concilij Tridentini sess. 25. cap. 9. Iterum venerunt ad causam, & citato Procuratore fiscali Reu. Camera, vt beneficij huius defenderet libertatem, dedi dubium, an esset à prædicta decisione recedendum, illoque (informante etiam prædicto Procuratore fiscali) proposito, nihil fuit resolutum, quia Domini, qui causam viderant, multas difficultates excitauerunt.

2. Et in primis agnouerunt, articulum fuisse difficilem, nec potuisse vnica propositione diffiniri, & denique post longum discursum, omnes censuerunt, vt causa restingeretur, & videretur, an respectu probationis priuilegij Apostolici, requisiti in limine foundationis, ad effectum acquirendi ius patronatus in conuentualibus iuxta dispositionem Canonicam cap. nobis. §. ceterum, de iurepatr. iuncta glossa ibid. in verb. nisi aliter, de sua iurisdictione esset aliquid à Concilio innouatum.

Et licet Domini in negatiuam sententiam declinare viderentur, vt nihil Concilium super hoc de nouo induxerit adhuc, quia causa erat grauis, maturius deliberandum censuerunt.

3. de quo infra dec. 1037. & 1058.

Romana Legatorum.

Die Veneris 2. Maij 1603.

S V M M A R I V M.

- 6 Neophytorum appellatione comprehenduntur omnes cuiuscunque nationis.
7 Denominatio fit de eo, quòd magis pollet.
8 Restrictionem non operatur, quod demonstratiue ponitur in testamento.
9 Legati pium admittit latiore interpretationem.
10 Observantia subsequuta est optima interpres dubiarum dispositionum.
12 Pubertas in masculis porrigitur vsque ad 18. annos in masculis, & in foeminis vsque ad 14. quando agitur de alimentis fauore ipsorum alimentorum.

DECISIO M. XXX.

1. Christophorus Cabrera, Hispanus Presbyter Palentis. dioecesis, sacra Theologia Doctor, die 4. Octobr. 1598. condito testamento, Archiconfraternitatem Sanctissimi corporis Christi in Ecclesia S. Petri de Vrbe constitutam, vniuersalem sibi hæredem instituit, & hæc legata ab ea præstanda reliquit, vt confraternitas

Peña Decif. Tom. II.

esset obligata dare singulis diebus Eleemofynam duodecim pagnotarum, vnus Baiocchi, duodecim pueris domus neophytorum Hebræorum, & duodecim ex dictis pueris minoribus dare singulis annis vnum vestimentum in die Conceptionis B. Mariæ.

Item quòd confraternitas esset obligata diuidere duodecim familias pauperes horum neophytorum, qui habitant in suis domibus vnicique familiæ septem pagnotas singulis septimanis, & pro eadē festiuitate vestire duodecim pauperes puellas ex dictis duodecim familiis.

Sed in codicillis postea conditis copiosius sic ordinauit. Item voluit, quòd venerabilis Archiconfraternitas debeat singulis diebus in perpetuum tradere duodecim pueris neophytis ex minoribus, qui reperiuntur in domo neophytorum, vnum panem pro quolibet, & vnam vestem pro quolibet eisdem duodecim pueris, iuxta illorum vsum, in die Sanctissimæ Conceptionis quolibet anno in perpetuum.

Item voluit, quòd dicta Archiconfraternitas teneatur, & debeat singulis diebus in perpetuum tradere duodecim puellis neophytis ex minoribus, permanentibus extra domos neophytorum, vnum panem pro qualibet, quæ puellæ sint pauperes, illisque etiam dari voluit vnam vestem pro qualibet, iuxta illarum vsum in die Sanctissimæ Conceptionis quolibet anno in perpetuum.

Ex hac dispositione prætendebat Archiconfraternitas, prædicta legata solum deberi pueris Hebræis neophytis non maioribus 13. annis, & puellis similiter eiusdem nationis Hebrææ, & eiusdem ætatis, & quæ extra domos neophytorum, & etiam extra Monasterium habitarent; sed quia aliter prætendebant agentes pro domo Catechumenorum, extra Rotam vtraque parte informante consulti Domini responderunt, legatum factum 12. pueris, deberi pueris neophytis etiam non Hebræis: ætatem verò in masculis attendendam vsque ad 18. annos, & in foeminis vsque ad 14. De legato facto puellis particulariter videndum.

Ratio primi fuit, quia cum non specificaretur de qua natione pueri neophyti esse deberent, omnes pueros neophytos, ex quacunque natione conuersos comprehendebat dispositio c. sicut neophytus 48. dist. nã indistinctè prolatu de pueris neophytis, indistinctè de quibuscunque neophytis intelligi debet. l. cum de indebito. ff. de publ. l. 1. §. generaliter. ff. de leg. prest. l. Iulianus. ff. de leg. 3. Alexand. cons. 68. num. 6. vers. quia dispositio lib. 1.

Nec obstabat testamentum, vbi testator solis pueris neophytis ex gente Hebræa legatum reliquisset videbatur, quia fuit responsum, quòd in testamento non legebatur restrictio ad solos neophytos de gente Hebræa: nam quamuis relictum esset duodecim pueris domus Hebræorum neophytorum id sic erat intelligendum, quia in ea domo, vt plurimum, neophyti sunt de Hebræis, & denominatio fit ab eo, quod magis pollet. l. quariur. ff. de statu hominum. vbi Bald. num. 1. & 3. in prima lectura, Dec. cons. 504. num. 5. vers. & ista conclusio comprobatur.

Vnde cum prædicta verba, domus Hebræorum, posita essent demonstratiuè, non operabantur restrictionem ad neophytos ex gente tantum Iudæa. Ioannes Andr. in cap. si pater. num. 19. vers. dec. 587. n. 4. sed quia per illud, de testam. Bart. in l. Censurio, in tom. 1.

K 2 n. 31.

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

9. n. 31. ff. de vulg. & pupill. Ruin. conf. 103. n. 23. lib. 2.
 Et pro hac interpretatione faciebant regulæ vulgares, tum quia in legato pro latior interpretatione fieri debet, tum quia si testator de hoc fuisset interrogatus, sic verifimiliter respondisset, gloss. in l. sale pactum. ff. de pactis.

10. Postremò talem fuisse mentem testatoris, obferuamta subsecuta demonstrat, à qua solent sumere interpretationem dubiæ dispositiones.
 a l. si de interpretatione. ff. de legib. Crauetta conf. 157. n. 15. & 228. n. 7. in tom. 1.
 a adde supra decif. 157. n. 15. & 228. n. 7. in tom. 1.

11. Epitaphium in lapide reperitum non poterat clara verba codicillorum obseruare: Breue Apostolicum non præiudicabat neophytis non vocatis, præsertim cum solum confirmaret dispositionem testatoris.

12. Rationem secundi pronuntiati respicientis ætatem, Rota desumpsit ex subiecta materia alimentorum, pubertas enim quando agitur de alimentis, (vt in casu proposito) in masculis porrigitur vsque ad 18. annos, in fœminis autem vsque ad 14. l. Melass. de aliment. & cibarijs legat. vbi gloss. in verb. non sic, notat id esse speciale fauore alimentorum, & ibid. Bart. num. 1. Roman. singul. 604. incip. In materia alimentorum. Cremen. singul. 78. incip. Relicta sunt alimenta.

Rom. deuolutionis indemnitatis.

Die Veneris 2. Maij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. *Expensas factas tenetur soluere releuans à solutione expensarum.*
Hæres tenetur soluere expensas, si qui illum instituit, obligatus erat pro releuatione expensarum, ibid.

DECISIO M. XXXI.

1. Octauiano Torello tantum informante proposui dubium, an constaret de re iudicata ad effectum, vt Octauianus consequeretur expensas factas in lite super domo, & apotheca, quam sibi Domina Portia Cecchina locauerat, cum promissione de ipso conferuando in pacifica possessione, & de omnibus litibus suscipiendis, aliàs teneri voluit ad omnia damna, & Rota de re iudicata constare censuit. Nam Octauianus super expensis factis in lite sibi mota, super dicta domo, à Dominis de Paluzellis coram secundo Collaterali de voto esse testamenti, obtinuit sibi decerni, & relaxari mandatum. Idemque decretum, & mandatum Capitaneus appellacionis confirmauerat in summa scut. 250. collectorum ex lista expensarum: nam ex his constabat de duabus conformibus, quæ iuxta statutum Vrbs faciunt rem iudicatam.

2. De iustitia patebat ex eo, quia Portia in locacione promiserat pacificum in possessione conferuari Octauianum, & omnes lites suscipere, aliàs ad omnia damna, &c. & consequen-

ter D. Leo Gallus, Portiæ hæres, ad has expensas tenebatur. b Riminald. sen. conf. 274. num. 5. & 6. b adde Sen. Riminaldus iunior conf. 255. num. 9. lib. 3. Maraph. decif. 671. n. 7.
 Angelus in §. hæc autem omnia, num. 2. vers. aduertat tamen. Insiuit. de poena temere litigant.

Comen. iurispatronatus.

Die Lunæ 1. Maij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. *Ennuntiatina antiqua, contenta in diuersis instrumentis, probant iurispatronatus, & 3. quod limitatur in personis, & familijs potentibus, 4.*
- 5. *Iurispatronatus probatur ex continuatis presentationibus.*
- 6. *Testes affirmantes de voce, & fama publica, cum alijs adminiculis, probant iurispatronatus.*
- 7. *Presentationes factæ coram inferiore, præiudicium inferunt Ordinario si per multum tempus tacerint.*

DECISIO M. XXXII.

1. Ad vacantem ann. 1600. hanc Capellaniam ad Altare S. Mariæ de Dongo, Comen. dicecesis, Malagridi, & Rapi tanquam Patroni legitimo tempore præsentarunt Ioannem Antonium Seannagarum, quem Ordinarius Comen. noluit instituire, sed Capellaniam, tanquam Beneficium simplex, contulit Raphaëli Griffio, suo familiari. Causa introducta in Rota dubitauit, an constaret de iurepatronatus, ad effectum vt Ioannes Antonius præsentatus veniret instituendus? Et Rota Ioanne Antonio tantum informante, de iurepatronatus constare censuit.

2. Primò ex pluribus antiquis enunciatiuis vltra centum annos, prima contenta in instrumento anni 1424. in quo Malagridi enuntiantur Aduocati, & Procuratores dictæ Capellanæ, conditæ per quondam ser. Togam, & Gonzalam quondam ser. Corradi de Malagridis.

Alterata contenta in instrumento anni 1473. in quo illi de Malagridis conuenientes ad quandam actum faciendum, similiter pronuntiantur Patroni, ad quos ex longinqua, & antiqua consuetudine spectauit, & spectat ius eligendi Capellaniam, pro Capella S. Mariæ de Dongo.

3. Tertia enunciatiua continebatur in antiquo instrumento anni 1496. vbi narratur, quòd vacante hac Capellania, Malagridi tanquam Patroni, tam de iure, quam de antiqua consuetudine conuenerunt ad eligendam Capellaniam; ex his enim antiquis enunciatiuis probari iurispatronatus responderunt, Decius conf. 174. n. 4. in fine, Crauetta conf. 322. n. 2. & in eandem sententiam sunt plures decisiones Rotales apud Cassad. dec. 2. n. 4. & seq. in princ. de probat. Achill. de Grassis decif. 7. n. 1. incip. Iurispatronatus ex fundacione, de iurepatr. & sic fuit etiam resolutum in causa Gerunden. beneficij, die 20. Iunij 1597. coram bon. mem. Orano, & in alia causa Gerunden. beneficij, die 15. Septembris 1599. coram D. meo Decano. e Idem Rota in hac causa sine difficultate recepit, cum non versaremur in personis, aut familijs potentibus, in quibus plerumque, (vt decif. 333.

a adde supra (vt ait Concilium) præsumitur vsurpatio. a Put. dec. 505. n. 4. & 536. n. 3. & 786. n. 6. in tom. 1.
 decif. 205. incip. In vna Lucana, lib. 1.
 Prædictis enunciatiuis accedebat continuatæ præsentationes, b effectum sortitè spatio centum annorum, iuxta consilium Oldradi 229. ex quibus multo magis probatur iurispatronatus. Felin. in cap. causam, num. 7. vers. puto sustentabilem, de prescript. decem in tract. Quando littera Apostolica, num. 5. Dec. conf. 126. num. 3. vers. & hoc etiam, & decif. 129. Couarr. in regula Possessor part. 2. relect. §. 10. n. 2. n. 4. & 165. n. 2. Dur. in d. decif. 87. n. 21. & seq. & 100. n. 3.

b adde supra dec. 806. n. 8. & 816. n. 3. & 841. n. 6. & decif. 129. n. 4. & 165. n. 2. Dur. in d. decif. 87. n. 21. & seq. & 100. n. 3.
 c supra de cif. 228. & 165. in tom. 1.
 6. Puteus decif. 140. incip. Sexta Iulij, lib. 1. Achilles decif. 4. num. 10. incip. De iurepatr. Cassador. decif. 2. num. 4. de probat. Dec. conf. 117. num. 3. vers. & ista conclusio, Baldus in l. cum super, num. 2. vers. sufficit namque. C. de rei vindicat.

7. Neque obstabat quòd præsentationes de anno 1496. & 1594. factæ legerentur coram Archiepysbytero Ecclesiæ de Dongo, & ab eo subsecuta institutiones in personis Antonij Aloysij, & Antonij Cossinij, & tamen de facultate Archiepysbyteri non constabat, quia fuit responsum, quòd præterquam quòd in fundacione iurispatronatus potuit autoritas instituendi referuari Archiepysbytero, ex tolerantia Ordinariorum, e qui tanto tempore sic præsentatos, & institutos permiserunt Capellaniam pacifice possidere, tanquam legitimæ poterant sustineri prædictæ præsentationes, ad Lapum allegat. 95. num. 2. vers. ad secundum.

d adde supra dec. 69. n. 2. & 3. Coccin. decif. 174. n. 2. & 209. n. 3. Caualer. decif. 336. n. 3.

e adde supra dec. 228. n. 4.

Romana donationis de Grandis.

Die Lunæ 5. Maij 1603.

S V M M A R I V M.

- 3. *Dominium transfertur sine traditione rei in substitutum ex donationis contractu, ita vt purificata conditione, substitutum possit agere, etiam si non sit facta traditio.*
- 4. *Sed alij contra.*
Dominium sine traditione non transfertur ex actu inter viuos, ibid.
- 5. *Traditio non est necessaria, vt transferatur dominium in pactis legis commissoria fauore Ecclesiæ, vel alimentorum.*
- 6. *Actio realis competit pro alimentis.*
- 7. *Actio personalis non datur contra singularem successorem.*
- 8. *Contrahentes non possunt facere per expressum pactum, vel consensum, quòd dominium sine traditione veratransferatur.*
- 9. *Dominium à possessione cepit.*
- 10. *Principia naturalia non possunt hominum actibus remoueri.*
- 11. *Speciale ius quod datur vni, non potest alteri prodesse.*
- 12. *Specialia iura cumulare non licet.*
- 13. *Substitutum non debet esse melioris conditionis, quam institutus.*

Peña Decif. Tom. II.

14. *Dominium non transfertur, nec per stipulationem, nec per iuramentum.*

DECISIO M. XXXIII.

1. Die 11. Decembr. 1600. fuisum fuit Dominis, hanc causam restringere, & in aliquot articulos magis principales, ex quibus decisio totius negotij pendere videbatur, diuidere, ex quibus, die 16. Februarij 1600. s primus fuit decisus contra D. Leliam, videlicet retrodonationem, ab ipsa factam Alexandro de Grandis, eius marito, fuisse validam, non obstante quòd prætenderetur inualida ob non seruatas solemnitates statuti Vrbs lib. 1. cap. 151. Item die 10. Decembr. eiusdem anni, h fuit similiter decisus contra Dominam Leliam alter articulus de falsitate causarum appositarum in retrodonatione: nam Rota tunc vtraque parte informante censuit non probari talem falsitatem, quæ retrodonationem reddiderit inualidam.

2. In hac propositione, Dominis Pinellis solum informantibus, propositus fuit alius articulus, concernens interesse filiorum Leliæ, an scilicet eis competeret actio realis super domo, de qua agebatur, vigore donationis factæ eidem Leliæ anno 1573. ab Alexandro de Grandis, eius marito, qui Leliæ irreuocabiliter donauerat, inter viuos diuersa bona, & census, & signanter hanc domum, Notario pro ea absente, eiusque hæredibus, & successoribus stipulantes, sub multis conditionibus, & in primis sub hac, quòd Lelia post mortem teneretur omnia bona donata restituere eius filijs masculis natis, & nascituris abque vlla diminutione, quos etiam eidem donataria substituit: cum enim Rota censuerit, illam donationem fuisse validam, & Lelia anno 1590. domum hanc eidem marito retrodonauerit, vt liberaretur ab ære alieno, quo grauatus tenebatur, merito fuit dubitatum, an vigore prædictæ validæ donationis, & substitutionis in ea factæ, competeret filiis Alexandri, & Leliæ tale ius, taliue actio realis, vt per retrodonationem, eis præiudicari non potuerit. Causa ergo proposta super isto articulo die 24. Maij 1602. fuit dilata, sed nunc iterum proposita, Rota censuit filiis Leliæ non competere actionem realem ad repetendam domum.

3. Quia licet Decius conf. 239. num. 7. vers. & quod obligatio, & in l. traditionibus, num. 14. vers. & addo. C. de pact. Crauetta conf. 19. n. 9. vers. immo, Decianus conf. 55. n. 3. in princip. lib. 3. & Peregr. tract. de fideicom. art. 51. num. 16. in fine, & seq. voluerint, speciale esse in substitutione facta in contractu donationis, vt dominium acquiratur, & transferatur in substitutum sine traditione, ita vt purificata conditione substitutus possit agere, etiam si non fuerit facta traditio.

4. Contraria tamen sententia, quæ affirmat, non transferri in terminis l. quotes. C. de donat. que sub modo, verior, & receptor est; quia ex actu inter viuos sine traditione dominium non transfertur, i cum hoc sit speciale in pactis legis commissoriae, k fauore Ecclesiæ, fauore alimentorum, l & aliis quibusdam casibus, de quibus glossa, & Doctores in l. traditionibus. C. de pact. nam si ex dispositione dicta l. quotes, (in cuius terminis hic articulus versabatur) competeret actio realis, id ibi Legislatoris expressissent, sicut expressum fuit in l. 1. C. eodem tit. l vide Cocc. dec. 240. Rota rec. p. 2. vbi dec. 673. n. 4.

K 3

vbi fauore alimentorum, iure speciali comperit actio realis: & hanc negatiuam sententiam, reprobata opinione Decij, amplexi sunt Couaruias lib. 1. *uariarum resolutionum*, cap. 14. num. 3. *vers. hanc vero*, Alciatus *conf. 3. num. 13. vers. secundum principaliter*, & num. 16. *vers. & ista*, vbi de magis communi, & *conf. 75. num. 1. & seq. lib. 8.* Guido Papæ *decif. 512. tit. 1. in fine*, Bel-lamera *conf. 39. incip. Factum est tale*, num. 12. & *seq.* Tiraquell. *de iure constituti. p. 2. ampliat. 30. n. 3. vers. Ideo*, & num. 4. Alexander Raudensis *conf. 26. num. 109. & seq. lib. 1.* Bertrandus *conf. 276. n. 2. & seq. lib. 1.* Menoch. *conf. 85. num. 31. vers. & quo ad terminos*, & dictum Speculatoris relatum à Decio esse communiter reprobatur, testatur Cephalus *conf. 147. num. 17. vers. hoc tamen dictum*, & hanc opinionem secuta fuit Rota in *causa Romana donationis*, coram Illustrissimo Blanchetto tunc Rotæ Auditore, die 30. Ianuarij 1579. vbi asseritur, ex dispositione legis quoties, competere actionem personalem, quæ non datur contra singularem successorem, & pro supradicta negatiua opinione facit, quod neque contrahentes possunt, etiam per expressum consensum, vel pactum, facere, quod dominium sine traditione vera, vel ficta transferatur: *gloss. in l. traditionibus. C. de pactis*, Bart. in *l. cum falsa*, num. 4. *C. de iuris & facti ignorantia*, Aretin in *l. qui absentis. §. 1. ff. de acquir. poss.* Decius *conf. 300. n. 4. vers. & ista conclusio*, Ruin. *conf. 112. num. 4. lib. 4.* Notæ *conf. 456. num. 13.*

Dominium enim naturaliter à possessione cœpit, & principia naturalia non possunt hominum actibus in torum remoueri. Bald. in *l. ex lege*, num. 3. & *C. de conditione ob causam*. Considerabatur præterea pro eadem negatiua sententia, quia dispositio dictæ legis, quoties, est exorbitans, & contra regulas iuris. Berous *conf. 184. num. 9. vers. vnde cum illa dispositio*, lib. 1. continet enim hoc speciale, vt absentis substituto vtilis actio sine cessione acquiratur, & ideo non debet trahi ad aliud speciale, quod in eundem substitutum dominium sine traditione transferatur; sic enim specialia cumularentur, quod fieri prohibetur *l. 1. in fine. C. de dotis promissione*, gloss. in *l. cum post §. gener. in verb. placuit. ff. de iure dotium*, & in *Clement. 1. §. sauc. in verb. assertionibus*, de foro competente, Bart. in *l. iuris gentium. §. quini-mo*, num. 20. *vers. nam hic. ff. de pactis*.

Iam illud quoque proximius ad hunc articulum accedebat, quia si in principalem, seu primum donatarium non transfertur dominium sine traditione, minus in substitutum transferri potest, cum non sit melioris conditionis, quam Lelia, cui filij Alexandri fuerant substituti. *l. Publius, §. Titia. ff. de conditionibus & demonstr. l. qui fundum. §. qui filios. ff. ad l. falcidiam*, Ruinus *conf. 140. num. 9. vers. secundo*, lib. 2. Riminaldus senior *conf. 19. num. 14.*

Quibus non proderat clausula, *constituti*, quod cum fuerit solum appositum ad fauorem Leliæ donatarie, ad personas substitutorum non extendebatur. Per stipulationem Notarij licet fuerit ius quaesitum donataris, non tamen fuit translatum dominium, sicut nec per iuramentum, quia isti non sunt modi transferendi dominium, præsertim deficiente hypotheca. Atque ex his fuit conclusum, filiis Leliæ non competere actionem.

Paduana iurispatronatus.

Die Lunæ 5. Martij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Restitutio in integrum datur aduersus omisam appellationem, sed habita commissione, appellandum est intra decem dies à die presentationis, commissionis, restitutionis.
- 2. Negligentia Procuratoris in non appellando non probat iustitiam restituendi causam.
- 3. Restitutio aduersus sententiam ob non appellatum non datur, si non constat de notoria iniustitia.

DECISIO M. XXXIV.

IN hac causa, postquam die 1. Maij 1601. coram D. Corduba, nunc Episcopo Pacen, fuisset resolutum, non constare de effectuione iurispatronatus Dominorum de Borromeis, idem Dominus die 9. Iulij subsequens, pro libertate Ecclesiæ pronunciauit.

Et quia Domini Borromei tunc non appellauerunt, restitutionem in integrum obtinuerunt, quibus sæpe citatis, & non comparentibus, proposuit dubium, an constaret de causis restitutionis in integrum; nam cum commissio Borromeorum contineret restitutionem in integrum aduersus omisam appellationem, necesse erat appellare, infra decem dies à die presentationis commissionis, *Aubent. hodie. C. de appellat. cap. concertationis, eodem tit. lib. 6.*

Vnde cum non fuerit appellatum, non erat locus restitutioni; & negligentia Procuratoris non præbet iustam restituendi causam. *Cassad. decif. 5. incip. Regula iuris est, de appellat. Verrall. decif. 67. incip. In vna Romana alumnium, lib. 1. in manuscrip. Lancell. de arren. p. 2. cap. 14. n. 2. & 3.* & fuit decisum in *causa Romana assecurationis alimentorum*, die 12. Iunij 1577. coram bon. mem. Paleotto.

Quod procedit sine difficultate attenda iustitia, & per quam non fuerunt grauati, aut læsi Borromei, vt apparet ex decisionibus in hac causa contra eos factis, Paulus de Castro in *l. final. num. 5. vers. in Curia autem Romana. C. in quibus causis in integr. restit. non erat necess.* vbi testatur ita seruari in Curia Romana. Et consequenter iuste petebatur executio sententiæ. Et maximè cum pro parte Borromeorum de nullo bono iure eorum doceretur *Paleot. in dec. præallegata.*

Lucana Parochialis.

Die Lunæ 12. Maij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Patroni possunt inter se conuenire, vt alternis vicibus presentent.
- 2. Pœna, est mensura delicti, pro eo imposita.
- 3. Delicti grauitas cognoscitur ex grauitate pœna.
- 4. Præsumptiones in materia obiectiua parij urgent. Probationes concludentes requiruntur sicut in criminalibus, ad effectum inhabitationis, ibid.
- 5. Diffamatio tollitur ex sententia absolutoria delicti, que poterat ex eo resultare.

8 Recognitio

8 Recognitio mandati Procuratoris non est necessaria, si ex tempore productionis nihil opponitur.

DECISIO M. XXXV.

1. Vtraque parte informante Rota censuit, sententiam confirmandam, quia præsentatio facta de Dino, quam sententia Rotalis pronunciauerat validam, fuit legitime facta ab hæredibus Antonij & Hieronymi, ad quos pro illa vice in toto, & iure proprio spectabat ius præsentandi, vigore conuentionis inite inter præsentando anno 1559. de alterius vicibus præsentando iuxta *Clemen. plures, de irrepatr. vt latius fuerat deductum in decisione in hac causa facta, die 25. Iunij 1601.* coram R. P. D. Pamphilio, Rotæ Decano, quæ Dominis placuit, non obstantibus oppositionibus, quæ contra Dinum, & sententiam opponerentur.

2. Nam ad obiectionem de incapacitate Dini ob condemnationem adulterij, fuit responsum, illum non fuisse condemnatum, quia prima sententia non condemnauit ex debito, vt ex eius serie apparebat, & colligebatur ex modicæ pœnæ quam irrogabat, videlicet Iuliorum 45. cum enim pœna sit mensura delicti, *Aubent. omnes peregrini, in fine*, vbi Baldus, & alij. *C. commun. de successione. l. 1. §. fed & qui. ff. de abiectione. §. quæ sunt, in fine*, & *in praxi. §. opportune. n. 46. & seq. & grauitas delicti cognoscitur ex grauitate pœnæ, quæ hic fuit dictum supra dec. 444. n. 4. in tom. 1.*

3. Nec præsumptiones deductæ ex pernoctatione Dini apud mulierem, inferebant adulterium, quæ in materia obiectiua parum urgebant ad probandum adulterium, cum ad effectum inhabilitatis, probationes concludentes, & sufficientes afferri debeant, quales exiguntur in criminalibus. *l. sciant cuncti. C. de probation.*

4. Et ex his patebat responsio ad diffamationem, quam sustulerat etiam nedom sententia absolutoria, sed attestatio communitatis sancti Marini Montis, super bona fama Dini. *Grat. conf. 57. n. 23. in princip. lib. 2.*

Ad nullitatem oppositam ex defectu iuramenti calumniæ fuit responsum, de præstatione iuramenti constare ex obseruatione, & reiteratione terminorum substantialium, vt sæpe fuit decisum, & signanter in *causa Romana rescissionis contractus die 16. Martij 1590.* coram me.

5. Dicebatur præterea, non esse locum huic nullitati, quando ex actis constat de bono iure illius, pro quo lata est sententia, vt fuit consideratum in *causa Romana de Magdalenis die 26. Aprilis 1599.* coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

Ad aliam nullitatem, deductam ex eo, quod Rota mandauerat ante sententiam, vt Dinus cederet attentatis, & tamen cessio à Procuratore facta non subsistebat ex eo quod non habebat speciale mandatum, fuit responsum, mandatum fuisse amplissimum, & Dinum ratificasse.

Ad aliam præsentam nullitatem, ex eo quod mandatum ad præsentandum Dinum non fuerat productum, nisi eo die, quo fuit tentus terminus ad sententiam, fuit responsum, quod li-

cet eodem die fuerit facta citatio ad dicendum contra dictum mandatum, tunc in actis dimissum, illa tamen citatio cadebat sub die 6. mensis Iulij, citatio verò ad sententiam cadebat sub die 9. eiusdem mensis, & consequenter mandatum fuerat effectum de actis per tres dies ante seruatum terminum ad sententiam.

Ad aliam nullitatem, ex eo quod mandatum non fuerit recognitum, fuit responsum, recognitionem fuisse omisam, ex eo quod tempore productionis nihil fuerat oppositum, quo casu non erat necessaria recognitio. *Verall. dec. 17. p. 3.* & eam quandoque fieri posse.

Romana locorum Montium.

Die Mercurij 21. Maij 1603.

S V M M A R I V M.

- 2. Epistola producta in iudicio probat contra producentem.
- 3. Confessio facta per epistolam nihil probat, si epistola alteri sit directæ, nec ei nocere potest, & 4.
- 5. Curialia verba non inducunt donationem.

DECISIO M. XXXVI.

Vtraque parte informante decisum fuit, D. Ioannem Iacobum Nerotum teneri reddere rationem de sex locis Camilli Nerotini primò ex libro montis recuperationis cõstabat Camillum habuisse sex loca, & quod Camillus ad D. Ioannem Iacobum transmiserat mandatum sub die 6. Septemb. 1587. ad prædicta sex loca vendenda, & quod die 22. eiusdem mensis, & anni fuerant vendita tria loca Camilli, licet per errorem fuerit scriptum, fuisse vendita à quondam Hieronymo Neroto, qui tunc per decem annos antè decesserat, & de errore apparebat, tum ex eo quod mandatum à Camillo datum fuerat Ioanni Antonio, & non Hieronymo, tum etiam, quia postea idem Ioannes Iacobus venderat alia tria loca.

Ex hoc enim verisimile fiebat vt tria præcedentia ipse Ioannes Iacobus venderit: tum postremò, quoniam Ioann. Iacobus die 23. Septemb. hoc est, die sequente post venditionem prædictorum trium locorum ad Antonium scripsit, se vendidisse dicta tria loca Camilli.

Cum enim de mandato Ioanni Iacobo constaret ex epistola Camilli, quam Ioannes Iacobus produxerat in hoc iudicio, contra producentem probat. *Decius in cap. venerabilis. n. 15. de except. Parisius conf. 79. n. 33. lib. 3.* Crauetta *conf. 201. num. 5.*

Nec obstat confessio Ioannis Iacobi, contenta in litteris, Antonio scriptis, nam talis confessio Camillo prodesse non poterat, cum ipsi epistola directæ non fuerit. *Rota decif. 18. de probat. in antiquis.*

Nam fuit responsum, quod concurrentibus tot circumstantiis, quales explicate sunt pro hac parte, non poterat fieri alia interpretatio; nec decifio Rotæ præallegata fauebat D. Ioanni Iacobo, cum ex vltimis illius verbis, vtraque sententia approbat, ibi, *sed in rene quam volueris*, & præsertim cum hodie Antonius, qui in locum Camilli successerat, prætenderet dictam confessionem sibi prodesse.

8. hanc decif. habetur impressa Farin. post tom. 2. conf. dec. 195.

b adde Dur. dec. 56. n. 1. & 2.

hanc decif. habetur impressa Farin. in nouiter nouissimorum dec. 444.

b adde Rot. diuers. p. 1. dec. 441. n. 5. quando scripura etiam informis probet contra producentem vide Lud. dec. 432. n. 3. & 4. & decif. 238. n. 5. & late anno. ta. n. 15.

4. adde Sera- phin. dec. 179. n. 4. & 5. & Rot. recetio. p. 2. d. 717. n. 6.

5. Rursus non obstat, quod in mandato ad Ioan- nem Iacobum transmissio, ei fuit data facultas disponendi de pretio ad suum arbitrium, quia id debuit intelligi ad utilitatem ipsius Camilli: & ex istis verbis curialibus non inducitur donatio, sed quod dispositio debeat fieri ad utilitatem mandantis, quod in hoc casu non potuit dici factum; nam neque pecuniæ seu uerit pro emptio- ne officiorum ad utilitatem Martiani fratris Camilli, tum quia tempore venditionis officia iam fuerant emptæ, & pretium solutum; tum quia ex litteris ab Antonio, & Martiano scriptis Ioanni Iacobo constabat, Camillum non consensisse huiusmodi emptio- ni de pecuniis suis, sed potius uoluisse, ut exponerentur in emptio- nem officio- rum ad suam, & Antonij fratris utilitatem. At- que ex prædictis simul iunctis conclusum fuit, Ioannem Iacobum, de pretio exacto ex vendi- tione prædictorum sex locorum montis, teneri reddere rationem Antonio heredi Camilli.

Albanen. Prioratus.

Die Mercurij 21. Maij 1603.

SUMMARIUM.

- 4. Insuperatus completè probatur ex fundatione, vel donatione, nam alia potius ad honorem, quam ad ius sunt introducta, & s.
- 6. Patronus non dicitur legitimus qui ex privilegio habet illud, sed qui fundavit, & dotavit.
- 7. Insuperatus consistere potest in Ecclesiis con- nectualibus ex fundatione, & dotatione, sed illud indiget privilegio, præcipuè respectu laicorum.
- 8. Insuperatus probationem reliquit Concilium in terminis iuris communis.
- 9. Casu omisso relinquitur in dispositione iuris communis.
- 10. Iurisperitus privilegia licet sustulerit Tridenti- num, non tamen sustulit privilegia, quæ pro- veniunt ex fundatione, & dotatione, & 11.
- 12. Privilegium iurisperitus datum in Ecclesiis regularibus prodest, si constat de fundatione, & dotatione, alias non est legitimus, ibid.

DECISIO M. XXXVII.

AD hunc Prioratum vacantem anno 1587. per obitum bon. mem. Iacobi Cardin. Sabelli, Domini de Sabellis, tamquam Patroni præ- sentarunt Silivium Sabellum: sed quoniam fel. record. Sixtus Papa. V. eundem Prioratum, tam- quam liberum intendebat conferre, causa dif- fusa in Rota, die 8. Junij 1588. fuit decisa, Prio- ratum fuisse fundatum, & dotatum ab Honorio quarto de familia Sabella, dum Cardinalatus honore fungeretur.

Rursus die 12. Septemb. eiusdem anni, cum præ- supposito, quod articulus non versaretur in casu Concilij, respectu præsumtionis (sicut aliqui tunc sentiebant, ex quo ista præsumptio remou- ebat ex fundatione, & dotatione probata au- thentico documento Bullæ Leonis X.) Rota censuit, constare sufficienter de privilegio refer- vationis iurisperitus in limine fundationis.

Denique cum tunc die 26. b. Nouemb. eiusdem anni fuisset decisa, non constare de iurisperi- tus, iuxta formam Concilij Tridentini sess. 25. c. 9. Prioratus fuit collatus Cardinali Gesualdo,

quo nuper vitæ functo, Domini Sabelli iterum ad causam venientes pro suo iurisperitus, citato Procuratore Fiscalis Rotæ Camera Apostolicæ, ut Prioratus defenderet libertatem, obtinuerit dari dubium, an esset à prædicta vltima decisio- ne recedendum, & eo proposito die 28. Aprilis e proxime præteriti, nihil fuit resolutum, ex quo multæ fuerant excitatæ difficultates, quæ non poterant vnica propositione definiri; post lon- gum tamen discursum ordinatum fuit, ut causa restringeretur, & videretur, an respectu proba- tionis priuilegij requisiti in lumine fundationis fuit aliquid à Concilio innouatum, & eoque proposito die 9. Maij causa fuit dilata, quia ad- huc Domini maturius deliberare voluerunt. Denique in hac propositione, articulo mature discussio, in sententiam negatiuum itum est, quod nihil fuerit innouatum.

Licet enim Concilium sess. 25. c. 9. §. ut igitur, & §. in his verò personis, cum agit de iurisperi- tus legitime probado, vtrumque complectatur, tam illud, quod competit in beneficiis secularibus, quam in beneficiis regularibus; vtroque tamen strictè loquitur de probado titulo, qui sit ex fundatione, vel dotatione, & quamvis in §. in his verò, respectu personarum, & vniuersitatū, in quibus ex usurpatione qua sitū præsumi solet, ad docendum verum titulum, f. pleniorum, & ex- citiorum probationem requirit. Consulto autem ad titulum, qui sit ex fundatione, & dotatione Pa- tres respexerunt, quia istæ sunt veræ originales, & productrices causæ iurisperitus, vt contra Paulum de Citadinis docuit. Lambertin. de iur- peritus lib. 1. p. 1. quest. 6. principal. art. 2. & eod- em lib. 1. p. 1. quest. 10. principal.

Nam alia quæ consequuntur iurisperitus ex prædictis causis, iam productum, & creatū, qua- lia sunt præsentare personas instituendas, & hon- or processionis, patronis debitus, cap. nobis, in fine, de iurisperitus, vbi Abb. n. 5. vers. nota tria iura, & Butt. n. 6. & alij communiter, accidentia potius sunt, & qualitates, sine quibus iurisperi- tus consistere potest: & tale esse priuilegium, quod non est causa originalis, & productiua iur- isperitus, sed abusiua, & impropria, late cõ- tra eundem Paulum de Citadinis demonstrat idem Lambertin. in præallegato art. 2. n. 8. vbi af- firmat, quod cum priuilegium Summi Pontificis non possit dici causa creationis iurisperitus, consequenter nec habens priuilegium & potest dici verè patronus; cum ille qui fundat, con- struit, vel dotat Ecclesiam, illam deducat ad esse, & ideo sit verè patronus.

Et quamvis in Ecclesiis conuenualibus etiam iurisperitus in fundatione, vel dotatione cõ- sistat, quia tamen respectu patronorum, præfer- tim laicorum, maior est resistentia, cum non possit interuenire electioni Prælati, in eis faci- da. dicto cap. nobis, & ceterum, & notat ibid. glossa, & cõmuniter Canonistæ, ideo requiritur priu- ilegium in limine fundationis, ad effectū præ- sentandi Rectorem, vel consentiendi electioni de eo factæ dicto cap. nobis, vbi glossa in verb. nisi aliter, & cõmuniter Doctores, & præsertim An- ton. de Butrio n. 25. circa finem, de iurisperitus.

Ex prædictis inferebantur duo. Primum, meri- to Concilium in probandis causis, immediâtè producticibus iurisperitus, tam exquisitam formam præscripsisse; cum in his vera iurisperi- tus

tronatus substantia, & essentia consistat. Alte- rum, probationem ceterarum qualitatum, & accidentium, aliunde extrinsecè consequentium iurisperitus, iam creatum, circa quæ Conci- lium nihil expressè constituit, b in dispositione iuris communis reliquisse, iuxta receptam regu- lam, quod casus omisso remanent sub dispositio- ne iuris communis. l. commodissime. ff. de liber. & postb. & consequenter probationem priuilegij in limine fundationis requisiti secundum iuris communis dispositionem fieri posse.

10. Neque aliud potest deduci ex illis Concilij verbis, qui ex authentico documento, & aliis iure re- quisitis ostendatur. Nam, vt series orationis docet, ea verba probationem tituli, qui sit ex fundatio- ne, vel dotatione, non priuilegij, aut alterius qualitatibus, vel accidentibus, extrinsecè aduenientis iurisperitus iam creato respiciunt.

11. Nec ad rem pertinet, quod Concilium sustu- lerit priuilegia, quia non sustulit, quæ præue- niunt ex fundatione, & vel dotatione, legitimè probata. Pureus dec. 379. & dec. 392. n. 2. lib. 2. & 573. n. 2. quæ faciliè concedi solent, postquam quis fun- dauit, & dotauit beneficium, vt homines ad ea faciendâ facilius inducantur; sed sustulit iura patronatus ex priuilegio d competentia, vt mox subiungit idem Cõcilium in §. reliquij patronatus.

12. Et ex his fuit responsum ad Parisium cons. 114. n. 11. & 14. lib. 4. vnde informantes pro Camera inferebant, in Regularibus nunquam titulum oriri ex fundatione, vel dotatione, sed semper titulum esse ex mero, & puro priuilegio, & ad eò vt neque titulus mixtus dici possit, partim ex fundatione, & partim ex priuilegio; quia contra- rium apparebat decisum apud Puteum in præal- legatis decisionibus, vbi expressè fuerat dictum, istud priuilegium datum ratione donationis in Ecclesia conuenualibus, non comprehendi sub ge- nerali reuocatione.

An autem in casu proposito pro parte Domi- norum de Sabellis probaretur dictum priuile- gium, iuxta dispositionem iuris communis, par- ticulariter erat videndum. f

Romana legati de Casarini.

Die Veneris 23. Maij 1603.

SUMMARIUM.

- 1. Instrumenti simplex copia nihil probat, quod fal- lit vt 2.
- 3. Exemplum publicæ scripturæ, à Notario datum, probat, licet sit scriptum aliena manu, quia suf- ficit illius subscriptio.

DECISIO M. XXXVIII.

1. Rota censuit, iura producta pro parte Domi- ni Iuliani Casarini, videlicet copias testa- menti, codicillorum & apochæ, seu chirographi bon. mem. Ioannis Georgij Casarini, Iuliani pa- tris fuisse in forma probanti: quamvis enim re- gulariter simplex & copia non probet, l. sancimus. C. de diuers. rescript. l. 2. ff. de fide instr. cap. 1. eodem tit. hoc tamen non procedit, quando pars aduersa 266. n. 4. & declarat, se velle stare copiat. Bartol. in Authen. 369. in to. 1. si quis in aliquo n. 5. vers. quaro virum, vbi Alexand.

n. 6. vers. quarto fallit, Decius n. 2. vers. quarto regu- la. C. de edendo, Crauet. cons. 206. n. 19. in principio. In casu proposito, cum D. Alexander Casari- nus comparuerit in iudicio, & protestatus fue- rat, non deueniri ad examen testium, nisi ante omnia exhiberentur prædicta instrumenta, aut illorum copiarum cum originalibus concordatarum, ea censetur approbasse Crauetta cons. 275. n. 2. in tom. 1. vers. hoc ita præsupposito.

Neque obstat, quod Alexandri petentis pro- ductionem consensum non fuerit simplex, sed qualificatus, quatenus producerentur copiarum, concordantes cum originalibus, quia ex quo re- periebantur per extenium registrata in proto- collo penes Archium Capitolum custodito, ga- rat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

Mihi autem semper remanet scrupulus, ex eo quod neque illa instrumenta in Archiuo custo- dita, sunt originalia, neque quod legitimè de originalibus fuerint extractæ, & concordatæ, ne- que quod istæ copiarum inde desuptæ fuerant ex il- lis extractæ seruata formâ statuti Urb. lib. 1. c. 36.

Auximiana pecuniaria.

Die Veneris 23. Maij 1603.

SUMMARIUM.

- 12. Alternatiua sufficit in vna parte verificari ad effectum liberationis.
- Fideiusor obligatur alternatiue liberatur, si vna pars alternatiue sit adimpleta.
- 13. Obligatus simpliciter ad se representandum in carceribus, facta vna representatione, liberatur ab obligatione, & 14.
- 15. Representatio facta in carceribus post relaxatum mandatum de capiendõ dicitur morosa.

DECISIO M. XXXIX.

Cum anno 1594. Laurentius Gentinolis ad instantiam Carradori esset carceratus pro debito scut. 685. vigore decreti Visitæ carcera- torum fuit relaxatus, facta indicatione aliquo- rum bonorum, tam propriorum, quam pro indi- uiso cum suis fratribus possessorum, præstitoque cõsensu subhaftationi, & deliberationi illorum, ac data idonea cautione de se representando in eisdem statu, & terminis, pro quibus reperiebatur ad omnem requisitionem Carradori, & aliàs iuxta formam Motus proprij fel. recor. Pij Papæ 1. V. & decreti Visitæ sub poena debiti, in euetum impedimenti, vel quod bona non sufficerent, cum fideiussione cum obligatione Camerali Venus, Laurentij mater, Iulius Fulgentius, An- gelus & Alexander eius fratres fecerunt.

Laurentio excarcerato, Carradorus vigore mandati contra Laurentium obtenti executio- nem super omnibus bonis indicatis fecit, & suc- cessiuè pro illorum subhaftatione, citati fuerunt Venus, Laurentius, & prædicti eius fratres, & quilibet ipsorum, quatenus infra quindecim dies, quilibet deberet redimere omnia, & singula bo- na

4. adde Coc- ci. dec. 239. n. 7. Seraph. dec. 136. n. 3. Rot. recetio. p. 1. dec. 238. n. 3.

suprà dec. 1029.

4. adde supra dec. 165. n. 3. quæ allegat Rota in posth. Farin. tom. 2. dec. 197. n. 1.

4. adde Rot in posth. Fa- rin. tom. 1. dec. 494. n. 2. & 4. f. adde supra dec. 431. n. 2. & 3. & 505. n. 4. & 536. n. 3. & 786. n. 6. in tomo primo Lud. dec. 222. & late annota. n. 11.

4. adde supra dec. 449. n. 3. quando aut sit patronus habes priuilegium vide annotat. ad dec. 397. Ludou. n. 6. & Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 510. & to. 2. dec. 487. n. 3.

5. adde supra dec. 449. n. 3. quando aut sit patronus habes priuilegium vide annotat. ad dec. 397. Ludou. n. 6. & Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 510. & to. 2. dec. 487. n. 3.

6. adde Ca- uale. dec. 265. n. 6. & 7. & 321. n. 1. & 336. & 445. i adde Rot. in nouiter nouiss. Far. dec. 646. n. 2. & 563. n. 1. & recetio. p. 1. dec. 53. n. 1. & supra dec. 1029.

7. adde supra dec. 416. n. 2. & 5. & dec. 266. n. 4. & declarat, se velle stare copiat. Bartol. in Authen. 369. in to. 1. si quis in aliquo n. 5. vers. quaro virum, vbi Alexand.

4. adde supra dec. 438. n. 5. in tom. 1.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

4. adde supra dec. 837. n. 3. quæ ad pro- positū alle- gat Rot. in vnde istæ copiarum de sumptibus fuerant, satis dice- bantur esse in forma probante, quia repetitæ fue- rant cum illis custoditis in Archiuo concordatæ, vt fuerat iam decisa in hac eadem causa die 28. Junij 1602. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

na in calce citationis adnotata, aliàs in executione ad instantiam Carradori capta, aliàs dictis 17. diebus elafis ad videndum procedi ad vltiora in huiusmodi causa, & subhaftatione, & adiudicatione bonorum plus offerenti, super quibus fuerunt oblata scut. 1500.

Verùm nomine fratrum, & matris Laurentij, fuit oppositum, bona in executione captalpertinere ad ipsos, qui in aliquo non erant obligati Carradoro, quamuis in debet de ipforum bonis propriis possessionem acceperit, & ideo fuit petitum dari terminum ad videndum bona omnia inter ipsos fratres, & Laurentium communia, & interim mādari ad vltiora in causa nō procedi.

Præmissis sic se habentibus Carradorus die 6. Decemb. 1595. eosdē fideiussores ad Laurentium repræsentandum interpellauit, & contra eosdem fideiussores ob non factam repræsentationem petitam, parte citata, & contradicente, mandatum executum relaxari obtinuit.

Post huius mandati relaxationem Laurentius sub die 23. eiusdem mensis Decemb. Clericatu suscepit, & paulo post, commissionem à signatura iustitiæ via ordinaria pro admissione ad beneficium cap. Odoardus, impetrauit, cuius vigore non obstante, quod in ea extaret clausula, quod non afficerentur debita contracta in Curia, vel quod ea occasione in Curia conuentus fuisset, ad dictum beneficium nominatim contra Carrador. sub die 23. Martij 1596. per sententiam admissus fuit, cum decreto, quod neque ipse, neque eius fideiussores in personis, vel bonis molestarētur.

Interim Carradorus, vt mandatum contra eius fideiussores relaxatum exequi posset, dictā commissionem sub die tertio Aprilis eiusdem anni, ab eadem signatura iustitiæ reformari obtinuit, & successiuè Laurentio citato dimissa copia in domo vbi habitare solebat, & contumace ad videndum mandari exequi mandatum, tam contra ipsum, quam contra eius fideiussores relaxatum simpliciter obtinuit, & cum effectu deinde sub die 29. eiusdem mensis Aprilis contra Laurentium, & fratres fideiussores super eorum bonis executum extitit.

Post hanc executionem fideiussores prædicti, die 5. Junij 1596. super illius reuocatione litē instituerunt, ad quem effectū articulos ad probandum, impedimēta fuisse legitime præstita sub die 6. eiusdem dederunt, & ne ad vltiorem executionē procederetur, præsentē Procurator Carradori superfederi obtinuerunt: vnde idem Procurator Carradori protestatus fuit, non expediri aliquam superflorā, nisi prius confitito legitime, dictū Laurentium esse repræsentatū, & constitutum in carceribus, & sub eadem die custos carcerum fecit fidem, Laurentium sponte se cōstituisse in carceribus repræsentatum à Venere matre, & fratribus Laurentij ad fauorē Carradori.

Successiuè die 11. eiusdem mensis Junij pro parte fideiussorum fuit intimata repræsentatio Procuratori Carradori domi dimissa copia, ac vnico contextu, idem Procurator fuit citatus ad videndum mandari, cassari fideiussionem de repræsentando, & in eius contumacia Procurator fideiussorum decretum cassationis obtinuit, nisi primam diē, cum intimatione, qua executā domi dimissa copia, & sub die 12. eiusdē reproducta comparuit Procurator Carradori sub die 14. eiusdem, & à decreto reponi obtinuit.

Demum Raccabella sub die 19. dicti mensis Junij reproductis actis, in subhaftatione bonorum in partibus factis, cōparuit sub die 4. Junij, tamquam Procurator fideiussorum, & Laurentij, de cuius mādato respectu Laurentij non constitit, & citato Procuratore Carradori domi dimissa copia ad comparandū coram Domino pro die sequenti hora 20. & ad videndum reuocari executionem, inualidē factam, ac etiam infractam instantem mādari excarcerari, obtinuit decretum à Præside sub hac forma, forma remanente executione super bonis propriis Laurentij facta, nec non cautionibus præstitis in euentum impedimēti, seu quod bona eius non sufficerent, iuxta formam decreti Vistita, mandauit reuocari executionem factam super aliis bonis, dictumque Laurentium excarcerari.

Post præmissa, Laurentius fuit excarceratus, & fideiussores, citato in partibus Carradoro, diuisionem bonorum sub 23. Augusti eiusdem anni 1596. fieri obtinuerunt, pro vt facta fuit, quam Carradoro intimari curatur, & illa in Curia reproducta, mandatū contra eos primo loco relaxatū rauocari, præuia citatione domi dimissa copia executā obtinuerunt, à quo Procurator Carradori intra legitima tempora appellauit, sed causa appellacionis non fuit prosequutus.

Vltimo loco Carradorus prosequutus fuit executionem super reliquis bonis Laurentij, quæ obtinuit deliberari Iosepho Spenuccio pro florenis 50. cuius deliberacionis vigore, idem Iosephus in possessionem immisus fuit, quia mediante vltima subhaftatione clarē apparebat de insufficientia bonorum.

Hinc, idem Carradorus denuo eosdem fideiussores ad Laurentiū repræsentandum interpellauit, in quo iudicio die 3. Junij 1599. sentētia absolutoria ad fauorem fideiussorū lata fuit, quam in gradu appellacionis R. P. D. Camaiani reuocauit: & à sentētia Camaiani appellato per Gentillonos, quia non fuit reditum pro Apostolis in tempore, in rem iudicatā transiuit. Causa deinde introducta in Rota, & dato dubio, an per repræsentationem factam de Laurentio in carceribus expirauerit obligatio fideiussorū, eoque sæpius proposito, & resolutione non capta, tractata fuit cōcordia, quæ cum non potuisset ad finem perducī, denique in hac propositione causa maturè discussa, Rota censuit, fideiussionem per repræsentationem factam de Laurentio expirasse. ²

Nam fideiussores promiserunt repræsentare Laurentium, in euentum impedimēti, vel quod bona non sufficerēt, & sic alternatiuè, & in vno casu tantum, prout natura alternatiuæ requirit, cap. in alternatiuis, de regul. iuris lib. 6.

Promiserunt etiā repræsentare non cum clausula toties quoties, sed simpliciter, & sic sufficit vna vice repræsentasse, Paulus de Cast. in l. duobus reis, §. quod si reus. n. 8. ff. de iur. iur. Rolandus conf. 58. n. 2. lib. 1. Neuizan. conf. 50. n. 1. Marfil. in rub. ff. de fideiuss. n. 157. vers. in quo dicitur, & n. 158. Afflic. dec. 130. n. 5. in princip. & consequenter cum semel fuerit præsentatus, fideiussores remanserunt liberati.

Neque obstabat, quod quando Laurentius fuit repræsentatus, non erat in statu, & terminis, in quibus prius reperiebatur, ex quo factus Clericus fuerat admissus ad beneficium cap. Odoardus.

Quia fuit responsum, quod illa admissio fuerit limitata, vt non prodesset quoad debita, pro

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

pro quibus carceratus, consequenter respectu Carradori beneficium cap. Odoardus non fecit Laurentium deterioris conditionis. Alexand. in l. si insulam. n. 10. vers. & dicitur. ff. de verb. oblig. Dec. in Auchen. quirem. n. 2. in princ. de sacros. Eccl.

Et difficultas cessabat, quia repræsentatio fuit facta ad instantiam Carradori, quæ propterea sustulit obstaculum cessionis, & omnis præcedens mora censebatur remissa. Ruin. conf. 139. n. 7. in principio, lib. 1. Crauct. conf. 106. n. 2. & 3. qui allegat Aterinum conf. 149. n. 11. & 12.

Rursum non obstabat, quod repræsentatio fuerat facta post relaxatū mandatum cōtra fideiussorem, & factam vigore illius executionem, quo casu non potuit mora purgari, vt in decisione in causa Veterbien seu Romana fideiussionis de repræsentando coram Illustrissimo Platto.

Quia ommissa iniustitia illius executionis, fuit responsum, quod cum repræsentatio fuerit facta ad instantiam Carradori, ex illo actu censebatur moram remisisse, vt supra dictum fuit.

Ad alia placuerunt responsones datæ pro Gentilonis.

4 adde Rot. in impressis pro Far. post tom. 1. conf. dec. 48. n. 1. & 2.

Mediolanen. matrimony.

Die Lunæ 26. Maij 1603.

DECISIO M. XL.

Proposito dubio, vna tātum parte informante, quia Bimij sæpe citati oblinatē recusabat informare, an ex iuribus de nouo productis esset recedēdum à decisīs, b Rota in decisīs persistendum censuit, quia instrumenta nunc producta non tollebant fundamenta decisionū, in quibus fuit plenè responsum ad omnes obiectiones, sæpe per Bimios repetitas, & inculcatas.

suprà dec. 996. & 1016.

Aquen. priuationis.

Die Veneris 28. Maij 1603.

SVMMARIVM.

- 2 Clericus non residens in beneficio priuandus est, seruata tamen forma iuris.
3 Beneficio quando & quomodo quis propter non residendam possit priuari, & 4. & 5.

DECISIO M. XLI.

- 1. Iosephum Rognonum Rectorem Parochialis Ecclesie S. Michaëlis, oppidi de Septebrio Aquen. diocesis, quam spatū o. ferè annorum pacificè possederat, dū in Vrbe moraretur, suos Episcopus ob non residentiam per sententiam dicta Parochialis priuauit: causa per appellacionem in Rota introducta, proposito dubio, an sententia Ordinarij esset confirmanda, vel infirmanda, Rota reuocandam censuit.
2. Quia in hac priuatione Ordinarius non seruauit formam à iure requisitam, in cap. ex tua, de clericis non residentibus; nam cum Iosephus esset absens, requirebatur trina citatio per edictum in loco beneficij, & deinde requirebatur vt expectaretur per sex menses, antequam deueniretur

hæc resolutio fuit confirmata infra decil. 1061.

12. b adde supra dec. 716. n. 4. & 5. & decil. 613. n. 3. in tom. 1.

13.

14.

ad priuationem, dicto cap. ex tua, de cleric. non resident. & sic sæpe pronunciatum fuit à Sacra Congregatione Concilij Tridentini, & signanter vna Vmbraticen. & in hac eadem causa, vt in decreto, cuius copia data fuit; rum à Rota in multis causis, & signanter in vna Salamantina del Pedroso die 5. Decemb. 1567. & in alia Terdonen. Preposiura, coram D. Seraph. d Patriarcha Alexandrino, in quibus Rota distinxit duos casus.

Primus est, quando priuandus est absens, & scitur quo loco moratur, & tunc ante priuationem est citandus, & neque hoc casu expectatur per sex menses; potest enim tunc Ordinarius postquā personaliter fecit citare absentem, & dedit illum terminum competentem ad redeundum, procedere ad priuationem, & sic fuit decisum in causa Zamoren. die 12. Junij 1589. coram Illustrissimo Cardin. Mantica, f tunc Rotæ Auditore.

Secundus casus est, quando priuandus est absens, & ignoratur quo in loco moretur, & tunc trina citatio est faciendā per edictum in loco beneficij iuxta distinctionem glossæ in cap. quoniam frequenter. §. porro, in verbo Canonicus, vt lite non contestata.

Cum ergo in casu proposito Ordinarius nec trinam citationem per edictum emisserit, nec per sex menses deinde expectauerit, nec competentem terminum ad redeundum Iosepho concesserit, aut de iustis causis excusacionis cognouerit, inualidam, & iniustam sententiam, & ideo meritò reuocandam protulit, maximè cum per Concilium Tridentinum cap. 1. sess. 23. vers. quod si per edictum, non sit immutata forma præscripta priuationibus Parochialium ob nō residentiam, tradita in constitutione Innocentij III. quæ incipit, Ex tua, quæ habetur in dicto cap. ex tua, de cleric. non resid. pro vt in hac causa Congregatio Concilij censuit.

Calgurritana, seu Ispalen. Pensionis.

Die Mercurij 28. Maij 1603.

SVMMARIVM.

- 2 Exceptio extinctiois pensionis retardat executionem, si sit clara & notoria, & concludenter probata.
3 Exceptio requirens altiore indaginem non retardat executionem.
4 Littera missua an probent ad fauorem tertij, questio est anceps.
5 Littera missua faciunt fidem solum respectu eorum, quibus missa sunt.
6 Verba generalia, & de futuro, in litteris missiuis nihil solent operari.
7 Procuratoris consensu ad extinguendam pensionem non admittuntur, nisi de mandato constet, quod intellige vt 8. & 9.
10 Ratificatio ad ignorata non extenditur.

DECISIO M. XLII.

Gebat Hieronymus Pindafius contra Balathafarem de Miranda, vt sibi solueret annum pensionem ducat. 40. referuatam in persona Thomæ Hernandez, ad vtilitatem tamen Hieronymi, & Miranda, qui se tamquam principis

quas de claracione referit Nicoslaus Garcia de beneficiis 3. p. cap. 2. n. 140. cu seqq. vbi lare agit de materia huius decis. d habetur in impress. Seraph. dec. 27. & 1346. quibus iunge Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 137. n. 1.
3. e adde Mat. dec. 12. n. 1. & alias relatas per Garria de benef. 3. p. cap. 2. n. 156.
f habetur in impressis Mantica. dec. 67. n. 5. v. ue ad 12.
4. g adde Coc. dec. 10. n. 2. Mant. in dicta dec. 12. n. 2. Rot. in posth. Farin. tom. 1. in d. dec. 137. n. 3.
5.

resol. cap. 6. n. 3. & 4. & iuncto præsertim libro ætismi. Decius dicto consil. 120. n. 3. vers. & per æstimum.

3. Neque testes fuerunt repulsi ex eo, quod essent copiuanti a Hispiliæ in tertio gradu, nam tor aliis concurrentibus fidem merebantur. Gabriel de testibus conclus. 13. n. 7. v. quarto limita, & paupertas, & similes aliæ qualitates bene probantur per similes testes, cum ipsi meliùs eas intelligere præsumantur. Gabriel dicta concl. 13. n. 14. vers. 10. & consequenter fuit ordinatum, vt Hispiliæ nunc per modum prouisionis darentur scuta 15. monetæ.

4. Scriptura non habet viam executionem, præter eam, que ex lege, vel statuto admittit executionem. 5. Executio facta contra formam statuti est nulla, & n. 6.

7. Executio que admittitur in vna ciuitate ex statuto, in vrbe non admittitur. Statutu vnius ciuitatis nõ porrigitur ad altera, ib. 8. Scriptura conditionales, & solemnitates in ea posite sunt seruande, vt faciant fidem.

DECISIO M. XLVII.

Proposito dubio, An mandatum ab A. C. siue ab eius iudice deputato relaxatum esset nullum, Rota, Equite Fanello informantis, nullum fuisse respondit.

Primò, quia post relaxatum mandatu pro scuis 760. causa fuerat introducta in Rota cũ clausula, quam & quas, que comprehendit omne ius g Rota decis. 23. n. 3. & 8. de rescript. in nouis, Puteus decis. 7. de appellat. Contra decis. 65. & consequenter lite in Rota pendente fuit nullu, h & attentatum. Et præsertim, quia cũ de liris pendentia fuisset responsum coram A. C. & Locumtenens causam ad Rotam remisisset, iudex deputatus relaxauit mandatum, & consequenter fuit nullum, & attentatum, cap. non solum, de appellat. lib. 6. Parisus consil. 171. n. 28. vers. & asserta lib. 4.

Neque A. C. potuit causam reassumere vigore obligationis Cameralis, quia in apocha (cuius vigore fuit actum) non aderat obligatio Cameralis, & quamuis adfuerit in instrumento electionis peritorum, tamen obligatio in illo instrumento fuit apposita ad effectum, vt partes possent cogitare electioni peritorum; sed non fuit apposita solutioni scutorum 6000.

Secundò pro nullitate eiusdem mandati considerabatur, quia fuerat actum via executiua vigore chirographi promissionis dotis, vbi nulla erat obligatio Cameralis, nec iuramentum, & regulariter nulla scriptura, præter laudum, habet priuilegium via executiua. Angelus in l. cum antea, n. 4. vers. nota bene, C. de receptis arbitri.

Nec Comitij Iulio Cæsari Nappo suffragabatur statutum Anconæ, 2. collatione de ciuitibus, rubr. 8. quo cauetur, vt vigore instrumenti publici iudex viso solum instrumento non cancellato, nec vitioso, faciat reum principale in carceribus communis Anconæ arrestari, & deinde præfixis quibusdam terminis pronunciet, illum debere remanere derentum, quousque satisfaciat creditori, quod ipsum in scriptura priuata, manu principalis debitoris scripta, & à duobus testibus subscripta, facta tamen priùs recognitione, iubet obseruari.

Quia fuit responsum, primò in hac causa non fuisse secutam formam à statuto præscriptam, & consequenter vigore illius gesta, fuisse nulla. Baldus in l. modo n. 7. vers. nota tamen quod si statutum, C. de execut. rei iudic. Decius consil. 32. incip. Pro vera, Ofacus decis. 164. n. 4. & 16.

Rursum dicebatur, statutum dans executionem apochæ in vna ciuitate, in Vrbe non seruari. Iasò in l. cum quadã puella, n. 20. & 21. ff. de iuris d. omni. ind. Quod tunc præsertim procederet, si esset ordinatorium. Baldus in l. 1. n. 8. vers. item dicit glossa. C. qua sit longa consuetudo.

Supradictis accedebat, quia chirographum illud priuatum non fuerat recognitum, & tamen expressè

I.

Haberet hæc decisio impressa per Postiũ post tractat de manent. decis. 194. in vltima impressione decisio 1647. g Adde supra decis. 238. n. 8. & 830. n. 4. vbi annotant alias decis. in tom. 1.

Adde supra decis. 169. que habet impressa per Manchef. de commiss. p. 3. & pag. 111.

Adde Durã. decis. 37. n. 6. Ludouic. decis. 362. n. 5. l. instrumta quando

liberantur executione p. raram, ita vt ex eis possit procedi executiue in nostro Regno, vide Sesse decis. 123. à n. 10. & seq.

6.

7.

8.

pressè fuerat protestatum, nihil fieri, nisi recognitionis priùs iuribus, & illis visis, aliàs illa scriptura non recognita non probabat. Innocentius in cap. primo, de fide instrumentorum, Oldradus consil. 227. n. 6. & consequenter ex eo etiam capite fuit nulliter processum, nec valuit recognitio facta per testes sine citatione partis.

Nerden. decimarum.

Lunæ 23. Ianuarij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Potestas celebrandi contractus in Patribus Iesuicis residet penes Patrem Generalem eorum. 2. Mandatum de manutenendo in collectione decimarum concedendum est contra Religiosos Societatis Iesu, quoties constet, capitula, vel clauicos esse in quasi possessione colligendi eas. Decimas tenentur soluere Patres Iesuicæ ex prædictis suis, ibid. non obstantibus suis priuilegijs. n. 3. 4. Decimas prædiorum quocumque titulo acquiruntur tenentur soluere Religiosi, non obstantibus suis priuilegijs.

DECISIO M. XLVIII.

Cum RR. Patres Religiosi de Ordine Societatis Iesu in districtu ciuitatis Nerden, ante aliquot menses acquisiuisent aliquot prædia, quæ fuerant in bonis quondam Onuphrij Cernero, vulgariter nuncupata la Torre de Cernero, in loco vulgariter nuncupato la Horta de Lerida, in parte qua itur ad Capellam B. Mariæ de Butzen, & Decanum, & Capitulum prætenderent se manutenendos in quasi possessione colligendi decimas de omnibus prædijs existentibus in districtu, seu territorio ciuitatis Nerden, causa commissa in Rota, datis articulis produxerunt testes, ex quorum certificationibus probauerunt, Decanum, & Capitulum, seu nominatos ab eis colligere solitos decimas omnium fructuum collectorum, in districtu dictæ ciuitatis, & collectas reponi in horreo Capituli, & postmodum diuidi inter participantes de dictis decimis; & signanter prædia de Cernero esse in horro Nerdeni in parte superius designata.

Paratis istis probationibus (ad quas faciendas fuerunt citati, & comparuerunt RR. Patres, & interrogatoriis dederunt, licet iurisdictionem declinauerint, & negauerint, se comprehensos in commissione, ex quo in ciuitate Nerden, & eius territorio, nullum habent collegium, neque domum probationis, neque bona saltem de consensu generalis, apud quem dicebant residere omnem facultatem celebrandi contractus) dubitanti an Capitulo Nerden. esset dandum mandatum de manutenendo, ad effectum colligendi decimas, etiam de prædictis prædijs à memoratis RR. Patribus empris & Rota dandum censuit

quia de quasi possessione Capituli abundè constabat ex testium dictis §. reuendæ, Instr. de inuend. vbi Ioan. Faber n. 16. Menoch. de reuend. reuend. §. 3. n. 134. & 135. & fuit dictum in pluribus causis: & eo maxime, quia testes necdum probabat generalem quasi possessionem respectu totius districtus, seu territorij ciuitatis Nerden. sed etiam

Peña Decis. Tom. II.

particularem respectu loci, vbi RR. Patres acquirerant dicta prædia.

Ad priuilegia exemptionis Religionis Societatis, quia hoc respiciebat petitorum, non fuit opus respondere: licet informantes pro Capitulo contra illa, vt euerentur indulto fel record. Greg. Papæ XIV. dat. die 11. Iulij 1591. quo declaratur, omnes Religiosos acquirentes prædia titulo oneroso, vel lucratiuo, vel alio quocumque modo, teneri ad soluendas decimas, sicut auctores eorum tenebantur, & insuper adderent, acquisitionem istorum patrum fuisse post indultum, vt ex aliquorum testium dictis colligi poterat, & consequenter inferebant eos, non suffragantibus priuilegijs ad solutionem decimarum teneri.

Cum paulo post RR. Patrum Procurator à decreto mandati de manutenendo appellasset, Apostolos negatiuos reportauit, iuxta decisionem in causa Valentina decimarum die 23. Octobris 1598. coram D. Meo Patriarcha, vbi iidem Patres idem intentantes repulsi fuerunt.

Firmana restitutionis dotis.

Die Lunæ 23. Iunij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Statutum Firmanum requirit solemnitatem assistentia proximorum, ad contractum minorum. & proximi debent esse habiles, aliàs nihil valet. n. 2. 3. Actor non sufficit probare suam intentionem præsumptiue, sed concludenter. 4. Minor cum interuentione curatoris potest celebrare contractum. 5. Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio. 6. Statutum speciale loquitur, quando adest, attendendum est, & non generale prouincia.

DECISIO M. XLIX.

Anno 1593. Palmerius de Palmerijs Iuditha filiam Carolo Falcono, tunc minori 25. annis cum dote scutor. 2200. nuptui tradidit, anno mox sequenti 1594. idè Palmerius Carolo genero scuta 1700. de paulis ad computu dotis prædictæ numerauit, & ab eo quietatiã obtrinit.

Palmerio vitã functo, Simon Massarius, & curator filiorum eiusdem Palmerij anno 1595. eidè Carolo tunc in 22. ætatis anno constituto, certã summã pro residuo dotis perfoluit, à quo quietantiã de integra dote soluta adhibitis solemnitatibus à statuto Firmano requisitis reportauit.

Carolo deinde vitã functo, Iuditha super restituenda sibi dote sententiam fauorabilem obtinuit, quam postea iudices Maceratan reuocarunt, sed causa commissa in Rota, R. P. D. meus Lancellottus primam sententiã confirmauit, quam cum in gradu appellationis ego essem confirmaturus, Falconi obtrẽta remissione probare nisi sunt, secundã quietantiã, cuius vigore agebatur, fuisse inualidam, ex eo quòd statutum Firmanum, quod in contractu minoris requirit consensum proximorum, non fuerat obseruatum, quia illi, qui in quietatiã interuenerunt tanquã confanguinei, reueta nõ erant de proximioribus Carolo, sed in remotiori gradu, nec quietatiã fuerat

L 2 infinuata

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decis. 338. n. 2.

de hoc articulo vide Semph. de

3. cif. 1293. & que annozatur supra decis. 560. præcipue n. 6. in tom. 1.

4. e de hoc articulo vide decis. allegatas per Dianam post tom. 6. resolut. mor. in Cordubæ. decim. pag. 320. & 327.

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 437. n. 4. & in recentioribus p. 1. decis. 410. n. 8. & nup er in causa coram me actitata de mense Iunij proxime præteriti.

hoc anno 1647. in Tirafonen. decimarum, que fuit typis mandata in vers quòd eo maxime & lato calos mo egi de materia huus decis. e in impres. Seraph. de c. 1295.

I.

insinuata, quam iuxta constitutionem Marchiz insinuare oportebat. Producta itaque remissoria dubitanti, an sententia Rotalis ad fauorem Dominæ Iudithæ lata, ex nouiter deductis esset reuocanda: & Rota confirmandam censuit: quia licet per testes, nouissimè examinatos; probatum esset, quòd die 19. Ian. 1595. quo fuerat facta quietantia, in loco aderant cõsanguinei, magis proximi a Carolo, quàm illi, qui fuerunt adhibiti, tamen ista probatio visa fuit insufficientis ad prædictum effectum, cum probare præterea oportuississet, proximiores, qui tunc aderant, & habiles extitisse ad interueniendum, & commode adhiberi potuiss; quòd tamen nec probatum, nec articulatum fuerat. Bartol. in l. *sternius*. n. 5. & 6. vbi Paulus de Castro, ff. *de aqua pluuiæ arceda*; Baldus in l. *in conuentione*, prope finem n. 4. vers. *facit ista lex*. C. de nupt. Parif. conf. 56. n. 35. vers. *quia statutum*, lib. 1. & est in terminis decif. Guidoboni 97. incipiente, *In casu statuti*.

Neque ad rem pertinebant, quæ dicebantur per informantes pro Falconis de præsumenda habilitate, quia actor non sufficit probare præsumptiue fundamentum sui intentionis: Achilles decif. 1. incip. *Doctrina communis, de probat.*

Præterea quietantia fuerat facta interueniente curatore minoris cum decreto iudicis, qui proximioribus impeditis, aut interesse nolentibus, cum aliis in locum eorum succedentibus potuit celebrare contractum. Bartolus, Baldus, Alexander, & communiter Doctores in l. *si cum dorem*, §. *eo autem tempore*. ff. *solutio matrimonii*. Romanus conf. 36. n. 1. in fine. Abbas conf. 65. n. 3. p. 2. Postremò aliquibus ex Dominis placebat, ex eo etiam sustineri quietantiam; quia facta fuerat à minore ad fauorem aliorum minorum, quo casu cum agatur inter pariter priuilegiatos, non esse seruandam solemnitatem. statutariam. d. l. *verum*. §. *finali*. C. l. *si apud*. ff. *de minoribus*. glossa in l. *finali*. ff. *ex quibus causis maior*. Alexander conf. 55. incipit, *Quoniam causa*. n. 18. lib. 5. & tenuit bis Rota, pro maiori tamen Dominorum parte; in causa Romana Vineæ de Scapucciis die 10. Martij, & die 8. Aprilis 1578. coram Illustrissimo Blanchetto tunc Rotæ Auditore. Illusterrimo Blanchetto tunc Rotæ Auditore. Ad defectum insinuationis placuit responsio data in decif. in hac causa coram D. meo Lancelloto die 27. Nouemb. 1600. Nam quando adest statutum speciale loci (pro vè in casu proposito) illud attenditur, non autem generale. Baldus conf. 201. n. 2. vers. *in contrarium*, lib. 1.

Bononien. dotis.

Die Veneris 27. Iunij. 1603.

S V M M A R I V M.

1. Dos sicut constituta est, ita restitui, & asscurari debet. & n. 2.
2. Dona immobilia non sunt tam uilia, quam pecunia.

DECISIO M. L.

In decisione in hac causa facta die 21. Februario, proximè præteriti, fuit dictum, quòd particulariter videretur, an Domina Pandora co-

gi posset accipere bona in solutum, cum ipse in pecunia dotem dederit. Proposito itaque dubio, quanta, & in quibus bonis dos esset assecuranda, Rota respectu quantitatis particulariter videre voluit; respectu verò rerum censuit, in pecunia dotem fuisse restituendam per regulam quòd dos aliter restitui, vel assecurari non debet, ac constituta fuit. h. l. *res in dotè data*. ff. *de iure dot.* Rolandus conf. 86. n. 4. vers. *verum tamen eis non obstantibus*, & n. 7. in fine lib. 4. Crauetta conf. 548. n. 6. vers. *quarto*, & fuit nuper resolutum in causa Romana de Cineys coram D. meo Millino.

Cum ergo in hoc casu dos fuerit constituta viro in pecunia numerata, eodem modo restitui, seu in tuto collocari debuit. Bartol. in l. *si constante* in 3. *quæst. princip.* n. 70. & 73. ff. *solutio matr.*

Consideratum etiam fuit, quia si in pecunia numerata dos restitueretur, maiori cum utilitate posset in emptione, v. g. censuum implicari, vnde maius scenus vxor pro se, & familia alenda percipere posset, quàm ex bonis immobilibus; quæ longè minus pro centenariò præstare solent. Denique difficultas cessabat in hoc casu, quia in ea constituenda recipientes promiserant in omni casu restitutionis, seu in tuto collocandæ dotis, eam restituere.

Anagnina alimentorum.

Die Veneris 27. Iunij 1603.

S V M M A R I V M.

1. Maritus cogitur præstare alimenta vxori constante matrimonio.
2. Vxori sunt obligata bona mariti pro alimentis, etiam si vxor degat extra domum mariti, dummodo sit ex iusta causa, & n. 3.
- Alimenta non tenetur præstare maritus vxori si culpa sua non degit cum marito. ibid.
4. Lis dum pendet super separatione thori, tenetur maritus præstare vxori alimenta, & liis expensas, secundum dotis mensuram, & n. 5.

DECISIO M. L.

D Jacobus Crispus vxorem duxerat D. Angelæ Burgæ cum dote scutorum 2000. sed maritus mille tantum receperat. Paulo post sub prætextu læuitiæ Angelæ à marito recedens iudicis auctoritate ad honestam matrõnam diuertit; à marito absoluto, vxor sufficientia alimentare petebat, etiam vltra vires solutæ dotis. Vicegerens Vicarij Vrbs scuta 6. & lib. 25. in singulos menses pro alimentis decreuit, ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenariò iuxta scuta 1000. pro dote recepta. Causa introducta in Rota dubitanti, an decretum esset confirmandum, vel infirmandum, & Rota vtraque parte informante tanquam iustum confirmandum censuit.

Quia regula est, quòd constante matrimonio maritus cogitur vxori alimenta præstare, & pro alimentis sunt bona mariti vxorari obligata. l. *si cum dote*. §. *si autem*, vbi Bartolus, ff.

Quod extendit ad dotem æstimate etiam si non sit soluta in pecunia, vt per Causal. decif. 282. n. 5. Seraph. decif. 1430. n. 5. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 419. n. 2.

Adde Duran. decif. 1. n. 10. & vide infra decif. 1591. n. 2.

Adde Duran. decif. 41. n. 2.

ff. soluto matrimonio. Afflictus decif. 10. n. 3. Quod procedit etiam si vxor degat extra domum mariti, iuxta tamen causa. Afflictus decif. 10. n. 1. in princip. Surdus tract. de alimen. tit. 1. *quæst.* 118. a

Et licet ista regula limitetur, quando vxor propria culpa, & absque rationabili causa diuertit à viro, tunc enim non tenetur maritus ei extra domum alimenta præstare. Cynus, Baldus, Gratus, qui in l. *quod in uxorem*. C. de negot. gest. *consil.* 57. incipit, *Vxor habet sustentationem communem, circa secundum*, lib. 1. Thomas de Thans *arses.* 11. incip. *Vxor, qua propria auctoritate*, gloss. in cap. *significasti*, in verb. *materiam adulterandi, de diuor.* & fuit decif. in causa Papien. *matrimonij die* 19. Febr. 1596. coram D. Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

Quia tamen in hac facti specie nondum Rota cognouerat, cuius culpa vxor recessisset à viro, interim dum lis pendebat, extra domum viri vxor erat alenda. Afflictus *dicta decif.* 10. & sequitur Surdus de alimen. tit. 1. *quæst.* 118. n. 4. §. 6. vbi concludit, quòd quando constat de matrimonio, cui nihil opponi potest, & pendet lis, an iuste, vel iniuste recesserit, alimenta sunt vxori præstanda, & sic in hac causa præstanda Angelæ censuerunt. Non tamen sufficientia perinde ac si magna dos soluta fuisset, sed de fructibus pro mensura dotis solutæ, vt declarat Paulus de Castro conf. 65. *in fine*, vers. *quo quidè casu*, lib. 1. Surdus de alimentis tit. 1. *quæst.* 33. n. 26. v. *quartus casus*, quam interpretationem dixerunt admittere statutum Vrbs lib. 1. cap. 139.

Calaguritana Iurisdictionis.

Die Veneris 4. Iulij 1603.

S V M M A R I V M.

1. Abbates non habent ex dispositione Iuris facultatem concedendi licentiam ad concionandum, & audiendum confessiones.
2. Coniectura & præsumptiones sufficiunt ad probandum, Monasterium esse intra dioccesim.

DECISIO M. LII.

Cvm Abbates Monasteriorum Sactæ Mariæ de Nagera, & Sancti Emiliani darent licentiam suis Monachis Sacerdotibus, & etiam Presbyteris secularibus oppidorum de Nagera, & Sancti Emiliani, audiendi confessiones sacramentales, & prædicandi verbum Dei, & Dominus Episcopus Calaguritanus, vt ab eo desisterent, monuisset Abbates, quoniam vigore Concilij Tridentini *sess.* 5. cap. 2. & *sess.* 25. cap. 15. ea iurisdictione ad illos non pertinebat, & Abbates non desisterent, Episcopus sacram Congregationem Concilij Tridentini consuluit, quæ consultata respondit, si huiusmodi Abbates non sunt nullius Diocesis, ius approbandi Sacerdotes ad confessiones personarum secularium audiendas, atque licentiam concedendi Regularibus, qui in aliis, quàm suorum Ordinum Ecclesiis sacras conciones sunt habituri, ad ipsos nullo modo pertinere, sed tantum ad Episcopum

Adde Rotam recentem

Peña Decif. Top. 11.

pum, intra cuius Diocesis fines existunt. Quare dato dubio, an Monasteria Sanctæ Mariæ de Nagera, & Sancti Emiliani essent intra limites Diocesis Calaguritane, eoque Episcopo tantum informante proposito, Rota censuit, infra limites existere.

Primò ex assertione plurium testium ita affirmantiu. Secundò ex confessione Monachorum contenta in commissione vbi Abbas Monasterij Sanctæ Mariæ de Nagera, semel & iterum nominatur Calaguritane Diocesis. Tertio ex pluribus Decisionibus Rotalibus Veralli 87. p. 1. in Crucis, contenta in *primò* Capella Sanctæ de Monasterio Sanctæ Mariæ de Nagera, licet ibi sit mendum in decisione Veralli; nam pro Nagera impressum est Maiera. Item ex alia coram D. meo Patriarcha die 30. Iunij. 1591. Item ex alia causa Calaguritana beneficij de Nagera die 7. Maij 1590. coram bo. mem. Orano; ex quibus sine controuersia patebat receptum, quòd ista Monasteria sunt de Diocesi Calaguritana. Et ad istum effectum istas probationes censuit Rota sufficientes, cum sufficienti præsumptione, & coniectura. cap. *cum causam* il. 3. de probation. vbi Felin. n. 14. Decius n. 3. Idem Decius conf. 42. n. 10. & conf. 109. n. 20. Guidopapæ decif. 193. Parilius conf. 104. n. 24. lib. 1.

Mediolanen. matrimonij.

Die Veneris 4. Iulij 1603.

S V M M A R I V M.

1. Instrumenta antiqua, licet minus solemnibus, datur fides, si probetur obseruantia subsequuta, & n. 2.
3. Dies expressio, veluti dies Martis, vel Mercurij, non est de substantia scripturæ.

DECISIO M. LIII.

Delato ad Urbem originali instrumento dispensationis super hoc matrimonio (sicut Domini de Bimiis instanter postulauerant,) eoque oculis Dominorum subiecto, propofita iterum causa, & vtraque parte informante, Rota in decifis persistendum censuit, vt concurrenter temporis diuturnitate, & viridi obseruantia in eo contentorum ei instrumento fides adhibenda foret. Crauetta conf. 101. n. 4. in principio, & conf. 158. n. 1. vers. *ex qua*, & conf. 274. n. 7. in principio, & fuit sapie in Rota iudicatum, & signanter in causa Carvien. *Iurisdictionis die* 4. Nouemb. 1583. coram D. Cardinali Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, & in causa Lucana *expensarum* 24. Maij 1600. h coram me. Receptum est enim, vt scripturæ minus solennes ab obseruantia robur accipiant. Supradictis accedebat dispositio Dauerij Notarij, habentis auctoritatem explendi imbreuituras Hieronymi Tricij, qui affirmavit, se cognoscere prædictam scripturam scriptam manu propria Tricij, fuisse repertam in fasciculo scripturarum Tricij anni 1541.

p. 1. decif. 171. n. 2. & decif. 322. n. 1. & vtrouibiq; allegatur hæc decifio, & infra decif. 1072. & Seraph. decif. 988. ferè per totam, & Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 65. n. 1. hac hanc decif. Adde Rotam recentiorum p. 1. in hac eadè causa decif. 156. vbi n. 1. allegat hanc decisionem.

e Vide Rotæ in posth. Farin. tom. 1. decif. 65. n. 1. & infra decif. 1072. in hac eadè causa, & recent. p. 1. in decif. 171. n. 2. vbi ad propositum allegat hanc decif.

f supra decif. 996.

Adde supra decif. 272. n. 4. in tom. 1.

h Suprà decif. 837. n. 7. vbi annotat alias decif. in to. 1.

3.

Cuius attestati non refragabatur aliorum Notariorum, & caudiciorum Curiae Mediolani votum, dicentium, quod licet praedicta scriptura edi potuerit, & posset, non tamen ad effectum, ut eandem fidem faceret, quam faciebant aliae imbreuitate Tricij, quae eos defectus non patebantur, quos patiebatur dicta scriptura; quia cum iudem Notarij adde- rant, nisi, s, & pro ut de iure, eorum iudicium non impugnabat scripturam, cum iudicium sit, ut concurrente temporis diuturnitate, & ob- seruantia, fidem mereretur, pro ut in hoc casu concurrerant coniugum decennalis obit; ex- actio communis (viliu fuit) exactio pe- cuniarum, cui non erat locus, nisi secuto ipso legitimo matrimonio.

4.

Quod dies 23. Augusti anni 1541. de quo in ipsa nota, esset dies Martis, & non Lunae, leue visum fuit, quia cum expressio nominis diei non sit necessaria, illius error non vitiat Iason in l. qui in aliena §. Celsus. n. 22. vers. sed caue. ff. de acquir. hereditate, & praesertim in hoc casu, ubi parum intererat, quod dispensatio esset magis sub vna die, quam sub alia.

Ad alia in hac propositione deducta, & re- petita, placuerit responsiones datae in deci- sionibus in hac causa factis, a quibus Rota non recessit.

supra de- cif. 996 & 1016.

Miranden. Parochialis.

Die Veneris 4. Iulij 1603.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficij status an sit regularis, vel secularis desumitur per spatium 40. annorum.
- 2 Regularitas Ecclesiae probatur per testes.
- 3 Episcopus praesentatur informatus de qualita- tibus beneficiorum sua diocesis.
- 4 Testes de publica voce, & forma probant va- lorem beneficij.

DECISIO M. LIV.

Rota censuit, gratiam si neutræ, Francisci Sanchez fuisse iustificatam quoad narrata per Franciscum. Nam primò, quò occasione huius Parochialis esset lis inter Franciscum, & Antonium de Roboredo, notum erat, & abun- dè patebat ex actis, quòd Franciscus, esset Pres- byter, & Fr. Capellanus Ordinis sancti Ioannis, & in Decretis graduatus, constabat ex literis patentibus Episcopi, & suae Religionis, & ex testibus in causa examinatis.

Quòd hæc Ecclesia esset Ordinis S. Ioannis, & solita à Fratribus Capellanis Hospitalis S. Ioannis obtinere, apparebat ex institutione facta, de Fratre Agidio Fernandez ab Archie- piscopo Bracharen. anno 1543. ad praesentationem infantis Ludouici Prioris de Castro, quæ ex eo apparebat affectuata, quia Fr. Agidius adeptus fuerat possessionem, & per eius obi- tum anno 1594. Parochialis vacauerat.

Vnde cum per 30. annos, & amplius, sub sta- tu regularitatis permanisset, satis etiam, saltem

ad effectum iustificationis gratiæ, cum tamen ad inducendum statum regularem 40. anni sufficiant, cap. cum de beneficio, cum ibi notaris per scribentes, de prebendis, lib. 6.

Item potebat ex confessione Roboredi, arti- lantis, & per testes probantes eandem Ecclesiam regularitatem. Abbas in cap. examinata. n. 7. de iudic. Agidius decif. 125. in fine. Verax. decif. 182. p. 1. cum notatis in cap. cum de beneficio, de pre- ben. lib. 6.

Item ex eo, quòd in libro ecclesiae debebatur nota, cui Maioris Mirandini, cum Episcopus de qualita- tibus beneficiorum suae diocesis praesentatur informatus. cap. regenda. 10. quest. 1. cap. decernimus. de censibus. cap. cum venerabilis, de prescrip- t. Rota decif. 6. de inrepar. in nouis, & fuit dictum in simili descriptione in libro Ecclesiae Cathedra- lis Parmensis in causa Parmen. Prioratus die 3. Aprilis 1600. coram me.

Quòd ad eandem Ecclesiam Prior de Crato, & Commendatarius de Algofo ius praesentandi habere praetenderent, satis patebat. ex pro- cessu primae instantiae.

Quòd eadem Ecclesia vacauerit de mense Aprilis 1594. per obitum Agidij Fernandez, probabatur ex fide Parochi, & ex testibus super hoc examinatis.

Et quòd ad eam sic vacantem fuerit praesentatus Emanuel de Arce à Priore de Castro, & An- tonius Roboredu à Procuratore Commenda- tarij de Algofo, patebat ex ipsorum praesentationibus.

Et quòd lite sic pendente per obitum Ema- nuelis de mense Septembris anni 1599. fuerit de ea prouisus Franciscus, cum gratiosa subro- gatione, satis constabat ex processu, & decisio- nibus in hac causa factis.

Denique quòd fructus huius Parochialis non excederent valorem Ducator. 800. probantur plures testes ritè examinati, l. ubi numerus. ff. de testi- bus, etiam de illis quos Roboredu induxe- rat, ideòque magis contra eum probant, Ro- manus cons. 104. in fine, Grammaticus decif. 34. n. 11. & etiam ad iustificationem valoris suffi- ciunt testes de publica voce & fama. e Agi- dius decif. 675. Puteus decif. 29. lib. 1.

Atque ex his fuit conclusum, gratiam Fran- cisci in omnibus fuisse iustificatam.

Romana bonorum de Ceulis.

Die Veneris 14. Nouemb. 1603.

S V M M A R I V M.

- 1 Alimenta, & litis expensae sunt praestanda ab herede nepti, agenti ad bona patris, vel aui, & num. 4.
- 2 Alimenta qua lite pendente loco prouisionis dantur, non imputantur pro debito, neque re- stituantur, praecipue si cui assignantur, uicerit, 3. & d. n. 4.
- 3 Clausula, Arbitrio Rotae, intelligitur prout de iure, ibid.
- 4 Maritus non tenetur alimenta praestare mulie- ri si dotem illius non habuerit.

6 Alimenta

6 Alimenta quae assignantur cum cautione de restituendo lite finita in casu succumbentiae, non sunt restituenda, nec computanda in sortem.

DECISIO M. LV.

Aliqui ex Dominijs tenebant, ut Iustus, & La- celorus, non teneri Clari- riam restituere illud plus, quod accepit ad rationem septeny pro centenario, licet deinde fuerit deci- sum, fructus sibi deberi ad rationem montium no vacabilium. Supradicta annotatio habetur in codice originali Reue- rendi Patris Francisci Penna.

Adde supra in tom. 1. decif. 508. n. 2.

Habentur hæc decif. im- pressa in noui- ter nouiff. Farin. decif. 907. & 908. e Adde an- notationem ad decisio- nem 189. Lu- douic. vers. scidum, ubi ad proposi- tum allegat hanc decif. licet non bene inseripta de Cecchiis, nam debet di- cere de Ce- ulis; cui iunge supra in tom. 1. decif. 378. n. 4. & 508. n. 3. ubi an- notati alias decif.

Adde Man- ti, decif. 43. ferè per totam, præci- pue n. 7.

de hoc ar- ticulo vide Ludouic. de- cif. 189. n. 3. & ibi annota- n. 8. & supra quæ annota- ti ad decif. 330. n. 7. & 749. n. 7. in tom. 1.

b Adde supra decif. 445. n. 4. & decif. 823. n. 5.

2.

c supra decif. 823. n. 2. in tom. 1.

3.

4.

d Adde supra dec. 399. n. 5. & 702. n. 2. & 712. n. 6. & 477. in tom. 1. e Adde supra decif. 215. n. 12. & 239. n. 7. & 268. n. 2. & aliis saepe.

Minus obstabat, quòd Claricia viro diuini nupserat, qui eam alere tenebatur, quoniam fuit responsum, pro ut in decisione coram Sanctissimo Domino Nostro, ad id non teneri maritum, ex quo dotem non habuerat, Romanus cons. 517. n. 4. & seq. Alexander cons. 31. num. 10. vers. sed ubi petuntur lib. 6. Crescentius decif. 132. in manuscrip. aliis decif. 8. tit. de iudiciis, in im- pressis.

Rurfus non obstabat, quòd alimenta fuerant decreta cum facultate diminuendi, quia fuit responsum, etiam cum facultate augendi, vnde cum nunquam Rota auxerit, vel minuerit, quæ semel fuerant constituta, habita fuerunt pro iustis, neque Dominus Tiberius iuste poterat con- queri, cum per depositum scutorum 16 m. po- tuit à praestatione alimentorum liberari.

Postremo non obstabat opinio Couarruiae in pract. quest. cum. 6. n. 5. & seq. asserentis, quòd quando assignantur alimenta, cum cautione de restituendo, lite finita in casu succumbentiae, tunc vel restitui, vel computari debeant, quia fuit responsum, Couarruiae opinionem aliàs fuisse à Rota reprobata in causa Tolerana ma- trimonij die 23. Iulij 1564. bo. mem. Ioanne Cardinali Aldobrandino, & merito: quia textus ab eo allegatus in l. cum autem. §. cum redhibetur. ff. de adil. edit. loquitur in redhibitoria, in qua ex natura actionis redhibentur omnia cum suis accessionibus, & ratio ab inconuenienti ab eo deducta, cessat, quia nuda debet abesse cal- umnia, sed debet militare praesumptio pro eo, cui dantur, & in specie Couarruam confuta- uit Surdus de alimen. tit. 1. quest. 124. num. 5. & sequent. & licet pro opinione Couarruiae alle- gentur Molina, & Corduba in §. si vel parens; tamen ipsi nihil firmant, & solum attestantur de stilo, & Couarruam etiam reprobant nunc in hac causa Rota amplectens opinionem An- geli, quam censuit veram, & iudicam.

Ideo autem pro solutione caueri solet, quia alimeta & sumptus litis promptam exigunt so- lutionem, quæ difficilis esset, aut morosa, cum ab aduersario prouenire debeat.

f Adde Ro- tam posth. Farin. tom. 1. d. c. 498. n. 3.

Cammerinen. fructuum, & ex- pensarum.

Die Veneris 14. Nouemb. 1603.

S V M M A R I V M.

- 1 Executionem sententiarum aliorum tribunalium non admittit Rota, ante cognitionem iustitiae, vel iniustitiae earum, etiam quoad expensas, n. 2.

DECISIO M. LVI.

Rota censuit, non fuisse procedendum ad vl- teriorem executionem mandati executiui pro expensis taxatis, & fructibus liquidatis, quia non solet exequi sententias alibi latas, non visa earum iustitia, quod procedit etiam quoad expensas, Palcoortus decif. 241. incip. Maritus agens, in manuscrip. in casu autem proposito dubium erat, an sententia, (quarum petebantur expensae) essent nullae, vel iustae,

g Adde supra decif. 7. n. 5. & decif. 299. n. 2. & 650. num. 4. in tom. 1.

cum informantes pro filiis, & hæredibus Antonie Nicolosa multa allegarentur, quæ & nullitatem sententiarum, & earundem in iustitiam arguebant. Quamobrem Domini regardata executione, de bono iure videre voluerunt.

Eluen. beneficij.

Die Lunæ 17. Nouemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1. Residentia Episcopi est necessaria, ut gaudere possit alternatiua.
2. Animus, & corpus inducunt certitudinem residentis.
3. Breue Apostolicum non obligat, donec intimetur.
4. Testes domestici non probant.

DECISIO M. LVII.

Causa hæc iam tertio loco proposita, ad affidendam petitionem Petri Gomezij, Rota in decisis permansit sub die 15. Nouemb. & 16. Decembris an. 1603.

Et quoniam Petrus restrinxerat disputationem ad alternatiuam, prætendens, Episcopum ea gaudere: Rota negatiuam sententiam amplectens, ex hoc etiam capite decisiones confirmandas censuit, quia cum ad alternatiuam requiratur residentia, & residentia requiratur corpus & animus, licet in hoc casu Dominus Episcopus Eluensis in Episcopatu esset corpore præsens, tamen quoad animum, in quo porifissimum fundabantur decisiones, abesse videbatur, & ad residentiam alienus, cum propter generalis Inquisitionis Officium (quo in Regnis Portugaliæ fungebatur in ciuitate Vlisbonensi, sicut alij eius antecessores Inquisitores generales) residere consueuisset, unde cum illa residentia corporalis anni 1600. mense Februarij, quando vacauit beneficium, non argueret deliberatam voluntatem permanendi in Episcopatu Eluensi, & non reuertendi Vlisponem, ad exercendum prædictum Inquisitionis officium, consequenter in beneficij collatione, non potuit alternatiua gaudere.

Neque obstabat discessus à ciuitate Vlisbonen. quia fuit coactus, non voluntarius, propter pestem, tunc grassantem, ut affirmabant testes pro Petro examinati, & confitebatur etiam idem Episcopus, quibusdam literis, manu propria scriptis ad eundem Dominum Martinum Mexiam ex ciuitate Eluensi die 2. Augusti an. 1600. vbi pestem assererat durasse tribus annis, ex eo itaque discessu non potuit animus residendi argui. Pariter nec argui potuit ex mora, quam fecit in ciuitate Eluensi, quia adhuc durabat eadem causa pestis, sicut durabat etiam Inquisitionis officium, ut affirmabant duo testes pro eodem Petro examinati, dicentes, quod de anno 1600. Dominus Episcopus Eluensis generalis Inquisitionis Officium exercebat, quorum attestationes multum coadiuuabantur ex Breui Apostolico super exemptione à residen-

tia, cum prorogatione ad aliud triennium, à sine primi triennij computandum, ab eodem Episcopo obtento sub die 29. Nouemb. 1599, ex hac enim impetratione declarabatur aperte animus non residendi de an. 1600. quo beneficium vacauerat. Ad arguendum eundem non residendi animum verosimilis coniectura petebatur ex relatione eiusdem Episcopi super statu Ecclesiæ ad Sanctissimum, transmissa per Canonicum, qui eius nomine venerat ad visitandum limina Apostolorum, in qua dicebat: E frequento, ai freia o tempo, que resido nella, porque omnis estou absente em Lisboa, ocupado hos negocios de Santo Officio, onde tenho o cargo de Inquisidor General deste Reino per breue de vossa Magestade, e resido em Lisboa, por estas alli acayado despacho do consellio da inquisicion, por assi ser conforme ao regimento delle; hæcenus ille.

Non obstat Breue Regi Catholico directum, quo Sanctissimus Dominus Noster Clemens Papa VIII. ordinauerat, ut singuli Episcopi in suis diocæsis morarentur, quia quoad Episcopum Eluensem, neque effectiuatio, neque intimatio Breuis ei facta probantur.

Licet ergo ex testibus Petri probaretur residentia Episcopi in ciuitate Eluensi, & eisdem licet domesticis, & familiaribus contra receptas regulas daretur fides, adhuc non erant probata requisita ad effectum, ut alternatiuæ locus esset, quia non probabant deliberatum animum residendi, absque intentione redeundi Vlisponem ad officium generalis Inquisitionis exercendum.

Alben. Prioratus.

Die Lunæ 17. Nouemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1. Priuilegium antiquum iurispatronatus probari potest per testes de publica voce & fama, etiam si non ad sit instrumentum, & n. 13.
2. Probatio per famam admittitur in antiquis.
3. Ius præsentandi in Ecclesiis regularibus requirit priuilegium, aliis non admittitur.
4. Testis qui unum dicit, ex quo aliud sequitur, super vtroque deposuisse videtur.
5. Enunciatiua instrumenti in antiquis inducunt aliquam probationem, & n. 6.
7. Qualitas facilius quam substantia præsumitur.
8. Iurispatronatus oritur ex fundatione, & dotatione.
9. Iurispatronatus usurpatio excluditur si constat de fundatione & dotatione.
10. Negatiua non existentia instrumenti non probatur per diligentias factas in regestis.
11. Status beneficij mutato, mutanda est institutio, & collatio illius.
12. Iurispatronatus non perditur ex eo quod status Ecclesiæ mutetur. Ecclesia si redacta fuerit de regulari in secularem, non ex ea perditur priuilegium iurispatronatus, d. n. 13.

DECISIO M. LVIII.

1. a supra decif. 1017. n. 4.

Die 21. Maij proximè præteriti * Rota censuit, respectu probationis priuilegij, requisiti in limine foundationis, nihil fuisse à Sacro Concilio Tridentino innotatum sess. 25. cap. 9. in §. ut iur. & in §. in iis verò personis. Deinde fuit datum aliud dubium, an probaretur priuilegium requisitum, ad effectum de quo agebatur, illòque proposito die 27. Iunij proximè præteriti, causa fuit remissa ad Kalendas. Nunc verò iterum in relationibus posita, & dubio per omnes Dominos discusso, affirmatiuè conclusum fuit probari priuilegium requisitum in limine foundationis: quòd enim tale priuilegium in antiquis (pro vt in casu proposito) possit probari per publicam vocem, & famam, est decisio Rotæ apud Puteum 366. incip. In qua Tranen. lib. 2. vbi fuit data Remissoria ad probandum famam similis priuilegij requisiti in limine fundationis in beneficio conuentualij; nam regulariter in materia antiqua sufficit probatio per famam. Baldus in Authen. quas actiones, n. 18. vers. sed præsumpta probatio, C. de sacrosanct. Ecclesiæ. Puteus decif. 60. num. 5. & decif. 140. num. 1. lib. 1. Achilles decif. 6. & 7. num. 4. & 5. de iurispatronatus.

b de hoc articulo Scraphin. decif. 1395. n. 2. & 3. & n. 1305. n. 5. c. Adde Rotam in nouis Farid. decif. 526. n. 10. & 11. d. Adde supra decif. 1029. n. 2. 2. e. Adde supra decif. 257. n. 13. & decif. 69. n. 2. & 3. Duran. decif. 391. n. 4. Caualer. decif. 336. n. 3.

Hanc famam in hoc casu probabant signanter duo testes, quartus & sextus, specificè deponentes de fama priuilegij in limine fundationis; nam quartus postquam iuxta 11. interrogatorium late recensuisset Abbatiam Sancti Pauli Alben. fuisse fundatam à Papa Honorio, dum esset Cardinalis, super 4. addebat, Papam illius temporis in Ecclesia Sancti Pauli doratam, & fundatam concessisse fundatoribus ius præsentandi ad dictam Ecclesiam, neque vnquam audiuisse contrarium; & sextus iuxta 11. similiter subiungebat, quòd post fundationem, & dotationem, fundatores debuerant à Papa, tunc præfidente, obtinere priuilegium præsentandi, & de ea re extitisse, & extare publicam vocem, & famam, & cum ageretur de iure præsentandi in Prioratu conuentuali, factis erat, testificari de iurispatronatus ad effectum, vt conferretur etiam de priuilegio testificari, ex quo sine illo ius præsentandi in Ecclesiis regularibus haberi non potest, & cap. nobis, de iurispatronatus, Puteus dicta decisione 566. n. 8. lib. 2. quia, vt ait Baldus in l. data opera, n. 34. in principio. C. qui accusare non poss. Testis qui vnum dicit, ex quo aliud sequitur, super vtroque deposuisse videtur. Angelus conf. 17. num. 6. vers. item & expressè dicitur.

3. f. Adde quæ annotauimus supra in d. decif. 1037. n. 6. & Scraphin. decif. 1367. n. 1. 4. g. Bene tamen haberi potest ius patronatus in Ecclesiis regularibus quoad præeminencias, vt per Caualer. decif. 265. n. 1. & 336. n. 6. & 7. 5. h. Quæ probant vt fuit dictum supra decif. 630. n. 2. & 5. & decif.

cus antecedens ad fauorem patronorum, & obsequentia priuilegij, & consequenter verisimile erat, quòd tam Alexander, quam Ioannes Baptista commendam obtinuerint, vel ad præsentationem, vel saltem cum consensu patronorum.

Et respectu Alexandri vrgentior erat præsumptio, quoniam si ipse à Sede Apostolica, tanquam liberum obtinisset hunc Prioratum, non erat verisimile, quòd postea creatus Pontifex apposuisset verba ad fauorem patronorum, cum beneficij potius libertatem fortius vindicasset.

Concurrere præterea plures coniecturæ relatae in decisione coram bo. mem. Orano die 26. Nouemb. 1588. quæ Dominis placuerunt. Considerabant etiam, quòd Alexander concesserat gratiam, perinde valere, ad fauorem nepotis cum derogatione iurispatronatus, & ex literis Leonis X. tursus apparebat, Sabellos contradixisse vnioni factæ à Iulio pro suo interesse iurispatronatus. Vltimus quoque status indicabat, eum non fuisse toleratum, si Sabelli non habuissent priuilegium in limine fundationis.

Denique cum de fundatione, & dotatione constaret ex authentico documento Bullæ Leonis, & inde iurispatronatus oriatur, qualitas priuilegij in limine requisitè verisimiliter præsumenda fuerat, cum facilius qualitas, quam substantia præsumatur. Natta conf. 102. incip. Verissima videtur, n. 3. lib. 1. præsertim cum tale priuilegium postulatam fundanti & dotanti de iustitia concedi debuisset, & nisi in limine fundationis, referatur, non potuisset fundator in eo consistere Priorem Fratrem Maurum, vt indicabant illa verba, Priori iam consiuito, Præcessit ergo priuilegium donationem factam de Monasterio Religioni Sancti Guilielmi, & Prioris constitutionem, ex isto enim consequenti includebatur necessarium antecedens reservationis iurispatronatus, Crauetta conf. 174. n. 1. & 2.

Neque obstabat, quòd iste status videretur turbidus propter vnionem Iulij II. & concessionem noui priuilegij Leonis X. Nam quòd attinet ad vnionem, Sabelli contradixerunt, vt haberetur in litteris Leonis, & ab eodem Leone vnio fuit dissoluta, & consequenter non adfuit Sabellorum acquiescentia ad effectum arguendi statum libertatis præcedentem.

Quòd verò attinet ad priuilegium Leonis, illud non excludit præcedens priuilegium in limine fundationis, cum verisimile foret emanasse pro maiori cautela, & ad repellendas molestias, Sabellis illatas ex vnione, à Iulio secundo facta, non obstabat duæ provisiones factæ in Commendam Alexandro, & Ioanni Baptista, quia non apparebat tamquam de libro fuisse factas, & constituta fundatione, & dotatione, verisimilij erat, commendatum fuisse Prioratum, vel ad præsentationem patronorum, vel de eorum consensu.

Præterea non obstabat præsumptio usurpationis, orta ex potentia familiæ Sabellæ, & quòd propterea requirebatur exacta probatio, iuxta decretum Concilij Tridentini sess. 25. cap. 9. quia istam præsumptionem usurpationis, excluderet fundatio, & dotatione Honorij.

Rursum non obstabat quòd negatiua non concessionis, vel non existentia priuilegij in limine fundationis.

fundationis probaretur ex perquisitione facta in registro Martini Papæ IV. existente in Bibliotheca Vaticana, cuius tempore, de anno scilicet 1282. Iacobus Cardinalis Sabellus, qui postea fuit Honorius Papa IV. fundaverat hunc Prioratum; quia fuit responsum primò, perquisitionem fuisse factam inspecto tempore instrumenti conventionum intarum cum fratribus Sancti Guilielmi de prædicto anno 1282. ex quo non inferebatur ad privilegium in limine fundationis, & dotationis, quæ iam præcesserant, cum prædictum instrumentum conventionum, (vt ex illius tenore apparebat,) fuisset confectum postquam Ecclesia fuerat fundata, constructa, & dotata.

Secundò fuit responsum, diligentias non fuisse factas in omnibus regeftis, in quibus privilegium notari posuisset, præsertim cum multis modis expediti potuisset, vt notum est.

Tertiò fuit responsum, quòd tamen adhibita fuissent diligentia in perquirendis omnibus regeftis, quæ nunc extant, adhuc non remanebat probata negatiua, cum non esset exploratum, nulla regefta, aut libros illius temporis perditam fuisse, cum tamen & temporis antiquitas, & varij casus, & vrbis direptio, tempore Clementis VII. arguerent, multa de istis scripturis publicis amissa fuisse, quo casu per diligentias factas in regeftis non probatur negatiua. Afflicus decis. 13. n. 9. & 10.

Postremò ad illam considerationem, quòd Bulla Leonis X. cõtineret nouam concessionem iurispatronatus, & consequenter merum privilegium, quod per regulam Adriani, & Concilium Tridentinum fuerat reuocatum. Responderunt Domini, Bullam Leonis continere etiam narrationem iurispatronatus antiqui, factam motu proprio, cum allegatione datarum, & sic cum causæ cognitione, vnde Papa fuit motus ad reuocandas vniones, & alias dispositiones factas à Iulio II. prædecessore suo, vt apparebat ex Bullæ tenore.

Quòd verò in dicta Bulla Leonis de nouo concederetur iurispatronatus, & statueretur, quòd institutio fieret per Romanum Pontificem, vel per Archipresbyterum Albanensem, ex eo prouenerat, quia tunc in Prioratu penitus cessauerat regularitas, & introducta fuerat secularitas, & consequenter mutato statu, necesse erat circa præsentationem, & institutionem formam mutare.

Nam licet propter prædictam mutationem status de regulari in seculari, mutata fuerit persona, quæ deberet instituire Priores præsentandos, respectu tamen iurispatronatus non fuerit noua gratia, cum iurispatronatus remaneat, licet Ecclesia de statu Regulari fuerit reducta ad seculari, non enim ideo perditur privilegium. Ripa responsio 3. n. 12. vers. circa secundam partem, siue responsio 31. iuxta aliam impressionem n. 16. vers. his non obstantibus. Probus ad Ioannem Monachum in cap. cum de beneficio n. 48. & seq. de præbend. lib. 6.

Atque ex his censuit Rota, constare privilegium in limine fundationis sufficienter fuisse probatum, ad effectum de quo agebatur, præsertim cum non esset necessaria probatio privilegij per scripturam. l. si solemnibus. C. de fide instrum.

Firmana Altaris

Die Mercurij 19. Nouemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1 Tres sententia conformes, & postea vna contraria efficiunt, vt non apponatur sequens.
2 Remissoria in causa beneficii non datur possessori sine sequestro. & quare, n. 4.
3 Sequestri appositio non est necessaria in concessione Remissoria in vltima instantia. & quare id fiat, d. n. 4.
Remissoriam petens ad probandum ius patronatus, debet ponere beneficium in sequestro, ibid.

DECISIO M. LIX.

Iosephus Sauius obtinuerat tres sententias conformes super hoc beneficio. Ricardus in causa restitutionis in integrum per testes falsos repotauerat deinde vnam sententiam ad suum fauorem; Iosephus in gradu appellationis petebat Remissoriam ad probandam acceptationem beneficii in tempore factam; sed Ricardus prætendebat, apponendum sequestrum, super quo dato dubio Rota censuit, non fuisse apponendum sub prætextu sententiæ fauorabilis, quam obtinuerat Ricardus, quoniam prius in petitorio contra Ricardum, & ad fauorem Sauii lata fuerat tres sententiæ. Cassadorus decis. 1. de sequestrat. possessio n. & fuit resolutum coram me in causa Gerundem Beneficij die 13. Octobris 1600.

Non obstant quòd causa esset beneficii, in qua non datur possessori Remissoria sine sequestro, vt est decisio Ioannis Pauli 119. incip. Legionen Parochialis, quia fuit consideratum, quod in concessione Remissoria, tunc datur sequestrum, quando per petitionem Remissoria differtur sententia, in cuius executionem per Clemem vnicam, de sequest. possess. datur sequestrum, sic in vna Mediolanen. Capellanæ die 1. Iulij 1592. coram D. meo Seraphino, in casu vbi possessor habuerat sententiam ad suum fauorem; fuit data Remissoria absque sequestro. Et in vna Ilerden. Canonicatus die 26. Iunij 1595. coram bon. mem. Orano fuit; data remissoria absque sequestro triennali possessori, ex eo quòd lata sententia non erat locus dictæ Clementinæ, & tunc fuerunt allegatæ decisiones ad probandum, quòd in vltima instantia datur Remissoria absque sequestro; quod tamen non procederet, quando lata sententia esset locus Clementinæ; & ratio quare ponitur beneficium sub sequestro, quando petitur Remissoria, est, quia aliàs non probato eo, quòd probati intenditur, daretur contra petentem Remissoriam, non solum sententia, sed etiam sequestrum. Tholomæus decis. Legionen Parochialis; sed ista ratio non reperiebatur in hoc casu, in quo ob prædicta non debuerat concedi sequestrum.

Non obstant quòd causa esset beneficii, in qua non datur possessori Remissoria sine sequestro, vt est decisio Ioannis Pauli 119. incip. Legionen Parochialis, quia fuit consideratum, quod in concessione Remissoria, tunc datur sequestrum, quando per petitionem Remissoria differtur sententia, in cuius executionem per Clemem vnicam, de sequest. possess. datur sequestrum, sic in vna Mediolanen. Capellanæ die 1. Iulij 1592. coram D. meo Seraphino, in casu vbi possessor habuerat sententiam ad suum fauorem; fuit data Remissoria absque sequestro. Et in vna Ilerden. Canonicatus die 26. Iunij 1595. coram bon. mem. Orano fuit; data remissoria absque sequestro triennali possessori, ex eo quòd lata sententia non erat locus dictæ Clementinæ, & tunc fuerunt allegatæ decisiones ad probandum, quòd in vltima instantia datur Remissoria absque sequestro; quod tamen non procederet, quando lata sententia esset locus Clementinæ; & ratio quare ponitur beneficium sub sequestro, quando petitur Remissoria, est, quia aliàs non probato eo, quòd probati intenditur, daretur contra petentem Remissoriam, non solum sententia, sed etiam sequestrum. Tholomæus decis. Legionen Parochialis; sed ista ratio non reperiebatur in hoc casu, in quo ob prædicta non debuerat concedi sequestrum.

Non obstant quòd causa esset beneficii, in qua non datur possessori Remissoria sine sequestro, vt est decisio Ioannis Pauli 119. incip. Legionen Parochialis, quia fuit consideratum, quod in concessione Remissoria, tunc datur sequestrum, quando per petitionem Remissoria differtur sententia, in cuius executionem per Clemem vnicam, de sequest. possess. datur sequestrum, sic in vna Mediolanen. Capellanæ die 1. Iulij 1592. coram D. meo Seraphino, in casu vbi possessor habuerat sententiam ad suum fauorem; fuit data Remissoria absque sequestro. Et in vna Ilerden. Canonicatus die 26. Iunij 1595. coram bon. mem. Orano fuit; data remissoria absque sequestro triennali possessori, ex eo quòd lata sententia non erat locus dictæ Clementinæ, & tunc fuerunt allegatæ decisiones ad probandum, quòd in vltima instantia datur Remissoria absque sequestro; quod tamen non procederet, quando lata sententia esset locus Clementinæ; & ratio quare ponitur beneficium sub sequestro, quando petitur Remissoria, est, quia aliàs non probato eo, quòd probati intenditur, daretur contra petentem Remissoriam, non solum sententia, sed etiam sequestrum. Tholomæus decis. Legionen Parochialis; sed ista ratio non reperiebatur in hoc casu, in quo ob prædicta non debuerat concedi sequestrum.

Atque ex his censuit Rota, constare privilegium in limine fundationis sufficienter fuisse probatum, ad effectum de quo agebatur, præsertim cum non esset necessaria probatio privilegij per scripturam. l. si solemnibus. C. de fide instrum.

Foroliuina de Monsignanis.

Die Mercurij 19. Nouembris 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1 Trebellianica detrahitur ex fideicommissio pertinente ad heredes extraneos, non verò ad heredes primi gradus.
Fideicommissi fructus percepti pendente iudicio restituntur iuris computandi pro Trebellianica in heredibus primi gradus, non verò in extraneis. ibid. quod procedit, etiamsi heres vellet fructus restituere, n. 2.
2 Trebellianica est quarta pars hereditatis.
3 Fructus rei viginti annorum æquant veram rei æstimationem.

DECISIO M. LX.

Præsupposita sententia Sanctissimi Domini Nostri Clementis Papæ VIII. tunc Rotæ Auditoris, & decisione in hac causa vltimo loco facta, a propofui dubium, an Domina Elisabetha deberet aliquid detrahere de bonis, quæ pro duabus portionibus ad eam peruenerant, tanquam heredem Pauli, eius patris, pro quibus dominus Alexander, & fratres de Monsignanis petebant immisionem, & Rota nihil detrahendum censuit; licet enim Trebellianica non esset prohibita, cum tamen articulus non versaretur in literis primi gradus, sed in hereditibus extraneis, fructus percepti pendente conditione, iudicio testatoris erant in Trebellianici cum imputandi. In fideicommissariam ff. ad Trebellianum, vbi communiter Doctores, & signanter Alexander n. 2. vers. in glossa prima, & Ripa num. 25. vbi ampliant, id procedere etiam inuito herede, qui vellet detrahere Trebellianicam ex corporibus hereditatis, & fructus restituere, præsertim, quando fructus sunt consumpti. l. quod de bonis. §. fructus. ff. ad l. falcid. Cardinalis Mantica lib. 7. de coniecturis, tit. 10. n. 41. & fuit decifum in hac eadem causa coram Sanctissimo, die 11. May 1580.

Vnde cum testator (de cuius hereditate agebatur) decesserit an. 1561. & lis fuerit mora contra Elisabetham anno 1590. statim post obitum vltimi masculi possessoris bonorum, consequenter aderant fructus percepti spatio saltem 29. annorum, imputandi in Trebellianicam, quæ est quarta tantum pars hereditatis. §. sed quia. Instr. de fideicommiss. hered.

Nam cum Doctores admitant, fructus rei, saltem 20. annorum, æquare veram rei æstimationem glos. in Auben. perpetua, in verbo iuxta, C. de sacros. Ecclies. Cagnolus post alios in l. 2. n. 23. C. de rescinden. vendit. consequens erat, in hoc casu, fructus æquale sortem principalem, & vltra, vt nihil propterea veniret detrahendum, cum computatis etiam legatis debitis, & aliis expensis, fructus percepti excederent bonorum valorem.

Auximana fideiussionis.

Die Lunæ 24. Nouemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1 Factum ad instantiam Procuratoris, censetur factum ad instantiam principalis, & n. 2.
2 Procurator habens mandatum cum clausula, de rato, & quidquid ipsi placuerit, & c. potest facere ea, quæ requirunt speciale mandatum.
3 Principalis non contradicens facto Procuratoris consensisse videtur.
4 Mora non datur, quando adest iusta causa detentionis.
5 Fideiussores si sint liberati ab obligatione, quamque ex causa, non possunt obligari à iudice sine nouo eorum consensu.
6 Clericus si quis sit effectus, non ex eo liberatur ab obligationibus præcedentibus ante clericali.

DECISIO M. LXI.

Præsupposita veritate facti, aliàs inter partes concordati, & relati in decisione in hac causa facta die 25. May, & proximè præteriti, ad multam instantiam Carradori, iterum causa propofita vtraque parte informante, Rota in decifis permansit, ex rationibus in decisione deductis, quas non euerbant deducta pro Carradoro, quæ non erant noua, sed prorsus eadem quæ sæpe aliàs deduxerat.

Neque obstat, quòd representatio non fuerat facta ad instantiam Carradori, quia fuit responsum, primò, id non fuisse necessarium ad effectum liberationis, cum fideiussore post factam representationem f de liberatione à fideiussione fuerint protestati, Afflicus decis. 130. n. 5. vers. secus si ex alia causa.

Secundò fuit responsum, representationem fuisse factam ad instantiam Procuratoris Carradori protestantis, & eam petentis, vt propterea ad ipsius Carradori instantiam facta censeretur. l. 1. ff. de offic. procurat. Casar. præsertim cum Procurator habuisset sufficiens mandatum cum clausula de rato, & quidquid ipsi placuerit, per quam facere poterat ea, quæ requirunt speciale mandatum. Puteus decis. 98. lib. 3. Abbas in cap. petitorio, n. 2. vers. secus autem, de procurat. Bartolus in l. ff. procurator. n. 5. in antiqua lectura. C. de procurat. Parisius conf. 117. n. 27. lib. 1. Felinus in cap. cum olim, l. 1. n. 6. de offic. delegat. & cum Carradorus facto Procuratoris non contradixerit, consensisse censebatur, & sibi præiudicauit. gloss. in d. cap. cum olim, in verb. protinus, de officio deleg. vbi Felinus n. 10. vers. in eadem glossa, ibi, procurator, Antonius de Butrio in c. ceterum. n. 17. vers. sicut in illo, de indic. & consequenter potuit remittere nisi ex mora Carradoro acquiescitur. Romanus conf. 94. n. 4. & 5. Crauetta conf. 19. n. 11.

Tertiò fuit dictum, non adfuisse moram, quia, licet representatio fuerit facta per fideiussores, post relaxatum cõtra eos mandatum ad instantiam Carradori, & post obtentum eiusdem mandati, exequatur contra Laurentium, & illius fideiussores; ista tamen

Tertiò fuit dictum, non adfuisse moram, quia, licet representatio fuerit facta per fideiussores, post relaxatum cõtra eos mandatum ad instantiam Carradori, & post obtentum eiusdem mandati, exequatur contra Laurentium, & illius fideiussores; ista tamen

Tertiò fuit dictum, non adfuisse moram, quia, licet representatio fuerit facta per fideiussores, post relaxatum cõtra eos mandatum ad instantiam Carradori, & post obtentum eiusdem mandati, exequatur contra Laurentium, & illius fideiussores; ista tamen

10.

11.

Adde Seraph. decis. 1445. n. 7.

12.

Adde Seraph. decis. 1444. n. 11. & 12.

13.

1. I. c. supra de c. 788. 838. 889. & 908. vide infra decis. 1226.

supra de c. 105.

1.

Adde Duran. dec. 76. n. 5. Vide Ludouic. decif. 166. n. 6. & 7.

2.

Habetur in impressis diuers. p. 3. lib. 3. decif. 873.

3.

Adde Rotæ in posth. Farin. tom. 1.

4. decif. 378. n. vbi in fine ad propositum allegat hanc decif.

Habetur p. 3. diuers. lib. 3. decif. 873.

tamen fuerant inualida, tum ex eo, quod fuit relaxatum sub praetextu, quod fuisset praestitum impedimentum subhaftationi bonorum indicatorum per Laurentium, quod non erat verum, quia mater, & fratres Laurentij solum se opposuerunt executioni, ne fieret super eorum propriis bonis; tum ex eo, quod idem mandatum fuit relaxatum, & executum in plus, quam deberetur, & sic nullus potuit considerari legitima morte incursum.

Præterea non obstabat alia præsentio Carradori dicentis, quod licet per prædictam repræsentationem fideiullos fuerint liberati, ex quo tamen deinde fuit instatum liberari Laurentium, & decretum liberationis fuit obtentum cum clausula, firmis remanentibus cautionibus præstitis, per eam fideiullos fuisse præiudicatum, sic, ut ad iteratam repræsentationem tenerentur; quoniam fuit responsum, quod cum per primam repræsentationem fideiullos fuerint liberati, non potuit iudex de nouo eos obligare, sine eorum expresse consensu, a ut est textus in l. nonationibus, C. de fideiussor. Puteus decis. 66. lib. 3. Gratius conf. 93. n. 77. lib. 1.

Postremo non obstabat, quod Laurentius tempore repræsentationis non fuisset in eodem statu, b & terminis, in quibus reperiebatur, ex quo factus Clericus fuerat admissus ad beneficium, cap. Odoardus, quia fuit responsum, primo id non potuisse officere respectu debitorum, pro quibus reperiebatur carceratus, quorum respectu non suffragabatur ei admissio ad beneficium dicti capituli Odoardus, & consequenter isto respectu non fuit effecta in aliquo deterior ipsius conditio.

Secundo fuit responsum, quod ex eo quod quis efficitur Clericus, non consequitur liberationem ab obligationibus præcedentibus, quibus tenebatur ad aliquid, quod maxime procedit in Clericis tertium Sedi Apostolicæ subiectarum, qui per Clericatum non efficiuntur deterioris conditionis ad effectum, ut difficilius ab eis debita, & obligationes exigantur.

Pistorien. Pensionis.

Die Lunæ 24. Nouemb. 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Litera referuatoria pensionis habent executionem paratam.
2. Manutentio datur pensionario, habenti possessionem exigendi ab antecessore.
3. Liberationem consequitur soluens de mandato iudicis. & in pensione plura requisita sunt necessaria, 4. & 5.
6. Solutio præsumitur spontanea, si non datur resistencia in solutione.
7. Liberationem solutionis non consequitur, qui probat solutionem ex confessione exigentis, in præiudicium creditoris, si non constat de mandato eius.

DECISIO M. LXII.

Reuerendissimo Domino Octauio Abbiofo fuerat referuata pensio scutorum 1200. auri

super mensa Episcopali Pistorien. & expeditis literis petiuit à Reuerendissimo Alexandro Caccia Moderno Episcopo Pistorien. scuta 600. auri pro termino Sancti Ioannis 1601. contra quem ab A. C. obtinuit relaxari mandatum, sed cum Ansaldo, Episcopi Procurator, ad impediendam executionem allegasset soluisse Florentiæ scuta 661. monetæ cuidam Isabellæ Millinæ, creditrici eiusdem Octauij Abbiosi, citatis quibusdam eius Procuratoribus, Florentiæ commorantibus, dubitauit, an prædictum mandatum esset executioni demandandum? & Domino Octauio Abbiofo solum informante, Rota exequendum censuit vigore literarum Apostolicarum reservationis pensionis, habentium executionem e paratam. Mohedanus decis. 13. ut lite pendente, Gomezius tract. Breuium, n. 4. Veltius in praxi lib. 3. cap. fin. in fine; & eo maxime, quia Dominus Octauius erat in possessione exigendi pensionem ab antecessore, in eum translata, pro qua datur pensionario manutentio. d. Puteus dec. 151. lib. 3. Guido Papæ decis. 629. n. 2. & sequen. Gigas tract. de pensionibus quest. 47. n. 10.

Non obstabat solutio facta Isabellæ vigore mandati Nuntij, nam licet regula sit, quod soluens de mandato iudicis liberationem consequitur, Bartolus in l. creditor, in fine ff. de solut. lit. iur. prator §. 1. ff. de minoribus; tamen ad effectum istius regulæ plura requiruntur; primum doceri oportebat, eum cui soluitur esse creditorem, sed in hoc casu non constabat Isabellam fuisse creditricem, imò eam non fuisse creditricem apparuit ex sententia Prætoris.

Rursus certiorandus fuerat Dominus Octauius, ut se defendere posset. Barbatia conf. 27. lib. 3. n. 3. vers. non ne etiam debuit, & n. 9. vers. quia potuit, & n. 10. in fine vers. non ne debuit. Cumanus conf. 183. n. 3. & tamen non fuit certioratus.

Tertio Dominus Alexander Episcopus Pistorien. non docebat, se restitisse, ne solueret, sicut facere tenebatur, aliàs enim non obtineret liberatio. Decianus conf. 48. n. 27. lib. 3. Barbatia dicto conf. 27. lib. 3. n. 3. vers. modò in proposito casu, & n. 8. vers. item quia si bene, Curtius iunior in l. 2. n. 4. ff. de indic. Gabriel de solut. concl. 11. n. 20. & sequen. aliàs enim non facta resistencia in soluendo præsumitur spontanea solutio, licet intercesserit iudicis mandatum. Decianus dicto conf. 48. n. 27. & 28. lib. 3.

Supradictis accedebat, quia de solutione non constabat, nisi per solam confessionem exigentis, quæ non sufficit ad effectum consequendi liberationem, in præiudicium creditoris. Ruinus conf. 147. n. 13. lib. 1. Afflictus decis. 150. n. 28. & 34. & 35. Gabriel de solut. concl. 11. n. 25. in 4. limit. ex quibus patebat, requiri, quod aliunde verè de solutione constet. Non obstabat, quod Florentiæ fuerint citati quidam Procuratores Domini Octauij, quia illi fuerant reuocati, & reuocatio fuerat notificata Isabellæ, ut patebat ex legitimis instrumentis.

Atque ex his fuit conclusum, procedendum fuisse ad executionem mandati A. C.

- 1. Adde Cavalier. decis. 148. n. 1. Coccino. dec. c. l. 44. n. 3. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 264. n. 1. & 464. n. 1.
2. Adde supra in tom. 1. decis. 214. n. 3. Dura nd. decis. 48. n. 2. Ludouif. decis. 275. n. 1. & ibi annota. n. 17. Rotam recentior. p. 1. decis. 547. n. 4.
3. Adde Cavalier. decis. 581. n. 8. Rotam recentior. p. 1. decis. 245. n. 1. quam regulam extendit etiam si solutio sit facta creditori putatiuo, quia soluens liberationem consequitur, ut per Rotam in nouiss. Farin. decis. 849. n. 2.
4.
5.
6. Adde Rotam recentior. p. 1. decis. 241. n. 2. & 6.
7.

Casaraugustana territoriorum.

Die Veneris 28. Nouemb. 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Assignatio rei corresponsiva cessat, cessante causa corresponsiva, & n. 5.
2. Causa finali actus cessante, cessat & ipse actus.
3. Determinatio respiciens plura, debet equaliter determinare.
4. Copula, nec non, in oratione posita equaliter determinat.
Corresponsiva assignatio alicuius rei, cessat, cessante causa ipsa corresponsiva, d. n. 1. & 5.

DECISIO M. LXIII.

- 1. Rota vtraque parte informante censuit, assignationem territoriorum, existentium in Ecclesia Parochiali Sancti Petri, oppidi del Castellar, anno 1596. factam Ioanni Ruiz, ab Archiepiscopo Casaraugustino, non fuisse perpetuam, sed temporalem, duraturam solum pro tempore quo seruisset Rectori oppidi de Torres, quia assignatio apparebat corresponsiva ad prædictum seruitium, tum ex præmio ibi attendente, quod Ioannes Ruiz seruiss, in coadiutoriam assignatus. l. finali, vbi Bartolus ff. de hæred. instit. Crauetta conf. 192. n. 21. Et cessante causa finali, cessabat assignatio, Cephalus conf. 429. num. 112. Tum etiam, quia assignatio tam salarii scutorum 70. annuorum, quam territorium, erat facta sub vnico verbo, assignamus, sub vnâque oratione, & structura verborum. Ruinus conf. 3. num. 20. lib. 2. Curtius iunior conf. 5. num. 2. Et consequenter cum salarium fuerit assignatum, seruitio tantum durante, pariter territoria eodem tanto seruitio durante censentur assignata, per receptam regulam, quod determinatio respiciens plura, debet equaliter determinare. Et iam hoc iure. ff. de vulgaris, & pupillari, Corneus conf. 152. n. 6. lib. 2. Ponderata etiam fuit illa copula, nec non, cuius natura est, equaliter copulare. h. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis. l. 2. §. si quis ita ff. de eo quod certo loco, Decius conf. 236. num. 3. Ripa in cap. ex parte, num. 42. de rescript. Natta conf. 582. num. 19. d & repetit qualitates præcedentes, copulati, videlicet salarii. Surdus conf. 365. num. 9.

Non obstabat, quod dicebatur de diuersa causa assignationis salarii, & territoriorum, quia ex tenore assignationis patebat, causam fuisse eandem, scilicet ad obligandum Ioannem, ne defexeret Coadiutorij officium, cum ipse valde conquereretur de exiguitate emolumentorum, propterea enim Archiepiscopus addidit etiam territoria, & sic corresponsiue ad officium Coadiutoria, quo cessante cessare debuit assignatio, l. filio. §. matri. l. alumna. §. Tutia testamento, ff. de adimen. legat. Baldus in l. petens, num. 49. C. de pactis, Decianus conf. 32. num. 116. lib. 2. Crauetta conf. 949. n. 19. lib. 5.

Peña Decis. Tom. 1. l. 1.

Ariminen. Legati.

Die Veneris 28. Nouemb. 1603.

S V M M A R I V M.

- 1. Præteritionis defectum in testamento supplet clausula codicilli.
2. Legatum relictum à patre filia pro legitima, vel dote, si postea nubat, censetur destinata illa dos, quam pater reliquit.
3. Dosis constitutio probatur ne dum expresse, sed presumptiue, & n. 4.

DECISIO M. LXIV.

Quæ Cataneus, iure institutionis, & Legati, & pro omni legitima portione, & dote, reliquit Portiæ filia scuta 1000. auri, soluenda eidem Portiæ, vel eius futuro marito de bonis testatoris per suos hæredes: mortuo Cataneo testatore, & superstitite Alcanio filio, hærede vniuersali, & Victoria, Equitis Cataneæ matre, Portiæ nupsit Roberto Gambuto, quæ ante exactum legatum dotis sibi relictum, Roberto marito hærede instituto, nullaque facta in testamento mentione Victoriæ auæ paternæ, & ab hac vita migravit, & mox etiam Victoria, die subsequente instituto hærede Alcanio nepote, vitâ sancta fuit.

Tum Robertus maritus & hæres Portiæ, ab Alcanio hærede Cataneæ legatum dotis Portiæ petiuit, & à diuersis iudicibus diuersas sententias fauorabiles, & vltimam in Rota latam post multas decisiones reportauit, per quam Alcanius fuit condemnatus ad soluendum hæredibus Roberti scuta 500. pro medietate dictorum scutorum 1000. ratione lucri totalis, vigore statui Ariminen. nec non ad soluendum eidem hæredibus reliqua scuta 500. alterius medietatis eiusdem legati vigore testamenti Portiæ, retenta tamen ex hac medietate legitima debita ex persona Victoriæ auæ maternæ.

Causa mihi commissâ dubitauit, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel reuocanda? & Rota vtraque parte informante confirmandam ex deductis in hac causa in decisionibus coram R. P. D. meo litra factis, vbi fuerunt sublata omnes difficultates, quas deduxerant Aduocati pro Alcanio Cataneq, nam die 29. Ianuarij 1596. fuit decisum, testamentum Portiæ fuisse validum, & die 27. Martij eiusdem anni, vtraque parte informante Rota in decis. pertransiit, & die 20. Decembris eiusdem quoque anni decisum fuit, statutum Ariminen. habuisse locum ad fauorem Roberti, quod dum loquitur de lucro doris, habet locum in dote tam data, quam promissa, & die 10. Nouemb. 1597. Rota censuit, quod licet ius dicendi nullum testamentum Portiæ competere Alcanio, hæredi Victoriæ auæ paternæ, ex quo Portia nullam de Victoria mentionem fecerat, tamen testamentum

M tum

rum sustinebatur ad fauorem Roberti, mariti Portiæ, ex clausula codicillari in eo apposita, quæ iuxta receptam Doctorum sententiam, quam sequitur Rota, supplet defectum præteritionis, Puteus *dec. 234. lib. 2. & die 5. Iulij 1599.* licet fuerit resolutum, Alscanio hæredi Victoriæ auiæ paternæ præterite in testamento Portiæ neptis suæ, competiuisse restitutionem in integrum aduersus illud, ex eo quod Victoria morte præuenta non potuerat testamentum Portiæ dicere nullum, & omiserat adire hæreditatem illius, sibi ab intestato delatam: ea tamen non potuisse iuari Ascanium, cum illam tempore debito, hoc est, infra quadriennium non perierit.

Et licet in hoc casu non constaret de dotis promissione, concurrerant tamen plures coniecturæ, & indicia. Prima, quia quando pater relinquit legatum filiz pro legitima, vel dote, si postea filia nubit, censetur destinata, & constituta illa dos, quam pater reliquit. ^a Ruinus in *rub. num. 31. vers. & sic videtur. ff. solut. matrimon.*

Secundò, quia constitutio dotis nedum probatur expressè, sed præsumptiè, Baldus in *l. cum circa, num. 2. & 3. C. de iure dot.* adeò vt statutum loquens de lucro dotis, habeat etiam locum in dote præsumpta, vt voluerunt Socius senior *consil. 80. num. 27. vers. solum restat, lib. 4.* & Rolandus *tract. de dote, quest. 75. n. 16.* quod maximè procedit in legato non admodum excessiuo, quale erat hoc scutorum 1000. & Portia nihil aliud detulerat ad maritum, maiori etiam dote dignum, & in quo Portia eum hæredem constituit, quibus concurrentibus non videtur posse controuerti dotis constitutio. Baldus in *l. nulla, num. 7. vers. si autem, de dote, C. de iure dotium.* Neque supradictis obstabat Berous *consil. 40. lib. 1.* quia præterquam, quod contra ipsum fererunt Ruinus, & Socius, proxime allegati, idem Berous *num. 44.* admittit, quod quando per coniecturas apparet, vxorem voluisse constituere marito dotem præsumptam, tunc locus sit statuto loquenti de lucro dotis: in casu autem proposito præmissa concurrentibus coniecturæ, quas Rota, ad effectum de quo agebatur, sufficientes iudicauit, de statuto, an sit ^b in forma probante, & de qualitatibus Roberti videndum.

Post expeditum possessorium in hac causa ad fauorem Domini Marchionis Theodoli, cum hæredes Alphonfi super quæstione de fructibus prætenderent, attendendum tempus litis motæ post obitum eiusdem Alphonfi, & Marchio Theodolus prætenderet, attendendum tempus litis motæ cum Alphòso Decano 1584. quo fuerat obtrata commissio, & pars ad dicendum contra citata, dato fuerit hac controuersia dubio *die 27. Nouemb. 1602.* ^d vtraque parte informante Rota deberi Marchioni fructus à die motæ litis contra hæredes Alphonfi respondit, sed cum Marchio audiri iterum, & rationes quas proposituri erant sui Aduocari considerari attentè postulasset, causa proposita *die 18. Aprilis, & 26. Maij* præsentis anni dilata fuit, quia non erat consentientia Dominorum suffragia. Denique in hac relatione maturè discussa, Rota à decisione recessit, nisi obstaret destinatio testatoris, de qua particulariter erit videndum.

Difficultas in eo versabatur, an in donatione causa mortis comprehenderentur bona post obitum testatoris empta cum pecuniis repertis in illius hæreditate, quæ cum ex verbis testamenti, & donationis postea factæ potissimum esset diluenda illa, pro negatiua sententia magis incalcesebant.

Primò, quia in testamento inter cætera testator, verbis expressis legauerat Hieronymo suo, ex Alphonso pronepoti, omnes, & quascunque pecuniarum summas, quæ tempore obitus testatoris reperirentur in hæreditate, & deberentur per quoscunque, cum expressa declaratione, quod inuestirentur cum pactis, & conditionibus in legato Ioannis appositis.

Rursus eidem Alphonso, & filiis masculis, & eorum filiis idem testator laxauerat omnia sua bona patrimonialia, & alia quæ emerat, & quomodolibet habebat, & ad ipsum spectabant, sita in ciuitate, & territorio Forolinien. Vnde cum postea donando referret, se sub die 25. Aprilis suum condidisse testamentum, ad quod haberetur relatio, & subderet, à dicto testamento non recedendo, sed illud confirmando in omnibus, & per omnia, præterquam quoad dispositionem, & donationem causa mortis, & legatum factum Alphonso Theodolo, & eius filiis masculis, & illorum filiis de omnibus bonis patrimonialibus ipsius testatoris, consequens erat, noluisse donantem per donationem reuocare legatum Hieronymo factum de pecuniis, quæ repelleretur in hæreditate tempore obitus testatoris, tum quia confirmando testamentum in omnibus, & per omnia, legatum in testamento contentum confirmare censetur, tum, quia dum excipiebat à confirmatione legatum factum Alphonso, cætera includere videbatur. *l. cum prætor. ff. de indic. & hæc interpretatio eo etiam nomine placebat, quia si donator voluisset reuocare legatum, Hieronymo factum de pecuniis repertis in sua hæreditate, vtique id expressisset, sicut expresserat in legato factò Alphonso, declarando non venire nisi bona per testatorè empta, vsq; ad diè conditi testamentij reliqua verò postea empta, & per ipsum emenda in donatione comprehendenda. Accedebat etiam, quia donatio solum videba-*

^c supra dec. 961.

^d supra dec. 994.

^e Et fuit confirmata hæc resolutio infra decisi 1086.

zur esse de bonis emptis à Theodora Humaia, & Hercule Pantaleone cum omnibus iuribus, nec non de omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, emendis per ipsum donatorem, cum sint personalissima, & quasi ad oculum demonstratiua. Ripa in *l. filiusfamilias. §. Dim. n. 11. ff. de legat. 1. Bursatus consil. 51. n. 11. lib. 1.* non poterat extendi donatio ad bona emenda per alias personas post obitum donantis, maxime cum materia donationis regulariter sit stricti iuris. *l. eum qui. ff. de donat. Baldus consil. 50. lib. 4. Paulus de Castro consil. 347. n. 3. vers. primo ex conditione donationis, lib. 1. Decianus consil. 1. n. 55. vers. & ideo tales dispositiones lib. 3.*

Hanc interpretationem in hoc casu obseruantia subsequuta declarauit, nam executores testamenti in executionem legati Hieronymo facti, pecunias omnes in hæreditate repertas in acquisitione censuum, de quibus erat quæstio implicauerunt idem vocati, videlicet Alphonfus, & Hieronymus emerunt census pro legato Hieronymi, non pro donatione, quorum declarationi tanquam bene informatorum de voluntate testantis, & donantis, erat standum. Gabriel *consil. 132. quest. 2. num. 8. lib. 1. Alexander consil. 126. n. 4. vers. quoniam etiam lib. 7. Crauetta consil. 456. n. 2. vers. & isto casu, lib. 3.*

Postremò eo etiam nomine Rota liberius fuit hanc interpretationem amplexa, quia nec donatio reddebatur elusoria, & omnis dispositio testatoris suum forticibat effectum. nam legatum factum Alphonso, & filiis habebat effectum in bonis patrimonialibus de tempore conditi testamenti: donatio causa mortis suum quoque habebat locum in bonis repertis tempore obitus testatoris. Instituto etiam hæredis vniuersalis consistebat, & comprehendebat cætera omnia bona, & sic voluntas testatoris in omnibus conservabatur, quæ in dubio non intelligitur mutata. ^a *l. eum qui voluntatem, ff. de probat.*

Non obstantibus ex aduerso considerata, & primum quod mens testatoris fuerat, constituere primam genituram in linea Alphonfi, sicut & in linea aliorum, quia respondebatur, non sustulisse, vel mutasse primogenituram hunc articulum, quæ quærebatur, an bona, seu fructus (de quibus agebatur) essent comprehensa in donatione, vel in legato.

Rursus non obstabat, quod testator in donatione considerauerit, vt donatarij cum maiori splendore viuere possint. nam respondebatur primò, id respectu Alphonfi non non considerasse testatorem, cum dixerit, quod nominati in ordine successiuo commodiùs valeret sustentari, quod accipiendum erat de descendentibus Hieronymi, ordine successiuo vocatis: nam Alphonfus post omnes suos descendentes deficientes vocatus fuerat ad usufructum. Secundò dicebatur, testatorem pariter considerasse primogenituram, & nobilitatem Marchionis, vt cum splendore viuere posset.

Ad sententiam Cardinalis Maronis fuit responsum, parum ad rem pertinuisse, cum solum diceretur in ea, quod omnes & singulæ pecuniarum summas, de quibus agebatur, censerentur comprehensæ in legato, & donatione, & propterea Hieronymo pronepoti deberi; sed non repugnabat prætensionii Marchionis, vt

bene considerabant informantes pro Marchione.

Atque ex his fuit à decisione recessum, sed de destinatione particulariter erit videndum. ^b

^b de quo infra decisi. 1086.

Sutrina locationis.

Die Lunæ 19. Decemb. 1604.

S V M M A R I V M

- 1 Singularis numerus non patitur pluralitatem.
- 2 Dicitio, tantum, posita in dispositione, est exclusiua non expressorura.
- 3 Hæredis verbum verificatur in pluralibus, quod intellige in favorabilibus, non in odiosis.
- 4 Concessio rei Ecclesiastica est contractus stricti iuris, & quod in eo non exprimitur, omissum censetur.

DECISIO M. LXVI.

Anno 1574. Conuentus Sancti Augustini de Bracciano locauit Marco de Santes prædium, nuncupatum Sancta Concilia salmarum 150. pro se suoque hærede, & successore, ad ipsius Marci, & ipsius hæredis, seu successoris, vel alterius cuiuscunque nominandæ ab eo personæ, in vita dumtaxat, & nõ vltra, pro annua responsione scutorum 350. monetæ.

Post aliquot annos condito testamento, Marcus vniuersales hæredes instituit Petrum, & Santem suos ex fratre nepotes, qui aduentus Marci hæreditatem omnium bonorum hæreditatorum, & eius quoque prædiit possessionem acceperunt.

Anno 1581. Petrus, & Santes hæredes, fortassis dubitantes, an Marcus testator, & primus inuestitus ambos potuerit nominare, ab eodem Conuentu confirmationem prædictæ nominationis petierunt, & obtinuerunt.

Postea cum decedente Petro, & superstitite Sante, Conuentus prætenderet, locationem fuisse finitam per mortem Marci & Petri, dubitanti, an prædicta locatio comprehenderet Petrum, & Santem, & duraret post mortem Marci, & Petri in persona Santis.

Et vtraque parte informante post excitatas, & agitatas aliquot difficultates, tandem in hac propositione concluserunt, locationem comprehendisse vnum tantum hæredem, seu personam, quia locatio fuerat concessa in numero singulari, pro se suoque hærede, vel persona nominanda tantum, & non vltra, & singularis numerus non patitur pluralitatem. Baldus *consil. 242. num. 1. vers. & quia singularis, lib. 3. Decian. consil. 42. num. 11. vers. præterea si contractus, lib. 3.*

Tum quia dicitio exclusiua, tantum, quæ excludit omnes alias personas præter expressam.

Parisius *consil. 85. n. 47. lib. 2.* Neque obstabat quod hæredis verbum verificatur etiam in pluralibus. *l. in usu iuris, ff. de verb. signific. quia id procedit in materia favorabili, secus in odiosa. Iason in l. qui fratribus, §. si quis ita, num. 6. ff. de legatis. 1. & Rotam in nouiter nouit. Farin. d. 361. n. 4.*

^c Adde Ludouic. dec. 433. n. 7.

^d Rotam recentio. p. 1. dec. 566. n. x. & in posth. Farin. tom. 1. dec. 499. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc decisi.

^e Adde supra decisi. 843. n. 9. Ludouic. decisi. 465. n. 4. & 5. Mantica. decisi. 109. n. 1.

^f Rotam in nouiter nouit. Farin. d. 361. n. 4.

^a legatum reliquum an sit ademptum per dotis constitutionem vide Ludouic. dec. 236. n. 1. & late annota. n. 15.

^b de quo infra decisi. 1169.

Forolinien. de Theodolis.

Die Lunæ 1. Decemb. 1603.

S V M M A R I V M

- 1 Exceptio alicuius confirmat dispositionem generalem.
- 2 Donationis materia est stricti iuris, & ideo non extendenda ultra expressa.
- 3 Executorum testamenti relationi standum est, in pendentiibus à voluntate testantis.
- 4 Testatoris interpretes in dubijs sunt executores testamenti de voluntate defuncti ibid.
- 5 Voluntas testatoris in dubio non censetur mutata.

1.

2.

in l. ex duobus. n. 3. & 4. ff. de vulg. & pupill. Craueria conf. 161. Concessio autem rei Ecclesiastica est contractus stricti iuris, & quod non exprimitur, omisium censetur. l. quidquid adstringenda. ff. de verb. oblig. l. si cum dorem ff. soluto matrimonio. Parisius conf. 117. n. 6. lib. 1. & in terminis contractus emphyteutici tenuit Rolandus conf. 58. n. 63. lib. 3. & fuit decifum in causa Romana deolutionis domus coram me die 7. Maij 1599. a

Ceterum Domini in hac causa de validitate nouae inuestiturae videre volderunt.

Venetiarum illegitimitatis.

Die Veneris 5. Decemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1. Executorum instrumentariorum tota potestas pendet a testamento, & inde regulari debet, tamquam a mandato, n. 2. Testamentorum executores habent potestatem a testamento, & dantur potius rebus, quam personis, ibid. n. 3. Executores testamenti si plures sint aequaliter dandi, omnes concurrere debent, vel saltem maior pars ad actum faciendum. 4. Processus si sit nullus, etiam nullum quidquid sequitur ei.

DECISIO M. LXVII.

Ioannes Offer in suo testamento reliquit Octauio filio naturali ducata 300. & Leonora filia naturali ducat. 1500. siue essent, siue non essent filij sui, residuum vero suorum bonorum reliquit Lucretiae, Paulinae, & Victoriae, suis filiabus legitimis, & naturalibus.

Executores vero, quos in illis partibus Commissarios vocant, constituit Simonem Castellarium, Ioannem de Naue, & Hieronymum Ortum.

Post obitum testatoris Octauius, & Leonora licet legatum acceptantes, illud exegissent, nihilominus paulo post tam super filiatione, & legitimitate, quam super hereditate litem in Curia Patriarchali Venetiarum contra Lucretiam, Paulinam, & Victoriam intenterunt, citatis semel initio causae praedictis Lucretia, Paulina, Victoria tunc pupillis, & in Monasterio Monialium educationis causa existentibus, quibus nullus curator, seu defensor fuit datus: citatus tamen fuit Simon Castellarius, vnus de tribus praedictis Commissariis, & in hoc iudicio latae fuerunt tres sententiae. Prima a Vicario Patriarchali, secunda a Vicario Torzellano. Tertia a Nuntio Apostolico, ex quibus duae primae latae fuerunt citato solum Procuratore per Castellarium constituto: tertia vero lata fuit citato Procuratore constituto per curatorem a Nuntio, Lucretiae datum.

Causa introducta in Rota dubitanti, an processus, examen testium, & sententiae subiacerent vicio nullitatis, & Rota vtraque

parte informante nullum, & inualidum fuisse processum censuit, b ex eo praecipue fundamento, quod hoc iudicium in omnibus instantiis factum fuerit comparent tantum Simone Castellario, vno ex tribus Commissariis, a testatore deputatis, qui non habebat legitimam personam comparendi in iudicio pro Lucretia, Paulina, & Victoria minoribus; nam cum executor potestas tota pendeat a testamento, c & inde regulari debeat, tamquam a mandato, Baldus in l. si populorum. §. si prior n. 3. in fine ff. de rebus eorum qui sub tutel. vel cura. Ancharanus conf. 84. n. 2. Aretinus conf. 66. num. 2. vers. primo quia, Riminaldus senior conf. 129. num. 5. Paulus de Castro conf. 177. num. 1. lib. 2. Calcanes conf. 104. in fine, & fuit decifum in causa Conchen. euictionis, die 22. Martij 1506. coram Domino meo Pamphilio Rotae Decano; in casu proposito rebus potius, quam personis datus videbatur.

Supradictis accedebat, quia licet vigore facultatis a testatore datae potuisset Castellanus in iudicio comparere, adhuc cum eo non potuit fieri legitimus processus, ex quo testator plures commissarios deputauerat, cap. religiosus. §. sane, de testam. & ult. volunt. lib. 6. Baldus in l. nulli n. 15. c. de sacrosanct. Eccles.

Constituta hac nullitate processus caetera insequuta, & sententiae super illis fundatae censentur inualidae. Abbas in cap. cum olim, num. 22. de sentent. & re iudic. & fuit resolutum in causa Senogallien. praedij die 12. Februarij 1596. coram Domino Cardinali Blanchetto, tunc Rotae Auditore.

Ceterum, quia informantes pro Octauio, & Leonora constanter affirmabant, secundum Venetam consuetudinem, Commissarios testamentarios in forma, consequenter esse tutores testamentarios impuberum, & curatores minorum, ita vt assumpto officio, legitimam censeantur habere personam admiinistrandi bona, & comparendi in iudiciis actiue, & passiuè, perinde ac si essent nominati in testamento, tutores & curatores, ad eamque consuetudinem probandam extra iudicium datae mihi fuerant fides ficta a Clarissimo Magistratu inlytae Urbis Venetiarum, & a praclaris Advocatis, in foro seculari versatis, ideo in causa graui, & exemplari libenter iterum audire partes decreui.

Romana hereditatis de Anguillaria.

Die Mercurij 10. Decemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 2. Donatarius omnium bonorum tenetur soluere debita donantis. 3. Haeres tenetur soluere debita testatoris, quod legitimita ut n. 4. 4. Donatio facta in fraudem creditorum non valet. 5. Haeres non potest impugnare factum donatoris. 6. Donatarius non potest conueniri pro debitis donantis, contractibus post donationem factam.

DECISIO

DECISIO M. LXVIII.

Rota censuit, solutionem debitorum, de quibus agebatur, spectare ad Dominam Emilianam Virsinam, haeredem bon. mem. Virginij de Anguillaria, non autem ad Ioannem Baptistam, & Flaminium fratres de Anguillaria donatarios.

Primò, quia licet recepta conclusio sit, donatarium omnium bonorum teneri soluere debita donantis ante donationem a contracta. Abbas conf. 102. num. 2. vers. Hoc ergo casu, lib. 2. Decius conf. 237. n. 6. vers. ultimo resoluendo, Guidopapae decif. 105. & tenuit Rota in causa Albanen. donationis anno 1578. coram bo. mem. Robusterio, & in causa Romana bonorum de Ceulis, die 10. Decemb. 1593. coram bo. mem. Otano.

Hac tamen conclusio non applicabatur huic casui, cum donatio, quam Virginij fratribus fecerat, non esset vniuersalis, ex quo sibi multa reseruauerat, videlicet tertiam partem vsufructus bonorum ab Auerfo patre relictorum, & super bonis donatis scuta mille, vna cum bonis, quae tunc habebat, & habiturus erat, & etiam in supellectilibus, & Massariis, quae tempore mortis eius reperienda forent, ex quibus hac donatio censebatur potius particularis, & consequenter solutio debitorum non ad donatarium, sed ad haeredem donatoris spectabat. l. aris alieni. C. de donat. Decius conf. 237. num. 2. & sequen.

Et licet ille textus limitetur, quando donator non esset soluendo, vel quando non haberet haeredem, vel quando donatio esset facta in fraudem creditorum, Decius dicto conf. 237. n. 6. Ista limitationes cessabant in hoc casu, quia & donans erat soluendo, & haeredem sibi reliquerat, & donatio non erat facta in fraudem creditorum.

Et hanc fuisse mentem Virginij donantis respectu duorum censuum, de quibus agebatur, ex eo etiam patebat, quod Virginij illos filii accollauerat, & donatarios expressè indemnem releuare promiserat, cuius factum Domina Emilia haeres impugnare non poterat l. cum a matre. C. de rei vendic.

Et hac censuit Rota respectu debitorum a Virginio ante donationem factam fratribus contractatorum, quia respectu debitorum post donationem contractorum exploratum erat, donatarium conueniri non potuisse. Abbas dicto conf. 102. colum. 3. vers. hoc ergo casu cum queritur. p. 2. Neque obstabat praetensio Dominae Emiliae dicentis, se fuisse haeredem Virginij cum beneficio legis, & inuentarij, quia dicebatur, quod Flaminij non praetendebat, quod ista debita soluerentur de bonis propriis quae ad ipsam perueniant.

Hispalen. Beneficiorum.

Die Lunae 13. Decemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1. Beneficia viuientium impetrari non possunt. 2. Prouisi de beneficio viuientis sunt inhabiles ad Pena. Decif. Tom. I I.

obtinendum illud beneficium, sine noua dispensatione.

- 3. Ordinarius conferens beneficia viuientis incurrit in penis a iure statutis. 4. Obtinens beneficia viuientis est in habitis ad illa obtinenda sine dispensatione, quam solus Papa concedere potest.

DECISIO M. LXIX.

Vtraque parte informante Rota denegauit Remissoriam Ginefio Bolluda, & litis confortibus tamquam irreleuantem, quia si petebatur ad sustinendam primam collationem horum beneficiorum, factam ab Ordinario Ispalensi propter iustam credulitatem, & famam ortam ex litteris aliquorum denuntiantium Petrum de Miranda Vallisoleti obiisse mense Decemb. 1594. inutilis erat Remissoria, & illa collatio non poterat sustineri, quoniam cum Petrus tunc viueret, & consequenter eius beneficia non vacarent, nec potuerunt impetrari, nec valide conferri, per regulam Cancellariae, de impetrantibus beneficia viuientium, Parisius conf. 74. n. 45. lib. 4. gloss. in Clementina litoras, in verb. statutus, de rescript.

Et quamuis propter illam credulitatem, vel famam de obitu Petri, vnde motus Ordinarius contulerat beneficia non vacantia, orta fuerit, bona fides ad effectum euitandi poenas iuris communis in cap. 1. de concess. praeben. eadem tamen credulitas, & fama non potuerunt operari effectum validitatis secundae collationis, propter inhabilitatem praecedentem contractam ex prima impetratione, ad quem effectum si in hoc casu petebatur Remissoria, prorsus etiam erat irreleuans, quia prouisi vigore primae collationis remanserant inhabiles ad eadem beneficia impetranda absque dispensatione, quam solus Papa concedere potest. Satnenfis in dicta regula de impetrant. beneficia viuent. quast. 3. vers. sed circa hoc, & vers. ne obstat, & ibidem Mandosius q. 4. num. 11. & Decius conf. 398. num. 2. vbi in effectu concludunt, quod licet illa credulitas, fama, & bona fides ante secundam impetrationem possint suffragari ad effectum excusandi a penis, non tamen possunt suffragari, quoad validitatem secundae impetrationis absque dispensatione, quam in hoc casu neque Ordinarius, neque prouisi curauerunt obtinere.

Sipontina Iuris pascendi.

Die Lunae 15. Decemb. 1603.

S Y M M A R I V M.

- 1. Possessor ante motam litem manutenendus est in quasi possessione. 2. Possessorij articulus non habet rationem, nec considerationem petitorij.

DECISIO M. LXX.

Solo Clero Sipontin. informante (quia communitas S. Ioannis Rotundi saepe citata non curauit informare,) Rota censuit Capitulo, & Clero

Clerus Sancti Ioannis Rotundi Sipontin, dandum fuisse mandatum de manutenendo a in quasi possessione iuris pascendi tenentiarum, nuncupatarum *Patrillo*, & *Lecoppe*, & aliarum existentium in territorio dicti loci, quia ex depositionibus testium constabat de quasi possessione Capituli, & Clerici ante motam b litem. §. *retinenda*, *Instit. de interditiis*. l. 1. §. *finali*. vbi Bartolus n. 14. ff. *vti possid.* & fuit dictum in pluribus causis, & signanter in vna ciuitatis *Casselli bonorum die 8° Nonemb.* 1589. coram Domino meo Pamphilio Rotæ Decano, & in alia *Farsen. iuris pascendi die 1. Iulij 1598.* coram Domino meo Lancellotto.

Neque obtabat, quod tenentia, in quibus Clerus pretendebat ius pascendi, essent sub dominio Communitatis, quia dicebatur primo, id non apparuisse probatum: secundo respondebatur, in hoc articulo summarij possessionij non haberi ratione articuli respicientis petitorium. c. *Anaturaliter*. §. *nihil commune*, vbi Ripa n. 12. & sequen. ff. *de acquiren. possess.* neque ex dictis a communitate publicari solitis probari dominium, cum illa respectu fierent ad effectum prohibendi, ne indistincte herbæ vbiliber pascerentur, sed alternatis vicibus, & temporibus nunc in vnis, nunc in alijs tenentis, vt toto anni tempore herbæ reperirentur ad effectum pascendi; Clerus verò in eisdem pascuis respectu liberi iuris pascendi ante motam litem suam quasi possessionem conseruauit, cui propterea non potuerit denegari mandatum de manu tenendo.

Mediolanen. bonorum de Casate.

Die Lunæ 15. Decemb. 1603.

S V M M A R I V M.

1. *Monachus acquirit Monasterio hereditatem ei pertinentem, dummodo sit capax successionis. Monasterium successionis capax non potest renunciare hereditatem, pertinentem Monacho, sine solemnitatibus requisitis à iure, ibid.*
2. *Ecclesiastica res non possunt alienari sine solemnitatibus à iure requisitis.*

DECISIO M. LXXI.

Informante solum Monasterio Sancti Ioannis ad Concham Rota censuit, sententiam Rotalem fuisse confirmandam, quia ex decisione in eadem causa facta coram Domino meo Littæ die 16. Decemb. 1602. constabat de eiusdem sententia iustitia, nam cum ad Monasterium spectaret medietas hereditatis valoris, 3^m. librarum ex persona fratris Bonifacij, *Auben. impressi*, C. *de sacrosanct. Eccles.* non potuerunt fratres Monasterij, sine iusta causa, & solemnitatibus requisitis hereditati renunciare, & consequenter renuntiatio fuit inualida, nam cum ad validitatem alienationis rei Ecclesiasticæ a dua copulatiue requiruntur, videlicet legitima causa, & solemnitas, cap. 1. *de rebu. Ecclesie non*

alien. lib. 6. Clemen. 1. eodem tit. & fuit late dictum in decif. in hac causa facta; in hac renuntiatione neque iusta causa, neque solemnitates interuenerunt, imò verò nec beneplacitum Apostolicum fuit reseruatum.

Dammum verò Monasterij erat euident, cum pro libris 450. cessisset bona valoris 3^m. librarum.

Respectu validitatis sententiæ, referat clara, quia fuerat lata seruatis terminis legitime seruandis.

Calagurritana Iurisdictionis.

Die Veneris 16. Ianuarij 1604.

S V M M A R I V M.

1. *Privatum dicitur, quod excludit alterum de illo quod praesentatur, & sic qui consistit pertinere ei aliquid, priuatiue videtur consisti omnino quod sine illo consistere non potest, n. 3.*
2. *Testes de voce, & fama probant in antiquis territorium Diocesis, & num. 8.*
3. *Exceptio praesupponit subiectionem. Locus exemptus licet non sit de Diocesi, tamen intra Diocesim existit, ibid.*
4. *Termini distinguunt territoria Diocesis, & termini distinguunt pascua, montes & praesidia, diuersissimi sunt.*
5. *Abbatem non possunt celebrare Ordines minores in Diocesi aliena, etiam si Monasterium sit proprium.*

DECISIO M. LXXII.

Die 4. Iulij præteriti c^o anni 1603. vna tantum parte informante Rota censuit, Monasteria Sanctæ Mariæ la Real de Nagera, & Sancti Emiliani esse intra limites Diocesis Calagurritanæ. Nunc causa iterum proposita, & vtraque parte informante, Rota in decisis permanit.

Et respectu Monasterij de Nagera præter deducta in decisione considerabantur, & addebantur sequentia.

Primum, quia aliàs de anno 1565. Abbates eius Monasterij articulauerant, & per 30. & amplius testes probauerant, Ecclesias parochiales Sanctæ Crucis, & Sancti Michaelis fuisse, & esse intra districtum, & territorium Diocesis Calagurritanæ, & Calciaten. & fuisse, & esse de dicto Monasterio, & Clericos qui in illis resederant, & resident, in omnibus sibi esse subiectos, & Abbates, & Praelatos pro tempore existentes habere, & habuisse iurisdictionem ciuilem, & criminalem, spirituales, & temporalem contra quoscunq; Clericos prædictarum Ecclesiarum, in eaque possessione fuisse, & esse cognoscendi, & exercendi dictam iurisdictionem cumulatiue, & præuentiue cum Episcopo Calagurritano, ex his enim necessariò conuequebatur, prædictum Monasterium consistere intra limites Diocesis Calagurritanæ, cum aliàs prædicta cumulatiua, & præuentiua iurisdictione cum Episcopo competere non posset. l. 2. ff. *de iurisdic. omnium iudicium*. Et

Et omne illud quis consisti censetur, sine quo consistere non potest. Curtius iunior *conf.* 168. n. 6. Testes etiam præter scientiam deponebant de publica voce, & fama, per quam in antiquis probatur territorium. Baldus in l. *conuenticulum*. n. 8. *vers. ex his etiam infero*. C. *de Episcopis & Clericis*. Alban. *conf.* 64. n. 23. in fine, & tenuit Rota in vna Bononien. iurisdictionis die 18. Maij 1576. coram bo. mem. Cardinali Lancellotto.

Secundò principaliter considerabatur, quia Abbates, & Praelati eiusdem Monasterij de Nagera articulauerant, & probate conati fuerant, se & Monachos eiusdem Monasterij, fuisse, & esse exemptos à iurisdictione Episcopi Calagurritani, & Papæ immediatè subiectos, inde enim arguebatur existentia intra Diocesim, cum exemptio praesupponat subiectionem, & locus exemptus, licet non sit de Diocesi, adhuc tamen sit in Diocesi, Abbas cap. *Apostolica*, n. 3. *vers. putat tamen, de donationib.* Alexander *conf.* 111. lib. 2. n. 1. *vers. Et Petrus, Felinus in cap. graue gerimus*. n. 2. *de offic. iud. ordin.* Petrus de Vbaldis *tract. de Canonica portione*, cap. 4. *quæst.* 6. n. 11. & tenuit Rota in vna Volaterrana iurisdictionis die 14. Ianuarij 1581. coram bo. mem. Brauo.

Postremò addebatur enuntiatua desumpta ex sententia Ordinarij, lata de anno 1566. quæ contra Abbates Monasterij de Nagera transiuerat in iudicatum, super eo quòd Abbates, & Monachi prædicti Monasterij erant obligati obseruare, & adimplere decreta Concilij Tridentini in dicta sententia nominatim expressa respectu Monasterij Sancti Emiliani. Rota in decisis quoque persistendum censuit ex sequentibus. Primò quid plusquam viginti testes pro dignitate Episcopali examinati affirmabant, illud esse inclusum intra limites Diocesis Calagurritanæ, & quòd Abbates eius Monasterij vocati ab Episcopis interuenerunt in congregationibus syndalibus, & contribuerunt in subsidio imposito in Diocesi, tamquam de ipsa Diocesi, & quòd Clerici eiusdem Monasterij ordinati fuerant ab Episcopo Calagurritano, tamquam à proprio Episcopo.

Ex his enim concludenter probabatur existentia Monasterij in Diocesi Calagurritana, c. *cum causam, in fine, de probat.* Guidopapa *decif.* 159. n. 1. *vers. tertio modo, & vers. decimo credo*, Parisius *conf.* 104. n. 24. lib. 1.

Neque istis rebus obstabant alij testes, quos Abbas induxerat ad probandum, Abbatiam Sancti Emiliani esse territorium distinctum à Diocesi Calagurritana, ex eo quòd erant assignati quidam limites, talem diuisionem facientes, quia fuit responsum, postea eisdem testes veritate patrefecisse, & declarasse, quòd licet prædicti limites essent assignati, illi tamen non deseruiebant pro diuisione prædicti Monasterij, à Diocesi Calagurritana, cum solum fuisset appositus ante 14. annos pro diuisione pascuorum montium, & prædiorum; notum est enim discrimen esse inter terminos, distinguentes territoria, & distinguentes pascua, montes, & prædia. Hieronymus de Monte *tract. de finibus* cap. 17. n. 2. Franciscus Marcus *decif.* 111. n. 5. p. 2.

Secundò eadem existentia istius Monasterij contra Diocesim Calagurritanam deducebatur

ex eo, quòd Abbas, & Monasterium contribuerant in charitatio subsidio, quòd super 9. articulo affirmabant quatuor testes, item ex eo, quòd Clerici Sancti Emiliani receperant Ordines & litteras dimissorias ab Episcopo Calagurritano, tanquam vero Episcopo, quòd assererant testes super 10. articulo.

Tertiò ex eo, quòd Abbates Sancti Emiliani articulauerant, & probauerant, quòd ex quo Episcopus Calagurritanus degebat in Romana Curia, nec sperabatur de proximè fore rediturum, & quòd à pluribus annis non contulerat Sacramentum Confirmationis in oppidis Abbatia Sancti Emiliani, Diocesis Calagurritanæ, necesse erat, quòd Episcopus Tripolen. confirmaret.

Postremò accedebat sententia Nuntij declarantis, Abbates Sancti Emiliani non posse celebrare Ordines in dicta Abbatia, obistente Concilio Tridentino cap. 10. incipiente, *Abbatibus, less. 23. por. estar como esta la dicha Abbatia dentro del dicho Obispado de Calaboyra.*

Tarufina Iurispatronatus.

Die Lunæ 19. Ianuarij 1604.

S V M M A R I V M.

1. *Possessio capta lite pendente est attentata.*
2. *Præsentatio, & institutio facta lite pendente est attentata.*
3. *Attentare dicitur tertius veniens ad causam, si illam habeat ab alijs colligantibus, quæ attentauerunt.*

DECISIO M. LXXIII.

Rota controuersa inter Comites de Collalto super iure præsentandi ad hanc parochialem Ecclesiam Sancti Georgij de Masera, & ad alia beneficia spectantia ad Abbatiam Sancti Eustachij de Neruifca, super ea fecerunt compromissum, quo pendente, cum vacasset hæc Parochialis, ad eam Comites Iulius Cæsar, Horatius, Martius, Robertus, & Basileus de Collalto pro tribus vocibus Alexandrum Barbaccinum præsentarunt coram Præposito Sancti Eustachij, ad quem pertinet institutio, qui eundem Alexandrum ad Episcopum Tarufinum remisit examinandum.

Cæterum Episcopus, coram quo instabatur pro examine eum examine recusauit, declarando in eo supersedendum, donec lis fuisset terminata.

Sed cum pro parte prædictorum Comitum ab hoc decreto fuisset appellatum, causa introducta coram Nuntio Veneticarum die 3. Augusti anno 1601. idem Nuntius pronuntiauit pro vt in cedula, & successiue lata sententia, prædictum Alexandrum examinaret, & institui mandauit, pro vt institutus fuit.

Comes autem Antonius, & litis consortes, quibus Nuntij mandatum fuerat notificatum, die 31. mensis Ianuarij anni 1602. ab eo appellarunt, & causa commissa in Rota, & disputato, dubio super manutione die 17. Martij anni 1603.

a Adde supra decif. 3. n. 4. & 58. n. 1. & 717. in tom. 1.

b Adde supra decif. 118. n. 2. in tom. 1.

c Adde supra decif. 39. n. 8. & decif. 448. n. 6. in to. 1.

a Habetur in impressis diuersorum p. 1. decif. 394.

b Adde Rotam recentio. p. 1. decif. 324. n. 5. vbi in fine ad propositum allegat hæc decif.

c Habetur in impress. diuersorum p. 2. decif. 207.

d Supra in dicta decif. 1052. & adde Rotam recent. p. 1. decif. 171. n. 2. vbi allegatur hæc decifio, licet annotetur de mense Iunij, & decif. 332. n. 1. p. 2. in eisdem recedentibus.

e Supra decif. 1052.

f Adde Rotam in hac eadē causa in posth. Fasim. tom. 1. decif. 615. n. 1. vbi ad propositum allegat hæc decif. & in recedio p. 1. decif. 156.

d Adde supra decif. 796. n. 2. & 3. vbi annotauit alias decif.

7605. decifum fuit, Comiti Iulio Cafari, & litis confortibus non fuisse dandum mandatum de manutenendo, quia de eorum quasi possessione praesentandi pro tribus vocibus non constabat.

Cum autem post praedicta omnia Alexander Barbacini, (qui à Praeposito Sancti Eustachij fuerat institutus, & in possessionem missus) in Rota peteret mandatum de manutenendo, proposito dubio, & vtraque parte informantē disputato, Rota censuit, non potuisse manuteneri, quia eius possessio erat vitiosa, & attentata, capta videlicet lite pendente a inter comparatos, adhuc durante tempore compromissi. Rota decif. 5. n. 3. vt lite pendente, in antiquis, & decif. 17. de restit. spoliat. Crauetta conf. 248. n. 5. Cal-fadorus decif. vltima. n. 4. & 5. de causa possiff. & propriet. nam licet pendente b inter patronos, & praesentario, & institutio subsequens censentur attentata, glos. in cap. ex litteris, vbi Abbas n. 8. de iure patron. Rota decif. 1. eod. tit. in nouis. Lancellottus de attentatis in praesentatione. p. 2. cap. 4. n. 55. 2. & num. 61. 2. & consequenter etiam possessio censetur attentata, Lancellottus de attentatis, in praesent. p. 2. cap. 4. n. 61. 7. & praecipue, quia fuit capta post appellationem à dicta sententia Nuntij interpositam.

Nec poterat fieri fundamentum in supra-dicta sententia Nuntij, lapsa anno 1600. quia illa non potuit facere dictos Comites possessores in praestando pro tribus vocibus, cum reuera tales non essent, vt Rota, causa cognita, declarauit.

Neque obstabat, quod Alexander esset tertius, nec esset in lite, quia cum haberet causam e ab vno ex colligantibus, qui praesentando attentauerat, licet esset tertius, attentare dicebatur. Afflictus decif. 354. n. 2. 1. Lancellottus de attentatis p. 1. cap. 3. n. 16.

Quibus accedebat factum Alexandri, qui in executionem Decreti à Nuntio Venetiarum interpositi die 23. Iulij 1602. quo cauebatur, vt numeratis sibi quinquaginta ducatis, possessionem Parochialis derelinqueret Alexander, receptis praedictis pecuniis, ei decreto acquieuit, & licet in secunda receptione medietatis pecuniarum dixerit, se parte sine praedicio sui iuris, in prima tamen receptione praedicio sui iuris, nullam praesentationem fecit, sed simpliciter pecunias recipiendo à possessione se separauit, qua separatione stante, eius possessio non erat manutentibilis.

Et ex his fuit conclusum, Alexandro non fuisse dandum mandatum de manutenendo, sed apponendum sequestrum.

- Scriptura tenetur illud probare.
- 5 Notario non creditur nisi in his, de quibus fuit rogatus à partibus.
- 6 Articulans non confitetur.
- 7 Scientia de praesenti non arguit scientiam de futuro.
- 8 Scientia testamenti nuncupatiui praesumitur peruenire ad filios, si in confectioe eius probetur praesentia illorum.
- 9 Probatio inconstans, & aequiuoca non releuat.

DECISIO M. LXXIV.

Die 6. Iunij an. 1603, d fuit in hac causa decifum, non fuisse renunciatum fideicom-misso ex diuisione facta inter Ioannem Christophorum, & Ioannem, qui haereditatem Francisci patris de Giorginis inter se diuiderant, tum, quia regulariter non censetur renunciatum fideicommissi, tum, quia non probabatur scientia fideicommissi inter istos fratres diuidentes, & quia informantes pro haeredibus Laurae praetendebant, non subsistere decisionem, quia de scientia fideicommissi constare arbitrabantur, ideo dato super hoc particulari dubio, Rota non constare de scientia fideicommissi pronuntiauit; tum, quia ignorantia e praesumitur, nisi probetur scientia: l. verius, vbi glossa, in verb. obligatum, ff. de probat. §. quod autem, Insti. de legat. l. qui cum tutoribus, §. final. ff. de transact. Tum, quia diuidentes non dixerant, se diuidere tanquam haeredes, vnde cum potuerint esse haeredes ab intestato, & tali actu non poterat inferri scientia fideicommissi, imò nec testamenti. l. eius qui in prouincia. §. final. ff. cert. perat. Bartolus in l. qui Roma, §. duo fratres. n. 23. & sequent. ff. de verb. oblig. Romanus, qui loquitur in fortioribus terminis, conf. 403. n. 14. & sequent. Non obstabat quod Notarius de testamento rogatus anno 1575. in ipsa matrice, & protocollo annotauerat haec verba, publicauit, pro vt iacet, & de di haeredibus.

Quia fuit responsum, quod cum praedicta annotatione non contineret annum, mensē, & diē, ex illa non inferebatur ad diuisionem factam anni 1577. praesertim cum Notarius multis deinde annis superuixerit, & tamen necesse erat ad effectum, de quo agebatur, scientiam fideicommissi probari de tempore diuisionis. nam fundans se in tempore anteriori, vel posteriori, illud probare debet, glos. in l. eum adlum, in verb. non potest, ff. de negotijs gestis, & glos. in l. qui in-rasse. §. si pater, el. 2. ff. de iureiuran. lason in rub. C. qui admitti. n. 6. Rolandus conf. 41. n. 44. & sequent. lib. 1.

His addebatur, quia Notario non creditur, nisi de his, de quibus fuit rogatus à partibus. §. Felinus in cap. quoniam contra, n. 35. de probat. Innocentius in cap. 1. n. 6. de fide instrumentor. Vnde cum istae annotationes, & additiones Notarij appositae extra corpus instrumenti (praesertim ex intervallo, & post perfectum instrumentum) non pertineant ad substantiam, & essentiam actus, neque de illis fuerit Notarius rogatus, non probant. Alexander conf. 59. num. 5. & sequentib. lib. 2. Crauetta conf. 88. num. 4. Paulus de Castro in l. si vnus, num. 5. C. de testamentis, idem conf. 131. circa finem, vers. & postios lib. 2. Similiter non obstabat articulus octauus, in quo fratres

a Adde supra decif. 191. n. 2. & 3. & 474. n. 4. Duran. decif. 85. n. 43. Caualer. n. 3. dec. 659. n. 2. Cocci-dec. 103. n. 2. & 196. & 265. & alias saepe.

b Adde Ludouif. dec. 4. n. 9. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 156. n. 1. & 2.

c Adde Ludouif. dec. 4. n. 9. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 156. n. 1. & 2.

Esina fideicommissi de Georginis.

Die Veneris 23. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Ignorantia praesumitur, nisi probetur scientia.
- 2 Verbum haeres, est generale, tam ex testamento, quam ab intestato.
- 3 Fundans se in tempore anteriore, vel posteriore

fratres Georginis articulauerant de testamento, & illius vigore possessionem bonorum nacti fuerant, & quaedam legata persoluerant; quia fuit resolutum, primò, articulantem non fateri: a secundo fuit dictum in articulo nullam de fideicommissio fieri mentionem; postremò fuit responsum, articulum non includere tempus ante diuisionem.

Ad aliam coniecturam, deductam ex quodam instrumento concordiae factae inter fratres de Georginis, & quendam legatarium super quodam legato, à testatore relicto, vnde informantes pro heredibus Laurae nitebantur deducere scientiam fideicommissi, responsum fuit, ex dicto instrumento, & contentis in eo, non probari scientiam ex tempore diuisionis, praesertim cum instrumentum esset confectum aliquot mensibus post diuisionem, & notum sit, ex scientia b de praesenti non posse inferri ad scientiam de praeterito.

Postremò ad illam coniecturam, ex eo deductam, quod à comuniter accidentibus, notitia testamenti nuncupatiui praesumitur ad filios deuenire c, Rolandus conf. 36. n. 12. & sequent. fuit responsum, id forte posse procedere si in confectioe testamenti probetur praesentia filiorum; aliàs enim non praesumitur scientia. Neuzanus conf. 3. n. 17. Cagnolus in l. qui in alterius n. 12. de regulis iuris, vbi de communi.

Cum ergo in casu proposito ista probatio esset inconstans, & aequiuoca, non releuabat d ad effectum quem praetendebant haeredes Laurae, cap. in praesentia, de probat.

Cataguritana de Olluari.

Die Mercurij 28. Ianuar. 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Collatio, & institutio beneficij facta appellatione pendente est nulla, & attentata.
- 2 Ordinatus non potest conferre beneficium litigiosum lite pendente.
- 3 Citatio procedere debet ad collationem faciendam, si super illa sit lis inter partes.
- 4 Appellatio datur à quocumque grauamine considerabili.
- 5 Attentatum in extraiudicialibus non datur.

DECISIO M. LXXV.

AD vacantem hanc dimidiam portionem post publicatum edictum die 1. Maij 1601. oppoluerunt fe Didacus Lopez, Gaspar Martinez, & Michael de Robles, quibus examinatis prouisor die 19. Septembris pronuntiauit eos habiles, & idoneos ad beneficium simplex, & cum die 20. mox sequente Rector, & Beneficiari Ecclesiae de Olluari Gasparem praesentassent, & Didacus eodem die appellasset à non facta praesentatione de se, Prouisor nihilominus appellatione non obtante die 22. eiusdem mensis sine citatione, & sententia dimidiam portionem contulit Gaspari, & die 24. Michael ce Robles similiter à non approbatione de se facta ad obtinenda beneficia curata, & ab adiudicatione sibi non facta appellauit, prout pariter etiam die 26. eiusdem mensis Septembris appellauit Di-

dacus ab omiffa declaratione suae habilitatis ad curam animarum, & ab omnibus aliis tunc gestis. Istitis tamen appellationibus non obstantibus Gaspar in huius beneficij possessionem immiffus fuit. Causa introducta in Rota dubitauit, an collatio, & possessio Gasparis essent nulla, vel attentata? & Rota vtraque parte informantē nullas attentatas fuisse censuit, e quia factas ne dum pendente termino f ad appellandum, sed etiam post appellationem interpositam b. cap. non solum, de appellation. lib. 6. & licet nec antea, nec post fuisset appellatum, adhuc tamen gesta pendente termino ad appellandum reuocanda essent per viam nullitatis. Lapus allegat. 1. n. 11. vers. concludit Praepositus, in cap. saepe contingit n. 19. de appellationibus, Casar de Grassis decif. 2. eodem tit. de appellat. & fuit resolutum in causa Cataguritana beneficij, die 18. Aprilis eamdem D. meo Lancelloto anno 1603.

Et cum inter oppositos ante collationem orta fuisset lis, quam plures actus iudiciales manifeste indicabant, lite pendente h non potuit Ordinarius facere collationem Gaspari, Lancellotus de attentatis p. 1. in praesentatione n. 23. imò debuit prius per sententiam declarare cui esset institutio, & collatio faciendae. Lambertinus de iure patronatus p. 2. lib. 2. quast. 11. art. 4. n. 1. & 4.

Quòd si praetenderetur, collationem habuisse vim sententiae definitiuae, ex eo quòd fuit facta in iudicio contradictorio, & contentioso, vt voluit Lambertinus praecitato loco, tunc collatio fuit nulla ex defectu citationis ad eandem collationem, habentem vim definitiuae faciendam. Rota decif. 7. n. 2. de re iudic. in nouis. Casar de Grassis decif. 1. n. 2. eodem tit. & in terminis citationis faciendae ad collationem, seu institutionem per Ioannem Andream & Lapum tradidit Lambertinus praecitato loco n. 1. vers. Lapsus Abbas dicit, & consequenter executio quoque fuit attentata.

Neque ad rem pertinebat, quòd non potuerit à decreto prouisionis appellari, quia cum oppositores praetenderent se grauatos, ex eo quòd non fuerant declarati habiles ad regendam curam animarum, sed tantum ad beneficium simplex, iuxta dispositionem Motus proprii Sanctissimi D. N. Clementis Papae VII. procul dubio ab isto grauamine, inferente praedictum considerabile, potuerunt appellare. Postremò non placuit Dominis illa praetensio informantium pro Gaspare, quòd cum ista omnia essent extraiudicialiter gesta, nec litem, nec attentata inducere potuerunt, k quia verius erat, inter oppositos fuisse institutum iudicium contentiosum, & processum iudiciale, & consequenter prouisorem via ordinaria procedere debuiffe; quòd cum non fecerit, collatio & possessio fuerunt nulla, & attentata.

Romana Bonorum de Ceulis.

Die Mercurij 4. Febr. 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Alimenta qua lite pendente loco prouisionis dantur, non computantur in principale, neque restituntur.

Hae resolutio fuit consummata infra decif. 1087. Vide supra decif. 867. n. 3. in tom. 1. infra 1087. n. 2. & Ludouif. decif. 515. n. 2. vbi ad propositum praesens decifio allegatur, Rotae recent. p. 1. dec. 656. n. 1.

g Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 22. n. 1. & recentiorum p. 1. decif. 586. n. 1. & p. 1. decif. 618. n. 1. in eisdem recentioribus.

b Adde supra decif. 1703. n. 4. & 5. Rotam recent. p. 1. dec. 956. n. 1. Durand. decif. 86. n. 3. & seq. & hoc fallit in gratificatione vt fuit dictum infra decif. 1457. n. 9.

i Adde Ludouif. decif. 515. n. 1. quae habetur in recent. p. 1. dec. 351. vbi ad propositum allegatur hanc decif. k Adde supra in tom. 1. dec. 267. n. 8. Duran. dec. 4. n. 11.

- 2 *Sumptus litis assignandi cum alimentis non sunt computandi pro restitutione dotis.*
- 3 *Litis sumptus assignandi, sunt arbitrarij.*
- 4 *Alimenta taxanda sunt iuxta quantitatem fructuum si procedant ex titulo lucrativo, non autem ex causa onerosa.*

DECISIO M. LXXVI.

Die 14. Nouembris anni præteriti 1603. vtraque parte informante fuit concorditer decifum, Dominæ Clariciæ non fuiffe extenuatam ex alimentis, & sumptibus litis, ex communi Doctorem concludione, quod alimenta, quæ lite pendente loco prouifionis dantur, regulariter neque imputantur, neque refituntur. Cæterum, quia die 27. Ianuarij 1603. b fuerat in hac caufa dictum, Clariciæ deberi interesse ad rationem locorum montium non vacabilium, ideo nunc cum Dominus Tiberius prætenderet fibi refundendum illud plus, quod habuerat Clariciæ in nomine alimentorum, & sumptuum litis ultra reditum locorum montium non vacabilium, in quibus dos erat inueftienda; vtraque parte audita fuper ifta prætenfione, Rota nihil refundendum, au refituum de illo prætenfo pluri cenfuit; nam rationes quibus nitetur prætenfo, c fuper hoc articulo facta, hanc etiam prætenfionem Tiberij excludebat, quibus accedebat, quod illa 100. fcuta menftrua in principio litis Dominæ Clariciæ affignata ad rationem feptem cum dimidio pro centenatio, non fuerat pro folis alimentis, fed etiam pro sumptibus litis, quæ procul dubio Clariciæ præftanda erant abfque aliqua ex computatione, & confequenter non obftante, quod alimenta forent reducenda ad rationem locorum montium non vacabilium, computatis propterea sumptibus litis, illa taxatio, feu quantitas ab initio conftituta, quæ eft arbitraria d Couarru in præf. queft. cap. 6. n. 7. in fine, verus. folet tamen, non fuit exceffiuâ, & maxime quia Dominus Tiberius eam taxationem elegerat, ex quo potius voluerat foluere fcuta 100. menftrua, quam depone-re fortem principalem fcutorum 16 m. quibus depofitis à præfentatione alimentorum fe poffiffet liberare.

Neque obftabat, quod alimenta decerni deberent iuxta quantitatem fructuum, quia præterquam quod hoc procedit, quando præftari debent ex titulo lucratiuo, non autem ex caufa onerosa, Compegijs de dote, queft. 139. n. 3. Scotus de alimentis, tit. 4. queft. 9. n. 17. Rota in caufa Portuen. reftitutionis in integrum, die 4. Februarij anno 1577. coram bon. mem. Cantuccio, refponfum fuit, in hoc cafu non fuiffe confiderata fola alimenta, fed fumptus etiam litis. Dicebatur præterea, hodie non agi de alimentis decernendis, vel minuendis, fed de computandis in fortem dotis debita, hoc enim in effectu prætendebat Dominus Tiberius, quod nullo pacto admittendum erat ex deductis in dicta decifione f, in qua fuit refponfum ad alia deducta, feu potius hic repetita ab Informantibus pro Domino Tiberio.

Cum ergo in hac caufa marura deliberatione præcedente fuerit ab initio facta taxatio, & Dominæ Clariciæ in caufa non fuerit victa, fed potius vicerit, & pro parte Domini Tiberij non

fuerit probata aliqua exceffiuitas in hac taxatione, & præftatione alimentorum, nihil de forte dotis fuerat minuendum.

Burgen. Præfentatura.

Die Veneris 6. Februarij 1604.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Actus non valet, si duo requifita sunt neceffaria, licet unum adimpleatur.*
- 2 *Logica est instrumentum, siue vehiculum ad alias scientias.*
- 3 *Ambigua legis sunt interpretanda per eum, qui legem, vel conftitucionem fecit.*

DECISIO M. LXXVII.

Proponebatur in hac caufa conftitucio quadam Ordinis Beate Mariæ de Mercede à Sanctiffimo D.N. Clemente Papa VIII. an 1594. confirmata caueri, vt nulli Religiofo dicti Ordinis detur gradus præfentari, niſi ad illum à ſuo Capitulo prouinciali prius propofitus fuerit, & niſi faltem ſpatio trium annorum Logicam docuerit, & à Capitulo generali admiſſus, & confirmatus fuerit: vnde cum frater Ioannes de Buſto prætenderet, ſe fuiſſe à ſuo Capitulo prouinciali propoſitum, & iniuſtè à Capitulo generali repulſum, ſiue non confirmatum à Nuntio Hiſpaniarum, ad quem recurrebat contra ſuperiores Prouincie Caſtellæ ſui Ordinis, ſententiam fauorabilem obtinuit, vt eum admitterent ad gratiam præfentaturæ; verum cum Procurator generalis Ordinis appellafſet, & ab A.C. ſententiam abſolutoriam fauorabilem obtinuiſſet ſuper obſeruacione prædictæ conſtitucionis, caufa introducta in Rota dubitauit iam ſententia Nuntij eſſet confirmanda, vel inſtituenda; & Rota vtraque parte informante reuocandam cenſuit, tanquam iniuſtam, quia cum frater Ioannes non doceret, ſe per triennium Logicam docuiſſe, ſiue legiſſe, vt præcipit noua conſtitutio reformatoria alterius antiquæ conſtitucionis diſtinct. 2. cap. 25. non ſeruata præſcripta forma, non poterat prætendere præfentaturam, etiam ſi à Capitulo Prouinciali fuiſſet propoſitus; nam vbi duo requiruntur ad aliquem actum, non ſufficit alterum tantum concurrere & l. ſi ventri, §. in bonis, ff. de priuilegijs creditorum, l. lege duodecim tabularum, C. de legit. hered. l. ſi heredi, ff. de condi. inſtituit.

Nec reſtagabatur Fratri Ioanni, quod pluribus annis Theologiam docuiſſet, quia conſtitutio lecturam triennalem in Logica requirit h. Propterea lectura Theologiæ, iuxta nouam conſtitucionem ordinatur ad magiſterium, & non ad præfentaturam.

Neque ad rem pertinebat, quod lectura Theologiæ ſit dignior, quia conſtitutio reſpectu gradus præfentaturæ non conſiderauit Theologiam, & merito, quia cum Logica ſit instrumentum, ſiue vehiculum ad alias ſcientias ſuperiores, & digniores ſine peritia illius, vix tuto quis verſari poteſt in rebus theologicis; vnde non fuit factum conſtitucioni, licet prætende

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

prætenderetur vberius adimpleta. Felinus in cap. cum dilecta, n. 10. verſ. amplia vndeaimo, de reſcriptis.

Denique multum mouit Dominos factum Ioannem ex eo, quod triennalem curſum in docenda Logica non confecerit; nam cum conſtitutio emanauit à Capitulo generali, quod in ifta gradatim obſeruanda expedire Religioni iudicauerit (ſicuti re vera expedit, quod quis per iftos gradus aſcendat) eius interpretationis multum erat deferendum. cap. inter alia, de ſententia excommunicationis, l. fin. C. de leg. l. in ambigujs ff. de de regul. iuris.

Non obſtabat, quod Capitulo generale eſſet merus executor in admittendis propoſitis, & nominatis à Capitulo prouinciali, cui competit expendere nominandorum qualitates, & merita, quia respondebatur, quod cum noua conſtitutio admiffionem, & confirmationem nominatorum à Capitulo prouinciali deferat ad Capitulo generale, confequenter cenſuit ad idem Capitulo generale ſpectare cogitationem, & examen qualitarum requiſitarum in ipſis nominandis, ſic vt nominatos à Capitulo prouinciali confirmari teneatur, ſi in eis concurrant requiſitæ qualitates.

Et ex his fuit refponſum ad fidem Secretarij Capituli prouincialis afferentis, quod frater Buſto fuerat propoſitus factis diligentis, & informationibus neceſſarijs; quia præterquam quod non dicebat, informationes fuiſſe ſufficientes non pertinebat ad ipſum iudicare, an eſſent ſufficientes, ſed ad Capitulo generale.

Romana fideicommiſſi de Saluiatis.

Die Veneris 13. Februar. 1604.

S Y M M A R I V M.

- 2 *Bona diuiſa inter filios licet non exprimantur, præſumuntur paterna, quamuis aliqui Doctores contrarium ſentiant.*
- 4 *Diuiſio faciendâ eſt inter fratres de bonis paternis, inuentis tempore mortis, non verò de acquiſitis per illos ex interuallo, à tempore mortis uſque ad diuiſionem.*
- 5 *Filius ſi habeat aliquid, non ex eo ſequitur eſſe paternum.*
- 6 *Hereditaria eſt bona ſi filij conſtituantur in inſtrumento diuiſionis, ſtandum eſt tali relationi.*
- 7 *Actus ab aliquo factus ſi ſuſtineri poteſt alio titulo, quam hereditario, non cenſetur factus ab herede.*
- 8 *Tutor tenetur præſtare pupillo bona contenta in inuentario tuela.*

DECISIO M. LXXVIII.

Die 21. Februarij anni 1603. fuerat in hac caufa decifum, a in fideicommiſſo inducto à Laurentio ſeniore de Saluiatis contineri bona mobilia, & immobilia annotata in teſtamento, & inuentarij; ſed quia Dominæ Genebra Saluiata (quæ vigore fideicommiſſi poſt obitum vocatorum ſucceſſerat) prætendebat

etiam alia bona, deſcripta in quibuſdam inſtrumentis diuiſionum, factarum de anno 1553. & 1558. & in inſtrumento laudi lari anno 1570. ideo præſuppoſitis dictis inſtrumentis dubitauit, an bona in eis deſcripta probarentur, fuiſſe in hæreditate Laurentij ſenioris, ad effectum de quo agebatur, videlicet vt ſpectarent ad Dominam Genebram; & quia caufa erat magni momenti, Domini particulariter agendum de ſingulis cenſuerunt, & in hac propoſitione concluderunt, ex inſtrumento diuiſionis factæ die 24. Aprilis 1553. inter Ioannem Baptiſtam, & Antonium Mariam de Saluiatis, filios, & hæredes Laurentij, non probari bona inibi contenta fuiſſe in bonis Laurentij, præter illa quæ concordabant cum teſtamento Laurentij, vel cum inuentario confecto à Domina Conſtantia, Laurentij ſenioris vxore, poſt obitum viri de anno 1539.

Licet enim Marzarius de fideicommiſſ. queſt. 58. videatur velle, bona diuiſa inter filios præſumi paterna, quamuis non exprimat, & contrariam opinionem tueatur, & probet Peregrinus de fideicommiſſ. art. 44. n. 21. qua in re multiplice inſpectione opus eſſe videretur; Rota in hac caufa ex veriſimilibus coniecturis, negatiuam opinionem amplexa fuit.

Prima, quia illa diuiſio non fuit facta tanquam de bonis Laurentij, cum fratres diuidentes dixerint, ſe deuenire ad diuiſionem bonorum ſuorum.

Secunda, quia diuiſio non fuit facta ſtatim poſt obitum teſtatoris, ſed poſt 14. deinde annos, quo temporis interuallo poterunt filij diuidentes bona propria acquirere ex redditibus, vel ſolerti induſtria, Peregrinus de fideicommiſſ. art. 44. n. 21. ideoque non valet confequentia, quod habet filius, paternum eſt. Alexander conf. 121. n. 5. lib. 6. & in terminis diuiſionis tenet Alciatus conf. 206. n. 5. lib. 9. & latè Peregrinus præcitato loco, nec contrarium conuincebatur ex eo, quod in diuiſione fratres diuidentes enuntiantur filij, & hæredes Laurentij, quia illa enuntiatione demonſtratiua eſt perſonarum diuidentium expreſſa per Notarium, ex qua non poterat elici confeſſio ipſorum, quod bona diuiſa eſſent hæreditaria, licet fecus ſit quando fratres diuidentes confitent bona eſſe hæreditaria. Decianus conf. 76. n. 9. & 10. & ſequens lib. 3. & in dubio verbum hæredes, ſtare demonſtratiuè, probant congeſti à Peregrino de fideicommiſſ. art. 16. n. 110. & proprium videtur verbi appellatiui, hæredes, ſtare demonſtratiuè, l. ſi communis ſeruus 37. vbi gloſſ. & Doctores, ff. de ſtipul. ſernorum, & quando actus ab aliquo factus poteſt ſuſtineri alio titulo quam ab herede, nunquam cenſetur factus, tanquam ab herede, l. Iulianus, §. final. ff. de acquir. hered. Bartol. in l. gerit n. 21. ff. eod.

Tertia coniectura erat, quia fratres diuidentes expreſſè videbantur diuiſiſſe bona propria, cum diuiſerint quedam à Laurentio non relicta, ſed ab ipſis empta, licet de hoc articulo magis particulariter, ſit videndum.

Quarta ſequens coniectura multum mouit Dominos quia bona contenta in diuiſione anni 1553. non fuerant deſcripta in prædicto inuentario confecto à Conſtantia matre, truce de bonis teſtatoris, & cum non eſſet veriſimile, non fuiſſe deſcripta omnia à teſtatore relicta ex inuentario, conſurgebat magna præſumptio, quod non

- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

b Adde Rotam diuerſ. p. 1. decif. 710. n. 6.

c Adde Duran. dec. 325. n. 4. & 5.

1. ſuprà dec. 1055.

2. ſuprà dec. 1006. & 480.

3. ſuprà in dicta decif. 1055. n. 3. vbi annotauit alias dec.

4. Adde ſuprà dec. 184. n. 9. & 691. n. 5. in tom. 1.

5. habent in impreſſ. diuerſ. p. 2. dec. 48. n. 11.

6. ſuprà in dicta decif. 1055. n. 4. & ſequent.

g qualitates enim duæ ſi requiruntur in aliquo actu, non ſufficit vnâ habere, vt fuit dictum ſuprà in tom. 1. decif. 766. n. 3. & 4. & ſin poſth. Fatin. tom. 1. decif. 68. n. 1. in fine.

h Adde Rotam recent. p. 2. dec. 15. n. 3. & dec. 157. n. 10.

i. habent ſuprà decif. 1053.

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 146. n. 3. Adde Rotam recentiorum. p. 1. decif. 607. n. 1.

non existebant alia bona, quam in eo descripta, l. *inor qui reperiuntur*, ff. de administrat. tutor. vel saltem inde confurgit talis praesumptio, ut onus probandi contrarium incumberet Dominæ Genetræ, gloss. in l. cum de lege, ff. de probat. Nam ex prædicta non descriptione inducitur praesumptio probatio negativa, quod cum reperirentur descripta in inventario, non fuerint Laurentij, nec filiorum tunc pupillorum, Bartolus in l. final. C. de reb. credit. Rolandus cons. 1. n. 72. lib. 1. Idem Rolandus tract. de confessione inventarij. p. 4. §. heres cum inventario. n. 2.

Ex prædicta conclusione, quod illa bona censerentur de hereditate Laurentij, quæ concordabant cum testamento, vel inventario, fuit illarum, scuta 6^m. quæ in tot locis montium obveniant in portione Ioannis Baptistæ, ad hereditatem Laurentij senioris pertinere, quia Constantia mater, & tertia declarauerat prædicta montium loca fuisse empta de pecuniis hereditariis Laurentij. De pecuniis exactis à Bondinis, & de prædio de Brusabecco Domini particulariter videre voluerunt, & ego super scutis 6^m. libenter iterum audire partes.

Adde supra decif. 789.

Brundusina Gabella.

Die 13. Februarij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici, non tenentur solvere gabellas, collectas, & alias impositiones à laicis impostas.
- 2 Laici cogentes clericos ad solutionem gabellarum, vel contributionum, sunt excommunicati.
- 3 Gabellas quando tenentur solvere Clerici, usque ad 12.
- 4 Laici quando possunt compellere Clericos ad solutionem gabellarum, vide ibid.
- 5 Quod omnes tangit, ab omnibus est approbandum.
- 6 Principes seculares non possunt sese intromittere ad compellendum Ecclesiasticos ad solutionem gabelle, n. 13.
- 7 Bona transeunt semper cum præiudicio hypothecæ, quod intellige in hypotheca reali, non in personali.
- 8 Clericus tenetur solvere onus reale impostum in bonis ad eum pertinentibus quocumque titulo.
- 9 Tributoria bona qua ad Ecclesiam pervenerunt ex onere reali, transeunt cum eodem.
- 10 Sacrilegi dicuntur, qui agros, vel bona Ecclesie usurpant.
- 11 Onus temporale si sit impostum in agro, si perveniat in personam Ecclesiasticam, extinguitur, si sit ex aliqua impositione à laicis facta.
- 12 Tributa ut talia dicantur debent esse uniformia, alias non dicuntur tributa.
- 13 Tributa imposta rebus ratione personarum, non tenentur solvere clerici, etiam si res ad eos perveniant, & 22.
- 14 Omnia annexa rebus, & non personis tenentur solvere clerici, si res ad eos pervenerint. Clerici non tenentur solvere collectas de rebus patrimonialibus, ibid. & seq.

23. Tributa ut teneantur solvere Clerici, sex requiruntur, si sunt necessaria.

DECISIO M. LXXIX.

Communitas, & homines terra Meanae Brundusinae Diocesis, ut subvenirent vigenibus necessitatibus, multos annos census super datus panis, vini, & olei, & aliis eius redditibus imposuerunt, in toto pro summa 50^m. ducatorum, cum promissione, quam simul congregati tam communi, quam proprio nomine fecerunt, quod prædictos census tanquam de propriis pecuniis emptos defenderent, & de evictione sub hypotheca omnium bonorum teneri voluerunt.

Anno 1594. eadem anniverfita datia prædicta, super quibus census fuerant imposti, ac omnes alios redditus, & proveniunt publica licitatione præcedente arrendauerunt, seu locaverunt Donato Antonio, Bernardino Domino ad 14. annos, cum pacto, quod infra dictum tempus, prædictum debitum 57^m. ducatorum extinguerent, quolibet scilicet anno, certam partem, interim verò soluerent annuos fructus partis non extinctæ: & ulterius persolverent etiam annuatim debita fiscalia, & alia annua onera eiusdem vniuersitatis.

Interim cum Donatus, Antonius, & Bernardus maiorem partem prædictorum ducatorum 57^m. extinguisent, & annua onera soluisent, & multa de prædictis bonis hypothecatis in potestatem Clericorum devenissent, à quibus prædicti arrendatores exigere volebant eam portionem, quam exigebant, antequam bona ad Clericos euenissent, & Clerici contribuere alicui solutioni debitorum fiscalium, vel extinctioni debiti censuum recusarent.

Moto iudicio coram Archiepiscopo Brundusino, eius Vicarius pronuntiavit, quod Clerici per decennium præteritum tribus tertiis solvere in rebus emptis, & donatis tenentur, & in fructuum quoad possiderent, excepto ad titulum Ordinis facti, non tamen in fraudem: & pro debitis contractis bona empta, & donata, & patrimonialia transeunt cum oneribus suis, & Clericos teneri contribuere: non tamen si donatores, & venditores fuissent soluendo: rursus eosdem Clericos teneri pro bona tenentibus contribuere, donec pervenirent ad Ordines factos, de bonis donatis ad titulum Ordinis.

Causa in gradu appellationis introducta in Rota, quibusq; bitaui, an sententia Brundusina esset confirmanda, vel infirmanda. Et quia articulus erat grauis, & exemplaris, proposita die 5. Martij & die 7. Nouembris anni 1603. Iohis arrendatoribus informantibus, non fuit capta aliqua resolutio, quia Domini maturè considerare, & intelligere voluerunt naturam bonorum, super quibus imponuntur hæc onera, & similiter naturam onerum fiscalium. Denique in hac vltima propositione Rota contra arrendatores informantes respondendo: censuit sententiam Brundusina non fuisse confirmandam, clara est enim conclusio, Ecclesiasticas personas non teneri ad gabellas, collectas, & alias impositiones, datia, vel quolibet alia onera, à laicis imposta, cap. non minus, & cap. aduersus, de immunit. Ecclesiarum, cap. 1.

1. Hæc decisio habetur impressa in posth. Farin. tom. 3. decif. 42.

2.

3.

4.

5.

Adde supra decif. 688. n. 2. & 880. n. 3. & Bartolus in pastoralis allegat. 13.

cap. 1. eodem tit. lib. 6. latè Berous cons. 31. incip. Consultario, lib. 1. & fuit in Rota saepe decifum, & signanter in causa Valentina gabella, die 4. Decemb. anni 1595. & die 29. Ianuar. an. 1596. coram Domino meo Pamphilio, & die 9. Decemb. an. 1598. coram bon. mem. Orano, & in causa Corduben. Gabelle, a coram me, die Veneris 19. Februar. an. 1601. Et ista conclusio aded vera est, ut laici cogentes Clericos ad istas contributiones sint excommunicati.

6. supra decif. 880. n. 3.

7. Ad effectum enim, ut Clerici, seu personæ Ecclesiasticæ legitimè possint subire ista onera, & ad ea persoluenda compelli, inspecto iure Canonico sequentia copulariè requiruntur. Primo, ut adsit magna necessitas, cui aliàs facile subueniri non possit, nisi Clerici cum laicis contribuant, ut probatur in d. cap. non minus, vbi expresse notat Abbas n. 5. vers. secundo requiritur, & d. cap. aduersus, de immunit. Eccles. vbi Abbas n. 4. & clarius apparet per Extrauagantem Benedicti X I. sub tit. de immunit. Eccles.

8. Secundo debet concurrere cõmunis utilitas, vel saltem pietas, ut in d. cap. non minus, & cap. aduersus, & cap. provenit, de immunit. Eccles. & de pietate consideratur textus in l. ad instructiones, C. de sacros. Ecclesiis.

9. Tertio oportet, quod onus illud sit tale, ut ad illud sustinendum laici non sufficiant, quia Clerici, & Ecclesiæ solùm tenentur cum laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non suppetunt facultates, ut in d. cap. non minus, & cap. aduersus, quas conditiones considerauit Benedictus in dicta Extrauag. de immunit. Eccles. ibi, eorum arrendant sollicitè Ecclesiarum Pralati, & alij Clerici Lateranense Concilium, quod in huiusmodi subventionibus solùm casum necessitatis, aut communis utilitatis, vbi laicorum ad id non suppetunt facultates, deliberatione prouida, nescitur excepisse, &c.

10. Quarto requiritur, quod ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & consentiat totus clerus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbati debet, cap. cum omnes, de constit. cap. quod omnes, de reg. iur. lib. 6. & probatur in d. cap. aduersus, ibi, verum si quando forte Episcopus simul cum Clericis, & considerat Abbas in d. cap. non minus, n. 4. & 5. notab. 4.

11. Quinto in istis oneribus imponendis, ad effectum ut Clericus teneatur, potissimum requiritur, ut Papa consultatur, eo ipso consulto, & non aliàs, Clerici contribuunt. d. cap. aduersus, vbi notat Abbas n. 5. vers. quarto requiritur, & sic fuit expresse cautum per Benedictum X I. in dicta Extrauag. de immunit. Eccles. & merito, quia si arbitrio Episcoporum & Clerici, hoc relinqueretur, facile contingerent huiusmodi impositiones, & onera per ambitum, & præles Principum, & ministrorum laicorum, quibus recurrere solent Romani Pontifices, qui non aliter, quam causâ cognita istas facultates, ut Clerici contribuunt, concedere solent.

12. Postremò requiritur, quod ad hæc onera, & impositiones soluendas, postquam prædictis requisitis concurrentibus imposta fuerint, Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, non à ministris laicis, sed à suo Episcopo, & Superiore Ecclesiastico compellantur. Principes enim, &

potestates seculares non possunt se in his intromittere, ita Innocent. in dict. cap. non minus, num. 6. vers. quamuis ad ea, & Baldus in l. ad instructiones, num. 4. vers. ad hoc tamen, & num. 6. vers. quod verum credo. C. de sacrosanct. Eccles. & Innocentius, & Baldum communiter sequuntur Doctores, & signanter Abbas in d. cap. non minus, num. 18. vers. dicit tamen, de immunit. Ecclesiar. & Guido Papæ decif. 78. in fine, vers. si tamen dicti viri.

13. Et quamuis ista non viderentur pertinere ad hunc casum, in quo agebatur de soluendis oneribus rebus ipsis, seu bonis impostis antequam pervenirent ad manus Clericorum, adhuc remanebat periculum, saltem ratione illorum onerum, quæ arbitrio Principum imponuntur, respectu quorum indirecè saltem possent Clerici, & Ecclesiæ tractu temporis grauari ad ista onera persoluenda.

14. Ad istud periculum evitandum informantes pro arrendatoribus deducebant primò, quia bona de quibus agebatur, transire debebant cum oneribus suis, præsertim cum essent hypothecata, & grauata à laicis, quæ aliàs sine præiudicio hypothecæ transire non potuissent. gloss. in c. 1. in verb. senioribus, de censibus. Baldus cons. 280. col. 2. vers. nam cum, & vers. sicut si perveniret, lib. 2. Ancharanus cons. 303. num. 3. in fine, vers. ad hoc respondeo, & n. 4. vers. & confirmatur. Bellonus cons. 40. num. 5. Theflaurus decif. 234. n. 9. vbi affirmat, ita bis fuisse iudicatum.

15. Sed hoc motium non placuit Dominis, quia licet posset procedere respectu onerum realium impostorum, antequam bona pervenirent ad Ecclesiam: secus tamen esse dicebant, quando onera non essent merè realia, quia tunc si deveniant ad Ecclesiam, vel personas Ecclesiasticas, non durant talia onera postquam ad personas privilegiatas pervenerunt, quod ut manifestius intelligeretur, Domini distinguebant aliquot casus.

16. Primus est, quando possessionibus, prædiis, siue bonis, propter bona ipsa inducuntur, siue imponuntur onera, ut in l. rescripto. §. finali, & in l. munerum. §. patrimoniorum. ff. de muner. & honor. & hoc casu res sic onerata ad quemcumque perveniat, cum illo onere transire, & consequenter Clericus ad quem pervenit, pro illa solvere tenetur, est enim illud onus certum, reale, & perpetuum, ita tenuit Innocentius in cap. non minus, de immunit. Eccles. Calderinus cons. 7. n. 2. vers. subdit tamen, tit. de constit. Archidiaconus in cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. quem sequuntur ibidem Ioann. Andr. num. 5. in principio, & Geminianus num. 9. Abbas consil. 53. num. 1. vers. certum est, lib. 1. Ancharanus consil. 96. num. 6. vers. cessit autem, Angelus cons. 24. Bartolus in dicta l. rescripto. §. ult. num. 5. ff. de muneribus, & honor. & in l. placet, num. 59. C. de sacrosanct. Eccles. quem refert Alphonsus Aluarez, in speculo iuris Pontificij cap. 35. §. & quoad principalem, vers. nam si dictum sumus, & sic intelliguntur canones in cap. si tributum, & in cap. magnum, 11. quest. 1. & in cap. si quis laicus, 16. q. 1. & in cap. tributum, 2. q. 8. & in c. ex literis, de pignoribus, in fine, & in cap. cum non sit, de decimis, & in cap. omnis anima, de censibus.

17. Secundus est, quando onera imponuntur personis, & personis Ecclesiasticis, & sic intelliguntur canones in cap. si tributum, & in cap. magnum, 11. quest. 1. & in cap. si quis laicus, 16. q. 1. & in cap. tributum, 2. q. 8. & in c. ex literis, de pignoribus, in fine, & in cap. cum non sit, de decimis, & in cap. omnis anima, de censibus.

18. Tertius est, quando onera imponuntur personis, & personis Ecclesiasticis, & sic intelliguntur canones in cap. si tributum, & in cap. magnum, 11. quest. 1. & in cap. si quis laicus, 16. q. 1. & in cap. tributum, 2. q. 8. & in c. ex literis, de pignoribus, in fine, & in cap. cum non sit, de decimis, & in cap. omnis anima, de censibus.

19. Quartus est, quando onera imponuntur personis, & personis Ecclesiasticis, & sic intelliguntur canones in cap. si tributum, & in cap. magnum, 11. quest. 1. & in cap. si quis laicus, 16. q. 1. & in cap. tributum, 2. q. 8. & in c. ex literis, de pignoribus, in fine, & in cap. cum non sit, de decimis, & in cap. omnis anima, de censibus.

13.

14.

15.

16.

Prout in decimis dixi supra decif. 1048. num. 3. vbi annotavi alias decif.

17.

18.

19.

prius erant tributaria, quæ transeunt ad Ecclesiam cum onere suo. Archidiaconus in d. cap. si tributum, vers. hic vero loquitur de illis prædiis, Geminianus ibidem paulo post princ. vers. item nota quod prædia tributaria, & n. 1. vers. sic hic loquitur de illis prædiis. Præpositus ibid. n. 6. vers. alia vero possidet Ecclesia, & Turrecremata n. 2. concl. 2. vers. alia vero possidet Ecclesia sorte temporalis. Idem sentiunt antiquæ glossæ in prædiis locis, quas Canonistæ sequuntur, addentes, non posse Ecclesiam de talibus prædiis denegare tributum, nisi per Dominam, cuius est tributum, Ecclesia fuerit à tributo liberata. Tandem circa hunc primum casum dictum fuit, quod licet prædia Ecclesiæ tributaria cessent à tributo, non ideo possunt vendicari, seu in fiscum transire Gratianus post cap. generaliter, & novarum, 16. q. 1. gloss. in cap. si tributum, in verb. presentem, 11. quæst. 1. Præpositus ibidem n. 7. vers. tamen in rebus tributariis, Turrecremata num. 1. super verb. si agros, ubi dicit, sacrilegos esse censendos, qui agros Ecclesiæ usurpent, etiam si essent Principes: & minus licere Principi accipere agros Ecclesiæ, quam licuit Achab sibi accipere vineam Naboth, lib. 3. Regum, cap. 16. Baldus in l. placet n. 8. vers. tertio nota. C. de sacros. Eccles.

Secundus casus est, quando impositio onerum non est perpetua, & certa, sed pro varietate negotiorum imminenti immutatur illa impositio, quæ fit (vt dicunt præcitati Doctores) pro solido, & libra, & tunc si res tali onere grauata perueniat ad Ecclesias, vel personas Ecclesiasticas, definit durare illud onus, postquam res peruenit ad personam priuilegiatam. cap. nouerint, 10. quæst. 1. cap. 1. de iure patronatus lib. 6. ita Archidiaconus dist. cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. quem refert, & sequitur Ioan. Andr. n. 5. in fine, & Geminianus ibid. num. 9. vers. tamen subdebat. & Calderinus d. conf. 1. de constit. num. 2. circa finem, vers. subdit tamen, & licet paulo post in vers. ista quidem, idem Calderinus considerata rei grauitate addat, quod ista indigerent declaratione Summi Pontificis, quoniam in Ecclesiarum laesionem possent talia statuta emanare, ipse tamen statim inhærendo opinioni Iacobi Butrigarij, & Bartoli, supradictam distinctionem amplectitur Idem tenet Baldus in l. placet. C. de sacros. Eccles. n. 10. vers. postquam autem res facta est Ecclesia, ubi verò affirmat, falsam esse opinionem Bartoli dicentis, quod si per statutum prædia facta sunt tributaria, & postea ius transfuit in Ecclesiam, quod Ecclesia tenetur ad tributum; statutum enim non potest facere prædia tributaria, nisi exprimat tributum, & speciem, & quantitatem, & qualitatem tributi. nam ea, quæ variantur, nec sunt certa, nec conformia, non possunt dici tributa. Idem Baldus in l. neminem. n. 4. C. de sacros. Eccles. lib. 6.

Tertius casus est, quando ista onera, seu collectæ, & impositiones imponuntur ratione personæ tantum propter bona, & isto casu, cum non inhæreant rebus, sed ratione personarum potissimum imponuntur, consequenter non possunt imponi, nisi subiectis, hoc est, ciuibus & incolis. l. rescripto, §. sciendum, ubi gloss. ff. de mun. & honor. vnde cum Clerici non sint subiecti, non possunt talia onera imponi, nec ipsi, nec Ecclesiæ ad tales impositiones soluendas tenentur, siue antequam peruenirent ad Ecclesias, siue

personas Ecclesiasticas, fuerint imposita, siue postea, ita præcitati Doctores, & signanter Geminianus in d. cap. 1. de immunit. Ecclesiar. n. 9. in fine, ubi concludit, ex hoc patere responsum ad omnia iura, quæ in contrarium possent allegari, quia loquuntur in prædiis tributariis, & sic quando onera sunt annexa rebus, & non personis. Idem tenuerunt antiqui Doctores, & signanter Franciscus Tigrinus de Pisis, qui refert inter consilia Bartoli lib. 2. conf. 43. incip. Super secundo quaritur, ubi affirmat, clericos de iure non posse cogi ad soluendas collectas de bonis patrimonialibus, per textum in cap. 1. & 2. de immunit. Eccles. lib. 6.

Cum ergo impositiones censuum, de quibus agebatur, non essent onera certa, & ordinaria, nec talia, quæ verè & propriè dicerentur realia Clerici, & Ecclesiæ, ad quas ista bona peruenierunt, non tenebantur ad eorum solutionem.

Idem iudicium fuit de solutionibus fiscalibus, nam licet informantes pro arrendatoribus contenderent esse onera perpetua, vniuersalia, & consueta solui ab habitatoribus, pro tuitione maritimarum arcium, & militum stipendiis, iuxta æstimationem, & descriptionem antiqui in catastro factam; quia tamen præcitati Doctores affirmabant, tales descriptiones, quæ sunt pro solido, & libra, non esse perpetuas, sed mutari pro varietate negotiorum imminenti, ideo Ecclesiæ, & personæ Ecclesiasticæ ad istas solutiones non tenentur, licet ad illas perueniant bona eiusmodi oneribus fiscalibus grauata. cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. ubi Archidiaconus, Ioan. Andr. & Geminianus n. 9. Clemen. presentis, de censibus, & est communis opinio.

Et ex his meritis fuit conclusum contra arrendatores informantes, & sententiam Brundisini fuisse reuocandam.

Postquam hæc decisio fuit facta, & publicata, contra tertium casum fuerunt mihi allegata duo consilia; vnum Andreæ Barbatia lib. 3. conf. 1. aliorum Bartholomæi Cepollæ relatum inter consilia Felini 46. in 4. dubio, ubi proponit quæstionem, an tributum à Principe in regno suo, videlicet à Rege Neapolis, super bonis laicorum impositum, afficiat Ecclesias, vel Clericos, si in eos bona prædicta laicorum transferantur, ita vt Ecclesiæ, & Clerici taxam illam generalem pro rata prædiorum, per eos quoquo modo acquiritorum, soluere teneantur, & licet tam Barbatia, quam Cepolla contra Ecclesias, & Clericos concludant, veritas tamen est in contrarium.

Primò, quia aperte cõsulerunt cõtra canones loquentes de immunitate Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum; quæ nullo pacto tenentur ad prædictas impositiones, siue collectas, nisi concurrant sex requisita paulo antea posita in principio huius decisionis. Secundò, quia vtrique consulens versatur in magna æquiuocatione, ex quo allegant canones pertinentes ad primum casum supra allegatos, videlicet in l. 1. q. 1. & cap. tributum, 23. q. 8. & alios iam relatos, qui loquuntur in prædiis tributariis, & sic quando onera sunt annexa rebus, & non personis, & hanc eandem solutionem inuenio dedisse Geminianum in cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. in vltimis verbis, ubi respondens ad similem difficultatem dixit, pro hoc patere responsum ad omnia iura, quæ possent in contrarium allegari.

Romana Societatis officij.

Die Lunæ 16. Ianuarij 1604.

S V M M A R I V M.

- 4. Testis secundus auget gradum probationis per iustificacionem factam à primo teste.
- 6. Solutio facta presumitur pro debito, in quo solium erat obligatus.
- Solutio regulariter refertur semper ad titulum procedentem. ibid. etiam si tempus solutionis non aduenerit, n. 7. & 8.
- 9. Debitor ad diem, vel sub conditione, licet non sit adimpleta conditio, debitor dicitur.

DECISIO M. LXXX.

1. IN hac causa partes in his erant concordæ. Primò, quod de mense Iulij anno 1600. Adriano Bibiena dederat scuta 200. Ioanni Baptista Lilio, eius focero, ad societatem officij super periculo vitæ Clariciæ Adriani vxoris; & quod idem Ioannes Baptista Lilius consignauerat Adriano genero scuta 97. durante adhuc primo festiuitate, & quod successiuè die 12. Octobris, proximè subsequenti Claricia, super cuius vitæ periculo societas erat posita, obierat; sed in hoc discordabat, quia Adrianus prætendebat, prædicta scuta 97. sibi fuisse soluta in extinctiorem fortis principalis, sicut ad suum fauorem A. C. pronunciauerat; Ioannes verò Baptista prætendebat, illa se à quodam suo debitore exacta deposuisse penes Adrianum, vt illa conseruaret, ad effectum solutionis pretij cuiusdam vineæ, quam in pratis Ioannes Baptista emere destinauerat, sicut ad fauorem eiusdem Ioannis Baptiste, causâ introducta in Rota fuerat pronunciatum.

3. In gradu appellationis paratis ab Adriano nouis probationibus, dubitauit, an prædicta scuta 97. fuerint Adriano soluta ex causa societatis, ad effectum, quem prætendebat Ioannes Baptista, videlicet se societatem fuisse superlucratum, & Rota vtraque parte informante soluta fuisse ex causa societatis censuit.

4. Primò, quia vnus testis deponebat de prædicta solutione, & de quietantia desuper facta, addebatque, à bono cono di vna compagnia di officio, che haueua detto M. Adriano, condotto M. Gio. Battista. & licet esset vnicus testis, cum eius testificatione concurrebat secundus testis, qui gradum probationis augebat. Gabriel conf. 40. num. 54. lib. 2. quia deponere de confessione Ioannis Baptiste circa solutionem partis illorum scutorum 200. dictæ societatis.

5. Accedebat series facti, nam primus testis asserēbat, Adrianum recusasse recipere ista scuta 97. quia volebat, quod omnino essent scuta 100. ista enim recusatio arguebat, quod non ex mera liberalitate, vel ex causâ depositi, sed ex necessitate Ioannes Baptista solvebat, nam si ex liberalitate, vel ex causâ depositi parū intererat Adriani recipere illam, vel minorem, summanam.

6. Præterea multum plaçuit Dominis illa ratio, quia inter Adrianum, & Ioannem Baptistam non

præcellerat alia causa, quàm societatis, & sic solutio censetur ex illa causa facta. l. 3. & 4. & l. cum ex pluribus, la 2. ff. de solut. Solutio enim regulariter semper refertur ad titulum procedentem. Alexander conf. 90. num. 1. lib. 3. & fuit resolutum in causâ Romana pecuniaria de Viperchis, coram bon. mem. Bubalo anno 1586.

Neque obstat, quod causa nondum esset purificata, ex quo adhuc durabat primum festiuitate, ante cuius finem Ioannes Baptista ad solutionem compelli non poterat; quia visus responsum, quod licet non adesset præcisa necessitas soluendi, adertant tamè coniecturæ, & suadentes, solutione fuisse non pro vinea, se pro societate. Prima, quia hoc valde cupiebat Flaminia vxor Ioannis Baptiste, ad liberandam Clariciam filiam à molestiis, quas propter hanc societatem à focero patiebatur.

Secunda, quia Ioannes Baptista emit vineam, & tamen dictas pecunias ab Adriano non repetiit.

Tertia, ex testibus apparebat, solutionem fuisse factam ex causa societatis; vnde licet nondum aduenisset tempus præcise necessitatis soluendi, adhuc cum de alia causâ non constaret, vrgebat præsumptio, quod solutio fuerit facta in extinctionem debiti conditionalis, & procedentis, l. sub conditione, & l. quod certa die, ff. de solut. & l. 3. ff. eod. tit. ibi, in his quidè nominibus, quoad diem vel conditionem habuerunt. nam debitor in diem, vel sub conditione, debitor est, licet nondum possit ad soluendum compelli. Bartolus in l. 1. n. 34. ff. si cert. petatur, Theaurus dec. 235. n. 3.

Non obstant exceptiones contra testes, quia vltra quod reputantur leues, eorum dicta iuuabantur iuris præsumptione, & præcipue illa, quia non præcellerat alia causa, quàm societatis, & varietates oppositæ non erant circa substantiam facti, & satis commode per informantes conciliabantur.

Postremò non obstat, quod cum verissimiliter debuisset fieri de ista solutione scriptura, vel instrumentum à Notario, non apparebat factum; quia respondebatur, quod præterquam quod, vt expensis parceretur, potuit omitti publicum instrumentum, testes deponebant Adrianum quietantiam confecisse, & Ioanni Baptiste tradidisse, quam tamen Ioannes Baptista à Rota iussus, noluit exhibere.

Legionen. Canonicatus.

Die Lunæ 16. Februarij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Testis deponens de valore exprimendo, eum per negacionem non probat.

DECISIO M. LXXXI.

IN hac causa, in qua procedebatur per audientiam contradicatarum ad instantiam Doctoris Bartholomæi de Iballera, contra Doctorem Velaschum Bermudez de Contreras, dubitauit, an gratia Velaschi esset iustificata ad effectum, vt esset danda, vel deneganda absolutoria Bartholomæo, & Rota non fuisse iustificatum censuit.

Adde Duran dec. 32. n. 18. Ludouic dec. 468. n. 5. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 550. n. 10.

7. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 456. n. 10. & recent. p. 2. dec. 292. n. 2.

8. ex coniecturis probatur solutio Rote in posth. Farin. tom. 1. decif. 368. n. 1. & in recentio. p. 2. dec. 292. n. 3. & diuers. p. 1. decif. 92. n. 2.

9. Adde Coccin. dec. 310. n. 3.

Adde Rotam diuers. p. 2. dec. 715. n. 9.

10. f. debitorum ad diem non esse debitorem ante aduentum diei, tenent Rota in posth. Farin. tom. 2. decif. 610. n. 2. in fine.

Nam quoad valorem, quod fructus canonici computatis distributionibus non excedebant ducatos 300. auri de Camera, non erat probatum, quia testes non deponebant de tali non excessu, sed potius de excessu, affirmantes, quod Canonatus huius Ecclesie bene valeat 300. ducatos, & consequenter non probant valorem, in gratia expressum iuxta usitatum stylum Rotæ, & fuit resolutum coram Domino Cardinali Mantica tunc Rotæ Auditore in una Visitatione, die 20. Maii anni 1594. b Ruffus non apparebat iustificata quoad narrationem, quod Episcopus Legionen. gaudebat alternatiua.

Esina fideicommissi.

Die Veneris 20. Februarij 1604.

S V M M A R I V M.

- 3 Impensa facta in re fideicommissa subiecta, à quo tempore debeant estimari, & n. 4.
- 5 Fideicommissa rei impensum factum restituendum est heredi, & faciendum est solutio de impensis, non vero de estimatione impensis.
- 6 Melioramenta restituenda sunt secundum tempus, in quo fuerunt impensa, licet tempore restitutionis plus valeant.
- 7 Deteriorationes cum melioramentis sunt compensanda.

DECISIO M. LXXXII.

Heredes c Lauræ in restitutione bonorum, fideicommissi subiectorum, opposuerunt de melioramentis, de quibus duo periti retulerunt, affirmantes quod Ioannes in prædio, della Tolla, pro valore plantarum, quas inibi plantauerunt, & mercede operationum expenderat scuta 25. & quod hodie tam supradicta plantatio, quam altera plantatio iuxta cursum fluminis, ad illius imperium resistendum, vna cum qualificata esset valoris scutorum 80. comprehensis in eis prædictis scutis 25.

Secundò super prædio Sancti Francisci expensa fuisse scuta 50. & quod hodie erat valoris scutorum 200. Tertio in melioramentis domus eiusdem prædij expensa fuisse scuta 94.

Et prædictas summas simul coaceruatas constituere scuta 374. iuxta valorem de tempore præfenti: iuxta valorem autem de tempore factorum melioramentorum constituere scuta 210. Addebantque informantes pro hæredibus Lauræ, iuxta consilium Ruini 14. n. 3. lib. 1. & conf. 117. lib. 3. attendendum tempus præfens, quantum scilicet hodie valerent respectu fructuum, qui percipiabantur, & reparationis contra imperium fluminis.

Contrarium verò prætendebant informantes pro Georginis contententes, eas tantum expensas fuisse restituendas, quæ factæ fuerant tempore plantationis, per text. in l. in fundo. ff. de rei vindicat. ibi. solum quod impensum est, & consequenter iuxta minorem estimationem fuisse Georginis condemnandos ad impensa restituenda; hanc enim opinionem tenuerunt multi

& graues Doctores tum in d. l. in fundo, tum alibi; Paulus de Castro conf. 270. n. 3. vers. de expensâ vero, p. 2. Mazarius de fideicommissis quest. 65. vers. regula enim est, vbi post citatos quamplures Doctores sic tenentes sumat ipse regulam, vt id tantum debeatur quod impensum est fuit, licet plus valeat; idem tenuerunt Capicij dec. 93. num. 9. vers. præsuppono nonnum. Bursatus conf. 111. n. 40. & conf. 71. n. 23. lib. 1. Natta conf. 256. n. 4. Peregrinus de fideicommissis. art. 50. particul. 3. tit. de impensis, Menochius de arbitrar. casu 258. n. 2. Negusantius de pignoriis, memb. 4. num. 11. p. 5. principali, & alij, quos refert Theffaurus decif. 251. num. 1. licet ipse postea in aliam opinionem propendere videatur, & contra Ruinum tenuerunt alij, quos refert Hippolytus Riminaldus conf. 411. n. 38. & sequent. lib. 4. vbi late expendit rationes Ruini, & n. 51. dicit, se libentius sequi Castrensem, & fequaces, quibus addit Siluanum conf. 49. n. 75. vers. vnum præterea, Bertrandum conf. 21. num. 15. lib. 1. partis posterioris, & alios, & num. 85. vers. postremo, addit, se parum moueri auctoritate Rolandi, & Ruini, ex quo longè plures contrarium voluerunt.

Et licet dubitari non possit, quin iste articulus sit anceps, & multiplici indigeat inspectione, & distinctione, iuxta Doctorum considerationem, vt Rota aliàs sentit in causa Bononien. de Pipinis, die 10. Decemb. 1583. f coram Sanctissimo tunc Rotæ Auditore: tamen in hoc casu placuit Dominis, quod receptius videbatur amplecti, vt Georgini scuta 225. restituere tenerentur, nam vsque ad eam summam de melioramentis constabat tempore impensarum factarum, iuxta textum in d. l. in fundo. ff. de rei vindicatione.

Quæ deducebatur ab Informantibus pro Georginis respectu deteriorationum non placuerunt Dominis, quin licet deteriorationes cum melioramentis sint compensanda. l. si negotia, vbi notat Bartolus, ff. de negotiis gestis. Curtius iunior conf. 165. n. 14. p. 2. Peregrinus de fideicommissis. art. 50. n. 79. in hoc tamen casu non apparebant probata.

Lauræana præfensa.

Die Lunæ 15. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2 Dismembratio est species alienationis, & ideo vt valeat, requirit solemnitates necessarias.
- 3 Parochialis Ecclesia exigui valoris infernienda est cum tali exiguitate, si aliunde non habeat alios fructus.
- 4 Vicarius perpetuus Parochialis exigui valoris debet esse contentus cum redditibus, quos habuerit.
- 5 Valor Parochialis vnica, si est minor quinquaginta ducatorum, non debet quantum maior assignari Vicario perpetuo.
- 6 Portio Vicario assignanda non debet excedere quantitatem fructuum ipsius Ecclesie parochialis.

DECISIO

DECISIO M. LXXXIII.

Monasterio S. Firmani Ordinis S. Benedicti fuerat vnita Parochialis Ecclesia Sancti Matthæi valoris annui vix ducatorum 18. Cùm verò Episcopus Lauretanus perpetuum Vicariam inibi crexisset, eidem ex fructibus Monasterij Regularis, nec citato, nec audito Monasterij Commendatario pro congrua portione annua salmas 12. grani computata in eis illa parte grani, quam Vicarius singulis annis percipiebat ex redditibus terrarum dictæ Parochialis sibi assignatarum, item salmas 9. vini, & metra S. Olei super eiusdem Abbatialis Ecclesie, siue Monasterij Sancti Firmani fructibus, & prouentibus singulis annis consuetis temporibus integrè persoluenda assignauit. Causa introducta in Rota dubitauit, an sententia extra Rotam lata, quæ prædictum Episcopi decretum renouauerat, esset confirmanda vel infirmanda.

Et Rota nemine discrepante confirmandum censuit, quia cùm dismembratio sit species alienationis, & requirit solemnitates in alienatione rerum Ecclesie requisitas, Rota decif. 1. de reb. Ecclesie, non alienan. in nouis, non potuit Episcopus sine vitio nullitatis eas omittere.

Præterea nulla quoque, & inualida fuit dismembratio, quia pro congrua sustentatione Vicarij fuerunt assignari plures fructus, quàm essent redditus Ecclesie Parochialis; quod repugnat constitutioni Pij V. in Bullario b 46. habenti decretum irritans, cauenti, quod Vicarij Parochialium exigui valoris (qualis erat hæc,) sint contenti redditibus dictarum Parochialium, nam hoc casu non est habenda ratio soliti, quæ haberi posset iuxta terminos eiusdem constitutionis in Parochialibus magni valoris, & in hoc casu constitutio clarè disponit, quod quando valor Parochialis vnica est minor 50. ducatis, tunc portio assignanda Vicario perpetuo non debet excedere valorem Parochialis.

Postremò decretum Episcopi ex eo arguebatur iniustum, quod de fructibus Monasterij, nec debitis, neque obligatis Parochiali, prædictos fructus assignauerit Vicario, contra expressam declarationem interpretum Sacri Concilij Tridentini, ff. 7. de reformatione, cap. 7. dicentium, portionem Vicariorum non debere excedere fructus ipsarum Ecclesiarum Parochialium; eam verò portionem, siue mercedem extrahendam ex fructibus Parochie vnice Monasterio, non autem ex fructibus Monasterij.

Pampilonen. Parochialis de Arandigoren.

Die Lunæ 15. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

- 3 Tutor legitimus si existat, non datur locus datiuo, & 5. & 7.
- 4 Mater tutrix filiorum amittit tutelam, si transierit ad secundas nuptias, & n. 7.

Peña Decif. Tom. II.

- 6 Tutela datina, antequam decernatur, citandi & explorandi sunt tutores legitimi, & n. 8.
- 11 Decretis aliorum iudicum non vititur Rota, nisi illa sint iuridica, & iustificata.

DECISIO M. LXXXIV.

Cum per obitum eiusdem Ioannis die 6. Decembr. anni 1600. vacasset Ecclesia Parochialis oppidi Arandigoren. Bertoldus mox die sequenti coram iudice mercatus petiuit sibi tutelam quorundam pupillorum, habentium suffragia ad præsentandum Rectorem, decernij à qua tamen tutela idem Bertoldus die 25. Iunij eiusdem anni 1600. ab eodem iudice mercatus, fuerat excusatus, quia Bertoldus allegauerat, se non esse horum pupillorum consanguineum, neque habilem ad munus tutelæ ferendum, cùm nesciret legere, nec scribere, & habitaret in loco remoto per sex miliaria à domicilio pupillorum, & insuper haberet multas præteniones, contra eorundem pupillorum bona, & denique quia extarent multi pupillorum consanguinei ex latere paterno, & materno commorantes prope domicilium pupillorum.

Bertoldus statim decreta sibi tutela absque causæ cognitione suffragium tulit ad fauorem Michaëlis de Vrra, quod cum inualidum fuisse prætenderet Bartholomæus Muez, dubitauit an Bertoldus ad prædictum effectum præsentandi esset legitimus tutor? & Rota vtraque parte informante, non fuisse legitimum tutorem censuit.

Primò, quia tutori datiuo non patet locus, donec aliquis legitimus extat. c. l. si sororis, C. qui dare tutor possit. Authent. mari. & auia, C. quando mulier tutor. offic. fungi potest. l. si tutor Reipublice, §. 1. ff. de tutelis, & rationibus distrahens. §. 1. Instit. de Attiliano tutor. Alexander conf. 161. n. 1. & sequ. lib. 5. Bartolus in l. si quis sub conditione, n. 3. vers. nam adueniente. ff. de restam. tutel. Gozadinus conf. 54. n. 8. Berous conf. 123. n. 10. lib. 3.

Vnde cùm in casu proposito, siue quia mater pupillorum transierat ad secundas & tertias nuptias, siue quia ante transitum nullum pupillis tutorem perierat, eo ipso tutrix esse defecisset, licet antea tutrix fuisset. Bartolus in l. si quis sub conditione, n. 22. vers. si verò mater. ff. de restam. tutela, & in Authen. Sacramentum, n. 2. vers. si verò mater, C. quando mulier tutel. offic. fungi potest, Ruinus conf. 125. n. 8. lib. 5. Gabriel conf. 27. n. 1. in fine, lib. 1. Berous quest. 66. num. 5. vers. secundus casus est; non potuit esse locus Bertoldo tutori datiuo.

Nec sustinebatur tutela vigore decreti iudicis, qui in petenda, & decernenda tutela cognoscere debuit, an adessent tutores legitimi, aliàs enim datio tutoris perinde est nulla, ac si iudex habenti iam tutorem alium daret. c. Bartolus in l. tutor si petitus n. 4. ff. de tutor. & curat. datis ab his, quem sequitur Alexander dist. conf. 161. n. 2. in fine, lib. 5.

Supradictis accedebat, quoniam antequam sit locus tutori datiuo, citari debebant legitimi, & explorandi antequam iudex datiuo tutelam decerneret. Bartolus in l. si cure oportet, §. 5. finali, n. 1. ff. de tutor. & curator. datis ab his, idem in dista Authent. Marii & auia, numer. 19. vers.

pro vt requiritur ad probandum valorem Coccin. dec. 87. n. 5. Mantica decif. 8. n. 2. Rotæ in posth. Farin. tom. 2. decif. 86. n. 3. & 4. b habetur in impressis Mantica decif. 280. n. 6. & adde Duran. dec. 172. n. 1. vbi alias dec. allegat Ludouic decif. 147. n. 1. & annota. lit. A. & 333. n. 4. & 16. & 379. n. 2.

1. habetur hæc dec. impressa per Pacificum post tractatum de Salui. interdict. dec. 81.

2.

2.

4. Adde Seraph. decif. 398. n. 2. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 206. n. 2. & 3.

5. Adde Seraph. decif. 1051. n. 1. & ibi additio plures Doctores refert, & Rotam recent. 2. dec. 650. n. 2.

6. f habetur in impressis decif. p. 2. d. c. 186.

1.

2.

3.

4. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 60. n. 4. & 334. n. 1. Seraph. decif. 830. n. 11. & 12.

5.

e quod si citari non debet. Rota recent. p. 2. decif. 307. n. 2. Mantica decif. 19. quod autem habenti tutore tutor dari possit, vide Rotam diuersi p. 2. dec. 89. n. 5. & 6.

6.

versande puto, Alexander dicit. conf. 161. n. 3. 5. 8. & 9. lib. 5. Bertoldus itaque (cuius excusatio aliquot antea mensibus fuerat acceptata) sine illa inquisitione constitutus tutor, non potuit censeferi legitimus.

Nec ad rem pertinebat, quod ex quo mater transferat ad secunda vota, videbatur factus locus tutori dativo, quia prius debuerat mater petere pupillis tutorem dari, quia petitione non facta, ex legis dispositione remouetur a munere tutelae, Bartolus, & Baldus in *Authem. Sacramentum*: C. quando mulier inoris offic. fungi potest, Gozadinus dicit. conf. 54. n. 8. & 11. vers. quarto respondo.

Similiter non obstat dicere, non adfuisse consanguineos, quibus legitime tutela deferri potest; quia multa hic suadebant exitisse legitimos, in primis vero eiusdem Bertoldi assertio, qui vt se a munere tutelae eximeret, inter caetera consanguineos exitisse allegauerat.

Præterea intelligētia, & inquisitio præmittēda fuerat, & citatio decernenda, quibus tamen omnibus omissis iudex præcipitanter, & absq; causæ cognitione, & consequenter iniquè tutelam decreuit. Alexander dicit. conf. 169. n. 5.

Displicuit etiam Rotæ affectata tutelae petitiō; & effectus subsecutus, cum Bertoldus idēo petiuisse, & acceptasse tutelam videretur, vt Michaëlem præsentaret, sicuti statim post petitam, & decretam sibi tutelam præsentauit.

Cæteræ etiam causæ, quas vt excusaretur Bertoldus ab ista tutela, allegauerat, non displicuerunt Dōminis ad effectum, vt iste actus præsentationis postea subsecutus præsumeretur tamquam affectatus, & fraudulenter procuratus, & minus legitimus ad supplantandum pupillos, quominus præsentare valerent.

Non obstat decisio in causa Forolinen. iuris patronatus die 25. Octobris anni 1599. coram Domino meo Lancelloto, vbi fuerat decisum, præsentationem factam ab ea, quæ communiter reputabatur tutrix, licet non esset, valere. Quia fuit responsum, eam procedere, quando ex actibus præcedentibus, & temporis decursu aliquis communiter habetur, & reputatur tutor: in casu autem proposito Bertoldum nullos tutorios actus antea exercuisse, vnde tutor potuisset communiter haberi, imò quamprimum simul, ac semel suscepti ambicam tutelam, præcipitanter, & affectuè præsentasset.

Non obstant decreta Magistratus secularis, quibus Bertoldi tutela confirmabatur, quia Rota non vitur alienis decretis, nisi iuridicis, & iustificatis.

Declaratio Michaëlis, dicens se olim fuisse tutorem & nunc esse Bertoldum, non potuit tollere inquisitum præsentato. Lambertinus lib. 2. de iure patronatus p. 3. quest. 10. art. 9. n. 3. vers. eius enim quæsum.

Barchinonen. Matrimonij.

Die Veneris 19. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

5 Dispensatio potest causare bonam fidem, qua sufficit ad legitimisationem prolis, etiam quoad successionem in foro contentioso.

6 Matrimonij quasi possessio colorata sufficit ad legitimisationem prolis.

7 Auctoritas superioris, licet erretur in iure, causat bonam fidem.

8 Dispensatio concessa ab illo, qui communiter reputabatur habere facultatem dispensandi in gradibus prohibitis, licet illam non habeat, valet.

Dispensandi mandatum formaliter non habet vim dispensationis, 9. & 10.

11 Clausula, si ita est, in rescripto posita, est verificanda.

12 Rector tenetur probare negatiuam, in qua se fundat.

13 Dispensationem legitimam præcessisse presumitur, quoties contrahentes copulantur per tempus longum in diocesi Catholica, & bene constituta.

14 Presumitur dispensationem præcessisse in matrimonio ex communi reputatione cum cursu decem, vel viginti annorum, & seq.

Tempus quale sufficiat, & requiratur ad matrimonij dispensationem validandam, ibid.

17. Tempus antiquum dicitur ex centum annis, sed in matrimonio ex decem, vel viginti, 19.

20 Matrimonium non presumitur clandestinum, si precedat instrumentum dotale.

21 Clandestinum non dicitur matrimonium, etiam si denunciations non precedant, & 22.

DECISIO M. LXXXV.

Don^a Bernardus de Fresneda Episcopus Conchen. & Commissarius Apostolicus Generalis in Regnis Regis Catholici, Bullarum Cruciatæ, & Fabricæ S. Petri de Roma, die 25. Februarij anni 1564. concessit facultatem Petro Frigolæ; Abbati Monasterij S. Benedicti de Bages, vt posset dispensare in causis matrimonialibus, videlicet in casibus à iure prohibitis intra tertium, & quartum gradum consanguinitatis, & affinitatis.

Huius facultatis vigore, idem Abbas sub die 27. Nouemb. eiusdem anni 1564. recepit ducatis sex pro compositione, dispensauit cum Michaële de Masdonillis, & Eleonorâ Llarach coniunctis in quarto consanguinitatis gradu, & mandauit officiali, seu Vicario generali Episcopi Barchinonenis, vt informatione præcedente, prædictos Michaëlem, & Eleonoram per verba de præfenti desponeret: & similes dispensationes frequenter à substitutis prædicti Commissarij generalis concedebantur, & suum effectum sine controuersia sortientes, filij ex talibus matrimonijs nati legitimi, & naturales quoad omnem effectum, habebantur, & reputabantur.

De prædicto matrimonio Michaëlis, & Eleonoræ anno 1573. natus Ludouicus de Masdouelles, parentum existens hæres, illorum bona possedit anno 1594. Castellana de Masdouelles, iudicio introducto super nullitate prædictæ dispensationis produxit in actis dispensationem subscriptam à Clemente Calopa Notario Cruciatæ, quam die 28. Maij 1601, Rota pronunciauit non fuisse in forma probante; sed die 12. Octobris eiusdem anni Rota censuit, fidem fuisse exhibendam alteri dispensationi, in actis productæ, subscriptæ à Paulo Calopa, Clementis filio, & Gálcerado Calopa Notarijs Cruciatæ. Insuper

I. a habetur in recentiorum p. 1. dec. 71.

2.

3.

b supra dec. 90. 15.

c supra dec. 92. 7.

A. supra dec. 948.

5.

b Habetur in impress. diuersorum p. 1. decif. 477. n. 1.

6. c Adde in 1381. n. 4.

7.

d supra dec. 996.

8. e De hoc articulo supra die 1. decif. 996. vbi annotati huiusmodi decif.

9.

f Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 721. n. 1.

Insuper vtraque parte informante concessa fuit Remissoria Ludouico de Masdouelles ad probandam communem reputationem, & bonam fidem prædicti matrimonij contracti inter Michaëlem, & Eleonoram, Ludouici parentes, & reputationem, & famam facultatis Abbatis Frigolæ dispensandi in prædictis gradibus prohibitis.

Quibus ita gestis, & præparatis, vtraque parte informante datum fuit dubium, an constaret de bona fide parentum Ludouici, vel alterius eorum, ad effectum censendæ prolis legitimæ, & successiōnis de qua agebatur, eoque proposito, Rota de bona fide coniugum constare censuit. Primò ex dispensatione obrenta à Petro Abbate Frigola, qui communiter reputabatur habere facultatem dispensandi super tertio, & quarto gradibus consanguinitatis, & affinitatis, & de communi reputatione deponebant testes, vnde licet non habuisset facultatem ad inducendam bonam fidem ad prædictum effectum, vt fuit resolutum in causa Panormitana illegitimitatis die 20. Iunij anni 1579. coram bon. mem. Bualo, in simili dispensatione, vigore Bullæ Cruciatæ, vbi Commissarius qui dispensauerat, solam habebat facultatem dispensandi in foro conscientie, & nihilominus Rota censuit, propter bonam fidem, dispensationem fuisse sufficientem quo ad legitimisationem prolis, etiam quo ad effectum successiōnis in foro contentioso, nam quo ad effectum legitimisationis prolis sufficit quasi possessio matrimonij colorata, & cap. ex renore, vbi Abbas n. 7. & sequen. & Præpositus n. 7. qui filij sui legit. quam decif. deinde Rota confirmauit die 22. Iunij anni 1584. & die 15. Februarij, & Martij anni 1585. coram Vicecomite, & iuxta illas fuerunt subsequutæ sententiæ Rotales, & potissima ratio fuit, quia auctoritas superioris, licet erretur in iure, tamen causat bonam fidem, vt fuit etiam nuper resolutum in causa Mediolanen. Matrimonij, coram me die 29. Nouemb. anni 1602. vbi cum contra similem matrimoniale dispensationem opponeretur, quòd quidam Ecclesiæ Præpositus, qui dispensationem executioni, damnauerat, eo tempore non erat verus Præpositus, Rota respondit, satis fuisse, quòd tamquam Præpositus erat habitus, & communiter reputatus. Ancharanus consilio 409. n. 8. vers. secundo, Lopus allegat. 89. incipit, Factum super quo, n. 17. vers. vnde in Papa, Prosper de sancta Cruce, aliàs Chifanensis decif. 38. aliàs 40. incipit, Dispensatio facta per illum, vbi Rota tenuit, valere dispensationem factam per illum, qui communiter reputabatur habere facultatem dispensandi super matrimonio contrahendo inter prohibitos, licet in veritate facultatem non haberet.

Neque prædictis obstat, quòd dispensatio Abbatis Frigolæ non esset proprie dispensatio, sed mandatum de dispensando, quòd formaliter non videtur habere vim dispensationis, vt in dicta decisione 38. Prosperi de sancta Cruce, sed hæc difficultas ex facto fuit sublata, quia Frigola antequam præcepisset Vicario generali Barchinonen. quòd prædictos Michaëlem, & Eleonoram desponeret per verba de præfenti, visa illorum supplicatione dispensauit per hæc verba, e nos visa la dicha suplicacion, y aquella benignamente admitida, tubimos per bien, de hazer la

dicha dispensacion. Et consequenter Michael, & Leonora non obstante quarto consanguinitatis gradu, postea legitime contrahere potuerunt.

Et eo maxime, quia Abbas Frigola non remisit Michaëlem, & Eleonoram ad Vicarium Barchinonensem, vt cum illis dispensaret, sed vt postquam se informasset de narratis, videlicet, quòd essent in quarto consanguinitatis gradu coniuncti per verba de præfenti, eos desponeret, siue legitimo matrimonio copularet; ad quem effectum, idem Abbas cum illis in vtroque foro dispensauit, vt denuò contrahere possent, & in dicto matrimonio permanerent, declarando filios inde suscipiendos legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio natos, & procreatos, ex quo dederunt nomine compositionis 16. ducatos pro bello contra infideles.

Neque placuit Rotæ illa informantium pro Castellana præfensio, quòd non fuerint verificata narrata in dispensatione qua vtebatur Ludouicus, quæ stante clausula, Si ita est, & videbatur verificanda; quia fuit responsum, à Ludouico reo, & possessore nihil fuisse iustificandum, sed Castellanam actricem præfendentem non fuisse verificata narrata, teneri h probare negatiuam, in qua se fundabat Cæsar de Grassis decif. 1. n. 11. qui filij sint legit. quæ loquitur in his terminis.

Secundò principaliter placuit Rotæ aliud fundamentum, deductum ex diuturna coniugum cohabitatione, cum enim Michael, & Eleonora per decem annos, & vltra in figura matrimonij in ciuitate, & Diocesi bene constituta, & Catholica vixerint, legitima dispensatio interuenisse præsumebatur cap. illud, vbi Felinus, n. 6. de presump. Sarinenis in Regula de triennali, quest. 10. vers. sed aduertendum, & 26. Rota apud Achillem decif. 196. aliàs 1. de presump. incip. Dispensationem, vbi Domini voluerunt, præsumi dispensationem ex communi reputatione, cum cursu 10. vel 20. annorum.

Ex his fuit responsum ad diuisionem Paleotti in causa Messanen. illegitimitatis die 2. Maij 1560. ex qua informantis pro Castellana conabatur inferre, ad præsumendam dispensationem omnino requiri 100. annos.

Quia fuit responsum primò, sicut patebat ex informationibus illius causæ, ibi articulum versari in mandato de dispensando, hic verò versari in dispensatione, quam Castellana actrix produxit, & consequenter ex cursu etiam temporis in parentibus Ludouici præsumi posse aliam dispensationem. Crescentius decif. 21. n. 2. & seq. de probat. & fuit resolutum in causa Casaranguhana Parochialis de Maella, die 8. Nouemb. an. 1599. vers. nec placuit Dominis coram Domino meo Pamphilio.

Secundò fuit responsum, Doctores allegatos in dicta decisione Paleotti, videlicet Innocentium in cap. vendens, n. 2. de verbor. significat. Afflictum decif. 245. n. 3. Decium conf. 322. n. 8. Crauetam conf. 146. n. 3. non dicere, quòd ad præsumendam dispensationem ad minus requirantur 100. anni, sed quòd tempus antiquum dicatur 100. annorum, quod non applicatur ad hæc materiam probationis matrimonij, & filiationis, ac dispensationis, in qua tempus antiquum dicitur tempus 10. vel 20. annorum, vt in prædicta decif. 57. Achillis, & tradunt Ferrerius

10.

11. Adde Ludouic. decif. 247. n. 8. & 9. & Barbo. in tractat. de clauf. vsu frequent. clau. 54. n. 10. vbi ad propositum allegat hæc decif. & Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 27. n. 6.

12. b Adde Ludouic. decif. 228. n. 3.

13.

14. c Adde Canal. decif. 123. n. 5. vbi ad propositum allegat hanc decif.

15. d Adde supra decif. 170. n. 2. & 3. lib. 3. decif. 604. in impressis diuersorum.

16.

17.

18.

m Adde Ludouic. decif. 57. n. 8. Casuanc materiam probationis matrimonij, & filiationis, ac dispensationis, in qua tempus antiquum dicitur tempus 10. vel 20. annorum, vt in recent. p. 2. decif. 209.

Pontificis confirmat, Felinus in cap. quod super his n. 4. in 1. fallent. & n. 1. conf. Dixit etiam mirabiliter, de maiestate & obedientia.

Sed Rota ista allegatione non obstante, in predicta causa Pampilonen. Parochialis, die 16. Iunii anni 1597. coram Domino meo Litza summa ratione tenuit, constitutionem esse validam favore diuini cultus, ne interim Ecclesie in seruitio detrimentum patiantur.

Et ex eodem motiuo ita fuit resolutum supra in tom. 1. in decif. 626. n. 2.

Hispalen. beneficij de las Cabeças.

Die Lunæ 22. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

- Regula de annali non currit impedito. Recursus Regij presumitur facti ad instantiam eorum, qui in eis habent interesse.

DECISIO M. LXXXVIII.

Vtraque parte b informante proposui dubium, an regula de annali obstatet D. Hieronymo de Miranda: & Rota ei ex persona propria non obstat censuit; nam respectu primæ partis Hieronymus regulæ satisfecit vocando possessores aduersarios ad causam infra sex menses, vt fuit in hac causa decifum die 10. Ianuarij proxime præteriti.

Respectu secundæ partis, cum non fteret per ipsum, quominus habuerit causæ expeditionem infra annum, cum fuerit expeditus e ab Aluato de Losada, huius beneficij possessore, & prædecessore Reuerendissimi Domini Ioannis de la Sal; nam postis impedimentis, regula non operatur suum effectum, Sarnepis super eadem regulâ quest. 14. & 71. & 76. Impedimenta bene deducebantur per informantes, & etiam fuerant ponderata à Domino meo Iusto in prædicta decifione in hac causa facta.

Nec placuit Rotæ, quod dicebant Informantes pro Domino Ioanne ad excusandum Aluarum, Ioannis auctorem, quod ipse non prætererat impedimenta, ex quo in Regiis prouisionibus non erat expressè nominatus, quia fuit responsum primò, istos recursus ad iudices seculares præsumi factos ad instantiam, d & petitionem eorum, qui habent interesse in causa, vt fuit sæpe in Rota decifum, & signanter in vna Carthaginen. portionum die 14. Nouemb. anni 1594 coram Reuerendissimo Domino meo Seraphino, Patriarcha Alexandrino, & in causa Cimitaten. scholasticæ die 24. Martij anni 1597. coram Domino Pamphilio Rotæ Decano.

Secundò fuit responsum, ex processu originali Hispano, oculariter inspecto, cessasse difficultatem, cum in secunda prouisione ad instantiam Fiscalis Regij data, inter beneficia, ibi numerata contineretur hoc etiam, de las Cabeças, de quo ab ordinario fuerat. Aluarus prouisus; & sic patebat, inter litis consortes, qui fiscalem adierant, & sollicitauerant pro obtinendis prouisionibus impeditiuis legitimi iudicij, coram iudice Ecclesiastico inchoata, connumerandum etiam Aluarum, cum interesse, & commodum huius beneficij ad ipsum solum tunc

pertineret, & sic firma remanebant fundamenta decifionis in hac causa factæ coram Domino meo Iusto.

An autem eadem regula obstatet Hieronymo ex persona Leonis de Miranda, Domini particulariter videre f vöuerunt.

f de quo infra decif. 1103.

Romana fideicommissi de Saluiatis.

Die Veneris 26. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

- Confessio tutoris nocere potest pupillo. Pretium rei vendita, fideicommissi subiecta, restituendum est.

DECISIO M. LXXXIX.

Incet die 13. 8 Februarij proxime præteriti fuisset conclusum scuta 6000. quæ in tot locis montium obuenerant in portione Ioannis Baptistæ, pertinuisse ad hæreditatem Laurentij senioris de Saluiatis, quia Constantia mater, & tutrix declarauerat, fuisse empta de pecuniis hæreditariis prædicti Laurentij; nihilominus, quia penes me quidam obscuritatis scrupulus remanserat, iterum volui consulere Dominos, qui vtraque parte informante in decifis permanferunt, propter declarationem, & confessionem explicitam prædictæ Constantiæ matris, & tutricis h Dominorum de Saluiatis; quia ista confessio præiudicat Domino Laurentio Saluiato iuniori, hæredi Constantiæ, mediante persona Antonij Mariæ Cardinalis de Saluiatis, Arcienus conf. 112. circa finem, Ruyus conf. 50. n. 1. lib. 1. & maxime, quia illa declaratio apparebat vera ex causa recensita, vnde pecuniam fuerant collectæ, videlicet partim in granis relictis in hæreditate Laurentij, pertinentibus ad filios, & hæredes; partim verò ex societate banchi, in Pisa constituti, sub nominibus Bernardi, & Petri de Saluiatis, & sociorum, de qua societate participabat Dominus Laurentius pro sua rata; & ex alia societate animalium in agro Pisano, vocato de Mangona. Ad oppositiones deductas per Informantes pro Domino Laurentio, & primò ad illam quod in instrumento diuisionis inter fratres de Saluiatis non enunciabantur nisi scuta 3000. super monte fidei, & alia scuta 3000. super monte farinæ, & consequenter non constare de identitate, cum declaratis à Constantia matri. Fuit responsum à Domina Genebra non vendicari loca montium, nec contendi, illa fuisse facta fideicommissaria, sed peti pecunias redactas ex venditione bonorum hæreditariarum ex confessione Constantiæ, quam non poterat Laurentius hæres impugnare. cum à matre C. de rei vindicatar.

Similiter fuit responsum ad diuersitatem, siue non identitatem consideratam ab Informantibus pro Laurentio, sufficiebat enim Domina Genebræ probare ex confessione Constantiæ, illa scuta 6 m. fuisse profecta ex bonis hæreditariis Laurentij sui patris: licet enim plenè non probaretur identitas locorum montium, proba-

I. f supra dec. 1078. n. 9.

2. Tutoris confessio quando præiudicat pupillo, vide Ludouif. d. 506. & habetur etiam in posth. Farin. tom. 1. dec. 359. & in recent. p. 1. dec. 334. & si sit voluntaria nõ præiudicat pupillo. Coccin. dec. 151. n. 3. Duran. dec. 39. n. 2.

3.

4.

cur tamen pretium redactum ex bonis hæreditariis, & propterea venite in restitutione fideicommissi, Paulus de Castro conf. 280. n. 1. vers. licet pecuniam, vel partem eius, lib. 2.

Ex prædictis clarè excludebatur præsumptio emptionis ex fructibus hæreditariis post mortem Laurentij fideicommittentis, quia Constantia expressè declarauerat, istas pecunias fuisse constatas ex granis, & societatibus Laurentij fideicommittentis.

Ad aliam oppositionem, quod istæ pecuniae non debebantur Domina Genebræ, ex quo non fuerant descriptæ in inuentario, à Constantia matre confecto.

Fuit responsum, quod licet non probarentur per inuentarium, probabantur tamen per confessionem, & declarationem Dominae Constantiæ, quæ ideo fortassis non expressit eas in inuentario, quia post confectum inuentarium fuerunt habitæ de rebus descriptis super inuentario, vt Constantia declarauit in instrumento desuper confecto.

Carthaginen. decimarum.

Die Lunæ 29. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

- Præiudicia comunicata non comprehendunt ea, qua cũ difficultate à Sede Apostolica cõcedi solent. Decimarum exemptionem cum difficultate solet concedere Sedes Apostolica, ibid. & 13. Præiudicia exemptionis decimarum strictè sunt interpretanda.

DECISIO M. X C.

Cum ante aliquot annos Monasterium Sancti Petri de la Noia, Ordinis Sancti Hieronymi Carthaginen. diocesis, vigore legati sibi relictæ à quodam Bozmediano, acquisiuisset quædam prædia sita intra limites decimarios Episcopi, & Capituli Carthaginen. contra arbitros mororum, quibus nutriuntur bombices ad sericum conficiendum creati, idem Monasterium licet solum sit exemptum à decimis illorum prædiorum, quæ suis manibus, & sumptibus colunt; nihilominus coepit prætere, non esse soluendas decimas prædictorum foliorum, seu mororum à laicis, illas à Monasterio conducentibus, quamuis ex generali consuetudine totius Diocesis decimæ ex illis solui consueuerint, & Episcopus, & Capitulum essent in possessione illas exigendi, etiam de arboribus, seu foliis confitis in prædiis Monasterio legatis.

Super hac prætensione anno 1582. a in partibus introducta, Prouisor Carthaginea. anno 1584. contra Monasterium pronuntauit. Deinde Vicarius Toleranus, residens in oppido Matriti, coram quo causa fuerat introducta, Prouisoris sententiam reuocauit, postea ad Rotam delata die 10. Iunii anni 1588. coram Domino Seraphino Patriarcha Alexandrino decifum fuit, de istis foliis fuisse persoluendas, quia cum præiudicia concessa fratribus Ordinis Sancti Hieronymi sint personalia, non eximunt emptores, seu arendatores a solutione decimarum, & consequenter Rota sententiam prouisoris confirmauit. In gradu appellationis bon. mem. Gipsius anno 1590. præcedente disputatione, & resolu-

habetur in impressis Seraphini dec. 227.

tione, Episcopo & Capitulo mandatum de manutenendo confestit.

Interim sub die 25. Martij anni 1589. gloriose mem. Philippus Hispaniarum Rex, nomine secundus, à felice record. Sixto Papa V. obtinuit Monasterio del Escorial, (quod ipse fundauerat, & dotauerat) priuilegium exemptionis à solutione decimarum cum derogatione Concilij generalis, & cap. nuper, de decimis, strictè tamen quo ad decimas personales tantum, & cum clausula citra approbationem, seu confirmationem exemptioni prius toti Ordini concessarum.

Rursus sub die 13. Decembris eiusdem anni 1589. nomine totius Religionis fuit obtentum priuilegium communicationis omnium immunitatum, & gratiarum concessarum singulis Monasteriis eiusdem Ordinis, extendendo communicationem de vno Monasterio ad aliud; sed in hoc priuilegio non fuit facta aliqua mentio de decimis, nec fuit derogatum dicto cap. nuper, de decim.

Productis in Rota his duobus indultis die 17. Maij anni 1599. coram bon. mem. Gipsio resolutum fuit, priuilegium communicationis Monasterio de la Noia suffragari, licet in eo non esset derogatum cap. nuper, vt apparet ex decifione tunc facta, sed post obitum bo. mem. Gipsij à me b extensa.

Ceterum cum Episcopus, & Capitulum dicerent grautos, ad interpretationem priuilegij concessi Monasterio del Escorial, & vt prætendebatur, aliis Monasteriis communicati, deuenirent prætendentes, illud esse restrictum ad decimas personales tantum, & consequenter non comprehendere decimas prædiorum, de quibus agebatur tanquam reales; sed Rota pro maiori parte die 10. Nouemb. anni 1600. coram me resoluuit, priuilegium del Escorial esse reale, licet non egrederetur personas, quibus fuerat concessam. Er deinde causa super eisdem repropofita die 21. Maij anni 1601. Rota in decifis permansit. Rursus cum dubitatum esset, an dictum priuilegium foret intelligendum pro fructibus, qui inferuunt pro vsu proprio Monachorum, & personarum Monasterij tantum, Rota e vtraque parte informante non fuisse restrictum ad fructus, qui inferuunt pro vsu Monasterij respondit; sed intelligendum de omnibus fructibus prouenientibus ex prædiis, & bonis Monasterij, & ad Monachos, siue Monasterium spectantibus.

Atque in hoc statu reperiebatur hæc causa, occasione priuilegij concessi Monasterio del Escorial, & alterius obtenti super communicatione, credebatur enim in priuilegio communicationis vniuersæ Religionis S. Hieronymi concessa, comprehensum fuisse priuilegium exemptionis à solutione decimarum, concessum Monasterio del Escorial.

Sed cum Procuratores Episcopi, & Capituli Carthaginen. considerassent, decifionem nuper factam in causa Valentina decimarum, die 28. Nouemb. proxime præteriti coram Domino meo Lancelloto, petuerunt exaudiri super prædictis.

Itaque præsupposito indulto Sixti V. concessi Monasterio S. Laurentij del Escorial, & indulto communicationis immunitatum toti Religionis S. Hieronymi concessarum, & prædicta decifione in causa Valentina decimarum, dubitatum an esset recedendum à decifionibus in hac causa factis ad fauorem Monasterij de la Noia, & causa

3.

4.

5.

b supra dec.

764.

6.

c supra dec.

864. in tom.

1. & adde

Rotam in

posth. Farin.

tom. 1. dec.

728. n. 1. vbi

in fin. alleg.

d. decif.

864.

7.

d supra dec.

911.

e supra dec.

936.

8.

9.

f Habetur

impressa pe-

nes Mar-

che de com-

miss. p. 1. pag.

639

10.

causa expedienda ad fauorem Episcopi & Capituli Carthaginensis.

Et Rota vna tantum parte Episcopi & Capituli informantis, à prædictis decisionibus recedendum, & causam ad fauorem Episcopi, & Capituli expediendam censuit, Ratio potissima fuit, quia decisiones in hac causa factæ ad fauorem Monasterij de la Noia fundabantur in eo præsupposito, quod priuilegium concessum à Sixto V. Monasterio del Escorial, die 25. Martij anni 1589. continens exemptionem à solutione decimarum, per communicationem concessam ab eodem Sixto V. vniuersæ Religioni, per aliud priuilegium emanatum sub die 13. Decembris eiusdem anni, competeret Monasterio de la Noia; quod tamen præsuppositum detectum fuit non subsistere ex decisione in causa Valentina decimarum coram Domino Lanceloto, tum quia priuilegia communicatiua non comprehendunt ea, quæ cum difficultate à Sede Apostolica concedi solent, vt notant communiter Doctores in l. 1. ff. de legat. 1. vbi Iasop, n. 21. & 2. Socinus iunior, n. 43. & 49. Ripa n. 8. Alciatus n. 4. Antonius de Butrio consil. 19. n. 9. Natta cons. 4. n. 6.

Tum quia in specie, quod exemptio à solutione decimarum sit qe his, quæ cum difficultate concedi solent, voluit Ioannes Andreas in d. dudum, n. 5. de priuilegijs, vers. ratio diuersitatis. Tum, quia in hac materia exemptionis, in qua subtrahitur de iure alteri debito, priuilegia non sunt amplianda, sed strictè e potius interpretanda Romanus consil. 180. n. 1. vers. tamen in materia, Abbas in cap. licet n. 2. de decim.

Tum denique, quia cum gratia communicationis fuerit à Papa concessa sine causæ cognitione, non habuit in specie, & in iudicio notitiam, quod priuilegia communicata continent exemptionem à decimis, & consequenter non erat verisimile, Papam sub inuolucro verborum voluisse, ita grauitè Ecclesijs præiudicare, quas, & earum ministros, notum est, in vniuersa Hispania ex decimis potissimum sustentari.

Cum itaque prædictum præsuppositum, quonitebantur decisiones in hac causa factæ, ad fauorem Monasterij, non subsisteret, consequenter inferebatur, decimas prædiorum, de quibus agebatur, fuisse Ecclesiæ Carthaginens. persolueudas, sicut antea soluebantur, præsertim cum ex ferie priuilegij à Sixto V. concessi, Monasterio del Escorial non obscure colligeretur, Papam noluisse concedere vniuerso Ordini S. Hieronymi generalem exemptionem à solutione decimarum, cum illud priuilegium specialiter fuerit concessum Regio Monasterio del Escorial, cum clausula expresse, absque confirmatione, & approbatione exemptionum, & concessionum generalium in dicto priuilegio narratarum.

Forolusen. de Monsignanis.

Die Veneris 2. Aprilis 1604.

S V M M A R I V M.

1. Vniuersitas omnium bonorum incerta est, sed contrarium tenet Rota, n. 4.

Certitudo datur respectu vniuersitatis, ibid.

6. Possessorium nihil commune habet cum petitoria. Immissio non impeditur ex his que requirunt altiore indagine, ibid.

7. Fideicommissum vniuersale dicitur, quod comprehendit bona mobilia, & immobilia, nomina & actiones.

DECISIO M. XCI.

Die 16. Ianuarij proximè præteriti propostâ hac causa super dubio, in quibus bonis esset specificè relaxandum mandatum de immitendo pro indiuiso, & pro qua portione, ad fauorem fratrum de Monsignanis contra Elisabetham Monsignanam, pro faciliore resolutione fuit dictum, quod videretur de tribus potissimum articulis, ex quorum inspectione pendebat causæ diuisio.

Primo, de quora bonorum.

Secundo, quæ bona essent fideicommissio subiecta.

Tertio, an aliquid esset detrahendum.

Circa primum, partes erant concordēs, quod quora bonorum petitorum per fratres de Monsignanis erant quæ partes de tribus ex bonis possessis per Alexandrum, & licet agentes pro Elisabetha contenderent addendum, & de quibus Alexander poterat disponere tempore obitus, Rota alterius hoc inspectionis esse videns, censuit prædictam quotam bonorum fuisse prædictam tertiam partem, quia Alexander tempore obitus, ea pro indiuiso possidebat cum Paulo, & Euangelista fratribus, & consequenter pro prædicta tertia parte, concedendam immissionem in possessionem prædictorum bonorum, ad effectum, vt fratres de Monsignanis illa bona pro indiuiso possiderent, sicut Alexander illorum auctor possederat.

Licet enim Decius consil. 226. n. 3. vers. nec obstat, opinatus fuerit, quoram realem ad vniuersitatem omnium bonorum non inducere certitudinem, quia cum vniuersitas omnium bonorum incerta sit, quora talium bonorum certa esse non potest; Rota tamen contrariam opinionem, tamquam veriorē & magis communiter receptam amplexa fuit, in causa Firmana bonorum, die 23. Decembris anni 1577. coram bon. mem. Canuccio, sentiens, dari certitudinem respectu vniuersitatis. Neque in hoc casu scrupulosè querendum, quomodo dicta bona ab Alexandro pro indiuiso cum fratribus possiderentur, licitè, vel illicitè ex patrimonialibus, vel ex mercatura fuerint acquisita, cum ad effectum immissionis sufficeret fratribus de Monsignanis docere de possessione Alexandri, vt in vna Viterbien. bonorum Rota censuit coram Domino meo Litia, & nuper in alia Viterbien. coram Domino meo Decano, & consequenter cessabat præsentio Informantium pro Elisabetha, contendentium de causa acquisitionis ex mercatura, hæc enim inspectio ad petitorum spectabat, quod nihil habet commune cum possessorio & naturaliter. S. nihil commune ff. de acquir. possess. & cum altiore requireret indaginem, non poterat impedire immissionem Monsignanis competentem, l. finali, C. de edito. Din. Adr. toll. Neuzanus consil. 56. n. 3. & sequens. Circa secundum, quæ bona essent subiecta

f vide infra dec. 1098. n. 3. in hac eadem causa supra decil. 1011.

g Adde supra in tom. 1. dec. 39. n. 8. & decil. 448. n. 6. & alias sæpè.

bus scintilla, factis à marito, bene probant. 9. Testes vicini rectè probant scintillam mariti, 11. Theori separatio admittitur propter odium coniugum, oriens ex libris continuis.

DECISIO M. XCII.

In hac causa separationis thori inter Alexandrum Gattamarum, & Florentiam Capellonam eius vxorem, die 3. Martij e anni 1603. fuerat decisum ex capite potissimum adulterij, quod Alexander commiserat, & confessus fuerat cum Florentia famula, sententias contra ipsum laras tanquam iustas fuisse confirmandas, & licet Rota tunc non se fundauerit in scintilla, & mala tractatione, qua vsus fuerat Alexander contra Florentiam, non tamen eam rececit.

Cum verò deinde Alexander prætenderet, remissam sibi fuisse ab vxore adulterij iniuriam, ex quo Florentia post habitam scientiam de adulterio cum eo sponte cohabitauerat, & maritaliter vixerat, ideo factis vtinque nouis probationibus, sæpe propulsi causam, videlicet die 10. Nouembr. & die 19. Decemb. anni 1603. & fuit dilata, & rursus die 25. Februarij præsentis anni, & similiter fuit dilata, ordinauerant enim Domini, vt causa super omnibus proponeretur, videlicet super adulterio, & scintilla, & denique in hac propositione, vtraque parte informantē, causa discussa, Rota censuit, omnibus simul iunctis, sententias ad fauorem Florentiæ latas fuisse confirmandas.

Nam quoad primum articulum respicientem adulterium, Florentia habebat fundatam intentionem quoad separationem, in secundo adulterio ab Alexandro commisso cum Florentia famula, de quo constabat ex propria Alexandri confessione, vnde cum Alexander ex aduerso prætenderet, iniuriam ex adulterio resultantem sibi fuisse remissam ex cohabitatione per multum tempus subsequuta. l. si vxor. §. final. & l. questum, in fine, ff. ad l. Iuliam de adul. vbi gloss. in verb. non superesse, & sic post remissionem non licere obicere crimina adulterij. gloss. in cap. plerumque, in verb. nec reconciliata, de donat. inter vir. & vxor. consequenter probare tenebatur, vxorem habuisse certam, & indubitatam scientiam prædicti adulterij, & nihilominus deinde sponte cum eo cohabitasse, rei vxoriæ operam dando, ante querelam à Florentia contra maritum coram iudice Ecclesiastico portectam; quod tamen ex deductis pro Alexandro non apparebat probatum, nam ex querela Florentiæ non poterat inferri ad eius scientiam, nisi à tempore querelæ; scientia enim vnus temporis, non excludit scientiam temporis præcedentis, neque testes pro Alexandro inducti probant scientiam Florentiæ de secundo adulterio, respectu certi corporis, neque concludebant mutua maritalia obsequia post scientiam secundi adulterij, & consequenter cum Alexandri probatio esset incerta, non poterat ei suffragari. cap. in presentia, de probat. nam non probata tali scientia, non est locus præsumptioni remissionis iniuriæ. l. legitimam, ff. de petiti. heredit. l. ultimam, ff. de confirmat. tutor. & tradit in terminis Signorolus.

g Adde Mar. dec. 90. n. 6. & 140. n. 6. Ludou decil. 290. n. 4. & 405. n. 2. Duran dec. 402. n. 2. & alij sæpè.

h Adde Rotã in posth. Eudin. tom. 2. decil. 49. n. 8. & 9. 6. consil. 50.

7. Cta fideicommissio, facilis fuit resolutio ex sententia lata à Sanctissimo Domino nostro Clemente Papa V III. tunc Rotæ Auditore, declarante omnia bona Alexandri testatoris fuisse de fideicommissio ad fauorem fratrum de Monsignanis post obitum Petri Francisci, & Pauli, & ex decisione in hac causa facta coram Domino meo Litia die 13. Nouembr. 1595. decernentis etiam bona mobilia, supellectilia, & nomina debitorum descripta in inuentario fuisse comprehensa in dicto fideicommissio, ex quo erat factum de omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, se mouentibus, iuribus, & actionibus quibuscunque.

g Adde Coc. cin. decil. 409. n. 5. quæ etiam habetur in recent. p. 2. decil. 120.

8. Neque obstare prætensionem deductam, per informantes pro Elisabetha, de acquisitione facta per Alexandrum ex lucro mercaturæ, ideoque non competere fratribus de Monsignanis immissionem in possessionem bonorum ex lucro mercaturæ acquisitorum, quia die 26. Feb. anni 1603. fuit coram me decisum, non constare Alexandrum acquisiuisse aliqua bona ex lucro mercaturæ.

h habetur supra decil. 1015.

9. Circa vltimum articulum, an aliquid esset detrahendum, informantes pro Monsignanis nihil detrahendum contendebant ex decisione in hac causa facta coram me sub die 19. Decemb. 1603. vbi Rota nihil detrahendum censuit, cum fructus percepti saltem spatio 29. annorum, imputandi forent in Trebellianicam. Sed informantes pro Elizabetha prætendebant, detrahendas dotes vxorum Euangelistæ, Ioannis, & Pauli dum viuebant in communiōne.

e habetur supra decil. 1060.

Contrarium prætendebant Monsignani affirmantes, nihil detrahendum, quia non constabat de receptione dotium, exceptis 362. libris, quas Euangelista fatebatur fuisse receptas, & debebantque respectu dotium vxorum Ioannis & Pauli fuisse factam compensationem cum dotibus vnus filiar, ipsius Ioannis, & alterius filiar Euangelistæ, cum illis de Merlinis, vnde negotium reducebatur ad facilem exitum, præsertim cum Monsignani offerrent se paratos ad faciendam prædictam detractionem, si pro parte Elisabethæ docerentur de receptione dotium Euangelistæ, Ioannis, & Pauli.

f de quo infra decil. 1098.

Romana separationis thori.

Die Veneris 2. Aprilis 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Adulterij iniuria remittitur si pars lesa scient adulterium cohabitare cum iniuriante, & tunc non potest opponere crimen, n. 3. & 4.
- 2. Scientia delicti ex vno tempore, non inducit scientiam temporis præcedentis, ibid.
- 3. Probatio incerta nihil probat.
- 4. Adulterium potest opponere lesus, quoties iniuriam sciuerit.
- 5. Scintilla mariti est legitima causa, pro separatione thori.
- 6. Maritus si excedat terminos legis correctio-nis, scire dicitur, ibid.
- 7. Testes singulares deponentes de diuisis acti-

f vide infra dec. 1098. n. 3. in hac eadem causa supra decil. 1011.

g Adde supra in tom. 1. dec. 39. n. 8. & decil. 448. n. 6. & alias sæpè.

1. supra dec. 1018.

2.

3.

4.

g Adde Mar. dec. 90. n. 6. & 140. n. 6. Ludou decil. 290. n. 4. & 405. n. 2. Duran dec. 402. n. 2. & alij sæpè.

h Adde Rotã in posth. Eudin. tom. 2. decil. 49. n. 8. & 9. 6. consil. 50.

conf. 50. num. 1. vers. primo casu, & fuit dictum in decis. in hac causa facta, vnde semper potest obici adulterium. Signorolus precipitatio conf. 50. n. 1. vers. & ideo pro declaratione, Bermundus de publicis concubin. tit. de adulterio n. 7. 1. Boerius de cas. 3. 8. n. 7. Respectu scilicet locum etiam esse dixerunt Doinini separationi thori, quia quando excedit terminos levis coercionis, non est permittenda maritibus, & praestat causam separationi b. cap. ex transmissa, & cap. literas, cum, ibi, notat, de restit. spoliat. de ea deponere testes, ne dum respectu verborum graues iniurias continentium, sed etiam respectu actuum particularium, quidam enim testificabantur, che haueano visti in Florentia gli occhi pesti; quidam dicebant, che Alessandro vna volta gli tiro un piatto con la menestra; alij, che l'haueano vista strafcinare per casa.

Adde Duran. dec. 72. n. 6.

Adde Rotam in Anconitana separationis thori coram Lancellotto impressa per Farin. posth. tom. 2. conf. dec. 156. n. 1. & in posth. ipfius tom. 1. dec. 58. n. 1. & recent. p. 1. dec. 441. n. 1. & in vna Neapolitana separationis thori 16. Martij 64. coram Peutingero impressa per Diana post tom. 8. refol. moral. p. 462.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Adde Rotam in d. dec. 156. posth. tom. 2. conf. Farin. n. 11.

Tuden. Beneficij.

Die Lunae 5. Aprilis 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Excommunicationem incurrunt Clerici recurrentes ad Tribunalia secularia.
- 4. Iudices laici sunt inferiores iudicibus Ecclesiasticis, nec eis inhibitionem apponere possunt.
- 5. Gratia facta excommunicato est nulla.
- 6. Beneficiorum sunt inhabiles Clerici recurrentes ad Tribunalia secularia, & 7. & 18.
- 10. Comparitio partis facit presumptionem scientia litis.
- 11. Absolutio censurarum facta in literis gratia non prodest violatoribus Ecclesiasticae libertatis & 12.
- 14. Clerici quandoque possunt recurrere ad Tribunalia secularia, & sequent.

DECISIO M. XCIII.

Cum f. Martinus de Padilla senior resignasset in manibus Sanctissimi D. N. Clementis Papae VIII. hoc beneficium ad fauorem Martini de Padilla iunioris anno 1596. & literis super resignatione expeditis, & coram prouisore Lucenti illorum executoris presentatis, opposuisset se Petrus Gattus, ab Ordinario de eodem beneficio prouisus per obitum resignantis, agentes pro Petro a praefixione cuiusdam termini, quem nimis breuem esse praetendebant appellando, recursum habuerunt ad Gubernatorem generalem Regni Galliciae, & praemissa narratiua, quod ad Episcopum pertinebat cognitio super violentia facta per iudicem Ecclesiasticum, quam amouere, & tollere debebat, obtinuerunt, eidem promissori mandari sub poena amissionis temporalitatum, quas habebat in dicto Regno, vt Petro concederet appellationem, aut infra tres sequentes transmitteret sibi processum, vt eo viso de remedio prouideret.

Causa in Rota introducta, Petrus nulla facta mentione de recurfu, neque obtemperata ab excommunicatione propterea incurfa, idem beneficium a Sede Apostolica impetrauit, sed quia Martinus praetendebat, gratiam a Papa obtentam Petro non suffragari, dubitauit, an constaret de tali recurfu, qui ad praedictum effectum Petro obstaret.

Et Rota vtraque parte informantem recursum obstare censuit, quia recurrendo ad iudicem laicum ipso iure incidit in sententiam excommunicationis, & cum causam praebuerit, vt immunitas Ecclesiastica violaretur, cap. nonerit, & cap. grauem, de sententia excommunicationis, & est textus, quem ignorare non licet, in processu Bullae, in Cena Domini, quae singulis annis solemniter publicatur, & omnium auribus insinuat, vbi in §. 18. graui anathemate feriuntur, qui ad Cancellarias, & Curias saeculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Praelatos, & iudices Ecclesiasticos, cum

1. Habetur hac decisio impressa penes Marchesio de conf. pag. 51. & penes Farin. post. tom. 2. decif. 212.

2.

3. Adde supra dec. 480. n. 4. & 484. n. 2. & infra decif. 1184. n. 4. & Rotae recent. p. 2. dec. 491. n. 6. vbi ad propositum praesens dec. allegatur.

cum iudices laici sint incapaces iurisdictionis in clericos exercendae. cap. causam, de rescript. cap. sacerdotibus 11. quest. 1. & iudicibus Ecclesiasticis sint inferiores. a. demque 96. distinct. Clemens. Romani, de iure iud. ideoque non possunt, nec debent Ecclesiasticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia praecipere facere, & praesertim poenalia, pro vt in casu proposito, Abbas in cap. qualiter, & quando, n. 7. de iudic. Marianus Socianus in cap. si quis Clericus, n. 28. & in cap. sane, n. 10. de foro competenti. Rota decif. 10. de consuetud. in antiq. & dum praetextu violentiae aufferendae, iudices laici iudicibus Ecclesiasticis superioris Ordinis praecipere, aut inhibere audent sacris Canonibus, & perpetuo Ecclesiae vsui, quae semper huiusmodi recurfus damnauit, & anathemate plectendos censuit, grauiorem violentiam inferunt.

4. Adde supra decif. 480. n. 22. & sequent. & 481. n. 3. & 484. n. 6. in som. 1.

Et consequenter Petrus excommunicatus non potuit acquirere beneficium impetratum, quia gratia ipso iure nulla. cap. postulat, de Cler. excom. ministran. cap. cum bona, de arat. & qualitat. imola in cap. post electionem, n. 21. vers. alij vero de concess. preben. Sclua tract. de beneficij. p. 3. quaf. 4. n. 22. vers. decimo octauo fuit. Couarruias in cap. alma mater. p. 1. relect. §. 7. n. 3. vbi testatur de communi in vers. quam existimo commnem.

5.

6. Adde Rotam in Calagurritana beneficii coram Sacro impressam per Marchesio de conf. pag. 3. pag. 101. n. 2. & in recent. p. 1. decif. 529. n. 4. & 534. n. 8. Caualer decif. 529. n. 2. & 372. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc decif.

Ad excusationes deductas per informantes pro Petro sequentes responsiones dedit Rota. Ad primam, quod recurfus fuit habitus non ab ipsomet Petro, sed ab Alphonso Gatto eius patre, de cuius legitimo mandato non constabat, fuit responsum primo, istos recurfus ad iudices saeculares praesumi factos ad instantiam & petitionem eorum, qui habent interesse in causa, vt fuit saepe in Rota decifum, & signanter in causa Carthaginen. portionum, die 14. Nouemb. anni 1594. coram Domino Seraphino Patriarcha Alexandrino, & in causa Ciuitaten. Scholastica die 24. Martij 1597. coram Domino Pamphilio Rotae Decano, & nuper coram me in causa Ispalen. Beneficij die 22. Martij proxime praeteriti.

Sed quia aliqui ex Dominis dicebant, hoc non procedere vbi agitur de incurrenda poena inhabilitatis, quo casu requirunt probationes concludentes, & quod de mandato recurrentis habitus fuerit recurfus, vt fuit conclusum in causa Vicen. Camoria die 4. Iulij 1603. coram Domino meo Litra.

Fuit secundò responsum, Petrum satis habuisse scientiam huius recurfus, & illum ratum habuisse, primo, quia recurfus fuit habitus, & prouisio a Gubernatore generali Galliciae fuit obtemperata in ciuitate Coronae die 1. Augusti 1597. & tamen Petrus sub die 18. Iunij praecedentis eiusdem anni 1597. dederat mandatum Petro de Lemos specialiter ad hanc causam, ad comparandum coram quibuscumque iudicibus in Regia Cancellaria Vallisoleri, & Regni Galliciae ad obtinendum quascumque prouisiones.

Secundò fuit responsum, Petrum vsum fuisse dicta prouisione, quia die 13. Augusti eiusdem anni 1597. in ciuitate Lucensi Norarius, ad instantiam partis Petri Gatti, notificauit dictam prouisionem prouisori Lucensi.

Tertio dicebatur ex praesentia Petri in loco

iudicij sub die 29. Octobris eiusdem anni, & ex decreto sibi intimato, & ex eius comparitione cum clausula, citra reuocationem sui Procuratoris, & ex pluribus aliis comparitionibus, & actis per eundem Petrum gestis, oriri probationem sufficientem de scientia, & vsu recurfus, & cum Petrus non reclamauerit, aut renuntiauerit prouisioni iudicis saecularis, & reperiretur in processu, ex tot actibus videbatur illam sciuisse, & ratam habuisse.

Ad secundam excusationem, deductam ex clausula supplicationis, teque absoluentes, quae concedi consuevit impetrantibus quascumque gratias, ad effectum validitatis, & subsistentiae illarum, informantes contra Petrum dicebant, talem absolutionem non prodesse impediens executionem literarum Apostolicarum, tamquam violatoribus Ecclesiasticae libertatis, & allegabant Felinum in cap. Apostolica, in principio, vers. & idem de absoluitone, de exceptio. & Rebuffum in practica beneficii tit. de forma & declarat. noua prouis. teque absoluitones. n. 12. & 13. & Mandosium tract. de signatura gratia, in verbo, absolutio ab excommunicatione, circa finem vers. absolutio huiusmodi.

Sed haec responsio vix satisfecit Rotae, quia Felinus fundauit se in regula Innocentij VIII. & Rebuffus in regula 78. Iulij III. & similiter Mandosius in regula 76. tunc vigente, quae per mortem conditoris expirauit, & ideo amplexa fuit regulam 65. Serenissime Domini Nostri Clementis Papae VIII. qua cauetur praedictam generalem absoluitonem a censuris Ecclesiasticis non suffragari violatoribus Ecclesiasticae libertatis, via facti ausu temerario, Apostolicis mandatis non obtemperantibus, & Nuncios, vel Executores Apostolicae Sedis, & eius officialium eius commissa exequentibus, si propter praemissa, vel aliquod eorum excommunicati a iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam sustinuerint; cum enim vigente hac regula habitus fuerit recurfus contra Petrum, meritò fuit responsum.

Ad tertiam excusationem pro Petro deductam, quod ille recurreret in casu licito, & permisso pro defendenda propria possessione, quem casum nec Canones, nec Decisiones Rotaes damnant, quin potius videntur permittere, & apud Achillem decif. 36. de appellat. in impressis, & in causa Taraconen. Ville de Reus die 4. Decemb. 1592. coram Domino Seraphino, & tunc Rotae Decano, & in vna Salannantina Canonica die 14. May 1595. coram Illustrissimo Blanchetto, tunc Rotae Auditore, fuit responsum, sicut alias Rota responderat in causa Ofsen. Canonica die 1. Decemb. 1595. coram me, per praedictas decisiones non defendi recurfus ad iudices laicos, & ad Parliamentum, & Tribunalia magistrarum saecularium, licet in eis dicatur, posse quoadque haberi recurfus ad iudices laicos, & inuocari eorum nudum auxilium ad defendendam propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam auctoritate defendere potest. Nusquam tamen dicitur in eis, quod talis recurfus fieri possit ad Tribunalia, seu iudices laicos, tamquam iudices ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Praelatos, & iudices Ecclesiasticos, & praesertim poenalia, vt in casu praeposito.

Adde Rotam recent. p. 1. decif. 534. n. 2. & decif. 602. n. 4. & p. 2. decif. 752. n. 3.

Adde supra decif. 484. n. 8. & 9. in tom. 1. vbi annotaui plura quae conducent ad materiae praesentis decif.

Adde supra decif. 484. n. 8. & 9. in tom. 1. vbi annotaui plura quae conducent ad materiae praesentis decif.

15.

Cæterum, quia nihil est tam verè dictum, quod non possit finistrè interpretari, & informantes pro Petro vterentur etiam decisione in dicta causa Oseen. Canonici coram me, licet clarissimè eiusmodi recursus detestetur, & damnet, ideo ex sententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem visum fuit duo adiungere.

16.

Adde supra dec. 480 n. 11. & seq. in tom. 1.

Primum, prædictas decisiones nullam præbuisse, nec præbere istis recursibus auctoritatem, nisi a in casibus à iure Canonico expressis, quavis Auditoribus, qui prædictas decisiones compilauerunt, visum fuerint, istis recursibus deferre pro defendenda possessione, quam quis propria auctoritate defendere potest; non quod ad iudices seculares, tanquam ad homines priuatos, iuuare tamen potentes, non secus ac si quis inuocaret auxilium cuiuslibet transeuntis per vicus, vel plateas, si forè de facto ab aliquo potentiori de propria domo pelleretur, non autem vt posset à iudicibus laicis defendi per citationes, & inhibitiones, & pœnarum comminationes contra iudices Ecclesiasticos, quia tales recursus tanquam illicitos, Rota factorum Canonum cultrix, & obseruatix nunquam approbavit, aut toleravit, quin potius in ea re grauissimè lapsum Conarruuiam in præf. quest. cap. 35. n. 3. & cæteros idem opinantes, vno consensu semper censuit, & docuit.

17.

Alterum fuit, iam superiori seculo viros pios prædictam Achillis decisionem formidasse; nam Quintilianus Mandosius in tract. commissio- num in formula 14. in verb. renocandi, vers. quarto querit, licet fateatur, prædictam decisionem posse subsistere, addit tamen, ansam præbere non solum Regibus, sed cuiuslibet Domino temporali circa negotia Rotalia, quæ vltimum beneficia existunt, & circa sacerdotia, ac dignitates, & personas Ecclesiasticas se intromittendi, contra textum in cap. nouit, de iudic. & Domini temporales ista occasione, seu prætextu mantutionum, seu defensionum, se & suos super sacerdotiis & sacerdotiorum iurisdictionibus, & sacerdotibus, iudices constituunt. At ego tempore meo propter istam causam semper Achillis decisionem vidi haberi suspectam. Quod attinet ad decisionem Domini Cardinalis Blanchetti, in causa Salamantina Canonici, sæpe fuit reprobata, & nulla eius penitus habita ratio.

18.

Atque ex his fuit conclusum, Petro obstitisse recursum, vt non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium; quod à Sede Apostolica impetrauit.

Esina fideicommissi de Georginis.

Die Lunæ 1. Aprilis 1604.

S V M M A R I V M.

1. Legitima detrahatur de bonis paternis pro filiis.

- 3 Fideicommissum non potest comprehendere legitimum portionem, debitam filiis. quam possunt extrahere successores, etiam extranei, n. 4.
5 Legitima non includitur in fideicommissio vniuersali.

DECISIO M. XCIV.

Franciscus Georginus, hæredes sibi instituit æquis portionibus, Ioannem Christophorum, & Ioannem filios suos masculos, illisq; sine filiis decedentes, ad inuicem substituit.

Per obitum Ioannis sine filiis, & sine testamento, filij Ioannis Christophori petebant à Laura, vxore Ioannis, bona fideicommissio subiecta, & pendente lite in Rota obiit Laura relictis sibi hæredibus Constantino fratre, & Tholomeo Bartoluccio eius familiari, qui prætendebant detrahere legitimam de prædictis bonis fideicommissio subiectis. nam licet Laura non esset hæres Ioannis, ei tamen donauit Ioannes in vita bona, de quibus agebatur, quorum Laura possessionem acceperat; cum enim Ioannes esset filius Francisci Georgini committentis, ipsi & cuiuslibet habenti causam ab ipso debebatur legitima, de prædictis bonis detrahenda. Salicetus in l. scimus, vers. quero, cum glossa 1. C. de inoffic. testamento, Rolandus cons. 78. n. 6. lib. 1. nam neque in fideicommissi restitutione venit legitima. Ruinus cons. 58. n. 9. lib. 2. nec fideicommissum intelligitur respectu legitimæ. l. quoniam in prioribus. C. de inoff. testam. Deci. cons. 81. in principio, & eam detrahere possunt successores etiam extranei. l. omnimodo, & l. sancimus, & Authen. nouissima. C. de inoffic. testam. Parisius consil. 47. num. 6. lib. 2. nam Ioannes de ea potuit arbitrio suo disponere, sicut disposuisse videbatur donando Lauræ.

Nec ad rem pertinebat, quod hæredes Lauræ non possent detrahere legitimam ex persona Ioannis, cuius non erant hæredes, nec etiam ex persona Lauræ, quæ non fuerat hæres Ioannis, quia fuit responsum, quod præterquam quod Laura fuerat donataria Ioannis, & Constantinus, & Tholomeus Bartoluccius fuerunt hæredes Lauræ, ex cuius persona poterant detrahere legitimam, satis erat ipsis possessoribus dicere, Dominis Georginis fideicommissariis, quod non poterant agere ad totum patrimonium. l. 2. ff. si pars hæredit. petat. l. debere. C. de fideicom. Paulus de Castro cons. 454. n. 2. lib. 1. Crauetra cons. 72. in fine, & cum agerent ad fideicommissum vniuersale, in illo non includitur legitima. Ruinus cons. 52. & cons. 58. lib. 2. Cephalus cons. 272. n. 143. Ripa in l. Centurio. n. 49. & in l. in quartam n. 114. quos refert & sequitur Peregrinus de fideicommiss. art. 3. num. 132.

Et res carebat difficultate, cum Georgini non docerent, se fuisse hæredes Ioannis.

Romana

Romana fideicommissi de Saluiatis.

Die Veneris 3. Aprilis 1604.

S V M M A R I V M.

- 2 Hæredes consentientes se recepisse res, qua in hereditate erant, per consequens fatentur, res esse hereditarias, & n. 3.
4 Hereditarium dicitur creditum, licet exactio illius sit dilata in longum tempus post mortem testatoris.

DECISIO M. XCV.

Omnia Genebra solum informante Rota censuit, pecunias exactas à Bandinis, videlicet scuta 10147. pro residuo scutorum 10911. & scutorum 268. auri in auro probari fuisse hereditatis Laurentij Saluiati senioris, quas Petrus Antoninus, & Alemannus de Bandinis solueret Ioanni Bapaista, & Antonio Mariæ filiis, & hæredibus Laurentij de Saluiatis in præsentia Constantiæ matris, eorum tutricis, die 2. Iulij anni 1552. tanquam ipsis debitas occasione diuersorum negotiorum, & diuersarum participationum, quæ & quas quondam Laurentius de Saluiatis, ipsorum pater, habuit in diuersis rationibus contantibus, sub diuersis nominibus de Saluiatis, tam Lugduni, quam Pisis, prout apparebat ex actis, & Constantia, mater retulerat in inuentario; cum enim iam fuisset in hac causa decisum, ea bona pertinuisse ad hæreditatem Laurentij, quæ vel in eius testamento fuerant expressa, vel Constantia mater, & tutrix descripsit in inuentario, consequens erat, hæc pecunias fuisse de hereditate Laurentij, standum enim erat prædictis declarationibus factis in hoc casu, tam per Bandinos debitores, quam per Saluiatos creditores in præsentia Constantiæ matris, tutricis, & curatricis. Romanus cons. 94. num. 3. vers. istud clarum est, Gratus consil. 54. num. 64. vers. præterea, lib. 1.

Et eo maximè, quia Ioannes Baptista, & Antonius Maria fatebantur, se recepisse dictas pecunias, tanquam filios, & hæredes Laurentij, & consequenter tanquam hereditarias. Angelus in l. si proponas. §. 1. ff. de inoffic. testam. Romanus cons. 91. num. 8. Decius cons. 281. n. 8. & consil. 283. num. 8. Alciatus tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24. num. 4. vers. facit quod notat Angelus.

Nec ideo minus istæ pecuniæ dicebantur pertinere ad hæreditatem Laurentij, quod longè post eius mortem fuerint exactæ, quia dilata exactio crediti hereditarij non facit definire creditum esse hereditarium, & in hoc maximè attendenda erat declaratio Constantiæ, affirmantis, se propterea distulisse referre prædictas pecunias in inuentario, quia expectauit habere certitudinem de capitali, & redditibus prædictorum negotiorum, & societatum, quam antea habere non potuit.

Peña Decif. Tom. II.

Cæterum, quia informantes pro Domino Laurentio dicebant, se tam respectu scutorum 6000. locorum montium, de quibus in alia decisione, quàm respectu harum pecuniarum à Bandinis exactarum, non impugnare assertionem Constantiæ, quam Dominus Laurentius iunior non intendebat impugnare, sed prætendebant à Constantia matre fuisse consumptas vigore facultatis, sibi à Laurentio seniore marito, & testatore datæ, disponendi de mobilibus ad suum libitum, illamque liberante ab onere reddendi rationem, ideo Domini super hæc prætensiones Dominum Laurentium particulariter audire voluerunt.

Imolen. Affictus.

Die Veneris 30. Aprilis 1604.

S V M M A R I V M.

- 2 Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.
3 Locatio facta à non habente facultatem locandi est nulla.
5 Acta gesta coram iudice à quo, transportanda sunt ad iudicem ad quem, quod non habet locum in causis prophanis per appellationem iudici Ecclesiastico commissis, n. 6.

DECISIO M. XCVI.

Vna tantum parte informante Rota censuit, decretum renunciationis mandati executiui A. C. ab A. C. emanatum, tanquam iustum fuisse consummandum, quia Domino Comiti Iacobo de Pepulis fuerat de afflictibus, siue afflictuum pensionibus integrè satisfactum, & explorati iuris est, solutione eius quod debeatur, tolli obligationem, d. l. solutionis. ff. de solut. l. 4. §. soluisse. ff. de re iudic.

Nam si Dominus Comes prætendebat aliquid vigore primæ locationis factæ illis de Bolognetis an. 1582. vt sub locationis factæ Chiffino ab eisdem Bolognetis anno 1585. ex illa non poterat agere, cum fuisset per secundam factam de an. 1586. expressè reuocata, & ab ea recessum per secundum instrumentum locationis. Baldus in l. ania tua. num. 21. C. de iure dot. idem cons. 215. num. 4. lib. 2. notant Faber, & Angelus in §. præterea per illum textum, Instit. quib. mod. tollit. obligat.

Præterea dicta sublocatio an. 1585 fuerat sub conditioe facta, quatenus impunè fieri potuisset, eo quia Camera Apostolica iam confiscauerat bona locata, & consequenter cum Camera illa postea locasset cuidam Garellæ, locatio hæc à Comite non habente facultatem facta, remansit nulla, & inualida.

Minus potuit agere vigore secundæ locationis factæ Alexandro Chiffino anno 1586. quia vigore illius sibi integrè satisfactum, vt apparebat etiam ex relatione vltimi calculatoris; cum enim Dominus Comes Iacobus esset creditor ratione afflictus pro 7. annis, & recollectis, incipientibus à recollecta

supra de cif. 1089.

1.

habetur hæc decisio impressa p. nes Marchef. de commiss. p. 2. pag. 539.

2.

Adde Rotam dec. 11. n. 2. & 176. & 323. Caualerum de cif. 99. n. 2. Seraph. acc. 383. n. 3. Ro. in posth. Farin. tom. 2. decif. 434. n. 1. in fine. & alijs sæpè.

3.

4.

collecta an. 1587. vsque ad collecta an. 1593. & sic inclusuè in libris 30 m. & ex claufulis constaret, quòd Chissimus ad computum dicti affictus soluerat illis de Scappis libras 22246. & alias 8000. libras eidem Comiti Iacobo ad computum dicti affictus, quas recepit à Domino Tiberio Ceulo, & sic in toto ad computum dicti affictus fuerunt solutæ libras 30246. consequenter reuocari mandati fuit iustissima, quia ex claufulis apparebat, plus debito fuisse solutas libras 246.

Ad clamores informantium pro Domino Comite Iacobo, eo quia Chissimus non transportauerat quædam acta gesta coram A. C. fuit responsum primò, ex actis transportatis plenè constare de iustitia reuocationis mandati.

Secundò fuit responsum, Decretum Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. §. præterea, de transportandis omnibus actis à iudice à quo, ad iudicem ad quem, non comprehendere causas prophanas, a per appellationem iudici Ecclesiastico commissas, siue in prima, siue in secunda instantia, sicut Congregatio Concilij interpres declarauit.

Adde Rotam recentiorum p. 1. decif. 561. n. 12. Causal. decif. 67. n. 2. Ludouic. decif. 508. & annoratio n. 6. & utrobique ad propositum allegant hanc decif.

Carthaginen. Iuris conferendi.

Die Mercurij 5. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Mantentio iuris conferendi, & presentandi, danda est, quoties confiterit de quasi possessione.
5. Probationes leues sufficiunt ad effectum mantentionis.
6. Examinare beneficiandos de iure spectat ad Episcopum, & sic ut tollatur ei, requiritur ipsius scientia, & patientia, n. 7.
8. Electio, nominatio, collatio si spectat ad personam Ecclesiasticam, examen debet fieri ab Ordinario, quod non habet locum si pertinet ad liberè ad inferiores collatores, n. 9.
10. Inferiori contra superiorem non est dandum mandatum de mantinendo respectu iuris conferendi.

DECISIO M. LXXXVII.

Anno 1511. Iulius Papa, eius nominis secundus, ad supplicationem Don Sanctij de Medina, erexit in Ecclesia Parochiali loci de Villena Carthaginen. Diocesis decem beneficia simplicia, cum obligatione perpetuò residendi sub pena priuationis, eorumdemque beneficiorum collationem, prouisionem, & omnimodam dispositionem eidem Don Sanctio vita eius durante, & post illius mortem, Archidiaconi eiusdem Ecclesie, & beneficiatis beneficia prædicta obtinentibus, pro tempore, futuris & existentibus referuauit, mandauitque, ea conferri filiis naturalibus dicti loci de Villena, si idonei reperirentur, quos beneficiatos cumulatim Archidiacono, & dictæ Ecclesie, & eiusdem loci Ordinario subiectos esse voluit.

Et licet vigore prædictæ erectionis obseruatum esset, quòd Archidiaconus, & cæteri Be-

neficiati dictæ Ecclesie simul congregati semper elegerint, seu nominauerint filium naturalem dicti oppidi, & electo pro maiori parte titulum, & collationem, per pilei impositionem fecerint, ac possessionem statim tradiderint absque appositione edictorum, & examine, seu approbatione, seu aliqua alia Ordinarij participatione, præterquam quo ad illum, qui habet onus prædicandi, ille enim antequam id munus exerceat, debet ab Ordinario consuetam facultatem prædicandi obtinere, vt multi testes conformiter affirmabant.

Nihilominus, quia aliqui Episcopi prætendebant se introumittere in prouisionibus istorum beneficiorum, causa introducta in Rota, dato dubio super articulo mantentionis, eoque vtraque parte informante propositio, Dominini censuerunt, Archidiacono, & Beneficiatis prædictis dandam fuisse mandatum de mantinendo in possessione liberè conferendi hæc beneficia sine participatione, seu examine Ordinarij, quia de eorum possessione conferendi tempore motæ litis constabat ex collationibus factis, & effectum fortitis, & ex dictis testium affirmantium, similes collationes fuisse factas sine interuentu Ordinarij, & absque appositione edictorum, exceptio tribus beneficiatis, videlicet Prædicatore, cui à Canonico Magistrali Murcia approbato fit collatio, & deinde antequam munus prædicandi exerceat, detur licentia per Ordinarium, & Magistro Capellæ, qui approbatur à Magistro Capellæ Murcia: & lectore Grammaticæ, cui confertur beneficium constituto, eidem beneficiatis, & Archidiacono, quòd sit graduatus in aliqua Vniuersitate.

Supradictis accedebat confessio Episcopi respondentis ad citationem sibi intimatam, in qua fatebatur, huiusmodi quasi possessionem Archidiaconi, & Beneficiatorum liberè conferendi à tempore plusquam 80. annorum, quam quasi possessionem, & probationem sufficientem in hoc iudicio summariissimo Rota putauit ad effectum mantentionis, Verallus decif. 198. lib. 2. præsertim cum ad hunc effectum leues probationes sufficiant, & eo etiam nomine sic dicendum erat, quia Archidiaconus, & Beneficiati suam quasi possessionem fundabant in priuilegio à Iulio II. concessio, ideoque pendente lite mantinendi erant. cap. cum persona, vbi Geminianus, in §. quòd si tales. n. 4. & Franchus n. 3. de priuileg. lib. 6. Verallus decif. 198. n. 1. lib. 2. Abbas in cap. 1. notab. 3. vt lite penden.

Nec ad rem pertinebat, quòd cum ageretur de acquirenda possessione contra Episcopum, ad quem de iure regulariter spectat examinare beneficiandos, requiritur scientia, & patientia ipsius, quia fuit responsum, tam ex temporis diuturnitate, quam ex multiplicitate actuum, & prouisionem factarum sine ipsius participatione scientiam, & patientiam præsumi. Abbas in cap. cum Ecclesia Sutrina. n. 25. vers. sed an presumatur, de cons. possess. & propriet. & fuit dictum in causa Valentina Decimarum de Gandia, die 2. Maij 1603. coram Domino meo Pamphilio Rotæ Decano.

Rursus non-obsistat, quòd cum tam vigore Bullæ Iulij II. quæ iubebat eligi naturales idoneos,

3.
b Adde Coc. ci. decif. 236. n. 6. & 336. n. 5. Seraph. decif. 799. n. 6. Rotam in nouiter nouiss. Farin. decif. 568. n. 4. quasi possessio enim sufficit ad probandam pertinentiã collationis, vt fuit dictum infra decif. 1487. n. 3. c Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 93. n. 2. & 106. n. 2. & 466. n. 1. in fine & 563. & alia supra.
4.
d Adde Causal. decif. 506. n. 3.
5.
e Adde Ludouic. decif. 458. n. 7. & 314. n. 5. Causal. decif. 75. n. 4. & 83. n. 1. & 228. n. 1. Coccin. decif. 31. n. 4. Rotam in 6. posth. Farin. tom. 1. decif. 564. n. 4. & tom. 2. decif. 383. n. 3.
7.
f Adde Seraph. decif. 293. n. 4.

oidneos, quam vigore statuti Ecclesie, requisiti examen, ministerium Episcopi interuenire deberet, quia fuit responsum, hoc respectu petitorium, quod dum discutitur, Archidiaconus, & Beneficiatos possessores non fuisse sua possessione priuandos.

- 8. Præterea non obsistat dicere, quòd quando electio, nominatio, aut collatio spectat ad personas Ecclesiasticas, ad quæcumque beneficia, super vigore Concilij Tridentini, præsertim sess. 7. de reformat. cap. 13. examen fieri debeat ab Ordinario, & consequenter contra Concilij huiusmodi decreta, non posse dari mandatum de mantinendo; quia fuit responsum, prædictum Concilij decretum non comprehendere beneficia, quorum collatio liberè pertinet ad inferiores collatores, vt Congregatio Concilij Tridentini interpres respondit in vna Zamoren. beneficiorum simplicium, cuius authentica decisio data mihi fuit in hac causa, vnde cum talia essent beneficia, de quibus agebatur, quæ vigore Bullæ Iulij I. spectant ad dispositionem, & collationem Archidiaconi, non erat locus obiectioni factæ ex decreto Concilij Tridentini.
9. Et ex his denique cessabat alia obiectione, quòd inferiori contra superiorem non possit dari mandatum de mantinendo, a quia in hoc casu superioritas Episcopi cessabat ex priuilegio Apostolico Iulij II. concessio Archidiacono, cui propterea competeat mantentio, cap. cum persona, de priuileg. lib. 6.

10.
a Adde Causal. decif. 193. n. 1. & 306. n. 2. Mantiam dec. 322. n. 9.

Forolinien. de Monsignanis.

Die Veneris 7. Maij 1604.

DECISIO M. XCVIII.

- 1. PRO expeditione huius causæ proposui memorialia loco causæ, & quia Informantes pro Domina Elisabetha de Monsignanis multa reuocabant in dubium, quæ iam auditis partibus fuerant declarata, & decisa, ideo Domini primò voluerunt firmatas iam decisiones, & decreta feruari, ex quibus præcludebatur auditus omnibus consideratis ab Informantibus pro Domina Elisabetha, & aliqua videbantur artificiosè necti ad procedendam in longum causæ expeditionem, sicut erat illud de nondum purgato spolio; nam ad hoc fuit responsum fuisse soluta scuta 608. & sub die 6. Octobris anni 1601. fuisse decretum, vt procederetur ad vltiora, & hæc eadem prætenso roties deinde fuit repulsa à Rota, quoties fuit attentata.
2. Ad secundam obiectionem, quòd non datur immisio, quando est incertitudo relata ad vniuersitatem bonorum, responsum fuit in decisione in hac causa facta sub die 2. Aprilis proximè præteriti, vbi secundum magis veram, & communem Doctorum sententiam Rota firmavit dari certitudinem respectu vniuersitatis bonorum.

b supra dec. 1091.

- 3. Ad tertiam oppositionem, quòd bona non erant liquidata, ex quo aderant aliqua acquisita ex lucro mercaturæ, quæ nondum fuerant, quòd bis iam in hac causa, videlicet die 26. Februarij

1603. & die 2 Aprilis, proximè præteriti, fuit decisum, non constare, Alexandrum acquisiuisse aliqua bona ex lucro mercaturæ.

Ad quartam oppositionem de detractionibus faciendis, die 19. Nouembr. 1603. d fuit resolutum, nihil detrahendum, cum fructus percepti spatio 29. annorum superauerint omnem detractionem, quam nunc Domina Elisabetha prætere de poterat.

Respectu verò quarundam dotium, in vltima decisione in hac causa facta sub die 2. Aprilis res in suspenso remanserunt, quæ tamen faciliter terminabitur, si Monsignani curauerint diligenter videre quædam folia liberculi exhibiti die 12. Octob. 1579. coram Salimbeno iudice commissario contenta folio 12. 13. & 14. pro quorum diuisione instabant agentes pro Domina Elisabetha.

Ad quintam oppositionem de defectu iurisdictionis Rotæ, respectu possessorij, stante commissione, quòd arbitrio Rotæ procederetur in negotio principali, iam fuit responsum in decisione, in hac causa facta die 26. Februarij anni 1503. f videlicet illam non obsistere.

Ad sextam, quòd fratres de Monsignanis acciperint possessionem 80. bubulcarum, ideoque à possessione ceciderint: responsum, etiam fuit in eadem diuisione.

Ad vltimam oppositionem, quòd cum Domini Monsignani venerint ad causam in statu, & terminis, ideoque acceptauerint transactionem, tunc productam, ei tenebantur stare.

Fuit responsum in duabus decisionibus coram Domino meo Litia factis, quibus fuit dictum, eos venisse ad causam citra acceptationem transactionis, quæ alio etiam nomine non ligabat Monsignanos, venientes vigore fideicommissi, non vigore transactionis.

Et valde displicuit Dominis, quòd Informantes pro Domina Elisabetha, quasi omnia ab initio repetentes, tam difficulter obtemperarent.

Secundò pro finali negotio immissionis in possessionem Domini ordinauerunt, quòd deueniretur ad specialem inspectionem, & determinationem corporum, siue rerum, quas Alexander de Monsignanis tempore sui obitus pro indiuiso simul cum aliis fratribus possidebat.

Interammen. prætenso dotis.

Die Lunæ 10. Martij 1604.

S V M M A R I V M.

- 3. Scriptura priuata, & nudum factum promittentium dotem, arguunt eius promissionem, & hoc fauore dotis.
4. Matrimonium secundum presumitur factum cum eadem dotis promissione, si de contrario non constat.
5. Matrimonia regulariter non sunt sine dotis promissione.
6. Confessio de recepto probat solutioem, etiam in praiudicium creditorum, quando constat de precedente promissione dotis, & n. 7.

ANNO 1583 Regulus Montanus Hisphilam, ex fratre neprem, Fabio Faribono cum dote scutorum 1200. vxorem dedit, mortuo Fabio anno 1593. idem Regulus eandem Hisphilam, Fulvio Manasseo cum eadem dote promissa nuptui tradidit, quam solvere promisit in praefinitis quibusdam terminis Horatio, Fuluij patri.

Orta lite super quibusdam praetensionibus inter Hisphilam, & Innocentium Ciamborlanum, tanquam creditores Manasseorum, dubitauit, an constaret de promissione, & solutione dotis Hisphila in hoc secundo matrimonio, contracto inter ipsam, & Fuluium Manasseum, & Rota utraque parte informante respectu promissionis dotis Hisphila in scutis 1200. constare censuit ex chirographo matrimoniali, subscripto ab Horatio Manasseo, Fuluij patre, & a Regulo Montrano, Hisphila patro, dotem promittente, & a Mallio Campio matrimonij mediator.

Nam dum factum est scriptura priuata ob priuilegium dotis, ex legis ministerio arguunt dotis promissionem, l. ad exactionem, C. de dotis promiss. Baldus r. r. de dote, p. 6. p. r. i. n. 1. & 2. vers. unde sicut hodie, & p. 2. col. 2. vers. ex aequitate prouidit.

Supradictis accedebat, quia cum eadem dotis quantitas fuisset data Fabio Faribono, primo Hisphila marito, eadem censebatur promissa Fulvio Manasseo secundo marito, matrimonium enim secundum eam eadem dotis promissione praesumitur a contractum. l. Diuus, l. dotem la. ff. de iure dot. l. penult. S. vxor, ff. solut. matrim. Baldus tract. de iure dote, p. 6. p. r. i. n. 1. vers. & vidi iam de furo, Phalucius de dote, glossa 10. n. 27. & 31. Rolandus de dote, quest. 75. num. 1. & 6.

Concurrerat etiam verisimilitudo, quia matrimonia regulariter non fiunt sine dotis promissione, Puteus decif. 55. n. 4. lib. 3. Crauetta conf. 40. n. 2. Purpuratus conf. 46. n. 10. Socinus iunior conf. 8. num. 13. lib. 2. nec a maritis solent onera matrimoniorum sustineri absque solutione promissa dotis.

Respectu solutionis Rota censuit, constare in scutis 719. ex publico instrumento recepto sub die 3. Iulij 1595. quod facit probationem probatam, ex vulgaribus regulis, quod non videbatur posse impugnari, ex quo confessio de recepto probat solutionem dotis, etiam in praedictum creditorum, quando constat de praecedente promissione. Paulus de Castro in l. 1. n. 8. ff. solutio matrimonio, Romanus conf. 445. n. 5. Ruinus conf. 183. n. 4. lib. 1. Guidopapa conf. 204. n. 1. Afflictus de cis. 402. n. 9. & 10. & fuit dictum in causa Romana dotis die 17. Iulij 1602. coram dec. 263.

Quoad residuum dotis Domini particulariter voluerunt considerare quietantias super solutionibus factis, & tempora earum.

Adde Ludouic. decif. 173. n. 9. & 188. n. 2. vbi annot. n. 10. ad propositum allegat praesentem dec. & vide supra dec. 359. n. 3. Coccin. dec. 60. n. 6. Adde Duran. dec. 42. n. 19. Ludouic. decif. 62. n. 4. Rotam recentiorum p. 2. dec. 124. n. 1. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 161. n. 2. & 585. n. 4. & 644. n. 11. quod extendit etiam in praedictum Fisci Rota eisdem posthumis tom. 2. decif. 267. n. 5. & de materia vide Rotam recent. p. 2. decif. 124. dec. 63. ferè positum, & in nouiter nouit Farin. dec. 263. Habetur in impressis Ludouic. decif. 62. quam etiam reperies in nouiter nouit Farin. dec. 269.

Esina fideicommissi de Georginis.

Die Veneris 14. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Donatio inter virum & vxorem est inuvalida, nisi iuramento sit uallata.
3. Donatio inter virum, & vxorem si non reuocetur uinibus eis, morte unius ex coniugibus confirmatur.
4. Contractus ut valeant, celebrandi sunt iuxta statuta locorum ubi celebrantur.

DECISIO M. C.

PRæsupposita donatione inter viuos, quam fecit Ioannes Georginus ad fauorem Lauræ suæ vxoris, & quod idem Ioannes ab intestato decesserit. Et decisione in hac causa facta sub die 16. Iulij anni 1603. vbi fuerat resolutum, per diuisionem factam inter fratres non fuisse renunciatum fideicommissio, ex constitutione Marchiæ lib. 5. cap. 25.

Utraque parte informante super dubio dato, an donatio esset valida, Rotam validam fuisse censuit, nam licet regulariter inter virum & vxorem donatio sit prohibita § l. 1. ff. de donat. inter virum & vxor. Gabriel. tit. de donat. concl. 3. n. 27. tamen in hoc casu aderat iuramentum, cuius vigore donatio statim fuit confirmata. Gabriel. conf. 63. n. 5. vers. non autem, lib. 1. Iulius Clarus in § donatio, quest. 9. n. 1. lib. 4.

Item cum non fuerit in vita reuocata, & subsecuta fuerit traditio, per mortem fuit confirmata, licet hic status 32. § ait oratio, ff. de donat. inter vir. & vxor. l. Papinianus, vbi glossa, Bartolus, & alij, ff. de donation. Surdus conf. 171. n. 16. Patifius conf. 168. n. 12. & 14. lib. 1. Socin. conf. 26. n. 3. vers. sed donatio, lib. 1. Nec refragabat constitutio Marchiæ lib. 5. cap. 25. cuius solemnitates (vt praetendebatur) non fuerant in hac donatione seruatae.

Quia fuit responsum, primò constitutionem Marchiæ extensam à Paulo III. ad prouincias, vrbes, & oppida ditionis Ecclesiasticæ, loqui solum de contractibus minorum; eam verò particulam eiusdem constitutionis, quae vtebantur Informantes pro Dominis Georginis fideicommissariis, quae agit de contractibus mulierum, esse aditionem Cardinalis Carpentis, ibi, quam quidem constitutionem, Nos Rodolphus Cardinalis, &c. quae non similiter extendebatur ad omnes prouincias, & terras status Ecclesiasticæ, & patebat ex eiusdem Pauli Papæ III. confirmatione, volentis, additiones Cardinalis Carpentis in prouincias Marchiæ obseruari, ibi, in eadem prouincia obseruari debere: vnde cum hac donatio esset facta non in prouincia Marchiæ, sed in prouincia Vmbriae, in oppido de Saxoferrato, non erant adhibende solemnitates requisitæ à constitutionibus Marchiæ, cum respectu solemnitatum in contractibus, attendantur statuta locorum, in quibus celebrantur, Caesar de Grassis decif. 2. n. 16. de donatio, Gabriel de statut. concl. 8. n. 29. & fuit dictum in causa Perisina executionis, coram me, die 17. Nouem. 1597. Papien.

Adde supra in tom. 1. dec. 115. n. 4. & 5. Rota recent. p. 2. decif. 377. n. 3. Adde supra in tom. 1. dec. 215. n. 5. & 219. n. 5. in tom. 1. Ludouic. 563. n. 7. & ibi annota. lit. C. ad propositum allegat hanc dec. licet bene de mente Martij. i quo casu donatio non valet vt fuit dictum supra in tom. 1. decif. 756. n. 2. & 873. n. 6. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 375. n. 4. & virobique in fine ad propositum allegat hanc decif. Habetur supra in tom. 1. decif. 643. n. 4. vbi annotaui alias decif.

Papien. Bonorum

Die Lunæ 12. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Fructus praesumantur percepti à possessoribus rerum, non verò à non possidentibus.
2. Executio non debet excedere iudicatum.
3. Tutor, vel curator si fuerint condemnati vt tales, non est exequenda sententia in bonis ipsorum, sed pupilli, vel minoris, & 4.
5. Turris potest condemnari in expensis litis suscepti pro pupillo, quod intellige vt n. 6.

DECISIO M. CI.

CVm praesupposito, quod Marius Buttigella non possederit bona de quibus agebatur, & quod faceret sufficientem renuntiationem, dubitauit, an teneretur ad aliquas expensas, & fructus restituendos, & quoad fructus ex praesupposito, quod non possederit res, visa fuit carere difficultate, cum non praesumantur percepti à non possidentibus, sed à possessoribus rerum. l. cum defunctus, Carbiur. tutele, Rota decif. 25. de praeb. in nouis, & fuit decifum in causa Parnormitana Archidiaconatus, dec. 22. Maij 1592. coram me.

Et neque in sententia Marius de hoc fuerat condemnatus, & explorati iuris est, executionem non debere transcendere iudicatum. l. ab executione (quorum appellat. non recipiant. & fuit dictum in causa Tirafonen oblationum, die 8. Iulij 1598. coram Domino meo Seraphino Patriarcha Alexandrino Neque obstabat, quod Franciscus Serofignus pupillus, & Fulvia Buttigella relicta usufructuaria, fuerant condemnati, pro quibus tutorio, & procuratorio nomine respectu Marius semper comparuerat.

Quia fuit responsum, quod sententia lata contra aliquem tanquam tutorem, & Procuratorem alterius, non debet exequi in bonis tutoris, seu Procuratoris, sed in bonis pupilli, seu principalis, vt de tutore notat Bartolus in l. si se non obrulit la. 4. n. 1. ff. de re iud. per textum in l. qui solidum, §. etiam, ff. de legat. 2. & de Procuratore notat Angelus in l. 1. C. de sentent. & interlocut. omn. iudic. per text. in l. hoc iure, ff. de solutio. Speculator in tit. de execut. sentent. §. sequitur, vers. sed quid si Procurator, quem sequitur Afflictus de cis. 64. n. 5.

Quantum ad expensas similiter dictum fuit, Marium non teneri ex persona propria, cum nomine proprio in sententia non fuerit condemnatus, nec nomine proprio, sed nomine pupilli tantum fuerit prosequutus.

Nec refert in arbitrio iudicis consistere, condemnare tutorem ad expensas nomine proprio. Bartolus in l. 4. num. 1. ff. de re iudic. cuius opinionem veriorum dicit esse Alexander ibid. num. 6.

Quia fuit responsum, ad hunc effectum opus esse constare de euidenti calumnia tutoris. l. non est ignotum, C. de admin. tutor. & dixerunt Bartolus & Alexander in loco proxime citato, & in casu proposito non constare, Marium calumniosè, aut temerè litigasse, stante legitimatione Francisci pupilli, & amplissimis priuilegiis Collegij Me-

Adde supra in tom. 1. decif. 597. n. 6. Habetur supra in tom. 1. decif. 225. n. 6. & adde decif. 485. num. 3. Talis decif. non reperitur inter impressas Seraphin. sed videtur dec. 667. n. 2. Adde supra in tom. 1. dec. 115. n. 4. & 219. n. 5. in tom. 1. Ludouic. 563. n. 7. & ibi annota. lit. C. ad propositum allegat hanc dec. licet bene de mente Martij. i quo casu donatio non valet vt fuit dictum supra in tom. 1. decif. 756. n. 2. & 873. n. 6. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 375. n. 4. & virobique in fine ad propositum allegat hanc decif. Habetur supra in tom. 1. decif. 643. n. 4. vbi annotaui alias decif.

diolanensis, confirmatis etiam post Bullam Pij V. de illegitimis, quæ magnam praebuerant causam credendi, legitimitatem suffragari, etiam quoad bona emphyteutica, & calumniae suspicionem in tutore excludebant. Felinus in cap. de quarta, n. 27. de praescriptionibus, Capycius decif. 10. num. 19.

Rufus non obstabat, quod Marius tutor semel nomine proprio appellauerat, quia fuit responsum, in actis non reperiri, quod nomine proprio causam fuerit prosequutus, aut quod fuerit condemnatus.

Et ideo his consideratis Rota mandauit, Marium simpliciter absolui,

Gerunden. Iuris officianti in sepulturis.

Die Veneris 21. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Manuentio datur cum semiplena probatione quasi possessionis.

DECISIO M. CII.

Capitulum Ecclesiae Gerunden. petebat à Rota mandatum de manutenendo in possessione, quod quando aliquis, siue mas, siue foemina, moritur in dicta ciuitate, in quacunque parochia, & pro illius sepultura petitur à Capitulo associatio, siue sequela, & crux aurea, siue crux maior, vulgariter nuncupata beneficiatorum, aut lapicidarum dictae Ecclesiae, & quilibet ex ipsis exit à dicta Ecclesia cum Procuratore, qui affert berdonum ad intonandum, & cum ministro afferente pluuiale ad officium, & thuribulo & baculo argenteo cum aqua benedicta, ad extrahendum defunctum à domo sua, semper quotiescunque fuerint petita praedicta sequela, & Crux, & à Capitulo concessa ad deferenda corpora defunctorum ad Ecclesias in quibus sepelienda sunt, Clerus & ministri cathedralis Ecclesiae officium peregrunt.

Super quo, Capitulo solum informantem, quia causa agebatur per audientiam contradictarum, Rota censuit, praedictum mandatum de manutenendo fuisse concedendum, etiam contra ministros Ecclesiae Collegiatae Sancti Faelicis eiusdem ciuitatis, quia testes pro Capitulo producti probabant dictam quasi possessionem à Capitulo ante motam litem §. retinenda. l. Infit. de interd. l. 1. §. finali, vbi Bartolus n. 14. vbi possidet, testes enim de multis actibus de visu testificabantur etiam in Parochia Ecclesiae collegiatae Sancti Faelicis, ex quibus oriebatur plus quam sufficiens probatio, cum ad effectum manutionis semiplena sufficiat. Alexander in conf. 102. n. 3. lib. 7. Decius conf. 56. n. 1. Berous conf. 43. n. 47. lib. 3. Ruinus conf. 106. n. 18. lib. 5. & sunt decisiones Rotaes Putei decif. 61. lib. 3. Litta in vna Romana de Roncionibus, die 3. Maij anni 1597. & Laucelloti in causa Farfen. pascendi die 1. Iulij 1598.

Hoc tamen mandatum de manutenendo Rota intellexit iuxta dictum primi testis super artic.

7. Adde supra in tom. 1. decif. 597. n. 6. Habetur supra in tom. 1. decif. 225. n. 6. & adde decif. 485. num. 3. Talis decif. non reperitur inter impressas Seraphin. sed videtur dec. 667. n. 2. Adde supra in tom. 1. dec. 115. n. 4. & 219. n. 5. in tom. 1. Ludouic. 563. n. 7. & ibi annota. lit. C. ad propositum allegat hanc dec. licet bene de mente Martij. i quo casu donatio non valet vt fuit dictum supra in tom. 1. decif. 756. n. 2. & 873. n. 6. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 375. n. 4. & virobique in fine ad propositum allegat hanc decif. Habetur supra in tom. 1. decif. 643. n. 4. vbi annotaui alias decif.

artic. videlicet quod ministrorum Capituli officij est solum intonare, sicut faciunt, & exercere officium Parochi recitando orationes, quas ipse erat dicturus, ad extrahendum cadauera de domibus defunctorum, ea tamen relinquendo in Ecclesia Parochi, seu fratribus Ecclesie, aut Monasterij, in quibus sunt sepelienda: quia postquam ea ibi reliquerunt, Canonici, & Beneficiati ad suam Ecclesiam reuertuntur, & in Ecclesia, aut Monasterio, vbi sepeliendus est defunctus, celebratur officium, & sepelitur defunctus more illius Ecclesie, vel Monasterij.

Hispalen. beneficij de las cabeças.

Die Veneris 21. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Regula de annali requirit annalem possessionem pacificam procedentem immediate.
2 Regula augendi, extenditur vsque ad tertiam partem valoris in beneficiis.
3 Regula de annali habet locum in cessionibus, & sic si obstat cedenti, obstat & etiam cessionario.
4 Gratia alternatiue concessa, valet si in una parte alternatiue verificetur.
5 Multiplicatio titularum in beneficiis admittitur.
6 Regula de annali habet oculos retro, & annullat tam impetrationem, quam omnia antea facta.
7 Gratia in forma, Dignum, solum tribuit ius ad rem.
8 Beneficium non vacat per illum qui habet gratiam in forma, Dignum, antequam declaratur dignum, nec per illum qui habet ius ad rem.

DECISIO M. CIII.

1. Cvm die 22. Martij proxime preteriti proposuisset dubium in hac causa, an regula de annali obstat Hieronymo de Miranda? Rotam ex persona propria ei non obstat censuit: sed tunc particulatim videre decreuit, an ei obstat ex persona Leonis, a quo Hieronymus cessionem habuerat, quo vtraque parte informante in hac propositione discussio, negatiue respondit, neque ex persona Leonis Hieronymo obstat.

2. Primò, quia regula nec ipsimet Leoni obstat videbatur, nam cum prouiso Leonis fuisset de mense Martij 1595, eo tempore Aluarus, qui fuerat ab Ordinario prouisus de mense Decembris 1594, non erat annalis possessor, & consequenter non poterat dare de regula de annali contra Leonem, quæ requirit annalem possessionem pacificam immediate præcedentem. Verallus decif. 11. incipiente regula de annali, p. 3. Rebuffus in praxi super regula de annali, gloss. 4. in princip.

3. Quia fuit responsum, non probari nullitatem primæ gratiæ, nam defectus qui allegabatur, ex quo Leo non fecerat mentionem the-

aurariæ, quam obtinebat, tollebat ex eo, quod in corpore gratiæ illius fuerat facta mentio. Alter verò defectus deductus, ex eo, quod valor fuerat expressus in scutis 1200. & sic in minori summa cum debuisset exprimi in scutis 1600. cessabat, quoniam vigore clausulæ, augendi, quæ in priori gratia continebatur, poterat augeri valor, & exprimi vsque ad tertiam partem pluris, & sic ad scutos 1600. qui erat verus valor beneficij. Rebuffus in praxi, in 3. p. signaturæ super clausulas, augendi, n. 1. & est de stylo Rotæ, vt fuit decifum in vna Arboren. Archipresbyteratus, coram Fabio, & consequenter non ebat opus reformatoria, cum prior gratia non fubiaceret propterea nullitari.

4. Neque per interpretationem secundæ gratiæ censetur Leo in aliquo sibi præiudicasse quoad primam: nam cum fuerit obiecta reformatoria ad abundantiam cautelam, quatenus opus esset; per secundam Leo non renunciauerat primæ gratiæ, cap. per electionem, vbi Abbas, n. 5. de concess. præbende, Felinus in cap. in nostra, n. 1. vers. titulus multiplicatur, de rescript. & fuit decifum in causa Vigellen. Archidiaconatus, die 15. d. Maij 1552. coram me.

5. Secundò, quia licet regula obstitisset Leoni, adhuc non obstat Hieronymo: quamuis enim regula de annali habeat locum in cessionibus, Verallus decif. 20. p. 3. & consequenter obstando cedenti, obstat etiam cessionario. Sarnen. super dicta regula, quest. 62. in fine; tamen hoc non applicabatur huic casui, cum gratia Hieronymi non esset restricta ad cessionem, sed alternatiue concepta, siue per obitum, & literæ essent expeditæ tanquam de vacante per obitum Petri vltimi possessoris, & ideo licet in eis narrata fuisset cessio, tamen cum vacatio esset alternatiue concepta (vt dictum est) potuit Hieronymus omnia cessione capere beneficium per obitum, ex regula in alternatiuis, de regul. iuris, lib. 6. & fuit dictum in causa Legionen. prestimoniorum die 14. Junij 1593. coram Domino meo Decano, & aliis sæpè.

6. Et regula de cedente, & cessionario procedit quando quis prouisus solum per cessionem, vellet capere per clausulas generales, seu alio quouis modo, quod non applicatur Hieronymo principaliter, & dispositiue prouiso per obitum.

7. Neque acceptatio cessionis à Hieronymo facta per consensum à Leone præsertim expeditione literarum nocuit Hieronymo, quia potuit fieri ad abundantioram cautelam, cum in beneficiis promissa sit multiplicatio titularum, Felinus in cap. in nostra, n. 1. vers. titulus multiplicatur, de rescriptis.

8. Minus supradictis obstat, quod vacatio per obitum Petri de Miranda fuerit consumpta per impetrationem Leonis, ita vt Hieronymus prædicta vacatione consumpta non potuerit beneficium per obitum capere: quia fuit responsum, quod si gratia Leonis fuit nulla, ex eo quod ei obstat regula, non potuit consumere vacationem per obitum, quia regula de annali habet oculos retro, & annullat tam ipsam impetrationem, quam omnia antea facta. Sarnen. de annali, quest. 11. Castador. decif. 12. super reg. etiam si de ea daretur hodie, quia quandocumque producatur, operatur perinde ac si ab initio fuisset producta, vt est decifio Tolomæi.

Habetur in imp. eff. diuersi. p. 3. lib. 2. decif. 300.

supra decif. 22. n. 4. in tom. 1.

Adde supra in tom. 1. decif. 613. n. 2. & 3. Seraph. decif. 1165. n. 8.

Adde supra decif. 117. n. 9. in tom. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 578. n. 5. & tom. 2. decif. 621. n. 2.

Adde supra decif. 983. n. 10. Ludouic. decif. 399. n. 4. mantiam decif. 50. n. 7.

10. Si verò gratiæ Leonis regula nõ obstat, tunc sublato dubio, non erat opus disputatione. Denique dicebatur, ad hunc effectum gratiam Leonis non fuisse habendam in consideratione: nam cum esset in forma, Dignum, & consequenter per eam quæsitum Leoni solum ius ad rem, vt fuit decifum in vna Burgen. Canoniciatus die 28. Aprilis anni 1597. coram Domino meo Decano. Ideo subsecuta cessione Leonis, antequam esset repertus dignus, beneficium non vacauit per cessionem ipsius, sed post mortem vltimi possessoris. Felinus in cap. fin. n. 33. vers. quod si pendens, de presump. & fuit decifum in prædicta causa Burgen. canoniciatus die 28. Aprilis anni 1597. coram Domino meo Litita, quod Rotam in aliis causis iam antea tenuerat. Cum itaque nihil vacauerit ex persona Leonis, habentis tantum ius ad rem, sed beneficium vacauerit per obitum Petri habentis ius in re, consequenter remansit antiqua vacatio per obitum, cap. si electio, de elect. lib. 6. Vitallinus in Clement. unica n. 47. vt lite pendens. & sic pro Hieronymo capiente beneficium per obitum, habentis ius in re.

Oscen. Iurisdictionis.

Die Lunæ 24. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus habet fundatam intentionem in iure exercendi iurisdictionem in clericis.
2 Scholares sunt exempti à iurisdictione Episcoporum, & sunt subiecti Vniuersitati, nisi sint clerici, ibid. & n. 4.
3 Iurisdictione retinetur ex actibus iurisdictionis.
4 Mantentio iurisdictionis datur ex unico actu, ibid.
5 Testibus deponentibus de re habente fundatam intentionem de iure magis creditur, quam deponentibus de contrario.
6 Testibus interuentibus non creditur.
7 Testis deponens de negatiua si non testificet, de limitata ad locum, non concludit.
8 Rector Vniuersitatis quandoque potest exercere iurisdictionem in seculares clericos.

DECISIO M. CIV.

1. Die 19. Decemb. anni 1603. proposito dubio, cui esset dandum mandatum de manutenendo, nihil fuit decifum, quia erat nimis generale, & fuerunt excitatæ multæ difficultates, quæ non poterant in vna propositione terminari, maxime cum pro parte vniuersitatis prætenderetur mantentio in possessione exercendi iurisdictionem in Doctores graduatos, & scholares Vniuersitatis Oscen. tam laicos, quam Clericos, ne dum alienigenas, sed etiam diocesanos.

2. Ex aduerso autem Dominus Episcopus prætenderet, se manutenendum quo ad omnia prædicta, cum sibi, & iuris communis assistentia, & nonnulla etiam actus positivi suffragarentur. Quare visum fuit Dominis in causa hac graui, & exemplari, maturè procedere, & à facilioribus inchoando, videre, cui esset dandum manda-

tum de manutenendo, respectu Clericorum diocesanorum, & Rota in hac propositione Episcopo dandum mandatum censuit, quia ipse de iure communi intentionem habet fundatam super iurisdictione exercenda in omnes Clericos sui Episcopatus, cap. 3. de Relig. domib. vbi, glossa, Abbas, & communiter Doctores in 1. cap. si diligenti, de foro competen. cap. cum persona, de priuileg. lib. 6. Verallus decif. 306. n. 7. p. 1. & decif. 201. p. 2.

Neque huic iuris assistentiæ refragantur priuilegia scholarium, de quibus in authent. habita, C. ne filius pro patre; quia illa non habent locum in Clericis scholaribus diocesanis. Archidiaconus in cap. insolita 11. quest. 1. n. 3. vers. in alienum iudicem, Hostiensis in summa, tit. de foro competent. §. quibus ex causis, n. 8. vers. item ratione priuilegij, Speculator tit. de reo, n. 9. vers. sed quid si scholaris est Clericus.

Et scholares diocesanos de iure communi non gaudere priuilegio scholarium, quoad competentiam fori respondit Baldus, & Salicetus in dicta Authent. habita, notab. 2. quam dixerunt loqui tantum de scholaribus peregrinis.

Præter iuris assistentiam concurrebant pro Episcopo in hac causa plures actus iurisdictionales, quos ipse, seu eius officialis exercuerant in Presbyteros, & Clericos diocesanos, literarum Professores, ex quorum exercitio retinebantur possessio iurisdictionis vniuersalis; ad quem effectum vnicus tantum sufficeret, Innocentius in cap. dilectus n. 3. in verb. possessorum, de capellis Monachor. Baldus tract. de prescript. p. 2. part. 2. principalis, n. 26.

Neque obstat deducta per Informantes pro Vniuersitate, nam ad testes pro Vniuersitate deponentes responsum fuit primò, magis credendum testibus pro Episcopo testificantibus, lob. carmen, §. si testes, vbi gloss. in verb. impari numero, & Doctores, ff. de testib. præsertim cum eis, cum iure communi se conformantibus, magis diceretur lux veritatis assistere, Gabriel de testib. concl. 5. n. 59.

Secundò dicebatur, eis tanquam scholaribus, & interessatis minus fore credendum. Bologninus in repetit. Authent. habita, n. 33. C. ne filius pro patre.

Tertiò respondebatur, eos nihil concludere contra intentionem Episcopi, cum non deponent respectu diocesanorum.

Postremò non deponerent denegatiua coarctata, & de prohibitione, videlicet quòd Episcopus volens cognoscere de diocesanis, fuerit prohibitus, sine quo non potest quæri possessio, maxime contra Episcopum habentem fundatam intentionem in iure communi, qui etiam iuxta Authent. habita, est iudex competentens. Bartolus in l. 1. n. 1. C. de seruis. & aqua, Afflictus decif. 67. n. 1. & decif. 388. n. 2.

Ad alia indulta, priuilegia, & exemptiones, quibus utebantur Informantes pro Vniuersitate, respondebatur primò, nondum fuisse producta, & consequenter eis tanquam non existentibus in actis, non fuisse credendum. Secundò respondebatur, ea non loqui priuatiue quoad Episcopum.

Postremò dicebatur, quòd quamuis aliqua exemptio, illorum vigore præteriti posset, ad id iudicium petitorum erat referendum: in hoc autem articulo de sola possessione tractari, quam

de hoc articulo vide Seraph. decif. 595.

Adde Duran. decif. 226. n. 3. & 6. & 446. Causal. decif. 617. n. 1. Coccin. decif. 471.

Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 313. n. 2. & aliis sæpè.

de hoc articulo vide Gratian. discip. foren. cap. 182. n. 15.

de hoc articulo vide Gratian. discip. foren. cap. 182. n. 15.

Adde Ludouic. decif. 51. n. 2. 449. n. 5. Causal. decif. 649. n. 4.

Adde supra decif. 171. n. 5. & 323. n. 3. & 671. n. 8. & 10.

Duran. decif. 462. n. 8. & aliis sæpè.

Adde supra decif. 370. n. 4. Ludouic. decif. 325. n. 11. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 712. n. 3.

de hoc articulo vide Seraph. decif. 595.

quam non probabat Vniuersitas, ex prædictis indultis, & maximè cum eam teneretur probare, cum his requisitis, videlicet cum scientia, & patientia Episcopi. Hostiensis cap. cum Ecclesia, de caus. possess. & propriet. n. 14. & 15. quod eam quasi possessionem exercuerit in Clericos diocæsanos, qui non sunt amplius scholares, & priuatiuè quoad Episcopum. Crauetta conf. 46. n. 70. 4.

Dicebatur tamen, quod quando Rector a Vniuersitatis est Clericus, potest habere iurisdictionem super scholares Clericos, non tamen priuatiuè ad Episcopum. Abbas quest. 6. incip. Gandulphus, n. 7. vers. aut quaritur, ibi, & per hoc infero quod Clericus, & num. 8. vers. aut Rector est Clericus, ibi, dico quod si scholaris Clericus.

IO. Iurisdic. Magistri scholæ Salmanticensis qualis sit, vide supra dec. 175. in tom. 1.

Calagurritan. quartæ portionis de Libano.

Die Lunæ 24. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

1. Attentata dicitur possessio si sit capta appellatione interposita, ab vno ex litigantibus, licet alij non appellent.

DECISIO M. CV.

1. Rota censuit collationem, & possessionem Nicolai de Basterra fuisse inualidas, & attentatas, quia necdum capta pendente termino ad appellandum, cap. non solum, de appellat. lib. 6. verum quia statim post interpositam appellationem ab vno ex collitigantibus, quæ causat attentata contra omnes. Imola in l. si qui separatum, §. final. n. 3. vers. vltimo ex isto textu, ff. de appellat. Lancellorus de attentat. cap. 12. de attentat. appellatione pendente, ampliat. 1. n. 6.

2. Neque obstabat constitutio Synodalis, quæ permittit statim fieri collationem, & tradi possessionem, quia ad illam multis modis fuit responsum in simili casu in alia Calagurritana de Ollauri die 22. Martij proxime præteriti.

3. Minus obstabant testes pro Nicolao, nuper in Curia examinati, ad probandam obseruantiam dictæ constitutionis, quia ex dictis eorum patebat non fuisse bene informatos de obseruantia fori Calagurritani.

Romana bonorum de Censuris.

Die Lunæ 31. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

2. Debitor cui data est electio intra certum tempus ad soluendum, transacto tempore eligere non potest.

DECISIO M. CVI.

1. Cvm causa esset in articulo expeditionis, & nihil superesset, quam facere calculum,

iuxta decisiones firmatas, agentes pro Domino Tiberio, prætendebant, quod stante referuatiōne, de qua in donatione, ibi, referuato tamen, per quam Hieronymo testatori referuabatur facultas, & dabatur eius hæredi, vendendi capita, ad effectum inuestiendi in emptionem locorum montium non vacabilium, vel annorum censuum, aut aliorum bonorum stabilitum, quod quod non subsisteret decisio facta coram Sanctissimo D. N. Clemente Papa VII. die 29. Martij anni 1585. quatenus in ea dicebatur, quod vsque ad diem contracti matrimonij fructus 50. locorum montis fœderis, & fructus fructuum non inuestiti deberent computari ad rationem montium vacabilium.

Super qua prætensione verificato prius facto in præsentia partium, cum instrumentis, & registro, & propositis memorialibus loco causæ vtraque parte informant, & Rota istam prætensionem Domini Tiberij recitiendam censuit, quia firma remanebat ratio decisionis; quamuis enim in electione hæredis esset emere loca vacabilia, vel non vacabilia, cum alternatiuè loquutus fuerat donans, quia tamen inter præfixum terminum à donante, donans non elegerat, & electio deuoluta fuit ad creditorem, l. si alterliberum, §. final. ff. de legat. 2.

Et quod attinebat ad hanc prætensionem, quam modò excipiebant Informantes pro D. Tiberio, illa non erat noua, sed vetus, iam co tempore excitata, & proposita, & resoluta per duas decisiones coram Sanctissimo Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore, & coram bo. mem. Orano die 25. Octob. anni 1585. in quibus fuit consideratū, quod ex mente donantis poterant emi loca vacabilia, tū quia dixerat, quod emi deberet loca dicti, seu alterius montis; loca autē dicti montis erant vacabilia, præterquam quoad triennium, tum, quia Hieronymus ipse donans lapsō triennio, emerat loca eiusdem montis, ex hac enim obseruantia donantis colligebatur eius mens; cum enim sciret, post triennium huiusmodi loca montis vacare, consequenter dedit facultatem hæredi, emendi loca vacabilia, sicut & ipsemet donans emerat, maximè cum in multis locis dictæ donationis Hieronymus donans ne dum loqueretur de montibus non vacabilibus, sed simpliciter diceret, tam dicti, quam alterius montis loca: dicti autem montis loca post triennium vacabilia erant.

Vnde cum hæc omnia in prædictis duabus decisionibus plenè essent discussa, & allegata quoque ab Aduocatis D. Tiberij, vt apparebat ex informationibus illius temporis; meritò reiecta huiusmodi prætensione, quæ ad inchoandum denouo rotam causam, & differendam expeditionem tendere videbatur, Rota ad vltiora procedendum censuit.

Ferentina Ferreria.

Die Lunæ 31. Maij 1604.

S V M M A R I V M.

1. Instrumenta non producta in actis nihil probant.

DECISIO

4. Habent in nouiter nouif. Farin. dccif. 909.

2.

4. Adde d. dccif. 909. in nouiter nouif. Farin. n. 3.

f. Adde Rotam in nouiter nouif. Farin. in d. dccif. 909. n. 3. & dccif. 911. n. 1.

3.

g. Habentur impressa in nouiter nouif. Farin. dccif. 909. & 911.

4.

DECISIO M. CVII.

1. IN hac causa licet ex deductis pro Rectore Ecclesiæ sancti Hippolyti Domini inclinaret pro eo, non obstante oppositiōne de non producto instrumento inter Ecclesiam, & Dominum Lelium Ceccolum die 10. Octob. anni 1588. quia aderat citatio ad dicendum contra iura producta, & repetita contra D. Lelium sub die 31. Ianuarij anni 1601. nec apparebat quod tunc saper alia causa lis ageretur, nihilominus, quia dictum instrumentum non reperiebatur in Registro causæ, placuit Dominis, quod Rector illud formiter produceret, & interim si fieri posset, causa concordaretur.

a. Adde Dec. ran. dccif. 199. n. 7. Ludouif. dccif. 508. n. 4. Man. dccif. 177. n. 1.

Romana fideicommissi de Saluiatis.

Die Veneris 4. Iunij 1604

S V M M A R I V M.

2. Facti que sunt, non presumuntur, nisi probentur, & ab asserente sunt probanda.

DECISIO M. CVIII.

1. Die 30. b. Aprilis proxime præteriti fuit in hac causa ad instantiam Domini Marchionis Laurentij de Saluiatis referuatum videre, an scuta 6^m. locorum montium, & pecuniæ exactæ à Bandinis fuissent consumptæ à Constantia matre, vigore facultatis sibi à Laurentio seniore marito, & testatore datæ ad disponendum de rebus mobilibus ad suum libitum, ad effectum ne eas summas nunc Genebræ Saluiatæ, filia Laurentij senioris perfoluere teneretur. Et dato super hac prætensione particulari dubio D. Marchio Laurentius iunior ei cessit, & meritò, quia cum talis consumptio sit quod facti, & facta non presumuntur, nisi probentur, & consequenter ab asserente consumptionem esset probanda. l. ei incumbit. ff. de probat. l. qui accusare. C. de eden. & pro parte D. Laurentij non probatur talis consumptio, cedendo dubio prudenter egit.

1. b. supra dec. 195. n. 5. in fine.

2. e. Adde supra dec. 78. n. 3.

3.

Nec refragabatur facultas Constantiæ data in testamento Laurentij senioris, quia de facultate ad actum magnum erat interuallum, & necessariò probandum quod Constantia potestate sibi concessa fuerit vfa.

Romana Attentatorum.

Die Veneris 4. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

2. Commissiones non comprehendunt nisi causas in eis expressas.
3. Attentatum excluditur, si pars consentiat in causa.

Peña Decif. Tom. II.

- 4. Clausula, quam, & quas, posita in commissione prima, in qua causa non fuerunt deductæ ad septem, nihil operatur, præsertim stante restrictione commissionis sequentiæ.
5. Clausula, super præmissis, in commissione posita limitat eam.
6. Lis si non sit inducitur non potest dari attentatum.

DECISIO M. CIX.

1. Vtraque parte informant Rota censuit, non constare de attentatis, quæ venirent reuocanda, tum quia commissio sub die 15. Aprilis 1592. mihi directæ, ex qua prætendebatur deduci attentata, loquebatur solum de iuribus, quæ vertebantur inter Lucidam de Vrsis matrem, & tutricem Europæ, & Europam coram diuersis iudicibus, quæ non comprehendebat licem actam inter Europam & Fabium Taurinetum, prætenfum debitorem in fumina scutor. 81. occasione quarundam rerum mobilium hæreditatis paternæ ipsius Europæ: & notum est, commissiones non comprehendere nisi causas in eis expressas. Sarnen. in regul. de subrogandis quest. 9. n. 3. vers. primus quando, Scallus decif. 153. n. 2. p. 1. tum quia isti de Latinis passi fuerant coram diuersis iudicibus d causam agitari, coram quibus citata comparuit etiam Cleopatra, eorum actor, per quem consensum excluderentur attentata. Crescentius decif. 2. v. lise pendente.

1.

2.

3.

d. quæ cessat stante d. ueritate causarum. Daran. dccif. 94. n. 11. Ludouif. 345. & annota. n. 6. Coccin. dccif. 25. n. 1. Rotam recent. p. 1. dccif. 25. n. 10. circa medium.

e. Adde Rotam recent. p. 2. dccif. 592. n. 4. & dccif. 183. n. 1.

4. e. Adde Rotam recent. p. 2. dccif. 592. n. 4. & dccif. 183. n. 1.

5. f. habetur in impressis Seraph. decif. 1013. n. 3. & adde Rotam in posth. Farin. decif. 87. n. 1.

6. e. Adde Rotam in d. dccif. 97. n. 2. b. Adde infra dec. 1683. n. 2. & Rotam diuers. p. 2. dccif. 1. n. 1. & 2. & 14. & in nouiter nouif. Farina. dccif. 693. n. 1.

Nec obstabat clausula, quam & quas, quia e contra hæredes Fabij debitoris nunquam fuit nominatim iudicium agitatum, & hæc causa (pro vt requirebatur) nunquam fuit deducta ad speciem. Ac coram bonis decif. 15. Mandosius tract. de commiss. commiss. 9. in clausula, quam & quas, in fine, & in terminis ad effectum attentatorum fuit decifum in causa Tarazonen. ville de Reus, die 8. Februarij anni 1593. coram Domino Seraphino, Patriarcha Alexandrino.

Erat præterea dicta clausula restricta per illa verba, super præmissis, quæ limitant commissionem ne operetur vltra causas in commissione expressas, Rota in vna Reatina castri Rota die 16. Maij 1586. coram bon. mem. Orano.

Denique non obstabant citationes factæ in iudicio Rotali, quia non erant super hac causa scutor. 81. sed super aliis prætensionibus scutor. 40. annuorum, & recognitiōne apochæ, ex quibus nulla fuit inducta lis ad effectum causandi attentata, sine qua non attentatur, b. Casfadorus decif. 6. n. 2. super regulis.

Romana Tutela.

Die Veneris 4. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

1. Laudum datum vigore compromissi acceptati obstat, vt de causa agi non possit.
2. Laudum, & transactio non reuocatur ex instrumentis de nouo repertis.

P 4 Inter

4 *Tutor qui dolose reddis rationem tutelae, cogendus est ad eam de nouo reddere.*

DECISIO M. CX.

I. V Traque parte informante Rota censuit, ob stare laudum, & ei fuisse standum, fuit enim latum vigore compromissi cum amplissima facultate, etiam de facto tantum, & erat generale, & comprehendebat totalem red- ditionem administrationis, & calculi, & pro re- siduo condempnabat Petrum Vincentium haer- edem Adriani de Caualeriis in certa quantita- te, & in caeteris illum resoluebat. l. si quidem, vbi Baldus, numer. 1. Salicetus in princip. & alij, C. de transact. Natta conf. 102. num. 6. & eo etiam nomine ei erat standum, quia ne- dum fuit latum, sed executioni etiam de- mandatum, & tutor solueat praedictam quan- titatem.

2. Nec obstabant quaedam partitae de nouo re- peratae, quas Dominus Rogerius Cialdonis praetendebat, non fuisse in laudo comprehen- sas. Quia omissio nunc illo articulo, quod lau- dum sicut transactio non reuocantur ex in- strumentis de nouo repertis. l. sub praetextu. C. de transact. in casu proposito non constabat, partitas fuisse de nouo repertas, & in laudo non comprehensas, quia licet expressè non leger- entur in calculo, ex quo tamen calculus non erat restitutus ad partitas librorum, & apocha- rum, sed etiam ad eas quae oretenus diceban- tur, & consequenter illarum ratio sic haberi potuerit, ex eo quod expressè non reperirentur productae in calculo, non inferebatur cer- ta probatio, vel quod fuerint de nouo reper- ta, vel quod illarum non fuerit habita ratio, & in specie habita videtur fuisse ratio partitae scutorum 138. quam nunc Dominus Rogerius praetendebat, cum ex actis Capitulinis con- staret, à pupillo fuisse petitam: similiter alte- rius partitae scutorum 196. ex eo videbatur ha- bita fuisse notitia, & ratio, quia erat descri- pta in libris banchi de Bonamicis, vnde cal- culator, alias partitas extraxerat.

3. Ad aliam partitam scutorum 15. pro maiori summa pensionis casalis Pontanellarum, quod fuerat empram ab Adriano pro Rogerio pro scutis 980. & tamen calculator posuerat, em- ptum pro scutis 995. dicebatur bene fuisse po- sitam in calculo, quia pretium casalis verè fuit scutorum 995.

4. Denique cum clarè non ostenderetur defe- ctus istarum, & aliarum partitarum, non erat tutor cogendus ad nouam rationem reddend- dam, & sic non erat locus dispositioni. l. qui cum tutoribus. §. qui per fallaciam. ff. de transact. requirenti fallaciam, seu dolum in haeredibus tutoris, quia in hoc casu nullus dolus proba- batur, & tamen ad effectum reuicendi hu- iusmodi rationes iam redditae, doli clara probatio requiritur. Meno- chius de arbitrar. casu 209. num. 40.

* * *

Romana alimentorum.

Die Mercurij 9. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Filiationis probatio certa respectu patris dari non potest. sed recurritur ad coniecturas, n. 3.
2. Coniecturis probatur filiatio respectu patris, ibid. quod etiam procedit in filiacione illegitima, 4.
3. Filiationis actus positui sunt, educare, ali- mentare, & vestire filios.

DECISIO M. CXI.

V Na e tantum parte informante propofui dubium, an constaret, Ferdinandum, & Orinthium fuisse filios bon. mem. Lucae de Maximis, & licet per parte Domini Pompei, Matchionis de Maximis peteretur dilatio, quia D. Marchio praetendebat, reprobate testes, & suus Procurator erat infirmus, nihilominus vi- sum, fuit Dominis capere resolutionem pro fi- liacione, quia certa probatio filiacionis respectu tris dari non possit. l. Lucius. ff. de condit. & demonstrat. Felinus in rub. de probat. num. 3. vers. sed aduerso, & ibi Decius, num. 14. & idem Decius in cap. in praesentia, num. 77. in fine, de probat. & censuit Rota in vna Romana haeredi- taria de Bordeisa, die 10. De embr. 1576. coram Sanctissimo D. N. Clemente VIII. tunc Rotae Auditore, & in causa Bononien. de Gar- ganibus, die 14. Martij anni 1601. coram Do- mino meo Millino, & alijs sepe: nihilomi- nus tamen, ad illam probandam recurritur ad coniecturas. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iur. l. si vicinis scientibus. C. de nuptiis. Quod procedit etiam in probatione filiacionis illegitimae, Innocentius, quem alij sequuntur, in cap. Michael. num. 1. vers. sed secundum Canones, de filiis presb. Baldus in l. vulgo. n. 1. vers. si spuria filiatio. ff. de statu homin. Parisius conf. 10. n. 35. lib. 2. Cardinalis Paleottus tract. de nobis, & spur. cap. 26. n. 2. vers. colligimus hoc aperit, & tenuit Rota in praedictis decisio- nibus; in casu proposito Rota censuit, sufficien- tes coniecturas fuisse probatas ad effectum so- lutionis alimentorum: non plures testes con- formiter testificabantur, Ferdinandum & Ori- nthiam à Luca de Maximis fuisse tractatos. & re- putatos, & nominatos tanquam filios susceptos ex Francisca Branda, addebant quae actus posit- uos, filiacionem arguentes, quales sunt educa- res, alimenta praebere, & vestire filios, Decius conf. 54. n. 1. vers. sed tamen praedictis, & seq. dicebant quoque testes, eosdem Ferdinandum, & Ori- nthiam non solum à Luca, sed ab alijs etiam fuisse tanquam filios Lucae tentos, nominatos, & re- putatos, & Orinthiam in Monasterio, tanquam Lucae filiam fuisse tentam, & educatam: ex istis enim actibus probari filiacionem censent Do- ctiores, & Rotae decisiones allegatae, & Alexan- der conf. 5. n. 2. lib. 1. Parisius conf. 13. n. 4. lib. 2. Couarruias lib. 4. D. orotalium, tit. de sponsal. & matrim. p. 2. cap. 8. §. 3. n. 6.

Camarinens.

Camarinens. fructuum & expen- sarum.

Die Lunae 14. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Probatio probata est instrumentum.
2. Subhastatio bonorum facienda est in pecunia numerata, nisi consentiat creditor.
3. Creditoribus non licet per se, vel subiectas per- sonas, emere pignora, quae ipsi vendunt, vel vendere faciunt, quod intellige, vt n. 5.

DECISIO M. CXII.

I. V Traque parte informante Rota censuit, constare de bono iure filiorum Santis, fundato in subhastatione, & deliberatione praedij facta Santi, tanquam plus offerenti, vigore mandati A. C. relaxari pro credito dotali, de quo constabat per publicum instrumentum, quod est probatio a probata. Parisius conf. 104. n. 6. lib. 1. Neuizanus conf. 70. n. 10.

2. Neque obstabat, quod cum Magdalena esset haeres pro medietate Petri Martini, sicut Nicolosa, non debuerit relaxari mandatum ad il- lius fauorem pro integra dote florenorum 563. Quia fuit responsum, quod cum ipsa esset cre- ditrix haereditatis in dicta summa, ratione sua- rum dotium, iuste contra bona dictae haeredit- atis potuit relaxari mandatum, in quo non fuit laesa Nicolosa, cum dictum debitum, vti haereditarium esset effectum commune, & con- sequenter de communibus bonis haereditatis esset persolendum, (sicut factum fuit,) & cum mandatum fuerit relaxatum contra bona haereditaria, quae non constabat fuisse dimisa in- ter Antoniam, & Magdalenam haeredes, non poterat Antonia conueniri quod executio esset facta contra eam pro tota summa, cum in praedio esset portio etiam Magdalena cohaeredit, possi- dentis pro indiuiso. l. 1. & 2. ff. familiae heredis. de. Non placuit Dominis nullitas allegata con- tra subhastationem, ex eo quod non interuenit pecunia numerata, sed solum habita fides de pretio; quia stante consensu Ioannis Vincen- tij creditoris, bene potuit sic fieri, vt tenuit Ro- ta in causa Perusina dotis, coram me, die 1. Iulij anni 1598.

3. Sed nec placuit illa obiectio contra eandem subhastationem, ex quo deliberatio fuit facta Ioanni Vincentio creditori, mediante persona Santis in subhastatione suppositi; quia licet textus in l. & qui sub imagine. C. de distract. pi- gnor. similes subhastationes prohibere viden- tur, cum non liceat creditoribus e per se, vel subiectas personas pignora, quae ipsi vendunt, aut vendi faciunt emere, nihilominus cessante fraude, & iusto pretio interueniente, nec exi- stente, qui maiorem oblationem offerat, credi- tori admittitur ad licitandum, sicut alius ex- traneus. l. 2. C. si in causa iudicati. vbi Baldus n. 2. vers. vt ergo fugias, & fuit decisum in causa Me- diolanen. euictionis, coram D. meo Millino, die 4. Februarij anni 1600.

4. Praeterea in hoc casu, deliberatio verè vide- rena Decis. Tom. 1. l.

tur fuisse facta Santi, qui etiam per annum fru- ctus praedij perceperat, quod licet deinde re- trocesserit Ioanni Vincentio, ex hoc tamen non inferebatur nullitas, aut simulatio subhastatio- nis, cum nulla adesset causa simuladi, & Ioannes Vincentius petierit, se admitti ad licitandum. Placuit tamen Dominis, vt particulariter vi- deretur de laesione, quia si praedium tanti erat, quanti profitebatur communitas, tunc non constaret de bono iure filiorum Santis.

Lucana Sancti Peregrini.

Die Lunae 14. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Manuentio si petatur inter plures, danda est ei, qui possidet cum titulo, & est anterior.
3. Familiaritatis ius non est considerabile ad ef- fectum inducendi illud, & vt ex eo detur manuentio.
5. Manuentio non est danda pro iure familia- ritatis.

DECISIO M. CXIII.

V Traque parte informante dubitavi, quan- do esset intelligendum mandatum de ma- nutenendo, aliàs concessum Decano, & Capitu- lo Ecclesiae Sancti Michaelis in foro Lucano, in possessione domus Canonialis Ecclesiae San- cti Peregrini, & Rota priuatiuè quoad Capel- lanum operarium intelligendum censuit, quia cum de possessione anteriori Decani, & Capituli constaret ex testibus, & ex vnione Leonis X. appareret de titulo; licet enim Ecclesia S. Peregrini, tanquam mem- brum Praepositurae S. Georgij fuerat incorporata Ecclesiae Collegiatae S. Michaelis, consequenter inferebatur, possessionem Decani, & Capituli iure proprio; operarium verò possessionem (si fuit) iure familiaritatis intelligendum. l. qui iure familiaritatis, vbi Angelus in principio, & communiter Doctores, ff. de aquirenda posses- sione, Socinus senior conf. 31. n. 1. & 2. lib. 1. Cur- tius iunior conf. 168. n. 33. Alexander conf. 88. 460. n. 5. & n. 6. vers. nec etiam, lib. 2. Gozadinus conf. 99. n. 7. Iafon. conf. 6. n. 2. lib. 1. Cephalus conf. 4. n. 39. & 40. Crauetta conf. 61. n. 2. ex quo enim constat de titulo, f est praetenda, & maximè, quia simul cum titulo possessio Decani apparebat anterior, & Baldus in repetit. l. data opera, in fine. C. qui ac- cusar. non poss. Curtius senior conf. 24. incip. Super eo n. 4. vers. tertio me mouet. n. 5.

2. Et ex his respondebatur ad praetensam pos- sessionem operarium, quam potissimum praetendebant, ex habitatione trium Capellano- rum, videlicet Gabrielis Lombardelli, Anto- nij Lombardelli, & Ioannis Perri de Tur- ligo: nam respectu Gabrielis nullam possessio- nem praetendere poterant operarij; cum enim anno 1589. Capitulum in curatorem Eccle- siae Sancti Peregrini simul cum habitatione in canonica constituisset Antonium Lombar- delium, & iste Antonius habuisset nepo- tem puerum, vocatum Gabrielem etiam de

Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 161. n. 1. in fine, & decif. 196. n. 9. & 129. num. 2. & 3.

P 2 Lombardelli

Lombardellis, qui simul cum patruo, & eius sumptibus morabatur in Canonica, vt multi ex testibus afferebant, & deinde effectus maior, & ordinarius Sacerdos ab operariis fuisset deputatus Capellanus ad celebrandum eorum Missam, in Ecclesia Sancti Peregrini, ex quo tempore deputationis reperiebatur in canonica, cum Antonio patruo, legitimo curatore Capituli, continuauit habitationem, non tanquam Capellanus operariorum, sed ratione anterioris familiaritatis, & consanguinitatis, quas habebat cum Antonio, à Capitulo deputato, vt testes affirmabant.

Respectu Antonij Lombardelli, alterius Capellani, similiter nullam legitimam possessionem deducere poterant operarij; nam cum iste Antonius esset effectus valde senex, ita vt non posset amplius pro curatore in administratione Sacramentorum deservire, Capitulum deputauit supradictum Gabrielem, istius Antonij nepotem, & licet Antonius ob senectutem fuisset remotus à cura, non tamen cessauit habitare in Canonica, vnà cum Gabriele nepote, & cum isto eodem tempore ab operariis fuerit deputatus Capellanus, loco Gabrieli in eadem habitatione continuasset, satis clarè constabat, eam processisse ratione familiaritatis, & non iure deputationis operariorum. Denique quo ad Ioannem Petrum de Tutlago animaduersum fuit, eum non habitasse in canonica, tanquam Capellanum operariorum, sed tanquam coadiutorem in quadam schola puerorum, quam in dicta canonica tenebat supradictus Gabriel Lombardellus, curator à Capitulo deputatus, vt scilicet eundem Gabrielem adiuuaret in exercitio scho lae.

Ex quibus cum pateret, istas trium Capellanorum habitationes fuisse iure familiaritatis, non erant considerabiles, nec manutenibiles à ad fauorem operariorum. l. qui iure familiaritatis, ff. de acquirenda possessione, Ruinus conf. 17. numero 1. vers. quia igitur, lib. 4. & consequenter Decani, & Capituli possessionem antiquiorem, & titulatam, fuisse præferendam, & ratione ipsius, Decano, & Capitulo competere mandatum de manutenendo priuatiuè quoad operarios.

Romana praelationis, seu requisitionis.

Die Mercurij 16. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

Res communis vendi, seu cedi potest socio, irrequisito altero socio.

DECISIO M. CXIV.

Rta lite inter Dominos Paluzzellos, & Portiam, & Lucretiam Paluzzellas, earum sorores in Cutia Capitolina pro recuperatione bonorum fideicommissi subiectorum, Alexandra etiam eorum soror, & Monialis admissa fuit pro suo interesse, qua mortua, Monasterium omnia iura, sibi ex persona Alexandræ ratione

fideicommissi competentia, cessit Lucretiæ pro summa scutorum 200. ponens Lucretiam in locum suum cum clausula, constanti, cum paulo post Lucretia tanquam cessionaria Monasterij in eodem foro Capitolino egisset contra Paulum, & Alexandrum Paluzzellos pro recuperatione partis quintæ apothecarum aromatariæ, & campforæ, quarum possessionem Paluzzelli fratres occupauerant, & illi opposuissent de statuto vrbis lib. 1. cap. 110. prohibente venditam rem communem b irrequisito socio, & instanter declarari cessionem Monialium inuvalidam; secundus collateralis de voto assertantem pro Lucretia pronuntiando, mandauit eam mitti in possessionem quintæ partis: in gradu appellationis causa deuoluta ad Capitaneum appellationis Vrbis super dubio tunc dato, an esset locus requisitioni iuxta formam prædicti statuti, lib. 1. cap. 110. partes Rotæ censuram requisierunt: quæ vtraque parte informantem respondit, non fuisse necessariam c requisitionem omnium consortium, d quia præterquam quòd id non dicit statutum, eidem videtur satisfieri, si vni ex consortibus, (etiam minore partem habenti) fiat venditio e, vel iurium cessio. Baldus in l. 1. num. 5. Cod. de commun. seruo manumiss. quem refert & sequitur Ruinus conf. 27. num. 5. & 12. lib. 5. Tiraquellus de retract. lignag. §. 11. gloss. 6. num. 11 Ancharanus conf. 87. numero 2. vers. secundum aduertendum, vbi dixit, quòd per simile statutum solum censetur derogatum iuri communi respectu extraneorum, qui existantibus consortibus à contractu repelluntur, sed non esse intelligendum procedere etiam in concursu plurium consortum, vt vnum alteri præferat, ne quod vni concedit, alteri denegare videatur.

Et ex hoc fundamento cessabat potissima ratio informantium pro Paluzzellis, prætendentibus, se tanquam maiorem partem in apotheca habentes, & requirendos, & præferendos, quia cum statutum extraneos solum excludat, & inter consortes non inducat prælationem, satis fuerat, Moniales in Lucretiam Paluzzellam transfuisse iura, ipsi competentia ex persona Alexandræ Paluzzellæ Monialis, & Lucretia illa cessione tuta erat ad excludendos fratres Paluzzellos, qui dicebant, se habere duas partes in apotheca aromatariæ, sufficiebat enim consortem fuisse Lucretiam in minima etiam parte.

Et licet respectu apothecæ campforæ in Octavianum Torellum translata; alia esset ratio, non dubitabatur, f quin Lucretia tempore cessionis sibi à Monialibus factæ esset consors, cum cedentes ex persona Alexandræ eam semper possederint.

Bononien. dot is.

Die Mercurij 16. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

Confessio de numeratione pecunie non probat contra tertium.

3 Confessio

3 Confessio mariti post decoctionem nihil probat in præiudicium creditorum.

DECISIO M. CXV.

Creditoribus Ioannis Baptistæ Angiolelli solum informantibus dubitauit, quæ summa dotis constituta Pandoræ vxorij in lib. 35000. probaretur sibi soluta, & quantum ad partitam librarum 1500. creditores admittentem solutionem, & restringebant difficultatem ad tres partitas, vnam librarum 5334. alteram librarum 2000. & tertiam librarum 4000.

Et quantum ad primam partitam librarum 5334. Domini fuerunt concordēs non constare de illius solutione, quia non aliunde probabatur solutio, quam per instrumentum rogatum die 2. Iunij anni 1601. in quo Angiolellus in carceribus decoctus existens confitebatur, se ab Episcopo Reatino, patruo Pandoræ suæ vxoris, tanquam tutore hæredum quondam Hieronymi de Signis, eius societi recepisse libras 5334. in pecunia numerata in diuersis vicibus, ideoque volens cautos reddere dictos hæredes pro prædicta summa sibi soluta ei fecisse abolutionem; tum quia erat confessio de recepto, a quæ non probat numerationem contra tertium, gloss. in l. assiduis, in verb. data, C. qui potio. in pignore habentur, in recent. p. 2. dec. 124. Rotam diuers. beantur, Tiraquell. de retract. conuent. §. 4. gloss. 6. n. 15. & p. 1. decif. 802. n. 10.

De alijs partitis, quia maior erat difficultas, Domini particulariter videre voluerunt.

Imolen. Affictus.

Die Lunæ 21. Ianuarij 1604.

S V M M A R I V M.

Successor vniuersalis dicitur fiscus de bonis confiscatis, & ideo tenetur stare locationi factæ.

DECISIO M. CXVI.

Vtraque parte informante conclusum fuit, Chifimos teneri ad solutionem affictus, etiam anni 1386. quo durauit sublocatio, quia ipsi pro dicto anno etiam subconduxerant bona, de quibus agebatur, ab illis de Barberiis, & fociis, quibus eadem bona à Dominis de Peplulis fuerant locata; stante enim ista sublocatione Chifimi, affictum dicti anni 1586. soluerent tenebantur, vel de illius solutione docere, nam ex partitis datis pro parte Comitris Iacobi in sum. n. 5. apparebat, vltimam fuisse solutam pro anno 1585.

Nec rasagabatur, quòd bona fuissent confiscata, quia cum fiscus non fuisset singularis successor, sed titulo vniuersali occupasset bona confiscata, tenebatur stare locationi, d & conseruare colonum, Baldus in l. si fundus, in antiq. lectur. ff. locat. & in l. diuortio, n. 7. ff. solut. matrim. Peña Decif. Tom. II.

Alexander in l. si filiofamilias, §. si vir in quinquennium, n. 19. vers. quod tamen limita, ff. solut. matrim. Purpuratus conf. 424. num. 6. & sequens. lib. 2. & in hoc casu ex factio cessabat difficultas, cum constaret, fiscum locationi stare voluisse, cum nec ab ea recesserit, nec aliam fecerit, sed solum voluerit recognitionem à Garello cum obligatione quòd ei soluerentur affictus; vnde confiscatio non impediuit effectum sublocationis, licet fuerit facta cum clausula, quatenus impune fieri potuisset.

Quia tamen videndum supererat quid, & quantum verè esset debitum, & solum, quod iudicio Peritorum derimendum erat, ideo fuit etiam dictum, vt eligeretur Peritus, qui computa recenseret, & referret.

Eluen. Beneficij.

Die Lunæ 21. Ianuarij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Præuentio datur quoad ordinarium collatorem, si Papa posuerit clausulam, dummodo tempore gratiæ non sit alteri ius quæsitum, & decif. 1144. n. 6.
2 Præuenire si non vult Papa gratiam, apponit clausulam, dummodo, siquidem, & dummodo dispositio ad nos hac vice pertineat.
3 Papa est ordinarius ordinariorum, & sic præueniendo potest concurrere cum ordinariis quocumque mense.
4 Derogatio alternatiua est necessaria, vt gratia Pontificis operetur contra illam, & 5. & 6.
5 Decretum irritans non comprehendit auctoritatem Papa.

DECISIO M. CXVII.

Missæ in hac causa disputatione super alternatiua, e visum fuit agere de præuentione, & Rota vtraque parte informantem præuentioni locum fuisse censuit, quia formula, seu modus loquendi, quo vsus fuerat Papa in gratia Martini, dicendo, dummodo tempore gratiæ non sit alteri ius quæsitum; ostendebat Papam voluisse præuenire ordinarium collatorem, & Martinum à se prouisum omnibus præferri, Verall dec. 61. incip. Gratia Apostolica, n. 1. p. 2.

Nam quando Papa non vult præuenire, sed conferre tanquam de referuato, in prouisione solet apponi clausula, Duam, siquidem, & clausula, Dimodo dispositio ad nos hac vice pertineat. 8 Paulinus de officio & potest. Capituli Sede vacante, pralud. 7. n. 19 Simonetta tract. de referuat. benef. quest. 61. num. 3. & fuit dictum in causa Taurinen. Cantoria, die 14. Octobr. anni 1569. coram Oradino, & in causa Romana Clericatus Sancti Petri, die 27. Nouemb. 1602. coram Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Decano, & in causa Romana Capellania Sancti Petri die 9. Decemb. anni 1602. coram D. meo Alillino.

Voluntatem quoque Papæ præueniendo demonstrabat series gratiæ, quæ non fuit restricta ad vacationem in mense Februarij, sed additum etiam, seu alio veriori mense; cum enim probè

P 3 noster

4 possessio enim iure familiaritatis quæ sita nullum ius tribuit. Ludouif. decif. 572. n. 4. & latè aano. n. 6. & 7. Rota recent. p. 2. dec. 761. n. 4. & in posth. Farin. tom. 1. decif. 764. n. 3. in fine Dnran. dec. 40. n. 8.

b de hoc articulo videri nostrum doctissimum Porroles in tract. de confor. cap. 9. ferè per totum.
c Adde Rotam diuers. lib. 3. p. 14. dec. 660. n. 4. & infra decif. 1057.
d Quod socius possit alienare rem communem, tenetur Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 40. vers. tertio dicebatur, & diuers. p. 1. dec. 288. n. 4.
e Vide nostrum Porroles in tract. de confor. cap. 9. n. 9. & sequens.
3.
4. de quo infra decif. 1157. n. 4.

I.
de quo infra dec. 991. n. 9. & 1001. & 1057.
f Adde infra dec. 1144. n. 6. Ludouif. dec. 314. vbi annota. n. 6. ad propositionem allegat hanc decisionem, & latè agit de eius materia, & copiosè.
Coccinus in impressis per Marchef. de commif. p. 2. pag. 607.
2.
g Adde Duran. decif. 350. n. 9. Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 79. n. 5. vbi in fin. ad propositionem allegat hanc decif.
3.

e Adde Duran dec. 306. n. 7. & 350. n. 4. & seq. Ludouic. dec. 221. n. 9. vbi annotat. n. 13.

4. Neque obstabat, quod Episcopus gauderet alternatiua, habente decretum irritans, cui non fuerat in gratia Martini expressè derogatum, sed in genere tantum dictum, regula quacunque contraria non obstante, quae non videbatur sufficere ex decisionibus Putei, quibus vtebantur Informantes pro Petro Gomez, videlicet 209. incip. In vna Vrduen. & 215. incip. Habebat Alexander, lib. 1.

Quia fuit responsum primò, Papam per concessionem alternatiuæ non ligasse sibi manus, quominus possit conferre etiam in mensibus alternatis, ut fuit dictum in causa c. Meten. Canonicius die 8. Nouemb. anni 1577. coram D. de Rubeis, & in prædicta causa Corduben. Cantoria, coram Chiroga.

Secundò fuit responsum, sufficere derogare alternatiuæ per clausulas generales, contrariis quibuscunque non obstantibus, vel prout in casu proposito, regula quacunque contraria non obstante. Mohedanus decif. 54. incip. Episcopus Zamoren. aliàs decif. 1. de concess. praben. & Domini in duabus propositionibus huius causæ sub die 28. Maij, proximè præteriti, & 21. Iunij præsentis, propter prædictas Putei decisiones, quæ specialem alternatiuæ derogationem postulare videbantur, maturè articulo discussio concluderunt, quòd licet derogatio sit necessaria, sufficit tamen generalis, ex prædicta Mohedani decisione, præsertim quando non agitur de reuocanda alternatiua in toto, sed de suspensione illius in vno, vel altero casu.

7. Videbatur etiam in decisionibus Putei, non potuisse fieri magnum fundamentum, præsertim cum decifio 215. incip. Habebat Alexander, potius videretur discussus, quàm decifio.

8. Ad decretum irritans fuit responsum, non ligare manus Papæ, apud quem maior semper remanet potestas, quàm sit illa, quæ conceditur Ordinariis, vt indicat Puteus decif. 418. incip. In causa Verellen. lib. 2. & hæc est veritas, quidquid ibi Puteus concludat; quia decretum irritans non ligat manus Papæ, nec comprehendit ipsum, nisi in gratia diceretur, etiam per nos. Rota in vna Romana a casalis die 23. Octob. 1574. coram Robusterio.

9. Et ex his fuit conclusum pro præuentione, non obstante anteriore Episcopi prouisione, quam Rota nunc iterum habuit suspectam de antidata, sicut iam habuerat die 15. Nouembris 1602. licet enim prouisio Episcopi in persona Petri, videretur sub die 16. Martij 1600. qui accepit possessionem triduo post datum literarum Apostolicarum, videlicet die 28. Aprilis, & prouisio Papæ in persona Martini esset sub die 24. Aprilis, eiusdem anni, ex serie tamen instrumentorum possessionis Petri, & renuntiationis eiusdem Petri alterius beneficij ad fauorem Antonij de Martos nepotis Episcopi, in quibus narra-

batur prouisio Ordinarij ad fauorem Petri sub die 28. Aprilis deducebantur, & prædicta suspicio antidatæ, & voluntas Papæ in præueniendo.

Firmana Altaris.

Die Veneris 25. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Presentatio regulariter absenti fieri non potest, quod limita, vt 4.
3. Patronus, presentatus & institutus requiruntur ad valorem presentationis, quod limita vt d. num. 4.
6. Presentatio est actus extraiudicialis, & potest fieri de absente, noto Episcopo.
6. Acceptatio beneficij potest fieri, vel coram Notario, vel Vicario, vel amicis.
8. Acceptatio beneficij potest fieri per quacunque signa exteriora, & in dubio præsumitur facta legitimo tempore.

DECISIO M. CXVIII.

Post tres conformes latus ad fauorem Iosephi Sauini, presentati ad hoc Altare, & Deo instituti, contra Ricciardum Ricciotum, qui illud tanquam deuolutum à Sede Apostolica impetrauit, in iudicio restitutionis in integrum, Ricciardus opposuerat, quòd Iosephus presentationem de se factam non acceptauerit legitime, & consequenter remanserit nulla, & foret locus deuolutioni: & quia Iosephus ad tollendam hanc prætensionem dederat articulos in actis, & obtinuerat remissionem ad probandum, quod ante presentationem de se faciendam, libenter illam se velle acceptare responderat, & post presentationem die 14. Februarij anni 1591. paucis diebus elapsis, habita notitia presentationis, illam acceptauerat, & Ricciotus articulos sic formatos de acceptatione extraiudiciali tantum facta, in mense Martij, & Aprilis prædicti anni 1491. quo tempore adhuc quadrimestre datum patronis laicis ad presentandum durabat, præsupposuerat: dubitauit, an constaret de legitima acceptatione presentationis, ad effectum vt esset locus prætensionis deuolutioni? & Rota vtraque parte informante de sufficienti acceptatione constare censuit: licet enim regula sit, absentem non posse presentari, nisi saltem infra tempus datum ad presentandum, cum instrumentum, vel literis presentationis se exhibere debeat coram debente instituere, nam presentatio regulariter fieri non potest de clerico absente. Abbas conf. 76. n. 2. vers. & quod non possit, lib. 2. tres enim personæ ad validitatem presentationis concurrere debent, nempe patronus, presentatus, & instituens. Lapus allegat. 75. n. 2. vers. nam in presentatione.

Ita tamen regula limitatur, quando presentatus est notus & habenti potestatem instituendi, tunc enim non requiritur presentia presentati, & presentatio de absente facta valet, Abbas in cap. ea nascitur, n. 3. vers. nam quemadmodum, de his qui sunt à Prælat. sine consen. Cap. idem consil. 76. n. 2. vers. sed in casu nostro, lib. 2. Paulus de

4. h. habetur in manu scriptis diuers. decif. 15. & adducit Garcia de benef. p. c. 1. n. 19. & 23. vbi plura adducit in sequentibus. conducentia ad materiã, & n. 20. ad propositum allegat hanc decif.
5. Adde Duran in d. dec. 350. n. 8. & annota. Coccini ad hanc dec. impressã per Marches. de cõm. p. 2. pag. 607. n. 7.
6.
7.
8.
9. h. habetur p. 1. in impress. diuers. decif. 106. & adde Duran, annotat. Cocci. n. 8. & sequent.
e. supra dec. 991. n. 10.

de Cittadinis de inrepatron. p. 6. art. 6. quest. 32. n. 57. Lambertinus lib. 2. p. 1. quest. 11. art. 3. & fuit decifum in causa Valentina beneficij die 16. Maij anni 1583. coram Cardinale Lancelotto, & in causa Region. beneficij die 14. Decemb. anni 1587. coram Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditoribus, & in causa Firmana beneficij die 20. Iunij anni 1597. coram me.

Et licet hoc casu requiratur acceptatio infra legitimum tempus, in hac facti specie ex articulis in actis à Sauiuo exhibitis, & à Ricciotto pro probatis admisis apparebat, Sauiuum presentationem de se factam accepisse, & ratam habuisse, etiam coram Vicario, habente potestatem instituendi.

Neque ad rem pertinebat, quòd presentatio non ostenderetur iudicialiter facta coram habente potestatem instituendi, quia cum Sauiuo esset notus Episcopo, & eius Vicario, valuit presentatio de absente facta, præsertim cum actus acceptationis sit extraiudicialis. Biniettus decif. 4. n. 6. vers. Domini etiam, de sentent. excomm. & acceptatio coram amicis, vel Notario, vel Vicario fieri possit. gloss. in Clement. unica, in verb. executorem, de concess. præben. vbi Zabarella quest. 12. n. 19. qui affirmat, non requiri acceptationem in iudicio, vel coram executore, siue Episcopo, & ratio est, quia acceptatio est quedam voluntatis declaratio, quæ ex quocumque actu noto per signa exteriora fieri potest, Rota decif. 15. n. 2. & 4. de concess. præben. in nouis. Selua de benef. p. 3. sect. 15. n. 26. Parisius conf. 117. n. 10. lib. 4. & in dubio acceptatio præsumitur legitime tempore facta, Puteus decif. 166. lib. 1. n. 4. & decif. 266. n. 1. lib. 3.

h. habetur in nouiter nouiss. Farin. dec. 576.
5. b. supra dec. 627. n. 4. in tom. 1.
6.
7. e. Adde supra in d. dec. 627. n. 3. & Rotam in nouiter nouiss. Farin. dec. 532. n. 3.
8.

tiam probari censuit; distinxit enim duos casus, vnũ quando agitur de probando aliquo delicto ad effectum priuationis rei, seu iuris iam quasi: alterum quando tractatur de lucro, seu amissione iuris quærendi, nam in primo, necessaria est plena, & concludens probatio, & etiam si ciuilitè agatur, quod regulariter verum est in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationem iuris, seu rei quæritæ, gloss. in cap. veniens, il. vbi Abbas num. 4. & Decius n. 8. de testibus & attestat. Alciatus conf. 2. n. 41. tom. 1. lib. 1. Narra conf. 299. n. 15. in fine, vers. quare respondeo, lib. 2. quam sententiam Rota complexa est in multis causis, & signanter in Firmana & Capellania die 7. Maij anni 1582. coram Sanctissimo D.N. Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore, & in Tullen. Parochialis die 28. Maij 1593. coram Cardinale Seraphino Oliuario, & in Calaguritana confidenciam die 25. Iunij eiusdem anni, coram Cardinale Pamphilio, & in Tullen. Monasterij 27. Ianuarij anni 1597. coram me, & aliàs sæpe, & est decifio Mohedani 160. incip. Fuit resolutum, aliàs 4. de probat.

In secundo sufficit probatio præsumpta. Puteus decif. 6. in fine, de probat. Mohedanus in dicta decif. 160. siue 4. de probat. in fine, quas decisiones retulit, & sequuta fuit Rota in causa Burgen. Abbatia de Foncea, die 7. Febru. anni 1586. coram Cantuccio, vbi allegantur gloss. in Clement. 1. de concess. præben. & ibi Ancharanus n. 26. & Zabarella n. 8. & sequent. & Vitallinus n. 21. & 26.

Vnde cum in hac facti specie articulus verifaretur in secundo casu, in quo Petrus agebat de beneficio acquiritendo, meritò conclusum fuit, eius scientiam probari ex sequentibus coniecturis.

Prima, quia Petrus die 18. Iunij anni 1597. dederat speciale mandatum ad hanc causam ad comparandum coram quibuscunque iudicibus in Regia Cancellaria Vallisoletti, & Regni Gallicie, ad obtinendas quascunque prouisiones. Altera, quia recursus præsumebatur factus ad eius instantiam, ex recepta conclusione, sæpè approbata, quòd isti recursus ad iudices seculares præsumuntur facti de mandato illorum, qui habent interesse in causa, Rota in vna Calaguritana censur, die 16. Iunij anni 1600. coram Cardinali Seraphino Oliuario, item in causa Placentina beneficiorum, die 19. Febru. anni 1601. coram Domino meo Millino, & aliàs sæpè.

Tertia, quia recursus vnà cum prouisione Regia dicebatur presentatus iudici, ad instantiam patris Petri, quod verifimiliter intelligebatur factum de eius mandato, vt ne dum præsumeretur, recursum iubente Petro, sed Petrum quoque de gestis certioratum.

Quarta, recursus apparebat habitus ab Alphonso, patre Petri nomine ipsius Petri, qui cum simul habitarent, vchemens præsumptio erat, quòd Petrus habuisset scientiam per gestorum à patre. Ancharanus conf. 170. n. 7. Rolandus conf. 52. n. 13. lib. 1. & conf. 90. n. 25. lib. 2. Ruinus conf. 47. n. 13. lib. 2. Hondedeus conf. 80. n. 43. & sequent. lib. 2.

Quinta coniectura erat, quia Petrus in loco iudicij comparnerat, & processum habuerat, quem verifimile erat legisse, & considerasse, & consequenter scientiam recursus contenti in processu habuisse, non est ferendus, ff. de transact. Ancharanus

Tuden. beneficy.

Die Veneris 25. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Probatio concludens delicti est necessaria, quando agitur de priuatione beneficij. Probatio vt habeat locum ratione delicti, pro iure iam quæsto, necessaria est plena, & concludens probatio, ibid. Iuris quæsti probatio vt habeat locum, tam in criminalibus, quam in ciuilibus, est necessaria, plena, & concludens probatio, secus in iure quærendo, ibid. & 3.
8. Præsumptio scientia datur de rebus tractatis ab his, qui in eadem domo degunt.
9. Scientiam processus habere præsumitur partem si illam in possessio habuit.

DECISIO M. CXIX.

Die 5. Aprilis proximè præteriti fuerat in hac causâ decifum, Petro obstitisse recursum, quominus potuisset propter excommunicationem inde contractam, acquirere beneficium: & licet tunc scientia Petri de recurfu videretur satis probata, nihilominus, vt abundantius satisfieret Informantibus pro eo, volui denuo particulariter consulere Rotam super eo, an constaret de scientia Petri ad prædictum effectum? & Rota vtraque parte informante scien-

h. habetur hæc dec. impressa per Farin. post tom. 2. conf. decif. 216. e. supra dec. 1093. cui iunge in tō. 1. decif. 484. n. 4.

2. Adde supra dec. 581. n. 2. quam allegat ad propositum Rota recent. p. 2. decif. 519. n. 6. in fine, cui iunge Mantice. dec. 221. n. 11. & aliàs dec. impressas per Farin. post tom. 1. conf. an. 40. cum sequentibus. h. habetur impressa per Farin. tom. 1. conf. 75. n. 40. h. habetur in impressis Seraph. decif. 1029.
3. h. habetur in dicto conf. 175. n. 53. Farinacij. h. supra dec. 581. n. 2. in tom. 1.
4. coniectura sufficiens ad probandã scientiam. Coccin. dec. 76. n. 8.
5. Adde Rotam recent. p. 1. dec. 90. n. 3. & p. 2. dec. 41. n. 2.
6. Adde supra decif. 1093. n. 6. vbi annotat. alias decif.
7.
8. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 185. n. 4. vers. tum quia.
9. Adde Ludouic. decif. 81. n. 3. Adde Scraph. decif. 1016. n. 10.

Valerius in libello portecto, in quo Pascualem vocabat detentorem, & possessorem; iustam vero possessionem arguebat mandatum iudicis, cuius auctoritate predicti Theophilus, & litis confortes possidebant. *l. iuste possidet. ff. de acquir. possess.* Ex quo libello apparebat etiam, eundem Theophilum, & lites confortes nedum immifos in possessionem bonorum in dicto 21. articulo contentorum, sed aliorum etiam in mandato ab Ordinario Gallipolitano comprehensorum, & consequenter respectu vtrorumque ex deductis dandum mandatum de manutenendo.

Bononien. supplementi legittima.

Die Lunæ 5. Iulij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Sequestrum pendente appellatione apponi non potest, nec in prima instantia.
Attentatum est sequestrum post inhibitionem legitimum oppositum, ibid.
3. Lite pendente ante sententiam, prohibitum est sequestrum.

DECISIO M.CXXVI.

Sequestrum obtentum ad instantiam Dominarum Portiæ, & Virginie de Maluetis ab Auditore Rotæ Bononien. post monitorium ab A.C. imperatum à Domino Scipione Zambeccario, ne iudicialiter molestaretur, Rota eodem Scipione tantum informantem reuocandum censuit, tum quia nullum, & attentatum post inhibitionem A.C. cap. non solum de appellat. lib. 6. Rota decif. 51. n. 1. vers. & ideo fuit conclusum, de appellat. in nou. Afflictus decif. 98. n. 4. in fine, tum quia regulariter in prima instantia prohibita est sequestratio. l. 1. C. de prohib. sequestrat. l. defensionis facultas, vbi Bartolus n. 4. vers. sequestratio, n. 1. & 748. & n. 5. C. de iure fisci, lib. 10. Baldus in l. minoribus, n. 5. vers. ut quia iudex, C. de his quibus ut indig. maximè cum non appareret legitime probata aliqua causa, propter quam potest esse locus sequestrationi lite pendente, etiam ante sententiam.

Giennen. Canonizatus.

Die Lunæ 1. Iulij 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Processum integrè fuisse transportatum in dubio presumitur.
2. Iudex commissarius potest se abstinere à causa ante eius inhabitationem, saltem per citationem factam.
4. Transportatio actorum est necessaria, ut iudex ad quem, cognoscere possit de actis coram iudice à quo.

Ocasione dubij dati, an processus esset integer, & in forma probante, plures difficultates se obtulerunt. Prima fuit circa integritatem, quia licet in dubio processus præsumatur integer, Craueria conf. 35. n. 54. Rota in vna Pientina Capella, die 7. Iulij anni 1596. coram D. Litta, & in causa Verdunen. iurisdictionis die 10. Martij anni 1599. coram me. In casu proposito hanc integritatis præsumptionem excludere videbantur acta facta Toleri coram executore literarum resignationis, vbi fuit causa tractata, & tamen in hoc processu non reperiebatur aliquis actus Toleri factus, & augebat difficultatem confessio Froncosi coram Nuncio, petentis causam remitti ad Ordinarium Toletanum, coram quo asseruit, iam fuisse petitam executionem, & complementum literarum Apostolicarum, & responsiones factæ pro Francofo, non euacuabant hanc difficultatem.

Respectu alterius partis dubij, an processus esset in forma probante, licet informantes pro Francofo prætenderent, esse in forma probante, ex eo quod vigore decreti interpositi à Nuncio Hispaniarum, Francofos obtinuit fieri extractionem processus à Notario actuario eiusdem Nuntij, vna cum insertione processus facti pro Francisco Sarmiento coram Ordinario Giennen. Difficultas oriebatur, quia Notarius actuaris processus coram Giennen. erat Aloisius de Aguilar, qui subscripserat actis coram ipso factis, & Notarius Capituli Giennen. erat Petrus de Alfarò, & Notarij Nuntij erant Franciscus Martinez de Luna, & Dominicus Gemin; & tamen nulla istorum manus erat recognita, nec legalitas probata: & augebatur difficultas, quia cum acta, & instrumenta in processu contenta apparerent ab istis quatuor Notariis recepta, à Francisco tamen Martinez, & Dominico fuerant extracta, coram quibus tamen pauca acta fuerant confecta; prætendebant enim informantes pro Francisco Sarmiento, ab istis duobus Nuntij Notariis non potuisse fieri extractionem actorum, coram aliis iudicibus, licet ad Nuntium transportatorum, sine solitis Rotæ compulsozialibus.

Tertia difficultas oriebatur ex prætensione Informantium pro Francofo, qui ad euitandas prædictas difficultates, & transportationem actorum dicebant versari in prima instantia, ex noua commissione mihi directa cum clausula, quam & quas, non obstantibus commissionibus in secunda instantia coram Dominis Cardinalibus Mantica, & Pamphilio, ex quo illa erant pro prosecutione causa vigore resignationis ceptæ in paribus, quam Francofos nunc prosequatur, & quia cum non adesset citatio ad dicendum contra partes, potuerunt pœnitere, & illis renunciare. Puterus decif. 270. lib. 2.

Quia cum causa appellationis à sententia Ordinatij Giennen. fuisset in Rota commissa sub die 2. Septemb. anni 1595. & Francofos approbaret, prædictam commissionem, ex quo ipse in Curia præsens, confitendo pœnitentiam litis Rotalis, obtinuerat committi causam restitutionis aduersus lapsum fatalium dictæ appellationis, non videbatur posse nunc mutando, sed potius eludendo iudicem venire tanquam

in prima, quia si hoc liceret, semper esset in potestate appellantis post causam appellationis commissam, aliam causam tanquam in prima committere, & euitare actorum transportationem, & cum possit cognosci an idem sit iudiciun, vel diuersum, nisi viso processu, ideo illum transportare oportet, vt censuit Rota in causa Valentina parochialis de Campanar. die 13. Ianuarj anni 1580. coram Domino Cardinale Blanchetto, tunc Rotæ Auditore. Vnde consideratis istis difficultatibus censuit Rota censuit, omnia acta fuisse transportanda, & legitime extrahenda, quod magis etiam expediebat, Francofo, ne in discursu causæ sibi propter prædictas difficultates opponeretur aliquod releuans impedimentum.

Foroliuian. de Monsignanis.

Die Lunæ 5. Iunij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Semiplena probatio sufficit in possessorio, quod competit fideicommissario ex l. fin. de edict. Diu. Andr.
3. Possessio facilius probatur, quam proprietas.
4. Testis approbatus à paribus, licet pariat aliquas exceptiones, est legitimus.
7. Possessio vnius non probatur ex eo, quod bona sunt communia, & alter possidebat.

DECISIO M. CXXVIII.

Vtraque parte informante Rota censuit, Alexandrum de Monsignanis testatorem, tempore sui obitus possesside pro indiuiso cum Euangelista, & Paulo, bona immobilia descripta in summario, in hac propositione dato numero 1. & 2.

Nam respectu bonorum contentorum in summario n. 1. illa communiter possessa probabantur tempore obitus Alexandri.

Primò ex libro, quem exhibuerant Informantes pro Elisabetha.

Secundò, ex libello portecto à Petro Francofo, & Paulo eiusdem Elisabethæ actoribus.

Tertid ex dictis testium, & in primis quarti super 2. & iuxta 1. interrogat. affirmantis, quod prædicti fratres, & nepos respectiue de Monsignanis viuebant, & possidebant omnia bona in communi, & quod inter eos omnia erant communia, ita enim probatio sufficiens visa fuit, quia in possessorio legis finalis, C. de edicto Diui Adrian. quod competit fideicommissario, leuior probatio, & semiplena sufficit. Alexander in dicta l. finali, n. 18. Bartolus in l. 1. C. quorum bonorum, num. 10. Berous conf. 43. n. 47. lib. 3. Ruinus conf. 106. n. 18. lib. 5. & ita censuit Rota in causa Romana de Roncionibus die 3. Maij anni 1597. coram Domino Litta, & in indiuiduo, quod sufficit vnus testis, affirmauit Ruinus in dict. conf. 106. n. 18. lib. 5. hic verò præter dictum 4. testis, concurrerant alia supradicta, & ad probandam possessionem satis erat, testem dicere aliquem possedisse. Decius conf. 215. n. 5. Parisius conf. 107.

num. 18. ib. 1. Bartolus tract. de test. n. 9. vers. cessit dixit aliquem possedisse.

Respectu bonorum in 2. num. prædicti summarij contentorum, communis possessio probabatur. Primò ex lista facta à Nicolao Maggni, quam ipsemet Nicolaus in suo examine recognouit, & auctores Elisabethæ produxerunt.

Secundò ex eisdem testibus, & præsertim 4. videlicet Bartholomæo de Monsignanis, quem à probanda hac possessione non repellebat exceptio, quod esset pater fratrum de Monsignanis, quia cum ad instantiam Pauli patris Elisabetha fuisset examinatus, eius persona censetur approbata. Menochius conf. 21. n. 13. lib. 1. & conf. 342. n. 15. lib. 4.

Nec ad rem pertinere potissima oppositio proposita ab Informantibus pro Elisabetha, quod de communione non poterat inferri ad possessionem l. 1. §. que quidem actio, ff. famil. eriscunda.

Quia fuit responsum vnico verbo, ne dum communione ad possessionem, quoque ex prædictis fuisse probatam, & præsertim ex dicto quatuor testis. Et ex his fuisse conclusum, fratres de Monsignanis immittendos in possessionem istorum bonorum, iuxta tenorem sententiæ, quam super hac immisione à Rota obtinuerunt.

Verdunen. fructuum.

Die Lunæ 5. Iulij 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Impeditus senio, vel morbo, Incratur distributiones quoridianas, & 4. & 5.
3. Preces ad impetrandam gratiam probant contra exponentes.
6. Residere diuersum est, ac interesse.
7. Decretum directum ad residentiam non est trahendum ad interessentiam, quia est diuersum.
8. Capituli decretum capitulare habet interpretationem passiuam à iure communi, & si est contra ius, est inualidum, n. 9.
10. Capitula Ecclesiarum possunt facere statuta concurrentia sua singularia negotia sine consensu superioris, non tamen super residentia, vel statu Ecclesie, n. 11.

DECISIO M.CXXIX.

Hæc causa fuit sæpè proposita, & discussa, videlicet die 3. Maij & 9. Iunij; sed quia inter Dominos non conueniebat, non fuit capta resolutio, quam denique vtraque parte informantem fecerunt in hac propositione sub die 5. Iulij, censentes, Dominò Nicolao Mario Decano Ecclesiæ Verdunen. ab anno 1596. deberi fructus, & distributiones præbendarum, quæ dari solent interessentibus, matutinis & aliis horis, & diuinis Officiis, & anniuersariis, quas ex tabulis capitularibus constabat non habuisse. Ratio decisionis fuit, quia ex deductis per Informantes pro Decano, & præsertim ex testibus in Curia examinatis probabantur, senium

Adde supra decif. 392. num. 7. Seraph. dec. 1131. n. 2. Coccin. dec. 148. n. 2. & 108. n. 8. que etiam habetur in recencio. p. 1. decif. 61.

3. Testium probationem reddebat verifimilem narratiua coadiutoria impetrata à Sanctissimo D.N. Clemente Papa VI II. ad supplicationem communi et Capituli, & Decani anni 1598. quam ideo concesserat, quia expositum fuerat, Decanum in 72. ætatis suæ anno constitutum, & assiduis morbis, & agritudinibus affectum in ædibus detineri, ita vt de cætero non spectaret Ecclesiæ deseruire, & onera sibi incumbentia per se ipsum perficere commodè posse; hæc enim narratiua alijs præsertim concurrentibus, contra Capitulum probabat. l. cum precum, C. de liberali causa. Gabriel tit. de confess. clausul. 4. num. 1.

4. Concurrebant enim fides proborum virorum, testantium de infirmitate Decani ante aliquot annos: item attestaciones Medicorum affirmantium, Decanum triplici herniæ specie laborare.

5. Ex ista enim senij, & morbi impedimentis sic probatis, Decano etiam non interessenti debebantur fructus, & distributiones, vt patebat ex præcatis, & præsertim ex Prob. o ad Monachum in dicto cap. 1. num. 22. de Clericis non residen. & ex decisione in causa Leodien fructuum, die 31. Maij anni 1601. coram D. Litte.

6. Non obstabat, quòd in resolutione, seu decreto Capituli anni 1425. super vnione præbendæ Decanatu diceretur, Decanum non posse potiri fructibus, nisi continuam in dicta Ecclesia faceret residentiam. Quia fuit responsum primò, decretum emanasse ex eo, quòd ante vnionem præbendæ Canonialis, Decanus propter fructuum exiguitatem non ita assidue residebat. Cæterum cum aliud sit residere, aliud verò interesse, decretum conceptum de residentia, non erat trahendum ad interessentiam. Oldradus conf. 150. incip. In Ecclesia, n. 2. in fine, & n. 3. in fine, & sic casum de interessentia, (de quo non loquebatur decretum) remansisse b sub dispositione iuris communis. l. comodissime, ff. de liber. & posthum. Socinus senior conf. 9. num. 6. libr. 3.

7. Secundò fuit responsum, tale decretum recipere interpretationem passiuam à iure communi, vt infimus c excusetur. Gabriel conf. 1. n. 3. lib. 1. Minus obstabat alia Capituli prouiso constituentis aliquem etiam moribundum non excusari à Marutijs, & in præbenda vnita nullam admittendam excusationem.

9. Quia fuit responsum, has Capitulares prouisiones, (præsertim contra ius conceptas) super fructibus, & distributionibus esse inuvalidas. Oldradus conf. 150. n. 1. in fine, vers. præterea videtur, Abbas in cap. cum omnes, n. 4. vbi Felinus n. 9. vers. scilicet. Cæterum, de consuet. & ita censuit Rota in terminis similito statuti, in causa Iler-

den. statuti, die 3. Decemb. anni 1593. coram D. Andrea de Corduba, nunc Episcopo Pacensi, & in causa Leodien fructuum, die 31. Maij anni 1601. coram Domino meo Litte Licet enim Capitula & Canonici possint facere statuta sine auctoritate superioris, & concertantia sua singularia negotia, glo. in cap. constitutionem. in verb. statutum, de verb. signific. lib. 6. non tamen possunt statuere super statu Ecclesiæ sine consensu Episcopi, Ancharanus in repetit. cap. 1. quæst. 6. num. 99. de consuet. Antonius de Butrio in cap. constitutus, n. 25. de rescript. & fuit decisum in dicta causa Ilerden statuti, coram Domino de Corduba, & in causa Lucana Iurisdic. die 23. Februar. & 9. Aprilis anni 1601. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

Quæ opponerentur contra testes leuia visa fuerunt, quibus ideo etiam Rota credendum censuit, quia eorum dicta corroborabantur ex prædictis adminiculis.

De Remissoria quam Capitulum prætendebat, Rota maturius deliberandum censuit.

Palentina Capellania.
Die Lunæ 25. Octobr. & die Veneris 5. Nouembris 1604.
DECISIO M. CXXX.

Catanien. Thesauraria.
Die Veneris 22. Octobris & 5. Nouembris 1604.
S V M M A R I V M.

1. **Is** proposui hanc causam, vna tantum parte informanti, & non potuit capi aliqua resolutio, quia semper Domini dubitarunt de pertinentia collationis huius Capellanæ ad Archidiaconum de Carrion, non obstante quòd Ordinarius in suis literis fateretur, quod principaliter prouiso ad eum pertinebat, & quia materia erat satis grauis, & exemplaris; ideo Rota ordinari, quòd Lupus ab Archidiacono prouisus coadiuaret probationem pertinentiæ prædictæ collationis.

DECISIO M. CXXXI.
Is proposui istam causam super iustificacione gratiæ Ioannis Baptistæ Ferrerij die 22. Octob.

10. Adde Ludouic. decif. 66. n. 11. & habetur in recent. p. 2. decif. 62. Seraph. decif. 707. num. 4. Rota in posth. Farin. tom. 2. decif. 606. n. 1.

11.

12.

1. Adde supra decif. 1232. n. 4. & Rotæ in posth. Farin. tom. 1. decif. 349. n. 2. & supra decif. 511. n. 1. in fine, quæ canonicauit Ludouic. decif. 78. n. 2. vbi annotatè agit de hoc articulo.

2. Nam respectu obitus D. Petri de Roccatagliata in mense Februar. referuato, anni 1603. qui propterea erat concludenter probandus, cum sit principale fundamentum gratiæ. Puteus decif. 266. n. 4. lib. 3. & fuit sæpius dictum, aderat vnus testis de visu, qui iunctis testibus deponentibus de fama, plenè probat, gloss. in cap. 1. in verb. famam, de appellat. Gabriel tit. de probat. conclus. 1. n. 8. Cæsar de Grassis decif. 1. n. 2. de sponsal. Et cum hie concurrerent adminicula, primum ex libro b Parochi, qui in quinto mortuorum continebat notam, qualiter die 14. Februarij D. Petrus Roccatagliata Canonicus, Thesaurarius Ecclesiæ Collegiæ Sanctæ Mariæ de Elemosyna ciuitatis Catanensis sepultus fuerat in Ecclesia Sancti Dominici. Crætetta de antiquit. tempor. p. 1. §. vidimus, & abundè n. 1. vers. facis tamen.

Alterum adminiculum sumebatur ex actu capitulari, die mox sequenti celebrato, in quo Canonici assererent velle deuenire ad electionem alterius Thesaurarij, quatenus electio ad eos pertineret: nam hic actus est de illis, qui regulariter fieri solent statim post mortem alicuius, sicut ex actu immisionis in possessionem bonorum defuncti dixit Zuccardus in l. final. n. 247. C. de edito. Diu. Adr. tollen. plenè probari mortem præcedentem.

Respectu valoris cum gratia non esset fundata in expressione valoris, placuit Dominis probatio per testes deponentes de publica voce, & fama. Puteus decif. 29. lib. 1. Ægidius decif. 674. nam nonus, & decimus testes satis legitime de ea deponebant, quibus alij consentiebant.

Habilitates Ioannis Baptistæ bene erant probatæ.

Giennen. Canonicatus.
Die Veneris 12. Nouemb. 1604.
S V M M A R I V M.

1. **Acta** quando non sunt transportata propter impedimentum præstium a parte, procedi potest prout in prima.

DECISIO M. CXXXII.
Pa equalis Troncosus prætendebat, processum à se delatum ad Curiam fuisse integrum, & in forma probanti; & nihilominus deficiebant in ea acta facta coram Ordinario Toletano, executor literarum Apostolicarum resignationis ad fauorem Troncosi, & solam erant inserta acta facta coram Ordinario Giennensi. Quare proposito desuper dubio, Rota censuit, Troncosum, qui solum commiserat causam appellatõnis à iudicio Giennensi, & hanc solam prosecui intendebat, non teneri d transportare acta facta coram Toletano, cuius respectu nihil fuerat in Rota commissum; nam sæpe respon-

sum est, & signanter in vna Calagurritana beneficij, die 6. Iunij 1603. coram Domino meo Litte, & in alia Legionen. Canonicatus, coram Domino Iusto in hac eadem Rota, c sufficere transportare acta illius iudicij quod commissum est, & quod quis prosecui intendit, & ea quæ sunt facta coram iudice, à quo fuit appellatum.

Ex his inferrebat, processum à Tronco delatum fuisse integrum, cum contineret acta facta coram Giennensi, quæ Franciscus Sarmientus produxerat coram Nuncio.

Super altera parte dubij, an processus esset in forma probante, Domini non fuerunt concordēs, quibusdam opinantibus, debuisse extrahi vigore compulsorialium f Rotalium; alijs verò dicentibus, potuisse Notarium Nuncij, tanquam actuarium, edere processum sine compulsorialibus; istæ tamen difficultates cessabant, si Troncosus in hoc iudicio vtatur non antiquo resignationis titulo, sed nouo, nam hoc casu agens tanquam in prima instantia non tenebatur aliqua acta transportare, vt sæpe Rota censuit, & signanter coram Cardinale Aragonio in vna Toletana Parochialis de mense Octobris 1592. & coram Cardinale Seraphino in vna Astoricen. Prioratus die 18. & Decemb. 1598.

An autem Troncosus ageret ex veteri, vel nouo titulo, ex inspectiõne gratiarum dignoscendum.

Signina bonorum.
Die Veneris 22. Nouemb. 1604.
S V M M A R I V M.

3. **Producens scripturam approbat omnia in ea contenta.**
Consensus approbationis scriptura deducitur, si pars eam produxerit, ibid.

4. **Scriptura non dicitur ancellata, ex quo partes voluerint eam lacerare, si cum effectu non fiat.**

6. **Concordia inter partes habita non potest dissolui sine mutuo consensu concordantium.**

DECISIO M. CXXXIII.
Vtraque parte informanti Rota censuit, persistendum in decisione in hac causa facta die 29. Nouemb. h 1602. ex fundamentis in ea deductis, & præsertim, quia ex ferie concordia, & subscriptione testium, & Notarij, & ipsius etiam Liuij de vindictis, nunc prætendentis recedere à concordia, constabat de sufficienti consensu.

Neque obstabat porissimum fundamentum, quo Liuius vtatur contra decisionem, ex eo quòd subscriptiones foliorum apparebant discordantes, & diuersæ: nam cum Panecius subscripsisset sic. *Affermo quanto di sopra si contiene; & Aurelius sic. Affermo quanto di sopra dichiarando, che M. Liuijo si habia a comprar la casa, per quello che stimaranno doi homini communemete electi, & noi habbiamo a comprare li terreni, cõforme a quanto di sopra;* prædicta declarationis verba reperiri

Adde supra dec. 456. num. 9. in tom. 1.

plures dec. & declarationes tradit Garc. de benef. 3. p. cap. 2. n. 363.

Adde Duran. decif. 94. n. 4. & 116. n. 1.

Supra decif. 1127.

De quo infra decif. 1146.

Habetur in impress. Seraph. decif. 1305. n. 7. & addè supra decif. 462. n. 4. quam allegat ad propositum Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 64. n. 5. & recent. p. 1. decif. 389. n. 1.

reperiebantur deleta, & subscriptiones remanebant pura.

Quia fuit responsum primò, à Liuiò qui produxerat folium cancellatum, quod penes se retinuerat, præsumi approbatam cancellationem, nam producens scripturam, censetur approbare omnia in ea contenta. Decius conf. 558. n. 7. vers. primo quod ista difficultas. Puteus decif. 334. n. 1. & 2. lib. 1. & consequenter inde resolucere potius eius consensum, quam dissentium. Parisius conf. 125. num. 16. vers. verum reperio, lib. 1.

Secundò fuit responsum, ad excludendum delictum, & cancellationem illorum verborum fuisse factum de consensu Aurelij, nec debere Liuium contrarium prætere, ne admitteretur ad allegandam, & approbandam turpitudinem suam.

Nec testes dicentes Liuium voluisse lacerare folium, ei suffragabantur; quia cum non fuerit deuentum ad actum lacerationis, non sufficit voluisse, Tiraquel. in l. si unquam. §. libertas. n. 21. C. de reuocan. donat. Quinimo ex quo penes se Liuius absque protestatione retinuit folium, & ipsum produxit, inducitur acceptatio.

Ad testes dicentes, Panetium, & Aurelium accessisse ad Urbem, & concordare cum Liuiò, sed nihilominus remansisse discordes; fuit responsum primò, nihil probare de discordia respectu rotius hereditatis, super qua aderat concordia, sed de vendendis, & permurandis quibusdam rebus particularibus.

Secundò fuit responsum, testes non deponere, quòd de communi consensu fuerit recessum à concordia iam facta, & mutuo consensu firmata, quæ nisi mutuo consensu dissolui non potuit. §. hoc amplius. Inst. quibus modis tollit. obligat. & testes deponentes de tractatu, non probant de conclusione tractatus, siue negotij, de quo agitur. Decius conf. 404. num. 11. & 12. & conf. 463. n. 1. & conf. 488. n. 10.

Recanaten. Hereditatis.

Die Lunæ 15. Nouemb. 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Conditionem legati tenetur probare, qui pretendit ealem conditionem existere in eo.
3. Legatum non dicitur conditionale per subauditum intellectum.
4. Legatum semper intelligitur relictum favore legatarij.
5. Hæres aduocando non quasi contrahit cum legatario in loco vbi aditur hereditas, sed in loco vbi res legata est sita.
6. Fructus sunt soluendi vbi colliguntur.
7. Tutor non semper tenetur habitare in loco pupilli.

DECISIO M. CXXXIV.

1. Quoniam die 28. Iunii, proxime præteriti sola Domina Hortensia de Bernardis informantem facta fuerat decisio in hac causa, ideo petentibus Leopardis, ea iterum propofita, Ro-

ta in decisio persistendum censuit, vt legatum deberetur Hortensia, licet in ciuitate Racanatenfi non moraretur: nam qui pretendit legatum relictum cum conditione morandi in aliquo certo loco, conditionem illam probare tenetur. Surdus tract. de aliment. tit. 7. quest. 23. num. 10.

Et cum in testamento, in quo relictum fuerat hoc legatum, non apparetur scriptum, quòd Hortensia in ciuitate Racanatenfi morari teneretur, per subauditum intellectum non erat ad id cogenda. l. illam. C. de collat. Et maxime cum regulariter legatum censetur factum favore legatarij, non contemplatione, aut respectu alicuius oneris, etiam quando de illo fuisset facta mentio. gloss. & communiter sentientes in l. 1. C. de legatis. Ruinus conf. 38. n. 3. & 4. lib. 2.

Debet igitur præstari legatum in loco vbi res sita est. gloss. & Doctores, vbi Iason n. 10. in l. cum res ff. de legatis 1. Peregrinus de fideicommiss. artic. 53. num. 8. in fine. Hæres enim aduocando non videtur quasi contrahere cum legatario in loco vbi aditur hereditas, sed in loco vbi res legata est sita, vt post Angelum dixit Iason in dict. l. cum res n. 3. ff. de legatis 1. Denique cum hoc legatum relictum esset in specie, præstanda in quantitate certa fructuum, vini, & olei, ex certo prædio colligenda, non alibi quàm in ciuitate Racanatenfi erat præstandum: quia regula est, fructus ibi esse soluendos, vbi colliguntur. Puteus decif. 445. lib. 1. Achilles decif. 19. de restitut. spoliarior.

Coniecturæ, quibus vtiebantur informantes pro Leopardis ad persuadendum, non fuisse præstandum legatum Hortensia; nisi habitaret in ciuitate Racanatenfi, non placuerunt Dominis. Nam ad primam, deductam ex dispositione facta à testatore in codicillis, quòd nepotes educare deberent penes Hortensiam, quasi quòd non expresso loco intelligeretur de loco domicilij. l. qua conditio §. cum ita ff. de conditionibus, & demonstrationibus, fuit responsum, textum in d. §. cum ita, procedere, quando dubitatur de loco loci, qui non erat casus de quo agebatur, cum satis esset expressus locus, dum fuit expressa persona Hortensia, apud quam nepotes educari debebant. l. 1. ff. vbi pupillus educari debeat.

Ad aliam coniecturam, deductam ex eo, quòd Hortensia fuerat deputata nutrix simul, & coniunctim, cum aliis duobus tutoribus, fuit responsum, quòd recipiebat potestatem administrandi, vt intelligeretur, omnes tutores datos in solidum Decius conf. 297. n. 1. Crauetra conf. 18. num. 5. Sed non propterea tutorem teneri semper habitare in loco pupilli.

Vnde cum neque ex dispositione testamenti, neque ex dispositione codicillarij, colligeretur talis testatoris voluntas, qualem prætendebant informantes pro Leopardis, merito Rota permansit in decisio.

* * *

Pampilo

Pampilonen. tributi de la Garda.

Die Veneris 19. Nouemb. 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Solutio tributi per decem annos facta Ecclesie, vel pia causa, inducit debitum, & 3. & 10. Obligatio tributi probatur per solutionem factam per longissimum tempus, qua si fiat Ecclesie, vel pia causa, sufficit per decennium, ibid.
9. Annua solutio facta Ecclesie, vel pia causa, non presumitur facultatiua ex causa elemosynæ, si constet ex titulo.
Rota magis curat de indaganda veritate, quàm de rebus, & nominibus, d. n. 10.
11. Tributum rei non inducit vasallagium, vel subiectionem persona.
12. Censui, vel tributi nomen est equiuocum.

DECISIO M. CXXXV.

1. Præsuppositis testibus vigore remissionis examinatis, & iuribus legitime compulsatis, dubitauit, an standum, vel recedendum à decisione in hac causa facta die 13. Nouemb. anni 1591. in qua fuerat conclusum, incolas de la Garda teneri ad annuam præstationem 40. casiorum tritici Monasterio de Roncesualles perfoluendam, & Rota vtraque parte informantem in decisio permanendum censuit: clarioris autem doctrine gratia, triplicem instituit inspectionem. Primam, an hæc præstatio ab incolis deberetur secundam, an sub nomine pechæ, siue tributi: tertiam vtrum Rota senserit, per hanc præstationem sub nomine pechæ, siue tributi significari aliquid vasallagium, vel subiectionem incolarum, debitam Monasterio de Roncesualles.

2. Quantum ad primam inspectionem sine difficultate censuit deberi; constabat enim de continuatis solutionibus huius annuæ præstationis, factis Monasterio de Roncesualles ab antiquissimo tempore, licet sufficeret præstatio per decem annos favore Ecclesie, & piæ causæ, Abbas in cap. suam n. 9. de simonia. Felinus in cap. ad Apostolicam n. 3. vers. & ad introducendam istam consuetudinem, eod. tit. de simonia. Casadorus decif. vnica. n. 5. de consuetud. Alexander conf. 113. n. 2. lib. 1. vbi affirmant, ad probandam obligationem præcedentem, sufficere continuam decem annorum præstationem, quibus consentit Iason in l. si certis annis n. 15. limit. 1. 1. C. de pact. & Rota apud Casadorum in prædicta decisio vnica n. 5. de consuetud. ex sententia Canonistarum ibi allegatorum dixit, quòd ex quo laici aliquid tanto tempore soluerunt, præsumuntur se ad id voluntati obligasse.

4. Eandem obligationem præstandi ista annua 40. casicia tritici, multum coadiuabant scripturæ nuper productæ vigore compulsorialium Rotalium, ex quibus apparebat primò perinstrumentum productum ex regio Archiuiò, quòd anno 1407. iubente Rege fuerat facta informatio à quibusdam regijs Commissarijs, ro-

Peña Decif. Tom. 11.

tum Regnum visitantibus, & repertum, quòd homines, & incolæ de la Garda debent singulo anno de pecha, id est, tributo imposito sanctæ Mariæ de Roncesualles 40. cayces de tritico.

Ex infrascriptis etiam scripturis colligebatur confessio incolarum, super eadem annua præstatione. Nam primò, ex quodam instrumento concordia, extracto de Archiuiò Monasterij de Roncesualles constabat, quòd anno 1503. inter exactorem, & æconomum prædicti Monasterij ex vna parte, & incolas de la Garda ex altera, super solutione dicti tributi 40. Casiorum debiti, pro quatuor annis præcedentibus, fuerat inita concordia, cum dilatione ad soluendum, & sub fideiussione cuiusdam Beltrami, quem incolæ indemnem releuare promiserant, & quòd cum Beltramus vigore suæ obligationis promissam summam soluisset, eam deinde ab incolis de la Garda recuperauit.

Præterea octo venditionum, & diuisionum terrarum, & domorum instrumentis de annis 1545. & 1546. & 1549. & 1555. & 1558. & 1563. & 1564. apparebat ab incolis de la Garda bona enunciarum tributario in dicto tributo, Monasterio debito, & vendi cum dicto onere.

Addebatur etiam quoddam instrumentum, siue decretum ab hominibus de la Garda conciliatim factum, quo prohibebatur alienatio cuiusdam vineæ Vniuersitatis, & concedebatur facultas disponendi de illius redditu pro bono publico, dummodo non posset suspendi delatio tritici, & census ad locum de Villalua, quod populus de la Garda debet Monasterio de Roncesualles.

Supradictis accedebant testes vigore Remissionis examinatis, deponentes de ista annua præstatione, videlicet, primus de visu, & facto proprio ab anno 1536. vsque ad annum 1575. secundus ab annis 30. de visu & facto proprio: & nonus ab annis 46. de visu, & sic de decem annis ante litem moram, & de auditu à maioribus, & de publica voce & fama.

Ex prædictis fuit conclusum, ab incolis deberi annuam istam præstationem vigore alicuius præcedentis obligationis, nec esse in eorum mera facultate illam soluere, vel non soluere, cum prædicta argumenta excludant præsumptionem facultatiuam, & elemosynæ. Ripa in cap. cum Ecclesia Surrina. n. 55. vers. secunda conclusio, de causa possess. & propriet.

Quoad secundam inspectionem, an hæc annua præstatio deberetur, & solueretur sub nomine pechæ, vel tributi, Rota quæ non tam de nominibus, quàm de rebus ipsis, & veritate rerum indaganda sollicita est, non putauit mutanda nomina, in quibus ipsimet incolæ vsi fuerant, sæpe istam præstationem pecham, & tributum vocantes, nam quocunque nomine vocaretur, exploratum habuit, solui debere certam tritici quantitatem, videlicet 40. casicia: quo autem titulo, vel causa solui cœpta fuerint, cum non apparetur ex cursu temporis etiam 10. annorum præsumendum erat titulus, & nedom fauore Ecclesie, & causæ piæ, sed etiam fauore laicorum, & in profanis. l. cum de in rem verso, vbi Bart. n. 3. & 4. & alij. ff. de vsur. Et ex his excludebatur alia præstatio informantum profitis incolis, quòd requiretur quadragenarium cum titulo, cum sufficerent Ioanni.

Q 2 Ad

Adde Ludouic. decif. 238. n. 5. & latè anorata n. 15. & decif. 331. n. 11. Duran. decif. 433. n. 6.

Cum produgens non possit impugnare produca Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 157. n. 6. & recent. p. 1. decif. 502. n. 19.

Adde supra in decif. 995. n. 6. & decif. 176. n. 3. in to. 1. 6.

2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Adde supra in d. decif. 1123. n. 2.

Adde Rotam in Are. tina pensio nis 20. Febr. 1598. coram litra impress per March. chef. de comm. p. 1. pag. 549. & alia sæpè.

5.
6.
7.
8.
9.
10.
Adde Coccia. decif. 475. n. 4. Searaph. decif. 1055. n. 3. Rotam diuers. p. 1. decif. 192. n. 1. nostrum Sesse tom. 4. decif. 395. n. 7.

II.

Ad tertiam inspectionem Rota respondit, non sentire, quod nomine istius tributi intel- ligatur aliqua subiectio, vel vasallagium, ab incolis Monasterio debitum, quod neque credit prætendere Monasterium, sed intelligit de tributo ratione bonorum, seu rerum possessionum, ex quibus debetur ista annua præstatio, iuxta inueteratam consuetudinem, quod dicitur etiam tributum. Felinus conf. 46. num. 1. & sequent.

Neque incolæ debent istam tributi, vel census appellationem tantopere formidare, cum æquiuoca sit, & ad multa referri possit, ut notauit Abbas cap. omnia anima, in fine, de censibus, & ibidem Sebastianus Sapia in litera B. in verb. subiectionis.

Y 2. Tributum, & census cognationis in quo differant vid. nostrum doctiss. Sesse tom. 2. decif. 171. n. 38. & 39.

Carpentoraten. Pensionis.

Die Mercur. 24. Nouemb. 1604.

S V M M A R I V M.

Pensio si sit seruata duobus diuersis, si soluens alleget secundam pensionem esse nullam, tenetur probare primam esse validam. Pensio secundo loco seruata est nulla, si de priori non fiat mentio, & constet esse validam, ibid.

DECISIO M. CXXXVI.

I.

ANNO 1571. fuit seruata annua pensio scutorum 65. super fructibus Prioratus Carumbi præbende canonicalis Ecclesie Carpentoraten. ad fauorem cuiusdam Philippi de Cohorno: & anno 1575. super eisdem fructibus fuit seruata alia pensio scutorum 40 ad fauorem Iuliani de Cerunis: anno 1600. idem Iulianus conuenit Eleazarium Pontium super solutione prædictæ pensionis scutorum 40. qui ex cepit de nullitate illius, ex eo quod in eius referuatione non fuerat facta mentio de alia præcedente pensione scutorum 65. unde dubitauit, an constaret de tali referuatione pensionis scutorum 40 quæ suffragaretur Iuliano: & Rota vtraque parte informante suffragari censuit, dummodo eius gratia esset iustificata. Ratio decisionis fuit, quod iam alleganti secundam pensionem esse nullam, ob non factam mentionem de prima, non sufficit exhibere anteriorem referuationem pensionis, nisi probet etiam, primam pensionem fuisse validam, & effectum habuisse. Verallus decif. 391. incip. Possessio secundo loco seruata. p. 2. Corta decif. 107. Rota in vna Salamantina pensionis, die 1. Iunij anni 1582. coram bon. mem. Bubalo, & in alia Vicentina pensionis, die 22. Maij anno 1590. coram D. Cardinale Mantica, tunc Rota Auditor, & in alia Valentina pensionis die 25. Iunij anno 1601. coram D. meo Millino, & in alia Calaguritana pensionis die 10. Ianuarij, an. 1603. coram Domino meo Lancellotto, in qua etiam ad effectum vt vt secundam pensio sit nulla propter non factam mentionem de prima, hæc requiruntur, quod prima pensio sit valida: quod fuerit effectua, & per pensionarium acceptata, & quod

quo casu non substituitur secunda impositio Rota in posth. Farinac. tom. 2. decif. 1. 9. n. 1. & an habeat locum in translatione, vide ibidem, quæ etiam habetur penes Marches. de comm. p. 2. pag. 555. 2. e habetur in impressis Mantice decif. 111. n. 3. & adde Rotam recent. p. 1. dec. 666. n. 3. in nouit. Farin. dec. 633. n. 3.

referuatio primæ pensionis duret tempore referuationis secundæ pensionis.

Quod Iacobus Filiolus antecessor Eleazari consenserit primæ pensioni, non reddebat eam validam, ita vt non esset opus eam iustificare, quia licet hoc procedat respectu illius, qui consentit referuationi, qui si viueret, regulariter non posset illius nullitatem allegare, non tamen procedit respectu successoris, vel aliorum, qui referuationi non consenserunt.

Rota tamen eatenus intellexit, Iuliano suffragari referuationem pensionis, si ille suam gratiam iustificaret, de qua erit particulariter videndum.

Rauennaten. Dotis.

Die Veneris 26. Nouemb. 1604.

S V M M A R I V M.

Arbitri non possunt pronuntiare compromissum absente, vel non citato vno ex eis. Scriptura testes debent esse presentes in recognitione illius, quando scribitur, & subscribitur à parte.

DECISIO M. CXXXVII.

FACTO compromisso anno 1595. inter Petrum Franciscum Pasolinum, & fratres de Pasolinis, de omnibus suis differentiis in duos arbitros: Præses Romandiolæ prædictis arbitris adiunxit Vicarium Rauennæ cum decreto, ne ad expeditionem causæ deuenirent, nisi cum voto dicti Vicarij. Vicarius autem vnâ cum arbitro Petri Francisci, absente verò, nec legitime citato arbitro alterius partis, ad fauorem Petri Francisci pronunciauit, condemnando Nicolaum Ioannem Baptistam, & Iacobum, fratres de Pasolinis ad soluendum Petro Francisco tres partes ex quatuor scutorum 200. auri, videlicet scuta 150. soluta eorum patri ab Equite Dionysio Luparello ad cõputû dotis vxoris dicti Petri Francisci. Item condemnando dictum Nicolaum, & Iacobum fratres ad soluendum eidem Petro Francisco, duas partes ex tribus aliorum scutorum 200. auri, & sic scuta 133. In gradu appellationis dubitauit, an dicta sententia veniret infirmanda, vel confirmanda? & Rota tanquam nullam censuit reuocandam: nullitas erat clara, quia fuit lata à duobus ex tribus iudicibus, tertio absente, nec legitime requisito. l. duo ex tribus, & ibi communitè scribentes, ff. de re iudic. & de arbitris est textus in l. scuti tribus, ff. de recept. arbitris.

De iniustitia etiam eadem sententia ex eo reddebatur suspecta, quia creditum Petri Francisci deducebatur ex apocha scutorum 200. subscripta manu Hieronymi, patris Petri Francisci, quæ non videbatur legitime recognita, cum testes super illius recognitione nec fuerint presentes quando fuit scripta, & subscripta à Hieronymo. Alexand. conf. 150. numer. 16. lib. 5. Afflictus decif. 181. num. 8. Rota in causa Comen. Iurispræsonatus, die 6. Martij anni 1595. coram Reuerend. P. D. meo Millino, nec in recognitione per comparationem

Adde Ludouic. decif. 389. n. 2. & anno. n. 6. Duran. decif. 363. n. 4. & n. 10. Cocci. decif. 173. n. 2. & 3. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 192. n. 2. & tom. 2. decif. 41. n. 6. & in recent. p. 2. dec. 234. n. 1. & in nouit. Farin. decif. 55. n. 1.

de requisitione fuerint obseruata requisita in l. comparationes. C. de fide instrum. Sed si opus fuerit, de hoc particulariter videbitur.

Firmana fideicommissi.

Die Veneris 24. Nouemb. 1604.

S V M M A R I V M.

Consanguineus frater concurrens cum vtrinq; coniuincto, tam in pupillari, quam in fideicommissaria substitutione. Substitutio interpretanda est ex institutione, ita vt substitutus eandem partem habeat, quam habuit institutus. Solutio reciproca aequalis esse debet inter omnes substitutos. Agnatio si inspiciatur à testatore, non debet dari differentia inter agnatos eiusdem gradus. Fideicommissaria substitutio non attendit proximam respectu grauati, sed testatoris.

DECISIO M. CXXXVIII.

I.

Silentius Fulchus instituit hæredem Horatium fratrem suum, cui substituit Fulchum, Marcellum, Marcum Marinum, & omnes eius filios masculos natos, & nascituros pro æquali portione, ita quod vnus decedens sine filiis mereretur alteri, & alter alteri, & quod dictus Horatius, & eius filij masculi, nullo modo possint alienare bona immobilia testatoris; sed illa perpetuò remanerent ad memoriam testatoris, & sustentationis familie Fulchorum. Mortuo Silentio testatore, & deinde Horatio instituto, superstitibus quinque filiis masculis, videlicet Fulcho ex prima vxore, & Marcello, Marco Marino, & Vincentio & Remulo, ex secunda vxore; mortuis etiam Marco Marino, & Remulo & superstitibus tribus fratribus, videlicet Fulcho ex parte patris tantum coniuincto, & Marcello, & Vincentio vtrinq; coniuinctis: Marcellus, & Vincentius prætendebant excludere Fulchum à successione bonorum, quæ vigore fideicommissi obuenerant Marco Antonio, & Remulo; super quo dato dubio, vtraque parte informante, Rota censuit, Fulchum ex parte patris tantum coniuinctum, æqualiter concurrere cum Marcello, & Vincentio fratribus vtrinq; coniuinctis. Ratio potissima fuit, quia testator in substitutione pro æquali portione omnes filios Horatij indistinctè vocauit, nullo habito discrimine, ex qua exornati fuissent, & consequenter frater consanguineus, tam in pupillari, quam in fideicommissaria substitutione concurrens cum vtrinq; coniuincto. Bartolus in l. Lucius, n. 21. ff. de vulg. & pupil. Baldus in l. in testamento. n. 10. C. de testam. militar. & in l. iam hoc iure. §. final. in fine. ff. de vulg. & pupil. Alexander conf. 30. num. 4. vers. amen in hoc. incip. Viso testamento Albertine, lib. 2. Decius conf. 304. num. 2. Gratus conf. 18. num. 4. vers. secundo quia, & num. 4. lib. 2. Ruinus conf. 107. num. 8. vers. nec obstat, & conf. 165. num. 1. lib. 2. Gabriel conf. 121. num. 1. & 7. lib. 1.

2.

Peña Decif. Tom. II.

Ripa in l. re coniuicti, num. 216. ff. de legat. 3. vbi testatur de magis communi, & hanc opinionem vocat veriorem, & receptiorem Marcus Antonius Peregrinus tract. de fideicom. art. 20. num. 12. vbi affirmat, sic fuisse decifum Paduæ super fideicommissio nobilium de Anselmis. latè Surdus conf. 31. num. 15. & 20. & pluribus sequentibus, vbi plures allegat, lib. 1. Et pro hac opinione bene facit textus in l. qui liberis. §. hac verba, ff. de vulg. ibi, partes quoque eadem ad substitutos pertinent, quas in ipsius patrisfamilias habuerunt hæreditate. Si enim substitutio ex institutione est interpretanda, vt substituti eadem partes habeant ex substitutione, quas habuerunt ex institutione, consequens est, omnes fratres æqualiter ex substitutione admittendos esse, quemadmodum æqualiter fuerunt instituti.

Rationes quoque firmæ eandem sententiam suadent. Prima, ab absurdo vitando petita, quia vigore reciproce substitutionis inter fratres factæ, Marcellus, & Vincentius potuissent succedere Fulcho; sed si contraria sententia vera esset Fulchus eis succedere non posset, quod est absurdum, cum substitutio recipere inter omnes substitutos æqualis esse debeat. l. 2. & l. quamuis, vbi communitè Doctores. C. de impub. & alijs substitut. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil.

Secunda ratio est, quia (vt ex verbis fideicommissi patet) Silentius testator habuit rationem conseruandæ agnationis, ad quem effectum nulla poterat constitui differentia inter istos fratres, & similiter non potest constitui discrimen inter eosdem in modo succedendi.

Nec ad rem pertinebat, quod in isto fideicommissio videretur consideranda persona Romuli, per cuius obitum fideicommissum fuerat purficatum, & consequenter ei veluti grauato Marcellus, & Vincentius magis coniuincti succedentes excludere deberent Fulchum, quia fuit responsum, id quod dicitur de consideranda persona grauati procedere respectu gradus: seculus autem data gradus paritate, pro vt in casu proposito; nam in reliquis qualitatibus, & circumstantiis consideratur persona testatoris, & eius affectio, quæ ad singulos nepotes hic erat æqualis ex quacumque matre fuissent suscepti, quod maximè indicabant clara illa testatoris verba, quod alter alteri moreretur, id est, quod mortuo sibi succederent, & quod in fideicommissaria substitutione non attendatur proximitas respectu grauati, sed respectu testatoris, cum per eam succedat testatoris, non autem grauato, expressè tenuit in hac facti specie Hieronymus Gabriellus dicto conf. 121. n. 16. lib. 1. & Surdus d. conf. 31. n. 27. vers. quibus sic formatis, & n. 28. & 29. lib. 1. vbi plures allegat.

Venera legitimitatis.

Die Lunæ 4. Nouemb. 1604.

S V M M A R I V M.

Commissarij à testatore in testamento dati verè sunt tutores, & possunt legitime conueniri pupillis ex consuetudine Venera.

Vide Rotam recentior. part. 2. decif. 403. n. 11. & sequent.

3 Commissarius ex testamento ex consuetudine Veneta idem est quod tutor.

DECISIO M.CXXXIX.

1. Dvbitavi, an esset recedendum à decisione in hac causa facta die 5. Decemb. anni 1603. in qua fuit dictum, in processu Venetiis factum fuisse nullum, ex eo, quòd in iudicio compareretur solus Simon Castellarius, vnus de tribus Commissariis, à testatore deputatis, cuius potestas ad hoc non se extendebat, cum videretur potius rebus, quam personis datus, & quòd licet potuisset comparere, adhuc cum eo non potuerat fieri legitimus processus, ex quo testator plures Commissarios deputauerat.

2. Sed Rota vtraque parte informante à decisio recedendum censuit ex probationibus de nouo factis vigore Remissoriae, ex quibus constabat, secundum consuetudinem Venetam, Commissarios à testatore in testamento datos, verè esse tutores, & legitimè posse pro pupillis tam agendo, quam conueniendo in iudiciis comparere. l. 1. §. sufficit, de administrat. tutor. testes enim in foro Veneto bene versari testificabantur, Commissariorum appellatione in ciuitate Veneta intelligi tutores, id enim signanter asserabant primus, & secundus testes affirmantes, in prædicta ciuitate Commissarios à testatore institutos semper esse non solum testamenti executores, verum etiam tutores, & curatores filiorum minorum, eorumque auctoritatem, & potestatem nedum versari circa curam, & administrationem bonorum, sed etiam circa curam, & tutelam filiorum à testatore relictorum, & cum attenta ista consuetudine Commissarii re vera sint tutores, non est curandum quo nomine nuncupentur. Baldus in l. cum eum, num. 2. vers. respondeo quod. C. commodati. Decius conf. 413. num. 5.

3. Et ex his remanebat sublatum primum fundamentum decisionis. Neque obstabat, quòd testes non probarent consuetudinem, ex quo non testificabantur de actum frequentia, & in contradictorio iudicio, nec de actibus particularibus, & in foro Ecclesiastico, quia omiſſis multis, breuiter fuit responsum, istos testes deferuire ad probandum potestatem, & auctoritatem istorum Commissariorum ex consuetudine Veneta, & non solum censentur dari rebus, sed etiam personis, & ad declarandam istius vocabuli significationem, vt idem significet nomen Commissarii, quod nomen tutoris; ex hac enim declaratione, & interpretatione consequeretur, iudicium cum istis Commissariis agitarum, fuisse validum.

4. Secundum decisionis fundamentum facilius fuit sublatum; quia licet testator tres Commissarios reliquisset videretur, reuera tamen duos tantum constituerat, videlicet Simonem Castellarium, & Ioannem de Naue; nam Hieronymus Oth ad vnum tantum actum exercendum, videlicet ad absoluendam fabricam, à testatore ceptam, fuerat ab eodem testatore rogatus, & deputatus; cum autem ante litem inchoatam obierit Ioannes de Naue, vt patebat ex fide Parochi, solus remanserat cum plena potestate Simon Castellarius, cum quo potuit fieri legitimus processus.

An autem tutor iste non deputatus à iudice Ecclesiastico, potuerit comparere in causa legitimitatis, quando in ea incidit quaestio de matrimonio, iuxta text. in cap. final. de iudic. lib. 6. particulariter est videndum.

Venetiarum Matrimonij.

Die Lunæ 29. Nouembr. 1604.

S V M M A R I V M.

- 1 Auditor Camera non cognoscit de causis matrimonialibus.
2 Metus conditionalis, & non absolutus, non impedit nec dirimit matrimonium.
3 Metus iustus, & cadens in virum constantem impedit, & dirimit matrimonium, vt periculum mortis, vel cruciatus corporis.
4 Matrimonium vt dissoluitur per metum, quinque conditiones habere debet, & 6. 7. 8. & 9.
5 Remissoria non conceditur si articuli sint irrelevantes.
6 Sponsi possunt recedere ab sponsalibus de futuro, si vnus ex eis laboret morbo graui, sed non dirimitur vinculum matrimonij iam contracti, decif. 1140.
7 Matrimonij vinculum iure nature est indissolubile, & sic non dirimitur, nisi ex causis in iure expressis; & quae ista sint, 13.
8 Vir non potest sese ab uxore separare propria auctoritate.
9 Diuortia matrimoniorum posse fieri propria auctoritate tenent erroneè Græci, quod fieri nequit.
10 Ecclesia Romana ritus, & consuetudines Græcorum inter Latinos habitantium non respuit.
11 Leges, vel mores contra ius diuinum, vel naturale non valent.
12 Morbus caducus non est sufficiens causa ad dirimendum matrimonium.

DECISIO M. CXL.

Præsupponebatur in facto, Michaëlem Syrum Græcum cum Diana Bendramina Græca, ritu Græco Venetiis anno 1588. contraxisse matrimonium, ex eoque carnali copula consummato, susceptam filiam, quæ paulo post mortua fuit; eundem verò Syrum anno 1602. siue alterius mulieris amore captum, siue alia causa ductum, ab eo matrimonio recedere voluisse, & super illius nullitate coram Archiepiscopo Philadelphiae Græcorum Venetiis habitantium Prælato, super illius nullitate iudicium introduxisse, coram quo duas potissimum ad dirimendum matrimonium cautos proposuit. Primam deductam ex metu reuerentiali paterno, quia pater comminatus fuerat deceptus, ex quo Diana laborabat morbo caduco, quem ipse tempore contracti matrimonij ignorabat; in iudicio Venetiis agitato cum Prælatus ille Græcus ad fauorem Dianæ contra Syrum pronuntiaſſet, & Syrus ad Auditorem Camerae appellasset, idem Auditor

de hoc articulo circa plures executores testamentarios vide nostrum doctissimè esse decif. 51. tom. 1.

de hoc articulo vide Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 779. n. 2. & sequent.

Auditor primam sententiam confirmavit: causa introducta in Rota coram R. P. D. Alexandro Iusto, Rota sententiam illius Prælati Græci suspectam habuit, quia sibi plenè non constabat, an haberet auctoritatem à Romano Pontifice, vel à Patriarcha Græcorum, Constaatinopolis habitante, qui nunc cum non recognoscat Romanum Pontificem, haberet Schismaticus; sententiam verò Auditoris Camerae nullam, & inuvalidam pronuntiauit, ex defectu iurisdictionis, quia A. C. non cognoscit de causis matrimonialibus.

2. Cum verò idem Syrus coram R. P. D. Lancelotto peteret Remissoriam ad probandum metum à patre sibi illatum, morbum caducum quo laborabat Diana, & ritum Græcorum, iuxta quem Syrus prætendebat probare, quòd morbus caducus impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum, Rota Syro Remissoriam negauit; quia articuli nedum visi fuerant irrelevantes, verum suspecti etiam, & sapientes Græcorum Schismaticorum errorem: nam primus, secundus, & tertius, continentes metum paternum reuerentialem ex multis censentur irrelevantes. Primò, quia non continebant coactionem absolutam, sed conditionalem, quæ non impedit matrimonij contractum, sicut nec characteris impressionem, cap. maiores, si temerè queritur, de baptis. Rota in vna Valentina nullitatis susceptionis Ordinis, coram Cesare de Grassis decif. 19. tit. de his que vi, metus que causa sunt, n. 1. & sequent.

3. Secundo, quia in matrimonio regula est, vt non alius metus, quam iustus, & qui in virum constantem cadat, matrimonium contrahendum impediatur, & contractum dirimat. cap. 2. vbi communiter Canonistæ, de his que vi metusve causa sunt, cap. cum locum, de sponsal. l. metum, ff. de eo quod metus causa, communiter Doctores scho-lastici lib. 4. sententiarum distinct. 29. vbi Sanctus Thomas quest. unica, artic. 3. quaestiuicula 1. Bonauerura quest. 1. n. 5. Scotus quest. vnic. §. hic dicitur, Durandus quest. 2. num. 7. Petrus de Palude quest. unica, artic. 3. conclus. 1. n. 17. Dominicus Sotus quest. 1. artic. 3. vers. refutat tamen, Sanctus Antoninus p. 3. tom. 1. cap. 7. Henricus in summa lib. 1. de matrimonio, cap. 9. n. 1. Petrus de Aragon. apud Sanctum Thomam 2. 2. quest. 88. artic. 3. §. hoc constituto sit prima conclusio, Syluester in summa in verb. matrimonium, 8. quest. 11. Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 4. disput. 12. n. 18. vbi plures refert Andreas Gail. lib. 2. practicar. obseruationum, obseruat. 93. n. 7. Martinus Nauarrus in manuali confess. cap. 2. num. 51. vbi metum iustum, siue cadentem in virum constantem esse dixit illum, quo minus malum, maioris euitandi causa eligitur; alij magis in specie dicunt, metum iustum, siue cadentem in virum constantem cum esse, qui continet periculum mortis, vel cruciatum corporis, aliàs nihil operaretur. l. metum, ff. de eo quod metus causa, l. impositus C. de transact. vbi glossa in verb. cruciatum, cap. cum dilectus, de his que vi metusve causa sunt, vbi gloss. in verb. metum, & ibidem Abbas n. 2. & Canonistæ in cap. veniens li. 2. de sponsal. Alexander conf. 156. incip. Viso processu, n. 6. & 20. lib. 5. Idem conf. 69. incip. In casu predicto, num. 2. lib. 3. Andreas Gail. lib. 2. Practicarum, obseruatione 93. numero 7.

4. de hoc articulo Ludo. uic. dec. 326. à n. 14. cum seq.

Quibus accedebat, quia ad hunc effectum probandum matrimonium nullum, ob metum incursum, quinque conditiones copulatiuè requiruntur efficientes metum iustum, id est, cadentem in virum constantem.

Prima, vt malum quod timetur graue sit. l. 1. ff. de eo quod metus causa.

Secunda, vt æstimatio mali quod timetur, sit fortis, id est, vt timens non vanè, aut leuiter credat, malum illud sibi imminere, sed probabiliter, & rationabiliter. l. metum, la. 2. ff. de eo quod metus causa, Bursatus consil. 72. incip. Omisſa facti seriasa, n. 30. lib. 1.

Tertia vt metum incutiens potens sit, minas executioni mandare, non est enim viri constantis, ac fortis quibuscumque minis terri, gloss. in l. metum, in verb. iactationibus, C. de his que vi, vbi Salicetus num. 2. & Alexander n. 2. Rolandus consil. 83. n. 28. lib. 2.

Quarta conditio est, vt metum incutiens solitus sit minas exequi, secus si sit homo minas iactans, facillè que iram deponens, quales solent esse parentes erga filios. l. famosi, ff. ad l. Iuliam Maiestatis, l. metum. C. de his que vi, vbi Bartolus n. 1. Paulus de Castro n. 1. Alexander n. 2. Baldus n. 1. Salycetus n. 2. Decianus consil. 18. n. 127. lib. 1. Bursatus consil. 72. n. 33. & 42. lib. 1.

Quinta conditio est, vt timens non possit facillè occurrere malis, quæ timentur, si enim posset alia ratione malis mederi, non esset iustus metus. Angelus de Clauasio in summa verb. metus, n. 5. Syluester eodem verbo, quest. 1. & profertur latè Thomas Sanchez tract. de matrim. lib. de consensu coactio, disputat. 1. n. 19. & multis sequent. Cum ergo in casu proposito non esset articulus talis metus, meritò articuli tanquam irrelevantes fuerunt reiecti.

Articuli quartus, quintus, & sextus continentes morbum caducum, quo dicebatur laborare Diana, antequam cum Syro contraheret matrimonium, pariter fuerunt reiecti, tanquam irrelevantes, quia licet quis post sponsalia de futuro possit à contractu sponsalium recedere, si intelligat sponsam, aut viceuersa si sponsa intelligat sponsum, grauem morbum pati, quales sunt lepra, morbus & gallicus, morbus caducus, grauis oris fetor, aut deformitas, & similes; isti tamen siue antecedant, siue subsequantur matrimonium, non dirimunt illud quoad vinculum. cap. quoniam, & cap. literas, de coniugio leproforum, Sanctus Thom. lib. 4. sententiarum distinct. 32. quest. unica, artic. 1. & 2. & ibidem Sotus quest. 1. art. 1. vers. id autem quod de leprosis, idem Sanctus Thomas in supplemento ad tertiam partem, quest. 64. art. 1. ad quartum argumentum, idem rursus Sotus lib. 4. sententiarum distinct. 34. quest. 1. artic. 2. post medium, vers. hic ad dere opere pretium est, vbi expressè concludit, quòd si quis duxerit vxorem, vel leprosam, vel fetorem ore spirantem, cuius causa molestissimum sit cum ea conuiuere, & concubare, licet morbis illis ante matrimonium laborasset, quos vir ignorauit, & si præsciuisset, nunquam eam duxisset, nihilominus matrimonium est legitimum, neque villo modo eius vinculum dirimi potest. Idem tenet Caietanus in summa in verb. matrimonij vsus, & Henricus Henriquez in summa morali, lib. 1. cap. 14. n. 6. circa finem, vers. & multo iustius, hoc etiam tenet reliquis cæteris Theologorum. Denique cum

5.
6.
7.
8.
9.
10.
11. Adde Serraph. decif. 112. n. 8.
12.

cum vinculum matrimonij iure diuino, & natura sit indissolubile, non est fas, illud, nisi propter sola impedimenta sanctionibus Ecclesiae expressa, dirimere, sic verè asseruit Dominicus Sotus lib. 4. sententiarum dist. 34. quest. 1. art. 2. paulo ante finem, vers. hic addere opera pretium est; inter duodecim verò impedimenta, quae impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt etiam contractum, non ponitur morbus caducus, siue comitialis, & consequenter irreleuantes profus erant articuli, continentes Dianam morbo caduco laborasse, vel ante, vel post contractum matrimonium.

13. Quòd verò iste morbus, & similes non sint de impedimentis, impedientibus, & dirimentibus matrimonium, patet ex verbis relatis communiter à Doctoribus, Canonicis, & Theologis, & signanter à Sancto Thoma in supplemento ad tertiam partem, quest. 50. art. unico, & à Sancto Raymundo in summa, lib. 4. de matrimonio, §. 16. qui sic habent,

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus dispari, as, vis, ordo, ligamen, honestas, Si sis affinis, si forte coire nequibus, Haec socianda venant, communibus, facta retractat.

14. Septimus, & octauus articuli continentes quòd Syrus habita notitia morbi caduci à Diana se separauit, meritò etiam fuerunt reiecti tanquam irreuelantes, & suspecti, quia si Syrus (vt profitebatur) more Latino viuere, nec potuit, nec debuit propria auctoritate se ab vxore separare. cap. porro, de dinoriis, cap. 1. & 2. de coniugio leproforum, vbi communiter Canonistae: & propter hoc delictum, & turpitudinem suam non debuit consequi remissionem ad probandum id, vnde sperabat reportare commodum. Quod si id fecit more Graeco viuendo, suspecti reddebantur articuli de errore Graecorum, cum Graeci inter ceteros errores teneant diuortia matrimoniorum fieri posse iusta de causa pro libito voluntatis. Guido Carmelita in summa aduersus Haereses, sit. de haesibus Graecorum, cap. 10. in decimo errore Graecorum, & Gabriel Prateolus lib. 7. de vitis, & sectis haereticorum, cap. 15. in verbo, Graeci, haesi 12.

15. Nonum articulum continentem quòd iuxta ritum Graecum patientes morbum caducum inhabiles sunt ad matrimonium contrahendum, quòdque talis morbus matrimonium similiter dirimit iam contractum merita censura, tanquam de Graecorum errore manantem, & contra substantiam matrimonij pugnantem Rota reiecit; Ecclesia tenim Graeca à Latina diuisa, non potuit tale inducere impedimentum, & maxime non admisit Rota hanc praetensionem, quia Syrus profitebatur, se viuere Ecclesiae Latinae ritu, quae (vt ex praedictis patet) non constituit hunc morbum caducum, aut alios similes inter impedimenta matrimonium contractum dirimentia.

16. Et quamuis Ecclesia Romana, ritus, & consuetudines Graecorum, inter Latinos habitantium, non respuat, non tamen tolerat indistinctè in Diuinis celebrandis, aliisque ritibus exercendis, nisi quos Sedes Apostolica approbavit. c. licet Graecos, de Baptismo, & eius effectibus, vbi gloss. & Hostiensis n. 2. & Abbas n. 2. idem Hostiensis in cap. quoniam in plerisque, de officio Ordinarij, &

17. extat constitutio Pij V. edita Romae anno 1564. incip. Romanus a Pontifex.

extat constitutio Pij V. edita Romae anno 1564. incip. Romanus a Pontifex.

Valde quoque displicuit Dominis assertio Informantium pro Syro, affirmantium, quòd per Concilia Graeca fuerat eadem consuetudo approbata, videlicet quòd morbus caducus inhabilitasset ad contrahendum matrimonium, & est sufficiens ad dirimendum contractum, quia licet talia Concilia Graeca adessent, (de quibus tamen non fuit doctum) ea non erant tenenda antequam essent per Sedem Apostolicam approbata, & maxime in hoc casu, in quo cum lex Diuina claret, quos Deus coniunxit, homo non separet, non possunt introduci aliqui mores, vel consuetudines, nec sanciri leges in contrarium. Hostiensis in cap. 1. de sponsal. super verb. supermduxit, & in verb. Euangelica.

Denique decimus, & vndecimus articuli, continentes, Syrum ante, & post matrimonium ritu Latino vixisse, irrelevantes erant, quia probari facebant contra ipsum, & more Latino viuendo teneretur seruare Canones Ecclesiae Romanae, quibus cauetur, ne propter huiusmodi morbos matrimonium contractum dirimatur.

Denique cum praesupponeretur, Syrum ritu Graeco verè contraxisse matrimonium per verba de praesenti, & illud confirmauerit cum Diana per copulam carnalem, indissolubile remanebat, nec sibi fuerat concedenda Remissoria, quia articuli erant irrelevantes.

Pampilonen. Parochialis de Arandisgojen.

Die Veneris 3. Decemb. 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Nominatio facta à non legitimo patrono, nec tribuit ius ad rem, nec in rem. Praesentatio facta de beneficio à non legitimo patrono, nihil prodest, ibid. & 3. Mandatum datum à patrono ad praesentandum est stricti iuris, & sic strictè interpretandum. Actus gestus ex actu inualido non potest tanquam gestus ex valido sustineri, ibid. Patronus laicus infra quadimestre potest variare, & accumulare etiam si cum iuramento fecerit primam praesentationem, 6. 7. & 8.

DECISIO M. CXXI.

Iohannes Fernandez die 14. Decembr. 1600. ad hanc Parochialem, tunc vacantem, nominauit Michaellem de Vrra fratrem suum absentem, cum potestate transferendi suffragium suum sicut sibi videretur, & iuravit, nec reuocaturum se praedictam nominationem, nec nominaturum alium, ad quem effectum transmisit amplum mandatum. Ceterum quia die mox sequenti idem Iohannes obtenta ab Ordinario absolutio-ne à iuramento, ad eandem Ecclesiam nominauit Bartholomaeum de Muez, quam Ordinarius acceptauit, illum deinde instituendo, & Michaeli certior factus de potestate, à Ioanne suo fratre, sibi data de transferendo suffragio sicut sibi

4. habetur in Bullario, pag. 801. & est constitutio n. 97. & in Bullario, Cherub. tom. 2. constit. 74. pag. 105. & est videnda constitutio 14. Innocentij iij. apud eundem Cherubinum to. 1. incip. Sub Catholica professione &c. pag. 76. in 1. imp. restione. 18. 19.

20.

18.

E.

sibi

sibi placuisset, nominauerat Michaellem de Vrra, dubitauit, an suffragium Ioannis esset computandum ad fauorem Michaelis de Vrra, vel ad fauorem Bartholomaei, & Rota ad fauorem Bartholomaei computandum censuit.

Ratio decisionis fuit, quia cum Michael de Vrra non fuisset nominatus, nec praesentatus à Ioanne Fernandez patrono, nec ab aliquo ipsius Procuratore, sed solum in eum fuerit translatus ius Michaelis Fernandez, à Ioanne fratre nominati, cum facultate transferendi suffragium, sicut sibi placuisset, & per istam simplicem nominationem nullum ius nec in re, nec ad rem ei fuisset quaesitum. Abbas in cap. auditis, n. 3. de elect. Sarniensis in regula de iure quaesito non tollent. quest. 1. n. 13. vers. primo, nec habere locum, & censuit Rota in vna Pampilonen. Parochialis de Varindano die 10. Martij anni 1599. coram Domino meo Litza; consequenter Ioannis suffragium non potuit ad fauorem Michaelis de Vrra computari.

Neque ad rem pertinebat dicere, quòd Michael Fernandez noluerat ius suum transferre, sed solum tanquam Procurator Ioannis nominare, quasi verba illa Ioannis, dans votum suum, vices, & vocem, importarent mandatum, & sic Michael de Vrra tanquam praesentatus à Ioanne, mediante persona Michaelis sui fratris, illius deberet habere suffragium.

Quia fuit responsum primò, Michaellem Fernandez non fuisse à Ioanne fratre constitutum Procuratorem ad praesentandum, hoc enim differre non legitur in facultate sibi data, & clarius hoc inducebat modus agendi ipsius Ioannis, qui quando voluit constituere Procuratorem ad praesentandum, illud expressit, sicut patebat ex mandato, quòd dederat cuidam Gabrieli de Eguillor, ad effectum, vt nomine suo praesentaret Michaellem Fernandez coram Ordinario, & sic cum tale mandatum ad praesentandum non fuerit datum Michaeli Fernandez, non potuit ipse tanquam Procurator Ioannis, Michaellem de Vrra praesentare, nec constituere Procuratorem ad eum praesentandum, cum nemo plus iuris quam haber, in alium transferre possit. l. nemo plus iuris, de reg. iuris, & sic translatio per Michaellem Fernandez facta nomine proprio, non poterat valere nomine procuratorio, mandata sunt stricti iuris; & strictè interpretanda, cap. cum dilectus, de rescript. & actus gestus ex capite inualido, non potest tanquam factus ex valido sustineri. Felipus in cap. nonnulli, §. sunt alij, n. 54. limitat. 2. de rescript. Mohedanus decif. 5. in fine, de procurat. Romanus conf. 446. num. 8.

Secundò fuit responsum, quòd licet facultas data Michaeli Fernandez à Ioanne fratre, potuisset importare mandatum, & Michael eu fuisset vsus, nihilominus, cum ante nominationem Michaelis Fernandez, ad fauorem Michaelis de Vrra, Ioannes Fernandez reuocauerit mandatum, & Bartholomaeum praesentauerit, Bartholomaeus debet praerferri, cum patronus laicus infra quadimestre possit variare, & cumulare praesentationes. cap. cum autem, de iure patronatus, cum ibi notatis, Rochus de Curte de iure patronatus, in §. honorificum, n. 39. quest. 9.

Ad objectionem de promissione Ioannis iurantis, se non reuocaturum nominationem, nec

Adde supra decif. 4. n. 3. 4. fecus per praesentationem. nam acquiritur ius considerabile praesentato. Seraph. dec. 1293. n. 4. & 1238. n. 4. & 1274. n. 1. Rota recent. p. 1. decif. 726. n. 3. Patronus potest praesentare etiam post mandatum datum ad praesentandum, Rota recent. p. 2. decif. 284. n. 9.

Adde supra dec. 528. n. 3. Seraph. dec. 419. n. 1. Rotam diuersi p. 3. lib. 3. decif. 670. n. 2.

Adde supra decif. 1021. n. 3. Ludouic. dec. 452. n. 6. quae habetur in recent. p. 2. dec. 274. Adde Coccin. dec. 464. n. 11. Seraph. decif. 1173. n. 1.

alium nominaturum; fuit responsum primò, ipsum à iuramento fuisse absolutum, antequam Bartholomaeum praesentaret. gloss. in cap. final. in cap. reuocatus, de procurat. lib. 6. Felinus in cap. si diligenti, n. 32. vers. amplia etiam si esset iuratum, de foro competen. Ruinus conf. 54. n. 8. lib. 1. Seraphinus de priuileg. iuramen. priuileg. 75. num. 14. & seq.

Secundò dicebatur, quòd licet iurauerit non nominaturum alium, non tamen iurauerit non praesentare, & cum de vno ad aliud diuersum inferri non debeat. l. Papinianus exuli, ff. de minoribus, non obstat sibi iuramentum.

Tertiò respondebatur, quòd licet quis iurauerit aliquid non facere, & postea fecerit, non corrumpit actus, contra iuramentum factus, licet contra faciens incidat in periculum. Alexander conf. 16. num. 3. & sequent. lib. 3. quem in terminis praesentationis probauit Bursatus conf. 379. n. 13. & 17. lib. 4. Felinus in cap. cum accessissent, num. 12. vers. & aduerse, de constitut. Gabriel conclus. 1. n. 8. & seq. de iure iuran. Couaruias in rub. de testam. p. 2. n. 15. in quinta conclus. vers. est & alia ratio, Seraphinus de priuileg. iuramen. priuileg. 75. n. 14. & seq. Rota in causa Perusina & de Casaregio, coram bon. mem. Cardinali Paleotto, die 14. Aprilis, & 9. Iunij an. 1599. & licet opinio Alexandri à quibusdam redarguatur, eam tamen videtur probasse Rota in praedictis decisionibus coram Paleotto, contra Lamberinum contrarium sententem.

Postremò ad objectionem factam, quòd esset donatum exercitium iuris patronatus pro illa vice, ex quo informantes pro Michael de Vrra conabantur inferre, quòd stante dicta donatione, Bartholomaeus Muez non poterat à Ioanne praesentari, fuit responsum primò, non adfuisse aliquam donationem, quia si interuenisset donatio, frustra promississet Ioannes non variare. Secundò fuit responsum, quòd licet aliqua interuenisset donatio, nihilominus Michael Fernandez non fuit vsus donatione, sed solum facultate transferendi votum, vt patebat ex serie tribulationis.

Et sic ex praedictis fuit conclusum, votum Ioannis computandum ad fauorem Michaelis.

Interamnem bonorum.

Die Veneris 10. Decemb. 1604.

S V M M A R I V M.

- 2. Milites Hierosolymitani sunt verè Religiosi, & ideo restari non possunt. 3. Dispositio legis respiciens praecedentia, omnia illa comprehendit. 4. Derogatio constitutionis quando procedit per viam legis generalis, non requirit specialem derogationem, sed sufficit specialis. 5. Clausula, quorum tenores, in derogatione primilegij non est necessaria, quando proceditur per viam legis. 6. Decretum, seu clausula posita in priuilegio, quòd nullo modo reuocari, vel suspendi possit, & quoties in aliis emanauerint derogationes, toties ab illis exceptum, & denouo

6. de hoc articulo vide Ludouic. decif. 420. n. 4.

7.

8.

g habetur lib. 1. p. 3. in impressis diuersi, decif. 513. & 547.

9.

propositione fuit abundantius responsu, & dictu in hac causa non controuerti ad quem spectet collatio, videlicet ad Episcopum cum consilio, vel consensu Capituli, vel ad vtrumque, iuxta terminos dicti cap. cum Ecclesia, & predictarum decisionum Cassadori, & Faentinae: neque enim dubitatur de iure Episcopi, sed illo praesupposito, prout reuera praesupponendum est, ex verbis statuti fundamentalis, quod conferat Episcopus, & Capitulum simul, & recurrendo pro lumine interpretationis ad ius commune, fatendum est, tantam esse potestatem, & suffragium solius Episcopi, quantam totius Capituli, & consequenter cum Capitulum tractet de auferendo iure, Episcopo competenti, versari in praescriptione.

Ex quibus toties iam discussis, & firmis rationibus munitis Rota censuit, causam ad fauorem Episcopi expediendam.

Giennen. Canoniciatus.

Die Lunae 20. Decemb. 1604.

S V M M A R I V M.

- 1. Partis instantia in actu faciendo probat illum.
2. Productio scripturae facta ex processu, licet non sit in forma probante, dat illi auctoritatem contra praeductionem.

DECISIO M. CXLVI.

Rota primum censuit, processum factum in prima instantia coram Ordinario Giennenfi, & inde transportatum, & productum coram Nuntio, qui causam ad se reuocauerat instante Francisco Sarmiento, fuisse effectum de actis Nuntij, & consequenter a Notario Nuntij, tanquam ab actuario in forma probante extrahi, publicari, & exhiberi potuisse sine solemnitate literarum compulsozialium Rotalium, praesertim cum Franciscus intererit, vt productio illorum actorum fieret coram Nuntio, quo facto productionem censetur approbasse, b Verallus decis. 193. n. 2. & 4. p. 1. quod procedit licet scriptura producta non sit sollemnis, c quia productio dat illi fidem, & auctoritatem. Balduus in l. alia, n. 3. C. de his quibus vt indig. Alexander consil. 184. n. 1. lib. 7. Decius in cap. cum venerabilibus, n. 118. & 119. vers. contra istam conclusionem, de exceptionibus, Olaschus decis. 39. numer. 23. & 24.

Rursus quoad secundam partem dubij, an Fracosus veniret solum vigore noui tituli, vel vteretur etiam primo; d multi ex Dominis sentiebant, eum non prosequi iudicium, primo intentatum ratione resignationis ad suum fauorem factae, sed longe diuersum, vigore nouae, & diuersae gratiae ob non publicationem, & consequenter cum veniret vigore alterius commissionis, tanquam in prima, non teneri ad transportationem actorum in aliis instantiis gestorum, sed circa hoc caput nihil firmari Rota.

* *

Romana separationis thori.

Die Lunae 10. Ianuarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Notarius delinquens in officio non priuatur ipso iure officio.
4. Notarius donec fuerit per sententiam priuatus, vel interdictus vii officio suo, valent instrumenta per eum facta.
Scriptura, vel instrumenta Tabellionum valent, quandiu in officio tolerantur, licet vniam cartam falsam fecerint.
5. Dos promissa marito si non soluat, potest petere compensationem maritus pro oneribus matrimonij.
7. Expensa necessaria pro rebus dotalibus facta non sunt compensanda marito in restitutione dotis.

DECISIO M. CXLVII.

Informante Florentia e Carpellona, proposui inmemoria loco causae, vt si possibile esset, causa pauperis mulieris expediretur, non obstantibus, quae sapius Alexander Gattamelata, eius maritus, ad retardandam expeditionem causae proposuerat, quae ad tria capita videbantur potuisse reduci.

Primum ad publicum instrumentum confessum die 27. Aprilis anno 1598. quo continebatur, Alexandro fuisse consignatum a Florentia vxore quandam domum, sitam in platea de Benfignore pro diuersis expensis, & aliis debitis necessariis, solutis ab Alexandro pro Florentia.

Circa quod non placuit Dominis responsio data per Informantes pro Florentia, quod dictum instrumentum esset falsum, ex quo Florentia criminaliter accusauerat Notarium tanquam falsarium; quia cum in specie non constaret, Notarium propter dictam querelam fuisse condemnatum, non corruerat instrumentum. f Hostiensis in cap. fraternitatis, num. 5. super verb. auctores, & ibidem Ioannes Andr. n. 2. vers. si autem damnaretur, & nun. seq. & communiter Canonistae de heret. asserentes, scripturas, & instrumenta Tabellionum valere, quandiu in officio tolerantur, licet vniam chartam falsam fecerint, idque propter publicam utilitatem, ne venientes ad eos decipiantur. Rota in vna Romana Notariatus die 25. Ianuarij & anno 1584. vbi explicat, condemnationem Notariorum in officio delinquentium respicere futura instrumenta, & eis prauidicare, sed praeteritas rogationes ante condemnationem factas posse perfici, h & in publicam formam redigi.

Secundo praetendebat Alexander, sibi deberi scuta 200. pro fructibus i scutorum 400. sibi in dotem promissorum, & nunquam consignatorum pro tempore quo sustinuit onera matrimonij, & consequenter sibi competere retentionem dotis, quam petebat Florentia, donec sibi esset satisfactum, aut admittendam compensationem.

Sed placuit responsio data pro Florentia, quod cum ipsa esset creditrix haeredum primi maritj, vigore

1. Habetur hac dec. per nes Farinac. tom. 2. consil. decis. 210.

2.

3.

f Adde Seraph. decis. 1300. n. 4. Mant. decis. 3. n. 7. & 8.

g habetur p. 1. in impress. diuersorum decis. 769. n. 6. & 16. vbi late de hoc articulo agitur.

h Adde Mat. in d. decis. 3. n. 8. & Rotam decis. 110. in impressis per Farinac. post tom. 1. consil. n. 3. in fine, vbi additio lit. B.

i Adde supra dec. 522. n. 2. & 529. n. 3. in tom. 1.

6.

Catanen. Thesauraria.

Die Mercurij 19. Ianuarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 1. Executio litterarum Apostolicarum est danda, eis iustificatis.
2. Clausula, dummodo dispositio ad nos hac vice pertinet, est modificatiua quoad totam gratiam.
3. Gratia ex falsa causa facta non est legitima.
4. Simultanea differt ab alternatiua.

DECISIO M. CXLIX.

Cum Ioannes Baptista Ferrerius literarum Apostolicarum suae prouisionis peteret executionem, ex quo eas iustificauerat e Moledanus decis. 304. alijs 35. de renunciat, Caesar de Grassis decis. 18. alijs 12. de probat. & de iustificatione constaret ex decisionibus in hac causa factis, dubitauit, an huic praetensioni obstarer clausula in literis suae gratiae apposta, videlicet, dummodo dispositio ad nos hac vice pertinet, licet enim informantes pro Ferrerio praetenderet, illam clausulam non esse iustificandam, nisi in casibus, in quibus, quis veller capere beneficium, vigore clausulae, suae praemissa, suae alio quouis modo vacet; verius est, per dictam clausulam qualificari, suae modificari totam gratiam, & ideo Papam noluisse vii iure praesumptiuo, neque ordinario prauidicare, sed solum voluisse prouidere, quatenus adesset reseruatio, & consequenter reseruationem ex aliquo capite fuisse iustificandam, alijs enim prouisio non erat attendenda, tanquam facta ex falsa causa, vt fuit resolutum in causa Romana Clericatus sancti Petri, die 27. Nouembr. anno 1602. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotae Auditore. Omisissis ergo caeteris deductis pro Ferrerio de non producto titulo Vincentij, & quod de aliquo ipsius iure non constaret, & quod licet Episcopus Catanensis acceptasset alternatiuam, non constabat, quod tempore vacationis huius beneficij resideret; placuit Dominis motuum desumptum ex literis Nicolai Papae V. concordantis Capitulo Collegiatz electionem Thesaurarij, & Cantoris, ac Praepositi, & confirmationem eorundem ab Episcopo fieri mandantis, vt persona sic electa Thesaurarium, Cantoriam, & Praeposituram cessantibus reseruationibus Apostolicis assequi liberè valerent: ex his enim apparebat, collationem praedictae Thesaurariae esse simultaneam collationis, & consequenter non fuisse locum alternatiuae.

e Adde Caual. dec. 363. n. 4. Coccin. cif. 373. n. 2. Rotam in nouiter nouit. Farinac. decis. 517. n. 1.

1.

2.

d Adde supra decis. 1117. n. 2. & 794. n. 1. quas ad propositum allegat Barboza de clausulis, clausula 45. n. 3. & 8. Rotam recent. p. 2. dec. 777. 1. 6.

e quae annullat gratiam motu proprio factam. Seraphinus dec. 398. n. 8. & decis. 1310. n. 1.

vigore legati scutorum 400. vt patebat ex decisione Domini mei Mellini, pro quibus fuerat factum pactum, vt ducenta in continenti soluerentur, & pro alijs ducentis praedicti haeredes soluerent fructus, Alexander qui eos praetendebat aduersus praedictos haeredes, non contra Florentiam, non obligatam pro fratribus consequendis, actionem intentare debebat.

Tertium praetensionis caput versabatur circa multa melioramenta, quae in eadem domo Alexander fecerat, quod non placuit Dominis. Primo, quia de illis liquidò non constabat. Secundo, quia ex lista melioramentorum, & expensarum, quam Alexander exhibuerat, videbantur facta ad tuitionem domus, ideoque facto diuortio maritus non potest repetere tales expensas. l. fructus 7. alijs diuortio 8. §. impendio. ff. solut. matrim.

Romana inualiditatis matrimonij.

Die Veneris 14. Ianuarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 3. Impotentia viri dissoluit matrimonium, & vltra triennium propter pudicitiam mulieris possunt coniuges cohabitare.

DECISIO M. CXLVIII.

Vtraque parte informante proposui inmemoria loco causae, super eo, an esset deueniendum ad legitimam inspectionem Camilla Gallae pro exploranda eius virginitate, aut violatione, ad effectum, vt si reperiretur effecta mulier, compelleretur tanquam legitima vxor perpetuo cum Iacobo marito conuiuere; aut contra, si reperiretur virgo, pronunciaretur ad nexu matrimonij liberata propter mariti impotentiam, qui clausura pudori aperire, vel penetrare non potuerat.

Et Dominis visa fuit res exemplaris, & quodammodo in praxi difficilis propter rationes in decisione in hac causa facta die 28. Februar. anno 1603. contentas, quibus asseritur sententia de triennali cohabitatione a die iudicialis praecipiti inchoanda; quantum enim Iacobus, & Camilla consentirent, vt fieret legitima inspectio, quia tamen Camilla non aliter participatebatur se explorari, nisi cum hoc, quod si fuisset reperta virgo, statim deueniret ad dissolutionem matrimonij, quod tamen non penderet ab eius voluntate, sed a praescripto sacrorum Canonum; quod si hoc sibi non concedebatur, satis videbatur asperum: vt si in hac inspectione reperiretur virgo, deberet eius pudor explorari, ideo Rota, vt tutius procederetur in dissolutione tanti Sacramenti (quatenus eius locus foret) censuit, vt coniuges vterius cohabitarent.

Quanto autem tempore hac cohabitatio adhuc duratura foret, particulariter erat videntum.

7.

7.

3.

3.

3.

6.

a supra dec. 1017. n. 3. & sequent.

b de quo infra decis. 1224. & 1256. in hac eadem causa.

Valor probatur ex libris communitatis, qui scripti sunt a publico deputatis. Confessiones plenè probant contra confitentis.

DECISIO M. CL.

Dabitur ad quam summam essent liquidandi fructus decimarum, de quibus agebatur; & informantibus tantum Procuratoribus, & Aduocaris pro Dominis Cardinalibus, Vicecomite, & Beuilacqua, Rota censuit, liquidationem faciendam iuxta summam descriptam in libris publicis notificationum ciuitatis Ferariensis, ex quibus fuerant propalationes, siue manifestationes extractæ, continentes quantitatem fructuum loci de Meliarino, quos Franciscus Maria, & Antonius Franciscus, Albericus, Thomas Floridus, & litis consortes singulis annis, prout recollegerant iuxta consuetudinem, & ordinationem dictæ ciuitatis propalauerant, quantitatem enim fructuum, & similibus libris à publico officiali confectis probari voluerunt Alexander conf. 179. n. 1. lib. 6. Soci-nus senior conf. 205. n. 2. vers. tertio probatur, lib. 2. Crauetta de antiquis temp. p. 1. §. quarto, n. 62. & 66. ad quod etiam fuit decisio Rotales apud Cæsarem de Grassis decis. 5. num. 5. de restitu. spoliar. apud Dominum Cardinalem Seraphinum in vna Perusina executionis, 19. Nouembris anno 1597. b & apud Dominum meum Littam in vna Papien. bonorum, die 13. Ianuar. anno 1603. quod iam longè antea Rota firmauerat in alijs causis coram Cotta decis. 54. & coram bon. mem. Oratio in vna Romana liquidationis fructuum, die 26. Octob. an. 1592. in quibus fuit amplius animaduertum, quòd Rota non sequitur decisionem Veralli 30. incip. Fructus percepti, dicentem, fructus esse bene, & concludenter liquidandos, & testes ad effectum, vt bene concludant, deponere de vera, non de verisimili, & præsumpta perceptione; quia in hac materia, quæ est difficilis probationis, & vltimum recurritur ad iudicis arbitrium; regulatum tamen, & quantum fieri potest mensuratum regulis probationum, de quibus in hoc casu non dubitabatur, cum ex notificatione eorum, qui fructus collegerant; haberentur propriæ eorum confessiones, d quæ plenè probant contra confitentis. l. cum precum. C. de liberali causa. Prædictis notificationibus ad stipulabantur etiam aliquot testes, ex quibus, & ex prædictis fuit conclusum, bene probari in hoc casu quantitatem fructuum perceptorum, ad effectum solutionis decimarum, de quibus agebatur.

Bononien. Dotis.

Die Veneris 28. Ianuarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2 Confessio de recepto regulariter non probat in præiudicium posteriorum creditorum. quod limita. v. 3.
4 Dotis recepta confessio facta à marito non præsumitur fraudulenta in præiudicium creditorum posteriorum.

Veritas facti excludit fraudis suspicionem, & 7.

DECISIO M. CLI.

Vtraque parte informante Rota censuit, partiam librarum 2m, contentam in instrumento celebrato sub die 10. Martij an. 1600. in quo Ioannes Baptista de Arguiolellis, Pandoræ maritus, confitebatur, se diebus præteritis habuisse prædictam summam à Domino Iulio Cæsare Segnio, Episcopo Reatino, Pandoræ patruo, ad computum residui dotis dictæ Pandoræ, & portionis decurrendæ in festo Paschatis Resurrectionis anni subsequenti 1601. fuisse admittendam ad fauorem Pandoræ, & in præiudicium creditorum Ioannis Baptistæ de Arguiolellis, sui mariti, quia licet regulariter confessio de recepto non probet in præiudicium posteriorum creditorum, tamen quando præcedit instrumentum promissionis dotis, (pro vt in hoc casu) tunc confessio mariti de recepto probat, & præiudicat alijs creditoribus. Romanus in l. si constante, in princ. n. 44. ff. solut. matrim. Baldus Nouellus tract. de dote, par. 10. priuileg. 1. n. 18. vers. tu tamen, Crauetta conf. 40. n. 6. Afflictus decis. 402. Rota in vna Romana dotis de Cesti, die 23. Ianuar. anno 1559. s coram Cardinale Paleotto, tunc Rotæ Auditore, vbi affirmavit, quòd quando constat de promissione dotis ante matrimonium, tunc confessio receptæ dotis constante matrimonio emanata non præsumitur fraudulenta, & præiudicat creditoribus, in creditis medio tempore contractis, quæ opinio maximè procedit, quando cum instrumento confessionis de recepto concurrant indicia, & coniecturæ. Socinus conf. 82. n. 3. lib. 3. Decius conf. 536. num. 10. vers. & ad hoc etiam, Neuizanus conf. 57. num. 8. vers. quod licet instrumentum. Gozadinus conf. 42. num. 13. vers. quarto instrumentum, vbi testatur de communi, Crauetta dicto conf. 40. num. 4. Grammaticus decis. 103. num. 6. & tenuit Rota in vna Amerina domus die 4. h Maij anni 1579. coram bon. mem. Cantuccio.

In hoc casu ne dum præcedebat promissio, sed cum instrumento confessionis de recepto concurrebat etiam veritas solutionis, nam in confessione continebatur, quòd scilicet facta fuerat à prædicto Episcopo Reatino, Pandoræ patruo, & cum ista confessione concurrebat veritas solutionis factæ de dicta summa librorum 2m. Monialibus sanctæ Helenæ, creditricibus Ioannis Baptistæ in prædicta summa de anno 1600. vt Moniales ipse pro veritate testificabantur.

Neque ad rem pertinebat, quòd prædicta confessio videretur facta in fraudem creditorum, quo casu non est locus communi conclusioni supra firmata; quia fuit responsum, quòd cum aliunde quàm ex simplici confessione constaret de veritate solutionis, non erat locus fraudi, quam prædicta veritas excluderat. Decius conf. 470. num. 10. Menochius de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 30.

Similiter responsum fuit ad aliam fraudis suspicionem, ex eo deductam, quòd solutio fuerat anticipatè facta. Nam placuit responso, quòd ista sola coniectura non sufficit ad inducendam

inducendam simulatam confessionem, & præferim inter affines pro vt in hoc casu ad subleuandum Angelellum multis litibus inuolutum, & ære alieno grauatum, & maximè cum istam etiam coniecturam veritas solutionis excluderet.

Non placuit Dominis ratio petita, à statuto Bononiense contra decoctores decernente, instrumenta à decoctis facta ante lapsum vnius anni, nullius esse momenti, & præsumi simulata; quia placuerunt Dominis responiones, prima ex factis deducta, quòd de illo tempore Angelellus nec fuisset, nec probaretur decoctus: secunda, quia statutum admittit probationem in contrarium, vt fuit etiam dictum in causa Bononien. bonorum de Ocellis, die 27. Iunij anni 1597. coram bon. mem. Orano, & respectu paritatis, ex prædictis videbatur satis probata veritas, quæ omnem fraudem, & simulationem excluderet.

Sabinen. Silua.

Die Lunæ 31. Ianuarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2 Possessio rei probatur ex instrumento adeptæ possessionis, & ex testibus affirmantibus de possessione.
3 Actus possessionis inducunt probationem illius.
4 Beneficij possessione capta, etiam accipitur de omnibus iuribus illi pertinentibus.
5 Beneficij vacantis possessio est penes Ecclesiam.

DECISIO M. CLII.

Francisco a Monteclaro Rectore Ecclesiæ S. Ioannis de Podio Catino, solùm informante, Rota censuit, ei dandum mandatum de manutenuendo in possessione syluæ Sancti per Mar. Ioannis, quia de eius possessione constabat tempore mortæ litis. s. retinenda, Institut. de interd. eam enim probabat ex instrumento adeptæ possessionis sub die 10. Aprilis anni 1602. & ex testibus deponentibus, ipsum possidere hanc syluam, iste enim est legitimus modus probandi possessionem. b Cæsar de Grassis decis. 14. n. 1. 3. & 6. de testibus, & maximè, quia deponerant etiam de actibus possessoris, cum seq. & decis. 771. n. 4. & 578. n. 1. & 2. & 708. n. 2. 740. n. 2. in tom. 1. & alias cap.

Adde supra decis. 232. n. 4. & 771. n. 4. & 578. n. 1. & 2. & 708. n. 2. 740. n. 2. in tom. 1. & alias cap.

Adde supra decis. 761. num. 5. vbi annotaui alias dec. in tom. 1.

Adde supra decis. 761. num. 5. vbi annotaui alias dec. in tom. 1.

& signanter coram Cantuccio in causa Romana Capellania Sanctæ Mariæ Magdalene die 24. Februarij. anni 1576. d & in causa Beneuentana beneficiorum, die 14. Decemb. anni 1601. coram Domino meo Coccino. e Et ratio est, quia beneficiatq vitâ sancto possessio bonorum beneficij vacantis est penes Ecclesiam, f tanquam personam fictam, & representatam, Innocentius, quem ceteri sequuntur in cap. cum super num. 3. de caus. possessionis, & propriet. & Afflictus decis. 361. num. 23. & Parisius conf. 24. num. 5. lib. 1.

Siluum verò Ecclesia fuisse possessam patebat ex testibus, affirmantibus semper Rectores eam possedisse, & vendidisse ligna cædua in ea nata, de quibus actibus extrahat plura publica instrumenta, & ex inuentariis antiquis vltra centum annos, publica auctoritate factis, in quibus inter bona Ecclesiæ immobilia, reperiebatur hæc silua descripta.

Neque refragabantur testes de anno 1586. examinati pro informatione Curie, occasione quorundam lapidum proiectorum; quia inter alias personas examinati, & ad effectum probandi confinia territoriorum inter communitatem Arcis antiquæ, & Podij Catini non præiudicabant Ecclesiæ possessionem.

Similiter fuit responsum ad declarationem factam in consilio Arcis antiquæ de anno 1587. quia præterquam quòd Ecclesia non habuit illius notitiam, tanquam res inter alios acta, non potuit Ecclesiæ præiudicare. Sicut nec præiudicabant litteræ eiusdem Sextilis, scriptæ ad Massarios eiusdem communitatis pro liberatione quorundam, qui ligna in dicta silua incidisse prætendebantur.

Eodemque modo respondebatur ad argumentum deductum ex captura quorundam animalium, facta occasione damnorum in dicta silua datorum, quia cum non constaret, hæc fuisse facta sciente, & patiente Rectore, tanquam res inter alios acta, non poterat Ecclesiæ præiudicare.

Ad testes pro communitate Arcis antiquæ examinatos, placuerunt Dominis responiones datæ per informantes pro Rectore, nam quidam erant incolæ Arcis antiquæ, & ad eos pertinebat commodum pacendi in silua, quidam videbantur esse blasphemii.

Romana de Naris.

Die Veneris 4. & 7. Februarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2 Fructus rei non dicuntur nisi deductis expensis pro illis habendis.
Expenses fructuum sunt deducenda, vt dicantur fructus, ibid.
3 Expense vt soluantur sunt iustificanda.

DECISIO M. CLIII.

Vtraque parte informante Rota censuit, summam scutorum 150. de quibus agebatur, fuisse consignandam Ioanni Antonio Naro,

Adde supra dec. 175. n. 3. in fine Ludouic. decif. 197. n. 3. Duran. dec. 53. n. 6. & 7.

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 656. n. 2. in fine.

3.

deductis tamen expensis factis à Domino Franciscò Naro oratio primæ partis fuit, quia cum expensæ quas fecerat Ioannes Antonius in ferendo, & recolligendo frumento, (de cuius pretij residuo tractabatur) longè excederent pretium frumenti, consequens erat, ut residuum esset consignandum Ioanni Antonio, qui expensas fecerat, quamuis frumentum pro medietate ad Franciscum, vigore pacti in locatione casualis appositi, pertineret; fructus enim non dicuntur, nisi deductis expensis pro illis habendis. l. fundus qui dotis. ff. famil. ercisund. l. si à domino. §. finali. ff. de petir. heredit. Ratio secundæ partis fuit, quia non erat æquum, ut Franciscus, qui nullum commodum senserat, damnum sentiret, si non refereretur sibi expensæ, quas fecerat in transportatione frumenti ad Urbem, & illius custodia, dummodo Franciscus prædictas expensas iustificaret.

Romana alimentorum.

Die Veneris II. Februar. 1605.

S V M M A R I V M.

- 1. Alimentorum assignatio est assicuranda per iudicem in aliquibus bonis, vel bonis fructiferis.
2. Assicuraciones alimentorum in bonis fructiferis in urbe Romana, & in Italia non solent fieri.
3. Sequestrum est apponendum, quando timetur de consumptione.

DECISIO M. CLIV.

Vna tantum parte informante dubitauit, an pro alimentis debitis Ferdinando, & Orinthia de Maximis deberet fieri assignatio aliquorum bonorum immobilium, vel alia assicuratio præstari, ex quo Dominus Pompeius Marchio de Maximis, possessor maioratus difficulter reperiebatur, & difficiliter pro habendis alimentis mandata contra ipsum executioni demandari poterant.

Et licet die 31. Ianuarij aliqui ex Dominis dubitarent, ex quo huiusmodi assignationes non videbantur multum vitare; in hac tamen propositione conformiter censuerunt, assignationem, vel assicurationem fuisse faciendam, ut ex rebus rei fructifera assignata, liberè, & pacificè percipere possent alimentorum quantitatem designatam. Baldus in l. 2. num. 3. & ibi Paulus de Castro num. 6. C. si in fraudem patroni, Alexander in l. Imperator. num. 13. ff. ad Trebellian. Iason in l. si constante. num. 98. ff. solut. matrim. & alij, quos in his terminis refert & sequitur Molina lib. 2. cap. 15. num. 72. de Hispanor. primogen. quod maxime locum habere dixerunt, quando vel in exigendis alimentis opponerentur impedimenta, vel bona vnde prius habebantur, vel haberi poterant, distraherentur, tunc enim nedum æquitas, sed ius alimentorum, natura debitum, postulant, ut de huiusmodi assignatione, vel assicuratione pronociantur.

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 48. n. 1.

Nec refragabatur, quod huiusmodi assignationes, vel assicuraciones regulariter fieri non soleant, præsertim in Vrbe & in Italia.

Quia placuit responsio, non proferea censeferi prohibitas, præsertim cum casus postular, & ne prouisiones, & decreta de alimentis præstandis reddantur elusoria, cum in difficilioribus terminis de sequestratione, quæ regulariter est prohibita, responsum sit, quod si de consumptione fructuum timeatur, per sequestrum prouideatur. d. gloss. in cap. 2. in verb. sequestrari, vbi Canonistæ, de sequestrat. possessio. & fructuum. Patius conf. 41. num. 44. lib. 1. Natta conf. 584. num. 1. & 2. Rota in vna Monopolitana pensionis, die 28. Februar. anni 1597. coram bon. mem. Orano.

Postremò non obstat, quod Dominus Marchio appellauerat à sententia præstationis alimentorum, & quod appellatione pendente non erat cogendus ad assignationem, vel assicurationem præstandam.

Quia fuit responsum, Ferdinandum, & Orinthiam non prætere præiudicare Domino Marchioni in sua appellatione, sed insistenti signaturæ rescripto, quæ noluerat causam appellationis committere, nisi cum clausula, non retardata solutione alimentorum, enixè postulare, ut interim pro consequendis alimentis ob prædictas causas, assignationem, vel assicurationem idoneam haberent.

Calaguritana de Zurbano.

Die Lunæ 14. Februar. 1605.

S V M M A R I V M.

- 1. Ordinarius potest eligere, & instituere ex approbatis aequè examinatoribus synodalibus.
2. Institutio ad beneficium dat ius beneficiato.
3. Oppositio ad beneficium non datur ad rem, neque in re.
4. Ius ad beneficium nemo potest acquirere ex facto proprio, nisi secus in fundatione sit cautum.
5. Clausula, dummodo, reddit gratiam conditionalem.

DECISIO M. CLV.

Ioannes de Gueuata impetrauerat hoc beneficium, & Papa in gratia apposuit clausulam, dummodo tempore data presentium non sit in eo alius cui ius quaesitum, dubitauit, an gratia Ioannis esset iustificata, & vtraque parte informante Rota censuit, gratiæ Ioannis obstare prædictam clausulam, dummodo, quia licet ab examinatoribus Synodalibus Ioannes de Gueuata, & Nicolaus Bastierra fuerint aequè idonei renunciati, & Ioannes à quibusdam beneficiatis, & Nicolaus ab alteris fuerint præsentari, sicut Ioannes narrauerit in sua gratia: Ordinarius tamen, qui data iparitate quo ad idoneitatem litteraturæ, morum, & vitæ, & quoad præsentationem, potest ex aequè approbatis, & præsentatis alterum eligere, & instituere, cap. cum autem, & cum ibi notatis, de iure patronatus.

In hoc concursu elegit Nicolaum, & mandauit

Adde infra dec. 1386. n. 2. & 1457. & quas allegauit proxime in recent. & in posth. Farin.

3.

mandauit suo Vicario, ut ipsum institueret, pro ut cum effectu instituit, per quos actus fuisse ius quaesitum Nicolao exploratum est cap. si eo tempore, de elect. lib. 6. Rota decif. 17. num. 1. de preben. in nouis, Sarnensis in regul. de iure quaesito non tollen. quaest. 1. num. 10. & 11.

Quamuis enim ex oppositione non acquiritur ius in re, vel ad rem, ut fuit decisum coram me in causa Dertusen. Parochialis die 12. Februarij 1593. quia nemo potest ex facto proprio sibi ius ad beneficium acquirere.

Id tamen non procedit, quando secus cautum est in fundacione, vel constitutione, vel consuetudine inductum. Calladonus decif. 18. num. 5. de preben. Puteus decif. 253. num. 3. & 4. lib. 3. Antonius Augustinus in epitome tit. de oppositione, num. 1.

Rursus id non procedit, quando ex parte collatoris, deuentum fuit ad aliquos actus potius, ut tenuit Rota in causa Placentina Cantoria, die 24. Octobris 1594. coram Domino Cardinali Seraphino, tunc Rotæ Auditore, in causa Calaguritana beneficij de Maesta, die 24. Nouembris 1604. coram Domino Ortenbergo.

Vnde cum ex prædictis actibus Ordinarij collatoris fuerit ius quaesitum Nicolao, de quo Ioannes nullam fecit mentionem in sua gratia, consequenter ei obstat clausula dummodo, quæ reddit gratiam conditionalem.

Non suffragabatur Ioanni decisio aliàs in hac causa facta die 27. Maij 1604. coram me, quia non loquitur de prædictis actibus, sed de possessione capta pendente termino ad appellandum; isti verò actus, ex quibus acquisiuit ius Nicolaus ante tempus ad appellandum gestis, non produxerunt attentata, de quibus loquitur decisio. Et cum ex isto capite non subsisteret gratia Ioannis, non fuit necesse discutere super alijs narratis, an essent iustificata, nec ne.

Lauretana pecuniaria.

Die Lunæ 28. Februarij 1605.

S V M M A R I V M.

- 1. Donatio inter patrem, & filium est prohibita, non tamen ex causa matrimonij etiam futuri.
2. Filia fauore dotis est capax donationis factæ à patre pro dote.
3. Pater pro filia stipulari potest pro dote.
4. Filius non potest præiudicare patri in dote promissa, & s.
5. Testes discordantes, sed concordantes in aliqua singularitate probant possessionem.
6. Catastrum non probat dominium in præiudicium illius, qui non interuenit in catastro.
7. Testium examen est nullum, si non precedat citatio ad videndum iurare eos.

Cum 8. præsuppositis, quod Fabricius Firmianus anno 1581. emerat quoddam prædij à Perto Dominico de castro Fidato pro se, & Camilla filia, & pro eius dote tradenda tempore nuptiarum, & quod de anno 1584. idem Fabricius super eodem prædio imposuerat duos annuos census, vnum scutorum 80. pro pretio 1000. ad fauorem Philippi Bertini; & alterum eiusdem summæ ad fauorem Bertini, & Oliuerij de Seratis, & præsupposita epocha dationis in dotem dictorum bonorum, eidem Camillæ, & eius marito sub die 15. Iulij 1593. factæ. Dubitauit, an Fabricius potuerit dicta bona in præiudicium Camillæ, & eius dotis obligare; & causa sæpe præposita, & non resoluta, denique in hac propositione in negatiuam sententiam itum est, Fabricium videlicet non potuisse obligare bona in præiudicium Camillæ; quia fuerat empti pro ea, & eius dote tradenda tempore nuptiarum, & pater fuerat etiam pro Camilla absente stipulatus, & sic acquisitio fuit facta ad ipsius utilitatem. Baldus Nouellus de dote par. 6. priuil. 46. num. 6. vers. nam imò, quæ licet habuerit vim donationis, quæ regulariter inter patrem, & filium est prohibita, non tamen ex causa matrimonij etiam futuri. l. Pamponius Philadelphus, & ibi Bartolus ff. famil. ercis. Alexander in l. si cum dote, notab. §. num. 7. ff. solut. matr. Iason in l. si extraneus. num. 16. in principio. ff. de condit. caus. dat. Vnde cum fauore dotis filia fuerit capax donationis, dicta l. Pamponius Philadelphus, ff. famil. ercis. consequenter stipulatio pro filia interposita fuit valida, & ex ea fuit illi ius quaesitum, Bartolus in l. quod dicitur 130. num. 4. vers. quandoque stipulari illud, & ibidem Alexander post num. 3. vers. item quia videmus, quod in dote, ff. de verb. obligat.

Ex prædictis merito inferebatur, non potuisse deinde Fabricium patrem per impositionem censuum Camillæ filia, (cui fuerat ius quaesitum) præiudicare. Decius conf. 239. num. 6. vers. sed ad hoc responderetur clarissime. Callaneus conf. 53. num. 13. in fine.

Et quoniam hæc sententia minus difficulter retinebatur, si Camilla fuisset consignatum prædium emptum, antequam census imponeretur, nam Domini sine difficultate tenebant, post consignationem non potuisse census imponi, ideo ante censuum impositionem Camilla fuisse factam prædij consignationem, censuerunt Domini probari ex testibus pro Camilla inductis. nam Dominicus supra super primo affirmabat, se scire, quod post emptiorem factam de anno 1581. Camilla possederat prædium, pro se emptum, & reddebat bonam rationem dicti, quia fuerat ipsius factor, addebaturque super secundo, laboratores dicti prædij, eique de fructibus respondidisse.

Cum isto teste concordabat Viuanus Pádulphi super 16. asserens, dictum prædium semper fuisse cultum, & possessum à Camilla, & ab ipsa semper fuisse fructus receptos; & rem magis declarans idem testis super 17. affirmabat, scire se, quod post prædium emptum, tam antequam Camilla nuptui traderetur, quam postea, semper fuerat ab ipsa possessum.

Supradictis adstipulabantur testes de auditu, videlicet Cicchus de Maximis super 17. & Ioannes Bernardinus Ianninus super 17. & Claudius de Grandis disertis verbis testificantes, se à Fabricio, Camillæ patre, audiuisse, quod

Adde infra dec. 1386. n. 2. & 1457. & quas allegauit proxime in recent. & in posth. Farin.

3.

Adde supra dec. 175. n. 3. in fine Ludouic. decif. 197. n. 3. Duran. dec. 53. n. 6. & 7.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

quod

quod ipse consignauerat hoc pradium Camillae pro sua dote.

8. Nec refragabatur, quod testes viderentur singulares, quia praeterquam quod singularitas non erat obstativa, sed adminiculativa, possessio probatur etiam per testes singulares, concordantes in quadam generalitate. Verallus dec. 269 p. 3.

De hoc articulo vide Ludouif. dec. 390. n. 3. & seq. Farin. de test. quae 64. n. 6. & sequen.

9. Rursus non obstat, quod pradium reperiretur descriptum in catastro sub nomine Fabricij, quia catastro non probat dominium, nec possessionem in praedictum illius, qui non interuenit, cum catastro conficeretur, Alexander conf. 147. vers. licet inter, lib. 5. Parisiis consilio 104. numero 169. vers. & etiam lib. 1.

Testium examinatorum contra Camillam non fuit habita ratio, quia praeter ceteros defectus examen patiebatur vnam nullitatem notabilem, quia decrat citatio e ad videndum eos iurare. Rota in vna Conchen. decimarum, die 31. Ianuar. 1600. coram D. Cardinale Pamphilio tunc Rota Auditore.

10. Adde supra dec. 445. n. 1. & 2. & 746. n. 2. & inf. dec. 1486. n. 4. & alias saepe.

Romana praelationis, seu requisitionis.

6. e Mercurij 27. Aprilis 1605.

S V M M A R I V M.

1. Cessionarius habet idem ius, quod habet & 4.

DECISIO M. CLVII.

De 16. Ianuarij anni 1604. fuit in hac causa resolutum ad fauorem Dominae Lucretiae Paluzzellae, videlicet eam mittendam in possessionem quintae partis apothecae aromatariae, non obstanti statuto Vrbs lib. 1. cap. 110. de requisitione consortium facienda, quia satis erat, si vni ex consortibus, etiam minore partem habenti, fieret venditio, vel iurium cessio, ex Baldo in l. 1. num. 5. C. de commun. seruo manumiss.

Et quia tunc respectu apothecae Campforiae, in Octauianum Torellum translatae alia tunc videbatur esse ratio, ideo in hac propositione sola Lucretia informante, cum aduersarij diuerticula quaerebant, de illa particulariter fuit actum, & conclusum pro Lucretia, ex eo potissimum fundamento, quod cum ipsa esset cessionaria Alexandrae fororis Monialis, quae habebat partem Campforiae, de qua agebatur, consequenter poterat vti iure cedentis, vnde sicut Monialis ipsa, quae habebat partem in Campforia, poterat recuperare partem acquisitam per Martiam fororem, ipsa Moniali irrequisita vigore statuti Vrbs, eodem modo idem poterat Lucretia vigore sua cessionis. Crauetta conf. 191. incip. In causa Egrogij Blaxij, n. 2. Tiraquel. de reuict. l. 2. g. 2. §. 26. gloss. 3. n. 1.

Neque ad rem pertinebat, quod Martia praetenderet se in tali cessione fuisse requirendam ex dispositione statuti Vrbs. Quia bisariam fuit responsum. Primo quod

Moniales nesciebant, Mariam esse consortem, nam non constabat, eas noticiam habuisse, quod Paulus, & Alexander, ad quod maior pars apothecae campforiae spectabat, illam venderent Ioanni Iacobo Xiano, & quod Xianus deinde illam vendiderit Martiae, & consequenter si Moniales ignorabant, Mariam esse consortem, nec tenebantur, nec poterant ipsam requirere. Secundum fuit responsum, Moniales in cedendo vras fuisse eadem lege, qua Martia, & Paluzzelli fratres, prius vs fuerant. nam sicut isti in venditionibus supradictis non requisierunt Moniales, ita Monialibus licuit cedere iura sua non requisita Martia, maxime cum Martia in responsione ad positiones negauerit consortium Monialium, cum expressis dixerit, ex bonis fidei commissio subiectis non spectare quintam partem ad Alexandram, & consequenter neque ad Moniales.

Braccharen. Pensionis.

Die Veneris 22. Aprilis 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Impetrans gratiam tenetur verificare narrata in ea.
3. Beneficia de iure non possunt dismembrari.
4. Clausula, quod non possit dari de subreptione, si non iungatur clausula, sublata, habet in se tacitam conditionem, quatenus preces veritate nitantur.
5. Clausula amplissima, posita in motu proprio, facit quod de nullitate eius dici non possit, nisi ex defectu intentionis corruat.
6. Decretum irritans si sit accessorium ad gratiam principalem, respicit eandem conditionem, quam continet gratia.

DECISIO M. CLVIII.

Vtraque parte informante Rota censuit, Archiepiscopum teneri ad iustificandam gratiam, per quam obtinuit referuari a Papa annuam pensionem perpetuam ducatorum 600. super fructibus Archidiaconatus de Fuente Arçada, applicandorum fabricae Ecclesiae Cathedralis Braccharen. per regulam, quod quilibet impetrans tenetur iustificare narrata in sua gratia, cum narratiua dicatur pars gratiae. Ioann. Andr. & ibi communiter Canonistae in cap. 1. n. 2. de litis comest. lib. 6. Abbas in cap. constitutus, n. 4. vers. secundo casu, & Felinus n. 1. vers. primus in rescriptis, de rescript. Mohedanus decif. 35. de renunciat. Et eo maxime, quia gratia ab Episcopo impetrata habet resistentiam iuris, quo cauetur, ne beneficia dismembrantur, cap. 1. ut Ecclesiastica beneficia sine dimi. conferantur.

Neque contrarium suadebat clausula, qua vtebantur Informantes pro Archiepiscopo, ad illum liberandum a iustificatione gratiae, videlicet, quod non possit dari de subreptione, & obreptione; quia cum in supplicatione non reperiretur coniuncta cum clausula, sublata, sine qua praedicta clausula habet in se tacitam conditionem, quatenus preces veritate nitantur, consequenter

sequenter narrata veniebant ab impetrante iustificanda. Puteus decif. 213. lib. 2. Gabriel conf. 26. n. 10. & 13. lib. 2. & fuit dictum in causa Secretariae coram Domino Cardinale Seraphino die 20. Nouembris anni 1591. & in causa Hispanen. beneficij die 6. Nouembris. ann. 1602. coram R. P. D. meo Littae.

5. Adde Rotam in Aquinaren. seu nullum beneficium 16. Decemb. 1605. coram Marchef. Montio impressa per Marchef. de commiss. p. 2. pag. 436. & in alia p. 2. cen pensio n. 20. Nouemb. 1609. coram eundem Marchef. vbi 37. n. 4. in

Supradictis accedebat, quia ex quo clausula, sublata, apparebat in supplicatione cancellata, arguebatur, quod Papa noluerat illam concedere. l. cancellauerat, cum ibi notatis, ff. de his qua in re. stam. delem. & inde rursus inferebatur, ceteras clausulas, & verba ponderata ab Informantibus pro Domino Archiepiscopo non aequipollere clausulae, sublatae.

Decretum irritans non suffragabatur Archiepiscopo, qui cum sit accessorium ad gratiam principalem, Puteus decif. 1. num. 1. & 3. lib. 1. tam decretum, quam alia clausula respiciunt eandem conditionem, d quas continet gratia principalis.

Postremo non obstat, quod oris aperitio, quam obtinuerat Archidiaconus, solum operetur, vt titularis possit probare subreptionem reservationis pensionis, non autem quod onus iustificandi transferatur in pensionarium, siue in impetrantem.

Quia fuit responsum, ex concessa oris aperitione cenferi datam facultatem iudicibus, vt non possit approbari pensio nisi prius ab impetrante iustificetur, iuxta communes regulas, & in hoc tribunali obseruari solitas.

Giennen. Canoniciatus.

Die Lunae 6. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Resignans beneficium in fauorem vtrius, & per Papam admissa resignatione, amittit ius & possessionem, & 3.

DECISIO M. CLIX.

AD dubium vtraque parte informante propositum, in gratia Pasqualis Froncofi esset iustificata, Rota non appatere ex actis iustificatam respondit, quod neque negabant Informantes pro Froncofo, sed dicebant quod cum Froncofos haberet consensum Don Francisci de Sarmiento resignantis, quem praestitit in resignatione (vtriusque enim erat supplicans) consequenter Froncofos resignatarius non tenebatur alia narrata iustificare praeter duo, quae in hoc casu erant posita in conditione. Primum si per diligentem examinationem resignatarius repertus fuisset idoneus, cui conditioni arbitrabatur Froncofos satisfecisse per approbationem de se factam ab examinatoribus Vrbs: alterum, si Don Franciscus resignans haberet vt de viuere possit, cui etiam conditioni putabat sufficienter satisfactum, ex quo sibi fuerat reseruat pensio 200. ducatorum, haec enim conditio poterat verificari de tempore, quo literae Apostolicae mandabantur executioni, & ex his amplius inferebant informantes pro Froncofo,

Canonicatum vacasse, nam ex quo resignatio ad fauorem Froncofi fuerat facta, & a Papa admissa, resignans amiserat ius & possessionem. Rota decif. 4. de renunciat. in nouis, & decif. 2. de re. permut. in nouis, & decif. 8. eod. tit. in antiq. & in terminis resignationis factae per Procuratorem (prout in hoc casu fuit) tradunt Zabarella in Clement. vnica, n. 25. vbi Bonifacius n. 40. de renunciat. Ferretus conf. 93. incip. In beneficalibus, n. 2. Parisius consil. 10. n. 1. vers. verissimum erit, lib. 4. Abbas in cap. sollicit. n. 11. vers. constituendo enim, de resitut. spoliat. Felinus in cap. ex parte Decani. n. 15. de rescript. Castadorus decif. 1. n. 1. de renunciat. Puteus decif. 36. n. 2. lib. 2. sufficit etiam quod resignatio & admittatur ad fauorem resignatarij. Mohedanus decif. 83. alias 2. de locato, & conducto, Ioannes Paulus decif. 102.

Et cum his potissimum fundamentis (quae mihi videbantur ponderosa) vteretur Francofus, quibus in consiliis suis non responderant, ideo decreui, iterum Rotam consulere, & videre strictè, an stante praedicta resignatione, a Papa admissa, & consensu praestito a Don Francisco Sarmiento in resignatione ad fauorem Froncofi, teneret Froncofos iustificare narrata praeter duo praedicta, posita in conditione.

Bononien. redditionis computationum.

Die Lunae 6. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Cura, vel tutela regulariter probatur per scripturam, & similiter per confessionem patris.
3. Confessio in possessionibus facit probationem claram, & 7.
4. Bona tutela probantur ex inventario facto.
5. Tutor tenetur reddere bona in inventario tutela contenta.
6. Exceptio regulariter non admittitur contra inventarium bonorum tutela factum.
8. Facere, vel facere arbere, idem est.

DECISIO M. CLX.

Vtraque parte informante dubitauit, an constaret, Paulum Bondinum suscepisse tutelam Fabij Benzoni, & bona omnia in inventario descripta habuisse, & illa administrasse, ad effectum de quo agebatur, qui erat, & rationem reddere teneretur, & quia dubium habebat tres partes, ideo distinctè Domini ad singulas affirmatiue responderunt: nam primam dubij partem, quod Paulus suscepit tutelam Fabij, sufficienter probari dixerunt, primò ex instrumento susceptionis tutelae, qua regulariter tutela, vel cura probatur per scripturam. Bald. in l. final. n. 11. & 12. C. de re iudic. Surtus decif. 231. n. 4. in fine. Secundò ex confessione Pauli facta in responsione ad positiones, vnde resulat probatio. Felinus in cap. examinata n. 3. vers. quia non solemn. de iudic. Alexander conf. 71. n. 4. vers. primò quia,

lib. 3. Gabriel de confessis, claus. 4. n. 24 & fuit decissum in causa Romana de fisco. die 19. Februarij ann. 1594. coram me. a

Secundam partem dubij, an Paulus habuerit omnia bona in inventario descripta, & signanter duo pradia in territorio Pisauri. Rota similiter affirmatiue censuit, probari ex inventario tutelari a Paulo confecto, b vbi hac pradia legabantur descripta. l. vltima, §. si autem, C. arbitrium tutela, l. Chirographum, ff. de administrat. tutor. Boerius decis. 61. n. 8. Parisius conf. 45. n. 20. lib. 2. & in terminis, quod ex quo tutor in inventario asseruit (prout in hoc casu) inuenisse aliqua bona, possit cogi vigore inventarij ea consignare. c Bartolus in l. tutor qui reperorum, n. 12. ff. de administrat. tutor. Barbara conf. 59. n. 21. & 22. lib. 2. Afflictus decis. 13. n. 1. & inde respondebatur ad oppositionem, pro parte Pauli factam, quod licet pradia reperirentur in inventario descripta, non erant Fabij, quia contra inventarium regulariter non admittitur hac exceptio, Socinus senior conf. 159. num. 1. in principio lib. 2. Barbara conf. 59. n. 22. lib. 2. Afflictus decis. 13. vbi Visilius n. 37.

Ad vltimam partem dubij, an constaret, Paulum administrasse, affirmatiue responsum fuit constare, tum ex ipsius confessione in responsione ad positiones, d in dicto cap. examinata, n. 3. de indic. Alexander conf. 71. n. 1. lib. 3. tum ex legitima presumptione, quod tanquam tenebatur administrare, cum paria sint administrasse, vel administrasse debuisset. l. si tibi pater, vbi com. muniter Doctores C. de testamentaria tutela. Mandelgus conf. 580. n. 57.

Et hac censuit Rota fuisse in hoc casu firmari potuisse, nisi Fabio obstarent periculum, & alia exceptiones, de quibus erat particulariter videndum.

Bonomien. dotis.

Die Mercurij 8. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

4 Actor concludenter tenetur probare suam intentionem.

DECISIO M. CLXI.

Vtraque parte informante Rota censuit, partitam librarum 4 m. fuisse admittendam ad fauorem Pandorae, contra creditores Angelelli, non obstante quod fuerit creata infra annum Angelelli decedtio, quia licet huiusmodi solutiones a statuto Bononiensi praesumantur simulatae, cessat tamen simulatio, quando constat de veritate in contrarium non reuocatum.

De veritate autem huius partitae constabat ex eo, quod habebat certam causam de praeterito nam de anno 1597. Angelellus obligauerat se affiancare ad fauorem Hieronymi focieri portionem montis Rotalis, emptam cum pacto de redimendo infra quinquennium a Domina Iulia Zambecaria, vt apparebat ex apocha obligatiouis, a contrahentibus subscripta, & constabat praeterea, Hieronymum Angelelli focerum emif-

se dictam portionem montis, quod non negabant informantes pro creditoribus, nam praecedente ista causa vera, cessabat suspicio subfrequentis confessionis factae de anno 1600. quod esset facta in fraudem creditorum, Decius conf. 470. n. 10. cum aliis allegatis, & consideratis in hac eadem causa super alia partita librarum 2 m. die 28. Ianuar. e proxime praeteriti.

Neque obstabat, quod postea de anno 1598. & 1599. confecta fuerant tria instrumenta quietantiarum dotis, a Hieronymo focero solutae, in quibus computum dotis solutae solidabatur, & assererebatur Hieronymum remanere debitorem pro certa summa, & in vltima quietabatur pro residuo, quasi quod ex praedictis inferretur, Hieronymo fuisse plene satisfactum.

Quia fuit responsum, ex praedictis non concludi, neque probari, quod librae 4 m. (de quibus nunc agebatur) forent comprehensae in praedictis instrumentis, & cum in ista praetentione creditores essent actores, concludenter eam probare tenebantur.

Hipporegien. Capella.

Die Mercurij 8. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 1 Enunciatiua antiqua instrumentorum probant donationem Altaris.
4 Testes de affirmatiua magis probant, quam de negatiua.

DECISIO M. CLXII.

Turino de Turinetis solum informante, Rota censuit, constare de existentia Capellaniae Sancti Martini, Primò, ex enunciatiua antiqua contenta in instrumentis de anno 1502. vbi Iacobus de Turris fecit testamentum, & corpus suum iussit sepeliri in Capella Sancti Martini, & in altero instrumento de anno 1604. vbi Iacobus reliquit legatum cum onere dorandi vnam Capellam, siue vnum Altare in Capellania Sancti Martini, sita in castro Turris; nam istae enunciatiuae & antiquae probant. Decius conf. 25. n. 22. Putcus decis. 359. n. 8. lib. 2. Verallus decis. 344. n. 2. p. 3.

Secundò ex pluribus instrumentis permutationum, quietantiarum, mandatorum procuratorum, & locationum bonorum dictae Ecclesiae Sancti Martini factarum per Rectores illius, pro tempore existentes de annis 1464. & 1559. & 1564. & 1567. & 1575. & 1576. in quibus Capellam siue Rectores Capellaniae Sancti Martini sitam in castro Turris fecerunt praedictos actus, tanquam Capellani, & Rectores Capellaniae Sancti Martini.

Tertiò concurrebant visitationes Episcoporum: nam de anno 1582. & 1585. Episcopus Hipporegien. procedendo ad inchoatam visitationem visitauit Ecclesiam, siue Capellam Sancti Martini, sitam in castro Turris.

Quartò ex dictis testium deponentium a 20. & pluribus annis, de existentia praedictae Capellaniae, quibus non obstant testes Caroli, contraarium dicentes: tum quia probare nitebantur negatiuum,

negatiuum, quam non probabant, cum esset possibile, adesse Capellania, quam ipsi, nec viderint, nec sciuerint, tum quia potius erat standum testibus Turini, affirmatiuum a asserentibus gloss. in l. diem proferre, §. si plures, in verb. consenserunt, de recept. arbit. tum quia cum testes Turini concordarent cum scripturis antiquis, & instrumentis recentioribus, verisimiliora deponere censebantur.

Ceterum, quia ex praedictis non videbatur probata existentia Capellaniae de tempore gratiae Turini, quae de anno 1588. vacauit per obitum cuiusdam Faustini, neque identitas, cum illa quam possidebat, seu detinebat Carolus Bernardinus, an sit illa eadem Capellania Sancti Martini, quam ipse impetrauit, ideo si de his dubitari contingerit, Turini partes erunt, tollere has difficultates.

Brixien. Sancti Nazary.

Die Lunae 17. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 5 Collegiata Ecclesiarum colligi potest, & probari per coniecturas, & sequen.
6 Dignitates, & Canonici non possunt haberi in Parochiali.
Possessio capitularis solum datur in Ecclesiis collegialibus, & cathedralibus.
7 Enunciatiua antiqua instrumentorum probant, Ecclesiam esse collegiatam, & 10.
13 Ecclesia Cathedralis, & Parochialis simul esse potest.

DECISIO M. CLXIII.

CVm pia mem. Carolus Cardinalis Borromaeus anno 1580. tanquam Visitator Apostolicus, Ecclesiam Sanctorum Nazary, & Celsi ciuitatis Brixien. visitaret, in visitatione attestabatur, se reperisse praedictam Ecclesiam in statu Collegiatae insignis, & respectu feruitij, ornamentorum, & fabricae, mandauit, eandem Ecclesiam in statu Ecclesiae Collegiatae custodiri, & conseruari, & licet occasione plurium decretorum, praeterea tunc a Cardinale factorum, Ioannes Mattheus Aueroldus eo tempore in eadem Ecclesia Praepositus, a praetense grauamine sibi illato appellasset, quo ad statum tamen Collegiatae nihil opposuit, cum in breui commissiōnis, quod obtinuit in signatura gratiae, factus fuerit dictam Ecclesiam Parochialem esse Collegiatam insignem.

Ceterum cum post mortem Ioannis Matthei eius nepos, Ioannes Baptista Aueroldus, in dicta Parochiali, seu Praepositura successerit anno 1586. Episcopo Cremonensi causam committi obtinuit super eo, in huiusmodi Ecclesia esset Collegiata, vel simplex potius Parochialis, sicut ipse praetendebat: verum cum postea de partium consensu inde causa auocata, & Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio, tunc Rotae Auditori commissa fuisset, & datum, desuper dubium, an dicta Ecclesia esset manutenenda in statu Collegiatae, & post assumptionem Domi-

ni Pamphili ad Cardinalatum dignitatem, ego in eius locum subrogatus, saepe a partibus interpellatus super dubij propositione, verba fecisse die 3. Decemb. anni 1604. Rota ordinauit, vt consideratis vtriusque partis informationibus darem dubium, magis ad propositum, quod respiceret petitorium: nam Rota, vt dilaciones, & subterfugium rescarentur, in hac parte inclinabat.

Rursus die 4. eiusdem mensis Decemb. audito Domino Aueroldo cum suo Procuratore censui, quod disputaretur dubium a Rota datum super statu huius Ecclesiae, & quod interim Dominus Aueroldus in Curia testes, quos dicebat se in promptum habere ad probandum, quod vellet, examinare posset.

Verum cum neque adhuc partes acquiescerent, & pro parte Domini Episcopi Brixien. fuisse suspensum petitorium, iterum die 11. & 14. Februarij huius praesentis anni, negotio proposito in Rota Domini censuerunt, quod disputaretur dubium, an vltimus status huius Ecclesiae esset vti de Collegiata, ad effectum de quo agebatur: quo in hac Rota vtraque parte informante proposito, Domini conformiter censuerunt, statum vltimum esse vti de Collegiata, quia in primis concurrebant multa signa, & coniecturae, quae Collegiatam esse non obscure indicabant nam quando de initio, siue de erectione alicuius Ecclesiae in Collegiatam non apparet, ad probandum illius statum, tanquam de Collegiata, argumenta & coniecturae sufficiunt, in cap. postulasti, in principio, de irrepatriatione, Alexander conf. 75. n. 2. lib. 4. & tenuit saepe Rota, sed signanter in causa Placentina praepositura, die 12. Februarij anni 1593. coram Domino meo Cardinale Mantica tunc Rotae Auditore, & in causa Asculana Parochialis die 17. Martij anni 1506. coram bo. mem. Orano, d. & in causa Verulana Abbatia die 11. Martij anni 1602. e coram me, vbi simul etiam fuit dictum, non esse necessarium, vt concurrant omnes coniecturae, sed sufficere adesse aliquas, ex quibus verisimile reddebatur, Ecclesiam esse collegiatam. Zabarella in Clem. 2. quae. 4. n. 10. vers. non tamen putes, de ar. & qualis. Decius conf. 6. incip. Primum videtur, n. 9. vers. non obstant, lib. 2. in casu autem proposito ex deductis pro Domino Episcopo Brixien. haec infra scripta argumenta, quae Collegiatam Ecclesiam esse probabant, & Rotae placuerunt, recensebantur.

Primum, desumptum ex indulto Leonis X. quo Praeposito narranti, Ecclesiam esse Collegiatam, fuit concessa facultas deferendi mitram, & baculum; & praeter dignitatem, Praeposituram nuncupatam, fuit in Ecclesia erectus Primicerius cum declaratione, quod esset dignitas, & haberet secundum locum post Praepositum, constituti praeterea fuerant quatuor Canonici curati, & quatuor non curati, qui deferre possent almutias, & alij Clerici mansionarij, siue Capellani nuncupati, quae omnia simplicis Ecclesiae Parochiali conuenire non possunt, sed potius Collegiatae, ex quo enim adest Praepositus, tanquam caput, & alij Clerici tanquam membra, Ecclesia censetur Collegiata. gloss. in cap. statutum, in verb. collegiatae, vers. responde, de dec. 1. 95. n. elect. lib. 6. Alexander conf. 74. n. 4. & idem dicto conf. 75. n. 2. vers. vel quando, ibi, est aliquis, lib. 4. c. 175. n. 3.

Alterum

supra dec. 356. n. 2. & sequent. in tom. 1.

Adde Caualer. decif. 357. n. 2. & 778. n. 5. & 491. n. 3. Rotam recentiorum p. 1. decif. 42. 6. n. 2. & p. 2. dec. 762. n. 1. Adde Rotam recentiorum p. 2. dec. 762. n. 1.

6.

7.

Adde supra dec. 232. p. 6. tom. 1.

8.

supra dec. 1151. n. 6. & 7.

3.

de quo articulo infra dec. 1178.

4.

Adde supra decif. 130. n. 4. & 6. & 195. n. 6. & 209. n. 2. & 351. n. 2. & 584. n. 4. in tom. 1. & alias infra.

1.

Adde supra decif. 218. n. 4. Rotam in posth. Fatin. tom. 1. decif. 172. n. 3. & tom. 2. dec. 1.

2.

3.

4.

3.

4.

5.

Haberetur in impressis Manticae decif. 15. d. habetur in nouiter nouissimarum Fatin. decif. 42. n. 1. cui iunge in dist. 584. n. 2. & 619. n. 1. e habetur supra dec. 960. n. 2. & sequ. vbi annotauit alias decif.

6.

Adde Rotam in posth. Fatin. tom. 1. decif. 195. n. elect. lib. 6. Alexander conf. 74. n. 4. & idem dicto conf. 75. n. 2. vers. vel quando, ibi, est aliquis, lib. 4. c. 175. n. 3.

7. Alterum signum Collegiatæ petebatur ex visitationibus factis de anno 1533. à Cardinale Cornelio, tunc Episcopo Brixiensi; & de anno 1580. à piæ mem. Cardinale Borromæo, in quibus nedum appellabatur Ecclesia Collegiata, sed tanquam Collegiata etiam fuerat visitata, & facta in visitationibus decreta Ecclesiæ Collegiatæ conuenientia super electione Præmicerij, & similia, quæ Collegium procul dubio significabant.

8. Tertium signum deducebatur ex multis possessionibus beneficiorum traditis à dignitatibus & Canonicis particulariter congregatis, cum assignatione stalli in choro, & loci competentis in Capitulo, nam signanter anno 1576. cum Ioannes Baptista Aueroldus nunc Præpositus, tunc verò constitutus Coadiutor, in præposituram quam possidebat Ioannes Marthæus Aueroldus Bartholomæo de Castrinis possessionem tradidit cuiusdam Canonicatus, & præbendæ dictæ Ecclesiæ.

9. Quartum defumebatur ab enunciatiuis antiquiorum & recentiorum instrumentorum, in quibus enunciabatur Ecclesia Collegiata. Decianus dicto consilio 6. n. 6. & 7. lib. 2.

10. Quintum petebatur ex antiquo instrumento anni 1505. vnde apparebat iam tunc hanc Ecclesiam, Capitulum, & Canonicos, & communes tractatus habuisse respicientes administrationem bonorum, & iurium ipsius Ecclesiæ: nam Præpositus & Canonici capitulariter congregati tractauerunt de faciendâ quadam inuestitura, seu libello quorundam bonorum, & aquæ ad effectum fabricandi molendinum ad vtilitatem Ecclesiæ, & Præpositus tunc habito tractatû & requisito consensu Capituli, cum eius præsentia, deliberatione, & consensu prædictam inuestituram concessit Alexander dicto consil. 74. n. 4. lib. 4.

11. Sextum argumentum satis euidens & certum præstabat confessiones tam eiusdem Ioannis Marthæi Aueroldi antecessoris, quam Ioannis Baptistæ Aueroldi factæ iudicialiter anno 1581. tum in mandato procuratoris dato per Ioannem Marthæum ipsi Ioanni Baptistæ præsentis, & acceptanti ad lites, in quo expressè dicebatur Ecclesiam Sancti Nazarij esse Collegiatam, tum in libello per Ioannem Baptistam, & syndicum huius Ecclesiæ exhibitio, in quo expressè affirmabatur huiusmodi Ecclesiam fuisse & esse Collegiatam insignem.

12. Supradictis accedebat, quod Præpositura huius Ecclesiæ iam ante 150. annos obtenta, & collata fuerat tanquam Præpositura Ecclesiæ Collegiatæ, seu tanquam dignitas principalis, nam in literis Callisti II. dicebatur dignitas principalis, & in literis Alexandri VI. similiter Præpositura hæc dignitas principalis fuerat nuncupata in penultimis etiam prouisionibus Fabij de Aueroldi de anno 1431. & Ioannis Marthæi Aueroldi hæc Ecclesia, Præpositura, & Præmiceriatus in hac Ecclesiâ Collegiata constituta enunciabatur.

13. Ex quibus Domini non dubitabant quin probaretur status Collegiatæ multo magis, quam in decisionibus allegatis, in quibus minora signa Collegiatam indicantia concurrebant.

Neque supradictis obstabat, quod Dominus Ioannes Baptista Aueroldus non fuerat prouisus

de hac Ecclesia tanquam de Collegiata, sed tanquam de Parochiali, in quo informantes pro ipso, Ecclesiæ statutum, siue mutationem status constituere nitentur.

Quia fuit responsum primò, quod licet fuerit prouisus de Parochiali, tamen non fuit additum quod non esset Collegiata, & cum simul consistere possint, quod Ecclesia sit Collegiata insignis, & etiam Parochialis, ita vt cura penes Præpositum re sudeat, consequenter inferebatur, vt per assertionem Parochialis non excluderetur qualitas Collegiatæ.

Et placuit Dominis simile de Ecclesia simul Episcopali & Parochiali, in Prouincijs, vbi non sunt distinctæ Parochiæ, sed omnis cura residet penes Episcopum, nec est alia Parochialis, quam Episcopatus, vt fuit dictum in causa *Osen. de cimarum de la Piedra, die 6. Martij anno 1564.* bon. mem. Domino de Rubcis. nam tunc Ecclesia Cathedralis simul est Episcopalis, & Parochialis habens omnia iura Parochialis, sicut ipsa Parochialis Ecclesia inferior. Abbas in cap. cum super, n. 3. de sepulchris.

Secundò fuit responsum quod ipsemet Ioannes Baptista Aueroldus postea iustulit istam difficultatem, consistendo quod Ecclesia erat Collegiata.

Postremò dicebatur ipsum per suam prouisionem non potuisse præiudicare statui huius Ecclesiæ, nec facere, vt de Collegiata efficeretur non Collegiata.

Venetæ pecuniaria.

Die Veneris 6. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

1. Cognitionem prestare debet debitor suspectus, sed prius tenetur creditor probare debitum suum.
2. Suspicionis causam de debito, si habeat creditor, potest petere debitori, vt præstet cautionem.
3. Captura contra debitorem potest peti & dari, vt actor fideiussores obligationem consequatur.
4. Forensis non dicitur suspectus debitor, si possidet immobilia in loco sui originis, & post contractum non deteriorauit suam conditionem, & sic non est cogendus ad præstandam cautionem, quod extendit etiam ad mobilia, numero 5.
6. Actor tenetur cauere de stando iuri & iudicatum soluendo de stricta iuris ratione. licet non sit in usu, n. 7.
8. Sententia quando petitur executioni mandari, tenetur petens prestare cautionem de restituendo omnia ei, qui restitutionem petit, si postea in causa obrineret, quod intelligit vt num. 9.

DECISIO M. CLXIV.

Cum per plures decisiones Rotales fuit decisum ad fauorem Dominorum de domo mandatum relaxatum ab A.C. contra Dominum Rodulphum

14.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

1. Rodulphum Pium pio summa scutorum 11386, fuisse exequendum, & prædicti Domini de Domo aliquot pecuniarum summas de fructibus locorum, montium, & censuum exegissent & agentes pro Domino Rodulpho instanter petiuerunt se prætere de domo via ordinaria repetere solum, & instarent sibi præstati cautionem, de stando iuri, & iudicatum soluendo; dubitauit, an Dominicus & Antonius de Domo talem cautionem præstare tenerentur? & Rota vtraque parte informante non teneri præstare talem cautionem censuit, primò, quia cum Dominus Rodulphus longo tempore litigasset ad effectum, vt illi de domo sibi cautionem præstare tenerentur, probare debuit suum creditum, & fugæ suspicionem. Baldus, Angelus & Salicetus in l. apertissimi, C. de iudicijs, Caccialupus tract. 8. & 9. & 17. & 20. Item illos de Domo à die contractus deterioris conditionis fuisse effectos, & sic superuenisse causam suspicionis, quæ tunc non adesset. Iason in l. si ab arbitro, n. 5. ff. qui satisdare cogant. Caccialupus dicta quest. 6. n. 3. Parisius consil. 401. n. 4. & 5. lib. 3. quæ in hoc casu non fuerant à Rodulpho probata, imò ex decisionibus factis constabat de bono iure Dominorum de Domo, & de nullo credito Domini Rodulphi; & licet quædam ex prædictis loquantur in casu capturæ, locum etiam habent in casu petite fideiussionis, siue cautionis, cum non alia de causa petatur, nec detur captura, nisi vt actor fideiussores obligationem consequatur; Iason in d. l. si ab arbitro, Caccialupus dicto tract. de debitor suspecto, 9. quest. principali, in principio, Parisius dicto consil. 101. lib. 3.

2. Secundò, quia forensis non potest allegari suspectus, nec consequenter cogi ad præstandam cautionem quando possidet immobilia in loco suæ originis, nec post contractum deteriorauit notabiliter conditionem suam. Decius consil. 75. col. final. versu octauo & ultimo, Natta consil. 430. n. 15. & tradunt communiter scribentes in l. sciendum 55 ff. qui satisdare cogant. quod habet locum etiam in possidente mobilia magni valoris, & nomina debitorum, vt dicunt communiter Doctores in d. l. sciendum, & ibi Bartolus n. 5. & Iason n. 3. in 1. & 2. limitatione, ff. qui satisdare cogant. Vnde cum Domini de Domo Veneti tanquam forenses litigarent in Vrbe, & bona immobilia, vel mobilia Venetijs possiderent, nec deteriorasse conditionem probarentur, non tenebantur ad aliquam cautionem præstandam.

3. Tertiò quidquid sit de stricta iuris ratione circa illum articulum, an actor teneatur cauere de stando iuri, & iudicatum soluendo in causa reconuentionis, de consuetudine tamen non astringitur, sed hodie, vbi gloss. & Doctores, Insit. de satisfactionibus, eam autem glossam in verb. nullam satisfactionem, in fine, asserentem de consuetudine hæc non feruari, nec esse in usu. Bartolus in authen. generaliter, n. 1. C. de Episcopis & Clericis, asseruit verum dicere, & in prædicta obseruatam vidisse, idem ait Abbas in cap. quoniam frequenter, §. in alijs, n. 2. versu ista tamen, vt lite non contestata.

4. Postremò hanc opinionem sæpe amplexa fuit Rota, & signanter in causa Romana Palatii die 28. Martij anni 1588. coram Domino Cardinale

Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, & coram me in causa Toletana pensionis, die 15. Martij anno 1599.

Non obstat textus in cap. suscitata, de restitut. in integrum; vbi quando petitur sententia executionis demandari, cogitur is, qui pro executione instat præstare cautionem, de restituendo omnia ei, qui restitutionem petit, si postea in causa obrineret: quia Rota non consuevit cogere eum, qui pro executione instat, ad præstandam cautionem, nisi quando vel non esset soluendo, vel de dilapidatione suspectus foret, quæ non probantur adesse in hoc casu. Rota decis. 435. alijs 6. incip. *Fuit dubitatum, de restitut. in integr. in nouis, n. 2. versu præterea præstatio dicta cautionis. Vestrius lib. 8. introductionis iudiciorum, cap. 3. num. 15. versu imò non consuevit Palatium.*

Anconitana dotis.

Die Lunæ 20. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

1. Soluionem probare tenetur debitor cum quid sit facti.
2. Debiti solutio facta non presumitur, nisi probetur.
3. Statuta Marchia & Ancona sunt Papalia. Ancona & Marchia statuta sunt Papalia, & eis non potest fieri dotis remissio sine præsentia consanguineorum & decreto iudicis, ibid. & 4.
4. Dotis remissio sine assistentia consanguineorum, & iudicis decreto non potest fieri ex statuto Anconæ, & Marchia, ibid.
5. Dos à viro alienari non potest. Vir non potest alienare dotem mulieris in toto, vel in parte, etiam consentiente muliere, ibid.
6. Maritus uxori non potest præiudicare in dotis promissa.
7. Filius familias, vel minor possunt sese obligare ex causa dotis, & n. seq.

DECISIO M. CLXV.

Cum anno 1595. Dominus Eques Bartholomæus Fanellus Victoriam filiam nuptui tradidisset Comiti Iulio Cafari Nappo, cum promissione dotis scutorum 6 m. assignatorum in nouo prædio, & quibusdam alijs corporibus æstimandis cum certis pactis & terminis contentis in apocha tempore contractus facta, & postea orta fuisset contentio inter Equitem Fanellum focerum contententem se dotem integram soluuisse, & Iulium generum id negantem, dubitauit, an constaret de integra dotis solutione? Et Rota vtraque parte informante non constare censuit; quia Eques Fanellus, qui scuta 6 m. promiserat, integram solutionem concludenter probare tenebatur; nam cum solutio 8 sit quid facti, non præsumitur nisi probetur. l. quingenta. ff. de probat.

Neque ad rem pertinebat, quod Eques Fanellus ad probandam vnam partitam scutorum

f habetur supra in tom. 1. dec. 748. n. 2. & 3. vbi annotari alias deci fiones

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

rum 500. producebat chirographum sibi factum à Julio Cesare genero, qui post celebratum contractum super dote scutorum 6^m. remiserat scuta 500. quia illa remissio à minore facta sine presentia & consensu consanguineorum, & sine iudicis decreto, & insinuatione, fuit invalida vigore constitutionis Marchiz lib. 5. cap. 25. & vigore statuti Anconæ collat. 2. rubr. 42. quæ cum sint confirmata à Papa, dicuntur Pappalia, & tanquam valida sunt servanda, vt leges Papæ. Baldus in lex placito, n. 12. C. de rerum permutat. cap. si Apostolica, vbi Geminianus n. 6. & 7. & Ancharanus n. 2. de preben. lib. 6.

4. Adde Ludouic. decif. 267. n. 6. vbi annota. n. 13.

5. Præterea Julius Cæsar non potuit remittere & diminueri dorem vxoris iam sibi promissam, cum dos à viro alienari in toto, vel in parte etiam vigore consentiente non possit, l. 1. §. cum lex, C. de rei vxoria actione. nam maritus non potest vxori præiudicare.

Adde Seraph. decif. 369. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 573. n. 2. & recent. p. 2. decif. 619. n. 2.

Vincentius de Franchis decif. 205. Narra con- sil. 609. n. 41. vers. non videtur etiam, & fuit dictum coram R. P. D. meo Cocchio in causa Romana pecuniaria, die 12. Nouembris anni 1601.

Nec placuit Dominis responsio, quod minor & filiusfamilias ex causa dotis possunt se validè obligare; quia id procedit quando agitur de fauore dotis, scilicet si de eius odio & præiudicio, vt in casu proposito, vbi dos promissa in scutis 6^m. minuebatur in scutis 500.

in impress. Cocci. Lugduni 1623. decisione 44. n. 5. & 6.

6. Secundò prætendebat Eques Fanellus in solutionem dotis computandis quasdam gemmas (perlas vulgus vocat) valoris scutorum 100. quas prætendebat Victoriz filiz nominè dotis tradidisse.

Sed non placuit Dominis hæc prætenso, nec putarunt admittendam, cum non constaret gemmas fuisse traditas à Domino Equite Fanello.

Nec obstabat deputatio peritorum ad æstimandam armenia, seu acongium; cum non constaret inter armenia æstimata, fuisse computatas gemmas; sicut neque obstabat inuentarium, tum quia nesciebatur, à quo esset confectum, tum quia in eo non dicebatur gemmas fuisse datas Victoriz ab Equite Fanello, & potius erat, à Julio Cesare fuisse de propriis pecunijs emptas, & spontè datas.

Tertio prætendebat Eques Fanellus in causam solutionis dotis computandas septem salmas terrarum Julio genero consignatarum iuxta æstimacionem simpliciter factam à Peritis communiter electis: sed veritatem Rota citauit Iulij Cæsariz assertioem, affirmantis prædictas septem salmas fuisse ad quartum de more patriæ, idèquè deducendam medietatem proprietatis spectantem ad quartarolum, id est, summam scutorum 617. illa enim medietas quæ possidente Equite Fanello terras, non spectabat ad ipsum, sed ad quartarolum, non potuit ab eodem Fanello Iulio generi consignari.

Quòd verò prædictæ terræ essent ad quartam, indignabat apocha matrimonialis, ibi, *il resto a quarto*, & contestabantur, etiam Peregrinus Faciolus, & Alexander senilis Periti, qui prædictas terras æstimauerant, afferentes quòd ab æstimacione per ipsos facta debebat detrahi medietas spectans ad quartarolos, & quatenus ista peritorum fides non faceret fidem, quia non fuerat habita, legitime parte citata, facile poterit legitime haberi, & si opus fuerit, iterum fieri æstimatio.

De bobus idem, quod de gemmis, sensit Rota; nam non constabat ab Equite Fanello fuisse datos, nec consignatos.

Et ex prædictis fuit conclusum, non constare de integra dotis solutione.

Et ex prædictis fuit conclusum, non constare de integra dotis solutione.

Palentina Capellania,

Die Mercurij 22. Iunij 1605,

S Y M M A R I V M.

1. Collationis pertinencia probatur per testes de voce & fama, cum aliis adminiculis.
2. Quasi possessio conferendi dat ius ad illum effectum.

DECISIO M. CLXVI.

VNa tantum parte informante proposui dubium, an gratia Lupi esset iustificata respectu illius narratione quòd pertinencia Collationis huius Capellaniæ, pertineret ad Archidiaconum de Carrion, à quo Lupus prouisus fuerat, & Rota iustificatum esse censuit.

Primò ex dictis duorum testium deponentium de publica voce, & fama, quæ licet sola non sufficiat quando Episcopus, vel ab eo prouisus est in causa, Verallus decif. 137. part. 1. bene tamen probat pertinentiam collationis, quando est adminiculata, & Rota decif. 3. de probat. in nouis. Castadorus decif. 1. eod. tit.

Secundò concurrebant adminicula desumpta ex pluribus collationibus effectuaris, ex quibus fuit acquisita Archidiacono quasi possessio, quæ sola sufficit ad effectum validitatis collationis. Calderinus consil. 23. de preben. Tanif. decif. 3. Rota decif. 49. de rescript. in antiquis.

Item ex confessione Episcopi contenta in litteris scriptis ad Archidiaconum de Carrion, vbi fatebatur ad ipsum pertinere collationem, & licet confessio Episcopi esset facta post suam prouisionem, nihilominus tamen Domini dicebat inde sumi magnum adminiculum f ad fauorem Archidiaconi, tum quia agebatur de perpetuo Episcopi præiudicio, tum quia tractabatur de interesse sui nepotis; cui Episcopus confulerat Capellaniam, & ita fuit decifum, & propterea Capellaniam Lupo adiudicandam.

Braccharen. Pensiois.

Die Mercurij 22. Iunij 1605,

S Y M M A R I V M.

1. Remissoria indistinctè non conceditur quando agitur de titulo beneficii in prima instantia, licet in aliis instantiis etiam in spiritualibus concedatur.
2. Remissoria conceditur in qualibet instantia, cessante calumnia suspicione, & cum releuantia articulorum.

DECISIO

DECISIO M. CLXVII.

Rota censuit dandam fuisse Remissoriam Archiepiscopo Bracharenfi ad probanda narrata in literis referuacionis pensionis, l. *indices*, & *Authent. apud eloquentissimum, C. de fide instrum.* licet enim quando agitur de titulo beneficii non concedatur indistinctè Remissoria in prima instantia propter periculofam beneficii vacationem, in aliis tamen causis, etiam spiritualibus, in quibus titulus beneficii non deducitur in iudicium, indistinctè remissoria in qualibet instantia concedi solet; quia non concurrit eadem ratio periculi diuturnæ vacationis. Cæsar de Grassis decif. 26. aliàs 1. de dilation. num. 10. & fuit sæpe resolutum, & signanter in causa Toletana iuris decimandi die 14. Martij an. 1594. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, & in causa Calaguritana panis recentis die 6. Nouemb. ann. 1595. coram bon. mem. Orano in casu proposito notum erat non agi de titulo beneficii, sed de pensione beneficium grauantem.

1. Seraphin. decif. 1176. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 335. n. 10. & tom. 2. decif. 534. n. 8. & recent. par. 2. decif. 503. n. 3.

2. sed cum cautione de stando vniuersi, vt per Causa. decif. 271. num. 1. Cocci. decif. 165. n. 5. & 246. num. 3. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 36. n. 4.

3. Adde supra dec. 649. n. 1. & 736. n. 1. & aliàs sæpe Ludouic. dec. 403. n. 2. & latè annotat. ad dec. 174. n. 7. Adde Ludouic. decif. 493. n. 4.

Foroliuian. Censur.

Die Lunæ 27. Iunij 1605.

S Y M M A R I V M.

2. Sententia lata ex defectu appellatione per lapsum fatalium esse nulla.
3. Fatalia non indigent prorogatione, nec currunt in sententia notorie iniusta.
4. Fatalium per lapsum de stylo Rotæ non extinguuntur, donec pronuncietur super defectu.
5. Fatalia non currunt quando pars non potest prosequi causam ex legitimo impedimento.

DECISIO M. CLXVIII.

Contra sententiam Rotalem, super qua dubitabatur, an esset confirmanda, vel infirmanda, opponebatur de nullitate & iniustitia; nullitas deducebatur ex eo quòd fuerat lata post lapsa fatalia per cursum quatuor annorum, & amplius, postquam A. C. pronuntiauerat. nam non reperiebantur fatalia prorogata, *Authent. ei qui. C. de tempor. appellat.* nam sententia lata ex appellatione defecta per lapsum fatalium, est nulla, & *Clementina si appellacionem*, vbi Glossa, Bonifacius, & alij, de appellat. Rota decif. 12. de sentent. & re iudicat. in antiq.

1.

2. vide supra dec. 1673. n. 7. & 8.

3. vide supra dec. 192. Seraph. decif. 197. n. 1.

Sed fuit responsum primò quòd stante in- Peña Decif. Tom. 11.

iustitia sententiæ A. C. detecta, & reprobata per decisionem Rotalem, fatalia non currebant, & consequenter non oportuit illa prorogare.

Secundò fuit responsum, quòd cum de stylo Rotæ per lapsum fatalium non extinguatur lis, licet opus sit, quòd fuerit lata sententia super defectu. Rota decif. 10. num. 3. vt *line pendon. in non. Mohedanus decif. 7. de causa possess. & propriet.* & fuit dictum in causa *Placentina Parochialis*, die 1. Iulij an. 1602. coram Domino meo Litra, fortassis de stricta iurisdictione validè potuit Auditor pronunciare.

Et quatenus istæ responsiones parerentur aliquam difficultatem, placuit Dominis tertia responsio, quòd non currunt fatalia quando pars non potest causam prosequi ex legitimo impedimento, prout in casu proposito, vbi resoluta huiusmodi causa in calculo ferendæ sententiæ intra biennium, ex aduerso procurabatur eius introductio in Camera, imò fuit inhibitio Camera prætextu spolioium intimata, pro qua reuocanda coactus fuit Hippolytus per aliud biennium, & ultra litem dispendiosam coram Thefaurario sustinere.

Ad iniustitiam ex eo deductam quòd census de quo agebatur, fuerit extinctus, & Camera Apostolicæ incorporatus, fuit responsum, quòd cum constaret de reintegracione facta à sæcl. record. Clemente Papa VII. ad fauorem Hippolyti, cum amplissimis clausulis, & derogatione regulæ *de iure quæsto non tollen.* vt patebat ex chirographo suæ Sanctitatis manu subscripto, non poterat de validitate dubitari; nam reuocata, & annullata prædicta incorporatione facta ad instantiam Antonij Braccioli, prior validitas remansit, & consequenter sententia Rotalis veniebat confirmanda ex rationibus deductis in decisione facta coram Domino meo Sarrato die 8. Martij an. 1602. quæ Dominis placuit.

Ariminien. Legati.

Die Lunæ 27. Iunij 1605.

S Y M M A R I V M.

2. Statutum recognitum per personas peritas, & obseruatum in Republica dicitur authenticum, licet non appareat scriptum per publicam personam.
5. Confessio partis ad positiones plenè probant contra consistentem, & in fauorem illius, qui illas dedit.

DECISIO M. CLXIX.

EX decisionibus in hac causa factis coram Domino meo Litra, & postea coram me fuerunt sublata omnes difficultates, quas informantes pro Afcanio Cataneco excitauerant, sed quia ego in vltima decisione & in hac causa facta referuauit particulariter videndū de statuta, Ariminensi, an esset in forma probante, & de qualitatibus Roberti Gambuti, ideò super hoc fuit ordinatum, quòd informaretur, nõ autem super

8. supra dec. 1064. n. 7.

S iam

iam decisis, vt fecerunt informantes pro Ascario, qui ad differendam causæ expeditionem, eadem inutiliter repetebant; strictè igitur ad dubium in decisione referuatam, Rota primò censuit statutum esse in forma probante, fuit enim legitime extractum & recognitum per testes ciues Ariminenfes Iurisperitos, & in eorum versatos, probantes vterius illud esse in vsu, & produci solere in diuersis Tribunalibus.

Eiusdem præterea statuti formalia verba eius referendo meminerunt graues Auctores, & signanter Mathæus Brunus *consil.* 90. *in princ.* & Syluester Aldobrandinus *consil.* 9. vnde cum sit antiquum & communiter in patria obseruetur, licet non apparet scriptum à publica persona, adhuc tanquam Authentico esset ei credendum, Geminianus *consil.* 15. *num.* 18. *vers. quoad secundum dubium.* Baldus *in l. exemplo, n. 2. vers. in legibus municipalibus. C. de probat.* & facit decisio in causa Amerina b successione coram me die 15. Ianuarij 1593.

Neque testibus recognoscètibz prædictum statutum obstat nullitas opposita, quòd fuerint examinati sine interrogatorijs, in actis productis, quia fuit responsum ex processu compulso-riali constare, quòd Ascarius data primùm interrogatoria e secum deinde reportauit, nec restituit Notario, nisi die 10. Decemb. còpleto iam processu, & consequenter ei imputandum erat, quòd interrogatoria semel data rehauserit, & interpellatus à Notario ante examen reportare recusauerit.

Secundò censuit qualitates Roberti quòd fuerit ciuis Ariminenfis, & in eadem ciuitate habuerit, prout requirit statutum, sufficèter fuisse probatas per testes Ascarij in partibus vigore Remissionis Rotalis examinatos anno 1596. affirmantes Robertum de Laurentio patre legitime, & nobiliter natum post obitum patris Arimini habitasse, & in numerum Consiliatorum coopratum vsque ad obitum honoribus, & emolumentis, quibus alij Consiliarij honorari solent, fuisse cõonestatum.

Quòd verò Portia Roberti vxor (de cuius hereditate agebatur) decesserit sine filiis, cõstabat, tum ex confessione Ascarij in responsione ad positiones, d quæ plenè probat contra consistentem ad fauorem illius, qui positionem dedit, l. *procuratore. ff. de interrogat. actio.* Abbas *in cap. quamuis, num. 4. de sentent. & re iudicat.* tum ex multis alijs actis,

Ioanes Baptista Paschalus ex Maria de Meneruino alteri viro nupta, Valerium suscepit, cui nonnulla bona legauit, super quibus iudicium introduxit contra Theophilum Decium, & Iacobum Ioanis Baptistæ nepotes & hæredes, qui legatum nõ valere dicebant, nisi ad necessariam quantitatem alimentorum Valerij, quia erat spurius: quo iudicio pendente obiit Valerius, ideoque Theophilus, & alij eius hæredes litem fuerunt prosequuti.

Secundò quonia ex aduerso Theophilus, Decius, & Iacobus prætendebant iudicij intentatù per Valerij mortem expirasse, ex quo non poterant agere, nisi quoad alimenta, quæ morte eius cui debentur, finiuntur, e vna tantum parte informante, dubitauit, an per mortem Valerij fuerit finitum iudicium petitionis legari, & à Ioanne Baptista relictis, & Rota finitum censuit.

Duæ enim occurrèbat difficultates, vna facti, an probaretur Valerium fuisse filium spurium Ioannis Baptistæ; altera iuris, de qua in dubio.

Ad quæstionè facti affirmatiuè fuit responsum, tum ex propria Valerij confessione agentis pro legato tanquam filij dicti Ioannis Baptistæ, & approbantis illum, tanquam patrem, vt in libello in Curia Episcopali porrecto; tum ex dictis testimonijs super art. 18. deponentium Valerium procreatum à Ioanne Baptista ex Maria de Mineruino, dum esset cõiugata, & eius legitimus maritus superuiueret, licet enim quando agitur ad effectum probandi aliquem natum ex adulterio, requiratur plena & cõcludens probatio, nec sufficiant coniecturæ, Achilles *decis.* 1. *in filijs sine legitimi;* in hoc tamen casu ad alium effectum tendente, probatio filiationis Valerij ex adulterio ex propria ipsius cõfessione, & ex testimonijs putata fuit sufficiens.

Ad articulu iuris responsum fuit per vnã conclusionem, & duas limitationes: conclusio est, regulariter spurius nullius rei paternæ est capax, §. *finali, in Authen. quibus modis naturales efficiantur sui. Authent. ex complexu. C. de incestis nuptiis.* latè Mysingerus *in singularibus obseruationibus centur.* 1. *obseruat.* 35.

Prima limitatio est, vt saltè de iure Canonico nõ procedat cõclusio in relictis pro alimentis, & quæ iure naturæ debentur filiis ex quocumque complexu susceptis, cap. *cum haberet, de eo qui duxit in matrim. quam polliuit per adulter.* Bartolus *in prædicta Authent. ex complexu n. 2. & 3. C. de incestis nuptiis,* vbi dicit se consuluisse, posse patre relinquere filio spurio vsque ad quantitatem sufficientem pro alimentis, & eodem modo filia spuria pro dote sua, sine qua non potest ali, nec viuere. Bartolus *in l. final. n. 7. ff. de his quib. ut indig.* Iason *consil.* 26. *n. 13. lib. 1.* Alexander *consil.* 14. *n. 4. lib. 2.* Craueria *consil.* 199. *n. 1.* Calcanes *consil.* 62. *n. 16.* Rolandus *consil.* 74. *num.* 39. *lib. 1.* Boërius *decis.* 127. *n. 7.* Capycius *decis.* 181. *incip. In causa.* Decius *consil.* 311. *n. 3. & consil.* 576. *n. 1.* Ruinus *consil.* 124. *num.* 8. *lib. 1.* Berous *consil.* 165. *num.* 23. *lib. 2.* & alij, quos refert & sequitur Surdus *tract. de alimentis, tit. 1. quæst.* 10. *n. 5. & seq.* & fuit copiosè decisum in causa Romana, siue Bononiens. alimentorum, coram me die 28. Martij 1594.

Secundà limitatio est, vt tale relictum pro alimentis

1. Adde Rota in posth. Farin. rom. 2. decis. 186. n. 2.

2. Adde Ludouic. decis. 271. n. 2. & ibi annotat. n. 30. quod extendit etiã si spurius ingreditur religionem. Manu. decis. 32. n. 4. g Adde supra decis. 564. ferè per totam, & decis. n. 2. Duran. dec. 95. n. 4. & seq. Seraph. dec. 41. n. 8. h Adde Seraph. decis. 58. n. 3.

3. supra dec. 364. & vide decis. 978. n. 6.

f.

alimentis expiret morte spurij, gloss. in l. Mela, in verb. vite, ff. de alimentis & cibarijs. Palcotus *tract. de nothi & spur. cap. 45. n. 8. & c. 51. n. 5.*

Addebant aliqui ex Dominis istis hæredibus Valerij spurij competere actionem pro alimentis a præteritis spurio, dum viueret, non solutis, eidem debitis iure actionis, & consequèter isto respectu non posse dici absolutè finitum iudicium petitionis legati.

a de hoc artic. vide infra decis. 1185. vbi contrarium fuit resolutum à n. 3. & seq.

Ferrentina Ferreris.

Die Veneris 1. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 1 Auditor Camera ex stylo sui Tribunalis non procedit, nisi præuia probatione crediti, per testes, vel instrumenta.
2 Obligatio Cameralis, licet non sit extensa, est exigibilis, cum sufficiat decretum de extendenda obligatione.

DECISIO M. CLXXI.

Cum Abbas & Clerici Ecclesiæ Sancti Hippolyti ab A.C. obtinuissent mandatum executionum contra Dominum Lelium Cecolum pro solutione Canonum vigore cuiusdam concessionis sibi factæ ab eisdem Abbate de vna Ferreria ad tertiam generationem, ad prædictam Ecclesiã S. Hippolyti spectante, & Lelius sub prætextu nullitatis, & iniustitiæ dicti mandati appellasset, & de partium consensu causa fuit commissã in Rota cum clausula, si quid exequendum, vtraque parte informante dubitauit, an prædictum mandatum esset exequendum, & die 30. May b an. 1604. causa fuit dilata, & die 22. Iunij proximè præteriti, cum causa iterum proponeretur, placuit Dominis inter partes iniuri concordiam, quæ cum non fuisset conclusa, iterum causa proposita sub die 1. Iul. Rota censuit decretum A.C. non fuisse nullum: de illius autem iustitia particulariter videndum.

Validatis deducebatur ex eo quòd seruatis seruandis fuerat decretum, & relaxatum.

Neque obstat defectus productionis instrumenti locationis factæ Domino Lelio, de quo ipse opponebat.

Quia fuit responsum de productione constare ex citationibus originalibus sub die 27. Ianuar. an. 1601. ad dicendum contra iura producta, & repetita contra D. Lelium, videndum iurare testes super illorum recognitione, & extendi formam obligationis Cameralis iuxta stylum curiæ, & contra hæredes Capiranci Horarij Ioannelli fideiussoris eiusdem Lelij: licet autem cursor executus fuerit citationem solam contra Procuratorem heredum fideiussoris, nihilominus sub die 23. eiusdem mensis, in termino citationis, fuit productum instrumentum locationis rogatum per Martium Masium sub die 10. Octob. ann. 1588. & seruatus terminus in forma, & deinde, post tres dies citato etiam ipso Domino Lelio ad dicendum contra iura, fuit sub die 30. eiusdem mensis Ianuarij facta repetitio iurium in forma, & seruatus terminus; ex his enim dicebant Domini constare de sufficienti productione instrumenti contra Lelium, quam clariù arguebant

b supra decis. 1107.

Peña Decis. Tom. I. l.

protestationes ab eo interpositæ, & testium examina ad eius instantiam facta, tam coram A.C. quàm in Rota ad euicendam executionem illius instrumenti; quæ omnia Dominus Lelius facillè omittit potuisset & debuisset, si instrumentum non fuisset contra ipsum productum; nam non exhibito instrumentum e nihil potuisset Abbas contra ipsum obrinere, præsertim coram A. C. qui ex inueterato, & iusto stylo sui Tribunalis non solet procedere, nisi præuia probatione d crediti per testes legitime examinatos, vel per authenticas scripturas, & instrumenta.

Rursus non obstat, quòd obligatio in forma Camere, non fuerat extensa, & quòd non sufficiat decretum, quo Dominus mandat illam extendi.

Quia fuit responsum, quòd cum versetur in Notarijs A. C. sufficit decretum de obligatione extendenda, e ex quo illius Tribunalis Notarij in eorum pluteolis solent illam extensam habere, vt in processibus poni possit, sicut fuit resolutum in causa Romana pecuniaria de Coscarijs, coram bo. mem. Orano die 13. Ianuar. ann. 1599. vbi amplius fuit dictum ita de stylo seruari.

Netritonen. præteriti termini pensionis.

Die Veneris 1. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 1 Fructus beneficij sunt pro pensione hypothecari.
2 Pensio pro alimentis reseruata soluenda est, vel in pecunia, vel fructibus ipsius beneficij.
3 Fructus donati à Principe peruenientes ei transferunt sine onere.
4 Princeps cũ præiudicio tertij donare nõ cõsecur. il.

DECISIO M. CLXXII.

Mense Aprilis anno 1577. fuit referuata pensio scutorum 600. super fructibus mensis Episcopalis Netritonen. in duobus terminis persoluenda, videlicet in Natiuitate S. Ioannis Baptistæ, & in Natiuitate Domini.

Anno 1596. vacante Sede Netritonen. Nuntius Apostolicus sin Regno Neapolitano deputato OEconomopro Camera Apolol. omnes fructus exegit, & terminum pensionis in festo Sancti Ioannis maturatum soluit.

Die 19. Nouemb. eiusdem anni Reuerendissimus Dominus Lelius Laudus eiusdem Episcopatus pacificam possessionem accepit, quo tempore iam nomine Camere Apostolicæ omnes fructus erant recollecti; quare superueniente termino Natiuitatis Domini, Episcopus illum soluere recusauit, affirmando ad Cameram quæ fructus omnes exegerat, solutionem illius termini pertinere.

Ceterum, quia Papa omnes fructus dicti Episcopatus à die 1. Iulij maturatos eidem Episcopo gratiosè donauerat, prætendebat Dominus Cardinalis Madrutius alterius senioris Cardinalis Madrutij hæres prædicti termini solutionem ad Episcopum spectare: quare vtraque parte informante consultata Rota, an pecuniarum Episcopo donatarum esset habenda ratio ad prædictum

e Adde Seraphin. decis. 425. & decis. 267. n. 1. & 2.

f. Adde Rotam in nouiter nouiff. Farin. decis. 44. ferè per totam, præcipuè n. 4. & 5.

g Adde Duran. dec. 24. n. 5. & supra decis. 3. n. 5. quæ allegat ad propositum Rota in posth. Farin. tom. 1. decis. 19. n. 1. in fine, & in recent. p. 1. decis. 555. n. 3. & in Romana de Pindellis impressa per Marches. de commiss. p. 1. pag. 753. n. 3. & in Lautetana prædij cora Gypho impressa penes Marches. p. 1. pag. 755. n. 2.

f præsens decisio habetur in impressis Farin. tom. 1. precen-tesimo. decis. 99.

I.

Adde supra dec. 271. n. 2. & ferè per totam in tom. 1.

suprà dec. 272. in tom. 1.

Adde supra decis. 15. n. 5. & sequent. in tom. 1.

Adde supra dec. 356. n. 2. & 3. & 332. n. 6. in tom. 1.

dictum effectum, Rota habendam esse rationem censuit, a nam cum fructus essent pro pensione hypothecati, Felin. in cap. ad audientiam il 2. n. 6. de rescripti. Romanus consil. 388. n. 2. Natta consil. 341. num. 6. lib. 2. Surdus consil. 243. n. 12. ad Episcopum cum suo onere, b & causa peruenisse censebatur, non obstante, quod largitione Principis fuissent sibi donati, l. alienatio, ff. de contrahen. empr. l. Princeps. ff. de verbor. signif. Cephalus consil. 33. n. 17. lib. 1. Peregrinus consil. 13. num. 18. lib. 1.

Non obstat quod ad manus Episcopi non perueniret fructus hypothecati, sed pecunia; quia fuit responsum ex pecuniis redactis de pretio fructuum c soluendum fuisse terminum pensionis, sicut solutus fuisset a Camera, si penes eam fructus, aut pecuniae remanuisent, praesertim cum pro alimentis pensionarij fuisset pefio seruata. Gigas de pensio. q. 51. n. 4. & 10.

Denique non obstat, quod cum Episcopus haberet pecunias ex Principis donatione, non debebat ab aliquo molestari.

Quia fuit responsum id procedere solum respectu bonorum, & fructuum donatorum, qui ad Principem pertinebant, in quibus cessionarius nec debet, nec potest molestari, vt fuit dictum in causa Sutrina Monasterij, die 29. Aprilis an. 1598. coram bon. mem. Orano: non autem respectu fructuum hypothecatorum, seu aliquo onere grauatorum, quos Princeps d donare censetur sine prauiudicio tertij. Peregrinus lib. 6. de iure fisci, tit. de vendit. & empr. fiscalis, n. 18. & seq. vbi sic dicit, procedere textus in l. bene a Zenone. C. de quadriennij prescript. quo vtebantur informantis pro Domino Episcopo Neritonem. vt donatio intelligatur facta sine prauiudicio tertij, cap. olim, vbi Abbas n. 7. de verbor. signif. Iason in l. beneficium, n. 20. ff. de constitut. Princip.

Adde Duran. dec. 639. & de hoc artic. vide Magistralium dec. ipsius vbi g. 12. cum pluribus sequen. late agit Caval decif. 129. n. 1. & supra decif. 703. n. 3. vbi alias decif. allegauit. Mantia decif. 124. n. 1. Roram in posth. Farin. tom. 1. dec. 407. n. 2. Adde Cocci. decif. 31. n. 10.

Adde Cocci. dec. 327. n. 5. vbi ad propositum praesens decifio allegatur, & supra decif. 25. n. 9. & infra 1198. n. 6.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Veneris 1. Iulij 1605.

- S V M M A R I V M.**
1. Executio est attentata, si sit vulnerata per aliquam sententiam.
 2. Executor si procedat contra possessorem, procedere debet non vt merus, sed vt mixtus, assumendo partes iudicis.
 3. Homicida pendente accusatione potest resignare sua beneficia.
 4. Attentatorum iudicio non tam attenditur ius parvis, quam iudicis contemptus & status prioris causa.

DECISIO M. CLXXIII.

Solo Alphonso de Cotruuis informante, Rota censuit constare de attentatis quae venirent purganda. nam cum litterae ad quartum executionem procedendum Nuntius pronunciauerat, fuissent vulneratae per sententiam latam ab Ordinario Conchen. super illarum subreptione, vt dixit Rota in causa Vexellen. pensionis die 26. Iunii anni 1592. coram Domino meo Cardinale Mantica tunc Rotae Auditore, executio

postea subsecuta fuit attentata, cap. non solum, ed appellat. lib. 6. Decius consil. 200. n. 1. Lancellottus de attentatis p. 2. cap. 12. n. 83. & seq.

Præterea cum Alphonsus possideret Archipresbyteratū, & titulum suae prouisionis produxerit, Nuntius non potuit tanquam merus executor procedere, sed tanquam mixtus debuit assumere partes iudicis; Felinus in cap. final. num. 24. de praesumpt.

Nec refert quod sententia Ordinarij fuerit iniusta, ex eo, quia homicida pendente accusatione potest resignare beneficia; quia omisso hoc articulo iudicium petitorium respiciente, fuit dictum in iudicio attentatorum, non tã attendi ius parvis, quam contemptū s iudicij, & statū prioris causae, Egidius decif. 49. n. 2. vers. sed secus, Cassadorus decif. 3. n. 6. de restitut. spoliar.

Paduana attentatorum.

Die Veneris 1. Iulij 1605.

- S V M M A R I V M.**
1. Institutio beneficij non est facienda pendente lite, quia est attentata.
 2. Attentare non dicitur, qui est in quasi possessione illius actus.
 3. Patronus praesentare non potest pendente lite, & non decisa iurispatronatus.
 4. Lis non dicitur finita per sententiam & rem iudicatam ad fauorem actoris, nisi fuerit executioni mandata.
 5. Attentare non dicitur tertium qui non est in lite ingredientem possessionem vacantem. quod intellige, vt n. 6.

DECISIO M. CLXXIV.

Cum iuribus vltimo loco productis, & aliis vtrinque deductis super dubio proposito, an constaret de attentatis, Rota de illis constare censuit, quia post litem introductam super parochiali Ecclesia S. Ioannis Baptistae inter Dominos Borromeos praetendentes se patronos, & Angelum Barbadicū ab Ordinario prouisum, & promotorem Curiae Paduanae, prout de lite constabat ex processu actitatorum coram Domino Andrea de Corduba tunc Rotae Auditore, & nunc Episcopo Paceñ. succedente postea vacatione Parochialis per resignationem Sebastiani Lugati non potuerunt Borromei, sine vitio attentatorum obtinere a plebano S. Vitalis institui h quendam Antonium Borromeum, c. 1. & 2. vt lite pendente, lib. 6. Lapus allegat. 22. n. 3. Calderinus consil. 1. n. 1. vers. sed quod, vt lite pendente, Guidobonus decif. 104. & tenuit Rota in causa Giennen. praesimoniorum, die 15. Februarij. an. 1593. coram Dno Cardinale Blanchetto Rotae Auditore.

Nec refert quod Borromei prius essent in quasi possessione praesentandi, & quod in ea continuando non dicebantur attentare: quia praeterquam quod talis quasi possessio non apparebat sufficienter probata, fuit responsum quod postquam k lis pendebat in Rota, ad eam recurrere oportebat, & lite durante super beneficio, nec patronus praesentare, l nec Ordinarius se intrmittere debuit, cap. si hi contra quos, vt lite pendente, lib. 6. & fuit dictum in dicta causa Giennen. praesimoniorum, coram Cardinale Blanchetto.

Adde infra decif. 1288. n. 3. Adde Ludouic. decif. 465. n. 3. Mantia decif. 31. n. 3.

Non

Non proderat Borromeis dicere, quod lis introducta à Barbadico & Promotore Curiae Episcopalis Paduanae fuerat finita per sententiam latam à Domino Andrea de Corduba, & per executoriales illius vigore relaxatas.

Quia fuit responsum quod secundum opinionem quam Rota seruat, lis non dicitur finita per sententiam, & rem iudicatam ad fauorem auctoris, nisi fuerit executioni demadata, Mohedanus decif. 3. n. 3. vt lite pendente, Achilles decif. 1. eod. tit.

Denique minus eis suffragabatur affirmare quod Antonius Borromeus non erat in lite, & quod tertius qui non est in lite, ingrediendo possessionem vacantem non attendit, quia ista conclusio non procedit, quando tertius ingrediens possessionem vacantem habet causam ab altero ex collitigantibus, prout in casu proposito Antonius ingressus fuerat possessione, vigore praesentationis factae ab aliis de Borromeis collitigantibus, tunc enim talis tertius attendit, gloss. in cap. non solum, in verb. reduendum, vers. haec tamen omnia, de appellat. lib. 6. Thomas de Tanis decif. 73. alias 76. incip. Attentata per tertium. Antonius Augustinus decif. 1. incip. Lite pendente, lib. 1. vnde cum attentata negati non possent, ad eorum reuocationem erat procedendum. Verallus decif. 56. p. 1. Achilles de Grassis decif. 23. n. 1. de appellat.

Adde supra dec. 23. n. 3. Duran. decif. 430. n. 6. Causal. decif. 317. num. 2. Cocci. decif. 337. n. 15. Roram in posth. Farin. tom. 2. decif. 276. n. 6. & in recent. p. 1. decif. 535. & p. 2. dec. 692. n. 3. in fine.

Montis Regalis iurisdictionis.

Die Veneris 1. Iulij 1605.

- S V M M A R I V M.**
1. Tres sententia conformes faciunt rem iudicatam.
 2. Sententia dicitur conformes si sint lata aequaliter in substantia & in effectu, & 3.
 4. Diffinitas circa substantiam, vel qualitatem est necessaria, vt dicantur conformes, & 5.
 6. Appellans à sententia omnia acta, & sententias praecedentes facit suas, licet sit tertius veniens ad causam, & 7. & 8.

DECISIO M. CLXXV.

In hac b causa quae diu fuerat agitata, latae fuerunt duae sententiae Rotalis, prima à c me, per quam pronunciaueram Ecclesiam Cataniensem, & illius ciuitatem & diocesim fuisse, & esse de prouincia & Archiepiscopatu Montis Regalis & Episcopum Cataniensem pro tempore existentem fuisse & esse, suffraganeum & immediate subiectum Archiepiscopo Montis Regalis pro tempore existenti, cui propterea liceat, & licebat in Ecclesiam, & Episcopum Cataniensem, & in eius ciuitatem & diocesim ius Metropolitanum exercere.

Secundam primae constitutoriam tulerat R. P. D. Lancellottus, ex quibus altera in rem transuerat iudicatum.

Interim Capitulum Ecclesiae & ciuitas Catanienfis ad impediendam executionem literarum executorialium vigore rei iudicatae relaxatarum pro suo interesse venientes ad causam opponendo de nullitate, & appellando à praedictis sententiis, causam R. P. D. Millino committi obtinuerunt, coram quo multo etiam

tempore litigarunt, qui tandem ad fauorem Archiepiscopi, & contra Canonicos & Capitulum, eiusdem Ecclesiae, & homines & Vniuersitatem ciuitatis pariter Catanien. & alios litis confortes pronuntiauit & declarauit praedictos Canonicos, Capitulum, homines, & Vniuersitatem Cataniensem teneri, & obligatos esse recognoscere Archiepiscopum Montis Regalis pro tempore existentem in Metropolitanum, illumque admittere debere in dicta Ecclesia, ciuitate, & diocesi ad ius metropolitanum exercendum; sicut in duabus prioribus sententiis fuerat pronuntiatum.

Et quamvis haec sententia Domini Millini esset tertia contra praedictos appellantes, nihilominus ipsi praetendentes fuisse laram in prima instantia, ab ea etiam appellauerunt, sed cum eorum appellatio fuisset reiecta in signaturam iustitiae, & ad fauorem Archiepiscopi, rescriptum eidem Auditori, vt constitio sibi de re iudicata, vel quod aliàs esset locus executioni, ad eam procederet. Idem Dominus Millinus die 6. Iunii dubitauit, an constaret de re iudicata, seu quod aliàs esset locus executioni contra Capitulum, & ciuitatem Cataniensem, & quoniam tunc non fuit capta resolutio, ex eo quod ego qui eram primus responsalis, dubitaueram contra Dominum Archiepiscopum, cum postea per promotionem eiusdem Domini Millini ad Archiepiscopatum Rhodiensem vt proficisceretur Nuntius Apostolicus ad regna Hispaniarum, ego in eius loco substitutus idem dubium vtraque parte informantis proposuissem Rota de re iudicata constare, censuit quia verè aderant tres sententiae Rotalis ad fauorem Archiepiscopi Montis Regalis, quae in omni materia constituunt rem iudicatam, c. l. 1. C. ne liceat tertio prouocare, & maxime in hoc casu, in quo praedictae tres sententiae respiciebant idem ius, & eandem causam iuris metropolitanici, ex quibus praecipue constituitur res iudicata. l. cum queritur, cum duabus sequentibus, ff. de except. rei iudic. Verallus decif. 93. p. 3. & erant conformes in substantia, & in effectu subiectionis ad fauorem Archiepiscopi, quod sufficit ad effectum, vt sententiae dicantur, & sint conformes. f Socinus iur. prior consil. 74. n. 1. & lib. 2. Ruinus consil. 114. n. 10. & 13. lib. 5. Gabriel tit. de execut. rei iudicat. conclus. 1. n. 33. Theflaur decif. 127. & dec. 218. n. 2. & saepe Rota censuit in pluribus causis, & signanter in vna Romana successione, coram bon. mem. Orano die 23. Iunii an. 1597. atque inde mox inferrebat locum fuisse executioni, Clemens. 1. de sentent. & re iudic. Prae positus in cap. sua n. 2. de appellat. Crescentius decif. 1. & 22. de sentent. & re re iudicat.

Neque ad rem pertinebat, quod tertia sententia lata à Domino Rhodiensi non confirmata expresse duas primas sententias; quia cum similiter esset ad fauorem Archiepiscopi super iure metropolitanico, & in substantia contineret, idem, quod duae priores, cum quibus conueniebat super facto principali, valida fuit, & cum illis conformis, vt notabiliter dixit Baldus in l. creditor. §. cum de sorte, n. 1. ff. de solut. nam ad effectum vt sententiae non dicantur conformes, opus est quod adit diffinitas & circa substantiam vel qualitatem principalem, Alexander consil. 77. n. 3. vers. sicut ergo, lib. 2. & fuit resolutum in causa

Adde supra decif. 33. n. 1. & decif. 86. n. 2. & 6. in tom. 1. & alias saepe.

Adde supra dec. 334. n. 2. & 3. Duran. dec. 355. n. 1. & 365. n. 3. Roram diuers. p. 1. decif. 305. n. 3.

Adde Rotam recent. p. 1. decif. 98. Saper facto principali, valida fuit, & cum illis conformis, vt notabiliter dixit Baldus in l. creditor. §. cum de sorte, n. 1. ff. de solut. nam ad effectum vt sententiae non dicantur conformes, opus est quod adit diffinitas & circa substantiam vel qualitatem principalem, Alexander consil. 77. n. 3. vers. sicut ergo, lib. 2. & fuit resolutum in causa Romana n. 2.

Adde supra decif. 1195. n. 9 & postea fuit reuocata ex capite nullitatis infra decif. 1278.

Adde supra decif. 33. n. 1. & decif. 86. n. 2. & 6. in tom. 1. & alias saepe.

Adde Rotam recent. p. 1. decif. 98. Saper facto principali, valida fuit, & cum illis conformis, vt notabiliter dixit Baldus in l. creditor. §. cum de sorte, n. 1. ff. de solut. nam ad effectum vt sententiae non dicantur conformes, opus est quod adit diffinitas & circa substantiam vel qualitatem principalem, Alexander consil. 77. n. 3. vers. sicut ergo, lib. 2. & fuit resolutum in causa Romana n. 2.

Romana successione, die 23. Maij 1597. coram bon. mem. Orano.

Ad potissimam oppositionem qua vtebantur informates pro Capitulo Ecclesie Catanien. que in alia huius causa propositione contra Dominum Archiepiscopum fuerat, me dubitare, videlicet, quod licet antea fuissent late duae sententiae contra Episcopum Cataniensem, illae tamen contra Capitulum & civitatem non faciebant numerum, prout in indiuiduo fuerat resolutum in hac causa die 27. Nouembris anni 1602. coram eodem Domino Mellino, neque afficiebant eos non citatos.

Fuit responsum, quod cum Capitulum à primis sententiis appellauerit, & de illarum nullitate dixerit consequenter, omnia b acta & sententias praecedentes fecit suas, ita vt si alia lata fuerit sententia contra eos, illa & tertia, & conformis cum aliis censeri debeat. Achilles decif. 13. de appellat. Puteus decif. 71. lib. 3. & fuit resolutum in causa Catanien. legitimitatis, coram scel. record. Clemente Papa VIII. tunc Rotae Auditore, die 7. Nouembris anni 1580. & die 13. Februarij ann. 1581. quod etiam in hac causa fuit expressè decifum die 10. Iunij anno 1602. coram Domino Rhodienf. q. quidquid enim dicendum esset, quando tertius committit nouam causam, quo casu venit tanquam in prima, quando tamen venit per viam appellationis, vel nullitatis, omnia acta, & antea gesta censetur sua facere.

Neque obstabat quod Capitulum principaliter non appellauerat, sed solum de nullitate dixerat; quia praeterquam quod ex tenore commissionis apparebat principaliter appellasse, idem in effectu erat solum de nullitate dicere; quia qui committit causam nullitatis sententiae, sub assertione quod sua interest declarari, nullam indicat sententiam ipsam afficere, & sic facit illam suam, & sic in terminis fuit resolutum coram Clemente Papa VIII. tunc Rotae Auditore, in dicta causa Catanien. legitimitatis die 13. Februarij ann. 1581.

Rursus non obstabat decisio aliàs in hac causa facta, quod praedictae sententiae non afficiebant Capitulum non citatum ad effectum faciendi numerum, quia licet ex capite non citationis, non afficerent Capitulum, bene tamen afficiebant ex alio capite, quia appellando, & opponendo de nullitate fecerat illas suas, & sibi imputare debeuerat prauidicium, quod sibi intulerat appellando, & dando, de nullitate, cum potuisset venire tanquam ad nouam d. causam.

Ad protestationem Procuratoris Capituli & Canonicorum Ecclesiae Catanien. declarantis se voluisse vigore commissionis in actis praesentatae & clausulae, quam & quas experiti pro suis principalibus principaliter, non autem tanquam pro admissis ad causam in statu & terminis in quibus reperiebatur.

Fuit responsum istam cautelam non mutasse naturam causae, neque effecisse quod non fuerit appellatum, neque vt non fuerit commissa causa appellationis, & nullitatis.

Calaguritana beneficy de Maestru.

Die 4. Iulij 1605.

S V M M A R I V M.

1. Procurator, qui non habet mandatum, non potest dare articulos ad remissoriam.

DECISIO M. CLXXVI.

IN hac causa, in qua pronuntiauerant RR. PP. & Domini mei Lancellottus, & Ortembergus, ego tenui terminum ad sententiam in vltimis Audiencijs sub die 4. Iulij, & sub eo expediui causam confirmando sententias Rotaes, non obstante quod quidam Alphonfus Remires, vno vel duobus diebus antea portauerat articulos ad Notarium causae super remissoria, quam petebat Martinus de Viana; & ego in vltimis audiencijs seruaueram terminu pro vtraque parte, quia Alphonfus non erat Procurator in causa, sed quidam Martinus Imituri, qui duobus mensibus antea fuerat reuocatus vigore vnus mandati de partibus transmissi, & in actis Notarij producti.

Perusina, Fauentina & Cremonen. reservationis Beneficiorum.

Die Lunae II. Iulij 1605.

S V M M A R I V M.

- 1. Beneficia familiarium Cardinalium sunt reservata ipsis Cardinalibus.
2. Reservata sunt beneficia familiarium Cardinalium, & Protonotariorum, etiam de numero non participantium.
3. Familiarium Papa & Cardinalium beneficia sunt reservata, & similiter vacantia per Episcopos, & n. 4.
5. Beneficium semel affectum semper remanet affectum.
6. Nuntiorum Apostolicorum beneficia sunt reservata a Papa.
7. Regula reservationis beneficiorum 31. quomodo intelligatur.
8. Cardinalium familiarium beneficia vacantia, quomodo provideantur, & sint reservata, ibid.
9. Nuntij Apostolici reservatio beneficiorum est personalis, & 15.
10. Reservatio realis beneficij praefertur personali, & 11.
12. Vacantia beneficia per promotionem ad Episcopatum, nisi ei reserventur, & montio Episcopati vacant per obitum, n. 13.
14. Regula Cancellariae licet videantur temporales, sunt

sunt tamen perpetuae, cum omnes Pontifices eas statim renouent.

DECISIO M. CLXXVII.

O Bierat nuper Venetijs Offredus de Offredis a, Episcopus Malfetanus & Nuntius Apostolicus in ciuitate Venetiarum, & quoniam ante Episcopatum, & officium Nuntij, dum esset familiaris Domini Cardinalis Oldobrandini, & fortassis antea obtinuerat aliquot Ecclesiastica beneficia, ideoque praetenderetur, quod ratione praedictae familiaritatis erat locus regulae 31. disponentis ad fauorem Cardinalis, quod impetrans teneretur exprimere nomen & titulum Cardinalis, cuius etiam praesens in Curia foret, ad id accederet assensus: ex aduerso autem diceretur beneficia pertinere ad liberam Papae collationem; propterea de mandato Sanctissimi D.N. Pauli Papa V. proposito super hoc dubio, & a Domini diligenter discusso, concorditer decifum fuit, beneficia de quibus agebatur, pertinere ad liberam Romani Pontificis collationem, nec fuisse locum Regulae 31.

Et quamuis in discussione huius articuli plures reservationes commemorarentur. Prima, quia Offredus fuerat Protonotarius Apostolicus, cuius propterea beneficia remanserant Sedi Apostolicae reservata per Extraneam, Ad regimen. de praben. inter communes. Puteus decif. 81. n. 3. lib. 3. & addentes ad Simonettam tract. de reservat. quest. 100. quod procedit, etiam si Protonotarius non sit de numero participantium, Verallus decif. 404. part. 2. & decif. 17. pag. 3. Puteus decif. 313. lib. 1. Peregrinus decif. 105. lib. 1. quod saepe fuit decifum.

Altera, quia idem Offredus fuerat familiaris scel. record. Clementis Papae VIII. & familiarium Papae beneficia sunt reservata vigore Regulae 31. etiam post obitum Papae, vt in Extraneam incipiente, Ad Romani Pontificis, de praedicta, inter communes, ex qua regulariter notari solet beneficium semel affectum, semper remanere affectum, donec de eo provideatur. Castellorus decif. finali. n. 2. de praben. & fuit late deductum in causa Beneuentana reservationis beneficiorum, die 15. Decembris a. ann. 1597. coram Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotae Auditore.

Tertia ex familiaritate Domini Cardinalis Aldobrandini, iuxta tenorem 3. regulae, quae durat, etiam si quis familiaris esse desierit. Quarta ex eo quod Offredus fuerat creatus Episcopus, vnde ipsius beneficia remanserant Papae reservata vigore praedictae Extraneam, Ad regimen. s. rursus Monasteria, vbi referuntur beneficia vacantia per obitum Episcoporum.

Quia tamen de quibusdam non constabat in facto, & de aliis, merito poterat dubitari, an in eorum collatione seruanda esset regula 31. de exprimendo nomine, & titulo Cardinalis, & de adhibendo ipsius assensu, ita vt non foret libera Papae collatio: ideo omnia ista peruestigatione, quae prolixiorum fortassis postulat inspectionem, placuit Rota ex illo capite reservationis, quod Offredus fuerat Officialis Papae, nempe Nuntius Apostolicus in ciuitate Venetiarum, deducere reservationem ad effectum li-

berae collationis a Papa faciendae; notum est enim Nuntiorum beneficia esse generaliter & expressè reservata dispositioni Apostolicae in praedicta Extraneam, Ad regimen. s. ac etiam per obitum, ibi, & etiam quorumcumque Legatorum, sive Nuntiorum, quae reservatio in omnibus regulis innouatur, vt patet in 1. regula, vbi additur, reservationem vigere, etiam si officiales expressi in constitutione, Ad regimen, Sedis Apostolicae officiales ante obitum esse desierint, quoad beneficia, quae tempore, quo officiales erant, obtinebant.

Neque in hoc casu erat locus regulae 31. ad fauorem Cardinalis; quia Rota considerauit regulam duabus potissimum partibus contineri; in prima enim disponitur, quod impetrans beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium eiusdem Cardinalis teneatur exprimere nomen & titulum, & Cardinalis debeat praestare consensum; in secunda vero declarans, continetur declaratio, siue exceptio regulae, videlicet eam non habere locum in illis beneficiis, quae familiares ipsi tempore obitus in Curia, vel extra obtinerent, vel antea obtinuissent, & ratione officiorum Sedis Apostolicae dispositioni generaliter reservata, vel affecta fuisse apparenter; ex hac enim declaratione, siue exceptione cessabat dubitatio, cum beneficia de quibus agebatur, non sub regula, sed sub declaratione, seu clara regulae exceptione comprehenderentur; ex quo Offredus ratione officij Nuntij erat Papae officialis.

Supradictis accedebat, quia licet concurrerent plures familiaritates, & reservationes personalis ratione familiaritatis Domini Cardinalis Aldobrandini & Protonotariatus, & Nuntij Apostolici, quae est etiam personalis Sarnensis, super regula de impetrant. beneficio, vacant. per obitum familiar. Cardinalium, quest. 15. n. 5. adhuc in collatione Romani Pontificis, ex recepta conclusione, saepe à Rota probata, quod concurrentibus pluribus familiaritatibus, aut reservationibus personalibus tunc reservatis Papae; tanquam potentior, & illustrior, & nobilior praefertur, quae sicut lumen maius offuscatur minus, & facit cessare familiaritatem Cardinalis sic, vt vigore illius familiaritatis nullus producat effectus. Castellorus decif. 59. n. 1. & 5. & 6. & decif. 23. de praben. Sarnensis super dicta regula de impetrant. beneficio, vacant. per obitum familiar. Cardinalium, quest. 15. & fuit decifum in dicta causa Beneuentana reservationis beneficiorum.

Neque contrarium suadebat decisio in causa Brundusina Archiepiscopatus die 16. Iunij ann. 1604. coram Domino Millino, nunc Archiepiscopo Rhodiensi, vbi Rota censuerat, quod etiam in beneficiis Papae reservatis requiratur consensus Cardinalis.

Quia fuit responsum primo reservationem illius Archiepiscopatus non fuisse de exceptis in regula 3.

Secundo fuit responsum regulam, quod in beneficiis Papae reservatis requiratur consensus Cardinalis, procedere, quando reservatio ad fauorem Papae est realis, tunc enim praefertur reservatio personalis tanquam potentior, vt explicat Sarnensis in praedicta quest. 15. in causa vero Brundusina reservatio ad fauorem Papae deducebatur, ex eo quod vacauerat

a habetur penes Marchef. de commiss. part. 3. pag. 98.
b Adde annotat. ad decif. 259. n. 8. vq. ad propositu allegat hac dec. & de hoc articulo vide Seraph. dec. 906. n. 1. & sequent.
c & habetur coram Millino impressa per Marchef. de commiss. p. 2. pag. 264. nam 4. & 5.
d Adde Sciph. in d. dec. 906. num. 1. circa mediu

7. Adde Rotam in vna Hispanen. Archidiaconatus 26. Iunij 1606. coram Iustoi. pref. Marchef. de commiss. part. 2. pag. 465. n. 1. & supra decif. 77. n. 5. & 6. quae habetur penes March. vbi proxime pat 463.

8. Adde Scipradecif. 61. n. 13. in tom. b in dicta dec. Seraph. 1251. n. 5.

10.

11.

prima dignitas, & consequenter erat vacatio realis.

12. Rursus non obstabat quod stante retentione beneficiorum concessa in promotione ad Episcopatum, quomodocumque postea beneficia vacent, videantur vacare ut prius, & sic per promotionem, quo casu licet beneficia sint reseruat Papae, requiritur nihilominus consensus Cardinalis.

Quia fuit responsum primo, quod licet per promotionem ad Episcopatum de iure vacatura essent beneficia, cap. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. quia tamen Papa eorumdem concessit retentionem tam de iure, quam de facto in afectione Episcopatus, cessavit vacatio, cum vigore gratiae retentionis, titulus non fuerit innovatus, sed protogatus. I. sed est manente, ff. de precario, l. 2. §. est iudex, ff. de iudiciis; retentio enim nihil aliud est, nisi reseruatio quaedam iuris antiqui nihil de nouo tribuens. cap. dudum, il. 2. in fine, vbi Abbas n. 26. de elect. Puteus decif. 430. incip. Reuerendissimus Dominus, n. 2. lib. 2. cuius iudicium est, quia in retentione, nec promotio fit noua collatio, nec ei traditur noua possessio; vnde adueniente morte Episcopi, beneficia dicuntur vacare per obitum, & hoc noluisse Rotam apud Cassadorem decif. 3. de constitut. affirmat Antonius Augustinus in epitome super 1. regula. §. 6. dicens constitutionem Ad regimen, habere locum, vbi datur retentio, vel dispensatio, licet beneficia per obitum post consecrationem vacent.

Præterea ex proposito dilemmate, cui non facile poterat responderi, articulus reddebatur clarus; nam aut beneficia vacarunt per obitum Officialis, & tunc excluditur consensus Cardinalis per declarationem, siue exceptionem regulæ 31. aut non vacarunt per obitum; & tunc minus est locus Regulæ quæ solum loquitur de beneficiis per obitum vacantibus, vt concludit Sarnensis super regula de impetrat. beneficia vacant. per obitum familiar. Cardinalium, quest. 4. & 5.

Postremò fuit responsum reseruationem, & consequenter liberam Papæ collationem in hac facti specie potissimum dedudi ex eo quod Offredus fuit Nuntius, & sic Officialis Papæ, vnde exceptio regulæ 31. faciebat cessare eandem regulam ad fauorem Cardinalis, cui tempore retentionis, ex supradictis nullum ius quaesitum fuerat.

Ad notabile Cancellariæ in verb. reseruat. §. vidi dubitari, vers. his diebus, vbi dicitur posse dari reseruationem beneficiorum Episcopi, qui in minoribus constitutus dum esset familiaris & continuus commensalis Cardinalis, illa obtinuerat.

Breuius fuit responsum quod licet iure subsisteret, & propterea fortassis esset requirendus consensus Cardinalis in provisione beneficiorum per obitum ipsius vacantium, iuxta distinctionem recentiorum scribentium super dicta regula de impetrat. beneficia vacant. per obitum familiar. Cardinal. quest. 15. id tamen non est verum si superueniret qualitas officialis, iuxta declarationem, siue exceptionem regulæ 31.

Neque ad rem pertinebat, quod Offredus obtinuerat beneficia antequam esset Nuntius; quia nihilominus remanserant dispositiones

Sedis Apostolicæ reseruatæ, vt apparet ex declaratione productæ regulæ 31. ibi, aut antea obtinuerunt; vnde non erat amplius locus quaestioni, quam recentiores scribentes locunt super regula 4. quest. 5. vt fuit consideratum in vna Carthaginen. beneficij, die 26. Februar. 1603. coram R. P. D. Lancellotto.

Postremò non obstabat, quod prædicta constitutio Benedicti XII. Ad regimen, sit temporalis, seu ad vitam conditoris, quia placuit Dominis responso Rotæ apud Cassadorem decif. 3. num. 2. & 3. de constitut. quod cum quilibet Pontifex eam renouet pro tempore sui Pontificatus in 1. regula protinus die crastina suæ assumptionis perpetuæ constitutionis naturam assumit.

Et ex his fuit concorditer resolutum hæc beneficia pertinere ad liberam Papæ collationem, nec esse locum regulæ 31. ad fauorem Cardinalis.

Hipporegien. Capellæ.

Die Veneris 4. Octobr. 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Beneficium nouare dicitur, cum qualitatibus, quas habebat vltimus possessor, nisi contrarium probetur.
3. Identitas beneficij probatur ex qualitate nominis & loci, vbi existit.
4. Pluralitas beneficiorum eiusdem nominis & loci, non præsumitur, nisi probetur.

DECISIO M. CLXXVIII.

Quoniam in decisione in hac causa facta die 8. Iunii proxime præteriti, fuerunt reseruatæ duæ difficultates; prima super existentia Capellanæ de tempore gratiæ Turini, quæ de anno 1588. vacauit per obitum cuiusdam Faustini: altera verò super identitate, an hæc Capellania Sancti Martini sit eadem cum illa, quam possidebat, seu detinebat Carolus Bernardinus; ideo causa iterum super his proposita Rota pro Turino informante pronuntiavit, nam ad primam difficultatem dixit quod cum Capella Sancti Martini existeret, tempore obitus Faustini de anno 1588. id enim constabat ex testibus affirmatibus, quod Faustinus erat Capellanus Capellæ Sancti Martini, & quod in eas Missas celebrare faciebat; & cum testibus concordabant præsentationes factæ ad dictam Capellam, tanquam vacantem per obitum Faustini, consequenter inferebatur constare de eius existentia, etiam tempore obitus: nam cum semel extiterit, & à Faustino possessa fuerit, præsumitur quod extiterit etiam tempore obitus; nisi mutatio status in contrarium probetur, ad notata per Doctores in cap. cum de beneficio, de praben. lib. 6. Rota decif. 2. de praben. 19. ff. de oper. noui nunciat. Felinus in cap. in nostra, n. 43. vers. secus vbi solum, de rescript. quibus accedebat satis breue temporis interuallum; ab anno videlicet 1584. de quo probabatur existentia vsque ad annum 1588. vnde non erat facilis præsumptio

1. supra dec. 1162. n. 5.
2. Adde Rotæ decif. p. 1. lib. 3. decif. 1088.

2. Adde supra decif. 827. n. 6. & 18. Duran. decif. 433. n. 3. & Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 506. in hac eadem caus. 1a.

præsumptio contrarij status, vel quod Capella esse desisset.

Ad secundam difficultatem super identitate, Rota respondit quod cum Turinus fuerit prouisus de Capella Sancti Martini in castro Turris, sufficiebat ei pro iustificatione suæ gratiæ, probare, sicut probauit dictam Capellam extitisse, quia concurrente qualitate nominis, & loci, & quod Faustinus fuerit illius Rector, identitas remanebat probata. Crauetta consil. 198. n. 1. vers. aliter etiam videtur probari.

Si quis autem contenderet aliam esse Capellam, id probare tenebatur, quia regulariter pluralitas præsumitur. Decius in c. in presentia, n. 39. & seq. de probat.

Adde Duran. decif. 433. n. 4. Ludouif. 555. n. 7. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 58. n. 7. & recent. par. 1. decif. 687. n. 6.

Bononien. dotis.

Die Veneris 31. Octobr. 1605.

DECISIO M. CLXXIX.

Quoniam tam Domina Pandora de Segnis, quam creditores Ioannis Baptistæ de Angiolellis conquirebantur de decreto aliàs à me facto, quod bona locarentur alicui tertio, & de fructibus, siue pensionibus inde recipiendis prius soluerentur Pandora fructus suæ dotis, & residuum creditoribus consignaretur. Iterum vtraque parte informante, & sua memorialia in Rota dantibus, consulit Dominus, qui re mature considerata, respondetur prædicta bona Ioannis Baptistæ, quæ à Pandora possidebantur, alicui tertiæ personæ cum interuentu creditorum ab eadem Pandora locarentur: & de fructibus, siue pensionibus inde prouenientibus in primis satis fieret Pandora pro fructibus suæ dotis, residuum verò inuestiretur consignandum cui de iure.

rent noua quædam iura, quibus præsentio Capituli videbatur iustificata die 30. Augusti, propter grauitatem causæ statim explicui Sanctissimo Domino Nostro Paulo V. qui ordinauit, vt videretur in Rota, an iura vltimo loco producta essent alicuius momenti; certiorato etiam si opus esset, agente Sereuissimi Regis Poloniae, vt proponeret, si quid dicere vellet, quod si deducta non releuarent causa expediretur ad fauorem Laurentij.

Quare daro dubio an iura essent in forma probanti, Laurentio solum informanti, quia agentes ex aduerso citati non comparuerunt; Rota censuit iura producta fide carere, primò quia fuerant extracta per quemdam Notarium Capituli Varmienfis, sine autoritate & decreto iudicis compulsois, quod lite pendente non poterat valide fieri. Rota decif. 1. de fide instrum. in nouis, cap. final. de fide instrum. vbi Felinus num. 6.

Secundò, quia fuerat desumpta ex quodam libro Capituli Varmienfis, vbi notantur collationes Canonicatum, qui non probat pro Capitulo. Felinus in cap. ad audientiam num. 16. de præscript.

Neque suffragabatur dicere, quod liber custodiebatur in archiuio Capituli; quia non ideo probabat ad fauorem Capituli, cum de ipsius interesse ageretur, Antonius Augustinus in Epitome tit. communia de fide instrumentorum, §. 22.

Accedebat etiam quod archiuium tanquam priuatum non dabat robor scripturis pro Capitulo contra Laurentium. Felinus in dicto cap. ad audientiam, n. 11. de præscript. Verallus decif. 42. part. 1.

Atque ex his censuit Rota causam ad fauorem Laurentij expediendam.

Bononien. deuolutionis.

Die Lunæ 7. Nouemb. 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Emphyteosis data pro filiis, & descenditibus masculis finitur, si tales non existant; nam ad heredes extraneos non prorogatur.
3. Deuolutioni rei emphyteotica, vt locus sit, quid oporteat probare.
4. Clausula instrumenti, quæ regulantur à principali, non ampliunt dispositionem.
5. Dominium si consolidat Ecclesia ratione emphyteosis, & vult pro se retinere, non cogitur renouare.

DECISIO M. CLXXXI.

Cum anno 1578. Fratres Sancti Francisci de Bononia concessissent Baptistæ & Petro de Cintis quædam bona in emphyteosim perpetuam ad tempus 29. annorum proximè futurorum, & illis finitis ad renouandum, & per obitum Baptistæ, & postea Petri sine filiis & descenditibus prædicti fratres declarassent eadem bona ad Ecclesiam fuisse deuoluta, & deinde per decretum Vicarij Archiepiscopi Bononiensis in eorumdem possessionem bonorum immixti fuissent

Varmien. Canonicatus.

Die Sabbati 5. Nouembris 1605. quæ fuit Rota Martiniana.

S V M M A R I V M.

- 2. Instrumenta producta lite pendente sine decreto iudicis compulsois, in his probant.
3. Collationes beneficiorum non probantur ex libro capitulari, in quo notantur collationes beneficiorum.
4. Archiuium liber aliquando non facit fidem.
5. Archiuium particulare non probat in fauorem illorum, qui interesse habent in eo.

DECISIO M. CLXXX.

Cum superioribus mensibus Laurentius Kock, Prouisus Apostolicus, instantissimè peteret, vt iuxta decisiones in hac causa factas à Domino Millino Archiepiscopo Rhodiensi, eam ad eius fauorem expediret; ex aduerso autem informantes pro Capitulo Varmienfi cunctandum censerent, sub prætextu quod habe-

Adde Mâti. dec. 127. n. 1. & 2. Coccin. decif. 76. n. 31. & decif. 289. n. 6. & 317. n. 2. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 404. n. 7.
4. Adde Seraph. decif. 642. n. 1. Rotam diuers. p. 2. decif. 183. ferè per totam.
5. Adde Seraph. in decif. 310. n. 2.

sent, & Rodolphus Syluestrius & alij extranei hæredes instituti in testamento Petri, præterdentes se in prædicta emphyteosi succedere, contadixissent, idemque Vicarius per suam diffinitivam sententiam declaravit prædicta bona ob lineam finitivam ad Ecclesiam fuisse devoluta, in gradu appellationis, dubitavi, an sententia Vicarij esset confirmanda, vel infirmando? & Rota vna tantum parte informantis confirmandam censuit; cum enim emphyteosis fuisset concessa Baptista, & Petro pro se & filiis & descendentibus masculis legitimis & naturalibus, & Baptista & Petrus absque talibus descendentibus decessissent, consequenter per lineam finitam fuit factus locus devolutioni ad favorem Ecclesie, & emphyteosim, in Auchen. de non aliena. reb. Eccles. & in Auchen. si quas ruinas. C. de sacrosanct. Eccles. vbi glossa in verb. denunt. Paulus de Castro consil. 68 incip. In casu præsentis puro, num. 1. vers. Similiter etiam, lib. 2. late Corbulus tract. de emphyteosi, tit. de causis privatis ob lineam finitam num. 1. & sequent.

Adde supra decif. 760. n. 3. & sequent. Rota in pohl. Farin. tom. 1. decif. 70 n. 1. & 321. n. 4. & tom. 2. decif. 265. n. 3. & 11.

3. Nec ad rem pertinebat quod ab Ecclesia prædicta bona vendicant non doceretur, quod ex dictis Baptista & Petro non existerent descendentes; quia fuit responsum onus istius probationis non pertinere ad Ecclesiam, cui satis erat probare obitum nominatorum in dicto contractu, præsertim cum non confer lineam eorum extitisse. Puteus decif. 45. incip. Rota tenuit, lib. 1. & iterum in causa Romana domus sancte Mariæ in via lata, die 26. Januarij ann. 1604. coram Domino Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore.

Habetur in impressis Seraph. decif. 1487.

4. Clausula in perpetuum, & ad 29. annos, non operabatur ad favorem hæredum extraneorum, quia illæ regulantur à concessione & dispositione sine principali, quam propterea non ampliunt. Clement. 1. de præben. Baldus in l. a procuratore, C. mandati, n. 2. vers. nec obstant verba. Decius consil. 305. n. 6. & 7.

5. Præterea non obstabat quod Rodolphus prætenderet, sibi fieri debere novam inuestituram aut renouationem, quia quando Ecclesia vult pro se retinere, non cogitur ad renouandum. Abbas in cap. bona il. 2. n. 28. vers. hoc dictum, de postulatis. Prælat. & tenuit Rota in causa Ravensateq. bonorum, die 29. Nouemb. ann. 1587. coram Domino Cardinale Mantica tunc Rotæ Auditore.

Habetur in impressis Mantica dec. 10. n. 6. adde supra decif. 443. n. 7.

Neque hæredibus Petri competeat retentione ratione melioramentorum, quæ in actis non apparebant probata. Puteus decif. 47. lib. 2.

De obitu Baptista & Petri, vel ex eo constabat in actis, quod aduersarij tanquam illius hæredes prætendebant in ista emphyteosi succedere.

Meliteniana beneficij Sancti Marci.

Die Lunæ 14. Nouemb. 1605.

S V M M A R I V M.

Indulta & priuilegia conferendi referuata beneficia Papa, sunt derogata per regulam octauam.

- nam Cancellaria.
- 5 Indulta plura si concurrant ad eandem rem, illud præualeat, quod ampliores & fortiores clausulas habet.
- 7 Vniuersitas & communitas comprehenditur appellatione Collegij.
- 9 Indultum concessum Regi non comprehendit beneficij vacantia in octo mensibus, postea referuatis, etiam stante clausula cum conditione ampliatiua.
- 10 Beneficia debita certo generi personarum, quocunque mense vacant, ei sunt conferenda. Regula referuatoria comprehendunt beneficia iuxta suam naturam, & cum sua causa, ibid.

DECISIO M. CLXXXII.

VT incolæ & habitatores ciuitatis & diocesis Melitenis ad pugandum contra infideles Africanos, & alios Christiani nominis hostes, à quibus frequenter infestabantur, feruentiores redderentur scilicet record. Leo Papa X ad instantiam clar. mem. Caroli V. Romanorum Imperatoris, eidem ciuitati, & diocesi Meliteni concessit, vt perpetuis futuris temporibus, Ecclesiastica beneficia inibi, in quibuscunque mensibus vacantia, non nisi Clericis originariis eiusdem ciuitatis & diocesis, & in eis oriundis, aut Episcopo pro tempore existenti familiaribus, etiam consanguineis, conferri possent, non obstante quacunque referuatione in genere, vel in specie, siue per regulas Cancellariæ, siue aliàs quomodolibet inducta, eandem concessionem paulo post Clemens Papa VII. in suis literis insertam referens confirmauit, quam à Papa, de cum ab eo tempore Episcopi Melitenenses pro tempore existentes vsu receptam prætenderent, & anno 1592. in mense Maio vacasset beneficium simplex Sancti Marci, Episcopus Melitenensis vigore prædictæ concessionis, siue indulti Michaelis Vimerato contulit, & in illum realem possessionem inuicit.

1. hæc decif. decifionem in hac eadē causa supra in tom. 1. decif. 391. quantum ad facultatem conferendi referuata per Episcopos, scilicet, quantum ad originarios, quibus vigore indulti sunt semper beneficia conferenda, etiā à Papa, de quo vide Gonzales ad regulam 8. Cancellariæ glossa 16. n. 42. vbi in additione allegat hanc decifionem.

Ceterum, quia Ioannes Dominicus Testaferrata, idem beneficium tanquam referuatum ratione mensis nulla facta mentione de indulto prædicto à Sede Apostolica impetrauerat, & Michaeli in possessione expulerat; causa introducta in Rota, dubitavi, qui esset prædictum beneficium adjudicandum? & Rota tunc Michaeli adjudicandum censuit, ob rationes deductas in decisione facta sub die 29. Iunii c. anni 1594. propter quas iam die 27. Octobris anni 1561. die 25. Februar. ann. 1562. idem existimauerat coram Prosperio tunc Rotæ Auditore.

2. supra dec. 391. in tom. 1.

Ceterum, quia informantes pro Ioanne Dominico contra decisiones semper exclamauerant: iterum causa proposita die 13. Iunij proximè præteriti, Rota ordinauit, vt videretur, an indultum Leonis esset reuocatum, per regulas Cancellariæ quo proposita, & acriter per Dominos discussa, duo resoluta fuerunt. Primum, facultatem Episcopi conferendi beneficia referuata fuisse reuocam per regulas Cancellariæ. Secundum, non fuisse tamen reuocatum Indultum, quantum ad originarios, & vt scilicet ad eorum favorem prouisiones etiam à Papa de referuatis fieri deberent.

3. Adde Cocci. dec. 305. n. 8. & Ludouic. dec. 240. n. 1. & vtrobique ad propositum præsens decisio allegatur, & decif. 391. n. 1. & sequent. in hac eadē causa.

Ratio primi dicti fuit, quia per regulam 8. referuatoria mensium cum clausulis ampli-

4.

Adde Rotæ in pohl. Farin. tom. 1. decif. 568. n. 5. vbi cum alijs ad propositum allegat hanc decif.

Adde nota ad decif. 24. Ludouic. n. 207.

5.

Habetur in recent. par. 1. decif. 88.

6.

7.

8.

9.

Habetur etiam in lib. 3. decif. 795. in impressis. diuersi.

10.

mis, & derogatoriarum derogatorijs, & fortioribus & efficacioribus reuocantur quæcunque priuilegia & Indulta Apostolica tribuentia facultatem de beneficijs referuatis disponendi; & per regulam 14. similiter reuocatur facultates conferendi beneficia referuata: vnde cum clausula regularum Cancellariæ sint fortiores, potentiores, ampliores, & vgentiores, quam clausula contentæ in Indulto Leonis X. consequenter inferebatur per illas fuisse Indulto præiudicatum. nam exploratum est, quod quando concurrunt plura Indulta, illud præualere debet, quod amplioribus, & fortioribus clausulis est munitum, quamuis aliud etiam habeat clausulas derogatorias, & alias quascunque, Puteus decif. 68. de præben. Alexander consil. 216. n. 26. vers. ostendit fortificatur. lib. 2. Aldobrandinus consil. 11. n. 29. & 30. Decianus consil. 80. n. 20. vers. secundo, quia, lib. 5. cum alijs late deductis in causa Compiana iuris patron. die 3. Decembris ann. 1604. coram Domino meo Litta.

Non obstabat quod Indultum Leonis esset concessum Vniuersitati, & ideo non fuisse reuocatum per regulas Cancellariæ, ex Romano consil. 400. incip. Quæritur, & consil. 436. incip. Quod Indultum, quod fuerat allegatum in decifionibus in hac causa factis coram Gropperio, & coram me.

Quia fuit responsum id videri contra verba, & mentem regulæ, expressè reuocantia priuilegia etiam collegijs concessa, quorum appellatione ad vniuersitatem, vel communitatem intelligi posse, constat ex Felino in cap. eam te, numero 15. vers. quod pendente inquisitione, de rescript.

Dicebant etiam Domini Indultum Leonis de conferendis ab Episcopo Meliteni beneficijs etiam referuatis, non tam videri concessum Vniuersitati, quàm hominibus originarijs ciuitatis, & diocesis Melitenis, quorum potissimum fauorem respiciebat, qui fauor satis videbatur conferuatus, siue beneficia referuata conferrentur à Papa, siue ab Episcopis Melitenensibus, dummodo originarijs, & habentibus qualitates in Indulto expressas conferantur.

Minus obstabat, quod Indultum esset concessum ad instantiam Caroli V. Romanorum Imperatoris: quoniam fuit responsum primò à regula prædicta, reuocari priuilegia quibuscunque personis concessa, cum clausula, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & conditionis, quibus verbis comprehenduntur, Imperatores & Reges. Gomerius in proemio Regularum Cancellariæ quæst. 4. num. 2. post medium, vbi affirmat ita fuisse decifum coram Ioanne Paulo Rotæ Auditore die 9. & 11. Decemb. ann. 1588. cuius decifio habetur inter eius manufactas n. 40. incip. Barcinonen. vicaria.

Ratio secundi dicti, quod Indultum non conferretur reuocatum respectu originariorum, ea fuit, quia concessio, siue Indultum intelligitur cum suis qualitatibus, videlicet quod Episcopus conferat beneficia vacantia in suis mensibus, illis de quibus loquitur Indultum: Papa verò conferat eadem beneficia referuata in suis mensibus vacantia Clericis habentibus qualitates prædicti Indulti; sunt enim huiusmodi beneficia vigore Indulti Leonis, debita certo generi personarum, quibus propterea conferen-

da sunt, siue vacant in mensibus Ordinariorum: siue in mensibus Papæ referuatis. glossa magna in fine, in cap. cum in Ecclesia tua, de præben. lib. 6. Puteus decif. 235. lib. 2. Verallus decif. 316. lib. 1. in manuscriptis, & fuit quoque decifum in causa Tirasonen inualiditatis præsentationis, die 19. Ianuar. 1583. coram bo. mem. Robusterio, & in causa Vlisbonen. Prioratus, die 1. Februarij anno 1602. coram Domino Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore.

Habetur in impressis Seraph. decif. 1420. n. 3.

Atque ex his fuit conclusum, & recedendum à prædictis decifionibus & beneficium adiudicandum Ioanni Dominico Testaferrata: prouiso Apostolico, habenti qualitates requiritas ab Indulto Leonino.

Lucana Molendini.

Die Lunæ 14. Nouemb. 1605.

S V M M A R I V M.

- 4 Conuentiones partium dant formam contractibus.
- 5 Emphyteosis contractus non habet propriam naturam & conditiones, & pacta in ea posita sunt obseruanda.
- 6 Emphyteota tenetur ad impensas rei emphyteoticaria.
- 8 Impugnans actum potest uti eo, impugnatione pendente.

DECISIO M. CLXXXIII.

Onofrius de Braccis anno 1555. acceperat molendinum, de quo agebatur, à Præpositura Ecclesie Sancti Miniati in emphyteosim perpetuam, cum pacto expresso, quod infra triennium proximè futurum ipse molendinum reedificare deberet, & reddere massas saltem cum duobus pulmentis, & in reedificatione exponere summam scurorum 500. & nomine canonis quolibet anno soluere scuta 20. & modia quatuor grani. Item cum pacto quod idem conductor dictum molendinum, piscariam & domos molendinarij manutenere suis sumptibus teneretur, præterquam in casibus insolitis & fortuitis; & quoniam anno 1592. à moderno Præposito fuerat introductum iudicium contra Braccios super recuperatione eiusdem molendini, sub prætextu quod concessio in emphyteosim fuerat inualida, ob non seruatam solemnitates, & formam literarum Apostolicarum, si in euidentem, & securis aliquot inundationibus molendinum fuerat dirutum; causa introducta in Rota dubitavi, an Braccij ad molendini refectionem tenerentur? & Rota vtraque parte informante eos teneri censuit ad refectionem ruinæ anno 1602. pro cuius dubij intelligentia tres potissimum ruinæ recensebantur.

1. hæc decifio fuit confirmata infra decif. 1472. & 1681.

Prima de anno 1557. propter quam tunc Præpositus Braccis molendinum cum prædictis pactis concesserat in emphyteosim, sed non erat sermo in hac propositione, de hac ruina, nec Præpositus petebat eius instauracionem,

Altera

Altera fuit de anno 1602. de mense Maij, quam Præpositus prætedebat culpa Bracciorum contraxisse, ex eo quod anno 1596. & 1599. & 1601. ad reparandum & instaurandum molendinum fuerant interpellati, & de hac ruina Rota non dubitabat, cum propter continuum cursum aquæ vetus palmentum esset effectum concauum, & ruinam minaretur, vt constabat ex dictis testimoniis & peritis examinatis ann. 1595. cum quibus concordabant protestationes, & requisitiones Præpositi subsecutæ de ann. 1596. & 1599. contra Braccios, vt de remedio prouiderent, attento quod molendinum minabatur ruinam.

Nec tuebatur Braccios responsio tunc data quod id proueniebat propter inundationem anni 1557. quia potius augebat ipsius culpam, cum vigore pacti in concessione appositi expressè teneretur molendinum reedificare, & macinabile reddere, nam similes conuentiones a dant formam contractibus l. 1. §. si conuenit. ff. de positi. cap. contractus, de regul. iuris, lib. 6. & in specie in contractu emphyteotico, qui non habet propriam naturam, conditiones, & pacta b in eo apposta considerantur, & obseruari debent, l. 2. vbi communiter scribentes, C. de iure emphyteotico, vbi signanter, id notat Albericus in princip. vers. prima dicitur, & eo maxime, quia hæc pacta conueniunt cum iure communi, quo inspecto emphyteota scribentes vtile dominium tenentur ad impensas refectionis, non autem domini directi. Bartholomæus Capolla de seruitut. urbanor. prædictor. cap. 59. n. 18. quæst. 18. quæst. 10. & in terminis de restitutione molendini, Ioannes Andri in additione ad speculum, tit. de locato, §. postquam, n. 1. vers. sed queritur, vtrum conductor; quem refert & sequitur Natta consil. 13. n. 2. & 5. Surdus decif. 198. n. 11. & 13. Aluarus Valalcus tract. de emphyteosi, quæst. 27. n. 2. vers. sed omnino cogendus est. Corbulus eodem tractat. tit. de causis prinat. obmutatam rei formulam, num. 3.

Rursus nec Braccie tueri poterat exceptio casus e fortuiti & insoliti, ex quo constabat vtrâ de processerit. nam ciues quidam arrestabantur molendinum tunc cecidisse absque aliquo impetu aquæ, quorum fidem augebat protestatio Bracciorum sub die 17. Iunii an. 1603. ad recipiendum canonem vsque ad diem ruinæ.

Non suffragabatur Braccis dicere quod Præpositus non poterat agere vigore instrumenti, quod impugnabat; quia fuit responsum quod impugnatione pendente, & donec super ea non est facta declaratio, non prohibetur continens vti; ad sui fauorem, actu impugnato. Felinus in cap. capitulum, n. 9. limitat. 1. de rescript. Romanus consil. 347. n. 7. Ruinus consil. 166. n. 17. lib. 3. & consil. 57. n. 4. lib. 4. & tenuit Rota in causa Romana reuentionis à maleficiis, die 11. Maij 1601. coram Domino meo Lancelloto.

Ex his tenuerunt Domini Braccios teneri ad refectionem ruinæ anni 1602.

Tertia fuit de anno 1603. in vigilia Sancti Lucæ cum impetu fluminis, per quam molendinum funditus destructum fuerat, de qua non fuit habita ratio in hac propositione, & erat magni momenti; quia Braccij prætedebant, fuisse talem; ac tantam, quod labefactasset quodcumque molendinum, etiam bene instauratum

& vallatum: contra verò prætedebat Præpositus, quod si Braccij refectionem molendinum, sicut tenebantur, non fuisset dirutum.

Sed quoniam hæc inspectio pendebat à probationibus Bracciorum, quas se facturæ dicebant, illæ expectandæ fuerant.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Mercurij 16. Nouemb. 1605.

S V M M A R I V M.

- 4 Clericus recurrens ad Tribunalia secularia in excommunicationem incidit
- 5 Excommunicatio manutentio non est danda.
- 6 Attentatorum reuocatio fieri potest ad instantiam excommunicati per exceptionem excommunicationis sed, & contraria opinio est probabilis, 7.
- 8 Exceptio excommunicationis obstat agenti possessorio recuperandi.
- 9 Attentata potest index reuocare, etiam parte non petente, non iure actionis sed, ex mero officio.

DECISIO M. CLXXXIV.

Matthæus de Castro Archipresbyter de Buendia ann. 1599. commiserat homicidium, & antequam per sententiam esset Archipresbyteratu priuatus, illum sub datum Roma 12. Februar. ann. 1600. resignauit ad fauorem Petri de Castro; interim Episcopus Conchensis eundem Archipresbyteratum consultit Alphonso de Courruia, antequam Matthæus per sententiam priuaret: sed animaduertens quod dicta collatio ante sententiam priuatoriam non erat legitima de nouo querelato Matthæo, ipsoque per sententiam priuato sub die 1. Marij eiusdem anni 1600. sub die 10. eiusdem mensis, de nouo eundem Archipresbyteratum Alphonso contulit.

Cum verò Petrus resignarius literas suæ prouisionis Ordinario, cui dirigebantur, præfentasset, idem Ordinarius die 8. Septembr. anno 1601. illas non esse exequendas declarauit, quia ad se, & non ad Sedem Apostolicam prouisio pertinebat; tunc Petrus appellauit ad Nuntium, qui sententiam Ordinarij reuocauit, à qua appellauit Alphonso, & causa introducta in Rota die 1. Iulij proximè præteriti d, dubitauit, an constaret de attentatis que venient purganda, & solo Alphonso informante, Rota ad fauorem Alphonso de attentatis constare censuit, tum quia literæ Apostolicæ fuerant vulneratæ per sententiam Ordinarij; tum quia cura Aphonso esset in possessione Archipresbyteratus, & titulum suæ possessionis produxisset, non potuit Nuntius tanquam merus executor procedere.

Cæterum quia in termino relaxationis mandati de manutenendo pro parte Petri fuerat oppositum contra Alphonsum de excommunicatione

Nerotinen. bonorum.

Die Sabbati 26. Nouembris 1605. quæ fuit Rota Martiniiana.

S V M M A R I V M.

- 3 Alimenta veniunt non ex officio iudicis, sed iure actionis.
- 4 Obligatus ad soluenda alimenta, prestare tenetur illa, non solum de futuro, sed etiam de præterito tempore.
- 5 Filio spurio debentur alimenta, licet aliunde habeat, unde viuere possit, licet contrarium sit verius, 6. & 10.
- 8 Spurius tenetur famulare prius, quam ei prestare debeat alimenta hæres, si non sit nobilis & egregia familia.
- 9 Alimenta debentur spurio ex equitate canonica, si tamen non habeat aliunde ad se alendum, & 11.
- 12 Legare non potest pater filio spurio, nisi in casu necessitatis.

DECISIO M. CLXXXV.

Quoniam in decisione in hac causa facta sub die 27. Iunii proximè præteriti, fuerat dictum aliquos ex Dominis sensisse quod hæredibus Valerij spurij comperebat actio pro alimentis præteritis Valerio spurio dum viueret non solutis eidem debitis iure actionis, & consequenter isto respectu non posse dici absolute finitum iudicium petitionis legati, ideo dubitauit, an Valerio spurio deberentur alimenta prædicto tempore non soluta?

Hoc dubium fuit bis propositum, primum sub die 7. huius mensis, & tunc propter multas difficultates occurrentes in hac materia non fuit capta resolutio. Secundò fuit propositum sub hac die 26. Nouembris, quo die Sabbati fuit habita Rota Martiniiana, in qua Domini pro maiori parte tenuerunt hæredibus Valerij spurij non deberi alimenta pro tempore præterito.

Qui tenebant sententiam affirmatam quod Valerio spurio legatarum deberentur alimenta præterita, his rationibus nitentur.

Prima, quia cum veniant non ex officio iudicis, sed iure actionis, consequenter debebantur ei, liberis, §. 1. ff. de alimentis & cibariis legatis, & l. alimentis, C. de transact.

Secunda, quia insignes Doctores hanc sententiam tenuerunt, in quibus est Baldus, qui in dicta l. de alimentis, dixit illum cui debentur alimenta, licet aliàs seipsum aluerit, nihilominus illa petere potest ab obligato. Bartolus consil. 211. numer. 4. & 5. lib. 1. idem Baldus consil. 481. numer. 5. lib. 4. Romanus consil. 458. numer. 1. & plures alij, quos refert Surdus de alimentis, titulo 5. questione 1. numero 39. & 40.

Tertia specialiter considerabatur pro hac parte. Crauetta consil. 199. incip. Ad subtilia dubia, vbi ex multis censuit filio spurio deberi alimenta

tionem quam incurreret propter recursus habitos ad iudices laicos, de quibus constabat in actis, causa iterum proposita, Rota quantum ad attentata in decisio permansit, per rationes de quibus in decisione tunc facta.

Sed quantum ad mandatum de manutenendo censuit Alphonso non fuisse dandum; quia propter recursus ad iudices laicos in hac causa Ecclesiastica immunitatem Ecclesiæ violauerat, & in sententiam excommunicationis incurrerat, cap. nouit. & cap. grauem, de sent. excom. quam sententiam sacris Canonibus & processui Bullæ in Cæna Domini inherendo semper Rota tenuit, ac tenet in multis causis, & signanter in causa Osen. Canonicius die 1. Decemb. ann. 1595. & in causa Tuden, beneficij, die 9. Aprilis & die 25. Iulij ann. 1604. coram me, in quibus fuit firmata hæc canonica veritas, & responsum ad quosdam decisiones Rotaes, quæ contrarium innuere videbantur, & in specie, quod excommunicati non sit danda manutentio, tenuit Rota in causa Valentina & personarum, die 31. Ianuar. ann. 1600. coram Domino meo Litra.

Neque obstat quod ad instantiam excommunicati, exceptione excommunicationis non obstante, fieri posset reuocatio attentatorum, vt voluit quædam additio ad Rotam decisione 2. num. 3. vers. tertia differentia est, de restitut. spoliat. in nouis. quam refert, & sequitur Lancellotto de attentatis, part. cap. 22. num. 4. & rursus, eadem parte 3. cap. 24. questione 3. num. 10.

Quia fuit responsum primò, istum articulum, an exceptio excommunicationis obsteret petenti reuocacionem attentatorum, esse valde controuersum, nec minora extare probationum pondera pro opinione affirmatiua, quam pro negatiua, vt constat ex deductis ab eodem Lancellotto præcitato cap. 24. questione 3. vbi pro opinione negatiua allegantur, & Doctores non leuis auctoritatis, & decisiones Rotaes, in quibus est decisio Putei 15. incipiens, Excommunicatus, tit. de restitut. spoliat. vbi ex sententia Rotæ affirmat regulam generalem contra excommunicatos, vt non restituantur, quando excommunicatio est in actis probata, quod videbatur in hoc casu habere locum; & accedebat natura iudicij attentatorum; quod si est possessorium, vt videtur sentire Rota apud Bellametan decif. 72. incip. Lata sententia, minorem habet difficultatem, cum regulariter exceptio d excommunicationis obsteret agenti possessorio recuperandæ, cap. cum inter, & cap. significauerunt, de except. & cap. pia, eod. tit. lib. 6.

Secundò dicebatur in odium & pœnam attentantis, etiam parte non petente, iudicem ex mero & puro officio suo attentata posse reuocare e non iure actionis, sed potius ex officio iudicandi, Rota decif. 12. incip. Fuit arbitrarium, de restitut. spoliat. in nouis. vers. secus verò, & decif. 5. incip. Nota nunquid reo, n. 5. vt lite pendente, in antiquis, Bisnietus decif. 1. num. quid reo, eod. tit. Lancellotto de attentatis, part. 3. cap. 22. in fin. n. 66. & 67. vers. supradicta autem omnes.

Itaque ex supradictis, & ne Alphonso ex delicto violatæ auctoritatis Ecclesiasticæ commodum reportaret, Domini sequestrem apponendum decreuerunt.

Peña Decif. Tom. II.

Adde supra dec. 472. n. 1. in tom. 1.

Adde supra dec. 539. n. 1. in tom. 1.

6.

Adde infra decif. 1472. n. 3. & 4. & 1681. n. 2.

8.

9.

1.

2.

d supra decif. 1173.

Adde Caualer. decif. 175. num. 3. Coccif. decif. 418. n. 3.

3.

4.

5.

f supra dec. 1170.

2.

Adde Rotam ducent. n. 1. dec. 658. n. 1. & par. 2. decif. 203. n.

4.

5.

Adde infra decif. 1490. n. 2.
 * etiam si aliunde habeat vnde viuere possit.

Sed in hoc casu pro maiori parte aliorum Dominorum negatiua sententia præualuit, ex rationibus infra scriptis.

Prima, quia testes deponebant Valerium ex officio rationalis, quod exercebat in oppido Parabitæ, & ex bonis quæ possidebat, commodè viuere potuisse, vnde erat locus regulæ quòd filio illegitimo si modo aliquo opificio b exercitio viuere valenti, non debeantur alimenta. Molina de Hispanorum primogeniis, cap. 15. n. 44. Decius consil. 576. num. 3. & hanc opinionem vocat magis communem Barfatus consil. 83. num. 2.

Secunda, quia textus clarus videtur hanc questionem c dirimere in l. si quis à liberis, §. sed si filius, ff. de liber. agnoscen. cuius illa verba ponderata fuerunt, si modo cum opificem te esse dicas, in ea valetudine es, vt operi sufficere non possis; hæc ibi. Quod bene applicabatur huic themati, cum testes dicerent Valerium ex officio d rationalis, & ex bonis quæ possidebat in terra Parabitæ commodè viuere potuisse.

Quibus accedebat fides Archipresbyteri parte citata producta testificans Valerium possedisse bona & redditus, ex quibus etiam filij honorificè viuerebant; qui tamen non exercebant officium patris, sed de paternis tantum redditibus viuerebant.

Tertia ratio erat; quia aded vera videtur hæc sententia e negatiua, vt si filius spurius careat peculiari artificio famulari, potius cogatur iuxta communem opinionem. quam tradit Hippolytus Bonacolla r. ad. de famulis, quæst. 138. licet hæc communis opinio limitari soleat in filiis spuris virosum præcipuorum, & magnæ nobilitatis, in quorum familia dedecus vergeret, si filius, vel filia naturalis, famularetur. Rolandus consil. 54. n. 78. lib. 2. Molina præcitato loco, & quoniam alimenta ex æquitate canonica debentur, cap. cum haberet, de eo qui cognouit eam quam polliuit per adulter. verius videtur f vt quando filius spurius se ipsum alere potest, æquitate ratione cessante non debeat habere alimenta.

Quia verò Domini, qui tenebant priorem sententiam, potissimum nitebantur prædicto consilio Crauetæ 199. ideo alij ponderosius censerebant illius sententiam nõ esse tenendam, quam dixerant refellendam Corduba in d. l. si quis à liberis. §. sed si filius, num. 127. ff. de liber. agnoscen. & Stracca in additione ad prædictum consilium, & Surdus tract. de alimentis, tit. 7. quæst. 9. num. 11. vbi dixit argumenta Crauetæ non concludere, & singulis respondet, & sic contrariam sententiam tenuerunt Decius d. consil. 576. n. 3. Calcanus consil. 59. n. 10. vers. præterea licet pater. Cacialupus in l. si qua illusit, num. 93. vers. item quod. Purpuratus consil. 4. n. 14. & pro hac opinione, quòd spurio non debeantur alimenta, quando ex operis & industria sua viuere potest, stant Antonius de Butrio in d. cap. cum haberet, in fine, vbi Abbas, n. 10. vers. sextus casus. Angelus Aretinus Infirm. de iure nat. gen. & ciuili, in princip. n. 7. vers. quod intellige. Socinus in consil. 8. n. 13. vers. & aded hoc verum est, lib. 3. Rolandus dicto consil. 54. n. 73. lib. 2. Palatius Rubius in repetit. cap. per vestras, §. 23. n. 7. de donat. inter virum & uxorem. Couarruias in epitome de sponsal. par. 2.

cap. 8. §. 6. num. 8. & 9. vers. quinto quamuis. Gabriel tit. de alimentis, conclus. 1. num. 21. vbi testatur de communi, quibus accedit Baldus consil. 258. n. 2. lib. 1. vbi ait non posse à parte aliqui donari filio spurio, nisi vsque ad alimenta, quando non habet aliunde, vnde se alar, & in casu necessitatis.

Et quòd non possit pater legare filio spurio, nisi in casu necessitatis, tradunt Decius & alij supra citati, & signanter Iacobus de Puteo consil. 62. n. 15. vers. hac autem dispositio inter consilia Calcanei, dixit quòd ad effectum, vt filio spurio pater possit relinquere alimenta, debet esse in summa necessitate, & quòd ex necessitate debeantur, censuit etiam Molina de Hispanorum primogen. lib. 2. cap. 2. num. 32. quorum opinio nititur verbis in fine textus, in dicto cap. cum haberet, ibi, secundum quod ei suppetunt facultates necessaria subministrat; inde enim ortum habuit æquitas canonica ne spurij fame perirent. Duenas regul. 366. limit. 4. Corduba in dicta l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, num. 54. in fine.

Ex his prædictis consequitur, vt cum ex causa necessitatis permissum sit spuris relinquere, ea cessante, quia ex artificio, aut alio honesto exercitio viuere possunt spurij, non debeantur illis alimenta.

Brixien. Sancti Nazarij.

Die Sabbati 26. Nouemb. 1605. quæ fuit Rota Martiniana.

S V M M A R I V M.

- 1 Mandatum de manutenendo concedendum est, secundum statum qui erat tempore motæ litis.
4 Constat non dicitur de non iure, donec de eo doceri non possit.

DECISIO M. CLXXXV.

V Traque parte informante Rota censuit dandum fuisse Ecclesiæ Sancti Nazarij mandatum de manutenendo; cum hac tamen qualitate, quòd Dominus Ioânes Baptista Aueroldus possit exercere functiones in Ecclesiâ Cathedrali. Ratio decisionis fuit, quia cum in hac inspectione articulus versaretur in summariissimo possessorio retinendæ, ille s status debuerat attendi, qui erat tempore motæ litis, vel paulo antè, & secundum illud mandatum de manutenendo erat regulandum, donec in plenario possessorio, vel in petitorio causa terminaretur. Couarruias in practis, quæst. 17. num. 5. vers. sit sanè. Menochius de retinend. possess. remedio vltimo, num. 18. Capicius decif. 96. num. 1. Neuzanus consil. 81. n. 16.

De tempore autem motæ litis non dubitabatur, quin Aueroldus faceret suas functiones in Ecclesiâ Cathedrali, sicut alij Canonici assistendo horis diuinis, celebrando Missas & alios similes actus exercendo, id enim clarè constabat ex dictis testium, & ex ordinatione Episcopi, qui Aueroldo aliquando iniunxerat, vt Missas Canonicales, sicut alij Canonici, celebraret.

Neque

3. Neque huic decisioni refragabatur decisio in hac causa facta, vbi fuit firmatus status Ecclesiæ Collegiæ Sancti Nazarij, quia cum adhuc lites penderet, donec causa terminaretur, vel in possessorio plenario, vel in petitorio in hoc summariissimo iudicio, Aueroldus prædicto modo erat manutenendus.

4. Similiter non obstabat quòd ista qualitas repugnaret naturæ Ecclesiæ Collegiæ, in qua Præpositus, qui est prima dignitas, residere tenetur; quia fuit dictum de hoc in petitorio esse videndum, cum non dicatur constare de non iure, donec de eo doceri potest. Aegidius decif. 103. incip. Non dicitur constare.

Giennen. Canonicatus.

Die Lunæ 28. Nouemb. 1605.

S V M M A R I V M.

- 2 Narrata in gratia sunt iustificanda vt illa valeat, quod limitat, vt n. 3.
4 Instiuita censetur gratia ex confessione partis, & 7.
5 Pensionarius non tenetur iustificare narratiuam suæ gratiæ, quando agit contra eum qui consensit.

DECISIO M. CLXXXVII.

IN resignatione Canonicatus, quam fecerat Don Franciscus de Sarmiento ad fauorem Pasqualis Troncosi, multa fuerant narrata, ad quæ iustificanda teneri Troncosum resignatarium Don Franciscus resignans prætendebat, adeoque super hoc propolito dubio vtraque parte informante, Rota censuit Troncosum agentem contra Franciscum, qui consensit, non teneri ad iustificationem narratorum; nam licet regulariter verum sit, quòd omnia narrata in gratia debent iustificari, aliàs gratia b non suffragatur, vt tradunt communiter Canonistæ in cap. 1. de lite contestat. lib. 6. vbi Ioânes Andreas num. 2. vers. aduertendum est. Geminian. num. 8. vers. quæro quis, & Francus num. 17. vers. si in rescripto, & Crauetta consil. 104. num. 3. vers. quod impetrans, & est decisio Thanis 89. incip. Concilium Lateranense.

3. Hæc tamen regula non procedit quando agitur contra eum, qui consensit; quia narratiua talis gratiæ, est etiam narratiua consentientis, ex qua inducitur confessio vtriusque partis, l. cum precum. C. de liberali causa. confessio autem partis sufficit ad ipsius gratiæ iustificationem. Felinus in cap. olim, num. 10. in fine, in 4. & 5. limitat. de rescript. Rota in vna Lucana Decanatus, die 21. Maij an. 1578. c. coram færl. record.

4. Clemente Papa VII. tunc Rotæ Auditore, & in vna Regien. Prioratus, die 21. Maij an. 1597. coram d me, in similibus terminis, sæpe Rota censuit non teneri pensionarium iustificationem suæ gratiæ, quando agit contra eum qui consensit pensionis: c Guidobonus decif. 140. incip. In vna Forentina, Moheanus decif. 166. aliàs 35. de preben. incip. Aneas de Villalobos, & tenuit in vna Salamantina Peña Decif. Tom. 1 l.

sonis, coram bon. mem. Giplio, die 26. Martij an. 1598.

Vnde cum in casu proposito Don Franciscus de Sarmiento consenserit resignationi, simul cum Troncoso pro ea supplicando, non tenebatur Troncosus agendo contra Franciscum, totam gratiam iustificare.

Nec ad rem pertinebat, quòd in beneficiis, ne deret vitiosus ingressus, omnia narrata in gratia debeant iustificari; quia fuit responsum id esse verum. Cæterum in casu proposito iustificationem resultare ex consensu Francisci, qui consentiendo confitebatur, sicut dicitur per confessionem f partis narratiuam iustificari, Aegidius decif. 268. & sæpe fuit dicitur.

Sed neque obstabat quòd hic non videretur adesse consensus Don Francisci principalis, sed eius tantum Procuratoris; quia fuit responsum idem iudicandum esse de Procuratore habente mandatum ad resignandum, & consequenter ad narrandum, & consentiendum omnibus, ex quibus resignatio poterat effectuari, cum notum sit non posse expediri resignationes sine istis narratiuis, & consensibus.

Dixerunt tamen Domini, Troncosum teneri ad iustificanda duo condicionaliter narrata. Primum si per diligentem examinationem Troncosus resignatarius reperiatur idoneus aliorum si Don Franciscus resignans haberet, vnde viuere possit.

Romana vineæ, seu spoly.

Die Veneris 2. Decembris 1605.

S V M M A R I V M.

- 2 Citationis legitima requisita.
3 Citationum validitas formatur ex stylo & consuetudine Tribunalium.
5 Citari non debet possessor rei cum tali qualitate.

DECISIO M. CLXXXVIII.

Hæc causa fuit proposta die 28. Iunij, & die 15. Decembris an. 1604. & tunc Rota vtraque parte informante censuit Alexandram restituendam ad medietatem huius vineæ, qua videbatur spoliata, & in vtraque decisione potissimum Dominorum fundamentum fuit; quia etsi concederetur Alexandram fuisse personaliter citatam, tamen non fuerat citata tanquam possessor medietatis vineæ, sed tanquam creditrix, quod non sufficiebat cum aliter creditor, & aliter possessor citari debeat, explicata videlicet in decisione qualitate possessoris. Cæterum articulo melius perpenso, & discusso, à prædictis duabus decisionibus in hac propositione, Rota recessit, & Alexandram legitime fuisse citatam h censuit, considerauit enim citationem in iudicio Capitulino contra plures creditores, & interesse habentes in productione libelli, sic fuisse conceptam; citentur infra

T 2 scripti

6.

b de hoc artic. vide Duran. dec. 95. n. 9.

7. Adde Mat. dec. 53. n. 1. & decif. 71. n. 2. C. acci. decif. 40. n. 11. & 12. Rotæ in posth. Farm. tom. 1. dec. 195. n. 2. Adde Rotæ in posth. Farm. tom. 1. decif. 519. num. 4. & tom. 2. decif. 170. n. 3. & 4.

8. pro hac sententia ne gratia beneficii ualeat, citationes Rotæ, Puteus dec. 2. tit. de donat. Moheanus decif. 188. aliàs 1. & de donat. quibus fuit decifium donat. onem factam filio spurio ultra alimenta nõ valere.

f Adde Seraph. decif. 41. n. 6. & supra dec. 364. n. 1. & 13. & dec. 19. n. 5. quod extendit etiam ad filium spurium hæretici vt ei debeantur alimenta vt fuit dictum supra decif. 364. n. 8. & habetur etiam impressa in nouiter nouiss. Farin. decif. 743.

10.

11.

12.

13.

14.

2.

Adde supra decif. 726. n. 3. & 118. n. 2. in tom. 1.

Adde supra dec. 612. n. 4. & 653. n. 5. in tom. 1.

Adde Rotæ recent. p. 2. dec. 519. n. 2. vbi ad propositum præfens decisio allegatur, & supra decif. 569. n. 2. & 666. n. 3. & 4. & 751. n. 1. Seraph. decif. 1017. n. 2.

6.

7.

f Adde supra dec. 63. n. 3. & 7. Rotæ in posth. Farin. tom. 1. dec. 178. n. 3.

8.

9.

1. supra dec. 1124. n. 4. & 1143.

b hæc resolutio fuit confirmata infra decif. 1218. & 1251.

23

scripti ex aduerso principales ad videndam productionem libelli admitti, dicendum contra, & respondendum illi ad instantiam Domini Praxedis, & postea inferebantur nomina citatorum, inter quos specificè ponebatur Baptista de Pistoria, & Alexandra eius vxor de Martinellis; hanc enim citationem Rota legitimam putauit, cum eius vigore, vniuersisque conferretur citatus pro suo iure, & interesset, quod respectiue habebat, & habere poterat in iudicio intentato; sufficit enim in citationibus exprimeret nomen & cognomen citati, & actus ad quem citatur, personam iudicis, locum & tempus, quæ omnia in supra dicta citatione seruata videbantur. Speculator tit. de citatione. §. iam de citatione num. 1. vers. illud quoque, Mantica de ordine iudiciorum, part. 6. vers. rectè concipiatur citatio, num. 63. vers. primum scilicet.

3. sique etiam attenditur stylus citationis ad sententiam, ut fuit dictum supra decis. 596. n. 5. & in iuramento testium, ut supra 697. n. 2. in tom. 1.

Accedebat generalis consuetudo a citandi communiter recepta in omnibus Vrbis tribunalibus sub prædicta forma, videlicet citentur infra scripti ex aduerso principales, & asserti creditores, & notum est ad validitatem citationum sufficere eas formare iuxta stylum & consuetudinem. Vantius tract. de nullitat. tit. ex defectu citationis, num. 71. & si aliter diceretur, multi processus hæcenus facti irritarentur, & fortassis multæ quoque lites excitarentur.

Præterea quod in hoc iudicio Alexandra non fuerit citata solum tanquam creditrix, ex eo arguebatur quod aliquando citationes fuerant ita conceptæ: Citentur infra scripti, non addendo ex aduerso principales, vel creditores; aliquando veto ita: Citentur infra scripti ex aduerso principales; aliquando vero sic: Citentur ex aduerso principales, & asserti creditores, quasi quod illa verba ex aduerso principales, & asserti creditores, ponebantur ad abundantiorum cautelam, referendo singula singulis, id est, verbum principales, ad principales, & creditores, ad creditores l. finali §. finali, ff. de contrahenda emptione, Guido Papæ decis. 533. num. 2.

4. supra dec. 773. n. 3.

Neque obstant Alexander consil. 5. num. 2. Crauetta consil. 225. num. 5. in vltima decisione in hac causa facta allegati, ad probandum quod Alexandra debuerat citari tanquam possessor medietatis vineæ; quia solum dicunt quod quando possessor est certus, tunc debet nominatim citari, nec sufficit generale proclama, quod latius explicat Menochius tract. de recuper. remed. 8. num. 101. & seq.

5. de quo infra decis. 773.

Er ex his dixerunt Domini, ex defectu legitimæ citationis non fuisse locum spolio; videndum tamen particulariter, an ex aliis capitibus e ei foret locus; tum ex eo quod iudicium fuerat inchoatum in Curia Capitulina iuxta statutum Vrbis, quod tunc seruabatur lib. 1. cap. 53. & sic non potuit procedi contra tertios possessores, via exequiua, iuxta cap. 79. & 75. eodem lib. 1. tum quia mandatum relaxatum, vigore sententiæ Capitoline contra bona Marij Fuschi, non potuit exequi contra bona propria Alexandri.

Egitanien. Canonicatus.

Die Lunæ 5. Decembris 1605.

S V M M A R I V M.

- 5. Renunciatio operatur abdicationem iuris, quod quis habeat.
6. Episcopus absens habet ius conferendi beneficia vacantia in mensibus ordinariis. etiam si sit extra diocesim, 7.
8. Collatio beneficij est actus voluntaria iurisdictionis, quam exercere potest Episcopus extra diocesim.
Iurisdictionem voluntariam exercere potest Episcopus extra diocesim, ibid. & 9.
10. Papacii quolibet Ordinario cocurrit in collatione,

DECISIO M. CLXXXIX,

Episcopus & Capitulum Ecclesiæ Egitanien, ad quos cessantibus reservationibus, & affectionibus Apostolicis communiter spectat collatio Canonicatum, & Præbendarum, & dignitatum, & aliorum beneficiorum prædictæ Ecclesiæ diuiserunt inter se ius, seu exercitium iuris conferendi, constituendo inter se forum, & statuerunt quod prouiso prædictorum Canonicatum, Præbendarum, Dignitatum, & aliorum beneficiorum, quæ in dicta Ecclesia vacant ex latere, seu parte Decani ad ipsum Episcopum, aliorum vero vacantium ex latere, seu parte Cantoris ad dictum Capitulum pertineret; & hæc concordia auctoritate Apostolica fuit confirmata.

d de hoc articulo vide Seraph. dec. 980. n. 10. & 11. & 1296. n. 2.

de hac concordia agit Ludouic. dec. 95. n. 4.

Rursus idem Capitulum eidem Episcopo concessit, vt occurrente vacatione quorumlibet Canonicatum, & aliorum prædictorum beneficiorum, quandiu prædictæ Ecclesiæ præesset, personis idoneis, sibi bene visis, prædicta beneficia ex parte, seu latere Cantoris liberè conferre possent, quæ concessio similiter auctoritate Apostolica extitit confirmata; cum clausula tamen de beneficiis Romani Pontificis, & Sedis Apostolicæ dispositioni minimè reseruat, siue affectis, quodque dictus Episcopus vigore huius concessionis non possent, etiam vigore alternatiuæ, conferre, nisi in mensibus, in quibus Capitulum conferbat.

3.

Hac concessione in vitio obseruantia existente de mense Iunij proxime præteriti, vacauit quidam Canonicatus ex choro, seu parte Cantoris tempore quo Episcopus a sua diocesi erat absens & Capitulum eundem Canonicatum contulit, quem a Sede Apostolica Gaspar Cardosus paulò post impetrauerat.

4.

Cum vero Dominus Cardinalis Arigonius Sereniss. Domini N. Pauli Papæ V. Prodatarius, præsupposito facto supra dicto dubitaret, an prouiso Canonicatus, vacantis ex choro Cantoris de mense Iunij proxime præteriti facta per Capitulum absente Episcopo esset valida, vel nulla ad effectum de quo agebatur, & dubitationem iudicio Rotæ dirimendam postulare, Rota prædictam Capituli prouisionem nullam fuisse censuit; cum enim Capitulum ius conferendi, quod habebat, Episcopo renunciauerit, & eaque renunciatio a Sede Aposto-

renuntians non potest se ingerere, in re quam renunciat. Causalerius dec. 47. n. 2. Rota renunciat. p. 1. dec. 658. n. 2.

lica fuerit confirmata, non potuit amplius in huiusmodi collationibus se intromittere. cap. ex transmissa, & cap. super hoc, cum ibi notatis, de renunciati. nam vigore renunciacionis ius Capitulum competens censetur in Episcopum translatum, Ioan. Andreas in cap. cum in illis, n. 2. vers. idem in insinuacione, & ibi Geminianus in §. si vero, num. 3. vers. quid sit beneficium, de præben. lib. 6. & fuit late dictum in causa Salamantina alternatiua, die 17. Octobris 1581. coram bon. mem. Robustio, & in causa Romana beneficiati sancti Petri, die 28. Aprilis an. 1595, coram bon. mem. Gypsi.

Neque ad rem pertinebat, quod tempore, quo Canonicatus vacauerat, Episcopus a sua diocesi esset absens; quia per absentiam non amiserat ius conferendi sibi competens in mensibus ordinariis, cum etiam extra diocesim beneficia in mensibus ordinariis vacantia per se, vel per alium conferre posset, cap. statutum, vbi glossa in verb. in remotis, & ibi Geminianus super dicta glossa, num. 11. circa finem, de præben. lib. 6. Doctores in cap. post electionem, vbi Ioannes Andr. num. 2. & Ancharanus eodem num. 2. de præben. Abbas in cap. nouiter, num. 3. vers. demum queritur, de officio legati; absentia enim non impediabat Episcopum quo minus conferre posset, Innocentius in cap. quia diuersitate, num. 5. de concess. præben. Alphonsus, seu Glossator super regula Cancelaria 15. vers. venio nunc ad quartum. Sarnensis in regula, de non iudicando iuxta formam supplicationis, vbi quest. 3. num. 2. bonam assignat rationem; quia collatio est actus voluntariæ iurisdictionis, quam Episcopi extra territorium exercere possunt. l. 2. ff. de offic. procons. l. emancipari, vbi notat Bartolus in princip. ff. de adopt.

a Adde Coc. ci. decis. 405. n. 4. quæ habetur in posth. Farin. tom. 2. decis. 69.

9.

Rursus non obstabat, quod mediante donatione, videretur solum translatum exercitium conferendi, proprietate penes Capitulum remanente, cuius ratione potuit Capitulum, impedito Episcopo, propter absentiam reassumere exercitium conferendi. Quia fuit responsum, quod licet Capitulum non amiserit proprietatem conferendi, non tamen ex Episcopi absentia recuperauit exercitium, cum, vt prædictum est, absentia non impediatur conferre. Potuit tamen collatio a Romano Pontifice præueniri, cum Papa cum quolibet Ordinario concurreat, cap. si a Sede, de præben. lib. 6. Clem. 1. vt lite pendens. Romanus consil. 335. num. 8. vers. sed Papa.

10. Adde Duran. dec. 306. n. 7. & 350. n. 4. & annotat. ad dec. 191. n. 11. & 221. n. 91. & 13. Causaler. dec. 184. n. 1.

Venetiarum donationis.

Die Lunæ 27. Iunij 1605.

S V M M A R I V M.

- 2. Actor tenetur sequi forum.
3. Auditor Camera potest exequi omnia instrumenta exequutius, qua non indigent citatione.

Peña Decis. Tom. II.

- 5. Donatio, vt sustineat valorem, non est necessarium a partibus subscribi.
6. Donatio si est facta per publicam personam, non est necessaria subscriptio testium.
7. Insinuatio donationis nihil aliud est, nisi legere publice illam coram iudice ordinario, vt ad noticiam omnium veniat.

DECISIO M. CXC.

Dominus Rodolphus Pius, præmissa narratiua fidei & integritatis Domini de Domo in regula & gubernanda eius persona, & familia, & in aliis eius negotiis tractandis, vt mutæ beneuolentiæ aliquod signum exhiberet Venetiis anno 1598, sub die 19. Decembris, titulo donationis irrevocabilis, inter viuos eidem Dominico præsentis & acceptanti pro se, & eius heredibus, & successoribus annua scuta 300. auri ex quibusvis eius bonis extrahenda, cum onere tamen cibaria prostandi cuidam Donnæ Iacobæ, & vni eius pedissequæ vita dictæ Iacobæ durante, donauit, ita vt prædicta scuta 300. liberè ad eundem Dominicum pertinerent.

1. e habetur in impress. Farin. tom. 1. decis. 103. in recent. & penes Marches. de commiss. p. 1. pag. 758.

Die 5. Novembris ann. 1601. Antonius de Domo prædicti Domini frater, & Procurator Rodulphi, Procuratorem ad dicendum contra iura, & soluendum, aliàs ad videndum decerni & relaxari mandatum in obligatione susceptæ, citauit, & adueniente termino prædictæ donationis instrumentum produxit, & die 6. eiusdem mensis productione facta, iterumque Procuratore Rodulphi citato, ad soluendam prædictam summam, iuxta formam iurium ab A. C. partè præsentis doceri & relaxari mandatum infra mensem obtinuit: ab eo decreto idem Rodolphus intra legitima tempora appellauit, & causâ commisâ in Rota dubitauit, an prædictum Auditoris Cameræ mandatum esset exequendum, & Rota Dominico de Domo tantum informante (nam Procurator Pij sæpe citatus, non comparuit) mandatum exequendum censuit, quia de validitate mandati non dubitabatur, cum de iurisdictione & citatione constaret; Verallus decis. 262. part. 2. nam respectu Rodulphi, res erat clara, nedum enim ratione originis, sed etiam bonorum, quæ omnia ferè consistunt in statu Ecclesiastico, subiectus erat Tribunali A. C. in cuius etiam iurisdictionem ipse consenserat; respectu Dominorum de Domo non aderat dubium, ex quo ipsi venerunt ad hoc forum tanquam forum rei, quem sequi tenebantur.

d de hoc mandato sit mentio in decis. 764. in recentio. par. 2. n. 4.

e Adde Seraph. dec. 108. n. 1.

Iniustitia verò parebat ex publico donationis instrumenti Venetiis confecto, obligatione Camerali vallato, & coram A. C. citata parte producto.

Non obstant quod ex quo instrumentum erat rogatum extra Tribunal, A. C. & statutum Ecclesiasticum, requirebatur extensio obligationis Cameralis, qua non extensa iudicium fuit nullum.

Quia respondebatur nullitatem cessare ex clausula instrumenti, per quam fuit consenti-

3.

Adde Caualer. decif. 38. n. 3. vbi ad propofitum allegat hanc decif. & notam recent. p. 1. decif. n. 3 in fine. b de hoc articulo vide confitut. Pauli V. inci. p. 1. Eximia fidelitatis & habetur in Bullario Cherrubini tom. 3. in confitut. Pauli V. confitut. 28. pag. 712. 556. in r. impreflio. n. 4.

3. Rurſus non obſtat quod donatio non eſſet à partibus ſubſcripta, quia de iure communi id non eſt neceſſarium. Ioan. Andr. in additione ad Speculum, tit. de inſtrumentorum editione. §. porro, verſ. donatio autem, in verb. ſubſcripta. Antonius de Canario tractatu de inſinuatione, queſt. 10. n. 38. vbi addit, nec eſſe neceſſariam ſubſcriptionem teſtium, quando donatio eſt facta per publicam perſonam. Similiter dicebatur, non reddi inuálidam donationem ex defectu inſinuationis, quia cum inſinuatione nihil aliud ſit, quam donationem coram iudice ordinario publicè legere, vt ad notitiam publicè deueniat; ex ritu Venetiarum inſinuationi reſpondente fuerat ſufficienter ſatiſfactum, cum coram Magiſtrato, officium Curie examinatorum, ſeu procuratorum nuncupato, producta fuerit hæc donatio; mandataque per præconem ſtridari, id eſt, præconizari, & per menſem aſſigi, expectarique, an aliquis ei contradicere vellet; hæc enim formula, & praxis Vcnetæ pleniffimæ inſinuationis ſubſtantiam continere dicebatur, Antonius de Canario tract. de inſinuat. queſt. 1. & 2. §. 9. num. 18.

Atque ex hiſ fuit concludum prædictum mandatum fuiſſe exequendum.

4. Mandatum executiuum, cuius via fuit actum, cum citatio cuius vigore fuit relaxatum mandatum, eſſet facta ad ſoluendum, aliàs videndum decerni, & relaxari mandatum in obligatione ſuſceptum.

5. Rurſus non obſtat quod donatio non eſſet à partibus ſubſcripta, quia de iure communi id non eſt neceſſarium. Ioan. Andr. in additione ad Speculum, tit. de inſtrumentorum editione. §. porro, verſ. donatio autem, in verb. ſubſcripta. Antonius de Canario tractatu de inſinuatione, queſt. 10. n. 38. vbi addit, nec eſſe neceſſariam ſubſcriptionem teſtium, quando donatio eſt facta per publicam perſonam. Similiter dicebatur, non reddi inuálidam donationem ex defectu inſinuationis, quia cum inſinuatione nihil aliud ſit, quam donationem coram iudice ordinario publicè legere, vt ad notitiam publicè deueniat; ex ritu Venetiarum inſinuationi reſpondente fuerat ſufficienter ſatiſfactum, cum coram Magiſtrato, officium Curie examinatorum, ſeu procuratorum nuncupato, producta fuerit hæc donatio; mandataque per præconem ſtridari, id eſt, præconizari, & per menſem aſſigi, expectarique, an aliquis ei contradicere vellet; hæc enim formula, & praxis Vcnetæ pleniffimæ inſinuationis ſubſtantiam continere dicebatur, Antonius de Canario tract. de inſinuat. queſt. 1. & 2. §. 9. num. 18.

6. Atque ex hiſ fuit concludum prædictum mandatum fuiſſe exequendum.

7. Rurſus non obſtat quod donatio non eſſet à partibus ſubſcripta, quia de iure communi id non eſt neceſſarium. Ioan. Andr. in additione ad Speculum, tit. de inſtrumentorum editione. §. porro, verſ. donatio autem, in verb. ſubſcripta. Antonius de Canario tractatu de inſinuatione, queſt. 10. n. 38. vbi addit, nec eſſe neceſſariam ſubſcriptionem teſtium, quando donatio eſt facta per publicam perſonam. Similiter dicebatur, non reddi inuálidam donationem ex defectu inſinuationis, quia cum inſinuatione nihil aliud ſit, quam donationem coram iudice ordinario publicè legere, vt ad notitiam publicè deueniat; ex ritu Venetiarum inſinuationi reſpondente fuerat ſufficienter ſatiſfactum, cum coram Magiſtrato, officium Curie examinatorum, ſeu procuratorum nuncupato, producta fuerit hæc donatio; mandataque per præconem ſtridari, id eſt, præconizari, & per menſem aſſigi, expectarique, an aliquis ei contradicere vellet; hæc enim formula, & praxis Vcnetæ pleniffimæ inſinuationis ſubſtantiam continere dicebatur, Antonius de Canario tract. de inſinuat. queſt. 1. & 2. §. 9. num. 18.

Atque ex hiſ fuit concludum prædictum mandatum fuiſſe exequendum.

Adde Ludouic. decif. 391. n. 8. & annotat. ad decif. 160. n. 20. Rotam in poſth. Farin. tom. 1. decif. 352. n. 5.

Romana Tutela.
Die Lunæ 12. Decemb. 1605.
S V M M A R I V M.

1. *Ægidiana habet locum in ſententia lata in iudicio poſſeſſorio adipiſcenda.*
2. *Appellatio quæ reſpicit duo capita, poteſt haberi loco reſpectu vnus, licet reſpectu alterius non habeat.*
3. *Appellationi an ſit locus, tenor ſententia eſt inſpicendum; ibid.*

Pronunciauerat in hac cauſa A. C. ad fauorem Cæcilie Contine, eam vigore teſtamenti Horatii Palermi, in quo fuerat reſta uſu ſtuaria ſuorum bonorum, & tatrix & curatrix ſuorum filiorum immittenda in poſſeſſionem prædictæ tutelæ, & curæ, & adminiſtrationis.

Caterum, quia ab hac ſententia fuerat appellatum, & ſignatura reſcripſerat, cum clauſula *Conſtitio*, quod ſit locus Ægidianæ, exequatur, ſin minus, cauſam appellationis cognoſcat. Dubio propoſito, vtraque parte informante, Rota cenſuit locum fuiſſe Ægidianæ; quia ſententia fuerat lata in mero poſſeſſorio adipiſcendæ, ex remedio *l. final. C. de edit. Diui Adrian. rollend.* & conſequerter erat locus Ægidianæ, Verallus decif. 223. part. 1.

Neque ad rem pertinebat quod in eadem ſententia Michaël Angelus Brunus condemnaretur ad reddendam rationem adminiſtrationis; quia cum ſententia haberet duo capita ſeparata, & diſtincta, licet reſpectu vnus capitis reciperet appellationem, non tamen reſpectu alterius continentis ſimplicem immiſſionem. Corneus conſil. 10. n. 3. verſ. cum itaque, lib. 4. Puteus decif. 316. lib. 2. & fuit reſolutum coram Domino Cardinale Seraphino *in vna Faentina ſpolij die 15. Aprilis ann. 1580.* Et conſequerter in caſu propoſito reſpectu primi capitis locus erat Ægidianæ, cum verba ſententiæ continerent ſimplicem poſſeſſionem; nam in hoc iudicio ad cognoſcendum, an ſit locus appellationis, vel non, verba ſententiæ inſpici debent. Corneus dicto conſilio 10. num. 3. verſ. tamen non poteſt dici, circa finem.

Quæ dicebantur de iniuſticia ſententiæ, non erant præſentis ſpeculationis, cum reſpicerent petitorium.

Nullitas ex defectu libelli tollebat ex monitorio, quod ſecundum viſitatum ſtylum A. C. ſuccedit loco libelli.

Farfen. bonorum.
Die Lunæ 12. Decembr. 1605.
S V M M A R I V M.

2. *Tenor inueſtitura attendendus eſt in ſendis, & emphyteoſibus ad alienationem faciendam.*
3. *Emphyteoſis eſt veluti quadam materia informis, recipiens formam ex placito contrahentium.*

DECISIO M. CXCI.

Rota & vtraque parte informante præſuppoſita conſuetudine Abbatiæ Farfenſis, quod omnes quibus conceduntur in emphyteoſim bona eiufdem Abbatiæ durantē emphyteoſi poſſint liberè de illis diſponere, etiam in præiudicium eorum, qui aliàs attento tenore ipſius inueſtituræ ſucceſſuri forent, dummodo non transferant eas in perſonas in inueſtitura prohibitas, ſine difficultate cenſuit ſententiam A. C. fuiſſe reuocandam.

Adde Rotam recent. P. 1. dec. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif. & inſa decif. 1221. n. 2. b Adde Rotam recent. p. 1. dec. 390. n. 5. & p. 2. decif. 294. n. 2.

Adde Seraph. decif. 603. in princ. Ludouic. decif. 491. n. 2. & annotat. lit. B. Caual. decif. 42. n. 3. & 4. & decif. 69. in Rotam recent. part. 2. decif. 150. n. 3.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 471. n. 35. & diuerſ. p. 1. dec. 263. n. 2.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Adde Rotam in poſth. Farin. tom. 2. decif. 52. b inueſtitura regulada eſt ſecundum conſuetudine Eccleſiæ, vel loci, vbi talis contractus celebratur, vt fuit dictum ſuprà decif. 295. n. 6. i quæ conſuetudo fuit in ſimili locatione canonizata in alia etiam Farſe bonorum coram Burat. 19. Dec. 1614. imprefſ. in recent. p. 1. decif. 642. n. 8. vbi ad propoſitum allegat hanc decif.

Pro hac parte conſiderabatur ſtatutum Farſenſe, cui aditipulabantur teſtes; vnde cum Antonius de bonis de quibus agebatur, diſpoſuerit ad fauorem matris, non potuerunt Fabricius & fratres de Sfredis prætere prædicta bona per obitum Antonij ad ſe ſpèciale vigore inueſtituræ, cum illius tenore attento potuerint validè alienari per Antonium, cum explorati iuris ſit, in feudis & emphyteoſibus tenorem inueſtituræ attendi debere. Alexander conſil. 24. num. 2. lib. 5. Pariſius conſil. 5. num. 1. lib. 1. Alciatus conſil. 10. num. 1. verſ. prætere etiam, lib. 5. Paulus de Caſtro conſil. 146. num. 1. lib. 2. Decius conſil. 194. num. 3. verſ. & ideo tenor, Romanus conſil. 33. n. 1. Et merito, quia emphyteoſis eſt quædam veluti materia in formis recipiens formam ex placito contrahentium. Ruinus conſil. 98. n. 12. lib. 3.

Alienationem ab Antonio factam nedum comprobare videbantur ſtatuta dictæ Abbatiæ, ſed obſeruantia quoque, quam deducebant informantes pro Guido; de qua tamen particulariter erat videndum.

Montis regalis Iuriſdictionis.
Die Veneris 16. Decemb. 1605.
S V M M A R I V M.

3. *Appellatio conditionalis non praiudicat ante adimplementum conditionis.*

4. *Appellatione non indiget ſententia nulla, quandoquidem ſine illa eſt reſcindenda, quod intellege vt n. 10.*

5. *Commiſſionem qui obrinet, intelligenda eſt obrinente illam noluiſſe, quatenus ei magis expedit.*

6. *Nullitas ſententiæ oppoſita prius de ea eſt cognoscendum, antequam deueniatur ad negotium principale.*

7. *Sententia non tranſit in rem iudicatam appellatione interpoſita.*

9. *Citare ſufficit partem principalem, ad cuius inſtantiã iudicium fuit intentarum, licet conſortes non citentur.*

DECISIO M. CXCIV.

Quoniam & informantes pro ciuitate & Capitulo Eccleſiæ Catanienſis ageſcerebant deciſionem in hac cauſa factam die primo Iulij proximè præteriti, in qua fuerat dictum conſtare de re iudicata, ideo volui iterum eos audire ſuper dicta deciſione, à qua recedendum putabant; ex hiſ potiſſimum fundamentis.

Primò quoniam Procurator Capituli & ciuitatis habita notitia de prædictis ſententiis, eas dixit & declarauit nullas ex diuerſis defectibus ſuo tempore dicendis, & quatenus opus eſſet non habent aliud remedium, eo quod non poterat ad eſſe in vrbe Roma; ab earumdem ſententiarum nullitate appellatum, ſic enim patebat ex ferie proſtationis illius Procuratoris; ex hoc enim facto ſic arguebant: Ciuitas & Capitulum principaliter dixerunt de nullitate, & appellatio fuit interpoſita conditionaliter, quatenus opus eſſet; ſed appellatio conditionalis non potuit præiudicare, niſi purificata conditione, quod ſcilicet opus fuiſſet appellare, *l. cedere diem, ff. de verbor. ſignificat. & ſtante nullitate ſenten*

vide infra dec. 1261. n. 3.
f habetur in imprefſ. Seraphini dec. 665.

f habetur in imprefſ. Seraphini dec. 665.
g habetur in imprefſ. de commiſſ. p. 1. pag. 1313. h ſuprà dec. 117. vide infra decif. 1233. vbi declaratur ſic ſententiæ late in hac cauſa nullæ ex defectu citationis Capituli, & poſtea infra decif. 1278. fuerunt conſ. matz.

sententiarum non erat opus appellare, l. 1. & toto tit. C. quando pronocare non est necesse. Ergo per talem appellationem conditionalem non fecerant sententias suas.

Neque obitare, quod Procurator in Curia ab initio commiserit causam appellationis & nullitatis, quia cum commissio habeat relationem ad appellationem interpositam, debet intelligi de appellatione conditionali, ad quam fuit habitus relatio, l. asse toto, vbi Bartolus ff. de heredibus instituit. addebantque, quod quatenus, a commissio haberet aliquam difficultatem, illa debuerat intelligi, prout magis expediebat ciuitati, & Capitulo obtinenti commissionem. l. si quis intentione, vbi Bartolus ff. de iudic. Mohedanus decis. 2. de restitut. spoliar.

Secundum coram Domino Millino b fuerat pro parte ciuitatis & Capituli protestatum, quod in primis & ante omnia pronuncietur super nullitate sententiarum ad fauorem Archiepiscopi Montis regalis Iararum, aliis protestatus fuit de nullitate, & grauamine, & appellando omni meliori modo, dixit non posse, neque debere cognosci super negotio principali, cum iudicium nullitatis illud suspendat; ergo sententia ab eodem Millino lata contra hanc expressam protestationem fuit nulla. Puteus decis. 60. lib. 3. Caesar de Grassis decis. 9. n. 8. & 12. de caus. possess. & propriet. & fuit dictum in una Tirasonen. Capelle, coram Domino meo Litra, die 23. Iulij ann. 1597.

Quod si diceretur Dominum Millinum noluisse ferre sententiam validam, consequenter affirmandum est illum pronuntiare noluisse in prima instantia.

Tertio duarum primarum sententiarum precedentes non fecerunt numerum contra Capitulum, & ciuitatem non citatos, vt fuit resolutum coram Domino Millino; ergo vltima sententia ab eodem Millino lata remansit vnica, & appellatione suspensa non potuit transire in rem iudicatam, Iason in l. 1. n. 8. ff. de re iudic.

Quarto & vltimo non poterat dubitari, quin duarum primarum sententiarum directae fuerint contra Ecclesiam, & ciuitatem Catanensem, vt patet ex illis verbis, Declaramus Ecclesiam Catanensem, & illius ciuitatem & diocesim fuisse, & esse de Prouincia & Archiepiscopatu Montis regalis; & rursus ibi, Et eidem Archiepiscopo licuisse & licere exercere ius Metropolitanum in dictam Ecclesiam Catanensem, & in totam eius ciuitatem, & diocesim; ergo ipso iure fuerunt nullae & inuvalidae ex defectu citationis. Capituli, & ciuitatis Catanensis, quibus inferebatur grauissimum subiectionis praedictum.

His tamen non obstantibus Rota in decisibus standum censuit, ex rationibus deductis in decisione in hac causa facta, sub die 1. Iulij proxime praeteriti, & ad argumenta proximè relata in primis respondebat; Informantes pro ciuitate & Capitulo equiuocatione laborate, praesupponendo priores sententias fuisse nullas; quod tamen non erat verum, quia validae fuerant pronuntiate die 27. Nouembris ann. 1602. coram Domino Millino; quamuis enim ad illas non fuerit Capitulum citatum, & propterea illud non afficerent, pro validitate tamen satis erat citatum fuisse Episcopum, contra quem principaliter iudicium fuerat intentatum. Baldus in l. ab

eo, num. 17. C. quomodo & quando index, cum aliis allegatis in dicta decisione in hac causa facta.

Ad primum argumentum dicebatur, quod ad effectum, vt tertius comparens in iudicio, & impugnans sententiam contra alium latam, faciat illam suam, nullam esse differentiam inter impugnationem ex capite nullitatis, vel ex capite iniustitiae appellando, quia vtroque casu constituit se aduersarium; praesupponit enim se ex impugnatione posse a sententia laedi, quod non potest contingere, nisi faciendo sententias suas, & consequenter illam distinctionem inter dicentem principaliter de nullitate, & inter appellantem, non habere aliud quod fundamentum, & esse contra decisiones & receptas obseruantias Rotaes, vt constat ex decisione, in causa Catanen. illegitimatis, coram secl. record. Clemente Papa VIII. tunc Rotae Auditore.

Ad secundum fuit responsum, non fuisse necessarium pronuntiare super nullitate sententiarum, iuxta protestationem, & petitionem Procuratoris ciuitatis & Capituli, quia sententiae non erant nullae, vt ipse falsò pretendebat, sed validae, prout Rota declarauerat.

Ad tertium responsum fuerat in vltima decisione, in hac causa facta, 4 versu, ad potissimam a supra deq. oppositionem.

Ad quartum dicebatur iudicium fuisse potissimum contra Episcopum intentatum, & propterea sententias non affecisse Capitulum non citatum, non tamen propterea inuvalidas remansisse.

Meliten. probationum.

Die Lunae 19. Decemb. 1605.

S V M M A R I V M.

- 6 Lex suprae natura respicit casus futuros, non praeteritos, nisi de praeteritis, vel de praesentibus expresse caueatur.
7 Statuti qualitates nouae non possunt praescribere, & coartare actum ante gestum.
8 Constitutio quae dat formam alicui actui, si sit iste perfectus, & postea de nouo fiat altera, prima est attendenda, licet executio non sit seculata.
10 Mora non datur in actibus, in quibus non adest praecipuum faciendi illos.

DECISIO M. CXCVI.

Cum Marcus Rubeus nobilis Siculus, cuiperet religiosae militiae Sancti Ioannis Hierosolymitanae adscribi, an 1594. adito Capitulo Prouinciali Messanae de more congregato iuxta formam stabilimentorum sibi habitum praedictae Religionis concedi postulauit. Capitulum petitione admissa Commissarios deputauit, qui super nobilitate, ac aliis requisitis ex dispositione stabilimentorum legitime recipe-

Commissarii probationes receptas, vnà cum eorum suffragio secretò obsequatas ad di-

Sum Capitulum Prouinciale; siue assembleam transferunt, quas discussas, examinatas & similiter clausas, & sigillo Prioratus Messanensis obsequatas Capitulum eidem Marco Rubeo consignauit, vt eas in Conuentu, siue in lingua Italica praesentaret, & ab ea confirmationem, vel reprobationem, praedictae approbationis in Capitulo factae iuxta stabilimenta tunc extantia reportaret.

Ceterum dum Marcus iustis causis detentus, suas probationes ad Insulam Melitensem linguae Italicae praesentandas deferre distulisset in Capitulo generali anno 1599. congregato, circa probationes Militum admittendorum nouum statutum editum fuit, quo cauebatur vt imposterum non sufficeret probare nobilitatem patris & matris, aui, & auiæ paternorum & maternorum, sicut antea ex antiquis stabilimentis sufficiebat; sed quod vltimus aliorum antecessorum per spatium 200. annorum per authentica documenta nobilitas probaretur; quòdque Capitulum Prouinciale in consignatione probationum supplicanti dandarum simul deberet facere fidem quòd huiusmodi probationes in Capitulo visae, ac lectae fuissent, alias a lingua non admitterentur.

Vnde cum Marcus postea praedictas suas probationes in Capitulo praesentasset, & Capitulum iuxta nouum statutum fidem Capituli Prouincialis requisisset, & Marcus respondisset se illam non habere, neque ad illam exhibendam teneri ex eo quòd tunc tale stabilimentum non erat conditum, nihilominus lingua Italica non esse admittendas, neque aperiendas eas probationes pronuntiauit, cuius decretum Consilium ordinarium confirmauit, mandauitque vt iuxta nouum stabilimentum nouae denuo fierent probationes.

Marcus super hoc grauamine recursum habuit ad felicis recordationis Clementem Papam VIII. qui die 3. Decembris 1604. in signatura gratiae ordinauit, vt videretur in Rota, an esset attendendum antiquum, vel nouum stabilimentum; & quoniam viuentis Papa Clemente, non fuit disputatum dubium, iterum habito recursu ad Sanctissimum Dominum Nostrum Paulum Papam V. in signatura gratiae habita die 17. Septembris proximè praeteriti, de nouo mandauit, vt idem dubium à Clemente ordinatum disputaretur. Quare vtraque parte informante Rota quantum ad probationes, tantum stabilimentum non nouum attendendum censuit; tum quia lex suprae natura respicit casus futuros, non praeteritos, nisi de praeteritis vel praesentibus nominatim caueatur. cap. final. de constitutionibus, vbi Imola n. 2. leges & constitutiones, C. de legibus, Gabriel consil. 16. n. 23. lib. 2. Albenus consil. 249. n. 22. & 23. Berous consil. 126. n. 13. lib. 1. Cephalus consil. 461. n. 29. lib. 4. tum quia cum tempore, quo factae fuerant Marci probationes, non fuisset conditum nouum stabilimentum, nec debuerant, nec poterant iuxta illius formam regulari, vel iudicari: quia qualitates noui statuti, quae non erant in rerum natura, non potuerunt praescribere, & coartare actum antea gestum. Gabriel dicto consilio 16. n. 46. lib. 2. Tum etiam, quia quando noua constitutio disponit circa formam, vel ordinem, si actus ratione formae, vel ordinis fuit

perfectus iuxta statutum antiquum, illud attendi debet, non nouum; etiam si adhuc executio actus pendeat, & effectus expectetur. l. in bemo, C. de testamentis. Bartolus in l. omnes populi, n. 44. versu in contractibus, & aliis dispositionibus, ff. de iustitia, & iure, Abbas in cap. final. de constitutionibus, num. 11. versu autem actus; vbi Imola num. 14. versu si verò constitutio, Mandellus consil. 185. n. 25. idque optima ratione, quia distictio principalis, non executio consideratur; vnde cum Marcus ante nouum statutum à Capitulo Prouinciali peruenit habitum, & iuxta statuta tunc extantia Commissarii deputati receptas probationes remisit ad Capitulum linguae Italicae, iuxta tenorem & formam veteris stabilimenti iudicare tenebatur.

Denique supra dictis accedebat clarum grauamen, quia si tempore quo Marcus petiuit habitum, & fieri probationes, extitisset nouum statutum, fortassis non se exposuisset ei periculo, cum iuxta antiquum statutum potuisset probare quòd fortassis iuxta nouum non posset, Et licet Rota non vocauerit in iudicium articulum de secundo stabilimento, de quo Pontifices nihil quaesuerant; arbitrabatur tamen probationem perdifficilem, quae per authentica instrumenta habenda praecipiebatur, cum vix in familiis etiam nobilissimis & antiquissimis, talia instrumenta reperiri possint, quae vel incuria saepe, vel incendiis, vel terramotibus, vel aliis casibus foruitis, & inopinatis facile, & frequenter amittuntur.

Neque obitabat quòd Marcus tanto tempore distulisset suas probationes praesentare; quia cum nullo certo praecipuo teneretur intra praedictum aliquod tempus praesentare, illa mora sibi praedictare non potuit. Parisius consil. 5. n. 49. lib. 4.

Retina depositi.

Die Veneris 13. Ianuarij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Commissio cum clausula, quam & quas, daa iurisdictionem iudici.
2 Appellationis commissio admittit causas petitas in ea.

DECISIO M. CXCVII.

Rota ordinauit, vt videretur, an transactio obstaret Dominico Antonio Manno, quia non dubitauit cum esse admittendum ad causam, stante praesertim commissione cum clausula, quam & quas, cuius vigore dara fuit iuridictio etiam non docto de interesse. Crescencius dec. 68. incip. Tertio veniente, lib. 1. alias est dec. 3. de rescriptis, & tenuit Rota in una Bracharen. Parochialis, die 27. Februarij 1589. coram Neapolione Comitulo, postea Episcopo Perna-

sino. Praeterea in commissione non fuit petita sola admissio ad causam, sed amplius quòd cognoscatur super nullitate & fraude transactionis, quae clausulae etiam per se solent suffragari. Agi-

Adde Duran. dec. 250. n. 16. vbi praesens decisio allegatur.

6. Haberit penes Marchesam de commiss. par. 3. pag. n. 2.

7.

8.

9. in dicta decis. 1176.

8. Adde Duran. dec. 434. n. 1. Seraphinum decis. 1001. n. 1. & 3.

9.

10. d. moram ne incurrit, qui habet iustitiam causam dubitandi, vt fuit dictum supra decis. 805. n. 4. Mat. decis. 78. n. 3. & seqq.

11.

Adde Duran. dec. 250. n. 4. Ludouif. decis. 399. n. 6. Seraph. decis. 1241. n. 3.

12.

dius decif. 48. incip. Processus in principali, Sarnensis super regula de infirmis, quast. 34. Mohedanus decif. 103. aliis 13. de preben. Puteus decif. 51. de iudic. incip. Commissio appellacionis.

Ex quibus fuit conclusum Dominicum Antonium fuisse admittendum ad causam ad effectum detegendi simulationem, nullitatem, & fraudem transactionis.

Neritonensis pensionis.

Die Lunæ 16. Ianuarij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Pensio soluenda est ab eo, qui percipit fructus pro rata fructuum portionis & temporis.
3. Emptor honorum a fisco tutus est a solutione onerum impositorum in eis.
Fiscus vendens bona releuat emptorem ab oneribus impositis in illis, quod intellige, in eo qui habet bona titulo lucratiui, ibid.
6. Fiscus donans rem non prauddicat habenti ius in re donata.

DECISIO M. CXC VIII.

Proposita iterum causa vtraque parte informante, Rota permansit in decisione facta die 1. Iulij 1605. ex rationibus de quibus in ea quibus apertioris doctrinae gratia addebatur, quod Episcopus vacauit mense Februario, & primus terminus pensionis fuit Domino Cardinali Madrujo solutus per Cameram; vnde cum postea fructus percepti fuerint donati Episcopo a mense Iulio, consequenter Episcopus tenebatur soluere pensionem termini Natiuitatis, cum pensio solui debeat ab illo qui percipit fructus pro rata fructuum portionis & temporis.

Et sicut si predicti fructus, vel pecunie inde extractæ, non fuissent Episcopo donatæ, sed penes Camerã remanissent, ab ea fuisset soluendus Cardinali Madrujo terminus de qua agebatur, eodem modo fuit soluendus ab Episcopo Camerã donatario.

His ita constitutis non obstant, quæ contra decif. proponebantur, & primò quod Papa dederat Episcopo ducatos 490. & sic rem singularem, & consequenter liberam, & exemptam ab onere soluendi pensionis; quoniam fuit responsum quod ex literis D. Cardinalis Sancti Georgij deprehendebatur esse filium, cum diceretur, quod Papa gratiosè donauerit Episcopo fructus Episcopatus Neritonensis a mense Iulio proximè præterito.

Ruisus non obstat text. in l. omnes, & in l. bene a Zenone, C. de quadriè. prescripti, quia illa iura regulariter non habent locum in rebus habentibus onus, quales sunt fructus beneficiorum onere soluendi pensionis grauari; & hinc consequenter fuit responsum ad doctrinam Baldi & Saliceti in l. 1. C. de hered. & alt. vendita, quæ svt predicti DD. loquuntur, habet locum in habente rem a fisco titulo oneroso, & in fisco vendente rem propriam & liberam, quo casu emptor tutus est: secus autem est in habente rem

ab eo titulo lucratiuo: nam tunc donatarium cum onere succedit, cum Princeps, vel fiscus donans non censentur præiudicare habenti ius in re donata.

Atque ex his & aliis in alia decisione latius deductis Rota in decifis permansit.

Conchen nullitatis Ordinum.

Die Veneris 27. Ianuarij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Metus reuerentialis cum minis, & verberibus paternis sufficit ad annullandum Ordinem sacrum, vel monachatum susceptum a filio. Puella incutitur metus reuerentialis per minas paternas, ibid.
3. Metus iustus oritur ex continua importunatione paterna, & ex continuis imprecationibus, præcipue in puella, & adolescente.

DECISIO M. CXCIX.

Rota vna tantum parte informante, quia in causa procedebatur per audientiam contradictarum, circumscripto effectu, de quo particulariter erat agendum, censuit constare de metu illato Antonio de Viana ante susceptionem Ordinis sacri: nam cum obtineret beneficium annui redditus feutorum 500. & patrem mediante mandato cum iuramento constituisset Procuratorem irrevocabilem in rem propriam ad percipiendos proventus Ecclesiasticos, ideoque pater eos sic in suam utilitatem conuerteret, vt exiguum commodum Antonius inde perciperet, ad contrahendum matrimonium animam applicatè cepit, quod animaduertens pater blandis primò monitionibus inde feuerioribus, & per se, & per alios ad suscipiendos sacros Ordines Antonium filium inducere procuravit.

Cumque parum se proficere videret, in eum acrius sauciens, præter minas & imprecationes ad grauiiores actus perueniens in Antonium filium constanter recusantem sacris initiari plumbentum attamentum semel in caput coniecit, & aliàs sæpè tum de die, tum de nocte propriis manibus percutere tentavit.

Ex his enim actibus iure censuit Rota constare de metu Antonio illato antequam sacris initiaretur, cum aliàs solus metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam sine patris expresso præcepto, sufficiat in materia susceptionis Ordinis, vel professionis. Abbas in cap. cum virum, n. 8. vers. intellige, de regular. Decius in cap. 1. n. 10. vbi Felinus n. 2. de offic. delegat. Boerius decif. 100. n. 11. & 13. Afflictus decif. 69. num. 4. vers. unde sicut actus, Couarruias tit. de spons. p. 2. cap. 3. §. 6. n. 3. & 4. vers. ceterum cum de libello. Albenus consil. 77. n. 5. vbi dixit communem, quam Rota sæpè probauit, & signanter in causa Neapolitana professionis, die 13. Iunii an. 1598. coram bon. mem. Giptio, & in causa Tolentana professionis, die 22. Maij anno 1595. coram Domino Cardinale Seraphino tunc Roræ Auditore.

Præterea ex continua importunitate paterna, &

6. Adde Caecinum decif. 327. n. 5. vbi ad propositum allegat hanc decif. & supra 16. r. decif. 519. n. 8. & decif. 1172. n. 6.

1. f. habetur hæc decif. impressa per Farin. in posth. decif. 105. tom. 11.

g. vide Seraph. decif. 771. n. 9. Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 772. n. 3.

2. h. de materia morus vide Ludouif. decif. 326. & 374. & 394. an Odo sacer coactè suscepius imprimat characterem vide Rotam diuersorum p. 1. dec. 560.

h. habetur hæc decif. in impressis Seraphini dec. 128. n. 25.

Adde infra & assiduis imprecationibus iustus metus arietabatur, gloff. in cap. sunt qui opes, in verb. non iudicio, vers. sed aliquis 17. quest. 4. l. 1. §. persuaderi, ff. de seruo corrupto, gloff. in l. 2. in verb. pignora, C. si Rector Provincia, C. auetta cons. 10. num. 17.

In hoc casu ex prædictis actibus ortum fuisse iustum metum, eo magis assertum fuit, quia Antonius tunc adolescens, nondum peruenerat ad vigesimum ætatis annum; vnde dicebatur ideo metum fuisse iustiorum, quo Antonius, cui inferebatur, erat ratione ætatis debilior. Barbatia cons. 60. num. 4. lib. 1. vers. modo reducendo ista.

Denique concurrebat euidens causa inducendi metum, quia si Antonius duxisset uxorem, cum per contractum matrimonij amissurus fuisset Ecclesiasticos proventus, pater consequenter cariturus erat commodo, quod percipiebat vigore mandati irrevocabilis ex prædictis proventibus.

Cæterum, licet sic Rota censuerit, effectum tamen circumscriptis, de quo particulariter erat agendum, an videlicet tempore quo Antonius suscepit sacros Ordines, vel metus esset purgatus, vel per contrarios actus ita videretur exclusus, vt ad perpetuam continentiam seruandam teneretur.

de quo infra decif. 2252. & 2257. vbi fuit conclusum metum non fuisse purgatum.

Venetiarum Legitimitatis.

Die Lunæ 30. Ianuarij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1. Probationes leuiore sufficiunt ad probandam legitimitatem prolis.
2. Matrimonium probatur per testes vicinia de voce & fama publica, & ex actibus inducentibus ad id, 6. & 8.
3. Confessio partis maximè est momenti ad faciendam probationem. Filiatio probatur ex actibus inducentibus educationem filij per patrem, ibid.
4. Matrimonij probatio admittitur ex longa cohabitatione.
5. Exequia solemnè non fiunt per virum meretricibus, aut concubinis, cum moriuntur.
6. Liberi in quibus destr. buuntur baptizati & mortui in Parochialibus sidem faciunt.
7. Filius non prauddicat dictum patris circa natalia, & 11.
8. Concilium Tridentinum nihil de nouo statuit ad inducendam probationem matrimonij.

DECISIO M. C. C.

Anno 1578. Ioannes Offer, mercator Allemannus in ciuitate Venetiarum de Tullia Ballina suscepit duos filios, Octauium, & Leonoram, & Tullia mortua contraxit matrimonium cum Ioannetta Federla, de qua suscepit tres filias, Lucretiam, Paulinam, & Victoriam; sed quoniam in testamento quod tempore mortis condidit, prædictos Octauium & Leonoram nominauit naturales tantum, idco filia Ioannetta Federla patre mortuo eoldem Octauium &

Leonoram tanquam naturales diffamabant, vnde introducto iudicio coram Ordinario Venetiarum, & deinde coram iudice commissario pro eisdem Octauium & Leonora fuit pronuntiatum. Causa introducta in Rota dubitauit, an de illorum legitimitate constaret, & causa proposita die 5. Decembris proximè præteriti, quia non conueniebat inter Dominos fuit dilata, sed iterum proposita, & maturius examinata, resolutum fuit pro prædictis Octauium & Leonora informantibus.

Et quia tota difficultas pendebat ab eo, an fuisset subsecutum matrimonium inter Ioannem & Tulliam, quam Ioannes ab initio pro concubina retinuerat, cum non ageretur principaliter de vinculo matrimonij ad exclusionem alterius, sed solum deduceretur incidenter ad effectum legitimitatis prolis & successione, in quosufficiunt leuiore probationes. Salicetus in l. non audis, n. 6. vers. fin autem inciderit, C. de probat. Gemianus cons. 27. sæpè à Rota approbato, n. 8. Parisius cons. 7. n. 4. lib. 4. Ferretus consil. 49. n. 1. Puteus decif. 72. lib. 1. f. Rota de illo constare censui.

Primò ex publica voce & fama præsertim vicinia de qua deponebant testes, qui eos habebant notos, affirmantes se à diuersis personis vicinia Sancti Leonis intellexisse Ioannem & Tulliam in Ecclesia Sancti Leonis matrimonium contraxisse, cap. illud, vbi Abbas n. 8. vers. vnde dico, Innocentius n. 2. vers. item talia verba, Ioannes Imola n. 7. & 13. Felinus n. 6. vers. nota 1. de presump. Decius cons. 163. n. 2. & 10. & 14.

Secundò ex eiusdem Ioannis confessione, de qua testabatur Linius Vignonus affirmans sibi Ioannem dixisse se duxisse Tulliam, & se fuisse inuitatum ad nuptias, licet interesse non potuerit, & quod præter hanc causam ductæ Tullia filios, quos suscepit, legitimerat, ista enim confessio, quæ pro matrimonio facit, non est in similibus articulis leuis considerationis. gloff. in cap. super eo, in verb. confessionem, de eo qui cognou. consanguineam uxoris suæ, Romanus singular. 620. incip. Tu audisti, n. 2. Decius cons. 163. n. 3. vers. & quanto agitur, Parisius cons. 13. num. 15. lib. 2.

Tertiò ex pluribus contractibus; nam Ioannes matrem Tullia vocabat Madona, de quo deponebat sextus testis, eiusdem Tullia fratrem vocabat cognatum, de quo deponebat vndecimus testis super quartum, filiam Leonoram ex Tullia susceptam perinde tractabat ad filias susceptas ex secundo matrimonio contracto cum Federla, sic testificabatur nonus testis affirmans, che lui vedena trattare la signora Leonora, vel medesimo modo che il detto signore Giouiane trattaua le signore Lucretia, Vittoria, e Paulina, calcandola, e vestendola, e facendoli insegnare à leggere e cussire come alli altre. Octauium filium tractabat etiam tanquam legitimum, & naturalem, sicut deponebat nonus testis, qui præterea dicebat, che il signore Giouiani non faceua cosa contra di loro per laquale dimostrasse che si vno e l'altro no gli fussero figlioli legitimi. Tullia præterea acceptabat publicè congratulationes ob matrimonium subsecutum, sicut deponebat septimus & decimus quartus testes; Ioannes & Tullia mutuo tractabant se tanquam maritus & vxor, vt deponebant sextus & decimus quartus testes.

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 620. n. 4. & in nouiuer nouissimis ipsius decif. 273. n. 7. Adde supra dec. 23. n. 6. & 7. & decif. n. 11. Rota in impressis post tom. 1. consil. Farin. dec. 37. n. 2. Casual. dec. 13. n. 9. & supra in hoc tom. decif. 1085. n. 13.

3. de quo infra decif. 1230. quod extendit etiam ad cognoscendum de simonia, vt per Seraph. dec. 571. n. 1.

supra dec. 1172.

2. de hoc articulo vide Magistralis decif. Illustr. & R. D. Duran. 448. ferè per totam præcipue n. 32. vbi allegat supra decif. 703. licet eam anno 1594.

vide infra dec. 1223.

5.

2.

vide supra in tom. 1. decif. 129. n. 3.

3. Adde supra in tom. 1. decif. 644. n. 1. & 729. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 681. n. 2. Ludouif. decif. 144. quæ habetur etiam in eisdem posthumis Farin. tom. 2. decif. 242.

4. g. ab hac resolutione recessum fuit infra decif. 1322. quæ respondet coniecturis in hoc consideratis, quia allegatoribus contrariæ eas elidunt.

h. Adde supra in tom. 1. decif. 644. n. 4. & 729. n. 88. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 797. n. 2.

5. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 620. n. 4. & in nouiuer nouissimis ipsius decif. 273. n. 7.

k. Adde supra dec. 23. n. 6. & 7. & decif. n. 11. Rota in impressis post tom. 1. consil. Farin. dec. 37. n. 2. Casual. dec. 13. n. 9. & supra in hoc tom. decif. 1085. n. 13.

testes super quinto articulo. Denique Tullia vestita tanquam coniugata colfax...

Taurinen. decimarum.

Die Lunæ 30. Ianuarij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2 Parochi habent fundatam intentionem in iure, ut eis debeantur decima fructuum, & 4.
3 Mantentio ut de iure, necessaria est quasi possessio.
5 Episcopus habet quartam decimarum de iure, & super ea habet fundatam intentionem, & 6,
7 Facti quod est; probandum est concludenter. Probandum est quod pendet ex facto, ibid.

DECISIO M. CCI.

Cum anno 1588. Dominus Archiepiscopus Laurinensis iudicium intenteret super consecratione decimarum in locis Sancti Ioannis Romaræ, & Marene...

Ceterum ea decisio coram me causa sapientius proposita magnam passam fuit difficultatem, cum ad effectum mantentionis requiratur quasi possessio, de qua Parochi non debebant...

Quoniam habent de iure communi fundatam intentionem super petitione & consecratione decimarum, cap. cum contingat, & cap. cum in tua, de decimis, vbi gloss. & communiter Canonistæ notant de iure communi decimas & Parochiales Ecclesias pertinere...

Respectu Archiepiscopi responsum fuit ex communi Doctorum sententia ipsum super quarta decimarum fundatam habere intentionem, cap. conquereute, de offic. iudic. ordin. ibi, quarta decimationem, vbi Hostiensis n. 15. vers. & ita dixerunt quidam, & Ioan. Andr. num. 40. in fine, & Zabarella num. 3. notabili 11. & num. 4. in quarta

quarta opposicione 3. Ioa. de Imola, n. 8. & n. 27. Anton. de Butrio n. 44. Ancharan n. 6. in 5. oppos. Abbas n. 2. vers. 12. habet, & n. 6. eandem sententiam tenuerunt Baldus, Zabarella, Antonius de Butrio, Ioannes de Imola, Abbas, Ancharanus, & alij. in cap. de quarta, de prescript. in 1. notabili, & rufus idem Hostiensis in dicto cap. cum contingat, & ibidem Ioannes Andreas n. 4. vers. dixit Hostiensis & Zabarella, n. 3. in 1. oppos. Antonius de Butrio n. 7. & Abbas n. 7. Rebuffus tract. de decimis, q. 7. n. 11. & hanc esse communem sententiam consentitur Geminianus & Præpositus in cap. de iis 10. q. 1. a quidquid Glossa sententia in dicto cap. conquereute, in verb. decimatione, de off. ordin. & in dicto cap. cum contingat, super verb. de iure communi, de decimis.

Hæc autem communis opinio pro Episcopis omnia longa Glossarum speculatione in dictis locis, vbi valde se torquent Glossatores in assignandis responsonibus ad quasdam decretales, quæ pro Episcopis faciunt, euidenter probatur per textum in dicto cap. conquereute, vbi principaliter & dispositiue Honorius tertius enumerando iura Episcopalia, de iure communi Episcopis competentia recensuit quartam decimationem, quam veritatem etiam agnouit Rota in dicta causa Caurien. seu nullius iurisdictionis, coram bon. mem. Cantuccio. b

Ad illud quod de præscriptione opponeretur, quam aliis laici homines de Sauilliano ad vitandam solutionem decimarum contra Archiepiscopum allegauerant, responsum fuit, illam non probari; quam tamen cum esset quid facti, e probare oportebat. Baldus consil. 450. num. 2. lib. 4. Aymon consil. 132. n. 12.

Bononien. redditionis rationis.

Die Veneris 17. Februar. 1606.

S V M M A R I V M.

- 2 Exceptio periuirij probati repellit perseverantem à limine iudicij, qua opponi potest vsque in finem cause, & 5.
4 Inuamenti absolutio ad finem agendi non prodest si sit facta post inchoationem causa.
6 Administrationis ratio semel reddita non potest denovo periri, ut reddatur, nisi monstrat de errore, vel dolo, ibid.

DECISIO M. CCII.

Die 6. Iunij, anno 1605. Rota censuit probari Paulum Bondinum suscepisse tutelam Fabie Benzonæ, & eundem Paulum habuisse omnia bona in inuentario descripta, & signanter duo prædicta in territorio Pisaurensi, eumque prædicta bona administrasse; sed reseruauit vendendum, an obstat periuirium, & aliæ exceptiones, de quibus cum ageretur in hac propositione, de vtraque parte informante Rota censuit Fabio obstat exceptionem periuirij, & semel reddite rationis.

Exceptio periuirij ex eo deducebatur, quod cum Fabius, cum iuramento asseruisset omnia

contenta in instrumento quietationis, fuisse & esse vera, ante obtentam absolutionem, litem contestatus fuerat, libellum produxerat, & alios actus iudiciales fecerat, per quos contraueniendo incidit in periuirium, vnde merito hæc exceptio, eum à limine iudicij repellere f Alexander in l. si quis maior, n. 15. vers. item allegatur, C. de transact. Antonius de Butrio in cap. intellectimus, num. 15. in fine, de iudicij, Sigifmundus Loffredus consil. 12. num. 27. qui num. 34. addit hanc periuirij exceptionem nedum in principio litis, & contra rescriptum, sed semper vsque ad diffinitiuam sententiam tanquam vere peremptoriam opponi posse. &

Neque ad rem pertinebat quod Fabius à Viario Bononiensi obtinuerat absolutionem ad effectum agendi, quoniam cum antea prædictos actus iudiciales peregerat, per quos in periuirium incidit, absolutio postea obtenta non suffragabatur, Federicus de Senis consil. 300. in fine, vers. si enim est lapsus. Alexander consil. 17. num. 3. & 4. vers. & secundum magis communes conclusiones, lib. 3. & tradunt communiter Canonistæ in cap. 1. vbi Abbas num. 10. de iur. iurando. h

Rursus non obstat, quod Paulus permiserit litem contestari, & plures actus iudiciales fieri, antequam huiusmodi exceptionem opponeret; quia non ideo censebatur huic exceptioni renunciaisse, cum in quacunque parte iudicij, vt dictum est, opponi possit, & repetebat agentem. Loffredus dicto consil. 12. numer. 34.

Obstat etiam Fabio altera exceptio de ratione semel reddita, vt amplius reddi non deberet. Socinus senior consil. 92. num. 1. in princ. fine ad prob. lib. 4. Rota in causa Praesertina compromissi, & legat hanc decif.

Et licet hæc conclusio in duobus casibus limitetur, videlicet quando docetur de errore, vel dolo illius qui rationem reddidit, id tamen ex claris & perspicuis probationibus docere oportet, vt in prædicta decisione censuit Rota, quæ in hoc casu pro parte Fabij non videbantur probata; nam error, vel dolo pro parte Fabij ex eo deductus, quod duo prædia existentia in territorio Pisaurensi in inuentario descripta non fuerant ei reddita, excluderentur ex doctrina Bartoli per Dominam Spadam allegati consil. 239. incip. Proponitur quod Arcobolus, n. 1. in fine, lib. 1. dicentis, quod si domus descripta in inuentario ab alio fuerit occupata, sufficit quod tutor domum reassignet, & de occupatione fidem faciat, ne per erroneam descriptionem factam in inuentario, & dampnum patriarum tutor, & pupillus cum eius iactura locupletetur.

Atque ex iis fuit conclusum duas exceptiones periuirij, & semel reddite rationis obstat Fabio; quia tamen informantes pro eo plura deducebant, non contemnenda, ad ostendendum rationem dictæ administrationis minus sufficientes fuisse redditam, Domini sanata exceptione periuirij dicebant posse particulariter dubitari; an Fabius probaret prædictam rationem administrationis & tutelæ, minus sufficienter redditam ad effectum, vt Paulus eam ex integro reddere teneretur.

6. Adde supra in tom. 1. decif. 630. n. 4. & 6.

7. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 657. n. 4. & in impressis per eundem Farin. post to. 2. consil. decif. 322. n. 4.

8. Adde supra decif. 1111.

9.

10. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 641. n. & 2.

11.

12.

f

g

h

i

k

l

m

n

3. Adde Rotam in imp. per Farin. post tom. 2. consil. decif. 789. n. 1. & 5. & post tom. 2. decif. 790. n. 5. & 33. n. 1. Duran. decif. 5. n. 1. Ludouic. decif. 64. n. 1. vbi annot. & in posth. Farin. tom. 2. decif. 46. n. 1. & in recent. p. 1. dec. 5. n. 1. & 2.

4. Adde Coccinum decif. 268. n. 5.

5. Adde annotat. ad decif. 64. Ludouic. lit. E. & Causal. decif. 144. num. 1. Rotam recent. p. 1. decif. 701. n. 1. & 2. vbi in fine ad prob. positum allegat hanc decif.

6. Adde Mattemur, videlicet quando docetur de errore, 258. num. 4. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 257. n. 2. in fine, & in recent. p. 2. decif. 184. n. 1.

7. h

8. l

m

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Vener. 17. Februar. 1606.

DECISIO M. CCIII.

Die 8. Nouemb. 1604. coram Domino meo Millino nunc Archiepiscopo Rhodiensi fuerat decimum locum fuisse arbitrio ad effectum retardandae executionis Breuis, quod cum iterum proposuisssem, informantes pro Ioanne Solorzano cesserunt dubio, ad effectum suspensionis Breuis; Rota tamen ordinauit quod ad effectum boni iuris in negotio principali dubitaretur, an sententia A.C. esset confirmanda, vel infirmanda.

Cathaniens. quarta portionis.

Die Lunae 20. Februar. 1606.

S Y M M A R I V M.

Compulsoria generalis non retardat processum.

DECISIO M. CCIV.

In causa Cathaniens. quartae portionis, in qua Ioannes Laurerius Pascula obtinuerat compulsoriam generalem, quae non retardat processum, quam quia diutius moratus non reportauerat, Rota mandauit expediri causam ad fauorem Ioannis Tramontanae.

Ceterum quia post aliquot menses idem Ioannes Laurentius attulerat processum clausum, addita signatura Sanctissimi peribat causam denuo committi, sub praetextu quod pendente compulsoria fuerat causa expedita: Sanctissimus tamen noluit signare commissionem, sed mandauit mihi ut viderem, an iura ultimo loco compulsata essent releuata, & Rota causa saepe proposita, videlicet die 19. Decemb. an. 1605. & die 16. Ianuar. 1606. tandem die 20. Februar. censuit praedicta iura releuata, non ad effectum, vt sententia Rotalis retractaretur, sed ad effectum, vt causa committi posset, vt fide & pondere iurium exploratis, & discussis iustitia aequali administraretur.

Romana annuli.

Die Lunae 27. Februar. 1606.

DECISIO M. CCV.

Rota considerata difficultate probationum, & qualitate personarum voluit, quod premium annuli diuideretur inter Sulpitiam filiam Magdalene, & Angelam, & Salaminam filias Cynthiae sororis Sulpitiae, & Liuiam filiam Ca-

faris, itavt fierent quatuor partes aequales, & vnicuique vna quarta pars tribueretur.

Romana fructuum dotis.

Die Lunae 10. Februar. 1606.

S Y M M A R I V M.

- Alimenta ex dispositione legis, vel officio iudicis non sunt exhibenda ei, qui aliunde habet, unde se possit sustentare, etiamsi sit ex causa dotis.
Deduci potest in pactum dotale quod per statum constitutum est.
Consuetudo loci mulieris, & non viri, vt attendatur, potest conueniri ex pacto dotali.
Interpellatio iudicialis constituit debitorem in mora.
Voluntas promittentis habetur loco interpellationis, ibid.
Iuramentum habet vim interpellationis, iudicialis vocatio quando est necessaria in actu, illa non requiritur quando vocandus sponte se obtulit.
Statutus qualiter tenetur probare, qui in eo se fundat.
Statutum dans formam prioris, vel posterioris, obseruandum est iuxta formam in eo contentam.
Firma a statuto inducta praesice adimplenda.
Dotem si petat mulier ab haeredibus mariti, non debentur ei fructus, nisi post iudicalem interpellationem, & si quid fuerit solutum, computatur in sortem. Secus tamen est in obligato soluere ex propria voluntate, qui antea non erat obligatus, 16. & 18.
Soluens usuras per errorem, potest eas repetere.

DECISIO M. CCVI.

Contracto a matrimonio inter D. Marcum Pium, & Cleliam Farnesiam, anno 1587. promissa fuit dos scutorum 4500, monetarum cum pactis in capitalis matrimonialibus, & in instrumento dotali appositis, vt in casu restitutionis dotis per mortem D. Marci, superuiente D. Clelia dotem ei in Vrbe liberet & sine vlla exceptione haeredes illius restituerent, & si in dote restituenda cessarent, fructus ei ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno iuxta consuetudinem & statuta Vrbs soluere tenerentur.

Vita functo D. Marco Pio, D. Clelia anno 1600. de praedicta dote habuit scuta 32400. & pro residuo scutorum 12600. D. Aeneas Pius praemissa assertionem quod ipse erat haeres cum beneficio legis & inuentarij, & quod hereditas Marci erat maxime grauata, & fortassis exhausta, vt ex inuentario cognosci poterat, & quod multa bona post mortem ad se pleno iure non pro haerede D. Marci, sed ex dispositione antecessorum suorum, & alijs diuersimode spectabant, ideo intuitu meritum D. Cleliae, & Serenissimae familiae Farnesiae, non titulo haereditis, sed tanquam Aeneas Pius nomine proprio obligauit se intra duos annos id residuum Cleliae soluere, & interim nomine alimentorum singula anno ad ratio-

nem septem cum dimidio pro quolibet centenario anticipare de semestri in semestrem eadem D. Clelia soluere.

Hac alimeta D. Clelia vsque ad annum 1605. ad praedictam rationem septem cum dimidio exegit: demum eidem agenti contra D. Aeneam coram A. C. super solutione sortis principalis, opposita fuit exceptio, quod praedicta alimenta in sortem computare teneretur, & quoniam articulus erat grauis, & exemplaris, vtraque pars iudicium Rotae desiderauit; vbi praesuppositis primo instrumento dotali, & alio instrumento cum D. Aeneas celebrato, & statuto Vrbs lib. 1. cap. 137. & alijs vtrinq; deductis, Rota vtraque parte informante causa per omnes Dominos visa, & discussa censuit alimenta D. Cleliae praestita non fuisse in sortem principale dotis computanda, non ex eo, quod vigore iuris communis fructus D. Cleliae viduae pro dote, vel parte dotis non soluta deberentur, quoniam Rota non sequitur istam opinionem, nisi duo copulatiue concurrant, videlicet eius inopia, ita vt aliunde non habeat alimenta, & quod fecerit diligentiam pro dote effectualiter habenda, iuxta decisionem Afflicti 284. & Thessauri 43. n. 2. & decisiones Rotaes in vna Spoletana usufructus, die 13. Martij an. 1589. coram D. Card. Mantica tuc Rotae Audit. b. & in causa Romana, sine Cecenatam fructuum dotis, die 13. Iunii 1603. coram R. P. D. Littra quae duo requisita, licet vnus ex Dominis putaret in hoc casu concurrere, alij tamen, quia non videbant esse probata, in hoc motiuo non fecerunt fundamentum.

Maius difficultas fuit circa statutum Vrbs, quo secundo loco vtebantur informantes pro D. Clelia, ad quod se contrahentes expresse retulerunt, & in disputatione dubij praesupposuerunt, praetendebant enim, quod stante hoc statuto a Sede Apostolica confirmato, valide potuit deduci in pactum, quod per statutum erat constitutum, Suidas de alimentis vir. 1. quest. 44. n. 33. vers. amplia 3. idque non obstante quod in restitutione dotis attendi debeat statutum, siue consuetudo, quae viget in loco domicilij mariti defuncti, l. exigere dotem. ff. de iudicijs, quia per pactum potest conueniri, vt attendatur statutum contractus, & domicilij mulieris, licet maritus sit forensis, Felinus in cap. 1. num. 30. limitat. 7. de sponsal. Cagnolus in l. exigere dotem, num. 23. ff. de iudic. neque obstante defectu iudicialis interpellationis, quem statutum requirit, quo potissimum fundamento vtebantur informantes pro D. Pio, ad quem licet informantes pro D. Clelia multis modis respondere niterentur: primo quod cum in hoc casu fructus deberentur ex pacto, & conuentione, pactum ab initio positum inseruiebat pro interpellatione, Alexander consil. 121. n. 4. vers. & sic videtur.

Secundo quod interpellatio iudicialis a statuto non requiritur pro forma, sed ad constituendum debitorem in mora, vnde ipsa conuentio sufficit, & deseruit loco motae, cum voluntas promittentis habeatur loco interpellationis, & citationis, cui renunciaci potest. Gabriel de citat. concl. 1. num. 346.

Tertio quod in hoc casu fatis videri poterat adesse interpellationem, cum interuenerit iuramentum quod habet vim interpellationis.

Olascus decis. 49. n. 7. d.

Peña Decis. Tom. II.

Quarto, quia quando contra aliquem requiritur iudicialis vocatio, illa non est necessaria vbilibi sponte se obtulit, vt post Ioannem Andream tradit Francus in cap. finali num. 9. vers. 5. quaritur, quid si fuit omisa specialis citatio, de electione, lib. 6. e.

Nihilominus istae responsiones non videbantur tollere difficultatem, tum quia quae se fundat in statuto, qualitate a statuto requisitam in primis probare debet, Bartolus in l. r. §. 1. ff. ne quid in flumine publico, Decius consil. 18. num. 4. Riminaldus iunior consil. 44. num. 68. f.

Tum quia in terminis statuti Romani antiqui quod viduae alimenta non debeantur, nisi verificetur qualitas petitionis, & ante petitionem non sit locus statuto, tenuit Lucas Petrus, practicus Capitolinus in practica fori Capitolini, lib. 4. cap. 8. n. 5. tum denique, quia ista qualitas iudicialis interpellationis pro forma inducta & requisita videbatur, ibi, post iudicalem interpellationem. Nam regulariter cum in lege, vel statuto datur ordo prioris & posterioris, tunc censetur inductus pro forma. Felinus in cap. cum dilecti a num. 6. de rescript. Parisius consil. 19. num. 185. lib. 2. & forma a statuto inducta praesice est adimplenda. Socinus iunior consil. 73. num. 15. lib. 2. & maxime, quia qualitas interpellationis iudicialis etiam de iure communi requiritur, Cuanetta consil. 91. n. 7. Neuzanus consil. 74. num. 3.

Quibus ita ponderatis, & nunc propter difficultates praedictas omisis, Rota pro resolutione capienda primo considerauit causam obligationis D. Aeneae, quae non fuit fundata in aliqua dilatione temporis ad soluendum aliquod debitum ex aliqua causa quae transiret in mutuum, vnde nasceretur vsura, sed in mera voluntate, & liberalitate eiusdem D. Aeneae, qui non tanquam haeres Marci, sed ipse tanquam Aeneas Pius, & sic tanquam tertius extraneus, noluit D. Cleliae ad praedicta dotis residui restitutionem teneri, & cum effectu obligari, & interim eidem alimenta praestare, sicut re ipsa suae obligationi satisfaciendo praestitit, nedum hereditas Marci mariti mortui dicebatur non esse soluendo, & ipse statim soluere se obligare nolebat, D. Clelia, matrona nobilis, & vidua, dote, & alimentis fraudaretur.

Nec ideo poterat in hoc contractu vsura considerari, quia voluit ad tempus sibi bene visum teneri soluere non prius, & interim, etiam alimenta ad certam summam praestare, quoniam cum ex praedicta causa fuerint praestita, exclusa dilatione temporis, non debet dari repetitio, iuxta textum in lsi quis a liberis, vbi Bartolus ff. de liber. agnoscent. nihil enim prohibebat quominus D. Aeneas posset ita promittere non solum tempore, quo non fuisset dos restituta, sed toto etiam tempore, vnde D. Clelia, non attemptata dilatione temporis, quod Aeneas tanquam non obligatus in sua potestate habebat, & consequenter hodie non erat iustum quod ista liberalitas D. Aeneae, propter quam D. Clelia distulit facere suas interpellationes, etiam iudiciales contra hereditatem mariti praedefuncti, verteret in eius damnum & praedudicium; quod proculdubio contingeret, si exacta pro alimentis etiam consumpta, in sortem principalem propriae dotis computare teneretur.

V 2

Præterea

93

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decis. 248. n. 3.

Adde supra in tom. 1. decis. 601. n. 2, & 802. n. 5. vbi annotaui alias dec.

II.

Adde in tom. 1. decis. 710. n. 7.

13.

14.

15. Præterea Rota in eadem facti specie apertioris intelligentiæ gratia, duos casus distinxit. Primum, quando repetitur dos ab hæredibus mariti defuncti, qui tenentur viduæ dotem restituere, & hoc casu non debentur fructus, nisi post iudicalem interpellationem iuxta formam statuti, quod si quid exactu fuerit loco fructuû, & dos petatur, tunc illud omne compensari posset in sortem principalem: & in his terminis procedebant omnia allegata pro D. Pio.

16. Alter casus est, quando petitur dos ab obligato restituere ex propria obligatione; qui antea non erat obligatus, & qui interim soluit alimeta, quæ etiam solvere promissit, & cum petitur ab eo fors principalis, vult alimeta tanquam indebita soluta computare in sortem; & isto casu licet non interuenit iudicialis interpellatio, non computantur in sortem; quia ex propria obligatione & nomine proprio, non tanquam hæres, sed tanquam tertius promissor teneri voluit ad vtrumque, quod facere potuit, l. in re mandata, C. mandati.

17. Hos duos casus distinxit & probauit Rota in causa Romana fructuum dotis de Luraghis, die 19. Ianuar. 1600. coram R. P. D. Iusto, vbi fructus à Ioanne Baptista solui: Llaura, non fuerunt computari in sortem; & iste casus procedit in promissore extraneo, vt tenuit Rota in causa Romana fructuum dotis die 15. Nouemb. 1598. & in eadem 15. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Orano.

18. Vnde cum in hac causa Dominus Æneas nõ vti hæres Marci, sed tanquam tertius aliàs non obligatus ex sua liberalitate ad restitutionem dicti residui dotis, & vterius eidem præstare alimenta ad rationem supradictam, teneri voluerit, nõ potest modò alimenta sic sponte soluta, & bona fide consumpta de sorte principali deducere, tum ob prædicta, tum quia donasse censetur.

19. Nec ad rem pertinebat quod soluens vsuras per errorem, possit eas repetere, quia fuit responsum hic non fuisse solutum per errorem, sed scienter, liberè, & vtraque parte consentiente, neque adfuisse aliquam vsuram, cum mutuum verum, vel palliatum cessaret.

20. Et eo planius prædicta procedebat, quia postquam D. Æneas prædicto modo potuisset solvere septem cum dimidio pro centenario, nomine alimentorum, adiecit id velle seruari omni exceptione, contradictione, retentione, & compensatione penitus remotis, & cessantibus.

Sancti Severini bonorum.

Die Vener. 3. Martij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Hæres non potest impugnare factum testatoris.
- 3. Transactio debet fieri de re dubia, non verò clara.
- 4. Litis euentus solent esse dubij.
- 6. Fundans se in negatiua, tenetur illam probare.
- 7. Exceptio non adimpleta transactionis non rescindit contractum, sed impedit executionem.

8. Transactio potest rescindi propter enormem lesionem; licet alicui contra sentiant, 9.

DECISIO M. CCVII.

Maffæus Cortigianis hæredes sibi fecit Balthasarem fratrem, & Federicum filium Balthasaris, quos inuicem substituit: post mortem Maffæi Balthasar omnia bona occupauit, ideòq; Federicus pro sua parte consequenda iudicium contra Balthasarem patrem intentaui, sed an. 1568. pendente lite Federicus & Sebastianus assertus gener, & cõiuncta persona Balthasaris ad finendam litem, concordia inuenerunt, & Auditor Gubernatoris Prouinciæ Marchiæ statim pronunciauit, Sebastianum teneri soluere Federico carlenos 15, pro expensis, & florenos 50; pro toto eo quod præstendere poterat à Balthasare patre, propter testamentum Maffæi, & vtraque pars eam sententiam acceptauit.

Post hæc mortis Balthasari sine filiis, testamento sibi hæredem fecit Catherinam asseritam filiam adoptiuam, quæ omnia bona Balthasaris, & Maffæi occupauit; & deinde obiit Fredericus relicta Richabella filia, quæ paternam hereditatem adiuit, & litem contra Catherinam intentaui, & demum causa commissa Vicario Vrbs de voto Rotæ die 10. May 1604. coram R. P. D. Millino decisum fuit portionem Balthasaris, in qua à Maffæo fuit substitutus Federicus, post eius mortem ad Richabellam spectare, sed reseruauit particulariter videndum, an Richabellæ competeret ius super alia portione, quæ erat propria Federici, & proposito dubio in Rota sola, Richabella informante, Rota contra ipsam censuit.

Et quia tota difficultas ad transactionem reducta videbatur, quia Federicus, & Sebastianus concordauerunt, & Richabella Federici filia, cuius hereditatem adiuit, factum ipsius non poterat impugnare, l. cum à matre. C. de rei vindicatione, ideo responsum fuit ad rationes quibus instrumentis pro Richabella transactionem non obstat arbitrabantur.

Primò respondebant transactionem super re clara non valere, cum de illius substantia sit, vt fiat super re dubia, & Romanus consil. 517. n. 18. Natta consil. 543. n. 30. cum autem exploratum esset medietatem hereditatis Maffæi spectare ad Federicum, transactio inita fuit inualida.

Sed fuit responsum quòd cum portio prætenfa per Federicum in hereditate Maffæi fuisset in litem deducta, & ad plures actus iudiciales deuentum, transactio fuit super re dubia, cum litem euentus dubij esse soleant.

Secundò impugnabatur transactio propter nõ adimplementum, quia non constabat soluta Federico, quæ sibi fuerat in transactione promissa: sed fuit responsum exceptionem non adimplementi, nõ rescindere contractum, sed illius solum executionem impedire, donec fuerit implerum.

Rursum fuit dictum Richabellam fundantem se in nõ adimplemento, eam negatim probare debuisse. & Rota in vna Calagurritana Capella, die 14. Decemb. 1592. coram bon. mem. Gispio, quæ tamen negatiua non apparebat probata. Præterea respondebatur ex lapsu 30. annorum, & vltra potuisse præsumi adimplementum, præsertim cum concordia fuerit obseruata.

Denique

7. Denique fuit dictum, quòd licet probaretur non adimplementum, non ideo contractus transactionis remanebat inualidus, sed agendum erat ad adimplementum.

Terriò prætendebatur inualida transactio ex eo quòd pro modica quantitate carlenorum 15, pro expensis, & 10. florenorum pro bonis cessa fuerat hæreditas notabilis valoris, & consequenter erat locus remedio legis 2. C. de rescind. vendit. quod habet locum in translatione.

Sed fuit responsum primò transactionem obstat donec rescilla non fuerit. Secundò fuit responsum nondum constare de enormissima læsione, quam Richabella probare tenebatur.

Tertiò respondebatur non deesse, qui dicant in transactione propter dubium litis euentum non considerari læsionem; Berous consil. 176. n. 13. & seq. vers. sed præmissis omnibus, lib. 1.

Postremò prætendebatur nulla transactio ex eo quòd fuerat inita cum Sebastiano asserita cõiuncta persona Balthasaris, de cuius mandato nõ constabat; sed fuit responsum sufficere quòd ille Sebastianus à Federico pro legitimo Procuratore fuerit habitus.

Leodien. Canonicatus Sancti Dionysij.

Die Lunæ 6. Martij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Fundamentum gratiæ probare tenetur, qui illum obtinuit.
- 3. Vnionis existentia non probatur ex fructuum perceptione.
- 4. Canonicalem portionem si quis percipit, non ex eo dicitur Canonicus.
- 5. Confessio particularis Canonicorum non nocet Capitulo.
- 6. Testis deponens per verbum, credo, non concludit.
- 7. Testificationes dici non possunt responsiones date ad positiones.
- 8. Confessio in responsione ad positiones regulariter tertio non præiudicat.

DECISIO M. CCVIII.

Cum Antonius de Toller nauisset fœl. record. Clementi Papæ VIII. quòd vnus Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ S. Dionysij Leodiensis, Abbati Monasterij S. Ægidij perpetuo vnitus reperiebatur, & quòd à tẽpore vnionis Abbas pro tempore existens pro Canonico dictæ Ecclesiæ semper fuisset habitus, & quòd propterea ad dictam Ecclesiam, bis quolibet anno accedere, & 20. modios speltæ valoris 24. ducatorum auri percipere consueuerat; quòdque ex vnione huius Canonicatus, & suppressione quorundam aliorum diuinus cultus fuerat diminutus, qui poterat reintegrari, si dissoluta vnione Antonio Canonicatus conferretur, & Papa Officiali Alcedien. madaisset, vt si ita esset, vnionem de consensu Abbatis dissolueret, & Canonicatum Antonio conferret, & Vicarius

Peña Decif. Tom. 11.

recepta informatione non posset ad dissolutionem vnionis deueniri, pronunciaisset.

Causa introducta in Rota dubitauit, an gratia Antonij esset iustificata ad effectum de quo agebatur: & Rota vtraque parte informante non fuisse iustificatam censuit: nam cum fundamentum gratiæ in assera vnione cõsisteret, eam tanquam partem gratiæ probare tenebatur. Antonius Ioannes Andreas in cap. 1. n. 2. de liti contestat. lib. 6. Felinus in cap. constitutus, in principio, & ibid. Abbas n. 4. ver. 2. casu. habet probare de rescriptis. Decius consil. 233. incip. Iusto tenore vnionis, & collatio Canonicatus erat futura aliis Canonicis præiudicialis, n. 13.

Ex eo quòd Abbas ex dicta Ecclesia solutus esset percipere prædicta emolumenta, non remanebat probata existentia vnionis, neque inde sequebatur, quòd Abbas esset Canonicus, cum in Ecclesia, de prælib. 6. quia hæc simul constare possunt, quòd aliquis recipiat in aliena Ecclesia portionem etiam canonicalem, & tamen non sit Canonicus, d. cap. cum in Ecclesia, vbi notat Geminianus n. 4. ver. nota quòd consuetudine.

Sed nec videbatur probata vnio ex responsionibus Canonicorum ad positiones; nam cum essent cõfessiones particularium Canonicorum, non nocebat s. Capitulo, cum aliud sit Capitulum, aliud verò singuli Canonici, Felinus in cap. cum omnes, n. 28. de constitut.

Nec suffragabatur Antonio dicere, quòd saltem illi Canonici probarent tanquam testes; quia ad istum effectum debebant formiter examinari, cum testi deponenti per verbum credis, regulariter fides non adhibeatur, nec responsiones possint dici testificationes formales, cum ad istum effectum citatio ad videndum iurare, & examinari testes, & alia requisita præcedere debeant, & confessio in responsione ad positiones regulariter tertio non præiudicat, Felinus in cap. 2. n. 12. de fide instrumentorum. Roland. consil. 58. n. 14. lib. 2.

Non placuit Rotæ dicere quòd in gratis Apostolicis sufficiat verificatio de facto, quia quidquid sit de isto articulo satis perplexo in casu proposito, prætenfa vnio neque de facto apparebat iustificata.

Toletana Penfionis.

Die Lunæ 6. Martij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Confessio partis extraiudicialis non nocet contententi, & 3.
- 4. Confessio facta à moriente in articulo mortis in testamento præsumitur vera.
- 5. Testis approbatus à parte probas contra inducentem.

DECISIO M. CCIX.

Præsuppositis testibus vltimo loco pro parte Gasparis Morales in partibus examinatis, & aliis in hac propositione deductis dubitauit, an esset recedendum à decisione in hac causa

V 3

habetur in impress. Seraph. dec. 987.

habetur supra in tom. 1. decif. 430. n. 3. quæ ad propositum allegat Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 466. n. 1. & in recent. p. 2. decif. 700. n. 33. in fine & 711. n. 3.

habetur supra in tom. 1. decif. 430. n. 3. quæ ad propositum allegat Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 466. n. 1. & in recent. p. 2. decif. 700. n. 33. in fine & 711. n. 3.

Adde Duran. dec. 195. n. 7 & 352. n. 9. Adde supra in tom. 1. decif. 677. n. 7.

Adde supra in tom. 1. decif. 677. n. 7.

Adde supra in tom. 1. decif. 677. n. 7.

causa facta coram D. Card. Seraph. tunc Rotæ Decano die 22. Maij 1592. confirmata à D. Card. Blanchetto tunc Rotæ Auditore die 29. Maij 1595. & à bon. mem. Orano die 9. Iunij 1597. & Rota hæredibus Didaci Messia de Lafare solum informantibus non fuisse recedendum censuit, ex illis enim non probabatur numeratio pecuniarum pro extinctioe pensionis. Nam primus super 5. non concludebat solutionem per necesse, cum deponeret de confessione Didaci extraiudiciali, quæ Didaco non præiudicabat, vt fuit dictum coram me in causa Romana pecuniaria.

Quartus testis non concludebat cum similiter deponeret de confessione extraiudiciali, & esset vnicus. Quintus similiter non probabat confessionem extraiudicalem, & quamuis probaret non releuabat, quia non concludebat Didacum pecunias recepisse. Octauus similiter erat vnicus & singularis, nec deponerat de numeratione pecuniarum facta Didaco, sed Simonij; quia imò super 7. dicebat se nescire, an pecuniæ fuerint Simonij numerata.

Supradictis accedebant plura concurrentia pro non extinctioe pensionis. Primum confessio Melchioris facta in testamento in mortis articulo cui statur. Parisius consil. 10. num. 134. lib. 2.

Alterum depositio Procuratoris examinati ad instantiam partis aduersæ, dicentis se recepisse pecunias ad computum terminorum pensionis decursum, qui tanquam approbatus à parte bene probat contra inducentem. Socinus iunior consil. 69. num. 1. lib. 1. Cephalus consil. 141. num. 16. lib. 1. Gabriel de rebus conclus. 1. n. 14.

Denique allegatio facta ab hæredibus Melchioris, quòd pensio non esset extincta, dum ageretur de solutione annatæ, ista enim confessio, licet inter alios facta, multum conferebat ad rei veritatem intelligendam.

Conchen. nullatatis Ordinum.

Die Vener. 20. Martij 1606.

SVMMARIVM.

- 1. Metus semel illatus durare presumitur, donec durat causa, vel persona metum inferens, & 7.
2. Protestatio metus inducit probationem illius, & 6.
3. Metus protestatio preseruat voluntatem actus gesti, ibid.
4. Fugam admittente non tenetur, qui est constitutus metu ad euitandam violentiam, si ex ea damnum notabile pateretur.

DECISIO M. CCX.

Post decisionem in hac causa factam, die Vener. 27. Ianuar. proximè præteriti, in qua Rota censuit constare de metu illato Antonio de Viana ante susceptionem Ordinis sacri, consequenter proposuit dubium, an idem metus durauerit vsque ad actum susceptionis Ordinis Subdiaconatus inclusiuè, ad effectum de quo

agebatur, & Rota Antonio tantum informantem durare metum censuit, per regulam, quòd metus & semel illatus durare presumitur, donec durat causa metus, siue donec supereit persona, quæ metum semel intulit. l. penult. ff. de condit. ob turpem causam, vbi Bartolus n. 5. & 7. Olascus decif. 179. num. 12. Boërius decif. 100. n. 12. & 13. Decius consil. 219. num. 4. vers. venio ad secundum dubium. idem in l. in omnibus causis, n. 14. ver. sed eadem causa metus durat. ff. de regulis iuris. Corneus consil. 41. n. 14. & 15. lib. 2. & tenuit Rota in pluribus causis, & signanter in causa Toletana matrimonij, die 23. Iunij 1589. coram D. Card. Seraph. tunc Rotæ Auditore, & in causa Neapolitana professionis, die 15. Iunij 1578. coram bon mem. Gipsio.

Huic regulæ ideo locus erat in hoc casu, quia ex deductis in alia propositione & decisione constabat de constantissima patris voluntate, vt Antonius filius sacris Ordinibus initiaretur, nec beneficiorum commodo careret, & de aliena Antonij voluntate ab actu susceptionis Ordinis sacri, cum decreuisset potius fieri pastor, dummodo uxorem duceret, quam ditissimus Archiepiscopus Toletanus.

Protestationes quoque Antonij, quibus facte ante susceptionem sacri Ordinis se aliena esse voluntate ab eo suscipiendo, satis ponderosæ visæ fuerunt Dominis ad arguendum metum nullitatis professionis durantem, de quibus deponerant testes secundus & quintus super quintum, & quartus super decimum quartum, affirmantes Antonium sapere fuisse protestatum, quòd si ordinaretur, id faciebat per metum, & contra suam voluntatem. Crauetta consil. 49. n. 8. Decius in d. l. in omnibus, n. 13. ff. de regulis iuris, vbi addit protestationem etiam clandestinè factam professe, per text. in cap. 1. de eo quod metus causa.

Nec tenebatur Antonius fugere à conspectu patris, licet potuisset, vt per fugam & absentiam euitaret sacri Ordinis susceptionem; tum quia facile retineri potuisset, vt ex Bartolo notat Decius in d. l. in omnibus, n. 15. circa finem, tum quia cum esset adolescens, & nihil haberet vnde viuere posset extra domum paternam, non tenebatur se magnis paupertatis, & famis periculis exponere; tum denique quoniam ex fuga acrioram iram in patrem acuisset, & grauiori iracundiæ locum dedisset, & consequenter non tenebatur fugere, Baldus in l. 1. in fine. C. de condit. ob turpem causam.

Subsequerentur deinde aliæ protestationes post Ordinè Subdiaconatus susceptum, de quibus deponerant testes, primus, tertius, quintus, & decimus quintus super vigesimum quintum, affirmantes audiuisse Antonium dicentem se ordine Subdiaconatus contra suam voluntatem fuisse initiatum, & propterea signis exterioribus mæstitiam ostendisse, ista enim iteratæ protestationes satis declarabant contrariam eius voluntatem.

Atque ex his fuit conclusum quòd durante, & subsistente eadem causa metus, etiam cum intervallo non fuit metus purgatus. Decius consil. 468. n. 23. & consil. 498. n. 16. & in l. in omnibus causis, n. 14. de regulis iuris. Gratus consil. 71. n. 25. lib. 2. Alex. consil. 1. n. 11. & consil. 98. n. 7. lib. 3. Andreas Barbaria consil. 54. n. 6. lib. 1.

Bononien.

Adde Seraph. decif. 771. n. 8. & 863. n. 1. & 1166. n. 2. Rotam recent. p. 1. dec. 579. n. 5. & 6. & p. 2. decif. 703. vbi ad propositum est aliàs allegat hanc dec. & late in ea agit de materia huius, b habetur in impress. Seraph. decif. 881. & 863.

Supra in dicta dec. 1199. n. 3.

Adde Rotam recent. p. 1. dec. 579. n. 4. & 643. n. 17. & in causa Viu-bonen. nullitatis professionis 15. Maij 1641. coram Canoloimpressam per Dianam post tom. 6. resol. moral. decif. vit.

De quo infra decif. 1752.

Adde Seraph. decif. 771. n. 4. n. de hoc artic. & materia huius decif. vide Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 779. fere per totam, & in tom. 1. decif. 179.

Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 179. n. 4. vbi in fine cum aliis allegat hanc decif. & in recentior. p. 1. decif. 579. n. 4. Ludouic. dec. 392. n. 5. & 4.

Ab hac resolutione recessum fuit infra decif. 1252. & 1257. & vide decif. 1286. & 1330.

DECISIO M. CCXII.

Bononien. fideicommissi de Zambecariis.

Die Lunæ 13. Martij 1606.

SVMMARIVM.

- 1. Melioramenta domus, vel fundi sunt restituenda pignoranti, antequam fundus, vel domus restituatur.
Immissio bonorum non est danda ante restitutionem melioramentorum, ibid.

DECISIO M. CCXI.

Rota vtraque parte informante censuit Dominis Aloyisio, Camillo, & Carolo de Zambecariis hæredibus Capitanei Pauli non fuisse concedendam immissionem in possessionem bonorum, de quibus agebatur, videlicet domus magna & cuiusdam petiæ terræ, quia per D. Amilium Zambecarium autorem D. Scipionis in domo fuerant facta plurima melioramenta, quæ erant D. Scipionis, & ab illo propterea retinenda, donec sibi resciceretur, l. si in area, ff. de conditione indeb. l. in rebus, §. possunt, ff. commodati, Peregrinus de fideicommissis, articul. 50. num. 55.

Alia motiua deducebantur per informantes, quæ quoniam pariebantur difficultatem, consulto fuerunt omissa, præsertim cum ad impedendam immissionem sufficeret exceptio de consecratis melioramentis, in actis iam probata.

Romana vinea, & hospitij.

Die Lunæ 13. Martij 1606.

SVMMARIVM.

- 3. Mandatum de manutenendo dandum est possidenti ante motam litem.
4. Possessio instrumentalis aliquando est manutenibilis.
5. Colonus si moriatur, possessio transit in dominum vilem.
Defunctus si possideat animo suo, & corpore alieno per colonum continuantem possessionem nomine hæredis, possessio remanet penes hæredem, ibid.
6. Possessio antiqua excludit nouam possessionem capram.
7. Possessio naturalis excludit civilem statutariam, & ita qui possidet ex ista, non potest agere interdicto retinendæ, sed adipiscendæ, & 9.
Statutum Mediolanense disponens de continuata possessione in hærede, quomodo intellegatur in bonis, in emphyteosim datis, ibid.
12. Procurator generalis potest capere possessionem bonorum.

Vitâ functo Ioanne de Cellis de mensè Aprilis ann. 1605. Cellarius Monasterij Sancti Pauli ob Canonem non solum, pacta non seruata, lineam finitam, & aliàs omni meliori modo, hospitiū, vineam, & cannetum, le hosteria di Santa Paulo vulgariter nuncupata, deuoluta declarauit, & deuolutionem acceptauit, & die 27. Maij mox subseqentis, realem & actualem possessionem accepit.

Cæterum, quia creditores eiusdem Ioannis producta coram Illustrissimo Vicario quadam fide assertæ possessionis, eorumdem bonorum captæ sub die 21. Iulij eiusdem anni, Monasterium in sua possessione molestabant, causa introducta in Rota dubitauit, cui esset dandum mandatum de manutenendo; & causa fæpè in Rota proposita, videlicet sub die 16. Ianuar. & 20. Februar. ac tunc propter difficultates obortas dilata, tandem die 13. Martij præsentis anni 1606. vtraque parte informante Rota Monasterio Sancti Pauli dandum mandatum de manutenendo censuit; quia eius possessio ante motam litem captæ apparebat, l. 1. §. cuius autem interdicti, ff. de possessione, §. retinenda, Instir. de interdict. & eo maxime, quia stante possessione vacua, per obitum Ioannis, possessio etiam instrumentalis erat manutenibilis, Verallus decif. 334. n. 5. & 6. p. 2. Et ita fæpè Rota tenuit, & tener, & signanter in vna Vicentina Parochialis, die 22. Aprilis anni 1594. coram Domino Cardinale Pamphilio, & in causa Syracusana beneficiorum, die 4. Decemb. ann. 1596. coram Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditoribus.

Vacare possessionem ex eo deducebatur, quia Ioannes de Cellis, qui prius possidebat prædicta bona, mortuus erat, l. qui vniversus, §. quod per colonum, ff. de acquirenda possessione, Rolandus consil. 50. n. 15. lib. 2. & hæres Ioannis, nedum non acceptat possessionem, neque hæreditatem adiuerat, sed paulò post etiam expressè repudiauerat, vnde vacante possessione legitime eam potuit acquirere Monasterium etiam absolute eiectione colonorum, quia sufficit hoc casu eorum recognitio, cum alteri non possideant, imò censentur meri detentores, Afflictus decif. 325. n. 3. Alexander in l. quod meo, n. 25. ff. de acquire. possessio. & sunt plures decisiones Rorales, & signanter in causa Cernien. bonor. die 3. Maij ann. 1580. coram Domino Cardinale Seraphino, & in causa Imolen. bonorum, die 10. Aprilis, ann. 1592. coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditoribus.

Neque ad rem pertinebat præterita possessio creditorum, quia erat posterior, & ideoque anterior possessio Monasterij nouæ possessionis acquisitionem excluderebat. Baldus in cap. si diligenter, n. 25. de prescrip. lason consil. 91. n. 19. lib. 3. & fuit resolutum in d. causa Imolen. bonorum, coram D. Cardinale Pamphilio.

Rursus non suffragabatur eisdem creditoribus præterita possessio eis cessa à Victoria filia Ioannis, quam ipsa prætendebat acquisiuisse vigore statuti Vrbis, lib. 1. cap. 147. continuantis possessionem bonorum in hæredes defunctorum condito testamento, vel ab intestato decessentium.

Quia fuit responsum primò ei statuto non esse

Adde Duran. decif. 11. n. 1. & 46. n. 1. & 159. n. 1. Ludouic. dec. 582. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 178. & 260. tom. 2. decif. 93. n. 2. & 461. n. 1. & aliàs fæpè.

Adde Ludouic. decif. 258. n. 5. vbi ad propositum allegat hanc decif. f. Adde Duran. dec. 84. n. 7. & 8. g habetur in impress. Seraph. decif. 466.

Adde Ludouic. dec. 6. n. 3. & dec. 40. n. 2. & 5. & 571. n. 2. & 500. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 196. n. 1. & tom. 2. decif. 207. n. 2.

Adde Ludouic. dec. 6. n. 3. & dec. 40. n. 2. & 5. & 571. n. 2. & 500. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 196. n. 1. & tom. 2. decif. 207. n. 2.

Adde Ludouic. dec. 6. n. 3. & dec. 40. n. 2. & 5. & 571. n. 2. & 500. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 196. n. 1. & tom. 2. decif. 207. n. 2.

esse locum, quando aliquis post mortem defuncti antequam hæres adeat hæreditatem, accipit possessionem naturalam, tunc enim civilissima illa possessio statuarum interucritur, ita ut hæredi non competat amplius interdictum *retinenda*, sed, *adipiscenda*, pro habenda possessione eorum, quæ defunctus tempore mortis possidebat, Natta *consil.* 439. n. 5. Ruinus *consil.* 25. n. 5. *vers. præterea*, ex quo Hieronymus *lib.* 4. Rubeus Alexandrinus *consil.* 121. n. 3. *vers.* 2. id quod dicitur. Iason *consil.* 148. n. 15. *lib.* 4. Rota in *causa Lucana Mainculatus*, die 27. Aprilis an. 1587. coram bon. mem. Orano, ubi allegatur Couarruias in *prædictis questionibus*, cap. 17. n. 5. & Gabriel de *acquirenda possessione*, *conclusiones ultimæ*, num. 18.

Secundò fuit consideratum huiusmodi statuta continuantia possessionem bonorum, à defunctis possessorum, in eorum hæredes, non habere locum in bonis emphyteoticis, quæ cum ab emphyteotis naturaliter tantum possideantur, remanente possessione civili penes dominum directum, l. 3. *ex contrario*, cum ibi notatis, ff. *de acquirenda possessione*, non possunt comprehendendi sub hoc statuto, per quod possessio tantum civilis transfertur. Rubeus Alexandrinus in *dicto consil.* 121. n. 3. Cumanus *consil.* 173. *in fin.* & sic etiam Rota censuit de simili statuto Ferrarienti in *dicta causa Imolen. bonorum*, coram Domino Cardinale Pamphilio, die 10. Aprilis 1592. & in *alia causa Mediolanens. bonorum*, de simili statuto Mediolanensi, die 18. Martij 1594 coram Domino Millino, *vers. nec obstat statutum Mediolanense*.

Decisio in *causa Bononiens. de Cardinalibus*, die 11. Ianuarij 1602. non suffragabatur creditoribus, cum loqueretur de possessione instrumentaliter capta, alio existente in possessione, secus autem erat in hoc casu.

Quæ de iniusta possessione opponebantur Monasterio, ex eo quòd videbatur fundata in eorum proprietate, & deuolutione, quæ non apparebant iustificata, ex eo visa fuerunt Dominis reicienda; quia Monasterium non se retrinxit ad solam caducitatem, sed possessionem accepit, omni meliori modo.

Denique non obstat defectus mandati Celerarij, qui possessionem accepit, cum illud habebat generale, ad capiendam possessionem omnium bonorum, & vinearum: notum est autem in prophanis ad hunc effectum sufficere generale mandatum, & per generale Procuratorem acquiri possessionem, l. 1. §. *item acquirimus*, & §. *per Procuratorem*, ubi Iason num. 2. *vers. ista tamen conclusio*, Aretinus num. 82. *vers. ad dicta Innocentij*, ff. *de acquirenda possessione*, Couarruias *lib.* 3. *variarum resolutionum*, cap. 16. num. 9. *vers. possessio autem*, & fuit dictum coram me, in *causa ciuitatis Castellii bonorum*, die 15. Octobris 1593.

Quando autem ad capiendam possessionem sufficit beneficij, sufficit generale mandatum supra in tom. 1. decis. 228. n. 6. & decis. 64. n. 2. & habetur supra in tom. 1. decis. 325. num. 6.

Romana affectus casalis.

Die Lunæ 13. Martij 1606.

S V M M A R I V M.

- 4 Subconductor rei conductæ non tenetur soluere in executione facta nisi pretium quod soluere tenebatur subconducenti.
- 5 Sublocator non potest exequi pro toto pretio rei locatæ, sed pro parte quod soluere tenebatur.
- 6 Statutum exprimeret debet, quod statuere vult, & tantum operatur, quantum loquitur.
- 7 Dicitio dictus est repetitiua præcedentium cum suis qualitatibus, & 8.
- 9 Statutum exorbitans à iure strictè interpretandum est.

DECISIO M. CCXIII.

Dominus Carolus de Maximis ann. 1602. locauit ad nouem annos omnes fructus Petri Angelo Dulcio, casalis nuncupatum Porcareccia, pro scutis 1040.

Anno 1603. Petrus Angelus conductor vendidit Francisco Caluo herbas æstiuas dicti casalis per triennium proximum pro scutis 60. quolibet anno.

Franciscus Caluus pasculauit prædictas herbas anno 1603. & pro reliquis duobus annis 1604. & 1605. eas retrouendit, & retrocessit Andrea Nerio, & Ioanni Iacobo Ligio pro eisdem scutis 60.

Interim Petrus Angelus conductor totius casalis, & respectiue venditor dictarum herbarum æstiuarum foro cessit, & D. Carolus creditor Petri Angeli in duobus terminis prædicti affectus à Consiliis agriculturæ vigore statuti 33. eiusdem artis obtinuit arestum contra animalia Andrea, & Ioannis Iacobi, in dicto casali pascentia. Cæterum, quia articulus videbatur dubius, & exemplaris, & dubitabatur, vtrum in hoc casu haberet locum decisio, aliàs coram me in simili causa facta in *vna Romana pecuniaria die 1. Iulij 1598.* Iudex, & partes, declarationem Rotæ postulauerunt, vnde propositio dubio, an esset locus statuto, Rota vtraque parte informante non esse locum censuit, nisi pro rata portionis sublocatæ: ratio potissima decisionis fuit, quia cum Andreas & Ioannes Iacobus non essent subconductores totius casalis, sed modicæ tantum partis, nempe herbarum æstiuarum duorum annorum, consequenter non tenebantur Domino Carolo locatoris pro affectu debito à primo conductore sublocante, sed tantum pro rata temporis, & partis secundæ conductionis, seu venditionis, ac pretij illius, l. *solutum*, §. *solutam*, ubi Bartolus num. 8. *vers. sed textus sic*, in *fine*, num. 8. Salicetus num. 6. ff. *de pignorat. action.* Menochius de *adipiscenda*, remed. 3. n. 100. Negulantius *tract. de pignor. mem.* 4. part. 2. n. 136. *vers. intellige tamen*; quòd cum sine difficultate procederet de iure communi, difficultas reducebatur ad prædictum statutum agriculturæ cap. 73. quòd Rota censuit non obitare Andrea & Ioanni Iacobo, quia loquitur, quando sublocatio,

1. habetur hæc decisio impressa penes Marchesanus de commissionibus, p. 1. pag. 968.

2. 3. 4.

supra decis. 709. in tom. 1. f. Adde Rotam in vna Romana affectus 20. Nouemb. 1606. coram Marquemonio impressa per Marches. de commiss. p. 1. pag. 767. vbi n. 3. ad propositum allegat hanc decis. & addec. supra decis. 709. n. 2. & 3. in tom. 1.

catio, vel secunda venditio fit de omnibus fructibus, & de toto casali, non autem quando sublocatur aliqua pars, quia quando conductor sublocavit partem casalis, vel tenimenti, subconductor non tenetur pro affectu maturato ante subconductionem, neque pro toto affectu, sed pro ea tantum portione, quæ respicit partem casalis sublocatam; tum quia si id inducere voluissent, statuentes expressissent. Baldus in *l. illum num. 1. in principio*, *Q. de collar.* tum quia statutum tantum disponit, quantum loquitur. Decius *consil.* 669. num. 6. & seq. Gratus *consil.* 82. num. 13. *lib.* 1. Socinus senior *consil.* 33. num. 8. *lib.* 1. & hunc intellectum tenuit Rota coram me in simili causa die 1. Iulij an. 1598.

Idem videbatur Dominis clarè colligi ex serie, & verbis eiusdem statuti, ibi, qui dictos fructus, vel tenimentum alteri locauerit, dictio enim dictor, repetit præcedentia cum suis qualitatibus. Bartolus in *l. si qui seruus*, §. *final.* n. 5. ff. *de legat.* 2. Rolandus *consil.* 34. num. 3. *lib.* 4. Alodbrandinus *consil.* 31. num. 19. vnde cum antea statutum fuerit locatum de toto tenimento in sublocatione dispositionem repetiuit respectu totius tenimenti.

Et rursus ibi, vt liceret domino tenimenti agere contra animalia pascentia, & fata frumenta in dicto tenimento: nam ponderando relatum, dictor, & dicto, quod est repetitiuum cum omnibus suis qualitatibus, consequenter inferitur statutum procedere, quando subconductor fuit facta de toto tenimento, aliàs enim statutum esset valde exorbitans à iure communi, & ideo ne iniquitatem contineat, quod contingeret, si vnus solueret pro alio, strictè debet intelligi. Socinus iunior *consil.* 9. num. 3. & 4. *lib.* 1.

Nec refert quòd statutum mandet integraliter satis fieri locatori, quia intelligitur reninens eisdem terminis, quando subconductor condixit totum tenimentum locatum.

Postremò non suffragabatur Domino Carolo idem statutum, dum disponit quòd locator pro satisfatione integre mercedis possit agere contra animalia, quomodocumque assidua, quia debet intelligi, quando subconductor successit in toto tenimento, & subconductor est de eadem quantitate, & specie locata, aliàs enim iniquum esset, vt quando pars tenimenti sublocaretur, subconductor teneretur ad pensiones totius tenimenti decursas, vt Rota considerauit in prædicta decisione facta super intellectu eiusdem statuti.

Marcicana bonorum.

Die Veneris 7. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

- 4 Religiosus non potest donare bona hereditaria post professionem, nam pertinet ad Monasterium.
- Regularis nihil proprium habet, & ideo nec donare nec testari potest, post omissam professionem, ibid. & 5.
- 6 Monachus quidquid acquirit, Monasterio acquirit, & quomodo intelligatur habere pro-

prium, & 7.
8 Regularis paupertas adeò est adstricta, vt non possit dispensare Summus Pontifex in abdicatione proprietatis contra eam.

DECISIO M. CCXIV.

Anno 1550 Perna de Mastrodis, testamentato condito, & Ioannina, & Cosmate in re certa hæredibus institutis, in reliquis bonis, hæredem sibi vniuersalem fecit fratrem Fabianum Mastrodum suum filium Ordinis Sancti Francisci, cum potestate quòd de prædicta hæreditate ad arbitrium suum absque superioris sui & Conuentus Sancti Francisci licentia, tanquam liber homo, perinde, ac si frater dicti Ordinis non esset, liberè disponere possit.

Idem frater Fabianus ann. 1594. vigore dictæ facultatis sibi à Perna matre concessæ, præter cætera quoddam prædium cupparum 100. situm in territorio Tagliacotij dedit Terentio Ioanni, & Lucretiæ de Mastrodis, qui eius possessionem acceperunt.

Cæterum, quia fratres Sancti Francisci prætendebant succedere fratri Fabiano, & super dicto prædio ius habere; causa introducta in Rota dubitanti, an donatio facta per fratrem Fabianum ad fauorem prædictorum de Mastrodis sustineretur? & Rota vtraque parte informante non sustineri censuit.

Ratio decisionis fuit, quia cum Fabianus esset Regularis, & consequenter nihil proprium potuisset habere, cap. non dicitis 12. q. 1. cap. Monachi, & cap. cum ad Monasterium, in fine, de statu Monachorum, non potuit donare, quia explorati iuris est, neminem posse donare quod non habet. *l. nemo plus iuris*, ff. *de regulis iuris*, l. traditio, ff. *de acquirendo rerum dominio*; ideoque interdictum est Regularibus testari, cap. 2. de testamentis, f. *Aubert. ingressi*, C. *de sacrosanct. Eccles.* Nauarrus *tract. de Regularibus*, comment. 2. n. 25. c. 1. de re, gular.

Postremò non suffragabatur Domino Carolo idem statutum, dum disponit quòd locator pro satisfatione integre mercedis possit agere contra animalia, quomodocumque assidua, quia debet intelligi, quando subconductor successit in toto tenimento, & subconductor est de eadem quantitate, & specie locata, aliàs enim iniquum esset, vt quando pars tenimenti sublocaretur, subconductor teneretur ad pensiones totius tenimenti decursas, vt Rota considerauit in prædicta decisione facta super intellectu eiusdem statuti.

Nec prædictis refragabatur, quod sicut frater Fabianus, conuientibus oculis sui superioris & Conuentus, potuerat retinere prædictam hæreditatem, iuxta doctrinam Bartoli, qui hanc questionem in terminis tractauit, in *l. si alienum*, num. 1. & 2. ff. *de hæredibus instituendis*, & in *Aubert. excipitur*, num. 2. C. *de bonis qua liberis*, ubi Angelus n. 2. eodem modo potuerat donare, & de illa disponere.

Quoniã fuit responsum doctrinã Bartoli intelligendam prout illam intellexit Abbas in *cap. Monachi*, num. 8. *de statu Monachorum*, & cum eo sentit Syluester in *summa*, in *verb. Religio* 8. *questione* 5. videlicet quòd nihil acquiritur Monasterio respectu vtilitatis, non autem respectu iuris, vt sit sensus, quòd Monasterium permittat conuientibus oculis illum Monachum, cui relictum fuit, habere administrationem relicti, sicut & seruus dicitur habere proprium, l. 5. ff. *de manumissis*, vel intelligitur, quòd talis Religiosus possit habere administrationem illius relicti in casu licito, videlicet, vel dispensando ad pios vsus, quòd est licitum Religioso, cap. 2. *de testamentis*, lib. 6. vel conuertendo sibi relictum

Adde in *impress.* per Melinum post tract. de legitima decis. 23. n. 1. & sequent. Adde Consil. Frid. sess. 25. c. 1. de re, gular. Adde Rotam recent. p. 2. decis. 76. n. 1. Ludouic. dec. 87. n. 3. & 12. Caualer. decis. 606. n. 8. Adde infra decis. 1264. n. 3. Caualer. in dicta dec. 606. n. 1. & sequent. Rota in posth. Farin. tom. 2. decis. 254. n. 4. & annotat. ad dictam decis. 87. Ludouic. in 155. n. 7. h. & ad hunc effectum Monachus habetur loco serui, vt per Seraph. decis. 724. n. 9.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

etiam ad vsum vestimentorum, vel librorum, & idem in effectum sentit Antonius de Butrio in dicto cap. Monachi, num. 10. Ceterum si superior vult consentire, vt talis religiosus haberet administrationem, putat Abbas precipuo loco, tale relictum non valere.

Et eodem modo respondebatur ad Abbatem consil. 44. num. 3. lib. 2. vt talis Monachus possit disponere de sibi relictis, non quantum ad proprietatem, sed quantum ad vsum pios & licitos, secundum arbitrium boni viri: nam Canones & leges initio allegati non possunt recipere alium intellectum vt paupertas regularis in suo robore, & firmitate permaneat, cum abdicatio proprietatis sic dicatur annexa regula Monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere, vt dixit textus in dicto cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum.

Farsen. territorij.

Die Lunæ 10. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

Instrumenta antiqua centum annorum non requirit recognitionem, & 3. Instrumentum dicitur antiquum ex 80. annis, ibid.

DECISIO M. CCXV.

Vtraque parte informante proposui causam super decisione factam coram Domino Millino sub die 31. Maij 1604. & Rota quantum ad duo priora instrumenta, videlicet vnum de anno 1390. & alterum de anno 1467. in decisis permansit; nam respectu primi cum excederet 100. annos ante litem motam, & haberet faciē, & requisita ad publicum instrumentum, absque alia recognitione dicebatur esse in forma probante. Puteus decisio 151. incip. Coram D. lib. 1. & decis. 359. incip. die 8. num. 6. lib. 2. quod sæpè aliàs tenuit Rota, & signanter apud Paleorum in vna Cremonen. Prioratus die 26. Februarij ann. 1564. vbi censuit, quod quando agitur de recognoscendis instrumentis, vltra 80. annos non requiritur recognitio, de qua in l. comparationes. C. de fide instrumentorum, & apud Cottam in vna Romana castri Ortiani die 4. Februarij anni 1575. nam antiquitas simul cum exteriori facie publici instrumenti excludit omnem doli, & fraudis suspensionem; & quoniam hæc carebant difficultate, informantis quoque pro D. Thoma Melchiorio, quantum ad hoc primum instrumentum, non repugnabant Metropolitanis.

Respectu alterius instrumenti de anno 1467. idem censuerunt Domini ipsi pro antiquo sine alia recognitione recipientes, quia erat antiquum 95. annorum, quod tempus ad effectum, vt non indigeret recognitione, iunctis præsertim adminiculis, reputatur antiquum. Puteus dicta decisio 151. lib. 1. & decis. 359. num. 6. lib. 2. Verallus decis. 5. incip. Recognosci non debet, parte 3. in quibus decisionibus agitur de minori

tempore, videlicet de instrumentis 70. vel 89. vel 90. annorum; hoc autem instrumentum vetustius erat.

Eadem instrumenta ex inspectione apparebant esse publica, & in forma probante, nec deerant adminicula.

De aliis instrumentis, quibus utebantur Metropolitanis, Domini particulariter videre voluerunt, & pro faciliori directione posset videri de duobus vltimis, vt facilius inde de tertio iudicaretur.

Romana alimentorum.

Die Lunæ 10. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

1. Commissio senatoria signata cum clausula Arbitrio Rotæ, multum remittit rigorem iuris. 2. Clausula Arbitrio Rotæ operatur, vt depositiones testium, sine citatione examinatorum sustineantur. Interrogatoria vt testes examinentur, si dederis pars, videtur examini consentire, ibid. & 3.

DECISIO M. CCXVI.

Super dubio, an esset locus arbitrio ad effectum, vt adhiberetur fides testibus examinatis in Rota, & in Curia Gubernatoris Urbis. Rota vtraque parte informante locum fuisse censuit, quia cum commissio senatoria signata cum clausula Arbitrio Rotæ, multum remittat de rigore iuris. Crescentius decis. 4. num. 3. de testibus. Rota in vna Catanien. illegitimitatis, die 24. Novembris 1586. coram Domino Cardinale Blanchetto tunc Rotæ Auditore, & in alia Romana pensionis die 13. Iunij 1592. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc etiam Rotæ Auditore, respectu testium examinatorum in Rota cum interrogatoriis partis & communi interprete, merito erat locus arbitrio pro examine sustinendo; licet non reperiretur citatio. Crescentius decis. 4. de testib. Puteus decis. 301. lib. 3. Antonius Augustinus in epitome, tit. de testibus, §. 18. Cæsar de Grassis decis. 11. num. 18. de probat. quod sæpè fuit decisum, & signanter in causa Bononien. constructiones fabrica, die 11. Martij ann. 1602. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, quia pars dando interrogatoria videtur examini consentire.

Idem fuit dictum respectu testium examinatorum in Curia Gubernatoris, qui cum ante examen iurauerint, vigore eiusdem commissionis, & clausule arbitrio Rotæ remittentis aliquid de iure, non fuerunt repulsi.

Aliæ exceptiones quæ testibus opponebantur, non pertinebant ad hanc inspectionem.

Ferrentina

Ferrentina Ferreria.

Die Veneris 14. Aprilis 1606.

DECISIO M. CCXVII.

Vtraque parte informante super dubio, an esset locus arbitrio, Rota censuit quod circumscripto mandato A. C. nulla illius habita ratione videretur de bono iure in negotio principali, super quod si disputato dubio decideretur ad fauorem Domini Lælij Cæceoli, ille veniebat absolendus; contra verò Abbas acciperet sententiam si dubium ad illius fauorem resolveretur, & sic arbitrari sunt, vt intricatæ difficultates super nullitatibus, silerent, in quibus dirimendis non erat frustrà terendum tempus, cum vtriusque partis impensis, quæ supradictò modo facili cuitari poterant.

Romana vinea.

Die Veneris 14. Aprilis 1605.

DECISIO M. CCXVIII.

Rota in hac causa vtraque parte informante in vltimo loco decisit, sub die 2. Decembris anno 1605. persistendum censuit, quia visum fuit Alexandriam factis legitime fuisse citatam: de excessu tamen Domini particulariter videre voluerunt.

Hipporegien. Capella.

Die 14. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

1. Iuste possidere dicitur, qui auctore Prætoris possidet. Instrumentum solum possessionis capta in vim decreti iudicis sufficit, vt quis dicatur iuste possidere, ibid. 2. Probatio semiplena sufficit ad probandam possessionem. 3. Possessor anterior manutenendus est.

DECISIO M. CCXIX.

Vm Carolus Bernardinus acceperit possessionem bonorum, de quibus agebatur die 12. Aprilis ann. 1600. prout in processu paruo fol. 2. vbi reperiebantur specificata omnia bona, quorum capta fuit possessio; & Turinus Turinensis eorumdem bonorum acceperit possessionem sub die 22. eiusdem mensis, consequenter Carolo Priori possessori dandum fuit mandatum de manutenendo. l. 1. §. vnius autem interditi, ff. vt possidetis, §. retinenda, Institut. de interditi. & maxime, quia Carolus auctore Prætoris accepit possessionem, quam seruatis seruandis in executionem literarum Apostolicarum sibi tradiderat Vicarius Episcopi Hipporegien. ea-

ram executor, l. iuste possidet, ff. de acquirenda possessione. Decius consil. 125. num. 3. vers. nam cum dicitur Antonius.

Possessio autem probatur, tum per instrumentum possessionis. Rota in vna Romana vinea 23. Iunij 1581. coram bon. mem. Robuffertio, tum per testes facientes semiplenam; nam probatio semiplena sufficit. Alexander consil. 103. n. 3. lib. 7. Decius consil. 56. n. 8.

Possessio autem Turini postea capta non erat manutenibilis, cap. licet causam, de probat. Bartolus in l. si duo, num. 4. ff. vt possidet. Menochius tract. de retinenda, remed. 3. numer. 726. f.

An autem respectu Capellæ Sancti Martini, quam Turinus possidere prætendebat, danda esset sibi manentio in bonis, pendebat ab eo, an prædicta bona ad Capellam pertinerent, de quo particulariter erat videndum.

Orianen. Archipresbyteratus.

Die Lunæ 13. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

1. Concordia in beneficalibus non valet ante obtentum beneplacitum Apostolicum, etiam si sit facta cum iuramento. 2. Clausula, non aliàs, aliter, &c. formam præstat actus. 3. Contrahentes si faciant actum illicitum, sub conditione, si Papa dispensauerit, ante obtentam dispensationem non valet. 4. Concordia iniuta non est reuocabilis ab vna ex partibus, nisi altera consentiat. 5. Mandatum renouari potest à parte post signatam supplicationem, etiam porrectam à cedente beneficium. 6. Supplicationes porrigi possunt à quolibet etiam interesse non habente, & ideo ius non abdicatur si non sit aucta à principali, vel ab habente mandatum. 7. Resignationi vt sit locus, necessarius est consensus principalis. 8. Iuramentum obligat, si actus cui adheret, subsistat.

DECISIO M. CCXX.

Anno 1601. vacauit Archipresbyteratus Arianen. per obitum cuiusdam Ioannis Bonitæ, quem Ioannes Thomas Melpotus à Sede Apostolica impetrauit, sed quoniam Melpotus non poterat consequi effectum litterarum Apostolicarum, ex quo quidam Ioannes Thomas Philippus à Berone Terræ Boneti, qui ius patronatus prætendebat, præsentatus, sibi opponere impedimentum, coactus fuit cum eodem Thoma Philippo inire concordiam cum quibusdam pactis, & conditionibus, & inter alia quod beneplacitum Apostolicum obtineretur, pro impetrando Procuratorem in Romana Curia constituerunt, quem Melpotus ante præteritum consensum reuocauit, & vt iuribus Ecclesiæ consulere, litem introduxit, quia verò Ioannes

nes Thomas Philippus opponere de concordia, dubitavi, an ea obtaret? & vtraque parte informante Rato Melporo concordiam non obtinere censuit. Ratio fuit, quia in beneficiis inita concordia non valet ante obtentum beneplacitum Apostolicum, etiam si facta fuerit cum iuramento.

potest de iure precedere supplicationem signatam, & signatam subsequi, Castadorus decis. 2. n. 8. & decis. 3. num. 3. de renunciat. & licet voluntas probari possit sine scriptura, Boerius decis. 348. n. de consensu tamen per scripturam constare debet, & ideo licet signata fuerit supplicatio, si non constat de consensu per mandatum, cum non appareat, quis supplicationem porrexit per regulam 44. requiritur consensus in expeditione litterarum, qui si fuerit prius praestitus, & non reuocatus de stylo, non est resignatio, sed resignationis complementum, & consummatio, seu confirmatio, Sarnensis super reg. de publican. q. 7. in princip. & super regula de infirmis. quest. 12. & tendit ad corroboracionem praecedentis voluntatis resignantis. Verallus decis. 214. p. 1.

Vnde cum casus propositus non versaretur in simplici transactione, seu simplici cessione litris & concordia, sed in cessione iuris Melporo competenti super beneficio vigore regulae 34. requiritur consensus super resignatione, quem requirit regula super resignatione cuiuscunque beneficii Ecclesiastici, seu cessione iuris in eo.

Concordia ergo conuenit ob praedicta, non obstabat iuramentum, quod regulatur ab actu, super quo interponitur, cum intelligatur secundum naturam, factus, cui accedit iuramentum; Bartolus, Salicetus, & alij in leg. finali. C. de numerata pecunia. Seraph. de privileg. iuramen. privileg. 49. n. 7. & sequent.

Farfen. bonorum.

Die Lunae 17. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

- 3 Consuetudo in genere probatur per testes singulares.
- 4 Testes singulares probant quando deponunt de casibus adiunctiuis, & admiculatiuis eiusdem rei.
- 5 Consuetudo praescripta non est necessaria in probanda consuetudine, conformi statutis, sed sufficit interpretatiua; ut obseruetur, & valeat.
- 6 Obseruatiua iterata statuti inducit ius.
- 8 Praescriptio induci potest, quod alius vel statuto constitui non poterat.
- 9 Testes de vniuersitate non repelluntur quando agitur de causa tangente vniuersitatem. Vniuersitas aliud est, quam singuli de vniuersitate, ibid.
- Testes de vniuersitate probant quando alius probari non potest res de qua agitur, 10.

DECISIO M. CCXXI.

Abbatia Farfensis habet plura oppida, & omnia bona oppidorum sunt emphyteotica sub directo dominio, & proprietate Abbatiae, & locatitia, & generali statuto eiusdem Abbatiae cauetur, quod nihil pro se de dictis bonis retinere, vel incorporare potest, sed tenetur relocare vasallis Abbatiae pro eodem canone, seu responsione, quibus ab initio locatae reperiuntur: locaciones vero regulariter fiunt pro se, filiis, & nepotibus masculis, per directam lineam

lineam descendentibus, quod si emphyteote non habuerint, vel decesserint, filia natu maior vasallo tamen Abbatiae maritanda in dictis bonis succedit cum facultate habendi, tenendi, possidendi, vtendi, fructuandi, vendendi, donandi, & alienandi, & quidquid locatione durante, ipsi locatario suisque haeredibus & successoribus locatione durante faciendum placuerit; exceptis tamen ciue Romano, persona potente, piis, & religiosis locis, & personis dicti Monasterij non vasallis, quibus vendere, seu quouis titulo alienare non licet, sed tantum dictis vasallis, & non alijs, quibus vasallis licet de dictis bonis locatijs in testamento, codicillis, vel alia quacunque vltima voluntate disponere, relinquere & legare, dummodo locis & personis ex forma locationis non prohibitis derelinquat sua locatione durante; eodemque statuto generali cauetur, quod in alijs casibus, super bonis locatijs non declaratis, anti-qua consuetudines seruari debeant, & eis cessantibus ius commune.

His sic praenotatis, quoniam in hoc casu quidam Antonius existens in vltima generatione comprehensorum viuentibus alijs in inuestitura comprehensis de bonis, de quibus agebatur, disposuerat, ad fauorem matris, & Fabij & fratres de Sfredis praetendebant praedicta bona per obitum Antonij ad se spectare vigore inuestiturae, & in decisione in hac causa facta die 21. Decemb. 1605. recursus fuit ad consuetudinem, super qua Guido Lucas quosdam testes examinauerat super dubio, an constaret de tali consuetudine, quae Guido Lucas suffragaretur; vtraque parte informante Rota censuit probari consuetudinem quod emphyteota liberè disponere possint de praedictis bonis emphyteoticis, & etiam in praedictum forens, dummodo bona non alienentur in personas in inuestitura prohibitas: nam de huiusmodi consuetudine testificabantur plures testes, etiam à quadraginta annis, & signanter eam bene probabant; primus aetatis 65. annorum super 1. & septimus aetatis annerum 70. super eodem affirmantes, che tutti, quelli che hanno hauuto bene emphyteotici in locatione dell'ice Abbatia di Farfa, ne hanno potuto di quelli disporre a loro beneplacito venderli, donarli, lasciarli in testamento, imponersi censo tanto quelli che erano nella prima quanto quelli che erano nella seconda & terza generatione compressi in detta locatione an or che stessero & possedessero in comune detti boni, ne hanno potuto disporre come se fusse de beni sui proprij allodiali & liberi tanto in vita quanto in morte. Et praedicti testes reddebant bonam rationem sine testificationis, quae videbant saepius continentes fieri dictas alienationes & dispositiones; & primus testis erat peritus, quia fuerat Notarius Cancellaria, vbi similes dispositiones recipi solebant, & testificauerat de pluribus actibus, & casibus particularibus, quibus propterea non obstabat, quod respectu actuum particularium essent singulares; quia cum ageretur de probanda consuetudine in genere, sufficiunt testes singulares, c. glossa vltima in l. ob carmen. §. finali, vbi Bartolus, & alij, ff. de testibus, Gabriel eod. tit. conclus. 2. n. 18.

Et maxime, quia haec singularitas non erat

- 3. Et maxime, quia haec singularitas non erat
- 4. Et maxime, quia haec singularitas non erat

obstatiua, sed adminiculatiua, & coadiuatiua dicti alterius testis, tendens ad eundem finem, quo casu testes singulares probant, Decius consil. 650. num. 10. Parisius consil. 57. n. 43. lib. 1. Craueria consil. 267. num. 3. & 4. ver. tertia, & vltima est singularitas, Cephalus consil. 141. num. 12. lib. 1.

Nec ad rem pertinebat quod non videretur legitime probata consuetudo spatio quadraginta annorum praescripta; quia fuit responsum quod cum ageretur de probanda consuetudine interpretatiua conformi statutis, inuestituris, & moribus Abbatiae Farfensis, non erat necessaria talis consuetudo praescripta; sed sufficiebat interpretatiua, & per quam declarabantur inuestiturae, & statuta praedicta, quae praeterea non indigebat aliquo temporis cursu, sed sufficiebat, absque praescriptione, obferuantia iterata, Puteus decis. 283. incip. Volverunt Domini, num. 3. lib. 1. Craueria consil. 101. num. 4. & consil. 277. num. 2. Menochius consil. 21. num. 15. & consil. 75. num. 56. Siluanus consil. 66. num. 21.

Et quatenus per aliquem cursum temporis requireretur probatio huius consuetudinis, & testibus videbatur in hoc casu inducenda ante 30. & 40. annos: sed Rota non putauit consuetudinem inductiuam requiri, sed sufficere interpretatiuam.

Minus obstabat quod ista consuetudo videretur Ecclesiae praedictae, ex quo nunquam amplius bona reuerterebantur ad Abbatiam, quia fuit responsum quod hoc potius fuisse censenda allodialia, vt explicabit primus testis, quam emphyteotica, Ancharanus consil. 125. num. 7. ver. ex istis infero. Rolandus consil. 42. & seq. lib. 1. & cum Abbatia ab initio, cuius memoria non extat, ita conuenit cum vasallis, vel ille, qui dotauit Abbatiam sic pacto priuato constituerit, & nomine recognitionis ratione domini, aliquid semper Abbatiae impendantur, legitime priuatorum pactis induci potuit; quod tamen lege, vel constitutione laicorum constitui non possit; esset enim contra Ecclesiae libertatem. Authen. cassa, & irrita. C. de sacrosanct. Eccles. vbi Bartolus, & communiter Doctor. Abbas consil. 26. lib. 1.

Postremo non obstabat quod testes deponentes de hac consuetudine interpretatiua essent de vniuersitate, & haberent interesse, ex quo ipsi quoque similia bona acquisierant, quia fuit responsum primò, quod quando agitur de causa tangente vniuersitatem, testes de vniuersitate non repelluntur, & sed admittuntur, etiam si vniuersitas sit laicorum, quia aliud est vniuersitas, aliud singuli de vniuersitate, Felinus in cap. insuper. num. 1. ver. est enim regula, vbi Decius num. 19. qui alios allegat, de testibus. Couarruias in practica Ludouisi. decis. 340. & quaestionibus, cap. 18. numer. 4. ver. nam vbi de territorio. Menochius de arbitrar. casu 106. n. 4. & seq. lib. 2. centuria 2. Rota in vna Pampilonensi sepultura, die 5. Decembris anno 1584. coram Capuccio conclus. 1.

Secundò fuit responsum quod cum haec consuetudo non posset probari nisi per testes de vniuersitate, illi debebant admitti, & maxime in hoc casu, in quo & statutis & inuestituris conformia deponebant.

- Adde Duran. decis. 459. n. 4. vbi plures decis. allegat.
- Adde Rotam recent. p. 1. dec. 437. n. 2. ad propositum premissis decis. allegat.
- Adde Rotam recent. p. 1. dec. 115. n. 6. vers. statu preferim.
- Adde Ludouisi. decis. 191. n. 1. vbi annotat. n. 3. alijs decis. allegat. h. 2. & habetur in tom. 1. decis. 74.
- Non obstabat potissimum fundamentum quo utebantur informantes pro Ioanne Thoma Philippo, quod articulus non versaretur in concordia beneficii, sed in mera disputatione transactionis, cuius proprium est, vt ab eo altera pars recedere non possit, nisi concurrat consensus alterius partis. Accorambonus decis. 2. & notat Baldus in l. si diuersa, C. de transacti. q. 1. n. 3.
- Quia fuit responsum articulum non versari in terminis transactionis, sed in terminis cessionis iuris super beneplacito Ecclesiastico, iuxta regulam Cancellariae 44.
- & consequenter licuit Melpoio etiam post porrectam & signatam supplicationem a concordia desistere, quia verus est stylus Curiae quod post signatam supplicationem etiam occidente porrectam licet reuocare mandatum, vt non praestetur consensus expeditioni litterarum iuxta decisionem Mohedani 28. de renunciat. pro qua facit textus in dicta regula Cancellariae 44.
- In casu proposito res erat clara, quia tum constaret supplicationem fuisse porrectam a competitori, vel ab eius Procuratore; consequenter per supplicationem signatam non fuit abdicatum ius a cedente.
- Castadorus decis. 1. n. 2. & 6. de renunciat. & ratio est, quia supplicationes porrigi possunt a quolibet etiam interesse non habente, Mandosius in regula de infirmis resignantibus, quest. 9. n. 4. vers. nam quilibet potest, & textus in cap. qui dam, de renunciat. requirit voluntatem resignantis, prout semper etiam requiritur illius consensus, qui

- Adde supra decis. 21. n. 7. Farin. de testi. q. 64. n. 6. Ludouisi. decis. 390. n. 3. Rotam recent. p. 1. decis. 579. n. 7.
- Adde supra decis. 281. n. 3. Rotam diuer. p. 1. dec. 574. n. 4.
- Adde supra in d. dec. 281. n. 10. Caualer. decis. 497. n. 5.
- Adde supra in tom. 1. decis. 381. n. 8. & late de hoc artic. Ludouisi. decis. 340. & annotat. n. 14. Caualer. decis. 612. n. 9. Coccinum decis. 140. & Capuccio conclus. 1.
- Adde supra in tom. 1. decis. 381. n. 8. & late de hoc artic. Ludouisi. decis. 340. & annotat. n. 14. Caualer. decis. 612. n. 9. Coccinum decis. 140. & Capuccio conclus. 1.

Denique cum testibus esset cautum propter promissiones de editione, non erat cur vererentur liberè dicere veritatem.

Perusina spolij domus.

Die Veneris 21. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

Fides non adhibetur testibus mortuis ex Rota stylo, licet alias fides adhibeatur.

DECISIO M. CCXXII.

I. a habetur hæc decis. impress. per Posthium post tract. de manuent. decis. 98. b Adde Ludouic. decis. 466. n. 1. vbi ad propositum allegat decis. hanc, & late annotat. n. 11. & supra decis. 1116.

V Traque a parte informante, Rota censuit fuisse locum arbitrio ad effectum, vt testibus, de quibus agebatur, fides adhiberetur, quia licet non adesset citatio ad videndum eos iuuare, fuerunt tamen examinati cum interrogatoriis partis aduersæ, & Rota stante commissione, quod adhibeatur fides sic examinatis cum clausula arbitrio Rota, soler examinem sustinere b & fidem testibus adhibere, quia talis immisso sanatoria cum dicta clausula, remittit aliquid de rigore iuris. Puteus decis. 301. incip. De mense April. lib. 3. Crescentius decis. 4. de testib. Casar de Grassis decis. 11. n. 18. de probationib. Antonius Augustinus in Epitome tit. de testib. §. 18. & fuit sæpè decisum.

Et ratio est quoniam pars dando interrogatoria c videtur examini consentire. Puteus dicta decisio 301. lib. 3. & de eo habuisse notitiam, quam vigore citationis habitura fuisset.

Quod eo magis dicendum videbatur in hoc casu, in quo testes erant mortui, d & agebatur de facto antiquo: nam licet Rota non teneat simpliciter opinionem Bartoli in Authentica, At qui semel, C. de probat. & in leg. admonendi. ff. de iur. iurand. dicentis testibus mortuis adhibendam esse fidem ne deierasse præsumantur, neque propterea recipiat consilium Bursati 7. num. 10. nisi concurrant requisita, de quibus late Rota apud Mohedanum decis. 178. aliis 5. de testib. in impress. in hoc tamen casu attentio quod fuerunt iudicialiter recepti, & examinati cum interrogatoriis partis, & quod aderat commissio sanatoria cum clausula, arbitrio Rota, merito fuit dictum fidem fuisse adhibendam.

Neque obstabat quod non fuerant data interrogatoria concernentia personas testium, quia dicebatur primò parti imputandam si interrogatoria non satis benè conceperit.

Secundò dicebatur ex productione interrogatoriorum duo consecuta fuisse pro sanatione examinis testium: primum quod examini consentire: c alterum quod de illo noticiam haberet, ex quibus cessabat defectus citationis.

Tertiò dicebatur interrogatoria tunc data personas etiam testium respexisse.

Denique non obstabat defectus mandati, quia de mandato Fabricij de Signorellis constabat in actis; & quoniam tres erant in causa, Fabricius, Bernardinus, & Ceccus, Bernardini, & Cecci mandatum in persona Bartholomæi Córteri comparientis pro Signorellis exhibebatur in forma authentica.

Et ex prædictis fuit resolutum, fidem fuisse testibus adhibendam.

Neritonensis pensionis.

Die Lunæ 24. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

2. Pensionem beneficij tenetur soluere, qui percipit fructum.

DECISIO M. CCXXIII.

V T quantum possibile erat, satisfaceret Dominus Episcopo Neritonensi ad eius petitionem, dubitavi, an ipse soluerit pensionem pro rata fructuum ex donacione perceperit, & Rota vtraque parte informante negatiuè respondit non soluisse, licet enim ex ducatis 898. Nuntius mandauerit deduci ducatos 409. pro termino Sancti Joannis Baptiætæ ann. 1596. istæ tamen pecuniæ solutæ pensionario non fuerunt à Papa Episcopo donatæ, cum iuxta decisiones, iam facta donario Papæ intelligi deberet deductis oneribus, & sic deducto termino pensionario iam soluto, & consequenter nihil fuit solutum de pecuniis donatis, illud enim quod fuit solutum, non fuerat Episcopo donatum; quod ex eo etiam clarior patebat, quia multo tempore ante donacionem factam Episcopo Camera soluerat dictum pensionis terminum, ita vt donatio postea facta non posset intelligi de pecuniis, quæ fuerant à Camera solutæ, nec amplius repetiebantur in manibus Nuntij Neopolitani, sed debuit intelligi de his fructibus, & pecuniis, quæ penes Cameram existebant.

Supradictis accedebat, quia hodie agebatur de termino natiuitatis ann. 1596. quia Dominus Episcopo, qui omnes fructus dicti anni perceperat, & erat soluendus; Episcopus enim perceperat fructus à die 1. Julij, & sic omnes: nam à mense Aprilis, quo fuit pensio reseruata vsque ad mensem Julij, nulli ferè fructus colliguntur; cum frumentum, vinum, oleum, & similia post diem 1. Julij maturefcere, & colligi soleant, unde iuste inferebatur terminum natiuitatis ab Episcopo, qui fructus perceperat, persoluedum.

Romana inualiditatis matrimony.

Die Vener. 28. Aprilis 1606.

S V M M A R I V M.

2. Triennium cohabitationis ratione impotentis abbreviare potest iudex inspectis circumstantiis.

8. Testes plures testificantes per eadem verba, censentur suspecti.

9. Impotentia ad matrimonium probanda est per inspectionem.

DECISIO M. CCXXIV.

Posth decisiones in hac causa factas dubitavi, an esset locus vltiori cohabitationi, vel potius esse deueniendum ad inspectionem Camillæ,

f supra decis. 1171. & 1198.

g adde supra decis. 624. n. 2. & 703. n. 3. & sequent; Rotam in posth. Partia, rom. 1. decis. 407. n. 1. vbi alias decis. allegat præter annotatas.

h hæc decis. habetur in impress. Farin. post tom. 2. consil. decis. 226.

i. Supra decis. 1017. & 1048. vide infra decis. millæ, 1256.

millæ, ad effectum vt si reperiretur virgo, dissolueretur matrimonium, vel è conuerso, si reperiretur corrupta, compelleretur redire ad maritum, & cum eo perpetuò habitare; & causa vtraque parte informante, Rota conformiter censuit ad inspectionem Camillæ fuisse deueniendum; quia licet triennium cohabitationis debeat incipere à iudicis decreto, iuxta deducta in decisione a in hac causa facta sub die 28. Februar. 1603. nihilominus tamen non desierunt Doctores affirmantes quòd quando ante decretum b præcessit triennialis cohabitatio, possit iudex triennium futurum abbreviare, arbitrio suo inspectis circumstantiis ad breuius tempus reducere. Antonius de Butrio in cap. Landabilem, n. 14. in fine, de frigid. & malefic. vbi Præpositus n. 8. ver. ant. de impotentia apparet, Ancharanus in cap. 1. n. 10. eod. tit.

Difficultas in hoc casu reducebatur ad causas regulandi arbitrium, vt iustum videretur deuenire ad inspectionem, quamuis post decretum Rotæ, vt Camilla & Iacobus coniuges cohabitarent, & darent operam rei vxoriæ, nondum effluisset triennium, & Rota legitimas causas interfuisse censuit; primò, quia exiguum tempus desiderabatur ad triennium complendum, quod inceperat die 20. Iunij an. 1603. quo tamen tempore sæpè fuit interrupta cohabitatio culpa Iacobus nolentis accedere, vt debebat, ad Camillam, quæ semper parata mandatis Rotalibus obediendo maritum expectabat.

Secundò idem suadebat ætas Iacobi, qui ad 60. annos accedere videbatur, & cum ætate concurreret aspectus eiusdem Iacobi, & qualitas corporis tenuis & debilis, vnde facile inhabilitas ad maritalis opus perficiendum arguebatur.

Tertiò concurrebat relatio Medicorum, qui die 2. Maij an. 1603. postquam explorassent, retulerunt quòd licet in eo non apparerent signa impotentia naturalis, sed potius contraria, nec videretur maleficiatus, apparebat tamen debilis complexionis.

Quartò accedebat relatio obstetricum, quæ coram Vicario Camillam inspexerunt, & virginem reperisse retulerunt, & licet ea tunc inspectio non fuisset legitime facta, nihilominus tamen aliquod adminiculum in inspectione iterum legitima faciendæ præbebat.

Denique quæ de modestia, honestate, & pietate Camillæ extrajudicialiter intellecta fuerant, multum mouerunt aliquem ex Dominis, vt pro inspectione faciendâ facilius sentiret.

Quibus non obstabat præsentia quædam Camillæ confessio dicentis se fuisse cognitam à Iacobo, quoniam non placuit Dominis probatio facta per testes, qui videbantur instructi, cum per eadem verba testificarentur.

Denique non obstabat quòd cum probatio per inspectionem sit fallax, & lubrica, non poterat ex ea sumi certum argumentum ad dissoluedum matrimonium.

Quia fuit responsum quòd cum in hac materia non possit dari alia probatio, quando vnus de coniugibus stat pro matrimonio, alius verò contra matrimonium, tunc controuersia c per hoc genus probationis dirimenda est. cap. final. de frigid. & malefic. vbi glossa super verb. septima manu, & vbi communiter Canonistæ, & cap. pro-

de hoc articulo vide Sanchez de materia lib. 7. dist. 208. n. 9. & sequent.

Peña Decis. Tom. 11.

posuisti, de probat. iuxta quem textum inspectio peragenda est, & legitime facta, quantum fieri poterit, omnem fraudem remonebit.

Romana Vineæ.

Die Vener. 5. Maij 1606.

S V M M A R I V M.

2. Inhibitio Rotalis timenda est.

4. Auditor Camera non potest prosequi causam, si iam sit commissæ Rota.

6. Attentatum excusat consensus partium. Executor testamentarius non potest præiudicare heredi, in his qua ab eo vt herede pendent.

8. Consensus partium non potest sanare lesionem iudicis in eius maiestatem factam propter attentata commissæ.

DECISIO M. CCXXV.

M Artia Mezzolona Antonio Santfort pitori pro scutis 1700. & duabus imaginibus, siue quadris vineam vendidit: Antonio vitâ fundo Martia contra Bartholomæum hæredem Antonij pro consuetudine pretij coram A. C. iudicio intentato mandatum obtinuit, quod super imaginibus hereditariis exequi fecit.

Georgius Piscator executor testamentarius Antonij se depositarium vocando promisit imagines in deposito tenere, & illas ad mandatum A. C. consignare; Martia coram eodem A. C. iudicio profecuta mandatum de subhastando pignora in executionem capta obtinuit.

Ab hoc mandato Bartholomæus Antonij hæres appellauit, & causam in Rota committi d obtinuit, cum clausula, vt si quid exequendum esset, in primis, & ante omnia exequeretur, & disputato dubio Rota censuit procedendum fuisse ad vltiorem executionem; causa in hoc statu existente, Martia dupliciter mandati A. C. iam obrenti accepit, & super vinea exequi fecit.

Cum verò hæres Antonij opponeret de attentatis, dubitavi, an gesta coram A. C. post introductam causam in Rota essent attentata, & veniret reuocanda? & Rota vtraque parte informante adesse attentata, & venire reuocanda censuit, quia gesta fuerunt post commissam causam in Rota, & post inhibitionem e Rotalem, & maximè, quia per commissionem cum clausula, si quid exequendum, fuit translata iurisdicctio in Auditorem Rotæ, & consequenter non potuit Martia pro executione redire ad Auditorem Camera.

Tum quia lis pendebat f in Rota, cap. non solum, de appellacionibus, lib. 6. tum, quia inhibitio Rotalis erat timenda. Rota decis. 20. de appellacionibus, in notis.

Non obstabat quòd post commissam causam in Rota partes cõsenserant, vt executio ab Auditore Camera peteretur, & quòd consensus excuset ab attentatis, & quia fuit responsum primò consensum Bartholomæi hæredis Antonij debitoris nusquam probari, sed solum adfuisse consensum

1. supra decis. 982. 2. Adde supra in tom. 1. decis. 36. n. 7. & 169. n. 2. Duran. d. decis. 104. n. 1. Caualer. decis. 679. Mantie. decis. 198. n. & 184. n. 1. n. 1 in fine Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 670. n. 1. 3. Adde Martiam decis. 238. num. 2. Coeci. decis. 443. n. 3. & 4. 4. Adde Serraph. decis. 1003. n. 5. & 1013. n. 4. & 1168. n. 7. & de hoc articulo Ludouic. decis. 443. vbi n. 4. mentionem facit de hac decis.

fum Georgij Piscatoris, qui se obligauerat in forma depoliti, & confensum cuiusdam Iacobi Procuratoris Bartholomæi; sed istorum confensus non erat sufficiens, cum requireretur confensus Bartholomæi principalis, & maximè cum A. Camera non haberet amplius iurisdictionem, quæ per commissionem specialem fuerat in R. Artransata; nam ad prorogandam iurisdictionem requiritur speciale mandatum, ita fuit resolutum coram R.P.D. Ortembergo in causa Narrien. Canonum, 7. Februar. 1601.

7. Secundo dicebatur nullum reuera interuenisse formalem confensum, qualis necessarii requirebatur: a nam Procurator Bartholomæi femel tantum comparuit, & tunc præstando non consensit, sed potius expressè dissentit; Georgius verò solum consensit tanquam depositarius, non tanquam executor testamentarius, qui propterea non potuit hæredi præiudicare.

Denique etiam sufficiens confensus partium admittitur, ad hoc officio iudicis, b cuius maiestas læsa fuerat, attentata poterat reuocari. Rota decif. 2. in fin. de restitutione spoliatorum, in nouis, Caffadorus decif. 3. n. 4. eod. tit. & fuit dictum in causa Cremonen. iurisparron. de 26. Februar. 1603. coram R.P.D. Ludouicio. c

de hoc art. recent. p. 2. dec. 183. n. 1. vbi fuit declaratum sufficere tacitum confensum, de quo annotat. ad dictam decif. 247. Ludouic. lit. A. 8. Adde Coccinum decif. 418. n. 3. Rotam recent. p. 2. decif. 234. n. 7. & 637. n. 6. e habetur in impress. Ludouic. decif. 91. n. 8. vbi annotat. n. 12.

Firmana Altaris.

Die Mercurij 10. Maij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Tempus ad presentandum currit patronis à die scientia vacationis.
2 Scientia certa vacationis beneficij requiritur in patrono, vt deuolutioni locus sit.
3 Testes de auditu regulariter nihil probant, præcipue in materia recenti, ibid.
4 Testis qui se fundat in falsa causa, nihil probat.

DECISIO M. CCXXXVI.

VAcauerat hoc beneficium per obitum Lepidi Cari in ciuita Noua defuncti, die 20. Octobr. anno 1591. & quia Hieronymus Maria & Felix de Montegranario vigore iurisparronatus die 24. Februar. ann. 1592. videlicet tribus diebus post lapsum quadrimestri à die obitus Lepidi presentauerunt Iosephum Saunium, ideo Doctor Bicciardus Ricciottus illud à Sede Apostolica tanquam deuolutum impetrauerat, sed quoniam deuolutionem probare non poterat, tres sententias conformes Iosephus contra eam reportauit: cæterum quoniam Ricciottus nondum iudicato acquiescebat, & quosdam testes ad probandam scientiam prædictarum mulierum examinauerat, dubitauit, an ex nouiter deductis, & ex alijs, de quibus in actis probaretur noticia obitus Lepidi, & coadiuuaretur probatio imperfecta, quam prius Doctor Ricciottus parauerat, & Rota vtraque parte informante non probari scientiam censuit, quia cum ad præstandum non decurrat tempus patronis, nisi à die scientia vacationis, cap. quia diuersitatem, de concess. præben. & fuit latè dictum in hac causa die 1. Julij 1598. coram R.P.D. Littæ, & ad prædictum effectum requiratur probatio scientiæ vera,

Suprà decif. 118. e ibi annotatis. 2. Adde supra decif. 669. n. 5. vbi alias decif. anno. rotam recent. p. 2. dec. 406. n. 1. & 2. vbi allegat hanc decif. & dicitur p. 1. dec. 421. & dec. 481. Seraph. decif. 80. n. 5.

& concludens, & præsumptiua & verisimilis, non sufficiat. Mohedanus decif. 4. n. 1. & sequent. de probat. consequenter inferebatur deducta per Ricciottum ei non suffragari, quia non probabant veram, quia super testibus alijs examinatis non poterat fieri fundamentum, cum ipsi fuerint confessi se falsò deposuisse, & tanquam tales fuerint condemnati.

Testes verò de nouo examinati non suffragabantur Ricciotto, tum quia cum deponeret de auditu, nihil probabant, & Verallus decif. 238. n. 2. p. 3. tum quia plures patiebantur exceptiones, quæ Dominis placuerunt.

Neque obstabat depositio, tertij testis super 18. affirmantis se audiuisse quòd dictæ mulieres statim secuta morte Lepidi habuerunt scientiam ex Nuntio transmissa ad quemdam Antonium Aurispan.

Quia fuit responsum primò esse testimonium de auditu, quod nihil probat in materia h recenti, cap. licet ex quadam, de testibus.

Secundò fuit dictum resem fundare se in falsa causa, videlicet in Nuntio ad Antonium transmissa, quem Antonius se habuisse negauit.

Argumentum deductum per D. Ricciottum de vicinitate locorum per quos miliaria inter ciuitatem Nouam, vbi fuerat mortuus Lepidus, & Montegranarium, vbi morabantur prædictæ mulieres, non probauit Rota, cum inde necessariò non deduceretur scientia, præsertim in rusticanis mulieribus, quæ non solent ista perquirere, vnde tanquam coniectura non cõcludens non suffragabatur Doctori Ricciotto cap. in presentia, de probat.

Valentina decimarum.

Die Veneris 12. Maij 1606.

S V M M A R I V M.

- 3 Attentata dicuntur gesta post inhibitionem interpositam per iudicem competentem.

DECISIO M. CCXXXVII.

Dominus visa fuit res mali exempli actio Capituli Valentini decernentis, quòd non obstante inhibitione Rotali publicaretur declaratoria contra fratres S. Dominici Ordinis Prædicatorum Conuentus Valentini, quoniam non pertinebat ad Capitulum declarare, vtrum comprehenderet, vel non, illum casum, sed debebat recurrere ad Rotam, & petere vt ipsa vel declararet, vel moderaretur suam inhibitionem, quæ siue iusta, siue iniusta, rimenda est. Rota dec. 26. de appellat. in antiquo. de stylo Rota super gesta post inhibitionem tanquam attentata reuocantur, n. Puteus decif. 395. lib. 2. incip. Inhibitio iusta, Accorambonus decif. 53. incip. Licet Rota, Achilles decif. 29. de appellat. & eadem ratione Capitulum pendente inhibitione Rotali non debuit credere his, quæ à suis Procuratoribus Romæ degentibus scribebantur, cum nec illi haberent facultatem declarandi Rotalem inhibitionem; & licet Capitulum aliquomodo excusari possit reiiciendo culpam in dictos

3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

dictos Procuratores, ipsi tamen coërtionem merebantur, & consequenter meritò Rota pronunciauit fratres fuisse absoluedos, a non obstante quod attentata possent videri turbida.

Quantum ad executionem mandari de manutendo, ideo fuit dictum non esse impediendam, quia ex ante actis & decisionibus Rotilibus videbatur iustificata.

Anconitana fideiussionis, seu pecuniaria.

Die Veneris 12. Maij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio sententia interposita intra decem dies, suspendit illius executionem, & prohibet transire in rem iudicatam, & 2.
3 Commissionis presentatio supplet diligentiam necessariam, ne transeat negotium in iudicatum.

DECISIO M. CCXXVIII.

Proposita hac causa super dubio, an constaret de re iudicata, ad effectum vt esset locus executioni, Dominis res visa fuit dubia; quia ex deductis pro Emanuele Cabib Iudæo Orientali contra Isaiam Pernicam similiter Iudæum constabat de appellatione interposita intra decem dies, quæ suspendit effectum sententia, b & prohibet transire in iudicatum, cap. venientes, de iureiur. Rota decif. 65. de appellationibus, in nouis. nam citatio fuit facta die 6. Decemb. in festo S. Nicolai, ad primam diem quæ cadebat sub die nono propter festa S. Ambrosij, & Conceptionis, & appellatio fuit interposita die 17. eiusdem mensis, & consequenter infra decem dies. cap. significauerunt, de testibus.

Nec ideo constabat de re iudicata, quòd die 23. eiusdem mensis fuerint dari reuerentiales, & causa non fuit compulsa infra decem dies, sed post duos menses, c quia dicebatur quòd presentata commissionis supplebat diligentiam, vt causa non diceretur deserta, d Caffadorus decif. 4. de appellationibus. Vestrius in practica, lib. 7. cap. ultimo, n. 5. & præsertim stantibus impedimentis à parte interpositis: vnde quia propter hæc, & alia quæ deducebantur pro Emanuele res iudicata, quam prætendebat Isaias, reddebatur multum turbida, visum fuit Dominis quòd videretur e de bono iure in negotio principali.

Adde supra in rom. 1. decif. 107. n. 4. & 5. & 283. n. 4. & 5. Ludouic. decif. 572. n. 3. vbi latè annotat. n. 5. Adde supra decif. 107. n. 4. & 5. & 283. n. 4. & 5. Ludouic. decif. 572. n. 3. vbi latè annotat. n. 5.

Adde supra in rom. 1. decif. 107. n. 4. & 5. & 283. n. 4. & 5. Ludouic. decif. 572. n. 3. vbi latè annotat. n. 5.

Adde supra in rom. 1. decif. 107. n. 4. & 5. & 283. n. 4. & 5. Ludouic. decif. 572. n. 3. vbi latè annotat. n. 5.

Adde supra in rom. 1. decif. 107. n. 4. & 5. & 283. n. 4. & 5. Ludouic. decif. 572. n. 3. vbi latè annotat. n. 5.

Adde supra in rom. 1. decif. 107. n. 4. & 5. & 283. n. 4. & 5. Ludouic. decif. 572. n. 3. vbi latè annotat. n. 5.

5 Exceptiones requirentes altioem indaginem non admittuntur in iudicio possessorio.

DECISIO M. CCXXXIX.

Cum pro parte Don Luca de Luna peteretur disputari super mandato de manutendo, Domini de Carauschinis recurrerunt ad signaturam Sanctissimi, petentes vt simul & femel in petitorio & possessorio in causa procederetur, & quia commissio fuit signata cum clausula arbitrio Rota, dubitauit, an esset locus arbitrio? & Rota vtraque parte informante non fuisse locum arbitrio censuit ad effectum, vt simul de petitorio & possessorio cognosceretur, sed videndum prius de possessorio; ratio fuit, quia cum clausula arbitrio Rota, intelligatur prout de iure, & Cæsar de Grassis decif. 7. n. 7. & decif. 8. num. 2. de re iudic. cum alijs allegatis in causa Aquilana beneficij, die 28. Maij, anno 1599. coram me, h & de iure prius cognoscit debeat de possessorio, i quàm de petitorio. l. ordinarij. C. de rei vindicatio. Agidius decif. 506. n. 1. ver. 4. circa idem Puteus decif. 17. tit. de causa possessionis, & proprietatis, consequenter, regulando arbitrium iuxta dispositionem iuris, non erat locus cumulationi k petitorij cum possessorio, sed prius videndum erat de possessorio.

Et eo præsertim nomine sic dicendum fuit in hoc casu, quia Don Lucas de Luna prætendebat se esse in possessione exigendi fructus census, & lire pendente; i non erat sua possessione priuatus. cap. 1. vbi notat Abbas n. 4. not. 3. vt lire pendentie, b supra decif. 769. n. 2. vbi annotat. a. ius decif. in tom. 1. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 177. Cautaler. decif. 105. & 474. n. 2. Duran. decif. 5. n. 3. & 60. n. 2. & decif. 98. nisi stante turbate possessorio, quia tunc admittitur cumulatio & intrat arbitrium. Cautaler. decif. 474. n. 2. & 507. n. 5. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 177. Cautaler. decif. 105. & 474. n. 2. Duran. decif. 5. n. 3. & 60. n. 2. & decif. 98. nisi stante turbate possessorio, quia tunc admittitur cumulatio & intrat arbitrium. Cautaler. decif. 474. n. 2. & 507. n. 5.

Atque ex his fuit cõclusum, non fuisse locum arbitrio, sed prius videndum de possessorio.

Neque ad rem pertinebat exceptio fidei commissi à Carauschinis opposita, quia cum per publica instrumenta constaret de quali possessione exigendi fructus census, in hoc iudicio retinendæ exceptio fidei commissi, quæ requirebat altioem indaginem, non poterat impedire remedium m possessorium.

Atque ex his fuit cõclusum, non fuisse locum arbitrio, sed prius videndum de possessorio.

Reatina Depositi.

Die Mercur. 24. Maij 1606.

S V M M A R I V M.

- 3 Transactio finitur lites.
4 Transactio debet fieri de re dubia, & non lastina tertio vt valeat, & 5.
7 Transigi potest pro inuore litis habenda.

DECISIO M. CCXXX.

Cum Marcellus de Sanctis Reatinus, hæres Petri Vincentij Reatini prætenderet consequi à Paulo & Agidio de Dilectis hæredibus Agamenonis de Dilectis scuta mille auri in auro, quæ idem Petrus Vincētius penes Agamenonem deposuisse dicebatur, post multas cõtrouersas ad finiendum litem inter se transegerunt, ita vt liti renunciantes pro prætenso deposito, & expensis prædicti hæredes Agamenonis, Marcello persoluerent scuta 900. & vicissim Marcellus hæredes Agamenonis, in omnibus, & per omnia absolueret & liberaret.

Peña Decif. Tom. II. X 3 Cæterum

1. f. habetur. hanc decif. impress. per Marchesani de commiss. p. 1. pag. 1184. & penes Centiũ & Daardũ post tract. de censibus decif. 236. 3. Adde Rotam supra in tom. 1. decif. 350. n. 8. & 749. num. 7. quas adpropositum allegat Ludouic. decif. 189. quibus iungit Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 101. & 272. & 537. n. 1. 4. b supra decif. 769. n. 2. vbi annotat. a. ius decif. in tom. 1. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 177. Cautaler. decif. 105. & 474. n. 2. Duran. decif. 5. n. 3. & 60. n. 2. & decif. 98. nisi stante turbate possessorio, quia tunc admittitur cumulatio & intrat arbitrium. Cautaler. decif. 474. n. 2. & 507. n. 5. 1. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 177. Cautaler. decif. 105. & 474. n. 2. Duran. decif. 5. n. 3. & 60. n. 2. & decif. 98. nisi stante turbate possessorio, quia tunc admittitur cumulatio & intrat arbitrium. Cautaler. decif. 474. n. 2. & 507. n. 5.

2. Ceterum cum post transactionem prædictam Dominicus Antonius Mannus qui in prædicta causa & controuersia Marcelli Procurator fuerat, eiusdem Marcelli se prætenderet esse creditorem, addita signatura, quasi quod causa non esset per transactionem finita, obtrinit admitti ad causam, & in Rota dari dubium, an lis esset per transactionem finita, ita vt non esset locus admissiõni, sed quia illo dubio proposito Rota ordinauit, vt videretur, an obstaret transactio, ideo hoc dubio proposito, vtraque parte informante transactionem obstare censuit; cum enim ad lites terminandas transactiones fieri possint, & licitus sit recessus a lite per transactionem, *cap. super eo, de transact. c. l. i. ff. eodem* & in hac causa dubius esset litis euentus, & etiam meritò formidandus, si instrumentum depositi probaretur falsum, sicut ad falsitatem probandam hæretur Agamemnonis articulos produxerant, & testes induxerant, ideo validè transigere poterunt.

3. Neque obstabant distincta pro Manno contra transactionem, quæ reducebantur ad tria capita, videlicet quod transactio esset fraudulenta tanquam facta in fraudem creditorum Marcelli, quod esset falsa super re clara, & quod esset læsua.

4. Nam quantum ad primum, quidquid præsumi possit ex parte Marcelli respectu illorum de Dilectis, qui grauitè virgebantur, vigore instrumenti depositi non poterat considerari aliqua fraus, nec coniecturæ per informantes pro Manno consideratæ concludebant, aliquam fraudem, neque scientiam illorum, cum non fuisset in lite, neque Marcellum habuissent pro decocõto, vnde nihil obstabat quin transigere potuissent, iuxta notata per Azonem in *summa C. de transact.*

5. Secundum de transactione facta super re clara ex eo non subsistebat, quia licet tempore transactionis fuisset lata sententia; quia tamen hæredes Agamemnonis parauerant nouas probationes, ad probandam falsitatem instrumenti depositi, ex quibus si discussæ fuissent, nedum poterat impediri effectus sententiæ, & quælibet executio retardari, sed etiam dari occasio liti criminali; ideo ad ista euitanda magis expeditus fuit Marcellus, causam per concordiam finire, quam subire periculum alicuius criminalitatis, & reuocationis gestorum, & gerendorum ex nouis probationibus; ista enim excluderant omnem claritatem, & reddebant causam sic dubiam & ancipitem, vt licita omnino fuerit transactio.

6. Et ex prædictis cessabat tertia obiectio de læsione, quia ad effectum transactionis habenda erat ratio dubij euentus in litis, & futuræ ærimilitatis, quæ ex nouis probationibus oriri poterat, nam ista ad excludendam læsionem veniunt consideranda, Putens *decis. 230. incip. Fuit dubiatum, lib. 1. Chifanensis decis. 192. f.* & pro validitate transactionis sufficit timor litis. *l. 2. cum ibi notatis, C. de transact. Mohedanus decis. 1. eodem tit. g.*

7. Denique non obstabat dicere quod Marcellus esset debitor Manni & aliorum, quia cum non constaret tempore transactionis Dilectos id sciuisse, ignorasse præsumitur, *cap. præsumitur, cum ibi notatis, de regulis iuris, lib. 6. qua igno-*

rantia stante Dilecti bona fide cum Mattello transegerunt, & summam in transactionem conuentam sine fraude persoluerunt.

Et ex prædictis fuit conclusum obstare transactionem.

Imolen. Affictus.

Die Mercurij 31. Maij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1. Solutionem debiti, si alleget debitor, ei incumbit onus probandi factam fuisse.
- 2. Solutiones bonorum per tres annos continuatos inducunt presumptionem fuisse factas antecedentes, debitoremque nihil debere.

DECISIO M. CCXXXI.

Vtraque parte informante, Rota permansit in decisis sub die 21. Iunij anni 1604. videlicet Chifimam teneri ad solutionem Affictus etiam anni 1586. cum enim non dubitaretur, eum possedisse bona sibi sublocatà à Barberiis, qui illa conduxerant à Comite Ioanne de Repulis anno 1586. eisdem Chifimo alleganti solutionem. Affictus prædicti anni, incumberebat onus illam probandi *l. quinquaginta, ff. de probat. Baldus consil. 508. n. 2. vers. non obstat quod ille, lib. 5. Craueria consil. 313. n. 1. incip. Debitor census. Surdus decis. 105. incip. Aduersus Dominam, num. 8. vers. nam est regulariter, & num. 9. Affictus decis. 91. numer. 2. in fine, vers. ille enim.*

Non suffragabatur Chifimo partita ann. 1586. in qua sic scriptum erat *M. Baldasare Garelli e compagni alla assita rezza di Romagna lire 472. i. si fanno bene al signor Conte Gioan. Pepoli; quia verba subsequencia, & queste sono per se affitto dello anno passato delle sue possessioni di Romagna, expresse indicabant fuisse pro affictu anni præteriti 1585. & non pro anno 1586. quod clarius patebat ex duobus; primò, quia partita fuit creata die 29. Nouemb. 1586. quo tempore nondum venerat dies solutionis Affictus illius anni, cum primus terminus solutionis instaret mense Decembris, & consequenter non erat verisimile solum debitum, cuius dies nondum cesserat. Secundò, quia prædicta partita non fuit soluta à Chifimo, sed à Barberiis, & Garellis, qui pro anno 1586. non tenebantur soluere, quia anno præcedente bona fuerant Chifimo sublocata.*

Non obstat dicere quod Affictus anni 1585. apparebat solutus per tertiam & quartam partitam; quia ex earum inspectione patebat solutas pro anno 1584. nam tertia partita fuit soluta die 3. Ianuarij 1585. & ibi dicebatur per *la rata di natale prossimo passato, & sic pro anno 1584. in quarta verò dicebatur per la rata di pasqua, & sic eiusdem anni.*

Minus subsistebat prætextio Chifimi dicens, quod solutiones fiebant anticipatè, ita vt solutiones factæ pro anno 1585. deberent intelligi pro fructibus anno præcedente collectis, & sic de singulis; quia ex ferie facti patebat solutiones

b Adde Rotam recent. p. 2. dec. 447. n. 2. & 462. n. 5. & 562. num. 5. & in posth. Farin. tom. 1. decis. 252. n. 2. Caualer. decis. 448. n. 2. & 644. n. 2. & 3. Coccin. decis. 374. in principio.

k Adde supra in to. 1. dec. 130. n. 4. Ludouic. decis. 13. n. 2. Duran. decis. 387. n. 2. & 409. n. 4. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 465. n. 2. & in tom. 2. decis. 373. n. 14.

l & cum non præsumatur aliquem soluere anticipatè, Rota in posth. Farin. tom. 1. decis. 709. n. 3. circa medium.

tiones fieri posticipatè, nam prima locatio facta à Pepulo, iuxta quam facta erat sublocatio, fuit facta die 2. Decemb. anni 1582. in qua expresse fuit conuentum, quod pensio solueretur pro medietate in die Natiuitatis Domini nostri, & pro alia medietate in die Resurrectionis, & *cof. dando principio al primo pagamento à Natal prossimo del 1583.* Vnde si prima solutio incepit in die Natiuitatis, anni 1583. cum iam decurrisset integer annus, solutiones fiebant posticipatè.

Non obstabat iudicium Periti referentis Comitum Populum remanere debitorem Chifimi in libris 246. quia erat cum præsupposito quod Chifimus non teneretur ad Affictum anni 1586.

Postremò non obstabat quod ex solutionibus trium vltimorum annorum præsumeretur omnes præteritæ solutiones; quia breuiter fuit responsum id potuisse in hoc casu habere locum si integrè singulis annis Chifimus soluisset; secus tamen erat, cum semper in aliquo defecisset, vnde cessabat talis præsumptio, Baldus *in l. 3. numer. 4. C. de apochis publicis, lib. 11.*

Illerden. portionis.

Die Veneris 2. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1. Gratiõsa subrogatio habet locum in beneficiis litigiosis concurrentibus tribus conditionibus.
- 2. Mensis Aprilis est reseruatus Papa, & 9. & 10.
- 3. Mors probatur ex libris Parochi, in quibus describuntur baptizati, desponsati, & defuncti.
- 4. Possessio beneficij probatur ex perceptione fructuum.
- 5. Clericatus probatur ex litteris patentibus sui Ordinarij.
- 6. Insipatratu concludenter est probandum, vt excluderet reseruacionem.
- 7. Execucionem sententiæ late super possessorio adipsenda nihil impedit productio tituli, post eam latam, nisi per eam titulum appareret in continenti de bono iure producentis.
- 8. Episcopi gaudent alternatiua, quandiu in suis Ecclesijs personaliter resederint.
- 9. Auctor non tenetur probare ea que sunt de exceptione, vel replicatiõne rei.
- 10. Auctor dicitur aliquando reus quoad probationem.

DECISIO M. CCXXXII.

Ludouicus de Torres fuit autoritate Apostolica prouisus de beneficio simplici in Parochiali Ecclesia oppidi de Pertusa, per obitum Martini de Mancho in mense Aprilis anni 1602. reseruato, & cum obtrinuisset litteras gratiosæ subrogationis, instituit iudicium pro immiõione coram Auditore Camere mediante monitorio expedito die 8. Martij anni 1603. persona-

liter in partibus executio, & reproductio, & seruatis terminis seruari solitis, & gratia iustificata die 4. Iunij eiusdem anni fuit lata sententia super immiõione, cum solita declaratoria contra Ioannem de Pertusa in eodem beneficio intrusum.

Et quia Ioannes appellauerat, & causa appellationis commissa fuerat in Rota cum clausula, *parito litteris arbitrio Rote*, ideo proposito dubio, an esset locus arbitrio, Rota vtraque parte informante censuit, non esse locum arbitrio ad retardandam immiõionem vigore gratiosæ subrogationis, quæ habet locum in beneficiis litigiosis, & reseruatis concurrentibus tribus requisitis, videlicet quod defunctus, per cuius mortem obrepta fuit gratia, obierit in possessione beneficij, quod impetrans sit Clericus, & quod beneficium sit litigiosum, vel reseruatum, iuxta decisiones Rotales de hoc articulo loquentes, quæ fuerunt allegatæ in *causa Miranden. Parochialis, die 17. Maij anni 1605. coram me, & aliàs sæpè.*

Quod hoc beneficium esset reseruatum ratione vacationis in mense Aprilis per regulam 8. Cancellariæ, constabat ex confessione Ioannis in responsione admonitorum, & in commiõione vacante in mense Aprilis per mortem Martini, & ex particula libri originalis baptizatorum, desponsatorum, & defunctorum in Ecclesia de Pertusa, vbi scriptum erat Martinum de Mancho portionarium die 3. Aprilis anni 1602. obiisse; isti enim libri confecti à Rectoribus Parochialium prout Concil. Trident. iubet, plenam fidem, & vbi Rota censuit in *causa Crinatæ. Scholastria die 24. Maij anni 1597. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.*

Ex eadem probatione patebat Martinum obiisse in possessione, quæ resultabat etiam ex partitis extractis ex libro diuisionis fructuum, quos Martinus tanquam beneficiatus, siue portionarius dictæ Ecclesiæ perceperat; nam ex perceptione fructuum probatur possessio, quæ præsumitur continuata vsque ad obitum, Rota *decisione prima, de restitutione spoliatorum, in nouis, num. 1. vers. quia cum effectus possessionis.*

De Clericatu Ludouici impetrantis constabat ex litteris patentibus sui Ordinarij in actis exhibitis, Rota *decis. 16. de probat. in antiquis, Grammaticus decis. 81. n. 1.*

Neque ad retardandam immiõionem suffragabatur Ioanni prætextio de se facta à Iuratis de Pertusa, & institutio ab Ordinario subsecuta, quia cum de iurepatronatus non constaret in actis, quod ad excludendam reseruacionem sufficienter probari debuerat, vt fuit resolutum in *causa Tiburtina beneficij, coram me, die 5. Julij 1599. & neque prætextio; neque institutio, neque possessio illarum vigore capta poterant retardare immiõionem ad fauorem Ludouici vigore gratiosæ subrogationis ad ius & possessionem defuncti in beneficio reseruato, quod maximè locum habebat in hoc casu, in quo exceptio iurispatronatus proponebatur post sententiam latam, vbi exhibere oportebat patrem titulum, ex quo constaret de bono iure cedentis, vt dixit Rota in *causa Piemina beneficij**

die 13. Aprilis 1587. coram Cardinale Seraphino a tunc Rotæ Auditore.

Rursus non obstat dicere quod Episcopus Illecepsis acceptauerat alternatiuam, per quam excluditur reseruatio mensis Aprilis, & remanet Ordinarij; quia fuit responsum non sufficere solum alternatiuam acceptationem, nisi simul etiam probaretur quod Episcopus residebat, vt fuit resolutum in causa Salmonen. Canonizatus die 3. Martij 1583. coram bon. mem. Cantuccio, b quia beneficium alternatiuæ conceditur Episcopo, quando apud suas Ecclesias personaliter referendunt unde non probata residentia non suffragatur alteratiua.

Præterea non obstat, quod cum Ioannes, qui excipiebatur de alternatiua, esset reus & possessor, non tenebatur probare personalem Episcopi residentiam, quali id inculceret Ludouico, quia fuit responsum quod cum Ludouicus actor probauerit suam intentionem, c præsentando vacationem in mense Aprilis, qui regulariter est reseruat, non tenebatur probare ea, quæ sunt de exceptione, vel replicatione rei. Oldradus consil. 229. n. 3.

Denique non obstat præsumpta probatio residentia, quam Episcopus de iure facere tenebatur, quoniam cum Ludouicus actor suam intentionem sufficiens probasset, non sufficiebat Ioanni reo illam reddere turbidam per præsumptiones, sed opus erat quod plene & concludenter illam elideret, & suam exceptionem probaret, in qua reus dicitur actor. Bartolus in l. admonendi, n. 50. vers. quæro quid sit actor, ff. de iur. iur. Ferrerus consil. 196. in fine, vers. non obstat textus, in dicto cap. licet. Agidius decif. 616. incip. Si agit actor.

Montis Regalis iurisdictionis.

Die Lunæ 5. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Capitulum non venit appellatione Ecclesie, in rebus arduis.
3. Defensio in rebus arduis Ecclesie pertinet coniunctim ad Episcopum, & Capitulum.
4. Subiectio Ecclesie est de rebus arduis.
5. Cathedralis Ecclesie defensio pertinet ad Episcopum & Capitulum, & in materia subiectionis est necessarius utrorumque consensus.
6. Consensus Capituli Cathedralis est necessarius in materia subiectionis, & 7. & 8.
9. Sententia lata contra Episcopum non citato Capitulo pro re ardua & communi, est nulla.
10. Sententia nulla quo ad unum ex litigantibus, dicitur nulla quo ad omnes.
12. Citatio illius, contra quem dirigitur iudicium, sufficit vtiusd rei validum, & 13.
14. Appellando venire ad iudicium idem est ac dicenda de nullitate.
15. Nullitatem sententia, qui opponit, & expresse protestatur, non facit sententias validas.

Adde anotar. ad decif. 94. Ludouic. n. 11. vbi ad propositu præfens decifio allegatur, & de hoc articulo vide supra decif. 997. n. 1. & 1001. n. 1. & 1057. n. 2.
Adde supra decif. 557. in tom. 1.
Adde supra decif. 399. n. 8. Caspaler. decif. 246 num. 2. Matic. 230. decif. n. 5. & 221. n. 4. & 340. n. 4.

Sententia e in hac causa lata, primò à me, f deinde à R. P. D. meo Lancellotto ad fauorem Archiepiscopi Montis regalis non solum condemnabant Episcopum Cataniensem, cum subiciendo prædicto Archiepiscopo vigore iuris metropolitici, sed etiam Ecclesiam, & ciuitatem Cataniensem, vt patebat ex illis sententiarum verbis: declaramus Ecclesiam Cataniensem, & illius ciuitatem & Diocesim fuisse, & esse de Provincia & Archiepiscopatu Moëis regalis & rursus ibi, & eidem Archiepiscopo licuisse, & iure exercere ius metropolitici. in dicta Ecclesiam Cataniensem, & in tota eius ciuitate, & Diocesim. Vnde informatæ pro Episcopo Cataniesi ex hoc potissimū fundamento prætendebant euertere prædictas sententias tanquam nullas, quia fuit condemnata Ecclesia, & ciuitas, quæ non fuerat legitimè citata; & quoniam ego propter hanc & alius rationes, multum semper dubitaueram, nedum de decisione facta coram me die 1. Iulij 8. anni 1605. in qua fuerat dictum constare de re iudicata, verum etiam de alia decisione, etiam coram me facta die 6. Decembris eiusdem anni, h quoniam videbam valde vrgere rationes, quibus utebantur informatæ Episcopo Cataniesi: debiles autem videri responsiones, quas dabant informatæ pro Archiepiscopo Montis regalis, idè decreui iterum proponere causam; itaque vtraque parte informante, & plene causa in Rota discussa, Domini pronunciauerunt, sententias Rotaes in hac causa latas fuisse nullas, ex infra scriptis.

Primò, quia condemnata fuit Ecclesia Catanienfis, quæ tamen non fuerat legitimè citata, cum non fuerit citatum illius Capitulum, cum non solum appellatione Ecclesie veniat Capitulum. k cap. cum Clerici, vbi gloss. in verb. Ecclesia Placentina, de verb. significat. sed etiam quia illius defensio (præsertim in arduis, quale est quando agitur de illius subiectione) non pertinet ad Episcopum solum & insolidum, sed etiam coniunctim ad Capitulum, l Felinus in cap. edoceri, num. 3. vers. prima declaratio, de rescriptis, Innocentius in cap. finalis, in verb. requiratis, & ibidem Zabarella in 2. opposit. & Ancharanus notab. 5. & Antonius de Butrio num. 9. & 27. & Abbas num. 1. & 2. & communiter scribentes de subiectione Ecclesie.

Idem tenet Lopus allegat. 48. num. 8. vers. quæro quid in arduis, vbi Mandosius super eodem versiculo, testatur de communi, & Romanus consil. 369. num. 21. & Decius in cap. causam qua, num. 20. vers. expeditis notabilibus, de iudicis, vnde verè dixit Innocentius in cap. dilecti, paulò post principium, quem sequitur ibi Abbas num. 3. de maioris. & obediens, de qua videtur de materia quod iura Ecclesie Cathedralis sunt communia, & communiter tenentur ab Episcopo, & Capitulo, pro hac parte facit textus in cap. final. m de maioris. & obediens. vbi quia agebatur de materia subiectionis, Papa mandauit, vt in prouisione per eum facta requireretur assensus Capituli, & ideo ibi communiter notant Canonistæ, & signanter Abbas in 1. & 3. & 5. notab. & deinde in toto discursu, quod in materia subiectionis est necessarius Capituli consensus, & ibidem Innocentius docet

de hoc articulo & sequent. vide infra decif. 1278. in hac eadem causa præcipue n. 1. & sequent.
Adde Rotam recent. p. 1. decif. 183. n. 1. l. de hoc articulo. vide Matic. dec. 114. n. 3. Rotam in impressis per Marchesianum de commissil. p. 3. pag. 98. n. 2.
m huic fundamento, & sequenti. respondetur infra in decif. 1278. n. 8 & 9.

- 4. docet non tenere sententiam non vocato Capitulo saltem per edictum.
5. Pro eadem sententia est textus in cap. dilecti, in fine, de maioris: & obediens vbi pariter agitur de materia subiectionis Ecclesie, & 1. apa dicitur iuramentum solius Episcopi non tenere vbi Innocentius in vltimis verbis, quem a ceteri sequuntur, affirmat. ideo non tenere, quia est in præiudicium Ecclesie.
6. Ad idem ponderabatur textus in cap. cum nos, de hu. que sunt à Præiato sine consensu Capituli, arguendo de alienatione ad iudicium, vbi dicitur textus alienationem factam à Præiato sine consensu Capituli ipso iure esse inuolidam, b nisi Capitulum illam ratificet. quod notant ibidem communiter Canonistæ, & signanter Imola notab. 1.
7. Ad idem ponderabatur textus in cap. cum nos, de hu. que sunt à Præiato sine consensu Capituli, arguendo de alienatione ad iudicium, vbi dicitur textus alienationem factam à Præiato sine consensu Capituli ipso iure esse inuolidam, b nisi Capitulum illam ratificet. quod notant ibidem communiter Canonistæ, & signanter Imola notab. 1.
8. Ex prædictis in ferebatur sententias latas contra Episcopum Cataniensem, non citato Capitulo, fuisse nullas, iuxta communem theoreticam, quam refert Imola in cap. cum nos, n. 13. vers. reslat videre, de his que sunt à Præiato.
9. Rursus prædictæ sententiæ merito censebantur nullæ, quia nominatim fuerat lata contra ciuitatem Cataniensem, quæ nunquam fuerat citata, quod videbatur sufficere, ad inducendam nullitatem quoad omnes, cum nullitas quoad vnum propter indiuiduitatem præiudicat quoad alios, vt fuerat dictum in hac causa coram Domino meo Lancellotto.
10. Hæc ad rem pertinebat dicere Rotam in decisione facta coram Domino Millino sub die 27. Nouemb. anno 1602. fuisse sententias in hac causa latas, non fuisse inualidas respectu Episcopi Catanienfis: quoniam respondebatur Rotam tunc non dixisse eas fuisse validas in præiudicium Ecclesie & ciuitatis, cum expresse dixerit non fecisse numerum quoad Capitulum, & consequenter, neque quoad Ecclesiam, propter indiuiduitatem.
11. Constituta nullitate ex prædictis non obstant rationes aliæ deductæ, pro Archiepiscopo Montis regalis: & primum doctrina Baldi in lab. eo, num. 17. C. quomodo & quando iudex, dicentis quod ad validitatem iudicij sufficit citare illum contra quem dirigitur petitio, etsi in hoc casu satis erat citasse Episcopum Cataniensem; quia fuit responsum hanc doctrinam facere contra Archiepiscopum, qui obtinuerat pronuntiarum contra Episcopum, & Ecclesiam, & ciuitatem Cataniensem. nam cum petitio dirigeretur contra Ecclesiam, eam oportuit legitimè citare, & consequenter Capitulum, vt patet ex prædictis.
12. Eadem ratio suadebat ciuitatem fuisse citandam propter notabile ipsius interesse, & præiudicium. nam cum vigore iuris metropolitici subderetur Archiepiscopo Montis regalis, in multis casibus prout iure constitutum est, poterant eius subditi trahi extra Diocesim Cataniensem ad Curiam Archiepiscopi Montis regalis.
13. Ad Aliud fundamentum, quod paria sunt venire ad iudicium e appellando, vel dando de nullitate, propter decif. in causa Catanien. illegitimitatis, coram scil. record. Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore: responsum fuit eum qui opponit nullitatem, & expresse de ea protestatus, prout in casu proposito, non facere sen-

tentias validas, cum verbis patenter declaret f Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 279. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc decif.

Atque ex his fuit conclusum pro nullitate sententiarum.

Romana Accommodata.

Die Veneris 9. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

Socius tenetur accipere rem societatis, prout ex ea resultat.

DECISIO M. CCXXXIV.

Præsupposita scriptura conuentionum rationis bancharia per viam accommodatæ in Vibe initarum inter Dominos Carolum Barberinum, & Philippum Guicciardinum de scuris 6666. & computo in actis dato per Dominum Philippum, & aliis vtrinque deductis, dubitauit an Dominus Philippus teneretur restituere Domino Carolo fortem principalem, siue capitale, & quia Dominus Philippus non recufabat restituere, sed prætendebat quod cum capitale esset implicatum in corpore societatis habentis multos effectus, videlicet debita & credita, Dominus Carolus tenebatur accipere partem suam in statu, & terminis, in quibus reperiebatur, id est, cum commodis & incommodis, non autem, quod Dominus Philippus teneretur ad restitutionem capitalis in pecunia numerata, ideo Rota ordinauit, quod videretur quomodo esset restituendum capitale.

Ferrarien. societatis.

Die Veneris 9. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2. Delegatus non potest subdelegare ante presentationem commissionis.
4. Sententia alternatiue concepta est nulla.

DECISIO M. CCXXXV.

Deputatus à Vicelegato Ferrariæ vigore Breuis Apostolici directi Vicelegato, tulit sententiam condemnando Casarem Gallum ad soluendum Ioanni Francisco Priulo ducatos 3851. monetæ Venetæ quatenus Gallus sententiæ acquiesceret, condemnauit etiam in aliis ducatis 590. similibus, & sic in ducatis 4441.

In gradu appellationis solo Casare Gallo informante, dubitauit, an prædicta sententia subiaceret nullitati? & Rota nullam & inuolidam fuisse censuit.

Primò

Primò ex defectu iurisdictionis, quia subdelegatio fuit facta à delegato ante præsentationem commissionis. Francus in cap. super eo, il 2. n. 9. vers. vltimo tene menti, vbi Decius n. 24. ver. vltimo notandum, de appellacionibus. Felinus in cap. cæterum, num. 11. vers. adde pro regula, de rescriptis. Romanus consil. 353. n. 8. & fuit latè dictum coram me in causa Tuden. beneficij, die 12. Decembris anno 1594.

Secundò, quia citatio ad sententiam fuit circumducta per productionem iurium. cap. inter Monasterium, de senten. & re indic. vbi Felinus n. 22. Mohedanus decif. 39. in manuscript. incip. Dubitauerunt Domini. Puteus decif. 218. incip. Fuit dictum, lib. 2.

Tertiò non placuit Dominis modus quo vfus fuit iudex condemnando. Cæsarem ad certam summam, quatenus sententiæ acquiesceret; quatenus verò non acquiesceret, ad maiorem summam. nam talis modus non est iuridicus, & sententia alternati è concepta videtur nulla, Baldus in l. 1. num. 4. vers. item secus, C. de furtis, Vantius tituli. de nullitate ex defectu processus, num. 107.

Farfen. territorij.

Die Lunæ 18. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Originalia instrumenta publica ab ipsomet Notario testante faciunt fidem.
- 2 Requisita ad publicum instrumentum qua sint.
- 3 Fides instrumenti quandoque adminiculis probationum suppletur.
- 4 Notariatus probatur per litteras legalitatis terræ, vbi degit Notarius, & de instrumentis confectis ab eo rogato.
- 5 Monachi non possunt esse Notarij, sed possunt publicare instrumenta ab ipsis confecta, dum erant in seculo.
- 6 Signum Notarij non est de substantia instrumenti.
- 7 Falsitatis suspensiones contra instrumentum debent esse graues & vehementes, vt ei fides non adhibeatur.

DECISIO M. CCXXXVI.

IN decisione in hac causa facta die 10 Aprilis proximi præteriti, Rota censuit duo priora instrumenta, de quibus agebatur, videlicet vnum de anno 1390. & alterum de anno 1467. esse in forma probante, & quia tunc fuit dictum, quòd seorsum de alijs videretur, ideo in hac propositione dubitauit de alijs duobus instrumentis, videlicet, anni 1535. & 1536. de quibus fuerat rogatus quidam Antonius Ioannes Oddus, & Rota Montopolitana solum informantibus; nam agentes pro Domino Thoma Melchiorio alij tendebant in suo memoriali, pronunciauit hæc duo instrumenta esse in forma probante, quia sunt originalia publicata ab ipsomet Notario. Decius in Authen. si quis in aliquo, num. 15. & 16. C. de eden. Couarruias in prælicis que-

stionibus, cap. 19. numer. 3. vers. nam ea scriptura. Exhibebatur præterea protocollum eiusdem Notarij, in quo hæc eadem duo instrumenta continebantur cum requisitis necessarijs ad publicum instrumentum, de quibus Baldus in l. contractus, n. 13. C. de fide instrumentorum, & Rolandus consil. 44. n. 42. lib. 1.

Eisdem instrumentis addebant fidem & robur probationis multa adminicula petita tum ex alijs instrumentis antiquis, tum ex solutione canonum in eis contentorum, tum denique ex multis alijs in facto relatis per Dominum Ianuinium; quæ Dominis placuerunt pro maiori fide instrumentis concilianda, cum exploratum sit eam sæpè vigore adminiculorum supplere. Verallus decif. 234. incip. Copia copia, p. 1. quod vfu Rotæ receptum est, & signanter fuit dictum in vna Casalen. Prepositura, die 4. Martij anno 1596. coram bon. mem. Giptio, & in vna Romana iurisparonatus die 1. Martij 1599. coram bon. mem. Orano.

De Notariatu Oddi constabat primò ex litteris legalitatis Terræ Faræ, hæc de iure, & de stylo vtriq; solent probare Notariatum, Baldus in l. comprobationes n. 25. ver. Cynus format. C. de iure instrumentorum, Boërius decif. 154. n. 4. vers. quid de testamento, Aufereus ad Casellam Tolosanam decif. 33. n. 4. vers. subiungens sufficere.

Secundò ex magno numero instrumentorum à prædicto Oddo eodem tempore rogatorum. Aufereus præcitato loco, num. 2. vers. tertio si appareant; & meritò, quia non erat verisimile sibi fuisse permissum de tot contractibus, & instrumentis rogari, nisi fuisset Notarius.

Tertiò Notariatus probatur à tribus testibus à Reuerendissimo Domino Millino Archiepiscopo Rhodiensi examinatis, qui testificabantur prædictum Oddum fuisse Notarium, qui passim de locationibus bonorum Abbatia rogabatur.

Non obstat quòd iste Notarius tempore publicationis instrumentorum esset Monachus, & Monachis de iure non liceat esse Notarios, quoniam dicebatur Monacho non prohiberi publicationem instrumenti per ipsum receptum esset in seculo, cap. sicut, vbi communitur Canonistæ, & signanter Abbas num. 9. & seq. ne Clerici, vel Monachi.

Nec fuit ab hac decisione recessum ex eo quòd in altero de his duobus instrumentis, deficeret signum quòd apparebat casu incisum, quia præterquam quòd incisio non erat tanta, quæ impeditet illius recognitionem per comparationem cum alijs signis, eiusdem Notarij signum non est de substantia instrumenti. Rolandus dicto consil. 44. n. 40. lib. 1.

Hic sic constitutis, non obstant suspensiones falsitatis, quæ erant valdè leues, ad tollendam autem fidem publicis scripturis debent esse admodum graues, & vehementes. 1

Ancharanus consil. 385. num. 3. Verallus decif. 207. part. 1. & decisione 4. parte 2. ***

Romana

suprà dec. 416. n. 2. vbi alias decif. annotauit, & vide suprà 872. n. 3.

3.

4.

I. b suprà dec. 1215. & vide infra in dec. 1286. c hac causa fuit iterum proposita die lunæ mensis Nouemb. 1607. super eisdem, Monopolitanis solum informantibus & Rota in decif. permissis, vt habeatur infra decif. 1491. n. 3. Rotam te cent. p. 2. dec. 582. n. 2. vbi cum alijs ad propositum hæc decifio allegatur.

3. Adde suprà in tom. 1. decif. 102. n. 1. & 607. n. 1.

4.

f de quo vide infra dec. 1286. n. 15. & sequent. & adde Ludouif. decif. 3. n. 3. vbi annotat. In C. ad propositum allegat hanc decifio, nem.

5. Adde Rotam. dijctif. p. 1. dec. 375. num. 8. & in posth. Farin. tom. 2. decif. 487. n. 4.

6. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 228. n. 2. ad propositum allegat hanc decif. Ludouif. decif. 18. n. 3. & 4.

7.

8.

i adde infra in d. dec. 325. n. 2. & videndus est Sanchez in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 6. cap. 13. n. 46. & seq.

9. Adde suprà decif. 707. n. 9. vbi annotatui alias decif. quibus adde Rotam nouiter nouit. Farin. decif. 536. n. 2. vbi ad propositum allegat dicta decif. 607.

l Adde Ludouif. decif. 157. n. 14. & 15. & 409. n. 2.

Romana fructuum dotis.

Die Lunæ 12. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæredes mariti tenentur prestare alimenta vxori non habenti dotem, vel eam non recuperando factis debitis diligentis, & 7.
- 2 Fructus dotis debentur viduæ, si non habeat aliunde ex quibus se possit alere.
- 3 Dotis nomen cessat soluto matrimonio, non tamen substantia debiti, ex quo se alat mulier.
- 4 Vidua soluto matrimonio consequitur fructus dotis pro alimentis, duabus concurrentibus circumstantiis.
- 5 Dos integra consideratur patrimonium viduæ ad effectum sese alendi.
- 6 Propinqui viduæ non tenentur alere eam, sed hæredes defuncti mariti, & ad hunc effectum sunt consignandi viduæ proventus bonorum.
- 7 Alimenta potest petere vidua donec integra dos ei non sit soluta.
- 8 Interpellatio non est necessaria, quando quis voluntarie se offert actui, ad quem erat interpellandus, & 16.
- 9 Mora solutionis dotis soluenda est statuto vrbis ad rationem septem cum dimidio pro centenario.
- 10 Fructus taxati à statuto, soluendi sunt ab hæredibus, vel ab alio habente moram in solutione dotis mulieris.
- 11 Vidua habens pignus dotale ex statuto vrbis potest percipere fructus ex rebus dotalibus.
- 12 Interpellatio pro solutione dotis per statutum vrbis requisita, potest impleri per equipollens, ibid.
- 13 Citatio vel interpellatio non est necessaria, quando voluntarie sese offert.
- 14 Iudicialiter quod est faciendum, sufficit si fiat per spontaneum actum.
- 15 Capiula matrimonialia tanquam maris & originalis conuentio sunt attendenda, quoad restitutionem dotis, & 19.
- 16 Nonatio in Capitulis matrimonialibus non præsumitur nisi expressè agatur, & sic semper inest clausula præseruatina, 21.
- 17 Dispositio generalis si præcedat, dispositio specialis subsequens non restringit generalera, sed vtraque procedit.
- 18 Conuentiones de soluendis fructibus propter dilationem soluendi dotem, de iure non valent, sed per statutum vrbis vique admittuntur.

DECISIO M. CCXXXVII.

POST factam in hac causa decisionem ad fauorem Illustrissimæ & Excellentissimæ Dominae Clelia Farnesæ sub die 27. Februar. proxime præteriti, conueniunt partes, vt iterum causa in Rota proponeretur, quod factum fuit sub die 10. & 31. Maij, & sub die 5. Iunij, sed tunc causa fuit dilata. Denique iterum proposita, sub

die 12. Iunij capta fuit resolutio pro Domina Clelia tam vigore iuris communis, quam ratione statuti vrbis, lib. 1. cap. 137.

Vigore iuris communis, ex eo quòd si vidua, præter dotem non habet alia bona, ex quorum redditibus possit alimenta percipere, nec fuit in mora repetendi dotem, quam post adhibitam diligentiam consequi non potuit, vel debet ab hæredibus mariti alimentari. Speculator iii. qui filij sint legitimi, §. 1. vers. sed nunquid petet vxor, & ibi addentes sub littera D. Gloss. & Bartolus in l. vnica, §. ex actio, C. de rei vxor. actio. Abbas in cap. salubriter, n. 6. de vsur. vel eidem viduæ fructus ipsius dotis alimentorum debentur. Ancharanus in cap. peccati venia, quest. 4. num. 9. vers. & pro hoc posset dici, de regul. iur. lib. 6. Paulus de Castro consil. 428. n. 3. vers. nam est nulla dos, lib. 2. Angelus in l. disortio, n. 4. vers. si autem mulier non habet, & ibi Imola n. 6. vers. in potes dicere, & Alexander n. 24. vers. aut non habebat, & ibi Aretinus n. 4. ff. solut. matrim. Afflicus decif. 284. n. 2. Parisius consil. 64. in princip. lib. 4. vbi hanc conclusionem communiter approbati affirmat à Iuristis, Canonistis, & Summistis. Palacius Rubens in cap. per vestras, §. 8. n. 4. vers. mihi tamen, in fine, & n. 5. de donat. inter vir. & vxor. vbi dicit quòd licet soluto matrimonio cesset nomen dotis, non tamen cessat substantia debiti, ex cuius dilata solutione vidua patitur interesse, propter quod permissum est illi, & debet exigere alimentata.

Et quoniam Rota ad effectum, vt vidua soluto matrimonio consequatur fructus dotis pro alimentis, postulat vt duo e copulatiue concurrant, videlicet inopia, ita vt aliunde non habeat alimenta, & quòd fecerit diligentiam pro dote effectum, vtr habenda ab hæredibus mariti prædefuncti, vt in multis decisionibus, & signanter in causa Romana, seu Celenaten. fructuum dotis, die 13. Iunij anno 1603. coram Domino meo Litta, Domini re mature considerata dicebant in hoc casu ista duo requisita intrerunt; nam quod attinet ad indigentiam Dominae Cleliae, non constabat eam præter dotem habere alia bona, ex quorum proventus alij posset.

Nec ad rem pertinebat dicere quòd ex fructibus dotis iam solutæ poterat alimentari, quia ad istum effectum integra dos consideratur tanquam patrimonium viduæ, ex cuius proventus commodè sustentari & possit, iuxta sui status qualitatem, Baldus consil. 58. incip. In restitutione dotis, num. 7. lib. 2. quem refert & sequitur Surdus tract. de aliment. tit. 4. quest. 20. n. 6.

Nec refert quòd haberet consanguineos diuites, qui viduam alere possent, quia de iure non ipsi, sed hæredes mariti prædefuncti, qui fructus dotis percipiebant, hoc onere grauari debebant. Salicetus in dicta l. vnica, §. si autem, n. 3. vers. tamen ego teneo, C. de rei vxor. actio. Aretinus in dicta l. dinorrio, n. 4. vers. debes tamen intelligere, ff. solut. matrim.

Similiter ad effectum, si vidua aliunde se alere possit, non consideratur an habeat bona quæ vendere possit, sed an habeat proventus ex quibus se alere possit, quia non tenetur vendere propria bona, Baldus consil. 30. incip. Si vt dixi ita dico, lib. 2. Capycius decif. 24. num. 2. vers. nec consideratur.

De altero requisito circa diligentias sufficienter constabat ex eo quòd Domina Clelia adhiberet

Adde suprà in d. decif. 1206. num. 3. Duran. decif. 176. n. 4. & seq. de hoc titulo Ludouif. decif. 493. d Adde supra dec. 451. n. 7. intom. 1.

4.

5.

6.

Adde suprà in d. decif. 1206. n. 3. Ludouif. decif. 204. n. 28. & 19. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 87. n. 2. vbi ad propositum cum alijs allegat hanc decif. & in nouiter nouit. ipsius decif. 59.

6.

f Ludouif. decif. 398. n. 5. Duran. dec. 42. n. 4. g Adde Serraph. 1. decif. 517. n. 5.

7.

8.

9.

buerat conatum efficacem pro recuperatione, suae dotis, vt fatebatur etiam Dominus Aeneas Pius in instrumento promissionis alimentorum, cuius assertioni, eo etiam nomine standum erat, quia si Domina Clelia statim potuisset habere suam dotem, non erat verisimile, quod eam fuisset creditura cum tanto dispendio, quantum postea fuit experta.

10. de hoc ar. vide Ludouic. decif. 93. vbi late annotat n. 9 & ad dec. 269. n. 9. Concurrantibus itaque istis duobus requisitis, absque vilo vsuraria prauitatis vitio potuit Domina Clelia pacifice super alimentis sibi praestandis ab haeredibus mariti praedefuncti, donec integra dos sibi persolueretur. Socin. senior conf. 176. n. 4. ver septimo confirmatur, lib. 2. Campegius tract. de dote, pari. 2. quest. 6. vers. aut facit patetum.

11. Dicebatur etiam vigore statuti Vrbs, ad quod se contrahentes etulerat, agi potuisset, cum id in pactum deduci possit, quod fieri potest per statutum, vt in decisione b in hac causa facta fuerat iudicatum.

12. Et quoniam difficultas reducta fuit ad interpellationem iudicalem, quam requirit statutum, & Domina Clelia omiserat, ideo respondebatur quod cum Dominus Aeneas agnoscentem debitum se constituerit debitorem, & sponte fructus soluerit, non fuit necessaria alia interpellatio, d Ioannes Andreas in cap. final. n. 1. vbi Francus num. 9. vers. 5. quiritur, de elect. lib. 6. nam statutum duo facit. Primum quod fructus sint liciti ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenatio, & anno iuxta antiquam consuetudinem, post moram haeredum non soluentium dotem viduae. Secundum dat modum constituendi in mora per iudicalem interpellationem, quod etiam patet ex antiquo statuto, in cuius locum successit nouum: vigore autem antiqui ex sola mora sine iudiciali appellatione erant debiti fructus. Statutum autem nouum requirit iudicalem interpellationem solum ad effectum inducendi moram, ne oriatur difficultas, an illa interuenierit, vel non interuenierit, quia de tali mora voluit esse certum, ne circa illam posset contingere dubitatio, vnde si interpellatio non facit fructus licitos, qui iam erant liciti secundum antiquam consuetudinem, & illa requiritur solum ad effectum inducendi actionem, & quod debitor teneatur illos soluere propter moram, rationabiliter videbatur dicendum huic interpellationi per equipollens posse satisfieri, ita vt debitor agnoscentem bonam fidem haberi debeat pro interpellato, cum se constituerit in mora soluendo fructus a statuto taxatos, quia forma a statuto tradito ad hunc effectum adimpleri potest per equipollens. Vt utes decif. 252. num. 8. lib. 2. quae interpellatio non videtur a mente statuentium aliena: nam quando vidua habet pignus dotale, statutum permittit ipsam inde percipere fructus, ita vt faciat illos suos, & hoc casu nullam facit mentionem de interpellatione in quo non esse necessaria interpellationem concecit, Rota in causa Romana fructuum dotis de Luraghis, die 13. Ianuar. anno 1605. coram R. P. D. Iusto, vnde inferebatur interpellationem non fuisse requisitam pro tali forma substantiali, quae non posset adimpleri per equipollens.

13. Adde Rotam in nouiter nouiss. Farin. dec. 251. vbi refert verba antiqui statuti.

14. Et pro hac sententia faciebant omnes regulae congestae per informantes pro Domina Clelia,

15. Et pro hac sententia faciebant omnes regulae congestae per informantes pro Domina Clelia,

quod citandus non est ille, qui vult haberi pro citato. Item quod quando contra aliquem requiritur, interpellatio non est necessaria, quando sponte se offert. 8. Item quod partes possunt inter se conuenire, & renunciare citationi, vel alteri actui fauorem suum respicienti; & ad hunc effectum placuit textus in l. amplius non peti, ff. rem ratam haberi, vbi quod erat iudicialiter faciendum, sufficit, si fiat per spontaneum actum, nam iste textus videbatur in terminis tollere hanc difficultatem.

Et ex his fuit conclusum ad fauorem Dominae Cleliae pro fructibus dotis scutozum 45 m: nam licet prima dos fuerit constituta in scutis 30 m auri, & in instrumento dotali fuerit facta mentio de fructibus scutozum 32400. tamen cum Domina Clelia lucrata fuisset quartam partem, ideo secunda dos in capitulis matrimonialibus, cum secundo viro constituta fuit in scutis 45 m. & fructus ex tota dote 45 m. fuerunt promissi, quod satis est, cum a capitulis matrimonialibus, in quibus fructus totius summae fuerunt promissi, non censetur recessum, sed illa seruari debeant. Surdus dec. 70. incip. De venditione, num. 3. vers. bis non attendis. nam capitula tanquam matrix. & originalis conuentio attendi debent Bartolus in l. Sempronius Proculus, n. 3. ff. de leg. Cephalus consi. 88. num. 44. lib. 1. & notatio non praesumitur, nisi expresse agatur, l. finali, C. de nouat. Gabriel de nouation. concl. 1. n. 1. Et maxime, quia cum in instrumento praedicta capitula matrimonialia inserantur, & praeseruentur ab illis, non dicitur recessum; sed iura illorum tanquam praeseruaata attendi debent, Gozadinus consil. 38. num. 1. Gabriel de nouation. concl. 1. num. 56. & cum in instrumento non adsit dictio taxatiua, Domina Clelia vtraque scriptura vti potest. nam vbi praecedit dispositio generalis, dispositio specialis sequens non restringit generalem, sed vtraque procedit. l. Titia, §. qui Marco, ff. de annuis legat. Iason in l. doli clausula num. 3. & sequent. ff. de verb. obligat.

Neque praedictis obstat quod de iure non valeant conuentiones de soluendis fructibus, propter dilationem i temporis datam ad restituenda, dotem, ad Crauetram consil. 189. & alios allegatos per Informantes pro Domino Aenea Pio; quia fuit responsum id esse verum in casibus, in quibus vel non interuenient requisita, vel non soluerentur iuxta formam statuti, prout explicatum fuit.

Ad alia quae vel minus urgebant, vel minus ad rem facere videbantur, placuerunt Dominis responsiones datae.

Denique in casu proposito cum ageretur de fructibus bona fide consumptis contra omnem aequitatem, videbatur eos in fortem, seu in diminutionem dotis computare.

Firmana fideicommissi.

Die Vener. 16. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

1. Disiunctio bonorum probat bona esse fideicommissa subiecta, quando dubitatur de eis, an sint subiecta, vel non.

3 Idem

Identitas bonorum probatur ex diuersis diuisionibus de eis factis.

DECISIO M.C.C.XXXVIII.

Die 26. Nouembris a. an. 1604. Rota in hac causa censuit Fulchum ex parte patris tantum coniunctum aequaliter conuenire cum Marcello & Vincentio fratribus vtrinque coniunctis in hereditate Silentij Fulchi; in hac propositione Fulcho de Fulchis tantum informante dubitauit, an esset probata identitas bonorum? & Rota pro Fulcho respondit, illo tamen excepto, quod bona possessa per Victoriam essent illam & quae erant Silentij, & possidebantur per Marcum Marinum. nam respectu bonorum, quae in diuisione obuenerunt Romulo, quod scilicet illa fuerint a Silentio Fulcho fideicommissite possessa, & modo possiderentur a Maria Romuli filia, aderat sufficientis probatio per testes sufficienter id probantes. l. vbi numerus, ff. de testibus. quae probatio supplebatur ex diuisione inter Fulchum, & alios fratres substitutos, in qua diuisa fuerant haec bona, tanquam fideicommissaria, & bona Silentij fideicommissite; nam diuisio b probat bona esse fideicommissa subiecta inter diuidentes. Alexander consil. 152. num. 1. lib. 7. Socinus senior consil. 46. num. 1. lib. 3. Marzarius in epitome de fideicommissis, quest. 58. in princ. p. 3.

Quod autem bona, quae in diuisione obuenerunt Marco Marinae, fuerint a Silentio possessa, & postea ad Marcum Marinum diuenerint, primo probatur ex diuisione c primo loco facta inter Silentium & eius fratres, in qua in portione Silentij venerunt haec bona; idem probabatur ex alia diuisione inter Marcum Marinum, & Fulchum, & alios fratres factam de bonis quondam Silentij, in qua haec bona venerunt in portione Marci Marini; nam ex his diuisionibus probatur identitas inter & contra diuidentes, & eos qui ab illis causam habent, vt saepe Rota censuit.

Romana Tutela.

Die Veneris 16. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

4. Legatum vsufructus relictum mulieri a viro, cum qua secundo contraxit matrimonium, si existant filij ex primo matrimonio, resoluitur in legatum alimentorum, & 5. Tutor non docto de mala administratione regulariter ante finitam tutelam non tenetur reddere administrationis rationem, quod maxime procedit in tutore testamentario.

DECISIO M.C.C.XXXIX.

1. Horatius Palermus condito testamento anno 1601. haeredes vniuersales sibi instituit filias primae, & secundae vxoris, & Caecliam Continam secundam vxorem reliquit vsufructuam totius pleni vsufructus omnium suorum.

bonorum, & tutricem, & curatricem vna cum Michaeli Angelo Bruno.

Horatio vtra funco Caeclia coram A.C. contra Michaelum Angelum iudicio intentato, duo petiuit, quae per sententiam obtinuit, videlicet vt mitteretur in possessionem vsufructus omnium bonorum, & vt Michael Angelus redderet sibi rationem administrationis: causa introducta in Rota, dubitauit, an sententia A.C. esset confirmanda, vel infirmanda? & Domini circa vtrumque caput discurrentes primo considerabant, quod licet Caeclia fuisset relicta vsufructuaria omnium bonorum, nihilominus tamen cum extarent filij tam primi, quam secundi matrimonij, vsufructus videbatur restrictus solum ad alimenta d secundum consuetudinem Bulgari in Aushen, hoc locum, vbi Odofredus, Albericus, Bartolus, Salicetus, & communiter Doctores. C. si secundo nupsit, mulier. & est decisio Crescentij 293. alias 5. de testam. & in terminis quod quando extant filij primi matrimonij, legatum vsufructus resoluatur in alimenta, voluerunt Ruinus consil. 41. num. 4. vers. secunda ratio. & num. 9. lib. 3. Capra consil. 72. num. 11. vers. quod procedit, & Surdus tract. de alimentis, tit. 2. quest. 15. num. 25. vnde cum in hoc casu alimenta carere deberent vxori, quatenus filium habeant, vnde viuere possint informantes pro Michaeli Angelo deductis de vsufructu bonorum Palermi alimentis necessariis pro alendis suis filiis reliquum libenter promittebant consignandum Caecliae.

Et ex hac consideratione respectu primae partis sententiam A. C. iubentem Caecliam mitti in possessionem etiam respectu proprietatis, potius censebant Domino reuocandam, quam confirmandam, quoniam vsufructuaria debet consequi alimenta sibi relicta, deducta prius sufficienti portione pro alendis filiis mariti praedefuncti.

Respectu secundae partis sententia, quatenus condequabatur Michaeli Angelum contutorem ad reddendam rationem, patiebatur difficultatem, quia tutor, vel contutor non de mala administratione regulariter ante finitam tutelam non tenetur reddere rationem administrationis. Ioan. Andr. in addit. ad Speculatorem, tit. de instrumentorum editione, §. nunc vero, vers. legataris. Ioannes de Manilio tract. de executione vltima voluntatis, §. nouissimo, num. 60. quod maxime procedit in tutore testamentario, qualis est Michael Angelus, qui non tam facile remouetur, quia de illo confidit testator. §. 1. Instituit. de satisfact. tutor. l. si plures, §. 1. ff. de administrat. tut. Mandellus consil. 580. num. 45. & 46. Decianus consil. 49. num. 10. lib. 1.

Atque his vtrinque consideratis, & quod inuentarium non fuerat legitime confectum, nec satis apparebat quo in statu versaretur hereditas a Palermo relicta, vel quomodo, & quam candida fide administrarentur, Rota ordinauit vt curarem quamprimum opportunum remedium adhibere ad conseruanda bona pro filiis a Palermo relicta, *

Errata

Ferrentina Ferreria.

Die Vener. 16. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 2 Instrumentum facit probationem probatam.
- 4 Locari solita res Ecclesie dicitur qua saltem alias fuit locata.
- 5 Locatio solemnis, vel dua cum cursu 40. annorum facit rem solitam locari. Solutum locari, vel alienari probatur vel per duas locaciones cum cursu 40. annorum, vel per unam solemniter factam, ibid.
- 7 Alienantium assertioni non est standum in prohibitis alienari.
- 9 Ratificatio actus requirit specificam omnium qualitatum ipsius in ratificante.
- 10 Solutio Canonis non debet cessare ex eo quod precepta sit maior pars rei emphyteutica.

DECISIO M. CCXL.

VNa tantum parte informante, dubitavi, an constaret de bono iure Ecclesie? & Rota constare censuit propter inuestituram de hac Ferreria factam ab Ecclesia Domino Laelio Ceccolo, cum reservatione beneplaciti Apostolici per ipsum expediendi, & cum obligatione obtinendi declarationem suis sumptibus, & expensis respectu prioris locationis per eandem Ecclesiam factae Belinciono.

De locatione Laelio facta constabat per publicum instrumentum quod facit probationem a probatam. Baldus in l. quoties, in fine. C. de iudiciis. Alexander consil. 37. num. 16. lib. 2. Decius consil. 36. num. 2. Rolandus consil. 9. num. 16. lib. 1.

De locationis effectuione similiter constabat ex eo quod Laelius eandem Ferreriam possedit, & postea illam cessit Vincentio Belinciono: nam in instrumento cessionis Laelius vocatur possessor.

Nec suffragabatur dicere quod obligatio Laelij conditionalis, quatenus locatio facta Belinciono fuisset nulla, vel fuisset resciluta, aut resoluti posset; quia respondebatur nullitatem videri claram, ex quo locatio fuerat facta sine solemnitatibus requisitis, non adhibito beneplacito Apostolico, contra Extrauagantem Ambrosio de reb. Eccles. non alienan. & licet hoc locum non habeat in re solita locari, hic casus non versabatur in hac limitatione, nam ad effectum, vt res dicatur solita locari, iuxta opinionem quam Rota seruat, requiritur quod praecedat vel vna locatio b solemnis, vel dua cum cursu 40. annorum. Iason consil. 135. n. 12. vers. dicitur autem. & n. 15. vers. non obstat secundum, lib. 2. Alexander consil. 5. num. 11. lib. 5. Baldus in l. de quibus. num. 85. ff. de legibus. Curtius iunior tract. de feudo. part. 2. quest. 4. num. 4. Decius in Authen. qui rem, num. 20. C. de sacrosanct. Eccles. Rodoanus tract. de reb. Eccles. non alienan. cap. 47. rubrica 11. num. 54. & eodem cap. 47. rubr. 33. casu 6. num. 6. 7. & 20. Iulius Clarus in §. feudum, quest. 13. num. 4. vers. nunc pro intelligencia, & sunt plures decisiones Rotaes, & signanter

in causa Zamoren. locationis e, die 24. Decemb. 1579. coram Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotae Auditore, & in causa Auerfana d tenimenti die 24. Nouemb. anno 1581. coram bonae mem. Cantuccio, & in causa Romana, sine Lateranen mola, die 4. Iulij 1603. coram Domino meo Iusto.

In hoc casu de Saluiani locatione non dicebatur, de duabus vero cum cursu 40. annorum non constabat. nam illa de anno 1547. ad fauorem Alexij erat sine solemnitatibus, & beneplacito Apostolico, & sic patiebatur eundem defectum, & licet in ea enuntiaretur alia locatio ad fauorem eiusdem Alexij de anno anteriori 1546. deficiebat requisitus decursus temporis 40. annorum, quia locatio facta Belinciono, ob cuius nullitatem Laelius fuit inuestitus, fuit facta de anno 1582. & consequenter ab illa prima vsque ad vltimam solum intercesserunt 36. anni: hinc cessat obiectio de locatione Alexio facta anno 1547. in qua enunciabatur solitum locari hanc Ferreriam praecedentibus annis, quoniam in prohibitis non statuitur assertioni alienantium, sed veritati. Bartolus in l. si forte, num. 4. ff. de castrensi pecul. quem communiter approbati dixerunt Parisius consil. 62. num. 7. lib. 1. & Crauetta consil. 175. num. 2. quorum doctrinam in simili facti specie amplexa fuit Rota in praedicta decisione Auerfana e tenimenti coram Cantuccio.

Supradictis accedebat quod locatio enunciata anno 1546. fuerat ad nouennium, & aliae similiter potuerunt esse ad similem, vel minus tempus.

Fides quorundam seniorum affirmantium Ferreriam fuisse semper solitam locari ad tertiam generationem, non faciebat fidem, tum, quia ex instrumento locationis factae Alexio producto ab eodem Laelio constabat de locatione facta ad nouennium, unde illa fides reddebatur multum dubia.

Ex eo quod canones per aliquod tempus fuerint ab Ecclesia exacti, non censetur inducta ratificatio locationis, tum quia exactio dicebatur facta ab vno ex Clericis, de cuius mandato non constabat, ita vt propterea non potuerit Ecclesiae praedudicare, vt in causa Cortonen. bonorum, die 20. Maij anno 1588. coram Domino Cardinale Platro tunc Rotae Auditore, tum quia, vt in eadem decisione dicitur, opus esset quod Ecclesia habuisset notitiam nullitatum, cum aliis non potuerit induci ratificatio quae requirit scientiam specificam omnium qualitatum, tum denique, quia in huiusmodi ratificatione adhibenda fuissent omnes solemnitates & requisitae in ipsa alienatione, Rolandus consil. 90. num. 49. lib. 1. Surdus decif. 159. num. 6. vers. praeterea ratificatio, & fuit dictum in praedicta decisione Cortonen. ex qua cessabant multae rationes, quae in contrarium facere videbantur.

Denique combustio Ferreriae, cum in solo edificio non consisteret, sed potissimum in aquis, solo, & alijs, non excusabat a solutione canonum, sicut nec remptio b etiam maioris partis rei emphyteuticae, gloss. in l. 1. in verb. particulare vbi Iason num. 77. C. de iure emphyteu. Abbas in cap. potuit, num. 16. de locat. Clarus in §. emphyteusis, quest. 8. num. 8. vers. quare etiam, Ioannes

Andreas in addissione ad Speculat. tit. de locato. §. postquam, in verb. habita, sub litera M. vers. illam hic coniungam.

Hypotheca posterior excluditur per priorem. Saluianum interdictum non competit contra creditorem qui habet anteriorem hypothecam, ibid.

Bononien. fideicommissi de Zambeccariis.

Die Lunae 19. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio bonorum fideicommissi subiectorum est danda statim vocato, si melioramenta non fecit, qui tenebatur restituere.
- 2 Melioratam rem retinere potest meliorans, donec resciantur ei melioramenta facta.

DECISIO M. CCXLI.

Die 13. Martij a proximè praeteriti fuit decifum Dominis Aloyfio, & Camillo & fratribus haeredibus Capitanei Pauli, non fuisse concedendam immissionem in possessionem bonorum, de quibus agebatur, videlicet domus magna, & cuiusdam praedij de Martygnono in Burgo castri Panigalis; sed quoniam informantes pro Aloyfio, & fratribus valde urgebant praetendentes eandem immissionem, ideo causa iterum vtraque parte informante proposita, Rota respectu dicti praedij dandam immissionem b Aloyfio & fratribus censuit, quoniam in illa nulla facta fuisse melioramenta c constabat. Tirraquellus de retract. conuent. §. 7. gloss. 1. n. 11. Surdus decif. 311. n. 6. & 7. vers. pro hac decisione, sed quod domum in decifis permansit.

Nec placuit Rotae praetensio informantium pro Aloyfio, dicentium se consentire, vt Dominus Scipio Zambeccarius, retineret sua melioramenta, & interim Aloyfio, & fratribus daretur immissio in suis portionibus dictae domus; quia haec visa fuit noua, & inusitata cautela, & in actu practico nedum difficilis, sed penè impossibilis obseruatu, ideoque standum receptis iuris regulis, vt donec melioramenta resciantur, d liceat rem melioratam retinere. Baldus in Authentica, excipitur, n. 4. C. de bonis qua liberis. Gozadinus consil. 86. num. 25. Rolandus consil. 411. num. 5. & 6. Benitendens decif. 77. num. 1. alijs facilis aperiretur via ad eludendas melioramentorum repetitiones.

Romana Saluiani interdicti.

Die Lunae 19. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Interdicti Saluiani praecipuum fundamentum est creditum ex instrumento publico, & qua requirantur ad obtinendum ex eo, 2. 3. & 4.
- Confrontationes, vel demonstrationes duae sufficiunt ad probandam identitatem domus, vel rei sitae. d. n. 4.

Peña Decif. Tom. II.

DECISIO M. CCXLII.

Extra Rotam proposui istam causam inter Virgineam de Rubeis, & Hortensiam Martiottam, superadubio, an Virginia vigore Saluiani esset immittenda in possessionem bonorum, de quibus agebatur, ad cuius fauorem praetendebant informantes pro illa respondendo, ex quo probauerat requisita ad Saluianum, videlicet, creditum suum per publicum instrumentum, f quod est praecipuum fundamentum Saluiano. Rolandus consil. 1. n. 13. lib. 1. quod saepe fuit in Rota decifum.

Rursum probauerat per testes primum extremum, videlicet possessionem Marci Antonij debitoris de tempore contractus, vel postea, quod est etiam necessarium requisitum, cum Saluianum sit fundamentum in hypotheca ipsius rei possessae, & Angelus in §. item Seruiana, num. 7. vers. & hanc partem, Insiur. de actio. Rolandus dicto consil. 14. lib. 1. num. 6. & 13. in vers. secundo requiritur, Afflictus decif. 141. n. 3. p. 3. incip. Sententia lata super Saluiano.

Praeterea probauerat etiam secundum extremum de recenti possessione Hortensiae per litis sustentationem cum alijs adminiculis, quia ad hunc effectum sufficere leues probationes. Rota decif. 8. de restitu. spoliat. in nou.

Denique identitas quoque istarum domorum, de qua ego alijs dubitaueram, probata videbatur, quod videlicet istae eadem domus essent illae, quas possederat Marcus Antonius debitor, quia plura confinijs verificabantur; cum tamen duae demonstrationes b sufficerent l. forma. ff. de censibus, communiter receptis in l. demonstratio, vers. item ad demonstrandum, num. 14. ff. de condit. & demonstrat.

Ex praedictis praetendebant informantes pro Virginia respondendum, sicut responsum fuisset, nisi pro parte Hortensiae fuisset demonstratum, quod istae domus fuerant Ioannis Leonis patris Marci Antonij, & quod Hortensia haberet iura cessa ab anterioribus creditoribus iam ab anno 1558. vt patebat ex publicis instrumentis in alijs productis; cum enim posterior hypotheca excludatur ab anteriori, l. qui prior. C. qui potior. in pignor. habeant, consequenter Virginia habens posteriorem hypothecam, non poterat, vt beneficio Saluiani, vt saepe fuit dictum, & signanter in causa Placentina Saluiani, die 16. Iunij 1589. coram Domino Cardinale Mantica tunc Rotae Auditore, latè Antonius Ciofus consil. 45. incip. Magnifici Domini, num. 2. & seq. lib. 1.

Non placuit Rotae quod deducebatur ab informantibus pro Virginia ad excludendam hanc obiectioem, ex eo quod iste domus non fuerant Ioannis Leonis, sed vxoris eius, & consequenter spectasse ad Marcum Antonium debitorem ex materna haereditate, ita vt propterea in illis creditores Ioannis non possent praetendere aliquam hypothecam, tum quia hoc non probabatur: tum, quia testes in alia causa inter diuersas personas

interditi Saluiani praecipuum fundamentum est creditum ex instrumento publico, & qua requirantur ad obtinendum ex eo, 2. 3. & 4.

Confrontationes, vel demonstrationes duae sufficiunt ad probandam identitatem domus, vel rei sitae. d. n. 4.

e habetur in impressis Seraph. in vna Zamoren castri decif. 434. d habetur p. 2. decif. 160. in impress. diuers. n. 5.

6.

7.

e in d. decif. 160. in impress. diuers. p. 2. n. 4.

8.

f Adde annotat. ad decif. 208. Ludouic. n. 9. & decif. 179. n. 1. Caualer. decif. 612. n. 27. & 28. Cocci. decif. 37. n. 3. & 4. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 109. n. 1.

9.

g Adde Ludouic. decif. 395. n. 11. & 17. decif. 473. n. 2. & Rotam recent. p. 2. decif. 161. n. 2. in fine.

IO.

h Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 699. n. 1. dicitur in sensu Ludouic. 388. n. 3. Coccius decif. 208. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 4. n. 4.

i habetur in impress. Farin. tom. 1. decif. 123.

f Adde Rotam in impress. per Pacificum post tract. de Saluiano in interdicto decif. 18. num. 3. & decif. 21. n. 1.

2.

g Adde supra in tom. 1. decif. 751. n. 4. Mantica. decif. 291. n. 1. vers. ex aduerso, quae etiam habetur penes Pacificum post tract. de Saluiano in interdicto decif. 85. cui iungitur ibid. decif. 15 & 29. & 126. & 131. n. 4. & alia saepe.

3.

h Adde supra decif. 173. n. 2. & 3. in tom. 1. vbi annotati alias decif. quibus iungitur Rotam in impress. per Pacificum, tract. de Saluiano interdicto decif. 26. n. 18. & 184. n. 5. & 294. n. 1.

4.

i habetur in impress. Mantica decif. 69. n. 1. etiam habetur penes Pacificum post tract. de Saluiano interdicto decif. 290.

5.

6.

6.

examinati non probabant in ista per regulam quod res inter alios actatum quia neque in dicto concludebant cum deponerent de auditu quod Hieronyma in dotem dederat Ioanni de Leonibus quaedam granaria, tum denique, quomodo licet pratereretur ista granaria fuisse cuiusdam Bartholomaei Sanchez, patris Hieronymi, non tamen apparebat quod spectauerint ad Hieronymam, cum testes adderent, haereditatem Bartholomaei fuisse diuisam in tres partes, & non constabat granaria venisse in portionem Hieronymi, nec probabatur identitas istorum granariorum.

Ceterum si ex instrumento diuisionis factae inter Hieronymam matrem Marci Antonij, & Dionoram eius sororem, vel alio modo legitime constaret, quod granarium, seu domumcular, (de quibus agebatur) assignata fuissent Hieronymae, fortassis esset locus Saluiano ad fauorem Virginiae, de quo esset particulariter videndum.

Valentina beneficij de Ontinient.

Die Lunae 19. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- Attentatum non inducit, qui tempore habili non venit ad causam.
Attentatis renuntiare videtur, qui ea non opponit, sed passus est prosecutionem causae.
Attentata possunt reuocari, etiam post lapsum fatalium per viam nullitatis.

DECISIO M. CCXLIII.

VAcante hoc beneficio simplici per obitum cuiusdam Petri in Ecclesia Parochiali oppidi de Ontiniente Diocesis Valentinae de iure patronatus laicorum a Beatrice Fernandez patrona die 13. Iulij anno 1600. intra legitima tempora fuit praesentatus Iosephus Sans: die mox frequenti officialis praesentationem admisit, & postquam die 24. eiusdem mensis fuisset publicatum edictum, vt intra decem dies proximos, omnes interesse praetendentes comparerent, & se opponerent die 3. Augusti proximè subsequenti intra terminum, coram officiale comparuerunt Vincentius & Paulus Ciprer fratres praetendentes ius patronatus, & praesentandi ad eos spectare, & cum effectu quemdam Iosephum Lillum praesentauerunt, & praesentationem eidem officiali, si & in quantum admisit, & eam eidem Iosepho intimari mandauit.

Post iura & probationes productas coram Vicario idem officialis instantie Beatrice & Iosepho, & citatis Vincentio, & Paulo, & Lillo ad fauorem Iosephi die 25. Augusti pronuntiauit declarando beneficium illi fore adiudicandum, prout adiudicauit & instituit, & die mox sequenti in possessionem immisit.

Die 29. Augusti, id est post praesentationem, institutionem & possessionem Iosephi Franciscus Abellae comparuit, & allegando se habere qualitates in fundacione requisitas, se instituentem & beneficium sibi adiudicandum petebat,

Paulo post Vincentius & Paulus a sententia officialis appellauerunt, licet postea a prosecutione destiterint; Franciscus tamen causam appellationis prosecutus a subdelegato Nuntij sententiam fauorabilem reportauit, a qua cum appellasset Iosephus ad instantiam Francisci, dubitauit an constaret de attentatis quae venirent reuocanda? & causa vtraque parte informante propolita Rota, licet respectu Vincentij, & Pauli & Iosephi Lilli, non dubitaret de attentatis, ex quo officialis, & pendente lite & intra decem dies datos ad appellandum institutum Iosephum in possessionem beneficii misit, cap. non solum, de appellat. lib. 6. Puteus decif. 30. lib. 1. incip. Fuit, die 27. Octob. n. 6. Respectu tamen Iosephi Sans censuit non constare de attentatis, ratio potissima decisionis fuit, quia cum Franciscus post praesentationem, institutionem & possessionem Iosephi se opposuerit, quo tempore ipse non erat in causa, respectu ipsius, non fuit inductum vitium attentatorum, & in terminis fuit resolutum in vna Ariminien. bonorum, die 13. Maij 1569. coram Grato, vt esset Lancelotus de attentat. p. 2. c. 11. n. 52. & c. 12. ampliat. 14. n. 13.

His accedebat, quia licet Franciscus licuisset petere reuocationem attentatorum, cum tamen de illis non opposuerit, sed passus fuerit in negotio principali procedi, illis visus fuit renunciasse, Angelus in l. eius, §. si cuius, n. 3. vers. & caueat, & appellans, ff. de appellat. recipiend.

Rota in vna Pampilonen. beneficij de Aia, die 26. Ianuar. an. 1590. coram bon. mem. Orano, vbi amplius dixit quod licet Rota teneat etiam post lapsum fatalium posse reuocari attentata per viam nullitatis; hoc tamen procedit, quando nullus factus est actus, secus quando interueniret praesumpta renunciatio per praesentationem appellationis, & consensum in processu super negotio principali.

Cathaniens. quartae portionis.

Die Lunae 26. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- Pauper non indicatur, qui habet necessarium secundum sui qualitatem.

DECISIO M. CCXLIV.

VTraque parte informante Rota dixit Ioanni Laurentio Pasceute non esse dandum Remissoria, quia respectu negotij officialis obstabat sibi clausula resectis expensis, vel illis in fine litis reseruat, per quam fuit data iurisdictione conditionaliter.

Respectu autem secundi articuli continentis paupertatem, Remissoria etiam fuit denegata; quia Ioannes Laurentius non articulauit simpliciter se esse pauperem, sed esse pauperem secundum eius decentiam, qui non est legitimus modus articulandi, & probandi paupertatem, cum omnes ferè etiam magni Principes pauperes dici possint secundum suam decentiam.

Ceterum quia Ioannes Laurentius valde conquirebatur, dicens se a suo Procuratore, decem

4.

Adde supr. dec. 267. n. 3. & sequent. & 514. n. 1. Duran. dec. 86. n. 1. & 2. & 12. Rotam recent. p. 2. decif. 586. n. 1.

Tertius enim quoniam est in causa non attentat, vt fuit dictum supra decif. 534. n. 5. Caualer. decif. n. 4. Maatic. decif. 322. n. 1. Coccini. dec. 90. n. 4. & 130. n. 2.

Adde Duran. dec. 113. n. 3. & seq. Mant. decif. 73. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 657. n. 1. in fine & recent. p. 2. decif. 592. n. 4.

Adde Rotam recent. p. 2. dec. 584. n. 4. & decif. 183. n. 1. in fine.

Adde Rotam in impress. per Marchef. de com. miss. p. 3. pag. 20. & pag. 103. in Romana ecif. sionis contract. coram Pamphilio.

pauper quis dicitur, vide supra dec. 542. n. 3. & 660. n. 6. & 7. & 680. n. 3.

prum in modo sic articulandi, propterea Dominum in vltima Rota habita die 5. Iulij ordinauerunt quod darem Remissoria, non super negotio principali, sed super solo articulo concernente paupertatem, accipiendi illum simpliciter.

de quo infra decif. 1269.

Perusina beneficij.

Die Lunae 26. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

Gratia fundamentum concludenter est probandum vt illa proficiat.

DECISIO M. CCXLV.

Vit datum dubium, an gratia Nicolai esset iustificata, & quia non fuit data copia gratiae, non poruit dici gratia iustificata, & maxime ratione mensis Martij, qui praetendebatur reseruat us propter alternatiuam acceptatam ab Ordinario; nam cum gratia Nicolai esset potissimum fundata super hac reseruatione, illa erat concludenter probanda. Puteus decif. 266. incip. In vna Virgellen. n. 3. lib. 3. & fuit plenè dictum in causa Salamantina beneficij de Arapiles, die 8. Iulij 1600. coram me.

Adde supra decif. 89. n. 7. & 612. n. 6. in tom. 1. habetur supra dec. 83. in tom. 1. n. 3.

Paduana Iurispatronatus.

Die Lunae 26. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- Iudex ad quem non potest procedere in causa si sit deserta appellatio. Appellatio deserta, quia fuit perempta instantia, non potest iudex ad quem procedere in causa, ibid.
Transportatio integrorum actorum ad iudicem ad quem, est necessaria vt ipsa possit procedere in causa, & 4.

Appellatio ex quibus censetur deserta breuiter congerit Riccius in collect. dec. p. 3. collect. 646.

DECISIO M. CCXLVI.

Informantibus solum Dominis de Borromeis, Rota censuit sententiam Rotaem a Reuerendissimo Domino de Corduba latam infirmantem sententiam de partibus fuisse nullam.

Primò ex defectu iurisdictionis, ex desertione propter non prorogata fatalia, nam anno 1592. fuit causa commissa, & anno 1601. fuit lata sententia, & sic post peremptam instantiam, & consequenter remansit nulla. Clement. si appellationem, de appellat. Mohedanus decif. 9. de appellat. Capella Tolofana decif. 245.

Secundò ex defectu transportationis actorum, quia deficiebant acta facta coram D. Delegato Concordiensis iudice secundae instantiae, de cuius actibus fiebat mentio in cedula appellationis, & tamen non reperiebantur in actis huius iudicij. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 20. l. iudicibus. C. de appellat. & fuit saepe dictum.

Et iste defectus non transportationis integrorum actorum censebatur probatus per enunciatam contentam in cedula appellationis partibus

quia non ob prorogationem fatalium transit sententia in rem iudicata Duran. dec. 71. n. 1. Caualer. decif. 333. n. 4. Seraph. decif. 457. num. 1. Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 665. n. 1.

Adde supra dec. 89. n. 3. & decif. 675. n. 2. vbi annotauit alias decif. in tom. 1.

aduersa, Gabriel tir. de cofessis concl. 4. n. 5. 7. & 14. Fuit tamen dictum quod nihil fieret ad fauorem Dominorum de Borromeis antequam ipsi ostenderent se purgasse attentata ab ipsis commissa, vt fuit decifum & die 1. Iulij an. 1605. coram me.

supra dec. 1174.

Barchinonen. Cambiorum.

Die Lunae 26. Iunij 1606.

S V M M A R I V M.

- Cambium pecunia ab initio non debet esse certum, aliàs erit usura. Pecunia cambium ab initio non debet esse certum, sed regulandum est secundum qualitatem contractus & contrahentium. ibid. Usura est cambiare cum certa cosa pecunia, nã pecunia cambium ab initio nõ debet esse certum. ibi. Usura est, si ille qui dat pecuniam non vult sentire nisi lucrum. ibid. & 4. & 5. & quando dicitur committi ex cambis. 6. & seq. Lucrum cessans potest peti pro pecunia mutata, non tamen potest a principio taxari. d. n. 6. Taxatio lucri facta ab initio ratione mutui, vel societatis facit contractum usurarium. d. n. 6. & 7. Cambia nunquam sunt vniformia; nam aliquando plus, vel minus, aliquando nihil lucri, & quandoque damnum asserre debeant, & 14. Cambia non possunt aliter celebrari, quam pro primis mundanis, in locis vbi illa celebrantur. Usura committitur in mutuo verò, vel fitto, si pendente termino ad soluendum mutuans consequitur interesse, vel interesturarium. Mutui interesse peti nõ potest, ob dilatare temporis solutionem, quia si petatur, erit usura, & 12. Usura taxata & compensata fructuum etiam in foro conscientia dicuntur deberi, sed fallit in materia cambiorum. Cambiorum in materia non admittuntur usura taxata, & compensata, licet aliàs possint deberi. ibid. & 14.

DECISIO M. CCXLVII.

Consoles, & defensores mercatorum ciuitatis Barchinonenfis, & Principatus Cataloniae supplicauerant foel. record. Clement. Papae VIII. vt dignaretur concedere facultatem mercatoribus dicti Principatus, vt possent accipere, & dare ad cambium quibuscumque personis ad quascunque partes ad vsum sex mensium, vel vnus anni, pro vt conuentum fuerit inter partes, dummodo lucrum cessans, & damnum emergens, quod debetur mercatoribus, non excederet summam decem pro quolibet centenario, & anno, sed posset esse minus: ita vt si solutio cambij in longum protraheretur ultra vsum per pactum, vel negligentiam creditoris in non exigendo, non posset peti, neque fieri pactum de maiori interesse, sed de minori, & quod ille qui ad cambium acciperet, si veller soluere suo creditori ante vsum sex mensium, vel vnus anni, posset id facere soluendo interesse ad rationem conuentam inter partes pro temporis portione, dummodo non excederet summam decem pro quolibet centenario, & anno pro temporis portione vsus decursi.

I.

ratio est, quia cum legitima regulatur a successione intestati, & ideo debeatur illis tantum, qui ab intestato successuri fuissent. Socinus iunior *consil.* 67. incip. *Prima presentis consultationis*, n. 61. & 62. lib. 2. *Decianus consil.* 2. n. 126. lib. 5. *Surdus decif.* 167. n. 7. ideo cum prædictum statutum excludat feminas a successione ab intestato, consequenter excludit etiam a legitima. *Albenis consil.* 7. n. 3. & *consil.* 32. n. 1. *Decius consil.* 176. incip. *Proponitur quod Dominus*, n. 2. & *consil.* 299. n. 5. quod procedit etiam condito testamento. *Rota in causa Bononien.* b *apothecarum die* 28. *Marty anno* 1576. coram Cæsare de Grassis *vers.* *tertio corroborantur*, quæ aliàs est 4. *tit. qui filij sint legitimi.*

Atque ex his fuit conclusum legitimam in hoc casu fuisse dividendam inter Alexandrum, & Antonium filios masculos Ioannis Andreæ testatoris, & successivè inter Alexandrum & filias Antonij.

Farsen. bonorum.

Die Mercurij 28. Iunij 1606.

S Y M M A R I V M.

- 4. *Possessio anterior est manutenenda, Manutenzione non indiget, qui non se habuit pro spoliato, ibid.*
- 5. *Sententia iudicis ad quem, non suffragatur, si omnia acta coram eo non sint transportata.*
- 8. *Nulla dicitur sententia lata, contra aliam, quæ transit in rem iudicatam.*

DECISIO M. CCXLIX.

Præsupponebatur in facto quod cum Antonius filius quondam Iacobi esset in pacifica possessione bonorum de quibus agebatur, condidit testamentum, in quo Gentilem matrem heredem univertalem instituit, & quod Antonio vitæ fungo Gentilis eorundem bonorum possessionem adeptus fuit, quæ longo post tempore nupta fuit Guidoni secundo marito, quem etiam condito testamento heredem univertalem instituit, & Guido eorundem bonorum possessionem accepit, & soliram locationem à Commendatario Abbatæ obtinuit; & quod Gentile adhuc vivente possidente, Fabius & Dominicus prætendentes bona prædicta fuisse Paulinæ, eorum & Antonij ania, & Paulinam condidisse testamentum, & omnia sua bona recipere fideicommissum, ad favorem Fabij & Dominici in euentum mortis Antonij suppositum, & vterius prædicta bona tanquam locatitia ad tertiam generationem iure accrescendi ad eos pervenisse, & consequenter Antonium non potuisse de illis ad favorem Gentilis matris disponere, iudicium super immisione in possessionem bonorum contra Gentilem coram Vicegerente Farsen. introduxerunt qui ad eorum favorem pronunciauit, fore immittendos in possessionem medietatis prædiorum bonorum, & quod Gentilis appellavit, & causam commisit Capitano Abbatæ S. Salvatoris annexæ Abbatæ Farsensi, qui cam-

dem sententiam declarando affirmavit Gentilem malè oppellasse.

Præsupponitur etiam quod Gentilis iterum appellavit, & causam introduxit coram R. P. D. meo Iusto, tunc in civilibus A. C. locumtenente, qui sententias contra Gentilem latus reuocavit, Gentilem absoluit, & aduersarios in expensis condemnauit: ab hac sententia non reperitur appellatum, licet post longum tempus Fabius & Dominicus causam Vicegerenti Farsen. committi obtinuerint, cum facultate eos in integrum restituendi, prout de iure, qui pronunciauit instantiam fuisse peremptam, & aduersarios non esse audiendos, nisi reiectis expensis: qui rursus appellantes causam introduxerunt via ordinaria coram R. P. D. Lapiro tunc A. C. locumtenente, qui ad eorum favorem pronunciauit immittendos in possessionem bonorum, nulla tamen facta mentione, nec reuocatione sententiæ latæ à R. P. D. Iusto.

Et licet Guido intra legitima tempora appellauerit, & de nullitate dixerit, nihilominus D. Lapius mandatum de immittendo relaxauit, cuius vigore Fabius & Dominicus possessionem acceperunt, seu potius in ea se intruserunt.

Causa coram me introducta, & facta ita proposito, dubitavi, an Guidoni esset dandum mandatum de manutenendo, vel potius de reintegrando ad possessionem prædictorum bonorum: & Rota vtrique parte informante Guidonem manutenendum censuit, tum quia de eius anteriori possessione constabat, §. *retinenda. Insitut. de interdicto*, tum, quia nunquam habuit se pro spoliato. ^d

Sententia A. C. non suffragabatur Sfredis, quia coram Lapiro eius locum tenente, vbi procedebatur tanquam coram iudice appellationis, non fuerunt transportata acta priorum instantiarum. l. 2. *C. de edendo*, Cæsar de Grassis *decif.* 9. n. 5. *de causa possessionis & proprietatis*, & fuit resolutum in *causa Braccharen. Parochialis*, coram D. meo Iusto, vbi amplius fuit dictum hoc habere locum, etiam quando proceditur prout in prima, si acta præcedentia influant in nouam causam ad probandum bonum, vel malum ius litigantium.

Nec suffragabatur Sfredis dicere non fuisse necessariam transportationem actorum, ex quo super eisdem bonis agebatur, & tamen diuerso iudicio quasi iudicium prius intentatum versaretur super medietate bonorum Antonij tanquam hæredis Paulinæ ex petitione hæreditatis, & super alia medietate vigore fideicommissi eiusdem Paulinæ ex petitione hæreditatis, & super alia medietate vigore fideicommissi eiusdem Paulinæ terminatum fuerit, & in eo Fabius & Dominicus succubuerant, quo iudicio terminato fuit ex integro captum nouum iudicium super omnibus bonis ab Antonio possessis vigore fideicommissi Paulinæ, & quia bona tanquam emphyteutica à Fabio & Dominico possidebantur.

Quia placuit Dominis responsio data per informantes pro Guidone, illud non fuisse nouum iudicium, sed idem quod primo loco fuerat intentatum, nam non fuit processum per viam noui monitorij, vel libelli, sed narrata desertione causæ & sententiæ ab homine iusto latæ ob lapsum fatalium, fuit aduersus sententiam à Commendatario petita restitutio in integrum & consequenter

2.
3.
4.
5.
6.
7.

e Adde supra decif. 1396. n. 1. & 1584. u. 2. & supra in tom. 1. decif. 119. n. 1. in tom. 1.
e Adde supra decif. 1396. n. 1. & 1584. u. 2. & supra in tom. 1. decif. 119. n. 1. in tom. 1.
e Adde Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 210. n. 5. vbi de proposito allegat hanc decisionem & supra in tom. 1. decif. 589. n. 7. & 807. n. 2. & 3. & infra decif. 1336. u. 4.
f de hoc artic. infra decif. 1273. n. 5. & 6. & 1293. n. 3. & sequent.

Romana Vineæ.

Die Lunæ 24. Iulij 1606.

S Y M M A R I V M.

- 3. *Executio facta de re non contenta in mandato iudicis, est nulla.*
- 4. *Executiue procedi potest contra tertios possessores bonorum, fauore dotis, ex statuto Vrbs. quod intellige pro instrumentis dotalibus.*
- 7. *Instrumentum productum in processu nihil prodest, si pars non citetur.*

DECISIO M. CCLI.

Vtraque parte informante, Rota de excessu executionis, & consequenter de spolio cõstare censuit: nam iudicium fuit intentatum ad instantiam Prædix contra bona hæreditaria quondam Marij, pro restitutione residui dotis scutorum 57. & aliorum scutorum 250. pro donatione propter nuptias, vt apparebat ex libello, in quo Prædix petiit se declarari crediticem quondam Marij in prædictis summis.

Item ex omnibus citationibus, in quibus dicebatur Romana discissionis hæreditatis quondam Marij de Fuschis, & magis expressè ex ipsa sententia, in qua Prædix declarabatur creditrix quondam Marij, & contra eius bona hæreditaria, fuit decretum mandatum, in quo dicebatur, auferantur de bonis Pomponij, & Vincentij hæredum quondam Marij.

Ex his enim patebat omnes actus iudiciales fuisse factos contra bona hæreditaria Marij, & consequenter cum executio fuerit facta, nedum super medietate vineæ ipsius Marij, sed etiam super alia medietate spectante ad Alexandrum Martinellum, executio fuit manifestè excessiua, tanquam facta super re in mandato non cõprehensa: nam medietas vineæ, quæ pertinebat ad Alexandram, non erat de bonis hæreditatis quondam Marij. *Gabriel consil.* 52. incip. *Pmo licinca*, n. 2. & 4. lib. 1.

Non obstat dicere quod Prædix poterat agere executiue fauore dotis etiam contra tertios possessores, vigore statuti Vrbs. *lib. 1. cap. 77. in antiquo*, quia fuit responsum non fuisse intentatam istam viam, sicut patebat ex tenore libelli & sententiæ, vnde fit locus regulæ,

Quod potui, nolui; quod volui adimplere nequini; Et in hoc individuò illud verum est, mandatum quod fit executiue contra hanc vineam. Alexandram fuisse relaxatam cõtra hæredes & bona hæreditaria Marij, non autem contra bona à tertijs possessorebus detenta: f. *supra* dictis accedebat quod fortassis neque via executiua erat locus ad favorem Prædix, quia non concurrerant requisita à statuto: nam Prædix non habebat instrumentum pro suo credito dotis, & tamen statutum loquitur de instrumentis dotalibus, & de illorum executione & iure fauore dotis, pro quibus contra textus possessores, non competit via executiua: sed est ordinariè procedendum, & facienda executio contra principalem debitorem. *Glossa in l. vbi adhuc, in verb. qui non potiora iura. C. de iure dotalium*, quam communior vocat *Negusantius de decif.*

e Adde supra in tom. 1. decif. 435. n. 6. *Ludouic. decif.* 555. n. 4. *Caval. decif.* 226. n. 2. *Scrapp. decif.* 667. n. 2. *Rota in posth. Farin. tom. 1. decif.* 474. n. 8.
f quod contra testium possessionem non possit cedi executiue, tenuit Rota penes Duran. decif. 12. n. 8. & 50. n. 1. *Caval. decif.* 62. n. 4. *Ludouic. decif.* 22. num. 1. & vide supra in tom. 1. decif. 841. n. 2. quam allegat ad propositum *Rota in posth. Farin. tom. 2. decif.* 607. n. 4.
g Adde Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 179. n. 1. vbi ad propositum allegat *hanc decif.*

sequenter non fuit nouum iudicium, sed repetitum verus, & processum in integrum, quibus sic constitutus locus erat alteri nullitati, quia à Domino Lapiro fuit lata sententia contra aliam, quæ transuerat in rem iudicatam, l. 1. *C. quando prouocare non est necesse*, l. 1. *in princip. ff. qua sentent sine appellat rescind.* Et cum Dominus Lapius fuerit aditus tanquam iudex appellationis, non potuit pronuciare tanquam in prima, non facta mentione de alijs sententijs. *Gabriel consil.* 54. n. 5. & 7. lib. 1.

Cæterum quoniam difficultas reducebatur ad illum articulum, an fuerit inchoatum nouum iudicium, vel vetus repetitum, ideo visum fuit differre causam, & particulariter super concordato facto, & præsuppositis dubitare.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Mercurij 28. Iunij 1606.

S Y M M A R I V M.

- 2. *Executer merus debet procedere vt mixtus, assumendo partes iudicis, si dubitetur inter litigantes de anterioritate possessionis.*
- 3. *Pars si consentiat in sequestro, vel se habeat pro spoliata, non datur locum manutentioni.*
- 4. *Sequestrum voluntarium priuat possessione, non verò necessarium.*

DECISIO M. CCL.

Alphonso de Couarruias solum informante Rota censuit, ei dandum mandatum de manutenendo, quia de eius anteriori possessione constabat, *cap. licet causam*, vbi Felix n. 8. *vers. tertia causa, de probationibus*, *Alexander consil.* 88. n. 12. lib. 5.

Non obstat Alphonso possessio Petri de Castro subsecuta vigore sententiæ à Nuntio latæ: nam illa fuit nulla; cum enim Alphonso possideret, & titulum suæ possessionis produxisset non potuit Nuntius procedere tanquam merus executor, sed tanquam mixtus, debuit assumere partes iudicis, *Oldradus consil.* 227. n. 3. *vers. alia est solutio*, *Felinius in cap. final. n. 24. de presumptr.* & fuit dictum coram me in *hac eadem causa die* 1. *Iulij* 1605. & consequenter non priuauit Alphonsum sua possessione.

Rursus non obstat amplius Alphonso exceptio excommunicationis propter recursus habitos ad iudices laicos in causa Ecclesiastica: quoniam iam obtinuerat absolutionem à Sanctissimo.

Si tamen Alphonso habuit se pro spoliato, aut consensit sequestro, non erat locus manutentioni. *Puteus decif.* 77. incip. *Fuit dictum, in fine, lib. 1.* & fuit decifum in *causa Alerien. beneficij, die* 27. *Iunij* 1605. coram Domino Coccino; & merito, quia consentiendo sequestro, censetur illud approbasse.

8.
9.
a de quo infra decif. 1278.
3.
4.
I.
8 adde infra decif. 1396. n. 1. & 1584. u. 2. & supra in tom. 1. decif. 119. n. 1. in tom. 1.
2.
e habetur supra decif. 1173. n. 2. & adde in tom. 1. decif. 807. quam allegat Rota in posth. Farin. decif. 129. num. 4. & 5. tom. 1. & in recent. p. 1. decif. 516. n. 3. & p. 2. decif. 147. n. 3. & vide infra decif. 1396. n. 3.
3.
4.
d habetur in impres. Cocini decif. 243. iunge Ludouic. decif. 9. n. 2. & late annotat. n. 11. & seq.

e vide infra decif. 1273. n. 4.

de pignor. memb. 1. part. 8. principali n. 23. versta-
men contraria.

Nec dicatur, quod Alexandra citata debuit
producere instrumentum emptionis vineæ, quod
cum non fecerit, non poterat dici à iudice spo-
liata; quia fuit responsum primò Alexandram
anno 1573. instrumentum emptionis vineæ in
iudicio simul cum libello produxisse: secundò
fuit responsum quod cum iudicium fuisset spe-
cificè intentatum contra bona hereditaria &
heredes Marij Alexandra, quæ non tenebatur
diuinare quod executio veniret facienda contra
bona creditorum, non debuit aliquid instru-
mentum producere.

Postremò non poterat defendi excessus, vel
spolium ex eo quod in additione hereditatis
Marij citata Alexandra, hæc vinea fuit descripta
in inventario tanquam de bonis hereditariis
Marij, quia illud iudicium ab hoc fuit diuersum,
in quo non fuit productum inventarium: quod
licet esset factum per eundem Notarium, & re-
periretur inter eius acta, ex quo non fuit repro-
ductum parte citata, non dicebatur de actis huius
causæ, vt censuit Rota in causa Romana cen-
sus de Casarini coram D. Cardinali Pamphilio
tunc Rotæ Auditore, vnde etiam si hodie de tali
inventario constaret, non posset vigore illius
iustificari, vel excusari spolium.

Conchen. nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 3. Iulij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1. Metum durare non dicitur, si constat de aliquo actu spontaneo, & 5.
- 2. Actus spontaneus gestus purgat metum incursum, ibid.

DECISIO M. CCLII.

Antonij solum de Viana informante, dubi-
taui, an metus ei à patre incussus durauerit,
vsque ad actum susceptionis Ordinis Diaconatus
inclusiue; & quia casus erat exemplaris,
Rota putauit eum diligenter discutendum, &
sic considerauit, quod omnia deducta ab Antonio
in hac propositione ad ostendendum se susce-
pisse dictum Ordinem durante metu, deduceban-
tur ad tria genera probationum; primò ad præ-
sumptionem ex eo deductam, quod viuebat pa-
ter qui metum intulerat: secundò ad probatio-
nem peritiam ex dictis testimoniis; tertio ad proba-
tionem deductam ex actibus, & protestationibus
factis ab Antonio post prædicti Ordinis susce-
ptionem.

Quantum ad primum dicebant Domini quod
licet vera sit conclusio, in aliis decisionibus fir-
mata; quod metus semel illatus præsumitur
durare, dum durat causa metus. l. 2. vbi Bartolus
de conditiõ ob turpem causam, cum aliis allegatis in
prædictis decisionibus; in hoc tamen casu ex duo-
bus videbatur non fuisse locum conclusioni.

Primò, quia licet viueret pater, ex eo tamen
in hoc casu cessabat metus, quia vt informan-
tes pro Antonio fatebantur, ideo pater metum
intulerat, quia desiderabat, quod Antonius filius

facris initiaretur, ita vt amplius non posset vxo-
rem ducere, & amittere beneficia, de quorum
prouentibus sustentabatur; cum autem pater de-
siderio suo satisfecisset, postquam Antonius fi-
lius suscepit Ordinem Subdiaconatus, quia eo
suscepto non poterat amplius ducere vxorem,
consequenter cessante hac causa, non potuit di-
ci pater incussisse metum in hoc actu.

Nec suffragabatur Antonio dicere quod eius
pater, noluit ipsum compellere ad suscipiendum
Diaconatum, ex quo potuit pater cogitare, quod
Antonius obtineret dispensationem super Sub-
diaconatu; quia eodem modo potuit cogitare
de Diaconatu, licet non esset verisimile id cogi-
tasse, cum tales dispensationes non concedan-
tur, nisi personis magnæ qualitatibus, & propter
maximas & grauissimas causas.

Secundò eadem conclusio non procedit quan-
do docetur de aliquo actu spontaneo; ex quo
saltem elicitur tacitus consensus, tunc enim per
talem actum dicitur purgatus metus, Bartolus in
l. 1. n. 12. C. de iis que vi metusve causa sunt. Ofaf-
cus decif. 179. num. 11. in fine; in hoc casu metus
censebatur fuisse purgatus, tum propter sponta-
neam Ordinis susceptionem; tum quia Anto-
nius deinde in eodem Diaconatu ministravit.

Circa secundum genus probationis dedu-
ctum ex dictis testimoniis, difficultas oriebatur, quia
probatio non erat concludens; nam ex tribus
testibus, quorum dictis nitebatur Antonius,
quartus & septimus solum dicebant, quod pater
desiderabat eius filium fieri sacerdotem, & ideo
potius probabant iustum desiderium paternum,
quam illicitum metum: nonus autem testis,
dum addebat, quod dum filius erat iuuenis, po-
tuisset alium statum accipere, & perdere redditus
beneficiorum, nihil etiam concludebant circa
metum; alij verò testes quorum attestaciones da-
bantur in sum. n. 4. nihil releuans concludebant,
nam septimus licet testificaretur, quod pater An-
tonij dicebat, quod si filius non recipiebat Or-
dines, vulneraret ipsum cum pugione, præter-
quam quod erat singularis non apparebat, de
quo Ordine loqueretur, & sic poterat eius dictum
verificari in susceptione Ordinis Subdiaconatus.

Decimusquartus testis nihil dicebat de metu,
sed solum deponere de persuasione, qua pater
inducebat Antonium vt Ordines suscipere facros.

Præterea alij testes in sum. n. 5. quamuis dice-
rent, quod pater volebat reddere Antonio man-
datum procuræ irreuocabile, nihil tamen depo-
nere de metu, vel licet deponerent, non erat tali-
s, qualis videbatur necessarius ad effectum de
quo agebatur, videlicet, quod Antonius non re-
neretur ad seruandam continentiam, quam re-
quirunt Ordines sacri.

Circa tertium probationis genus deductum
ex actibus & protestationibus ab Antonio factis
post susceptum Ordinem Diaconatus, & in
specie, quia venit ad Verbum ad committendam
causam super nullitate Ordinum, difficultas etiã
oriebatur, quia testes in sum. n. 7. & 8. licet testi-
ficarentur patri displicuisse quod Antonius veni-
ret ad Verbum ad reclamandum contra Ordines,
& propterea miserit homines, qui Antonium post-
ducerent, quia tamen isti actus gesti longè post
susceptum Ordinem, non concludebant metum
ante susceptum Ordinem, non releuabant: &
erant etiam æquiuoci, quia potuerunt fieri à pa-
tre,

4. in susci-
piendis ordi-
nibus annul-
lat Ordines
vide Rotam
diuers. p. 1.
dec. 560. vbi
distinguit in
cautione ab-
soluta, vel
cõditionata.

5. Adde infra
dec. 1257. n.
2. & 3. Rotæ
in posth. Fa-
rin. tom. 2.
decif. 179. n.
6. & 398. n.
3. & sequent.
& vide late
per Barbof.
in notis dec.
tom. 2. lib. 3.
voto. 77. n.
112. & seq.
6. Adde infra
decif. 1285.
n. 4.

7.
8.

9. f. de quibus
suprà decif.
1199. & 1210.

tre, non quia inducebat metum, sed quia ei dif-
plicebat, quod filius cum dedecore suæ personæ,
veller mutare voluntatem; alij verò actus ab An-
tonio profecti, videlicet protestaciones, mæsti-
tiaz, displicentia; & querelæ, de quibus depon-
bant testes, non concludebant metum ante sus-
ceptionem Ordinis, in ipso probarent Antonium
pœnituisse, quod sacris Ordinibus fuerit initia-
tus: postremò ex eo dicebant Domini metum
fuisse purgatum, quia Antonius post susceptum
Ordinẽ Diaconatus in ipso Ordine ministravit.
Et ex his Rota sensit contra Antonium in-
formantem.

Romana pecuniaria.

Die Lunæ 3. Iulij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1. Societate renouare potest Procurator generalis, & specialis cum amplissima potestate.
- 2. Voluntas expressa agentis idem operatur in ali-
quibus actibus, ac mandatum procuratorium.
- 3. Relatum est ex referente cum suis qualitatibus.
Pecuniam societatis non potest petere socius,
quoad firmatur societas, qua potest petere socius
voluntate expressa cum aliquo actu, præcipue
iudiciali, ibid. & 5.
- 4. Contrahens tenetur adimplere partem contra-
ctus, vt sequatur actionem, vel exceptio-
nem ex ipso contractu.

DECISIO M. CCLIII.

Væ decisiones fuerunt in hac causa factæ,
prima sub die 2. Decemb. an. 1596. altera sub
die 8. Nouembris anno 1602. & in vtraque fuit
dictum per obitum Ioannis Baptistæ non fuisse
locum lucro pecuniarum, à quibus in hac propo-
sitione non recesserunt Domini ex rationibus
ibi consideratis, & licet quoad pactum resoluti-
uum aliqui ex Dominis dicerent illud per se
non esse sufficiens ad resoluendam societatem,
sed necessariam fuisse declarationem volun-
tatis Ioannis Baptistæ, aliàs enim mille so-
cietates essent dissolutæ; aliæ tamen rationes
subsistebant: & hic etiam aderat declaratio Ioan-
nis Baptistæ ex actibus iudicialibus postitiuis.
Quibus non obstabat quod Floridus non ha-
beret mandatum speciale ad declarandam resolu-
tionem societatis, quia ex ferie mandati dati sub
die 16. Decembr. ann. 1582. apparebat Floricum à
Ioanne Baptista fuisse constitutum Procurato-
rem generalem & specialem cum amplissima po-
testate quæ videbatur sufficiens: ad hoc propo-
situm Bartolus in l. Procurator cui generaliter n. 2.
& 3. ff. de procurat. Alexander consil. 44. n. 1. lib. 2.
Afflictus decif. 305. n. 4.

Sed difficultatem videbatur sustulisse, idem
Ioannes Baptista principalis, qui die 1. Marij
petiit, & obtinuit mandatum relaxari, & conse-
quenter aderat expressa eius voluntas, & ratifi-
catio quæ sufficit, & mandato æquiparatur, l. fi-
nali. C. ad SC. Macedonianum. Alexander consil. 78.
n. 1. & 2. ff. de iur. iud. & fuit dictum coram me in causa Ale-
xandrina b. Stephani, die 15. Februar. ann. 1599.
572. n. 4.

Rursus eiusdem Ioannis Baptistæ declaratio
circa dissolutionem societatis manifestior appa-
rebat ex citatione ad dandum fideiussorem iux-
ta formam obligationis aliàs relaxari manda-
tum, cum enim obligatio diceret, quod daretur
fideiussor, aliàs restitueretur fors principalis, per-
inde est, ac si in citatione fuisset expressum, cum
relatum sit in referente cum suis qualitatibus. l.
à se toto, ff. de hered. instituen. quibus accedebat,
quia cum non solum Procurator, sed idem quo-
que Ioannes Baptista principalis petiuerint rela-
xari mandatum, consequenter noluerint vt pa-
cto societatis, cum non possent petere pecunias,
nisi societas esset finita. l. ad rem mobilem, & l.
ad legatum, ff. de procurat. ad quem effectum dice-
bant Domini sufficere declarationem voluntatis
collectam ex aliquo actu positivo, præsertim iu-
diciali, Grat. consil. 81. n. 12. lib. 1. Ruinus consil. 166.
n. 14. lib. 1.

Illa etiam ratio visa fuit concludens & efficax
contra Dominos de Bandinis, quia ipsi non ad-
impleuerunt quod obligatio petebat, dando fi-
deiussorem æquè idoneum ad bene placitum,
contentamentum, & satisfactionem Ioannis Ba-
pistæ, quia cum Ioannes Abbas Bandinus esset
filius familias & Clericus, & ab Vrbe abensis, &
in ea bona stabilia non possideret, bene potuit
Ioannes Baptista eum tanquam minus idoneum
recutare & consequenter Domini de Bandinis
non potuerunt consequi lucrum, ex actu, quem
non adimpleuerunt, vt in terminis societatis
quando non fuit datus fideiussor, censuit Rota
coram Domino Cardinale Seraphino tunc Ro-
tæ Auditore die 19. Marij an. 1574.
Et ex his fuit dictum per citationem ad dan-
dum alium fideiussorem, non fuisse remissam mor-
ram, quia quidequid sit de mora præterita, cum
citatio esset ad dandum fideiussorem, alias rela-
xari mandatum, tunc saltem post 15. dies fuit in-
curfa alia mora quæ non censetur remissa, l. si
vnu, §. illud, ff. de pact. Ruinus consil. 198. n. 13. lib.
1. & in terminis societatis testatur Boccacius
tract. de societate officij, n. 125. ver. seti præuendatur.

Valentina decimarum.

Die Lunæ 3. Iulij 1606.

S V M M A R I V M.

Absolutionem ab excommunicatione sine iusta,
sine iniusta, cuius est petere.

DECISIO M. CCLIV.

Proposui iterum dubium, quod fuerat propo-
situm die 12. Maij præteriti, & Domini vno
consensu voluerunt quod causa concordaretur,
concordia autem sic videbatur posse iniri, vt de
prædio de Rabizantio Conuentus solueret dec-
imas: de prædij autem Almafara non sol-
ueret.

Circa absolutionem verò dictum fuit quod
absolutio daretur fratribus ad cautelam: nam
cum declaratoria fuisset data contra Conuen-
tum, non videbatur potuisse exequi cum affixio-
ne cedulorum contra sex fratres particulares,
qui

4. De hoc ar-
ticulo vide
Duran. decif.
9. & ferè per
totam

Adde So-
cin. dec. 310.
n. 1. Rotam
recent. p. 1.
decif. 454. n.
10. ver. nam
extrahere.

Adde So-
raph. decif.
209. n. 2. & 3.
& dec. 673.
f. in causa
Romana
duobus mil-
liam, & ha-
beret in im-
piet. Scraph.
dec. 125. n. 2.
cui adde Du-
ran. in d. dec.
9. n. 7.

suprà dec.
1217.

qui propter votum paupertatis non poterant solvere, cum de suo nihil haberent, & quando in alia decisione Rota dixit fratres fuisse absolventes, id intellexit favore ipsorum; vnde si hodie ipsi non petunt absolutionem, credentes ea non indigere, non sunt cogendi ad illam obtinendam, sed consulant ipsi conscientie suae.

Perusina fideicommissi de Bigazinis,

Die Lunae 3. Iulij 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria datur de stylo Rota, si aliquis articulus fuerit releuans.
2 Articulus ut sint releuantes, sufficit aliquomodo directe, vel indirecte facere ad causam.

DECISIO M. CCLV.

Propter aegritudinem R. P. D. Littae iudicis huius causae, ipso postulante, proposui dubium in vltima Rota ante ferias generales ad effectum vt tolleretur superflua, & Remissoria expediretur, si pro Domino Comite Ioanne Bigazino decideretur, quod septimus & octauus articuli non erant rescandandi, quos rescandos instantissime postulauerat Domina Faustina de Attis, tum in Rota, tum in signatura iustitiae; causa ergo vna tantum parte informante proposta; quia Procurator Faustinae saepe citatus etiam ad hanc propositionem, solum dabat verba tendentia ad differendum; Rota censuit articulos septimum & octauum super molendino ad granum in districtu vallis fabricae non fuisse rescandos; tum, quia fuerunt admissi cum clausula & amplissima seruatione, saluo iure impertinentium, & non releuantium, & citra praedictum iurium, & exceptionum quarumcunque Faustinae quomodolibet competentium, & citra praedictum rei iudicatae ex aduerso allegatae quatenus adesset.

2. Stahte enim ista copiosa praeseruatione bis consultata Rota adhibita iniuste conquirebantur informantes pro Faustina: tum quia regulariter, dato vno, vel altero articulo releuante iuxta visitatum stylum, alij non difficulter admitti solent, sic saepe Rota censuit, & signanter in causa Tudestina Prioratus die 15. Decembr. 1595. coram me: tum denique, quia ad effectum, vt articuli sint releuantes, sufficit, quod aliquo modo directe vel indirecte faciat ad causam. Baldus in cap. licet causam, n. 33. vers. dicitur tamen, de probationibus, idem Baldus in cap. quoniam aliqua, num. 3. vers. sibi aliquid, in fine, de testibus, Decius in cap. in nomine, n. 73. eodem titulo.
3. In casu proposito praedicti articuli non videbantur irreleuantes, ex quo in septimo continebatur molendinum ad granum, cum quibusdam bonis fuisse in bonis fideicommittentis, inde enim apparebat releuancia; ex quo Remissoria fuerat concessa pro liquidatione bonorum fideicommittentis.

4. Neque obstabat quod molendinum fuerat a flumine destructum, & quod ad illius refectionem...

nem non tenerentur Comes Vgutio, prout etiam in laudo fuerat declaratum, quod acceptauerat Comes Ioannes: quia adhuc articulus remanebat releuans ad effectum probandi solum, siue locum, in quo constituerat molendinum, qui veniebat in restitutione fideicommissi, licet fortassis eiusdem molendini resectio praetendi non possit.

Praterca laudum, & eius acceptatio patiebatur difficultates indicatas ab informantibus pro Domino Comite Ioanne; idem visum fuit dicendum; circa octauum articulum continentem molendinum ad granum cum Valcheria, & aliis, quasi ista spectauerint ad hereditatem Comitis Bigazini, & in dicto laudo fuerint adiudicata Comiti Vgucino, stante laudo acceptato non possint amplius praetendi a Comite Ioanne; quia dicebatur Comitem Ioannem non praetendere hanc bona tanquam male in laudo, Comiti Vgucino adiudicata, sed tanquam comprehensa sub fideicommissio, ad suum fauorem purificato per obitum Comitis Francisci, filij Comitis Vgucioni, & consequenter hodie Comes Ioannes non poterat dici venire, vel contra laudum, vel contra proprium consensum, vel contra iuramentum.

Quibus praetensionibus stantibus articuli non poterant dici irreleuantes, nec erant rescandandi, & donec ista discuterentur, non poterat impediri Comes Ioannes, quominus pararet probationes, sibi bene visas.

Et ex his fuit conclusum, non fuisse rescandos articulos septimum & octauum, & procedendum ad vltiora in examine testium, & executione Remissoriae.

Romana inualiditatis matrimony.

Die Veneris 6. & iterum die Veneris 13. Octobris 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Virginitas mulieris, allegans frigiditatem viri sui, exploratur per duas obstetrices, 2. & 3. & 5.
2 Verbum plurimae, verificatur in tribus.
3 Mulieris virginitas exploranda est per obstetrices honestas, & in domo matrona etiam honesta, vt deponant de frigiditate viri, quod post cohabitationem virgo remansit, vel non mulier.
4 Obstetrices iurare debent de declaranda veritate iuxta earum peritiam, an mulier allegans viri impotentiam, existat, vel non virgo.
5 Matrimonij nullitas ex defectu potentia viri, cum quibus solemnitatibus sit declaranda irraditur, & 9.

DECISIO M. CCLVI.

Die 28. Aprilis proxime praeteriti fuit in hac causa decisum quod deueniretur ad ocularem inspectionem Camilla, vt exploraretur verum esset, vel non, virgo: & quoniam cum ad actum...

actum explorationis deueniendum fuisset, obtulerunt se aliquot difficultates, super illis consulit Dominus.

- 1. Prima difficultas fuit quod obstetrices adhibendae forent ad virginitatem Camilla explorandam, & ratio dubitandi oriebatur ex eo, quod in cap. proposuisti, de probat. vbi de hac materia agitur, videntur requiri septem mulieres ibi testimonio septem mulierum.
2. Consideratis tamen circumstantiis locorum, temporum, & personarum, regulariter placuit Dominis sententia Baldi in eodem cap. proposuisti n. 4. vers. licet, dicentis sufficere duas, vbi addit, iudicem debere eas eligere expertas, & partibus non suspectas.
3. Caeterum quoniam hic in Vrbe causa agebatur, vbi plures obstetrices facile reperiri possunt, tres eligendas Dominis censuerunt, ex doctrina Barbariae in dicto cap. proposuisti, num. 7. ponderantis textum in l. 1. ff. de ventre inspiciendo, vbi plurimae obstetrices postulantur, credit enim Barbaria vltra duas esse adhibendas, quia verbum, plurimae, importat vltra duas obstetrices, gloss. in cap. Christiano 24. distinct. addit tamen Barbaria hoc esse iudici arbitrium, considerata qualitate causae & industria Peritorum.
4. Regulariter ergo iuxta Baldi sententiam duae obstetrices sufficunt, possunt tamen, & debent interdum considerata causa & personarum qualitate plures adhiberi.
5. Secunda difficultas fuit de loco in quo facienda erat inspectio, ad quam Domini responderant, faciendam esse inspectionem in domo Illustrissimae Dominae Ducissae de Aquasparta, sicut alias fuerat ordinatum, quae erat honestissima matrona, & ab omni suspitione prorsus aliena, sicut notatur de obstetricibus non suspectis in dicto cap. proposuisti, de probat.
6. Tertia difficultas fuit, an obstetrices deberent iurare, & quomodo? & ad hanc affirmatiue fuit responsum, eas iurare debere, se iuxta peritiam suam credere, mulierem esse, vel non esse, virginem: nam non debent praesentare iuramentum de veritate, sed de credulitate, videlicet quod credunt ita esse, quia manus & oculus in hac causa facile possunt falli; stantibus praesertim fraudibus, quibus saepe mulieres arte & industria fingunt se virgines, & ita examinato articulo concludit Panormitanus in dicto c. proposuisti, num. 11. ver. venio nunc ad secundum principale.
7. Quarta difficultas fuit antequam exploretur virginitas, debeat mulier poni in aqua competente calida? & Hostiensis in cap. causam matrimonij, n. 4. de probationibus, & in cap. fraternitatis, ante n. 1. vers. & propter medicinas mulierum, de frigiditate & malefic. haec in hoc actu ab Episcopo obseruanda censuit quod adhibeat obstetrices honestas, fideles, & expertas, quibus etiam distincte iniungat vt & manum sagaciter, & sufficienter ibi apponant, & cum oculis subtiliter & profundè inspiciant, & quod antequam ad hoc perueniant propter diuersas medicinas mulierum, quae corruptionem sophisticant, ita vt corrupta virgo appareat, ipsam, quae inspicienda est, in aqua competente calida faciant, ipsis praesentibus balneari, & tantum ibi morari, quod si aliquod glutium appositum est, liqueat.
8. Pena Decif. Tom. 1. 1.

fiat. Haecenus Hostiensis, quem referunt & sequuntur Panormitanus in dicto cap. fraternitatis, num. 4. notab. 3. vers. & consuluit Hostiensis, & Gregorius Lopez part. 4. tit. S. l. 5. super verb. inueneres.

Et die 13. Octobris super hoc articulo causa discussa, Domini non fuerunt concordēs: nam quidam dicebant amplectendam esse doctrinam Hostiensis, propter rationes ab eo allatas: alij contra sentiebant, dicentes doctrinam Hostiensis esse consilium, & nullo canone, vel lege niti, & ex eo posse fieri praedictum mulieri inspiciendae, & eius virginitati, quia fortassis etiam virgo per balneum aquae calidae posset apparere laxior.

Quibus perpensis nulla fuit firmata regula affirmatiua, vel negatiua, sed totum negotium fuit arbitrio meo relictum.

Ego vero pro negotio expediendo accessiui res honestas & peritas obstetrices, a quibus exegi iuramentum de inspectione fideliter faciendae, & mihi referenda obstetrices profectae ad domum Ducissae de Aquasparta, non communicatae inter se consilio, separatim vnam, post aliam mulierem diligenter explorauerunt, mox ad me reuersae separatim & seorsum examinatae fuerunt, & virtute praestiti iuramenti deposuerunt Camillam & apparere; & esse virginem, perinde ac si tunc nata fuisset: cum autem rogassem, an esset adhibitum medicamentum aliquod, vel aqua, cuius vigore mulier potuisset videri virgo, licet non esset vna de obstetricibus caeteris peritior, & in sua exercitissima nomine Perna, constanter affirmauit mulierem a viro cognitam nulla arte posse peritis obstetricibus apparere virginem, licet stricta reddi possit, neque opus esse adhibere aquam calidam, quia licet adhibeatur virginitatis in signe, neque aboleri, neque occultari oculo perito posse.

Conchen. nullitatis Ordinum.

Die Veneris 27. Octobris 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinatus per metum conditionalem in sacris Ordinibus si ratiificauit cum exercitio Ordinum, non potest postea conueniri.

DECISIO M. CCLVII.

Proposita causa super eisdem solo Antonio de Viana informante, quia procedebatur per audientiam contradicturam, Rota permanit in decisiis contra ipsum sub die 3. Iulij proxime praeteriti, & eisdem rationibus, quibus decisio nitentur.

Non obstabat potissimum fundamentum quod utebantur informantes pro Antonio, in quo fundabantur decisiones pro ipso factae, quod metus semel illatus durante causa metus, durare praesumatur, l. penult. ff. de condition. ob turpem causam, vbi Bartol. n. 5. & Olascus dec. 179. n. 10. cum aliis allegatis: quonia respicitur id regulariter verum esse, sed regulam limitari in hac facti specie, ex duobus potissimum motiuis. Primo, quia...

quia Pater Antonij, qui metum intulerat, jam fuerat consecutus, quod desiderabat, ex quo Antonius filius susceperat Ordinem Subdiaconatus quoniam eo suscepto iam remanserat impeditus ad ducendam uxorem.

Secundo, quoniam Antonius post susceptum Ordinem Diaconatus sponte in eo publice, & solemniter ministraverat, nam quoties, & solemniter ministraverat, nam quoties interueniunt actus spontanei, ex eis elicitur tacitus consensus, & metus dicitur purgatus. Barrolius in l. 2. num. 11. Cod. de his qua vi metus causa sunt. In casu autem proposito propter spontaneam administrationem in Ordine Diaconatus fuisse metum purgatum, docuit singulariter Hostiensis in cap. maiores, de Baptismo eius effectus, numer. 37. & 38. vbi dixit quod si ille qui per metum conditionale huius fuit ordinatus, ratificauerit, privilegio Clericali uteretur & continere compelleretur, additque hanc sententiam esse tenendam, admonetque taliter ordinatum, vt caueat sibi: nam si post Ordinem taliter receptum, semel eo usus fuerit, sine aliqua coactione, puta semel indutus, solemniter dixit epistolam, clausa, & sibi postea contradicendi porta, & Ostiensis sequuntur ibidem communiter Canonista.

Ad illud quod proponebatur de patre Antonij, volente filium compellere ad suscipiendum Ordinem Diaconatus & Presbyteratus, vt pluribus vinculis constringeretur ne posset uxorem ducere, & propterea Ordinem Diaconatus fuisse etiam susceptum per vim & metum. Responsum fuit ex praedictis cessasse metum, & quatenus a principio aliquis confidat potuit per spontaneos actus Antonij fuisse purgatum ex praallegata Ostiensis doctrina.

Quae de dictis testimoniis deducebantur non placuerunt Dominis, tum quia non concludebant praecise metum illatum tempore susceptionis Ordinis Diaconatus; tum quia non excludebant, sicut neque excludere poterant spontaneam Antonij ministratorem in Ordine Diaconatus, ex qua praesumebatur omnis metus purgatus.

Romana Censur.

Die Lunae 16. Nouembr. 1606.

S V M M A R I V M.

- 2 Quasi possessio acquiritur per unum actum.
3 Possessio exigendi censum solutum restitutori transit actiue in heredem.
Ius quando metitur a possessore, non mutatur, nec variatur ex mutatione personarum, ibid.
4 Possessorium retinenda dum pendet, non sunt admittenda exceptiones fideicommissi, vel alia similes respicientes petitorium.
5 Index non potest pronuntiare super petitorio si sit suspensum, & agatur de possessore.
6 Mandatum est possessor dam iudicium petitorium est suspensum per appellationem, & causa commissionem.

Rota censuit Domino Lucae de Luna datum mandatum de manutenendo, quia de quasi possessione exigendi, census constat ex publico instrumento solutionis scutorum 200. auri in auro, factae Domino Lucae a bona memoriae Clemente Caruauschino occasione residui censuum decurforum; per unum actum acquiritur quasi possessio. cap. cum Ecclesia Strina, de causa possess. & proprietatis. vbi Abbas numer. 23, vers. vbi ad probandum, & Ripa numer. 52. & 53, vers. circa secundum, & fuit in terminis decifum in causa Venetiarum census, die 22. Martij an. 1596. coram Domino Cardinale Atigonio tunc Rotae Auditore.

Non obstat quod licet possessio exigendi probaretur contra Clementem vitam functum, non tamen apparebat probata contra eius filios & haeredes; quia fuit responsum, hanc quasi possessionem fuisse sufficientem ad effectum obtinendi in hoc interdicho, quia tranfit passiuè in haeredes possessores domus, etiam ipsi nunquam soluerint, quoniam in his interdichis metimus ius ex parte actoris, & quod mutata persona non mutatur. Guidopapae decif. 629. incip. Supra, quae semper solet allegari in hac materia. Gigas tract. de pensione, quest. 47. num. 10. vers. quinto, & sciendum est, & in terminis quasi possessionis exigendi census contra haeredes fuit resolutum in causa Romana b-census, die 8. Februarij anno 1577. coram bona memoriae Robusterio, & in alia causa Romana census, die 24. Octobris anno 1588. coram bona memoriae Orano, vbi fuit dictum interiri non esse admittendas exceptiones fideicommissi, & alias similes recipientes petitorium, quod etiam Rota in hac propositione amplexa fuit.

Demum non obstat sententia lata ab A. C. in petitorio super nullitate census, quia praeter nullitatem ex eo deductam, quod cum fuisset suspensum petitorium, non potuit iudex super illo pronuntiare. Verallus decif. 143. incip. Sententia lata super petitorio, parte 3. effectus illius sententiae fuit suspensus per appellationem, & causa commissionem super appellatione & nullitate, & restitutione in integrum, & consequenter dum Lucas erat manutenendus interiri, Caesar de Grassis decif. 4. de causa possessionis & proprietatis. Rota in causa Mediolanensis pensionis, die 11. Decembr. anno 1600. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotae Auditore, & in causa Carthaginensis pensionis, die 14. Martij, anno 1600. coram Domino meo Lancelloto.

Elboren. decimarum.

Die Veneris 1. Decembr. 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Spoliatus dicitur qui est in possessione exigendi, & percipiendi aliquid, & ei denegatur, & ideo est restituendus.
2 Testes numero plures preferendi sunt paucioribus.
3 Possessio

I.
e hac decif. habetur in impress. per censum post tract. de cens. decif. 245. & penes Durand. eod. tract. decif. 245.
d hac decif. fuit confirmata infra decif. 2268.
e Adde Ludouic. decif. 313. n. 1. vbi ad propositum allegat hanc decif. & in impress. per Durand. post tract. de cens. sub. dec. 213. n. 1. & 235. n. 1. & 244. n. 2. & 199. n. 1. & alia saepe.
3.
f Adde Rotam in impress. per Durand. post tract. de cens. si decif. 11. n. 1. & 4.
g adde annotata ad dec. 313. Ludouic. n. 6. vbi late de hoc artic. agit, & decif. 175. n. 1. & Rotam in impress. ponderandum post tract. de cens. si decif. 392. n. 1. vbi in fine ad propositum allegat hanc dec.
4.
h habetur p. 2. diuersi dec. 99. n. 11. incip. Maior pars tenet. i vide quae annotaui supra ad d. decif. 1129. n. 2. & 3.
k Adde Ludouic. decif. 365. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc dec. & vide infra decif. 1208. n. 2. & seq.
l Adde Ludouic. decif. 458. n. 8. vbi ad propositum allegat hanc decif. & infra decif. 1208. n. 2. & seq.
m Adde Ludouic. decif. 500. n. 9. & infra decif. 1309. n. 4.

- Possessio metitur ex parte possidentis, non ex parte spoliantis, ad effectum percipiendi decimas.
4 Mandatum est possessor antiquus, etiam si res transferatur in tertium.
Mutatio persona in re qua possidetur, non mutat qualitatem ipsius rei contra personam qua possidet, ibid.
6 Remedio restitutorio super decimis qui agit, tenetur probare titulum coloratum sua possessionis, quod limita vt 7.
8 Spoliatus dicitur qui habet ius percipiendi aliquid, & renuit persolvere.

DECISIO M. CCLIX.

Intentauerat Don Didacus de Sofa, Commendatarius verae Crucis Ordinis Sancti Hierosolymitani, iudicium spolij contra Monasterium Scalae caeli Ordinis Carthusiensium ciuitatis Elboren. quod anno 1589. emerat praedium de Corte consistens intra limites praedictae Commendae, vnde Commendatarius percipiebat decimas, & Monasterium post emptionem eas soluere recusabat, vnde dato dubio, an praedictus Commendatarius haberet fundatam intentionem super dictis decimis, ad effectum, vt in iudicio spolij obtineret contra Monasterium i Rota vtraque parte informantis respectu praedicti praedij de spolio constare censuit, quia in hoc iudicio probauit vtumque extremum, videlicet, se antequam Monasterium emerit, fuisse in possessione exigendi decimas, & postquam Monasterium emit, eas non percepisse. Innocentius in cap. saepe, num. 2. vers. imò plus, de restit. spoliat. Abbas in cap. cum ad sedem, num. 17. & 18. eodem tit. Alexander consil. 98. num. 12. lib. 5. Afflictus decif. 327. in fine.

Primum extremum probauerat Commendatarius per testes concludenter deponentes Commendatarios exegisse decimas de praedio de Corte antequam ad Carthusianos peruenisset, quibus testibus tanquam bene informatis adhibita fuit plena fides, tum quia aliqui erant de habitatoribus in dicto praedio, tum quoniam aliqui erant de illis, qui decimas colligebant, & erant plures numero. l. vbi numerus, ff. de testibus. Baldus in l. per hanc, numer. 1. vers. nam aliud est plenum, C. de temporibus appellatio. num.

Nec ad rem pertinebat, quod dicebant informantis pro Carthusianis quod Monasterium nunquam soluerat decimas, & quod propterea primum extremum non esset probatum de tempore quo ipsi ceperunt praedium possidere, quia fuit responsum quod cum possessionem metiamur ex parte possidentis, non autem ex parte spoliantis, & ex mutatione personae, contra quam possideretur, non mutetur possessio; ideo possessor antiquus est in sua possessione manutenendus. Guidopapae decif. 629. Puteus decif. 151. lib. 1. incip. Dubitamus in vna Elboren. pensionis.

Quibus non refragantur priuilegia Carthusianorum super exemptione a solutione decimarum, quia cum hoc respiceret altiorum imaginem, interim spoliatus erat manutenendus. Peña Decif. Tom. II.

Demum non obstat, quod agens remedio restitutorio super decimis teneatur probare titulum & coloratam suam possessionem, cap. ad decimas, de restit. spoliat. lib. 6. h quia id procedit quando actio spolij intentatur contra eum, quod se fundat in iure communi: secus autem quando agitur contra non fundantem se ex iure communi, glossa in dicto cap. ad decimas, in verb. eundem Clericum, vbi Ancharanus num. 4. h adde Cocverssi verò ius commune, Geminianus numer. 13. ci. dec. 107. vers. aut Clerici; voluit praescribere Francus n. 9. vers. quarto casu principali.

De secundo extremo constabat ex eo quod Carthusiani requisiti soluere, id facere recusabant, tunc enim spoliare dicuntur Puteus dicta decif. 151. lib. 3. & Guidopapae decif. 629. & ex alijs adminiculis.

Illerden. decimarum.

Die Veneris 1. Decembr. 1606.

S V M M A R I V M.

- 1 Inobedientes mandatis sub pena excommunicationis, sunt declarandi incurssi in eam.
3 Negativa non partitionis mandati probanda est ab eo, qui allegat partitionem. Mandato paruisse qui allegat, tenetur probare partitionem, ibid.
4 Negativa respiciens non factum, non est probanda, sed qui dicit factum, tenetur probare.
9 Inhibitis ex vi commissionis data, est stricti iuris, & sic de ea non datur extensio.
10 Causa semel effecta Rotalis, non presumitur abdicata ex vi commissionis concessa.
11 Decretum irritans appositum super incerta corpore, non inficit possessionem.

DECISIO M. CCLX.

Die 23. Iunii 1603. fuit in hac causa decifum Decano & Capitulo Illerden. datum fuisse mandatum de manutenendo contra Collegium Societatis, ad effectum colligendi decimas de quibusdam praedijs a Collegio emptis, quia constabat de quasi possessione Capituli: ceterum, quia Patres Societatis noluerunt parere dicto mandato ipsi legitime intimito, Capitulum petebat eos declarari excommunicatos, super quo dato dubio, vtraque parte informantis Rota censuit dandam fuisse declaratoriam, quia termini substantiales seruari soliti ad docendum de partitione seruati fuerant, & ipsi non docuerant se soluisse, & sic tanquam inobedientes & contumaces in non patendo veniebant declarandi excommunicati; cap. Episcopi 11. quest. 3. Abbas in cap. 1. numer. 10. vers. cum excommunicatio, de indic. Felinus in rubr. de sentent. excommunic. numer. 1. negativa autem non partitionis non erat probanda a Capitulo, vel a Iesuistis obligatis ad patendum, qui propterea de solutione docere

I. supra dec. 1048.
k adde supra dec. 730. n. 2. & 844. n. 2. Durand. decif. 367.

addé Du-
fau. dec. 311.
n. 1. & seq. &
dec. 433. n. 1.
& 2. Rotam
penes Mar-
ch. de cō-
miff. p. 1. pag.
678. in Va-
lenti. decim.
coram Lan-
cellotto, & in
Dertufen. do-
cim. coram
Lugdunen.
pag. 675.
4.
b addé fuprà
dec. 899. n. 5.
5.
6.
7.
e vide fuprà
dec. antee-
dentem n. 3.

tenebantur, et etiam ad poenam ageretur. Bar-
tolus in l. in illa, numer. 2. vers. item Cynus, ff. de
verbor. obligat. Antonius de Butrio in cap. super
his, numer. 29. vers. hac vera, & numer. 30. vers. vn-
de si promissisti, de accusat. Ancharanus in cap.
potuit, numer. 24. vers. decimoquarto quaro, de
locat. Herculano tract. de negotiis, numer. 54.
vers. quarto regula, vbi firmat regulam quod
negatiua respiciens non factum, non est
probanda, sed qui dicit factum, tenetur pro-
bare.

Non obstantes prætensiones propositæ ab
Informantibus pro Iesuistis, & prima, videlicet
quod cum mandatum de manutenendo ad fa-
uorem Capituli Illerden, fuisset decretum & re-
laxatum ante erectionem Collegij in ciuitate Il-
lerden, non potuit afficere Collegium postea
erectum.

Quia fuit responsum primò, quod licet non
esset creditum, erant tamen empræ prædia, vnde
Capitulum exigebat decimas, ideòque Colle-
gium non poterat iuuari præsentis priuilegijs,
de quibus erat agendum in peritorio.

Secundò fuit dictum quod ad effectum vt
Rector Collegij teneretur parere mandato de
manutenendo, satis erat Capitulum probare
suam possessionem contra Antecessores Colle-
gij, quæ non fuit mutata ex eo quod successit
Collegium, quia possessionem e metimur ex
parte possessoris, non habita ratione eius, con-
tra quem possideretur, & ideo contra successo-
rem potest agi interdicto retinenda. Guidopapæ
decif. 629. quæ semper in hac materia allegari
solet, vnde Collegium non potest controuerte-
re possessionem Capituli existentis in possessio-
ne exigendi decimas de prædijs à Collegio
emptis.

Non obstat altera præsentio deducta ex
nullitate ob defectum citationis, ex quo testes
fuerant examinati, & mandatum relaxatum
citato Montano, de cuius mandato non con-
stabat.

Quia fuit responsum de illo constare ex fide
facta per Notarium A. C. in qua legebatur
quod Præpositus generalis constituerat Lau-
rentium de Paulis Procuratorem generalem
omnium & singulorum Collegiorum, domo-
rum, & aliorum locorum eiusdem Societatis,
cum potestate substituendi, & quod idem Lau-
rentius Procurator generalis substituerat Mon-
tanum, cum quo fuit processum in causa.

Non obstat tertia præsentio ex eo deducta,
quod hæc causa fuerat commissæ Dominis Car-
dinalibus Byrghesio & Arigonio, à quibus
fuerat inhibitum, & inhibicio Capitulo fuerat
præsentata.

Quia fuit responsum prædictam commissio-
nem fuisse restrictam ad Collegia Castellæ &
Legionis, & ideo non comprehendere Colle-
gia Principatus Catalonia, cum sit stricti iu-
ris. Verallus decif. 153. numer. 2. part. 1. incip.
Commissions impetrata, & eo maxime, quia
respectu istius Collegij, eo tempore iam pen-
debat causa in Rota, à qua non præsumitur
auocata. Agidius decif. 37. in fine, Ruinus consil.
114. n. 1. lib. 4.

Demum non obstat quarta præsentio de-
ducta ex priuilegijs Societatis eximentibus à
solutione decimarum, cum clausula sublata, &

decreto irritanti, quæ inficiunt etiam posses-
sionem Capituli, ita vt non esset manute-
nibilis.

Quia fuit responsum primò ex fuprà dedu-
ctis, quod cum in hoc articulo non esset agen-
dum de priuilegijs, quorum discussio respicie-
bat peritorium, neque erat agendum de clau-
sula sublata, & decreto irritante tanquam de
accessorijs, vt de clausula sublata fuit deci-
sum in causa Valentina decimarum die 9. Iunii
anno 1597. coram Domino Cardinale Pamphi-
lio, tunc Rotæ Auditore. Puteus decif. 1. numer.
1. & sequent. lib. 1. fuit etiam dictum decretum
irritans appositum, super incerto corpore non
inficere possessionem. Gabriel de clausulis, con-
clus. 3. num. 15.

Hispalen. liquidationis.

Die Lunæ II. Decembris 1606.

S V M M A R I V M.

1. Fructuum perceptio ex prædijs probatur per li-
bros collectorum deputatorum ad illum effe-
ctum. & valor probatur ex eisdem li-
bris, 3.
2. Valor fructuum probatur ex libris publicis, in
quibus scribuntur pretia ipsorum, ibid.

DECISIO M. CCLXI.

Dvbitauit in hac causa, ad quam quantita-
tem ascenderent fructus frumenti, hordei,
& aliorum liquidati, & valor eorum ab anno
1595. vsque ad annum 1602. ad effectum vt Don
Hieronymus de Miranda eos possit exigere ab
intrusis in possessione beneficiorum, iuxta deci-
sionem in hac causa factam coram R. P. D. meo
Iusto die 14. Aprilis, anno 1603. & Rota Don
Hieronymo solum informantem, respondit quan-
titarum fructuum solum ascendere ad summam
contentam in instrumento publico repartitio-
nis & diuisionis decimarum, & reddituum factæ
singulis annis, extracto per Notarium, &
computatam reddituum decimarum Ecclesia-
rum Hispalen. & illius Archiepiscopatus, quod
instrumentum facit probationem probatam. Bal-
dus in l. interest, n. 2. C. de solut. Decius consil. 36.
n. 2. vers. nam instrumentum, Surtus decif. 177. in-
cip. Confirmando sententiam, n. 4. & ideo probat
quoad omnes & factum & veritatem rei ita gesta
& fructuum perceptionem. Parisius consil. 5. nu-
mer. 212. vers. & instrumentum, lib. 5. Verallus de-
cif. 156. part. 2. incip. Libro thesaurary; & fuit di-
ctum in una Ceruena. d. decimarum, coram me, die
24. Ianuar. ann. 1605.

Valor autem eorumdem fructuum censeba-
tur sufficienter probatus ex partitis extractis ex
libris publicis e ciuitatis Hispalen. à prædi-
cto anno 1595. vsque ad annum 1602. in qui-
bus fuerant notata pretia singulorum fru-
ctuum singulis annis & mensibus à perso-
na publica ad id deputata. Alexander consil.
179. numer. 1. lib. 6. Socinus senior consil. 205.
incip. Difficultas presentis, consultationis, nu-
mer. 1. vers. tertio probatur, lib. 2. & fuit
in

II.

DECISIO M. CCLXIII.

Cum anno 1593 Emanuel Cabibaad instam-
tiam fisci & Valerij Ortonij, detineretur
carceratus in Vrbe, relaxatus fuit cum cautione
de stando iuri, & iudicatum soluendo, cum fi-
deiusione Isaiæ Perniche Hebræi: Emanuelque
deinde condemnato ad soluenda fisco scuta 200.
pro poena, & Valerio Ortono scuta 290. pro suo
interesse ciuili, & eoque per septem annos expe-
ctato, & conuento coram Auditore Cameræ
super relatione idemnitatis pro pecunijs solu-
tis fisco & Ortono, & damnis, & inter-
esse, Isaias sententiam fauorabilem repor-
tauit pro scutis 524. causa introducta in Ro-
ta, cum super dubio primo loco dato, f an con-
staret de re iudicata, resolutio capi non potuisset,
sed dictum quod videretur de bono iure,
dubitaui, an constaret de credito Perniche? &
Rota vtraque parte informante, de eo constare
conferuit ex instrumento publico solutionis 8, g fuprà dec.
& quietantijs recognitis, ex quibus sufficien-
ter probatur solutio ad effectum repetitionis
à principale debitor. Paulus de Castro consil.
64. numer. 1. vers. quarta ratio est, lib. 1. Ro-
landus consil. 17. lib. 1. numer. 9. Surtus decif.
118. numer. 1. Hondedæus consil. 17. numer. 10.
lib. 2. quod est iuri consentaneum; quoniam
eo ipso quod fideiussor soluit, actione man-
dati potest repetere solutum ab eo pro quo sol-
uit, h quia à prædictis dicitur de eius credi-
to constare. l. inter causas, §. si is qui, & §.
mandatum, ff. mandati. §. si quid autem, Insti-
tut. de fideiussoribus. Socinus iunior consil. 27.
numer. 15. vers. & vigore huius mandati, lib. 2.
Surtus dista decif. 118. numer. 13. vers. quia fi-
deiusor, & eo ipso quod fideiuber, dicitur
habere mandatum. Salicetus in l. si pro ea,
numer. 7. vers. secunda ratio, & vers. facit bene,
C. mandati. Hondedæus disto consil. 17. numer.
34. lib. 2. ex actis enim causæ plenè constabat
de pecunijs Isaiæ penes quemdam Ciambuula-
num depositis, soluta fuisse de mandato Gu-
bernatoris Anconæ, vigore mandati A. C. scu-
ta 212. Procuratori Trolani Capistrelli, qui à
fisco habuerat cessionem, ad cuius fisci fauor-
em per sententiam A. C. condemnatus fuerat
Isaias propter fideiussionem factam ad fauorem
Emanuelis.

in terminis de probatione facienda per similes
libros decifum in dicta causa Ceruena. d. decima-
rum, coram me die 24. Ianuar. & die 16. Decembr.
ann. 1605.

suprà dec.
1150. n. 1. &
& 1194.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

ann. 1605.

& ideo si Emanuel mandauit solui Nappo, id sibi debet imputare, qui promisit quod Ortonus verus creditor hanc summam bonam esset facturus, vnde si non obstante hac solutione, Ortonus egit, & obtinuit contra Isaiam, qui verè soluit, imputandum est Emanueli, nec Isaias debet propterea suo credito fraudari.

Rursus non obstat sententia reuocatoria, quam Emanuel Cabiba extorserat à locumtenente Gubernatoris; quia fuit responsum primò, illud iudicium fuisse peractum cum clausula, sine praiudicio legitima executionis, per quam præserratur a iurisdictione iudicis à quo, vt possit executionem facere. Rota in causa Romana ardentiorum die 18. Decemb. 1600. coram D. Andrea de Corduba.

Secundò fuit responsum illam sententiam in Vrbe latam fuisse sub die 14. Februar. solutionem verò fuisse Anconæ factam sub die 15. & 17. eiusdem mensis, & consequenter fideiussorem, qui soluit b ignorando debitorem liberatum, vel repetit solutum, vel habet actionem mandati, donec certioretur à principali. l. si fideiussor conuentus, vers. ubi verò, & ibi Bartolus, ff. mandati; sufficit enim quòd fideiussor soluerit vigore mandati relaxati contra eum, pro quo fideiussit. Hondedæus dictò consilio 17. n. 32. & 33. lib. 2.

Demum non obstat quòd Capistrellus non esset cessionarius fisci; quia fuit dictum id contineri in mandato relaxato ab A. C. & in hoc ei fuisse deferendum ad fauorem Isaiæ, qui non soluit spontè, sed coactus vigore dicti mandati, seu exequatur.

Marsicana bonorum.

Die Lunæ 18. Decembris 1606.

S Y M M A R I V M.

- 1. Monasterio dandum est mandatum de manutendo pro bonis possessis à Monacho professo.
2. Monachus professus non sibi, sed Monasterio possidere potest aliquam rem.

DECISIO M. CCLXIV.

Conuentus & fratribus Sancti Francisci de Iaglacorio solum informantibus, Rotà censuit eis fuisse dandum mandatum de manutendo, quia de eorum possessione constabat ex depositione plurium testium affirmantium, fratrem Fabianum Guardianum percepisse fructus prædij, de quo agebatur, cum quibus etiam concordabant alij testes examinati pro Mastrodidis, de quibus oriebatur maior probatio contra ipsos. Romanus consil. 104. incip. Pater reuerende, n. 5. vers. licet in casu proposito, & n. 6. Aldobrandinus consil. 71. n. 63.

Nèque obstat quòd frater Fabianus non possideret nomine Conuentus, quia difficultatem superabat vnus testis, qui affirmabat quòd post mortem prædicti fratris Fabiani, ipse fructus ad Conuentum attulerat: alij quoque testes dicebant quòd fructus in Conuentu reponerantur.

Demum cum frater Fabianus esset processus,

& sibi possidere non posset, sed Monasterio, cui acquiritur, quidquid acquirit Monachus, vt fuit late dictum in decisione, e in hac causa facta Conuentus, qui verè possidebat, & possidet, dandum fuit mandatum de manutendo.

e supra dec. 1214. n. 5. vbi annotauit alias decif.

Venetiarum legitimitatis.

Die Lunæ 18. Decembris 1606.

S Y M M A R I V M.

- 3. Clausula Arbitrio Rotæ, censetur remissus defectus solemnitatis iudicialis.
4. Curatorem deputare ad lites per iudicem Ecclesiasticum habenti legitimum tutorem, non respicit defensionem, sed solemnitatem alio iure inductam.
5. Testibus examinatis cum interrogatoriis datis à parte, fides adhibetur si in commissione adest clausula Arbitrio Rotæ.
6. Testium examen est validum cum index ex officio interrogauit, si pars se remittat ad sufficientiam examinantis.
8. Subreptio non præsumitur in commissionibus signatura propter facilem aditum ad eam.

DECISIO M. CCLXV.

Informantes pro Victoria Offer contra processum agitatum coram iudice Ecclesiastico, videlicet coram Vicario Patriarchali Venetiarum, opponebant de nullitate totius processus, & consequenter de nullitate examinis testium, vnde pendebat probatio legitimitatis, quia cum hæc causa esset merè Ecclesiastica, & principaliter intentata super legitimitate, & matrimonij validitate, & tanquam talis semper tractata coram iudicibus Ecclesiasticis, necesse erat ad totius processus validitatem deputare legitimam personam à iudice Ecclesiastico deputatam, vt compareret in iudicio Ecclesiastico, iuxta textum in cap. final. de iudic. lib. 6. qualis non fuerat curator, seu tutor à patre relictus, & à iudice laico confirmatus, vnde prætendebatur orti euidentis nullitas omnium gestorum, sed cum in signatura Sanctissimi fuerit rescriptum, vt reiectis nullitatibus, Arbitrio Rotæ, processui fides adhiberetur, dato desuper dubio, vtraque parte informante Rota censuit locum fuisse arbitrio, vt processui fides adhiberetur ad effectum, vt iudicium & examen d testium sustinerentur.

Primò, quia constabat de bono iure Octauij & Leonoræ, ex rationibus deductis in decisione in hac causa facta sub die 30. Ianuar. e proxime præteriti, vnde apparebat probatum legitimum matrimonium.

Secundò, quia Victoria & sorores dum causa in partibus tractaretur, fuerunt ab illo tutore acriter defensa, quo instante obtinuerunt etiam sententiam fauorabilem; vnde cum per clausulam, Arbitrio Rotæ, censetur remissus defectus solemnitatis iudicialis, & ea solum sint requirenda, quæ legitimam defensionem respiciunt. glos. in Clemen. sape, de verb. significat. in verb. defensiones. Rota in vna Tolosana Præmunitiarum, die 23. Februar. anno 1596. coram Domino

d à lde supra 886 n. 2. & infra decif. 1412. n. 3. Roram recentior. p. 2. dec. 587. n. 1.

Domino Neapolione Comitulo, vbi fuit decisum, tali casu regulandum esse arbitrium non secundum ius, contra quod scilicet Princeps rescribit, sed secundum æquitatem a iurisdictione deductis pro sanatione b ipsius defectus, cum deputate curatorem ad lites per iudicem Ecclesiasticum habenti legitimum tutorem nõ respiciat defensionem naturalem, sed solemnitatem alio iure indutam.

Tertiò, quia testes fuerunt examinati, cum multis interrogatoriis e partis aduersæ, quo casu quando in commissione adest clausula Arbitrio Rotæ, fides solè illis adhiberi. Antonius Augustinus in epitome tit. de testib. §. 18. Crescentius decif. 4. eodem tit. quod sape fuit in Rota decisum.

Neque ad rem pertinebat quòd non fuerant data interrogatoria specialia, sed solum generalia: quia fuit responsum partem alteram remississe se ad sufficientiam examinantis; qui multa interrogatoria specialia, etiam personas testium respicientia, proposuit, vnde examen remansit validum, cum index ex officio testes interrogauerit. cap. cum causa, de testib. cap. 2. §. testes etiam, de testib. lib. 6. vbi Ioannes Andreas num. 15. & Franchus num. 6. & tenuit Rota coram me in causa Camerinen. a bonorum, die 20. Martij anno 1589.

Rursus non obstat quòd pars nesciuerit nomina testium, quia fuit responsum sufficere, quòd fuerint in actis specificata, vnde pars cognoscere potuit, & sic in hoc non fuit habita ratio protestationis ipsius.

Demum non fuerunt habita in consideratione, quæ dicebantur de subreptione commissionis sanatoria nullitatum, arbitrio Rotæ, quia in Curia e propter facilem aditum ad signaturam pro reformatione, non datur de subreptione commissionum. Cassadorus decif. 2. de rescript. Speculator tit. de de probat. §. final. num. 3.

Et cum ex supradictis fuerit conclusum, quòd erat locus arbitrio, non fuit necessarium fusiùs expendere intellectum, textus in d. cap. final. de iudic. lib. 6.

Neapolitana Legitimitatis.

Die Veneris 12. Ianuarij 1607.

S Y M M A R I V M.

- 2. Bona fides matrimonij in vno ex coniugibus operatur, prolem esse legitimam, licet non sit legitimum matrimonium.
3. Proles ex secundo matrimonio, vt dicatur legitima, ratione nullitatis, & iniustitie in sententia data super nullitate matrimonij, requiritur mala fides in vtrisque contrahentibus.
4. Sententia nulla potest inducere bonam fidem in parte litigante, in cuius fauorem fuit lata.

DECISIO M. CCLXVI.

NVpserat Magdalena Robleda in ciuitate Neapolitana Ioanni de Heredia militi Hi-

spano ætate grandæuo, quæ sub pretextu quòd maritus eam malè tractaret anno 1589. coram Vicario Archiepiscopi Neapolitani, super nullitate matrimonij, propter impotentiam coeundi Ioannis, iudicium introduxit, perens matrimonium nullum & inualidum declarari; Vicarius recepit satis negligenter quibusdam probationibus, eodem anno intra vnus mensis spatium, à die moti iudicij non præcedente citatione, ad audiendum sententiam, decreuit matrimonium nullum, & licere Magdalene cum alio viro matrimonium contrahere; interim Magdalena cum Ianuario Caraciolo viro nobili & diuite commercio continuauit, & Lucretiam filiam ei peperit, qui graui morbo vrgente Magdalenam, quam domi retinebat, per verba de præfenti respondit: Ianuario vitâ functo, Marchio della Gioiosa, & fratres tanquam proximiores Ianuario in ipsius bonis succedere prætendentes, litem contra Lucretiam intenterunt, dicentes eam procreatam & natam, viuente adhuc Ioanne de Heredia marito Magdalene, & consequenter per subsequens matrimonium non potuisse legitimari. Causa introducta in Rota, dubitauit, an sententia Vicarij Neapolitani esset nulla, vel iniusta, ad effectum de quo agebatur? & Rota considerato effectu sententiam Lucretiæ suffragari censuit, sufficit enim fuisse talem, quæ in vno de coniugibus f bonam fidem potuerit generare. cap. perlatum. §. ideoque mandamus, & cap. ex tenore, 8 vbi glossa, & Doctores, qui filij sint legitimi Cassadorus decif. vnica, num. 3. vers. sed primum verius, intelligendo de sponsalibus, & quando agitur de nullitate, & iniustitia sententiæ late super dissolutione matrimonij, ad effectum illegitimitatis proles ex altero matrimonio procreata, istud modicum referre videtur si inde bona fides potest produci. Felinus in cap. labor. n. 7. de se uent. & re indicat. & Couarruias de sponsalibus, tom. 1. p. 2. cap. 8. §. 1. n. 9. vers. ex bis, & illud, & præferim in hoc casu, in quo sententia h fuit lata à Vicario generali Archiepiscopi Neapolitani, & sic à iudice competente, vnde præsumptio est pro sententia, & producere potuit bonam fidem, præsertim in Ianuario, qui non fuit in causâ dissolutionis matrimonij.

Neque obstat oppositæ nullitates ex defectu citationis, vel alie ab informantibus pro Domino Marchione allegatæ, quia præterquam quòd non fuerant detectæ tempore susceptæ proles, sententia e etiam nulla potest bonam fidem inducere. Balbus tract. de prescript. par. 1. par. 1. tercia principalis, quest. 1. 1.

Amerina dotium.

Die Vener. 12. Ianuarij 1607.

S Y M M A R I V M.

- 1. Dos mulieris arbitrari debet ad summam legitime.
2. Dotis in constitutione habenda est ratio nobilitatis mulieris.
Facultates bonorum inspicienda sunt ad constituendam dotem mulieri, d. n. 2. & 3. & 4.

f Adde supra decif. 210. n. 1. vide infra decif. 1381. n. 4. & 5. Causales decif. 10. n. 1. & 5. Rotam in impress. per Fann. post tom. 2. consil. dec. 334. n. 3. & fore per totam Seraph. dec. 1099. n. 1.

3. g ad decif. 461. Ludouic. n. 1. vbi late annotauit n. 11.

4. b Aide Causales decif. 10. n. 3. versu secundo probatur & n. 5. vers. tanquam hæc omnia. i Adde Rotam duers. p. 1. dec. 477. n. 4.

DECISIO M.CCLXVII.

O Bierat Philippus Naccius, Nobilis Amerinus, relicta Helena, & Iulia, ex primo matrimonio, & Ioanne Francisco ex secundo filiis legitimis & naturalibus: cum Helena, & Iulia peterent congruas dotes, dubitauit ad quam summam veniret arbitrandae & taxandae? & Rota considerata quantitate bonorum, quae a Peritis deputatis a partibus, aestimata fuit in scutis 7894. & aere alieno ascendente ad scuta 920. censuit dotem fuisse arbitrandam ad scuta mille pro singulis, quae licet iudex non debeat arbitrari dotem minorem, quam sit legitima, b & possit illam ultra legitimam arbitrari.

a quae etiam habetur in nouiter nouiss. Farin. dec. 131. n. 11. b de hoc artic. vide Mart. dec. 329. n. 6. Coccin. decif. 143. num. 17. quae etiam habetur in recent. p. 1. dec. 66. n. 10. vide p. 2. in eisdem recent. decif. 395. n. 3.

2. Adde Duran. dec. 216. n. 15. Seraph. decif. 412. n. 2. Coccin. dec. 499. n. 8. qui etiam habetur in posth. Farin. tom. 1. decif. 250. n. 6. & Rotam recent. p. 2. decif. 683. n. 6.

3. Adde Seraph. decif. 12. n. 2. 4. de hoc artic. vide in infra decif. 167.

Decius consil. 26. incip. Diligenter pro tenui, n. 4. vers. sed contingenter. & fuit resolutum in causa Romana Doris de Versinis, die 2. Aprilis 1596. coram bon. mem. Orano, quod in constituenda dote sit habenda ratio nobilitatis & qualitaris personarum. l. quaro, & l. cum post §. gener. ff. de iure dotium; nihilominus tamen facultates potissimum inspicendae sunt, vnde licet in casu proposito Iulia, & Helena essent nobiles Amerinae, & testes pro illis examinati dicerent, si miles puellas nobiles dotem scutorum duorum millium in ciuitate Amerina habere consueuisset, quia tamen loquebantur de dotibus consignatis ab illis, qui opulencia habuerant patrimonium, quale non poterat dici patrimonium Ioannis Francisci, quod considerato aere alieno, & temporum qualitate non erat opulentum, ideo dotem in scutis mille monetam pro singulis Rota censuit taxandam, & merito, quia in constituendis dotibus, facultates in primis inspicere debent. Corneus consil. 40. num. 17. & consil. 290. num. 12. vers. sed idem. Paulus lib. 3. Rolandus consil. 85. num. 10. vers. dos enim, lib. 3. Parisius consil. 63. n. 5. Menochius de arbitrarijs, lib. 2. centur. 2. casu 149. num. 17.

Quia tamen Rota in hac constitutione dotis nihil dixit de Accontio, e siue rebus mobilibus sponis dari solitis, ideo super hoc consulenda est.

Rotam deinde consulit die Veneris 16. Martij eiusdem anni, & partes datis memorialibus informauerunt, & articulo considerato Domini noluerunt aliquid addere, dicentes, quod patrimonij iuribus expensis non erat amplius grauandus Ioannes Franciscus.

Romana Censur.

Die Lunae 15. Ianuarij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Possidentis conditio non mutatur ex mutatione persona soluentis censuram. Censuram debet soluere successor, sicut antecessor. ibid. 3. Agenti interdicto retinenda, obstat exceptio rei iudicata, ob non prosecutam appellationem. 4. Pendente causa nullitas sententia potest dari manutentione. 5. Restitutio in integrum non competit parti ad effectum manutentionis, dum inquiritur, an competat, vel non, restitutio.

- 6. Nullitas sententia, non potest opponi post annum ex statuto Urbis Romanae. quod intellige, vt 7. 8. Possessio & res transit cum onere & causa sua.

DECISIO M.CCLXVIII.

De 6. Nouemb. 1606. f Rota dixerat Don Lucam de Luna manutendum in quasi possessione exigendi s censum; sed quoniam Domini de Caranachinis dicebant se non fuisse auditos, & habere releuantia quae proponerent ad impediendam manutentionem; ideo causa iterum proposita, & discussa vtraque parte informante Rota in decisis mansit, ex ea potissimum ratione, quia ex mutatione personae non mutatur conditio possidentis, Guido Papae decif. 629. & est in terminis in quasi possessione exigendi census contra haeredes defuncti, qui eos soluerat, decifio in causa Romana census, coram bon. mem. Orano, die 24. Octob. 1588.

Non obstant deducta contra decisionem, & primo quod sententia A. C. super nullitate census transuerat in re ipsa iudicatam, propter non prosecutam appellationem, quae obstat agenti interdicto retinenda, quia fuit responsum primo, quod cum fuerit commissa causa restitutionis in integrum, & interim suspensus effectus rei iudicatae; datur manutentio donec fuerit iudicatum non esse locum restitutioni, vt in simili sententia lata contra Censum fuit decifum in causa Bononien. census, die 25. Iunii 1605. coram Domino meo Sacrato.

Secundo fuit responsum fuisse etiam commissam causam nullitatis, & licet sit deserta causa appellationis, non tamen deserta est causa nullitatis, aequae principaliter commissa, vt fuit decifum in causa Calaguritana decimarum, die 20. Februar. 1579. coram bo. mem. Cardinale Lançelloro, tunc Rotae Auditore, & pendente causa nullitatis, datur etiam manutentio, vt dicunt nostrae decisiones Rotaes allegatae in decisione in hac causa facta.

Rursus non obstat dicere quod restitutio in integrum non competit ad effectum manutentionis dum inquiritur, an competat, vel non competit restitutio, quia fuit responsum interm non fuisse negadam manutentionem, cum multa deduci possint, vnde constet esse locum restitutioni, & maxime in hoc casu, in quo aderat non mediocri suspicio iniustitiae sententiae A. C. stantibus melioramentis factis in Palatio, super quibus saltem poterat sustineri census.

Præterea non obstat statutum Urbis lib. 1. cap. 189. cuius vigore post annum non potest dari de nullitate, quia fuit responsum primo quod dum cognoscitur de nullitate, & an sit locus statuto, non debet possessor sua possessione priuari. Secundo fuit responsum statutum non rollere nullitates, prouenientes ex defectu iurisdictionis, vt fuit decifum in causa Romana legati, siue attentatorum die 18. Maij 1554. coram Fabio Accorambono: hic autem manifesta aderat nullitas ex defectu iurisdictionis; quia A. C. non obstante suspensione petitorij pronunciauit super nullitate census, & licet concederetur, quod talis suspensio non habet locum in interdicto retinenda, non tamen constabat in hoc casu quod fuerat facta in tali interdicto, cum suspensio fuerit generaliter

1. f. supra decif. 1258. 2. habetur hinc decif. impress. per Cenec. post tract. de cen. s. b. dec. 55. & penes Duadum post eundem tract. etiam decif. 55. 3. Adde Rotam in impress. per Duarum post tract. de censib. decif. 213. n. 4. & 5. Seraph. dec. 876. n. 1. 4. Adde Rotam penes Duardum vbi supra decif. 244. n. 3. & 4. 5. Adde Ludouic. decif. 365. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc decif. & supra in d. dec. 1258. n. 5. 6. Adde supra dec. 1258. n. 6. & Ludouic. dec. 458. n. 8. vbi ad propositum allegat hanc decif. 7. Adde in infra dec. 480. n. 7.

generaliter de petitorio, cum protestatione quod solum esset procedendum in possessione: vnde suspensio potuit petitorium etiam ad alium effectum manutentionis.

Ad Iacobum Venetum tract. de minna praestatione, part. 2. quest. 20. num. 3. & 4. & quest. 25. num. 11. 12. & 14. dicentem quod quidquid sit in alijs possessorijs in annua praestatione census, haeres cum beneficio legis & inuentarij, non obstante, quod defunctus soluerit, potest denegare soluere, allegando iustam causam fideicommissi, & impeditur possessorium, donec de causa, etiam si sapiat petitorium, videatur, fuit responsum contrarium tenuisse Rotam coram bon. mem. Robuiterio in causa Romana census, die 8. Februar. 1577. & in praedicta causa Romana census, coram bon. mem. Orano allegata, in alia decisione; b ideoque istius Veneti opinationem non esse audiendam.

a habetur in impress. diuer. p. 1. dec. 99. n. 11. & 12. b supra in d. decif. 1258. n. 4. vbi annotauit alias decif.

Carthagen. quarta portionis.

Die Lunae 15. Ianuarij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Paupertas probatur per testes de voce & fama publica.

DECISIO M.CCLXIX.

Die 15. Decembris 1606. proposita causa solo Ioanne Laurentio Paschiata informante, fuit resolutum constare de eius paupertate; sed quia Ioannes Tramontana aduersarius grauius reclamando postulabat ne fieret decisio, importunitati eius satisfaciendo, suspensio tantisper vsupta Rotae stylo, quo soler fieri decisiones super dubijs datis, licet postea partes audiantur, iterum causa proposita vtraque parte informante Rota in decisis permansit, propter testium depositiones, affirmantium e de publica voce & fama, Ioannem Laurentium esse pauperem, Rota apud Verallum decif. 293. incip. Paupertatis probatio, p. 2. & apud Oranum in vna Portalegren. spolijs, die 5. Iunii an. 1589. qui reddebant bonam rationem, tum quia propter lites fuerat effectus pauper, tum, quia sustentabat se de elemosyna sibi ministrata in quadam Ecclesia, in qua Missas celebrabat. Et licet testes adederent Ioannem Laurentium habere domum & vineam, non tamen inde excluderetur paupertas; quia dicebant eas onere censuum ita esse grauiatas, vt nihil inde percipere possent.

2. Adde Seraph. decif. 51. n. 1. & dec. 58. n. 1. & Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 138. n. 1. vbi in fine ad propositum allegat hanc decif. & recent. p. 1. decif. 573. n. 5. 4. Adde supra decif. 680. n. 2. & 3. quae etiam habetur impressa in nouiter nouiss. Farin. decif. 250.

Et ita censuit Rota cum praesupposito quod testes Tramontanae essent nulliter examinati, quia in dicto paupertatem excludere videbantur.

Valentini beneficij de Ontiment.

Die Vener. 26. Ianuarij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Reseruatio accordij, vel iudicij, facta a iudice, habet vim peremptoriae dilationis.

- 3. Citatio facta a iudice sine die, vel sine expressione temporis, intelligitur pro prima die iuridica. 4. Nullitas non datur ob defectum citationis ad sententiam, si decretum iudicis sit factum partibus praesentibus. Citatio ad sententiam non est necessaria, quando praecessit decretum iudicis. ibid.

DECISIO M.CCLXX.

Proposito dubio vtraque parte informante, an sententia Officialis Valentini esset confirmanda, vel infirmanda? Rota censuit fuisse validam & confirmandam; quia iudex die 23. Augusti 1600. partibus praesentibus auditis decreuit, quod per rotam illam diem continuarent suas praesentiones, & retinuit sibi accordium ad debite prouidendum, elapso dicto die, & die 25. eiusdem mensis, idem Officialis pronunciauit beneficium fuisse Iosepho Sans conferendum. Nam illa retentio, fuit reseruatio accordij ad debite prouidendum habuit vim monitionis & peremptorij, sufficientis vt sententia postea lata fuerit valida, glossa communiter recepta in cap. consuluit, in verb. terminum, vbi Abbas num. 12. & Felinus num. 16. in fine, vers. in eadem gloss. de offic. delegati.

1. 2. 3. 4. Adde Seraph. decif. 887. n. 23. Mantie. dec. 155. n. 2. 4. vt fuit dictum supra decif. 840. n. 3. vbi annotauit alias decif.

Neque obstat incertitudo termini, ex quo iudex non pronunciauit die 24. Augusti, sed die 25. quia fuit responsum, quod cum die 24. fuerit festum S. Bartholomaei monitio praecedens facta die 23. feruuit pro die 25. iuridica, quia citatio sine die, siue sine expressione certi temporis, intelligitur pro prima die iuridica. Puerteus decif. 212. incip. Die 25. Ianuar. num. 1. lib. 2.

Minus officiebat altera nullitas, quod sententia fuerat lata, nemine instante, quia cum decretum iudicis fuerit factum partibus praesentibus, satis dicebatur adesse instantia.

De iustitia sententiae particulariter videndum fuit.

Bracharen. Pensionis.

Die Vener. 26. Ianuar. 1607.

DECISIO M.CCLXXI.

Propter nimiam instantiam agentium pro Archidiacono de Fonte Arcada, vt causa expediretur, & repugnantiam Procuratoris Archiepiscopi Bracharen. vt causae expeditio protraheretur, volui consulere Dominos, vtrum causa esset expedienda a qui vtraque parte informante non esse expediendam responderunt, sed postea noluerunt Archiepiscopo concedere nouas dilaciones, ordinantes quod curaret absolueret examen testium, qui iam in termino in remissoria praefixo iurauerant.

Carthaginen.

Carthaginen. decimarum.

Die Lunæ 29. Ianuar. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Intimato incumbit docere de portione.
- 3 Exemptio solutionis decimarum pro fructibus propriis manibus cultis data, intelligitur de illis, qui ad usum exemptorum pertinent.
- 4 Dictiones tantum, & dumtaxat, sunt exclusiua aliarum rerum.

DECISIO M. CCLXXII.

Post a multas partium allegationes in hac causa, super diuersis articulis dedi dubium, an constaret de integra partitione executorialium, quarum facta fuerat intimatio & reproductio, & seruati quatuor termini de stylo seruati soliti, Mohedanus *decif. 1. de sentent. excommunicat.* & Rota vtraque parte informante, non constare censuit, quia Fratres & Conuentus S. Hieronymi de la Noya, quibus incumbebat docere de partitione, non ostendebant se paruifese, quia imò potius videbatur constare de contrario ex testibus deponentibus quod cum agentes pro Episcopo & Capitulo vellent decimare, & propterea arboribus mororum impresserant signa, fratres non permittentes decimationem, signa de arboribus deleuerunt.

Neque a contumacia fratres excusabat illa prætenfio, quod cum in sententia contineretur exceptio, nisi manibus propriis excolerent, & ipsi arbores colerent, & folia colligerent, & ad conficiendum sericum bombices alerent, non poterant dici contrauenisse; quia fuit responsum istam exceptionem posse verificari fratribus, qui inseruiunt pro vsu proprio, & victu fratrum, Abbas in *cap. ex parte, num. 3. vbi Ancharanus num. 2. versum quod dicit de herbis, & Ioannes de Anania num. 2. de decimis, Rebuffus tract. de decimis, q. 14. n. 58. vers. intelligi debet.* Secus autem in foliis mororum, quæ licet Fratres colant, & propriis manibus colligant pro alendis bombicibus ad conficiendum sericum, & consequenter pertineant ad vtilitatem fratrum, cum tamen non deseruiant ad vsum proprium, cessat exemptio, quam possint prætere, vigore suorum priuilegiorum, que non extenduntur ad aliud casum, quam ad vsum proprium fratrum; Abbas & Ancharanus *præcitato loco*, qui vtuntur dictionibus *tantum*, & *dumtaxat*, quæ sunt exclusiua, excepto vsu proprio, *l. ijs folis. C. de reuocandis donationibus, Parisis consil. 85. n. 47. lib. 2.*

Nullitates sententiarum, quas opponerant informantes pro Conuentu de la Noya; non obtabant, quia licet fuissent considerabiles, non tollebant effectum mandati de manutentione, vbi in fine ad propositum allegat hanc *decif.*

Et quatenus ad rem pertinerent, de iis poterat particulariter videri.

Farsen. bonorum.

Die Mercur. 31. Ianuarij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Iudicium a libello incipit, & sic, si in eadem causa nouus libellus detur, iudicium nouum iudicatur.
- 3 Index inferior non potest se intrromittere in causa superioris.
- 4 Confessio facta in precibus ad obtinendam commissionem, probat contra impetrantem.
- 5 Acta primi processus transportare, non est necessarium, si nouum iudicium inchoetur, licet de eis ad bonis agatur in secundo iudicio, & 6.

DECISIO M. CCLXXIII.

Cum pro parte Dominorum de Sfredis prætenderetur iudicium fuisse nouum, super quo Dominus Lapius locumtenens A. C. pronunciauit, & consequenter non fuisse necessariam transportationem actorum factorum in alia instantia, coram Domino meo Iusto, neque aliorum actorum factorum in aliis instantiis de partibus; contra verò informantes pro Guidio. Luce contendere non fuisse nouum, sed vetus continuatum, dato super hoc dubio, vtraque parte informante Rota censuit nouum iudicium fuisse inchoatum coram Gubernatore Farsensi diuersum à iudicio, quod pendebat in Curia, quia coram dicto Gubernatore fuit portectus nouus libellus, qui est initium noui iudicii quod à libello inchoatur, Ripa in *rub. C. de edendo, n. 3. Corneus consil. 101. n. 9. lib. 2. Speculator tit. de libellor. conceptione. §. nunc videamus, in princ. Decius consil. 483. n. 3. & intentata noua actio, tanquam in prima instantia, aliàs enim cum causa penderet in Curia, non potuisset index Farsensis inferior sine noua commissione in partibus se intrromittere. Rota *decif. 17. n. 1. & decif. 43. de appellat. in nouis, & decif. 23. de rescriptis, & decif. 2. de offic. delegat. in nouis. Ruinus consil. 114. num. 1. lib. 4.**

Cum supradictis concurrebat confessio Luce in memoriali, quod erat nouum iudicium, & prima instantia, & confessio facta in precibus probat, *l. cum precum. C. de liberali caus.* quod etiam clarè patebat ex eo quod Dominus Lapius pronunciauit, prout in prima, nulla facta mentione aliarum instantiarum.

Ex eo quod ageretur super eisdem bonis, non inferebatur ad continuationem veteris iudicii, quia in primo iudicio fuit actum vigore institutionis: in secundo autem vigore substitutionis. in primo fuit actum vigore *l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollend.* in secundo vigore *Saluiani.*

Ex prædictis fuit conclusum, quod cum fuerit inchoatum nouum iudicium anno 1589. non erat necessaria transportatio actorum in aliis iudiciis ordinariorum: sicut aliàs sensit Rota in *causa Burgen. Sancti Sepulchri, die 2. Decemb. 1594.* coram Domino Cardinale Blanchetto, & in *causa Sabinen. reueta Colisrampoli, die 28. Februar. 1605.* coram Domino Cardinale Millino, tunc Rotæ Auditoribus.

Hipporegien.

Hipporegien. Capellania.

Die Mercurij 31. Ianuar. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Possessor qui non est triennialis tenetur iustificare titulum habitum virtute resignationis.
- 3 Publicatio resignationis est pars gratia.
- 4 Publica presumitur resignatio ex possessione trienniali, nisi agatur de spolio.
- 5 Clausula, siue alio quouis modo, est accessoria, & sic annullata gratia nihil operatur.

DECISIO M. CCLXXIV.

Vtraque parte informante, Rota censuit gratiam Thurini non esse iustificatam; Thurinus enim duplici gratia utebatur, prima vigore resignationis Annibalis de Alodio, & ista non erat iustificata.

Primò, quia cum Annibal non fuerit triennialis possessor, consequenter non esset locus allegationi Lapij 89, & Resignatius tenetur iustificare titulum resignationis, *b. Egidius decif. 112. n. 1. Castadorus decif. 2. n. 2. de causa possessionis & proprietatis, & eo maxime, quia gratia Annibalis resignantis erat cum clausula verificato patronatu ex donatione & fundatione, & quod Faustinus obierit in mense Decembris, & quod resignans esset oriundus ex dicecesi, quæ non erat iustificata, Secundo non constabat de publicatione, quæ tanquam pars gratiæ, erat pariter probanda. e nam publicatio est pars resignationis, vt sæpe fuit in Rota iudicatum, & signanter in *causa Calagurritana Theauraria, die 4. Febr. 1579.* coram bon. me. Clemente VIII. tum Rotæ Auditore, & in *causa Casarugustana Parochialis, die 14. Nonemb. 1583.* coram Robustorio. d*

Secunda gratia erat ob non publicationem, quam plenè iustificare tenebatur Thurinus, si vti nolebat, vt fuit decifum in *causa Aretina Parochialis die 25. Iunij 1595.* coram bon. mem. Orano. e

Et ex istis tollebantur deducta per informantes de clausula, siue de alio quouis modo, quæ tanquam accessoria non capit beneficium, annullata gratia ob non publicationem, Puteus *decif. 400. num. 3. lib. 1. incip. In vna Salamantina, & decif. 268. n. 4. vers. non obstat clausula, lib. 3. incip. In causa Legionen. Crescentius decif. 14. de re. 1309. n. 1. & nunciat. incip. Regula de annali.*

Romana mercedis.

Die Mercur. 7. Febr. 1607.

DECISIO M. CCLXXV.

Vtraque parte informante proposui hanc causam Romanam mercedis super dubio, an constaret de bono iure Constantini, ita vt sententia Anolphini esset confirmanda, & ad eius executionem procedendum? & Domini,

vtrique parti consulentes, ordinauerunt, vt Constantino darentur scuta 200. monetæ, & sic imponeretur finis huic liti, & omnibus prætenfionibus vtriusque partis.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Mercurij 7. Februar. 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia lata est nulla, ex defectu mandati Procuratoris comparentis in causa.
- 2 Citationis defectus reddit sententiam nullam, vel si solemnitates iuris in ea non sint seruata.

DECISIO M. CCLXXVI.

Capitulo f Burgenfi solùm informate, dubitauit, an sententia A. C. esset nulla, & Rota nullam, & inualidam fuisse censuit. Primò ex defectu mandati in persona Didaci de Spinosa, qui comparuit, & seruauit terminum, præcipue ad docendum de partitione pro tertia, & quarta, & de eius mandato non constabat in actis.

Secundo in specie aderat defectus citationis ex quo in primo termino ad docendum de partitione, non fuit decreta citatio pro secunda iuxta stylum, sed fuit habitus terminus pro seruato.

Pampilonen. Parochialis de Stella.

Die Lunæ 21. Februarij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Testes interessari nihil probant.
- 3 Scripturis magis creditur quam testibus.
- 4 Remissoria non conceditur, si adsit calumnia.

DECISIO M. CCLXXVII.

Quamuis plures decisiones in hac causa fuissent factæ, & plures sententiæ late ad fauorem Monasterij de Hirache, nihilominus tamen informantes pro Beneficiariis Ecclesiæ Sancti Ioannis de Stella animosè persistentes in sua prætenfione, sæpe reiecta & damnata, examinauerunt quatuor testes in Curia ad probandum, contrarium eius quod sæpe fuerat decifum, videlicet Ecclesiam de qua agebatur à 40. annis fuisse beneficium Ecclesiasticum, & consequenter non spectare ad Monasterium, vt habitus prædictorum testium dictis possent obtinere Remissoriam, & sic vel effugere, vel dilatare causæ expeditionem, vnde dato dubio, an prædicti testes releuarent ad effectum concedendi Remissoriam; Rota vtraque parte informante nec releuare testes, nec Remissoriam fuisse concedendam censuit: nam omiffis exceptionibus, ex eo quod erant interessari, & sollicitatores causæ, & sine ætate sufficiente, non probabant dicto, & de contrario eius, quod probare nitentur, b & ex eo non probant vt fuit dictum *decif. 177. n. 5. & 313. n. 2.* in tom. 1. quando autem testes interessari habens probet vide Ludouic *dec. 340. n. 9. & 10. Farin. de testib. q. 60. pag. 120. à n. 54. & sequent.*

bantur, constabat ex scripturis alijs late ponderatis, quibus magis erat standum. Prædictis accedebat magna calumnia, a quam etiam agnoscentes informantes pro Beneficiatis concedebant, testes non relevare ad effectum obtinendi in negotio principali, & recedendi à decisionibus factis; sufficere tamen eorum depositiones ad effectum concedendi Remissoriam; sed ex hoc magis arguebatur calumnia, præsertim cum alijs in hac eadem causa Remissoria fuerit denegata.

Montis regalis iurisdictionis.

Die Vener. 16. Februar 1607.

S V M M A R I V M.

- 3 Sententia licet faciat mentionem alicuius rei, tanquam subiectum, de quo inter partes litigantes agebatur, non ex eo dicitur fuisse latam sententiam, contra talem. 5 Sententia est stricti iuris, & ideo non præiudicat omnibus nominatis, sed illis tantum, ad quos verba diriguntur. Verba condemnamus, & silentium imponimus, in sententia sunt de substantia promulgationis. ibid. 6 Episcopus sine Capitulo potest intentare iudicium in ipsius præiudicium pro rebus requirentibus consilium, vel assensum illius. 7 Episcopus debet intervenire cum Capitulo à principio in arduis, & si non intervenierit, iudicium præiudicabit agenti, sed non alteri, & 8. 9 Argui non licet de extraiudicialibus ad iudicialia pro rebus requirentibus consilium Capituli & Episcopi.

DECISIO M. CCLXXXVIII.

I. Q Via informantes pro Ecclesia Archiepiscopali Montis Regalis intendebant decisionem factam sub die 5. Junij 1606. b in qua fuerat dictum sententias Rotales in hac causa latas fuisse nullas, non posse subsistere, ideo iterum causam proponere decrevit, rogauitque Dominus vt more solito diligenter eam examinarent, quia articulus erat grauis, & exemplaris, vnde die 24. Ianuarij, licet missa fuerit in relationibus, non fuit decisa, sed dilata, vt adhuc maturius deliberaretur; iterum ergo proposita sub die 16. Februar. Vtraque parte informante Rota à decisis recedendum, & consequenter sententias Rotales validas fuisse censuit.

2. Et quoniam decisio nitebatur duobus potissimum fundamentis, primo quod in sententijs Rotalibus, Ecclesia & ciuitas Catanienfis fuerat condemnata, quæ tamen non fuerant citata; e alterum, quod iudicium super subiectione Ecclesie Catanienfis non potuit valide agitari à solo Episcopo, sine Capitulo, ideo dato vero, & iudicico responso ad vtrumque fundamentum, necesse erat à prædicta decisione recedere.

3. Ad primum ergo fundamentum fuit responsum, quod licet in sententijs Rotalibus fieret mentio de Ecclesia, & ciuitate Catanienfi, non tamen exprimebantur tanquam contradicte, nec

tanquam condemnanda, sed tanquam subiectum de quo inter partes litigantes agebatur, quo casu sententia non dicitur lata contra Ecclesiam, nec illi præiudicat, vt dixit Bellamera in cap. cum olim, n. 2. 1. vers. sed numquid quoad negotium principale, de testib. & maxime, quia cum sententia sit stricti iuris, d non præiudicat omnibus nominatis in sententia, sed illis tantum, ad quos diriguntur verba, condemnamus; & silentium imponimus; quæ sunt de substantia promulgationis. Baldus in l. prolutam, n. 2. C. de sententijs, & interlocutionibus omnium iudicum, vt patet in sententia pronunciantes testem, fallum deposuisse, & propterea condemnante iudicentem, quia non dicitur lata contra testes, nec illis nocet. Bartolus in l. denunciaffe, ff. queritur, num. 1. ff. ad legem Iuliam, de adulteris, & in l. Lucius Titius, n. 1. vbi etiam Baldus n. 3. vers. quinto noio, vbi Angelus n. 2. ff. de iis qui notantur infantia.

Ad secundum fundamentum e fuit responsum, quod affirmare quod iudicium super subiectione non potuerit ab Episcopo solo sine Capitulo agitari cum Metropolitano, quoad præiudicium solius Episcopi, est contra communem conclusionem in cap. exposuit, de dilationibus, vbi Petrus Ancharanus n. 12. iuncto primo & secundo notabili. Innocentius n. 2. Bellamera in cap. final. n. 3. in notab. 3. de dolo & contumacia, & cap. final. n. 9. in tertia opposicione, de maiorit. & obedient. vbi Ioannes de Anania num. 5. vers. quid autem. Zabarella consil. 134. n. 2. vers. ad secundum dubium. Baldus in cap. edoceri, n. 10. vers. & nota, quod Collectarius, de rescript. Archidiaconus, qui testatur de obseruantia Curie Romana, in cap. final. 68. distinct. n. 3. Rota decis. 3. n. 4. de confessis n. 4. in nouis. Stephanus Aufertius ad Capellam Tholosanam decis. 79. n. 3.

Ad Felinum, in cap. edoceri n. 3. de rescriptis, Innocentium in cap. final. in verb. requiraris, & Zabarellam ibid. in secunda opposicione, & Ancharanum notab. 5. & Antonium de Butrio n. 9. & 27. & Abbatem n. 1. & 2. de maiorit. & obedient. qui loquuntur in terminis de subiectione Ecclesie, & ad Lapum allegat. 28. n. 8. vers. quæro quid in arduis, & Romanum consil. 369. n. 2. 5. in decis. allegatos, dicentes in arduis debere intervenire Capitulum, f breuiter fuit responsum veram esse conclusionem, quod à principio debeat intervenire; cæterum si non interueniat iudicium quoad Prælatum, non esse nullum, vt tenent Innocentius, Ancharanus, Bellamera, Rota, & alij paulo antea allegati in responsione ad secundum fundamentum.

Ad textum in cap. final. de maiorit. & obedient. fuit responsum quod ibi in compositione & transactione, requiritur consensus, videlicet in actu extraiudiciali, vt aduertit Bellamera ibid. num. 9. in tertia opposicione, quod non pertinet ad hunc casum, in quo agebatur de sententia, & actu iudiciali, qui secundum præmissa sustinetur cum Episcopo solo, quoad ipsius præiudicium.

Ad cap. dilecti, de maiorit. & obedient. & ad cap. cum nos, de iis qui sunt à Prælati, ponderata in decisionibus arguendo de alienatione ad iudicium, fuit similiter responsum in hac materia non licere argumētari de extraiudicialibus ad iudicialia, vt in specie notat Bellamera in d. cap. final. de maiorit. & obedient. n. 9. in tertia opposicione, & Zabarella dicto consil. 134. dub. 2.

10. Ex prædictis fuit conclusum, recedendum à decisis & pronuncianum pro validitate sententiarum, maxime cum ex pluribus decisionibus a Rotalibus de eorum iustitia constaret, & commissio obtenta per Archiepiscopum Montis regalis super molestationibus non fuerit directa contra Ecclesiam Cataniensem, sed contra ipsum Episcopum, quod valide fieri potuit; Alexander consil. 103. lib. 5. Capycius decis. 18. n. 7.

Castellanen. iuris pascendi.

Die Lunæ 19. Februar. 1607.

S V M M A R I V M.

1 Mandatum de manutenendo concedendum est probanti possessionem, & 2.

DECISIO M. CCLXXXIX.

I. D Vbitani b in hac causa, cui esset dandum mandatum de manutenendo in vsu pascendi in territorio diocesis Castellanen. nuncupato le dissesse della, qual della, quod olim Robertus Guisardus donauerit Episcopis ciuitatis Castellanen. & Rota vtraque parte informante censuit Episcopo dandum fuisse mandatum de manutenendo pro tribus mensibus, videlicet a festo Sancti Michaelis mensis Septembris, vsque ad festum Natiuitatis Domini nostri, sine per totum mensem Decembris, quo tempore homines communitatis non possunt ibi pasculari, nisi cum bobus aratoris tantum: hoc enim probant testes etiam communitatis, quod nec communitas ipsa controuertebat.

2. Rurfus Rota dixit, Communitati Castellanae pro reliquis mensibus dandum fuisse simile mandatum pasculari cum omnibus animalibus indifferenter, quod neque Episcopus Castellanenfis negabat, & bene, & concludenter probant testes Communitatis, & Episcopi.

3. Er quoniam difficultas reducebatur ad cautelam qua utebantur ciues, qui cum antea essent soliti pro certa mercede siue pretio cōducere ab Episcopo pascua illius territorij pro dictis tribus mensibus ad eum pertinentibus, id vel facere nolentes, vel recusantes, expectantesque prædictorum trium mensium lapsum in præiudicium mensis Episcopalis integris pascuis utebantur, cui præiudicio Domini prouidere nolentes dixerunt, quod si ciues Castellani conducere, e seu emere pascua, prout moris fuerat, recusat, æstimationem pascuorum Episcopo persoluerent.

Bononien. de Tomacellis, siue de Guidallotis.

Die Lunæ 19. Febr. 1607.

S V M M A R I V M.

1 Reus tenetur administrare actori alimenta & litis expensas, quando apparet de illius bono iure & paupertate.

3 Paupertas probatur per testes. Peña Decis. Tom. I. F.

4 Bonum ius partis dignoscitur per sententias latas in fauorem eius.

DECISIO M. CCLXXX.

I N hac causa extra Rotam fuerant late plures sententia, quibus magis dubia fuit effecta: ea introducta in Rota vigore commissionis habentis clausulam subministratis impensis, arbitrio Rotæ, dubitanti, an esset locus arbitrio: & vtraque parte informante Rota censuit fororibus de Guidalotis alimenta deberi, quia concurrebant requisiti.

Nam regula est, quod vbiunque patet de bono iure & paupertate agentis, reus alimentorum, & expensarum litis onus subire compellitur; Crauerca consil. 164. tract. de presumptionibus, regula 3. presump. 9. n. 9. Guido Papæ decis. 561. Couarr. in practiis questionibus, c. 6. n. 5. per text. in l. final. §. finali, vbi communiter DD. C. de ordine cognitionum, late Surdus tract. de alimentatis, tit. 1. quest. 120. n. 1. & 2. n. 8. & seq. quod sæpe fuit in Rota decisum, & signanter in vna Bononien. matrimony, die 5. Decemb. 1558. coram Ru-

beo, extantque frequentes decise Rotalis. De paupertate Lucretia, & fororum de Guidalotis plenè constabat ex dictis testimonijs, & assententium de egestate Pauli patris puellarum, qui licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata est paupertatis sufficiens probatio, cum lenior sufficiat, licet fuisset mercator, iacturam tamen bonorum passus inopem viam egit; eandem paupertatem probabat miser puellarum status, cum vna in Hospitali pauperum Bononiae, cum alijs puellis pauperibus moraretur: alia honestis matronis feruire compellerentur, quæ putata

Saluiter cessit Scappis creditoribus Comitum Alexandri in magna summa, quæ omnia, cum probarentur per instrumentum, impositionis census, & alias scripturas continentis cessionem, & alia gesta pro iustificatione crediti Saluij, non veniebat concedenda remissioni; quia non datur ad probandum id, quod potest probari per scripturas: tum, quia non conceditur ad probandum contrarium eius, quod potest per scripturas probari.

Hæc decisio iudicio signaturæ gratiæ iustificabatur, quæ ad preces Saluij Scarlatti rescriptæ, & mihi commiserat, ut præuia quatenus opus esset sanatione census, cõstito de vero credito ad vltiorem mandati executionem procederem.

Perusina beneficij.

Die Vener. 9. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Vnio beneficij quando sit alteri, quam Capitulo, sufficit quod fiat internemiente consilio, & consensu ipsius, sed si ei fiat, necessaria est auctoritas Papa.
- Vnio quando sit Capitulo, requiritur consensus Rectoris beneficij vnici, ibid.

DECISIO M. CCLXXXII.

Informante Nicolao Ferrazzo Rota censuit vnionem factam à bo. mem. Cardinale de Cornea Episcopo Perusino anno 1554. ad fatorem sui Capituli, Nicolao prouiso Apostolico non obstat; tum, quia de effectu vnionis non constabat, cum eadem beneficia vnita ab eodem Episcopo postea fuissent in titulum collata; tum, quia vnio non fuit valida, quia licet vnio quando sit alteri quam Capitulo, sufficiat quod fiat interueniente consilio, & consensu ipsius Capituli, tamen quando vnio fit ipsimet Capitulo, vltimis requiritur auctoritas Papæ, aliàs non sustinetur vnio. Oldrandus consil. 262. incip. *In quæst. n. 3. vers. nunc ita est.* glossa in *Clementina, si vna Ecclesia, in verb. mensa sua, de rebus Ecclesie non alienari.* Caccialupus tract. de vnionib. art. 6. n. 5. vers. nam cum ex predictis, Petrus de Perusio tract. de vnione Ecclesiarum, cap. 5. n. 21. vers. de muni queritur, & num. 27. in principio.

Et pro hac sententia videtur sentire Rota decis. 3. incip. *Prepositura, de rebus Ecclesie non alienandis, in antiquis,* vbi postquam multa deduxisset pro affirmatiua sententia, deinde circa finem vers. in oppositum argumentatur pro negatiua, & concludit, ita tenere Rotam Dominorum Auditorum Sacri Palatii.

Tum denique, quia quando vnio fit Capitulo, requiritur cõsensu Rectoris beneficij vnici, Oldrandus d. consil. 262. n. 3. vers. præterea dato; talis verò consensus non aderat in hoc casu.

Frequentina Archiepiscopatibus.

Die Mercurij 14. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Possessio instrumentalis sufficit ad effectum

- manutentionis, alio non possidente.
- 3. Possessio posterior & clandestina non est manutentionis.
- 4. Index nulliter procedendo non potest parti præiudicare.
- 5. Formam rescripti si non seruauerit index, nulliter procedit.
- 6. Sequestrum appositum à iudice ex officio, & ad euitanda scandala, non tollit parti beneficium possessionis.

DECISIO M. CCLXXXIII.

Sola Thoma Cassale informate Rota censuit sei fuisse concedendum mandatum de manutentione, quia ex publico instrumento constabat ipsum accepisse possessionem vacantem, die 27. Aprilis 1606. nam alio non possidente sufficit instrumentalis possessio ad effectum manutentionis, ut sæpe Rota censuit, & signanter in causa *Cusentina parochialis, die 22. Aprilis anno 1594.* coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in causa *Aquinaten. beneficiorum, die 27. Nouemb. anno 1598.* coram bon. mem. Litra.

Non obstat subsequens possessio Octauij Litij, quia illa tanquam posterior & clandestina non erat manutentionis, maxime cum Thomas ei non consenserit, nec se habuerit pro spoliato, quam non reddebat legitimam iudicis mandatum qui nulliter procedendo non potuit Thomæ præiudicare. § *l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. possess.* iudicem autem in hoc casu nulliter processisse constabat ex eo quod non poterat adiri Vicarius Muscanus, nisi post triginta dies iuxta formam in rescripto præscriptam, qua non seruata iudicium remansit nullum, Abbas consil. 3. num. 7. vers. *undecima quæstio, lib. 2.* & consequenter nulla fuit Octauio possessio quæ sita, Gabriel consil. 52. num. 4. & 12. lib. 1.

Minus obstat Thomæ sequestrum appositum per Vicarium Auellinensem, quia cum fuerit appositum ex officio iudicis, & ad euitanda præsentia scandala non sustulit beneficium possessionis, *in interesse puo, vbi Doctores, ff. de acquir. possess. cap. examinata, de iudic.*

Bononien. executionis.

Die Vener. 16. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 3. Mulier viuente marito potest retinere omnia bona illius hypothecata pro assecuratione sue dotis.
- 4. Creditor si renuat accipere debitum, liberatur debitor factò deposito, & ultra non tenetur ad usuras.
- 6. Alimenta non debentur, si alendus degit in domo expensis propriis contra quem petuntur.

DECISIO M. CCLXXXIV.

Vergente ad inopiam Hercule Gargiuria debitor libratur 17. m. monetæ Bononien. in pecunia,

Adde Duran. dec. 196. n. 3. Coccin. decif. 149. n. 2. & 167. n. 3. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 304. n. 4. & alias sæpe: quando autem sit cõcedenda remissio ad probandum per testes quod probari potest per instrumenta, vide Cauall. decif. 271. n. 5. Ludouif. decif. 253. n. 2. vbi latè annotat. n. 3. Rotam in d. posth. Farin. tom. 1. decif. 694. n. 3. & 718. n. 5.

Adde Rotam diuers. p. 2. dec. 133. n. 2. Caualler. decif. 411. n. 2. Rotam recent. p. 1. decif. 638. n. 2. & 3.

Adde infra decif. 1379. n. 5. Rotam recent. p. 2. decif. 365. n. 1. vbi ad propositum allegat hanc decif.

Adde Scaph. decif. 1459. n. 1. 3. Rotam recent. p. 2. decif. 455. n. 6. & supra decif. 1020. n. 4. quando autem fieri possit vnio sine consensu Rectoris vide Rotam diuers. p. 2. decif. 173. n. 13.

Adde supra in tom. 1. dec. 708. n. 2. & 740. n. 2. & 771. n. 4. & infra decif. 1417. n. 2. & 481. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 119. n. 2. & alias sæpe.

Adde supra decif. 848. n. 1. & 4. vbi annotat, alias decif.

Adde Ludouif. decif. 9. n. 1. & seq. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 341. n. 2.

Adde Duran. dec. 105. n. 3. & 238. n. 2. Ludouif. decif. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 448. n. 12. Adde supra decif. 331. n. 3. & annotat. ad decif. 9. Ludouif. n. 11.

pecunia, & 3. m. in apparatu dotis Victoriz Yapiuz eius natus, ipsa Victoria & Ioannes Camillus de Gargiuria maritus, iudicium intentarunt contra Herculem super restitutione, seu assecuratione dotis, & tandem primò in partibus, deinde in Rota obtinuerunt sententias, & rem iudicatam, & à bon. mem. Alexandro Litra mandatum executium pro dictis libris 17. m. contra omnia bona Herculis: in executione mandati Rotalis plures Herculis creditores se opposuerunt, & signanter Cassandra illius vxor reperta in habitatione cuiusdam domus magnæ executionem impediuit, protestando velle illam retinere pro suo interesse, donec sibi in pecunia de sua dote satisficeret, vnde ab A. C. obtinuit inhibitionem ne in possessione dictæ domus molestaretur, & postea commissionem cum rescripto, ut idem Litra Auditor procederet ad executionem sui mandati sine retardatione solutionis dotis Cassandra.

Interim Victoria & Ioannes Camillus coniuges creditores posteriores obtinuerunt de mandato Rotæ subhastari alia bona Herculis, quorum pretium librarum 5575. deposuerunt in monte pietatis Bononiæ, ad effectum consignandi creditoribus Herculis ad omne mandatum Rotæ, eoque oblato, Cassandra pro satisfactioe suæ dotis, & ab ea recusato, eique præfixo termino 20. dierum ad depositum recipiendum, cum decreto, quod termino elapso depositum remaneret periculo Cassandra; & nulli amplius fructus dotis nomine deberetur. Ego post obitum bon. mem. Litra per specialem commissionem in eius locum subrogatus cum rescripto, ut non obstantibus quibuscunque inhibitionibus, tam Auditoris Camera; quam alterius cuiuscunque iudicis, mandatum Rotale prout iuris fuerit, executioni demandaret super bonis per Cassandram detentis prætextu sui crediti dotalis; proposui dubium, an mandatum Rotale esset exequendum in prædictis bonis? & Rota exequendum censuit.

Licet enim Cassandra constante matrimonio prætenderet non esse locum restitutioni suæ dotis in pecunia numerata, sed solum assecurationi propter vergentiam mariti ad inopiam, & consequenter posse retinere omnia bona mariti sibi pro sua dote hypothecata, Bartolus in *l. gerit, n. 21. ff. de acquir. hered. Brunus consil. 1. num. 11. & 12. lib. 1. Grammaticus decif. 58. n. 3. & 4. Decius consil. 232. n. 2. & consil. 400. n. 5.*

Nihilominus tamen ista prætentio non placuit Rotæ in hoc casu, tum quia Cassandra iam consenserat & declarauerat se velle relinquere ista bona, quotiescunque sibi fuisset de sua dote satisfactum: tum quia factum fuerat actuale depositum e librarum 5575. ex quibus de integra dote sibi debita librarum 4000. iuxta votum suum sibi poterat satisfacere; nam Cassandra renuente recipere, vim actualis solutionis habet, *l. acceptam. C. de usuris. l. obsequationem. C. de solutionibus, Mohedanus decif. 6. de exceptionib.* vbi testatur de stylo A. C. & Rotæ.

Neque suffragabatur Cassandram dicere prædictum depositum, non fuisse sufficiens pro solutione dotis librarum 4000. & librarum 1. m. pro apparatu, & pro fructibus dotis ab anno 1599. quo maritus cœpit vergere ad inopiam, quia fuit responsum, & primò libras mille pro apparatu

penitus non esse restituendas, nisi quatenus à Cassandra probaretur; non fuisse vñ consumptas, sed à marito venditas, seu alienatas iuxta statutum Bononiæ *tit. de dotebus restituend. §. & quia plerumque, vers. est dicta scribitur,* vnde cum Cassandra nihil probasset, & adesset magna præsumptio quod per lapsum triginta ferè annorum ista bona mobilia fuissent consumpta, ista prætentio adeò turbida, nec poterat nec debebat retardare dicti mandati executionem.

Secundò quoad fructus fuit responsum, quod si Cassandra ex fructibus bonorum (de quibus agebatur,) in domo mariti reciperet alimenta, nulli sibi fructus debebatur. Carterum quia ex aduerso informantes pro Cassandra affirmabant bona ista fuisse sequestrata, & Cassandram profre & filiis alendis contraxisse magnum æs alienum, ideo placuit, videre particulariter, quomodo res ista se habuisset.

quod apparatus fiat restituendi ex dispositione statuti Bonon. tenetur Rota penes scaphin. decif. 1464. n. 1.

Adde Martie. dec. 106. n. 3. & 5.

Adde Martie. dec. 106. n. 3. & 5.

Congen. nullitatis Ordinum.

Die Vener. 16. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 3. Metus reuerentialis vna cum minis saltem est necessarius ad effectum nullitatis Ordinum.
- 5. Ordinum nullitas propter metum illatum tollitur, si ordinatus ministraverit post suspensionem Ordinum, & 8. Continentiam seruare tenetur ordinatus ad sacrum Ordinem per vim illatam, si post suspensionem Ordinem ministraverit. ibid.
- Ratificatio actus per vim facti præsumitur, si cui fuit illata vis, faciat actus contrarios violentiæ, ibid.

DECISIO M. CCLXXXV.

Via informantes pro Antonio de Viana dicebant se habere argumenta magni momenti contra decisionem in hac causa factam sub die 27. Octobris 1606. ideo fuit iterum auditus, & contra primum fundamentum decisionis, quo fuerat dictum patrem Antonij in susceptione Diaconatus ideo non intulisse metum, quia ex quo Antonius filius susceperat Ordinem subdiaconatus, & consequenter remanserat impeditus ad vxorem ducendam, pater ita fuerat consecutus, quod desiderabat, & ut non oporteret amplius cogere filium ad Diaconatum suscipiendum: nam contra hoc fundamentum informantes pro Antonio opponebant sequentia.

Primum depositiones testium affirmantium intentionem patris fuisse, ut Antonius etiam fieret Diaconus & Sacerdos.

Secundum quod Antonius quoque habebat illam opinionem, & impressionem animo fixam, quod pater nedù volebat eum initiari Ordine subdiaconatus, sed etiam Diaconatus & Sacerdotis.

Tertium quod Antonius ideo durante adhuc metum susceperat Ordinem Diaconatus, ut induceret patrem ad reuocandum mandatum, ut ipse posset exigere fructus beneficiorum, & colligere pecunias ad reclamandum.

Sed istis non obstantibus, Rota in decisioe permanfit, & ad prædicta respondit non releuanda.

Adde supra decif. 1257. n. 3. & 1252. n. 3. & infra decif. 1330. n. 2.

Adde supra in d. decif. 1257. n. 3. & 1252. n. 3. & infra decif. 1330. n. 2.

Adde supra in d. decif. 1257. n. 3. & 1252. n. 3. & infra decif. 1330. n. 2.

retum quia ad effectum nullitatis Ordinis non sufficit desiderium patris, vt fuit dictum in alia decisione in hac causa facta, nec opinio & impressio animi, sed requiritur metus saltem reuerentialis, vna cum minis secundum veriorum opinionem, cap. ex litteris, de desponsatione impuberum, ibi, nolens, & in vita minis parentum, impulsus, gloss. in cap. presens, in verb. patrem, 20. q. 3. & in cap. 1. de desponsatione impuberum, in verb. consensit, quam sequuntur ibi, Ancharanus n. 4. Alexander de Neuo num. 7. & 8. Innocentius in cap. causa matrimonij, n. 1. in fine, de officio delegati, vbi Ioannes Andreas n. 3. Antonius de Butrio num. 15. Baldus num. 4. Zabarella num. 1. in prima oppositione; Ancharanus n. 1. notab. 3. Abbas num. 5. Felinus n. 3. 4. & 5. vers. tertia declaratio, glossa in l. si parre cogente 22. in fine, ff. de ritu nuptiarum, vbi Baldus & Salicetus, Grammaticus decis. 103. n. 49. Capycius decis. 159. n. 34. Rolandus consil. 95. n. 28. & seq. lib. 1. Decianus consil. 18. num. 127. lib. 1. Purpuratus consil. 579. incip. In causa matrimoniali, num. 6. & 7. lib. 2.

4. Nec testes suffragabantur Antonio cum non probarent patrem nouum metum filio intulisse post susceptionem Ordinis Subdiaconatus, vt Ordinem Diaconatus cogereur suscipere, nec probarent quod prior metus b tunc duraret, licet ex eorum dictis constaret, patrem ab initio ante susceptionem alicuius Ordinis, magnopere desiderasse, vt Antonius filius ordinaretur de Epistola, & Euangelio, & fieret etiam Sacerdos, & de illo tempore concluderetur metum, & alia per informantes deducta, sed non post Ordinem Subdiaconatus, vt ponderando singula testium dicta, Rota mature considerauit.

5. Contra secundum fundamentum decisionis deductum ex doctrina Ostiensis in cap. maiores, n. 37. & 38. de Baptismo, & eius effectu, affirmante illum teneri ad continentiam seruandam, qui post susceptum Ordinem per metum conditionalem in eo Ordine solemniter ministravit; c informantes pro Antonio opponebant auctoritatem Barbutia consil. 69. incip. Et professio, lib. 1. num. 6. vers. capio secundam dubitationem, quem refert Purpuratus consil. 553. incip. Virgere videtur, n. 9. lib. 2. vbi dicit eum qui suscepit Ordinem Subdiaconalem, licet postea in apparatu Subdiaconali dixerit Epistolam in Ecclesia, no purgasse metum illatum ex imperio, & minis patris.

Sed fuit responsum opinionem Hostiensis d in predicta decisione relatum esse veram & communem, quia in d. cap. maiores, Canonistae communiter amplectuntur, & signanter Ioannes Andreas in fine, & Henricus de Bois n. 7.

Secundo fuit responsum minus candida fide fuisse allegatum Barbatiam ab informantibus pro Antonio, quoniam Barbatia ibi num. 6. vers. modo in proposito, distinguit duos casus; primus est quando quis post susceptum Ordinem subdiaconalem non ministravit c in illo cantando Epistolam; licet alium actum exercuerit, videlicet assumendo habitum Protonotariatus cora Papa, & isto casu affirmat metum paternum non cessasse, nec propter illum habitum fuisse ratificatum Ordinem subdiaconalem. Secundus casus est, quando in apparatu subdiaconali dixit Epistolam, & isto casu Barbatia non dissentit ab Hostiensis; sed teneri Ordinem subdiaconalem ratificari, dicendo Epistolam in habitu subdia-

conali, & istam distinctionem repetit bis, aucter praecitato loco Barbatia: vnde omisso primo casu, qui indiget particulari discussione, nec est praesentis inspectionis; in secundo casu Barbatia cum Hostiensis conuenit, & expressè facit contra Antonium, qui post susceptum Ordinem Diaconatus in eo sponte, publice, & solemniter ministravit, & consequenter continentiam seruare tenetur.

Farsen. territorij.

Die Lunæ 19. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 3 Instrumentum antiquum ultra centum annos ultra non indiget recognitione.
- 4 Antiquum & antiquissimum dicitur quod excedit centum annos, & 5. & 6. cum seq. Centum annorum spatium requiritur vt aliquid dicatur antiquum, d. num. 6. cum seq.
- 14 Tempus septuaginta annorum, cum aliis adminiculis facit tempus antiquum. Recognitio leuior requiritur in instrumento septuaginta annorum cum aliis adminiculis, ibid.
- Scriptura septuaginta annorum cum aliis adminiculis dicitur de tempore antiquo, ibid.
- 16 Enunciatiua instrumentorum relata ad aliud antiquum, faciunt quandam probationem informem.
- 17 Scriptura qua non sunt in forma probante, faciunt adminiculum probationis.
- Testes nulliter examinati faciunt adminiculum probationis. ibid.
- 18 Solutio census arguit subiectionem in soluente, & superioritatem in recipiente.
- 19 Pretium succedit loco rei.

DECISIO M.CCLXXXVI.

Edi particulare dubium de ordine Rotæ super instrumento anni 1467. exhibito à Montopolitanis, an esset in forma probanti, ad effectum de quo agebatur, videlicet an esset necessaria recognitio? Et si Abbatia solum fuit in lite de anno 1587. vt pratendebant informantes pro Montopolitanis, proculdubio instrumentum erat antiquissimum, & ultra centum annos ante litem motam, & sic nulla indigebat recognitione, iuxta inueteratum stylum Rotæ, vt saepe fuit decisum, f & signanter in hac causa die 10. Aprilis 1606.

Quod si Abbatia iam fuerat in lite anno 1562. tunc cum de rigore non posset dici antiquum, cum non excederet 100. annos, sed solum esset 95. annorum, ante litem motam aliqua recognitione indigebat; procedendo ergo iuxta lecturam, quam pratendebant, informantes pro Domino Thoma Melchiorio Domino Turritæ, quod Abbatia iam de anno 1562. venerat ad causam, & fuerat in lite, misso dubio in relationibus die 5. Martij; causa fuit dilata, sed die 19. Martij iterum proposita vtraque parte iterum acriter informante Rota censuit predictum instrumentum anni 1467. esse

esse in forma probante, nec indigere aliqua recognitione.

Pro clariori autem declaratione Rota breuiter duos articulos discussit. Primum, an antiquitas 95. annorum sola sufficiat sine adminiculis, ita vt non sit opus aliqua recognitione. Secundum quatenus dictum tempus non sufficiat, vtrum in hoc casu concurrerent sufficientia adminicula, quibus instrumentum posset dici Authenticum, & in forma probante.

4. Circa primum articulum Rota censuit ad hoc vt aliquid possit dici antiquum, requiri 100. annos, & ad effectum, vt instrumentum aliquod dicatur, antiquissimum, requiri quod excedat metam a 100. annorum, tunc etiam factum dicitur antiquissimum.

Decius in cap. 1. de appellat. n. 47. vbi ait rem antiquam dici, si excedat tempus centum annorum, & hanc esse communem opinionem.

Idem Decius consil. 42. incip. Pro facultate mea, num. 2. vbi affirmat instrumentum excedens tempus centum annorum, antiquissimum iudicari, & consil. 321. incip. In causa qua Alexandria, num. 8. vbi addit istam esse communem opinionem, nec ab ea recedendum.

5. Alexander in l. cum aliquis, C. de iure liberan. n. 5. vers. tamen communiter tenetur. Idem consil. 6. incip. Viso themate, num. 7. lib. 1. & consil. 24. incip. Circa processum, n. 12. lib. 7. Iason in d. l. cum aliquis, C. de iure liberan. num. 7. vers. sed circa ista, vbi testatur de communi.

6. Idem Iason in l. admonendi, ff. de iurcuran. n. 245. & 246. vbi tenet communem esse opinionem, quod in antiquis requiritur tempus 100. annorum, idè consil. 81. incip. In hoc puncto, lib. 1. vbi n. 8. sumat illud dici esse de antiquo, quando excedit tempus 100. annorum, & paulo post concludendo istud punctum, dicit quod quamuis sint lapsi 85. anni, tamen non versari in antiquis, quia communis opinio est quod requiratur tempus centum annorum. Idem tenuit consil. 114. incip. Ad obiecta, seu motina, num. 20. vers. ego tamen, lib. 1. & consil. 24. incip. In causa feudij, num. 32. lib. 3. & consil. 148. incip. Viso processu, num. 18. lib. 4. vbi similiter affirmat hanc esse communem opinionem.

7. Paulus de Castro consil. 139. incip. Pro declaratione, lib. 1. num. 5. vbi sentit quod ad hoc vt antiquitas instrumenti prosit, debet transcendere metam centum annorum.

8. Curtius senior consil. 82. incip. Deus Pius Iesus, num. 11. vers. illud limitatur posse procedere, p. 1. Stephanus Bertrandus consil. 159. incip. Libellus, lib. 3. num. 4. & consil. 415. incip. Errans Curia, lib. 5. num. 12. vbi testatur de communi, idem consil. 364. incip. Quamuis torus, num. 3. lib. 6.

9. Franciscus Viuius in communibus opinionibus, opinione 383. incip. Instrumenta antiqua, num. 2. lib. 1. Olafus decis. Pedemontana 173. incip. Dubitanda materiam, num. 8. vbi concludendo dicit, antiquitatem secundum communem esse 100. annorum.

10. Matthæus de Afflictis de. is. 245. incip. Magnifici nobiles, n. 3. vers. in contrarium dicebatur, & num. 4. vbi Vrillus in aduisione num. 3. secundum magis communem opinionem testatur illud haberi antiquum, quoties excedit spatium 100. annorum.

11. Aufferius in decisione Capelle Tholosana 380. Peña Decis. Tom. I. l.

incip. Item fuit questum, quomodo testis debeat deponere, num. 18. qui tenet quod facta de antiquo sunt 100. annorum.

Rota apud Verallum decis. 28. incip. Antiquitas, num. 4. part. 1. vbi ex Crauetta tract. de antiquitate temporum, part. 1. num. 2. & 4. affirmat, ad hoc vt aliquid dicatur antiquum, requiri tempus 100. annorum, & testatur, ita fuisse tentum in vna Lucana Capellania, coram Domino Augustino, die 9. Decemb. anni 1552.

Idem tenuit Rota in causa Vrbeuetana fideicommissi, die 31. Ianuarij anni 1575. coram bo. mem. Card. Lancellotto b tunc Rotæ Auditor: vt quod inquiritur ad effectum recognitionis, vel non recognitionis instrumentorum, nam ad hoc vt instrumenta non egeant recognitione, debent esse centum annorum. Puteus decis. 9. tit. de fide instrumentorum, incip. Instrumenta antiqua, Rota in decis. proximè allegata, in causa Vrbeuetana fideicommissi, in quibus dum dicitur instrumenta antiqua ultra 100. annos non recognosci, simul indicatur illa egere recognitione, quæ non excedunt metam 100. annorum.

Decisiones verò Rotales Putei 151. incip. Coram Domino, lib. 1. & 359. incip. Die octaua, n. 6. lib. 2. & alia tunc allegata in hac causa die 10. April. 1606. tunc alibi vagantes, in quibus breuius tempus dicitur antiquum, intelliguntur quando concurrunt adminicula, & vt indicat Verallus decis. 5. incip. Recognosci non debet, vbi instrumentum septuaginta annorum, dixit esse antiquum; & quia concurrebat adminicula, Rota affirmavit sufficere leuem recognitionem.

Quantum ad secundum articulum, vtrum in hoc casu concurrerent sufficientia adminicula? Rota sufficientia concurrere censuit. Primum desumptum ex instrumento antiquissimo anni 1390. de quo non erat dubium, quin esset in forma probante: nam in hoc instrumento vnio partis territorij Triblicij citra flumen Farsæ versus Montopolium, aliàs facta tantum confirmatur & declaratur, & in eo narratur tota substantia primi instrumenti dictæ vnionis, & exprimuntur nomina Abbatiss, illam concedentis, & Notarij de ea rogati, & causa concessionis, quæ etiam hodie vigent, & consinia in primo instrumento omissa, quæ similiter verificantur vna cum censu vnus libræ ceræ laborata solvendæ in festo Assumptionis B. Mariæ Virginis, & infra octauam illius; vnde ex secundo hoc instrumento confirmatorio & declaratorio primi desumebatur magnum adminiculum.

Secundum deducebatur ex instrumento alterius vnionis de anno 1489. & in instrumento anni 1535. vbi numeratur hoc instrumentum cum predicto instrumento anni 1489. dicitur enim duas vniones vsque ad illud tempus per eius antecessores fuisse factas, super dicta parte territorij Triblicij citra flumē Farsæ, relationem habere ad primam, de anno 1390. & ad secundam de anno 1467. & in instrumento 1535. exprimuntur ter per prædecessores suos dicta vnionem fuisse facta, comprehendendo tertiā de anno 1489. nam licet enunciatiuè in posterioribus instrumentis contenta non sint antiquæ, nec fuerit adhuc decisum ista instrumenta esse in forma probante, nihilominus faciunt adminiculum, & quandam probationem informem aptā, iunctis alijs mouere animum iudicis ad credendum ita se rem habuisse, pro vt

a supra dec. 1199. n. 2. & vide Rotam diuers. p. 1. dec. 360. & 561. vbi late agit de hoc artic.

4.

b de quo supra in d. decis. 1252. n. 6. & sequent.

5.

c de quo supra in d. decis. 1252. n. 5. & 1257. n. 3. & vide Rotam diuers. p. 1. decis. 550. n. 5. & fecit per totam, & decis. 561. & late de materia huius decis. penes Barbofam in tom. 2. vtorum decis. voto 77. n. 4. & seq.

6.

d vide Sanchez de mat. lib. 7. disp. 29. n. 9. e de hoc articulo vide Barbofam in d. voto 77. n. 112. & seq.

a vide infra decis. 1339. & 1659. & supra decis. 678. n. 2. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 681. n. 1. & tom. 2. decis. 470. n. 4. & 5.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

b habetur in impress. diuers. p. 2. decis. 185. incip. conclusum.

14.

c habetur supra decis. 1255. n. 1. & sequent.

15.

16.

continetur in dictis instrumentis. Bartolus in l. 2. num. 20. vers. & predicta vera. C. de edendo. vbi Decius num. 45.

Sicut dicitur de scripturis, quæ non sunt in forma probante, quæ tamen faciunt adminiculum, vt fuit decifum in causa Bergen. quindenniorum, die 28. Iulij anno 1599. coram bon. mem. Litte; & sicut dicitur de testibus nulliter examinatis, qui ræm faciunt adminiculum. Vexallus decif. 206. incip. Ad matrimonium dirimendum, num. 6. part. 2.

Tertium adminiculum deductum ex obseruantia contentorum in hoc instrumento sine contraditione & difficultate recepit Rota, videlicet ex solutione census vnus libræ ceræ correspondens censui in hoc instrumento expresso, tam respectu rei datæ pro censu, quam respectu quantitatis & temporis probata ex vndecim quietiæ in actis exhibitis, & in libris antiquis communitatis Montopoli, in Archiuo existentibus, descriptis, & reperitis, quia solutio census arguit subiectionem in solutione, & superioritatem in recipiente, cap. omnis anima, de censibus.

Næ placuit Rotæ responsio data per informantis pro Turritanis, quod solutio non fuerit facta in cera, sed in pecunia, & consequenter ex ista diuersitate induci causam diuersam ab illa quam prætendunt Montopolitani, quia fuit responsum primò, ex facto cessare difficultatem, quia aderant quietiæ in quibus dicebatur pecuniam fuisse solutam loco ceræ, b videlicet ditos carlenos, loco vnus libræ ceræ annuatim debita, & ex istis quietanciis, sic dicentibus diuæ erant ante litem motam, videlicet ante annum 1562. quo tempore prætendebant Turritani Abbatiam venisse ad causam.

Secundò fuit responsum, nõ subistere responsionem informantium pro Turritanis prætententium, ob aliam causam fuisse factam solutionem: tum, quia de alia causa non constabat: tum, quia non edebatur territorij diuersitas, quia instrumentum de anno 1536. vnde Turritani conuocabantur deducere diuersitatem, habet relationem ad aliud instrumentum decif. 1535. in quo Territorium Triblici vnitur territorio Montopoli, prout factum fuit in vnione de qua agebatur, & sic omnes minores in effectu, & in substantia loquebantur de eodẽ territorio Triblici.

Et ex istis potissimum censuit Rota instrumentum anni 1467. esse in forma probante, licet non displicerent alia plura adminicula adducta pro Montopolitanis; quibus omnibus accedebat numerus paucorum annorum, c qui deficiebant huic instrumento ad complendum centesimum annum; ex tot enim adminiculis dicebant Domini facile suppleri quinque annos ad effectu, vt sine alia cognitione recipiendum ad effectum instrumentum, de quo agebatur, tanquam Authenticum & in forma probante.

Bonniens. Censur.

Die Vener. 23. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

Censum debere suadetur ex solutione fructuum ipsius.

Libri mercatorum faciunt fidem contra ipsos.

DECISIO M. CCLXXXVII.

Die 24. Aprilis anni 1596. Dominus Comes Alexander de Pepulis super quibusdam suis bonis immobilibus imposuit annum perpetuum censum scutorum 960. monetæ Florentinæ, quem vendidit Domino Saluio Scarlato pro scutis 12. m quæ Saluius mediante ordine directo hæredibus Philippi Luchini soluerat prædicto Comiti Alexandro, & eadem die Comes Alexander in calce Ordinis supradicti scripsit sequentia verba: Magnifici Signori Luchini al bancho pagarete Liso predesti ducatori duodecim mil fioritini per me ali Magnifici Signori Scappi, al bancho ducatori duodecim mil Alexandro Pepuli. hunc ordinem idem Comes Alexander monitus à iudice compulsoariali recognouit sua manu scriptum: & Luchini in suis libris scripserat Saluium Scarlatum creditorem in dicta summa scutorum 12. m constitutum in moneta Bononiensi libras 51600. quia verò signatura rescripserat, vt constito de vero credito Domini Saluij Scarlati ad executionem mandati executiui contra Comitem Alexandrum decreti procederetur, dubitauit, an constaret de vero credito ad effectu, vt ad vltiorem executionem procedi posset; & Rota Domino Saluio solùm informante, quia Procurator Comitæ Alexandri, licet citatus non informauit, de vero credito constare censuit.

Primò ex prædicta serie facti, quia Saluius in creatioe & impositione, census dedit ordinem Luchinis, vt prædictam summam soluerent Comiti Alexandro pro pretio dicti census; & Luchini eum ordinem acceptantes, de mandato Comitæ Alexandri dictas pecunias soluerunt Scappis.

Secundò, quia Comes Alexander fructus prædicti census aliquo tempore Saluio persoluit.

Tertio, quia Comes Alexander prædictum ordinem, siue cedulam acceptauit, quam nunquam amplius restituit; ex his enim constabat de veritate dicti crediti, quod valde roborabat, obseruantia subsecuta; cum Comes Alexander fructus prædicti census soluerit, Crauetta consil. 101. num. 4.

Supradictis accedebat instrumentum census sub eodem die; & ab eodem Notario receptum, quò in prædictis libris mercatorum specificè mentio fiebat, vnde talibus libris facilius solet fides adhiberi, d quamuis aliàs fidem non facerent, Ruiuus consil. 134. num. 13. vers. & quamuis dictus liber, lib. 5. Rota in vna Romana census, die 21. Februar. 1578. coram bon. mem. Domino de Rubeis.

Et ex prædictis dixerunt Domini, clausulam, constito de vero credito, fuisse sufficienter iustificatam, vt ad fauorem Domini Saluij posset procedi ad vltiorem executionem.

Licet enim libri mercatorum non probent pro pretio, nec contra tertium, vt fuit dictum supra in tom. 1. decif. 728. n. 15. & decif. 78 n. 6. Rota in posth. Farin. tom. 2. decif. 101. & 481. probat tamen contra ipsam, vt per Seraph. decif. 450. n. 1. & 4. Luchini. decif. 128. n. 23.

Conchen.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Veneris 23. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1. Homicidium perpetratum à Clerico non priuatur beneficio ante iudicis sententiam.
2. Resignare potest beneficia Clericus homicida, lite & accusatione pendente ante declarationem iudicis.

DECISIO M. CCLXXXVIII.

Anno 1599. Matheus de Castro Archipresbyter in Parochiali Ecclesia de Buendia, Andream quemdam, qui sibi iniuriam intulerat, interfecit; & antequam ab Ordinario per sententiam fuisset priuatus, Archipresbyteratum in manibus Romani Pontificis ad fauorem Don Petri de Castro, sui fratris resignauit: interim Ordinarius Conchenis antequam Matthæum condemnasset, & per sententiam priuasset, eundem Archipresbyteratum contulit Alphonso de Couarruias, super quo, instituto iudicio in partibus, Nuntius Apostolicus in gradu appellationis, sententiam Prouisoris reuocauit, super qua dato, & proposito dubio, Rota censuit, sententiam Nuntij confirmandam.

Quia propter homicidium Clerici non priuantur ipso iure suis beneficiis; sed requiritur sententia priuatoria. b cap. cum non ab homine, vbi notant communiter Doctores, de iudicis, cap. cum nostris, de concess. prebenda, Baldus in l. cum fratrem, n. 6. C. de his quibus vt indignis, Decius consil. 166. incip. Ego Philippus Decius, Felinus in cap. inquisitionis, n. 3. de accusationibus, & alij quos refert, & sequitur Bernardus Diaz in practica criminali Canonica, cap. 88. aliàs n. 94. in verb. homicida, n. 2. Franciscus Marcus decif. del. final. 398. incip. Quaritur, an homicida, part. 2. Sarnensis super regula de annali, quest. 42. Hieronymus Gabriel consil. 196. incip. Existima lib. 1.

Et ideo Clericus homicida lite & accusatione pendente antequam condemnetur & priuetur, legitime potest beneficia renuntiare, c glossa communiter recepta in cap. 2. in verb. finito, vt lite pendente, lib. 6. Felinus in cap. inquisitionis, n. 4. in fine, de accusationibus. Sarnensis dicta quest. 42. n. 3. & consequenter prouiso ex huiusmodi resignatione subsecuta erit valida. Bisnietrus decif. 5. de re iudicata, Sarnensis dicta quest. 42. vnde cum Matthæus de Castro, antequam per sententiam priuaretur, ad fauorem Don Petri de Castro beneficium resignauerit, & resignatio fuerit valida, sententia Nuntij, quæ Prouisoris sententiam reuocauit, fuit valida, & confirmanda.

habetur hæc decif. pressa per Farin. post tom. 2. consiliorum, dec. 230.
b de hoc articulo vide copiose per Farin. in practi criminali, part. 4. quest. 119. in pte. 3. n. 63. vbi in seq. limitat hanc conclusionem in Alasino.
c Adde supra decif. 1173. n. 3.

Mediolanen. Præpositura.

Die Veneris 30. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessio capta pendente termino ad appellandum est attentata.
2. Notario creditur, quando attestatur de sua auctoritate data a superiore ad extrahendum instrumentum.
3. Stylus non est de essentia actus, quando adest iuris dispositio.
4. Notario non creditur, etiamsi attestatur se habuisse commissionem ad aliquid faciendum, quod intelligit, vt ibid.

DECISIO M. CCLXXXIX.

Cum mense Nouembris anni 1603. vacasset Præpositura Cathedralis Ecclesiæ Mediolanen. ad illam fuerunt præsentari Hieronymus, & Iulius Cæsar de Vicecomitibus, & cum Canonici eiusdem Ecclesiæ, ad quos pertinet ius instituendi, die 22. Martij anno 1604. Iulium Cæsarem instituerint, & eodem die in possessionem immiserint, in gradu appellationis dubitauit, an constaret de attentatis, quæ venirent reuocanda; & Rota de attentatis constare censuit.

Quia possessio fuit capta eodem die, quo lata fuit sententia ad fauorem Iulij Cæsaris, & sic pendente termino ad appellandum. d cap. non solum, cum notatis, de appellationibus, lib. 6. vt de simili possessione capta post sententiam super institutione fuit resolutum in causa Calagurritana beneficii Sanctorum Iacobi & Andreae, die 7. Maij anno 1584. coram Domino Cardinale Blanchetto tunc Rotæ Auditore: quod maximè procedit in hoc casu, in quo ex serie sententiæ & decreti Capituli apparebat fuisse processum in figura iudicij, & in contradictorio, ita vt propterea à dicto decreto non poruerit appellatio denegari, quæ postea & interposita, & in Rota commissa fuit.

Neque obstabat quòd non probarentur attentata, ex eo quòd instrumentum fuerat extractum à Notario, qui de illo non fuerat rogatus; quia fuit responsum Notarium extrahentem habuisse auctoritatem extrahendi instrumenta rogata, per Ioannem Baptistam Bernadigium à Vicario generali Curia Archiepiscopalis Mediolanensis; vt testabatur Notarius, cui creditur de sua deputatione. e Verallus decif. 245. part. 2. & decif. 321. lib. 1. in manuscriptis.

Rursus non obstabat dicere, quòd iste stylus habere locum in iudicialibus, f secus autem in extrajudicialibus; quia fuit responsum, in iudicialibus, non esse opus stylo Rotæ ad effectu credendi Notario de sua deputatione, cum de iure sit credendum c Capycius decif. 61. in fine, Couarruias lib. 2. variarum resolutionum, cap. 1. n. 10. & ideo stylus Rotæ locum etiam habet in extrajudicialibus.

Non o stat Puteus decif. 289. in fin. lib. 1. quòd non creditur Notario dicenti se habuisse commissionem ad aliquid; quia non intelligitur respectu suæ deputationis, sed aliorum in quibus non est locus stylo.

Adde supra in tom. 1. decif. 198 n. 3. & 4. & 531. n. 2. & 3. & 534. & 893. n. 5. & 896. n. 4. & infr. decif. 136. n. 1. & aliàs suprà.
Adde supra in tom. 1. decif. 277. n. 3.
Adde Rotæ in posth. Farin. tom. 1. decif. 405. n. 4. in fine.
Adde supra in tom. 1. decif. 679. n. 4. quæ allegat ad propositum cum aliis Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 404. n. 3.

Bononien. bonorum.

Die Vener. 30. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Simulatio contractus non presumitur si non constat de causa simulandi.
- 3. Coniectura non sufficit ad probandum contractum esse simulatum; sed necessario probanda est causa simulationis, & qua coniectura sufficiant ad eam, & sequent.
- 5. Possidens rem sine titulo simulatè possidere dicitur.
- 8. Non presumitur aliquem velle mori in peccato. Confessio facta in articulo mortis presumitur vera, ibid.
- 10. Contractus simulationem potest petere quilibet habens interesse.
- Heres simulantis potest agere de simulatione contractus celebrati à testatore, ibid.
- 11. Clausula constituti, tunc excludit simulationem contractus, quando non constat de causa simulandi.

DECISIO M. CCXC.

PRæsupponebatur in facto, Iulium de Comitibus dum viueret, retinuisse in domo sua Lucretiam de Comitibus, matrem Sebastiani de Montententiis, cui ex dispositione testamenti paterni alimenta subministrare tenebatur; ipsa tamen suis dotes conferente. Similiter præsupponebatur inter Iulium, & Sebastianum, & inter Lucretiam, & eundem Sebastianum plures extitisse lites; & anno 1575. Lucretiam vendidisse Iulio tertiam partem cuiusdam prædij de Arcoueggio pro pretio librarum 5120. ad quarum computum, prout in instrumento dicebatur, solutæ fuerant libraræ 4416. residuum verò, nempe libras 706. remissum fuisse Lucretiæ venditrici in recompensam fructuum, quos durante sua vita naturali sibi reseruauerat.

Quoniam verò hunc contractum Sebastianus de Montententiis simulatum esse prætendebat, dubitauit, an Sebastianus agenti ad bona materna obstaret instrumenta venditionis de Arcoueggio, & transactionis de super initæ, & Rota vtraque parte informante non obstare censuit, ex eo quòd contractus erant simulati: b quoniam autem simulatio non præsumitur, nisi constet de causa simulandi. c Bardus consil. 389. incip. Quòd dicitur contractus, n. 1. vers. in contrarium, lib. 4. Crauetta consil. 145. incip. Vno processu causa, n. 2. neque enim sufficit proponere simulationem, nisi causa etiam simulandi doceatur, l. patronum, ff. de probationib. Ancharanus consil. 227. n. 2. & est vulgatum consilium Bartoli 65. incip. Factum tale, n. 4. & fuit latè deductum in causa Romana donationis de Gandis, die 27. Aprilis anni 1592. & in causa Romana bonorum de Ceulis, die 28. Aprilis 1595. coram me; d & non probata causa simulandi coniecturæ non sufficiunt, licet plures adducantur, vt in prædictis decisionibus latè deductum fuit; ideo Domini antiquam coniecturæ ponderarentur, causam simu-

landi examinantes, eam adfuisse dixerunt, videlicet lites civiles, quæ inter Lucretiam venditricem, & Sebastianum filium vertebantur, in quibus etiam Iulius emptor & frater Lucretiæ interuenerat, ita vt Lucretia, vel ad deterrendum filium, vel propter odium, quod ex litibus ortum erat, vt sic Sebastianus filius bonis matris priuaretur, vel ad transferendum bona in potentiorum in odium colligantis fecerit instrumentum venditionis, de quo agebatur; & licet anno 1575. fuerit facta transactio, per quam dicebantur terminatæ fuisse lites; tamen in ea quædam fuerunt reseruatæ, & signanter lis super prædio de Arcoueggio: vltra quòd transactio fuit facta post venditionem, videlicet die 24. Ianuar. 1575. quo tempore lites adhuc vivebant.

Causa simulandi constituta plures concurrerant præsumptiones, & coniecturæ numeratæ per informantes, ex quibus Rota vrgentiores putauit esse sequentes.

Primam, quia Lucretia non obstante transactione & venditione vsque ad obitum remansit in possessione prædij, hæc enim coniectura ad inducendam simulationem potissima esse censetur. e l. sicut, §. Superuacaneum, ff. quibus modis pignus, vel hypothec. soluitur. Bartolus in l. post contractum, ff. de donationibus. Afflicti decif. 40. incip. Casus est, n. 17. Crauetta consil. 100. incip. Titius Seius, n. 6. Surdus decif. 34. incip. Ex pluribus coniecturis, n. 4.

Nec obstabat dicere Lucretiam remansisse in possessione vigore vsusfructus sibi in venditione reseruati, quia per transactionem cessauit reseruatio vsusfructus, cui Lucretia cessit, & nihilominus post transactionem possedit vsque ad obitum; & hinc etiam fuit responsum ad illud quòd dicebatur, hanc coniecturam non habere locum, quando venditor possidet ex alio titulo, v. g. donationis. Romanus consil. 304. incip. Plura sunt, qua allegantur, n. 3. quia Lucretia post transactionem nullum alium habebat titulum possidendi.

Secunda coniectura deducebatur ex eadem transactione, quæ dicebatur facta sub prætextu litium, & ex eo quòd Lucretia fuisset laesa, & tamen inter Lucretiam & Iulium nulla aderant lites, imò ipsa remisit vsusfructum, & libras 300. vnde ex hac transactione magis fuerat laesa, & consequenter maior simulandi voluntas colligebatur.

Tertia simulandi coniectura petebatur ex eo, quòd dicebatur, in transactione pretium fuisse exbursum per manus Pauli Rignani publici mercatoris; & tamen in eius libris diligenter inspectis, hæc paritè noui apparere notata; cum tamen in eis computum eiusdem Iulij, & in eius debitum multa paritè præter hanc, quæ etiam fuisset apposta, si verè fuisset soluta.

Quarta coniectura vrgentissima deducebatur ex duabus assertionibus, & assertionibus factis à Lucretia in testamento, & codicillis, quòd talis contractus fuerat nullus & simulatus, quibus ideo multum fuit deferendum, quia fuerant factæ cum iuramento à Lucretia, & morti proxima, eas non reuocauit, cum non sit credendum immemorem salutis æternæ in peccato mortali decedere voluisse. Crauetta consil. 158. n. 7.

n. 7. Rota in Romana extinctionis census die 18. & 20. Maij 1583.

Supradictis accedebant aliæ coniecturæ relatæ per informantes, videlicet quòd venditio fuerit facta inter personas coniunctas, b nempe inter fratrem & fororem simul habitantes, quòd mulier tunc non indigebat pecuniis, ex quo præter alimenta habebat annuam præstationem; & quòd non constaret, in quo fuerit implicatum pretium prædij venditi.

Non obstabat dicere, quòd Sebastianus hæres Lucretiæ, quæ fuit legataria Iulij, non posset dare de simulatione; quia fuit responsum quòd quando simulatio deducitur solum ad effectum nullitatis contractus ex defectu consensus, non autem ad arguendam alicuius fraudem, tunc quilibet interesse habens potest dare de simulatione, etiam si sit hæres simulantis. Bellamé decif. 715. incip. Non per hoc solum, n. 5. & fuit resolutum in causa ciuitatis Castellæ bonorum, die 29. Maij anni 1602. coram Domino meo Lancellotto.

Demum non obstabat clausula constituti, quia hæc non excludit simulationem, quando non constat de causa simulandi; secus verò quando constat de causa. Crauetta consil. 156. incip. Iacobus Neireti, n. 10. vers. non tollitur ex clausula constituti: vnde in casu proposito corrumpente venditione c corrumpitur constitutum tanquam accessorium, quòd etiam præsumitur simulatum, vt fuit dictum coram me, in causa Romana bonorum de Ceulis, die 28. Aprilis 1596.

DECISIO M. CCXCII.

Castellanaten. Iuris pascendi.

Die Veneris 4. Martij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Secunda sententia non dicitur conformis primæ, si sit lata super desertione appellationis.
- 3. Donatio territorij facta à Rege alicui, probat illius dominium.
- 5. Consuetudo differt à prescriptione.

DECISIO M. CCXCI.

Hanc causam proposui, vtraque parte informante super dubio, an constaret de talibus tribus conformibus iustis, quæ executioni demandari possent? & Domini facta discussione restringendam censuerunt, quia plures difficultates se obtulerant, occasione eorum, quæ vtrinque deducebantur ab informantibus.

Primo contra Episcopum, quia non videbatur constare de tribus conformibus, ex quo secunda sententia non erat super negotio principali, sed super desertione appellationis, & consequenter non erat conformis cum aliis Rota decif. 3. de sentent. & re iudicat. in antiq.

Secundo contra communitatem Castellane; quia si sententiæ erant iustæ, & validæ, cum prima & tertia transierint in rem iudicatam, ob non prorogationem d fatalium, locus poterat esse illarum executionum, e etiam vigore scripti habentis clausulam quòd confido de tribus conformibus, vel de re iudicata procederet ad executionem.

Tertia difficultas erat circa antiquum priuilegium Regis Rogerij de anno 1133. concessionis territorij de quo agebatur Ecclesiæ Castellane. habentis clausulam, sicut in prædictis Ecclesiæ priuilegiis continetur; quorum tenor videbatur inspiciendus pro clariis fundanda Ecclesiæ intentione. Nam licet donatio Regis prober dominium, Innocentius in cap. verum, n. 2. de foro competent. nihilominus cum donatio sit relaxatiua ad Ecclesiæ priuilegia, ea erant videnda.

Quarta difficultas erat discutienda super iure pascendi, quia licet dominium Ecclesiæ esset probatum; videndum tamen erat, an aliquod ius pascendi iure competeret communitati alleganti, nedum consuetudinem, f sed etiam præscriptionem immemorabilem.

Vltima difficultas proponebatur contra tertiam sententiam, ob non transportationem actorum priorum instantiarum.

Ad aliquod de istis capitibus causa veniebat restringenda pro facili resolutione & expeditione rotius causæ.

Tertia difficultas erat circa antiquum priuilegium Regis Rogerij de anno 1133. concessionis territorij de quo agebatur Ecclesiæ Castellane. habentis clausulam, sicut in prædictis Ecclesiæ priuilegiis continetur; quorum tenor videbatur inspiciendus pro clariis fundanda Ecclesiæ intentione. Nam licet donatio Regis prober dominium, Innocentius in cap. verum, n. 2. de foro competent. nihilominus cum donatio sit relaxatiua ad Ecclesiæ priuilegia, ea erant videnda.

Quarta difficultas erat discutienda super iure pascendi, quia licet dominium Ecclesiæ esset probatum; videndum tamen erat, an aliquod ius pascendi iure competeret communitati alleganti, nedum consuetudinem, f sed etiam præscriptionem immemorabilem.

Vltima difficultas proponebatur contra tertiam sententiam, ob non transportationem actorum priorum instantiarum.

Ad aliquod de istis capitibus causa veniebat restringenda pro facili resolutione & expeditione rotius causæ.

DECISIO M. CCXCII.

Romana Palatij dell'Aquila.

Die Veneris 4. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Gratiosa restitutio causa prout de iure denegari non potest.

DECISIO M. CCXCII.

Cum die 26. Septembris anno 1606. R.P.D. Oricellario proponente Adrianus Ceulus in signaturâ Sanctissimi supplicasset pro commissione causæ in Rota super Palatio dell'Aquila contra Dominum Cardinalem Sancti Casareti, magnum vrbi Priorem pro gratiosa in intergrum restitutione aduersus tres sententias Rotaes conformes, executioni demandatas, & Sanctissimus D.N. Paulus Papa V. ordinasset mihi in signaturâ præsentis, vt videretur in Rota, an iura noua essent releuantia: propositio super ea re dubio, vtraque parte informante, omnes Domini censuerunt, quòd si omnia deducta tam in signaturâ, quàm in Rota erant consideranda, procul dubio erant releuantia ad effectum restitutionis: præsertim, cum quædam deducerentur, quibus non erat responsum in decisione coram R.P.D. Lancellotto, facta die 26. Maij anni 1600. vna tantum parte informante Domino Adriano absente, & inaudito, & maximè cum nunc non ageretur ad effectum, vt sententiæ Rotaes retractarentur, sed ad effectum vt causa committi posset, vt iuribus partium exploratis, & discussis instantia æqua lance administraretur.

Si autem solum instrumentum donationis foret considerandum, Domini non erant concordēs, quibusdam opinantibus non releuare, aliis verò sententibus, de viribus etiam huius instrumenti fore agendum, & discutiendas difficultates; per informantes excitatas, tum in signaturâ Sanctissimi, tum latius & copiosius in hac propositione in Rota.

1. habetur hæc decif. impress. penes Farin. posth. tom. 2. consil. decif. 237.

2. hæc decif. fuit confirmata infra decif. 1375. & postea moderata, decif. 1460. & 1594. ex eo quia causa simulationis debet esse certa, idonea, & multum verisimilis que hic excluderetur ex rationibus ubi adductis.

3. adde supra in tom. 1. dec. 258. n. 2. ubi annotauit alius dec. quibus iunge Rotæ in posth. Farin. tom. 1. dec. 263. n. 4. habentur supr. in tom. 1. dec. 115. n. 2. & 446. n. 2. quæ etiam inuenies impressam in nouiter nullimari Farin. dec. 776. & in posth. eph. tom. 1. dec. 24.

4. adde supra in tom. 1. dec. 258. n. 8. & 9. & 446. n. 11.

5.

6.

7.

8.

10. adde supra in tom. 1. dec. 446. n. 10. impress. etiã in posth. Farin. dec. 24. n. 6. in tom. 1.

11. adde supra in tom. 1. dec. 446. n. 10. impress. etiã in posth. Farin. dec. 24. n. 6. in tom. 1.

1. Sententia transiit in iudicatum si fatalia non sunt prorogata Duran. dec. 71. n. 2. Serap. h. dec. 45. n. 1. Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 665. n. 1. & recentior. p. 1. dec. 156. n. 4.

2. nam tæ sententiæ conformes, vel vna quæ transiit in rem iudicatam, sufficit ad relaxandum executiones, vt supra decif. 748. n. 6.

3.

f. quænam sit differentia inter consuetudinem & præscriptionem, vide Farin. dec. 754. n. 16. & dec. 1145. n. 3. ubi annotauit alius dec. Lu. douil. decif. 191. n. 4. & latè annotat. n. 6.

2.

Die Veneris 18. Maij instantibus partibus habito verbo cum Sanctissimo D. N. benè iam informato respondit, se nolle dare gratiosam in integrum restitutionem; daturum tamen restitutionem, prout de iure, quæ non poterat denegari.

Farfen. bonorum.

Die Lunæ 7. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Transportatio actorum ad iudicem ad quem, est necessaria, qui non potest procedere in causa antequam acta coram eo transportentur. & 3. 4 Dispositio Concilij Tridentini circa transportationem actorum non habet locum in causis profanis, quod intellige, vt 6. 5 Causa dicitur Ecclesiastica non solum respectu personarum, sed etiam bonorum. 7 Nullus in causa oritur ex defectu iurisdictionis, citationis, vel mandati, quibus additur quarta.

DECISIO M. CCXCIII.

V Traque a parte informante Rota censuit, Guidoni Lucæ dandum fuisse mandatum de manutenendo, cum de eius anteriori possessione constaret ex decisione ad eius fauorem facta die 28. Iunii 1606. b quæ non fuit reuocata, & Lucas semper animo possessionem retinuerit, cum nunquam se habuerit pro spoliato.

Non obstat sententia Reuerendi Patris Domini Lapij locumtenentis, A. C. quia processit in gradu appellationis non transportatis integris actis, quæ e sine vigore Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20. §. Præterea si quis, siue vigore iuris communis fuerant transportanda ad iudicem appellationis, l. 2. C. de eadem. vbi Baldus num. 6.

Nec placuit Rotæ prima responsio informantium pro Sfredis, quod cum fuerit inchoatum nouum iudicium, & processum, prout in prima, non erat necessaria transportatio actorum primæ instantiæ; vt sæpè Rota censuit, e quia licet commissio, cuius vigore Lapius procedebat, haberet duas partes, vnam restitutionis in integrum, prout de iure, & alteram vnà cum toto negotio principali; cum tamen Lapius processerit vt iudex appellationis, f etiam si pronunciasset prout in prima, adhuc tamen debuerant acta transportari; b quia facultas procedendi præcta in prima, intelligitur actis transportatis, h si adsint. Rota in vna Calaguritanâ iuris vocandi, die 28. Maij 1586. coram D. Cardinale Blanchet-tp, tunc Rotæ Auditore, & in causa Romana deuolutionis bonorum, die 16. Iunii 1606. corâ R. P. D. Ortembergo, & maxime, quia Lapius non processit simpliciter prout in prima, cum fecerit mentionem instantiæ in partibus, pronuntiat, & prout in prima, vel alia veriori instantia.

Minus placuit secunda responsio, quod dispositio Concilij Tridentini de transportatione actorum, non habeat locum in causa profana;

spectante ad iudicem laicum, vt sæpè Congregatio Concilij interpres declarauit, & Rota etiam sentit, quia fuit dictum primò, quòd licet hæc causa non esset Ecclesiastica respectu personarum laicarum litigantium; poterat tamen dici Ecclesiastica respectu bonorum de quibus agebatur, quæ erant Ecclesiastica ratione domini directi, ad Ecclesiam pertinentis. Secundo fuit responsum, de iure communi, etiam in causis profanis, transportanda esse acta, cum sententia non visis k actis probatoriis tanquam sine cognitione causæ lata, sit inualida, Felinus in cap. Ecclesia Sancta Maria, n. 17. de consuet. & fuit resolutum in causa Maioricens. Officij Pœnitentiariæ die 14. & 18. Februar. anni 1591. coram bonæ mem. Giptio.

Nec ad rem pertinebat dicere, quòd ista nullitas non esset ex tribus l prouenientibus ex defectu iurisdictionis citationis, vel mandati, quia satis erat non fuisse simplicem aliquam, vel leuem nullitatem, sed respicientem merita causæ, & verificationem sententiæ, quæ sine actis probatoriis iustificari non potest; & cum ex isto capite sententia Locumtenentis fuisset nulla, non fuit necessarium agere de prætenfa alia nullitate, ex defectu mandati illius, qui comparuit, & sententiam impetrauit.

Placentina salarij.

Die Lunæ 7. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonicus habens præbendam theologalem per se, & non per substitutum, tenetur muneri suo satisfacere, & 2. 4 Licentiam concedere vt Canonicus lectoralis, se absentes, pertinet Episcopo, & non Capitulo. & hæc qua ex causa prestanda est. 5 Procurator ad lites cum clausula de non reuocando, reuocari potest, & 6. 7 Mandatum procura deductum in stipulationem, vel contractum, potest reuocari. 8 Mandatum concessum Procuratori ad confirmandum contractum, sequitur naturam eius cui accedit.

DECISIO M. CCXCIV.

Capitulum m Ecclesiæ Placentinæ per duos Deputatos de Capitulo Doctorem Caxam Procuratorem constituit pro tractandis negotiis in Romana Curia cum assignatione certi salarij, & promissione, quòd intra spatium sex annorum ipsam non reuocaret; vt de cum paulo post reuocasset, causa introducta in Rota; d ubi tunc, an Caxa Procurator sic constitutus, potuerit reuocari; & Rota vtraque parte informantē reuocari potuisse censuit.

Potissimum fundamentum fuit, quia Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpres censuit hunc Canonicum præbendam theologalem obtinente potuisse compelli per se, & non per substitutum muneri suo satisfacere, nisi adesset legitima absentis causa, quam Rota ex eo non adfuisse putauit, quia Capitulum potuerat mittere alium Canonicum, ad negotia

i supra dec. 1096. n. 3. vbi annoati alias dec. Rotam in posth. Farin. dec. 710. n. 1. tom. 1. Ludouic. dec. 508. n. 11. & annotatione n. 11. plures alias allegat. k adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 210. n. 4.

7. l vide infra decif. 1500. n. 1.

a adde Seraph. decif. 1331. n. 2. & 6. Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 689. n. 1. & 5. cum seq. & in recentior. p. 1. dec. 608. n. 1. & seq. & 401. n. 7. vbi ad propositum allegat hanc dec. quamuis non ibidem annotetur de anno 1606. nota tamen quod si Canonicus sit legitime impeditus facto Capituli, nõ requiritur consensus & licentia Ordinarij, vt tenuit Rota in Salamantica fructu 2. Iunii 1617. coram Remboldo quam refert annotatio ad dec. 154. Ludouic. n. 8. in fine.

1. m habetur hæc dec. impressa in posth. Farin. tom. 1. decif. 147. n. idem fuit confirmatus infra decif. 1447. cui adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. in hac eadem causa dec. 354. vbi n. 1. & 7. allegatur hæc decifio.

2. o adde Seraph. decif. 1331. n. 4.

4. d adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 358. n. 4.

gotia tractanda, & lites defendendas, vnde cessabat legitima causa, cum non magis istius Canonici, quam alterius industria esset necessaria, & ad effectum, vt Doctore potuisset legere per substitutum, non sufficiebat quælibet causa voluntaria, quæ non mutat legendi obligationem per seipsum, sed necessitas requiritur. Speculator, quem refert, & sequitur Felinus in cap. firmiter, n. 4. vers. item requiritur, de Summa Trinitat. & fide Cathol.

4. Quibusdam etiam Dominis placuit aliud motiuum ex eo deductum, quia concedere licentiam, vt aliqui Canonici præsertim sit obligatus, ex iusta causa possit abesse, non spectat ad Capitulum, sed ad Episcopum, Hostiensis in summa tit. de Cleric. non residen. §. quid sit pena, n. 3. vers. item excusatur, & §. final. n. 5. vers. aut causa honestatis. Et tamen in hoc casu semper contradixerat. Vnde eo contradicente non potuit negotiorum Ecclesiæ gerendorum causa Doctore Caxa abesse, quia Domini, qui sic sentiebant, putabant non sufficere iustam causam, sed requiri copulatiuè Episcopi consensum, a quæ sententia licet non fuerit per alios Dominos firmata, satis tamen videbatur rationi consentanea, & munita autoritate Doctorum. glossa in cap. relatum, in verb. Prælatorum, vbi Abbas n. 1. & §. de Cleric. non residen. & in cap. inter quatuor, n. 4. eodem tit. Selua tract. de benefic. part. 4. quest. 6. n. 4. in vndecimo casu. Felinus in cap. final. n. 3. vers. sexto limita, de Magistris, & in fortiori terminis, eam videbatur summâ Rota in causa Leirien. fructuum diei 21. Aprilis anno 1603. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

Non obstat deducta per informantes pro Doctore Caxa ex clausulis instrumenti procuræ, vbi Capitulum promiserat non reuocari; b quia fuit responsum ex tota eius serie colligi, Capitulum noluisse facere alium contractum, quam constituitur procuratorem, cum certo salario, vnde non obstante promissione de non reuocando per sex annos, etiam cum iuramento potuit reuocari, glossa communiter recepta in cap. final. in verb. reuocatus, de procurat. lib. 6. Angelus consil. 225. n. 3. vers. hinc etiam descendit. Gabriel tit. de iureiuram. conclus. 1. n. 9. Rota Ianuensis decif. 14. n. 62. Mohedanus decif. 28. n. 1. de renunciat. allegata verò pro Doctore Caxa loquebantur de Doctore, potestate & aliis similibus irrevocabilitate operas suas locantibus, non autem de Procuratore ad lites & negotia, in quo speciale est de iure, quòd possit reuocari non obstante promissione de non reuocando propter confidentiam & fidem suspectam, quam debet habere cum mandante; & hoc cessabat consideratio facta pro Caxa quòd istud non fuerat mandatum procuratorium, sed contractus locationis, quia reuera fuerat simplex procuratorium mandatum, & quatenus fuisset contractus locationis, obstante primo decisionis motiuo de præbenda theologali non poterat Caxa illum inire sine necessaria causa, & Episcopi consensu.

Ad Ruinum consil. 115. n. 15. & 16. lib. 1. d dicentem mandatum procura deductum in stipulationem, vel contractum fieri irrevocabile, fuit responsum Ruinum non probari; Caxar de Graf. decif. 192. alias 3. de sentent. excommunic. n. 7. & 8. & merito per doctrinam Bartoli in l. cum pre-

cario l. 1. n. 1. vers. & per hoc dicimus, ff. de precario, Decius consil. 293. incip. Viso testamento, n. 2. idem consil. 521. incip. Consulens ab Illustrissima Domina Lucretia, n. 12. vers. & in tantum. Baldus in l. & in perpetuum, n. 1. ff. de procurat. Alexander consil. 18. incip. Visi capitulis initis, n. 7. lib. 2. Felinus in c. edoceri, n. 7. vers. & dum Abbas dicit, de rescriptis, Seraphinus de priuil. iurament. priuilegio 75. n. 7. quia ista mandata de sui natura sunt reuocabilia, & in eis licita est pœnitentia.

Ad Cephalum consil. 91. incip. Supplicauit Illustriss. Domina Iulia, n. 18. & seq. n. 37. lib. 1. fuit responsum non faveri Doctore Caxæ, quia loquitur de mandato concesso ad confirmandum contractum, & ideo mandatum fuit irrevocabile, quia sequebatur naturam contractus cui accedebat. Et ex his fuit conclusum Doctorem Caxam potuisse reuocari: an autem Capitulum teneretur sibi reficere expensas, quas fecit pro præparamentis & aliis negotiis, & respondere sibi de fructibus, & vsque ad quod tempus, particulariter erat videndum.

Burgen. fructuum anni cum dominio.

Die Veneris 11. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Mandati defectum supplet reiteratio actorum facta ab ipsomet principali. 4 Solemnitas iuris scrupulosa aliquomodo videtur remissa Auditori Camera. 5 Commissarius Camera semper inseruit pro viso Apostolico tanquam nudus minister.

DECISIO M. CCXCV.

Die 6. Februar. proximè præteriti f Capitulum solum informantē Rota censuit: sententiam A. C. fuisse nullam, tam ob defectum mandati, in persona Didaci de Spinoza: tum ex defectu citationis, quia in primo termino ad docendum de partitione non fuerat decreta citatio pro secunda iuxta stylum, sed fuerat habitus terminus pro seruato.

Sed in hac propositione vtraque parte informantē Rota in prædicta decisione recessit non obstante prima nullitate ex defectu termini seruati cum non habente mandatum, quia reiteratio b fuit subsequenter facta ab ipsomet principali defectum supplente. Cassadorus decif. 8. n. 10. de rescriptis. nam licet hoc solum in Rota obseruetur h vigore Innocentianæ, idem tamen apparet concessum Auditori Cameræ ex suis facultatibus, i vnde apparet eum posse procedere manu regia sine strepitu & figura iudicij, & terminis non seruatis, quibus verbis videtur remissa scrupulosa iuris solemnitates, Doctores in cap. noui. de iudicij, vbi Antonius de Butrio n. 31. Ofsacus decif. 1. n. 11. 12. & 13.

Et ex his fuit sublata secunda nullitas, quia licet termini essent nulliter seruati, siue ex defectu mandati, siue ex defectu validæ citationis; tamen cum postea f. erint reiterati ad instantiam principalis, non potest sententia de nullitate

8. de quo in f. dec. 1308

1. f supra dec. 1276. g adde Ludouic. decif. 70. n. 9. Manticanus decif. 254. n. 5. Seraph. decif. 1352. n. 2. Rotam recentior. p. 2. decif. 51. n. 1. & decif. 64. n. 6.

2. h adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 285. n. 2. Caualer. dec. 433. n. 2. Ludouic. decif. 156. n. 1. vbi annotatio n. 10. & 11: alias decif. allegat. i adde Rotam recentior. p. 2. dec. 743. n. 4. Seraph. dec. 515. n. 1. quæ etiã habetur impress. penes Matchef. de commiss. p. 3. pag. 392.

tate impugnari, quia nullitas per reiterationem fuit sanata vigore illorum verborum, ad videndum reiterari terminos male, aut nulliter forsan tentos. Cassadorus *prædicta decif. 8. n. 10. de rescriptis.*

ducatos 12. & beneficiorum impetratorum, quod non excederet ducatos 24. non videbatur sufficienter iustificatus. ^{f. de quo inf. dec. 1306.}

Racanaten. hereditatis.

Die Lunæ 14. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 3 Filij defuncti positi in conditione, regulariter non censentur vocati nisi ex coniecturis aliud sit dicendum.
5 Vocati non censentur filij positi in vna parte testamenti, & in alia expressè non vocati, quod limita vi 6.
7 Substitutionis vna vocatio non influit in aliam substitutionem.
8 Filij in conditione positi semper censentur vocati, quando nec ex testamento, neque ab intestato succedere possunt.
9 Substituti patri censentur filij positi in conditione in portione patris præmorsui.
10 Masculi & femina equaliter vocata ad maioratum, equaliter etiam succedere debent.
12 Statutum exclusivum successionis faminarum dotatarum existentibus filiis non habet locum, si filia sint posita in conditione.
14 Succedens per vulgarem substitutionem accipit portionem à testatore.

DECISIO M. CCXCVII.

Horatius & Leopardus anno 1606. condito testamento tres filios masculos legitimos & naturales, Petrum Bernardinum & Iacobum, & Hortensiam vxorem æquis portionibus hæredes vniuersales instituit, addita conditione quoad Hortensiam, quod si cum filiis habitare, & vinere non posset, filij eidem Hortensia pro eius portione, quorundam bonorum vsufructum assignarent, prout ipse testator assignauerat, ita vt post Hortensiam mortem, ea bona ad filios, eorumque hæredes, & successores reuerterentur, quos successores ei vulgares, & per fideicommissum æquis portionibus in stirpes, & non in capita substituit; noluit insuper testator, vt prædictis, Petro, Bernardino & Iacobo, sine filiis masculis, aut fœminis morientibus, in portione præmorientis succederent superuenientes, aut eorum filij, vel filia in stirpes, & non in capita, quos inuicem in perpetuum substituit vulgare, pupillariter, & per fideicommissum, prohibuitque eisdem filiis & hæredibus diuisionem bonorum hæreditarium per quidecim annos post suum obitum. Item quamlibet alienationem, & dominij translationem, applicando bona sic alienata, permutata, aut aliquo modo in alios translata, aliis hæredibus non contrahentibus, nec alienantibus in stirpes.

Testatore viuente obiit Iacobus, vnus de tribus filiis testatoris, relicta Lidia & Magdalena, filiabus legitimis & naturalibus, quibus viuentibus obiit etiam testator: Petrus autem & Bernardinus nulla habita ratione Lidia & Magdalena neptum testatoris vniuersam hæreditatem

tem occupauerunt: causa introducta in Rota super possessorio, dubitauit, an Lidia esset dandum mandatum de immittendo in portionem prædictæ hereditatis debita Iacobo patri & Rota vtraque parte informante censuit Lidiam fuisse vocatam, id est, substitutam ad portionem Iacobi patri obuenturam, quoniam testator in defectum Iacobi eam vocauerat, ibi, voglio ancora & commando de morendo aetti Pietro Bernardino & Iacomo Senza figli maschi, o famine succedano nella portione disimile decedente li soprauuenti o loro figli, & figlie per equal portione. nam licet regulariter positi in conditione non censentur vocati, a iuxta opinionem glossæ in l. Lucius, ff. de liberis instituendis, quam Rota semper amplectitur, ex coniecturis tamen ab ista opinione recedere consuevit, propter quas positi in conditione censentur vocati. Puteus de iur. 2. 15. lib. 3. incip. Nicolaus de Passis, & tenuit in Spoletana bonorum, die 21. Iunij anni 1599. coram Cardinale Millino, & Imeramnen. bonorum seu fideicommissi, die 15. Novemb. anni 1599. coram D. Cardinale Seraphino tunc Rota Auditoribus.

Præcipua verò & potissima coniectura est, quando positi in conditione in vna parte testamenti, in alia parte sunt expressè vocati; tunc enim censentur vocati in ea parte, in qua sunt in conditione positi. Iason consil. 108. incip. Circa primum dubium, n. 19. vers. non quoque obstat secundum caput, lib. 4. & fuit sæpè decisum in Rota, & signanter in dicta Spoletana bonorum, & in causa Viterbien. fideicommissi, die 18. Decembr. anni 1600. coram bo. mem. Litta.

De vocatione autem expressa neptum testatoris in alia parte testamenti aperte constabat ex illis verbis, succedano li soprauuenti, o loro figlio, & filie; vnde filia filiorum testatoris in dicto casu erant expressè vocatæ.

Et licet sola coniectura vocationis in vna parte testamenti per se non sufficiat ad extendendum fideicommissum, quia ab vna substitutione non infertur ad aliam. Parisius consil. 44. n. 8. & sequent. lib. 2. Socinus senior consil. 119. incip. In causa filiorum, n. 1. & 2. lib. 3. Iosephus de Rusticis lib. 5. de filiis in conditione positis, cap. 4. n. 5. in hoc casu plures alia concurrebant.

Et secunda pretebatur ex eo quod fœminæ in conditione positæ erant insuccessibiles, tum propter statutum exclusivum fœminarum, tum quia cum Iacobus esset præmorsuus patri, filia Iacobi non videbatur admittenda ad successiorem; vnde est locus communi doctrina asserenti, quod filij in conditione positi semper censentur vocati, quando aliter succedere non possent, neque ex testamento, neque ab intestato. Cephalus consil. 251. incip. Quoniam in hac causa, n. 85. Socinus iunior consil. 158. n. 77. vers. vnde cum in proposito, lib. 2. Gabriel de fideicommissis, conclus. 4. n. 3. Rota in vna Krbenetana Castorum, die 21. Aprilis 1578. coram Cardinale Blanchetto tunc Rota Auditor, & in terminis de vocatione per vulgarem, Socinus iunior consil. 174. n. 24. lib. 2. & Menochius consil. 395. num. 31. in 6. coniectura.

Tertia coniectura vrgens deducta fuit ex eo quod in portione vnus ex filiis decedentis sine filiis, masculis, vel fœminis, testator substituit alios filios superuenientes, siue illorum filios & filias, & consequenter nepes erant substitutæ

in portione patris, vnde consequenter inferrebat multo magis casu fuisse substitutas ad portionem patris, in cuius conditione positæ fuerant. Ruinus consil. 160. n. 24. lib. 2. Gratus consil. 126. n. 8. lib. 2.

Quarta hæc coniectura multum mouit quosdam ex Dominis, quia istæ nepes eodem modo, quo nepotes, vocatæ, & substitutæ fuerant, vt apparebat ex verbis, & tenore substitutionum, vnde si dicerentur exclusæ, necesse quoque erat, excludere masculos filios Iacobi, nepotes testatoris, si Iacobus filios masculos reliquisset, quod cum esset absurdum, idem absurdum sequebatur si nepes dicerentur exclusæ, cum testator in toto testamento æqualiter posuerit in conditione, & respectiue vocauerit masculos & fœminas & consequenter non debebat diuerso iure censerit. l. nam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar.

Prædictis accedebant digressus ad plures gradus substitutionum, & clausula omni meliori modo, & materia subiecta, agebatur enim de descendentibus à testatore, quo casu sufficienter leuiore coniecturæ. Dominus Cardinalis Mantica lib. 1. de coniectur. ultim. volunt. tit. 2. n. 2. vers. sed ego considero.

Neque prædictis obstabat quod substitutio fœminarum videretur facta casu quo omnes filij testatoris decederent sine filiis: quia hunc intellectum aperte respiciebant illa testatoris verba nella portione de simile decedente, quibus arguebatur vocationem fuisse in casu quo aliquis de filiis testatoris decederet sine filiis masculis, aut fœminis, nec fuisse inspectandum euentum quod omnes decederent sine filiis.

Rursus non obstabat quod stante statuto exclusiuo, fœminarum dotatarum fœminæ non succedant, licet vocentur masculi & fœminæ, quasi successio sit intelligenda ordine successiuo, ex latè traditis per Peregrinum de fideicommissi. tit. 17. n. 3. & 4. quia fuit responsum quod quidquid sit de ista conclusione satis controuersa in casu proposito difficultas cessabat ex eo quod masculi & fœminæ fuerint positi in conditione quoad portionem patris.

Præterea nõ obstabat quod ex prædicta interpretatione sequeretur quod Lidia quæ habebat legatum auctum, & consequenter habitura foret maiorem portionem, melioris esset conditionis quam masculi: quia fuit responsum id parum vrgere, tum quia de expressa testatoris voluntate constabat, tum quia testator in codicillis post mortem Iacobi, quasi volens æquare portionem, pingue legatum Bernardino reliquerat; vnde etiam non contemenda coniectura deducebatur, quod noluerat vocare fœminas.

Propter vltimam oppositionem, quara faciebant informantes pro Leopardis contra Lidiam, quod cum Iacobus decederet adhuc viuente testatore, & portionem suam acquirere, non potuerit, consequenter illa effecta fuerit caduca; Domini particulariter videre noluerunt, an Lidia fuerit vocata per vulgarem, per quam succeditur in portione relicta, licet non fuerit patri acquisita, vt in l. unica, §. pro secundo. Cod. de caducis rotulendis.

5. Nec repugnat validitati reiterationis quod fuerit facta à prouiso Apostolico, non autem à Commissario Camera, quia Commissarius in hac materia semper seruit tanquam nudus minister prouisi, ita vt prouiso non instante, & assistente, nihil agere possit, & prouiso potest semper pro suo interesse nomine Camera facere huiusmodi actus, vt sæpè fuit dictum in Rota, & signanter in causa Egitanen. beneficiorum, die 19. Ianuar. anni 1575. coram fœlicis recordationis Clemente Papa VIII. tunc Rota Auditor, & in causa Gerunden. beneficij de Ceruino, die 19. Aprilis anni 1602. coram bon. mem. Litta, & in causa Oueren. Archidia. onatus die 15 Decembris 1603. coram Domino Cardinale Pamphilio.

6. quæ allegat Gonzales ad regulâ octauâ gloss. 15. n. 116. in fin.

Perusina beneficij.

Die Veneris 11. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Gratia iustificatur per confessionem patris.
3. Acceptatio alternatiua probatur ex libris daturariæ.
5. Beneficia sine cura esse præsumuntur, donec contrarium non probetur.

DECISIO M. CCXCVI.

1. Vtraque parte informate Rota censuit gratiam Nicolai Peracij non fuisse in omnibus iustificatam, sed in quibusdam, videelicet in vacatione mensis. nam vacatio beneficij Sancti Pauli per obitum Antonij possessoris de mense Martij videbatur sufficienter probata ex positionibus à Capitulo datis. Gabriel de confiss. conclus. 4. n. 24. nam pro iustificatione gratiæ sufficit confessio patris. Bellamera decif. 168. incip. Item narrata.

3. Similiter videbatur iustificata gratia respectu narratiuæ quod Episcopus Perusinus alternatiuam acceptauerat ex fide acceptationis alternatiuæ sub die 30. Iunij anno 1601. extracta ex libris daturariæ à per Notarium Cancellariæ, iuxta stylum Curie, & quatenus non foret legitime extracta, facile poterat formiter extrahi.

4. Clericatus, imò etiam Presbyteratus Nicolai sufficienter erat probatus ex testificatione multorum testium de eo conformiter deponentium, qui similiter testificabantur eum ciuem Perusinum ex ea ciuitate oriundum.

Narratiua quod beneficia essent sine cura, & personalem residentiam non requirerent, censetur iustificata ex generali consuetudine, per quam omnia beneficia talia præsumuntur, vt sæpè Rota censuit.

Valor beneficij obtenti quod non excederet

adde Caualer. decif. 500. n. 3.

quæ allegat Gonzales ad regulâ octauâ gloss. 15. n. 116. in fin.

adde supra decif. 653. n. 3. & 7. vbi annotauit alias decif.

adde infra decif. 1335. n. 3.

adde supra dec. 653. n. 1. & 806. n. 6. vbi annotauit alias dec.

1. præfens decif. habetur in impress. in recentior. tom. 1. decif. 133.

2.

adde Caualer. dec. 454. n. 2. Seraph. dec. 1365. n. 1. Rota in recentior. p. 2. dec. 667. n. 7. vbi in fine ad propositum allegat hanc decif.

adde infra dec. 1619. n. 4. Ludouif. decif. 115 & latè annotatio n. 16. & dec. 577. n. 2. Cocci. decif. 325. n. 3. & seq. & 375. n. 2. & seq. Rota in recentior. p. 1. dec. 300. n. 2. & 4. habetur in impress. Seraph. decif. 1329. cui iuge Duran. dec. 12. n. 16. Ludouif. dec. 329. n. 4. & 5. Rota in recentior. in fine, ad propositum allegat hanc decif.

adde Ludouif. decif. 315. n. 3. & 329. n. 4. Seraph. in d. dec. 1329. n. 10. & 11.

adde Caualer. decif. 496. n. 12. & seq.

in hac materia plures coniecturæ, quæ si id per se qualibet earum non sufficeret simul iunctæ suffragantur, vt per Ludouif. dec. 315. a. 9. vbi annotatio n. 18. & dec. 329. n. 10. Seraph. decif. 1329. n. 13.

habetur in impr. diuers. p. 1. dec. 122. n. 2. & 5. ver. 2. non procedit.

9.

10.

adde Ludouif. in d. dec. 315. n. 4. & 17. Rota in recentior. p. 1. dec. 361. n. 13. & 133. n. 7. & p. 2. dec. 344. n. 6. & 17.

11.

ex appositione filiorum venit fœminæ vt fuit dictum supra dec. 471. n. 4. quam allegat Caualer. dec. 417. n. 5. & habetur in posth. Farin. rom. 1. dec. 404. n. 5. & adde infra decif. 1501. n. 2.

12.

adde Rota in recentior. p. 2. dec. 100. n. 3.

13.

14.

Tricarien.beneficij.

Die Veneris 18. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio possessionis virtute gratiosa subrogationis conceditur de tribus requisitis.
- 2 Possessio continuata presumitur, nisi probetur aliquid actus intermedium continens priuationem possessionis.
- 3 Subrogatio gratiosa habet locum in beneficiis litigiosis, quam solus Papa potest concedere.

DECISIO M.CCXC.VII.

IACOBO Canturio solum informante Rota censuit ei fuisse dandam immisionem in possessionem beneficij de quo agebatur, vigore gratiosae subrogationis; quia constabat de tribus requisitis, videlicet de Clericatu Iacobi impertrantis, ex litteris parentibus susceptionis primae tonsurae, productis in actis, ex quibus probatur Clericatus: & de obitu Siluij in possessione ex attestante Parochi affirmantis Silium decessisse, die 2. Octobr. nam cum de possessione Siluij constaret ex publico instrumento captae possessionis, l. pradia, vbi Bartolus ff. de acquiren. possess. Puteus decif. 360. incip. Leo X. n. 8. lib. 1. Romanus consil. 482. n. 2. eo ipso praesumebatur continuata vsque ad obitum, sine possideris, C. de probat. Rota in causa Hispanen. inuis volandi, 16. Martij 1575. coram Cantuccio, & in causa Romana Palatii die 10. Octob. anni 1578. coram eodem Cantuccio.

De lite inter Gasparem prouisum Apostolicum possessorem huius beneficij ex vna, & Ioan-nem Laurentium Mirabilem ex altera parte, in qua successit Siluius Cantorius, cui successit Iacobus Cantorius, constabat ex processu: de beneficio autem litigioso nemo praeter Papam disponere potest: quibus requisitis probatis locus erat immisioni, vigore gratiosae subrogationis, ex late deductis in causa Miranden. Parochialis, die 17. Maij anni 1600. coram me.

Respectu probationis obitus Siluij maior probatio desiderabatur, cum non produceretur partita libri Parochi, sed sola simplex Parochi fides, quae non facit fidem; postea tamen fuerunt examinati testes de obitu deponentes, quibus accessit confessio Ioannis Laurentij Mirabilis in mandato procuratorio in persona Leonis Cine-dae in hac causa producti, ex quibus sufficienter fuit probatus obitus.

Neapolitana illegitimitatis.

Die Veneris 18. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria cum vno articulo relictanti concedi potest in qualibet instantia.
- 3 Subornatio testium in Regno Neapolitano.

4 Subornationum testis timor, si adsit, examinandi sunt testes in Curia, & non est concedenda Remissoria, & quomodo sanari possit hoc inconueniens, 5.

DECISIO M.CCXCIX.

TRAQUE parte informante, Rota dixit concedendam remissoriam, quam petebat Dominus Marchio della Gioiosa, & litis confortes, quia concurrebant requisita, videlicet materia, & reuoluntaria articulorum. Castadorus decif. 3. de dilationibus, & sufficit reuoluntaria vnus, & Castadorus decif. 5. n. 6. de sequestrat. possess. & fruct. & ideo potest dari in qualibet instantia, Verallus decif. 68. p. 3.

Reuoluntaria erat clara, cum omnes articuli tenderent ad probandam malam fidem Ianuarij Carriaccioli, & Magdalena, qua probata cessabat fundamentum decisionis nuper in hac causa factae, pro legitimitate Lucretiae, deducta ex bona fide vnus ex coniugibus.

Ceterum quia tota ista materia terminabatur testibus, & pars opponebat timorem subornationis, tum quia in hac causa pendebat Neapoli processus criminalis super subornatione, & nondum fuerat absolutio subsecuta: tum quia Thomas Grammaticus voto 14. incip. In capsa Regij fisci, n. 11. & 12. dicit in illis partibus vigere talem abusum; ideo Domini maiorum vestigijs inherentes concesserunt quidem remissoriam, sed cum opportuna prouisione, quod prius articuli & interrogatoria exhiberentur hinc in Curia eodem Auditore.

Et rursus agentes pro Marchione nominaret, & adduceret ad Curiam ad minus tres testes bonae conditionis & famae, in quibus non caderet suspicio subornationis, quos coram Auditore examinare faceret, ex quibus Rota iudicabit dicta aliorum, sicut factum fuisset coram Card. Piccuquo in causa Romana dotis & castrorum, die 17. Iunii 1552. testatur Verall. dec. 70. incip. Remissoria, quando est reuelans, p. 3. & in vna Toletana matrimonij ob similem timorem, Domini pro maiori parte fuerunt in hac opinione, quod agentes pro minore in illo casu adducerent ad minus duodecim testes ad Curiam, a quibus posset haberi aliqua noticia veritatis, vt ea probatione habita, posset deinde dari remissoria, vt testatur Peregr. Fabius dec. 212. incip. In causa Toletana matrimonij, lib. 2.

Pro hac autem opinione quod quando est timor subornationis, testes sint ad Curiam conducendi, in praedicta decif. coram Peregrino fuerunt allegari. Hostrens. in sum. vi. de testib. & Iacobus de S. Georgio in l. de die s. tutor. n. 10. & seq. vers. nota vltimus secundum Angelum, ff. qui sibi dare cogantur, & Ioan. Andreas in cap. praesentium, n. 9. vers. index ergo, de testib. lib. 6. & ibi Ancharanus & Francus tenet, quod potest etiam iudex comunicari certam poenam, quae ipso facto incurratur, in euentum non probationis, quod etiam firmat, & commendat Alexand. in l. 1. n. 8. ver. aduerte quod istud fallit, & Iason n. 14. & seq. ff. si quis ius dicenti non obtemperet, & in eadem dec. coram Peregrino fuit responsum ad ea, quae tunc in contrarium allegabantur, videlicet, quod propter suspensionem calumniae, non sit deneganda remissoria, ex Baldo in l. 1. n. 52. C. de his qui accusare non possunt, & ex Afflicto dec. 351. n. 7. quia fuit dictum probationem non denegari, sed

1. f. hanc decif. habetur in impress. penes Farin. posth. tom. 2. consil. 2. dec. 239. g. adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 694. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc dec. 1255. vbi annotari alias dec. n. 2.

2. b. supra dec. 1266.

3. i. de hoc articulo, vide Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 277. n. 4. & 5. vbi allegat hanc dec. & in tom. 2. dec. 517. n. 4.

4. k. habetur in impress. diuers. p. 3. lib. 2. decif. 12. n. 4.

l. in d. decif. 212. n. 5.

5.

ad dictam sed modum probandi, qui est arbitrarius, restringi, vt aliqui testes adducatur ad Curiam, quod Dominus Marchio diues facile praestare poterat.

Sed quoniam postea pro parte Domini Marchionis fuerat instanter petitum, vt Auditor personaliter ad testes examinandos Neapolim se conferret, Rota maiorum nostrorum morem secuta, quae in causis praesertim grauib. & ponderosis id facere consuevit, vt ego, vel alius Auditor accederet, ordinauit.

Frequentissima Archipresbyteratus.

Die Lunae 21. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio anterior manutenenda est.
- 2 Notario attestanti de facto proprio de rebus ad summ officium pertinentibus, creditur.
- 3 Fides simplex nihil probat.

DECISIO M. CCC.

HAC causa iterum proposita, vtraque parte informante Rota permansit in decif. sub die 14. Martij proximae praeteriti, ex eisdem rationibus, & quia ex publico instrumento constabat Thomae possessionem capram die 27. Aprilis anno 1606. fuisse anteriorem, quod non negabant informantes pro Octauiio, sed contra instrumentum opponebant quod non erat authenticum, nec in forma probante: sed hoc non subsistebat, quia erat extractum ab originali, & productum ab Octauiio in processu compulsorij, & Notarius etiam qui nunc erat in Curia, verbis coram me, & deinde facta fide in scriptis testabatur, possessionem fuisse traditam Thomae, & de possessione se fuisse rogatum, & instrumentum dictae possessionis ex suo protocollo fuisse extractum, cui attestanti de facto proprio ad suum officium, spectante credendum videbatur. Bartolus in l. si librarius, ff. de regulis iuris, num. 4. & 18. maxime cum ad hunc effectum sufficienter leuiores probationes, Rota in Gerunden. administrationis Episcopatus 7. Nouemb. an. 1575. coram Roubetterio, & depositio vnus testis sufficiat, Matheolanus singulari secundo, Decius consil. 663. n. 2. & in l. final. n. 15. vers. nam in possessorio, C. de edit. Diui Adriani tollend. Bellonus consil. 35. num. 6. & sunt multae decisiones Rotaes.

Quod Vicarius Nufianus fuerat aditus post 30. dies post praesentationem litterarum facta in manibus Vicarij Auellini, non subsistebat in factis, nec probabatur, nisi per simplicem fidem, quae non facit fidem, cetera deducta ab informantibus pro Octauiio, vel non verificabantur, vel erant subtrata in decisione, vel respiciebant petitiorum.

Quae non inficit dictum testis, vt fuit dictum supra, dec. 121. n. 4. vbi annotati alias decif. quibus iuge infra decif. 1377. n. 6.

Contra Angelam opponebatur, quod cum fuisset nutrix, propter affectionem erga puerum, cui lac praebuerat, veniebat repellenda a testificando in causa filiationis. Caesar de Gu. ff. de testib. 72. c. 1. Bb 2 alias 6.

Romana alimentorum.

Die Veneris 28. Maij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Filiatio probatur per praesumptiones, & facit

lius praesumitur de malicie reuente in domo, quam de habita extra eam, & 2.

- 3 Testis habens equalem affectionem paribus bene probat.
- 4 Testis Nobilitas remouet suspicionem qua contra eum opponi poterat, & hoc ratione nobilitatis.
- 5 Singularitas adminiculatua testis non nocet ad faciendam probationem, secus obstinata.
- 6 Nutrix potest esse testis pro puero, quem nutriuit, finito tamen tempore nutritionis.
- 7 Exceptio paupertatis regulariter non expellit personam ad testificandum.

DECISIO M. CCCI.

Die 9. Iunij anni 1604. proposita causa informantibus solum Ferdinando & Orinthia fuit decifus, eos esse filios quondam Lucae de Maximis, nunc causa iterum proposita super eodem dubio, vtraque parte informante Rota in decifis mansit, ex dictis testimoniis deponentibus de tractatu, nominatione & aliis actibus, ex quibus potest probari filiatio respectu patris, quae cum sit difficilis probationis, sufficienter praesumptiones, & coniecturae, vt fuit in praedicta decisione firmatum; quod eo magis locum habere dixerunt Domini in hoc casu, quia Lucas, Franciscam matrem Ferdinandi, & Orinthiam, secum duxerat ad castrum de Prasseio, in cuius arce non tam velut concubinam, quam fuit uxorem & Dominam retinuerat, cuius nutu omnia ferere gebantur.

Vnde ad probandam filiationem euidentius, argumentum deducebatur, non ex muliere in domo retenta facilius praesumitur filiatio, quam ex non retenta in domo, ex doctrina Ancharani consil. 225. incip. Videatur prima facie, n. 5. vers. super alio dubio.

Neque obstant exceptiones testibus oppositae, & prima contra sororem Mariam Victoriam, ex eo quod litigauerat cum Domino Pompeio Marchione de Maximis, quia praeterquam quod illis contrigerat vno anno post examen, cum esset amita Domini Marchionis; aut maior erat affectio erga eum, quam erga Ferdinandum & Orinthiam filios Lucae fratris Marchionis, aut saltem aequales; quae omnem suspicionem excludit. Bartolus in l. qui testamentum, §. quacunque, n. 8. vers. quare vtrum conuincitur, ff. de testamentis, & fuit decifum in causa Romana concordiae, die 17. Febr. anni 1595. coram D. Cardinale Militino, tunc Rota Auditor.

Personae etiam qualitas omnem suspicionem remouebat; erat enim soror Maria Victoria nobilis Religiosa & senex, quae cum nouisset veritatem, non maleuolentiae fomite, sed charitatis amore ducta, alimenta pro Ferdinando & Orinthia procurauit.

Sororis Innocentiae testificatio non poterat excludi ex eo, quod circa nominationem, & confessionem Lucae esset singularis, cum in substantia rei, & in effectu conueniret cum sorore Maria Victoria, & Alexandra, & propterea singularitas (si qua considerari poterat) non erat obstaculum, sed adminiculatua.

Contra Angelam opponebatur, quod cum fuisset nutrix, propter affectionem erga puerum, cui lac praebuerat, veniebat repellenda a testificando in causa filiationis. Caesar de Gu. ff. de testib. 72. c. 1. Bb 2 alias 6.

VTraque parte informantē causa iterum proposita, Dominis placuit decisio in hac causa facta die 19. Februar. proximē prateriti, super mandato de manutendo Episcopo dando pro tribus mensibus; addixerunt tamen Domini duplex temperamentum, sine duplicem declarationem. Prima fuit, vt mandatum de manutendo concessum Episcopo pro tribus mensibus inchoando à festo S. Michaelis in mense Septemb. vsque ad festum Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, intelligeretur, seu restringeretur vsque ad diem ipsum Natiuitatis, id est, vsque ad 25. diem Decembr. ita vt post vigesimum quintum diem completum, liceret communitati immittere animalia in pascua territorij, della qual della; ratio restrictionis fuit, quia ex multis instrumentis & dictis testium tam Episcopi, quam Communitatis constabat, consueuisse Episcopi vendere herbas territorij della qual della, vsque ad festum Natiuitatis, vnde in coltatu erat manutendus. §. *reimenda, Instit. de interditt.*

Non obstabat instrumentum venditionis facta ab Episcopo an. 1539. ad nouem annos; tum quia non percutiebat tempus mota litis, tum quia non constabat de eius effectuione.

Secunda declaratio fuit respectu temperamenti capti in decisione, & quod si ciues Castellaten. conducere, seu emere pascua, vt moris fuerat, recusarent, estimationem pascuorum Episcopo perfoluere tenerentur, quia fuit dictum, vt id haberet locum quoties communitas colludendo, vel aliter, quomodocumque aliquod impedimentum Episcopo opponeret, quo minus intra predictos tres menses pascua vendere possent.

Perusina spoly.

Die Veneris 8. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

1. Possessorium iudicium prius est terminandum de iure, quam petitorium.
2. Spolium est magis priuilegiatum, quam alia iudicia possessoria, ibid.
3. Spoliatus non tenetur respondere in petitorio, nisi purgato spolio, etiam quoad fructus.
4. Petitorium cum possessorio, vt cumulari possit, requiritur iusta causa.
5. Clausula, Arbitrio Rotæ, semper intelligitur prout de iure.
7. Actio spoly, vt in rem scripta passiuè transit in heredem, & successorem.

DECISIO M. CCCIV.

Informantibus solum Dominis de Signorellis, Idubitaui, an esset locus arbitrio, ad effectum cumulandi petitorium cum possessorio in iudicio spoly; & Rota non fuisse locum censuit, tum quia de iure prius est terminandum possessoriu, quam petitorium, l. *ordinarij, C. de rei vindicat. l. incerti, C. de interditt.* tum quia spolium est magis priuilegiatum, quam alia possessoria. *Clement. 1.* vbi glossa in verb. *spoliantis, de causa*

1. supra dec. 1279.

2. f. adde supra dec. 1186. n. 1. & in tom. 1. dec. 726. num. 3. vbi annotaui alias decif.

3. g. supra in d. decif. 1279. n. 3.

Causa possessionis & proprietatis. Gozadinus consil. 10. n. 3. adeo vt spoliatus non teneatur respondere in petitorio, nisi purgato spolio, etiam quoad fructus, cap. in lictoris, & cap. conquirente, vbi Baldus n. 1. de restitut. spoliar. Verallus decif. 150. n. 1. & decif. 176. n. 2. par. 3. tum quoniam ad effectum cumulandi possessoriu cum petitorio requiritur iusta causa, Rota in vna Romana consil. die 8. Februar. ann. 1577. coram bonem. Robusterio, & tunc id facit cum causa, quæ non aderat in hoc casu, & maxime, quia clausula *Arbitrio Rotæ*, intelligitur prout de iure. d. Cæsar de Grassis decif. 8. de re iudicat. de iure autem (vt præmissum est) prius debet possessoriu, quam petitorium terminari: tum demum, quia iste casus iam videbatur in terminis decifus in causa *Forolun. de Mousignanis, die 17. Nouembris 1605.* coram me.

1. adde Rotæ recentior. p. 1. decif. 36. num. 10. vbi in fine ad propositum allegat hanc decif. b. adde supra in tom. 1. dec. 659. n. 3. & 4. & dec. 55. num. 2. & dec. 87. n. 1. c. habetur decif. 99. incip. Maior pars tenet in impress. diuers. p. 1.

4. adde supra dec. 744. n. 7. vbi annotaui alias dec. in tom. 1.

5. e. habetur supra in tom. 1. dec. 855. n. 5. & 7.

6. f. adde infra dec. 1342. n. 3. & Ludouil. dec. 542. n. 2. Causaler. dec. 524. n. 3.

8.

Supradictis accedebat suspicio calumniæ ex parte petentis cumulationem petitorij cum possessorio; postquam Rota declarauerat validum examen testium examinatorum ad probandum spolium: nam quasi diffidens de iuribus suis, & vt se magis confoueret in spolio, ad hoc refugio confugere videbatur.

Neque Domina Lilia suffragabatur dicere, quod ipsa non commiserat spolium, sed Lucretia; quia fuit responsum actionem spolij, vt in rem scriptam, passiuè transire in heredem, & successorem. l. 1. §. *interdictum hoc, el. 2. ff. de vi, & vi armata, glof. in capicium ad Sedem, in verb. interdittum, de restitutione spoliar. Puteus decif. 176. incip. Albericus Scorus n. 2. & 7. lib. 2. Cephalus consil. 47. n. 41. lib. 1. Socinus senior in l. rem qua nobis, n. 10. ff. de acquirenda hereditate, Alexander consil. 91. n. 3. & 4. & consil. 92. n. 7. lib. 5.*

Denique non obstabat, quod nondum fuerat cognitum super spolio, quia ad effectum, vt non esset locus arbitrio, præcumulatione satis erat spolium fuisse deductum in iudicium, & super eo causam commissam, & probationes factas, & merito, quia si de spolio fuisset cognitum, nullus futurus erat locus arbitrio; sed causa expedienda erat contra spoliante, vel successorem.

Papien. bonorum.

Die Mercurij 13. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

1. Citatio ad sententiam facta Procuratori duorum se si inimica nominis vnus, non afficit alteram partem.
2. Sententia dicitur nulla ex defectu citationis.
3. Liquidatio fructuum procedere debet, vt ad petitionem eorum procedi possit cum censuris.

DECISIO M. CCCV.

Rota dixit Fuluiam Bottignellam fuisse absolendam, quia citatio ad sententiam latam contra illam fuit executâ contra Hieronymum Bottignellam Francisci Procuratorem, qui licet etiam esset Procurator Fuluiæ, non tamen fuit citatus tanquam Procurator Fuluiæ, sed tanquam Procurator Francisci, vnde non potuit

afficere Fuluiam. Verallus decif. 107. incip. *Citatio executâ, par. 1.* & sic respectu Fuluiæ ex defectu citationis sententia remansit nulla. l. de vnoquoque, ff. de re iudicata. 8

Dimissio possessionis bonorum non obstabat Fuluiæ, cum stante concordia inter Archidiaconum Dominum directum, & Franciscum Scrofignum controuersia esset composita.

Respectu fructuum ad quos reitruendos Fulua condemnata fuerat, cum de liquidatione non constaret, non debuit censuris irrecita tenci, vt sæpè fuit decifum, & signanter in vna *Salamantina fructuum, die 27. Ianuar. anni 1595.* coram D. Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore.

Idem iudicium erat de expensis quæ non erant liquidata.

g. adde supra dec. 962. n. 4. & 9. decif. 112. n. 1. & abas sæpè.

3.

b. habetur in impress. Seraph. decif. 113. n. 5.

Perusina beneficij.

Die Mercurij 13. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

2. Valor beneficij probatur de auditu, & per vnum testem de fama, & 3.
4. Beneficij valor probatur per non excessum.

DECISIO M. CCCVI.

Die 11. Maij proximē prateriti fuit dictum, gratiam Nicolai fuisse iustificatam, excepto valore beneficij obtenti sub inuocatione Sanctæ Mariæ Magdalenzæ quod non excederet 12. ducatos, & beneficiorum imperatorum, quod non excederet ducatos 24. super quo proposita iterum causa, fuit dictum gratiam fuisse iustificatam respectu valoris prædicti beneficij obtenti, & de depositione sexti testis super tercio de publica voce & fama, per verbum fuit, & est, qui iuxta quocumque reddebat bonam rationem che per che fructua pochissimo no lo bolse impetrare, & iuxta vndecimum che per la diligencia che fesse vna volta in tefe che non fructa piu de die 7. o de 7. scudi, & huic testi alij duo testes præstant administriculum, & hæc probatio pro iustificatione obtentorum sufficit leuis, habita fuit pro sufficientissima, cum sufficiat etiam probatio de auditu, vt fuit dictum in causa *Calaguriana, de Arcaia, die 28. Iunij 1591.* coram D. Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore. Et quod sufficiat probatio per vnum testem de fama, fuit decifum in causa *Ofunena, Capella, die 16. Maij 1597.* coram eodem Domino Cardinale Seraphino.

Respectu valoris beneficij Sancti Pauli & Sancti Ioannis imperatorum, placuit probatio ex dictis duorum testium deponentium de non excessu valoris ducatorum 24. dicebant enim de publica voce & fama beneficium Sancti Pauli non excedere scuta 28. moneta, & beneficium Sancti Ioannis non excedere scuta 6. vel 7. & consequenter vtriusque valorem non excedere scuta 34. aut 35. moneta, quæ reducta ad ducatos auti in auro de Camera, non excedunt ducatos 24. & ista probatio per testes de publica voce & fama sufficit in valore narrato

1. supra decif. 1296.

1. quæ abbas & 2. fuit confirmata infra dec. 1337.

l. habetur in impress. Seraph. decif. 962. cui iugæ supr. in tom. 1. decif. 712. n. 6. & infra decif. 1628. n. 5. & 1677. n. 3.

3. m. habetur in eisdem impress. Seraph. dec. 122. 9. n. 1.

4.

de hoc artic. vide Farin. tract. de testib. de opposit. contra exam. test. quæst. 54. n. 61. vsque ad 169.

Farsen. bonorum.

Die Veneris 1. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

1. Statutum Farsense disponit, de causa ciuiles infra tres menses terminentur.
2. Restitutio in integrum instantia, operatur effectum appellationis.
4. Acta etiam nulla, & irrelevantia iudicij a quo, sunt transportanda ad iudicem ad quem.

DECISIO M. CCCII.

Contra decisionem in hac causa factam die 7. Maij proximē prateriti opponeretur de statuto Farsen. quo cauerur, vt quæstiones & causæ ciuiles infra tres menses terminari debeant: vnde inferebant informantēs pro Sfredis, quod cum instantia esset precepta, & Romæ nouum iudicium coram A. C. inchoatum, non erat necessaria transportatio actorum.

Sed non placuit Rotæ hæc subtilitas, quia etiam si instantia vigore statuti, fuisset precepta, & iudex Farsensis super hoc pronuntiaffet: nihilominus tamen, quia deinde iudex præfixit parti nouum terminum ad probandum, & ab eo decreto fuerit appellatum, & causa appellationis introducta coram A. C. cui causa restitutionis in integrum aduersus quemcumque lapsam instantiæ fatalium & rei iudicatæ fuerat commissa, necessaria fuit in hoc iudicio transportatio actorum in partibus factorum, cum restitutio in integrum operetur effectum appellationis. l. *preses, ff. de minorib.* & maxime cum non fuerat factum nouu monitoriu, vel nouus libellus præsentatus.

Neque statutum obstabat, quod licet constituat quod post certum tempus instantia sit precepta, non tollit tamen iuris dispositionem, quod in causa appellationis, vel restitutionis in integrum acta debeant transportari.

Demum non obstabat quod acta facta in partibus, esset nulla ob desertionem; quia fuit responsum, acta etiam nulla & irrelevantia esse transportanda, vt censuit Rota in causa *Masoriensis officij Penitentiaria, die 21. Iunij an. 1581.* coram D. Cardinale Blanchetto tunc Rotæ Auditore, & eo maxime, quia non pertinet ad partes litigantes cognoscere, an acta sint valida, vel inualida.

Castellanaten. Iuris pascend.

Die Vener. 1. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

2. Manutentio est dauida in eo status, in quo reperitur possidens, qui eam petis.

adde Duran. dec. 190. n. 6.

3.

4.

1. adde Ludouil. decif. 416. n. 4. vbi annotatio n. 7. alias decif. allegat. adde supra dec. 1229. vbi annotaui alias dec.

per non excessum. Puteus decis. 29. incip. In vna Colonia...

clausula, constitui, in ipsos fuit translata ditorum bonorum possessio...

adde Roq recentior, p. 1. decif. 83. n. 1. Caua:er. dec. 128. n. 6. que etia habetur penes Pacificu post tract. de Saluiano interdicto decif. 184. n. 8. & ibid. dec. 86. n. 4.

Tertio fuit responsum exceptionem non adimplenti respectu bonorum Bergami consistentium...

adde supra dec. 356. n. 2. & 3. & 232. n. 3. & 1160. n. 3. & 7. & decif. 1169. n. 5.

Quarto fuit responsum, quod licet predicta bona ab aliis creditoribus postea preterenderentur...

adde supra dec. 102. n. 3. habetur in impress. Coeci decif. 102. n. 3.

Præterea non obstat euictio subsecuta, ad quam tenebantur creditores, etiam pro aliis creditoribus non nominatis...

adde Barbossa in tract. de dictionibus vsu frequentibus dict. 187. n. 4. vbi ad propositum allegat hanc decif.

Et maxime stante clausula, non aliis, aliter, nec alio modo, quæ importat conditionem & formam...

adde infra dec. 1401. n. 5. Rotam recentior. p. 2. dec. 286. n. 2. & in impress. per Pacificu post tract. de Saluiano interdicto d. e. 254. n. 3. & in Hispalen per mutationis cora Gipro in impressa per Marcnel. de commil. p. 1. pag. 114.

Demum ex eo videbatur cessare difficultas, quia licet fuisset locus obligationi euictionis, donec in maximo numero creditorum fieret liquidatio...

adde infra dec. 1401. n. 5. Rotam recentior. p. 2. dec. 286. n. 2. & in impress. per Pacificu post tract. de Saluiano interdicto d. e. 254. n. 3. & in Hispalen per mutationis cora Gipro in impressa per Marcnel. de commil. p. 1. pag. 114.

Secundo fuit responsum de adimplendo consistere ex eo quod deputati a creditoribus in ipsa concordia assignauerunt bona, constituendo se nomine illorum possidere...

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

Placentina salarj.

Die Lunæ 18. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. Procurator, re integra, reuocari potest reiectis expensis. 3. Absens non potest lucrari fructus & distributiones sui beneficij, quod fallit si adsit utilitas Ecclesie. 4. Locupletari nemo potest cum alterius iactura, ibid. 5. Protestatio annullat omnem actum, & præseruat omne ius. 6. Causa promissionis cessante, cessat & ipsa promissio, quod intellige quando vnus certat de damno viuando, alter verò de lucro captando.

DECISIO M. CCCVIII.

IN decisione in hac causa facta die 17. Maij proxime præteriti, licet fuerit firmatum mandatum procuratorium datum Doctori Caxæ...

adde supra decif. 1294. n. 8. in fine.

diuersum est enim procuratoris agere quoad expensas, ac quoad salarium, de quo vide Rotam recent. in p. 1. decif. 691. Adde Coci. decif. 288. n. 5. & 6. & 341. n. 1. & 2. & decif. 341. quæ etia habetur in recent. p. 2. decif. 172. & 198.

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

adde supra dec. 620. n. 7. vbi annotauit alias decif. quibus iungitur infra dec. 1316. n. 1.

non residentibus, cap. 1. cum ibi notatis, eodem tit. lib. 6. postquam tamen Capitulum fructus & distributiones Caxæ promittit...

adde infra decif. 1265. n. 1. & 3. 4.

Et eo magis potuit Caxa ita credere, quia postquam venit ad Curiam Romanam in Tribunali A. C. contra Capitulum reportauit sententiam fauorabilem...

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

adde supra decif. 1344. n. 6. Seraph. decif. 1303. n. 5. & 7. Martie. dec. 370. n. 1. Rotam in nouiter nouiffi. Farin. dec. 285. n. 2.

Faentina Monasterij.

Die Vener. 22. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

- 1. Clausula parito, non solum importat dimissionem possessionis, sed etiam restitutionem fructuum, quod aliqui non admittunt in sententia nulla. 4. & 9.
- 2. Rescriptum Principis accipit interpretationem a iure communi.
- 3. Censura sine pravia citatione personali infligi non possunt.
- 4. Appellatio suspendit iudicium.
- 5. Clausula parito iudicato, quid operetur. & 9. & 10.
- 6. Procurator generalis alicuius Ordinis non habet facultatem comparandi pro Monasterio particulari.
- 7. Administrator ad mutam amouibilis, est legitimus contraditor ad defendendam suam possessionem contra tertium.
- 8. Abbas particularis unius Monasterij non habet facultatem comparandi pro tota Congregatione.

DECISIO MCCCIX.

I. habetur hanc decisio impressa penes Marchesius de commiss. p. 2. pag. 145.

Can. 1602. mense Octob. obtinisset, sibi commendari Abbatiam Sanctae Mariae de Crespino Congregationis Vallis Vmbrosae, tunc vt praetendebatur vacantem per obitum cuiusdam Petri Francisci Valgemini Monachi, & obtento Breui Apostolico & monitorio ab A. C. nono Abbate, & Monachis inde pulsiss possessionem accepisset, & deinde ab eodem A. C. executionem litterarum super dicta commenda expeditionum petiisset, & locumtenens A. C. non contra Abbatem de Crespino, cuius Procurator comparauerat in actis, & citatus fuerat, sed contra Congregationem Vallis Vmbrosae, non citatam, nec monitam, atq. Abbatiam praedictam alteri contulerat, condemnando illam ad restitutionem fructuum a die obitus praedicti Valgemini, sub poenis & censuris suspensionis a Diuinis interdicti ingressus Ecclesiae, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & poenis, praeterquam excommunicationis, sententiam pronuntiaisset, & causa introducta in Rota, idem Dominus Paulinus, tam contra Abbatem de Crespino, quam contra praedictam Congregationem sententiam fauorabilem eum condemnatione expensarum reportasset, & idem nouus Abbas de Crespino, quia in priori iudicio prohibita fuerat appellatio, causam restitutionis in integrum a Sanctissimo Domino nostro Paulo Papa V. cum clausula, parito iudicato, mihi committi obtinisset, dubitavi, an constaret de partitione ad effectum, vt super negotio principali ad vltiora procedi in causa potuisset, & saepe proposita causa, videlicet die 19. Ianuarij, & 19. Februarij, & 28. Maij, non potuit capi aliqua resolutio, quibusdam Dominis opinantibus clausulam, parito iudicato, sic esse praecise conditionalem, vt non prius censetur tradita iustitia

ctio, quam de partitione constat, vnde fructus & expensae vsque ad obolum restitui debent antequam in causa restitutionis procedatur: Rota in vna Placentina parochialis, die 1. Iulij anno 1602. coram bon. mem. Litta, & coram eodem in Regien. beneficij, die 13. Ianuar. an. 1597. vbi fuerunt allegatae plures decisiones, & in vna Pampilonen. e Prioratus, die 26. April. 1602. & coram Domino Ludouiso, & Vestrius in praxi lib. 8. cap. 3. n. 10. aliis vero affirmantibus clausulam parito iudicato, non operari supradictum effectum quando sententia est nulla, quia intelligitur quatenus sententia transierit in iudicatum, vel aliam mereretur executionem, quia rescriptum Principis recipit interpretationem a iure communi, cum quo se conformare censetur, ne adeunt indebiti grauentur, vnde si sententia non mereretur executionem, clausula, parito iudicato, nihil operatur, e Ferrerius consil. 308. incip. Die 1. Aprilis, num. 5. vers. nec obstat; Romanus consil. 334. incip. Circa primum consultationis articulum, n. 1. & seq. Felinus in cap. causam, qua, num. 6. vers. & istam regulam, de rescript. Rota apud Verallum decif. 264. incip. Nullitas ex eiusdem actis, part. 2. & in vna Regimen. f. Sancti Thoma, die 10. Decemb. an. 1576. coram bon. mem. Robusterio, vbi iam tunc Auditores clausulam, parito iudicato, inrelligebant conditionaliter, videlicet quatenus addit iudicatum, & tunc fuit allegatus text. in l. si quis legauerit la. 1. & ibi Iason, ff. de legat. 1. & Baldus in l. finali, C. de edict. Diu. Adrian. sollen. & Ruinus consil. 83. n. 7. lib. 1. quod maxime locum habebat in hac facti specie, vbi licet in actis esset Procurator particularis Don Damiani Abbatis & Conuentus de Crespino, nullus tamen aderat pro generali Congregatione, cum sufficienti mandato, qui legitime citari potuisset in causa, vbi eo erat magis necessaria, quia agebatur de materia censurarum, quae sine pravia personali citatione infligi non possunt; Mohedanus decif. 7. vt lite pendente, Puteus decif. 67. incip. Fuit dubitatum, num. 2. lib. 1.

Et quia Domini tenentes primam sententiam pro clausula parito iudicato, respondebant, Doctores & decisiones Rotaes proximae allegatas loqui quando fuit appellatum, quia appellatio suspendit iudicatum: ex aduerso replicabatur, id multo magis habere locum, quando sententia est nulla, praesertim ex defectu citationis, prout in casu proposito, in quo Congregatio Vallis Vmbrosae, quae non constituerat legitimam Procuratorem ad hanc causam, nec fuerat citata, fuit condemnata ad restituendos fructus sub poenis & grauibus censuris Ecclesiasticis.

Dum haec in Rota magna contentione vtrique disputarentur, & qui tenebant pro clausula Parito iudicato, commemorarent actum esse de rescriptis, cum hac clausula, si sub praetextu istius exceptionis eluderentur, neque Rotam debere istam viam aperire, praesertim cum in rescripto non esset apposta alia clausula, Arbitrio Rota; ideo agentes pro Monasterio de Crespino porrectis Sanctissimo memorialibus contouersiam, Arbitrio Rota, dirimendam supplicauerunt, quibus cum Sanctissimus annuisset, alia rursus orta fuit contentio, quia cum memorialia non tribuant iurisdictionem in praedictum partis, non debebat fieri haec interpretatio.

Vnde

9. Vnde cum Dominus Paulinus, his intellectis, pro defendenda clausula, parito iudicato, ad Sanctissimum recurrisset, & super memoriali porrecto, Sanctissimus iussisset, vt ego adirem suam sanctitatem, die 18. Maij vna voce respondit, se omnia committere Arbitrio Rotae, qua relatione facta, & causa iterum proposita, Rota censuit de partitione constare; praualuit enim opinio dicentium, clausulam, parito iudicato, intelligi, vigore sententiae validae, quia sententia nulla nihil est, idem etiam sententiae Sanctissimus, licet dubitationem in Rota arbitrium reiecit.

10. Caeterum ad effectum, vt huiusmodi arbitrio sit locus, nullitates quae contra sententiam opponuntur, debent esse clares, quales sunt tres illae substantiales, ex defectu citationis, iurisdictionis & mandati, & ex eisdem actis patentes, & apud graues exerceri iudicium, neque enim cuiuslibet iudicis arbitrio committi debet, vt sub praetextu cuiuslibet oppositae nullitatis clausulae, parito iudicato, temere effectum impediatur.

11. Nec suffragabatur Domino Paulino dicere Procuratorem ab Abbate, & Monasterio de Crespino constitutum quandoque comparuisse nomine totius Congregationis, quia fuit responsum ipsum non habuisse a Congregatione mandatum sufficiens, & in sententia non fuisse condemnatum Damianum Abbatem & Conuentum de Crespino, sed vniuersam Congregationem, ideo Procuratorem Monasterij particularis, nec pro vniuersa Congregatione comparere, nec ei praedictate potuisse, cum aliud sint singuli, aliud vniuersi, Decius consil. 61. n. 3. quod saepe Rota probauit, & signanter in causa Agrigentina S. Angeli die 30. April. an. 1604. coram Domino Soccino, Minus vero suffragabatur alia praetensio ex eo deducta, quod cum Abbas Conuentus de Crespino haberet solam administrationem, & esset agere contra ipsum, sed potius contra vniuersam Congregationem, quia fuit responsum primò administratorem ad nutum amouibilem esse legitimum contraditorem ad defendendam suam possessionem contra tertium, licet non contra superiorem, Rota decif. 1. n. 1. de restitu. spoliar. in nouis.

13. Secundo fuit responsum Abbatem, particularem non habuisse facultatem comparandi pro tota Congregatione. Decius d. consil. 61. n. 3. Fastolus d. n. 23. & praesertim in re valde praedicta: & ex his fuit conclusum interuenisse manifestum defectum citationis ad sententiam.

14. Demum non obstat, quod Procurator Abbatis de Crespino produxerit multa iura & priuilegia respicientia totius Congregationis statum, ex quibus oritur praesumptum mandati, quia fuit responsum Procuratorem ea produxisse nomine istius Abbatis & Conuentus particularis, non autem nomine totius Congregationis, a qua non habebat mandatum.

Bonomien. redditionis rationis.

Die Vener. 22. Iunij 1607.

S V M M A R I V M.

1. Ratio minori reddita non dicitur, ex eo quod

- minor fateatur esse redditam, & 3.
- 2. Confessio partis non sufficit ad aliquid probandum, vbi factum requiritur, & 5.
- 3. Redditio rationis minori danda, quae requisita habere debeat, & seq.

DECISIO M. CCCX.

Paulus Bondinus ante 30. annos suscepit tutelam Fabij Benzoni, cui anno 1587. cum decreto iudicis, & praesentia consanguineorum rationem integre & fideliter de omnibus reddidisse, & reliqua consignasse praerepdebatur, quod per instrumentum liberationis, in quo Fabius Benzonus tunc minor, sic factum fuisse confitebatur, probare nitentur, super quo dato dubio, an Paulo suffragaretur confessio Fabij reddita rationis, ita vt iterum eam reddere non teneretur, eoque vtraque parte informante proposita, Rota non suffragari censuit. Ratio potissima fuit, quia instrumentum redditionis rationis, nihil aliud continebat, quam assertionem & confessionem Fabij, qui cum iudicis decreto & aliis solemnitatibus confessus fuerat se medianibus Petitis inspexisse computa & reliqua recepisse, vnde cum aliunde non constaret de redditione rationis, quam per confessionem Fabij; tunc minoris ratio non dicebatur legitime reddita, nec Fabio confessio noceret, cum vere & actualiter inde non probaretur ratio reddita, prout requiritur iuxta consil. Ancharrani 330. incip. Vitis facti narratione, & copius testamenti, n. 4. vers. in contrarium multa faciunt, quod placuit Rotae, & sequuntur Socinus senior consil. 159. incip. In praesenti consultatione, n. 11. & 12. & consil. 190. incip. Me minime plurim, num. 3. & 4. lib. 2. Rolandus consil. 49. incip. In praesenti consultatione, n. 50. & seqq. vers. nam inra nolunt, lib. 1. Riminaldus iunior consil. 338. incip. Laurentius de Contio, n. 57. & tenuit Rota in causa Romana erroris calculi, die 16. Nouemb. anno 1601. coram R. P. D. Iusto, & in his terminis de confessione minoris quod non probet redditionem rationis, nisi actualis redditio fiat, consuluit Riminaldus in d. consil. 338. n. 49. iura enim ad istum effectum requirunt actualem redditionem cum exhibitione librorum, solidatione computorum, & restitutione reliquorum, e. l. cum seruus. ff. de condition. & demonstrat. l. si quis ex argentariis, §. rationem ff. de edend. & ideo vbi opus est facto, non sufficit confessio, & assertio partis.

Nec suffragabatur Paulo, quod reddita rationis assereretur facta cum solemnitatibus requisitis, videlicet cum interuentione consanguineorum, & decreto iudicis pro quo praesumitur; quoniam ex ferie instrumenti patebat omnia fuisse fundata super assertionem & confessionem Fabij, qua cessante cessabat decretum in ea fundatum.

Neque ad rem pertinebat dicere, Ancharranum, & alios allegatos intelligendos, quando constat de dolo administratoris, quia id non est verum, cum se fundent in eo, quod ratio reddita debet probari ex actibus veris & positius, non autem ex verbis.

Quibus accedebat coniectura, suadentes rationem non fuisse actualiter redditam, ex quibus Dominis placuerunt infra scriptae.

Prima, quia non constabat de restitutione scriptura

I. Adde Rotam in nouit. Farin. decif. 843.

2. Adde Rotam in nouit. Farin. decif. 843.

3. Adde Ludouic. decif. 554. n. 2. quae etiam habetur in recet. p. 2. decif. 370.

4. regula quod ratio semel reddita amplius non fit reddenda, intelligenda est iuxta doctrinam Ancharrani & aliorum, quos allegat Mart. dec. 2. §. 8. n. 4. quando legitime est reddita, focus vt in hac decif. quando non fuit reddita seruatis seruatis.

habetur in impr. Coci. decif. 169. n. 8. & sequi iunge Causal. decif. 202. n. 1. quae etiam habetur in recet. p. 1. decif. 410. n. 2.

Adde Coci. decif. 155. Mantie. dec. 389. n. 7. Causal. decif. 110. num. 1. Rotam recent. 1. decif. 68. n. 1. & 701. n. 4.

3. habetur in impress. Ludouic. decif. 50. n. 1. & 5. in additio. & adde penes eundem decif. 36. n. 1. vbi annotat. lit. A alias decif. allegat. & Scia. ph. decif. 655. n. 1. Coccin. decif. 233. n. 4.

4. Adde Coci. decif. 357. n. 1. & 446. n. 1. & 2.

5. e de hoc artic. vide infra decif. 1331.

6. habetur in impr. Coci. decif. 169. n. 8. & sequi iunge Causal. decif. 202. n. 1. quae etiam habetur in recet. p. 1. decif. 410. n. 2.

7.

8.

Adde Ludouif. decif. 554. n. 2. Scripturarum & reliquorum, & sic non poterat fufficienter dici reddita ratio, quia hæc reftitutio eft potiffima pars redditionis rationis, d. l. cum feruus. ff. de condit. & demonftrat. Crauetra confil. 231. incip. Arca præfentem confultationem, num. 2.

7. Secunda, quia licet libri, fuper quibus præ-tenditur reddita ratio adminiftrationis, hodie reperirentur, & exhiberentur, in eis tamen non legebatur inuentarium, nec reperiebantur defcripta bona inuentariata, nec apparebat, quod fuper illis fuiffet reddita ratio, nec facta aliqua partitarum examinatio.

8. Tertiâ defumebatur ex omiffione annotationis fructuum collectorum ex duobus prædiis confiftentibus in territorio Pifaurenfi, b quod neque informantes pro Paulo negabant.

Cathanen. quarta portio.

Die Vener. 22. Iunij 1607.

S Y M M A R I V M.

2. Forma decreti fi fit feruata, actum non debet annullari.

DECISIO M. CCCXI.

1. Die 15. Ianuar. e proxime præteriti fuit in hac caufa dictum, testes Ioannis Laurentij eius paupertatem probare, fed quia tres testes Tramontanæ eandem paupertatem excludere videbantur, quibus informantes pro Ioanne Laurentio opponebant nullitatem examinis ex defectu citationis & dationis interrogatorum; ideo die 22. Iunij miffis memorialibus vtriusque partis in reclamationibus loco caufæ, Rota cenfuit examen fuiffe validum. nã die 13. Iunij anno 1606. pars comparuit, & proteltata fuit non examinati testes, nifi fpecificatis materiis per ipfummet principalem, & nifi iurato de calumniâ & fibi intimato, & nifi dato termino competenti ad conficiendum interrogatoria, & ego feci decretum, quod iurato de calumniâ, & fpecificatis materiis procederetur ad examen non obftante proteltatione pro diebus & horis intimandis cum intimatione hoc decretum eodem die fuit parti notificatum, & confequenter fatisfactum intimationi à decreto requifita: fuit etiam fatisfactum alteri parti decreti, videlicet pro diebus & horis intimandis, quia fuit fubfecuta alia intimatio, qualiter die fequenti hora 12. & hora 19. testes examinabuntur, & cum testes fuerint examinati dicta die & hora, fub quibus cadebat citatio tanquam feruata forma decreti ritè dicebantur examinati: intimatio autem cenfita fuit legitima iuxta formam decreti, in quo non mandabatur intimari iuramentum calumniæ, & fpecificationem materiarum, fed folum intimari ipfum decretum, prout factum fuit.

2. Non obftabat quod non fuerit datus terminus fufficiens ad conficiendum interrogatoria, quia factò dierum calculo, videbatur datum tempus plusquam fufficiens; debuit enim computari à die 5. Iunij, quando fuit citata pars ad dandum interrogatoria pro die 5. Iunij, & ita

vsque ad diem 14. interceffit tempus fufficiens, & eo magis, quia pars videbatur noluisse dare interrogatoria, cum pofttea die 18. præuia intimatione facta die 17. fuerit examinatus alius testis, & nihilominus pars non dedit interrogatoria.

Demum non obftabat, quod materiæ non fuerint fpecificatæ per principalem, quia decretum id non continebat, fed folum, quod materiæ fpecificarentur; quod intelligitur de fpecificatione faciendâ per Procuratorem fufficiens mandatum habentem.

Romana repetitionis indebiti.

Die Lunæ 25. Iunij 1607.

S Y M M A R I V M.

- 2. Apocha cessionis probat inter contrahentes, & habet vim folutionis.
4. Instrumentum publicum facit probationem probatam.
5. Acceptans aliquid, illud approbare videtur.
6. Ignorantia præfumi potest in factò alieno.
7. Conditio indebiti datur, si constat folutum esse quod non debebatur.

DECISIO M. CCCXII.

Cum hæc caufa effer commiffa R. P. D. Victorio cum claufula, pario iudicatio cum voto Rota, informante folum Marco Simone de Freris, dubitauit, an conftaret de folutione indebiti, ita vt effer locus repetitioni; & Rota conftare cenfuit, quia Gabriel de Freris renunciauit, & ceflit tabernam ad fauorem Rochi, vt conftabat ex apocha cessionis à duobus Peritis fubfcripta.

Nam ceflio inter contrahentes probat. l. optima. C. de contrahenda, & committen. fupulat. Decif. confil. 539. incip. In inchoata ciuitate. n. 6. Nat. confil. 628. n. 2. Ofalchus decif. 95. n. 39. & habet vim folutionis. l. inter caufas. §. abesse. ff. mandati. Cephalus confil. 218. n. 25. lib. 2. Berous confil. 178. n. 6. lib. 1. Mandellus confil. 338. incip. Præfupposita validitate, num. 5. verf. quia aut talis assignatio.

Nec de effectuione cessionis dubitabatur, cum Rochus acceperit tabernam, pro credito quod habebat, cum Gabriele & Marco, & acceptauerit æftimationem, vt testabatur duo testes, in quibus erat Ambrosius tabernæ æftimator, à Rocho nominatus, affirmantes, Rochum accollaffe fibi tabernam cum Maffariitiis, & Rochus cessionarius, poft ceflionem fibi factam Ioanni Pefentio, & Ambrosio Arrigione, tabernam vendiderit, quod clarius patebat ex quibusdam litteris eiusdem Rochi, quorum copia data fuit in sum. num. 12. ista enim venditio præfuit facta ex titulo præambulo cessionis, l. quadam mulier. ff. de rei vendicat. Crauetra confil. 91. n. 9. Surdus decif. 221. n. 13.

Secundam verò folutionem probati cenfuit Rota ex publico instrumentò dationis in folutum, quorundam bonorum factæ à Marco ad fauorem Rochi, quod facit probationem probatam; c Gratus confil. 30. n. 2. lib. 2. & licet instrumentum

4 hæc refo- lutio fuit confirmata infra decif. 1452.

4. Adde fuprà decif. 935. n. 3. & 1240. n. 2. & alias fuprà

5. De hoc art. vide annotatione ad decif. 238. Ludouif. n. 15. verf. limitatur 2. vbi ad propofitum præfens decifio allegatur. mentum dationis in folutum effer productum, per compulfum probat nihilominus contra productum, cum effer celebratum cum producente, maxime cum de acceptatione huius dationis in folutum conftaret ex litteris Marci receptis, & acceptatis à Rocho, acceptans enim approbare cenferetur. Parisius confil. 91. n. 2. lib. 1. Et cum hoc instrumentò concurreret fententia contra Rochum in partibus lata; in qua ftante prima folutione mandauit iudex, vt fecundum instrumentum rescinderetur, & ista fententia fuit producta coram A. C. & fuper ea interpoftum decretum de Marco exarcerando, cum condemnatione partis aduerfa in expenfis, & non fuit appellatum, quibus propterea videbatur acquieffiffe.

6. Neque obftabat in verifimilitudo de duplicata, vel triplicata folutione, quæ non præfuit, quia fuit refponfum, quod cum in cafu propofito vna effer facta à Marco, & altera à Gabriele, in factò alieno ignorantia præfuit, l. verius. ff. de probat. Parisius confil. 12. n. 77. lib. 2.

7. Ex prædictis fuit concludum quod cum conftaret de folutionibus, locus erat repetitioni ex conditione b indebiti, l. 1. & feqq. de condictione indebiti, Parisius confil. 52. num. 14. lib. 1. Surdus confil. 435. n. 1. circa medium, lib. 3.

Adde Cocci. decif. 94. n. 1. Rotam in poft. Farin. tom. 1. dec. 145. n. 6. & 7.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Mercur. 27. Iunij 1607.

S Y M M A R I V M.

- 2. Procurator non potest allegare ea, quæ pendunt ab animo principalis, quod si effecerit, non nocet.
Mandatum speciale requiritur vt Procurator allegare possit ea, quæ ab animo pendunt. ibid.
3. Confessio partis æquiuoca interpretari debet, vt confitenti non præiudicet.

DECISIO M. CCCXIII.

Vtraque parte informante Rota cenfuit, Alphonfum non fe habuiffe pro fpoliato, licet enim actus & comparitiones, & verba quæ contra Alphonfum allegabantur, fignificarent amiffionem poffeffionis, illa videlicet, quod Nuntius dedit mandatum ad hoc vt illum fua poffeffione fpoliaret. pro vt fuit fpoliatus, & rursus illa quod Nuntius illum priuauit fua poffeffione, quam de factò dedit parti aduerfa, & quod petebat in illa manueri, vel ad illam reintegrari; & demum illa quod Canonicus debet procedere in dicta caufa tan-

2. vide infra decif. 1662. quam index competens, & illum reintegrare, restituere, & manueri in fua poffeffione; nihilominus tamen cum ista non ab Alphonfo, fed ab eius Procuratore non habente speciale mandatum fuerint gefta & dicta, non potuerunt Alphonfo præiudicare, quia habere fe pro fpoliato, e pendebat ab animo ipsius Alphonfi, l. 3. §. in amittenda ff. de acquir. poffeff. & non potuit Procurator fine fpeciali mandato illa confiteri, vel explicare, quæ latebant in animo fui principalis, Alexander confil. 78. n. 14. lib. 5. Parisius con-

fil. 31. n. 112. lib. 1. & fuit fæpe decifum, & fignanter in caufa Barchinonen. confinium, die 15. Decemb. an 1605. coram Domino Sacrato, & in caufa Hifpalæ beneficij de Marchona die 23. Iunij an. 1606. coram R. P. D. Ludouifio, & ceflabat difficultas ex eo quod Alphonfus omnes confeffiones fui Procuratoris reuocauit, quod etiam non docto de errore facere potuit. Rota decif. 2. de cõfessis, in Nouiff. Puteus decif. 16. Incip. In caufa Bononien. n. 2. lib. 3.

e habetur in impress. Ludouif. decif. 268. n. 6. & 6. vbi annotat. n. 10. alias dec. allegat.

Neque obftabat Alphonfo quod ipfe in confilio Regio expofuerat, Nuntium dediffe litteras ad eum fpoliandum, & ad tradendam poffeffionem Petro de Castro; quia fuit refponfum ex prædictis verbis non inferri Alphonfum fe declaraffe fpoliatum, cum potius referrent animum Nuntij fpoliare nolentis, & merito, quoniam fic interpretari debent, vt non præiudicent confitenti. l. si quis intentione ambigua, de iudic. Egidius decif. 690. incip. Confessio emiffa n. 6. Mohedanus decif. 2. de restitut. fpoliat. incip. Tenuerunt pro conftante.

Valentina beneficij de Ontnyient.

Die Mercur. 27. Iunij 1607.

S Y M M A R I V M.

- 2. Comparens ad petendum beneficium ratione propinquitatis elapfo termino edicti, & data fententia, non est admittendus.
3. Ordinarius potest præfigere terminum edicti arbitrio fuo, vt omnes se opponant ad beneficium.
4. Comparitio extra terminum edicti potest admitti ab Ordinario arbitrio fuo ex iufta caufa, dummodo id fiat re integra 5.

DECISIO M. CCCXIV.

Vacante hoc beneficio per obitum Petri vltimi poffefforis in Ecclefia parochiali oppidi de Ontnyient, & appofito edicto per Vicarium generalem Epifcopi Valentini, vt infra decem dies à publicatione edicti, & eius affictione, in dicta Ecclefia parochiali omnes fuper eo ex quacunque caufa prætendentes comparere deberent, aliàs dicto termino elapfo Vicarius procederet ad institutionem, & ad tradendam poffeffionem, intra terminum comparuerunt Vincentius & Paulus Cipret, qui coram Vicario præfentauerunt Iosephum Lillo, & Vicarius eam præfentationem fi, & in quantum, admiffit. Cæterum, quia ex iftorum confeffione in refponfione ad articulos & poffitiones, & ex aliis deductis coram Vicario confiterat, quandam Beatricem effe proximiorum de parentela Bernardi Siraer fundatoris, Vicarius lata fententia declarauit, Iosephum Sans à Beatrice præfentatum, fore institutum, & Vicentio, & Paulo, & præfentato ab eis nullum ius competuiffe, nec competere & confequenter Vicarinus institutum Iosephum Sans à Beatrice præfentatum, in poffeffionem prædicti beneficij eum effectu immiffit, quo poffidente eam eodem Vicario,

e habetur in impress. Ludouif. decif. 268. n. 6. & 6. vbi annotat. n. 10. alias dec. allegat.

cario comparuit Franciscus Ioannes Abella, & allegando se esse proximiorum, & Clericum de parentela Bernardi fundatoris, & nondum fuisse lapsum quadrimestre concessum de iure laicis ad presentandum, patebat se preferri, & cum in gradu appellationis Nuntius Apostolicus commisisset causam vni ex iudicibus Synodalibus Archiepiscopatus Valentini, & Vincentius & Paulus & Franciscus Ioannes Abella, qui appellauerunt ad iudicio Vicarij coram Synodali, suas probationes fecissent, vigore illarum idem iudex Synodalis ad fauorem Francisci Ioannis Abella pronuntiando illi beneficium fuisse adiudicandum declarauit.

Causa inducta in Rota, dubitauit, an sententia iudicis Synodalis Valentini esset confirmanda, vel reuocanda? & Rota reuocandam censuit, licet enim Franciscus Ioannes Abella probasset suam descendendam a fundatore simul cum proximitate (de quo tamen valde dubitatur), tunc, quia testes deponebant de auditu in materia de recenti, tum propter exceptiones quae contra illos opponerentur, nihilominus tamen se opposuerunt, nedom post terminum edicti, sed etiam post sententiam Ordinarij, per quam beneficium fuit adiudicatum Iosepho Sans, cum subsecuta possessione, Franciscus Ioannes non erat amplius admittendus. ² Oldradus *consil. 3.* incip. *Cum causa electionis, n. 3. & seq.* Lambertinus *de iure patronatus, lib. 2. p. 2. q. 6. art. 26. n. 2.* & bene declarat Roccus *de Curte tract. de iure patronatus, in verb. competens, q. 2. n. 50. vers. sed hic cadit questio, & numer. seq.* debuit enim infra tempus praefixum in edicto comparere, ^b quod potest Ordinarius suo arbitrio praefigere, habita ratione ad locorum distantiam, & qualitatem personarum; glossa *in cap. final. in cap. competente, & ibi communiter Canonista, de elect. lib. 6.*

Et licet quando adest iusta causa, admitti debeat comparitio extra terminum, quam Franciscus Ioannes in hoc casu deducebat ex eo, quod pestis tunc grassabatur in oppido de Ontnyent, ad quod propterea sibi accedere non licuit, fuit responsum primo impedimentum ex peste proueniens non fuisse concludenter & de tempore praeciso probatum, sicut probari oportebat, quinimo ex multis scripturis provisionum, eodem tempore factarum, contrarium colligi videbatur.

Secundo fuit responsum id habere locum, re adhuc integra, vt censuit Congregatio Concilij interpretis, & fuit decisum *in causa Calagurritana dimidia portionis, die 22. April. an. 1602.* coram D. Ortenbergo, ^c & tunc fuit data alia decisio in causa firmana Parochialis coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotalis Auditore; vnde cum in casu proposito Franciscus Ioannes comparuerit, nedom post terminum edicti, sed post latam sententiam super instituendo Iosepho Sans, & sibi adiudicando beneficio, & sic postquam res non erat amplius integra, nec potuit, nec debuit admitti.

Minus suffragaba ut Francisco Ioanni dicere, quod cum beneficium esset de iure patronatus laicorum, sufficiebat sibi comparitio & praesentatio intra quadrimestre; quia fuit responsum articulum etiam versari in oppositione facta ab eo qui praetendebat collationem seu institutionem sibi deberi, tanquam proximiori fundatori, cuius respectu, cum de iure communi non sit praefinitus certus terminus, locus est praesentationi ter-

mini per edictum, iuxta text. *in cap. final. de elect. lib. 6.* vnde eo elapso & secuta institutione, non debuit amplius Franciscus Ioannes audiri, vel admitti, iuxta Oldradum *in praedicto consil. 3. n. 3. & seq.*

Burgen Capella.

Die Mercur. 27. Iunij 1607.

SVM MARI VM.

- 1 Citatio est omnino necessaria ad sententiam alias erit hac nulla.
2 Conclusio in causa habet vim citationis ad sententiam.
3 Causa non dicitur conclusa, si post ipsius conclusionem aliqui actus sint facti.

DECISIO M. CCCXV.

VNa tantum parte informante Rota censuit sententiam Ordinarij Burgenfis fuisse nullam ex defectu citationis, quae omnino est necessaria ad sententiam, Clemens. Sape, vbi glossa in verb. ad id, & Canonista, de verb. signifi. Felin. in cap. consiluit, n. 16. vers. 2. nota, de officio delegari.

Quam non tuebatur a nullitate stylus tribunalium, praesertim Ecclesiasticorum Hispaniae habentium causas pro conclusis, vbi consequenter, conclusio in causa habet vim citationis, vt saepe Rota censuit, ^c pro huiusmodi sententia sustinendis; quia fuit responsum quod licet fuisse legitime habita conclusio in causa, non circuit deferre pro citatione, quia fuit postea circumducta; ex quo fuit in actis electus visitator loci, & super eos subsecuta aliorum citationes, & visitator electus fecit relationem in actis; nam per istos actus & nouas probationes censetur recessum a conclusione in causa, licet legitime facta fuisset, Verallus *decis. 57.* incip. *Sylus Rota lib. 1. in manuscriptis.* Felinus *in cap. dilectus, n. 17. vers. quarto limita, de fide instrumentorum.*

Romana Censur.

Die Mercur. 4. Iulij. 1607.

SVM MARI VM.

- 2 Exceptio tantum solutionis impedit executionem obligationis Cameralis.

DECISIO M. CCCXVI.

IN hac causa erant Episcopus Ferrariensis, Ferdinandus de Moran, & Fredericus Sessius; & Ferdinandus de Moran cessionarius haeredu Petri de Toller senioris petebat madatum executiuum, vel de manutendo contra Fredericum Sessium obligatum, & Episcopus Ferrariensis deducebat ius quod praetendebat in hoc censu, ex eo quod ipse erat creditor Petri Toller iunioris, ad quem spectabat census vigore donationis ei factae a Petro Toller seniori, & licet respectu Frederici fideiussoris census, videretur relaxandum mandatum, stante illius obligatione Camerali, contra quam non opponeretur aliqua exceptio de illis

DECISIO M. CCCXVIII.

Rota vna tantum parte informante, censuit Domino Archiepiscopo Tranen. dandum mandatum de manutendo contra Vniuersitatem & Clerum Terrae Baroli diocesis Tranensis, praetendentem habere Vicarium in dicta terra, qui sit ex ea oriundus, & causas quascunque cognoscat in prima instantia priuatiue ad dictum Archiepiscopum, & illius Vicarium generalem.

Ratio fuit, quia Archiepiscopus de iure haberet intentionem fundatam, vt possit in quacunque parte suae diocesis, quoad omnes vbique existentes intra fines suae diocesis, etiam inuitos exercere suam iurisdictionem. ² *cap. cum venerabilibus, de exceptionibus, & cap. de Xenodochijs, de religiosis domibus.* glossa communiter recepta in *Clement. 1. in verb. aut eorum, de foro competentis, Verallus decis. 306* incip. *Episcopus, part. 1. & decis. 201.* incip. *Manuteneri debet Episcopus, part. 2.*

Ex hac enim assistentia iuris communis, quando non ostenditur aliquid in contrarium, datur Episcopis manutentio, ¹ *cap. cum persona, de priuilegijs, lib. 6.* & sunt frequentes decisiones Rotales; & cessabat difficultas in hoc casu, quia aderant plures processus, & actus iurisdictionales, quos Archiepiscopi Tranensis pro tempore existentes exercebant in terra Baroli.

Non obstantibus litterae Congregationis Episcoporum, scriptae ad fauorem terrae Baroli; quia praeterquam quod non fuerat in ea facta mentio litis in Rota iam introductae, vnde dicebantur subreptitiae, Cassadorus *decis. 18. n. 6. de prebendis.* Parisius *consil. 74. n. 15. lib. 4.* cum sede Archiepiscopali vacante, & non dato Ecclesiae legitimo defensore, fuissent impetratae, non erant attendendae. *cap. 1. & cap. final. ne sede vacante.*

Et maxime, quia apparebant fundatae in assertionem partis asserentis ita fieri debere virtute suorum priuilegiorum, quibus vel deficientibus vel non probatis, vel non productis, vel non expensis, cessabant litterae & decreta *l. mancipia, vbi glossa in verb. aduocandum, C. de seruis fugitiuis.* Decianus *consil. 1. n. 16. lib. 1. & consil. 52. n. 16. lib. 3.* & dum de validitate & relevantia priuilegiorum inquiritur, Archiepiscopus est manutendus, vt saepe Rota censuit, & signanter *in causa Carthaginen. decimarum, die 27. Iunij an. 1590.* coram bo. mem. Giptio, & *in causa Adrien. decimarum, die 27. Iunij an. 1601.* coram Domino Andrea de Corduba, & *in causa Illerden. decimarum, die 23. Iunij an. 1603.* coram me, ¹ & aliis saepe.

Sancti Sesevini bonorum.

Die Mercurij 4. Iulij 1607.

SVM MARI VM.

- 2 Transactio dicitur exceptio litis finita.
3 Factum suum proprium non potest quis impugnare.

DECISIO M. CCCXIX.

Sola Riccabella informante, Rota contra ipsam pronuntiavit, vt ei non competeret

illis quae executionem impedire possunt, Casadorus *decis. 1. de mutuis petit.* Difficultas consistebat in eo, an esset relaxandum ad fauorem Episcopi Ferrariensis, & quia hoc pendebat a donatione facta Petro Toller iuniori, ideo Rota restrinxit causam ad hunc articulum, ^b & simul ordinauit, vt interim census deponerentur in monte pietatis.

Papien. bonorum.

Die Mercur. 4. Iulij 1607.

SVM MARI VM.

- 2 Minor summa inest maiori.
3 Sententia tres conformes, & valide faciunt rem iudicatam.
4 Sententia nulla neque nomen, neque executionem meretur.

DECISIO M. CCCXVII.

Rota censuit tres sententias, de quibus agebatur, fuisse conformes in summa librarum 55913, quamuis in maiori summa essent discordes, quia satis est in ista minori summa omnes esse conformes. ^c *l. diem proferra, §. si plures, vbi glossa, Bartolus, & Baldus, ff. de recept. arbitr. Barbaria consil. 10. num. 3. lib. 1.* Alexander *consil. 77. num. 3. vers. vbi apparet, lib. 2.* Paleottus *decis. 134.* incip. *Lata fuit, & in ista minori summa, in qua erant concordēs, veniebant exequenda; nisi obtineret clausula confitto de vrbis consilij, quae intelligitur de sententijs & validis.* *Clementina vt calumnijs, de re iudicat. cum ibi notatis.*

Nam sententia nulla neque nomen sententiae, neque executionem meretur ^e in hoc autem casu contra secundam sententiam latam per Moran opponeretur, quod fuerat pronunciata post lapsa fatalia, quae non fuerant prorogata; contra sententiam vero Rotaalem opponeretur defectus transportationis integrorum actorum, quia deficiebat sententia Morae: item opponeretur nullitas, ex eo quod praetendebatur lata perempta instantia ob lapsum fatalium, quae non fuerant prorogata, de quibus erat videndum. ^g

Tranen. iurisdictionis.

Die Mercur. 4. Iulij 1607.

SVM MARI VM.

- Episcopus habet fundatam suam intentionem in iure, vt possit exercere suam iurisdictionem intra limites suae diocesis in loco vbi voluerit.
Manutentio datur Episcopis in his quae de iure habent fundatam suam intentionem.
Littera superioris dicuntur subreptitiae, si existente lite, de ea non fiat mentio.
Sede Episcopali vacante nullum ius contra Episcopum acquiritur.

Peña Decis. Tom. II.

3. de hoc articulo vide Vianum de iure patronatus p. 2. lib. 9. c. 3. n. 1. & seq. Peres de Lara de annuer. & Capel. lib. 2. cap. 9. n. 47. & seq. Garcia de benef. p. 9. c. 4. n. 14.
4. Adde Seraph. decis. 165. n. 4. Rixiu in prox. fori Eccles. decis. 162.

Adde Duran. dec. 80. p. 6.

6.

1. Adde supra decis. 112. n. 1. & 3. vbi annotauit alias decis. & talia ea citatio debet esse certa & specifica, non vero vaga, vt dicitur infra decis. 1586. n. 5.
2.
3. e supra decis. 852. n. 4. & 5. vbi annotauit alias decis. 1520. n. 1. f Adde supra in tom. 1. decis. 596. n. 4. & 7. & 8. in tom. 1.

2. Adde Cocci. dec. 448. n. 1. Caualer. decis. 306 n. 1. & 2. Duran. dec. 446. n. 1. & 1.

3. Adde supra in tom. 1. decis. 546. n. 8. & 720. n. 2. & 1104. n. 3. vbi annotauit alias decis. & Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 525. n. 1. & tom. 2. dec. 313. n. 2.

4. Adde Rotam diuers. p. 2. dec. 145. n. 6. & in nouiter nouiss. Farin. decis. 713. n. 1. & 2. Mantio dec. 202. n. 8. Caualer. in d. decis. 306. n. 3.

1. habetur supra decis. 1046. vbi annotauit alias decis. circa materiam.

ius super portione hæreditatis quondam Mafsei, relicta Frederico Riccabellæ patri, quia Riccabellæ filia, & hæredi Frederici, agenti ad portionem Frederico relicta à Massico eius fratre obstat transfactio inita inter eundem Federicum, & quemdam Sebastianum nomine Federici, in qua pro toto eo, quod Federicus pretendere poterat ex hæreditate Mafsei, promissæ fuerat floreni 50. & Carleni 15. pro expensis litis.

Nam transfactio dicitur exceptio litis finitæ, quæ sicut ligabat Federicum, qui in illa interuenerat, ita quoque nocebat Riccabellæ, uenienti ex persona Federici, cuius erat filia & hæres, & propterea non poterat eius factum impugnare. *L. cum à matre. C. de rei vindicac.*

Ad oppositiones quas faciebant informantes pro Riccabella, placuerunt Dominis responsiones datæ in decisione in hac causa facta die 3. Martij 1606. coram me. ^b

2. Adde supra in tom. 1. decif. 86. n. 4. & decif. 943. n. 4. & 1230. n. 3.
 3. d habetur supra decif. 1207. n. 2.

Papien. Censurarum, siue liquidationis fructuum.

Die Lunæ 5. Nouemb. 1607.

S Y M M A R I V M.

- 2. Spoliator qui non sit violentus, non tenetur ad restitutionem fructuum.
 4. Restituere non tenetur fructus, qui eos percipit loco alimentorum.
 5. Vxor si sit relicta usufructuaria existentibus filiis usufructus resoluitur in alimenta. etiamsi filij non sint uxoris, cui relinquuntur usufructus, &c.
 7. Probationes leuiores sufficiunt ad probandam perceptionem fructuum.

DECISIO M. CCCXX.

1. Cvm Dominus Archidiaconus Papiensis post obitum Mucij Scrofigni ageret pro recuperatione fructuum quorundam bonorum emphyteuticorum, ad suam præbendam Archidiaconalem spectantium contra Fuluiam Buttigellam, quam idem Mucius instituto Francisco filio naturali hærede in testamento reliquerat usufructuariam, dubitauit, an constaret Fuluiam percepisse fructus, & illos sufficienter fuisse liquidatos, ad effectum, ut esset in censuras reintrudenda, nisi eos restitueret: & Rota veraque parte informante, neque de perceptione, neque de liquidatione constare censuit. ^c

Et primò respectu perceptionis, præterquam quòd pro parte Fuluiæ prætendebatur testes fuisse nulliter examinatos sine iuramento, & sine interprete, qui fuerat electus, cum protestatione de nullitate, illi non tam deponebant de fructibus perceptis, quàm de illis, qui percipi poterant iuxta articulos Archidiaconi, ad quos ideo Fulua, quæ non erat violenta spoliatrix, non reprobatur. ^d Rota decif. 33. de re iudicata in antiquis, & decif. 10. de restitut. spoliatorum in nouis. & fuit sæpissimè in hoc Tribunali decisum. Rursus tamen de perceptione constaret, cum

1. e ab hac decif. recessum fuit infra decif. 1367. & vide decif. 1477. & 1552. quæ possit illam fuerunt resoluat.
 2. Adde infra decif. 1477. n. 2. & 1552. Ludouic. decif. 74. n. 1. & 5. & late annota. lit. A. Duran. decif. 47. n. 6. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 583. n. 4. & tom. 2. decif. 126. n. 4.
 3.

tam testes, quàm idem Archidiaconus in libello dato confiterentur, Fuluiam vnà cum Francisco hærede possedisse bona, de quorum fructibus agebatur, & consequenter quilibet à proportionem ad se spectante fructus percipisse præsumeretur vigore tituli præambuli, ^e l. quedam mulier, ubi glossa, de rei vindicatione, non poterat dici Fulua fructus integros percipisse.

Præterea cum in testamento Mutij fuisset etiam relicta usufructuaria, fructus, (si quos perciperat) vigore consuetudinis, Bulgari tanquam in alimenta conuersos, non tenebatur restituere; quia vxore relicta usufructuaria extantibus filiis, usufructus resoluitur in alimenta. ^f Bartolus in l. Titia cum testamento. § finali, num. 5. vers. sed quero, ff. de legat. 2. Baldus in l. finali, num. 9. vers. si autem testator. C. de iudic. viduit. Iason consil. 65. n. 9. vers. circa 5. lib. 1. Crescentius decif. 49. aliàs 5. de testamentis. Cardinalis Mantica lib. 9. de coniecturis vltimarum voluntatum, tit. 7. num. 1. quod procedit etiam in filio legitimo, in l. Titia. §. Titia cum nuberet nisi, ff. de legatis 2. Gabriel. consil. 97. num. 11. & seq. lib. 2. Mantica præcitato loco, num. 13. in fine, in nouis additionibus; etiamsi non sit filius uxoris, cui relinquuntur usufructus. Gabriel. d. consil. 97. num. 3. & seq. Surdus de aliment. tit. 2. quest. 15. num. 29.

Et licet ex coniecturis à vulgari consuetudine recedatur, cum de illis ex deductis pro Archidiacono non constaret, standum erat regulæ in vulgari consuetudine fundatæ.

Secundò, quamuis de aliqua perceptione constaret, respectu tamen liquidationis non aderat sufficiens probatio: nam licet ad hunc effectum sufficiant leuiores approbationes, etiã per coniecturas, & nulla tamen adducebatur, quæ concluderet respectu fructuum perceptorum, cum potius tenderet ad fructus, qui percipi poterant, iuxta articulos pro parte Archidiaconi datos, qui solum fuerunt concepti ad fructus, qui percipi poterant.

Nec ad rem pertinebat dicere, quòd in sententia de partibus, quam Rota confirmauerat, Fulua fuerat condemnata ad fructus qui percipi poterant, quia vltra quòd sententia de partibus fuit per aliam reuocata, sententia Rotalis fuit deinde detecta nulla, quia non fuit ad illam Fulua citata, vt Rota resoluit ^h die 13. Ianuarij proxime præteriti, & ideo non aderat res iudicata, quæ Fuluiæ nocere posset, ex quibus fuit conclusum eam simpliciter absoluendam.

4. Adde Ludouic. decif. 92. n. 1. & 2.
 5. Adde supra decif. 1239. n. 3. ubi annotauit alias decif.
 6.

g Adde Duran. decif. 303. n. 4. & 307. n. 4. ubi alias decif. allegat quibus iunge Cocci. decif. 439. n. 4. Seraph. decif. 1243. n. 7. & 1232. Rotam recent. p. 1. decif. 51. n. 1. & in Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 571. n. 3. & tom. 2. decif. 100. n. 2.
 h supra decif. 1305.

Compsana Iurispatronatus.

Die Lunæ 12. Nouemb. 1607.

S Y M M A R I V M.

- 2. Beneficia omnia tam secularia, quàm regularia sunt reseruatâ Papa in regula 8. Cancellaria, & regularia sunt in titulum concedenda regulari, & in Commendam Clerico seculari, 3. Regula 8. Cancellaria, qua beneficia comprehendat, vide 4.
 5. Verbum prouidere, in regula 8. positum est latissimum comprehendere omnem modum prouidendi.

6 Beneficia

- 6 Beneficia regularia commendata si cedatur commendata, vacant, vt prius propriè, licet impropiè vacare dicantur vt posterius. & 7. & 9.
 8 Reseruationis inferiorum effectus est ligare potestatem inferiorum, circa dispositionem reseruatorum.
 10 Beneficia commendata non dicuntur vacare, ita propriè, sicut illa qua in titulum conferuntur.
 11 Commendatarij beneficiorum aliqualem titulum Commenda habere dicuntur.
 12 Prelati regulares si infra sex menses prioratus administrationes, & aut quauis alia beneficia ad eos pertinentia, non conferunt, prouiso deuoluitur ad Ordinarium.
 13 Commenda & administrationes beneficiorum regularium, sunt veluti tituli beneficiorum, quòd non habet locum in Commendis ad certum tempus datis, 14. & 17.
 15 Commendatarius ad certum tempus non est verus Prelatus. secus autem est in Commendatario perpetuo, 16.
 18 Titulus Canonici dicitur Commenda perpetua beneficii regularis, & ideo dicitur vacare, 19. quòd intelligit, vt 20.
 22 Verbum quomodocumque, est amplissimum.
 22 Reseruationes plures possunt concurrere super eodem beneficio.
 23 Regula octaua intentio in reseruatione beneficiorum que sit.
 24 Beneficia aliàs reseruata potest Papa prouidere per regulam octauam, qua est subsidiaria.

1. Præsent. decif. habetur impressa p. 1. decif. 141. & penes Viuanum in praxi iuris patronatus lib. 4. cap. 10. n. 29. fol. mihi 267. in vltima impr. de anno 1628. Romæ.
 2. h hæc resolutio fuit confirmata infra decif. 1451.
 3. Adde supra in tom. 1. decif. 280. n. 1. & infra decif. 1421.
 4. Adde supra in tom. 1. decif. 280. n. 1. & infra decif. 1421.

DECISIO M. CCCXXI.

1. Vbiuim, an Monasteriũ Sanctæ Mariæ in Alice Compsanæ diocesis, aliàs bon. mem. Cardinali Gesualdo commendatum, quòd vacauit per obitum eiusdem Cardinalis extra Curiam in mense Febr. Papæ reseruato comprehendere sub regula octaua scilicet rec. Clementis VII. reseruatoria octo mensium, sæpe fuit propositum à bon. mem. Alexandro Litte, & à me: & quia materia erat singularis, subtilis, & perplexa, tum propter decisiones Rorales, tum propter dicta Doctorum implicata, sæpe indicium euasit, donec tandem in hac propositione omnium Dominorum suffragiis discussum, quissã præsertim disputatione in genere, & indistinctè concepta, de quibuscunq; beneficiis & Monasteriis commendatis, an comprehendatur sub dicta regula, quam inspectio nem Rota difficile esse censebat, in hoc casu affirmatiuè fuit resolutum, videlicet hoc Monasterium sub dicta regula comprehendere.

Cum enim regula octaua generaliter reseruet dispositioni Romani Pontificis omnia beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura secularia, & quorumuis Ordinum regularia in octo mensibus in ea expressis, quocunq; modo vacatura pertinentia ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem, quorumcunq; collatorum, & collatricum secularium, & quorumuis Ordinum regularium: & hoc Monasterium, quocunq; cessante Commenda per cel-

sum, vel descessum Commendatarij vacare contingeret; vigore indulti Apostolici, ad præsentationem Comitis Compsæ posset Episcopus in titulum instituire, si sibi præsentaretur Clericus regularis, & in Commendam, si præsentaretur Clericus secularis; consequenter veniebat sub regula comprehendum.

Tunc enim cessante reseruatione vigore indulti, per eandem regulam sublatis, (vt per duas decisiones iam fuit in hac causa decisum) dispositio regulæ hoc Monasterium comprehendebat: quòd non videbatur respuere prædicta verba regulæ, & præsertim illa, & quamuis aliam dispositionem, quibus comprehendendi etiam prouisiones per Commendas signanter voluerunt Geminianus in cap. nemo, num. 7. vers. credo posse concludi, & ibidem Francus versum verbum prouisionis, num. 5. de elect. lib. 6. & Rebuffus in regula de publicandis reseruationibus, glossa 16. in principio, & Rota in vna Cremonensis pensionis, die 18. May 1584. d. vers. hoc etiam fundamentum.

Et cum regula octaua sit subsidiaria, & capiat beneficia in aliis non comprehensa, vt fuit in terminis decisum, in causa Engubina Præpositura, die 3. Martij 1606. coram Domino Ludouisio, & merito comprehendit hoc Monasterium, in quo Ordinarius ad præsentationem Comitis haberet institutionem modo prædicto, & præsertim inspecta voluntate Papæ, quam arguunt tum verba supra ponderata, tum illa, cupiens pauperibus Clericis, & aliis benemeritis personis prouidere, omnia beneficia Ecclesiastica, dispositioni suæ generaliter reseruauit; tum verbum, prouidere, quòd est latissimum, & comprehendit omnem modum prouidendi, glossa in Clementina finali, in verb. prouisioni, de elect. Geminianus num. 10. & Francus num. 3. in cap. 1. de elect. lib. 6.

Non obstat quòd per cessationem Commendæ beneficia non dicantur de nouo vacare, sed vacent, vt prius, & reuiuiscat antiqua vacatio. Cassadorus decif. 5. incip. Commendauerat Papa, num. 4. de priuileg. Verallus decif. 144. incip. Commendatum beneficium, pars 1. Mohedanus decif. 4. incip. In Curia vacauerat, de præbend. & decif. 16. incip. Monasterium quoddam n. 1. de caus. possess. & proprietat.

Quia fuit responsum primò quòd licet per cessationem Commendæ beneficia commendata non dicantur verè & propriè vacare, vacant tamen impropiè, siue largo modo, ^h & datur aliquis vacatio, Gomelius in regula de verisimili notitia, quest. 4. vers. non obstat, quòd per obitum, & in regula de impetrandis beneficiis vacantibus per obitum familiarum, quest. 6. num. 4. & 5. vers. mortuo tamen Commendatario, & vers. que vacatio venit largo modo, quòd bene applicatur ad hunc casum, in quo per cessationem Commendæ Episcopus ad præsentationem patroni, vigore indulti Apostolici, in hoc Monasterio habebat institutionem, quam regula octaua sustulit, cum effectus reseruationis sit ligare potestatem inferiorum circa dispositionem reseruatorum. Rota decif. 32. num. 2. de præbendis in antiquis.

Doctores verò allegati pro Domino Comite Compsano, ad probandum quòd per cessationem Commendæ non contingat noua vacatio,

3. d habetur in impress. diuers. p. 2. decif. 791. n. 7. & seq. cui iunge Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 336. n. 1.
 4. d habetur in impress. Ludouic. decif. 240. quam etiam allegat Rota in posth. Farin. tom. 2. decif. 200. n. 3. & adde Rotam recent. p. 2. decif. 569. n. 1. & 2.
 5. Adde Rotam diuers. p. 1. in d. decif. 791. n. 9. & seq. & in nouiter nouissimarum Farin. decif. 638. n. 4.
 6. Adde Seraph. decif. 974. n. 2. & infra decif. 1483. n. 5.
 7. h adde infra decif. 1451. n. 3. & 4.
 8. Adde Seraph. decifio. 305. n. 3. Cauer. decif. 363. n. 1. Duran. decif. 68. n. 3.
 9. omnes

omnes ferè loquuntur & intelligendi sunt de vacatore de iure: non tamen excludunt aliqualem vacationem, & impropiè sine largo modo cõtingentem per obitum Cõmendatarij.

Secundò dicebatur, quòd licèt beneficia commenda non dicantur vacare ita verè & propriè, sicut beneficia, quæ in titulum conferuntur: dicuntur tamen suo modo vacare, cum Commendatarij aliqualem titulum a habere dicantur in Ecclesia commenda, licèt non ita firmum, sicut habet ille, cui fit collatio. Felinus in cap. cum olim, num. 6. vers. quia licèt commendatarius, de maiorit. & obediens.

Quod videtur etiam probari ex Clementina prima, de supplenda negligètia Prælatorum, ubi si Prælati regulares intra sex menses non conferant Priuatus, Ecclesias, administrationes, aut quæuis alia beneficia ad eorum dispositionem spectantia, cum vacant, prouiso deuoluitur ad Ordinarios: vnde notabatur administrationes dici vacare quoad prouisionem.

Id hodie minore dubitationem habet, cum commenda & administrationes sint velut tituli beneficiorum, Milis in repertorio in verb. beneficium vacans; glossa in pragmatica Sanctione, tit. de pacifici possessor. in principio, in verb. titulum, num. 14. & licèt in Commendis ad certum tempus datis, quas Doctores temporales vocant, id posse pati difficultatem, cum Milis in repertorio, in verb. beneficium vacans reservatum, Alexander consil. 96. incip. Visis narratis, num. 2. lib. 4. Socinus consil. 32. incip. Ex his, que superioribus, n. 17. lib. 1. Felinus in cap. cum olim, quest. 11. num. 6. de maioritate, & obediens. Bertrandus consil. 235. incip. Etiam si Commenda, num. 2. lib. 3. in antiquis. Staphileus in tract. de literis gratia & iustitia, in prafatione. §. septima igitur forma, Bartholomæus Callanæus consil. 20. incip. Pro inspectione tituli, num. 8. & Gomezus in §. fuerat, post numerum. 7. Institut. de actionib. cõmuniter voluerint, Commendatarius, non esse verum Prælatum, sed rerum Ecclesiæ custodem, & legitimum administratorem, id de Commendatio d temporali intelligendum est, vt prudenter obseruauit Mandosius ad consilium Romanis 350. super verb. glossa, lit. B.

Quia Commendatarij perpetui, (quales sunt ferè omnes hoc saculo, nam commenda temporalis multis abhinc annis recessit ab Aula, vt praciato loco Mandosius annotauit) veri Prælati dici possunt, cum huiusmodi perpetuæ commenda, quæ ad vtilitatem Commendatariorum conceduntur, loco titulorum habentur, verolique Prælatos efficiant. Alcuius in l. pactum curatoris, columna 1. vers. sed an in Commendatario, C. de pactis, & ita pluries tenuisse Rotam restatur Gomezus super regula de infirmis resignantibus, quest. 13. num. 7. & super regula de annali, quest. 26. paulo ante finem, & latissimè super regula de triennali, quest. 5.

Vnde cum commenda perpetua largè sit titulus canonicus sicut alij, Sarnensis super regula de triennali, quest. 5. glossa in pragmatica Sanctione, tit. de pacifici possessor. in princ. in verb. titulum; neque ineptè dicitur, vacare, nec minus appositè affirmatur sub regula octaua comprehendendi.

Supradictis accedebat, quia in casu proposito Paulus Papa tertius, cum huius Monasterij

prouisionem, quando cessante commenda vacare contingeret, concessit Ordinario, verbo vacationis vltus fuit.

Quamuis autem siue commenda sit temporalis, siue perpetua, Cancellaria & Camera semper retinuerint formam expediendi & prouidendi per modum cessationis, quocunque titulo fiat expeditio, vel quacunque appellatione vocentur; non tamen propterea immutatur ius Commendatariorum, quia vbiunque verbum vacare, est propriè accipiendum, non intelligitur de commendis, quæ propriè non dicuntur vacare, nam licèt largo modo fit titulus canonicus, non tamen est omnino idem titulus cum illo beneficiorum, quæ conferuntur in titulum; & propterea in reservatione cap. 2. de prebendis, lib. 6. non venit commenda, cum non dicatur propriè vacare: secus autem est in hac regula, vbi verba, quocunque modo vacatura, sunt amplissima; & ideo siue contingat vacatio ratione tituli, siue ratione administrationis & commenda; quia non est alius modus vacandi, dummodo sit facienda, aliqua prouiso, seu dispositio continetur sub regula: quod apertius inferunt subsequèntia verba regula, ad collationem, prouisionem, & quamuis aliam dispositionem, quoruncunque collatorum, quomodolibet pertinentia, quibus proculdubio comprehenditur ius, quod habet Episcopus in hoc Monasterio, instituendi, & commendandi, quia per hunc modum vacandi ille, ad quem spectat, potest facere prouisionem. Romanus d. consil. 350. num. 22. ibi, vacationem Prapostura, que ad titulum commenda.

Nec ad rem pertinebat, quòd Ordinarius non dispoñeret iure proprio, sed vigore indulti Apostolici, quia idem erat in causa Eugubina Prapostura: & tamen Papa voluit non impediri vigore indulti in suis mensibus, & ideo dixit, quomodocunque spectantia, quæ verba sunt magis ampla quàm illa, quæ vigeabant tempore antiquarum decisionum Rotalium & Doctorum, qui pro contraria opinione allegantur.

Demum non obstat quòd cum regula secunda particulariter & expresse referret Monasteria, frustra contendeatur comprehendere hoc Monasterium sub regula octaua, quia dicebatur primò, super eodem beneficio posse concurrere plures reservationes, vt ex Castaduro, Felino, & alijs tenuit Rota, in causa Brundyfina Archidiaconatus, die 16. Ianuar. 1604. coram Domino Cardinale Mellino, tunc Rotæ Auditore, & fuit etiam dictum in causa Eugubina Prapostura, iuxta decisionem 32. de prebendis in antiquis.

Secundò dicebatur intentionem Papæ in regula 8. fuisse, reseruare solum illa beneficia, quæ ad suam prouisionem liberè non spectabant, vt posset de illis Clericis pauperibus, & alijs benemeritis prouidere, vnde oportuit regulam octauam tanquam subsidiariam condere: hæc est enim ratio finalis regulæ, vt patet ex eius proemio, quæ cessat in beneficiis, alijs Papæ reseruatis. Ripa respons. 6. n. 3. & 4. de Constitut. Oradinus decif. 131. incip. Die Luna 12. April. lib. 1. in manuscriptis.

Tandem responderetur, quòd licèt hoc Monasterium cõprehenderetur sub regula secunda, & eius vigore collatio, siue prouiso spectaret ad Papam;

Papam; quia tamen dubitari poterat, an prouisionem Pauli III. cum clausulis amplissimis concessum Comitibus Compsee cum facultate data, Episcopo instituendi in titulum, vel in commendam derogaret regulæ secunda, recurrere oportuit ad regulam octauam pleniores & copiosiores clausulas habentem, sub qua propterea veniebat comprehensum. Oradinus dicta decif. 131. lib. 1. Accorambonus decif. 58. incip. Mensis non est de necessitate exprimendus, in fine, lib. 2. quibus cauetur quòd, quando Papa impediretur prouidere beneficia alijs reseruata, tunc comprehenduntur sub regula octaua, quæ est subsidiaria, & ita fuit resolutum in dicta causa Eugubina Prapostura, in eisdem terminis procedente.

Venetiarum legitimitatis.

Die Vener. 16. Nouemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Legitimitatis probatio plenior debet esse, quando matrimonium initium habuit a concubinato.
 - 2 Concubinitus si precedat, & postea sequatur cohabitatio, non presumitur eam esse ex legitimo matrimonio, sed ex legitima cohabitatione.
 - 3 Coniectura, licèt sufficiat ad probandam legitimitatem, falsè tamen si matrimonium procedat ex concubinitu antecedente.
 - 4 Parochi ex dispositione Concilij Trid. tenentur habere liberum, in quo describantur nomina coniugum.
 - 5 Contrabentium nomina, si non inueniantur scripta in libro Parochi, non presumitur matrimonium celebratum, si aliunde non constat.
 - 6 Patres ad conseruandam domum & familiam, masculas feminis preferre solent in successione.
 - 7 Coniectura qua faciunt probationem legitimitatis, quomodo sint probanda.
 - 8 Publica vox & fama probatur per publicum audium.
 - 9 Coniectura non probat, vbi sunt sufficientes, si alijs coniecturis debilitentur.
 - 10 Testes conestes in quacunque materia sunt necessarij ad inducendam probationem.
 - 11 Signum aquiuocum non probat matrimonium, & 16.
 - 12 Cohabitatio cum sex requisitis probat matrimonium, & legitimitatem filiorum.
- Fides Parochi attestantis quem esse baptizatum, vti natum ex N. non probat descendenti am illius, si alia non concurrant. d. n. 16.

DECISIO M. CCCXXII.

Die 30. Ianuarij 1606. Octauio^b & Leonora solum informantibus Rota cõsult de illo- rum legitimitate constare: ceterum scpe de re inde causa proposita, videlicet die 21. Maij, & die 22. Iunij, eaque non resoluta, tandem in hac propositione maturè discussa: Domini à decif. cõsenserunt, quia licèt ad effectum successi- Peña Decif. Tom. II.

tionis, leuiore probationes sufficiant ad inducendam legitimitatem, Gemianus consil. 27. incip. Super dubijs formatis, num. 7. vers. & tunc qualibet, scpe à Rota approbato; nihilominus tamen in hoc casu, cum fortiores coniecturæ concurrerent pro illegitimitate, meritò à prædicta decisione recessum fuit.

Et primo loco Domini considerabant, quòd cum cohabitatio inter Ioannem & Tulliam initium duxerit à concubinato, (quod ambæ partes fatebantur) plenior, & efficacior probatio concurrere debebat ad matrimonium & legitimitatem probandam. Verallus decif. 210. incip. Matrimonium contractum, part. 2.

Quia confitto de initio concubinitus reputatio tractatus postea subsecuta potius inducunt commercium concubinitus, quàm matrimonium. l. si quis. C. de adulteriis. l. final. in princip. vbi glossa in verb. presumptionis. ff. de eo quod metus causa, & ideo coniectura & probationes, quæ alijs essent sufficienter ad probandum matrimonium, confitto de initio vitioso, non sufficiunt, quia fortiores requiruntur: in hac autem causa Rota ad matrimonium excludendum has censuit esse validas, & alijs consideratis in contrarium præponderare.

Primum, quia cum matrimonium inter Ioannem & Tulliam præsupponeretur celebratum, post Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1. §. habeat; teneantur Parochi habere liberum in quo coniugum, & testium nomina, diemque & locum contracti matrimonij describant, quem diligenter apud se custodiant: in hoc casu facta diligentia in Parochia, in qua Ioannes & Tullia cohabitauerant, non potuit inueniri notula descripta in libro Parochi super hoc matrimonio: vnde magnum signum oriebatur, ad credendum nõ fuisse contractum, cum ex dispositione Concilij matrimonium describi debuisset, & à communiter accidentibus matrimoniis describi soleant, ex qua inspectione probabiliter credebat, vel probata negatiua. Bartolus consil. 81. incip. Martinus Fornicis, num. 2. Decius consil. 424. incip. Proponitur, num. 19. & consil. 467. incip. Bene & consule, num. 12. vers. ista enim negatiua, vel saltem magnum administratum ad matrimonium excludendum.

Secunda coniectura magis firma & constans deducebatur ex eo, quòd tam Ioannes, quàm eius frater in suis testamentis Octauio & Leonore tanquam naturalibus legata reliquerunt, & ipsi tanquam tales agnouerunt legata: vnde dicebant Domini non esse verisimile, quòd pater instituisset hæredes filias feminas ex alia muliere susceptas, excluso Octauio & Leonora, si legitimi fuissent, cum patres ad conseruandam domum & familiam filios masculos feminis præferre solent; nec dicitur id fuisse factum ad persuasionem noueræ, quia eo tempore iam erat mortua.

Tertia validissima etiam coniectura, petebatur ex facto Leonoræ, quæ cum expressa mentione quòd esset filia naturalis Ioannis, matrimonium contraxerat, & marito dedit in dotem legata sibi in prædictis testamentis relicta.

Quibus sic constitutis non fuit difficile respondere ad coniecturas in alia decisione relatas, & discurrendo per singulas, illa quæ petebatur à voce & fama publica, C c 3 non

10. Adde Rotam diuers. p. 3. lib. 3. decif. 765. n. 5. 11. 12. Adde supra dec. 443. h. 3. in tom. 5. 13. 14. Adde Rotam diuers. p. 3. lib. 2. decif. 138. n. 2. & vide latè per Gonzales, glossa 5. §. 8. n. 34. cum seq. vbi plura vadiunt circa materiam huius decisionis quibus iunge infra decif. 1409. n. 5. 15. Adde Raph. decif. 1337. n. 11. 16. Adde Rotam diuers. p. 3. lib. 3. decif. 346. n. 2. 17. Adde Rotam diuers. p. 1. decif. 791. n. 8. & 11. latè Gonzales vbi supra in d. glossa 5. §. 8. n. 47. cum seq. vide infra decif. 1355. n. 9. vbi annota- bo alias decif. 18. 19.

29. 21. 23. 24.

2. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 645. n. 3. vbi in fine ad propofitum allegat hanc decisionem. 3. 4. 5. de hoc articulo vide Rotam recent. p. 2. decif. 390. n. 3. 6. f. de hoc articulo supra in d. dec. 1209. n. 12. 7. 8. 9. g. supra in d. decif. 1209.

haberetur supra decif. 1200. & 1265. I. præfens decif. habetur impressa per Farin. post tom. 2. consiliorum decif. 244.

non erat sufficienter probata, cum de ea depo-
neret vndecimus tantum testis; alij vero solum
testificabantur de audito, & licet dicerent se au-
diuisse à populo, vel à vicinia, vel quod erat no-
torium: non tamen dicebant quod publice, aut
communiter audierunt, & sicut requiritur ad
probandum publicam vocem & famam. Gozadi-
nus *consil.* 13. incip. *In hac causa, n. 58.* Verallus
d. decis. 210. n. 3. part. 2.

Rursus non deponerent per verba præteriti
temporis; & licet fama legitime fuisset probata,
nihilominus non sufficeret, quoad ad sententiam
coniecturæ in contrarium, tunc enim à contra-
riis coniecturis debilitata non probaret, Gratus
consil. 43. incip. *In presenti causa, num. 59, lib. 2.* hic
autem ex supradictis hæc fama remanebat valde
debita.

Confessio Ioannis, patris Octavij & Leonoræ,
non censetur probata per testes singulares,
cum ad hunc effectum testes requirantur,
Paulus de Castro *consil.* 296. incip. *Visti actis, n. 3.*
lib. 1. Alexander *consil.* 39. incip. *Veritur lis, &*
questio, num. 3, lib. 5. & tenuit Rota coram me *in*
causa Romana peccinaria, die 3, Martij 1596.

Tractatus in alia decisione ponderati, nisi
fuerunt æquoci, & cum possent etiam conuen-
nere filiis naturalibus, non probare legitimita-
tem Octavij & Leonoræ; & maxime, quia ad-
erant tractatus contrarij in testamentis Ioannis,
& fratrum eius, in quibus Octavium & Leono-
ram vocauerant naturales.

Quod Ioannes matrem Tulliam vocasset, *Ma-*
domna, & fratrem eius cognatum, non probabat
legitimum matrimonium, cum id potuisset fieri
ad evitandum scandalum, & turpitudinem pec-
cati: & eodẽ modo respondebatur ad illud quod
Tullia incederet per Vibem cum *Fazuolo chia-*
ro, quia signum illud tanquam æquiuocum non
probabat matrimonium, Felinus *in cap. illud,*
n. 11. de præsumpt. & similiter dicebatur ad con-
gratulationes, quas Tullia recipiebat propter
matrimonium subsecutum cum Ioanne, id enim
imprudenter faciebat, ut honori suo consu-
leret.

Ex longa cohabitatione concurrentibus ex
requisitis relatis à Menochio *lib. 3. de præsumpt.*
præsumpt. 1. num. 70. & seq. licet matrimonium
præsumi possit quoad filiorum legitimacionem,
ut succedere deinde possint; in hoc casu stante
malo concubinato initio, coniectura inde pe-
cita, lenis visa fuit. Verallus *d. decis.* 210.

Quod Ioannes propter mortem Tulliam de-
tulerit vestes lugubres, non apparebat legitime
probatum: quod autem exierit ei celebrauerit,
cum contingere poterit ob affectum, quo
Tulliam prosequeretur, tanquam signum æqui-
uocum non probabat matrimonium; eodẽque
modo fuit dictum non probari matrimonium
ex eo quod in libris Baptistini & mortuorum
Ioannes & Tullia vocati fuerant *Guales;* quia
istæ descriptiones regulariter fiunt ad instan-
tiam & assertionem partium; & cum curati non
soleant adhibere tam exactam diligentiam &
probationem, tales libri non dicuntur con-
tinere (nisi alia concurrant) exactissimam & certissi-
mam veritatem, Rota *in causa Papien. iurispatro-*
natus, die 18. April. 1603. coram R. P. D. Coc-
cino.

Illyden. Portionis.

Die Vener. 16. Nouemb. 1607.

S V M M A R I V M.

2. *Requesstrum est apponendum quando non datur
locus immiissioni possessionis.*

DECISIO M. CCCXXIII.

Dvbitatum fuit in hac causa & die 2. Junij
1606. an esset locus arbitrio: & resolutum
pro negatiua, ei non fuisse locum ad retardan-
dam immiissionem vigore gratiosæ subrogan-
tionis, ex multis tunc deductis, & etiam ex eo
quod Ioannes Pertusa, à Iuratis de Pertusa præ-
sentatus, & ab Ordinario institutus, non docue-
rat sufficienter in actis de iure patronatus ad ex-
cludendam reservationem. Cæterum cum deinde
produxisset noua quædam iura, causa iterum
proposita Domini detecta difficultate prædicta
iura maturè considerare volentes interim se-
questrum & apponendum decreuerunt,

Papien. Archipresbyteratus.

Die Lunæ 19. Nouemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2. *Iudex, qui functus fuit munere suo, iurisdic-
tionem de nouo acquirit, si à Superiore ei iterum
causa committatur.*
- 3. *Iurisdic-
tio iudicis expirat post sententia prola-
tionem, quod in Rota Auditoribus non habet
locum donec sententia sit executioni manda-
ta, 4. & 6.*
- 5. *Possessio capta vigore rei indicata, vel trium
conformium, post intimationem executoria-
lium, non seruatis quatuor terminis, reuoca-
tur, si non per viam attentatorum, saltem per
viam nullitatis.*
- 6. *Renocatio attentatorum pertinet ad illum iudi-
cem, cuius maiestas fuit læsa, d. n. 6.*
- 7. *Attentata veniunt reuocanda per iudicẽ ad quẽ.*
- 8. *Attentare potest aliquando, qui cepit possessio-
nem virtute executorialium.*

DECISIO M. CCCXXIV.

Atq; fuerant in hac causa, duæ sententiæ, vna
coram Ordinario, altera in Rota, quæ senten-
tiam Ordinarij confirmauit: & quia sententia
Rotalis transiit in rem iudicatam, Auditor re-
laxauit executoriales, & instrumentum de fructi-
bus liquidandis, concessit. In gradu restitutio-
nis in integrum, ego prædictas duas sententi-
as confirmaui, & Hieronymum Speltam à patronis
præsentatum instituendum, & literas executoria-
les exequendas mandavi: Hieronymo, in posses-
sione existente, Benzonus aduersarij à meâ sen-
tentia appellando, iterum causam alteri Auditori
committendâ curauit, sed signaturam ad mode-
rândam inhibitionem ordinauit, & alteram com-
missionem Benzoni reiecit; & quia Hieronymus
instabat

instabat pronunciarum super fructuum liquidatio-
ne, & Benzonus prætendebat reuocationem
quorundam attentatorum, cui Hieronymus op-
ponebat defectum iurisdictionis, ex quo ego
ferendo sententiam definitiuam, functus fueram
officio meo, & iurisdictione expirauerat; ideo præ-
missis quibusdam præsuppositis in facto verificatis,
dubitaui, an haberem iurisdictionem.

Et Rota vtraque parte informate, iurisdic-
tionem adesse censuit, quia per commissionem præ-
sentatam acquisita fuit iurisdictione. Rota *decis.* 6.
de officio Delegati, in nouis, quæ non dicitur con-
sumpta, nisi sententia fuerit executioni deman-
data.

Nec obstabat, quod præferendo sententiam
expirauerat iurisdictione, quia fuit responsum Ro-
tæ Auditores absque alia commissione habere fa-
cultatem exequendi sententiam latam, & litem
non extingui, nisi per sententiam executioni de-
mandatam. Sarnensis *in regula de annali, quest.* 44.
vers. per quod manifestè. Putcus *decis.* 311. n. 3. & 4.
lib. 2. Mohedanus *dec.* 3. n. 4. *re lite pendente;* vnde
cum adhuc remaneret executor, consequenter
penes me erat iurisdictione, vel ad exequendum,
quatenus esset locus executioni, vel ad absti-
nendum, quatenus vltiori executioni non esset
locus: vel etiam ad reuocandum si quid ab ali-
quo subexecutore à me deputato, vel etiam à
parte minus legitime fuit factum.

Et in terminis quod etiam post latam senten-
tiam Rotæ Auditores possint reuocare execu-
tionem factam à parte, vel à subexecutore, vigo-
re executorialium absque illarum reproductione,
est decisio Rotæ 6. apud Cassadorem *de causa
possess. & propriet.* & apud Ptolomeum, quæ inci-
pit, *Bellisen* b *S Nicolai,* vbi dicitur talem execu-
tionem debere reuocari saltem per viam nullitatis.

Vnde consequenter inferitur etiam post latas
sententias & executoriales relaxatas remanere
iurisdictionem apud Auditorem ad effectum re-
uocandi, quod nulliter factum fuit: quod eo ma-
gis in hoc casu habebat locum, quia prætende-
batur reuocatio attentatorum, quod spectat ad
illum iudicem, cuius maiestas læsa fuit Lancel-
lottus *de attentatis, part. 3. cap. 27. de iudic.* & per
quem, n. 6. & seq.

Rursus non obstabat dicere quod attentata
veniunt reuocanda per iudicem ad quem, Fran-
cus *in cap. non solum, n. 2. de appellacionib. lib. 6.* Ale-
xander *consil.* 99. n. 2. *lib. 5.* quia fuit responsum
quod cum commissio appellationis per signatu-
ram fuerit reiecta, & mandatum Auditori, ut
suam moderaretur inhibitionem, consequenter
vultur causam ad me remittere, non intendens
meæ iurisdictioni præiudicare.

Demum non obstabat, quod possessio erat se-
questrata; quia nihilominus attentare dicitur
capiens possessionem vigore executorialium.
Crescent. *dec.* 1. *de sequestrat. possessionis & fructuum.*

Farsen. territorij.

Die Lunæ 19. Nouembr. 1607.

S V M M A R I V M.

2. *Sacerdos vel Monachus, an possint exercere of-
ficium Notariatus.*

3. *Fides adhibetur scripturis extractis à Monacho,
vel Sacerdote, exercente officium Notariatus.*

DECISIO M. CCCXXV.

Montopolitanis solum informantibus ite-
rum propositi dubium die 12. Junij pro-
positum, & decisum super duobus instrumentis
anni 1535. & 1536. an essent in forma probante,
& cum nihil ex aduerso adduceretur pro Domi-
no Thoma Melchiorio & Turritanis, Rota in deci-
sionis permansit ex eisdem rationibus, quibus
fundata fuerat prædicta decisio sub die 12. Junij.

Et quatenus aliàs opponebatur, quod Ioannes
Antonius Oddus, Notarius rogatus tempore pu-
blicationis instrumentorum esset Sacerdos, seu
Monachus, addendo ad responsum tunc da-
tam, & vnus ex Dominis dicebat, quod quidquid
sit de illo articulo, an Sacerdos de iure possit
exercere officium Notariatus absque peccato, de
quo Couarruias *in practico questionib. cap. 9. n.*
8. vers. quariò ex his prætenitur ratio, satis erat,
quod cum tunc Oddus verè esset Tabellio, eius
scripturis fides erat adhibenda, licet malè face-
ret illud officium exercendo, ut post Bartolũ, De-
cium & alios præcitato loco firmat Couarruias.

Romana census.

Die Lunæ 26. Nouembris 1607. An-
notatio ex suffragio R. P. D. Ioan-
nis Baptistæ Pamphilij.

S V M M A R I V M.

- 2. *Donatio facta absenti reuocari non potest, si No-
tarius stipulatus fuerit pro absente.*
 - 3. *Acceptatio absentis requiritur, ut ei acquiratur
res donata in absentia.*
 - 4. *Creditor potest vti iuris suis debitoribus com-
petentibus, etiam eis iniuris, sed non potest ac-
ceptare donationem illis competentem, 5.*
- Donationis acceptatio non transit ad heredẽ; ib.*

DECISIO M. CCCXXVI.

Cum die 4. Julij proximè præteriti hæc cau-
sa proponeretur, difficultas fuit restricta ad
donationem factam à Petro Tollet seniore Petro
Tollet iuniori, super quo articulo, nunc eadem
causa in relationibus Domini videre voluerunt;
an hodie creditores possint acceptare donatio-
nem, quam per seipsum non acceptauit Petrus
Tollet iunior.

Quoniam licet donatio facta absenti etiam
ante acceptationem reuocari non possit, si No-
tarius stipulatur pro absente; ad effectum tamen,
ut acquiratur res donata, requiritur acceptatio
absentis. Decian. *consil.* 1. n. 61. *lib. 3.* Tiraquel. qui
multos allegat *tract. de constituto, limitat.* 30. *in
principio, & n. 9.*

Et ideo hinc oriebatur difficultas, nam si Pe-
trus Tollet iunior donatarius nõ acceptauit do-
nationem, nec ei fuit acquisita res donata, meri-
tò dubitabatur, an hodie possit à creditoribus
Petri donatarij acceptari; licet enim creditor
possit vti iuris competentibus suis debitori-
bus,

10. de hoc artic. vide Rotam in posth. Farin. tom. 2. decis. 645. n. 7. & seq. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

bus, etiam eis inuitis. Paulus de Castro conf. 275. n. 3. lib. 2. non potest tamen acceptare talem donationem, quia acceptare debuit donatarius, cum ius acceptandi non transeat ad heredem. Paulus de Castro consil. 195. n. 2. & seq. lib. 2. Alciatus consil. 14. n. 18. & seq. lib. 8 & consequenter aliqui ex Dominis opinabuntur, quod nisi doceretur in hac causa de tali acceptatione, quae non potest amplius interuenire, postquam donatarius est mortuus, istud creditum semper spectabat ad Petrum seniore[m]; qui potuit illum transferre in Ferdinandum Moranum, cui propterea compecebat mandatum executiuum ex deductis in alia positione sub die 4. Julij.

clusionem venit in cognitionem excipientis, communiter receptum est non posse proponi. vt probatio eius admittatur post conclusionem in causa. Couaruias in practica. quaestio. cap. 26. n. 2. in fine. vers. si d. ubi exceptio.

Nec refert quod alia causa suspitionis fuerint allegata coram Episcopo Montis Marani, ex quibus potuit suspectum Auellinum declarare, quia necesse erat eas coram Episcopo Auellino recutato d. proponere. cap. secundo requiritur, s. tertio postulas, & cap. cum speciali, quod loquitur in Ordinario; de appellat. Berous consil. 16. incip. In causa recusationis, n. 9. lib. 3.

Secundo, quia causa allegata coram Episcopo Montis Marani, non erant sufficientes; & praesertim illa, quod Episcopus Auellinus recitauerit deputare aliquem Iurisconsultum, qui iura Principis audiret; quoniam non tenebatur talem aliquem deputare.

Primo, quia hoc non reperitur iure cautum, cum iura potius inquant contrarium, vt in cap. ad nostram, de consuetudine, & in l. qualem, ff. de receptis arbitris. Secundo, quia hanc sententiam tenuerunt Illustres Doctores, videlicet Vincentius, antiquus Canonum interpretis, & Panonitanus in cap. ut debuit, de appellat. n. 28. & Decius ibidem n. 5. 2. & seq. affirmantes contra Speculatorem tit. de appellat. n. 3. nunc dicamus, n. 3. vers. consulo tamen, iudicem non cogi causam consilio sapientis committere, neque necessitati habendum consilium alterius; pro quo facit Innocentius in cap. cum speciali, n. 4. vers. fatemur tamen, de appellat. ubi notanter dicit quemlibet iudicem posse leges interpretari ad causam per eum decidendam, l. 1. C. de professoribus qui in Vrbe Constantinop. lib. 12. Tertio, quia sub isto praetextu facile eluderentur Episcoporum iudicia, & iurisdictio eneuaretur.

Supradictis accedebat, quia praeterquam quod causa recusationis expressa in sententia Episcopi Montis Marani non subsistebat in iure, similiter non verificabatur in facto aliter, quam ex attestacione Aduocati, Procuratoris & sollicitatoris Principis Venusini, quibus Rota tanquam suspectis non adhibuit. Idem, l. final. ff. de testib. Surdus dec. 2. 19. in princip. vers. tamen ego dicebam, & maxime, quia deponebant de re pertinente ad actum sui patrocinij. Salicetus in l. omnibus, n. 6. C. de testib. Parisius consil. 70. incip. Pro resolutione, n. 13. lib. 4.

Carbanen. quart. & portionis.

Die Mercur. 28. Nouemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Religiosus non potest esse testis sine licentia sui Superioris.
3 Pauper praesumitur quis in dubio magis, quam diues.
Praesumptio cessat, ubi adfunt probationes in contrarium, ibid.

DECISIO M. CCCXXXVIII.

Ioannes Laurentius della Paschiata in lite introducta in Rota contra Ioannem Tramontanum,

adde Duran. dec. 65. n. 6 & 178 n. 2. & Rotam diuers. p. 2. dec. 1. n. 2. ubi in seq. non late agit de materia.
3. d. de hoc art. vide Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 490. n. 2. verum non fuit debeatum.

4.
5.
6.

de hoc art. vide Farin. de opposit. contra testes, q. 60. n. 155. & seq. n. 136. & seq. & n. 244. ubi seq.

num, habuit contra se duas sententias Rotaes, quae transierunt in rem iudicatas, in quibus fuit condemnatus in expensis, & quia addita signatura Sanctissimi obtinuit committi causam cum clausula, resectis expensis, vel illis reseruat in fine litis; docto de paupertate, dubitauit, an de ea constaret; & Rota vtraque parte informante, non constare censuit; quia duo testes conformiter deponebant eum viuere de redditibus bonorum suorum immobilium, consentientium in domibus, & vineis sitis in territorio castri Ioannis: addebantque publice fuisse & esse tentum & reputatum pro homine diuite; & quod in famularum habebat famulum & ancillam, reddebantque bonam rationem scientiae, quia cum eo fuerunt conuersati, eumque probe cognoscebant; nam ex dictis istorum testium oriebatur sufficiens probatio paupertatis. Verallus decif. 293. incip. Pauper-tatis probatio, part. 2.

Et licet contra primum testem obiiceretur, quod erat Eremita, siue Religiosus, qui propterea non poterat testificari sine licentia a sui Superioris. Socinus senior consil. 17. incip. Supradicta causa positio, n. 1. lib. 1. praeterquam quod similis exceptio in testibus examinatis in Rota non facile admittitur, adhuc remanebat tertius testis, qui deponebat de certa scientia diuitiarum, & consequenter faciebat semiplenam probationem, cui accedebat secundus testis de auditu, & alius secundus etiam testis Ioannis Laurentij.

Vnde bene visa fuit exclusa probatio paupertatis, & in contemptu hanc probationem exclusionem paupertatis praeponderare debere probationi paupertatis adductae a Ioanne Laurentio: quia in dubio aliquis magis praesumitur pauper, quam diues; quia ista praesumptio cessat ubi adfunt probationes in contrarium.

Et ex his fuit conclusum Ioannem Laurentium non esse audiendum, nisi resectis expensis.

Romana praetensorum alimentorum.

Die Mercur. 5. Decemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Possessor maioratus, an teneatur alere, vel dotare filios fratrum & sororum, etiam post mortem parentum, anceps est quaestio.
3 Primogenitus maioratus teneatur alere descendentes ab eo, qui maioratus, vel primogenituram instituit. licet non ita in illis, quos instituens non tenebatur agnoscere, 4.
5 Praestatio alimentorum, non est alienatio.

DECISIO M. CCCXXIX.

IN progenitura instituta a Domino Luca de Maximis seniore, successerat Dominus Pompeius Marchio de Maximis, a quo petebant alimenta, Ferdinandus & Orinthia filij illegitimi Lucae de Maximis fratris ipsius Marchionis; & quia Dominus Marchio praetendebat se non teneri ad illa praestanda, dubitauit, an Ferdinando & Orinthia ex bonis primogeniturae alimenta deberentur; & Rota vtraque parte informante deberi censuit.

Quia licet magna sit controuersia inter Doctores, an frater maioratus, siue primogeniturae possessor teneatur alere, vel dotare fratrum & sororum filios, etiam post mortem parentum; & multi Doctores, quos refert & sequitur Ludouicus Molina lib. 2. de Hispanorum primogeniis, c. 15. n. 67. negatiuam sententiam amplectantur; Rota tamen aequitatem amplexa affirmatiuam sententiam profertur, quam tenuerunt, Vincentius de Franchis dec. 178. incip. De iuro tenetur, n. 9. & seq. Martinus Monter dec. 16. Regni Aragoniae, n. 20. & Surdus tract. de alimentis, tit. 1. quaest. 27. n. 4. & 5. & quaest. 28. affirmantes quemlibet primogenitum teneri ad alendum descendentes ab eo, qui maioratus, vel primogenituram constituit, licet non teneatur eos alere, vel dotare, quos ipse instituens non tenebatur agnoscere.

Et pro hac sententia bene faciunt notata per Doctores in Authent. res qua, Communia de legatis, cuius textus locum etiam habet in alimentis, vt notant ibi Doctores, & Romanus consil. 167. incip. Circa id, n. 2. vers. secundum. & Surdus de alimentis, dicta quaest. 27. n. 4. Rota vero iuxta hanc sententiam saepe censuit descendentes si masculi fuerint, esse alendos: si autem foeminae, & praesertim nobiles, esse dotandas, vt in causa Romana dorum, siue alimentorum, die 12. Maij 1586. coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotae Auditore; & etiam in descendentes illegitimos, in causa Romana fidei commissi, de remedio, die 15. Decemb. 1600. coram bo. me. Lirra, quam sententiam eo etiam nomine in hoc casu Rota amplectendam putauit, quia Lucas senior, qui primogenituram instituerat, post legitimos vocauit etiam illegitimos de familia de Maximis, qui sine alimentis non potuissent ad succedendum superuiuere.

Nec praedictis obstabat prohibitio alienationis, etiam ex causa dotis, quia quidquid sit de illo articulo, an ascendentes possint prohibere suis descendentibus dotis constitutionem, quando non adfunt alia bona; in hoc casu non agebatur de alienandis bonis primogeniturae, cum solum affirmaretur, vt de fructibus alimenta praestarentur, & maxime cum non constaret adesse alia bona, vnde Ferdinandus & Orinthia alimenta consequi possent.

Conchen. nullitatis Ordinum.

Die Lunae 10. Decemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Remissoria non datur, si articuli non sint verisimiles, vel si causa fuit publice adlitata, & probationes factae in loco ad quem petitur, & 3.
4. Suspicio calunniae, si adfuit, denegatur remissoria.

DECISIO M. CCCXXX.

Postquam sub die 27. Octob. ann. 1606. & die 16. Martij 1607. fuisse in hac causa decisum contra Dominum Antonium de Viana, ipsum teneri ad continentiam seruandam, ex eo quod per spontaneam administrationem in Ordine Diaconatus, fuerat purgatus merus, sibi a patre illarum,

de hoc articulo videndus est noster Monter in suis decisionibus factae Reg. audientiae Aragonen. dec. 16. ferre; per tota praecipue n. 5 & 2. e vide infra dec. 1424.

de hoc art. vide annotationem ad dec. 573. Ludouic. n. 7. ubi alias dec. allegat.

habetur supra in d. dec. 1316.

Index semel a partibus approbatus, non potest recufari vt suspectus sine noua causa Causaler. dec. 178. n. 2. Rota recentior. p. 1. dec. 511. n. 2.

illatus ex doctrina Hostiensis & Canonistarum, in cap. maiores, de Baptismo, & eius effectibus; ipse ex Hispania (ad quam fuerat reuersus) proponere se inuenisse testes deponentes, quod etiam ad illum actum processerat, impellente, & vim afferente patre; vnde ad hoc probandum petebat sibi concedi remissoria, quia articuli erant re-leuantes; sed Rota solo ipso informante, remissoria deneganda censuit.

Primo, quia non erat verisimile patrem in loco publico, videlicet in Ecclesia noluisse filio merum incurere, tempore quo Missa erat solemniter celebranda: & cum per susceptionem sacrorum Ordinum Subdiaconatus & Diaconatus, pater iam fuisset consecutus desiderium suum, ita ut Antonius uxorem ducere non posset, vt fuerat in decisionibus in hac causa factis consideratum, non erat verisimile, amplius noluisse merum in ferre: quando autem articuli non sunt verisimiles, non datur remissoria. Rota dec. 23. incip. Articuli sequentes, vbi dicitur ita seruare Rotam de testibus, in antiquis.

Secundo, quia cum causa fuisset diu in partibus agitata, & ibi multi testes examinati, & facta probationes, vt regulariter non solet concedi remissoria. Puteus dec. 201. incip. Fuit coram Domino Mohedano, lib. 1. Verallus dec. 93. incip. Remissoria, n. 1. part. 3. & fuit saepe dictum, & signanter in causa Toletana puritatis sanguinis, die 6. Nouemb. 1593. coram D. Cardinale Millino, & in causa Toletana decimarum, die 22. Martij coram D. Cardinale Blanchetto, tunc Rotae Auditoribus.

Tertio, quia articuli videbantur concepti ad euitanda decisiones, & eneruandas rationes earum in causa factas, quo casu praesumitur calumnia, & denegatur remissoria, vt fuit saepe dictum, & signanter in causa Caesarangustana Cabimontorum, die 14. Martij 1603. coram D. Cardinale Seraphino tunc Rotae Auditore.

Supradictis accedebat, quia Antonius in partibus, vbi causa erat bene nota, ab Ordinario contra se sententiam reportauit.

Faentina Monasterij.

Die Vener. 14. Decemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 2 Mandatum habere Procuratorem praesumitur, si in causa produxerit multas scripturas ad partem pertinentes, quod intelligit, vt 3.
6 Negotium quando ad plures potest pertinere, respiciendum est cuius nomine actus geritur, vt alterius persona excludatur.
7 Iura qua ad alios pertinent, & qua continent aliorum interesse, saepe partes litigantes pro se adducere solent.
10 Praelati quando non sunt ad nutum amouibiles, agunt causas Praelatura nomine proprio.
11 Contumacia Praelati inferioris, non nocet Praelato superiori.
12 Abbates Regulares inferiores non possunt in iudicio comparere, pro vniuersa Congregatione.

DECISIO M. CCCXXXII.

Postquam in hac causa die 23. Iunij proxime praeteriti, & vtraque parte informantem fuisset

resolutum, sententiam Auditoris Camerae fuisse nullam, ex eo quod fuerat lata contra Congregationem Vallis Umbrosae, non citatam, quia Congregatio non dederat mandatum in causa, sed solum Abbas de Crespino, in persona Germanici Calui ad instantiam Reuerendi Paris Domini Paulini: dubitanti, an esset recedendum a praedicta decisione? & Rota vtraque parte informantem in decisio mansit, & quia informantes pro Domino Paulino, ex multis nitentur ostendere nedum praesumptum, sed verum etiam interfuisse Congregationis mandatum ad vtramque praetensionem fuit distinctum responsum.

Dum ergo primo loco praetendebatur probari mandatum praesumptum ex productione multarum scripturarum ad Congregationis causam, & negotium spectantium, per quam productionem mandatum praesumitur, quasi quod Procurator illa habuerit a principali, vt per Cassadorum dec. 3. n. 5. de procurator.

Fuit responsum istam praetensionem posse habere locum, si non consistat de mandato; ceterum in hoc casu inde euidenter excludi, quia Germanicus erat particularis Procurator Monasterij de Crespino, pro quo defendendo comparuerat, & illius Monasterij nomine scripturas produxerat, a quo cum potuerit scripturas habere, cessabat mandatum praesumptum, & nomine Congregationis. Menochius cons. 246. incip. Cum veritas teste Philosopho, n. 53. vers. scilicet & tertio, & fuit dec. in causa Bracharen. Iuris patronatus, die 28. Maij anni 1601. coram R. P. D. Sacro.

Ad alteram coniecturam pro mandato praesumendo, ex eo petitam, quod scripturae productae respiciebant interesse totius Congregationis, fuit responsum primo non ideo inferri, quod fuerint exhibitae a Congregatione, cum recipi a Monasterio de Crespino, & eius nomine particulari produci potuerint, sicut & productae fuerunt, praeterea cum possibile fuerit, ea iura & scripturae, etiam ad vniuersam Congregationem spectantia, in eo particulari Monasterio conseruari.

Secundo fuit responsum quod licet haec iura & scripturae fuissent a Congregatione transmissae, & de suis archiuiis extractae, nihilominus cum licet causa ageretur contra solum Monasterium de Crespino, pro defensione illius censentur transmissa, & Procuratore particulari illius Monasterij producta; nec inde inferrebatur Congregationem generalem ad comparandum pro ea dedisse mandatum, quod etiam arguebant plures actus iudiciales a Procuratore Domini Paulini facti, contra solum Abbatem & Monasterium de Crespino, quales erant oblatio terminorum substantialium, & alij quidam magis principales; vnde apparebat ipsius etiam intentionem fuisse agere contra particularem Abbatem de Crespino, cuius Monasterium ipse actor a Sede Apostolica impetrauerat, non autem contra generalem Congregationem.

Tertio fuit responsum, quod licet iura praedicta respicerent etiam ius & interesse Congregationis, cum tamen productio fuerit facta tantum nomine Abbatis, non inferrebat ad mandatum Congregationis: nam quando negotium potest ad plures pertinere, respiciendum est cuius nomine actus geritur, vt alterius persona excludatur. Alexander consil. 80. incip. Vno processu, n. 10. vers. modo in proposito, lib. 4.

De qua

Colomien. Canonici S. Andreae.

Die Vener. 14. Decemb. 1607.

S V M M A R I V M.

Sequester apponi debet, si non constat de legitima possessione.

DECISIO M. CCCXXXII.

In hac causa, licet non dubitaretur de anteriori possessione Ioannis Deutz, & consequenter videretur ei dandum mandatum de manutenuendo; quia tamen resignationem ad eius fauorem factam, & alij ex Dominis censentur esse conditionalem, videlicet, quatenus resignans per viginti dies viueret, cuius decreti vigore fuit Ioanni tradita possessio, eoque non adimpleto, possessio videbatur minus legitima; ideo visum fuit apponere sequester.

Papien. bonorum.

Die Lunae 17. Decembr. 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Presumendum est in dubio pro sententia lata a iudice.
3 Lapsus fatalium non impedit sententiae confirmationem.
4 Index tenetur confirmare sententiam iam per legem confirmatam.
5 Transportatio integra actorum non est necessaria, si procedatur in secunda instantia, prout in prima, quod limita si agatur a diffinitiuo, 9.
7 Exemplum scripturae exhibitum in processu probat, parte non opponente.

DECISIO M. CCCXXXIII.

Vna tantum parte informante, videlicet facta Religione Hierosolymitana, Rota censuit, sententiam Rotalem fuisse validam & exequendam, tum quia in dubio praesumitur pro sententia, d. c. in praesentia, de renunciat. Hostiensis in c. ad reprimendam, n. 24. vers. hoc ideo dicit, de offic. Ordinarij, tum quia facta seruatis seruadis.

Neque obstabat quod tempore, quo Procurator fuerat citatus, diceretur fuisse emota mente, quia neque id tunc fuit oppositum, neque nunc apparebat iustificatum.

Minus obstabat lapsus fatalium, quia praeterquam quod sententia lata videri poterat prout in prima ex quo non erat restricta ad causam appellationis, lapsus fatalium non impedit sententiae confirmationem.

Index enim non male facit confirmando sententiam per legem iam confirmatam. Rota dec. 14. incip. Licet appellatio de appellat. in nouis, vers. sic index non male fecit, & dec. 41. incip. Nota, vers. sic, ergo index non male faciet, eodem tit. in antiquis, Mohedanus dec. 9. incip. In causa Legionen. vers. quod fuit, & Caesar de Grassis dec. 1. n. 4. de appellat.

Et

supra in d. dec. 128. h. 2.
adde Rotam in nouis, Farin. dec. 99. n. 1.
Cualer. dec. 87. Ludouic. dec. 474. n. 3.
adde supra in tom. 1. dec. 604. n. 2.
Cualer. dec. 87. n. 1.

in impress. Seraph. dec. 1460. & ad. de supr. dec. 418. n. 2. & 1167. n. 1. & 1277. n. 4. & annotatione ad dec. 211 Ludouic. C.

adde supra dec. 14. n. 8. & dec. 44. n. 4.
Rota rem. centior. arr. 2. dec. 185. n. 3.
Cocein. dec. 255. n. 5. Seraph. dec. 933. n. 2. & 937. n. 4.
Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 715. n. 4. & tom. 1. dec. 195. n. 6.

adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 312. n. 6.

adde Seraph. dec. 1407. n. 1.
ver. quae tam praesumptio. & nota quod regula quae ait mandatum praesumitur ex productione iurium, limitatur in persona domestica, vt per annotat. ad dec. 44. Ludouic. n. 10.

vide supra in d. dec. 1109. n. 11. & seq. Cocein. dec. 169. n. 8.

7.

Demum fuit responsum, non esse nouum, neque inusitatum in Tribunalibus & iudiciis saepe a partibus litigantibus pro se iura producere, quae saepe ad alios etiam pertineant, & aliorum interesse contingant.

8.

Ad tertiam coniecturam deductam ex scientia Congregationis, quae nouerit litem agitari, respondebatur primo non probari scientiam, nisi praesumptam, ex qua praesumptione non licebat praesumere mandatum.

9.

Secundo dicebatur quod licet probaretur scientia Congregationis, adhuc tamen non poterat praesumi mandatum, cum sciret non totam Congregationem, sed solum Monasterium de Crespino in iudicio conueniri; respectu expressi mandati, res erat clarior, quia nusquam in actis apparebat, mandatum expressum generalis Congregationis.

10.

Neque obstabat quod isti priores amouibiles non possiderent sibi, sed Religioni, cuius sunt administratores, & consequenter facta per ipsos nomine administratorio facta praesumi; quia fuit responsum Damianum Abbatem de Crespino, non fuisse nudum administratorem, & merè ad nutum amouibilem, cum esset electus a Capitulo, vsque ad aliud Capitulum; & sic tanquam verus Praelatus, verum titulum habere videretur, stante praesertim constitutione Innocentij VIII. in qua id disponitur, & propterea non obstabat quae dicebantur de Capellanis ad nutum amouibilibus; nec doctrina Panormitani in cap. cum deputati, n. 7. de iudic. quae potius faciebat contra informantes pro Domino Paulino, cum dicat quod quando Praelati non sunt ad nutum amouibiles, agunt nomine proprio, vt ibidem num. 9. & Felinus n. 6. vbi affirmat contumaciam Praelati inferioris non nocere Praelato superiori.

11.

Aliqui etiam ex Dominis dicebant quod licet isti Abbates essent manuales, siue ad nutum amouibiles, contra tertium tamen possunt agere nomine proprio. Rota dec. 1. n. 1. de restitut. spoliat. & dec. 15. in antiquis, de iudic.

12.

Supradictis accedebat, quia isti Abbates inferiores non possunt comparere in iudicio pro vniuersa Congregatione, vt saepe Rota censuit, & merito, quia aliud sunt singuli, aliud vniuersi. Decius consil. 61. incip. Pro tenui facultate mea, num. 3. Fastolus dub. 23. & in hoc casu omnis difficultas videbatur sublata ex tenore mandati Damiani Abbatis de Crespino: vnde patebat ipsum noluisse comparere pro tota Congregatione, sed solum pro Monasterio particulari.

13.

Demum non obstabat, quod quando agitur de rebus spectantibus ad aliquam Religionem, licet aliquid fiat per Procuratorem particularem, tamen potest ferri sententia contra illam Congregationem, siue Religionem, quia fuit responsum id habere locum, quando ille Procurator habet legitimum mandatum: legitimo autem mandato deficiente, nullo modo posse Congregationem non citatam condemnari.

14.

Demum non ostendebatur, quod licet iura praedicta respicerent etiam ius & interesse Congregationis, cum tamen productio fuerit facta tantum nomine Abbatis, non inferrebat ad mandatum Congregationis: nam quando negotium potest ad plures pertinere, respiciendum est cuius nomine actus geritur, vt alterius persona excludatur. Alexander consil. 80. incip. Vno processu, n. 10. vers. modo in proposito, lib. 4.

15.

Neque obstabat quod tempore, quo Procurator fuerat citatus, diceretur fuisse emota mente, quia neque id tunc fuit oppositum, neque nunc apparebat iustificatum.

16.

Minus obstabat lapsus fatalium, quia praeterquam quod sententia lata videri poterat prout in prima ex quo non erat restricta ad causam appellationis, lapsus fatalium non impedit sententiae confirmationem.

17.

Index enim non male facit confirmando sententiam per legem iam confirmatam. Rota dec. 14. incip. Licet appellatio de appellat. in nouis, vers. sic index non male fecit, & dec. 41. incip. Nota, vers. sic, ergo index non male faciet, eodem tit. in antiquis, Mohedanus dec. 9. incip. In causa Legionen. vers. quod fuit, & Caesar de Grassis dec. 1. n. 4. de appellat.

5. Et ex his fuit sublata alia difficultas de non transportatis integris actis, quia si fuit processus prout in prima, non fuit necessaria transportatio actorum. Achilles dec. 14 incip. *Commis- sa causa n. 2. de rescriptis*. & licet hoc habeat difficultatem quando agitur in causa appellationis à definitiua, vt declarat *ibidem* Achilles n. 3. *vers. licet forte fecim*. isto enim casu, tamen procedatur prout in prima, nihilominus acta sunt transportanda, vt fuit decifum in *causa Calaguritana iuris votandi, die 28. Maij 1586.* coram D. Cardinale Blanchetto, & in *Valentina de Campanar, die 23. Ianuarij 1580.* coram eodem tunc Rotæ Auditore, & in *causa Romana deuolutionis böhgrün, die 16. Junij 1604* coram R. P. D. Ortémbergö.

7. In hac facti specie ex facto cessabat difficultas, quia reuera omnia acta fuerant transporta, quamuis sola sententia secundi iudicis non fuerit exhibita in publica forma: nam partem non opponente, exemplum probat, præsertim cum non ostendatur illud esse diuersum ab originali.

Romana dotis.

Die Lunæ 17. Decemb. 1607.

S V M M A R I V M.

- 1 Hypotheca est mater Saluiani.
- 2 Possessio saluionis probatur per testes deponentes de visu solutionis.
- Interdictum Saluianum vt habeat locum duo extrema probanda sunt. *ibid.* & 4.
- 5 Filiatio probatur ex instrumento proportionabili ad illum actum, veluti ex testamento.
- 8 Bona fideicommissio subiecta possunt alienari pro dotis substitutione.
- Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in Saluiano interdicto. *ibid.*
- 9 Sententia lata in diuerso iudicio non vulnerat instrumentum, productum in alio, & 10.
- 12 Exceptio præscriptionis opponi potest contra actionem hypothecariam.

DECISIO M. CCCXXXIV.

Rota vtraque parte informante censuit, votum assertamentis confirmandum; quia requisita in Saluiano videbantur concurrere, cum de hypotheca (quæ est mater Saluiani) constaret ex instrumento dotali anni 1516. in quo Paulus del Caprolo pro restitutione dotis Faustine della Cerasa, hypothecauit omnia sua bona & domos. Extrema etiam requisita in Saluiano erant probata: nam primum, quod domus, de quibus agebatur, possederit Paulus, probant testes deponentes; Paulum ante & post matrimonium, has domos possedisse, inter quos aderant testes, affirmantes se Paulò pensiones perfoluisse; Cæsar de Grassis decif. 14 incip. *Conclusum tres testes, de testib. Afflictus dec. 325. incip. Facto verbo.*

Neque obstat quod domus vigore fideicommissi spectarent etiam ad fratres Pauli, quia quidquid esset de tali fideicommissio, non inde excluderetur clara Pauli possessio de qua deponentes testes.

De secundo extremo constabat ex litis sustentatione, cum adminiculis, vt sæpè Rota resol-

uit: difficultas reducebatur ad descendentiam Angelæ, cuius erat donataria, & cessionaria Lucida, videlicet, an esset filia Sextiliæ, & Sextilia esset filia Faustinae, quæ erat creditrix doti s.

Et respectu primi gradus, videlicet quod Sextilia esset filia Faustinae, satis videbatur probatum ex ipso instrumento dotali, in quo dicebatur, quod decedente Faustina sine filiis, residuum dotis esset Sextiliæ filia dictæ Faustinae; & sic tam Paulus, quam Faustina fatebantur Sextiliam fuisse Faustinae filiam concurrebat etiam testamentum Faustinae, in quo Sextiliam nominando filiam, eam hæredem instituerat; notum est autem, nominationem patris, vel matris & iunctam cum actu proportionabili, qualis est hæredis institutio, probare filiationem, cap. *transmissa*, vbi Antonius de Butrio n. 10. *qui filij sunt legitimi*; testes præterea de auditu à Faustina & ab aliis deponēbant quod Sextilia erat eius filia.

Non obstat differentia cognominis, hæc quo instrumentum appellabat Faustina della Cerasa, & vnus ex testibus appellabat Sextiliam de Triuulsiis filiam Faustinae, & in prædicto instrumento, ibi, *Faustina quondam Hieronymi della Cerasa*; cognomen vero de Triuulsiis Sextilia attributum ex eo prouenerat, quia Faustina alicui de illa familia prius nupta fuerat.

Super secundo gradu, quod scilicet Angela fuerit filia Sextiliæ, aderat vnus testis super quarto articulo, qui dicebat; *ho conosciuto, la signora Angela figlia della signora Sextilia: & questo lo so per che non hauea altri figli.* Dominus etiam Cardinalis Platús testificabatur, se cognouisse Dominam Sextiliam Triuulsiam, quæ Angelam nominabat filiam suam, addebatque se fuisse præsentem instrumento dotali, in quo Sextilia, tanquam mater assignauit dotem Angelæ, tanquam filia.

Non obstant in contrarium adducta, & primum exceptio antiqui fideicommissi; quia fuit responsum, quod præterquam quod bona fideicommissio subiecta possunt alienari pro restitutione dotis, cum ista exceptio requirit altiorem indaginem, non admittitur in hoc iudicio Saluiani. Rota in *causa Romana, sine Amerin dotis, die 8. Junij 1576. incip. Conclusum fuit à sententia, num. 23. k.*

Rursum opponebatur, quod cum instrumentum fuisse per sententiam vulneratum, non poterat executioni demandari: sed fuit responsum non fuisse vulneratum à sententia lata an. 1519. à Cassadoro tunc Rotæ Auditore, qui confirmauit sententiam Gubernatoris Vrbs, quia tunc agebatur de assicuratione dotis, & quam petebat Faustina ob vergentiam Pauli mariti ad inopiam; quia cum hoc fuisse diuersum iudicium, sententia in eo lata non vulnerat instrumentum.

Rursum non fuit vulneratum per aliud iudicium motum anno 1548. pro parte Faustinae coram secundo collaterali, quia licet illius instantia fuerit pronunciata deserta, non ideo potuit dici vulneratum instrumentum, præsertim cum circa desertionem, & peremptionem instantiæ proponatur statutum Vrbs, cuius vigore, si instantia perimatur, potest de nouo reuocari expensis, alia instantia inchoari, & acta facta in illa instantia probant in alia de nouo inchoata.

Demum dicebatur primum iudicium fuisse inter personas diuersas, & super rebus diuersis, & nunquam

nunquam fuisse nominatam Faustina, nec constaret quod in eo fuerit actum de istis domibus, cum solum fuisset lis super vna domo, quæ nequæ fuit specificata.

Non obstat præscriptionis exceptio, quæ contra hypothecariam habet locum spatio decem annorum inter præsentis, & viginti inter absentes, quia fuit responsum, quod donec vixit Paulus, qui decessit ann. 1548. non potuit agi ad repetitionem dotis, cum contra non valentem agere non curat præscriptio; à prædicto vero anno 1548. inchoatum iudicium impediuit cursum legitimæ præscriptionis.

Atque ex his fuit conclusum votum assertamentis, quatenus de illo constaret fuisse confirmandum.

Toletana admissionis.

Die Veneris 11. Februar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Clausula sublata, & decretum irritans in Indultis & decretis Pontificiis apponuntur ad fauorem supplicantium, non tamen vt tertio præiudicetur.

DECISIO M. CCCXXXV.

Vna tantum parte informante proposito dubio extra Rotam de ordine Sanctissimi, an Rectoribus Toletan. esset danda oris apertio ad effectum de qua agebatur? Rota dandam censuit, vt per eam aliquid iis Rectoribus & beneficiatis de nouo concederetur, sed solum vt remoueretur obstaculum, proueniens ex Indulto scilicet. Clementis Papæ VIII. vigore clausulæ, *sublata, & decretis irritantibus*, quominus poterant deducere iura sua, præsertim cum ista clausula apponantur in Indultis & concessionibus Pontificiis ad fauorem supplicantium, non tamen vt tertio præiudicetur, & ideo illas postea reuocando; non dicitur tollere alicuius quæsitum. Sarnensis in *regula de iure quæsitio non tollendo, q. 3. Verallus dec. 3. incip. Regula de iure quæsitio, n. 2. & 3. p. 3.* Quod eo magis procederet in hoc casu si intentio Clement. Papæ VIII. non fuit simpliciter confirmare priuilegium Leonis X. quod non fuit à Rota firmatum, cum solum censuerit concedendam fuisse oris apertionem, vt non obstantibus prædictis clausulis Rectores possint allegare suas prætensiones.

Farsen. bonorum.

Die Mercur. 16. Ianuar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1 Attentata est possessio capta infra decem dies ad appellandum; & ideo reuocanda.
- 2 Appellatio non datur in possessorio vigore Egidiana, quod non habet locum, si sententia sit nulla, & 3.
- 4 Sententia iudicis ad quem, si sit prolata sine transportatione actorum, quæ sit nulla.
- 5 Index si non serauerit formam iuris, grauatur par-

Peña Decif. Tom. I. I.

tem, & tunc datur appellatio.

6 Restitutio actualis pro fructibus de re spoliata est necessaria, vt procedatur ad ulteriora causa. Oblatio cura depositio vnus Iulij pro non liquidis non sufficit, sed est necessaria realis, & actualis restitutio in iudicio spoli, & attentatorum, *ib. & 7.*

DECISIO M. CCCXXXVI.

Vtraque parte informante proposito dubio, an constaret de attentatis ad effectum, vt Fabius & fratres de Sfredis, non possent in negotio principali procedere, nisi illis purgatis: Rota affirmatiue respondit, quia cum possessio fuerit capta, per Sfredos infra decem dies datos ad appellandum, consequenter fuit attentata, c. non solum, de appellat. lib. 6. & licet vigore Egidiana, in possessore non detur appellatio, lib. 2. cap. 2. f. adde supra decif. 7. n. 6. Rotam in impress. per Pacifici post tract. de Saluiano interdicto, die 30. Octob. 100. coram D. Lancellotto, & in *Maceraten. hæreditatis, die 10. Decemb. 1604.* coram Domino Iusto, & alio ex pte.

In casu proposito ex decisionibus Rotalibus in hac causa factis, hæc apparebat sententiam Domini Lapi, ob non transportationem actorum fuisse nullam, & iudicem ob non seruatum iuris ordinem in iudicio possessorio, grauasse partem, & consequenter locum fuisse appellati. Bartolus in l. 2. n. 5. ff. de appellat. recep. Natta consil. 121. incip. *In causa possessorij, n. 4. lib. 1. Romanus consil. 324. incip. In proposita consultatione, n. 1.*

Quibus positis non placuit Rotæ prætensio informantium pro Sfredis, quod cum ipsi iam restituerint possessionem, & essent etiam parati restituere fructus, facta liquidatione, satis erat stante ista oblatione, vel facta aliquo deposito, vt possent procedere ad ulteriora in negotio principali, iuxta decif. Mohedani 311. incip. *Inser Cruciferos, alias 17. de restitut. spoliar. & Sarnensis decif. 15. lib. 1. & Antonij Augustini §. 5. tit. de finitibus, in epirome.*

Quia quidquid dixerint Mohedanus & alij, veritas est, quod non sufficit oblatio cum depositione vnus Iulij, pro non liquidis, sed fieri debet actualis, & realis restitutio, iuxta doctrinam Baldi in *c. conuenerunt, de restit. spoliar.* & fuit sapientissime in Rota decifum, & signanter in *causa Alerrien. beneficij, die 15. Martij 1599.* coram D. Cardinali Seraphino, tunc Rotæ Auditore, in qua allegantur plures decisiones.

Perusina beneficij.

Die Mercur. 16. Ianuar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Mentio in gratia non est necessario faciēda si beneficiū habeat habitum curam animarum, & 6.
- 3 Status vltimus beneficij non attenditur ad effectum iustificationis narratiue.
- 4 Status beneficij non mutatur per prouisionem Papæ, & 7.
- 5 Beneficij status mutatur ex aliquibus requisitis, & quæ ista sunt, & quomodo dignoscantur.

D d Vno

8 Vnio beneficij non valet, si non adsit consensus Rectoris possidentis illud.

DECISIO M.CCCXXXVII.

Proposita hac causa super eo, an esset recedendum a decisio ad fauorem Nicolai Ferrarij, Rota vtraque parte informante, non fuisse recedendum censuit, ex rationibus alijs deductis, & quia informantes pro Capitulo Perusino in hac propositione potissimum nitebantur ostendere, gratiam Nicolai non fuisse iustificatam, quia non narrauerat, hanc Ecclesiam Sancti Pauli, ante illius suppressionem, & arcis constructionem, fuisse parochialem acta, & postea remansisse habitu parochialem; imò affirmatè narrauerat, quòd erat beneficium siue cura, & personalè residentiam non requireret; ideo Domini hoc potissimum considerantes responderunt, id non vitiaffe gratiam.

Quia omisso illo articulo, an sit facienda mentio quòd beneficium habeat curam habitu? & Felinus in cap. postulasti, num. 1. colum. 2. versic. ex illo consilio. Cardinalis de rescript. referat communiter concludi in c. de multa, non esse faciendam mentionem, ex quo talia beneficia regulantur in omnibus vt simplicia; in casu proposito, in pcedis vltimo statu beneficij, & quasi possessione conferendi, casus erat minus dubitabilis, quia vltima prouisio e fuit facta cum eadem narratiua, quòd Ecclesia Sancti Pauli esset sine cura, & ab anno 1578. vsque ad diem vltimæ vacationis, fuit ab Antonio vltimo Rectore pacificè possessa, vigore prouisionis factæ à felicis recordationis Gregorio XIII. cum prædicta narratiua; vnde gratia dicebatur iustificata, cum ad effectum iustificationis narratiuæ consideratur vltimus status in beneficialibus. Ferrerus consil. 2. incip. In causa Capellæ Sancti Ioannis, n. 4. lib. 1. & consil. 382. incip. In causa Ecclesie curate, num. 1. lib. 2. & fuit resolutum in causa Ostunen. Capellæ, die 16. Maij 1597. coram Domino Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore, & iterum coram eodem in causa Romana Capellania, die 9. Junij 1603. & ad excludendam subreptionem, sufficit, quòd post demolitionem hoc beneficium fuerit impetratum & prouisum, tanquam simplex.

Et licet prouisio Papæ non mutasset statum f beneficij, ex quo non concurrebant requisita ad illum mutandum, videlicet collatio facta ab eo, qui habet potestatem super illo beneficio, & intentio mutandi illius statum, & quòd cum possessione quadragenaria concurrat etiam bona fides, vt fuit resolutum in Persina S. Redignati, die Martij 1589. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

Respondetur quòd Nicolaus non nitebatur mutatione status, sed solum se fundabat in tali vltimo statu beneficij, qui sufficeret ad iustificationem suæ narratiuæ, & ad euitandam surreptionem, & præsertim in hoc casu, in quo licet prouisiones Apostolicæ non mutassent statum, tamen ex quo non docebatur de statu contrario, suffragabatur ad declarandum statum, & qualitatem beneficij, vt fuit decisum in causa Maioricens. Sacristia, die 16. Decemb. 1602. coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

De statu autem contrario prouisioni Aposto-

lica post demolitionem Ecclesie materialis, & constructionem Arcis non constabat, & quamuis Ecclesia materialis fuerit diruta, remansit tamen titulus beneficij, vt insinabant prouisiones subsecuta factæ à Papa, in quibus Ecclesia fuit data in titulum beneficij, non oblante demolitione, & Arcis constructione.

Quibus non refragatur vnio, quia nec fuit valida, nec effectua, saltem respectu huius beneficij, licet pratenderetur effectua respectu Ecclesie S. Cataldi, cuius Rector consenserat: hic autem præter quod non apparebat talis consensus, concurrebant prouisiones Apostolicæ.

Racanaten. hereditatis.

Die Mercur. 23. Februar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Coniectura admittuntur in fideicommissis, & singula qua de per se non sufficiunt, simul iuncta suffragantur.
- 3 Fideicommissum ex quibus coniecturis probetur, & sequent.
- 4 Filij positi in conditione in vno Capitulo, & in alio prius, vel post, expresse vocati dicuntur in illo Capitulo, in quo sunt positi in conditione.
- 5 Filij quando sunt positi in conditione respectu patris, & vocati respectu patris, sunt vocati etiam respectu patris.
- 6 Agnatio si non est considerata à testatore familia, facilius admittuntur.
- 7 Descendentes si sint vocati à testatore coniectura leuiore sufficiunt ad admittendum feminas.
- 8 Dos succedit loco legitima in feminis.
- 12 Testator, si relinquat hereditatem, ei, qui non est in rerum natura, caducum dicitur testamentum.
- 14 Alternatiua fideicommissi sufficit vt verificetur in vno ex vocatis.
- 15 Dilectio, in perpetuum, habet in fideicommissis vt actum successuum.
- 17 Testator potest apponere in suo testamento conditiones, ei bene visas.
- 18 Neptes aliquando sunt melioris conditionis, quam filia.

DECISIO M.CCCXXXIII.

Vtraque parte informante proposuit iterum hanc causam, super decisione facta die 12. Maij 1607. in qua ex coniecturis fuit resolutum Dominam Liliam de Leopardis fuisse vocatam, id est, substitutam, ad portionem Iacobo patri obtenturam; & Rota in omnibus æquo lance ponderatis, ex eisdem coniecturis, quibus aliquot alias addidit, in decisio mansit.

Et dum informates pro Dominis de Leopardis singulas coniecturas confutantes, à decisio recedendum contendebant, fuit responsum primò singulas per se, & separatim sumptas, non habere illud pondus, quòd simul iunctæ sustinebant, & propterea in hac materia locum esse regulæ, quòd singula quæ non profunt, simul collecta iuant. Berous consil. 104. incip. In Lucensi causa, n. 13. lib. 2. Gratus consil. 106. incip. In causa testamenti, num. 48. versic. & licet qualibet, lib. 2. & fuit nuper

nuper resolutum in causa ciuitatis Castellæ fideicommissi, die 14. Maij 1607. coram Domino Ludouisio.

Secundò descendendo ad singulas coniecturas ab informantibus pro Leopardis impugnatas, primò Rotæ placuit, prima ex eo deducta, quòd istæ filia censentur substituta, quia fuerant vocatae in alia parte testamenti; & dum opponebatur de communi opinione contraria, fuit dictum primò, illam esse veram in facto, ibi, li supra venienti o loro figli, & filia.

Secundò fuit responsum quòd licet Iosephus de Rusticis lib. 2. cap. 3. n. 16. ampliat. 6. de filiis positis in condit. referat aliquot Doctores dicentes, quòd quando liberi sunt positi in conditione in vno Capitulo, & in alio prius, vel post sunt expresse vocati, minimè dicuntur vocati in illo Capitulo, in quo sunt positi in conditione; nemo tamen in his terminis testatur de communi: & pro contraria sunt insignes Doctores, Iason consil. 108. incip. Circa primum dubium, num. 19. versic. non quoque obstat, & num. sequent. lib. 4. vbi reddit rationem, quia vna clausula testamenti declarat, & supplet aliam. I. qui filibus, & l. si feruus plurium, §. final. vbi notant Doctores, ff. de legatis 1. Ruinus consil. 160. incip. P'iso & perleto, num. 24. versic. quamuis ergo, lib. 2. Eugenius consil. 52. incip. Vincentius Fulginus, num. 28. Gozadinus consil. 64. incip. In causa mihi transmissa, num. 10. versic. ergo dicamus, & n. 11.

Tertiò fuit dictum, istam opinionem & coniecturam, cum alijs iunctam, à Rota tanquam veriorum semper fuisse probatam, & signanter in causa Vrbetana Castrorum, die 21. Aprilis 1578. coram Domino Cardinale Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, & in eadem die 2. Junij eiusdem anni, coram eodem, & in causa Spoletana bonorum, die 21. Junij 1599. coram Domino Cardinale Millino, & in vna Interamnen. bonorum, die 15. Nouembris 1599. coram Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditoribus, & in causa Viterbien. fideicommissi, die 18. Decembris 1600. coram bonæ memoriæ Litta, & in terminis quòd quando filij respectu patris sunt positi in conditione, & respectu patris vocantur, quòd censentur etiam vocati respectu patris, fuit decisum in causa Vrbetana fideicommissi, die 27. Ianuarij 1606. coram Domino Ioanne Baptista Coccino.

Et meritò, quia hac opinio est fundata in verisimili, & propensa mente testatoris, quæ ex illa geminatione constat non abhorruisse successionem fœminarum, cum eas non solum in conditione posuerit, sed alibi expresse etiam vocauerit, quòd in eo magis dici possunt substituta in hoc casu in portione parentum, quia testator vltra filios filiorum non cogitauit de conferuandis bonis in hac agnatione; quando autem non est considerata agnatio, fœminæ facilius admittuntur, & fit locus regulæ, quòd quando vocati sunt testatoris descendentes, sufficienti leuiore coniectura. Boerius decif. 155. incip. Et quoad primum dubium, n. 2. 1. Franciscus Cardinalis Mantica lib. 11. de coniecturis vltimarum voluntatum, tit. 3. n. 3.

Contra secundam coniecturam, quòd quando fœminæ in e conditione positæ essent infuccebiles, censetur vocata: opponetur has Peña Decif. Tom. 11.

filias non posse dici penitus exclusas à statuto ex quo erant dotatæ, & dos succedit loco legitima.

Sed fuit responsum primò, hanc coniecturam fuisse à Rota approbatam, tum apud Puteum decif. 215. incip. Nicolaus de Passis, n. 3. lib. 3. tum in dicta causa Vrbetana Castrorum, die 21. Aprilis 1578. coram D. Cardinale Blanchetto.

Secundò fuit responsum, quòd licet in casu proposito essent dotatæ, quia tamen poterat controuerti, an essent congruè dotatæ, ex quo testator legauit his puellis, vltra gemmas solum scuta 1500. pro qualibet, quæ dos considerata dote relicta filiabus scutorum 3500. poterat videri tenuis, ideo prædictam coniecturam bene subsistere.

Placuit etiam tertia coniectura ex eo deducta, quòd cum in portione vnus ex filiis decedentis sine filiis masculis, vel fœminis, testator substituerit alios filios superuenientes, siue illorum filios & filias, & consequenter neptes essent substituta in portione patris, inde etiam inferrebat multo magis fuisse substitutas ad portionem patris, in cuius conditione positæ fuerant; & dum contra hanc coniecturam opponeretur, quòd non poterat ad hunc casum accommodari, quia portio patris Lidia erat effecta caduca, ex eo quòd hæres præmortuus fuerat testator, iuxta textum in l. vnica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend. fuit responsum Imperatorem in dicta l. vnica, §. cum triplici, distinguere tres casus, quando dispositiones testatorum caducantur.

Primum, quando testator reliquit illis, qui non reperiuntur in rerum natura tempore conditi testamenti; qui non pertinet ad hanc facti speciem. Secundum, quando is, qui aliquid ex testamento habuit, id est, spe (vt declarat ibi glossa,) decessit post testamentum, sed viuo testatore, prout in casu proposito, in quo vnus ex hæredibus post factum testamentum prædecessit testator, quo casu ille defunctus dicitur esse in causa caduci, & portio sua remanet penes testatorem, nisi ille defunctus haberet substitutum, vel coniunctum, vt declarat idem textus in §. pro secundo, ibi, nisi, & in hunc casum, vel substitutus, vel coniunctus, eos antecedit; hæc ad hanc facti speciem applicando, cum Iacobus prædefunctus reliquerit filias substitutas, videlicet in conditione positas, & consequenter vocatas, ex antedictis non est locus caducitatis.

Quarta coniectura, quòd cum istæ neptes, eodem modo quo nepotes vocatæ & substituta fuerant, si dicerentur exclusæ, necesse quoque erat excludere masculos filios Iacobi nepotes testatoris; visa quoque fuit satis ponderosa, & dum contra eam opponeretur ex eo non subsistere quòd tempore obitus testatoris non aderant masculi ex Iacobo prædefuncto, qui ipsum repræsentarent; fuit responsum, quòd cum testator disposuerit per alternatiuam, videlicet, morendo Pietro, Bernardino, & Iacomo senza figliuoli, maschi, o femine, satis erat alternatiuam in vno tantum verificari, l. is qui ducenta, §. virum, ff. de rebus dubijs, l. si hæredi plures, ff. de condit. institut. Socinus consil. 113. incip. Supra scripti insignes, n. 7. versic. sed clarum est, lib. 1. alioquin hæc alternatiua maschi, o femini, nihil operaretur quoad fœminas, non extantibus masculis, & consequenter fateri oportere fuisse substitutas.

15. Quinta & vltima coniectura desumpta ex digressione ad plures gradus substitutionum...

16. Illis coniecturis sic confirmatis, aliqui ex Dominis addebant duas alias, primam deductam ex pupillari substitutione...

17. Neque ad rem pertinebat, quodd testator praesumeretur se conformasse cum statuto, per quod foeminae dotatae sunt exclusae...

18. Ad absurdum ex eo collectum, quodd nepes essent melioris conditionis, quam propriae filiae testatoris, quod Iason in l. Gallus...

19. Demum ad epistolam missiuam testatoris, qua utebantur informantes contra Lidiam, ad testatoris voluntatem declarandam...

20. Secundò fuit responsum, ex ea epistola non potuisse deduci aliquam efficacem coniecturam contra depositionem testamentariam...

non perimebatur dispositio testamentaria quodd succederent foeminae.

Farsen. territorij.

Die Mercur. 28. Ianuar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Instrumentum 70. annorum cum aliis administris, non indiget recognitione.
2. Probatis extremis media sunt probata.
3. Adminicula quibus probatur instrumenta publica non indigere recognitione, referuntur, & sequent.

DECISIO M. CCCXXXIX.

Solis incolis Communitatis Montopolitanae informantibus, Rota censuit instrumentum tertiae unionis anni 1489: in forma probante: nam licet respectu Abbatis, dato quodd fuisset in lite anno 1487. solum adesset cursus 98. annorum...

Alterum adminiculum oriebatur ex litteris testimonialibus Communitatis testificantis Notarium, qui receperat hoc instrumentum, fuisse publicum, & ei fidem adhibendam...

Carthaginen.

in rem scriptam. & datur etiam contra possidentem bona fide, 5.

Carthaginen. decimarum.

Die Lunae 28. Ianuar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Censura ut locum habeant debet praecedere inobedientia.

DECISIO M. CCCXL.

Die 29. Ianuarij 1607. Rota contra fratres S. Petri della Noia, censuit, ipsos non paruisse integre literis executorialibus: modò iterum causa proposita super eo, an esset recedendum à dicta decisione dixit, fratres teneri parere, aliàs non poterunt evitare legitimis censuras, quae inobedientibus à sacris Canonibus inferuntur.

Mediolanen. Praepositura.

Die Lunae 28. Ianuar. 1608.

DECISIO M. CCCXLI.

Cum hac causa proponeretur super dubio, vel Iulio Caesari de Vicecomitibus, plures difficultates fuerunt per Dominos excitatae.

Prima an vox, seu portio filiorum Hieronymi esset computanda ad fauorem Iulij Caesaris, seu potius Hieronymi, in qua simul erat videndum, an esset habenda ratio vocis Iulij, qui erat Religiosus, & dubitatio oriebatur ex eo, quia tam Fabricius, quam Franciscus vtrumque praesentauerant.

Secunda difficultas erat, ad cuius fauorem veniret computanda vox descendendum ex Francisco: nam Hermes filius Caesaris, qui facit medietatem istius vocis, similiter praesentauit vtrumque.

Tertia difficultas erat, an esset habenda ratio de descendentibus ex fundatore per foeminas, cum vocarentur descendentes masculi.

Quarta difficultas erat de illegitimis, tamen legitimatis, an essent admittendi ad praesentandum.

Demum fuit dubitatum, quis ex istis duobus praesentatis haberet qualitates in fundatione requisitas ad effectum, vt possit capere Praeposituram?

Perusina spoly domus.

Die Veneris 1. Februar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessio probatur tam civilis, quam naturalis, per testes deponentes de visu actuum possessionis à possidente factorum.
2. Spolij actio datur heredi, sicut testatori, & est

Vtraque parte informante Rota censuit constare de spolio domus, de quo agebatur, testes enim producti in hac causa probabant Malatestam & Horatium Balleonios possedisse hanc domum in ciuitate Perusina, & illam die 2. Aprilis 1622 donasse Baltazari filio Rodulphi de Signorellis, qui eam possedit, vsque ad vltimum vitam terminum cum actibus possessoris, eam videlicet retinendo, locando & dislocando, & alia faciendo quae à veris possessoribus domorum fieri consueuerunt; & post mortem Baltazaris in possessione domus Octavianum patrem Bernardinum & Ceccum de Signorellis, eius fratres germanos tanquam haeredes Baltazaris possessionem eiusdem domus accepisse, & eis in possessione existentibus obiisse Octavianum, superstitute Fabricio eius filio & haerede, cumque cum aliis pro indiuiso praedictam domum possedisse, eisque quaedam ob causas à Perusio recedentibus Lucretiam Baudinam Auctorem Dominæ Liuiæ Capranicæ opera suorum ministrorum in possessionem eiusdem domus se intrussisse; ex his enim per testes probatis constabat de primo extremo, videlicet de possessione Dominorum de Signorellis; testes enim dicentes vidisse aliquem possidere, probant possessionem naturalem & ciuilem. Baldus in l. data opera, 34. C. de his qui accus. non poss. Decius consil. 301. incip. Pro tenui facultate, num. 17. Caes. de Grassis decis. 14. incip. Conclusum tres testes, n. 5. & 7. de testib. & eo maxime, quia testes redderant bonam rationem ex praedictis actibus possessoris. Caes. de Grassis dicta decis. 14. n. 4. de testib. & decis. 10. incip. Resolutum fuit, num. 3. de caus. possess. & propriet. Angelus in l. quedam mulier, n. 3. ff. de rei vendicat. Natta consil. 672. incip. Verente samsu controversia, n. 20. lib. 4. Afflictus decis. 325. incip. Facto verbo, n. 2.

Et licet testes non praesentarent solum possessionem Fabricij, sed eiusdem patruorum non afficiebat, quia actio spolij datur etiam heredi, & etiam contra Dominam Liuiam haeredem Lucretiae; & licet Liuia non spoliauerit, successit tamen in vitium spolij, cum actio spolij sit in rem scripta. Abbas in cap. cum ad sedem, n. 26. & 27. de restitut. spoliat. Alexander in l. rem qua nobis, num. 19. vbi Iason num. 19. de acquiren. possess. Afflictus decis. 361. incip. Monasterium Sancta Maria, num. 33. quod procedit etiam cum titulo & bona fide possideat. Castadorus decis. 7. incip. Concluserunt Domini, num. 1. de restitut. spoliat.

Secundum extremum satis censebatur probatum, ex licis sustentatione & iunctis adminiculis, quae hic etiam concurrebant, vt saepe Rota censuit. Identitatem domus probabant testes dicentes, domum retentam à Domina Liuia esse eandem corpore & substantia, quae olim possidebatur per supradictos Signorellos.

Secundum extremum satis censebatur probatum, ex licis sustentatione & iunctis adminiculis, quae hic etiam concurrebant, vt saepe Rota censuit.

Identitatem domus probabant testes dicentes, domum retentam à Domina Liuia esse eandem corpore & substantia, quae olim possidebatur per supradictos Signorellos.

1. a supra dec. 1270

2. a supra dec. 844. n. 1. vbi annotauit alias dec.

3. supra dec. 1286. n. 4. vbi annotauit alias dec.

4. v per Se. raph. decif. 1481. n. 2. Rotam recentior. p. 1. dec. 693. n. 7. vbi allegat alias dec. & supra decif. 1236. n. 4.

5. g adde supr. dec. 1236. n. 4. & Rotam recentior. p. 2. in d. decif. 693. n. 8.

6. h supra in d. decif. 1286. n. 14. i adde infra decif. 1480. n. 4.

7. k adde supra in d. decif. 1286. n. 18. & 19.

1. e habetur hac decim. press. per Pacificum post tract. de Saluano interdict. dec. 24. & fuit confirmata instr. dec. 1357.

2. d adde supra decif. 1334. n. 1. e adde supr. dec. 1125. n. 2. vbi annotauit alias decif.

3. f adde Ludouic. dec. 542. n. 2. vbi ad propositum allegat hanc decif. & lae annota. quae decisio Ludouic. habetur etiam in posth. Farin. tom. 1. decif. 717.

4. g adde supra dec. 1334. n. 4. vbi annotauit alias decif.

Leodien. fructuum.

Die Lunæ 14. Februar. 1608.

DECISIO M. CCC XLIII.

Informantibus solum legatariis quondam Ioannis Christiani causa proposita; Rota ad fauorem ipsorum respondit; omnes enim difficultates fuerant sublatae in decisionibus factis, primò coram bo. me. Litra die 14. April. 1606. deinde coram Domino Iusto die 12. Ianuarij, & die 8. Iunij ann. 1607. in qua vltima decisione fuit resolutum predictos legatarios consequi debere à Capitulo Leodiensi scuta auti in auro Italiae mille centum & tria cum quadrante vnus scuti, ad eam enim summam monetæ Italiae reducebatur taxatio facta in partibus in moneta Brabantia.

Placentina salary.

Die Lunæ 4. Februar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Scientia alicuius rei est difficilis probationis, & ideo per indicia & coniecturas probatur.
2. Canonicus exire debet de Capitulo quando tractatur negotium ad eum pertinens.
3. Testes nulliter examinati, licet non probent, faciunt tamen aliquod adminiculum probationis.
4. Secretarius Capituli non facit fidem de rebus pertinentibus ad Capitulum, si ille ut Canonicus sit interessatus.
5. Protestatio non annullat actum de quo protestatur, sed tantum præseruat ius.

DECISIO M. CCC XLIV.

Vtraque parte informante super dubio; an & quando probaretur Doctorem Caxam habuisse scientiam reuocationis ad effectum, vt consequeretur à Capitulo Placentino expensas, & damna passa vsque ad tempus quo habuit scientiam reuocationis; Rota censuit eum istius reuocationis scientiam habuisse, die 3. Februar. 1606. quo fuit reuocatus in eadem ciuitate Placentia; cum enim scientia sit difficilis probationis per indicia & coniecturas probatur. Bartolus in l. qui Roma. §. duo fratres, quest. 3. n. 13. vbi communiter Doctores, ff. de verb. obligat. Abbas consil. 81. incip. Videtur primo dictam Catharinam, n. 2. lib. 1. Decius consil. 267. incip. Non excedit è memoria, n. 2. & consil. 583. incip. In casu proposito, n. 4. Crauetta consil. 193. incip. Minor viginti quinque annis, n. 7. Cephalus consil. 314. incip. Domina Elisabeth, n. 4. quod procedit etiam ad effectum priuationis, siue infordescitæ, vt fuit resolutum in causa Ofcen. Archidiaconatus, die 10. Iunij 1602. coram Domino Lañcellotto, vbi ex coniecturis & præsumptionibus vehementibus scientia fuit habita pro legitime probata. Crauetta consil. 73. incip. Dicendum videtur, n. 19. & consil. 178. incip. Vno processu, n. 1.

In casu proposito ex ferie & circumstantiis facti visæ sunt oriri vehementes præsumptiones, quæ scientiam Caxæ arguerent, nam die 30. Ianuarij fuit celebratum Capitulum, & in eo tractatum de reuocatione Caxæ; & quoniam nihil tunc fuerat conclusum, lex eo quod suffragia prodierant æqualia, iterum die 3. Februar. fuit habitum aliud Capitulum in quo erat præfens Caxa, quifuit iustus exire, prout cum effectu exiuit, quia erat de suo negotio tractandum, & eodem die Secretarius Capituli accessit ad domum Caxæ, vbi cum non reperisset illum, dixit quod volebat ei notificare reuocationem de se factam; & die sequenti idem Secretarius ad eandem domum reuersus, non reperto Caxa, dixit eius patri, eum à Capitulo fuisse reuocatum.

Et licet ex his crederetur, tunc Caxam habuisse scientiam reuocationis de se factæ, ex quo satis verisimile videbatur, eum & à patre & ab amicis omnia acta Capituli didicisse: addebantur testes idem affirmantes, qui licet essent inualide examinati, faciebant tamen aliquod adminiculum ad iudicis animum informandum; dicebant enim Caxam habita notitia reuocationis latitasse, ne reuocatio sibi intimaretur, quod arguebat etiam modus discendendi à ciuitate Placentia; nam Caxa inde recessit Capitulo in salutato, & non receptis instructionibus, & mandatis, quæ Procuratoribus ad tractanda negotia euntibus communiter dari solent.

Et quamuis multa ex prædictis non probarentur aliunde, quàm ex relatione Secretarij Capituli, cuius fides videri poterat suspecta, ex quo erat minister Capituli, cum Caxa litigantis; nihilominus cum esset publicus officialis, et fuit adhibita fides, cum de gestis capitularibus rogatus, publicum ediderit testimonium. Decius in cap. quoniam contra, numer. 75. de probat. & in cap. 1. vbi Felinus n. 14. de fide instrumentorum, & eo maxime, quia Caxa per scripturam eiusdem Secretarij probabat suum mandatum.

Demum, licet ista paterentur aliquam difficultatem, non poterat negari scientia reuocationis factæ in ciuitate Murcia sub die 23. Februar. eiusdem anni; cum ibi reuocatio sibi fuerit personaliter intimata, & ipsa responderit intellexisse, & licet fuerit protestatus de nullitate, tamen protestatio non annullat actum, sed tantum præseruat ius, & cum in hoc casu solum quaereretur de scientia reuocationis, non de reuocabilitate, vel irreuocabilitate mandati sibi dati, quod iam fuit visum & conclusum, potuisse reuocari, ex prædictis censebatur scientia probata.

Romana legati seu dotis.

Die Veneris 8. Februar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Legatum sub conditione relictum non debetur ante illius purificationem, quod limita in conditione mixta.
2. Legatum sub conditione relictum non debetur ante illius purificationem, quod limita in conditione mixta.
3. Conditio mixta habetur pro impleta, si non steterit per legatarium illius implementum.
4. Haeres institutus sub conditione pendente a voluntate tertij, si iste renuat adimplere, capiet ille hereditatem.

DECISIO

DECISIO M. CCC XLV.

Iacobus Briosus cum moreretur, Camilla Gallæ vxori scuta menstrua legauit, his verbis: Item lascia a Madona Camilla Gella in euento che si voglia Monacare, o stare en quali be Monasterio, scuti sei di moneta se mese, lei viuenti, & niente altro; Camilla aliquot Monasteria Vrbs requisit, quæ illam recipere recusarunt, & quia legatum extra Monasterium petebat, & venerabilis Ecclesia B. Mariæ de Anima hæres à Iacobo instituta non adimpleta prædicta conditione, legatum præstare recusabat, dubitari, vtum deberetur: & Rota vtraque parte informante, legatum deberi censuit.

Quia licet regulariter legatum sub conditione relictum non debeatur, nisi purificata conditione, l. cum ita legatum 62. & l. qui heredi. §. finali. ff. de conditionibus & demonstrationibus.

Id tamen non habet locum, quando conditio legato adiecta non est merè potestatiua, sed id est, pendens à voluntate illius, cui relictum est legatum, sed est mixta, pendens videlicet à voluntate legatarij & alterius, vt in casu proposito à voluntate Camillæ, & alicuius Monasterij Monialium, Camillam recipere volentium: hæc enim mixta conditio, si reuertitur sine quo legatarius implere conditionem non potest, præter impedimentum, habetur pro impleta. l. 1. C. de institutionibus, & substitutionibus. l. 1. vers. sed si per te. C. de his qua sub modo. l. si post diem, vers. sed & si ita mihi legatum sit. ff. quando dies legatorum cedat, vbi legatum relictum Titio, si Sciam vxorem duceret, debetur, si Scia nubere nolit, quia per eum non stat quo minus conditio adimpleatur, idem voluit Battolus in l. 1. num. 13. vers. idem dico, C. de institut. & substitut.

Vnde inferit hæredem institutum sub conditione, si construxerit Ecclesiam in domibus suis, & Episcopus noluerit dare licentiam ædificandi Ecclesiam, conditionem haberi pro impleta.

Et ex his censuit Rota deberi Camillæ legatum, cum ipsa adhibuerit diligentiam in duodecim Monasteriis Monialium Vrbs, vt eam recipere vellent, quæ tamen recipere recusauerunt, quam diligentiam Rota censuit sufficientem ad prædictum effectum.

Demum omnem difficultatem sustulit, factum Illustrissimi Vicarij Vrbs, à quo cum Camilla petiuiisset vt dignaretur mandare Monialibus alicuius Monasterij Vrbs sibi subiectis, quatenus illam recipere vellent, Vicarius ex quo Camilla erat vidua, id facere omnino renuit.

Bononien. separationis thori.

Die Lunæ 11. Februar. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Testes examinati in alio iudicio etiam summarissimo sine partis citatione non probant, & 3.
2. Confessio partis facta in iudicio criminali pro-

- bat contra consentem in iudicio civili, quod intellige, vt 5.
6. Alimenta sunt præstanda vxori, quando litigat cum marito super seuitia, constiio aliquatiter de ea.
7. Vxor litigans cum marito, & voluntarie se diuertens ab illius domo, non potest petere alimenta, & litis expensa. & 8.

DECISIO M. CCCLXVI.

Ab Annis Senatorem Bononiensem, & Antonium Sanuitalem ortæ domesticæ contentiones, & Aurelius factis durioribus nobilissimam & honestissimam vxorem lacefferit, aliquot enim alapas eidem impegerat; causa introducta in Rota, dubitari an constaret de tali sufficienti causa, vt esset locus subministrationis alimentorum, & expensarum litis, ad effectum, vt Antonia posset facere suas probationes, & ad vltiora procedere, iuxta formam sacrorum Canonum, quando vnus ex coniugibus, vel propter adulterium, aut scquitium alterius, vel propter alias legitimas causas, non potest commodè cum eo cohabitare.

Et Rota vtraque parte informante censuit, locum fuisse subministrationi alimentorum, & expensarum, non propter dicta testium examinationum in iudicio criminali pro informatione Curia; quia cum fuerint in iudicio sumario sine partis citatione examinati; nec iterum citata parte in iudicio plenario repetiti, nullum faciebant probationis gradum, Bartolus in l. finali, in fine, ff. de questionib. Egidius Bofsius tit. de delinquente, num. 6. Abbas in cap. graue. num. 9. de proben. Masilius singular. 580. incip. Acta facta in iudicio sumario. Ioannes Roxas tract. de hæreticis, part. 2. assert. 4. num. 107. vers. testes verò in iudicio sumario.

Neque propter assertionem Dominae Antonia, quia erat pars formalis & offensæ, sed propter confessionem eiusdem Domini Aurelij asserentes se tres, vel quatuor alapas impegisse Antonia; ex eo quòd immoderato impetu ausa fuerit ad cubiculum suum accedere; licet enim ista confessio facta fuisset in iudicio criminali, probabat tamen contra consentem in hoc iudicio civili. Guidopapa decif. 254. incip. Confessio per aliquem facta, Bellamera decif. 3. incip. Confessio in vno iudicio, Rota decif. 4. incip. Quidam agebat, num. 2. de confessis in antiquis, Cæsar de Grassis decif. 3. incip. Prima difficultas est, num. 3. de solutionib. qui num. 6. explicat quòd licet confessio facta in vno iudicio, non valeat ad condemnandum in alio iudicio, valet tamen ad institutum iudicium inquisitionis, & ad probandum illud crimen, ex prædicta confessione. Baldus in l. mercalem, C. de condit. ob causam, Felinus in cap. causam, que, il 1. num. 21. vers. sed responde ex notatis per Baldum, de testib.

Ex his inferebatur Dominae Antonia extra domum mariti agenti, & super separatione thori, & cohabitationis cum marito litigare volenti subministrari potuisse moderata alimenta, licet nondum esset probata Aurelij mariti seuitia, vel adulterium. Afflicus decif. 10. incip. Vxor Domini Chianfi. Palatius Rubius in re. D d 4 petitione.

petitione, cap. per vestrae. §. 39. num. 5. de donat. inter virum & uxorem, Rota in causa Bisuntina separationis thori, die vna April. 1596. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

Nec refert quod aliis Rota apud Thomam de Tanis decis. 11. incip. *Vxor qua propria auctoritate*, ex glossa in cap. significasti, de divorciis, & Federico de Senis consil. 176. & in vna Papiensis matrimonij, die 19. Februar. 1596. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, tenuerit, vxori propria auctoritate gnerentis, & cuius viro litigare volenti, nec alimentis, nec litis expensas esse à marito præstandas.

Adde Caualer. decis. 269. n. 1. Scraph. decis. 328. n. 2.

8.

Adde Rotam recent. p. 2. dec. 470. n. 2. quæ etiam habetur reposita in posth. Farin. tom. 1. decis. 519. vbi ad propositum allegatur præfens decisio, cui iunge Duran. decis. 399. n. 2. & 9. & supra decis. 1051. n. 4. vbi annotauit alias decis.

9. 10.

per modum scilicet proiusionis, vt dicitur infra decis. 1682. in fine.

II. de hoc articulo vide annotationem ad dec. 554. Ludou. n. 4.

Quoniam respondebatur, id habere locum, quando sine iusta & rationabili causa, seu potius lenitate, à marito recedit: b fecus autem si ex iusta causa iudicio prudentum ponderata, discedat. Doctores in l. si cum dotem. §. si autem in sauisimo. ff. solut. matrim. Cynus, Baldus, & alij in l. quod in uxorem. C. de negotijs gestis. Iason in l. 1. num. 4. C. de legat. Afflictus dicta decis. 10. num. 1. & fuit dictum in terminis in dicta causa Bisuntina separationis thori.

Rota autem in hoc casu ex confessione Aurelij censuit, rationabiliter potuisse Antonium ab eo discedere, iudice præsertim permittente, & Aurelio penitus non repugnante, sic enim discessus & vltimati Antonia, & non repugnantia mariti tribuendus videbatur, quamuis prudentius fecisse vterque, iracundiæ calore remisso, reconciliatis animis ad concordiam redire, & intra domesticos parietes occultare dolorem, qui publicatus non sine coniugum præiudicio, & iactura magis augetur.

Neque prædictis obstabat, quod nondum probatum esset adulterium, neque fornicatio Aurelij, quia dicebatur, quod si ista fuissent probata, causa breuiter potuisset fini: sic autem censuit, vt Antonia posset facere suas probationes, & interim aleretur, & sumptus in pandis probationibus facere posset, præsertim cum diuitem dotem scutorum 16. m. Aurelio attulisset.

Demum quamuis Rota sic respondendum putaret, magis tamen sibi placebat concordia inter nobilissimos coniuges hactenus prole carentes, quæ in domo, & familia Aruia succedere posset; eo enim consilio, mihi commisit resolutionem, vt curarem concordiam, quam tamen non potui concludere.

Romana Saluiani interdicti.

Die Lunæ 3. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Exceptio fideicommissi turbidi nihil operatur in interdicto Saluiano.
2. Possessio de preterito, vel de futuro probanda est, vt sit locus Saluiano interdicto.
3. Bona fidei omnimodo subiecta possunt alienari pro dote restitutione.

DECISIO M. CCCXLVII.

Vtraque parte informante decisum fuit constare, domus de quibus agebatur, fuisse assignatas Hieronymæ, vt patebat ex instrumeto diuisionis, confecto anno 1564. inter Dianorem & Hieronymam sorores, & Paulum Sanchez eorum nepotem, quod facit fidem quoad omnes etiam extraneos, quoad veritatem rei sic gestæ. Couarruias in practicis questionibus, cap. 20. num. 9. eidem instrumento adstipulantur testes, qui licet essent in alia causa examinati, præstabant tamen aliquod adminiculum veritati.

Non obstabat quod domus ista prætenderentur subiectæ fideicommissio, quondam Franciscæ Dias, tum, quia exceptio fideicommissi, nondum clari, non admittitur in hoc iudicio Saluiani, cum requirat altiore indaginem, & nec retardat Saluianum, vt sæpe fuit resolutum, & signanter in causa Romana Saluiani interdicti, die 13. Ianuarij 1603. coram bon. mem. Litra, h cum sufficiat solum probare possessionem de præfente, vel de futuro. Bartolus in l. 1. num. 3. ff. de Saluiano interd. & latè Menochius tract. de adipiscendo remedio 3. quest. 29. num. 160. & seg. tum, quia licet de fideicommissio constaret pro dote restitutione bona fideicommissio subiecta, in subsidium, cum alia Marci Antonij non reperirentur, possunt obligari & alienari, k Auzben. res qua. C. communia de legatis.

Similiter non obstabat exceptio melioramentorum, quæ cum non esset liquida, & requireret altiore indaginem, in hoc possessorio iudicio Saluiani, non poterat impedire immisionem.

Creditum Ascani Masciotti in hac propositione deductum non pertinebat ad propositum dubium, & quatenus pertineret, non videbatur releuans contra fideicommissum quod Ascanius super his domibus adesse prætendebat.

Faentina Monasterij de Crispino.

Die Lunæ 3. Martij 1608.

DECISIO M. CCCXLVIII.

IN propositione huius causæ, quæ magni erat præiudicij contra venerabilem Congregationem Vallis Umbrosæ, Domini diligentissimè vtriusque partis iura considerauerunt: & quoniam vnica propositio non fuit possibile eam maturè resolvere, restricta fuit ad tres infra scriptas difficultates.

An priuilegia Congregationis, præsertim verò Innocentij VIII. & Iulij II. essent in forma probante.

An ista priuilegia essent reuocata per regulam reuocatoriam vnionum.

Et an vigore prædictorum priuilegiorum potuerit Congregatio admittere resignationem factam à Petro Francisco Valgemilio cum pactis referua

1. habetur hæc decisio impress. per Pacif. in tract. de Salu. interd. decis. 107. f. adde infra decis. 147. vbi fuit confirmata hæc resolutio.

2.

Adde Rotam recent. p. 2. dec. 477. n. 5. vbi ad propositum præfens decisio allegatur, & vide supra decis. 1334. n. 8. vbi annotauit alias decis.

3.

habetur impress. per Pacif. post tract. de Salu. interd. decis. 123.

5.

Adde Rotam in impress. per Pacif. vbi supra decis. 45. n. 5.

6.

Adde supra in d. decis. 1334. n. 8. vbi annotauit alias det. & vide infra decis. 1407. n. 5. Adde Rotam recent. p. 1. dec. 559. n. 3. vbi ad propositum præfens decisio allegat.

1.

de quo infra decis. 1360.

3.

4.

restitutionis pensionis, facultate transferendi, & reservatione regressus.

Ex decisione enim istorum trium dubiorum pendebat totius causæ resolutio.

Lucana Molendini.

Die Mercur. 5. Martij 1608.

DECISIO M. CCCXLIX.

Vtraque parte informante causa proposita, licet Domini qui eam viderant, propensiores essent in Ecclesiam; quia tamen aliqui dubitabant, vt vtrique parti consulere, Domini voluerunt quod causa concordaretur, ita vt eius indemnitati consulere, cum aliqui eius detrimento, & minori dispendio Dominorum de Braxedis.

Romana restitutionis dotis.

Die Lunæ 10. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Estimatio rei dotalis facit emptionem & venditionem. quod limita, vt 3. Res dotalis estimata quando non faciat emptionem & venditionem. ibid. & 4. Capitula matrimonialia attendenda sunt in rebus dotalibus tanquam conuentio originalis & matrix.
2. Dotalia bona si dantur, estimata quantitas est in obligatione; bona verò in solutione, & 7.

DECISIO M. CCCL.

Nno 1606. Petrus Polletus, Lucretiam, filiam Domini Vincentio, Cappelloto Illustrissimi Domini Martini Cappelloti, Vrbs Senatoris filio matrimonio copulauit, cum dote scutorum 10. m. in pecuniis, rebus, & effectibus consignandis, & præsertim in vna domo, & vinea pro pretio per Dominum Gasparem Ribaldum declarando; adiecto tamen pacto, quod in casu restitutionis dotis, tam constante, quam dissoluto matrimonio, eadem domus & vinea restituerentur, pro eodem pretio quod declaratum fuisset; quoniam verò Lucretia vitæ functa sine filiis, factus fuit locus restitutioni dotis, & Auditor Camera eandem domum, & vineam restituendas pronunciauit; & Dominus Vincentius ab eo iudicio appellauit, Sanctissimi in signatura ordinauit, vt viderem, an estimatio faceret emptionem, & dubio propositio, vtraque parte informante, Rota non fecisset emptionem, & venditionem censuit.

Quia licet regulariter estimatio rei dotalis faciat emptionem & venditionem, l. quoties, & l. si inter virum, C. de iure dotium, Couarruias in practic. questionibus, cap. 28. num. 2. Socinus senior consil. 57. incip. Stanibus super scriptis, n. 6. in septimo casu, lib. 1. Ioannes de Montesperello consil. 176. num. 5. Ioannes Antonius Rubens

Adde quæ annotauit supra ad decis. 903. n. 7. & intellige hæc regulam, quando estimatio fuit facta ad fauorem viri, fecus si ad fauorem vxoris, vt fuit dictum per Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 399. n. 1.

2.

Alexandrinus consil. 5. incip. Pro fundamento, n. 1. & 2. & sæpe fuit in Rota decisum.

Tamen regula non habet locum quando de contrario constat, & in specie quando fuit promissa restitutio dotis in iisdem rebus, b siue corporibus, dicta l. si inter virum, C. de iure dotium, vbi Bartolus & communiter scribentes, & Socinus dicto consil. 57. in 2. & 3. casu, Paulus de Castro in l. si estimatis, num. 5. ff. solut. matrim. Couarruias in practic. quest. cap. 28. n. 4. versic. tertio colligitur.

Quod in hoc matrimonio expressè fuisse conuentum patebat ex vno capitulo matrimoniali, vbi sic scriptum fuerat, dechiarando che in caso di restituzione se donera restituire la medesima casa & vigna per il medesimo prezzo che sarà stato dechiarato.

Vnde constabat quod cum estimatio esset facta ad alium effectum, videlicet ad sciendum valorem rei in dotem assignatæ, non faciebat emptionem & venditionem, Parisius consil. 81. incip. In præfenti causa, n. 10. versic. tamen rectius, & num. 16. versic. ex tertia enim, lib. 4. Ancharanus lib. 2. questione familiari, quest. 36. num. 5. & fuit in terminis decisum coram me in causa Spalatana honorum, die 16. Aprilis 1601. n. 8. vbi fuit amplius dictum, hanc limitationem regulæ, quod estimatio non facit emptionem & venditionem, procedere, quando expressè, vel tacitè colligi potest fuisse factam ad alium effectum.

Supradictis accedebat, quia in instrumento Illustrissimi Senator expressè promiserat integram prædictam dotem, pro vt soluta fuerat, conferuare, & in casu restitutionis eandem dotem restituere: nam si restitutio non fuisset facienda, in eisdem corporibus, non oportuisset promittere eandem dotem conferuare; & licet verba instrumenti alicui dubia videri potuissent, omnis tamen dubitatio cessabat ex capitulis matrimonialibus, ad quæ semper recurandum est. Surdus decis. 70. incip. De recur. num. 3. versic. his non attendis. Nam capitula tanquam matrix & originalis conuentio attendi debent. Bartolus in l. Sempronius Proculus, n. 3. ff. de legat. 2. Cephalus consil. 88. incip. Originalis scriptura, num. 44. lib. 1. & fuit resolutum in causa Romana fructuum dotis coram me, die 12. Iunij 1606.

Quod maximè locum habet in hoc casu, cum contrahentes in principio instrumenti expressè rulerint se ad capitula matrimonialia: ibi, eum dote & pactis, & conuentionibus latius contentis, & expressis in capitulis matrimonialibus inter dictas partes desuper firmatis, vnde tollebatur oppositio facta ab informantibus pro Domino Vincentio, quod per instrumentum fuerit à capitulis matrimonialibus recessum, cum de contrario ex eodem instrumento constaret.

Non obstabat quod restitutio esset promissa in eadem quantitate, & propterea illa verba, in eisdem corporibus, non essent in obligatione, sed in potestate soluendi, & quantitas tantum esset in obligatione soluendi, Ioannes de Montesperello consil. 176. num. 2. & 5. versic. stem sensu, Surdus consil. 225. incip. Esit multa dici possunt, num. 6. lib. 2.

Quoniam fuit responsum istos Doctores non loqui in istis terminis, sed in promissione dotis,

Adde annotationem ad decis. 573. Ludouic. n. 16. vbi in versic. & hoc maxime colligeretur cum aliis ad propositum allegat hanc decis.

4.

habetur supra decis. 903. n. 3. & seq. cui iunge Ludouic. decis. 573. n. 5. & late annotatione 16. vbi ad propositum allegat hanc decis.

5.

supra decis. 1237. n. 19.

6.

Adde Rotam posth. Farin. tom. 1. decis. 101. n. 1. & supra decis. 903. n. 7. & 11. n. 1.

7.

de hoc articulo vide Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 419. fere per totam.

alia declaratione mutare sibi causam possidendi. Ista difficultates potissimum occurrebant in hac causa, quas Rota ad duas inspectiones reduxit, videlicet ad veritatem calculi, & ad ratam portionem successione. Carterum, quia mulieres erant valde pauperes, & causa satis perplexa, Domini ordinarunt mihi, ut cum effectu procurarem concludere honestam concordiam.

d infra decif. 143.

Bononien. de Guidalortis, sine de Thomacellis.

Die Lunae 10. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Clausula, parito iudicato, postea in rescripto, tribuit iurisdictionem conditionalem.
5 Filij representant patrem defunctum in successione aui.

DECISIO M. CCCLI.

1. Vtraque parte informante proposui hanc causam, & quia multis annis agitata fuerat in partibus, & in ea latae multae sententiae, non fuit resoluta, sed restricta propter multiplices difficultates, quae breui compendio decisionis superari non poterant.

Primo ergo occurrebat videndum, an esset paritum iudicato respectu eius, quod ad fauorem Plinij fuerat pronunciatum, stante enim clausula, parito iudicato, in rescripto apposita, quae dat iurisdictionem conditionalem, opus erat hoc primo loco discutere, praesertim cum iudicatum pro Plinio nullius sententiae videretur canonizatum: nihilominus tamen Rota censuit, ut nunc omitteretur inspectio super praedicta clausula, parito iudicato.

Secundo loco occurrebat videndum, quomodo iustificaretur liquidatio fructuum a Plinio perceptorum, & expensarum ab eodem factarum tam vsque ad annum 1594. quam vsque ad annum 1604. quia non erat standum simplici relationi Periti, sed probandum, per testes, vel per scripturas, quantum fuerit perceptum, & expensum, & eo magis, quia relatio Periti in multis apparebat fundata in iudicio partium, & in aliquibus super possibilitate.

Tertio erat videndum quanta portio hereditatis Andreae patris esset debita mulieribus de Guidalortis: nam sententia condemnabat ad restituendas duas ex tribus partibus, & tamen si filiae erant quatuor, cum vigore statuti Plinius etiam patris cum illis concurreret, illis duabus debebantur solum duae partes ex quinque.

Neque obstabat quod vna esset mortua, quia dicebatur reliquisse filios, qui matri successerunt, & illam representabant, vel saltem non fuissent debita duae partes ex tribus, sed duae partes ex quatuor. Rursus non obstabat quod Plinius non declarauerat, se velle concurrere cum nephibus in hereditate fratris; quia satis videbatur facta ipso declarasse, ex eo quod continuauit possidere, & administrare bona, quae vniuersi Antonio, administrabat; ita vt superueniente nouo titulo successione potuerit absque

Pampilonen. tributi de la Garda.

Die Veneris 14. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Pecha dicitur etiam illa annua praestatio, onus, vel tributum, quod ratione praedij quis solvere tenetur, & in hoc sensu non est verbum ignominiosum.
3 Onus reale transit cum re in qua est impostum.

DECISIO M. CCCLII.

Vtraque parte informante ter proposui dubium super tenore ferenda sententiae in hac causa, videlicet die 1. Iunii, & 4. Iulij 1607. & die 14. Martij praesentis anni, super eo, an esset apponendum verbum Pecha, quod incolae de la Garda tanquam ignominiosum apponi recusabant: & quia in vltima propositione Rota dixerat, ut iuxta eius ordinem darem resolutionem, mandavi Procuratoribus partium, ut quilibet consignaret minutam sententiam cum tenore sub quo vellent eam pronunciaris, quas cum habuissim, detuli ad Rotam, vbi lectis & consideratis Rota praecipit ferri sententiam, cum insertione verbi Pecha; ita tamen, ut nulla propterea incurreretur ignominia, cum verbum Pecha solum significaret annuam illam praestationem, onus, vel tributum, quod ratione praediorum incolae de la Garda soluebant Monasterio de Roncesualles, quod iam Rota animaduertenter in decisione in hac causa facta die 19. Nouembris 1604. in qua dixerat se non sentire quod nemine istius tributi intelligatur aliqua subiectio, vel vasallagium ab incolis Monasterio debitum, sed intelligitur tributum ratione bonorum, seu rerum possessarum ex quibus debetur ista annua praestatio, quasi onus quoddam reale quod transit cum praedio, cui haeret. I. si diuina domus. C. de exactor. tribut. lib. 10. cum alijs ad hoc propositum allegatis a Domino Hieronymo Goncales nobili Aduocato Hispano.

Bononien. redditionis rationum.

Die Vener. 14. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Creditor potest agere contra debitorem obligatum.

DECISIO M. CCCLIV.

Ioannes Thomas Melpotus, vt in hac causa longiores circuitus licitum, quos Ioannes Thomas de Philippis praeparabat, euitaret, gratiam, si neutri, obtinuit: & cum vna tantum parte informante, dubitarem: an esset iustificata, Rota iustificatam censuit; quia concurrerant requisita ad validitatem gratiae, si neutri.

Primum, quia ne sit subreptitia, debet fieri mentio de qualitate beneficii de vacatione & modo vacandi, & resecutione; quia cum sit noua gratia, & noua prouisio, & nouus titulus ex ea acquiritur: consequenter sunt exprimenda, quae possent mouere Papam, ad concedendam, vel denegandam gratiam, Rota decif. 24. incip. Impetrans gratiam, versu. idcirco omnia, de rescriptis, in nouis. Puteus decif. 84. incip. Dubitavi ego, num. 2. lib. 3. Sarnensis super regula de annali, quest. 28. in princip. versu. praeterea; haec fuisse narrata constabat ex tenore gratiae.

Alterum requisitum est, vt beneficium vacet, & neutri ius competat: nam gratia, si neutri, requirit hanc conditionem, & vt adit lis, Rota d. decif. 24. de rescriptis, & decif. 13. incip. Licet in causa, de dolo & contumacia, in nouis. Verallus decif. 34. incip. Gratia, si neutri, num. 1. & 2. & decif. 42. in qua narratur, incip. Gratia, si neutri, lib. 2. vacationem autem probant testes testificantes de obitu Ioannis Moylis de visu. Bartolus in l. 2. §. sed si dubitetur, n. 1. ff. quemadmodum testament. aperiantur, quod neutri ius competeret, constabat ex reuolutione actorum, vt saepe Rota resoluit, & signanter in vna Fesulana praeparatoria dierum Ianuarij 1563. coram bon. mem. Robusterio. De lite praeterea constabat ex commissione causae, & ex actibus subsecutis, Cassadorus decif. 6. incip. Valuerunt Domini, num. 3. super regulam.

Neque obstabat praesentatio Domini Angeli Pisanelli Baronis terrae Boneri saepius iterata ad fauorem aliorum, quasi inde constaret de iure praesentatorum; quia cum ius praesentatus debeat probari, iuxta requisita a Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9. nec respectu Baronis id est in actis probatum, eius praesentationis non arguebant bonum ius praesentatorum.

De non iure Melpoti satis apparebat ex eius confessione, vt fuit resolutum in causa Clusina prioratus, die 17. Februarij 1592. coram bon. mem. Orano.

Tertium & vltimum requisitum ad validitatem gratiae, si neutri, vt omnia narrata debeant iustificari, si sufficienter videbatur probatum ex deductis ab informantibus pro Melpoto: nam clericatum, vacationem per obitum Ioannis Moylis, & ius ad Capellaniam & valorem beneficii impetrati quod non excederet

24. ducatos, & alia narrata, satis sufficienter probabant testes pro Melpoto induciti.

sum in solidum non facta excussione aliorum debitorum.

Debitor dicitur ille, qui tradidit administrationem alicui pro debitis in administratione contractis.

DECISIO M. CCCLIII.

1. Haec causa fuit proposita vtraque parte informante; & quia multae difficultates fuerunt excitatae, non fuit capta aliqua resolutio, sed fuit restricta ad duas potissimum inspectiones.

2. Prima fuit, an Eques Sigismundus Maluati esset obligatus ad reddendam rationem Horatio Rogerio, quem ita persuadente bon. mem. Alphonso Ferrariae Duce administratorem haereditatis constituit Dominus Iulia Tuffignana, vidua relicta a Francisco Tuffignano: nam pro affirmatiua considerabatur, quod Eques Maluati tanquam principalis, & in solidum se obligauerat, & ideo poterat agi contra ipsum absque excussione Rogerij principalis, vel absque excussione eorum haereditum. Alexander consil. 34. incip. Vso instrumento, num. 5. & 6. lib. 2. & consil. 32. incip. In causa executionis, num. 10. versu. tertio principaliter, & num. 11. versu. cum ergo, lib. 4. Mohebanus decif. 2. incip. Placentina, de fideiusoribus.

hae difficultates fuerunt discutae infra decif. 1378.

3. Pro negatiua autem ponderabatur; quia Eques Maluati obligauerat se iuxta formam contractus initi cum Duce Alphonso, cuius vigore non videbatur teneri ad reddendam rationem, & eo praesertim nomine; quia cum non administrasset, non poterat vel cogi, vel conueniri ad rationem reddendam, cum id impossibile sibi esset, ex quo non administravit, licet videretur teneri ad solutionem eius, in quo administrator fuisse condemnatus, vt per Aluensem consil. 318.

4. Secunda difficultas fuit, dato quod Eques Maluati esset obligatus, ad quid teneretur, & quoniam ex declaratione primae difficultatis maxime pendebat resolutio secundae, placebat quod primo loco videretur, an Eques Maluati teneretur reddere rationem.

Arianen. Archipresbyteratus.

Die Lunae 17. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Gratia, si neutri, quid requirat, & seq.
3 Subreptitia erit gratia, si in ea non narretur quod mouere potest Pontificem ad illam faciendam, vel non.
4 Gratia, si neutri, requirit, vt adsit lis, alias nihil operatur.
5 Ius patronatus vt probetur requiruntur tradita a Tridentino sess. 25. cap. 9. de reformat.
7 Narrata sunt iustificanda in gratia, si neutri, alias nihil prodest.

Adde supra in tom. 1. decif. 197. n. 1. & Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 395. n. 2. & 4. vbi ad propositum alligat hanc decif.

Adde Rotam diuersi p. 3 lib. 3. decif. 856. n. 9.

Adde Cocci. decif. 139. n. 7.

Adde Rotam recent. p. 2. dec. 726. num. 1. & in posth. Farin. tom. 2. decif. 184.

Adde Ludouif. decif. 84. n. 5.

Adde Duran. dec. 234. n. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 578. n. 3. & in recent. p. 2. decif. 699. n. 2.

Adde Rotam recent. p. 2. decif. 96. n. 2.

Ferrariem.

Ferrariensis Prioratus.

Die Lunæ 17. Martij 1608.

S Y M M A R I V M.

- 3 Mensis Augustus est de octo reservatis Papa, dummodo Episcopus non habeat alteratim acceptatam, quia tunc est ordinarius.
- 4 Beneficij regularitas probatur ex pluribus enunciatiuis instrumentorum antiquorum.
- 5 Beneficium an sit regulare, vel seculare, ex ultimo statu inspiciendum est, & 7.
- 6 Collationis quasi possessio vltima tribuit ius conferendi, & 8.
- Collatio beneficij est fructus conferendi, qui spectat ad possessorem. ibid.
- 11 Triennalis possessor beneficij non tenetur iustificare suam gratiam si titulus sit inualidus.
- 12 Enunciatiua Ordinarij non probant in patronatu.
- 15 Beneficij iurispatronatus laicorum non comprehenduntur in regula reservatoria.
- 17 Habitus non facit Monachum.

DECISIO M. CCCLV.

1. habetur hæc decif. impress. tom. 1. decif. 154 in posth. Fa. in. tom. 2. decif. 79.

Prioratum a regularem Sancti Leonardi Ordinis Sancti Augustini, vacantem per obitum Pauli Silingardi, de mense Augusti 1603. Episcopus Ferrariensis tanquam beneficium seculare sub alternatiua comprehensum, contulit Domino Campio Clerico seculari sub die 26. Augusti, eiusdem anni; eundem à scel. record. Clemente Papa VII. commendari sibi obtrahit Reuerendiss. P. D. Alphonsus Giliolus mense Februarii anni 1604. cum gratiosa subrogatione ad ius & possessionem defuncti. Et quia Dominus Giliolus vigore gratiosæ subrogationis petebat se immittere in possessionem, dubitauit, an subrogatio gratiosa esset iustificata?

2. habetur supra in tom. 1. decif. 836. & de hoc artic. vide supra decif. 1232. n. 2. & 1298. n. 3. vbi annotauit alias decif.

Et quoniam ad obtinendam immisionem vigore talis gratiæ tria sint probanda, videlicet obitus defuncti in possessione & Clericatus impetrantis, & quod beneficium sit reservatum, aut litigiosum, vt sæpe Rota censuit, & signanter in causa Miranden. Parochialis die 17. Maij 1606. coram me, b & de duobus primis non dubitaretur, tota difficultas reducebatur ad reservationem Prioratus, quam informantes præ Domino Giliolo ex quatuor potissimum capitibus deducere conabantur. Primo ex vacatione in mense Augusti. Secundo ex regularitate. Tertio ex commendatione; vnde resultat affectio, propter appositionem manus Papæ, cum aliis probaretur fuisse commendatum; quarto, quia non erat liberæ collationis Episcopi, cum prætenderetur esse de iurispatronatus.

3. Quantum ad primum de vacatione in mense Augusti, licet hic mensis sic de octo reservatis, tamen quando Episcopus acceptat alternatiuam, sit mensis ordinarij; Episcopum autem Ferrariensem accepisse alternatiuam, constabat ex fide Notarij affirmantis se in Dararia

ex libro alternatiuarum Clementis Papæ VIII. extraxisse partem ibi scriptam, continentem Dominum Ioannem Fontanum Episcopum Ferrariensem, die 8. Maij 1592. accepisse alternatiuam, & consequenter reservatio deducta ex vacatione in mense Augusti, non suffragabatur Domino Giliolo. Neque obstabat quod non probaretur præsentia Episcopi, in dicecesi Ferrariensi; quoniam contrarium apparebat ex prouisione Episcopi, quam fecit in villa Sabloneli, & in Palatio Episcopali, & sic intra limites suæ Diocesis, vnde cessabat obiectio de decisione in causa Illerden. Capellanæ, d coram me, in quo casu non erat probatum, quod tempore collationis Episcopus esset in dicecesi.

Quantum ad secundum de regularitate, quamuis hic prioratus regularis esse videretur, tum ex pluribus enunciatiuis etiam antiquis, vnde probatur regularitas; eum ex aliis actibus constabat quod vsque ad annum 1509. fuerat in statu regularitatis. Cæterum hæc regularitas ideo minus prouitit Apostolico suffragabatur, quia vltimus status erat secularitatis, cum ab anno 1561. vsque ad vltimam vacationem, tanquam beneficium seculare institutum collatum: vnde licet à sua primæua origine Prioratus fuisset regularis; nihilominus, cum ad sustinendam hæc collationem, & ad effectum, vt includeretur, vel excluderetur reservatio, attendenda sit ista quasi possessio & vltimus status beneficij; Calderinus consil. 23. incip. An si Papa reservat beneficia, de præben. Rota decif. 2. incip. Fuit dubitatum, num. 2. de præben. in nouis. Simonetta tract. de reservat. quest. 70. Puteus decif. 206. incip. Coram Domino Mariscano, lib. 2. Thamis decif. 3. incip. An indulta, & fuit sæpe aliàs in Rota decif. 544. n. 5. & vtrouique ad propositum allegatur præiens decifio, sed hæc regula fallit si proberur contrarium statum processisse, vt fuit dictum infra decif. 1435. n. 7. vbi annotabo alias decif. g supra decif. 823. d. n. 5. & 6. in tom. 1. vbi annotauit alias decif.

Nec refert quod ista quasi possessio, & vltimus status non sunt sufficientes ad mutandum statum beneficij, & ad transferendum de regularitate ad secularitatem; quia Rota non censuit mutatum fuisse statum antiquum, & nouum impressum; hoc enim alterius est inspectionis, suo loco & tempore discutiendus; sed solum sensus, istum vltimum statum, qualiscunque sit, considerari debere pro sustinenda collatione, facta ab Ordinario, illumque potissimum inspiciendum, tam ad inducendam, quam ad excludendam reservationem, siue reservationis effectum, iuxta dictum consil. Calderini 23. de præben. & decisiones supra citatas.

Decisiones autem allegatæ pro contraria sententia locum habere possunt, quando agitur inter collatores de pertinentia collationis; secus autem quando agitur ad sustinendam collationem,

e Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 349. n. 1. vbi ad propositum allegat hanc decif. & tom. decif. 205. & supra decif. 1296. n. 3.

d supra decif. 1232. n. 9. & 10.

e Adde supra decif. 443. n. 2. in tom. 1. vide infra decif. 1399.

f Adde Rotam recent. p. 1. dec. 578. n. 1. & in posth. Farin. tom. 2. decif. 544. n. 5. & vtrouique ad propositum allegatur præiens decifio, sed hæc regula fallit si proberur contrarium statum processisse, vt fuit dictum infra decif. 1435. n. 7. vbi annotabo alias decif. g supra decif. 823. d. n. 5. & 6. in tom. 1. vbi annotauit alias decif.

h de hoc artic. vide annotat. ad decif. Ludouif. n. 12. vers. vbi dicitur

i vide infra decif. 1435. n. 3. & 1487. n. 1. & seq. 8

k de quo infra dec. 1435. l. de quo infra decif. 1392.

tionem, ad quem effectum sufficit quasi possessio.

Respectu tertij capitis vnde prætendebatur, ideo hunc Prioratum remansisse affectum, quia aliàs à Papa fuerat commendatum, cum remaneat affectio, donec Papa de eo prouideat, in titulum, dicebatur primò verum fuisse in facto, quod ab anno 1509. vsque ad annum 1561. iste Prioratus fuerat commendatus.

Secundò dicebatur, quod ab anno 1561. fuerat collatus in titulum, & signanter, à scel. record. Clemente Papa VII. anno 1598. quo tempore ex causa resignationis illum contulerat Paulo Silingrado, per cuius obitum demum vacauerat.

Tertiò dicebatur per istam Apostolicam prouisionem, affectionem fuisse consumptam, & cum Paulus fuerit triennalis possessor, locus erat allegationi Lapi 89. quod contra validitatem sui tituli non posset opponi, nec successor teneatur ad illius iustificationem, quamuis titulus esset inualidus. Castadorus decif. 4. de caus. possess. & propriet. & quamuis collatio facta de seculari non consumeret vacationem beneficij regularis; secus tamen est considerato vltimo statu & possessione triennali, & effectu, ad quem potissimum dirigebatur præiens disputatio.

Circa quartum & vltimum caput, quod hic prioratus pertineret ad liberam collationem Episcopi, ex quo erat de iurispatronatus Ducis Ferrariæ, dicebatur primò oportuisse probare iurispatronatus iuxta requisita à Concilio Tridentino, in illis personis, in quibus adest præsumptio vsurpationis, nec sufficere enunciatiuas confessiones, aut assertiones Ordinarij.

Secundò respondebatur ideo exigi fortiores probationes in hoc casu, quia constabat olim hunc Prioratum fuisse Regularem, & à Romanis Pontificibus sine consensu Ducum, solitum fuisse commendari.

Tertiò dicebatur, quod licet probaretur iurispatronatus Ducis, non tamen constabat quod illud ei competere ratione Ducatus, ita vt Ducatu ad Sedem Apostolicam deuoluto, ipsa successisset etiam in iurispatronatus, quia potuit iurispatronatus spectare ad hæredes Ducis.

Postremò respondebatur quod ex probatione iurispatronatus, causa reddebatur magis difficultis contra R. P. D. Giliolum; quoniam constituto iurispatronatus Ducis clarius erat probanda reservatio, cum beneficia iurispatronatus laicorum sub regula reservatoria non comprehendantur.

Nò obstabat dicere quod ad effectum subrogationis gratiosæ, satis sit beneficium non spectare ad collationem Episcopi, ex deductis in decisione Miranden. Parochialis; quia fuit responsum neque decisionem in causa Miranden. Parochialis, neque alias similes id dicere; sed solum affirmare opus esse ad effectum subrogationis gratiosæ, quod beneficium sit reservatum, reservatione clara: vnde licet beneficium non spectaret ad collationem Episcopi, non propterea inferebatur, esse reservatum, cum posset pertinere ad collationem alterius, & sufficit reo & possessori excludere actorem, per non ius actoris.

Postremò non obstabat, quod ad probandam regularitatem proponebatur de vltimo possessore, ad quem effectum sufficit quasi possessio.

e Adde Casaler. decif. 559. n. 4. vbi vers. affectio n. 5. ad propositum allegat hanc decif. 1321. n. 17.

b Adde Ludouif. decif. 37. num. 6. & supra decif. 352. n. 2. in tom. 1.

e Adde Rotam recent. p. 2. dec. 482. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc decif.

d in d. decif. 836. n. 8. quam allegat Rota recent. p. 2. decif. 608. n. 2.

fore Prioratus, qui detulerat signum T; quia præterquam quòd, vt vultur dici solet, *Habitus non facit Monachum*, testet affirmabat ipsum semper remansisse Presbyterum secularem, non autem regularem; sed difficultatem superabat titulus ipsius, qui erat de beneficio seculari.

Et ex prædictis fuit conclusum subrogationem gratiosam non fuisse iustificatam.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Mercur. 19. Martij 1608.

S Y M M A R I V M.

Sequestrum apponi solet in beneficiis, quando occurrunt turbida inspectiones.

DECISIO M. CCCLVI.

Quia non conuenit inter Dominos, an esset locus arbitrio, ad effectum differendi purgationem attentatorum in fine litris; ideo prudenter Rota censuit, quòd apponeretur sequestrum, quod sæpe facere consuevit cum turbidæ inspectiones occurrunt, & maximè, quia sæpe causæ præsertim beneficiales terminantur per sequestri appositionem.

e Adde supra decif. 67. n. 4. & 5. & 1628. n. 1. & infra decif. 1366. & 1368.

Perusina spolijs domus.

Die Lunæ 24. Martij 1608.

DECISIO M. CCCLVII.

Proposita hac causa super decisione in ea facta die prima Februarij proximè præteriti; Rota in decifis mansit, nempe constare de spolio domus, ex rationibus in decisione ponderatis; & non obstabat deducta in contrarium pro Domina Liuia Capronica de Bonellis.

Et primum quòd Iulia Cæsarina mater Lucretiæ Bandinæ possederit domum anno 1560. quo tempore fuit mortua; quia hoc non erat verum in facto, imò contrarium fuerat probatum per testes aliàs consideratos, nempe quòd Lucretia Bandina tunc possederit.

Rursus non obstabat instrumentum donationis factæ à Lucretia Bandina, ad fauorem Iulie Cæsarinæ matris, cum clausula *constitui*; quia inde non inferrebat quòd Iulia possideret de dicto anno 1560.

Nec ad rem pertinebat quòd domus prætenderetur empta anno 1511. à Lucretia Baleona matre Iulie Cæsarinæ, & auia Lucretiæ de Bandinis; quia placuit responsio in veritate facti fundata quòd Lucretia emerat Casalenum, & non domum, quæ postea fuerat fabricata à Ioanne Paulo Baleonio patre Horarij, & Malaresta, qui eam donauerunt Dominis de Signorellis, sicut in alia decisione fuit explicatum.

Quæ opponerentur contra examen testium, non pertinebant ad hoc dubium, in quo solum agebatur de resolutione super spolio, non autem

f supra decif. 1342.

2.

3.

4.

5.

a habetur supra dec. 1222.

b adde supr. in d. dec. 222.

autem de alia decisione facta, die 21. April. 1606. super arbitrio; sed nihilominus placuerunt Dominis responsiones datae per informantes pro Signorellis ad omnes nullitates allegatas pro Domina Luina contra examen testium, quas etiam ille potissimum actus superabat, quod testes fuerant examinati, cum interrogatoriis b partis aduersae: & stante commissione quod adhereretur fides sic examinatis cum clausula, Arbitrio Rota, examen sustinebatur ex latere deductis in praedicta decisione.

De secundo extremo non dubitabatur.

Imolen. Affectus.

Die Lunae 24. Martij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Principalis conductor potest uti, & frui re sublucata, sicut principalis conducens.

DECISIO M. CCCLVIII.

1. Propter assiduum instantiam Ioannis Baptistae de Chiffimis propositum iterum hanc causam, licet contra eum ad fauorem Dominorum de Pepulis bis fuerit resoluta. Primum die 21. Ianij 1606. & tunc utraque parte informante conclusum, Chiffimis teneri ad solutionem affectus, etiam anni 1586. & iterum die 31. Maij 1606. d & Rota mansit in decisio, sicut quoque in hac propositione in decisio persistendum censuit; non obstantibus deductis pro Chiffimis tendentibus ad reuoluendum omnia iam decisia, in quibus illud erat potissimum, quod Chiffimi praetendebant onus probandi recollectam fructuum anno 1586. peruenisse ad manus Chiffimi, incumbere Dominis de Pepulis, quod per allegatas decisiones iam fuit sublatum; & denuo nunc firmatum; nam cum sublocatio bonorum fuerit facta Chiffimis etiam pro dicto anno 1586. conductor censetur habuisse omnem commoditatem utendi, fruendi re locata, nisi ipse contrarium probet, ut saepe fuit dictum, & signanter in causa Romana Affectus die 18. Decemb. 1606. coram Domino Ortembergo.

3. Litera Comitatus Rixarij Pepuli scriptae legato Romandiolae, quibus patebat licentiam extrahendi granum recollectum, ex suis bonis existentibus in Prouincia Romandiolae, quibus vrebatur Chiffimus ad probandum quod sublocatio sibi facta pro anno 1586. non habuerat effectum, praeterquam quod non constabat de quibus bonis loquerentur; ex alio etiam non suffragabatur Chiffimo, cum illa petitio licentiae potuerit ad alios effectus referri, & alios fines respicere; potuit enim peti ad utilitatem conductoris, quod facilius ad Pepulis tanquam iuris primarijs & magnis impetrari.

4. Rursus licet tunc etiam bona essent Chiffimo sublucata, adhuc potuerunt Domini de Pepulis petere praedictam licentiam pro interesse proprio, tum ad conservanda sua priuilegia extrahendi frumentum, tum ut illa etiam conductoribus suis suffragarentur, & ad eos exten-

detentur, quod erat magnum interesse Populorum.

Romana dotis.

Die Lunae 21. April. 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Filiatio probatur ex testamento paterno, ut materno.
- 5. Statutum Urbis disponit quod ciues illius, non existentibus filiis legitimis, possint relinquere naturalibus, medietatem suorum bonorum.
- 6. Mater non illustris potest instituire heredem filiam spuriam.
- 7. Clausula, eo meliori modo, praeseruat parti ius magis proficuum.
- 9. Bona materna fideicommissio subiecta possunt obligari in subsidium, pro dotibus restituendis.

DECISIO M. CCCLIX.

1. Die 17. Decembris 1607. c Rota utraque parte informante censuit votum affectamenti e habetur fuisse confirmandum ad fauorem Lucidae de Martinis, ceterum, quia pro parte Achillis Agidij praetendebatur, decisionem non potuisse sustineri ex multis quae partim se clarius partim de nouo adduxisse praetendebat, ideo propositi causam super eisdem; & Rota utraque parte informante in decisio mansit: adductis autem in contrarium singularem respondit.

2. Et primo ad illud quod non constaret de legitimatione personarum, ex quo Faustina non fuit mater Sextiliae de Triuulsis; fuit responsum, Faustina della Ceraza probat matrem Sextiliae Triuulsae, & Angelam filiam Sextiliae ex testamento f Faustinae, in quo Sextilia nominatur filia, & instituitur haeres; vnde probatur filiatio ex deductis in decisione; Angelam vero fuisse filiam Sextiliae, probabant testes.

3. Neque obstabat, quod Faustina vxor Pauli Caproli, erat de familia della Ceraza; Faustina vero, quae instituit Sextiliam, vocaretur de familia Tutona, quia difficultas tollebat ex testibus affirmantibus Faustinae habuisse primum maritum Paulum Caprolum, vnde aliquando vocabatur Caprola; secundum vero habuisse maritum Dominicum Tutonum, vnde saepe cognominabatur Tutona; quamuis ex parte patris esca de familia della Ceraza.

4. Minus obstabat, quod Faustina esset potius de domo Martina cum Lucida Martina in commissione in summatio data, eam appelleret amicam, & vnus testis diceret, Faustinae fuisse amicam Lucidae Martinae; quia dicebatur ista deduci potius, ad intricandam, quam ad eruendam veritatem, poterat enim esse filia sororis Faustinae, vel Faustina fortasse erat nupta in domo de Martinis.

5. Ad alteram oppositionem, quod licet esset probata descendencia, adhuc tamen Faustina non poterat instituire Sextiliam filiam naturalem, ex statuto Urbis lib. 1. cap. 3. in antiquis.

e habetur supra dec. 1334.

2.

f Adde quae notauit supr. in d. dec. 1334. n. 5. v. sic, concurrebatur etiam

3.

4.

5.

a Sptius est incapax successione in testamento quam ab intestato. Ludouic. dec. 271. n. 22. & annotatio n. 30.

b Adde Rotam ducent. p. 1. dec. 808. n. 1. & seq.

c de hoc articulo vide Paph. de Salu. inter. inspect. 1. cap. 3. n. 6. & 7.

8.

d de quo infra dec. 1407.

e Adde supra dec. 1334. n. 8. & infra dec. 1407. n. 5.

f de quibus infra dec. 1404.

antiquis, & lib. 1. cap. 143. in recentibus, super relicto laicorum factis spuris, seu bastardis suis, fuit responsum statutum solum disponere, ciues Romanos, non extantibus filiis legitimis, posse relinquere medietatem suorum bonorum filiis suis naturalibus; sed hanc facti speciem non versari in illo casu, cum hodie causa non agatur in concursu, & satis esset, quod de iure mater non illustris potest instituire filiam spuriam, § nouissimè, Institut. de Senatusconsulto Orficiano, l. si qua illustris. C. eodem.

Ad aliam difficultatem ex eo deductam, quod ab initio non fuit intentatum iudicium Saluianum, cum tam à Faustina, quam à Lucida fuerit petita executio instrumenti super domo, & consequenter non fuit intentatum Saluianum, sed hypothecaria: fuit responsum ex clausula libelli continentis, ius & iustitiam ministrari omni meliori modo, & clausula, deducen. ex quibus censetur intentatum iudicium magis proficuum. Crauetta consil. 201. incip. Praesupponitur in facto, num. 45. Cornueus consil. 218. incip. Videtur in hac consultatione, n. 3. lib. 3. Decius consil. 57. incip. Pro teni facultate mea, n. 1. versic. & sic indubitanter.

Praeterea ad aliam oppositionem, quod non esset probata identitas ex quo recentia consinia non conueniebant cum recentibus, de quibus deponebant testes anni 1597. examinati, fuit responsum, testes examinatos anno 1548. deponere, quod tunc confinabant tales & tales; & antiquitus tales & tales; testes vero loco vltimo examinati dicebant quod confinabant tales & tales, ita vt concordarent cum illis, qui confinabant anno 1548.

Demum opponebatur quod super bonis, de quibus erat controuersia, ad erat fideicommissum maternum e quod non poterat obligari pro dotibus restituendis: sed fuit responsum quod licet iste articulus sit controuersus; Rota tamen tenet in subsidium pro dotibus restituendis fidei commissum maternum posse obligari: vt nuper fuit decisum in causa Romana restitutionis dotis die 18. Maij 1607. coram Domino meo Lancellotto; atque ex his Rota in decisio mansit.

Tria tamen quae maiorem habere videbantur difficultatem, referunt particulariter videnda, videlicet, nullitatem examinis testium ex defectu citationis ad videndum eos iurare.

Praescriptionem, an ei sit locus contra Saluianum, & instrumentum confessionatum, an probet veram numerationem.

Fauentina Monasterij.

Die Lunae 28. Aprilis 1608.

S V M M A R I V M.

- 4. Litera Apostolica sunt authentica, si habeant plumbum pendens, & alia requisita.

DECISIO M. CCCLX.

1. supra dec. 1348.

1. Die 3. Martij proxime praeteriti, cum hac causa proponeretur, fuit distincta, & ordinatum, quod primo loco videtur, an priuilegia Congregationis, praesertim vero Innocentii VIII. & Iulij II. essent in forma probante, & Rota in hac propositione literas Apostolicas, quibus vrebatur Congregatio Vallis Umbrosae, esse in forma probante censuit.

Primo respectu literarum Alexandri III. nulla erat dubitatio, cum producerentur originales in plumbo pendente sub datum Beneuicti 3. Kalendas Maij an. 1168. Pontificatus sui, an. 9.

Idem iudicium erat respectu literarum Innocentij Papae VIII. sub datum Romae apud Sanctum Petrum anno Domini 1484. nam illae quoque literae productae fuerant in forma authentica sub plumbo pendente, quae propter antiquitatem excedentem tempus centum annorum sine vlla recognitione faciebant fidem, Puteus dec. 151. incip. Coram Domino, lib. 1. & dec. 359. incip. Die 8. n. 6. lib. 2. & fuit saepe in Rota decisum, & signanter in causa Farfen. territorij, die 19. Martij 1607. coram me.

Literae etiam Iulij II. datae Romae apud Sanctum Petrum anno Domini 1507. iudicatae fuerunt Authenticae, & fidem facientes, quia concurrebant requisitae Authenticitatis, videlicet plumbum pendens, subscriptiones ministrorum, & alia quibus fides roborari solet.

Respectu libri antiqui, in quo continebantur exempla, siue transumpta aliorum Pontificum, quamuis ex decreto Vicarij Fesulani, (in cuius diocesi est situm Monasterium Vallis Umbrosae) exemplata appaerent anno 1322. cum subscriptione trium Notariorum, & eorum signis, & consequenter viderentur esse in forma probante, Domini tamen particulariter videre voluerunt.

b habetur supra dec. 1286. n. 2. vbi annotauit alias dec.

i de quo infra dec. 1380.

Recanaten. hereditatis.

Die Lunae 28. April. 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Fideicommissum extinguitur, si viuentis testatore decedat ille, cui fideicommissum relicturn fuit.
- 3. Effectus substitutionis vulgaris est, vt defuncto herede instituto substitutus directo succedat testatori.
- 4. Vulgaris substitutio directa, an possit induci ex coniecturis, & seq.
- 8. Haeres scriptus non potest intelligi per coniecturas.
- 9. Opiniones Doctorum quomodo sint qualificandae.
- 10. Substitutio vulgaris expressa, vel tacita, non habet locum, si adest persona praedilecta, qua ex verifimili mente testatoris excluderet substitutum.
- 11. Vulgaris substitutio, an possit comprehendere conditionem, si sine liberis decesserit, & an ex eo sit compendiosa. 12.
- 13. Compendiosa substitutio comprehendit vulgarem.

DECISIO M. CCCLXI.

1. Die 14. Maij 1607. & die 23. Ianuar. proxime praeteriti, k fuerat in hac causa decisum Lidiam Leopardam, in conditione positam, ex coniecturis censerit vocatam; ceterum quoniam informantes pro Petro, & Bernardo de

k habetur supra dec. 1297. & 1338.

Leopardis instanter semper petierunt audiri, super modo; quod censeretur vocata, ideo dato dubio, an foret vocata per vulgarem substitutionem, eoque utraque parte informante proposito; & per diligens studium cognita causa, difficilis & anceps non fuit decisa, sed restricta, difficultates autem oriebantur ex multiplici inspectione.

Prima, quia si Lidia fuit vocata per fideicommissum, cum Iacobus, in cuius portione fuit vocata, decesserit viuente testatore, eius portio fuit effecta caduca, ita vt non potuerit esse locus substitutioni fideicommissariae ad fauorem Lidiae, cum non extaret quiscquam, de cuius manu ipsa capere potuisset.

Secunda itaque instituta inspectio fuit, an esset vocata per vulgarem substitutionem, cuius effectus est, vt defuncto haerede instituto substitutus succedat directo testatori, iuxta notata per glossam & Doctorem in l. vnica, §. pro secundo. C. de caducis tollendis; rursus & tertio ratione istius substitutionis, seu inspectionis, aliae sese obtulerunt difficultates.

Prima, an vulgaris directio possit induci ex coniecturis, a nam Baldus & Ioannes Imolenis in l. Tria Seo, §. Sea, de legatis 2. tenuerunt, coniecturas & praesumptiones sufficere ad inducendam directam substitutionem: hanc autem Baldi sententiam amplexi fuerunt multi, quos retulit Menochius de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 64. num. 2. & alij relati per informantes pro Lidia.

Contariam opinionem, asserentem substitutionem directam non posse induci praesumptionibus & coniecturis, tenuit glossa magna in l. cum proponatur, in fine, ff. de legat. 2. & aliquos recensuit Menochius praeterea loco, num. 3. & informantes pro Dominis Leopardis.

Tertia fuit opinio distinguendum inter coniecturas, quae sumuntur ex his, quae expressè in testamento continentur, vt tunc per eas inducatur directam substitutio, & eas quae aliunde quasi ab extra petuntur, vt per eas directam substitutionem non inducatur, quam sententiam indicauit etiam Menochius supra citato loco n. 4.

Ex his reddebatur iste articulus difficilis, & eo praesertim nomine, quia vel non reperiebatur, vel nondum inuenta fuerat huius Tribunalis decisio; in qua talis articulus ex professo videretur discussus, quamquam ederetur decisio in causa Bononien de Solimis, die 27. Octob. an. 1581. coram bon. mem. Bubalo, vbi substitutio directam afferebatur induci non solum ex verbis, sed etiam ex coniecturis, & altera huic contraria in causa Calenaten. hereditatis, die 12. Februar. anno 1596. coram bon. mem. Orano, in qua asseriebatur vulgarem directam iure directo per coniecturas non intelligi dari, cum nemo per coniecturas haeres scriptus possit intelligi. Caeterum huiusmodi decisiones incidenter potius, quam ex professo videntur haec indicasse, non decidisse.

In hac opinionum varietate, & quae Doctorem confictum, in materia graui & exemplari prudenter censuerunt Domini restringi causam, & infra scripta potissimum considerari.

Primum, quae sit magis communis opinio Doctorem, quae tunc ex numero, tum potissimum ex autoritate ponderanda est.

Secundum, quae nam magis vera opinio sit, cum fieri possit vt vna numero opinionem plures Doctores amplectantur, & tamen altera melioribus rationibus fulciatur, quo casu relicto numero, melioribus rationibus institutum est.

Tertium, quid in hac facti specie constituere oporteret, cum etiam praesupposita vulgari substitutione adesset persona praedilecta, quae ex verisimili mente testatoris excluderet substitutum, quo casu vulgaris non operatur effectum suum, sed illa persona magis dilecta excludit vulgariter substitutum, quod habet locum, nendum in vulgari tacita, sed etiam in vulgari expressa, iuxta text. in l. haeres mei, §. cum ita, ff. ad Trebellianum: quando autem neptis est à statuto exclusa, & superest substitutus coniunctus, tunc iste dicitur magis dilectus, quam neptis, quae propterea excluditur per coniunctum superstitem, Bartolus in d. §. cum ita, n. 4. verum cum materia dicti §. cum ita, sit valde difficilis, dum dubium erat, an applicaretur ad hanc facti speciem, in qua prius erat firmandum, an Lidia esset vocata per vulgarem; & deinde praesupposita vulgari, an foret exclusa personam magis dilectam.

Quantum occurrebatur dubium, an conditio, sine liberis, possit referri ad vulgarem, cum non posse referri praetenderetur ex decisione Crescentij r. de testam. & Putei 9. eodem iur. sed quamuis istae decisiones allegarentur pro Dominis Leopardis, potius videbantur pugnare contra ipsos; quamuis enim illae decisiones admittant quod illa conditio, sine liberis decesserit, sit copendiosa; & quod sub compendiosa continetur vulgaris, vt fuit resolutum in causa Romana de Aquilanis, anno 1600. coram Domino Andrea de Corduba, nunc Episcopo Pacensi, & consequenter illa verba, sine liberis, non referantur ad vulgarem; tamen non impediunt quominus possit ex vulgari succedi, quia cum talis substitutio sit compendiosa, & in eo compendiosa contineatur vulgaris, consequenter vigore illius conditionis, sine liberis, potest succedi per vulgarem, quem intellectum videntur referre decisiones allegatae Crescentij & Putei.

Senogallien. fideicommissi de Carlenis.

Die Veneris 23. Maij 1608.

S Y M M A R I V M.

- 1. Vocatus ad fideicommissum sub conditione, hanc non adimplementem habetur pro non vocato.
2. Conditio & modus differunt.
3. Caducitas fideicommissi parua non inducitur nisi expressa fuerit.

DECISIO M. CCCLXII.

Claudius Teobaldus motu iudicio in Curia generali Provinciae Marchiae contra Galeottium Archangelum de Carlenis pro vendicatione bonorum à Galeotto, & Baptista possessorum, vigore fideicommissi induci per quendam Gentilem de Carlenis sententiam contra se teportauit; & causam appellationis in Rota commisit; sed quia fatalia

10.

Adde Rotam diuers. p. 2. dec. 267. & infra in d. decif. 1409. n. 26.

11.

Adde Rotam diuers. p. 1. dec. 267. n. 1. & seq.

12.

Adde Suredum dec. 37. n. 8. & infra decif. 1403 n. 26. & seq.

13.

Adde Ludouic. decif. 131. n. 1. & annotat. n. 10.

cunq; effectum.

6 Prior hypotheca praefertur posteriori.

DECISIO M. CCCLXIII.

Cum Isphila Montana ratione suae dotis praetenderet reintegrari ad possessionem bonorum antea possessorum ab Horatio & Fulvio Horatii filio eius marito de Manasseis, quae postea vigore iudicialis executionis peruenerunt ad Innocentium Ciamburlanum, dubitauit, an esset reintegranda? & Rota non esse reintegrandam censuit. Ratio potissimum fuit, quia non constabat de primo extremo, id est, de possessione Isphila, prout constare debet ad effectum, vt possit obtinere in Iudicio restitutorio. Alexander consil. 139. incip. Circa primum dubium, n. 14. lib. 6. Afflictus decif. 364. incip. Fuit decifum in consilia. Verallus decif. 368. incip. Primum extremum, part. 2.

Nec suffragabatur Isphila quod viuente fuluio eius marito possederet iure familiaritatis, & postea eueniente casu restitutionis dotis, vel propter vergentiam mariti ad inopiam, vel propter eiusdem obitum anno 1604. censeretur mutata causa possidendi sine alia declaratione; quia respectu primi non apparebat simile iudicium intentatum, cum solum fuerit obtenta charta dotalis, per quam non censeretur restituta dos mulieri; quae etiam in casu vergentiae mariti ad inopiam debebat iudicialiter procedere ad recuperationem suae dotis, & ideo non poterat dici mutata aliqua possessio, cum Isphila non superuenisset nouus titulus.

Respectu secundi, videlicet restitutionis per obitum Fuluij, minus competebar Isphila aliqua reintegratio, cum longè antea anno 1597. haec bona fuissent subhastata, & emptori deliberrata; vnde nec possidebantur amplius per Fuluium maritum Isphila, nec per ipsam Isphilam iure familiaritatis, & consequenter non potuit postea anno 1604. mutare sibi causam possidendi.

Neque obstabat quod Horatius & Fuluius de Manasseis pro restitutione dotis Isphila anno 1595. hypothecauerint omnia bona praesentia & futura, per quam censeretur translata possessio in constitutarium, b sufficiens ad quemcunq; effectum, l. quod meo, vbi Bartolus, & l. quamuis, §. 1. de acquir. possess. & l. quaedam mulier, ff. de rei vendicat. Achilles decif. 4. incip. Possessio qua habetur ex vna causa, de causa possess. & propriet.

Quia fuit responsum primò clausulam constituti fuisse consecutiuam ad restitutionem dotis, & consequenter non fuisse locum restitutioni nisi anno 1604. & sic antea non fuit translata aliqua possessio. Secundò fuit responsum, clausulam constituti, appositam ad fauorem Isphila mensè Julio, anni 1595. fuisse posteriorem clausulae alterius constituti, ad fauorem Innocentij mensè Februario eiusdem anni, & sic non potuisse Isphila suffragari, l. qui prior, ff. qui potiores in pignore habeantur.

Et ex his fuit conclusum nec Isphilam reintegrandam, nec oportere discutere difficultates excitatas per informantes pro Isphila circa processum iudicis, an rectè & recte processerit, quamuis inclinaretur pro nullitate processus.

Adde Durand. decif. 339. n. 66.

Adde Durand. decif. 339. n. 66.

Adde Durand. decif. 339. n. 66.

Adde Durand. decif. 339. n. 66.

Adde Ludouic. decif. 428. n. 10. & supra decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 920. n. 10.

Adde Ludouic. decif. 485. n. 1. & 2. Cocci. decif. 12. n. 2.

3.

4.

5.

Adde Ludouic. decif. 437. n. 2. & annotat. n. 5. & 6.

6.

Adde Ludouic. decif. 141. n. 4. Cocci. decif. 27. n. 1. & supra decif. 1242. n. 5.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

de quo late infra dec. 1403. per totam, & 1501.

Ilherden. Portionis de Pertusa.

Die Veneris 23. Maij 1608.

S V M M A R I V M.

2 Fructus sunt sequestrandi, quando incidentes aliqua patefunt reddentes causam iuridicam.

DECISIO M. CCCLXIV.

1. de quo supra decif. 1232. n. 2. & seq. b. supra decif. 1323. n. 2.

Sape fuit hac causa proposita super dubio, an esset locus arbitrio ad effectum superfedendi in executione literarum Apostolicarum; sed bis dictum, quod apponeretur sequestrum, videlicet die 16. Nouemb. 1607. & die 23. Maij 1608. non obstante quod Ioannes Pertusa fideliter obediens Ecclesie mandatis, & literis Apostolicis realem possessione huius portionis, cum oblatione fructuum, dimiserit ad fauorem Ludouici de Torres prouisi Apostolici; quia possessio Ludouici, & tota eius causa magnam patiebatur difficultatem propter insuperatatus deductum a Ioanne Pertusa, cuius non leuis presumpcio exhibebatur, quo probato, nullo iure niti poterat Ludouici pretenso, & cum per sequestrum vtrique parti videretur consultum, ideo prudenter fuit pronunciatum pro sequestro, non obstante quod litera Apostolica habeant executionem paratam; quia cum similis casus contingit, rigorem iuris tantisper temperando, Rota in vltiore eorum executione solet superfedere, & concedere tempus parti ad faciendas alias probationes, vt veritas detegatur.

Placentina salarij.

Die Mercur. 28. Maij 1608.

S V M M A R I V M.

- 1 Absens a Choro sine legitima causa, non potest lucrari fructus & distributiones sua prebenda, & 3.
2 Vir doctus non presumitur ignorare qua repugnant iuri communi.
Canonicus Theologalis per se, & non per substitutum, tenetur persolvere onus sibi imunctum. d. n. 3.
4 Causa ex quibus debentur distributiones quotidianas absentibus a choro, enumerantur.
5 Distributiones quotidianas dantur propter seruium personale, & operam actualem.

c. supra dec. 1294. & 1344.

DECISIO M. CCCLXV.

Post alias decisiones in hac causa factas, vtraque parte informate, dubitavi, an Doctor Franciscus Caxa haberet causam excusationis ad effectum consequendi distributiones quotidianas & fructus Canonicatus, & prebende & Theologalis, & die 21. Aprilis quo fuit missa in relationibus, non potuit non capi resolutio, sed die 28. Maij iterum proposita, decisum fuit, non adesse causam excusationis, quia eo ipso

quod Caxa sciuit, se fuisse a Capitulo reuocatum, debuit acquiescere, & a procuratorie abstinere, non obstante quod preterderet se non potuisse reuocari, cum id repugnaret iuris communis, & praesertim Sacri Concilij Tridentini dispositioni, quam vir doctus non praesumitur ignorare. l. regula. ff. de iur. & fact. ignorantia.

Quod respectu distributionum quae de iure non debentur absentibus, cap. 1. de cleric. non residen. lib. 6. minorem difficultatem habere dicebatur in Doctore Caxa, qui ratione praebendae Theologalis, tenebatur per se ipsum, non per substitutum onus sibi iniunctum persolvere, vt censuit Sacra Congregatio Concilij Tridentini interpres, & Rota illius auctoritatem secuta, idem iam in hac causa senserat, praesertim cum negotia, pro quibus Franciscus mittebatur, non essent eius qualitatis, vt per alium commodè tractari non potuissent, qua necessitate, vel euidenti Ecclesiae utilitate cessante, non debentur distributiones, cap. cum non deceat, vbi glossa de elect. lib. 6. Decianus consil. 69. incip. Licet enim regula, num. 1. versat tamen ista limitatio non procedit, lib. 2. nec ageretur de damno vitando, sed de lucro captando, cum distributiones dentur propter seruium personale, & operam actualem diuino cultui impensam, iuxta doctrinam Oldradi communiter receptam consil. 118. incip. Ex viriute gratia, & fuit saepe decisum in hoc Tribunali, & signanter in causa Hispanen. h. distributionum, die 2. Maij 1603. coram R. P. D. Coccino.

Respectu fructuum idem fuit iudicium, & sic conclusum, non adfuisse legitimam excusationis causam.

Quia tamen ego semper magnam habui difficultatem, in hoc praesertim articulo, tum propter conuentionem initam cum Capitulo, cum clausulis valde adstringentibus ad fauorem Coxae: tum, quia ipse habuit sententiam ab A. C. quod reuocari non potuerit: tum denique quia Rota etiam multum dubitauit; ideo libenter iterum audirem Franciscum, quia debilis intellectus meus, qui concipit istas difficultates, non facile percipit solutiones.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Lunae 2. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

1 Sequestrum in beneficio apponitur si non constat de possessione vnius ex litigantibus.

DECISIO M. CCCLXVI.

Hac causa vtraque parte informante fuit proposita die 19. Martij, & die 2. Iunij; & in vtraque propositione fuit dictum, quod apponeretur sequestrum, sed in secunda propositione fuit adhibitum temperamentum, nisi doceretur de possessione Alphonfi, ante litem motam, quod si de tali possessione non constaret, Domini intelligebant apponendum sequestrum, ita

3. e. Seraph. decif. 1240. n. 5. & infra decif. 1499. n. 2. & 1536. n. 1.

f. supra decif. 1294. n. 2. vbi annotaui alias decif.

g. de quo supra decif. 1308. n. 7. & adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 354. n. 12. & 13. h. habetur in impressis Coccini decif. 108.

i. vide infra decif. 1441. & 1510.

k. supra decif. 1336.

l. Adde supra decif. 1332. in fine, & decif. 67. n. 4. & 5. in tom. 1.

ita vt quoad fructus perceptos vnusquisque haberet quos acceperat; percipiendi vero sequerentur.

Papien. censurarum.

Die Lunae 2. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Fructuum perceptio probatur, ex recollectione illorum in propria domo.
3 Probationes leuiiores sufficiunt ad probandam fructuum liquidationem.
4 Testium examen est validum, etiamsi Notarius non dicat iurasse in forma iuris, & tactis scripturis, dummodo sit factum sub die, sub quo cadit citatio, & Notarius enuntiet testem iuratum esse.
5 Testator potest disponere in testamento ne legatum relictum uxori restringatur ad alimenta eius.
6 Vfructuarius possidet bona ciuilitate, & proprietarius naturaliter.

DECISIO M. CCCLXVII.

1. supra dec. 1320.

Proposito dubio, an foret recedendum a decisione in hac causa die 5. Nouembris 1607. vtraque parte informante Rota recedendum censuit, ex his potissimum, quae de nouo superuenerunt; constabat enim Fuluiam percepisse fructus, tum ex repetitis confessionibus factis ab eius Procuratore consistente Fuluiam possidere, tum ex instrumento locationis factae per Fuluiam quibusdam de Placentinis anno 1595. quae probatur effectua ex denunciacionibus, siue propalacionibus eiusdem Fuluae, in quibus recensebantur fructus ab ipsa percepti; haec enim probatio visa fuit sufficiens, cum ex possessione rei fructiferae perceptio fructuum praesumatur: quibus accedebant testes, quorum aliqui interfuerant perceptioni, cum traduxerint fructus ad domum Fuluae. Baldus in l. 1. n. 22. C. de fruct. & lit. expensis, Narra consil. 510. incip. Cium vniuersis a Tiffineis n. 4. Verallus decif. 30. incip. Fructus percepti, n. 3. & 4. part. 2.

b. adde Duran. dec. 384. n. 1. & supra in tom. 1. decif. 235. n. 6. vbi annotaui alias decif. quibus iunge ibidem dec. 727. n. 1. & 767. n. 2.

c. Adde Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 482. n. 2. & alias saepe. d. habetur supra decif. 1170. vbi annotaui alias dec.

e. habetur in impr. Seraph. dec. 87. n. 8. & 25. cui iunge supra dec. 897. n. 8. vbi plures decif. allegantur.

Respectu quantitatis placuit, liquidationem esse legitimam, iuxta praedictas probationes, quae visa fuerunt sufficientes; quia in materia liquidationis, quae est difficilis probationis (vt saepe fuit decisum) leuiiores probationes sufficiunt, Narra dicto consil. 510. & fuit dictum coram me in causa Seruini decimarum, die 24. Ianuar. 1605. praesertim, cum in hoc causa vltra praedictas probationes concurrent testes affirmantes de praedictis bonis provenire fructus, ab ipsis expressos, ad quibus coadiuari istas propalaciones non erat dubium.

Nec testibus obstabat nullitas examinis ex eo deducta, quod non iurauerint tactis scripturis, cum Notarius simpliciter dixerat, testis iuratus, &c. quia cum iurauerint in termino, pro quibus fuerat facta citatio, iuramentum dicebatur legitimum. Rota in causa Civitaten. constructionis Capella, coram Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotae Auditore.

Quod in praedicta decisione, de cuius reuocatione agebatur, fuerat dictum legatum Fuluae de usufructu, restringi ad alimenta, ex consuetudine Bulgari, modo cessauit ex testamento mariti Fuluae, mandantis quod non restringeretur ad alimenta, quod testator facere potuit. Paulus de Castro consil. 218. incip. Quod vxor, column. 1. versic. tamen in casu proposito, lib. 1. Socinius iunior consil. 1. incip. Circa primam questionem, n. 7. versic. verum praedictis non obstantibus, lib. 4. Antonius Gabriel in communibus conclusionibus, tit. de usufructu, conclus. 2. num. 37. Surdus, qui alios allegat, tract. de alimentis, tit. 2. quest. 15. num. 225. & 226.

Demum non obstabat quod prima confessio Procuratoris, non esset de possessione solius Fuluae, sed etiam de possessione Francisci Mariae; quia fuit responsum, quod cum Fulua esset usufructuaria, & Franciscus Maria proprietarius, possessio eorum intelligitur secundum cuiusque titulum, vt scilicet Fulua possideret ciuilitate, Franciscus autem Maria naturaliter, l. naturaliter, cum ibi notatis, ff. de acquirenda possessione.

Atque ex his fuit conclusum, constare Fuluiam percepisse fructus, taxandos tamen pro tempore, & quantitate iuxta propalaciones.

Colonien. Canonicatus Sancti Andreae.

Die Mercur. 4. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

3 Possessio capta ex gratia conditionali, ante adimplementum conditionis, nihil valet.

DECISIO M. CCCLXVIII.

Cum informantes pro Ioanne Deutz conquererentur de decisione facta die 14. Decembris 1607. super appositione sequestri, ex quo clare constabat de anteriori eius possessione, iterum proposui causam; & vtraque parte informante, Rota censuit Ioanni dandum mandatum de manutenendo, quia ex publico instrumento constabat de anteriori eius possessione, quam acceperat, vigore libertate resignationis ad suum fauorem factae.

Necque obstabat potissima oppositio, quod resignatio esset conditionalis, quatenus resignans per 20. dies vixisset, qua non impleta, possessio non videbatur manutenibilis, quia fuit responsum resignationem fuisse puram & simplicem, sed Turmarium Capituli fuisse protestatum, quod per nominationem receptam nolebat fieri praedictum Capitulum, si resignans infra 20. dies decederet, sicut decessit: vnde ista protestatio solum praeseruaui ius Capituli, non tamen efficit provisionem, aut possessionem Ioannis conditionalem, & ideo donec constiterit de iure Capituli, non poterat dici resoluta prouisio in persona Ioannis, nec euauisse subsecuta possessione, vt bene deducebat Dominus Alcanius Ghetius, cuius informatio placuit Dominis.

f. de quo supra in d. dec. 1320. n. 4. & seq.

6.

g. habetur haec dec. in impress. per Posth. post tract. de manut. decif. 108. h. habetur supra decif. 1332. i. adde supra dec. 1219. n. 2. vbi annotaui alias decif.

k. adde supra in tom. 1. dec. 388. n. 6. quae allegat cum aliis Rota in impress. per Posth. tract. de manut. decif. 354. n. 6. & 7. & dec. 522. n. 2. & vide ipsu Posth. obsequat. 57. n. 18. vers. atque etiam datur.

3. Nec poterat impugnari possessio ex eo quod non fuisset tradita capitulariter, quia de contrario constabat, ex quo fuit tradita nomine Capituli, & à Capitulo ratificata, quando in collatione Adami Capitulum præferauit possessionem Ioannis.

Toletana pensionis.

Die Veneris 13. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Declaratoria, ut notificetur ex vi sententia, qua requisita habere debeat.
3. Successor in beneficio non tenetur soluere terminos pensionis decursos & soluendos ab antecessore, nisi prius constet de diligentia facta contra eum.

DECISIO M.CCCLXIX.

1. IN hac causa & super hac pensione annua ducatorum ducatorum reserua à Pio Papa V. super fructibus Ecclesie Parochialis de Tomilola ad fauorem Didaci Messie, qui eam resignauit ad fauorem Michaelis Coronelli, ubi fuerunt late multæ sententiæ: nam cum vitâ functo Michaeli, hæc Parochialis fuisset collata Ioanni Baptistæ Crespo, ille pensionem Didaco soluere recusauit, & sub prætextu quod pensio fuisset extincta cum Michaeli, Crespus ab Auditore Camere primam sententiam fauorabilem reportauit; Didacus causa introducta in Rota anno 1592. contra Crespum sententiam fauorabilem reportauit, quæ reuocando sententiam Auditoris Camere, Crespum condemnauit, ad soluendos omnes terminos pensionis decursos à die sibi collatæ Parochialis, in gradu appellationis; Crespus anno 1595. alteram sententiam Rotaem contra se reportauit, à qua Crespus appellauit, & quia eius Procurator obierat, fuit decretus processus per contradictas, & Crespus etiam obiit, & per eius obitum de eadem Parochiali fuit pronus Gaspar Morales, qui constituit Procuratorem ad hæc causam. Primum Petrum Cossidam, & successiue Marcum Aurelium Maraldum, quo citato, & per contradictas respectu hæredum Crespi, fuit in hac causa processum, & die 7. Iulij anni 1597. lata fuit in Rota tertia sententia, per quam condemnatus fuit Gaspar Morales ad soluendos terminos pensionis decursos & decursandos, & die obitus Crespi, & ad solutionem decursorum tempore Crespi, factis tamen prius diligentibus contra hæredes & bona Crespi, si quæ extarent, Moralis appellauit, & anno 1598. sententiam Rotaem contra se reportauit, cuius Procurator iterum appellando causam mihi committendam curauit, & interim obiit Didacus pensionarius, qui iure legati in suo testamento reliquit omnes terminos dictæ pensionis, quomodo libet decursos, & ei debitos à Rectoribus dictæ Parochialis, tam à prædefunctis, quam à Gaspare Morales viuente, Ecclesie domus Societatis Iesu ciuitatis Toletanæ, ponendo dictam domum & Ecclesiam in suum ius & locum, cui omnia sua iura liberè cessit, ut ex illa quantitate construeretur Ca-

PELLA Sancti Ildephonsi in illo loco, in quo Benedictus Sanctus natus fuerat.

Præsuppositis igitur obitu Didaci, & eius legato, & quod Nicolaus Gardin, à principio Didaci Procurator, & Dominus litis effectus, causam prosecutus fuerat, & anno 1606. tertiam sententiam contra Gasparem Morales, Rectorem dictæ Parochialis, pro terminis decursis vsque ad obitum Didaci, reportauerat cum subsecutis literis executorialibus, Gaspari intimatis & reproductis quibus non paruit: Procurator Collegij tantum informante, dubitauit an contra eum esset ferenda sententia declaratoria: & Rota ferendam censuit respectu terminorum decursorum tempore Gaspari; quia cum de notificatione literarum executorialium, & earum reproductione constaret, & non doceretur de partitione, & seruati fuissent termini substantiales seruare soliti, & præmissa citatio ad sententiam, prout declaratoria iuxta notissimum stylum Rotæ, ferenda erat contra Gasparem sententia declaratoria.

De iustitia verò constabat ex tribus sententiis Rotalibus contra Gasparem latis; & licet tertia fuerit lata post mortem Didaci, ea tamen fuit obtemperata à Procuratore, iam Domino litis effecto: ideo autem dictum fuit respectu terminorum decursorum tempore Gaspari, quia respectu terminorum decursorum tempore prædecessorum Gaspari non constabat de diligentibus factis contra eos; unde cum successor in beneficio non teneatur ad terminos decursos tempore prædecessorum, nisi probentur diligentie factæ contra ipsos, respectu illorum non poterat dari aliqua declaratoria.

Et supradicta resolutio procedebat cum hoc quod in vltima sententia adesset condemnatio, non solum ad fauorem Procuratoris, Domini litis effecti, sed etiam ad fauorem interesse habentium, qualis erat in hoc casu domus & Ecclesia propter legatum sibi à Didaco relictum.

Placentina fructuum.

Die Veneris 13. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Rota solet absolueri à censuris latis in partibus, etiam sine causa cognitione.

DECISIO M.CCCLXX.

1. IN hac causa, in qua dubitabatur, an Antonius de Almaras, & litis consortes essent absoluiendi, & licet informantes pro Antonio allegarent regulam in hoc Tribunali receptam, quod à censuris latis in partibus, etiam sine causa cognitione, Rota solet absolueri. Puteus decif. 41. incip. Fuit dictum, lib. 1. Cæsar de Grassis decif. 1. incip. Resoluerunt, de sententia excommunicationis, Rota decif. 8. incip. Si quis, n. 2. de sententia excommunicationis, in nouis.

Huic tamen regulæ informantes pro hæredibus Don Baltazaris de Miranda opponebant de origine, seu principio harum censurarum, quæ non

b supra decif. 1209.

c adde infr. dec. 1605. n. 3. & 1634. n. 1. Duran. dec. 49. n. 1. & 311. n. 1. & 367. & 433. in principio, Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 248. n. 1.

d adde supr. in tom. 1. dec. 748. n. 4. ubi annotauit alias decif.

4.

e Adde Rotæ recentior. p. 1. dec. 699. n. 1.

2.

non fuerunt fulminatæ extra Curiam, per aliquem iudicem inferiorem, sed in Curia à per Rotam, & per Auditorem Camera, & demum per fœl. record. Clementem Papam VIII.

Et regula illa locum habet, quando fuit commissa causa appellationis, & nullitatis in Rota, à censuris latis extra Curiam, vt loquitur Puteus dicta decif. 41. lib. 1. qui casus erat diuersus à proposita facti specie. Cæterum Rota benignitatem potius, quam iuris rigorem amplectendo, & inhærendo regulæ cum sua declaratione, ordinauit, vt darent absolutionem cum reincidentia ad eiusdem Rotæ beneplacitum.

b adde supr. in tom. 1. decif. 240. n. 8. Mantica dec. 237. n. 6.

Imolen. pecuniaria.

Die Lunæ 16. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Possidens auctoritate iudicis præferendus est aliis possessoribus ad effectum manutentionis.
3. Executorium mandatum pro maiori summa quam debetur, est nullum.
8. Ad iudicium bonorum, vt legitime fieri possit, præcedere debet illorum æstimatio, alias non valet, & 9.

DECISIO M.CCCLXXI.

1. CVm Hercules, & Ioannes filij, & hæredes Iulij Pantaleonis, nomine proprio & etiam tanquam cessionarij Alexandri Saffatelli vigore obligationis Cameralis egissent contra Equitem Palantem, & Liuium eius filium pro releuatione indemnitate, ex quo Iulius Pantaleones eorum pater, & Alexander Saffatellus accesserant fideiussores Ioanni Baptistæ Galantio pro censu trium millium scutorum, & ille eos indemnes conseruare promiserat, & propterea ab A. C. obtinuerant mandatum executium pro dicta summa scutorum trium millium, cuius vigore in partibus facta executione, obtinuerunt sibi deliberati prædium Cantalapi pro libris 6720. & alia pro concurrente quantitate, quorum possessionem apprehenderunt, quam Galantij prætendebant, nullam & inualem, dubitauit, cui esset dandum mandatum de manutentione? Et Rota vtraque parte informante Pantaleonis dandum censuit, qui ab auctore d. Prætoris expulsus Galantii, reperiebantur in possessione, l. iuste possidet, ff. de acquirend. possess. Angelus in l. clam possidere, §. qui ad nudinas, n. 2. vers. potest enim iudex, eodem tit.

Neque obstabant nullitates positæ; nam primo quod mandatum fuerat relaxatum pro maiori summa debiti, & consequenter prætenderetur nullum in toto, vt sæpè Rota iudicauit: nam non fuit habita ratio octuaginta corbarum frumenti solutarum Michaeli factori Pantaleonorum, nec scutorum 250. in duabus partitis solutorum Alexandro Saffatello à matre Iulij Galantij.

Sed placuit responsio quod corbæ 80. frumenti fuerunt datæ post relaxatum mandatum, quod propterea non poterat dici pro plus debi-

4.

to relaxatum, & quoad executionem de eis fuit habita ratio ab executoribus.

Non obstabat secunda nullitas ex eo deducta, quod Pantaleoni pro rata eis cessa à Saffarello non egerunt tanquam cessionarij, sed tanquam principales.

Sed hæc nullitas ex facto tollebat, cum in actis fuisset productum instrumentum cessionis, & mandatum petiti & obtentum etiam nomine cessionario.

Tertia opponebatur nullitas ex eo quod cefio non fuit valida tanquam facta absque interuentu pecunie.

Sed placuit responsio quod præterquam quod hæc in pectio respicit petitorium, cefio fuit facta pro vero debito.

Ad quartam nullitatem ex eo deductam quod in manibus Galantiorum fuerant facta sequetra, & de illis oppositum, unde cum non possent soluere, non potuit contra ipsos relaxari aliquid mandatum; fuit dictum primo non satis legitime constare de huiusmodi sequetris; secundo fuit responsum hoc non facere nullitatem, & respicere interesse creditorum, qui intertem nihil opponerant.

Ad quintam nullitatem ex eo petitam quod ad iudicium fuerat facta Pantaleonis, nulla præcedente æstimatione, quæ videbatur necessaria, tam de iure communi, Afflictus decif. 358. incip. In causa inter Antonium, num. 5. vers. quarta ratio, quam Rota sæpè probauit, quam vigore constitutionis Agidianæ, de qua fuit oppositum, est in vsu; fuit responsum primo creditorem tanquam tertium, & extraneum posse admitti ad offerendum, siue ad licitandum, & cum admitti, sicut quemlibet alium, l. 2. C. si in causi iudicat. glossa in l. à Dino Pio §. si pignora ff. de re iudicat. Surdus consil. 256. incip. Principale vitium, num. 5. vers. ideo tutius est, lib. 2.

Secundo fuit responsum quod quando in hac materia proceditur per viam dationis in solutionem, tunc antequam bona creditori dentur in solum procedere debet æstimatio, & sic loquitur Afflictus dicta decif. 358. secus autem est quando proceditur per modum oblationis; tunc enim licitatori, siue plus offerenti consignatur bona sine præuia æstimatione, sicut in terminis declarat Surdus, cuius doctrina Dominis placuit, dicto consil. 236. num. 5. in fine & num. 6.

Et cum ex prædictis non appareret iudicem nulliter, vel iniuste processisse, non debuit Pantaleonis denegari mandatum de manutentione, præsertim cum Galantij acceptando decretum excarcerationis, & comparationes suorum Procuratorum, executionem vbi fuerint ratificasse.

Bracharen. pensionis.

Die Lunæ 16. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Executoriales literæ Rotales non possunt operari executionem ante intimationem & reproductionem, & tunc conceditur declaratoria.

2. Soluens

f de hoc artic. vide Possidium de manu obfer. 82. n. 1. ubi cum aliis allegat hæc decif.

6.

7.

8.

g adde supr. dec. 847. n. 4. quam allegat ad propositum Ludouic. dec.

214. n. 1. cum aliis quibus iunge Caualer. decif. 171. n. 6.

h quia creditor admittitur ad licitandum & opponendum tanquam quilibet alius tertius. Sed hæc conclusio procedit in defectum aliorum oblationum Se-raph. decif. 984. n. 1. & fuit dictum in Anconitana prædij 29. Nouemb. 1630. eoram Verospio im-

pressa per Possidium, post tract. de manu. dec. 323. n. 81. in alia impress. & Rotam recentior. part. 2. dec. 635. n. 11. de quo vide Ludouic. decif. 12. & annotat. n. 3. disputat. de veritate huius limitationis.

9.

i Adde Duran. dec. 37. n. 13. Caualer. dec. 171. n. 6. late Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 463. n. 3.

- 2. *Soluens metu censurarum non dicitur soluere voluntarie.*
- 3. *Censura infurunt instum metum, & sic soluens metu illarum non prauidicatur.*

DECISIO M. CCCLXXII.

Executionem factam in partibus vigore literarum executorialium tanquam attentatam venite reuocandam censuit Rota, de cuius stylo vigore executorialium non potest fieri aliqua executio, sed solum debent intimari & reproduci, & deinde proceditur ad declaratoriam, aliis attentata committuntur. Cassadorus decif. 6. incip. *Gratia subrogationis, n. 10. de caus. possess. & propriet. Vestrius in praxi, lib. 8. cap. vltim. n. 19.* Consensus Archiepiscopi, cuius nomine prætendebatur factum depositum, non excusabat attentata, quia semper fuit protestatus, allegando nullitates & appellando, & cum executor comminaretur censuras nisi solueret, & metu censurarum iusserit fieri depositum, non dicitur voluntarie soluisse. Rota decif. 10. incip. *Si quis in causa, n. 1. circa medium, ver. quod crederem verum, de sentent. excommunic. in nouis.* non censuræ iustum metum inferunt. Romanus consil. 369. incip. *Circa primum proposita consultationis articulum, num. 12. & 13.* & cum sic facta solutio non prauidicet. Verallus decif. 330. incip. *Possessio, seu quasi percipiendi, num. 1. & 2. part. Achilles decif. 11. incip. Tentum fuit, num. 2. & 3. de pensio. multo minus prauidicabit depositum.*

Ex his demum inferebatur mandatum, siue monitorium Vicarij Portugalensis factum depositario, vt depositum conlignaret sub pena censurarum, & exactionem illius vigore subsequatur fuisse attentata, & ideo reuocanda; in istis enim nullus formalis consensus Archiepiscopi interuenerat.

Farsen. territorij.

Die Veneris 20. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 6. *Enunciatiua antiqua instrumenti vnici sine aliis adminiculis nihil probat.*
- 7. *Termini territorij designantur per duos confines, & non sufficit per vnum.*
- 8. *Vnio territorij designanda est saltem per duos confines, nec sufficit per designationem vnus, ibid. & 8.*
- 9. *Gesta per personas interesse habentes non probant, & 11. & 13.*
- 10. *Probatio vt releuet debet esse concludens.*
- 14. *Fides inconstans, si adfit in relato, non valet probatio referentis.*
- 16. *Testes examinati ad futuram rei memoriam, licet non probent, praestant tamen aliquod probationis adminiculum.*

DECISIO M. CCCLXXIII.

Antiqua d' extabat controuersia inter communitatem castri Montopoli, & Abbatem Farsensem ex vna, & inter communitatem

castri Turrizæ & Dominum eiusdem castri ex altera parte, super certa parte territorij castri cuiusdam diruti, Tribici nuncupati, citra flumen Tyberis posita, sed iuxta Tyberim vsque ad viam nuncupatam la Stradella, & alios confines in planta descriptos: quam territorij partem Montopolitani ad suum castrum Montopoli pertinere, & de territorio eius exiltere, & sub directo Abbatia dominio contineri, ex eo quod de illo fuissent superioribus sæculis ab Abbatibus Farsensibus inuestiti, prout in inuestituris de territorio diruti castri Tribici dum Abbatibus vniuerunt territorium Tribici cum territorio Montopoli.

Contrarium prætendebant Turritani, affirmantes totum illud territorium controuersum, quamuis positum citra flumen Tyberis, esse de territorio castri Turrizæ, & propterea ius patendi, & alia competentia ratione territorij ad communitatem & Dominum castri Turrizæ pertinere.

Super ista controuersia anno 1562. mota lite à Montopolitanis, contra Turritanos, ad quam etiam tanquam Dominus directus venerat Abbas Farsensis, plures decif. ones Rorales prodierunt coram bonæ memoriæ Petro Francisco Gypso, qui tandem anno 1594. lata sententia pronunciauit prædictum territorium ad Turritanos spectare. In gradu appellationis causa introducta coram bonæ memoriæ Orano dum die 24. Aprilis 1598. disputaretur, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda; quia multæ difficultates vtrunque excitabantur, quæ non facile poterant vnica propositione definiti, Rota mandauit restringi causam, & primò disputari, quando cœperit lis, & resolutum inter Communitates prædictas; litem cœpisse anno 1562. sed quando cœperit cum Abbate, licet sæpius fuerit dubium propositum, nunquam tamen fuit resolutum: quoniam autem in discussu causæ Montopolitani diuersa instrumenta produxerant continentia vniones territorij Tribici cum territorio Montopoli de annis 1390. & 1467. & 1489. 1535. & 1536. vitâ functo bonæ memoriæ Francisco Orano de istis, & eorum fide cœpit disputari coram Domino Cardinale Mellino tunc Rotæ Auditore; & deinde coram me, & conclusum fuisse in forma probante: & cum Montopolitani ex istis potissimum instrumentis & enunciatiuis, in eis contentis, prædictam sententiam Roralem prætenderent reuocandam, de ordine Rotæ proposui dubium, quod alias iam superioribus annis fuerat datum: qui essent fines castri Tribici, ex quo se extenderent ad effectum, de quo agebatur, videlicet, an probaretur locum controuersum citra flumen Tyberis positum, pertinere ad territorium Montopolitanorum, vel potius ad territorium Turritanorum? & vtraque parte informante post diligentem discussionem Rota censuit non probati fines antiquos Tribici.

Ratio potissima fuit, quia probatio Montopolitanorum; & Abbatibus Farsensibus, non videbatur concludens, neque sufficiens ad effectum prædictum, & ad excludendam intentionem & probationem Turritanorum reorum, qui existebant in possessione, & super peritorio habebant

suprà dec. 1286. 1325. & 1339.

suprà dec. 1286. 1325. & 1339.

habebant sententiam Roralem, quæ transuectur in iudicatum: vnde solum superat responderi motiuis, in quibus se Montopolitani fundabant; quatenus ergo primo loco deducebatur enunciatiua, siue vnio antiquissima anno 1390. fuit dictum eam ex pluribus non releuare.

6.

Et primò, quia cum esset vnica, & sic insufficientis, quamuis antiqua non suffragabatur. *Crotus consil. 34. incip. Viso, & diligenter examinato, num. 17. versic. hoc enim casu, lib. 1. & fuit decifum in causa Astoricens. beneficij, dec. 4. Nouembris 1585. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in aliis pluribus causis; nam ad minus debent esse duæ, Arerinus in cap. cum causam, num. 23. versic. sed potest responderi, de probationibus.*

Rursum non loquebatur de toto territorio, sed de parte; imò non specificabatur saltem duos confines, & consequenter per eam non poterat reddi certus locus vnitus iuxta prætensionem Montopolitanorum, per doctrinam Bartolini in l. demonstratio, num. 14. ff. de condit. & demonstrat. Alexandri consil. 73. incip. *Videtur prima consideranda dicendum, num. 6. lib. 3. & fuit iam in hac causa dictum die 9. Maij anno 1594. coram Gypso.*

Supradictis accedebat, quia licet hæc vnio contineret finia, & comprehenderet totum territorium controuersum, adhuc non releuaret, ex quo erat facta ab Abbate Farsensi, persona videlicet interessata, & suspecta, cuius intererat dilatare suum territorium: item, quia fuit facta communitati Montopolitanorum, quorum intereat restringere territorium Turritanorum: vnde tanquam res gesta inter personas interessatas non probatur. Arerinus in dicto cap. cum causam, num. 13. versic. circa testium articulum, de probationibus. Socinus consil. 194. incip. *In causa mota, num. 6. in fine, Natta consil. 672. incip. Verente sap diu, num. 41. lib. 4. Hieronymus de Monte tract. de finibus, cap. 60. n. 13.*

Secundo loco pro Montopolitanis adducebatur enunciatiua vnionis anno 1467. sed visa fuit æquiuoca, ita vt non concluderet territorium controuersum comprehendi in vnione territorij Tribici, ex quo non coniungebat limitem Pontificij cum secundo limite, Riui Cancelli per medium tertij limitis ipsius Tyberis, cum simul stare posset, quod isti tres limites essent confines territorij Tribici, & tamen non concluderent locum controuersum: probatio autem ad effectum vt releuet, debet esse concludens. cap. in presensia, de probationibus.

Terrio loco Montopolitani vtebantur enunciatiuis vnionum anni 1487. & 1489. circa quas Rota omiffa illa inspectione, an huiusmodi probationes concluderent respectu totius loci controuersi, censuit non probare, tum quia emanauerant ab Abbate Farsensi intereffato, tum quia non erant antiquæ vltra centum annos, prout requiritur ad effectum, vt haberent vim famæ, & probarent in antiquis, & quia ad effectum probationis erat deducendum tempus litis, quidquid dicendum esset ad effectum recognitionis, super quo articulus pendet in decifis in causa Tiburtina Castri Sancti Angeli.

Quarto loco Montopolitani nitebantur instrumentis vnionum de anno 1535. & 1536. quæ clarius specificabant istam coniunctionem confinij; cæterum præterquam quod erant de recenti, patiebantur easdem exceptiones, quia emanauerant à personis interessatis, & videbantur inuicem similes; nam si primæ vniones fuissent validæ & effectuaræ respectu totius territorij Tribici, non fuisset opus istis posterioribus? & agebatur suspicio; quia si primæ vniones fuissent validæ & effectuaræ respectu totius territorij Tribici, non potuissent postmodum Abbas bona intra dictum territorium comprehensa particularibus personis locare.

Vltimus ista specificatio confinij habebat relationem ad regeftum antiquum, cuius nondum fuit in Rota firmata fides; nam quando non constar de firmo relato, inconstans est fides & probatio referentis, cui propterea non statur. *Ausbert. si quis in aliquo, vbi Doctores C. de edendo. Baldus in l. incivile, numer. 7. ff. de legibus. Romanus consil. 305. incip. Quoad septimum, num. 6. versic. breuiter dicendum. Alexander consil. 3. incip. In causa & lite, numer. 1. lib. 2.*

Demum dicebatur quod licet prædicta instrumenta & enunciatiua in eis contenta aliquem gradum probationis facerent ad fauorem Abbatia & Montopolitanorum, illa tamen nequa elisa, sed sublata etiam videbatur ex probationibus Turritanorum, quorum plures testes de certa scientia, & etiam de publica voce & fama probabant castrum Turrizæ habere territorium citra & vltra flumen Tyberis distinctum, & separatum ab aliis territoriis conuicinis, quorum testium fides fuit approbata in decisione in hac eadem causa facta die 17. Februarij 1590. coram bonæ memoriæ Gypso, quibus aliquod veritatis adminiculum conferre putabantur testes anni 1520. & 1558. ad perpetuam rei memoriam examinati. Bartolus in l. admonendi, numer. 45. ff. de iurjurand. vbi Iason in secunda lectura, numer. 242. Abbas in cap. quamuis, numer. 3. de sententia & re iudicata. Afflictus decif. 376. incip. *Ex quo probatum est, num. 1.*

Concurrerant præterea antiquissimæ scripturæ ducentorum ferè annorum, in quibus ista pars territorij citra Tyberim posita enunciabatur de territorio Turrizæ: vnde valde obsecrabatur probatio Montopolitanorum, quia saltem hinc inde istæ enunciatiua conuassabantur, prout de duabus familiis dixit Bartolus in l. is potest, num. 23. ff. de acquirend. heredit. & fuit decifum in causa Maioricens. sacristia die 5. Nouembris 1603. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

Magni quoque momenti putata fuit illa consideratio veritate suffulta, quod intra istos fines includebantur plura prædia, videlicet planum Nazani, Galeotti, Villæ Caprolæ, Tenuta Hilarij, Vrsini, & alia quæ non comprehendebantur sub territorio Tribici nec Montopolitani

Dum verò prætendebatur Abbatiam non fuisse in lite de anno 1562. vt ipsius respectu concluderetur iura esse antiqua; respondebatur, id nondum fuisse decifum, & quatenus Abbas, vel Montopolitani in hoc se fundarent, particulariter erat discutiendum.

Quarto loco Montopolitani nitebantur instrumentis vnionum de anno 1535. & 1536. quæ clarius specificabant istam coniunctionem confinij; cæterum præterquam quod erant de recenti, patiebantur easdem exceptiones, quia emanauerant à personis interessatis, & videbantur inuicem similes; nam si primæ vniones fuissent validæ & effectuaræ respectu totius territorij Tribici, non fuisset opus istis posterioribus? & agebatur suspicio; quia si primæ vniones fuissent validæ & effectuaræ respectu totius territorij Tribici, non potuissent postmodum Abbas bona intra dictum territorium comprehensa particularibus personis locare.

Vltimus ista specificatio confinij habebat relationem ad regeftum antiquum, cuius nondum fuit in Rota firmata fides; nam quando non constar de firmo relato, inconstans est fides & probatio referentis, cui propterea non statur. *Ausbert. si quis in aliquo, vbi Doctores C. de edendo. Baldus in l. incivile, numer. 7. ff. de legibus. Romanus consil. 305. incip. Quoad septimum, num. 6. versic. breuiter dicendum. Alexander consil. 3. incip. In causa & lite, numer. 1. lib. 2.*

Demum dicebatur quod licet prædicta instrumenta & enunciatiua in eis contenta aliquem gradum probationis facerent ad fauorem Abbatia & Montopolitanorum, illa tamen nequa elisa, sed sublata etiam videbatur ex probationibus Turritanorum, quorum plures testes de certa scientia, & etiam de publica voce & fama probabant castrum Turrizæ habere territorium citra & vltra flumen Tyberis distinctum, & separatum ab aliis territoriis conuicinis, quorum testium fides fuit approbata in decisione in hac eadem causa facta die 17. Februarij 1590. coram bonæ memoriæ Gypso, quibus aliquod veritatis adminiculum conferre putabantur testes anni 1520. & 1558. ad perpetuam rei memoriam examinati. Bartolus in l. admonendi, numer. 45. ff. de iurjurand. vbi Iason in secunda lectura, numer. 242. Abbas in cap. quamuis, numer. 3. de sententia & re iudicata. Afflictus decif. 376. incip. *Ex quo probatum est, num. 1.*

Concurrerant præterea antiquissimæ scripturæ ducentorum ferè annorum, in quibus ista pars territorij citra Tyberim posita enunciabatur de territorio Turrizæ: vnde valde obsecrabatur probatio Montopolitanorum, quia saltem hinc inde istæ enunciatiua conuassabantur, prout de duabus familiis dixit Bartolus in l. is potest, num. 23. ff. de acquirend. heredit. & fuit decifum in causa Maioricens. sacristia die 5. Nouembris 1603. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

Magni quoque momenti putata fuit illa consideratio veritate suffulta, quod intra istos fines includebantur plura prædia, videlicet planum Nazani, Galeotti, Villæ Caprolæ, Tenuta Hilarij, Vrsini, & alia quæ non comprehendebantur sub territorio Tribici nec Montopolitani

12. b de quo arr. agitur infra dec. 1504. & 1599.

13.

14.

15.

16.

17. i vide infra dec. 1380. n. 3.

18. k quidquid reperitur infra fines territorij dicitur esse de dicto territorio Rota diuers. p. 1. dec. 594 n. 6.

1. habe ut hæc decisio in reuocato. tem. 2. decif. 160.

litani eorum dominium prætendebant, vt fuerat consideratum in decisione in hac causa facta coram bonæ memoriæ Gypſio die 9. Maij 1594.

Atque ex his fuit conclusum non probari fines antiquos Tribici ad effectum, vt territorium intus comprehensum spectaret ad Montopolitanos.

Camerinen. lationis, siue subhaftationis.

Die Veneris 20. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Lesio enormissima dicitur quando venditur res pro minori pretio dimidij valoris. 3 Testis deponens de communi estimatione non probat nisi reddat rationem, & sufficit si dicat quia practicus & peritus est. 4 Estimatio rei solet fieri in aestimo crasso modo. 5 Testibus affirmantibus rem tanti valere, magis creditur, quam negantibus. 6 Lesio enormissima si adsit in subhaftatione facta, rescindi potest a iudice.

DECISIO M. CCCLXXIV.

1. Die 24. Iunij 1606. vtraque parte informantem fuit dictum, quod coadiuaretur probatio lationis: quia ex tunc deductis non videbatur probata ad effectum vt esset locus remedio legis secundæ, C. de rescindenda venditione; in hac propositione, vtraque etiam parte informantem, Rota de latione consistare censuit.

2. Nam prædium, de quo agebatur, erat salmarum quatuor, & cupparum sex, & cannarum 25. vt apparebat ex relatione æstimatoris, quod fuit venditum pro scutis 300. & nihilominus tres testes super quarto articulo deponebant quod quilibet cuppa absque domo & columbario erat valoris florenorum 22. aut 23. pro qualibet cuppa; vnde quatuor salmarum, & sex cupparum conficiebant valorem 800. aut 900. florenorum, quibus additur valor domus & columbarij in scutis 256. apparebat læsio b vltra dimidiam, circumscriptis etiam probationibus filiorum Nicolozæ.

Neque hæc probatio reddebatur inualida, ex eo quod testes viderentur deponere de iudicio suo, & de pretio singulari, non de communi, quia cum essent periti, & practici, & assignarent bonam rationem, adducentes, videlicet plures venditiones terrenorum circumvicinorum, satis censetur de iusto pretio deponere. Cagnolus in dicta l. 2. C. de rescindenda venditione, num. 24. Albenſis consil. 266. incip. Non est dubium, num. 9. & sequent. Rota in causa Bononien. de Pipinis, die 8. Novembris 1577. coram Domino Cardinale Seraphino, tunc Rota Auditor, & eo maxime, quia deponebant de tempore subhaftationis factæ anno 1596. affirmantes quod ab anno

1592. fuerant eiusdem valoris, cum ista probatione concurreret catastum, sine liber æstimi, in quo hæc bona reperiebantur descripta cum valore florenorum 2000. vnde petebatur verisimile administratum ad coadiuandam probationem factam per testes peritos, & eo præsertim nomine, quia in æstimo crasso modo fit æstimatorio, Cagnolus in dicta l. 2. n. 266. in fine, C. de rescindenda venditione.

Testibus partis contrariæ tanquam suspectis, & negantibus rem tanti valere, non fuit creditum, cum magis credendum sit testibus affirmantibus rem tanti valere, vt in his terminis dixit Alexander consil. 54. incip. Circa primum, n. 6. lib. 6.

Demum non refragabatur huic decisione, quod subhaftatio fuisset facta cum decreto iudicis, quia nihilominus propter enormem læsionem erat reuocanda. Baldus consil. 375. incip. Casus super quo, num. 2. lib. 1. Paulus de Castro consil. 156. incip. Visis actis & actuaris, num. 1. lib. 2. Alexander consil. 117. incip. Viso ac ponderato, num. 11. versic. tamen magis communitur, lib. 7.

Bononien. bonorum.

Die Veneris 20. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Venditio facta cum clausulis insolitis fraudulenta præsumitur. Simulationis præsumptiones aliqua numerantur, ibid. & 3. 3 Venditio rei præsumitur simulata ex modicitate pretij.

DECISIO M. CCCLXXV.

Domino Sebastiano de Monterentiis informantem Rota in decisio & mansit sub die 30. Maij 1607. hex rationibus in decisione deductis, quibus in hac propositione informantem pro Sebastiano Monterentio addebant alias præsumptiones pro simulatione contractas, quæ Dominis placuerunt, qualis erat illa de venditione facta cum pactis insolitis reservationis fructuum & facultatis incendi arboris etiam virides, & cura prouidendi fabricæ domus, seu prouisionis tegularum: nam ex quod in instrumento apponuntur clausule insolite, in instrumento præsumptio i fraudis. Baldus in l. si quis sub conditione, numer. 4. ff. de condit. institut. Berous consil. 167. incip. Quid iuris sit, numer. 11. lib. 1. Bartholomæus, Capolla tractat. de simulat. contract. præsumpt. 9. num. 48.

Secunda simulationis coniectura deducebatur ex alienatione maioris partis bonorum mulierum facta sine aliqua causa. Bartolus in l. nomen, §. filio, in fine, ff. de legatis 3. vbi glossa in verb. omnis substantia.

Tertia accedebat præsumptio, quia venditio fuit facta nullis datis fideiusoribus de cuius conditione; & tamen Iulius bene nouerat mul-

tas lites agitari inter Sebastianum & Lucretiam.

Demum ex modicitate pretij arguebatur simulatio, nam hæc tertia pars huius prædij vendita fuit pro libris 5. m. & tamen altera tertia pars ab eodem Iulio fuit empta pro pretio librarum 8666. inde enim censetur etiam probari simulatio. Osafchus decis. 41. incip. Antonius Corradus, Berous dicto consil. 165. num. 8. Suidus decis. 34. incip. Ex pluribus coniecturis, num. 1.

Et ex iis Domini manserunt in decisio.

Novarien. Beneficiorum.

Die Lunæ 23. Iunij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2 Possessio nulla manutenibilis est, si ex superueniente causa legitimeur. 3 Possessio attentata purgatur per consensum partis impugnantis. 6 Possessio capta virtute sententia nulla, est etiam nulla.

DECISIO M. CCCLXXVI.

1. Vtraque parte informantem, Rota censuit mandatum de manutenendo Ioanni Baptista Merulo: ratio fuit, quia inter partes conueniebat, beneficia de quibus agebatur, obtenta fuisse à quodam Francisco Gambaro, à quo an. 1591. fuerant liberè resignata in manibus Ordinarij, & tunc fuerunt collata Herculi Vitodono, qui etiam illa possedit, & Ioannes Baptista Merulus eadem beneficia impetrauit tanquam vacantia ob non publicacionem; cuius gratiæ vigore Merulus de manu executoris prætendebat accepisse possessionem, & licet fuerit capta pendente termino ad appellandum; nihilominus, quia deinde inter Vitodonom resignatarium, & Merulum fuit inita concordia, & Merulus continuauerit possidere, vt constabat ex locationibus, & receptionibus fructuum, & quietantiis & confessionibus Seraphini de Comitibus aduersarij, potuit Merulus per superuenientiam noui tituli concordia, & confirmationis Apostolicæ mutare sibi causam possidendi absque alia declaratione; imò censetur illum sibi mutasse, & consequenter illius possessio dicebatur valida, & manutenibilis, vt propterea sibi dandum mandatum de manutenendo, Achilles decis. 4. incip. Possessio que habetur num. 1. in fine de causa possessionis & propriet. Ruinus consil. 61. quia fuit facta locatio num. 13. & seq. lib. 1. Rota in vna Sabinen. Castrorum, die 17. April. 1581. coram bon. mem. Cantuccio.

Supradictis accedebat consensus Vitodoni, ex quo videbatur sanari vitiositas possessionis, & arrentatio corrigi, vt possessio per istorum purgationem censetur reddita sana, Cre scenſus decis. 17. & aliàs 2. incipiente, Super stylo Rota, vt lit. pendens. Rota in vna Burgen. iuris diſtinctionis, die 12. Ianuarij, 1582. coram bon. mem. de Rubéis. Lancellottus de attentatis par. 2. cap. Peña Decif. Tom. 11.

2. Pro parte Meruli respondebatur ipsum fateri, deficere illam sententiam contra se latam, & amplissimo modo, quo pars veller concipere, illam admittere, sed non posse euitari attentata, quia die 8. Octobr. anno 1605. Merulus fuit citatus ad opponendum, & ad sententiam, vt in processu fol. 16. ibi, accusata est contumacia attentata expeditione, & supradicta die 8. Octobr. fuit interposita appellatio à dicta sententia, vt in processu fol. 54. Vnde necessariò videtur inferri sententiam tunc fuisse latam.

Opponebatur etiam quod non constaret appellacionem fuisse interpositam per legitimam personam, sed non videbatur sustinere, cum adesset publicum instrumentum mandati procuræ datum à Merulo ad appellandum Carolo Antonio eius patri.

3. Hæc resolutio fuit confirmata decis. 1393. infra. Adde Seraph. 1003. & 1013. n. 4. & 1168.

4. de attent. lit. pendens. limitat. 16. Nouemb. 3. & 7.

Quæ dicebantur de non confirmatione, non subsistebant in facto, alia verò quæ contra concordiam proponebantur cum respicerent petitionum, non pertinebant ad hunc articulum mantentionis.

Rurfus non obstabat dicere quod Vitodonus possederat vsque ad tempus, quo resignauit ad fauorem Seraphini, vt deponebant testes, quia contra testes multa opponebantur, & e contratio constabat ex locationibus, fructuum perceptionibus, quietantiis, confessionibus; vnde constabat non Vitodonom, sed Merulum post concordiam possedisse.

Demum non obstabat possessio Seraphini capta de manu executoris vigore literarum Apostolicarum, quia fuit nulliter & processum ex quo sententia fuit lata eodem die, quo Merulus fuerat citatus ad opponendum & deducendum quidquid veller; vnde præter præcipitantiam aderat etiam eodem die inculcatione duorum terminorum, videlicet ad deducendum quidquid veller, & ad sententiam quæ propterea fuit nulla & inualida, & possessio eius vigore subsequenta tanquam capta appellacione pendente fuit attentata.

Contra supradictam decisionem pro parte Seraphini opponebantur sequentia: primum non integra transportatio actorum, factorum coram Ordinario Papiensi, tum, quia non fuit transportata citatio decreta contra Merulum, sed ex aduerso dicebatur hoc non subsistere, cum ista prima citatio contra Merulum legatur executata, & reproducta in duobus locis in processu coram Papien. fol. 1. & fol. 32. qui fuerunt producti coram me.

Tum, quia non fuit transportata sententia lata ab Ordinario Papiensi ad fauorem Seraphini, quæ tamen erat necessaria ad effectum videndi an iudex Papiensis rectè & ritè processerit, & an tempore debito, & per legitimas personas fuerit appellatum quia si hæc acta transportarentur, ex eis constaret possessionem Seraphini non fuisse attentatam.

Pro parte Meruli respondebatur ipsum fateri, deficere illam sententiam contra se latam, & amplissimo modo, quo pars veller concipere, illam admittere, sed non posse euitari attentata, quia die 8. Octobr. anno 1605. Merulus fuit citatus ad opponendum, & ad sententiam, vt in processu fol. 16. ibi, accusata est contumacia attentata expeditione, & supradicta die 8. Octobr. fuit interposita appellatio à dicta sententia, vt in processu fol. 54. Vnde necessariò videtur inferri sententiam tunc fuisse latam.

Opponebatur etiam quod non constaret appellacionem fuisse interpositam per legitimam personam, sed non videbatur sustinere, cum adesset publicum instrumentum mandati procuræ datum à Merulo ad appellandum Carolo Antonio eius patri.

Fanen. Capellania.

Die Veneris 27. Iunii 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. *Inspatronatus tanquam species seruitutis non presumitur adquisitum.*
- 3. *Institutio non debetur presentato ad beneficium existente alio presentato ad idem beneficium ut liberum, nisi probetur prius inspationatus, vel quasi possessio presentandi.*
- 4. *Inspatronatus ex privilegio, vel ex statuto est renocatum, si ad sit damnum, vel preiudicium Ecclesie.*
- 6. *Ius presentandi ad beneficium, vel quasi possessio, sine apprehensione non transfertur in aliquem.*
- 7. *Inspatronatus in antiquis probatur per vocem & famam cum antiqua possessione, & 8. qua debet esse saltem 40. annorum, ibid.*

DECISIO M. CCCLXXVII.

VAcantem a hanc Capellaniam per obitum Ioannis Antonij de Rochis de Altare Sancte Mariæ in Ecclesia Sancte Mariæ oppidi de Viceano diocesis Fauensis in mense Octob. 1600. Ioseph Antonellus impetrauit à Papa, & litteris expeditis illius possessionem accepit: interim Ioannes Baptista de Renaldutiis ad eandem Capellaniam tanquam de iure patronatus fuit eodem mense & anno à Rinaldutiis præsumatus. Innocentius in cap. cum venerabilis, in fine, de exceptionibus, Decius consil. 117. incip. *Pro tenis facultate, in principio, & fuit dictum in causa Oucen. Abbatis, die 3. Aprilis 1595. coram me.*

Et quando concurrat prouisus tanquam de beneficio libero, prout in casu proposito, non debetur institutio presentato ab existentibus in quasi possessione presentandi, nisi vltimè probetur, inspationatus; & vt censuit sacra Congregatio Concil. Trident. interpres, & sæpe Rota, & signanter in causa Romana de Piblicolis.

Nec poterat fieri fundamentum in statuto continuante possessionem defuncti in hæredes, iuxta decif. Veralli 211. incip. *Statuta, part. 3. vbi dicitur simile statutum habere etiam locum in rebus Ecclesiasticis; quia Rota non feruat illam decisionem, quando adest damnum, vel præiudicium Ecclesie, vt fuit dictum in causa Comen. inspationatus, die 8. Iunii 1601. coram Domino Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore, & de ea decisione sæpe aliàs Rota dubitauit.*

Rursus non obftabant duo, quæ potissimum contra Iosephum Antonellum deducebantur ab informantibus pro Rinaldutiis, videlicet quasi possessio presentandi, quæ solet considerari ad validitatem presentationis: & probatio existentie inspationatus pertinentis ad Rinaldutiis.

Quoniam quantum ad primum, de quasi

possessione, de illa non constabat, quia illi qui in hac vacatione presentauerant Ioannem Baptistam, nusquam alias presentasse reperiebantur, & possessio presentandi non transfertur in aliquem sine apprehensione Veralli decif. 420. incip. *Quasi possessio presentandi, part. 2.*

Non obftabat secundum de existentia inspationatus, quia non edebatur sufficiens probatio, cum solum producerentur testes de auditu, & de publica voce & fama, & vnica presentatio & effectiuata, quæ durauit ab anno 1527. vsque ad annum 1562. quo tempore presentatus resignauit in manibus Papæ, & resignatio etiam habuit effectum; vnde adierat status, siue possessio inspationatus per 35. annos, qui ab anno 1527. vsque ad annum 1562. effluerunt, hæc enim probatio non fuit iudicata sufficiens, quia licet inspationatus in antiquis probetur per publicam vocem & famam, h. Castadonus decif. 2. de probation. id tamen habet locum, quando cum fama concurrat longa possessio presentandi Purcus decif. 60. incip. *Et in eadem, num. 3. & decif. 140. incip. Sexta Iulij, num. 1. vers. quia illud, lib. 1. Achilles decif. 319. aliàs 6. de iure patronatus, incip. Fama, que probat in antiquis, & rursus Rota in vna Imolen. inspationatus, die 28. Maij 1584. talis autem longa possessio debet ad minus esse quadraginta annorum, vt fuit dictum in causa Barcinonen. unionis, die 5. Decemb. 1597. coram bon. mem. Gyptio, & in causa Lucana inspationatus, die 7. Maij 1604. coram Domino Ioanne Baptista Coccino: 1 & sæpe aliàs: hic autem, vt patuit, solum intercesserant 35. anni, & licet anno 1562. adesset prouisio Apostolica ex causa resignationis, quæ non fecit aliquem statum; de anno tamen 1577. aderat collatio Ordinarij, tanquam de libero, quæ fuit effectiuata, & erat vltima cum hodie per obitum prouisi ab Ordinario Capellania vacauerit, & sic vltimus status erat de libero.*

Et ex his fuit conclusum, Ioannem Baptistam non esse instituendum.

Bononiens. redditionis ratio-
num.

Die Vener. 27. Iunii 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. *Fideiussor non tenetur rationem reddere administratori a suo principali.*
- 3. *Fideiussor vigore propria obligationis, tenetur ad omnio, ad qua tenetur principalis.*
- 5. *Obligaciones diuersæ, & actiones possunt oriri ex diuersis respectibus.*
- 7. *Obligaciones tot esse possunt, quor sunt promissiones.*
- 8. *Liquidatio quando sit necessariò facienda ex administratione.*

DECISIO

DECISIO M. CCCLXXVIII.

1. supra decif. 1335.

Cum die 14. Martij a proximè præteriti, hæc causa vtraque parte informante proponeretur, fuit restricta ad duas potissimum difficultates. Prima fuit, an Eques Sigismundus Maluasia esset obligatus ad reddendam rationem Horatio Rogerio. Secunda, dato quod Eques Maluasia esset obligatus, ad quid teneretur? & ideo in hac propositione, vtraque parte informante discussa prima difficultate, Rota censuit, Equitem Maluasiam ad reddendam rationem teneri, non vigore depositionis iuris communis, quia fideiussores administratorum non tenentur reddere rationem, cum id ferè sit impossibile, ex quo ipsi non administrant, sed solum tenentur ad solutionem eius, in quo administrator est condemnatus; neque vigore primi instrumenti, nisi casu quo Rogerius culpa & negligentia Equitis rationem non reddidisset, de qua Equitis culpa nusquam constabat, imò verò ex literis Domini Cardinalis Spinulæ contrarium apparebat, sed vigore vltimi instrumenti transactionis, in quo Rogerius plura promiserat, videlicet reddere rationem Domine Amiliæ Tuffignanæ, & Equiri ad omnem eorum voluntatem. Secundo promissit soluere illud totum, in quo factis computis Amilia foret remansura creditrix.

Tertiò promissit reddere rationem Amiliæ foli, si Eques Maluasia requisitus interuenire noller, quo casu fuit conuenitum, quod non posset amplius ab Equite molestari. Pro istis omnibus Eques Maluasia fideiussit tanquam principalis, & in solidum pro Rogerio; vnde consequebatur, vt vigore istius promissionis Eques Maluasia teneretur ad ea, ad qua tenebatur Rogerius, & consequenter ad reddendam rationem quam promiserat reddere Rogerius; fideiussor enim vigore proprie obligationis tenetur ad omnia, ad qua tenetur principalis. Alexander consil. 34. incip. *Viso instrumento, num. 5. & 6. lib. 2. Crauetta consil. 272. incip. Nobilis Bernardinus Ghezzius, num. 3. & 5. Cephalus consil. 542. incip. Maguificus Dominicus, num. 13. lib. 4. Decianus consil. 72. incip. Et licet, num. 5. lib. 2. & maxime in hoc casu, cum Eques sciens se non teneri, nihilominus voluerit obligari.*

Nec ad rem pertinebat dicere quod cum Rogerius promiserit reddere rationem Amiliæ, vel Equiti, eius obligatio intelligebatur de reddenda ratione, quam sibi ipsi nemo reddere potest; quia verba fideiussionis clara, videlicet quod fe obligauit pro Rogerio, non admitterebant talem interpretationem, & consequenter censebatur obligatus pro omnibus ad qua Rogerius tenebatur, & sic specialiter & præcisè etiam ad reddendam rationem, quod non videbatur absurdum considerando quod Eques representabat duas personas, vnam quatenus assistebat Amiliæ pro suo interesse, alteram tanquam fideiussor Rogerij, ex qua representatione pro diuersis respectibus & causis oriebatur diuersæ obligationes, l. 1. ff. de offic. Consul. Durus decif. 153. num. 16. Albenfis consil. 532. incip. *Scriptis superioribus an-*

1.

Peña Decif. Tom. II.

nis, num. 11. & consil. 797. incip. *Ad primam dubitationem, num. 4.*

Postremò non obftabat quòd cum creditum non fuerit liquidatum viuente Rogerio, iuxta textum in l. qui Roma, §. Augerius, ff. de verborum obligat. cessabat ista præcisè obligatio Equitis, quia pl. ceterunt responsiones datæ per informantes pro Amilia.

Prima, quòd cum vltra solutionem fuerit quoque ab Equite promissa redditio rationis, ad eam etiam tenebatur, cum tot sint obligationes, quor sunt promissiones, & sic ista obligatio fuit perpetua, etiam post obitum Rogerij, l. fideiussor obligari, §. finali, ff. de fideiussor. Decianus dicto consil. 72. incip. *Et licet, num. 7. lib. 2. Natta consil. 430. incip. In causa captura, num. 1. Albenfis consil. 225. incip. Fundamenta alias deducta, num. 15.*

Secunda responsio fuit, quia dispositio dicti §. Augerius procedit, quando de debito debet constare ex probationibus faciendis post fideiussionem datam: secus autem quando tempore fideiussionis de debito constabat, vel de præterito, vel de præsentis; tunc enim sufficit liquidationem fieri etiam post mortem, & sufficit etiam quòd de ipso debito constaret in genere, tempore fideiussionis, per quamcumque probationem, vt in terminis dicti §. Augerius, censuit Parisius consil. 121. incip. *Isti fideiussores, num. 5. & multos sequen. lib. 4.* In casu proposito ex ipsa administratione, & ex libris & computis, & ex transactione de debito constabat, & consequenter sub isto prætextu non poterat cuitari redditio rationis.

Atque ex his fuit conclusum, Equitem teneri ad reddendam rationem: de secunda difficultate particulariter erit videndum.

Perusina beneficij.

Die Vener. 4. Iulij 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. *Correspondenti actus non subsistit vno sublato ex correspondenti.*
- 3. *Vnionis beneficij effectiuatio non presumitur nisi probetur.*
- 4. *Vnio vnionis Ecclesie effectiuata non inducit presumptionem ad effectiuationem aliarum.*
- 5. *Capitulum non habet auctoritatem vniendi beneficia, ad fauorem ipsius sine Papa consensu, & 6.*
- 8. *Indultum concessum Cardinali ad conferenda beneficia, non extenditur ad vniendum, & supprimendum ea.*
- 9. *Vniones beneficiorum possunt facere Episcopi, seruata tamen forma iuris.*
- 10. *Episcopus potest Ecclesias collapsas transferre ad matricem.*

DECISIO M. CCCLXXIX.

Vt abundantius satisfieret Capitulo Perusino, dubitauit, an suppressio facta per

Cardinalem de Cornea ei suffragaretur & causa vtraque parte informante proposita, Rota non suffragari censuit: nam cum suppressio fuerit facta ad effectum vniendi, & fuerit respectiua ad ipsam vnionem, consequenter vnione non subsistente non suffragabatur suppressio; quia in respectiuis, a vno sublato alteram subuertitur. Baptista de Sancto Blas. *tract. de correlat. ampliat. 9. n. 8. versic. nam destruo vno*; vnionem verò euannisse constabat ex eo quod non habuit effectum, vt in hac causa fuerat bis decisum, die 9. Martij 1607. & die 17. Ianuarij 1608. b excepta Ecclesia Sancti Castaldi, & non effectuatum ostendebat prouisiones postea subsecuta: nam Ecclesie vnitate fuerunt ab ipso Cardinale etiam personis de Capitulo collatae in titulum, & a Sede etiam Apostolica apparebant in titulum collatae: actus autem qui non habuit effectum, non suffragantur. Verallius *decis. 1. incip. Actore non probante num. 5. part. 1.* vbi firmat quod effectiuatio non praesumitur, nisi probetur. c

Nec Capitulo suffragabatur effectuatio vnionis respectu Ecclesie Sancti Castaldi, vt ex ea effectuata in parte, praesumeretur in toto effectuata, d quia fuit responsum, vt in alia decisione, respectu Ecclesie Sancti Castaldi interuenisse consensum Rectoris tunc viuentis, e qui non apparebat interuenisse in vnione aliorum beneficiorum, & consequenter ex vnione effectuata respectu illius Ecclesie non licebat arguere ad vnionem aliorum, in quibus vigeat diuersa ratio.

Placuit etiam Dominis aliud motiuum deductum ex eo, quod in vnione non interuenerat Papae auctoritas, quae erat necessaria pro validandis vnionibus, quae fiunt ad commodum Capituli, f quas Capitulum non potest autorizare, ex Oldrado *consil. 262. incip. In questione, n. 3.* & Rota *decis. 3. incip. Praepositura Neumafina, versic. in oppositum, de rebus Ecclesie non alienandis, in antiquis.*

Nec subsistebat praesentio Capituli affirmantis, in hoc casu non fuisse actum de eius commodo, sed potius de utilitate Ecclesie Cathedralis, quia cum Capellani deberent Ecclesie deseruire, & essent ad nutum Capituli amouibiles, & Capitulum vigore vnionis perciperet fructus & redditus beneficiorum vnitorum, & de manu Capituli Capellani reciperent destinatum salarium, & reliquum conuerteretur in Capituli utilitatem, satis clarè constabat fuisse factam ad commodum ipsius Capituli.

Ceterum quia informantes pro Capitulo multis modis conabantur persuadere, suppressionem & vnionem Capitulo suffragari, ideo accuratè eos expendere oportuit: dicebant ergo, Primò ex lapsu temporis praesumi beneplacitum; g sed hoc non placuit, quia cum vnio non fuerit effectuata ex solo lapsu temporis sine obseruantia, non praesumitur beneplacitum, vt saepe fuit decisum.

Secundò deducebatur auctoritas Papae ex Indulto concessio Cardinali de Cornea, vt posset cõferre beneficia reseruata, & de illis liberè disponere, quod minus placuit, quia Indultum non tribuebat facultatem vniendi & supprimendi beneficia, sed solum remouebat obstacula re-

seruationum, neque augebat facultatem Ordinarij, praeter id, quod ei competebat circumscriptis reseruacionibus; Cassadorus *decis. 3. incip. Ordinarium est num. 4. & decis. 4. incip. Meo tempore, num. 2. de priuilegijs.* Mohedanus *decis. 8. incip. Abbas Farsen. eodem titulo,* quod saepe fuit decisum; vnde poterat Cardinalis a Cornea disponere de beneficijs, sicut de iure poterat, perinde ac si non adessent reseruaciones, sed nihil amplius ei agere licebat.

Tertiò auctoritas Papae deducebatur ex Concilio Trid. *sess. 21. cap. 5. de reformat.* cuius vigore Episcopus tamquam Sedis Apostolicae Delegatus potest facere vniones; sed ex hoc non sustinebatur suppressio, vel vnio, quia licet Concilium dicat Episcopos posse facere vniones; addit tamen, iuxta formam iuris, & in casibus a iure permisis, & consequenter debent interuenire requisita a iure, videlicet auctoritas Papae quando fit vnio ad fauorem Capituli.

Quartò informantes pro Capitulo deducebant Papae auctoritatem ex eodem Concilio Trid. *sess. 21. cap. 7.* cuius vigore Episcopus, etiam tanquam Sedis Apostolicae Delegatus potest Ecclesias collapsas transferre ad matrices. Sed hoc non applicabatur huic themati, cum Cardinalis de Cornea non transfulerit Ecclesias, ita vt eorum tituli remanerent, sed eas suppresserit & vniuerit, per quam suppressionem & vnionem tituli beneficiorum fuerunt extincti, quod est iure diuersum a translatione, de qua loquitur Concilium.

Et ex his fuit conclusum suppressionem Capitulo non suffragari.

Faentina Monastery de Crespino.

Die Vener. 4. Julij 1608.

S V M M A R I V M.

2. *Scripturae quae habent requisita, capitis final. de fide instrumentorum, sunt in forma probante.*
3. *Recognitio scripturarum non est necessaria in antiquis, nec quod constet de notariatu illius qui illam scripsit.*
6. *Transumptum instrumenti debet fieri cum citatione, si tertij prauidicium adfit, quod si illa non praeserit, non facit fidem.*
- Instrumentum transumptum praesumitur factum cum citatione ex antiquitate temporis. *ibid.*
7. *Transumptum instrumenti, vel exemplar, non facit fidem, nisi habeat aliqua requisita, quod intellige vt 8.*
9. *Signum, vel sigillum Notarij, non est de essentia, vt instrumentum faciat fidem.*
12. *Scripturae volantes in folijs & filzae Notarij, non faciunt fidem, & 13.*
14. *Transumptum scripturae, vt fidem faciat, subscribendum est a Iudice, coram quo fuit transumptata scriptura, quod fallit si sit antiquissimum, 15.*

DECISIO M. C C C L X X X.

1. a decis. 1560.

Quamuis die 28. Aprilis proximè praeteriti, a cum hac causa proponeretur, potuisset capi resolutio super fide & authenticitate libri magni, & iurium, siue constitutionum, in eo contentarum, nihilominus, vt magis satisficeret R. P. Domino Paulino, & eius Procuratoribus, qui de negata iustitia iniquè conquerebantur, & vt veritas clariùs eluceret, in hac propositione particulariter proposui discutiendam fidem praedicti libri, & postquam semel atque iterum fuisset per Rotam delatus, & Dominorum oculis praesentatus, & adhibita omni diligentia pro exploranda veritate, Congregatione Vallis Vmbrosae, solum informante, quia Dominus Paulinus saepe citatus informare recusauit; visis tamen eius allegacionibus in alia propositione deductis, Rota censuit, iura, de quibus in dicto libro, esse in forma probante, agebatur enim de transumptione litterarum Apostolicarum, & quorundam priuilegiorum Imperialium, & diuersorum instrumentorum facta anno 1522. & consequenter antiquissima vltra 250. annos, iuxta terminos capitis final. de fide instrumentorum, cum decreto Vicarij Fesulani, iudicis Ecclesiastici, (nam in ea diocesi situm est Monasterium Vallis Vmbrosae) eo consilio, ne propter antiquitatem originalia b perirent, sicut reuera multa iã perierant, quo casu probant, & in forma authentica esse dicuntur dicto cap. final. de fide instrumentorum, & fuit saepe decisum, & signanter in causa Vitisbonen. iuris conferendi die 15. Maij 1599. coram bo. me. Litta, & in causa Paduana decimarum die 20. Nouemb. 1602. coram Domino Coccino, c

2.

10.

b adde Scraph. decis. 1428. n. 1. & 2.

c habetur in impress. Cocci deci. 85.

d adde supra in tom. 1. dec. 678. n. 2. Scraph. dec. 400. n. 5. & 1077. n. 1.

e supra decis. 1286. n. 2. vbi annotauit alias dec.

f in dicta dec. 85. n. 4. in impress. Coccin.

g adde Scraph. in d. dec. 1428. n. 2.

h adde Rotam diuer. p. 3. lib. 3. dec. 981. i habetur in d. decis. 831. Coccin. 5.

Præterea non obstabat dicere, illa, vnde facta fuerat transumptario, non fuisse authentica instrumenta, sed exemplaria, quae non probant non concurrentibus requisitis recensitis a Couarruuia in *pract. quæst. cap. 21. num. 4.* & Putco *decis. 159. incip. In vna Cassalen. in fine lib. 1.* Quia ista obiectio cessabat ex assertione trium Notariorum affirmantium fuisse extracta de suis originalibus, & cum illis collationata concordare. Couarruuia *dicto cap. 21. num. 7. vers. quartus subiicitur casus, in fine.* Rota in *vna Romana de donationibus 50000. die 10. Septemb. 1574.* k habetur coram bo. me. Aldobrandino. Non obstabat defectus sigilli, quod in transumptis videretur necessarium. Glossa finalis in *cap. fin. de fide instrument. Quia fuit responsum id non esse necessarium.* l Rolandus *consil. 44. incip. Praesens consultatio, num. 40. lib. 1.* Chifanensis *decis. 72. incip. Instrumentum,* qui loquitur in omissione signi; sed idem est in omissione sigilli. In hac autem exemplatione tres illi Notarij sua signa diuersis characteribus expressa cernebantur appoississe. Non obstabat potissima obiectio ad suspicionem fraudis & falsitatis arguendam, quod subscriptiones Notariorum essent similes, & eadem manu confectae; quia adhibita diligenti consideratione fuerunt reprobata & iudicata dissimiles, & diuersitatem in se habentes, nedum respectu multarum singularum litterarum, sed etiam respectu integrarum dictionum & tractuum; quae fraudem excludebant.

Rursus non obstabat quod in medio praedicti libri appareret pagina alba, in qua nihil fuerat scriptum; quia hac obiectio tollebat ex decreto Vicarij in specie norantis praedictam paginam in albis fuisse relictam. Item non obstabat quod in eo libro peuerint inferi folia non authentica, Alexander *consil. 153. incip. Videtur prima consideratione dicendum, num. 10. lib. 2.* quia fuit responsum, Primò ex decreto Vicarij, & assertione Notariorum sublatam fuisse difficultatem. Secundò fuit responsum Alexandrum praerato loco id non dicere, cum loquatur de filza scripturarum, & foliorum volantium, nam cum instrumenta sunt in libro bene ordinato, & seriatim chartulato (prout in casu proposito) contrarium sentit. Item non obstabat quod deficeret subscriptio Vicarij Fesulani, de cuius mandato fuerat facta transumptio. Verallius *decis. 104. incip. Instrumentum non habens, num. 3. part. 2.* Quia fuit responsum, & assertioni Notarij credi, & ex lapsu tanti temporis praesumi. Crauetra *tractat. de antiq. temp. part. 3. §. vidimus in genere, num. 18. versic. Guido etiam Papa.* Postremò Domini, qui matura consideratione adhibita librum considerauerant, & explorauerant, affirmabant omnem difficultatem & scrupulum cessare ex inspectione ipsius libri, qui apparebat antiquissimus, & sine aliqua pro-

a adde Caualer. dec. 64. n. 3. vbi praesens dec. allegatur & supra decis. 348. n. 3. vbi annotauit alias decis. in tom. 1.

b habentur supra decis. 1282. & 1337. n. 8.

c adde Rotam recent. p. 1. dec. 233. n. 5. & in posth. Farin. tom. 1. decis. 627. n. 3.

d Rota in posth. Farin. tom. 2. decis. 340. n. 4. e habetur supra in d. decis. 1337. n. 8.

f adde supra in d. decis. 1282. n. 1. & Gonzales ad regul. 8. Cellularie. glossa 37. n. 2. referit sic obinuisse & declarasse faciam Congregationem Tridentini de mense Septemb. 1601.

g adde Coccin. decis. 149. n. 4. & annotat. ad decis. 343. Ludouif. n. 5. vbi plures decis. allegat.

7.

8.

k habetur decis. 246. incip. Domini pro maiori parte in impress. diuer. parte prima. l adde supra dec. 607. n. 9. vbi annotauit alia dec. & de hoc artic. vide supra dec. 59. n. 2. & 202. n. 3. in tom. 1.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

fus fraudis suspicione compaginatus; & ex decreto Vicarij affirmantis in eo contineri octuaginta vnum privilegia Apostolica & decem privilegia Imperialia, & decem & octo publica instrumenta sexaginta tribus chartis contiguis contenta, præter vnam faciem, in qua nihil scriptum erat, quæ coram re recentia reperta fuerunt, concordare cum originalibus, & originalia ipsa fuisse cum sigillis plumbeis ex chordulis pendentibus cum aliis qualitatibus fraudem omnem excludentibus: & eo magis, quia agebatur solum ad effectum probandi Monasterium de Crespino reuera fuisse & esse membrum religionis Vallis Umbrosæ, quod conuenit cum aliis privilegijs Apostolicis, quæ fuit resolutam fuisse in forma probante.

Mediolanen, illegitimitatis.

Die Vener. 4. Iulij 1608.

S Y M M A R I V M.

- 4 Dispensatio matrimonij causat bonam fidem, qua sufficit ad effectum ut proles dicatur legitima. Proles censetur legitima quoad successionem, si dispensatio præcessit, nam hac causat bonam fidem, ibid. & hac sufficit in vno ex coniugibus. 5.
6 Papa potest dispensare in impedimentis pronuntiationibus à iurepositio.
7 Dispensationis matrimonialis actus est voluntaria iurisdictionis, & ita potest index sese informare extrajudicialiter.
8 Matrimonium contractum de scientia Ordinarij inducit presumptionem pro illius validitate.
9 Subreptitia gratia quomodo intelligatur.

DECISIO M. CCCLXXXI.

Hieronymus Brugora, Miles S. Maurij & Lazari, primò cum Eleonora Bossia vidua secretum matrimonium contraxit, sed deinde de Apostolica dispensatione impetrata à fel. re. Gregorio XIII. de licentia bon. me. Caroli Cardinalis Borromæi, tunc Archiepiscopi Mediolanensis in facie Ecclesiæ iuxta tenorem dispensationis iterum contraxit, non obstantibus constitutionibus & consuetudinibus prædictæ militiæ Sancti Lazari, quibus licet militibus cum vidua & virgine, non cum vidua contrahere. Instituto postea iudicio in foro ecclesiastico super huius matrimonij validitate, vel inualiditate Ordinarius Mediolanensis illud fuisse validum, & legitime contractum, filiosque inde susceptos fuisse legitimos, & tanquam de legitimo matrimonio natos, pro talibus habendos fore & esse pronunciauit.

Ordinarius verò Papiensis in secunda instantia primam sententiam reuocando dixit, matrimonium, nullum & inualidum, & filios ex eo procreatos, videlicet Carolum & Cæciliam fuisse illegitimos.

Causa introducta in Rota in tertia instantia, dubitanti, an sententia Papiensis esset confirmanda, vel infirmanda? & Rota Carolo solum

informante, tanquam iniustam reuocandam censuit.

Quia licet milites sancti Maurij & Lazari non viduam, sed vnicam rei virginem vxorem ducere possint; aderat tamen dispensatio Gregorij XIII. & licentia bo. me. Caroli Cardinalis Borromæi, tunc Archiepiscopi Mediolanensis, contrahendi matrimonium, etiam domi, quæ dispensatio præstitit bonam fidem sufficientem ad effectum successionis in foro contentioso, ad quem vs proles legitima censetur, sufficit quasi possessio matrimonij colorata, Gabriel de probationibus conclus. 8. n. 17. Papafonus ex Rotam in decis. 2. de filiis Presbyterorum num. 8. in nouis. Rota in vna Panormitana illegitimitatis die 20. Iunij 1579. coram Bubalo, & fuit latè deductum in causa Mediolanen, matrimonij, die 29. Nouemb. 1602. & iterum in simili causa Barbinonen, matrimonij die 19. Martij 1604. coram me.

Ad quem etiam effectum ut proles legitima censetur, sufficit bona fides alterius ex coniugibus cap. perlatum §. ideoque mandamus, & cap. ex tenore, vbi Glossa & Doctores, qui filij sint legitimi. Casadorus decis. prima, incip. Verum putarium matrimonium num. 3. versic. sed primum verius, intelligendo de sponsalibus, & fuit decisum in causa Neapolitana legitimitatis die 12. Ianuarij. 1607. coram me.

Et cum impedimentum proueniret à iure positivo, vel à voto Equitis Hieronymi, potuit Papa super eo dispensare, sicut dispensauit, & licet narrata in dispensatione hodie non viderentur iustificata, non obstantibus, quia cum iste actus dispensationis sit voluntaria iurisdictionis, potuit iudex extrajudicialiter se informare. Zabarella consil. 103. incip. Redemptoris n. 11. Bellamerra in cap. final. n. 14. vbi Ioannes de Imola num. 9. de presumptionibus. Lopus allegatione 60. in principio. & in his terminis fuit resolutum in causa Mediolanen, matrimonij die 17. Ianuarij 1602. coram Domino Cardinali B. Mellino tunc Rotæ Auditore, & sæpe aliàs.

Quod facilius videbatur asserendum in hac causa, cum matrimonium esset contractum de licentia prædicti Cardinalis, tunc Archiepiscopi Mediolanensis, pro cuius autoritate aliàs præsumitur. Abbas consil. 41. incip. Saluatoris num. 1. versic. sed in casu nostro, & n. 2. versic. quinque ergo lib. 1. Alexander consil. 80. incip. Viss themate, &c. n. 5. & 6. lib. 5. Neuizanus consil. 100. incip. Filij concupiscens, n. 10.

Nec refert quòd non fuisset narratum Papæ Equitem Hieronymum, & Eleonoram priùs de facto contraxisse, quia non propterea fuit incursum vitium subreptionis, cum non omnia tacita vitient gratiam, sed solum ea, de quibus reperitur expressum, vel in iure cautum, quod eis expressis eam gratiam Papa nullatenus concessisset, Mohedanus decis. 317. aliàs 13. incip. Fuit dubium, in fine de concessione præbenda; in hoc casu, si Papæ fuisset narratum, quòd matrimonium de facto fuerat contractum, proculdubio dispensationem faciliùs concessisset.

Defectus transpositionis actorum, considerato stylo Curie Mediolanensis, non obstantibus, cum sæpe debeat scripturæ verbo tantum produci, & iterum à partibus repeteri, sicut factum fuerat in hac causa.

b hæc resolutio fuit infirmata infra decis. 1397. & 1426.

c adde supra decis. 1085. n. 6.

d habetur in impress. diuers. p. 1. decis. 477. incip. Domini concluderunt, n. 3.

e habetur supra decis. 996. & decis. 1085. n. 5. & seq.

f habetur supra decis. 1266. n. 2. vbi annotatur alias decis.

g adde infra decis. 1397. n. 3.

h habetur in impressum posth. Farin. tom. 2. decis. 27. n. 6. cui iunge supra deci. 996. n. 8. & seq.

i adde Cauer. decis. 10. fere per coram præcipue n. 5.

k adde infra decis. 1397. n. 5.

Monti

Montispolitiana Pecuniaria.

Die Vener. 4. Iulij 1608.

S Y M M A R I V M.

- 2 Restitutio datur pro re pia, quando adest lesio, vel concurrat iusta causa. & 4.
3 Ecclesia si fiat pollicitatio, ex ea acquirit ius ipsa Ecclesia.

DECISIO M. CCCLXXXII.

Hæc causa fuit introducta in Rota super articulo restitutionis in integrum, ex quo Domini Bencij prætendebant non fuisse debito tempore actum super appellatione interposita à sententia lata ab Auditore Cameræ contra Beucios, vnde dato dubio, an constaret de causis restitutionis in integrum ad instantiam Domini Guidonis de Nobilibus OEonomi fabricæ Ecclesiæ Cathedralis Politianæ, qui piè eius Ecclesiæ iura tuebatur: Rota OEonomo tantum informante de causis restitutionis in integrum contra hæredem Episcopi Politiani, qui centum scuta annua durante eius vita, pro fabrica Ecclesiæ erogare promiserat, constare censuit.

Quia quoties adest læsio, vel concurrat iusta causa, datur restitutio, Milis in reperiario, in verb. restitutio in integrum, Corta decis. 389. Odus tract. de restitutione in integrum quest. 89. art. 1. n. 1. versic. ratio de se patet.

In hac causa de læsione, constare videbatur ex prædicta Episcopi promissione facta ad fauorem Ecclesiæ, cui ex sola pollicitatione acquiritur, vt notat Doctores in l. 1. ff. de pollicitationibus; & ex eo maxime, quia istam restitutionem in integrum faciliùs possunt petere, & consequuntur Ecclesiæ, Hospitalia & alia pia loca; l. omnia privilegia. C. de Episcopis & Clericis, vbi Bartolus & alij, Ioannes Andreas in cap. 2. de in integrum restitutione, lib. 6. Abbas in cap. ex litteris, n. 2. de consuetudine.

Nec restagabatur dicere, quòd Episcopus volebat soluere, nisi Ecclesia heret sub certa forma, quia de istis videndum erat in pleniori discussione ne causæ, cum nunc satis esset aliquantulum docere de interesse Ecclesiæ, videlicet quòd ius sibi competat super re de qua est lis; Milis in verb. restitutio in integrum, in principio, vbi allegatur decisio Rotæ, & 87. incip. Non sufficit, in nouis.

Venetiarum Illegitimitatis.

Die Vener. 4. Iulij 1608.

S Y M M A R I V M.

- 1 Remissoria datur si articuli sunt releuantes.

DECISIO M. CCCLXXXIII.

Rota censuit dandam Remissoriam ex quo Articuli erant releuantes, spectantes, vide-

licet, ad excludendas probationes, quibus nitetur decisio in hac causa facta, & signanter ad excludendum initium concubinarum, in quo fuit in decisione factum magnum fundamentum, & ad probandum quòd in ciuitate Venetiarum multa matrimonia non reperiuntur descripta in libris Curatorum, in quo etiam Domini se fundauerant ad arguendam illegitimitatem.

Rursus articulabatur fides quæ Venetis solet adhiberi libris Baptismorum & mortuorum, in quibus Tullia reperiatur descripta vxor Ioannis, & eo magis censuerunt Domini dandam Remissoriam, quia cum hæc causa discuteretur, magnum habuit difficultatem: accedebat etiam præiudicium Lucretiæ Victoriæ & Paulinæ, quibus pro veritate inuenienda consulere oportebat.

Bononien. redditionis Computorum.

Die Vener. 4. Iulij 1608.

S Y M M A R I V M.

- 1 Alimenta & stis expensa non sunt danda agenti contra tutorem, vel alium pro redditione rationum. & 2.
5 Reus non tenetur prestare actori alimenta, & sumptus litis, etiam probata paupertate.

DECISIO M. CCCLXXXIV.

Traque parte informante super dubio dato, an & ad quam summam Fabio Benfsono essent subministranda alimenta, & sumptus litis? Rota negatiuè respondit, quia agenti ad redditionem rationum contra tutorem finita tutela, regulariter non sunt præstanda alimenta, nec sumptus litis per textum expressum in l. Imperatores. ff. de tutelis & rationibus distrabendis, vbi Glossa & Doctores generaliter notant neminem teneri subministrare expensas, & sumptus litis contra se litiganti, & præsertim cum agitur de rationibus reddendis, quia donec fuerint redditæ, non potest dici constare de credito, vel bono iure petentis, cum sit possibile petentem remansurum potius debitorem, quàm creditorem: quod magis censetur procedere in hoc casu, in quo iam fuerat reddita ratio, licet Fabius prætenderet minus licitè redditam, & tutor esset paratus iterum illam reddere, ad quem effectum iam produxerat in actis libros & rationes tutelares.

Et quamuis Fabius pro se haberet decisionem, in qua fuerat resolutum Paulum Bondicium teneri ad rationem rationis, non propterea dicebatur constare de bono iure Fabij, cum nondum vel per decisionem, vel per sententiam appareret, Paulum in aliquo remanere debitorem.

Paupertas quam proponebat Fabius, præter quam non erat probata, etiam probata non est causa sufficiens, vt propterea reus cogatur prestare actori alimenta & sumptus litis. Anton.

Anton.

Ff 4 pius

1. habetur hac decis. impress. per Farin post tom. 2. consil. decis. 257.

2.

3.

supr. dec. 1322.

2.

1.

supr. dec. 1310. ex qua resultat bonum ius ad effectum consequendi alimenta & litis expensas, vt tradit annotatio ad dec. 189. Ludouic. n. 7. versic. præsumptio boni iuris.

3. Adde Seraphinum dec. 1090. n. 6. Duran. dec. 273. n. 1. g tunc enim reus tenetur prestare actori alimenta & expensas litis quando apparet de bono iure & paupertate petentis, sed non aliter, vt fuit dictum supra decis. 1280. n. 2. vbi annotatur alias decisiones.

nus à Courduba in l. si quis à liberis. §. sed si pa-rens, num. 49. & 50. ff. de liberis agnoscendis. Menochius de arbitrariis, casu 169. n. 12.

Et ex his fuit dictum non deberi Fabio alimenta; ordinavit tamen Rota quòd eligeretur peritus calculator, qui computa reuideret ad effectum, vt tandem intelligeretur an sufficienter esset reddita ratio.

Hipporegien. Capella.

Die 4. Iulij 1608.

SVMMARIVM.

- 2. Possessio continuata presumitur, nisi probetur alius actus intermedius continens interruptionem illius.
4. Beneficij existenti probanda est de tempore gratia, alia hac non valet.

DECISIO M. CCCLXXXV.

Post aliquot resolutiones in ista causa factas, restricta fuit difficultas ad existentiam beneficij Sancti Martini, super qua dato particulati dubio, Rota censuit de illo non constare: quia licet olim ante annum 1504. extiterit talis Capella, siue beneficium, vt constabat ex antiquis instrumentis anni 1433. quod fuit celebratum in dicta Capella, praesente illius Rectore & Capellano, & ex alio anno 1469. in quo Capellanus Capellae Sancti Martini fuit stipulatus certam quantitatem auctae pro fisco eiusdem Capellae, & ex testamento quondam Iacobi anno 1502. volentis in dicta Capella sepeliri, & ex fundatione & dotatione facta anni 1504. vigore dicti testamenti, in quo testator ordinauerat, vt in Capella Sancti Martini fundaretur Altare sub inuocatione Beatae Mariae Virginis, & Sancti Iacobi de Galitia; nihilominus postea non reperiebatur amplius mentio considerabilis de Capella Sancti Martini, quin imò apparebat facta confusio harum Capellarum Sancti Martini, & Beatae Virginis, & Sancti Iacobi, & solum fuit habitata ratio de Capellis Sancti Iacobi & Beatae Virginis; testes enim probabant quòd in hoc loco, siue palatio, de quo agebatur, aderat vnnum tantum Altare, siue vnica Capella.

Rufus constabat quòd à tempore dictae fundationis vsque ad praesens semper fuerunt factae praesentationes continuatae & effectiuatae ad Capellam Beatae Virginis & Sancti Iacobi: vnde licet olim extiterit Capella Sancti Martini, cum hodie non appareret alia quam Beatae Virginis & Sancti Iacobi, non inferebatur quòd nunc etiam extaret, & quamuis ex praeterito statu praesumatur ad praesentem; quia tamen reperiebantur & probabantur isti actus intermediis, videlicet fundationis Capellae Beatae Virginis, & testes dicerent nunc non adesse nisi vnicum Altare, cessabat illa praesumptio. Afflictus decif. 194. incip. Filius familias n. 2. Aretinus in §. retinenda. num. 3. de interditiis. Cynus in l. 1. num. 16. vers. sed qualiter apparebit, & ibi. Baldus n. 10. C. vti possideris. Alexander consil. 88. incip. Quo-

niam omne, num. 30. lib. 5. Rota apud Cantuccium in vna Hispanen. a iuris votandi, die 16. Martij 1575.

Non obstat quòd Faustinus Rector anno 1559. & 1564. fecerit aliquos actus tanquam Rector Capellae Sancti Martini, quia in hoc videbatur contigisse æquiuocatio: nam Faustinus in visitatione anni 1584. requisitus, vt exhiberet suum titulum, exhibuit, siue expressit titulum praesentationis, siue institutionis ad Capellam Beatae Virginis, non autem ad Capellam Sancti Martini; vnde ex tali exhibitione tituli constabat de errore, & difficultas cessabat, quia per obitum Faustini fuit facta praesentatio ad Capellam Beatae Virginis, & clarius constitit de veritate, quòd scilicet non habebat aliam Capellam, quam Beatae Virginis.

Et ex his respondebatur ad visitationes, in quibus fiebat mencio de Capella Sancti Martini, & ad testes de eadem Capella testificantes quia ex supradictis apparebat de veritate in contrarium, cum post dotationem Capellae Beatae Virginis non apparuerit amplius existentia Capellae Sancti Martini, quae cum probanda esset de tempore gratiae, cap. si eo tempore, de rescript. lib. 6. Verallus decif. 330. incip. Valor beneficij, in principio. Achilles decif. 5. incip. Commissio cause, num. 2. de rescriptis. Turinetus non poterat iuarii gratia beneficij tempore gratiae impetratae non existentis.

Calagurritana beneficij de Zurbano.

Die Mercur. 29. Octob. 1608.

SVMMARIVM.

- 1. Gratificationi est locus in approbatis ab examinatioibus synodalibus equaliter ad beneficium.
3. Episcopus potest gratificare non solum suo Officiali, sed etiam consanguineo, concurrentibus pluribus praesentatis.
4. Obtinens beneficium in concursu non est praefereendus non obtinenti, etiam si illud sit tenue.
5. Citatio partium non est necessaria si Episcopus velit gratificare, & 6.
7. Gratificatio penat a mera voluntate Episcopi, & est actus voluntariae iurisdictionis. 8. & 9.
10. Appellatio extraiudicialis non generat attentata, nec suspendit iura ad actum de praeterito.

DECISIO M. CCCLXXXVI.

Solo Nicolao de Basterra informante dubitanti, an gratificatio Episcopi Calagurritani mandantis suo Pronifori quòd faceret collationem Nicolao de portione de qua agebatur, esset nulla, & Rota validam fuisse censuit: quia cum Nicolaus & Ioannes fuissent ab examinatioibus pro idoneis approbati, poterat Episcopus sibi Beneficium eligere, eique gratificari, cum standum sit iudicio Ordinarij, nisi dolosum ostendatur. cap. cum autem, de iurapatron. Concil. Trid. sess. 24. cap. 18.

d habetur par. 2. dec. 4. n. 14. In impref. diuer.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

I. haec resolutio confirmata fuit infra decif. 1457. & dec. 1652.

f adde Mandatum decif. 275. num. 1.

cap. 18. vers. peracto deinde examine, & tenuit Rota in vna Lutenen. Archipresbyteratus die 20. Ianij 1587. coram Domino Cardinali Blanchetto, tunc Rotae Auditore, vbi fuit decim quòd concurrentibus pluribus praesentatis, Episcopus potest nedum suo Officiali, sed etiam consanguineo gratificari, & à gratificatione non dari appellationem, Decius consil. 129. incip. Pro tenui facultate. n. 1.

4. Nec obstat quòd Ioannes esset nobilior, & magis prouectus ætatis, & haberet alias qualitates; quia licet ista non putarentur contemnenda in hoc casu ad sustinendum iudicium, & gratificationem Ordinarij, multum valuit apud Dominos quòd Ioannes haberet duo beneficia, Nicolaus verò nullum, vt propterea merito in gratificatione praefertur potuerit. Rochus de Curte tract. de iurapatron. in verb. onerosum, quest. 3. num. 5. Lambertinus de iurapatronat. 3. artic. 5. quest. principal. 3. parte 2. lib. num. 1. & sequent. Caesar de Grassis decif. 1. num. 10. & 11. de iurapatronat. & fuit dictum in causa Calagurritana beneficij die 27. Martij 1581. coram Domino Cardinali Blanchetto, & bene facit alia decisio in causa Pampilonen. beneficij die 19. Decembris 1592. coram bo. me. Litta, vbi fuit dictum obtinentem beneficium tenue praefereendum obtinenti pinguius.

Rufus non obstat quòd non fuerat citatus Ioannes ad videndum gratificari; quia fuit responsum,

Primo nusquam reperiri iure cautum, quòd in actu gratificationis requiratur citatio, & satis esse quòd citatio interueniat ad faciendam electionem, & ad alios actus, nec refertur textum in cap. finali, de elect. lib. 6. quia loquitur de edicto generali ad effectum, vt opponere, volentes compareant.

6. Secundo fuit responsum quòd cum Episcopus posset cui vellet gratificari, propterea non erat necessaria citatio, cum certum esset Ioan-nem contra gratificationem nihil opponere potuisse. Abbas in cap. cum olim num. 3. vbi Felinus n. 11. vers. non est citandus, de re iudicata, idem Felinus in cap. 1. n. 25. vers. ad idem bene facit, de iurimand. & in cap. Ecclesia Sancta Maria, n. 20. de constitut. Socinus consil. 87. num. 21. in fine lib. de constitut. Marianus Socinus tract. de citationibus artic. 7. n. 66. vers. secundum casum est; Gabriel tit. de citationibus conclus. 1. n. 348.

7. Et cum ista declaratio gratificationis penderet à libera voluntate Episcopi, potentis cui volebat gratificari, non erat necessaria citatio partis. Alexander consil. 6. incip. Circa processum n. 22. lib. 3. Socinus iunior consil. 77. incip. Licet in praesenti consultatione. n. 109. lib. 1. Gabriel dicta conclus. 1. de citationibus n. 486.

8. Et eo etiam nomine, quia gratificatio videtur actus voluntariae iurisdictionis, qui non requirit Tribunalis erectionem. Calderinus consil. 3. incip. Habens potestatem, tit. qui filij sint legitimi. Baldus consil. 124. incip. Archipresbyter habens lib. 1. Capycius decif. 203. incip. In causa magnifici Hieronymi Seuerini n. 16.

9. Et ex his inferebatur non potuisse impugnari gratificationem eo termini breuitatem, quoniam cum gratificatio penderet à mera Episcopi voluntate habentis relationem, & cognitionem approbatorum ab examinatioibus, & conse-

quenter non esset necessaria aliqua alia causa cognitio, non oportebat aliquem terminum cum dilatione temporis constituere.

Demum non obstat gratificationi, quòd fuisset facta pendente appellatione, à tertio interposita, quia talis appellatio non nocet, tum quia interposita à tertio: tum quia appellatio extra iudicialis non generat attentata, imò nec suspendit futura ad actum de praeterito, cap. constitutis, el. segundo, vbi Innocentius n. 2. & Imola n. 13. de appellationibus. Francus in cap. bona. n. 32. eodem tit. 1.

10.

f adde infra decif. 1411. n. 4.

Casarangustana decimarum.

Die Mercur. 5. Nouemb. 1608.

SVMMARIVM.

- 2. Clausula, cum facultate inhihendi causa cognita, importat, an causa sit appellabilis.

DECISIO M. CCCLXXXVII.

Licet huius causa iudex esset Dominus meus Pamphilius, nihilominus propter eius infirmitatem ad multam instantiam Domini Bartholomaei Frances Procuratoris Domini Ioannis de Funes, praehabita facultate à Rota, loco causae proposui memorialia, & Rota respondit inhihendum, si acta erant transportata, & priuilegium, quo nitebantur Domini de Funes, esset productum; & quando causa fuit proposita, licet acta fuissent transportata, non tamen fuerant in actis producta.

Et cum post productionem multa ex aduerso proponerentur pro parte Rectoris de Offera, & litis consortium, & commissio contineret clausulam, cum facultate inhihendi causa cognita, quae importat, an causa sit appellabilis, vt saepe fuit in Rota resolutum, & signanter in vna Valentina, seu Orioben. iurisdictionis, die 3. Iulij 1595. coram Domino Cardinale Millino tunc Rotae Auditore, & in causa Hispanen. correctionis, coram me die 1. Iulij 1596.8

Ideo in danda inhihitione, vel concedenda superflatoria ne in causa graui aliquid committeretur incautum, superfedendum putauit, donec Dominus Pamphilius sani ate recuperata (quod per gratiam Dei citò sperabatur futurum) consulta Rota quid fieri oporteret, maturius deliberaret, quòd vtrique parti fuit notificatum.

g habetur super in tom. 1. decif. 559. & vide infra decif. 1406. n. 5.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia.

Die Lunae 10. Nouembr. 1608.

SVMMARIVM.

- 2. Attentans non est audiendus, donec perfectè purgauerit attentata.

DECISIO

DECISIO M.CCCLXXXVIII.

1. D On Petro de Castro solum informante dubitavi, an sententia Nuncij Hispaniarum esset confirmanda, vel infirmanda: circa quod Domini sine difficultate sententiam pro confirmatione, prout fuerat in hac causa resolutum die 23. Martij 1607.

habetur supra decif. 1288.

Sed quia informantes pro Alfonso de Couaruias dato memoriali in Rota conquerebantur, dicentes, valde grauari Alphonsum ex eo quod non dimissa possessione, nec restitutus fructibus quinque annorum Don Petrus audiebatur, ideo Rota censuit Alphonsum audiendum super purgatione attentatorum, nec amplius ad aliquem actum procedendum ad fauorem Petri, donec esset resolutum, eum perfecte omnia attentata purgasse.

Bitontina Capella.

Die Lunæ 10. Nouemb. 1608.

SVMMARIVM.

- 3. Executor cum clausula, vocatis vocandis, est mixtus: & a tali executoro datur appellatio. 4. Tenetur expectare tempus ad appellandum, antequam concedat mandatum de immittendo in possessionem. 5. 6. Clausula sine retardatione, executionis litterarum Apostolicarum preseruat iurisdictionem iudicis a quo, ut non retardetur executio per commissionem appellationis. quod intelligitur ut 7. 8. Clausula, contradictores autoritate Apostolica compescendo, intelligitur de facto, non de iure.

DECISIO M.CCCLXXXIX.

1. C Vm Nicolaus Lambertus esset annalis possessor huius Capellæ, Ioannes Antonius eam a Sede Apostolica impetrauit, quasi vacaret, ex eo quod Nicolaus resignationem a prædecessore ad suum fauorem factam non publicasset, & agitatio iudicio coram Vicario Bitontino, cui litteræ erant directæ, cum clausulis, verificato prius iure patronatus ex dotatione, & fundatione, & vocato Nicolao, & dummodo patronorum consensus accederet, eam Ioanni Antonio conferret, amoto inde Nicolao, & quolibet alio illicito detentore.

2. Vicarius Bitontinus examinatis aliquot testibus super non publicatione resignationis, ad fauorem Ioannis Antonij pronunciauit, & eodem die illum in possessionem impisit.

3. Causa introducta in Rota, dubitavi, an mandatum de manutenuendo, esset dandum Ioanni Antonio, vel potius Nicolao Lamberto? & Nicolao tantum informante, Rota censuit, eum fuisse manutenuendum, tum quia Nicolao tempore motæ litis erat in possessione Capellæ, & consequenter habebat fundatam intentionem super manutentione. §. Reuocanda. Insti. de interdict. tum quia in litteris Ioannis Antonij aderat

clausula, vocato Nicolao, & aliis, qui fuerint vocandi, quæ facit mixtum executorem, vt accipere partes iudicis teneatur, Rota decif. 30. incip. Ex hoc versic. ratio est, de rescriptis, in nouis, & fuit frequenter decifum, & est manifestus stylus Rotæ: tum denique, quia propterea a tali executoro dabatur appellatio; Cardinalis consil. 63. incip. Dico, quod in principio, Oldradus consil. 227. incip. De toto themate, num. 2. & 3. & fuit resolutum in vna Mediolanen Parochialis die 16. Martij 1588. coram Domino Cardinale Platro, tunc Rotæ Auditore.

Vnde Vicarius executor in litteris Apostolicis deputatus non potuit procedere ad executionem suæ sententiæ, immittendo Ioannem Antonium in possessionem, non expectato decennio ad appellandum, cap. non solum, de appellat. lib. 6. Cardinalis dicto consil. 63. num. 2. quem sequitur Felinus in cap. exhibita n. 4. de iudiciis, & in cap. de cetero, n. 10. de sententia & re iudicata.

Neque obstat quod in commissione mihi directæ adesset clausula, sine retardatione executionis litterarum Apostolicarum, per quam præseruatur iurisdictioni iudicis a quo, vt non retardetur executio per commissionem appellationis, vt dixit Sarnensis in compendio vtriusque signaturæ n. 84. versic. confirmatur ista opinio, & fuit nuper dictum in causa Neritonens. pensionis die 3. Martij proxime præteriti, coram Domino meo Cauale-rio.

Quia placuit responsio, quod illa clausula, quæ solet apponi ob reuerentiam litterarum Apostolicarum, non operatur, vt iudex mixtus fiat merus executor, sed reseruat facultatem exequendi, quatenus competat, & quatenus de iure sit locus executioni, Iason in l. causas n. 7. C. de trasactioibus. Crescentius decif. 1. incip. Aduerte, quia, de rescriptis, & fuit dictum in vna Hispanen. & Caurien. permutationis die 11. Martij 1598. coram bo. mę. Gypfio.

Nec poterat sustineri executio per clausulam in eisdem litteris appositam, contradictores autoritate Apostolica compescendo; quia illa clausula intelligitur de contradictoribus de facto, non de iure; Cardinalis in Clementina, quia contingit §. contradictores, de religiosis domibus. Abbas in cap. pro illorum n. 9. de præbend. Felinus in cap. causam que n. 10. versic. bene facit glossa, de rescriptis.

Et ex his fuit conclusum Nicolao dandum fuisse mandatum de manutenuendo.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Vener. 28. Nouemb. 1608.

SVMMARIVM.

- 2. Ecclesia Burgen. habet Indultum percipiendi fructus omnium beneficiorum, etiam reseruatorum, vacantium post mortem, per annum cum dimidio, & 5. 6. Præuilegium loquens de vacatione beneficiorum per clausulas latissimas, comprehendit etiam reseruatora, dummodo non vacent in Curia. 9. Dignitates comprehenduntur in Indulto Apostolico faciente mentionem de prestimoniis, seu annexis dignitatibus.

DECISIO

DECISIO M. CCCXC.

1. I N hac causa die 17. Aprilis 1606. fuit dictum quod videretur de nullitatibus sententiæ Auditoris Camera; & paulo post fuit resolutum primò de nullitate constare, & deinde de validitate eiusdem sententiæ; sed in hac propositione strictè querebatur de iustitia, siue de bono iure eiusdem sententiæ, an esset iusta, vel iniusta ad effectum de quo agebatur: effectus autem erat, an Capitulum posset retinere fructus vnius anni, cum dimidio, vel potius pertinerent ad Solorzanum in Archidiaconatu de Virbiefca successorem, sicut Solorzanus prætendebat etiam vigore Breuis, de capiendâ possessione expediti cum solita clausula quod omnes & quoscunque fructus eiusdem Archidiaconatus à die obitus Don Francisci de Aluarado decursi sibi consignarentur.

Et quia Capitulum opponere consuetudinem immemorabilem, & Apostolica priuilegia, quorum vigore ex singulis beneficiis Ecclesiæ, & Diocesis Burgenfis percipiebatur fructus vnius anni cum dimidio, eamque consuetudinem & priuilegia proponebat, sapienter in Rota fuisse approbata, vt apparebat in decisis Rotalibus apud Mohedanum 6. incip. Decanus & Capitulum Ecclesiæ Burgen. de concess. præben. & aliis, quarum copia data fuerat.

Et pro parte Archidiaconi multa responderentur, quæ materiam reddebant difficilem & intricatam, & causa erat exemplaris, & magni momenti, ideo in capita quædam, siue articulos distincta fuit, ex quorum discussione procul dubio quasi ex tenebris veritas erat ori-tura.

Primò ergo querebatur, an Indulta Apostolica comprehendere beneficia reseruata. Secundò an comprehenderent dignitates. Tertio, si Capitulum percepturum erat fructus vnius anni cum dimidio; vtrum illos percipere deberet de manu Prouisorum de beneficiis, an verò propria autoritate posset eos capere. Quarto cum huiusmodi Indulta habeant clausulam restrictiuam, siue limitatiuam, videlicet, sine præiudicio iurium Camera, an eius vigore censere-tur præseruata annata, quæ soluitur Cameræ. Quintò vtrum ex fructibus à Capitulo præsentis sit soluenda pensio antiqua pro illo anno cum dimidio.

Quod attinet ad primum, Rota maiorum vestigijs inhaerendo, censuit, Indulta comprehendere beneficia etiam reseruata, quia licet olim die 29. Maij 1570. coram Binarino, tunc Rotæ Auditore, in simili causa Burgen. fructuum fuerit dubitatum, an priuilegium comprehendere beneficia reseruata, & tunc nihil fuerit firmatum, quia Domini variè sentiebant: nihilominus die 19. Iunij eiusdem anni causa iterum proposita, cum aliqui ex Dominis mutassent opinionem propter illam exceptionem, sine præiudicio iurium Camera, & propter generalitatem verborum pro maiori parte resoluunt, priuilegium capere beneficia reseruata, eandem decisionem deinde complexa fuit Rota coram Domino Cardinale Mellino tunc Rotæ Auditore die 8. Decembris 1604. & tunc pro hac parte fuit allegatus Aneas de Falconibus tract. de reseruati-ombus, quæst. 4. principali, effectus 12. & ratio

etiam fuit, quia Indultorum verba sunt amplissima, cum loquantur de beneficiis quocumque, & qualitercumque vacantibus, quod maxime habet locum, quando beneficia non sunt reseruata ratione vacationis in Curia.

Quibus accedebat, quia per perceptionem fructus vnius anni cum dimidio, non præiudicatur reseruatiōi circa vni conferendi; ad quod potissimum refertur effectus reseruatiōis.

Respectu secundæ dubitationis, siue articuli controuersi, an Indulta comprehenderent dignitates, affirmatiuè etiam responsum fuit comprehendere, quia licet verba Indulti Alexandri VI. illa videlicet, fructus vnius anni cum dimidio omnium & singulorum prestimoniorum, aut simplicium & nonnullorum beneficiorum, ac etiam annexorum, quarumcumque dignitatum, & aliorum beneficiorum, reuocari possent in dubium, quasi intelligerentur de annexis quibuscumque dignitatibus si fieret copula inter verbum quorumcumque, & verbum dignitatum; nihilominus difficultas cessabat ex obseruantia quæ aderat etiam respectu dignitatum, & singulariter respectu Archidiaconatus de Virbiefca, vt constabat ex sententiis & decisionibus alijs emanatis, & de Abbata de Salas, quæ est dignitas in eadem Ecclesia Burgenfi, loquitur Mohedanus decif. 6. de concess. præben.

Et quamquam in hac causa propositione omnia reuocarentur in dubium ab informantibus pro Domino Ioanne Solorzano moderno Archidiacono de Virbiefca, id merito displicuit.

Et demum articuli controuersia tollebat ex Indulto Pij V. vbi bis sic scriptum legebatur, Præiudicium & dignitatum; & paulo post, fructus omnium prestimoniorum & dignitatum. Ex quibus patebat non posse intelligi de beneficiis, seu præstimoniis annexis dignitatibus, sed de dignitatibus ipsis, quas in similibus Indultis comprehendit iudicauerunt Ioannes Andreas & Ancharanus n. 3. & Francus n. 7. in cap. si propter, de rescript. lib. 6.

Atque ita fuit conclusum respectu istorum duorum dubiorum: de cæteris postea ageatur.

Siracusana Ecclesiarum, seu Capellarum.

Die Veneris 20. Nouemb. 1608.

SVMMARIVM.

- 1. Exceptio regula de annali, non habet locum, si citatio non fiat infra sex menses, & causa profecta inter annum, & 2.

DECISIO M. CCCXCI.

1. S Olo Iosepho Manno & Vincentio informantibus Rota censuit eis non ob stare regulam de annali: nam quantum ad primam partem de vocando in iudicium infra sex menses regula fuit satisfactum, quia licet gratiæ obtentæ essent sub Nonis Nouembr, 1505. Pontificatus Sanctissimi D: N. Pauli Papæ V. anno primo;

f quod est necessarium vt regula de annali satisfiat vt fuit dictum supra dec. 418. n. 2. vbi annotaui alias dec. & dec. 999. art. 3.

primo; tamen pro parte vtriusque sub datum Idibus Martij eiusdem anni primi, fuerant obtentæ primæ prorogationes primorum sex mensium, ad alios quatuor menses, & deinde fuerunt etiam obtentæ secundæ prorogationes ad alios tres menses sub datum 6. Kalend. Augusti 1606. ita vt tempus citandi Cosmum aduersarium durauerit à die 5. Nouembris 1605. vsque ad diem 5. Decembris 1606. istæ enim duæ prorogationes iunctæ sex mensibus à regula concessis, ad citandum consuebant menses tredecim; vnde cum Cosmus aduersarius sub die 3. Octobris 1606. fuerit personaliter ad causam citatus, consequenter Vincentio & Iosepho non obstabat regula quoad priam partem.

Rursus non obstabat quoad secundam partem de expedienda causa infra annum a durante vsque ad tertium diem Octobris 1607. quia Vincētius & Iosephus præter prorogationes supradictas ad septem menses obtentas ad citandum terminum anni datum ter prorogari obtinuerunt, primo ad octo, secundo ad sex menses, & tertio ad annum sub datum pridie Idus Septembris 1608.

Vnde patebat terminum ad expediendam causam prorogatum durare vsque ad tertium diem Decembris 1609.

Ferrarien. Prioratus.

Die Lunæ 1. Decembris 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Enunciatio antiqua diuersarum scripturarum, & personarum, habent vim famæ publicæ.
2. Status beneficij de regulari in seculari prescribitur spatio quadraginta annorum, & non minori, & quid amplius requiratur.
3. Episcopus non potest mutare statum beneficij, nec per Apostolicam provisionem mutatur.

DECISIO M. CCCXCII.

Impetrauerat R. P. D. Alphonfus Giliolus à sacelicis recordationis Clemente Papa VII. Prioratum, seu Præceptoriam Sancti Leonardi de Sancto Antonio nuncupatam, & narrauerat quod per obitum Pauli Silingardi mense Augusti anni 1603. extra Romanam Curiam vacauerat, qui alius tanquam Ordinis Sancti Augustini Regularis, Clericis secularibus autoritate Apostolica commendari consueuerat; temporis vero successu, tanquam seculari, & sine cura per plures Clericos seculares, in eo constitutos Rectores, continuè & pacificè forsan gubernatum fuisse, vt naturam secularis assumperit, dubitauit, an ista narratiua, & gratia esset iustificata? & Rota vtraque parte informantem iustificatam esse censuit, quoad regularitatem, & quod Prioratus esset solitus commendari.

Respectu regularitatis iustificatio deducebatur ex eo, quod vsque ad annum 1561. fuit in statu regularitatis, quod constabat ex diuer-

sis enunciatiuis antiquis, vltra cursum centum annorum, quæ cum emanassent à diuersis personis, & in diuersis scripturis continerentur, habebant vim famæ, & consequenter probabant hanc beneficij qualitatem. Arctinus in cap. cum causam, num. 9. & num. 20. & sequent. de probat. & ibi Felinus num. 4. Puteus decif. 209. incip. In vnu Bononiën. lib. 2. Craueria de antiquitate temporis, p. 1. §. ampliatur, num. 7. & fuit sæpè in Rota decifum, & signanter in causa Nouarien. beneficij, die 5. Nouembris 1586. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

Nec refert quod ab anno 1561. vsque ad annum 1598. Episcopus Ferrariensis ad præsentationem Ducis Ferrariæ iustiterit Clericum secularem ad titulum huius beneficij; quasi quod propterea Prioratus de regulari fuerit effectus secularis, quia dicebatur quod cum de legitimo statu anteriori regularitatis patenter constaret, non poterat dici ille status mutatus, nisi probaretur sequens status secularitatis legitime præscriptus spatio quadraginta annorum cum bona fide, cap. cum de beneficij, de preben. lib. 6. vbi Geminianus num. 8. & 9. & Francus n. 5. & 9. Felinus in cap. in nostra, num. 43. de rescriptis, Rota decif. 2. incip. Fuit dabiturum, in principio, de prebendis in nouis, & fuit dictum in causa Perusina Sancti Beneuenciaty, die 19. Maij 1588. & 17. Maij 1589. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in causa Florentina Commenda, die 26. Iunij 1589. coram Domino Comitolo tunc Rotæ Auditore, postea Episcopo Perusino.

Quibus accedebat nec prædicta sufficere ad mutandum statum beneficij de regulari in secularem, cum amplius requiratur, quod collationes fuerint factæ ab eo, qui habet potestatem mutandi statum illius beneficij, & quod insuper fuerint factæ eo animo & intentione, vt status mutaretur. Felinus in dicto cap. in nostra, num. 41. de rescriptis, & fuit in terminis decifum in causis Perusina beneficij, & Florentina Commenda, & nuper in causa Vrgellen. Parochialis, die 13. Ianuar. 1606. coram R. P. D. Marcomontio, vbi nominatim fuit dictum quod Episcopus non potest mutare statum beneficij.

Præterea non fuerat mutatus status istius Prioratus de regulari in secularem anno 1598. propter veram provisionem Apostolicam ex causa resignationis ad fauorem illius, per cuius obitum vltimo loco vacauit; quia provisione Apostolica non mutat statum beneficij. Decius consil. 126. incip. In causa Domini Francisci Gentilis, num. 4. Achilles decif. 13. incip. Status beneficij, in principio, de iure patron. Verallus decif. 189. incip. Status vltimus, in principio, p. 3. & fuit sæpè dictum & decifum in Rota, & signanter in causa Bononiën. Parochialis, die 25. Maij 1587. coram bonæ memoriæ Gyphio, & in causa Imolen. inrispatronatus, die 26. Martij 1593. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

Ex prædictis inferebatur, Prioratum nec mutasse statum, nec acquisiuisse alium talem statum, qui suffragaretur Domino Episcopo Ferrariensi ad effectum alternatiuæ cum præter Regularem nullus firmus & stabilis status, nec vlla quasi possessio libertatis, & liberæ collationis considerari posset; nec illa possessio Ducis præsentandi

d adde supra decif. 6301. n. 2. in tom. 1. dec. 1355. n. 4. Rota in nouiter nouiff. Farin. dec. 587. n. 1.

3.

e adde Rotæ recentior. p. 1. dec. 275. n. 5. & 308. n. 3. & 4. & Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 421. n. 1. & 427. n. 1. & infra decif. 1435. n. 7. quas ad propositum allegat Duran. dec. 432. n. 3. in fine.

4.

f adde supra dec. 1337. n. 4. vbi annotati alias decif. quibus iurges Rotæ recentior. p. 1. dec. 308. n. 3. & ferè per totam, & in posth. Farin. tom. 1. decif. 340. n. 6. & late annotatione ad dec. 434. Ludouic. n. 10.

5.

g adde supra dec. 1337. n. 7. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 172. n. 9.

7.

h adde supra dec. 1355. n. 12. & seq.

sentandi Clericum secularem prodesse poterat Episcopo, cum illa potius ex vsurpatione, quam ex legitimo titulo præsumeretur; remansit ergo & durauit semper status regularitatis attendendus ad effectum de quo agebatur; nam ex institutione ad præsentationem Ducis, nullus emerfit considerabilis status, qui operaretur ad fauorem Episcopi, vt Prioratus possit venire sub alternatiua, nec in per sona Episcopi potest considerari aliqua quasi possessio considerabilis, cum nunquam solus contulerit hunc Prioratum.

Quod verò idem Prioratus Clericis secularibus cõsueuerit commendari ex pluribus Commendis effectuaty, quæ proferebantur; constabat de annis 1608. & 1529. & 1532. ex istis enim pluribus actibus censebatur sufficienter probata narratiua quod Prioratus, siue Præceptoriam ista, consueuerit commendari, ad tradita per Decium post alios in rubric. de consuetudine, num. 4.

Atque ex iis fuit conclusum & gratiam iustificatam, quoad regularitatem, & quoad narratiuam, quod Prioratus Clericis secularibus esset solitus commendari.

Nouarien. beneficiorum.

Die Lunæ 1. Decemb. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessio vera & realis probatur ex actibus possessoris.
2. Attentata purgantur per superuenientem consensum contra quem attentatur.
3. Gratia si sit obtenta, non ex eo dicitur imperfecta, ex quo littera non sint expeditæ.
6. Manuentionem non impediunt respicientia petitorium.

DECISIO M. CCCXCIII.

1. Proposita causa vtraque parte informante supra dec. 1376.

Rota in decifis mansit sub die 23. Iunij proximè præteriti, vt Ioanni Baptistæ Merulo esset dandum mandatum de manutenendo ex rationibus in decisione deductis; maximè cum de possessione Meruli dubitari non posset, quam probabant tum locationes bonorum beneficiorum, de quibus agebatur, per ipsum factæ, tum receptio fructuum, tum alij actus possessorij, ex quibus probatur vera & realis possessio.

Quibus non obstabat quod ab initio possessio Meruli prætenderetur attentata, ex quo fuerat facta pendente termino decem dierum ad appellandum, quia placuit responso quod per superuenientem concordiam inter Merulum & Vitodonum omnia fuerant purgata, cum vigore concordie duo consecuta fuerint: primum quod Merulus vigore noui tituli ex concordia prouenientis, mutauerit sibi causam possidendi, ita vt non possederit amplius vitiosè & attentatè; vt prius, sed de nouo validè ceperit possidere; alterum quod cum in dicta concordia Vitodonus cesserit omni iuri ad fauorem Meruli, ex ea cef-

d supra in d. dec. 1376. n. 2.

h adde supra dec. 1355. n. 12. & seq.

sione inferebatur consensus ad effectum, vt Merulus rectè possidere diceretur, & vitiositas attentatorum corrigeretur.

Rursus non obstabat quod concordia prætenderetur esse conditionalis respectu confirmationis Apostolicæ infra sex menses imperandæ; quia conclusio fuit adimpleta ex quo fuit confirmatio obtenta: licet autem litteræ non fuerint expeditæ, sed sola adesse supplicatio, cum non ageretur, modò de obtinenda canonizatoria sola sufficere dicebatur, Cassadorus decif. 1. numero 6. super regulis, quod sæpè fuit decifum.

Similiter non obstabant testes Vitodonum semper possidisse: quia dum deponebant ante concordiam cum Merulo initam, non nocebant Merulo; quatenus verò deponebant de possessione Vitodonum, etiam post concordiam vsque ad resignationem factam ad fauorem Seraphini, si de actibus possessorij intelligantur, illi fuerunt potius molestatiões & turbatiões quæ Merulo nocere non poterunt, cum haberent se pro spoliato, & propterea recurreret ad iudicem pro manutatione.

Respectu Seraphini de Comitibus sine controuersia censuit Rota non potuisse illi dari aliquam manutationem, tum quia erat posterior, tum quia erat vitiosa, cum illam peteret vigore immisionis obtentæ à iudice, minus legitime procedentis, & terminos iuridicos inculcantis, ad deducendum & allegandum quidquid vellet, & ad sententiam; nec potuit iste modus citandi sustineri sub prætextu abundantioris cautelæ; quia ille terminus ad deducendum afferbat Merulo commoditatem & facultatem deducendi iura sua, quam sibi abstulit alius coniunctus terminus ad sententiam, & maximè, quia reuera lata fuit.

Nec ad rem pertinebat quod vigore gratiosæ subrogationis potuisset capere possessionem propria auctoritate; quia quidquid sit de hoc articulo, cum Seraphinus elegerit viam iudicij, legitime procedere debuit.

Quæ dicebantur de nullitate tituli, & de non publicatione cessionis, cum respicerent petitorium non impediabant mandatum de manutenendo.

Hipporegien. Capella.

Die Veneris 5. Decembris 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Beneficij existentiæ non presumitur, si sit probata illius extinctio.
6. Beneficia plura ad vnicum Altare, & in vnicò Sacello ex diuersis inuocationibus erigi & existere possunt.
7. Testes deponentes de non existentiâ beneficij in aliqua Capella, vt concludant quomodo deponere debeant.

3.

4.

5.

e adde supra d. dec. 1376. n. 6.

6.

f adde supra in d. decif. 1376. n. 4.

primo; tamen pro parte vtriusque sub datum Idibus Martij eiusdem anni primi, fuerant obtenta prima prorogationes primorum sex mensium, ad alios quatuor menses, & deinde fuerunt etiam obtenta secundae prorogationes ad alios tres menses sub datum 6. Kalend. Augusti 1606. ita vt tempus citandi Cosmum aduersarium durauerit ad die 5. Nouembrii 1605. vsque ad diem 5. Decembris 1606. istae enim duae prorogationes iunctae sex mensibus ad regula concessis, ad citandum consuebant menses tredecim; vnde cum Cosmus aduersarius sub die 3. Octobris 1606. fuerit personaliter ad causam citatus, consequenter Vincentio & Iosepho non obstabat regula quoad primam partem.

Rursus non obstabat quoad secundam partem de expedienda causa infra annum a durante vsque ad tertium diem Octobris 1607. quia Vincetius & Iosephus praeter prorogationes supra dictas ad septem menses obtentas ad citandum terminum anni datum ter prorogari obtinuerunt, primo ad octo, secundo ad sex menses, & tertio ad annum sub datum pridie Idus Septembris 1608.

Vnde patebat terminum ad expediendam causam prorogatum durare vsque ad tertium diem Decembris 1609.

Ferrariensis Prioratus.

Die Lunae 1. Decembris 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Enunciatio antiqua diversarum scripturarum, & personarum, habent vim famam publicam.
2. Status beneficii de regulari in saeculare praescribitur spatio quadraginta annorum, & non minor, & quid amplius requiratur.
3. Episcopus non potest mutare statum beneficii, nec per Apostolicam provisionem mutatur.

DECISIO M. CCCXCII.

Imperauerat R. P. D. Alphonfus Giliolus a saeculis recordationis Clemente Papa VII. Prioratum, seu Praeceptoriam Sancti Leonardi de Sancto Antonio nuncupatum, & narrauerat quod per obitum Pauli Silingardi mense Augusti anni 1603. extra Romanam Curiam vacauerat, qui alias tanquam Ordinis Sancti Augustini Regularis, Clericis saecularibus auctoritate Apostolica commendari consueuerat; temporis vero successu, tanquam saecularem, & sine cura per plures Clericos saeculares, in eo constitutos Rectores, continue & pacifice forsan gubernatum fuisse, vt naturam saecularis assumpserit, dubitari, an ista narratiua, & gratia esset iustificata? & Rota vtraque parte informantem iustificatam esse censuit, quoad regularitatem, & quod Prioratus esset solitus commendari.

Respectu regularitatis iustificatio deducebatur ex eo, quod vsque ad annum 1561. fuit in statu regularitatis, quod constabat ex diuer-

sis enunciatiuis antiquis, vltra cursum centum annorum, quae cum emanassent a diuersis personis, & in diuersis scripturis continerentur, habebant vim famam, & consequenter probabant hanc beneficii qualitatem. Arctinus in cap. cum causam, num. 9. & num. 20. & sequent. de probat. & ibi Felinus num. 4. Puteus decif. 209. incip. In vnu Bononiens. lib. 2. Crauetta de antiquitate temporis, p. 1. §. ampliatur, num. 7. & fuit saepe in Rota decifum, & signanter in causa Nouariensis beneficii, die 5. Nouembrii 1586. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotae Auditore.

Nec refert quod ab anno 1561. vsque ad annum 1598. Episcopus Ferrariensis ad praesentationem Ducis Ferrariensis iustituerit Clericum saecularem ad titulum huius beneficii; quasi quod propterea Prioratus de regulari fuerit effectus saecularis, quia dicebatur quod cum de legitimo statu anteriori regularitatis patenter constaret, non poterat dici ille status mutatus, nisi probaretur sequens status saecularitatis legitime praescriptus spatio quadraginta annorum cum bona fide, cap. cum de beneficiis, de preben. lib. 6. vbi Geminianus num. 8. & 9. & Francus n. 5. & 9. Felinus in cap. in nostra, num. 43. de rescriptis, Rota decif. 2. incip. Fuit dabiturum, in principio, de prebendis in nouis, & fuit dictum in causa Perusina Sancti Beneuenciatensis, die 19. Maij 1588. & 17. Maij 1589. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotae Auditore, & in causa Florentina Commenda, die 26. Iunij 1589. coram Domino Comitolo tunc Rotae Auditore, postea Episcopo Perusino.

Quibus accedebat nec praedicta sufficere ad mutandum statum beneficii de regulari in saecularem, cum amplius requiratur, quod collationes fuerint factae ab eo, qui habet potestatem mutandi statum illius beneficii, & quod insuper fuerint factae eo animo & intentione, vt status mutaretur. Felinus in dicto cap. in nostra, num. 41. de rescriptis, & fuit in terminis decifum in causa Perusina beneficii, & Florentina Commenda, & nuper in causa Vrgellen. Parochialis, die 13. Ianuar. 1606. coram R. P. D. Marcomontio, vbi nominatim fuit dictum quod Episcopus non potest mutare statum beneficii.

Praeterea non fuerat mutatus status istius Prioratus de regulari in saecularem anno 1598. propter veram provisionem Apostolicam ex causa resignationis ad fauorem illius, per cuius obitum vitimo loco vacauit; quia provisione Apostolica non mutat statum beneficii. Decius consil. 126. incip. In causa Domini Francisci Gentilis, num. 4. Achilles decif. 13. incip. Status beneficii, in principio, de iure patron. Verallus decif. 189. incip. Status ultimus, in principio, p. 3. & fuit saepe dictum & decifum in Rota, & signanter in causa Bononiensis Parochialis, die 25. Maij 1587. coram bonae memoriae Gypsiio, & in causa Imolen. iurispatronatus, die 26. Martij 1593. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotae Auditore.

Ex praedictis inferebatur, Prioratum nec mutasse statum, nec acquisiuisse alium talem statum, qui suffragaretur Domino Episcopo Ferrariensi ad effectum alternatiuae cum praeter Regularem nullus firmus & stabilis status, nec vlla quasi possessio libertatis, & liberae collationis considerari posset; nec illa possessio Ducis praesentandi

quod etiam est requisitum ad Regulam de annali, vt fuit dictum supra decif. 457. in 10. 1.

habetur recensorio, p. 1. dec. 163.

hac resolutio, fuit consummata infra decif. 457.

d adde supra decif. 6301. n. 2. in tom. 1. dec. 1355. n. 4. Rota in nouiter nouiff. Farin. dec. 587. n. 1.

e adde Rota recentior, p. 1. dec. 275. n. 5. & 308. n. 3. & 4. & Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 421. n. 1. & 427. n. 1. & infra decif. 1435. n. 7. quas ad propositum allegat Duran. dec. 432. n. 3. in fine.

f adde supra dec. 1337. n. 4. vbi annotati alias decif. quibus iurges Rota recentior, p. 1. dec. 308. n. 3. & ferre per totam, & in posth. Farin. tom. 1. decif. 340. n. 6. & late annotatione ad dec. 434. Ludouic. n. 10.

g adde supra dec. 1337. n. 7. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 172. n. 9.

h adde supra dec. 1355. n. 12. & seq.

sentandi Clericum saecularem prodesse poterat Episcopo, cum illa potius ex vsurpatione, quam ex legitimo titulo praesumeretur; remansit ergo & durauit semper status regularitatis attendendus ad effectum de quo agebatur; nam ex institutione ad praesentationem Ducis, nullus emerfit considerabilis status, qui operaretur ad fauorem Episcopi, vt Prioratus possit venire sub alternatiua, nec in per sona Episcopi potest considerari aliqua quasi possessio considerabilis, cum nunquam solus contulerit hunc Prioratum.

Quod vero idem Prioratus Clericis saecularibus coluerit commendari ex pluribus Commendis effectiuis, quae proferebantur; constabat de annis 1608. & 1529. & 1532. ex istis enim pluribus actibus censebatur sufficienter probata narratiua quod Prioratus, siue Praeceptoriam ista, consueuerit commendari, ad tradita per Decium post alios in rubric. de consuetudine, num. 4. Atque ex iis fuit conclusum & gratiam iustificatam, quoad regularitatem, & quoad narratiuam, quod Prioratus Clericis saecularibus esset solitus commendari.

adde Rota in posth. Farin. tom. 2. dec. 428. n. 4. & 5.

b adde supra in tom. 1. dec. 443. n. 5. & seq. quae etiam licet diminute habeat impressa in nouiter nouiff. Farin decif. 588.

Nouariensis beneficiorum.

Die Lunae 1. Decembris 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessio vera & realis probatur ex actibus possessoris.
2. Attentata purgantur per superuenientem consensum contra quem attentatur.
3. Gratia si sit obtenta, non ex eo dicitur imperfecta, ex quo littera non sint expedita.
6. Manuentionem non impediunt respicientia petitorium.

DECISIO M. CCCXCIII.

Proposita causa vtraque parte informante supra dec. 1376. Rota in decifis mansit sub die 23. Iunij proximae praeteriti, vt Ioanni Baptistae Merulo esset dandum mandatum de manutentione ex rationibus in decisione deductis; maxime cum de possessione Meruli dubitari non posset, quam probabant tum locationes bonorum beneficiorum, de quibus agebatur, per ipsum factae; tum receptio fructuum, tum alij actus possessorij, ex quibus probatur vera & realis possessio.

Quibus non obstabat quod ab initio possessio Meruli praetenderetur attentata, ex quo fuerat facta pendente termino decem dierum ad appellandum, quia placuit responso quod per superuenientem concordiam inter Merulum & Vitodonum omnia fuerant purgata, cum vigore concordie duo consecuta fuerint: primum quod Merulus vigore noui tituli ex concordia prouenientis, mutauerit sibi causam possidendi, ita vt non possederit amplius vitiose & attentate; vt prius, sed de nouo valide ceperit possidere; alterum quod cum in dicta concordia Vitodonus cesserit omni iuri ad fauorem Meruli, ex ea cef-

d supra in d. dec. 1376. n. 2.

h adde supra dec. 1355. n. 12. & seq.

sione inferebatur consensus ad effectum, vt Merulus recte possidere diceretur, & vitiositas attentatorum corrigeretur.

Rursus non obstabat quod concordia praetenderetur esse conditionalis respectu confirmationis Apostolicae infra sex menses imperanda; quia conclusio fuit adimpleta ex quo fuit confirmatio obtenta: licet autem littera non fuerint expeditae, sed sola adesse supplicatio, cum non ageretur, modò de obtinenda canonizatoria sola sufficere dicebatur, Cassadorius decif. 1. numero 6. super regulis, quod saepe fuit decifum,

Similiter non obstabat testes Vitodonum semper possedisse: quia dum deponebant ante concordiam cum Merulo initam, non nocebant Merulo; quatenus vero deponebant de possessione Vitodonum, etiam post concordiam vsque ad resignationem factam ad fauorem Seraphini, si de actibus possessorijs intelligantur, illi fuerunt potius molestationes & turbationes quae Merulo nocere non potuerunt, cum haberet se pro spoliato, & propterea recurreret ad iudicem pro manutentione.

Respectu Seraphini de Comitibus sine controuersia censuit Rota non potuisse illi dari aliquam manutentionem, tum quia erat posterior, tum quia erat vitiosa, cum illam peteret vigore immisionis obtenta a iudice, minus legitime procedentis, & terminos iudicis inculcantis, ad deducendum & allegandum quidquid vellet, & ad sententiam; nec potuit iste modus citandi sustineri sub praetextu abundantioris cautela; quia ille terminus ad deducendum afferrebat Merulo commoditatem & facultatem deducendi iura sua, quam sibi abstulit alius coniunctus terminus ad sententiam, & maxime, quia reuera lata fuit.

Nec ad rem pertinebat quod vigore gratiosae subrogationis potuisset capere possessionem propria auctoritate; quia quidquid sit de hoc articulo, cum Seraphinus elegerit viam iudicij, legitime procedere debuit.

Quae dicebantur de nullitate tituli, & de non publicatione cessionis, cum respicerent petitorium non impediabant mandatum de manutentione.

3.

4.

5.

e adde supra d. dec. 1376. n. 6.

6.

f adde supra in d. decif. 1376. n. 4.

Hipporegii Capella.

Die Veneris 5. Decembris 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Beneficij existentia non praesumitur, si sit probata illius extinctio.
6. Beneficia plura ad unicum Altare, & in unico Sacello ex diuersis inuocationibus erigi & existere possunt.
7. Testes deponentes de non existentia beneficii in aliqua Capella, vt concludant quomodo deponere debeant.

Die 4. Julij proximè præteriti, a causa re-
stricta ad existentiam beneficij Sancti Marti-
ni, fuit dictum de illa non constare, sed dili-
gentiori informatione adhibita, causa iterum
proposita, vtraque parte informant recessum
fuit à decisio: cum enim non controuertetur
existentia Capellæ ab initio vsque ad annum
1504. vt constabat ex testamento quondam Iaco-
bi ex Dominis de Tutre, volentis in ea sepeliri,
& ex alijs instrumentis & enunciatiuis in facto
& in iure ponderatis, ex prædicta existentia, cum
legitimè non probaretur aliqua confusio, aut
peremptio beneficij, de præterita reali existen-
tia beneficij præsumebatur ad præsens. *l. testium,*
in fine, ff. de rebus, l. si quis ex argentiis, §.
final. ff. de edendo, Baldus in l. ex persona, n. 3. C. de
probat. A. ciatus de presump. regula 2. presump. 1.
n. 1. & presump. 2. §. n. 1.

Et maximè considerata natura & titulo be-
ficij Ecclesiastici, quod regulariter est perpetuum;
vnde facilius præsumitur existentia &
perduratio, nisi extinctio, vel suppressio legiti-
mè probetur, quæ in hoc casu nusquam fuit pro-
bata. Cæsar de Grassis *decis. ult. n. 8. de praben.*

Sed præter hanc nedum probabilem, sed iuris
præsumptionem concurrebat hic etiam conti-
nuatio, quia de dicto ann 1504. fuit fundata Ca-
pella Beatæ Virginis, & Sancti Iacobi in ipsa Ec-
clesia Sancti Martini, & pro dotatione ipsius Ca-
pellæ apparebant assignata bona separata à bonis
Ecclesiæ Sancti Martini, & pro finibus bono-
rum Capellæ Beatæ Virginis & Sancti Iacobi as-
signabantur cõfinia bonorum Ecclesiæ Sancti
Martini.

Rursum Faustinus quidam, qui fuerat prouisus
de beneficio sub inuocatione Beatæ Virginis, &
Sancti Iacobi, & qui vixit vsque ad annum 1588.
possederat etiam Ecclesiam Sancti Martini, & se
pro Rectore & Capellano Sancti Martini gessit,
& ultra quinque petias terræ assignatas pro do-
te beneficio Beatæ Virginis & Sancti Iacobi,
possidebat alia viginti sex corpora terrarum, &
bonorum spectantium ad Ecclesiam, seu Capel-
lam S. Martini, quorum fecit diuersas locatio-
nes & inuecturas, & cum locauit bona spe-
ctantia ad Ecclesiam Sancti Martini, absque eo
quod in huiusmodi locatione comprehenderen-
derentur bona assignata pro dote beneficij Beatæ
Virginis, & S. Iacobi, gerebat se pro Rectore Ec-
clesiæ S. Martini, nulla habita mentione de be-
neficijs Beatæ Virginis, & Sancti Iacobi.

Præterea idem Faustinus in visitatione facta
anno 1571. protestabatur se esse Capellanum
vtriusque Capellæ, & bona ad vtramque Capel-
lam spectantia tanquam separata designauit.
Denique concurrebant testes de vtraque Ca-
pella, siue beneficio, & de bonis vtriusque sepa-
ratis deponentes, & affirmantes, quod pro talibus
semper habita fuerunt: addebantque etiam quod
in dicta Ecclesia aderant tria Altaria, quorū ma-
ius erat sub inuocatione S. Martini, eaque dura-
uerant vsque ad annum 1582. quo tempore Epi-
scopus in visitatione ordinauerat, quod duo Al-
taria apposta in parietibus remouerentur, & re-
maneret solum Altare maius, in quo, sicut asser-
ebat vnus testis, tres imagines depictæ B. Virginis
S. Iacobi & S. Martini reperiuntur.

Vnde non obstat quod vnicum tantum Al-
tare nunc conspiceretur erectum, quoniam ad
vnicum Altare in vnico sacello plura benefi-
cia sub diuersis inuocationibus erigi & extare
possunt.

Similiter non obstat quod in visitatione fa-
cta ann. 1582. Faustinus dixerit se inuectum ad
præsentationem Patronorum ad Capellam S.
Martini per acta Notarij sub die 10 Decemb. 1541.
& quod sub dicta die per acta eiusdem Notarij
fuerat repertum instrumentum quod loquebatur
de Ecclesia S. Iacobi, & B. Virginis; quia ex hoc
non inferebatur quod non potuerat habere aliam
præsentationem sub eadem die per acta eiusdem
Notarij ad Capellam S. Martini, imò verò licet
Faustinus non habuisset titulum ad Capellam
S. Martini, sed in illa fuisset intrusus, hoc non
tolleret illius existentiam, & tot præcedentibus
coniecturis & probationibus dictæ Capellæ exi-
stentiæ arguentibus, vanum erat allegare errorè.

In testibus negantibus existentiam Capellæ
S. Martini non fuit factum fundamentum, cum
alij existentiam affirmantes tanquam concordantes
etiam cum instrumentis & scripturis antiquis;
nec testes existentiam negantes eam concludenter
probarent, cum non dicerent non potuisse adesse
talem Capellam, quin ipsi sciuissent, vel audiuissent,
iuxta doctrinam Bartoli receptam in *l. heredes palam, n. 7. C. de*
bonorum possessionib. secundum tabulas, Alexander
consil. 147. incip. Vso themate, & dubijs, n. 15. lib. 7.
& fuit decisum in *causa Burgen. iuris conferendi*
licentiam fabricandi, die 20. Februarij 1585. coram
bo. mem. Orano.

Demum non obstat quod ostenderentur
solum præsentationes factæ ad Capellam S. Iaco-
bi, & B. Virginis, quia dicebatur certum esse
quod viuentis Faustino ipse possederat etiam
Capellam S. Martini vsque ad annum 1588. quo
defuncto fuit prouisus Annibal de Capella S.
Martini, qui cessit sua iura ad fauorem Turini, qui
semper litigauit, & ideo præsentationes ad Ca-
pellam S. Iacobi, & Beatæ Virginis post obitum
Faustini, obtinere non poterant.

*Ciuitatis Castellæ pecuniarum, siue
prætensæ restitutionis dotis.*

Die Veneris 12. Decemb. 1608.

S V M M A R I V M.

2. *Successori bonorum datur mandatum de man-
tenendo pro possessis ab antecessore.*
3. *Spoliatius non priuatur possessione ex mandato iu-
dicis nulliter procedentis.*
4. *Mandatum executiuum non est relaxandum
contra tertios possessores: sed contra principa-
liter obligatos in eo, ibid. & 5.*
6. *Executiuum mandatum relaxatum, pro maiori
summa obligationis in totum est nullum.*

DECISIO M. CCCXCV.

Cvm Bernardina filia quondam Horatij de
Biccheris & Timbria eius mater, ac legiti-
mima administratrix, essent in possessione quo-
rundam

7. supra de-
cis. 1385.
3. adde Rotā
in posth. Fa-
rin. in hac
eadem causa
tom. 1. dec.
506. vbi n. 1.
allegat hanc
dec.
4. adde Rotā
in posth. Fa-
rin. tom. 1.
dec. 506. n. 2.
5. adde supra
dec. 1371.
n. 3. vbi an-
notauit alias
decis.

Anellina Capella.

Die Lunæ 15. Decembr. 1608.

S V M M A R I V M.

1. *Possessor anterior manutenendus est.*
2. *Index nulliter procedens non priuatur possessionem
sua possessione.*
3. *Executor literarum vt rectè procedat, prius ci-
tate debet possessorem, antequam illum ca-
priuet.*

DECISIO M. CCCXCVI.

Hæc Capella Sancti Sebastiani in Ecclesia
Sanctæ Mariæ de Candida Ordinis Mon-
tis Virginis Anellina Diocesis, vacauit extra cu-
riam per obitum Domitij Licij in mense Julij
an. 1604. Albenfius verò de Curia à Patronis præ-
sentatus ab Abbate dicti Ordinis eodem mense
Julio fuit institutus, & in possessionem immis-
sus: cum verò Lauditijs Amatucius post sex mē-
ses elapsos initio anni 1605. eandem Capella-
niam, tanquam ad Sedem Apostolicam deuolu-
tam impetrasset, & Ordinarius loci, cui licet &
impertationes directæ fuerant, non citato Alben-
fio possessionem Lauditio contulisset, dubitauit,
cui dandum esset mandatum de manutenendo?
& Rota vtraque parte informant Albenfio dan-
dum censuit, quia de eius anteriori possessione
constabat, ex publico instrumento. *l. pradia, vbi*
Bartolus ff. de acquirenda possessione. Purcus decis.
360. incip. Leo X. n. 8. lib. 1.

Nec refert quod Lauditijs iudicis executoris
authoritate possessionem adeptus fuerit, quia
cum ritè, nec rectè processerit, non priuauit Al-
benfium sua possessione. Socinus senior *consil. 18.*
incip. Prosequendo ordinem, n. 20. lib. 1. Alexander
in l. qui vniuersi, n. 5. ff. de acquirenda posses.
De nullitate autem processus executoris satis
constabat ex eo quod non curauerat citare Al-
benfium anteriorem possessorem, & cap. licet Epi-
scopus, de praben. lib. 6. Felinus in cap. final. n. 24.
versic. fallit secundo, de presumptionibus. Zabarella
consil. 75. incip. Reuerendè Pater, num. 1. Oldradus
consil. 227. incip. De toto themate questionis, num. 2.
versic. & tamen citatio.

Nec perceptio fructuum suffragabatur Laudi-
tio, quia cum Albenfius non habuerit se pro
spoliato, illa perceptio turbatio potius & mole-
stia fuit; quæ propterea non tribuit possessio-
nem manutenibilem.
Cætera quæ opponebantur à Lauditio contra
ius patronatus, & præsentationis, non erant hu-
ius inspectionis, cum ad petitorium spectarent.

Mediolanen. illegitimitatis.

Die Lunæ 15. Decembris 1608.

S V M M A R I V M.

2. *Milites Sancti Mauritiij, & Lazari non possunt
contrahere matrimonium cum vidua, sed cum
unica & virgine.*

quandam bonorum immobilium, quæ aliàs fue-
rant quondam Bernardinæ senioris auiæ paternæ
Bernardinæ iunioris, Domina Thomassia ex
Marchionibus Petrellæ vxor quondam Andrea
de Biccheris, occasione restitutionis suæ dotis
anni 1606. Bernardinam & Timbriam super eis-
dem bonis coram Gubernatore ciuitatis Castellæ
molestare cepit, sed Gubernator eodem anno ad
fauorem earum mandatum de manutenendo re-
laxauit, cuius vigore, in reali prædictorum bono-
rum possessione manentem fuerunt.

Interim Thomassia relicto iudicio in partibus
cepto coram Auditore Camera sub die 16. Aprilis
1608. producto quondam instrumento, in quo
continebatur solutio dotis, eandem Bernardi-
nam & Timbriam conuenit, & tandem contra
eas, ab eodem Auditore, seu à R. P. D. Castaneo ab
eodem deputato, die 14. Iunij 1608. mandatum de
associando extorsit; causa introducta in Rota,
dubitauit, cui esset dandum mandatum de manu-
tenendo: Et Rota Timbriæ & Bernardinæ solum
informantibus dandum censuit, quia de earum
possessione sufficienter constabat ex confessione
Thomassæ in citationibus, in quibus Timbriam
& Bernardinam indebitis prædiorum bonorum
occupatrices vocabat, quibus accedebat decre-
tum Gubernatoris ciuitatis Castellæ, qui eas man-
tineret decreuerat, quatum propterea possessio
vsque in præsens præsumebatur continuata. Ve-
rallus *decis. 198. incip. Manutentionis mandatum,*
n. 2. part. 2.

Non suffragabatur quod Thomassia fuerat im-
missa in possessionem vigore mandati de asso-
ciando per D. Castaneum decreti, quia cum &
nulliter, & iniuste processerit, non priuauerat
eas suâ possessione. Puteus *dec. 419. incip. In vna*
Paduana, lib. 2. & fuit sæpè in Rota decisum.

Nullitas verò processus deducebatur ex eo,
quod nec fuerant seruati termini substantiales,
nec ordi iudiciarius, sed fuerat executiuus pro-
cessus, quod nec debuit, nec potuit fieri contra
tertios possessores, non habentes causam ab
Andrea, cui facta fuerat præsentatæ dotis solutio
de florenis 900. monetæ Castellanæ, per quon-
dam Lancelottum patrem Thomassæ. Felinus in
cap. super, n. 15. versic. amplius dixit, de senent. &
re iudic. Galefius tract. de obligatione Camerali,
quest. 2. ad primam partem, n. 3. & fuit in specie
dictum in vna Romana computorum, die 18. Mart.
1594. coram D. Cardinale Mellino, tunc Rotæ
Auditore; vbi insuper fuit etiam dictum, quod
*formula adiuuenta per Gallefium, ad hoc vt ter-
tij possessores teneantur, non est in vsu.*

Præterea cum fuisset actum vigore *constituti*
Andrea, debuisset probari quod Andreas tempo-
re quo constituit se possidere, fuisset in possessio-
ne dictorum bonorum; quod tamen non fuit
probatum.

Demum, quia cum hyp otheca cum clausula
constituti, fuisset solum pro florenis 400. manda-
tum relaxatum pro florenis 900. in toto fuit nul-
lum, & Bartol. in *l. si in sortem, §. si centum, n. 6. ff. de*
*condictione indebiti, l. si in l. ceteri condictio, §. quo-
niam, n. 3. ff. de cert. petatur. Afflicus dec. 218. incip.*
Petita fuit assistentia, n. 3. & 4. & dec. 358. incip. In
causa inter nobilem Antonium Carrazolum, n. 7.
Ruinus consil. 136. incip. Primò videndum est, n. 5.
lib. 1. latè Traquellus de vtroque retractu, part. 1.
§. 23. gloss. 1. n. 23.

6. adde infra
decis. 1434.
n. 3.
7. adde infra
decis. 1450.
n. 2.
8. vide infra
dec. seq. n. 2.
Duran. dec.
114. n. 3. &
132. n. 6. &
198. n. 17.
Causaler. dec.
432. n. 2. &
515. n. 3. Ro-
tæ in posth.
Farin. tom. 1.
dec. 312. n. 2.
& 539. n. 5.
2.
9. adde supra
dec. 841. n. 2.
vbi annotauit
alias decis.

1. f. vide supra
dec. antecede-
ntem n. 7.
vbi annotauit
alias dec.
quibus iun-
ge supra in
tom. 1. decis.
378.
3. g. adde supra
decis. 1250.
n. 2. vbi an-
notauit alias
decis.
4.

- 3 Papa potest latissime dispensare in iis, qua pendent a iure humano & positivo.
- 4 Virtus dispensationis Apostolica in matrimonio trahitur ad consecutiva, connexa, & accessoria.
- 5 Dispensationes matrimoniales solet reddere faciliores maritalis affectum antecedens habitus a contrahentibus.
- 6 Facere qui tenetur aliquid nunc, statim debet illud efficere.
- 7 Distio, nunc, est presentis temporis.
- 10 Denunciations matrimoniales debent precedere matrimonium, si aliter Ordinarius non iudicauerit.

DECISIO M. CCCXCVII.

Hec causa vna tantum parte informante proposita die 4. Iulij proxime preteriti; & tunc Rota censuit sententiam Ordinarij Papiensis fuisse tanquam iniustam reuocandam; quia iudex male pronunciauerat, matrimonium nullum & inualidum, & filios ex eo procreatos fuisse legitimos.

Ceterum, quia informantes pro fororibus de Brugoris, instanter audiri petebant, causa iterum proposita Rota in decisis permanit, ex rationibus in decisione deductis: licet enim milites Sancti Mauritij & Lazari non possint contrahere matrimonium cum vidua, sed si matrimonium contrahere noluerint, vnicam & virginem vxorem ducere teneantur, superueniat tamen legitima dispensatio Apostolica, cuius vigore Hieronymus Brugora miles Sancti Mauritij & Lazari viduam ducere potuit, cum in his, quae a iure humano & positivo prohiberentur Romani Pontifices amplissimam dispensandi habeant potestatem. cap. proposuit, §. licet autem, de concess. preben. vbi glossa in verbis, dispensare, & ibi communiter Canonista. Innocentius in cap. cum ad Monasterium, in sine versio. item Papa fecit de statu Monachorum, vbi Ranomitanus num. 4. versio. sed pro concordia, & Ioannes de Anania num. 3. in cap. fraternitati, de sobiomaticis. Ancharanus in cap. non est, num. 4. de voto, & voti redemptione. Praepositus in cap. per venerabilem, §. quod autem, notabili 3. qui filij sint legitimi. Collectarius in cap. final. in sine, de penitentis & remissionibus. Felinus in cap. ad audientiam el segundo, de rescript. Decius consil. 436. incip. Visa instructio, & alij, quos refert & sequitur Ferdinandus de Loazes tract. super matrimonio Regum Anglia, dubitat. 2. in responsione ad primum partis negatiue fundamentum, fol. 30. colum. 1. n. 1. versio. in his enim;

Atque inde mox consequeretur, vt vigore talis dispensationis proles ex tali coniunctione suscepta legitima censeretur, virtus enim Apostolica dispensationis ad accessoria consecutiva & connexa trahitur, glossa in cap. quia in tantum, in verb. plures, de preben. quam esse communiter receptam affirmat Ferdinandus de Loazes tract. super matrimonio Regum Anglia, dabitur. 10. num. 26. versio. & quod dispensatio, vbi allegat Antonium de Butrio in cap. cum in cunctis, & ibi Panormitanum & Doctores, de elect. quod voluit quoque Felinus in cap. prater ea, num. 5. de officio delegari, concurrebat, etiam ad eundem effectum bona fide alterius ex coniugibus, cap.

perlatum, §. ideoque mandamus, & cap. ex tenore, vbi glossa & Doctores, qui filij sint legitimi.

Nec ad rem pertinebat dicere non fuisse Papae narratum quod Hieronymus & Eleonora Rossia vidua per sex annos antea matrimonium de facto contraxerant; quia respondebatur quod si hoc fuisset Papae narratum, cum bona fide alterius ex coniugibus facilius fortassis dispensationem concessisset, cum ex eo facto licet inualido praesumeretur consensus & affectus maritalis, quae dispensationes solet non difficiliore, sed faciliores reddere, iuxta opinionem eorum, qui censent eas praecedere debere affectum & consensum maritalem, in quam sententiam allegantur Ioannes Andreas in cap. per venerabilem, n. 30. versio. si vero proles, qui filij sint legitimi, & ibidem Abbas n. 22. & Ancharanus consil. 409. incip. Visa, & diligenter inspecto, num. 4. & alij.

Rursus non obstat fuisse narratum quod mulier cum alio viro nunc defuncto contraxit, quae dictio longam dilationem temporis non admittit. Parisius consil. 105. incip. Circa presentem controuersiam, n. 30. lib. 1.

Quia fuit responsum id esse verum in futurum, nam qui nunc tenetur facere, statim debet facere; sed in proposito satis erat, quod de tempore contractus matrimonij vir esset vita functus, cum dictio, nunc, sit praesentis temporis, l. si seruitus, ff. de seruitutibus vrbanozum praediorum.

Minus virgebat dicere non fuisse narratum Papae, Hieronymum & Eleonoram spatio sex annorum permansisse in, concubinatu contra votum Religionis; quia placuit responsio quod forsitan Papa facilius concessisset dispensationem tum ob causas praedictas, tum vt peccati periculum euitaretur.

Similiter non obstat quod in impetratione dispensationis fuerat tacitum ex Hieronymo & Eleonora duos filios fuisse susceptos, quia fuit responsum, id non fuisse necesse exprimere, & expressum non reddidisse Papam difficiliorem.

Demum non obstat quod cum in dispensatione Apostolica, diceretur seruata forma Concilij Tridentini matrimonium tamen fuerat celebratum non praecedentibus consuetis denunciationibus; quia fuit dictum Cardinalem Borromaeum tunc Mediolanensis Ecclesiae Archiepiscopum concessisse, vt omisissis denunciationibus matrimonium celebraretur, nec ideo dici potuisse minus legitime contra formam Concilij celebratum; quia denunciationse intrinsecae & praecedere debent, nisi ex causa aliter visum fuerit Ordinario, vt continetur in eiusdem Concilij decreto.

Et ex his Domini permanferant in decisis.

perlatum, §. ideoque mandamus, & cap. ex tenore, vbi glossa & Doctores, qui filij sint legitimi.

Nec ad rem pertinebat dicere non fuisse Papae narratum quod Hieronymus & Eleonora Rossia vidua per sex annos antea matrimonium de facto contraxerant; quia respondebatur quod si hoc fuisset Papae narratum, cum bona fide alterius ex coniugibus facilius fortassis dispensationem concessisset, cum ex eo facto licet inualido praesumeretur consensus & affectus maritalis, quae dispensationes solet non difficiliore, sed faciliores reddere, iuxta opinionem eorum, qui censent eas praecedere debere affectum & consensum maritalem, in quam sententiam allegantur Ioannes Andreas in cap. per venerabilem, n. 30. versio. si vero proles, qui filij sint legitimi, & ibidem Abbas n. 22. & Ancharanus consil. 409. incip. Visa, & diligenter inspecto, num. 4. & alij.

Rursus non obstat fuisse narratum quod mulier cum alio viro nunc defuncto contraxit, quae dictio longam dilationem temporis non admittit. Parisius consil. 105. incip. Circa presentem controuersiam, n. 30. lib. 1.

Quia fuit responsum id esse verum in futurum, nam qui nunc tenetur facere, statim debet facere; sed in proposito satis erat, quod de tempore contractus matrimonij vir esset vita functus, cum dictio, nunc, sit praesentis temporis, l. si seruitus, ff. de seruitutibus vrbanozum praediorum.

Minus virgebat dicere non fuisse narratum Papae, Hieronymum & Eleonoram spatio sex annorum permansisse in, concubinatu contra votum Religionis; quia placuit responsio quod forsitan Papa facilius concessisset dispensationem tum ob causas praedictas, tum vt peccati periculum euitaretur.

Similiter non obstat quod in impetratione dispensationis fuerat tacitum ex Hieronymo & Eleonora duos filios fuisse susceptos, quia fuit responsum, id non fuisse necesse exprimere, & expressum non reddidisse Papam difficiliorem.

Demum non obstat quod cum in dispensatione Apostolica, diceretur seruata forma Concilij Tridentini matrimonium tamen fuerat celebratum non praecedentibus consuetis denunciationibus; quia fuit dictum Cardinalem Borromaeum tunc Mediolanensis Ecclesiae Archiepiscopum concessisse, vt omisissis denunciationibus matrimonium celebraretur, nec ideo dici potuisse minus legitime contra formam Concilij celebratum; quia denunciationse intrinsecae & praecedere debent, nisi ex causa aliter visum fuerit Ordinario, vt continetur in eiusdem Concilij decreto.

Et ex his Domini permanferant in decisis.

Montis Regalis iurisdictionis.

Die Veneris 19. Decemb. 1608.

S V M M A R I V M.

- 2. Contumaces mandatis intimatis sub poena excommunicationis veniunt declarandi.
- 3. Capitulum Sede vacante succedit Episcopo, & sic tenetur ad ea quae Episcopus erat obligatus.

DECISIO

DECISIO M. CCCXCVIII.

Vm Canonici & Capitulum Ecclesiae Cathanien. & homines, & vniuersitas pariter Cathanien. & alij forsitan litis confortes per sententiam Rotalem essent condemnati ad recognoscendum Archiepiscopum Montis Regalis in Metropolitano, & ad desistendum a molestiis in exercitio iuris Metropolitanici in Ecclesia, ciuitate & Diocesi Cathanien. & ad soluendum expensas taxatas in scutus 120. & literae executionales eis fuissent intimatae, nec deceret de partitione, patebat Archiepiscopus Montis Regalis proferri sententiam declaratoriam ad effectum, vt parent: super quo dubitauit, an & quomodo esset ferenda sententia declaratoria; & causa bis proposita respectu expensarum Rota declaratoriam dandam censuit, quia non fuisset elapsum tempus praescriptum a literis executorialibus ad soluendum, & contumaces a soluere recusauerint, consequenter veniebant declarandi incidisse in censuras, cap. ad auras, vbi notant Antonius de Butrio n. 1. & Abbas num. 2. & alij communiter de simonia, & in cap. Oldradus, vbi Abbas n. 2. de solus.

Respectu iuris Metropolitanici maior fuit inter Dominos difficultas, quibusdam affirmantibus dari potuisse declaratoriam; quia cum Capitulum Cathanien. Sede vacante exercebat iurisdictionem iuxta glossam communiter receptam in Clement. 1. §. propter quod, in verb. Capituli, de hereticis, ne fieret praedictum iuri Metropolitanico respectu recursum & appellatum ad proximam superiorem Metropolitanam interponendam, Capitulum parere debebat, & realiter recognoscere Metropolitanum.

Aliis vero dicentibus non esse dandam declaratoriam, ex quo Ecclesia erat Pastore destituta propter obitum sui Episcopi, cap. quia propter, de electione, sed tantisper expectandum, donec Ecclesia de sponso & legitimo defensore prouideretur; & quia haec sententia tanquam magis aequa praualuit, Rota censuit tantisper expectandum, & de hoc iterum particulatim agendum.

Cathanien. Thesauraria.

Die Veneris 19. Decemb. 1608.

S V M M A R I V M.

- 1. Concessio qualificata partis tribuit ei ius ad manutentionem, si asserat aduersarium possidere.
- 2. Concessio qualificata debet acceptari in toto, aut in toto impugnari, quod intelligit vt 3.
- 4. Possessio praesumitur legitima, si de contrario non doceatur, quia semper debet excludi delictum, si de eo non constat.
- 5. Manutentio non datur si ad sit decretum irritans.

DECISIO M. CCCXCIX.

Vbitau an Baltazari della Monica, effect dandum mandatum de manutendo, & ei tantum informanti dandum Rota censuit, quia

de eius possessione constabat ex confessione facta a Sebastiano in sua gratia Bartolus in l. si duo, n. 4. ff. vii possid. quae coadiuuabatur ex depositione vnus vnus testis.

Nec refert quod confessio Sebastiani effect cum qualitate intrusionis, vnde licet probaretur possessio, probatur tamen vitiosa; quia fuit responsum qualitate intrusionis posse reici, & acceptam respectu possessionis, nam regula quod confessio qualificata debet aut in toto acceptari, aut in toto impugnari, de quo Bartolus in l. Aurelius, §. item quaesit, ff. de liberat. legat. non procedit quando praesumptio iuris est contra confidentem vt ibidem explicuit Bartolus; vnde cum in casu proposito contra Sebastianum conantem exturbare a possessione Baltazarem, effect praesumptio, illa qualitas intrusionis negligi poterat, vt remaneret iusta & legitima possessio, sicut de iure praesumitur ad excludendum delictum, l. merita, ff. pro socio, Ctauetta qui ita declarat consil. 150. incip. In causa benefic. Magistri Francisci Bilioni, n. 5.

Non obstat quod Thesauraria vacauerat in mense Augusti, qui est seruatus in regula octaua habente decretum irritans, contra quod non datur manutentio; & quia cum Episcopus acceptasset alternatiuam mensis Augusti est ordinarius; an autem tempore vacationis Episcopus resideret, ad petitorium pertinebat.

Ariminen. Pensionis.

Die Veneris 19. Decembr. 1608

S V M M A R I V M.

- 3. Iudicium non potest incipere ab executione.
- 4. Pensionarius si non recusat soluere pensionem, non debet apponi sequesterum.

DECISIO M. CCCC.

Cum R.P. Dominus Pamphilius infirma valetudine, impeditus ad Rotam accederet non valeret, ne litigantes coram eo nimium interdum dispendium paterentur, Rota ita ordinante, super quibusdam, quae magis virgere videbantur, Dominos consulebam, ac tali quidem videbatur esse praesens casus: nam cum Catalucius praedeceffor Marij Macali in hac Parochiali commississet causam in Rota super nullitate pensionis, quo Parochialis erat grauata, & contra ipsum fuisset datum mandatum de manutendo ad fauorem Equitius Landi pensionarij, & quia obierat Catalucius de mense Februarij 1607. de Parochiali fuerat prouisus Marius de mense Augusti, eiusdem anni, & expediuerat literas de mense Nouembris; quia eius supplicatio antea non fuerat ad registrum missa, & possessionem accepterat de mense Februarij praesentis anni, & interim decurrissent tres termini pensionis, primus in festiuitate Natiuitatis Domini 1607. viuo adhuc Catalucio, qui terminus propterea praetendebatur soluendus ab eius haeredibus; & secundus in festiuitate Sancti Ioannis, eiusdem anni; & tertius in festo Natiuitatis Domini

1. supra dec. 1381.

2.

3. adde supra in d. decif. 1381. n. 5. & 6.

3.

4.

de hoc art. vide Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 19. quem refert Pontius de Leon eodem tract. lib. 8. cap. 2. n. 6.

4 adde supra in d. decif. 1381. n. 5.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

10 & commissio denunciationum non reddit matrimonium nullum, vt fuit dictum supra dec. 1083. n. 21. & 22. Caualler. dec. 444. n. 3. Scraph. decif. 1099. n. 5.

adde Ludouic. decif. 116. num. 2. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 464. n. 6.

2. quia debet acceptari cu qualitate expressa vt per Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 452. n. 9. ver. prout minus, & de hoc art. vide late annotationem ad dec. 100. Ludouic. lit. A.

3. adde Ludouic. dec. 458. n. 3. & 4.

4. quia irritat possessione, vt fuit dictu supra decif. 848. n. 7. vbi annotaui alias decif. quibus iunge etiam supra dec. 928. n. 5. & infra dec. 1604. n. 5.

Domini 1608. qui duo ultimi termini debent solui ex annata fructuum anni 1607. quos percepit Camera Apostolica ex quo possessio parochialis fuit vacans toto isto tempore, ideo Sanctissimus commisit causam ad instantiam Marij super dicta nullitate pensionis, cum clausula, sine retardatione, arbitrio Rotæ quoad terminos decursos ante adeptam possessionem; quo verò ad decursum absolutè.

Maturato termino Sancti Ioannis proxime præteriti, licet Eques Landus fuisset de illo in regre satisfactus, nihilominus vigore mandati de manutendo Rotalis obtinuit ab Auditore Legari Romandiolæ, tanquam subexecutor sequetur contra affectuarios prædictæ Parochialis sub die 25. Iunij, quod die vltima eiusdem mensis eisdem intimari mandauit, & quia vigore istius sequestri Marius nec se sustentare, nec pensionem solvere valebat, sequestrum reuocari petebat: quam ob rem causa proposita, vtraque parte informante, Rotæ sequestrum reuocandum censuit.

Et primò dicebatur, quòd non agebatur in hac propositione de clausula, *Arbitrio Rotæ*, aposita in commissione; quia concernebat tres terminos supradictos, de quibus alio tempore erat agendum, sed agebatur de reuocatione sequestri apositi de ordine subexecutoris mandati, de manutendo, à Rotæ concessit pensionario, & hoc dixit Rotæ reuocandum, vel si iam fuerat reuocatum, non esse amplius apponendum, donec videretur, an esset locus arbitrio; quia aliàs esset incipere ab executione, & grauare titulare, nedum in ea portione, quam comprehendebant tres supradicti termini pensionis, sed etiam in omnibus fructibus; unde se Rector alere & onera Parochialis sustinere debebat.

Supradictis accedebat; quia cum non constaret Matrim non fuisse soluendo, non erat apponendum sequestrum, vt dixit Abbas in cap. finali, num. 7. *versic. nemo tangit, de sequestratione possessionis & fructuum*, quidquid sit de eiusdem Abbatis opinione circa alias partes distinctionis, quas ibi prosequitur circa hanc materiam.

Beneuolentia reservationis fructuum.

Die Lunæ 12. Ianuarij 1608.

S V M M A R I V M.

1. Gratia data, sub certa forma, ea non seruata corrumpitur, & ipsa gratia & commodum eius perditur, 3. & 4.
2. Clausula & non aliàs, aliter, importat conditionem & formam.

DECISIO M. CCCCI.

1. Concesserat Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa V. bonæ memoriæ Cardinali Ascanio Columnæ gratiam in forma Breuis sub die 8. Februarij 1607. ad effectum construendi

& dotandi, seu dotandi tantum Capellam pro iure patronus suæ familiæ in Basilica Sancti Ioannis Lateranensis, cuius Ascanius Cardinalis erat Archipresbyter, fructus & emolumenta Abbatia Sanctæ Sophiæ Beneuentam Ordinis Sancti Benedicti, quam ipse in commendam perpetuam obtinebat vni, seu pluribus personis pro annua responsione conueniente, ad septennium proximum, & non vltra à die locationis computari; quæ infra sex mensium spatium fieri deberet arrendare, seu locare, & pretium locationis etiam vnica & anticipata solutione recipere possent, in constructionem tamen, & dotationem tantum dictæ Capellæ conuertendum: vel si ipsi Ascanio Cardinali magis placeret fructus ad eundem effectum personæ sibi bene visæ: similiter eodem septennio durante assignare liceret, additis insuper quibusdam aliis prouisionibus, quibus idem constructionis Capellæ effectus, etiam si Cardinalis obiret, facilius obtrineretur, & signanter, quòd si obiisset, locatione, vel assignatione firma remanente, successor in Abbatia tertiam partem fructuum perciperet, & duæ partes in eiusdem Capellæ constructionem, & dotationem conferri deberent; Cardinalis verò, die 24. Martij eiusdem anni coram diuersis Canonicis Basilicæ Lateranensis, duæ de tribus partibus fructuum dictæ Abbatia ex tunc Capitulo eiusdem Basilicæ assignauit, reseruat sibi, iure præsentandi & nominandi Capellanum, & etiam omnibus fructibus, redditibus & prouentibus dictæ Abbatia, ipso viuente, & nulla alia facta assignatione ab hac vita migravit; cumque per eius obitum eadem Abbatia illustrissimo & Reuerendissimo Domino Cardinali Burgensio per Sanctissimum esset commendata, & de prædicta Ascanij Cardinalis assignatione dubitaretur, & pro habenda firma resolutione, causa esset commissa in Rotæ, præsupposito prædicto Breui; & obitu Cardinalis Ascanij, & instrumento assignationis per eum facti; dubitauit, an Capitulum Sancti Ioannis Ascanij hæres, & Dominus Comestabilis, Capituli cessionarius, habere deberent duas partes fructuum dictæ Abbatia, durante septennio, vel potius facultas, seu gratia ei facta expirasset; ita vt integri fructus nouo Commendatario remansissent liberi.

Er causa diligenter motè Rotali discussa, Rotæ censuit nec Capitulum, nec eius cessionarium, duas partes fructuum habere debuisse, sed integros ad Commendatarium pertinere ex eo potissimum; quia Ascanius Cardinalis non seruauerat formam Breuis, cuius vigore locatio, siue assignatio fructuum pro constructione & dote Capellæ ad septennium fieri debebat infra sex menses à die datæ Breuis, quæ intelligenda erant de assignatione cum effectu; ita vt à die assignationis fructus ad vtilitatem Capellæ in illius constructionem & dotationem conferri deberent, & hoc grauamèn viuente Cardinali inchoaretur; quod tamen nedum Cardinalis non obseruauit, quin imò contrauenit, redditus & prouentus prædictæ Abbatia vita sua durante, sibi expressè reseruando.

Quæ contrauentio ex eo etiam arguebatur, quòd Papa noluit post mortem Cardinalis assignationem habere locum quoad duas partes tantum, tertia pro titulari successore solum reseruata: notum est autem gratiam datam sub certa

Adde supra decif. 875. n. 4. Rotam recent. p. 1. dec. 624. n. r. & 1. & in posth. Fat. tom. 1. decif. 463. n. 1. Duran. decif. 205. n. 3. & seq. & decif. 238.

4. Item contraueniendo gratiæ illius commodum perdidit, cap. privilegium 11. quest. 4. Felinus consil. 4. incip. *Dubitabatur*, n. 8. Ruinus consil. 28. incip. *Pro intelligentia dicendorum*, num. 5. lib. 1.

5. Supradictis accedebant clausulae in eodem Breui contentæ, videlicet *in constructionem & dotationem, seu solam dotationem Capellæ, & non in alios usus conuerti*. Item clausula subsequens; *ad effectum tamen premisorum, & non aliàs, quæ importat conditionem*; *Verallus decif. 82. incip. Resignans per procuratorem*, num. 3. part. 3. & etiam formam, Ruinus consil. 92. incip. *De duobus*, num. 25. lib. 3. quibus non seruatis corrumpitur actus.

Adde supra decif. 1307. n. 9. vbi annotati alias decif. quibus iungitur infra decif. 415. n. 7.

6. Ex prædictis respondebatur ad illud quod pro parte Capituli poterat opponi, videlicet, quòd cum adhuc duraret septennium, saltem duæ partes fructus à die obitus Ascanij Cardinalis ad vtilitatem Capellæ conferendi essent; quia sublata assignatione, tanquam facta contra formam Breuis, nec Capitulum, nec eius cessionarius aliquid pretendere poterant; gratia enim expirauerat, & vel propter formam non seruata, non poterat suffragari, cum esset extincta, vel propter contrauentionem non poterat prodere; quia fuerat amissa.

7. Demum non obstabat quòd Ascanius Cardinalis pro constructione Capellæ aliquid, dum viueret, expenderit, seu erogauerit, ad effectum; vt gratia sibi concessa sustineri posset; cum non esset adstrictus facere locationem, sed posset fructus obligare pro parte septennij.

8. Quia fuit responsum primò, non constare ex actis, quòd aliquid erogauerit; secundo fuit responsum quòd licet constitisset aliquid erogasse, seu expendisse, adhuc ei non suffragaretur gratia, cum Papa non fuerit contentus, vt Cardinalis aliquid expenderet, & quòd esset in eius arbitrio postea expendere, vel non expendere, cum voluerit, quòd pro construenda, vel dotanda Capella fructus infra sex locarentur ad effectum, vt illorum pretium in prædicta constructione, vel dotatione implicarentur, vel ad eundem effectum alicui assignarentur, ita vt Cardinalis vel per locationem, vel per assignationem fructuum, remaneret obligatus, nec esset in eius facultate de fructibus aliter disponere, aut pij operis executionem differre.

Lucana terrarum.

Die Lunæ 12. Ianuarij 1609.

S V M M A R I V M.

1. Ecclesia agens ad deuolutionem ob finitam ge-

nerationem, concludenter tenetur illud probare, maxime contra possessorem.

6. Testes de auditu debent dicere audisse non ab uno, sed à pluribus vt aliquid probent. & à simili debent nominare personas. 7.
8. Solemnitates requisita ad aliquem actum presumuntur præcessisse, si ille sit antiquus.
9. Vtilitatem Ecclesie interuenisse præsumitur, si adsit decretum iudicis pronunciantis, eam tunc reperiri.
10. Pactum de affrancanda re, in emphyteusim data est reiterabile.
11. Enunciatio instrumenti confecti inter easdem personas probat quòd enunciatur, ibid.
12. Impulsua causa contractus dicitur illa que præbit occasionem ad eum faciendum; finalis verò, que est principalis ad illum.
13. Identitas rei qualiter probetur, & 13.

DECISIO M. CCCCI.

Rector Ecclesie Sancti Ioannis ad Escherum anno 1502. concessit in emphyteusim ad quartum genus Ioanni Seruisti de Luca terras de quibus agebatur pro annuo canone statorum 13. grani; & anno 1521. vita functo prædicto Ioanne, Paulus Seruisti eius filius, & Rector Ecclesie in instrumento inter eos celebrato enunciando in primis dictis de Seruistis competere ius affrancandi prædicta bona dando contra cambium, vt ex alio publico instrumento apparere dixerunt: ideo Paulinus volens affrancare, cum licentia & decreto Vicarij Episcopi Lucani, commissarij Apostolici, vigore Bullæ Sixti quarti, super alienatione immobilium in diocesi Lucana pro eorum affrancatione dedit & assignauit eidem Ecclesie, & eius Rectori præfenti, & suis successoribus tria alia prædia in communi Sancti Petri, ad Guamum; dictisque Vicariis declarauit id in euidentem Ecclesie vtilitatem cessisse. Rursus idem Rector anno 1522. Cum consensu & decreto Vicarij Apostolici dedit da liuellum ad quartam generationem Nicolao Iuliani Frigidiani de Sancto Petro ad Guamum terras in contracambium receptas ab illis de Seruistis eo pacto, quòd prædictus Nicolaus quolibet anno staria 14. grani, soluere teneretur: præterea anno 1535. eiusdem Ecclesie Rector cum prædictis solemnitatibus titulo permutationis dedit Landutio de Landutiis terras in contracambium ab illis de Seruistis acceptas; & in emphyteusim Nicolao concessas; & Landutius promisit dare & assignare in contracambium alias terras annui redditus statorum 14. grani, & interim prædicta staria 14. soluere.

Demum anno 1536. Landutius cum requisitis solemnitatibus prædictis assignauit Rectori, & eius Ecclesie in contracambium terrarum receptarum, alias terras redditus statorum 14. grani: & eodem tempore Rector eadem terras à Landutio receptas, dedit cuidam Mattheo titulo permutationis; cum verò post obitum illorum de Seruistis terra, de quibus agit, titulo hæreditario deuenissent ad quendam Vincentiam Renaldi, & eo mortuo ad Antonium Renaldi filium, à quo anno 1596. fuerunt venditæ Hieronymo Bombisso, post cuius mortem deueniunt ad Dominam Lucretiam Boim-

biffam, eius vxorem hæredem vsufructua-
riam.

Rektor prædictæ Ecclesiæ Sancti Ioannis ex
remedio canonis, reintegrandæ possessionis, in
Tribunali Episcopi Lucani contra prædictam
Lucretiam remedium intentauit, petendo Ec-
clesiæ suæ adiudicari prædicta bona, tanquam
ad Ecclesiam reuerfa ob finitam lineam illorum
de Seriuftis, & cum Vicarius Lucanus ad fuo-
rem Ecclesiæ pronunciaffer, & à sententia Lu-
cretia appellasset, introducta causa in Rota, du-
bitauit, an prædicta sententia effet confirman-
da, vel infirmanda? & Rota vtraque parte in-
formante infirmendam censuit.

Quia Ecclesia agens ad deuolutionem ob fi-
nitam generationem, concludenter probare de-
bet generationem finitam, a maxime contra
possidentem, qualis in casu proposito erat Lu-
cretia; Putens decif. 45. incip. *Rota tenuit, lib. 1.*
& fuit decifum in *causa Vicentina feudi, die 10.*
May 1603. coram Domino Cardinali Seraphi-
no tunc Rotæ Auditore, vbi fuit facta distin-
ctio de affirmante aliquem decessisse sine filiis,
vt habeat intentionem fundatam, secus si di-
ceret, habuisse, sed mortuos fuisse; quia tene-
tur probare mortem: in casu autem proposito,
cum admitteretur Ioannem primum inuestitum
habuisse Paulinum filium; Ecclesia non probauit
sufficienter generationem fuisse finitam.

Nam duo testes, à quibus prærendebatur
probari generatio finita, loquebantur de auditu,
qui propterea non faciebant sufficientem
probationem, & eo maxime, quia inateria non
videbatur adeo antiqua, vt testes de auditu suf-
ficerent, præsertim cum non probarentur ha-
bere qualitates requisitas ad effectum, vt testes
de auditu probent, videlicet quod ita audiuerint
dici non ab vno solo, sed à pluribus. *cap. licet
ex quadam, de testib.* Curtius iunior *consil. 17.*
incip. *Licet per celeberrimos Aduocatos, n. 12.*
Et quod attestentur se audiuiffe ab eisdem per-
sonis, non à diuersis, Hostiensis, & Ioannes An-
dreas in *dicto cap. licet ex quadam, de testibus;*
Alexander *consil. 82.* incip. *In causa vortente inter
Petrum & Ioannem, num. 3. lib. 1.* Decius *consil. 301.*
incip. *In causa qua Alexandria agitur, n. 6.*

Rursum quod testes de auditu expressè no-
minarent personas à quibus dici audiuerunt, &
demum vt dicant, se audiuiffe ante litem motam.
Decius *consil. 82.* incip. *Viso processu agitato,
in princip. num. 1.* Parisius *consil. 53.* incip. *Quam-
uis canones, num. 1. lib. 4.* & aliquos refert & se-
quitur Menochius de *arbitrar. lib. 2. casu 475.*
num. 12. & seq.

Præterea Ecclesiæ agentis obftabat permuta-
tio facta cum aliis bonis, siue terris anno 1521.
auctoritate Commissarij Apostolici, cum so-
lemnitatibus requisitis, vnde præsumebatur va-
lida, præterquam quod ex lapsu 87. annorum so-
lemnitates interuenisse præsumebantur, cum
ex lapsu minoris temporis 30. annorum cõseantur
interuenisse; Decius *consil. 341.* incip. *Viso
puncto, & diligenter consideratis n. 12. & 13.* Be-
rouis *consil. 32.* incip. *In præfenti causa, num. 8. lib. 1.*
Gozadinus *consil. 73.* incip. *Circa dubia, num. 21.*
Ruinus *consil. 35.* incip. *Adeo plenè & eleganter
num. 17. & sequen. lib. 1.* Crotus *consil. 42.* incip.
In causa beneficii, num. 12. Gabriel *consil. 80.* in-
cip. *In specie propofita num. 17. & sequen. & con-*

fil. 82. incip. *ad decisionem questionis, num. 30. &
sequen. lib. 2.* vbi ita pluries per Rotam fuisse iu-
dicatum testatur.

Vtilitas quoque, seu iusta causa videbatur
interuenisse ex eo, quod Commissarius Aposto-
licus causa cognita, interposito decreto declarauit
id cedere in euidentem Ecclesiæ utilitatem,
Abbas *consil. 41.* incip. *Videndum est num. 2. lib. 1.*
Ruinus *consil. 161.* incip. *præmittendum est,
num. 26. lib. 1.* Berous *consil. 88.* incip. *In causa mo-
ta num. 25. lib. 1.* Menochius *consil. 287.* incipient.
Respondendum n. 35. & 36. & 53. & 54.

Supradictis accedebat effectuario dictæ per-
mutationis, & obseruantia subsecuta per lon-
gum tempus, vnde etiam præsumuntur omnes
solemnitates, & consequenter etiam utilitas,
Baldus *consil. 228.* incip. *In causa Domini Guiliel-
mi num. 8. lib. 1.* Corneus *consil. 181.* incip. *Vixit
nonnullis actis num. 34. lib. 2.* Socinus *consil. 15.*
incip. *Vixit prædictis num. 26. lib. 1.* Iafon *consil. 54.*
incip. *Circa dubium primum num. 11. versic. tertio
moncor. lib. 1.* Decius *consil. 341.* incip. *Viso puncto
num. 12.* Rota in causa Ragulina emphyteusis cor-
am b. me. Cardinale Lancelloto, tunc Rotæ
Auditore die 20. Iunij anni 1578.

Nec refert quod in huiusmodi permutatione
fuerit facta mentio de pacto, seu de licen-
tia affrancandi: quia dicebatur primò quod cum
licentia seu pactum de affrancando sit actus rei-
terabilis, non videbatur absurdum, quod licet
non reperiretur in instrumento anni 1502.
(quod nunc exhibebatur) posset tamen adesse
in alio instrumento ad partes confecto, maxime
cum tale pactum à contrahentibus fuerit enun-
ciatum: vnde enunciatiua videri poterat inter
easdem partes probare.

Secundò dicebatur quod licet non adesset
hoc pactum, non ideo censebatur vitari permuta-
tio, cum illius causa finalis in hoc pacto non
consisteret, licet videri posset causa impulsiva;
nam causa finalis fuerat liberatio aliorum bo-
norum, & utilitas Ecclesiæ: illa enim dicitur
causa finalis, quæ est causa permutandi occa-
sionem, nam illa dicitur causa impulsiva. Cor-
neus *consil. 153.* incip. *In præfenti consulat. n. 5.
& seq. lib. 2.* Felinus in *cap. solita, n. 2. de maiorit.
& obediens.*

Rursum non obftabat quòd permutatio anni
1522. non fuerit facta pro liberandis bonis con-
cessis anni 1502. cum bona anni 1502. concessa
in emphyteusim sita sint in communi Sancti
Ioannis ad Elchetum in loco appellato *il Pa-
lazio del Duca*: bona autem de quibus loquitur
permutatio, sint in communi massa, nec sint
denunciata alia confinia: quia fuit responsum
primò pluralitatem non præsumi, sed ab alle-
gante debere probari; Alexander *consil. 88. n. 27.*
lib. 5. vnde cum constaret, quòd de anno 1502.
fuerat facta inuestitura de certis bonis, nec de
aliis doceretur, præsumendum erat bona per-
mutata anno 1521. fuisse eadem.

Secundò fuit responsum quòd cum tam con-
cessio, quam permutatio concordarent in an-
nuo canone statorum 13. granj, bonorum iden-
titas videbatur clarè concurrere; & hæc ratio
fuit signanter ponderata in *causa Papien. bono-
rum, die 22. Nouembris 1596.* coram Domi-
no Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Au-
ditore.

9.
f adde Rotæ
diuer. p. 2.
decif 193.
n. 14.

8 adde Ca-
ualer. decif.
575. n. 11.
Duran. dec.
91. n. 7. Rotæ
recent. p. 1.
dec. 122. n. 5.
& in posth.
Farin. tom.
1. & dec. 239.
n. 14.
h Haberur
in impress.
diuerf. p. 1.
dec. 479.

11.
12.
13.

i Haberur in
impress. Se-
raph. decif.
1109.

Et

Et licet instrumenta viderentur discordare
respectu communis, dicebatur tamen adesse
solum vnum commune Massæ Pisana: nam
mentio Sancti Ioannis ad Elchetum, non ap-
pellatur commune, sed Ecclesia Sancti Ioan-
nis dicitur esse in communi Massæ Pisana; ita
vt respectu communis patenter videretur fuisse
æquiuocatum in concessione anni 1502. ca-
piendo nomen Ecclesiæ pro nomine Com-
munis.

Recanaten. hereditatis.

Die Vener. 16. Ianuarij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Substitutio vulgaris directæ, an possit induci
ex coniecturis? & eam posse induci, quando
sunt desumpta ex verbis testamenti traditur
2. & seq.
- 4 Compendiosa substitutio est fideicommissaria,
& illa quæ sit per verba communia sine dis-
tinctione temporis, & 5.
- Tacita substitutio aliquando idem operatur
quod expressa, ibid.
- 6 Differentia constituitur inter substitutionem fi-
deicommissariam & directam; nam altera
non reprobat, & seq.
- 9 Pupillaris substitutio potest per coniecturas in-
duci. & 13.
- Substitutio directæ extenditur de casu ad ca-
sum, ibid.
- 15 Lex adiuuat testatorem in substitutionibus ul-
tra cogitata in specie.
- 16 Substitutio directæ non solum ex verbis, sed
etiam ex coniecturis induci potest.
- 19 Filij postij in conditione, an censentur vo-
cati.
- 20 Substitutio si sit facta ultimo morienti, an ex
ea inducatur reciproca inter institutos, &
sequen.
- 26 Substitutio vulgaris expressa cum conditione si
sine liberis de cesserint, an referatur ad vul-
garem expressam, vel solum ad fideicom-
missariam.

9 supra de-
cif. 1361. n.
4.
b præsum-
decif. ha-
becur in
impress. in
recentior. p.
1. decif. 172.
licet inibi
aliter inci-
piat, & non
beneficium
intitula-
ta corâ
Domino
Coccino, nã
fuit coram
Domino
Peña, nec il-
lam iuuenes
in impress.
Coccini.

DECISIO M. CCCCIII.

CVm die 28. April. 1608. a vtraque parte
informante, hæc causa proponeretur pro-
pter multas, & graues difficultates tunc vtrin-
que excitatas, causa fuit restricta ad aliquot par-
ticulares inspectiones, & prima fuit, quæ esset
magis communis opinio in illo articulo inter
Doctores controuerso, an substitutio vulgaris
directa possit induci ex coniecturis.
Et quoniam bifariam poterat disputari, vel
generaliter respectu coniecturarum, quæ de-
ducuntur tam ex verbis testamenti, quam aliun-
de; vel intelligendo solum de coniecturis quæ
desumuntur ex verbis testamenti, stabilitum
fuit primò agendum de coniecturis deductis
ex verbis testamenti; hæc enim inspectio pro-
priè respiciebat propositam facti speciem.
Et articulo maturè discusso, Rota censuit
secundum magis communem opinionem, sub-

stitutionem vulgarem directam induci ex con-
iecturis, quando sunt desumptæ ex verbis te-
stamenti.

Nam pro hac parte facit primò textus in *l. Ti-
tius, & Seius, cum duobus proximè sequentibus. ff.
de hæredibus instituendis*, vbi Celsus, & Vlpia-
nus pronunciauerunt institutioni videri inesse
facitam substitutionem, quam glossa *ibidem*
interpretatur vulgarem: inde Baldus, Paulus de
Castro, Cumanus, Romanus, & Ioannes de
Imola collegerunt esse quandam substitutio-
nem tacitam, quæ colligitur ex verbis, & men-
te testatoris; quamuis expressè facta non
fuerit.

Et rursus textus in *l. 3. Cod. de inofficioso testa-
mento*, huc referri potest, ibi per coniecturas
maternæ pietatis, & plures Doctores idem affir-
mantes, in quibus sunt Bartolus *consil. 69.* siue
71. secundum aliam impressionem, incip. *Pa-
ter fecit testamentum, colum. 2. ad finem, versic.
remaneamus ergo, lib. 2.* non obscure videtur pro-
fiteri eandem sententiam, cum dixit, *posito quòd
compendiosa facta per verbum commune, sine dis-
tinctione temporis, sit omni tempore fideicommissaria;
illud debet intelligi, nisi de mente testatoria
appareat aliquibus legitimis coniecturis quòd voluerit
facere substitutionem directam; idem consil. 75.*
incip. *In quast. versic. sed licet de hoc, & consil. 78.*
incip. *Viso testamento, versic. sed in proposito.*

Baldus in *l. Titius, 24. ff. de hæredib. instit.* qui
docet adesse substitutionem tacitam, quæ idem
operatur quod expressa, si ex mente testato-
ris, & ex aptitudine verborum prolatarum col-
ligatur; idem in *l. Titia Scio. §. Scia liberis, cir-
ca finem, ff. de legatis 2.* vbi dicit in hoc propo-
sito non esse faciendam differentiam inter di-
rectam, & obliquam.

Iafon in *l. potest. ff. de vulgari*, vbi cum *num. 8. & seq.* late materiam examinasset *num. 10. & 11.*
testatur communiter reprobari differen-
tiam inter fideicommissariam, & directam sub-
stitutionem, quòd altera coniecturis induci
possit, altera verò non possit.

Alexander in *d. l. potest. num. 5. versic. ista ra-
tio*, dum firmat in directâ substitutione suffi-
cere coniecturam mentem, dummodo perso-
næ exprimentur, idem *consil. 91.* incip. *Ponde-
ratis his, num. 9. versic. & licet quidam dicant;*
vbi expressè tenet ad directam substitutionem
inducendam attendi coniecturas.

Aretinus in eadem *l. potest. vers. sed ista*, vbi
loquitur in casu, quando coniecturæ colligun-
tur ex testamento.

Decius in *l. penultima, notab. 4. C. de impub.
& alijs substitutionibus*, vbi declarat Bartolum
in *l. quidam testamento, ff. de vulgari, & pupillari,*
& præsupponit eius dictum procedere in sub-
stitutione vulgaris.

Socinus senior in *l. hæredes mei, §. cum ita,
num. 7. in fine, versic. & adde. ff. ad Trebellianum,*
vbi affirmat substitutionem pupillarem posse
per coniecturas induci, idem in *l. qui duos, n. 4.
in fine, ff. de reb. dubijs*; vbi dicit directam ex-
tendi de casu ad casum ex coniecturis: idem
in indiuiduo de filiis in conditione positis,
quòd ex coniecturis possint censeri vocati per
vulgarem substitutionem, tenuit *consil. 116.* in-
cip. *In causa filiorum, num. 5. versic. sed contra hoc,
lib. 3.*

Ioannes

4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

10. Ioannes de Imola in l. Titius. 24. ff. de heredibus instituendis. Baldum refert & probat. Hieronymus Zanchus in dicta lege heredem mei. s. cum ita part. 3. num. 75. & secundum aliam impressionem, num. 498. versic. autem in contrarium est, ubi refert, & sequitur Aretinum, & testatur de communi.

11. Andreas Alciatus lib. 3. de verbor. significatione, regul. 4. num. 25. versic. quod ne manifestus fiat, ubi inter directam & fideicommissariam non admittit differentiam; si mens aliquo modo ex verbis accipi possit. Aquilius, qui loquitur in eisdem terminis, in l. Gallus. §. & quid si tantum, num. 35. ff. de liberis & posth. Cravetta consil. 62. incip. Nobilis Urbanus; numer. 15.

12. Riminaldus senior consil. 256. incip. Viso themate predicto, num. 24. lib. 2. qui loquitur in substitutione, & presupponit testatorem implicitè expofuisse nomen hæredis, Simon de Præcis consil. 62. incip. Viso testamento Luca, num. 48. aperte profertur, coniecturas attendi ad inducendam directam.

13. Socinus iunior consil. 100. incip. Presupponitur in factis, colum. 3. lib. 1. qui loquitur in pupillari, & quando coniecturæ defumuntur ex testamento, idem consil. 174. incip. Visa prædicta, num. 28. lib. 2. qui loquitur in terminis positorum in conditione; idem consil. 29. incip. Circa propositam questionem, num. 3. lib. 3. ubi similiter loquitur de filiis in conditione positus, & testatur hanc fuisse opinionem Socini senioris in allegato consil. 116.

14. Riminaldus iunior consil. 21. incip. Illustris Comes Franciscus, num. 48. ubi presupponit positos in conditione, vulgariter esse substitutos, ubi aliàs ab intestato, neque ex testamento patris succedere possint.

15. Ioannes Vincentius Hondedæus consil. 51. incip. Causa qua pendet, num. 88. versic. tamen solet, lib. 2.

16. Ioannes de Montesperello consil. 267. incip. Viso testamento Antonij, num. 11. ubi dicit in substitutionibus mentem coniuurari, idem consil. 258. incip. Viso testamento Ioannis, num. 5. ubi quod in substitutionibus testator habet intentionem providendi, casibus qui possunt occurrere, & ideo lex adiuvat illius voluntatem ultra cogitata in specie.

Iacobus Menochius de presumptionibus, lib. 4. presump. 64. num. 4. & seq. ubi dicit esse hanc opinionem quando coniecturæ defumuntur ex ipso testamento.

Petrus à Petra tract. de fideicommissis, quest. 9. num. 24.

Hieronymus Tornielius in d. l. heredem, §. cum ita, num. 28. huic sententiæ subscripsisse videtur, dum concludit quod concurrente aliqua verborum significatione directam inducitur ex coniecturis.

Franciscus Ripa in l. 1. num. 83. ff. de vulgari, Andreas Fachinæus lib. 4. controuersiarum iuris, cap. 79. versic. ego sanè non dubio.

Demum pro hac sententia extat decisio Rotæ in causa Bononiensis, de Solimeis, coram bon. mem. de Bubalis, die 25. Nouemb. 1585. in qua iam nostri maiores expressè firmauerant substitutionem directam non solum ex verbis, sed etiam ex coniecturis induci posse.

Neque obstat Doctores allegatos ab informantibus pro Dominis de Leopardis, qui vt numerum ad 70. circiter auerent, multos cumulauerant, qui solum de materia loquentes non accedebant proximè ad articulum de quo agebatur; vnde consilio potius, quam veritatis dilucidatio oriebatur; & ideo visum fuit eos in suas quasi classes, & ordines redigere, vt tandem constaret ex deductis pro Domina Lidia de Leopardis magis communem extare opinionem.

Prima ergo classis fuit eorum, qui loquebantur non de substitutione, sed de institutione, quorum propterea authoritates non pertinebant ad propositum dubium, quales sunt,

Glossa in l. iubemus, in verb. ex voce. C. de testamen. ubi communiter Doctores, videlicet Bartolus num. 2. in fine, versic. hic in institutione. Baldus num. 1. in fine, versic. secus in heredis institutione. Salicetus num. 2. versic. solue quod ibi in legatis, Iason num. 10. versic. tertio. & clarius Alexander num. 4. ubi loquitur de testamento facto per nutum, Corneus num. 8. ubi agit de testamento pro parte valido, & pro parte non, Albericus ibidem n. 4. versic. ad §. propositum posset responderi, & nihilominus firmat contrarium de aequitate canonica.

Glossa in l. cum proponebatur, in verb. quæretur, ff. de legatis 2. quæ se remittit ad glossam in d. l. iubemus.

Dominus Franciscus Cardinalis Mantica lib. 12. de coniecturis ultimarum voluntatum, tit. 4. num. 2. Ferdinandus Vasquius de success. creatione, lib. 2. §. 15. num. 52. & sequent. & §. 17. num. 51.

Alexander Trentacinquius tract. de substitutionibus, part. 4. cap. 11. num. 28. in fine.

Ioannes Ctortus consil. 365. incip. Circa tertiam dubitationem, num. 11. lib. 3. ubi num. 14. firmat contrarium in substitutione.

Ludovicus Romanus in l. si cum dotem, in principio, num. 38. ff. solutio matrimonij.

Angelus in l. antequam, C. communia de successione, loquitur de institutione, dicens quod ex substitutione nepotis, filius non intelligitur institutus, ubi animaduertendum, lecturam videri corruptam dum reddendo rationem dicit, quod ex substitutione vnus, non intelligitur aliquis substitutus: nam, vt ratio dicto subseruiat, legi debet, institutus.

Secunda classis est eorum, qui non loquuntur de hoc articulo, sed de illo, an ex eo solo, quod filij fuerint positi in conditione, censentur vocati; nam ex eo solo non censeri vocatos a profitentur: glossa in l. Lucius, 85. in verb. liberos, ff. de heredibus instituendis. & ibidem Ioannes Imola num. 2. versic. in glossa final.

Angelus num. 4. qui etiam loquitur in alia questione, quod ex sola substitutione facta vltimo morienti, non inducatur reciproca substitutio inter institutos.

Corneus consil. 118. incip. Videtur primo aspectu, num. 8. versic. secundo facit, lib. 2.

Michaël Grassius in §. institutio, quest. 17. num. 2.

Franciscus Cardinalis Mantica lib. 5. de coniecturis ultimarum voluntatum, tit. 3.

Tertia classis est eorum, qui dicunt ex sola substitutione facta vltimo morienti, non induci

17.

18.

12

23.

24.

19.

20.

25.

26.

21.

duci reciprocum substitutionem inter institutos, nisi etiam sit facta omnibus, & in tota hereditate; sic enim censuerunt, Angelus in dicta l. Lucius, num. 4.

Dinus in l. Titia Seio §. Seia libertis, super glossa in verb. vendatis, versic. in eadem glossa, ff. de legatis.

Ioannes Corrafius in l. penultima, C. de impuberem & aliis substituit.

Fulgosius in l. vel singulis, ff. de vulgari & pupillari, prout allegatur à Menochio de presumptionibus, lib. 4. presumption. 61. num. 3. versic. caterum contrariam, num. 22. Quarta classis est eorum, qui nihil, vel parum pertinent ad propositam facti speciem, quales sunt Franciscus Bursatus consil. 67. incip. Cum nuper, num. 21. lib. 1.

Riminaldus senior consil. 109. incip. Quia in factis presupponitur, num. 12. & consil. 110. incip. In presenti difficultate, ubi loquitur de institutione facta ad interrogationem alterius.

Ioannes de Imola consil. 43. incip. In casu præmissis nihil dicit, nec habetur, num. 27. vt ex aduerso allegatur.

Phanucius tract. de inuentariis, part. 6. num. 9. & 43.

Quinta classis est eorum, qui nihil aperte firmant, quales sunt Iason in l. penultima n. 7. C. de impuber. & aliis substitutionibus.

Hieronymus Zanchus in §. cum ita, n. 146.

Antonius de Butrio consil. 6. incip. An sententia donationis in solutum, nihil dicit.

Gratus consil. 5. incip. Etsi hoc responsum, n. 38. lib. 2. non negat absolute, substitutionem directam deduci posse ex coniecturis, sed non ita facile.

Ioannes Baprista Costa tract. de scient. & ignorant. centuria 1. distinct. 64. in consil. ibidem inserto, num. 2. admittit fauore filiorum reciprocam substitutionem induci ex coniecturis.

Baldus in l. posthumorum, ff. de iniusto rupto testamento, non facit pro Leopardis, licet informantes pro illis conarentur inducere per argumentum à contrario sensu; quod non habet locum in dictis Glossarum & Doctorum, Olafschus decis. 58. incip. Mater suscepta tutela, num. 30. Surdus decis. 258. incipient. Confessionem eius, num. 9. versic. & si dicatur.

Sexta classis est eorum, qui perfunctoriè loquuntur, quales in hac classe memorantur.

Ripa in l. centurio num. 35. ff. de vulgari & pupillari.

Caccialupus inter consilia Alexandri consil. 14. incip. Super questione proposita, num. 18. lib. 4.

Socinus iunior in l. heredem mei. 81. cum ita, n. 20. ff. ad Trebellianum.

Ex hac distinctione Doctorum patebat paucos extare, qui loquantur pro Leopardis in terminis propositæ questionis; plures verò recentiori ab informantibus pro Domina Lidia, affirmantes substitutionem vulgarem directam induci ex coniecturis.

Ad decisiones verò Rotales, pro alia opinione ponderatas Achilles de Grassis 2. Putei 9. Crescentij 1. tit. de testamen. & ad illam in causa a Sabinen. Castorum die 30. Martij 1575. coram bo. me. Aldebrandino, vnica responsione fuit factum; quia non loquuntur de hoc articulo, sed de illo quando vulgari est expressa in

testamento, in quo etiam est expressa conditio, si sine liberis decesserit, b vtrum dicta conditio referatur etiam ad substitutionem vulgarem expressam, vel solum ad fideicommissariam: vnde cum non loquantur in terminis controuersie propositæ; sed presupponant adesse substitutionem vulgarem expressam in specie, vel contentam in compendiosa, non faciunt ad hoc propositum, in quo particulariter quærebatur, quæ esset magis communis opinio.

Et ex prædictis fuit conclusum, secundum magis communem opinionem, substitutionem vulgarem directam induci ex coniecturis defumptis ex verbis testamenti; Doctores verò allegatos pro Dominis de Leopardis in hoc articulo non constituitur numerum, cum ex prædicta classium distinctione constet, quosdam non loqui de hac facti specie: alios perfunctoriè de illa fuisse locutos: multos versari in terminis simplicis institutionis, iuxta terminos textus in l. iubemus. C. de testamentis; plures verò ad vagas coniecturas recurrentes, non de illis, quæ defumuntur ex verbis testamentorum, sed de aliis, quæ extra testamenta petuntur, fuisse locutos.

Romana recuperationis dotis.

Die Vener. 16. Ianuarij 1609.

S V M M A R I V M.

1 Citatio est necessaria pro validitate examinis testium.

2 Defectus citationis sanatur per comparisonem partis.

3 Impeditio non currit tempus, vt contra eum præscribitur.

4 Solutio debiti probatur per confessionem creditoris.

5 Exceptio non numerata pecunia opponi potest post biennium.

6 præfens decisi. habetur impress. per Posth. post tract. de manuten. dec. 445.

7 habetur sup. à de. i. c. 1359. in fine.

8 adde supra dec. 193. n. 19 & 746. n. 2. in tom. 1. & aliis saepe.

9 de hoc artic. vide Posth. tract. de manuten. obseruat. 91. n. 26. vbi n. 87. ad propositum allegat hanc decisi. de inka dec. 1646. n. 7.

DECISIO M. CCCCIV.

IN decisione e in hac causa facta die 21. April. 1608. d fuerunt referuatæ tres difficultates, particulariter videndæ, quæ in hac propositione fuerunt discussæ. Prima difficultas opposebatur contra examen testium ex defectu citationis ad videndum eos iurare: nam citatio pro validitate examinis est necessaria, l. si quando. C. de testibus, & fuit sæpe in Rota decisum.

Informantes pro Lucida de Martinis dicebant hanc nullitatem non obstat; quia in citatione ad dicendum contra articulos legebantur illa verba, & committi Notario iuramenta testium, & examinis receptionem; & pars aduersa comparando dedit interrogatoria; cum quibus fuerunt testes medio iuramento examinati: nam per comparisonem partis, fuit sanatus defectus citationis, si quis interuenisset, quia præsumitur habuisse notitiam rei gerendæ, ad quæ effecit est inducta citatio, vt fuit dictum in causa Veneta

b adde supra dec. 1361. n. 12.

c præfens decisi. habetur impress. per Posth. post tract. de manuten. dec. 445.

d habetur sup. à de. i. c. 1359. in fine.

e adde supra dec. 193. n. 19 & 746. n. 2. in tom. 1. & aliis saepe.

f de hoc artic. vide Posth. tract. de manuten. obseruat. 91. n. 26. vbi n. 87. ad propositum allegat hanc decisi. de inka dec. 1646. n. 7.

g Veneta

10.

Ioannes de Imola in l. Titius. 24. ff. de heredi- bus instituen. num. 7. Baldus refert & probat.

Hieronymus Zanchus in dicta lege heredes mei. §. cum ita part. 3. num. 75. & secundum aliam impressionem. num. 498. versic. autem in contrarium est, vbi refert, & sequitur Aretinum, & testatur de communi.

11.

Andreas Alciatus lib. 3. de verbor. significatio- ne, regul. 4. num. 25. versic. quod ne manifestus fiat, vbi inter directam & fideicommissariam non admittit differentiam; si mens aliquo modo ex verbis accipi possit. Aquilius, qui loquitur in eisdem terminis, in l. Gallus. §. & quid si tantum, num. 35. ff. de liberis & posth. Cravetta consil. 62. incip. Nobilis Urbanus, numer. 15.

12.

Riminaldus senior consil. 256. incip. Viso the- mate predicto, num. 24. lib. 2. qui loquitur in substitutione, & presupponit testatorem implicite exposuisse nomen hæredis, Simon de Præris consil. 62. incip. Viso testamento Luca, num. 48. aperte proficitur, coniecturas attendi ad inducendam directam.

13.

Socinus iunior consil. 100. incip. Presupponitur in factio, colum. 3. lib. 1. qui loquitur in pupillari, & quando coniecturæ delumuntur ex testamento, idem consil. 174. incip. Visa prædicta, num. 28. lib. 2. qui loquitur in terminis positorum in conditione, idem consil. 29. incip. Circa propositam questionem, num. 3. lib. 3. vbi similiter loquitur de filiis in conditione positis, & refertur hanc fuisse opinionem Socii senioris in allegato consil. 116.

14.

Riminaldus iunior consil. 21. incip. Illustris Comes Franciscus, num. 48. vbi presupponit positos in conditione, vulgariter esse substitutos, vbi aliâ ab intestato, neque ex testamento patri succedere possint.

Ioannes Vincentius Hondedæus consil. 51. incip. Causa qua pendet, num. 88. versic. tamen solet, lib. 2.

15.

Ioannes de Montesperello consil. 267. incip. Viso testamento Antonij, num. 11. vbi dicit in substitutionibus mentem coniurati, idem consil. 258. incip. Viso testamento Ioannis, num. 5. vbi quod in substitutionibus testator habet intentionem providendi, casibus qui possunt occurrere, & ideo lex adiuvat illius voluntatem ultra cogitata in specie.

Iacobus Menochius de presumptionib. lib. 4. presumpi. 64. num. 4. & seq. vbi dicit esse hanc opinionem quando coniecturæ defumuntur ex ipso testamento.

Petrus à Petra tract. de fideicommissis, quest. 9. num. 24.

Hieronymus Tornicellus in d. l. heredes. §. cum ita, num. 28. huic sententiæ subscripsisse videtur, dum concludit quod concurrente aliqua verborum significatione directa inducitur ex coniecturis.

Franciscus Ripa in l. 1. num. 83. ff. de vulgari, Andreas Pachintæus lib. 4. controuersiarum iuris, cap. 79. versic. ego sanè non dubito.

16.

Demum pro hac sententia extat decisio Rotæ in causa Bononien. de Solimeis, coram bon. mem. de Bubalis, die 25. Nouemb. 1585. in quam nostræ maiores expressè firmauerunt substitutionem directam non solum ex verbis, sed etiam ex coniecturis induci posse.

Neque obstare Doctores allegatos ab informantibus pro Dominis de Leopardis, qui vt numerum ad 70. circiter auerent, multos cum- mulauerant, qui solum de materia loquentes non accedebant proximè ad articulum de quo agebatur; vnde confusio potius, quam veritatis dilucidatio oriebatur; & ideo visum fuit eos in suas quasi classes, & ordines redigere, vt tandem constaret ex deductis pro Domina Lidia de Leopardis magis communem extare opinionem.

Prima ergo classis fuit eorum, qui loqueban- tur non de substitutione, sed de institutione, quorum propterea authoritates non pertine- bant ad propositum dubium, quales sunt,

Glossa in l. iubemus, in verb. ex voce. C. de testamen. vbi communiter Doctores, videlicet Barrolus num. 2. in fine, versic. hic in institutione. Baldus num. 1. in fine, versic. secus in heredis insti- tutione. Salicetus num. 2. versic. solue quod ibi in legatis, Iason num. 10. versic. tertio. & clariùs Alexander num. 4. vbi loquitur de testamento facto per nutum, Corneus num. 8. vbi agit de testamento pro parte valido, & pro parte non, Albericus ibidem n. 4. versic. ad §. propositum posset responderi, & nihilominus firmat contrarium de æquitate canonica.

Glossa in l. cum proponeretur, in verb. quere- tur. ff. de legatis 2. quæ se remittit ad glossam in d. l. iubemus.

Dominus Franciscus Cardinalis Mantica lib. 12. de coniecturis vltimarum voluntatum, tit. 4. num. 2. Ferdinandus Vasquius de success. creatio- ne, lib. 2. §. 15. num. 52. & sequent. & §. 17. num. 51.

Alexander Trentacinqvius tract. de substiti- tionibus, part. 4. cap. 11. num. 28. in fine.

Ioannes Ctortus consil. 365. incip. Circa ter- tiam dubitationem, num. 11. lib. 3. vbi num. 14. firmat contrarium in substitutione.

Ludovicus Romanus in l. si cum dotem, in prin- cipio, num. 38. ff. soluto matrimonio.

Angelus in l. anteaquam, C. communia de suc- cessionib. loquitur de institutione, dicens quodd ex substitutione nepotis, filius non intelligi- tur institutus, vbi animaduertendum, lecturam videri corruptam dum reddendo rationem di- cit, quod ex substitutione vnus, non intelli- gitur aliquis substitutus: nam, vt ratio dicto subseruiat, legi debet, institutus.

Secunda classis est eorum, qui non loquun- tur de hoc articulo, sed de illo, an ex eo solo, quod filij fuerint positi in conditione, censentur vocari; nam ex eo solo non censeri voca- tos a profitentur: glossa in l. Lucius, 85. in verb. liberos. ff. de heredi- bus instituen. & ibidem Ioan- nes Imola num. 2. versic. in glossa final.

Angelus num. 4. qui etiam loquitur in alia questione, quod ex sola substitutione facta vltimo morienti, non inducatur reciproca substi- tutio inter institutos.

Corneus consil. 118. incip. Videtur primo aspe- ctu, num. 8. versic. secundò facit, lib. 2.

Michaël Grassius in §. institutio. quest. 17. num. 2.

Franciscus Cardinalis Mantica lib. 5. de con- iecturis vltimarum voluntatum, tit. 3.

Tertia classis est eorum, qui dicunt ex sola substitutione facta vltimo morienti, non induci

17.

18.

12

23.

24.

19.

20.

26.

21.

duci reciprocam substitutione inter institutos, nisi etiam sit facta omnibus, & in tota hereditate; sic enim censuerunt, Angelus in dicta l. Lucius, num. 4.

Dinus in l. Titia Seio §. Seia libertis, Super glossa in verb. vendatis, versic. in eadem glossa. ff. de legatis.

Ioannes Corrafius in l. penultima, C. de impu- berum & aliis substitut.

Fulgosius in l. vel singulari. ff. de vulgari & pu- pillari, prout allegatur à Menochio de præsum- ption. lib. 4. præsumption. 61. num. 3. versic. caterum contrariam, num. 22. Quarta classis est eorum, qui nihil, vel parum pertinent ad propositam facti speciem, quales sunt Franciscus Bursatus con- sil. 67. incip. Cum nuper, num. 21. lib. 1.

Riminaldus senior consil. 109. incip. Quia in factio presupponitur num. 12. & consil. 110. incip. In presenti difficultate, vbi loquitur de institutione facta ad interrogationem alterius.

Ioannes de Imola consil. 43. incip. In casu præ- missa nihil dicit, nec habetur, num. 27. vt ex aduer- so allegabatur.

Phanucius tract. de inuentariò, part. 6. num. 9. & 43.

Quinta classis est eorum, qui nihil aperte fir- mant, quales sunt Iason in l. penultima n. 7. C. de impuber. & aliis substitutionibus.

Hieronymus Zanchus in §. cum ita, n. 146.

Antonius de Butrio consil. 6. incip. An senten- tia donationis in solutum, nihil dicit.

Gratus consil. 5. incip. Etsi hoc responsum, n. 38. lib. 2. non negat absolutè, substitutionem direc- tam deduci posse ex coniecturis, sed non ita facilè.

Ioannes Baptista Costa tract. de scient. & igno- rant. centuria 1. distinct. 64. in consil. ibidem inserto, num. 2. admittit fauore filiorum reciprocam sub- stitutionem induci ex coniecturis.

Baldus in l. posthumorum. ff. de iniusto rupto te- stament. non facit pro Leopardis, licet informantes pro illis conarentur inducere per argumen- tum à contrario sensu; quod non habet locum in dictis Glossarum & Doctorum, Olafchus de- cif. 58. incip. Mater suscepta tutela, num. 30. Sur- dus decis. 258. incipient. Confessionem eius, num. 9. versic. & si dicatur.

Sexta classis est eorum, qui perfunctoriè lo- quuntur, quales in hac classe memorantur.

Ripa in l. centurio num. 35. ff. de vulgari & pu- pillari.

Caccialupus inter consilia Alexandri consil. 14. incip. Super questione proposita, num. 18. lib. 4.

Socinus iunior in l. heredes mei. 81. cum ita, n. 20. ff. ad Trebellianum.

Ex hac distinctione Doctorum patebat pau- cos extare, qui loquantur pro Leopardis in ter- minis propositæ questionis; plures verò recen- serit ab informantibus pro Domina Lidia, affir- mantes substitutionem vulgarem directam induci ex coniecturis.

Ad decisiones verò Rotales, pro alia opinione ponderatas Achilles de Grassis 2. Putei 9. Cre- scentij 1. tit. de testament. & ad illam in causa^a Sabinen. Castrorum die 30. Martij 1575. coram bo. me. Aldebrandino, vnica responsione fuit satis factum; quia non loquuntur de hoc articulo, sed de illo quando vulgaris est expressa in

a habetur part. 2. in impress. di- uerforum decis. 267.

testamento, in quo etiam est expressa conditio, si sine liberis decesserit, b vtum dicta conditio re- feratur etiam ad substitutionem vulgarem ex- pressam, vel solum ad fideicommissariam: vnde cum non loquantur in terminis controuersie propositæ; sed presupponant adesse substituti- onem vulgarem expressam in specie, vel conten- tam in compendiosa, non faciunt ad hoc propositum, in quo particulariter querebatur, quæ esset magis communis opinio.

Et ex prædictis fuit conclusum, secundum magis communem opinionem, substitutionem vulgarem directam induci ex coniecturis de- sumptis ex verbis testamenti; Doctores verò al- legatos pro Dominis de Leopardis in hoc arti- culo non constituere numerum, cum ex præ- dicta classium distinctione constet, quosdam non loqui de hac facti specie: alios perfunctoriè de illa fuisse locutos: multos versari in ter- minis simplicis institutionis, iuxta terminos textus in l. iubemus. C. de testamentis; plures verò ad vagas coniecturas recurrentes, non de il- lis, quæ defumuntur ex verbis testamentorum, sed de aliis, quæ extra testamenta petuntur, fuisse locutos.

b adde supra dec. 1361. n. 12.

Romana recuperationis dotis.

Die Vener. 16. Ianuarij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Citatio est necessaria pro validitate examinis te- stium.
- 3 Defectus citationis sanatur per comparitionem partis.
- 4 Impeditio non currit tempus, vt contra eum præ- scribatur.
- 5 Solutio debiti probatur per confessionem cre- ditoris.
- 6 Exceptio non numerata pecunia opponi potest post biennium.

1. præfens decis. habetur impress. per Posthū post tract. de manuten. dec. 445. d. habetur sup. à decis. 1359. in fine. c. adde supra dec. 193. n. 19 & 746. n. 2. in tom. 1 & aliis sæpe.

DECISIO M. CCCCIV.

IN decisione^a in hac causa facta die 21. April. 1608. d fuerunt reseruatæ tres difficultates, particulariter videndæ, quæ in hac propositione fuerunt discussæ. Prima difficultas opponebatur contra examen testium ex defectu citationis ad videndum eos iurare: nam citatio pro validitate examinis est necessaria, §. l. si quando. C. de testi- bus, & fuit sæpe in Rota decisum.

Informantes pro Lucida de Martinis dice- bant hanc nullitatem non obstare; quia in cita- tione ad dicendum contra articulos legebantur illa verba, & committi Notario instrumenta testium, & examinis receptionem; & pars aduersa compa- ruit dedit interrogatorijs, cum quibus fuerunt testes medio iuramento examinati: nam per comparitionem partis, fuit sanatus defectus ci- tationis, f si quis interuenisset, quia præsumi- tur habuisse notitiam rei gerendæ, ad quem ef- fecit est inducitur citatio, vt fuit dictum in causa Veneta

2. f de hoc ar- tic. vide Po- sthūm in tract. de man- nuten. ob- seruati. 91. n. 26. vbi n. 87. ad propositū allegat hanc decis. & infra dec. 1646. n. 7.

habetur supra in tom. r. decis. 697. cui iunge Rotam in impress. per Posthium post tract. de manutene. dec. 427. n. 4. & sequen. & late annotat. ad dec. 39. Ludouif. vbi n. 4. ad propositum allegat hanc dec. licet ibi illam inferibat 16. Februar.

Veneta foederis matrimonij coram me die 8. Iunij 1598.

Cæterum circa hanc difficultatem adhuc remanebat dubium, an iuramentum testium probaretur, cum in examine diceretur testis inductus, iuratus, & examinatus, quibus verbis non probatur iuramentum tenuit Rota apud Verallum decis. 123. incip. Iuramentum testis, part. 2. & decis. 246. incip. Notarius si in iuramento, eadem parte 2. & decis. 295. incip. Testis non probat, part. 3. Quare tutior erat responsio, quod a terant alij testes examinati anno 1602. quibus non obstabat aliqua nullitas.

Ad secundam difficultatem, an esset locus præscriptioni contra Saluianum, placuit responsio data in alia decisione in hac causa facta die 17. Decemb. 1607. versic. non obstabat præscriptio exceptio; quia donec vixit Paulus, qui decessit anno 1548. non potuit agi ad repetitionem dotis, cum contra non valentem agere non curat præscriptio: & ad prædicto vero anno 1548. inchoatum iudicium impediuit cursum legitimæ præscriptionis.

Ad tertiam difficultatem, an instrumentum confessionatum probent veram numerationem, responsum fuit primò, quod cum Paulus in instrumento dixerit, se recepisse senta 100. pro residuo, ex hoc probatur integra solutio, & glossa in l. si ex piuribus 89. in verb. reliquum, & ibi Paulus de Castro n. 2. ff. de solutio.

Secundò fuit responsum, quod cum exceptio non numeratæ pecuniæ, non fuerit opposita in tempore, nempe infra biennium, non poterat amplius opponi, vt fuit dictum in causa Spoletana dotis, die 9. Maij 1608. coram Domino meo Coccino.

Romana pecuniaria de Spinolis.

Die Vener. 14. Nouemb. 1608. & die Vener. 16. Ianuar. 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Executionem impedit restitutio in integrum, quod limita vt 2.
2. Executio non censetur capta, nisi post apprehensa pignora, sed ex stylo Rota dicitur capta post relaxationem executorialium.
7. Iurisdictio Rotalis an sit contenta, non pertinet ad litigantes indicare.
8. Attentatum non inducit sequester simplex, & non reproductum, & 9.

DECISIO M. CCCC V.

Domina Lelia Spinola solum informante, Rota censuit mandatum R. tale fuisse exequendum contra Dominum Philippum Guicciardinum, non obstante restitutione in integrum, per ipsum obtenant, qua licet regulariter executionem impediatur, l. unica. C. de in integrum restitut. postulat. Iason in l. 4. §. condemnatum num. 26. & 29 ff. de re iudicat. tamen quando executio fuit antea capta, tunc non retardatur exe-

cutio, cum sufficiat solum fuisse petitam. Puteus decis. 285. incip. Die 1. Iunij lib. Cæsar de Grassis decis. 21. aliis 1. de restitu. in integrum f. habetur in impress. diuer. p. 1. dec. 346. n. 5. & adde supra dec. 982. n. 5. vbi annotat. alias dec. & Mantie. dec. 219. n. 5.
3.
4. g. adde. Rotæ recentior. 2. dec. 138. n. 2.
b/ habetur in impress. Caualer. dec. 29.
5.

Nec refert quod Rota in hac decis. dixerit, reuocato sequestro ad instantiam Leliæ obiecto, mandatum fuisse executioni demandandum, quia id factum fuit ex eo, quod pro parte Domini Philippi datum fuerat memoriale, in quo dicebatur sequester obtentum à Domino Serra, Dohanacum Præsede, fuisse attentatum, & reuocandum: cæterum ex actis patebat, sequester fuisse obtentum die 5. Maij, antequam causa fuisset commissa Domino Caualerio, & mihi, vt propterea non diceretur obtentum in contemptum inhibitionis Rotalis, quia illo tempore nulla præcesserat inhibitio.

Et dum ego replicabam, quod saltem reuera fuerat obtentum, postquam causa fuerat introducta in Rota coram bo me. Scoto die 4. April. informantes pro Domina Lelia respondebant primò, pro parte Guicciardini non fuisse inhibendum, cum solum Lelia citauerit ad dicendum contra commissionem à se impetratam, & sic licuisse illi ad alium iudicem recurrere pro obtinendo sequestro simpliciter pro assecuratione sui crediti, ex causa legitima; sed hæc responsio non placebat; quia cum commissio fuisset effecta communis, & iurisdictio in Rota firmata, ad illam erat recurrendum pro iuridico remedio.

Secundò respondebatur, sequester fuisse obtentum à prædicto iudice, non ex contemptu iurisdictionis Rotalis, sed ex necessitate, quia erat exercendum contra Octauium de Bubalis sequestratum, seu depositarium à Camera electum super bonis Guicciardini; sed hæc responsio non placuit ob causam proximè dictam, quia non pertinet ad litigantes iudicare, an sequester, vel aliæ prouisiones obtineantur in contemptum iurisdictionis, & auctoritatis Rotalis.

Tertiò respondebant, quod licet Lelia adiuuerit Præsidem Dohanacum pro sequestro, illudque exequi fecerit contra Octauium de Bubalis, tamen non fuit coram prædicto iudice reproductum, nec deuentum ad aliquem actum iudicalem, cum adhuc reperiretur in manibus Procuratoris, & per simplex sequester non reproductum, non inducitur attentata.

Et licet ex ista responsione attentata cessare viderentur, nihilominus, quia super hoc articulo non habuit responsa Dominorum, ideo super eo, eos consulere decreuit.

Die ergo 16. Ianuarij 1609. proposito memoriali loco causæ, & transmissa ad Dominos decisiones.

sione responderunt, ex hac tertia responsione cessare oppositionem de attentatis; quia decretum super sequestro non reproductum, non inducit attentata, & consequenter Rota ordinavit mandatum Rotale contra Dominum Philippum Guicciardinum, cum effectu exequendum.

Cæsaraugustana decimarum.

Die Lunæ 19. Ianuar. 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Appellatio non datur in materia decimarum, quando agitur contra laicum, quod limita vt 3.
5. Clausula, cum facultate inhibendi causa cognita, operatur, vt videri debeat, an causa sit appellabilis, vel non.

DECISIO M. CCCC VI.

Cum Don Ioannes de Funes Villialpando Dominus temporalis oppidi de Offera, recusatè soluere decimas Rectori, & aliis litis consortibus, habentibus fundatam intentionem de iure communi, ab officiali Cæsaraugustano, fuit declaratus excommunicatus, ob illarum non solutionem, & cum propterea appellasset, & causam appellationis in Rota simpliciter committi obtinisset, vigore eiusdem commissionis inhibitionem obtinuit; sed Rector adita Signatura vtraque parte informante rescriptum fuit, cum clausula, non retardata præstatione decimarum, & consequenter Rector moderationem inhibitionis obtinuit; sed rursus Don Ioannes à Signatura rescribi obtinuit cum clausula, vel si magis placet, committatur eidem Auditori, qui procedat sine retardatione solutionis decimarum arbitrario Rota, cum potestate inhibendi causa cognita, quia verò Rector non inhibendum, contra verò Don Ioannes inhibendum prætendebat; ego super hoc propter infirmitatem Reuerendi Patris Domini Pamphilij proposui dubium, & vtraque parte informante, Rota inhibendum censuit.

Quia licet regulariter in materia decimarum, quando agitur contra laicum, non datur appellatio, cap. tua nobis, de decimis; tamen quando laicus non fundat se in consuetudine, vel præscriptione, sed in priuilegio, vel exemptione à Sede Apostolica obtentis, tunc datur appellatio, vt communiter docent Canonistæ in dicta cap. tua nobis, & signanter ibid. Hostiensis n. 22. versic. intelligat autem, & Ioannes Andreas n. 7. & Zabarella in quinta oppositione; & ad hunc effectum non est agendum de validitate priuilegij, de quo erat videndum in iudicio petitorio, sed fufficit illius allegatio, seu exhibitio, Hostiensis ibid. num. 22. versic. secus si sufficientem exceptionem proponeret; puta priuilegium, quem refert, & sequitur ibidem Ioannes Andreas num. 7. versic. secus si proponeret; & Panormitanus num. 9. versic. aut allegat exemptionem Pa. pa. & Ioannes Ananias num. 8. quorum doctrinam clariùs declarando, Rota intellexit non

de sola allegatione priuilegij, verbaliter facta, sed de illius exhibitione, vel ostensione, pro vt fuit factum in hoc casu, in quo pro parte Don Ioannis, vnà cum processu de partibus, fuit in actis productum priuilegium.

Et ex his dicebatur, cessare oppositiones contra priuilegium, quasi non contineret qualitates requisitas, ad effectum, vt Ioanni Laico suffragaretur, & signanter, quod bona, de quibus agebatur, non probabantur à potestate Maurorum recuperata, & quod Legatus de Latere, qui concesserat priuilegium, non habebat talem facultatem; quia hæc & alia huiusmodi in progressu causæ erant discutienda.

Demum non obstabat illa clausula commissionis, causa cognita, quasi quoddam hic non fuerat sequata, cum non esset discussum super negotio principali; nam ad effectum vt ei clausula satisfiat, non requiritur, quod priùs discutatur super negotio principali, sed solum inspicitur, an causa fuerit appellabilis; d. Rota decis. 68. incip. Sciendum est, num. 2. de appellationib. in antiquis, & fuit sæpe resolutum, & signanter in vna Hispanen. correctionis, die vna Iulij 1596. coram me, & in hoc casu dicebatur satisfactum per transportationem, & productionem actorum, & priuilegij, quo nitebantur Don Ioannes, & per discussionem negotij, tertiam in Rota factam sub die 5. & 6. Novemb. 1608. & tertio in hac propositione.

Et ex his fuit conclusum pro inhibitione facienda.

Romana Saluiani interdicti.

Die Lunæ 26. Ianuar. 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Instrumentum productum ad probandum aliquid factum, etiam contra tertium probat.
3. Confessio partis facta in possessionibus datis à Procuratore, potest reuocari, etiam non docto de errore.
4. Bona fideicommissio subiecta possunt alienari pro dotis restitutione, etiam si fideicommissum sit maternum.
6. Bona fideicommissio subiecta non possunt hypothecari.
7. Testis puer, vel interessatus, nihil probat, & 8.

DECISIO M. CCCC VII.

In hac causa, die 19. Iunij 1606. & fuit dictum, quod si ex instrumento diuisionis factæ inter Hieronymam matrem Marci Antonij, & Dianoram sororem, vel alio modo legitime constaret, quod granatum, seu domuncula, de quibus agebatur, Hieronyma fuisset assignata, fortassis esset locus Saluiano ad fauorem Virginæ, & rursus die 3. Martij 1608. fuit in eadem causa decisum, h. constare, prædictas domos fuisse Hieronymæ assignatas ex instrumento diuisionis, confecto anno 1564. inter Dianoram & Hieronymam sorores, & Paulum Zanches, eorum nepotem.

Ceterum, quia informantes pro Hortensia Maziota praecebat decisionem non posse subsistere, causa iterum vtraque parte informante proposita, Rota in decisis mansit; nam quod huiusmodi granarium, siue domunculae peruenirent ad Marcum Antonium ex hereditate materna, censetur probari, ex praedicto instrumento diuisionis, in qua domus obuenerunt in portione Hieronymae; vnde inferebatur, rem ita se habuisse. Couarruias in *praecl. quest. cap. 20. num. 9.* qui licet paulo inferius addiderit, huiusmodi instrumenta non nocere tertio tanquam rem inter alios actam, non negat instrumentum deductum, solum ad probandum factum, illud ex instrumento probari, & praesertim concurrentibus adminiculis, quae in hoc casu petebantur ex dictis testimoniis cum instrumentum conuenientibus, qui licet essent inter alios examinati, huic veritati aliquatenus suffragabantur, Bartolus in *l. admonendi num. 4. ff. de iure iuran.* Abbas in *cap. finium num. 14. eodem tit. vbi Antonius de Butrio num. 13. Alexander consil. 128. incip. Ponderatis narratis num. 3. lib. 2.* & difficultas videbatur cessare ex eo, quod pro parte Hortensiae dicebatur has domos fuisse subiectas fideicommissio auiam maternae Marci Antonij: vnde sequebatur quod ei obuenerint ex hereditate materna.

Non obstant confessio Virginiae facta in positionibus, quia cum positiones fuissent datae a Procuratore, potuit talis confessio quandoque reuocari, etiam non docto de errore. *Agidius decis. 19. incip. Licet Procurator, Rota decis. 19. incip. Procurator articulos datos, de Procuratoribus, in nouis.*

Et similiter respondebat ad descriptionem factam in inuentario per tutores Marci Antonij, qui non potuerunt ei praedudicare, neque immutare veritatem, de qua constabat ex praedicto instrumento diuisionis adminiculis munito.

Exceptio fideicommissi non obstat, quia fideicommissio non obstante possunt bona alienari pro dotis restitutione, iuxta terminos *Authenticae res qua. C. communia de legatis*, cuius dispositio habet locum, etiam si fideicommissum sit maternum, vt censuerunt ibi Bartolus *num. 3.* & Currius iunior *num. 15.* & eodem articulo mature discussio tenuit Rota in *causa Romana fideicommissi, die 18. Maij 1607.* coram Domino Lancellotto, quod procedit, siue fideicommissum sit paternum, siue maternum, idque ex rationis identitate.

Hypotheca quam opponant informantes pro Hortensia ex persona Ascani Maziori & aliorum creditorum, non obstat, quia stante praedicto fideicommissio cum expressa prohibitione alienationis, omnis hypotheca cessat, vt cense fuit Rota in *causa Romani Saluiani interdicti die 10. Decemb. 1601.* coram Domino Coccino.

Exceptio melioramentorum non erat probata per duos testes productos; quia vnus erat quinque annorum, qui propterea non probat. Albericus in *l. 3. §. l. Iulianum num. 26. versic. au non requiruntur*; alter vero cum in examine super 11. interrogatorio respondisset, se esse creditorem Ioannis, qui fecerat asserta melioramenta valoris scutorum 409. tanquam deponens super re in qua habebat interesse, similiter non probat, quia si haec melioramenta facta fuerant su-

per illis, haberet ius, & posset agere pro sui crediti consecutione; & ideo tanquam interestato non erat fides adhibenda. *l. omnibus, vbi glossa. C. de testib.*

Mediolanen. iurisdictionis.

Die Vener. 30. Ianuarij 1609.

S V M M A R I V M.

- 3 Testes Clerici preferuntur laicis.
- 4 Consuetudo multum valet in materia praeminentiarum, qua semper debet attendi.
- 5 Episcopi de iure semper debent habere locum praeminentiorem in choro.
- 6 Ecclesia Cathedralis regularis habet in locum Abbatis Episcopum.
- 8 Episcopus in quacunque Ecclesia, sua dioecesis etiam exempta Sedem Episcopalem, ad diuina celebranda constituere potest.
- 10 Testibus affirmantibus qua contra ius communi sunt, minus creditur, quam testificantibus, qua sunt secundum ius.

DECISIO M. CCCC VIII.

Introduca lite inter Abbatem & Monachos Monasterij Sancti Ambrosij Mediolanen. ex vna, & Praepositum & Canonicos eiusdem Ecclesiae ex altera super dominio & pertinentia Ecclesiae, & vsu mitrae, & Baculi dicti Abbatis, cōfessisque inter eos processibus; primo coram Episcopo Papiensi, & deinde in Rota, & vltimo loco coram me, de quorum pondere & probatione, suo loco & tempore videbitur.

Interim Abbate & Monachis praetendentibus post celebratas solemnes vespersas vigiliarum Sanctorum Ambrosij, Geruasij & Protasij, & Missam festi admoendum Baldachinum & Sedem Archiepiscopalem, vbi Archiepiscopus, si volebat, celebraturus sedebat, citato Archiepiscopo & suo legitimo Procuratore comparente, & informante, dubitauit, an post celebratas Missas solemnes per Dominum Archiepiscopum in praedicta Ecclesia Sancti Ambrosij, essent Baldachinum & Sedes admoenda, ad effectum, vt Abbas in eodem loco cum baculo & mitra secundas vespersas celebrare posset.

Et quoniam pro parte Archiepiscopi fuit habitus recursus ad S. P. N. Paulum Papam Quintum, & expositum quod Archiepiscopus grauabatur in dubio dato, eo quod ipse praetendebat se esse in possessione non amouendi Baldachinum, & Sedem de qua prius erat videntum & Sanctissimus rescripserat, vt eum informarem, idque die 27. Decemb. anno 1608. fecisset, & audita relatione Sanctissimus ordinauit, quod disputaretur dubium iam datum, strictè tamen quoad possessionem, quo vtraque parte informante proposito, Rota censuit Sedem non esse amouendam in secundis vespersis.

Cum enim ex ordine Sanctissimi dubium disputaretur strictè quoad possessionem, & ne dum tempore motae litis, sed longè etiam antea tempore

I. habetur hac decisio impress. in recentior. p. 2. decis. 233.

tempore bonae me. Caroli Cardinalis Borromaei Archiepiscopus esset in possessione obtinendi sedem praedictam toto die festiuitatis, usque ad occasum Solis in praedicta Ecclesia Sancti Ambrosij (nam lis fuit introducta post obitum Caroli, anno videlicet 1587. coram Ordinario Papiensi) Archiepiscopus proculdubio veniebat manutenendus, & retinendus, *Instituta de interditiis l. 1. ff. vii possideris.*

Testes enim Archiepiscopi, & plures numero, & qualitate, & Ordine digniores: erant enim pro maiori parte Clerici, & ideo praeferendi testibus Abbatibus, qui vno tantum excepto erant laici, *cap. in nostra, de testibus*, de ea consuetudine testificabantur.

Notum verò est in hac materia praetationum, praedicatorum & praeminentiarum, recurrentium ad consuetudinem, & camque esse attendendam. Rota *decis. 4. incip. Fuit dubitatum n. 1. in fine, versic. Ego vero dicebam, & num. 2. & 3. de electione, in nouis.* Felinus in *cap. pastoralis, n. 9. versic. & inc. aut consuetudo est, de officio Delegati*, Baldus in *cap. cum olim n. 1. & 2. de consuetud. Natta consil. 577. incip. Extante consuetudine, n. 3. lib. 3.*

Praeterea cum ista consuetudine concurrebat assistentia iuris communis: Episcopi enim in sua dioecesi habent fundatam intentionem *c. omnes Basilica, 16. q. 7. Verallus decis. 306. incip. Episcopus in quacunque parte, part. 1. & decis. 201. incip. Manuseneri debet, part. 2. Oldradus consil. 274. incip. In causa qua vertitur super diaecano iure, n. 1. versic. & sic de iure communi.*

Quòd de iure communi procedit etiam respectu Monasteriorum, & Regularium, *cap. Abbas, el sexto, & cap. Abbas, el sexto 18. quest. 2. & saepe fuit resolutum in Rota, & signanter in causa Augustana exemptionis coram Robusterio, & in causa Caesarangulana exemptionis, coram Orano: & nuper copiose, In causa Montis regalis iurisdictionis, coram Domino Coccino: quod est indubitabile, nisi aliquo speciali priuilegio ab eius iurisdictione eximantur. *cap. cum & plantare, de priuilegiis, glossa in dicto cap. omnes Basilica, in verb. potestate 16. q. 7.**

Et respectu diuinorum Pontificaliter celebrandum explorati iuris est, Episcopos in quacunque Ecclesia etiam exempta, suae dioecesis, ea celebrare posse, *Clementina 2. de priuilegiis, vbi Zabarella num. 5. in fine, versic. ex hoc inferitur, & §. simili num. 5. versic. quinto quaro, & Imola num. 4. & 10. Lupus, Abbas in principio, & Bonifacius Vitalinus num. 13. versic. nam in loco exempto; Pavinus in tract. de visitatione part. 2. quest. 3. n. 9. versic. poterunt enim. Paulus Fuscus lib. 2. de visitatione, & regimine Ecclesiarum cap. 8. num. 5.*

Vnde inferitur posse Sedem Pontificalem ad Diuina celebranda constitinere. Bonifacius *dicta Clementina 2. n. 30. versic. ratio decidendi est.*

Demum accedebat ratio viua & efficax, quia sicut Archiepiscopo patebat liber accessus ad celebrandas primas vespersas, & die sequenti ad cantandas Missas, eodem modo si ei libebat accedere poterat ad secundas vespersas; vnde non erat remouenda Sedes, & eo maxime, quia licet Abbas praetenderet Archiepiscopum non posse accedere ad secundas vespersas, id tamen non probabat, neque edebat priuilegium, quo prohiberetur accedere, iuxta glossam praallegatam in *dicto cap. omnes Basilica, 16. q. 7.*

Peña Decis. Tom. II.

Neque huic decisioni obstabant testes pro Monachis examinati, affirmantes, quòd tempore praedecessorum Domini Archiepiscopi viuentis Sedes post Missam cantatam fuerat amota; quia fuit responsum, quòd praeterquam quòd non probabant contra Cardinalem non citatum in eorū examine, non erant praeferendi testibus Archiepiscopi, qui & plures erant numero, & digniores, & magis conformia iuri communi testificabatur.

Nec refragabatur simile de Sede Pontificia amoueri solita, vel ab Ecclesia Sancti Ioannis Lateranen. vel ab Ecclesia Sanctae Mariae Maioris, vel ab aliis Ecclesiis, statim postquam Papa Missam celebrauit, quia dicebatur, quòd praeterquam non satis videbatur ad propositum huiusmodi Papae exemplum commemorare, amotio Sedis Papalis fiebat a Ministris Papae, non autè necessitate aliqua suadente, vel alio compellente & ex aduerso proponebatur exemplum de Cardinalibus in suis Ecclesiis titularibus celebrantibus, vbi per integrum diē festiuitatis & baldachinū, & Sedes remanebat.

Ex praedictis inferebatur istum statum, quem Archiepiscopus praetendebat per litem introductam de anno 1587. non fuisse attentatum, quia lis solum fuerat introducta inter Regulares, & Canonicas, & Clericos saeculares Ecclesiae Sancti Ambrosij, quae non videbantur Archiepiscopum comprehendere.

Cetera quae commemorabantur, vel circa dominium, vel circa exemptionem Ecclesiae, vix ad hunc articulum pertinebant, cum vel respecterent territorium, vel praetensionem inter Monachos, & Clericos saeculares eiusdem Ecclesiae.

Barcinonen. Camerariae & Canoniciatus.

Die Vener. 30. Ianuarij 1609.

S V M M A R I V M.

- 3 Absolutoria datur, reo non probante suam intentionem.
- 4 Beneficij administratio in spiritualibus & temporalibus, si alicui sit data non vacat, cum illa sit canonicus titulus.
- 5 Administratio in spiritualibus & temporalibus beneficiis, si alicui sit data, dicitur illum habere Canonicum titulum.
- 6 Subreptio quomodo inducatur, & sequen.

DECISIO M. CCCC IX.

Postquam anno 1592. Clemens Papa VIII. suppressisset in Principatu Cataloniae ordinem Canonico Regularium, viuentium sub Regula Sancti Augustini, & Abbatias, Praeposuras, Canonicatus, Officia, & beneficia ad saecularitatem reduxisset, omnesque Abbates, Canonicos, & Beneficiatos suis beneficiis priuasset, paulo post Archiepiscopo Tarraconensi commisit, vt illos Religiosos quos spectatae vitae reperiret, in administratores, quorumcumque bonorum, reddituum & prouentuum ad praedicta beneficia pertinentium in spiritualibus & temporalibus deputaret.

Huius Apostolici Ordinis vigore Archiepiscopus in Ecclesia Sanctae Annae Barcinonen. H h 2 que

Adde Mart. dec. 101. n. 5. Coccin. dec. 186. n. 1. Causal. dec. 226. n. 5. Rot. in post. Fa tin. tom. 1. decis. 460. n. 8.

Adde supra decis. 134. n. 8. & dec. 134. n. 2.

Adde in imp. Coccin. dec. 50. n. 4. & 5. cui iunge supra in tom. 1. decis. 751. n. 3. in fine & decis. 792. n. 2.

de quo infra decis. 1449. n. 1.

Adde in tom. 1. decis. 323. n. 2. & supra decis. 327. n. 2.

10. adde Ludouic. decis. 100. n. 3. & 322. n. 6. & 472. n. 2. f. adde supra dec. 104. n. 6. Ludouic. dec. 449. n. 4. & 5.

11.

12.

quæ erat vna de prædictis beneficiis suppressis, Antonium Gomar, qui Camerariam & Canoniam obtinebat, in administratorem deputavit; & Antonius suam possessionem pacifice per decennium & ultra continuauit.

Ceterum, quia Ludouicus Gauarro prædictam Camerariam & Canoniam, cum narratiua eiusdem suppressionis, & quoddam vacante per priuationem Antonij impetrauerat, & ordinarius Barchinonensis in literis impetrationis executor deputatus nemine citato, processum fulminatim relaxauit, à quo Antonius & Capitulum eiusdem Ecclesie pro suo interesse appellauerat; causa in Rotâ dubitauit, an Antonio Gomar esset danda absolutoria?

Rotâ Antonio solum informante, dandam censuit: tum, quia actore non probante, reo, & possessori danda est absolutoria; l. qui accusari. C. de edendo, vbi communiter Doctores, Rota decis. 4. incip. Rem & possessor, de re iudicata, in nouis; Bisnietus decis. 2. incip. An reus & possessor, de exceptionibus. Castellorus decis. 2. incip. In eadem causa, eodem tit.

Tum, quia de bono iure Antonij constabat aperte ex mandato Apostolico dato Archiepiscopo Tarraconensi, vt spectare vitæ Religiosos administratores deputaret, sicut deputauit Antonium, qui vigore eiusdem deputationis, cum Canonico titulo administrationem cõtinuauit; glossa in cap. nemo, de elect. lib. 6. vbi Francus num. 4. affirmant, beneficium cuius administrator, in spiritualibus & temporalibus, etiam ad tempus, est alteri commissus, non vacare, cum administrator canonicum titulum habere dicatur.

Supradictis accedebat malum ius Ludouici, cui gratia impetrata, tanquam subreptitia, non poterat suffragari, quia licet narrauerit, Antonium tanquam administratorem obtinere Camerariam, id non sufficiebat, cum Papa potuerit intelligere de simplici administratore, non autem de eo, qui erat tam in spiritualibus, quam in temporalibus constitutus administrator, cum facultate faciendi fructus suos; quod si Papa sciuisset, vel non concessisset gratiam, vel saltem difficiliter motus fuisset, ad eam concedendam, quod sufficit ad indicendam subreptionem.

Rursus Ludouicus impetrans alias qualitates præcipuas narrare debuerat; videlicet quod Antonius vigore Breuis Clementis VIII. ab Archiepiscopo Tarraconensi fuerat deputatus administrator, causam præterea administrationis exprimere oportuit, quia scilicet Antonius sepepatus fuerat Religiosus probatæ vitæ; & morum honestate, aliisque, virtutum donis commendatus, quæ cum in precibus non expresserit, eius gratia non valuit. Hostiensis in cap. dandum el segundo, num. 25 i. de elect.

Detum cum Ludouicus obtinuerit sibi à Sede Apostolica prouideri de Cameraria & Canoniam, vacantibus per priuationem Antonij, non probata vacatione, impetratio euauit, quia vacatio narrata potissimum mouit Papam ad concedendam gratiam. Rota decis. 24. incip. Impetrans gratiam; versic. idcirco omnia, de rescriptis, in nouis.

Ex ex his fuit conclusum Antonio dandam absolutoriam.

Romana dotis de Sancta Cruce.

Die Mercur. 4. Februarij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Absolutio iuramenti petenda est gradatim & specificè pro quocunque iuramento, si plura sint interposita.
2 Iuramenta plura relata ad vnum actum, si sit obrenta absolutio vnus, omnia censentur absoluta.
3 Absolutio iuramenti est actus voluntaria iurisdictionis. & potest fieri extra iudicium & sine contradicatore.

DECISIO M. CCCCX.

Præsuppositis in facto quibusdam inter partes concordatis, dubitauit, an absolutio à iuramentis suffragaretur Dominæ Liuiæ Sanctæ Crucis ad effectum agendi: & Rota suffragari censuit, quia licet iurauerit non contra facere, vel contrauenire, nec restitutionem perere, & impetratis non vti, nec fuerit obrenta gradatim absolutio, à singulis iuramentis, sicut obtineri oportere censuerunt Felinus in cap. constitutus, n. 14. de rescriptis. Paulus consil. 79. incip. Quamplures Doctores, n. 15. lib. 1. Romanus consil. 326. incip. In presenti consultatione, n. 5. versic. tertio, principaliter; Rolandus consil. 34. incip. Redemptoris prius inuocato suffragio, n. 9. lib. 1. & fuit late deductum in causa Nepejina Laudi, die 10. Decembris 1604. coram Domino Cardinale Mellino, tunc Rotæ Auditore.

Nihilominus à Procuratore Dominæ Liuiæ ad id specialiter deputato fuerat obrenta duplex absolutio sub die 21. Octob. 1608. & sub die 4. Augusti, cum relatione ad instrumentum cessionis, ex qua expressa relatione ad instrumentum, in quo plura iuramenta & cõtinebantur, huiusmodi absolutio relatiua sufficiens visa fuit, cum vnum in aliud transfusum censeretur: Geminianus consil. 61. incip. Opponitur contra commissionem, n. 11. Verallus dec. 204. incip. Confirmata fuit, n. 4. p. 1. & fuit in terminis resolutum in vna Aretina Commenda, die 19. Iunij 1587. coram bon. mem. Orano.

Nec refert quod cum iudex non viderit instrumentum transactionis, siue cessionis, nõ potuerit absolutionem à tot iuramentis præstitis impartiri; quia fuit responsum, quod narrando plura iuramenta fuisse in transactione præstita, & petita fuerit absolutio, quam cõcessit iudex ordinarius, qui habet hanc facultatem; Abbas in cap. ad aures, n. 9. de iis que vi, metus, & coactione fiunt, & in cap. quanto, n. 8. de iure iuran. & Felinus in c. 1. n. 31. eodem tit. Ad prædictum effectum agendi parte non citata, potuit procedere, vt fuit resolutum in causa Colimbren. relaxationis iuramenti, die 5. Maij 1606. coram Domino Ortembergo; cum præsumatur iudicem, & instrumentum, & contenta in eo extraiudicialiter vidisse, quod sufficit cum sit actus voluntariæ iurisdictionis; qui exercetur absque iudicio & contradicatore. Calderinus consil. 48. alij 2. de elect. incip. An commissio edicti, num. 2. versic. in contrarium. Calaguriana

hæc resolutio fuit confirmata infra decis. 1485. Adde supra in tom. 1. decis. 350. n. 3. & 648. n. 2. Duran decis. 381. n. 2.

Adde supra decis. 1321. n. 14. & 17. vbi annotauit alias decis. 6.

de hoc artic. vide infra in d. decis. 3485. n. 6.

Adde supra in tom. 1. decis. 705. n. 3. vbi annotauit alias decis. 7.

Adde supra in tom. 1. decis. 133. n. 2.

Adde quæ annotauit supra ad decis. 531. n. 5. Rotâ in posth. Farin. tom. 1. decis. 456. n. 1.

Adde Scraph. 666. 797. n. 3. Caulet. decis. 17. n. 1. Rotam recent. par. 1. decis. 293. n. 12. Adde supra dec. 1109. n. 3. & 1225. n. 6. & 1243. n. 5. vbi annotauit alias decis. 2. Adde Scraph. decis. 2306. n. 6. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 172. n. 5. & dec. 769. n. 3. Adde supra dec. 137. n. 4. quæ habetur etiam impressa in aquiter nouiss. Farin. decis. 1625. 3. supra dec. 1386. n. 10. Adde quæ annotauit supra ad decis. 531. n. 5. Rotâ in posth. Farin. tom. 1. decis. 456. n. 1.

Calaguriana beneficij de Zurbano.

Die Vener. 6. Februarij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Attentata non habent locum contra causam qua transit in rem iudicatam.
2 Attentata non habent locum, si non constat de notorio iure agentis.
3 Appellatio interposita ab vno ex consortibus, tunc prodest alteri, si fuit in eadem causa, & non alias.

DECISIO M. CCCCXI.

Vtraque parte informantæ dubitauit, an constaret de re iudicata, quæ obstatet Sebastiani danti de attentatis; & Rota constare censuit: cum enim Sebastianus post interpositam præsentam appellationem à relatione examinerum per septennium tacuerit, nec causam profecutus fuerit, locus fuit factus desertioni, & inducta res iudicata, ex quoduo consequentur. Primum quod post rem iudicatam a non potest amplius dari de attentatis, commissis pendente appellatione; alteram quod cum Sebastianus passus fuerit in causa procedi, attentatis renunciauit præsumebatur. Crescentius decis. 140. alij 7. de sententia & re iudicata, incip. Non potest dari.

Secundò cum de notorio non iure Sebastiani constaret, non debuit audiri super prætensione attentatorum, Castellorus decis. 3. incip. Petens restitutionem, de restit. spoliar. Non ius Sebastiani ex eo deducebatur, quia ipse prætendebat se grauatam ab examinatore, propterea quod non fuerat denunciatus habilis ad curam animarum, & nisi docuisset irrationabile iudicium examinerum, non poterat dici grauat: eam autem irrationabilitatem post septennium ostendere non poterat, cum ex tempore præsentis, in quo studendo potuit habilis fieri, & alias qualitates acquirere, non posset inferri ad qualitates tempore examinis requisitas, vt nominatim censuit Rota in causa Legionen Parochialis die 13. Martij 1590. coram Domino Comitulo.

Supradictis accedebat, quia appellatio interposita à Procuratore minus legitimo, videlicet reuocato per institutionem secundi, non censetur legitima.

Nec Sebastianus poterat iuari appellatione interposita à Ioanne cooppositore à collatione, siue gratificatione Episcopi; quia præterquam quod iam coram me fuerat resolutum, ab huiusmodi gratificatione non dari appellationem, nihilominus illa non suffragabatur Sebastiani, quia textus in l. 1. & 2. c. si vnus ex pluribus appellat. habet locum inter litis confortes in eadem causa, non autem in hoc casu, in quo Ioannes & Sebastianus non erant litis confortes, sed oppositores, & vnus veniebat ad exclusionem & priuationem alterius: qua diuersitate stante, appellatio per vnum interposita non suffragatur alteri, non appellanti.

Minus suffragabatur Sebastiani admissio ad causam, quam vltimo loco obtinuit pro suo in Peña Decis. Tom. 1. 1.

teresse, & in statu, & terminis in quibus reperiatur; quia ex prædictis patebat non constare de aliquo eius interesse.

Conchen. Archiepiscopatus de Buedia.

Die Lunæ 9. Februar. 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Sequestrum apponitur si attentata sint turbida.
3 Clausula Arbitrio Rotæ, laxat rigorem iuris.
4 Attentatis renuntiat pars consentiens, & permittens cognosci super negotio principali.

DECISIO M. CCCCXII.

Vin pro parte Don Petri de Castro, assidue iustaretur pro expeditione causæ iuxta plures decisiones & ad suum fauorem factas, & ex aduerso Procurator Alphonso de Cquarruias opponeret de attentatis, consului Dominos super eo, An præsentata attentata obstatent expeditioni causæ? & Rota considerata serie facti, non obstat censuit. Nam primò fuit dubitatum, an sententia Nuntij Hispaniarum lata ad fauorem Don Petri fuisset confirmanda, vel infirmanda, & die 23. Martij 1607. confirmandam censuit.

Rursus cum iustaretur pro expeditione causæ, & ex aduerso opponeretur de attentatis, quæ in primis prætendebatur purganda, agentes pro Don Petro recursum habuerunt ad signaturam Sanctissimæ, à quo rescribi obtinuerunt, vt constito de bono iure Don Petri ad vltiora procederetur, reiectis attentatis arbitrio Rotæ, & dato dubio, an esset locus arbitrio; & bis vtraque parte informantæ proposito sub die 19. Martij, & die 2. Iunij 1608. quoniam attentata videbatur satis turbida, sequestrum apponendum censuit; eo tamen addito temperamento in vltima decisione, nisi ante litem notâ de anteriori Alphonso possessione doceretur, nam si de tali possessione non constaret, Domini intelligebant apponendum sequestrum, ita vt quoad fructus perceptos vnusquisque haberet, quos acceperat percipiendi verò sequestrarentur; hunc autem effectum vocatis partibus, & coram me reuoluto processu non potuit clarè doceri de tali possessione Alphonso, præterea die 10. Nouemb. 1608. causa iterum proposita, Rota stetit in decis. sub die 23. Martij 1607.

Eadē causæ expeditio cū peteretur ex aduerso, eadem præsentio attentatorum fuit representata; eam tamen non obstat expeditioni causæ, suadebant præter bonum ius Don Petri, nõ ius Alphonso, item rescriptum Papæ cum clausula Arbitrio Rotæ, quæ laxat rigorem iuris, vt fuit dictum, & signanter in causa Auriem. Parochialis, die 27. April. 1598. corâ Domino Lancellotto, & in causa Astoricens. Prioratus, die 9. Nouemb. 1496. corâ bo. me. Litra, & nuper in causa Romana Cotrigij, die 6. Martij 1606. coram Domino Sacrato.

Quibus accedebat, quia cum Alphonso permisset cognosci super negotio principali, attentatis videbatur renuntiat. Crescentius decis. 7. de sentent. & re iudicata.

H h 3 LAURENTIANA in fine.

Suprà dec. 1173. num. 1184. 1250. & 1388.

Suprà dec. 1188. n. 2.

Suprà decis. 1356. & 1366.

Suprà dec. 1388.

Adde supra dec. 680. n. 2. & 5. & 886. n. 2. vbi annotauit alias decis.

Adde supra decis. 1243. n. 5. & decis. antecedentem n. 1. in fine.

Lauretana grani.

Die Vener. 13. Februarij 1609.

S V M M A R I V M.

2. *Testes affirmantes de facto proprio probant, & de confessione parris, licet illa sit extraiudicialis, sed debent esse duo saltem.*

DECISIO M.CCCCXIII.

1. *hæc decis. & alia infra 1443. reformata fuit, erant infra decis. 1455.*
 Valerano Cecchino solum informante (nam agentes pro Simone Antolino sæpe citati informare renuerunt) inter relationes causarum proposui dubium, an constaret de consignatione Salmarum 79. grani, ad effectum, de quo agebatur? & Domini constare censuerunt, quia prima vice fuisse consignatas triginta sex salmas probabant secundus & tertius, & quartus & quintus testes, iuxta vndecimum, affirmantes se fuisse presentes quando Valeranus, Antolinus & Leonardus solidauerunt computa, & viderunt *che si portaua di casa di Valerano ad Antolino*, & licet isti testes loquerentur de confessione extraiudiciali, eam tamē censebantur probare, cum duo ^b sufficiant, Puteus *decis. 436. lib. 2.* Surdus *decis. 12.* & eo maxime, quia testes non deponebant de nuda & simplici confessione extraiudiciali, sed etiam de facto positio, affirmantes, se vidisse granum transportari.

2. *adde supra decis. 118. n. 6. & 7. vbi annotaui alia decis.*
 Secunda autem vice fuisse consignatas quadraginta duas salmas grani, conformiter deponabant secundus, & tertius, & quartus testes iuxta decimum quartum, affirmantes se fuisse presentes solidationi computorum, & vidisse partem grani transportari: vnde Rota non dubitauit de ista grani consignatione.

Camerinen. dotis.

Die Lunæ 16. Februarij 1609.

S V M M A R I V M.

4. *Subrogatus sapit naturam eius in cuius locum subrogatus.*
 5. *Sententia in alio Tribunali lata non exequitur Rota, nisi prius cognita iustitia eius.*

DECISIO M.CCCCXIV.

1. *hæc decis. & alia infra 1443. reformata fuit, erant infra decis. 1455.*
 Cvm annis elapsis Domina Victoria Carafa vxor Rainutij Ortoni pro recuperatione suæ dotis, vtili Saluiano interdicto egisset contra Horatium Bonianem, possessorem cuiusdam Palatij, sicut in terra Mareticæ, & ab Auditore Cameræ obrinuisset sententiam fauorabilem. Horatius interposita appellatione causam in Rota committi curauit, in qua nihil aliud apparuit actum præterquam quod die 12. Nouemb. 1599. causa propolita coram bon. mem. Litra, fuit dictum constare de solutione dotis. Interim vero, quia pars dicti Palatij ruebatur, partes conueniunt, quod illa pars quæ ruebatur, demoliretur, & cæmenta inde prouenientia venderen-

tur, pretium autem deponeretur apud Domitium, communiter electum ad effectum consignandi, cui Rota mandaret; & licet ego postea decreuissem vt pecunia consignaretur Domini ne Boniannis, præstita per illos cautione de restituendo ad omne mandatum Domini, & illi cautionem præstitissent, repugnante tamen Victoria, pecunias habere non poterunt; vnde pro controuersia dirimenda dedi dubium, cui essent consignandæ pecuniæ apud Domitium depositæ? & Rota vtraque parte informante Dominis de Boniannis consignandas censuit, facta obligatione per ipsos de illis restituendis, ad omne mandatum Domini; ratio decisionis fuit, quia licet Domina Victoria obtinuerit sententiam in Saluiano, & fortassis etiam mandatum, cum non constaret, obtinuisse executionem, & immisionem realem Domini de Boniannis adhuc erant in possessione interim, & appellatio & cognitio causæ in Rota pendente, censendi erant possessores, respectu cæmentorum, & pretij inde redacti: nam sicut possiderent partem domus diruta, si integra remanisset, similiter & pecuniarum expressio diruta partis redactarum Domini remanserunt, ex regula, quod subrogatum sapit naturam subrogati; alioquin sequeretur absurdum, quod Rota exequeretur sententiã in alio Tribunali latam, non cognita iustitia eius contra nostri Tribunalis stylum inueteratum.

Rursus etiam Domini de Boniannis lite pendente suo iure priuarentur. Et propterea conclusum pecunias non fuisse consignandas Victorie, sed Dominis de Boniannis, modo prædicto.

Nullius bonorum, seu emphyteusis de Guastalla.

Die Vener. 20. Februarij 1609.

S V M M A R I V M.

4. *Sententia referens se ad acta non existentia est nulla.*
 5. *Reintegrari in possessionem non possunt, qui facto suo ab ea ceciderunt.*
 7. *Clausula non aliàs, aliter, nec alio modo, inducit conditionem, & si iungatur ablatiuis absolutis, præcisè est adimplenda, aliàs actus corrumpit.*

DECISIO M.CCCCXV.

Hæc causa fuit primum in partibus agitata, & deinde introducta in Rota, vbi ad fauorem laicorum inuestitorum de bonis, de quibus agebatur, fuit lata sententia; & cum in gradu appellationis dubitarem, an foret confirmanda, vel infirmanda? Rota in hac propositione ordinauit, quod restringeretur, & distinctè in causa procederetur, quia erat magni momenti, & Ecclesiæ valde præiudicialis, si in decisione aliquid incautum committeretur.

Informantes autem pro Collegiata Ecclesia de Guastalla, nullitatem & iniustitiam opponebant: nullitas multiplex deducebatur, & primò ex eo, quod in commissione causæ in Rota per appella-

appellationem, tam fuit commissæ su per appellatione, à primo decreto Visitatoris, videlicet Episcopi Papiensis, quàm à decreto eiusdem Visitatoris, quorum vigore laici inuestiti ab eorum decantatione fuerunt expulsi, & Capitulum ad suam possessionem redintegratum: sententia tamen Rotalis, non reuocatis prædictis Visitatoris decretis, pronunciauit, expulso Capitulo à sua possessione laicos ad possessionem redintegrandos, & augetur ista nullitas ex eo quod primum & secundum decretum Visitatoris fuerunt executioni demandata, vigore Breuius Apostolicæ, per quod causa appellationis à primo decreto fuit ab Episcopo Papiensi auocata, & eidem Visitatori mandatum, vt suum decretum exequeretur, prout executus fuit; & cum in Rota principaliter fuerit commissæ causa appellationis, non potuit iudex ad sententiam procedere, non confirmata, vel infirmata sententia iudicis à quo, quia aliàs carebat iurisdictione.

3. *adde supra decis. 1307. n. 9. vbi annotaui alia decis.*
 Secunda nullitas etiam ex defectu iurisdictionis repræsentabatur ex eo, quod sententia Rotalis fuerat lata in causa confirmationis concessionum in emphyteusim commissæ per Papam in litteris sub plumbò expeditis Archiepiscopo & Vicario Mediolanen. in forma, *si in euidenem*, qui adhuc causa coram ipsis pendente, non pronunciauerant, nec videbatur sublata hæc difficultas ex eo, quod sub generalitate clausulæ, *quam & quas*, sententia comprehenderetur in commissione causæ appellationis; quæ series commissionis, quæ narrabat commissas solas causas agitatas, coram Visitatore Apostolico, istum intellectum respere videbatur; quin imò facultas inherendi tollebat dubium, cum in ea exprimerentur Episcopus Mantuanus & Papiensis, non iudices Mediolani.

4. *adde Ludouic. dec. 546. n. 8. & annotat. n. 16.*
 Tertia nullitas deducebatur ex eo quod sententia Rotalis declarauerat euidenter vtilis, & confirmabat, concessionem laicis in actis nominatis factas, & tamen inter laicos in sententia nominatos commemorabatur Petrus Cauagnarius, Dominicus Furlanus, hæredes Sancti Tonachij, Baptistinus Scauellus & fratres de Aldobrandis, quorum concessionem & instrumenta, non apparebant in actis producta; vnde sententia referens se ad acta non extantia, fuit nulla; & eo maxime, quia iudex respectu istorum non potuit cognoscere, an concessionem fuerint euidenter vtilis.

5. *adde Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 556. u. 1. in fine.*
 Quarta nullitas deducebatur ex eo quod sententia canonizabat possessores, & redintegrabat ad possessionem Lactantium Farinam, Herculem Bonacium, fratres de Oldobrandis, Petrum Cauagnarium, hæredes peregrini Mantuani, & Leonardum Canum, qui tempore visitationis iam alienauerant, & non possidebant, nec fuerant moniti, nec per mandatum Visitatoris à possessione expulsi, neque appellauerant, sed illorum singulares successores, tantum moniti, & eiekti fuerant; vnde qui non possidebant, imò facto suo à possessione ceciderant, non potuerunt redintegrari.

6. *adde supra decis. 1307. n. 9. vbi annotaui alia decis.*
 Quinta nullitas deducebatur ex eo, quod sententia Rotalis expressè approbauerat successores singulares in dictis bonis locatis, & eorum Authores, & nihilominus in hac parte sententia non iustificabatur ex actis, cum con-

cessionem fuerint factæ ad tertiam generationem, & singulares successores; qui tanquam emptores possidebant non essent in inuestituris comprehensi.

7. *adde supra decis. 1307. n. 9. vbi annotaui alia decis.*
 Sexta nullitas prætendebatur ex eo quod antè sententiam non fuerat subsecuta Apostolica confirmatio, antequam conductores ad tertiam generationem non potuerant ingredi possessionem terrarum Ecclesiæ; quia huiusmodi concessionem fuerunt alienationes, quæ de iure erant prohibita, præsertim propter pactum expressè apostolicum de habenda licentia, & confirmatione Apostolica, cum ablatiuis absolutis, *habita licentia & confirmatione Apostolica*; qui stante clausula, & non aliàs, aliter, nec alio modo, inducunt conditionem, præcisè adimplendam.

8. *adde supra decis. 1307. n. 9. vbi annotaui alia decis.*
 Iniustitiam deducebat informantes pro Capitulo Ecclesiæ de Guastallo ex eo quod sententia Rotalis declarauerat, concessionem huiusmodi cessisse & cedere in euidentem vitilitatem mensæ Capitalium; quod tamen apparebat ex actis iustificatum, quin imò, nec iustificari poterat, quia fuerunt factæ viginti concessionem diuersarum terrarum, & probationes concernebant in genere vniuersam alienationem, & in Rota fuerunt deductæ tantum quatuordecim alienationes, quibus non poterant applicari omnes viginti concessionem, quæ fuerant inæquales.

Et quia concurrentibus nullitatibus de illis solent prius videri, ideo Rota ad nullitates prædictas prius discutendas causam restrinxit, vt deinde de iniustitia sententiæ videretur.

Siracusana Capellarum.

Die Lunæ 5. Februarij 1609.

S V M M A R I V M.

2. *Matrimonium fuisse contractum quomodo probetur.*
 3. *Beneficia vacant ipso iure per contractum matrimonij.*
 4. *Citatio personalis quando non sit necessaria, sed sufficiat per afflictionem ad valuas, & 5.*
 6. *Testes impediti possunt examinari extra locum remissoria.*
 7. *Iudex potest mutare locum remissoria propter impedimentum aliquod.*

DECISIO M.CCCCXVI.

Cvm Vincentius Valefius & Iosephus de Manno Clerici Siracusani fuerint à Sanctissimo respectuë prouisi, de quibusdam Ecclesiis existentibus in Diocesi Siracusana, tanquam vacantibus per matrimonium per verba de præsentibus contractum à Vincentio de Adamo, earum Rectoribus, dubitanti, an gratia prædictorum Valefij, & Manni essent iustificatæ quoad dictum modum vacandi; & Rota vtraque parte informante, gratias censuit iustificatas, quoad modum vacationis per contractum matrimonij; constabat enim Vincentium de Adamo an. 1594. fuisse prouisum à bo. me. Clemente Papa VIII. de istis Capellanis: item apparebat ex actis ipsum

ipsum tanquam prouisum Apostolicum huiusmodi Capellas possedisse; & demum per verba de presentia, cum quadam Agatha matrimonium contraxisse ex notula extracta ex libro Ecclesie Parochialis, in quo solent matrimonia adnotari, quam roborabant testes affirmantes se eam notulam vidisse; & præterea audiuisse tam ab ipso Vincentio, quam ab aliis matrimonium ab eo fuisse contractum, quibus accedebat fides Baptismi plurium filiorum eiusdem Vincentij natorum ante gratias; ex istis enim parebat matrimonium contraxisse, & consequenter, eius beneficio ipso iure vacasse, c. 1. vbi glossa in verb. *relinquenda, de clericis coniugatis*, & fuit sæpe resolutum, & signanter in causa *Lucana de Insula, die 6. Junij 1575.* coram bo. mem. Cardinale Lancellotto, tunc Rotæ Auditore.

Non obstat quod Cosmus de Adamo opponeret, quod testes vigore remissionis fuerint nulliter examinati, ex quo fuit processum per affixionem, facta prius diligentia de reperiendo Cosmo, siue eius Procuratore, qui nunquam tamen fuit personaliter citatus; quia fuit responsum in Curia fuisse citatam partem ad videndum decerni remissionem, & deputari locum, & constituendum Procuratorem reperibilem, aliàs decerni processum per affixionem ad valuas dicti loci: vnde cum iudex deputauit pro loco oppidum Noti, & decreuit processum per affixionem, cessabat nullitas opposita, nam præmissa diligentia in loco deputato de Cosmo, vel eius Procuratore reperiendo, illo non reperto iure potuit iudex per affixionem procedere in examine, cum sibi debeatur imputari pars, si non comparuit, vel legitimum Procuratorem ad locum deputatum non transmisit. Verallus *decis.* 175. incip. *Compulsata iura, part. 1.*

Nec refert, quod diligentia de reperiendo Cosmo, vel eius Procuratore fuerit facta solum in loco Noti, & non in loco vbi principalis degebatur, aut residere tenebatur; quia fuit responsum quod cum in Curia fuerit deputatus certus locus, & pars citata ad constituendum ibi Procuratorem reperibilem, aliàs procedi per affixionem, non oportuit alibi, quam in loco deputato, ad quem pars comparere debebat, diligentiam facere.

Demum non obstat quod tres testes fuerint examinati extra locum in remissionis deputati, quia cum interuenisset impedimentum ægritudinis, iure potuit pars citari ad videndum examinari in alio loco; nam posse iudicem propter impedimentum mutare locum remissionis, suadent aliquot decisiones Rotales, & signanter apud Guidobonum *dec.* 157. incip. *Iudices remissionis decreti*, & apud R. P. D. Instum in causa *Fauerina beneficii*, vbi Rota censuit, mulieres quando prægnantes rectè potuisse extra locum remissionis examinari.

Lucana Molendini.

Die 23. Februarij 1609.

DECISIO M. CCCCXVII.

Hæc causa fuit sæpe proposita super dubio, an Braccij teneretur ad refectionem totius

molendini, videlicet die 8. Februarij, & die 5. Martij, & die 16. & 27. Junij anni 1608. & nunquam potuit capi resolutio, & cum die 23. Januarij 1609. in relationibus missa, & rogatis Dominis, vt omnes eam viderent pro capienda resolutione, eisdem quas sæpe aliàs pateretur difficultates, Rota voluit quod omnino concordaretur.

Demum cum die 23. Februarij, vtraque parte informante pro effectuanda concordia proposita fuisset; omnes Domini conformiter censuerunt, quod Dominus Braccius retineret molendinum, quod Dominus Braccius retineret molendinum cum valida inuestitura, & illud referret, saltem cum duobus pulmentis, & habitatione necessaria, & in futuro solueret solitum canonem, inchoando à Natiuitate Domini proxime ventura; pro canonibus autem præteritis, Braccius solueret Præposito Sancti Miniati, scuta centum monetæ.

Bononien. Portionis.

Die Lunæ 15. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

1. Petens remissionem debet probari, id ad quod eam petit, & ex actis de eo constare, aliàs non est concedenda.
2. Remissionis non est danda, vt spoliis conferretur.
3. Remissionis non denegatur ob præsumptam calumniam, præcipue in profanis.

DECISIO M. CCCCXVIII.

Solo Domino Comite Iulio de Pepulis informantè in hac causa, coram D. meo Pamphilio, quam loco ipsius propositi propter eius infirmam valetudinem, Rota censuit non fuisse concedendam Remissionem, quæ ex aduerso petebatur, ad probandam obseruantiam in ciuitate Bononiæ, quod statutum sub rubrica de *appellationibus in §. præterea*, non haberet locum in summariissimo possessorio, tum quia præsentia obseruantia erat probanda in iudicio, per acta & sententias & actus iudiciales. *Egidius dec.* 9. incip. *Commissio gratiosa, n. 1. vers. facit, de rescript.* tum, quia cum iam fuisset in hac causa resolutum, constare de spolio & de attentatis, & desuper fuerint lata sententia, non erat danda remissionis ad excusandum spoliolum, & confoundendū se in illo. *Cassador. dec.* 2. incip. *Dubitatum etiam fuit, n. 1. de dilationib.*

Placebat etiam Dominis aliud motiuum ex calumniâ deductum, quia licet remissionis non facile soleat denegari ob præsumptam calumniam, & præferri in profanis; hic tamen ex deductis videbatur concurrere vehemens, quæ simul cum aliis remissionem denegandam suadebat.

Romana Pensionis.

Die Veneris 13. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

4. Pensio Ecclesiastica extinguitur per contractum matrimonij.

5. Pensio

5. Pensio datur ratione Clericatus quocunque modo constituatur.
6. Clericatus extinguitur per contractum matrimonij, sed non quoad priuilegium fori, vel canonij.
7. Concessio ad tempus limitatum non extenditur ultra illud, & 10.
8. Priuilegia militum Lauretanorum fuerunt concessa à Sixto V.
9. Retentionis natura est, nihil addere, sed solum conseruare in eodem statu, in quo erat ante retentionem.
10. Indultum secundum, si concedatur, alio concessio antecedente, si fiat ex noua causa, secundum non dicitur prorogatum, sed nouiter concessum.
11. Priuilegia militum Lauretanorum que sint, & sequen.
12. Qualitas requisita in priuilegio debet verificari de tempore concessiois.
13. Casus omissi priuilegij, vel alterius actus remanet in dispositione iuris communis.
14. Retentio facilior est quam acquisitio.
15. Extensio non datur in priuilegiis de concessis ad non concessa, præcipue in exorbitantibus à iure communi, etiamsi sint minoria & faciliora.
16. Pensio nulliter imponitur, non solidatur, nec validatur, ex partium consensu, sine Papa approbatione.

DECISIO M. CCCCXIX.

Cum Dominus Dux Camillus de Comitibus obtinisset Abbatiam Sancti Gregorij de Vrbe in commendam, eamque deinde ad fauorem bo. me. Cardinalis Saluiati cum reservatione pensionis scutorum 900. resignasset, & postea matrimonium contrahere decreuisset à seel. record. Clemente Papa octauo, obtinuit Breue, vt etiamsi matrimonium cum quacunque muliere, nullo sibi iure prohibita contraheret ad nouem menses post contractum matrimonium, illoque constante supradictam pensionem vt prius retinere, percipere, & exigere, & in suos vsus conuertere liberè posset, decernendo insuper prædictam pensionem ob contractum matrimonij dictis nouem mensibus durantibus minime extinctam fore.

Contracto matrimonio Camillus antequam nouem menses elaberentur tot officia militum Lauretanorum emit, quibus putabat acquirere facultatem retinendi pensiones, prædictam summam æquantem, etiamsi matrimonium contraxisset: vnde multis annis deinde à Cardinalibus Saluiato & Baronio Saluiati in Abbatia successore, eadem pensio sibi soluta fuit.

Cæterum cum cessante Commenda per obitum Cardinalis Baroni, eadem Abbatia Domino Cardinali Burghesio commendata fuisset, & ab eo Dux Camillus pensionem sibi soluere postulare, merito dubitatum fuit, an pensio deberetur: & Rota non debet censui, quia exploratum iam est pensionem ecclesiasticam per contractum matrimonij extingui, & vt notatur in cap. 1. de *Clericis coniugatis*, & sunt frequentes decisiones Rotales, & signanter in causa *Zamorren pensionis*, coram Ptolomeo die 4. Maij 1545. quam refert Puteus in *Epitomen decis.* 11. tit. de *pensionibus*, vbi confutat Satnensem, qui super

regula de *annali quest.* 2. 1. *contrarium tenuit*; & P. D. Peña rursus in *vna Lamacen. pensionis dis.* 4. Junij 1546. coram Ioanne Paulo, eamque reuocet Puteus lib. 2. *decis.* 459. in *impressis*, quæ tota est mendosa, sed in suo originali manuscripto est *decisio* 455. & incipit, die 4. Junij, vbi affirmat per omnes Auditores fuisse decisum quod licet pensio non detur in titulum beneficij, & sit quid temporale; tamen, quia datur ratione Clericatus, & non alio intuitu, & per matrimonium Clericatus expiret, præterquam quoad priuilegium canonis & fori, vt in cap. 1. de *Clericis coniugatis* lib. 6.

Consequenter cessante causa, debet cessare ipsa pensio, quam doctrinam agnouit etiam *Gigas tract. de pensionibus quest.* 54. n. 4. & 6. Nisi ergo Domino Duci vel Indultum Clementis Octauj, vel priuilegia militum Lauretanorum suffragentur, pensio proculdubio extincta remanet.

Indultum Clementis suffragari non poterat, quia non fuit perpetuum, sed temporale ad nouem menses restrictum, & consequenter quoad reliquum tempus non poterat suffragari, ex regula vulgari, quod concessum ad tempus limitatum non extenditur ultra illud; l. *statuliberum §. Stichum, ff. de legatis 2. l. 1. §. si mulier ff. de liberis agnoscendis*; Tiraquellus de *retractu conuentionali §. 1. gloss. 2. num.* 46. Syluester Aldobrandinus *consil.* 17. incip. *Supra scripta conclusio num.* 2. & merito, quia limitata causa, limitatum producit effectum, l. in *agris ff. de acquirendo verum dominio*, quod etiam agnouit Dux, cum ex priuilegijs militum Lauretanorum prædictum sibi querendum putaretur.

Priuilegia militum Lauretanorum non profunt Domino Duci Camillo licet durante tempore nouem mensum miles Lauretanus fuerit effectus, & prætenderet, quod vigore priuilegiorum à seel. record. Sixto V. istis militibus etiam vxoratis concessorum poterat, vita durante, retinere pensionem.

Quia fuit dictum, quod facultas retinendi pensiones intelligitur eo modo, quo erant prius, videlicet, vt si pensiones essent perpetuæ, possent perpetuo retineri; si verò essent temporales, possent solum temporaliter retineri, cum natura retentionis sit, nihil addere, sed solum conseruare in eodem statu, in quo aliquid erat ante retentionem; & Francisci de Arezio *consil.* 7. incip. *Procedendum est breuiter, n. 4. vers. nam Papa.*

Cum itaque ante hanc facultatem retinendi pensionem, quæ per contractum matrimonij vacatura fuisset, per Indultum Clementis VIII. effecta fuerit temporalis, ad nouem menses, facultas superueniens ex priuilegijs militum Lauretanorum non potuit eandem pensionem perpetuare; nec refert quod Clemens VIII. concesserit facultatem retinendi, vt prius; quia fuit responsum, illam facultatem retinendi vt prius, fuisse restrictam & limitatam ad nouem menses.

Similiter non obstat, quod facultas à Clemente concessa contineret prorogationem, ita vt idem iudicandum esset de tempore prorogato, ac de primo tempore; quia fuit responsum primò non fuisse processum per viam prorogationis, cum solum fuisset concessa facultas retinendi ad nouem menses, vt constabat ex serie Indulti.

Secundò, fuit responsum quod cum contineret nouam

adde supr. in tom. 1. dec. 644. n. 3. & 4. dec. 719. Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 374. n. 2. & seq. & in nouiter notuiff. eiusdem dec. 273. n. 1. & seq. de hoc artic. vide Garciã de benef. §. 1. p. c. 8. vbi n. 1. allegat hanc dec.

adde supr. in tom. 1. dec. 15. n. 7. vers. sextum & Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 557. n. 1.

de hoc artic. vide Rotã in vna CæsarAugustana pensionis corã Lancellotto impress. per Marches. de commiss. p. 1. pag. 641 & Ludouif. dec. 516. quæ etiam habetur in recentior. p. 2. dec. 357.

quò casu testes nulliter examinati, vt per Ludouif. dec. 518. n. 10. & ibi annotatione, de quo vide supra. dec. 867. n. 4. Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 654. n. 1. & 2.

adde supr. in tom. 1. dec. 65. n. 2.

fi suprã dec. 1349. & vide inf. decif. 1503.

adde supr. dec. 23. in tom. 1. 2.

vide supr. dec. 553. n. 1. vbi annotauit alias dec. in tom. 1.

de hoc artic. vide Rotã in vna CæsarAugustana pensionis corã Lancellotto impress. per Marches. de commiss. p. 1. pag. 641 & Ludouif. dec. 516. quæ etiam habetur in recentior. p. 2. dec. 357.

Idem fuit decifum in hac eadem causa 10. Martij 1610. coram Cocciro prout in Codice originali R.

de hoc artic. vide Ludouif. decif. 18.

#

#

#

notam qualitatem, quæ superuenerat propter impedimentum contracti matrimonij, non dicebatur prorogatio, sed potius noua concessio. Felinus in cap. de causis, n. 2. versic. secundo limita, de officio delegat. Verallius decis. 11. incip. Inuestitura secunda, n. 2. part. 2. Parisius consil. 4. 3. incip. Prorogationes ista, n. 10. & 11. lib. 1.

Placuit etiam Rotæ aliud fundamentum, ex eo deducit, quod casus Domini Ducis Camilli, non erat comprehensus priuilegiis militum Laurétanorum, vt patebat discurrendo per singulos casus.

Primus est, quando conceditur facultas retinendi pensiones, videlicet quando quis existens miles, & obtinens pensionem, matrimonium contrahit, qui casus non suffragabatur Duci, cum de tempore matrimonij non esset miles, & consequenter militia superueniens non proderat, quia qualitas militiae requisita à priuilegiis in uncta verbo contraxerint, debent verificari de tempore verbal. in deliciis, §. si extraneus ff. de n. tali actione, l. Titius, ff. de testamento militari, & vtrouique Barolus n. 1. Parisius consil. 24. incip. Præsupponitur primò, n. 33. versic. & qualitas illa, lib. 1.

Vnde cum Dux Camillus nõ esset miles, quando contraxit matrimonium, non poterat se in isto casu fundare, quia eius verba non verificabantur in ipso, & ideo neque dispositio poterat in eo verificari, Alexander in l. dices cautioni, §. Prator ait, n. 2. ff. de damno infecto, Felinus in cap. nonnulli, n. 34. versic. vbi verba legis, de rescript.

Secundus casus est quando pensio fuit referuata post militiam, & contractum matrimonij, quo casu miles potest obtinere pensiones, à sed cum Dux Camillus non versaretur in isto casu, ei suffragari non poterat.

Tertius casus considerabatur quando non miles contraxit matrimonium, & postea fuit effectus miles, prout effectus fuerat Dominus Dux Camillus: & cum iste casus non legeretur in dispositione iuris. Commodissimè ff. de liberis & posthumiis, l. si cum dotem, in principio, vbi notat Barolus n. 1. 3. & 8. in l. si vero, §. de viuo, ff. soluto matrimonio, & consequenter non proderat ad retinendam pensionem, quæ per contractum matrimonij extinguitur.

Nec ad rem pertinebat dicere, quod cum in priuilegiis militum Laurétanorum esset data facultas coniugatis consequendi & acquirendi nouas pensiones, ideo multo magis censebatur concessa facultas retinendi, cum facilius sit retentio, quam acquisitio, l. 1. C. de fideicommissis, quia fuit responsum, quod in extantibus à iure communi, non fit extensio de concessis ad non concessa, etiamsi sint minora & faciliora, cap. 3. vbi glossa in verb. prorogamus, & communiter Canonista de regularibus, lib. 6. Ioannes Andreas in regula, Que à iure, n. 1. versic. ad allegat. 4. respondetur, de regulis iuris lib. 6. Federicus de Senis consil. 14. incip. Monachus Perusinus, n. 4. versic. non obstat contraria, Romanus consil. 325. incip. Quoad primum consultationis articulum, n. 6. Verall. dec. 274. incip. Dispensationis gratia, n. 5. part. 1.

Demum non suffragabatur obseruantia ex solutione pensionis facta Duci à Titularibus post nouem menses, tum quia Indultum Clementis erat clarum, cum limitatione temporis ad nouem menses; tum quia in hac materia ad effectum conualidandi pensionem, vel nullam, vel iam extinctam, non sufficit consensus partium, etiam expressus sine auctoritate Papæ. Castadorus decis. 4. incip. Fuit etiam conclusum, n. 5. de locato & condacto, & in his terminis idem Castadorus dec. 4. incip. Habuit postea causam Zamoren. pensionis, n. 6. versic. nec parvis consensibus Achilles decis. 12. incip. In vna Tullien. Parochialis, n. 3. & 4. eodem rit. Ioannes Andreas in c. 2. super verb. confessio, de confessis, lib. 6.

tem menses; tum quia in hac materia ad effectum conualidandi pensionem, vel nullam, vel iam extinctam, non sufficit consensus partium, etiam expressus sine auctoritate Papæ. Castadorus decis. 4. incip. Fuit etiam conclusum, n. 5. de locato & condacto, & in his terminis idem Castadorus dec. 4. incip. Habuit postea causam Zamoren. pensionis, n. 6. versic. nec parvis consensibus Achilles decis. 12. incip. In vna Tullien. Parochialis, n. 3. & 4. eodem rit. Ioannes Andreas in c. 2. super verb. confessio, de confessis, lib. 6.

Hispalen. præminentiarum.

Die Veneris 13. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Locus propinquior Canonicis in incedendo est honorabilior.
2. Dexter manus est honorabilior.
3. Consuetudo multum valet in materia precedentia.
4. Possessio in materia precedentie acquiritur per unum actum, qui sufficiat ad manutentionem.
5. Ecclesia Collegiata dignior est parochialibus.

DECISIO M. CCCCXX.

Reportata remissoria de partibus quam Rota conceleat Ecclesie Collegiatae Sancti Saluatoris dubitauit, an probaretur dilatio Crucis dicte Ecclesie Sancti Saluatoris in digniori loco, & Rota probati censuit per plures testes super septimo articulo expresse affirmantes, quod immediate ante crucem Cathedralis Ecclesie à manu dextera deferretur Crux Collegiatae, & quod ante Crucem Collegiatae, deferrentur Cruces Ecclesiarum Parochialium; hinc enim patebat Crucem Collegiatae deferri in digniori loco, tum quia est proximior Cruci Ecclesie Cathedralis, tum quia ante illam deferuntur Cruces Ecclesiarum Parochialium, glossa in §. aliam, in verb. altiore, Instiut. de bonorum possessione, l. unica, C. de preposit. laborum, lib. 12. Felinus in rubrica, de maior. & obediens, n. 12. versic. ille dicitur maior, Castaneus in catalogo gloria mundi, part. 1. considerat. 16. Baldus in l. obseruare, §. antequam verbo, n. 3. ff. de officio Proconsulis. Grammaticus dec. 64. incip. Orta lre, n. 21. & 25.

Rursum quia testes deponebant Crucem Ecclesie Sancti Saluatoris incedere ad manum dexteram prope crucem Ecclesie Cathedralis, Crucem vero Ecclesie Sancte Annæ incedere ad manum sinistram; honoratior enim & dignior est dextera, d quam sinistra. Baldus in l. decernimus, n. 2. versic. & quod dignior, C. de sacrosanctis Ecclesiis, Castaneus in catalogo gloria mundi, part. 1. considerat. 11. versic. secundo dicitur maior, Felinus in dicta rubrica, de maioris. & obediens, num. 12. Grammaticus dicta decis. 64. n. 24. & censuit Rota in vna Oriolen. iuris cedendi, die 14. Octob. 1586. coram Domino Cardinale Blanchetto, tunc Rotæ Auditore.

Ad effectum autem precedentie consideratur cõfuetudo, Bald. in dicta l. obseruare, §. antequam verbo, n. 3. ff. de officio Proconsul. Matta conf. 577. incip. Exstante

1. de qua fu. pr. dec. 941.

e adde supra in tom. 1. dec. 384. n. 4. & Rotæ decis. part. 1. dec. 326. n. 4.

d adde supra in tom. 1. dec. 383. n. 4. & 817. n. 5.

e adde supra dec. 317. n. 3. & 1408. n. 4.

Extante consuetudine, n. 3. lib. 3. Corneus consil. 193. incip. Pro decisione primi dubij, n. 14. versic. & ideo qui est consuetus, lib. 2. & fuit dictum in dicta causa Oriolen. iuris cedendi.

Et possessio acquiritur per vnicum actum sufficientem ad effectum manutentionis. Decianus consil. 84. incip. n. 26. & seq. lib. 5. In casu autem proposito testes de pluribus actibus de visu per 30. & 40. annos & vltra testificabantur, & de auditu à maioribus, quod sufficit ad effectum precedentie, præsertim in Ecclesia Collegiata, quæ est dignior Parochialibus. Panormitanus in rubrica, de vita & honestate Clericorum, n. 12. Castaneus in catalogo gloria mundi, part. 4. considerat. 432. prope finem, versic. octauo facit, & considerat. 38. & fuit sæpe resolutum, & signanter in causa Calaguritana præminentiarum, coram bo. me. Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore, die 9. Iunij 1567. & iterum in Calaguritana præminentiarum, die 6. Nouembr. 1606. coram D. Alexandro Iusto. Nec refert, quod ista Crux non deferatur tanquam Crux Abbatis, sed tanquam Crux Ecclesie Parochialis, cuius Abbas est beneficiatus, quia satis est, nunc præcisè respondendo ad dubium, Crucem Collegiatae deferri, in digniori loco, quam Cruces aliarum Ecclesiarum: quid autem inde consequatur, suo loco videbitur.

Nec informantes pro Collegiata prætendunt istum Abbatem habere dignitatem Abbatie perpetuam cum sua dote, cum probè sciant, hunc assertum Abbatem esse vnum beneficiatum, vnius Parochialis ab aliis electum, Abbatem vocari: vnde pro parte Collegiatae fuit articulatum, Crucem Collegiatae habere digniorem locum Cruce, vbi hic Abbas est beneficiatus; itaque informantes pro Collegiata, libenter acceptabant, quod asserbant informantes pro Abbate, & beneficiatis Parochialium, quod iste Abbas tanquam talis, nec habet, nec deferret Crucem, cum solum deferret Crucem Parochialis, vbi est beneficiatus.

Compsana Iurispatronatus.

Die Lunæ 16. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Regula octaua referuatoria, quid comprehendat.
2. Monasteria commodata non comprehenduntur sub regula octaua referuatoria beneficiorum.

DECISIO M. CCCCXXI.

Hæc causa meritò fuit dilata, quia motiva Dominorum non erant conformia; & quia regula octaua referuatoria mensium comprehendit omnia beneficia vacatura ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem, quorumcumque collatorum quomodolibet pertinencia, quæ non videtur comprehendere Monasteria commendata, cum ea non spectent ad aliquam Ordinariorum prouisionem, & vacat vt prius respectu tituli, & Indulto Apostolico Pauli Papæ III. respectu huius Monasterij, Episcopus habet facultatè prouidendi, vel instituenti in titulum, vel in Comendam, & consequenter spectat ad eius prouisionem.

Rota censuit strictè discutiendum, an ista facultas, sine ius prouidendi vacante Monasterio per cessionem Commende, comprehendatur sub prædicta regula; d ita vt possit Monasterio prouideri & commendari à Papa in mense Apostolico, vel potius quod Papa ex prædicto Indulto noluerit à se abdicare omne ius prouidendi.

de quo latè infra, dec. 1451.

Bononiens. Canonicatus.

Die Lunæ 23. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Sequestrum est apponendum, si possessio sit attentata, & non datur locus Arbitrio Rotæ.
3. Clausula, Arbitrio Rotæ, intelligitur prout de iure.
4. Eis dicitur introducta, quoad actorem per solum decretum citationis, vel monitorij, etiam ad effectum attentatorum.
5. Ratificatio gestorum per Procuratorem, semper retrotrahitur in præiudicium ratificantis.
6. Executores plures literarum Apostolicarum si sint dati, vno electo, non est alius eligendus, si non sit negligens primus, sub pœna attentatorum.

DECISIO M. CCCCXXII.

Vacantem Canonicatum per obitum Alexandri Barberij in insigni Ecclesia Collegiata Sancti Petronij Bononiæ, Ordinarius contulit Ioanni Ramnufio Sacræ Theologiæ Doctori, & Scipio de Baldis eundem à Sede Apostolica impetrauit, ex eo quod Ioannis esset alienigena, & ex priuilegio ciuitatis beneficia non nisi oriundis conferri possent; & ex eo quod ob impedimentum illegitimitatis, ad eum obtinendum esset inhabilis; & cum literis expeditis, quarum executio Auditori Cameræ & Decano S. Petronij erat commissa, cum clausula, quatenus vnus eorum, si ita est, ad executionem procedat. Scipionis Procurator cum ab eodè Auditore Cameræ monitorij contra Ramnufium decerni obtinuisset, Decanus S. Petronij non facta alia literarum verificatione, nec citato Ramnufio, non obstante contradictione Præpositi allegantis, quod stante clausula, si ita est apposta in literis Apostolicis, illis iustificatis non poterat Scipioni tradi possessio, aliàs protestabatur de nullitate; nihilominus Capitulum Ramnufium præuenienti Scipioni tradidit possessionem, quam iterum Decanus iura iuribus, vt dixit, addendo, iterum tradi mandauit, & Scipio eandem licet non capitulariter iterum accepit, qui deinde de iuribus istius possessionis dubitando adita signatura Sanctissimi, rescribi obtinuit cum clausula vt mihi committeretur causa in statu & terminis, in quibus reperiebatur, vt procederem, prout de iure, & reiectis arbitribus, & attentatis, & sequestrationibus, arbitrio Rotæ.

Vnde dato dubio an esset locus arbitrio, vtraque parte informante, Rota censuit nõ fuisse locum arbitrio, sed apponendum sequestrum; quia cum possessio fuerit attentata, de iure est, vt sequestreretur. Castador. dec. 3. incip. Petrus restitutionem, n. 6. de restitutione spoliatorum. Verallus decis. 52.

2. adde quæ annozati su. pr. in tom. 1. dec. 542.

cis, § 1. incip. Licet, lib. 1. in manuscript. Caesar de Grassis dec. 2. incip. Domini dixerunt, n. 1. de appell.

Nec clausula, Arbitrio Rota, aliter fieri suadebat, quia intelligitur prout de iure. a Caesar de Grassis dec. 7. incip. Fuit dictum per Dominos, n. 7. & dec. 8. incip. Domini erant, n. 2. de sentent. & re iudic.

Vitium attentata possessione deducebatur ex eo quod fuit capta per Scipionem, postquam eius nomine fuisset lis coram Auditore Camerae introducta, productis coram eo literis, & decreto monitorio contra Ramnufium, quia quoad actorem, etiam ad effectum attentatorum, lis dicitur introducta, per solum decretum citationis, siue monitorij, betiam ante executionem. Rota dec. 6. incip. Quod dicitur, ut lite pendente, in nouis. Casadorus dec. 6. incip. Noluerunt Domini, n. 1. super regula. Petrus dec. 481. incip. In vna causa Hispania, lib. 2. & fuit resolutum in causa Trasonen. Capellania, coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore die 7. Maij 1601.

Nec Scipioni suffragabatur dicere quod prædicta fuerant gesta per Procuratorem, & de cuius mandato non constabat; quia præterquam quod mandatum præsumebatur ex eo quod habebat literas in sua potestate, quas produxerat. glossa in l. final. in verb. ratihabitioni, C. de patris conuentionalibus super dote; difficultas cessabat ex quo deinde idem fuerat Procurator constitutus cum ratificatione gestorum; nam ratificatio quādoque fiat indistincte retrahitur in præiudicium ratificantis. d. Rota dec. 1. incip. Nota quod gesta per non Procuratorem, & dec. 10. incip. Nota quod ubi est conclusum, de procurat. in antiquis.

Supradictis accedebat, quia lite iam existente coram Auditore Camerae, non potuit deinde coram Decano S. Petronij procedi ad executionem absque vitio attentatorum; præsertim cum coram eodem Auditore Camerae, non fuerat etiam deputatus executor in literis Apostolicis iudicium esset præuentum per decretum Monitorij: vnde non potuit Scipio, omisso primo executeore adire secundum, cum primus non esset negligens, cap. cum plures, de officio delegati, lib. 6. vbi notant communiter Doctores, & fuit resolutum in causa Traggellen. Canonatus, coram Domino Cardinale Blanchetto tunc Rotæ Auditore.

Quæ dicebantur de non iure Ioannis, non pertinebant ad hanc inspectionem, & de illis videbitur postquam purgata fuerint attentata per Scipionem commissi.

Racanaten. Attentatorum.

Die Veneris 27. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

1 Immissio bonorum datur proximiori successori in bonis ab intestato pertinentibus.

2 Possessione non priuata possessorem sequestrum iudiciale appositum.

DECISIO M. CCCXXIII.

Rota censuit Lidiz & Magdalene sororibus de Leopardis dandam fuisse immisionem in possessionem bonorum, de quibus agebatur:

quia erant proximiores Hortensie, tanquam nepres ex filia, cui propterea succedebant ab intestato. Non obstabat quod Domini de Leopardis essent vocati ad fideicommissum, quia cum à Lidia & Magdalena esset detrahenda Trebellianica, quæ non reperitur prohibita, non prebantur legitimi contradictores ad impediendam immisionem istarum legitimarum hæredum, de quarum manibus capere debebant hereditatem.

Et eo magis, quia cum Lidia & Magdalena prætenderent etiam se esse vocatas, & vigore eiusdem fideicommissi in sua portione succedere, donec de istis videretur, non erat retardanda immissio, & hinc cessabat appositio facta ab informantibus pro Leopardis, quod ipsi erant vocati ad fideicommissum, Lidia autem non erat vocata, vltra quod hoc etiam requirebat aliorum indaginem.

Respectu Lidie mandatum de manutenendo videbatur dandum, quia ipsa, auctore Prætoris, fuerat immissa in possessionem, quando per obitum Hortensie possessio reperiebatur vacua, & hoc excludebatur possessio Dominorum de Leopardis, quæ fuerat posterior, & capta non citata Lidia.

Nec refert quod fuerat capta, lite pendente; quia super portionem Hortensie nulla aderat lis respectu Lidie, quæ nunquam fuit in lite; quin imò lis quæ fuerat inter Leopardos, & Hortensiam, per mandatum ad fauorem Hortensie, iam concessum prætendebatur finita. Quod opponeretur de sequestro iudiciali non refragabatur, quia illud non priuat possessionem, præsertim cum non adesset aliqua legitima renunciatio quæ Lidie nocere posset.

Romana, siue Ianuensis dotis.

Die Lunæ 30. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

2 Filia naturalis potest petere dotem in bonis paternis, vel aui, fideicommissis subiectis, si aliunde non sit dotata, & 3.

4 Dos & alimenta, quæ tenentur soluere hæres de bonis fideicommissis subiectis filiis & nepotibus ultimi possessoris, numeranda sunt, non secundum nobilitatem & dignitatem, sed secundum necessitatem.

5 Filia potest petere ex bonis paternis dotem, aut legitimam debitam sibi à patre, licet aliunde habeat dotem.

DECISIO M. CCCXXIV.

Vincentius Palauicius Patricius Ianuensis, subiecit omnia sua bona immobilia fideicommissio ad fauorem descendentiæ, præferendo semper primogenitos masculos natu maiores, cum expressa prohibitione, vt ex quaui causa etiam quarumcunque dotium nullo modo alienari possent post obitum Vincentij, qui reliquit Alexandrum & Carolum filios, decessit etiã Alexander relicto Hieronymo & Magdalena filiabus legitimis & naturalibus, & Syluia naturali tantum; vnde omnia bona immobilia vinculo fideicommissi à Vincentio constituta, & signantur palatium

palatium Romæ situm peruenerunt ad Carolum, à quo Syluia dotem sibi assignari petebat. quæ cum Carolus negaret, proposito dubio in Rota, an Syluia deberetur dos ex bonis fideicommissis subiectis; Rota nõ debent censuit, quia licet verior opinio videatur, a quod filia etiam naturalis possit petere dotem in bonis patris, vel aui fideicommissio subiectis, vt reprobata Baldi opinione dixit Iason in Authen. res que, n. 33. C. commun. de legat. & alios quos refert & sequitur Ioannes Petrus Surdus in de aliment. tit. 8. prinil. 10. & tenuit nuper Rota in causa Romana b alimentorum de Maximis, die 5. Decemb. 1607. coram me; ista tamen opinio non habet locum, quando filia naturalis aliunde est dotata, & in casu proposito Syluia dotem habuit à Monte Palauicino in libris 4 m. quia dicta Authen. res que, locum tantum habet in subsidium, quatenus alia bona non extarent, vt expresse continetur in ea, & inde notant communiter DD. & signanter Alexander in l. mulier. §. cum proponeretur, n. 15. & 16. ff. ad Trebellian. Romanus consil. 232. incip. Quatuor sunt requisiti, in princ. & de communi testatur Petrus à Petra de fideicommissis, q. 8. n. 459. & merito, quia depositio Authen. res que, fundatur in necessitate dotandi, vt docet ibid. Curtius iunior n. 12. qui de dotandi testatur conf. 59. incip. Noua & ingeniosa, n. 6. ex ea enim necessitate, & onere dotandi præsumitur voluntas testatoris, quod voluerit se conformare cum hoc onere sibi à lege iniuncto; ex quibus consequitur quod cum Syluia aliunde iam fuerit cõpetentem dotem consecuta, non deberet amplius ex bonis fideicommissis subiectis dotari.

Nec ad rem pertinebat, quod dos Syluie soluta ex Monte Palauicino fuerit solum scutorum 3600. & consequenter tanquam incongrua considerata nobilitate familiæ Palauicinæ, non excluderet petitionem maioris dotis, ex bonis fideicommissis subiectis, quia fuit responsum quod cum in hoc casu, & similibus dos & alimenta debeantur, nõ secundum dignitatem, sed secundum necessitatem, petentis. Bartolus in l. final. n. 7. vers. idem dico in dote, ff. de his quibus vt indign. Roland. cons. 74. incip. Circa primum quæsitum, n. 41. & seq. lib. 1. & fuit dictum in causa Romana dotis, die 29. Nouemb. 1593. coram Iob. me. Orano constituta dos, etiam soluta Syluie in casu proposito iudicata fuit competens, & satis congrua iuxta dispositionem canonicam, in c. cum haberet, vbi glossa & Doctores, de eo qui duxit in matrimonium quem polluit adulter.

Demum non obstabat quod filia quæ aliunde habet dotem, possit nihilominus petere dotem, sibi legatam à patre, vel legitimam sibi debitam in bonis paternis; quia Cephal. cons. 95. incip. De pluribus queritur, n. 24. & cons. 253. incip. Magnifici Domini, n. 43. & seq. & Menoch. cons. 88. incip. Cum mortuus, n. 54. qui ad hoc allegantur, loquuntur de filia legitima, cui debetur legitima in bonis patris, qui propterea non poterant applicari ad præsentem casum, in quo agebatur de Syluia non legitima, sed filia tantum naturali Alexandri Palauicini.

Cornetana Aqueductus.

Die Veneris 30. Martij 1609.

S V M M A R I V M.

2 Aliquid si sit promissum intelligi debet de eo quod moraliter est possibile, non verò de impossibili.

3 Absurdum est, vt quis aliquid promittat, quod præstare non potest.

4 Interpretatio verifimilis verborum fieri debet in obligatione reciproca.

6 Conuentio partium de aliquare, si sit facta, mens illarum interpretatur ex facto.

7 Probationem semiplenam facit testis vnicus deponens de facto proprio.

8 Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandam identitatem rei demonstranda.

DECISIO M. CCCXXV.

Cum anno 1607. mense Octobris placuisset Rotæ, vt D. meus Horatius Lancellottus, & ego Franciscus Peña Rotæ Auditores Cornetum proficeremur inspecturi aqueductum ab scaturigine aquæ, seu fontis in loco extra Corneti ciuitatem constituto, vocato Ripa creta, inchoati & subitus eandem ciuitatem deductum vsque ad hortum S. Marci Ordinis S. Augustini extra portã della valle derigendum, inde reuersi dedimus dubium in Rota disputandum, de quo horto intellexerint paciscentes; & ratio dubitandi fuit, quia cum priores dictæ ciuitatis anno 1581. promississent dare Matthæo de Castello (qui celebrit architectus habebatur) scuta 7800. monetæ, & Matthæus vicissim se obligasset, di condur acqua della fonte, di Ripa creta, da quel luogo done hora si ritroua per sotto la cirra sin fuora della porta, della valle à piedi dell'horro de frati di san Marco, & pontem & quasdã alias fabricas facere, de quibus in instrumento, & statim extra portã ciuitatis de via interpositus hortus prædictus esset in duas partes diuisus, & superior pars sit contigua muro ciuitatis, & 34. palmis altior fonte, siue scaturigine aquæ de Ripa creta, ita vt ad eum hortum per promissum aqueductum, aqua ascenderet non potuerit; & inferior eiusdem horti pars palmis 13. scilicet fonte prædicto, siue scaturigine, aquæ dimissior, siue inferior, vt Hieronymus Raynaldus mensurationis peritus, & à partibus approbatus in actis, reulerat, & consequenter ad eam horti partem, siue pedem aqua deduci potuerit, merito ita dubitandum censuimus, ad effectum de quo agebatur, videlicet, an aqueductus fuerit legitime & ritè constructus; & vtraque parte informata proposito dubio Rota censuit, contrahentes de horto inferiori, siue de inferiori eius parte intellectissis, ex rationibus & coniecturis subsequeutibus.

Prima, quia nunquã censetur promissum id quod moraliter est impossibile; quia, in dubio ea interpretatio capienda est, vt id censetur promissum, quod fieri potuit, non autem id quod fieri non potuit; quoniam absurdum res esset, velle quemquam id promississe, quod præstare non possit. Corneus cons. 102. incip. Visus in causa copis, n. 6. lib. 2. per textum in l. molle, in l. is potest, & in l. is qui putat, ff. de acquir. heredit. quem refert & sequitur Crauetta cons. 807. incip. Cogit me, n. 6. lib. 5. sed impossibile est vt aqua contra cursum naturalem ascendat ad locum suo fonte, seu origine altiore; ergo non fuit intellectum de horto superiori, ad quæ ascendere nõ poterat, sed de inferiori, ad quem peruenire poterat.

Secunda cum verifimilis interpretatio verborum fieri debeat, etiam in obligatione reciproca. Berous conf. 161. incip. Viso instrumento, n. 25. lib. 1. Corneus cons. 245. incip. In presenti consultat, n. 3. lib. 4. Gozadinus cons. 65. incip. In casu proposito, n. 7. Albenus cons. 125. incip. Difficultas casus propositi, n. 6. Surdus cons. 460. incip. Ad duo capita reducitur, n. 16. lib. 4.

Menochius *conf.* 179. incip. *Respondendum videbatur*, n. 15. lib. 2. & in casu proposito inspecta natura locorum, videlicet scarutrigine aquae apud Ripam cretam, & Aqueductu subtus civitatem deducendo & horto superiori, & inferiori, etiam ante mensurationem per vltimum peritum factam, verisimilius esset, ad superiorem aquam pervenire non potuisse in pede horti inferioris, consequenter patres de illo intellexisse censebantur.

Terria petebatur ex eo, quod Mathaeus de Castello in sua arte valde peritus, non praesumebatur promississe, nisi id, quod sibi erat facilius: ex ipsa autem visione loci constat facilius fuisse Marthaeo perito conducere aquam promissam ad hortum inferiorem, quam ad superiorem; de ea ergo intellectum fuit.

Quarta desumebatur ex depositionibus testium in dicantium in horto inferiori praeparata fuisse semina, & lapides pro constructione lauatorij, sicut peritus promiserat: nam ista praeparatio & observantia dubiam conventionem contrahentium, & promissionem declarat Socinus iunior *conf.* 8. incip. *In praesenti consultat.* n. 3. lib. 2. Menoch. *conf.* 87 incip. *Qua adhuc in controversiam*, n. 74.

Quinta petebatur ex depositione testis pro parte Communicatis examinati affirmantis, quod dum ipse liuellaui aquam, fuerat sibi a prioribus Communitatis designatus hortus inferior; & licet esset vnicus, cum tamen deponeret de facto proprio semiplenam saltem probationem faciebat, & simul cum aliis probationibus procul dubio plenam probationem exhibebat.

Neque obstabat quod hortus inferior vocetur *della conciarella*, sicut etiam vocatur in antiquo catastro Communitatis; quia fuit responsum vtrumque locum esse, & dici fratrum S. Marci; & vtrumque esse extra portam Vallis; & consequenter satis esse concurrere duas demonstrationes. Bartol. *in l. demonstratio falsa*, ff. de *condit. & demonstrat.*

Rursus non obstabat maior decentia, & maior commoditas Communitatis, si aqua emergeret in horto superiori; quia respondebatur istis praeponderare impossibilitatem, paulo ante representatam; cum ad superiorem hortum aqua pervenire non posset, quod faciebat cessare omnem decentiam & commoditatem.

Nec ad rem pertinebat quod hortus inferior non potuisset a fratribus S. Marci alienari; quia praeterquam quod eadem erat ratio de horto superiori, licentia quae facile poterat a Papa impetrari, superabat istam difficultatem.

Postremo non obstabat, quod aqueductus esset directus, versus hortum superiorem; quia id verè non licebat affirmare in facto, cum non magis ad vnum, quam ad alterum respiceret, & inter vtrumque hortum solum interiaceret via media.

Mediolanen. legitimitatis.

Die Lunæ 6. Aprilis 1609.

S V M M A R I V M.

2. *Victus victori in expensis condemandus est, de stylo Rota.*

DECISIO M. CCCCXXVI.

1. *In hac causa fuerunt factae coram me duae decisiones sub die 4. Julij & 15. Decemb. 1608. quibus fuerunt sublatae omnes difficultates, & conclusum*

sententiam Ordinarij Papiensis fuisse tanquam iniustam reuocandam; quia male pronunciauerat, matrimonium de quo agebatur, nullum & inualidum, & filios ex eo procreatos fuisse illegitimos; & quia Domini de Brugora adhuc audiri postulabant, concessa illis competente dilatione, & multis mensibus expectati, tandem comparuerunt, dicentes se agnoscendo bonam fidem nolle amplius informare, sed desiderare vehementer, & se id a me instantissime petere, vt in sententia ferenda contra ipsos, eos abolerem ab expensis. Caeterum quia Carolus Brugora sua interesse dicebat, vt causa proponeretur, ideo illam tertia iam vice proposuit, quam Domini ex eisdem pro Carolo resoluerunt.

Quod attinet ad expensas, Rota dixit in arbitrio Caroli esse eas remittere, sin minus consuetum stylum iuris, & Rotae seruari oportere, vt victus victori in expensis condemnetur.

Hipporegien. Capella S. Martini.

Die Lunæ 6. Aprilis 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. *Possessio instrumentalis manutenibilis est, alio non possidente.*
2. *Instrumentalis possessor ad effectum retentionis non indiget probatione, quod alius non sit in possessione.*

DECISIO M. CCCCXXVII.

Trino Turineto solum informante dubitauit, an esset dandum mandatum de manutenendo, respectu beneficij S. Martini, de quo fuerat prouisus; & Rota dandum censuit; quia Turinus acceperat possessionem de hoc beneficio, quam probabat per instrumentum captae possessionis, quae alio non possidente est manutenibilis. l. *pradia*, ff. de *acquir. posses.* Fastolus *dub.* 4. 1. Puteus *dec.* 360. incip. *Leo X. n. 8. & 9. lib. 1.* Calladorus *dec.* 20. incip. *Quotidianum est, in fin. de praebend.* Verallus *dec.* 334. incip. *Possessio fratris secundi*, n. 1. & 6. p. 2. Bilniertus *dec.* 8. incip. *An inductus in possessionem de restitutione spoliatorum.*

Neque ad effectum, vt possessor instrumentalis manuteneatur, est sibi necessarium, vt probet alium tunc non fuisse in possessione, quia onus probandi possessionem tunc fuisse plenam incumbit id affirmanti, vt Rota censuit in *vna Abulen.* f. *praesimonia*, die 18. Mart. 1577. coram bo. me. Card. Seraphino tunc Rota Auditor; Turino autem non obstabat possessio Caroli Bernardini, quia erat de diuersis, vel diuerso beneficio B. Mariae, & S. Iacobi, quin imò possessio Caroli solum loquebatur de beneficio Sancti Iacobi, nihil dicebatur de beneficio Sancti Martini.

Caeterum, quia Carolus conquerebatur de hac resolutione, ipso non informante capta, & petebat, etiam disputari dubium alijs indicat, an hoc beneficium sit collatiuū, ideo proponā iterum causā,

Romana fideicommissi.

Die Lunæ 6. Aprilis 1609.

S V M M A R I V M.

- 3. *Clausula constituti, in donatione apposta operatur*

DECISIO M. CCCCXXIX.

Vtraque parte informante, fuit haec causa super eisdem iam ter posita, & l. ota permanit in decisio. & quoad primam difficultatem, de qua in vltima decisione in hac causa facta die 6. Ianuar. proxime praeterit, respectu nullitatis examinis restium ex defectu citationis ad videndum eos iurare, ex serie facti cessabat defectus, cum tria examina testium proponerentur.

Primum de an. 1548. ad effectum probandi mortem Pauli, & primum extremam in Saluiano requisitum, in quo dicebatur deficere citationem, ad videndum, iurare testes, nec in eo fuisse data interrogatoria.

Secundum factum de an. 1507. & testium de an. 1607. & haec duo posteriora non poterant impugnari, sicut non impugnabatur secundum, cum contra illud nihil opponeretur, & tertium sustineretur per comparitionem partis in tempore; solum itaque controuertebatur validitas primi, quod ruerit non erat probatum primum extremum: sed difficultas cessabat, quia in primo etiam examine aderat citatio ad videndum iurare testes, & sic primum extremum remanebat probatum, quod etiam probabant testes secunda & tertia vice examinati.

Respectu secundae difficultatis, an esset locus praescriptioni contra Saluianum, non erat difficultas in iure; quia verum est, quod contra Saluianum, praescribitur spatium decem annorum, vt supra dictum: sed controuersia erat in facto; quia in decisione fuit dictum, quod cum Paulus vixerit vsque ad annum 1548. & ipso viuente, non potuerit agere, non curret aliqua praescriptio, quae non currit contra non valentem agere; sed haec responsio adhuc non impugnabatur, quia non apparebat probata vita Pauli de anno 1548. vel paulo ante, sicut neq; de dicto tempore mors probata videbatur, per primum testem afferentem se non recordari de obitu Pauli, quoniam necessarium non concluderet, quod ante annos 1548. Paulus obieit, nec iuuabat alius testis, affirmans Paulum decessisse tempore Pauli III. quia praeterquam quod ille testis erat vnus, non concluderet de certo tempore. nam cum Paulus Papa III. vixerit ab anni 1534. vsque ad annum 1549. non poterat ex dicto huius testis inferri, quod Paulus, de quo agebatur, decesserit potius anno 1548. quam anno 1535. vel 1540. aut alio intermedio tempore, & quod Lucida, quae se fundabat in vita Pauli, & illam allegabat, debebat probare per regulam, quod tam mors, quam vita debet probari ab eo, qui in ea se fundat. Achill. *dec.* 1. de *probatione*. Caesar de Grass. *dec.* 1. qui *filijs sint legitimi*.

Caeterum informantes pro Lucida, vnico verbo respondebat, quod cum Achilles Aegidius fundaret se in praescriptione, debebat docere de decenniali auctoris sui possessione ante motam litem, quam non constabat ex actis fuisse probatam. Quoad tertiam difficultatem de instrumenti confessionato placuerunt responsiones in decisione date.

Britinorien. bonorum.

Die Lunæ 4. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. *Possessor ex vi sententiae non est remouendus per secundam sententiam nullam, nec sequestrum est apponendum.*
3. *Sequestratio de iure regulariter est prohibita.*

- 1. *translacionem possessionis in contrarium.*
3. *Possessio realis fundi acquiritur per perceptionem fructuum & personarum.*
4. *Iura iuribus accumulari licet.*
5. *Possessio ex vno titulo capta, potest etiam ex alio capi, ibid. & quae sit violenta non est manutenibilis. Manutenibilis non est possessio improba, ibid.*

DECISIO M. CCCCXXVIII.

Impedito R. P. D. Phamphilio propter infirmam valetudinem in hac causa coram ipso pendente, quasi propter urgentem necessitate D. Caesaris Vrsini, proposui dubium, an constaret de tali Caesaris possessione, vt in illa veniret manutenendus, vel quatenus possessioni non esset locus, an illi foret danda immissio: & Rota Cesare tantum informante ipsum censuit manutenendum in parte Cafalis Versanij siti in territorio S. Orestis, quam sibi dederat in vita Scipio Vrsinus pater, cum clausula constituti, & Caesar eiusdem donationis vigore, ante obitum patris donantis tanquam filius & donatarius pensiones dicti Cafalis exegerat, & de illis quietantijs affectuarius fecerat, nam per clausulam constituti, in donatione appostam fuit in Caesarem constitutum translatam possessio. l. *interdum*, cum ibi notatis ff. de *acquirenda possessione*. Paris. *cap.* 172. incip. *In causa illoyum*, n. 2. lib. 4. Tiraquel. *rr. de iure constituti*, p. 2. *amoliat.* 1. n. 2. & in terminis constituti apposti in simili donatione fuit decisum in *causa Mediolanen. bonorum de Porris*, die 4. Iunij 1602. coram D. Card. Pamphilio, tunc Rota Auditor; & consequenter veniebat manutenendus, & eo praesertim nomine; quia exigendo fructus & pensiones Cafalis, realem possessionem censebatur adeptus.

Nec refragabatur quod Caesar post mortem patris perierit immitti in possessionem eiusdem Cafalis vigore testamenti Pantrahae, quia ille, in quem fuit translata possessio vigore constituti, vel alterius iuris, potest etiam petere se immitti vigore alterius tituli, iura videlicet iuribus & titulos titulis cumulando. Iason in *l. final.* n. 10. vbi Decius n. 26. *ver. & eodem modo*, C. de *edit. D. Adriani tollen.* Tiraquel. in *tract. de morte suis*, p. 6. *declarat.* 2. n. 1. & seq. Menochius *tract. de adipiscenda remedio* 4. n. 37.

Rursus non obstabat anterior Clariciae possessio, quam praetendebat se accepisse vigore fideicommissi Pantrahae, tum quia tanquam fideicommissaria debebat capere de manu haereditis: tum, quia cum Caesar possideret, possessio subsecuta Clariciae tanquam improba non erat manutenibilis. l. *improba*, C. de *acquiren. posses.* & fuit decisum in *causa Romana de hereditatis*, coram bo. me. Cardinale Seraphino tunc Rota Auditor, & in *alia Romana de Capizucbis*, die 10. April. 1606. coram D. Lancello.

Quae dicebantur de illegitimitate Caesaris tanquam non pertinentia ad iudicium possessorij, merito fuerunt remissa ad petitorium.

Romana recuperationis dotis.

Die Lunæ 6. Aprilis 1609.

S V M M A R I V M.

- 3. *Prescribitur de iure contra Saluianum interdictum spatium decem annorum.*
4. *Mortem, vel vitam probare debet ille, qui in ea se fundat.*

adde supra in tom. 1. dec. 105. n. 7. vbi annotauit alias dec. & vide decif. 1030. n. 10.

7.

adde supra in tom. 1. dec. 173. n. 2. & 3.

9.

10.

11.

2.

1.

adde supra in tom. 1. dec. 1414. adde supra in tom. 1. dec. 771. n. 3. in tom. 1. dec. 1122. n. 4.

2.

f. habent in impress. Seraph. dec. 32. n. 3. & adde Duran. dec. 43. n. 2. & annotat ad dec. 268. Ludouic. n. 10. vbi in fine ad propositum allegat hanc decif.

1. adde Ludouic. dec. 362. n. 2. & 491. n. 10. Duran. dec. 40. n. 3. & 268. n. 15. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 118. n. 1. & 161. n. 1. & tom. 2. dec. 407. n. 6. & 8. & 258. n. 2.

2.

adde Ludouic. dec. 362. n. 2. & 491. n. 10. Duran. dec. 40. n. 3. & 268. n. 15. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 118. n. 1. & 161. n. 1. & tom. 2. dec. 407. n. 6. & 8. & 258. n. 2.

3.

adde Duran. dec. 419. n. 14. Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 280. n. 1. in fine, & in reccenior. p. 2. dec. 508. n. 2.

4.

5.

adde in impress. Seraph. decif. 1041. n. 4.

supr. dec. 1334. & 1359. f. supr. decif. 1404.

adde supra in d. decif. 1404. n. 3. vbi annotauit alias dec.

adde supra dec. 1334. n. 12.

4.

5.

DECISIO M. CC CCXXX.

Ronconis solum informatibus, dubitavi, an repositio vltim loco facta a reuocatione sequenti per Rotam reuocari esset reuocanda? & Rota reuocandam censuit, quia possessio Ronconiorum hodie videbatur satis iustificata ex sententia lata in partibus ad eorum fauorem super medietate praedij, cuius vigore fuerat facta executio, quia non obstat sententia Auditoris Camerae, quae illam reuocauerat: quia sententia Auditoris Camerae (vt Rota iam censuerat,) fuit nulla ob non transportationem actorum; & cum Ronconus esset in possessione, non debuit amoueri, nisi per aliam legitimam sententiam, aut rem iudicandam; ad fauorem Palmeriorum, quae non aderat, vnde cum sequestratio regulariter sit prohibita toto tit. C. de prohibitione sequestrat. & fruct. satis videbatur bene fuisse reuocatum sequestrum, & consequenter reuocandam fuisse repositionem ab eius reuocatione.

adde Rotam recentior. p. 1. dec. 5. 16. n. 2. & 3. adde Ludouic. dec. 7. 18. n. 1. Cavaler. dec. 1. 24. n. 1. Rotam recentior. p. 1. dec. 2. 9. n. 1. & 464. n. 2. & diuer. part. 7. lib. 3. decif. 6. 14. 4. Scaph. decif. 1096. n. 1.

Nec obstat quod sequestrum fuerat appositum ad effectum, vt causa concordaretur, & quod fuerat factum promissum in Dominium Marchionem de Balneo; quia ista omnia hodie cessabant propter obitum Palmerij.

Romana dotis de Sancta Cruce.

Die Lunae 11. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Iuramentum quod sine interitu salutis obseruari potest, seruandum est.
4. Curatoris praesentia si adsit ad aliquem actum, non est necessaria praesentia minoris.
5. Solemnitas aliqua, si in actu requiratur, si pinguior adhibeatur actui, sustinetur.
6. Clausula omni meliori modo, praeseruat, & ampliat actum, vt sustineatur, eo meliori modo quo possit.
7. Iudici deferitur in relatione per eum facta de solemnitatibus obseruatis in processu.
9. Falsitas concludenter est probanda, aliis non nocet.

DECISIO M. CCCXXXI.

Dominæ Liuia Sanctae Crucis praetendenti magnam dotem à D. Tarquinio Sanctacrucio sibi promissam à bo. me. Prospero Cardinali Sanctacrucio; Tarquinius opposebat cessionem litis & causae, quae fecerat Liuia, quae Tarquinio remiserat, & donauerat omne id, quod praetendere poterat tã pro supplemento dotis, quã pro praestatione alimentorum, & quauis alia causa cogitata, vel incogitata, super hac praetensione, proposito dubio in Rota, an cessio litis & causae, seu donatio obstat Liuiae; vtraque parte informante, cessionem obstat censuit; quia fuerat iurata, & sine interitu salutis aeternae seruari poterat, cum contingat, de iure iuran. & cap. quamuis, de pact. lib. 6. & vtrouique cõmuniter DD.

adde Scraph. dec. 7. n. 4. Mantio. dec. 167. n. 6. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 375. n. 3.

Non obstat nullitas cessionis opposita ob non adhibitos duos proximiores consanguineos iuxta statutum vrbis lib. 1. c. 1. 51. nam licet interuenerit Iacobus Liuiae filius, ille erat minor, & ideo non erat satisfactum statuto iuxta decisionem in causa Romana Palatij ad Pasquinum coram D. meo Iusto; nec suffragabatur deputatio curatoris, quia nõ fuit deputatus pro Iacobo, sed loco alterius proximioris, qui citatus noluit intercesse, quia fuit responsus quod etiam remota persona Iacobi, contractus remansit validus, nam cum non constaret, aliis extra-

re consanguineos, fuit adhibitus curator legitimus à iudice constitutus, quo casu statuto satisfactum adhibita praesentia curatoris, & iudicis qui in hoc contractu interuenerunt, & ideo minoritas Iacobi nõ nocuit, cum adhibito legitimo curatore illius praesentia non esset necessaria. Lambertus, de contract. mulierum, gloss. 1. n. 62. vbi ait generale esse, quod vbi in actu solennitas aliqua desideratur, si pinguior adhibeatur, actus sustinetur, non solum, vbi glossa & DD. ff. de regul. iuris, l. non sunt liberi, ff. de statu hominum, & eo maxime, quia non erat verum quod datio tutoris fuisset restricta in defectum vnus proximioris, cum ex serie cõstaret fuisse aptam cõprehendere alios defectus, & consequenter etiam defectum Iacobi, tunc minoris, licet minor reuera fuisset, nã Liuia à iudice petierat prouideri sibi de curatore, in defectum dicti proximioris, qui citatus non comparuerat, & omni meliori modo iuxta formam statutorij vrbis, & consequenter nõ solum fuit petitus curator in defectum proximioris, sed omni meliori modo, quae clausula non retrahit petitionem ad defectum proximioris citati non cõparentis, sed potius ampliat ad omnes alios defectus, vt actus omni meliori modo d quo possit valere. Ruiuus cons. 11. incip. Ex his quae colliguntur, n. 16. lib. 2. Verallus dec. 91. incip. Capitulum Porionariorum, n. 4. & 5. part. 1.

Rursus non obstat alter defectus allegatus contra cessionem propter non adhibitam causae cognitionem; quia fuit dictum quod praeterquam quod praesumitur pro decreto iudicis, quod fuerit interpositum cum causae cognitione, vt in causa Romana domus de Grandis, die 16. Februar. 1601. coram me in hoc cessionis actu causae cognitio patenter videbatur adhibita, cum fuerit narratus status litis, & causae examen testium pro parte Liuiae, & productio iurium pro parte Tarquinij, & quatenus opus esset, fuisset habita relatio ad acta, & dictum quod Liuiae res varia & diuersa bona à Cardinali fuerat consecuta, quibus sibi satisfactum asseruit; ex his enim constabat statum causae sufficienter fuisse expressum, ita vt cõdecentem dotem Liuia praesumeretur consecuta, ad effectum, vt modò non posset petere supplementum, cum quae habuerat, sufficerent pro suis alimentis. Roland. cons. 85. incip. Praesens consultatio, n. 9. & seq. lib. 3. Simon de Praesens lib. 3. de vltimar. volunt. interpretatione l. dub. 3. solut. 2. n. 7. Surd. de aliment. tit. 1. quast. 10. n. 15. & 16. & fuit nuper resolutum in causa Romana, siue Ianuen. dotis, die Luna 30. Martij 1609. coram me.

adde Ludouic. dec. 204. n. 19. Scaph. dec. 201. n. 21. Rotam in posth. Farin. tom. 2. dec. 490. n. 5. 6. 7. Supra dec. 888. n. 8 & 10. quam allegat Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 103. n. 5. & 345. n. 4. 8.

Demum non obstat falsitas causae ipsius cessionis; quia praeterquam quod illa est concludenter probanda, Chifanen. dec. 183. & fuit late dictum in vna Romana census de Pronanis, die 8. April. 1598. coram Orano, in hoc casu decretum iudicis, pro quo praesumitur, Gabriel tit. de fement. concl. 5. n. 1. & seq. praesentiam causae falsitatem excludebat.

f supra dec. 142. n. 3. & 4. 9.

Calaguritana iuris prouidendi de Viana.

Die Vener. 15. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Insuperatus quod praetenditur Parochianis, praesumitur ex usurpatione.
2. Usurpationis iuris patronatus praesumptio si adsit, prius est probandum ius, iuxta requisita Tridicini.

DECISIO

DECISIO M. CCCXXXII.

Proposito dubio, an esset dandum mandatum de manutenendo incolis de Viana ad praesentandum vel potius Episcopo Calaguritano ad cõferendum, iuxta formam motus propriij scilicet. Sixti Papae V. vtraque parte informante Rota censuit vniuersitati non fuisse dandum mandatum de manutenendo; quia cum Parochiani sint de personis, in quibus cadit praesumptio usurpationis, Thanis dec. 68. incip. In vna Lucana. Puteus dec. 57. incip. Fuit resolutum, lib. 1. & fuit decifum in causa Cremonen. Capella, die 2. April. 1601. coram R. P. D. Cocchino probare tenebantur ius patronatus iuxta requisita Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 9. aliter verò non poterant obtinere, cum decretum Concilij habeat locum tam in possessorio, quam in petitorio, vt sapè Congregatio Concil. Trident. interpretes respondit, & censuit etiam Rota in multis causis, & signanter in causa Romana de Publicolis, die 30. Ianuar. 1601. coram D. Andrea de Corduba, nunc Episcopo Pacensis; si autem Parochiani has difficultates superatui facile superauerint, sicut creduntur, tunc quod optant obtinebunt.

hac resolutio fuit cõfirmata infra dec. 1454. b habetur in impress. Cocchini dec. 25. n. 3. & 4. & de hoc art. vide Barbos. in tr. de vnuer. iure Eccl. lib. 3. cap. 12. vbi alius dec. allegat praesentem. Quod etiam extendit ad vniuersitates paruas, vt per Rotam recentior. p. 1. dec. 481. n. 1. Mantio. dec. 340. 1. quae etiam habetur in nouiter nouiss. Farin. dec. 389.

Respectu Episcopi propter difficultates excitas, & Dominorum discordantia suffragia, nihil fuit definitum.

Bononien. de Guidalottis.

Die Veneris 22. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

Causa si sit diuturna & perplexa, solet Rota eam concordia terminare.

DECISIO M. CCCXXXIII.

In hac causa fuerant latae in partibus multae sententiae, & confecti multi processus, & prope naturam ipsius causae, & temporis diuturnitatem fuerat effecta, adeò perplexa, vt non posset facile terminari: & propterea vt vltioribus sumptibus & laboribus partium consuleretur, Rota voluit causam terminari per concordiam; ita vt Dominus Ioannes Andreas Tomacellus numeraret Dominis de Guidalottis scuta quingenta monetæ.

adde supra dec. 72. n. 2.

Hipporegien. Capella.

Die Veneris 22. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

Possessio beneficij, si capi non possit in Ecclesia, vbi est situm ob resistenciam domini loci, potest capi in alio loco, & erit valida.

DECISIO M. CCCXXXIV.

adde supra dec. 1427.

Via die 6. April. Turino Turineto solum informante Rota censuit, ei dandum fuisse mandatum de manutenendo respectu beneficij S. Martini, de quo fuerat prouisus, ideo iterum proposui causam ad instantiam Caroli Bernardini, & Rota vtraque parte informante in decifis mansit pro Turineto, qui respectu beneficij S. Martini per publicum instrumentum, clare docebat de sua possessione.

Peña Decif. Tom. 1. 1.

Nec obstat possessio Caroli, quia illa solum capta fuerat de beneficio S. Iacobi, neque in ea fiebat aliqua mentio beneficij S. Martini: vnde cum essent duo beneficia separata, attenda decifione facta super existentia beneficij S. Martini ex possessione vnus, quam habebat Bernardinus, non inferbatur ad possessionem alterius beneficij separati, quam adeptus fuerat Turinus.

Nec ad rem pertinere quod in Ecclesia esset vnicum Altare tantum, quia iam fuerat in alia decifione responsum, quod sub vno Altari possunt consistere diuersi tituli, & diuersa beneficia.

Denique non obstat Turino quod nõ acceptaret possessionem beneficij S. Martini in Ecclesia S. Martini, vel in conspectu illius, sed in Ecclesia Parochiali; quia fuit responsum quod cum executor adhibuisset diligentiam pro capienda possessione in Ecclesia beneficij, & ob illicitam resistenciam Bernardini qui est Dominus temporalis loci, eam ibi capere non potuisset, valuit possessio alibi capta extra conspectu Ecclesiae, vbi erat situm beneficij, cum iusta causa id suaderet, & permitteret, vt late probat Felinus in cap. cum aliquibus, n. 5. vers. & considera bene, de sentent. & re iudicat.

Quae dicebantur ab informantibus pro Bernardino super beneficio S. Martini, quod non sit collatum, & super gratia Turini, non publicata, nec iustificata, non erant huius inspectionis respiciendis possessorij, & ideo ad petitionem fuerant reiicienda.

adde supra decif. 1394. n. 6.

adde Ludouic. dec. 364. n. 2. vbi late annotat lit. B. vers. verum praallegata cõsuetudo Caualer. 359. n. 4.

Ferrarien. Prioratus.

Die Lunae 25. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

- 4. Beneficij vltimus status attenditur dummodo non probetur alium statum legitimum praecessisse, & 8.
5. Quasi possessio in beneficalibus non attenditur quando constat de proprietate, & 8.

adde supra decif. 1392. h praesens decifio habetur in recentior. Farin. tom. 1. dec. 188.

DECISIO M. CCCXXXV.

Contra decisionem in hac causa factam die 1. Decemb. 1608 in qua fuerat resolutum, gratia R. P. D. Alphonsi Gilioli fuisse iustificata quoad regularitatem, & quoad narratum, quod prioratus Clericis secularibus esset solitus cõmendati, acriter agebant informantes pro D. Antonio Maria Parolario, praetendentes eam non posse subsistere, & propterea ab illa omnino fuisse recedendum, ex duobus potissimum fundamentis, primò, quia in iustificatione gratiae debet attendi vltimus, seu praesens status: secundò, quia licet vltimus status non sit praescriptus, sola quasi possessio sufficit, vnde tandem inferre collationem Episcopi Ferrariensis, non autem Papae prouisionem fuisse attendendam; & ideo iterum proposita causa super iustificatione gratiae D. Gilioli, vtraque parte informante, articulo bene discussa Rota in vltimo loco in decifis mansit. Ratio fundamentalis, & firma fuit, quia cum ante annum 1561. constaret de huius Prioratus regularitate ad secularitatem, nec mutatio status de regularitate ad secularitatem esset probata, vltimus status non suffragabatur Antonio Maria; quia licet verum sit vltimum statum attendi debere, id non habet locum, quando constat de legitimo statu praecedenti; tunc enim attenditur vltimus status contrarius, nisi probetur legitimum.

adde Caualer. dec. 252. & 265. n. 3. quae habetur etiam in recentior. p. 1. dec. 482.

adde Caualer. dec. 656. n. 1. vbi ad propositionem cum aliis allegat hanc dec. & Duran dec. 340. n. 12. vbi etiam allegat hanc dec. & dec. 381. n. 9. & Rotam in posth. Farin. tom. 1. dec. 489. n. 4. & dec. 727. n. 3. vbi etiam allegat hanc dec. & recentior. p. 2. dec. 487. n. 1.

præscriptus, & mutatus, ut fuit decisi in causa Salamantina Vicaria, die 15. Martii 1596. corâ D. Card. Blanchetto tunc Rotæ Auditore, & iterum in simili in causa Ofunen. Capella, die 17. Decemb. 1599. coram R.P. Domino Lancelotto, & est in terminis decisi Rotæ 2. n. 2. de præben. in nois, ubi dicitur sufficere vltimum statum secularitatis, dummodo non probeatur alium statum legitimum præcessisse, quam sententiam probant etiam Doctores, quorum autoritate utebantur informantes pro Antonio Maria, nempe Nicolaus de Milis in verb. beneficium, vers. beneficium, si est impetratum tanquam secularitate, & Felinus in cap. nostra, n. 44. de rescript. & tradunt communiter Doctores in c. cum de beneficio, ubi Geminianus n. 8. & Francus n. 5. de præben. lib. 6. & probatur etiam in c. consultationib. de inrepatron. ubi quando constat de proprietate, non attenditur quasi possessio, quæ aliâs semper inspicitur ad effectum validitatis præsentationis, ut fuit sæpè decisum, & signanter in vna Milenitana iuris patronat. die Vener. 18. April. 1608. coram R.P.D. Marcomontio: cum ergo in hac facti specie constaret de anteriori statu regularitatis vsque ad annum 1561. nec deinde probeatur inductus, status secularitatis legitime præscriptus spatio 40. annorum, detracto tempore prouisionis Apostolicæ, quod non fuit iterum cum bona fide. cap. cum de beneficio, de præben. lib. 6. nec Domino Episcopo Ferrariensi ad effectum alternatiuæ, nec Antonio Mario ab Episcopo inflituro iste vltimus status suffragabatur.

Prima decisi in hac causa facta, qua utebantur informantes pro Antonio Maria, quod ad sustinendam collationem Ordinarij & excludendam referuationem attendenda sit quasi possessio, & vltimus status beneficij, iuxta Concil. Calderini 23. de præben. sæpè à Rota approbatum, non refragabatur vltimæ decisi in hac causa factæ, neque his quæ modò à Rota constituta fuerunt, quia verum est sufficere probare vltimum statum ad hoc ut dicatur beneficium cõsuetum regi per regulares, vel sæculares, quia agitur de mutatione vsus: sed fallit si probeatur contrarium statum præcessisse, & ideo prouisus ab Ordinario ad suam prouisionem sustinendam astringitur hoc casu ad probandum statum secularitatis fuisse seruatum per 40. annos, quia tunc primus status non tollitur nisi per contrarium statum legitime præscriptum vigore quadragenariæ præscriptionis, & ita limitatur regulam de qua agitur, quod vltimus status sit attendendus. Rota in prædicta dec. 2. de præben. in nois, & Felinus in d. cap. in nostra, de rescript. quare cum Dominus Giliolus Prouisus Apostolicus sufficienter probauerit præcedentem statum regularitatis, & quoad illum gratia ipsius fuerit iustificata; prouisus ab Ordinario non potest eam expugnare, nisi concludenter probeat mutationem status iuxta formam dicti cap. cum de beneficio, de præben. lib. 6.

Syracusana Capellarum.

Die Lunæ 25. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

2 Narratio excessus beneficij valoris probanda est, saltem ex duobus testibus.

DECISIO M. CCCCXXXVI.

1. C Vm die 23. Februar. proxime præteriti, fuisse decisum, ad fauorem Vincentij & Iosephi,

hæc beneficia, siue Capellas vacasse per contractum matrimonij Vincentij de Adamo, in hac propositione dubitauit, an eorundem gratiæ essent iustificata, quoad reliqua narrata?

Et primò Rota censuit primam gratiam Vincentij de duobus beneficiis Sanctæ Mariæ Miraculorij, & S. Ioannis de Burgo Minei fuisse iustificatâ.

Secunda verò gratia eiusdem beneficij super beneficio Sancti Ioannis Bullenæ, non videbatur iustificata in narratiua, quod non excederet 24. cum de hoc deponeret vnicus testis super 9. in summario, n. 11.

Tertia Iosephi Manni de tribus beneficiis Sancti Spiritus, Sancti Antonij, & Sancti Eliæ habita fuit pro iustificata, excepta narratiua scientia litterarum, quia non apparebat iustificata.

Racanaten. attentatorum.

Die Mercurij 27. Maij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio bonorum, & mandatum de manutenendo datur proximioribus successoribus ex interdicto Quorum bonorum.
2 Possessorium adipiscenda non admittit exceptionem requirentem altiorum indaginem.
3 Iudicium possessorium summarissimum conseruat statum rei, in quo reperitur tempore motæ litis.
4 In usufructu finito datur immissio proprietario.
5 In usufructuarius percipere debet fructus rei, in qua est constitutus usufructus.

DECISIO M. CCCCXXXVII.

Die 26. Martij proximè præteriti, vna tantum parte informante fuit resolutum, Lidia & Magdalena fororibus de Leopardis, dandam fuisse immissionem in possessionem bonorū, de quibus agebatur, & respectiue mandatum de manutenendo: causa iterum proposita ad instantiam Dominorum de Leopardis, Rota in decisis persistendum censuit; quia cum Lidia & Magdalena essent nepotes Hortensia, & ei proximiores, eisdem tanquam hæredibus ab intestato non potuit denegari immissio, vigore interdicti, Quorum bonorum, l. 1. ff. quorum bonorum, cum similibus.

Non obstat quod per mortem Hortensia instituta pro æquis portionibus cum filiis testatoris in eius portione esset purificatum fideicommissum ad fauorem Petri & Bernardini filiorum eiusdem testatoris; quia cum talis exceptio fideicommissi, requireret altiorē indaginem, non erat admittenda in hoc iudicio possessionis, ad ipse non erat admittere ad impediendam immissionem heredis vniuersalis, ut post alios tradit Menochius tract. de adipiscen. remed. 4. n. 630. & seq. & eo maxime quod Lidia tempore motæ litis iam possidebat pro medietate ad ipsam spectante; & in hoc possessorio summarissimo adreditur solum status, in quo quis de facto reperitur tempore motæ litis. Couarruu. in practica questionib. cap. 17. n. 5. Menochius de reuocanda possess. remed. vlt. n. 17.

Quibus accedebat, quod fideicommissarij debent recipere de manu hæredis, & erant faciendæ detractiones saltem Trebellianicæ, quæ in testamento

mento non reperiebatur prohibita, ut sæpè fuit resolutum, & signanter in causa Romana de Capizucobis, coram R.P. Domino Lancelotto.

Rursus nõ obstat quod Hortensia non fuerit hæres, sed solum usufructuaria, & quod propterea finito usufructu per eius mortem consolidatus fuerit cum proprietate, & consequenter immissio deberetur proprietario, non autem hæredi usufructuario; quia fuit responsum ex serie testamenti constare Hortensiam fuisse institutam hæredem, non autem relictam solum usufructuariam, ut diligenter fuit ponderatum ex verbis & clausulis testamenti huc spectantibus.

Præterea non obstat dispositio testatoris ordinantis, quod fructus qui post eius mortem reperirentur in hæreditate Lidia & Magdalena, deberent consignari; quoniam ex hoc potius inferebatur ipsam non fuisse solum usufructuariam; quia si talis fuisset, proculdubio fecisset fructus suos, sicut sensisse videtur Rota in hac eadem causa die 31. Ianuarij 1603. coram me.

Demum ad Decium consil. 278. incip. Non leuis perplexitas videtur, responsum fuit illum loqui in casu diuerso, tum, quia ibi ambo fuerant instituti hæredes vniuersales, & ideo, ut evitaretur incompatibilitas, illa fieri debuit interpretatio, vt vna institutio verificaretur in usufructu, alia verò in proprietate; tum, quia plura concurrerant in casu Decij, qui erat multum perplexus, quæ difficultas in hac facti specie cessabat ex verbis testamenti ponderatis.

Aurien. Parochialis del Pao.

Die Lunæ 1. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Parochialem, si quis litigat, & obtineat secundam, per ademptionem possessionis istius, vacat illa.
4 Restitutio in integrum à sententia lata supponit illius validitatem.

DECISIO M. CCCCXXXVIII.

Alphonsus Guntinus, qui per duas sententias Rotales succubuerat, in hac causa impetrauit restitutionem in integrum, non prosequendo amplius primæ ius suæ imperationis, ob non seruatum formam constitutionis sæl. record. Pij V. sed veniendo ex nouo iure vigore subrogationis in ius Francisci, cum prætenderet vacasse Parochialem per assecutionem pacificam alterius incompatibilis, per quam renuntiauit iuri, quod super hac Parochiali habebat. Glossa in Clement. gratia, vers. renuntiare, de rescript. vnde Guntinus in hac prætensione admittebat in patronatus, quod prius impugnerat, & defendebat ius fuisse penes Franciscum, non autem penes Ludonicum; quia licet vterque fuisset præsentatus à Patronis, prætendebat tamen Guntinus quod præsentatio de Ludouico non poterat ei suffragari tanquam facta absentis, nec fuit infra quadrimestre ratificata; vnde remanebat sola præsentatio Francisci, ad cuius ius tanquam vacans per assecutionem alterius beneficij, Guntinus fuerat subrogatus; & ideo dubitauit, an constaret de causis restitutionis in integrum, & apertionis intelligentiæ gratia ad tollendam æquiuocationem

nem præmissa distinctione duarum causarum in Rota pendentium, altera inter præsentatos in secunda instantia coram me; in qua est discutienda quis ex præsentatis veniat institutus, & alteri inter Guntinum Prouisum Apostolicum, & ambos præsentatos, in qua pronunciauerunt RR. PP. DD. Manzanedus, & Marcomontius & hæc modò pender coram me in gradu restitutionis in integrum; Rota censuit non constare de causis, restitutionis in integrum, quia cum Franciscus, in cuius ius fuit subrogatus Guntinus, confusus fuerit ius patronatus, & à RR. PP. DD. Manzanedo & Marcomontio obtinuerit sententias iuris patronatus approbatorias, Guntinus ex inde non poterat iuari; quia imò propterea ex hoc capite subrogationis, ei non competebat restitutio in integrum.

Nec poterat Guntinus prætere restitucionem in integrum sub prætextu nullitatis sententiæ R.P.D. Manzanedi; quia in decisione coram R.P.D. Marcomontio nullitates fuerunt sublata, & quatenus aliqua adesset nullitas, non erat agendum per viam restitutionis, cum restitutio præsupponat sententiæ validitatem.

Recurfus Ludonico oppositi non suffragabatur Guntino, cum non probaretur ab eo, vel de eius mandato fuisse factos.

Racanaten. tutela.

Die Lunæ 1. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Curator non est dandus minori qui litigat cum eo, etiamsi sit propinquior sanguine.
3 Tutor potest tutelam testamentariam renuntiare.

DECISIO M. CCCCXXXIX.

VT maturius procederetur, & quod iniustus foret decerneretur, propositi memorialia loco causæ super tutore & curatore Dominæ Magdalena Leopardæ constituendo, quod omnino fieri oportebat, quia per obitum Hortensia eius tutricis & curatricis remanserat absque tutore & curatore.

Bernardinus Leopardus eius patruus ex latere paterno, non debuit Magdalena deputari curatore, quia inter ipsum & Magdalenam agitabatur iuris; vnde iusta oriebatur causa, vt ei curator non decerneretur; placuit tamen deputare Annibalem Caballinum I.V. Doctorem, de cingulo, ex latere materno Magdalena proximiorum, virum fide, & moribus probatum, & facultatibus idoneum, qui diligenter sperabatur omnibus Magdalena commodis prouisurus.

Non obstat quod Eques Horatius auus paternus in codicillis reliquerat Magdalena & Lidia neptibus tres tutores testamentarios, videlicet Marmilium, Manurium, Petrum Iacobum, Leopardum Præpositum Ecclesiæ Recanatenfis, & Hortensiam suam vxorem, quia Marmilius, & Petrus Iacobus ei muneris renunciauerant, vt patebat ex publico instrumento, in quo iuxta attenda renunciatione prædictorum tutorum, & acceptatione Hortensia eam in tutricem & curatricem deputauerat, & prædictos tutores testamentarios ab eo muncie absoluerat.

1. adde infra dec. 1632. n. 5. & decif. 1487. n. 8.

6. 1. supra decif. 1555. n. 6. e vide infra decif. 1444. n. 8.

7. 1. adde supra dec. 1392. n. 3. & Rotâ in posth. Farin. tom. 2. dec. 421. n. 1. ubi in fine ad propositum allegat has decif. & dec. 1489. n. 4. in fine & infra dec. 1632. n. 5.

2. 1. requiruntur saltem duo vt fuit dictum supra decif. 399. n. 5. ubi annotaui alias dec. in tom. 1.

3.

1. supra dec. 108.

7.

3.

1. adde Rotâ in posth. Farin. tom. 1. decif. 736. n. 1. & in recentior. p. 1. decif. 672. n. 1.

1.

1. 1. quo casu dandus est pupillo tutor, qui sit illi proximior. Rota in posth. Farin. tom. 1. decif. 334. n. 1.

2. 1. adde Rotâ recent. p. 2. decif. 668.

3.

1. adde Rotam diuers. p. 2. decif. 89. n. 6.

Sancti Seuerini iurisdictionis.

Die Vener. 5. Iunij 1609.

SVM MARIUM.

- 2. Inhibitio data virtute commissionis non est moderanda lite pendente.
3. Inhibitione pendente nihil est innouandum.
4. Commissionis reformatione nondum obtenta, nihil debet fieri ulterius in inhibitione facta de iure.
6. Appositione manus Sanctissimi, Signatura non potest committere causam, nec alius inferiori.

DECISIO M.CCCCXL.

Cum Dominus Episcopus Sancti Seuerini pratereret Abbatiam Sancti Laurentij de Rambona eiusdem ciuitatis, iurisdictioni suae esse subiectam, Abbas vero pratereret se exemptum, & in quasi possessione exemptionis existere, vt se liberaret a molestiis, quas sibi & Abbatiae suae modernum Episcopum inferre dicebat, causam in Rota committi obtinuit. & vigore commissionis emanauit inhibitio in forma, quam cum Dominus Episcopus pratereret moderandam, dato dubio, eoque, vtraque parte informante, proposito, Rota censuit inhibitionem non fuisse moderandam, tum, quia lite pendente, vigore commissionis legitime emanauerat Rota decif. 3. incip. Fuit dubium, vers. sed quid, de appellat. in nouis. Paleotus decif. 41. incip. Petebatur inhibitio, in manus scriptis, & interim post inhibitionem nihil erat innouandum, tum, quia si Episcopus pratereret se grauatum, poterat adire Signaturam, & curare vel quod inhibitione non obstante, ipse iurisdictionem, quam prateredebat, exercere posset, vel quod inhibitio moderaretur, vt alius censuit Rota coram Fabio decif. 22. incip. Quia fuit inhibitum, & coram me in causa d. Viridunen. iurisdictionis, die 18. Maij 1598.

Non obstabat quod lis pratereretur extincta per Breue fel. recon. Pij Papae IV. quia haec inspectio respiciebat petitorium, de quo & eius clausulis erat cognoscendum in progressu causae, & videndum in quibus casibus procederet.

Similiter non obstabat quod cum Papa vigore Breuis apposuisset manus, no potuerit per Signaturam iustitiae committi causa in Rota, quia dicebant Domini hanc praetensionem in Signatura deducendam, cuius iurisdictionis & potestas, quae semper venerabilis fuit in nostro Auditorio, non solet in eos controuerti, praesertim cum Dominus Cardinalis pro tempore Signaturae iustitiae Praefectus, cui est credendum, rescribat de mandato Papae, vt saepe Rota considerauit, & signanter in vna Ciuitaten. constructionis Capella, coram bone mem. Cardinali Seraphino, tunc Rotae Auditor.

Placentina Salary.

Die Veneris 5. Iunij 1609.

SVM MARIUM.

- 3. Actus plures si sint facti ad eundem respectum, & effectum, non dixerit, sed correspectiui sunt censendi. & sic sublato & extincto primo, tollitur secundus, 4.
8. Procurator negotiorum reuocari potest a principali, quotiescunque voluerit.

DECISIO M.CCCCXLI.

Cum saepe fuisset haec causa proposita, super dubio, an Doctor Franciscus Caxa haberet causam excusationis ad effectum consequendi distributiones quotidianas, & fructus Canonatus & Praebendae Theologalis, & semel resolutum contra ipsum, quia tamen ego multum dubitaueram de praedicta decisione & facta die 28. Maij anni praeteriti, Rota ordinauit, quod discuteretur iterum decisio facta in hac causa supra decif. 1165. n. 3. & seq. h. supra decif. 1294. v. de infra decif. 1510.
1. habetur haec decim. pressa in posth. Farin. tom. 1. decif. 89. licet non bene annotetur de anno 1605.
2. Adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.
3. adde infra decif. 1510. n. 2. & seq. Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 233. in hac eadem causa, vbi n. 3. in fine ad propositum allegat hanc decif.

Quia fuit responsum quod in vtroque actu, siue instrumento, nihil aliud continebatur quam contractus k mandati, quod colligebatur ex resolutione facta per Capitulum de transmittendo Caxa ad Urbem pro negotiis & litiibus Capituli tractandis cum assignatione certi salarij, & ex mandato procuratorio dato pro executione illius resolutionis, vnde licet duo actus gesti fuerint, cum ad eundem finem tenderent, & quasi pro vno actu a contrahentibus fuerint habiti, non debebant diuerso iure censeri; vnus enim fuit factus intuitu & contemplatione alterius. Et consequenter, licet diuerso tempore celebrati, reputabatur correspectiui. Ancharanus consil. 434. incip. Ex narratu, num. 3. vers. praeterca aduertendum. Crauetta consil. 153. incip. Vltra iam scripta, num. 8. vers. idem si non incontinenti, & eo maxime, quia cum ad aliud referri non possent, de illis tanquam de mandato procuratorio, & de ipsa Procuratoris constitutione iudicandum erat. Corneus consil. 36. incip. In hac consultatione num. 14. lib. 2. vnde sublato mandato per reuocationem, alter contractus qualificatus fuerit, censebatur sublatus. l. final. C. de appellat. Crauetta consil. 179. incip. In causa appellatiouis, num. 13.

Et hinc cessabat altera praetensio ex eo deducta quod contractus initus cum Caxa fuerit simplex

plex contractus a locationis, & conductionis operarum; quia ex ferie gestorum inter Capitulum & Caxam parebat principalem contractum fuisse mandati procuratorij ad negotia & lites, cum assignatione certi salarij ad praedictos sex annos, & ideo quidquid dicendum sit de Aduocato, Potestate, Vicario, & aliis similibus, in quibus locum habere possent deducta pro Caxa in terminis locationis & conductionis in Procuratore ad lites & negotia, in quo requiritur specialis confidentia & fides non suspecta, secus censetur Rota, ideoque quandocumque posse reuocari, non obstante quacumque promissione, vt in praedicta decisione, b facta die 7. Maij 1607. fuit ponderatum.

Romana haereditatis, de Togninis.

Die Mercur. 10. Iunij 1609.

SVM MARIUM.

- 2. Testis deponens extra articulos licet iurauerit de dicenda veritate, super tota causa probat, & 3. quod ita non erit, si pars se adstringat ad articulos, 4.
5. Testes vt deponant super tota causa, quomodo sit articulandum.
6. Ius si aliquid disponit, non datur locus arbitrio, Arbitrio no est locus, si iuris datur dispositio, sibi. Testis non iuratus, nihil probat. ibid.

DECISIO M.CCCCXLII.

Cum lis ageretur in Curia Capitolina inter Sebastianum Togninum, & Petrum Alberum, seu Camillam Rosaram, super haereditate Catharinae Togninae pro parte Petri fuerint dati articuli, in quibus ponebat de eius consanguinitate cum dicta Catharina, & ad probandum induxit aliquot testes, quos Sebastianus curauit etiam interrogari super consanguinitate sua cum eadem Catharina; & quia Petrus prateredebat non esse fidem adhibendam illis testibus ad fauorem Sebastiani, ex eo quod extra articulos deposuissent; Sebastianus adita Signatura Sanctissimi rescribi obtinuit, vt praevia auocatione a Curia Capitolina, haec causa in statu & terminis, in quibus reperiebatur commissa, mihi committeretur, & praedictis testibus etiam in his, quae extra articulos iuxta Sebastiani interrogatoria, ad eius fauorem deposuerant, fides adhiberetur arbitrio Rotae; vnde dato dubio, an esset locus arbitrio Rotae, Rota, vtraque parte informante, non esse arbitrio locum censuit; quia licet quando testis iurat de veritate dicenda, intelligatur iurare super tota causa, & consequenter possit super omnibus ad causam facientibus, ab vtraque parte interrogari; quia indefinitum illud iuramentum de veritate dicenda aequipollent vniversali, perinde ac si testis iurasset de veritate dicenda super tota causa. Felinus in cap. de testibus, n. 13. de testibus, vbi Ancharanus n. 5. in fine, Antonius de Butrio n. 5. vers. secus si super toto negotio. Ioannes de Anania num. 3. lason in l. si duo, §. idem Iulianus, num. 30. ff. de iureiur. & consequenter si aliquid diceret extra articulos, probet

Alexander in d. §. idem, Iulianus n. 16. & 17. & in hoc casu testes, de quibus agebatur de veritate dicenda, praestiterint iuramentum, nihilominus, quia Petrus Alberus citauerat ad videndum iurare testes stricto super articulis, & sicut perierat, obtinuerat iuramentum, intelligebatur restrictum ad deponendum super articulis, sicut citatio denunciabat, & consequenter in his, quae deposuerant extra articulos, dicebantur deponere sine iuramento. cap. de testibus, vbi communiter Doctores, de testibus, gloss. in l. si quis, §. final. in verb. admittatur. ff. de petition. heredit. Grammaticus decif. 103. incip. Illustrissima Marchionissa Padula, n. 80. Baldus in cap. per tuos, n. 14. de testibus; & nominatim aduerterunt practici in Curia. Vestrius lib. 6. cap. 2. n. 9. vers. quo casu si super articulis tantum iurasset, & Lucas Perus lib. 2. cap. 5. num. 7. vbi signanter considerat, quod quando fit citatio ad videndum iurare testes super articulis, debet addi, & super tota causa, ad effectum vt super tota causa deponere possint.

Et ex his fuit dictum non esse locum arbitrio, cum ius expressè resistat & disponat, ne cui sine iuramento credatur. cap. nuper, de testibus. Et eo facilius in hanc sententiam itum est; quia testes erant viui, & praesentes in Curia, & facile poterant repeti, quod fieri suadebat verbum Cugino, de cuius intelligencia agebatur, an intelligeretur de consanguineo, & in quo gradu, quod testes medio iuramento interrogati poterant declarare.

Lauretana grani.

Die Veneris 12. Iunij 1609.

DECISIO M.CCCCXLIII.

IN causa Lauretana pretij grani, quam Valeriano solum informante proposui propter multam partem aduersae contumaciam, Rotae placuit decisio e in eadem causa facta die 13. Februarij proxime praeteriti, & ideo deueniendum ad causae expeditionem.

Capuana Rectoria.

Die Vener. 12. Iunij 1609.

SVM MARIUM.

- 2. Valor obtentorum leuiorem probationem requirit, quam obtinentorum. & est facienda computatio de tempore gratia. 3.
4. Parochialis Ecclesia, ut dicatur, quatuor requisita sunt necessaria.
5. Cura animarum & Ecclesia Parochialis, quae requisita habere debet.

DECISIO M.CCCCXLIV.

Cum anno 1599. de mense Iulij vacasset haec Parochialis Sancti Ioannis ad Curtim, Ordinarius eam contulit Francisco Quarellae in concursu magis idoneo reperto, qui literas expeditiuit in Curia, eo quo in mense praedicto vacauerat, & vigore suae prouisionis de mense Septembri, eiusdem anni, eiusdem Parochialis possessio

1. adde Cocci. dec. 418. n. 1. quae etiam habetur penes Marches. de commiss. p. 3. pag. 180.

2. adde Cocci. dec. 418. n. 1. quae etiam habetur penes Marches. de commiss. p. 2. pag. 59. n. 3. & habetur p. 3. in impress. diuers. lib. 1. decif. 22. n. 3.

3. supra decif. 682.

4. supra decif. 682.

5. supra decif. 682.

6. supra decif. 682.

7. habetur in impress. Scraph. decif. 857. n. 1. & 12. cui iunge Duran. decif. 132. n. 8. & 9. & Rotam in nouiss. Farin. dec. 36. n. 5.

1. habetur haec decim. pressa in posth. Farin. tom. 1. decif. 89. licet non bene annotetur de anno 1605.
2. Adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.
3. adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.
4. adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.

1. adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.
2. adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.
3. adde supra in d. decif. 1294. n. 5. & infra decif. 1530. n. 2. & seq.

4. supra decif. 1294. n. 5. & seq.

1. adde Rotam diuers. p. 2. decif. 593. n. 2.

2. testis deponens extra articulos nihil probat, vt supra decif. 260. n. 3. in fine in tom. 1. adde Rotam recent. p. 1. dec. 360. n. 5. Mantio. 2. decif. 351. n. 5.

3. supra decif. 260. n. 3. in fine in tom. 1. adde Rotam recent. p. 1. dec. 360. n. 5. Mantio. 2. decif. 351. n. 5.

4. supra decif. 260. n. 3. in fine in tom. 1. adde Rotam recent. p. 1. dec. 360. n. 5. Mantio. 2. decif. 351. n. 5.

5. supra decif. 260. n. 3. in fine in tom. 1. adde Rotam recent. p. 1. dec. 360. n. 5. Mantio. 2. decif. 351. n. 5.

6. supra decif. 260. n. 3. in fine in tom. 1. adde Rotam recent. p. 1. dec. 360. n. 5. Mantio. 2. decif. 351. n. 5.

possessionem accepit, & postea mandatum de manutentione obtinuit, & quia Paulus Bomplanus eodem mense & anno obtinuerat expediti gratiam super dicta Parochia, seu Rectoria, sub narratiua, quod esset simplex beneficium, & multa isto medio tempore gesta fuerunt, quae non sunt huius inspectionis; demum dubitauit, an gratia Pauli esset iustificata? & Rota vtraque parte informantem, non fuisse iustificatam a censuit, in duobus, videlicet in valore obtentorum, & in eo quod esset beneficium simplex.

Nam respectu valoris non apparebat iustificatum per non excessum ducatorum 93, quia licet valor obtentorum leuem probationem exigat, Egidius decif. 682. incip. Si impetrans. cum in gratia Pauli fuerit expressus per non excessum, & testes deponent de ascensu, non erat probatus. Alexander consil. 64. incip. Visa consultatione, n. 7. lib. 2. Felinus in cap. ad aures, n. 4. conclus. 3. de respici. Ripa in l. si constanter, n. 18. in fine, ff. solut. matrim. & est usitata praaxis in Rota.

Rursum testes non deponebant de tempore gratiae, de quo est regulariter probandum a valor. Oldradus consil. 38. incip. Quidam impetravit. Felinus in cap. ad aures, num. 17. & in cap. eam te, n. 2. de respici. Casadorus decif. 19. incip. Item voluerunt Domini, n. 7. in fine. super regulis.

Respectu narratiuae quod haec Rectoria esset beneficium simplex, gratia Pauli non videbatur iustificata, cum potius ex deductis pro Francisco probaretur Parochialis, cum concurrerent quatuor potissimum requisita, quae ad constituendam Ecclesiam Parochialem concurrere debent, videlicet potestas fori paenitentialis, cap. qmms, de pen. n. 10. & remiss. locus certis finibus constitutus, in quo populus ei deputatus degit, cap. Ecclesias 13, quast. 1. exercitium curae animarum nomine proprio. c. exiripanda, §. qui vero, de praeb. & nomen Curati siue Rectoris eidem Ecclesiae Praefecti, c. cum non ignores, de praeb. vt alius censuit Rota in vna Recanaten. d. Parochialis, die 20. Maij 1577. coram bo. me. Cantuccio; haec enim Rectoria & limites distinctos ab aliis Parochiis; & populum peculiarem, cui administrantur Sacramenta, & fontem Baptifinalem, & fructus in decimis obligationibus, & aliis iuribus ad curam spectantibus habet. c. a nobis, & c. cum contingat de decimis. Romanus consil. 344. incip. In casu proposita consultationis, n. 4. vt vniiformiter probabant quinque testes de ciuitate Capuana Religiosi, & senes legitime examinati.

Non obstantes testes ex aduerso examinati, dicentes, Rectoriam non esse curatam, & quod illam obtinebat quidam Liiuis, qui nec residebat, nec curam animarum exercebat, quia fuit responsu ad abufum, potius quam ad excludendam parochialitatem pertinere; quia ex quo Liiuis ille non residebat, non desinebat Ecclesia esse Parochialis: eam autem non residendi consuetudinem fuisse abufum, conformiter probabant testes pro Francisco examinati, super 2. artic. nam non solum super hac Ecclesia, sed super multis aliis similibus Ecclesiis Parochialibus ciuitas & diocesis Capuanae ea praua corruptela inualuerat, vt Rectoribus eorum non residentes per Capellanos coadiutores curam animarum exercerent; vnde merito Synodus eam corruptela damnandam praecipit, vt Curati per seipfos, non per interpositas personas curae animarum inferuient, quod & emendatum & obseruatum fuisse, & obseruari

testes bene informati testificabantur: & de hac Ecclesia S. Ioannis ad Curram, singulariter deponerant semper fuisse habitam & tentam pro Ecclesia Parochiali.

Rursum non refragabatur quod in ista Ecclesia cura exerceretur per duos Capellanos, quia hoc potius suadebat esse Parochialem, cum eo ipso quod erant duo, non posset penes ipsos principaliter animarum cura residere; sed quod isti duo Capellani solum deseruient ad adiuuandum Rectorem in exercitio curae, cap. sicut in vnaquaque 21. quast. 2. cap. vt quisque de vita & honestate Clericorum. Oldradus consil. 67. n. 1. in fine.

Demum non obstant praetensum vltimum status conferendi haec Rectoriam tanquam beneficium simplex, quia cum probaretur anterior status parochialitatis, & iste vltimus status esset turbidus, nec probaretur legitime praescriptus, non erat considerabilis. Rota decif. 2. incip. Fuit dubitatum, n. 2. de praeb. in nouis, & fuit saepe decifum, & signanter in causa Salamantina v. scaria, die 15. Martij 1596. coram D. Cardinale Blanchetto tunc Rota Auditor, & in causa Ostunen. Capelle, die 17. Decemb. 1599. coram R. P. D. Lancelotto, & nuper coram me in causa Ferrarien. & Prioratus, die 25. Maij, proximè praeteriti.

Perusina s. poly domus.

Die Lunae 15. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Demonstrationes generales non concludunt idemtitatem conuentionum domus, vel fundi, sed sum necessariae speciales.
3 Idemtitas rei sita probatur, non per generales demonstrationes conuenientes aliis, & 4.
5 Spoliatus vltimus possessor est restituendus.
6 Spoliatus non est restituendus si constat manifeste de iure spoliantis, & 7.
Spoliatus ius, vt constat, debet esse, vel ex partis confessione, vel ex re iudicata, ibid.

DECISIO M. CCCCXLV.

Licet per decisiones h in hac causa factas dubium propositum, an constaret, quod solum domus de quo agebatur, pertinuerit ad Lucretiam Belleonam, videretur sublatum, nihilominus propter assiduum instantiam Dominae Liuiae de Capranica, illud propositum, & vtraque parte informante, Rota censuit non probari idemtitatem, & probatam non releuare; nam licet ex instrumento anni 1511. emptionis vnus Casaleni a quondam Lucretia Belleona appareret ipsam emisse Casalenum, iuxta haec consilia, nempe in vocabulo portae S. Petri, iuxta portam Berardi, cui a duobus stradæ, & alio moenia vetera ciuitatis Perusinae. Item in quodam decreto communitalis anni 1512. enunciaretur domus Lucretiae, in porta Berardæ; ex eisdem tamen non probabatur domum hanc fuisse aedificatam super dicto solo, aut casaleno: nam licet conueniret quaedam demonstrationes; cum tamen essent vagæ & generales, non concluderent idemtitatem, cum in porta S. Petri adessent plures domus, & iuxta moenia vetera ciuitatis, similiter plurima aedificia, & domus consisterent: consue etiam generale via-

7. f. adde Rota in posth. Farin. tom. 1. dec. 48. n. 2. in hac eadem causa.

8.

g. supra dec. 143. n. 6. vbi annotauit alias dec.

1. h. supra dec. 122. 1304. & 1342. & 1355.

2.

rum positum absque aliqua specifica demonstratione non probatur identitatem, cum ad eam probandam non sufficiant generales demonstrationes, quae possunt in aliis domibus verificari; sed requirantur speciales tollentes æquiuocationem, aliàs enim probatio tanquam generica, & æquiuoca non concludit identitatem. Corneus consil. 91. incip. Visa facti narratione, num. 14. lib. 1. Ruinus consil. 30. incip. Quia alia litera, num. 6. lib. 1. & consil. 115. incip. In causa & lite vortente, n. 3. in fine, lib. 5. & ita saepe Rota censuit, & signanter in causa Romana Castri Orcianis, die 1. April. 1597. coram bon. mem. Orano, & in causa ciuitatis Castellii bonorum 16. Iunij 1595. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore.

Sed nec probata identitas proderat in hoc casu; nam licet Lucretia Balleona emisset de anno 1511. & possederit & spoliata fuisset; nihilominus cum deinde possederit, Cignorelli, & eorum auctores, qui fuerunt similiter spoliati, hoc vltimum spoliū debet prius purgari, c. l. 3. §. cum igitur, & l. cum fundum, ff. de vi & vi armata, Gabriel consil. 149. incip. In specie proposita, num. 12. lib. 2. & fuit saepe decifum, & est receptum in Rota.

Non obstant oppositio, quod quando constat de iure spoliantis, non debet restitui spoliatus; d quia omiffa huius articuli discussione, fuit responsum primò de iure Lucretiae non constare ex praedicto instrumento venditionis: quod non probat dominium nisi aliàs constet de iure vendentis; cum res etiam aliena vendi possit. Paulus de Castro consil. 133. incip. Iste Martinus, num. 1. lib. 2. Alexander consil. 202. incip. Super causa & lite, num. 1. lib. 2.

Secundò fuit responsum quod ad effectum vendi constet de iure spoliantis, requiritur, vel confessio partis, vel res iudicata in materia spoliij; Rota in vna Valentina Parochialis de Cosentayna, die 26. Ianuar. 1582. Gabriel de restitut. spoliati, conclus. 1. num. 103.

6. d. Adde Seraph. decif. 777. n. 8. & 9. Rota recent. p. 1. decif. 537. n. 5.

7. e. habetur in impress. diuers. decif. 269. n. 7. cui iung. Caualer. dec. 384. n. 6. Seraph. decif. 896. n. 6. Rotam recent. p. 1. decif. 409. n. 5. in fine.

Mileren. beneficij.

Die Lunae 15. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Obitus non probatur ex sola Parochii attestatiōe, sed per partitam formiter extractam ex lib.

DECISIO M. CCCCXLVI.

Solo Alexandro Scappio informante, dubitauit, an eius gratia esset iustificata? & Rota iustificatam esse censuit in omnibus, praeterquam in obitu Caesaris Lazari ante assumptionem S. D. N. Pauli Papae V. & in Clericatu Alexandri; nã obitus Caesaris sub die 12. Maij 1605. non celebratur probatus per solam attestatiōnem Parochii, sed probandus erat per partitam fotmiter extractam ex libro vbi nomina defunctorum, & dies obitus describi solent. Probandum etiam erat Clericatus Alexandri, qui non apparebat productus, nec aliàs legitime probatus.

f. Adde supra decif. 907. n. 7.

2.

Romana census de Carauaschinis.

Die Lunae 22. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Haeres non tenetur ultra vires hereditarias si conficit inuentarium. & praeseruat bona heredis intacta. 3.
4 Inuentarij confessionem debet conficere haeres, cum aliquibus solemnitatibus. vbi numerantur, 5. & seq. quae suppleantur, si fuerit factum cum iudicis decreto. 6.
7 Testes fide digni sunt adhibendi loco creditorum absentium in confessione inuentarij, quod intellige, vt ibi.
8 Clausula cum facultate addendi, vel diminuendi, excusat aliquem defectum.
11 Dolus si non adsit in inuentario multa suppletur, & 12.
Relatio ad scripturas sufficit in inuentario, etiamsi illa nominatim non describantur, & 13.
14 Haeres omittens aliquid de scribere in inuentario, non praesumitur illud omiffisse dolose, sed igno- rante.
15 Dolus non praesumitur in muliere iuris imperita, in actu requirente aliquam iuris solemnitatem.
16 Citatio creditorum est necessaria in confessione inuentarij.

DECISIO M. CCCCXLVII.

Contra haeredes quondam Clementis Carauaschini recusantes soluere censum, què anno 1588. Clemens impouerat pro pretio scutorum 2m, ad fauorem Don Petri de Luna sub praetextu, quod dictus census esset impositus super quibusdam domibus subiectis fideicommissio quondam Ioannis Carauaschini, Don Lucas de Luna, seu eius haeredes opponebant de minus legitimo inuentario, ad effectum, vt ultra vires hereditarias tenerentur: vnde praesupposito fideicommissio praedicti Ioannis, & copia inuentarij cum authentico collata in actis producta, cui agentes pro vtraque parte stare velle declarauerunt, perinde ac si esset publicum originale, saluis exceptionibus, si quae contra instrumentum competere, & relatione petiti communiter electi, & quod fructus sine veri praedicio deberentur. Dubitauit, an praedictum inuentarium suffragaretur Carauaschinis ad effectum, de quo agebatur? & Rota vtraque parte informate, suffragari censuit, & ex regula quod quando est legitime confectum, operatur, vt haeres non teneatur ultra vires hereditarias, h. l. final. §. & si praefatam. C. de iure liberan. & praeseruat bona haereditaria intacta ab oneribus hereditariis d. §. & si praefatam. Parisius consil. 69. incip. Dominus Ambrosius, n. 161. lib. 3. Surdus consil. 143. incip. Longa esset laboriosa, n. 40. lib. 1.

Ceterum, quoniam Carauaschini, qui beneficium inuentarij a lege inducto se tuentes, & aduersarium agentem repellentes, tenebantur probare se adimpleuisse in illius confessione, qualitates ab ipso iure requisitas in d. l. final. §. siq.

4. vide infra decif. 1495. b. Adde Caualer. decif. 308. vbi n. 5. ad propositum allegat hanc decif. & supra decif. 1025. n. 2. Duran. decif. 245. n. 5. Coccii decif. 8. n. 4. Rotam recent. p. 2. dec. 326. n. 1.

4. vide Duran. decif. 387. n. 1. & autem seq.

ab hoc motio fuit recessus infra dec. 1576. & vide decif. 1632.

2. Adde supra dec. 399. n. 5. vbi annotauit alias dec. & dec. 1131. n. 5. & 1150. n. 2. & 1306. n. 2. & 1622. n. 4.

3. e. adde supra dec. 68. n. 1. vbi annotauit alias dec. & Ludouif. dec. 419. num. 1. Rotam in posth. Farin. tom. 1. decif. 513. n. 3.

4.

d. habetur p. 2. in impress. diuers. decif. 52. cui adde supra decif. 566. n. 11. & seq. & infra dec. 1628. n. 1.

5.

6. e. adde infra decif. 1632. n. 5. & 6.

autem dubius. C. de iure deliberan. & informantes, pro Don Luca opponant multos defectus; ideo Rota, illis diligenter ponderatis, & discussis, non tollere inuentario fidem affirmavit.

Nam ad primum defectum ex eo deductum quod inuentarium careret subscriptione hæredis a firmantis illud esse inuentarium bonorum in hæreditate reperorum, confectum bona fide sine dolo & malignitate aliqua, sicut necesse est, & pro forma requiritur, sicut textus in d.l. final. §. sin autem dubius. C. de iure deliberandi; fuit responsum quod cum inuentarium fuerit confectum cum decreto & præsentia iudicis, ex hoc suppletur solemnitates, & in specie defectus subscriptionis, Baldus consil. 147. incipient. Inuentarium hæredis serupulosa res est, n. 2. lib. 4. Boërius dec. 61. incip. Et præsuppono quod pater, n. 22. & fuit dictum in causa Romana de Gaddis die 24. Octobris 1578. coram bo. me. Cardinale Seraphino, & in vna Beneuentana bonorum emphyteuticorum die 4. Iulij 1597. coram Domino Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditoribus, & in causa Bononien. euictionis die 7. April. 1606. coram bo. me. Litra.

Ad secundam oppositionem ex eo quod deficiebant tres testes fide digni, & bonæ opinionis bona stabilia possidentes; qui loco creditorum absentium fuerant adhibendi, §. si verò ad sunt, Authen. de hæred. & falcid. & indicauit aliquando Rota in vna Ciniaris Casellana bonorum die 27. Iunij 1578. coram bo. me. Cantuccio similiter fuit responsum iudicis autoritate & præsentia, istam solemnitatem suppleri ex Baldo & aliis allegatis.

Tertiò opponeretur quod deficerent nomina debitorum & creditorum quæ in inuentario fuerant describenda.

Sed respondebatur primò matrem pupillorum à Carauaschino relictorum, eorum non habuisse notitiam, & deinde addi potuisse vigore clausulæ cum facultate addendi, & minuendi, quæ excusat Surdus decif. 222. incipient. Nullitas inuentarij producti n. 21.

Secundò dicebatur huic requisito sufficienter fuisse satisfactum scribendo libro in inuentario cum numero filiorum, & expressione annorum, & mensium, in quibus ista nomina debitorum, & creditorum continebantur: nam per istam relationem expressionem satisfactum fuit formæ à lege requisitæ. Decian. consil. 72. incipient. Et licet cum à me petatur, n. 12. lib. 2. Tiraquellus ad leges conub. gloss. 7. in verb. expressè, n. 182. addebatur etiam ex Phannucio tract. de inuentario par. 3. num. 63. vers. sed si omittantur, omissionem nominum debitorum & creditorum non vitare inuentarium.

Postremò ad iustificandam suam intentionem, pupilli de Carauaschinois præsentauerunt mihi integrum sacculum plenum fasciculis chirographorum continentium nomina debitorum, quæ temporis decursu quasi inexigibiles redditi fuerant, & eadem dicebantur in libris patris Mercatoris fuisse descripta.

Quartò opponeretur contra inuentariū, quod careret descriptione mobilium bonorum, per sua signa, siue accidentia & qualitates, videlicet, cum illorum quantitate, qualitate, mensura & pretio; nam signanter aliquot vasa argenti facti, annuli, gemmæ, & margaritæ istis designationibus ca-

rebant. Sed fuit responsum cessante dolo per hanc omissionem non vitari, & hæredem sine dolo illius beneficium non amittere. Surdus decif. 222. incip. Nullitas inuentarij, num. 10. & 13. Hondedæus consil. 53. incip. Videtur proposita questione, num. 16. & 20. lib. 1. & in muliere & minore non præsumi dolum, dixit Baldus consil. 403. incip. In substitutione fideicommissaria, num. 2. lib. 2. vers. si autem esset minor, & præsertim in hoc casu, in quo mater tutrix, vt omnia ritè gererentur, constituerat Procuratorem, peritum & solitum negotiari. Aderat insuper protestatio addendi, si quid omisissum fuisset, quæ excusat à dolo, vt etiamsi postea non addatur hæres, non priuetur beneficio inuentarij. Surdus dicta decif. 222. num. 21. & 22. Rolandus de inuentario part. 4. vtilitate 3. §. quid si hæres, n. 7. & fuit dictum in causa ciuitatis Castelli, die 12. Iunij 1603. coram R. P. D. Iusto, & in causa Romana inuentarij, die 19. Ianuarij 1604. coram R. P. D. Coccino: dolum autem non interuenisse in hoc casu suadebat, primò ipsa iuris præsumptio; ita vt omisissum potius censeretur facta ignoranter, quàm dolo, vt in causa Romana inuentarij de Massanis, die 14. Maij 1604. coram Ludouifio.

Secundò, quia confectio fuerat facta à muliere iuris imperita, in qua minus præsumitur dolum. Surdus d. decif. 222. n. 12. & 14.

Demum ex superabundanti omnem difficultatem superabat; quia mater tutrix mihi exhibuerat plura chirographa, ex quibus constabat de quantitate, qualitate & pretio gemmarum, annulorum & valorum argenteorum diuersis temporibus, prout occasio se obtulit distactorum.

Quintò opponeretur contra inuentarium defectus citationis; quia in illius confectioe non fuerant citati creditores; nisi per contradictas, & tamen saltem certi creditores particulariter citari debuerant; Bartolus & alij in l. final. C. de iure deliberan. Crauetta consil. 225.

Sed fuit responsum quod cum mater tutrix, & pupilli nescirent, qui essent certi creditores, satisfactum fuit per citationem generalem. Baldus consil. 265. incip. Inuentarium hæredis, num. 3. vers. item requiritur generale proclama. lib. 3. Iason in d.l. final. n. 3. vers. alias sufficit. C. de iure deliberan. Rota in prædicta causa Romana inuentarij, coram Coccino, vbi dicitur difficile est asserere, aliquem esse creditorem.

Postremò opponeretur ex relatione periti communiter electi, asserentis valorem hæreditatis ascendere ad scuta 17^m, sed breuiter fuit responsum hoc verè fuisse extra dubium, cum Carauaschini prætenderent, vt deductis bonis suppositis fideicommissio Ioannis Carauaschini, & dote materna anteriori, Lucas de Luna, vel eius hæredes acciperent, quod spererat, & inde sibi satisfacerent; nam calculus periti, maiori ex parte erat de creditis, non exactis, quæ nondum pouerant exigere Carauaschini, & parati erant illa cedere Lucæ de Luna, vel eius hæredibus.

Ex his fuit conclusum inuentarium Carauaschini suffragari.

Bononien.

Bononien. redditionis comm-putorum.

Die Lunæ 22. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Legitimitatem qui allegat, tenetur eam probare. & non sufficit præsumptio, sed concludenter.
2. Statuti forma non seruata actus est nullus, & non probat.
3. Ecclesiasticas personas non ligat laicorum statutum.
4. Administrator non tenetur reddere rationem de re cuiusda viuentis domino.

DECISIO M. CCCXLVIII.

1. Cvm in relatione Domini Vespigniani facta super tota hac causa continerentur plura capitula dubia in hac propositione, ad tria tantum fuit restricta disputatio, videlicet ad legitimitatem Fabij Benfoni, ad prædia Pisauri, an de illis foret reddenda ratio, a & ad Capitale Apothecæ Pisauri; an de illo sufficienter esset reddita ratio, ita vt Paulus Bonidinus ad aliquid teneretur ratione huius capitalis.

Et vtraque parte informante Rota strictè quoad prædicta tria capita contra Fabium respondit.

2. Nam respectu legitimitatis licet controuersum sit inter Doctores, cui incumbat onus probandi, an Fabio quod esset legitimus, vel Paulo quod esset illegitimus, nihilominus verius est alleganti legitimitatem, incumbere onus eam probandi; quia est fundamentum suæ intentionis. Casar de Grassis decif. 1. qui filij sint legitimi, num. 9. & 17. & 18. quo casu non sufficit actori præsumptioe probare, sed requiritur concludens probatio. Achilles decif. 1. de probation. vnde cum in casu proposito Fabius esset actor, & veniret contra transactionem ab eius tutore factam, & contra suam confessionem super redditione rationis ei incumbere onus probandi se legitimum, cum esset potissimum fundamentum suæ intentionis.

3. Ex deductis autem pro Fabio non videbatur sufficienter probata: nam quatenus allegabat fidem extractam ex libro Baptismi, in qua Fabius enunciabatur filius Ioannis Francisci Benfoni, & Lucretiæ de Landis eius vxoris, & eam fidem probare vigore statutorum Bononiæ, quoties de natalibus alicuius dubitari contingeret, dicebatur non sufficere, tum quia non ostendebatur seruata forma à statuto præscripta requirente, quod Episcopus singulis annis eligeret Notarium, qui scribat natiuitates; & quod Presbyter singulis septimanis porrigat ei Notario nomina Baptisatorum; hæc enim forma non docebatur seruata, & sic non erat locus dispositioni statutarie. l. 1. §. quod autem, vbi Bartolus. ff. ne quid in flumine publico, tum quia ex attestacione Vicarij Bononien-

4. Penæ Decif. Tom. 11.

sis, & prædictorum eiusdem Curie, patebat illud statutum nunquam fuisse seruatum: & merito, quia cum esset statutum laicorum, non poterat ligare Episcopum, & Parochos, cap. bene quidem, 96. distinct. cap. laicus. 16. quæst. 7. cap. Ecclesia sancta Maria, de constitut. vbi communiter scribentes.

Supradictis accedebat, quia de matrimonio inter Ioannem Franciscum Benzonium, & Lucretiam contracto non dabatur aliquis sumus, & si quis ex libro baptisimali oriri poterat, illum excludebat sententia lata antequam Paulus Bonidinus suscepisset tutelam, ad fauorem agnatorum contra Fabium, in qua fuerat declaratus illegitimus.

Nec suffragabatur Fabio allegata quasi possessio legitimitatis, quia nusquam apparebat probata, nec edebatur aliquis actus, vnde probaretur; imò de contrario constabat ex allegata legitimatione, transactionibus, & sententia.

Respectu prædictorum Pisauri responsum etiam fuit contra Fabium, ita vt de illis Paulus rationem reddere non teneretur, tum quia viuente Ioanne Francisco prætenso patre Fabij fuerunt euicta, & occupata à Monte Pietatis Pisauri; tum, quia sufficit, quod Paulus designauerit à quo prædicta prædia detinerentur per consil. Bartoli 239. incip. Proponit quod Archobis, lib. 1. quod Rota die 17. Februar. 1606. approbavit in hac causa.

Ad tertium caput de Apotheca Pisauri, Paulus de ea, & de omnibus, quæ ad eius manus peruenerant, sufficientem rationem reddiderat, non obstante, quod non fuerint exacti aliqui debitores dictæ Apothecæ; quia nullo dolo, vel lata culpa probabantur non exacti.

Romana Saluiani interdicti.

Die Lunæ 22. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Liquidatio melioramentorum domus non impedit immissionem possessionis habentis ius, si concludenter de illis non constat.
2. Immissio bonorum non retardatur propter melioramenta facta in eis præcipue, si debitor cauetur pro resciscendis eis.

DECISIO M. CCCXLIX.

NON obstante, quod in hac causa, die 8. 26. Ianuarij proximè præteritis fuisset decifum Virginie de Rubels, & Postleræ eius hæredij, non obstante exceptionem melioramentorum, quæ non erant probata, Hortensia Malziotta ad ea probanda voluit examinare testes, & cum eorum dictis causa proposita vtraque parte informante, Rota in decifis mansit, videlicet, quod Postleræ exceptio melioramentorum non obstabat, nam licet probaretur, quod ante 30. vel 40. annos grenarium siue domus locaretur pro scutis 13. annuis, & hodie locaretur ad rationem circiter scutorum 60. tamen hæc probatio non fuit iudicata concludens quoad

Adde Duran. dec. 91. n. 8. & seq. & 191. n. 22.

6.

71.

8.

hæc resolutio fuit confirmata infra decif. 1497.

Suprà decif. 1202.

9.

Suprà decif. 1407.

vide Rotam in posth. Farin. tom. 2. decif. 206. n. 2. & seq.

K k

quoad melioramenta; cum augmentum beneficio temporis prouenire potuerit.

2. Non obstantes testes, quia duo ex illis iam fuerant in hac causa reiecti, quia de aliis vero ultimo loco examinatis vnus deponerebat, quod Ioannes de Leone assistebat, dum fiebat edificium; alij de visu dicebant, quod Ioannes fecerat fabricare; sed ex istis non conurgebat talis probatio, & liquidatio melioramentorum quae retardarent immisionem quam petebat Postterla. Puteus decis. 471. incip. Die 15. Octobris lib. 2. qui loquitur, quando est praefixus terminus, ad liquidandum in specie.

3. Et ad tollendam omnem dubitationem poterat dari Postterla immissio data per ipsum cautione de rescindendis melioramentis, facta liquidatione; sicut quandoque Rota facere conuenit iuxta comunem Doctorum opinionem, de qua Rota in vna Romana vinearum de maximis, die 15. Nouemb. 1577. coram Domino Cardinale Lancelloto, tunc Rotae Auditore. Benintendis dec. 77. incip. Capta fuit tenuta, n. 5.

2. supra in d. dec. 1407. n. 7. & 8. 3. add. Ca. ualef. dec. 54 n. 1. quae etiam habetur penes Pacif. tract. de Salsu. inter. post. dec. 140. Rotam in Posth. Farin. tom. 1. dec. 695. n. 5. in fine, & di. uer. p. 2. dec. 137. n. 3. & 151. n. 4. & habetur p. 7. in impress. diuer. decis. 659. quam allegat Rota in Posth. Farin. tom. 1. decif. 604. n. 4.

Ciuitatis Castella pecuniaria.

Die Lunae 22. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio in possessione probat contra confidentem. 2 Constitutum nihil operatur non docto de possessione constituentis. 3 Catastrum non probat dominium, & possessionem contra eum, qui non interuenit in eius confessione.

DECISIO M. CCCCL.

1. In hac causa quam proposueram die 12. Decemb. 1608. & nunc iterum proposui, vtraque parte informantem Rota in decis. mansit; quia de possessione Timbriz & Bernardinz constabat, ex confessione Thomasiae in citationibus, in quibus vocabat illas possedices, quae confessio probat contra confidentem.

2. Non obstant quod Thomasia esset in possessione, vigore clausulae constituti, de qua in instrumento receptionis dotis factae ab Andrea: quia placuit Dominis responsio data in decisione, quod nihil operatur constitutum non docto de possessione istius Andreae, quae non tenebatur probata ex fide catastro ultimo loco producta; tum quia catastro non videbatur continere eadem bona, de quibus agebatur, cum confinia non conuenirent; tum quia catastro non probat dominium, nec possessionem, contra eum, qui non interuenit in confessione catastro, Alexander consil. 147. incip. Perspectis instrumentis, in fine lib. 5. & hanc opinionem sequitur Rota quicquid sit dicendum ad effectum liquidationis fructuum, in quo sufficiunt leniores probationes.

1. supra in d. dec. 1395. n. 5. 2. adde supra dec. 1156. n. 9. ubi annotauit alias decis.

Compsana Iurispatronatus.

Die Vener. 26. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Indultum quod confert Papa alicui Ordinario, ad prouidendum aliquam Commendam Regularem, non auferit ei ius prouidendi illam, si velit, in suo mense. 3 Beneficium non dicitur vacare stante Commenda, licet largo modo vacatio dici possit, ibid. Commenda non dicitur proprie, sed largo modo vacare, ibid. & 4. 5 Vacatio duplex si adsit in beneficio, vna propria, & alia impropria, dicitur vacare per propriam, quod intelligit vt 6. 7 Beneficia de facto vacantia, si ius prouidendi non sit penes aliquem, sub reservationibus comprehenduntur. Vacatio iuris & facti in beneficio, qua praferat, ibid.

DECISIO M. CCCCLI.

1. Die 12. Nouemb. 1607. 8 fuit coram me in hac causa resolutum hoc Monasterium comprehendendi sub regula octaua: sed quia informantem pro Dominis Cardinale Estense, & Comite Compsano praetendebant a dicta decisione recedendum, causa iterum proposita super eisdem, & vtraque parte informantem Rota in decis. mansit ex verbis generalibus regulae, & ex iure quod habet Ordinarius, prouidendi vacante Commenda, vigore Indulti Pauli Papae tertij: nam satis est, quod hoc Monasterium aliquo modo vacet, vt possit vel a Papa, vel ab Ordinario conferri de Ordinario, non erat dubitatio, cum per Indultum haberet prouidendi facultatem: de Papa minus dubitari poterat; quia per Indultum Ordinario concessum, non censetur a se abstulisse potestatem, quominus vacante Commenda in suo mense, posset iterum commendare. Felinus post Dominicum, quem allegat in cap. cum olim num. 6. de maioritat. & obediens. Idem Felinus allegatus a Sarnense sub regula de impetran. quae 6. vers. contrariam, melius se explicat, dicens quod licet stante Commenda beneficium non dicatur vacare, mortuo tamen Commendatario negari non potest, quin largo modo vacet, quaecumque sit illa vacatio, siue continuatiua; siue inductiua per vsu, quae vacatio venit largo modo appellatione verbi vacare. Pauinus tract. de offic. & potest. Capituli Sede vacante, in ultimo prelatio; satis enim est quod de praesenti, quando impetratur verè vacet per obitum, id est, quod ratione illius obitus Commendatarij, reuiuiscit; & quodammodo inducitur ista vacatio ex nunc; vnde videtur clarum comprehendendi sub illis verbis, regulae, quocumque modo vacatura, cum aliis in decisione ponderatis, quibus limitatur facultas prouidendi Ordinario concessa, ne dicatur Papa perpetuam a se conferendi facultatem abdicare voluisse.

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. supra dec. 1321. 2. habetur inter impress. Farin. tom. 1. dec. 194. in recension. 3. adde supra in d. decif. 1321. n. 6. & sequen. 4. vide infra decif. 1485.

Huic

propria auctoritate vendere bona debitoris.

DECISIO M. CCCCLII.

5. Huic decisioni non obstant potissimum illud motiuum, quo utebantur informantes pro Domino Cardinali Estense, videlicet quod cum in hoc casu concurrerent, duae vacationes, vna vera & propria, vt prius per mortem Marini, & altera impropria per obitum Cardinalis, Commendatarij, in hoc concursu deberet attendi vera & propria vacatio, vt prius Verallus decif. 345. incip. Vnionem dissoluta, part. 3. Peregrinus decif. 39. incip. Dubitanti R. P. D. Peregrinus, lib. 1. quam refert Puteus decif. 13. incip. Tulen. Parochialis, lib. 3. quae decisiones licet loquantur in dissolutione vnionis, locum quoque habent in cessatione Commendae, Cassadorus decif. 2. incip. Facta erat vnio, num. 8. de vnionibus, & decisionibus. incip. Commendauerat Papa, num. 7. de priuileg. Quia fuit responsum id motiuum habere locum inter duos collatores, vel quando datur concursus duorum, quorum vnus habet ius super titulo beneficij ex vacatione iuris, alter vero habet ius ex vacatione facti; tunc enim in isto concursu praefertur ille, qui habet ius ex vacatione iuris, & sic procedunt allegatae decisiones Veralli, Peregrini, & Putei, & aliae similes: sed quando non adest iste concursus; quia videlicet nemo habet ius tituli, & sic nemo vitur vacatione iuris, tunc attenditur vacatio facti etiam ad effectum, vt talis vacatio comprehendatur sub reservatione, quia beneficia de facto vacantia, quando ius non est penes aliquem, sub reservationibus comprehenduntur. Bisnietus decif. 12. incip. Papa mandauit conferri, num. 6. de praeben. Rota decif. 8. incip. Nota quod ubi Papa, de elect. in antiquis, Cassadorus decif. 2. incip. Promotus erat, num. 2. de consuet. Rota in causa Lucana b Praepositura, die 13. Martij 1547. coram Mohedano, incip. In causa Lucana, & istae decisiones expressè loquuntur, quando concurrat vacatio iuris, nihilominus si ius non sit penes aliquem, attenditur vacatio facti ad effectum, vt sit locus reservationi; quod eo magis dicendum erat in hoc casu, in quo Patronus non conuauerat consumere vacationem iuris, cum non praesentauerit Regularem, qui potuisset ab Ordinario in titulum institui, sed saecularem, cui debet ab Episcopo Monasterium commendari, vnde per hanc praesentationem & institutionem, non fuit consumpta vacatio iuris, sed illa tantum vacatio facti siue impropria, siue aliqualis, quae resultat per cessationem Commendae, & quae aperiebat viam ad disponendum de hoc Monasterio, quae cum contingerit, in mense reseruato comprehendebatur sub regula 8. duobus praesertim simul concurrentibus, nempe verbis amplissimis regulae & priuilegio, siue facultate disponendi, Comiti competente, quam facultatem disponendi Papa voluit per regulam auferre Patrono, & sibi reseruare.

6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

4. Adde Lu. quif. decif. 133. n. 6. 5. habetur lib. 1. in impress. diuers. P. 3. dec. 102. & lib. 2. decif. 54. eadem part. 3. 6. vide infra decif. 1485.

Romana repetitionis indebiti.

Die Vener. 26. Iunij 1609.

S V M M A R I V M.

3. Creditor absque decreto iudicis non potest Papa Decif. Tom. 11.

1. De 25. Iulij 1607. solo Marco de Frieris informantem, dubitauit, an constaret de solutione indebiti, ita vt esset locus repetitionis; & Rota constare censuit; causa tamen non fuit expedita, quia haeredes Rochi Saluionis non deduxerant suas praesensiones; quibus in hac propositione auditis, & informantibus, Rota ex eisdem rationibus in decis. mansit.

2. Non obstant quae contra decisionem opponerentur, & primo quod cessio facta Rocho non fuit vera cessio, cum Rochus non fuerit praesens; & quia post cessationem semper Marcus, tanquam Dominus administrauerat, quasi quod cessio solum fuisset facta ad effectum solidandi computa inter Marcum & Gabrielem, & vt Gabriel remaneret liberatus, & Marcus dominus apothecae.

3. Quia fuit responsum ex verbis cessionis constare de contrario, cum fuisset conuentum, quod quatenus Gabriel vellet reassumere apothecam, Rochus teneretur eam eidem Gabrieli retrodare: vnde si Rochus tenebatur illam retrodare, consequenter dominium fuit in Rochum translatum.

4. Rursus non obstant, quod Rochus non fuerit praesens, sed quod totum negotium videretur transactum inter Marcum & Gabrielem; quia de contrario constabat ex attestatione Ambrosij periti, cui alij testes adtipulabantur, & cessabat difficultas ex acceptatione Rochi, quam eius haeredes fatebantur, in quarto articulo admittantur Rochum fecisse liberationem Gabrieli, quam non fecisset, nisi quia cessionem acceptauerat.

5. Demum cum Rochus deinde tabernam vendiderit, consequenter inferebatur dominium per cessionem fuisse in ipsum translatum; nec ad rem pertinerebat dicere quod id fecerit tanquam creditor Marci & Gabrieli; quia id cessabat. Ex quo creditor non potest propria auctoritate absque decreto iudicis vendere bona debitoris.

6. Similiter non obstant quod post cessionem Marcus, tanquam Dominus continuauerit in possessione apothecae; quia fuit responsum in ea continuasse, tanquam administratorem Rochi, vt dicebant testes super 4. articulo Rochi, in quo continebatur, quod post mensem Augusti 1587. bona apothecae inuentariata fuerant, relicta in potestate, & sub cura administratione, & exercitio Marci, qui dictam tabernam exercuit vsque ad mensem Octobris 1588. quod clarè etiam patebat ex literis Rochi, quibus continebatur ipsum dedisse tabernam Marco; & factus fuerat Biacinus, vnus ex haeredibus Rochi, dum consensit exarcerationi Marci, faciendo mentionem de administratione tabernae quam Marcus exercebat.

K k 2 Abuleo.

Abulen. Beneficij.

Die Mercurij 1. Iulij 1609.

S V M M A R I V M.

- 3 Breue Camerale, si sit iustificatum coram ex-
ecutore, habet executionem paratam, sicut litera
Apostolica.
- 4 Gratia principale fundamentum concludenter
est probandum, & non sufficit semiplena pro-
batio.
- 5 Obitus probatur diversimodè tam ad effectum
iustificationis gratia, quam ad probandum obi-
tum, de certo tempore.
- 6 Executor literarum Apostolicarum in proce-
dendo, & iustificanda gratia est mixtus, & non
merus.
- 7 Executor literarum Apostolicarum cum clausu-
la confitio, est mixtus, & ab eo datur appella-
tio, purificata verò est merus. ibid. & 7.
- 8 Clausula confitio in Breui, requirit plenam, &
concludentem probationem, ita vt resuletur cla-
ra & aperta probatio.
- 9 Clausula confitio in Breui facit conditio-
nem.
- 10 Obitus ad effectum reservationis probatur per
testes de voce & fama concludenter & legiti-
mè probata.

DECISIO M.CCCCLIII.

V Acantibus de mensè Octobris 1605. per
obitum Baltazaris Fernandes extra Roma-
nam Curiam Parochiali Ecclesia Sancti Andree
oppidi de Olmedo Abulen. diocesis, & quodam
simplici in Parochiali Ecclesia beneficio Sancti
Joannis eiusdem oppidi, pro collatione Paro-
chialis fuit ab Ordinario factus concursus, &
approbatus Petrus Polus de beneficio simplici,
fuit à Papa prouisus Dominus fructus Muni-
cus, ad cuius fauorem fuit concessum Breue de
capienda possessione nomine Cameræ cum soli-
ta clausula, *confitio quod Baltazar obiisset in dicto
mense Octobris, & in possessione beneficii*; Auditor
Cameræ vnus de executoribus Breuis pro eius
executione dedit consecutum monitorium dire-
ctum Iosepho Passo Archidiacono coexecutori,
cui fuit presentatum, & ab eo petitum, vt testes
super obitu Baltazaris in mensè Octobris, & su-
per possessione in dicto beneficio reciperet,
quos examinavit non citato Laurentio de Cas-
tello, qui tunc erat in possessione beneficii, cui
fuit intimatum monitorium, quo reproducto, &
quibusdam alijs testibus in Curia pro maiori
Breuis iustificatione examinatis Auditor Cam-
eræ sententiam declaratoriam tulit contra
Laurentium: introducta deinde causa in Rota
cum clausula *Parito Breui arbitrio Rote, dubitauit
an esset locus arbitrio ad effectum, vt non retard-
daretur executio Breuis, & Rota solo Munico
informante contra ipsum respondit; ratio fuit
quialicet clausula arbitrio Rote intelligatur pro-
ut de iure, & de iure quando Breue est iustifica-
tum habeat executionem paratam, sicut litera
Apostolica; & Mohedanus decif. 13. incip. Resolu-
tum fuit, vers. quia litera Apostolica, vsq; pendete;*

nihilominus, quia in Breui aderat clausula con-
finitio, quod Baltazar obiisset in mensè Octobris
referuato requirebarur concludens probatio, &
quia cum sit fundamentum impetrantis, debet
referuatio ratione mensis probari concluden-
ter, & non sufficit semiplena probatio, per pu-
blicam vocem & famam. *Puteus decif. 266. incip.
In vna vrgellen. n. 3. lib. 3. Paleptus decif. 146. incip.
Dubitauit, an probetur; Rota in vna Pampilo-
men. beneficij de Allo die 8. Martij 1587. coram
bo. me. Cantuccio; & in causa Giennen. Canoni-
caus die 11. Martij eiusdem anni, coram Robulste-
rio, & in vna Abulen. beneficiorum die 26. No-
uembrii 1599. coram me, & in vna Salamantina
beneficij de Arapiles die 3. Iulij 1600. coram me,
in qua fuit dictum, Rotam semper conseruasse
seruare hanc distinctionem, quia aut agitur de
probando obitu alicuius ad effectum iustifica-
tionis gratia, & tunc sufficit semiplena proba-
tio per testes, deponentes de publica voce & fa-
ma; aut agitur de probando tempore obitus, seu
de obitu in tempore certo; & tunc requiritur
plena & concludens probatio, iuxta doctrinam
Baldi consil. 68. incipien. Ad euidenciam n. 3. in fi-
ne lib. 3. & ad hoc sunt decisiones Rorales alle-
gatae, & ideo non placuit Rotæ quod dicebant,
informantes pro Munico, quod executor potuit
extra iudicialiter se informare, & procedere &
examinare testes non citato possessore.*

Quia in procedendo & iustificanda gratia
executor Breuis est mixtus, & tenetur proce-
dere cum causæ cognitione, & citato possessore,
licet secus esset, si clausula *confitio*, esset puri-
ficata; quia tunc sit merus executor in exequen-
do. *Ancharanus consil. 297. incipien. Efficacibus,
& quasi incommensurabilibus rationibus, n. 7. & 8. La-
pius allegatione 60. n. 2. & 3. & fuit dictum in cau-
sa Celsonen. & preceptorum die 4. Februarii 1605.
coram R. P. D. Coccino.*

Rursus non placuit quod dicebatur hic, suffi-
cere leuiorem probationem, cum ageretur de
probando obitu in Hispania, loco videlicet re-
moto, vbi propterea fit difficilis probatio; quia
fuit dictum istam non esse difficilem probatio-
nem, & allegata in contrarium procedere in
obitu, vel morte, contingente in mari, vel in par-
tibus remotissimis, cum quibus non est tam fre-
quens commercium sicut cum Hispaniis.

Præterea Rota non admisit fundamentum il-
lud, quod cum non adesset legitimus contradi-
ctor, sufficeret & leuis probatio, ex deductis in
causa *Placentina Canonicius die 13. April. 1587.
coram bo. me. Orano, tum quia hic aderat posses-
sor, qui ad hunc effectum dicitur legitimus con-
tradictor, tum quia quando agitur vigore Breuis
& habeatis clausulam confitio, semper requiritur
plena probatio; & etiam si non adsit contradictor,
vt fuit resolutum in causa *Toletana beneficij die
30. Octobris 1602. coram bo. me. Litta, & in causa
Elnen beneficij die 17. Maij 1602. coram Domi-
no Ludouisio, in qua etiam resolutum ad de-
cisionem in causa *Placentina coram Orano, quæ
non loquitur in terminis Breuis. Et ratio est,
quia clausula confitio facit conditionem. Soci-
nus senior consil. 99. incip. Serenissimus Rex Ro-
manorum, n. 10. lib. 3. & notum est conditionem
debere semper perfecte purificari, & propter
ea non sufficit semiplena probatio, l. Lu-
cretius. ff. de condition. & demonstrat. & hæc
ratio num. 2.***

Elnen beneficij die 17. Maij 1602. coram Domi-
no Ludouisio, in qua etiam resolutum ad de-
cisionem in causa *Placentina coram Orano, quæ
non loquitur in terminis Breuis. Et ratio est,
quia clausula confitio facit conditionem. Soci-
nus senior consil. 99. incip. Serenissimus Rex Ro-
manorum, n. 10. lib. 3. & notum est conditionem
debere semper perfecte purificari, & propter
ea non sufficit semiplena probatio, l. Lu-
cretius. ff. de condition. & demonstrat. & hæc
ratio num. 2.*

4. adde Du-
ran. dec. 389.
n. 4. vbi ad
propositum
allegat hanc
decif. licet il-
lam inscri-
bat Albanen.
nam debet
dicere Abu-
len. & supra
decif. 612.
n. 5. & 6. &
1245. n. 1. &
113. n. 2.
d supra dec.
794. n. 2. &
853. n. 2. cfi
sequatur, vbi
alias decif.
allegauit.

5. adde Rotæ
in vna Vr-
gellen. Ca-
noni. coram
Blancheto
impressa per
Marchef. p.
de commiss. p.
pag. 276. n.
4. Coccin.
dec. 177. n. 3.
quæ etiam
habetur pe-
nes Mar-
chef. vbi
proximè
pag. 437.
n. 4.

6. f habetur
in impress.
Coccin. dec.
225. n. 2.
& 6.

7.

8.

g adde infra
dec. 1456.
n. 2.
h habetur in
impress. Lu-
douis. decif.
53. vbi Bel-
traminus
num. 3. lit. A
quibus adde
Duran. dec.
78. num. 4. &
sequen. &
dec. 198. n. 7.
Rotæ recent.
p. 2. decif.
532. n. 1.

9. adde Lu-
douis. decif.
11. n. 2. quæ
etiã habetur
in recentior.
p. 1. dec. 40.
Rotæ in im-
press. per
Duardum &
Cenci. post
traçt. de cen-
sibus dec. 157.
ratio num. 2.

ratio fuit allegata in causa *Giennen. Canonicius
die 11. Martij 1587. coram Oriolen. quibus ita
se habentibus non potest fieri fundamentum
in decisione Casaranguitana coram Domino
meo Iusto.*

10.

ab hac re-
soluone re-
cessum fuit
infra decif.
1521. ex eo
quia fuit iu-
stificatus obi-
tus in mensè
referuato.

h habetur in
impressis di-
uersis quæ in-
cipit, Dubiū
fuit lib. 3.
p. 3.
e adde supra
decif. 806.
n. 7. vbi an-
notauit alias
decif.

His ita constitutis, clausula *confitio* in casu
proposito, non poterat dici iustificata per testes
examinatos in partibus coram executore; quia
examè fuit nullum, propter non citatum Lau-
rentium beneficij possessorem, nec poterat dici
iustificata per testes examinatos in Curia, nam
primus solum deponebat de auditu; secundus
verò, & tertius probabat famam, cum solum
deponerent per verba præsentis temporis, subla-
ta autem probatione famæ adminicula deducta
ex testibus in partibus nulliter examinatis, & ex
literis, & ex fide concursus non suffragabantur;
nam quod dixit Rota *decif. 666. lib. 3. p. 3. b* quod
testes de publica voce & fama iunctis adminicu-
lis plenè & concludenter probant obitum ad
effectum reservationis, intelligitur, dummodo
fama sit plenè, & legitime probata.

Calaguritana Iuris prouidendi.

Die Mercurij 1. Iulij 1609.

DECISIO M.CCCCLIV.

d supra de.
cil. 1432.

Die 15. Maij proxime præteriti, fuit in hac
causa denegatum Vniuersitati mandatum
de manutenendo; sed quoad Episcopum nihil
fuit firmatum. Causa iterum proposita quoad
Vniuersitatem Rota in decifis permanfit, & res-
pectu Episcopi nihil resoluit, sed ordinauit
quod apponeretur sequestrum. Cæterum pars
erit audienda, & videndum, ne possessori fiat
aliquod præiudicium.

Lauretana grani.

Die Mercurij 1. Iulij 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Solidatio computorum de frumento recepto com-
prehendit etiam frumentum prius ex inter-
uallo consignatum.

DECISIO M.CCCCLV.

1.

e supra de.
cil. 1413. &
1443. quæ
confirmata
fuerunt in-
frâ decif.
1478. &
1524.

Vm ista causa Valeriano Cecchino solum
informante bis fuisse proposita sub die
13. Februarii, & 12. Junij præsentis anni, & re-
solutum, constare de consignatione salmarum
79. grani, in hac propositione informante etiam
Simone Antolino, reformati in parte prædictis
decisionibus propter deducta per informantes
pro Antolino fuit dictum non constare de con-
signatione vltra salmas 42. cum dimidia; quia
duo testes secundus & tertius diserit deponen-
bant, quod post primam consignationem sal-
marum 36. cum dimidia, fuit facta secunda con-
signatio, & solidata computa in salmis 42. cum
dimidia, vnde dicebatur quod illa solidario in
Peña Decif. Tom. 11.

falmis 42. cum dimidia fuit facta; computatis
etiam prædictis primis salmis 36. cum dimidia;
ceterum conforme dispositioni iuris; nam in
solidatione computorum de frumento recepto
comprehenditur etiam frumentum prius ex
intervallo consignatum, iuxta notata per Docto-
res in *Lirriticum. ff. de verbor. obligat. vbi Bar-
tolus n. 3. vers. si ex intervallo, & Alexander n. 6.
Neuizanus consil. 96. incip. Veritatem meditati-
tur, n. 5. vers. secundo pro ista parte. Socinus senior
consil. 129. incip. Tota difficultas, n. 10. lib. 4.*

Accedebat etiam petitio Valeriani iudiciali-
ter facta, in qua petierat pretium salmarum 6.
cum dimidia, cum reservatione respectu alia-
rum salmarum 36. cum dimidia, vnde patebat
secundam consignationem fuisse tantum de sal-
mis 42. sed quod in toto fuerunt salmæ 42. cum
dimidia.

Idem suadebant quietancia Valeriani, in qua
vna dicebat se recepisse florenos 12. ad compu-
tum salmarum 36. in alia verò fatebatur se rece-
pisse florenos mille ad computum *delli grani
datoli, circè some 42. & meza*; vnde patebat in
toto fuisse salmas 42. cum dimidio.

Demum idem comprobabatur ex testibus
nunc datis pro Simone Antolino.

Bononien. Parochialis de Bargis.

Die 30. Octobris 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Subrogatus gratiosè immittendus est, si proba-
nerit clericatum proprium, & obitum de-
functi in possessione.
- 2. Obitus probatur per publicam vocem & famam,
si non detur concursus alterius prouisi.
- 3. Beneficia iuris patronatus non cadunt sub refer-
uatione.

DECISIO M.CCCCLVI.

Rota censuit Alexandrum de Sanctis vigore
subrogationis gratiosæ immittendum in
possessionem Parochialis Ecclesiæ de Bargio
diocesis Bononiensis; quia probauit requisita
ad prædictam immiissionem obtinendam, videli-
cet possessionem quondam Bosij Pieratini
vltimi ipsius Ecclesiæ Rectoris, & suum cleri-
catum per testes deponentes de publica voce &
fama, & communi reputatione Rota *decif. 14. de
probat. in antiq. Egidius decif. 114. & quod Pa-
rochialis erat referuata b* ratione vacationis in
mensè Ianuario, vt deponentes testes de pu-
blica voce & fama, quod sufficit non dato con-
cursu prouisionum, vt fuit resolutum in causa
*Egitanen. i. Scholastria 14. April. 1603. coram
Domino meo Ludouisio.*

Non obstat præsentio Hieronymi Iacomel-
li nitentis impedire immiissionem sub prætex-
tu, quod Parochialis esset de iure patronatus
laicorum, quo casu cessabat referuatio; quia
circa iure patronatus non fuerat aliquod dedu-
ctum in actis.

2.
f Adde Du-
ran. decif.
319. n. 10.

3.

4.

g Adde supra
decif. 806.
n. 1. & 2.

h Adde supra
decif. 1232.
n. 2.

i habetur in
impress. Lu-
douis. decif.
103. & ibi
Beltran. lit. A.
& addo su-
pra decif.
1451. n. 8.

k vide supra
decif. 786. in
tom. 1.

Calagurritana beneficy de Zurbarro.

Die Mercurij 4. Nouemb. 1609.

S V M M A R I V M.

- 1. Iudicio Episcopi multum deferitur in materia gratificationis.
2. Gratificationis est iusta causa, non habentem beneficium anteponeere habenti.
3. Citatio in gratificatione de iure non est necessaria.
4. Idoneus aequaliter repertus in examine nihil opponere potest contra alium oppositorem equalē.
5. Gratificatio pendet a libera voluntate Episcopi, & est actus voluntaria iurisdictionis, & 9.
6. Gratificatio quando requiritur causae cognitionem.
7. Edictum procedere debet ante confirmationem electionis, seu ad institutionem faciendam.

DECISIO M. CCCCLVII.

De 29. Octobris a anni prateriti, solo Nicolao de Bastera informante Rota censuit gratificationem Episcopi Calagurritani mandantis suo prouisor, quod faceret collationem Nicolao, de hoc beneficio fuisse validam, nec vitari ex eo quod non fuerat citatus Ioan. de Gueuara: ceterum, quia informantes pro Ioanne, prae-

hac decisio confirmata fuit infra dec. 1651.

2.

habeat in impressis Mancia dec. 275. & adde supra d. dec. 1386. n. 1.

3.

e adde Sec. 767. & 774. n. 3.

4.

d adde Lot. ter. de re benef. lib. 2. q. 5. n. 44. ubi ad propositu

tuisset. Abbas in c. cum olim n. 20. & ibi Felinus n. 11. vers. non est citandus, de senten. & re iudic. Idem Felinus in cap. 1. n. 25. vers. limitata predicta, de iururan. idem in cap. Eccl. S. Maria num. 20. de consuet. Socinus consil. 87. n. 2. in fine lib. 3.

Tertio in gratificatione pedente a libera Episcopi voluntate, non esse necessariam citationem, cum Episcopus posset, cui vellet, gratificari. Alexander consil. 6. n. 22. lib. 3. Socin. iunior consil. 77. n. 109. lib. 1. Gabriel conclus. 1. de citat. n. 478. & merito, quia cum gratificatio sit actus voluntariae iurisdictionis, potest fieri sine citatione, cum non requiratur Tribunalis erectionem, nec iudicium contra dictorium.

Neque resistebatur Ancharanus consil. 55. n. 2. dum dixit in gratificatione faciendi requiri causae cognitionem; quia loquitur iuxta terminos canonis in cap. duobus, de rescript. lib. 6. videlicet quando extant duo prouisi per Papam sub eodem die, & quilibet in sua gratia habet diuersum executorem: nam tum Capitulo collatori non habenti notas qualitates concurrentium, conceditur facultas gratificandi, praevia causae cognitione, ex quo collator habet diuersum Tribunal a Tribunalibus & iudicio executorum: sed cum in casu proposito non concurrerent cum Ordinario diuersi iudices, vel executores, potuit gratificari Nicolao; quod nec fuit factum sine causae cognitione, cum oppositores essent noti Ordinario, & examinati, & ab examinatore aequè idonei renunciati.

Rursus non obstabat textus in cap. final. de elect. lib. 6. quia loquitur de edicto & citatione, quae procedere debent tanquam preparatoria ad confirmationem electionis, seu ad institutionem faciendam, ubi nullum verbum de citatione ad videndum fieri gratificationem.

Praeterea non obstabat quod coram Prouisore inter istos oppositos fuerat iudicialiter processum; quia id fuit necessarium, ut amborum iura discuterentur; cum verò per relationem examinerum fuerint aequè idonei, renunciati, & ad aequalitatem redacti, cessauit iudicium contentiosum, & loco facto iudicio voluntariae iurisdictionis Episcopus liberè potuit, cui voluit, gratificari absque aliqua citatione, propter cuius defectum non potest Ioannes de iure impugnare factum Episcopi, licet ex aliis causis posset opponere de iudicio irrationabili.

Postremò non obstabat decisio in causa Calagurritana & de Ollanari, coram me, die 28. Ianuar. 1604. quia loquitur quoad alios actus iudiciales, non quoad gratificationem.

Romana dotis de Sfortia.

Die Vener. 13. Nouemb. 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Testamentum an sit in scriptis, vel nuncupatum, ex quo designatur. 3. & 4.
3. Testator apponens clausulam eo meliori modo, in testamento efficit, ut subsineatur prout potest. ibid.
5. Testamentum nuncupatum non requirit tot solennitates, sicut illud quod fit in scriptis, & 6.

DECI

DECISIO M. CCCCLVIII.

1. Haec causa fuit saepe proposita, videlicet die 15. Iunij, & 1. Iulij, & 4. & 13. Nouembr. praesentis anni, & nunquam fuit resoluta; quia occasio eorum, quae proponebantur per informantes, pro vtraque parte Domini excitauerunt considerabiles difficultates; quae non possent vnica propositione definiti, in hac vltima propositione causa consultò fuit restricta.

2. Quia verò potissima controuersia inter informantes versabatur super eo, an testamentum bo. me. Io. Baptistae de Comitibus esset in scriptis, vel nuncupatum: nam informantes pro Domino Duce Sfortia acriter contendebant sustinere, praedictum testamentum fuisse in scriptis, cum in principio testator dixerit, hoc praesens vltimum testamentum in scriptis facere voluit; & iterum in fine, ibi, & mandauit iure testamenti in scriptis, dicebant enim quòd circa hoc eius attestati standum erat. Cardinalis Mantica de coniectur. vltim. volum. lib. 1. tit. 7. n. 3. Menochius de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 2. n. 12. & seq.

3. Contra verò scribentes pro Domina Francisca Sfortia Marchionissa Palauicina constanter affirmabant esse testamentum nuncupatum, ex multis, & praesertim ex eo quòd testator non se restrinxit ad formam testamenti in scriptis, vt constat ex clausula iure testamenti nuncupati, in re Codicillorum, & omni meliori modo. a Paulus de Castro conf. 414. n. 3. lib. 2. Alexander conf. 176. n. 8. vers. secus quando, lib. 5. & praesertim, quia testator coram Notario & testibus declarauit illud esse suum testamentum. Fulgof. conf. 56. n. 1. Iason conf. 67. n. 2. lib. 3. Gozadinus consil. 3. n. 15. in fine.

4. Ideo Rota ad hanc primam difficultatem restrinxit causam, vt videretur strictè, an praedictum testamentum fuerit in scriptis, & casu quo non fuerit in scriptis, vt tanquam testamentum in scriptis sustineri non possit, an sustineretur vt testamentum nuncupatum.

5. Consultò autem praemisit istam inspectionem; quia in testamento nuncupatio non requiruntur exquisitae illae solennitates, quas postulat testamentum in scriptis. h. hac consultiissima, C. de testamentis.

6. Secundo Rota voluit videre, an in hoc testamento interuenierint solennitates quas requirit testamentum nuncupatum, cuius occasione deinde videbitur de illa inspectione, an fuerit sufficienter recognitum. nam ad ista tria potissimum reducebatur omnis controuersia; & ex istis pendebat resolutio totius causae.

Papien. Archipresbyteratus.

Die Vener. 13. Nouemb. 1609.

S V M M A R I V M.

- 2. Ius bonum habere dicitur, qui habet sententiam favorabilem pro se, & 3.
4. Commissio senatoria supplet omnes defectus.

DECISIO M. CCCCLIX.

1. Vtraque parte informantè proposito dubio, an constaret de bono iure Hieronymi Speltæ,

Rotæ censuit constare ad effectum procedendi ad vltiora, non obstantibus oppositionibus ex aduerso propositis per Melchiorum Benzoni.

Nam respectu boni iuris Speltæ videbatur de eo constare; primò, quia fuerat praesentatus à legitimis patronis, de quorum possessione praesentandis, ac iure patronatus, constabat ex decisionibus in hac causa factis coram D. Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

Secundò ex duabus sententiis validis & conformibus, vna lata à Vicario, altera pronunciata in Rota, quae sententiam Vicarij Papiensis confirmauit, & in rem indicatam transtulit; quam rem iudicatam in gradu restitutionis in integrum, ego auctoritate Rotæ confirmaueram.

Neque obstabat nullitas opposita contra hanc vltimam sententiam, ex eo quòd, cum procederet per affixionem, & citatio ad sententiā solū fuerat executata in acie Capri Floræ; nec apparebat quòd fuerat executata ad valuas Rotæ, quia praeterquam quòd ista nullitas non videbatur considerabilis, ex quo non poterat dici omnino citatio omissa; difficultas cessabat ex commissione fenatoria, per quam fuerat rescriptum, vt constituto de bono iure Speltæ procederem reiectis nullitatibus, & praesentis attentionis. nam ex isto rescripto patebat signaturam non habuisse pro releuantibus oppositionibus Melchioris; & ideo iure censuit Rota constare de bono iure Speltæ ad effectum, vt ad vltiora procederetur.

Bononien. bonorum de Monerentiis.

Die Lunæ 16. Nouembr. 1609.

DECISIO M. CCCCLX.

Post decisiones in hac causa factas ad fauorem Dominorum de Monerentiis, in quibus fuit firmatum constare de sufficienti causa simulationis, informantibus pro Domino Francisco de Comitibus deduxerat nonnulla iura & rationes, ex quibus cum viderentur Dominis nutare decisiones; licet multae coniecturae simulandi vgerent, visum fuit ad causam simulandi restringere disputationem, & videre vtrum constaret de sufficienti causa simulationis; & inde etiam potissimum pendebat totius causae resolutio.

Hipperegien. Capella.

Die Lunæ 16. Nouembr. 1609.

S V M M A R I V M.

7. Locatio facta non probat dominium in locante.

DECISIO M. CCCCLXI.

Cum hac causa proponeretur, visa fuit Dominis difficultis probationis respectu bonorum Capellæ S. Martini. nā ex instrumēto antiquo an. 1504. non videbatur consurgere sufficientes probatio; quia ex quo bona de quibus agebatur, non erant descripta inter bona Capellæ S. Mariae & S. Iacobi

S. Iacobi, non inferebatur quod fuerint à Re-
ctoribus possessa tanquam bona S. Martini cum
Capellæ Sanctæ Mariæ, & Sancti Iacobi potuerit
succesfu temporis acquirere alia bona.

Rursus non oriebatur sufficiens probatio ex
notula data in *summario*, n. 2. per Rectorem har-
rum Capellaniarum ex quadam visitatione super
quibusdam bonis, tum quia ista est simplex asser-
tio Rectoris, & per consequens insufficientis ad
probandum dominium bonorum in notula con-
tentorum, tum quia in notula Rector non enun-
ciabat, se solum Capellanum S. Martini, sed
etiam S. Mariæ, & S. Iacobi, & cum consignaret,
& indicaret bona tanquam indistinctè specta-
ntia ad prædictas Capellanas, non poterat inde
certo discerni, quamnam essent particularia bona
Capellaniæ S. Martini.

Præterea ex locationibus datis in *summario*, n.
2. factis per Rectorem S. Martini de quibusdam
bonis ad tertiam generationem, & etiam ad pau-
cos annos non poterat capi certa resolutio, quia
prima *sub die Augusti*, 1567. apparebat facta à Fau-
stino vtriusque Capellaniæ Rectore; & licet se
enunciaret solum Capellanum S. Martini, fortas-
sis id euenerat, quia Capella S. Martini dabat no-
men Ecclesiæ, in qua sunt sitæ duæ Capellæ S.
Martini, & S. Iacobi: & eadem difficultas verfabatur
in locationibus factis de anno 1533.
& 1575.

In locatione anni 1566. die 15. Martij facta per
eundem Faustinum non videbatur posse fieri
fundamentum, quia ibi Faustinus non expressit,
quo nomine fecerit locatorem, cum simpliciter
dixerit bona locata spectare ad Ecclesiam
castri.

De æstimatione facta de ordine eiusdem Fau-
stini, de quibusdam bonis tanquam spectanti-
bus ad Capellam S. Martini, obscura etiam orie-
batur probatio, cum diceretur Capellam esse
sitam in castro Turris, in quo est vnica Ecclesia,
& in ea sita vtraque Capella.

Similiter dubia oriebatur probatio ex locatio-
ne anni 1568. facta per eundem Faustinum ob
easdem rationes, licet in ea Rectorem tantum S.
Martini se enunciaret.

In locatione an. 1559. in qua Faustinus enun-
ciabat se Curatum S. Martini, & tanquam talis lo-
cabat certa bona, non poterat constitui firmum
fundamentum, tum quia locatio non probabat
dominium, tum quia Faustinus erat Rector
vtriusque Capellæ.

Et eadem difficultas verfabatur in locatione
data in *summario*, n. 3. vbi idem Faustinus enun-
ciabat se Capellanum Ecclesiæ de la Torre *sotto*
il vocabolo di S. Martino & Iacomo; quia in hac
locatione non distinguebatur, cuius Capellæ no-
mine fieret, & eo maxime, quia, vt constabat ex
dicto tertij testis in *summario*, n. 3. *la Chiesa sempre*
è nominata sotto il titolo di S. Martino, quod ipsum
clarius patebat ex dictis aliorum testium.

Vnde cum ex prædictis causa redderetur am-
bigua, Domini ordinatum vt resolutio diligen-
tius processu, vocatis partibus curarem, quantum
fieri posset, in lucem eruere veritatem.

Permutatio tamen facta ab eodem Faustino
anno 1564. nomine Capellæ S. Martini non vi-
debatur pati istas difficultates, & ideo posse fir-
mari bona permutata spectare ad Capellam San-
cti Martini.

Farsen. bonorum.

Die Vener. 20. Nouemb. 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Hares possessor preferendus est fideicommissario, donec litigatur de iure fideicommissi.
- 2 Vxor possidet res mariti non nomine proprio, sed tanquam familiaris ipsius.

DECISIO M. CCCCLXII.

Rota vtraque parte informante ctnsuet Sfre-
dis non fuisse dandam immiſſionem, ex deci-
ſionibus enim in hac causa factis constabat
de bono iure Guidi Luca, quod non euerterebatur
ex deductis pro Sfredis. Et quia summa totius
difficultatis pendebat ab eo, an bona de quibus
agebatur, fuerint in hæreditate Paulinæ, quæ ad
favorem Sfredorum fecerat fideicommissum, de
quo non dubitabatur, dictum fuit non probari
concludenter, quod bona fuerint in hæreditate
Paulinæ, quod satis erat, vt Lucas obtineret vi-
dioriam, cum esset reus & possessor, & eo etiam
maximè, quia ex actis apparebat bona fuisse in
hæreditate Camilli mariti Paulinæ; constabat
enim Camillum fuisse de his bonis inuestitum
ann. 1547. & ante eam inuestituram ipsum emisse
plura ex dictis bonis; vnde non obſtabat anterior
inuestitura facta Io Bello Patri Paulinæ an. 1496.
quia præterquam quod de illius effectu adque-
ſitionem, factas à Camillo potuerunt interuenire
aliæ rationes; quod non repugnabat naturæ horum
bonorum, quæ licet sint emphyteutica; tamen tñ
ratione consuetudinis Abbatiæ Farsensis, tum
vigore statuti illius sunt quali hæreditaria, vt
fuit in hac causa resolutum.

Non obſtabat prætenſa possessio Paulinæ, qua
nidebatur Sfredus; quia licet testes producti ad il-
lam probandam nullas paterentur exceptiones,
quales habere videbantur, ex quo dicebatur exa-
minati parte non citata ad videndum illos iurare,
& arguebantur de mendacio, quinimò legitimè
eam probarent; nunquam tamen concludere-
rent intentionem Sfredorum, quia cum Paulina
esset vxor Camilli, & Camillus haberet titulum
ex inuestitura sibi facta an. 1547. Paulina præſu-
mebatur possedisse, non tanquam Domina, sed
iure familiaritatis tanquam vxor Camilli. *l. qui iure*,
vbi signatè Paulus de Castro, *ff. de acquir. possess.*

Et ex his fuit conclusum constare de bono iure
Guidi Luca, nec Sfredis dandam immiſſionem.

Tiburina Castri S. Poli.

Die Vener. 27. Nouemb. 1609.

S V M M A R I V M.

- 3 Seruitus personalis non transit in successorem, quod intelligit vt 18.
- 4 Seruitutes aliæ sunt personales, aliæ reales, aliæ mixtæ, & in quo differant, & seq.
- 6 Vniuersitas

6 Vniuersitas nunquam moritur, & ideo seruitus ei
debita, est perpetua.

7 Vfructus legatus Communitati durat vsque ad
centum annos.

8 Seruus mixtus excludit obligationes mixtas.

11 Prædium si seruiat personis, dicitur habere serui-
tutem mixtam.

12 Verbum ad vsuarium positum in statuto, ideo
importat quo ad vsuam.

Seruitutes diuerſe possunt exiſtere in vno prædio, ibi.

13 Seruitus perpetua est seruitus realis, & non mix-
ta, licet inseruiat indirectè personis, & 18.

14 Ligatus ad solutionem veltigalis, vel seruitutis
perpetuæ, transfert onus solutionis in successore-
rem, & 15.

15 Successor territorij, & iurisdictionis dicitur suc-
cessor vniuersalis; & sic ad onera rei imposta
tenetur, & 17.

16 Successor singularis non ligatur conuentionibus
initis cum antecessore nisi onus sit reale.

17 Seruitus realis quos effectus habere debeat vt
constituatur.

19 Seruitus in mari imponi non potest, sed ne contra
alium fundum piscatio exercentur, rectè stipu-
lari potest.

20 Stipulationis vel venditionis legem imponere po-
test quis tam pro se quam pro successoribus.

21 Seruitus seruitutem constituere non potest, nec
prædium domino prædij seruire potest: sed pa-
cto vel stipulatione hoc concedi valet, 22. & 27.

23 Facultativa concessio facta domino cuiusdam
prædij non obligat successorem singulararem.

24 Societas morte vnius ex sociis finitur.

25 Socij proprietate dicuntur dominus & colonus
paritarij.

Dictio quali, de aorat impropriatatem, ibi.

29 Statuta conuentionalia possunt facere vafalli cum
domino loci, sed non efficiunt bona sita extra
territorium statutum.

31 Statuta conuentionalia habent vim contractus, &
extendunt vires extra territorium.

32 Considerationes ciuitatum vt statuta vnius va-
leant, in altera sunt valida.

33 Seruitus pacendi possunt habere homines
vnius loci, in altero extra suum territorium.

34 Subscriptio in statuto sine tempore, vel die non
est necessaria.

35 Statutum subscriptum sine tempore, & die valet.

36 Verbum promitto in instrumento positum, im-
portat stipulationem.

37 Statutum promissorium & conuentio obligat sta-
tuentes ad complementum.

DECISIO M. CCCCLXIII.

IN hac causa fuerunt factæ plures decisiones,
quas informantes pro faciliori resolutione
Dominis exhibuerunt: tandem præſuppositis,
statuto castri Sancti Poli, & illius proœmio cum
subſcriptione Abbatis Farsensis, olim eiusdem
castri domini.

Et decisio facta die 23. Martij 1590. coram
Domino Cardinale Platto tunc Rotæ Auditore,
& huius causæ iudice.

Et instrumento venditionis factæ per bo. me.
Paulum Iordanum Vrsinum Cardinale Casio de
castro, & prædio, seu Tenura Marcellinæ.

Et quali possessione onerum, firmarum su-
per Tenura ante, & post tempus venditionis.

Et quod Dominus Paulus Iordanus acquifi-
uerit Tenutam à Ioanne Antonio de Sancto Se-
uerino, qui eam emerat à prædicto Abbate.

Et aliis hinc inde deductis, dubitanti,

An dicta statuta ligarent Paulum & illius suc-
cessores respectu Tenuræ Marcellinæ in casu, &
ad effectum de quo agebatur?

Effectus autem erat videre non in abstracto,
sed in concreto; an in diminutione valoris foret
habenda ratio onerum, vel seruitutum Tenuræ
Marcellinæ; & an testes, qui illa in toto, vel
in parte ignorabant, probarent valorem prædic-
tæ Tenuræ.

Dubium fuit sæpè propositum, nempe die 13.
Iunij 1607. & die 9. & 23. Iunij 1608. & propter
difficiles iuris articulos, qui vtrinque fuerant ex-
citati, non fuit capta resolutio, demum in hac
propositione, vt rematur discussa Rota censuit,
statuta ligasse Dominum Paulum, & successores
etiam respectu Tenuræ Marcellinæ.

Et quoniam informantes pro Domino Don
Virginio prætendebant, articulum versari in ser-
uitute personali, quæ non transit ad successores;
pro parte verò Domini Ducis Casij contende-
batur, versari in seruitute reali, vel saltem mix-
ta, præmissa tripartita illa, & communi seruitutu-
m differentia, vt alia sit seruitus merè perso-
nalis, quæ debetur à persona personæ. *l. 1. & seq.*
ff. de statu homin. l. 1. & seq. ff. qui sunt sui, vel alieni
iuris, §. 1. & seq. Instit. de iure personarum. glossa
communiter recepta in *l. 1. ff. de seruiur.* Alia sit
merè realis, qualis est, quæ debetur à re rei,
sue sit vrbana, siue rustica, vt declarant magi-
straliter Doctores, & signanter Bartolus in *l. 1. ff.*
de seruit. & Faber in §. aquæ si agar. Instit. de action.
& Antonius Gomezius *tom. 2. variarum resolut.*
cap. 15. n. 1. & 22.

Tertia verò mixta, quæ debetur à re personæ
& inter seruitutes personales mixtas, alias esse
nominatas, vt vltimifructus, vsuam & habitati-
onem; alias verò innominatas, vt ius pacen-
di, ligna cadendi, calcem coquendi, arenam
fodiendi, & similes. Baldus in *rubrica C. de vsu-
fructu, n. 3. & in l. si plures, n. 12. C. de condit. insti-
tutis*, latè Capolla *tract. de seruitut. vrbano. prædior.*
cap. 11. In casu autem proposito natura, & cir-
cumstantiis contractus, de quo agebatur, in spe-
ctis, Rota censuit seruitutem hanc ad genus
mixtarum perpetuarum potius fuisse referendam.

Primò, quia non poterat in dubium renocari,
quin fuerit concessa ob commoditatem, & vtili-
tatem castri, seu Vniuersitatis, vt sæpè dicebatur
in statutis, & signanter *cap. 23. ibi, a loro commo-*

ditæ; & ideo cum vniuersitas nunquam moriatur, b de hoc art.
perpetua erit censenda. Baldus *consil. 202. incip. Ad euidenciam, versum quia seruitutes, lib. 2.* & sequent.
Iason in *dicto §. aquæ, n. 9. Instit. de action.* Bartho-
lomaus Capolla *tract. de seruitut. vrbano. prædiorum, cap. 2. n. 1. & 2. & 5.* & in terminis Ludouicus
de Casanate *consil. 42. incip. In subtili seruitutum*
tractatu, n. 23. vbi affirmat Zalsij opinionem veram
eo respectu, vt seruitus ista Communitati debita
sit perpetua, cum Communitas nunquam
moriatur *l. proponatur, ff. de iudiciis*, non tamen
eo respectu vt debeatur à re rei, e cum clarè dicat
deberi à re personis, quem sensum videret
habuisse Rota in *decisione in hac causa facta, coram*
bo. me. Litta die 16. Februar. 1604.

Nec refragatur Capolla *de seruitut. vrbano. prædior.*

4. 5. 6. 7.

2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
a adde supra
dec. 704. n. 6.
vbi annotauit
alias dec.
b prout factu
fuit infra
dec. 1548.

T.
e supra dec.
2336, cum
ibi notaria.
d hæc reso-
lutio fuit
confirmata
infra decif.
1480.
e supra dec.
1221. n. 7. &
8. & decif.
1192. vbi
aliqua an-
notauit.
2.

2.
3.
4.
5.
6.
7.

pradior. cap. 4. de usufructu, in fine, dum sentit legatum usufructus relictum Communitati durare per centum annos; quia quidquid sit de ista opinione, hic non agebatur de usufructu legato, sed de seruitute constituta, per viam conuentionis.

Secundo pro mixta seruitute excludente obligationes personales ponderabantur verba mulcorum statutorum ipsius castri: nam cap. 23. ita cautum legebatur, Et essi homini possano usare detti tenementi con qualunque bestia senza altro pagamento, o seruitio: eccetto nelli porci, per liquali detti homini debbano pagare per la spica, & per la glianda: secondo che en questi statuti fara ordinato; & paulo post in eodem statuto, Et che li detti homini possano nelli detti tenimenti, luogli & selue tagliare, & cogliere qualunque poma & fructi, ci fussero a loro commodata senza altro pagamento; & paulo post ibidem: Che li homini no possano tagliar trauis per forastieri senza licenza del signore. & subditur in fine, In ogni altro modo detti homini possano usare li tenimenti, & selue predette a loro commodata.

Et cap. 36. Che li homini possano usare detto tenimento come vogliono, secondo e stata loro antica consuetudine, referuata al signore la sesta parte, delli lauari la ragione della spica, & che gli homini paghino al prefato signore dodici denari per porco, per la glianda di detto tenimento, o de cia o no ce sia.

Et cap. 43. remittitur arbitrio hominum pacifcere porcos facta certa solutione, vnde resultat conseruatio iurisdictionis ipsius communitatis.

Et tandem cap. 44. statuitur che li homini, che hanno pecore o altre bestie armentine no le possano mettere in detto selue da 15. d. Ottobre infino alla festa di san Nicola referuata a ciaschedun pastore quatro bestie armentine, & li boui aratorij quali possano andare per tutto de ogni tempo.

Ex istis enim statutorum verbis apparebat Tenutam Marcellinam seruire hominibus castri Sancti Poli, & consequenter seruitutem fuisse mixtam, cum pradium seruiat personis & hominibus castri, in perpetuum; & amplius quod quando indeterminate est facta concessio hominibus ad vsum personarum respectu animalium; vt in dictis statutis, ibi, che possano usare, quod verbum pertinet ad vtiarium. Capolla de seruitut. vrbanozum pradiorum, cap. 5. num. 2. vers. item scias, acquiritur seruitus cum illa qualitate; nec cessat concessio ex eo quod certa genera animalium possint pacifcere; sufficit enim, quod respectu illius generis concessio fuerit secundum necessitatem personarum castri: alia enim non darentur seruitutes separata, lignandi, piscandi, pacfendi, & alia quae pro furnis & molendinis comperunt; quae omnes sunt seruitutes distinctae & separatae, ex deductis per Capollam de seruitut. vrbanozum pradiorum, cap. 9. n. 2. & tamen omnes possunt esse in eodem praedio.

Tertio seruitus personali excludebatur, ex eo quod in hac concessione dabatur facultas pacfendi boues aratorias, quocunq; anni tempore; quod cum ideo fiat, vt praedia colantur, ista seruitus non personalis, sed potius onus reale, perpetuum erat censendum,

praesertim cum non esset actum, vt cum persona finiretur. l. pecoris, ff. de seruitut. rusticozum pradiorum, vbi notant Bartolus & Doctores.

Placuit etiam doctrina Baldi in l. si plures, num. 13. C. de condit. insert. vbi cum aliquando Veneti concessissent Placentinis, transitum per quemdam pontem, quem tunc Veneti possidebant, absque solutione alicuius vectigalis, & postea pons ille factus esset de strictu Paduano, & Paduani peterent vectigal, & Placentini dicerent se non teneri; quia ista seruitus perpetuo fuit concessa, pro Placentinis respondit Baldus.

Et ex praedictis iure fuit firmata regula contra Dominum Paulum, & eius successores, quod per statuta, etiam respectu Tenuta Marcellinae fuerint ligati; quoniam quilibet successor, & habens causam a ligato ex conuentione cum subditis facta per antecessorem, remanet ligatus. cap. 1. de probation. vbi Abbas & Felinus notab. 1. Zabarella consil. 147. num. 2. in fine, Gabriel de iure quaesito, non tollen. consil. 5. num. 2. Natta consil. 122. incip. In praesenti causa, n. 5. lib. 3. & aptius ad hunc casum Baldus dicto consil. 202. num. 2. vers. amplius est subtilius, lib. 2. vbi quod successor territorij & iurisdictionis dicitur successor vniuersalis.

Non obstat potissimum fundamentum, quo vtebantur informantes pro Domino Don Virgino, quod obligatio onerum, aut seruitutum, de quibus agebatur, ideo fuerat personalis, nec transfuerat ad Dominum Paulum, & eius successores; quia quoad Tenutam Marcellinam erat singularis successor, cum illam emerit a Sanfeuerino per regulam quod singularis successor non ligatur conuentionibus initis cum antecessore, nisi onera sint realia, ita vt Tenuta illis specialiter fuerit obligata. l. emptorem, C. locati, vbi Baldus in principio, & Alexander in l. si filio, §. final. ff. solut. matrim. Bartolus in l. Melia, §. finali, num. 3. ff. de aliment. & cibar. legar. Capolla de seruitut. vrbanozum pradiorum, cap. 2. num. 5. Iason in §. aequo n. 9. & 13. cum pluribus sequentibus, Instit. de action. vbi Bartoli opinionem dicit communem.

Quia fuit responsum primo, quod licet ista seruitus non posset dici merè realis, ex quo in tali seruitute requiritur praedium dominans, & praedium seruiens; per seruitutes enim reales, praedia praediis seruiunt, & res rebus: non potest enim ultra constitui seruitus verè realis, quam quatenus praedio vsui esse potest ad vtilitatem, vel ad amicitiam. l. ergo, & l. veluti, ff. de seruitut. rusticozum pradiorum, l. hoc iure, de aqua quotidiana aestua. l. luuinium, ff. de seruitut. vrbanozum pradiorum, vt bene explicat Iacobus Ciuiacius ad legem octauam, de seruitut. & tract. 9. ad Africanum, in principio, & in explicatione l. cum esset, §. per plurimum; ff. de seruitut. rusticozum pradiorum; & cum in casu proposito homines castri Sancti Poli possent ligna scindere, glandes colligere, & depascere in Tenuta Marcellina, nec ad praedia ipsorum haberetur respectus, & ideo ista concessio non posset dici merè realis, cum adesset praedium quidem seruiens, quae est Tenuta Marcellina, sed deesset praedium dominans hominum castri Sancti Poli; licet enim id esset verum in facto,

facto; non tamen inde inferebatur, quod esset seruitus personalis, cum concessio remaneret sub genere seruitutis mixtae, & esset onus quoddam afficiens praedium, & obligatio quaedam perpetua ipsi praedio inherens, & consequenter obligans successorem.

Secundo fuit dictum non esse admittendam illam consequentiam, non est seruitus, seu obligatio realis, sed potius personalis; ergo non transit ad successores, ea enim cum iuris regulis pugnat videbatur. l. venditor, ff. commun. pradiorum, vbi licet mari seruitus imponi non possit; tamen si vni fundo lex dicta sit, he contra alium fundum piscatio exerceatur, hanc legem seruari oportet tam per eum, qui illam recipit, quam per illius successores, & ne superesset occasio dubitandi, Iuriconsultus expressè dixit obligari per stipulationis, vel vditionis legem personas tam possidentium, quam in ius eorum succedentium. Item in l. cum essent, §. per plurimum, ff. de seruit. pradior. rusticozum. Species ponitur huic articulo, valde accommodata, dicitur enim praedium domino praedij non posse, item seruitutis seruitutem non posse constitui, ideoque eum qui aqueductum per alienos fundos habet, non posse dominis illorum fundorum, nec etiam aliis concedere haustum aquae, sicque constituere illam seruitutem; additur tamen pacto, vel stipulatione interuentibus, hoc concedi solere: vnde in proposito licet verum esset haec onera non censerentur seruitutes, aut concessiones merè reales; non tamen inferebatur non esse onera realia, perpetuum obligationem inducentia; quae possit ad successores transire ex conuentione & pacto, inter dominum & homines castri inito. Cum ergo his constaret articulum versari non in confessione, facta personae singulari, sed Communitati, quae nunquam moritur. l. proponebatur, ff. de iudic. licet sine veri praedijudicio concederetur istam concessionem, siue seruitutem magis accedere ad naturam seruitutis personalis, adhuc tamen ob praedictas rationes semper durabat & afficiebat successores. Decius consil. 262. incip. In causa Magnifici. Parisius consil. 27. incip. In praesenti consultatione, n. 133. lib. 1. Ludouicus de Casanate dicto consil. 42. n. 23.

Rursus non obstat Iason consil. 89. incip. In praesenti consultatione, lib. 3. vbi scripsit concessionem facultatiuam factam domino cuiusdam praedij non obligate singularem successorem cedentis; quia placuit responso, quod Iason considerauit concessionem fuisse factam intuitu meritorum illius, cui fuerat facta concessio, quae propterea erat merè & proprie personalis; sed haec concessio Communitati, seu hominibus castri facta dissimilis erat naturae; cum in ea strictè & proprie non intelligeretur illa personalitas, seu singularitas in casu Iasonis considerata; quia reuera ex verbis conuentionis & statutorum patebat, non fuisse factam contemplatione solum illorum hominum, qui tunc contraxerant, sed ob perpetuum commoditatem, & vtilitatem hominum castri, tunc praesentium, & futurorum.

Minus vigeat quod dicebant informantes pro Domino Don Virgino, quod conuentiones, de quibus in dictis statutis, nihil aliud importarent, quam contractum societatis, l. cum duobus 52. §. si in coenada, ff. pro socio, & in l. si merces, §. vis maior, vbi Bartolus n. 9. ff. locati, & consequenter

morte concedentis fuisse finitas, nec transire ad successorem

Quia fuit responsum primo ex Baldo in l. ceteri iuris, quaest. 3. n. 8. C. locati, dominum & colonum partiarium non esse proprie socios per textum in dicto §. vis maior, ponderando dictionem, quae regulariter adnotat improprietatem, vt in puncto considerat Aretinus in §. item Seruiana, n. 9. vers. non obstat quod sint socij, vbi Iason n. 19. Instit. de action. & ideo potius esse quendam societatem velatam sub contractu locationis inclusam, & naturam locationis, & conductionis sapere, & consequenter transire ad haeredes locatoris, & coloni partiarij. l. vtiam, C. locati, vbi Baldus, & in dicta l. ceteri iuris, n. 8. vers. non obstat.

Secundo fuit responsum ex praedictis cessare difficultatem, nam cum concessio fuerit facta ad fauorem Communitatis nunquam deficientis, quocunq; nomine appelleretur, censetur, & est perpetua, & ideo transit ad successores.

Ad illud quod Abbas Farfensis non potuerat imponere haec onera, seu seruitutes, quia erat Dominus castri & tenuta, & sic res sua quia seruire non poterat, in re communi, ff. de seruit. vrbanozum. pradior. fuit responsum quod licet Abbas esset Dominus castri, non tamen habebat iura Communitatis dicti castri, in cuius fauorem seruitutes, seu onera super tenuta imposita reperiuntur.

Multa alia deducebant informantes pro Domino Don Virgino, quae saepius fuerant deducta & decisa, & ideo non fuerunt in dubium reuocata, sed praesupposita, vt quod statuta, de quibus agebatur, fuerant subscripta ab Abbate Farfensi, tunc Domino castri S. Poli, & Tenuta Marcellinae; hoc enim iam fuit decisum in hac causa coram secl. rec. Clemente Papa VIII. tunc Rotae Auditore, & huius causae iudice die 28. Maij 1582. Paulum verò Vrsinum praedicti Abbatis fuisse successorem.

Rursus non fuit reuocatum in dubium id quod iam bis fuerat decisum, statuta haec fuisse condita per viam conuentionis, & de iure incolas, & homines castri potuisse facere statuta conuentionalia cum domino, vt per Bartolum & alios communiter id tradentes in l. omnes populi, quaest. 1. ff. de iustit. & iure, neque obstat, quod statuta, siue loquantur in rem, siue in personam, non afficiant bona sita extra territorium statuentium. Puteus dec. 35. incip. Dubitanti 20. Octobr. n. 1. lib. 1. Gozadinus consil. 49. incip. Circa primum videtur n. 7. & 8. qui testantur de communi, & in praedicta decisione facta coram Platto, qua praesupponebatur fuisse decisum Tenutam Marcellinae non esse de territorio castri S. Poli; quoniam in eadem decisione fuerat assertum, tenutam esse sub castri iurisdictione. Quinimo fuit etiam vna castro cum expressa conditione & pacto inuito cum vassallis, vt non possit diuidi, vel separari a dicto castro, ex quauis causa etiam vngentissima, prout in capitulo 37. incip. Che lu prefato, ideoque sortita fuit naturam vel qualitatem castri, vel facta fuit de pertinentiis castri c. 1. §. e contrario, de inuestit. de re alien. facta, vbi Afflictus n. 5. Molina de primogen. Hispanor. lib. 1. cap. 26. num. 4. & 12. Ioannes Garzias de expensis & meliorament. c. 22. n. 5. & 6. & ad effectum, vt in ea locum habeant statuta castri, sufficit, quod sit de pertinentiis castri. vel etiam, quod sit de iurisdictione castri. Aretin. consil. 77. incip. Et ratio scribendi, n. 3. & 4. Quod

9.
10.
11.
12.
13.

14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.

25.
adde Mant. dec. 17. n. 8. & 10. quae habetur in nouiter nouit. Farin. dec. 781.
adde nostru seste decif. 103. n. 30.
Mantic. in d. dec. 17. n. 9.
Rotam recentior. p. 17. dec. 168. n. 5. vers. nam fuit responsum.
26.
adde Mant. in d. dec. 17. n. 11.
27.
28.
29.
30.

31. Quod maxime locum habet in statutis conuentionalibus, quia habet vim contractus, quae propterea extendunt vires extra territorium. Marcellius in l. final. n. 73. ff. de iurisdict. omni. iudic.

32. Ex eo etiam videbatur cessare difficultas quod Abbas Farfen. qui approbauerat & subscripserat statuta, & fecerat conuentionem cum hominibus castri, erat etiam Dominus tenurae Marcellinae; ideoque procul dubio, potuit consentire & efficere, vt statuta haberent etiam vires in praedicta tenura, quemadmodum valent ciuitatum confederationes, vt statuta earum inter eas feruntur. Bartolus in dicta l. omnes populi, n. 44. ff. de iustit. & iure; & sicut homines vnus castri, possunt habere seruitutem pascendi in alio territorio. Couarruias in pract. quae. cap. 37. n. 6.

33. Nec ad rem pertinebat, quod praetenderetur, Abbatem Farfensem, tempore quo statuta subscripsit, non fuisse amplius Dominum Tenurae: quoniam contrarium fuit in hac causa decisum coram scel. rec. Clemente VIII. die 28. Maij 1582. vbi Rota firmavit subscriptionem statutorum factam per Abbatem Farfen. praesumi facta tempore habili, quo erat Dominus castri S. Poli, & Tenurae Marcellinae: accedebat etiam, quia ex prooemio statutorum in hac articulo propositione praesupposito, de vetustiore in illorum antiquitate constare videbatur.

35. Nec resagabatur, quod in subscriptione non adesset diēs, nec probaretur praesentia partium, vel causae cognitio.

36. Quia in subscriptionibus non requiritur temporis, seu diei notatio, cum sufficiat subscriptio, & final. de consit. & haec & aliae huiusmodi difficultates iam fuerunt sublatae in decis. in hac causa facta, die 20. Maij 1580. coram bo me. Vicecomite; vbi fuit decisum statutum habere requisita ad validitatem statutorum. Et quantum ad praesentiam partium, dicebatur in subscriptione contineri verbum promitto, quod importat stipulationem, quae de solemnitate intrinseca requirit patientiam & praesentiam partium, quae propterea praesumitur interfuisse, nisi probetur absentia. Imola in l. his verbis. ff. de duobus reis. Felinus in c. tenor, n. 8. vers. fallit secundo, de sentent. & re iudic. & stante cursu amplius quam 30. annorum, & obseruantia subsecuta, & praesentia partium, & causae cognitio, & caetera necessaria interuenisse praesumuntur, & omnia fuisse solemniter acta. Gabriel de praesumpt. concl. 1.

37. Hinc fuit illatum subscriptionem fuisse validam, & ex illa Abbatem Farfen. Dominum castri & Tenurae Marcellinae statutis fuisse ligatum, & etiam quoad Tenuram Marcellinam ratione potissimum conuentionis & statuti promissionis inter ipsum & vasallos facti. Bartol. in l. quod semel, per illum textum. ff. de decret. ab ordin. facien. Arcerinus in cap. nouit. num. 23. & 26. de iudic. Romanus conf. 436. incip. Quod Indulsum, n. 16. Crauetta conf. 241. n. 12. incip. Princeps Illustrissimus.

Romana gemma.

Die Vener. 27. Nouemb. 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Exhibio rei praesentia facienda est, confitio de

- duobus extremis, videlicet interesse potentis & existentia rei
3 Demonstrationem certa rei, non inducit nomen, nisi hoc sit singulare singularissimum.
4 Ius Canonicum semper inquiri veritatem & amplectitur aequitatem.

DECISIO M. CCCCLXIV.

Petebat Dominus Dux Alexander Sfortia, vigore testamenti Alexandri Cardinalis Sfortiae a Domina Francisca Sfortia sorore sua gemmam non modici valoris, vulgariiter appellatam, San Michele, quam dicebat reperiri penes Dominam Franciscam, & cum per inductos quosdam testes legitime examinatos praetenderet probatam intentionem suam, instabat gemmam exhiberi ad effectum, vt ostensa testibus recognosceretur, cum suis qualitatibus, & si id fieret legitime, sibi restitueretur. Quare dato dubio, an Domina Francisca teneretur exhibere gemmam, Rota teneri censuit, quia concurrebant duo requisita ad iudicium exhibitionis necessaria, scilicet sciendam ff. ad exhiben. videlicet interesse Domini Ducis, de quo constabat ex testamento Cardinalis Alexandri; & existentia gemmae ex confessione Dominae Franciscae in responsione ad positiones, quae licet non esset simplex, cum responderit se credere habuisse quoddam Gioiellum cum effigie Sancti Michaelis, & nonnullis gemmis ornamentum a Mario Sfortia suo aucto paterno, sibi traditum tempore nuptiarum cum Marchione a Cornelia ac computum gemmarum, vna cum dote promissarum, & aliis non credere vt ponebatur: nihilominus ex praedicta confessione refulgebat talis probatio existentiae, quae sufficeret ad exhibitionem, ad effectum, vt testes viderent, & recognoscerent, an esset illamet gemma; quamuis enim regulariter nomen non probet identitatem, quandoque tamen quando est singulare, vel singularissimum, inducit certam demonstrationem. Bartolus in l. demonstratio, n. 16. ff. de condit. & demonstrat. quod maxime procedit de aequitate Canonica, quae pro inuenienda veritate iubet edere, vt saepe fuit resolutum. Rota decis. 5. incip. Licet pars aetrix, de probation. in nouis. Verallus decis. 294. incip. Edere instrumentum, part. 1. Antonius Augustinus in reperorio, tit. communia de fide instrumentorum, §. 12. & fuit saepe aliis resolutum.

Nec ad rem pertinebat dicere quod ex confessione Dominae Franciscae non probabatur gemmam Sancti Michaelis penes se existentem fuisse illam, quae remanserat in haereditate Cardinalis Sfortiae; quia fuit responsum Dominum Ducem non petere gemmam, perinde ac si probasset esse illam quae remansit in haereditate Cardinalis, sed petere exhibitionem ad praedictum effectum vendendi, an esset illa eadem, ad quem effectum sufficit possibilitas, data praesertim existentia, seu corpore gemmae, cum nomine Sancti Michaelis: talis enim quaedam gemma existeret penes Dominam Franciscam. Caeterum, quia testes circa magnitudinem & qualitatem gemmae non satis coherentia dicere videbantur, Domini in modo exhibendi prudentem cautelam adhibendam censuerunt.

Montis

Montis Politiani pecuniaria.

Die Mercurij 2. Decembris 1609.

S V M M A R I V M.

- 2 Pollicitatio nuda parit obligationem fauore pia causa.
3 Recognitio testium dicentium se habere notam manum scribentis, sufficit concurrentibus ad miniculis.
4 Testes deponentes se habere notam manum scribentis, probant.
5 Canonici possunt esse testes in his quae possunt tangere aliquam Ecclesiae utilitatem, licet non immediatam.
6 Testes de vniuersitate, admittuntur quando non agitur nomine propria, nec habent interesse.

DECISIO M. CCCCLXV.

Obligauerat se anno 1586. bon. mem. Spinellus Episcopus Politianus, in libro fabricae Cathedralis Ecclesiae, pro eiusdem recognitione erogare quolibet anno eius vita durante, scuta centum, quilibet superuixisset ultra decem annos, nunquam tamen ea soluerat: vnde Dominus Guido de Nobilibus praedictae fabricae oconomus, introducto iudicio coram Nuntio Apostolico Florentiae commorante, sententiam fauorabilem pro scutis mille, contra Spinellum & Marcellum fratres de Benciis praedicti Episcopi haeredes, & Camerae cessionarios, cum onere soluendi debita reportauit, a qua appellantes Bencij in Tribunali A. C. anno 1605. reuocata sententia Nuntij, sententiam ad sui fauorem obtinuerunt, causam in Rota introducta, dubitauit, an sententia Auditoris Camerae esset confirmanda, vel reuocanda? & Rota oconomus tantum fabricae Ecclesiae Montis Politiani informante reuocandam, & illam latam a Nuntio Florentiae confirmandam censuit; cum enim in libro fabricae Episcopus ex propria subscriptione in annuis centum reperiretur obligatus, inde orta fuerat actio ad eum, vel illius haeredes condemnandum, maxime fauore pie causae, vbi nuda pollicitatio parit obligationem. Paulus de Castro consil. 164. incip. Viso puncto, numer. 4. libr. 2. Tiracellus tractat. de priuileg. pie causae, in praefatione numer. 32. & priuilegio 111. & fuit dictum in causa Bononien. constructionis fabricae die 10. Iunij 1602. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rota Auditor, & notant communiter Doctores in l. 1. ff. de pollicitat.

Nec refert, quod tota libri partia non esset scripta manu Episcopi, sed sola tantum subscriptio; quia subscriptio sola sufficit, perinde ac si tota partia manu Episcopi scripta esset. Iason in l. si ita stipulatur. §. Chrysozonus, numer. 4. & 12. ff. de verb. obligat. Felinus consil. 2. incip. Clarissime Doctor, in causa vnionis, numer. 19. Gabriel tit. de praesumpt. conclusio. 3. Peña Decif. Tom. II.

num. 1. & fuit dictum, coram me in causa Romana pecuniaria, sine Romana mercium, die 8. Nouembris, 1596. subscriptio autem nunc Episcopi facta fuit sufficienter recognita per testes facti Episcopi manum notam habentes, ex quibus fuerat praesens, quando Episcopus subscripsit, vidit ipsum subscribere. Afflictus decis. 181. incip. In quodam processu, numer. 8. & fuit decisum in causa Romana hereditatis de Mazzocchis, die 9. Martij 1580. coram bon. mem. Cantuccio.

Nec ad rem pertinebat, quod aliqui testes essent Canonici; quia in causa fabricae ex quo utilitas non respicit singulare interesse Canonico, sed fabricae ipsius, testes idonei reputantur. Abbas in cap. in super, numer. 2. in principio, & rursus in versio. si vero queritur, de testibus, & fuit dictum in praedicta causa Bononien. constructionis fabricae, & saepe aliis in similibus causis resolutum, testes communitatis probare quando non agitur principaliter de ipsorum interesse. Puteus decis. 15. incip. In vna Burgen. decimarum, numer. 2. lib. 3. & fuit dictum in causa Farfen. villa Caprole die 12. Februarij 1593. coram me, quod tunc sine difficultate habet locum, quando adfunt alij testes non Canonici, tunc enim simul admittuntur, sicut fuit dictum in causa Sabinen. f. alluio Ludouiso.

Demum quod Episcopus non teneretur solvere, nisi Ecclesia fieret sub certa forma, non sustulit eius obligationem, tum quia fuit simpliciter, & non qualitate prolata respectu formae constructionis Ecclesiae: tum quia debuit reclamare, & ab initio protestari, quod cum non fecerit, obligatio remansit pura, maxime cum super forma constructionis Ecclesiae, quam vulgus Modello vocat, non iudicio Episcopi, sed Architecti standum esset.

Ferrariensis Prioratus.

Die Veneris 14. Decembris 1609.

S V M M A R I V M.

- 1 Enunciatio plures, in antiquis excedentibus metam centum annorum, probant qualitatem beneficij.
3 Hospitale quod gubernatur per virum regularem, regulare dicitur.
4 Prioratus solitus dari, & obtineri in commendata, dicitur regularis.

DECISIO M. CCCCLXVI.

Post aliquot decisiones in hac causa factas cum pro parte Campij & Parolati, assidue instaretur pro particulari inspectione super Regularitate, huius Prioratus, dato dubio, an de ea constaret? Rota vtraque parte informante constare censuit, ad effectum iustificationis gratiae R. P. D. Gilioli ad quem spectabant deducta in aliis decisionibus, idque ex pluribus

L I enuncia

enunciatiuis antiquis excedentibus metam centum annorum, quæ cum habeant vim famæ, probant in antiquis istam qualitatem beneficij. Aretinus in *cap. cum causam*, numer. 26. & sequent. vbi Felinus num. 4. de probation. Puteus *decif. 209.* incipien. In *una Bononien. num. 1. lib. 2.* & fuit sæpe decifum in *Rota*, & signanter in *una Parmen. Prioratus die 28. Ianuarij 1594.* & die 19. Iunij 1595. coram bon. mem. Littra, & in *una Tuderina Priorat. die 21. Aprilis 1595.*

^a supra dec. 433. n. 2. vbi annotavi alias dec. & dec. 1342. n. 1.

Enunciatiuæ autem præcipuæ erant de annis 1471. 1479. & 1484.

Prima continebatur in tertia parte statutorum Ordinis Sancti Augustini prædicto anno 1471. confirmatorum, his verbis: *Sunt & alia Præceptoria unita mensa Abbatis, videlicet Præceptoria Tuscia, &c. item est Prioratus Sancti Leonardi de Ferraria.*

Secunda de anno 1470. habebat sic: *Guido Massa, Procurator Reuerendi fratris Philippi de Verrinis Præceptoris, Hospitalis Sancti Leonardi Ferraria, & vbi notabatur illa qualitas Præceptoris, quæ conuenit beneficiis Ordinis Sancti Antonij.*

Tertia desumebatur ex Bulla Innocentij Papæ octauæ de dicto anno 1484. in qua idem Philippus de Verrinis dicebatur præceptor domus Sancti Leonardi extra muros Ferrariæ Ordinis Sancti Augustini, à Monasterio Sancti Antonij Viennen. dependentis.

Cum istis concurrerent multa adminicula ex aliis enunciatiuis satis antiquis, licet intra metas centum annorum.

Item ex aliis enunciatiuis antiquioribus de anno 1435. & 1461. in quibus licet Regularitas non ita clarè enunciaretur, tamen dicebatur Prior Ecclesiæ Sancti Leonardi, & quod dicta Ecclesia esset Hospitalis; & idem Philippus de Verrinis nominabatur Prior, qui ex aliis instrumentis, & scripturis probabatur fuisse Religiosus Ordinis Sancti Antonij; & cum ageretur de Hospitali, quod per virum Religiosum, & Regularem gubernabatur, consequenter inferebatur illud Hospitali fuisse Regulare, alias enim per Religiosum obtineri non potuisset. *Gambara de offic. & potestat. Legati lib. 8. tit. de potestate Legati in Regulares, & exemptos, num. 43. & 44. vers. fallit secundò.* Zabarella in *Clemens. 2. §. ut autem, quæst. 1. numer. 4. de religiosis domibus.*

Concurrerent præterea multa alia signa, & adminicula regularitatem non obicere ostendunt, quod iste Prioratus sæpe fuerit datus, & obtentus in commendam ^b ab anno 1509. vsque ad annum 1561. quod in plerisque locis Ecclesiæ Sancti Leonardi apparet appositum signum T. quod indicat regularitatem. *Imola consil. 60. incip. Vitis, &c. num. 1. Anchar. consil. 113. incipien. Iura qua loquuntur, num. 4. Ripa in cap. cum Ecclesia Surrina, numer. 97. vers. adde in materia nostra, de causis possessionum & proprietatum. Cæpolla de seruitutibus urbanor. prædiar. cap. 71. de picturis.* Et testes qui erant periti Architeccti, deponunt illa insignia esse antiquissima, & posita seu affixa eo ipso tempore, quo ædificium fieri cœpit, quod fuisset solitus regi per præceptores, & viros religiosos, vt paulo antea dictum fuit.

^b adde supra dec. 443. n. 5. in tom. 1.

Demum accedebat vnus testis de publica voce & fama ante litem motam, qui de eadem regularitate deponerat.

Et ex prædictis fuit conclusum constare de Regularitate ad prædictum effectum, iustificandi narratiuam gratiæ R. P. D. Gilioli.

Syracusana Capellarium.

Die Veneris 4. Decemb. 1609.

S V M M A R I V M.

Gratia iustificatur in valore beneficij ex duobus testibus de publica voce deponentibus, per verbum fuit, & est.

DECISIO M. CCCCLXVII.

Vincenzo Valesio solùm informante dubitauit, an eius gratia quam obtinuit de Ecclesia sancti Ioannis de Buxema, esset iustificata quoad valorem? & Rota iustificatam censuit ex dictis duorum testium deponetium de publica voce, & fama per verbum fuit, & est, de non excessu ^c valoris viginti quatuor ducatorum de Camera, deductis omnibus, quod sufficit in gratis quæ non fundantur super valore, vt sæpe fuit decifum, & præsertim quia reddebant causam scientiæ, quia erant practici in loco, & in prædicta Ecclesia de Buxema.

^c adde supra dec. 1306. n. 2. & sequen. & infra dec. 1618. n. 4. & 5.

Cathariensis quarta portio.

Die Mercurij 9. Decemb. 1609.

S V M M A R I V M.

Contumax non est audiendus, nisi resectis prius expensis, in quibus fuit condemnatus.

DECISIO M. CCCCLXVIII.

Ioanne Tramontana solùm informante dubitauit, an Ioannes Laurantius, qui Tramontana beneficiū impetrauerat, & coram R. P. D. Sacrato succubuerat, & in expensis taxatis in quadraginta tribus ducatis auri de Camera fuerat condemnatus, sufficienter paruisset, ad effectum, vt ad vltiora in causa procedi posset vigore rescripti, cum clausula, *resectis prius expensis, vel illis in fine litis reseruat*, docto de illius paupertate, quam non potuit probare; & Rota non fuisse sufficienter paritum censuit, quia licet Ioannes Laurentius soluisset scuta quadraginta nouem, nomine expensarum; in quibus coram R. P. D. Sacrato fuerat condemnatus in gradu restitutionis in integrum; adhuc tamen remanebat debitor in ducatis quadraginta ^d tribus primæ instantiæ, cum non dubitaretur in rescripto commissionis comprehendere expensas

I.

^d hæc pars fuit moderata infra dec. 1515. in

in vtroque iudicio factas; & in vtrisque executorialibus contentas, tum ex generalitate verborum nullas, expensas excludentium: tum ex identitate rationis, quia nulla sufficiens causa suadebat, cur Papa iuoluerit, magis resciri expensas factas in iudicio restitutionis in integrum, quam in prima instantia coram R. P. D. Sacrato; licet enim in primo iudicio fuisset processum per audientiam contradictariam, fuit nihilominus semel personaliter citatus Ioannes Laurentius, & cum non comparuerit, effectus fuerat verus contumax; qui propterea de iure non erat audiendus, nisi resectis expensis. *l. sancimus. C. de iudiciis. cap. 1. de dolo & contum. lib. 6.* & vtroque Doctores; contumacibus enim citatis non aliter iudicialis aditus patet, quam si prius damna restituant.

2.

Lucana Capellania.

Die Lunæ 14. Decemb. 1609.

S V M M A R I V M.

2. Præsentationes antiqua effectuatæ probant ius patronatus.
7. Ius patronatus probatur ex antiquis enunciatiuis à diuersis Notariis factis in diuersis instrumentis.
8. Ius patronatus priuatorum non inducit presumptionem usurpationis, nec circa illud immouant aliquid Concilium Tridentinum.
9. Præsumptio usurpationis iuris patronatus ex quibus excludatur.

DECISIO M. CCCCLXIX.

Extat in ciuitate Lucana perpetua Capellania, sub inuocatione sanctæ Cathariensis, in Ecclesia sanctæ Mariæ, foris porta nuncupata de iure patronatus, quinque Consulum, videlicet trium contratarum Parochiæ productæ sanctæ Mariæ, & duorum Consulum brachiorum Corradini, & Iordanis, & Pascei, & Rectoris Hospitalis Sancti Luca, ad quam vacantem de mensè Maij anni 1608. die 21. eiusdem mensis, à tribus ex prædictis Consulibus, & Rectoris Hospitalis præsentatus fuit Fabius Balbanus: interim Dominus Iulius Menochius, Canonicus Lateranensis, eandem Capellaniam, tanquam beneficium liberum, & reseruatum, à Sede Apostolica impetrauit, vigore Breuis de capienda possessione nomine Camera expedito monitorio cum inhibitione, illoque Balbano irritato, antequam fuisset institutus, possessionem adeptus fuit.

2.

Cæterum cum Fabius coram Vicario Lateranensi, & suam præsentationem, & ad docendum de quali possessione præsentandi prædictorum Consulum, & Rectoris multas præsentationes antiquas produxisset, dubitauit, an constaret de iure patronatus, ad effectum, vt Balbanus, non obstante gratia Menochij veniret instituendus? & Rota Fabio Balbano solùm informante, de iure patronatus constare censuit, ex pluribus præsentationibus antiquis,

Peña Decif. Tom. II.

^a & effectum sortitis à centum, & amplius ^a adde supra dec. 1032. n. 5. & infra dec. 1639. n. 6. & 1675. n. 2.

Nam anno 1401. edebatur præsentatio qua Arrigus Plebanus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & Gasparinus Rector eiusdem Capellaniæ inuicem ista sua beneficia autoritate Episcopi, ad præsentationem prædictorum Rectoris, & quatuor Consulum permutarunt, & Arrigus ad hanc Capellaniam fuit ab Episcopo institutus, & in possessionem missus.

Rursus anno 1455. ad eandem Capellaniam, tunc per resignationem eiusdem Arrigi vacantem, idem Consules præsentauerunt Nicolaum de Giuzano, qui vigore eius præsentationis fuerat institutus.

Præterea de anno 1509. edebatur alia præsentatio ab eisdem Patronis factis de persona Bartholomæi Arnolphini, cum subsecuta institutione.

Subsequerentur præterea recentiores præsentationes ab eisdem Patronis factæ de anno 1533. de Nicolao Benedicto, qui cum anno 1560. eandem Capellaniam in manibus Papæ ad fauorem cuiusdam Laurentij Ciampantis resignasset, Consules, tanquam Patroni, ei præsentationi consenserunt.

Item cum de anno 1568. eadem Capellania vacasset per liberam resignationem factam à supradicto Laurentio in manibus Vicarij Lucani, ab eisdem Consulibus & Rectoris præsentatus fuerat Christophorus Guidiccione, & vigore eiusdem præsentationis fuerat institutus.

Supradictis accedebant alia duæ recentiores præsentationes antiquis proflus similes, ex quibus Rota pronunciauit constare de iure patronatus; ^b quia renuiciatiuæ antiquæ à diuersis Notariis, & in diuersis instrumentis contentæ, quæ habent vim famæ, probant ius patronatus. ^c Baldus in *l. cum aliquis, num. 4. vers. item quando dicit. C. de iure deliberandi.* Achilles *decif. 6. & 7. de iure patron.* Guidobonus *dec. 117. & 139. n. 7.* & fuit sæpe in Rota decifum, & signanter in *una Aretina Capellania die 22. Iunij 1590.* coram bon. mem. Orano.

Nec refragabatur Concilium Tridentinum *sess. 25. de Reformat. cap. 9.* quod simile ius patronatus præsumitur ex usurpatione; ^d quia fuit responsum. Primò informantes pro Balbano non prætendere hoc ius patronatus pertinere ad vniuersos Parochianos Sanctæ Mariæ foris portam, sed ad quosdam dictæ Parochiæ Consules à dicta Parochia non dependentes, electos solùm à duobus Brachijs, & à tribus ex nouem Contradijs Parochiam constituentium, vnde præsumptio usurpationis cessante casus erat dicendus ex iure communi: nam Concilium Tridentinum circa iurapatronatus priuatorum nihil immouauit, eadeoque statum ordinariæ probationis. *Castadorus dec. 2. n. 4. de probat. Puteus dec. 60. in fine, & dec. 140. in fine, lib. 1. & Achilles dec. 6. & 7. n. 3. de iure patronatus.*

Secundò fuit responsum, ex duobus potissimum excludi præsumptionem usurpationis, primò ex assertione ^e Episcopi in institutione facta anno 1401. vbi dixit hanc Capellaniam fuisse institutam sub conditione quod Capellanus, non posset aliud beneficium obtinere. nam hinc patebat Episcopum agnouisse dotationem. *Se-*

^e adde supra dec. 265. n. 3. in tom. 1.

^f adde supra dec. 129. n. 3. in tom. 1.

L 1 2 cundò

cundò ex secunda præsentatione facta anno 1455. in qua, vt Notarius testabatur, in actu præsentationis, & institutionis fuerat productum instrumentum fundationis Capellanæ, ex similibus enim actibus argui legitimum titulum iuris patronatus, & cessare præsumptionem vsurpationis in communitate respondit Rota in vna Lucana Plebis die 11. Martij 1591. coram bon. me. Ægyptio.

Perusina spolij domus.

Die Mercurij 23. Decemb. 1609.

DECISIO M. CCCCLXX.

Facto verbo in Rota, vtraque parte informante super memorialibus partium, Domini dixerunt non fuisse excessum in executione mandati, de reintegrando, seu in actu captæ possessionis.

Romana dotis de Sfortia.

Die Lunæ 11. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Testamenti in scriptis requisita qua sint. & sequent.
3. Testes in testamento in scriptis rogatos esse debere in iure cauetur.
Notarius debet facere fidem, quod testes in testamento fuerunt vocati, & rogati, vt testamentum valeat, ibid.
4. Testes testamenti in vno tempore, eodemque die, nullo actu medio interueniente debent subscribere & signare, vt testamentum valeat.
6. Testator apponens clausulam, iure testamenti, codicilli, & omni meliori modo, &c. non se restringit ad testamentum in scriptis.
7. Testamentum in scriptis raro, aut nunquam conficitur.
8. Nuncupatum testamentum que requirit.
9. Testes qui subscripserunt in testamento nuncupativo, si recognoscant manum suam, equipollent probationi de auditu ipsorum.
10. Clausula omni meliori modo, in testamento apposta, operatur quod valeat testamentum saltem tanquam nuncupatum.
11. Notarius in fine testamenti tenetur apponere nomina testium, & postea subscriptionem eius.

DECISIO M. CCCCLXXI.

Postquam die 13. 2. Nouembris proximè præteriti ex ordine Rotæ fuisse causa restricta ad dubium, ad testamentum bon mem. Ioannis Baptiste de Comitibus fuerit in scriptis, vel potius sustineretur tanquam nuncupatum, causa vtraque parte informante, proposita, & discussa, Rota censuit prædictum testamentum nec tanquam in scriptis, nec tanquam nuncupatum posse sustineri.

Ratio primi dicti fuit, quia licet testator in principio dixerit, velle in scriptis testari, & in testamento adhiberit septem testes, & ipse-

met subscripserit, dicendo, illud esse suum testamentum, & Notarius de hoc fidem fecerit, & subscripserit, & signauerit; vnde videbantur adhibita solemnitate ad testamentum in scriptis requisita, iuxta textum in l. hac consultißima. C. de testam. nihilominus testes non fuerunt rogati, vt in eadem l. hac consultißima desideratur: nec sufficit, quod ipsi testes assererent fuisse rogatos, cum per Notarium esset facienda fides, quod testes fuerant vocati, & rogati. Speculator tit. de teste. §. 2. in fine. Ioannes Andreas & alij in cap. cum esset, de testam. & notat singulariter Didacus Spino in speculo testamentorum, gloss. 31. num. 29.

Rursus in l. hac consultißima, requiritur quod testes vno eodemque die, ac tempore subscribant & confignent, quod non constabat in hoc testamento fuisse factum, cum post subscriptiones Notarij, subsequerentur subscriptiones testium, quæ post longum interuallum fieri potuerunt; & quamuis iuxta prædictam legem, hac consultißima, possint diuersis temporibus testator & testes adhiberi; testes tamen vno tempore, eodemque die, nulloque actu extraneo interueniente, debent subscribere, & signare testamentum.

Præterea iuxta textum in dicta l. hac consultißima, testator præsentibus testibus debet dicere illud esse suum testamentum, illudque coram testibus subscribere, quod non constabat in hoc testamento fuisse factum, quia licet testator dixisset illud esse suum testamentum, & subscripserit, tamen non constabat id coram testibus fuisse factum.

Item, quia ex serie testamenti apparebat testatorem non se restrinxisse ad formam testamenti in scriptis, vt constabat ex illa clausula, iure testamenti nuncupatum, iure codicillorum, & omni meliori modo. Paulus de Castro consil. 414. incipien. Viso & examinato, num. 3. lib. 2. Alexander consil. 176. incipien. Viso processu, n. 8. vers. secus quando, lib. 5.

Denique, quia huiusmodi testandi genus in scriptis, vix est vsu receptum, vnde dixit Bartolus, quem refert, & sequitur Portius §. 1. num. 20. vers. circa primum. Instit. de testam. ordinan. quod nunquam vidit aliquod testamentum solemne factum in scriptis, nisi vnum, quod fuit confectum à quodam Doctore solemniter, quod tandem decidit ad interitum, propter defectum solemnitatis.

Ratio secundi dicti fuit, quia textus in §. fin. alij, Instit. de testam. in testamento nuncupatio iubet adhiberi septem testes, coram quibus testator debet suam voluntatem declarare, & hæredem 4 nuncupare, quod non apparebat in hoc testamento factum, cum Notarius de adhibitis septem testibus rogatis non fecisset fidem, & tamen necesse erat quod testes rogati assererent, se audiuisse testatorem nominantem nomen hæredis, explicitè, vel saltem implicitè dicentem, illam scripturam continere suum vltimum testamentum, vt in l. hac consultißima, & ibi glossa in verb. per nuncupationem. C. qui testam. fac. poss. & in dicto §. finali, Instit. de testam. Et propterea quando testamentum nuncupatum est factum in scriptura priuata, iidem testes qui scripserunt, manuum suam recognoscere debent; quia hoc equipollent probationi

probationi de auditu ipsorum testium. glossa vltima in l. 1. C. quemadm. testam. aperian. Bartolus in l. Tabularum, in princip. & num. 1. ff. eodem. Coarrauias in cap. cum esset, numer. 1. in fine, de testam.

IO. Nec refragabatur clausula, omni meliori modo, in eodem testamento apposta, cuius potestas est operari quod testamentum valeat saltem tanquam nuncupatum. Romanus in l. neque professio, num. 13. in fine. C. de testam. Alexander consil. 176. num. 4. libr. 5. cum aliis allegatis à Domino Cardinale Mantica libr. 7. num. 4.

Quia licet id esse verum in iure concederetur, non tamen constabat in hoc facto coram testibus, id fuisse factum à testatore.

II. Postremò dicebatur non constare de rogatu Notarij, neque quod Notarius in fine testamenti apposuerit nomina testium, antequam ipse subscripserit, contra textum in §. sed est instrumenta, vbi glossa in verb. adiciatur, in Authent. de instrument. cautela & fide.

Ex his fuit conclusum hoc testamentum, nec tanquam in scriptis, nec tanquam nuncupatum posse sustineri; an autem sustineretur tanquam testamentum inter liberos, Domini particulariter videre voluerunt.

Lucana Molendini.

Die Sabbati 23. Ianuar. 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Paterfamilias diligens debet explorare vitium latens.
3. Protestatio sufficit ad constituendum in mora, & culpa illos, contra quos quis protestatur. Mora constituitur ex protestatione facta à parte, ibid.
4. Emphyteotica res perit, an pereat domino emphyteote, an domino directo. Testes deponentes contra confessionem partis nihil probant, ibid.
5. Testis deponens contra partis confessionem non probat.

In Rota Martiniana.

DECISIO M. CCCCLXXIII.

I. CIn hac causa decisum, Braccios teneri ad refectionem ruinæ, quæ contigerat in molendino anno 1602. præsupposita illa decisione, & testibus post illam à Bracciis examinatis, dubitauit an foret ab ea recedendum? Rota vtraque parte informante, non fore recedendum censuit, ex rationibus, de quibus in dicta decisione. Item, quia culpa Bracciorum videbatur contigisse, nam cum vidissent aquam recto tramite percutere ædificium, omiserunt tentare illius fundamenta, quod probat culpam ex ommissione pronouentem, nam diligens paterfamilias in explorando vitio latente, quod ruinam afferre poterat, curâ sollicitam adhibuisset. Bartol. in l. ea igitur ff. de pignorat. actio. Grat. conf. 49. n. 6. l. 1. & eo maxime, quia de periculo ruinæ, quæ time-

bat, pro parte Præpositi fuerat protestatum, quod satis fuit ad constituendos Braccios mora, & culpa, quatenus periculo remedium non adhibuissent; glossa in l. qui Roma. §. cobaredes, in verb. testator. vbi Bartolus in principio. Alexander n. 6. & Iason n. 10. ff. de verbor. obligat. Idem Iason in l. quod te, n. 2. ff. si certum petatur.

Et omiffa inspectioe de iure communi, an refectione damni pertineat ad Dominum directum, vel ad emphyteutam, de quo Iason in l. quo minus, num. 150. ff. de summißibus. Natta consil. 13. incipien. Petit Andreas, num. 4. & 5. lib. 1. & consil. 377. incipien. Dubitatur, lib. 2. Surdus decis. 198. incipien. Contentiosè admodum. In hoc casu difficultas cessabat, quia refectione, & instauratio e vigore specialis pacti spectabat ad Braccios, tamen casus fortuitus fuisset exceptus; quia hæc ruina non apparebat casu fortuito & insolito contigisse.

Non obstantibus testes post decisionem examinati per Braccios, affirmantes molendinum vsque ad annum 1602. semper macinasse, nec ostendisse, aliquem defectum, vel indigentiam reparationis, & quod nullus vnquam illius ruinam iudicasset; quia contra testes faciebat factum Bracciorum, qui de anno 1590. & 1599. articulauerant, Cbe il palmento chi al palmento fabricato sul resto del vecchio fondamento cioe quello, chi al presente è verso lo steccario e vorto sotto e minaccia ruina; & quod hoc molendinum est in loco magis periculoso, quam alia molendina, ratione maximi cursus & impetus aquæ currentis recta linea, & quia quando flumen egreditur de proprio alueo, vi da di ponra, & est in continuo periculo ruinæ, quando flumen venit copiosum.

Præterea ex relatione Peritorum constabat opus fuisse pro conseruatione molendini, vt fierent puntones, & ex testibus Præpositi apparebat eos nunquam fuisse factos; item ex testibus Bracciorum probabatur fundamta molendini nunquam fuisse resarcita; vnde non erat verum, quod noui testes deposuerant damnum iam tot modis præuissum ita fuisse occultum, vt nullus nunquam illius ruinam iudicasset; quare cum Domini de Braccis suis sumptibus tenerentur molendinum manutene, præterquam in casibus fortuitis, & insolitis, & casus ruinæ, de quo agebatur, qui euenerat de anno 1602. non probaretur insolitus, consequenter Braccij tenebantur ruinam illius casus suis sumptibus rescicere.

Romana repetitionis in-debiti.

Die Sabbati 23. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Transferre quem ius quod habet, presumendum est nosse aliud, nisi aliunde appareat contrarium, & 2. Cedere quem ius quod habet presumitur in cessione facta, nisi aliunde de contrario constet, ibid.

Ll 3 3

4. ex interpellatione enim inducitur mora vt fuit dictu supra decis. 80. n. 2. vbi annotaui alias dec.

4.

adde infra dec. 1681. n. 1. Rot. refectione p. r. dec. 473. in hac eadè causa, vbi n. 3. ad propositum allegat hanc decisionem.

5.

adde Rot. recent. p. 1. dec. 473. n. 3. vbi ad propositu allegat hanc decisionem.

6.

3 Societas si dissoluatur per cessionem unius partis acceptatam ab altera, comprehenduntur in ea omnia qua in societate erant posita.

In Rota Martiniana.

DECISIO M. CCCCLXXXIII.

1. Restricto dubio ad cessionem factam Rocco per Gabrielem die 21. Augusti 1587. an comprehenderet portionem Marci, illoque, utraque parte informant, proposito, Rota comprehendere censuit quia licet regulariter non censeatur quis velle cedere, & transferre, nisi ius, a quod habet. l. qui tabernas, cum notatis, ff. de contrahen. empt.

adde Seraphin. decif. 723. n. 1.

2. Secus tamen est, si aliunde appareat, quod cedens voluerit etiam cedere partem socij, ad quod sufficit coniectura. Ancharan. conf. 102. incip. Contra dictam donationem, n. 3. vers. ad hoc respondetur. Crauetta consil. 105. incip. casus talis est, num. 6.

3. In casu proposito praeterquam quod cessio erat facta de hostaria & massariis, non de aliqua parte, ex eo etiam videbatur comprehendere portionem Marci; quia cum inter debita communia inter Gabrielem, & Marcum reperirentur duae societates, una scut. 300. altera scut. 400. & debita constituerentur ascendere ad scut. 1745. comprehensis dictis societatibus, & viceversa bona communia essent aestimata ad scut. 1719. consequenter videbatur actum de toto negotio, seu capitali. nam vel ex pretio soluto, vel ex re communicata in recompensam, declaratur qualitas cessionis, cum hic conveniret utrique, non autem vni tantum portioni. Paulus de Castro in l. 1. num. 5. vers. hoc etiam discernitur. C. qui testam. fac. poss. Berous conf. 156. incip. In causa, n. 6. lib. 1.

4. Secundò idem suadebatur ex pacto quòd si Gabriel recuperaret hospitium, solueret duas societates, sin minus, Rochus cassaret illas; ita ut fratres non sentirent damnum, & propterea cessio videbatur etiam facta de portione Marci, maximè cum pactum hoc contineret etiam ipsius fauorem.

suprà dec. 1452. n. 6.

Neque obstabat, quòd Marcus continuaverit exercitium, quia ad hoc in alia decisione b fuit responsum, quòd fecit nomine proprio, sed tanquam administrator.

Quia verò ex aduerso apponebatur de non interuentu Marci, & de non ratificatione facta per ipsum, ideo Domini de hoc particulariter videre voluerunt.

Ravenaten. census.

Die Mercurij 27. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Census solutio faciendae est ad valorem temporis, quo fuit impositus.
2. Obligationis successor tenetur solvere, sicut primus obligatus.
3. Commodum qui sentit, sentire debet & damnum.
4. Verba si ex se non restringunt obligationem, po-

tius demonstratiue, quam restrictiue posita esse censentur.

DECISIO M. CCCCLXXIV.

Cvm Domini de Fuschis imposuissent annum censum scut. 600. auri in auro, super quibusdam bonis Dominorum Raspanorum, & Lupatellorum, de ipsorum consensu, illumque vendidissent Dominae Franciscæ Guerreriae de Gonzaga pro scut. 6000. auri in auro, ad rationem scutorum decem pro centenario auri in auro quolibet anno; & longo post tempore vigore cuiusdam concordiae, siue transactionis inter Dominos de Gonzaga, Raspanos, & Lupatellos, in qua praeter alia fuerat dictum, quòd censuarij praetendebant solvere ad rationem iam solutam, videlicet lib. 4. solidos 4. pro scuto monetæ Romandiolæ, Cæsar Gallus, qui quædam Tuschorum bona in territorio Cesennæ pro scutis 500. emerat, censum sibi & pro eadem quantitate accollauerat, non ad praedictam rationem decem auri in auro pro centenario, sed octo, fructus solvere teneretur? & Rota utraque parte informante, Cæsare teneri solvere ad rationem decem auri in auro, iuxta cursum ciuitatis Manticae pro centenario censui.

1. habetur hac decisio impressa per Cenciu post tract. de cens. lib. dec. 337. & penes Duard. in eod. tract. dec. etiam 337.

2. de hoc art. vide supra in to. 1. dea. 192. vbi alii, qua anno-tauit.

2. adde supra dec. 258. n. 3. vbi anno-tauit alias dec. in to. 1.

5. adde supra dec. 776. n. 11. in tom. 1.

Quia licet tempore obligationis Cæsaris non solueretur nisi ad rationem octo pro centenario, nec Cæsar videretur ad amplius teneri, praesertim cum in sexto capitulo conuentionis, Cæsar se obligauerit solvere dictum censum, ea forma, qua dicti debitores de praesenti soluebant; quia tamen in dicto capitulo sexto procedebatur ulterius, & dicebatur: & crescendo o decrecendo detto liuello, into vada a danno e beneficio respectiuamente di detto sig. compratore; ideo licet tempore contractus non solueretur, nisi ad rationem octo pro centenario; inspecta tamen primæua origine impositionis census, ad rationem decem pro centenario solvere debuit, quod etiam deducebatur ex eo, quòd accollatio Cæsaris, facta intelligebatur iuxta formam & naturam ipsius census, & praesertim inspectis illis verbis, debe habere il pello, & sort, enra re nelli censi, quibus denotabatur subrogatio Galli in locum Tuschorum, & propterea tenebatur ad solutionem e sicut Tuschus, l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution.

Concurrere etiam mens Tuschorum, qui respectu summæ scutorum 1000. ab onere soluendi censum illum, in Cæsarem transfundendo, se liberare voluerunt, quod æquitati consonum erat, ne res, vel pretium esset penes Cæsarem, & pars oneris penes Tuschos. Accedebat praeterea verba paulo antè ponderata, & crescendo o decrecendo in liuello, quæ non poterant restringi ad variationem monetæ, cum loquerentur de augmento ipsius lielli; quod augmentum etiam non fuisset expressum, spectasset ad Cæsarem, ad quem spectabat solutio lielli.

Nec aliud suadebant verba illa, in quella guisa che desti sig. venditori pagano, quia dicebatur, ea potius stare demonstratiue, quam restrictiue, sicut in dubio venit interpretandum. Crauetta consil. 301. incip. Diuino subsidio, n. 5. lib. 2. Cephal. consil. 539. incip. Ad fauorem Serenissimi Ducis Ferraria n. 91. & sequentib. lib. 4.

Recanaten.

Recanaten. hereditatis.

Die Mercurij 27. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Substitutio vulgaris directa inducitur ex coniecturis, desumptis ex verbis testamenti.
2. Rota non disputat dubia more metaphysico in abstracto, sed in concreto.

DECISIO M. CCCCLXXV.

Cvm die 28. Aprilis 1608. hæc causa proponeretur, super illo articulo, an substitutio vulgaris directa possit induci ex coniecturis; & tunc propter multas difficultates utrinque excitatas, fuisset in plura capita distincta, & die 16. Ianuarij 1609. fuisset decium secundum magis communem opinionem, substitutionem vulgarem directam induci ex coniecturis, quando defumuntur ex verbis testamenti, & consequenter veniret discutiendus alter articulus, quæ opinio esset magis vera, & bis proposito, videlicet primo, sub die 20. Nouembr. & deinde sub die 2. Decembr. 1609. disputatio euaderet difficilis, cum Rota non confueverit dubia disputare in abstracto, c more metaphysico, sed solum in concreto, secundum circumstantias factorum, & causarum, quæ proponuntur. Ideo Domini omnia illa inspectione, an Lidia & soror de Leopardis fuerint d vocatæ per vulgarem, in casu, & ad effectum de quo agebatur.

1. supra decif. 7361.

2. supra decif. 1403.

3. adde supra dec. 195. n. 1. in fine in tom. 1.

4. de quo infra dec 1501.

Reatina beneficij.

Die Mercurij 27. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Littera Apostolica sunt exequenda post ipsarum iustificacionem.
3. Libris Parochi standum est in his, qua pertinent ad sum officium.
4. Possessio antecessoris probatur ex litteris prouisionis, habitis tempore obitus illius, qui possedit.
5. Possessio capta cum litteris alterius Ordinarij, in cuius diocesi non est situm beneficium, non valet.
6. Prouisio beneficij facta ab Ordinario, non mutatur per prouisionem Apostolicam, ut talis dicatur, si Ordinario competat. Beneficij prouisio facta ab Ordinario, ordinaria dicitur, si ei competat, etiam si Papa prouideat, ibid.
7. Indulta Apostolica solum remouent obstacula reservationum.

DECISIO M. CCCCLXXVI.

1. Solo Domino Antonio Maria Francischino informante, dubitauit, an Breue ad eius fauorem expeditum esset executioni demandandum; & cum praesupposito, quòd beneficium esset de diocesi Reatina, sicut ordinante S.D.N. Paulo

Papa V. antequam causâ committeretur in Rota, à me fuerat declaratum, Rota exequendum censuit, itaut Dominus Francischinus in eius possessionem foret immittendus, quia iustificauerat suas litteras Apostolicas, quæ iustificatae habent executionem paratam. Mohedanus decif. 13. incip. Resoluitum fuit, ut lite pendente, & praesertim conditionem, siue clausulam Breuis, constito quòd Octavianus Cataldus apud Sedem Apostolicam in possessione obierit, quia de obitu apud Sedem deponerant duo testes, vnus de visu, alter verò de publica voce & fama; addita partita extracta ex libro Parochi S. Eustachij, vbi notantur omnia nomina defunctorum, qui solus, cum sit confectus à Parochio concernente eius officium publicum, probat, Rota in vna Colonien. status, die 20. Februarij 1581. coram D. Robustero, f Mandosius super regul. 18. Can. cell. quest. 10. num. 4.

2. adde supra dec. 991. n. 4. & 8. & infra decif. 1652. num. 3.

3. habetur in impress. diu. p. 2. dec. 340. cui iunge supra dec. 907. n. 7. & 1200. n. 10.

4. adde supra dec. 986. n. 3. & 4. & alia saepe.

5. adde supra dec. 986. n. 3. & 4. & alia saepe.

6. adde supra dec. 14. n. 6. & 99. n. 3. Ludou. dec. 99. n. 3. & latè annot. n. 5. & dec. 191. n. 2. Causal. dec. 628. n. 4.

Possessio Octauij in beneficio tempore obitus & probabatur ex litteris prouisionis, ab aduersario productis. Egid. decif. 268. incip. Etiam narrata, & fuit dictum in vna Auerfana beneficiorum, die 3. Iulij 1606. coram R. P. D. Sacro. Nec refragabatur prouisio Horatij, obtenta à Domino Cardinale Episcopo Sabinenf, quia praeterquam quòd beneficium non erat de diocesi Sabinenf, sed de Reatina, adhuc non poterat retardari immisio, cum Breue exciperet dumtaxat à Papa prouisio.

Sicut non obstabat, quòd prouisio fuerit facta Horatio vigore indulti; quia non propterea prouisio facta ab Ordinario collatore dicitur Apostolica, cum remaneat ordinaria, cap. cum aliquibus, de rescript. lib. 6. c. cap. hi qui, de preben. eodem libro; vbi communiter Canonistæ, & signanter Geminian, num. 6. indulta enim Apostolica solum remouent obstacula reservationum. b Cassador. decif. 3. incip. Ordinarium est, num. 4. de priuileg. Mohedanus decif. 8. incip. Abbas Farfen. eod. tit. Simonetta decif. 28. incip. An indulta.

Papien. bonorum.

Die Veneris 29. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Condemnatio in fructibus, qui percipi poterunt, non debet fieri nisi in violento, aut attentato, & in mala fidei possessore. Male fidei possessor condemnari potest non solum in fructibus perceptis, sed & in percipiendis, ibid. nisi habeat titulum coloratum, num. 2.
3. Expensis sunt soluenda mala fidei possessori in condemnatione fructuum facta, si sententia sit nulla.

DECISIO M. CCCCLXXVII.

Utraque parte informante dubitauit, an constaret de bono iure Archidiaconi Papiensis pro sananda nullitate sententiæ latae contra Fuluiam Buticellam ex defectu citationis; & Rota non constare censuit; quia sententia nendum condemnabat Fuluiam ad fructus perceptos, sed etiam ad illos qui percipi poterunt;

1. adde supra dec. 14. n. 6. & 99. n. 3. Ludou. dec. 99. n. 3. & latè annot. n. 5. & dec. 191. n. 2. Causal. dec. 628. n. 4.

adde supra dec. 152. n. 2. & 3. vbi an- notauit alias decif. in to- mo 1.

b habetur in impress. diu. d. 1. dec. 552. num. 1.

c adde supra dec. 134. n. 2. in tom. 1. & decif. 1320. n. 2. Duran. dec. 327. n. 4.

d in d. de- decif. 72. incip. In causa Meffanen. num. 3. lib. 3. & in impress. diu. p. 1. e adde infra decif. 1552. num. 2.

quod quamuis interdum fieri possit contra ma- lae fidei possessorem, ad fauorem tamen pupil- li, & Ecclesiae, Crescentius decif. 8. incip. Posses- sor mala fidei, de caus. possess. & propriet. Rota in causa Romana Vineae, die 14. Iulij 1577. coram Robusterio; b nihilominus, quia hic agebatur contra Fuluiam, bonae fidei possessorem, ex ti- tulo legati, sibi à marito relicti, & consequen- ter non potuisset negari, quin habuit aliquam causam, vel titulum coloratum, non erat locus condemnationis ad fructus qui percipi potue- runt, c vt seruat Auditorium Sacri Palatii, Rota in dicta causa Romana Vineae, coram eodem Ro- busterio post Bellameram d in cap. grauius, de re- sistis. spoliat. & eo maxime, cum Fulvia parata es- set soluere fructus perceptos; solutus tamen sibi expensis, quae refici debent data nullitate sententiae, e maxime ex defectu citationis. Put. eif. 552. n. 2. Duran. dec. 327. n. 4. f in d. de- decif. 72. incip. In causa Meffanen. num. 3. lib. 3. & in impress. diu. p. 1. g adde infra decif. 1552. num. 2.

Lauretana grani.

Die Lunae 1. Ianuarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 6 Veritas si manifestetur in libro, praesumptio illius oritur contra scribentem.
7 Testis de facto proprio multum valet.

DECISIO M. CCCCLXXVIII.

1. IN hac causa ad fauorem Valerani Cecchin fuerunt factae duae decisiones, sub die 13. Fe- bruarij, & die 12. Iulij 1609. f in quibus fuerat firmatum, consistare de consignatione septuaginta nouem salmarum grani: & quia deinde sub die 1. Iulij, g fuerat dictum non constare de consignatione vltra salmas quadraginta duas cum dimidia, & Valeranus clamaret, in eo se vehementer grauari, quia ex iuribus à se productis affirmabat consistare de praedicta consignatione salmarum 79. ideo causa iterum proposita, vtra- que parte informante Rota censuit, standum in primo loco decifis, quia ex partitis ex libris Antolini & sociorum desumptis apparebat, Antolinum die 26. Februarij 1591. soluisse Vale- rano florenos 118. ad bonum computum sal- marum 36. quas à Valerano abstulerat Claudius Montanus Auditor, ad rationem 25. florenor- um pro qualibet salma.

2. Rursus constabat, quod die octaua Aprilis, pro reliquo pretio dictarum 36. salmarum, Antolinus soluere Valerano florenos 782. quae partita, cum superiori coniuncta, consuebat florenos 900. & pro totidem datum fuerat cre- ditum Valerano in dictis libris pro praedictis salmis 36.

3. Non obstabat partita ex aduerso opposita florenorum 218. Valerano solutorum die 8. Aprilis, ex qua apparebat Valeranus habuisse florenos mille, & Antolinus praetendebat, istos florenos mille esse eosdem, cum contentis in partita salmarum 42. cum dimidia, quia fuit responsura, quod inspectis omnibus partitis

datis, ista partita florenorum 218. non appare- bat soluta Valerano pro salmis sex cum dimidia grani, ipsi Antolino, cum idem Antolinus de mense Septembris eiusdem anni 1591. cum iu- ramento in iudicio confessus fuisset, se nun- quam dedisse pecunias Valerano, ad computum salmarum sex cum dimidia grani ad rationem florenorum 50. pro qualibet salma; & deinde obligauerit pro solutione integri pretij dicta- rum salmarum sex cum dimidia, & soluerit, vn- de merito ista partita videbatur reicienda.

Vltius apparebat, Antolinum soluisse Vale- rano florenos mille pro salmis 42. cum dimi- dia, datis Antolino, & aliis abundantariis die 8. Aprilis 1591. quod constabat ex quietantia eiusdem Valerani.

Praeterea Domini ponderabant, praedictas salmas 36. fuisse per Auditorem Claudium ab- latas ab ipso Valerano salmas autem 42. cum dimidia fuisse per ipsum Valeranus sponte da- tas, ali abundantariis, de tempore quo quaelibet salma grani vendebatur 50. florenis, vn- de defumebatur diuersitas istarum partitarum.

Nec ad rem pertinebat, quod in vna partita reperiretur cassatura, in altera vero lineatura; quia cum ex praedictis de veritate constaret, praesumptio erat contra scribentes.

Quae omnia magis clara reddebantur ex de- positione testium iuxta 14. interrogatorum, & praesertim quarto, qui cum ad vndecimum dixisset, se vidisse, sal dare illo del grano dicta- rum 36. salmarum, adiunxit, quod post dictum saldam salmarum 36. ipse testis, cum Horatio, & Ioanne Paulo Caricorono some quaranta dui, & meza de grano da cara, di detto Valerano, ali Magarini di detta communia, presente Antolino, qui testis licet esset vnicus, cum deponat de facto proprio probat. b

Huic testi adstipulabantur caeteri, & signan- ter quintus super 14. vbi deponerat, quod post- quam à Valerano fuissent ablatae dictae sal- mae 36. altera vice post multos dies vidit, Anto- linum, & Leonardum intrantes in domum Vale- rani pro mensurando grano, & postea vidit, che portorano molti viaggi di grano, & dura vn poco il careggiare.

Valeranus etiam in suis quietantiis distin- guebat salmas 36. sibi ablatas, à salmis 42. cum dimidia, sponte datis, dicendo in vna sim- pliciter, della grani datoli, in altera vero, della grani toltimi, inde apparebat diuersitas qualitatis, & quantitatis, & ex his Rota censuit, standum in primo loco decifis.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Lunae 1. Februarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Capitalium propria auctoritate potest percipere fructus praebendarum post obtinuum clericorum, ad se pertinentes, & 7.
3 Libere dicitur fieri, quod sine alicuius licentia nec contraditione, vel impedimento fit, & 4.
Dicitur, libere, de iure praerogatiuum absolutum, &

Decisio M. CCCCLXXIX. & c. 405

dominium in re agenda, ibid. cum seq. Legatum regulariter de manu haereditis capi de- bet; quod limitat, nisi apponatur dictio, libere, & 6.

Fructus fundi quando sunt legati libere, potest legatarius propria auctoritate illos percipere, ibid.

Fructus beneficij percipiendi sunt de manibus eius, qui obtinet beneficium, etiam si infra annum illum obtinuerit.

Priuelegium percipiendi fructus primi anni be- neficiorum vacantium, qui habet, debet illos percipere de manu eius, cui infra annum bene- ficium fuerit collatum, ibid.

DECISIO M. CCCCLXXIX.

1. Iuxta ordinem dubiorum, in hac causa distin- ctorum, a cum praesupposito quod Capitu- lum Burgense, vigore priuelegiorum Apostoli- corum percipere potest fructus vnus anni cum dimidio, de beneficiis vacantibus iuxta decisio- nes, b alias in hac causa factas, dubitauit, an illos percipere deberet de manu prouisorum de be- neficiis, vel potius propria auctoritate posset eos capere; & Rota vtraque parte informante, propria auctoritate posse eos capere, possessione vacua, censuit; quia quando possessio est vacua, non prohibetur Capitulum, (cuius interest) consecrare fructus ad se spectantes, propria au- ctoritate percipere, cum si vacatione beneficij durante, minus fideliter, & diligenter custodi- rentur, damno suo cederent, si perirent: vn- de rationi consonum est, vt illos interim extantes, non expectato prouiso, possit propria auctori- tate capere.

Et eo maxime, quia nedum non prohibetur vigore indulti, Capitulum id posse facere, verum Indulti verba sibi videntur suffragari, dum in eo dicitur, quod Capitulum, occurrente va- catione, possit huiusmodi fructus auctoritate Apostolica liberè, & licite leuare, c cum illud liberè fiat, quod sine alicuius licentia, contra- dictione, seu impedimento fit. d gloss. in Clem. dudum, in verb. liberè, de sepult. gloss. 1. in l. repre- hendenda. C. de instit. & substit. quam ad hoc pro- positum ponderat Guido Papae quest. 545. incip. Sententia in causa, prope finem, & tradit in termi- nis Decius in cap. qua in Ecclesiarum, num. 7. de constit. vbi ponderat etiam glossam similem in cap. cum plures, in verb. liberè, de offic. deleg. lib. 6. n. 11.

Rursus, liberè denotat quandam praerogati- uam absolutam, & dominium super acta. Ol- dradus conf. 225. incip. Grauiamina que fratribus, num. 10. & significat actum posse fieri nemine requisito. Calderinus conf. 111. incip. Episcopus rem Ecclesia, num. 1. vers. & dicit, libere, tit. de feud. & conf. 6. incip. Aedificatum fuit à laico Orato- rium, num. 1. vers. etiam in gratia, de Relig. domibus.

Hinc, quamuis regulariter legatum de manu haereditis capi debeat, e non est dubium. C. de legat. tamen si legato fuerit apposta dictio, liberè, censetur data facultas capiendi propria auctori- tate, f Rolandus conf. 42. incip. Visa serie facti, num. 20. lib. 1. Gozadin. conf. 91. num. 7. similiter, si fuerint legati fructus fundi liberè percipiendi, censetur data facultas, illos capiendi propria auctoritate. Alexand. conf. 214. incip. Ponderatis verbis, num. 3. & seq. lib. 6. Socinus iunior con-

sil. 72. incip. Quiritur in praesenti consulatione, num. 7. lib. 2.

Supradictis accedebat, quia cum de tempore vacationis beneficij, Capitulum possit perci- pere fructus illius primi anni cum dimidio, si contingeret, prouisionem beneficij in longum protrahi, Capitulum pro illo tempore fructibus iam maturatis ad se pertinentibus, expectan- do nouum prouisum, ad illos habendos de suis manibus caret, quod & ius, & aequitas vide- retur respicere.

Et praedicta roborantur ex indulto fel. re. Pij Papae V. concedentis singulis quindeniiis, huius- modi fructus Capitulo, cum facultate illos pro- pria auctoritate percipiendi.

Ad Ancharanum in cap. si propter, num. 5. circa medium, vers. per ista infero, de rescript. lib. 6. & ad decisionem Rotae coram bon. mem. Cantuccio die 17. Decembr. 1574. 5 & ad aliam coram bon. mem. Littae, fundatas in doctrina Ancharani, vo- lentis, habentem priuelegium percipiendi fru- ctus primi anni beneficiorum vacantium, debe- re illos recipere de manibus eius, cui infra il- lum annum beneficium fuerit collatum: fuit responsum, neque Ancharanum, neque deci- siones ponderasse indultum, cum dictione, libe- re, percipiendi, sed illa non ponderata simpli- citer loquuntur Ancharanum, & decisiones in eius doctrina fundatas, & ista procedunt exi- stente vacua possessione: an autem idem sit dicendum possessione plena, h Domini parti- culariter videre voluerunt.

Albanen. praesens spolij.

Die Lunae 8. Februarij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Spolium non excusatur, ex quo cum auctoritate iudicis sequatur, si index nulliter processit.
2 Decretum a subscriptione iudicis differri.
3 Citationis defectus probatur ex inspectione actorum.
4 Probatis extremis, media praesumuntur probata, quod non habet locum in actibus, & solemnitatibus iudicialibus.
5 Sententia est nulla, si sit lata contra pupillos in- defensos.
6 Tutores si citati ad causam pupilli, non assistant, idem est, ac si non fuissent citati.
7 Nullitates sententiarum opponi non possunt ex statuto urbis Romanae, post annum à die sen- tentiae numerandum.

DECISIO M. CCCCLXXX.

Hac causa fuit proposita die 1. Iulij 1609. coram bon. mem. Alexandro iusto, & tunc fuit decifum, non probati spolium: & nunc dato dubio, an esset recedendum à decifis, Rota in decifis persistendum censuit, quia de vtroque extremo constabat, nec subhastatio ex aduerso producta, iudicis auctoritate facta excusabat spolium, quia index nulliter processerat. Verall' dec. 186. incip. Spolium dicitur, part. 3. & fuit sag- piffime decifum. Nullitas erat patens, quia licet fuisset producta citatio ad videndum relaxari mandatum;

adde Lud. dec. 43. n. 2. & aliis saepe. 2.

mandatum; tamen non constabat de decreto relaxationis, nec suffragabatur, quod mandatum reperiretur à iudice subscriptum, quia aliud est subscriptio mandati, aliud verò decretum. Nec est verum, quod subscriptio æquipolleat decreto, cum subscriptio sit actus extrajudicialis, qui fit à iudice in Camera ad libitum; nec refert quod præsumatur decretum, quia cum ex inspectione actorum non constaret de decreto, non erat locus præsumptionibus. Paulus de Castro *consil.* 81. incip. *In causa que vertitur, num. 3, lib. 2.* cuius doctrinam amplexa fuit Rota in *una Senogallien. sylvæ die 24. Maij 1577.* coram Corta, & in *Romana nullitatis subhastationis Vinea, die 10. Junij 1609.* coram D. meo Ludouisio.

3. ^a habetur in *impres. Lud. dec. 416. n. 5.*

4. ^b adde supra *decif. 1339. n. 3. Rotam dinterf. p. 1. dec. 591. n. 9. Caualer. decif. 408. n. 7.*

5. ^c adde Lud. *dec. 485. n. 5. & decif. 43. n. 9.* quæ etiã habetur in *recent. p. 2. dec. 53. n. 4.*

6. ^d de hoc art. vide Ludou. *dec. 43. n. 11. & seq. & ibi annot. n. 17. Rot. recent. p. 2. dec. 557. num. 5.*

7. ^e adde supra *decif. 1268. num. 6.*

versio. sed si uterque probat præscriptionem. ff. vti possidetis.

Bononien. census.

Die Lunæ 15. Februarij 1610.

S V M M A R I V M.

1. *Contractus celebratus à minore cum iuramento, & auctoritate iudicis valet.*
2. *Statutum Bononiense prohibet omnibus suis subiectis, etiam extra territorium, contrahere cum minoribus, nisi adhibitis certis solemnitatibus.*
3. *Fides non datur scripturis, non habentibus requisita ex statuto, etiam extra territorium.*

DECISIO M. CCCCLXXXII.

Informante solum D. Annibale ab Haro. proposui dubium, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda? & Rota pro Annibale respondens, confirmandum censuit; quia quoad solemnitates fuerat lata seruatis seruandis: de iustitia autem aperte constabat ex duabus decisionibus factis coram D. Marcomontio sub die 17. Martij 1608. & sub die 20. Februar. 1609. vbi ex eo potissimum fundamento Domini firmauerunt, cessionem factam à Theodoro, patre Annibalis, de annuo censu librarum 320. qui erat pars dotis Isabellæ prædefunctæ, Theodori vxoris, cui cessione Annibal, tunc impubes, cum iuramento, & cum autoritate curatoris consensum præstitit, non obstante Annibali, quia ommissa fuerat forma, seu solemnitas statutaria, & quæ in alienatione rei, ad minorem spectantis, requirebatur; statutum enim Bononiæ, sub titulo, *de contract. cum minoribus, & filijsfam. faciendis*, expressè prohibet suis subditis, etiam extra ciuitatem, & districtum Bononiensem contrahere, nisi sub quadam forma, quæ in hac cessione non fuerat seruata.

1.

2.

3.

^b de hoc art. vide Rotam *recent. p. 2. dec. 500. n. 6. & 7.* vbi agit de hac decif.

4. ^a adde supra *decif. 1100. n. 4.* vbi annotauit alias *decif. & in simili causa Rota recent. p. 1. dec. 133. n. 2. & seq. & dec. 177. n. 1. & seq.*

^k scripturæ carentes solemnitatibus à iure requisitis, non faciunt fidem, vt fuit dictum supra in *romo 1. dec. 77. n. 1. & aliis sæpe.*

Hispalen. præminentiarum.

Die Lunæ 15. Februarij 1610.

S V M M A R I V M.

1. *Canonici collegiarum preferuntur Rectoribus Parochialium.*

3. *Locus*

3. *Locus altior in sessionibus est honorabilior.*

DECISIO M. CCCCLXXXIII.

Concordato in hac causa dubio, cum Procuratoribus Prioris, & Canonicorum Ecclesiæ Collegiæ S. Saluatoris, & Abbatis, & beneficiatorum ciuitatis Hispalen. an ex testibus remissoria Collegiæ S. Saluatoris probaretur, duos Canonicos habuisse sedem in Choro, non autem Abbatem, & beneficiatos; & casu quo probaretur, eos habuisse sedem, an eam haberent in loco digniori, quam Abbas, & beneficiati Parochialium, eoque vtraque parte informante proposito, Rota censuit, probari, duos Canonicos habuisse sedem in Choro digniorem sedili Abbatis, & beneficiatorum, quia ex dictis testium parebat, duos Canonicos prædictæ Ecclesiæ Collegiæ habuisse sedem in Choro Cathedralis, videlicet vltimum in quolibet Choro post vltimos dimidios portionarios; sic enim testificabantur tertius, & octauus, & nonus testes, addentes præterea, se nunquam vidisse, Abbatem sedere in dicto Choro, sed potius ipsum, & beneficiatos sedere in quodam alio sedili, seu banco inferiori, in quo sedent alij Clerici, & Capellani, quod videtur iuri consonum, quia Canonici Collegiæ præferuntur Rectoribus Parochialium. Boërius *trakt. de auct. magni Concilij, num. 63. Cassaneus in Catalogo glor. mundi part. 8. considerat. 38.*

Rursus cum ex eisdem testibus pateret, duos Canonicos sedere solitos in Choro post vltimos dimidios portionarios, qui sedent in loco altiori, quam Clerici, & Capellani, consequenter dicebantur, tenere locum digniorem, & honoratiorem. Albenis *cons. 556. num. 6.*

^a adde supra *dec. 941. n. 3. & dec. 1420. num. 5.*

2.

3.

^b adde supra *dec. 1583. n. 2. in tom. 1.*

Perusina beneficij.

Die Lunæ 1. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

1. *Mala fidei possessor tenetur restituere fructus, à die sententiæ, in qua, mala fides fuit ei intimata.*
2. *Remedium adipiscenda, habet admixtam proprietatem.*
3. *Libris confectis à ministris Capituli ad probandum valorem beneficij fides adhibetur, ibid.*
4. *Valor fructuum probatur ex libris communitalis, qui scripti sunt à publicè deputatis.*
5. *Fructuum valor probatur ex libris communitalis, qui scripti sunt à publicè deputatis.*

DECISIO M. CCCCLXXXIV.

Vtraque parte informante proposui dubium, ad quam summam essent liquidandi fructus? & Rota censuit, fructus, de quibus agebatur, à Capitulo fuisse restituendos à die primæ litis, & taxandos secundum quantitatem annotatam in libris Capituli, & iuxta valorem taxæ ciuitatis in summa media.

Ratio primi dicti fuit, quia hæc lis ab initio fuit introducta per monitorium Auditoris Ca-

meræ, cum vacasset beneficium per obitum vltimi Rectoris de mense Martio 1602. nam de illo fuit tunc prouisus à Sede Apostolica die 15. Maij eiusdem anni, Nicolaus Forracius, qui literas Apostolicas Capitulo intimauit, quibus se Capitulum opposuit, sub prætextu, quod beneficium esset vnium iam ab anno 1554. quia Nicolaus ab initio deduxerat ius suum super libertate beneficij, & Canonicos in mala fide constituerat, quos propterea non tuebatur factum Nicolai, cedentis possessioni; quia fuit sine præiudicio aliorum iurium, præsertim, cum Nicolaus semper in hac causa institerit super executione litterarum Apostolicarum, & consequenter inde cessabat alterum motuum Canonicozum, quod fructus essent liquidandi à die captæ cognitionis in Rota super petitorio de anno 1605. quia licet Nicolaus mutauerit iudicium, vel diuersam actionem proposuisset, non tamen renuntiauit iudicio prius intentato, super executione litterarum, semper petita, quod virtualiter continebat etiam petitorium, aut remedium adipiscendæ, quod habet admixtam proprietatem.

3.

4.

Ratio secundi dicti fuit, quia ex libris confectis à ministris Capituli, quibus erat adhibenda fides constabat, quantum frumenti, & vini singulis annis collectum fuerit ex terris & vineis beneficij S. Pauli, vt sæpe Rota censuit, & signanter in *causa Cernien. decimarum, die 24. Ianuarij 1605.* coram me.

^c adde Rot. in *posth. Farin. tom. 1. dec. 262. n. 2.* vbi ad propositum allegat hanc decif.

Nec erat locus prætensionis Capituli, volentis deducere expensas, in collectione fructuum factas, quia Capitulum portionem dominicalem liberam ab omnibus expensis percepit, & nihil amplius ab eo petebatur, quam quod ex suis libris constabat, ab eo fuisse perceptum.

^d habetur supra *decif. 1150. cui adde Rot. recent. p. 1. dec. 343. n. 6.* vbi ad propositum allegat hanc decif. & vide supra *decif. 1261. n. 3.*

Demum respectu tertij, respicientis valorem fructuum, ratio fuit, quia de valore, seu pretio singulis annis extabant notationes in libris communitalis scriptis per publicos officiales, ad id deputatos, quibus adhibetur fides. Alex. *cons. 179. lib. 6.* & fuit decifim in *causa Perusina executionis, die 19. Nouembris 1597.* coram bon. mem. Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore, & nuper in simili causa Perusina liquidationis fructuum de Bigazinis, coram R. P. D. Caualerio: fuit autem facta valoris liquidatio non in magna summa, sed in mediocri, seu media, iuxta stylum Rotæ, Verallus *decif. 161.* incip. *Liquidatio fructuum, part. 2.*

5.

6. ^e habetur in *impres. Seraph. decif. 1245. n. 8.* f. habetur in *Cremonen. pensionis in impres. Caualer. dec. 361. n. 1.* cui iunge supra *decif. 1150. n. 2.*

Barchinonen. Cameraria, & Canonicalus.

Die Lunæ 1. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

1. *Beneficium datum in administrationem, non vacat per mortem administratoris, sed vt prius.*
2. *Possidere quilibet potest diuersis respectibus. Beneficij possessionem potest quis habere respectu fructuum, & alter respectu tituli, ibid. quod limita, vt 4.*
3. *Beneficium commendatum vacat vt prius.*
4. *Subreptio quomodo inducatur, & 8.*

DECISIO

Aquilana vnionis.

Die Veneris 12. Februarij 1610.

S V M M A R I V M.

1. *Instrumentum possessionis, ad effectum manutentionis probat. præcipue, si titulus nuntiatur aliqua vnione, 2.*

DECISIO M. CCCCLXXXI.

Solo Archipresbytero Beatæ Mariæ de Rodio informante, Rota censuit, illi fuisse dandum mandatum de manutentione, quia de eius possessio ne constabat ex publico instrumento captæ possessionis, quod probat, ad effectum manutentionis. *l. prædica, vbi Bart. ff. de acquir. possess. Puteus decif. 360.* incip. *Leo X. num. 8. lib. 1.* Verallus *decif. 334.* incip. *Possessio fratris, num. 6. part. 2.* & fuit sapissimè in Rota decifim.

^f adde supra *decif. 1212. n. 4. & 1283. n. 2.* & aliis sæpe.

2. *Et eo magis, quia possessio Archipresbyteri municbatur titulo vnionis. Bart. in l. si duo, n. 4.*

DECISIO M. CCCCLXXXV.

1. De 30. Ianuarij, Antonio Gomar tantum informante, Rota ad eius fauorem dixit, sibi dandam absolutoriam ad grauamine sibi illato per Ludouicum Gauarro, qui praedictam Camerariam, & Canoniam impetrauerat: causa autem iterum proposita, vtraque parte informante, Rota in decisio permanendum censuit, non solum respectu absolutoriae dandae Antonio, (quam Ludouicus non impugnabat,) sed etiam respectu nullitatis impetrationis Ludouici, propter subreptionem, quia non fecerat mentionem, quod Antonius vigore Breuis fel. re. Clementis Papae VII fuerat deputatus administrator perpetuus, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, cum facultate faciendi fructus suos, & consequenter non valuit impetratio; quia beneficium non vacabat. gloss. in cap. nemo, in verb. commendare, vbi fructus num. 4. de electione, lib. 6. Puteus decis. 272. incip. In vna Burgen. lib. 2. Romanus conf. 350. incip. In casu proposita consultationis, num. 5. Pavinus de officio & potestate Capituli Sede vacante, part. 2. quest. 3. num. 13. Hojedan. tract. de incompatibil. beneficiorum, p. 2. cap. 4. num. 6. & fuit resolutum in causa Comparsa Iurisdictionis, die 12. Nouembris 1607. & die 26. Iunij 1609. coram me. b

2. Nec ad rem pertinebat dicere, vnum possidere posse respectu tituli, alterum vero respectu reservationis fructuum, sicut fuit decisum in causa Calaguritana Theauraria, die 14. Maij 1576. coram R. P. D. de Grassis; & idem beneficium ad duobus posse obtineri, ab vno in titulum, ab alio vero in commendam; quia licet praedicta locum habere possint in simplicibus reservationibus fructuum, vel in spectatiuis, aut aliis similibus, (de quibus Papa in hac prouisione, non cogitauit) non tamen procedunt, quando beneficium iam est plenum per commendam perpetuam, de illo alicui concessam; tunc enim nec titulus, nec fructus vacant: vnde cum in hoc casu Papa voluerit facere simplicem, & ordinariam prouisionem, iuxta narratiuam, sibi in precibus factam, quod ista Cameraria vacaret, non potest huic casui applicari praedicta distinctio.

3. Nec refert, quod beneficium commendatum vacet vt prius, d. Verallus decis. 144. incip. Commendatum beneficium, p. 1. quia licet it procedat quoad vacationem iuris; quo ad titulum tamen secus est, cum vacatio nunquam sit consumpta, donec beneficium de nouo in titulum conferatur; & quidquid sit de hoc articulo, in hoc casu vacatio fuit recta per commendam, & detegitur, cum cessatio commendae continget.

4. Praeterea dicebatur, Ludouici impetrationem ex eo etiam fuisse improbam, c quia non expressit sufficienter, qualis fuerit administratio, Antonio concessa. nam cum Papa potuerit intelligere de simplici administratione, non autem de ea, quae fuerat Antonio concessa, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, cum facultate faciendi fructus suos, sine dubio, si id sciuisset Papa, vel non concessisset gratiam, vel difficilius concessisset, quod sufficit ad inducendam subreptionem.

5. Nec subsistit, quod Papa potuisset cogitare de commenda, seu administratione perpetua,

quia dicebatur, eum potius cogitare voluisse, quod Antonius, licet priuatus, de facto retinuerit administrationem, & quod Papanon. intellexerit de administratione perpetua, sed de simplici administratione de facto, signanter suadebatur ex eo, quia si de perpetua intellexisset, aliquid expresseisset pro praeservatione iuris Antonij.

Demum nec sufficere videbatur, exprimere administrationem, etiam perpetuam, nisi vltimus fuisset expressum, quod Antonius praedicto modo, ab Archiepiscopo Tarraconensi fuerat perpetuus administrator constitutus, ex quo resultat subreptio, quasi Papa id intellexisset, saltem difficilius concessisset.

Tarsen. bonorum.

Die Veneris 5. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Clausula, sine praedictio alieni iuris, praeseruat iustitiam.
2. Testes examinati sine citatione partis ad videndum citare eos, & sine interrogatorijs partis, nihil probant.
3. Mandatum datum Procuratori non praesumitur, nisi probetur, secus in antiquis.

DECISIO M. CCCCLXXXVI.

Haec causa fuit proposita die 20. Nouembris 1609. & tunc Rota censuit Sfredis non fuisse dandam immissionem, tum quia non constabat, bona (de quibus agebatur) fuisse in hereditate Paulinae, quae fecerat fideicommissum ad fauorem Sfredorum, tum quia ex actis apparebat, bona fuisse in hereditate Camilli, mariti Paulinae, qui ann. 1547. fuerat de his bonis inuestitus, & ipsum emisit plura ex dictis bonis, vnde non obitabat anterior inuestitura, facta Ioanni Biello, patri Paulinae de ann. 1496. quia de illius effectuone non constabat.

Et quia Sfredi non acquiescebant huic decisioni, causa vtraque parte infirmante, iterum proposita, Rota in decisio mansit.

Et dum informantes pro Sfredis respondendo decisioni, dicebant, non obstat inuestitura posteriorem, quam habuit Camillus de ann. 1547. quia cum in ea adesset clausula, sine praedictio alieni iuris, per eam non fuerat sublatum s ius competens Ioanni Biello, patri Paulinae, vigore primi inuestiturae, quam obtinuerat de ann. 1496. & sic per 50. annos ante. Mandellus consil. 34. incip. Quamuis eruditè scriptum fuerit, num. 10. ex quo dicta clausula est praeseruatua. Puteus decis. 32. in princip. lib. 2.

Fuit responsum, h prout in decisione in hac causa facta, quod tum inter primam, & secundam inuestituram intercesserint quinquaginta anni, potuerunt sequi plures alienationes.

Secundo Sfredi contra decisionem vtebantur testibus deponentibus, quod mortuo Ioanne Biello, Paulinae patre haec bona fuerant possessa à Petro Paulo, eius filio, & ab eo data in dotem Paulinae, quae nupsit Camillo; vnde cum essent propria, & dotalia ipsius, potuerunt fideicommissio

missio obligari, & consequenter excluderetur praesumptio de iure familiaritatis, ponderata in decisione.

4. Sed fuit responsum primo, testes non probare, ex quo patiebantur multas exceptiones.

Secundo fuit consideratum, testes ter fuisse examinatos, singula tamen examina habere difficultatem, nam contra primum examen, sub die 27. Octobris 1587. apponebatur defectus citationis ad videndum iurare testes cap. 2. de testibus. Item opponebatur, quod fuerunt examinati sine interrogatorijs partis.

Contra secundum examen, factum die 29. in quo fuerant repetiti cum interrogatorijs, opponebatur, quod non constabat de legitimo mandato illius Barnabei, qui dederat interrogatoria. Mandatum autem regulariter non praesumitur, b praesertim in re non antiqua Crescent. decis. 7. Tertium examen factum de anno 1590. praetendebatur nullum lite pendente in Curia coram A.C. sine remissoria.

Et licet ex his Rota in decisio permanisset, praesertim cum Sfredi legitima, & sufficiente probatione destitui viderentur; nihilominus, cum negari non posset, quin pro eis aliqua exhiberetur lux veritatis, placebat Dominis, quod inter litigantes pauperes iniretur aliqua honesta concordia, & sic causa terminaretur.

Ferrariens. Prioratus.

Die Lunae 8. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Beneficia regularia secularibus conferri non possunt, & e contra.
2. Status vltimus beneficij non attenditur, quando constat de contrario, aut diuerso statu anteriori, declarata vt n. 3. & 4.
3. Collatio beneficij, facta ab Episcopo, vt valeat, duo requiruntur, scilicet, vt spectet ad liberam eius collationem, & quod semel saltem illud contulerit, num. 6. & 7.
4. Vltimus status beneficij vt probetur, requiritur bona fides, vna cum quadragenaria.

DECISIO M. CCCCLXXXVII.

1. IN decisione e in hac causa facta sub die 25. Maij 1609. d fuerat firmatum, Antonio Mariae non suffragari vltimum statum, in quo reprobatur hic Prioratus, quia licet verum sit, vltimum statum attendendum; id non habet locum, quando constat de legitimo statu contrario praecedente, & quoniam informantes pro Antonio Maria dicebant, de priori statu regularitatis non fuisse ex instituto disputatum in Rota, ideo dato particulari dubio, coque vtraque parte informante proposito sub die 4. Decembris anno 1609. c Rota censuit, constare, prioratum esse regularem, ad actum iustificationis gratiae R. P. D. Gilioli. Caeterum, quia informantes pro Antonio Maria rursus urgebant, dicentes, sufficere quasi possessionem conferendi, in qua Episcopus reprobatur; dato particulari dubio, an constaret de legitima eius

g adde Scraph. decis. 144. n. 6. C. ual. dec. 61. n. 6. & 328. n. 4. & 446. n. 4. Rot. res. dec. 419. n. 3. h supra in d. decis. 1462. n. 1. in fine.
e supra decis. 1466. & vide infra decis. 1567. n. 6. & seq. & Rotam recentio, p. 1. dec. 308. ibi n. 1. de hac decisione fit mentio.
Peña Decis. Tom. II.

quasi possessione conferendi, ad effectum, quod vigore alternatiuae potuisset prioratum conferre; vtraque parte informante Rota censuit, non constare, quia beneficia regularia f secularibus conferri non possunt, nec contra, secularia Regularibus. cap. super eo de Regular. cap. cum singula, de praben. lib. 6. Clem. 1. de suppl. neglig. Praelat. Concil. Tridentinum sess. 14. de reformat. c. 10. & 11. Regul. Cancell. 42. Rota in causa Aquilana Prioratus 1. Februarij 1584.

Non obstat, quod vltimus s status huius prioratus esset, vt de seculari, & quod vltimus status sufficiat ad effectum validitatis collationis, cap. consultationibus, de iure patro. vbi communiter Canonista; & signanter Abbas num. 2. cuius canonis dispositio, licet loquatur de eo, in fine ad qui est in quasi possessione praetendandi, locum tamen habet etiam in collatione, Baldus cons. 473. incip. Ex quo Abbas Sancti Viti, num. 1. lib. 2.

Quia fuit responsum, quod licet si ageretur de pertinentia collationis, sufficeret quasi possessio, vt praetato loco Baldus loquitur, & est legitima intelligentia dicti cap. consultationibus; cum tamen agitur de statu beneficij, tunc vltimus status attenditur, nisi constet de contrario, aut aduerso statu anteriori, vt fuit firmatum in causa h die 25. Maij 1609. vnde cum ex vltima diuisione constaret de anteriori statu Regularitatis, ille veniebat attendendus, & non vltimus secularitatis, Rota decis. 1. incip. fuit dubitatum, num. 2. de praebendis, in nouis, quam Domini in hac causa fuerunt secuti, & hinc iure inferebatur in hoc casu nec potuisse, nec debuisse attendi vltimum statum secularitatis, ad effectum validitatis collationis, quem anterior status excluderat. Rebuffus tract. de pacificis possessoribus, num. 139. vbi si beneficium regulare collatum fuerit seculari, secularis ille non est rurus i nisi sit triennis pacificus possessor; quia tunc praesumitur dispensatio post mortem tamen secularis, beneficium non debetur secularibus, si non fuerit per 40. annos possessum; licet secularis ille post tres annos non potuerit in pacifica possessione molestari.

Rursus, cum magna sit differentia inter collationem, & institutionem, cap. cum illis. s. cum autem, de praebendis lib. 6. & ad effectum collationis duo potissimum requirantur, primum quod beneficia spectent ad liberam Episcopi collationem, vt sunt clara verba regulae octauae, ibi, Ad liberam ipsorum duntaxat, non autem aliorum, cum eis dispositionem, seu praesentationem, & c. Secundum, quod semel saltem contulerit, cap. querelam, de electione ibi, quando illum Presbyterum ad illum elegit.

Respectu primi, nusquam apparebat, hunc Prioratum ad liberam collationem Episcopi pertinuisse, immo ex decisionibus in hac causa factis apparebat contrarium, cum esset beneficium regulare, & consequenter collatio pertineret ad superiores Sancti Antonij, sub cuius regula erat.

Respectu secundi non constabat, Episcopum aliquando legitime contulisse, cui non suffragabatur collatio aliquando facta Thomae Musto, cum non habuerit effectum: nam instituta lite, Thomas obtinuit hunc prioratum, non vigore collationis sibi ab Episcopo factae, sed vigore

2. Non obstat, quod vltimus s status huius prioratus esset, vt de seculari, & quod vltimus status sufficiat ad effectum validitatis collationis, cap. consultationibus, de iure patro. vbi communiter Canonista; & signanter Abbas num. 2. cuius canonis dispositio, licet loquatur de eo, in fine ad qui est in quasi possessione praetendandi, locum tamen habet etiam in collatione, Baldus cons. 473. incip. Ex quo Abbas Sancti Viti, num. 1. lib. 2.

3. Quia fuit responsum, quod licet si ageretur de pertinentia collationis, sufficeret quasi possessio, vt praetato loco Baldus loquitur, & est legitima intelligentia dicti cap. consultationibus; cum tamen agitur de statu beneficij, tunc vltimus status attenditur, nisi constet de contrario, aut aduerso statu anteriori, vt fuit firmatum in causa h die 25. Maij 1609. vnde cum ex vltima diuisione constaret de anteriori statu Regularitatis, ille veniebat attendendus, & non vltimus secularitatis, Rota decis. 1. incip. fuit dubitatum, num. 2. de praebendis, in nouis, quam Domini in hac causa fuerunt secuti, & hinc iure inferebatur in hoc casu nec potuisse, nec debuisse attendi vltimum statum secularitatis, ad effectum validitatis collationis, quem anterior status excluderat. Rebuffus tract. de pacificis possessoribus, num. 139. vbi si beneficium regulare collatum fuerit seculari, secularis ille non est rurus i nisi sit triennis pacificus possessor; quia tunc praesumitur dispensatio post mortem tamen secularis, beneficium non debetur secularibus, si non fuerit per 40. annos possessum; licet secularis ille post tres annos non potuerit in pacifica possessione molestari.

1. supra decis. 1409.
2. b habetur supra decis. 1321. & 1451. n. 3. & seq.
3. e habetur in impress. diu. p. 1. dec. 363. num. 3.
4. d vide supra in d. decis. 1321. n. 6. & seq.
5. g adde supra decis. 1409. num. 6.

f adde supra decis. 443. n. 15. in tom. 1.
2. nonat. ad decis. 77. Lud. n. 12. vers. praedictis, vbi in fine ad propositum allegat hanc decisionem impressam in recentio.
3. b supra in d. dec. 1435. n. 3. cui iunge Rotam in posth. Farin. tom. 1. decis. 489. n. 4. vbi allegat hanc dec. ad propositum articulum.
4. i adde supra dec. 829. n. 8. in tom. 1. vbi annotat alias decis.
5.
6.
7.

8. commendæ quam obrinuit à Papa. Institutiones præterea, quibus Episcopus nitebatur, factæ ad fauorem illorum, quos Duces Ferrariæ præsentauerant, non poterant Episcopo suffragari respectu institutionis, tum propter magnam differentiam inter collationem, & institutionem, tum quia præsentationes processerunt ab initio vsurpatiuo, cum Duces Ferrariæ nullo legitimo iurepatronatus niterentur; unde etiam excluderetur bona fides, quia licet ex vsurpatione Ducum in præsentando non præsumeretur vsurpatio in Episcopo instituendo, vt in decisionibus allegatis in causa Tusculana, & Auriæ, negari tamen non poterat, quin Episcopus, qui cognoscere debuerat qualitatem, & ius præsentantium, instituendo non habuerit bonam illam fidem, quæ requiritur, a vnâ cum quadragenaria, ad imprimendum statum secularitatis.

Atque ex his potissimum fuit resolutum, non constare de legitima Episcopi quasi possessione conferendi hunc Prioratum, ex quibus omnes difficultates, quæ obieciuntur, facili iudicio Dominorum diluebantur.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 8. Martij 1610.

DECISIO M. CCCCLXXXVIII.

IN hac causa, quia multa deducebantur, ex quibus oriebantur difficultates partibus dispendiosæ, visum fuit Dominis, quod restringeretur, & videretur, an creditum esset comprehensum b in commissione obtenta à signatura gratiæ pro parte Matthiæ, qua utebantur informantes pro Petro Luca, hærede Bartholomæi Muratoris, & Cosmus Vacanus contra D. Marium Fanum.

Romana hereditatis de Togninis.

Die Mercurij 10. Martij 1610.

SVMMARIVM.

- 4. Transfationi si dat causam dolus, vel error, non est standum.
- 5. Veritas si celetur, arguitur dolus.
- 6. Transfatio rescinditur prætextu enormissima læsionis.
- 7. Dubia res transigi potest paruo pretio sine incurfione læsionis, ibid.
- 8. Læso, dolus, & frau locum habent in cessione rei.

DECISIO M. CCCCLXXXIX.

1. Catherina de Togninis Ioanni Dominico Nino, quem sibi hæredem instituerat, substituit filium masculum ex Isabella, Catherinæ nepte procreandum, & casu quo tempore obitus Nini, ex dicta Isabella non extaret aliquis filius masculus, ordinauit, vt in sua hereditate succederet vnus ex filiis masculis, vel Papinij Alberi Romani, vel Horatij Tognini Mutinensis,

aut Camillus Rosatus per Ninum nominandus, Mortua Catherina, Ninus Camillum Rosatum nominauit, qui post nominationem, viuo adhuc Nino decessit, deinde mortuus est etiam Ninus, nulla alia facta nominatione.

Interim Petrus Alberus, Papyrij filius, considerata nullitate nominationis, de Camillo factæ, ex eo quod Camillus ante Ninum obiecit, litem in foro Capitolino contra Camillum Rosatum, dicti Camilli filiam, & hæredem, & hereditatis Catherinæ, detentricem, mouit, & obtinuit, illam condemnari, ad restitutionem prædictorum bonorum, sibi faciendam.

Rebus ita se habentibus, cum Camilla animaduertisset, nullum sibi ius super dicta hereditate competere, ex eo quod Camillus eius pater, Nino prædecesserat, simulque considerans, in dicta hereditate potiora iura habere Sebastianum Togninum, Horatij filium, qui ex duobus nominandis superstitibus Catherinæ testatrici, erat proximior, & de eius agnitione ad illum Mutinæ commorantem, nullamque de prædicto testamento, & aliis supradictis notitiam habentem, transmisit, qui diceret de testamento Catherinæ, & de nominatione facta per Ninum, de Camillo Rosato, sed tacito, quod Camillus ante Ninum obiisset, obtinuit ab illo occasione omnium iurium, ipsi super dicta hereditate Catherinæ competentium, cessionem promittendo vice versa, & pro pretio factæ cessionis scuta quingenta, eidem Sebastiano soluenda, postquam victoriam contra Petrum Alberum reportasset, cum post istam cessionem Sebastianus venisset ad Urbem, & rem intellexisset, & noluisse cessionem stare, à dicta signatura Sanctissimi obtinuit præuia relaxatione iuramenti in dicta cessione appositi, causam nullitatis & rescissionis prædicti contractus in Rota committi, vnde dato dubio, an Sebastiano obstaret cessio, siue transactio, eo solum informante Rota non obstare censuit.

Primò, quia quando error, d vel dolus dat causam transactioni, transactio tanquam erronea rescinditur. Menoch. conf. 91. incip. *Duas habet. num. 47. lib. 1. Patius consil. 12. incip. Transfatio ista, num. 96. lib. 2. Barbatia consil. 16. incip. Illud in medium asseram. num. 29. lib. 3. & fuit resolutum in causa Tiburtina castri Sanbuci, coram bo. me. Clemente Pap. VIII. tunc Rotæ Auditore. In casu proposito e dolus, vel error arguebatur, quia licet fuisset narratum, quod Ninus nominauerat Camillum Rosatum, suppressum tamen fuerat, quod Camillus nominatus prædecesserat nominanti, & consequenter quod electio euauerat, & non potuerat transmitti emolumentum hereditatis ad Camillam filiam, & hæredem Camilli. Paulus de Castro in l. cum pater. §. à filia num. 1. ff. de legat. 2. dolus enim arguitur ex silentio, & celata veritate, Bequius consil. 106. incip. *Videretur in casu proposito, num. 11. & 13. & 14. Crauetta consil. 390. incip. Scripsi ante, num. 2. lib. 3. quia si quod tacitum fuerat, expressum fuisset, contrahentem à contractu retraxisset, & ideo ex silentio arguitur dolus. Bequius dicto consil. 106. numer. 11. versicul. & ultimo hoc etiam.**

Rursus eadem transactio dicebatur rescindenda

denda ex capite notabilis læsionis, iuxta opinionem, quam Rota profiteretur, & sequuta fuit in causa Tirafonen. decimarum, die 8. Octobr. 1576.

habetur coram Robusterio. De læsione videbatur constare ex eo, quod bona à Catherina relicta valoris scutorum 7 m. remissa fuerant, pro scutis quingentis, & licet ad hunc effectum considerari solet dubius litis euentus, b Rolandus consil. 28. incip. *Visa transfatione, vers. sed si habita infra 1655. consideratione, num. 27. lib. 4. nihilominus, ex duobus dicebatur in hac causa cessare ista dubitatio. Primò, quia Camilla non promiserat solvere quingenta, nisi postquam reportasset victoriam, itaque respectu Sebastiani nullum subibat litis periculum; secundò, quia iura Sebastiani erant adeò clara, vt nulli dubitationi foret locus; addebat etiam, quod ad effectum vt sustineretur transactio in quingentis, pro scutis 7 m. iura Sebastiani valde dubia esse deuiuent.*

Non obstat, quod articulus non versaretur in transfatione, sed in cessione; quia in cessione etiam habent locum fraus, dolus, & læsio; & generale est, in quocunque contractu, tendente ad deceptionem alterius, considerari dolum, vt contractus non valeat. Crauetta consil. 172. incip. *Venerabilis Dominus Carolus, num. 5. Bequius præcitato conf. 106. & in cessione tradit Riminaldus iunior conf. 507. incip. Diligentissime scripsit.*

Romana alimentorum.

Die Mercurij 10. Martij 1610.

SVMMARIVM.

- 2. Alimenta debentur filiabus, deficiente eis dote. Dotem si non habet filia illegitima, danda sunt ei alimenta in subsidium, ibid.
- 3. Sed si illa habeat, succedit in locum alimentorum.
- 4. Filiam non tenetur alere pater, si illam dotauit.

DECISIO M. CCCCXC.

1. SOLO Domino Carolo Paldaucino informantis soluebat Dominæ Siluiæ, deberetur Carolo, à die habitæ dotis, ab eadem Siluia: & cum die 30. Martij 1609. e fuerit in hac causa resolutum, Siluiæ dotatæ non deberi dotem ex bonis fideicommissis subiectis, facilis fuit negatiua decisio huius dubij, d quia cum alimenta illegitimis debeantur in subsidium, cap. cum haberet, vbi notant omnes, de eo qui duxit in matrimonium, quam poluit per adult. & Siluia reperiretur dotata, & haberet virum, qui illam teneretur alere, cessabat priuilegium alimentorum. Baldus consil. 116. incip. *Spurius non potest, num. 1. lib. 2. Decius consil. 576. incip. Pro resolutione, num. 3. dos enim constituitur, vt inde mulier alatur, ideòque loco alimentorum cedit. Sordus de alimentis. tit. 10. num. 18. & 19. & ideo pater post dationem dotis non tenetur amplius filiam alere. Gabr. qui alios allegat, conf. 25. incip. Iulia, tanquam filia legitima, num. 15. lib. 1. quod multo magis locum habeat in hoc casu, in quo age-*

Peña Decis. Tom. 11.

atur de præstandis alimentis ex bonis fideicommissis subiectis, ex remedio *Aubent. res que. C. commun. de legat. quod, vt sæpe resolutum fuit, est subsidiarium.*

Romana officij.

Die Lunæ 5. Martij 1610.

SVMMARIVM.

- 3. Scriptura habentes requisita publici instrumenti, fidem faciunt, etiam si sit exemplar, & sint extracta ex matrice, & 4.
- 5. Scripturis extractis à Notarijs, non scriptis in Archiuo Romane Curie, fides non adhibetur. *Notarij Apostolici non sine adscripti in Archiuo Romane Curie, testificari non possunt, & eorum scripturis fides non adhibetur, ibid.*
- 6. Negatiua non existentis scriptura non probatur per simplicem inspectionem, ibid.
- 7. Notarium quem esse, ex quibus probari possit.
- 11. Contractus celebratus per Notarios non scriptos in Archiuo Romano non valent. quod intellege, vt 12.
- 14. Instrumentum ex quo presumatur validum.

DECISIO M. CCCCXCI.

ANNO 1578. Alcanius Mazziotus, & Claudius Venetijs, ex communi pecunia emerunt officium Procuratoris minoris gratiæ, in persona Claudij, cum pacto, quod fructus massæ essent communes, & Alcanius participaret etiam de emolumentis ipsius officij, per Claudium exercendi, ita tamen, quod Alcanius teneretur in recompensationem, Claudio præstare alimenta in domo, cum camera, & lecto, quodque ista societas duraret vsque ad præfinitum tempus; super hac societate fuit confecta scriptura ab vtraque parte subscripta, & super capitulationibus in ea contentis fuit confectum publicum instrumentum, de quo fuit rogatus Laurentius Iacobinus publicus Romane Curie Notarius, qui tunc exercebat vnum ex officijs ciuilibus Domini Gubernatoris Urbis.

Quia verò Claudius contra instrumentum opponere; dubitauit, an esset in forma probante ad effectum, vt esset, vel non esset executioni demandandum; & cum die 11. & 12. Ianuarij causa proposta, fuisset dilata, demum die 15. Martij vtraque parte informante iterum proposta Rota censuit, esse authenticum; & in forma probante, quia habebat omnia requisita ad publicum instrumentum, & fuerat extractum per successorem in officio, e qui de iure potest extrahere; & exemplare instrumenta Notarij prædecessoris, absque citatione & solemnitate. Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. cogetur, num. 3. ff. de eden. Decius in *Aubent. si quis in aliquo, n. 26. C. de eden. Verallus decif. 144. num. 3. p. 2. & fuit sæpe in Rota resolutum, & signanter in causa Casalien. seu nullius Præpositura, die 4. Martij 1596. coram bon. mem. Gipsio, & in causa Gerunden. vini, die 4. Iunij 1604. coram bon. mem. Litta, &*

M m 2

adde supra dec. 1435. n. 5.

de quo infra decif. 1522.

hæc resolutio fuit confirmata infra decif. 1665.

de hoc articulo vide Caualer. decif. 644. n. 5. & 6. Rotam in posth. Ferrin. tom. 1. decif. 388. n. 6. adde Seraph. decif. 1117. n. 4.

supra de cif. 1236.

in causa Tiraconen. Capellania, die 21. Aprilis, & 2. May 1608. coram R. P. D. Pamphilio, & in causa Tarsen. territorij, die 12. Junij 1606. coram me.

4. Similiter fuerat extractum à matrice, scripta manu Notarij rogati, reperta in filzia publicarum scripturarum, quod sufficit ad effectum, vt ei esset fides adhibenda. Crauetta conf. 158. incip. Vitis actis Syndici, num. 5. Alexander conf. 14. incip. Vitis, & consideratis, num. 8. & 9. vers. & licet, lib. 6. Chifanensis decif. 72. incip. Instrumentum, & dixit Rota in causa Romana donationis Sanctissimi, die 12. Octobris 1573. coram bon. mem. Aldobrandino.

b habetur p. 1. in impress. diu. decif. 150. n. 3.

5. Non obstat huic decisioni potissima difficultas, ex eo quòd Laurentius Iacobinus non reperiebatur descriptus in Archiuo Romanæ Curia, tanquam in matricula, ad effectum, vt eius scripturis fides adhiberetur ex Bulla Iulij II. totidem verbis relata in constitutione Leonis X. incip. Ex ministerijs Pastoralis, quæ est 6. in Bullario impressa §. teneanturque omnes alij Notarij, vbi decernitur, nullam fidem adhibendam instrumentis rogatis à Notariis in dicto Archiuo non descriptis.

c habetur in Bul. Cherub. tom. 1. in const. Iulij 2. const. 15. §. 6. pag. 428. in prima impressione.

6. Quia fuit responsum primò, ex diligentia facta in Archiuo non probari negatiuum Notariatus Iacobini, cum notula appareret aliquantulum squinternata, & haberet folia lacerata, quo casu per simplicem inspectionem non probatur negatiua. Corneus consil. 210. incip. Vitis nonnullis actis, num. 4. lib. 4. Crauetta conf. 112. incip. In causa Magistri Iordani, n. 7. Herculanus tract. de negatiua, num. 173.

7. Secundò dicebatur, pro Notariatu Iacobini extare multa adminicula, Notariatum concludentia.

d adde supra decif. 1236. n. 5. & seq.

Primum, quia extabat protocollum instrumentorum, ab eo rogatorum Romæ ab anno 1569. vsque quo exercuit officium Notariatus Gubernatoris Vrbs, cum signo, & subscriptione Iacobini.

Secundum ex fide multorum Curialium, testantium, Iacobinum fuisse Notarium publicum, & legalem, & in Curia, dum vixit, pro tali fuisse habitum, & reputatum.

8. Tertium ex filijs instrumentorum, & aliarum scripturarum, existentium in officio Gubernatoris, spatio quindecim annorum, habentium intitulationem Laurentij Iacobini Notarij.

9. Quartum ex legalitate apposta per Gubernatorem in instrumentis publicis Iacobini, habentibus signum sui Notariatus, de quo etiam testabatur Dominus Cardinalis Perbenedictus de Camerino, qui fuerat Gubernator Vrbs.

10. Ex istis enim oriebatur vehementissima præsumptio pro Notariatu, cum sufficeret, quòd publice pro Notario haberetur. l. Barbarius. ff. de officio pretoris. Felin. in cap. 1. n. 18. de fide instrum. Zabarella consil. 74. incip. In discussione promissi articuli, num. 5. vers. ad secundum, & vers. mihi tamen videretur, Boërius decif. 36. incip. Et videtur dicendum, num. 11. Capella Tolosana decif. 331. incip. Item si aliquis, num. 2.

11. Nec refragari constitutionem Iulij secundi, declarantem nulla, & inualida, omnes contractus & instrumenta, stipulata per Notarios non descriptos in Archiuo.

Quia ad hanc difficultatem iam Rota olim responderat apud Mohed. decif. 322. & decif. 344. aliàs 2. & 5. de testament. in impress. ne tot instrumenta ab alijs Notariis rogata annullentur secundum æquiorum, & meliorem sententiam non subiici prædictæ constitutioni Iulij secundi.

12

Rursus non obstat altera difficultas, an probaretur, quòd Iacobinus fuisset rogatus de prædicto instrumento, quia licet concederetur, scripturam, ex qua fuerat extractum, non fuisse subscriptam à Iacobino, nec recognitam eius manum, & filziam, in qua scriptura originalis fuerat reperta; quia tamen multa simul iuncta concurrerant, inde visa fuit difficultas superari.

13.

Primò enim aderat subscriptio (vt dicebatur) manu eiusdem Iacobini, in qua testabatur, se de hac societate inter Alcanium, & Claudium fuisse rogatum.

14.

Secundò concordabat mensis, dies, & annus, Tertio aderat obferuancia subsecuta, quia manu Claudij exhibebatur notula de multis fructibus istius societatis per eum solutis. Bald. consil. 400. incip. Super primo puncto, num. 5. lib. 4.

Concurrerat præterea cedula subscripta manu contrahentium, inserta in scriptura originali; vnde cum ex illa appareret de substantia, & consensu partium, facilius visa fuit admittenda probatio, quòd Iacobinus fuerat de societate rogatus, atque ex his fuit conclusum, instrumentum fuisse authenticum, & in forma probante.

Bononien. inhibitionis.

Die Lunæ 15. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Iurisdictio iudicis commissarij durat, donec sententia non est executiva.
2. Clausula, cum incidentibus, dependentibus, in commissione apposta, operatur, vt index habeat iurisditionem vsque ad sententia executionem.

DECISIO M. CCCCXCII.

Rota censuit, non fuisse moderandam inhibitionem à Rota emanatam vigore commissionis causæ, in Rota introductæ, tum quia nulla fuit adhuc lata sententia; tum quia licet lata fuisset, si non habuisset executionem, lis, & iurisdictio durat. Pateus decif. 311. incip. In vna Calaguritana, num. 3. lib. 2. Mohedan. decif. 3. incip. Vacante eremitorio, num. 3. vt lite pendens. Nec refert, quòd Hercules Garzana opponeret de lite finita cum Ioanne Camillo, & Victoria coniugibus de Garzana, quia Camillus fateretur quidem, concordiam fuisse tractatam, & super eam capitulationes quasdam fuisse scriptas, sed non fuisse effectuatam.

1.

Dicebatur præterea, quòd cum in commissione esset clausula apponi solita, cum incidentibus, dependentibus, annexis, & connexis, ad Rotam iudicaturam super causa principali pertinebat iudicium de incidentibus, emergentibus, & annexis. Mandos. tract. de commiss. 2. in verb. incidentibus, vers. notandum est; ideoque non fuisse moderandam inhibitionem.

e adde supra dec. 62. in tom. 1.

f adde Rot. in vna Papien. Archipresbyt. impressam per Marches. de commiss. p. 3. pag. 105. n. 5. & supra decif. 1324. n. 4. & 6.

2. 3.

g adde Rot. recent p. 2. dec. 618. n. 6. & diu. p. 2. dec. 187. n. 6.

Senogallien.

Senogall. fideicommiss. de Carlenis.

Die Veneris 19. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Immissionem qui petit ex remedio l. fin. C. de edict. diui Adrian. tollend. tenetur statim clare, & non obscure, iustificare suam vocationem.
6. Vocationem pluralitas in fideicommissio facta, quomodo resoluatur in singularitate quoad successionem.

DECISIO M. CCCCXCIII.

1. Cvm Claudius Theobaldinus peteret mandatum de immittendo in possessionem bonorum, quondam Gentilis de Carlenis de Montenuou, vigore testamenti eiusdem Gentilis, conditi anno 1532. in quo Theobaldus, cum quibusdam conditionibus fuerat vocatus, dubitauit an sibi esset danda immissio; & vtraque parte informante Rota non fuisse danda censuit, cum enim præterentes immissionem ex remedio l. finalis. C. de edicto diui Adrian. tollend. teneantur statim, clare, & aperte, non autem sub obscura & inuoluta interpretatione iustificare suam vocationem. Decius consil. 42. incip. Proponitur, n. 18. & seq. Socin. iun. consil. 75. incip. Circa presentem consultationem, num. 16. & 17. lib. 1. Roland. consil. 1. incip. Viso themate, num. 23. lib. 1. Menochius de adipiscend. remed. 4. num. 745. & fuit resolutum coram me in causa Romana de Naris, die 11. Decembris 1595. & Claudius licet vocatus, in testamento Gentilis post obitum hæredis, & post mortem Dionysij de Pacinis, & post Ioannem Baptistam Gentilem, & eorum descendentes, non ederet clare, & aperte suam vocationem, non poterat legitime perere immissionem; quia due potissimum contra Claudium representabantur difficultates.

2. a adde supra decif. 829. n. 20. Ludou. decif. 194. n. 22. Duran. dec. 197. n. 1.

b supra decif. 486. in tom. 1. quæ etiam habetur in rec. p. 1. dec. 35.

3. Prima, an defuncto Ioanne Baptista Gentile, nullis relictis descendentes apertus esset locus Claudio filio Benedicti de Theobaldutiis.

4. Altera an reformatio vocationis, de qua in codicillis, dum remotus fuit Pacinus, & eius loco positi filij Ioannis Baptistæ Theobalduti, superetur naturam subrogationis, vel addita fuerit noua qualitas, dum testator dixit, succedant vnâ cum Ioanne Baptista Gentile.

5. Nam prima quæstio aded est controuersa, videlicet an pluralitas resoluatur in singularitatem in successione fideicommissi, vt propterea non possit dici Claudius, habere requisita in d. l. finalis. C. de edicto diui Adr. tollend.

6. Altera verò quæstio de præterea vocatione, facta in Codicillis, obscurior apparebat contra Claudium, quia dum testator codicillando voluit, filios masculos natos ex Ioanne Baptista Theobaldurio succedere vnâ cum Ioanne Baptista Gentile, simul videbatur, eos substituisse, & vocasse, & consequenter pluralitas difficiliter resoluti poterat in singularitatem, Hondedæus consil. 60. incip. Dominus Nicolaus, num. 28. & num. 49. lib. 1.

7. Quibus difficultatibus representatis iure censuit Rota denegandam immissionem Claudio, sed procedendum iudicio ordinario, & in Peña Decif. Tom. II.

terim contra Galeottum possidentem, & legitimum contradicteorem, nihil fuisse innouandum. Bart. in dicta l. finali, num. 21. vers. aut comparat, vbi Zuccardus num. 374. & 457. & seq. & Menochius de adipiscend. remed. 4. num. 793.

Lucana iurispatronatus.

Die Lunæ 22. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Patroni diuersi si concurrant ad presentandum, preferendus est, qui ex proprietate, non ex possessione, constat esse patronum.
3. Instrumentum foundationis beneficij tribuit ius proprietatis, ad effectum presentandi.
4. Res iudicata impedire solet institutionem ad iurispatronatus, nisi presentatio sit facta à patrono, qui erat in quasi possessione. Institutionem solet impedire proprietatis ad iurispatronatus, etiam contra patronum, qui est in quasi possessione, ibid. & 5.
6. Petitorium absorbet possessorium.
7. Constare de non iure, dici non potest, quamdiu de eo doceri potest.
8. Spoliatori de stylo Rote datur manutentio, donec causa per tres conformes non fuerit terminata.

DECISIO M. CCCCXCIV.

VAcante hoc Altari, (quod de iure patronatus laicorum existit) ann. 1606. in mense Septembris, Montecasini pro vna, Balthasarij pro alia, & operarij Ecclesiæ Sanctorum Pauli, & Donati de Luca, eodem mense coram Ordinario presentatur Thomam de Montecasinis, qui illam acceperat; interim Ordinarius illud, tanquam beneficium liberum contulit Lelio Guidicciano; causa introducta in Rota coram boni. mem. Alexandro Iusto, decifum fuit, constare de iure patronatus; & rursus cum coram me dubitatum esset, an Thomas foret institutus, vtraque parte informante ex deductis, Rota censuit, non fuisse instituendum, nisi iuuaretur præscriptione, vel legitima operarij præsentatione.

1.

Quamuis enim pro Thoma concurreret longæua quasi possessio presentandi, quia tamen ante institutionem superuenerat pro parte Lelij proprietatis iurispatronatus (ipse enim erat presentatus ab operario, vero & indubitato patrono, ex dotatione,) ideo in hoc concursu temporatum fuit, ab institutione Thomæ, cum Lelii ratione proprietatis præferendus videretur, Abbas in cap. consultationibus, num. 9. de iure patr. Antonius de Butrio in cap. ex litteris, num. 8. vbi Abbas num. 7. & 8. eodem tit. Decius consil. 127. incip. Plura dubia, num. 1. & fuit dictum in aliquot causis, & signanter in Mileuitana iurispatronatus, die 18. Aprilis 1608. coram R. P. D. Marremontio, vbi fuit firmatum, ad hunc effectum satis apparere de proprietate ex instrumento foundationis producto, in hoc casu de fundatione Ataris constabat ex testamento Francisci, quondam Marci de Parduccis, sub die 28. Octobris 1430. qui per Laurentiam suam matrem, & hæredem

2.

e adde supra dec. 657. n. 8. & 9. in tom. 1.

d adde Rot. diuers. p. 2. dec. 167. n. 8. vsque in finem, Ludou. decif. 452. n. 16. quæ etiam habetur in rec. p. 2. dec. 274.

3.

M m 3 hæredem

hæredem vniuersalem ordinauerat, de bonis suis erigi in Ecclesia Sanctorum Antonij, & Paulini de Luca, vnum Altare sub inuocatione Sancti Antonij, quod cum effectu à Laurentia fuerat erectum, & constructum, & in prima præsentatione de ann. 1470. solus operarius interuenerat.

- 4. Quia tamen Thomas iuuari poterat, vel longæua præscriptione, vel legitima operarij præsentatione, ideo Domini super his particulariter videre voluerunt; ego etiam libenter maturius discuti vellem huiusmodi articulum, a quia licet Panormitanus præcitato loco dicat, quod si ante institutionem constitit de proprietate, tunc verus patronus est præferendus, ex quo proprietatis absorbet causam possessionis, b cap. cum dilectus, de caus. possess. & propriet. ista tamen doctrina non procedit simpliciter, sed requiritur super proprietate vel partis confessio, c vel res iudicata, quia non potest dici constare de non iure, quamdiu de eo doceri potest. Ægid. decif. 103. & hinc est, quod etiam spoliatori datur manentio donec causa per tres conformes fuerit terminata, sic dixit Rota interpretando dictum Abbatis in causa Valentina Parochialis de Cosentina, die 26. Ianuarij 1582. coram Aldobrandino, d tunc Rotæ Auditore.

Bononien. Legati.

Die Lunæ 22. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Remissoria in prophanis datur, etiam sine fumo.
2. Heres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur soluere de bonis proprijs. Inuentarium hereditatis constructum, præseruat hæredem, vt non teneatur soluere ultra vires hereditarias, ibid.

DECISIO M. CCCCXCV.

1. Rota censuit, Domino Iulio Cæsari Amotino dandam fuisse remissoriam, quia causa erat prophana, in qua solet concedi sine fumo. a adde supra dec. 918. n. 1. sine lib. 1. & articuli erant releuantes. Cassa- & 948. n. 2. & infra 1626. n. 4. & sequens. nam si probaretur, quod inter prædia alienata aderat prædium particulare emptum, super eo non poterat fieri executio, nec subhastatio, & cum in casu proposito Dominus Iulius Cæsar esset hæres cum beneficio legis, & inuentarij, non tenebatur de bonis proprijs, cum inuentarium illa præseruet intacta ab oneribus testatoris. l. finali. §. est præfatam. C. de iure delib. berandi, Surdus consil. 143. incip. Longa est, num. 40. lib. 1. & fuit dictum in causa Romana de Caranascchini, die 22. Iunij 1609. coram me. * * *

f supra dec. 1447. n. 2.

Paduana iurispatronatus.

Die Veneris 26. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Vnio nec iurispatronatus non effectuantur, nisi post adeptam possessionem.
3. Dotis assignatio effectiuata requiritur ad acquirendum iurispatronatus.

DECISIO M. CCCCXCVI.

Super dubio, an constaret de effectuatione iurispatronatus, quod prætendebant habere Domini Iacobus Achilles, & alij de Borromæis Episcopo Paduano, & illi adhærentibus solum informantibus, Rota non constare censuit, quia pro parte Borromæorum non docebatur in actis de vera, & actuali dotis assignatione, cum effectuatione subsecuta, ita vt Ecclesia esset in possessione dotis assignatæ, sicut dicitur de vnione, quæ non dicitur effectiuata, & nisi post adeptam possessionem. Accorambonus decif. 20. manuscriptis, lib. 1.

Non secuta autem effectuatione, beneficium remansit liberum, vt sæpe Rota censuit, & signanter in causa Compiana iurispatronatus, die 23. Ianuarij, & 3. Decembris 1604. coram bon. mem. Litta, vbi signanter fuit dictum, quod quia non constabat de assignatione dotis, iuxta formam Breuium Apostolicorum, non poterat dici constare de iurepatronatus, vnde in casu proposito, licet Domini de Borromæis haberent pro se Breue Pij Papæ I V. cum tamen non docerent de adimplemento contentorum in Breui, non dicebantur acquisiuiffe iurispatronatus.

Bonon. redditionis computorum.

Die Lunæ 29. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Inuentarium factum à tutore probat contra ipsum.
3. Tutor satis facit reddendo rem sicut in inuentario est posita. Tutor satis facit reddendo rem pupilli occupatam; positam in inuentario, cum dicatione, & designatione illius, ibid. & 4. Tutor non tenetur de casu fortuito, ibid.

DECISIO M. CCCCXCVII.

Vtraque parte informante proposui hanc causam strictè super prædijs Pisauri, an esset recedendum à decisione facta, h die 22. Iunij 1609. in qua fuerat resolutum contra Fabium, quod Paulus de illis rationem reddere non tenebatur, tum quia mortuo Ioanne Francisco, Fabij patre, fuerant occupata à Monte pietatis Pisauri, tum quia sufficiebat, quod Paulus designauerat, à quo prædicta prædia detinerentur, per consil. Bartoli 239. incip. Proponitur quod Archolus, lib. 1. & Rota quoad prædicta prædia Pisauri, in decisio mansit; licet enim verum

2. a adde supra dec. 1337. n. 8. & 1379. n. 2. & 704. n. 3. in tom. 1.

3.

verum sit, tutorem prædia, de quibus agebatur, in inuentario descripsisse, & inuentarium de iure probare contra tutorem. a l. finali. C. arb. iur. verum quoque est, tunc muneri suo satisfacere tutorem, qui familia quando occupata reperiantur, in inuentario posuerit, indicauerit, & designauerit, vt in prædicto consil. censuit Bartolus.

Nec refert quod Bartolus loquatur in diuersis terminis, quando tutor dixerat, in hæreditate esse, non in hæreditate inuenisse, & inter vnum, & alium casum, latum esse discrimen; quia dicebatur primò, Bartolum absolute dixisse, sufficere tutorem docere de occupatione; & ratio eius est, quia tutor non tenetur ad casum fortuitum b secundò respondebatur, in inuentario, de quo agebatur, non reperiri verba, ex quibus argui posset, tutorem verè inuenisse in hæreditate, quoad possessionem prædia, de quibus agebatur.

Demum non obstat, Camillam legasse prædia nominata de S. Colomba: prædia autem descripta in inuentario fuisse duo, nuncupata Cafabianca, & Fundo Fauale; quia fuit responsum primò, ex dispositione potissimum cuiusdam Antonij Mariæ, quem Fabius produxerat, constare, bona de S. Colomba eadem profus esse, cum bonis, seu prædijs de Cafabianca, & Fundo Fauale: inde, cum Fabius istam depositionem produxerat, non videbatur ei licere, nunc ea in dubium reuocare, quamuis aliàs probare concludenter. Baldus in l. alia n. 3. C. de his quibus vt indig. Angelus consil. 132. incip. Visis dictis dubijs, n. 3. Alexander consil. 184. incip. Viso processu, n. 1. lib. 7. Felinus in cap. venerabilis, n. 26. limitat. 2. de exception.

Secundò dicebatur, quod quatenus ista paterentur difficultatem, ex facto tamen contabatur, quod agnati, ad quos duæ ex tribus partibus prædiorum, & fructuum pertinebant, nullam rationem habuerant horum prædiorum, quod non contigisset, si vera, & legitima non fuisset eorum occupatio: & hinc excusabatur tutor, qui prædicta prædia non recuperauerat, & quod propterea muneri suo satisfecerat, illa designando, & indicando.

6. Secundò dicebatur, quod quatenus ista paterentur difficultatem, ex facto tamen contabatur, quod agnati, ad quos duæ ex tribus partibus prædiorum, & fructuum pertinebant, nullam rationem habuerant horum prædiorum, quod non contigisset, si vera, & legitima non fuisset eorum occupatio: & hinc excusabatur tutor, qui prædicta prædia non recuperauerat, & quod propterea muneri suo satisfecerat, illa designando, & indicando.

Sabinen. beneficij.

Die Lunæ 29. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Gratiam puram obtinens in forma Dignum, & possidens, est legitimus contradictor contra habentem subrogationem gratiosam. Subrogationem gratiosam obtinens si non possideat, non potest obtinere immisionem contra possidentem, ibid.
3. Gratiosè subrogationis in causa, proceditur eisdem terminis, quibus agitur in l. finali. C. de edict. Diui Adri. tollen.

DECISIO M. CCCCXCVIII.

Vilius Lana Episcopus Vulturanen. resignauerat hoc beneficium ad fauorem Ludouici Lanæ, cum gratiosa subrogatione quoad ius, &

1.

1.

possessionem resignantis, paulo post resignans obiit, interim R. P. D. Marchesanus à Sede Apostolica de eodem beneficio, tanquam per obitum vacante prouisus, illius possessionem accepit: causa introducta in Rota, quia Dominus Ludouicus vigore gratiosæ subrogationis petebat immisionem in possessionem dubitauit, an ei compereret? & eo solum informante Rota censuit, sibi non comperere immisionem vigore suæ gratiosæ subrogationis, quia cum Dominus Marchesanus vigore alterius gratiæ à Papa obtentæ esset in possessione, erat legitimus contradictor, & ideo omissa via executiua agendum erat via ordinaria, Rota in vna Elnen. c. beneficij

Sancti Saluatoris, coram me die 16. Decembris 1602. & in terminis in vna Celfonen. Canoniatu die 1. Iunij 1607. coram Domino meo Concino; d ita vt in hoc iudicio ille obtinere debeat, qui potiora iura e se habere probauerit. Bartolus in l. finali. n. 21. vers. aut comparet aliquis, qui dicit possidere. C. de edicto Diui Adri. tollen. vbi Decius n. 41. Rolandus consil. 78. incip. Habita diligenti consideratione, n. 1. & 27. lib. 3.

Nec refert, quod loquantur Doctores in terminis dicta l. finali. quia hæc materia eiusdem regulis definiri solet, vt dixit Rota apud Mohe donum decif. 13. incip. Resoluum fuit, vt lice pendem.

Quæ dicebantur de nullitate tituli Domini Marchesani, meritò fuerunt reiecta, cum de eo non constaret, imò verò minimè constare poterat, donec in progressu causæ ius eius discutere tur. Ægidus dec. 624.

An autem Ludouico suffragetur, quod licet Dominus Marchesanus habet titulum ab eodem fonte, à quo habet Ludouic. videlicet Papa, non tamen est par titulus, ex quo titulus Domini Marchesani est per obitum; titulus verò Ludouici est per resignationem, & vigore gratiosæ subrogationis, particulariter vellem videre, cum pro Ludouico multum faciat decisio f in causa f haberet Vrgellen. Archidiaconi die 15. Iunij 1597. coram me.

Burgen. distributionum.

Die Lunæ 26. Aprilis 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Distributiones dantur ratione certi ministerij personalis, & interessentia.
3. Dignitatibus residentibus in choro debentur distributiones quotidiana, & 5.

DECISIO M. CCCCXCIX.

IN Ecclesia Collegiata de Viruiesca Burgen. Idiccessis, sunt tres dignitates, Prior, Capiscollus, seu Cantor, & Thesaurarius; & Capiscollus, quæ est secunda dignitas, habet vocem, & votum in Capitulo, sicut Prior, & Canonici eiusdem Ecclesiæ, & ad ipsum spectat regimen chori, & possessionum, & exercitium diuinorum in eadem Ecclesia, in qua residere debet, nedum vigore iuris communis, sed etiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini sess. 24. c. 12. §. præterea, & §. omnes, & particularis statuti

2.

supra dec. 1001 n. 4. cui iunge Rot. recentio. p. 2. dec. 197. n. 3. & 4. d habetur in impress. Cocci. dec. 347. cui iungitur. d. dec. 46. n. 6. a adde supra dec. 234. n. 4. & 5. in to. 1. vbi annotati alias decif.

3.

4.

f haberet supra dec. 234. in to. 1.

Ecclesie prouideris, vt pro legitima Diuinorum celebratione, & ordinatione, Capiscolus reside- re, & assistere Diuinis teneatur, sicut ad residen- dum fuit obligatus per sententiam Archidia- conij de Viruiesca iudicis ordinarij Vnde Al- fonsus de Ogna, modernus Capiscolus, cum vi- gore residentie personalis institisset, se ad par- ticipandum de dictis distributionibus, & fructi- bus diuidi solitis inter intereffentes, & Capitu- lum eum admittere recufaret, dubitauit, an Ca- piscolo deberentur predictae distributiones quodidianae, & fructus? & Rota vtraque parte informante, ei deberi distributiones a censuit.

Ratio potissima fuit, quia Capiscolus resi- dendo, & interessendo diuinis Officiis funda- tam videbatur habere intentionem, vt lucraretur b id, quod interessentibus dari solet, cap. vnico, cum ibi notatis, de cleric. non residen. lib. 6. Rota in vna Hispanen. pensionis die 29. Nouembris 1575. coram bon. mem. Domino de Grassis, c & de dignitatibus signanter est textus in Concilio Tridentino sess. 21. de reformat. cap. 3.

Ad testes vero examinatos, ad probandum, quod Capiscolus, & aliae dignitates nunquam perceperunt distributiones, dicebatur primò, eos non probare sufficienter Capituli intentionem, cum non dicerent, Capiscolum interfuisse diuinis Officiis, & nihilominus minimè parti- cipasse de distributionibus: imò dicebatur, quòd ex sententia lata de anno 1602. apparebat, ideo non participasse, quia vsque ad illud tempus non interfuerat diuinis Officiis, in Ecclesia residendo.

Secundò respondebatur, testes non coarctate negatiuum, quinimo decimus dicebat, quòd quidam Petrus de Valle, dum esset Capiscolus, habuerat istas distributiones, & quamuis subderet, illas habuisse non tanquam Capiscolum, sed tanquam Canonicum, non cessabat difficultas, cum enim ista distinctio non caderet sub sensum corporis, debuit etiam non interrogatus reddere rationem, quae concluderet predictam distinctionem.

Terriò aliqui ex Dominis dubitabant, an esset rationalis, & valeret consuetudo, quòd qui interesset diuinis Officiis, non lucreret distributiones.

Atque ex his fuit dictum, Capiscolo residen- ti d in ista Ecclesia Collegiata deberi distribu- tiones, de quibus agebatur, Ceterum quia vnus ex Dominis contradicebat, & ex aduerso oppo- nebat dispositionem Concilij Tridentini, non simpliciter iubentes, dignitatibus interessenti- bus dandas distributiones, sed quatenus confer- rent tertiam partem fructuum, c & quorum- cumque prouentuum, & obentionum, tam di- gnitarum, quam Canonicarum, Personatu- rum, Portionum, & officiorum, quam Conci- lium Tridentinum sess. 22. cap. 3. & sess. 22. cap. 3. de reformat. diuidi vult, & proportionabiliter in distributiones quotidianas conuerti, & in spe- cie extant resolutiones Illustrissimorum Inter- pretum Sacri Concilij Tridentini circa dignita- tes Ecclesie Burgensis, ideo cum causa mihi vi- deretur grauis, & exemplaris, libenter eam ite- rum proponerem, f vt istis consideratis, pro- vetitate matura, & tuta resolutio capi posset.

Papien. Archipresbyteratus.

Die Lunae 26. Aprilis 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Sententia prima non potest dici nulla, si per se- cundam sit confirmata.
4 Transportatio actorum super quibus lata fuit sententia coram iudice a quo, sufficit vt index ad quem, non efficiat nullitatem.
5 Nullitas sententiae vt incurratur probanda est realiter.

DECISIO M. D.

Vtraque parte informante dubitauit, an sententiae de partibus, & Rorales essent nullae, vel iniustae? & possessio Hieronymi spel- tae attentata, & reuocanda? & Rota sententiam de partibus, & Rorales dixit esse validas, & ius- tas: validitas sententiae de partibus non pote- rat controuerti ex deductis in decisione in hac causa facta die 10. Maij 1600. coram Domino Cardinale Pamphilio, tunc Rotae Auditore, in qua fuit sufficienter responsum ad nullitates ex defectu citationis, validitatis mandati, & iuris- dictionis, quòd si alia adfuisset nullitas, quae tunc non fuit opposita, non posset nunc alle- gari, ex quo praedicta sententia fuit postea per- sententias Rorales confirmata. h Abbas in cap. cum Ioannes, in sine, de fide instrumentorum. Ga- briel conf. 49. incip. Si sententia vltima, num. 5. lib. 1. Decianus conf. 18. incip. Ex praedicta igitur facti narratione, num. 265. lib. 1. Rota decif. 7. incip. Nota quod vbi, de sent. & re iud. in antiq. Pur. decif. 60. incip. In causa Messanen. lib. 3. & fuit late fitmatum in causa Ripana Parochialis, die 10. Decembris 1608. coram R. P. D. Ortembergo.

Sententiae quoque Rorales erant validae, cum seruatis seruandis legitimae fuissent latae, nec af- ficeret defectus citationis, ex quo fuerat decreta per affixionem in acie Campi florae, & ad valuas Curiae, & fuerat solum executi in acie Campi flori; quia, vt die 13. Nouembris i proxime praeteriti fuerat decifum, iste praetensus defectus non vitiabat sententiam, tum quia citatio non poterat dici omnino omiffa; tum quia aderat Sanctissimi rescriptum à Hieronymo impetra- tum super sanatione leuissimae istius praetensa- nullitatis.

Demum contra sententias Rorales non ob- stabat opposita nullitas, ex non integra trans- portatione actorum, ex eo quòd non fuerat transportatum ad Rotam edictum ab Ordina- rio relaxatum, in vigore praesentationis aduersa- riorum, nec oppositiones, protestationes, & appellationes interpositae pro parte Melchioris Benzoni; quia dicebatur, non probari, istos actus fuisse factos in illo processu, super quo in partibus fuit lata sententia, & consequenter non vitare sententias Rorales, k cum sufficiat transportare acta contenta in processu, super quo fuit lata sententia, à qua appellatur, vt fuit saepe resolutum, & nuper in causa Varrislaueni. marrimonij, coram R. P. D. Caualerio. l

Nec refert, quòd index de partibus dixerit, Vitis literis edictalibus, quia inde non probaba- tur,

tur, quòd visio fuerit iudicialis, & cum extraiudicialis esse potuerit, non potest deseruire pro attestacione actorum, nec probat, esse de actis. Alexander conf. 42. incip. Viso processu, num. 3. lib. 4. Cephalus conf. 265. incip. Magnificus D. Balchazar, num. 16. & ad praetensum effectum inducendae nullitatis docere oportebat de produ- ctione reali, Gemin. conf. 98. incip. Mihi vi- detur, num. 2. vers. non obstat.

De iustitia sententiarum minus poterat du- bitari ex decisionibus factis super iurepatrona- tus, & Patronorum descendencia & validitate praesentationis cum sententiis subsecutis, etiam in gradu restitutionis in integrum; ex qui- bus constabat de bono iure Hieronymi Speltae.

Neque sententias Rorales reddebat iniustas praetensa mixtura iurispatronatus, qua admif- sa, erat locus derogationi factae per Papam ante praesentationem Hieronymi: mixtura verò deducebatur ex praesentacione anno 1448. & anno 1500. ex quibus apparebat, quosdam Ca- nonicos interuenisse in praesentacionibus.

Sed fuit responsum primò, non constare de effectuacione.

Secundò dicebatur, non apparere, Canoni- cos illos habuisse vocem, saltem aequalem, sicut requiritur ad effectum, vt sit locus mixturae, vt fuit resolutum in causa Volaterrana Capellania die 7. Maij 1607. coram R. P. D. Lancellotto.

Et ex his fuit conclusum, sententias fuisse validas, & iustas, nisi praesentatio esset atten- tata, de quo erat particulariter videndum.

Racanaten. hereditatis.

Die Veneris 30. Aprilis 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Femina quando sunt posita in conditione, sicut masculi, etiam dicuntur substituta vul- gariter. quod amplia etiam in fideicommissaria, & 3.
5 Filia vulgariter substituta, & dispositiue vocata in vna parte testamenti, censetur pariter sub- stituta, quando in alia parte reperiuntur posi- ta in conditione.
6 Argumentum de expresso ad tacitum valet. Qualitas facilius praesumitur, quam substantia, ibidem.

DECISIO M. D I.

Die 27. Ianuarij a proxime praeteriti, Do- mini, omisso illo articulo, quae esset magis vera opinio, super illa sententia, an substitutio vulgaris directa inducatur ex coniecturis, vide- re voluerit an Lidia, & soror de Leopardis es- sent vocatae per vulgarem, & in hac propositio- ne relatè, & imature discussa censuerunt adesse sufficientes coniecturas pro vulgari.

Prima, quia Lidia, & Magdalena erant ex- pressè substituta per vulgarem in portionibus Petri, & Bernardini, suorum patruorum, & etiam Hortensiae vxoris testatoris ipsarum auiae, ibi, in portione praemorients succedant superviuentes, aut eorum filij, vel filia in stirpes vulgariter, pupil-

lariter, & per fideicommissum; nam si in portio- nibus patruorum erant etiam vulgariter substituta, multo magis praesumebantur substituta in portione proprij parentis, cum ista portio magis sit debita filijs, quam illa nepotibus. Ri- minaldus senior confil. 189. incip. In hac difficul- tate, num. 11. vers. quibus sic praemissis, & multis se- quent. lib. 1. Ruinus confil. 198. incip. Ponderatus diligenter verbis, n. 6. vers. nam restatur lib. 2. Cor- neus confil. 37. incip. In hac consultatione, num. 3. lib. 1. Decianus confil. 44. incip. Circa primum igitur, n. 24. & sequent. lib. 3. Menochius confil. 152. incip. Respondendum videbatur, n. 11. qui alios re- fert, & fuit saepe decifum, qui licet loquantur de fideicommissaria, rationes tamen, & absurdi vitandi, & maioris dilectionis, ab illis conside- ratae vigent etiam respectu vulgaris substitutionis, imò respectu vulgaris b id magis videtur considerandum. nam in fideicommissaria, quae praesupponitur, bona patri quaesita, potuit testa- tor credere deuentura à patre in filium, iuxta commune votum parentum, & quia illis refer- uabatur successio ab intestato in dictis bonis, quae solet esse ratio quare positi in conditione c respectu parentum, non censentur vocati: haec autem ratio non militat in vulgari, quae praesup- ponit, patrem non esse haeredem.

Altera coniectura fuit, quia Lidia, & Magda- lena non essent vocatae per vulgarem, nec etiam masculi, si adfuisset, esset vocati, quia masculi, & foeminae fuerunt pariter positi d in conditio- ne, vnde sequeretur, quòd praecedenti (pro- vt praecedisset viuo testatore, ipsarum patre,) filij masculi potuissent dici praeteriti, & conse- quenter impugnare testamentum, Socinus iu- nior conf. 29. incip. Circa propositam quaestionem, num. 3. in fine lib. 3.

Supradictis accedebat, quia istae filiae in alia parte testamenti fuerant dispositiue vocatae, e etiam per vulgarem in successione portionis pa- tris, cui fuerunt positae in conditione; nam sicut ista coniectura est sufficiens quoad modum, vt censerentur tacite vocatae eo modo, quo fue- runt expressè honoratae, arguendo ab expresso ad tacitum, cum facilius praesumatur qualitas, quam substantia. Cephalus confil. 297. incip. Dubitari non potest, n. 10. & sequent. Denique pla- cuerunt Dominis aliae coniecturae, deductae & probatae in decisione in hac causa f facta, die 14. Maij 1607.

Quae autem sit verior opinio in illo articulo, quòd vulgaris possit induci per coniecturas, Domini, si necessarium foret, particulariter vi- dere voluerunt.

Bononien. de Guidalottis.

Die Veneris 30. Aprilis 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Mater communis à filiis communibus est alenda.
5 Frater non tenetur contribuere pro dote filiae fratris.
6 Nemo praesumitur liberalis, & sic in dubio non dicitur res donata.

a adde Rot. in posth. Far. tom. 1. dec. 720. n. 1. vbi ad propositu allegat hanc decif. b vide infra dec. 1536. vbi fuit confirmata hac resolutio. c habetur in impress. di- uerforu p. 1. dec. 330. cui iunge supra dec. 1365. n. 5.

3. d adde supra dec. 1297. n. 3. & 4.

4. e adde supra in d. dec. 1297. n. 10. & quado filiae posita in conditione censentur vocatae vide supra dec. 1361. in hac cadè causa, & late dec. 1403.

5. f adde supra dec. 1475. & ha- berur hac decifio im- press. in re- centio. p. 1. dec. 136.

g adde supra dec. 462. n. 2. vbi anno- tati alias dec. in to. r. l habetur in impr. Causal. dec. 43. n. 2. & supra dec. 1293.

h adde supra dec. 576. n. 2. vbi annotati alias dec. in tom. 1.

i de hoc arti- culo vide supra decif. 371. & 411. in tom. 1.

k de quo vi- de infra in dicta dec. 1536. & 1572.

b adde infra dec. 1619. n. 2.

c adde supra dec. 1297. n. 3. & 4.

4.

d adde supra in d. dec. 1297. n. 10. & quado filiae posita in conditione censentur vo- catae vide su- pra dec. 1361. in hac cadè causa, & late dec. 1403.

e adde supra dec. 1297. n. 5. & 6. & de- cif. 1338. n. 3.

f supra dec. 1297.

1. **V**traque parte informante super dubio, an Plinio fuisset satisfactum de suo credito, & quomodo, & quo tempore, causa iterum proposita, Domini examinaverunt infra scriptas partitas, quæ coram me, partibus præsentibus, non fuerat concordata. nam circa iam firmatas, & concordatas, nihil fuit immutatum.

2. Prima fuit de alimentis præstitis per Andream communi matri Plinij, & Andree ab anno 1552. vsque ad annum 1563, & ad hanc dixit Rota, teneri Plinium pro sua medietate, quia mater communis à filiis communibus erat alenda, & pro hac parte faciebat notula liberculi, manu Plinij conscripti, quæ sic habebat. *Item che Plinio concorra alla meta delle spese fate da M. Andrea, a Madonna Camilla, madre commune dopo la morte del padre*; vnde cum obligatio alendi matrem æqualiter teneret Plinium, & Andream, & Andreas pro communi obligatione sui, & Plinij fratris aluerit communem matrem, iure poterat medietatem repetere à Plinio fratre. *Surdus de alimen. tit. 6. quest. 12. num. 30.*

3. Quæ dicebantur pro Tomacellis de operis, & seruitiis præstitis à matre in domo Andree, habentis plures filios, quibus cum mater inseruisset, Andreas in recompensationem, alimenta gratis præstitisse censebatur, Domini indigna relatu censuerunt, cum honestæ mulieris, & familiæ qualitas istas seculares operas facile respuerit. Quare medietas alimentorum præstitorum, in creditum puellarum de Guidalottis computanda erat.

4. Secunda partita erat de melioramentis, quæ fecit Andreas, de quibus deponbat Ioannes Balcanus, testis in primo processu *fol. 30.* & in 2. processu *fol. 132.* affirmans, Andream in bonis communibus communis patris plura fecisse melioramenta, & signanter dictis bonis communibus addidisse duas mansiones, & vnam apothecam, & quædam alia: vnde cum Plinius reuersus perceperit commodum ex dictis melioramentis, prout in partita reddituum domorum sancti Petronij, sentire debebat onus pecuniarum, impensarum ab Andrea in illis melioramentis, quod scribendum erat ad creditum puellarum de Guidalottis, non obstante, quod de istis melioramentis fuerat datum creditum puellis de Guidalottis, & hereditati Andree in libris 3300. quia ista summa fuit pro medietate alimentorum; sed melioramenta facta impensis Andree fuerunt in bonis communibus, & sic pro medietate erant referenda à Plinio: circa valorem tamen nihil fuit firmatum, quia non extabat probatio; colligi tamen poterat ex lista melioramentorum ab Andrea factorum, de qua in primo processu signato A.B. *fol. 273. & sequent.*

5. Tertia partita controuersa, erat de quibusdam rebus ad victum necessariis, relictis ab Andree tempore sui obitus, quam Rota pariter de iure censuit firmendam ad fauorem puellarum de Guidalottis; cæterum ex deductis in hac propositione nihil certi fuit firmatum circa valorem, propter defectum probationum.

6. Quarta partita erat de scut. 125. auri, per Plinium solutis pro dimidia dotis Emilie, filie

Andree, quam Rotam noluit ponere ad creditum puellarum de Guidalottis, quia Plinius non tenebatur contribuere pro dote filie fratris, secundum magis communem sententiam, vt testatur Gabriel tit. *de iure dot. conclus. 2. num. 1. & 4.*

Nec suffragabatur, quod Plinius voluerit donare, quia donatio non præsumitur, & sic ista partita ponenda erat ad debitum Andree.

Quinta partita erat super debitis Andree, super qua dicebant informantes pro Guidalottis, quod ista partita non debeat diminuere hereditatem Andree de tempore mortis illius, sed tantum de tempore, quo debita fuerunt per Plinium soluta, quæ præsentio tanquam iuridica placuit Rotæ, quia vsque ad tempus solutionis non desuit Plinius habere commodum hereditatis: circa tempus autem solutionis debitorum standum erat annis, mensibus, & diebus contentis in præstantiis.

Circa cæteras partitas firmatas coram me, nihil fuit mutatum, cum partibus præsentibus fuerint concordatæ.

Romana de Naris.

Die Mercurij 5. Maij 1610.

DECISIO M. DIII.

Hæc causa, quam vtraque parte informantem proposui super dubio, an esset inductum fideicommissum reciprocum inter Hieronymum, & Ioannem Antonium de Naris, ita vt Hieronymus potuerit, vel non potuerit disponere ad fauorem Franciscij, sicut dispositio visa fuit Dominis difficilis, diffusa, & late patens, & ideo ordinauerunt, vt restringeretur, & videretur, an in testamento Tiberij adesset reciproca.

Farsen. Territorij.

Die Mercurij 5. Maij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. *Lis comparitione partis citatae introducitur.*
- 3. *Veniens ad causam pro suo interesse, admittendus est in statu, & terminis, in quibus reperitur processus, & ei communicantur omnia contenta in illo.*

DECISIO M. DIV.

Cum sæpe hæc causa fuisset proposita, & propter multitudinem informationum, quæ in singulis propositionibus dabantur ab informantibus, pro vtraque parte redderetur obscurior, & ad decidendum difficilior, prudenter fuit ordinatum, quod relictis prioribus informationibus darentur nouæ, cum nouo summario concordato, sicut factum fuit; itaque vtraque parte informante, super dubio de quo tempore Abbas fuerit in lite, Rota censuit, Abbatem venisse ad causam de anno 1599. coadiuando, & ideo fecisse actus suos.

Ratio

a de hoc articulo vide Durand. dec. 224.
7. b adde supra dec. 216. n. 6. in tom. 1.
8.

a de hoc articulo vide supra dec. 175. n. 9. Ludouic. dec. 259. vbi late annota Rot. recens. p. 2. dec. 618. n. 3. Cocci. dec. 47. n. 19.
3. b adde Lud. dec. 303. ferè per rotam, Rotam in poth. Farin. tom. 2. dec. 450. n. 1. & cap. 13. n. 1. quod clariùs patuit ex subsequendis, cum postea plures actus in causa fecerit.
2. & 431. n. 5. Cocci. dec. 224. n. 3. hec conclusio limitatur, nisi causa sit conexa, vt fuit dictum supra dec. 120. n. 3. & sequen. & dec. 122. in tom. 1.

a de hoc articulo vide infra dec. 1599.

d de quo infra dec. 1556. n. 4.

1. e supra dec. 1215. & 1573. cù ibi annotatis, & vide infra dec. 1556. & 1599.
d hæc resolutio. fuit confirmata infra dec. dicto 1556.

2. Ratio primi dicti fuit, quia de prædicto anno, Marcus Tullius, Abbas Procurator, comparuerat coram Domino Cardinale Melino, tunc Rotæ Auditor, pro interesse Abbatis, & protestatus fuerat, vt in posterum nihil fieret in causa, nisi ipso citato, ex ista enim comparitione & instantia patebat, Abbatem tunc venisse ad causam, non tanquam principalem, sed coadiuando iura, & præsentiones Montopolitanorum.

Ratio secundi dicti fuit, quia sic veniendo ad causam, videbatur sibi communicasse omnia acta eiusdem causæ, quia veniendo ad litem, debuit admitti in statu, & terminis cap. 2. vt lite pendente lib. 6. & cum potuerit inchoare causam, & prætermissa illa via, voluerit venire ad illam pro suo interesse, meritò visus fuit approbare, & voluisse sibi communicare omnia contenta in actis, cap. 2. vt lite pendente lib. 6. Puteus dec. 71. incip. *Iacobus Cordellas, lib. 3. Mohedanus dec. 3. incip. In partibus in causa Valentina beneficij, de iudiciis, Couarruias in pract. quest. cap. 13. n. 1.* quod clariùs patuit ex subsequendis, cum postea plures actus in causa fecerit.

Non obstant, quod ante annum 1599. reperirentur aliquot actus Abbatis nomine facti, vt comparitio de anno 1578. coram bon. mem. Gypho, quia fuit ad effectum obtinendi, pro vt obtinuit, moderari inhibitionem, vt non esset in lite, ad quem effectum Procurator reperit iura producta, & dedit articulos; vnde aperte constabat de clara voluntate Abbatis, declinantis iudicium, & nolentis venire ad causam, vt in ea partem faceret, & corroboratur ex confessionibus eiusdem Marcelli, coram eodem Domino Mellino, qui ad sustinendam sententiam laram contra Monopolitanos, non citato Abbate semper fuit protestatus, Abbatem de tempore sententiæ non fuisse in lite, & ideo eius respectu non fuisse necessariam citationem.

Rursus non obstant citationes ad videndum protogari fatalia nomine communitatis, & Abbatis, quia earum reproductio semper fuit facta à Procuratore communitatis, nunquam componente Procuratore Abbatis.

Deinum non obstant, quæ dicebantur ab informantibus pro Turritanis de sententia litis, quia id gratis, & extra dubium proponi censebatur, cum quæreretur, quo tempore Abbas fuisset in lite, non autem, quo tempore sciuerit agitari litem.

Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.

7. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

8. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

9. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

10. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

11. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

12. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

13. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

14. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

15. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

- 4. *Citationis defectus ad sententiam si reperitur, datur nullitas.*
- 5. *Delegatus debet seruare stylum delegantis.*
- 6. *Delegatus à Papa diuersimodè debet seruare terminos à delegatis ab Ordinario.*
- 7. *Stylus Curia, in qua adicitur causa, seruandus est.*

DECISIO M. DV.

Cum contra sententiam extra Rotam laram proponerentur aliquot nullitates, ideo dato dubio, an esset nulla, vtraque parte informante Rota nullam fuisse censuit.

Primò ex defectu iurisdictionis, quia pendente dilatione, & termino dato ad probandum, silebat iurisdictione, vnde non potuit iudex intra terminum vnus mensis, datum pro remissoria, ferre sententiam absque reuocatione prædicti termini. *l. sine pars. C. de dilation. cap. significante, vbi Francus numer. 15. de appellat. Antonius Gabriel in communibus conclus. 1. numer. 1.*

Nec refert, quod Remissoria fuerat concessa sine præiudicio termini ad sententiam, pro seruato habiti; quia cum sententia non fuerit lata sub eo termino, cum illa remansit circumductus. *l. & post editum. §. circumducto. ff. de iudiciis. l. si preces. C. quomodo. & quando iudex.*

Secunda nullitas, quæ placuit Rotæ, deducebatur ex defectu citationis, quia citatio fuit facta die Lunæ ad primam diem, & sic pro die Martij sequentis, & sententia fuit lata altera die Mercurij, pro qua non cadebat citatio. *Bar. tolus in l. finali. §. si is qui. ff. quod vi, ant clam. Crauetta consil. 122. incip. Diuino subsidio, in sine, Vantius tract. de nullitat. tit. ex defectu citat. num. 73.*

Hæc nullitas non poterat excusari ex culpa Notarij, aut ex aliquo stylo Curia, quia delegatus debet seruare stylum fori delegantis, quando in locum vbi iudicium agitur, non reperitur stylus specialis datus in causis delegatis. *Romanus consil. 367. incip. Omnipotentis Dei postulato suffragio, n. 11.*

Nec ad rem pertinebat dicere, quod in causis delegatis, termini non possunt seruari, nisi tribus diebus, videlicet Lunæ, Mercurij, & Veneris, & quod cum citatio fuisset facta die Lunæ 25. Octobris, cadebat sub die Mercurij 27. eiusdem, quia fuit responsum id procedere in Delegatis à Papa, non autem ab Ordinariis, coram quibus termini seruantur singulis diebus, dummodo non sint in honorem Dei feriat, vnde cum iudex qui pronunciauit, fuisset deputatus ab Ordinario Veliterno, eius fori stylum seruare tenebatur, & cum in ciuitate Veliterna singulis diebus, absque differentia, in aliis actibus termini fuissent seruari, & similiter ad sententiam seruari debuissent, dies Martij erat iuridicus, & consequenter sententia lata sub die Mercurij, in qua cadebat citatio, fuit nulla.

16. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

17. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

18. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

19. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

20. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

21. *Quid autem ex hac resolutione resultaret, particulariter erat videndum.*

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

148.

149.

150.

151.

152.

153.

154.

155.

156.

157.

158.

159.

160.

161.

Hipporegion. Capella Sancti Martini.

Die Veneris 26. Martij, & die Lunæ 10. Maij 1610.

DECISIO M. DVI.

1. **H**æc causa fuit sæpe proposita super identitate, seu pertinentia bonorū, spectantium ad Capellaniam Sancti Martini: & propter multas obscuritates, ex facto resultantis, non potuit capi resolutio, neque die 26. Martij, neque die 10. Maij proximè præteriti; ideo in vltima positione fuit ordinatum, quòd singula prædia distinguerentur; & super singulis darentur particulares probationes; & aliqui ex Dominis dicebant, quòd potissimum fieret fundamentum in testibus, pro Turino productis.
2. In sistendo ergo prædicto ordini, datus fuit catalogus, quæ lista domus, possessionum, pratorum, & boschorū, quæ Turinus prætendebat pertinere ad Capellam Sancti Martini, cum probationibus, vnde prætendebat, fundare suam intentionem, à Rota tamen deinde censendam.
3. Primò ergo respecto de una casa con borto appresso il Riuelino, coherenti la via da parte il S. Ardizzone, & il Sig. Giulio Cesare, quòd spectaret ad Capellam Sancti Martini producebantur duo instrumenta, vnum rogatum sub die 20. Nouembris 1575. de quo in summario n. 1. sub littera A. & C. & alterum instrumentum rogatum sub die 28. Aprilis 1585. & visitatio facta anno 1571. in summario n. 6. sub lit. Q.
4. Item dicta septem testium data in summario n. 1. vbi signanter tertius deponit, quòd Faustinus, tanquam Capellanus Capellæ Sancti Martini possedea una casa con borto, situata nella villa della Torre appresso il Riuelino, sotto sue coherentie, de quali nella lista nelli atti prodotta, quæ fuit lecta ipsi testi.
5. Secundò respecto di vno piantato in fontano, coherenti la via da due parti, & il gerbo del commune, producebatur instrumentum locationis factæ per Faustinum sub die 15. Maij 1566. de quo in summario, n. 2. sub littera B. & dicta septem testium, & signanter tertij sub lit. P. ibi, e piu altra in Fontano.
6. Tertio super alio piantato in vignareffe, coherenti Giovan Bimala, via Giacomo, & Antonio fratelli, di Barello, & li heredi di guio Barello producebatur iustamentum locationis anni 1566. in summario, n. 2. sub lit. C. & visitatio de anno 1571. die 5. Decembris in summario, n. 6. sub lit. G. & dicta septem testium, & præsertim tertij, qui in specie deponebat de hoc piantato sub littera X. ibi, e piu altra pezza, di piantato alle vignareffe.
7. Quartò super alio piantato al Monte Pino coherenti la via publica Pietro testa Gio Bina, e li fratelli di Peruffo, edebantur instrumentum locationis anni 1566. in summario n. 2. sub littera D. & visitatio facta del 1571. de qua in summario n. 6. sub littera T. & dicta septem testium, & præsertim tertij in specie de hoc deponentis sub littera V. ibi, e piu al monte Pino piantato.
8. Quintò super alio piantato in Carauer coherenti

la via Gio testa Antonio e fratelli di Peruffo, producebatur instrumentum locationis factæ die 25. Iulij 1566. per Faustinum, de quo in summario n. 6. sub lit. D. & dicta septem testium, & signanter tertij, de hoc expressè deponentis sub lit. R. ibi, e piu in Carauer, lexto super vno Castagneto in Proffia Castiglione coherenti la via Martino Craniolato Giorgio Peruffo producebantur visitatio del 1571. in summario n. 6. sub lit. R. & instrumentum locationis factæ 5. Maij 1566. in summario n. 2. sub lit. L. & dicta septem testium, quibus fuit lecta lista prædicta.

Septimò super vno bosco in Castiglione, coherenti Guido Boggio Michaelè Massero producebatur visitatio de anno 1571. in summario n. 6. sub lit. M. & dicta septem testium, & signanter tertij in specie deponentis sub lit. D. ibi, Piu tre o quatro pece de Bosco in Chiapial Castiglione, & altroue, che non si recorda precisamente della siti.

Octauò super alio Bosco in Piantaboli coherenti li heredi, di Gio e Thomasso Gambaceno, edebatur visitatio de anno 1571. in summario n. 6. sub lit. N. & dicta quinque testium, videlicet 8. & 10. & 5. & 7. & 6. qui se referunt ad listam pro parte Turini productam.

Nonò super vno bosco alla Guarda, coherenti li Arzidona, Giacomo Gringhelo edebantur dicta septem testium, videlicet 5. & 6. & 7. & 8. & 10. vt in summario n. 1. qui, vt superius, se referunt ad dictam listam productam, & dicto testi lectam.

Decimò super vnprato in vignal, coherenti Dominico Henrico, Bingio Guda, & quell. di S. Martino, producebatur instrumentum locationis factæ die 15. Maij del 1566. in summario n. 2. sub lit. I. Et visitatio de anno 1571. in summario n. 6. sub lit. I. & dicta duorum testium, videlicet 5. & 10. in summario n. 1.

Vndecimò super vno piantato alli Rossani coherenti Martino Craniolato, li fratelli di testa, e li fratelli Gringhelo producebatur instrumentum locationis anno 1566. sub die 15. Maij, in summario n. 2. sub lit. F. & dicta septem testium, & signanter tertij de hoc in specie deponentis lit. S. ibi, Piu alli Rossani.

Duodecimò super vno piantato in Boascha, coherenti Rodomonte Antonione, la via Giacomo Gringhelo, producebatur instrumentum locationis factæ die 20. Nouembris 1575. per Faustinum in summario n. 1. sub lit. B. & aliud instrumentum locationis sub die 28. Aprilis 1585. in eodem n. 1. sub lit. G. & visitatio del 1571. in summario n. 6. sub lit. C. & dicta septem testium, ex quibus tertius in specie deponebat de hoc piantato in Boascha sub lit. Q. ibi, Piu altre due in Boascha.

Decimotertio super vno prato in Paraye coherenti li heredi di Giacomo Bina, & Pietro Georgio edebatur instrumentum locationis die 15. Maij 1566. in summario n. 2. sub lit. H. & visitatio del 1571. in summario n. 6. sub lit. L. & quinque testes, videlicet 5. & 6. & 7. & 9. & 10. qui se referunt, vt supra, ad listam productam.

Decimoquarto super vna parte del Boscho in Maseri, coherenti Rodomonte Antonione, quelli di Strambinello e la parte spectante al iure patronato di S. Iacomo, e di S. Maria, producebatur instrumentum fundationis Altaris S. Iacobi, & S. Mariz, vbi describitur per confines bonorum dicti Altaris in summario n. 14. sub lit. L. & visitatio del

del 1571. in summario, num. 6. lit. O. & dicta septem testium, qui, vt superius, se referunt ad dictam listam productam, & ipsis lectam.

17. Decimoquinto super vno Campo ò Castagneto, alla linguera, coherenti li fratelli, di testa Iacomo di Gringhelo, Bartholomeo, & Giorgio di Brunetto, & Thomasso Gambazone, edebantur instrumentum locationis, die 25. Iulij 1566. in summario, num. 5. sub litt. B. & die 28. Aprilis 1585. in summario, num. 1. sub lit. F. & dicta septem testium, ex quibus tertius deponebat de hoc in specie: sub lit. Y. ibi, piu altra de Piantato ò Campo alla linguera.

18. Decimosextò super vna parte, de Piantato in Boascha coherenti Stephano, la via publica è Federico Antonione, & la parte spectante alli Altare di S. Iacomo, producebantur duo instrumenta locationum, vnum die 20. Nouembris 1575. in summario, n. 1. sub lit. C. & aliud die 28. Aprilis 1585. in eodem summario, num. 1. sub lit. H. & dicta septem testium, ex quibus tertius de hoc deponit in specie, sub lit. Q. instrumentum fundationis Altaris Sancti Iacobi in summario, num. 14. sub littera D.

19. Decimosseptimò super vn piantato in pios, coherenti la via li fratelli di Talesto, & Antonio Alice, proponebantur vnum instrumentum locationis, die 25. Iulij 1566. in summario, num. 5. sub lit. C. & aliud die 28. Aprilis 1585. in summario, num. 1. lit. L. & dicta prædictorum testium in summario, num. 1. vt supra in lista producta.

20. Decimoctauò super vno prato in valea coherenti quelli di Antonione, è quelli di Strambinello, edebantur tria instrumenta locationis, vnum die 4. Maij 1559. factæ per Faustinum in summario, num. 18. sub lit. C. & aliud die 28. Aprilis 1585. in summario, n. 1. sub lit. M. & aliud die 25. Iulij 1566. in summario, num. 5. sub lit. F. & dicta prædictorum testium in summario, num. 1. vt supra in lista producta.

21. Decimononò super vno vernetto in valea, coherenti quelli di Strambinello è vno Maria Antonione, edebantur dicta sex testium in summ. n. 1. & de hoc signanter deponebat vt supra, in lista producta.

22. Vigesimo super vna pezza di vigna con Bosco in Carauer coherenti la via publica da due parte e quello di Peruffo, producebantur instrumentum locationis die 4. Maij 1559. in summario, num. 18. sub lit. B. & visitatio anno 1571. in summario n. 6. sub lit. C. & dicta sex testium in summario, num. 1. vt supra in lista producta.

23. Vigesimo primò super vno Piantato alli Arboleto coherenti la via Gioannino, testa el quello di Baldefario, edebantur prædicta duo instrumenta locationum sub die 25. Iulij 1566. in summario, num. 5. sub lit. D. & die 28. Aprilis 1585. in summario, num. 1. sub lit. I. & dicta sex testium, ex quibus tertius deponebat de hoc Piantato, in summario, num. 1. sub lit. Y.

24. Vigesimo secundò super vno piantato, alle Retje, coherenti li fratelli, e li heredi, di Martino Gambazone, edebantur tria instrumenta, vnum permutationis factæ per Faustinum die 29. Iunij 1564. in summario, num. 22. sub lit. A. & aliud instrumentum locationis 25. Iulij 1566. num. 5. sub lit. A. & aliud die 15. Maij 1566. num. 2. sub littera G. & visitatio anni 1571. num. 6. sub littera P., & dicta prædictorum septem testium, vbi tertius

in specie deponit, dello piantato alle Retje, sub littera T.

Vigesimo tertio super piantato al Mongioneto, coherenti la via da doi parte e li fratelli di Vagina, li fratelli di vegliet tono de Bayro, edebatur instrumentum locationis factæ per Faustinum die 29. Iunij 1568. in summario, num. 23. sub lit. C. & dicta quinque testium, ex quibus tertius expressè deponit de piantato de Mongioneto, sub lit. A. A.

Vigesimo quarto super vn piantato in Cussina, coherenti la via da doi parte, li fratelli di Succio, è Bartholomeo Bertineto, edebatur dictum instrumentum de ann. 1568. die 29. Iunij, in summario, num. 23. sub littera A. & de hoc videbatur deponere tertius testis ibi, piu altra sopra detti fini, di Bayro loco detto in Cussina, sub lit. B. B.

Vigesimo quinto super vn prato in Rina, coherenti la via da doi parte, & Alessandro Macchoni da Bayro, producebatur prædictum instrumentum, sub die 29. Iunij del 1568. in summario, num. 23. sub lit. B.

Vigesimo sexto super vno piantato in Archerio coherenti la via da tre parte è Martino Gugliermo Gayo, proferebantur tria instrumenta locationum, vnum die 12. Augusti 1567. in summario, num. 26. sub lit. A. & aliud die 4. Maij 1559. in summario, num. 18. sub littera A. & aliud die 12. Maij 1583. in summario, num. 26. sub lit. B. & dicta sex testium, vt supra in lista producta.

Vigesimo septimò, quòd medietas decimarum Parochialis della Torre spectet ad Capellam S. Martini probatur per testes datos in summario, num. 1. & præsertim per sextum, qui est curatus dictæ Ecclesiæ Parochialis.

Eluen. Præceptoris.

Die Veneris 14. Maij 1610.

S V M M A R I V M.

2. Beneficium esse collatum, lenibus probationibus probatur.
3. Vltimus status attenditur ad probandum, an sit beneficium collatum, vel manuale. & sufficiunt testes de voce, & fama, 4.
5. Beneficium sit collatum de manuali spatio 40. annorum.
6. Beneficia Ordinis S. Antonij, professis illius ab Abbate intra terminum iuris conferenda sunt, & non possunt auferri sine iusta causa.
7. Manualia beneficia non dicuntur vacare, nec conferri, nec deuolui.
8. Beneficia manualia possunt ad nutum patroni quandocunque amoueri.
9. Beneficia Papa sunt obedientialia.

DECISIO M. DVII.

Impetraverat Iacobus Figueres hanc præceptoriam Ordinis S. Antonij Viennenfis, cuius erat præceptor Ioannes Pardo, & in litteris narraverat reservationem, ratione mensis Octobris, & dato dubio, an constaret de tali reservatione, quæ Iacobo suffragaretur, Rota vtraque parte informante, de reservatione constare censuit.

Primò ex eo, quòd erat beneficium collatum,

uum, vt deponant testes affirmantes de publica voce, & fama, præceptorias S. Antonij, in illis partibus non esse beneficia manualia, sed conferri in titulum perpetui, beneficij, tam ab Ordinario, quam à Papa, & prouisiones à Papa factas tanquam de referuatis, effectum fuisse sortitas, quam probationem, concurrentibus præsertim adminiculis, Rota sufficientem esse censuit, quia ad probandum, quod beneficia sint collatiua, non requiritur plena, & concludens probatio, cum principaliter non sit quæstio super statu beneficij, sed agatur inter prouisos, ad effectum reservationis, vnde sufficit leuior probatio; præsertim deducta ex vltimo statu, qui ad hunc effectum solet attendi. Calderinus conf. 28. incip. An impetrans beneficium, de præbendis, Lopus allegat. 89. n. 13. Rota decif. 49. incip. Quidam impetravit n. 1. de rescript. in antiquis, vnde probatio deducta ex publica voce, & fama, putatur sufficientis. Cassadorus decif. 1. incip. Collationis pertinentia p. 1. & fuit decifum in causa Maioricens. Sacristia, coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

3. vide supra dec. 1487. in 2. & seqq. & infra 1367. an. 6.

4. adde supra dec. 638. n. 6. & dec. 713. n. 2. in tom. 1. & dec. 1392. n. 3.

5. Secundo, cum testibus deponentibus de publica voce & fama concurreret continuatus status ultra spatium 40. annorum, qui solet esse sufficiens ad mutandum statum beneficiorum, & ad faciendum manuale collatiuum, cap. cum de beneficio, de præbendis lib. 6. cum tamen ad effectum de quo agebatur, sufficeret vltimus status, cum de contrario non constaret.

6. Tertio edebatur priuilegium Sixti V. disponentis, ne istius Ordinis beneficia conferantur, nisi Ordinem professis; & statuta Ordinis dispensentia super collatione facienda per Abbatem, intra iuris terminum, intra quem si non conferunt, vel conferant indignis, quod collatio deuoluatur ad Capitulum generale, vnde excluditur manualitas, cum in manualibus non datur vocatio, nec collatio, & aut deuolutio. Clemens. 1. §. quidam etiam Ecclesias, vbi gloss. super verb. non vacent. de excess. Pralat. item gloss. in Clemens. 1. §. eadem quoque auctoritate, super verb. de mensa de supplen. neglig. Pralat. & fuit dictum in causa Parmen. Prioratus die 16. Iunij 1597. coram bon. mem. Orano, & rursus in eadem coram me, & sæpe alias.

7. adde supra dec. 814. n. 7. vbi annotauit alias decif. d supra dec. 823. n. 12. vbi annotauit alias decifiones.

8. Quarto, dum eiusdem Ordinis statuta prohibent amotionem à beneficiis sine iusta, & legitima causa, per Capitulum generale cognoscenda, manifestius tollunt manualitatem, cum beneficium manuale possit ad nutu Abbatis ab vno quodcumque amoueri. c. cum ad Monasterium. §. tales. de statu Monachor. Cassador. dec. 4. incip. Quod impetratio, in princ. & dec. 12. incip. Plures, coram D. Martino sub n. 9. de præbendis.

9. Ex prædictis, & signanter ex vltimo statu, & statutis Religionis S. Antonij, Domini censuerunt, constare de reservatione; nec huic decifioni refragari decifionem in causa Celsonen. Præceptorie die 2. Iunij 1606. coram Domino meo Coccino, & quia in ea non fuerunt considerata statuta, nec vltimus status, quæ in hoc casu fuerunt ponderata.

10. Demum dicebatur, quod licet concederetur, præceptoriam esse manuale, adhuc tamen esset referuata, propter expressum decretum Papæ; volentis, quod Gaspar teneretur intra certum tempus, habitum suscipere, professionem emit-

tete, & alia beneficia dimittere; alioquin præceptoriam eo ipso vacaret, & de illa non nisi per Sedem Apostolicam disponi posset; cum enim decreto locus factus fuisset, eo quod multis annis Gaspar pacifice præceptoriam possederat, nec habitum susceperat, nec beneficia dimiserat, proculdubio, vigore decreti, præceptoriam remansit referuata, cum beneficia Papæ sint obediencialia. Bald. in l. rescripta, sub n. 8. C. de precibus Imper. offeren. Achill. decif. 9. incip. Licet beneficia manualia, num. 9. de præbendis.

Hispalen. Beneficij.

Die Veneris 21. Maij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Possessio probatur ex instrumento, & illa est manutentibilis, alio non existente in ea, & presumitur continuata vsque ad tempus motæ litis.
4. Resignatio beneficij facta, perditur possessio ciuilib, & naturalis, quod limita vt 7.
5. Beneficium pingue, à se abdicare nemo presumitur.
6. Resignatio beneficij requirit consensum in resignante, & 7.

DECISIO M. DVIII.

Cum anno 1608. Ioannes de Veancos, frater Didaci de Veancos, homicidium commisisset, & Didacus Ioanni fratri post homicidium, vt euaderet è manibus Curie secularis, opem tulisset, ideoque à consanguineis occisi, quasi homicidij particeps apud Ordinarium Conchensem delatus fuisset, ad innocentiam suam demonstrandam, se in carceribus sui Ordinarij constituit; cum verò mox fuisset ortus rumor, quod consanguinei occisi, eiusdem Didaci pingue beneficium impetrare volebant, Didacus, vt beneficium conseruaret, & propterea, de remedio cogitare cœpisset, re cum Ioanni fratre germano Doctores Petri de Amoraga communicata, ad Petrum in Romana Curia commorantem, vt in pertrationes euitaret scripsit, simulque mandatum procuræ ad beneficium ad proprium fauorem resignari curauit, & expeditis literis, illius possessionem accepit.

Causa introducta in Rota, cum Didacus manuteneri in possessione beneficij peteret, ex eo quod nunquam cum effectu resignationi consenserat, dubitauit, an ei esset dandum mandatum de manutendo? & Rota vtraque parte informante, Didaco dandum mandatum censuit, quia de anteriori possessione Didaci constabat ex publico instrumento; vnde alio non possidente probatur possessio. l. prædica, vbi Doctores, ff. de acquir. possess. Fastolus dub. 41. incip. Secundum dubium, Cæsar de Grassis decif. 1. incip. Manutendum esse, de caus. possess. & propriet. & cum possessio præsumeretur continuata vsque ad tempus motæ litis, Arerin. in cap. licet causam, num. vltimo, vers. & quia superius, de probat. Afflict. decif. 394. incip. Ecclesia S. Marini, num. 3. & non poterat Didaco manutentio denegari.

Nec refragabatur resignatio facta ad fauorem Petri vigore mandati Didaci, per quæ perditur omnis possessio & ciuilib, & naturalis, & maxime, quando auctoritate iudicis executoris resignatarius

adde Rot. recent. p. 1. dec. 255. n. 1. vbi ad propositum allegat hanc decif. cui iussu supra decif. 708. n. 2. vbi plures decif. annotauit, & decif. 1427. n. 1. & 1482. n. 2.
3. adde Rot. recent. p. 1. dec. 278. n. 4. & supra decif. 401. n. 1. in fine, vbi annotauit alias decif. & 1159. n. 2. & 3. quibus adde Rot. in nouiter nouiss. Farinac. dec. 33. n. 1. & 156. n. 1.

DECISIO M. DIX.

Cum Rodericus del Aguila possideret quendam maioritatum bonorum patrimonialium consistendum infra limites S. Jacobi Abulen. cui decimas semper soluebat, illumque Religioni S. Hieronymi moriendo reliquisset, & Religio, capta bonorum possessione arrendatarios à solutione decimarum de facto subtrahere niteretur; Ordinarium, coram quo iudicium fuerat institutum, ad instantiam Rectoris, & litis consortium sequestrum decimarum prædictorum bonorum relaxauit; interim religio causam præsentæ exemptionis à solutione decimarum in Rota committi obtinuit.

Cæterum, quia signatura rescriptis cum clausula, sine retardatione solutionis decimarum, Religio à prosecutione causæ abstinuit, & cum in partibus omni conatu solutionem euitare conaretur, Rector prædictæ Parochiæ S. Iacobi, & litis consortes caulam prosequentes in Rota, obtinuerunt dari dubium, an ipsis esset dandum mandatum de manutendo in possessione exigendi decimas prædictorum bonorum; & Rota Rectore solam informante, quia agentes pro Religione S. Hieronymi citati comparere renuerunt, mandatum dandum censuit, non solum ratione assistentiæ iuris communis, quæ in hoc casu non erat turbida. Verbalis decif. 306. incip. Episcopus, numer. 7. p. 1. & decif. 201. incip. Manuteneri debet Episcopus, part. 2. verum etiam ratione quasi possessionis actualis in qua existebant Rector, & litis consortes exigendi decimas ex prædictis prædiis, non solum à Roderico, à quo Religio causam habebat, sed etiam à suis antecessoribus, vt copiosè probabant testes, cum quasi possessio exigendi contra antecessorem transierat contra quoscumque successores in prædictis prædiis, quocumque titulo succedentes, ita vt sicut danda erat manutentio contra Rodericum, & suos antecessores, si viuerent, similiter erat danda contra Religionem S. Hieronymi, à Roderico causam habentes, Puteus decif. 151. incip. Dubitanti in vna Alboren lib. 3. Guido Papæ decif. 629. incip. Supra, quæst. 355. n. 1. & fuit sæpe resolutum, & signanter in causa Pælien. pensionis die 1. Iulij 1596. coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore.

Non obstat, quod bona vnde decimæ solvebantur, peruenissent ad Religionem S. Hieronymi, exemptam, & multis priuilegiis munitam; quia fuit responsum, istam exemptionem, & priuilegia respicere petitorium, & ideo interim non esse manutentionem impediendam, vt sæpe fuit resolutum in Rota, & signanter in causa Carthaginen. decimarum, coram bon. me. Gyplo die 27. Iunij 1590. & coram me in causa Elboren. decimarum, die 1. Decembr. 1601.

resignatio conditionabilis, vel limitata non abdicat ius resignati, donec conditio adimpleatur vt fuit dictum supra dec. 387. n. 7. vbi annotat alias decifiones. Sera. dec. 25.
6. Supradictis accedebant testes declarantes animum Didaci non fuisse præstandi consensum resignationi, ad beneficium amittendum, sed potius ad illud tantum asscurandum: nec Petrum potuisse ignorare efficacem, ac certam fuisse Didaci voluntatem, vt beneficium asscuraretur, non autem vt cum effectu renuncietur, & à se abdicaretur; cum ergo in hoc casu destitisset consensus Didaci, inde non valuit resignatio. Doctores in cap. 2. de renunciat. lib. 6. Achilles decif. 15. incip. Remedium cap. reintegrata n. 5. de restit. spoliat. Mohedanus dec. 36. incip. Licet regressus, de renunciat. Puteus dec. 94. incip. In vna Calagurritana, n. 4. lib. 2.
7. Non obstat, quod per resignationem amittatur possessio ciuilib, & naturalis, quia id non habet locum, quando resignatio est nulla, ex defectu consensus, tunc enim saltem respectu detentationis, non vacat possessio, quam resignans non perdit. Rota decif. 1. incip. Licet reus, de renunciat. in nouis, vt fuit sæpe decifum, & signanter in causa Hispalen, & Caurien. permutationis beneficiorum. coram bon. mem. Gypio, quod sine difficultate censuit Rota procedere in hoc casu, in quo Didacus non se habuit pro spoliato; imò vero quando Procurator Petri voluit capere possessionem, opposuit se Procurator Didaci, & protestatus fuit quod litteræ impetrationis fuerant impetratæ cum falsa, & sinistra relatione, & contra mentem, & intentionem Didaci, ideoque possessionem neque esse, nec debere esse quietam, ac pacificam.

adde Sera. dec. 390. n. 2.
adde Lud. dec. 36. n. 3. & dec. 138. n. 6. vbi latè annot. lit. C. Rot. in nouiter nouiss. Far. dec. 614. n. 1. & 2.

Abulen. decimarum.

Die Veneris 21. Maij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Solutio decimarum est de iure facienda Rectori.
2. Decimarum quasi possessio soluendi transit in successorem. etiam priuilegiatum mandatum de manutendo concedendum est, contra possessorem bonorum, etiam exemptum quoad solutionem decimarum. 4.

Peña Decif. Tom. II.

adde supra dec. 1201. n. 2. & 4. & 1048. ferè per totam
adde supra dec. 1048. n. 5. vbi annot. alias decif. Rot. recet. p. 1. dec. 420. n. 8. & in posth. Farinac. tom. 1. dec. 437. n. 4.

adde supra dec. 1048. n. 5. vbi annot. alias decif. Rot. recet. p. 1. dec. 420. n. 8. & in posth. Farinac. tom. 1. dec. 437. n. 4.

supra dec. 1059. n. 6. vbi annot. alias decifiones, & adde decif. 1048. n. 4.

Placentina salarj.

Die Lunæ 24. Maij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Locatio, & conductio est contractus ultra iuribus que obligatorium.

N n Instru

- 2. *Instrumentum, vel contractus dependens, & respectuum ad aliud, destructo primo, destruitur sequens, & 3.*
- 4. *Tempus exiguum in concedendo instrumenta facit praesumptionem, non esse mutam intentionem.*
- 5. *Mens attenditur in confectione instrumenti.*

DECISIO M. DX.

V Traque parte informante dubitavi, an instrumentum factum sub die 19. Novembris 1605. inter Capitulum Placentinum, & Franciscum Caxam esset contractus vltro citroque obligatorius? & Rota non dubitavit fuisse vltro citroque obligatorium, cum Capitulum elegerit personam, & industriam Caxæ, cum salario sibi assignato, ut venire ad Vrhem pro negotiis Capituli tractandis, ita ut Caxa non posset ab Vrbe recedere sine licentia Capituli, nec mandatum illi datum spatium sex annorum reuocare: & Caxa mutuo promiserit venire ad Vrhem, & præstare operas suas, nec ab ea discedere sine Capituli facultate; iste enim contractus fuit locatio, & conductio operarum, & consequenter vltro citroque obligatorius, cum Caxa locauerit operas suas Capitulo ad sex annos, & Capitulum eas conduxerit, cum prædicto pacto de non reuocando intra prædictum tempus. *§. vlt. Instit. mandati Bartol. in l. i. n. 6. in sine, vers. sequitur in textu, & n. 7. ff. de procurat.*

vide Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 354. in hac eadē causa, & circa hunc articulum allegat hanc dec.

Rota tamen considerata tota serie facti census, scripturam, siue instrumentum fuisse contractuum ad mandatum, b ita ut sine illo nunquam factum fuisset, quod deducebatur primo ex decreto Capituli, quod deferuiebat pro titulo præambulo totius negotij principalis, quod propterea ab illo debebat regulari. *l. quaedam mulier. ff. de rei vindicatione. Crauetta confirmata fil. 264. incip. Dinino subsidio, n. 6.*

Rursus ex intentione Capituli, deputantis Caxam ad alium effectum, quam ad tractanda sua negotia, quæ indigebant mandato, ibi, ut adeat Romam, ad sollicitandum illa, cum assignatione salarij, & rursus ibi dabitur mandatum procuræ cum omnibus clausulis, ad dicta negotia sollicitanda. Vnde cum in hoc contractu omnia respecerent prædictum decretum, ut constabat ex illis verbis, adimplebunt omnia contenta in dicto decreto, hæc respectiuitatis operabatur, vt solum instrumentum non suffragaretur Caxæ. Nec ad rem pertinebat, quod mandatum separatim fuerit factum à scriptura, continente constitutionem salarij, & promissionem de non reuocando, quia fuit responsum, exiguum illam temporis diuersitatem non operari diuersitatem negotiorum, cum omnia essent facta ob eandem causam, & eundem effectum respectant. Surdus dec. 258. incip. Confessionem eius qui dixit, n. 11. & sequent.

addde Rot. diuer. p. 1. dec. 471. n. 8.

Rursus non obstat, quod in decreto Capituli, tanquam diuersa poneretur instrumentum, & mandatum faciendum in persona Caxæ, quia dicebant Domini, quod licet istæ essent res diuersæ, & separabiles, nihilominus, cum tenderent ad eundem finem iuxta naturam negotiorum, ille erat magis attendendus, quam ista metaphysica separatio, seu diuersitas. *l. si vno ff. locati. l. insulam. ff. de prescript. & hanc interpretationem recipiebat scriptura, seu instrumentum, ibi, dabitur mandatum procuræ ad dicta negotia illi-*

circanda; ex his enim apparebat, constitutionem salarij, pro sollicitandis negotiis, & mandatum procuræ, tendere ad eundem finem, & effectum, & ideo Caxam non potuisse solo instrumento iuuari.

Romana Censuræ de Moran.

Die Mercurij 2. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui sui auctoris possessionem probauit.*
- 2. *Soluens sine protestatione, sponte soluisse dicitur, & constituit recipientem in quasi possessione exigendi, 7. & 8.*
- 3. *Possessio recipiendi probatur ex solutionibus factis sine protestatione, ibid.*
- 4. *Aktoris ius nunquam mutatur ex variatione personarum, ex parte rei.*
- 5. *Possessio non amittitur per lapsum decem annorum, ab eo quem constat semper retinuisse animum possidendi.*
- 6. *Mandatum præsumitur ex notabili impensa scutorum 300.*

DECISIO M. DXI.

Petrus d de Tollet Lugdunensis senior, creditor Iordani Vrsini in summa scut. 2530. monetæ Papalis pro sorte principali, & in cambiis, & recambiis spatio multorum annorum Petrum Toller iuniorem, suum filium spurium, cum mandato procuratorio ad exigendum, & concordandum misit ad Curiam, vbi mota lite super hoc credito coram A. C. die 18. Mart. 1588. cum Valerio Vrsino, Iordani iam tunc defuncti filio, & hærede transiit, ita ut pro prædicta, sorte principali scut. 2530. Valerius super quibusdam suis bonis, in territorio Firmano existentibus, perpetuum annuum censum scut. 1615. impouisset; & Petro Toller seniori stipulante pro eo Petro Toller iuniore, vti eius Procuratore, & Notario in extimationem sortis principalis venderit; referuato tamen beneplacito Apostolico, ex eo quod non fuerat venditus iuxta formam constitutionis Papæ quinti, quod super derogatione dictæ constitutionis legitimo tempore fuit expeditum. Huic contractui Domini Federicus Cæsius, tanquam principalis fideiussor accessit, & se cum iuramento in forma Cameræ obligauit. Hæc Petrus Toller senior die 8. Iunij eiusdem anni 1588. ratificauit, qui cum condito testamento hæredes sibi instituisset Ioannem, ac Andream, & Mariam eius filios legitimos, & naturales, ex hac vita migravit; & deinde prædicti hæredes pro quatuor semestribus prædicti census, iam decursis, contra Valerium mandatum executiuum decerni, & relaxari obtinuerunt, vnde Valerius mediante eius Procuratore coram Notario, & testibus Ioanni, vni ex hæredibus Petri scuta 330. monetæ manualiter, liberè, & absque aliqua protestatione numerauit, & quietantiam recepit per acta eiusdem Notarij, qui de contractu census fuerat rogatus sub die 1588.

Cum verò die 27. Iulij anno 1598. Ioannes prædictus, tanquam vnus de hæredibus Petri senioris, & donataris Andree & Mariæ, Ferdinando de Moran Mercatori Lugdunensi, prædictum censum

1. hæc decis. habetur impress. in recet. p. 1. dec. 241. & penes Zenium & Duard. post tract. de cens. lib. dec. 150. licet sit inferi- pra de anno 1606.

2.

tensum vendidisset, & in omnibus, & per omnia in suo loco posuisset, & ei deberi fructus census per decem annos decursos declarasset, & postea Ferdinandus contra dictum D. Federicum ad solutionem terminorū census egisset coram A. C. & partem illorum sibi solui à dicto D. Federico obtinuisset, & vltimo agendo cōtra eum pro solutione aliorum terminorum decursum, & non solutorum, mandatum executiuum etiam obtinuisset; causa introducta in Rota dubitavi, an Ferdinando esset dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi fructus census; & Rota vtraque parte informante, mandatum dandū censuit, tam ex antiqua possessione illius, à quo habuit cessionem. Bald. in c. licet causam n. 34. vers. Item interdicta, de probat. Guido Papæ dec. 55 n. 3. vers. verumtamen de iure, quam etiam ex possessione exigendi contra Federicum, qui coram A. C. confitendo debitum soluebat sine protestatione, vnde sponte soluisse dicebatur, Verall. dec. 403. incip. Protestatio censetur repetita, p. 2. & fuit in specie dictū in causa Romana census die 14. Nouemb. 1608. coram R. P. D. Maremontio, quæ circa hunc articulum non fuit in controuersiam deducta.

addde Rot. recent. p. 2. dec. 764. n. 2. vbi ad propositū allegat hanc dec. & infra dec. 1569. vbi fuit confirmata hæc dec. addde Sera. dec. 436. n. 1. e habetur impress. per Zenium & Duard. post tract. de cens. lib. dec. 233. n. 4. & 5.

3. addde Lud. dec. 535. n. 23.

4. Rursus non obstat, quod possessio prætenderetur extincta per lapsum 10. annorum, quo tempore præsumitur inducta obliuio, quia huic prætensionem non erat locus in hoc casu, in quo constabat, semper fuisse retentum annum possidendi. gloss. in §. quod autem, in verbo, propter absentiam, Instit. de vsucap. Alexander in l. si id quod, n. 2. ff. de acquir. possess. ex illo autem actu censebatur continuata possessio, quia cum in prima die subsequente vltimam decennij diceretur facta cessio istius census cum fructibus decursis, plus quam verisimile credebatur, multis diebus, ante lapsum decennij fuisse tractatā cessionem, & consequenter retentum animum possidendi, pro quo etiā faciebat absentia creditoris, & difficultas exactionis, ex quibus reddebatur plus quam verisimile, non propter obliuionem, vel propter non animum possidendi, sed propter ista impedimenta fuisse non amissam, sed suspensam exactionem.

Quod dicebatur de defectu mandati illius, qui fecerat solutiones, leuissimum fuit putatū, cum ex notabili impensa, & plusquam 300. scut. præmeretur mandatum. Cassador. dec. 3. n. 4. de procurat. Rota dec. 2. de caus. poss. & propriet. in an. dec. 365. n. 2. siquis; nemo enim sine sufficienti mandato tam notabilem summam soluturus credebatur.

Nec ad rem pertinebat dicere, solutiones factas per ipsum, & Dominum Federicum non reuocari, eo quod non soluerat sponte, sed metu f mandati; quia cum soluisset absque protestatione, & aduersarium constituerat in legitima quasi possessione exigendi. Crauetta consil. 114. incip. Consideratis iis, n. 6. Achilles dec. 11. incip. Tentum

Peña Decis. Tom. II.

fuit in Rota, de penson. & est notum, & sic quotidie practicatur in Rota. Nec pro Federico faciebant deducta in causa Romana census coram D. Maremontio die 20. Februarij 1609. quia ibi solutio erat facta cum clausula, sine preiudicio quorumcumque iurium, quæ non aderat in hoc casu, in quo potius apparebat contrariū, cum Dominus Federicus suscepisset terminum, confitendo debitum, & sic censeretur agnouisse bonam fidem. Nec defendebatur ex eo, quod non soluerat præcisè, sed deposuerat, ad effectum consignandi, cui A. C. ordinaret, quia idem inducebatur effectus.

Caurien. Beneficiorum.

Die Mercurij 2. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Clausula, expulsi quibuscumque detentoribus, non tamen à nobis prouisis, excludit quoscumque promissos, etiam à Legatis, vel Nuntijs, & 2.*
- 3. *Verbum, nobis, est personalissimum reservationis, & non egreditur personam reservantis. 4.*
- 5. *Promissio Nuncij Apostolici dicitur Apostolica.*

DECISIO M. DXII.

Cum per obitum, extra Curiam, vacasset duo beneficia simul vnita in mense reservato, ea in partibus contulit Nuncius Apost. & in Curia Sanctissimus, cuius prouisionis vigore prouisus à Papa obtinuit Breue de capiendi possessione nomine Cameræ, cum clausula, expulsi quibuscumque detentoribus, non tamen à nobis prouisis; causa super executione Breuis introducta coram A. C. comparuit prouisus in partibus, & producto titulo, à Nuntio obtento, prætendebat, clausulam prædictā non excludere titulum suum à Nuntio obtentum, super qua difficultate cum A. C. consuluisset Rotā, respondit, Prouisum à Nuntio excludi, vigore prædictæ clausulæ, non tamen à nobis prouisis; quia non apponitur ad alium finem, quam excludendi prouisus à Legatis, & Nuntijs, vt iam superiori seculo in causa Aquilana Canonicius die 6. Octobris 1586. consultus prudenter responderat Dominus Cardinalis Blanchettus, tunc Rotæ Auditor, quia verbum illud, nobis, quod est personalissimum, i respicit personam Papæ, & non comprehendit Legatum, aut Nuntium, nec gesta per ipsos. n. 652. & Glossa in Clemen. Auditor, in verbo, deputatus, de rescriptis, quam ibi communiter sequuntur Canonistæ, & signanter Imola n. 19. in sine, & comparatur ex textu in cap. si abbatem, de electio. lib. 6. vbi Abb. Sedi Apostolicæ immediatè subiecto, & in Episcopum electo, non potest dari licentia defendendi Monasterium, & transfendi ad Ecclesiam ab alio quam à nobis, vel Apostolica Sedis Legato, si sit in provincia, de latere nostro misso; nam si sub illis verbis à nobis, comprehenderetur Legatus de latere, frustra à ibi Pontifex expressisset, vel Apostolicæ Sedis Legato, multo ergo minus comprehenditur Nuntius, quamuis potestate Legati de latere vtatur, & hoc magis accedit ad proprietatem locutionis, cum natura illius verbi, nobis, sit, denotare personalitatem,

3. corā Blati cherr. & habetur penes Garc. de beneficiis. p. c. 1. n. 652. & addde Rot. recent. p. 2. dec. 201. n. 7.

Peña Decis. Tom. II.

& non egrediatuſ perſonam loquentis, cap. ſi gratioſe, cum ibi notatis, de reſcriptis lib. 6.

Ad deciſionem in cauſa Leodien. beneficij ſub die 3. Junij 1608. coram R. P. D. Ortembergo reſponſum fuit non carere difficultate. nam quamvis dici poſſit, prouiſos à Nuntio habere prouiſionem Apoſtolicam, non tamen poteſt ſimiliter affirmari ſub illis verbis, à nobis, venire prouiſos à Nuntii, vt patet ex prædictis.

Lucana Molendini.

Die Veneris 4. Junij 1610.

DECISIO M. DXIII.

ALIAs ſub die Mercurij 5. Martij 1608. cum hæc cauſa proponeretur, Rota ordinauerat, vt fieret concordia, quam etiam in hac propoſitione effectuandam conſuit, ne iura Eccleſiæ maiora diſpendia paterentur propter multiplicatas diſputationes, quas natura cauſæ ſatis intricatæ, & dubiæ ſuggerebat, eo addito, vt Dominus Onuphrius de Brauiſ pro ſua pietate, aliquid amplius penderet præpoſito, in pecunia numerata.

Eugubina, ſeu Nonantulana iuriſdictionis.

Die Lunæ 7. Junij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Abbas Nonantulanus eſt exemptus à iuriſdictione Episcopii Eugubini, & immediatè ſubiectus Sedi Apoſtolicæ.
2 Iuriſdictionis quaſi Episcopalis probatur ex actibus, & exercitiis, tam inducendis, & ex instrumentis, 3, & 4.
3 Manuſcriptio obinetur cum probatione colorata.

DECISIO M. DXIV.

CVm R.P.D. de Maremont. legitimo inſtrumentis impedimento detentus non potuiſſet hanc cauſam proponere, quam inſtanter urgebat Dominus Episcopos Eugubinus, ego propoſui dubium, an Domino Episcopos eſſet dandum mandatum de manutenendo: & Rota vtraque parte informante non fuiſſe dandum cenſuit, tum quia pro parte Domini Abbatis de Nonantula edebatur titulus Apoſtolicus à Celeftino III. & Gregorio IX. obtentus, cuius vigore Abbatia Nonantulana, cum omnibus ſuis caſtris, membris, Eccleſiis, & pertinentiis eximebantur à totali iuriſdictione quorumcumque Episcoporum, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiiciebantur, vt iam olim teſtatuſ fuerat Calderinus conſil. 13. incip. Monasterio, de priuilegio caſtra verò Serizæ, & Pergulij, in diœceſi Eugubina exiſtentia, de quibus agebatur, nominatim exprimebantur indiſtinctè priuilegijs, tum quia teſtes in cauſa in ducti teſtificabantur de pluribus actibus poſſeſſorijs, factis ab Abbatibus Nonantulanis, ex quibus patebat, Abbates exercuiſſe iuriſdictionem Eccleſiaſticam, viſitando,

condemnando, excommunicando, imponendo poenas, diſpenſando, & alia huiusmodi faciendo, quæ non ſolent fieri, niſi à Prælatiſ, habentibus legitimam iuriſdictionem.

Postremò accedebat ſcripturæ pro parte Abbatibus exhibitæ, vnde inter cætera apparebat, quòd de anno 1514. Abbas ſcripſerat Episcopos Eugubino ſuper permutatione Eccleſiæ Sanctorum Abundij, & Blaſij.

Rurſus extabant litteræ Cardinalis Vercellarum de anno 1577. quibus dicebat, ſe ordinatum Episcopos Eugubino, vt fieret concurſus ſuper beneficio curato Sancti Blaſij della Serra di Sant Abundio, quòd tunc vacauerat, & ſuper eodem beneficio producebantur aliæ litteræ Episcopos Eugubini, directæ ad eundem Cardinalem, quibus dicebat, ſe prædictum beneficium Sancti Blaſij inueniſſe ſimplex.

Nec reſtagabatur, quòd priuilegia Apoſtolica exhibitæ non videntur authentica, & in forma probante, cum eſſent extracta ab alio ſumpto, tum quia notum erat, Abbatiam in genere habere ſimilia priuilegia. Calderinus diſto conſil. 13. tum quia ad effectum manutentionis non eſt neceſſaria tam exacta probatio, cum ſufficiat colorata. Couarruias in pract. queſt. 17. n. 6. verſ. ſecundò oportet. Natta conſil. 411. incip. Præſupponendum eſt. n. 9. & hinc etiam dicebatur, ſufficere adductam probationem ſuper eo, quòd Eccleſiæ, de quibus agebatur, eſſent membra Abbatiz.

Similiter cum contra teſtes opponeretur, quòd deponeret de ſimplici auditu: reſpondebatur, tertium, quartum, & octauum teſtes deponere, hoc ſe audiuiſſe ab ipſomet Episcopos; quintus verò, & nonus, & decimus, & duodecimus, teſtificabantur de publica voce, & fama.

Et ex his poſſimum viſum fuit, Domino Episcopos Eugubino non fuiſſe dandum mandatum de manutenendo.

Cæterum, quia fortaiſſis ob iſtam reſolutionem, animabus Chriſti fidelium, propter non reſidentiam Abbatis non mediocriter inferebatur nocuum, poſtquam poſſeſſionem, & exercitiis iuriſdictionis Sanctiſſimus ad ſe auocauerat, & Episcopos Callien vicinijs, tanquam Delegato Apoſtolicò commiſerat, aliqui ex Dominis prudenter ſentiebant, vt omiſſo iſto articulo manutentionis videretur de bono iure, in negotio principali.

Catanien. quartæ Portionis.

Die Veneris 7. Februarij, & die Lunæ 22. Martij, & die Veneris 7. Junij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Expensæ primi iudicij non ſunt ſoluende in ſecundo, ſi nouum ſit inchoatum; ſecus autem ſi inferniat ei, 7.
3 Acta primi iudicij poſſunt deſeruire in ſecundo, etiam ſi ex integro cauſa veniret cognoscenda.

DECISIO M. DXV.

Die 29. Ianuarij Rota cenſuit in hac cauſa, fuiſſe locum arbitrio, ad effectum, vt procederetur

Perſona executionis.

Die Mercurij 9. Junij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Actio ex duplici capite intentari poteſt.
3 Obligatio ſi abſorbet totam rem, eſſat remediū, quanti minoris fuit empta res, & 5.
4 Euiſtioni locus datur, ſi poſſeſſio rei emiſſa auferatur poſſidenti, & d. n. m. 5.
6 Incumbere rei melius eſt, quam actiō.
7 Veniens ad cauſam facit ſuos actus aduerſarij.
8 Sententia etiam nulla iudicis à quo, confirmari poteſt per iudicem ad quem.

DECISIO M. DXVI.

AD dubium vtraque parte informante propoſitum, an ſententia Rotaliſ eſſet confirmanda, vel inſirmanda, Rota ad fauorem D. Lutij Baldelli confirmandam reſpondit, quia de eius validitate conſtabat, ex quo in iudicio comparuerant legitimi Procuratores, & ſeruati fuerant termini ſubſtantiales, & cæteræ ſolemnitates adhibitz, quæ ad validam ſententiam ferendam requiruntur.

Iuſtitia verò oſtendebatur ex deciſionibus, in hac cauſa factis, coram R. P. D. Cavalerio.

Et non obſtabant, quæ ex aduerſo opponerentur ab informantibus pro D. Heſtore Gratiano; nam dum dicebatur, quòd Baldellus nullum patiebatur intereſſe, ex quo prædium non fuerat ſibi euictum, quæ ſententia fuiſſet in eo turbatus, & quòd immiſſio data Hieronymæ, tanquam ex primo decreto, nec dominium, nec poſſeſſionem ſibi ademerat, placuit reſponſio, Baldellum non egiſſe ſimpliciter actione de euictione, ſed ex primæua actione, ſcilicet ad tradendam rem liberam, & quòd fieri potuit, perinde ac ſi tradita non fuiſſet. Iſon in l. Iulianus. §. qui fundum, num. 9. ff. de verb. obligat. Ofalchus deſciſ. 24. incip. Propoſitum in Senatu fuit, num. 4. quòd maxime procedit, ſi tradens aſſeruerit, rem eſſe liberam. Surdus deſciſ. 165. incip. Vxor Camilli Matia, num. 6. quæ tanto magis locum adde ſe habent, quando (vt in cauſa propoſito) obligatio abſorbet totam rem; tunc enim ceſſat remedium, & quanti minoris fuiſſet quis empturus; accedebat etiam, quòd locus videbatur factus euictioni, cum iam poſſeſſio fuiſſet à Baldello auocata, quòd ſufficit ad effectum, vt prædictæ actioni ſit locus. Surdus, poſt alios, deſciſ. 22. incip. Deduxit in poſtitionibus, num. 7.

Nec placuit, quòd replicabatur, Hieronymam fuiſſe ſolum immiſſam ex primo decreto, ita vt Baldellus non fuerit poſſeſſione priuatus, quia cum præceſſiſſet cauſa habilis ad tranſferendum dominium, in dubio illud videbatur tranſlatum. Bartol. in l. ſi conſtante, num. 93. ff. ſol. matrim. maxime cum immiſſio Hieronymæ fuerit facta de mandato Papæ vigore literarum ſacræ Conſultæ, & parte audita. Baldus in l. ubi ad huc, in fine. C. de iure dotium, & eo etiam concurrente, quòd creditum Hieronymæ non ſolum æquabat, ſed ſuperabat valorem prædij, in cuius poſſeſſionem fuerat immiſſa.

Ad illud quòd ſecundo loco opponeretur, quòd

cederetur ad vltiora, reſeruata cognitione expenſarum 43. in fine litis, ſed quia pars valde conquirebatur ex eo, quòd in commiſſionibus obtentis non aderat clauſula, de arbitrio, ideo cauſa iterum propoſita, vtraque parte informante, Rota cenſuit, expenſas primæ ſententiæ non deberi, niſi quatenus illius acta deſeruiſſent in ſecundo iudicio.

Ratio primæ partis deciſionis fuit, quia cum Auditor tuliſſet primam ſententiam, (de cuius expenſis agebatur) & Sanctiſſimus eidem eandem cauſam ex integro commiſiſſet, viſus fuit, primam ſententiam circunſcribere, & iubere, vt nouam inſtantiam inchoaret, ſic enim ſimile reſcriptum intellexit Rota in vna Segonien. penſionis die 24. Aprilis 1606. coram bon. mem. Alexandro Iuſto, & conſequenter, vigore illius iudicij, & ſententiæ circunſcriptæ non poterant de iure peti expenſæ.

Ratio ſecundæ partis deciſionis fuit, quia ſi acta illius primæ ſententiæ deſeruiſſent in ſecundo iudicio, quòd fieri poteſt, etiam ſi ex integro cauſa veniret cognoscenda, ſeu inchoanda. Angelus in l. ſi diuerſa, num. 2. C. de tranſact. iure potuit in eo expenſarum haberi ratio.

An autem acta primæ inſtantiæ in hoc cauſa deſeruiſſent in ſecundo iudicio, ex reſolutione proceſſus inſpiciendum erat.

Adhibita ergo diligentia, & maturè actis diſcuſſis repertum fuit, proceſſum, ſeu regeſtum prioris inſtantiæ fuiſſe tranſportatum ex actis Notarij prioris inſtantiæ, ad Notarium ſecundi iudicij coram eodem iudice; & licet tranſportatio non reperiretur notata in regeſto, idem tamen Notarius faciebat fidem, quòd in libro tranſportatorum reperiebatur prædicta tranſportatio notata.

Rurſus Procurator Laurentij poſt tranſportationem in ſecundo iudicio, bis habuerat prædictum regeſtum, ex actis ſecundi iudicij, ad effectum videndi, & cum eſſet citatus ad illud reportandum, proteſtatuſ fuit in actis, ſe penes ſe habere & proceſſum remiſſoriam, & regeſtum prioris inſtantiæ, & illis omnino indigere ad effectum informandi Rotam ſuper expeditione cauſæ, ex aduerſo petita, & ideo nihil fieri; ſed ſibi concedi terminum competentem.

Præterea in illo regeſto, & non alibi, erant notata mandata procuratoria vtriuſque partis, cum quibus vtrinque fuerant legitimatæ perſonæ.

Inſuper in eodem regeſto, & non alibi, erant inſertæ litteræ Apoſtolicæ.

Item poſt tranſportationem prædictam fuerat facta repetitio omnium, & quorumcumque iurium, & actorum generaliter pro vtraque parte. Demum ſententia lata in hoc ſecundo iudicio expreſſe confirmauit primam ſententiam, ex quibus vtraque parte informante, & ſuis memorialibus in facto concordatis, de morte datis, Domini cenſuerunt, b acta primæ inſtantiæ inferuiſſe in ſecundo iudicio, & conſequenter expenſas, de quibus agebatur, fuiſſe reſciendæ.

Die 7. Junij ad multam inſtantiam, ſeu importunitatem Laurentij, cauſa iterum propoſita, Rota in deciſis manſit; ordinauit tamen, vt aliqua quantitas, bene viſa, minueretur de ſcut. 43.

b de hoc art. vide Duran. dec. 223. Rotam diuerſ. p. 3. lib. 2. dec. 217.

I.

2.

c de hoc art. vide Duran. dec. 112. n. 7. & ſeq. & de euictione Baldellum non egiſſe ſimpliciter actione de euictione, ſed ex primæua actione, ſcilicet ad tradendam rem liberam, & quòd fieri potuit, perinde ac ſi tradita non fuiſſet. Iſon in l. Iulianus. §. qui fundum, num. 9. ff. de verb. obligat. Ofalchus deſciſ. 24. incip. Propoſitum in Senatu fuit, num. 4. quòd maxime procedit, ſi tradens aſſeruerit, rem eſſe liberam. Surdus deſciſ. 165. incip. Vxor Camilli Matia, num. 6. quæ tanto magis locum adde ſe habent, quando (vt in cauſa propoſito) obligatio abſorbet totam rem; tunc enim ceſſat remedium, & quanti minoris fuiſſet quis empturus; accedebat etiam, quòd locus videbatur factus euictioni, cum iam poſſeſſio fuiſſet à Baldello auocata, quòd ſufficit ad effectum, vt prædictæ actioni ſit locus. Surdus, poſt alios, deſciſ. 22. incip. Deduxit in poſtitionibus, num. 7.

e adde Se-raph. dec. 785. n. 10.

f adde Lud. dec. 88. n. 5. & ſeq. & latè annot. n. 11. Rot. recent. p. 1. dec. 77. n. 4. Duran. dec. 112. n. 7.

5.

6.

5. adde Viuanum in praxi iuriſdictionis. lib. 11. c. 4. n. 114. in vltim. im. preſ. verſ. modi cõtra dicendi in fine, vbi allegat dictam dec. Leod. benef. b ſuprà dec. 1349.

d adde Se-raphin. dec. 475. n. 1. Rot. in nouiſ. Far. dec. 165.

3. 4.

5.

a adde Se-raph. dec. 38. n. 2.

4.

6.

7.

quod non fuerat bene liquidatum interesse scuris 4^m. propter fructus reseruatos doranti, & eius filio, eorum vita durante, fuit responsum, Baldellum non petere sibi consignari dicta scuta 4^m. vel fructus exigendos ex prædio, sed petere dicta scuta 4^m. inuestiri, & sibi tradi possessionem bonorum, reseruatò usufructu, cui deberet, ita vt illo finito, ipse possit conseruari in possessione bonorum, abique eo quod teneatur inchoare nouam litem pro habendis prædictis bonis, cum iuxta vulgatam iuris regulam, melius sit incumbere rei, quam actioni.

7. Tertiò opponeretur, quòd contra Hectorem Gratianum fuerat nulliter processum, quia non præcesserat contra illum decretum mandati executiuu, sed placuit responsio data in decisionibus, quòd Hector veniendo ad causam pro suo interesse, fecerat suos omnes actus gestos contra Fuluium, Modestæ hæredem; & consequenter censeret factos, tanquam contra legitimum contradicteorem. Mohedanus decis. 81. aliàs 3. incip. In partibus, in causa Valentina beneficij, de indic. Puteus decis. 71. incip. Iacobus Cordellas, n. 2. lib. 3.

8. Nec placuit replicatio, quòd Hector non venerat ad causam pro defensione Fuluij, sed pro tuendis suis propriis bonis, quia fuit responsum, Primò, Hectorem venisse, tanquam fideicommissarium pro defensione Fuluij hæredis.

Secundò fuit dictum, quòd cum decretum A. C. fuerit iam confirmatum per sententiam R. P. D. de Caualeriis, non poterat amplius opponi de nullitate, cum sententia etiam nulla, possit confirmari. Alexander consil. 73. incip. In causa appellationis, num. 11. lib. 6.

Aliæ difficultates sufficienter fuerant in decisionibus sublatae, & propterea meritò fuit conclusum pro confirmatione sententiæ Rotalis.

Hispalen. præeminentiarum.

Die Mercurij 9. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes duo contestes de affirmatiua probant.
2 Negatiua quid requirat vt probetur.

DECISIO M. DXVII.

V Traque parte informante Rota censuit, probari, Canonicos S. Saluatoris consueuiffe deferre Cappas nigras Chori; secus verò Abbatem, & Beneficiatos Parochialium Ecclesiarum, nam respectu Canonicozum, quod tempore Aduentus, & Quadragesimæ deferrent Cappas nigras, affirmabant plures testes de visu à 20. 30. & 40. annis, & citrà; cum tamen duo sufficerent. Vbi numerus ff. de testibus. Testibus accedebat sententia Rotalis super huiusmodi declaratione, iam supra 30. annos lata, quæ licet non esset pronunciata in causa cum Abbate; cum tamen esset Rotalis, & lata existente legitimo contradicteore, ipsa videlicet Ecclesia Cathedrali, magnum præstabat adminiculum supradictis testibus, & veritati.

Respectu Abbatis, & Beneficiatorum Ecclesiarum Parochialium, quòd non consueuerint

deferre huiusmodi nigras Cappas, testificabantur etiam plures testes, ex quibus aliqui addebant, quòd aliter esse non potuissent, quin ipsi sciuisent, hinc enim remanebat probata negatiua. Parisius consil. 19. incip. Consideratis conuersis, num. 21. & 23. lib. 3. Ruin. consil. 145. incip. Absque multiloquio, num. 2. lib. 5. & licet Beneficiati deferre consueuerint Cappas, non præiudicat Canonici, quoniam testes declarabant modum, & qualitatem, affirmantes, Beneficiatos necessarios pro delatione baculorum, & baldachini, sub quo reliquiæ deferuntur, incedere cum cappis sericeis Albis, tamen & planetis ad exhibendum seruitium requisitum.

Romana bonorum de Cellis.

Die Lunæ 22. Martij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Saluianum interdictum habet locum, si constat de credito, hypotheca, & possessione.
3 Creditum probatur ex instrumento hypotheca.
4 Bona emphyteotica veniunt in generali obligatione.
5 Possessio fundi ex locationibus, cum alijs adminiculis probatur, & ex alijs causis.
7 Saluianum est remedium adipiscende possessionis, & de ea solum est agendum in eo iudicio.

DECISIO M. DXVIII.

C Vm hæc causa solo Horatio Centoflorenio informante proponeretur die 22. Maij 1609. Domini licet inclinaretur pro probatione primi extremi, nihilominus fuit dilata, quia magis coadiuuari probationem voluerunt, quam cum Centoflorenius corroboraasset; causa iterum proposita, Rota censuit, creditoribus dandam immissionem in possessionem bonorum, de quibus agebatur, vigore vtilis Saluiani interdicti, quia concutiebant requisita in hoc iudicio necessaria, videlicet creditum, hypotheca, & possessio. Rolandus consil. 14. incip. Quoniam in presenti causa, num. 13. lib. 1. Menoch. de adipiscen. remed. 13. num. 160.

De creditis agentium constabat in actis ex pluribus instrumentis productis, cum clausulis amplissimis, quibus Ioannes de Cellis omnia sua bona creditoribus obligauerat. Roland. prædicto consil. 14. num. 13. lib. 1. Surdus consil. 131. f. suprà decis. 751. in tom. 1. ferè per totam, & vide Rotam recent. p. 1. dec. 634. n. 2. vbi ad propositum allegat hanc decisionem.

De hypotheca non dubitabatur, cum ex eisdem instrumentis constaret, & eundem Ioannem omnia bona sua obligasse, in quibus licet aliqua essent emphyteotica, cum non reperiretur expressa prohibita hypotheca, obligari poterant, Iulius Clarus in §. emphyteosis, quest. 18. & 21. Capella Tolofana quest. 462. Rota in vna Romana domorum, die 3. Iunij 1577. coram bon. mem. Cardinale Lancellotto, tunc Rotæ Auditor, vbi censuit, sicut sæpe aliàs, bona emphyteotica

e adde suprà dec. 63. n. 9. & 206. n. 4. in tom. 1.

d de materia huius decis. vide infra decis. 1539. & Causal. dec. 399. vbi allegat has decisiones.

e adde suprà decif. 1242. n. 1. & seq. & decif. 1334. num. 1.

f suprà decis. 751. in tom. 1. ferè per totam, & vide Rotam recent. p. 1. dec. 634. n. 2. vbi ad propositum allegat hanc decisionem.

g adde suprà decif. 1242. n. 1.
3.
4. h habetur p. 1. in impress. diuers. dec. 425. n. 6. & seq.

rica venire sub generali hypotheca. glossa communiter recepta in l. finali, super verbo, alijs. C. de iure emphyt. vbi Salicetus num. 6. Iason num. 78. Berous consil. 127. incip. Diuino implorato suffragio, num. 1. lib. 1. Gratus responsio 54. incip. In præterita causa, num. 5.

5. Possessionem Ioannis de Cellis ante possessionem Monachorum, respectu vineæ hospitij, & cannetorum, de quibus agebatur, probabant plures testes, affirmantes, illum ea possedisse vsque ad mortem, & coluisse, & locauisse, & ex illis fructus percepisse, & cæteros actus possessorios exercuisse, quibus accedebant, quæ in alia propositione fuerant deducta, videlicet geminata Monachorum confessio, & pluries repetita possessio dicti Ioannis, de qua in instrumento declarationis caducitatis, factæ die 14. Decembris 1604. per Ioannem Petrum de Paula, Procuratorem Monasterij, speciale mandatum ad hoc habentem, & in alio instrumento adeptæ possessionis per Monachos, die 26. Maij 1605. stipulato, & in commissione per Monachos obtenta, ex quibus non dubitabatur, Ioannem de Cellis hæc bona verè, & realiter possedisse, cum aliàs possessio ex locatione iunctis adminiculis probetur. Bartolus in l. ad probationem. C. locati. Socin. consil. 11. incip. In causa Domina Catherine, num. 4. lib. 3. Gratus consil. 50. incip. Renersidissime, ac Illustrissime Princeps, num. 49. lib. 1.

z adde suprà decif. 503. num. 10. vbi alias decif. annotauit in tom. 1.

6. Secundum extremum, videlicet, quòd Monachi hodie supradicta bona possiderent, probabatur ex sustentatione litis. Verall. dec. 369. p. 2. & ex publico instrumento captæ possessionis, cuius vigore Monachi mandatum de manutenuendo obtinuerunt, & ex propria confessione, de qua in commissione, per ipsos obtenta.

b adde suprà decif. 1334. n. 4. vbi annotauit alias decif.

7. Ex istis Rota censuit, immittendos creditores in possessionem prædictorum bonorum, non obstante exceptione deuolutionis, quam Monachi opponerant, quæ cum requireret altiore indagine, non admittitur in Saluiano, Ripa in rubrica ff. de pignor. num. 19. Natta consil. 532. incip. Fundamentum, num. 4. lib. 3. Rota in vna Romana, siue Amerina domus, die 8. Iunij 1576. coram bon. mem. Cantuccio.

Bonon. redditionis computorum.

Die Lunæ 14. Iunij 1610.

DECISIO M. DXIX.

V Traque parte informante proposui hanc causam, sæpe aliàs in relationibus missam, & Domini quoad inuentarium, & venditionem, pro Paulo Bondino senerunt: respectu autem restitutionis pretij tertij partis ad Fabium spectantis, particulariter videre voluerunt.

Burgen. Portionis.

Die Veneris 18. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Conclusio in causa habet vim citationis de stylo aliquorum Tribunalium.

- 2 Beneficia simplicia possunt obtineri in ætate 14. annorum.
3 Examinatores synodales non sunt de essentia, ad examen beneficij simplicis, sed possunt eligi ab Ordinario.
4 Ordinarius non potest esse examinatus in Parochialibus, cum sit iudex, secus in beneficijs simplicibus.
5 Examiniis habilitas ad beneficium, computanda est de tempore illius, sed non ante examen.

DECISIO M. DXX.

V Acante hoc beneficio patrimoniali in Ecclesia oppidi de Canizal, Burgen. diocesis, per obitum Martini Nuñez, opposuerunt se Philippus Benito, Petrus de Eluira, & alij filij patrimoniales eiusdem Ecclesie, & factò examine sub die 15. Septembris 1605. omnes præter Philippum fuerunt inhabiles renunciati, & ideo ad eius fauorem fuit lata sententia, & facta sibi collatio, & tradita possessio, ab ea sententia appellauit Petrus die 17. eiusdem mensis, sed spatio quatuor annorum nihil egit in causa, qua introducta in Rota, dubitauit, an sententia Ordinarij esset confirmanda, vel infirmanda? & Rota vtraque parte informante, tanquam validam, & iustam, confirmandam censuit; defectus enim citationis ad sententiam, qui opponeretur, cessabat per conclusionem in causa, quam Petrus fatebatur, & stylus illarum partium est notus, & sæpe in Rota probatus, quòd conclusio in causa habet vim citationis ad sententiam.

e adde suprà decif. 1315. num. 1.

Iustitia deducebatur ex approbatione examinatorum, qui retulerunt, Philippum idoneum; nec obstabat constitutio Synodalis diocesis Burgenis, qua cauetur, filios patrimoniales, de integris portionibus prouidendos, saltem 23. annorum completorum esse debere, aliàs pro ea vice ab ea vacatione, & prouisione excludendos: Philippum autem ætatis 20. annorum tantum fuisse, vt apparebat ex fide Baptismi, quia fuit responsum, constitutionem non habere locum, quando non exant filij patrimoniales tantæ ætatis, qui sint habiles, tunc enim eadem constitutio contentatur, ætate 17. annorum, vnde cum in hoc casu, solus Philippus fuerit habilis renunciatus, non obstabat sibi constitutio, tunc enim facilis erat reuerio ad ius commune, cuius vigore, pro obtinendis beneficijs simplicibus sufficit ætas 14. annorum.

d adde Dur. dec. 128. n. 6. & seq.

Quod opponeretur de examine factò in partibus, coram tribus examinatorebus, non electis iuxta formam Concilij Tridentini, cessabat ex eo, quòd Concilium loquitur de Ecclesijs Parochialibus, non autem de beneficijs simplicibus, vel feruitorijs, qualis erat hæc portio.

e adde Seraph. decif. 942. in §. 66.

Nec vitabatur examen ex eo, quòd prouisor, qui erat iudex, fuerat quoque examinatus, inde enim nulla nullitas, vel iniustitia oriebatur, cum aliàs Ordinarius, vel iudex; per se ipsum possit examinare, & aliam quamlibet inquisitionem adhibere, Rota decis. 8. de probat. in nonis, quod est tutius.

f adde Rot. recent. p. 2. dec. 505. n. 3.

Examen factum de Petro in Vrbe coram Vicario, tanquam nullum, & attentatum, non suffragabatur Petro, tum quia non erat factum de ordine Rotæ. Egidius decif. 766. incip. Auditor deputatus; tum quia Petrus in toto illo quatuor,

tuor, vel quinque annorum spatio potuit disce- re, & fieri habilis: vnde ex ista approbatione non poterat doceri de graumine, ab examina- toribus illato; nec de habilitate Petri tempore primi examinis, vt saepe censuit Rota, & signan- ter in vna Florentina Parochialis, die 18. Maij 1599. coram bon. mem. Iusto, & nuper in causa Pampilonen. Parochialis de Badoistain. die 15. Februarij proximè præteriti, coram R.P.D. Mançanedo.

Abulen. beneficij.

Die Veneris 18. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Clausula, Arbitrio Rotæ, intelligitur prout de iure.
2 Breue sicut iustificatum, habet executionem paratam, sicut littera Apostolica.
3 Obitus probatur ex libro Parochi in quo mortui describuntur.
4 Natiuitas, & ætas probatur, ex libro Parochi, in quo describuntur baptizati.

DECISIO M. DXXI.

I. Cvm die 1. Iulij 1609. hæc causa proponeretur super dubio, an esset locus arbitrio, ad effectum, vt non retardaretur executio Breuis, Rota solo Munico informante, contra ipsum respondit, ex eo quod licet clausula, Arbitrio Rotæ, intelligatur prout de iure, & de iure quando Breue est iustificatum, habeat executionem paratam, sicut litteræ Apostolicæ, Mohe- danus decif. 8. vt lite pendet. nihilominus, quia in Breui aderat clausula, constituto quod Balthasar obijisset in mense reseruat, requirebatur conclu- dens probatio, quæ non aderat in hoc casu per testes deponentes de publica voce, & fama. Cæ- terum, quia postea fuit producta partita ex libro continente nomina mortuorum, in qua dicebatur, Balthasarem Hernandez obiisse die 28. Octobris 1605, & insuper tres testes in Curia examinati deponebant de eodem obitu, in eodem tempore, causa iterum proposita, Rota à prædicta decisione recessit, & pro executione Breuis esse locum arbitrio censuit.

Nam particula libri defunctorum, in quo ex officio Parochi nomina mortuorum describere consueuerunt, probat obitum, & tempus obi- tus, Imola conf. 110. incip. In causa qua vertitur, num. 8. in fine, vers. Et etiam ex libro in quo mortui describuntur, sicut liber Baptismi pro bat ætatem, seu tempus natiuitatis. Verallus decif. 314. p. 1. & fuit late dictum in causa Ciuitatis. Scholastri, die 24. Martij 1597. coram D. Cardinale Pam- philio, tunc Rotæ Auditore, & saepe aliàs.

Istis accedebant testes in Curia examinati de publica voce, & fama, quibus pro adminiculo ad stipulabantur testes in partibus examinati coram executore, quorum examen licet fuisset inualidum, adminiculum tamen faciebat, ita vt ex omnibus simul iunctis, confurgeret suffi- ciens probatio obitus Gasparis in mense reseruat.

I. Cvm die 8. Martij proximè præteriti, hæc causa proponeretur, fuit restricta ad creditum, an esset comprehensum in commissione? & Rota partibus informantibus in hac proposi- tione, comprehensum esse censuit, nam respectu crediti census illorum de Mottis, & Meolis, res visa fuit difficultate carere, cum verbis expressis contineretur in commissione, ibi: præsertim ex causa societatum, officiorum, & censuum; & iterum ibi, & circa census, a die quo bona distracta fue- runt; vnde verè hinc applicari poterat illa regu- la, quod vbi verba sunt clara, non est recurrendum ad coniecturas. l. continuum. ff. de verb obligat. l. finali. ff. de probat. l. de lege. §. post diem. ff. de lege commissor.

Creditum Bartholomæi Muratoris, respectu annuæ responsionis 12. barilium austi, similiter videbatur comprehensum in commissione.

Primò ex generalitate verborum, cum com- missio non esset restricta ad census, sed loque- retur de omni ære alieno, ibi, granatus ære alieno, quæ verba non sunt magis restricta ad vnã speciem, quàm ad aliã.

Secundò ex verbis immediatè subsequenti- bus, ibi, præsertim ex causa societatum officiorum & censuum, quæ non stant restrictiue, sed decla- ratiue, & ampliatiue, propter significationem illius dictionis, præsertim, cap. cum contumacia, de heret. lib. 6. Abbas in cap. præterea, in fine, de censibus.

Tertiò, quia appellatione census venit etiam annua responsio. cap. constitutus. §. cum autem, de relig. domibus, cap. peruenit, & toto tit. de censibus.

Nec refert; quòd commissio loqueretur de debitis Petri Matthiæ Pignanelli, & ista respon- sio fuerat vendita à Camillo, eius parte, quia dicebatur, Petrum Matthiam adeundo pater- nam hæreditatem, videri quasi contraxisse cum eius creditoribus, & consequenter debitum patris, effectum debitum ipsius.

Nec obstabat, quòd aliàs dicebatur per filios Bartholomæi, commissionem fuisse obrentam de anno 1604. & fructus dictæ responsionis fuisse antea solutos, quia appositio cessabat ex facto, cum commissio fuerit obrenta de anno 1602. & consequenter fructus decurrisset post commis- sionem.

Ex prædictis patebat, creditum etiam Domi- ni Marij Fani, fuisse comprehensum in com- missione, quòd nec ab ipso Mario controuerti poterat,

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 21. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba sunt clara, non est recurrendum ad con- iecturas.
2 Dicitio, præsertim, iuncta alijs, non est restri- ctiva, sed ampliatiua.
3 Censui appellatione venit annua responsio.
4 Heres adeundo, quasi contrahit cum creditoribus defuncti.
7 Soluens indebitè, habet actionem repetitionis indebiti.

DECISIO M. DXXII.

Cvm die 8. Martij proximè præteriti, hæc causa proponeretur, fuit restricta ad creditum, an esset comprehensum in commissione? & Rota partibus informantibus in hac proposi- tione, comprehensum esse censuit, nam respectu crediti census illorum de Mottis, & Meolis, res visa fuit difficultate carere, cum verbis expressis contineretur in commissione, ibi: præsertim ex causa societatum, officiorum, & censuum; & iterum ibi, & circa census, a die quo bona distracta fue- runt; vnde verè hinc applicari poterat illa regu- la, quod vbi verba sunt clara, non est recurrendum ad coniecturas. l. continuum. ff. de verb obligat. l. finali. ff. de probat. l. de lege. §. post diem. ff. de lege commissor.

Creditum Bartholomæi Muratoris, respectu annuæ responsionis 12. barilium austi, similiter videbatur comprehensum in commissione.

Primò ex generalitate verborum, cum com- missio non esset restricta ad census, sed loque- retur de omni ære alieno, ibi, granatus ære alieno, quæ verba non sunt magis restricta ad vnã speciem, quàm ad aliã.

Secundò ex verbis immediatè subsequenti- bus, ibi, præsertim ex causa societatum officiorum & censuum, quæ non stant restrictiue, sed decla- ratiue, & ampliatiue, propter significationem illius dictionis, præsertim, cap. cum contumacia, de heret. lib. 6. Abbas in cap. præterea, in fine, de censibus.

Tertiò, quia appellatione census venit etiam annua responsio. cap. constitutus. §. cum autem, de relig. domibus, cap. peruenit, & toto tit. de censibus.

Nec refert; quòd commissio loqueretur de debitis Petri Matthiæ Pignanelli, & ista respon- sio fuerat vendita à Camillo, eius parte, quia dicebatur, Petrum Matthiam adeundo pater- nam hæreditatem, videri quasi contraxisse cum eius creditoribus, & consequenter debitum patris, effectum debitum ipsius.

Nec obstabat, quòd aliàs dicebatur per filios Bartholomæi, commissionem fuisse obrentam de anno 1604. & fructus dictæ responsionis fuisse antea solutos, quia appositio cessabat ex facto, cum commissio fuerit obrenta de anno 1602. & consequenter fructus decurrisset post commis- sionem.

Ex prædictis patebat, creditum etiam Domi- ni Marij Fani, fuisse comprehensum in com- missione, quòd nec ab ipso Mario controuerti poterat,

poterat, vnde cum soluerit post commissionem, & per citationem notitiam illius habuerit, de- bebat se defendere, quod cum non fecerit, sibi debuit imputare; competit tamen Mario actio repetitionis indebiti contra illos de Mottis, qui- bus indebitè soluit.

adde supra decif. 1318 num. 7.

Bononien. Canonicatus.

Die Lunæ 21. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Dicitio, aliquando stat copulatiue, & aliquando alternatiue.
3 Dispositio prohibitiua, negatiue concepta, non requirit concursum vtriusque copulati, sed sufficit alterum adesse.
4 Copula si stat pro disiunctiua, sufficit verificatio vnius partis, & 5.
6 Cuius dicitur, qui ex privilegio gaudet ciui- tate, & 7.
8 Dispensatio illegitimitatis semper tendit ad habilitandam personam.

DECISIO M. DXXIII.

ANonicatus & præbendam vacantem in Ecclesia Collegiata Sancti Petronij, per obitum Alexandri Barberij, Archiepiscopus contulit Ioanni Ramnufio, Sacræ Theologiæ Lectori, in publico Gymnasio Bononiensi, quos Scipio Baldus ob incapacitatem Ramnufij, à Sede Apostolica impetrauit, ex eo potissimum, quòd ex indulto Gregorij XIII. Bononiensibus concessio, Archiepiscopus debuerat conferre ciuibus, ac ciuium Bononiensium filiis, qualis non videbatur esse Ramnufius, cum in eo non concurreret vtraque qualitas, videlicet quòd esset ciuis Bononiensis, & ciuis Bononiensis filius; & cum causa introducta in Rota dubitaretur, an gratia Scipionis impetrantis esset iustificata, Rota solo Ramnufio informante respondit, non esse iustificatam; licet enim indultum Gregorij XIII. prohibeat, beneficia ciuitatis Bononiæ conferri alijs, quàm ciuibus, ac ciuium filijs, constituto tamen non videtur requirere concursum duarum qualitatum, cum illa dicitio, ac, videatur potius stare alternatiue, quàm copulatiue, quia dispositio prohibitiua, negatiue concepta, non requirit concursum vtriusque copulati, cum sufficiat alterum adesse. l. si quis ita stipulatus fuerit. ff. de verb. obligat. vbi Doctores, & Ripa in cap. ex parte, num. 39. de rescriptis. Platus in l. si quando, num. 345. C. vnde vi. gloss. in Clement. in plerisque, in verb. & populo, de elect. Selua tract. de benefic. p. 2. quæst. 16. num. 1. Alex. conf. 25. num. 14. lib. 7.

Rursus, quia quando duo copulanter princi- paliter, propter se, non requiritur concursus vtriusque copulati, sed sufficit alterum adesse, quia copula stat pro disiunctiua, vt si dispone- retur, quòd ciues, & habitatores fruerentur pri- uilegijs, sufficit esse ciues, vel habitatores, Ro- land. conf. 79. num. 21. & seq. lib. 3.

Similiter legatum factum Doctoribus, & Me- dicis verificabatur in Doctore, vel Medico. Rui- nus conf. 41. num. 7. lib. 3. Roland. prædicto conf. 79.

quia copula, & po- sita genus, & speciem non ampliat, sed declarat, vt per Rot. diu. p. 2. dec. 366. n. 2.

num. 23. qui plura refert exempla; vnde cum in hoc casu Ramnufius probaretur ciuis, ex priui- legio ciuilitatis producto, ideo gaudere debu- rat priuilegijs, quibus gaudent ciues originarij, vt de huiusmodi statuto Bononiensi tradit Boërius decif. 13. incip. Pro cuius, num. 20. vers. est Bononia & simile statutum.

Præterea tamen prædictum indultum re- quiret vtramque qualitatem, adhuc Ramnu- sius dicebatur habilis ad eum Canonicatum obtinendum, cum esset ciuis, & ciuis filius, quia natus ex Bernardino Ramnufio, qui licet non esset ciuis origine, erat tamen ciuis ex priui- legio, & multis annis domicilium Bononiæ contraxerat.

Defectus illegitimitatis, Ramnufio obiectus cessabat ex sufficienti dispensatione Apostolica, obrenta à Clemente VIII. qua fuerat habitus ad omnia beneficia, dummodo plura simul non essent, nec dicebatur consumpta dispensatio ex eo, quòd Ramnufius obtinisset Canonicatum in Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris. nam cum vigore dispensationis potuisset plura be- neficia, vnum post aliud obtinere, dimittendo primum, potuit obtinere secundum, præsertim cum verba dispensationis essent directæ ad per- sonæ habilitatem. Ancharanus conf. 404. incip. Tria dubia, num. 5. vers. secundum dubium, quem refert & sequitur Tiraquellus in l. boner. §. hoc sermone, in princ. num. 31. ff. de verb. signif.

de hoc art. vide Seraph. decif. 1251. num. 9.

de hoc art. vide Duran. dec. 19. n. 5. & 6.

Lauretana grani.

Die Veneris 25. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Socius vnus si contrahit in societate, de mandato aliorum, videtur contrahere.
3 Liber mercatoris, vel camporis probat contra se, sed non pro se, præcipue in tertij præim- dicitum.

DECISIO M. DXXIV.

Cvm hac causa per decisiones Rotaes constisset, Valerianum Cacchinum in dua- bus partibus consignasse Abundantieris 79. sal- mas frumenti, & Antolinus de Antolinis, cuius erat frater, & hæres, Simon Antolinus de ann. 1591. fuisset constitutus Abundantiarum oppidi Moritis Cassiani, vnã cum Prospero Philippo, & Leonardo Nardi, & deputatus Capserius ad recipiendum frumentum, & soluendum pre- tium, vt probatum fuerat per testes, & senten- tiam contra Simonem, à Prouinciæ Marchiæ Legato, seu Commissario, ab eo deputato, latam, & Antolinus nedum esset socius, sed capserius ad recipiendum, & soluendum, & Valerianus pro-recuperatione pretij frumenti consignati vellet agere contra Simonem; dubitauit, an Si- mon pro summa contenta in dicta sententia teneretur in solidum? & Rota Valeriano solum informantem, quia informantes pro Simone, saepe citati, informare non curauerunt, eum in soli- dum teneri censuit, non solum ex eo, quòd fue- rat socius, vnde poterat à creditore in solidum conuenire, cum vnus socius de mandato alio- rum

suprà de- cif. 1413. 1443. 1455. & 1478.

adde Lud. dec. 302. n. 1. & annot. n. 9. Dur. dec. 416. n. 2. Rot. tractat. n. 25. Rota Ianuensis decif. 97. incip. diuer. p. 2. Quamplures rationes, n. 8. & sequent. & dec. 161. incip. Bononiensis. n. 8. & fuit dictum in causa Bononiensis. de Scappis die 24. Nouembris 1608. coram bon. mem. Iusto; verum etiam, quia fuerat Capserius, & deputatus ad recipiendum, & solvendum, vnde tanquam ad hunc articulum particulariter prepositus fortius in solidum erat obligatus. Rota Ianuensis pradicta dec. 161. n. 8. vers. quod tanto magis, & propterea merito per sententiam, quae transiuit in iudicatum, fuerat in solidum codemmnatus.

Et licet Rota quaedam partitas solutionum florenorum 118. & 782. considerauerit, in libro exhibitio pro inuenienda veritate super consignatione salmarum 79. frumenti, non tamen censuit, ex eodem libro probari realem solutionem, cum probè noscat, librum mercatoris, vel camporis, non probare pro mercatore, vel campore scribente ad eius fauorem, e in praedictum tertij. gloss. in l. quadam §. numularior. ff. de eden. l. exemplo. C. de probat. Ruinus conf. 77. incip. Viso statuto. n. 1. vers. quia post tempus. lib. 4. Romalibus dec. in tom. 1. vbi annot. alias dec. in tom. 1.

Adde Lud. dec. 302. n. 1. & annot. n. 9. Dur. dec. 416. n. 2. Rot. tractat. n. 25. Rota Ianuensis decif. 97. incip. diuer. p. 2. Quamplures rationes, n. 8. & sequent. & dec. 161. incip. Bononiensis. n. 8. & fuit dictum in causa Bononiensis. de Scappis die 24. Nouembris 1608. coram bon. mem. Iusto; verum etiam, quia fuerat Capserius, & deputatus ad recipiendum, & solvendum, vnde tanquam ad hunc articulum particulariter prepositus fortius in solidum erat obligatus. Rota Ianuensis pradicta dec. 161. n. 8. vers. quod tanto magis, & propterea merito per sententiam, quae transiuit in iudicatum, fuerat in solidum codemmnatus.

uerfarius praetendebat, eam possessionem Alphonfo non suffragari, quia vetante constitutione Pauli Papae 111. iubente, ne ante literarum expeditionem possit capi possessio, & sola supplicatio pro possessione non sufficiat, imò taliter possidentes declaratos intrusos, & violentos possessores, cum decreto irritante, f in inficiante titulum & possessionem, & Alphonfo non expeditis litteris accepit possessionem, non poterat manuteneri; s imò verò veniebat apponendum sequestrum, ideo causa iterum proposita, Rota ex dictis sub die 9. Iunij in decessis mansit.

Non obstabat defectus expeditionis litterarum, quia fuit responsum primò, à Laurentio non probari negatiuam expeditionis litterarum per diligentiam adhibitas, cum fuerit facta Alphonfo non citato, Verall. dec. 175. p. 1.

Secundò fuit responsum, non fuisse captam possessionem vigore supplicationis, quod vetat constitutio, sed vigore Breuis nomine Camerae.

Denique dicebatur, Laurentium, qui non iustificauerat suam gratiam, non videri posse molestare Alphonfum, nec ei opponere defectum suae possessionis ob constitutionem Pauli & decretum irritans, in ea appositum, cum tunc ei sit locus quando gratia opponens est iustificata, vt dixit Rota in causa Licen beneficiorum die 4. Iulij 1607. R. P. D. h Cavalerio: itaque satis erat Alphonfo, excludere nunc Laurentium per non ius suum.

habetur hac constitutio in Bullar. Cherub. to. 3. in appedite pag. 26. in prima impress. cum nobis inter alia.

quod efficit vt manutentio dari non possit contra decretum irritans vt fuit dictu supra dec. 1399. n. 5. & 848. n. 7. g adde supra dec. 928. n. 5. & dec. 604. n. 5.

vide Rot. in impress. per Duard. post tract. de censibus decif. 327. & supra decif. 933. n. 2. vbi plures decif. annotauit.

habetur in impress. Cavalier. dec. 1. n. 4.

possent consequi creditum census 2^m. ducator, auri in auro fortis principalis impositi de anno 1585. super domibus existentibus prope Ecclesiam S. Iacobi incurabilium in Vrbe, in via del Corso.

Et primò non reuocabatur in dubium fideicommissum quondam Ioannis Carauaschini patris Clementis, nec quòd idem Ioannes reliquerat duas domunculas, nunc inclusas, siue in palatio incorporatas, nec quòd Clemens Ioannis fratris filius, qui imposuerat censum, de quo agebatur, ceperat edificare palatium, & in illo fecerat multas impensas.

Similiter non dubitabatur, Clementem non perfecisse palatium, sed eius filios post eiusdem obitum aliquid amplius fabrica addidisse.

Atque ex his inferebatur, palatium fuisse constructum ex bonis triplicis generis, videlicet ex bonis Ioannis fideicommissis, & Clementis, debitoris census, & filiorum Clementis, super parte subiecta fideicommissio Ioannis, & pariter super parte à filiis Clementis edificata impositio census cessabat; sed non cessabat super parte spectante ad Clementem, quae si erat capax totius census, totus sustinebatur super ea, vel super parte, census capace, & propterea Rota concludit, quòd detracto valore duarum domuncularum, & fabrica facta per filios Clementis, reliquum erat subiectum censui, sed interim solutionem fructuum census non fuisse retardandam iuxta decisiones in hac causa factas.

de quo infra dec. 1542.

vide Rot. in impress. per Duard. post tract. de censibus decif. 327. & supra decif. 933. n. 2. vbi plures decif. annotauit.

ex testibus. Verallus decif. 177. incip. Doctoratus expressus, part. 1.

Et quòd tunc esset etiam Protonotarius Apostolicus de numero participantium, indubiam fidem faciebat Apostolica littera, super hoc expedita. l. matriculam. C. de agen. in rebu lib. 12. l. scriuariis, vbi scribentes, C. de testam. milit. l. nemi licere. §. non aliter, vbi Bartolus C. de Advoc. diuersi iudic.

Quòd Prioratus vacauerit per obitum Pauli Silingardi extra Romanam Curiam de mense Augusti 1601. deponebant testes de certa scientia obitus, legitime examinati, qui propterea concludenter probant refectionem, f Puteus dec. 266. incip. In vna Virgellen. in fine, lib. 3. Achill. decif. 1. de probat.

Demum, quòd fructus Prioratus non excederet valorem 300. ducatorum auri de Camera, probant etiam testes, s qui sufficiunt ad effectum iustificationis, cum saltem faciant semiplenam probationem. Aegidius decif. 114. Verall. d. decif. 177. num. 8. part. 1.

Quibus accedebat tertius testis, h Romae examinatus, deponens de praedicta summa per non excessum, de publica voce, & fama per verbum, fuit, & est, & attingebat tempus mortis Selingardi de mense Augusti praedicto, & tempus gratiae R. P. D. Gilioli de mense Februarij proximè tunc subsequenti, qui propterea firmius probabat valorem, qui intra paucos menses non praesumitur mutatus. Baldus in l. 2. num. 61. vers. nam in breui tempore. C. de rescind. vendit. Natta consil. 353. incip. Arbitror quod de muliere, num. 2. quos in terminis laudauit Rota in causa Bracaren. Parochialis S. Cosmi, die 16 Nouembris 1605. coram R. P. Sacrato.

Illa pars narratiua, quòd Prioratus fuit tanto tempore tenens per Clericos seculares, vt naturam beneficij secularis assumpserit, & legitima praescriptio esset completa, non erat iustificanda; tum quia gratia fuit sub alternatiua concessa, nempe si beneficium est regulare, in Commendam; si verò seculare in titulum, dummodo non incidat sub alternatiua Episcopi Ferrariensis: vnde satis erat, vnam tantum partem iustificare. Aegid. decif. 280. prout in hoc casu regularitas fuerat iustificata.

Accedebat etiam, quòd narratiua fuerat concepta sub dictione, forsam, quae cum non prauidet, non eget iustificatione. Leertum. ff. de confess. Felinus in cap. accedens 1. num. 10. vers. melior responsio est, vt lite non contest. Natta consil. 245. incip. In causa que vertitur, num. 3. lib. 2. Crauetta consil. 157. incip. Nobilis Bertrandus, num. 9. k

adde supra decif. 1453. n. 10. & 813. n. 4. & 816. num. 2.

adde supra dec. 1131. n. 52. & 1150. n. 2. & 1484. n. 6. & 712. n. 6. vbi annotat alias decif. in tom. 1.

adde supra decif. 1306. num. 2.

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

Ferrariensis Prioratus.

Die Lunae 28. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericatus probatur ex litteris patentibus super clericatu expeditis.
2 Matrimonium, & nobilitas probatur ex testibus.
3 Protonotariatus probatur per Apostolicas litteras.
4 Moris probatur per testes deponentes de certa scientia.
5 Valor beneficij probatur per testes.
6 Valor rei intra paucos menses non praesumitur mutatus. Alternatiua sufficit, vt in vna tantum parte verificetur, ibid. & 7.
8 Dictio, forsam, non praedictat, & ideo si sit appposita in gratia, iustificari non debet.

DECISIO M. DXXVIII.

Rota censuit, gratiam R. P. D. Gilioli fuisse iustificatam, nam super eo quod narrauerat, Prioratum fuisse regularem, & solitum commendari, e extabant decisiones etiam iteratae, quae modo non reuocabantur in dubium; super clericatu de tempore gratiae edebantur litterae a patentes Domini Cardinalis Vicarij Vrbe, Felin. in cap. post cessionem, num. 3. & 15. vers. fallit septimo, de probationibus. Gramm. decif. 81. incip. In causa illustriss. Principis Salerni, num. 1.

Quòd esset natus de legitimo matrimonio, & ex nobili genere procreatus, e ritè constabat. Peña Decif. Tom. 11.

supra decif. 1392. 1435. 1466. & 1487.

adde supra dec. 662. n. 2. & 653. n. 6. & 1332. n. 6. & infra decif. 1670. n. 6.

adde supra decif. 1200. n. 3. 6. & 8. & 729. n. 2. in tom. 1.

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

Romana annuli.

Die Lunae 28. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Agens semper praesumitur agere potius nomine proprio, quam alieno, & ferè per totam.

DECISIO M. DXXIX.

Superioribus annis quidam Caesar. Bergamoensis, exercitio textor. pater Luig. ex Iulius

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

Pacen. pensionis.

Die Veneris 25. Iunij 1610.

DECISIO M. DXXVI.

Im instanter peteretur ab agentibus pro Domino Episcopo Pacen. vt existente impedimento infirmitatis R. P. D. Maremontij, coram quo pendebat haec causa, eam proponerem, satisfeci votis petentium; sed non potui mihi satisfacere, quia cum grauissimi quidam articuli disputarentur, licet Rota in decifis manserit, cum adhuc ad superandas difficultates aliorum iudicia Dominorum desiderarem; iterum causam proponendam decreui.

Romana census de Carauaschinis.

Die Lunae 28. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 4 Census existere potest in parte domus fideicommissi non subiecta. Domini fideicommissi subiecta si aggregentur alia, in his imponi potest census, ibid.

DECISIO M. DXXVII.

Traque parte informante haec causa fuit proposita super dubio, an esset locus exceptioni fideicommissi super palatio de quo agebatur, & pro qua portione ad effectum vt agentes pro Don Luca de Luna possent, vel non possent

de hoc art. vide supra dec. 176. in tom. 1. & quae ibi annotauit.

Aquilana Capellania.

Die Mercurij 9. & die Veneris 25. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Manutentio non potest denegari possessori anteriori.
2 Litteris gratia non expeditis, non potest capi possessio.
3 Supplicatio sola pro possessione non sufficit.
4 Decretum irritans, inficit titulum, & possessionem.
5 Citatio est necessaria vt diligentia aduersarij noceat mihi.
6 Decretum irritans, non operatur, gratia non iustificata.

DECISIO M. DXXV.

Rota censuit, Alphonfo Pasqualio informanti dandum fuisse mandatum de manutendo, quod sibi iam de anno 1606. R. P. D. Mancanedus concesserat, quia de eius anteriori possessione constabat. §. retinenda, Instit. de interd. dist. in Ecclesia Collegiata Sancti Petri de Popleto Aquilana, fuerat prouisus à fel. re. Clemente VIII. vigore literarum Apostolicarum suae prouisionis, illius pacificam possessionem fuerat adeptus, vnde non poterat sibi manutentio denegari.

Cæterum, quia Laurentius Cherubinus ad-

adde supra dec. 1113. n. 2. & 1396. n. 1. & 319. n. 1. in tom. 1. & aliis saepe.

Iulius decem, per ipsum exactis à Marino auri-
fice, pro mercede cuiusdam telæ lineæ, per ipsum
Cæsarem in domo Magdalena; eius focus teste,
per manus eiusdem Marini potuisse in lotto
Iulios tres cum Colletino inscripto, *Per non ha-*
uer che dire, cuius vigore, forte extraxit adaman-
tem valoris aliquot millium scutorum, & tri-
duo, antequam illa fors Cæsari obuenisset, reli-
cta Lucia pupilla eius abintestato hærede, ex hac
vita migrasset, & Magdalena, tanquam legitima
rutrix, & curatrix Liuiæ, annulum sibi consigna-
ri obrinuisset, & paulò post relicta Sulpitia fi-
lia, & ex altera filia præmortua, Angela & Sa-
lamina neptibus hæredibus obiisset, orta fuit
contentio, an annulus pertineret ad hæredes
Magdalena; super hac causa tam ciuilliter, quam
criminaliter in Curia Capitolina acta fuissent;
demum introducta in Rota, & desuper dispu-
tato dubio, *sub die 27. February 1606.* a Domini
considerata difficultate probationum, ordina-
uerunt, quòd causa concordaretur, & pretium
ex venditione annuli exactum diuideretur inter
Sulpitiam filiam Magdalena, & Angelam, &
Salamina filias Cinthia sororis Magdalena,
& Liuiam filiam Cæsaris; sed cum concordia
diu tractata, effectuari non potuisset, causâ ite-
rum propolita Rota censuit, ita eam concordari
debere, quòd medietas valoris annuli daretur
Liuiæ, filia Cæsaris; altera verò medietas di-
uideretur inter supradictas eius aduersarias. Ra-
tio fuit, quia iura Liuiæ videbantur potiora,
cum eius intentio fundaretur super eo, quòd in
dubio Cæsar eius pater præsumebatur egisse
potius nomine proprio, quam nomine alieno.
l. Titium & Manium. §. præfectus, vbi Bart. *ff. de*
administr. tutor. Alexander consil. 132. num. 8. lib. 5.
Corneus consil. 310. num. 2. lib. 3. quod videtur
habere locum, etiam si quis agat mediante pec-
unia aliena, quia nihilominus videtur sibi ac-
quirere, & maxime in hoc casu, in quo in con-
cursu probationum, illa quæ pro Cæsare facie-
bat, videbatur validior.

Primò, quia re vera Cæsar mediante persona
Marini posuerat tres Iulios ad lottum, & sic erat
præsumptio, quòd egerat nomine proprio. Iason
in *l. post dotem, num. 72. ff. solut. matrim.* Purpuratus
consil. 202. num. 11.

Secundò ex testificatione Marini, qui posue-
rat ad lottum dicentis, quòd Cæsar non cura-
bat, quòd Magdalena conquireretur, & quòd
volebat annulum, ista enim verba ad Cæsaris
utilitatem intelligebantur prolata. Iason in *l.*
si quis nec causam, num. 6. vers. quinto facit. ff. si
cert. pet.

Tertiò ex dispositione Cæsaris Renæ, &
Ioannis Gualini, de auditu ab ipso Cæsare, di-
cente, se posuisse ad lottum, & sperare habere
aliquid boni, ne amplius laboraret.

Demum ex confessione ipsius Magdalena,
de qua deponebant testes affirmantes, audiuisse
à Magdalena *che si rallegraua, che la figliuola di*
Cesare hauesse habuto questa ventura, ma che s'isaria
piu rallegrata, se fusse stato vino il padre, auio ha-
uesse haunto questa con tenenza, che desideraua; ita
enim deponerat Cæsar Rena. secundus testis
iuxta sextum testificabatur, audiuisse Magdale-
nam dicentem, *che il diamante non era tocato à*
lei, & lo dicena Maddalena medesima, che venina
in casa nostra, & dicena, Pomo Cesare se fusse vino

quam haueua allegrezza, adesso che Liuiaba hanno
questo polisa.

Ex his enim, & aliis in facto, & in iure pon-
deratis, præsumptiones videbantur vrgentio-
res, & probationes validiores pro Cæsare, &
eius filia Liuiâ concurrere, & propterea meritò
valoris annuli medietas fuit Liuiæ adjudicata;
cæteris verò altera medietas æqualiter inter
ipsas diuidentia, fuit adjudicata, quia minus
validis probationibus nitebantur.

Alifana Canonicatus.

Die Lunæ 28. Iunij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Possessio turbida non est manutenenda, sed seque-*
stranda.
- 2. *Criminibus multis adstrictus, vt scandalosus non*
est restituendus ad honores pristinos.

DECISIO M. DXXX.

IN hac causa, licet Hieronymus Amicus ex
multis contenderet, sibi dandum mandatum
de manutenendo, præsertim cum de eius ante-
riori possessione constaret, quia tamen ex ad-
uerso multæ opponebantur exceptiones, quæ
eius possessionem satis turbidam reddebant, ex
eo quòd propter obiecta sibi homicidia fuerat
priuatus, & ipse postquam de carceribus aufu-
gerat, reuersus, porrectis precibus Episcopo, post
sententiam petierat sibi restitui terras confisca-
tas, Rota Canonicatum sub sequestro apponen-
dum censuit, & vt videretur de bono iure, me-
ritò ordinauit, quia turpe quodammodo, &
scandalosum videbatur, hominem multis defe-
ctibus subiectum, restituere ad Canonicatum,
quo casu non putauit dandum mandatum de
manutenendo, antequam de bono iure videretur.

Perusina de Bigalini.

Die Lunæ 5. Iulij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Remissoria cum prefixione termini concedi solet,*
pro faciando animo, licet ex eisdem actis iam
productis terminanda sit causa.

DECISIO M. DXXXI.

VM in hac causa ex deductis coram R. P.
D. Cavalerio pateret, quòd non constabat
de excessu in liquidatione fructuum percepto-
rum ex bonis, super quibus data fuerat immis-
sio, nec in taxatione expensarum, facta ab eo-
dem R. P. D. Cavalerio; nihilominus, quia pro
parte Domine Faustinae de Aptris recursum fue-
rat ad signaturam Sanctissimi, & rescriptum, vt
præfixo Faustinae termino ad docendum de præ-
tensio excessu, eòque elapso, & nihil quod re-
leuet docto, ad finalem executionem procede-
rem, & interim pro docendo de excessu petere-
tur remissoria, vt satis facerem importunus
vobis partis, dedi dubium, an constaret de ex-
cessu liquidationis fructuum, qui percepti fue-
rant ab anno 1600. vsque ad annum 1606. &
quamuis

suprà de-
cif. 1105.

2.

3.

4.

5.

6.

1.

de adde suprà
decif. 1018.
n. 2. & 1356.
n. 1. & 1366.
n. 1. & 1368.

1.

de quo in
fradec. 1588.
& 1607.

quamuis de excessu ex eisdem actis, non ex no-
uis probationibus docendum foret, Rota be-
nignior partem amplexa, præsertim tempore
feriarum, Faustinae concessit remissoriam, cum
præfixione termini duorum mensium, inchoan-
di à die decreti Remissoriae, ad illam expedien-
dam, & reportandam.

Eluen. Præceptoris.

Die Lunæ 5. Iulij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Immissio virtute gratiosa subrogationis, vt ha-*
beat locum necesse est, vt ille, in cuius locum
fuit facta subrogatio, esset possessor tempore
mortis.
- 2. *Morte collitigantis beneficium, cadit ius in alio.*
Collitigantes si sint tres vnum beneficium, mor-
tis duobus, tertius succedit, ibid.
- 3. *Prorogari non potest, quod non est prorogabile.*

DECISIO M. DXXXII.

- 1. V Traque parte informante super dubio, an
esset danda declaratoria? Rota non fuisse
dandum censuit, tum quia reseruatio videbatur
habere multam difficultatem ex deductis per
informantes pro Francisco Miçana, quo funda-
mento potissimum nitebatur Iacobus Figueres;
tum quia declaratoria non poterat dari ob non
partitionem mandati de immittendo; quia Fran-
ciscus fuit subrogatus ad possessionem Ioannis
Pardi, qui non decesserat in possessione, sed po-
tius Gaspar de Cnia, vt deponabant testes eiu-
dem Iacobi, & notum est, vnum de requisitis
postulatis in danda immissione, vigore gratiosæ
subrogationis esse, vt ille in cuius locum petitur
immissio, decesserat in possessione, vt sæpe Rota
firmavit, & signanter in *causa Miranden. Para-*
chialis, coram me, die 17. *May 1600.* defectus
iurisdictionis oppositus ob mortem Ioannis
Pardi, & Iacobi, collitigantium, *Clement. 1. vt*
lit. pendet. cum *ibi* notatis, visus fuit conside-
rabilis, qui non videbatur sanatus ex deductis
pro Iacobo, ex responsionibus datis pro parte
Iacobi, & præcipue ex decisione Cassadori 1.
vt lite pendet. quæ non loquitur quando mor-
tuus est vtique collitigans, neque ex proroga-
tione iurisdictionis obtenta, quia quod non est,
prorogari non potest. *l. eius qui in prouincia. ff. si*
cert. pet. & contraria procedunt, vel in iudice or-
dinario, vel in delegato, durante delegatione.
- 3. Demum repræsentabatur defectus citationis,
quia non fuerat citatus possessor.
Et ex his potissimum Rota censuit, non po-
tuisse dari declaratoriam; sed Iacobum nouo
egere decreto immissionis valido.

Isclana Beneficij.

Die Lunæ 5. Iulij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Possessio probatur ex confessione aduersarij ad*
effectum manutentionis.

Peña Decif. Tom. II.

2. *Manutenibilis non est possessio posterior, quia*
clandestina præsumitur.

DECISIO M. DXXXIII.

IN causa Isclana beneficiorum, in qua dubita-
ueram, an esset dandum de manutenendo
Alexandro Ianuario, vel Iosepho Basso? Rota
vtraque parte informante Iosepho dandum cen-
suit, quia de eius possessione constabat ex con-
fessione Alexandri, b sui aduersarij in precibus,
pro impetratione obtinenda porrectis. *l. cum*
precum. C. de liberati causa, & ex instrumento
possessionis adeptæ, vigore mandati de prou-
dendo, & ex pluribus quietantiis productis in
forma probante, super fructibus exactis.

Hinc cessabat prætensio Alexandri, cuius pos-
terior possessio, quæ præsumitur clandestina,
non est manutenibilis, c cum eo tempore Iose-
phus possideret. *Barr. in l. si dno, num. 4. ff. vt ius pos-*
sider. Alexand. consil. 88. num. 4. lib. 5. videndum ta-
men mihi erat, an iura, quibus vtcebatur Iose-
phus, essent in forma probante?

Romana census de Moran.

Die Veneris 23. Iulij 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. *Notarij error in processu deferendo non debet nocere parti.*
- 2. *Manutentionis iudicium non admittit exceptio-*
nes petitorij.

DECISIO M. DXXXIV.

DE 2. Iunij proxime præteriti fuit facta
decisio ad fauorem Ferdinandi de Moran,
vt sibi daretur mandatum de manutenendo, ad
quod impediendum, informantes pro Domino
Federico Cæfio, in memoriali deduxerunt qua-
torum motiua, primum, defectum transportationis
actorum, quia reperta fuerunt aliquot folia
alba; sed placuit responsio, quia Notarius A. C.
allegauit in suis filiis non fuisse inuentas scri-
pturas dimissas in albis, vt aliquando contingit
in illo Tribunali, & ideo non mirum, si non
fuerunt in extractu registratæ; vnde error, c vel
negligentia Notarij nocere parti non debet; ac-
cedebant alia responsiones, quæ placuerunt
Dominis.

Secundò opponebatur de extinctione census,
sed non placuit motiuum, tanquam irreleuans
in hoc iudicio manutentionis; tum quia non
potuit extingui census, nisi de consensu Ferdi-
nandi, cui fuerat venditus; tum quia licet ad-
esset difficultas, illa respiciebat iudicium peti-
torium, f in quo erat discutienda.

Tertiò opponebatur de solutione, sed placuit
responsio, quòd illæ factæ Domino Ferdinando
non absorbebant integrum debitum; quia à die
impositionis census de ann. 1586. vsque ad præ-
sentem annum 1610. decurrerunt ann. 25. in qui-
bus constatur summa scut. 4125. ex quibus Do-
mino Tollet fuerunt soluta scut. 330. & Domino
Ferdinando scuta 1334. vnde supererant soluen-
da scut. 2461. reseruatò suo loco calculo veriori

de adde suprà
decif. 1273.
num. 4.

de adde suprà
dec. 716. n. 4.
& 364. in fi-
ne in tom. 1.
& aliis sæpe.

de adde suprà
cif. 1511.

de adde suprà
dec. 506. n. 3.
Seraph. dec.
1115. n. 5.

de adde suprà
decif. 229.
n. 5. & infra
decif. 1688.
n. 9. & 1689.
num. 2.

3.

Quartò opponetur de sequestro apposto ad instantiam Episcopi Ferrariensis contra Dominum Federicum Cestum, ne solueret, & circa hoc solum motuum aliqui ex Dominis substituerunt, ex eo quòd sequestro fuerat appositum auctoritate Congregationis Baronum, sed in contrarium urgebat contra Dominum Federicum factum eiusdem Federici, qui coram A. C. confessus fuerat debitum, & susceperat terminum, & deinde post factum decretum ab A. C. sub die 21. Aprilis super consignatione bonorum in executione captorum, Federicus die 22. eiusdem mensis depositavit cedulam scutorum 1334. in monte pietatis, quam mandavit consignari Domino Ferdinando, data cautione de stando iuri, & iudicatio soluendo, & de hac consignatione cedulæ facta opportuna intimatio, nec subsistebat in facto, quòd sequestrum fuisset appositum à Congregatione Baronum, cum ex processu constaret inhibitionem emanasse ab A. C. ad instantiam Episcopi Ferrariensis.

Bracharen. pensionis.

Die Mercurij 6. Octobris 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Impetrans gratiam, tenetur eam iustificare.
- 5. Probatio facti, etiam si careat adminiculo iuris, sufficit pro iustificatione gratia.
- 7. Cura animarum concessa Abbati, & Monasterio cum obventionibus, assignata certa portione Vicario, tunc cura dicitur esse penes Prælatum, licet secus sit, si decima & obventiones dentur Vicario.
- 9. Beneficium habens curam animarum non potest esse simplex.
- 10. Dignitates, quibus vnita sunt Vicaria, habent sunt cura animarum, & tenentur residere in Ecclesia Cathedrali.
- 11. Subreptitia & obreptitia quando sit gratia.

DECISIO M. DXXXV.

1. Obtinuerat Archiepiscopus Bracharen. à se. Felcor. Clemente Papa VIII. referuari annuam perpetuam pensionem ducatorum 600. auri de Camera super fructibus Archidiaconatus de Fonte Arcada ad fauorem fabricæ Ecclesiæ Bracharen.

2. Archidiaconus super nullitate dictæ pensionis introduxit causam in Rota, in qua fuerunt factæ duæ decisiones, vna sub die 22. Aprilis 1605. & tunc vtraque parte informante fuit decisis, Archiepiscopus teneri ad iustificandam gratiam, per regulam quòd quilibet impetrans tenetur iustificare narrata in gratia impetrata. Altera decisis fuit sub die 22. Iunii eiusdem anni, in qua fuit dictum, dandam Archiepiscopo remissoria ad probanda narrata.

3. Et quia diu expectatus, eam non produxit in tempore, seruatis seruandis fuit lata sententia super inualiditate dictæ pensionis, quia transiuit in rem iudicatam.

Postea superuenit remissoria, & deinde contigit vacatio Archidiaconatus, & cum in pro-

uisione de eo faciendâ in dataria Sanctissimi peteretur conferri liber à prædicto onere pensionis 600. ducatorum, prudenter fuit dubitatum, an obstaret probatio contenta in remissoria, quam acceperat Archiepiscopus ad probanda narrata.

Super quo primò consultus respondi, non ob stare, & rursus pro maiori cautela, Francisco de Brito, qui fuerat collatus Archidiaconatus, solum informante, proposita causa in Rota, consului Dominos, qui conformiter responderunt, testes vigore remissoria examinos, non suffragari fabricæ, pro validitate pensionis, quia Archiepiscopus specificè narrauerat.

Primò, quòd licet Archidiaconatus de Fonte Arcada esset dignitas in Ecclesia Bracharen. tamen non erat maior post Pontificalem, & quòd, qui pro tempore eam obtinebat, non consueuerant in Ecclesia Bracharen. residere.

Secundò, quòd nec aliquod onus, nisi duarum Missarum quolibet anno, etiam per alium celebrari solitarum, tenebatur sustinere, minusque aliquam iurisdictionem, aut visitationem exercere. Nam licet testes probarent primum de facto, videlicet consuetudinem non residendi, cum pro iustificatione narratiuæ sufficiat probatio facti, etiam si careat adminiculo iuris. Egid. decif. 116. Rota in vna Terdonen. fructuum, die 26. Octobr. 1575. coram bon. me. Cantuccio.

Tamen non probabant secundum, quia cum olim Ecclesia de Fonte Arcada fuisset monasterialis, Ordinis S. Benedicti, & etiam Parochialis, sicut de præsentis nuncupatur, licet status Regularis fuerit suppressus, & Monasterium erectum in Archidiaconatum, qui est dignitas in Ecclesia Bracharen. & post erectionem fuerint tres Vicarij constituti, qui exercerent curam animarum, proprietates tamen curæ, quæ prius erat penes Monasterium, in erectione, fuerat perpetuò vnita, & incorporata eidem Archidiaconatu cum omnibus decimis, primitiis, iuribus, & obventionibus vniuersis, assignata Vicariis certa parte fructuum, pro illorum sustentatione; vnde locus erat conclusionis, quam ex Zabarella in Clem. vnica, de off. Vicarij, quest. 9. num. 10. firmavit Rota in vna Pampilonen. Parochialis de Stella, die 14. Decembris 1598. coram bon. mem. Cardin. Seraphino, tunc Rotæ Auditor, quòd quando primitiæ, decimæ, & obventiones, quæ dantur ratione curæ, competant alicui Prælato, assignata certa portione Vicario, iuxta cap. suscepra, de praben. lib. 6. tunc cura dicitur esse penes Prælatum, licet viceuersa secus sit, si obventiones perciperet Vicarius assignata certa portione Prælato, tunc enim cura diceretur esse penes Vicarium. gloss. in Clement. frequens, in verb. ad mensam, & ibi Imola num. 16. de excessibus Prælatorum.

Hinc consequetur & falsum dixisse testes, affirmantes, Archidiaconatum esse beneficium simplex, quia re vera habet curam animarum, licet per Vicarios possit exerceri, & non requirere residentiam, quia cum super 4. articulo deponerent esse dignitatem, ex dispositione Concilij Tridentini sess. 24. de reform. cap. 12. tenetur residere, vel in loco Curæ, vel in Ecclesia, vbi est sita dignitas, ob id enim Concilium Tridentinum sess. 22. de reform. cap. 3. ordinauit, tertiam partem prouentuum in distributiones applicari,

applicari, vt præbendati ad residentiam inuenerunt.

11. Dicebatur etiam, gratiam, quam impetrauerat Archiepiscopus, nedum fuisse subreptitiam ob non factam expressionem curæ animarum, sed etiam obreptitiam, cum fuerit expressum falsum, quòd scilicet Archidiaconatus nullum aliud haberet onus, præter celebrationem duarum Missarum quolibet anno, cum prædictis pateat, curam animarum de fonte Arcada principaliter penes Archidiaconum sedere.

Ex his fuit conclusum, reservationem perpetuam pensionis ducatorum 600. fuisse nullam, & inualidam.

applicari, vt præbendati ad residentiam inuenerunt.

11. Dicebatur etiam, gratiam, quam impetrauerat Archiepiscopus, nedum fuisse subreptitiam ob non factam expressionem curæ animarum, sed etiam obreptitiam, cum fuerit expressum falsum, quòd scilicet Archidiaconatus nullum aliud haberet onus, præter celebrationem duarum Missarum quolibet anno, cum prædictis pateat, curam animarum de fonte Arcada principaliter penes Archidiaconum sedere.

Ex his fuit conclusum, reservationem perpetuam pensionis ducatorum 600. fuisse nullam, & inualidam.

Burgen. distributionum de Birbusca.

Die Lunæ 8. Nouembris 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Distributiones quotidianæ debentur interessentibus in choro.
- 3. Dignitatibus ex dispositione Concilij Tridentini assignanda est tertia pars fructuum pro distributionibus.
- 4. Distributiones debentur etiam illis, qui non sunt de Capitulo.

DECISIO M. DXXXVI.

1. Via die 26. Aprilis proxime præteriti in fine decisionis in hac causa factæ ad fauorem Alphonsi, moderni Capiscoli dixeram, quòd libenter iterum proponerem dubium, ideo eo proposito vtraque parte informante, Rota ex eisdem rationibus in decisis mansit respectu distributionum, quæ dantur ratione interessentia, & seruitij personalis, nisi ob stare consuetudo, de qua Domini particulariter videre voluerunt.

2. Et circa difficultatem excitatam in fine eiusdem decisionis ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 3. & sess. 22. cap. 3. de reformat. constituyente, dignitatibus interessentibus non simpliciter dandas distributiones, sed quatenus conferrent tertiam partem fructuum, & prouentuum, tam dignitatum, quam Canonicatum, vt proportionabiliter in distributiones quotidianas conuertantur, Rota respondit primò, sufficere, quòd Concilium illas non adimat, & ideo causam remanere in dispositione iuris communis, cuius vigore distributiones indistinctè debentur omnibus interessentibus, ex allegatis in decisione.

3. Et quòd eo ipso, quòd Concilium in dictis Capitulis iubet, quòd casu quo nullæ, aut exiguæ sint distributiones, fiat deductio fructuum dignitatum, videtur præsupponere, quòd participatio distributionum spectet etiam ad dignitates: & huic interpretationi faciebant decisiones Sacræ Congregationis, interpretis Concilij Tridentini, vnde cum Capiscolus non recusaret residere, nec seruire negligeret, non videbatur, posse de iure arceri à participatione

Peña Decif. Tom. II.

prædictarum distributionum.

Nec obstat Capiscolo, quòd cum non esset de Capitulo, non possit de distributionibus quotidianis participare, quia præterquam quòd asserbatur, Capiscolus esse de Capitulo, licet non esset, poterat de distributionibus participare, cum distributiones dentur ratione interessentia, & seruitij personalis.

Denique res in hoc casu eo nomine clariùs procedere videbatur, quia distributionum massâ non constabat ex præbendis singulorum, aut solius Capituli, sed vel ex cura, vel celebratione Missarum, vel administratione Sacramentorum, vel oblationibus fidelium, aut annuatiis, tumulationibus defunctorum, & similibus, quibus tam studebant dignitates, quam cæteri, qui de distributionibus participabant.

Interammen. Molendinarum.

Die Veneris 12. Nouembris 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Laudum vt conuellantur, requiritur ostensio enormis læsionis, & iniustitiæ manifesta.

DECISIO M. DXXXVII.

1. IN hac causa, quam proposui extra Rotam Inter Illustrem communitatem Interammen. & Dominos de Castellis, multa fuerant pro vtraque parte deducta, & allegata, & ventilata per Dominos in Rota, & considerata longa possessione Dominorum de Castellis, & cæteris, quæ pro ipsis deducebantur in facto, & in summario iurium, prætenso illorum videbatur satis verosimilis, & quæ possit subsistere, si probationes deductæ essent releuantes, & ex aliis deducendis coadiuarentur.

2. Pro communitate autem stabat laudum, acceptatum à partibus, & receptum, vnde ad illud conuellendum, requirebatur ostensio enormis læsionis, & iniustitiæ patentis, quæ ex deductis non apparebat probata.

3. In longo causæ discursu pro inuenienda veritate, quibusdam ex Dominis videbatur, quòd videretur de situ molendinorum, cuius esset aliis placebat, quòd ageretur de releuantia iurium Dominorum de Castellis; alij sentiebant, quòd discuteretur super læsione, an talis læsio probaretur, quæ sufficeret ad rescindendum Laudum, & vt in istorum discussione clariùs procederetur, placebat fieri plantam concordatam. Denique alij ad amputandas lites, inter istos conciuces, dicebant, commodius, & tutius videri, controuersiam dirimere per concordiam, ita vt communitas restitueret molendina Dominis de Castellis, & Castellis in posterum soluerent aliquam olei quantitatem in concordia specificandam, & præteritorum nulla haberetur ratio, ita tamen quòd communitas bona fide permitteret Castellis vt molendinis, nullo neque directè, neque indirectè quæsito, vel præstato impedimento, quominus ciuibus, vel exteris ad ea pro molitura accedere liceret.

Calaguritan Beneficij de Zurvano.

Die Veneris 12. Nouembris 1610.

S V M M A R I V M.

4 Appellatio a decreto Episcopi, mandantis fieri collationem beneficij dati ob gratificationem, an sit locus.

DECISIO M. DXXXVIII.

1. Contra duas decisiones in hac causa factas sub die 24. Octobris 1608. & die 4. Decembris 1609. in quibus fuerat dictum, ad fauorem Nicolai de Balthiera fuisse locum gratificationi Episcopi Calaguritani, mandantis suo Prouisorii, quod faceret collationem Nicolao de portione, de qua agebatur, & gratificationem fuisse validam, non obstantem, quod Ioannes Ladron non fuerat citatus ad videndum gratificari, quia in gratificatione non requiritur citatio, opponeretur potissimum, quod cum a decreto examinatorum, facto die 22. Ianuarij, per quod omnes oppositores fuerunt declarati idonei ad beneficium simplex, tantum daretur appellatio pendente termino ad appellandum, non potuit Episcopus procedere ad gratificationem super collatione faciendam, & ideo tale decretum fuisse nullum, & attentatum, tanquam factum pendente termino ad appellandum.

Et cum huius oppositionis occasione, difficultates multiplicarentur, Rota restrinxit difficultatem, & ordinauit, vt videretur, b an fuerit de quo in dec. 157. necessaria appellatio a predictis decretis.

Romana bonorum de Ceulis.

Die Lunæ 15. Nouembris 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Saluiano interdicto vt locus sit, que requirantur.
2 Exceptio dominij in Saluiano interdicto quandoque solet dari, si in continenti probetur.
3 Instrumentum locationis, & emphyteusis non probat dominium, cum vendi possit res aliena, & Res aliena vendi potest, ibid.
Dominium de preterito, non probat dominium de presenti, ibid.

DECISIO M. DXXXIX.

1. Vtraque parte informante causa proposita, Rota in decisis mansit sub die 14. Iunij preteritis anni, c ex eisdem rationibus, ex quibus tunc ducta censuit, creditoribus dandam fuisse immisionem in possessionem bonorum, de quibus agebatur, vigore vtilis Saluiani interdicti, quia concurrerant requisita in hoc iudicio necessaria, videlicet creditum, hypotheca, d & possessio respectu vinear, hospitij, & Cannetorum, de quibus agebatur; nam licet ex deductis in hac propositione pro Monasterio S. Pauli oriretur verisimilis presumpcio (Curia magnum summum vocat) de bono iure Monasterij circa dominium, & exceptio dominij admitti quandoque

soleat, id procedit, e quando incontinenti; e adde supra dec. 786. n. 5. in fine. Seraphin. decil. 196. n. 5. Ludouic. decil. 425. n. 3. & 2. Rot. recent. p. 1. dec. 516. n. 8. & in interpres. per Pacificum post tract. de Saluiano interdicto dec. 1. n. 8. & de alienam. ff. de contrahend. emptione, neque ex dominio de preterito probatur dominium de presenti. Corneus consil. 24. incip. Licet in themate, num. 6. & seq. lib. 4.

In hoc vero casu probatio Monasterij ex eo etiam reddebatur obcurior, quod Monachi in hoc iudicio deprehendebantur inconstantes. nam alias intentantes deuolutionem, sepe asfirmauerant Ioan. de Cellis, de istis bonis fuisse inuestitum, & soluisse canonem: nunc vero negantes inuestituram dicebant, eundem Ioannem predicta pro suo salario detinuisse.

Accedebat etiam, quod instrumenta pro parte Monasterij nunc producta non fuerant celebrata cum Ioanne; vnde fiebat locus regulæ, Res inter alios acta.

Et ex his fuit conclusum, persistendum in decisis, & consequenter immisionem non posse retardari.

Bobien. Iurispatronatus.

Die Veneris 19. Nouembris 1610.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio nulla, & attentata non est manutenibilis.
2 Manutenibilis non est possessio capta auctoritate iudicis non habentis iurisdictionem.
3 Executores duo si dati sunt, secundus non potest procedere in causa, nisi data negligentia primi.

DECISIO M. DXL.

D Vbitani, an esset dandum mandatum de manutenendo Ioann. Francisco Baccicalugo, vel Bartholomæo Cigale? & respectu Ioannis Francisci Rota censuit, non potuisse dari mantentionem, cum eius possessio fuerit capta in præiudicium appellationis interpositæ, & consequenter nulla, & attentata. b cap. non solian, de appellat. lib. 6. Bartholomæo non potuit dari mantentio, quia licet eius possessio esset anterior, erat vitiosa; capta scilicet auctoritate iudicis, non habentis iurisdictionem. nam cum in litteris Apostolicis essent dati duo executores, non potuit secundus executor procedere, nisi data negligentia primi executoris. c Rota in vna Vrbinaten. Parochialis, die 28. Nouembr. 1588. coram Domino Cardinali Platto, tunc Rota Auditore, & in alia Cepusaque. beneficiorum, die 10. Martij 1595. coram Domino Corduba, & in alia Arimin. Castrorum, die 29. Octobr. 1597. coram bon. mem. Gipiio.

In hoc autem casu non aderat negligentia primi executoris, vnde cum nemini potuisset dari mandatum de manutenendo, appositum fuit sequelstrum.

Romana aditionis hereditatis.

Die Veneris 19. Nouembr. 1610.

S V M M A R I V M.

- 2 Hereditatis aditio excluditur repudiatione.
3 Habitatio domus hereditaria non inducit actum aditionis.
4 Hereditas per Procuratorem adiri non potest.
5 Minor restituere potest ad hereditatem, post quadriennium repudiationis.
6 Aditio hereditatis ab animo pendet.
7 Actus expressi magis sunt attendendi, quam taciti.
8 Rudis & imperitus facilius decipitur in aliquo actu.

DECISIO M. DXLI.

1. Ioannes Antonius Bolognolus senior, hæredem sibi instituit Iacobum, ex fratre nepotem, cui substituit homines de familia Bolognoli, post obitum testatoris, Iacobus possedit bona hereditaria, & deinde decoctus obiit extra Urbem anno 1590. relicto Ioan. Antonio Bolognolo iuniore, filio legitimo, & naturali in minori ætate constituto, cui propterea fuit datus curator, qui ante omnia Iacobi hereditatem, tanquam damnosam repudiavit, & petiit etiam hereditati iacenti curatorem dari, in qualis fuit reperia domus Ioann. Antonij senioris, quam possidebat Dorothæa Bertina ex causa cæsus eidem venditi per Iacobum hæredem grauatum, super hoc domo Antonia Benalia contra Ioan. Antonium iuniorem, tanquam hæredem Iacobi patris obtinuit mandatum executiuum pro suis dotibus, & donatione propter nuptias; & licet Ioann. Antonius sententias fauorabiles reportasset, quia tamen Antonia se grauatum prætendebat, causa in Rota, proposita dubitauit, an Ioann. Antonius probaretur hæres Iacobi patris, & quod eius hereditatem adiuisset? & vtraque parte informante Rota censuit, non probari, Ioann. Antonium adiuisset patris hereditatem.

- 2. Ratio potissima fuit, quia constabat de geminata eius repudiatione, excludente aditionem. a adde infra dec. 1568. vbi hæc resolutio fuit confirmata. l. 1. C. de repudian. heredit. l. si pupillaniam. ff. de acquir. heredit. Corneus consil. 310. incip. Principaliter est videndum, n. 4. vers. tamen his non obstantibus lib. 3. Ruinus consil. 157. incip. Circa primum dubium, n. 3. lib. 3. Non obstantibus actus, vnde informantes pro Antonia prætendebant, Ioan. Antonium acceptasse hereditatem, quam repudiauerat. 3. Primò ex habitatione domus paternæ, secundò ex solutione sibi facta. Nam quantum ad primum de habitatione, & possessio non fuit responsum, quod licet regulariter id procedat iuxta consilium Angeli 386. incip. Statuto Florentia cauetur, n. 2. nihilominus,

cum iste actus sit æquiuocus, b & possit fieri citra ius, & nomen hæredis, cum potuerit possidere, & habitare domum, vel tanquam hæres, vel tanquam filius ex causa dõris maternæ, ob quam patris bona sunt tacite hypothecata, vel tanquam fideicommissarius, quo casu creditor illud fecisse eò modo quo sibi est vtilius, vt voluit Bartolus in l. gerit. n. 21. ff. de acquir. heredit. cuius sententiam probarunt Paulus de Castro in dicta. l. 1. C. de repudian. heredit. Ruinus consil. 51. incip. Ex his qua proponuntur, n. 1. lib. 4. & alij, quos refert Menochius præsumpt. 101. n. 3. lib. 4. qui tenent, tali casu standum esse declarationi ipsius filij possidentis, ex quo titulo possideat, non poterat ex isto actu inferri ad actum aditionis hereditatis contra expressam, & geminatam repudiationem, & cum amplius idem Ioann. Antonius declarauerit possidere domum, titulo fideicommissi, illius declarationi standum erat.

Quantum ad secundum de solutione sibi facta, deducta ex computis inter ipsam, & Dorothæam, in quibus peritus declarauit, Dorothæam teneri restituere hæredi Iacobi 140. scut. eaque fuisse restituta Francisco Procuratori Ioann. Antonij, fuit responsum, quod licet Franciscus Procurator videretur facti se hæredem, & hereditatem adire, nihilominus hereditas per Procuratorem adiri non potest. l. per curatorem. ff. de acquir. heredit. Socinus senior in l. 1. §. veteres, n. 7. ff. de acquir. possess. latò Bursatus consil. 453. incip. ex pluribus victorias, num. 6. & sequent. lib. 4.

Rursus, quia si iste actus aditionis præsumptus, fuit factus transacto triennio, post quadriennium datum minori ad se restituendum contra repudiationem a se factam, nec de nouo adire poterit, nec per aditionem sibi præiudicare. l. finali. C. de repudian. heredit. D. Cardinalis Mantica lib. 12. de coniect. vltim. volum. tit. 10. n. 21.

Supradictis accedebat, quod cum aditio hereditatis ab animo d principaliter pendeat. l. si ania. C. de iure delibet. l. pro hærede, in princ. ff. de acquir. heredit. & aditio resultans ex solutione debiti testatoris, vel ex recuperatione illius, non arguatur ex alio, quam ex eo, quod animo ad eundem præsumitur, ille tales actus fecisse, vt in dicta l. gerit. ff. de acquir. heredit.

In casu proposito ex illis duabus expressis repudiationibus, quæ ad declarandum animum videntur magis efficaces, præsumptio aditionis eliditur, & meritò, quia concurrentibus duabus repudiationibus expressis, & duobus actibus aditionis tacitis proculdubio magis debent operari actus expressi, quam taciti. l. nonnunquam. ff. de condit. & demonstr.

Denique ex qualitate personæ Ioan. Antonij rudis, & imperiti, & ignorantis, istas præsumptiones, & coniecturas, quæ ex predictis actibus resultare possent, eadem sententia facilius persuadebatur, pro vt ad eundem effectum confiderat Corneus consil. 312. incip. Circa primum quæsitum, n. 4. lib. 3.

Et ex his fuit conclusum, Ioan. Antonium non habuisse animum ad eundem hereditatem, nec recedendi a suis duabus expressis repudiationibus.

Romana Censu de Carauaschinis.

Die Mercurij 24. Nouemb. 1610.

SVM MARIUM.

- 2 Inuentarium plenè probat contra consitem, & 3
4 Reus, & possessor auctori non tenetur docere de suo iure.
5 Censu vt excludatur, & annulletur, docere debet, qui pretendit annullationem, ius quod habet.
6 Ius idem quandoque est de parte, quod de toto, ibidem.
6 Argumentum à feudalibus ad fideicommissa valet.

DECISIO M. DXLII.

IN decisione a in hac causa facta sub die 28. Ianij proxime præteriti, fuit firmatum, palatium, siue domum de qua agebatur, fuisse constructam ex bonis triplicis generis, nempe ex bonis Ioannis fideicommissantis, & ex bonis Clementis debitoris census, & filiorum eiusdem Clementis.

Et cum postea oriretur differentia inter partes super quere liquidaationis, ad quam spectaret, dato dubio vtraque parte informante Rota censuit, liquidandi bona spectare ad Carauaschinos.

Nam Lucas de Luna habebat fundatam intentionem super existentia, & quantitate bonorum hæreditariorum, in inuentario per Carauaschinos, Clementis filios, in aditione hæreditatis confecto, descriptorum: nam inuentarium plenè probat contra conficientem. Afflictus decis. 13. incip. Circa primam presumptionem num. 1. Parisius cons. 45. incip. Vidi testamentum, n. 20. lib. 2. Rota in causa Auenion. Pecuniaria die 21. Octobris 1577. coram bon. mem. Robustorio, vnde cum domus, seu fabrica, tanquam hæreditaria fuissent in inuentario descripta, & in bonis Clementis reperta, Carauaschinos prætendentibus excludere Lucam, incumbere onus liquidandi, quæ bona essent fideicommissio subiecta, ad effectum excludendi Lucam agentem, pro quo extabant omnes prædictæ regulæ: quibus accedebat illa iuris præsumptio, quæ pro libertate rei, contra fideicommissum militare solet.

Rufus Lucas erat in quasi possessione exigendi censum, pro quo habuit mandatum de manutenendo; vnde tanquam reus, & possessor non tenebatur docere de iure suo, sed Carauaschini prætendentes nullitatem census, ex eo quod esset impositus super re, fideicommissio subiecta, tenebantur concludere docere de fideicommissio, & quantum se extenderet, seu quam latè pateret, aut prætenderetur, in palatio, seu domo, super quo census fuit impositus: nam ad prædictum effectum excludendi censum, & illum annullandi, docere oportebat eos, totum palatium esse fideicommissio subiectum, & ipsius identitatem: quod si partem tantum palatij prætenderent, fideicommissio suppositam, liquidan-

dum illis erat, quæ esset illa pars, cum idem iuris sit de parte, quod de toto.

Quæ allegabantur pro Carauaschinis de bonis feudalibus, commixtis cum allodialibus, contra ipsos potius faciebant, quia sicut in illis petens bona, tanquam feudalita, debet liquidare partem commixtam cum allodialibus, ita etiam veniens ex fideicommissio, cum valeat argumentum à feudalibus ad fideicommissa.

Et eadem ratione retorquebatur decisio in causa Romana fideicommissi de Valle, coram D. Cardinale Melino, tunc Rotæ Auditore. nam ibi fuit resolutum contra fundantes se in fideicommissio, ex quo non liquidauerant, pro qua parte bona essent supposita fideicommissio, & ex eo quod non liquidauerant, pro qua parte bona fuerant in hæreditate fideicommissantis.

Perusina vsusfructus.

Die Mercurij 24. Nouemb. 1610.

SVM MARIUM.

- 3 Legatum victus, & habitationis domus, cum filiis suis relictum uxori à viro, est legatum medietatis, & 6.
4 Legatum victus reducit ad legatum alimentorum, & 7.
5 Dicitio, vna, qualitatem, & unitatem significat.
8 Legatum conditionale extinctum, ex defectu conditionis, non potest amplius reuiviscere, & semel repudiatum, non potest reintegrari.
9 Causa, & motus legati cessante, cessat legatum.

DECISIO M. DXLIII.

ROCHUS de Pignatellis Perusinus in suo vltimo testamento iure legati reliquit Philoretam suam vxorem dominam, patronam, massariam, vsufructuariam, & administratricem omnium, & singulorum bonorum suorum, vna cum filiis suis, & hæredibus, Hieronymo, Paride, & Felice, Philoseta vita durante, & dum honestam vitam, & vidualem seruaret, & casu quod dicta Philoseta non posset testari, permanere cum prædictis suis, & testatoribus filiis, & hæredibus, idem testator ordinauit, quod filij, & hæredes tenerentur Philoseta consignare vnam cameram in domo testatoris, ad eius beneplacitum, & quolibet anno, eius vita durante, eidem dare victum, & vestitum condecemtem de bonis testatoris; ipsa tamen Philoseta suas dotes conferente, & quod eius vita durante minimè de domo expelli posset vitâ functis prædictis filiis, & hæredibus sine filiis masculis, factus fuit locus substitutioni ad fauorem Dominorum Stephani, & fratrum de Pignatellis, qui obtinuerant immitti in possessionem dictorum bonorum, ex remedio l. finalis. C. de edit. Dini Adriani tollen. referuatis tamen iuribus Philoseta quoad prædictum legatum vsufructus, quem Domini Pignatelli prætendebant, Philoseta non deberi.

Et cum de voto Rotæ causa veniret resoluenda, dubitanti an vsufructus omnium bonorum fideicom-

fideicommissio subiectorum spectaret ad Philoseta? & Rota non spectare censuit.

Et apertioris doctrinæ gratia in hoc testamento distincta fuerunt duo legata, primum medietatis vsufructus formalis, dum Philoseta viueret, & honestam & vidualem vitam seruaret, & cum filiis habitaret: quod clarè deducebatur ex eo, quod maritus illam reliquit Dominam, patronam, massariam, vsufructuariam, & administratricem omnium, & singulorum bonorum, vna cum suis filiis, & hæredibus, eius vita durante.

Et respectu istius primi legati, considerata consuetudine Bulgari, quæ potissimum obseruetur in vniuersa Italia, sine dubio filiis viuentibus fuerunt Philoseta alimenta relicta; quia tale legatum, vigore prædictæ consuetudinis ad alimenta censetur restrictum, vt latissimè tradidit Gabriel tit. de vsufructu, conclus. 2. cum prærogatiua tamen, & præminencia, quam vxores domi habere consueuerunt. Gloss. in Authen. hoc locum. C. si secundo imperis mulier. latè D. Cardinalis Mantica de coniectur. vltimar. volunt. lib. 9. tit. 7. n. 1. & sequent. sic tamen, vt non de nudis alimentis, sed de medietate vsufructus formalis legatum intelligatur, ex eo quod Philoseta vna cum filiis vsufructuaria fuit relicta. nam illa dictio, vna, vnitate & qualitate significat. l. vltim. C. de impuber. & aliis substit. & in terminis tradunt Corneus cons. 5. incip. In hac consultatione, n. 3. lib. 1. Ruinus consil. 39. incip. De tribu quarum. n. 3. vers. quod etiam, lib. 2. & alij relati per Menochium de presump. lib. 4. præsumpt. 139. n. 21.

Quod autem hoc legatum relictum fuerit Philoseta dum habitaret cum filiis; ex illis etiam verbis patebat, & casu quo non posset permanere cum filiis, tunc enim institutum fuit secundum legatum, vt si Philoseta cum filiis permare non posset, illi in eadem domo habitationem, ad eius beneplacitum, & vita durante, victum, & vestitum condecemtem de bonis testatoris præstare tenerentur; ipsa tamen suas dotes conferente.

In hoc autem secundo legato non comprehenditur formalis vsufructus, sed alimenta tantum, quasi voluerit testator, in sua domo Philoseta ali ex sua dote, & quod deesset, ex suis bonis suppleri.

Ex quibus patebat, hoc secundum legatum, multum à primo differre, & quamuis in terminis primi legati multæ quæstiones ambigæ excitari, & discuti possent, illis tamen relictis, conclusum fuit, quod cum Philoseta filiis viuentibus, ab eorum habitatione recessisset, & secundum legatum acceptare maluerit, non potuit post mortem filiorum ad primum legatum redire, quod sibi relictum fuerat sub illa conditione, si cum filiis habitasset, quæ cum semel defecerit, non poterit amplius reuiviscere. l. final. C. de instit. & substit. vbi quod semel est repudiatum, non conceditur reintegrari, & in terminis tradunt Dòctores, quos refert, & sequitur Surdus tract. de alimen. tit. 5. quæst. 4. n. 24. & 25. & sequent.

Nec ad rem pertinerebat dicere, quod non appareret de dicta conditione, si cum filiis non habitasset; quia de illa constabat, ex illis verbis, & casu quo Philoseta non posset stare, & permanere cum filiis.

Vnde cum tale, vel simile legatum relictum videretur vxori non tam sua, quam filiorum contemplatione, vt eorum educationi, & curæ incumbere. l. sed si hoc. §. fin. ff. de condit. & demonstr. Surdus dicta quæst. 4. num. 13. cessante illa cohabitatione, & assistentia, legatum cessabat.

Postremò in hoc casu ex eo etiam difficultas tollebat, quia Philoseta acceptando secundum legatum, primum repudiare censebatur, & ideo non poterat amplius ad illud redire.

Romana Casalis.

Die Veneris 26. Nouemb. 1610.

SVM MARIUM.

- 2 Probare debet causam sua impugnationis, qui impugnat actum, maximè quando fulcitur decreto iudicis, 3.
4 Iudicis decretum si adsit in actu, solemniter factum, omnes causa expressa præsumuntur vera.
5 Decretum iudicis contra enormissimam læsionem nihil operatur.

DECISIO M. DXLIV.

BRIGIDA, & Herfilia de Magistris, sorores, de anno 1578. cum decreto iudicis bona hæreditaria Agapiti de Magistris patris diuiserunt, & in diuisione Brigidæ, casale, nuncupatum Terre Mastroda obuenerit cum onere soluendi quædam debita hæreditatis, & anno mox sequenti, eadem Brigida Pacifico de Pacificis, cum promissione dotis scut. 3^m monetæ nuptui traderetur; nec pro soluendo ære alièno, & prædicta dote ad scut. 5^m ascenden. aliunde suppetere commoditas, cum decreto iudicis, & aliis solemnitatibus, Francisco Scapuuccio prædictum casale annuo canone ducatorum 90. grauatum, absque cautione de euictione pro scut. 5^m monetæ vendidit, ex prædicto pretio scut. 3^m pro dote eiusdem Brigidæ seruietur, alia scut. 2^m diuersis creditoribus soluta fuerunt.

Post 20. annos, Brigida prætendens se læsam, causam introduxit in Rota, & ideo dedi dubium, cui incumberet onus probandi existentiam, & virtutem debitorum? & Rota vtraque parte informante Octauiz de maximis incumbere onus probandi censuit, per regulam, quod qui impugnat actum, debet probare causam suam impugnationis. l. ab ea parte. ff. de probat. quod maximè procedit, quando actus fulcitur decreto iudicis, pro quo semper præsumitur: e nam stante decreto iudicis solemniter interposito, omnes causæ in eo expressæ præsumuntur veræ, Speculator tit. de empt. & vendit. §. nunc dicendum, n. 5. Imola consil. 98. incip. In quæstione qua vestitur. n. 9. Ruinus consil. 189. incip. Circa primum consultationis articulum, n. 2. lib. 1. Baldus in l. cum bi. §. si prator, in fine. ff. de transact. Alexander consil. 80. incip. Vitis themate supra scripto, ac instrumento, n. 5. lib. 5. Decius in cap. quoniam contra, num. 42. de probat. & hanc opinionem profertur Rota, Puteus decis. 205. incip. In causa Romana Casalis n. 2. & dec. 245. incip. In causa Romana n. 6.

Post 20. annos, Brigida prætendens se læsam, causam introduxit in Rota, & ideo dedi dubium, cui incumberet onus probandi existentiam, & virtutem debitorum? & Rota vtraque parte informante Octauiz de maximis incumbere onus probandi censuit, per regulam, quod qui impugnat actum, debet probare causam suam impugnationis. l. ab ea parte. ff. de probat. quod maximè procedit, quando actus fulcitur decreto iudicis, pro quo semper præsumitur: e nam stante decreto iudicis solemniter interposito, omnes causæ in eo expressæ præsumuntur veræ, Speculator tit. de empt. & vendit. §. nunc dicendum, n. 5. Imola consil. 98. incip. In quæstione qua vestitur. n. 9. Ruinus consil. 189. incip. Circa primum consultationis articulum, n. 2. lib. 1. Baldus in l. cum bi. §. si prator, in fine. ff. de transact. Alexander consil. 80. incip. Vitis themate supra scripto, ac instrumento, n. 5. lib. 5. Decius in cap. quoniam contra, num. 42. de probat. & hanc opinionem profertur Rota, Puteus decis. 205. incip. In causa Romana Casalis n. 2. & dec. 245. incip. In causa Romana n. 6.

1. habetur hæc dec. impressa per Cenci. post tract. de censu. 28. dec. 57. & per Duard. dec. etiam 57. b supra dec. 3527.

2. habetur p. 1. in impress. diuersorum dec. 71. n. 13. cui iunge supra decis. 1497. n. 82. & Rot. in vna Romana Legatorum corâ Sacro impressa per Duard. post tract. de cessi. dec. 69. n. 6.

3. habetur p. 1. in impress. diuersorum dec. 71. n. 13. cui iunge supra decis. 1497. n. 82. & Rot. in vna Romana Legatorum corâ Sacro impressa per Duard. post tract. de cessi. dec. 69. n. 6.

4. adde Rot. in nouiter nouill. Far. dec. 748. n. 1. & 2. & seqq. & diuers. p. dec. 761. ferè per totâ præcipue n. 3. & 4.
5. adde Coccin. dec. 197. n. 2.

6. vsufructus semel extinctus non reuiuiscit, etiâ si proprietates denuo efficiatur fructifera, vt fuit dictum in vna Rauent. Censu coram Manzenedo 24. Maij 1621. impressa per Duard. post tract. de cessi. dec. 349. n. 9.

1. adde Rot. in posth. Far. tom. 2. dec. 85. n. 1. & 280. n. 1. in fine.
2. adde Rot. recent. p. 2. dec. 684. n. 1. vbi ad propositum allegat hæc dec. & supra dec. 1431. n. 7. in posth. Farin. tom. 2. dec. 490. n. 2. Casal. dec. 339. n. 6.

Roman. medietatis, n. 4. lib. 3. & tenuit in causa Pranesina de Columna, anno 1574. coram bon. mem. Seraphino, & in causa Romana casalis Palazzetti die 23. Ianuarij 1584. coram Robusterio, & alijs saepe.

Nec refert, quod stante enormi laesione non praesumitur pro decreto iudicis. Parisius cons. 85. incip. Vidi copiosus, & subtilis informationes, n. 49. lib. 3. cum pluribus congeitis per Gabrielem tit. de sentent. conclus. 5. n. 36. Rota in causa Amerip. 1. dec. 201. nen. domus, die 24. Octobris 1578. coram bon. n. 2. & in mem. Cantuccio.

Quia fuit responsum primò, deducta de laesione non pertinere ad dubium, de quo agebatur, secundò fuit dictum, quòd donec laesio probaretur, pro decreto stabat praesumptio, & parti aduersa venienti ad rescissionem contractus, incumbere onus probandi.

Alia consultò fuerunt omissa, quia non pertinebant ad dubium propositum, in quo strictè quaerebatur, cui incumberet onus probandi existentiam, & vrgentiam debitorum, & conclusum, onus probandi incumbere Octauia.

Racanaten. Censur.

Die Veneris 26. Nouemb. 1610.

S V M M A R I V M.

2. Scriptura intellectus magis conformis iuri, semper est sequendus.

DECISIO M. DXLV.

AD instantiam D. Caesaris Galli iterum propositi causam resolutam die 27. Ianuarij proxime praeteriti, & quia nihil releuans contra decisionem deducebatur, Rota in decisis mansit, & caeteris decisionis fundamentis minimè reiectis, in hac propositione multum placuit motium, deductum ex illis conuentionum verbis, & crescendo, & decrescendo detto linello, tutto vada ad anno beneficio respectiamente di detto Sig. compratore. nam praedicta verba satis clara, & patentia non poterant referri ad fortem principalem, vt praetendebant informantes pro D. Caesare Gallo, cum iam ultra fortem, cautum esset, che il compratore non fusse obligato, se non a raggioni di soldi 84. per soldo; vnde ad euitandam contrarietatem, fateri oportebat, quòd illa verba crescendo, è decrescendo, erant referenda ad fructus census, & cum iste intellectus esset magis conformis dispositioni iuris, vt fuerat in decisione deductum, meritò placuit, nec fuit à decisione recessum.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Lunæ 29. Nouemb. 1610.

S V M M A R I V M.

2. Fructus beneficij percipiendi sunt de manibus eius, qui obtinet beneficium, etiamsi infra annum illud obtinuerit.

3. Dicitio, liberè, in priuilegio posita, quandoque recipit interpretationem à iure. & quo medio intelligatur, 4.

DECISIO M. DXLVI.

IN decisione in hac causa facta sub die 1. Februarij 1610. fuit resolutum, Capitulum Burgen. vigore priuilegiorum Apostolicorum posse percipere fructus vnus anni cum dimidio de beneficiis vacantibus: propria auctoritate, possessione plena, disputato super hoc dubio, die 29. Nouembri, Rota censuit, Capitulum, possessione plena, non posse fructus propria auctoritate capere; quamuis enim generalitas verborum contentorum in priuilegijs Apostolicis esset apta, id significare, possessione vacua, propter dictionem, liberè, & alia tunc in decisione ponderata; possessione tamen plena, aliud ratio iure constituebat, vt Capitulum de manu possidentis fructus accipere debeat, iuxta doctrinam Ancharrani in cap. si propter, n. 5. vers. per ista infero, de rescript. lib. 6. vbi conclusit, habentem priuilegium percipiendi fructus primi anni beneficiorum vacantium, debere illos recipere de manibus eius, cui infra illum annum beneficium fuerit collatum, cuius doctrinam amplexa fuit Rota in causa Burgen. & liquidationis fructuum die 17. Decembri 1574. coram bon. mem. Cantuccio.

Non obstant dictio, liberè, in alia decisione ponderata, quia fuit responsum, Primò, quòd cum recipere debeat interpretationem à iure communi, debet intelligi, nisi possessio sit plena. Mohedanus dec. 7. n. 3. vers. nec obstat, de restit. spoliat. & praesertim ne laedatur tertius, vt fuit dictum in causa Cesaragustana dismembrationis, die 26. Iunij 1606. coram D. meo Sacrato.

Secundò dicebatur, quòd licet dictio, liberè, tribueret facultatem percipiendi fructus propria auctoritate, etiam possessione plena; id tamen non haberet locum, quando possessor praetenderet detractiones, vt in casu proposito, in quo super Archidiaconatu fuerat imposita pensio 500. ducatorum, & insuper concessio fuerat facta citra prauidicium iurium Camerae Apostolicae, vt fuerat consideratum in causa Burgen. fructuum, die 16. Decembri 1588. coram bon. me. Bubalo, & faciunt tradita per Surdum cons. 265. incip. Sententia Domini iudicis, n. 34. lib. 2.

Et ex his tollebat praesentia modicitas prauidicij, ex aduerso representata, quibus accedebat, quia si possessione existente plena, Capitulum propria auctoritate posset percipere fructus, prouisus de reo, & possessore fieret actor, & cogereur recipere medietatem fructuum secundi anni, de manu Capituli, & haec interpretatio videbatur conformis voluntati Pontificis, concedentis priuilegium, in quo datur facultas Capitulo, vt possit continuare in perceptione fructuum, vsquequò prouisus non acceperit possessionem beneficij, quod etiam considerauit Rota in praedicta causa Burgen. fructuum, coram bon. mem. Bubalo.

Ex quibus deducebatur, idem idultum praesupponere, quòd capta possessione per prouisum, non licet Capitulo continuare perceptionem fructuum propria auctoritate.

Quæ

Quæ autem deducebantur per informantes pro Capitulo ad hanc difficultatem superandam non accomodabantur ad terminos Bullæ, praesertim cum inde sequeretur, quòd indultum non esset de annota anni cum dimidio, sed vltioris etiam temporis; vnde magis grauaentur beneficia, quod non fuerat de voluntate concedentis praesumendum.

Hispalen. Praeeminientiarum.

Die Veneris 3. Decembr. 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Dignitas Ecclesiastica constituitur ex tribus requisitis, & qua haec sint.
3. Abbas, licet aliquis beneficiatus nuncupetur, non ex eo dicitur habere dignitatem.
4. Abbatia dicitur dignitas, concurrentibus tribus requisitis, 5.
5. Clerici simplices, licet nominentur Abbates, non ex eo dicitur habere dignitatem.

DECISIO M. DXLVII.

INTER alias praetensiones beneficiorum Ecclesiasticum Parochialium ciuitatis Hispalen. contra Canonicos Collegiatæ Sancti Saluatoris eiusdem ciuitatis, haec etiam deducebatur, quòd Beneficiatus, quem clerici pro capite vniuersitatis sibi eligunt, & vulgò nuncupatur, Abbas, ratione praedictæ dignitatis Abbatialis esset praefendus Canonicis Collegiatæ, in processionibus, & actibus, quos simul inite contingit.

Et cum pro parte Collegiatæ id negaretur, dubitauit, an constaret, Beneficiatum, ita electum, non habere Ecclesiasticam dignitatem Abbatialem ad praedictum effectum? Rota, informate solum Collegiatæ S. Saluatoris, non esse dignitatem a censuit, quia non concurrebant in eo tria signa, requisita ad dignitatem constituendam; primum quòd haberet administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione, b perpetuè sibi assignatam: alterum, quod haberet nomen dignitatis, & praerogatiuas in Ecclesia tam in choro, quam in Capitulo, licet non haberet veram administrationem, vel iurisdictionem: tertium, quòd ex Ecclesia consuetudine haberetur pro dignitate, Archidiaconus in cap. 1. n. 2. de consuet. lib. 6. quem ibi refert, & sequitur Geminianus n. 7. Selua tract. de beneficiis part. 1. quaest. 2. n. 42. Aretinus consil. 1. 3. incip. In praesenti consultatione, num. 1. & multis sequent. Papazonus in addit. ad dec. 9. Rota de praeben. in nouis, super verbo, dignitas; in casu proposito, licet ille beneficiatus, Abbas nuncupatus, nominis ratione dignitatem habere videretur, cum tamen, (vt nonus, & decimus testes deponerent) nullam haberet iurisdictionem, aut praeminentiam, nisi inter eosdem beneficiatos, ad ordinandum, quid esset faciendum inter eos, consequenter non erat dignitas, c & maximè, cum nec pro dignitate reputaretur.

Nec refert, quòd Abbatis nomen praeferat dignitatem, & Abbatia dicatur dignitas, d Felinus in cap. 2. in princip. de iudicijs, Decius in repet.

tit. cap. decernimus, num. 10. & 12. de iudic. vbi Ripa numer. 30. & sequentibus. testatur de communi.

Quia id non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, c id est, à praedictis requisitis, concurrentibus ad veram dignitatem constituendam, neque enim sufficit solum nomen; nisi vltioris praerogatiua concurrat. Hostiensis in cap. de multa. n. 11. vers. sed nec est, de praeben. Ancharanus in Clemen. si dignitatem n. 1. vers. à nomine autem ead. tit. Iason consil. 192. incip. In praesenti consultatione, num. 25. vers. ex omni ergo, lib. 2. latè Decianus consil. 19. incip. Quoad primum dico, n. 119. & 120. lib. 3.

Et maximè, quia in multis locis, simplices etiam clerici vocantur Abbates, & tamen notum est, nullam eos habere dignitatem.

Hipporegien. Capella Sancti Martini.

Die Veneris 3. Decembr. 1610.

DECISIO M. DXLVIII.

UTRAQUE parte informante proposita hac causa, Rota inherendo potissimum discursui, quem ego laboriosè confeceram, super distinctione singulorum praedictorum, quæ ad Capellam Sancti Martini spectare praetendebantur, censuit, bona, & praedia locata sub nomine S. Martini spectare ad Capellam Sancti Martini, de reliquis autem particulariter esse videndum.

Bona autem locata sub nomine S. Martini fuisse infra scripta: Un piantato in fontano coherente la via da due parti, & il gerbo del commune, prout in discursu in hac causa facto die 26. Martij 1610. coram me, vers. secundo respectu, super vno piantato.

Vno piantato in vigna esse, coherente gio Bimata via, & Giacomo Antonio, de quo in praedicto discursu vers. tertio super alio piantato.

Uno piantato al Monte pino coherente la via pubblica Pietro Testa Gio Bimata, & li fratelli di Peruffo, de quo in praedicto discursu vers. quarto super alio piantato.

Vno piantato in Carauer, coherenti la via Gioanino, Testa Antonio, & fratelli di Peruffo, de quo in praedicto discursu vers. quinto, super alio piantato.

Vno piantato in pros ofias Castiglione, coherente la via Martino Crauiolato Giorgio Paruffo, de quo in praedicto discursu, vers. sexto super vno piantato.

Vno piantato in vignale coherente Dominico Arieto Biagio Guda, & quelli di S. Martino, prout in praedicto discursu vers. decimo super vno prato in vignale.

Vno prato alli Rosani, coherente Martino Crauiolato, li fratelli di Testa, & li de Gringbello, de quo in discursu vers. undecimo super vno piantato, alli Rosani.

Vno prato in Boascha, coherente il Sig. Rodomonte, la via, & Giacomo Gringbello, de quo in praedicto discursu vers. duodecimo, super vno piantato.

Item

Item un prato in praye, coherenti li heredi di Giacomo Bina, & Pietro de Georgio, Item unaparte del bosco, in Masere, coherente il Sig. Rodomonte Antonino, quelli di Strambinello, & la parte spettante al inrepatonato de S. Iacomo, & S. Maria. Item un campo, & castagneto alla longuera, coherenti li fratelli di Testa Giacomo Gringbello, Bartholomeo & Georgio di Brunetto, è Thomasso Gambazono. Item una parte de piantato in Boascha, coherente il Sig. Stephano, la via publica; il Sig. Federico Antonino, & la parte spettante alli altari di S. Iacomo. Item uno piantato in Pros, coherenti la via li fratelli di Talleto, & Antonio Alice.

Item uno prato in Valea, coherenti quelli de Antonino, & quelli di Strambinello; de quibus in predicto dicursu vers. 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18.

Item una pezza de campo, o arboletto, coherente la via Gionannino, testa, & quello di Baldeferio, de quo in primo processu fol. 64.

Item una vignetta con bosco in Caraker, coherente la via publica da due parte, & quello di Peruffo, vt in tertio processu fol. 315.

Item uno piantato alle Retije, coherenti li fratelli, di Perrono, & heredi del q. Martino Gambacono, de quo in tertio processu fol. 1. & 330.

Item uno piantato al Mongioneto, coherenti la via da due parti, li fratelli di vagena, & fratelli di vignoneto, vt in instrumento, de quo in secundo processu fol. 9.

Item un piantato in Chisina, coherenti a via da due parti, li fratelli di Sicchio Bartolomeo Bertinetto, vt in secundo processu fol. 9.

Item uno prato in Rina coherenti da due parti la via, & Alessandro Macone, de quo in secundo processu fol. 9.

Item uno prato in Archerio, coherenti la via da tre parte Martino del q. Guglielmo Gaio, provt in instrumento, de quo in tertio processu fol. 320. & in alio instrumento, de quo in tertio processu, fol. 324.

Item uno vermetto in Valea, coherenti qualli di Strambinello & M. Gio Maria Antonino, de quo deponunt sex testes in tertio processu fol. 77. & sequent.

Valentina Parochialis de Palma.

Die Veneris 10. Decembr. 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Sequestro non datur locus, ubi cessat subiectum, super quo cadere debet. veluti si beneficium viatit, 3.
2. Beneficium vniuum desinit esse beneficium, & 4.

DECISIO M. DXLIX.

Monasterio de Coralua solum informante dubitanti, an esset apponendum sequestum in hac causa, in qua fuerat pronuntiatum pro petitore contra possessorem, super titulo Parochialis, nempe super validitate vnionis, & super nullitate renuntiationis, & collationis, & Parochialis fuerat auocata ab impetrante, &

adiudicata Monasterio, qui videntur esse termini Clera. 1. de sequestro possess. & fruct. ex notatis ibi per gloss. in verb. super beneficio.

Rota tamen contra Monasterium, quod obtinerat sententiam, & petebat sequestum, censuit respondendum.

Ratio potissima fuit, quia cum sententia fuisset lata super validitate vnionis, & consequenter beneficium vnium desierat esse beneficium, non erat locus sequestrationi iuxta terminos predictae Clenien. loquentis de beneficio Ecclesiastico, vt notat gloss. in dicta Clenien. in verb. beneficio. Vnde si vel super pertinentia collationis, vel super bonis, vel super fructibus, vel super oneribus realibus, seu personalibus feratur sententia, non erit locus sequestro, iuxta dictam Clenien. ex sententia predictae glossae, quam sequuntur ibidem Zabarella quest. 6. numer. 14. Abbas numer. 3. Imola numer. 15. Ancharanus numer. 1. & Vitalinus num. 32.

Præterea cum sententia fuerit lata super validitate vnionis, non autem super titulo beneficii, quia beneficium vnium non est amplius beneficium, sed prædium, non erat locus sequestro.

Contrarium autem fuisset dicendum, si sententia fuisset lata super inualiditate vnionis, quia tunc sententia esset lata super titulo beneficii; esset enim casus iuxta terminos predictae Clementinae.

Montis Politiani pecuniaria.

Die Mercurij 15. Decemb. 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Protestatio alium si non adest, presumitur tacitum consensus.

DECISIO M. DL.

Via Domini fratres de Bentiis, qui non informauerant, cum hac causa fuit proposita die 2. Decembris 1609. voluerunt super iisdem audiri, ideo vtraque parte informante, causa iterum proposita, Rota, quoad obligationem Episcopi in decisis mansit, ex iisdem rationibus, quibus tunc fuerat mota; Episcopus enim scuta 100. promiserat pro fabrica facienda, non habito respectu ad aliquem modellum, & quamuis Amaniti modellus magis illi placuisset, & refugisset, modellum scaldi, tanquam nimis sumptuosum, & requirementem magnam expensam, & quidam testes dicerent, audiuisse Episcopum dicentem, nolle expendere in modello scaldi, cum id priuatum protulerit, nec in contrarium protestatus fuerit, iuxta predictum modellum fabricæ, censebatur tacite consensisse: qualiter autem Bencij tenerentur ad solutionem, Domini particulariter videre voluerunt.

4 adde Ric. in col. lect. dec. 223. vers. l. mita hanc dispositione p. 1.

2.

b adde supra dec. 1020. n. 7.

3.

4.

Colonien. Canonicatus.

Die Veneris 17. Decembr. 1610.

S V M M A R I V M.

- 3. Mensi Octobris est ordinaria collationis.
4. Resignatio conditionalis non subsistit, nisi adimpleta conditione.
Beneficium non vacat per obitum resignantis, si resignatio sit effectiua, ibid.
5. Resignationem non potest admittere, qui non habet iurisdictionem desituendi, licet habeat ius nominandi.
6. Simoniaca non dicitur pactio facta post effectiuationem gratia, vel potius questum, 7.

DECISIO M. DLI.

Pro intelligentia dubij, an nominatio, & prouisio facta in persona Adami Adolphi esset valida, præsupponebatur in facto, Lugderiæ Canonicum Collegiatæ Ecclesiæ S. Andree Colonien. hunc Canonicatum, & præbendam liberè resignasse in manibus Capituli, Ordinarij collatoris, & vigore predictæ resignationis, Canonicum Turnarium nomine Capituli eisdem Canonicatum, & præbendam contulisse Ioanni Reutz, nepoti resignantis, cui insuper pacificam tradidit possessionem.

Cum verò paulo post resignans obiisset, Ioannes dubitans, ne Capitulum aliquid circa collationem sui Canonicatus innouaret, recursum habuit ad officialem Episcopi, à quo contra Capitulum, & omnes alios obtinuit specialem inhibitionem, ne sub pena excommunicationis, & mille florenorum, eum infestarent, quæ fuit Decano & Capitulo intimata; deinde de mense Octobris, idem Capituli Turnarius ab eodem tunc congregato petiuit, & obtinuit de dicto Canonicatu Adamo fieri collationem; quatenus tamen Turnarius, & Adamus de in demnitate Capituli præstarent cautionem; si Adamus ad possessionem admitteretur.

Quibus prænotatis Rota censuit, nominationem fuisse validam, quia facta auctoritate Capituli habentis intentionem fundatam in vacatione Canonicatus in mense Octobris anno 1605, per obitum Lugderij, & mensis Octobris vigore concordatorum est ordinariæ collationis, & sic pertinet ad Capitulum ipsius Ecclesiæ Collegiatæ, Lapus allegat. 31. num. 1. Baldus in cap. cum Ecclesia Vulterana, num. 2. de elect.

Non obstantibus præcedens resignatio, per quam videbatur impedita vocatio per obitum, quia illa resignatio multipliciter videbatur inualida; tum quia admissa sub conditione, b si Lugderius resignans per 20. dies superuieret, quæ conditio defecerat, vt constabat ex confessione Ioannis Reutz in sua prouisione, Rota decif. 4. incip. Nota quod ubi beneficia n. 1. de rerum permutat. in antiquis Abbas in cap. cum pridem, numer. 11. de pactis, Mohedanus decif. 1. incip. In causa Terdonen. vers. quia cum resignatio, Verallus decif. 86. incip. Resignauerat Raynaldus, numer. 1. part. 3. Guidobonus decif. 59. incip. Vnus resignauerat, Gabriel consil. 185. incip. Ioann. Peña Decif. Tom. II.

b adde supra dec. 388. n. 7. vbi, annot. alias decif.

d adde supra in dict. dec. 1465. n. 7. e de quo infra decif. 1622.

Baptista consensit. n. 2. lib. 1. Tum quia Turnarius habens ius nominandi, cum non habeat iurisdictionem destituendi, non potuit admittre resignationem, & Innocentius in cap. quod in dubijs, num. 3. de renunc. vbi Anton. de Butrio n. 7. vers. vnde in manibus Capituli, Sarnen. in regul. de infirm. resignan. quest. 18. n. 3. vers. nec obstat si diceretur, Rota dec. 14. incip. Quidam Cardinal. n. 1. & sequen. de renunc. in antiquis.

Addebant aliqui ex Dominis non obstat, si moniam ex aduerso obiectam, deductam ex promissione indemnitate Capituli, quia cum promissio fuisset facta per aliquot dies post nominationem, nō poterat reddere eam simoniacam, d cap. Arualdus 8. quest. 3. Decius consil. 118. incip. Viso instrumento, n. 4. Verall. dec. 239. incip. Simoniaca electio, n. 7. part. 3.

Et meritò, quia nominatio, ex qua potissimum fuit Adamo ius quæsitum, gloss. in cap. dilectus, in verb. plus iuris, de offic. legat. Abbas in cap. cum Bertoldus, n. 12. de re iudicata, Rota decif. 4. incip. Secundum omnes Dominos, in princip. de iurepatron. in noisf. fuit pura, & absque aliqua conditione, aut promissione, & sic respectu illius, quidquid postea factum fuerit, non potuit dici Simoniacum, quia ex postfacto, post ius quæsitum nulla præcedente conuentione, nulla contrahitur Simonia dicto cap. Arualdus 8. q. 3. Puteus dec. 171. incip. In vna Hispanen. n. 9. lib. 2. fuit decifum coram bon. mem. Bubalo in causa Oriolen. confidencia die 1. Februar. 1590. & ex his censuit Rota, nominationem, de persona Adami, fuisse validam: de reliquis autem difficultatibus, quæ vtrinque excitabantur per informantes, Domini particulariter videre voluerunt.

Papien. Censurarum.

Die Veneris 17. Decembr. 1610.

S V M M A R I V M.

- 2. Possessor male fidei tenetur soluere omnes fructus, non solum perceptos, sed etiam quos percipere potuit.

DECISIO M. DLII.

Ista causa ad multam instantiam Agentium pro Domino Archidiacono Papiensi, iterum proposui dubium resolutum ad fauorem D. Fuluiz Butigellæ die 29. Ianuarij proximè præteriti, vt teneretur solum ad fructus perceptos, non autem ad illos, qui percipi potuerunt, nam licet verum sit, quod possessor, cuius mala fides probatur, tantum præsumptiue teneatur ad fructus, qui percipi potuerunt, quando agitur cum pupillo, vel minore, vel cum Ecclesia, vt in hoc casu agebatur, Roman. consil. 454. incip. Omnipotentia Dei, n. 28. Berous in cap. grauis, n. 34. in fine, de restit. spoliat. Cremenensis singul. 135. Crescent. dec. 8. incip. Possessor mala fidei, de caus. possess. & propriet. nihilominus, cum in hoc casu Fuluia non videretur legitime condemnata; ex quo sententia contra ipsam lata fuerat nulla ex defectu citationis, nec fuerat habita ratio expensarum, illi debitarum, propter nullitatem

5. adde Duf. dec. 237. n. 19. & 20. Mantie. dec. 68. n. 6.

6.

d adde supra dec. 270. n. 3. Rot. in impref. per Far. post tom. 1.

confil. dec. 202. n. 3. & sequ. præcipue n. 6. & 111. n. 8. Lud. dec. 238. n. 9.

7.

e adde Lud. dec. 517. n. 30. Caualef. dec. 1019. n. 8. & 10.

i.

f supra dec. 1477.

g adde supra dec. 152. n. 2. & 3. vbi annotauit alias decif.

h adde supra in dicta dec. 1477. n. 9.

iudicij non poterat dici in mala fide, forte etiam præsumpta, nec condemnari ad fructus, qui percipi poterunt.

Et ideo dicebatur quòd Archidiaconus acciperet fructus, quos Fulvia perceperat, & ipsa offererebat, & desisteret ab ulteriori prætensione.

Romana fideicommissi.

Die Lunæ 20. Decembr. 1610.

S V M M A R I V M.

- 1. Filij postea in conditione sunt vocati ad fideicommissum. Et etiam si filia non sint nominata, sunt admittenda, &c.
2. Condicio si sine filiis decesserit, deficit non solum per existentiam filiorum masculorum, sed etiam femininarum.
3. Filij si sint vocati ad fideicommissum, absolute etiam sunt comprehensa, & vocata filia.
4. Dispositio quando potest parere effectum circa multiplicationem novorum fideicommissorum, non censetur inductum novum fideicommissum.
5. Substitutio plurimum descendenti in dubio semper intelligitur facta de propriis filiis, & descendens vniuersi cuiusque instituti, non autem de aliis.
6. Neptis ex fratre non facit cessare conditionem substitutionis quo ad filiam.
7. Dicitio, omnibus, in fideicommissio posita habet in se inuicem aliam dictionem, scilicet, eisdem.
8. Fideicommissus inest tacita prohibitio alienandi.
9. Prohibitio expressa alienandi impedit dominij translationem.

DECISIO M. DLIII.

Hieronymus Carretus anno 1577. condito testamento, cum quo decessit, filiabus iam nuptis, legatis aliquot relictis, filios masculos Pasqualem, Bernardinum, & Andream hæredes vniuersales instituit, & substituit, his verbis: de cedente ex ipsis vno sine filiis legitimis, & naturalibus, alios superstitios eisdem substituit, & descendentibus omnibus eisdem substituit filios masculos superuinentes, si superuixerint, sin autem feminas, prohibendo eisdem, & vtrique eorum omnem alienationem, & distractionem bonorum; obiit deinde Hieronymus testator filij prædicti hæreditatem eius adiecerunt successuè nullis, relictis filiis obiit Pasqualis, & sic factus fuit locus substitutioni ad fauorem Bernardini, & Andree superuuentium: deinde superstitie Andree, decessit Bernardinus Flaminia vnica filia relicta, contra quam in portionem Bernardini patris succedere volentem, moto iudicio in Curia Capitoli tres sententiæ à diuersis iudicibus latae fuerunt.

Causa introducta in Rota super petitorio dubitauit, an Flaminia potuerit succedere in portionem Bernardini patris, ita vt Andreas non potuerit alienare.

Et Rota vtraque par informantem, Flaminiam potuisse succedere censuit.

Primo, quia fuit posita in conditione in substitutione, Bernardino patri facta, & consequenter fuit locus dispositioni statutariæ, vt positi in conditione a sint vocati.

Nec refert, quòd conditio fuerit sub masculino genere, si sine filiis, quia nihilominus etiam filia comprehenditur. Gabriel de verb. signif. conclus. 6. & dixit Socinus iunior consil. 158. incip. Abundè & multum subtiliter, numer. 36. in fine, lib. 2. quòd ista conclusio omnibus applaudit, & conditio illa, si sine filiis de cederet, non solum deficit per superexistentiam filiorum masculorum, sed etiam filiarum, Cephalus consil. 45. incip. Magnificus Dominus, num. 13. & consil. 46. incip. Adhuc videtur, n. 14. Rolandus consil. 43. incip. Negari non potest, num. 41. lib. 4. Parisius consil. 41. incip. Ioannes testator, num. 25. & multis sequent. lib. 3. Cardinalis Mantica de coniecturis vltimarum volum. lib. 11. tit. 14. num. 7. & fuit late dictum in causa Camerinen. fideicommissi, coram me die 13. Novembris 1595.

Rursus, quia cum testator, cum voluit, discretiue loquutus fuerit, vocando prius masculos, & postea feminas, non obscure indicauit, quòd quando non distinxit, de vtrisque intellexit, & consequenter cum simpliciter dixerit, sine filiis, nec adiecerit verbum, masculis, de feminis etiam intellexit. Socinus iunior consil. 3. incip. Vitis themate, & statuto, numer. 42. lib. 1. Corneus consil. 230. incip. In hac consultatione, numer. 6. lib. 3. Berous consil. 110. incip. Materia proposita questionis, n. 27. lib. 2. & fuit dictum in prædicta causa Camerinen. fideicommissi.

Præterea Flaminiam fuisse vocatam in portionem Bernardini patris, ex illis substitutionum verbis inferebatur, & descendens omnibus, substituit eisdem filios masculos superuinentes, sin autem feminas; nam cum Bernardinus non haberet filium masculum, Flaminia patri succedere debuit. l. falso. ff. de condit. & demonstr. l. Lurinus. §. Caio. ff. ad Trebell. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebell. Alexander consil. 93. incip. Alias consultus, numer. 9. lib. 3. & fuit dictum in causa Firmana fideicommissi die 5. Maij 1593. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, & tunc Rotæ Auditore.

Nam ex his articulis in clara vocatione Flaminie versari videbatur, intelligi enim debuit facta substitutio singulis separatim, vt filij vniuersi cuiusque propriis patribus substituti censerentur, sicut in dubio intelligitur, & præsumitur, Mantica lib. 6. de coniect. tit. 5. numer. 17. & fuit dictum in præallegata causa Firmana fideicommissi, quod maxime procedit in hoc casu, ex eo quòd testator in hac substitutione non posuit filios in conditione, vt consequenter intellexisset de propriis liberis. Insuper, cum Andreas filios masculos non reliquerit, casus clarus ad fauorem Flaminie esse videbatur.

Nec ad rem pertinebat, quòd testator excluderet propriam filiam ab hæreditate, certum quid ei legando; quia præterquam quòd ista coniectura est satis controuersa, vt constat ex relatis per Gabrielem tit. de substit. conclus. 2. & Thesaurum decis. 118. sola non sufficit ad excludendam filiam h à portione patris, Cardinalis Mantica lib. 11. de coniecturis tit. 14. numer. 14. vers. si tamen hac ipsa coniectura, & affirmavit Rota in dicta causa Camerinen. fideicommissi coram me, & in causa Montis, & Falefci hæreditatis 14. Maij 1584.

Minus

4. de quo supra dec. 902. n. 11. & 12.

3.

4.

5. de quo supra dec. 909. n. 4. & 1351. n. 5. & 1297. & infra dec. 619. n. 4.

6. de quo supra dec. 902. n. 11. & 12.

7.

8. supra dec. 471. n. 3. & 4. vbi annotauit alias dec. in tom. 1.

9. coniecture ex quibus inducitur conclusio, vide supra dec. 1403. vbi annotauit aliquas dec. agentes de hac materia. adde Cau. dec. 455. n. 5. vbi ad propositum cum aliis allegat hanc dec. f. supra in d. dec. 471. n. 9. & 10.

10. habetur in impress. Seraphin. dec. 1023. 1.

11.

12. adde Dur. dec. 126. n. 14. vbi ad propositum allegat præsentem dec. & habetur dec. 790. n. 2. p. 1. in impress. diuers.

9. Minus vrgebat coniectura deducta ex statuto Urbis, quia non applicatur, cum statutum a non excludat filiam à successione patris propter patrum, vt censuit Rota in causa Romana Castrorum die 11. Maij 1590. coram bon. me. Gyptio; vnde hoc potius faciebat pro Flaminia neptè; vt per Dominum Mantiam, qui alios allegat, & decisiones Rotaes commemorat in loco præallegato, numer. 8. iuxta vltimam impressionem.

10. Parum etiam vrgebat contra Flaminiam illa testatoris, decedentibus omnibus, quasi quòd requireretur mors omnium, ad effectum, vt filij alterius decedentis admitterentur ad portionem patris, dicebatur enim, id esse contrarium substitutioni prius factæ, quia testator reciproce substituit filios institutos; cum enim substitutio fuisset facta cum conditione, si de cederet sine filiis, & filij sint vocati ex dispositione statuti, apparet, quòd filius præfertur patruo, & sic succedit, non expectata morte omnium institutorum.

11. His accedit, quòd licet fuerit apposta illa dictio vniuersalis omnibus, b subintelligitur tamen illa dictio, eisdem, vnde nihilominus substitutio subintelligitur separatim facta, pro vt de dictione, eis, tradit Zanchus in repetitione legis, hæredes mei. §. cum ita, p. 8. n. 193. ff. ad Trebell.

12. Constituta substitutione, & vocatione ad fauorem Flaminie, consequenter inferebatur resolutio ad secundam partem dubij, vt Andreas non potuerit alienare; quia in dispositione testatoris nedum erat prohibitio alienandi tacita, quæ inest fideicommissio. l. Marcellus. §. res qua. ff. ad Trebell. Authen. res qua. C. commun. de legat.

13. Sed etiam concurrebat prohibitio expressa, quæ impedit dominij translationem, c non obstante ignorantia. Surdus consil. 445. incip. Ex testamento Domini Stephani, n. 55.

Feretrana retractus.

Die Lunæ 10. Ianuar. 1611.

S V M M A R I V M.

- 3. Statutum factum in terris Ecclesia sine consensu Papa, non valet.
4. Statuta loquentia de emptione, & venditione, an habeant locum in datione in solutum.
5. Quilibet in re sua est moderator, & arbiter.
6. Contractus omnes ab initio sunt voluntarij.
7. Fraudem qui allegat, tenetur illam probare, & probatur iudicis, & coniecturis.

DECISIO M. DLIV.

1. IN oppido Plani Mileti Feretran. dicecensis extat statutum, quo cauetur vt quilibet volens vendere bona stabilia, teneatur requirere vicinos, an velint emere pro pretio æstimando per peritos communiter eligendos, cum termino trium dierum ad deliberandum; & venditio aliter facta præsumatur dolosa, & tam res vendita, quam illius pretium, applicentur fisco.

Bernardinus Christophori vendidit Sixto de Andrea, vnum fundum situm in territorio San-Peña Decif. Tom. I I.

6ti Sixti sub iurisdictione Plani Mileti, non requisito Christophoro Seuero tanquam vicino fundi venditi, & venditor retinuit de fundo vendito vnam particulam quatuor cannarum circumcirca fundum: vne Christophorus Seuero instituit iudicium retractus contra Sixtum emptorem, in quo à gubernatore Plani Mileti reportauit sententiam fauorabilem, quam in secunda instantia reuocauit locumtenens Vicelegati Romandiola.

Causa commissæ Domino de Grandis requisito voto Rotæ, dubitauit, an constaret de bono iure Christophori Seueri? & Rota contra ipsum solum informantem non constare respondit. nam omisso articulo super inualiditate statuti, quòd non fuerat à Papa confirmatum, d sicut in terris Ecclesie fieri debuit. Tessauros dec. 249. n. 9. Rota in vna Assisen. hæreditatis coram Domino Ortembergo, die 14. Decembris 1607. & omisso etiam altero articulo non parum controuerso, an statuta loquentia de emptione & venditione habeant locum in datione in solutum, de quo post Speculatorem tit. de empt. & vendit. §. nunc dicendum l. 2. vbi Ioannes Andr. in addis. vers. sed pone statutum. Franciscus Vigius consil. 2. n. 50. non apparebat probatum in facto, quòd pars prædicta vendita esset Christophoro vicina, sed potius eidem venditori, qui sicut poterat totum prædium vendere, potuit & partem illius distrahere, cum quilibet in re sua sit moderator, & arbiter. c. lin re mandata. C. mandati. Et cum ab initio contractus regulariter sint voluntarij. l. sicut. C. de action. & obligat. potuit Bernardinus vendere partem qua sit vendita, per se constituit prædium vicinum venditori, non autem Christophoro: vnde cessabat dispositio statuti, quamuis esset validum, quòd tamen non fuit per Dominos firmatum.

Nec refragabatur obiectio de fraudulenta venditione, ex quo venditor retinuerat sibi partem fundi: nam de fraude quam allegatus probare tenetur, f l. quoties. §. qui dolo. ff. de probationibus. l. si Prator. §. Marcellus ff. de iudiciis, non constabat; licet enim ex iudiciis & coniecturis probari possit, & l. dolum. C. de dolo; illæ debent esse sufficientes, qualis non censetur retentio partis fundi penes venditorem, cum illa clare excludatur ex eo, quòd licuit venditori partem fundi dare in solutum, vt ex ea debito sufficienter extincto, reliquam partem fundi licite retinere posset. h

Non obstat Corneus consil. 29. incip. In præfenti consultatione, num. 19. lib. 3. quia ibi venditor retinuerat minimam partem sibi inutilem: de qua circumstantia non constabat in casu proposito; imò contraria videbatur verisimilior, quòd Bernardinus venditor voluerit vendere partem sufficientem ad extinguendum æs alienum, & aliam sibi retinere.

Minus obstat Tiraguellus de retractu lignagier, in præfatione n. 73. quia ibi fuerat vendita vna pars domus, & altera retenta, quæ statim eidem emptori fuerat vendita: quod non contingerat in hoc casu, & ita cessabat fraus.

Et ex his fuit conclusum non constare de bono iure Christophori.

adde Seraphin. decis. 1004. n. 8. Lud. dec. 167. n. 7. vbi late annotat n. 14.

adde Cote. ci. dec. 203. n. 13. & 240. n. 1. & 267. n. 10.

adde Rof. in impressis per Far. post tom. 2. consiliorum dec. 9. n. 1. adde Ror. in impress. per Far. post tom. 1. consiliorum dec. 29. vbi late annotatio lit. A.

& suspicio fraudis cessat, vbi actus potuit fieri sine fraude, vt per Lud. dec. 459. n. 9. quæ etiam habetur in impress. per Far. post tom. 2. consiliorum dec. 282. n. 5.

8.

9.

Suavina Tenuta Aiola.

Die Veneris 14. Ianuar. 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. *Præsumptio iuris adest pro iustitia & validitate sententiæ, donec contrarium probetur.*
- 3. *Venditio rerum Ecclesiasticarum est valida, si fiat in euidentem utilitatem Ecclesiæ.*
- 4. *Qualitas reddens difficultatem vsus rei, diminit iustum valorem eius.*
- 5. *Alienatio rei Ecclesiastica præsumitur facta cum Beneficio Apostolico ex cursu triginta annorum, & 8.*
- 6. *Prædictio unius tituli non excludit præsumptionem alterius tituli, & 7.*
- 9. *Confessio tutoris in actu voluntario non nocet & pupillo.*
- 10. *Alienatio rei Ecclesiastica si sit facta, non pertinet ad emptorem probare versam fuisse in illius utilitatem, sed ad venditorem.*

DECISIO M. DLV.

Cum Hospitale Sancti Spiritus haberet casale Porcareccia nuncupatum, ad tria miliaria extra Urbem confinatum circumcirca cum amplo casale, seu pedita Dominorum de Saxis, cuius occasione homines vtriusque casalis frequenter veniebant ad arma, ideo Hospitale peditam emere, & cum Porcareccia vnire decreuit, & propterea Capitaneo Pompeo Vanno, seu Guérino tenutam Aiola 40. miliaria ab Urbe distantem, ex qua regulariter valor 50. scut. annuorum percipiebatur, pro pretio scutorum mille vendidit anno 1552. referuato consensu Apostolico, quatenus opus esset; quandoquaque expediendo pretio cum effectu soluto per cedulas Dominorum de Bandinis.

Capitaneus Pompeius tenutam Aiola egregiè meliorauit, & pacificè vsque ad obitum possedit, & possessionem etiam dum vixit continuauit, melioramenta semper augendo, Benedictus Vannus eius filius, pater Domine Claritiæ Guarinæ, quæ pariter in possessione pacifica permanit vsque ad diem mortæ litis: interim verò Oratus de Stratis qui Claritiæ tutelam administrauerat, pro adimplemento officij tutelaris, anno 1576. nouas literas Apostolicas, si in euidentem, expedire curauit.

Anno 1603. Hospitale Claritiam maiorem effectam, & Fabritium Nutum nobilem Romanum eius maritum coram Auditore Cameræ conuenit, & rescindi prædictam venditionem tenutæ Aiolæ, tanquam enormiter læsuam petiuit, & anno mox sequenti 1604. Auditor Cameræ ad fauorem Claritiæ & Fabritij coniugum pronunciauit.

2. Causa introducta in Rota, dubitauit, an prædicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & Rota vtraque parte informante confirmandam censuit; quia pro iustitia & validitate aderat iuris præsumptio, cap. in presentia, de probationibus. l. venditor. §. soler. de heredit. & action. vendita. nam ex instrumento venditionis factæ à Præceptore & aliis fratribus Hospitalis ca-

pitulariter congregatis, resultat præsumptio, quòd interuenerant solemnitates requisitæ, ad notata per Canonistas in cap. ea noscitur, de iis que sunt à Prælati sine consensu Capituli.

Concurrerebat præterea iusta causa quasi necessitatis, vel saltem euidentis utilitatis, a quod vtriusque est necessitatis, vt alienario rei Ecclesiæ. Substitutat, de quo vide supra in tom. 1. dec. 696. n. 2. & seqq. & dec. 778.

Utilitatis causa b potentior erat. nam tenuta Aiola alienata 40. miliaria distabat ab Urbe, & pedica, seu prædium, quod emerat Hospitalis, solùm distabat per tria miliaria, & vltimius erat contiguum aliis prædijs Hospitalis; ista enim commoditas erat considerabilis, vt considerauit Rota in vna Bononien. Sancti Apollinaris die 2. April. 1582. c

Defectus Beneficitiæ Apostolice non reddebatur sententiam inualidam, quia ex lapsu triginta annorum d interuenisse præsumebatur, Ancharranus consil. 136. incip. Ex consiliis excellentium, numer. 2. Alexander consil. 17. incip. Viso instrumento, numer. 8. lib. 4. Rolandus consil. 99. incip. Viso statuto, numer. 26. & 29. lib. 2. Ruinus consil. 66. incip. Viso processu, numer. 4. libr. 5. Decius consil. 152. incip. In causa exemptionis, numer. 3. circa finem, versic. & de confirmatione Papa. Puteus decif. 365. incip. In causa Parmen. numer. 4. lib. 2. & fuit sæpe dictum in Rota, & signanter, & ex professo in causa Romana casalis Longheza, die 18. Iunij 1593. coram bon. me. Cardinale Seraphino, c tunc Rotæ Auditore.

Sed neque vitiabat venditionem, aut sententiam factam tutoris Claritiæ, quia anno 1576. videlicet antequam essent lapsi 30. anni, expediuerat beneplacitum Apostolicum, quod citato Hospitali produxerat coram Vicario; quasi quòd ista realis productio illius beneplaciti faceret cessare præsumptionem alterius beneplaciti, ex cursu longi temporis prædicti, vt in causa Elnen. Minoriorum, coram bon. me. Orano, cum aliis allegatis per informantes pro Hospitali.

Quia præter alias responsiones illa potissimum placuit, vt non procedat prædicta conclusio, quoties productio fit in alio iudicio, vt sæpe censuit Rota, & signanter in causa Voen. Parochialis die 17. Iunij 1585. coram bon. mem. Orano, & in causa Valensina decimarum de Gandia, die 14. Martij 1604. coram bon. me. Pamphilio; & in causa Burgen. Canonice die 1. Februarij 1608. coram Domino Ludouifio, f in quibus fuit conformiter dictum productionem factam ad vnum finem non excludere præsumptionem alterius tituli.

Obseruantia præterea subséquuta superabat omnem difficultatem; quia contractus venditionis cum pacifica, & quieta possessione emptoris, & successorum suorum, fuerat vltra 50. annos obseruatus, vnde resultabat præsumptio obtenti beneplaciti Apostolice ex supra allegatis, quibus accedit Mohedanus dec. 2. incip. Transactio fuit facta, de transact. Gabriel consil. 82. incip. Ad decisionem questionis n. 3. & sequen. lib. 2. cum enim beneplacitum Apostolorum requiritur pro solemnitate illa, præsumitur ex temporis diurnitate

pitulariter congregatis, resultat præsumptio, quòd interuenerant solemnitates requisitæ, ad notata per Canonistas in cap. ea noscitur, de iis que sunt à Prælati sine consensu Capituli.

nitatè iuxta communem opinionem, de qua Mohedanus, & Gabriel præcitati.

9. Cui præsumptioni non obstabat confessio tutoris in dicto Breui de anno 1576. dicentis confirmationem adhuc non fuisse petitam; quia ista confessio voluntaria in iudicio non præiudicat. Parisius consil. 115. incip. Viso processu, n. 21. lib. 1. Rota in vna Romana a tutela die 12. Februar. 1582. coram fel. record. Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore, vbi reprobatum dictum Pauli de Castro consil. 34. lib. 1. volentis secus esse in confessione tutoris emanatæ circa actum cum ipso gestum pertinentem ad eius administrationem. nam id in iure non subsistit, & in contrarium est communis opinio.

a habetur p. 2. in impress. diuers. dec. 177. incip. Regulæ n. 1. cui iunge supra decif. 1089. n. 2.

10. Demum non obstabat quòd non constaret de b adde Lud. conuersione b pretij in emptionem alterius Cadec. 511. n. falsis, provt requirere videtur Zabarella in Cle- 11. vbi ad ment. 1. quast. 30. de rebus Ecclesiastic. non alienan. & Alexander consil. 4. incip. Viso processu, numer. 4. & 8. lib. 3. quia communis sententia est in contrarium. Decius consil. 36. n. 8. vers tertio principa- liter, & fuit dictum in causa Anconitana c terrarum die 13. Iunij 1578. coram bon. me. Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore, & in causa Romana d supra dec. na d census de Romulis die 18. Iunij 1599. coram me. 778. n. 8. cui iunge Rot. diuers. p. 1. dec. 14. n. 6.

c habetur in impress. Ser. dec. 346.

d supra dec. 778. n. 8. cui iunge Rot. diuers. p. 1. dec. 14. n. 6.

Farsen. territorij.

Die Veneris 14. Ianuar. 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. *Tertius veniens ad causam pro suo interesse, alios tamen colligentes coadiuuando, reassumendo causam, venit quasi principalis.*
- 3. *Veniens ad causam excludendo ceteros colligentes, vel coadiuuando eos, admittendus est in statu, in quo reperitur processus.*
- 4. *Scientia litis quando præiudicat tertio.*
- 5. *Ignorantia litis quando tertio præiudicat.*

DECISIO M. DLVI.

1. Vtraque parte informante, causa iterum proposita, placuit Domini decifio in ea facta sub die 5. May anni præteriti 1610. c & ideo permanserunt in decifis.

Et quatenus informantes pro Domino Benedicto Melchiorio prætendebant Abbatem non solum venisse ad causam coadiuuando, sed & iam tanquam principalem fuisse in lite, de quo potissimum articulo in hac propositione agebatur? Rota duos potissimos casus considerauit super tertio ad causam veniente.

Primus casus est, quando tertius venit ad causam pro suo interesse, alios tamen colligentes coadiuuando: & hoc casu, tametsi coadiuuet alios, respectu tamen sui interesse assumendo causam in statu, & terminis venit quasi principalis. f Secundus casus est, quando venit non coadiuuando, sed excludendo vtrumque, vel omnes colligentes: & tunc etiam venit tanquam principalis, & de nouo & quasi ab initio & admittitur ad causam.

3. In hac facti species articulus versabatur in primo casu, in quo Abbas licet venerit, coadiuuauit Peña Decif. Tom. I I.

e habetur supra dec. 1504.

f de hoc art. vide annot. supra in to. 1. ad dec. 120. n. 6. & 7. & annotat. ad dec. 259. Lud. n. 3. & dec. 303. n. 2. Rot. in hac eadem causa corâ Mell. Marchef. de commiss. p. 2. pag. 265. g vide Scra. dec. 906. n. 1. versic. quod tamen nō est perpetuum.

f habetur in impress. Lud. dec. 353.

g vide Scra. dec. 906. n. 1. versic. quod tamen nō est perpetuum.

do respectu sui interesse, intelligebatur venisse quasi principaliter; & hoc sentire decifionem h quæ nunc reuidebatur, patebat ex eo quòd facebat fundamentum in comparitione Procuratoris Abbatis coram Domino Cardinale Melchiorino tunc Rotæ Auditore de anno 1599. dicentis quòd habita notitia de interesse sui principalis quòd habebat in huiusmodi causis; comparerebat, & c. vnde respectu prædicti sui interesse profitebatur se principalem, & tanquam talem venire ad causam pro suo interesse, coadiuuando tamen Montopolitanos; & eodem modo intelligebantur alia comparitiones per Procuratorem Domini Abbatis factæ, & in decifione commemoratæ; & in summarijs datæ.

An autem ex ista comparitione, & ex eo quòd Abbas tanquam principalis venerit pro suo interesse coadiuuando Montopolitanos, censerebatur ab initio fuisse in causa, qui erat principalis effectus huius dubij, particulariter erit videndum. i

ANNO TATIO.

Ex suffragio R. P. D. Alphonsi Manzanedi, dato in hac causa die 13. Ianuarij 1611.

R. P. Dominus Manzanedus, postquam in priori parte sui suffragij adduxisset ea, quæ notata sunt in superiori decifione, quæ ex eius potissimum suffragio, (quod Rotæ placuit) fuit ordinata, ipse vltimius progrediendo subiecit subsequenter discursum.

Nihilominus, quia pro affirmatiua quòd ab initio censetur fuisse in causa, adducit scientiam Abbatis de ista lite, k & passus fuit illam tractari per Montopolitanos: quo casu dicunt gesta cum illis præiudicasse Abbati, ac si positivè ab initio fuisset in lite: & adducit decif. Afflic. 235. & Bartolum in la sententia, n. 8. ff. de appell. & Nat. Crot. & alios relatos per Hondedeum cons. 25. n. 18. lib. 1. quæ tamen doctrina est intelligenda cum distinctione quòd aut quis habet primam litis & causæ defensionem; ita quòd in illa de illius iure omnino tractetur, & tamen pariatu illam tractari per alium: cum tamen illum possit repellere, & huic præiudicat scientia dictæ litis, ita vt ab initio censetur illam tractasse: aut verò iste non potest repellere à iudicio principalem defensionem, sed tantùm illum adiuuare, eique assistere propter proprium commodum ac peculiarem utilitatem, & sit venit ad litem, & huic non nocet scientia litis, nec prodeest ignorantia: quæ distinctio elicitur ex textu in l. saepe 63. ff. de re iudic. vbi redditur ratio quòd qui scit cohæredem suum agere, prohibere quominus vti velit, propria actione, vel defensione vtatur, non potest; is verò qui priorem Dominum defendere causam patitur ideo propter scientiam præscriptione rei, quamvis inter alios iudicatur, submouetur: quia ex voluntate eius de iure, quod ex persona agentis habuit, iudicatum est, quem textum pro hac distinctione optime extendit Couarr. in practicis questionibus cap. 13. n. 3. versic. nam Iurisconsultum.

Et cum simus in secundo casu, quo Abbas non poterat repellere à iudicio Montopolita-

h supra in d. dec. 1504. n. 3.

4.

5.

i de quo infra decif. 1599.

4.

k de quo infra dec. 1599. n. 5. & 6.

nos, licet venerit ad causam pro suo interesse, & illos coadiuvando, non nocet illi scientia litis desumpta; ex commissione per ipsum impetrata de anno 1587. ad effectum, vt per dictam scientiam censetur fuisse in causa ab initio.

Ex quibus concludo posse dici venisse Abbatem coadiuvando, & tanquam principalem pro suo interesse ad causam; quoad effectum vero videatur particulariter.

Calagurritana beneficij de Zurbano.

Die Mercurij 19. Ianuar. 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Inter locutoria quoad iudicem non transit in rem indicatam, & sic potest, quando noluerit, reuocare, nec ex ea impeditur prosecutio causa. Appellatio a simplici interlocutoria non datur, ibid. 3. nisi habeat concomitantem inhibitionem qua impeditur prosecutio iudicij, 6. Inhibitorio iuridica, si ad sit, cum appellatione impedit, & suspendit interlocutoriam, d.n. 6. & 7.

DECISIO M. DLVII.

1. supra dec. 1386. & 1538.

Proposita causa super dubio a alijs restricto, an fuisset necessaria appellatio a decretis factis sub die 21. & 23. Ianuar. super aequali idoneitate oppositorum, vtraque parte informante Rota censuit, appellationem fuisse necessariam.

Potissima ratio fuit, quia agebatur de interlocutoria, quae quoad iudicem non transit ad rem iudicatam: vnde postea poterit eam quando voluerit, si sibi videbitur, reuocare, & sic non debet omittere procedere ad vteriora. Speculator tit. de appellat. §. restas videre, numer. 10. vbi affirmat in hoc concordasse omnes Doctores Bononiae in sua priuata examinatione, Speculatorem refert & sequitur, glossa in cap. finali. in verb. appellatum ab ipsa, de appellationibus lib. 6.

Et ratio est (quam praecitato loco apud Speculatorem tradit Ioannes Andreas super verbo concordauerunt, & in praedicta glossa, super cap. finali. de appellat. lib. 6.) quia si contrarium diceretur, nunquam esset licitum finis, cum in qualibet interlocutoria, vel termini assignatione, vel iudicis actu pars diceret, vt iudex per decem dies quiesceret, ad effectum vt deliberaret, an vellet appellare, quod esset absurdum.

Quod maxime locum habuit in hoc casu, in quo Ioannes de Guevara praedictis decretis acquiescisse videbatur: nam vigore primi, examini se subiecerat: & vigore secundi petiit, & obtinuit a beneficiis pro medietate praesentari: & deinde instrumentum decreti de praesentando vna cum ipsis praesentationibus Beneficiariorum partim ad suum fauorem factis, partim vero ad fauorem Nicolai coram iudice reproduxit, petendo sibi fieri collationem.

Nec subsistebat dicere istos actus factos in executionem praedictorum decretorum potuisse dari compatibles, cum impugnatione eorum-

dem decretorum; quia tamen impugnatio facta fuisset (quae tamen non reperitur facta), si Ioannes erat grauatus per decretum aequalis ideoneitatis, cuius vigore cooperatorum remittebantur ad Beneficiarios, ad effectum, vt a Beneficiariis praesentarentur, non debebat instare pro eiusdem decreti executione.

Et ideo non applicabatur decisio Calagurritana de Maestu coram Domino meo Lanceloro, quia ibi aderant duae lites separatae, vna super patrimonialitate oppositorum, & alia super beneficio, & ideo ex subiectione facta in examine litis beneficalis, non dicebatur prauidicatum liti super patrimonialitate.

Similiter non obstant decisiones in causa Conchen. Capellania 1549. coram Fabio, in quibus informantes pro Ioanne faciebant magnum fundamentum, quia in illis casibus fuerat appellatum, & ideo decifum, quod ex interlocutoria iudex non impediatur quominus procederet in ceteris, a quibus non fuerat appellatum, sed quod impediatur circa contenta in appellatione: cum igitur in casu proposito Ioannes non appellauerit, illae decisiones non poterant applicari,

Lucana iurispatronatus.

Die Mercurij 19. Ianuar. 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Remissoria in beneficalibus non conceditur, nisi cum temperamento obligationis de stando vnicae sententiae & consentiendo sequestro. 3. Causa iurispatronatus dicitur prophana, vel saltem mixta. quod intellige, vt 4. & 5.

DECISIO M. DLVIII.

Illustris Dominus Lelius Guidiccioneus, qui erat in possessione beneficij, petebat remissoriam, quam non negabat Dominus Thomas de Montecatino, sed dicebat concedendam cum solis conditionibus, videlicet facta obligatione de stando vnicae sententiae, & de consentiendo sequestro; quod cum non placeret Domino Lelio, dubitauit, an esset danda remissoria, & quomodo? & Rota vtraque parte informante dandam censuit, licet peritorium esset suspensum, quia articuli erant releuantes, & licet conternerent peritorium, poterant deseruire ad colorandum possessionem.

Secundò dicit dandam cum praedictis conditionibus de stando vnicae, & de consentiendo appositioni sequestri; quia cum causa esset beneficalis, & in prima instantia remissoria de stylo Rotae non solet concedi, nisi cum temperamento, quod possessor, qui remissorias petit, obliget se de stando vnicae, & consentiat sequestro, Ioannes Paulus dec. 119. incip. Legionen. Parochialis, in M. S. Verallus dec. 56. & dec. 57. incip. Remissoria part. 3.

Nec refert quod causa iurispatronatus dicitur prophana, seu mixta, Achilles dec. 11. incip. Prophanum de inrepatr. Caesar de Grassis dec. 1. 174. n. 7. vbi incip. Videbatur aliquibus ex Dominis, num. 9. de dilat. Quia nihilominus dicebatur causam esse beneficia

6. adde Rog. in impressis diuers. dec. 265. n. 6. & incipit eadē die p. 3. lib. 3.

7. habetur dec. 227. incip. In causa Conchen. n. 6. lib. 2. p. 3. in impressis diuers. n. 5.

1.

2. adde supra dec. 344. n. 19 vbi annotat alias dec. in tom. 1.

3. de hoc art. vide supra dec. 1361. & 1403.

f. vide supra decif. 1361. n. 7. in fine.

beneficiali; quod patebat ex eo quod Thomas actor petebat beneficium, licet incidenter ageretur quaestio de iurepatronatus, gloss. in c. 2. 174. Ludou. n. 7. versu sic etiam si agatur, vbi ad propositum allegat hanc decif. & vide supra decif. 344. n. 3.

4. adde annot. ad dec. 174. Ludou. n. 7. versu sic etiam si agatur, vbi ad propositum allegat hanc decif. & vide supra decif. 344. n. 3.

5. b hanc distinctionem secuta fuit annotat. ad Lud. vbi proximè in d. collatum, & propterea sibi conferendum, quo dec. 174. n. 7. versu in hac autem materia, & vide dec. 403. n. 2. eiusdem Ludouicij.

Recanaten. hereditatis.

Die Mercurij 19. Ianuarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Substitutio directa ex coniecturis induci non potest, & seq. sed contra num. 7. & seq. resolu vt 15. & seq. 2. Haeres ex coniectura proprie non dicitur haeres. 3. Nomen haereditis in testamento in scriptis poni debet, secus in nuncupatione. Defuncto succedit legitimus haeres, ibid. Substitutio tacita inest in institutione, d. n. 7. 12. Exemplaris substitutio dicitur directa, & 13. 14. Substitutio reciproca directa inducitur ex cogitatione patris respectu filiorum.

DECISIO M. DLIX.

IN dubio, quod vtraque parte informantis proposuit, quae opinio sit magis vera in illo articulo, an directa substitutio possit induci ex coniecturis?

Pro parte negatiua potissimum ponderabantur sequentia. Primò textus in l. 1. ff. si tabula testam. exarabit, vbi si nomen haereditis inconsulto testatore deletum est, non competit bonorum possessio secundum tabulas, & redditur ratio; quia coniectura non proprie haeres scriptus videtur, & consequenter, qui est ex coniectura haeres, proprie non dicitur haeres; vnde sicut in substitutio propria haereditis non inducitur ex coniecturis, ita nec substitutio directa, quae est secunda institutio, l. 1. vbi glossa & Doctores ff. de vulgari.

Secundò textus in l. iuberimus. C. de testamentis, vbi testator in testamento nuncupatio nomen haereditis voce exprimere debet: in testamento autem in scriptis exprimere debet literis manu sua exaratis; ergo sicut institutio non potest subintelligi per coniecturas, ita nec substitutio.

Tertiò textus in l. si quis ita haeres instituitur, si legitimus haeres non fuerit, ff. de haereditibus instituendis, vbi si extraneus sit institutus haeres, vel sub hac conditione, si legitimus haeres haereditatem vendicare noluerit, non potest esse haeres illo vendicante: & sic legitimus haeres succedit defuncto; quærit ibi glossa, an ex testamento, vel abintestato? & concludit succedere abintestato; & tamen coniectura ibi poterat sumi expressè ex testamento, cum legitimus esset positus in conditione, & sic etiam si probetur, quod institutio in testamento non inducitur ex coniecturis; ergo nec substitutio.

Quartò textus in l. ex facto otiam, ff. de haereditibus instituendis, vbi si dixerit testator; si Scius haeres non erit (quem tamen non instituerat, Sempronius haeres esto, dubitatur an Scius possit esse haeres, si velit: & videbatur posse, cum in eius defectum videretur Sempronius notatus: respondetur tamen negatiuè, & sic quamuis illi esset virgens coniectura, quod Scius esset institutus, tamen non inducitur institutio.

Quintò textus in l. Gallus, in princip. iuncto §. in omeribus, ff. de liberis & posthumis, vbi tradita formula instituendi nepotem posthumum traditur consilium, vt aliqua ex parte filius testatoris instituitur; & sic non valeret hæc institutio: Si filius mihi haeres non erit, instituo posthumum ex eo, me mortuo, nasciturum; quia filius videretur præteritus; & est etiam textus similis in l. si quis eum, in fine, ff. de vulgari, quamuis esset coniectura pro institutione filij.

Sextò textus in §. in primis. Instituitur de fideicommissis, vbi si testator coram septem testibus rogauit Titium, vt cum primùm poterit haereditatem adire, eam Caio restituat, Titius non censetur institutus, non obstante, quod in necessariam consequentiam colligeretur, quod testator volebat eum instituire ex patribus testamenti verbis; ergo non sufficiens coniectura.

Pro parte autem affirmatiua inducebantur infrascripta; primò textus in l. Titius, & Seius, & vide supra cum l. seq. ff. de haereditibus instituendis, vbi si Titius & Seius sunt instituti in hæc verba, vter eorum vinet, utroque viuentis, ambo sunt haeres; altero vero mortuo, is, qui superest, ex asse haeres est, redditur ratio in l. seq. quia tacita substitutio inesse videtur institutioni, & glossa ibi intelligit de vulgari; ergo vulgaris inducitur tacite ex coniecturis.

Secundò textus in l. 3. C. de inoffic. testamento, vbi mater duos filios instituit, & tertius sibi natus est in puerperio, & rescribit Imperator, quod repentini casus iniquitas, per coniecturam maternæ pietatis emendanda est: & sic ibi institutio tertij filij, quæ penitus omissa erat, suppletur ex coniectura sumpta ex pietate maternæ; ergo multo magis potest ex coniecturis induci directa substitutio.

Tertiò textus in l. quidam testamento, ff. de vulgari, in illis verbis, eam videri voluntatem testatoris fuisse, vt tertio gradu scriptos haeres ita demum substitueret, si tota haereditas vacasset; & sic ibi substitutio, & quidem directa inducitur ex præsumpta mente testatoris.

Quartò textus in l. iam hoc iure, ff. de vulgari, vbi si pater vulgari filio in vnum casum substituit, & quidem directa inducitur ex præsumpta mente testatoris.

in vtrunque casum substituisse intelligitur, & sic vulgaris, in pupillari contenta, & contra inducitur ex coniectura; quod videtur apertius probari in eadem l. in fine, ibi, ita enim in altero vtraque substitutio intelligitur, si voluntas parentis non refragetur.

11. Quinto textus in l. Lucius Titius, ff. de heredi- bus instituentis, vbi est sermo de substitutione vulgari, ibi, si pater prius quam hereditatem adiret, decessisset relictiis liberis, &c. vbi deciditur, quod si decessit cum liberis, succedunt vigore substitutionis, si concurrunt aliqua coniectura: vnde inducitur, quod filij in conditione positi, possint succedere per vulgarem, si aliqua coniectura concurrant; & sic ibi inducitur vulgaris substitutio, licet non sit expressa ex eo, quod filij sunt positi in conditione, & alia coniectura concurrant.

12. Sexto textus in l. ex facto, ff. de vulgari & pupillari, vbi in exemplari, quae est directa, proceditur per coniecturas, prout illam allegat etiam Decius in l. penultima, notabili 4. C. de impuberum & alijs substitutionibus.

13. Septimo textus in l. finali, C. de institutionibus & substitutionibus, vbi Imperator ad inducendam pupillarem, quae est directa, dicit voluntatis esse quaestionem, quae notant ibi communiter Doctores.

14. Octavo textus in l. penult. C. de impuberum & alijs substitutionibus, ibi, cogitasse enim patrem, vbi deciditur ex cogitatione patris induci reciproca substitutionem directam inter filios, licet non sit expressa in testamento.

15. Haec potissimum magna contentione & subtilitate inducebantur per Aduocatos vtriusque partis; quae non minori diligentia fuerunt per Dominos ponderata & discussa, qui cum animaduertissent ex vtrunque allegatis magnas, ac ferè incredibiles oriri difficultates, praesertim cum ad leges vtrunque allegatas, vtrunque vel verae, vel probabiles, vel subtiles responsiones adhiberentur, vnde articulus reddebat magis anceps & dubius, omissa illa inspectione, quae opinio sit magis vera, in hanc tandem sententiam iuerunt, posse in aliquo casu induci vulgarem directam ex coniecturis.

16. Quales autem sint illi casus, & quales coniecturae, rimandum & exquirendum esse, ex verbis testatorum in concreto, siue in indiuiduo; nam in abstracto difficulter certa regula constitui poterat.

Valentina Parochialis de Palma.

Die Lunæ 24. Ianuarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Sententia lata à iudice habente potestatem & iurisdictionem seruatis seruandis est iusta & valida, & 2.

DECISIO M. DLX.

1. Proposito dubio an sententia Rotalis b esset confirmanda, vel infirmanda, eoque proposito Monasterio S. Hieronymi de Cotalua informante Rota censuit fuisse validam; nam de

iustitia constabat ex decisionibus Rotalibus in hac causa factis, coram R.P.D. nostro Coccino, quae non reuocabantur in dubium.

De validate autem minus poterat dubitari, cum fuisset lata seruatis seruandis à iudice habente potestatem, & sufficientem iurisdictionem.

e habetur in impref. Coc. dec. 295. 2.

Ferrariensis Affictus.

Die Veneris 28. Ianuarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Appellationi renuntiare possunt contrahentes, & 5. Contrahentes si renuntiauerint appellationi, potest procedi executiue, si ita sese obligauerint, ibid. 3. Executiue procedi potest contra obligatos more Camera Ducalis. 4. Obligatio facta cum clausula, quod instrumentum habeatur, ac si appositum esset iuramentum, exequi potest, ac si illa esset iurata.

DECISIO M. DLXI.

A Decreto A. C. cuius vigore fuerat relaxatum mandatum ad fauorem Domini Cardinalis Estensis contra communitatem Bagna Caualli pro corbis 2400. frumenti, Communitas appellauerat, & Sanctissimus in sua signatura rescipserat cum clausula, si quid exequendum.

Causa commissa in Rota, dubitauit, an esset locus praedictae clausulae? & Rota solo Cardinale informante; nam Communitas saepius citata non informauit, locum fuisse censuit, quia in instrumento Affictus celebrato cum Communitate, aderat clausula, con ogni rigore more Camera; & in ratificatione aderat pariter clausula, quod posset cogi, & astringi quibuscunque remedijs executiuis, etiam in ampliori forma Ducalis Camerae, cuius rigori, & compulsioni se contrahentes submiserant; istae enim clausulae ex propria significatione importabant, vt Communitas tanquam debitrice pro debito liquido conueniri posset, sublato appellationis refugio. c. l. abstinendum, & l. & publicarum, C. quorum appellat. non recipiant. Speculator tit. de appellat. §. in quibus, num. 4. vers. quare non appellat.

Rursus quia inter obligatos cum clausula, more Camerae Ducalis, proceditur executiue, tam contra personas, quam contra bona, etiam si non se obligent contra Cameram, nec pro debito fiscali, sed erga priuatas personas. Guido Papae decif. 208. incip. Iuxta materiam, in fine, vers. nisi debitores, vbi sic obseruari testatur.

Accedebat clausula, quod instrumentum quoad executionem perinde haberetur, ac si fuisset iuratum; nam ista clausula quoad executionem, habet vim iuramenti, Surd. tract. de aliment. tit. 9. quae. 24. num. 1.

Demum contra Communitatem opponebatur eius renunciatio: quoniam ipsa quibuscunque appellationibus renunciauerat; ista enim renunciatio, & valida est, & seruanda. Angelus consil. 187. incip. A & B. contraxerunt, num. 2. vers. finaliter.

d adde Lud. dec. 362. n. 5. Duran. dec. 37. n. 6. e adde supra dec. 926. n. 5. Rot. recent. p. 1. dec. 610. n. 1. & 2.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Nec

6. Nec refragabatur, quod obligatio Camerae non esset extensa; quia in instrumento cuius copia fuit data iuxta formam illarum partium, sufficienter videbatur extensa: allegata vero in contrarium intelliguntur, quando quis in forma Camerae obligat se simpliciter.

Ad duo quae opponebantur pro parte Communitatis. Primum quod molendina locata effecta fuerint infructuosa, & quod locatores interpellati, non sustulerant impedimenta; & quod fuerit inita noua conuentio, cum Domino Cardinale breuiter fuit responsum, oppositioes quidem esse releuantes, sed in facto non probari.

Vercellen. vnionis.

Die Lunæ 31. Ianuarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Vnio beneficij sine patroni consensu non valet. 3. Capituli consensus est necessarius in vnione beneficij.

DECISIO M. DLXII.

1. Informantibus tantum Dominis Christophoro Ferdinando, & alijs de Berzettis, propositi dubium, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda? & Rota ex rationibus deductis in decisione in eadem causa facta, sub die 26. Aprilis proxime praeteriti, coram Domino meo Lancelotto confirmandam censuit.

2. Nam primum motiuum super nullitate vnionis, ex eo deductum, quod in vnione non interuenit consensus Patronorum, b Rota dixit esse releuantissimum, ex Zabarella in Clement. final. quae. 14. de rebus Ecclesiae non alienan. & ex Panormitano & Felino in cap. cum accessissent, de consuet. & ex decif. Verall. 346. incip. Vnio facta, part. 3.

3. Similiter visum fuit ponderosum aliud motiuum deductum ex defectu consensus Capituli c requisiti in vnione, vt in d. Clem. final. de rebus Ecclesiae non alienan.

b adde Rot. recent. p. 2. dec. 455. n. 5. & p. 1. dec. 688. n. 2. & 3.

c adde Caual. dec. 411. n. 2. Rot. diu. p. 2. dec. 133. num. 2.

Lunen. Sarzan. Iurispatronatus.

Die Lunæ 31. Ianuarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Dicitio, quondam, appositum in instrumento enunciat mortem. 3. Enunciatio dua supra centum annos facit probationem. 5. Falsitatis suspicio vehemens pro falsitate habetur in materia in qua civiliter agitur. 6. Descendens probatur per enunciatioes instrumentorum antiquorum. 8. Iurispatronatus potius est dandum agnatis, quam extraneis.

DECISIO M. DLXIII.

1. Haec causa fuit proposita & resoluta ad fauorem Lazari de Fabris coram Domino

meo, Ortembergo sub die 5. Martij 1610. & iuxta decisionem tulit sententiam, à qua cum fuisset appellatum, dubitauit, an esset recedendum à decifis? & Rota vtraque parte informante, in decifis persistendum censuit, ex rationibus de quibus in decisione: vnde constabat quod Lazarinus Fabri de Saxo habitator Tendulae de anno 1421. fundauit & dotauit Iurispatronatus de quo agebatur, referuando sibi facultatem ad illud praesentandum dum vivebat, & deinde disposuit illud spectare ad maiorem natu de eius domo, & alias prout in dicta decisione; cui non obstant duo testamenta condita de anno 1454. ex quibus apparebat Lazarum de Fabris, praeter Bartholomaeum & Antonium habuisse Petrum filium, à quo praetendebatur descendisse ventura, qui praesentauit Ioannem; quia fuit responsum ista testamenta videri suspecta ex multis recensitis ab informantibus pro Fabris; & signanter ex enunciatiuis instrumentorum de anno 1442. 1448. & 1451. vbi praedictus Lazarinus nominatur per verbum, quondam, per quam dictionem probari mortem responderunt. Craueria consil. 148. incip. Nobilis Antonia, num. 9. & Ferrerius consil. 47. incip. In causa matrimony, num. 22. lib. 1. & notum est duas antiquas enunciatioes supra centum annos facere gradum probationis, vt Rota saepe censuit; vnde de anno 1454. non potuit condere testamentum.

Praeter istas enunciatioes concurrebant alia indicia falsitatis, & signanter erit quod de anno 1454. Sarzana nondum erit ciuitas, cum de anno 1465. à Paulo Papa I. diceretur erecta in ciuitatem, & dignitate Episcopali decorata, & consequenter cum in praedictis instrumentis, seu testamentis de anno 1454. enuncietur Sarzanen. dicecesis videbatur scriptura composita post annum 1465. ab auctore fide diminuto historiarum imperito.

Supradictis accedebant alia suspicionum indicia per informantes commemorata, quae licet non probarent, faciebant tamen aliquod admiculum ad elucidandam veritatem, & illud in primis quod non apparebat de effectu iurispatronatus, respectu lineae Petri praetensi descendens à testatore, prout apparere deberet ipsum esse descendentem à testatore, seu fundatore; testator enim in dictis testamentis haeredes aequaliter instituit omnes filios suos. Et ex praedictis non fuit data fides praedictis testamentis, cum in materia, in qua civiliter agitur, vehemens suspicio falsitatis pro falsitate habeatur. c. Verallus decif. 298. incip. Suspicio falsitatis, in princ. part. 1. in MS.

Nec refragabatur, quod ista successio Petri à Lazarino probaretur ex alijs duabus enunciatiuis datis per informantes pro Ioanne administratis ex alijs duabus enunciatiuis, vna de anno 1459. & altera desumpta ex catastro; nam respectu primae fuit dictum quod scriptura, vnde petebatur, non erat certa & indubitata; respectu secundae fuit dictum illam videri multum turbidam, dum dicebat Antonium Lazarini habere ortum apud Syluestrum confortium, & Petrum eius fratrem; quia dictum de Petro poterat intelligi, vt ille esset frater Syluestri, non autem Antonij.

Secundò principaliter censuit Rota quod licet omnia deducta pro parte Ioannis de Nobilibus

d adde supra dec. 466. n. 1. & 469. n. 7. & dec. 630. n. 2. & 5. in tom. 1. & alijs saepe.

4.

5.

e adde Rot. in Burquen. Abbatiae 21. April. 1593. coram Cardinale Arri-gonio impressa per Farinac. post tom. 1. consil. dec. 92. n. 1. & dec. 123. vbi late annot. & decif. 206. n. 2.

6.

f quae sufficiunt ad probandam descendentiā, vt fuit dictū supra decif. 833. n. 2. & 54. & 275. & 630. in tom. 1.

7.

bilibus essent vera, adhuc in isto iure patronatus erat preferendus Lazarus, tum quia attenda lectura istorum instrumentorum ius patronatus æqualiter spectabat ad omnes descendentes à Lazaro fundatore, & consequenter Lazarus junior, qui habebat duas ex tribus partibus, erat preferendus, ipse enim erat presentatus à Ventura, & Fiuziano, Ioannes verò ab alio Ventura prætenso descendente tantum: tum quia non poterat præterendi aliqua obseruantia interpretatiua, ex eo quòd antiquior tantum presentauit; quia verba testamenti erant satis clara, & consequenter non admittentia interpretationem; tum denique, quoniam quòd vnus tantum presentet, est contrarium testamento vbi pariter vocantur omnes.

Demum etiam in pari gradu erat preferendus Lazarus tanquam de agnatione fundatoris, non autem Ioannes qui erat extraneus. Lambertinus de iure patr. lib. 2. part. 3. quest. 5. art. 4. num. 1. Feretus consil. 131. incip. In causa iuris patronatus, num. 4. lib. 1.

Romana officij.

Die Veneris 4. Februarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Pecunia in societatem si sint posita, emptæ ex eis veniunt in utilitatem sociorum.
2 Mora cum mora quandoque compensari potest. Culpa cum culpa quandoque compensari potest. ibid.

DECISIO M. DLXIV.

Solo Ascanio Mazziotto informante, quia Claudius Vincentius sæpe citatus negligenter se gessit in informando, Rota censuit medietatem officij Ascanio fuisse restituendam, pro eo enim aderat instrumentum communis societatis, quo expressè cauebatur, quòd officium emendum esset commune, id etiam conueniebat naturæ contractus, vt officium pecunia communi emptum esset commune, Boërius decif. 214. incip. Et videtur, quòd nepos Nicolai, num. 1. nec poterat retardari solutio medietatis pretij officij sub prætextu computorum. Socinus iunior consil. 24. incip. Vsis ac mature & diligenter inspectis, num. 36. lib. 1. præsertim cum in hoc casu ex calculis (de quibus tamen erat particulariter agendum) apparet quòd ex solutionibus factis per Claudium vix Ascanio fuerat de parte lucri ad ipsum spectante satis factum.

Ad illa quæ aliàs pro parte Claudij fuerant Ascanio oppoſita de non adimpleto ex parte sua, in tradendis alimentis, sicut conuentum prætendebatur; fuit responsum primò quòd Ascanius non tenebatur ad alimenta ex forma conuentionum, contractus dictæ societatis, nisi solutis sibi per Claudium scutris tribus auri in auro pro eisdem alimentis quolibet mense: vnde meritò cessauit Ascanius à præstatione alimentorum, quàm primum cessauit Claudius à solutione prædictorum trium aureorum.

Secundò fuit responsum tacito consensu, & mutua compensatione id fuisse factum.

Tertiò fuit dictum saltem culpam cum culpa, aut moram cum mora fuisse compensandam. Surdus consil. 374. incip. De iniustitia sententia, num. 5.

Firmana beneficij.

Die Lunæ 7. Februarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio ad effectum manutentionis probatur per instrumentum adeptæ possessionis, alio non existente in ea.
2 Manutentibilis non est possessio posterior.

DECISIO M. DLXV.

Solo Ioanne Antonio Ceremma informante super dubio dato, cui esset dandum mandatum de manutenendo, Rota Ioanni Antonio dandum censuit, quia constabat de eius possessione per publicum instrumentum adeptæ possessionis, quòd alio non existente in possessione, probat veram possessionem, b l. prædica. ff. de acquiren. possess. Cassadorus decif. 20. incip. Quotidianum est in Curia, in fine, de præbend. Verallius decif. 334. incip. Possessio fratris, in princip. part. 2.

Neque huic possessioni erat impedimento possessio per Guerrerium capta; tum quia posterior, Bartolus c in l. si duo, num. 4. ff. de iur. iudic. tum quia in possessione se intruist Guerrerius Ioanne Antonio possessore non vocato, qui cum se non habuerit pro spoliato, non fuit sua possessio priuatus.

Quæ dicebantur de inualiditate resignationis, cum pertinerent ad petitorium, non præiudicabant possessioni, quam prius acceperat Ioannes Antonius.

Abulen. Sepultura.

Die Lunæ 21. Februarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio & ius prohibendi, ne alij sepeliantur, quaritur ex illatione cadauerum.
2 Interpretatio facienda est secundum ea, de quibus, si disponens interrogatus fuisset, ita verisimiliter respondisset.
3 Dispositio generalis comprehendit omnes casus & titulos contentos in causa.
4 Possessio si sit capta de principali, trahitur ad accessoria.
5 Præiudicare alicui non potest tertius sine speciali mandato ipsius, præcipue in his, quæ ex ani mo pendunt.

DECISIO M. DLXVI.

Die 21. Februarij presentis anni 1611. d retulit hanc causam in Rota super dubio, an Domino Didaco de Spinosa, esset dandum mandatum de manutenendo; & Domini vtraque parte informante dandum censuerunt; quia cum in sepultura,

3. Mora enim non datur quando ad est iusta causa detentionis, vt fuit dictum supra dec. 961. num. 6.

1.

2.

c adde supra dec. 442. n. 4. & 5. & Cocc. dec. 291.

d habetur in impress. diu. p. 2. dec. 139. incip. Conclusum fuit.

e adde supra dec. 761. n. 5. in tom. 1. & decif. 1152. num. 4.

i. d habetur hæc dec. impressa per Postium post tract. de manutent. decif. 574. in vltima impress. de an-

no 1647.

Pampilonen. Præceptoris.

Die Veneris 21. Februarij 1611.

S V M M A R I V M.

- 3 Gratiosa subrogatio iustificanda est ex tribus requisitis.
4 Testes de publica voce & fama, iuncto vnico de visu & scientia, faciunt plenam probationem.
5 Clericatus probatur per testes deponentes vidisse aliquem celebrare.
6 Beneficium regulare dicitur reseruatum ex provisionibus Apostolicis effectum sortitis.
8 Collationes Apostolica non mutant statum beneficij.

DECISIO M. DLXVII.

Vacantem de mense Maio Præceptoriam generalem Domus S. Antonij de Olitæ Pampilonen. diocesis, Ordinis S. Augustini Canonico Regularium, & dependentem à Monasterio S. Antonij de S. Antonio Viennen. prædicti Ordinis, per obitum quondam Augustini de Ablites dictæ domus Præceptoris, Sanctissimus contulit Andreae Martines de Sarassa, quem gratiosè subrogauit ad possessionem, in qua existebat Augustinus de tempore sui obitus. Et quia Franciscus de Miñana in eius possessione se intruserat, commissa causa in Rota, dubitauit, an literæ subrogationis gratiosæ essent iustificatæ ad effectum, vt Andreas Martines esset immittendus in possessionem defuncti? & Rota vtraque parte informante iustificatas esse censuit.

Quia Andreas tria requisita ad obtinendum in gratiosa subrogatione sufficienter iustificauerat; videlicet possessionem defuncti tempore obitus, suum Clericatum, & quòd Præceptoris erat referuata. Mohedanus decif. 292. incip. Fuit dubium, & decif. 327. incip. Fuit resolutum, Puteus decif. 214. incip. Fuit decisum, n. 1. & 849. n. 2. & 986. n. 1.

Possessionem defuncti tempore obitus probauerat concludenter per depositionem secundi testis loquentis de certa scientia, cui ad stipulabantur, plures alij de publica voce, & fama, gloss. in cap. 1. in verb. famam, de appellat. cum cumulatis per Gabrielem tit. de probat. conclus. 1. num. 8. Casar de Grassis decif. 1. incip. Quia propoſita in dubio, num. 2. de sponsalibus, & fuit dictum in vna Neritonen. pensionis, die 7. April. 1606. & in vna Parmen. status, die 10. Aprilis eiusdem anni, coram Domino Ludouiso.

Clericatum, seu Presbyteratum Andreae narratum probabant testes, affirmantes vidisse illum Missas celebrantem, & deponentes de communi reputatione, quæ probatio pro iustificatione habitatum narratarum censetur sufficiens, Rota decif. 14. incip. Nota quòd si impetrans, de probat. in antiquis, Regid. decif. 114. incip. Si impetrans, & in decisione, coram bon. mem. Cardinale Pamphilio facta, super hac Præceptoriam, die 14. Novembr. 1594. Rota eandem probationem sufficientem censuit.

Difficultas

sepultura, de qua agebatur, in Capella maiori existente in Parochiali Ecclesia oppidi de Martin Muñoz Abulen. diocesis, Don Didacus de Spinosa pater huius Didaci junioris ossa bon. mem. Cardinalis de Spinosa sui patris, & eius progenitorum sepelierit, ibique sepulchra cum insignibus & effigie Cardinalis construi fecerit, & vltimo loco Don Didacus pater ibidem sepultus fuerit, per illationem cadauerum, acquisiuit legitimam sepulturam quasi possessionem, & ius prohibendi aliis ne sepeliantur; Hostiensis in cap. abolenda, prope finem, num. 18. versu. sed nunquid, de sepulch. quem ibi communiter sequuntur Canonistæ, Ioannes Andr. num. 2. versu. quaris hic, Antonius de Burrio num. 3. Zabarella num. 2. Panormitanus num. 5. & tenuit Rota in vna Pampilonen. b sepultura, die 4. Maij 1584. affirmantes, quòd licet quis non possit habere sepulchrum quoad proprietatem; potest tamen habere quoad vsum, vt scilicet ipse & sui ibi sepeliantur, aded quòd eis inuitis aliis ibi sepeliri non possit.

Nec ad rem pertinebat quòd pro parte Didaci non doceretur in specie de quasi possessione apponendi tumbam; quia cum in literis Gregotij XII I. & in concordia inita inter Cardinalem de Spinosa, & incolas prædicti oppidi daretur facultas non solum construendi sepulchras, sed etiam tumulos, ligna & lapides erigendi propter generalitatem tituli, & causæ possessionis circa vnum actum trahitur ad omnes alios comprehensos sub causa & titulo. Baldus in l. 1. num. 24. versu. tu dic. C. de mancipatione liberorum, Felinus in cap. auditis, num. 19. in fine, versu. dicit Baldus, de prescript. Rota in vna Tolletana annatarum, die 16. Februarij 1581. coram bon. mem. Cantuccio tunc Rotæ Auditore.

Supradictis accedebat, quia ista facultas, seu ius ponendi tumbam, seu tumulum, tanquam consecutum & accessorium ad ius sepeliendi censendum erat: vnde possessio capta de principali, c proculdubio trahitur ad accessoria, & consecutiuæ. Crauetta consil. 54. incip. Quaritur primo, num. 14.

Et propter eandem rationem idem iudicium factum fuit de Epitaphiis, seu sepulchralibus inscriptionibus, quæ similiter pertinent ad inuenerunt sepulchras vsum, & sine quibus vix monumenti, vel memoriæ nomen retineri potest, vt late docuit Ioannes Kirchmanus Lubecensis lib. 3. de funeribus Romanorum, cap. 19. & multis sequentibus.

Non obstat quòd dicebatur, facultatem construendi tumulos & Epitaphia fuisse concessam cum conditione, quatenus scuitum Ecclesie non impedirent; quia fuit dictum, id pro parte Communitatis non probari, nec intelligi cum impedimento seruitij Ecclesie, vel cultus diuini.

Denique non obstat, quòd Didacus, qui se habuerat pro spoliato, petendo restitutionem, non posset manuteneri; quia instantia non fuit facta ab ipso Didaco, sed ab alio eius nomine, qui non potuit ei præiudicare, & sine speciali mandato, cum hoc ab ipsius animo penderet. l. 3. §. in amittenda. ff. de acquirend. possess.

Denique non obstat, quòd Didacus, qui se habuerat pro spoliato, petendo restitutionem, non posset manuteneri; quia instantia non fuit facta ab ipso Didaco, sed ab alio eius nomine, qui non potuit ei præiudicare, & sine speciali mandato, cum hoc ab ipsius animo penderet. l. 3. §. in amittenda. ff. de acquirend. possess.

2.

a de hoc art. vide Ludou. dec. 145. n. 1. vbi in addit. n. 5. allegatur hæc decif. 787. incip. Domini quoad secundam partem, & adde Rot. recent. p. 12. dec. 378. n. 1. vbi ad propositum allegatur hæc decif.

1.

b habetur p. 1. diuers. in impress. decif. 787. incip. Domini quoad secundam partem, & adde Rot. recent. p. 12. dec. 378. n. 1. vbi ad propositum allegatur hæc decif.

c adde supra dec. 442. n. 4. & 5. & Cocc. dec. 291.

d habetur in impress. diu. p. 2. dec. 139. incip. Conclusum fuit.

e adde supra dec. 761. n. 5. in tom. 1. & decif. 1152. num. 4.

f adde supra dec. 1606.

g adde supra in tom. 1. dec. 326. n. 5. in fine.

1.

2.

3.

4.

i habetur in impress. Lud. dec. 245. & 247. n. 5. quibus iunge supra in tom. 1. decif. 569. n. 5. & 690. n. 3.

5.

6. Difficultas ergo versabatur circa referuati-
nem : & cum esset Præceptoriam generalis, de re-
feruatione constare dixit, sicut censuerat in ead-
dem decisione coram bon. me. Cardinale Pam-
philio, vbi fuit resolutum, hanc Præceptoriam
domus S. Antonij oppidi de Olite Pampilonen.
diocesis, & esse Ordinis S. Augustini, & esse
generalem dependentem à Monasterio S. Anto-
nij de Vienna, & consequenter enim erat referu-
uata per regulam 3. quia constabat de prouisi-
onibus Apostolicis de ista præceptoriam tanquam
referuata, effectum sortitis : & vltimus status
erat clarus, & sufficiens ad effectum prouisionis.
Calderinus consil. 23. incip. *An si Papa, de praben.*
Rota decif. 49. incip. Quidam impetravit, de re-
scripti. in antiquis; Mohedanus decif. 8. incip.
Abbas Farfen. de privilegijs; & fuit sæpe in Rota
resolutum, & signanter in causa Ferrarien. Prio-
ratus, b coram me de ann. præterito, & in causa El-
nen. Præceptoriam, 14. May 1610. coram me, quæ
placuit Dominis.

7. Nec huic resolutioni obstabat, quod An-
dreas non esset professus Ordinem S. Antonij
tempore prouisionis; quia cum Papa id nouis-
set, ei nihilominus contulit prædictam præce-
ptoriam; cum solito tamen decreto, quod intra
certum tempus à die adeptæ possessionis pro-
fessionem emittere teneretur.

8. Demum non refragabatur dicere quod cum
collationes Apostolicæ non mutant statum:
d propterea hæc præceptoriam ex manuali non
potuerit fieri collatiua; quia fuit responsum,
quod licet non mutant statum, deseruiunt tamen
pro vltimo statu, præsertim quando non
constat de vltimo statu contrario, & vt fuit di-
ctum in causa Ferrarien. Prioratus, & in causa El-
nen. Præceptoriam, f coram me.

Atque ex his fuit conclusum, literas gratiosæ
subrogationis fuisse iustificatas, & Andrea dan-
dam immiffionem in possessionem huius Præ-
ceptoriam.

etiam nullo eliciatur voluntas, h & authoritas
tutoris est necessaria ad hoc, ne damnum susti-
nere possit pupillus: quando autem pupillus
gessit actum sibi vtilem (vt in hoc casu) non
est necessaria authoritas tutoris. l. 1. C. de auctor.
præstan. l. 9. ff. eodem.

Vnde cum in facto constaret de expressa re-
pudiatione, Antonia Beualia, quæ prætendebat
Ioannem Antonium fuisse hæredem sui patris,
tenebatur id concludenter probare per actus
positiuos necessariè id inferentes.

Romana census de Moran.

Die Veneris 4. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2 Possessio cedentis non transit in cessionarium. declarat in incorporalibus, secus in corporalibus.
- 4 Fideiussor si est æquè principaliter obligatus, gesta contra vnum afficiunt alterum.
- 5 Fideiussor obligatus tanquam principalis, remanet obligatus, etiamsi obligatio principalis non valeat.
- 6 Solutio facta à debitore principali, constituit creditorem, in quasi possessione exigendi etiam contra fideiussorem, & 7. Fideiussori nocet, vel prodest factum principalis, ibid.
- 8 Interruptio præscriptionis contra principalem debitorem, non nocet fideiussori.
- 10 Solutio facta sponte sine protestatione constituit recipientem, in quasi possessione exigendi, & 11. & quando non dicatur sponte facta, 12.
- 13 Debitor suscipiens terminum in iudicio ad solvendum, fatetur se esse verum debitorem.

DECISIO M. DLXIX.

Ad multam instantiam Domini Frederici
Sessij proposui causam, super decif. facta
die 2. Iunij 1610. ad fauorem Ferdinando de Mo-
ran, & Rota vtraque parte informante, & cau-
sa mature discussa in decifis mansit, non ob-
stantibus quæ pro parte Domini Frederici op-
ponebantur contra decisionem.

Nam primò contra conclusionem in deci-
sione firmatam, quod ex possessione cedentis
& Sessij potest cessionarius manuteneri, m opponebatur,
quod possessio cedentis non transit in cessionarium,
ex Siluano consil. 55. incip. *Incipias iri*
non potest, num. 8. & seq. & Natta consil. 398. incip.
Reuerendus quondam Dominus Matthæus de Af-
signarijs, num. 13. & multis seqq.

Sed fuit responsum primò, articulum non
versari in corporalibus, prout loquuntur Silua-
nus & Natta, sed in incorporalibus, quo casu
cessionarius debet manuteneri, probata posses-
sione cedentis, Natta *ibidem* num. 38. & latè
Menochius *tract. de retinenda possessione, reued. 3.*
num. 259. & seq. & ratio est, quia in incorpora-
libus idem operatur cessio, quod traditio, glossa
& Doctores in l. finali, C. quando sifcus, vel priua-
tus, Bartolus in l. ad eum quem, num. 1. ff. de donatio-
nibus. Bald. consil. 341. incip. Qui litem habebat, in
sine lib. 2.

Secundò

h adde supra
in rom. 1. de-
cif. 85. n. 6.
Lud. dec. 76.
num. 3.

3.
i adde Lud.
dec. 31. n. 1.
& seq.

a habetur in
impress. Lu-
dou. dec. 321.
n. 7. & latè
annor. n. 13.
& vide supra
decif. 1378.
n. 3. & seq.

b supra de-
cif. 1511. n. 3.

k habetur
hæc decifio
impressa &
recent. tom.
1. dec. 299. &
penes Mar-
chel. de cõ-
miss. part. 1.
pag. 970. &
per Duard.
& Sessij
post tract. de
cessib. de-
cif. 312.
l supra de-
cif. 1511.

m adde Rot.
recent. de-
cif. 764. n. 1.
p. 2. vbi ad
propositum
allegat hæc
dec. & supra
dec. 1511. n. 1.
Gratian. dif-
ceptat. fo-
renf. c. 310.
n. 1. & seq. vbi
n. 3. ad pro-
positum al-
legat etiam
hanc decif.

- 3. Secundò dicebant Domini, quòd quando
fideiussor est æquè principaliter obligatus,
(prout in hoc casu Dominus Fredericus) con-
sequenter gesta contra vnum afficiunt alterum,
& agnitio facta per vnum nocet alteri, Bartol.
& Salicetus in l. cum quidam. C. de duobus reis, &
merito, quia obligatus in solidum, licet respectu
illius pro quo se obligauit, dicatur fideiussor,
respectu tamen personæ, pro qua se obligauit,
in omnibus & per omnia dicitur principalis;
vnde fit, quòd licet sæpe non sustineatur con-
tractus respectu principalis, sustinetur tamen
respectu fideiussoris, vt fuit resolutum in causa
Bononien. bonorum, die 26. Iunij 1602. coram bon.
mem. Litra, & sic læpe contingit, vt ius speciale
fauens principali, non faueat fideiussori, tan-
quam principaliter obligato, vt in alia Bononien.
pecuniaria, die 7. Iunij 1607. coram Domino Lu-
douisio, a vbi expressè dicitur, sic obligatum
respectu creditoris haberi tanquam princi-
palem.

Contra secundam conclusionem decisionis,
b quòd solutio facta à debitore principali con-
stituit creditorem in quasi possessione, quæ il-
lum iuuat contra fideiussorem; opponebant
etiam informantes pro Domino Federico ex
Natta consil. 345. incip. *Constantinus Zebveria, &*
ex Roncagallo in l. ex duobus reis, la segunda,
num. 30. ff. de duobus reis, & ex alijs fortassis le-
uioribus.

3. Sed fuit responsum, quòd factum princi-
palis videtur nocere fideiussori, ex glossa in l. si
quis iniquum. §. si is, in verb. iniuriam. ff. quod quis-
que iuris: & sicut solutio principalis iuuat fidei-
ussorem, quoad liberationem, l. vranium. ff. de
fideiussoribus, ita debet nocere quoad quasi pos-
sessionem, & facit, quòd fideiussor censetur
subrogatus loco principalis debitoris, & tenetur
in omni casu, quo tenetur principalis. Crauetra
consil. 272. incip. *Nobilis Bernardinus, num. 3.*

7. Non obstat quòd interruptio præscriptionis
contra principalem debitorem non noceat fi-
deiussori, quia id procedit propter malam fidem,
quæ constituitur contra eum, contra quem in-
terruptur, quæ cessat in fideiussore, contra
quem non interruptur, Batt. in l. naturaliter
num. 11. ff. de usucapionibus.

8. Contra tertiam conclusionem in decisione
firmatam, quòd in facto constabat Dominum
Fredericum soluisse Ferdinando cessionario, op-
ponebatur, quòd solutio fuerat facta metu
mandati; c quæ propterea non constituerat
Ferdinandum in quasi possessione, stantibus
præsertim, protestationibus Domini Frederici
contra Ferdinandum.

9. Sed fuit responsum primò, quòd cum non
d adde supra
in dist. decif.
1511. n. 3. & 7.
vbi annotati
alias decif.

appareret de protestatione d facta in actu solu-
tionis, talis solutio operata fuit quasi possessio-
nem, Crauetra consil. 114. incip. *Ioanna filia An-*
tonij, num. 6. Rota in vna Lucana pensionis, die 4.
Iunij 1574. coram bon. mem. Cardinale Lancel-
lotto, e tunc Rotæ Auditor.

Secundò dicebatur protestationes factas per
Dominum Fredericum illi profuisse, quia non
erant factæ ad ostendendum metum, & dissen-
sum Domini Frederici, sed ad euitandas vltiores
expensas: quod potest facere quilibet verus
debitor agnoscens debitum, & licet etiam pro-
testaretur de repetitione; ista tamen protesta-

Peña Decif. Tom. 11.

tio non erat de repetendo ab ipso creditore, vt
loquitur decif. Veralli 330. incip. *Possessio sem*
quasi, part. 2. sed de repetenda à principali, quod
est secundum naturam fideiussoris. cap. peruenit,
de fideiussoribus.

Quòd autem intentio esset de repetendo à
principali debitore, iudicabant verba protesta-
tionis de cessione sibi facienda à creditore; fi-
deiussor enim habet beneficium cedendarum
actionum. §. si verò in authentica de fideiussori-
bus. l. cum aliter, & Aubert. præsentè, C. eod-
dem. Bartolus in l. Modestinus, num. 4. & se-
quent. ff. de solut. & in l. cum is. ff. de fideiussori-
bus.

Ex qua cessione etiam apparebat quòd Do-
minus Fredericus magni fecit ius Ferdinandi
Puteus decif. 342. incip. *Eadem die, num. 4. lib. 1.*
& quòd se habuerit pro vero debitore consta-
bat ex susceptione termini; sic enim agnouit
debitum: vnde iudex postea decernendo, vt
ipse solueret, legitime constituit Ferdinandum,
etiam inuito & reluctantè Frederico, in posses-
sione. Angelus in l. etiam possidere. §. qui ad mundi-
nas, num. 2. ff. de acquir. possess. & fuit dictum
in causa Penen. f & Adrien. beneficiorum 4. Iu-
lij 1584.

Alifana Canonicatus.

Die Veneris 4. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 5 Priuatio beneficiorum facta ob consumtiam est reuocabilis, & 6.
- 7 Sententia lata propter consumtiam est interloquutoria.
- 8 Sententia lata sine citatione ad diem certum prouisionis non praiudicat.
- 9 Probationes clara requiruntur in criminalibus ad condemnandum.
- 10 Fama sola in criminalibus non sufficit ad condemnandum, nec ad torturam.
- 11 Testes in criminalibus plus debent habere, quam in ciuilibus.
- 13 Fuga carceris non probat delictum, & sine effractione non punitur pœna effracti carceris, & 14.
- 15 Carcerem fugiens sine effractione non habetur pro confesso.
- 16 Pœna priuationis beneficij non habet locum, nisi in casibus à iure expressis.
- 17 Compositio facta cum sisco pro molestijs euitandis, non inducit confessionem delicti, nec irrogat infamiam.

DECISIO M. DLXX.

Hi Hieronymus de Amicis prouisus à Sede
Apostolica de Canonicatu in Ecclesia
Collegiata Sanctæ Mariæ Maioris terræ Pede-
montis Alifana diocesis eius possessionem ac-
cepit, & in ea continuauit de anno 1605. cum
in ciuitate Alifana in nocturna rixa inter Ioan-
nem Baptistam Coloritam & Leonardum de la
Vecchia ex vna, & Auilium de Stephano ex al-
tera parte. Colorita & Leonardus ab Amilio
interfecti prætenderentur, parente interfecto-
rum

Q9

rum in querela criminali Hieronymum tanquam valde amicam Emilij comprehenderunt in processu informatio, nunc contra prætenfos homicidas facti alioque testes de publica voce & fama prædictos querelatos homicidium commississe depofuerunt. Rurſus Promotor ſcſcalis monitorium cum ſolutis clauſulis decreuit contra Hieronymum & Amilium, ad informandam Curiam, qui cum in termino præfixo non comparuiſſent, Vicarius Alifanus Amilium & Hieronymum veros contumaces declarauit, & ad poenam 200. ſcutorum in monitorio contentam condemnauit, & vigore ſententiæ contra eodem facta fuit in 200. ſcutis executio.

Hieronymus habita notitia prædictæ ſententiæ ad Curiam Alifanam ſe contulit, & in carceribus ſe conſtituit, & quoniam carcer non erat ſatis tutus & firmus, ideo idem Vicarius ſub poena 1000. ſcutorum mandauit, vt Hieronymus daret cautionem de habendo carere protuto: interim Hieronymus cum inſtaret admittere ad ſuas deſenſiones, illum admittit Vicarius cum termino quinque dierum, quo tempore Ioannes Nicolaus de Colorita frater Ioannis Baptiſtæ interfecti agnoſcens innocentiam Hieronymi, ſponte illum exculpauit. Cæterum Hieronymus vt Promotorem ſcſcalem ſe in processu informatio fundantem compeſceret ad probandam ſuam bonam famam & vitam, cum interuentu ſcſcalis, & illius interrogatoriis coram Vicario Alifano 22. teſtes examinauit, & ſuam intentionem copioſè probauit; tandem tædio carceris affectus cum licentia oretenus, vt prætenditur, habita, ad ſalubriorem ſe aërem pro recuperanda ſanitate contulit; interim Procurator ſcſcalis omnia acta repetiuit, & iterum monitorium expediri curauit ad comparandum perſonaliter ſub poena delicti conſellari priuationis Canonicatus, & tranſmiſſionis ad tritremes, quod monitorium Vicarius exequi mandauit, & non præcedente aliqua citatione ad ſententiam Hieronymum declarauit bannitum, contumacem, punibilem & culpabilem, cum conſecratione bonorum, & tranſmiſſione ad tritremes: & ſucceſſiuè assignauit eidem terminum trium dierum ad ſe defendendum, alias audiendam ſententiam elapſo dicto termino, pro die 23. Octobris 1606. & deinde quolibet die, quod fuit actum die 17. Octobris eiusdem anni, & in processu non reperitur alia citatio ad ſententiam, nec citatio fuit aliter executi, neque dimiſſa copia.

Pater Hieronymi audiens hæc, & videns filium grauitè læſum, compoſuit cum ſilco in ſcutis 200. & mediante compositione omnes moleſtias ceſſauerunt; interim quidam Marſellius de Agneſiis iam vitâ functus Canonicatum Hieronymi quaſi vacantem per ſententiam latam contra eum impetrauit; ſed Hieronymus introducta cauſa in Rota mandatum de manu tenendo petebat, quod Rota die 28. Iunij 1610. denegauit & ordinauit, quod de eius bono iure videretur.

In hac verò propoſitione ſolo Hieronymo informante, Rota de eius bono iure conſtare conſuit: tum ſuper poſſeſſorio ex mandato, quod obrinuit à bon. mem. Cardinale Seraphino, b tunc Rotæ Auditor, cui non obſtabat poſterior Marſilij poſſeſſio. Bartolus in l. ſi duo,

num. 4. ff. vii poſſideris, præſertim cum Hieronymus non ſe habuerit pro ſpoliato; tum etiam ſuper petitorio reſpectu tituli ex literis Apoſtolicis ſuæ prouiſionis ex cauſa renunciationis. cap. veniens, vbi notant Doctores, de renunciat.

Non obſtabant Hieronymo ſententiæ criminales ob prætenſum homicidium. nam prima lata in contumaciam, ob non partitionem monitorij euauerat per comparitionem Hieronymi infra annum, quam iudex admittit. Ripa in l. admonendi, num. 169. ff. de iureiuran. Alexander, Socinus, & alij, & in l. 1. §. hoc iudicium, num. 3. & 7. ff. ſi quis ius dicenti non obtemper. Rota in vna Romana Canonicatorum Sancti Angeli, c. die vltima Februar. 1567. coram bon. mem. Cotta.

Et ratio eſt, quia cum non eſſet lata propter crimen, ſed propter contumaciam, non dicitur diſſinitua, ſed interlocutoria; & poteſt quocumque purgata contumacia reuocari.

Secunda ſimiliter non præiudicabat, tum quia emanauit ob contumaciam, d tum quia fuit pronunciata, non præcedente legitima citatione, quæ requiritur ſpecialiter; ad ſententiam pro certo die, c ita vt generalis, & incerta citatio, tanquam ſpeciem ſeruitutis inducens, non ſufficiat: gloſſa in Clem. ſape, in verb. ad id, de verbor. ſignificat. Gemianus in cap. 2. n. 4. de dolo & contumacia lib. 6. Felinus in cap. conſuluit, num. 16. de offic. delegat. Bart. in l. ſin. in fine. C. de annali exceptione.

Præterea eadem ſententia erat iniuſta, quia teſtes de homicidio deponentes contra Hieronymum loquebantur de auditu; & notum eſt in criminalibus requiri probationes f luce meridiana clariores, l. ſciant cuncti, C. de probat. Iulius Clauſus in præctica criminali quaſt. 66. num. 3. Surdus conſil. 163. incip. Arbitror veram eſſe conſuſionem, num. 2. 1.

Nec refert quod deponerent de publica voce & fama; quia fama etiam legitime probata in criminalibus non ſufficit ad condemnandum, cum neque etiam ad torturam ſufficiat. Crauetta conſil. 41. incip. Venerabilis Dominus Iacobus, n. 6. vbi teſtatur de communi.

Rurſus teſtes pariebantur multas & conſiderabiles exceptiones, nec fuerant conſontati, nec formiter repetiti, Bartolus in l. finali, in fine. ff. de quaſtionibus. Grammaticus conſecriminali 15. & aliquos refert & ſequitur Hondedæus conſil. 101. incip. Prima ſe offert dubitatio, num. 23. lib. 1.

Vnde non apparebat probatum contra Hieronymum, quod homicidium fuiſſet ab eo perpetratum, quod etiam excluderat ſpontanea Ioannis Nicolai de Colorita interfecti fratris excuſatio, qui Hieronymum excuſpauerat. Ex capite effractionis carceris non poterat ſuſtineri ſententia; quia effractio non apparebat probata, neque ex capite fugæ, quia fuga non probat delictum. § l. lege Cornelie. ff. ad Syllanianum. l. 1. §. ſin. autem poſt commiſſum. C. de raptu virginum. l. raptores. C. de Episcopis & Clericis.

Rurſus fuga ſine effractione non punitur poena effracti carceris; quia ſi quis fugiat de aperto carcere, vel de iudicis licentia euadat, (vt prætenditur in hoc cauſa) tunc ceſſat poena effracti carceris,

6.

e habetur p. i. in imp. diu. dec. 68. incip. Fuit reſolutum.

7.

8.

adde Rot. in vna ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitima, 22. Aprilis 1602. coram Juſto imprefſa per Farin. poſt tom. 2. conſ. dec. 175.

adde ſuprà in tom. 1. dec. 433. n. 8. & alias ſepe.

9.

adde ſuprà in tom. 1. de ciſ. 581. n. 2. & dec. 1051. n. 4. & 1119. num. 1.

10.

11.

12.

13.

g de hoc art. vide Boer. dec. 315. n. 9. & ſeq. & noſtrum Mollinam in ſua præctica verbo fractor carceris, vbi late Doctores n. 9. & ſeq.

14.

carceris, vt teſtantur Albericus & Baldus in l. ſuccurritur. ff. ex quibus cauſis maiores; & Angelus per illum textum in l. verum la 2. num. 8. ff. de fur- tis, vbi dicit illum, qui exit de carcere, eo quia inuenit oſtium apertum, non teneri poena effracti carceris; hoc ipſum poſtulerunt alij, quos refert & ſequitur Petrus Dueñas regula 393. incip. Fugiens fractus carceribus, limitat. 1.

Præterea fugiens de carcere ſine effractione non habetur pro conſeſſo, Boerius decif. 215. incip. Et antequam veniam ad deciſionem, num. 13. & quamuis fuga cum effractione probaretur in cauſa propoſita, Hieronymus de ſtricta iuris ratione non conueniebat priuandus beneficiis; cum poena priuationis non habeat locum, b niſi in cauſis à iure expreſſis; gloſſa & Doctores in cap. finali, de iurepatron. & fuit dictum in cauſa Albanen. beneficiorum, die 30. Ianuary 1609. coram Domino Lancelotto.

Denique non præiudicauit Hieronymo compoſitio facta cum ſilco, quia ex ea non oritur conſeſſio delicti, cum fuerit facta, vt ſe à moleſtiis liberaret, l. ſurti. §. pactus. ff. de his qui notantur infamia. Paulus Girlandus tract. de relaxatione carceratorum, tit. de poenis compoſt. quaſt. 1. num. 3. & quaſt. 4. num. 1. & 3. Pedemontani decif. 138. num. 16. & eo præſertim nomine, quia fuit facta à patre Hieronymi, cuius factum non debet nocere filio. Nata conſil. 543. incip. Ex præmiſſa facti ſerie, num. 13.

Et exiſi fuit dictum conſtare de bono iure Hieronymi.

Hiſpalen. quintorum.

Die Veneris II. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

1. Executor non poteſt ſe extendere ultra expreſſa in commiſſione, nec exequi ultra contenta in literis executorialibus, & 2.
3. Tertius veniens ad cauſam ex alio titulo quam ex commiſſo executori, non comprehenditur in executorialibus.
4. Cauſa ſi ſe commiſſa in Rota, non poteſt in alio Tribunali introduci.
5. Clauſula ſalutaris, ſi quis, &c. in monitorio appoſita, reſoluit illud in ſimplicem citationem.
6. Auctoritas priuata non poteſt præſtare iuriſdictionem.

DECISIO M. DLXXI.

AD dubium vtraque parte informante propoſitum, an geſta pro parte Don Hieronymi de Miranda coram Miniſtro Monafterij Sanctiſſimæ Trinitatis Toletanæ, eſſent nulla; Rota nulla & reuocanda fuiſſe cenſuit; cum enim prædictus Miniſter haberet iuriſdictionem delegatam à Rota, & literæ executoriales Rotaſe Miniſtro directæ eſſent reſtrictæ ad executionem ſententiarum, & rei iudicatæ, Rotalis contra beneficiarios, & hæredes beneficiariorum prædeſunctorum; conſequenter

Peña Decif. Tom. 3. l.

nullam habebat ipſe iuriſdictionem contra Capitulum, c quod nec fuerat in lite, nec illud afficiebant ſententiæ, & res iudicata; tanquam res inter alios acta; cum Capitulum non fuiſſet citatum. l. de vnoquoque, vbi Doctores; & ſignanter Marſilius num. 35. ff. de re iudicat. Innocentius in cap. finali. num. 2. verſic. ſed ſi non nocet, de maiorit. & obedient. Gabriel conſilij. 1. de citatione, d vnde cum Capitulum non comprehenderet in executorialibus, earum executor nulliter & inualidè proceſſit contra ipſum quod erat tertium, præſertim veniens ex diuerſo iure non deducto in illa cauſa. Puteus decif. 4. incip. Sententia non præiudicat, de re iudicata, & Antonius Auguſtinus in Epitome, tit. de executorialibus §. 1. vbi loquitur de tertio etiam ſciente, & ex alio iure veniente ſupra dictis.

Supradictis accedebat factum principalis, qui pendente lite in Rota contra beneficiarios introduxerat litem contra Capitulum, ſeu fabricam coram Ordinario Hiſpaleſi, quæ cum fuiſſet oppoſita coram Miniſtro, & ipſe ad vltiora proceſſerit, conſequenter omnia per ipſum geſta fuerunt nulla & inualida. c Puteus decif. 240. incip. In vna Bononiæ. num. 1. lib. 2. Afflicus decif. 354. incip. In cauſa reuocationis attemptatorum, num. 2. late Gabriel de iudiciis conſuſione 1. num. 111.

Nec ad rem pertinebat dicere monitorium contra Capitulum decretum habuiſſe clauſulam ſalutarem, ſi quis, &c. & conſequenter fuiſſe reſolutum in ſimplicem citationem; quia neque tale monitorium potuit decerni propter defectum iuriſdictionis, cum neque id fuerit Miniſtrum demandatum.

Nec præiudicauit Capitulo, quod Computiſta, ipſo patiente exhibuerit partitas receptorum extractas ex libris Capituli; quia præterquam quod fuit oppoſitum de litis pendencia coram Ordinario, Capitulum nec tacite, nec expreſſè potuit illi Miniſtro dare iuriſdictionem; nam præter illam iuriſdictionem, quam ſibi dederat Rota, non potuit ſuper alijs, etiam de partis conſenſu prorogare iuriſdictionem. l. priuatorum. C. de iuriſdiction. omn. iudic. Crauetta conſil. 266. incip. In cauſa Communitatis, & hominum montis Oroxy, num. 4.

Non obſtabat quod Capitulum perceperit fructus; quia in eis non habuit cauſam ab illis, qui erant in lite, ſed perceperit ex iure diuerſo ab illo quod agebatur in Rota, & ideo erat locus traditis à Papazono ſuper decif. 1. num. 5. de renunciat. in noniſſ.

Præterea non conſtabat, quod Capitulum habuiſſet ſcientiam litis in Rota pendentiſ. Similiter non obſtabat, quod in mandato eſſet data facultas procedendi contra hæredes Aluari, & detinentes eius bona; quia Capitulum non erat hæres Aluari, nec detinebat eius bona, cum fructus quos perceperat propria auctoritate, & ex proprio iure perceperit, nec probarentur aliquando fuiſſe in Domino Aluari.

**

Q 2

Sabinen.

c adde ſuprà dec. 224. n. 6, in tom. 1.

2. adde Ludi dec. 34 n. 4.

3.

4.

c adde Rot. in Toletana fructu coram Pamphilo imprefſa per Marchef. de commiſ. p. 2. pag. 80. n. 1. & 2. adde ſuprà decif. 1260. n. 10. verſu, & cõ maxime, quod extendit, vt etiã agatur vigore obligatio- nis Camera- lis, ſi cauſa ſit Rotæ de- mandata vi- gore com- miſſionis nõ poteſt adiri poſtea Audi- tor Camera, vt fuit di- ctum ſuprà decif. 3. n. 7. in tom. 1.

5.

6.

7.

8.

Sabinen. Castru Vacuna.

Die Lunæ 14. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2 Informatio facta parte non citata, etiamsi sit per viros qualificados, non valet.
- 3 Probatio concludens est necessaria, ut probetur legitimitas in tertij praiudicium.
- 4 Clausula, sublata, in motu proprio posita tollit iurisdictionem iudici, aliter iudicandi, quam in motu proprio continetur.

DECISIO M. DLXXII.

Cum informantes pro Domino Comite Spada præterderent personam Domini Francisci Galetani non esse legitimatam, & ex aduerso diceretur, vel esse legitimatam, vel dandam facultatem ad id probandum, super vtroque dubitauit; & Rota vtraque parte informante primò censuit ex deductis, personam Domini Francisci non fuisse legitimatam; cum solùm niteretur quibusdam fidebus informibus, parte non citata, Procuratoris, quæ propterea non faciunt fidem, etiamsi sint virorum qualificatorum. Abbas in cap. sicut nobis, num. 5. de sentent. excomm. Gratus consil. 123. incip. Contra Dominos Canonicos, num. 20. lib. 2. & ipse indigeret probatione concludente, a Patrisius consil. 11. incip. Cum iste infans, n. 2. lib. 2. Neuzan. consil. 18. incip. Cum annis, consil. 60. & alibi sæpe, num. 4.

adde supra decif. 1448. n. 2. & 3.

3.

4.

adde supra in tom. 1. decif. 246. n. 1. & 4.

Et maxime, quia dirigebantur contra motum proprium Sanctissimi, in quo aderat clausula, sublata, antequam esset obiecta oris aperitio. Quod agnoscentes informantes, pro Domino Francisco petebant remissoriam, quam Rota dixit se non posse concedere, quia stante clausula, sublata, in motu proprio apposita, non aderat iurisdictione ad concedendam remissoriam, cum clausula, sublata, operetur, vt indicet non possint aliter iudicare. Zabarella in cap. quia diligentia, quest. 3. de electione, Puteus decif. 50. incip. Eadem die num. 5. lib. 1. Verallus decif. 134. incip. Sententia lata, num. 4. part. 3.

Et in terminis quòd stante clausula, sublata, motus proprius non posset impugnari, id est, notari vitio nullitatis, vel subreptionis, obreptionis, & defectus intentionis, sicque per quoscunque iudices iudicari debere; Rota apud Put. decif. 377. incip. In vna Hispanen. lib. 3. censuit non fuisse audiendum quendam Alexium, etiam per viam replicationis etatem probare volentem, non habita commissione, quæ aperiret viam dicendi de subreptione.

Burgen. distributionum de Viruiesca.

Die Lunæ 14. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Negatiua quomodo probetur, & seq.

5 Prætoris, seu Capiscolo de iure spectat inonare primm, & in choro præsidere.

DECISIO M. DLXXIII.

Super dubio vtraque parte informante dato & proposito, an Capiscolo obstat consuetudo, quòd Capiscolus, aliæque dignitates (prout simplices dignitates existunt) non conueuerunt aliquid percipere de quotidianis distributionibus, Rota censuit probari consuetudinem; sed de eius validitate particulariter esse videndum.

Nam quintus testis super tertio articulo deponere de visu à 50. annis, & citra quod distributiones inter solos Canonicos fuerunt distributæ, & quòd de istis distributionibus nihil participarunt dignitates, & quòd non potuissent participare, nisi ipse sciuisset.

Idem similiter dicebat septimus testis ab annis 58. & citrà, qui pariter affirmabat, quòd non potuissent participare, nisi ipse sciuisset, quod in genere affirmabant super quarto articulo de tribus dignitatibus, & in specie de Capiscolo.

Ex eis istis testibus Rota censuit, probari consuetudinem, quia coarctabant negatiuam, & remouendo sensum ab actu affirmabant aliter esse non posse, quin ipsi sciuisset, iste enim est vnus de modis probandi negatiuam, Bartolus in l. 1. §. 1. num. 8. 9. & 12. in fine. ff. de inuere actiue priuato.

Horum testium depositiones coadiuuabantur ex dictis aliorum testium, idem affirmantium; vnde videbatur etiam probata interuentia Capiscoli, siue prætoris in diuinitis, cum de iure ad ipsius officium spectet præsidere in choro, primùmque inonare, & dare ordinem gerendum in choro, Puteus decif. 89. incip. Dubitauit Dominus Rosanen. num. 2. lib. 3. Rota in causa Seguntina præsentia, die 22. Iunij 1609. coram Domino Pamphilio.

An autem ista consuetudo esset valida, Domini particulariter videre voluerunt.

Pascen. Canonicatus.

Die Veneris 18. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Inhibitio semper debet fieri iuxta terminos commissionis, cuius vigore emanat.
- 2 Clausula posita in commissione prima instantia censetur repetita in sequentibus, quod intellege, vt 3.
- 4 Gratia noua si fiat, nouum ius tribuit.

DECISIO M. DLXXIV.

Ad dubium, an esset inhibendum, & quo modo? Rota vtraque parte informante, simpliciter fuisse inhibendum respondit per regulam in præxi receptam, quòd inhibitio fit semper

1.

de quo supra decif. 1536.

2.

adde supra decif. 1448. n. 2. & 3. & 209. n. 4. & dec. 157. num. 3.

3.

4.

5.

6.

adde Rot. in vna Oriolen. decimarum 26. Februar. 1590. per March. de commiss. p. 1. pag. 175. num. 4.

semper iuxta terminos commissionis, cuius vigore emanat, & si aliter emanasset, reducenda esset ad limites, & formam ipsius commissionis; vnde cum in casu proposito commissio esset simplex, simpliciter etiam debuit fieri inhibitio. Lancellottus de attentatis part. 2. cap. 20. de attentatis post inhibitionem, num. 167. versic. septimò limita, & num. 168. vbi allegantur decisiones Rotales.

Non obstabat, quòd pro parte Alphonsi prætenderetur, non fuisse concedendam inhibitionem sub prætextu, quòd in ista commissione deberet censeri repetita clausula, sine praiudicio executionis litterarum Apostolicarum Alphonsi, & sententia Rotalis.

Quia fuit responsum clausulam positam in commissione primæ instantiæ censeri repetitam in commissionibus secundæ, vel tertie instantiæ, quando causa est eadem licet instantiæ sint diuersæ. Puteus decif. 426. incip. In vna Romanadotis, num. 2. lib. 2. Castadorus decif. 8. incip. Fuit etiam obseruatum de rescriptis; Ioannes Paulus decif. 30. incip. Nonnulli ex Dominis, in manuscriptis, & fuit sæpissimè in Rota decifum.

Sed secus est, quando prædicta, vel alia clausula fuit apposita in diuersa commissione; regula enim, quòd clausula semel posita, semper censetur repetita in subsequentibus commissionibus, præcedit quando plures commissiones emanauerunt super eadem causa; & sic regulam riter procedunt decisiones proximè allegatæ: Marches. de secus autem est, si posterior commissio obtineatur super diuersa causa, & prout in hoc casu, quia commissio continebat nouam gratiam per obitum.

Primæ autem erat ob non publicationem, noua enim gratia nouum ius tribuit, & nouum ius nouam causam ponit; vnde cum in commissione, cuius vigore petebatur inhibitio, contineretur noua gratia, & ius separatum à contento in prima commissione, & sic concurreret ratio diuersa, non censebatur repetita clausula alterius commissionis.

Et ex his fuit sine difficultate conclusum simpliciter fuisse inhibendum.

Prima autem erat ob non publicationem, noua enim gratia nouum ius tribuit, & nouum ius nouam causam ponit; vnde cum in commissione, cuius vigore petebatur inhibitio, contineretur noua gratia, & ius separatum à contento in prima commissione, & sic concurreret ratio diuersa, non censebatur repetita clausula alterius commissionis.

Et ex his fuit sine difficultate conclusum simpliciter fuisse inhibendum.

Zamoren. pecuniaria.

Die Veneris 18. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2 Debitor filij rectè soluit patri administratori legitimo, & plenam consequitur liberationem, & 3.
- 4 Pater si prohibuit filijs alienationem bonorum usque ad certam etatem, non ex eo censetur prohibitus vsufructus.
- 6 Pater est legitimus administrator bonorum filij.

DECISIO M. DLXXV.

Præterdebat Alpysius de Fonseca, quòd Hieronymus de Fonseca, eius patruus, cuius ipse fuerat hæres, de anno 1595. dederat ad cambium Andree Galuo certam pecuniarum Peña Decif. Tom. II.

summam, & quòd contra eundem Caluum fuerat relaxatum mandatum executiuum; & propterea de mense Septembris anno 1606. institerat coram Auditore Cameræ sibi concedi eiusdem mandati duplicatum.

Cæterum, quia Andreas prætenfas pecunias vnà cum cambiis, & recambiis soluerat Antonio de Fonseca, Aloysio patri, & proderat quietantiam solutionis, seruatis seruandis ab eodem Auditore Cameræ, obtinuit sententiam absolutoriam.

Causa introducta in Rota dubitauit, an prædicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda; Rota vtraque parte informante, confirmandam censuit, quia debitor filij rectè soluit patri legitimo administratori, & plenam consequitur liberationem. Decius in l. filius pacifendo, num. 6. vbi Iason num. 7. & C. de pactis. Riminaldus iunior consil. 506. incip. Et prima consideratione, num. 27. & sequent. lib. 5.

Nec refert quod prætenditur, id procedere in his, in quibus pater habet vsufructum, quo cessante non est legitimus administrator, & præsertim in hoc casu, in quo testator illum prohibuerat, & sufficit prohibitio desumpta ex coniecturata mente testatoris: nam præterquam quòd de testamento non constabat in actis, cum neque coram Auditore Cameræ, neque in Rota esset productum in particula testamenti, per Aloysium exhibita, nulla legebat expressa prohibitio vsufructus, & multi etiam tenent non sufficere mentem coniecturata, & sed requiri expressam prohibitionem, vt per Boerium decif. 193. incip. Nunc restat aliud dubium, in princip.

Ex eo autem quòd testator prohibuit alienationem filiis, donec maior ex ipsis ascenderet ad 25. annum, non videtur aliquo modo prohibitus vsufructus; Molina de Hispanor. pri-gen. lib. 1. cap. 19. num. 33. versic. sola namque alienationis prohibitio, & prohibitio expressa ad 25. annum non tollit illam legalem ad fauorem patris, facta enim est ad magis consulendum filiis, cum posset contingere, quòd interim pater moreretur. Paulus de Castro consil. 263. incip. Circa primum questum, num. 3. versic. sed ad primum, lib. 2. Paris. consil. 31. incip. Considerato primo capite, num. 39. lib. 2.

Minus obstabat, quòd non constaret de solutione, cum non haberetur, nisi confessio de recepto, quia qualitercunque esset concepta partita Martini del Campo, constabat de solutione facta in contanti, & manualiter patri.

Demum non obstabat, quòd mandatum patris fuisset restrictum ab expresso: tum, quia de hoc non constabat; tum, quia pater non exegit vigore alicuius mandati habiti à filio, sed exegit tanquam legitimus administrator, cui cum de iure legitime solui posset, solutio sustineret vigore & potestate iuris. Felinus in cap. cum ex officio, num. 31. conclus. 6. & num. 32. versic. & faciens actum, & versic. quod actus, de prescript. **

Demum non obstabat, quòd mandatum patris fuisset restrictum ab expresso: tum, quia de hoc non constabat; tum, quia pater non exegit vigore alicuius mandati habiti à filio, sed exegit tanquam legitimus administrator, cui cum de iure legitime solui posset, solutio sustineret vigore & potestate iuris. Felinus in cap. cum ex officio, num. 31. conclus. 6. & num. 32. versic. & faciens actum, & versic. quod actus, de prescript. **

Demum non obstabat, quòd mandatum patris fuisset restrictum ab expresso: tum, quia de hoc non constabat; tum, quia pater non exegit vigore alicuius mandati habiti à filio, sed exegit tanquam legitimus administrator, cui cum de iure legitime solui posset, solutio sustineret vigore & potestate iuris. Felinus in cap. cum ex officio, num. 31. conclus. 6. & num. 32. versic. & faciens actum, & versic. quod actus, de prescript. **

Demum non obstabat, quòd mandatum patris fuisset restrictum ab expresso: tum, quia de hoc non constabat; tum, quia pater non exegit vigore alicuius mandati habiti à filio, sed exegit tanquam legitimus administrator, cui cum de iure legitime solui posset, solutio sustineret vigore & potestate iuris. Felinus in cap. cum ex officio, num. 31. conclus. 6. & num. 32. versic. & faciens actum, & versic. quod actus, de prescript. **

Demum non obstabat, quòd mandatum patris fuisset restrictum ab expresso: tum, quia de hoc non constabat; tum, quia pater non exegit vigore alicuius mandati habiti à filio, sed exegit tanquam legitimus administrator, cui cum de iure legitime solui posset, solutio sustineret vigore & potestate iuris. Felinus in cap. cum ex officio, num. 31. conclus. 6. & num. 32. versic. & faciens actum, & versic. quod actus, de prescript. **

adde Rot. in posth. Farin. tom. 1. dec. 781. n. 6.

adde Lud. dec. 334. n. 6. & late ad nor. lit. D.

de hoc art. vide Rot. in posth. Farin. tom. 1. decif. 547. n. 4. & seq.

4.

5.

6.

adde supra dec. 780. n. 4. in tom. 1.

Coloniens. Canonicatus.

Die Veneris 18. Martij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2 Instrumenta ut quis edere contra se cogatur, qua requirantur, precipue si ad sit turpitudine in petente, & 5.
4 Clausula, vel alio quouis modo, in gratia apposta, non tollit iustificationem narratina.
6 Pater est legitimus administrator bonorum filij.

DECISIO M. DLXXVI.

1. S Vper petitione Ioannis Reutz prætendentis cogendum Capitulum Coloniens. ad exhibendum duas collationes a per idem Capitulum factas similes resignationi, de qua agebatur, dubitauit, an Capitulum posset cogi ad edendum contra se prædictas collationes, & Rota vtraque parte informante, non posse cogi censuit.

Primò, quia cum, b vt quis cogatur ad exhibendum, seu edendum, iuxta stylum Rotæ duo copulatiue requirantur, primum quòd constet de existentia eius rei, que petitur exhiberi penes eum, à quo petitur exhibitio. l. tigni appellatione.

§. si quis non possideat. ff. ad exhibendum. Ruin. consil. 69. incip. In causa & lite, num. 13. in fine, vers. secundò sit dubium, & n. 14. lib. 4. & fuit sæpe in Rota decisum, & signanter in causa Romana centurionum de Saluatiar, die 29. Octobr. 1601. coram me, & in Romana sponsonum, die 30. Ianuar. 1607. coram bon. mem. Iusto, & nuper coram me in causa Romana Gemma, die 27. Nouemb. 1609. Secundum quòd constet de interesse petentis exhibitionem. Innoc. in cap. 1. num. 4. de probat. Rota in dicta causa Romana Gemma.

3. In hoc casu vtrumque deerat, quia existentia duarum collationum penes Capitulum non probabatur; de interesse verò Ioannis petentis exhibitionem, non constabat, cum eius gratia esset restricta ad vocationem, siue referuatiorem, per resignationem factam contra formam constitutionis Pij V. nam Canonicatus, de quo agebatur, non vacauerat per resignationem, sed per obitum: Eugderij, vt iam fuit resolutum: vnde nihil intererat, quòd Capitulum aliàs contulerit, vel non contulerit contra formam constitutionis Pij V.

4. Nec suffragabatur quòd in gratia Ioannis ad esset clausula, vel alio quouis modo, cui non erat locus non iustificata vacatione, dispositiue narrata, saltem de facto. Put. decis. 400. In vna Salamantina, lib. 1. & fuit sæpe dictum, & signanter in causa Bononiens. Canonicatus, die 19. Februar. 1590. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, & in causa Mediolanen. Propositorum, die 16. Februar. 1590. coram Domino Cardinale Platto, tunc Rotæ Auditore.

5. Domum fuit dictum quòd cum ex petitione Ioannia detegeretur turpitudine illius, à quo petebatur exhibitio, videlicet suspensio Capituli, ex eo quòd contrauerat Bullis Apostolicis, non erat cogendum ad exhibitionem, non probatis legitime prædictis duobus requisitis, Verall. decis. 193. incip. Edere quis non tenetur, p. 1.

6. Quòd prædictæ collationes, seu scripturæ

collationum, non peterentur ad effectum, vt iudicium criminale intentaretur, sed pro inuenienda veritate, in iudicio ciuili, nec peterentur à Capitulo, sed à Notario, seu Secretario, non operabantur effectum exhibitionis; quia negari non poterat, quin ex illis sequeretur turpitudine Capituli, & quin esset de Capitulo; quauis ad Secretarium pertineat illarum vel custodia, vel ordinatio.

Capuana Rectoria.

Die Veneris 15. Aprilis 1611.

S V M M A R I V M.

- 3 Valor beneficij probatur ex testibus deponentibus per non excessum. Obtenorum valor iustificatur ex qualibet leui probatione, ibid.
4 Beneficium simplex & non curatum de iure præsumitur.
5 Status vltimus in beneficalibus solet considerari ad effectum iustificationis narratina.

DECISIO M. DLXXVII.

1. De 12. Iunij 1609. e super dubio tunc proposito, an gratia Pauli Bomplani esset iustificata? vtraque parte informante, Rota censuit, non fuisse iustificatam in duobus, videlicet in valore obtentorum, & in eo quòd Paulus narrauerat, quòd hæc Rectoria esset beneficium simplex.

Sed cum deinde Paulus testes examinare curasset, causa proposita, & dilata, sub die 18. Martij proxime præteriti, sub die 15. Aprilis, mox subsequenter, vtraque parte informante Domini à decisis recedentes, gratiam fuisse iustificatam dixerunt, non ad effectum definiendi, an hoc beneficium sit simplex; nam super hoc articulo, an sit curatum, vel simplex, particulariter erit videndum, f sed solum, ad effectum iustificationis gratiæ, & ad euitandam subreptionem, quæ contingere potuisset in narratiua simplicis beneficij.

Et primò gratia fuit visa iustificata quoad valorem obtentorum ex testibus vltimo loco examinatis, deponentibus per non excessum, & reddendo bonam rationem, & præcipue de publica voce & fama, nam ad hunc effectum sufficit qualis qualis probatio, vt fuit dictum in causa Aquilana beneficij, die 2. Decemb. 1602. coram Domino meo Ludouico, quinimò sufficit vnus testis de fama. Rota in causa Hofstunen. h Capella, die 16. Maij 1597. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore, & in causa Perusina beneficij die 3. Iunij 1607. coram me.

Similiter fuit visa iustificata ad prædictum effectum respectu narratiuæ, quòd hoc beneficium sit simplex.

Primò ex iuris præsumptione, Aegid. dec. 675. incip. Si impetrans beneficium, & fuit dictum in causa Firmana beneficij, die 29. Ianuarij 1600. coram me.

Secundò ex consententia vltimi status, k qui in beneficalibus solet considerari, ad effectum iustificationis narratiuæ; Ferretus consil. 2. incip. In

1. supra de cif. 1444. & vide infra dec. 1632.

2.

f de quo infra decil. 1632.

g habetur in impress. Ludouic. decil. 78. n. 4.

h habetur in impress. Seraph. decil. 1229. quibus iunge supra dec. 1306. n. 2. & 1228. num. 7.

i supra dec. 806. n. 6. & adde decil. 1296. n. 5.

k adde Rotam recent. p. 2. dec. 737. n. 5. vbi ad propositum allegat hanc dec. & supra decil. 1337. n. 3. vbi auctorauit alias decil.

In causa Capelle, num. 4. lib. 1. & consil. 382. incip. In causa Ecclesia Curate, num. 1. lib. 1. & fuit resolutum in dicta causa Ostunen. Capella, & iterum coram bon. mem. Seraphino in causa Romana Capellania, die 9. Iunij 1603. & coram me in causa Perusina beneficij die 16. Ianuarij 1608. Nam Cardinalis Sermoneta, Archiepiscopus Capuanus, nulla facta mentione Parochialitatis, contulit hoc beneficium Liui de Canonicis, cum subsecuta possessione, quam continuauit vsque ad mentem Iulij 1599. quo decessit, per cuius obitum Paulus Bomplanus idem beneficium tanquam simplex impetravit; iste verò status apparerebat quasi præscriptus per 39. annos, & sex menses.

a habetur in impress. Seraphin. dec. 1467. n. 3. b supra dec. 1337. n. 6. cui iunge dec. 1407. n. 4. & 8. dec. 1444. n. 8.

6. Pro hac etiam parte considerabatur constitutio Synodalis, quæ cum de anno 1567. ordinasset, quòd non obstante immemorabili Rectoris cogerentur ad residendum, nisi aliud probarent, & de anno 1569. Sermoneta Archiepiscopus id beneficium contulisset tanquam simplex, suo facto videbatur declarasse hanc Rectoriam, siue beneficium non comprehendere in constitutione, sed esse simplex.

Et ex his fuit conclusum gratiam Pauli ad prædictum effectum tantum fuisse iustificatam.

Romana iurispatronatus, de Cardellis.

Die Veneris 22. Aprilis 1611.

S V M M A R I V M.

- 2 Iurispatronatus priuatorum non continetur sub dispositione Concilij Tridentini, quod loquitur in casu presumpæ usurpationis, sed remanet in prijs terminis iuris communis.
3 Iurispatronatus probatur de iure communi per quadragenariam, vna cum fama, aut per longissimam possessionem ultra centum annos, & isto casu presumitur titulus fundationis, & 4.
5 Enunciatiue due antiquissima in diuersis instrumentis contenta probant iurispatronatus, etiam contra tertium, & 6.
7 Iurispatronatus probatur per plures presentationes, & sequent.
18 Enunciatiua assertio Pontificis, præsertim in antiquitate emanata, etiam de facto alieno plene probat.
19 Sententia super statu beneficij inter alios lata facit in quoad omnes.

DECISIO M. DLXXVIII.

1. C Vm de anno 1609. e vacasset hæc Capellania ad Altare Sanctæ Lucæ in Parochiali Ecclesia Sanctæ Cæcilie ad montem Iordantum, iurispatronatus Domini Iulij de Cardellis per obitum Nicolai Vari, vltimi Rectoris, ad eam fuit à prædicto Domino Iulio presentatus Michael Angelus Zitus coram Domino Cardinale Montalto, ad quem ratione tituli Ecclesiæ Sancti Laurentij in Damaso spectat institutio: sed cum idem Dominus Cardinalis eamdem Capellaniam tanquam liberam contulisset Domi-

1. habetur in recent. p. 1. dec. 312.

no Stellæ de Stellis, commissa causa in Rota, dubitauit, an constaret de iurispatronatus ad effectum, vt non Domino Stellæ, sed Michaëli Angelo à Patrono presentato Capellania esset adiudicanda? & Rota vtraque parte informante de iurispatronatus constare censuit.

Nam præsupposita veritate quòd articulus versabatur in iurispatronatus priuatorum, in quo Concilium Tridentinum nihil innouauit, & consequenter abesset præsumptio vsurpationis, & sic probatio iurispatronatus esset relicta in terminis iuris communis, e vt sæpe dixit Rota, & signanter in causa Tuden f iurispatronatus die 13. Iunij 1572. coram bon. mem. Cardinale Lancelotto, tunc Rotæ Auditore in hoc casu, & sufficiens, & superabundans de iure communi e aderat probatio: nam præter quadragenariam h cum fama, ex quibus resultat legitima probatio, Cassadorus decis. 2. incip. Fama regulariter, n. 4. de probat. Puteus dec. 60. incip. In eadem fuit dictum, in fine, & dec. 140. incip. Sexta impress. dec. Iulij 1541. in fine lib. 1. Achilles dec. 6. incip. Fama, qua probat, in antiquis, & dec. 7. incip. Iurispatronatus ex fundatione, num. 4. de iurispatronatus concurrat longissima i possessio vltra centum annos, vnde præsumitur titulus fundationis. Abbas in cap. querelam num. 9. de electione: idem Abbas consil. 76. incip. Innocato Christi auxilio, in 1. dubio lib. 2. Zabarella in Clemen. 2. quest. 5. de iurispatron. Baldus in l. cum super num. 3. C. de rei uicibus in vendic. Rochus de Curte tract. de iurispatronatu in verb. ipse, vel is, quest. 36. n. 87. & 88. Decius consil. 116. incip. In causa Domini Francisci, n. 3. Gabriel consil. 190. incip. Si vel vnus, lib. 2. & tenuit sæpe Rota, & signanter in causa Pampilonen. iurispatronatus, die 16. Iunij 1586. coram bon. mem. Orano tunc Rotæ Auditore.

Præsentationes k enim continuatæ, & effectuatæ, aderant ab anno 1479. vsque ad præsens. nam de prædicto anno Sixtus V. cuius literæ Apostolicæ originales sub plumbo fuerant in actis productæ, mandabat prouideri de hac Capellania Sanctæ Lucæ, tunc vacante pæt obitum Don Baptistæ de Panibus, sub illis verbis, que de iurispatronatus laicorum existit, Euangelistæ de Panibus, qui fuerat presentatus, per dilectum filium Laurentium de Panibus Capellania præfata, verum, & vicium patronum, & existentem in pacifica possessione, vel quasi iurispatronatus huiusmodi, & presentandi personam idoneam ad prædictam Capellaniam.

Illud verò mandatum de prouidendo effectum habuisse constabat, quia successiue eodem anno Cosmus de Ursinis, Archiepiscopus Tranenensis, dictarum literarum executor illarum vigore, cum eadem enunciatiua iurispatronatus Capellaniam eidem Euangelistæ contulisset, & in realem possessionem induxit, vt apparebat etiam ex publico instrumento originali, similiter in actis productis: illæ autem duæ enunciatiuæ antiquissimæ, in diuersis instrumentis contentæ probant etiam contra tertium. Puteus dec. 209. incip. In vna Bononiens. numer. 1. lib. 2. Achilles decis. 8. incip. Alia tamen vice, num. 2. de iurispatronat. Crauetta tract. de antiquitate temporis part. 1. §. ampliatu nunc n. 14. & pluribus sequentibus, quia habent vim probationis famæ. Cassadorus dec. 1. & 2. de probat & fuit resolutum in vna

2. adde supra dec. 1469. n. 7. adde Rot. recent. p. 2. dec. 374. n. 1. & 360. n. 2. & præfens dec. allegatur vtrobique ad propositum & supra dec. 1037. n. 8. f habetur p. 2. diuer. in impress. dec. 331. incip. Fuit resolutum. g iurispatron. quomodo probetur in priuatis latissimè concessit omnia cumulas Viueianus in tract. de iurispatron. lib. 11. c. 5. & infra dec. 1639. & 1675.

3. adde supra dec. 1377. n. 7. & 8.

4. k que inducunt probationem iurispatronatus dummodo non sit in potestibus, vt fuit dictum supra dec. 1030. n. 2. & sequat. & 1479. n. 3.

5. i adde supra dec. 1377. n. 7. & 8.

6. i

7. i

8. i

derima prioratus die 17. Nouembris 1599. coram bon. mem. Orano.

7. Supradictis succedebat alia presentatio 2 effectuata de anno 1527. vigore literarum Clementis VII. mandantis conferre dictam Capellaniam per obitum Marci de Alzaretis, tunc vacantem, Iulio de Cardellis, Clerico Romano, dictae Aureliae filio, sub verbis, quod esset de iure patronatus Aureliae quondam Laurentij de Panibus relicta quondam Stephani de Cardellis, civis Romani, dummodo eiusdem Aureliae ad hoc accederet assensus, prout in literis originalibus sub plumbo in actis productis.

8. Huic autem prouisioni eodem anno sub die 13. Nouembris Aurelia suum praestitit assensum, vt constabat etiam ex publico originali instrumento, & die 15. eiusdem mensis Octobr. Idem Iulius Cardellus vigore dictarum literarum Apostolicarum, & prouisionum processus fulminati immisus fuit in possessionem, vt pariter constabat ex instrumento publico desuper confecto: vnde post mortem Laurentij de Panibus Aurelia eius filia admisa ad presentandum presentauit: & iurispatronatus continuatio, quod ad eam peruenerat in progeniem de Cardellis transmissa, & conseruata fuit: nam anno 1558. supradictus Iulius Cardellus, & Aurelia quondam Laurentij de Panibus eius mater tanquam patroni ad dictam Capellaniam Sanctae Luciae tunc vacantem per resignationem de ea factam, ab ipso Iulio Cardello Alexandrum Solimanum de Vrsinis in manibus Alexandri Cardinalis Farnesij titulo Sancti Laurentij in Damaso, & in eius absentia Rainutij Cardinalis Farnesij titulo Sancti Angeli presenterunt, & vigore illius presentationis subsecuta fuit institutio in persona eiusdem Alexandri Solimani.

9. Praeterea anno 1560. per resignationem ab eodem Alexandro Solimano factam ad fauorem Simonis Tegeroni, in manibus Papae, Pius Papa IV. eandem Capellaniam conferri mandauit eidem Tegerono, sub illis verbis quae de iure patronatus laicorum Iulij de Cardellis nobilis civis Romani existit, de qua etiam prouisione fuit confectum publicum instrumentum in actis productum.

10. Caeterum, quia Tegeronus dictae gratiae cesserat, idem Pius IV. dictam Capellaniam contulit Ioanni de Canibus sub verbis, quae de iure patronatus laicorum videlicet Fabritij de Cardellis civis Romani in pupillari aetate, etiam sub tutorum cura constituti ex fundatione & dotatione existit. Item sub verbis, & Fabritij praefati, seu illius tutorum, vel alicuius eorum, ad hoc accederet assensus.

11. Anno item 1575. cum per obitum Ioannis de Canibus haec Capellania vacasset, Fabritius Cardellus mediante Procuratore, ad id specialiter constituto coram Cardinale Farnesio presentauit Vincentium Santinum, & Vincentius sic presentatus fuit per Cardinalem institutus.

12. Item anno 1580. cum Fabritius Cardellus donasset Angelo Romano ius presentandi pro vna vice ad praedictam Capellaniam, cum primum vacaret, & super hoc obtinuisset a Gregorio XIII. Breue directum Vrbis Vicario, vt dictam donationem confirmaret, quatenus de iure patronatus constaret, causa cognita idem Vi-

carius pronuntiauit iurispatronatus presentandi ad dictam Capellam Fabritio Cardello ex dotatione & fundatione competuisse, & competere, & consequenter donationem Angelo factam confirmandam.

13. Anno autem 1590. per obitum Vincentij Dominus Cardinalis Montaltus Titularis Sancti Laurentij in Damaso ad presentationem supradicti Angeli Romani donatarij pro illa vice iurispatronatus in dicta Capellania instituit Fabium Romanum, & Fabius fuit immisus in realem possessionem.

14. Anno item 1597. per resignationem Fabij ex causa permutationis Clemens Papa VIII. dictam Capellaniam contulit Nicolao Varo sub verbis: quae de iure patronatus laicorum ex fundatione & dotatione existit.

15. Demum per obitum Nicolai Vari presentatus hodie existit Michael Angelus Zitus.

16. Atque ex ista serie presentationum effectum sortitarum longissimi temporis spatio concludenter remanet probatum iurispatronatus. b Casadorus dicta dec. 2. n. 4. de probationib. Puteus d. dec. 140. lib. 1.

17. Et cessat omnis difficultas ex successiuis vacationibus, & continuatis presentationibus effectum sortitis per obitum, aut resignationem presentatorum, ex quibus etiam probatur effectus. Oldradus consil. 229. incip. Hac sunt dubia.

18. Rota autem in hoc articulo multum considerauit, enunciatiuas e summis Pontificibus emanatas, praesertim antiquas quae etiam de facto alieno plenè probant iuxta communem opinionem, de qua pluribus relatis testatur Gabriel tit. de probat. conclus. 2. numer. 59. vers. tertio limitat.

19. Magnum etiam fecit fundamentum in sententia lata à Vicario Vrbis vigore rescripti fel. recor. Gregorij XIII. in qua pronunciauit istud iurispatronatus competere Fabritio de Cardellis ex dotatione, & fundatione, quae cum fuerit lata super statu beneficij, facit ius quoad omnes, l. ingenuum, vbi gloss. Bartolus & Doctores ff. de statu hominum.

Aurien. Parochialis.

Die Veneris 22. Aprilis 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Absens potest per Procuratorem habentem generale mandatum ad acceptanda qualibet beneficia petere titulum & collationem, & 3.
4. Dignitates veniunt appellatione beneficiorum.
5. Dicitur, quaecunque, etiam in materia stricta, est comprehensua omnium.
6. Mandatum generale sine specificatione beneficiorum non sufficit ad acceptandum beneficium.
7. Aetas ad beneficium necessaria inspicienda est de tempore perfectionis actus.
8. Absenti potest fieri collatio beneficij, si nomen sit instituens, & 9.
10. Nominatus ad beneficium acquirit ius.
11. Absenti non potest fieri collatio beneficij requirentis

quirentis examen, si id non fiat, & sequentib.

DECISIO M. DLXXVIII.

1. Svb die 15. Decembris 1610. propositum dubium, an sententia Astoricensis esset confirmanda, vel infirmanda, per quam pronunciauerat Franciscum Suarez de Ocampo presentatum, ad Parochialem Ecclesiam, de qua agebatur, & religiosis qualitatibus esse instituendum, proposito Ludouico Munez, tunc iuene & scholari in Vniuersitate Salamantina, fuit restrictum ad presentationem factam de Ludouico, an fuisset valida: Rota in hac propositione vtraque parte informante presentacionem factam de Ludouico validam fuisse censuit.

2. Quia Procurator Ludouici constitutus ad petendum titulum, & collationem, quorumcumque beneficiorum, ad quae Ludouicus fuisset presentatus, exhibuit nominationes factas à patronis coram Prouisore, qui mandauit presentaciones coniungi, cum absens a possit per Procuratorem habentem generale mandatum ad acceptanda qualibet beneficia etiam incerta, & sufficiat quod talis Procurator intra quatuor menses coram Episcopo exhibeat nominationes. Panormitanus consil. 76. incip. Inuocato Christo auxilio, num. 3. lib. 2. Lambertinus de iure patronatus lib. 2. p. 1. quest. 11. artic. 5. & vltim. n. 5. & 6. & annotat. & part. 2. quest. 4. artic. 1. n. 3. Parisius de resignat. lib. 10. quest. 8. n. 34. & seqq.

3. Et ex his tollebat difficultas mota contra presentacionem Ludouici ex defectu mandati Procuratoris, qui licet haberet mandatum generale ad acceptandum qualibet beneficia, non tamen exprimebatur de beneficiis curatis, qualis erat Parochialis, de qua agebatur; quia fuit responsum sub tali mandato venire etiam beneficia curata, Ioannes Andr. in cap. accedens, n. 13. Staphilaeus de literis graui, & expectatiuis, tit. de modo & forma impetrandi n. 5. Bertrandus consil. 226. n. 2. part. 3. in antiquis. Rebuffus in praxi, in forma Vicarij Archiepiscopi, & aliorum collatorum, num. 118. prout etiam veniunt Dignitates, Felinus in cap. postulasti, num. 11. de rescript. Capra in Clemen. ei qui, num. 39. de concess. praeben. Rebuffus praxi. loco num. 112.

4. Ratio eorum est, quia tale mandatum dicitur fauorabile, & maximè, quia in hoc mandato erat dictio, quaecunque, quae tunc etiam in materia stricta, qualis est dispensatio, appellatione beneficiorum veniunt Curata & Dignitates. Mandosius, qui plures allegat ad Roman. consil. 30. incip. Visis quae supra narrantur super verb. quaecunque, vers. tertio facit.

5. Nam licet mandatum generale sine specificatione beneficiorum non sufficiat, vt fuit dictum in causa Casalen. c. beneficij die 15. Iunij 1589. coram me. sufficit tamen mandatum ad acceptandam & capiendam possessionem beneficiorum, illud enim in hac materia elicitor speciale, licet in specie beneficia & eorum qualitates non exprimentur. Lambertinus de iure patronatus lib. 2. p. 1. quest. 11. artic. 5. & vlt. n. 5. & 6. vers. & hoc agere poterit, & in fine vers. restringe tamen. Parisius de resignat. lib. 10. quest. 8. n. 34.

Rursus opponebatur defectus aetatis Ludouici, quia tempore dati mandati non habebat sufficientem aetatem ad beneficium curatum.

Sed fuit responsum primò, id non probari: secundò fuit responsum, quod licet probaretur, cum mandatum haberet tractum temporis, sufficit, quòd tempore acceptacionis esset in tali aetate, vt esset capax, vt in causa Burgen. f. Abbacia de Sobarzo die 19. Decembris 1588. coram me.

Opponebatur praeterea eidem Ludouico absentia; quia presentatio fuerat facta de eo absente, & commorante in Vniuersitate Salamantina, & tamen presentatus debet personaliter comparere coram instituyente, Clemen. audum. §. statimus, vbi gloss. in verb. presentari, de sepultur. Doctores in cap. ea noscitur, de his quae sunt à Prelatis sine consensu Capituli.

Et maximè in hoc casu cum ageretur de presentando ad Parochialem, in qua cum requiratur examen, non sufficit presentatio absentis, etiam in persona nota, vt in causa Astoricen. Parochialis die 11. Maij 1587. coram bon. me. Gipsio; sed fuit responsum primò valere presentacionem de absente, praesertim de persona nota, & in hoc casu praesumi scortiam ex eo quòd Ordinarius acceptauit presentacionem. Panormitanus dicto consil. 76. n. 2. vers. sed in casu nostro, lib. 2. & praesertim hic, quia Ordinarius Ludouico contulerat Ordines: vnde praesumebatur notitia, & approbatio de persona.

Sed haec responso patiebatur difficultatem; quia Ordo dicebatur collatus Ludouico ab Episcopo praedecessore, & erat Ordo primae consuetudinis longo tempore antea collatae.

Et ideo fuit responsum distinguendo tempore, prout fuerunt distincta in dicta causa Burgen. Abbacia h. de Sobarzo, primò, vt nominatio fieri possit per patronos de absente etiam laico, & talem nominationem valere; licet non tribuatur aliquod ius nominato. Secundò, quòd inspecto tempore, quo nominatus debet institui, cum sit approbandus & examinandus, & inspiciendus, an etiam habeat aliquam irregularitatem corporalem, & tunc cum nominato, & presentato acquiratur ius, praesentem esse deberi; & sic procedit gloss. in Clemen. Dudum, de sepulc. cum alijs allegatis in dicta decisione Burgen de Sobarzo.

Tertiò fuit responsum, quòd in nominato, & presentato ad Ecclesiam Parochialem, in quo examen est omnino necessarium, tunc non sufficit notitia de persona nominati & presentati; sed opus est, quòd presentatus personaliter compareat ad se subiiciendum examini.

Praedictae conclusiones firmantur in decisionibus Rotalibus Regien Prioratus, & firmata beneficij, & Burgen. Abbatiae de Sobarzo, & in consil. Abbaciae 76.

Vnde in casu proposito licet inspecto tempore nominationis, & presentacionis factae Ordinario, Ludouicus esset absens; quia tamen Ordinarius presentacionem de suo diocesano factam à legitimo Ludouici Procuratore acceptauit, & Ludouicus postea tempore institutionis faciendae personaliter comparuerit, & examini se subiecerit, & ab examinatore fuerit approbatus, consequenter presentatio de ipso facta, fuit valida.

Romana Gemma.

Die Veneris 29. Aprilis 1611.

S V M M A R I V M.

- 2 Idemitas rei probatur per testes. & ex alijs probationibus, 3.
5 Demonstratio, vel expressio rei circa aliquas qualitates non vitiat substantiam, etiamsi testis, non deponat concludenter in eis.
6 Testes singulares probant, quando singularitas non est obstaculum.

DECISIO M. DLXXIX.

I. Die 17. Nouembrii anni 1609. a fuit in hac causa decimam, Dominam Franciscam Sfortiam teneri ad gemmae exhibitionem; sed quoniam opponebat de idemitate non probata, & Dominus Dux Sfortia Marchionis fratrem eorum me induxerat plures testes ad idemtitatem probandam, dubitavi, an testes probarent gemmae idemtitatem? & Rota idemtitatem probari censuit; quia omnes testes quasi uniformiter deponebant, che il gioiello detto S. Michele, monfratolo in corpo & sostanza era aquel medesimo gioiello che haueua il Signor Cardinal Sfarza. mentre visse, e che restò dopo la sua morte, nella sua heredita. Et signanter tres testes reddebant bonam rationem; quia eandem gemmam saepe viderant in manibus Cardinalis, & vnus qui fuerat vestiarius Cardinalis Sforciae [guardarobba vulgus vocat] affirmabat quod ipse penes se gemmam retinuerat, & custodiuerat, saepe produxerat inspicendam; per testes enim probatur idemtitas. Bartolus in l. demonstratio ff. de condit. & demonstrat.

Ex qualitate etiam & effigie gemmae deducebatur probatio idemtitatis, agebatur enim di vni gioiello detto S. Michele, de cuius nomine, & effigie, & talis qualitatis, quasi impossibile erat plures reperire: vnde cum exhibita fuerit gemma sic effigiata, quam testes recognouerant, & eandem fuisse affirmauerant, dicebatur probata. gloss. in l. hac consultissima, in verb. & indicia, vbi Baldus n. 5. & Paulus de Castro n. 6. C. qui testam. facere poss. Bartolus in d. lege demonstratio, n. 16. ff. de condit. & demonstrat.

Et maxime, quia testes examinati antequam ipsis ostenderetur gemma, expresserant aliquot eiusdem gemmae qualitates, ex probata idemtitas. Surdus conf. 366. incip. Venditio quam de anno, n. 27. lib. 3.

Nec obstabat quod testes dum examinarentur ante ostensam ipsis gemmae, expresserant aliquid quod gemmae non conueniebat, videlicet circa longitudinem, vel circa ornatum, quod scilicet Sanctus Michael ex omni parte esset gemmis ornatus; quia cum id accidisset propter magnum temporis interuallum, quo non viderant gemmam, illa falsa, vel potius diuersa expressio, circa aliquot qualitates, non vitabat alias veras demonstrationes expressas, Patius conf. 65. incip. Et placet resolutiones, numer. 8. lib. 1. Menochius de arbitrarijs, casu. 150. n. 12.

Demum singularitas testibus opposita non inficiabatur probationem idemtitatis; quia testes etiam singulares, quando singularitas non est obstaculum, probant idemtitatem, Decius conf. 109. incip. Pro tenni facultate, quem refert & sequitur Cardinalis Tufchus tom. 4. practicarum conclus. 4. n. 27.

stes etiam singulares, quando singularitas non est obstaculum, probant idemtitatem, Decius conf. 109. incip. Pro tenni facultate, quem refert & sequitur Cardinalis Tufchus tom. 4. practicarum conclus. 4. n. 27.

Paduana iurispatronatus.

Die Lunae 2. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 3 Iurispatronatus non acquiritur ex qualibet augmenti assignatione.

DECISIO M. DLXXX.

IN hac causa super iurepatronatus, quod pretendebant Domini de Borromaei super Ecclesia Sanctoemre Ioannis de Lessaro, & Sancti Michaelis de Arzelega Veneren. & Paduan. diocesis: & contra Dominus Episcopus Paduanus illud adesse negabat, contendens praedictas Ecclesias esse liberas super dubio alias die 26. Martij an. 1610. vna tantum parte informate, proposito & resoluto contra Dominos de Borromaeis, quod non constaret de iurispatronatus effectuatione, & nunc vtraque parte informante in relationibus missa, Rota ordinauit, quod causa restringeretur, quia Domini de multis dubitabant, & seorsum de singulis pro veritate inuenienda agendum arbitrabantur.

Primò in genere dicebatur videndum de iurepatronatus, quod pretendebant Domini de Borromaeis: haec autem inspectio oriebatur ex alia, an probaretur talis assignatio augmenti & assignationis vera & realis effectuatione ad effectum, vt legitimus iurispatronatus diceretur acquisitum.

Rursus de quo tempore facta fuerit, & quis fuerit verus assignationis valor, cum non ex qualibet augmenti assignatione iurispatronatus acquiritur.

Concessis etiam assignatione, effectuatione, & legitimo valore, videndum erat, an iurispatronatus fuerit reuocatum per Concilium Tridentinum? & ratio potissima dubitandi erat, quia pretendebatur, quod tempore publicationis Concilij Tridentini de anno, 1564. nondum fuerat effectuatorum.

Pampilonen. Praeceptoriam.

Die Lunae 2. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Status vltimus probat qualitatem beneficij.
2 Beneficia regularia praesumuntur manualia, si non sint electiua, vel curata.
3 Possessorium non admittit incidentes ad petitionem pertinentes.
5 Reseruatio beneficij regularis debet esse notoria, vt pro tali iudicetur.
6 Beneficia reseruata inficiunt titulum, & possessionem prouisi ab Ordinario, facta de eis prouisione Apostolica.

7 Subroga

7 Subrogatus ad beneficium possessum ab amecessore non attentat capiendi possessionem lite pendente.

DECISIO M. DLXXXI.

I. Die 21. Februarij proxime praeteriti fuerat in hac causa decimam literas gratiosae subrogationis fuisse iustificatas ad effectum, vt Andreas Martinez esset immittendus in possessionem defuncti; quia probauerat concurrere tria requisita ad obtinendum in gratiosa subrogatione: nihilominus vt satis faceret Francisco de Miñana, causa iterum proposita, vtraque parte informante, Rota in decisis mansit; quia de reseruatione Praeceptoriam constabat spatio 40. annorum, & vltra, semper enim fuerat collata tanquam reseruata, & collationes fuerunt sortitae effectum, fuit enim inductus status vltimus sufficiens ad hunc effectum. Calderinus conf. 23. de praeben. quem semper secuta fuit Rota, vt plenius fuit deductum in alia decisione, & hic status erit attendendus, cum de contrario anteriori non constaret: licet enim ex praesumptione iuris beneficia regularia sint manualia, nihilominus tamen quaedam possunt esse perpetua, vt electiua, & curata.

Sed haec inspectio non erat huius loci; quia dum agitur iudicio possessorio adipiscendae, seu continuandae, non est quaerendum de casibus ad iudicium petitorium pertinentibus, ad quod etiam fuit reiicienda discussio super allegato statuto.

Contra praesentem etiam manualitatem faciebat prouisio de Francisco, cum in illa diceretur Praeceptoriam esse generalem; & quod Abbas eam contulerat tanquam vacantem per obitum Ioannis Augustini Abbatis, qui fuerat a Papa prouisus tanquam de Praeceptoriam reseruata.

Ad id quod opponebatur circa reseruationem, quod deberet esse notoria, f responsum fuit, notorietatem sufficienter colligi ex vltimo statu, praeterim cum de praecedenti contrario non constaret.

Immissionem ad fauorem Andreae non impediabat praesentio Francisci, dicentis se esse possessorem, & habere prouisionem ab Abbate, & sic a suo Ordinario, & consequenter dici legitimum contradicentem; & quia cum gratia Andreae esset de reseruato, & reseruatio inficeret titulum, & possessionem Francisci, Franciscus non erat talis legitimus contradicentor, qui impediret immissionem, & iudicium executiuum reduceret ad Ordinarium.

Accedebat etiam disparitas tituli, quia titulus subrogationis Andreae non erat mere adipiscendae, sed potius continuandae possessionis tam ciuiliis, quam naturalis ministerio Principis. h Paleottus decif. 119. incip. Intra decisionem, in fine. Lancellotus de attentatis part. 2. cap. 4. in praefatione, n. 342. & propterea subrogatus capiens possessionem lite pendente, non dicitur attentare. Puteus dec. 2014. incip. Fuit decifum, lib. 1. Lancellotus praecitato loco n. 140.

Ad illa quae opponebantur contra Andream, quod non esset professus i Ordinis Sancti Antonij, tempore prouisionis, fuit responsum, quod Andreas vigore Breuis Apostolici in actis prouisus

ducti non tenebatur, suscipere habitum, nisi infra sex menses, nec professionem emittere, nisi infra annum a die finitae, & terminatae litis.

Valentina Subsidij.

Die Mercurij 4. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 4 Subsidium Apostolicum an teneatur soluere, vel defalcare de pensione pensionarius. & sequentibus.
5 Clausula derogatoria gratia non tollunt contractum anteriorem, praesertim iuratum, & 6.
7 Titularis donans per pactum solutionem subsidij, &c. an teneatur per clausulam derogatoriam.
8 Pactum habens assistentiam iuris, seruandum est. Exemptus soluens onera pertinentia titulari, iure repetere potest, ibid.
9 Subsidij concessio facta Regibus, intelligitur facta fauore eorum.
10 Derogationum materia est stricta, & 12.
11 Obstacles plura si adsint, remoto vno, non tolluntur & aliud.
12 Exemptio, vel dispositio habens duas partes, non derogat illis, si expresse non canetur.
13 Clausula derogatoria semper debet restringi, vt non tollat iustitiam, nisi quatenus necessario inferitur.
14 Gratia regulariter secundum mentem conceditur.
15 Derogationes praeferentes clausulas amplissimas, comprehendunt omnes casus sub eis contentos.

DECISIO M. DLXXXII.

Die 15. Maij 1609. fuit haec causa restricta ad solum subsidium, quod a fel. recor. Pio Papa I V. fuerat concessum clarae mem. Philippo Hispaniarum Regi Catholico, duraturum ad quinquennium, & postea de quinquennio in quinquennium fuerat prorogatum vsque ad Pontificatum fel. record. Sixti V. qui vltimus illud concedere recusauit; sed fel. recor. Gregorius X I V. illud de nouo concesserat, cum omnibus & quibuscumque clausulis, & decretis contentis in literis Pij I V. & aliorum Romanorum Pontificum.

Quoad Pensionarios concessio subsidij habebat duas partes distinctas, in prima eximebat eos a subsidio: in secunda concedebat, quod si contingeret aliquid per pensionarium solui, seu contribui, occasione dictae Apostolicae concessionis totum illud potest pensionarius repetere a titulari.

Quoniam verò ad fauorem Ludouici super fructibus Decanatus Valentini, fuerat reseruata pensio exempta ab omni subsidio, & alio quocumque onere tam Ordinario, quam extraordinario, imposito & pro tempore imponendo; & Ludouicus pro sua rata pensionis contribuerat in solutione subsidij, quam repetere a Decano intendebat, & Decanus id praestare recusabat, praesup

præsupposita Bulla impositionis subsidij à Pio IV. concessâ, & prorogationibus, seu nouis concessionibus ab alijs Romanis Pontificibus emanatis: & Bulla reuerationis pensionis eiusdem Ludouici, dubitauit, an Decanus teneretur eum indemnem releuare? & vtraque parte informante causa proposita die 5. Iulij 1610. fuit remissa ad Kalendas, & die 28. Februarij 1611. fuit dilata; & demum in hac propositione pro maiori parte fuit resoluta ad fauorem Ludouici; Rota enim censuit Decanum teneri eum releuare. a

adde infra dec. 1611. vbi hæc dec. fuit cõfirmata & vide Duran. dec. 147. n. 7. 4. adde Dur. dec. 157. n. 1. & seqq. vbi late agit de materia huius decif. & allegat plures alias.

Ratio potissima fuit, quia Papa in reueratione pensionis ad fauorem Ludouici, inter alia illum exemerat ab onere solutionis, & contributionis subsidij cum pacto inter Decanum Titularem, & reueratarium inito; quod si contingeret occasione præmissa ex Apostolica concessione aliquid defalcari, vel minui, titularis partem pensionem tangentem de suo proprio soluere teneretur, & quidquid solueret de suo, donatione inter viuos, ex tunc donabat, quasi Papa voluerit, quod respectu Regis, cui subsidium concesserat, omnes tunc unquam exempti contribuerent; respectu verò pensionarij à dicta contributione voluerit eximere, & suam immunitatem conseruare, & grauum reicere Titularem prædictæ reuerationis ita consentientem; ita vt Regi integrè contribuatur pro subsidio, nulla defalcatione pensionario facta de pensione illi soluendi. Cæterum pensionario satisfacto à Titulari de eo, quod pensionarius Regi contribuerat, iuxta id quod alijs fenserat, Rota in causa Vercellen. subsidij die 20. Martij 1600. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, quæ decifio Rotæ placuit in hoc articulo.

e habetur in impress. Seraphin. dec. 1348. & an idem sit dicendum de excusato, ac de subsidio vide infra decif. 1623.

Non obstantibus clausulæ derogatoriæ d subsidij; quia illæ non tollunt donationem, & contractum, præsertim iuratum. Puteus decif. 199. incip. *Aluarius de Sande, lib. 1.* & notatur in cap. *ex multiplici*, vbi Ancharanus n. 4. Antonius de Butrio, & Abbas n. 5. de *decimis*, gloss. final. in c. 1. de *pactis lib. 6.*

adde Dur. dec. 48. ferè per totâ præcipue n. 4. & seqq. & dec. 157. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc dec.

Præterea fundamentum decisionis non consistit in anterioritate subsidij, sed in eo potissimum quod derogatio exemptionum non tollit pactum releuationis inter Titularem & pensionarium, eum solum operetur in prima parte exemptionis, in qua versatur præiudicium Regis.

adde Rot. recent. p. 2. dec. 702. ferè per totâ præcipue n. 6.

Vtteriùs sub derogatione exemptionum, quantumuis amplissima, non venit pactum donationis, cuius vigore Titularis promittit soluere per pensionarium solum, vt est in terminis prædictæ decif. Puteus 199. lib. 1.

adde Dur. dec. 157. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc dec.

Et maximè, quia id pactum habet assistentiam iuris communis, quo inspecto exemptus soluens onera pertinentia ad Titularem, illa iure repetit à Titulari. Natta *consil. 409.* incip. *Fit principale fundamentum, n. 5.* Alexander *consil. 122.* incip. *Viso puncto, & accuratè pensato, n. 16. vers. quinimo lib. 4.* Gigas *tract. de pensionib. quæst. 59. num. 9.*

f adde infra in dict. dec. 1611. n. 4. & seqq. Rot. recent. p. 2. dec. 702. n. 5. & 6.

Placebat etiam illa consideratio, quod in tota impositione subsidij solius Regis fauor continetur, vnde derogatio exemptionum tanquam accessoria intelligitur solum fauore ipsius Regis; ita vt Rex possit exigere à pensionariis

suam ratam, sed non operatur inter pensionarium, & Titularem quominus possit pensionarius solum à titulari repetere; quia in hoc cessat fauor Regis.

Quod verò ex derogatione primæ partis exemptionis non inferatur necessariò ad derogationem secundæ partis, illud etiam suadet quod materia derogationum est stricta. Geminianus *consil. 15.* incip. *Pro clariori declaratione, n. 2.* in qua fit interpretatio, vt non censetur derogatum, nisi deductum expresse, vel quod de nece sitate inferatur. l. *fancimus. C. de testam.* Oldradus *consil. 190.* incip. *Thema tale est n. 10.* Crauetra *consil. 26.* incip. *De duobus videndum est, n. 7.* & ideo vbi concurrunt plura obstacula, per remotionem vnus, non dicitur remotum aliud, cap. *ex tuarum, de auctoritate & vsu pallij, cap. pastoralis, vbi gloss. final. de privileg.* Geminianus *consil. 33.* incip. *Pro examinatione, n. 8.* Puteus *prædicta dec. 199. lib. 1.*

Nec est nouum, aut inusitatum in iure, quod vbi exemptio, vel dispositio habet duas partes, non censetur, nisi vni derogatum; vt patet in terminis cap. *nuper, de decimis*, habentis duas partes, quod derogatio illius Concilij simpliciter concessa, intelligitur de vna parte, non de vtraque, vt fuit resolutum in vna Oriolen. *decimarum* coram bon. me. Orano, die 21. Maij 1596. quia satis est, quod exemptio operetur respectu vnus, in quo possit verificari, & ad illud restringatur, vt minus præiudicet tertio. Romanus *consil. 180.* incip. *Si admittimus, n. 8.* vbi Mandosius *super verb. restringitur.* Gozzadinus *consil. 19.* incip. *Dubitatur, an Afelmus, n. 5. & consil. 88.* incip. *Stante statuto, n. 8.* clausula enim derogatoria semper debet restringi, vt non tollat ius tertij, nisi quatenus necessariò inferatur. Parisius *consil. 1. n. 93. lib. 1.*

Minus obstabat præterea reuocatio exemptionis pensionum, ne alijs Titulares nimis grauentur; quia præterquam quod hoc non erat expressum in Indulto concessionis subsidij, dicebatur potius videri posita pro faciliore subsidij exactiõne, quod vel ex eo patebat, quod quandoque Papa concedit huiusmodi pensiones, post impositionem subsidij solet illas concedere immunes à solutione subsidij, ita vt Titulares ad illud teneantur; ex quo solito Papæ arguitur eius mens pro interpretatione gratiarum. Afflictus *dec. 116.* incip. *Princeps Bisignani, num. 4.* Puteus *dec. 47.* incip. *Nicolaus quintus, n. 4. & decif. 357.* incip. *Fuit etiam in eadem decifum, n. 3. lib. 1.*

Ad decisionem in causa Toletana pensionis, h siue excusati coram bon. me. Cantuccio tunc Rotæ Auditore die 10. Nouembris 1581. fuit responsum loqui in diuersis terminis, videlicet in confirmatione concordia factæ super excusato habentis prægnantiores derogationes; cum in specie deroget obligationibus Cameralibus, donationibus & iuramento; dubium autem propositum fuit restrictum ad Indultum subsidij, in quo tales derogationes non leguntur.

Ad alias decisiones Rotaes, videlicet Salamantinam i defalcationis subsidij, die 12. Maij 1595. coram Seraphino, in qua fuit dictum, quomodo deberet fieri defalcatio, & ad Cæsaraugustanam subsidij, & excusati, die 17. Maij 1599. coram bon. mem. Litta, in qua non fuit

10.

11.

12.

adde Dur. dec. 48. n. 2. vbi ad propositum allegat hanc dec.

13.

14.

15.

16.

i habetur in impress. Seraphin. dec. 1126.

fuit capta resolutio; & ad Asculanam pensionis, die 7. Februarij 1596. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, & ad Placentinam, siue Genensem. subsidij, & excusati, die 8. Nouembris 1602. coram eodem Pamphilio, in qua fuit resolutum Anguianum, in cuius capite imposita fuerat pensio ad fauorem Italij, non teneri ad solutionem subsidij; quia commodum pensionis non pertinebat ad ipsum, & ad Carthaginen. subsidij, die 15. Iunij 1598. coram me, in qua non fuit capta resolutio, sed ordinatum, quod prorogationes exhiberentur in actis, vt haberetur, an prorogatio subsidij, & excusati haberet vim nouæ concessionis, & alias similes; reuocatur fuit dictum, tunc inspectionem non fuisse restrictam ad terminos huius disputationis; item Rotam aliàs in diuersis terminis fuisse locutam.

Vlixbonen. Tabernariorum.

Die Mercurij 4. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 4. Tabernarij & macellarij possunt diebus festiuis exercere suam artem.
5. Constitutio prohibens aliquid genericè intelligenda est, pro vt de iure.
6. Excommunicatio non leuiter, sed sobriè est preferenda.
7. Excommunicatio in subsidium aliarum penarum est imponenda.

DECISIO M. DLXXXIII.

I. Hæc decifio fuit confirmata infra dec. 1669. habetur in impress. penes Far. post tom. 2. cõfiliorum dec. 317.

IN Archiepiscopatu Vlixbonensi extat constitutio Synodalis, qua cauetur, ne Dominicis & festiuis diebus quis audeat vendere panem, vinum, aut alia huiusmodi, exceptis aromatariis pro seruitio infirmorum, donec sit finita sacra concio in ea ciuitate, sub pœna 50. regalium, Merino applicandorum; hæc constitutio in honorem diuini cultus semper fuit inuiolabiliter obseruata, cui cum tabernarij contrauenire prætenderent, ideo Vicarius Vlixbonensis die 31. Ianuarij 1595. per monitorium constituit, ne in futurum aliquid vendere audent, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ; sed cum tabernarij non paruissent, tandem contra eos in Curia Archiepiscopali fuit lata sententia, quæ declarauit tabernarios lapsos in prædictam excommunicationem: in gradu appellationis prædicta sententia fuit confirmata; à qua rursus tabernarij appellantes causam committi obtinuerunt Auditori Legatiæ: qui prædictas duas sententias ad fauorem Merini latas reuocauit.

2. Ab hac sententia Marinus appellans in gradu suæ appellationis Auditoris sententiam reuocari, & duas latas ad suum fauorem confirmari obtinuit.

Sed cum ab hac sententia tabernarij ad Sedem Apostolicam appellassent, causa introducta in Rota, dubitauit, an constaret de tribus conformibus, ita vt esset locus executioni; & Rota vtraque parte informante, quamuis fuis-

sent conformes non tamen esse executioni demandandas censuit.

Primò, quia opponerentur aliquot nullitates, quæ non satis firmiter & subsistenter remouebantur.

Rursus, quoniam iustitia sententiarum, non satis videbatur explorata, habita præsertim consideratione ad vastam & populosam ciuitatem Vlixbonen. propter magnum concursum aduenarum, militum & laboratorum frequenter accedentium, & recedentium, quibus ne tabernarij vendant vinum, aut alia obsonia, si quæ habent, vix possunt excusari.

Cùm autem huiusmodi moralis necessitas postulat ne vel scandala oriantur, vel aduenæ, aut ciues mala aliqua patiantur, non obstante constitutione, quæ aliàs laudabilis est, & retinenda, possent tabernarij, & macellarij ante tempus præscriptum vendere absque incurfu in pœnam constitutionis, necessaria ad vitæ sustentationem, cap. *discipulos, de consecrat. dist. 5.* vbi gloss. in *verb. fame*, Siluester in *summa in verbo, Dominica, circa finem n. 9. quæst. 7.* Martinus Nauarrus in *Mannuali Confessorior. c. 13. n. 15. & 16.*

Nec refragatur constitutio, quæ cum genericè loquatur, debet accipi, pro vt de iure, vt intelligatur, ne liceat prædicta vendere diebus festiuis, exceptis casibus necessitatibus, vel pietatis, vel alijs de iure concessis, vt in terminis dixit Siluester *præcitato loco.*

Demum respectu sententiæ excommunicationis, quam Vicarius fulminauit, non placuit Dominis eius processus; quia quamuis excommunicatio sit neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos, valde salutaris; sobriè tamen, magnaue circumspectione ferenda est, cum experientia doceat, si temerè, aut leuibus ex rebus incutiat, magis contemni quàm formidari, vt sapienter monuit Concilium Tridentinum *sess. 25. de reformat. c. 3.* Vnde cum ad coërendum prædictum tabernariorum excessum esset imposita pœna pecuniaria, licet potuerit Vicarius pœnam pecuniariam augere, non debuit tamen ad excommunicationem fulminandam, quæ in subsidium dari debet, propere, cap. *alma mater. §. caueans, de sentent. excommunicat. lib. 6.* & fuit dictum in *causa Tarraconen. partitionis Breuis, die 24. Nouembris 1603.* coram bon. mem. Iusto.

Tamet si verò ob prædictas rationes ita in hoc casu Rota pronunciauerit, non fuit tamen suæ intentionis, vel præiudicare constitutioni laudabili, vel recepræ consuetudini, cultui diuino fauenti, nec præbere occasionem tabernariis, aut alijs similibus cordonibus, & ministris, vt insolentant, & iusta superiorum præcepta contemnant, quod si facerent, & in pœnas constitutionis incurrent, valde eorum conscientia læderentur.

Hipporegien. Capella S. Martini.

Die Mercurij 12. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessor anterior est manutenendus.
2. Possessionem alicuius Ecclesia, vel beneficij adipiscens, apprehendit possessionem omnium bonorum pertinentium.
Bona Ecclesia, siue beneficij sunt penes eam, vel Capellam, in qua est situm beneficium, ibid.

DECISIO M. DLXXXIV.

1. Cvm in castro Turtis Hipporegien. dice-
cessis per obitum Faustini de la Torre va-
cassent duo beneficia, vnum Sancti Iacobi,
quod est de iure patronatus Dominorum dicti
castri, alterum Sancti Martini; Turinus de Tu-
rinetis, prouisus a Papa de beneficio Sancti Mar-
tini, cum veller apprehendere possessionem, Do-
minus Barolus Bernardinus, vnus ex Dominis
dicti castri presentatus, & institutus in benefi-
cio Sancti Iacobi, executioni literarum Apo-
stolicarum se opposuit, asserendo, non extare ni-
si beneficium Sancti Iacobi, Vicarius Tarnen.
Hipporegien. non obstante dicta oppositione
Turino tradidit possessionem beneficij Sancti
Martini, de cuius existentia postea in Rota
constare, fuit decisum, b illudque habere ali-
qua bona, quae per decisiones c Rotaes fuerunt
specificata.

2. Quibus ad fauorem Turini constitutis, pe-
tebat mandatum de manutendo, super quo
dato dubio, Rota illud sibi denegauit, quia li-
cet Turinus accepisset possessionem beneficij
Sancti Martini, sub die 22. Aprilis 1600. praedi-
ctus tamen Carolus paulo antea, sub die 12. eius-
dem mensis Aprilis in specie accepisset possessio-
nem eorundem bonorum, possessio tanquam
anterior d in hoc concursu erat preferenda, cap.
d adde supra
dec. 1396. n.
1. & 1194. n.
4. & 1250. n.
1. & 1300. n.
1. & 119. n. 1.
in tom. 1. &
alijs saepe.

3. Possessio autem Turini de beneficio non ex-
te-
debat ad bona per Carolum tunc posses-
sa. c Abbas conf. 71. incip. Videtur prima fronte,
num. 3. vers. dummodo alius lib. 2. Parisius con-
n. 3. in to. 1. fil. 25. incip. Vidi consilium, num. 36. lib. 4. Cra-
uetta de antiquit. tempor. p. 4. §. 1. num. 58. vers.
dummodo alius; licet enim verum sit, possessio-
nem bonorum alicuius beneficij existere penes
Capellam, f seu Ecclesiam, siue in hoc casu
penes beneficium Sancti Martini, cuius Turi-
nus possessionem apprehenderat, vt consequen-
ter videretur possessionem bonorum apprehen-
disse, s id tamen non habet locum, quando medio
tempore, id est, post vacationem beneficij, & an-
te adeptam illius possessionem tertius b natura-
lem possessionem apprehendit. Innocent. in cap.
cum in officio, n. 6. vers. & ideo, de testam. Papa-
norum ad Rotam dec. 1. n. 4. vers. respondeo ad pri-

4. f adde supra
dec. 1192. n.
1. & dec. 726.
n. 6. vbi an-
notantur alias
dec.
f adde supra
dec. 1192. n.
1. & dec. 726.
n. 6. vbi an-
notantur alias
dec.
f adde supra
dec. 1192. n.
1. & dec. 726.
n. 6. vbi an-
notantur alias
dec.
f adde supra
dec. 1192. n.
1. & dec. 726.
n. 6. vbi an-
notantur alias
dec.

num, de restit. spoliat. in nouis, & fuit dictum in
vna Lucana opinionis die 24. Aprilis 1606. coram
Domino Manzanedo.

Caeterum, quia ex deductis, & declaratis in
Rota ad fauorem Turini constabat de eius bono
iure, & quodd multa de bonis per Carolum occu-
pata reuera pertinebant ad beneficium S. Marti-
ni, Domini dicebant de opportuno remedio Tu-
rino prouidendum. Nam licet ei per viam ma-
nutentionis subentiri non potuisset, non tamen
excluebatur i ab alijs iuris remedijs.

Romana Censur.

Die Mercurij 25. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Solutio facta de mandato iudicis liberat debito-
rem, & ipsius fideiussores, etiam si non sit facta
creditori legitimo.

DECISIO M. DLXXXV.

1. Dvbitauit, an de credito Ferdinandi Moran.
esset deducenda parita scutorum 1135. ad
fauorem Domini Federici Cefij, & Rota, vtra-
que parte informantis, deducendam censuit, quia
Dominus Federicus de mandato Congrega-
tionis Baronum, ex bonis debitoris principalis,
nempe Valentij Vrsini, praevia etiam mo-
deratione inhibitionis soluerat: vnde re-
manerat liberatus per regulam, quod solu-
tio facta de mandato iudicis k liberat debito-
rem, & ipsius debitoris fideiussores, etiam si
solutio esset facta alteri, quam vero, & legiti-
mo creditori. Bartolus in l. creditor. n. 2. ff. de re-
solut. Francus in cap. quod quis, in princip. vers.
item facit hac regula, de regul. iuris lib. 6. Cagno-
lus in l. non videtur. §. qui in iudicis, num. 13.
ff. de regul. iuris, Afflictus decif. 150. incip.
Rex Alphonsus, numer. 18. Ruinus conf. 171. incip.
Vitis consilijs, num. 3. lib. 4. Iason conf. 26. incip.
In fauorem Domini Ioannis, numer. 1. lib. 3. Me-
nochius conf. 68. incip. Non semel, numer. 12.
& sequent.

Et istis inspectis, sic Rota censuit, nam de ius-
titia Domini non egerunt.

Nullius, seu Baren. Prioratus.

Die Veneris 27. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Parochialis Ecclesia ex quibus constituitur.
Ecclesia Parochialis quomodo sit videnda, &
qua requisita habere debeat, ibid.
2. Concursus in Parochialibus necessarius est fa-
ciendus, etiam ad superiores, regulares per-
tinentibus.
3. Citatio certa, & non vaga, est necessaria ad sen-
tentiam, alijs datur nullitas.
4. Sententia lata nemine instante est nulla.
5. Testes examinati sine iudicis decreto nibil
proban.

DECISIO M. DLXXXVI.

1. VAcante Ecclesia Parochiali, Prioratu nun-
cupato Sancti Ioannis terrae Falani, per
obitum extra Curiam sub die 21. Iunij 1610. a
Petrus Larocca; Miles Ierosolymitanus tan-
quam Prior Sancti Stephani eam contulit Ste-
phano Colurio, cuius prouisionis vigore die 28.
Iulij illius possessionem occupauit. Interim
Bernardinus Laroccia, narrata vacatione, &
collatione praemissis, eandem Ecclesiam tan-
quam vacantem iuxta constitutionem b Pij V.
super modo prouidendi de Parochialibus a Sede
Apostolica impetrauit, & litteris expeditis sub
dat. IX. Kal. Septemb. eiusdem anni, illisque coram
Vicario Monopolitano, executore specialiter
deputato, presentatis, & iustificatis, sub die 24.
Decembr. pro illarum executione, & immisione
in possessionem a dicto Vicario sententiam fa-
uorabilem reportauit.

2. Sed Stephano appellante, & propterea execu-
tione retardata, causa commissa in Rota du-
bitauit, an praedicta sententia esset confirmanda,
vel infirmanda? & vtraque parte informantem
Rota confirmandam censuit, nisi obstatet recu-
satio facta de iudice, de qua erat particulariter
videndum.

3. Ratio potissima fuit, quia cum testes pro parte
Bernardini inducti probarent, praedictam Ec-
clesiam esse matricem, & Parochialem c vni-
cam in terra Falani, eique incumbere onus ad-
ministrandi Sacramenta populo, cum reciproca
necessitate actiue & passiuè ea petendi, & reci-
piendi, & alia requisita ad constituendam Ec-
clesiam Parochialem Sarnensis in regul. de Idi-
mate quaest. 11. late Rota in vna Recantata. d Pa-
rochialis die 20. Maij 1577. coram bon. mem.
Cantruccio, tunc Rotae Auditore; necesse erat,
quod prouisus facta Stephano fuisset iuxta
Concilium Tridentinum, & constitutionem
Pij V. de collatione Parochialium: ex actis au-
tem, & ex ipsa collatione Stephano facta,
& producta patebat, non fuisse seruata praedi-
ctam formam, cum nullo habito concursu
Prior contulerit.

4. Nec refert dicere, quod non debuerit fieri
concurfus, cum collatio pertineret ad superio-
rem Regularem, cum fuerit saepe in Sacra Con-
cilij Tridentini congregatione decisum, con-
curfus e fieri debere in Parochialibus, etiam
ad superiores Regulares pertinentibus: quam
sententiam professus est Rota in multis causis
occurrentibus, & signanter in vna Vrbinaten.
iurisdictionis.

5. Et ex his deducebatur clara iustitia sententiae,
cui non obstant multae nullitates, ex aduerso
oppositae: & signanter vna deducta ex defectu
f citationis, quia fuit facta ad sententiam infra
biduum, & deinde cum continuationem, cum
tanquam nimis vaga non arctaret citatum. Bal-
dus conf. 268. incip. Factum tale est, num. 1. lib. 1.

6. Puteus decif. 258. incip. Die 6. Februar. num. 5.
lib. 1. & decif. 152. incip. Coram Domino Aque-
n. lib. 1. Quia fuit responsum, quod festum Sancti
Thomae, tanquam dies feriata in honorem
Dei; non computatur in termino citationis:
in quo sublato sententia remansit in termino ci-
tationis.

Ad aliam nullitatem ex eo deductam, quod
Peña Decif. Tom. I. l.

7. nemine instante & fuerit prolata sententia, bene
fuit responsum, quod cum sententia fuerit lata
intra terminum citationis, lata praesume-
batur ad instantiam citantis, vt fuit dictum in
causa Mediolanen. rescissionis contractum die 17.
Iunij 1602. coram R. P. D. Sacrato. Et est deci-
sio Caesaris de Grassis 9. incip. Opponebatur con-
tra sententias, numer. 10. de caus. possess. & pro-
prietat.

Accebat etiam, quia eodem contextu sen-
tentia fuerat intimata Stephano.

Ad aliam nullitatem, quod testes examinati,
fuerint recepti sine decreto, vel mandato iudi-
cis, & sine delatione iuramenti; fuit dictum,
quod ex lectura processus patebat veritas: in
actis enim erat decretum iudicis, pro examine
testium, & citatio ad videndum eos iurare, &
sufficiens iuramenti potestatio.

De illa nullitate opposita ex recusatione fa-
cta de iudice, Domini particulariter videre vo-
luerunt.

Terulen. quarta decimarum.

Die Lunae 30. Maij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Probationes habentur pro legitimis, si pars con-
tra quam sunt, malitiose impediatur eorum exe-
cutionem.
Recurrentes clericis ad tribunalia secularia pu-
niantur, vt in fauorem alterius partis fiat om-
nis interpretatio, ita vt copie simplicis proces-
sus adhibeatur fides, ibid. & 5.

DECISIO M. DLXXXVII.

1. Praesupponebatur; Dominum Episcopum
Terulen. existere in antiqua possessione
exigendi quartam portionem decimarum, sibi
de iure communi debitam ex omnibus decimis
fructuum Ecclesiarum Parochialium de Villel,
& Alfambra, diocesis Terulen. & de an. 1601.
& sequent. quosdam milites Hierosolymitanos,
Praeceptores praedictorum locorum cepisse Ep-
iscopum in suo iure, & possessione molestare, qui
deinde introduxerunt iudicium coram A. C. &
sub praetextu exemptionis, & vigore suorum pri-
uilegiorum praetendebant, ad se praedictis deci-
mas pertinere: Episcopus vero ad fundandam
suam intentionem dedit articulos coram A. C. &
super illis obtinuerat Remissionem.

Caeterum cum examen testium esset perfe-
ctum, & processus compilatus coram iudice Re-
missoriali, esset transmittendus ad Romanam
Curiam, praedicti milites, ministerio iudicis se-
cularis, e manibus Notarij curarunt proces-
sum, & libros reginales arripere, & impedire,
quo minus ad legitimos iudices Ecclesiasticos
deberentur.

Causa commissa in Rota cum rescripto, vt
testibus super dictis articulis examinatis intra
breuem, & peremptorium terminum non pro-
ductis articulis, arbitrio Rotae, pro probatis ha-
bitis ad expeditionem causae procederetur, du-
bitauit, an esset locus arbitrio?

Et Rota arbitrio locum esse censuit ad effe-
ctum, R. 2. cum,

hac resolutio fuit confirmata infra dec. 1663.

adde Lud. dec. 327. n. 10. Rot. di. uer. p. 3. dec. 124. n. 3.

Valentina, & frequenter alias Rota in odium recurrentium ad Tribunalia, & Parliamenta iudicum secularium, pro impediendis citationibus, inhibitionibus, iurium extractionibus, & aliis similibus, quae in dubio praesumuntur fieri ad instantiam partis, interesse habentis, solet dare fidem scripturis minus authenticis, examinibus testium, & aliis probationibus minus legitime factis, quibus alias non daretur fides; lic enim saepe censuit, & signanter in vna Carthagen. portionum, die 14. Novembris 1594. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, & iterum in causa Auditore, & iterum in causa Iannem. Viridary die 6. Novembris. 1595. coram eodem, in causa Civitaten. Scholastrie die 24. Martij 1597. coram bon. mem. Cardinale Seraphino tunc Rotae Auditore, & in alia Astorican. Prioratus die 13. Maij 1598. coram bon. mem. Alexandro Litra, & in alia Lunen. Sarzanen. Canonatus, coram eodem Scraph tunc Rotae Decano die 23. Octobris 1598.

Praedicta vero in hoc casu eo magis videbantur admittenda, quia pro parte Episcopi in hac propositione dabatur dicta testium affirmantium, contenta in arculis esse vera, pro vt in articulis continebantur.

Perusina de Bigazzinis.

Die Lunae 6. Iunij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Iudicem legitime processisse praesumendum est.
2. Liquidationem coram iudice factam, esse legitimam, praesumendum est.

DECISIO M. DLXXXVIII.

Domini Comitibus de Bigazzinis solum informantibus proposui dubium, quod Sanctissimus, in signatura, sua gratia ordinaverat disputari, an constaret de excessu liquidationis? & Rota non constare censuit, tum quia est praesumptio pro iudice legitime procedente Alexander in l. sciendum, n. 26. ff. de verb. obligat. Decius in cap. quoniam contra, n. 42. de probat. tum quia ex dictis testium factis videbatur iustificata liquidatio facta coram Domino meo de Cavalentis; f cum testes tunc examinati deposuissent de omnibus deductis, quae fructus minuire poterant.

Et licet pro parte Dominorum de Bigazzinis praerenderetur, testes ultimo loco examinatos ad instantiam Dominae Faustinae de Apts nihil

plus deponere, quam priores: nihilominus ordinaverunt, vt eorum dicta maturè, & diligenter considerarem.

Aretina Capellania.

Die Lunae 17. Iunij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Litis consors potest venire ad eandem instantiam consors.
3. Iudicij substantia non non mutatur, si consors litis venerit ad causam.
5. In patronatus donari potest. & probatur immemorabilis 100. annorum. 6.
7. Enunciativa unica non probat in patronatus, etiam in antiquis.
8. Regula, non deducta deducam, non habet locum in materia executiva.
9. Exceptio in iurisdictione, vt retardet immisionem decretam virtute gratiosa subrogationis, debet clarè, & in continenti consistere ex donatione, vel fundatione.

DECISIO M. DLXXXIX.

Utraque parte informante dubitavi, an esset reuocandum decretum mandati de immittendo relaxandi vigore subrogationis gratiosae, quod praevius decisionibus Rotalibus Dominus meus Lancellottus concesserat ad fauorem Flaminij Arighij: & Rota non reuocandum, sed confirmandum censuit, ex rationibus deductis in praedictis decisionibus.

Non obstant potissima nullitas ex aduerso praesentata ex defectu mandati Procuratoris a Mariano constituti; quia fuit dictum, quod cum fuisset constitutus in causa mota, siue mouenda per Abbatem, & Monachos, & Flaminium veniret ex praesentatione Abbaris, consequenter tanquam litis consors poterat prosequi iudicium ab Abbate intentatum. Rota dec. 2. de iure patron. in nouis. nam ius Flaminiae connexum erat cum iure Monachorum.

Quando enim de eodem iure disputatur, per superuenientiam nouae personae, quia remanet eadem causa, licet quis ad ipsam pro suo interesse accesserit, non mutatur iudicij substantia. Rota dec. 11. incip. Si agens peitiorio, vt lite pendente, in nouis. Puteus dec. 107. incip. In vna Astorican. lib. 2. Vnde Flaminus cum prosequeretur idem iudicium intentatū per Monachos, quauis haberet etiam prouisionem Apostolicam, quae non erat incompatibilis cum iure patronatus, iuuabatur illius iudicij actus.

Et eo maxime, quia lis inter Marianum, & Abbatem erat super beneficio, & similiter lis, quae hodie dicebatur intentata super Capellania, erat pariter super beneficio: in vtraque enim deducebatur in iudicium, & contendebar super eodem beneficio.

Similiter non obstant exceptio iurisdictionis, quae deducebant informantis pro Mariano; vnde praedictum mandatum arguebat de iniustitia; quia dicebatur primò, quod ex deductis

de quo infra dec. 1607.

1.

2.

3.

4.

5.

de hoc arti. vide Ludou. dec. 259. vbi late annota. n. 3. & sequ. distinguit aliquos casus circa modū veniendi ad causā.

DECISIO M. DXC.

dis non constabat plenè de iure patronatus laicali sufficiente ad impediendam reservationem ex vacatione in mensè; nec Marianum potuisse iuari fundatione de anno 1448. producta per Abbatem, cum in illa ordinaretur, quod casu quo iuripatronatus venderetur, donaretur, siue alienaretur, tunc alienans careret iure patronatus, & illud transiret ad Abbatem: vnde cum Marianus veniret tanquam praesentans ab habente titulum donationis, consequenter excluderetur vigore eiusdem fundationis, vt nominatim fuerat iam decisum in hac eadem causa coram Domino Lancelloto.

Rursus sublata hac fundatione, Marianus non potuit iuari centenaria possessione, necessaria ad effectum probandi iuripatronatus. Federic. de Senis cons. 234. incip. Super primo puncto, n. 3. Cafador. dec. 2. incip. Fama regulariter, n. 6. de prob. & fuit saepe decisum; quia detracto tempore prouisionis Apostol. vix aderat possessio sexagenaria.

Minus poterat iuari antiqua enunciatiua de anno 1462. quia erat vnica, quae non sufficit. Aretin. in c. cum causam, n. 21. in fine. de probat.

Secundò fuit consideratum, quod ea, quae hodie allegabantur ad probandum iuripatronatus, fuerant producta coram me, postquam causa fuerat mihi commissa: vnde cum immisso vigore subrogationis fuisset concessa Flaminio per Dominum Lancelottum, qui ad executionem processerit, iniustitia debuit probari ex deductis, & productis coram Domino Lancelloto: nam ex nouiter deductis non poterat retractari, regula enim est, quod in ista materia executiua non attenditur, quod potest in futurum deduci, sed quod probatum est. Rota in vna Region. d. S. Thoma die 10. Decembr. 1576. coram bon. me. Robustorio, tunc Rotae Auditore.

Tertiò fuit responsum, quod ad effectum, vt exceptio iuripatronatus retardet immisionem decretam vigore gratiosae subrogationis, debet clarè, & incòtinenti de ea constare ex fundatione, vel donatione. Puteus dec. 7. incip. Subrogatus in iur. alterius, de caus. possess. & propriet. & fuit decisum coram me in vna Tiburtina e iuripatronatus, die 5. Iulij 1599.

In casu proposito non afferebatur talis probatio per Marianum, tum quia iura exhibita non apparebant in forma probante; tum quia ex eis non probabatur ius praesentandi, spectare ad Ruzolum, qui Marianum praesentauerat: tum denique, quia semper vigeant rationes deductae in decisionibus Rotalibus Domini Lancellotti.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Veneris 17. Iunij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Pensionem antiquam tenetur soluere Capitulum de beneficio, cuius fructus ei accrescunt per mortem ultimi possessoris.
3. Pensionem nouiter impostam in beneficio, non tenetur soluere Capitulum pro fructibus, qui ei accrescunt.

Peña Decif. Tom. II.

quod fieri poterat seclusa prohibitione intentionis vt supra dec. 557. in to. 1.

adde supra dec. 842. n. 6.

adde supra dec. 205. n. 2. & dec. 734. n. 8. vbi annotaui alias dec. tom. 1.

adde supra dec. 100. incip. Ex nouè votantibus. n. 27.

adde supra dec. 786. n. 5. in to. 1.

10.

Dubitavi, an Capitulum Burgen. ex fructibus anni cum dimidio tenetur soluere annatam Camerae Apostolicae, & pensionem? Rota vtraque parte informante, non teneri ad pensionem soluendam censuit: de annata particulariter videre voluit.

Et respectu pensionis placuit distinctio, quod si pensio est antiqua, imposita antequam vacet beneficium, tunc ad illam soluendam Capitulum tenetur. Puteus dec. 189. incip. Pensio erat referuata, n. 5. lib. 2. Crescentius dec. 3. incip. Fructus Monasterij, de solut. & in hoc consentiebant informantis pro Capitulo: si autem tempore vacationis beneficij nulla super eo reperiretur imposita pensio, & in instanti vacationis statim acquiratur ius Capitulo in sua annata, subsequens referuatio pensionis, quae imponitur in prouisione postea facta non cedit damno Capituli, sed onus, & obligatio soluendae nouae pensionis incumbit ei, cui confertur beneficium, noua pensione grauatam, Sarnensis super regul. de non tollen. iure quaesito quaest. 15. in fine, Mohedanus dec. 6. incip. Decanus, & Capitulum, de concess. praebendae, Puteus dicta dec. 189. n. 4. lib. 2. Gambarus de offic. legat. tit. de pensionib. num. 721.

Atque hinc fuit conclusum, in casu proposito onus soluendi pensionem pertinere ad Ioannem de Solorzan.

Perusina Dotis.

Die Mercurij 22. Iunij 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Dotis restitutio facienda est in ea specie, si in qua fuit concessa.

DECISIO M. DXCI.

R. P. D. meus Lancellottus pro me ob infirmam valitudinem legitime impedito, proposuit hanc causam, in qua pro parte Hectoris Gratiani proponebatur dubium, an executio facta die 12. Iulij 1601. sustineretur: pro parte vero Dominae Hieronymae Virinae proponebatur alterum dubium, an ipsa tenetur recipere bona aestimata in solutum pro sua dote: & quia super dubio Hectoris non aderat resolutio, quae sine difficultate capi poterat super dubio Hieronymae, decisum fuit, ipsam non teneri recipere bona aestimata in solutum.

Ratio fuit, quia cum eius marito in pecunia fuisset dos numerata, pariter in pecunia fieri debebat restitutio. Bartolus in l. si constante, quaest. 3. princip. n. 70. & 73. ff. soluto matrim. Rolandus cons. 86. incip. In causa Domina Camilla num. 4. vers. verumtamen his non obstantibus, & n. 7. in fine lib. 4. Crauetta consil. 548. incip. Nobilis Ludonicus, num. 6. & fuit resolutum in causa Bononien. i dotis, die 27. Iunij 1603. coram me.

De dubio proposito pro parte Hectoris contra Hieronymam, quod non carebat difficultate, cum ipsa diceretur immissa in possessionem sine

supra dec. 1390. n. 4. vers. quinto, vtrum ex fructibus. de quo infra dec. 1596.

Regula constituitur, quod pensio soluenda est ab eo qui possidet beneficium, non vero ab eo qui se obligauit, vt supra dec. 624. quia cum sit onus reale transit in possessores vt supra dec. 703. n. 3. & seqq. in to. 1.

11.

12.

supra dec. 1050. n. 2.

de quo infra dec. 1625. n. 3. & seqq.

Et 3 citatio

citatione, & non seruatis ordine, & forma data in literis, particulariter erat vendendum.

Hispanen. nullitatis professionis.

Die Lunæ 27. Iunij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Criminosus Religionem profiteri non potest, & 3. & quomodo debeat constare.
2 Testes de publica voce, & fama non probant nullitatem professionis Religiosi.
4 Mulierem in adulterio inuentam si necauerit maritus, liberatur à pena homicidij.
5 Religionem ingredi non potest quis timore pœne, vel humana ratione motus, nec tacita professio in tali casu proficiet, 6.
8 Lex de futuris constituitur debet, sed non de præteritis.
9 Consensus renouatus non potest extendi, cum nullus sit, & ad nulla, extensio fieri non potest. Professio in religione requirit consensum, quem supplere non potest Papa si deficiat, ibid.
11 Alternatiua si una verificetur, sufficit.
13 Religionis professio temerè facta est nulla.
14 Dicitio, temere, importat celeritatem, & indeliberationem actum.

DECISIO M. DLXCII.

1. THOMAS de Portillo, qui in religionem Carthusianam fuerat ingressus, agebat coram me de nullitate suæ professionis in Rota, ex eo potissimum capite, quia tanquam criminosus, vigore constitutionis Sixti Papæ V. non potuerat Religionem profiteri: cum enim nocte quadam pernoctaret cum muliere maritata, & eius maritus superuenisset, qui vxorem in adulterio deprehensam interfecerat, Thomas per fenestram dilapsus fugiens, se in quodam Carthusianorum Monasterio in oppido de Xerez occultauit, ubi timore iudicij secularis professionem emisit, à quo Monasterio quarto mense nouitiatus egrediens habitum dimisit, quem deinde cogentibus patre, & consanguineis, & metu etiam inimicorum, & iudicum secularium realsumpsit, & non perfecto integro nouitiatus anno in manu Prioris Monasterij emisit professionem.

2. Dubitauit, an professio fuisset nulla? & causa sæpe propofita sub die 7. & 25. Februarij, & 1. Iunij propter difficultates à Dominis excitatas fuit dilata; tandem verò die 27. Iunij propofita, & discussa Rota censuit, professionem fuisse nullam, non ex capite metus, qui non apparebat sufficienter probatus; neque ex eo quòd professio non fuerat facta in manibus legitimi superioris, quia neque de hoc legitime constabat, neque ex eo quòd fuerat facta, non præcedente integro anno nouitiatus; id enim non probabatur, nisi per testes de publica voce, & fama; quam probationem Domini non putarunt sufficientem; sed ex eo, quòd professio tanquam de nororie criminoso fuerat nulla ex constitutione Sixti V. incip. Cum de omnibus, & declarantis inhabiles ad professionem criminosos, & specificantis homicidas; in hoc enim adulterio & homicidio subse-

cuto tenebatur à Dominis, constitutionem verificari: de utroque enim constabat ex actis, & adulterium arguebat fuga ipsius Thomæ, publica diffamatio, & veitium adulteri relictarum in cubiculo adulteræ recognitio.

Homicidium autem fuerat manifestius ex ostensione corporis adulteræ interfectæ, ex iudicio criminali intentato contra maritum interficientem, & absolutio mariti à iudicio criminali ex eo, quòd ex prædictis probauerat adulterium.

Ratio etiam constitutionis expressa idem suadebat: voluit enim Papa, ne quis ingrediatur religionem humana ratione, vel timore pœnæ motus, quæ Thomam faciliè à professione repellerebat, cum testes deponerent, eum fuisse religionem ingressum non solum timore fratrum adulteræ, sed etiam Curia secularis: quod videbatur multum verisimile propter homicidium, & publicum scandalum inde ortum.

Nec erat recurrendum ad tacitam professionem; quia stante prædicta inhabilitate, idem Papa Sixtus in secunda constitutione, incip. Ad Romanum Pontificem, in §. sed cum eadem, tacitam sustulit professionem: ita vt nulla tacita professio indui possit, nec inducta intelligatur.

Non obstabant constitutiones Gregor. XIV. & Clement. VIII. per quas videbantur constitutiones Sixti V. vel declarata, vel renouata; quia constitutionibus inspectis apparuit, Gregorianam tollere tantum incapacitatem illegitimum; Clementinam verò non comprehendere hanc professionem: nam stante constitutione Sixti hæc professio Thomæ, quæ processerat, non fuit per constitutionem Clementis conualidata, tum quia de natura legis est constituitur de futuris l. leges. C. de legib. tum quia cum professio requirit consensum, Papa non præsumitur voluisse conualidare professiones præcedentes nullas, & constituitur Religiosos eos, qui verè non erant; Papa enim non solet supplere consensum. Paleottus §. decis. 105. incip. Gomezus Vasquez Sarmenis in compendio vtriusque signaturæ n. 71.

Ad illud verò quòd à quibusdam ex Dominis opponebatur, quòd secunda constitutio Sixti V. ad effectum vt professio criminosi esset nulla, & irrita, requirit, quòd debeat constare in actis publicis, iudices ante susceptionem habitus accusationem suscepisse, vel inquisitionem instituisse, quod non videbatur factum in hoc casu, fuit responsum, sufficere, quòd iudex Ecclesiasticus, vel secularis accusationem suscipiat, vel inquisitionem instituat, constitutio enim loquitur alternatiue, ita vt sufficiat alteram partem esse veram h. cap. in alternatis de regulis iuris lib. 6.

Vnde cum in hac facti specie statim muliere interfecta, fuerit facta recognitio corporis delicti, & recognita per testes vestes adulteri, quia nudus ille aufugerat, & iudex instante marito litteras requisitorias expediuisset cum mandato de capiendis, vt deponerent testes; patenter constabat, accusationem, vel inquisitionem præcessisse ingressum religionis Thomæ.

Ad vltimam obiectionem deductam ex Adverbio temerè, posito in dicta constitutione Sixtina, annullante professiones temerè factas; nec apparere Thomam in hoc casu, temerè omisisse professionem; fuit responsum, à prædicta constitutione in casu criminosi, vel suspecti, præscribi formam

Bononien. bonorum de Montarentijs.

Die Lunæ 27. Iunij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1 Simulatio non præsumitur, si causa non appareat certa, idonea, & multum verisimilis.
2 Actor potest desistere à causa, si vult.
3 Odium quod ex lite oriri solet, per transactionem tollitur.

DECISIO M. DXCIV.

Die 16. Novembr. 1609. fuit hæc causa restricta ad dubium, an constaret de sufficienti causa simulationis? quo proposito, vtraque parte informante, Rota censuit, de causa simulationis non constare: nam cum causa simulationis debet esse certa, idonea, & multum verisimilis, Bartolus consil. 65. incip. Factum tale est, num. 4. Albenfis consil. 9. incip. Ex his, quæ iam bis deducta fuerant, num. 1. & 7. & consil. 97. incip. In casu proposito, num. 24. lib. 1. Natta consil. 628. incip. In spectis diligenter motius, num. 17. lib. 3. Hondedæus consil. 41. incip. Cum Dominus Annibal, num. 28. lib. 2. consequenter fuit dictum lites ciuiles inter Lucretiam venditricem, & Sebastianum filium, agitatas cum interuentu Iulij, non fuisse sufficientes ad probandam causam simulationis venditionis.

formam seruandam in receptione, ibi: non aliter in religione recipi posse, nec debere, nisi prius de parentibus, patria, antea vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum sit, eos criminum non suspectos existere, nec damnari formidare: & nisi constet, non humana aliquaratione, sed deuotionis, & pietatis tantum seruore sponte, & ex animo vitam religiosam elegisse: & de his omnibus in generali, vel provinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, & tam superioris generalis, seu provincialis, quam diffinitorum consensu approbati fuerint: cum declaratione, quòd omnes criminosi, vel suspecti, perpetuo ad religionem inhabiles sint.

14. Vnde cum constitutio statim subdat: Et si qui contra præsentem constitutionem temerè admittantur, professio sit irrita, consequenter illud verbum, temerè, verificatur, dum suspectus de crimine, vel criminosus recipitur non præcedente supradicta informatione, & approbatione: & sic forma constitutionis non seruata, (prout in hoc casu) satis constabat, Thomam temerè emisisse professionem cum verbum, temerè, importet nimis citò, & absque informatione præcedente aliquid fieri. gloss. in §. contra autem, in verbo, temere, Instit. quibus alien. licet.

Et ex his fuit conclusum, professionem Thomæ fuisse nullam.

Bononien. de Guidalottis.

Die Lunæ 27. Iunij 1611.

DECISIO M. DXCIII.

Antequam in hac causa vtraque parte informante, proponerem dubium de ordine Rotæ datum, an in die obitus Antonij, deducto ære alieno, superesset aliquid in eius hereditate, partibus præsentibus cum suis Procuratoribus de meritis causæ, & processibus bene informatis habui multas sessiones pro firmando statu totius causæ, & hereditatis: quibus habitis proposito, Rota pronunciauit, in die obitus Antonij, deducto ære alieno, in hereditate remansisse libras 1008. subductis enim calculis, in quibus computabatur valor immobilium, & fructus illorum ab obitu Andrea, vsque ad obitum Antonij apparebat, valorem totius hereditatis bonorum, & fructuum ascendisse ad summam librarum 57409. ex opposito autem æs alienum, & debita ascendisse ad libras 56416. itaque deducto ære alieno tempore obitus Antonij solum remanserant libras 1008. constituentes scuto monetæ 252. idque circumscripta partita scutorum 946. quæ prætendebatur detrahenda à prædicta hereditate, tanquam exacta ab Andrea parte Antonij ex pecuniis Plinij: quæ in calculis coram me factis fuerant referuata, melius liquidanda.

De reliquis Rota ordinauit, vt particulariter videretur, & signaret an Plinius sibi satisfacerit de corporibus hereditariis, vel de fructibus, & de quo tempore?

Primò, quia lites erant actiæ pro Lucretia, & ideo non poterat affirmari, quòd Lucretia voluerit simulare venditionem ad deterrendum filium, vt desisteret à litibus, cum esset in sua potestate, quandocunque sibi placeret, (cum esset actrix) à litibus desistere.

Secundò, quia lites iam cessauerant de tempore venditionis, tum per transactiones initas, tum per sententias laras, quæ transierant in rem iudicatam, & sic non poterat affirmari, quòd causa simulandi esset odium conceptum ex litibus existentibus: odium verò (si quod videri poterat conceptum) mediante transactione, & concordia erat extinctum, cum per concordiam remissum censeatur. l. ableta. §. dat remissionem. ff. de excusat. tutor. Marfilius in l. 1. §. præterea, num. 7. ff. de quaestio. Alciatus tract. de presumpt. regul. 2. presumpt. 11. num. 2.

Accedebat etiam, quia dato quòd adessent multæ lites, & inde ortum esset odium capitale inter matrem, & filium, inde potius excludebatur simulatio, quia non debuit mater fingere seducere, & realiter vendere, & sic filium priuare bonis: & hæc causa videbatur magis verisimilis, quòd mater verè, & realiter, non autem fictè vendere voluerit. & sic non aderat causa simulandi, vt considerauit Albenfis dicto consil. 9. num. 1.

Et ex his tollebantur ponderata in decisione in hac causa facta pro causa simulationis, vbi fuerat dictum, causam simulandi oriri ex litibus existentibus inter Lucretiam venditricem, & Sebastianum filium.

a quæ notabitur infra in hac dec. n. 3.

b de hoc arr. vide Rot. p. 1. dec. 175. n. 3. & seqq. in recension.

c habetur in Bullar. Cherub. tom. 1. in cõsti. Sixti V. cõsti. 71. §. 4. incip. Cæterum quoniã sepe pag. 602. in prima impress.

d habetur in Bullar. Cherub. tom. 2. in cõsti. Sixti V. in declaratione cõst. 71. §. 13. & 14. pag. 604. in prima impress.

e habetur in eodẽ Bullar. Cherub. tom. 2. in cõst. Greg. XIII. cõst. 3. & incip. Circumspecta pag. 687. & in tom. 3. in cõst. Clem. VIII. cõst. 83. quæ incipit, in suprema pag. 129. in prima impress.

f adde supra dec. 1196. n. 6. & dec. 9. n. 9. in tom. 1. §. in impress. diuers. lib. 3. dec. 458. n. 10. & 11.

g adde supra dec. 613. n. 3. quod extrêctiã ad effectum liberationis vt supra dec. 1039. n. 12.

h.

i.

j.

i. supra dec. 1460.

b adde Lud. decif. 157. num. 2. l. vbi n. 27. ad propositum adducitur præfens decisio, & vide supra decif. 258. in tom. 1.

c de quo supra decif. 1290. n. 3.

2.

3.

4. odium ex litibus inter coniuges est sufficiens causa ad separationem thori, vt fuit dictum supra decif. 1092. n. 11.

5. supra decif. 1290. & 1375.

Baren. beneficij.

Die Veneris 1. Iulij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Executor, existente legitimo contradicatore de mero fit mixtus, & teneatur assumere partes iudicis, aliàs attendat.
- 2. Clausula, verificato iurepatronatus, & dummodo tempore data presentium, reddunt executores mixtum.

DECISIO M. DXCV.

1. IN hac causa Baren. beneficij, in qua solus Thomas Sanfonus informabat, dubitavi, an constaret de attentatis, quæ venirent reuocanda? & Rota constare censuit; quia cum vacante hoc beneficio per obitum Ioannis Petri, vltimi rectoris, medietas patronorum presentauerit Thomam; & altera medietas diuisa presentauerit Nicolaum de Ragona, & Nicolaum Antonium de Madio; & Nicolaus Antonius lite pendente coram Vicario Baren. inter tres prædictos presentatos impetrauit idem beneficium à Sede Apostolica, & vigore literarum, quas expediuerat Vicarius Barenfis, parte non citata, immiserit Nicolaum in possessionem, & rececit appellaciones, quas Thomas interposuerat, consequenter erant clara attentata, a maxime cum in literis adessent clausulæ, verificato iurepatronatus, & dummodo tempore data presentium non esset alteri ius questum, & Thomas comparuerit in actis, & se opposuerit, & expresse protestatus fuerit super non executione dictarum literarum, nisi fe comparente audito: quibus stantibus Vicarius de facto non potuit immittere in possessionem Nicolaum, sed tenebatur iudicialiter procedere, & assumere partes iudicis. Felin. in cap. finali, num. 27. de præsumpt.

2. Clausulæ etiam prædictæ reddebant mixtum executores, vt iudicialiter procedere teneretur. Felinus in dicto cap. finali, num. 17. de præsumpt. Et consequenter erant clara attentata.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Die Veneris 1. Iulij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Immemorabilis est infinita, & ideo antecedit omnes alias confessiones Apostolicas.
- 2. Papa per suam concessionem nemini vult præiudicare.
- 3. Indultum percipiendi fructus primi anni concessum à Papa alicui, si idem concedatur alteri, secunda concessio non tollit ius prima concessionis, & 5.
- 4. Indultum concessum Ecclesiis percipiendi fructus præbendarum vacantium primo anno, quomodo intelligatur, & 7.

Clausula, sine præiudicio, reddit dispositionem conditionalem.

DECISIO M. DXCVI.

1. Rota die 28. Novembr. 1608. b in multa capitata, siue dubia distinxit hanc causam, quæ suo ordine fuerint disputata, & decisa: c & quia supererat tantum videre, an de fructibus anni cum dimidio Capitulum teneretur soluere annatam Camerae Apostolicæ; ideo illo nunc proposito, & discussio, Domini censuerunt, Capitulum non teneri.

2. Primò, quia Capitulum non nititur aliquo priuilegio, d sed immemorabili probata, vt in terminis dixit Rota in causa Burgen. quindenniorum, die 15. Maij 1600. coram Domino Andrea de Corduba, vbi etiam fuit firmata immemorabilis, quæ paulo antè fuerat etiam approbata, die 8. Martij 1599. coram bon. mem. Litt. in eadem causa Burgen. quindenniorum, in quibus deciditur, quòd cum immemorabilis sit infinita, semper dicitur antecedere omnes alias concessiones, ex Oldrado conf. 254. incip. Quia tota pars Decani. Stante autem ista infinitate, prior fuit annata Capituli, quàm annata Camerae; & est præsumptio, quòd Papa noluit Capitulo præiudicare. e cap. si propter, de re script. lib. 6.

3. Secundò ex glossa in dicto cap. si propter, in verbo, primi anni, & in verb. præiudicium, vbi dicitur, quòd licet quis habeat indultum, vel consuetudinem percipiendi fructus anni, & postea alteri concedatur eadem facultas percipiendi etiam fructus primi anni, ista secunda concessio non tollit ius primæ; f & tamen vtroque casu primus annus debet intelligi primus & immediatus.

4. In hoc casu, cum Capitulum habeat fructus non primi expresse, sed vnus anni cum dimidio, licet intelligatur de primò, & immediato, intelligitur data possibilitate, nisi ab alio simile priuilegium habente impediatur; quia primus annus resoluitur in secundum, & tertium, & quartum, si adsint plures, vt considerauit glossa communiter recepta, super dicto verb. præiudicium.

5. Tertio pro hac opinione est stylus Cancellariæ, quæ ad petitionem prouisorum in Ecclesiis habentibus annatas, vt in Burgenfis, Seguntina, Toletana, & aliis, concedit eisdem prouisis facultatem retinendi summam solutam pro annata ex primis fructibus, cum clausula, sine præiudicio fructuum Capituli, quod & hic factum apparet ex copia mandati Cancellariæ.

6. Concurrentibus ergo istis duabus annatis, cum duabus clausulis, sine præiudicio, vna ad fauorem annatæ Camerae; altera verò ad fauorem annatæ Capituli, & vtraque sit conditionalis, & saluet ius Camerae, & ius Capituli, ad decif. Putei 32. incip. 10. Octobris, lib. 2. iuxta legitimum sensum intelligendo, Capitulum habebit integrum annum cum dimidio immediatum, nisi impediatur à Camera; si autem impediatur, habebit immediatos fructus post Cameraam, aliàs nihil operaretur clausula, sine præiudicio, subintellecta ex gloss. super dicto verb. præiudicium; & expressa in dicto mandato Cancellariæ.

Non obstat decisio Bubali in causa Burgen. fructuum,

1. b supra decif. 1390. c supra decif. 1479. & 1546.

2. d vide Seraph. decif. 1410.

3. e adde Seraph. decif. 1410. n. 1. & seq.

4. f adde Rot. recent. p. 2. dec. 659. n. 4. & 11. & seq.

5. b adde infra dec. 1603.

6. c habetur supra decif. 960.

7. d adde supra in d. decif. 1547. n. 4.

8. e in d. decif. 1547. n. 5.

fructuum, die 16. Decembr. 1588, dum dicit præseruationem iurium Camerae intelligi debere de annata, quæ soluitur de fructibus primi anni: quia id fuit ab illo viro obiter dictum, cum de eo principaliter non disputaretur. Nec videtur verum, quòd annata habeat respectum ad fructus primi anni magis, quàm ad fructus aliorum annorum.

Hispalen. Præminentiarum.

Die Veneris 1. Iulij 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Dignitas Ecclesiastica ex quibus constituatur.
- 2. Abbas constitutus præses collegij habet dignitatem.
- 3. Abbas, vt sit dignitas, debet habere administrationem perpetuam cum iurisdictione.
- 4. Abbas præcedunt Canonicos Cathedralis Ecclesiæ.
- 5. Dignitas illa censetur, quæ pro tali communiter reputatur in loco, & Ecclesia, & è contrano erit, licet nomen sonans pro tali habeat, & 9.

DECISIO M. DXCVII.

1. Die 3. Decembr. 1610. Collegiata S. Saluatoris solum informantem fuit in hac causa decifum, beneficiatum, quem Clerici pro capite vniuersitatis sibi eligunt, qui vulgo dicitur Abbas, nec esse, nec habere dignitatem.

2. Cæterum, quia pro parte beneficiatorum prætendebatur recedendum à decifis, vtraque parte informantem iterum causa propofita, Rota in decifis mansit, ex eisdem rationibus; potissimum ex eo, quòd non concurrerent tria requisita ad constituendam dignitatem, b videlicet quòd haberet administrationem cum iurisdictione: quòd haberet nomen dignitatis, & prærogatiuas tam in choro, quàm in Capitulo; & quòd ex Ecclesiæ consuetudine haberetur pro dignitate.

3. Nec obstat, quòd concurreret requisitum administrationis, cum Abbas iste deputetur pro capite beneficiatorum, glossa in cap. cum ab Ecclesiæ, in verbo, Ecclesiastica, in fine, vers. & illum dico Prelatum, de offic. ordinar. quia fuit responsum, quòd cum iste Abbas deputetur pro Præsede, & velut capite Beneficiatorum, non facultatum Collegium, pro vt loquitur gloss. in dicto cap. cum ab Ecclesiæ, de constituto ab Episcopo, iste Abbas ab eis deputatus non consequitur dignitatem: nam non sufficit, quòd adsint Clerici in Ecclesia, vt faciant Collegium, nisi concurrant requisita ad constituendum Collegium, de quibus fuit latè dictum in vna decif. Verulana Abbatie, c die 11. Martij 1602. coram me.

4. Et licet nomen Abbatis sonet in dignitatem, d & Abbatia dicatur dignitas, Felin. in cap. 2. in principio, de iudicij, Decius in repet. cap. decernimus, num. 10. & 12. vbi Ripa de communi, num. 30. e & seq. eodem tit. ramen hoc non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, e qui colligitur

ex exercitiis. Ancharanus in Clement. si dignitatem, num. 1. vers. à nomine autem, de præbendis, Selua tract. de beneficij, p. 1. quest. 2. num. 3. vers. à nomine autem, quia ad cognoscendum, an sit dignitas, non solum nomen, sed substantia inspicienda est. Hostiensis in cap. de multa, num. 11. vers. sed nec est, de præben.

Quòd autem hic non sit verus Abbas, & cum effectu, patet, quia non habet administrationem perpetuam cum iurisdictione. Arretinus conf. 23. incip. In presenti consultatione, num. 5. & 6. Ancharanus in dict. Clement. si dignitatem, num. 11. vers. à nomine autem, de præben.

Supradictis accedebant testium depositiones, affirmantium, Canonicos Cathedralis Ecclesiæ inde ambulando illum præcedere, & tamen veri Abbates de iure communi præcedunt Canonicos Cathedralis Ecclesiæ. f Baldus in cap. pastoralis, num. 3. vers. extra quaro, & ibi Felinus num. 9. de offic. delegati. Decius conf. 161. incip. Pro Domino Præposito, num. 1.

Addebant præterea testes, hunc Abbatem nec habere præminentiam inter alios in choro, & Capitulo; & propterea non poterat dici dignitas. Boëtius decif. 286. incip. Præsuppono quòd in Ecclesia Cathedrali, num. 9. nec in Ecclesia reputari pro dignitate, quòd magni momenti erat contra prætensionem istius Abbatis, & Beneficiatorum; quia sicut illa censetur dignitas, quæ communiter reputatur pro dignitate in loco, & Ecclesia, quamuis de iure communi pro tali non haberetur. Innocentius in cap. de multa, num. 6. de præben. vbi communiter Hostiensis, Ioannes Andr. & alij, Rota decif. 9. incip. De thesauria, prope finem, de præben. & decif. 4. incip. Fuit dubitatum, num. 2. & seq. de elect. in nonis. Selua tract. de benefic. dicta quest. 2. num. 36. vers. item secundum eundem Abbatem.

Ita è conuerso, illa censeri debet non dignitas, quæ pro non dignitate reputatur; licet habeat nomen, quòd de iure communi videatur sonare in dignitatem; & eo minus iste Abbas censeri debet habere dignitatem, quia non eligitur à Collegio, sed à Beneficiariis administratione, & iurisdictione carentibus. Geminianus in cap. 1. num. 9. vers. non sunt, & vers. item non est signum, de consuetudine, lib. 6.

Catanien. quarta portionis.

Die Veneris 1. Iulij 1601.

S V M M A R I V M.

- 1. Prouisio facta de beneficio vacante in mense Apostolico per Ordinarium est nulla, & postfessio attentata.
- 2. Manu tenendus non est possessor qui amisit possessionem ciuilem, & naturalem.

DECISIO M. DXCVIII.

1. Rota censuit, Ioanni Laurentio non fuisse dandum mandatum de manutenendo; quia eius possessio fuit capta vigore prouisionis obtentæ ab Ordinario in mense reseruato; vnde non erat manutenendus, & obstante decreto irritante apposito in reseruacionibus Apostolicis;

6. f sed hoc non est verum, si simul sint dignitates, & Canonici congregati, quia tunc isti præcedunt Abbates, vt ex pluribus notauit Manrique de præcedentiis q. 1. ad n. 5. cum seq. & q. 10. n. 1. Zerola in præf. par. 2. verb. concilij, §. 1. & 4. & ita fuit practicum in Synodo Prouinciali celebrato in nostra S. Metropolitana Ecclesia per Illustrissimum D. D. Petrum Mârique Archiepiscopum Casarugustanum de anno 1614. & supra dicta applicabis ad decif. infra 1671. de quoduz sunt decif. die 13. Februar. & 22. Iulij 1626. impressas apud Masofabriu in tractat. de modo congregate. Synod. dicec. in fine; ante formularium fol. mihi 118.

7. g adde supra decif. 1399. num. 9.

cis, quod inficit titulum, & possessionem, vt fuit sepe decifum, & signanter in *causa Bobien. Canoniarum, die 27. Februarij 1595.* coram bon. me. Gifio, & in *Valentina de Carlet, die 4. Iunii 1602.* coram Domino Lancellotto, & in *causa Firmiana Altaris, die 15. Februarij 1610.* coram Domino Marcomontio, & in *causa Terulen. beneficij, die 12. Februarij eiusdem anni,* coram eodem.

2. Accedebat etiam, quod cum Ioannes Laurentius in sua gratia narrasset, se non possidere, sed Ioannem Tramontanum, non poterat ei tanquam spoliato dari manutentio, a ex quo amittit possessionem ciuilem, & naturalem. Menoch. *tract. de retinen. remedio vlt. num. 29.* Couarr. in *practic. quæst. cap. 17. num. 3.*

a adde supra dec. 785. n. 2. vbi annotaui alias decif. in tom. 1.

Farfen. Territorij.

Die Veneris 1. Iulij 1611.

S V M M A R I V M.

1. *Iudicium tertij venientis ad causam est accessorium, & sequitur naturam principalis.*
2. *Ius tertij quoad prosecutionem causæ regulatur secundum ius principalis, cui accessit.*
3. *Via si sit præclusa principali litiganti, præclusa censetur adhaerenti, etiam respectu probationum.*
4. *Citatus comparens post publicatas attestaciones, non potest nouas probationes facere, præcipue si sit data sententia in lite, & s.*

DECISIO M. DXCIX.

1. IN decisione in hac causa facta die 14. Ianuarij proxime præteriti, b fuit referuatum videri de initio existentie Abbatis in lite, & propterea dubitatum, an initium litis respectu Abbatis esset computandum ab anno 1559. vel à quo tempore? & Rota vtraque parte informante censuit, initium litis fuisse computandum ab anno 1562. quia licet Abbas venerit ad causam de anno 1599. venit tamen adherendo Montopolitanis; c & propterea fecit omnia acta sua actiue, & passiuè facta à dicto tempore 1562. vt iam fuit resolutum, & sunt decisiones Rotales notæ, & frequentes, & signanter in *causa Montisregalis iurisdictionis, & in causa Hispalen. decimarum de Ayamonte,* & consequenter sicut Montopolitanis obstitit tempus litis à dicto anno ad minuendam antiquitatem scripturæ, similiter & Abbatij, quia respectu tertij iudicium est accessorium, & sequitur naturam principalis. Cephalus *conf. 202. incip. Moniales egerunt, n. 13.* & ius tertij quantum ad prosecutionem regulatur secundum ius principalis. Alexander *consil. 82. incip. In causa vertente, num. 6. lib. 1.*

e adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 450. in hac eadem causa, vbi n. 1. allegat hæc decif. licet annotetur de anno 1612.

3. Et hinc est, quod præclusa principali litiganti, censetur præclusa etiam illi adhaerenti. Vantius, qui alios allegat, *tit. quis possit dicere de nullitate, num. 25.* quod procedit etiam respectu probationum: confert dictum Baldi in l. si eo tempore, in fine. C. de remiss. pignor. dicentis, quod iste tertius arctatur illis terminis, quibus principaliter citatus, qui si comparet post publicatas attestaciones, d non potest nouas probationes facere, sicut non potest principalis. Paris.

d adde supra dec. 595. n. 4. vbi annotaui alias decif. in tom. 1.

conf. 107. incip. Laboriosa potius, num. 81. & seq. lib. 1. Afflictus decif. 232. incip. Fendatarius, num. 6.

Quod procedit sine dubio data sententia litis, e quam in hoc calu ab initio videtur habuisse Abbas Farfensis, vt patebat ex commissione præsentata bon. mem. Gifio, faciente mentionem de hac lite, inter partes coram eo pendente, & ne continentie causerum diuiderentur.

Sententia Abbatis accedebat eiusdem patientia, permittentis per tot annos, quot abinde citra decurrerunt, hanc litem agitari; ex hac enim scientia, & patientia conseqebatur etiam, omnia acta gesta cum Montopolitanis fuisse Abbati communicata.

f. de hoc art. vide supra decif. 1556. n. 4. ex suffragio D. Manzanedi in hac eadem causa.

De subrogandis Auditoribus in locum deficientium.

Die Veneris 14. Octobris 1611.

S V M M A R I V M.

2. *Decanus Auditorum Rota in locum aliquorum ex Dominis morientibus, vel promotis, vel recedentibus, subrogat alium in locum ipsorum.*
3. *Subrogatio in causa Rotali alicuius ex Dominis quomodo sit intelligenda.*

DECISIO M. DC.

1. AD tollendas difficultates, quas super subrogandis Rotæ Auditoribus in locum deficientium, importunè excitabat nimia curiositas quorundam Procuratorum, desiderantium hunc, vel illum Auditorem, potius quam alium, sibi iudicem dari; Rota (in qua interueniunt RR. PP. Domini Franciscus Penia Decanus, Franciscus Sacratas, Ioann. Baptista Coccinus, Alphonfus Manzanedus de Quinones, Ioannes Baptista Pamphilius, Philippus Pirrouanus, & Franciscus de Vbaldis) re maturè discussa, nemine dissentiente, censuit, quod Decanus pro tempore existens, iuxta morem, & styllum antiquum, subroget alios Auditores in locum promotorum, vel recedentium, aut morientium; & quod Decani subrogatio præferatur, nisi præcedat particularis commissio subrogatoria, ita vt prior attendatur: sed si adsit iudex originarius, qui habet commissionem generalem reassumptoriam causerum, ad illum causa spectet, non obstante quacunque commissione, seu subrogatione Decani.

Hipporegien. Capella S. Martini.

Die Veneris 21. Octobris 1611.

S V M M A R I V M.

2. *Immissio ante iustificacionem gratia non conceditur.*
3. *Spolij actio competit beneficiato pro bonis de quibus Capella fuit spoliata.*

4. *Extrema*

4. *Extrema sunt probanda, vt actioni spolij detur locus, & quomodo probentur, & s.*
6. *Possessor pacificus potest intentare actionem spolij, si sit spoliatus.*
7. *Possessor tituli potest intentare actionem spolij pro bonis Ecclesie.*

DECISIO M. DCI.

1. DIE 21. Maij a proxime præteriti fuerat dictum in hac causa, quod cum constaret de bono iure Turini, sibi erat de aliquo opportuno iuris remedio prouidendum, ad effectum b vt posset habere possessionem bonorum ad beneficium S. Martini spectantium. Dato ergo particulari dubio, an Turino competeret immissio, vel potius actio spolij, vtraque parte informante, & dubio maturè discussio, Rota censuit, quod licet Turino non competeret manutentio respectu dictorum bonorum, ex quo ipse nunquam eorum apprehenderat possessionem, quam Carolus Bernardinus occupauerat paucis diebus, antequam Turinus beneficij possessionem accepisset, neque immissio quam Rota non solet concedere, antequam gratia petentis fuerit iustificata: c ei tamen competeat actio spolij nomine Ecclesie, siue Capellæ S. Martini, quam possidebat, ad recuperationem bonorum, quibus Capella fuerat spoliata. d Innocentius in *cap. cum super, num. 4. & ibi Abbas num. 21. vers. ad terram questionem, de causa possess. & propriet. idem Innocentius in cap. litteris, de restitut. spoliar. Rota decif. 18. incip. Mortuo quodam Ambrasio, de restitut. spoliar. in antiquis.*

2. De possessione autem Ecclesie, siue Capellæ respectu horum bonorum, e & sic de primo extremo constabat; tum ex locationibus Rectorum antecessorum, & etiam à Turino factis; tum ex depositionibus testium: & sic cessabat difficultas ex eo deducta, quod solæ locationes non sufficerent ad probandum primum extremum, quia cum adminiculis probant. Angelus in *L. officium, num. 2. ff. de rei vendic. Cæsar de Graffis decif. 38. aliàs 30. incip. Resolutum fuit, num. 7. de restit. spoliar. cum adductis per Gabrielem tit. de locat. conctus. 4. num. 16.*

3. De secundo extremo constabat ex sustentatione litis, f & aliis adminiculis. Nec refragabatur, quod cum Turinus teneretur ostendere s titulum Capellanæ, & consequenter iustificare suam gratiam, aliàs sola possessio non suffragaretur, nisi foret diuturna, Abbas in *cap. cum super, n. 22. de causa possess. & propriet. Rota decif. 1. & 500. n. 3. & nam in beneficij libus qui agit spolio debet collorare suum titulum, vt fuit dictum supra decif. 845. num. 2. vbi annotaui alias decif.*

4. Quoniam fuit responsum primò, Turinum iam ostendisse titulum suæ prouisionis ex literis Apostolicis, quarum vigore ab executore fuerat in possessionem beneficij immisus: pro quo præsumitur, quod legitime processerit.

5. Secundò fuit responsum, quod cum Turinus respectu tituli, contra quem nihil fuerat oppositum, esset pacificus possessor, consequenter poterat intentare actionem spolij pro consequendis bonis ad suum beneficium spectantibus. Nec sibi præiudicabat decifio in causa Volaterrana Capellæ h coram bon. mem. Seraphino die 16. Nouembr. 1594. quia ibi ab executore fuerat appellatum, & possessio fuerat attentata.

6. Tertiò fuit responsum, quod licet ad effectum obtinendæ immisionis oporteret iustificare gratiam: ad effectum tamen intentandi actionem spolij nomine suæ Ecclesie non tenebatur iustificare possessionem tituli ab executore, contra quem non fuerat oppositum.

b habetur in impress. Seraphia. decif. 1095.

7.

atum obtinendæ immisionis oporteret iustificare gratiam: ad effectum tamen intentandi actionem spolij nomine suæ Ecclesie non tenebatur iustificare possessionem tituli ab executore, contra quem non fuerat oppositum.

Pampilonen. iuris sedendi.

Die Veneris 21. Octobris 1611.

S V M M A R I V M.

2. *Processus remissoria apertus sine auctoritate iudicis probat contenta in eo aliquando.*
3. *Iudicis auctoritas est necessaria ad aperiendum processum remissorialem.*

DECISIO M. DCII.

1. IN causa Pampilonen. iuris sedendi coram Domino Alphonso Manzanedo de Quinones productus fuerat processus remissoriale sine auctoritate iudicis apertus: & ideo altera pars petebat puniri Procuratorem, qui contra receptum styllum Curie suaferat, potuisse aperiri per *consil. Romani 346. num. 12.* & non adhiberi fidem remissoriale, ex quo pars, quæ illam obtinuerat, & contra tenorem illius, & contra styllum inueteratum ruptis sigillis eam ausus fuerat aperire; Auditor iudex in causa bis fecit verbum in Rota, & primò, quod super his disputaretur dubium: sed quoniam postea fuit allegata decifio in *causa Burgen. Pontidij, die 26. Octobris 1584.* coram bon. mem. Orano, vbi Rota censuit, propter huius aperturam culpofam non annullari dicta testium, neque de eodem fide diminui, nihil aliud fuit actum, sed solùm dictum, aperturam processus non potuisse fieri: & mihi Decano fuit iniunctum, vt Procuratorem, qui talem aperturam suaferat, reprehenderem.

Decifio autem Orani sic habet:

Burgen. Pontidij.

Die Veneris 26. Octobris 1584.

3. Proposui dubium, an stante quod processus Remissoriale fuit productus apertus, inde annullario dictorum testium inferri posset, aded quod fidem non facerent? Domini concluderunt, dicta testium non annullari, neque de eorum fide quidquam minui; quia apertum huiusmodi hoc tantum fuit, quod in posterum partibus denegatur intentionis probatio per testes, *Amb. de restit. §. & quoniam, vbi Bart. num. 3.*

Hispalen. Præminentiarum.

Die Veneris 24. Octobris 1611.

S V M M A R I V M.

1. *Dignitas Ecclesiastica ex tribus requisitis constituitur.*
2. *Canonicis cathedralis maior honor, & præcedentia debetur, quam collegiatis.*

3. *Abbas*

3. Abbas, & nomen dignitatis, aliquando usurpatur ventosè.

DECISIO M. DCIII.

1. Post multa alia dubia in hac causa proposita, & decisa dubitavi, an de iure communi competeret præcedentia Canonico Collegiatæ, vel potiùs Abbati, de quo agebatur: & Rota, Collegiata solum informante, & Canonico competere præcedentiam censuit: nam omiſſa disputatione, cui magis de iure præcedentia debeat, Canonici, an Abbatibus; b ista enim inspectio non pertinebat ad hoc institutum, strictè, & præcisè loquendo respectu huius Abbatis, & Canonici Collegiatæ; dubitatio fuit visa levis ex deductis in decisionibus huius causæ, & signanter in vltima: c nam cum iste Beneficiorum Abbas non haberet dignitatem Abbatialem, ex quo non reperiebantur in eo tria signa ad dignitatem constituendam requisita, videlicet administratio rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione: nomen dignitatis, & prærogatiua tam in choro, quam in Capitulo: & quod de consuetudine Ecclesiæ haberetur pro dignitate: consequenter non erat propriè, & verè Abbas, licet abusuè, & improprie Abbas vocaretur, ex quo quandam ventosam dignitatem representabat.

Non obſtabat, quòd contenderetur de præcedentia cum Canonico Ecclesiæ Collegiatæ, non cum Canonico Ecclesiæ Cathedralis, inter quos est magna differentia; d cum maior præeminentia, & honor debeat Canonico Cathedralis, quam Collegiatæ. Felinus in cap. postulasti, num. 4. vers. fallit tertio, de rescript. Caslaneus in Catalogo gloria mundi, part. 4. considerat. 32. quasi quòd propterea huiusmodi Abbas Canonico simplicis Collegiatæ præferri debuisset: quia fuit dictum, quòd Doctores affirmantes, Abbatem Canonico præferri debere, intelligendi sunt de vero, & formali Abbate, habente tria prædicta signa: non autem de Abbate ventoso, seu nomen Abbatis imposititum habente; qui cum in hoc casu concurreret cum vero Canonico Ecclesiæ Collegiatæ, ei cedere oportebat.

Segobien. beneficij S. Andreae.

Die Mercurij 26. Octobris 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Resignans beneficium si decedat intra 20. dies antequam sit effectua resignatio non valet.
2. Manutentio non est deneganda possidenti de tempore motæ litis.
3. Possessio improba, & vitiosa, non est manutenenda, sed sequestranda.
4. Regula 20. Cancellar. disponens, non valere resignationem infirmi, &c. locum habet in permutatione, & resignatione facta coram Ordinario.
5. Regula Cancellaria habent decretum irritans, & singula sunt leges Pontificia separate, & 6. Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, d. num. 5.

Blaschus Muñoz petebat mandatum de manutentione in hoc beneficio, cuius possessionem acceperat die 22. Augusti 1604. vigore resignationis ex causa permutationis factæ à Ioanne de Herrera, Blaschi fratre, tunc infirmo: cumque paucis postea diebus Ioannes ab hac vita decessisset, Ordinarius Segobienſis prætendens, resignationem fuisse inualidam, quoniam Ioannes resignans ante 20. dies post resignationem obierat, f idem beneficium tanquam vacans per obitum, non obstante sæpiùs repetita contradictione Blaschi contulit S. Remirez cum subsecuta possessione sub die 1. Septembris eiusdem anni.

Causa commissa in Rota dubitavi, an Blaschus esset dandum mandatum de manutentione: & licet pro manutentione allegarentur regulæ, quòd manutentio non solet denegari possidenti de tempore motæ litis, & §. retinenda. Inſtit. de interditt. & quòd Blaschi possessio licet instrumentalis, esset manutenibilis, quia illam apprehenderat alio non possidente, vt sæpe Rota resoluit: h nihilominus tamen in casu proposito Rota non dedit manutentionem Blascho, sed beneficium subsequestro ponendum censuit; quia eius possessio videbatur improba, & vitiosa; i quia beneficium non vacauit ex causa permutationis, per obitum ratione regulæ viginti, quæ loquitur etiam in causa permutationis, & capit etiam resignationes factas in manibus Ordinariorum. Crescentius decif. 12. incip. Regula de viginti, de renunciat. & non inducit reſertuationem beneficij, quando resignatio est facta extra Curiam, & resignans obiit in partibus. Sarnensis in reg. de infirm. resignant. quest. 33.

Accedebat etiam, quòd titulus, & possessio Blaschi censebatur infecta ex eadem regula de viginti, vigore decreti irritantis k appositum in regulis Cancellariæ, inficiens titulum, & possessionem. Caffadorus decif. 1. n. 2. de restit. spoliat. Chifanensis decif. 44. incip. Decretum in literis appositum. Put. decif. 183. incip. In vna Bononiens. n. 2. & decif. 372. incip. In vna Tiburtina, lib. 2. Crescent. decif. 4. incip. Est priuilegium, n. 6. de priuileg. & fuit resolutum coram bon. me. Litta in causa Tarraconen. Cameraria de mense Nouembr. 1595. vbi etiam ratione decreti irritantis fuit denegata manutentio, & appositum sequestrum.

Nec refert, quòd in regula de viginti, non legatur decretum irritans; quia sufficit decretum irritans positum in principio, vel sine regularum, cum singulæ regulæ vnus legis Pontificiæ censeatur esse distincti paragraphi; l & ideo sufficit pro omnibus regulis vnus decretum irritans. Caffadorus decif. 1. num. 10. in fine versic. audiui tamen, de restitution. spoliator.

Abulen. decimarum.

Die Veneris 4. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 4. Declaratoria, vt concedatur, que requisita sunt necessaria.

5 Decla

- 5. Declaratoria concedi potest, etiamsi articulus non sit in executorialibus rei iudicata.
6. Citatio contra principalem interesse habentem est necessaria ad effectum declaratoria ob non comparitionem, & si illa sit facta administratoribus, sufficit, vt hi declarari possunt.
7. Censuram sentire potest, qui habet culpam inobedientia.
8. Declaratoria pro decimis debitis non datur, donec liquidentur qualitates, & 9.

DECISIO M. DCV.

1. Die 21. Maij anni 1610. a fuit in hac causa decifum, dandum fuisse mandatum de manutentione Rectori Parochiæ S. Jacobi Abulen. & litis confortibus in possessione exigendi decimas contra fratres S. Hieronymi, ad quos peruenerat maioricatus bonorum patrimonialium Roderici del Aquila, qui prædicto Rectori decimas semper soluerat.

2. Et cum prædictum mandatum de manutentione fuisset personaliter intimatum fratri Dionysio del Castillo, administratori, & fratri Alphonso de S. Maria Procuratori dictorum bonorum, & ipsis instantibus fuisset etiam personaliter intimatum Generali dicti Ordinis S. Hieronymi, ad cuius instantiam hæc causa fuerat in Rota commissa, & nullus ex ipsis doceretur paruisse, productis dictis relationibus, & seruatibus quatuor terminis substantialibus in huiusmodi iudicio seruari solitis, dubitavi, an esset danda declaratoria, vt mediantibus censuris cum effectu parerent. Et Rota vtraque parte informante dandam censuit non contra arrendatores, sed contra generalem, & administratores, nisi infra mensem cum effectu paruissent. Quia concurrerant requisita ad declaratoriam necessaria, b præcellerat enim in hoc Tribunali causa cognitio, c) mandatum de manutentione fuerat datum, & legitimis personis in partibus intimatum, & in Rota reproductum, & termini substantialia seruari, iuxta consuetum stylum; & non docebatur de partitione. e Felin. in cap. ad probandum, 3. 6. de re iudic. Caffador. decif. 6. incip. Gratia subrogationis, num. 10. de caus. possess. & propriet. Crescent. decif. 1. de sequestrat. possess. & fruct.

3. Nec obſtat, quòd articulus non versaretur in executorialibus rei iudicatæ; quia receptus, & inueteratus stylus Rotæ, iuri consonus, ob eandem rationem, etiam procedit in executorialibus d mandati de manutentione, vt sæpe fuit decifum, & signanter in causa Brixien. Canonatus, die 29. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Orano, & decif. 367. in causa Vicen. Prioratus, die 19. Martij 1610. coram R. P. D. Pamphilio, & in causa Barchinonen. Canonatus, die 30. Octobr. 1600. coram Domino meo Sacrato. Censuit etiam Rota, declaratoriam dandam contra administratorem, & Procuratorem, non obstante quòd ipsi non fuerint citati in concessione mandati Rotalis; quia cum ipsi in hac causa nullum principaliter possidentem prætereire interesse, non erat opus illos citare. gloss. in l. de vnoquoque, in verb. quos causa ff. de re iudic. Alex. cons. 86. incip. Vitis dubitationibus, num. 3. lib. 2. de citat. conclus. 1. num. 300. & fuit dictum in prædicta causa Barchinonen. Canonatus coram Domino Sacrato.

4. Neque excusabantur sub prætextu, quòd petierint, mandatum notificari eorum Generali, Peña Decif. Tom. II.

quia cum eos a ficeret, non debuerunt prætextu alienæ obligationis excusationem obtendere, vt se à debita obedientia, & partitione eximerent: vnde ex propria culpa hanc censuram e meritò sentire debebant, cap. damnus, de regul. iuris lib. 6. Surd. dec. 94. incip. Maxima contentione, n. 6. contra arrendatores, quamuis ipsis esset intimatum mandatum, non fuit concessa declaratoria; quia non constabat, ipsos verè fuisse arrendatores, & colonos bonorum, de quibus agebatur: nec in hoc fuit creditum Notario, licet in instrumento intimationis illos tales colonos enunciaſſet.

Non obſtabant fides quædam super quibusdam declarationibus reddituum istorum bonorum; quia per illas non paretur mandato, cum exigatur realis resolutio, & obedientia realis: & quamuis pro decimis præteritis videretur necessaria liquidatio, f illam facere oportuit, & decimas liquidatas realiter consignare. Achill. decif. 1. de sentent. excommunicationis. Et ex his fuit conclusum, dandam fuisse prædictam declaratoriam, & nisi infra mensem mandato Rotali cum effectu pareretur.

Abulen. Sepultura.

Die Veneris 4. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Sepulcrum, & tumba differunt.

DECISIO M. DCVI.

1. VNa tantum parte informante, pro Magnifica, comunitàte de Martin Muñoz contra Dominum Didacum de Spinosa, Rota contra eandem communitatem in decifis h permanentibus censuit sub die 21. Februar. proximè præteriti. b supra decif. 1566.

Nec ad rem pertinebat, quòd sententia apponendi tumbas prætenderetur data sub conditione, quatenus ambitus, & situs, & solum Capellæ maiores impedita non remanerent: i per tumbam autem, siue sepulcrum id impedimentum omnino confurgere, vt deponebant testes in hac causa examinati super 1. 4. art. affirmantes, quòd si prædicta tumba, vel alter sepulcrum apponeretur super sepulturis patris Didaci de Spinosa, obſtaret diuinorum officiorum celebrationi, præsertim cum fideles genua flecterent, & maxime mulieribus extra prædictam Capellam maiorem consistentibus. Quia fuit responsum,

Primò, quòd prædicta conditio non fuerat appositae tumbæ, sed sepulcro bon. mem. Cardinalis de Spinosa.

Secundò fuit responsum, ex discrimine inter tumbam, & sepulcrum; quia si sepulcrum altum semper remanens apponeretur, fortassis iuxta situm Capellæ posset confurgere impedimentum, à testibus consideratum: secus autem ex appositione tumbæ, seu tumuli honorarij non perpetui, sed momentanei, & temporalis, durantis tantum certis diebus, & horis, in quibus celebrari solent exequiæ, seu anniuersaria officia pro pia expiatione animarum fidelium defunctorum, quibus de more ritè solutis, amoueri solent similes tumbæ, quæ sunt vacuæ sepulturæ, facillè amouibiles.

S f

Tertio

3. Tertio fuit responsum, quòd in hoc iudicio possessorio hæc non erant inculcanda, cum expectarent ad petitorium, quòd est alterius inspectionis, de quo suo tempore & loco.

Perusina de Bigazzinis.

Die Lunæ 7. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

3. Iudicium recusatione pendente non est procedendum ad ulteriora donec recusatio declaretur.
4. Iuramentum testium specificari debet, & nominatum est notandum, aliàs datur nullitas.
5. Commissio data Petro officiali temporalis, non expirat transacto tempore officij, sed transit in successorem.
7. Comparitione partis sanatur nullitas.
10. Procuratoris mandatum expirat morte concedentis.

DECISIO M. DCVII.

1. Hæc causa fuit sæpe propofita pro Comitibus de Bigazzinis, contra Dominam Faustina de Apsis super liquidatione fructuum à Faustina perceptorum ab anno 1600. vsque ad annum 1606. & non fuit capta resolutio, quia pro Faustina non fuit informatum, nisi pro Rota habita die 7. Nouembris, & neque tunc potuerunt Domini capere resolutionem, quia informantes pro Domina Faustina opponebant multas nullitates, quæ magna ex parte ex veritate facti poterant superari. Omnes autem ed tendebant, vt fides testibus adimeretur, qui super liquidatione fructuum Perusij fuerant examinati, vigore literarum remisforialium Rotarium. Quare Domini resolutionem differentes, iniunxerunt mihi, vt auditis partibus in contradictorio, factum iustificaretur, vt facilius deinde posset capi resolutio.

2. Primò ergo opponebatur contra iudicem remisforiarum, qui fuerat à Domina Faustina recusatus, tanquam suspectus, ob grauamen, quod sibi prætendebat illatum in examinandis testibus præter contenta in instrumento subdelegationis: vnde à suo processu ad ulteriora fuerat appellatum, & petiti arbitri: & nihilominus recusatione, & appellatione, & protestationibus etiam repetitis, non obstantibus, processit ad examen, vt in summ. num. 1.

3. Bigazzini confessi sunt factum, quòd iudex fuerit recusatus: & quòd non obstante recusatione iudex processerit ad ulteriora; sed idem Bigazzini respondebant, quòd instrumentum subdelegationis pro examinandis testibus referebat se ad contenta in commissio, de qua fol. 2. in qua continebatur facultas liquidandi fructus bonorum referuatorum in sententia R. P. D. Pamphilij, & consequenter quòd non obstante recusatione iudex potuit ad ulteriora procedere non obstant literæ R. P. D. Sacratij, quæ non loquuntur de liquidatione, sed de identitate bonorum, vt licet stante recusatione iudex superfederit, postea superueniente nouo ordine R. P. D. Sacratij, iudex processit ad ulteriora. Videndum de duobus, primò de causare-

cusationis, secundò quòd testes fuerint examinati pendente recusatione.

4. Secundò opponebatur, quia iuramentum non fuit specificè, & nominatum noratum, sed generaliter absque eo quòd fuissent specificata nomina singulorum testium iurantium, & ideo tanquam nimis vagum, & obscurum, & incertum nihil valuit.

Hæc oppositio non subsistit in facto; quia in processu fol. 8. specificè continebantur nomina, & cognomina testium.

5. Tertio fuit oppositum, quia instrumentum subdelegationis fuerat directum cuidam Domino Agatonio, tanquam locumtenenti, ibi: *Franciscus Sacratij Venerabilis & circumfpecto viro Salubrio Agatonio, locumtenenti ciuili Domini Gubernatoris ciuitatis Perusij, &c. cuius officium durauit solum vsque ad mensem Februarium, de quo fuit sæpe expressè protestatum, vt fol. 43. in summ. n. 3. & tamen Agatonius processit, etiam depositio officio, & consequenter sine iurisdictione.*

Hæc oppositio fuit sublata: ex quo omnis actus facti coram Agatonio post depositum officium, fuerant coram Vincentio Condiuio Agatonij successore repetiti b vigore noui instrumenti subdelegationis, dati à R. P. D. Sacratij fol. 106. & seqq. & nihilominus Bigazzini renuntiarunt coram Domino omnibus actibus factis coram Agatonio, post depositum officium.

6. Quartò opponebatur, quia diligentia de citanda Domina Faustina, & Hippolyta fuerunt factæ per vnam audientiam tantum, seu vnam tantum diem iuridicam, & tamen debebant fieri per plures audientias, & dies iuridicos, & prius per vnum cursorem, deinde per duos: & tamen fuerunt factæ semel tantum per duos cursores, in summ. num. 4.

Bigazzini fatentur factum: sed dicunt, quòd cum examen fuerit factum Perusij, sufficiebat vnica diligentia per vnum cursorem tantum: sed nihilominus diligentiam fuisse factam per duos cursores, eadem tamen die.

7. Quintò opponebatur, quia stantibus dictis diligentibus locumtenens decreuit, Faustina, & Hippolytam citari domi, & per affixionem, & tamen dictum decretum non fuit seruatum; quia Faustina & Hippolyta fuerunt citatæ solam domi dimissa copia, vt in summ. num. 5.

Bigazzini consentunt, Faustina, & Hippolytam fuisse citatas domi tantum: sed respondebant, nullitatem fuisse sublata ex comparitione c Procuratorum earundem dominarum fol. 61. & seq. sed comparuerunt protestantes de nullitate & citra consensum.

8. Sextò opponebatur, quia Faustina post dictas diligentias fuit citata personaliter, & comparuerunt Procuratores Faustina, & Hippolyta, & docuerunt de mandato procuræ, & tamen nullis aliis diligentibus factis, neque citatis dictis Procuratoribus fuit processum vigore dictæ primæ diligentia, vt in summ. num. 6.

Bigazzini responderunt, cessare præsentam nullitatem, ex quo Procuratores Faustina, & Hippolyta semper comparuerunt; cum protestatione tamen prædicta.

9. Septimò opponebatur, quia iuramentum, tam delatum nuntiis, quam testibus, notatur per verbum, *satis*; & tamen iuramentum Notarij deputari notatur solum in forma, &c. vt in summ. num. 7.

10. *mario, num. 7.* verum est in facto, quòd Notarij fol. 9. pag. 2. iuravit in forma, vnde informantes pro Faustina inferebant, iuramentum fuisse inualidum, quia non fuit dictum, *satis, &c.* pro vt in iuramentis nuntiorum, & testium. Bigazzini dicebāt prædictum iuramentum fuisse validum.

10. Octauò, quia Comes Ioannes constituit Procuratorem quandam Trollerium cum potestate substituendi, qui substituit Petrum Iacobum Ianum: & mortuo Comite Ioanne, in instantia coram R. P. D. Sacratio Ianus continuauit comparere tanquam Dominus litis effectus.

Et licet per mortem dicti Comitis expirasset mandatum verum, & per mutationem instantia expirasset mandatum præsumptum; tamen etiam in eadem instantia coram R. P. D. Cauallerio dictus Ianus perseuerauit comparere tanquam Dominus litis effectus, etiam quòd semper fuerit protestatum, neminem ex aduerso comparentem audiri, nisi dato de mandato, vt in summario, num. 8.

a & causa potest agi cum Procureatore Domino litis effecto, etiam moriari principalis vt fuit dictum supra dec. 7. 14. n. 4. vbi auctoritas alias dec. in tom. 1.

Et præsentia nullitas cessabat, ex quo non erat verum in facto, quòd solus Ianus comparuerat tanquam Dominus litis effectus; quia simul cum eo comparebat etiam Adabiles Lodola, alter Procurator filiorum, & hæredem bon. mem. Comitiss Ioannis de Bigazzinis: in citatione tamen ad dicendum contra commissionem solus Ianus comparuit tanquam Dominus litis effectus.

11. Nonò opponebatur, quia Domina Faustina & Hippolyta semper protestatæ fuerunt, nihil fieri, nisi legitimatis personis; & tamen Comitibus de Bigazzinis nunquam docuerunt, se esse filios Comitiss Ioannis, vt in summ. num. 9.

Bigazzini responderunt, aduersarias agnouisse Bigazzinis pro filiis bon. mem. Comitiss Ioannis defuncti in commissione.

12. Ex prædictis nullitatibus inferebant informantes pro Faustina, constare de excessu liquidationis fructuum, de quibus agebatur; quia si probationes sunt nullæ, non potuit constare de aliqua perceptione fructuum, vel de aliquo eorum legitimo valore.

Perusina de Bigazzinis.

Die Lunæ 7. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

1. Liquidatio fructuum fieri debet de vero, non de verosimili valore.

DECISIO M. DCVIII.

1. Informantes etiam pro Faustina præter nullitates supra recensitas opponebant multiplicem excessum in liquidatione, dicentes, quòd tamen si prædictæ nullitates cessarent, adhuc erat excessum in liquidatione.

Et primò in genere opponebatur de excessu, quia cum ageretur de fructibus debitis vigore sententiæ condemnatoria, tunc ad probationem, & liquidationem fructuum testes necessarid deponere debebant de vera, & non de verosimili, nec præsumpta perceptione: idque deductis omnibus expensis, alioquin agens ad fructus succumbere debet. Verallus decis. 30. p. 2.

Peña Decis. Tom. II.

quod cum non fuerit factum in hoc casu, non potest excusari excessus.

2. Secundò opponebatur excessus propter expensas multiplicis generis, quarum non fuit habita diligens ratio.

Primò in tenendo factore generali, qui fuit semper tentus ab anno 1600. vsque ad ann. 1607. vt probabant testes Dominorum de Bigazzinis in summ. n. 11. quod fiebat ex necessitate, vt dicebant iidem testes in summ. n. 12. & toto anni tempore in summ. n. 13. & iste factor generalis solum inseruiebat pro bonis Cocorani, vt testes in summ. n. 14. pro cuius salario, & victu expendebantur singulis annis scuta centum, vel ad minus scuta 90. aut 80. vt in summ. num. 15.

3. Secundò fiebant expensæ tempore messium, & vindemiarum, in tenendis factoribus particularibus tribus, quatuor, aut quinque singulis annis, vt probant testes Bigazzinorum in summ. n. 16. & eos fuisse necessarios probant testes in summ. n. 17. & pro quolibet computato victu, & salario, ad minus expendebantur scuta 6. quolibet mense, vt in summ. num. 18. & istorum factorum ministerium, seu factoria singulis annis durabat per mensem, vel circiter, quòd deponebant testes in summ. num. 19.

4. Tertio fiebant expensæ singulis annis in custodiendis vuarum, & glandium per duos menses cum salario, & victu in scut. 2. quolibet mense, vt in summ. num. 20.

5. Quartò fuerant considerandæ expensæ factæ circa victum præstitum laboratoribus, deferentibus vinum, & alios fructus, de quibus deponebant testes in summ. num. 21.

6. Quintò ultra prædictas impensas, erat habenda ratio feminis dati portionis partiaris, & bonum ad arandum, vt deponebant testes in summ. n. 22. quod semen ex fructibus deducendum prætendebant informantes pro Faustina.

7. Sextò erat habenda ratio impensæ circa boues datos eidem colonis, & circa alia animalia pro stercoreatione terrarum, quorum maior pars perit, vt deponebant testes in summ. n. 23. quæ impensa prætendebatur deducenda, cum sit ex causa fructuum, seu maioris quantitatis, quæ sine stercoreatione prædicta prædia parum, aut nihil reddidissent, vt deponebant testes Bigazzinorum in summ. num. 24.

8. Septimò erat deducendum damnum interitus prædictorum animalium.

9. Octauò informantes pro Faustina prætendebant, deducendam expensam factam per Faustina, quæ propriis sumptibus coluerat prædium nuncupatum, *il hiardino*, & vineam Cocorani, pro quorum cultura, & aliis necessariis Faustina prætendebatur multas impensas fecisse, vt de cultura prædij deponebant testes Bigazzinorum in summ. num. 25. & de cultura vineæ iidem testes in summ. num. 26.

10. Nonò tandem prætendebatur impensa, occasione molendini Pontis noui, pro quo Faustina emerat molam, & in eius vectura, & alio opere eiusdem molæ fuerant expensæ scuta 30. aut 40. ita vt in totum ascendant ista impensa ad scuta 100. vt deponebant testes in summ. num. 27.

Decimò Faustina prætendebat deducendam expensam, quam fecit in refectione Clusi, & aliorum necessariorum pro molendino Cocorani ad scut. 40. quolibet anno, vt deponebant testes

testes in sumario, num. 28. de quibus si habetur ratio in liquidatione fructuum, prætensa taxatio non poterat excusari ab excessiuitate.

Perusina de Bigazzinis.

Die Lunæ 7. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Restituendi non sunt fructus, quos ex propria industria lucratur, qui restituere tenentur fructus sua administrationis.
2. Violentus spoliator tenetur restituere fructus perceptos, & quos percipere potuit, secus in illo, qui non est violentus.

DECISIO M. DCIX.

1. Præterea informantes pro Faustina ex multis aliis prætendebant, consistere de excessu, & signanter in quantitate fructuum.

Primò quoad vineam, quia in sententia condemnabatur Faustina ad rationem cadi vini: & tamen Faustina non habuit vinum, sed mustum, vt deponabant testes in sumario, num. 20. & cum mustum nõndum sit purgatum, & antequam euadat verum vinum, decrescat in duobus bocalibus pro quolibet cado, vt dicebant testes in sumario, num. 30. cadus autem musti sit minoris capacitatis, quàm cadus, seu vasile vini, quia mustum mensuratur cado capacitatis bocalium 16. vt dicebant testes in sumario, n. 31. vinum autem mensuratur bocalibus 20. vt dicebant testes in sumario, num. 32. hinc proculdubio consurgebat excessus.

2. Secundò quantum ad granum recolectum in prædiis Cocorani etiam prætendebatur excessus, quia licet fuisset æqualiter diuisum inter Faustina, & colonos, vt deponabant testes Bigazzinorum in sumario suo, num. 30. tamen id fuit factum propter impensam factam à Faustina in consignando colonis grano pro femine: item boues ad arandum, & pecora, & alia animalia ad stercorandum; aliter enim solum tertia pars tradita fuisset, prout regulariter fit in aliis prædiis, vt deponabant testes in sumario, num. 33. vnde cum illud plus vltra tertiam partem prouenerit ex noua industria Faustina, & cum propria eius impensa, Faustina non teneatur ad illius pluri restitutionem, sed illud eius commodo cedere debet.

3. Tertio principaliter informantes pro Faustina deducebant excessum, quia sententia liquidabat fructus, qui percipi potuerunt, quod est vltra contenta in sententiis, quæ condemnant solum ad fructus perceptos, & consequenter liquidatio est vltra sententiam.

Et corroboratur, quia cum non versemur in spoliatore violento, aut intruso lite pendente, de iure non potuisset fieri talis condemnatio: quinimo erant demendæ impensæ factæ in reaptando molendino, & tempore rupturæ clusæ impetu fluminis, nulli fructus percipi potuerunt, & pro tali tempore compensati fuerunt cum molendinariis.

4. Accedebat etiam, quia molendinum vno anno non potuit locari, & nihilominus Faustina

habuit ministrum cum salario duorum scutor. quolibet mense vltra victum, & tamen non habuit, nisi eminas 13. grani, vt deponebat 17. testis ad 23. in sumario, num. 34. & de hoc non fuit habita ratio in prædicta liquidatione.

Quartò principaliter deducebatur excessus in valore fructuum. nam primò multum fuit appetiatum ad rationem vini, vt paulo antea fuit iudicatum, & tamen regulariter vinum plus valet, quàm mustum.

Secundò fuit æstimatum secundum præterentia in ciuitate Perusij, vt patet ex libro artis tabernæ dictæ ciuitatis: vnde nihil videtur concludendum quoad castrum Cocorani, cum minus valeat in castro Cocorani, quàm Perusij, vt deponabant testes in sum. n. 35.

Romana iurispatronatus de Cardellis.

Die Lunæ 14. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 7. Instrumenti copia collationata cum originali coram iudice, citata parte, profumitur idem continere ac originale.

DECISIO M. DCX.

Post decisionem in hac causa factam, die 22. Aprilis proximè præteriti, in qua fuerat dictum, consistere de iure patronatus Dominos de Cardellis ad effectum, vt hæc Capellania esset adiudicanda Michaëli Angelo, à patrono præsentato, non autem Domino Stellæ: idem Dominus Stella instantissimè postulauit disputari de existentia testamenti Cecchi Pauli penes Dominum Iulium Cardellum, vel penes Petrum Paulum Titum, ad effectum vt Iulius, vel Petrus Paulus illud exhibere tenerentur, vnde vlteriùs Dominus Stella in ferre prætendebat, ex verbis prædicti testamenti, seu institutionis iurispatronatus Michaëlem Angelum non potuisse præsentari ad prædictam Capellaniam, quia non habebat qualitates à testatore requisitas.

Et licet hæc inspectio quibusdam ex Dominis videretur superflua, cum ex iam decisis, causa expediri potuisset, nihilominus Rota vt Domino Stellæ satisfaceret, ordinauit, vt proponerem dubium super existentia prædicti testamenti; & vtraque parte informante Rota censuit de existentia non constare; testes enim pro Domino Stella inducti non probabant eius intentionem: nam primus iuxta quartum solum deponebat, sibi fuisse datam à Iulio Cardello quandam scripturam, quam testis deinde tradidit Domino Stellæ, sed quid dicta scriptura contineret, testis nesciebat: quod rursus repetebat super 6. articulo, & cum idem testis subderet, Dominum Stellam sibi dixisse, quod si ista scriptura fuisset originalis, & authentica, ipse foret liti renunciaturus, consequenter inferebatur in ea non contineri verba, quæ hodie adesse prætendebantur, excludentia iurispatronatus Dominorum de Cardellis, quia Dominus Stella vir conscientie timorata non dixisset, se litirenunciaturum.

Dominicus

Dominicus Cursor secundus testis iuxta nonum, quamuis diceret se legisse diuersas scripturas, & instrumenta diuersis temporibus sibi ostensa à Petro Paulo, & signanter quoddam instrumentum publicum concernens fundationem, & dotationem huius Capellaniæ, & quod Petrus Paulus sibi dixerat, quod illud instrumentum continebat hæreditatem eius, qui fundauerat Capellaniam, & alia legata, quæ ipse testis non legerat, nihilominus nihil concludebat de præterita existentia: tum quia de testamento Cecchi Pauli existente penes Iulium, vel Petrum Paulum nihil deponebat: tum quia in suo dicto erat singularis: tum denique, quoniam nihil vidisset testificabatur, quod non posset verificari in aliis scripturis, & instrumentis publicis in processu existentibus de fundatione, & dotatione Capellaniæ, enunciatiuè loquentibus, quæ profus excluderent identitatem in hoc casu necessariò probandam.

Et ex prædictis huius testis depositio magis æquiuoca, & omnino incerta, & minus concludens reddebat.

4. Alterius depositionis eiusdem testis, de qua in sumario Domini Stellæ num. 3. vers. lo possidere, non fuit habita ratio, quia procurata parte non citata, & lite pendente, & licet valuisset, nihil concludebat de existentia testamenti Cecchi penes D. Iulium Cardellum, vel Petrum Paulum.

5. Paulus Spada tertius testis minus probabat pro Domino Stella; nam iuxta nonum solum deponebat, se non vidisse alias scripturas præter productas in actis, & iuxta 17. solum dicebat, Petrum Paulum ad instantiam Stellæ à se requisitum respondisse, non habere tale instrumentum à se petitum, sed omisisse quoddam instrumentum antiquum in charta pecudina, sed non exprimebat, quid in eo contineretur.

6. Et quatenus eiusdem testis dictum ab informantibus pro D. Stella aliter allegabatur, solum animaduertum fuit, illam mutilatam, seu incursum testificationem, fortè per incuriam scriptoris contingentem, non conuenisse cum sua originali depositione, quæ incorrupte edebatur per informantes pro Cardellis cum dictione negatiua, non.

7. Et pro veritate dicebatur vlteriùs, quod originale testamentum, de quo agebatur, aliàs de anno 1589. fuerat productum in actis Vicarij Vrbs, legitime citato Domino Cardinale, titulari S. Laurentij; & illud dimissa copia in actis, collationata, fuit restitutum Angelo Romano: vnde inferebantur duò; primum non debere præsumi aliter originale se habere, quàm copia, cum ipso originali citata parte auscultata: alterum quod cum originale Angelo Romano probaretur restitutum, frustra nunc prætendebatur, vel penes Iulium Cardellum, vel penes Petrum Paulum exi stare.

8. Et ex his meritis fuit conclusum, non constare de existentia testamenti penes Iulium, vel Petrum Paulum, quod ipsi exhibere tenerentur: præsertim cum talis existentia fuisset probanda de tempore motæ litis. gloss. in l. ignorabit. in verb. fuisse, vbi Paulus de Castro num. 4. ff. ad exhibend.

9. Demum dicebant aliqui ex Dominis, quod cum iuxta terminos iuris communis esset in hoc casu legitime probatum iurispatronatus ex

tinuatis, & effectiuitatis præsentationibus vltra centum annos, vt latè fuerat deductum, & probatum in altera decisione, b in hac causa facta, b supra in d. non erant amplius torquendi Cardelli, nec præsentari ab ipsis ad istas productiones faciendas, & morosas, & dispendiosas inspectiones subeundas. dec. 1577.

Bonomien. de Guidalottis.

Die Lunæ 14. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Creditor hæres potest pro debito suo satisfacere sibi de bonis hæreditarijs sine dolo & fraude.
3. Succedunt sorores ab intestato cum fratribus æqualiter ex statuto Bononiens.
4. Debitum hæreditatis, quod debetur hæredi, confunditur non per confusionem, sed per quandam imaginariam solutionem, & tantum minus continet hæreditas, quantum debitum, & s.

DECISIO M. DCXI.

Iuxta reuersionem in hac causa factam sub die 27. Iunij proxime præteriti super dubio dato, an Plinius sibi satisfecerit de corporibus hæreditatis, vel de fructibus, & de quo tempore, Rota vtraque parte informante, censuit, Plinium tanquam hæredem Antonij pro quinta parte potuisse sibi pro eadem quinta parte satisfacere per imaginariam, seu fictam quandam solutionem à iure introductam.

1. sed si damnatum 9. §. præterea id etiam. ff. de pecul. l. si ei cui 41. §. si is quis fundum. ff. de emption. l. vranium 71. ff. de fideiussor. l. Stichum, aut Pamphilum 95. §. aditio hæreditatis. ff. de solution. quom sententiam proferrentur communiter Doctores, & signanter Bartolus in l. peculium la 2. ff. de pecul. vbi Paulus de Castro num. 2. Alexander in l. plane. §. si duobus, num. 1. vbi Iason num. 1. ff. de legat. 1. Socin. iun. consil. 170. incip. Circa primum dubium, num. 5. 9. & 10. lib. 2. Surdus decif. 224. incip. Inter filias, num. 8. & Rota læpe eam est amplexa, & signanter in vna Romana de incoronatis, die 28. Iunij 1577. & in vna Auenionen. c. pecuniaria, die 21. Octobris 1577. coram Robustero & in vna Romana fideicommissi de Goris, die 23. Maij 1580. coram Bubalo, & in eadem, die 15. Octobris 1584. coram eodem, & rursus in eadem die 17. Nouembr. 1591. coram Seraphino, & in alia Romana de Micheletis, die 29. Maij 1598. coram eodem Seraphino.

2. Quod autem in hac facti specie Plinius partuus successerit in quinta tantum parte Antonij nepoti, quia sorores successerunt in aliis portionibus, non fuit reuocatum in controuersiam propter statutum Bononiæ sub rubr. de successione ab intest. ascenden. & collateral. §. agnati namque masculi; & erat in terminis decifum in causa Bononiens. de Beroaldis, die 15. Ianuarij 1603. coram bon. mem. Litta.

3. Nec dubium, quin leges, Doctores, & decisiones loquantur etiam de corporibus hæreditarijs immobilibus, cum affirmant, fructus ipsorum ad hæredem creditorem pertinere; quod maxime

maximè locum habet, cum bona mobilia non sufficiunt: extinguitur autem creditum hæredis creditoris in additione hæreditatis, non per viam confusionis, sed per fictam, & imaginariam quandam solutionem. Socinus d. conf. 170. n. 5. & seq. lib. 2. quem refert, & sequitur Surdus d. decif. 224. n. 9. & 10. & tantum minus continet hæreditas, quantum debitum capit, l. obfignatum. §. bona. ff. de verborum significatione. l. si cui. §. si is qui. ff. de evictio.

5.

6.

Et quod de corporibus hæreditariis istius quintæ partis hæreditatis ad Plinium pertinentis potuerit sibi satisfacere de suo credito, Rota non dubitabat; dubitabat tamen, an satisfacere sibi voluerit, ex quo in iudicio à Plinio moto de anno 1585. id petiuit Plinius, & super eo fauorabiles sententias reportauit: sicut valde etiam dubitauit, an sibi potuerit satisfacere in toto credito de tota hæreditate, etiam de partibus ad cohæredes spectantibus; licet enim pro affirmatiua sentiat Surdus in d. decif. 224. in fine, cum nec lege, nec probabili auctoritate nitatur. Rota maturè hoc voluit considerare: sicut particulariter etiam videre voluit, an cum Antonius de tempore aditæ hæreditatis, & administrationis acceptæ per Plinium esset minor, potuerit sine decreto iudicis idem Plinius bona hæreditaria, spectantia ad Antonium, sibi in solutionem sui crediti accipere, & retinere, ita vt dominium remaneret abdicatum ab Antonio, & radicatum in Plinio, pro vt opus erat ad effectum, vt fructus faceret suos.

7.

8.

Denique Domini particulariter videre voluerunt, an Plinius creditor administrator rerum hæreditariarum minoris, potuerit sibi satisfacere, sicut potest hæres; nam iura allegata in hærede, non in administratore loquuntur.

quod con- clufum fuit infra decif. 1629.

Valentina Subfidij.

Die Lunæ 26. Nouembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Subfidij & excusati prorogatio an habeat vim nona concessionis.
3. Subsidium concessum Regi Hispaniarum, in quo consistit, & 4. & tendit in fauorem publicum, & 5.
6. Subsidij Ecclesiastici contributio comprehendit omnes exemptos.
7. Præuilegia habentia vim contractus quomodo intelliguntur.
Contractus verus non derogatur ex præuilegio habente vim contractus, sed fictus venit in generali derogatione, ibid. & 8.

DECISIO M. DCXII.

1.

AD multam Decani Ecclesiæ Valentinae, instantiam die Sabbati 26. Nouembris, quæ fuit Rota Martiniana, proposui hanc causam super eisdem, an scilicet Decanus teneretur releuare Ludouicum Blaschum pensionarium. Et Rota vtraque parte informante in decisis mansit sub die 4. Maij proxime præteriti, ob rationes in decisione tunc deductas. Nec obstat, quod hodie pro parte Decani

b supra decif. 1582. & vide latè per Duran. decif. 157. vbi n. cum aliis allegat hanc decif.

prætenderetur, per literas fel. recor. Greg. XI V. concessionis subsidij fuisse derogatum exemptionibus per Sixtum V. in reservatione pensionis ad fauorem Ludouici concessit; quasi quod illa Gregorij XI V. esset noua concessio, cum illam prius Sixtus V. concedere denegasset; quia fuit responsum, quod cum super hoc articulo nondum appareret prodiiisse decisionem Rotalem; imò in causa Carthaginen. subsidij, die 25. Iunij 1598. coram me constaret, fuisse ordinatum, vt productis prorogationibus in actis videretur, an prorogatio subsidij, & excusati haberet vim nouæ concessionis, vel potius esset extensio, & prorogatio: & licet in hoc casu quidam ex Dominis tenerent, illam non fuisse nouam concessionem, sed extensionem, & prorogationem priorum, ex illis potissimum verbis Bullæ eiusdem Gregorij XI V. ad aliud quinquennium extendimus, & consequenter adhuc ille articulus tanquam dubius, & anceps sub lite remaneret, non licebat ex recepto Philosophi dogmate, ad vnum dubium dirimendum, alio dubio vti, cum exploratum sit, ex claris, vel receptis iam, & approbatis principiis, vel conclusionibus, ad res dubias dirimendas procedere oportere.

Minus obstat id, quod negabat informantes pro Decano, videlicet quod in derogatione dictarum exemptionum, contineretur fauor solius Regis, cum potius principaliter contineretur fauor titularium, ex quo fuerat concessum Regi annuum subsidium ducat. 420. m. qui integram quantitatem habere debebat super fructibus beneficiorum, siue pensionarij tribuerent, siue non. Quia fuit responsum, etiam concessa dicta quantitate, non verò rata aliqua fructuum Regi, ipsi expedire derogationem dictarum exemptionum pro faciliore dictarum quantitatum exemptione, prout facilius exigeretur, si derogatis exemptionibus pensionarium, ipsi non possent reculare solutionem, quod (vt perspicuum est) multum Regi Catholico conferebat, & consequenter negari non poterat, quin dicta derogatio exemptionum tenderet potissimum ad Regis fauorem, sicut tota subsidij concessio fauore publico, & ratione piæ causæ tendebat, nempe pro manutentione potentis classis contra infideles, vndique & grassantes, & mare piraticis insultibus infestantes; quæ rationes cum inter titulares, & pensionarios considerari non possent, præculdubio suadebant derogationem solius Regis respicere, & continere fauorem.

Demum non obstat, quod in derogatione exemptionum diceretur, cum clausulis etiam vim contractus obtinentibus; quia cum supra Papa in dispositiua constituisset, omnes & quoscunque titulares, Monasteria, personarios, & quousque alios possidentes redditus Ecclesiasticos teneri contribuere, & deinde in clausulis derogatur quibusuis exemptionibus, etiam concessis cum clausulis vim contractus obtinentibus: ista derogatio generalis, propriè non respicit quid particulare, sed respicit generaliter omnia præcedentia, & ideo intelligitur de præuilegijs exemptionum concessis Ecclesiasticis, vel aliis, etiam si dicta præuilegia haberent clausulam, quod habeant vim contractus, iuxta decif. Pu- tei 52. lib. 1. & Mohedani 6. de præuilegijs quod ista clausula

e hæc decif. non inuenitur in Codicibus originalibus R. P. D. Peña, licet hic ab eodè reperiat allegata.

2.
3.
4.

d de quo supra in d. decif. 1582. n. 9.

f. adde Dur. dec. 48. ferè per totam, vbi n. 6. verè ceterum rematurè, allegat hanc decif.

6.
7.

f adde Dur. in d. dec. 48. n. 24. & seq. vbi allegat hanc decif.

clausula non facit præuilegium esse verum contractum, sed fictum, & ideo venire in generali derogatione, licet gratia quæ habet verum contractum, (prout hæc esse videtur) stante consensu, & pacto, non veniat sub generali derogatione. Puteus dec. 302. incip. Regula de annali, n. 3. lib. 2. cum aliis in decisione allegatis, & consequenter non rectè inferebatur ab informantibus pro Decano: Derogat præuilegijs exemptionum concessarum cum clausula, etiam quod habeant vim contractus: ergo derogat exemptionibus concessis ex causa veri contractus.

a supra in d. dec. 1582. n. 5. & 10. seqq.

Ad alia, quæ rursus ab informantibus pro Decano inculcabantur, placuerunt Dominis responsones Domini Hippolyti Merendæ.

Bergomen. Legati.

Die Lunæ 28. Nouemb. 1611.

DECISIO M. DCXIII.

1.

ORta controuersia inter Moniales Terræ Clusoni & Societatem Misericordiæ de Fine, super legato aliis Monialibus relicto, cum onere celebrandi Missam quotidianam in eorum Ecclesia, & casu quo deficerent ad huiusmodi celebratione Legatum deuolueretur ad prædictam societatem, contra Moniales fuerunt lata tres sententiæ conformes, quæ licet quoad Missæ celebrationem paruissent iudicato, quia tamen non soluerunt expensas, legitime taxatas, fuerunt suppositæ Ecclesiastico interdicto, & licet adiuerint signaturam pro euitanda solutione, paupertatem allegando, quia signatum rescripsit clausula, constitio de paupertate, cum facultate absoluendi interdicto; dubitauit, an constaret de paupertate Monialium.

2.

Et quia multa denique allegabantur, quæ articulum reddebant ancipitem, placuit Rotæ hoc temperamentum, quod Moniales soluta de præsentim medietate expensarum absoluerentur ab interdictione censura, altera autem medietas referuaretur ad finem litis.

Baren. beneficij.

Die Lunæ 28. Nouembr 1611.

DECISIO M. DCXIV.

1.

SUPER hac causa, quam proposui vtraque parte informante, super dubio, an sententia lata pro Nicolao Ragona esset iusta, vel potius reuocanda ad effectum, vt Thomas Sanfonus esset instituendus: ex deductis per informantes pro vtraque parte multæ fuerunt excitatæ difficultates.

2.

b hæc causa fuit restricta & decisa infra decif. 1619.

Prima, an hoc inuopatratum esset Ecclesiasticum, vel laicale: altera an sufficienter constaret de coniunctione Nicolai cum testatore per lineam fæmininam.

3.

Tertia, an Nicolaus fuisset præsentatus ab omnibus & veris patronis.

4.

Quarta, an Nicolaus haberet requisita ad ef-

fectum, vt præsentatio de ipso facta tanquam legalis, & legitima posset sustineri. Quæ difficultates cum essent considerabiles, merito causa fuit restricta, vt iuxta solitum stylum Rotæ disputata decideretur.

Romana fideicommissi de Naris.

Die Veneris 2. Decembr. 1611.

S V M M A R I V M.

- 9. Substitutio reciproca inducitur per dictionem, inuicem. Reciproca substitutio quomodo inducatur, ibid. 20. & si sit admissa in primo gradu, transfunditur in sequentes, 10. & 11. Dicitio, vt supra, est relatina antecedentium, dict. n. 11.
12. Substitutio secunda facta cum conditione, vt supra, intelligitur cum eisdem conditionibus, prout vt in prima, & 13.
14. Reciproca substitutio debet fieri de duobus.
15. Grauumen positum in primo gradu censetur positum in sequentibus. Substitutio in primo gradu censetur magis dilecti, quam sequentes, ibid.
17. Filij in conditione positi censentur vocati ad portionem paruum ex coniecturis, & 18. Substitutio reciproca censetur inducitur, quando plures vocati, sunt omnes positi in conditione, d. n. 18. & colligitur ex prohibitione alienationis, 19.
21. Bona fideicommissio subiecta tenentur semper restituere vltimo moriens. licet testator id non exprimat, 22.
24. Substitutio facta de re non diuidenda, presumitur facta de toto corpore non diuidendo.

DECISIO M. DCXV.

Tiberinus Narus condito testamento hæredem vniuersalem sibi instituit Lucium Marcium filium cum prohibitione alienandi quæcunque bona sua vique ad 30. ætatis annum: inde verò ordinauit, vt Lucius Marcius, & alij si qui forent hæredes, de bonis, & hæreditate testatoris liberè disponere possent, excepto tamen prædio, vulgo nuncupato, il Casale di Mome migliore, quod cum annexis prohibuit ex quouis causa, & titulo in toto, vel in parte, vilo vnam tempore alienari, vt perpetuò esset in bonis, & hæreditate testatoris, pro manutentione, & ampliacione nobilis familiæ de Naris, etiam absque detractioe legitime, Trebellianicæ, aut cuiusuis alterius iuris, ita vt remaneret illæsum, & indiuisibile quoad proprietatem; licet fructus inter Lucium, seu alios hæredes, & illorum descendentes in perpetuum diuidi possent.

1. hæbet hæc decif. in posth. Farin. tom. 2. dec. 105. & in recet. p. x. dec. 361.

Rursus deueniendo ad substitutionem primò filios masculos vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum inuicem, æquis portionibus substituit, hoc modo, videlicet, decedente vno ex ipsis filiis, & hæredibus institutis, relictis filiis legitimis, & naturalibus, tam masculis, quam

2.

Sf 4 quam

quam fecerit, quod ipsi filij masculi, vel feminæ talis decedentis, legitimi tamen, & naturales tantum succedant in bonis ipsius decedentis, & eius rata portione; si verò sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, vel feminis decesserit, vel decesserint, quod alter ipsorum hæredum superuiuens, seu eo defuncto, eius filij, seu filia succedant, prout eorum pater successisset per stirpes, & non per capita: si verò ipsi omnes hæredes instituti, vt supra, decesserint sine filiis, seu filiabus legitimis, & naturalibus ex se ipsis, & legitimo matrimonio procreatis, & reperiretur aliquis filius naturalis præfatorum hæredum, vel alterius eorum, quòd talis filius naturalis de domo, & sanguine de Naris in hæreditate succedat, etiam vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum, vt supra.

Et non existentibus legitimis neque naturalibus masculis, neque feminis ex dictis hæredibus, & ab illis descendentibus in perpetuum, vltimus superuiuens dictorum hæredum, seu descendendum teneatur adoptare vnum, quem voluerit, personam tamen nobilem, virtute, & bonis moribus insignitum, qui per legitimum matrimonium contrahendum per eum, domum & familiam prædictam ampliari, & manuteneat possit, & cognominetur de domo, & familia de Naris, vtaturque insigniis, & honoribus, iuribus, immunitatibus, & priuilegiis eiusdem: & sic tam ipse adoptandus, quam omnes descendentes ab eo in perpetuum, vt supra, ad quos bona, & hæreditas prædicta deuenerint, videlicet nati natorum, & qui nascuntur ab illis, seu in euentum prædictum adoptabuntur, perpetuo tempore de domo, & familia de Naris nuncupentur, vt supra, & ad eum dicta hæreditas deuoluatur, vt supra, modo, & forma superius expressis, & non aliis, aliter, nec alio modo, etiam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, vt supra: quos omnes respectiue, & successiue dictus testator substituit, & ore proprio nominauit.

Tiberio testatore cum prædicto testamento, nullis aliis susceptis filiis vitâ functo, obiit Lucius Martius illius filius, & hæres sine filiis in 16. ætatis anno, condito prius testamento, in quo circa prædium de Monte Meliore cum suis annexis, narrata dispositione, & voluntate paterna, omni meliori modo, quo potuit, hæredes instituit, & nominauit Ioannem Antonium, & Hieronymum fratres de Naris cum conditionibus, & oneribus similibus, in dispositione paterna appõsitis, & contentis.

Vitâ functo Lucio Martio obiit etiam Hieronymus sine filiis condito testamento, in quo circa suam medietatem prædij de Monte Meliore hæredem instituit prædictum Ioannem Antonium cum oneribus, & conditionibus in testamento Lucij Martij appõsitis; grauauit tamen Ioannem Antonium, vt restitueret medietatem prædictam Francisco Naro tertio communi fratri.

Cæterum cum vigore testamentorum Tiberij, & Lucij Martij, Ioannes Antonius præterderet, Hieronymum de dicto prædio disponere non potuisse, ex quo altero decedente sine filiis superstes substituitur in eius portione successurus erat, prædictam medietatem Francisco restitueret negauit: vnde orta lite super hac con-

trouersia; quia causa erat grauis, vtraque parte informante die 5. Maij 1610. proposuit dubium, an esset inductum fideicommissum reciprocum inter Hieronymum, & Ioannem Antonium de Naris, ita vt Hieronymus potuerit, vel non potuerit disponere ad fauorem Francisci.

Et quoniam Dominis fuit visum difficile, & latè patens, ordinatum fuit, quòd restringeretur, & videretur, an in testamento Tiberij adesset reciproca inter omnes vocatos: & causa proposita die 9. Maij 1611. propter difficultates occurrentes non fuit resoluta, sed ordinatum, quòd iterum proponeretur: quare iterum proposita, & Ioanne Antonio informante, nam Aduocati pro pupillis hæredibus Francisci potius informarunt super modo informandi, quam super prædicto dubio, proponentes Dominis considerandum particulare memoriale in hoc propositione datum, primum quòd dubium erat generale, an adesset reciproca inter omnes vocatos, non autem speciale, quales vel qui essent casus.

Secundò, quia Ioannes Antonius aduersarius inducebat testamentum Tiberij, non quia in eo vocaretur, aut nominaretur, sed per relationem, quam prætendebat ad illud habere testamentum Leuij Martij, cuius vigore agebat: & tamen in lectura vtriusque testamenti euidenter patebat, ea inter se in multis etiam substantiabilibus differre, cum testamentum Tiberij plures, & diuersos casus, & gradus vocatorum contineret, à quibus Lucius Martius expressè recesserat.

Tertiò ne inordinato modo terminaretur causa cum testamento Tiberij, parte inaudita super testamento Lucij Martij, continente expressas dispositiones ad fauorem pupillorum; istas tamen nunc omisissis, de quibus, si necesse foret, suo loco, & tempore particulariter ageretur, Rota censuit, in testamento Tiberij fuisse inductam reciprocam substitutionem inter omnes vocatos.

Et respectu filiorum Tiberij omnes fatebantur, inter eos expressè fuisse inductam reciprocam ex illis verbis, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum inuicem si decederent, æquis portionibus substituendo, ponderando dictionem, inuicem, quod etiam potest clarius explicauit in illis verbis, hoc modo videlicet, &c. hæc enim est propria formula substitutionis reciprocæ. l. Lucius, vbi Bartolus, & Doctores, ff. de regular. & pupillar. quare in hoc primo gradu reciproca substitutio erat expressa, & clara.

Maior difficultas erat in vltioribus gradibus circa filios filiorum, & cæteros vocatos, an essent reciprocè substituti? Et Rota reciprocam in istis etiam agnouit. nam admissa semel reciproca substitutione inter filios Tiberij eandem adesse dixit inter filios filiorum, & alios vocatos.

Et quantum ad filios filiorum institutorum expressa dicebatur substitutio contineri; Tiberius filios institutos inuicem substituisset. nam immediatè prosequendo subiicit, hoc modo, videlicet; decedente vno ex ipsis filiis & heredibus institutis, relictis filiis legitimis, & naturalibus, tam masculis, quam feminis, quòd ipsi filij masculi, vel feminales decedentis, legitimi tamen, & naturales, tantum succedant in bonis ipsius decedentis, & eius rata

a supra dec. 1503.

7.

8.

9.

b adde supra dec. 486. n. 2. & seqq. quæ etiam habetur in recent. p. 1. dec. 31.

10.

c adde supra dec. 559. n. 2.

portione: si verò sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, vel feminis decesserit, vel decesserint, quòd alter ipsorum hæredum superuiuens, seu etiam defuncto, eius filij, seu filia succedant, &c. ex illis enim verbis, ad inuicem, declarauit testator, quomodo intellexisset præcedenti verba, cum dixit, hoc modo, videlicet, quæ erant declaratiua præcedentis substitutionis, per quam declarationem non solum vocauit filios decedentis in portione patris, sed casu quo sine filiis decederet, vocauit fratrem superuiuentem, & illo etiam vitâ functo voluit, quòd eius filij succederent, & sic in declaratione dictæ substitutionis reciprocæ, nedum comprehendit filios proprios, inter quos fuit facta, sed etiam filios istorum filiorum.

Rursus immediatè subsequetur substitutio de filiis naturalibus sub conditione, si ipsi omnes quos antea vocauerat, decessissent sine filiis legitimis; quo casu substituit filium naturalem vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, vt supra, per quam dictionem, vt supra, a testator fecit relationem ad præcedentes substitutiones, & ad illarum qualitates, ita vt si primæ fuerunt reciprocæ, ista etiam reciproca esse debeat, vt in terminis substitutionum notat Decius conf. 227. incip. In casu ad me transmissio, n. 3. & Parisius conf. 48. incip. Vidi testamentum, n. 1. lib. 2. Et meritò, quia; vt dixit Bartolus in l. 1. §. hoc edito n. 2. ff. de postular. loquens de hac dictione, illa refertur ad contentos in proximo præcedente capite.

Præterea statim prosequens testator negotium substitutionum, digreditur ad substitutionem adoptandi, vt cæteris deficientibus adoptatus domum, & familiam præfatam ampliari, & manuteneat possit, & cognominetur de domo, & familia de Naris, vtaturque insignibus eiusdem familiæ, ita vt tam ipse adoptandus, quam omnes descendentes ab eo in perpetuum, vt supra, ad quos bona deuenerint, videlicet nati natorum, & qui nascuntur ab illis, seu in euentum prædictum adoptabuntur, perpetuo de familia de Naris nuncupentur, vt supra, & ad eum dicta hæreditas deuoluatur, vt supra, modo, & forma superius expressis, & non aliis, aliter, nec alio modo, etiam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, vt supra, ponderando illa verba, ad eam dicta hæreditas deuoluatur, vt supra, modo, & forma superius expressis, quæ referunt eandem reciprocam supra expressam, ex Decio, & Parisio, paulo antè relatis.

Nec refert, quòd ista vltima substitutio facta de adoptando, sit vni tantum facta, contra naturam reciprocæ, quæ duobus vel pluribus conuenit. l. iam hoc iure. ff. de regular. Quia fuit responsum, quòd vocando vnum adoptandum de omnibus necessarîo adoptandis, testator intellexit, & de illorum filiis & descendentibus in perpetuum.

Et hæc considerauit Rota insistendo verbis ipsius testamenti, vnde testatoris mens colligebatur; quamquam etiam censeret, non defuisse graues coniecturas, ex eodem testamento deumptas, quæ substitutionem reciprocam inter omnes vocatos inducere viderentur, & illa in primis, quia cum facta fuisset expressè inter filios Tiberij institutos, testator multo magis illam fecisse voluit inter descendentes remotio-

res, & minus sibi dilectos, & magis inter extraneos adoptandos. Socinus iunior conf. 110. n. 6. & 10. & 39. lib. 3. Crauetta conf. 130. incip. De anno 1631. n. 6. Decianus conf. 28. incip. Et prima fronte, n. 21. lib. 1. Surdus conf. 344. incip. Nepotes ex filiis, n. 17.

Præterea, quia cum filij filiorum essent positi in conditione in substitutione reciproca institutorum, & in substitutione naturalium, tam legitimi, quam naturales essent positi in conditione adoptandorum, videbantur etiam vocari iuxta dispositionem statuti Vrbs.

Progressus etiam fuerat testator ad plures gradus substitutionum, atque ad eòd enixè perpetuitatem suæ familiæ, & conseruationem agnationis optauit, vt istis concurrentibus, positi in conditione vocati censerentur, vt sæpe Rota censuit, & signanter in vna Romana d. fideicommissi, die 12. Nouembr. 1607. coram D. Ludouico, & in vna Bononiens. de Pannolinis, coram D. Marcomontio.

Vnde inferebatur, quòd cum prædicti omnes sic in conditione positi ex tot coniecturis censerentur vocati etiam inter ipsos, reciproca substitutio esset inducta. Ripa in l. hæredes mei. §. cum ita. num. 29. ff. ad Trebell. Ruinus conf. 167. incip. Prima videtur num. 5. lib. 3. Socinus iunior conf. 150. incip. Viso puncto num. 12. lib. 2. Gabriel de substit. conclus. 1. num. 28. latè Decianus conf. 44. num. 68. lib. 3. Surdus dicto conf. 344. n. 17. Sfortia Oddus conf. 66. incip. D. Nicolau, n. 72. & alij per hos relati, Rota in vna Bononiens. Felicianis, coram bon. men. Cardinale Seraphino tunc Rotæ Auditore.

Prohibitio etiam alienationis & reciprocam arguebat, cum voluisset testator bona sua in familia conseruari, nam tunc inter omnes illos censeretur inducta reciproca, l. pater filium, de leg. 3. Baldus conf. 283. incip. Verba testamenti n. 1. lib. 2. Ancharanus conf. 152. incip. Plura sunt dubia num. 3. Menochius lib. 4. de presump. presump. 62. n. 37.

Nec videbantur deesse requisiti ad reciprocam, de quibus Cardinalis Mantica lib. 7. de coniecturis vltim. volum. tit. 5. num. 6. videlicet quòd omnes isti fuerant à testatore vocati: & substitutio fuerat facta vltimo morienti: & fuerat in tota hæreditate.

De primo enim requisito constabat ex serie totius testamenti, & ex hæcenus deductis. De secundo apparebat ex eodem testamento, testator vltimo morienti de sua familia substituerat adoptandum, & illius descendentes, & vltimo substituit iterum in prædictum euentum adoptandum.

Et licet non expressisset à quo hæreditatem vellet restitui, semper tamen intelligitur onus impositum vltimo morienti, Bartolus in l. qui in duos, in fine. & alij communiter, ff. de vulgari, quos refert & sequitur Decianus dicto conf. 44. num. 63. Curtius iunior conf. 111. incip. Dominus Paulus, num. 13. Socinus iunior conf. 151. incip. Inspectis verbis testamenti, num. 6. lib. 2. & testatur de magis communi Parisius conf. 43. incip. D. Ambrosius num. 31. in fine lib. 2.

Nec est opus, quòd substitutio fiat verbis expressis vltimo moriente. Socinus iunior dicto conf. 151. num. 6. & 9. & conf. 110. num. 33. lib. 3. & fuit dictum in dicta causa Bononiens. de Felicianis, quidquid

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

d habetur in impres. Lud. dec. 357. n. 6 & 7. cui adde supra dec. 1297. n. 10.

e vide Rot. recent. p. 1. decif. 300. n. 8. & fere per rotam & decif. 486. n. 10.

f de f habetur in impres. Seraph. decif. 939. n. 8.

g adde Dur. decif. 258. n. 9. seqq. & 451. n. 3. Socinus decif. 493. n. 9. Rotam recentiorum dec. 266. n. 22. & 24.

h vide supra dec. 1403. n. 20. & 21. Rot. recent. p. 1. dec. 300. n. 10.

k adde Rot. recent. p. 1. dec. 300. n. 12.

quidquid voluerit Socinus consil. 104. lib. 2. & alij quod substitutio facta in tota hereditate non intelligatur facta vltimo morientis, nec importet reciprocum: nam contrariam sententiam veriorum profitentur Parisius dicto consilio 43. n. 33. lib. 2. vbi testatur de veriori, & magis communi Curtius iunior consil. 156. incip. In testamento condito. n. 2. & dicto consil. 111. n. 13. Cephalus consil. 583. incip. Viso & lecto testamento n. 27. & plures attestantes de magis communi refert Simon de Pretis lib. 3. interpret. dub. 3. solut. 1. n. 2. vers. hanc ego quoque.

23. Tertium requisitum ad reciprocum inducendam, quod fuerit facta in tota hereditate, apparebat ex illis testamenti verbis in substitutione adoptandi, ad eum dicta hereditas deuoluatur, vt supra, quod etiam legebatur in substitutio naturalium, ibi, in hereditate succedat in & substitutione filiorum, ibi, succedant in bonis ipsius decedentis.

24. Præterea quoad casale, & sic quoad corpus certum, integrum, & indiuisibile substitutio apparebat facta, & consequenter de toto. Mantica dicto lib. 7. tit. 5. n. 15. vers. sed quod, ibi: nisi substitutio fiat in omnibus bonis, vel in toto eo quod est relictum. Quod verificabatur in hac facti specie, cum testator exceptis fructibus prædij quoad proprietatem, prædium diuidi prohibuisset. l. Titia Scio. §. Scia libertis. ff. de legat. 2. nec dubium, quod in hoc prædio, seu calali per fideicommissarium succedendum foret vigore eiusdem testamenti ibi, & per fideicommissum.

25. Nec ad rem pertinebat dicere, Tiberium respectu prædij, seu calalis reciprocum non fuisse, sed tantum respectu vniuersalis hereditatis inter filios primi gradus, quasi ad istos tantum dispositio pertineret, & in dicto casu solum illa verba, inuicem, fuerint apposita: quia fuit responsum, fuisse apposita quoad omnes, & consequenter reciprocum fuisse inductam, etiam respectu prædij, seu calalis: nam quamuis testator instituto Lucio tantum, & quoad casale prohibita in perpetuum alienatione pro perpetua ampliacione, & conseruatione familiæ de Naris, nihil de reciproca expressè dixerit, non erat necesse, donec peruenit ad substitutiones in clausula, & casu quo Phenetia, in qua vocauit nasciturus simul cum Lucio, interdicta illis bonorum alienatione, vt antea fuerat expressum, & consequenter quoad casale in perpetuum, quoad alia bona vsque ad 30. annos inde profecutus eosdem filios vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum in portionibus decedentium substituit: illa verò substitutio, cum cæteris subsequentibus ad prædium etiam patenter referatur, in quo omnes fuerant substituti cum prohibitione alienationis, &c.

Taurinen. Matrimonij.

Die Veneris 2. Decembr. 1611.

S V M M A R I V M.

- 3 Matrimonium contrahere non possunt qui non sunt in ætate discretionis, & in annis requisitis a iure. & c.
4 Matrimonium non valet nisi requiruntur, & qua hæc sunt.

- 6 Matrimonium quando contrahi potest, si contrahentes sint proximi pubertati, & qua sit hæc proximitas. 7.
8 Pubertati proxima est puella, qua habet vndecim annos completos. licet alij contra 9. & sequent.
Puella proxima pubertati ad effectum contrahendi matrimonium dicitur illa, qua distat per sex menses a pubertate, 10. & seqq.
12 Malitia supplet proximitatem pubertatis ad effectum contrahendi matrimonium. & quomodo intelligatur, 15.
13 Matrimonij capax dicitur quoad ætatem, qui potuit consummare copulam carnalem, sed requiruntur alia. 15.
14 Coeundi potentia anticipat pubertatem.
16 Discretio ad matrimonium contrahendum est necessaria, & 17. & quomodo cognoscatur, 19. & 20. quod relinquatur iudicis arbitrio, 23.
21 Pubertas non est indaganda per tactum virorum, etiam peritorum in pudendis mulieris. Tactus virorum etiam peritorum in pudendis mulieris etiam ad effectum probandi pubertatem sunt prohibiti, ibid.
23 Matrimonij fauor semper est attendendus.

DECISIO M. DCXVI.

DE mense Iulio anno 1609. Præpositus Collegiæ Ecclesiæ oppidi Cognati, seu ille, qui curam animarum regebat, de licentia Archiepiscopi Taurinen. matrimonialiter per verba de præsentis copulauit Franciscum Mollum ætate, & corpore habilem, & Catherinam Pomam in ætate 8. annorum, & decem mensium constitutam: prædictumque matrimonium per copulam carnalem subsequutam consummarunt, sicut periti Medici, & chirurgi, qui puellam explorauerant, testificabantur, affirmantes, se de consensu, & bona voluntate eiusdem Catherinæ eam vistrasse, & vidisse apertas partes, & obstacula virginialia, quæ ibi in virginibus reperiri solent, & chirurgos adhibito tactu explorasse virginis pudenda, quæ affirmauerat, non sensisse dolorem, imò retulisse, se non sensisse amplius dolorem in actu copulæ; sicut senserat à principio: vnde prædicti Periti pariter retulerunt, se clarè cognouisse, Catharinam fuisse defloratam, & carnaliter cognitam, nec propterea repertum signum aliquod lacerationis, aut violentæ violationis in pudendis illis partibus mulieribus: insuper addiderunt, in puella apparere initia pubertatis, videlicet teneram lanuginem. Obstetrices etiam adhibitas affirmabant, se vistrasse Catherinam, eamque reperisse carnaliter fuisse cognitam, & adhibito tactu reperisse aperta claustra virginialia.

Cæterum, quia Catherinæ tutores in Curia Archiepiscopali querelam porrexerunt contra Franciscum Mollum, tanquam raptorem, & eiusdem Catherinæ violatorem, Archiepiscopus eandem Catherinam sub sequestro poni mandauit, à quo prætensi coniuges, cum ad Nuntium Apostolicum appellassent, Nuntius ad eundem Archiepiscopum causam remisit: & cum ab hoc decreto iterum coniuges appellassent, causa introducta in Rota, Dominus Cardinalis Lancelotus, tunc Auditor, die 8. Marij

3.

Marij 1610. dubitauit, an constaret de valido matrimonio, & tunc causa fuit dilata: & quoniam valde tunc fuerat dubitatum, an Catherina esset prudens, & discreta, nam in tam tenera ætate nisi accederet discretio, non contrahit validum matrimonium, ideo vt veritas exploraretur, petita fuit Remissoria, & sub die 26. Aprilis 1610. fuit in Rota concessa: qua reproducta, proposito iterum dubio, an constaret de valido matrimonio, eoque proposito sub die 22. Iunii, causa fuit remissa ad Calendas, & die 2. Decembris iterum proposito, Rota contra Franciscum Mollum, & Catherinam Pomam prætensos coniuges solum informantes non constare de valido matrimonio, respondit. Primò, quia cum ad matrimonium validè contrahendum legitima ætas legibus, vel canonibus determinata requiratur. cap. 2. de desponsat. impub. nempe in femina annus 12. cap. continebatur, de desponsat. impuber. in masculo autem annus 14. cap. attestaciones, & cap. ex litteris, eod. tit. quæ ætas ita à sacris Canonibus constituitur, vt tunc coniuges habiles ad copulam, & ad consensum conjugalem mutuo præstandum præsumantur. cap. puberes, de desponsat. impuber. vbi id notant communiter Glossa, & Doctores; in hoc casu puella longo tempore à pubertate distabat, videlicet ad minus duobus annis, & duobus mensibus.

4. adde Rot. in Hipporeg. præter si matrimonij cora Comitulo impress. per Far. post tom. 1. conf. dec. 72. quæ valde conducit ad materiã præsentis dec.

5. de materia huius dec. vide Barbos. in votis dec. tom. 2. voto 129. ferè per totum præcipue n. 6. & seqq.

6. de hoc art. vide Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 103. vbi late agit de hoc artic.

adde Rot. in impress. per Far. post tom. 1. conf. dec. 72. n. 3. & late annot. lit. A.

7.

Secundò, quia tria regulariter requirantur ad effectum, vt matrimonium validè contrahatur, videlicet annorum numerus, pubescencia corporis, & effectus potentie coeundi, ita communiter Canonistæ in dicto cap. puberes, vbi Antonius de Butrio, n. 3. Panormitanus n. 3. Alexander de Neuo, n. 3. Præpositus n. 2. in hoc autem casu ita omnia de fessis videbantur, nam annorum numerus à sacris Canonibus, & legibus ciuilibus desideratus proculdubio deerat; pubescencia corporis erat imperfecta; nam ex assertione peritorum lanugo in partibus pudendis solum oriri incipiebat: & licet potentia coeundi ex eorumdem assertione non defuisset, deerat tamen discretio, vt mox patebit.

Tertiò quoniam quamuis ante completam pubertatem validè quandoque possit contrahi matrimonium per verba de præsentis, contrahentes tamen pubertati proximi esse debent. cap. continebatur. §. si autem fuerint, ibi, etati proximi, & cap. de illis, ibi, quod si ita fuerint etati proximi, de dispensat. impub. vbi communiter Canonistæ.

Ætati autem proxime puellæ ad hunc effectum dicuntur, quæ vel in 11. vel circa 12. annum sunt constitutæ, vt est expressus textus in dicto cap. continebatur. §. si autem, ibi, si autem fuerint etati proxima, vt in vndecimo, vel circa duodecimum annum, vt notant ibi Canonistæ, cum gloss. in verb. proxima, affirmantes, d proxima pubertati dici, quæ distat à pubertate per sex menses, vel minus, sic Innocentius ibidem n. 2. vbi eam puellam dicit esse proximam pubertati, quæ habet 11. annos completos, & dimidium: & ratio est, inquit, quia legitima ætas ad contrahendum matrimonium est vndecimi anni completi, & non coepti: & quia circa hoc alia glossa variant, addit ibidem Innocentius, hoc esse tenendum; quidquid dicant alia glossa: non

tamen negat, quin possit contrahi matrimonium si ante duodecimum, vel vndecimum annum impuberes essent coniuncti, & aliqua præsumptio appareret pubertatis. Glossa in dicto cap. continebatur, in verb. proxima, vbi expressè affirmat, proximam pubertati dici, quæ distat à pubertate per sex menses, vt minus, per text. in l. non tantum. ff. de excusat. tutor. Ancharanus ibidem quest. 2. §. 4. Franciscus Cardinalis Zabarella n. 6. in fine, quæst. r. Panormitanus, n. 9. super gloss. in verb. proxima, vbi ex sententia glossæ ponit conclusionem, eum dici proximum alicui ætati, cum ab illa distet per sex menses, vel minus, licet circa finem mutare videatur. Alexander de Neuo n. 22. Antonius de Butrio n. 10. vbi sequitur Innocentium Marianus Socinus in cap. puberes, & n. 58. de desponsat. impub. vbi pro hac parte allegat antiquos Canonistas Tancredum, Vincentium, Innocentium, Ioannem Andr. & alios.

Et in materia matrimoniali tam circumspetè locuti sunt, & senserunt antiqui Canonistæ, ne in tanto Sacramento contingeret error, vt Hostiensis in dicto cap. continebatur, n. 2. dixerit, ætati proximum dici illum, qui est circa finem pupillaris ætatis, vel ipsum excessit per tres dies.

Et licet hæc sententia Hostiensis communiter non teneatur, vt notauit Panormitanus in dicto cap. continebatur, n. 9. & iura per eum allegata loquantur in alio casu, vt notauit ibidem Alexander de Neuo n. 22. nihilominus tamen inde sumitur argumentum quod in ista materia non sunt facile amplectendæ alia glossæ, & doctrinæ Doctorum iuris ciuilibus aliter definites articulum de proximo pubertati, & præsertim in l. pupillus. ff. de regul. iuris. & in §. in summa. Insit. de obligat. quæ ex delicto nascuntur; sic dixit in terminis Rota apud Puteum decif. 66. incip. Vigesima sexta num. 3. lib. 2. vers. & quidquid sit in alia materia.

Communem verò sententiam Innocentij, & prædictæ glossæ in dicto cap. continebatur, amplexi sunt in hac materia matrimoniali alij viri graues, etiam sanctitate insignes, vt S. Raymundus de Penafort in summa lib. 4. tit. 1. de sponsal. §. 5. vers. videtur autem, & idem Cardinalis Zabarella consil. 4. incip. In dubio præmissis, n. 1. & consil. 109. incip. Dico, quod sponsalia, n. 2. vers. quod autem puella.

Et quod tollere videbatur omnem difficultatem, erat auctoritas Rotæ apud Puteum in prædicta dec. 66. lib. 2. vbi in causa contingenti de anno 1543. affirmauit, proximum pubertati dici in hac materia, qui per sex menses distat à pubertate, quæ sententia firmissimè probatur per textum in l. non tantum. ff. de excusat. tutor. quem allegat glossa in d. cap. continebatur, in verb. proxima, vbi Iuriconsultus eos pupillos dixit esse prope pubertatem, quorum ætas distat à pubertate tantummodo per semestre tempus, id est, per sex menses, vt ibidem gloss. interpretatur.

Et ideo practici solent dare salubre consilium, quod Episcopi non debent leuiter concedere facultatem impuberibus contrahendi matrimonium, nisi ita fuerint etati proximi, quod malitia suppleat ætatem, vt rectè notauit Marcus Antonius Genuensis Episcopus Montis Marani

adde Rot. in nouit. nouiss. Far. dec. 246. n. 4. late Sanch. super gloss. in verb. proxima, vbi ex sententia glossæ ponit conclusionem, eum dici proximum alicui ætati, cum ab illa distet per sex menses, vbi n. 4. cum aliis tenet veriorum opinionem esse, vt iudicis arbitrio regulari debeat ex qualitate, & circumstantiis iuxta regionem.

9. 10.

11.

12.

Marani in praxi Archiepiscopali Curia Neapolitana cap. 104. in secunda impressione.

13. Et quoniam informantis pro istis prætenfis coniugibus valde laborabant in perluadendo matrimonio, quia inter eos copula carnalis fuerat secuta, quam ad hunc effectum frequenter commemorant Canonistæ in cap. puberes, & in cap. continebatur, & in cap. à nobis, & in cap. de illis, de desponsat. impuber, & in cap. final. de eo qui cognou. consangu. vxor. sua; super quo articulo valde obscurè, & intricatè loquuntur: & quidam tantum huic copulæ tribuerunt, vt Panormitanus in dicto cap. à nobis n. 3. notab. 2. dixerit, potentiam coeundi anticipare tempus pubertatis, & consequenter copulam habitam inter minores consummare matrimonium: b Maria-nus Socinus in dicto cap. puberes, n. 23. conclus. 2. dixerit, quòd si clarum est, & appareat puellam maiorem septennio esse viri potentem, matrimonium cum ea contractum tenere, nec hoc casu tractandum esse, vtrum sit, vel non sit proxima pubertati, cum factis sit, quòd appareat esse viri potentem, dicto cap. à nobis, de desponsat. impuber.

14. b adde Rot. in nouiter nouiss. Far. dec. 264. n. 11. 15. Ideo Rota vltra potentiam coeundi ad validum matrimonium contrahendum cum impuberibus discretionem, & intelligentiam postulat, vt talis impubes sic esset prudens, & discretus, vt intelligeret vim consensus coniugalis, & quid esset matrimonij vinculis alligari, vtrumque enim censuit Rota contineri sub nomine malitiæ, seu prudentiæ, suppletis ætatem, de qua sæpe. Canones in hac materia loquuntur, & signanter in cap. de illis, il. 2. & in cap. finali, de desponsat. impuber.

16. Nec dubium, quin discretio ad matrimonium contrahendum sit necessaria. S. Thomas in 4. sentent. distinct. 36. quæst. vnica, artic. 5. Panormitanus in cap. de illis il. 2. n. 1. de desponsat. impub. vbi Alexander de Neuo n. 6. Baptista Trouamala in summa, Rosella in verb. matrimonium 2. n. 2. Angelus de Clauasio in summa Angelica in verb. matrimonium 3. impedim. 16. num 8. Siluester in summa in verb. matrimonium 5. quæst. 2. Ioannes Tabientis in summa, Tabiena in verb. matrimonium 2. quæst. 6. n. 7. Brunellus de sponsalibus conclus. 4. n. 6. Sotus lib. 4. sentent. distinct. 35. quæst. vnica artic. 5. vers. quòd si rursus, & in solut. ad 2. argumentum, Couarruias in Epitome lib. 4. Decretal. p. 2. cap. 5. n. 3. Vigerius in instit. cap. 16. §. 7. vers. ad finem, Antonius Cuccus libr. 5. instit. maiorum tit. 12. numer. 256, Henricus Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 13.

17. Multi autem Doctores non fuerunt contenti affirmare, ad hunc effectum contrahendi validum matrimonium requiri in impubere quamlibet prudentem, & discretionem, sed multam postularerunt, nam Panormitanus in dicto cap. continebatur, n. 6. de desponsat. impub. vers. sed mihi satis placet, de hac materia differens hanc posuit conclusionem, quòd si puella est minor septennio, quantumcumque fuerit cognita, non dicatur cum illa matrimonium consistere, quia non videtur habere consensum aptum ad discernendum, quid sit matrimonium, nisi sit multum doli capax.

Summa Rosella præcitato loco ad præstandum consensum aptum ad matrimonium contrahendum censuit, puellam debere esse mul-

tum discretam, & doli capacem, Siluester loco præcitato, eandem multum discretam puellam postulat, vt possit discernere vires matrimonij. Couarruias præcitato loco, n. 3. vers. quibus etiam subinfertur, maximam postulat discretionem, quia ex potentia coeundi non est iudicandum matrimonium. Et quamvis prædicti Doctores de minore septennio loqui videantur, ratio maioribus etiam septennio applicatur, cum discretio ad matrimonium necessaria præsumatur ex ætate, pubertati proxima.

Vnde cum hæc puella longè distaret à pubertate, Rota censuit, non potuisse cum illa validum matrimonium contrahi: quod aliis definitur in causa Hipporegion. matrimonij die 1. Decembr. 1589. coram R. P. D. Comitulo, & vbi in causa quæ tunc agitabatur inter Philibertum Venustum, & Veronicam Malgradum puellam maioris ætatis, quam esset hæc Poma, habebat enim annos nouem, & mensum vnum cum dimidio, pronuntiauit, copulam cum ea subsecutam non fuisse sufficientem ad inducendam validitatem matrimonij.

Non obstantibus in contrarium allegata, & in primis testes, vigore præsertim remissionis examinati, probantes maximam huius puellæ discretionem ad intelligendas matrimonij vires, & cognoscendum, quid esset vinculis matrimonij obligari, cum de tempore, quo primo fuerat prætentum matrimonium inter ipsam, & Franciscum contractum; quia fuit responsum,

Primò puellam ad suggestionem sibi subministratam, quædam dicere potuisse, quæ quamdam eius solertiam indicarent, quale erat illud, quod nolebat alium maritum, cum nollet esse meretricem.

Secundò fuit responsum, omnium testium dicta ad vnum potissimum finem tendere, videlicet ad effectum Catherinæ erga Franciscum indicandum, & quòd non licebat, eo marito retento alium assumere, ne diceretur meretrix, quæ tamen Rota non iudicauit sufficere ad arguendam discretionem requisitam ad matrimonium contrahendum in tam puerili ætate. Ista enim à Francisco Doctore cupiente habere diuitem puellam uxorem, & testes producentes facile iisdem testibus inculcari potuerunt: discretio autem requisita per diuersas alias interrogationes circa alias materias per prudentem iudicem inuestiganda fuerat.

Tertiò fuit responsum contra dicta testium, argui potius eiusdem Catherinæ ineptiam, ex quo ipsa sponte exhibuit se videndam, & palpandam nedum obstetricibus, sed etiam Medicis, & chirurgis, qui etiam adhibito tactu circa pudenda, & intra pudenda eius virginitatem, & violationem explorauerunt: nam si discreta, & prudens fuisset, non permisisset se ita indignè tractari, quæ inde Rota indignum excessum iudicauit in adhibitione virorum, ad exploranda pudenda muliebria, quòd Principes seculares tanquam indignum, & indecorum, & in feminis etiam antiqui impudicum iudicauerunt, & prohibuerunt. §. 1. vers. pubertatem, Instit. quib. mod. tutela finitur. l. final. C. quando tutor. vel curator, esse desin.

Minus obstantibus decantata: historiarum ex S. Gregorio, & Hieronymo, & aliis, quas refert Couarruias præcitato loco; quia præterquam quòd

quòd fortassis sunt incerta, & censet Franciscus Connanus lib. 8. commentar. iuris ciuilib. cap. 4. & Couarruias præcitato loco, quamuis essent certa, non inferunt ad validitatem matrimonij.

23. Postremò non obstat, quòd cum ageretur de matrimonio, in dubio pro matrimonio videbatur pronuncandum, & arbitrium iudicantis potius ad fauorem matrimonij, præsertim cum multi Canonistæ pronunciauerint in hoc casu, iudicis arbitrio relinquendum, an constaret de discretionem impuberum. Ioannes de Anania in cap. 1. de delictis pueror. Antonius de Butrio in cap. attestaciones, in fine, de desponsat. impuber. Panormitanus, & Præpositus in cap. continebatur, eodem tit. quia fuit responsum cum Couarruias præcitato loco, hoc arbitrium iudicis ante illam ætatem communi opinione definitam non esse, passim exhibendum, quinimò iudicem, qui ante illam ætatem arbitrari debet puerum esse proximum pubertati, maximis adducendum esse coniecturis, & tandem raro id agere debere.

24. Secundò fuit dictum, periculosum esse in hac materia vnus, vel alterius iudicis arbitrium.

Tertiò fuit dictum, magnorum Tribunalium arbitrium tutius esse, & magis ab omni periculo abesse.

Postremò fuit dictum, Rotam ex deductis tuto pronunciauisse contra matrimonium, quia vere hæc puella inspecta eius ætate, & aliis circumstantiis supra deductis, non apparebat ita discreta, qualem requirunt Doctores ad effectum, vt possent vires matrimonij intelligere.

Bononien. Fideiussoris.

Die Lunæ 5. Decembr. 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Subscriptio continet quidquid in corpore scriptura continetur, & 3.
4. Solutio facta semper intelligitur pro duriori.

DECISIO M. DCXVII.

1. Rota vtraque parte informante censuit, sententiam Rotaalem latam ad fauorem Herculis Curie fuisse confirmandam, quia fuerat lata seruatis seruandis.

2. Et de iustitia non dubitatur ex deductis in decisione vltimo loco facta die 14. Ianuarij presentis anni, coram R. P. D. Caualerio, quia nullo pacto poterat dici, quòd subscriptio Pompei esset diuersus contractus, vel diuersa obligatio ab apocha, in illa enim non reperiebatur facta expressa mentio personæ, ad cuius fauorem fieret obligatio, nec pro qua causa, vt verè fuit consideratum in prædicta in decisione. b Vnde necessariò inferebatur, subscriptionem fuisse dependentem ab apocha, cui accefferat, & habere relationem ad contenta in apocha: vnde non erat noua obligatio, sed potius nouus modus, quo se Pompeius obligauerat quoad expressa, & limitata in subscriptione, relictis cæteris in apocha contentis, ad quæ noluit se obligare: itaque quatenus apo-

a habetur in impress. Cauale. dec. 133.
b in d. dec. 133. Cauale. n. 2. & seqq.

cha continebat obligationem pro libris 6m. illam Pompeius limitauit ad libras 4m. & dum eadem apocha continebat obligationem duratam ad biennium, illa in subscriptione fuit restricta ad annum tantum; & dum apocha loquebatur de obligatione in solidum, subscriptio illam limitauit ad executionem prius faciendam contra principalem. Et denique quatenus apocha extendebat obligationem ad damnà, & interesse, subscriptio illam coarctauit, vt non tenderetur ad interesse.

Ex quibus duo deducebant Domini. Primum dependentiam subscriptionis ab apocha, ita vt non esset distinctus contractus, nec noua obligatio, sed eadem, modificata tamen, & limitata subscriptione. Alterum, quòd cum esset eadem obligatio, cætera non modificata in subscriptione, & contenta in corpore apochæ veniebant in obligatione Pompeij: vnde cum in apocha contineretur, quòd remaneret obligatus in libris 6m. semper vsquequo Ceruiz esse integrè satisfacti, quamuis interim de aliquibus summis esset satisfactus, cessabat gratia, quòd solutiones factæ deberent cedere in extinctionem obligationis fideiussoriæ, tanquam in duriorum causam; cum id cesset, quoties fideiussor se obligauit ad reliquatum, vt in casu proposito.

Ad obiecta contra minus perfectam transportationem actorum placuerunt Dominis responsiones, iudex enim relationis actorum, qui mandauerat tradi copiam partibus in processu fol. 199. pag. 2. non mandauit tradi copiam testium sigillatam, vt in eodem fol. vnde bene inferebant informatæ pro Hercule, ea iura non fuisse admissa, & consequenter tamquam non facta de actis non fuisse transportanda.

Dicta vnus testis enuntiata fol. 126. quæ non apparebant producta, non præiudicabant Ceruiz, quominus sententia veniret ad suum fauorem confirmanda; quia Notarius, qui examinauerat, & fecerat fidem actorum, non erat Notarius causæ actæ coram Auditore Generali Bononien. & consequenter cum dixit, prout in filo intellexit de filo Notarij, qui examinauit, & propterea non nocebat, quòd non appareret de productione.

Romana aditionis hereditatis.

Die Veneris 5. Decembris 1611.

S V M M A R I V M.

1. Fideicommissio non datur locus pro bonis non existentibus in dominio fideicommittentis.

DECISIO M. DCXVIII.

1. Vtraque parte informante Rota censuit, domum, de qua agebatur, pro quarta parte non fuisse subiectam fideicommissio per Iacobum: cum enim Ioannes Antonius senior habuerit istam domum in emphyteusim à Canonico Sanctæ Mariæ Transiberim pro annis 15. & pro scutis 80. della bona intrata, & postea recognoscens bonam fidem declarauit, dictas pecunias pro medietate spectare ad se, & Michachem ipsius fratrem, & sic medietas domus spectaret

Spectaret ad fratrem, & frater obierit, & illi pro medietate successerint Ioannes Antonius, & Iacobus ipsius filius, hoc est, frater, & nepos respectiue, consequenter de tempore fideicommissi, & testamenti tres partes ex quatuor huius domus erant Ioannis Antonij senioris, & sic fideicommissum super illis tantum partibus extitit, & alia quarta pars, quam Iacobus habuit a patruo, libera^a remansit.

1. cum fideicommissum imponi non possit in re quæ non sit in dominio fideicommissi, ut fuit dictum supra dec. 379. n. 2. in tom. 1.

Aliqui etiam ex Dominis idem sentiebant respectu melioramentorum per Iacobum in ista domo factorum, quæ saltem in genere videbantur probata respectu Cantinæ, & granarij.

De fructibus dictæ quartæ partis à die obitus Iacobi idem videbatur dicendum, qui cum sequantur naturam quartæ partis liberæ, Ioannes Antonius non fecit suos. Si Ioannes Antonius prædictis non acquiescat, de istis videlicet melioramentis, & fructibus poterit particulariter videri: sicut poterit etiam particulariter videri de portione duorum filiorum mortuorum post Cæsariam uxorem dicti Iacobi.

2.
3.

Raca ten. Hereditatis.

Die Ve 9. Decembr. 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Coniectura plures quibus substitutio vulgaris, & directa tacite inducatur, referuntur, & seqq.
- 2. Substitutio præsumitur tacite inducta ad portionem patris, quando fuisset substitutus expressè, & expressè vocatus ad portionem patris.
- 3. Vulgaris, & directa substitutio ex quibus coniecturis inducitur censetur, & seqq.
- 4. Filia posita in conditione ex coniecturis censetur vocata non solum per fideicommissum, sed per vulgarem, & seqq. ubi respondetur contrariis.
- 5. Testatorem in dubio præsumitur voluisse testamentum valere.
- 6. Liberi nedom verbis expressis, sed etiam coniecturis possunt tacite institui, & seqq. & respondetur contrariis.
- 7. Substitutio tacita non habet locum ad fauorem vnius, quod est facta vulgaris expressa ad fauorem alterius, quod declaratur 15.

DECISIO M. DCXIX.

1. b habetur hęc dec. in rectoriis tom. 1. dec. 363. c supra dec. 1559.

Hęc causa^b fuit sæpe proposita, & in ea fuerunt factæ multæ resolutiones, & restrictiones, & tandem die 19. Ianuarij^c proximè præteriti, post ponderatas multas ll. ab vtraque parte allegatas super eo, quæ opinio esse magis vera in illo articulo, an directa substitutio possit induci ex coniecturis; tunc quia non potuit capi resolutio, in hanc sententiam itum fuit, posse in aliquo casu induci vulgarem directam ex coniecturis: quales autem sint illi casus, & quales coniecturæ, indagandum esse ex verbis testamentorum in indiuiduo, quia in abstracto difficulter certa regula constitui poterat. Vnde in hoc casu, præsupposito testamento Equitis Horatij Leopardi, & aliis vtrinque deductis, insistendo superiori restrictioni, dubitavi an inde deducerentur sufficientes coniecturæ ad effectum, vt Lidia, & Magdalena de Leopardis fuerint vocatæ per

vulgarem? & causa bis proposita, & propter difficultates dilata, tandem maturè discussa, Rota censuit, articulum versari in casu in quo Lidia, & Magdalena censerent vocatæ exconiecturis per vulgarem^d ad portionem patris sui.

Nam cum Lidia, & Magdalena essent expressè substitutæ per vulgarem in portionibus Petri, & Bernardini suorum patruorum, etiam Hortensia vxoris testatoris, aded, vt si hodie moreretur Petrus, non adita hæreditate testatoris sine filiis masculis, & fœminis, ad eius portionem admitterentur istæ fœminæ, per vulgarem, ita expressè testatore disponente, consequenter eodem modo debebant admitti, imò multo magis per vulgarem ad portionem patris sui mortui ante testatorem, cum portio patris magis sit debita filiabus, quam patri nepotibus. Rim. sen. cons. 189. incip. In hac difficultate, n. 11. vers. quibus sic præmissis, & multis sequentibus lib. 1. qui licet loquatur in fideicommissaria, eius tamen rationes concludunt etiam in vulgari, stante quod in dicta portione patruorum fuit facta expressa substitutio vulgaris, vnde bene subintrabat supradicta ratio, quod multo magis censeretur facta in portione proprij patris. Menochius cons. 152. incip. Respondendum videbatur, n. 11. & hæc coniectura placuit Rotæ in hac causa in decisione facta die 30. Aprilis 1610. & in Verberana fideicommissi, coram R.P.D. Cocchio^e & conferunt trad. per Ruin. cons. 160. n. 24. lib. 1.

Secunda coniectura vehementer deducebatur ex eo, quod in portione Iacobi prædefuncti, sine dubio fuerunt vocati per vulgarem non solum Petrus, & Bernardinus, si superuixerint, sed etiam eorum filij, & filia, vt expressè legebatur in testamento; ergo si non censeretur propria filia Iacobi vocatæ per vulgarem tacitam, consequenter quod fratres testatoris eorumque filij & filia excluderent proprias Iacobi filias, imò verò excluderent etiam filios masculos, cum eodem modo fuerint positi in conditione filij masculi, & fœminæ.

Tertia coniectura placuit, quia istæ filia Iacobi fuerant positæ in conditione, & licet ex coniecturis censerentur vocatæ per fideicommissum, ad not. in l. Lucius. ff. de hæred. instit. etiam si coniecturæ sint leuiores, vt docet D. Cardinalis Mantica lib. 11. tit. 2. num. 29. tamen stantibus coniecturis vrgentibus, quales aderant in hoc casu, vocatæ etiam censentur per vulgarem. Socin. iur. in his terminis consil. 29. incip. Circa propositam questionem, numer. 3. & sequent. lib. 3.

Nec obstabat responsio data per Aduocatos pro DD. de Leopardis, quod in quibus casibus datur directa vulgaris tacita, id sit ex potestate, vel exconiectura legis, quæ potest hoc inducere ex præsumpta mente testatoris, vt in l. iam h. hoc iure. ff. de vulgar. & quod propterea non debeat idem inferri ex simplici hominis coniectura. Quia fuit responsum.

Primo Rotam sentire contrarium in decisione i ultimo loco facta, vbi in fine dixit id esse rimandum, & exquirendum in cõcreto ex verbis testamentorum, vnde sensit, quod possimus ex testamentis ipsis elicere coniecturas directæ vulgaris, non autem solum ex solis casibus, & verbis præcis, & expressis ipsarum legum.

Secundo

a adde supra dec. 1361. n. 4. & seqq. & dec. 1403. n. 1. & seqq.

2.

e supra dec. 1501. n. 2. & 3.

f habetur in impref. Cocin. dec. 493. n. 1. & seqq.

3.

4.

g adde supra dec. 1197. n. 3. & 4. & seqq.

5.

h adde supra in dict. dec. 1559. n. 10.

i supra in d. dec. 1559. n. 16.

6.

Secundo fuit responsum, quod in casu dictæ l. iam hoc iure, vulgaris tacita includitur in expressa pu pillari, & econuerso iuxta voluntatem testatoris, & hoc dicitur fuisse inductum ex constitutione D. Marci: vnde quatenus auctoritas legis exigeretur, non videbatur in hoc casu deesse, cum Principes, & legislatores ex similibus coniecturis ex verbis, & mente testantium deductis, & leges sæpe conderent, & responsa redderent.

7.

Et ad hoc propositum signanter vnus ex Dominis, tum in aliis propositionibus huius causæ, tum in hodierna potissimum controuersia, hunc casum qui longè ante constitutionem D. Marci contigerat in Republica Romana, commemorauit. Testator in testamento ita scripserat: Si mihi si lius in 10. mensibus gignitur, isque prius moriatur, quam in suam tutelam venerit, tunc mihi Manius Curius hæres esto: accidit autem, vt cum vacuo ventre esset testatoris vxor, non pleno, quemadmodum suspicabatur, posthumus nullus nasceretur. Vnde orta est controuersia inter Coponium, & Curium, Coponium proximitatis, aut sanguinis iure bona vindicare nitentur, eo quod substitutionis conditio defecisset; Curius substitutus mentem testatoris spectandam esse dicebat, cum testator posthumus non nato aequè, ac si natus impubes decessisset, bona ad substitutum peruenire voluisset.

8.

Coponij causam recepit Q. Scæuola, insignis Iurisconsultus, Curtij Lud. Crassus, clarus orator. Acta causa fuit apud centum viros magno populi concursu, & expectatione. Scæuola ex scripto, testamentorum iura defendebat, negabatque Curium hæredem esse, posse, nisi posthumus nasceretur, & antequam in suam tutelam veniret, moreretur. Crassus diuersæ partis Aduocatus, testatoris mentem spectandam affirmabat, multisque auctoritatibus, & exemplis ostendebat, testatorem hac mente fuisse, vt si filius sibi non esset, qui in tutelam veniret, Manius Curius hæres esset; iudicium centumvirale sententiam Crassi amplexum pro Curio pronunciauit, ob prædictam præsumptam mentem testatoris eliciatam ex coniecturis hominum, non legis quæ nulla adhuc lata erat.

9.

Huius vehementis, & acerræ controuersia mentionem sæpe fait Cicero tum in lib. 1. & 2. de orat. tum in lib. de claris oratoribus, tum alibi, & Fabius Quintilianus lib. 7. & Brissonus de Formulis Populi Romani lib. 7. pag. 679. & Michaël Crass. tit. de substitut. quest. 81. n. 6. & D. Cardinal. Mantica de coniecturis vlt. vol. lib. 5. tit. 3. n. 5. & Menoch. cons. 326. incip. Grauiissimi ponderis, n. 24. lib. 4. & latissimè vtriusque opinionis fundamenta prosequitur, & dicit veriore opinionem esse pro Crasso, & pro substituto. Idem Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 65. n. 2. & sequent. & signanter numer. 22. Vnde nulla ratio, videtur suadere, vt sicut ibi eo tempore potuit coniecturari mens testatoris, vt substitutus censeretur vocatus per vulgarem tacitam, etiam sine adminiculo legis, ita hodie non possimus eodem modo coniecturare istam tacitam vulgarem, cum id nulla lege prohibeatur.

10.

Doctores verò in contrarium allegati ad probandum, quod ad inducendum vulgarem tacitam, requiritur potestas legis, omnes ferè loquuntur in tacita vulgari, contenta sub expressa pupillari, in qua circumscripto nunc casu proxi-

Peña Decif. Tom. II.

mè relato, disputato inter Scæuolam, & Crassum, non mirum si requiritur potestas legis, quia verba repugnant, cum verba pupillaris sint affirmatiua, verba autem vulgaris negatiua, & ideo ad coniecturandam mentem defuncti in casu vulgaris contra expressam conceptionem verborum fuit necessaria potestas legis, vt d. l. iam hoc iure, cum similibus; sed propterea inferitur, quod quando non repugnat expressè proprietatis verborum, concurrentibus coniecturis non possit induci vulgaris tacita, præsertim ad fauorem liberorum.

Vrgentissimam etiam coniecturam deducebant Domini ex validitate testamenti, quam in dubio censeret testator voluisse, arg. l. 3. de milit. test. nam si istæ filia fuissent filij masculi, & non censerentur vocati per vulgarem, reperirentur præteriti, & consequenter annullaretur testamentum. l. inter cetera. ff. de lib. & posthum.

Supradictis accedebat ratio, quam Rota fuit communiter amplexa, quod ageretur de testamento inter liberos, quo casu verior videtur opinio, quod liberi nedom verbis expressis, sed etiam coniecturis possint institui, ad quod fuit ponderatus text. in l. finali. ibi, quibuscumque verbis, vel indicis inueniantur relicta. C. sam. hercise. quod eo magis videtur procedere, quando (pro vt in hac facti specie) alter ex institutis iam adiuuit hæreditatem, quia tunc cessat inconueniens, quod testamentum sustineatur in hærede, de quo non apparet aliunde, quàm ex coniecturis, ad quod propositum conferebant deducta per Menoch. lib. 4. de præf. 19. n. 11.

Nec refragabatur, quod prædicta l. fin. C. sam. hercise. sit solum intelligenda respectu defectus solemnitatis; quia replicabatur, quod imò ista formalitas, quod hæres palam debeat exprimi, videtur concernere solemnitatem, quia aliàs in materia vltimarum voluntatum sufficit quomodo apparere de volutate testatoris, etiam per indicia, & coniecturas. Paul. de Castr. cons. 123. n. 2. in fin. lib. 1. D. Card. Mantica. lib. 3. de coniect. tit. 3. n. 3. & consequenter dum prædicta l. fin. in testamento inter liberos tollit solemnitates, vt admittebant informantes pro Leopardis, videtur etiam tollere istam formalitatem, quod hæredes debeant nominatim institui, qui sensus maxime videbatur colligi ex præcitatis dictæ l. verbis, quibuscumque verbis, vel indicis.

Rursus non obstabat, quod prædicta l. fin. non habeat locum, quando agitur de præiudicio filiorum, & in hoc casu præiudicium deducebatur ex eo, quod filij Iacobi poterant habere bona su perlucrata per auiam maternam, & sic plura quam ipsimet filij, quia fuit responsum, id esse euentuale, & accidentale, quod regulariter non habetur in consideratione, præsertim cum aui illa potuisset non superlucrare, & pro exploranda voluntate testatoris, non tam est attendendum, quod factum est, quàm quod fieri potuit.

Postremò non obstabat, quod tacita substitutio vulgaris non habeat locum ad fauorem vnius, quando est facta substitutio vulgaris expressa ad fauorem alterius l. cum ex filio §. filio impuberi. ff. de vulgar. quia placuit responsio data per informantes pro Lidia, & Magdalena, quod quando substituti sunt filij testatoris

11.

12.

13.

a hæc decisio fuit confirmata infra dec. 1666.

14.

15.

vnus alteri, si quis eorum decedat sine liberis, & sic liberi positi in conditione, excluderent, pro vt hic fratres Iacobi, etiam per vulgarem ex coniecturis supra relatis Ruinus, qui alios allegat, cons. 93. incip. Viso primo, & secundo testamento, num. 11. lib. 2.

Flerden. Portionis.

Die Lunæ 12. Decembr. 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Iurispatronatus in vniuersitate quomodo probetur.
2. Patronatus in potentatibus præsuntione ex priuilegio, & non ex fundatione, vel dotatione, & 10.
3. Immemorabilis ex scripturis non probatur, sed ex testibus.
4. Enunciatiua facta ad supplicationem patris nihil probat, & 6.
5. Præsuntionum plurium concursus non datur, vt ex eis oriatur concludens probatio.
6. Testes examinati in vna causa, non profunt in altera.
7. Status beneficii agatur, acta, & sententia faciunt ius quoad omnes.
8. Iurispatronatus usurpationis præsuntio aequè iudicatur in parua, ac in magna vniuersitate.

DECISIO M. DCXX.

DE vacante perpetuo beneficio Ecclesiastico, seu portione in Ecclesia Collegiata oppidi de Pertusa Ilerden. dicecesis per obitum Martini de Mancho, vltimi illius possessore extra Romanam Curiam de mense Aprilis defuncti, fuit auctoritate Apostolica prouisus Ludouicus Torres, tanquam de referuato ex regula 8. referuatoria Cancellariæ, & literis gratiosæ subrogationis in iuribus defuncti, etiam quoad possessionem seorsum expeditis, & præsentatis coram A.C. in eisdem executore nominato, & sua gratia iustificata, Ludouicus super immiissione cum solita declaratoria contra Ioannem de Pertusa, à iustitia, & iuratis eiusdem oppidi intra 4. menses præsentatum, & à portionali electum, sententiam fauorabilem reportauit.

Causa appellationis introducta in Rota dubitauit, an constaret, prædictum beneficium, seu portionem esse de iurispatronatus laicorum? & vtraque parte informante Rota censuit, non constare de iurispatronatus; quia in Vniuersitate Concilii Tridentini sess. 25. cap. 9. copulatiuè requirit præsentationes effectum sortitas spatium 50. annorū probatas per scripturas, & immemorabilem: quod cum sit datum pro forma, præcisè adimpleri debet, vt sæpe censuit Congregatio Dominorum Cardinalium sacri Concilij Tridentini interpretes: & sæpe etiam Rota tenuit, & signanter, in vna Sabinen. iurispatronatus, coram sel. rec. Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore, & in Albanen. iurispatronatus, coram Orano die 26. Nouembris 1598. & in Iacen. portionis, coram bon. mem. Cardinale Pamphilio die 27. Iunii 1609.

Vnde non sufficit quinquagenaria possessio per instrumenta præsentationum probata, nisi etiam probetur immemorabilis. Puteus dec. 205.

incip. In vna Lucana, lib. 1. & fuit dictum in vna Reatina b iurispatron. 10. Octobr. 1571. coram bon. mem. Robustero.

In hoc autem casu, licet adessent præsentationes supra centum annos, deerat tamen probatio immemorabilis, quæ non probatur per scripturas, & cum per testes probari debeat, Ioannes Andr. in cap. 1. super glossa final. de præscript. lib. 6. vbi communitur scribentes, Alexand. cons. 16. incip. In causa & lite, n. 17. vers. confirmo, lib. 5. Gabriel concl. 1. de præscript. n. 81.

Nec censetur probata immemorabilis ex Bulla confirmatoria Pauli III. in qua narrabatur immemorabilis, quia non fuerat narrata ad effectum iurispatronatus, sed quoad existentiam Prioratus, & decem portionum in Ecclesia de Pertusa existentium: quod saltem redderet narratiuam æquiuocam, quæ nihil certi concludit. l. neque naturales. C. de probat. cap. in presentia, vbi Decius n. 58. de probat. Verallus dec. 111. incip. Actore non probante, p. 1.

Tum quia ista enunciatiua d erat ad supplicationem partis, cui non creditur. Aretinus in cap. cum causam, n. 13. & seqq. de probat. Achilles dec. 7. incip. Iurispatronatus, de iurispatron. & in terminis dixit Rota in dicta causa Albanen. iurispatronatus.

Obseruantia longi temporis 30. vel 40. annorum non suffragatur, cum videretur industria vigore dictæ Apostolicæ confirmationis, quæ non excludebat iurispatronatus ex fundatione, & dotatione. Nec satisfaciebat formæ à Concilio præscriptæ; sic enim multiplicarentur plures præsumptiones: vna quod ex possessione 30. annorum præsumeretur veritas narratiuæ: altera quod ex ista immemorabili, ita præsumptiuè probata, præsumeretur titulus patronalis ex fundatione, & dotatione: & tamen non licet dedacere præsumptionem de præsumptione ad veram probationem inducendam, Salicetus in l. quisquis. n. 4. C. de rescind. vendit. Berous cons. 16. n. 14. lib. 2. & fuit dictum in vna Bononien. e ter rarum die 29. Maij 1597. coram bon. mem. Cantuccio.

Depositiones testium ad probandam immemorabilem non suffragantur, cum essent examinati in alia causa Ilerden. Prioratus, & inter diuersas personas, cap. inter dilectos, de fide instrumentorum, & eo magis erant eorum dicta reprobanda, quia fuerant examinati super seruitute beneficii, & ideo debuerant citari illi, de quorum interesse agebatur; quod si prætenderetur fuisse examinatos super statu beneficii, tunc Episcopus debuit citari. Mohedanus dec. 8. incip. Sententia fuit lata, in fine, de sentent. & re iudic.

Nec refert, quod quando agitur de statu beneficii, acta & sententiæ faciunt ius quoad omnes. Achilles dec. 5. in fine, de re iudic. Quia id procedit, quando sententia fertur pro libertate Ecclesiæ, secus si reuocatur in seruitutem, vt in hoc casu, vt fuit dictum in causa Britonorien. iurispatronatus die 20. Decembr. 1610. coram R. P. D. de Vbaldis.

Remanebat ergo iurispatronatus ex priuilegio, quod fuit reuocatum à Concilio Tridentino, & consequenter inualidum, cum in istis personis, in quibus iurispatronatus præsumitur ex usurpatione, qualis sunt istæ Vniuersitates, præsumatur

sumatur ex usurpatione, Puteus dicta dec. 205. lib. 1. Achilles dec. 4. incip. Iurispatronatus, de iurispatron.

II. Nec refert, quod agatur de parua Vniuersitate, quia quoad hunc effectum, idem iudicium est de parua, ac de magna Vniuersitate, vt censuit Rota de parua Vniuersitate Fossecechæ in causa Nullius Archiepiscopiteratus, die 2. Maij 1588. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio; tunc Rotæ Auditore.

Romana Pecudum.

Die Mercurij 16. Nouemb 1611.

S V M M A R I V M.

- 1. Obligatio facta à duobus non intelligitur in solidum facta, sed pro virili, nisi expresse caueatur, & 12.
2. Societas alia est propria, alia impropria.
3. Locationis duo rei non sunt in solidum obligati, nisi expresse caueatur.
4. Obligatio restituendi rem, est diuidua, sed respectu solutionis est indiuidua, & si duo sunt obligati, tenentur in solidum quo ad solutionem, 6. & 13.
5. Diuidua, & indiuidua obligationis differentia, & sequent.
6. Solutio, & liberatio obligationis potest esse diuidua, quod intellige vt 10.
7. Conductio inter duos facta an sit diuidua, vel non, ex verbis obligationis deducendum est.
8. Locatio à duobus facta non præsumitur in solidum, nisi expresse caueatur.
9. Articulus non fatetur.
10. Diligentiam tenetur quilibet adhibere in re communi.
11. Obligatio in solidum pro duobus, vel pluribus obligatis non est inducenda ex coniecturis.

DECISIO M. DCXXI.

IN decisione in hac causa facta sub die 26. Iunij 1592. b Rota censuit, Antonium de Maximis, & Hieronymum Venturinum, primos conductores pecudum, de quibus agebatur, non fuisse expresse in solidum obligatos; quia in protocollo, (cui se velle stare hæredes Laurentij Chisij declarauerunt) non apparebat talis expressa obligatio.

Quia verò in eadem decisione fuerat referuata altera inspectio, an saltem tacite in solidum fuerint obligati; ideo super illa proposito nunc dubio, eoque maturè considerato, & diligenter discussio, Rota pronunciauit, eosdem Antonium, & Hieronymum neque etiam tacite fuisse obligatos in solidum; quia cum articulus non veraretur in sociis ante locationem, sed in societate incidenter contracta, quæ contingit ratione rei propter simultaneam conductionem, consequenter Hieronymus, & Antonius non fuerunt constituti duo rei debendi, nec in solidum tacite obligati, quilibet tamen propter locationem tenetur pro parte, d & pro virili, ex quo non se obligantur in solidum, cum in dubio obligatio non intelligatur in solidum, vt est textus in l. si di-

uisa, vbi Salicetus num. 1. C. locati, & in l. item quaritur. §. duo. vbi Paulus de Castro, ff. locati, supradictis accedit regula generalis, quod cum duo pariter reperiantur obligati sine clausula, in solidum, tunc viriliter, & pro parte censentur obligati, l. reos. §. cum in tabulis ff. de duobus reis. l. duobus. §. final. ff. de locato. l. 1. §. si ita. C. de caduc. tollendis, Puteus dec. 177. incip. Quinque mulieres n. 5. lib. 1. Aretinus in l. 2. in 3. no. ab. ff. de duobus reis.

Contra hanc decisionem opponerentur multa ab informantibus pro Dominis de Chisiis, & primò quòd cum Antonius, & Hieronymus simul contraxissent societatem, in solidum censentur obligati. Sed non placuit hoc motiuum, cum articulus non veraretur in sociis ante locationem, sed in societate incidente, & impropria, quæ incidit ratione rei, quam simul conduxerunt: quo casu quilibet tenetur pro parte, nisi se in solidum obligauerint, per textum in dicta l. si diuisa, vbi Salicetus in princip. C. locati, & præsertim cum non sufficiat, rem esse communem, nisi societas intercedat, cum communitur res geri possit etiam circa societatem. l. vt sit pro socio. ff. pro socio, & clarior textus in l. item quaritur, vers. duo rei locationis & in solidum esse possunt. ff. locati. vbi non obscure indicauit Iuriconsultus, quòd non semper duo rei locationis sunt in solidum, quamuis possint esse: vnde nisi sic conuentum sit, f non inferitur necessariò esse duos reos in solidum. Idem probat textus in l. cum apparebit, eod. tit. quibus iuribus numquam esset locus, si duo conductores semper tenerentur in solidum: iura autem, quibus vtebantur informantes pro Chisiis ad probandum, quòd socij tenentur in solidum, aut loquuntur respectu ipsorummet sociorum, & inter se, aut respectu tertij contrahentis cum aliquo ipsorum sociorum, non autem cum locatore in contractu ipsius locationis.

Secundò contra decisionem opponeretur, quòd cum Antonius, & Hieronymus conductores in instrumento locationis promiserint, & se obligauerint post finitum quinquennium restituere eandem quantitatem, & eandem qualitatem pecudum, quæ ipsis fuerat consignata, pro qua hodie agunt hæredes locatoris, sit locus obligationi rem restitui; quæ quamuis fuerit diuidua, respectu tamen solutionis sit indiuidua, & consequenter ratione indiuiduitatis singuli teneantur in solidum. Bartolus in l. 2. num. 4. ff. de duobus reis, Paulus de Castro in l. si vt certo. §. si duobus, numer. 13. ff. commodati. Antonius Gomezius tomo 2. variar. resolut. cap. 12. num. 1. Bolognetus in repetit. l. 4. §. Cato. numer. 250. de verbor. obligat.

Hæc oppositio mouebat magnam molem difficultium articulorum, spectantium ad materiam diuidui, & indiuidui, quæ in iure meritò censetur perplexa: quam Rota in hac facti specie perspicuè declarauit, potissimum ex regula, & differentia tradita à Doctoribus in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbor. oblig. inter indiuiduum, & diuiduum, quæ potissimum repræsentatur sic: cum pars assert tantam vtilitatem h respectu partis, quantam totum respectu totius, tunc illud, de quo agitur, erit diuiduum; si verò

adde supra dec. 505. & 531. n. 3. vbi annotauit alias dec. in tom. 1.

habetur in impress. diuers. p. 1. dec. 409. cui adde supra dec. 786. n. 6. vbi annot. alias decif.

adde supra dec. 734. n. 15. Lud. dec. 51. n. 4. & annota. n. 6. Rot. in posthum. Farin. tom. 2. dec. 405. n. 9.

adde Lud. dec. 152. n. 2. Rotam in posth. Farin. dec. 170. n. 4. tom. 1.

adde Lud. dec. 152. n. 2. Rotam in posth. Farin. dec. 170. n. 4. tom. 1.

habetur in impress. diuers. p. 2. dec. 104. n. 8.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 435. n. 2.

adde Caual. dec. 77. n. 1. & 2. Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 4.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 298. n. 5.

pars non affert tantam vtilitatem respectu partium, quantam totum respectu totius, id erit indiuiduum: vnde si res promissa est merè diuidua, vt species, vel pecunia, tunc duo, vel plures rei debendi non tenebuntur in solidum, sed pro parte: si autem res promissa est indiuidua, vt seruitus, & similia, tunc vnusquisque tenetur in solidum, sic etiam subtiliter, & verè Anton. Gomezius tom. 12. variarum resolut. cap. 12. n. 1. vers. quod tamen limita.

8. Vnde cum in casu proposito promissa restitui essent pecudes eiusdem quantitatis, & qualitatis, seu bonitatis, quæ si pro parte diuiderentur, illa pars afferrer respectu sui ipsius tantam vtilitatem, quantam totum respectu sui, diuidua materia censenda erat: & consequenter in solidum obligatio.

9. Et idem iudicium est de obligatione, & actione orta ex simili promissione: nam vigore eiusdem regulæ obligatio, & actio censentur diuidua, vel indiuidua respectu qualitatis rei promissæ, vt notat Bartolus in dicta l. stipulationes, numer. 1. & sunt textus in l. 5. ff. de usufructu. & in l. 2. §. ex his. ff. de verb. obligat. ibi, & ideo si diuisionem res promissa non recipit, veluti via, hæredes promissorum in solidum tenentur. Qua ratione etiam solutio potest fieri pro parte, & contingit liberatio pro parte, vt in dicta l. 3. §. 1. & in l. stipulatus. §. qui decem. ff. de solut. quamuis autem istæ actiones, & obligationes prædicto modo sint diuidua ratione rei promissæ respectu obligationis; quandoque tamen efficiuntur indiuidua respectu solutionis, vt voluit Paulus de Castro in dicto §. si duobus, numer. 13. & alij adducti per informantes pro Chisis, quod propriè procedit, quando obligationi principali, & præcipua accedit secundaria, videlicet appositio pœnæ, siue promittatur pecunia, siue certa species. l. 5. §. final. & l. in executione. §. item si ista stipulatio. ff. de verb. obligat. Et ratio est, quia ipsa conditio, seu pœna, quæ est indiuidua, afficit rem promissam, etiam si minima pars deficiat. Baldus in l. cum virum. C. de fideicommiss. & in hoc sensu accipiendus est textus, quo vtebantur informantes pro Chisis in l. si duo. ff. de deposit. vbi ratione doli commissi sit locus actioni in solidum, non autem ratione rei promissæ.

10. Vnde in casu proposito illam regulam, quod stipulatio rem restitui, in obligatione sit diuidua, & in solutione indiuidua, Rota intellexit regulandam iuxta primam regulam, an pars rei restituenda afferat respectu partis tantam vtilitatem, a quantam totum respectu totius, & iuxta naturam rei promissæ, vt pulchre tradit Surdus consil. 150. incip. Verba contractus, n. 70. & 71. & nullus sequent. & iuxta intentionem; & voluntatem conductorum considerandam ex verbis contractus, qualiter se obligare voluerunt: vt in casu proposito ab initio videntur voluisse conductores, teneri tantum pro parte, ex quo non apposerunt clausulam in solidum.

11. Vnde cum concludenter non probaretur mutatio voluntatis obligandi se in solidum, non poterant de iure tali obligatione grauari. Paulus de Castro in dicta l. item quatuor. §. duo rei. ff. de locator. vbi dixit, posse in omni genere contractuum constitui duos reos debendi, si ita ex-

pressè fuerit actum tam olim, quam hodie; aliàs quemlibet teneri pro parte.

Rursus ad obiectionem, quod obligatio rem restitui sit indiuidua, & includat obligationem in solidum, responsum etiam fuit, non esse vniuersaliter verum, vt fusè explicat Ioannes Ronchegallus in l. eandem. num. 258. ff. de duobus reis. multos autem Doctores docentes esse indiuiduum, intelligendos in obligatione secundaria, contracta ratione doli, vel culpæ, quando omnes delinquant; quia tunc in odium delicti volunt induci obligationem in solidum, non autem in primæua obligatione, vt præcitate loco docuit Ronchegallus, in quo etiam sensu fuit locutus Paulus de Castro pro contraria parte allegatus in l. si vt certo, §. si duobus vehiculum, num. 13. vers. sed dicendum ff. commo-dati, aliàs esset sibi contrarius in l. eandem. n. 2. ff. de duobus reis.

13. Quod ratione societatis censerentur in solidum obligati, non subsistebat, cum non esset verum in facto, quod essent socij, sed solum conductores: Doctores autem pro Chisis allegati non applicabantur huic calui, cum loquerentur, quando fuissent socij antequam conduxissent.

14. Textus in dicta l. si diuisa. C. locati, in locatio non inducit obligationem in solidum, nisi exprimat: nec dubium, quin res communiter geri possit absque eo quod sit, vel dici possit societas, dicta l. vt sit pro socio. ff. pro socio.

15. Quod postea totum negotium peruenerit ad Antonium, & ille administrauerit, licet ex tali administratione obligaretur Antonius ad reddendam rationem Hieronymo actione mandati, vel negotiorum gestorum, non tamen fuit producta obligatio in solidum respectu tertij. Socinus senior conf. 46. incip. Cum in præfenti consultatione, num. 7. lib. 1. & consil. 213, num. 6. lib. 2.

16. Non obstant articuli dati pro parte Antonij, ex quibus informantes pro Chisis nitebantur probare societatem, & administrationem; cum in illis fateretur Antonius, quod fecerat conseruari, & gubernari gregem, & obtulerunt illum restituere; quia fuit respon-

17. Primò articulantem non fateri. Gabriel de confessis concl. 4. n. 25.

18. Secundò fuit responsum, istam obiectionem superari ex facto, in quo aderat expressa protestatio, quod Antonius non intendebat per illos quidquam fateri.

19. Tertio fuit dictum, quod licet fateretur, per illos tamen non poterat concludi obligatio in solidum, tum ex prædictis, tum quia quilibet tenetur adhibere diligentiam in re comuni conducta. l. socius socio. ff. pro socio. Decius conf. 441. incip. Præfens consultatio, n. 7.

20. Quarto fuit responsum, quod cum in articulis expressè poneretur locatio, & promissio pensionis respectiue, & pro rata cuiuslibet conductoris, omnis obligatio in solidum apparebat exclusã.

21. Ad Albensem conf. 263, dicentem, obligationem in solidum induci ex coniecturis, fuit dictum, quod quidquid sit de veritate illius doctrinæ, in casu proposito, nec ex verbis contractus

ctus, nec ex illius circumstantiis poterat colligi aliqua probabilis coniectura, concludenter inducens obligationem in solidum.

Montis Politiani pecuniaria.

Die Veneris 16. Decembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Enunciatiua nominis hæredis probat quem esse hæredem. Hæredem quem esse probatur ex enunciatiuis ab ipso factis de tali, ibid. & ex alijs coniecturis, & 3. Hæredes duo si sint, quilibet pro sua rata tenentur satisfacere obligationibus defuncti.

DECISIO M. DCXXII.

1. Q Via in decisione in hac causa facta die 15. Decembris 1610. fuerat reseruatam videre, qualiter Bencij tenerentur ad solutionem scutorum mille, ex quo Episcopus Ecclesiæ Montispolitiani promiserat soluere pro annis

10. scuta centum fabricæ eiusdem Ecclesiæ: eo articulo proposito, vna tantum parte informante, Rota censuit, Spinellum teneri in solidum, quatenus non doceret de cohærede. Primò, quia ipsemet Spinellus, se enunciabat hæredem in mandato procuratæ data, ad exigendum, & recuperandum bona, & pecunias spectantia ad hæreditatem Episcopi: nam ex sola propria enunciatiua hæredis, præfertim ad effectum exigendi, probatur quem esse hæredem, & audiuisse hæreditatem. Romanus consil. 96. num. 4. siue staret demonstratiue, siue per modum causæ, vt in terminis dixit Bartolus in l. gerit, num. 15. de acquiren. heredit. quem refert, & sequitur Dominus Cardinalis Mantica lib. 12. & 2. Mantica. de coniectur. vltimar. volum. tit. 11. num. 10. & seq. dec. 355. n. 8.

2. Secundò ex compositione facta cum Camera Apostolica super spolio eiusdem Episcopi. Postremò ex donatione scut. 500. f donata per Cameram Apostolicam Spinello, & Marcello nepotibus, & hæredibus prædicti Episcopi ratione spolij, quæ omnia fieri non potuerunt citra ius, & nomen hæredis. Baldus consil. 272. num. 2. lib. 5. Maranta in l. is potest, num. 67. c. 176. n. 1. ff. de acquiren. heredit.

3. Et respectu Marcelli fratris Spinelli ista enunciatiua facta à fratre faciebat adminiculum, maxime cum promississet de rato, & non faciebat Marcellum hæredem. Mantica præcitate loco, num. 11.

4. Et ex prædictis Rota censuit, Spinellum teneri in solidum quatenus non doceret de cohærede. Interim pro Marcello considerabatur, quod ipsum arguebat cohæredem, sententia Nuntij Apostolici, in qua dicebatur: visa donatione dimidijs spolij vigore chirographi Sanctissimi, facta Spinello, & Marcello fratribus pronepotibus, & hæredibus Episcopi, in qua rursus addebantur hæc verba: in primis assignantes hæredibus præfatis summam scut. 500.

5. Rursus faciebat pro Marcello, quia ipse, & Spinellus prouidebant bona hæreditaria Episcopi, vt deponebant testes in Rota vltimo loco

examinari de publica voce, & fama: si autem Marcellus probetur cohæres, de quo erit videndum, ad solutionem scutorum mille tenebitur pro sua portione, per regulam, quod quilibet hæredum portio duntaxat pro portione hæreditaria conueniri. l. 2. C. de hæreditar. action. quoniam hæres defunctum representat pro ea portione, pro qua est hæres, nam pro alijs portionibus pro extraneo habetur. l. cum à matre. C. de legat rei vendicat. Surdus decis. 90. incip. Ex pluribus hæredibus, num. 2.

Valentina subsidij.

Die Veneris 16. Decembris 1611.

S V M M A R I V M.

- 2. Pensionarius non tenetur releuare titularem à solutione subsidij, & excusari. 3. Pensionarius exemptus vigore concordia si soluat onera Regalia, potest repetere à titulari. 5. Subsidium, & excusatum concessum Regibus Hispania in eius Regnis, non comprehendit Regnos Aragonia, Valentia & Catalonia.

DECISIO M. DCXXIII.

1. Die 4. Maij, & die 26. Nouembr. i proximè præteriti fuit in hac causa resolutum ad fauorem Don Ludouici Blasco pensionarij, quod Decanus Valentini titularis tenebatur eum releuare, si quid ratione subsidij soluisset. Et quia super excusato non fuerat facta resolutio, ideo in hac propositione, vtraque parte informante, super illo dubitauit, an similiter Decanus teneretur illum releuare, quatenus aliquod ratione excusati soluisset.

2. Et Rota pro Ludouico respondit, in impositione enim excusati facta per Pium V. Papa non obligat pensionarios ad contributionem, sicut in impositione subsidij, sed simpliciter constituit, quod in qualibet Ecclesia Parochiali ad Regem pertineat vna domus decimabilis ad suam electionem: atque adeò separat duntaxat à prædictis Ecclesijs Parochialibus illas domos decimales, quarum decimas applicat Regi, ex quantum applicatione licet contingat diminutio fructuum, nullum tamen verbum sit de pensionarijs; nec Papa illos obligat ad contributionem, nec derogat suis exemptionibus: vnde consequenter inferitur, pensionarios habentes pensiones exemptas ab excusato, non teneri ad contributionem. Gigas de pensionib. quest. 38. vbi testatur de stylo Curia: & sic cum pensionarius debeat esse immuni à contributione excusati, si quid eius occasione soluerit, sibi refundendum est à titulari.

3. Non obstabat concordia postea inita inter Regem, & Clerum, in qua ista decima de vna domo singularum Parochialium de consensu Regis fuit reducta in pecunia ad summam 250. m. ducatorum, quam Clemens VIII. deinde confirmauit, cum decreto quod pensionarij tenerentur contribuere, non obstantibus exemptionibus: & ideo Rota in vna Toletana pensionaria, sine excusati, die 20. Nouembris 1581. coram bon. mem. Cantuccio, tunc Rotæ Auditore con-

adde Seraphin. dec. 543. n. 3.

adde supra dec. 907. n. 3. & 1074. n. 6. vbi annotauit alia decis.

supra decis. 1582. & 1612.

haberet in impress. diu. p. 2. dec. 161. incip. Fuit concorditer conclusum, & iunge supra decis. 1582.

cordibus suffragiis tenuit, pensionarios teneri contribuere ad solutionem excusati pro rata suæ pensionis, secundum distributionem iudicis excusati. Quia fuit responsum,

4. Primò pro parte Decani Valentini non fuisse doctum de aliqua concordia, nec de eius Apostolica confirmatione obtenta post reservationem pensionis, de qua agebatur: nam confirmatio, de qua loquitur prædicta decisio, emanavit anno 1572. pensio autem, de qua hic erat sermo, fuerat reservata de anno 1588. vnde cum pro parte Decani non doceretur de concordia, nec de confirmatione concordie post hanc pensionem, firma remanebat pensio, & exempta ab onere contribuendi in excusato.

5. Secundò fuit responsum, quòd prædicta confirmatio facta per Clementem VIII. licet loqueretur de Regnis Hispaniarum, solum tamen erat concepta inter Regem, & Clerum Regnum Castellæ, quæ (vt notum est) sunt plura Regna; & pro illis tantum Rex exigit prædictam summam: de Regnis autem Aragoniæ, Valentia, & Principatu Cataloniæ non loquitur prædicta concordia, pro quibus Rex exigit diuersam summam, diuerso modo conceptam, & concordatam.

Baren. seu nullius Prioratus.

Die Veneris 16. Decembris 1611.

S V M M A R I V M.

2. Iudex regulariter non potest recusari post conclusionem in causa, licet aliquibus casibus fieri possit, & 3.
4. Conclusio in causa operatur, vt agi, nec exhiberi possit, quæ requirunt causæ cognitionem.
6. Appellatio ab interlocutoria debet fieri in scriptis. Appellatio à processu facto per iudicem recusatum, si fiat ante diffinitiuam, debet fieri in scriptis, ibid. & 7.

DECISIO M. DCXXIV.

1. ^a supra decif. 1586. Die 27. Maij^a proximè præteriti Rota vtraque parte informante censuit, sententiam latam ad fauorem Bernardini Larizza fuisse confirmandam, nisi obstaret recusatio facta de iudice: super quo articulo dato particulari dubio, eoque sæpe proposito, & propter difficultates à Dominis excitatas non resoluta, tandem in hac propositione Rota respondit, recusationem non obitare.

2. Quia fuerat opposita post conclusionem in causa: nam die 10. Decembr. iudex concluderat in causa, & die 11. pars recusauerat iudicem; quamuis enim aliquot sint casus, in quibus iudex potest recusari post conclusionem in causa, vt si instrumenta fuerint de nouo reperta: vel excommunicatio innotuerit, vel exceptio notoria patuerit, vel causa recusandi iudicem suspectum orta fuit post conclusionem; vel quoties causa recusationis orta ante conclusionem in causa peruenit postea ad cognitionem recusantis: quos referunt Felinus in cap. pastoralis, num. 17. de except. & Couarruias in practi. quest.

cap. 26. num. 2. vers. licet post conclusionem in causa; nihilominus regulariter postquam conclusum est in causa, non potest iudex recusari, b Antonius de Butrio in d. cap. pastoralis, vbi Abbas n. 11. & originaliter Ioannes Andr. in cap. 2. de ordine cognit. & alij quos refert, & sequitur Felinus in dicto cap. pastoralis, num. 16. in fine, de except. quia vbi opus est causæ cognitione, obstat tunc conclusio in causa, cap. auditis, de Procurat. cap. cum dilectus, de fide instrument.

Et maximè, quia causæ, quæ pro recusando iudice allegabantur, videlicet affinitas iudicis cum parte, & quòd iudex testes obiurgauerat, non probantur peruenisse ad notitiam partis recusantis post conclusionem in causa: imò verò respectu obiurgationis testium longè præcessisse arguebatur, cum duobus ferè antea mensibus fuerint examinati, & ideo ex prædictis non fuit recusationi locus.

Placuit etiam Dominis aliud motiuum, quòd appellatio à decreto præcedente ad vterioria debuit fieri in scriptis, per cedulam in actis præsentatam cum petitione Apostolorum, vt fuit dictum in vna Papien. c. bonorum, die 27. Nouembr. 1577. coram bon. mem. Cardinale Lancelotto, tunc Rotæ Auditore, & in vna Theatina bonorum, 24. Ianuar. 1575. coram bon. mem. Cantuccio, quæ hic fuerunt omiffa.

Non obstat mandatum datum ad recusandum, factum sub die 3. Decembr. & sic ante conclusionem in causa; quia fuit responsum, quòd in hac materia attenditur solum recusatio, an sit in tempore facta, vel secus. Abbas in cap. iudicis, num. 3. & 6. de offic. iudicis.

Et ex his potissimum Rota tenuit, recusationem tanquam valde suspectam de calumnia, non obitare.

Perusina Dotis.

Die Lunæ 19. Decembris 1611.

S V M M A R I V M.

2. Dos restitui debet in eadem specie, in qua fuit data.

DECISIO M. DCXXV.

1. Confiscatis bonis Balthazaris Signorelli propter homicidium ab eo commissum, Modesta eius mater illa recuperavit à fisco, soluta scutis 500. & sic Balthazar restitutus in bonorum possessione, postea cum Modesta matre continuauit vsque ad annum 1598. quo illa donauit Hæctori Gratiano, & Vincentio, eius fratri, cumque istius donationis prætextu, isti Gratiani omnia bona prædicta, & consequenter dotem scutor. 6. m. dictæ Hieronymæ vxori Balthazaris, quasi quòd illa fuisset comprehensa in confiscatione, occupassent, Hieronyma de anno 1600. fel. record. Clementi VIII. supplicauit, vt sibi dotem suam absque lite restitui faceret; quod non sine causæ cognitione adhibita per Dominum Cardinalem Tuschum obtinuit, mediantibus literis Cardinalis S. Gregorij, quæ legato Perusiæ de ordine Pontificij ordinauit, vt præmissa dotis liquidatione Hieronymam

3. b adde Dur. dec. 65. n. 6. & 178. n. 2. Rota diuers. p. 1. dec. 563. num. 5.

4.

5.

6.

c habetur in impress. diu. p. 1. dec. 563. num. 2.

d habetur p. 2. decif. 2. n. 4. & 8. in impress. diu.

7.

Parisiens. Pecuniaria.

Die Lunæ 19. Decembris 1612.

S V M M A R I V M.

4. Remissoria de aliquo probandum conceditur semper si articuli sint releuantes, & in prophanis, & sufficit quòd vnus articulus sit releuans.
5. Notarij instrumentum sine testibus non probat.
6. Articuli ad effectum concedendi remissoriam debent esse releuantes, & ex quibus dignoscatur releuantia, & 7.
8. Remissoria in criminali causa quando conceditur.
9. Obiectum ad effectum probationis quomodo intelligatur. Probatio obiectiua qua dicatur, ibid. & seq.
11. Articuli obiectiui post terminum ad articulationem non sunt admittendi, nec quando materiæ non sunt bene specificata.
12. Articuli possunt dari post conclusionem in causa.

DECISIO M. DCXXVI.

1. Prætendebatur in facto, quòd de anno 1586. Dominus Iacobus le Roy, Dominus de la Grangia Thefaurarius Generalis Christianissimi Francorum Regis, mutuo dederat in ciuitate Parisij bon. mem. Pompeo Bedino Lucano scuta 6. m. de Sole, quæ infra sex menses restituere promisit, pro vt apocha manu eiusdem Pompei his verbis subscripta: *Pompeo Bedini.*

Et præsupponebatur etiam, quòd ab eodem Pompeo fuerat recognita coram duobus Notariis, qui de recognitione fuerant rogati: & quòd eandem apocham, & recognitionem idem Pompeius denuo, & duo prædicti Notarij subscripserunt, & subscripserunt.

2. Dicebatur etiam, quòd Pompeo debitore à ciuitate Parisiensi non restituitis dictis pecuniis recedente, Dominus de la Grangia tum propter eius discessum, tum ob bella in Regno Franciæ multo tempore vigentia: tum ob mortem Pompei de anno 1595. in ciuitate Lucana subsecutam: tum ob suam negligentiam, & varia impedimenta tum isto tempore prædictam summam exigere non curauit, nec potuit.

3. Cæterum cum postea intellexisset Dominam Siluiam Bedinam filiam, & hæredem Pompei habere in vrbe Romana multa bona, & personas legitimas, quæ in iudicio comparere potuissent coram A. C. lite introducta, & producta copia dictæ apochæ, prædicta scuta 6. m. de Sole à Bedina exigere curauit. Cuius agentes cum opponerent contra apocham, non esse in forma probante, & contra processum compulsorium ad vrbe transmissum, plures alias nullitates deduxissent, & instarent produci apocham originalem, vt possent per defectus visibiles illam redarguere, ex quo coram iudice compulsore id facere nequiverant; & ad hunc effectum agentes pro Bedina peterent Remissoriam; & super hoc articulo A. C. Rotam consuluerunt, vtraque parte informante, dubio proposito Rota censuit, concedendam fuisse Remissoriam, pro qua omnes regulæ concurrerant. Et in primis

in possessionem dictorum bonorum immitteret.

2. Cæterum, quia Gratiani conquerebantur, prætendentes, Hieronymam fuisse immisam in possessionem etiam bonorum Modestæ, quæ non erant pro sua dote hypothecata, causa fuit commissa examinanda in sacra Consulta, quæ executionem fuit moderata; & Gratiani propterea eius iudicio acquieuerunt.

3. Quoniam autem Gubernator Perusiæ lata sententia declarauerat, Hieronymam teneri ad recipienda bona ad æstimationem peritorum, pro concurrente quantitate scut. 6. m. iuxta ordinationem Clementis VIII. & Hieronyma sentiens se grauater appellauit, causa commissa in Rota die 22. Iunij proximè præteriti, Rota censuit, sibi in pecunia fuisse dotem restituendam; quia eius marito in pecunia fuerat numerata.

4. Cæterum, quia tunc fuerat reservatum videre, an executio sustineretur, dato super ea re dubio, Rota sustineri censuit, non obstantibus oppositiõibus ex aduerso factis.

5. Nam primò quatenus opponeretur de iniustitia, ex quo Hieronyma ex falsa causa narrata, obtinuerat sibi suam dotem restitui, quia narrauerat, bona fuisse lotoris scut. 14. m. vt patebat ex literis scriptis per bon. mem. Cardinalem S. Georgij, fuit responsum, quòd ex aliis literis scriptis per Dominum Cardinalem Aldobrandinum apparebat, fuisse ordinatum, quòd satisficeret Hieronymæ super bonis Balthazaris mariti: & quatenus illa non sufficerent, rescriberetur Consulta. Vnde cum vigore huius noui Ordinis, res tandem fuerit transacta, non subsistebat obiectio, maximè cum Gratiani ordinationibus sacre Consultæ multo tempore acquieuerint.

6. Secundò opponeretur, quòd Modesta erat creditrix in scutis mille, & consequenter in portione Balthazaris veniebat scuta 500. vnde cum esset anterior, perferri debuerat. Sed non placuit obiectio, quia Modesta nihil vnquam opposuit: & quamuis hodie posset agere, non infereretur, quòd mandatum ad fauorem Hieronymæ fuisset nullum.

7. Tertio opponeretur, quòd Rodulfus donauerat portionem suam Modestæ matri: sed hoc irreleuans putatum est, cum solum ageretur de portione Balthazaris.

8. Quarto opponeretur, quòd aderant alia debita: sed hoc pariter friuolum existimatum est; tum quia nulli creditores agebant: tum quia non constabat adfuisse alia debita, ad quæ Balthazar teneretur.

9. Quintò opponeretur, quòd Hieronyma teneretur concurrere in expensis factis per Modestam; sed hoc non placuit, quia cum soluerit scuta 500. & in mandato diceretur detractis scutis 250. consequenter videbatur medietas tantum soluta per Modestam.

10. Tandem opponeretur, quòd mandatum fuit relaxatum non citata Modesta: sed fuit responsum, quòd cum tunc Modesta iam esset mortua, veniebat citanda.

11. Aliæ oppositiones leues habitæ sunt, & responsione Rotali indignæ.

4. primis quia articuli erant releuantes. ^a *Authen. apud eloquentissimum. C. de fide instrumentorum, Verallus decif. 68. incip. Remissoria, part. 3. & probationes non sunt coangustandæ. l. quoniam. C. de hereticis, & sufficit, b quod vnus articulus releuet, vt frequenter resoluit Rota, & signatur in vna *Vlixbonen. pradij, die 9. Maij 1603. coram Domino Ortembergo, & in materia prophana frequenter dari solet remissoria. Verallus dicta decif. 68. Puteus decif. 219. incip. Die 30. Nouembris, lib. 1. Releuantia patebat, quia Dominus de la Grangia ad suam intentionem probandam produxerat instrumentum, quod vulgo in Gallia vocatur *grossa*, in quo deerat testes: & tamen instrumento Notariorum sine testibus non creditur, nec facit fidem. Abbas *consl. 16. incip. Ad claram decisionem, lib. 1. Alexander consl. 166. incip. In causa & lite, num. 12. lib. 6.***

6. Et licet ad instantiam Domini de la Grangia super stylo Gallia, quod Notarij de recognitione rogantur absque testibus, examinauerat testes, Dominæ Bedinæ articulus ad probandum contrarium stylum erat releuans, c maxime in tam magna summa, licet in paruis summis prætensus stylus vigere potuisset.

Quibus accedebat, quia testes etiam addebant, quod papyrus, seu marca originalis apochæ in vrbe Parisiensi non reperiebatur de anno 1586. vnde augebatur suspicio, quod confectio apochæ non fuit de illo tempore: & in ista materia, in qua ciuilitate agitur, sufficit suspicio. Curtius iunior *conf. 64. incip. Præsupponitur in facto, num. 5. lib. 1. Surdus conf. 6. incip. Vt dolium excluderet, num. 4. lib. 1. & sufficit coniecturæ.*

Verallus *decif. 207. incip. Coniecture vehementes, part. 1. & decif. 4. incip. Falsitas probatur, p. 2.*

8. Non obtinuit, quod ad probandum falsitatem scripturæ, & sic delictum, non solet concedi remissoria, quæ in materia obiectiua non facile conceditur; d quia cum suspicio deduceretur per viam exceptionis, concedi solet. e Felinus in *cap. cum causam, num. 23. de testibus, Socinus iunior conf. 60. num. 13. lib. 2. Menochius de recuperat. remed. 15. num. 361.*

Et respectu articulorum concernentium materias contra prædictum stylum, articuli non poterant dici obiectiui; quia agentes pro Bedina non prætendebant probare, quod non adesset talis stylus, sed quod ille non habebat locum in multis casibus, & præsertim in magnis summis: tunc enim materiam dicuntur obiectiua, quando articuli tendunt de directo ad probandum id, cuius contrarium constat in actis. Felinus in *cap. de catero, num. 15. de sentent. & re iudic.*

10. Respectu articulorum concernentium falsitatem apochæ, licet materiam sint obiectiua; tamen cum ageretur ciuilitate, & concerneret ius Dominæ Bedinæ, concedi poterat, ex quo probata huiusmodi falsitate veniebat absolueda. Oldradus *conf. 200. incip. Principium est de esse, Cassadorus decif. 2. incip. In eadem causa, de except. Verallus decif. 67. incip. Remissoria, part. 3.*

11. Ad aliud obiectum, quod articuli obiectiui non sunt admittendi post terminum ad articulandum, nec quando materiam non sunt bene specificata, fuit responsum, id proprie habere locum in articulis merè obiectiuis, hoc est, qui

non pertinent ad ius articulantis, sed quando articuli sunt de iure dantis, licet contineant obiectus, tamen non habentur pro obiectiuis: & ideo quodcumque admittuntur, etiam sine tali specificatione, præsertim in causis prophanis. Rota *decif. 9. incip. Omnes Domini, excepto vno, de testibus in nonis, & bene distinguitur in decif. 1. de sequest. possess. & fruct. in nonis, & dec. 17. incip. Dic quod stylus, de except. in antiquis, f* & quod possint dari etiam post conclusionem in causa, scripsit Egidius *decif. 447. incip. Articuli in causa prophana.*

Vnde res versabatur extra terminos. *cap. vt circa, de elect. lib. 6. vbi est sermo de obiectionibus, quæ dantur contra electos ad illos simpliciter excludendos, absque eo quod acquiratur aliquod ius parti, quod ipsum declarat aduersus tract. de Remissoria cap. 13. num. 17. ex aduerso citatus pro Dominis de la Grangia.*

Aliquibus ex Dominis placebat vt absque remissoria exhiberetur hic in Curia apocha originalis, fuit tandem dictum, quod cum Remissoria denegari non posset, daretur quidem, sed interim expectaretur iudicium Dominorum iudicum subdelegatorum circa vitia visibilia eiusdem apochæ.

12. f sed contrarium est verius, pro quo vide gloss. in cap. cum dilectus, de fide instrum. & Mantic. de ord. iud. part. 6. tit. de concl. in causa, ver. quindecimus decimus n. 1.

14.

Mediolanen. attentatorum.
Die Lunæ 16. Ianuarij 1611.
DECISIO M. DCXXVII.

Rota, viso rescripto Sanctissimi super memoriali sibi exhibitio pro parte Domini Cardinalis Borromæi, & Capituli S. Ambrosij ciuitatis Mediolanensis, die 16. Ianuarij 1612. ordinavit, quod partes pro prima Rota informantes super suis prætensionibus, vt quamprimum de opportuno remedio prouideretur.

Mediolanen. attentatorum.
Die Lunæ 23. Ianuarij 1612.

Iuxta ordinem g à Rota datum sub die 16. præsentis mensis, Præpositus, & Canonici, & Abbas, & Monachi Ecclesiæ S. Ambrosij maioris informauerunt super suis prætensionibus: & cum præsupponeretur, sine veri præiudicio, quod Canonici lapidem quandam nouum cum insigniis, & inscriptione super quodam tumulo particularis Canonici, à quodam particulari apponi fecerunt, aut vt apponeretur conferentur, quem scaldò Monachi fortassis non sine notabili scandalo amouerunt, & lite pendente in Rota, id tanquam attentatum Canonici purgari peterent, Rota propositis memorialibus loco causæ, vtraque parte informante censuit, quod reponeretur lapis remotus per Monachos, & hoc per modum prouisionis, & sine præiudicio iurium ambarum partium: & postea videretur, an prædictus lapis fuerit attentando appositus.

* * *

Nullum,

Nullius, seu Baren. Prioratus.

Die Lunæ 16. Ianuarij 1612.

SUMMARIUM.

1. Doctoratus, & presbyteratus probatur per publica instrumenta, & per summariam probationem per famam.
2. Ecclesia Parochialis ex quibus probetur.
3. Confessio partis superat omnem probationem.
4. Valor beneficij probatur per testes concludentes per non excessum.
5. Obtena beneficia probantur per testes de auditu.
6. Forma Tridentini seruanda est in concursu ad Parochialem, quamuis collatio pertineat ad superiores regulares.

DECISIO M. DCXXVIII.

1. Rota vna tantum parte informante, censuit, gratiam Bernardini fuisse iustificatam.

Primò quoad habilitates eius, videlicet, quod esset Presbyter, & vtriusque iuris Doctor; id enim constat ex literis patentibus Presbytero, & Doctoratus, quæ sufficienter probantur per publica instrumenta, licet sufficeret summaria probatio per famam, & reputationem. Bellamera *decif. 114. incip. Si impetrans expressit, Verallus decif. 6. incip. Fama probat, p. 2. & alijs sæpe.*

2. Quod hæc Ecclesia esset Parochialis, probant testes, iuxta omnia requisita ad constituendam Ecclesiam Parochialem, de quibus Staphileus de literis gratia, tit. de qual. & statu benefic. num. 7. & seq. Rota b in vna *Recanaten. Parochialis, die 20. Maij 1577. coram bon. meim. p. 2. dec. 52. Cantuccio.*

Vacatio de mense Iulij per obitum Ioannis Colutij bene erat probata; c tum ex testibus vtriusque partis, deponentibus de certa scientia, tum ex confessione partis, d quæ superat omnem probationem.

Valor Ecclesiæ, quod non excederet 24. probabatur etiam per testes concludentes per non excessum, e & allegantes firmam rationem scientiæ, quia erant Presbyteri eiusdem Ecclesiæ, & quia id sciebat de communi reputatione. Egidius *decif. 674. incip. Si impetrans beneficium, Puteus decif. 26. incip. In vna credo Colanien. lib. 1. Verallus decif. 277. incip. Doctoratus expressus, num. 8. p. 1.*

Valor beneficiorum obtentorum censetur sufficienter probatus per testes deponentes de auditu: quæ probatio quoad obtenta sufficit, Egidius *d. decif. 674.*

Denique quod collatio fuerit facta Stephano Colutio per assertum Vicarium Prioris S. Stephani, non seruata forma Concilij Tridentini, & constitutionis Pij V. sufficienter videbatur iustificatum ex ferie collationis Stephani, simpliciter producta, & ex testibus deponentibus de negatiua non facti examinis, quam bene coarctabant; quibus accedebat rei euidencia, cum Ecclesia vacauerit die 21. Iulij, & die subsequenti fuerit facta collatio Stephano, cum sub-

secuta statim possessione: cum tamen vigore prædictæ constitutionis requireretur certum tempus ad proponenda edicta, & examinandos, & approbandos oppositores; quæ seruari oportebat in hac Ecclesia seculari, & secularibus conferri solita, vt indicat vltimus illius status, & probant testes super 7. articulo: nam quando Ecclesia est secularis, & secularibus conferri solita, in eius collatione seruanda est forma examinis per concursum, f quamuis collatio pertineat ad superiores Regulares, vt sæpe respondit Sacra Congregatio Concilij Tridentini interpres.

Bononien. de Guidalottis.

Die Lunæ 16. Ianuarij 1612.

DECISIO M. DCXXIX.

IN decisione in hac causa facta s sub die 14. Nouembr. anni præteriti 1611. fuit firmatum, & supra de Plinium tanquam hæredem Antonij pro quinta parte, (quod tunc non fuit reuocatum in controuersiam) quia iuxta materiam, de qua agebatur, fuerunt præsuppositi termini habiles, quod Plinius fuerit hæres, g potuisse sibi pro eadem quinta parte satisfacere (per imaginariam solutionem, à lege inductam, de corporibus hæreditariis; sed reseruatum particulariter videre, an sibi satisfacere voluerit: de quo dubio, vtraque parte informante, fuit actum in hac propositione, & post diligentem discussionem negatiue resolutum, Plinium non voluisse sibi satisfacere h de corporibus hæreditariis.

Licet enim, sine veri præiudicio, præsupposita additione hæreditatis, per Plinium facta, potuisset esse locus præsumptioni, quod sibi voluerit satisfacere, i sicut sibi commodum erat; vide infra hanc tamen præsumptionem in casu proposito decif. 1672. aliquot actus positiui per Plinium gesti post annum 1580. excluderent, videlicet petitio Plinii in iudicio proposita contra sorores hæredes Andreæ, & Antonij, vbi dixit, quod intendebat omnes pecuniarum quantitates habere, & consequi à Geneura, & Valeria, ac Floriano de Rafeno, filio quondam Camillæ, hæredibus quondam Antonij, & Andreæ, præcipue infra, & in calce præsentatæ tunc scripturæ, describendas.

Rursus dixit, & contestatus fuit, quod in illis executionem, & satisfactionem respectiue intendebat habere, & consequi tantum illorum partem, ascendentem ad satisfactionem prædictarum omnium quantitatum, si tot adessent, & iuxta æstimationem faciendam per peritos, cum reseruatiōe iurium Plinii contra dictas hæredes, & in alijs bonis illarum pro integrali satisfactione habenda, & consequenda, si infra scripta bona non ascendenter ad integram summam; verba enim illa, quod vult, & intendit habere, & consequi, & illa, in illisque executionem, & satisfactionem respectiue habere, & consequi, expressè denotabant, Plinium nec habuisse dicta bona, nec dictam satisfactionem, & consequenter quod nunquam habuit voluntatem sibi satisfaciendi de corporibus hæreditariis, non ex defectu

a & vt articuli sint releuantes sufficit, vt aliquo modo directo, vel indirecto faciant ad causam, vt fuit dictum supra decif. 1255. n. 3. & per Cavaler. decif. 232. n. 2.

d adde Dur. dec. 13. n. 2. Ludouic. decif. 414. n. 10. Cavaler. decif. 512. n. 1. Rot. in posthum. Farin. tom. 2. decif. 570. n. 2. e adde Coc. dec. 260. n. 1. Rot. in posthum. Farin. tom. 1. decif. 610. n. 2.

f adde supra decif. 1586. n. 4. vbi autorauit alias decif.

g supra de decif. 1611.

h vide supra dec. 97. & in recent. p. 1. dec. 451. n. 2. & 3.

i vide infra decif. 1672. n. 5. & seq. & adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 227. n. 2. & dec. 228. n. 2. vbi ad propositum allegat hæc decif.

3. vide supra decif. 1672. n. 5. & seq. & adde Rot. in posth. Farin. tom. 2. dec. 227. n. 2. & dec. 228. n. 2. vbi ad propositum allegat hæc decif.

defectu potestatis, quia (vt fuit in decisione firmatum) potuit sibi satisfacere, ergo ex defectu voluntatis.

Nec contrarium suadebant illa verba, in extra estimationem faciendam per peritos. quasi quod velle estimari bona, quae iam habuerat, & consequutus fuerat; quia contrarium probant illa, quod volebat habere, & consequi, totum, & integrum creditum à Camilla, & Valeria, & Genoua hereditibus. Ex quo non videbatur posse consistere, quod totum, & integrum consequeretur, & quinta portio censeretur deducta de credito, quod clarius etiam comprobatur ex praedicta petitione Plinij.

Atque ex his fuit conclusum, Plinium non voluisse sibi satisfacere de corporibus hereditariis, quod proprie, & strictè pertinebat ad dubium de quo agebatur: nam quod proponebatur per informantes pro Guidalortis, quod Plinius neque in quinta parte fuerat haeres, non pertinebat ad hoc dubium, de quo si necesse foret, particulariter poterat videri.

Lusana iurispatronatus.

Die Lunæ 23. Ianuarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Proprietas absorbet causam possessionis.
2. Iurispatronatus quando non reuocatur in dubium, ad validitatem presentationis, & ad effectum, vt presentatus instituitur, tunc attenditur quasi possessio, ita vt presentatus institui debeat.
3. Presentatus à patrono putatino, existente in quasi possessione, si cum eo concurrat presentatus à vero patrono, de cuius iure legitime constat, vel per confessionem aduersarij, vel per rem iudicatam, vel per publicum instrumentum preferendus est, & sufficit quod constet ex aliquo de dictis modis, 5. & 6.
4. Iurispatronatus si legitime constat iudici, presentatus à vero patrono preferendus est, presentatus à putatino, etiam si sit in quasi possessione, & non probetur de non iure existentium in possessione.

DECISIO M. DCXXX.

De 22. Martij 1610. b fuerat in hac causa b supra dec. 1494. & ad hoc Altare fuerat presentatus ab Operario vero, & indubitato patrono ex fundatione, & dotatione, non obstante quod à Montecatini, & Balthasarijs, & ab operario Ecclesiae SS. Paulini, & Donati de Luca, existente in quasi possessione presentandi Thomas de Montecatini fuerat presentatus, ex eo potissimum, quod Lelius ratione proprietatis videbatur preferendus, nam operarius, qui illum presentauerat, fuerat repertus verus patronus.

Ceterum, quia in fine decisionis referuauerat: maturius discutiendum hunc articulum, ex quo doctrina Panormitani in cap. consultationibus, num. 9. de iurispatron. dicentis, quod si ante institutionem confiterit de proprietate, tunc verus patronus est preferendus, ex quo pro-

prietas absorbet causam possessionis, cap. cum dilectus, de caus. possess. & propriet. non videtur procedere simpliciter, & indistinctè; sed requiritur super proprietate vel partis confessio, vel res iudicata; quia non potest dici constare de non iure, quandiu de eo doceri potest: ideo super hoc articulo, (qui omnino visus fuerat Dominis matura discussione dignus) causa fuit saepe proposita, videlicet die 29. April. & die 27. Iunij 1611. & tunc propter dissidentes Dominorum sententias non potuit capi aliqua resolutio; quam tandem in hac propositione ceperunt, in decisis persistentes, & totam hanc materiam dilucidantes per infrascriptas conclusiones.

Prima fuit: quando iurispatronatus non reuocatur in dubium, ad validitatem presentationis, & ad effectum vt presentatus instituitur, attenditur quasi possessio, ita vt presentatus ab existente in quasi possessione presentandi debeat institui, nec semel canonicè institutus est amouendus. cap. consultationibus, de iurispatronatus, cap. querelam, de elect. & vtrobiq; notant Canonistae, & Calderinus conf. 23. incip. An si Papa, num. 1. de praeben. Oldradus conf. 312. incip. Thema questionis tale est, num. 2. & fuit sapissimè in Rota firmatum, & ad hanc conclusionem firmius stabilendam pertinebant ferè omnia deducta pro Montecatini.

Secunda conclusio fuit, quod quando cum presentato à patronis putatiuis, videlicet existentibus in possessione presentandi concurrat alius presentatus à vero patrono, a de cuius iurispatronatus legitime constat, vel per confessionem aduersarij, vel per rem iudicatam, vel per publicum instrumentum, c tunc in concursu preferendus est presentatus à vero patrono. Panormitanus in dicto cap. consultationibus, num. 9. de iurispatron. Antonius de Butrio in cap. ex literis, num. 8. eod. tit. Ripa in cap. cum Ecclesia, num. 130. de caus. possess. & propriet. Decius conf. 127. incip. Plura dubia, num. 1. & conf. 149. incip. In causa iurispatronatus, num. 2. Lambertini de iurispatron. lib. 2. p. 1. quest. 3. art. 6. num. 4. & seq. art. 9. num. 2. Rochus de Curte in verb. competens, quest. 19. num. 45. Paulus de Cittadinis tract. de iurispatron. p. 6. art. 3. num. 16. & hanc conclusionem tenuit etiam saepe Rota, & signanter in vna Imolen. iurispatronatus, f die 7. Iunij 1577. coram bon. mem. Cantuccio tunc Rotæ Auditore, & in causa Senen. iurispatronatus, & die 9. Ianuarij 1598. coram me, & in causa Romana de Publicolis, die 21. Ianuarij 1600. coram bon. mem. Don Andrea de Cordoua, & in Mileuitana iurispatronatus, h die 18. Aprilis 1608. coram R. P. D. Dionysio de Marcomont. vbi aliae decisiones Rotaes recententur.

Hæc conclusio in hoc casu veritate facti nitentur, quoniam de proprietate iurispatronatus in persona Operarij, qui Lelium presentauerat, constabat ex publico instrumento testamenti fundationis, & dotationis in forma probante in actis exhibito; vnde patebat, Franciscum quondam Marcij Parducij testatorem die 28. Octobr. 1430. ordinasse, & mandasse, vt per Laurentiam eius matrem, & hæredem de bonis ipsius testatoris in Ecclesia SS. Antonij, & Paulini: erigeretur Altare: sub inuocatione S. Antonij ad quod, erectum per Operarios eiusdem

eiusdem Ecclesiae SS. Antonij, & Paulini perpetuo presentaretur Sacerdos, qui Missas celebraret: notum est enim, publica instrumenta authentica, & in forma probante existentia, facere probationem probatam. cap. licet causam. vbi communiter Canonistae, de probationib.

Eiusdem verò ordinationis effectus ostendebatur ex multis, quæ ab informantibus pro Lelio deducebantur in facto, quæ cum veritate niterentur, non poterant in dubium reuocari.

6. Tertia conclusio fuit, vt de proprietate iurispatronatus constare dicatur ad effectum, vt presentatus à veris patronis, a presentatus à putatiuis preferatur, non requiritur, vt de proprietate iurispatronatus doceatur, vel per propriam aduersarij confessionem, vel per rem iudicatam tantum, cum & per publicum instrumentum de ea doceri possit. Doctores enim, & decisiones antiquiores Rotaes supra in secunda conclusione allegati non restrinxerunt probationem ad prædicta duo, videlicet ad confessionem, vel rem iudicatam, sicut restrinxisse videtur bon. mem. Cardinalis Seraphinus tunc Rotæ Auditore in causa Valentina Parochialis de Consuetudine, die 26. Ianuar. 1582. b cum & per publicum instrumentum testamenti de proprietate doceri possit; sicut in casu proposito clarè fuit ostensum ius patronatus solius Operarij ex testamento fundatoris, nisi dicatur, Seraphinum prædictæ decisionis compilatorem non exclusisse alios modos legitimos verè probandi veritatem, & proprietatem iurispatronatus: nam consultis Doctoribus allegatis, videlicet Panormitano, Antonio de Butrio, Francisco de Ripa, Philippo Decio, Lambertino, Roccho de Curte, Paulo de Cittadinis apparebat, eos non restringere probationem ad prædicta duo genera probationum: quemadmodum neque antiqua Rota restrinxit apud Ioannem Paulum Tholomæum decif. 47. incip. Postanien. Parochialis, tit. de iurispatronatus, cum simpliciter dixerit cum Doctoribus, quos allegauit, quod preferatur presentatus à veris patronis, quando constat de proprietate: tum, quia proprietates absorbet possessorium: tum, quia veritas debet præferri opinioni, quod procedere censuit ibi Rota, etiam si putatiuorum presentantium voces essent plures, quàm verorum patronorum; quia vincit ratio, quod petitorium absorbet possessorium: sicut nec restrinxit Rota in causa Imolen. iurispatronatus, c coram Cantuccio, die 7. Iunij 1577. neque in aliis decisionibus, quas recensuit Dominus Dionysius de Marcomont in prædicta causa Mileuitana iurispatronatus.

a adde supra decif. 1494. n. 5. & seq. Seraph. decif. 555. n. 8. & seq.

b habetur in impress. Seraph. decif. 555. n. 8. cui iunge supra decif. 1494. num. 6.

d de hoc articulo agit annotat. ad decif. 77. Lud. n. 12. & dec. 112. n. 6. & adde Rotam recent. p. 2. dec. 435. n. 4. vbi ad propositum presens decisio allegatur vtrobiq; & dec. 737.

e adde supra dec. 657. n. 9. & Rotam in posth. Farin. p. 2. dec. 568. n. 9. & supra decif. 1494. n. 2. & seq. f habetur in impress. diu. p. 2. dec. 167. in fine n. 8. g supra decif. 657. n. 9. in tom. 1. h habetur in posth. Farin. tom. 1. dec. 180.

i hoc motuum non fuit iudicatum releuans in hac eadem causa coram Vbaldo, & habetur in posth. Farin. tom. 1. decif. 735. n. 2. vbi allegat haec decif.

a adde Seraphin. in d. dec. 555. n. 7. & 88.

nunquam recuperaret: nam sine dubio contingere possit, quod præmoreretur infirmo; & nunquam alias presentaretur, vt prouideret considerauit gloss. in cap. ex literis, in verbo, vel antequam, vers. nec obstant contraria, vbi etiam Panormitanus num. 8. & 9. de iurispatron. licet ad aliud ferè propositum, & consequenter non placuit Dominis doctrina Ripæ in d. cap. cum Ecclesia, num. 130. de caus. possess. & propriet. super doctrina Panormitani in dicto cap. consultationibus, de iurispatron.

Et ex prædictis fuit conclusum, quod cum Operarius, qui presentauerat Lelium, docuerit de iure suo ex fundatione, & dotatione iurispatronatus, licet non docuerit de non iure presentantis Thomam Montecatinum, nihilominus deberet obtinere, & ab Ordinatio institui, non expectato prius, vt videretur de futuro litis euentu, ne damnum irreparabile vero patrono inferatur.

Nec refert, quod hoc modo summarium possessorium destrueretur, & euerteretur dispositio facti canonis in d. cap. consultationibus.

Quia fuit responsum, terminos huius possessorii esse diuersos ab alijs terminis possessorii Ordinarij, ob rationes prædictas, & signanter propter damnum irreparabile, quod inferretur veris patronis, dum sine culpa sua sui iurispatronatus fructibus priuarentur.

Barchinonen. Cameraria, & Canonicius.

Die Lunæ 23. Ianuarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 4. Gratia præuentiva excludit subrogationem in iuribus defuncti, vt præter præuentum, nullus alius subrogetur, & 5. Subrogatio ex regula de subrogandis collatis in iuribus solum habet locum in duobus collatis in iuribus, non verò in tertio.

DECISIO M. DCXXXI.

Antonius Gornar possidens Camerariam, & Canoniciatum, de quibus agebatur, etiam antequam fuisset ad statum secularem reducta auctoritate fel. recor. Clementis VIII. in eorundem fuit deputatus administrator, & eadem concessit in coadiutoriam cum futura successione Francisco Boccio, qui litteras expeditiuit cum solitis coadiutoriae clausulis: nam Papa illum expressè subrogauit, & nunc prout ex tunc, quando purificaretur futura successio in omne ius, & possessionem, in qua Antonius tempore obitus reperiretur; & cum clausula, vt de illis alteri quam sibi, nec in alterius fauorem disponi posset, conferendo sibi ex nunc plenum ius, ita vt in alijs beneficijs gauderet regula de non tollendo iure quaesito.

Ludouicus de Gauarro, qui eadem beneficia primò impetrauerat, videns primas litteras pati difficultatem, secundas litteras expeditiuit in forma, rationi congruis; in quibus clarius qualitatem administrationis prædictorum beneficiorum

rum expressit : & dum super his inter Franciscum , & Ludouicum litigaretur in Rota, obiisset Antonius, Franciscus, & Ludouicus colligantes in Datatia petierunt subrogationem: & quia Dominus Datarius dubitauit, cui esset danda subrogatio, Rotam consuluit; & causa propofita, vtraque parte informante, Rota censuit, Francisco fuisse dandam subrogationem.

Ratio potissima fuit, quia solus Franciscus illam habuerat in vacatione per obitum Antonij in sua gratia praeuentione: Ludouicus autem non habuit illam in praedicta vacatione per obitum, quo stante, non erat danda subrogatio Ludouico; quia Papa in gratia Francisci infecerat quascumque futuras gratias, cuiusque facienda in futura vacatione per obitum Antonij: & consequenter ista vacatio adeo videbatur Francisco affecta vigore suae gratiae praeuentionis, vt nulli alij de iure foret concedenda, obstante etiam praesertim regula de non tollendo iure quaesito, in eiusdem literis coadiutoriae appofita.

gratia praeuentionis praeuentionis tercio habentis ius quaesito, quando Papa praeuenit, ne coingat vacatio, vt per Ror. recent. p. 2. dec. 669. n. 4. & seq. & vide infra dec. 1670.

Roborabatur praeterea hoc fundamentum ea praesertim ratione, quia siue adfit colligantia, siue non adfit, nunquam debetur colliganti subrogatio, quando Papa praeuenit, illam alteri concedendo in gratia praeuentionis de vacaturo, ex quo per dictam gratiam reperitur iam datus nouus colligans, ad quem solum effectum est inducta subrogatio pro superstitite, ex dispositione cap. 2. vt lite pendens. lib. 6. cui adhaeret regula de subrogan. colligant.

Dicebatur postremo, quod iste articulus non verfabatur in materia cap. 1. & 2. vt lite pendens. lib. 6. neque in regula de subrogan. colligant. quae proprie habet locum, quando ex duobus tantum colligantibus vnus moritur; tunc enim ne nouus colligans derat superstiti, ille solus subrogatur: sed quando duo sunt inuicem colligantes, qui praetendunt beneficium tertij, tunc illo tercio decedente, ex quo non agitur de subrogando nouo colligante, sed agitur inter ipsosmet colligantes superstitites, subrogatio est danda habenti potiora iura, vt in hoc casu Francisco, habenti potiora iura ratione suae coadiutoriae.

adde Se-raph. decif. 1165. n. 1. Rotam in posthum. Farin. tom. 1. decif. 336. n. 3. Coccin. decif. 183. n. 10. & 12.

Ad obiectionem, quae fiebat per informantes pro Ludouico, quod non poterat dici constare de modo iure Ludouici, nec de potiore iure Francisci, ex quo nondum erat in Rota decisum, secundam expeditionem literarum Ludouici fuisse inualidam: fuit responsum, quod Rota, omiffa ista inspectione, de qua suo loco erat particulariter agendum, ad effectum de quo agebatur, nunc solum considerauit, potiora iura Francisci ratione suae coadiutoriae.

Capuana Rectoria.

Die Veneris 27. Ianuarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Beneficium de iure praesumitur simplex in dubio, secus vero si adsint signa excludentia simpliciter, & excludentia parochialitatem.
2. Beneficium in Ecclesia, diuersum est ab ipsa Ecclesia.

- 3. Oblationes qua sunt in Ecclesia, pertinent ad Rectorem.
4. Rector Ecclesia dicitur ille, qui sustinet omnia onera ad curam animarum spectantia.
5. Superioria voluntas & potestas concurrere debet, vt status beneficij mutari dicatur.
Parochialitas non extenditur ex eo, quod prouisi non resederint, quia id potius sonat in abusum, ibid. & 6.

DECISIO M. DCXXXII.

Post factas in hac causa duas decisiones, vnam sub die 12. Iunij 1609. super dubio tunc proposito, an gratia Pauli Bomplani effecti iustificata: in qua fuit resolutum, non fuisse iustificatam in duobus, videlicet in valore obtentorum, & in eo quod haec Rectoria esset beneficium simplex: & alteram sub die 15. Aprilis 1611. in qua fuit recessum a praedicta decisione, & dictum, gratiam fuisse iustificatam, non ad effectum definiendi, an hoc beneficium esset simplex; nam de hoc articulo particulariter erat videndum, sed solum ad effectum iustificationis gratiae, ad euitandam subreptionem, quae contingere potuisset in narratiua simplicis beneficij.

In hac propositione vtraque parte informante, dubitauit de articulo illo principali, an hoc beneficium esset simplex, vel potius curatum; in hoc enim versabatur totius causae pondus: & Rota beneficium S. Ioannis ad Curtim collatum Francisco Quarrello esse curatum censuit, ex rationibus deductis in prima decisione sub die 12. Iunij 1609. quae Dominis placuit: quibus accesserunt sequentes.

Nam testes pro hac parte examinati non solum dicebant, hoc beneficium esse curatum, sed deponebant etiam de requisitis ad Ecclesiam Parochialem, quae fuerant breuiter, & singulariter ponderata in praedicta decisione. Vnde excludebatur illa praesumptio iuris, quod omne beneficium praesumatur simplex. Aegid. dec. 675. incip. Si impetrans; id enim habet locum in dubio: secus vbi concurrunt signa excludentia beneficij simplicitatem, & inferentia Parochialitatem. Aegid. d. decif. 675. vbi quod cum beneficium habet populum, (provt habet hoc, de quo agitur,) non praesumitur simplex, sed curatum.

Neque aliud suadebat consideratio informantium pro Paulo, quod aliud sit beneficium in Ecclesia, & aliud ipsa Ecclesia, & quod haec Rectoria sit beneficium in Ecclesia Parochiali S. Ioannis de Curtim; id enim non subsistebat in facto: tum quia Paulus non obtinuerat sibi prouideri de Rectoria in Ecclesia S. Ioannis de Curtim, sed de Rectoria ipsius Ecclesiae, quae ex signis memoratis reperiatur esse curata: tum quia testes pro hac parte examinati deponebant, Rectoriam esse ipsius Ecclesiae, & ad Rectorem spectare onus curae animarum, & expensarum ipsius Ecclesiae: quod non contingeret, si aliud esset Rectoria, aliud Parochialis: tum denique, quia ad solum Rectorem pertinent oblationes, quae fiunt in ista Ecclesia: vnde satis euidenter inferrebat, quod Rectoria non sit diuersa ab ipsa Ecclesia, aliter enim oblationes ad Rectorem non spectarent: cap. pastoralis, vbi signanter Abbas, num. 2. de his qua sunt

1. supra decif. 1444. & 1576. praesens dec. habetur in recentior. p. 2. dec. 368.

2. habetur supra decif. 1576.

3. supra in d. decif. 1444. n. 4. & seq. & haec resolutio fuit confirmata 22. April. 1613. coram Damasceno, vt habetur in posth. Farin. tom. 1. decif. 489. f. adde supra dec. 673. n. 1. & 806. n. 6. in tom. 1.

4. adde Rot. in d. decif. 489. in posthum. Farin. num. 2.

sum a Praelato, Felinus in cap. dilectus, num. 1. & seq. de officio Ordinar.

Minus suadebat beneficij simplicitatem collatio facta cuidam Liniio a Cardinale Sermoneta, tunc Archiepiscopo Capuano post Synodum prouincialem, tanquam de simplici: quia fuit responsum multis modis.

Et primò non constare de tali collatione, nisi per relationem factam in quodam assero instrumento possessionis per Liuium captam; quod non merebatur indubitam fidem, cum ex processu compulforiali constaret, scripturam asseriti instrumenti non esse publicam, neque authenticam, sed folium volans, Notario compulsi exhibiti a tertia persona, asserente illud inuenisse in fasciculo scripturarum cuiusdam Scipionis de Santellis, asseriti Notarij, carebatque signo, & subscriptione illius.

Secundò dicebatur, quod ex gestis tempore Liuij deprehendebatur, ipsum verè fuisse Rectorem curatum huius Ecclesiae, cum ipse sustineret omnia onera actiua, & passiua ad curam animarum spectantia, excepto quod per Capellanum Sacramenta administrabat.

Tertiò dicebatur, quod licet Cardinalis Sermoneta potuisset mutare statum Parochialis, eamque in simplex beneficium redigere, ex eius tamen collatione non poterat dici mutatus status, cum non concurrerent requisita ad praedentis status mutationem, de quibus Canonistae in cap. cum de beneficio, de praeben. lib. 6. Felinus in cap. in nostra, num. 4. 1. vers. secundò nota, de rescript.

5. adde supra decif. 1435. num. 3. & 5. & 1487. n. 8. vbi annotantur alias, decif.

& signanter duo, lapsus 40. annorum, & voluntas superioris nedum potentis, sed volentis etiam mutare statum beneficij. Rota in vna Perusina S. Benuenisae, die 17. Martij 1589. coram bono Cardinale Pamphilio, tunc Rotae Auditore. Hic autem vtrumque deerat; nam nondum erant elapsi 40. anni, cum solum effluxissent 39. cum dimidio: nec voluntas Cardinalis talis fuisse deprehendebatur, ex quo in dicto assero instrumento enunciabatur collatio ab illo facta de Rectoria, seu simplici beneficio, & capta possessio Parochialis.

Quòd Liuius nunquam resederit praeterquam quod ad abusum potius, quam ad excludendam parochialitatem pertinebat, b ex eius non residentia, & culpa Ecclesia non deserat esse Parochialis, praesertim cum testes affirmarent, id ex abusu, & corruptela prouenisse, quam emendare oportuit in illa diecesi, in qua nimis fortasse inualuerat; & eundem Liuium post Synodum apud Visitatores petiit, vt cogere ad residendum, iuxta constitutionem Synodalem Cardinalis Sermonetae, vt deponeret primus testis super primo articulo.

6. adde supra in d. decif. 1444. n. 6.

Denique omnis difficultas cessare videbatur ex constitutione Synodali, edita de anno 1567. qua praecipiebatur Rectoribus, per curam animarum exercere, aut in terminum assignando cur id non facerent, rationem reddere; nullamque admittendam consuetudinem, praeter immemorabilem: Synodus autem satis agnouit, curam istarum Rectoriarum in ea diecesi penes Rectores residere, & quòd iniuste, & per abusum a tali cura se eximere nitentur: vnde multi bonam fidem agnoscendo curam animarum exercendam susceperunt; alij verò licet in abusu perseverantes Rectorias tanquam simp-

licia beneficia retinuerint; illis tamen vitae functis Ordinatus tanquam curatas contulit, vt affirmabant testes: vnde obscure constitutionis Synodalis obseruantia eliciebatur, quam fel. rec. Clemens Papa VIII. per suum diploma Apostolicum roborauit, cum voluerit, Synodum habere locum, nedum in Rectoriis; quae vacauerant, sed etiam in posterum vacaturis: & Capellanos esse coadiutores, non autem curatos.

plia beneficia retinuerint; illis tamen vitae functis Ordinatus tanquam curatas contulit, vt affirmabant testes: vnde obscure constitutionis Synodalis obseruantia eliciebatur, quam fel. rec. Clemens Papa VIII. per suum diploma Apostolicum roborauit, cum voluerit, Synodum habere locum, nedum in Rectoriis; quae vacauerant, sed etiam in posterum vacaturis: & Capellanos esse coadiutores, non autem curatos.

Farfen. territorij.

Die Mercurij 1. Februarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Scientia alicuius actus consideratur, quando pars coactè venit ad causam.

DECISIO M. DCXXXIII.

Cum in hac causa sub die 1. Iulij 1611. fuisset vtraque parte informante, resolutum, initium litis fuisse computandum ab anno 1562. idque maxime procedere data scientia litis, quam videbatur de eo tempore habuisse Dominus Abbas Farfensis; Agentes pro Abbate iterum voluerunt audiri, strictè tamen ad scientiam litis: vnde causa super hoc missa in relationibus, Rota censuit non constare de scientia Abbatis ante annum 1587. quo tempore Procurator Abbatis inhibuit vigore commissionis obtentae a Turritanis comparuit coram bono mem. Gipsio, in hac enim commissione narrauit litem pendere: vnde a tempore praesentationis praedictae commissionis dixerunt Domini inchoandam Abbatis scientiam, non autem ab anno 1562.

1. supra decif. 1599.

Considerando etiam seriem facti dicebatur, quòd a praedicto anno 1587. & non antè erat inchoanda, scientia Abbatis, cum tunc non sponte, sed coactè venerit ad causam, nam cum vellet coram suis iudicibus agere super caducitate, & deuolutione terrarum, fuit bon. mem. Gipsio inhibitus vigore litis pendentiae inter Montopolitanos, & Turritanos, & consequenter ista inhibitiō verisimiliter videtur detulisse ad Abbatem primam litis scientiam, & cognitionem.

2. Coustanti in praedictis questionibus c. 24. n. 3. vers. sic. in hisce casibus antè versiculum haecenus, Sacerdos confirmatus c. 24. n. 3. vers. lib. 3. hae annotatio habetur in margine codicis originalis R. P. D. Peña.

Et ex his fuit conclusum, a praedicto an. 1587. & non antè, imputandum esse Abbati tempus ad recognitionem, & productionem scripturarum, non autem ab anno 1562. quia de illo tempore nulla scientia Abbatis demonstratur.

3. hae pars confirmata fuit infra dec. 1676. & de seq. particulariter Rota videre voluit, quòd actum fuit coram Verospio & habetur in rec. p. i. dec. 507. & in posth. Farin. tom. 2. dec. 159. de anno 1599. & 1614.

Calaguritana beneficij de Osma.

Die Mercurij 1. Februarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Declaratoria datur, si seruatis terminis pars non pareat mandatis.
3. Contrahentio eius cui fuit mandatum intimatum satis constare dicitur, ex quo non ostendit se soluisse, & 4.

DECISIO M. DCXXXIV.

1. **P**Ræsuppositis decisione in hac causa facta coram Domino Atrebaten. sub die 4. Maij 1611. in qua fuit decifum, gratiam Francisci de Salazar fuisse iustificatam, & quòd Martinus de Orano violenter restitit Francisco, volenti capere possessionem beneficij, de quo agebatur, vt patebat ex publico instrumento in actis producto, & quòd fuerint seruati termini substantiales in Rota seruati soliti: ad dubium in Rota propositum, Francisco solum informantem, an esset danda declaratoria, Rota dandam respondit: nam cum mandatum de immittendo fuerit intimatum, pro vt de iure requiritur, Innocentius in cap. finali, num. 3. vers. alias autem, de eo qui mittitur in possessionem, Romanus conf. 482. incip. In casu premissis, num. 6. in fine, Rota dec. 15. incip. Nota quòd ex processu, in fine, de sentent. excommuni. in antiquis. & hæc intimatio fuerit legitime facta, & reproducta fuerit informatio super violenta ablatione declinandis, & fuerint etiam seruati 4. termini substantiales ad docendum de partitione iuxta stylum Rotæ, Felinus in cap. Rodulfus, num. 41. de rescript. Verallus in praxi lib. 8. cap. ult. num. 19. consequenter veniebat danda declaratoria, cum non constaret de partitione, de qua dicitur non constare, eo ipso, quòd de eo non apparet ex actis, vt sæpe fuit resolutum, & signanter in causa Valentina emolumentorum, die 30. Maij 1597. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditoribus.

2. Magna verò contumacia in non parendo atquegebatur ex prædicta violentia, adhibita per Martinum contra agentes Francisci, de qua deponerant testes, quibus licet nulliter examinatis, in odium Martini, contumaciter resistentis mandatis Rotalibus, fuit data fides, & contra Martinum contumacem declaratoria. Cassador. dec. 5. incip. Constitutionem Pauli I. n. 7. de constit.

3. **Romana vinea.**
Die Lunæ 6. Februarij 1612.
S V M M A R I V M.

1. Locatio vineæ de diuersis annis, facta intelligitur post factam vindemiam vltimi anni.
2. Ius questum alicui tollere non licet.
3. Locatio finita censetur, transacto tempore locationis, nisi ex pacto sit prorogatum tempus.

4. **DECISIO M. DCXXXV.**

1. **P**Ræsupposito instrumento locationis vineæ sub die 4. Decembris 1588. celebrato, & aliis vtrinq; deductis dubitari, an locatio fuerit finita de anno 1600. post factas vindemias, seu potius cum legitimo titulo subintrauerit secunda locatio ad alios sex annos, iuxta formam dicti instrumenti ad effectum de quo agebatur?

2. **R**ota vtraque parte informante censuit, locationem 12. annorum fuisse finitam de anno 1600. factis vindemiis; quia de eo tempore fuit completum tempus ad 12. annos. litem queritur, §. qui impleto. ff. locati, sed subintrasse secundam locationem ad sex annos iuxta formam instru-

menti, quoniam Bartholomæus non soluerat in tempore præfixo melioramenta, & mutuum Petro, sicut in contractu locationis promiserat, quod erat ius considerabile, & Petro questum, vigore contractus, & de præfenti radicatam. Baldus in l. si constante, in fine. C. de donation. ante nupt. latè Gomezius super regul. de iure quas. non tollen. quas. 4. vers. sed istis non obstantibus.

3. Nec visum fuit obitare, quòd Petrus teneretur prius intra sex menses ante finem primæ locationis æstimari facere melioramenta facta, quòd tæmè non fecit, nisi ante mensem; vnde videbatur, deteriorem fecisse causam Bartholomæi, restringendo tempus, quo indigebat Bartholomæus ad querendas pecunias; quia fuit responsum, in prædicto pacto duas obligationes fuisse inclusas. Primam Petri ad faciendum æstimari intra dictos sex menses memorata melioramenta: alteram Bartholomæi ad solendum intra mensem melioramenta, & mutuum: vtramque autem obligationem referri ad fauorem Petri, cum vigore primæ consequeretur solutionem melioramentorum, sibi faciendam: vigore autem secundæ consequeretur pecunias, quas in principio contractus Bartholomæo mutuauerat, & consequeretur ex hoc capite non apparebat deterior facta causa Bartholomæi.

4. Et quamuis in hac etiam obligatione versaretur commodum Bartholomæi, quia recuperabat suam vineam, quam Petro locauerat, nihilominus, ex quo Petrus non adimpleuit obligationem ad sui fauorem inductam, quæ non impletâ non poterat melioramenta consequi, in quo potius versabatur eius proprium damnum: non tamen inde inferebatur, quòd Bartholomæus non teneretur mutuum soluere, cum hæc obligatio ad ipsum tantum spectaret: hoc itaque non impleto, locus factus fuit secundæ locatiioni ad sex annos, & quoad hanc partem non erat locus dispositioni. textus in l. item queritur. §. qui impleto. ff. locat. quatenus disponit, quòd transacto tempore locationis, finita locatio censetur; hoc enim non habet locum, quando ex pacto fuit prorogatum, seu inuocatum locationis tempus.

5. Multa alia deducebantur per informantes pro vtraque parte, quæ cum præcisè non pertinerent ad propositum dubium, consultò fuerunt omissa.

Pacen. Canoniciatus.

Die Veneris 10. Februarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Gratia beneficij obrepta ob non publicationem non suffragatur, nisi verificata negativa non publicationis, easque concludenter probata.
- 2. Gratia beneficij obrepta ob non præsentationem literarum non suffragatur, nisi probata negativa dicta non præsentationis, eamque concludenter probata.
- 3. Gratiam, etiam valere, an & quando dicatur noua gratia, vel potius confirmatoria primæ.
- 4. Gratia beneficij si alternatiuè continet duplicem

de loco per non adimpletū non resolutur, vt fuit dictum supra. dec. 694. n. 6.

cem vacationis modum, an & quando sufficiat vnum ipsius iustificare.
7. Gratia potest iustificari per confessionem aduersarij tacitam, & in consequentiam, quod declaratur vt 8. & 9.

DECISIO M. DCXXXVI.

1. **P**Rouisus fuerat auctoritate Apostolica Alphonfus Salgatus de hoc Canonatu per cessionem Antonij Mosquera, quem Petrus Muñez ob non publicationem dictæ cessionis impetrauerat iuxta formam constitutionis Gregorij XIII. & quoniam dubitauerat de validitate primæ gratiæ, ex eo quòd ipse literas desuper confectas intra tempus in constitutione de publicandis præfixum non præsentauerat in Rota, obtinuit secundam gratiam primæ reualidatoriam.

2. Præterea cum vltius dubitaret, an dictus Canoniciatus adhuc vacaret per obitum Ioannis Morquecho, tertiam gratiam impetrauit, etiam valere, casu quo dictus Canoniciatus per eundem obitum vacaret. Et proposito dubio in Rota iuxta restrictionem, paucis antea diebus factam, an constaret de iure Petri; Rota non constare censuit.

3. Vigore primæ gratiæ ob non publicationem cessionis Antonij, non constabat de bono iure Petri, quia cum negatiua non publicationis esset fundamentum suæ intentionis, illam debuit concludenter probare, vt sæpe fuit in Rota decifum, & signanter in Aretina Commenda, die 16. Februarij 1596. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, & in Ripana beneficij, die 17. Aprilis 1600. coram R. P. D. Sarato, & in Siracufana Prioratus die 4. Februarij 1605. coram Domino meo Ludouifio, & in causa Zamoren. Parochialis, die 2. Aprilis 1607. coram Domino Atrebatense.

4. Hanc autem negatiuam non publicationis Petrus non probauerat. Vigore secundæ gratiæ similiter non constabat de bono iure Petri, quia cum esset reualidatoria primæ gratiæ ob non præsentationem suarum literarum, in lite agitata inter Alphonsum, & Antonium cedentem; consequenter subiacebat eisdem regulis, & eadem qualitates, quas prima gratia induebat. Gemianus conf. 128. incip. Super primo dubio, num. 7. Gomezius in regula de non indican. iuxta form. supplic. quas. 7. num. 5. Mandosius super regul. 10. quas. 1. num. 4. debuerant enim omnia narrata in prima gratia iustificari, vt Gemianus, & Sarnen. præcatis locis docuerunt, & fuit resolutum in Rota in causa Aquilana Canoniciatus, die 29. Aprilis 1588. coram bon. mem. Gipsio. Vnde si Petrus volebat capere vacationem ob non publicationem cessionis Antonij, necessarîo reincidebat in difficultatem primæ gratiæ, quam non iustificauerat.

5. Tertia gratia nullum ius tribuerat Petro, cum non esset noua gratia, sed potius confirmatio primæ, vt patebat ex illis verbis, concedimus, quod singula litera huiusmodi cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis, & decretis valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant, & illi suffragentur in omnibus & per omnia, etiam si Canoniciatus, & præbenda prædicti adhuc per obitum ipsius Ioannis vacauerint, & vacent. quasi quòd Papa non concefferit nouam gratiam per obitum

tum Ioannis, sed potius voluerit gratias primas ob non publicationem concessas valere, quamuis Canoniciatus per obitum Ioannis vacauisset, vel vacaret ob non ius Antonij resignantis; inde enim inferebatur; quòd etiam in ipsa tertia gratia includebatur vacatio ob non publicationem.

6. Et quamuis sufficiat in modis vacationis, alternatiuè conceptis vnum tantum iustificare; secus tamen est, quando Papa non concessit per nouam gratiam, sed confirmando priorem; tunc enim modum vacationis & ob non publicationem debuit Petrus verificare, licet non de iure, saltem de facto, vt censuit Rota in causa Abulen. beneficij, die 13. Octobris 1595. coram Domino Cardinale Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, quod maximè procedit, quando talis gratia est restricta ad vnum tantum modum vacationis, vt in causa Bononien. Canoniciatus, die 19. Februarij 1590. coram bon. me. Cardinale Pamphilio. Vnde cum prima gratia in ista tertia confirmata, esset restricta ad solam vacationem ob non publicationem, quam Petrus non verificauerat; consequenter nec tertia gratia confirmatoria primæ poterat iuari.

7. Nec ad rem pertinebat, quòd Petrus diceretur venire hodie per vacationem per obitum Ioannis, & quòd Alphonfus excipiens de dicta vacatione iam consumpta per prouisionem Antonij teneretur de illa docere, & prouisionem Antonij sui antecessoris iustificare; quia fuit responsum, prædicta procedere, si Petrus niteretur noua gratia per obitum Ioannis, sed cum veniret ex gratia confirmante primam per non publicationem, etiam in casu vacationis per obitum Ioannis, & consequenter semper infisteret primæ gratiæ ob non publicationem, tertiæ gratiæ non iustificatæ; prima sibi non poterat suffragari, & sufficiebat Alphonso respondere, Petrum non iustificasse suam gratiam.

8. Dicebatur præterea, gratiam Antonij videri iustificatam ex confessione Petri in precibus in prima gratia porrectis, quatenus narravit, Antonium fuisse prouisum de isto Canonatu, & præbenda, de quo postea per liberam cessionem Antonij prouisus fuit Alphonfus, & non placuit, &c. quæ confessio aderat etiam in narratiua secundæ gratiæ, quæ suffragabatur Alphonso, & probabat consumptionem dictæ vacationis per obitum Ioannis, Puteus decif. 36. incip. Dominus Nicolau, lib. 3. & fuit dictum in vna Caurien. iurisdictionis, die 22. Iunij 1582. coram Domino Cardinale Blanchetto tunc Rotæ Auditore.

9. Ad maiorem corroborationem prædictorum addebatur, non potuisse Petrum iuari tertiæ gratia: nam quatenus volebat capere vacationem per obitum Ioannis, & narrauerat, Canoniciatum per dictum obitum adhuc vacauisse, & vacare, duo probare debuit, videlicet modum vacandi per obitum dicti Ioannis: & Canoniciatum, & præbendam adhuc vacare de tempore impetrationis: glossa prima in c. 2. de rescript. vbi communiter Canonistæ, & signanter Felin. n. 21. & Ripa n. 39. & fuit decifum in terminis in causa Casarugustana Parochialis, die 8. Nouemb. 1599. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio.

10. Hoc autem vltimum, quòd adhuc vacaret de tempore suæ gratiæ, Petrus probare non poterat.

rat, nisi etiam doceret, quod prouisio Antonij per eum narrata fuerat nulla: & consequenter, quodd vacatio ex persona Ioannis non fuerat consumpta, vt fuit dictum in causa Pampilonen. de Tansy, die 21. Iunij 1604. coram Domino meo Coccino, quod etiam probatur in predicta causa Cesarangustana, proxime allegata; gratia enim quæ præsupponit, non fuisse ius penes alium, non potest habere locum, nisi constet, illum ius non habuisse, vt fuit dictum in causa Carinagen. Canonice, die 5. Iulij 1606. coram Domino Cardinale Lancellotto, tunc Rotæ Auditore, pro quo facit, quia dispositio vnum præsupponens non habet locum, nisi verificato præsupposito, gloss. in l. mancipia, in verb. auocandum, C. de seru. fugitiuis, Decius conf. 644. incip. Vfo, & perlecto, num. 15. Surdus decif. 298. incip. Inter alias questiones, num. 4.

habetur in impres. Coc. dec. 188. n. 5. & adde Rot. in posth. Farin. tom. 1. dec. 578. n. 3. vbi ad propositum allegat hanc decif.

10.

Vnde cum Petrus nondum probauerit huiusmodi non ius Antonij, quinimo illud etiam magnificerit, impetrando Canonice ob non publicationem cessionis, quam fecit Antonius, consequenter probare non poterat, quod Canonice vacauerat ex persona Ioannis de tempore suæ tertie gratiæ.

Et ex prædictis fuit conclusum, non constare de iure Petri.

Calagurritana beneficij.

Die Lunæ 13. Februarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Processus iudicialis dicitur, si coram iudice competente fuerint facti aliqui actus iudiciales.
2. Attentata dicuntur gesta appellatione pendente, etiam ab interlocutoria, habente vim definitiua, vel damnum irreparabile.
3. Examinatores ad Parochialem tenentur facere relationem Episcopo de omnibus oppositoribus.
4. Appellatio datur à declaratione facta per examinatores Parochi alium.

DECISIO M. DCXXXVII.

1.

VAcante simplici beneficio, quarta portione nuncupato, in Ecclesia oppidi de Fuenmayor de Nauarrete, Calaguritan. diocesis, per obitum Christophori Ruiz, Ordinarius appositus edicta ad illud conferendum iuxta formam motus proprii Clementis Papæ VIII. ad quod se opposuerunt multi filij patrimoniales, & signanter Andreas de Victoria, & Thomas de Grifalua, ex quibus examinatores Synodales approbauerunt ad beneficia curata solum Andream de Victoria. Vnde Ordinarius mandauit Capitulo dictæ Ecclesiæ, vt eundem Andream præsentaret: licet à relatione examinatorum, & approbatione facta per Prouisorem, sub eadem die Thomas appellasset, non obstante tamen appellatione, Prouisor, seu Vicarius generalis decreuit, & concessit mandatum de prouidendo ad fauorem Andree, cui à Beneficiatis presentato, fuit facta eiusdem beneficij collatio.

2.

Causa introducta in Rota dubitauit, an approbatio, presentatio, & collatio Andree cum omnibus inde sequentibus fuisset attentata: & Ro-

ta vtraque parte informante attentata fuisse censuit, cum examinatores solum approbauerint Andream ad curam animarum, & de Thoma, & aliis nihil dixerint, & istam approbationem iudex acceptauerit, & presentationem ad fauorem Andree per Capitulum fieri percepit.

Cum Thomas in tempore appellauerit, & stante appositione edictorum, & comparitione oppositorum coram prouisore, idem prouisor ad plures actus iudiciales processerit, ex his enim apparet de processu iudiciali. Gemin. in cap. auaritia, n. 7. & ibi Francus n. 5. de elect. lib. 6. consequenter approbatio, & mandatum de presentando cum omnibus inde secutis fuerunt nulla & attentata, quia gesta non solum pendente termino ad appellandum, sed etiam appellatione pendente, vt fuit decifum in multis huiusmodi causis Calaguritanis, & signanter in vna Calagurritana beneficij de Ollanari, die 28. Ianuarij 1604. coram meo, & in vna Calagurritana beneficij de Aro, die 8. Iunij 1607. coram Domino Cardinale Lancellotto, tunc Rotæ Auditore, & in alia Calagurritana beneficij de Muxilla, coram R.P.D. Coccino.

Quæ eo magis dicebantur præcedere in hoc casu, quoniam examinatores non seruauerant formam præscriptam in prædicto motu proprio Clementis VIII. ex quo nulla facta relatione de Thoma, nec de aliis oppositoribus, iuxta formam motus proprii, solum Andream approbauerunt ad beneficia curata: vnde ratio per ipsos facta dicebatur nulla, & inualida. cap. dilecta, de rescript.

Nec refert, quod non fuerit appellatum à relatione examinatorum: nam cum de iure ab eo detur appellatio, quia infert grauamen irreparabile, cum id fuerit factum ante lapsum 10. dierum ad appellandum, dicitur attentata.

Rursus non obstabat, quod appellatio à decreto prouisoris non esset admittenda, quia iuxta formam motus proprii declarauit approbatores per examinatores esse idoneos, & consequenter exequendo dispositionem dicti motus proprii non grauauerit; quia fuit responsum, id habere locum, si extraiudicialiter fuisset processum, secus si iudicialiter, pro vt in hoc casu, cum prouisor formam iuris seruare teneatur: & ad similem difficultatem ita respondit Rota in prædicta decisione Calagurritana beneficij de Muxilla.

Monopolitana bonorum.

Die Lunæ 13. Februarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 3. Iudex in secunda instantia, eandem causam super eisdem pronunciare non potest, etiam si post sententiam reperiantur instrumenta.

DECISIO M. DCXXXVIII.

IN libello porrecto in Curia Episcopali Monopolitana Portia, & Iustina de Romantio contra fratres de Romantio petuerant sibi quædam

b cõtrarium fuit decifum in hac cadẽ causa 22. Aprilis 1613. coram Damasceno, vt habetur in posth. Farin. tom. 1. decif. 488. & 21. Maij 1614. coram Buratto ibi dec. 579. n. 3.

c adde Lud. dec. 515. vbi late annot. num. 4.

d supra dec. 1075. n. 3. cui adde Rot. in posth. Farin. tom. 1. decif. 613. n. 1.

e vide decif. 407. inter impres. Coccini.

4.

f adde Causal. dec. 299. n. 1. & 4. & Rot. in posth. Farin. tom. 1. decif. 488. in hac eadem causa, vbi n. 1. allegat hanc decif.

5.

g adde supra in d. decif. 1075. n. 5. & 7.

6.

h adde supra dec. 267. n. 7. & late annot. ad dec. 251. Ludou. n. 14. vbi cumulat plures decif. i corã Cocci. in impres. dec. 407.

1.

11. Iurepatronatus probato, in dubio presumitur ex donatione, & fundacione, & 12.

DECISIO M. DCXXXIX.

Cum die 18. Aprilis proxime præteriti, de anno 1611. propositum fuisset dubium, an presentatio, quam fecerat Comes Horatius de persona Ioannis Francisci Bazigalupi, vigore iurispatronatus, eidem Ioanni Francisco suffragaretur, Rota restrinxit dubium ad existentiam iurispatronatus, super quo missa causa in relationibus Dominorum die 30. Maij fuit ordinatum, quod probationes super iurepatronatus coadiuuarentur: quibus peractis iterum proposito dubio, Rota censuit, constare de iurepatronatus, quod releuaret, ad effectum, vt Ioannes Bazigalupus à Comite Horatio de Cigalis presentatus veniret instituendus, quia cum articulus versaretur in iurepatronatus personarum, in quibus cessabat præsumptio vsurpationis, etiam Concilio Tridentino consistente sess. 25. cap. 9. de reformat. ad probationem iurispatronatus sufficere presentaciones per tempus excedens hominum memoriam, nempe centum annorum, aut presentaciones per 40. annos cum fama; quia Concilium circa modum probandi iuspatronatus inter priuatos nihil innouauit, vt sæpe Rota censuit, in hac facti specie vtrumque probationis genus dicebatur reperiri ad fauorem familiae de Cigalis, habebant enim presentaciones effectum sortitas, cum institutione Ordinarij, & subsecuta possessione ab anno 1465. nam tunc Aloysius de Cigala, patronus huius Capellaniæ presentauit Ioannem de Ghelinis ad eam vacantem per obitum Antonij de Strinatis, & presentatus fuit ab Episcopo institutus.

1:

2.

b hæc decif. fuit confirmata infra dec. 1675. & adde supra dec. 843. n. 6. Durand. dec. 293. n. 2. & 413. n. 2. Causal. dec. 360. numer. 2. vide de hoc art. Gonzal. ad Reg. 8. gloss. 18. n. 3. & Viuanum in praxi de iurepatr. lib. 11. c. 5. n. 1. & 6. & supra dec. 300. n. 1. & 2.

3.

c adde supra dec. 1032. n. 5. & 1479. n. 3. & 806. n. 8. Durand. dec. 100. n. 3.

4.

5.

d supra dec. 1577. & dec. 69. n. 3. & 165. n. 2. in tom. 1.

6.

quædam bona adiudicari, tanquam subiecta fideicommissio vigore reciproce substitutionis inter Portiam, Iustinam, & Sibyllam sorores, quia per mortem Sibyllæ sine liberis prætendebant factum fuisse locum ad suum fauorem pro parte ad Sibyllam spectante, & super prædicto libello fuit ab Ordinario Monopolitano primo lata sententia absolutio cum certa reservatione aliorum, per eandem Curiam videnda.

2.

Postea in eadem Curia causa iterum acta, idem Ordinarius secundam sententiam ad fauorem fideicommissi, & ad restitutionem dictorum bonorum cum fructibus Portiæ, & Iustinae faciendam pronunciauit, in qua prædicti fratres de Romantio fuerunt condemnati cum aliquibus aliis declarationibus.

3.

Causa introducta in Rota dubitauit, an secunda sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & quoniam ex his, quæ obscure proponebantur, die 2. Decembris 1611. non potuit capi resolutio, fuit dilata; & similiter die 5. Decembris, & tunc ordinatū, quod darentur iura integra, quibus visis, & discussis in hac propositione Rota censuit, secundam sententiam fuisse nullam: tum quia non fuerat citatus Horatius, vnus ex hæreditibus Sibyllæ cap. 2. de testibus; tum quia idem Ordinarius, qui de causa cognouerat, sententiam absolutiorum ad fauorem fratrum de Romantio pronunciauerat: nam non potuit eidem Ordinarius iterum in eadem causa super eisdem definitiue pronunciare, cum semel officio suo functus fuisset. l. index posteaquam. ff. de sentent. & re iudic. l. diuis fratres, & l. relati. ff. de gula fallit si pennis, cap. in literis, & cap. venerabili, de offic. & potest. capitula sint distincta, vt per Coccini. dec. 336. n. 3.

adde supra dec. 978. n. 3. & 746. n. 6. sed hæc regula fallit si pennis, cap. in literis, & cap. venerabili, de offic. & potest. capitula sint distincta, vt per Coccini. dec. 336. n. 3.

4.

Quod procedit, etiam si post sententiam reperiantur instrumenta, ex quibus appareat de iniustitia sententiæ latæ. l. sub specie, vbi Baldus, Salicetus, & Paul. de Castro C. de re iudic. Hanc autem secundæ sententiæ nullitatem intellexerunt Domini procedere, quatenus secunda sententia erat contra iura primæ in ea parte, in qua prima absoluebat ab impetitis.

De iniustitia, quæ eidem sententiæ opponeretur, Domini particulariter videre voluerunt.

Bobien. Iurispatronatus.

Die Veneris 17. Februarij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Iuspatronatus probatur per presentaciones excedentes memoriam hominum, nempe per 100. annos, aut per presentaciones per 40. annos cum fama.
6. Presentaciones dua effectuate probant iuspatronatus.
7. Enunciatiua plures, & diuersa probant iuspatronatus.
8. Quia deseruiunt pro fama, qua cum quasi possessione sufficit. Fama cum quasi possessione presentandi probant iuspatronatus, ibid.
10. Iuspatronatus probatum per continuas presentaciones per centum annos remanet probatum cum qualitate fundacionis, & donationis.

Præterea de anno 1467. Ioannes Felix de Cigalis, nepos ex filio Ioannis de Cigalis, huius Capellaniæ fundatoris nominauit, & constituit Procuratore ad presentandum Thomasinum de Cigalis coram Episcopo Bobienfi. Tertia nominatio, seu presentatio antiquissima edebatur à prædicto Ioanne Felice, mediante persona Ioannis Cigalis sui filij, facta sub die 8. Decemb. 1506. de persona Ioannis Mariæ de Sacchis, quam admisit, & confirmauit Episcopus Bobienfis, cum assertione, quod erat de iurepatronatus ex dotatione, & fundacione familiae de Cigalis: ille autem Ioannes Felix, de quo fiebat mentio in hac presentacione, idem ille Ioannes Felix erat, qui fecerat presentacionem antecedentem: istæ autem tres presentaciones patenter excedebant metam centum annorum, & consequenter probabant iuspatronatus, vt sæpe fuit iudicatum, & nuper in causa Romana iurispatronatus de Cardellis die 22. Aprilis 1611. coram meo.

Et licet ex deductis non appareret de effectuatione secundæ presentacionis factæ de anno 1467. dicebatur tamen, quod enunciatio de fundatore in antiquo procuratorio instrumento contenta, concurrente præsertim præsumptione alterius presentacionis effectuatæ præferebat magnam verisimilitudinem veritatis: vltra quod sufficiebat duæ effectuatæ; ex quibus, & ex aliis postea subsecutis multum remanebat roborata. Puteus dec. 149. incip. In causa Bononien. n. 3. & lib. 3.

7. Dicebatur postremo, quod ista secunda presentatio poterat deferuire pro magno adminiculo, & pro enunciatiua antiqua, cui adiungebatur alia enunciatiua antiquior de anno 1458. contexta in instrumento permutationis factae per Antonium de Strinatis, tunc Capellanum dictae Capellaniae, cum consensu Alyofini de Cigalis, dictae Capellaniae patronis; ubi Capellania enunciabatur constructa per quondam Ioannem de Cigalis, iuris vtriusque Doctorem.

Duae praeterea enunciatiuae Episcoporum factae in institutionibus de praedictis annis 1465. & 1506. omnem dubitationem excludebant.

8. Ex quibus omnibus colligebantur ad minus quatuor enunciatiuae ultra centum annos, vnde resulabat fama a probata. Grauetta conf. 322. incip. *Domina Abbatisa*, n. 2. Verallus dec. 337. incip. *Verbis narratiuis*, n. 7. p. 3. fama b autem in antiquis, iuncta quasi possessione presentandi per 40. annos, probat ius presentandi. Puteus decif. 6. incip. *Et in eadem*, num. 5. lib. 1. Achilles decif. 6. incip. *Fama qua probat, de iure patron.* & fuit saepe decifum in Rota.

Cum praedictis concurrebant recentiores praesentationes factae per eosdem nobiles viros de Cigalis, sortitae effectum de anno 1544. & 1559. & consequenter praesentationes plursquam per 40. annos simul cum fama antiqua.

9. Vterius ex primo genere probationis resulante ex praesentationibus ultra centum annos, & sic excedentibus hominum memoriam remanebat probatum ius patronatus, non solum simpliciter, sed etiam cum qualitate fundationis, & dotationis. Abbas in cap. 1. n. 4. *de religiof. domibus*, & in cap. *querelam*, n. 9. in fine, *vers. vile ergo est, de elect.* Federicus de Senis conf. 234. incip. *Super primo puncto*, Rochus de Curte tract. *de iure patron. in verb. iste, vel is, quasi*, 36. Cassadorus dec. 2. incip. *Fama regulariter*, n. 7. *de probat.* Puteus dec. 205. incip. *In vna Lucana*, n. 2. lib. 1. Mohedanus dec. 3. incip. *Fuit dubium, de iure patron.* Achilles dec. 4. incip. *Ius patronatus probatur*, n. 6. *eodem tit.*

10. Non obstat, quod ius patronatus praesumeretur ex praescriptione, & consuetudine; quia licet ex praedictis appareret de contrario, adhuc respondebatur, clarius esse ex fundatione, & dotatione d Episcoporum: & quando versamur extra familiam potentem, ius patronatus potius praesumitur ex dotatione, & fundatione, quam ex praescriptione. Cassadorus dec. 7. incip. *Hactenus obseruatum est*, n. 7. *de iure patron.* Rota in vna *Tuden* e *iurispatronatus die 13. Iunij 1572.* coram bon. mem. Cardinale Lancelotto, tunc Rotae Auditore, & in vna *Imolen. iurispatronatus die 28. Maij 1584.*

11. Minus obstat, quod ex scriptura vltimo loco producta probaretur, dictam Capellaniam esse de iure patronatus Canonico Ecclesiae Bobien: quia fuit responsum primò, quod non erat in forma probante, cum fuerit extracta absque literis compulsoialibus. Secundo fuit responsum, quod nullo veritatis adminiculo, neque aliquo actu positio fulciebatur contra tam euidentia & clara argumenta, quibus ius patronatus probari videbatur.

Montispolitiana pecuniaria.

Die Veneris 17. Februar. 1612.

S V M M A R I V M.

2. Hereditatis aditio consistit in aduentis animo, & ideo ad probandam eam, requiritur actus, per quem inducatur aditio, & 3.

DECISIO M. DCXL.

IN decisione in hac causa facta die 16. Decemb. proxime praeteriti, fuit resolutum, Spinellum fuisse haeredem, & teneri in solidum ad soluendum scut. mille, quatenus non doceret de cohæredere: & respectu Marcelli fratris fuit reseruatum, quod particulariter videretur, an probaretur, quod esset coheres: & Rota vna tantum parte informante censuit, non constare, Marcellum esse cohæredem.

Id enim non probabatur per testes de publica voce, & fama, neque ex sententia Nunciij Apostolici, in qua continebatur series chirographi Sanctissimi ad fauorem Marcelli, & Spinelli fratrum, & haeredum Episcopi: nam ex ista enunciatiua non probabatur cohereditas respectu Marcelli, nisi videretur supplicatio amborum fratrum, in qua peterent dicta bona, tanquam haeredes, aut acceptatores praedicti chirographi: nam cum aditio hereditatis consistat in animo h aduentis, & ideo non possit per alios explicari, consequenter oportet, adesse talem actum aduentis, per quem inducatur, D. Cardinalis Mantica lib. 12. *de coniect. tit. 11. num. 11.*

Bononien. Fideiussionis.

Die Lunæ 30. Februar. 1612.

S V M M A R I V M.

3. Traditio obligationis non habet vim solutionis, sed mandati ad soluendum.

6. Fideiussor soluens pro aliis confideiussoribus, potest repetere ab illis partes solutas.

DECISIO M. DXLI.

CVm Agentes pro Pompeio Peregrino actiter infarent, vt iterum audirentur super credito Ceruiae, firmatio in decif. facta coram R. P. D. Cauallerio, i Rota illi satisfaciendum annuit cum hoc, quod pauperi Ceruiae 10. scut. Monetæ numerarentur pro faciendis expensis in noua dubij disputatione.

Missa ergo causa in relationibus Dominorum super dubio, an constaret de credito Ceruiae, Rota vtraque parte informante in decifis mansit, vt de sufficienti Ceruiae credito. Et facta, quàm à iure, & informantes pro Pompeio multa inculcabant ad extenuandum creditum Ceruiae, plures partitas recententes, quibus negotio intricato resolutio reddebatur laboriosa, ideo Domini lucem de tenebris eruentes, ad

ad duo potissimum capita praesentem materiam reuiderunt.

Primò ad oppositionem duarum partitarum, de quibus in decisione R. P. D. Cauallerij, a videlicet librarum 7448. & librarum 11369. quae pro credito, & computo Ceruiae fuerant admiffae.

Secundò ad nouas partitas, de quibus in decisione praedicta non fuerat facta indiuidua, & specialis mentio.

Et quoad primam partitam librarum 7448. ratio decisionis visa fuit Dominis concludens, quod illa comprehenderetur in obligatione chirographaria ipsius Pompeij; quia apparebat debita occasione rationis bancaria: neque obstare, quod Ceruia habuerit terminum 20. dierum ad exigendam summam ab Ocellis; quia cum non fuerit in dolo, nec in mora, quare non exegerit, nec ipsa traditio literarum cambij a Venetiis transmissarum haberet vim solutionis, sed solum mandati ad soluendum. Verallus decif. 266. incip. *Diligens exactor*, p. 1. & fuit decifum in vna Romana societatis officij die 9. Martij 1598. coram bon. mem. Peregrino, propterea non exactio non debuit cedere periculo Ceruiae.

Nec ad rem pertinere videbatur consideratio allegata pro Pompeio, quod quidquid esset quoad Ocellos literas scribentes, vt non fuerint liberati; hoc tamen non procedebat quoad fideiussoribus, habentes conditionem, vt deberet fieri discussio principalis debitoris, videlicet illorum de Ocellis, qui literas Cambij scripserunt; quia fuit responsum, quod cum Ceruia esset intra annum conuentum cum fideiussoribus, de negotiando cum Ocellis, non poterat imputari Ceruiae, quare contra eosdem Ocellos non fecerit executionem.

Respectu secundae partitae librarum 11369. pro parte Pompeij opponeretur.

Primò, quod cum fuerit creata accedentibus alijs confideiussoribus cum ipso Ceruia, non videbatur esse proprium debitum, sed ipsius Ceruiae, qui simul contraxerat cum Lucchinis, ita vt contractus non videretur comprehensus in apocha fideiussoria Pompeij, loquente de Cambijs contrahendis inter Ocellos, & Ceruiam.

Secundò praetendebatur pro parte Pompeij, quod non esset admittenda; quia cum essent quatuor fideiussores, vti principales, & in solidum obligati, poterat Ceruia recuperare tres portiones à coobligatis, quo tenebatur excutere.

Sed fuit responsum, istas, & similes oppositiones facile superari; quia cum Ceruia fideiussisset pro Ocellis, & huiusmodi genus contractus non videretur exclusum in apocha fideiussionis Pompeij, non tenebatur Ceruia intra annum facere aliquam excussionem contra principalem; quia simul non poterat perseuerare in negociando cum Ocellis, & excutere: & hic intellectus facile colligebatur ex narratiua contractuum, ibi, *tanto per via di lettere di cambio*; & paulo post, *quanto fore per instrumenti, o altro modo con scritta o senza*; ex illa enim generali clausula, *o in altro modo*, videbatur comprehendi quodcumque genus contractus.

Quod attinet ad alias partitas, seu credita in decisione non specificata, vnica responsione

fuerunt sublata, tanquam contracta ante decorationem, cum tamen pro Pompeio post decorationem contracta praetenderentur.

Alia non releuabant, cum adhuc Ceruia remaneret creditor in summa librarum 20. cum qua summa si compensarentur, semper remabat Pompeius sub obligatione librarum 4. pro qua summa expressè promiserat, & se obligauerat.

Adrien. beneficij.

Die Veneris 24. Februar. 1612.

S V M M A R I V M.

2. Instrumentum adepta possessionis sufficit ad effectum manutentionis, alio non possidente.

3. Dicitio, tantum, est iuratiua, & excludens omne aliud praeter expressum, & 5.

4. Princeps supremus numquam tollit ius possessionis, retinens eam, nisi ordine iuris seruato.

DECISIO M. DCXLII.

CVm de anno 1608. in mense Decemb. vacasset beneficium simplex in diocesi Adriena de eo fuit prouisus ab Ordinario Alphonsus Picus, qui de mense Martij anni 1609. eiusdem beneficij accepit possessionem, in qua continuauit.

Cum autem Matthæus de Priulis, Abbas S. Mariae de la Vangaritia, eiusdem diocesis, praetenderet eiusdem Beneficij collationem ad se pertinere, illud anno sequente 1610. contulit Aloysio de Rinalduciis.

Causa introducta in Rota dubitauit, cui esset dandum mandatum de manutendo? & pro Alphonso allegabatur capra per eum possessio, de qua constabat ex publico instrumento, quae ad effectum manutentionis alio non possidente erat sufficiens d. *pradia ff. de acquiren. possessione*, Puteus dec. 360. n. 4. lib. 1.

Ex aduerso pro Aloysio dicebatur, quod cum in commissione adesset clausula, *vt in petitorio tantum procederetur*, non erat locus disputationi super possessorio, cum illa dictio taxatiua, tantum, excluderet omne aliud, praeter expressum. Felinus in cap. *contingit*, n. 4. *de fide instrument.*

Et licet Rota ordinauerat, quod videretur, de bono iure; forte quia pro bono iure Abbatis multa releuantia deducebatur, & vt lis citius terminaretur, nihilominus per dictam clausulam, quod in petitorio tantum procederetur, non censetur sublata possessorem summariissimum retinenda, ne tollatur ius tertij quaesitum, Rota in vna Romana census coram Robustero, die 8. Februar. 1577.

Et illa dictio, *vt procedatur in petitorio tantum*, non praediicat possessorio, vt tenet Signatura, & S. D. N. Paulus Papa V. in vna *Signat. habita* 31. Iulij 1612. cum de hac difficultate ageretur, dixit mihi, in Signatura praesenti, quod illa clausula ponitur respectu appellationis, non vt praediicaretur possessorio.

a adde anno rat. supra ad dec. 119. n. 7. Dur. dec. 87. n. 4. & 293. n. 4. Causal. dec. 626. n. 8. b vide Barb. de vniuerso iure Ecclief. lib. 3. c. 12. n. 85. & 86. & Mant. decif. 198. n. 4. & supra dec. 1469. n. 7.

a adde supra dec. 836. n. 3.

a adde Causal. dec. 362. n. 2.

e habetur p. 2. diuersor. dec. 331. & p. 1. dec. 792. n. 11.

I. f. supra dec. 1622.

2.

g adde Causal. dec. 272. n. 4. Rot. in posth. Farina. dec. 276. n. 1. h adde supra dec. 1541. n. 5. & 6. num. 11.

I. habetur in impress. Causal. dec. 133. & 155.

k supra dec. 1627.

1.

2.

a adde supra dec. 1427. n. 1. & 1283. n. 2. & alijs saepe.

3.

e adde Rot. recent. p. 2. dec. 600. n. 7. & in impress. per Pacifici post tractatū de Salui. interdict. dec. 58. n. 4.

4.

f habetur in impress. diuers. p. 1. dec. 99. n. 6.

5.

fuisse reiiciendam, ex quo diligentia de citandis prædictis fuerunt facta iuxta stylum ^a Curia Peusina, vt testabantur periti Notarij.

Secundò fuit responsum, post prædictas diligencias comparuissent Procuratores Faustina, & Hippolyta, & ex eorum Comparitionibus purgatos fuisse defectus, ^b si qui interuenire poterint. Verallus dec. 97. incip. *Causa quando est commissio*, & dec. 161. incip. *Commissio p. 1.*

Vtramque hanc responsum approbasse videtur Rota in dicta decisione, in causa Burgen. beneficij, coram Corduba.

Ad quintam nullitatem, ex eo deductam, quòd stantibus dictis diligentis, locumtenens decreuit, Faustina, & Hippolytam citari domi, & per affixionem: & tamen dictum decretum non fuit seruatum, quia Faustina, & Hippolyta fuerant citata domi dimissâ copiâ, fuit responsum, sicut ad quartam, tum propter stylum, ^c tum propter comparitionem Procuratorum prædictarum mulierum, qui ex quo comparuerunt, de citatione videnter habuisse sufficientem notitiam: vnde data præsentia partis leues censetur istâ nullitates, licet Procuratores comparuerint cum potestate.

Ad sextam nullitatem ex eo deductam, quòd Faustina post dictas diligencias fuit citata personaliter, & comparuerunt Procuratores Faustina, & Hippolyta, & docuerunt de mandato Procuratorum: & tamen nullis aliis diligentis factis, neque citatis dictis Procuratoribus fuit processum vigore dictâ diligentia: fuit responsum, nullitatem reiiciendam, ex quo Procuratores Faustina, & Hippolyta semper comparuerunt, licet cum potestate.

Ad septimam nullitatem, ex eo deductam, quòd iuramentum fuit testibus delatum absque illis verbis, *talibus*, &c. Domini responderunt sufficere, quòd Notarius attestaretur, fuisse præstitum iuramentum in forma: sub quibus verbis virtualiter videtur dictum, quòd iurauit talibus scripturis: maxime, quia dicto, *in forma*, intelligitur in forma iuris debita, & conueta; vt in terminis fuit dictum in causa *Calagurritana oblationum*, die 26. Martij 1590. coram Comitulo, & in causa *Ciuitaten. constructionis Capelle* die 20. Februar. 1589. & in causa *Corduben. decimarum* die 29. Ianuarij 1593. coram bon. mem. Cardin. Seraphino, ^d vbi plures aliæ decisiones recensentur, & fuit dictum coram me in causa *Venetæ federis matrimonij* die 8. Iunij 1598.

Ad octauam nullitatem, deductam ex defectu mandati, fuit responsum, ex veritate facti nullitatem cessare; quia non erat verum, quòd solus Ianus comparuerat in iudicio tanquam Dominus litis effectus; quia simul cum eo comparebat Adabilis Lodola, alter Procurator filiorum, & hæredum bon. mem. Comitiss Iannis de Bigazzinis: & licet in citatione ad dicendum contra commissionem solus Ianus comparuerit, tanquam Dominus litis effectus, tamen ex quo aliæ citationes, præsertim termini substantiales, in quibus expressè reperiebatur citatio ad dicendum contra commissionem, fuerunt seruati, etiam à Procuratore specialiter à Bigazzinis constituto, cessauit præsentia nullitas. Casadorus dec. 8. n. 10. de *rescriptis*.

Ad nonam, & vltimam nullitatem ex eo deductam, quòd Faustina, & Hippolyta semper

fuerunt protestata, nihil fieri, nisi legitimatis personis, & tamen Comites de Bigazzinis nunquam docuerunt, se esse filios Comitiss Ioannis: fuit breuiter responsum, aduersarios in toto causa; decursa semper agnouisse Bigazzinos pro filiis Comitiss Ioannis defuncti: quod signanter in commissione idem confessæ fuerunt.

Romana Affectuum.

Die Veneris 16. Martij 1612.

S V M M A R I V M.

3. *Folium debiti recogniturum ab scribente, probat contra ipsum.*
4. *Obliuio non presumitur in facto notabili, & recenti.*

DECISIO M. DCXLVII.

Proposui dubium in Rota, an mandatum executiuum pro termino solutionis mensis Augusti, relaxatum contra Tancredum Perrucium esset exequendum? & Rota, Dominis de Biscia solùm informantibus, exequendum censuit vigore locationis, obligatione Camerali munitæ, & maxime cum terminus ad soluendum esset transactus, & quatenus esset liquida, & certa: nec eius executio videretur impedienda, vel retardanda ex præensione Tancredi, quòd delanno 1607. soluerit partitam scut. 1800. vltra dubium: tum quia Tancredus postea plures terminos decurtos soluit sine ista oppositione, licet semper coactè, & de mandato iudicis, quin & assumpto termino ad soluendum, & sic fatendo debitum: tum quia ista partita scutorum 1800. & alia mutui scutor. 515. erant eiusdem quantitatatis cum illa scutor. 2315. quæ propterea videbatur ex prædictis duobus partitis constata.

Et hinc cessabat potissima præensio Tancredi, in eo consistens, quòd duæ quietantia particulares scut. 1800. & ducat. 515. non comprehenderent octo partitas diuersarum solutionum, quæ dabantur in summario Dominorum de Biscia, num. 1. sed essent omnino diuersæ; hæc enim præensio excludi videbatur ex multis.

Primò, quia ex folio confecto manu Tancredi, in quo fiebat solidatio computorum cum Dominis de Biscia, apparebat, ipsum remanere debitorem in scut. 291. quod cum foret recogniturum, probat contra scribentem *f. l. publica. g. final. ff. depositi*, Rota Genuensis decif. 77. numer. 13. & 16.

Secundò, quia vtraque quietantia est de recepto, & ideo faciliùs præsumi debet, comprehensas partitas supradictas, quarum vel saltè maioris partis Tancredus non habet aliquam quietantiam.

Tertiò, quia dicta partita scut. 1800. non esset scripta in libro Tancredi, in quo tamen reperiebantur descriptæ cætera omnes partitæ; hinc enim oriebatur signum, quòd talis summa non fuerat verè soluta, sed quòd illa, detractis prædictis scut. 515. fuerat creata ex prædictis partitis;

partitis; quia cum esset summa notabilis, non omiserit Tancredus illam in suo libro notare; præsertim cum de facto notabili, & recenti non præsumatur ^a obliuio. glossa in *l. furtum. §. final. ff. de vsucapion. Crauetta consil. 134. num. 31.*

Denique, quia si duplicarentur summæ præductæ, Tancredus anticipatè soluisset scut. 2652. vt deducebatur in informatione facti; quod non erat verisimile, cum Tancredus potius egeret pecuniis, & difficulter solueret, vt ostendebat terminus ad soluendum, quem frequenter suscipiebat.

Et ex his vna tantum parte informanti, fuit conclusum, mandatum relaxatum executioni demandandum.

Romana taxationis dotis, siue alimentorum de Maximis.

Die Lunæ 19. Martij 1612.

DECISIO M. DCXLVIII.

Cum Ferdinandus, & Orinthia, filij quondam Lucæ de Maximis, peterent alimenta à Pompeio de Maximis, successore Lucæ de Maximis senioris, eaque seruatis seruandis, & probata filiatione obtinuissent, & interim Orinthia ad nubilem ætatem peruisset, & de congrua dote sibi prouideri petuisset, ex aduerso autem multæ difficultates fuissent excitatæ ab informantibus pro Marchione Antonio, & aliis de Maximis, contententibus ipsis, tanquam legitimis deberi quoque alimenta; & fortassis status hereditatis ad tot, & tam grandia præstanda non sufficeret, ideòque Rota super dicto statu hereditatis firmando dubium, de more datur ordinauit, & vt parceretur sumptibus, & impensis simul decreuit, vt staretur indicationi instrumentorum.

Pampilonen. sepultura de Esparca.

Die Lunæ 19. Martij 1612.

DECISIO M. DCXLIX.

Cum per ampliacionem Ecclesiæ Parochialis oppidi de Esparca sepultura, ^b quam Ioannes Ramirez habebat in cæmeterio dictæ Ecclesiæ, remansisset intra dictam Ecclesiam sub Altari Capellæ S. Catherinæ, Ordinarius Pampilonensis eidem Ioanni consulendo loco primæ suæ sepulturæ, quæ clausa remanserat, sub prædicto Altari Capellæ S. Catherinæ, alteram concessit sepulturam in introitu dictæ Capellæ.

Orta controuerfia intet incolas, & Ioannem, super concessione prædictæ nouæ sepulturæ; Ordinarius ad fauorem Ioannis confirmando concessionem nouæ sepulturæ sententiam tulit. Et quia à prædicta sententia fuerat appellatum, pro parte incolarum, Rectoris, & Beneficiatorum, & compromissum in quosdam arbitros, illi arbitri diuersam sepulturam Ioanni assigna-

Peña Decif. Tom. II.

uerunt, ad quam Ioannes suorum defunctorum ossa transtulit.

Rursus cum ab hac sententia arbitrorum incola, Rector, & Beneficiari appellassent ad Metropolitanum Burgensem, ille reuocata sententia arbitrorum sententiam Ordinarij confirmauit, Ioannes cum à sententia Burgenis appellasset ad Rotam, tandem post dubia disputata, ego tertiam sententiam tui confirmando sententiam Ordinarij Pampilonensis; & relaxaui literas executoriales ad fauorem Ioannis; vt haberet sepulturam sibi ab Ordinario concessam.

Cæterum, quia Ioannes persistendo in possessione sepulturæ sibi concessæ à prædictis arbitris non curauit exequi facere prædictas executoriales, nec transferri facere ossa suorum defunctorum ad sepulturam ab Ordinario concessam, incola sumpro duplicato earundem executorialium filio, & successoribus prædicti Ioannis intimauerunt prædictas literas requirentes, an vellent eas, & sententias in eis contentas acceptare: & quoniam adhuc non constat eos paruissè, nec ossa defunctorum transtulisse, neque alia in dictis sententiis comprehensa adimpleuisse, quamuis incola iam paruerint, soluendo expensas in quibus fuerant condemnati, recurserunt ad Rotam, declaratoriam petentes contra filium, & successores Ioannis: super qua præensione proposito dubio, an esset danda declaratoria, Rota causa dilata ordinauit, vt meliùs informaretur; noluit enim capere resolutionem, nisi priùs videretur strictè; an incola, (ad quorum fauorem non fuerunt lata sententiæ) possent petere, aut habere ius petendi declaratoriam; in hoc enim potissimum Domini substituerunt: & ideo informantes, relictis tantisper regulis, propter quas concedi solet declaratoria, super hoc potissimum articulo insistere debent, & scribere:

Bononien. Tutela.

Die Lunæ 19. Martij 1612.

S V M M A R I V M.

7. *Tutor non tenetur reddere rationem pro tutela de bonis, qua ante susceptionem eius ad eum peruenerunt, & seqq.*

DECISIO M. DCL.

Agente D. Fabio Benloho contra D. Paulum Bondinum, eius tutorem, pro redditione rationis administrationis tutelæ, post plures resolutiones in huiusmodi causa in Rota captas, fuit vltimo loco restricta difficultas ad capitale mercium, in ciuitate Pisauri; quoniam verò vigore cuiusdam transactionis, emanatæ inter dictum Bondinum tutorem, & Dominicum, ac Pasquinum de Benintendis, assertos agnatos D. Fabij, ad hæreditatem patris aspirantes; solùm tertia pars ad ipsum spectabat, quod capitale fuerat postea per dictum tutorem venditum D. Antonio Cambiatori; propterea dubitauit, an constaret de restrictione tertiæ partis pretij illius ad D. Fabium spectantis; & proposito dubio vtraque

X x

partè

parte informante fuit per Dominos resolutum, non constare de restitutione totius.

Nam ex instrumento venditionis dicti capitalis certe constabat, pretium fuisse libr. 9837. & fuisse assignatum in quinque partibus.

Prima erat libr. 1288. in tot mercibus, & debitoribus Bononiæ, de cuius tertia parte reddebatur sufficiens ratio; quantum enim attinebat ad partitas debitoribus assignatas ad illius computum, non constabat fuisse à curatore exactas, nec de illis fiebat vlla mentio in libris tutelariis, nec fuit satisfactum per partitas per Bondinum assignatas ad dictum computum, (vt dicitur inferius,) quatenus verò spectabat ad libr. 519. quas ipse pretendebat detrudere pro expensis factis in funere quondam D. Camillæ Benlonæ, licet solum tertia pars spectaret ad Fabium, Dominis tamen non fuit visum bene iustificatas, nam dicebatur fuisse adnotatas in quondam liberculo, qui numquam fuit ostensus, vt de illarum quantitate apparere potuisset.

Idem senserunt Domini de altera partita librat. 1067. exigenda ab Alexandro, & Antonio Manaia, cum nulla per tutorem huiusmodi executionis ratio redderetur.

Tertia partita erat librarum 2301. quæ ad manus tutoris non peruenerunt, sed dictus emptor asserere esse debitum capitalis, quod in eodem instrumento promittebatur verè, & realiter adesse, aliàs volebat teneri de proprio ad consignationem, cuius tertiæ partis tutor videbatur teneri, cum nec doctum fuerit de illius executione, nec minus, quodd dictus emptor ostenderit illud debitum adfuisse, pro vt tenebatur.

Nec suffragari dixerunt listam creditorum, appositam in pede dicti instrumenti, quia cum non fuerit doctum, dictum emptorem illum iustificasse iuxta formam suæ obligationis, vtraque promissio manebat in suo robore, & actio tutoris contra illum. Quarta partita erat libr. 1416. exigenda à diuersis debitoribus, pro quibus licet plura adducerentur pro parte Bondini, tamen non bene satisfecerunt Dominis; si enim illas exegit, tenebatur consignare ratam partem Fabio; si verò non exegit, condemnandum fuisse existimantur ob eius negligentiam.

Vltima demum erat libr. 3764. per tutorem recepta in pecunia numerata, de cuius tertia parte ad Fabium spectante reddebatur sufficiens ratio per tutorem, nam constabat Cambiatorem ad illius computum soluisse libr. 469. tribus creditoribus quondam D. Ioan. Francisci patris D. Fabij, vt in summario illius, n. 6. de residuo verò, nempe de libr. 3295. quarum tertia pars erat libr. 1098. de illis habuit à Cambiatore libr. 701. in pecunia numerata, reliquas verò 414. excomputauit eidem Cambiatori pro tot expensis, per ipsum in sustinenda lite in ciuitate Pisauri contra agnatos Fabij, quæ constituebant dictam summan lib. 1098. quam tutor posuit ad illius creditum in dicto libro giornali fol. 5.

Et quamuis pro parte Fabij replicatum fuerit non esse computandas dictas expensas, ex quo non ostendebatur distinctè per tutorem quantitas expensarum, & in qua lite Pisauri fuerint factæ, cum diceretur fuisse aliam causam contra mortem Pietatis eiusdem ciuitatis: nihilominus, cum satis constiterit, fuisse factam litem

contra agnatos in ciuitate prædicta, & etiam durasse per duos circiter annos, non fuit vlla Dominis dicta quantitas executiua, maxime attemptata qualitate causæ, & illius duratione.

Nec placuit ex suprascriptis omnibus partitis tutori, vt supra confignatis deducendas fuisse libr. 380. positas in dicto libro giornali fol. 1. quia ex eius lectura apparebat, fuisse per tutorem exactas, antequam esset tutor, nam suscepit tutelam die 23. Augusti 1567. & die 26. eiusdem fecerat inuentarium; exactio verò fuit facta 11. Augusti, & sic ante susceptam tutelam, & factum inuentarium, imò per duos annos ante venditionem dicti capitalis.

Provt idem fuit dictum de alia partita lib. 48. posita in eodem lib. fol. 6. ad creditum Fabij per tutorem exacta ab Alexandro Lepido, ex quo non apparebat, ipsum fuisse debitorem ad computum dicti capitalis, nec legebatur in lista debitorum data per cambiorem emptorem dicto tutori, quæ posita erat in Regesto fol. 467. Ideo nec ad dictum computum erat detrahenda lex ipso capitali.

De partita verò lib. 265. data pro parte tutoris in summario, n. 7. solum fuerunt admittæ summæ in totum, constituentis lib. 38. reliquæ verò non fuerunt visæ sufficienter iustificatæ; nam partita lib. 95. posita in lib. maior. fol. 2. exacta ab Albino fuit pro vino ei vendito per tutorem de mense Augusti dicti anni 1567. & sic per duos annos ante consignationem dictorum debitorum, & venditionem dicti capitalis, provt idem fuit iudicatum de alia lib. 33. 10. 6. ab eodem Lepido exacta eodem lib. fol. 6.

Alia pariter lib. 96. pro Diamante, & Rubino, quia non apparebat descripta in dicto libro giornali allegato fol. 6. sed solum per tutorem ad debitum Fabij lib. 127. pro pretio Diamantis, & Rubini empti per tutorem à Francisco & Pafquino de Benintendis, non autem ad illius creditum, ideo non putarunt excomputandum, quare in dicta tertia parte totius capitalis libr. 9837. nempe ex libr. 3279. detractis lib. 1254. pro tertia parte lib. 3764. supra positarum in vltima partita, de quibus fuit sufficiens redditio ratio per tutorem, nec non dictis lib. 38. & aliis lib. 18. positis ad creditum Fabij in dicto libro maior. n. 7. Domini dixerunt residuum esse confignandum dicto Domino Fabio, nempe 1968. moneta Bononiæ, pro qua summa ipsum creditorem declararunt dicti tutoris, vel eius hæredis. Et ita fuit resolutum.

Calagurritana beneficij de Zurvano.

Die Veneris 23. Martij 1612.

DECISIO M. DCLII.

Cum in hac causa die 14. Februar. 1605. a Rota censuisset potuisse Episcopum Calaguritanum eligere Nicolaum de Bastera, vt vnum ex quæ ab examinatore approbatis, sibi fuisse ius quæsitum, de quo Ioannes Ladrone nullam fecerat mentionem in sua gratia, & consequenter Ioanni ob stare clausulam, dummodo, non esset alicui in quæsitum.

Et

2. a supra dec. 1386.

Et rursus sub die 29. Octobris 1608. a fuisset in eadem causa decisum, gratificationem eiusdem Episcopi, mandantis suo prouisorio, vt faceret collationem Nicolao fuisse validam: & eadem decisio fuisset confirmata, sub die 4. Nouembris 1609. b & inde sumpra occasione, informans pro Ioanne ad alias controuersias, & iuris articulos difficiles disputationem traduxissent, & materiam longè diuertissent, super beneficio admodum exigui valoris; & propterea aliter causam terminari desiderasset: & mihi, vt inter pauperes litigantes amicabilem iniretur concordia, maxime placuisset: Rota omiſſis metaphysicis disputationibus super aliis articulis, an fuisset necessaria appellatio à decretis factis sub die 6. & 22. & 23. Ianuarij gratificationem, firmatam in prædictis decisionibus de nouo sustineri censuit.

8. supra dec. 1457.

Baren. Prioratus.

Die Veneris 30. Martij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Curatum non dicitur beneficium si cura sit penes collegium, exercitium verò penes vnum nominandum annualiter, ad effectum vacationis per istum.
3. Litera Apostolica, propter reuerentiam, qua eis debetur, habent executionem paratam. Remissoria pro articulis petita conceditur cum aliquo temperamento, si omnes non sint reuocantes, ibid.

DECISIO M. DCLII.

1. Bernardinus Larizza, Prouisorius Apostolicus de Ecclesia Parochiali terræ Fasani, Prioratus nuncupata, literis suæ prouisionis iustificatis, sententiam pro illarum executione ab executore obtinuit, quam Rota validam censuit: & propterea petebat immitti in possessionem dictæ Ecclesiæ.

Sed quia Stephanus Colutus petebat sibi concedi Remissoriam ad probandum, quod prouisio facta Bernardino erat nulla, & inualida; & articuli, quos vigore Remissoriæ probare pretendebat Stephanus, viderentur releuantes; quia si Prioratus erat officium in Parochiali Ecclesia receptitia, & cura animarum erat penes collegium, & illius exercitium erat penes singulos de collegio, & penes sacrificam annualem, & à Capitulo deputatum, Prioratus non poterat dici curatus, & Ecclesia Parochialis Collegiata non vacauit, neque vt talis conferri poterat, & consequenter prouisio Stephani de officio Prioratus in Ecclesia erat Canonica, & imperatio Bernardini de ipsa Parochiali, quæ non vacauerat, erat nulla: ideo non fuit simpliciter concessa Remissoria, sed cum clausula salutari, cum retardatione, vel sine retardatione processus super immiſſione, arbitrio Rotæ.

Et licet regula sit, quod literæ Apostolicæ propter reuerentiam, quæ eis debetur, habent executionem paratam, Cassador. dec. 10. incip. Casus occurrerit, n. 8. de rescript. Mohedan. dec. 13. Peña Decif. Tom. II.

incip. Resolutorum fuit vt lite pendente, & fuit sep dictum, & signanter in vna Cremoren. h. penſionis die 15. Aprilis 1611. coram Domino Cauerio: nihilominus in hoc casu ab hac regula fuit tantisper temperatum; quia pro parte Stephani nedum edebatur nudi articuli, sed amplius exhibebatur fumus, seu præsumptio quædam non leuis pro articulis, deducta ex literis prouisionis vltimi possessoris, habitis à Priore Sancti Stephani, & ex depositione testis in Curia examinati, probantis omnes materias examinatas, & ex duabus fidibus Sacerdotum terræ Fasani, affirmantium, curam animarum non residere penes Priorem, sed omnes portionarios requisitos, iure proprio illam exercere.

Ex his enim visum fuit Dominis concedere remissoriam ad Cassadorum dec. 3. de dilatione. sed cum prædicto temperamento.

Mediolanen. attentatorum.

Die Lunæ 9. Aprilis 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Attentare non dicitur possessor rei, qua pretenditur attentata.
3. Possessionem qui continuat, non attentat.

DECISIO M. DCLIII.

Quia pretendebant i Monachi S. Ambrosij Mediolani, Præpositum, & Canicos eiusdem S. Ambrosij attentasse, apponendo lapidem sepulcralem in eadem Ecclesia cum inscriptione, continente nomina, & cognomina mortuorum, qui in eadem Ecclesia sepeliuntur, dedi dubium, an oppositio noui lapidis cum tali inscriptione esset attentata?

Et licet Monachi agnoscendo bonam fidem cesserint dubio, quia re vera Canonici non attentauerant, ex quo multis productis exemplis docebat, se in ea potissime extitisse, & extare, vt cum talibus sepulcralibus inscriptionibus mortuo, præsertim Canonicos, speliuissent, & consequenter continuando in sua possessione non attentabant, c. 1. vt lite pendente. gloss. in c. non solum, de appellat. lib. 6. Clemens. 2. vt lite pendente. Rot. dec. 43. & 44. de appellat. in nouis quod procedit etiam post factam inhibitionem, quia qui continuat, non attentat. Bellamera dec. 528. Gabr. conf. 52. n. 17. lib. 1. & stante cessione dubij, non oportuisset extendere decisionem. Nihilominus, quoniam Canonici eam enixè postulabant, ne in posterum eadem controuersia reuocaretur in dubium; ideo eorum portioni satisfaciendum putauit.

Ferrarien. afflictus.

Die Lunæ 2. Aprilis 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Remissoria conceditur pro articulis nouis et deductis in secunda instantia, dummodo sint releuantes.

b habetur in impress. Causal. dec. 148. n. 2. cui iunge supra dec. 147. n. 2. vbi annotat, alias dec. in tom. 1.

f habetur hæc dec. in impress. penes Posthū post tract. de manu. dec. 462.

2. adde supra dec. 1174. n. 2. 1 adde annotat. ad dec. 203. Lud. 11. 7. vbi ad propositum allegat hæc dec. & supra dec. 1174. n. 2.

madde infra decif. 1683. n. 4. Seraph. dec. 432. n. 4. Dur. dec. 191. n. 7. & 198. n. 15. sed hæc regula fallit, si possessio erat turbida, vel mutauit modū, quia tunc continens non adducit, vt per Causal. dec. 615. n. 3. Eudou. dec. 557. n. 1. vbi annot. n. 4. adducit alias dec.

DECISIO M.DCLIV.

I. a supra dec. 1561. b Quae concedi debet in qualibet instantia in profanis, quando materia est relictas, vt supra dec. 918. n.1. & 948. n.2. & 1626. n.4. & alia saepe.

V Traque parte informante dubitauit an esset recedendum a decisione in hac causa facta sub die 28. Ianuarij 1611. a & pro parte communitatis de Bagnacuallo proponebantur, multa reuertant, quae si legitime proponebantur, multum ei prodesse possent, ideo Rota censuit, vt dilata pro nunc executione, quam instanter petebant Agentes pro Domino Cardinale de Este, daretur communitati Remissoria. b

Romana rescissionis contractus.

Die Veneris 6. Aprilis 1612.

S V M M A R I V M.

- 3 Transactio rescinditur prae textu enormissima laesione.
4 Alimenta potest petere filius extra domum heredis, si culpa istius ab illa discedat.
5 Laesio enormissima consideranda est de tempore contractus.
6 Religio si relinquatur legatum, consequi potest illud Religio, capax successione.

DECISIO M. DCLV.

Dominus Dux Ioanes Georgius Caesarinus de anno 1585. in codicillis, praeter alia legauit Afcanio Caesarino, eius filio naturali (qui hodie in Ordine S. Augusti. Professus, vocatur Frater Ioannes Georgius) alimenta, victum, & vestitum in domo propria Ducis sub his verbis: Al quale mio figliolo mentre durara, la linea de descendenti maschi lascio il vitto, e vistito in casa mia per se, e tre seruitori, e canalcatira, e quello de piu, che parera alla Sig. mia consorte.

Cum autem vita functo testatore, Dominus Dux Iulianus Caesarinus eius filius, & haeres numquam dictum legatum praestare curasset, vt copiose deponerent testes in causa examinati, vnde praedictus Afcanius pro consecratione legati coram A. C. coactus fuerat de anno 1598. eundem Dominum Ducem Iulianum iudicialiter conuenire, tamen cum non posset propter vrgentem paupertatem diutius litem prosequi, anno 1601. coactus fuit, cum fratre ad hanc transactionem deuenire, vt praedictum legatum reduceretur ad 20. scuta mensura, & perinde censureretur, ac si ab initio ad dicta scuta 20. constitutum fuisset.

Ceterum, quia Afcanius in dicta transactione enormissimè se fuisse laesum praetendebat, causa introducta in Rota dubitauit, an constaret de tali laesione, vt transactio, & instrumentum super ea confectum venirent rescindenda; & solo Afcanio, seu fratre Ioanne Georgio informante, Rota de laesione constare censuit: nam cum legatum fuerit relictum pro alimentis Afcanij cum specificatione pro tribus famulis, & vno equo; & consequenter ascendere videretur plusquam ad scuta 50. mensura, iuxta dicta testium de maiori summa deponentium, & transactio fuerit facta de scutis 20. mensuris, laesio apparebat clara ultra dimidiam, vt locus foret dispositioni l. 2. C. de

e adde Rot. in posth. Far. tom. 2. dec. 199. in hac eadē causa, vbi n. 1. & 2. allegatur hae dec. 1374. n. 1. & 282. n. 2. in tom. 1.

rescindenda. vendit. quae habet locum etiam in transactione, iuxta magis communem opinionem quam seruat Rota, vt saepe censuit, & signanter coram Chisanen. decis. 192. incip. Transactio rescinditur, & in vna Tirajomen. d. de curamur die 8. Octobris 1576. coram bon. mem. Robufterio.

Nec praedudicabat Afcanio, quod degeret extra domum e paternam, in qua testator iusserat sibi praestari alimenta; quia fuit responsum, quod cum propter litem motam super istis alimentis Dominus Dux Iulianus illum de domo expulerit, extra domum poterat consequi alimenta. Bartolus in l. Caio. §. Imperator, n. 2. ff. de alimen. & cibarij. legat. Rolandus conf. 89. incip. Super primo articulo, n. 14. & 15. Surdus de aliment. tit. 4. quest. 15. n. 12. & 13. isto enim casu nulla culpa Afcanij, sed factum haereditis fuit in causa, vt Afcanius non potuerit recipere alimenta in domo paterna.

Demum non praedudicabat Afcanio Religiosis ingressus, quasi quod propterea effectus fuerit inhabilis ad percipiendum praedictum legatum alimentorum.

Quia fuit responsum primò, ad effectum laesionis considerari tempus contractus. f. l. si voluerat, in fine. C. de rescindenda. vendit. Grat. conf. 142. incip. De reueram in praesenti causa, n. 29. lib. 2.

Secundò fuit dictum, legatum quoad ius remanere penes ingredientem Religionem. Bartolus in Authen. Ingressi, n. 42. vers. quarit glossa, C. de sacros. Eccles. & quoad commoditatem transire in Monasterium, & donec viuat Religiosus. gloss. in d. Authen. Ingressi, in verb. dedicant, vers. responde sic. C. de sacros. Eccles. vbi Iason n. 48. vers. tertio videndum. Speculator tit. de statu Monachor. n. 52. vers. quadragesimo sexto quaritur.

Firmana attentatorum.

Die Veneris 6. Aprilis 1612.

S V M M A R I V M.

- 4 Clausula, Si quid exequendum, posita in commissione appellationis, suspendit iudicium executionum, donec index appellationis mandauerit exequi.
5 Executio est attentata, & nulla, si fiat appellatione, & inhibitione pendente.
6 Clausula, Si quid exequendum, in commissione executionis posita, non impedit vim appellationis suspensiva.
7 Commissio cum clausula, Si quid exequendum, debet exequi, sed prius attentata sunt renouanda, ibid.
8 Descriptio facta in inuentario non praedudicat veritati.

DECISIO M. DCLVI.

In hac causa, quam proposui extra Rotam, praesupponebatur in facto, quod Bitrus habuerat duas uxores, & quod ex prima procreauerat Fabium, & ex secunda, nomine Liuiam, suscepit Iulium, filios legitimos; & quod Liuia cum tempore matrimonij contracti cum Bitro esset vidua, eidem Bitro pro dote in vna parata assignauit florenos 700. implicatos in bonis heredita

d habetur in impress. diuers. p. 2. dec. 102. cui adde supra dec. 1207. n. 8. & 1489. n. 6.

e adde Rot. in posth. Far. in dict. dec. 199. n. 6. vbi ad propositum allegat hanc decis. & vide supra dec. 184. n. 3. vbi annotatui alius dec. in tom. 1.

f adde supra dec. 479. n. 7. vbi annotatui alius dec. & de hoc art. vide supra dec. 706. n. 2. & seqq. in tom. 1.

g adde supra dec. 1214. n. 4. & seqq. & 870. n. 10.

hereditariis Ioannis Baptistae primi sui mariti, & signanter in praedio terrarum, de quo nunc agebatur, posuitque Bitrum in locum suum cum cautione praestita de illo semper manutendo in possessione eiusdem praedij, vt constabat ex instrumento matrimonij, in actis producto, rogato de anno 1546.

Rursus praesupponebatur, quod mortuo Bitro, Iulius infans vixerat sub tutela, & cura Fabij fratris maioris, & quod factus pubes nullis exactis, nec confectis computis, nec facta diuisione bonorum recessit a domo paterna, & vitam famulando traduxit, cum Maceratae, cum Romae, donec Fabius, & filij Fabij vixerunt; & quod mortuo vltimo loco Hieronymo filio Fabij, Iulius anno 1594. illius hereditatem acceptauit cum beneficio legis, & inuentarij, in quo fecit mentionem de dicto praedio, sub his verbis: Si fa mentione di vna possessione Oliuata con columbario, posita nel territorio di Ciuita noua: laquale se dice essere dotale, di Madona Liuia, matre di detto Giulio con altre raggioni.

Et quod Fuluius maritus Brandiae, sororis Hieronymi, & praetensus creditor in scut. 600. ex causa residui dotis Brandiae egerat, vigore obligationis Cameralis, & obtinuerat mandatum executiuum contra bona hereditaria Hieronymi de anno 1595. & curauerat subhastari, & deliberari dictum praedium cuidam Martello, qui postea retrocessit illud eidem Fuluiio creditori: cum verò Iulius appellasset a dicta executione, & causa fuisset commissa Domino Germonio, ab illo obtinuit sententiam reintegratiam, cuius vigore restitutus fuit ad pristinam suam possessionem praedicti praedij sub die 23. Augusti 1597. vt patebat ex instrumento possessionis producto, in quo erat inserta sententia Germonij cum mandato de reintegrando, vigore praedictae sententiae.

Sed cum Fuluius de anno 1601. ex integro coram A. C. egressus contra Iulium, tanquam haereditatem Hieronymi ex causa eiusdem crediti praetensa dotis, & mandatum executiuum obtentum praetenderet posse exequi, etiam contra propria bona Iulij, non obstante beneficio inuentarij, & Signatura commisit causam appellationis, a Iulio interposita, sine praedudicio legitimae executionis, quo ad bona hereditaria Hieronymi, quo verò ad bona propria Iulij cum clausula, si quid exequendum, & R. P. D. Hortensius, cui causa fuerat commissa die 17. Augusti eiusdem anni 1601. parte citata inhibuisset, & Fuluius non obstante praedicta inhibitione de mense Septembris 1603. idem mandatum executiuum super eodem praedio exequi fecisset, & praemia subhastatione, sibi adiudicari curasset, & Iulius praetenderet, se debere manuteneri, & quatenus opus esset, reintegrari, dubitauit, an constaret de attentatis ad praedictum effectum? & Rota, Iulio solum informante, de attentatis constare censuit, quia praedicta executio fuit facta de mense Septembris 1603. postquam vigore commissionis super appellatione Dominus Hortensius sub die 17. Augusti 1601. inhuisset, nam clausula, si quid exequendum, apposita in rescripto commissionis super appellatione, suspendit iudicatum

quousque a index appellationis, causa cognita mendauerit exequi.

Regula enim est clara, quod executio facta lite, & appellatione pendente, & praesertim inhibitione formiter executata, est nulla; & attentata, cap. non solum, de appellat. lib. 6. Rota dec. 20. de appellatione, b in nouis.

Nec suffragabatur Fuluius clausula, si quid exequendum; quia ista clausula non auferit, nec impedit vim appellationis suspensiuam; quin potius suspendit executionem, & eam transfert in iudicem ad quem, donec ab eo sit cognitum de iustitia, vel iniustitia mandati, vt fuit resolutum in vna Berfanen. coram Verallo sub die 4. Aprilis 1552. & consequenter non tollit vitium attentatorum, de quibus Rota prius cognoscere solet. Paleottus in vna Romana attentatorum die 4. Maij 1557. & incip. Fueram adiunctus. c

Nec obstabat, quod hoc praedium fuerat reuertum in hereditate Hieronymi, & ideo est locus clausulae, sine praedudicio executionis, quoad bona hereditaria Hieronymi, quia fuit responsum, quod descriptio facta in inuentario, fuerat cum expressa protestatione, quod praedium dicebatur esse dotale de Liuia matre di Iulio; quo casu nec proderat Fuluius, nec praedudicabat Iulio. Bisnietus dec. vnica, n. 10. de donatio inter virum & uxorem.

Praeterea descriptio facta in inuentario non praedudicat veritati. Fanucius tract. de inuentario, p. 3. n. 45. de veritate autem in hoc casu constabat ex instrumento publico, quod praedium de quo agebatur, fuerat traditum Bitro pro dote Liuiae, matris Iulij.

Amerina praetensi Acconciij.

Die Lunae 9. Aprilis 1612.

S V M M A R I V M.

- 4 Dos data puella ex bonis fideicommissi subiectis non debet extendi ultra necessarium ad illam. Acconcium pro dote numerandum est secundum facultates bonorum, ibid.

DECISIO M. DLVII.

Rota die 12. Ianuarij 1607. a causa cognita censuit, Iuliae & Helenae nobilibus puellis Amerinis assignandas fuisse dotes in scutis mille monetae pro singulis; quia facultates paterna maiorem summam non ferebant.

Et quia tunc Rota nihil dixerat de acconcio, siue rebus mobilibus, sponis dari solitis; ideo paupo pdt sub die 16. Martij eiusdem anni, vtraque parte informante, datis memorialibus, & articulo considerato, Domini voluerunt aliquid addere, dicentes, quod patrimonij viribus expensis non erat amplius grauandus Ioannes Franciscus, qui praedictas dotes postulaerat, & hanc Dominorum resolutionem in fine praedictae decisionis ego tunc mea manu notaueram.

Verum post tot annos, tanta importunitate actum fuit pro parte puellarum super praetensi acconcio, vt denuo querere oportuerit,

a adde Coccin. dec. 216. n. 3. quae etiam habetur penes March. de commiss. p. 1. pag. 233. & pag. 634. & Rot. in impress. per Pacif. post tract. de Salui. Interd. dec. 261. n. 3. & in vna Tolercana Parochialis coram Sacro Imper. per eundem March. p. 1. pag. 390. & repetita p. 2. pag. 34.

b adde Lud. dec. 546. n. 5. & 435. n. 3. & 6. Duran. dec. 96. n. 2. & vide supra in tom. 1. dec. 416. n. 2.

c habetur in impress. diuers. p. 3. lib. 3. dec. 423.

d supra d. d. 227.

an ratione acconej aliquid fuisset addendum? & Rota vtraque parte informantis nihil addendum censuit.

4. Primò, quia consideratis facultatibus, istę puellę videbantur sufficere dotatę, vt fuit deductum in prædicta decisione. a Secundò, quia hęc agebatur de dote subsidiaria, extrahenda ex bonis fideicommissio subiectis, iuxta Authen. res que, C. communia de legat. Vnde cum ista puellę iam habuerint acconcium ex bonis maternis, non poterat amplius grauari fideicommissum. Doctores communiter in d. Authen. res que, vbi signanter Curtius iunior n. 16. Parisius consil. 63. incip. Capiendo primum dubium, n. 49. lib. 2. Marzarius consil. 1. n. 41.

Tertiò, quia quatenus de consuetudine ciuitatis Amerinę solitum esset præstari acconcium, consideratis prædictis facultatibus, quę dotes in maiori quantitate non patiebantur, Domini dicebant, quòd in prædictis scutis mille continebatur acconcium, quòd eo magis denegandum fuerat, quia pro parte Ioannis Francisci nouum æs alienum detectum affirmabatur.

Ex prædictis fuit penitus reiecta prætenfio istarum mulierum super prætenfo acconcio.

Romana consignationis cedula.

Die Lunę 9. Aprilis 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Fructus rei fideicommissio subiecta debentur heredi fideicommissario, & 3. & 4.
5. Testes vassalli probant ad fauorem Domini si de eorum interesse non agatur.

DECISIO M. DCLVIII.

1. Ite pendente inter Dominos Flaminium de Anguillaria, & Flaminia in Vrfinam per sententias latas ad fauorem Flaminij, causa fuit terminata. Ceterum, quia postea super vino vineę Vallis de anno 1587. recolligendo fuerat controuersia inter prædictas partes, bon. mem. Cardin. Aldobrandinus, postea Clemens VIII. auocando ad se prædictę vineę possessionem ordinauit, vt partes exhiberent cedulas in actis, vt maiori oblatori consignaretur, & pretium penes bancum de Vbertinis deponeretur, ad effectum consignandi cui de iure.

2. Et quia oblatio Domine Emilie fuit ceteris maior, vinum controuerfium fuit eius famulo consignatum: cum verò Dominus Flaminus (ad cuius fauorem pronuntiauerat etiam Dominus Cardinalis Plattus, cui causa fuerat commissa) prætenderet, sibi consignari fructum prædictę vineę, proposito dubio, solo Flaminio informante, Rota censuit, cedulam de pretio vineę, quę reperiebatur in actis producta, Flaminio fuisse consignandam, quia fructus vineę spectabant ad ipsum, tamquam b hæretico Pirouano, vt dem fideicommissarium, & donatarium sui haberetur in patris. Hondedeus consil. 30. incip. Capitaneus Auerardus, numer. 10. libr. 1. Surdus concord. 520. vbi n. 1. fit mencio st. 128. incip. Est à multis approbata, numer. 5. de hac dec. lib. 1.

3. Quod procedebat sine difficultate, quia vi-

nea (de cuius fructibus agebatur) fuerat Auerfi, patris Flaminij, & Flaminus per sententiam latam à Cardinale Platto fuerat hæres fideicommissarius Auerfi declaratus, & in eadem sententia fuerat Flaminio reseruatium ius repetendi fructus dictę vineę, super qua Emilia, cui de dote, & aliis prætenfionibus fuerat satisfactum, nihil prætendere poterat.

4. Non obstabat, quòd in sententia esset clausula præseruatiua, quatenus fructus de iure Flaminio deberentur, quia de iure non poterat dubitari, quin ei tanquam hæredi, & fideicommissario deberentur à die, quo fideicommissum ad suum fauorem fuerat iustificatum. Gabriel consil. 121. incip. Ludouicus instruit heredes, n. 58. lib. 1.

5. Quod eo magis procedebat sine difficultate, quia constabat, tam de possessione Auerfi patris, quam de possessione Flaminij filij, & hæredis, vt affirmabant testes pro Flaminio inducti, qui licet essent vasalli, bene probabant ad fauorem Domini, cum non ageretur de eorum interesse, c iuxta notata in l. dotatibus, C. de testibus, Puteus decif. 15. incip. In vna Burgen, num. 2. lib. 3. & præsertim cum deponeret de facto proprio, quia fuerant factores, Cæsar de Graffis dec. 74. aliis 5. incip. In dubio de duobus probandis, n. 4. de testibus.

Baren. beneficij.

Die Veneris 4. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Descendentia probanda est per gradus distinctos.
3. Testes de auditu probant in antiquis descendentiis, & 6.
5. Antiquum tempus, etiam in instrumento, dicitur ex centum annis.
6. Fama in antiquis probabat parentelam.
7. Filiatio, & descendentiæ probatur ex libro, vbi notantur baptizati, vna cum aliquo adminiculo, & 8.
9. Testes examinati in loco suspecto, & sine citatione sunt nulli.

DECISIO M. DCLIX.

Cvm aliàs sub die 28. Octobr. d anni præteriti, hæc causa proponeretur super dubio, an Nicolaus Ragonus esset instituendus, multæ fuissent excitatę difficultates, placuit Dominis restringere causam ad descendentiæ Nicolai à Mariano de Madio primo patrono; quia si non constabat descendentiæ, non erat necessarium alia dubia discutere.

Proposita ergo causa, vtraque parte informante, Rota censuit, probari descendentiæ Nicolai à Mariano per gradus distinctos, sicut requiritur. c cap. licet ex quadam, de testib. vbi communiter Doctores. Marianus enim, huius beneficij fundator, genuit Vitum, & Vitus genuit Pascam, & Pasca genuit Ginefram, & Ginefra genuit Nicolaum Ragonam.

Quod autem ex Mariano genitus, fuisse Vitus, deponerent tres testes de auditu à maioribus, & præsertim à coniunctis, & vnus etiam de

defama: & cum verfaremur in antiquis, in probanda descendentiæ testes etiam de auditu admittentur. a Panormitanus in d. cap. licet ex quadam, num. 2. & ibid. Imola num. 1. & Decius consil. 321. incip. In causa, num. 6. & consil. 595. incip. Pro resolutione dubiorum, Franciscus Aretinus consil. 37. incip. Sequendo ordinem, num. 2.

4. Et eo maxime, quia concurrerant adminicula, & præsertim vnus desumptum ex positione per Thomam Sansonij data, in qua fatebatur, virum processisse à Mariano, & Pascam à Vito, vnde multum roboris accedebat depositioni prædictorum testium.

5. Quòd autem verfaremur in antiquis, ex eo patebat, quòd agebatur de descendentiæ probanda vltra spatium instrumentorum: quod tempus etiam in instrumentis dicitur antiquum. c Iason in l. cum aliquis, C. de iure delib. num. 5. & in testibus tempus 60. annorum dicitur antiquum. Chifauen decif. 59. incip. Filiatio, Puteus decif. 212. incip. Fuit dubitatum, num. 3. lib. 1. Gabriel consil. 149. incip. In specie proposita, num. 48. & multis seq. lib. 2.

6. Non obstabat, quòd adessent plures Viti, quia testes deponerent de Vito filio Mariani, non autem de aliis Vitis, & sic cessabat æquiuocatio.

7. Quòd autem Vitus genuerit filiam Pascam, probant primus, & secundus, & quintus testes, qui licet ob temporis antiquitatem non cognouerint Vitum, disertè tamen deponerent, quòd Pasca communiter reputatur filia Viti; & stante antiquitate temporis non est necesse, quòd deponeret de vera scientia, satis enim erat fama, d & communis reputatio, ex quibus in antiquis probabatur parentela, & reputatio. Bartolus in l. filium, num. 1. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. Alexander consil. 51. incip. Viso, & discusso processu, num. 3. lib. 1. Decius consil. 54. incip. In causa Domini Antonij, num. 5. in fine.

8. Quòd verò de Pasca descenderet filia Ginefra, probant plures testes super 8. articulo deponentes, quòd de Pasca de Madio, & Dominico eius marito, nata fuerat Ginefra; quorum depositioni accedebat fides ex libro Baptismali, vbi legebatur, eam fuisse natam de anno 1582. & fides numerationis personarum facta c de anno 1546. in qua inter filios Domini numeratur Ginefra, filia Pasce: nam ex libro vbi notantur baptizati, vna cum aliquo adminiculo probari descendentiæ, f & filiatiõnem, fuit sæpe resolutum in Rota, & signanter coram Comitulo in causa Aretina Capellania, die 10. Maij 1591. & coram Domino Cardinale Millino, tunc Rotę Auditore in causa Regien. Prioratus, die 29. Aprilis 1592.

9. Hic autem plura concurrerant adminicula, videlicet testes, & fides numerationis personarum. Demum quòd Ginefra genuerit Nicolaum Ragonum, deponerent plures testes de communi reputatione, & tractatu, quibus suffragabatur fides Baptismi. Nec ad rem pertinebat, quòd tres de prædictis testibus essent de patronis, qui præsentauerant Nicolaum, quia vnus tantum erat de patronis; alię verò erant foeminae non patronis, quæ in probatione descendentiæ Nicolai nullum habebant interesse.

10. Nullitas examinis testium ex defectu citationis, ad videndum illos iurare cessabat ex actis, vnde apparebat, interuenisse talem citationem, & testes debito tempore iurasse. Alia nullitas, quòd testes fuerint examinati in loco suspecto, similiter cessabat, quia licet Sansonius petierit, vt testes accederent ad ciuitatem Bari, id non obtinuit, quia eius petitio videbatur iniusta, cum terra Noia esset eius patria, & testes ibi examinandi essent senes octuagenarij, & nonagenarij, & mulieres similiter proeclatę ætatis; & cum Sansonius dedisset interrogatoria in terra Noia, omnis difficultas videbatur sublata, & præsertim illa deducta per informantes pro Sansonio, quòd ipse appellauerat à decreto examinis in terra Noia, quia præterquam quòd id quod opponebatur de appellatione, non subsistebat in facto, post decretum factum à iudice, reiiciente protestationem Sansonius non appellauit, imò dando interrogatoria consensisse censebatur examini, in dicto loco faciendo; cum explorati iuris sit, quòd debeat appellari post grauamen. Atque ex his fuit conclusum, constare de descendentiæ Nicolai à Mariano.

10. Et licet in resolutione in Rota capta, fuerit additum, probari descendentiæ, nisi obstaret testamentum Donatillæ, in quo dicebatur, quòd Pasca erat filia vterina prædictę Donatillæ, quasi quòd Pasca esset nata ex alio marito, quàm ex Vito de Mado, vnde excludebatur descendentiæ filiorum Pasce à dicto Vito, hoc non præiudicauit decisioni factę pro descendentiæ; quia in fide testamenti, contenta in actis, non legebantur nomina, nec filiorum, nec filiarum; licet dubitationi causam præberet factum partis dantis, Dominis summarium violatum, & ad suum propositum accommodatum, vt postea recognita constitit; vnde facto verbo in Rota sub die 14. eiusdem mensis Maij, placuit ita pro veritate declarare, &c.

Bononien. Legati.

Die Veneris 11. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Ius ex facto oritur.
3. Legatum relictum pro dote an debeatur, etiam si legataria ingrediatur religionem, & seq.
4. Legatum dotis an sit conditionale, & seq.
5. Nuptijs secuis potest legatarius disponere de legato dotis, quod extendit etiam si mulier religionem ingrediatur, 6.
6. Mulier religionem ingrediens an consequi possit legatum dotis, ibid. & seq.
7. Nuptie spirituales, ac carnales an equiparentur ad effectum consequendi legatum dotis.
8. Alimentorum legatum potest cedi, vel donari, vel in aliam causam transferri.
9. Mulier ingrediens religionem ante professionem potest testari.
10. Dos relicta mulieri debetur integrè, etiam si cum minore, vel sine ea sit nupta, & 15.
11. Legatum relictum mulieri pro dote de bonis fideicommissio subiectis, an debeatur si ingrediatur religionem.
12. Legatum relictum mulieri ingrediendi religionem

- 15 Legatum pro dote an sit conditionale pro nuptiis carnalibus, & leg.
- 16 Religionem si ingrediatur mulier, favore religionis, debetur ei legatum pro dote. quod non extenditur ut possit disponere ad favorem tertij, quia cessat ratio, 17.
- 18 Legatum relictum sub fideicommissio non transmittitur ad heredem, ante adimplementum conditionis in eo posita.
- 19 Indirecte fieri non licet, quod directe non est permittum.
- 20 Monasterij favor si cessat in legato, non debet substitui excludi, sed bona ad ipsum perveniunt, non ad extraneos, & 21.
- 22 Religionem ingrediens si testetur in favorem tertij, cessat favor, quem leges admiserunt respectu Monasterij.
Religionem ingrediens minus relinqui, quam nubenti in saculo, alias Rota absurdo reputavit, ibid.
- 23 Legatum dotis, quod testator voluit solui tempore nuptiarum, si ingrediatur mulier religionem, an per hoc excludatur substitui, & succedat Monasterium.
- 24 Pater si relinquat filia ducenta pro dote, & ipsa cum centum maritatur, an possit petere alia centum.
- 25 Dos si relicta sit mulieri de bonis fideicommissio subiectis, quod minus solvatur pro dote, reliquum manebit in fideicommissio.
- 26 Dorem si aliunde habet mulier, non accipitur de bonis fideicommissio subiectis, & 27.
Legatum dotis non debetur, si non sequatur effectus nuptiarum carnalium, vel spiritualium, ibid.
- 28 Mulieri ingrediens religionem eadem dos debetur, ac si carnaliter nubere, & d. n. 4.
- 29 Legatum dotis de bonis fideicommissio subiectis est conditionale.
- 30 Verba sunt maximum testimonium, ad declarandam voluntatem testatoris.
Dos minus est necessaria ad nuptias spirituales, quam ad carnales, ibid.
- 31 Dos integra dicitur habito respectu ad illas.

DECISIO M. DCLX.

1. CUM hac causa 3 fuisset saepe proposita sub die 10. Januar. & 28. Februar. & 13. Junij, & 7. Novembr. 1611. & 24. Februar. & 11. Maj 1612. super dubio propositio, an legatum de quo in decisionibus, deberetur, vbi illud in causam dotis non converteretur; sed per filias parentibus, fratribus, vel aliis cederetur; & propter difficultatem, & diffidentia Dominorum suffragia nunquam potuissent capi resolutio, & placuisset concordia, nihilominus in vltima propositione Rota ordinavit, fieri discursum, in quo more Rotali recenserentur vtriusque partis rationes, & potiora fundamenta, & iterum causa proposita facilius posset de iure dicendo & vnicuique incoirrupte tribuendo delibere.

2. Cum autem ex facto ius oriatur, in hac facti specie ita se habet. Matthæus Amorus in suo vltimo testamento, condito anno 1568. instituit sibi heredibus vniuersalibus Iulio Cæsare, & Alexandro de Amorus, suis ex fratre nepo-

tibus, inter alia legata singulis illorum filiabus natis, & nascituris scuta 2. m. reliquit, his verbis: item iure legati, & omni meliori modo, quo fieri potest, reliquit singulis filiabus legitimis, & naturalibus natis, & quandoque nascituris, excepto Iulio Cæsare, & Alexandro, vel altero eorum scuta 2. m. auri in auro, cum apparatus concedentibus pro qualibet earum: quas dotes, & mobilia voluit per dictos fratres de communibus bonis hereditariis dari, & solui tempore, quo nubent, omni excusatione, & contradictione cessante. haftenus testator.

Cæterum, quia Iulius Cæsar tres tantum filias susceperat, Alexander autem decem filias procreauerat, quæ ex forma prædicti legati de hereditate testatoris 2. m. scuta, capere debebant; ideo orta differentia inter prædictos fratres, an dicta scuta 2. m. deberentur etiam si religionem profiterentur, & fierent Moniales, causa introducta in Rota, & dato particulari dubio coram R.P.D. meo Ludouiso tunc Rotæ Auditore, & postea Archiepiscopo Bononiensi sub die 19. Martij anni 1607. Rota censuit, vtroque casu, b tam nuptiarum carnalium, quam spiritualium deberi legatum: & successiue sub die 17. Decembr. c eiusdem anni, Rota etiam pronunciauit, huiusmodi legatum fuisse conditionale, si nupserit, & nõ deberi, nisi secutus nuptias.

Verum, quia Alexander, tam in hætenus nuptiis, seu religionem professis, quam in futurum professuris curauerat, vt singula filiæ sibi, vel filiis propriis in toto, vel in parte solum scuta mille à Iulio Cæsare fratre haberentur, illaque eisdem filiabus duntaxat assignarentur, cæteris in hereditate remanentibus, vt fideicommissum pinguius redderetur: ex aduerso autem prætenderetur, id in fraudem fieri Ecclesiarum, & in præiudicium Iulij Cæsaris, & contra piam testatoris mentem: ideo Rota dedit supraddictum dubium.

Et informantes pro Alexandro Amorino pro validitate cessionum, videlicet, quod istud legatum posset cedi, allegabant infra scripta.

Primò, d quia purificata conditione, sub qua fuerat relictum, hoc est, sequitur nuptiis, dominium transfertur in legatarium, & consequenter potest legatarius de illo disponere. l. à Titio. ff. de furtis. Cephalus conf. 49. num. 7. nam mediantibus nuptiis secutus, etiam per ingressum religionis, propter adimpletam conditionem legatum euasit patrimonium mulieris, & sic potuit de eo ad libitum disponere. Berous conf. 40. num. 3. & 4. lib. 1.

Secundò, quia hoc legatum non potest dici onerosum, nec in eo fuit facta aliqua substitutio, sed est legatum soluendum in casu nuptiarum; & ideo satis est, quod fuerint subsecutæ nuptiæ, vel carnales, vel spirituales, ad effectum illud consequendi. Bartol. in l. Titio centum. §. Titio genero, num. 3. ff. de condit. & demonstr. Paris. conf. 110. num. 6. lib. 4. & consequenter potest deinde cedi, vel donari, ad instar legati alimentorum, quod potest cedi, vel donari, vel in aliam causam conuerti. Surd. tract. de alimentis, tit. 3. quest. 3. num. 26. vers. sed vt mem. Tertio pro hac parte est decisio in causa Romana fideicommissi de Martini, die 5. Junij 1599. coram boni mem. Iusto.

Quartò cum mulier fuerit ingressa Monasterium, & Rota declarauit, eandem dotem ei deberi,

3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

b habetur in impref. Lud. dec. 301. que etiam habetur in recen. p. 1. dec. 130. c in eisdem impref. dec. 346. & adde Rotam recen. p. 1. dec. 130. n. 2.

d adde Rot. recentior. in hac eadem causa, vbi fuit decisa p. 1. dec. 450. & postea recepta p. 2. dec. 428. vbi fit mentio de present. discursu.

beri, potuit de illa summa liberè disponere, tam donando, quam testando ante professionem. §. illud autem, in Authent. de Monach. Ioannes Dilectus tract. de arte testat. tit. 3. cautela 9. num. 2. Iulius Clarus in §. Testamentum, quest. 28. vers. in primo tempore.

Quintò, pro hac parte est obseruantia subsecuta, desumpta à cessione facta ab vna ex filiabus Alexandri ad favorem Iulij Cæsaris: vnde cùm Iulius Cæsar obtinuerit sibi cessionem, non solum à propriis filiis, quorum vigore ab A. C. obtinuit sententiam, verum & à filiis Iulij Cæsaris non potest modò hanc obseruantiam interpretari testamenti impugnatione.

10. Neque obstat, quòd tota summa scutor. 1. m. fuerit legata in causa dotis, ita, vt extra illum casum non deberetur; quia responderet testatorem non dicere, quòd totum legatum scutor. 2. m. conuertendum esset in causam dotis, sed solum quòd solueretur de tempore nuptiarum: vnde si cum minori dote mulier fuerit nupta, non præterea legatum spectat ad heredem, a vt est textus in terminis in l. cum pater. §. pater certam. ff. de legat. 2. vbi Baldus dicit, supplementum dotis non pertinere ad heredem, qui cum minore dote forem maritauit, quam esset relicta à patre, etiam si cum viro egregio maritauerit, imò debetur huiusmodi legatum, etiam si nupisset absque dote, vel cum dote ab alio data. Michaël Craffius in §. legatum quest. 58. num. 6. Surdus conf. 193. num. 5. 2. lib. 3.

11. Rursus non obstat, quòd huiusmodi legatum sit de bonis fideicommissio subiectis, & propterea, si illud non solvatur, spectet ad fideicommissarios; quia responderetur, ea quæ ex aduerso allegantur ad hoc propositum, procedere in grauato, qui postea ingreditur Monasterium: hic autem non agitur de legato grauato aliquo onere restitutionis, sed de legato libero: & talia legata sunt extra fideicommissum, & præterea subiacent liberæ dispositioni, & nullum sit præiudicium substitutis.

12. Præterea non obstat consil. Laderchij Imolenfis 152. num. 3. quia loquitur ad favorem Monasterij, in cuius præiudicium dicitur, mulierem non posse de legato disponere: at Monasterium hic non venit ad causam, imò legatum non acquiritur ei, nisi volente muliere, cui fuit particulariter relictum. Berous d. consil. 40. num. 4. lib. 1.

13. Item non obstat, quòd dicitur, legatum debuisse acquiri Monasterio ad effectum, vt ei debeatur, §. sed hoc present. Authent. de Sanctiss. Episcop. quia id fortè procederet, si deberetur Monasterio ex dispositione illius textus, non autem ex dispositione testatoris, vt in hoc casu; qui idem sentit, tam in casu nuptiarum carnalium, quam spiritualium.

14. Et in omni euentu opponere de exceptione nullitatis cessionis spectaret ad Monasterium, non ad fideicommissarium, quia si Monasterio acquiratur, nullum ius competit fideicommissario. Surd. conf. 300. num. 1. & 2. lib. 2.

15. Item non obstat, quòd legatum sit conditionale, nempe in causam dotis, & nuptiarum, in quibus debet implicari. nam licet sit conditionale, b satis fuit adimpleta conditio per ingressum religionis: quòd verò sit in causam dotis, non operatur, vt totum debeatur pro do-

te, vel quòd totum debeatur in dotes conuerti, nam legatum factum filiæ, de quo in dicta lege cum pater. §. pater certam. ff. de legat. 2. voluit deberi totum filiæ, licet non tota quantitas legata, fuerit legata in causam dotis.

Ex aduerso autem pro Iulio Cæsare allegantur multa ad persuadendum, prædictum legatum non potuisse, nec posse deberi, nec conuerti in aliam causam, quam nuptiarum.

16. Et primò, cùm istud legatum dotis sit conditionale, & non debeatur nisi secutus nuptiis, vò fuit decum in hac causa, die 17. Decembr. 1607. licet debeatur etiam favore religionis in casu nuptiarum spiritualium, id tamen intelligitur si Monasterio acquiratur; sed si mulier ante ingressum cedat, vel renunciet, vel faciat testamentum pro parte ad favorem tertij, & pro parte det Monasterio, illa pars tertij remanet ad favorem fideicommissariorum; quia cessat favor Monasterij, cuius priuilegium personale est, quòd alteri non proffit, Paulus de Castro in Authent. nisi rogati, num. 5. vers. item quaro, vbi Baldus num. 20. vers. item quaro, quid si ingrediens. C. ad Trebellian. Cardinalis Mantica lib. 11. de coniectur. vltimar. volunt. tit. 7. num. 14. vers. sexto debet restringi. Decius consil. 259. incip. Vixis his, num. 6. in fine vers. & remoto, vbi dicit, hanc sententiam esse communem, & dictum notatu dignum. Vnde cùm ex præcepto testatoris, de communibus bonis hereditariis decem filiæ Alexandri dotari debeant, id lucrum quod Monasterio non acquiratur, communiter pro hæredibus, & fideicommissariis remanere debet, sicut inferitur ex prædictis.

18. Secundò, (vt considerauit Rota in prædicta decisione facta sub die 17. Decembr.) mens testatoris fuit, vt bona sua in agnatione conferantur, nec voluit, legatum pro dote in extraneos transmitti ex alia causa, quam matrimonij; & ideo sicut si mulier decederet ante ingressum Religionis, vel professionem, non transmitteretur legatum ad hæredes, sed remaneret apud fideicommissarios grauatos. Berous consil. 28. n. 5. lib. 1. similiter nec per renunciationem, vel cessionem poterit transferri in alios contra mentem testatoris. cap. tua, de testament. vbi Anchitanus num. 3. notabili 3.

19. Et meritò, quia nec indirectè fieri licet, quòd directè non est permittum, cap. cum quid vna via, de regul. iur. lib. 6. Surdus conf. 301. n. 75. lib. 3.

20. Tertio Authentica, nisi rogatio. C. ad Trebellianum, vbi notat Paulus de Castro num. 5. duplici contemplatione emanauit, scilicet favore ingrediens Monasterium quoad animam, & favore Monasterij quo ad bona.

21. Inde inferit idem Paulus, quòd si cessat favor Monasterij, non debet substitui excludi, sed bona ad ipsum perveniunt, non autem ad extraneum institutum ab ingrediens Monasterium; quòd magis præcedere videtur in hoc casu, in quo testator voluit, bona in agnatione conferari: vnde etiam inferitur, vt contra mentem testatoris esse videatur, vt legatum relictum in causam dotis nuptiarum spiritualium, vel secularium, ad extraneos transmitteretur.

22. Quarto nisi ita decideretur, sequeretur absurdum, quòd istud legatum, quòd Rota firmavit esse conditionale, non esset transmissibile.

c in d. decif. Ludou. 346. n. 2. & annot. lit. A. cui iugge Rot. rec. p. 1. dec. 450. n. 1. & seq. Duran. dec. 224. n. 23. Caualer. decif. 112. n. 1.

hæc decif. habetur impressa in posth. Paris. tom. 2. decif. 113.

l.onica.

vide Caual. dec. 162. n. 1. Rot. diu. p. 1. dec. 715. num. 2.

23.

1. unica. §. in autem aliquid sub conditione. C. de caduc. tollend. quod in terminis puellae decedendis ante possessionem emissam tradit Berous conf. 28. num. 5. lib. 1. & Cardinalis Mantica lib. 11. de coniecturis ultimar. voluntat. tit. 22. num. 48. unde fit, quod si ingressus religionem, ante possessionem de bonis suis testaretur in extraneum, vel alium, non in Monasterium, quia bona Monasterio non acquirerentur, ad textum in Auth. Ingressi, & in Authem. si qua mulier. C. de sacros. Eccles. substituto locus aperiretur vel in toto, si ex toto Monasterium exclusisset, vel pro parte bonorum, sic Paulus de Castro in dicta Authem. nisi rogati, post Baldum num. 20. quos sequuntur Corneus ibi, & Alexander, Socinus, & Decius quos refert Peregrinus tract. de fideicommiss. art. 28. num. 65. licet fateatur contrarium consuluisset, Montesperellum conf. 252. in secundo dubio; addit tamen Peregrinus, priorem sententiam esse verioris: istius dicti potissima ratio est, quia aut Monasterium, aut substitutus, non autem alius institutus haec bona habere debuerat. Et propterea recte Laderchius Imolenis consil. 152. num. 3. iure dixit, mulierem de qua ibi, quae ingressa Monasterium, patri suo renunciauerat, non posse legatum renunciatum petere: non ex lege applicante istud legatum Monasterio, & non parenti, vt in Authem. nisi rogati: non ex testamento, quia verba ibi repugnabant, sicut in hoc casu expressè etiam repugnare videntur, cum legatum expressè fuerit relictum in causam dotis, quo casu etiam Authem. nisi rogati, excludit substitutum per Monasterium: tum quia legatum est conditionale, & sic non poterat transmitti in alium, nec cedi, quam in Monasterium.

24.

Quintò pro hac opinione facit doctrina Domini quem refert, & sequitur Paulus de Castro in l. Lucius Turis prima. ff. de legat. 2. ex qua infert, quod si pater reliquit filiae ducenta pro ipsa maritanda, vel pro dote, & deinde ipse illam maritauerit, cum centum, & non vltra, quod filia post mortem patris non potest petere alia centum, ex quo legatum fuit factum ex causa dotis, & matrimonij: vnde ipsa maritanda expirauit causa; & consequenter legatum argumento textus in l. prator. §. si inter. ff. mandari. vbi paulò post idem Paulus de Castro addidit haec verba: quia illa est causa finalis, qua induxit ipsum ad legandum, quia dubitabat, quod pro minori non potest maritari. haec tamen Paulus, cuius doctrina licet loquatur in patre legante, & postea viuente filiam matrimonio tradente, eadem tamen ratio versari videtur in legataria post mortem testatoris nuptui tradita, vel religionem professsa, quia in vtroque casu cessat causa legati, & consequenter cessat ipsum legatum, & militat causa finalis, qua testatorem induxit ad legandum, qui dubitabat, cum minori dote non posse maritari, & ibidem Paulus de Castro confutat Oldradum contrariam opinionem tenentem.

25.

Tenentes hanc opinionem negatiuam dicebant, non obstate in contrarium adducta; & ad primum dicebant, quod cum legatum non esset relictum super bonis liberis, sed super bonis fideicommissis subiectis, quod patebat, quia testator, & Alexandri, & Iulij Caesaris filias voluit ex tota hereditate, seu massa fideicommissi

dotari, consequenter noluit, quod transmittentur in extraneos, nisi ex causa matrimonij, vt Rota censuit in hac causa, sub die 17. Decembris. 1607. Vnde si minus quam fuit relictum, pro dote impensum fuerit, reliquum in fideicommissis manebit, Paulus de Castro conf. 64. in fine lib. 2. Cephalus conf. 105. num. 13. & multis seq. lib. 1. Rubens Alexandrinus conf. 124. n. 24. & ratio est notissima: tum quia testator voluit bona in agnatione: tum quia si foemina haberet aliunde dotem, non accipitur de fideicommissis, Rota p. 1. diuers. decif. 706. num. 2.

Ad secundum, quod huiusmodi legatum non poterat dici onerosum, nec in eo fuerat facta aliqua substitutio, respondetur, sufficere quod ad sit fideicommissum, à quo non debet detrahi, nisi sequatur effectus matrimonij, & Monasterium acquirat; nec voluntas testatoris fuit, vt bona ad extraneos transmittentur, ex alia causa, quam matrimonij, vt proximè dictum fuit.

Ad tertium desumptum ex causa Romana fideicommissi de Martinis, respondetur, quod non loquitur in his terminis.

Ad quartum, quod cum mulier fuerit ingressa Monasterium, & Rota declarauit, eandem dotem ei deberi, consequenter potuit de illa summa liberè disponere. §. illud autem, in Auth. de Monach. respondetur, textum intelligendum de bonis liberis, non de subiectis fideicommissis, à quibus in subsidium tantum dos extrahi debet: & à fideicommissis non aufertur, nisi quod iure Monasterio acquiratur. Cardinalis Mantica lib. 11. de coniecturis ultimar. voluntat. tit. 7. num. 14. Laderchius d. conf. 152. num. 3.

Ad quintum, de obseruantia ex eo deducta, quod Iulius Caesar obtinuerit cessionem; respondetur, quod fuit vnica, & compensata cum alia anteriori, facta ad fauorem Alexandri die 5. Aprilis 1588. additur Iulio Caesari placere, quod cedat ad fauorem fideicommissi.

Denique ad textum in l. cum pater. §. pater certam. ff. de legat. 2. respondetur, primò textum loqui, quando pater reliquit dotem super bonis liberis, & nec filia, nec maritus renunciauit: hic autem dos fuit relictà super bonis fideicommissis, & consequenter renunciatio filiae debet cedere ad fauorem fideicommissi.

Secundò respondetur, libenter acquiescendum decisioni eiusdem legis, quia conditio censetur impleta, quamuis cum minori summa, & ideo debetur integra pro matrimonio temporali contrahendo, ad quod pater iudicauit, necessariam fuisse dotem centum, & sic de illis restituendis grauanit haeredem: sed hic articulus versatur in matrimonio spirituali, ad quod sufficit mino dos, illa soluta non debebitur, quod superest, cum testatoris mens ex supradictis ea fuerit, vt pro nuptiis temporalibus scuta 2. m. iudicauerit competentia; pro nuptiis verò spiritualibus congruas dotes tantum, & consequenter minores dari voluerit, qua soluta non dicitur pars dotis soluta, sed integra, & hanc integritatem in dote soluenda desiderat Iurifconsultus in dicto §. pater certam, & sic diuerso modo intelligitur integra; vno modo habito respectu ad nuptias seculares, & sic debetur totum legatum scuta 2. m. alio modo habito respectu ad nuptias spirituales, & sic necessaria, & congrua

congrua dos habito respectu ad illas dicitur integra, & in illa verificabitur textus in dicto §. pater certam.

non deponentes non suffragabantur. Vnde merito fuit conclusum, pensionem fuisse validam.

Reatina pensionis.

Die Veneris II. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1 Pensio secunda pure imposta, licet possit esse reducibilis, non tamen nulla, licet ad sit clausula, dummodo omnes simul non excedant tertiam partem, 2.
3 Testes de negatiua nihil probant si illam non coarctant.

DECISIO M. DCLXI.

VAcantem Abbatiam in Ecclesia seculari, & collegiata S. Laurentij oppidi Fani, Reatinae diocesis, Papa contulit Laureto Abramca, cuius accedente expresso consensu idem Sanctissimus pensionem annuum 40. ducatorum auri de Camera ad fauorem Lucae Ducij sui familiaris pure referuauit, & Lauretus praedicto Lucae eandem pensionem integram semper pacifice soluit vsque ad mensem Septembris, siue Octobris anni proximè praeteriti 1611. in quo Lucas ducatus 30. dictae pensionis auctoritate Apostolica transfuit in Ludouicum Ducium eius nepotem. Sed cum nuper Lauretus super nullitate huius pensionis 30. ducatorum causam commississet in Rota, dubitauit, an pensio esset nulla in toto, vel in parte? & Rota, vtraque parte informante, pensionem fuisse validam censuit; quia fuit pure, & absque vlla conditione referuata: quo casu non est agendum de nullitate: sed praesensio quaecumque quod pensio sit Ecclesiae nimis onerosa, solum operatur, vt possit esse reducibilis. a Romanus conf. 369. incip. Circa primum, num. 9. Gigas tract. de pensio. quae 35. num. 4. vers. nihilominus, & ita solet in Rota seruari, vt ex attestacione Cassadori tradit Horatius Mandosius in notis ad dictum consil. Romani 369. in verb. pensio.

Quod procedit, licet ad sit clausula, etiamsi alia pensiones alijs referuata existant, dummodo omnes simul duas ex tribus illarum partibus non excedant; quia ista causula non operatur, nisi doceatur, adesse alias pensiones, vt censuit Rota in causa Carpentoranen. pensionis, b die 15. Martij 1602. coram Domino Cardinale Lancelotto, tunc Rotae Auditore.

Dicebatur etiam, quod non erat reducibilis, quia Lauretus non probauit valorem Abbatiae contra proprium consensum, & spontaneam solutionem pensionis maioris 40. ducatorum per multos annos: nam primus testis cum deponeret de auditu, nihil releuans probabat: secundus, & tertius licet probarent, non coarctabant negatiuam, videlicet, quod Ecclesia nullos haberet redditus, & quoad fructus incertos nihil deponebant: vnde cum pensio esset referuata super huius Abbatiae fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentibus, & emolumentis vniuersis, ac distributionibus quotidianis; testes de istis

Papien. bonorum.

Die Lunae 14. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2 Immissio in possessionem facta auctoritate iudicis tribuit ius ad illam.
Exactio, & solutio pensionis sine possessione subsistere non potest, ibid.
3 Spoliatus habens se pro tali, non est manutendendus.
4 Possessor non dicitur spoliatus, ad effectum sese habendi pro tali, si animo retinet possessionem.
Procuratoris factum non prauidicat principali ad effectum admittendi possessionem, ibid. & 5.
6 Possessio exactiois canonis si per decennium non fiat, non praesumitur continuata ad effectum manutentionis.
7 Possessio civilis continuatur per aliquos actus civiles.

DECISIO M. DCLXII.

AD dubium, an Landrianus est concedendum mandatum de manutentione pro executione Canonum, de quibus agebatur, videlicet modiorum 12. trium bladorum, hoc est, frumenti, ficalis, & milij & librar. 12. fol. 8. 4. pro quolibet anno contra Monachos S. Spiritus prope ciuitatem Papiam: Rota vtraque parte informante concedendum respondit ex plurimis instrumentis, & signanter ex instrumento de anno 1507. vbi pro affectu dicti anni soluitur dicta portio, & ex alio instrumento de anno 1531. vbi Petrus Landrianus, tanquam haeres Iacobi Antonij, suo & aliorum nomine, factò diligenti calculo pro omnibus affectibus omnium annorum vsque tunc decurforum, & pro omnibus affectibus debitis per Landrianos occasione molendini, quod tenebat ad affectum, nomine Monasterij, ipsi Monachi remanserunt debitorum in modis 17. ficalis, & totidem milij, & modis 16. frumenti, & libris 40. imperialium, ex quibus certa pars soluta fuit, & reliqua infra triennium soluere promiserunt: & maximè ex sententia de anno 1604. per conseruatorum eorum latam, in qua conseruator primò declarauit, Monachos in integrum restituendos aduersus solutiones, per illorum Agentes factas Dominis Landrianis occasione molendini, & aquarum loci caugnare, & aliorum; & secundò absoluit Monachos à petitis per Landrianos: & tertio condemnauit Landrianos ad restitutionem bladorum, & pecuniarum per ipsos exactarum.

Nam, quatenus conseruator condemnauit Landrianos ad restitutionem receptorum, probata fuit possessio Landrianorum, cum restitutio praesupponat exactationem; quae sine possessione non subsistit, vt fuit dictum in causa Penmen. d. & Adrien. beneficiorum, die 4. Iulij 1584. quia ratione saepe alias Rota visa fuit, & signanter

habetur hae decif. impressa in posthum. Farin. tom. 1. dec. 427.

habetur part. 1. in impress. diuersi dec. 804.

in una Bononien. censu, die 15. Decembris 1599. coram Domino Sacrato.

3. Non obstat potissima difficultas, qua vtebantur informantes pro Monachis contra Landrianos, quod Landriani habuerant se pro spoliatis, & propterea non possint manentari.

a adde infra decif. 1678. n. 5. & decif. 785. num. 2. vbi annotaui alias decif. in tom. 1.

4. Quoniam fuit responsum, primò Landrianos vigore prædictæ protestationis non amississe suam ciuilem possessionem, quam animo retinuerat: nec factum Procuratoris, b de cuius sufficienti mandato non constabat, potuisse illis præiudicare. Rota in una Conchen. c Archid. presbyteratus de Bucadia, die 27. Iunij 1607. connotat. lit. D. ram me.

Secundò fuit dictum, Landrianos eas conditiones reuocasse, quod facere potuerunt. Rota decif. 2. incip. Positiones date, de confess. in nouis, Puteus decif. 16. incip. In causa Bononien. num. 2. lib. 3.

Et eodem modo responsum fuit ad alias confessiones Landrianorum; quia propriè non fuerant de spolio, nec de amissione vtriusque possessionis, sed ad summum de possessione de facto, quæ nunquam priuauerunt Landrianos sua ciuili possessione, d quam semper animo retinuerunt, quòd satis euidenter probabatur, ex quo Landriani in suis confessionibus, & protestationibus concludebant, & petebant manentari in sua quasi possessione exigendi canonem, & habendi omnia, de quibus in protestationibus factis vel per se, vel per suos Procuratores.

Ad aliam oppositionem, quam faciebant Monachi, quòd scilicet Landriani possessionem amiserint, ex quo non apparebat, quòd per decennium non fecerant aliquam exactionem, & quòd propterea non poterant manentari, cum possessio vltra decennium non præsumeretur continuata. Bartolus in l. sine possidetis, num. 8. C. de probat. Ripa in cap. cum Ecclesia, num. 23. de caus. possess. & propriet. fuit responsum, id in facto non subsistere, quia ab anno 1578. in quo facta vltima solutio, vt in primo summario dato per Landrianos num. 8. vsque ad annum 1585. quo fuit cepta lis per Landrianos coram Conseruatore Papæ, solum decurrerunt anni septem: tempus autem post litem moram non potuit Landrianis præiudicare ad amittendam possessionem.

Secundò fuit responsum, quòd licet præteritum temporis interuallum interuenisset, cum tamen ex pluribus actibus in causa gestis, & subsecutis, & ex pluribus petitionibus, & protestationibus antea, & postea factis constaret, Landrianos non habuisse animum e amittendi suam ciuilem possessionem, consequenter non

præiudicabat eis ille temporis decursus. Rota in una Romana fructuum, die 9. April. anni 1601. coram bon. mem. Andrea de Corduba.

Ex quibus fuit conclusum Landrianis dan dum mandatum de manutendo.

Terulen. decimarum.

Terulen. decimarum.

Die Veneris 18. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 4 Merus executor indicis apprehendens processum Ecclesiasticum, per diffugia secularia, non tenetur illum tradere sine mandato sui superioris.
5 Delictum auctoris non debet proficere successori.
6 Pena inflicta contra officialem, qui offendit Ecclesiam, afficit successorem, si per mensum non satisfacias Ecclesia.
7 Commendatores Religionis Hierosolymitani sunt nudi ministri, & vsuarij, & religio habet dominium bonorum. licet pro iuribus commendarum sint legitimi defensores, & agere possint in iudicio, &

DECISIO M. DCLXIII.

AD instantiam fratris Philippi de Bardoxi iterum proposui causam, an esset recedendum à decisione in hac causa facta sub die 30. f. supra de Maij 1611. in qua Rota censuerat, locum fuisse arbitrio, vt articuli pro parte Episcopi producti censerentur probati contra Commendatarios Religionis Hieronymæ, qui præstiterant impedimentum, quo minus processus coram legitimo iudice compilatus transmitteretur ad iudicem Ecclesiasticum: & Domini parte informante, ex eisdem rationibus in decisis persistendum censuerunt, non obstantibus objectionibus, quæ in hac propositione per informantes pro Commendatariis representabantur.

Nam primò non obstat, quòd in sententia non fuerat nominatus Gaspar Monreal Commendator de Alfambra, & cum citatio ad sententiam diceret, instante Ioanne de Paternoi, & litis consortibus; quia fuit responsum, ex actis patere, non alium fuisse litis consortem, quam prædictum Gasparem: tum quia sententia vtebatur verbo pluralis numeri: tum quia ex prosequitis detegebatur litis consors Gaspar.

Rursus non obstat, quòd in actis solum adesset mandatum Ioannis de Paternoi, qui tunc solus erat præfens in Curia, cum monitorium, & totus processus fuisset factus nomine vtriusque, non debuit hodie allegari defectus mandati ab eodem Procuratore, qui tanquam talis comparuerat, præsertim cum ratione impensæ, & interesse communis, mandatum præfumeretur.

Difficultas etiam patenter tollebat ex eo, quòd Procurator Episcopi, qui comparuerat coram officiali Regio pro suo principali defendendo, & conquirebatur de ablato processu ad instantiam Ioannis de Paternoi, & Gasparis Monreal, & instabat, quòd sibi restitueretur, quod

I.
2.
3.
4.
g adde Lud. dec. 44. n. 5. & late annotat. ad decif. 324. n. 6. Duran. dec. 9. n. 24. & 324. n. 15.

quod officialis regius non negauit, licet responderit, quòd cum ipse esset merus executor, & iam apprehenderit processum, non poterat illum restituere: vnde fatebatur, ablationem processus fuisse factam ad instantiam vtriusque Commendatoris; quod etiam explicite deponebant duos testes, alii dati in summario, cum hæc causa tempore alterius decisionis factæ proponeretur.

Præterea non obstat, quòd cum Ioannes Paternoi iam obierit, eius delictum non debebat obstat fratri Philippo, illius successori in Commenda, quia fuit responsum primò, prudentius debuisset allegari aliam conclusionem, quòd delictum auctoris non debeat prodesse successoris, & præsertim quando successor potest procurare restitutionem processus ablati, & purgare excessum, vt in casu de immunitate Ecclesiastica, violata excommunicatio, & pœna inflicta contra officialem, qui offendit Ecclesiam, afficit successorem, si per mensum non satisfacias Ecclesie, cap. aduersus. §. caterum, de immunit. Eccles. vbi gloss. in verb. successorem, & Innocentius in sine versio. item hac habent locum, & Abbas num. 16. in sine versio. & hoc forte voluit.

Et eo præsertim nomine, quia hic nouus successor non procurauit restitutionem huius processus ablati, [sed] nouum recursum habens sua antiqua possessione Episcopum spoliavit.

Tandem non obstat, quòd cum Commendatores Religionis Hierosolymitanæ sint nudi ministri, & præceptoriarum solum vsuarij, Religio verò habeat dominium bonorum. Mohedanus decif. 1. de caus. possess. & propriet. Achilles decif. 9. de præbend. non potest dici impedimenta, fuisse præstita per dictos Commendatarios, cum ab ipsa Religione præstari potuerint, vt notabatur in causa Auenionen. Parochialis, die 11. Decembris 1606. coram R. P. D. Marcomontio.

Quia fuit responsum primò, ad hunc effectum sufficere, quòd isti Commendatarij sint legitimi defensores suarum Commendarum, pro quibus, & earum iuribus agere iure propterea possunt in iudicio sine Conuentu, & Magno Magistro. Achilles decif. 11. incip. Sententia fuerat lata, num. 4. de re iudic. & tenuit Rota in causa Bisamina iurisdictionis, die 26. Maij, & die 28. Octobris 1578. coram bon. mem. Domino de Bubalis.

Secundò fuit responsum, in hoc casu cessare omnem difficultatem, cum ex prædictis constaret, impedimenta fuisse præstita à prædictis duobus Commendatoribus.

Mediolanen. attentatorum.

Die Veneris 18. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1 Cimeliarcha quid. Attentatum dicitur quod fuit factum lite pendente, ibid.
2 Detentio sola, seu status in quo quis tempore attentationis reperiebatur, sufficit, vt competat restitutio.

Peña Decif. Tom. II.

- 3 Attentata vt renouentur, sufficit quilibet status, non considerato, an sit bonus vel malus.
4 Attentata vt renouentur, sufficit sola litis pendencia absque alia probatione.
5 Spolium vt adesse dicatur, sufficit status, ad quem competit restitutio, & 6.

DECISIO M. DCLXIV.

PROposui dubium, e an constaret de ablatione quatuor candelabrorum, sicut prætendebant Canonici Ecclesie S. Ambrosij, quæ esset attentata, vel spoliatiua? & Rota vtraque parte informante attentatam & spoliatiuam esse censuit; quia cum & ex testibus, & ex literis Clementis VIII. & decretis S. Caroli Borromæi, Archiepiscopi Mediolanensis constaret, d Cimeliarcham (qui est in ea Ecclesia antiquior Canonicus) ab antiquissimo tempore solitum retinere in sua custodia cum clauibus obserata vasa argentea, candelabra, ornamenta, & sacra suppellectilia, & Sacristam maiorem, vnum videlicet ex Canonicis, accipere consueuisset à Cimeliarcha supradicta ornamenta, & argentea, & ea per custodes, & Clericos Capituli exponi facere in diuinis Officiis, quibus celebratis in Sacristia Canonicorum sub clate custodiuntur: consequenter inferrebat, quòd cum Monachi lite pendente, ex maiori Altari aureo pretiosissimo acceperint quatuor prædicta candelabra argentea, & ad proprium Monasterij Sacristam asportauerint, prædictam asportationem fuisse attentatam, & spoliatiuam: & propterea faciendam esse restitutionem, & reductionem ad eandem detentionem, & statum, in quo antea erant: nam sola detentio, seu status sufficit, e vt competat restitutio, & restitutio, in quo quis tempore attentationis reperiebatur. Rota decif. 11. incip. Nota quòd vbi aliquis, in princip. de caus. possess. & propriet. & decif. 10. incip. Nota quòd vbi post appellationem, num. 1. de appellat. in antiquis. Lancellottus de attentat. part. 3. cap. 24. de reo, & except. contra attentata competet. quest. 8. num. 7. vers. quarto quia, & cap. 26. de probat. attentat. num. 29. & 31. & part. 2. cap. 4. de attentat. lite pendente. limit. 1. num. 37. & pro reuocatione attentatorum sufficit quilibet status, non considerato, an status ille sit bonus, f vel malus. Lancellottus dicta quest. 8. num. 9. & dicto cap. 26. num. 26. pro sola enim detentione competit officium iudicis. Neuizanus consil. 80. incip. Pro Michaële de Adamo, num. 3. & pro reuocatione attentatorum sufficit sola litis pendencia absque alia probatione iuris, Franciscus in cap. 1. num. 5. vt lite pendente. lib. 6. & fuit dictum in causa Parmen. 8 status, g habetur in impress. Lud. dec. 465. n. 8. & 9. & infra decif. 1683. n. 3. & 4.

Proposui dubium, e an constaret de ablatione quatuor candelabrorum, sicut prætendebant Canonici Ecclesie S. Ambrosij, quæ esset attentata, vel spoliatiua? & Rota vtraque parte informante attentatam & spoliatiuam esse censuit; quia cum & ex testibus, & ex literis Clementis VIII. & decretis S. Caroli Borromæi, Archiepiscopi Mediolanensis constaret, d Cimeliarcham (qui est in ea Ecclesia antiquior Canonicus) ab antiquissimo tempore solitum retinere in sua custodia cum clauibus obserata vasa argentea, candelabra, ornamenta, & sacra suppellectilia, & Sacristam maiorem, vnum videlicet ex Canonicis, accipere consueuisset à Cimeliarcha supradicta ornamenta, & argentea, & ea per custodes, & Clericos Capituli exponi facere in diuinis Officiis, quibus celebratis in Sacristia Canonicorum sub clate custodiuntur: consequenter inferrebat, quòd cum Monachi lite pendente, ex maiori Altari aureo pretiosissimo acceperint quatuor prædicta candelabra argentea, & ad proprium Monasterij Sacristam asportauerint, prædictam asportationem fuisse attentatam, & spoliatiuam: & propterea faciendam esse restitutionem, & reductionem ad eandem detentionem, & statum, in quo antea erant: nam sola detentio, seu status sufficit, e vt competat restitutio, & restitutio, in quo quis tempore attentationis reperiebatur. Rota decif. 11. incip. Nota quòd vbi aliquis, in princip. de caus. possess. & propriet. & decif. 10. incip. Nota quòd vbi post appellationem, num. 1. de appellat. in antiquis. Lancellottus de attentat. part. 3. cap. 24. de reo, & except. contra attentata competet. quest. 8. num. 7. vers. quarto quia, & cap. 26. de probat. attentat. num. 29. & 31. & part. 2. cap. 4. de attentat. lite pendente. limit. 1. num. 37. & pro reuocatione attentatorum sufficit quilibet status, non considerado, an status ille sit bonus, f vel malus. Lancellottus dicta quest. 8. num. 9. & dicto cap. 26. num. 26. pro sola enim detentione competit officium iudicis. Neuizanus consil. 80. incip. Pro Michaële de Adamo, num. 3. & pro reuocatione attentatorum sufficit sola litis pendencia absque alia probatione iuris, Franciscus in cap. 1. num. 5. vt lite pendente. lib. 6. & fuit dictum in causa Parmen. 8 status, g habetur in impress. Lud. dec. 465. n. 8. & 9. & infra decif. 1683. n. 3. & 4.

Nec ad tem pertinebat præsentio Monachorum, quòd ipsi essent Domini, vel Ecclesie, vel possessores, vel quòd Altare aureum, & illius ornamenta, spectarent ad Abbatem, vel quòd Canonici solum essent nudi ministri: quoniam præterquam quòd idem prætendebant Canonici contra Monachos, & ista potius spectabant ad petitorium, dicebatur etiam considerari in hoc casu statum, in quo factum istud reperiebatur.

Nec ad tem pertinebat præsentio Monachorum, quòd ipsi essent Domini, vel Ecclesie, vel possessores, vel quòd Altare aureum, & illius ornamenta, spectarent ad Abbatem, vel quòd Canonici solum essent nudi ministri: quoniam præterquam quòd idem prætendebant Canonici contra Monachos, & ista potius spectabant ad petitorium, dicebatur etiam considerari in hoc casu statum, in quo factum istud reperiebatur.

Nec ad tem pertinebat præsentio Monachorum, quòd ipsi essent Domini, vel Ecclesie, vel possessores, vel quòd Altare aureum, & illius ornamenta, spectarent ad Abbatem, vel quòd Canonici solum essent nudi ministri: quoniam præterquam quòd idem prætendebant Canonici contra Monachos, & ista potius spectabant ad petitorium, dicebatur etiam considerari in hoc casu statum, in quo factum istud reperiebatur.

5. batur: verum enim quod detentio candelabrorum, & sacræ suppellectilis erat penes Cimiliar-cham, quæ priuata auctoritate nec mutari, nec perturbari debuerat, quia res mobiles pendente lite non possunt auferri ex potestate, seu manibus detentoris sub prætextu dominij, vel interesse, vel conseruatione possessionis ciuiliis, cum pro reuocatione attentatorum ista rerum detentio sufficiat. Lancellottus d. cap. 4. de attent. lite pendens. limit. 1. num. 37.

6. Fuit etiam ista oblatio candelabrorum spoliatiua; quia pro spolio sufficit status, ad quem competit restitutio. cap. querelam, vbi Abbas num. 12. de elect. Mohedanus decis. 8. incip. Bononiens. spolij, num. 1. & decis. 22. incip. Licet in decisione, in sine sit. de restit. spoliat.

7. Denique non excusabat attentata, illa præsentio Monachorum, quod candelabra essent communia; quia præterquam quod id non apparebat sufficienter probatum pro parte Monachorum, solus ille status, & detentatio sufficiebat pro vitio attentatorum, & pro illorum reuocatione.

Romana hereditatis de Iogninis.

Die Lunæ 21. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

3. Dolus, & fraus presumitur ex actu, ex quo potest resultare.

DECISIO M. DCLXV.

1. Proposita causa super dubio, an esset recedendum à decisione in hac causa sub die 10. Marrij 1610. in qua, solo Sebastiano informante, fuerat decisum, cessionem, siue transactionem non obstare ex duobus potissimum fundamentis. Primò, quia transactio fuerat dolosa: secundò, quia fuerat notabiliter læsua. Rota vtraque parte informante in decisis mansit.

2. Et licet aliqui ex Dominis tenerent, quod cessabat primum fundamentum de dolo, ex quo licet in instrumentum transactionis non fuisset facta mentio, quod Camillus Rosatus, nominatus per Ioannem Dominicum, ipsum prædecesserat, & consequenter nominatio fuerat facta caduca: fuerat tamen de eo facta mentio in mandato procuræ, facto post initam transactionem eodem die, coram eodem Notario, & teste: vnde videbatur argui scientia, & cessare dolus.

3. Alij tamen Domini, (quorum sententia præualuit) tenebant contrarium; quia in transactione de necessitate debebat fieri mentio de ea qualitate, non autem in mandato procuratorij, vbi non concurrebat illa necessitas: vnde non cessabat suspicio fraudis, & doli. Decianus consil. 34. incip. Quaritur modò, num. 64. lib. 3. Parisius consil. 54. incip. In presentij causa, num. 39. lib. 1.

4. In alio tamen fundamento de notabili læsione conueniunt Domini, siue attendetur calculus datus per informantes pro Camilla, siue datus pro Sebastiano Tognino: & mul-

tum mouit Dominos Breue concessum per fel. rec. Clementem VIII. ad supplicationem partis, in quo narrabantur bona, de quibus agebatur, ascendere ad annum redditum scut. 400.

Racanaten. Hereditatis.

Die Lunæ 21. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Liberi, nedum verbis expressis, sed etiam coniecturis, possunt institui, & quomodocumque constet de voluntate patris, & s.
3. Substitutio vulgaris directæ potest induci ex coniecturis, & indicijs hominis.
4. Intellectus ad l. finalem. C. familiaris eriscund. & seq.
8. Filij positi in conditione censentur dispositiue vocati.

DECISIO M. DCLXVI.

1. Cvm in decisione in hac causa facta sub die 9. Decembr. 1611. ex multis vehementibus, & vrgentibus coniecturis fuisset conclusum, Lidiã, & Magdalenam de Leopardis censerit, fuisse vocatas per substitutionem vulgarem ad portionem patris sui: & in prædicta decisione postremo loco eisdem coniecturis fuisset additus textus in l. final. C. familiaris eriscund. per quem decisio videbatur fortius roborari; quia cum ageretur de testamento inter liberos, vterior videtur opinio quod liberi nedum verbis expressis, sed etiam coniecturis possint institui, ponderando illa prædicta l. verba, quibuscumque verbis, vel indicijs, inueniantur relicta; & Aduocati pro Dominis de Leopardis instanter peterent audiri super prædicta decisione, præterentes, ab illa fuisse recedendum: & placuisset Dominis eorum petitioni satisfacere, causa iterum proposita, vtraque parte informante, Rota ex eisdem rationibus, & coniecturis in decisis contra Leopardos mansit.

2. Et quoniam informantes pro Leopardis multa deducebant, quibus aliàs fuerant vsi, & quibus latè fuerat responsum, non oportuit illa repetere; placuerunt enim Rotæ, & responsiones, & alia deducta potissimum in decisione.

3. Cæterum, quia Dominus Ginesius Pruida, vnus de Aduocatis Leopardorum constanter prætendebat non obstare, quod Rota, (vtr dicebat decisio) venerit in sententiam affirmantem, posse inter liberos ex coniecturis, vel indicijs hominis induci substitutionem vulgarem directam ex l. final. C. familiaris eriscund. & ad eandem l. final. doctè, & subtiliter respondebat, placuit circa legitimum eiusdem l. intellectum tantisper immotari, vt satisfaceret excelso tanti Aduocati ingenio.

4. Et primò fuit responsum, decisionem non fundari in sola prædicta l. final. sed in aliis multis primo loco in decisione deductis, & consequenter decisionem subsistere, cessante etiam ponderatione de dicta l. finali.

5. Secundò fuit consideratum, & responsum, quod

quod licet prædicta l. final. loqueretur de substitutione intestati, non ex testamento, vt notabat ibi Angelus num. 2. vers. in textu, vbi vel codicillus, idem tamen Angelus respondebat ex declaratione Theodosij, quod illa lex loquitur de voluntate patris ex testamento: & consequenter bene applicabatur inductio facta in decisione, quod inter liberos sufficiat quomodocumque constare de voluntate patris: & hunc intellectum indicant eiusdem leg. illa verba vt defuncti dispositio custodiatur, etiamsi solemnitate legum huiusmodi dispositio fuerit destituta.

6. Rursus dum obiciebatur, quod illa lex loquitur inter liberos pares in successione abintestato, licet dispares in gradu, quales sunt filius & nepos, vel neptis ex altero filio, vt per gloss. ibidem, in verb. pares, quam sequuntur Doctores, & signanter Salicetus: in casu autem decisionis fœminas non posse dici pares in successione cum patris propter statutum Racanatense, fuit responsum, non fuisse habendam rationem dicti statuti in hoc casu, cum testator fœminas masculis adæquauerit, vt bis fuerat dictum in hac causa, sub die 14. Maij 1607. & die 23. Ianuar. 1608.

7. Præterea dum opponebatur, prædictam l. final. non habere locum, quando pater facit mentionem de filiis conditionaliter, sed tantum quando dispositiue ad Nattam in l. hac consultiissima. §. ex imperfecto, num. 206. & 207. C. de testamento. fuit responsum, non fieri fundamentum in sola conditione, sed etiam in aliis verbis testamenti, & Nattam prædicto loco, non excludere, quin ex aliis coniecturis filius possit dici vocatus: illa autem verba textus, quibuscumque verbis, vel indicijs inueniantur relicta, includere verba affirmatiua, & negatiua. glossa in Clement. 1. de decimis, Crauetta cons. 294. incip. Verba transactionis, num. 1.

8. Non placuit Rotæ illa ponderatio, quod ex quo filij fuerunt positi in conditione, non censentur dispositiue vocati ad portionem patruorum: quoniam contrarium est dicendum, quando concurrunt multæ coniecturæ, pro vt in casu proposito, quas sæpe Rota in hac causa ponderauit.

9. Denique ad multa alia, quia deducebantur ad ostendendum, quod resultaret inæqualitas inter liberos, præter alias responsiones, illa placuit, quod hæc inæqualitas tollebatur, ex quo testator post mortem Iacobi, quasi volens adæquare portiones, pingue legatum fecerat ad fauorem patruorum, vt fuerat etiam ponderatum in decisione in hac causa facta, sub die 14. Maij 1607.

10. Ad obiectionem excitatam contra primam coniecturam ex illis verbis, substituendo le vno alle altro vulgarmenre, pupillarmente, e per fidei commissio. quæ verba videbantur referenda ad institutos, non autem ad eorum filios, & filias, & consequenter cessare coniecturam in decisione deductam, quod istæ fœminæ sint expressè vulgariter substitutæ in portione patruorum, multo magis deberent censerit substitutæ saltem tacite per vulgarem, in portione patris: fuit responsum, quod imò illa verba necessariò debent intelligi etiam de filiis, & filiabus, quia illa substitutio pupillaris non poterat habere

locum inter solos institutos, cum omnes essent maiores.

Plura alia obiciebantur, quibus non fuit particulariter responsum, cum in multis decisionibus huius causæ fuissent sublatæ.

Perusina liquidationis fructuum de Bigazzinis.

Die Veneris 25. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Fructuum liquidatio facienda est verè, & non verisimiliter, neque presumptiue vt sit probata.
3. Liquidatio fructuum potest fieri secundum consuetudinem, qui quotannis colligi solent ex fructibus certis.
4. Factores, & administratores prædiorum probant collectionem fructuum, dummodo sint plures, est vnus non sufficit.
6. Testis deponens per verbum, credo, nihil probat.
8. Colonus, sine laborator tenetur custodire res communes sibi, & patrono, & 9.

DECISIO M. DCLXVII.

1. Proposita causa super alio folio continente præsentiones Faustinae super multiplici excessu in liquidatione fructuum, super quo coram me non fuit habita conferentia inter partes, sicut super folio primo, quia multa capita breuiter concludi non poterant, Rota ordinauit, quod daretur à me resolutio iuxta suffragia Dominorum, mihi in scriptis exhibita, & interim procuraretur concordia.

2. Ad primum ergo motiuum, quod in genere deducebant informantes pro Faustina ad probandum excessum, quod cum ageretur de fructibus debitis vigore sententiæ condemnatoriæ, ad probationem, & liquidationem fructuum testes deponere debebant de vera, & non de verisimili, nec præsumpta perceptione, & deductis omnibus expensis, alioquin agens ad fructus succumbere debet, Verallus decis. 30. part. 2. quod cum non fuerit factum in hac causa, non poterat excusari excessus. Rota respondit, quod ista perceptio fructuum probabatur verè, non autem præsumptiue tantum, & verisimiliter quia de vera perceptione deponerant 15. testes, qui omnes fuerant coloni patriarj in prædiis, de quorum fructuum liquidatione agebatur, pro annis articulatis, & deducebant de certa scientia, & de facto proprio, & de parte ab ipsismet consignata Domina Faustina, libera ab omni impensa.

3. Vnde cum de perceptione verè, & non præsumptiue tantum constaret, & bona, seu prædicia, ex quibus fructus percepti fuerant, de sui natura essent fructifera, tunc sufficiebat probatio à consuetis. Achilles decis. 22. de restit. spoliat. vbi ita declaratur dictum Baldi in l. 1. numer. 21. C. de fruct. & lit. expens.

4. Et ad decisionem Veralli, pro Domina Faustina

a supra decis. 1489.

b adde supra in d. decis. 1489. n. 4. & s. quia dolus deceptiuus, & dans causam contractui annullat eum. Rota diuers. p. 2. dec. 192. num. 4.

c supra decis. 1619.

d adde supra in d. decis. 1619. n. 34. & seq.

2.

3.

e de hoc art. vide latè supra dec. 1361. n. 4. & seq. & decis. 1403. n. 1. & seq.

4.

5.

a supra decis. 1297. & 1338.

7.

b adde supra decis. 1615. n. 17. & 18.

9.

c in d. decis. 1297.

10.

1.

2.

d adde supra decis. 1608. n. 1. & 1721. n. 3. & 4. id. tom. 1.

e fructuum collectio quomodo sit facienda, vide supra decis. 176. n. 1. & 2. vbi annotauit: & adde de Caualer. dec. 17. n. 1. & 586. n. 2. Rot. recent. p. 2. dec. 176. n. 1. & 2.

4.

stina allegatam, fuit dictum, quod sæpe Rota illam censuit rigorosam, & ab ea recessit, & signanter in *una Romana liquidationis fructuum, coram bon. mem. Franciscio Orano, die 26. Octobris 1592.* ubi Domini dixerunt, quod aliàs Rota non fuit amplexa prædictam decisionem, vt coram Cotta *decif. 54.* item in *una Cameriniensi spolijs, sub die 4. Februar. 1608.* coram bon. mem. Alexandro Iusto, ubi Rota recedendo ab illo rigore, (de quo in prædicta *decif. Veralli 30. p. 2.*) tenuit, per vnum testem, qui fuerat factor, probari fructus.

Ad secundum motiuum, deductum pro Faustina ad probandum excessum ex eo, quod non fuerat habita diligens ratio multiplicium expensarum: & primò in tenendo factore generali, qui fuit semper tentus ab anno 1600. vsque ad annum 1607. quod constabat etiam per testes Bigazzinorum, pro cuius salario, & victu expendebantur singulis annis scuta 100. aut ad minus 90. vel 80.

Fuit responsum, quod non dubitabatur de expensis factis per Dominam Faustina in retinendo prædicto factore, seu administratore, sed difficultas erat, quia cum Domina Faustina possideret multa bona propria in territorio Perusina, & di cinita vecchia, vt dicebant testes in *summario, num. 3.* pro quibus administrandis hodie etiam retinebat eundem factorem, quo fuerat vsa, non solum pro bonis restitutis Dominis Bigazzinis, sed etiam pro aliis bonis propriis, vt deponebant 7. testes in *summario Bigazzinorum num. 4.* non erat fidelis oppositio agentium pro Faustina, & ideo quidam ex Dominis volebant, quod expensæ pro dicto factore taxarentur ad scut. 12. annua: alij verò (quorum sententia præualuit) dicebant, quod istæ expensæ proportionabiliter diuiderentur inter Faustina, & Bigazzinos, & quod haberetur etiam ratio, quod post recollectionem fructuum non erat necessaria opera factoris, nec factor erat necessarius toto anni tempore: nam in *summario Bigazzinorum num. 5.* testes pro Faustina inducti deponebant, non fuisse opus factore, nisi tempore recollectionis fructuum.

Ad alium excessum secundo loco in specie oppositum, quod cum fierent expensæ tempore messium, & vindemiarum in tenendis factoribus particularibus, tribus, quatuor, aut quinque singulis annis, & pro quolibet computato victu, & salario ad minus expenderentur scut. 6. quolibet mense, & istorum factorum ministerium, seu factoria singulis annis duraret per mensem, vel citius, istorum non fuit habita ratio, & sic clarè constabat de excessu liquidationis: fuit dictum, quod cum ex testibus Dominæ Faustinae, in *summario datis num. 16.* & sequent. constaret de talibus factoribus particularibus; de expensis factis pro eorum victu, & salario habenda fuerat aliqua ratio, arbitrio tamen boni viri remittenda: quia prædicti testes, in *summario num. 18.* respectu expensarum ascendend. ad scuta 6. il mense deponebant per

⁂ & sic non verbum, credo, ⁂ è conuerso autem per testes concludunt, Bigazzinorum in *summario num. 9.* probabatur, vt fuit dictum supra *decif. 1108. n. 6.* & alij sæpe. quod vnus factor potuerat omnibus inferuire, & quod recollectio omnium præditorum

vno mense expediebatur, & quod Faustina in dictis factoribus non erogauit plusquam scuta tria.

Ad tertium excessum, deductum ab expensis quæ singulis annis fiebant in custodiis vuarum, & glandium per duos menses cum salario, & victu in scutis 2. quolibet mense: fuit representatum, istarum expensarum non fuisse habendam rationem. Primò, quia fuerunt factæ aliquando à Faustina solum in bonis, quæ propriis sumptibus ipsa coli faciebat, vt deponebat 17. testis eiusdem Faustinae factor iuxta 42. in *summario, Bigazzinorum numer. 10.*

Secundò fuit dictum, quod cum in aliis bonis coloni partiarij tenerentur ad huiusmodi custodiam, vt deponebant alij 9. testes Faustinae in *summario Bigazzinorum num. 10.* huiusmodi expensæ non erant detrahendæ, cum medietas fructuum libera ad ipsam peruenerit, alia medietate colonica penes colonos remanente.

Denique contra Faustina in hac facti specie erat regula, quod colonus, siue laborator tenetur custodire res communes sibi, & patrono.

Ad quartum excessum, deductum ex eo, quod fuerant considerandæ expensæ factæ circa victum præstitum laboratoribus deferentibus vinum, & alios fructus ad domum, de quibus deponebant testes in *summario Faustinae num. 21.*

Fuit dictum, quod licet coloni tenerentur propriis sumptibus ad integram recollectionem, & transportationem fructuum, vt probabant 15. testes Faustinae in *summario Bigazzinorum num. 11.* & in ea re impensæ fuerit modica, cum probaretur per eisdem 9. testes in *summar. Bigazzinorum, num. 11.* affirmantes, *che per cortesia le dana vn bicchiero di vino: nihilominus Domini voluerunt, quod istius impensæ haberetur aliqua leuis ratio, propter testes Faustinae in *summario, num. 21.* affirmantes, *che quando il auoratori vendena la parte dil vino, & altri frutti, vi si dana mangiare, e bere.**

Ad excessum quinto loco deductum ex eo, quod fuerat habenda ratio feminis dati colonis partiaris, & boum ad arandum, quod semen ex fructibus deducendum prætendebant informantes pro Faustina: fuit dictum, quod cum quinque testes Bigazzinorum in *summario Faustinae num. 22.* conformiter deponerent, *che la Signora Faustina da 809. anni, in qua fosse stata necessitata prestare li boni per arare, e grano per seminare, e la verita fosse, che per la mala qualita de tempi, non hauesse potuto intieramente rihauere il suo;* istorum erat habenda ratio, arbitrio tamen boni viri; quia non probabatur concludenter, quod semen remanserit in manibus colonorum, quando bona de quibus agebatur, peruenerunt ad manus Dominæ Faustinae: & ex dictis testibus pro Faustina probantibus in concreto cessabant multa, quæ in abstracto, seu de consuetu recensebantur per informantes pro Bigazzinis.

Ad sextum excessum, ex eo deductum, quod fuerat habenda ratio impensæ, circa boues datos eisdem colonis, & circa alia animalia pro stercoracione terrarum, quorum maior pars perierat;

perierat; & ista impensæ fuerat deducenda, cum esset in causa fructuum, seu maioris quantitatis, quia sine stercoracione prædicta, prædia parum, aut nihil reddidissent.

Fuit responsum, quod licet aliquot testes dati pro Domina Faustina in *summario, num. 23.* probarent, Faustina dedisse oues, & alia animalia colonis pro stercoracione istorum bonorum, & quod maior pars pertineat, ex aduerso pro Bigazzinis edebantur etiam multi testes in *summario, num. 15.* affirmantes, quod dicta animalia semper fuerant retenta in dictis prædiis, & quod licet inferuierint pro stercorando, & aliquo anno nonnulla perierint, tamen in pluribus annis longè multiplicabantur, & quod in eorundem retentione nihil expenderat, imò propter pascua perceperat magnum lucrum scut. 100. annuorum, vt in *summario, Bigazzinorum num. 15.* Quare istis consideratis non fuerat habenda ratio istius impensæ, præsertim cum fructus pascuorum non fuerint liquidati, nec in consideratione habiti per R. P. D. Caualerium: quibus si adderentur nonnulla alia contenta in *summar. Bigazzinorum num. 16. 17. & 18.* ubi testes deponebant, *che nelli poderi, de quibus agebatur, era solito tenerci bestiami assaissimi come boui, vacche, pecore, e capre, e che la Signora Faustina ci ha tenuto quello che vi lascio il Conte Francisco se bene non in tant a quantita, con tutto cio delli bestiami, de lei venduti hauea canata la predetta vitina.* Vnde meritò cessare debebat à prædicta expensarum deductione.

Ad septimum excessum, deductum ex eo, quod fuerat deducendum damnus interitus prædictorum animalium, ex prædictis patebat responsum; quia licet quædam animalia morentur, quædam tamen multiplicabantur, & Domina Faustina ex eorum venditione perceperat non modicum vtilitatem.

Ad octauum excessum, deductum ex eo, quod fuerat deducenda expensæ factæ per Faustina, quæ propriis sumptibus coluerat, prædium nuncupatum *il giardino,* & vineam Cocorani, sicut deponebant testes in *summar. Faustinae num. 25. & 26.* fuit dictum habendam fuisse aliquam rationem istius impensæ, propter prædictos testes deponentes, quod prædicta prædia singulis annis indigebant cultura, & quod Domina Faustina in spatio 8. vel 9. annorum curauit dictam culturam fieri.

Ad nonum excessum, deductum ex impensæ facta occasione molendini Pontis noui, pro quo Faustina emerat molam, in cuius vectura, & alio opere eiusdem molæ fuerat impensæ scuta 30. vel 40. vt deponebant testes in *summar. Faustinae num. 27.* Domini responderunt, quod licet respectu liquidationis in aliqua certa, & præcisa quantitate, non daretur certa probatio: nec videretur potuisse constitui, stantibus testibus Bigazzinorum deponentium, affectuarios molendinorum teneri ea manutene in statu, & terminis in quibus ipsis à Dominis consignantur, & sic fuisse obseruatum in molendino Cocorani, tam de tempore Comitum Francisci, quam Dominæ Faustinae; quia tamen ex pluribus testibus Faustinae constabat, *che la macina ci fu fatta condurre dal Sanino del lago al molino del ponte nouo, per ordine del Signora Gio: Francisco Crisfolodi, & della Signora Faustina dell' Ant.*

Peña Decif. Tom. II.

licet testes non concordarent in quantitate expensæ eorum, quibusdam dicentibus, expensæ scuta 24. aliis affirmantibus, expensæ 30. vel 40. certum tamen erat, expensam fuisse factam, & ad minus in scut. 30. taxandam.

Ad decimum excessum, deductum ex eo, quod fuerat deducenda impensæ, quam fecit Domina Faustina in refectione Clusæ, & aliorum necessariorum pro molendino Cocorani ad scuta 40. quolibet anno, vt deponebant testes in *summario, num. 28.* de quibus si habita fuisset ratio in liquidatione, non potuisset taxatio excusari ab excessiuitate: fuit responsum, quod cum plures testes pro Bigazzinis examinati in *summario, num. 24.* affirmatè deponerent, quod nedum Domina Faustina non meliorauerat molendinum de Cocorano, sed quod eius culpa fuerat multum deterioratum, ita vt Bigazzini pro refectione, & reparatione expenderint vltra scuta 1500. & consequenter ista præsentio redderetur valde turbida: propterea non poterat deduci aliquis excessus considerabilis.

Romana taxationis dotis.

Die Veneris 25. Maij 1612.

SUMMARIUM.

1. Dos assignanda est puella secundum qualitatem, & summam bonorum ex quibus est deducenda.
2. Valore reddituum bonorum non probatur per locationem, vel instrumenta ipsius.

DECISIO M. DCLXVIII.

IN hac causa, in qua Orinthia de Maximis, filia Luca de Maximis petebat assignari sibi congruam^b dotem ex bonis primogenituræ quondam Luca de Maximis senioris, Ducibauri, ad quam summam ascenderent redditus hæreditatis, siue bonorum de Maximis ad prædictum effectum? & Rota vtraque parte informante, censuit, probari quantitatem reddituum castri, seu oppidi de Practica in scutis annuis 1900. ex coniectura, & circumstantiis, deductis ex locatione de anno 1603. facta ad nouennium, pro scutis 1925. & ex eo, quod prima locatio pro scutis 1600. ad nouem annos fuerat facta cum anticipata solutione pretij totius nouennij, ex his enim simul iunctis arguebatur, quod fuerat facta minori pretio, ratione temporis, & anticipatæ solutionis, & consequenter oriebatur coniectura verisimilis ad præsumendum valorem reddituum prædicti oppidi de Practica, in prædicta quantitate scutorum 1900.

Signanter fuit dictum ex coniectura, & circumstantiis, deductis ex prædicta locatione, & relocatione, quia regulariter per locationem, & per locationum instrumenta non probatur verus valor reddituum. Cassador. *decif. 20.* incipit, *Plures etiam super Regul. Ruinas consil. 35.* incip. *Aded plene, num. 36. lib. 1.* & ideo non sunt hæc facile ad alias causas trahenda.

^b in dotis constitutione habenda est ratio nobilitatis mulieris, quo ad summam legitime, vt fuit dictum supra *decif. 1167. num. 1. & 2.*

^c adde supra *dec. 287. n. 4.* Cocc. *decif. 207. n. 9.* Ludou. *dec. 107.* vbi annotat, n. 4. & *decif. 207. num. 2.* Rot. in posthum. Farin. *tom. 1. decif. 435. n. 2.* in fine.

Similiter fuit dictum, quantitatem reddituum domorum Urbis probari in scuris 693. si huiusmodi redditus iustificarentur ex publicis instrumentis. Circa valorem castrorum de Pfisterico, & Proffede nihil fuit stabilitum, quia nullus eorum valor legitime ostendebatur probatus, & ideo de illis erat particulariter agendum.

Vlixbonen. Tabernariorum.

Die Lunæ 28. Maij 1612.

S V M M A R I V M.

1. Constitutiones, & decreta ad cultum diuinum pertinentia possunt Ordinarij Ecclesiasti iuhere, & penis compellere, ad eius obseruantiam, & 2.

DECISIO M. DCLXIX.

I. Proposita causa a super eisdem vtraque parte informante, Rota in decisio mansit sub die 4. Maij 1611. b ex eisdem rationibus, quibus tunc munita fuit decisio: in qua licet ex Siluestro, & Martino Nauarro fuerit dictum, quod in casibus necessitatis moralis, ne ciues dispensa patientur, non obstante constitutione possent tabernarij, & macellarij ante tempus praescriptum vendere absque incurfu in poenam constitutionis, necessaria ad vitam sustentationem: hoc prudenter intellexerunt Domini, dummodo ne id tabernarij publice facerent, nec abuterentur facultate vendendi in dictis casibus necessitatis: nam si ea facultate abuterentur, non essent immunes a poena constitutionis, & prouidere de remedio spectabat ad Ordinarium, ad quem etiam spectabit prudens deliberatio, & declaratio casuum, in quibus id liceat tabernariis facere.

2. Videbatur etiam Dominis, propter magnum concursum aduenarum, militum, & laboratorum, & nauigantium accedentium, prout temporis opportuna postulat occasio, constitutionem praedictam posse ad Reuerendissimo Domino Ordinario Vlixbonen. declarari, vt non haberet locum quoad forenses: sed hoc Dominationi suae indicarunt, non praescripserunt; vt pro sua prudentia ita prouideat cultui, & celebrationi diuinorum, ne ciues, & aduenae in vtroque homine detrimenta patiantur.

Barchinonen. Canonicius, & Cameraria.

Die Veneris 1. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

1. Beneficium ex gratia praeuentionis super certo corpore beneficij remanet affectum ad fauorem eius, cui fuit concessa gratia, & 2. Subrogatus gratiose debet immitti in possessionem, probatis requisitis, ibid. quod amplius, nihil referre, an subrogatio sit expedita ad

- partes, vel vna cum gratia principali, 3. Reseruatio maior est appositio manus Papae, quam illa, quae deducitur ex reseruationibus generalibus, d. num. 2. 4. Possessio praesumitur continuata vsque ad obitum. Confessio partis est maior probatio, ibid. 5. Obitus probatur ex libro Parochi, & ex partis confessione. 6. Clericatus probatur ex literis patenibus Ordinarij.

DECISIO M. DCLXX.

Cum die 23. Ianuarij e proxime praeteriti fuisset in hac causa decisum, a Francisco Roig fuisse dandam subrogationem, consequenter dubitauit, an eidem esset danda immissio in possessionem Canonicius, & Camerariae, de quibus agebatur: & Rota Francisco solum informantem dandam censuit vigore subrogationis in literis coadiutoriae cum futura successione, quia ex ista gratia praeuentionis, ista beneficia ex vacatione per obitum Antonij remanserunt affecta ad fauorem Francisci: vnde concurrentibus tribus, reseruatione, vel affectione: clericatu Francisci, & obitu Antonij in possessione, concedenda erat immissio vigore gratiosae subrogationis absque alia narratione iustificatione, vt saepe Rota censuit, & signanter in causa Conchen. Archiepiscopatus, die 16. Nouembris 1588. coram Domino Cardinale Platto, tunc Rotae Auditore, & in causa Burgen. Beneficij de Pancorno, die 24. Octobris 1588. & coram bon. mem. Giphio, & copiosus coram me in causa Miranden. e Parochialis, die 17. Maij 1600.

De reseruatione etiam speciali per obitum Antonij constabat ex praedicta gratia praeuentionis super certo corpore beneficij, & ad fauorem certae personae de vacaturo, cum decreto annullatio futurarum prouisionum, & ex appositione manus Papae, quae est maioris potentiae, quam reseruatio generalis de beneficiis vacaturis: vnde si ob reseruationem generalem datur immissio vigore subrogationis sine iustificatione narrationis, seu affectionem super certo corpore beneficij, ad fauorem certae personae. Si monetta de reseruat. quest. 58. num. 8. & 9. & quest. 64. num. 10.

Nec ideo minus in hoc casu competebat immissio vigore subrogationis gratiosae, quia Franciscus non expediuerat gratiam subrogationis ad partes, sed vna cum coadiutoria cum futura successione; quia siue expediatur ad partem, siue vna cum gratia principali, indistincte si constat de reseruatione, & obitu in possessione, & clericatu prouisi, datur immissio absque alia narratione iustificatione, vt signanter fuit resolutum in dicta causa Miranden. Parochialis, coram me.

De possessione Antonij tempore mortis constabat, quia probata possessione in vita, de qua edebatur publicum instrumentum, praesumebatur continuata, f & in possessione decessit. se. Rota decis. 4. incip. Si probetur, de probat. in nonis. Accedebat etiam confessio Ludouici aduersarij, qua nulla maior probatio. l. i. C. de confess. cum precum. C. de liberali causa.

De obitu Antonij constabat ex fide libri Parochi, & ex confessione Ludouici aduersarij, & addit supra quod dec. 907. n. 7.

I. hae decif. habetur impressa in recent. part. 2. dec. 407. d. supra decif. 1634.

e habetur supra decif. 836. cum ibi annotatis in tom. 1.

3.

4.

f adde supra dec. 971. n. 3.

qui concurrebat petendo similem subrogationem per obitum Antonij. Puteus dec. 17. incip. In causa Eugubina n. 1. lib. 3.

6. Demum clericatus apparebat sufficienter probatus ex literis a patentibus Ordinarij. Rolandus conf. 4. incip. In causa Inquisitionis, n. 5. lib. 1. Rebuffus in praxi benefic. p. 1. in formul. liter. var. consue. num. 22. Grammaticus dec. 8. 1. incip. in tom. 1. & alijs saepe. In causa, n. 1. Caelar de Grassis dec. unica n. 5. de praesumpt.

Hispalen. Praeminentiarum.

Die Lunæ 4. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

2. Nomen dignitatis licet pro tali sonet, non ex eo inducitur, esse dignitatem Ecclesiasticam.

DECISIO M. DCLXXI.

I. IN hac propositione causa proponebatur super dubio decifio contra Abbatem Beneficiorum sub die 24. Octobris 1611. b in quo quaerebatur, an de iure communi competeret praecedentia Abbati, vel Canonico Collegiatæ: tunc enim omiffa disputatione, c cui magis de iure communi praecedentia debeatur num ista inspectio non pertinebat ad hoc institutum, strictè respectu huius Abbatis, & Canonici Collegiatæ, sola Collegiata informantem, fuit resolutum pro Canonico: vnde quæ in hac propositione deducebantur ad persuadendum quod de iure communi praecedentia competeret potius Abbati, erant extra dubium: & ideo Domini permanserunt in decifio, quod huic Canonico, & non isti Abbati deberetur praecedentia: & nunc addebatur, Abbatem istum nullam habere dignitatem, d sed esse tantum quandam Beneficium, Abbatis nomine intitulatum, electum a clericis istius Vniuersitatis, quibus praestit in Capitulo, & congregationibus, quæ ab ipsis fiunt, & in anniuersariis, pro quibus celebrandis conueniunt in diuersis Ecclesiis ciuitatis Hispalen. vbi licet silentium inducat, & aliquam leuem multam imponat his, qui vel sero veniunt vel silentium non seruant, aut alia similia committant, cum tamen aliam superioritatem, vel iurisdictionem, administrationem, vel prerogatiuam de iure non habeat, non potest verè dici habere dignitatem Abbatialem, quamuis habeat nomen, dignitatem praesferens, & consequenter potius videbatur similis Prioribus Confraternitatum, quorum nomen licet in dignitatem sonare videatur, non tamen est dignitas.

Et ex his Domini manserunt in decifio. Caterum, quia ex deductis nunc pro isto Abbate, & ex sententia Ordinarij, quæ edebatur in hac propositione, in qua isti Abbati datur prima sedes in Choro ad manum dexteram, & sic praecedentia respectu istorum Canonicozum in Capitulo, & Choro, ideo vt veritas inueniatur, & ius suum vnicuique tribuatur, de istis erit particulariter videndum: videlicet, an ex nunc deductis, iste sit, & dici possit verus Abbas: & an sibi praecedentia debeatur indistinctè in omnibus actibus, vel solum in istis tantum locis, vi-

2. de hoc art. vide supra dec. 1547. n. 3. & seqq.

3.

4.

f adde supra dec. 971. n. 3.

delicet in Capitulo, & choro, non autem in aliis actibus, specialiter non spectantibus ad ministerium clericorum.

Bononien. de Guidalotis.

Die Veneris 8. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Iudicium petitionis hereditatis est iudicium vniuersale, & sic veniunt fructus ab obitu reatoris. 3. Creditor possidens pignus, in quo nulla est spes luitionis, lucratur fructus ex tali pignore. quod declara vt 4. 7. Possessor bona fidei facit fructus suos, quod non habet locum, si in possessore adfit titulus certus, virtute cuius non pertinet ad eum. Fructus rei sequuntur dominum, ibid. 8. Bonam fidem in possidente producit factum iudicium.

DECISIO M. DCLXXII.

Vtraque parte informantem super dubio, an & in qua summa remaneret debitorum praesenti, hereditas Plinij, hereditibus Antonij Tomacelli in casu, & ad effectum de quo agebatur, quod magna ex parte debebat ex eo, an Plinius fecisset fructus suos, Rota censuit, Plinium non fecisse fructus suos ante petitionem de anno 1585, iam autem postea illos suos fecerit, particulariter erat videndum.

Ratio Dominorum fuit, quia cum fuerit intentratum iudicium petitionis hereditatis, quod est iudicium vniuersale, fructus e veniunt ab initio, & consequenter hic ab obitu Antonij, non ad die petitionis. Baldus conf. 313. incip. Non video n. 2. vers. fallit in iudicio vniuersali, lib. 1. Afflictus dec. 240. incip. In causa Cubelli, n. 2. & sequent. Verospro, Ruinus confil. 24. incip. Super his de quibus quaeritur, n. 11. lib. 1. gloss. Cynus, & Baldus in l. non est ambiguum. C. famil. erici cum.

Ad argumenta in contrarium allegata, & potissimum ad illud ex Neguliano tract. de pignoribus, p. 3. membro 1. n. 29. & 30. quod creditor possidens pignus, in quo nulla adest spes luitionis, lucratur fructus ex tali pignore: fuit responsum, non applicari ad hanc facti speciem, in qua articulus non versatur in pignore, sed in administratore, in quo de iure non potest firmari ista conclusio, sed potius alia, quod de suo credito dum administrat, voluerit sibi satisfacere, f & satisfecerit. Afflictus dec. 13. incip. Vertitur dubium, n. 5. & seqq. Crauetta conf. 129. incip. Proponitur in facto, n. 5. Neuzianus conf. 57. incip. Propè est Dominus, n. 11.

Ad aliud argumentum, seu conclusionem, quod Plinius tanquam haeres potuerit sibi soluere, & quod haeres non imputat fructus in suum creditum, breuiter fuit responsum, quod licet Plinius tanquam haeres potuerit sibi soluere, noluit tamen, vt fuit firmatum in vltima decifioe 8 in hac causa facta sub die 16. Ianuarij g supra dec. 1629. n. 3. & illa ficta, & imaginaria solutio, iuris ministerio inducitur.

adde Rot. in hac eadè causa 28. Ianuarij 1613. cora dec. 240. incip. In causa Cubelli, n. 2. & sequent. Verospro, Ruinus confil. 24. incip. Super his de quibus quaeritur, n. 11. lib. 1. gloss. Cynus, & Baldus in l. non est ambiguum. C. famil. erici cum. de hac dec. 121. vbi n. 1. sic mentio.

3.

4. f adde supra dec. 97. n. 2. & 3. & dec. 1629. n. 2. & seqq. in hac eadè causa.

5.

g supra dec. 1629. n. 3. & seqq.

In sententia lata de anno 1586. non poterat fieri fundamentum, cum non habuerit effectum, & deinde lata fuerint alia sententia.

6. Ad aequitatem inducitur ex l. curabit. C. de action. empr. fuit responsum, illam applicari potuisse, si pars aduersa obtinisset rem iudicam super dationem in solutum, & super ad iudicationem: in quibus terminis loquuntur Doctores allegati ab Aduocatis pro Domino Tomacello.

7. Ad argumentum desumptum ex bonae fidei possessore, faciente fructus suos, fuit responsum, quod cum hic haberetur certus titulus, quo Plinius possedit, qui excludebat possessionem ratione dominij, consequenter excluditur, ab acquisitione fructuum, qui sequuntur dominij. l. fructus, & l. ex diverso. C. de rei vendic. Tiraquellus de retract. conuention. §. 2. n. 34. in fine, & non obstante isto argumento, quod in specie fuit oppositum in causa, quae tunc agebatur in Consilio Neapolitano, Consilium resoluit contrarium, vt patet ex praedicta decis. Afflicti 240.

8. Demum ad argumentum deductum ex facto iuridico, allegato per informantem pro Tomacello, quod producit bonam fidem b effectum acquirendi fructus, fuit responsum, ex multis sententiis c in causa latis, excludi tale ad factum iuridicum, cuius vigore iure potuisset acquiri fructus.

An autem postea Plinius fecerit fructus suos, Domini particulariter videre voluerunt.

b adde supra dec. 1085. n. 7. c quod extendit etiam sententia iudicis sit nulla, quia etiam operatur bonam fidem, vt fuit dictum supra dec. 1266. n. 4.

Paduana Parochialis Sancti Antonini.

Die Veneris 8. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 6 Collationis beneficij pertinentia probatur ex antiquis prouisionibus, & sufficit fama. quod limita vt 8.
7 Fama probatur per enunciatiuas antiquas trium instrumentorum.
Fama sola non sufficit ad probandam pertinentiam collationis, quando Ordinarius, vel prouisus ab eo est in causa, d. n. 8.
9 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
10 Probatis extremis praesentationum, media praesumuntur probata.

DECISIO M. DCLXXIII.

1. Dvbitauit in hac causa Paduana S. Antonini de Cona, an collatio, & dispositio Ecclesiae eiusdem Sancti Antonini spectaret ad Abbatem, & Monasterium S. Michaelis de Candiano: & vna tantum parte informante, (nam altera saepe citata non curauit informare) Rota censuit spectare.

2. Primò, quia iam de an. 1188. Clemens Papa III. suscipiendo sub protectione SS. Petri, & Pauli Monasterij S. Michaelis de Candiano cum omnibus suis bonis, & pertinentiis inter bona, & pertinentias Monasterij expressit Ecclesiam S. Antonini, ibi, omnia que habetis in Cona cum ipsa Ecclesia.

3. Secundò concurrebat antiquissimum publicum instrumentum, in partibus recognitum, trium sententiarum conformium, in quibus pronuntiabatur, Ecclesiam istam S. Antonini de Villa Cona spectasse, & pertinuisse, & spectare, & pertinere ad collationem, prouisionem, & liberam dispositionem Monasterij & Abbatiae S. Michaelis de Candiano.

4. Tertiò accedebant plures subsecutae prouisiones, & collationes factae ab Abbatibus pro tempore existentibus de praedicta Ecclesia S. Antonini: nam anno 1648. Don Pius Petrus de Venetiis auctoritate sibi concessa à Thoma de Gradenigo, Commendatario Abbatiae S. Michaelis de Candiano in executionem collationis praedicti beneficij S. Antonini induxit in possessionem eiusdem beneficij Dionysium de Albonghetta, vt constabat ex publico instrumento cum sigillo pendente praedicti Abbatis Thomae de Gradenigo.

5. Rursus anno 1498. quidam Frater Angelus de praedicto Monasterio S. Michaelis auctoritate Ioannis Francisci de Venetiis, Prioris de Monasteriis Michalis de Candiano similiter induxit in possessionem praedictae Ecclesiae S. Antonini de Villa Cona, vacantis per obitum Presbyteri Christophori, Presbyterum Petrum de Padua, cui Prior contulerat praedictum beneficium.

6. Existis enim antiquis prouisionibus cessante reservatione probatur pertinentia collationis, d pro qua probanda sufficit fama. e Decius in cap. 1. num. 39. vers. tertius casus est. de appellat. Rota decis. 3. incip. Sufficit probare, de probat. in nouis, Castadorus decis. 1. de probat. Milis in repletor. in verb. probatio quod beneficium pertineat, Verallus decis. 137. incip. Collationis pertinentia, num. 1. part. 1.

7. De fama autem in hoc casu constabat ex tribus enuntiatiuis antiquissimis sententiis ultra centum annos, quae propterea habent vim famae, & probant, f cum sint diuersorum Notariorum. Aretinus in cap. cum causam, num. 2. 1. vers. sed tamen aduertere, de probat. quamquam praedictae etiam sententiae cum sint antiquissimae, per se probent.

8. Et quamuis sola fama non sufficiat ad probandam pertinentiam collationis, quando Ordinarius, vel prouisus ab eo est in causa, vt declarat Verallus in dicta decis. 237. part. 1. secus autem est, si cum fama concurrant adminicula: tunc enim licet Ordinarius sit in causa, probatur pertinentia collationis, vt constat ex Mile, & Castadoro in locis praecitatis, & fuit resolutum in causa Placentina & Capellania die 22. Iunij 1605. coram me, & in causa Leodien. Canoniarum die 21. Maij 1607. coram Domino meo Marcomonio.

9. In hac causa fama copiose apparebat adminiculata ex iuribus deductis.

10. Neque ad rem pertinebat, quod in secunda, & tertia sententia nihil enunciaretur, sed tantum in prima; quia fuit responsum, quod cum secunda & tertia sententia confirmarent primam, consequenter inferebatur relatum includi h in referente cum omnibus suis qualitatibus. Demum cessabat difficultas, ex quo collationes factae ab Abbatibus habuerunt effectum, ex quo fuerant factae per obitum, vel resignationem alterius prouisi ab eodem Abbate iuxta

3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

d adde supra decif. 1443. n. 9. vbi annotauit alias dec. Roram diuers. p. 1. dec. 803. n. 1. e adde supra dec. 1166. n. 2. Causal. decif. 97. n. 5. quae etiam habetur in recent. p. 1. dec. 1232. n. 5. f adde Ror. recentior p. 1. decif. 88. n. 2. g supra dec. 1166. n. 2. & sequent.

h adde supra decif. 1255. num. 4.

10. Et licet vna facta de anno 1498. in persona Petri de Padua reperiretur interpellata, nihilominus, quia de contraria collatione Episcopi non docebatur, illa Abbatis praesumebatur continuata, ex regula quod probatis extremis, a media praesumuntur. glossa in cap. volumus, in verb. inconsumsam, 16. quaest. 4. Natta conf. 235. incip. Superioribus mensibus, n. 18. Rota in vna Casaraugustana b Capellania die 4. Maij 1573. & in terminis fuit dictum in causa Vercellen. beneficiorum die 23. Iunij 1595. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, c tunc Rotae Auditore.

a adde supra dec. 1339. n. 3. b habetur in impress. diuers. p. 1. dec. 545. n. 1. c in impress. Seraph. dec. 1141. n. 3.

Baren. beneficij.

Die Mercurij 13. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1 Instituentus ad beneficium iurispatronatus, qua requisita probare tenetur.
2 Iurispatronatus probatur ex instrumento fundationis, & dotationis.
3 Quasi possessio praesentandi sufficit ad effectum instituenti.

DECISIO M. DCLXXIV.

1. Post decisionem in hac causa factam d sub die 4. Maij, in qua vtraque parte informante, Rota censuit, constare per gradus distinctos de descendente Nicolai Ragonae, à Mariano Madio primo patrono, dubitari, an Nicolaus esset instituendus: & Rota, Nicolao solum informante, eum instituendum censuit; quia concurrerant omnia ad eum effectum requisita, videlicet vacatio beneficij, existentia, & pertinentia iurispatronatus, habitas praesentati, & praesentatio à patronis intra quatuor menses coram Ordinario, habente instituere facta, cap. decernimus, & cap. Monasterium 16. quaest. 7. cap. cum Bertoldus, vbi Abbas num. 12. de re iudicata. cap. dilectus, vbi gloss. in verb. plus iuris, de officio deleg.

2. Vacatio beneficij fuerat probata ex confessione e vtriusque partis. De existentia iurispatronatus constabat ex instrumento fundationis in tom. 1. nis, & dotationis, f ex quibus acquiritur ius patronatus. Lambertinus de inrepatronatus lib. 1. §. 4. & 1058. n. p. 1. quaest. 2. artic. 1. num. 2. & artic. 2. num. 1. & 10. & 12. & n. 5. Rochus de Curte eod. tract. in verb. Eccle- 436. n. 2. & siam fundauit, quaest. 2. & quaest. 5. & in verb. con- 449. n. 3. in struxit, quaest. 4. tom. 1. & alijs saepe.

3. Pertinentia iurispatronatus fuerat deducta, & probata in vltima decisionem in hac causa & facta.

4. Accedebat etiam illud, quod constabat de quasi possessione praesentandi: quod ad effectum instituendi praesentatum sufficiebat h in hoc casu, cap. consultationibus, de inrepatron.

5. De praesentatione facta in tempore constabat ex actis; habitas eiusdem Nicolai, & si gnanter quod esset Sacerdos, docebantur ex literis testimonialibus Archiepiscopi Barenfis.

h adde Coc- cin. dec. 483. n. 9. Rot. recent. p. 1. dec. 224. n. 1. & supra dec. 1630. n. 3.

d supra dec. 1659.

f adde Ror. recentior p. 1. decif. 88. n. 2.

g supra dec. 1166. n. 2. & sequent.

h adde Coc- cin. dec. 483. n. 9. Rot. recent. p. 1. dec. 224. n. 1. & supra dec. 1630. n. 3.

Bobien. Iurispatronatus.

Die Mercurij 13. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2 Iurispatronatus probatur per praesentationes con- tinuatas 40. annorum simul cum fama.

DECISIO M. DCLXXV.

1. In hac causa sub die 17. Februarij i proxime praeteriti fuerat decisum, constare de iurepatronatus familiae de Cigalistrum, quia aderant praesentationes per tempus excedens hominum memoriam, nempe centum annorum, quae habuerant effectum: k tum, quia constabat etiam de praesentationibus per 40. annos cum fama; licet enim vnus ex istis sufficiat ad probandum iurispatronatus inter personas priuatas, in quibus non cadit praesumptio vsurpationis, in hoc casu vtrumque concurrat, vt late fuerat deductum in decisione tunc facta.

2. Caeterum, quia pars instabat audiri super eisdem, causa iterum proposita, Rota ex eisdem in decisis mansit; quia nihil releuans fuerat deductum, propter quod à decisis recedendum foret.

i supra dec. 1639.

k adde supra dec. 1479. n. 3. & 1639. n. 2. & dec. 69. & 816. n. 3. & 846. n. 2. in tom. 2.

Farsen. territorij.

Die Veneris 15. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2 Factum alienum non tribuit scientiam rei.

DECISIO M. DCLXXVI.

1. Vb die 1. Februarij i proxime praeteriti, Rota censuit, in hac causa non constare de scientia Abbatis, respectu litis ante annum 1587. sed quia Turritani praetendebant, Abbatem habuisse scientiam longe antè, videlicet de anno 1566. quod probare nitebantur ex instrumento concordiae de nouo producto, tunc à partibus colligantibus, ad quinquennium factae de dicto anno 1566. in qua pro Montopolitanis fuit ordinatus specialis Procurator de mandato Vicarij generalis Abbatis, & concordia fuit firmata cum praesentia, & auctoritate Episcopi Salae, Locumtenentis Generalis ipsius Abbatis, & cum praesentia Matthaei Massae Auditoris, & Ioannis Baptistae de Benedictis de Offida, Locumtenentis etiam in Abbatia. Hinc enim inferebant Turritani, Abbatem iam ab anno 1566. habuisse scientiam litis; nam ex praesentia, & interuentu praedictorum officialium Abbatis, à quibus praesumebatur certioratus, praesertim de re tam graui; verisimile erat, illum iam tunc litis habuisse scientiam, m cum soleant officiales suos superiores, & Dominos, de gestis ad eos spectantibus reddere certiores: ideo causa iterum proposita, Rota ex eisdem rationibus quoad scientiam Abbatis de anno 1587. in decisis mansit; non obstante praedicta concordia.

l supra dec. 133.

m adde Ror. recentior. in hac eadem causa dec. 507. p. 1.

2. Quia licet prædicti, qui concordia interueniunt, enunciantur locum tenentes generales Aabbatis, non tamen probantur interuenisse tanquam tales, cum potuerint interuenire tanquam personæ priuatæ, bono zelo procurantes concordiam inter istas communitates; quo casu non erat locus præsumptionis scientiæ a respectu Abbatis quin imò videbatur remanere firma regula in contrarium, quod de facto alieno præsumitur ignorantia l. *uerius ff. de probat. & l. hoc autem ff. de administr. tutor.*

adde Rot. in posth. Far. in hac eadē causa. tom. 2. dec. 159.

3. die 1. Februar. 1612. b transcurrente fortassis calamo fuerat additum, quod à prædicto anno 1587. & non ante, imputandum fuerat Abbati tempus ad recognitionem, & productionem scripturarum, non autem ab anno 1562. quia de illo tempore nulla scientia Abbatis demonstrabatur: Domini particulariter videre voluerunt; quia iste articulus est valde exemplaris, & non parum controuersus: vt patebat ex latè traditis per Couarruu. in *præct. quæst. cap. 13. & 14.* & per Andream Gail. lib. 1. *præct. car. obseruat. obseruat. 71.* incip. *Memnisse quoque oportet, & ideo meritò visus est indigere, & Rotali discussione, & Rotali decisione.*

4. adde Lud. dec. 558. n. 7. & 578. n. 7. & annota. n. 9.

Papien. Canonicatus.

Die Veneris 15. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Familiaritas Cardinalis probatur ex actibus inducentibus illam.
- 3. Valor beneficij probatur per testes deponentes per non excessum.

DECISIO M. DCLXXVII.

1. Dvbitauit, an gratia Ioannis Andreæ Brambillæ esset iustificata; & cum die 14. *May* Rota desiderasset vberiore probationem, non fuit capta resolutio, sed ordinatum, quod Brambilla coadiuaret suam probationem: quod cum examinatis aliquot testibus præstitisset, causa iterum propolita, Rota censuit, gratiam fuisse iustificatam. Primò quoad obitum Bernardini, de quo deponere primus, & tertius testes, affirmantes, Bernardinum obiisse de mense Decembris anni 1609. qui vsque ad obitum possederat Canonicatum, de quo agebatur.

adde supra dec. 511. n. 1. in tom. 1.

2. Secundò quoad familiaritatem, quam Bernardinus contraxerat in seruiendo Domino Cardinali S. Eusebij; primus enim testis super secundo articulo dicebat, scire, Bernardinum fuisse familiarem prædicti Cardinalis, quia comedebat eius panem, & sæpe cum illo comedisse, & vidisse eundem Bernardinum in seruientem eidem Cardinali recensendo plura exercitia, & actus, in quibus inseruebat. Cum primo teste conueniebat tertius: & quartus longè vberius recensebat plures actus, vnde familiaritas oriebatur. Rursus ex literis Apostolicis, in actis productis constabat, Brambillam à Sede Apostolica fuisse prouisum de prædictis Canonicatu, &

præbenda, tanquam de vacantibus per mortem prædicti Bernardini, & tanquam de affectis propter dictam familiaritatem.

Valor Canonicatus, & præbendæ, quod non excederet ducatos 32. probabant testes, deponentes per non excessum. Valorem etiam obtentorum quod non excederent ducatos 35. probabant similiter testes deponentes per non excessum. f

Quòd Brambilla esset Sacerdos, & alias requisitas qualitates haberet, sufficienter constabat ex actis.

adde supra dec. 1306. n. 4. & 1628. n. 4.

Romana Spolij.

Die Lunæ 18. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Sententia si sit in mero possessorio inter laicos, datur locus Egidianæ, & 6.
- 3. Spoliatus possessione ante omnia restituendus est.
- 4. Testium dicta vt concordentur, recurrere licet ad sanos, & ciuiles intellectum suorum dictorum.
- 5. Spolium tunc datur, quando spoliatus se habet pro tali.

DECISIO M. DCLXXVIII.

Cvm Simon Penninus, & Virginia eius mater, anno 1592. ad intestato successissent Margaritæ sorori, & filia respectiue, & possessionem bonorum eiusdem, & signanter trium apothecarum existentium subtus palatium quondam Cinthij Peruschii, in platea B. Mariæ supra Mineruam, auctore Prætoris accepissent, & illas vsque ad annum 1595. pacificè possedissent: tunc Iulius Pheus, Marcus Peruscius, & litis consortes prætendentes se creditores hæreditatis dicti Cinthij, executionem super dicto palatio, & super prædictis apothecis, inde eicientes Simonem, & Virginiam, fieri fecerunt.

Vita autem functis Simone, & Virginia, Flaminius Penninus eorum filius, & nepos respectiue, & ab intestato hæres iudicio spolij super prædictis apothecis contra prædictos Iulium, Marcum, & alios coram A. C. intentato, probatis requisitis, sententiam reintegratoriam ad possessionem medietatis trium apothecarum ad Simonem patrum spectantium obtinuit.

Illius sententiæ executionem Signatura commisit in Rota cum clausula, *Constito quòd esset locus Egidianæ*: vnde dato desuper dubio, die 1. Iulij 1611. coram R. P. D. Ortembergo resolutum fuit locum fuisse Egidianæ, quoad resolutionem medietatis pro indiuisio prædictarum trium apothecarum ad fauorem Flaminij Pennini, quia sententia erat in mero possessorio inter laicos, & super re prophana.

Et viro ad Episcopatum Atrebatensem promotum, licet Rotalis decisio coram eo facta mihi placuisset, & causam expediendam censere; nihilominus, vt Laurentio Pheo, Iulij filio satisfacerem, causa iterum propolita Rota indecisus permanit. Quia ex dictis duorum testium constabat

spoliatus enim possessione restituendus est, vt fuit dictum supra dec. 1124. n. 5. & 1191. n. 2.

constabat de spolio, in vita Simonis commissio: affirmabant enim, Simonem, & Virginiam non posse disse apothecas vsque ad mortem, quoniam ab earum possessione fuerat expulsi à creditoribus palatii, quibus non aduerfabatur dictum alterius testis deponentis, Simonem possedisse vsque ad obitum; quia cum à tempore spolij, vsque ad tempus mortis Simonis interuenissent aliquot menses, non potuit verisimiliter ille testis credere, quòd vsque ad obitum possessionem continuasset: intelligendo autem dictum testem de præsumpta, & ciuili possessione, sicut Rota censuit, nulla poterat probabilis contrarietas considerari.

Præsertim cum liceat, vt dicta testium concordentur, & ad istos, & ciuiles intellectus recurrere. *Verallus decis. 270.* incip. *Testes impugnati p. 3. num. 2.* Alexander *conf. 56.* incip. *Viso processu, n. 10. lib. 2.* Ruinus *conf. 5.* incip. *Viso processu, n. 17. lib. 4.*

5. Rursus non obstabat, quod prætenderetur, non probari spolium in vita Simonis, ex quo primus testis erat de auditu à Simone, & Virginia; quia fuit responsum, fuisse quidem de auditu ab ipso Simone spoliato, cui pro declaratione suæ voluntatis standum erat, quòd se habuerit pro spoliato l. 3. §. si quis nunciet, vbi gloss. in verb. *amisse ff. de acquiren. possess.* Abbas *conf. 62.* incip. *In controuersia, numer. 7. in fine lib. 2.*

6. Postremò non obstabat, quòd sententia (de cuius executione agebatur) non iustificaretur ex actis, quia exprædictis constabat, sufficienter iustificari: Laurentius autem, & litis consortes, qui sententiam impugnabant; ad effectum vt non foret locus Egidianæ, de notoria eius iustitia docere tenebantur, quod minime præstabant, Felinus in *cap. inter ceteras, n. 7. de senten. & re iudic.* Corneus in terminis Egidianæ *conf. 10.* incip. *Præsupposito statuto, n. 2. lib. 4.*

4. adde Lud. dec. 558. n. 7. & 578. n. 7. & annota. n. 9.

5.

6.

Gerunden. beneficij.

Die Lunæ 18. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. *Attentata sunt omnia gesta post appellationem.*
- 2. *Institutio, & possessio beneficij est attentata post sententiam, à qua est interposita appellatio, si sit capta ea pendente.* Srylus est obseruandum, *ibid.* in additione.
- 3. *Beneficium si petitur, vt debitum, tunc dicitur litigiosum.*
- 4. *Nullitas sententiæ causa durat per 30. annorum spatium eius prosequutio.*
- 5. *Attentata pluribus modis causari possunt.*

DECISIO M. DCLXXIX.

1. Dvbitauit, an constaret de attentatis: & quatenus de illis constaret, an Paulinus posset de illis opponere? & Rota vtraque parte informante, de attentatis, quæ venient reuocanda, constare censuit: nam cum sententia pro Ioanne Baptista fuisset lata die 8. *Martij* 1608. & ab ea fuisset appellatum per Paulinum die 15. *eiusdem mensis*, & postea die 14. *Aprilis* fuisset Ioan-

adde supra dec. 1008. n. 4. & 1027. n. 1. & 1191. n. 2.

1.

ni Baptista facta collatio, & institutio, & mandatum de immittendo datum, & possessio beneficij die 15. *eiusdem mensis Aprilis* apprehensa: consequenter ista omnia tanquam gesta post sententiam, & appellacionem erat attentata, *cap. non solum, de appellat. lib. 6.*

Et respectu institutionis post sententiam, & appellacionem, quod tam institutio, quam possessio esset attentata, est doctrina Geminiani in *cap. auaritia, n. 7. de elect. lib. 6.* & fuit sæpe dictum in Rota, & signanter in *causa Auriens. Parochialis die 4. Decembr. 1598.* coram Domino Cardinale Lancelloto, tunc Rotæ Auditore, & in pluribus causis Calaguritanis.

Nec placuit Rotæ, quòd dicebatur per informantes pro Ioanne, quòd beneficium non esset litigiosum, cum lis non esset super titulo beneficij, sed super irregularitate; quia de contrario constabat, ex quo Paulinus se opposuerat, & petiuerat sibi tanquam de genere fundatoris beneficium adiudicari, & conferri: nam quantis beneficium petitur vt debitum, tunc dicitur litigiosum. *Puteus dec. 496.* aliàs in nota impressione 485. incip. *In vna Casarugustana, lib. 2.*

Et ex hoc etiam fundamento cessabant multæ difficultates oppositæ, & signanter illa, quòd resignatio facta per Ioannem non erat attentata; quia fuit facta post desertam appellacionem ob non prorogationem fatalium, quasi lis tunc esset finita; quia cum causa appellacionis esset æquè principaliter commissæ, sicut causa nullitatis, quæ durat per 30. annos. Maranta *de ordine iudiciorum p. 6. tit. de sentem. n. 135.* & sequent. consequenter adhuc erat beneficium litigiosum.

Denique non poterant excusari attentata, quæ multis modis fuerant commissæ: videlicet post appellacionem interpositam, & post litem in Rota introductam, & post citationem cum inhibitione in partibus executam.

Paduana iurispatronatus.

Die Mercurij 27. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. *Iuspatronatus ex privilegio reuocatur per Concilium Tridentinum.*
- 2. *Productio Tituli inualidi operatur, vt non possit alius titulus produci.*
- 3. *Narrativa Papa super facto alieno non probat.*
- 4. *Iuspatronatus domini loci, vbi est beneficium, præsumitur quæsitum ex usurpatione.*
- 5. *Iurispatronatus reservatio postquam fuerit factum augmentum reddituum in tertia parte, vt habeat locum, requirit probationem valoris beneficij.*

DECISIO M. DCLXXX.

Rota censuit, non constare de iurepatronatus, quòd suffragaretur Dominis de Borromæis prætendentibus habere iuspatronatus super duobus Ecclesiis parochialibus inuicem vnitis S. Ioannis loci de Lisario, & S. Michaelis loci de Arselago Paduanæ diocesis: Promoto-

adde supra dec. 983. n. 3. & 896. n. 2. & 3. & 414. & 169. n. 1. & 405. n. 2. in fine & aliàs sæpe.

2. in hoc tribunali Ecclesiastico Cæsarugustano de stylo admittitur, quod in omnibus causis beneficijs, post sententiâ Ordinarij factâ, statim mittitur in possessionem ille, in cuius fauore fuit lata, nõ obstante appellacione interposita, quæ adhuc effectû non suspenderit, quare hincita obseruari debet, cum stylus faciat ius, & debeat obseruari Rot. recent. dec. 704. la primera p. r. n. 6. Lud. dec. 126. n. 2. & notauit supra dec. 1646. n. 6. & in terminis consuetudinis fuit dictum supra d. 267. vers. nec restituebatur, & dec. 626. de quo videndus est Suelues femicæcuria 2. conf. 2. r. n. 3. & seqq.

3. d de hoc art. vide Lud. dec. 305. n. 6. & late annota litera B. vbi allegat hâc dec.

4. Præsentis dec. habetur impressa in recentiorib. tom. 2. dec. 412.

1.

1.

tor enim fiscalis mensa Episcopalis asserendo, praedictas Ecclesias esse liberae collationis, melius probabat suam intentionem, sicut iam pro eo fuerat resolutum die 1. Julij 1601. coram bon. mem. D. Andrea de Cordoua, tunc Rotae Auditor.

Nam pro libertate faciebat primò dispositio Concilij Tridentini sess. 25. cap. 9. reuocantis omnia iura patronatus, quae non sunt ex fundatione, & iure etiam patronatus ex priuilegio: unde non suffragabatur Borromaeis concessio Pij IV. de anno 1562. & sic duobus annis ante publicationem Concilij Tridentini; quia per superuenientem dispositionem Concilij, ius patronatus (si quod Borromaeis competeat,) fuit sublaturum.

Nec suffragabatur Borromaeis dicere, quòd Pius IV. non tam concessit, quam conseruauit antiquum ius patronatus; quia fuit responsum, ex verbis concessionis, eiusdem Pontificis, illis uidelicet, *referuamus, concedimus, & assignamus*, & ex aliis subsequenteribus à Rota ponderatis patere, Papam auctoritate Apostolica, & vigore illius suae concessionis de nouo referuasse ius patronatus, quòd ostendebat etiam illa verba, *tenore praesentium, &c.*

Narratiua autem Borromaeorum, quòd ipsi iam antea in praedictis Ecclesiis habebant hoc ius patronatus, ex multis non suffragabatur, & primò, quia cum ipsi pro suo titulo in primis allegauerint hanc referuationem Pij IV. vix poterant hodie allegare alium titulum anteriorem, vt in eisdem terminis respondit Rota in vna *Valentina Parochialis de Carlet. sub die 4. Maij 1601.* coram Domino Card. Lancellotto, tunc Rotae Auditore.

Secundò, quoniam cum Domini de Borromaeis voluerint vti hac referuatione Pij IV. & ista referuatio fuerit facta ex priuilegio de beneficio iam erecto, vltra quod fuit sublata per Concilium, licet fortassis non esset iustificanda ad effectum solius illius referuationis Apostolicae, cum tamen principaliter ageretur de isto praerogatio iure patronatus, narratiua cum esset de facto alieno, non probabat. Parisius *conf. 114.* incip. *Cum referuatio praedat, n. 22. lib. 4.* quem refer. & sequitur Gabriel *de probat. conclus. 2. n. 60. limit. 8.* Imola in *Clemen. 1. n. 9. vers. secundo casu, de probat.*

Tertiò, quia tamen Domini de Borromaeis vellent niti antiquo illo iure patronatus, quod sibi competere praetendebant; adhuc eis obstabat Concilium Tridentinum *praeiurato loco*, nam cum in narratiua Pij IV. diceretur, quod Borromaei erant Domini in temporalibus praedictorum locorum, consequenter eorum praerogationem impugnabat idem Concilium quatenus fiebat locus praesumptioni, quòd ius patronatus fuisset eis acquisitum per vsurpationem, Crefcentius *dec. 1. de iure patron.*

Praeterea, quia etiam fuit consideratum, quòd referuatio Pij IV. non fuerat pura, sed postquam fuisset factum augmentum in tertia parte: unde non poterat dici satisfactum praedictae clausulae, nisi fuisset probatus verus valor beneficij, & augmenti in tertia parte, vt iam fuerat consideratum in praedicta decisione coram bon. mem. Cordoua.

Demum ex veritate facti patebat, referuatio-

nem Pij IV. fuisse subreptitiam, cum in illa praesupponeretur, duo ista beneficia curata, fuisse simul vnita, cum tamen constaret de contrario ex resignationibus distinctè factis à Philippo de Borromaeis.

Et ex his fuit conclusum, non constare de iure patronatus, quod Dominis de Borromaeis suffragaretur.

Lucana Molendini.

Die Mercurij 23. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Emphyteuta tenetur conseruare rem, supra quam est constituta emphyteosis, & eius damno sumt rescindenda mina, qua per eius moram acciderint, & 3.
4. Emphyteosi cedunt omnia fabricata in re, emphyteosi subiecta.

DECISIO M. DCLXXXI.

In hac causae propositione de ordine Rotae dubitauit, an esset recedendum à decisionibus factis sub die 14. Nonembris 1605. & sub die 23. Ianuarij 1610. In prima decisione fuerat dictum Braccios teneri ad refectionem ruinae, quae contigerat in molendino de anno 1602.

In secunda decisione causa iterum proposita Rota vtraque parte informante censuit, non fuisse ab illa recedendum.

In hac tandem positione Rota praedicta duas decisiones confirmauit; placuerunt enim fundamenta, quae tempore factarum decisionum Rota fuerat amplexa: potissimum illud, quod cum Braccij tenerentur ad repetendum, & restaurandum molendinum, ad quod etiam fuerant interpellati, non debuerunt illud omittere, & eo praesertim nomine, quia propter continuum cursum, aquae verus palmentum erat effectum concauum, & ruina mincebatur: unde debebant de opportuno remedio prouidere, reaprando praedictum concauum, ex quo fuerat ruina subsecuta: & cum hoc non fecerint, arguebatur eorum culpa.

Non obstabant testes dicentes, nullum vidisse ruinae signum vsque ad mensam Maij 1602. quia cum deponerent de rima, quae apparuit in pariete, non autem de concauo, quod erat in fundamentis, non suffragabantur intentioni Bracciorum.

Secundò non obstabant diligentiae factae in apponenda catena, ne corruerent in aedificium; quia cum praecessisset concauum, cui non prouiderunt Braccij, fuerunt in culpa, nec fuit purgata mora per dictae catenae appositionem.

Tertiò non obstabat, quòd ruina fuit de vno palmento; unde cum remanerent duo palmenta, stante obligatione Bracciorum de reaedificando cum duobus palmentis, potuerunt ipsi non curare de tertio, cum per reliqua duo palmenta suae obligationi satisfecissent. Quia fuit responsum,

Primò, quòd tamen Braccius emphyteota ab initio non teneretur ad fabricandum, nisi duo palmenta, ex quo tamen contraxit tria in illis

Mediolanen. attentatorum.

Die Mercurij 27. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Attentata sunt plene probanda, cum attentare sit delictum.
2. Attentatum non dicitur, quod fuit factum ante litem.
3. Sedium ordo debet fieri in choro secundum decentiam.
4. Continuans attentare non dicitur.
5. Episcopo competit compulsiuo, & direccio vniuersalis suarum Ecclesiarum dioecesis.

DECISIO M. DCLXXXIII.

Propositum fuit dubium, an constaret de attentatis pro parte Canonicorum super sedilibus, per ipsos, vt praetendebatur, amotis de anno 1595. à parte meridionali: & Rota vtraque parte informante, non constare de attentatis censuit, quia cum attentare sit delictum, Bellamera *dec. 18.* incip. *Oneratio conscientia, n. 1.* Lancellotus *de attent. in presat. num. 104. & 105.* & delicta concludenter probari debeant, cap. *super his*, vbi Felinus *n. 17. de accusat.* Puteus *decif. 440.* incip. *Franciscus de Ayala, n. 3. lib. 1.* pro parte Monachorum non edebatur sufficiens probatio illicitae amotionis sedilium, à Canonicis factae: quia aut agebatur de prima sedilium amotione, vigore decreti editi à S. Carolo ante constitutionem Pij V. & illa non erat attentata; quia fuit facta ante motam litem, quae fuit introducta anno 1587. Cassadorus *decif. 6.* incip. *Voluerit Domini, n. 2. super regul.* & fuit dictum in vna *Albarazin. portionum die 17. Decembris 1574.* coram bon. mem. Cantuccio:

tum etiam, quia cum esset indecorum, quod adessent sedilia ita collocata, vt sedentes verterent terga ad sanctissimum Sacramentum, & alia indecora orirentur contra praedictam constitutionem Pij V. incip. *Cum primum Apostolatus officium, editam anno 1566.* consequenter amotio sedilium isto casu, etiam lite pendente, facta auctoritate constitutionis Papalis, & decreti S. Caroli, non poterat dici attentata. Berous *conf. 66.* incip. *In causa Domini Hieronymi, n. 10. lib. 2.* in ista enim materia decentia multum inspicitur, vt in *causa Calaguritana praeminentiarum die 7. Julij 1603.* coram bon. mem. Alexandro Iusto. Aut agebatur de secunda amotione, facta de anno 1595. quo tempore erat iam lis introducta inter Canonicos, & Monachos, & neque ista visa fuit attentata: nam cum lite pendente non potuissent Monachi innouare, apponendo noua sedilia circa columnas, cum iam esset facta legitima amotio vigore decreti S. Caroli, & in Ecclesia adsit particulare officium *superstancie*, nuncupatum, ad quod exercendum ex decreto eiusdem S. Caroli censetur electus Canonicus Sacrista maior, quo Canonico mediante, Capitulum est in possessione prouidendi in Ecclesia circa statum fabricae, & sedilium ad vsum populi, consequenter absque vitio attentatorum potuerunt amoueri sedilia per

Peña Decif. Tom. II.
Zz Mona

illis fuit protinus Ecclesiae quaesitum directum dominium, ita vt eodem iure, quo illa duo palmenta censebantur, tertium censi debuerit, nulla profus constituta differentia. Gabriel *conf. 168.* incip. *Chirographum confectum, quast. 6. n. 88. & seqq. lib. 1.*

Secundò fuit responsum, quòd cum Braccius emphyteota in hoc casu teneretur ad conseruandum, & rescindendum molendinum, conseruandum tenebatur ad adhibendam diligentiam & praecautioem, vt conseruarentur, quae iam in molendino fuerant constituta, & signanter ad palmenta constructa, praesertim simul sub eodem tecto iuncta, maxime si vnus palmenti ruina, secum aliorum ruina trahere potuisset: quod cum non praecauerit, non potuit dici carere culpa. Demum non obstabat dicere, quòd ex causa ruinae, & non fundamentorum corruisset molendinum; quia ex deductis videbatur inferri, quòd defectus fundamentorum fuit causa ruinae.

Et ex his, & aliis late deductis pro Praeposito S. Miniati Rota mansit in decisio.

Bononien. separationis thori.

Die Mercurij 27. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

- 2. Mulier si discedat à marito antequam constet de legitima causa discessus, non debentur ei alimenta, licet aliquid sit assignandum ad tuendum iura sua.

DECISIO M. DCLXXXII.

Vit propositum dubium in Rota, an & ad quam summam deberentur alimenta, & sumptu Illustrius Dominae Antoniae de Sanualtis. Et licet aliqui ex Dominis censerent nihil esse innouandum circa quantitatem praestandorum alimentorum: moti eo potissimum fundamento, quia causa proposita, sub die 23. Martij praeterit, super dubio, an esset locus separationis thori, Domini non fuerunt concordēs, an constaret de legitima causa praetensa separationis.

Vnde fiebat locus distinctioni, quam facit Afflicus *dec. 10.* incip. *Vxor Domini Chianci, in sine*, quòd quando mulier a discedit à marito, antequam constet de legitima causa discessus, tunc ei potest dari aliquid, vt iura sua tueatur: si autem constat de legitima causa, tunc debent dari formiter alimenta. Afflicum sequitur Lancellottus *cap. 4. de attent. lite pendente limit. 11. n. 12. & sequent.* & Portius *conf. 160.* incip. *In negotio alimentorum, n. 1. & 2. Sardus de alimen. tit. 7. quast. 16. n. 4. & sequent.*

Nec restagari decisionem in hac causa factam sub die 11. Februar. 1608. coram me; vbi fuit dictum, potuisse subministrari moderata alimenta, quia tunc nondum erant factae probationes: istis tamen non obstantibus aequior aliorum Dominorum opinio praeualuit, vt Dominae Antoniae scut. 40. menstrua per modum prouisionis à Domino Aurelio marito subministrantur.

Peña Decif. Tom. II.

adde supra decif. 1037. n. 6. & 11. vbi annotauit alias dec.

adde supra dec. 908. n. 11. & 965. n. 9. Scraphin. dec. 1235. n. 4. Rot. in posth. Far. tom. 1. dec. 254. n. 2.

adde Rot. in posth. Far. in hac eadē causa, decif. 510. n. 2. & per totā p. 1. de hoc art. vide Scraph. dec. 1016. n. 6. & sequen. Rot. diuers. p. 1. dec. 154. n. 5. & 6.

adde supra dec. 899. n. 3. vbi annotauit alias dec.

adde Rot. in posth. Far. in dict. dec. 510. n. 4. p. 1.

adde supra dec. 899. n. 3. vbi annotauit alias dec.

adde supra dec. 899. n. 3. vbi annotauit alias dec.

adde supra dec. 899. n. 3. vbi annotauit alias dec.

habentur supra dec. 1183. & 1472.

adde Rot. recent. p. 1. dec. 473. n. 1. in hac eadē causa vbi in sine allegat hanc decif.

adde supra dec. 899. n. 3. vbi annotauit alias dec.

adde Rot. in posth. Far. tom. 2. in hac eadē causa dec.

adde supra dec. 899. n. 3. & per totā vbi n. 5. de hac dec. fit mencio.

adde supra dec. 899. n. 3. & per totā vbi n. 5. de hac dec. fit mencio.

adde supra dec. 899. n. 3. & per totā vbi n. 5. de hac dec. fit mencio.

adde supra dec. 899. n. 3. & per totā vbi n. 5. de hac dec. fit mencio.

adde supra dec. 899. n. 3. & per totā vbi n. 5. de hac dec. fit mencio.

hæc decif. habetur in recent. tom. 1. dec. 411.

habetur in impress. diuers. p. 2. dec. 1. n. 1. 3. & 4. & addo supra decif. 1109. n. 6. vbi annotauit alias dec. f. habetur in Bullar. Cherub. tom. 2. in constit. Pij V. constit. 5. pag. 379. in prima impress.

spolium non intrat, si adsit auctoritate iudicis. Ludo. dec. 43. n. 1. & 105. n. 4.

Monachos, lite pendente renouata, id enim non erat attentare, sed continuare a statum, & possessionem, in qua Canonici reperiebantur. Lancellotus de *attentat. p. 2. cap. 4. de attentat. lite pendente limit. 1. numer. 27. in 6. ampliat. & numer. 33. vers. septimo etiam*, & sic non fuit actio attentata, sed continuata, & consecutiua vigore prædicti decreti S. Caroli.

Nec refragabatur oppositio deducta ex defectu iurisdictionis Sancti Caroli, quia præterquam quod Carolus erat Archiepiscopus, ad quem vniuersalis directio, & compositio Ecclesiarum sui Archiepiscopatus pertinebat, potuit facere prædictum decretum, & ordinationem vigore prædictæ constitutionis Pij V. iubentis, ne quis aunderet versus tergo ad sanctissimum Sacramentum sedere.

Rursus non obstabat, quod vltima attentata veniret putanda; quia fuit responsum, Canonicos non attentasse, cum id fecerint vigore legitimi decreti, & pro eius confirmatione.

Romana filiationis de Naris.

Die Mercurij 4. Iulij 1612.

S V M M A R I V M.

1. *Sententia dua conformes debent exequi in Roma, ex statuto Vrbs, quod obligat ciues illius.*
2. *Domicilium naturale, siue originis, non facit quem incolam, sed ciuem. Incola, in quo differat a ciue, ibid. Statuta ciuitatis ligant ciues, ibid.*
3. *Notarij assertio nihil probat, si de contraria veritate in actis constat.*

DECISIO M. DCLXXXIV.

Hæc causa fuit ter proposita, videlicet sub die 6. Aprilis, & fuit dilata: & sub die 7. Maij, & tunc Domini non fuerunt concordates: & tandem die 4. Iulij, & tunc solo Ioanne Antonio informante fuit resolutum, esse locum statuto Romano *libr. 1. cap. 178.* de duabus conformibus, quas tulerant extra Rotam R. P. D. Ala, & in Rotâ Dominus de Marcomont ad fauorem Ioannis Antonij Nari, absoluedo eum ad petitis per Hieronymum prætensum de Naris, qui prætendebat, se esse filium Ioannis Antonij, sententia enim lata per Marcomontium confirmabat alteram latam per Dominum Alam; & cum essent inter ciues, b & incolae, de quibus loquitur prædictum statutum, merebantur executionem.

Respectu Ioannis Antonij notum erat, ipsum esse ciuem, & nobilem Romanum origine, & domicilio. Respectu Hieronymi constabat, ipsum quoque esse Romanum origine, cum esset natus in Vrbe, vt constabat ex actis causæ, l. *ciues. C. de incol. lib. 10.*

Rota in vna Legionen. d. Capellania die 9. Iunij 1581. coram bon. mem. Cantuccio.

Respectu Antonia matris Hieronymi, de iure res etiam videbatur clara, quod esset incela Vrbs, cum non solum à 20. annis in Vrbe habitauerit, sed etiam ad Vrbe omnes suas fortunas, quas habebat in patria, transferret. Bartolus in l. *de iure, numer. 2. ff. ad municip. Baldus consil. 393, incip. Punctus talis, n. 2. lib. 1. cum aliis quos refert, & sequitur Tirraquellus de retract. consanguin. §. 36. gloss. 3. num. 7.*

Sententia lata in Rotâ non obstabat opposita nullitas, de qua hodie attestabatur Notarius asserendo, cedulam sententiæ sibi fuisse traditam à Domino Marcomontio, elapsa iam tempore à constitutionibus præfinito ad dandam huiusmodi cedulam; quia cum in libro actorum, & in registro sententia reperiretur notata sub die citationis, quando fuit pronunciatum, provt in cedula, non erat modò credendum Notario contrario asserenti, Speculator tit. *de instrumen. edit. §. postremo, vers. nunquid, Paulus de Castro in l. Seia, ff. ad SC. Velleianum, Rolandus consil. 58. incip. Quoniam veritas, n. 1. 1. & consil. 85. incip. Libenter ad utramque partem, n. 7. lib. 2.* Et ex his fuit conclusum ad fauorem Ioannis Antonij, fuisse locum statuto de duabus conformibus, quarum vigore competeat sibi executio.

Perusina Dotis.

Die Mercurij 4. Iulij 1612.

S V M M A R I V M.

3. *Maritus durante matrimonio competit administratio bonorum dotialium vxoris, & 4. Dotem non tenetur restituere maritus constante matrimonio, etiam si præstiterit cautionem de dote restituenda, quamuis mulier discedat ab eo, si denegat ille ad impotentiam, ibid.*
5. *Vxor habet multum interesse in dote, vt conseruetur, & ponatur in tuto, vt deserviat oneribus matrimonij.*
6. *Tertius veniens ad causam, vt excludat utrumque litigantium, non potest impedire expeditionem causæ, quoad duos primos agentes.*

DECISIO M. DCLXXXV.

Die 22. Iunij c. anni præteriti, fuerat in hac causa decifum, Dominum Hieronymam non teneri recipere bona æstimata in solutum, quia cum eius marito in pecunia fuisset dos numerata, pariter in pecunia fieri debebat restitutio.

Cum verò Dominus Colonellus Hector iuxta prædictam decisionem veller dotem restituere, Balthasar Signorellus Hieronymæ maritus, qui pro suo interesse fuerat ad causam admiffus, contra hanc restitutionem opponerebat, & dicebat, quod cum inter ipsum, & Hieronymam nulla interuenisset iudicialis separatio, sed occasione condemnationis narratæ in decif. in hac causa, facta sub

supra dec. sub die 19. Decembris a præteriti, Hieronyma sponte addiderit se in Monasterio, in quo adhuc debebat, non erat locus prædictæ restitutioni dotis.

Et propterea dubitauit, an Balthasar potuisset impedire prædictam solutionem pecuniarum, faciendam à Domino Hectore Colonello Gratiano? & vtraque parte informante Rota censuit Balthasarem maritum non potuisse impedire restitutionem pecuniarum, quia licet verum sit, quod durante matrimonio marito competit administratio bonorum dotialium vxoris, l. 1. C. *si dos constante matrimonio*; & receptum etiam sit, quod vergente marito ad inopiam, si præstiterit cautionem de dote restituenda, non debet administrationi priuari, cap. *per vestras, de donat. inter vir. & vxor.* Nihilominus cum in casu proposito tempore quo propter delictum c. maritus erat ciuiler mortuus, Hieronyma vxor se contulerit ad Monasterium, in quo multis annis, etiam vsque in hodiernum diem laudabiliter viuit, & persistit: & cum Balthasar maritus, omnia sua bona libera donauerit, præterquam ab onere soluenda huius dotis, & tam ipse Balthasar, quam donatarius reclusauerint dotis restitutionem sub prætextu confiscationis omnium bonorum, etiam vxoris ob ipsius delictum, & postea Hieronyma à Pontifice dotem recuperauerit, & interim pro illa quorundam bonorum immobilium possessionem habuerit, quam adhuc obtinebat, & hodie veller dotem in pecunia sibi consignari, Balthasar maritus non poterat talem restitutionem impedire.

Quia licet verum sit, quod maritus durante matrimonio habeat dominium, & administrationem dotis, verum quoque est, quod vxor constante matrimonio habet magnum interesse in dote, vt dos d. conseruetur, & ponatur in tuto, & deseruiat pro oneribus matrimonij, l. *si is qui, §. 1. ff. de iure dot. l. si maritus ff. famil. erciscun.* Baldus in *Aubenti. ei qui, numer. 39. C. de bonis auctoris. iudic. possiden.* & est communis Doctorum traditio in l. *si constante ff. solut. matrim.* & fuit dictum in causa Romana dotis de Cincis die 9. Iunij 1600. coram Domino Cardinale Mellino, tunc Rotæ Auditore.

Et eo magis, quia cum Hieronyma cœperit agere contra Hectorem Gratianum pro recuperanda sua dote, & agere potuerit, non poterat nunc maritus veniendo ad causam impedire, quo minus Hieronyma obtineret contra Gratianum; quia tertius veniens ad causam, vt excludat utrumque, non potest impedire expeditionem causæ, quoad primos duos agentes, & litigantes, l. *is à quo ff. de rei vendicat.* Binietus decif. 4. incip. *Tres veniunt ad causam, de iudic. Couaruias in practic. quaest. cap. 14. num. 4. vers. nos vero contrarium, & fuit dictum in causa Pacen. decimarum de Hebrao die 13. Iunij 1605. coram Domino Coccino.*

Nec obstabat, quod non esset factus locus restitutioni f. dotis, quia aliud constabat ex ordine sacre Consultæ, & ex decif. in hac causa, facta sub

creto Legati Perusij, citata parte facto, cuius vigore causa cognita fuerat ordinatum, vt Hieronyma in possessione bonorum immobilium fructiferorum constitueretur, vt copiose fuit dictum in decisione in hac causa facta sub die 19. Decembris 8. anni præteriti.

Iudicium autem per Balthasarem maritum intentatum pro recuperatione Hieronymæ vxoris non pertinebat ad hanc inspectionem, cum is articulus longè esset diuersus à proposito dubio; super quo si Balthasar obtinuerit sibi restitui vxorem, tunc poterit discuti, an ipsi tutò possit committi administratio bonorum dotialium sine cautione, vel cum cautione per ipsum præstanda iuxta dispositionem cap. *per vestras, de donat. inter virum, & vxorem.*

Hanc autem restitutionem dotis Hieronymæ in pecunia faciendam intellexit Rota, ad effectum, vt in tuto poneretur, & pecuniæ inuestirentur vel in censibus, vel in montibus non vacabilibus.

Perusina liquidationis fructuum de Bigazzinis.

Die Mercurij 4. Iunij 1612.

S V M M A R I V M.

5. *Administrator non tenetur restituere, quod propria industria acquisiuit, & 6.*
7. *Liquidatio fructuum ex sententia condemnatoria eorum, est facienda iuxta terminos sententia, & non vltra, & 8.*
11. *Vinum regulariter plus valet, quam mustum.*

DECISIO M. DCLXXXVI.

In tertio folio, quod in hac propositione fuit propositum discutiendum, in quo ego sub die 7. Nouembris anni præteriti 1611. h. col. b supra dec. 1607. & formantes pro Domina Faustina, & super quo similiter coram me non fuit habita conferentia, signanter narrabatur excessus in quantitate fructuum.

Primò quoad vineam; quia in sententia condemnabatur Faustina ad rationem cadi vini: & tamen Faustina non habuit vinum, sed mustum, vt deponebant testes in *summario numer. 29.* & cum mustum non sit purgatum, & antequam euadat verum vinum, decrefcac in duobus bocalibus pro quolibet cado, vt dicebant testes in *summario numer. 30.* cadus autem musti fit minoris capacitatis, quam cadus, seu barile vini, quia mustum mensuratur cado capacitatis bocalium 16. vt dicebant testes in *summario numer. 31.* vinum autem mensuratur bocalibus 20. vt deponebant testes in *summario numer. 32.* hinc prætendebatur proculdubio restitui excessus.

Sed informantes pro Bigazzinis discurrendo per singulos annos respondebant primò, quòd testes in *summario*, Bigazzino- rum *numer. 1.* loquebantur de vino, non autem de musto: & inde inferebant, quòd quando testes deponebant de vino, non intelligebant de musto, vt in *summario numer. 2.*

Ad illud autem, quòd cadus musti sit minoris capacitatis, quàm cadus vini, quia mustum mensuratur cado capacitatis bocalium 16. vinum verò cado capacitatis bocalium 20. dicebant, id esse verum in ciuitate Perusij, non autem in Castro Cocorani, vbi fructus fuerant recollecti, quia ibi cadus musti fuit, & est capacitatis bocalium 20. & consequenter est mensurà maioris illo Perusij pro quinta parte, & fuit venditum annis articulatis pretio Iuliorum duorum, & trium pluris, quàm in ciuitate Perusij, & vt deponebant testes in *summario Bigazzinorum numer. 3.* vnde inferebant, non constare de aliquo excessu, sed potius de contrario.

Denique respondebant, quòd coram Domino Cauaterio in examine taxationis fructuum de ordine Rotæ, extraiudicialiter factò, fuit habita ratio musti, & vini, sicut haberi debebat, imò verò, quòd cum fuerit facta calculatio iuxta mensuram, & premium Perusinum, Bigazzini fuerunt potius grauati.

Circa istum excessum Rota omnibus consideratis, illum censuit multum turbidum, & non probari intentionem Faustinae, sicut probari debebat.

Secundò quantum ad granum recollectum in prædiis Cocorani, etiam prætendebatur excessus in liquidatione, quia licet fuisset æqualiter diuisum inter Faustina, & colonos, vt deponebant testes Bigazzinorum in *summario, numer. 30.* tamen id fuit factum propter impensam factam à Faustina in consignando colonis granum pro semine, item boues ad arandum, & pecora, & alia animalia ad stercoreandum; aliter enim solum tertia pars tradita fuisset, prout regulariter fit in aliis prædiis, vt deponerent testes in *summario, numer. 33.* Vnde cum illud plus vltra tertiam partem prouenerit ex noua industria à Faustina, & cum propria eius impensa, Faustina non tenebatur ad illius pluris restitutionem, sed illud eius commodo cedere debebat.

Ad hunc excessum excusandum multa dicebant informantes pro Bigazzinis: sed Domini Faustina releuandam censuerunt in aliqua parte fructuum, ratione industriae, & maioris impensae, quàm adhibuit: quæ considerata non potuit simpliciter condemnari ad medietatem fructuum, quia respectu bouum, colonis assignatorum, sicut colonorum conditio meliorabatur, sic Domina Faustina onerabatur, & magis grauabatur, quamvis respectu pecudum datorum ad stercoreandum, magis grauaretur colonus propter pascua animalium, & Faustina traheretur in pascuis, perciperet utilitatem.

Tertid informantes pro Faustina deducebant excessum ex eo, quòd sententia lata per Dominum Caualerium liquidabat fructus, qui percipi potuerunt: quod est vltra contenta in sententiis, condemnantibus solum ad fructus perceptos: vnde cum liquidatio esset vltra sententiam, patens erat excessus.

Hunc excessum Rota reiecit, & meritò, quia sententia non condemnabat ad fructus, qui percipi potuerunt, vt patebat ex facto, sed solum condemnabat ad fructus perceptos, & consequenter liquidatio non excessit fines sententiæ.

Quartò deducebatur excessus ex eo, quòd fuerant deducendæ expensæ factæ in instaurando molendino, & habenda erat consideratio, quia tempore ruptæ clusæ impetu fluminis, nulli fructus percipi potuerunt, imò verò molendinum vno anno non potuit locari, & nihilominus Faustina habuit ministerium cum salario 2. scutor. quolibet mense, vltra victum; & tamen solum fuerunt habitæ eminae 13. frumenti, vt deponebat 17. testis ad 23. in *summario numer. 34.* & de hoc non fuit habita ratio in prædicta liquidatione.

Domini circa hunc articulum agnouerunt excessum, dicentes, habendam fuisse rationem expensarum factarum in refectione clusæ, & in emptione molæ macinantis; de qua deponebant testes in *summario Dominae Faustinae, numer. 27. & 28.* dato in alia positione *sub die 25. May b proxime b supra dec. 1667. n. 15. prateris*, vbi idem fuit firmatum respectu expensarum in emptione molæ, & conductio- nis eiusdem, & aptæ redditæ ad macinandum: respectu autem accommodatæ ruptæ clusæ, & aliorum narratorum in hoc excessu, quem Domini agnouerunt, rationem impensarum habendam censuerunt.

Ad quintum, & vltimum excessum deductum ex pretio irrationabili quorundam fructuum, minus legitimè æstimatorum: nam mustum fuit appetriatum ad rationem vini, (vt paulo antea fuit indicatum;) cum tamen regulariter vinum plus valeat, quàm mustum, & quia fuit facta æstimatio secundum pretia currentia in ciuitate Perusij, vt patebat ex partitis libri partis tabernæ dictæ ciuitatis: vnde nihil videbatur concludendum quoad Castrum Cocorani, cum minus valeret in Castro Cocorani, quàm Perusij, vt deponebant testes in *summario num. 35.*

Domini responderunt non probari aliquem excessum, nec recedendum à pretio firmato in ciuitate Perusij, de quo fuit dictum *supra* in primo excessu, in hac positione proposito.

Nucerina

Nucerina manutentionis.

Die Mercurij 4. Iulij 1612.

S V M M A R I V M.

2. Sequestrata bona possunt vendi, veluti fructus, qui perdi possunt, & pecunia ex eis redacta sunt apponenda in sequestro.

DECISIO M. DCLXXXVII.

1. IN hac causa Nucerina manutentionis, quæ agebatur inter Octauiam Chirurgam, & Sanctam Iacobellam, in qua dederam: dubium, an esset locus Agidianæ; cum ageretur inter pauperes, vt causa abbeueretur, Rota censuit, vt remaneret sequestrum, & videretur de bono iure.

2. Quia verò postea Iacobella petebat, de bonis sequestratis sibi dari aliquam portionem, vt posset alimentari, & sub sequestro essent 20. fere rubla frumenti, ordinaui, vt Iacobella sex rubla, & totidem Octauia consignarentur: vinum autem quod erat sub sequestro, antequam acfceret, venderetur, & pretium poneretur sub sequestro.

Vrbeuetana iurisdictionis Castri Prunelli.

Die Mercurij 4. Iulij 1612.

S V M M A R I V M.

- 1. Possessor legitimus de tempore mota litis est manutendus.
- 2. Clausula constituti efficit, vt translato dominio virtute eius, transferatur etiam possessio, qua est manutentibilis.
- 4. Donatio mulieris facta filio, valet.
- 5. Minor contrahens cum decreto iudicis obligatur ex statuto Vrbeuetano.
- 6. Puberis contractus firmatur iuramento.
- 7. Contractus presumitur simulatus, si alienans reperitur in possessione, post alienationem, quod limita vt 8. Alienans si sit in possessione rei alienate post alienationem, simulare presumitur, dummodo non sit iuramento vallatus contractus, ibid. Simulationis exceptio opponi non potest contra contractum iuramento vallatum, ibid.
- 9. Exceptiones alioem indaginem requirentes non impediunt executionem iudicij possessory summariissimi.

1. habetur hec dec. impressa per Posth. post tract. de manuten. dec. 131. b adde supra dec. 1212. n. 3. & 1030. n. 1. & 1125. n. 2.

DECISIO M. DCLXXXVIII.

Rota a censuit Illustrissimo Domino Comiti Francisco Polydoro dandum mandatum de manutendo, quia de tempore mota b litis erat in possessione exercendæ iurisdictionis in Castro Prunelli, s. retinenda. In Peña Decis. Tom. 11.

stium. de interditt. Possessionem cum effectu probabant testes, quibus accedebat clausula, constituti, contenta in donatione, Comitri facta à Domina Ludouica Martiana matre, & eius filiis de Polydoris: nam vigore dictæ clausulæ in Dominum Comitem Franciscum donatarium fuit possessio translata. c. 1. quod in eo, vbi Doctores, ff. de acquiren. possess. Afflictus decif. 139. incip. Magna fuit dubitatio, num. 9. Iafon in l. quoties numer. 4. & sequent. C. de rei vendicat. & consequenter erat manutentibilis Baldus in rubrica C. de contrahen. empt. num. 30. Afflictus decif. 299. incip. Rex Ferdinandus, & ibi Vrsillus numer. 3. Tiraquellus tract. de iure constit. part. 2. ampliatione 11. num. 1. & fuit in terminis donationis decif. in causa Mediolanen. bonorum de Porris die 4. Iunij 1600. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditorè.

Nec refragabatur præsentia nullitas donationis ob interesse matris donatis super usufructu castri, sibi à marito relicto, quasi quòd inde cessaret virtus clausulæ, constituti; quia fuit responsum primò, quòd præterquam quòd hæc inspectio respiciebat petitorium, nusquam de ista præsentia nullitate constabat. Rursus dicebatur, quòd quamuis præsentia nullitas aliquam veritatis imaginem habuisset, eam superabat series rei gestæ in donatione, quæ fuerat facta seruatis solemnitatibus constitutionis Marchiæ. Postremò non deerat, qui sentiret, quòd ex quo mater donauerat proprio filio, sustinebatur donatio. Tiraquellus de legib. connubial. gloss. 8. numer. 110. Riminaldus iunior consil. 15. incip. In presenti causa, numer. 5. & consil. 55. incip. Egregie scripsit, numer. 21. lib. 1. Carpanus ad statuta Mediolanen. cap. 328. numer. 127. Lambertengus de contractibus mulier. ad finem quest. 31. num. 109.

Quantum ad interesse filiorum, licet vnus prætenderetur minor, non releuabat, tum propter statutum Vrbeuetanum libr. 2. rubrica 78. quo disponitur, vt maior quatuordecim annis, & minor viginti quinque contrahendo cum decreto iudicis obligetur, & contractus ratione minoris ætatis infringi non possit: tum etiam, quia statum iuramento contractus puberis firmatur. F. Authentic. Sacramenta puberum. C. si aduersus vendit. quæ habet locum etiam in donationibus, vt voluit ibi communiter Doctores cum glossa, & signanter Iafon n. 71. Gabriel consil. 127. incip. Cornelius Gratianus, num. 8. lib. 1.

Postremò non obstabat statutum Vrbeuetanum, quo maxime nitentur informantes contra Comitem Franciscum, quo disponitur, contractus presumi simulatos quotiescunque alienans post alienationem reperitur possidere; & quia fuit responsum, primò statutum non loqui de contractu iurato, & consequenter contractum iuratum non comprehendit sub generali illius dispositione, vt in terminis donationis, iuramento firmatæ, tradit Abbas in cap. cum contingat. de iure iurando. Alexander consil. 38. incip. Visa petitione, numer. 10. lib. 3. Ruinus consil. 109. incip. In p...

adde supra dec. 1307. n. 4. & 1418. n. 2. adde Rot. in impress. per Posth. post tract. de manur. dec. 89. n. 5. & 61. & 138. n. 2. & 150. n. 1. & 2. & 152. n. 1. & 2. adde supra dec. 258. n. 8. & 446. n. 11. & 1290. n. 4. Z 2 3

mis est videndum, numer. 3. libr. 1. latè Seraphinus de privilegiis iuramenti privileg. 22. numer. 41. & multis sequent. Secundò fuit responsum, quòd stante iuramento non potest opponi exceptio simulationis secundum magis receptam opinionem, de qua Seraphinus eodem tractatu de privilegiis iuramenti privileg. 59. n. 12. vers. & quamvis.

9. Denique cum Comes Franciscus esset in possessione, in isto iudicio summariissimo possessorij, non poterat sibi denegari manutentio propter istas exceptiones a altiore indaginem requirentes.

adde supra dec. 1581. n. 3. & alias saepe.

Mediolanen. attentatorum.

Die Veneris 6. Iulij 1612.

S V M M A R I V M.

1. Rosa qua habetur die 6. Iulij dicitur Rosa memorialium.

2. Nunciis, afferentibus citationem esse factam, creditur.

DECISIO M. DCLXXXIX.

IN Rota habita die 6. Iulij, quæ vulgò dicitur Memorialium. Monachi S. Ambrosij instanter petebant, quòd in lapidibus sepulchralibus, de nouo lite pendente apponendis, adderetur annus, mensis, & dies obitus, vt successu temporis videri posset, quòd pendente lite fuerant appositi; sed Rota circa hunc articulum nihil innouandum censuit: dixit tamen, quòd Monachi, qui prætendebant interesse, Notario rogato, curarent id actis mandari.

Petebant etiam Monachi, vt fieret prohibitio, ne sepeliretur in parte Ecclesie, quam prætendebant ad se pertinere: sed circa hunc articulum Rota similiter nihil rescribendum censuit; quia magna ex parte respiciebat dominium Ecclesie, de quo erat particulariter videndum, cum ex eo potissimum penderet totius causæ decisio.

F I N I S.

INDEX

I N D E X

Rerum, & materiarum, quæ hoc secundo Tomo continentur.

Prior numerus decisionem signat, posterior est marginalis.

A

Abbas.

Abbas particularis vnius Monasterij non habet facultatem Comparendi pro tota Congregatione. 1309.13
Abbas constitutus Praeses, Collegij habet dignitatem. 1597.3

Abbas vt sit dignitas, debet habere administrationem perpetuam cum iurisdictione. ibid.6

Abbas est nomen dignitatis, & aliquando vsurpatur ventose. 1603.3

Abbatibus inferiores Regulares non possunt in iudicio comparere pro vniuersa Congregatione. 1331.12

Abbatis nomen sonat indignitatem, non à nomine tantum, sed ab effectu. 1597.4

Abbatibus praecedunt Canonicos Cathedralis Ecclesie. ibid.7

Abbatibus non habent facultatem concedendi licentiam ad concionandum, & audiendum confessiones ex iuris dispositione. 105.2.2

Abbatibus non possunt celebrare minores Ordines in dioecesi aliena, etiam si Monasterium sit proprium. 1072.12

Absens.

Absenti non nocet protestatio contra eum facta. 923.9

Absenti noto Episcopo potest fieri praesentatio ad beneficium, & est actus extraiudicialis. 1118.6

Absens non potest lucrari fructus, & distributiones sui beneficii, nisi adsit vtilitas Ecclesie. 1308.3,4

Absentis acceptatio requiritur, vt ei acquiratur res donata in absentia. 1326.3

Absens à choro sine causa legitima, non potest lucrari fructus, & distributiones suæ praebendæ. 1365.1,3

Absens potest per Procuratorem habentem generale mandatum ad acceptanda quælibet beneficia petere titulum & collationem. 1578.2,3

Absenti non potest fieri collatio beneficii, requi-

rentis examen, si istud non praecedat. ibid.11 & seq.

Absolutio.

Absolutio ab excommunicatione regulariter non conceditur post rem iudicatam, nisi parito prius iudicato. 978.2

Absolutio censurarum facta in literis gratiae non prodest violatoribus libertatis Ecclesie. 1093.11,12

Absolutio iuramenti est actus voluntariae iurisdictionis, & potest fieri extra iudicium, & sine contradicte. 1410.4,5

Absolutio ab excommunicatione iusta, vel iniusta tutius est petere. 1254.1

Absolutio iuramenti ad finem agendi non prodest, si sit obta post causam inchoatam. 1202.4

Absoluere solet Rota à censuris latis in partibus, etiam sine causæ cognitione. 1370.1

Absolutus dicitur contractus, si addatur pactum, quòd de eo fiat instrumentum ad maiorem cautelam. 995.5

Absolutoria.

Absolutoria datur actori reo non probante suam intentionem. 1409.3

Absolutoria sententia delicti tollit diffamationem, quæ ex illo poterat resultare. 1035.5

Acceptatio.

Acceptatio in tempore sine scientia dati non potest. 884.2

Acceptatio beneficii potest fieri coram Notario, vel Vicario, vel amicis. 1118.7

Acceptatio beneficii potest fieri per quæcunque signa exteriora, & praesumitur facta legitimo tempore. ibid.8

Acceptatio alternatiuæ probatur ex libris datariæ. 1296.2

Acceptatio absentis requiritur, vt acquiratur ei res donata in absentia. 1326.3

Acceptans aliquid approbare videtur illud. 1312.5

Acconcium.

Acconcium pro dote numerandum est secundum facultates bonorum. 1657.4

Accordium.

Accordij reseruatio facta à iudice habet vim emptoriae dilationis. 1270.2

Z z 4 A7A

Index Rerum.

Acta.
Acta gesta coram iudice à quo, transportanda sunt ad iudicem ad quem; quod limita in causis prophanis commissis iudici Ecclesiastico per appellationem. 1096.5,6
Acta primi processus non est necessarium transportare, si nouum iudicium inchoetur, licet de eisdem bonis agatur in secundo iudicio. 1273.5,6
Acta etiam nulla, & irrelevantia transportanda sunt de iudice à quo ad iudicem ad quem. 1302.4
Acta quando non possunt transportari propter impedimentum partis prætstitum, potest procedi prout in prima. 1132.3
Actorum transportatio integra non est necessaria, si procedatur in secunda instantia, prout in prima, nisi agatur in causa appellationis à definitiua. 1333.5,6
Actor.
Actor est reus in sua exceptione. 899.8
Actor tenetur probare negatiuam, in qua se fundat. 1085.12 & 1161.4
Actor non tenetur probare ea, quæ sunt de exceptione, vel replicatione rei, & aliquando dicitur reus quo ad probationem. 1232.10,11
Actor potest desistere à causa, si vult. 1594.2
Actor tenetur cauere de stando iuri, & iudicatum soluendo stricta iuris ratione, licet non sit in vsu. 1164.7,8
Actor tenetur sequi forum rei. 1190.2
Actore non probante suam intentionem, danda est absolutoria reo possessori. 1409.3
Actor tenetur probare numerationem si agit, & reus si excipit. 899.6
Actori non sufficit probare suam intentionem præsumptiue, sed concludenter. 1049.5
Actio.
Actio realis competit pro alimentis. 1031.6
Actio personalis non datur contra singularem successorem. ibid.7
Actio spoliij, vti in rem scripta, passiuè transit in hæredem, & successorem. 1304.5
Actio spoliij datur hæredi, sicuti testatori, & est in rem scripta, etiam contra possidentem bona fide. 1347.3,4,5
Actus.
Actus indiuiduus partium præseruat omnibus interese habentibus beneficium repetitionis iuris. 972.5
Actus non valet, si duo requisita sunt necessaria, & vnum tantum adimpletur. 1077.2
Actus ab aliquo factus sustineri potest, eo titulo, quo valere potest. 1078.6
Actus positivi filiationis sunt educare, alimentare, & vestire filios. 1111.5
Actus possessionis inducunt probationem illius. 1152.3
Actus gestus ex actu inualido, non potest tanquam ex valido sustineri. 1141.4
Actus aliquis intermedius possessionis si sit contrarius, efficit discontinuare illum. 1385.2
Actus plures si sint effecti ad eundem respectum, non diuersi, sed correspectiue sunt censendi, & sublato, & extincto primo, tollitur secundus. 1441.3,4
Actui propinqua potentia pro actu habetur. 942.

Actum qui impugnat, potest eo vti, impugnatione pendente. 1187.8
Actum antea gestum non possunt coarctare, vel præscribere statuti qualitates, nouiter factæ. 1196.7
Adeptio.
Adeptio Parochialis secundæ cum pacifica possessione, vacat prima litigiosa, & videtur renunciare iuri suo. 1438.2
Adipiscenda.
Adipiscendæ possessionum habet admixtam causam proprietatis in beneficiis. 995.5
Aditio.
Aditio non est necessaria, in legato, quod recta via transit in legatarium, vt debeantur fructus. 920.6
Aditio hæreditatis consistit in animo adeptis. 1640.2
Adimpleo.
Adimplere qui tenetur aliquid, sufficit si semel fecerit, licet postea factum non permaneat. 1307.6
Adminiculum.
Adminicula quibus probantur instrumenta publica, non indigent recognitione. 1339.3, & sequent.
Administrato.
Administrator ad nutum amobilis est legitimus contradictor ad defendendam suam possessionem contra tertium. 1309.12
Administrator non tenetur reddere rationem de re euicta, viuentis domino. 1448.8
Administrator non tenetur restituere quod propria industria acquisiuit. 1686.5,6
Administrator bonorum non est dominus illorum, etiam si testator adiciat, quod non teneatur reddere rationem. 1013.9
Administratio.
Administrationis ratio semel reddita, non potest denuo peti, nisi confitito de errore, vel dolo. 1202.6,7
Administrationis rationem non tenetur reddere tutor ante finitam tutelam, maxime si sit testamentarius. 1239.6,7
Administratio beneficij in spiritualibus, & temporalibus si sit alicui commissa, dicitur habere Canonicum titulum. 1409.5
Admissio.
Admissio conditionalis, non adimpleta conditione, perinde est, ac si facta non fuisset. 990.7
Adulterium.
Adulterium potest opponere iniuriatus, quando iniuriam sciuerit. 1092.6
Adulterium vt proberur, necessaria est conclusio, & plena probatio. 1170.4
Adulterij iniuria remittitur, si pars læsa scienter cohabiter cum adultera, & non potest opponere crimen. 1092.3,4
Adulteram inuentam in ipso adulterio si necauerit maritus, non tenetur poena capitali. 1592.4
Adulterium est iusta causa ad separationem thori. 1018.1,2
Advocatus.
Advocatus & Procurator non probant in causa pertinente ad eorum parochiam. 1327.7
Edificium.
Edificium solo cedit. 897.3
Egidiana.

Index Rerum.

Egidiana.
Egidiana disponit, non esse locum appellationi, in iudicio merè possessorio. 961.3
Egidiana habet locum quando verba sententiæ sunt restricta ad merè possessorium. 1008.4 & 1027.1
Egidiana habet locum in sententia lata in iudicio possessorio adipiscendæ. 1191.2
Egidiana non habet locum in causis Ecclesiasticis. 1262.2
Equiuocum.
Equiuoca verba, & curialia non inducunt obligationem contra scribentem. 1009.5
Es.
Es alienum deducendum est ante restitutionem fideicommissi. 958.7 quod intellige, vt 8,9
Æstimatio.
Æstimatio vna rei æquatur per fructus perceptos spatio viginti annorum. 1060.5 & 1098.4
Æstimatio rei dotalis facit emptionem & venditionem. 1350.2 quod limita, vt 3
Æstimatio bonorum faciendæ est antequam adiudicatio illorum fiat creditoribus. 1371.8,9
Æstimatio rei crasso modo fieri solet in æstimo. 1374.4
Æstimatio in traditione dotis facit venditionem, operaturque, vt dominium in maritum transeat. 903.7 quod limita, vt 8
Æstimatio quæ facit emptionem, si sit celebrata, non potest pater, etiam si sit tutor, alienare bona aduentitia filiarum. ibid. 11 quod limita nisi concurrat utilitas, 12
Ætas.
Ætas necessaria ad beneficium inspicienda est tempore perfectionis actus. 1578.7
Affirmans.
Affirmantibus paucis testibus magis creditur, quàm pluribus deponentibus de negatiua. 984.2
Agens, & Ago.
Agens spolio in beneficiis tenetur colorare suam pristinam possessionem aliquo titulo. 910.5 quod limita vt 6
Agens ad inualidandum testamentum Clerici, probare debet, bona esse de prohibitis testandi. 1015.3
Agens reuocatio restitutoria super decimis, tenetur probare titulum coloratum suæ possessionis. 1259.5 quod limita, vt 6
Agenti interdicto, retinendæ, obstat exceptio rei iudicatæ ob non prosequutam appellationem. 1268.3
Agenti incumbit onus probandi non vsum constitutionis. 978.4
Agere potest maritus pro vxore, etiam sine mandato. 885.7
Agere potest dissimulatione contractus quilibet habens interesse. 1290.10
Agnata, & Agnatus.
Agnata femina primò vocata, præferuntur aliis, secundo loco vocatis, etiam si descendant ex filio. 902.5
Agnati, & cognati ascendentes intelliguntur appellatione parentum. 934.4
Agnatio.
Agnatio quando est considerata à testatore, femina & masculi ex eis non sunt vocati. 902.10
Agnatio si inspiciatur à testatore, non est danda

differentia inter agnatos eiusdem gradus. 1138.5
Agnatio si non est considerata à testatore, facilius admittuntur femina. ibid.6
Agnationis contemplatio colligitur ex verbis testatoris. 902.9
Alendi verb.
Alere non tenentur propinqui viduam, sed hæredes defuncti mariti, & sunt assignandi, ei prouentus bonorum. 1237.7,8
Alere, vel dotare filios fratrum, vel sororum, an teneatur possessor maioratus etiam post mortem parentum, anceps est quæstio. 1329.2
Alimentum.
Alimenta debentur filio spurio ex bonis paternis ex æquitate canonica. 978.6
Alimenta præstare vxori cogitur maritus constante matrimonio. 1051.2
Alimenta non tenentur præstare maritus, si vxor non degat in domo illius ex culpa sua. ibid.4
Alimenta & litis expensæ sunt præstandæ nepti per hæredem, agenti ad bona patris, vel aui. 1055.2,6
Alimenta quæ lite pendente loco prouisionis dantur, non imputantur pro debito, neque restituantur, præcipue si cui assignantur vicerit. ibid.3, 4, 6 & 1076.1
Alimenta iuri præstanda vxori, quando litigat cum marito super scuitia, præcedente aliqua probatione. 1346.6
Alimenta præstare vxori non tenentur maritus, si illius dotem non habuerit. 1055.7
Alimenta quando assignantur cum cautione de restituendo lite finita in casu succumbentiæ non sunt restituenda, neque computanda in fortem. 1055.9
Alimenta taxanda sunt iuxta quantitatem fructuum, si procedant ex titulo lucratiuo, non autem ex causa onerosa. 1076.4
Alimenta finiuntur morte illius, cui debentur. 1170.2 etiam si sit filius spurius, cui dantur, ibid.7
Alimenta veniunt non ex officio iudicis, sed iure actionis. 1185.3
Alimenta debentur filio spurio ex æquitate canonica, si aliunde non habeat, vnde se possit alere. ibid.5 & seq.
Alimenta non debent exhiberi ex legis dispositione, vel iudicis officio, ei qui aliunde habet vnde se possit sustentare. 1206.3
Alimenta non sunt soluenda vxori ex causa dotis soluto matrimonio, si aliunde habet vnde se se possit sustentare. ibid.
Alimenta potest petere vidua donec integra dos non sit ei soluta. 1237.10
Alimenta præstare debent hæredes mariti, vxori non habenti dotem, vel si factis diligentibus non facillè eam recuperauerit. ibid.2,7
Alimenta, & expensas litis tenentur præstare reus, quando apparet de bono iure, & paupertate agentis. 1280.2
Alimenta non debentur, si alendus degit in domo, & expensis illius, contra quem petuntur. 1284.6
Alimenta, & litis expensæ non sunt præstandæ agenti contra tutorem, pro redditione rationum. 1384.1,2
Alimenta potest petere filius hæredi extra domum illius degens, si non discedat ab ea, culpa sua. 1655.4
Alimenta

Index Rerum.

Alimenta non debentur mulieri discedenti à marito, antequam constet de legitima causa discessus. 1682.2

Alimenta sunt præstanda vxori ex bonis mariti, pro quantitate dotis. 1014.2

Alimentorum favore pubertas porrigitur vsque ad 18. annos in masculis, & in feminis vsque ad 14. quando agitur de alimentis. 1030.12

Alimentorum assignatio est assecuranda in aliquibus bonis fructiferis. 1154.2

Alienatio voluntaria fieri non potest de rebus prohibitis alienari per testatorem. 938.14

Alimentorum prælatio non est alienatio. 1329.5

Alimentorum legatum potest cedi, donari, vel in aliam causam transferri. 1660.8

Alienatio.

Alienationis prohibitio facta, regulariter non inducit fideicommissum. 1002.8 & si sit iniuncta filiis, non extenditur ad nepotes. 9.

Alienare non potest pater bona aduentitia filiaz. 903.10

Alienari prohibita res per testatorem potest distrahi pro soluendis debitis ipsius. 958.6 quod intellige, vt 8,9

Alienari possunt bona fideicommissa subiecta pro dotis restitutione. 1334.8

Alienantium assertioni non est standum, in prohibitis alienari. 1240.7

Alienans præsumitur simulare, si sit in possessione rei alienatæ post alienationem, dummodo contractus non sit iuramento vallatus. 1688.7,8

Allegans, & Allego.

Allegans exactam pecuniam restituisse, debet probare restitutionem. 899.7

Allegans facultatem, tenetur illam concludenter probare. 942.3

Alleganti pensionem secundam esse inualidam, ob non factam mentionem de prima, tenetur probare hanc esse validam. 1186.2

Allegare non potest Procurator ea, quæ pendunt ab animo principalis sine speciali mandato. 1313.2

Alternatiua.

Alternatiua non gaudeat Episcopus per residentiam indeliberatam, factam suo in Episcopatu. 1001.2

Alternatiua vt gaudeat Episcopus debet residere in diocesi corpore, & animo. 1057.2

Alternatiua gaudet Episcopus, quandiu apud suas Ecclesias personaliter residet. 1232.9

Alternatiuæ acceptatio probatur ex libris datariæ. 1296.2

Alternatiuæ si gratia concedatur, sufficit, quòd in vna parte verificetur. 1103.2

Alternatiua derogatio generalis sufficit, vt gratia Pontificis operetur contra illam. 1117.5,6

Alternatiua fideicommissi sufficit, quòd verificetur in vno ex vocatis. 1338.14

Alternatiua sufficit quòd in vno verificetur. 1592.11 quod extendit etiam ad effectum liberationis. 1039.12

Alueus.

Aluei naturalis mutatio in molendinis dominium mutat, non tamen canalis. 897.10,11

Ambiguum.

Ambigua legis sunt interpretanda per eum, qui illam fecit. 1077.4

Ambigua partis confessio interpretari debet, vt parti non præiudicet. 1313.3

Appellatio

Ancona.

Anconæ & Marchiæ statuta sunt Papalia. 1165.3,4

Animus.

Animus non redeundi colligitur ex coniecturis. 975.5

Animus, & corpus inducunt certitudinem residentis. 1057.3

Annata.

Annata non debetur, nisi sequuta beneficii vacatione. 1020.6

Annata ius non tollitur priuilegiato per vnionem factam à Papa. ibid.8

Annata non debetur de beneficii vnitis. ibid.3

Annata soluitur de beneficio iam vacante quando vnitur. ibid.18

Annua.

Annua præsentationis debitor tenetur idoneè cauere pro sorte principali. 976.2

Antiquum.

Antiquior dicitur ille, qui est habilis ad conseruandam antiquitatem, non verò inhabilis. 902.9

Antiquum, & antiquissimum dicitur, quod excedit centum annos. 1286.4 & seq.

Antiquum tempus, etiam in instrumento, dicitur ex centum annis. 1659.3,6

Appellatio.

Appellatio datur à sententia executoris mixti. 893.4

Appellatio admittitur à sententia habente mixturam. 904.5

Appellatio non suspendit executionem obligationis guarentigiæ. 926.5

Appellatio friuola nihil operatur. 962.5

Appellatio non datur à sententia interlocutoria, quæ non habet vim definitiuæ. ibid.6

Appellatio datur à quocunque grauamine considerabili. 1075.5

Appellatio fauorabilior est, quàm sententia. 1087.3

Appellatio non censetur prohibita ab statuto, nisi expresse caueatur. ibid.4.13

Appellatio quæ respicit duo capita, potest habere locum respectu vnus, licet respectu alterius non. 1191.3

Appellatio conditionalis non præiudicat ante ad implementum conditionis. 1195.3

Appellatio decreta ex lapsu fatalium facit rem iudicatam. 1168.2

Appellatio suspendit iudicatum. 1309.7

Appellatio interposita intra decem dies suspendit executionem sententiæ. 1228.1

Appellatio non datur in possessorio vigore Ægidiana. 1336.2

Appellatio extrajudicialis non generat attentatam, nec suspendit futura ad actum de præterito. 1386.10

Appellatio datur ab executeore mixto, & tenetur expectare tempus ad appellandum ante immisionem possessionis. 1389.4,5

Appellatio non datur in materia decimarum, quando agitur contra laicum. 1046.2 quod limita, vt 3

Appellatio interposita ab vno ex confortibus, tunc prodest alteri, si sint ambo in eadem causa, & non aliàs. 1411.4

Appellatio ab interlocutoria debet fieri in scriptis. 1626.6

Index Rerum.

Appellatio à processu facto per iudicem recusatum, si sit interposita ante definitiuam, debet fieri in scriptis. 1624.6,7

Appellatio datur à declaratione facta per examinatores Parochialium. 1637.5

Appellationis narratiua in gratia posita, non indiget verificatione. 939.5

Appellationis commissio admittit causas petitas in ea. 1197.2

Appellationis iudex non potest procedere in causa, antequam acta coram eo transportentur. 1293.3

Appellationis effectum operatur restitutio in integrum, data ad causam, vel instantiam. 1302.2

Appellationi non est locus per Ægidianam in iudicio merè possessorio. 961.3

Appellationi an sit locus, ex tenore sententiæ inspicendum est. 1191.3

Appellatione pendente nihil est innouandum. 1087.2

Appellatione pendente prohibita est sequestratio, & in prima instantia. 1126.2

Appellatione non indiget sententia nulla, quia sine illa venit rescindenda. 1195.4 quod intellige, vt 10

Appellatione deserta, quia fuit perempta instantia, non potest iudex ad quem procedero in causa. 1246.2

Appellatione generis non comprehenditur species in materia odiosa. 946.3

Appellatione neophytorum omnes neophyti cuiuscunque nationis comprehenduntur. 1030.6

Appellans ab interlocutoria non est amplius citandus, si dixerit se nolle comparere, secus si tacerit. 962.8

Appellans à sententia, omnia acta, & sententias præcedentes facit suas, licet sit tertius veniens ad causam. 1175.9 & seq.

Appellando venire ad iudicatum, idem est, ac dicendo de nullitate. 1233.14

Appellandi tempus improrogabile, etiam de partium consensu. 885.3

Appellare potest qui habet titulum coloratum. 1006.4

Appellari potest à sententia lata in possessorio, si habeat mixturam cum petitorio. 1008.8

Apocha.

Apocha cessionis inter contrahentes probat, & habet vim solutionis. 1312.2

Appositio.

Appositio manus Sanctissimi non potest Signatura, nec alius inferior committere causam. 4440.6

Apostolicum.

Apostolicum beneplacitum est necessarium vt concordia inita in beneficiis valeat, etiam si sit cum iuramento vallata. 1220.2

Apostolicæ literæ vt exequantur pro solutione pensionis, sufficit, quòd sint sine conditione, & iustificatæ, vel quòd constet ex quasi possessione exigendi. 964.3,8

Approbatio.

Approbatio instrumenti præsumitur ex productione, & vsu ipsius. 923.2

Approbare videtur, qui acceptat aliquid. 1312.5

Aqua.

Aqua magis, quàm solum ad molendinum præponderat. 898.2

Aquæ concessione ad molendinum, data censentur omnia coherentia. 897.6

Arbiter, & Arbitrium.

Arbitri mediam viam colligere debent. 898.2

Arbitri non possunt pronuciare comptomissum absentibus, vel non citatis partibus. 1137.2

Arbitrio non est locus stante iuris dispositione in contrarium. 1442.6

Archiepiscopus.

Archiepiscopi iudicio multum defertur in materia gratificationis. 1457.2

Archium.

Archium libri ita probant, si sint recogniti. 957.1

Archium liber aliquando non facit fidem. 1180.4

Archium particulare non probat in fauorem illorum, qui habent interesse. ibid.5

Arguo.

Argui non licet de extrajudicialibus ad iudicialia in materia requirente consilium Episcopi, & Capituli. 1278.9

Argui non licet de iure Camera, respectu quindenniorum, ad iura Ecclesiarum particularium. 1020.13

Articulus.

Articuli, etiam si sint releuantes, non ex eo datur in beneficiis remissoria in secunda instantia. 884.3

Articuli si sint releuantes datur remissoria, etiam sine fumo in prophanis. 948.2

Articuli possessorii non habent considerationem ad articulos petitorij. 1070.2

Articuli si non sint releuantes, non datur remissoria. 1140.2,10

Articulos ad remissoria si dederit pars, quæ non est Procurator, non sunt admittendi. 1176.2

Articuli vt sint releuantes sufficit, vt aliquo modo directo, vel indirecto, faciant ad causam. 1255.3

Articuli si non sint verisimiles, remissoria non datur. 1330.2

Articuli obiectiui post terminum ad articulandum, nec quando materiæ non sunt bene specificatæ, non admittuntur. 1626.11

Articuli possunt dari post conclusionem in causa. ibid.12

Articuli debent esse releuantes, vt concedatur remissoria, ita vt ex illis dignoscatur releuantia. ibid.6,7 & 941.1

Articulans non fatetur articulata, secus in positionibus, nam is qui ponit, fateri censetur. 907.3 & 1074.6 & 1621.16

Articulis contrariis exceptiones potest opponere reus, sed ad eas probandas non admittitur. 963.2,3

Ascendens.

Ascendentes omnes intelliguntur appellatione parentum. 934.2

Asscuratio.

Asscurationes alimentorum in bonis fructiferis non solent fieri in Vrbe Romana, nec in Italia. 1154.3

Assignatio.

Assignatio rei correspondentiæ cessat, cessante ipsa causa correspondentiæ. 1063.2,6

Assignatio alimentorum est facienda in bonis fructiferis. 1154.2

Asscuratio

Index Rerum.

Attentatum, & Attentatio.
 Attentatum cessat, si post appellationem compareat pars, & petit iuramentum calumniæ. 926.6
 Attentata dicitur possessio capta post appellationem interpositam à primo præsentato ad beneficium. 985.3 & omnia gesta post appellationem. 1679.1
 Attentata dicitur possessio, præsentatio, & institutio lite pendente acquisita. 1073.4.5 & 1664.1 & 89.6.2.3
 Attentata in extraiudicialibus non datur. 1075.6
 Attentata dicitur possessio capta post appellationem ab vno ex litigantibus, licet alij non appellent. 1105.1
 Attentata excluduntur, si pars consentiat in causa. 1109.3 & 1225.6
 Attentatum est sequestrum post inhibitionem, legitime appositam. 1126.2 & 1227.2
 Attentata erit executio, si sit vulnerata per aliquam sententiam. 1173.1
 Attentata erit institutio beneficij, si fiat pendente lite. 1073.2
 Attentata potest iudex reuocare, etiam parte non perente, non iure actionis, sed iure officio. 1184.9
 Attentata si non probentur legitime, bona sunt sequestranda, donec de bono iure agitur. 1193.1
 Attentata non inducit, qui tempore habili non venit ad causam. 1243.4
 Attentata possunt reuocari etiam post lapsum fatalium per viam nullitatis. 1243.6
 Attentata veniunt reuocanda per iudicem ad quem. 1324.7
 Attentata est possessio capta intra decem dies ad appellandum, & ideo reuocanda. 1336.1 & 893.5 & 896.4
 Attentata est executio virtute executorialium, si non intimentur, & postea producantur, quo facto conceditur declaratoria. 1372.2
 Attentata possessio purgatur per consensum partis impugnantis. 1376.3 & 1393.2
 Attentata non habent locum in causa, quæ transit in rem iudicatam, nec si non constat de notorio iure agentis. 1411.1.2
 Attentata dicuntur gesta appellatione pendente, etiam ab interlocutoria, habente vim definitiuam, vel damnum irreparabile. 1637.3
 Attentata vt reuocentur, sufficit quilibet status causæ, non considerato, an sit bonus, vel malus. 1664.3 & sufficit sola litis pendentiæ absque alia approbatione. ibid.4
 Attentata commissæ in rebus mobilibus, vt reuocentur, sufficit detentatio. 1664.4
 Attentata pluribus modis causari possunt. 1679.5
 Attentata sunt plenè probanda, cum attentare sit delictum. 1683.1
 Attentata dicuntur gesta ante litem, nec quod fuit factum lite pendente auctoritate Apostolica. 1683.2.6
 Attentatorum remedium, & vnde vi, differunt. 910.7
 Attentatorum in iudicio non tam attenditur ius partis, quam contemptus iudicis, & status prioris causæ. 1173.4
 Attentatorum reuocatio fieri potest ad instantiam excommunicati, per exceptionem excommunicationis. 1184.6
 & contraria opinio est probabilis. ibid.7

Attentatorum reuocatio spectat ad iudicem, cuius maiestas fuit læsa. 1324.6
 Attentatis renunciare videtur, qui ea non opponit, sed passus est prosequi causam. 1243.5
 Attentatis renunciatur pars consentiens, & permittens cognosci super negotio principali. 1412.4
 Attentans non est audiendus, donec perfectè purgauerit attentata. 1388.2
 Attentat executor, si existente legitimo contradicatore, non audit illum, & tunc efficitur mixtus, & tenetur assumere partes iudicis. 1595.2
 Attentat Episcopus si plures sunt oppositi ad beneficium, & vnum ex illis instituerit ante iudicis declarationem. 987.2.3
 Attentare dicitur tertius veniens ad causam, si eam habuerit ab alijs colligantibus, qui attentarunt. 1073.6
 Attentare non dicitur tertius ingrediens possessionem vacantem, si non est in lite. 1174.5 quod intellige, vt 6
 Attentare potest, qui cepit possessionem virtute executorialium. 1324.8
 Attentare non dicitur tertius, nec qui non est in causa. 896.5.8
 Attentare non dicitur, qui est in quasi possessione rei, vel actus præsentis. 1174.2
 Attentare non dicitur possessor rei, quæ præten-ditur attentata. 1653.2
 Attentare non dicitur continuans. 1683.4

Attestatio.

Attestationibus publicatis non admittuntur alij testes. 941.6 quod fallit, vt 7
 Attestationi Notarij de sua deputatione ad extrahendum instrumentum creditur. 1289.3

Authentica.

Authenticæ dicuntur literæ Apostolicæ, habentes plumbum pendens, & alia requisita. 1360.4

Auhtoritas.

Auhtoritas superioris causat bonam fidem, licet erreret in iure. 1085.7
 Auhtoritate iudicis qui soluit, liberatur, sed in soluente pensionem requiruntur plura. 1062.4 & seq.

Auctor.

Auctoris mei factum impugnare non possum. 981.2
 Auctoris confessio nocet quibuscumque successoribus, præcipue si fiat in iudicio. 981.4.5
 Auctoris gratiam tenetur iustificare subrogatus, vel saltem probare per triennium pacificè possedisse. 1021.5

Auditor.

Auditor Cameræ acquirat iurisdictionem per præsentationem gratiosæ subrogationis factam à parte. 940.7
 Auditor Cameræ non cognoscit de causis matrimonialibus. 1140.1
 Auditor Cameræ ex stylo sui tribunalis non procedit, nisi præuia probatione crediti, per testes, vel instrumenta. 1171.3
 Auditor Cameræ potest exequi omnia instrumenta, quæ non indigent citatione. 1190.3
 Auditor Cameræ non potest prosequi causam, si iam sit commissæ in Rota. 1225.4
 Auditori Cameræ, scriptulose iuris solemnitates, aliquo modo videntur remissæ. 1295.2

Beneficium.

Index Rerum.

B

Beneficium, & Beneficiatus.

Beneficium in Curia vacans non potest conferri nisi à Papa. 882.4
 Beneficium iurispatronatus consistens in locis temporalibus præsumitur acquisitum per usurpationem domini illius. 889.3
 Beneficia litigiosa sunt per Pontificem referuata. 901.2
 Beneficium præsumitur esse iurispatronatus, ex quo Episcopus non contradixit præsentationes factas per Patronos. 908.10
 Beneficium qui operatur, non indiget noua collatione. 910.10
 Beneficium recipiendo resignatarius, consequenter videtur consentire pensioni impositæ. 964.5
 Beneficia referuata in corpore iuris excipiuntur ex regula de triennali. 1004.7
 Beneficium extingitur vnione. 1020.2
 Beneficium viuientis impetrari non potest, etsi conferat Ordinarius, incurrit pœnas à iure statutas. 1069.2
 Beneficium non vacat per illum, qui habet gratiam in forma Dignum, antequam declaretur dignus. 1103.11
 Beneficium non vacat per eum, qui habet ius ad rem. 1108.11
 Beneficium vacat per resignationem in fauorem tertij factam, & per Papam admissam. 1159.2
 Beneficium quod obstat homicida, potest resignare pendente accusatione. 1173.3 & 1188.3
 Beneficia familiarium Cardinalium sunt referuata ipsis Cardinalibus. 1177.1
 Beneficium semel affectum semper remanet affectum. ibid.3
 Beneficium vacat per promotionem ad Episcopatum. ibid.18
 Beneficium vacat cum qualitatibus, quas habebat vltimus possessor, nisi contrarium probetur. 1178.2
 Beneficium debitum certo generi personarum quocumque mense vacet, illis est conferendum. 1182.10
 Beneficium vacans in mense Ordinario conferre potest Episcopus absens, etiam si sit extra diocesim. 1189.6.7
 Beneficium sine cura præsumitur, donec contrarium probetur. 1296.5
 Beneficia omnia tam secularia, quam regularia sunt referuata Papæ in regula octaua cancellariæ. 1321.2
 Beneficia regularia sunt concedenda in titulum regularibus, & in commendam secularibus. ib.3
 Beneficia regularia commendata vacant vt prius, si cedatur commenda, licet improprè vacent vt posterius. ibid.6.7.9 & seq.
 Beneficia aliàs referuata potest prouidere Papa per regulam octauam, quæ est subsidiaria. ibid.24
 Beneficia habere curam animarum habitum, non est necessariò narrare in gratia. 1337.2.6
 Beneficia an sint regularia, vel secularia ex vltimo statu colligitur. 1355.5.7 quod fallit aliquando, vt 1435.6
 Beneficia iurispatronatus laicorum non comprehenduntur in regula referuatoria. 1355.15
 Beneficia non potest vnire Capitulum ad sui fauorem sine Papæ consensu. 1379.5.6
 Beneficia possunt vnire Episcopi, seruata tamen

Prima Decis. Tom. II.

forma iuris. 1379.9
 Beneficium qui obtinet (etiam si sit tenue) incursum, non est præferendus non habenti. 1386.4
 Beneficia plura ad vnum Altare, & in vno Sacello, ex diuersis inuocationibus erigi, & extare possunt. 1394.6
 Beneficia vacant ipso iure per contractum matrimonij. 1416.3
 Beneficia non dicuntur vacare, si sint commendata, licet largo modo vacatio dici possit. 1451.3
 Beneficia de facto vacantia, si ius prouidendi non sit penes aliquem, sub referuationibus comprehenduntur. ibid.7
 Beneficia iurispatronatus non cadunt sub referuatione. 1456.3
 Beneficium non habens, præferendus est habenti. 1457.3
 Beneficia acceptare, & conferre possunt dignitates, quæ veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili. 1578.4.5
 Beneficia regularia præsumuntur manualia, si non sint electiua. 1581.2
 Beneficia referuata insciunt titulum, & possessionem, si ordinarius prouideat illa, & sequatur prouisio Apostolica. 1581.6
 Beneficia de iure in dubio præsumuntur simplicia, quod fallit, si adsint signa inducentia patochialitatem. 1632.1
 Beneficium in Ecclesia diuersum est ab ipsa. ibid.2
 Beneficium ex causa præuentiua super certo corpore beneficij, remanet affectum ad fauorem eius, cui fuit concessa gratia. 1670.1.2
 Beneficium si petatur, vt debitum, tunc dicitur litigiosum. 1679.3
 Beneficij valor probatur per testes de auditu. 824.2. & 939.4. & 1144.3. & per vnum testem de fama 1306.2.3
 Beneficij possessio in collegiatis capi debet capitulariter. 960.6
 Beneficij fructus debentur successori in beneficio, si realiter non sint percepti, & commixti cum proprijs bonis. 969.1
 Beneficij valor iustificatur per testes de voce, & fama de tempore datæ. 1001.1
 Beneficij possessio per decem annos habetur pro sufficiente titulo. 104.7
 Beneficij tenui redditus præsumuntur consumpti in alimentis beneficiati. 1015.6
 Beneficij status an sit regularis, vel secularis determinatur per spatium quadraginta annorum. 1054.2. & 1392.3.4
 Beneficij vacatio probatur per testes de voce, & fama publica. 1144.2
 Beneficij possessione capta, intelligitur de omnibus iuribus, illi pertinentibus. 1152.4 & 1384.4
 Beneficij vacantis possessio est penes ipsam Ecclesiam. 1152.5
 Beneficij de titulo quando agitur indistinctè in prima instantia non conceditur remissoria, licet in alijs, etiam in spiritalibus concedi soleat. 1167.2
 Beneficij fructus sunt hypothecati pro pensione. 1127.4
 Beneficij institutio erit attentata, si fiat pendente lite. 1154.1
 Beneficij identitas probatur ex qualitate nominis, & loci, vbi existit. 1178.3
 Beneficij vnio non probatur ex fructuum perceptione. 1208.1

AAa

Beneficij

Index Rerum.

Beneficij possessio probatur ex perceptione fructuum. 1232.5
 Beneficij fructus qui percepit solvere tenetur pensionem. 1223.2
 Beneficij vltimus status attenditur ad effectum iustificationis narratiuæ. 1337.3
 Beneficij status mutatur ex aliquibus requisitis, & quæ ista sint. ibid.5
 Beneficij vnio non præsumitur effectuat nisi probetur. 1379.3
 Beneficij regularitas probatur ex pluribus enunciatiuis antiquorum instrumentorum. 1355.4
 Beneficij existentia probanda est de tempore gratiæ, aliàs hæc non valet. 1385.4
 Beneficij statum non potest mutare Episcopus. 1392.5
 Beneficij statum non mutant prouisiones Apostolicæ. 1393.2
 Beneficij existentia præsumitur non probata extinctione. 1394.2
 Beneficij administratio in spiritualibus, & temporalibus si alicui sit data, non causet vocationem, cum illa non sit Canonicus titulus. 1409.4
 Beneficij possessio si in Ecclesia vbi est situm capi non possit ob resistantiam, poterit capi in alio loco, & erit valida. 1434.4
 Beneficij vltimus status attenditur, dummodo non probetur, alium legitimum præcessisse. 1435.4, 8 & 1444.8
 Beneficij collatio potest fieri absenti. 1578.8,9
 Beneficij de statu si agatur, acta & sententiæ faciunt ius quo ad omnes. 1620.9
 Beneficij gratia obtenta ob non publicationem, non suffragatur nisi verificata, & concludenter probata negatiua non publicationis. 1636.2,6
 Beneficij status vt dicatur mutatus, debent plura concurrere, de quibus remissiuè. 1632.4
 Beneficij gratia si contineat duplicem vocationis modum, an & quando sufficiat vnus ipsorum iustificare. 1636.5
 Beneficij collationis pertinentia probatur ex antiquis prouisionibus, & sufficit fama. 1673.6
 Beneficij valorem negatiuè expressum, non probat testis ita deponens. 1081.2
 Beneficiorum vnitorum fructus percipit priuilegiatus per spatium biennij, post primam vacationem. 1020.10
 Beneficiorum sunt, inhabiles Clerici recurrentes ad tribunalia secularia. 1093.6,7
 Beneficiorum collationes non probantur ex libro Capitulari, in quo notantur. 1180.3
 Beneficio quando, & quomodo quis possit priuari ob non residentiam. 1041.3,4
 Beneficiale titulu nemo potest sibi dare. 910.4,8
 Beneficiatus potest consumere fructus beneficij pro sustentatione, & reseruare acquisita ex propria industria. 1615.7
 Beneficiari sunt vsufructuarij beneficiorum, quando beneficia non habent administratione. 970.3
 Beneficiari hæredibus debentur fructus decursi ex beneficio, & non exacti in vita illius. 970.2,4

Bona.

Bona si adsint, non potest hæres prohibitus alienare illa distrahere pro soluendis debitis prohibitis, si alia sint bona. 958.10
 Bona emphyteutica possunt dari in dotem, & pro ea obligari. 978.8
 Bona si sint sufficientia ad censum, non est com-

pellendus obligatus ad alia bona hypothecanda. 983.2
 Bona Clericorum præsumuntur acquisita ex redditibus beneficij, post eius adeptionem. 1015.5
 Bona tenuia beneficij præsumuntur consumpta in alimentis beneficiari. ibid.6
 Bona beneficij potest consumere Clericus pro sua sustentatione, & reseruare acquisita ex propria industria. ibid.7
 Bona immobilia non sunt tam vtilia quam pecunia. 1050.3
 Bona diuisa inter filios præsumuntur paterna, licet non exprimat, & aliqui Doctores tenent contrariam opinionem. 1078.2,3
 Bona descripta in inuentario, & non alio, tenetur præstare tutor pupillo. 1078.8
 Bona transeunt semper in hypotheca reali cum præiudicio hypothecæ. 1079.14
 quod non habet locum in hypotheca personali. ibid.15
 Bona tutelæ probantur ex inuentario. 1160.4
 Bona fideicommissio subiecta possunt alienari pro dotis restitutione. 1334.8 & 1347.4
 Bona materna subiecta fideicommissio possunt obligari in subsidium pro restitutione dotis. 1359.9
 Bona fideicommissio subiecta tenetur semper restituere vltimè moriens, licet testator id non exprimat. 1615.21,22
 Bona Ecclesiæ, siue beneficij sunt penes eam, vel Capellam, in qua est situm. 1584.4
 Bonorum dominus non dicitur administrator, etiam si testator dixerit, quod non teneatur reddere rationem. 1013.9
 Bonorum diuisio facta inter fideicommittentes probatur, bona esse subiecta fideicommissio. 1238.2
 Bonorum immisso non est danda ante restitutionem melioramentorum. 1211.1,2
 Bonorum identitas probatur ex diuisionibus factis. 1238.3
 Bonorum facultates considerandæ sunt in constitutione dotium. 1267.3,4
 Bonorum ius dignoscitur ex sententiis latis in fauorem partis. 1280.4
 Bonorum valor, vel redditus non probantur per locationes, nec per instrumenta ipsarum. 1668.2
 Bonam fidem causet auctoritas superioris, licet erretur in iure. 1085.7
 Bona fides matrimonij in vno ex coniugibus facit prolem legitimam, licet matrimonium non sit legitimum. 1266.2
 Bonam fidem potest inducere sententia nulla in parte litigante, in cuius fauorem fuit lata. ibid.4
 Bonam fidem in possidente producit factum iuridicum. 1672.8

Breue.

Breue Apostolicum non obligat donec intimetur. 1057.5
 Breue Camerale si sit iustificatum coram executore, habet executionem paratam sicut literæ Apostolicæ. 1453.3

C

Caducum, & Caducitas.

Caducum quid sit. 1338.11,12
 Caducitas fideicommissi non inducitur, nisi expressè talis pœna sit imposita. 1362.5
 Caducitas non datur si non soluat canonem qui non possidet rem, in qua fuit constitutus. 900.3
 Caducitas euitatur facta deposito penes iudicem. ibid.4

Calumnia

Index Rerum.

Calumnia.
 Calumnia suspicio si non adsit, & materia est reuelans, conceditur remissoria, etiam publicatis attestacionibus. 941.8
 Calumnia suspicio si adsit, denegatur remissoria. 1330.4
 Calumnia iuramentum si petatur in causa, & non præstetur, datur nullitas. 1018.9

Cambium.

Cambium pecuniæ ab initio non debet esse certum, aliàs datur vsura. 1247.3
 Cambia nunquam sunt vniformia, nam aliquando plus, vel minus aut nihil lucri, & quandoque damnum afferre solent. 1047.8,14
 Cambia non possunt aliter celebrari quam pro primis nundinis in locis vbi celebrantur. 1247.9
 Cambiorum in materia non admittuntur vsuræ taxatæ, & compensatiuæ, licet aliàs possint deberi. 1247.13,14

Camera, & Camerale.

Camere Commissarij semper seruit prouiso Apostolico tanquam nudus minister. 1295.5
 Cameralis obligatio est indiuidua. 923.5

Canonicus, & Canonice.

Canonicus habens præbendam Theologalem perse & non per substitutum, tenetur munus suum subire. 1294.2 & 1365.3
 Canonicus exire debet de Capitulo, quando agitur negotium, ad eum pertinens. 1344.2
 Canonicus potest esse testis in his, que possunt tangere mediare aliquam Ecclesiæ vtilitatè. 1465.5
 Canonicis Cathedralis debetur maior honor, & præcedentia, quam Collegiatæ. 1603.2
 Canonicorum particularium confessio non nocet Capitulo. 1208.5
 Canonica institutio necessaria est ad obtinenda beneficia. 910.4
 Canonica portio qui recipit, non dicitur ex eo Canonicus. 1208.4

Canon.

Canonem tenetur soluere possidens rem. 900.3
 Canonis depositum si factum sit penes iudicem, euitatur caducitas. ibid.4
 Canonis solutio non debet cessare ex eo, quod perempta sit maior pars rei Emphyteuticariæ. 1240.10

Capitulum, & Capitularis.

Capitulum regularium non potest congregari deficiente superiore. 928.7
 Capitulum si sit requisitum vt tradat possessionem, & renuerit, valet possessio non capitulariter capta. 929.1
 Capitulu si vult præscribere ius eligedi Canonicos contra Episcopum, debet probare titulum. 993.8
 Capitulu per præscriptionem non potest in totum auferre Episcopo suam iurisdictionem. ibid.14
 Capitulum Ecclesiæ potest concedere statuta sine consensu superioris circa negotia sua particularia. 1129.10
 Capitulum non venit appellatione Ecclesiæ in rebus arduis. 1233.2
 Capitulu debet interuenire cum Episcopo à principio in arduis, quod si ita factum non fuerit, præiudicabit iudicij agenti, sed non alteri. 1278.7,8
 Capitulum non habet auctoritatem vniendi beneficia ad sui fauorè sine Papæ consensu. 1379.5,6
 Capitulu sede vacante succedit Episcopo, & sic tenetur ad ea, ad que Episcopus erat obligatus. 1398.3

Pœna Decij. Tom. I I.

Capitulum tenetur soluere pensionem antiquam beneficij, cuius fructus illi accrescunt per mortem vltimi possessoris. 1590.2
 Capituli decretum habet interpretationem passiuam à iure communi, & si est contra ius non valet. 1129.8,9
 Capituli consensus est necessarius in materia subiectionis. 1233.6
 Capitulo non nocet Canonicorum particularis confessio. 1208.5
 Capitulariter est capienda possessio in Cathedralibus, & collegiatis. 928.8,9 & 960.6
 Capitularis dicitur qui gerit sine contradictione actus Capitulares. 1016.2,5
 Capitula matrimonialia tanquam matrix, & originalis conuentio, est attendenda, quo ad restitutionem dotis. 1237.18,19 & 1351.2

Captura.

Captura contra debitorè potest peti, & dari vt actor obligationem fideiussois consequatur. 1164.4

Cardinalis.

Cardinalium familiarium beneficia vacantia quomodo prouideantur, & sint reseruata. 1177.7

Casus.

Casus omissus statuti interpretandus est secundum ius commune. 1145.2
 Casus omissus priuilegij, vel alterius actus, remanet in dispositione iuris communis. 1419.15 & 1037.9

Catastrum.

Catastrum non probat donationem esse factam, licet inducat aliquam præsumptionem. 903.21
 Catastrum non probat dominium & possessionem contra eum, qui non interuenit in illius confectione. 1450.3 & 1156.9

Cathedralis.

Cathedralis Ecclesiæ defenso pertinet ad Episcopum, & Capitulum, & in materia subiectionis requiritur vtrorumque consensus. 1233.5,6
 Cathedralis Ecclesia regularis habet Episcopum in locum Abbatis. 1408.6

Causa.

Causa etiã sit deserta, si possessio sit tradita intra decem dies ad appellandum, datur nullitas. 893.5
 Causa si agatur ex alio titulo, inhibito antecedens non impedit causæ executionem. ibid.7
 Causa effecta appellabilis respectu vnus partis, fit etiam respectu alterius. 904.2
 Causa non restituitur propter negligentiam Procuratoris in non appellando. 1034.3
 Causa metus donec durat, dicitur illam durare. 1210.2,7 & 1252.1
 Causa semel effecta Rotalis non præsumitur abdicata ex vi commissionis concessæ. 1260.10
 Causa dicitur Ecclesiastica non solum respectu personarum, sed etiam respectu bonorum. 1293.5
 Causa & licentia Episcopi vt absit Canonicus lectoralis ex sua Ecclesia est necessaria. 1294.4
 Causa non dicitur conclusa, si post conclusionem in ea sint facti aliqui actus. 1315.3
 Causa si transiit in rem iudicatam, non potest contra eam dari de attentatis. 1411.1
 Causa finalis contractus dicitur, quæ est principalis ad illum faciendum, non quæ præbuit occasionem, nam hæc est impulsua. 1402.11
 Causa si sit diuturna, & perplexa, solet Rota illam terminare concordia. 1433.1
 Causa finali cessante, cessat & illa. 1063.3
 Causa dicitur Ecclesiastica, vel ratione rei, vel fori.

Index Rerum.

in quo agitur, vel personæ, quæ agit. 1262.2
 Causæ gratiosa restitutio, prout de iure, denegari non potest. 1292.2
 Causæ ex quibus debentur distributiones quotidianæ absentibus, à choro enumerantur. 1365.2
 Causa promissionis cessante, cessat ipsa promissio; quod intellige de illo, qui agit de damno vitando, non de lucro capiendo. 1308.6,7
 Causam committere ad consilium sapientis non est cogendus iudex. 1327.4,5
Cautio.
 Cautioem præstare tenetur debitor suspectus, constituto prius, & probato debito per creditorem. 1164.2
 Cautioem præstare tenetur petens sententiam exequi, quod restituet omnia, si postea in causa non obtineret. 1164.10 quod intellige, vt 11
Cessio.
 Cedenti beneficium si obstat regula de annali, obstat & etiam cessionario. 1103.5
 Cedi, seu vendi potest res communis irrequisito altero focio. 1114.2
 Cedere ius quod habet quis, præsumitur in cessione facta, donec contrarium probetur. 1473.1,2
Census.
 Census impositus gratia futuri mutui valet. 949.9
 Census dominus dicitur, & non creditor, cui ille debetur. 958.13
 Census impositio non probatur per confessionem, quo ad effectum dominij. 1024.3
 Census, vel tributum nomen est æquiuocum. 1135.12
 Census solutio arguit subiectionem in solvente, & superioritatem in recipiente. 1286.18
 Census debet soluere successor, sicut antecessor. 1268.2
 Census deberi arguitur ex fructuum illius solutione. 1287.4
 Census imponi non potest in bonis fideicommissis subiectis. 933.2
Censura.
 Censurarum absolutio, quæ semper ponitur in literis gratiæ, non prodest violatoribus Ecclesiasticæ libertatis. 1093.11,12
 Censuris non potest compelli pars ad restitutionem fructuum, donec liquidentur. 1305.3
 Censuræ sine præiudicio citatione personali infligi non possunt. 1309.6
 Censuræ inferunt iustum metum, & sic soluens metu illarum, non præiudicatur. 1372.3
 Censuræ vt locum habeant debet præcedere inobedientia. 1340.1
 Censuram sentire debet, qui habet culpam inobedientiam. 1605.7
Centum.
 Centum annorum spatium requiritur, vt aliquid dicatur antiquum. 1286.6 cum seq.
Certitudo.
 Certitudo non datur quo ad quotam vniuersam bonorum. 1098.2,3 & 1091.4
Cessionarius.
 Cessionarius habet idem ius, ac principalis cedens. 988.3 & 1157.2
Cessio.
 Cessionis apocha inter contrahentes probat, & habet vim solutionis. 1312.2
Cimeliarcha.
 Cimeliarcha dicitur antiquior Canonicus, & de

materia illius. 1664.2 in additione.
Citatio.
 Citatio partis possidentis est necessaria, vt apponatur sequestrum. 924.3
 Citatio Procuratoris in initio iudicij sufficit. 937.5
 Citatio facta Procuratori, promittenti de rato, sufficit ad concludendum in causa. 954.10
 Citatio facta Procuratori domino litis effectu, sufficit ad euitandam nullitatem. ibid.11
 Citatio non est necessaria in prosecutione friuolæ appellationis. 962.5
 Citatio præcedere debet ad collationem faciendam, si super ea sit lis inter partes. 1075.4
 Citatio ad videndum iurare testes non extenditur vltra terminum datum. 1046.4
 Citatio reproducenda est in actis, aliàs datur nullitas, & non creditur parti, nec Notario testificanti extra processum, citationem præcessisse. 1122.3
 Citatio facta possessori vt tali, necessariò exprimenda est talis qualitas, vt valeat. 1124.4 & 1143.2
 Citatio in gratificatione non est necessaria de iure. 1457.3
 Citatio illius contra quem dirigitur iudicium, sufficit, vt sit validum. 1233.10
 Citatio, vel interpellatio non est necessaria, quando voluntariè, pars se se offert. 1237.16
 Citatio facta à iudice sine die, vel sine expressione temporis, intelligitur pro prima iuridica. 1270.3
 Citatio ad sententiam non est necessaria, quando præcessit decretum iudicis. ibid.4
 Citatio facta Procuratori duarum personarum ad sententiam nomine vnius, non afficit alteri principali. 1305.1
 Citatio personalis est necessaria ad intelligendas censuras. 1309.6
 Citatio est omnino necessaria ad sententiam, aliàs hæc erit nulla. 1315.1 & 1122.2
 Citatio est necessaria ad videndum transumptare instrumenta, si agatur de alicuius præiudicio. 1380.5
 Citatio partium non est necessaria, si Episcopus velit gratificare. 1386.5,6
 Citatio est necessaria pro validitate examinis testium. 1404.1
 Citatio personalis quando non est necessaria, sufficit per afflictionem ad valuas. 1416.4,5
 Citatio creditorum est necessaria in confectioe inuentarij. 1447.16
 Citatio certa, & non vaga requiritur ad sententiam, aliàs datur nullitas. 1586.5
 Citatio contra principalem interesse habentem est necessaria, ad declarationem excommunicationis ob non comparitionem, & si sit intimata administratoribus, sufficit vt hi declarari possint. 1605.7
 Citatio nulla non interrumpit possessionem, & nunquam conualescit. 882.7,8
 Citationis defectus purgatur per comparitionem. 944.8 & 1012.2
 Citationis defectus est insanabilis. 886.9
 Citationis legitimæ requisita. 1188.2
 Citationis validitas sumitur ex stylo & consuetudine tribunalium. ibid.3
 Citationis defectus reddit sententiam nullam. 1276.2
 Citationis vim ad sententiam habet conclusio in causa. 1315.2
Citationem

Index Rerum.

Citationem non potest remittere Procurator sine speciali mandato. 972.3
 Citandus non est appellans ab interlocutoria, si dixerit, se amplius nolle comparere. 962.8
 Citari non debet possessor rei cum tali qualitate. 1188.5
 Citatus comparens post publicatas attestaciones non potest nouas probationes facere. 1599.4
 Citare sufficit partem principalem ad cuius instantiam iudicium fuit inchoatum, licet consortes non citentur. 1195.9
 Citare debet executor possessorem, vt rectè procedat. 1396.8
 Citandus est tutor, quando agitur de pupilli præiudicio, aliàs nihil valet quod agitur. 979.2
Ciuitas.
 Ciuitatum confederaciones, vt statuta vnius valeant in altera, sunt validæ. 1463.3,2
Clandestinum.
 Clandestinum non præsumitur matrimonium si præcedat instrumentum dotale. 1085.2.0
 Clandestinum non dicitur matrimonium ex eo, quod denuntiationes non præcedant. ibid.21,22
 Clandestina possessio, & possessio non est manutentibilis. 1283.3
Clausula.
 Clausula posita in prima commissione censetur repetita in sequentibus. 951.2
 Clausula generalis non sufficit, quando requiritur specialis derogatio. 997.5
 Clausulæ generales in instrumento positæ aliquando non operantur, respectu specialis contractus. 1044.6
 Clausula codicilli potest supplere defectum præteritionis testamenti. 1074.4
 Clausulæ amplissimæ in motu proprio positæ faciunt, quod de nullitate eius dici non possit, nisi ex defectu intentionis corruat. 1158.5
 Clausulæ instrumenti, quæ regulantur à principali, non ampliatur dispositionem. 1181.4
 Clausula derogatoria gratiæ non tollit contractum anteriorem, præsertim si sit iuratum. 1582.5,6
 Clausula derogatoria semper debet restringi, vt non tollat ius tertij, nisi quatenus necessariò ex ea inferatur. 1583.5
 Clausula, *Arbitrio Rota*, operatur, vt iudex delegatus vt possit æquitare, moderato tantisper rigore iuris. 886.2 & 1412.3
 Clausula, *Arbitrio Rota*, regulariter intelligitur prout de iure. 991.3 & 1055.6 & 1220.2 & 1422.3 & 1304.5
 Clausula, *Arbitrio Rota*, operatur, vt depositiones testium sustineantur, etiam si examen sit factum sine citatione. 1216.2
 Clausula, *Arbitrio Rota*, supplet defectum solemnitatis iudicialis. 126.3
 Clausula, *Augendi*, extenditur in beneficiis vsque ad tertiam partem. 1103.3
 Clausula, *Constitutui*, in emptione posita operatur translationem possessionis in euentem. 1124.2
 Clausula, *Constitutui*, tunc excludit simulationem contractus, quando non constat de causa simulandi. 1290.11
 Clausula, *Constitutui*, operatur, vt possessio transferatur in illum, qui se constituit possessorem. 1397.4
 Clausula, *Constitutui*, in donatione posita operatur translationem possessionis in constitutum. 1428.2
 Clausula, *Constitutui*, efficit, vt translato dominio, transferatur etiam possessio, quæ sit manutentibilis. 1688.2
 Clausula, *Constitutui*, in breui requirit plenam, & concludentem probationem, vt resulter clara, & aperta probatio. 1453.8
 Clausula, *Constitutui*, in breui inducit conditionem. 1453.9
 Clausula, *contradictores auctoritate Apostolica compescendo*, intelligitur de facto, non de iure. 1389.8
 Clausula, *cum facultate addendi, vel diminuendi*, supplet aliquem defectum. 1447.8
 Clausula, *dummodo tempore gratiæ non sit alteri inuestitum*, operatur præuentionem quò ad ordinarium collatorem. 1117.1 & 1144.6
 Clausulæ, *dummodo, siquidem, & dummodo dispositio ad nos hac vice pertineat*, non inducunt præuentionem. 1117.2
 Clausula, *dummodo dispositio ad nos hac vice pertineat*, est modificatiua quo ad totam gratiam. 1149.2
 Clausula, *dummodo reddit gratiæ conditionalem*. 1155.7
 Clausula, *eo meliori modo*, præseruat ius magis proficuum parti. 1359.7
 Clausula, *& omni meliori modo*, operatur vltra expressa, vt proficiat parti. 1027.5
 Clausula, *& non aliàs, aliter, nec alio modo*, importat conditionem & modum. 1307.9 & 1401.5
 Clausula, *non aliàs, aliter, nec alio modo*, non suspendit, sed habet vim resolutiuam. 920.16
 Clausula, *non aliàs, aliter, &c.* dat formam actui. 1220.3
 Clausula, *non aliàs, aliter, nec alio modo*, inducit conditionem, & si iungatur ablatiuus, præcisè est adimplenda, aliàs corruit actus. 1415.7
 Clausula, *omni meliori modo*, est præferatiua. 888.10
 Clausula, *non aliàs, aliter, nec alio modo*, & ampliat actum eo meliori modo, quo sustineri possit. 1431.6
 Clausula, *omni meliori modo*, in testamento posita operatur, quod valeat testamentum, saltem tantquam nuncupatiuum. 1471.19
 Clausula, *parito breui*, operatur, vt obtinens possessionem beneficij teneatur illam dimittere. 910.2
 Clausula, *parito iudicato*, quid operetur. 1309.8 & seq.
 Clausula, *parito iudicato*, in rescripto posita tribuit iurisdictionem conditionalem. 1351.2
 Clausula, *parito*, non solum importat dimissionem possessionis, sed etiam restitutionem fructuum. 1309.3
 Licet aliqui id limitent in sententia nulla. ib.4,9
 Clausula, *quam, & quas*, comprehendit omne ius litis. 1047.1
 Clausula, *quorum tenores*, non est alicuius effectus, quando non est facta mentio de ea re, cuius derogatio est necessaria. 997.7
 Clausula, *quam, & quas*, posita in commissione prima, in qua causæ non fuerunt deductæ, nihil operatur, præsertim stante restrictione commissionis sequentis. 1109.4,5
 Clausula, *quam, & quas*, tribuit iurisdictionem iudici commissario. 1197.1
 Clausula, *quorum tenores*, in derogatione priuilegij non est necessaria, quando proceditur per viam legis. 1142.5
 Clausula, *quod non possit dari de subreptione*, si ei non iniungatur clausula, *sublata*, habet in se tacitam conditionem, quatenus preces veritate nitantur. 1184.4
 Clausula,

Index Rerum.

Clausula, si ita est, in rescripto posita, est verificanda. 108.5.1
Clausula, sine praeiudicio legitime executionis, praeferuat iurisdictionem iudicis à quo, vt possit executionem facere. 1263.6
Clausula, sine retardatione executionis litterarum Apostolicarum, praeferuat iurisdictionem iudicis à quo, vt non retardetur executio per commissionem appellationis. 1389.6 quod intellige, vt 7
Clausula, sine praeiudicio, reddit dispositionem conditionalem. 1596.7
Clausula, si quid exequendum, posita in commissione appellationis suspendit iudicium executiuum, donec iudex mandauerit exequi. 1656.4
Clausula, si quid exequendum, in commissione executionis, non impedit vim appellationis suspensionis. ibid.6
Clausula, sine alio quouis modo, est accessoria, & sic annullata gratia, nihil operatur. 1254.5
Clausula, sublata, & decretum irritans, in decretis, & indultis Apostolicis apponuntur ad fauorem supplicantium, non tamen, vt tertio praeiudicent. 1335.2
Clausula, super praemissis, in commissione, limitat eam. 1109.5
Clausula, vocatis vocandis, reddit executorem mixtum, & datur appellatio ab eius declaratione. 893.4 & 1389.3.4
Clausula, verificato inrepatronatus, & dummodo tempore data praesentium, &c. reddunt executorem mixtum. 1595.3
Clericus.
Clericus probatur ex literis patentibus sui Ordinarij. 1670.6
Clericus extinguitur per matrimonium, sed non quo ad priuilegium canonis, & fori. 1419.6
Clericus.
Clerici nomine non venit Monachus in literis beneficiis. 946.2
Clericus est exemptus de iure à solutione sise, & gabellae. 899.9
Clericus est capax beneficij. 947.5
Clericus infirmus lucratur distributiones quotidianas, etiam si non resideat. 975.3
Clericus de peccatis acquisitis potest testari. 998.3
Clericus non potest testari de bonis acquisitis ex illicita negotiatione. 988.4
Clericorum bona acquisita praesumuntur ex redditibus beneficij post adeptum illud. 1015.5
Clerici possunt testari de bonis patrimonialibus, vel acquisitis ex artificio, & honesto exercitio, sed non de redditibus Ecclesiasticis ex Bulla Pij V. ibid.2.4
Clericus potest consumere pro suis alimentis bona beneficij, & reseruare acquisita ex propria industria. ibid.7
Clericorum bona acquisita ex mercatura ad Camerai Apostolicam pertinent, cum illis sit prohibita. ibid.8.9
Clerici non residentes in beneficiis priuandi sunt, scilicet tamen certa forma. 1041.2
Clericus qui factus est clericus, non ex eo liberatur ab obligationibus precedentibus Clericali. 1061.9
Clerici non tenentur soluere gabellas, collectas, & alia impositiones, à laicis impositas, licet aliquo casu teneantur. 1079.5.7
Clericus tenetur soluere onus reale, impositum in bonis quocunque titulo ad eum peruenit. ibid.16

Clerici non tenentur soluere tributa imposita rebus ratione personarum, si res ad eos peruenerit. ibid.20.2.2
Clerici non tenentur soluere collectas de rebus patrimonialibus. ibid.21.2.2
Clerici recurrentes ad tribunalia secularia incidunt in excommunicationem, & sunt inhabiles ad beneficia. 1093.3.6 & seq. & 1188.4
Clerici quando possunt recurrere ad tribunalia secularia. ibid.14 cum seq.
Clerici homicidae, antequam beneficio priuentur per sententiam, possunt illud resignare. 1288.3
Clericis solis competit ius accipiendi decimas. 997.9
Clerici recurrentes ad tribunalia secularia puniuntur in eo, vt in fauorem alterius partis fiat interpretatio, ita vt copiae simplicis processus adhibeatur fides. 1587.4.5
Clerico inferuienti Ecclesiae debentur distributiones quotidianae, non genericè, sed in specie. 975.4
Coactio.
Coactio conditionalis, & non absoluta non impedit, nec dirimat matrimonium. 1140.2
Codicillus.
Codicilli clausula potest supplere defectum praeteritionis testamenti. 1064.4
Coertio.
Coertio leuis permittitur marito in mulierem. 1018.7
Cognatus.
Cognati, & agnati ascendentes intelliguntur appellatione parentum. 934.4
Coitio.
Coetundi potentia anticipat pubertatem. 1616.14
Cohabitatio.
Cohabitatio coniugum per biennium à quo tempore debeat incipere: quando agitur de impotentia, est anceps quaestio. 1017.3
Cohabitatio cum sex requisitis probat matrimonium. 1322.15
Cohabitationis triennium ratione impotentiae, potest à breuiare iudex, inspectis circumstantiis. 1224.2
Cohares.
Coheredibus datur remedium familiae heriscundae. 1027.4
Collatio.
Collatio facta appellatione pendente est attentata, & nulla. 896.2 & 1075.2
Collatio beneficij facienda est habili, quando fundatio vocat antiquiorum, quia inhabilis non censetur vocatus. 906.6
Collatio noua non est necessaria in optante beneficij. 910.10
Collatio si fiat indigno, deuoluitur ad immediatum superiorem. 959.10
Collatio quando pertinet ad duos, vel plures, possunt concordare, vt alternis vicibus conferant, & qui est in turno confert iure proprio. ibid.11
Collatio beneficij in cathedralibus est communis Episcopo, & Capitulo, si aliter non sit consuetudo. 993.3
Collatio, & simultanea potest auferri Episcopo per consuetudinem. ibid.4.5
Collatio beneficij extra Cathedralitatem pertinet soli Episcopo. Collatio

Index Rerum.

Collatio vt pertineat alteri quam Episcopo, non probatur, nisi ex consuetudine inmemorabili. ibid.12
Collatio, electio, aut nominatio si spectat ad personam Ecclesiasticam, examen debet fieri ab Ordinario, quod fallit si pertineat libere ad inferiores collatores. 1097.8.9
Collatio beneficij non probatur ex libro capitulari, in quo notantur collationes beneficij. 1180.8
Collatio beneficij est actus voluntariae iurisdictionis, quam exorcere potest Episcopus extra diocesim. 1189.8
Collatio beneficij dicitur fructus collationis qui spectat ad possessorem. 1355.6.8
Collationis peritientia probatur per testes de voce, & fama cum aliis adminiculis. 1166.2
Collationis quasi possessio vltima tribuit ius conferendi. 1355.6.8
Sed fallit, vt 1485.6
Collationis beneficij peritientia probatur ex antiquis prouisionibus, & sufficit fama. 1673.6
quod limita vt 8.
Collegium.
Collegij ius remanet in duobus, si alij moriantur, vel non extent. 928.7
Collegij appellatione communitas, & Vniuersitas comprehenditur. 1182.7
Collegiata.
Collegiata Ecclesia ex quibus probetur. 960.2
cum seq. & 1163.5
Collegiata Ecclesiae ius argui potest, & probari per coniecturas. 960.2. & 1163
Colonus.
Colonus si moriatur, possessio transit in dominum. 1112.5
Colonus, siue laborator custodire tenetur res communes sibi, & patrono. 1667.8.9
Commendatarius.
Commendatarius beneficij aliquid titulum commendae habere dicitur. 1321.11
Commendatarius ad certum tempus non est verus Praelatus, secus est in perpetuis. 1321.15.16
Commendator.
Commendatores Hierosolymitani sunt nudi ministri, & vsuarij, & religio habet dominum bonorum. 1663.7
Commendata Monasteria non comprehenduntur sub regula octaua reseruatoria, sed vacant vt prius. 1451.2
Commenda.
Commenda non dicitur proprie vacare, sed largo modo. 1451.3.4
Commenda, & ad administrationes beneficij regulatum sunt aliquo modo tituli, si sint perpetuae, secus si temporales. 1321.15.17
Commissarius.
Commissarius Apostolicus certificatus de sua iurisdictione, pro vt de iure requiritur, potest procedere in causa, etiam si non sit praesentatum indultum originale. 883.4
Commissarius testamentarius ex consuetudine Veneta, idem est ac tutor, & possunt conueniri legitime pro pupillis. 1139.2.3
Commissarius Camerae semper deseruit praesidio Apostolico tanquam nudus minister. 1295.5
Commissarius vanam in se ora. non potest. Auditor

Camerae prosequi. 1215.4
Commissio.
Commissiones non comprehendunt nisi causas in eis expressas. 1109.2.5
Commissio cum clausula, quam, & quai, tribuit iurisdictionem iudici. 1197.1
Commissio sanatoria signata cum clausula, articulo Rose, multum remittit iuris rigorem. 1215.1 & 1222.1
Commissio Signaturae praesumitur non habere subreptionem, propter facilem aditum ad eam. 1265.8
Commissio sanatoria supplet omnes defectus. 1459.4
Commissio data officiali temporali non expirat transactio tempore officij, sed transit in successorem. 1607.5
Commissio si sit data cum clausula, si quid exequendum, debet exequi Commissarius reuocatis prius attentatis. 1656.6
Commissionis primae clausula censetur repetita in caeteris subsequentijs. 951.2
Commissionis praesentarij supplet diligentiam necessariam, vt transeat causa in iudicium. 1228.3
Commissionis reformatione nondum obranta, nihil debet fieri ulterius de iure, in inhibitione facta. 1440.4
Commissionem potest exequi possessor dignitatis, licet titulus non sit legitimus. 996.6
Commissionem qui obtinet, intelligendum est, voluisse eam habere quatenus ei magis expediat. 1195.5
Communio.
Communio, dominij non praesumitur nisi probetur. 931.8
Communis.
Communis res cum alio dicitur mea. 931.12.13
Communicatiuum.
Communicatiua priuilegia non comprehendunt ea, quae difficiliter à Sede Apostolica concedi solent. 1090.12
Commodum.
Commodum qui sentit, teneatur & damnus sentire. 949.8
Comparitio.
Comparitio Procuratorius in conclusionem causae inducit approbationem processus antea facti. 886.5
Comparitio purgat defectus citationis. 944.8 & 1012.2. & 1404.3
Comparitio habet vim consensum. 883.5
Comparitio partis inducit praesumptionem scientiae litis. 1093.50
Comparitio extra terminum edicti potest admitti ab Ordinario ex iusta causa, dummodo sit re integra. 1314.4.5
Comparitio partis sanat nullitates, quae possunt opponi. 1646.7.8. & 1607.7.1
Comparens ad perendum beneficium ratione propinquitatis, non est admittendus lapsio termino edicti, & data sententia. 1314.2
Comparere non potest Abbas particularis vnius Monasterij pro tota congregatione. 1309.13
Compendiosum.
Compendiosa substitutio comprehendit vulgarem. 1365.13
Compen

Index Rerum.

Compendiosa substitutio est fideicommissoria. 140.4
Compulsoria, & Compulsoria.
 Compulsoriali iudici, asserenti libros esse extra-
 ctos ex archiuo publico, non creditur. 957.1
 Compulsoria specialis conceditur pro scripturis ex-
 trahendis, productis in iudicio, non in forma
 probante. 948.3
 Compulsoria generalis non retardat processum?
 1104.1
Concessio.
 Concessio facta generaliter, amplissime est intel-
 ligenda. 897.4.5
 Concessio, & confirmatio Episcopi præsumitur
 adhibita, quando agitur de actu necessario.
 908.9
 Concessionis duæ de eadem re sustinentur, si pos-
 sunt extare. 952.6
 Concessio facta personæ, ea extincta, finitur &
 illa. 998.7
 Concessio rei Ecclesiasticæ est contractus stricti
 iuris, & quod non exprimitur omnium censetur.
 1066.6
 Concessio ad tempus limitatum, non extenditur
 ultra illud. 1419.7.10
 Concessionis omnes Apostolicas superat immem-
 morabilis. 1596.2
Concludens, & Conclusio.
 Concludens, & plena probatio requiritur in ma-
 teria obiectiva. 930.11
 Concludens probatio est necessaria, quando agi-
 tur de priuatione iuris quæsiti, secus de iure
 querendo. 1119.2.3
Conclusio in causa habet vim citationis ad senten-
 tiam. 1315.1
 Conclusio in causa operatur, vt nec agi, nec exhi-
 beri possint, quæ requirunt causæ cognitionem.
 1624.4
 Conclusio non dicitur causa, si aliqui actus sint fa-
 cti post conclusionem in ea. 1315.3
Concordia.
 Concordia solo consensu perficitur. 995.2
 Concordia vt sit perfecta, debet esse instrumen-
 talis. ibid.3
 Concordia perfecta si fuerit celebrata, non datur
 locus penitentiae. ibid.6
 Concordia inter partes habita non potest dissolui,
 sine mutuo consensu concordantium. 1133.6
 & 1210.5
 Concordia in re in beneficiis non valet ante
 obtentum beneplacitum Apostolicum, etiam si
 sit iuramento vallata. 1220.2
Concubinatus.
 Concubinatus si præcedat, & postea sequatur co-
 habitatio, non præsumitur prolem esse ex legi-
 timo matrimonio, sed ex cohabitatione.
 1133.3
Concursus.
 Concursus in Patrochialibus præcisè est faciendus,
 etiam in pertinentibus ad superiores regulares.
 1186.4
Condemnatio, & silentium imponitur, si à iudice
 non proferatur in sententia, deficit iudex in
 substantia promulgationis. 1278.5
Conditio, & Conditionale.
 Conditio apponitur in legato, vt nubatur puella

cum expresso consensu alicuius, reiicienda est.
 910.11. & 966.15
 Conditio non dicitur, sed modus, quod imple-
 dum est post dotis solutionem, etiam si appo-
 natur clausula, cum conditione. 910.13.15
 Conditio impeditiua matrimonij reiicienda est.
 996.4 non verò inuitatiua, aut alterius generis.
 ibid. 15
 Conditio, siue modus suspensiuus operatur, vt non
 nascatur actio, vel ius ante existentiam condi-
 tionis, vel modi. ibid.13
 Conditio possidentis censum non mutatur ex mu-
 tatione personæ soluentis. 1268.2
 Conditio mixta habetur pro impleta, si non stat
 pro legatarum implementum illius. 1345.4
 Conditio, si sine liberis, an possit referri ad vulga-
 rem substitutionem, & an sit compendiosa per
 illam conditionem. 1361.11.12
 Conditio & modus differunt. 1362.4 & 920.17
 Conditio semper est purificanda perfecte. 1453.9
 Conditio aliquando non impedit cum habeatur
 pro impleta. 920.14
 Conditionem appositam fideicommissio, si non
 adimpleat vocatus, habetur pro non vocato.
 1362.3
 Conditionem legati tenetur probare, qui præten-
 dit illam existere. 1134.2
 Conditione pendente non debentur fructus legati
 conditionalis. 920.9
 Conditioni qui præstat impedimentum, non po-
 test se tueri de non adimplemento. ibid.14
 Conditionale legatum differt à modali 910.12
 Conditionale fideicommissum ad liberos non
 transmittitur. 1000.2 quod limita, vt 4
 Conditionale non dicitur legatum per subaudi-
 tum intellectum. 1134.3
 Conditionale debitum ante euentum conditionis
 non dicitur debitum. 1010.21
Conductor, & Conductio.
 Conductores bonorum non eximuntur à solutio-
 ne decimarum, etiam si personæ dominorum
 sint exemptæ. 936.12
 Conductio inter duos facta an sit diuidua, vel non,
 ex verbis obligationis deducendum est. 1621.11
Confederatio.
 Confederationes ciuitatum, vt statuta vnus va-
 leant in altera, sunt validæ. 1463.32
Confero.
 Conferendi parem potestatem habent Ordinarij
 cum Papa, cessantibus reservationibus. 1001.6
 Conferendi quasi possessio dat ius ad illum effe-
 ctum. 1166.3
 Conferendi beneficia reseruata Papæ ex priuile-
 gio, & indulto est sublatum per regulam octa-
 uam Cancellariæ. 1182
 Conferendi beneficia vacantia in mensibus ordi-
 nariis habet ius Episcopus absens, etiam si sit
 extra diocesim. 1189.6,7
 Conferre potest Episcopus beneficium, quod præ-
 tenditur esse iuris patronatus, si ante prouidit
 illud, nec tenetur expectare quadrimestre, vel
 semestre. 890.3
 Conferre potest Episcopus beneficium iuris patro-
 natus si intra quadrimestre, vel semestre non
 præsentant patroni propter litem inter eos mo-
 tam. ibid.4
Confessio.
 Confessio articulatoria facta in articulis re-
 uocari non potest, nisi constet de errore.
 907.5
 Confessio partis de acceptis pecuniis in instru-
 menta contentis arguit numerationem esse
 factam. 935.4
 Confessio & declaratio contra confidentem, &
 declarantem plenam fidem faciunt. 949.2
 Confessio auctoris nocet quibuscumque successo-
 ribus. 981.4
 Confessio propria, vel auctoris potest impugnari
 ex capite erroris, dummodo error detegatur.
 ibid.8
 Confessio sacramentalis facienda est inter coniu-
 ges, quando agitur de in potentia, antequam
 causa incipiatur. 1017.7
 Confessio facta à reo in iudicio criminali non nocet
 ei in ciuili. 1018.6
 Confessio impositionis census non probat domi-
 nium. 1024.3
 Confessio tertij non nocet mihi, si ab eo non ha-
 buero causam. ibid.4
 Confessio facta per epistolam nihil probat, si epi-
 stola sit alteri directæ. 1036.3,4
 Confessio tutoris nocere non potest pupillo.
 1089.2
 Confessio de recepto probat solutionem, etiam in
 præiudicium creditorum, quando constat de
 præcedente promissione dotis. 1099.6,7
 Confessio de numeratione pecuniæ non probat
 contra tertium. 1115.2
 Confessio mariti post decoctionem nihil probat
 in præiudicium creditorum. ibid.3
 Confessio de recepto non probat in præiudicium
 posteriorum creditorum. 1151.2 quod limi-
 ta, vt 3
 Confessio partis impositionibus facta plenè probat
 contra confidentem, & in fauorem illius, qui
 illas dedit. 1169.5 & 1160.3,7
 Confessio partis est maximi momenti ad facien-
 dam probationem. 1200.4
 Confessio particularis canonicorum non nocet
 capitulo. 1208.5
 Confessio in responsione ad positiones regulariter
 tertio non præiudicat. ibid.8
 Confessio extrajudicialis non nocet confidenti.
 1209.2,3
 Confessio facta in precibus ad obtinendam com-
 missionem probat contra impetramentum. 1273.4
 Confessio facta de aliqua re in motris articulo
 præsumitur vera. 1290.8. & standum est ei.
 1209.4
 Confessio partis sufficit ad probandum aliquid, vbi
 factum requiritur. 1310.4,5
 Confessio minoris non probat redditionem ratio-
 nis. ibid.3
 Confessio partis æquiuoca interpretari debet, ita
 vt non præiudicet confidenti. 1313.3
 Confessio partis facta in iudicio criminali probat
 aliquando in ciuili contra confidentem. 1346.4
 quod intelligit, vt 5
 Confessio qualificata partis tribuit ius ad man-
 nentionem, si asserat aduersam partem possi-
 dere. 1399.1
 Confessio qualificata debet aut in toto impugnari,
 aut in toto acceptari. 1399.2 quod intelligit,
 vt 3
 Confessio partis facta in positionibus datis, à Pro-
 curatore potest reuocari, etiam non docto de
 parte. 1407.3

Index Rerum.

Confessio in positione probat contra confiten-
 tem. 1450.5
 Confessio partis superat omnem probationem.
 1628.2 & 1670.4 & 935.9
 Confessiones in alio iudicio factæ sunt irreuoca-
 biles. 981.7
Confirmatio.
 Confirmatio electionis spectat ad superiorem.
 905.5,6
 Confirmatio priuilegij nulli nihil operatur. 965.7
Conformis.
 Conformes dicuntur sententiæ, si sint latæ æqua-
 liter in effectu, & substantia. 1175.5,6
 Conformis secunda sententia non dicitur, si sit lata
 super desertione appellationis. 1291.2
Confrontatio.
 Confrontationes, vel demonstrationes duæ suffi-
 ciunt ad probandam identitatem domus, vel
 rei sitæ. 1242.5
 Confrontationes generales quæ possunt aliis bo-
 nis conuenire, non probant identitatem.
 1445.34
Coniectura.
 Coniecturæ plurimæ concurrere debent contra
 instrumentum, vt ei fides non adhibeatur.
 914.4
 Coniecturis locus datur, si non constat de erectio-
 ne Ecclesiæ. 960.2
 Coniectura vrgens oritur pro conseruatione
 agnationis, quando testator prohibet alienari
 bona. 1000.7
 Coniectura transmissionis bonorum est prohibi-
 bitio à testatore facta, ne bona alienentur.
 ibid.9
 Coniecturæ, & præsumptiones sufficiunt ad pro-
 bandum Monasterium esse intra diocesim.
 1052.4
 Coniecturæ probant filiationem respectu patris.
 1111.3 quod etiam procedit in filiatione ille-
 gitima. 4
 Coniecturæ non sufficiunt ad probandum, aliquem
 esse natum ex adulterio. 1170.4
 Coniecturæ non sufficiunt ad probandum contra-
 ctum esse simulatum, sed necessario probanda
 est causa simulationis. 1190.3
 Coniecturæ licet sufficiant ad probandam legiti-
 mitatem, fallit tamen si matrimonium proce-
 dat ex concubinato antecedente. 1322.4
 Coniecturæ, quæ faciunt probationem legitimita-
 tis, quomodo sint probandæ. 1322.9
 Coniecturæ non probant, etiam si sint sufficientes,
 si illæ debilitentur ex aliis coniecturis. 1322.11
 Coniecturæ admittuntur in fideicommissis, & sin-
 gularæ, quæ de per se non sufficiunt, simul iunctæ
 suffragantur. 1338.2
 Coniecturæ probantes fideicommissum, quæ sint.
 ibid.3. cum seqq.
 Coniecturis, & indicis probatur sententia alicuius
 rei, cum sit difficilis probationis. 1344.2
 Coniecturæ plures quibus vulgaris, & directæ sub-
 stitutio tacita inducta censetur. 1619.1
 cum seqq.
Coniux.
 Coniugum cohabitatio triennij à quo tempore sit
 computandum, quando agitur de impotentia,
 est anceps quæstio. 1617.3 & seqq.
Consanguineus.
 Consanguineus frater concurrit cum utriusque
 coniun-

Index Rerum.

coniuncto, tam in pupillari, quam in fideicommissaria substitutione. 1138.2

Consensus.

Consensus ubi requiritur, declaratur per comparationem. 883.5

Consensus præsumitur adhibitus ob lapsum temporis ultra triginta annos. 908.8

Consensus Episcopi præsumitur interuenisse in Ecclesia ædificata, & dotata. ibid.

Consensus donationis non valet, si mulier ex illo remanet indotata. 942.10

Consensus Procuratoris ad extinguendam pensionem non admittitur, nisi confitito de mandato. 1042.7 quod intellige, vt 8,9

Consensus partis aduersæ excludit attentata. 1109.3

Consensus principalis est necessarius, vt resignatio valeat. 1220.8

Consensus partium non potest sanare læsionem factam iudici in eius maiestate. 1225.8

Consensus Capituli Cathedralis est necessarius in materia subiectionis. 1233.6 & seq.

Consensus Rectoris beneficij ad vniendum est necessarius, quando vnio fit Capitulo. 1282.2 & 1337.8

Consensus solus partium, etiam expressus, non inualidat pensionem, sed requiritur Papæ approbatio. 1419.9

Consensus reuocatus non potest extendi, cum nullus sit, & ad nulla fieri non potest extensio. 1592.9

Consensu solo perficitur concordia. 995.2

Consensus approbationis scripturæ deducitur, si pars eam produxerit. 1133.3

Consequens qui vult, censetur & velle omne antecedens. 885.2

Consors.

Consors litis potest venire ad causam alterius consortis. 1589.2

Consors non dicitur de non iure, donec de eo doceri non possit. 1186.4

Constitutio.

Constitutio si sit publicata, ex eo præsumitur vsus illius, nisi de contrario doceatur. 978.5

Constitutio dotis probari potest nedum expresse, sed & præsumptiue. 1064.6,7

Constitutio ambigua interpretatur per eum, qui illam fecit. 1077.4

Constitutiones Synodales Episcoporum contra Sacros Canones non valent, nisi sint auctoritate Apostolica confirmatæ. 1087.15 & 1105.2,3

Constitutio, quæ dat formam alicui actui, si sit iste perfectus, & postea de nouo fiat altera constitutio, attendenda est prima, licet exequutio non sit sequuta. 1196.8

Constitutio prohibens aliquid genericè intelligenda est prout de iure. 1583.5

Constitutio non Conciliaris non derogat eas, quæ sunt conciliares, nisi expresse caueatur. 997.6

Constitutiones, & decreta ad cultum diuinum pertinentia possunt Ordinarij Ecclesiastici condere, & poenit, & censuris compellere ad illarum obseruantiam. 1669.132

Constitutum.

Constitutum nihil operatur, non docto de possessione constituentis. 1450.2

Constitutum elatum, tunc excludit simulationem

contractus, quando non constat de causa simulandi. 1290.11

Consuetudo.

Consuetudo loci viri, & non mulieris, in pactis dotalibus seruari debet, vt conueniri possit ratione dotis. 1206.5

Consuetudo probatur per frequentiam actuum. 913.2

Consuetudo inducitur per spatium triginta, vel quadraginta annorum. ibid.4

Consuetudo probatur per testes singulares, si deponant de diuersis actibus idem inducentibus. ibid.5

Consuetudo quæ non est contra ius, inducitur per decem annos. ibid.7

Consuetudo attendenda est in materia præeminentiæ. 941.5

Consuetudo in genere probatur per testes singulares. 1221.3

Consuetudo præscripta non est necessariò probanda in consuetudine statutis conformi, sed sufficit interpretatiua, vt valeat, & obseruetur. ibid.5,7

Consuetudo multum valet in materia præeminentiarum, & semper est attendenda. 1408.4 & 1420.3

Consuetudo differt à præscriptione. 1291.5

Consuetudini defertur in collatione beneficiorum in Ecclesia Cathedrali, an pertineat ad Episcopum, vel Capitulum. 998.3

Consuetudine potest auferri Episcopo collatio, & simultanea beneficiorum. 993.4,5

Continentia.

Continentiam seruare tenetur ordinatus ad sacrum Ordinem per vim susceptum, si post suspensionem ministraverit in illo. 1285.5,6

Continuatio.

Continuatæ præsentationes probant ius patronatus. 1032.5

Continuans attentare non dicitur. 1683.4

Contractus.

Contractus minorum requirunt ex statuto Firmano insinuationem, vt valeant, præter alias solemnitates requisitas. 918.3

Contractus si cessat, cessat etiam iuramentum, quod illi fuerat appositum. 953.11

Contractus simulatus ex quibus dignoscatur. 1290.4 cum seqq.

Contractus dicitur absolutus, quando ponitur pactum, quod fiat instrumentum ad maiorem cautelam. 995.5

Contractus celebratio, & potestas, in religiosis Iesuitis, residet penes patrem generalem. 1048.2

Contractus sunt celebrandi iuxta statuta locorum, vbi celebrantur, vt valeant. 1100.4

Contractus partem adimplere tenetur contrahens, vt consequatur actionem, vel exceptionem ex illo. 1253.6

Contractus simulationem petere potest quilibet habens interesse. 1291.10

Contractus habent formam ex conuentione partium. 1183.4

Contractus verus non derogatur propter priuilegium habens vim contractus, sed si sit fictus, venit in generali derogatione. 1612.7,8

Contrahens præsumitur simulatus, si alienans rem, reperitur in possessione eius post alienationem

Index Rerum.

tionem. 1688.7 quod limita, vt 8.

Contractus minorum roborantur iuramento. ibid.6

& idem in contractu celebrato à muliere, 950.10,11

Contrahentes non possunt facere per expressum pactum, vel consensum, quod dominium transferatur sine traditione vera, vel ficta. 1033.8

Contrahentes si faciant actum illicitum sub conditione, si Papa dispensauerit, ante obtentam dispensationem non valet. 1220.4

Contrahentium matrimonium nomina si non inueniantur scripta in libro Parochiali, non præsumitur illud, si aliunde non constet. 1322.6

Contrarietas.

Contrarietas propositionis dicitur, quando vna de eodem subiecto affirmat, & altera negat. 952.5

Contrauentio.

Contrauentio eius cui mandatum fuit intimatum vt soluat, satis constare dicitur, ex quo non ostendit soluisse. 1634.3,4

Contraueniens contractui non potest conqueri, etiam si postea alius contrahens contraueniat. 920.8

Contributio.

Contributiones impositas à laicis quando teneantur soluere clerici. 1079.7 vsque ad 12

Contumax.

Contumax non dicitur, qui est promptus obedire. 956.2

Contumax non est audiendus, nisi reiectis prius expensis, in quibus fuit condemnatus. 1468.2

Contumaces, & inobedientes mandatis superiorum sub poena excommunicationis, sunt declarandi incurssi. 1260.2

Conuentio.

Conuentio expressa excludit dolum. 1005.5

Conuentio partium dat formam contractui. 1183.4

Conuentio de soluendis fructibus propter dilationem solutionis dotis non valet de iure, sed per statutum Vrbs admittitur. 1237.2,3

Conuentio partium de aliqua re si sit facta, interpretatur mens illorum ex facto subsequuto. 1425.4

Conuentio est attendenda, quo ad restitutionem dotis. 1237.18,19

Conuentiones initæ cum antecessore non ligant successorem particularem, nisi onera sint realia. 1463.16

Copia.

Copia copiarum extracta ex processu de partibus, non facit fidem. 915.1

Copia processus ex Innocentiana facit fidem. ibid.2

Copia simplex instrumenti nihil probat. 1038.4 quod fallit, vt 2

Copia instrumenti collationata cum originali coram iudice, & citata parte, facit præsumptionem, quod continet idem ac originale. 1610.7

Copula.

Copula ex cohabitatione minorum non præsumitur. 996.3

Copula, nec non, in oratione posita, æqualiter determinat præcedentia. 1063.5

Correspectiua.

Correspectiua assignatio alicuius rei cessat, cessante ipsa causa correspectiua. 1063.2,6

Correspectiuus actus non subsistit vno ex correspectiuis sublato. 1379.2

Creditor.

Creditor non dicitur, sed dominus, ad quem pertinet consensus. 958.15

Creditor si renuat accipere debitum, liberatur debitor facto deposito, nec tenetur ultra ad vsuras, & interesse. 1284.4

Creditor potest vt iuribus competentibus suo debitori, etiam eo inuito, sed non potest acceptare donationem illi competentem. 1326.4,5

Creditor potest agere contra debitorem in solidum obligatum non facta executione contra alios debitores. 1353.2

Creditor abque decreto iudicis non potest propria auctoritate vendere bona debitoris. 1452.5

Creditor hæres potest sibi satisfacere pro debito in bonis hæreditariis sine dolo & fraude. 1611.2

Creditor possidens pignus, in quo nulla adest spe luitionis, lucratur fructus ex tali re pignerata. 1672.3 quod declara, vt 4

Creditorum ius in re emphyteutica finitur, finito iure emphyteosis. 978.7

Creditori priori soluendum est pretium rei venditæ. 888.6

Creditori debitum solutum esse præsumitur ex diuturnitate temporis. 914.4

Creditori non licet per se, vel subiectas personam emere pignora, quæ ipse vendit, vel vendere facit. 1112.4 quod intellige, vt 5

Creditor Notarij assententibus in instrumento, se esse successores in officio. 927.4 cum seqq.

Creditum.

Creditum dicitur hæreditarium, licet illius exactio sit dilata in longum tempus post mortem testatoris. 1095.4

Creditum per publicum instrumentum est præcipuum fundamentum in Siluiano interdicto, & quæ requirantur ad obtinendum in eo. 1442.1 & seqq.

Criminosus.

Criminosus non potest Religionem profiteri. 1592.1,3

Culpa.

Culpa debitoris, si debitum non soluatur, tenetur satisfacere creditori lucrum, quod ex dilatione amiserit. 1010.4,5

Culpa non caret, qui vtrius pecunia aliena ad alium finem, quam ad destinatum. 966.9

Cura.

Cura, vel tutela probatur per scripturam, & per confessionem partis. 1160.2,3

Cura animarum, & Ecclesia Parochialis quæ requisita habere debeat. 1444.5

Cura non dicitur residere in beneficio, si illa sit penes collegium, exercitum verò penes vnum nominandum annualiter. 1652.2

Curator.

Curator non est dandus minori, qui litigat cum illo, etiam si sit propinquior sanguine. 1439.2

Curatore

Index Rerum.

Curatore interueniente potest minor celebrare contractum. 1049.6
 Curatorem ad lites deputare pupillo habenti legitimum tutorem per iudicem Ecclesiasticum, non respicit defensionem, sed solemnitatem alio iure inductam. 1265.3
 Curatoris presentia si adsit in aliquo actu, non est necessaria, presentia minoris. 1431.4

Curiale.

Curialia verba non inducunt donationem. 1036.5

D

Dammum.

Dammum, & lucrum quod creditor patitur ratione dilationis debitoris in soluendo, tenetur ista satisfacere 1010.3

Dataria.

Dataria solet dare titulum alicuius prebendae diuersis illum petentibus. 996.5

Debitor.

Debitor annuae praestationis tenetur idonee cauere pro sorte principali. 976.2

Debitor morosus in solutione tenetur refarcire damna & interesse creditori, sequuta propter moram 1010.2. & 949.6

Debitor ad diem vel sub conditione dicitur debitor, licet non sit adimpleta conditio. 1080.9

Debitor cui data fuit electio ad soluendum intra certum tempus, eo transacto, non potest eligere. 1106.2

Debitor suspectus debet praestare cautionem, constituto prius debito. 1164.2

Debitor tenetur probare solutionem, cum sit quid facti. 1165.1

Debitor liberatur si creditor renuat accipere debitum, & non tenetur ad vsuras, & interesse facto deposito. 1284.4

Debitor dicitur pro administratore, qui tradidit administrationem alicui. 1353.3

Debitor soluens de mandato iudicis liberatur, etiam si solutio facta non fuerit legitimo creditori. 1585.2

Debitoris bona non potest creditor propria auctoritate vendere, sed indiget decreto iudicis. 1452.5

Debitori alleganti solutionem incumbit onus probandi, illam fuisse factam. 1231.1

Debitum.

Debitum hereditatis quod debetur heredi, confunditur, per quamdam imaginariam solutionem. 1611.4 & tantum minus continet hereditas, quantum debitum, ibid. 5

Debitum solutum esse praesumitur, si per multum tempus creditor tacuerit. 914.4

Debitum donantis tenetur soluere donatarius omnium bonorum. 1068.2

Debitum conditionale ante euentum conditionis non dicitur proprie debitum. 1020.21

Debiti solutio non praesumitur nisi probetur. 1165.2

Debiti folium recognitum ab scribente probatur contra ipsum. 1647.3

Decanus.

Decanus Rotae Auditor subrogat alium in locum aliquorum ex Dominis, morientibus, vel promotis, vel recedentibus. 1600.2

Decima.

Decima fructuum soluenda est Parochiae, in qua degit, qui illos percipit. 922.3

Decima debetur de iure diuino. 965.6

Decima de iure non spectat ad Episcopum, licet de consuetudine possit. ibid. 10

Decima laicis locari potest, licet non in perpetuum 997.3

Decimae prophanatae statim atque redeunt ad Ecclesiam, fumunt suam primaeuam naturam. ibid. 10

Decimae de iure debentur Parochiis, quae habent fundatam intentionem in iure. 1201.2.4

Decimarum exemptio Monachis data non extenditur ad colonos, si expressè non caueatur. 911.2

Decimarum sunt in capaces laici omni tempore. 912.4 nisi ex speciali priuilegio Apostolico illis concedatur. 965.2,3,8

Decimarum exemptionem non potest concedere Princeps secularis. ibid. 5

Decimarum solutio laico facienda impugnatur, nisi in concessione fiat expressa derogatio Concilij Lateranensis. 997.4

Decimarum exemptionem difficiliter solet concedere Sedes Apostolica. 1090.12

Decimarum exemptionis priuilegium strictè est interpretandum. ibid. 14

Decimarum fructus probantur ex libro collectorum. 1150.2

Decimarum quarta pars debetur Episcopis de iure, & super ea habent fundatam intentionem. 1201.5,6

Decimarum exemptio data pro fructibus propriis manibus exculcis, intelligitur de illis, qui ad vsu exemptorum pertinent. 1272.3

Decimarum in materia non datur appellatio, quando agitur contra laicum. 1406.2 quod limita, vt 3

Decimas tenentur soluere conductores bonorum, etiam si domini sint exempti. 936.2

Decimas tenentur soluere Patres Iesuitae ex praediis propriis, non obstantibus suis priuilegiis. 1048.3,4

Decimas praediorum, quocumque titulo acquisitionum, tenentur soluere regulares, non obstantibus suis priuilegiis. ibid. 5

Declaratoria.

Declaratoria vt concedatur, quae requisita sint necessaria. 1605.4

Declaratoria concedi potest, etiam si articulus non sit in executorialibus rei iudicatae. ibid. 5

Declaratoria non datur pro decimis debitis, donec quantitas liquidentur. ibid. 8,9

Declaratoria datur si pars non pareat mandatis, & termini sint seruati. 1634.2

Declaratoria vt notificetur ex vi sententiae, quae requisita habere debeat. 1369.2

Decretum.

Decretum iudicij ad actum minoris respiciens debet esse cum causa cognitione, & haec est enuncianda in decreto, saltem aequipollenter, aut indirecte. 888.8,9

Decretum cum causa cognitione factum praesumitur. ibid. 10

Decretum a iudice concessum ex falsa causa non valet. 977.2.4

Decretum

Index Rerum.

Decretum alterius iudicis non admittit Rota, nisi sit iuridicum, & iustificatum. 1084.11

Decretum directum ad residentiam non est trahendum ad interessentiam, quia sunt diuersa. 1129.7

Decretum capitulare contra ius est inualidum. ibid. 9

Decretum irritans non comprehendit auctoritatem Papae. 1117.8

Decretum irritans inficit titulum & possessionem. 928.5 & 1604.5

Decretum irritans appositum super incerto corpore non inficit possessionem. 1260.11

Decretum irritans si sit accessorium ad gratiam principalem recipit easdem conditiones, quas continet gratia 1158.6

Decretum irritans, & clausula, sublatam, in indultis pontificiis apponitur in fauorem supplicantium, non tamen vt tertio praeducant. 1335.2

Decretum seu clausula posita in priuilegio, nullo modo renouari, vel suspendi possit, &c. quid operetur. 1142.6

Decreti forma seruata actus non debet annullari. 1311.2

Deductio.

Deduci potest in pactum dotalem quidquid per statutum est cautum. 1206.4

Defectus.

Defectus scripturae purgatur ex obseruantia subsecuta. 915.2,8

Defectus citationis purgatur per comparitionem. 944.8 & 1012.2 & 1404.3

Defectum mandati supplet reiteratio actorum, facta ab ipsomet principali. 1295.2

Defensio.

Defensio Ecclesiae in rebus arduis simul pertinet ad Episcopum, & Capitulum. 1233.3

Defunctus.

Defunctus si possideat animo suo, & corpore alieno per colonum continuatè, possessio illius transit in haereditem. 1212.5

Delegatus.

Delegatus non potest subdelegare ante praesentationem commissionis. 1235.2

Delictum.

Delicti mensura dicitur poena, pro eo imposita, & grauitas cognoscitur ex seueritate poenae. 1035.2,3

Delictum auctoris non debet proficere successori. 1663.5

Delicta concludenter sunt probanda. 1683.1

Demonstratio.

Demonstratio vel expressio rei circa aliquas qualitates non viciat substantiam, si testes deponant concludenter in illis. 1579.5

Demonstrationes duae sufficiunt ad probandum identitatem rei demonstrandae. 1425.8

Demonstrationes generales non concludunt identitatem confrontationum fundi, vel domus, sed speciales sunt necessariae. 1445.2

Demonstrationem certam rei non inducit nomen rei, nisi sit regulare singularissimum. 1464.2

Demonstratiue quod ponitur in testamento operatur restrictiue. 1030.8

Denominatio.

Denominatio fit de eo quod magis pollet. 1030.7

Peña Decij. Tom. I I.

Denuntiatio.

Denunciations etiam si non praecesserint, non ex eo dicitur matrimonium clandestinum. 1085.21

Denunciations matrimoniales praecedere debent matrimonio, si aliter non iudicauerit Ordinarius. 1397.10

Derogatio.

Derogatio quando est necessaria, nihil operatur clausula, quorum tenores, si non est facta mentio de eo, quod erat derogandum. 997.7

Derogatio Concilij Lateranensis est necessaria, vt confirmatio Apostolica operetur in concessione decimarum, facta laicis, aliis non valet priuilegium. ibid. 4

Derogatio specialis quando requiritur, non sufficiunt clausulae generales. ibid. 5

Derogatio constitutionis quando procedit per viam legis generalis, non requirit specialem derogationem, sed sufficit specialis. 1142.4

Derogatio alternatiua est necessaria, vt gratia Pontificis operetur contra alternatiua. 117.4,5

Derogatio priuilegij concessi cum clausula, quod nullo modo renouari, vel suspendi possit, quid operetur. 1142.6

Derogationum materia est stricta. 82.10,12

Derogationes praegnantibus habentes clausulas amplissimas comprehendunt omnes casus sub eis contentos. 1582.15

Descendens, & descendencia.

Descendentes filij ex foemina non dicuntur descendere per lineam masculinam. 902.6,7

Descendentes plures quando sunt vocati ordine successiuo, consentur vocati non simul, & semel, sed vsque in infinitum. 973.1

Descendentes si sint vocati, dicuntur vocati ordine successiuo. ibid. 3

Descendentes si sint vocati a testatore vt admittantur foeminae sufficiunt leuiore coiecturae. 1338.7

Descendencia probanda est per gradus distinctos. 1659.2

Descriptio.

Descriptio facta in inuentario non praeducatur veritati. 1656.8

Detentio.

Detentio sola, seu status in quo quis reperiebatur tempore attentionis, sufficit, vt competat restitutio. 1664.2

Deterioratio.

Deteriorationes cum melioramentis sunt compensandae. 1082.7

Determinatio.

Determinatio respiciens plura, debet aequaliter determinare. 1063.4.

Detractio.

Detractio legitima, quae per statutum fit filiabus, debetur & filiis, quorum contemplatione fit. 1248.3,5

Detractionis Trebellianicae prohibitio non est facienda ex coniecturis. 1043.4

Deuolutio.

Deuolutio non datur ad Episcopum de beneficio, si lis sit inter patronos. 890.9

Deuolutio beneficii vt probetur, necessaria est probatio certa, & concludens scientiae vacationis in patrono. 1226.3

Deuolutio Ecclesiae, subiectae Papae, non datur alteri inferiori. 9597

Index Rerum.

Deuolutio fit semper immediato superiori. *ibid.* 9
 Deuolutio vt habeat locum, qui eam præterdit, tenetur probare dominium. 1024.2
 Deuolutio vt detur in re emphyteutica, quæ requirantur. 1184.3
 Deuolutio rei si præterditur ab Ecclesia, ob finitam generationem, tenetur id concludenter probare Ecclesia maximè cõtra professorem. 1402.5
 Deuolutio ad Episcopum non datur locus de beneficio litigioso, propter præsentationem factam à patronis. 890.8
 Deuoluitur collatio beneficij ad immediatum superiorem, si inferior conferat illud indigno. 959.10

Dextra.

Dextra manus est honorabilior. 1420.2

Dictiones varia.

Dictio, *Dictum*, in instrumento, vel testamento posita restringit dispositionem. 1002.11
 Dictio, *Dictus*, est repetitiua præcedentium cum suis qualitatibus. 1213.7,8
 Dictio, *dum taxat*, & dictio, *tantum*, sunt exclusiue aliarum rerum. 1272.4
 Dictio, *intra*, posita in dispositione stat limitatiuè. 1307.7
 Dictio, *in perpetuum*, in fideicommissis habet tractum successiuum. 1338.15
 Dictio, *nunc*, importat tempus præsens. 1397.7
 Dictio, *pro tempore*, denotat tempus futurum. 883.6
 Dictio, *provt*, est causatiua, & non conditionalis. 943.7
 Dictio, *quacumque*, etiam in materia stricta, est comprehensiuua omnium. 1578.5
 Dictio, *quandocumque*, significat quodcumque tempus. 883.5
 Dictiones, *statim, confestim, & continuo*, excludunt omnem moram, & interuallum, nisi subiecta materia aliud suadeat. 1087.5,6,10
 Dictio, *tantum*, in dispositione posita est exclusiua non expressorum. 1066.4
 Dictio, *tantum*, est taxatiua, excludens omne aliud præter expressum. 1642.3,5
 Dictio, *temere*, importat celeritatem, & indeliberationem actus. 1592.14
 Dictio, *vt supra*, est relatiua antecedentium. 1615.11

Dies.

Dies festiui non impediunt tabernariis, & monachis, exercere suum ministerium. 1583.4
 Diei expressio, veluti Martis, vel Mercurij, non est de substantia scripturæ. 1053.4

Diffamatio.

Diffamatio tollitur ex sententia absolutoria delicti. 1035.5

Difficultas.

Difficultas, impossibilitati æquiparatur. 914.5

Difformitas.

Difformitas circa substantiam, vel qualitatem, est necessaria, vt sententiæ conformes non dicantur. 1175.5,6

Dignior.

Dignior semper debet præferri. 941.4

Dignitas.

Dignitates, & Canonici non possunt haberi in Parochiali. 1163.6
 Dignitates comprehenduntur in indulto Apostolico, faciente mentionem de præstimonis, seu

annexis dignitatibus. 1390.9
 Dignitas Ecclesiastica ex quibus constituitur. 1597.2 & 1600.3
 Dignitas illa censetur, quæ pro tali reputatur communiter in loco, & Ecclesia, & e contra non erit, licet habeat nomen sonans pro tali. 1597.8,9

Diligentia, & Diligens.

Diligentia summa est adhibenda in causa, quæ agit pro dissolutione matrimonij. 1017.6
 Diligentiam tenetur quilibet adhibere in re communi. 1621.7
 Diligens paterfamilias debet semper explorare, vitium latens. 1472.2

Discretio.

Discretio est necessaria ad contrahendum matrimonium, & quomodo cognoscatur, relinquatur arbitrio iudicis. 1616. 16 cum pluribus seqq.

Dismembratio.

Dismembratio est species alienationis, & ideo vt valeat, requirit solemnitates necessarias. 1083.2
 Dismembrari non possunt beneficia de iure. 1158.3

Dispensatio.

Dispensatio concessa à Cardinali maiori Pœnitentiario, dicitur concessa ab ipso Papa. 996.4
 Dispensatio graduum potest causare bonam fidem, quæ sufficit ad legitimationem prolis, etiam quo ad successionem in foro contentioso. 1585.5 & 1781.4
 Dispensatio concessa ab illo, qui communiter reputabatur habere facultatem dispensandi in gradibus prohibitis valet, licet illam non habeat. 1085.8

Dispensatio generalis si præcedat dispositioni speciali subsequenti, non restringit illam, sed vtraque procedit. 1237.22
 Dispensationis matrimonialis executor potest se informare extrajudicialiter, degradatur à cognitis, & aliis personis. 996.8

Dispensatio matrimonialis est actus voluntariæ iurisdictionis & ita potest iudex extrajudicialiter se se informare. 1381.7
 Dispensationis matrimonij virtus extenditur ad consequentia, connexa, & accessoria. 1397.3

Dispensationes matrimoniales solet reddere faciliores præcedens affectus maritalis, habitus à contrahentibus. *ibid.* 5
 Dispensationem legitimam præcessisse præsumitur, quoties contrahentes cohabitant per longum tempus in dicecesi Catholica, & bene constituta. 1085.13

Dispensatione indiget regularis, vt obtineat Ecclesiam regularem, & in obtentione exprimenda est talis qualitas. 946.6,7
 Dispensandi mandatum non habet formaliter vim dispensationis. 1085.9

Dispensare potest latissimè Pontifex in his quæ pendunt à iure humano, & positiuo. 1397.6

Dispositio.

Dispositio quælibet, quam tumus generalis, recipit interpretationem à iure, vt valeat. 906.4
 Dispositio futura comprehendit quicquid in ea cadere potest. 994.6
 Dispositio legis *Barbarius. ff. de officio proconsulis*, habet locum in delegato. 996.7

Dispositio generalis confirmatur per exceptionem particularem illius. 1065.7
 Dispositio legis respiciens præcedentia comprehendit omnia ea. 1142.3

Disposi

Index Rerum.

Dispositio Conclij Tridentini circa transportationem actorum non habet locum in causis profanis. 1293.4 quod intellige, vt 6
 Dispositiones dubiæ sumunt interpretationem ex obseruantia subsequuta. 1030.10

Distributio.

Distributiones debentur clerico inseruienti Ecclesiæ, vel infirmo. 975.2,3,4
 Distributiones quotidianas lucratur clericis infirmis, vel senio confectus. 1129.4,5
 Distributiones & fructus præbendæ percipere non potest absens, choro sine iusta causa. 1365.1,3
 Distributiones quotidianæ dantur propter seruitium personale, & operam actualem. *ibid.* 5

Diuidua.

Diuiduæ & indiuiduæ obligationis differentia qualis sit. 1620.7 & seqq.

Diuisio.

Diuisio bonorum probat bona esse fideicommissa subiecta, quando dubitatur an sint, vel non. 1238.2
 Diuisio faciendi est inter fratres de bonis paternis, inuentis tempore mortis, non verò de acquisitis ab illis ex interuallo vsque ad diuisionem. 1078.4

Diuortium.

Diuortia matrimoniorum posse fieri propria auctoritate tenent Græci erronei, quod est maximum absurdum. 1140.15

Diuturnitas.

Diuturnitas temporis probatur per triginta, vel quadraginta annos. 913.13

Doctoratus.

Doctoratus, & presbyteratus probantur per instrumenta publica, vel per summariam probationem per famam. 1628.1

Dolus.

Dolus excluditur per conuentionem expressam. 1005.5
 Dolus si non adfit in inuentatio multa supplentur. 1447.11,12
 Dolus non præsumitur in muliere iuris imperita, in actu requirente aliquam iuris solemnitatem. *ibid.* 15
 Dolus, & fraus præsumitur ex actu, ex quo potest resultare. 1665.3
 Dolosa exceptio non prodest. 1010.6

Domicilium.

Domicilium naturale siue originis non facit incolam, sed ciuem. 1684.2

Dominium.

Dominium rei in dotem datæ transit in maritum, etiam si dos sit æstimata. 900.3,8
 Dominium mutatur mutato albo naturali molendini, non tamen canalis. 897.10,11
 Dominium legati conditionalis est hæredis, pendente conditione. 920.10
 Dominium regulariter probatur ex sola possessione. 931.4 quod fallit in possessione seruitutis 5
 Dominium est probandum ad impediendam seruitutem cum qualitate totalitatis. *ibid.* 7
 Dominium possunt sibi referuare venditores, donec integraliter pretium non soluatur, & est verus contractus emptionis, & venditionis. 982.6,7
 Dominium probare tenetur, qui præterdit deuolutionem. 1024.2

Pena Decis. Tom. I I.

Dominium rei non probatur per solutiones factas. *ibid.* 5

Dominium transfertur sine traditione rei in substitutum ex donationis contractu, ita vt purificata conditione substitutus possit agere, etiam si non sit facta traditio. 1033.3 sed alij contra. 4

Dominium sine traditione non transfertur ex actu inter viuos factu. *ibid.*

Dominium transfertur sine traditione in pactis legis commissoriae fauore Ecclesiæ, vel alimentorum. *ibid.* 5

Dominium quod transferatur sine traditione vera vel ficta, non possunt facere contrahentes, etiam per pactum expressum. *ibid.* 8

Dominium à possessione initium habuit. *ibid.* 9
 Dominium non transfertur per solam stipulationem, nec per iuramentum. *ibid.* 14

Dominium non probatur ex catastro, in præiudicium illius, qui non interuenit in catastro. 1156.9

Dominium si consolidat Ecclesia ratione emphyteutis, & vult pro se retinere, non cogitur renouare. 1181.5

Dominium rei locatæ non probatur per locationes factas. 1461.4

Dominij communio non præsumitur nisi probetur. 931.8

Dominij præsumptionem facilius admittunt iura quam seruitutis. *ibid.* 6

Dominus.

Dominus temporalis locorum, per vsurpationem acquisiuisse ius patronatus, consistens in locis suis, præsumitur. 889.3

Dominus census, & non creditor dicitur ille, ad quem pertinet. 958.3

Dominus utilis si moriatur, possessio rei transit in directum. 1212.5

Donatio.

Donatio facta ex causa non vera, sed putata contrahentibus vera, est valida. 942.14

Donatio facta à muliere in fauorem viri non valet, nec quicquid sub ea comprehendi potest. 950.12,13

Donatio inter virum, & vxorem non valet. 953.8 quod fallit in donatione facta à muliere ignobili, viro nobili. *ibid.* 9

Donatio facta in fraudem creditorum non valet. 1068.4

Donatio inter virum, & vxorem est inualida, nisi sit iuramento vallata. 1100.2

Donatio inter virum, & vxorem, si viuentibus eis non reuocetur, morte vnus confirmatur. *ibid.* 3

Donatio inter patrem, & filium est prohibita, non tamen ex causa matrimonij, etiam futuri. 1156.2
 Donatio vt habeat valorem, non est necessarium, quod à partibus subscribatur. 1190.5

Donatio si est facta per publicam personam, non est necessaria subscriptio testium. *ibid.* 6

Donatio territorij facta à Rege, probat dominium illius. 1291.3

Donatio facta absenti reuocari non potest, si Notarius pro absente stipulauerit. 1326.2

Donatio mulieris facta filio, valet. 1688.4

Donationis materia est stricti iuris, & ideo non extenditur vltra expressa. 1065.6

Donationis acceptatio non transit ad hæredem. 1326.5

Index Rerum.

Donationis insinuatio nihil aliud est, quam lege publicè illam coram iudice ordinario, vt ad notitiam omnium perueniat. 1190.7
 Donationem non inducunt curialia verba. 1036.5
 Donationem causa mortis non potest pater auctorare ad sui fauorem. 903.19
 Donans rem fiscus, vel Princeps non præiudicat habenti ius in re donata. 1198.6
 Donata res absentis, tunc ei acquiritur, quando datur acceptatio illius. 1326.3
 Donare potest emphyteuta rem cum onere soluendi canonem. 900.2
 Donare Principem cum tertij præiudicio non censetur. 1172.2

Donatarius.

Donatarius omnium bonorum tenetur soluere debita donantis. 1068.2
 Donatarius non potest conueniri pro debitis donantis contractis post factam donationem. 1068.6

Dos.

Dos mulieris semper est priuilegiata. 950.8
 Dos debet inferuire pro sustinendis oneribus matrimonij. 1014.3
 Dos aliter restitui, ac afferuari non debet, nisi pro vt constituta fuit. 1050.1,2
 Dos promissa marito si non soluatur, poterit maritus perere compensationem pro oneribus matrimonij. 1147.5
 Dos à viro alienari non potest. 1165.5
 Dos integra consideratur patrimonium viduæ, ad effectum se se alendi. 1237.6
 Dos mulieris arbitrari debet ad summam legitimam. 1267.1
 Dos vt restituatur, possunt alienari bona fideicommissio subiecta, etiam si fideicommissum sit maternum. 1407.4
 Dos, & alimenta, quæ tenetur soluere hæres de bonis fideicommissio subiectis, numeranda non sint secundum nobilitatem, & dignitatem, sed iuxta necessitatem. 1424.4
 Dos restitui debet in eadem specie, in qua fuit data. 1625.2 & 1591.2
 Dos data puellæ ex bonis fideicommissio subiectis non debet extendi vltra necessarium. 1657.4
 Dos relicta mulieri debetur integrè, etiam si cum minore, vel sine illa sit nupta. 1660.10,15
 Dos si relicta sit mulieri de bonis fideicommissio subiectis, quod minus soluatur, remanebit in fideicommissio. ibid. 25
 Dos eadem debetur mulieri ingredienti Monasterium, ac carnaliter nubenti. ibid. 4, 28
 Dos minor est necessaria ad nuptias spirituales, quam ad carnales. ibid. 3
 Dos assignanda est secundum qualitatem, & summam bonorum, ex quibus deducenda est. 1668.1
 Dotis æstimatio facit venditionem, operaturque, vt dominium rei in dotem datæ transferatur in maritum. 903.7 quod limita, vt 8
 Dotis pretium transit in maritum. 977.3
 Dotis fructus debentur à die contracti matrimonij, propter onera eius. 980.4
 Dotis constitutio probatur nedum expressè, sed & præsumptiue. 1069.6,7
 Dotis promissionem arguunt nudum factum, & scripturæ præiudicia, promittentium dotem. 1099.3
 Dotis promissio eadem præsumitur in secundo, ac

in primo matrimonio, fide contrario non constat. ibid. 4
 Dotis receptæ confessio à marito facta, non præsumitur fraudulosa, in præiudicium posteriorum creditorum. 1151.4
 Dotis remissio sine assistentia consanguineorum, & decreto iudicis non potest fieri ex statuto Anconæ, & Marchiæ. 1165.3,4
 Dotis fructus debentur viduæ, si non habeat vnde se alat. 1237.3
 Dotis nomen cessat soluto matrimonio, non tamen debiti substantia, vt mulier sese alat. ibid. 4
 Dotis fauore ex statuto vrbs Romanæ procedi potest executiue contra tertios possessores bonorum. 1251.4 quod intellige de instrumentis dotalibus 5
 Dotis in constitutione habenda est ratio nobilitatis mulieris. 1267.2
 Dotis pro assecuratione potest retinere mulier hypothecata bona mariti. 1284.3
 Dotis legatum an debeat ingrediendi religionem. 1660.3 & seqq.
 Dotem si repetat mulier ab hæredibus mariti, non debentur fructus, nisi post interpellationem iudicalem, & si quid sit solum, computatur in sortem: secus autem est in obligato ad dotem ex propria voluntate, qui antea non tenebatur. 1206.15 & seqq.
 Dotem potest petere filia naturalis in bonis patris, vel aui, si aliunde non sit dotata. 1424.2,3 & 1431.8
 Dotem, aut legitimam debitam filia à patre, potest petere filia, licet aliunde habeat dotem. 1424.5
 Dotem si aliunde habet mulier, non debet constitui de bonis fidei commissio subiectis, 1660.26,27
 Dotem non tenetur restituere maritus constante matrimonio, etiam si præstitit cautionem de dote restituenda, quod habet locum etiam si mulier discedat à viro, & deueniat ad inopiam. 1685.4
 Dotalia bona æstimata in quantitate si dentur, quantitas est in obligatione, bona verò in solutione. 1350.6,7
 Dotalis rei æstimatio facit emptionem & venditionem. ibid. 2 quod limita, vt 3

Dubia.

Dubiarum rerum fidelis est interpres obseruantia subsequuta. 943.5

Duo.

Duo testes faciunt plenam probationem. 880.1

E

Ecclesia.

Ecclesia si dotata, & ædificata existat, præsumitur interuenisse consensum Episcopi. 908.12
 Ecclesia collegiata dignior est Parochialibus. 941.1 & 1420.5
 Ecclesia si redacta fuerit de regulari in secularem, non ex eo perditur priuilegium iuris patronatus. 1098.4
 Ecclesia Romana non respuit ritus, & consuetudines Græcorum, inter Latinos habitantium. 1140.17.
 Ecclesia Cathedralis, & Parochialis simul esse potest. 1163.13
 Ecclesia collegiata ex quibus probetur. 960.2 & 1163.5
 Ecclesia non tenetur renouare emphyteusim, si vel-

Index Rerum.

lit pro se bona retinere. 1181.5
 Ecclesia Burgen. habet indultum percipiendi fructus per annum cum dimidio ex omnibus beneficiis, etiam referuatis vacantibus per mortem. 1390.2,5
 Ecclesia agens ad deuolutionem ob finitam generationem, concludenter debet illud probare, maximè contra possessorem. 1402.5
 Ecclesia Cathedralis regularis habet Archiepiscopum, vel Episcopum loco Abbatis. 1408.6
 Ecclesia vt dicatur Parochialis quatuor requisita sunt necessaria. 1444.4
 Ecclesia Parochialis quomodo sit providenda, & quæ requisita habere debeat. 1586.3
 Ecclesia Parochialis ex quibus probetur. 1620.2
 Ecclesia differt à beneficio. 1632.2
 Ecclesia seculari non potest assumi clericus regularis. 946.5
 Ecclesiæ res arduas tenentur defendere coniuncti Episcopus, & Capitulum. 1233.3
 Ecclesiæ si fiat pollicitatio, ex ea acquirit ius. 1382.3
 Ecclesiarum vnitarum onera tenentur subire Religiosi. 1020.20
 Ecclesiæ collatas potest Episcopus transferre ad matricem. 1379.10

Ecclesiastica.

Ecclesiasticæ rei concessio est contractus stricti iuris, & quod non exprimitur, omissum censetur. 1066.6
 Ecclesiasticæ res non possunt alienari sine solemnitatibus à iure requisitis. 1071.3
 Ecclesiastica dicitur causa ratione rei vel fori, in quo agitur, vel personæ quæ agit. 1262.2
 Ecclesiasticas personas non ligat statutum laicorum. 1379.10
 Ecclesiastica dicitur causa non solum respectu personarum, sed etiam bonorum. 1293.5

Edictum.

Edictum præcedere debet ante confirmationem electionis, seu administrationem faciendam. 1457.8
 Edicti termino elapso qui non comparuit, non est admittendus ad beneficium vacans. 1314.2

Erectio.

Erectio Ecclesiæ si expressè non probatur, coniecturis datur locus. 960.2

Error.

Error si detegatur potest impugnari confessio propria, ex capite erroris. 981.8

Electio.

Electio, nominatio, & collatio si pertineat ad personam ecclesiasticam, examen debet fieri ab Ordinario. 1097.8
 Electionis confirmatio spectat ad superiorem. 905.5,6
 Electionis terminus quandiu pender, respicit fauorem illius, in cuius fauorem assignatur, postea verò alterius partis. 980.3
 Eligere, & instituire potest Ordinarius quem voluerit, ex approbatione ab examinatore, synodalibus, æque principaliter. 1155.2

Emphyteusis.

Emphyteusi finita resoluitur in ea ius creditorum. 978.5
 Emphyteusis data pro filiis, & descendantibus masculis finitur, si hi non existant, nam ad hæredes extraneos non porrigitur. 1181.2

Peña Decif. Tom. I. I.

Emphyteusis si sit concessa proximioribus agnatis, non tenetur Ecclesia renouare si pro se velit retinere bona. ibid. 5
 Emphyteusis contractus propriam naturam non habet, & ideo conditiones, & pacta in ea posita sunt obseruanda. 1183.5
 Emphyteusis est velut quædam materia informis, recipiens formam ex placito contrahentium. 1192.3
 Emphyteusi cedunt omnia fabricata in re eius subiecta. 1681.4

Emphyteuta.

Emphyteuta potest donare rem cum onere soluendi censum. 900.2
 Emphyteuta tenetur ad impensas rei emphyteuticæ. 1183.6
 Emphyteuta tenetur conseruare rem, super qua est constituta emphyteusis, & damno eius sunt rescindendæ, quæ per illius moram acciderint. 1681.2, 3

Emphyteutica.

Emphyteutica bona possunt dari in dotem. 978.8
 Emphyteutica res si pereat, an sit damno emphyteutæ, vel domini directi. 1472.4
 Emphyteutica rei deuolutioni vt sit locus, quid oporteat probare. 1181.3
 Emphyteuticæ rei perempta maiori parte non ex eo cessare debet solutio canonis. 1240.10

Emptio.

Emerere non licet creditori per se, vel subiectas personas pignora quæ ipse vendit, vel vendere facit pro debito. 1112.4. quod intellige vt 5
 Emptio facta cum clausula, *Consistunt*, transfert possessionem in euentem. 1124.2
 Emptionis & venditionis contractus non censetur celebratus, quoties bona pluris valent. 903.14. & 16
 Emptionem non facit dos æstimanda, quando expressè colligi potest, æstimationem fuisse factam ad alium finem, & effectum. 908.8
 Emptionem, & venditionem facit æstimatio rei dotalis. 1350.2 quod limita vt 3
 Emptori competit actio rei non traditæ, quæ impedit executionem, si venditor eam non tradiderit. 879.2
 Emptor bonorum à fisco tutus est à solutione onerum impositorum in illis. 1198.4. & 5

Enunciatiua.

Enunciatiuæ in antiquis aliquando probant. 960.7 & 9. & 1058.8,9
 Enunciatiuæ antiquæ contentæ in diuersis instrumentis, probant ius patronatus. 1032.2,3. quod limita in personis, & familiis potentibus. 4
 Enunciatiuæ antiquæ probant dotationem Altaris. 1162.1. & Ecclesiam esse collegiaram. 1163.9,10
 Enunciatiuæ instrumentorum, relatæ ad aliud antiquum, faciunt quandam probationem informem. 1186.16
 Enunciatiuæ Ordinarij non probant ius patronatus. 1355.12
 Enunciatiuæ antiquæ diuersarum scripturarum, & personarum habent vim famæ publicæ. 1392.2
 Enunciatiuæ plures in antiquis, excedentibus metam annorum, probant qualitatem beneficij. 1466.1
 Enunciatiuæ antiquæ factæ à diuersis Notariis, in diuersis instrumentis probant ius patronatus, & habent vim famæ. 1469.7

Index Rerum.

Enunciatiuæ plures, & diuersæ probant in patronatus, quia deseruiunt pro fama, quæ cum quasi possessione sufficit. 1639.7.8
 Enunciatiua vnica instrumenti, sine aliis adminiculis nihil probat. 1373.6
 Enunciatiua instrumenti confecti inter eandem partes probat, quod enunciatur. 1402.10
 Enunciatiua vnica non probat in patronatus, etiam in antiquis. 1589.8
 Enunciatiua facta ad supplicationem partis nihil probat. 1620.5.6
 Enunciatiua nominationis hæredis probat, quem esse hæredem. 1622.2

Episcopus.
 Episcopus potest ordinare, non obstante contradictione patronorum, si non constat de iure patronatus, nec præsentantes esse veros patronos. 890.2
 Episcopus potest conferre beneficium, non expectato semestre, vel quadrimestre, si reperiatur in vltimo statu, per illum fuisse collatum. ibid.3
 Episcopus potest conferre beneficium iurispatronatus, si intra quadrimestre, vel semestre patroni non præsentauerint propter litem inter eos motam. ibid.4
 Episcopus vtendo iure suo non attentat, quod intellige vt ibi. 896.6
 Episcopus præsumitur habere plenam notitiam de qualitatibus beneficiorum suæ diocesis. 960.7 & 1054.4
 Episcopus non habet fundatam intentionem de iure super decimis, licet de consuetudine possint ad eum pertinere. 965.10
 Episcopus gaudet alternatiua, si præcisè resideat in Episcopatu. 991.9
 Episcopus vt assistat in Capitulo tanquam Prælati vel tanquam Canonicus, neque resistit, neque assistit ius. 993.9
 Episcopus solus habet fundatam intentionem in iure, circa collationem beneficiorum totius diocesis extra Cathedralē. ibid.11
 Episcopus non gaudet alternatiua per residentiam indeliberatam in suo Episcopatu. 1001.2
 Episcopus habet fundatam intentionem in iure circa exercitium iurisdictionis in clericos. 1104.3
 Episcopus absens habet ius conferendi beneficia vacantia in mensibus ordinariis, etiam si sit extra diocesim. 1189.6.7
 Episcopus exercere potest iurisdictionem ordinariam extra diocesim. 1189.8.9
 Episcopus habet quartam decimarum de iure, & super ea habet fundatam intentionem. 1201.5.6
 Episcopus sine Capitulo in ipso præiudicium potest intentare iudicium in rebus requirentibus consilium, vel assensum illius. 1272.3
 Episcopus debet interuenire in causa cum Capitulo à principio, & si non interueniat, iudicium præiudicabit agenti, sed non alteri. 1278.7.8
 Episcopus habet fundatam intentionem de iure, vt possit exercere suam ordinariam iurisdictionem intra limites diocesis, in loco vbi voluerit. 1316.2
 Episcopus potest Ecclesias collapsas transferre ad matricem. 1379.10
 Episcopus potest vnice beneficia; seruata tamen iuris fama. ibid.9
 Episcopus potest gratificare, si concurrant plures præsentati non solum suo officiali, sed etiam consanguineo. 1386.3
 Episcopus si velit gratificare, non tenetur citare partes ad illum actum. ibid.5.6
 Episcopus non potest mutare statum beneficii, qui nec per prouisiones Apostolicas mutatur. 1392.5.6
 Episcopus in quacumque Ecclesia suæ diocesis, etiam exempta, potest Pontificaliter celebrare, & sedem Episcopalem ad diuina celebranda constituere. 1408.7.8
 Episcopus existit in Ecclesia Cathedrali regulari, loco Abbatis. 1408.6
 Episcopi confirmatio, & concessio præsumitur adhibita, quando agitur de actu necessario. 908.9
 Episcopi consensum interuenisse præsumitur, si Ecclesia existat ædificata, & dotata. ibid.12
 Episcopi gaudent alternatiuis suis, quando resident personaliter intra diocesim. 1232.9
 Episcopi de iure debent habere in choro locum præminentiorum. 1408.5
 Episcopis de iure spectat examinare beneficiandos, & vt tollatur eis hoc ius, requiritur scientia, & patientia. 997.8
 Episcopi datur manutentio in his, quæ de iure habent fundatam suam intentionem. 1318.3
 Episcopo potest auferri simultanea, & collatio ex consuetudine. 993.4.5
 Episcopo, & non Capitulo spectat concedere licentiam, vt Canonici possint se se absentare. 1294.4
 Episcopo competit compositio, & directio Ecclesiarum suæ diocesis. 1683.5

Epistola.
 Epistola producta in iudicio probat contra producentem. 1636.2
 Epistola tertio directa, in qua aliquid constetur, nihil probat contra eum, cui nocere potest. 1036.3.4

Euentus.
 Euentus est optimus interpres eius, quod actum est. 903.17

Euictio.
 Euictio non datur pro rebus donatis, & traditis. 1020.15.

Exactio.
 Exactio, & solutio pensionis sine possessione subsistere non potest. 662.2
 Exactio gabellæ probata, eo ipso probatur, restitutionem clericis non fuisse factam. 899.4

Examen.
 Examen approbationis ad dignitatem non est iustificandum in gratia. 939.5
 Examen testium sine citatione ad videndum iurare illos, est nullum. 1046.3 & 1156.10
 Examini testium videtur consentire pars, si dederit interrogatoria, cum quibus fuerint examinati testes. 1216.3 & 1222.2

Examinator.
 Examinatores synodales si approbauerint plures æquè principaliter, poterit Episcopus vnum ex eis, quem voluerit, instituire. 1155.2
 Examinatores ad Parochialem tenentur tradere Episcopo relationem de omnibus oppositoribus. 1637.4
 Examinare beneficiandos spectat de iure ad Episcopum. 1097.6
 Examinari possunt testes impediti extra locum remissoria. 1416.6

Exceptio

Index Rerum.

Exceptio.
 Excipiens de regula, de triennali, debet possidere de tempore, quo excipit. 891.2.9
 Exceptio est probanda ab excipiente, si actio contra eum sit probata. 880.4
 Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur contra verba clara instrumenti. 879.2
 Exceptio firmat regulam in contrarium. 882.2
 Exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi de æquitate Canonica post duos annos. 935.5
 Exceptio iuris tertij non admittitur in iudicio adipsiscendæ, maximè quando requiritur altiorem indaginem. 974.3.5
 Exceptio excommunicationis obstat agenti possessorio, recuperandæ. 1184.8
 Exceptio non adimpletæ transactionis non rescindit contractum, sed impedit executionem. 1207.5.7
 Exceptio quæ requirit altiorem indaginem non impedit executionem obligationis Cameralis. 1307.10
 Exceptio sola rei indicatæ opponi potest respectu verborum sententiæ, etiam generalissimorum. 1004.10
 Exceptio dolosa non prodest. 1010.4.5
 Exceptio extinctionis pensionis retardat executionem, si sit clara, & notoria, concludenterque probata. 1042.2
 Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat executionem. ibid.3
 Exceptio alicuius confirmat dispositionem generalem. 1065.5
 Exceptio regulariter non admittitur contra inuentarium bonorum tuelæ, factum. 1160.6
 Exceptio perituri probati, repellit peierantem à limite iudicij, quæ opponi potest vsque in finem causæ. 1202.3.5
 Exceptio rei indicatæ, ob non prosequutam appellationem, obstat agenti in interdicto, retinendæ. 1268.3
 Exceptio paupertatis regulariter non expellit testem ad testificandum. 1301.7
 Exceptio solutionis tantum opponi potest contra obligationem Cameralem. 1307.1
 Exceptio litis finitæ dicitur transactio. 1319.2
 Exceptio præscriptionis opponi potest contra hypothecariam actionem. 1334.12
 Exceptio fideicommissi turbidi nihil operatur in Saluiano interdicto. 1347.2
 Exceptio non numeratæ pecuniæ intra biennium opponi potest. 1401.6
 Exceptio iurispatronatus debet clarè, & in continenti constare ex dotatione, vel fundatione, vt retardet immissionem decretam virtute gratiæ subrogationis. 1589.9
 Exceptio simulationis non admittitur aduersus contractum iuratum. 1688.8
 Exceptio regulæ de annali non habet locum, si citatio non fiat infra sex menses, & causa prosequuta intra annum. 1391.1.2
 Exceptiones contrarias articulis potest opponere reus, licet ad eas probandas non debeat admitti. 963.2.3
 Exceptiones, quæ possunt opponi post sententiam contra executionem, cessant post datum tempus ad illas opponendas. 1025.5
 Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio possessorio. 1229.5

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in Saluiano interdicto. 1334.8
 Exceptiones requirentes altiorem indaginem non impediunt executionem iudicij possessorii summariissimi. 1688.9 & 1089.2
 Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio possessorio, *adipsiscenda*. 1437.2
 Exceptionis opponendi tempus est præfigendum, antequam ad executionem procedatur. 1025.4
 Exceptionem quam non potest opponere primus hæres, nec eam potest opponere secundus. 974.5
 Exceptione paupertatis probata incontinenti, potest impediti immissio in possessionem bonorum, dummodo illa sit clara, non verò turbida. 1015.11, 12

Excommunicatio.
 Excommunicatio non leuiter, sed sobriè est proferenda. 1583.6
 Excommunicationis siue iustæ, siue iniustæ, abolitionem petere tutius est. 1254.1
 Excommunicatio in subsidium aliarum pœnarum est imponenda. 1583.7
 Excommunicationis exceptio obstat agenti possessorio, recuperandæ. 1184.8
 Excommunicationem incurrit Clericus, recurrentis ad tribunalia secularia. ibid.4 & 1093.3

Excommunicatus.
 Excommunicatus non est audiendus, nec absoluentus, nisi preat simpliciter & absolute, quantum in se est. 881.8
 Excommunicato non est danda manutentio. 1184.5

Excusatio, & Excusatus.
 Excusationem à solutione expensarum non admittit Rota. 912.4
 Excusatio, & subsidij concordia, quam sumit Rex in Corona Aragoniæ, diuersa est ab illa Castellæ. 1623.5

Executio.
 Executio, & impositio gabellæ est prohibita laicis in Clericos. 880.3
 Executio obligationis guarentigiæ non impeditur per appellationem. 926.5
 Executio literarum Apostolicarum non solet retardari ob reuerentiam. 964.4
 Executio proueniens ex obligatione Camerali regulariter non suspenditur. 981.3
 Executio si fuit cæpta, non debet retardari. 982.5
 Executio sententiæ super possessorio non impeditur per productionem tituli, si fiat post sententiam latam. 991.11 & 1001.7
 Executio antequam fiat, debet iudex assignare parti tempus præfixum ad excipiendum. 1025.4
 Executio pensionis retardatur per exceptionem extinctionis, si clarè, & concludenter probetur. 1042.2
 Executio non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem. ibid.3
 Executio facta contra formam statuti est nulla. 1047.5.6
 Executio quæ admittitur in vna ciuitate per statutum illius in vrbe Romana non admittitur. ibid.7
 Executio non debet transcendere iudicatum. 1101.2
 Executio sententiæ non debet fieri in bonis Procuratoris, sed principalis. ibid.344
 Executio est attentata, si sit vulnerata per aliquam sententiam

B B b 4

Index Rerum.

sententiam. 1173.1
 Executio pro re conducta non potest fieri in sub-
 conductore, nisi pro pretio, quod soluere tene-
 batur subconducens. 1213.4
 Executio facta de re non comprehensa in manda-
 to iudicis est nulla. 1251.3
 Executio non censetur coepta, nisi post captionem
 pignorum. 1405.3 licet de stylo Rotae dicitur
 coepta post relaxationem executorialium, 4
 Executio est attentata, & nulla si fiat appellatione
 & inhibitione pendente. 1656.5
 Executio literarum Apostolicarum est danda post
 earum iustificationem. 1149.1
 Executionem paratam habent literae Apostolicae,
 postquam sunt iustificatae. 991.4.8
 Executionem literarum Apostolicarum potest impe-
 dire posterior in data, si sit in possessione.
 1001.5
 Executionem sententiae alterius tribunalis non ad-
 mittit Rota, ante cognitionem iustitiae, vel in-
 iustitiae illius. 1056.2
 Executionem paratam habent literae referuatoariae
 pensionis. 1062.2
 Executionem sententiae latae super possessorio, ad-
 iudicanda, non impedit productio tituli, post il-
 lam latam, nisi ex tali titulo appareat in con-
 tinenti de bono titulo producentis. 1232.8
 Executionem obligationis Cameralis solum im-
 pedit exceptio solutionis. 1316.2 & 1307.1
 Executionem obligationis Cameralis non impe-
 dit exceptio, quae requirit altiore indagine.
 1307.10
 Executionem impedit restitutio in integrum. 1405.
 1 quod limita, vt 2
 Executionem paratam sicut habent literae Apo-
 stolicae, habet & etiam Breue Camerale, iusti-
 ficatum coram executore. 1453.3

Executiua.
 Executiua qualitas instrumenti transit in ratifican-
 tem. 923.7
 Executiua materia non respicit, quod in futurum
 potest deduci, sed quod iam est probatum.
 1589.8
 Executiuum mandatum, relaxatum pro maiori
 summa obligationis est nullum in totum. 1395.
 5, 6 & 1371.3
 Executiue non potest procedi ex scriptura, quae
 non habeat eam vim. 1047.4
 Executiue procedi potest fauore dotis ex statuto
 vrbis Romanae contra tertios possessores bono-
 rum. 1251.4

Executor.
 Executor non potest decernere monitorium, ante-
 quam ei literae praesententur. 882.7
 Executor cum clausula, *vocatis vocandis*, est mix-
 tus, & ab eius declaratione datur appellatio.
 893.4 & 389.3
 Executor habet manus ligatas lite pendente in
 Curia. 893.9
 Executor literarum Apostolicarum potest esse, qui
 est in possessione dignitatis, licet titulus non
 sit legitimus. 996.6
 Executor dispensationis matrimonialis potest se se
 extrajudicialiter a cognatis informare de gradi-
 bus prohibitis. *ibid.* 8
 Executor merus debet procedere vt mixtus, assu-
 mendo partes iudicis, si dubeatur inter litigan-
 tes de anterioritate possessionis. 1240.2 & 1173.2

Executor si procedat contra possessorem, debet
 procedere non vt merus, sed vt mixtus, assu-
 mendo partes iudicis. 1173.2
 Executor testamentarius non potest praedudicare
 haeredi in his, quae ab illo, vt haerede pendet.
 1225.7
 Executor literarum Apostolicarum citare debet
 possessorem, antequam illum priuet possessione.
 1396.3
 Executor literarum Apostolicarum in procedenda,
 & iustificanda gratia, est mixtus. 1453.6
 Executor literarum Apostolicarum cum clausula,
confitio, est mixtus, & datur appellatio, ac verò
 purificata clausula, est mixtus. *ibid.* 6, 7
 Executor de mero sit mixtus, existente legitimo
 contradicatore, & tenetur assumere partes iudi-
 cis, aliàs attentat. 1595.2
 Executores testamentorum potius dantur rebus,
 quam personis. 1067.4
 Executores testamenti si plures sint aequaliter dati,
 omnes concurrere debent, vel saltem maior
 pars ad actum faciendum. *ibid.* 6
 Executores plures literarum Apostolicarum si sint
 dati, vno electo, non est alius eligendus sub
 poena attentatorum, quod limita, nisi primus
 sit negligens. 1422.6
 Executorum tota potestas pendet a testamento.
 1067.3

Executoriales.

Executoriales literae Rotaes non possunt operari
 executionem, antequam intimetur, & repro-
 ducantur, & tunc conceditur declaratoria.
 1372.1

Exemplum.

Exemplum extractum ex ipso originali per succes-
 sorem in notis, habetur pro originali. 957.3
 Exemplum publicae scripturae, datum a Notario,
 probat, licet sit scriptum aliena manu, quia suf-
 ficat illius subscriptio. 1038.3
 Exemplum scripturae exhibitum in processu pro-
 bat, parte non opponente. 1333.7

Exemptio.

Exemptio praesupponit subiectionem. 1072.5
 Exemptio solutionis decimarum, data pro fructi-
 bus cultis propriis manibus, intelligitur de illis,
 qui ad usum exemptorum pertinent. 1272.3
 Exemptio, vel dispositio habent duas partes, non
 derogat eas, si expresse non caueatur. 1582.12
 Exemptionem soluendi decimas non potest con-
 cedere Princeps laicus. 965.5
 Exemptionem decimarum cum difficultate con-
 cedit Sedes Apostolica. 1090.13

Exemptus.

Exemptus locus licet non sit de diocesi, tamen
 existere dicitur intra eam. 1072.
 Exemptus soluens onera pertinentia Titulari, iure
 potest ab eo repetere. 1582.8

Exequia.

Exequia solemnnes non debent celebrari a vitis
 concubinis, vel meretricibus suis, quando mo-
 riuntur. 1200.9

Exhibitio.

Exhibitio rei praetensa facienda est, confitio de
 duobus extremis, videlicet interesse petentis &
 existentia rei. 1464.2

Existentia.

Existentia beneficij praesumitur, non probata
 eius

Index Rerum.

eius extinctione. 1394.2

Expeditio.
 Expeditionem causae non impedit inhibicio ante-
 cedens, si agatur ex alio titulo. 893.7

Expensa.
 Expensae necessariae pro rebus dotalibus factae non
 sunt compensandae marito in restitutione dotis.
 1147.7
 Expensae fructuum sunt deducendae, vt dicantur
 fructus. 1152.2
 Expensae vt soluantur, sunt iustificandae. 1153.3
 Expensas factas tenetur soluere releuans a solu-
 tione expensarum. 1031.2
 Expensas litis, & alimenta non tenetur aliquis
 prestare litiganti contra se, praecipue si agatur
 pro redditione rationum. 1384.2

Expressio.
 Expressio dici, veluti Martij, vel Mercurij, non est
 de substantia scripturae. 2053.4
 Expressum dicitur illud, quod in scriptura legitur,
 & in ea apparet. 1002.7

Extensio.
 Extensio non datur in testamento de vno Capitu-
 lo ad illud diuersum. 925.11
 Extensio non datur de concessis ad non concessa
 in priuilegiis, in exorbitantibus a iure commu-
 ni, etiam si sint minora, & faciliora. 1419.8

Extrajudicialia.
 Extrajudicialia molestia illata non interrumpunt
 praescriptionem, nisi sint super possessione, vel
 fructibus. 882.11
 Extrajudicialis confessio non nocet confidenti.
 1209.2, 3

Extrema.

Extrema sunt probanda ad obtinendum ex Salua-
 no interdico. 1334.2, 4
 Extrema sunt probanda, vt detur locus actioni
 spoliij. 1601.4 & quomodo probetur, 5
 Extremis praesentationum beneficij probatis, me-
 dia praesumuntur probata. 1673.10

F

Faciendi verb.

FAcere, vel facere debere idem est. 1160.8
 Facere qui tenetur aliquid statim, nunc debet
 facere. 1401.2, 3

Factum.

Factum auctoris mei impugnare non possum.
 981.2
 Factum Procuratoris, exequentis mandatum, re-
 putatur factum mandantis, quo ad omnes iuris
 effectus. 1009.3 & 1061.2, 3
 Factum iuridicum producit bonam fidem in pos-
 sidente. 1672.8
 Factum alienum non tribuit scientiam rei. 1676.2
 Factum vbi requiritur ad aliquid probandum,
 non sufficit confessio partis. 1310.4, 5
 Facti quae sunt, non praesumuntur, nisi probentur.
 942.2 & ab afferente sunt probanda. 1108.2
 Facti quae sunt debentur probari concludenter.
 1201.7
 Facto proprio ratificatur transactio. 943.6

Factor.

Factores & administratores praediorum probant
 collectionem fructuum, dummodo sint plures,
 nam vnus non sufficit. 1667.4

Facultas.

Facultas libera testandi non est auferenda per pa-
 ctum. 953.3, 4
 Facultates bonorum inspiciendae sunt ad confi-
 tuendam dotem mulieris. 1267.2, 3

Facultatiua.

Facultatiua solutio ex causa elemosynae non praes-
 sumitur annua responsio facta Ecclesiae, si con-
 stat de titulo. 1135.9
 Facultatiua confessio, facta domino praedij, non
 obligat successorem singularem. 1463.2, 3

Femina.

Feminae non veniunt appellatione descendendum
 ex linea masculina. 902.7
 Feminae, vel masculi ex eis non sunt vocati, quan-
 do agnatio est considerata in successione. *ibid.* 10
 Feminae agnatae primo vocatae praeseruntur aliis
 secundo vocatis, etiam si descendant ex filio.
ibid. 5
 Feminae facilius admittuntur ad successionem,
 quando a testatore agnatio non fuit considera-
 ta. 1338.6
 Feminarum dotarum exclusio ex statuto, existen-
 tibus filiis, non habet locum, si filiae sint positae
 in conditione. 1297.12

Falsitas.

Falsitas est quid facti. 942.2
 Falsitas concludenter est probanda, aliàs non no-
 cet. 1431.9
 Falsitatis suspiciones debent esse graues, & vehe-
 mentes contra instrumentum, vt fides ei non
 adhibeatur. 1236.10
 Falsitatem qui allegat, tenetur eam concludenter
 probare. 942.3
 Falsa causa in concessione decreti annullat illud.
 977.2

Fama.

Fama, & vox vana non est attendenda, ad effe-
 ctum probandi vocem, & famam publicam.
 921.10
 Fama de immemorabili probanda est per testes
 deponentes, ita viguisse per quadraginta annos
 ante motam litem. 1023.8
 Fama in antiquis probat territorium. 1072.4, 8
 Fama in antiquis sola, non probat ius patronatus,
 nisi probata longissima possessione. 1377.7 quae
 debet esse quadraginta annorum. 8
 Fama ex quasi possessione praesentandi probat ius
 patronatus. 1639.8
 Fama in antiquis probat parentelam. 1659.6
 Fama probatur per enunciatiuas antiquas trium
 instrumentorum. 1673.7
 Fama sola non sufficit ad probandam pertinentiam
 collationis, quando Ordinarius, vel prouisus
 ab eo, est in causa. *ibid.* 8

Familia.

Familia per descendentes conseruatur, non verò
 per ascendentes. 934.3
 Familia si sit patrona beneficij cum aliis, eo ipso
 praesumitur de principalibus, & habet aequale
 ius cum caeteris. 984.4
 Familiae quando aliquid conceditur, censetur con-
 cessum omnibus pro virili portione. 942.2

Familiaritas.

Familiaritas Cardinalis probatur ex actibus indu-
 centibus illam. 1677.2
 Familiaritatis ius non est considerabile, vt ex eo
 detur manutentio. 183.4
 familia

Index Rerum.

Familiaritatibus pluribus concurrentibus quæ est potentior, præualer. 1177.9

Familiaris.

Familiarium Papæ, & Cardinalium beneficia, & quæ vacant per Episcopos sunt reseruatæ. 1177.1 & seq.

Famulus.

Famulo non debetur salarium non conuentum. 932.4

Fatale.

Fatalia non indigent prorogatione, nec currunt in sententia notoriè nulla. 1168.3

Fatalia non currunt, quando pars ex legitimo impedimento non potest causam prosequi. ibid.5

Fatalium ex lapsu facit sententia rem iudicatam, cum appellatio sit deserta. ibid.3

Fatalium per lapsum non extinguitur lis, donec pronuncietur super desertione ex stylo Rotæ. ibid.4

Fatalium lapsus non impedit confirmationem sententiæ. 1333.3

Fatendi verb.

Fateri censetur impositionibus, qui ponit, non verò qui articulatur, nam articulans non fateretur. 907.3 licet aliquando habeatur pro confitentem. 4

Factor.

Factor mercatoris tenetur reficere principali, quod absque ordine eius credit. 898.3

Fides.

Fides non adhibetur Notario, nisi in iis, de quibus à partibus fuit rogatus. 1070.5

Fides non adhibetur testibus mortuis ex stylo Rotæ. 1222.3

Fides instrumenti quandoque suppletur ex adminiculis probationum. 1236.4

Fides simplex nihil probat. 1300.3

Fides adhibetur scripturis, extractis à Monacho, vel Sacerdote exercente officium Notariatus. 1325.3

Fides Parochi, attestantis quem esse baptizatum, vti natum ex N. non probat descendentiæ, si alia non concurrant. 1322.16

Fides inconstans si adsit in relato, non valet probatio referentis. 1373.14

Fidem facit copia extracta per successorem in officio, ex originali nota. 927.2

Fidem plenam facit confessio, & declaratio contra confidentem, & declarantem. 949.2

Fidem faciunt originalia instrumenta publica ab ipsomet Notario testificante. 1236.2

Fideicommissum.

à Fideicommissum vniuersali non censetur recessum per particulare, cum non sit inconueniens, quòd eadem res sit subiecta vtrique fideicommissum. 118.8

Fideicommissum consistens in molendino reàdificato semper existit in solo. 897.2 & non perit, etiam si ædificium fuerit destructum. 8

Fideicommissum conditionale purificatur adueniente conditione. 902.4

Fideicommissum non extenditur de persona ad personam, etiam ex verisimili mente testatoris. 909.10

Fideicommissum particulare non comprehendit omnia bona mobilia, & immobilia. 958.11

Fideicommissum potest fieri cum relatione ad aliam dispositionem. 967.5 quod intellige, vt 6 & seq.

Fideicommissum reciprocum inducitur, si testator voluerit succedi ad inuicem in stirpes, & non in capita. 989.1,2

Fideicommissum conditionale non transmittitur ad liberos. 1000.2 quod limita, vt 4

Fideicommissum conditionale, coniunctum cum iure accrescendi, declarat dilectionem testantis quo ad vocatos. ibid.6

Fideicommissum regulariter non inducitur ex prohibitione alienationis. 1002.8

Fideicommissum vniuersale dicitur, quod comprehendit bona mobilia, & immobilia, nomina, & actiones, &c. 1091.7

Fideicommissum non potest comprehendere legitimam portionem debitam filiis. 1094.3 quam possunt extrahere successores etiam extranei. 4

Fideicommissum ex quibus coniecturis probetur. 1338.3 & seq.

Fideicommissum extinguitur si viuentem testatore decedat ille, cui fuit relictum. 1361.2

Fideicommissi restitutio est facienda deducto aere alieno. 958.7

Fideicommissi Trebellianica in primo gradu non detrahitur. 1043.2

Fideicommissi purificandi renunciatio nihil operatur. 1044.3

Fideicommissi renunciatio vt valeat, necessaria est scientia in renunciante. ibid.4,5

Fideicommissi fructus percepti, pendente iudicio testatoris, sunt computandi pro Trebellianica in hæredibus primi gradus, non verò in extraneis. 1060.2 quod procedit etiam si hæres veller fructus restituere. 3

Fideicommissi in materia admittuntur coniectura, & singulæ quæ de per se non sufficerent, simul iunctæ suffragantur. 1338.2

Fideicommissi alternatiua sufficit verificari in vno ex vocatis. ibid.14

Fideicommissio sunt subiectæ res, quæ erant comprehensæ in illo. 961.2,6

Fideicommissio bona subiecta possunt alienari pro dotis restitutione. 1334.8 & 1337.4 quod extendit, etiam si fideicommissum sit maternum. 1407.4

Fideicommissio bona materna subiecta possunt obligari pro restitutione dotis in subsidium aliorum bonorum. 1359.9

Fideicommissio bona subiecta non possunt hypothecari. 1407.6

Fideicommissio non datur locus pro bonis non existentibus in dominio fideicommittentis. 1618.1

Fideicommissarius, & Fideicommissaria.

Fideicommissarius potest retinere rem fideicommissio subiectam, donec melioramenta ei soluantur. 1005.4

Fideicommissario danda est immissio in bonis possessis à testatore, tempore mortis. 1015.10

Fideicommissario debentur fructus rei fideicommissio subiectæ à die purificati fideicommissi. 1658.4

Fideicommissaria rei impensum factum, restituendum est hæredi, & faciendæ est solutio de impensis, non verò de æstimatio impensis. 1082.5

Fideicommissaria substitutio non attendit proximitatem respectu grauati, sed testatoris. 1138.6

Fideiussio.

Index Rerum.

Fideiussio, & Fideiussor.

Fideiussore regulariter pro aliis prohibetur mulieribus. 950.3

Fideiussore, vel intercedere mulier pro viro non potest. ibid.4 nisi probetur cessisse in utilitatem mulieris. 5,6

Fideiussore potest mulier, & se se obligare pro dote sibi danda, & restituenda. ibid.8 quod fallit si fiat pro viro. 9

Fideiussio facta à muliere pro viro sine solemnitatibus statutariis non valet. ibid.14

Fideiussor obligatus alternatiuè liberatur, si vnam partem alternatiuè adimpleat. 1039.12

Fideiussor pro carcerato ad faciendum illum representare, liberatur, facta vna representatione. ibid.13

Fideiussor probat sufficienter solutionem principalis debitoris ex instrumento, & quietantiis factis de illa, vt repetere possit solutum. 1263.2

Fideiussor eo ipso quod soluit pro principali, potest agere contra eum actione mandati, repetendo solutum. ibid.3

Fideiussor soluens ignoranter, debitorem esse liberatum, habet actionem mandati ad repetendum solutum, si soluerit vigore mandati. ibid.7

Fideiussor non tenetur rationem administrationis reddere suo principali. 1378.2

Fideiussor vigore propriæ obligationis tenetur ad omnia, quæ tenetur principalis. ibid.3

Fideiussor soluens pro aliis fideiussoribus potest repetere ab eis partes solutas. 1641.6

Fideiussores si sint liberati ab obligatione ex quacunque causa, non possunt à iudice obligari sine nouo consensu eorum. 1061.7

Filiatio.

Filiatio probatur ex actibus inducentibus educationem filij per patrem. 1205.

Filiatio probatur per præsumptionem. 1301.1

Filiatio facilius præsumitur de muliere retenta in domo, quàm de habita extra eam. ibid.4

Filiatio probatur etiam instrumento proportionato ad illum actum, veluti ex testamento. 1334.5 & 1359.2

Filiatio, & descendentiæ probatur ex libro, vbi notantur baptizati, & ex aliis adminiculis. 1659.7, 8

Filiationis probatio certa respectu patris dari non potest, sed recurritur ad coniecturas. 1111.2,3

Filiationis actus positivi sunt, educare, alimentare, & vestire filios. ibid.5

Filia.

Filia est. capax donationis factæ à patre pro dote constituenda, & hoc fauore dotis. 1156.3

Filia exclusiua ad legitimam paternam per statutum, quando faciat partem. 1248.4

Filia naturalis potest petere dotem in bonis patris, vel aui, subiectis fideicommissio, si aliunde non sit dotata. 1424.2,3 & 1431.8

Filia etiam habens aliunde dotem, potest petere eam, aut legitimam sibi debitam à patre in bonis eius. 1424.5

Filia posita in conditione censetur vocata, non solum per fideicommissum, sed & per vulgarem. 1619.4

Filia non potest præiudicare pater in dote promissa. 1156.4

Filius.

Filius descendens ex femina non dicitur descen-

dere per lineam masculinam. 902.6,7

Filius quod habet, non præsumitur esse paternum. 1078.5

Filius familias, vel minor, possunt se se obligare ex causa dotis. 1165.7

Filij positi in conditione censentur vocati ad portionem patris, non verò patris. 909.4

Filij, & descendentes vocati à testatore censentur vocati ordine successiuo. 973.3

Filij fideicommissarij prædefuncti sunt positi in conditione ante purificationem fideicommissi. 1000.2 quod limita vt 4

Filij representant patrem defunctum in successione aui. 1351.5

Filij positi in conditione censentur dilecti à testatore ad obtinendum fideicommissum. 1000.5

Filij si sint vocati in fideicommissio propriis nominibus, non veniunt nepotes. 1002.12

Filij successio datur matri ex SC. Tertulliano, licet diuersimodò fiat ex statuto Faentino. 1120.2

Filij positi in conditione censentur vocati, si sint positi in vna parte testamenti, & in alia expressè vocati. 1297.5 quod limita, vt 6

Filij positi in conditione semper censentur vocati, quando aliter succedere non possunt, neque ex testamento, neque ab intestato. ibid.8

Filij positi in conditione in vno Capitulo, & in alio priùs, vel posterius sunt expressè vocati, dicuntur vocati in illo Capitulo, in quo sunt positi in conditione. 1338.4

Filij quando sunt positi in conditione respectu patris, & vocati respectu patris, censentur vocati etiam respectu patris. ibid.5

Filij positi in conditione an censentur vocati. 1403.19

Filij positi in conditione censentur vocati ad portiones patruorum, ex coniecturis. 1615.17,18

Filij positi in conditione censentur vocati dispositiuè. 1668.8

Filiorum masculorum mentio facta à testatore excludit feminas. 902.11,12

Filio spurio debentur alimenta, ex æquitate canonica. 978.6

Filio spurio potest relinquere pater qualitatem sufficientem pro alimentis. 1170.6

Filio spurio debentur alimenta, licet aliunde habeat vnde viuere possit. 1185.5 sed contrarium est verius. 6,10

Filio spurio legare non potest pater nisi in casu necessitatis. ibid.12

Filiis non præiudicat dictum patris circa natalia. 120.11

Filios habere notitiam testamenti nuncupatiui patris præsumitur, si in confessione præsentis extiterunt. 1174.8

Finis.

Finis regulæ de trienniali fuit, lites extinguere. 891.5

Fiscus.

Fiscus dicitur vniuersalis successor bonorum confiscatorum, & ideo tenetur stare locationi factæ. 1116.2

Fiscus, & non alius potest opponere de iure fisci. 974.2 & 988.1

Fiscus vendens bona releuat emptorem ab oneribus impositis in eis. 1198.4,5 scilicet est in eo, qui habet bona titulo lucratiuo. 6

Fiscus

Index Rerum.

Fiscus donans rem non præiudicat habenti ius in re donata. *ibid.* 6

Flumen.

Flumen si diuidatur in duas partes, seu riuos, ita vt per vtrumque fluat, non ex eo mutatur ius fluminis. 897.12

Folium.

Folium debiti, recognitum ab scribente, probat contra ipsum. 1647.3

Forensis.

Forensis non dicitur suspectus debitor, si possidet immobilia in loco originis, & post contractum non deteriorauit suam conditionem, & sic non est cogendus ad præstandam cautionem. 1164.5 quod extende etiam ad mobilia. 6

Forma.

Forma ab statuto inducta præcisè est adimplenda. 1206.12

Forma gratiæ non seruata, corrumpit & ipsa gratia. 1401.2,3 & eius commodum perditur. 4

Forma Tridentini seruanda est in concursu ad Parochialem, quamuis collatio pertineat ad superiores regulares. 1628.6

Frater.

Frater consanguineus concurrat cum vtrunque coniuncto, tam in pupillari, quam in fideicommissaria substitutione. 1138.2

Fraus.

Fraudis suspicionem excludit facti veritas. 1151.6, 7 & 1161.2

Fructus.

Fructus rei legatæ, cuius dominium recta via transfertur in legatarium, debentur à die aditæ hæreditatis. 920.4

Fructus omnium rei fructiferæ legatæ mulieri, ad effectum constituendi dotem, debentur ei. *ibid.* 6

Fructus legati conditionalis non debentur pendente conditione. *ibid.* 9

Fructus deturfi, & non exacti in vita beneficiarii debentur hæredibus eius. 970.2,4

Fructus beneficii debentur successori, si realiter nõ sint percepti, & comixti cum propriis bonis. 969.1 quod extende, etiam si sint sequestrati. 2

Fructus dotis debentur à die contracti matrimonij propter eius onera. 980.4

Fructus fideicommissi, pendente iudicio testatoris, sunt computandi pro Trebellianica in hæredibus primi gradus, non verò pro extraneis. 1060.2

Fructus rei æquant veram æstimationem per spatium viginti annorum. *ibid.* 5

Fructus præsumuntur percepti à possessoribus rerum, non verò à non possidentibus. 1101.1

Fructus sunt soluendi, vbi colliguntur. 1134.6

Fructus rei dicuntur, deductis expensis, pro illis habendis. 1153.2

Fructus beneficii sunt hypothecati pro pensione. 1172.4

Fructus pertinentes Principi, & ab eo donati, transferunt sine onere. *ibid.* 6,7

Fructus ab statuto taxati pro dote mulieris, soluendi sunt ab hærede, vel à quocunque habentes moram in solutione. 1237.14

Fructus restituere non tenetur, qui eos percepit loco alimentorum. 1320.4

Fructus sunt sequestrandi, quando insurgunt aliqui incidentes reddentes causam turbidam. 1364.2

Fructus rei fideicommissi subiectæ, debentur hæredi fideicommissario. 1658.2,3

Fructus rei sequuntur dominium. 1672.7

Fructuum legatarum sine alia conditione debentur, vbi res est sita. 1123.2 & 1134.5

Fructuum perceptio ex prædiis probatur ex libris collectorum. 1261.2

Fructuum perceptio probatur ex recollectione illorum, in propria domo facta. 1367.2

Fructuum liquidatio vt sit probata, debet fieri verè, & non verisimiliter, neque præsumptiue. 1667.2

Fuga.

Fugam admittere non tenetur, qui est conflictus metu, ad euitandam violentiam, si ex ea damnum notabile pateretur. 1210.5

Fundans.

Fundans se in tempore anteriore, vel posteriore scripturæ, tenetur illud probare. 1074.4

Fundans se in statuto, tenetur probare qualitatem eius. 1206.10

Fundans se in negatiua, tenetur illam probare. 1207.6

Fundamentum.

Fundamentum principale gratiæ iustificandum est concludenter. 1131.2

Fundamentum gratiæ probare tenetur, qui illam obtinuit. 1208.2 & 1245.1

Fundatio.

Fundare non potest quis suam intentionem in positione negata. 963.4,5

G

Gabella.

Gabellæ solutio si sit facta vniformiter à laicis, & Clericis, ex eo probatur non esse factam restitutionem Clericis, si aliunde non constat. 899.4

Gabellas, & alia onera imposita per laicos non tenentur soluere personæ Ecclesiasticæ. 1079.5

Gabellas quando teneantur soluere Clerici, *ibid.* 7 vsque ad 12

Genealogia.

Genealogiæ puritas probatur per auditum antiquorum. 921.3 & 930.4

Genus.

Generis appellatione non comprehenditur species, in materia odiosa. 946.3

Gerens.

Gerens actus capitulares sine contradictione habetur pro Capitulari. 1016.2,5

Gesta.

Gesta inter personas interesse habentes non probant. 1373.9,11,13

Gratia.

Gratia est iustificanda, antequam possessor expelli possit à sua possessione. 928.6

Gratia iustificatur per tres testes, testificantes de publica voce, & fama. 939.2

Gratia non dicitur contraria ex eo, quòd in vna earum concedatur plus, vel minus. 952.8,9

Gratia facta excommunicato est nulla. 1093.5

Gratia alternatiuè concessa si in vna parte verificetur, est valida. 1103.6

Gratia in forma, *Dignum*, solum tribuit ius ad rem. *ibid.* 10

Gratia in forma, *Dignum*, si quis obtineat, non vacat

Index Rerum.

cat beneficium per eum, antequam declaratur dignus. *ibid.* 11

Gratia ex falsa causa concessa non est legitima. 1149.3

Gratia si sit iustificata, concedendum est mandatum de immittendo. 1144.5

Gratia redditur conditionalis per clausulam, *admodum*. 1155.7

Gratia censetur iustificata ex partis confessione. 1187.4,7 & 1296.2

Gratia, si neutri, quid requirat. 1354.2 & seq.

Gratia, si neutri, requirit litem adesse, aliàs nihil operatur. *ibid.* 4

Gratia si sit obtenta, non dicitur imperfecta, ex quo literæ non sint expeditæ. 1393.3

Gratia sub certa forma concessa, ea non seruata, corrumpit & illa. 1401.3

Gratia iustificatur circa valorem beneficii ex duobus testibus, deponentibus de voce & fama, per verbum, *fuit*, & *est*. 1467.1

Gratia regulatur secundum mentem concedentis. 1582.14

Gratia præuentiua excludit subrogationem in iuribus defuncti, vt præter præuentum nullus alius subrogetur. 1631.4,5

Gratia beneficii obtenta ob non publicationem non suffragatur, nisi verificata, & probata concludenter negatiua non publicationis. 1636.2,6

Gratia beneficii obtenta ob non præsentationem litterarum non suffragatur, nisi probata concludenter negatiua non præsentationis. *ibid.* 3

Gratia beneficii si alternatiuè contineat duplicem vacationis modum, quando sufficiat vnum iustificare. *ibid.* 5

Gratia potest iustificari per confessionem aduerfarij tacitam, & in consequentiam. *ibid.* 5 quod declara, vt 8,9

Gratia fundamentum principale est probandum concludenter ab obtinente. 1131.2 & 1208.2 & 1245.1 & non sufficit semiplena probatio. 1453.4

Gratiam sui auctoris tenetur iustificare subrogatus, vel saltem probare per triennium pacificè possessisse, etiam si titulus sit inualidus. 1355.11

Gratia, etiam valere, an & quando dicatur noua gratia, vel potius confirmatoria primæ. 1636.4

Gratiosa.

Gratiosa subrogatio est gratia de per se. 940.11

Gratiosa subrogatio habet locum in beneficiis litigiosis, concurrentibus tribus conditionibus. 1232.2

Gratiosa restitutio causæ, prout de iure, denegari non potest. 1292.2

Gratificatio.

Gratificatio pendet à mera voluntate Episcopi & est actus voluntariæ iurisdictionis. 1386.7 & seq.

Gratificatio quando requirat causæ cognitionem. 1457.7

Gratificationis in materia multum defertur iudicio Episcopi. *ibid.* 2

Gratificationis est iusta causa, antepone non habentem beneficium. *ibid.* 3

Gratificationi datur locus in approbatis æqualiter ad beneficium ab examinatore. 1386.1

Gratificare si vult Episcopus, non tenetur citare partes, ad illum actum. *ibid.* 5,6

Grauiamen.

Grauiamen aliquod si non imposuit testator nepotæ

Pena Decis. Tom. I I.

tibus in conditione positis, substitutio non egreditur filios, primo substitutos. 909.8

Grauiamen debet præcedere, & de eo constare, vt sit locus attentatis. 1411.2

Grauiamen positum in primo gradu, censetur repetitum in sequentibus. 1615.5

Grauitas.

Grauitas delicti cognoscitur ex grauitate poenæ. 1035.3

H

Habitus.

Habitus non facit Monachum. 1355.1

Hæres.

Hæres si sit extraneus, vel transuersalis, non habet locum *Aut. res qua. C. commun. de legat.* 917.11

Hæres non potest opponere exceptionem, quam non poterat opponere testator, qui illam hæredem instituit. 974.5

Hæres est vna, & eadè persona cum defuncto. 981.3

Hæres cum beneficio legis non potest condemnari vltra vires hæreditarias. 1007.3 & idem est, si confecit inuentarium. 1025.2

Hæres vniuersalis immittendus est, ex *l. fin. C. de edit. Diu. Adu. tollen.* 1008.5 & 1027.2

Hæres tenetur soluere expensas, si testator erat obligatus pro releuatione illarum. 1031.2

Hæres detrahit Trebellianicam de quocunque fideicommissio vniuersali. 1043.6

Hæres non potest impugnare factum testatoris. 1068.5 & 1207.2

Hæres adeundo non quasi contrahit cum legatario in loco, vbi additur hæreditas, sed vbi res legata est sita. 1134.5

Hæres simulantis potest agere de simulatione contractus, celebrati à testatore. 1290.10

Hæres institutus sub conditione, quæ pendet à voluntate tertij, capiet hæreditatem, si tertius renuat adimplementum. 1345.5

Hæres scriptus per coniecturas intelligi non potest. 1361.8

Hæres non tenetur vltra vires hæreditarias, si confecit inuentarium, & præseruat bona hæreditaria intacta. 1447.2,3

Hæres in confectioe inuentarij, quas solemnitates obseruare debeat. *ibid.* 5 & seq. & illæ suppletur, si inuentarium fuerit factum cum iudicis decreto. 6

Hæres omittens aliquid describere in inuentario, non præsumitur dolosè, sed ignoranter omisisse. *ibid.* 14

Hæres possessor præferendus est fideicommissario, donec litigatur de iure fideicommissi. 1462.1

Hæres creditor hæreditatis potest sine dolo, & fraude, eligendo rem sibi satisfacere. 1611.4

Hæres potest compensare mutuas prætensiones, quas inter se habent. 1007.4

Hæres confitentes recepisse res, quæ in hæreditate erant, per consequens fatentur, eas esse hæreditarias. 1095.2,3

Hæres duo si sint, potest quilibet pro sua rata satisfacere obligationibus defuncti. 1622.5

Hæres nomen comprehendit vniuersalitatè. 1013.4

Hæres verbum verificatur in pluribus, quod procedit in fauorabilibus, non in odiosis. 1066.5

Hæres consensus requiritur in contractibus, quando illi sunt maiores infantibus. 944.7

Hæredi fideicommissario debentur omnia bona comprehensa sub fideicommissio. 961.2

C C C

Hæredi

Index Rerum.

Hæredi beneficiati debentur fructus beneficij decursi, & non exacti in vita illius. 970.2,4
Hæredi competit restitutio ex capite ignorantia eorum, quæ testatori debebantur. 914.7
Hæredem creditorem securum reddit inuentarium factum, vt damnnum non patiat, non verò vt lucrum capret. 981.3
Hæredem quem esse probatur ex enunciatiuis ab ipso, vt tali factis. 1622.2
Hæreditas.
Hæreditatis paternæ sunt incapaces illegitimi ex constitutione Pij V. 908.6
Hæreditatis aditio consistit in animo, & ideo ad probandam eam, requiritur actus, per quem illa inducatur. 1640.3
Hæreditatem Monacho pertinentem non potest remittere Monasterium, non seruatis solemnitatibus à iure requisitis. 1071.2
Hæreditarium.
Hæreditarium, vel vt tale, quod non est, in capita, & non in stirpes diuidendum est. 934.6
Hæreditarium dicitur creditum, licet exactio sit dilata in longum tempus post mortem testatoris. 1095.4
Hæreditaria esse bona, si constentur filij in instrumento diuisionis, standum est tali enuntiationi. 1078.6
Hæreticus.
Hæreticus in errore deprehensus non est statim tradendus curiæ seculari. 1087.7
Hierosolymitanus.
Hierosolymitani milites non possunt testari, cum sint veri religiosi. 1142.2
Hypotheca.
Hypotheca posterior excluditur per priorē. 1242.5
Hypotheca est mater Saluiani interdicti. 1334.1
Hypotheca omnium bonorum, tam præsentium, quam futurorum, operatur translationem possessionis in constitutarium, sufficientem ad quemcunque effectum. 1363.5
Hypotheca censetur prohibita de bonis fideicommissis subiectis. 1407.6
Hypothecata.
Hypothecati censentur fructus beneficij pro pensione. 1272.4
Hypothecata bona transeunt cum præiudicio hypothecæ. 1079. 14 quod intellige in hypotheca reali.
Hypothecaria actio.
Hypothecaria actio competit pro legatis, & fideicommissis, & vbi datur competit etiam Saluianum. 961.4.5
Hypothecaria actio elidi potest per exceptionem præscriptionis. 1334.12
Homicida.
Homicida Clericus pendente accusatione potest resignare sua beneficia Ecclesiastica. 1573.3 & 1288.3
Homicidium.
Homicidium perpetratum à Clerico non priuat beneficio, ante iudicis sententiam. 1288.2
Homo.
Hominum actibus non possunt principia naturalia remoueri. 1033.10
Hospitale.
Hospitale, quod gubernatur per virum regularem, dicitur regulare. 1466.3

I

Identitas.

Identitas beneficij probatur ex qualitate nominis, & loci vbi existit. 1178.3
Identitas bonorum probatur ex diuersis diuisionibus factis de illis. 1238.3
Identitas rei qualiter probetur. 1402.12.13
Identitas rei sitæ non probatur per generales demonstrationes, aliis conuenientes. 1445.3.4
Identitas rei probatur per testes, & ex aliis probationibus. 1579.2

Idoneus.

Idoneus æqualiter repertus in examine, nihil opponere potest contra alium oppositorem æqualem. 1457.5

Iesuita.

Iesuitæ tenentur soluere decimas ex prædiis suis. 1048.3

Ignorantia.

Ignorantia præsumitur nisi probetur sciëntia. 1074.2
Ignorantia probatur iuris præsumptione, eo ipso quod fumus in hærede. 914.8
Ignorantia præsumi potest in facto alieno. 1312.6

Illegitimus.

Illegitimi sunt capaces habendi ius patronatus. 908.4
Illegitimi sunt incapaces hæreditatis paternæ. ib. 6

Immemorabilis.

Immemorabilis præscriptio, cum fama de antiquo priuilegio Apostolico, tribuit ius laico percipiendi decimas. 965.3.8
Immemorabilis consuetudo non probatur, si de initio constat ex stylo Rotæ. ibid.4
Immemorabilis consuetudo est infinita, & ideo antecedit omnes alias concessiones. 1596.2
Immemorabilis consuetudo non probatur ex scripturis, sed ex testibus. 1620.4

Immissio.

Immissio in bonis ex lege finali. C. de edit. Diu. Adr. tollen. non habet locum in hærede rei certæ, sed in vniuersali. 1008.5 & 1027.2
Immissio in possessionem est dāda hæredi in bonis, quod possidebat testator tempore mortis. 1015.10
Immissio in possessionem de bonis possessis à testatore potest impediri per exceptionem proprietatis, probatam in continenti. ibid.11
Immissio non datur ex l. final. C. de edit. Diu. Adr. tollen. contra hæredes scriptos in eodem testamento. 1027.3
Immissio non impeditur ex iis, quæ requirunt altiore indagine. 1091.6
Immissio bonorum defuncti solet fieri post eius mortem, & eodem modo prouiso præbendæ vacantis, ex quo actu probatur mors antecessoris. 1131.4
Immissio bonorum non est danda ante restitutionem melioramentorum. 1211.12
Immissio danda est statim vocato ad fideicommissum, si melioramenta non fecit, qui tenebatur restituere bona. 1241.1
Immissio possessionis conceditur virtute gratiæ subrogationis, cōstituto de tribus requisitis. 1298.1
Immissio bonorum, & mandatum de manutenendo datur proximioribus successoribus ex interdicto, quorum bonorum. 1437.1
Immissio bonorum datur proximiori successori in bonis, ad eum ab intestato pertinentibus. 1423.1
Immissio

Index Rerum.

Indebitum.

Indebiti conditio datur, si constat, solutum esse quod non debetur. 1312.7

Indefinita.

Indefinita verba æquipollent vniuersali, præcipue in materia contingenti, non vniuersali, sed particulari propositioni. 942.3

Indiuidua.

Indiuiduus actus præseruat omnibus interesse habentibus, beneficium repetitionis iuris sui. 972.5
Indiuidua dicitur obligatio Cameralis. 923.5

Indirecte.

Indirecte fieri non licet, quod directe non est permissum. 1660.19

Indultum.

Indultum concessum Regi non comprehendit beneficia vacantia in octo mensibus postea referuatis, etiam stante clausula, cum conditione ampliatiua. 1182.9
Indultum si concedatur, alio concessio antecedente, si fiat ex noua causa, non dicitur secundum prorogatum, sed nouiter concessum. 1419.12
Indultum concessum Cardinali ad conferenda beneficia non extenditur ad vniuersum, vel superprimendum illa. 1379.8
Indultum quod confert Papa alicui Ordinario ad prouidendam commendam regularem, non aufert ius prouidendi illam in suis mensibus, si voluerit. 1451.2
Indultum concessum Ecclesiis, vt possint primo anno percipere fructus præbendarum vacantium, quomodo debeat intelligi. 1596.6.7
Indultum Apostolicum interpretandum est secundum mentem concedentis. 998.3 & seq.
Indultum concessum à Papa percipiendi fructus primi anni beneficij vacantis, si idem concedatur alteri, concessio secunda non tollit ius primæ concessionis. 1596.4.5
Indulta, & priuilegia conferendi beneficia, Papæ referuata, sunt derogata per regulam octauam Cancellariæ. 1182.4
Indulta plura si concurrant ad eandem rem, præualet quod habuerit ampliores, & fortiores clausulas. ibid.5

Inferior.

Inferiori contra superiorem non est dandum mandatum de manutenendo respectu iuris conferendi. 1097.10

Inhabilis.

Inhabilis ad obtinendam Ecclesiam secularem reputatur regularis. 946.6 & in obtentione exprimenda est qualitas. 7
Inhabilis ad subeunda onera beneficij est incapax optionis. 906.8
Inhabilem esse, idem est ac non esse. ibid.6

Inhibitio.

Inhibitio Rotalis an afficiat, vel non, cognoscere non potest iudex inferior. 893.8
Inhibitio non respicit præterita, sed futura. 926.7
Inhibitio ex vi commissionis data, est stricti iuris, & ideo de ea non debet fieri extensio. 1260.9
Inhibitio data virtute commissionis non est moderanda lite pendente. 1440.2
Inhibitio post litem finitam non habet locum. 1644.1
Inhibitionem non possunt apponere iudices laici iudicibus Ecclesiasticis. 1095.4
Inhibi

Immissio bonorum non retardatur propter melioramenta facta, præcipue si debitor caueat pro reficiendis melioramentis. 1449.3
Immissio ante iustificationem gratia non conceditur. 1601.2 & 1645.1.3
Immissio in possessionem, facta auctoritate iudicis, tribuit ius. 1662.2 & 1423.3
Immissioni in possessionem si non sit locus, apponendum est sequestrum. 1323.2

Impedimentum.

Impedimentum qui præstat conditioni, non potest se tueri de non adimpleto. 920.14
Impedimentum naturale frigiditatis non indiget poenitentia, secus quod præuenit ex maleficio. 1017.13

Impeditus.

Impeditus senio, vel morbo lucratur distributiones quotidianas. 1129.2.5
Impedito aliquando currit tempus. 890.5
Impedito non currit tempus vt contra eum præscribatur. 1404.4
Impedito non currit tempus regulæ de annali. 1088.2

Impensa.

Impensæ factæ ante appositionem sequestri soluentæ sunt à possidente. 919.1
Impensæ factæ in re fideicommissis subiecta, à quo tempore debant aestimari. 1082.3.4

Impetrans.

Impetrans gratiam tenetur verificare eius narrationem. 1158.2

Impositio.

Imponi non potest census in bonis fideicommissis subiectis. 933.2
Impositio, & exactio gabellæ ex Clericis prohibetur. laicis. 880.3

Impossibilitas.

Impossibilitati æquiparatur difficultas. 914.5

Impotentia.

Impotentia ex maleficio si patiat vir, recurrendum est ad remedia diuina, & supernaturalia. 1017.2
Impotentia viri experiri debet per triennium, computandum à tempore præcepti iudicis. ibid.9
Impotentia viri diloluit matrimonium, & ultra triennium possunt coniuges cohabitare propter pudicitiam mulieris. 1148.3
Impotentia ad matrimonium probanda est per inspectionem. 1224.9

Impugnatio.

Impugnare non possum factum auctoris mei. 981.2
Impugnare non potest pars, quod in iudicio confessa fuit directe, vel indirecte. ibid.9
Impugnare non potest quis factum proprium. 1319.3
Impugnans actum, potest vti eo, impugnatione pendente. 1183.8

Impulsuum.

Impulsua causa contractus dicitur illa, quæ præbuit occasionem ad illum; finalis verò, quæ est principalis ad celebrandum illum. 1402.11

Impuritas.

Impuritas sanguinis probatur per insignia, vulgò S. Benito. 921.12
Impuritas sanguinis probatur per communem reputationem. ibid.3

Incola.

Incola in quo differat à ciue. 1684.2
Peña Decif. Tom. II.

Index Rerum.

Inhibitione interposita per iudicem competentem gesta post illam, sunt attentata. 1227.2
 Inhibitione pendente nihil est innouandum. 1440.3
 Inhibitione facta nihil ulterius fieri debet, ante obtentam reformationem commissionis. *ibid.* 4
 Inhibitio non afficit, quando causa agitur ex alio titulo, nec est eadem instantia. 893.7
Inimicus.
 Inimicus fratris mei, vel consanguinei, est testis suspectus ad probandam puritatem sanguinis. 921.8
Iniuria.
 Iniuria adulterij remittitur, si pars læsa cohabitet cum iniuriante, sciens adulterium. 1902.2 & non potest opponere crimen. 4
 Iniuriam non facit Papa per subrogationem factam alicui de beneficio litigioso. 901.4
Iniustitia.
 Iniustitia notoria sententiæ est necessaria, vt detur restitutio ob non interpositam appellationem. 1034.4
Inobediens.
 Inobediens mandatis sub pœna excommunicationis declarandus est incurfus in ea. 1260.2
Inobedientia.
 Inobedientia est necessaria, vt censuræ proferantur. 1340.1
Insinuatio.
 Insinuatio donationis nihil aliud est, quàm legere eam publicè coram iudice ordinario, vt ad notitiam omnium perueniat. 1190.7
Instantia.
 Instantia partis operatur approbationem suæ petitionis. 1146.2
Institutio.
 Institutio beneficij facta appellatione pendente est attentata. 896.2 & 1073.5 & 1174.1
 Institutio canonica necessaria est ad obrinenda beneficia. 910.4
 Institutio facta ab Ordinario cum narratiua præsentationis probat, factam esse præsentationem. 912.3
 Institutio & collatio facta de beneficio, appellatione pendente, est nulla. 1075.2
 Institutio ad beneficium tribuit ius beneficiato. 1155.3
 Institutio beneficij non debetur præsentato per Patronos, existentæ alio præsentato ad idem beneficium vt liberum, nisi probetur prius iuspationatus, & quasi possessio præsentandi. 1377.3
 Institutio, & possessio beneficij est attentata post sententiam, à qua est interposita appellatio, & ea pendente sit capta. 1679.2
 Institutionis tenor est attendenda in materia iurispationatus. 934.9
 Institutio ab Ordinario facta tribuit titulum coloratum. 910.4
 Institutioni vniuersali tam mobilium, quàm immobilium, si addatur substitutio, hæc erit etiam vniuersalis. 1013.3
Instituens. patronus, & præsentatus sunt necessarij ad valorè præsentationis. 1118.3 quod limita, vt 4
Instituendus qui est ad beneficium iurispationatus, quæ requisita probare teneatur. 1674.1
Instrumentum.
 Instrumentum confectum per Procuratorem, si eius usus fuerit principalis, videtur approbare, & ra-

tificare illud. 887.2
 Instrumentum publicum recognitum, & publicatum cum solemnitatibus requisitis non indiget matrice. 914.9
 Instrumentum non supplet defectus quietantiæ factæ sine solemnitatibus statutariis. 918.2
 Instrumentum non habens diem; neque clausulam, *actum*, non probat. 925.6,7
 Instrumentum continens plura capita ex vsu, & productione ad vnum, non infert approbationem ad aliud caput. 923.3 quod fallit in obligatione Cæmerali. 455
 Instrumentum censetur semper in suo robore, etiam in iis in quibus reperitur seruatum. 925.4
 Instrumentum probationem probatam dicitur habere. 935.3 & 1240.2 & 1312.4
 Instrumentum extractum ex ipso originali per successorem in notis habetur pro originali. 957.3
 Instrumentum diuisionis factæ inter partes probat identitatem contra diuidentes. 992.2
 Instrumentum si non producatur in actis, nihil probat. 1107.1
 Instrumentum productum verbaliter ad instrumentationem iudicij non est necesse transportare ad iudicem ad quem. 968.7 & talis omisso non inducit nullitatem. *ibid.* 8,10
 Instrumentum productum lite pendente, sine iudicis compulsorialis decreto, nihil probat. 1180.2
 Instrumentum executiuum, quod non indiget citatione, potest exequi Auditor Cæmeræ. 1190.7
 Instrumentum antiquum centum annorum non requirit recognitionem. 1215.2,3
 Instrumentum dicitur antiquum ex octaginta annis, & ultra. *ibid.*
 Instrumentum solum captræ possessionis in vim decreti iudicis sufficit, vt quis dicatur iuste possidere. 1219.2
 Instrumentum productum in processu non citata parte nihil prodest. 1251.7
 Instrumentum publicum, & quietantia solutionis factæ à fideiussore probant, ad effectum repetitionis, contra debitorem. 1263.2
 Instrumentum tabellionis valet, quandiu in officio toleratur, licet fecerit vnã chartã falsam. 147.4
 Instrumentum antiquum vltra centum annos non indiget recognitione. 1286.1, 13 & 1360.3 & 1280.3
 Instrumentum antiquum dicitur illud, quod factum fuit retro à centum annis. 1286.4 & seq.
 Instrumentum productum probat contra productionem. 1312.5
 Instrumentum septuaginta annorum cum aliis adminiculis non indiget recognitione. 1339.2
 Instrumentum venditionis, factum cum clausulis insolitis, inducit præsumptionem fraudis. 1375.2
 Instrumentum vt faciat fidem, non est de essentia, vt habeat signum, vel sigillum Notarij. 1380.9
 Instrumentum productum, ad probandum aliquod factum, probat etiam contra tertium. 1407.2
 Instrumentum Notarij sine testibus nõ probat. 1626.5
 Instrumentum adeptæ possessionis sufficit ad mantentionem obrinendam alio non possidente. 1642.2
 Instrumenta sunt transportanda ad iudicem ad quem, & qualia hæc debeant esse. 968.5,6
 Instrumenta quæ non sunt in actis nihil proficiunt. 1001.4
 Instrumenta originalia publicata ab ipso met Notario faciunt fidem. 1236.2
 Instru

Index Rerum.

Instrumenti verba si sint clara, exceptio requirens altiozem indaginem non admittitur. 879.2
 Instrumenti verba sunt intelligenda iuxta mentem contrahentium. *ibid.* 3
 Instrumenti approbatio colligitur ex vsu, & productione illius. 923.2
 Instrumenti realis productio tunc fit, quando producitur, & registratur in actis per Notarium causæ. 968.3 & debet transportari ad iudicem ad quem, aliàs datur nullitas. 4 & idem est de particula instrumenti, quæ est substantialis. 5
 Instrumenti antiqui vnici enunciatiua non probat. 1373.6
 Instrumenti simplex copia nihil probat. 1038.1 quod fallit, vt 2
 Instrumenti clausulæ, quæ regulantur à principali, non ampliunt dispositionem. 1181.4
 Instrumenti fides suppletur quandoque ex adminiculis probationum. 1236.4
 Instrumenti transumptum præsumitur factum cum citatione, ex antiquitate temporis. 1380.6
 Instrumenti transumptum non facit fidem, nisi habeat aliqua requisita. *ib.* 7 quod intellige, vt 8
 Instrumenti copia collationata cum originali coram iudice, & citata parte, præsumitur idem continere, quod originale. 1610.7
 Instrumento vt non detur fides propter falsitatis suspicionem, hæc debent esse graues, & vehementes. 1236.10
 Instrumentis antiquis licet minus solènis, datur fides, si probetur obseruatiã subsecuta. 1055.2,3
Instrumentalis possessor ad effectum mantentionis non indiget probare, alium non esse in possessione. 1427.2
Intellectus ad *cap. laudabilem*, & *cap. fin. de frig. & malefic.* 1017.14,15
 Intellectus ad *l. fin. ff. familia hercisc.* 1666.4 & seq.
Intentio.
 Intentionem suam non potest quis fundare in positione negatiua. 963.4,5
Interdictum.
 Interdictum Saluianum competit, vbicumque adest hypotheca. 961.5
 Interdictum Saluianum competit legatario pro consecutione legati. 1008.6 & 1027.5
 Interdictum mantentionis qui petit, debet probare possessionem de tempore motæ litis. 1022.2
 Interdictum Saluianum vt habeat locum duo extrema sunt probanda. 1334.2,4
Interessendi verb.
 Interesse diuinis Officiis, diuersum est à residere. 1129.6
Interesse.
 Interesse ratione lucris, regulariter taxatur ad rationem quinque pro centenario. 1643.4
 Interesse non debetur ex pecunia sterili. 966.3 sed de fructifera. 8
 Interesse non debetur vbi non datur mora. 1012.3
 Interesse & augmentum tenetur soluere existens in mora. 966.6
Interpellatio.
 Interpellatio iudicialis constituit debitorem in mora. 1206.7
 Interpellatio non est necessaria quando quis sponte se offert actui ad quem erat interpellandus. 1237.12,16
 Interpellatio requisita per statutum ad solutionem dotis potest impleri per æquipollens. *ibid.* 15
 Peña Decis. Tom. 11.

Interpellationis vim habet iuramentum. 1106.8
Interpretatio.
 Interpretatio lata ex proprietate verborum veniens, admittitur in materia odiosa, & alteri præiudiciali. 883.7
 Interpretatio conseruatiua, & non destructiua priuilegij debet fieri. 936.3
 Interpretatio latior est facienda pro legato pio. 1030.9
 Interpretatio verisimilis debet fieri in obligatione reciproca. 1425.4
 Interpretari potest iudex leges ad causam decidendam per eum. 1327.6
Interrogatorium.
 Interrogatoria vt examinentur testes si dederit pars, ex eo videtur examini consensisse. 1216.3
Interruptio.
 Interruptio præscriptionis datur, quandiu res præscribitur, non verò post completum tempus. 891.4
Intimatus.
 Intimato incumbit docere de partitione. 1272.2
Intrusus.
 Intrusus non dicitur, qui exercet sine contradictione actus intrusioni contrarios. 1016.3
Inualidum.
 Inualida possessio semel capta indiget noua possessione. 1015.16
Inuentarium.
 Inuentarium solemne tenetur facere hæres grauatus restituere, vt valeat alienatio pro soluendis debitis defuncti. 958.8,9
 Inuentarium si fiat, reddit securum hæredem, ne damnus patiarur, nõ verò vt lucrũ capteret. 981.6
 Inuentarium si conficiat hæres, non tenetur vltra vires hereditarias. 1025.2 & 1447.2,3
 Inuentarium potest opponi, etiam post sententiam. 1025.3
 Inuentarium si fiat cum protestatione, quod si alia bona, &c. securum reddit hæredem. *ibid.* 6
 Inuentarium confectum cum interuentione iudicis, non indiget aliis solemnitatibus. 1447.7
 Inuentarium quando conficitur, adhibendi sunt tres testes loco creditorum absentium. *ibid.* 7 quod intellige, vt *ibi.*
 Inuentarij confectio debet efficere hæres, cum aliquibus solemnitatibus. *ibid.* 4 vbi numerantur. 5 & seq.
Inuestitura.
 Inuestituræ tenor attendendus est in feudis, & emphyteusibus, ad faciendam alienationem bonorum. 1192.2
Iudex.
 Iudex delegatus, virtute commissionis cum clausula, *Arbitrio Rotæ*, potest tantisper temperare iuris rigorem. 886.2
 Iudex inferior non potest cognoscere, an eum afficiat, vel non inhibitiõ Rotalis. 893.8
 Iudex pro veritate reperienda sollicitus debet esse. 972.9
 Iudex interponens decretum ex falsa causa nihil facit. 977.2,4
 Iudex si functus fuit munere suo, non potest amplius de causa cognoscere. 978.3
 Iudex laicus est inferior iudici Ecclesiastico. 1093.4
 Iudex commissarius si non ceperit causam, ante inuocationem per citationem factam, potest se abstinere à causa. 1127.3
 Iudex

Index Rerum.

Iudex ad quem debet cognoscere ex actis iudicis à quo. *ibid.* 4
Iudex potest reuocare attentata, etiam parte non petente ex mero officio, sed non iure actionis. 1184.9
Iudex ad quem non potest procedere in causa si sit deferta appellatio. 1246.2
Iudex non potest pronunciare super petitorio, si sit suspensum, & agatur de possessorio. 1258.5
Iudex inferior non potest se intrmittere in causa superioris. 1273.3
Iudex si non seruat formam scripti, nulliter procedit. 1283.5
Iudex potest parti præiudicare, si nulliter procedat. *ibid.* 4
Iudex appellacionis non potest procedere in causa, antequam coram eo acta transportentur. 1293.3
Iudex, qui functus fuit munere suo, acquirit nouam iurisdictionem, si ei de nouo causa committatur. 1324.2
Iudex non potest cogi committere causam consilio sapientis. 1327.4.5
Iudex potest interpretari leges, ad causam per eum decidendam. *ibid.* 6
Iudex tenetur confirmare sententiam per legem iam confirmatam. 1333.4
Iudex si non seruaerit formam iuris grauat partem, & sic datur locus appellacioni. 1336.5
Iudex nulliter procedens non priuat possessione. 1396.2
Iudex propter impedimentum potest mutare locum remissoriae. 1416.7
Iudex regulariter non potest recusari post conclusum in causa, licet aliquibus in casibus fieri possit. 1624.2
Iudex in secunda instantia non potest pronuntiare eandem causam super eisdem. 1638.3 etiam si post sententiam reperiantur instrumenta. 4
Iudices compromissarii non possunt pronunciare, absente vel non citato vno ex compromittentibus. 1137.2
Iudicis decretum ad actum minoris respiciens debet esse cum causæ cognitione, quæ enuntianta est, saltem per æquippollens, vel incidenter. 888.8.9
Iudicis auctoritate capta possessio, est legitima, & manutentibilis. 928.4
Iudicis compulsorialis assertioni non creditur, si attestetur, libros esse extractos ex archiuo publico. 957.1
Iudicis mandato qui soluit, liberatur, sed in soluento pensionem sunt necessaria aliqua requisita. 1662.4 & seq.
Iudicis suspicio probanda est ante conclusionem in causa. 1327.2
Iudicis auctoritas est necessaria ad aperiendum remissorialem processum. 1602.3
Iudicis recusatione pendente non est procedendum ad vltiora, donec recusatio declaretur. 1607.3
Iudicis recusatio debet fieri cum expressione causæ, alijs non suspenditur illius iurisdictioni. 1646.2
Iudici deferretur de solemnitatibus obseruatis in processu, & statur eius relationi. 1431.7
Iudicem legitime processisse præsumendum est. 1589.1

Iudicium.

Iudicium mere possessorium non admittit appellacionem ex Agidiana. 961.3

Iudicium, *adipiscenda*, non admittit tertij exceptio-nem. 974.3
Iudicium seculare non possunt implorare Clerici sub pena excommunicationis. 1093.3
Iudicium nouum si sit inchoatum, non est necessarium acta primi transportare, licet actitetur super eisdem. 1273.5.6
Iudicium à libello incipit, & sic si in eadem causa nouus libellus detur, dicitur iudicium nouum. *ibid.* 2
Iudicium possessorium de iure prius est terminandum, quam possessorium. 1304.2
Iudicium possessorium summarissimum conferuntur statutum rei, in quo reperitur tempore motæ litis. 1437.3
Iudicium non potest incipere ab executione. 1400.3
Iudicium tertij venientis ad causam est accessorium, & sequitur naturam principalis. 1599.1
Iudicium petitionis hereditatis est vniuersale, & sic veniunt fructus ab obitu testatoris. 1672.2
Iudicij substantia non mutatur ex eo, quod con-sors litis venerit ad causam. 1589.3
Iudicio Episcopi multum deferretur in materia gra-tificationis. 1457.2
Iudicialiter quod est faciendum, sufficit si fiat per spontaneum actum. 1237.17
Iudicialis vocatio si requiratur, non est necessaria, quando vocandus sponte se obtulit. 1206.9

Iudicatum.

Iudicatum non debet transcendere executio. 1201.2

Iuramentum.

Iuramentum appositum in instrumento continen-te plura capitula, æqualiter omnia respicit. 923.6
Iuramentum testium si non dicat tactis scripturis, est nullum. 937.6
Iuramentum sequitur naturam contractus cui ad-hæret, & ideo cessante contractu cessat & illud. 953.10.11
Iuramentum calumniæ si petatur in causa, eo non præstito datur nullitas. 1018.9
Iuramentum obligat, si actus cui adhæret subsistat. 1220.10
Iuramentum quod sine interitu salutis potest ser-uari adimplendum est. 1431.2
Iuramentum testium specificè, & nominatim est notandum, alijs datur nullitas. 1607.4
Iuramentum habet vim interpellationis. 1206.8
Iuramenta plura, relata ad vnum actum, si sit ob-tenta absolutio ab vno, omnia censentur abso-luta. 1410.3
Iuramenti absolutio ad finem agendi, non prodest si sit petita post inchoationem causæ. 1202.4
Iuramenti absolutio petenda est gradatim pro quocunque iuramento, si plura sint interposita. 1410.2
Iuramento firmatur contractus celebratus à mu-liere. 950.10.11
Iuramento firmantur contractus minorum. 1688.6
Iuramento partium probatur, mulierem non esse raptam, ad effectum contrahendi matrimo-nium. 996.9

Iurisdictionis.

Iurisdictionis retinetur ex actibus iurisdictionalibus. 1104.5
Iurisdictionis iudicis expirat per probationem sen-tentia. 1324.3 quod non habet locum in Rotæ Auditori

Index Rerum.

Auditoribus, donec sententia sit executioni mandata. 4.6
Iurisdictionis Rotalis an sit contempta, non pertinet ad litigantes iudicare. 1405.7
Iurisdictionis manutentio datur ex vno actu. 1104.5
Iurisdictionem acquirit Auditor Cameræ per præ-sentationem gratiosæ subrogationis, factam à parte. 940.7
Iurisdictionem ordinariam habent Episcopi in cle-ricos suæ diocesis. 1104.3
Iurisdictionem voluntariam potest Episcopus exercere extra diocesim. 1189.8.9
Iurisdictionem suam potest Episcopus exercere intra limites suæ diocesis, in loco vbi voluerit, ad quod de iure habet fundatam suam intentio-nem. 1318.2
Iurisdictionem de nouo acquirit iudex qui functus fuit munere suo, si iterum ei causa committatur. 1324.2
Iurisdictionem, & potestatem Signaturæ iustitiæ semper veneratur Rota. 1440.6

Ius.

Ius accrescendi post acquisitionem datur. 892.4
Ius accrescendi habet locum in actu inter viuos, etiam ex præsumpta, & tacita voluntate dispo-nentis. *ibid.* 5
Ius accrescendi aliud est, quam ius non decre-scendi. *ibid.* 6
Ius ad rem tribuit gratia in forma *Dignum*. 1103.10
Ius ad rem nec in re non tribuit oppositio ad be-neficio. 1155.3
Ius ad beneficium nemo potest acquirere ex facto proprio, si aliter in fundatione non sit cautum. *ibid.* 5.6
Ius aquæ non amittitur in molendino, etiam si ædificium sit destructum. 897.2
Ius bonum habere dicitur, qui pro se habet sen-tentiam fauorabilem. 1459.2.3
Ius conferendi beneficia in Ecclesia immediatè subiecta Papæ, ei solam competit conferre per deuolutionem, sed non alteri inferiori. 959.7
Ius canonicum semper requirit veritatem, & am-plexitur æquitatem. 1464.4
Ius dicens nomine pupilli, si non obtemperauerit mandatis Apostolicis, incurrit in pœnis, & cen-suris in eis appositis. 881.2
Ius ex facto oritur. 1660.2
Ius non decrescendi, est ius coniunctionis, conser-uans totum, quod alicui est relictum, cessante insoluidum concursu. 892.7
Ius neque assistit neque resistit, vt Episcopus assi-stat in Capitulo tanquam Canonicus, vel tan-quam Prælati. 993.9
Ius omne quod competit, vel competere potest partibus, à principio censetur deductum in be-neficialibus. 893.7

Iuspatronatus.

Iuspatronatus præsumitur vsurpatum per domi-nos locorum, vbi beneficia sunt sita. 889.3 & 1680.4
Iuspatronatus si est clarum, vel præsumitur lite pendente super præsentatione, non potest Epi-scopus post lapsum quadrimestre, vel semestre, alteri conferre, sed vni ex præsentatis habenti melius ius. 890.8
Iuspatronatus transit in heredes cum vniuersitate

bonorum. 908.3
Iuspatronatus non potest referuare Vicarius Epi-copi sine speciali illius mandato. *ibid.* 7
Iuspatronatus vocans parentalam, intelligitur vo-catio in capita, & non in stirpes. 934.6
Iuspatronatus hereditarium computandum est in stirpes, & non in capita. *ibid.* 7
Iuspatronatus regulariter defertur in stirpes, & non in capita. *ibid.* 8
Iuspatronatus conceditur omnibus Christianis. 908.5
Iuspatronatus conuentuale vt probetur, necesse est, constare de priuilegio Apostolico in limine foundationis. 1029.2
Iuspatronatus probatur ex enunciatiuis diuerso-rum instrumentorum. 1032.2.3 quod limita in potentibus. 4
Iuspatronatus probatur ex continuatis præsentati-onibus. *ibid.* 5
Iuspatronatus probatur per testes de voce, & fa-ma, cum alijs adminiculis. *ibid.* 6
Iuspatronatus complete probatur ex fundatione, vel dotatione, nam alia potius ad honorem sunt introducta, quam ad ius. 1037.4 & 1674.2
Iuspatronatus consistere potest in Ecclesijs con-uentualibus ex fundatione, dotatione, sed indi-get priuilegio, præcipuè respectu laicorum. 1037.7
Iuspatronatus oritur ex fundatione, & dotatione, & tunc vsurpatio excluditur, si constat de vtro-que. 1058.10.12
Iuspatronatus non deperditur ex eo, quod status Ecclesiæ mutetur. *ibid.* 17
Iuspatronatus vt excludat referuacionem, proban-dum est concludenter. 1232.7
Iuspatronatus vt valeat, probandum est iuxta re-quisita tradita à Tridentino *sess. 25. cap. 9. de re-formatione*. 1354.5 & 1355.1.2
Iuspatronatus tanquam species seruitutis non præ-sumitur acquisitum. 1377.2
Iuspatronatus ex statuto, vel priuilegio est re-uocatum, si adsit damnum, vel præiudicium Ecclesiæ. *ibid.* 4
Iuspatronatus in antiquis probatur cum possessio-ne antiqua. *ibid.* 7.8
Iuspatronatus, quod prætenditur, à Parochianis, præsumitur ex vsurpatione. 1432.1
Iuspatronatus vsurpatum probatur per plures antiquas præ-sentationes effectuatæ. 1459.3
Iuspatronatus probatur ex antiquis enunciatiuis diuersorum instrumentorum, à diuersis Nota-rijs factis. 1469.7
Iuspatronatus priuatorum non inducit præsum-ptionem vsurpationis, nec circa illud aliquid innouauit Tridentinum. *ibid.*
Iuspatronatus non acquiritur ex qualibet assigna-tione augmenti. 1580.3
Iuspatronatus donari potest, & probatur ex imme-morabili centum annorum. 1589.5.6
Iuspatronatus in vniuersitate quomodo probetur. 1620.2
Iuspatronatus quando non reuocatur in dubium quo ad validitatem præsentationis, sed ad effe-ctum vt præsentatus instituat, tunc attendi-tur quasi possessio, ita vt præsentatus in situi debeat. 1630.3
Iuspatronatus si legitime probatur, præferendus est præsentatus à vero patrono excluso præsentato à putatiuo, etiam si iste sit in quasi possessione,

Index Rerum.

& verus patronus non. *ibid.* 7
 Ius patronatus probatur per presentationes excedentes memoriam hominum, nempe per centum annos aut per quadraginta cum fama 1639. 2. & 1675. 1. 2
 Ius patronatus probatur ex duabus presentationibus, effectum sortitis. 1639. 6
 Ius patronatus probatum per continuatas presentationes centum annorum remanet probatum cum qualitate fundationis, & dotationis. *ibid.* 10
 Ius patronatus ex privilegio reuocatur per Tridentinum. 1680. 1 & 1037. 6, 11
 Ius patronatus beneficium esse presumitur, si Episcopus non contradixit presentationi. 908. 10
 Ius patronatus capaces sunt illegitimi. *ibid.* 4
 Ius patronatus in materia institutionis tenor est attendendus. 934. 9
 Ius patronatus probationem reliquit Concilium Tridentinum in terminis iuris communis. 1037. 8
 Ius patronatus privilegia, licet Tridentinum abstulerit, non tamen sustulit, quae proueniunt ex fundatione, vel dotatione. *ibid.* 10
 Ius patronatus privilegium datum pro Ecclesiis regularibus ut profit, debet consistere in fundatione, & dotatione, alias non est legitimum. *ibid.* 12
 Ius patronatus exceptio, ut retardet immisionem decretam virtute gratiosae subrogationis, probanda est clare, & incontinenti ex dotatione, & fundatione. 1589. 9
 Ius patronatus praesumptio usurpationis aequè iudicatur in parua, ac in magna vniuersitate. 1620. 11
 Ius patronatus reseruat, postquam augmentum redditum in tertia parte fuerit factum, ut habeat locum, requirit probationem valoris beneficii. 1680. 5
 Iure patronatus probato, praesumitur factum ex dotatione, & fundatione. 1639. 11, 12

Ius.
 Ius potentius non potest habere subrogatus, quam habebat ille, in cuius locum fuit facta subrogatio. 985. 4
 Ius praesentandi in Ecclesiis regularibus requiritur privilegium, alias non admittitur. 1058. 5
 Ius prohibituum non probatur ex actu aequiuoco. 931. 8
 Ius quae situm habet beneficiatus institutus in beneficio. 1155. 3
 Ius quae situm quod quis habet, non licet ei tollere. 1635. 3
 Iuris quae sita probatio ut habeat locum tam in ciuilibus, quam in criminalibus, requiritur plena, & concludens probatio, secus in iure quaerendo. 1119. 2, 3
 Ius quod alicui competit, vel competere potest, praeseruat protestatio. 923. 10
 Ius quod non radicatur de praesenti, sed suspenditur ad esse, vel non esse, non dicitur considerabile. 1020. 14
 Ius quod meretur a possessore, non mutatur nec variatur ex mutatione personarum. 1258. 3
 Ius seruitutis non praesumitur, nisi probetur. 931. 3
 Ius si sit turbidum, apponendum est sequestrum, & non est danda manutentio. 1028. 2
 Ius si aliquid disponit, non datur locus arbitrio. 1442. 6
 Ius tertij, quod ad prosecutionem causa, regula-

tur ex iure principalis, cui adhaesit. 1599. 2
 Ius tunc resistit, quando improbat possessionem, & vehementer ei repugnat. 993. 7, 10
 Iura facilius admittunt praesumptionem dominij, quam seruitutis. 931. 6
 Iura quae ad alios pertinent, & aliorum interesse continent, saepe partes litigantes solent pro se adducere. 1331. 7
 Iura iuribus cumulare licet partibus. 1428. 4
 Iuris filii solus filius potest opponere. 874. 2 & 988. 1

Iustificatio.

Iustificata censetur gratia ex partis confessione. 1187. 4, 3, 7
 Iustificanda sunt narratia in gratia, ut valeat. *ibid.* 2 quod limita ut 3
 Iustificationis narratiua attendenda est ab ultimo beneficii statu. 1337. 3

L

Laicus.

Laici non possunt se intromittere in spiritualibus. 905. 3 possunt tamen habere ius patronatus licet sit spirituale. *ibid.* 4, 6
 Laici licet possint petere Rectorem, eis bene visum, non ex eo inducitur obligatio nominandi eum, quem ipsi petunt. 905. 7
 Laici sunt omnino incapaces decimarum. 922. 4 & 965. 2, 7
 Laici quando possunt compellere clericos ad solutionem gabellarum. 1079. 7 vsque ad 12
 Laici cogentes clericos ad solutionem gabellarum, vel contributionum, sunt excommunicati. *ibid.* 6 & 880. 3
 Laici possunt locari decimae ad vitam, non tamen in perpetuum. 997. 3

Lapsus.

Lapsus fatalium non impedit sententiae confirmationem. 1333. 3

Laudum.

Laudum datum vigore compromissi acceptati obstat, ut de causa agi non possit. 1110. 1
 Laudum & transactio non reuocatur ex instrumentis nouiter repertis. *ibid.* 2

Lectorale.

Lectoralis Canonicus non potest legere per substitutum, nisi ex magna causa. 1294. 3

Legatio.

Legari non potest vna & eadem res duobus in solidum ab vno & eodem testatore in eodem testamento. 1086. 3
 Legare non potest pater filio spurio, nisi in casu necessitatis. 1085. 12

Legatarius.

Legatarius non iuuatur commodo legati, quando per eum stat, quominus conditio adimpleatur. 966. 12
 Legatarius non potest petere a Notario copiam totius testamenti, sed solum particulam, spectantem ad eius legatum. 919. 4
 Legatario sufficit fidem facere de particula testamenti, cum institutione haeredis, ut possit petere legatum. 1019. 3

Legatum.

Legato si sit res fructifera, ad effectum constituendi dotem, debentur mulieri omnes fructus legati. 902. 5
 Legatae rei fructus debentur legatario a die aditae hereditatis.

Index Rerum.

hereditatis, si dominium transeat recta via in legatarium. *ibid.* 4
 Legatum relictum a Principe transit ad haereditem, si aliter non constat de contraria voluntate, ex verbis legati. 892. 8, 9
 Legatum, cuius dominium transit recta via in legatarium, debetur cum fructibus, ante aditionem illius. *ibid.* 6
 Legatum cum conditione nubendi cum expressa voluntate, & consensu alicuius, est purum. 910. 11
 Legatum modale differt a conditionali. *ibid.* 12
 Legatum modale, vel conditionale post acceptationem, retrahitur ad tempus mortis testatoris. 920. 20, 21
 Legatum relictum sub conditione, ut puella non nubatur sine expresso consensu tertij, dicitur purum. 966. 15
 Legatum a clerico relictum ex redditibus beneficii est inualidum. 1015. 13
 Legatum pium admittit latiore interpretationem. 1030. 9
 Legatum relictum filiae a patre pro legitima, vel dote censetur destinata dos, quam pater reliquit si postea nubatur. 1064. 5
 Legatum fructuum debetur vbi sita est res. 1134. 5
 Legatum non dicitur conditionale per subauditum intellectum. *ibid.* 3
 Legatum semper intelligitur relictum in fauorem legatarij. *ibid.* 4
 Legatum vsusfructus relictum a viro mulieri, cum qua secundò contraxit matrimonium, resoluitur in legatum alimentorum, si extant filij ex primo matrimonio. 1239. 3
 Legatum sub conditione relictum non debetur ante purificationem. 1345. 2 quod limita in conditione mixta. *ibid.* 3
 Legatum relictum pro dote an debeatur, si legataria ingrediatur religionem. 1660. 3 & seqq.
 Legatum dotis an sit conditionale. *ibid.* 4, 15 & seq.
 Legatum relictum mulieri pro dote de bonis fideicommissi subiectis, an debeatur, si ingrediatur religionem. *ibid.* 11 & seqq.
 Legatum relictum mulieri ingredienti religionem acquiritur Monasterio. *ibid.* 13, 14
 Legatum relictum sub fideicommissio non transmittitur ad haereditate ante adimplementum conditionis in eo positae, quia est conditionale. *ibid.* 18, 29
 Legatum dotis, quod testator voluit solui tempore nuptiarum, si mulier ingrediatur religionem, an per hoc excludatur substitutus, & succedat Monasterium. *ibid.* 23
 Legatum dotis non debetur, si non sequatur effectus nuptiarum carnalium, vel spiritualium. *ibid.* 27
 Legati conditionalis fructus non debentur pendente conditione. 920. 9
 Legati ademptio in dubio non praesumitur. 1086. 4
 Leges, vel mores non valent contra ius diuinum, vel naturale. 1140. 18

Legitima.

Legitima censetur proles ex quasi possessione colorata matrimonij. 1085. 6
 Legitima pro filiis detrahitur ex bonis paternis. 1094. 2

Legitima non includitur in fideicommissio vniuersali. *ibid.* 5
 Legitima regulatur a successione intestati, & ideo filiae non faciunt partem. 1248. 5, 6
 Legitima, est portio eius, quod quis habiturus est ab intestato. *ibid.* 7
 Legitimae detractio, quod per statum fit filiabus, debetur filiis quorum contemplatione fit. *ibid.* 3, 5

Legitimitas.

Legitimitas proles probatur leuioribus probationibus. 1200. 2
 Legitimitatio filiorum probatur ex cohabitatione cum sex requisitis. 1322. 15
 Legitimitatis probatio plenior debet esse, quando matrimonium habet initium a concubinato. *ibid.* 2
 Legitimitatis coniecturae quomodo probandae sint. *ibid.* 9
 Legitimitatem qui allegat, tenetur eam probare. 1448. 2 & non sufficit praesumptiue, sed concludenter. *ibid.* 3

Laesio.

Laesio enormissima dicitur, quando venditur res pro minori pretio dimidij valoris. 1374. 2
 Laesio enormissima si adest in subhaestatione rei, a iudice facta, venit rescindenda. *ibid.* 6
 Laesio enormissima si probetur in transactione, rescindenda venit. 1655. 3
 Laesio enormissima consideranda est de tempore contractus. *ibid.* 5

Lex.

Lex, vel statutum excludens aliquem, habentem interesse, intelligitur de interesse principali directo. 888. 3
 Lex ambigua interpretatur per declarationem legislatoris. 1077. 4
 Lex de futuris constituere debet, sed non de praeteritis. 1502. 8
 Lex suapte natura respicit casus futuros, non praeteritos, nisi de praeteritis, & praesentibus expressè caueatur. 1196. 6
 Lex adiuar testatorem in substitutionibus ultra cogitata in specie. 1403. 15

Liberalitas.

Liberalitas Principis transit ad haereditate. 892. 8

Liberatio.

Liberationem consequitur soluens de mandato iudicis. 1062. 4
 Liberationem solutionis non consequitur, qui probat solutionem ex confessione exigentis, in praedictum creditoris, si de huius mandato non constat. 1062. 8

Libellus.

Libellus est initium iudicij, & sic si in eadem causa nouus libellus detur, dicitur nouum iudicium. 1273. 4

Liberi.

Liberi nedom verbis expressis, sed etiam coniecturis possunt tacite institui. 1619. 12 & seq. vbi responderetur contrariis, & 1666. 1

Liber.

Liber receptionis pecuniarum probat in fauorem scribentis, si sit in vsu, & potestate debitoris. 1011. 2, 3
 Liber archiuij aliquando non probat. 1660. 4
 Libris

Index Rerum.

- Libris Parochi standum est ad probandum obitum. 907.7
 Libris mercatorum non creditur pro tertio, contra tertium. 945.3 quod fallit, vt 4
 Libri mercatorum faciunt fidem contra ipsos. 1287.5
 Libri archiuij ita probant, si sint recogniti. 957.1
 Libri in quibus describuntur baptizati, & mortui Parochiæ, fidem faciunt. 1200.10
Licentia.
 Licentia ad absentiam Canonici concedenda est ab Episcopo, non verò à Capitulo. 1294.4
Ligatus.
 Ligatus ad solutionem vctigalis vel seruitutis perpetuæ transfert onus solutionis in successorem. 1463.14.15
Limitatio.
 Limitata causa, limitatum producit effectum. 1419.7.10
Linea.
 Linea masculinæ non dicitur filius, qui ex foemina descendit. 902.6.7
Liquidatio.
 Liquidatio fructuum præcedere debet, vt procedi possit cum censuris, ad eorum petitionem. 1305.3
 Liquidatio fructuum leuioribus probationibus fulcitur. 1367.3
 Liquidatio quando ex administratione necessariò fieri debeat. 1378.8
 Liquidatio melioramentorum domus non impedit immissionem habenti ius, etiam si concludenter de illis non constet. 1449.2
 Liquidatio coram iudice facta, præsumitur legitima. 1589.2
 Liquidatio fructuum fieri debet de vero valore, non tamen de verosimili. 1608.1
 Liquidatio fructuum fieri potest iuxta consuetudinem, quæ quotannis colligi solent. 1667.3
 Liquidatio fructuum ex sententia condemnatoria faciendâ est iuxta terminos sententiæ, & non vltra. 1686.7.8
Lis.
 Lis inter patronos non tribuit Episcopo deuolutionem. 890.9
 Lis præbet iustam causam non morandi cum hærede. 1008.7
 Lis dum pendet circa separationem mariti viri & vxoris, donec terminetur, tenetur vir præstare alimenta vxori, secundum mensuram dotis. 1051.5.6
 Lis si non sit inducta, non potest dari attentatum. 1109.6
 Lis non extinguitur per lapsum fatalium de stylo Rotæ, donec pronuncietur super desertione. 1168.4
 Lis non dicitur finita per sententiam, & rem iudicatam ad fauorem actoris, nisi fuerit executioni mandata. 1174.4
 Lis per transactionem finitur. 1230.3
 Lis dicitur introducta per solum decretum citationis, vel matrimonij, quoad actorem, etiam ad effectum attentatorum. 1422.4
 Litis contestatio interruptit cursum triennalis possessionis. 940.6
 Litis confors non potest facere actum præiudiciale m consorti. 972.6
 Litis sumptus assignandi sunt arbitrio iudicis. 1076.3
 Litis euentus solent esse dubij. 1007.4
 Litis confors potest venire ad eandem instantiam confortis. 1589.2
 Lite pendente in Curia, executor habet manus ligatas. 893.9
 Lite pendente potest nouum ius acquiri tertio super beneficio. 896.7
 Lite pendente super petitorio manutenendus est possessor. 928.3
 Lite pendente in Rota quidquid prouideat Auditor Cameræ, est nullum, & attentatum. 1047.3
 Lite pendente regulariter sequestum est prohibitum ante sententiam. 1126.3
Litigans.
 Litigantes non debent iudicare, nec ad eos pertinet videre, an prouisiones iudicis sint obtentæ in contemptum iurisdictionis Rotalis. 1405.7
Literæ.
 Literæ Apostolicæ vt fortiantur effectum, sufficit vnâ partem de duobus verificare. 964.3.8
 Literæ Apostolicæ post iustificationem habent executionem paratam. 991.4.8
 Literæ missiuæ faciunt fidem respectu eorum, quibus missæ sunt. 1042.5
 Literæ missiuæ an probent ad fauorem tertij, questio est anceps. ibid.4
 Literæ desumptæ ex clausulis generalibus, regulantur à literis prouisionis. 940.10
 Literæ referuatiuæ habent executionem paratam. 1062.2
 Literæ Apostolicæ si habent plumbum pendens, & alia requisita, authenticæ sunt. 1360.4
 Litteræ Apostolicæ habent executionem paratam propter reuerentiam, quæ eis debetur. 1652.3
Locatio.
 Locatio facta à non habente facultatem locandi, est nulla. 1096.3
 Locatio solemnis, vel duæ cum cursu 40. annorum faciunt rem solitam locari. 1240.5
 Locatio facta non probat dominium in locante. 1461.7
 Locatio à duobus facta non præsumitur insolidum, nisi expressè caueatur. 1621.4.5
 Locatio vineæ, facta de diuersis annis, intelligitur post vindemiam factam vltimi anni. 1635.2
 Locatio finita censetur, transacto tempore locationis, nisi ex pacto tempus sit prorogatum. ibid.5
 Locationi factæ ab antecessore tenetur stare successor vniuersalis. 1116.2
 Locare licet venditori rem venditam, donec in eo remanet dominium. 982.8
 Locari solita res Ecclesiæ dicitur, quæ aliàs fuit locata. 1240.4
Locupletatio.
 Locupletari nemo potest cum alterius iactura. 1308.4
Locus.
 Locus propinquior Canonicis in incedendo est honorabilior. 1420.1
Logica.
 Logica est instrumentum, seu vehiculum ad alias scientias. 1073.3
Lucrum.
 Lucrum non licet reportare cum alterius iactura. 980.5
 Lucrum

Index Rerum.

- Lucrum cessans potest peti pro pecunia mutuatâ, non tamen potest à principio taxari. 1247.6
M
Macellarium, vide Tabernarium.
Maiores.
 Maiores possessor an tenetur alere, vel dotare filios fratrum, & sororum, anceps est questio. 1329.2
 Maiores primogenitus tenetur alere descendentes ab illo, qui maiores, vel primogenituram instituit, licet non eos, quos instituens non tenebatur agnoscere. ibid.3.4
Malitia.
 Malitia supplet proximitatem pubertatis, ad effectum contrahendi matrimonium. 1616.12
 & quomodo hoc intelligatur. ibid.15
Mandatum.
 Mandatum Auditoris Cameræ est nullum, si introducta fuerit iam lis in Rota. 1047.2.3
 Mandatum de dispensando formaliter, non habet vim dispensationis. 1585.9.10
 Mandatum datum à patrono ad præsentandum, est stricti iuris, & sic interpretandum strictè. 1141.4
 Mandatum reuocari potest à parte post signatam supplicationem, etiam à cedente porrecta. 1220.6
 Mandatum procuræ, deductum in stipulationem, vel contractum, potest reuocari. 1294.7
 Mandatum concessum Procuratori ad confirmandum contractum, sequitur naturam contractus cui accedit. ibid.8
 Mandatum speciale requiritur, vt Procurator allegare possit ea, quæ ab animo pendunt. 1313.2
 Mandatum habere Procurator præsumitur, si in causa produxerit plures scripturas, ad suum principalem pertinentes. 1331.6
 Mandatum executiuum pro maiori summa debiti est nullum. 1371.3 quod extendit ad totum 1395.5.6
 Mandatum executiuum non est relaxandum contra tertios possessores, sed contra obligatos principaliter. ibid.4
 Mandatum generale non sufficit ad acceptandum beneficium, sine specificatione beneficiorum. 1578.6
 Mandatum concessum ad parendum conditionaliter non sufficit, vt dicatur vera paritio. 881.6
 Mandati recognitio non est necessaria, si à tempore factæ productionis per Procuratorem nihil opponatur. 1055.8
 Mandato vti non potest Procurator ad præsentandum de beneficio vacaturo, si sit reuocatus, etiam si reuocatio non sit intimata. 1021.2.3
 Mandato paruisse qui allegat, tenetur probare paritionem. 1260.3
 Mandatum de manutenendo in collectione decimarum concedendum est contra religiosos Societatis Iesu, quoties constiterit, Capitula, vel clericos esse in quasi possessione colligendi illas. 1048.3
 Mandatum de manutenendo non est dandum inferiori contra superiorem, respectu iuris conferendi. 1097.10
 Mandatum de manutenendo datur possessori de tempore motæ litis. 1125.2
 Mandatum de manutenendo concedendum est secundum statum, qui erat tempore motæ litis. 1186.1
 Mandatum de manutenendo concedendum est possessori. 1279.1.2
Manuentio.
 Manuentio non datur si ius sit turbidum. 1028.2
 Manuentio datur pensionario, habenti possessionem exigendi ab antecessore. 1062.3
 Manuentio iuris conferendi, & præsentandi danda est, quoties constiterit de quasi possessione. 1097.4
 Manuentio datur cum semiplena probatione quæ si possessionis. 1102.2
 Manuentio iurisdictionis datur ex vnico actu. 1104.5
 Manuentio si petatur à pluribus, danda est ei qui possidet cum titulo, & est anterior. 1113.2
 Manuentio non est danda pro iure familiaritatis. ibid.5
 Manuentio non est danda excommunicato. 1184.5
 Manuentio vt detur, necessariò est probanda quasi possessio. 1201.3
 Manuentio potest dari pendente causa nullitatis sententiæ. 1268.4
 Manuentio est danda in statu, in quo reperitur possidere qui eam petit. 1303.2
 Manuentio non competit nisi ei, qui aliquando possedit. 1307.5
 Manuentio datur Episcopis in iis, in quibus de iure habent fundatam suam intentionem. 1318.3
 Manuentio non datur, vbi adest decretum irritans. 1399.5
 Manuentio datur, si aduersarius fateatur, partem possidere. ibid.1
 Manuentio non est deneganda possidenti de tempore motæ litis. 1604.2
 Manuentio non datur locus, si pars consensiat in sequestro, vel se habuerit pro spoliata. 1250.5
 Manuentio ad effectum sufficit instrumentalis possessio alio non possidente. 1283.2
 Manuentio interdictum qui proponit, debet probare possessionem de tempore motæ litis. 1022.2
 Manuentio obtinere debet probans anterioritatem possessionis. 1396.1
 Manuentio non indiget, qui se non habuit pro spoliato. 1249.4
 Manuentio non impediunt respectiva petitionum. 1393.6
 Manuentio est possessio, & legitima dicitur, quæ fuit capta autoritate iudicis. 928.4
 Manuentio est possessio instrumentalis. 1212.4 alio non possidente. 1427.1
 Manuentio est possessio improba. ibid.5
 Manuentio est possessio quæ transit cum dominio, virtute clausulæ, constituit. 1688.2
 Manuentio est possessio nulla, si ex superueniente causa legitimeretur. 1376.2
 Manuentio est, qui est in possessione ante motam litem. 1212.3
 Manuentio est possessor dum iudicium petitionum est suspensum per appellationem, & commissionem causæ. 1258.6
 Manuentio est possessor antiquus, etiam si res transferatur in tertium. 1259.4
 Manue

Index Rerum.

Manutenendus non est possessor, qui amisit possessionem civilem, & naturalem. 1598.2
Manutenendum est Monasterium pro bonis possessis à Monacho cum nomine illius possideat. 1264.2
Marchia.
Marchiæ, & Anconæ statuta sunt Papalia. 1165.3
Maritus.
Maritus pro vxore potest agere, etiam sine mandato. 881.7
Maritus cogitur præstare alimenta vxori constante matrimonio. 1051.2
Maritus non tenetur præstare alimenta mulieri, si illius dotem non accepit. 1055.7
Maritus non potest præiudicare vxori in dote promissa. 1165.6
Mariti assertioni standum est, sit asserat se cognouisse vxorem, licet mulier excipiat de impotentia donec de contrario constet. 1017.10
Mariti scuitia est legitima causa separationis thori. 1092.7
Mariti confessio post decoctionem nihil probat in præiudicium creditorum. 1115.3
Marito permittitur coërtio leuis in vxorem. 1018.7
Marito competit administratio bonorum dotalem vxoris durante matrimonio. 1685.3,4
Maritalis. affectus solet reddere faciliores dispensationes matrimoniales. 1397.5
Masculus.
Masculi per fœminam non veniunt appellatione descendentium masculorum. 902.8
Masculi, & fœminæ æqualiter vocata ad maiortum, debent succedere æqualiter. 1297.10
Mater.
Mater præfertur omnibus, si velit suscipere tutelam filij. 944.5
Mater tutrix filiorum amittit tutelam, si transeat ad secundas nuptias. 1084.4,7
Mater præfertur patrui in successione filij licet diuersimodè sit, ex statuto Faentino. 1120.2
Mater non Illustris potest instituere hæredem filium spurium. 1359.6
Matrimonium.
Matrimonium vt dissoluatur magna diligentia adhibenda est in causa. 1017.6
Matrimonium non præsumitur clandestinum, si præcedat instrumentum dotale. 1085.20
Matrimonium non dicitur clandestinum, ex quo denuntiationes non præcesserunt. ibid. 21,22
Matrimonium non impeditur nec dirimitur per coactionem conditionalem, sed per absolutam. 1140.2
Matrimonium vt dissoluatur per metum, quinque conditiones sunt necessariae, & quales sint. ibid. 5 & seqq.
Matrimonium dissoluitur per impotentiam viri. 1148.2
Matrimonium probatur per testes vicinos de voce, & fama publica, & ex actibus inducentibus illud. 1200.3,6,8
Matrimonium contractum bona fide in vno ex coniugibus operatur, prolem esse legitimam, licet illud non sit legitimum. 1266.2,3
Matrimonium non probatur per signa æquiuoca. 1322.14,16
Matrimonium probatur ex cohabitatione, ad pro-

bandam legitimitatem filiorum, cum sex requisitis. ibid. 15
Matrimonium contractum de licentia Ordinarij, præsumitur validum. 1381.8
Matrimonium fuisse contractum quomodo probetur. 1416.2
Matrimonium contrahere non possunt, qui in aetate discretionis, & in annis requisitis à iure non fuerint. 1616.3,4
Matrimonium vt valeat, tria requiruntur, & quæ hæc sint. ibid. 5
Matrimonium quandoque contrahi potest, si proximi fuerint pubertati contrahentes. ibid. 6 & quæ sit hæc proximitas. 7
Matrimonium secundum præsumitur factum cum eadem promissione dotis, si de contrario non constat. 1099.4
Matrimonium regulariter non fit sine dotis promissione. ibid. 5
Matrimonij quasi possessio colorata sufficit ad legitimationem proles. 1085.8 & 1381.4
Matrimonij vinculum est indissolubile iure natura. 1140.12
Matrimonij probatio admittitur ex longa cohabitatione. 1200.7
Matrimonij nullitas ex defectu potentia viri, cum quibus solemnitatibus sit declaranda. 1256.8,9
Matrimonij capax dicitur quoad ætatem, qui copulam carnalem potuit consummare. 1616.13 sed requiruntur alia. 15
Matrimonij fauor semper est attendendus. ibid. 23
Matrimonio soluto, consequitur vidua fructus dotis pro alimentis, duabus circumstantiis concurrentibus. 1237.5
Matrimonialia capitula quoad dotem mulieris sunt attendenda, tamquam matrix, & originale. ibid. 18,19
Matrimoniorum diuortia posse fieri propria auctoritate pro libito, tenent erronei Græci, quod fieri nequit. 1140.15
Meum.
Mea dicitur res cum alio communis. 931.12,13
Medium.
Media via est eligenda in arbitrariis. 898.2
Media sunt probata extremis probatis. 1339.3
Melioramentum.
Melioramenta sunt soluenda fideicommissario possidenti fundum, vel domum antequam teneatur restituere. 1005.2
Melioramenta restituenda sunt secundum tempus, in quo fuerunt impensa, licet tempore restitutionis plus valeant. 1082.6
Melioramenta sunt compensanda cum deteriorationibus. ibid. 7
Melioramenta domus vel fundi sunt restituenda, antequam pignoranti reddantur. 1211.1
Melioratam rem retinere potest meliorans, donec ei reficiantur melioramenta facta. 1241.2
Mensis.
Mensis Aprilis reseruatus est Papæ. 1232.3,9,10
Mensis Augustus est de octo reseruatis Papæ, dummodo Episcopus non habeat alternatiuam acceptatam, quia tunc est Ordinarius. 1355.3
Mentio.
Mentio non est necessariò faciendâ in gratia, an beneficium habitu habeat curam animarum. 1337.2,6
Mercator.

Mercator.
Mercatoris factor tenetur reficere principali quod credidit absque illius ordine. 898.3
Mercatorum libris non creditur pro tertio contractum. 945.3 quod fallit, vt 4
Mercatorum libri faciunt fidem contra ipsos. 1287.5
Mercatura.
Mercaturam exercere clerici non possunt. 1015.8
Meretrix.
Meretricibus, aut cōcubinis exequiæ solennes non debent fieri per viros, cum moriuntur. 1200.7
Merus.
Merus executor iudicis, apprehendens processum Ecclesiasticum per diffugia secularia, non tenetur illum tradere sine mandato sui superioris. 1663.4
Metus.
Metus conditionalis, & non absolutus non impedit, nec dirimit matrimonium. 1140.2
Metus iustus, & cadens in constantem virum veluti periculum mortis, vel cruciatus corporis impedit, & dirimit matrimonium. ibid. 3
Metus cadens in constantem virum ad effectum dissoluendi Matrimonium, quinque conditiones habere debet. ibid. 5 & seqq.
Metus reuerentialis cum minis, aut verberibus paternis, sufficit ad inualidandum ordinem sacrum, aut Monachatum susceptum à filio, propter illa. 1199.2
Metus iustus oritur ex continua importunitate paterna, & continuis imprecationibus. ibid. 3 præcipue in puella, & adolescente. 3,4
Metus semel illatus durare præsumitur, donec durat causa, vel persona inferens metum. 1210.2 & 1252.1
Metus protestatio præseruat voluntatem actus gesti contra eam. 1010.4,6
Metus reuerentialis, saltem cum minis est necessarius, ad effectum nullitatis Ordinum. 1285.3
Metum durare non dicitur, si constat de aliquo actu spontaneo. 1252.4,5 & 1257.2
Miles.
Milites sancti Mauricij, & Sancti Lazari non possunt contrahere matrimonium cum vidua, sed cum vnica, & virgine. 1397.2
Milites Hierosolymitani sunt veri religiosi, & ideo testari non possunt. 1142.2
Militum Lauretanorum priuilegia enumerantur. 1419.1, cum seqq.
Minor.
Minor potest celebrare contractum cum interuentione curatoris. 1049.6
Minor, vt filiusfamilias possunt se obligare ex causa dotis. 1165.7
Minor contrahens cum decreto iudicis obligatur ex statuto Vrbeuetano. 1688.5
Minoris presentia ad aliquem actum non est necessaria, si præsens sit tutor, vel curator. 1431.4
Minoris confessio non probat redditionem rationis. 1310.3
Mina.
Minæ cum metu reuerentiali sunt necessariae ad effectum nullitatis Ordinum. 1285.3
Missa.
Missiæ literæ an proxent ad fauorem tertij, est anceps quæstio. 1042.4
Mixtum.
Mixtus executor debet assumere partes iudicis, si

dubitetur quænam possessio litigantium sit melior, & tunc procedere debet, vt talis, non verò vt merus. 1250.2 & 1173.2
Modale.
Modale legatum differt à conditionale. 916.12 & 1362.4
Modalis conditio differt à cæteris conditionalibus. 920.3
Modus.
Modus, & non conditio dicitur, quod implendum est post dotis solutionem, etiam si apponatur clausula, cum conditione. 920.13,15
Modus inductus censetur, & non conditio, vbi aliquid venit implendum. 920.15
Modus, siue conditio suspensiuè operatur, vt non nascatur ius, vel actio ante existentiam conditionis, vel modi. 966.13
Modus non suspendit, sicut conditio. 920.17
Modificatum.
Modificatiua dicitur clausula, dummodo dispositio ad nos hac vice pertineat. 1149.2
Modicum.
Modicum idem est, ac nihil. 953.6
Molendinum.
Molendinum reedificatum in solo, in quo antea existerat, non dicitur nouum, sed antiquum, ad effectum fideicommissi, in eo existentis. 897.2
Molendini pars principalis est aqua. ibid. 7
Molendini principalior pars est aqua, non verò solum. ibid. 8
Molestia.
Molestiæ illatæ de facto, & extraiudicialiter, non interrumpunt præscriptionem, nisi sint super possessione, vel fructibus. 882.11
Monachus.
Monachus non venit nomine cleri in literis beneficiorum. 946.2
Monachus acquirit hæreditatem ei pertinentem, si Monasterium sit capax successione. 1071.2
Monachus quidquid acquirit, Monasterio acquirit. 1214.4,5
Monachus professus non sibi, sed Monasterio potest aliquam rem possidere. 1264.3
Monachi non possunt esse Notarij. 1236.7
Monachis si sit concessum priuilegium exemptionis decimarum, non extenditur ultra personas eorum. 911.3
Monasterium.
Monasterium successione capax non potest renunciare hæreditatem, pertinentem Monacho, sine solemnitatibus à iure requisitis. 1071.2
Monasteria commendata non comprehenduntur sub regula octaua reseruatoria beneficiorum. 1421.2
Monasterij fauor si cessat in legato, non debet substitui ab eo excludi, sed bona ad ipsum peruenient, non ad extraneos. 1660.20,21
Monasterio dandum est mandatù de manutenendo pro bonis possessis à Monacho professio. 1264.2
Mora.
Mora vbi non datur, non debetur interesse. 1012.3 & 966.2
Mora non datur, quando adest iusta causa detentionis. 1061.6
Mora non datur in actibus, in quibus non est obligatio, seu præceptum faciendi. 1198.10
Mora solutionis dotis soluenda est ex statuto Vrvis ad rationem septem cum dimidio. 1237.13
D D d Mora

Index Rerum.

Mora constituitur ex protestatione facta à parte. 1472.
 Moram qui habet, tenetur soluere fructus, & interesse. 966.6 & hoc à die moræ. 920.3
Morosa.
 Morosa dicitur representatio in carceribus, quæ fit post relaxatum mandatum. 1039.15
 Morosus debitor in solutione tenetur soluere interesse, & damna sequuta propter moram. 1010.2
Morbis.
 Morbus est legitima causa in clerico ad lucrandas distributiones quotidianas. 1129.24
 Morbus grauis est sufficiens causa, vt alter ex contrahentibus recedat à sponsalibus de futuro, sed non à matrimonio iam contracto, quo ad vinculum. 1140.11
 Morbus caducus non est sufficiens causa ad dirimendum matrimonium. ibid. 18, 19
Mors.
 Mors probatur ex matricula, in qua describuntur mortui, baptizati, & desponsati. 1131.2 & 1232.4
 Mors antecessoris probatur ex actu, in quo congregantur Canonici ad prouisionem prebendæ. 1131.4
 Mortem, vel vitam probare debet ille, qui eis se fundat. 1429.4
 Mori in peccato nemo præsumitur uelle. 1290.8
Motio.
 Motus litis tempus inspiciendum est ad concedendum mandatum de manutendo, vt secundum illius statum concedatur. 1186.1
 Motus proprius concessus cum clausulis ampliffimis operatur, vt de nullitate dici non possit, secus si corruat ex defectu intentionis concedentis. 1158.5
Mulier.
 Mulier etiam si renunciet Velleiano, non nocet ei si sit in fauorem mariti, licet aliàs possit renunciare. 950.7
 Mulier fideiubere, & se se obligare potest pro dote sibi danda, vel restituenda. ibid. 8 quod fallit si fiat pro viro. 9
 Mulier fideiubens pro marito sine solemnitatibus statutariis nihil agit. ibid. 14
 Mulier ignobilis viro suo nobili donare potest. 953.9
 Mulier, quæ multo tempore cohabitauit cum viro, si agat contra eum propter impotentiam, præsumitur agere ex alia causa. 1017.11
 Mulier pro aliis fideiubere regulariter prohibetur. 950.3
 Mulier iubente marito potest retinere bona hypothecata pro affecuratione suæ dotis. 1284.3
 Mulier ingrediens religionem, an consequi possit legatum dotis. 1660.6
 Mulier ingrediens religionem potest testari ante professionem. ibid. 9
 Mulier si discedat à marito, non potest petere alimenta, antequam constet de legitima causa discessus, licet aliquid sit ei assignandum ad iura sua tuenda. 1682.2
 Mulieris virginitas exploranda est per obstrictrices honestas, & in domo matronæ honestæ, vt deponant de frigiditate viri, ex quo post cohabitationem virgo remanet. 1256.6
 Mulieris dos arbitrandæ est ad summam legitimæ. 1267.1
 Mulieri si sint assignata ducenta à patre pro dote, & illa maritauit cum centum, an possit petere alia centum. 1660.24

Mulieri ingredienti religionem, eadem dos debetur, ac si carnaliter nuberecur. ibid. 4, 28
 Mulieri si sit relicta legatum vsusfructus à viro, quæ mulier contraxit secundo, si existant filij ex primo matrimonio, resoluitur in legatum alimentorum. 1239.3 & sequent.
 Mulierem non esse raptam, ad effectum contrahendi matrimonium, probatur ex partium iuramento. 996.9
 Mulierem in adulterio inuentam si necauerit vir, liberatur à pœna homicidij. 1592.4
Multiplicatio.
 Multiplicatio titularum admittitur in beneficiabus. 1103.8
Mutatio.
 Mutatio alicui naturalis mendini mutat dominium. 897.10 non tamen canalis. 11
 Mutatio personæ in re quæ possidetur, non mutat qualitatem ipsius rei contra personam, quæ possidet. 1259.4
Mutuum.
 Mutuum potest fieri sub spe futuræ numerationis. 935.8
 Mutuum debet esse gratuitum, aliàs erit vsura. 949.3
 Mutuum dare cum pacto ne mutuans aliquid damnum sentiat, sed quod teneatur refarcire ille cui est mutuatum, licitum est. ibid. 7
 Mutui interesse peti non potest ob dilatatam temporis solutionem, & si petatur, erit vsura. 1247.11, 12
 Mutuare potest quis pecunias, quas ad censum accepit, ea lege vt soluat censum. 949.4

N

Narratiua.

Narratiua Papæ super facto alieno non probatur. 1680.3
 Narratiua approbationis in gratia posita non indiget verificatione. 939.9
 Narratiua excessus valoris beneficiij probanda est, saltem ex duobus testibus. 1436.2
 Narratiuam gratiæ tenetur verificare qui eam impetravit. 1158.2
 Narrata in gratia sunt iustificanda, vt valeat. 1187.2 quod limita, vt 3
 Narrata sunt iustificanda in gratia, si nentri, aliàs non prodest. 1354.7

Negatiua.

Negatiua probatur per vocem communem, & famam. 899.3
 Negatiua respiciens non factum ab aliquo, non est probanda ab allegante, sed qui dicit factum, tenetur illud probare. ibid. 5 1260.4
 Negatiua possessionis non probatur ex eo, quod vnus possideat cum possit existere penes duos. 963.6
 Negatiua non existentie instrumenti non probatur per diligentias factas in registris. 1058.14
 Negatiua non partitionis mandati probanda est ab eo, qui allegat partitionem. 1260.3

Negligentia.

Negligentia Notarij in scriptura non debet nocere partibus. 996.10
 Negligentia Procuratoris in non appellando non probat iustitiam restituendi causam. 1034.3

Negotium.

Negotiorum gestor potest vendere, habita fide de precio. 932.5
 Negotium quando potest ad plures pertinere, inspiciendum est cuius nomine actus geritur, vt persona

Index Rerum.

persona alterius excludatur. 1331.6
Neophytus.
 Neophytorum appellatione comprehenduntur omnes cuiuscunque nationis. 1030.6
Nepos.
 Nepotes non sunt expressè vocati ad fideicommissum, sed solum positi in conditione, si testator vocet feminas, non stantibus masculis descendentibus. 1002.4
 Nepotes non veniunt appellatione filiorum, si in fideicommissio sunt vocati filij propriis nominibus. ibid. 12
 Nepotes aliquando sunt melioris conditionis quam filia. 1338.18
Nomen.
 Nomen rei si sit singularissimum, inducit certam rei demonstrationem. 1462.3
 Nomen dignitatis licet sonet pro tali, non ex eo inducitur esse Ecclesiasticam dignitatem. 1671.2
 Nomina, & cognomina testium sunt scribenda, aliàs datur nullitas in examine. 1646.4
 Nominatus ad beneficium acquirit ius. 1578.10
 Nominatio facta à non legitimo patrono non tribuit ius ad rem, nec in re. 1141.2
Notarius.
 Notarius delinquens in officio, ex eo non priuatur ipso iure. 1147.3
 Notarius donec non fuerit priuatus, vel interdictus per sententiam, vt officio potest, & extrahere instrumenta per eum confecta. 1147.4
 Notarius debet facere fidem, quod testes in testamento fuerunt vocati, & rogati vt testamentum valeat. 1471.8
 Notarius in fine testamenti tenetur apponere nomina testium, & postea eius subscriptione. ibid. 11
 Notarius attestans testes iurasse in forma iuris, etiam si non dicat tactis scripturis, satis videtur hoc virtualiter attestari. 1646.10
 Notarij successores in officio possunt extrahere instrumenta, absque compulsionem. 927.3
 Notarij non possunt esse Monachi. 1237.7
 bene tamen possunt publicare instrumenta, ab ipsis confecta, dum erant in sæculo. ibid. 8
 Notarij negligentia in scriptura non debet partibus nocere. 996.10
 Notarij instrumenta sine testibus non probant. 1626.5
 Notarij assertio non probat, si de contraria veritate in actis constat. 1684.3
 Notario assertenti, se esse successorem in officio, creditur. 927.4
 Notario non creditur, nisi in iis, de quibus à partibus fuit rogatus. 1079.5
 Notario creditur, quando attestatur de sua auctoritate, data à superiore ad extrahendum instrumentum. 1289.3
 Notario attestanti de facto proprio ad suum officium pertinere, creditur. 1300.2
 Notario attestanti, se habuisse commissionem ad aliquid faciendum, non creditur. 1289.5
Notariatus.
 Notariatus probatur per literas legalitatis terræ, vbi degit Notarius. 1236.5 & de instrumentis confectis ab eo rogato. ibid. 6
 Notariatus officium an possit exercere Sacerdos, vel Monachus. 1325.2
Notatio.
 Notatio non presumitur in capitulis matrimonialium. *Pœna Decif. Tom. I I.*

libus, nisi expressè caueatur. 1237.20 & sic semper inest clausula præseruatoria. ibid. 21
Nouum.
 Nouum aliquid facere non dicitur qui declarat. 917.11
Nullum.
 Nulla est sententia lata contra sententias, non reuocatas, & illa venit reuocanda. 904.3, 4
 Nulla est sententia, si non citentur partes ad audiendam illam quæ sine appellatione rescinditur. 1122.2, 4
 Nulla dicitur sententia alternatiuè concepta. 1235.4
 Nulla dicitur sententia contra aliam, quæ transiit in rem iudicatam. 1249.8
 Nulla dicitur sententia iudicis ad quem, si sit prolata sine transportatione actorum. 1336.4
Nullitas.
 Nullitas datur, si testes inducantur ab eo, qui non habet mandatum. 885.6
 Nullitas est certa, si possessio sit capta intra decem dies ad appellandum, etiam si non sit appellatum. 891.5
 Nullitas non datur si sit citatus Procurator factus dominus litis. 954.12
 Nullitas vt inducatur, sufficit exprimere causam in appellatione. 962.7
 Nullitas examinis testium datur, si non præcedat citatio ad videndum iurare eos. 1046.3
 Nullitas datur, si non constat in actis de mandato partis. 1112.1
 Nullitas sententiæ si sit opposita, prius cognoscenda est, antequam deueniatur ad negotium principale. 1195.6
 Nullitas sententiæ non potest opponi post annum ex statuto vrbis Romanæ. 1268.6 quod intellige, vt 7
 Nullitas non datur ob defectum citationis, si ad sententiam, decretum iudicis sit factum partibus presentibus. 1270.4
 Nullitas causæ oritur ex defectu iurisdictionis, citationis, vel mandati, quibus quarta additur. 1293.7
 Nullitas orta ob non seruatos terminos, purgatur per reiterationem illorum, licet non, aut nulliter tentorum. 1295.4
 Nullitas quæ potest opponi, sanatur per comparisonem partis. 1646.7, 8
 Nullitatis oppositio calumniosa non debet admitti. 886.7
 Nullitatis per viam possunt attentata reuocari, etiam post lapsum fatalium. 1243.6
 Nullitatis causa durat per spatium triginta annorum, vt prosequi possit. 1679.4
 Nullitatem non potest opponere tertius, sed qui habet ius proprium. 988.2
 Nullitatem sententiæ qui opponit, & expressè protestatur, non facit sententias validas. 1233.15
Numeratio.
 Numeratio confessata per maritum post decoctionem nihil probat in præiudicium creditorum. 1115.3
 Numerationis pecuniæ confessio contra tertium non probat. ibid. 2
Numerus.
 Numerus singularis non patitur pluralitatem. 1066.3
Nuntius.
 Nuntij Apostolici referuatio beneficiorum est per se

Index Rerum.

personalis. 1177.8, 15
 Nunciatorum Apostolicorum beneficia sunt referuata Papæ. *ibid.* 6
Nuncupatiuum.
 Nuncupatiuum testamentum quæ requirat. 1471.8
Nuptiæ.
 Nuptiæ spirituales an æquiparentur carnalibus ad effectum consequendi legatum dotis. 1660.7
 Nuptiis sequutis, potest legataria disponere de legato dotis. *ibid.* 5 quod extendit, etiam si religionem ingrediatur. 6
Nutrix.
 Nutrix potest esse testis pro puero, quem nutrit, finito tempore nutritionis. 1301.6
O
Obiectiuum.
 Obiectiuum quomodo intelligatur, ad effectum probationis. 1626.8
Obitus.
 Obitus probatur ex libro Parochi. 907.7
 Obitus non probatur ex sola Parochi attestazione, sed per partitam formiter extractam ex libro. 1446.2
 Obitus probatur diuerso modo tam ad effectum iustificationis gratiæ, quàm ad probandam mortem certo tempore. 1453.6
 Obitus probatur ad effectum reservationis per testes, legitimè, & concludenter deponentes de voce, & fama. *ibid.* 10
 Obitus probatur per vocem publicam, & famam, si non detur concursus alterius prouisi Apostolici de beneficio. 1456.2
Oblatio.
 Oblatio cum deposito vnus Iulij pro illiquidis non sufficit, sed est necessaria realis, & actualis restituta in iudicio spolij, & attentatorum. 1336.6, 7
 Oblationes quæ sunt in Ecclesia, pertinent ad Rectorem. 1632.3
Obligatio.
 Obligatio non oritur ex contractu conditionalis, ante adimplementum conditionis. 920.22
 Obligatio Cameralis qualificat contractum, & omnia in eo contenta. 923.4, 5
 Obligatio mulieris pro marito est nulla ipso iure. 950.4
 Obligatio tollitur ex solutione eius, quod debetur. 1096.1, 2
 Obligatio tributi probatur per solutionem factam per longissimum tempus, & si sit fauore Ecclesiæ, vel piæ causæ, sufficit per decem annos. 1135.2, 3, 10
 Obligatio Cameralis licet non sit extensa, est exequibilis, cum sufficiat decretum de extendenda obligatione. 1171.4
 Obligatio limitata ad certas personas, ad eas tantum producit effectum. 1307.8
 Obligatio facta à duobus, non intelligitur in solidum facta, sed pro virili, nisi expressè caueatur. 1621.2, 12
 Obligatio restituendi rem est diuidua, sed respectu solutionis est indiuidua. *ibid.* 5 & si duo sint obligati, tenentur in solidum quoad solutionem. *ibid.* 6, 13
 Obligatio in solidum pro duobus, vel pluribus se

obligantibus, non est inducenda ex coniecturis. 1621.18
 Obligationes præcedentes clericatui, tenetur soluere clericus nouiter effectus. 1061.9
 Obligationes, & actiones diuersæ possunt oriri ex diuersis respectibus. 1378.5
 Obligationes tot esse possunt, quot sunt prouisiones. *ibid.* 7
 Obligationis Cameralis executionem solum impedit exceptio solutionis, non verò alia, requirentes altiore indaginem. 1307.1, 10
 Obligationem non inducunt verba æquiuoca, & curialia contra scribentem. 1009.5
Obligatus.
 Obligatus simpliciter ad sese repræsentandum in carceribus, liberatur facta vna repræsentatione. 1039.13
 Obligatus ad soluenda alimenra tenetur soluere illa, non solum de tempore futuro, sed etiam de præterito. 1185.4
 Obligari possunt pro dote bona emphyteutica, sed hypotheca tandiu durat, quandiu emphyteusis. 978.9
Oblitio.
 Oblitio potest induci per longum temporis spatium. 996.14
 Oblitio non præsumitur in facto notabili, & recenti. 1647.4
Observantia.
 Observantia subsecuta est fidelis interpret rerum dubiarum. 943.5 & 1030.10
 Observantia subsecuta approbat defectus scripturæ. 925.2
 Observantia iterata statuti inducit ius. 1271.6
 Observantia subsecuta de contentis in instrumento dispensationis facit fidem. 996.12
Obstacula.
 Obstacula plura si adsint, remoto vno, non tollitur & aliud. 1582.11
Obstetric.
 Obstetrices duæ sufficiunt ad explorandam virginitatem mulieris allegantis frigiditatem viri. 1256.2, 3
 Obstetrices iurare debent de declaranda veritate iuxta earum peritiam, an mulier allegans impotentiam viri, existat virgo, vel non. *ibid.* 7
Obtentum.
 Obtentorum valor requirit leuiorem probationem, quàm obtinendorum. 1444.2 & est facienda computatio de tempore gratiæ. *ibid.* 3
 Obtrata beneficia probantur per testes de auditu. 1628.5
 Obtinens beneficium in concursu non est præferendus non obtinenti, etiam si illud sit tenuerit. 1386.4
 Obtineri à Papa non possunt beneficia viuents sine dispensatione, quam solus Papa concedere potest. 1069.3
Odiu.
 Odium inter coniuges ex litibus est sufficiens causa ad separationem thori. 1092.11
 Odium, quod ex lite oriri solet, tollitur ex transactione. 1594.3
Onus.
 Onus probandi alia bona extitisse tempore mortis testatoris prohibentis alienare, incumbit emptoribus. 958.2
 Onus temporale si sit impositum in agro per laicum

Index Rerum.

cum, extinguatur si perueniat ager in personam Ecclesiasticam, exemptam à tali onere. 1079.11
 Onus reale transit cum re, in qua est impositum. 1352.3
 Onus probandi finitam esse lineam, vt res deuoluatur, incumbit agenti, & debet fieri concludenter, maxime contra possessorem. 1402.5
Opinio.
 Opinio Doctorum quomodo sit qualificanda. 1361.8
Oppositio.
 Oppositio calumniolæ nullitatis processus non est admittenda. 886.7
 Oppositio partis facit contestari litem. 987.3
 Oppositio ad beneficium non tribuit ius ad rem, nec in re. 1155.3
 Opponere nullitatem non potest tertius, sed tantum qui habet ius proprium. 988.2
 Opponi potest de inuentario, etiam post sententiam. 1025.3
Optio.
 Optare non potest inhabilis ad subeunda onera beneficij. 906.8
 Optans dicitur prouisus, vel electus à fundatore, aut ab statuente. 910.9
 Optione non mutatur titulus antiquus beneficij. *ibid.* 10
Opus.
 Opus nouum non dicitur, quod instauratur, vel reedificatur in eodem solo, vbi antea existerat, cum grauamine fideicommissi. 899.2
Ordinarius.
 Ordinarius habet fundatam intentionem in iure in his, quæ spectant ad illius iurisdictionem. 993.11 quod limita, vt 13
 Ordinarius conferens beneficia viuents incurrit in pœnis à iure statutis. 1069.2
 Ordinarius conferre non potest beneficium litigiosum, lite pendente. 1075.3
 Ordinarius potest eligere, & instituere ex æquè approbatis à examinatoribus synodalibus. 1155.2
 Ordinarius potest præfigere terminum edicti arbitrio suo, vt possint clerici sese opponere ad beneficium. 1314.3
 Ordinarij habent parem potestatem conferendi cum Papa, cessantibus reservationibus. 1001.6
 Ordinarij iudicio standum est in approbatione ad beneficium, nisi probetur, illam esse dolosam. 1386.2
 Ordinario asserenti, se instituisse Petrum creditur. 912.1 quod limita quando adest præiudicium tertij. *ibid.* 2
Ordinatus.
 Ordinatus in Sacris per metum conditionalem, si ratificauerit cum exercitio Ordinum, non postea conquirit. 1257.3
Ordo.
 Ordinum susceptio annullatur per metum reuententialem cum minis. 1199.2
 Ordinum nullitas propter metum illarum tollitur, si ordinatus ministrauerit post susceptionem Ordinum. 1285.5, 6
Originale.
 Originalia instrumenta, publicata ab ipsomet Notario testificante, faciunt fidem. 1236.2
Originarius.
 Originarius, & oriundus quomodo dignoscantur, vide annot. 1684.2
Peña Decif. Tom. II.

P

Pacifica possessio.

Pacifica possessio non interruptitur per citationem nullam. 882.7
 Pacifica possessio interruptitur per molestias illatas de facto, & extraiudicialiter. *ibid.* 10
Pacificus possessor.
 Pacificus possessor dicitur ille, qui nec iudicialiter, nec extraiudicialiter fuit molestatus. *ibid.* 6
Pactum.
 Pactum de succedendo in bonis viuents, an valeat, est anceps quæstio, de qua 917.6
 Pactum primum extinguatur cum alio, nouiter facto. *ibid.* 7
 Pactum impeditiuum, ne mulier transeat ad secundas nuptias, non valet. *ibid.* 12 & 953.3, 4
 Pactum quod non transferatur dominium rei venditæ, donec pretium soluat, valet, & est vera emptio, & venditio. 982.6, 7
 Pactum quod fiat instrumentum de conuentione inita, reddit contractum absolutum. 995.5
 Pactum de soluendo interesse recipit interpretationem, quatenus de iure debeatur. 1012.4
 Pactum de affrancanda re in emphyteusum danda, est reiterabile. 1402.10
 Pactum habens assistentiam iuris seruandum est. 1582.8
 Pacto dotali conueniri potest, vt in constitutione dotis attendatur consuetudo loci mulieris, & non viri. 1206.5
 Pactis priuatorum induci potest, quod alias lege, vel statuto constitutum non poterat. 1221.8
Papa.
 Papa non facit iniuriam per subrogationem factam tertio de beneficio litigioso. 901.4
 Papa nemini præiudicat ex vnione beneficij, per eum facta. 1020.7
 Papa est Ordinarius ordinariorum, & sic potest concurrere cum ordinariis, præueniendo in quocumque mense. 1117.3 & 1144.6 & 1189.10
 Papa potest dispensare in impedimentis, proueniens à iure positiuo. 1381.6
 Papa per suam concessionem nemini vult præiudicare. 1596.3
 Papæ auctoritatem non comprehendit decretum irritans. 1117.8
 Papæ si impediatur prouidere beneficia, alias reseruata, tunc comprehenduntur sub regula octaua quæ est subsidiaria. 1321.24
Parendi potentia.
 Parendi potentia vbi deficit, non datur pertinacia. 831.7
Parentes.
 Parentum appellatione intelliguntur omnes ascendentes, tam agnati, quàm cognati. 934.2, 4
Parentela.
 Parentela probatur per famam, in antiquis. 1659.6
 Parentelam dicere, idem est ac propinquos. 934.5
Partitio.
 Partitio conditionalis mandati, non dicitur vera partitio. 831.6
Parochianus.
 Parochiani possunt supplicare, vt Rector indignus amoueat. 905.8
Parochus.
 Parochi liber probat obitum. 907.7
 P d d 3 Paro

Index Rerum.

Parochi habent fundatam intentionem in iure, vt decimæ fructuum eis debeantur. 1201.2,4
 Parochi, ex dispositione Concilij Tridentini, tenentur habere librum, in quo describantur nomina coniugum, &c. 1322.5
 Parochi fides, attestantis quem esse baptizatum vti natum ex N. non probat descendiam illius, si alia non concurrant. ibid.16
 Parochi sola attestatio non probat obitum, sed est necessaria formiter extractio partitæ ex libro. 1446.2
Parochialis.
 Parochialis Ecclesia exigui valoris inferuenda est cum tali exiguitate, si aliunde non habeat alios fructus. 1083.3
 Parochialis Ecclesia vt dicatur, quatuor requisita sunt necessaria. 1444.4
 Parochialis Ecclesia ex quibus constituatur. 1586.3
 Parochialis, & Cathedralis Ecclesia simul potest esse. 1163.13
 Parochialis vnitæ valor si est minor quinquaginta ducatorum, non debet assignari Vicario perpetuo maior quantitas. 1083.5
 Parochialem si quis litigat, & obtineat secundam, per adeptionem possessionis istius, vacat illa. 1438.2
 Parochialibus, dignior est Ecclesia collegiata. 941.3
 Parochialium examinatores tenentur facere relationem Episcopo de omnibus oppositoribus. 1637.4
Parochialitas.
 Parochialitas ex quibus probetur. 1628.2
 Parochialitas non excluditur ex eo, quod prouisi non refederint in Ecclesia, quia id potius sonat in abusum. 1632.5,6
Pars.
 Parte non citata nec audita, si apponatur sequentium, venit reuocandum. 924.3
 Partis oppositio contestatur litem. 987.3
 Partis dictum non præiudicat filiis circa natalitia. 1200.11
 Partis instantia in actu faciendo probat ipsum actum. 1146.2
Partita.
 Partitæ scriptæ in libro particulari, an sit danda fides, standum est relationi periti. 1011.4
 Partitarum veritas non detrahitur ex eo, quod illæ sint correctæ, si aliunde constat de legalitate. ibid.12
Particula.
 Particulam testamenti, in qua relinquitur legatum, cum institutione hæredis, sufficit legatarium ostendere, vt possit petere, legatum. 1019.3
Pater.
 Pater potest dare filiæ in dotem bona aduentitia, non tamen ea æstimatione, quæ faciat emptio-nem. 903.9,10
 Pater pro filia potest stipulare pro dote. 1156.3
 Pater familias diligens debet explorare semper vitium latens. 1472
 Pater si relinquat filiæ ducenta pro dote, & ipsa maritauerit cum centum, an possit petere alia centum. 1660.24
 Patres ad conseruandum domos, & familiam, præferre solent in successione masculos fœminis. 1322.7
 Patris donatio facta filio est prohibita, non tamen ex causa matrimonij, etiam futuri. 1155.2

Paterna.
 Paterna præsumuntur bona diuisa inter filios, licet non exprimat. 1078.2 aliqui tamen Doctores contrarium tenent. ibid.3
 Paternum esse quod habet filius ex legitima con-sequentia non sequitur. ibid.5
Patronus.
 Patronus si non probat ius patronatus, potest Episcopus instituere, non obstante eius contradic-tione. 890.2
 Patronus non dicitur legitimus, qui ex priuilegio habet ius, sed qui fundauit, & dotauit. 1037.6
 Patronus si teneatur post mortem beneficiati præ-sentare, potest vti tempore à iure statuto. 1087.9
 Patronus, præsentatus, & instituens requiruntur ad valorem præsentationis. 1118.3 quod limita, vt 4
 Patronus laicus infra quadrimestre potest variare, & accumulare. 1141.5 etiam si cum iuramento fecerit primam præsentationem. ibid.6 & seqq.
 Patronus præsentare non potest pendente lite, & non decisa causa iuris patronatus. 1174.3
 Patrona si fuerit familia cum aliis, eo ipso præsu-mitur de principalibus, & habet æquale ius cæ-teris. 984.4
 Patroni si litigant, & intra quadrimestre, vel se-mestre non præsentauerint, potest Episcopus conferre beneficium. 890.4
 Patroni si litigant ratione prorogatiuæ, vel formæ præsentationis, ob lapsum temporis, non abdi-catur illis ius præsentandi. ibid.6
 Patroni si litigant super iure præsentandi, si intra tempus non præsentauerint, datur deuolutio Episcopo, quod non habet locum, si lis sit inter præsentatos. ibid.10
 Patroni possunt inter se conueniri, vt alternis vi-ribus præsentent. 1035.1
Patronatus.
 Patronatus in potentibus præsumitur ex priuile-gio, non verò ex fundatione, vel donatione, si aliunde non probetur. 1620.3,10
Pauper.
 Pauper dicitur, qui ex eleemosynis viuit. 1045.1
 Pauper non dicitur, qui non habeat necessarium secundum sui status qualitatem, sed qui omnino nihil habet. 1244.2
 Pauper in dubio quis præsumitur potius, quam diues. 1328.3
Paupertas.
 Paupertas probatur ex inuentario subhastationis omnium bonorum. 1045.2
 Paupertas probari potest per testes consanguin-eos. ibid.3
 Paupertas regularis adeo est stricta, vt contra eam non possit summus Pontifex dispensare in ab-dicatione proprietatis. 1214.8
 Paupertas probatur per testes. 1280.3 etiam si sint de voce, & fama publica. 1269.2
 Paupertatis exceptio regulariter non expellit tes-tem ad testificandum. 1301.7
Pecha.
 Pecha dicitur annua præstatio, onus, vel tributum, quod ratione prædij soluere quis tenetur, & in hoc sensu non est verbu ignominiosum. 1352.2
Pecunia.
 Pecunia vttilior est, quam bona immobilia. 1050.3
 Pecunia

Index Rerum.

Pecunia sterilis non generat aliquod interesse. 966.3,8
 Pecunia cambium non debet ab initio esse certum, sed regulandum est secundum qualitatem con-tractus, & contrahentium. 1247.3
 Pecuniam alienam non licet in alium vsum con-uertere, quam in destinatum. 966.9
Pæna.
 Pæna est mensuranda secundum delictum. 1035.2
 Pæna caducitatis fideicommissi non incurritur, nisi expressa fuerit. 1362.5
 Pæna inflicta contra officialem, qui offendit Ec-clesiam, afficit successorem in officio, si infra mensum non satisfecerit Ecclesiæ. 1663.3
Pendentia causa.
 Pendente causa nullitatis, sententiæ, potest dari manutentio. 1268.4
Pœnitentia.
 Pœnitentia non est imponenda ad dissoluendum impedimentum naturale frigiditatis, sed male-ficij. 1017.13
 Pœnitentiæ non est locus in concordia perfecta celebrata. 995.6
Pensio.
 Pensio vt exequi possit, sufficit probare impositam esse sine conditione, & fuisse iustificatam, aut quod pensionarius sit in quasi possessione exi-gendi. 967.3,8
 Pensio si sit reseruata duobus diuersis, si soluens excipiat secundam pensionem esse nullam, tene-tur probare primam esse validam. 1136.2
 Pensio secundo loco reseruata est nulla, si de priori non fiat mentio, & constet esse validam. ibid.
 Pensio est onus reale, consequens beneficium cum suo possessore. 1004.6
 Pensio nulliter imposita non solidatur, nec vali-datur, ex consensu partium, sine Papæ appro-batione. 1419.19
 Pensio non extinguitur per consensum Procura-toris, nisi de mandato constet. 1042. quod in-tellige, vt 8,9
 Pensio reseruata pro alimentis soluenda est in pec-unia, vel in fructibus beneficij. 1172.5
 Pensio soluenda est ab eo, qui percepit fructus pro rata portionis, & temporis, quibus gauisus fuit fructibus. 1198.2
 Pensio Ecclesiastica extinguitur per contractum matrimonij. 1419.4
 Pensio datur ratione Clericatus, quocunque modo constituatur. ibid.5
 Pensio secunda pure imposita, licet possit esse re-ducibilis, non tamen nulla, quamuis adsit clau-sula, dummodo omnes simul non excedant tertiam partem. 1661.1,2
 Pensionis exigendi possessionem non potest resi-gnariarius improbare. 964.7
 Pensionis literæ reseruatiuæ habent executionem paratam. 1062.2
 Pensionis terminus non tenetur soluere successor pro antecessore, si non constat prius de diligen-tiis factis contra antecessorem. 1369.3
 Pensioni imposita consentire videtur resignata-rius, recipiendo beneficium. 964.5
 Pensionem secundam qui allegat esse nullam ob non factam mentionem de prima, tenetur pro-bare hanc esse validam. 1136.2
 Pensionem beneficij tenetur soluere, qui percipit fructus. 1223.2

Pensionem antiquam tenetur soluere Capitulum de beneficio, cuius fructus ei accrescunt. 1590.2
 Pensionem nouiter impositam in beneficio non tenetur soluere Capitulum, ex fructibus, qui ei accrescunt. ibid.3
Pensionarius.
 Pensionarius non tenetur iustificare narratiuam suæ gratiæ, si agat contra eum, qui consensit. 1187.5
 Pensionarius si non recusat soluere pensionem, non debet sequestrum apponi. 1400.4
 Pensionarius an teneatur defalcare subsidium Apostolicum. 1582.4
 Pensionarius non tenetur releuare titularem à so-lutione subsidij & excusati. 1623.2
 Pensionarius exemptus vigore concordiæ, si soluat onera regalia, potest repetere illa à titulari. ibid.3
 Pensionario non tollitur ius per vnionem bene-ficij, in quo erat constituta pensio. 1020.17
Perceptio fructuum.
 Perceptio fructuum ex prædiis probatur per libros collectorum deputatorum, ad illum effectum, sicut & valor. 1261.2,3
Peremptorium.
 Peremptorij termini vim, habet reseruatio audien-tiæ, vel accordij, à iudice facta. 1270.2
Petiurium.
 Petiurij exceptio repellit peierantem à limine iu-dicij. 1202.2 quæ opponi potest vsque ad finem causæ. ibid.3,5
Peritus.
 Periti relationi standum est, an sint legales partitæ scripturæ in libro particulari illius, qui non exercet mercaturam. 1011.4
 Periti relatio probat verum valorem rei. 1194.2
 Peritis in arte credendum est in his, quæ spectant ad eorum professionem. 913.6
Personalis actio.
 Personalis actio non datur contra singularem suc-cessorem. 1033.7
Pertinacia.
 Pertinacia non datur vbi deficit potentia parendi. 881.7
Pertinentia.
 Pertinentia collationis probatur ex fama sola, dummodo Ordinarius, vel prouisus ab eo, non sit in causa. 1673.8
Petitorium.
 Petitorium de iure posterius actitandum est, quam possessorium. 1229.3
 Petitorium cum possessore vt cumulari possit re-quiritur iusta causa. 1304.4
 Petitorium articulus nihil commune habet cum possessorio. 1070.2
Plus.
 Plus, vel minus concessio non inducunt con-trarietatem gratiæ. 952.8
Pluralitas.
 Pluralitas beneficiorum eiusdem nominis, & loci, non præsumitur, nisi probetur. 1178.4
 Pluralitatem non patitur singularis numerus. 1066.3
Pollicitatio.
 Pollicitatio nuda parit obligationem, fauore piæ causæ. 1463.2
 Pollicitatio alicuius rei si sit facta Ecclesiæ, vel piæ causæ, 1223.2

Index Rerum.

causæ, ex illa sola acquiritur ius. 1382.3
Portio.
 Portio assignanda Vicario non debet excedere fructus ipsius Ecclesiæ Parochialis. 1083.6
Possessio.
 Possessio non interruptitur per citationem nullam. 882.7
 Possessio pacifica interruptitur per molestias illatas de facto, & extrajudicialiter. ibid.10
 Possessio recuperata ab eo, qui eam legitime habebat, non dicitur noua, sed continuata à prima. 891.6
 Possessio semel acquisita, solo animo retinetur. ibid.10
 Possessio tradita infra decem dies ad appellandum est nulla, & attentata. 893.3, 5 & 896.4 & 955.2 & 1289.2
 Possessio capta post inhibitionem, est attentata. 893.6
 Possessio probatur ex continua habitatione fundi, vel vineæ, & ex perceptione fructuum. 895.3, 4
 Possessio habita vsque ad tempus motæ litis manutenenda est. 905.2
 Possessio vt recuperetur, debet possidens habere titulum coloratum. 910.3
 Possessio clara, & manifesta non est sequestranda, sed ea quæ est turbida. 924.5
 Possessio capta iudicis auctoritate est legitima, & manutenibilis. 928.4 & 1125.3
 Possessio in Cathedralibus, & collegiatis capi debet capitulariter. 928.8, 9 & 929.2 & 960.6
 Possessio Canonicatus non capitulariter capta est valida, si Capitulum renuat eam tradere. 929.1
 Possessio penes duos existere potest. 963.6
 Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis, si aliud non probatur. 971.3
 Possessio capta lite pendente, & in termino ad appellandum, est attentata. 985.2 & 1703.9 & 1289.2
 Possessio antecessoris probatur ex instrumento adeptæ possessionis. 986.3
 Possessio semel acquisita, præsumitur continuata vsque ad obitum, nisi actus contrarius intermedius probetur. ibid.4 & 1298.2
 Possessio si sit probata tam de præsentis, quam de futuro, sufficit ad obtinendum ex Saluiano interdictione. 1347.3
 Possessio beneficij per decem annos habetur pro titulo. 1004.2
 Possessio si semel est legitime capta, non indiget noua possessione. 1015.16
 Possessio probanda est de tempore motæ litis, vt ex ea manutentio detur. 1022.2
 Possessio sine comprehensione non transfertur. ibid.3, 7
 Possessio antecessoris ad præsentandum ad beneficium, non prodest successoris ad effectum manutentionis. ibid.
 Possessio capta, appellatione interposita ab vno ex litigantibus, est attentata, licet alij non appellent. 1105.2
 Possessio probatur per testes. 1125.12
 Possessio vnus non probatur ex eo, quod bona sint communia, & alter possideat. 1128.5
 Possessio facilius probatur, quam proprietas. ibid.3
 Possessio rei probatur ex instrumento adeptæ pos-

sessionis. 1298.2 & ex testibus de illa affirmantibus. 1152.2
 Possessio beneficij vacantis remanet in Ecclesia. ibid.5
 Possessio probatur per testes discordantes, dummodo concordent in aliqua singularitate. 1156.8
 Possessio capitularis solum datur in Cathedralibus, & Collegiatis. 1163.8
 Possessio instrumentalis aliquando est manutenibilis. 1212.4 alio non possidente. 1283.2 & 1427.2
 Possessio antiqua excludit nouam possessionem captam. 1212.6
 Possessio naturalis excludit ciuilem statutariam, & ita qui possidet ex ista, non potest agere interdictione *retinenda*, sed *adipiscenda*. ibid.8, 9
 Possessio probatur ex semiplena probatione. 1219.3
 Possessio beneficij probatur ex fructuum perceptione. 1232.5
 Possessio anterior est manutenenda. 1249.4 & 1250.1 & 1300.1 quia posterior est clandestina, & ideo immanutenibilis. 1283.3
 Possessio exigendi censum solutum, transit actiue in hæredem. 1258.3
 Possessio metitur à possidente, non ab spoliante ad effectum percipiendi decimas. 1259.3 & 1262.4
 Possessio, & res transit cum suo onere, & causa. 1268.8
 Possessio capta vigore rei iudicatæ, vel trium conformium, reuocatur, si post intimationem executorialium non seruentur quatuor termini saltem per viam nullitatis, licet non per viam attentatorum. 1324.5
 Possessio si non sit legitima, non datur manutentio, sed apponitur sequestrum. 1332.1
 Possessio solutionis probatur per testes, deponentes de visu solutionis. 1334.2
 Possessio tam ciuilis quam naturalis probatur per testes deponentes de visu actuum possessionis, factorum à possidente. 1342.2
 Possessio capta ex gratia conditionali, ante adimplementum conditionis non valet. 1368.2
 Possessio nulla si legitimetur ex causa superueniente, est manutenibilis. 1376.2
 Possessio attentata purgatur per consensum partis impugnantis illam. ibid.3
 Possessio capta virtute sententiæ nullæ, dicitur etiam nulla. ibid.6
 Possessio continuata præsumitur, nisi probetur aliquis actus intermedius, continens priuationem possessionis. 1385.2
 Possessio vera, & realis probatur ex actibus possessionis. 1393.1
 Possessio præsumitur legitima, si de contrario non doceatur, nam semper debet excludi delictum, si de eo non constat. 1399.4
 Possessio in materia præcedentiæ acquiritur per vnum actum, sufficientem ad effectum manutentionis. 1420.4
 Possessio si sit attentata, sequestrum apponitur, & non datur locus arbitrio. 1422.2
 Possessio realis fundi acquiritur per perceptionem fructuum, & pensionum. 1448.3
 Possessio ex vno titulo capta, potest etiam ex alio capi, & si non sit violenta, manutenibilis est. ibid.4
 Possessio beneficij si capi non possit in Ecclesia, vbi

Index Rerum.

vbi est situm ob resistentiam domini loci, potest capi in alio loco, & erit valida. 1424.4
 Possessio beneficij vacantis in mense Apostolico, capta virtute prouisionis ab Ordinario factæ, est nulla, & attentata. 1598.1
 Possessio improba & vitiosa non est manutenenda, sed sequestranda. 1604.3
 Possessio exactionis canonis, si per decennium non fiat, non præsumitur continuata ad effectum manutentionis. 1662.6
 Possessio ciuilis continuatur per alios actus ciuiles. ibid.7
 Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum. 1670.4
 Possessionis translatio, facta virtute indulti concessi cubiculario Papæ, est valida. 883.2
 Possessionis extrema probanda sunt, vt profit, & primum extremum concludenter. 895.2
 Possessionis triennalis cursum interruptit litis contestatio. 940.6
 Possessionis triennalis cursum non impediunt reliquæ litis, quo ad fructus, & expensas. 959.15
 Possessionis captæ instrumentum in vim decreti iudicis, sufficit, vt quis dicatur iuste possidere. 1219.2
 Possessionis translationem in constitutarium, operatur clausula, *constituti*, apposita in donatione. 1428.2
 Possessionis ius nunquam tollit Princeps supremus, nisi seruat iuris ordine. 1642.4
 Possessionis beneficium quod habet pars, non tollitur per sequestrum, appositum à iudice ex officio. 1283.3
 Possessionis resistit ius, quando eam vehementer improbat. 993.7, 10
 Possessionem suam pristinam tenetur colorare aliquo titulo, qui agit spolio in beneficialibus. 910.5 quod limita, vt 6
 Possessionem, & titulum inficit decretum *irritans*. 928.5
 Possessionem non inficit decretum *irritans* appositum super incerto corpore. 1260.11
 Possessionem qui continuat, non attentat. 1653.3
 Possessionem triennalem non inficit lis superueniens, post completum triennium. 940.8
 Possessionem bonorum potest capere Procurator generalis. 1212.12
 Possessionem alicuius Ecclesiæ, vel beneficij qui adipiscitur, apprehendit possessionem omnium bonorum pertinentium illi. 1584.3
 Possessione sua non est priuandus inauditus. 924.4
 Possessione beneficij adeptæ, quæritur ius in omnibus rebus pertinentibus beneficio. 1152.4
 Possessione beneficij non probata, apponendum est sequestrum. 1366.1 & 1368.1
 Possessione non priuatur spoliatus ex mandato iudicis, nulliter procedentis. 1395.3
 Possessione non priuatur sequestrum appositum. 1423.5
Possidens.
 Possidens tenetur soluere canonem. 900.3
 Possidens ante motam litem, tunc alio non possidente manutenendus est. 928.2
 Possidens rem sine titulo, simulatè possidere dicitur. 1290.5
 Possidens auctoritate iudicis præferendus est aliis possessoribus, ad effectum manutentionis. 1371.1

Possidens cum titulo præferendus est aliis possessoribus ad effectum manutentionis. 1113.2
 Possidentis conditio non mutatur ex mutatione personæ soluentis censum. 1268.2
 Possidenti ante motam litem concedendum est mandandum de manutenendo. 1212.3
 Possidere iuste dicitur, qui auctore Prætore possidet. 1219.2
 Possidere dicitur mulier res mariti, non proprio nomine, sed tanquam familiaris illius. 1462.2
Possessor.
 Possessor pacificus dicitur, qui non fuit molestatus iudicialiter, nec extrajudicialiter. 882.6
 Possessor tenetur soluere impensas ante sequestrum, & post solum necessarias, non verò voluntarias. 919.1
 Possessor manutenendus est lite pendente super petitorio. 928.1 & 1229.4
 Possessor releuatur ab onere probandi dominium. 931.4 quod fallit in possessione seruitutis. ibid.5
 Possessor est manutenendus. 1219.1, 4 licet prætendatur iniustus. 951.1
 Possessor tenetur usufructuario soluere fructus rei. 980.2
 Possessor tituli, pro bonis Ecclesiæ potest intentare actionem spolij, 1601.7
 Possessor ante motam litem manutenendus est in sua quasi possessione. 1070.1 & 1608.1 & 1125.2
 Possessor rei citandus est cum tali qualitate. 1143.3 & 1124.4
 Possessor manutenendus est dum iudicium petitorium est suspensum per appellationem, & commissionem causæ. 1258.6
 Possessor qui non est triennalis tenetur iustificare titulum, habitum virtute resignationis. 1274.2
 Possessor maioratus an teneatur alere, vel dotare filias fratrum, & sororum, est anceps quæstio. 1329.2
 Possessor anterior manutenendus est. 1396.1 & 1584.2
 Possessor ex vi sententiæ non est remouendus per secundam nullam, nec sequestrum est opponendum. 1430.2
 Possessor non dicitur spoliatus, ad effectum se habendi pro tali, si animo retinet possessionem. 1662.4
 Possessor bonæ fidei facit fructus suos, quod non habet locum, si in illo adfit titulus certus, virtute cuius non pertinent ad eum. 1672.7
 Possessor pacificus si sit spoliatus, potest intentare actionem spolij. 1601.6
Possessorium.
 Possessorium, *adipiscenda*, non admittit exceptionem tertij, & maximè quando requirit altiorum indaginem. 974.3, 4
 Possessorium, *adipiscenda*, habet admixtam causam proprietatis in beneficialibus. 999.8
 Possessorium, *adipiscenda*, non admittit exceptiones, requirentes altiorum indaginem. 1437.2
 Possessorium nihil commune habet cum petitorio. 1091.6 & 1304.2
 Possessorium prius actitandum est de iure, quam petitorium. 1229.3
 Possessorium, *retinenda*, dum pender, non sunt admittendæ exceptiones fideicommissi, vel alij similes, respicientes petitorium. 1258.4
 Possessorium non admittit casus, pertinentes ad petitorium. 1581.3
 Possessorij

Index Rerum.

Possessorij articulus non habet rationem, nec considerationem peritorij. 1070.2
Positio.
 Positi in conditione non censentur vocati nisi ex coniecturis aliud sit dicendum. 1297.3,4
 Positiones si fiant cum iuramento, operantur confessionem. 907.6
 Positiones si sint negatae, non potest quis in illis fundare suam intentionem. 963.4,5
Posterior.
 Posterior in data si sit in possessione beneficij, potest impedire executionem literarum Apostolicarum. 1001.5
Potentia.
 Potentia actui propinqua, habetur pro actu. 942.12
Potestas.
 Potestas celebrandi contractus in Patribus Iesuitis, refidet penes Patrem Generalem. 1048.2
Preces.
 Preces ad impetrandam gratiam probant contra exponentes. 1129.3
Pretium.
 Pretium dotis transit in maritum. 977.3
 Pretium rei venditae soluendum est creditoribus prioribus. 888.6
 Pretium rei venditae, subiectae fideicommissio, restituum est. 1089.4
 Pretium rei subconductae potest exequi à conductente, si conductor primus à foro cedat. 1213.4
 Pretium succedit loco rei. 1286.19
 Pretij modicitas inducit praesumptionem venditionis simulatae. 1375.5
Pradilectus.
 Pradilecto excluso, videtur exclusus minus dilectus, sed vocato hoc ad fideicommissum, non censetur vocatus ille, nisi exprimat. 909.9
Pradium.
 Pradium si seruiat personis, dicitur habere seruitutem mixtam. 1463.11
Praeeminentia.
 Praeeminentiarum in iure, attendenda est consuetudo. 941.5 & 1408.4
Prauidico.
 Prauidicare sibi quisque potest, renunciando quod in eius fauorem introductum est. 883.4
Prælatus.
 Prælati regulares si non conferant prioratus, administrationes, aut quauis alia beneficia, ad eos pertinentia, intra sex menses, prouiso deuoluitur ad Ordinarium. 1321.12
 Prælati quando non sunt ad nutum amobiles, agunt causas praelaturae, nomine proprio. 1331.10
 Prælati inferioris contumacia non nocet Prælato superiori. ibid.11
 Prælato competit remedium reintegrandae, nomine Ecclesiae. 1645.2 etiam si ab eo sit remouendus. ibid.3
Presbyter.
 Presbyter potest testari de bonis patrimonialibus, & de acquisitis propria industria. 974.6
Præscriptio.
 Præscriptio semel completa, non interruptitur, nec de nouo inchoari debet. 891.8,9
 Præscriptio triginta, vel quadraginta annorum, probata sine titulo valet. 993.2 nisi ius resistat. 3

Præscriptio inmemorabilis, & formata, requiritur, vt collatio beneficij pertineat alteri, quam Episcopo. ibid.12
 Præscriptio etiam longi temporis non subsistit quando procedit ex titulo infecto. 997.8
 Præscriptio quadragenaria probanda est per testes de visu, per spatium quadraginta annorum. 1023.3
 Præscriptio est necessaria, quando agitur de auferendo iure alicui. 1145.3
 Præscriptionis tempus computandum est ante motam litem. 1023.2
 Præscribere si vult Capitulum ius eligendi Canonicos contra Episcopum, habere debet titulum. 993.8
 Præscribere non potest Capitulum contra Episcopum omnimodam iurisdictionem. ibid.14
 Præscribi non potest contra impeditum ad interrompendam possessionem. 1404.4
 Præscribitur de iure contra Saluianum interdictum per spatium decem annorum. 1429.3
Præsentatio.
 Præsentatio patroni potest fieri in vltimo die termini. 890.7
 Præsentatio litigiosa non deuoluit ius Episcopo, elapso quadrimestre, vel semestri. ibid.8
 Præsentatio facta ab existente in quasi possessione præsentandi est valida. 947.4
 Præsentatio, & institutio si sit facta lite pendente, est inualida, & attentata. 1073.5
 Præsentatio beneficij si fiat extrajudicialiter, faciendae est institutio, & tradenda possessio, non obstante appellatione extrajudiciali. 1087.11
 secus si fiat iudicialiter. ibid.12 & 1105.2
 Præsentatio regulariter non potest fieri absenti. 1118.2 quod limita, vt 4
 Præsentatio est actus extrajudicialis, & potest fieri de absente, si sit notus Episcopo. ibid.6
 Præsentatio facta à non legitimo patrono nihil valet. 1141.2,3
 Præsentatio facta absenti de beneficio requirente examen, non valet si id non fiat. 1578.11 & sequent.
 Præsentationes continuatae probant iuspatronatus. 1032.5
 Præsentationes factae coram inferiore præiudicant Ordinario, si per multum tempus tacerit. ibid.7
 Præsentationes duae effectuae probant iuspatronatus. 1639.6 & 1675.2 & 1469.2
 Præsentationem esse factam probatur ex institutione, cum narratiua facta ab Ordinario de illa. 912.3
Præsentatus.
 Præsentatus, Patronus, & instituens sunt necessarij ad valorem præsentationis. 1118.3 quod limita, vt 4
 Præsentatus ad beneficium acquirit ius. 1578.10
 Præsentatus à Patrono putatiuo, existente in quasi possessione, si concurrat cum præsentato à vero Patrono, præferendus est iste, si legitime constet, vel per confessionem aduersarij, vel per rem iudicatam, vel publicum instrumentum. 1612.4 & sufficit, quod constet ex aliquo ex dictis modis. ibid.5,6
Præsentandi ius.
 Præsentandi ius, vel possessio, ad beneficium non transferunt in aliquem, sine apprehensione. 1377.6
Præsumptio.

Index Rerum.

Præsumptio.
 Præsumptio scientiae datur de rebus tractatis ab his, qui in eadem domo degunt. 1119.8
 Præsumptio cessat, vbi adsunt probationes in contrarium. 1328.3
 Præsumptio in materia obiectiua parum vrget. 1035.4
 Præsumptio vsurpationis iurispatronatus si adsit, probandum est prius ius, secundum requisita Tridentini, antequam fiat collatio. 1432.2
 Præsumptio vsurpationis iurispatronatus ex quibus excludatur. 1469.9
 Præsumptiones, & coniecturae sufficiunt ad probandum, Monasterium esse intra dicecesim. 1052.4
 Præsumptionis exceptio opponi potest contra actionem hypothecariam. 1334.12
 Præsumptionem dominij facilius admittunt iura, quam dominij. 931.6
 Præsumptione iuris probatur ignorantia, eo ipso quod sumus in hærede. 914.4
 Præsumptionum plurium concursus non datur, vt ex eis oriatur concludens probatio. 1620.7
 Præsumitur continuata possessio vsque ad obitum possidentis, si illud non probetur. 971.3
 Præsumitur, partem habere scientiam processus, si illum habuit in posse suo. 1119.9
 Præsumitur, dispensationem præcessisse in matrimonio ex communi reputatione, ex cursu decem, vel viginti annorum. 1085.14 cum seq.
 Præsumendum est in dubio pro sententia, à iudice lata. 1333.1
 Præsumptiue non sufficit actorem probare suam intentionem, sed concludenter. 1409.5
Præteritio.
 Præteritionis defectum in testamento supplet clausula codicilli. 1064.4
Prauentio.
 Prauentio datur ad ordinarium collatorem, si Papa apposuerit clausulam, dummodo tempore gratiae, non sit alteri ius questum. 1117.1 & 1144.6
 Prauenire si non vult Papa gratiam, apponit clausulas, dummodo, si quidem, & dummodo dispositio ad nos hac vice pertineat, quæ non inducunt praueuentionem. 1117.2
Primogenitus.
 Primogenitus maioratus tenetur alere descendentes ab eo, qui maioratus, vel primogenituram instituit. 1329.3
Principalis.
 Principalis non est præcisè citandus, sed sufficit citare Procuratorem, vt detur locus regulæ de annali. 999.5
 Principalis non contradicens facto Procuratoris consentire videtur. 1061.5
Princeps.
 Principem cum præiudicio tertij donare non censetur. 1172.7
 Princeps laicus non potest concedere priuilegia exemptionis à solutione decimarum. 965.5
 Princeps (supremus nunquam tollit ius possessionis, retinentibus eam, nisi seruato iuris ordine. 1642.4
 Principes seculares non possunt se intromittere ad compellendum Ecclesiasticos ad solutionem gabellæ. 1079.12,13
 Principis liberalitas transit ad hæredis. 892.8 præcipue in gratia motu proprio facta. ibid.10

Principium.
 Principia naturalia non possunt remoueri ex hominum actibus. 1033.10
Prior.
 Prior hypotheca præfertur posteriori. 1363.3
Prioratus.
 Prioratus solitus dari in commendam dicitur regularis. 1466.4
Priuilegium.
 Priuilegium exemptionis à solutione decimarum, concessum Monachis, non extenditur ultra eorum personas, si non exprimat. 911.2
 Priuilegium continens plura capita per non vsum alicuius, non censetur sublatum in totum. 925.9 quod intellige, vt 10
 Priuilegium iurispatronatus concessum Ecclesiis regularibus tunc prodest, quando constat de fundatione, & dotatione. 1037.11
 Priuilegium antiquum iurispatronatus probari potest per testes de publica voce & fama. 1058.2 etiam si non adsit instrumentum. ibid.18
 Priuilegium concessum cum clausula, quod nullo modo reuocari, vel suspendi possit, & quoties in alio emanauerit derogatio illius, toties exceptum, & de nouo concessum, & restitutum censetur, quid operetur. 1142.6
 Priuilegium loquens de vocatione beneficiorum cum clausulis latissimis, comprehendit etiam reseruata, dummodo non vacent in curia. 1390.6
 Priuilegium concessum laico, pro solutione decimarum ei faciendae, non valet, si non fiat expressa derogatio Concilij Lateranensis. 997.4
 Priuilegium de percipiendis fructibus beneficiorum non habet locum in beneficiis quæ non vacant. 1020.9
 Priuilegia communicatiua non comprehendunt ea, quæ non difficiliter à Sede Apostolica concedi solent. 1090.12
 Priuilegia exemptionis decimarum strictè sunt interpretanda. ibid.14
 Priuilegia militum Lauretanorum fuerunt concessa à Sixto V. 1419.8
 Priuilegia iurispatronatus sustulit Tridentinum, non tamen quæ nitebantur ex dotatione, & fundatione. 1037.11
 Priuilegij interpretatio conseruatiua, & non destructiua faciendae est. 916.3
 Priuilegij confirmatio intelligitur, dummodo priuilegium ante confirmationem valeat. 965.7
Priuilegiatus.
 Priuilegiatus percipit fructus beneficij vnti post primam vacationem, per spatium biennij. 1049.7
Priuatio.
 Priuatio beneficij ob non residentiam quomodo sit faciendae. 1041.3 & seq.
 Priuatio ob delictum pro iure iam quæsitum vt locum habeat, necessaria est plena, & concludens probatio. 581.2 & 1119.2
Priuatiuum.
 Priuatiuum dicitur, quod excludit alterum ab eo, quod prætenditur. 1072.2 & sic qui confitetur priuatiue pertinere ei aliquid, confiteri videretur omne quod sine illo consistere non potest. ibid.3
Probatio.
 Probatio impuritatris ex Habitello, vulgè, San Benito,

Index Rerum.

- nito*, vt probet, constare debet de identitate personæ. 921.12
- Probatio plena, & concludens requiritur in materia obiectiua. 930.11
- Probatio contra instituentem debet esse plena, & concludens. 935.6
- Probatio euiusmodi omnibus est propria confessio. *ibid.* 9
- Probatio quomodo fiat, ad effectum cognoscendi, an sit Ecclesia Collegiata, vel non. 960.2 cum sequent.
- Probatio per testes de auditu, & de voce, & fama publica, sufficit in verificatione impetrationis beneficii. 991.7
- Probatio plena fit cum vno teste de visu, & aliis de auditu. 1023.5
- Probatio per famam admittitur in antiquis. 1058.3
- Probatio concludens requiritur ad effectum inhabilitationis, sicut in criminalibus. 1035.4
- Probatio inconstans, & æquiuoca non releuat, nec aliquid probat. 1074.9 & 1092.5
- Probatio leuior sufficit ad effectum manutentionis. 1097.5
- Probatio certa filiationis dari non potest respectu patris. 1111.2
- Probatio probata est instrumentum. 1112.1 & 1312.4
- Probatio concludens delicti est necessaria, quando agitur ad priuationem beneficii. 1119.2
- Probatio concludens requiritur ad probandum, aliquem esse natum ex adulterio. 1170.4
- Probatio leuior sufficit ad probandam legitimam proliis. 1200.2
- Probatio semiplena sufficit ad probandam possessionem. 1219.3
- Probatio certa, & concludens vacationis beneficii requiritur, vt deuolutioni sit locus ob non factam præsentationem à patrono, intra legitimam tempus. 1226.3
- Probatio leuior sufficit ad probandam perceptionem fructuum. 1320.7 & etiam ad liquidationem. 1367.3
- Probatio plenior est necessaria ad probandam legitimam, quando matrimonium habuit initium à concubinato. 1322.2
- Probatio legitimatis licet fieri possit per coniecturas, fallit, si concubinitus præcedat matrimonio. *ibid.* 4
- Probatio vt releuet, debet esse concludens. 1373.10
- Probatio deferentis non probat, si fides sit inconstans in referente. *ibid.* 14
- Probatio obiectiua quæ dicitur. 1626.9 & seq.
- Probationes habentur pro legitimis, si pars contra quam fiunt, impediatur malitiosè earum executionem. 1587.4
- Probationes nouas facere non potest citatus, comparens post publicatas attestaciones. 1599.4
- Præcipue data scientia litis. *ibid.* 5
- Probationem non faciunt testes examinati in iudicio summatissimo, sine partis citatione. 1346.3
- Probate tenetur factum, qui in eo se fundat. 899.5
- Probate tenetur reus numerationem, si de eo excipiat, & actor si agat. *ibid.* 6
- Probate tenetur restitutionem, qui allegat pecuniam exegisse. *ibid.* 7
- Probate non tenetur actor ea, quæ sunt de exceptione, vel replicatione rei. 1232.10
- Probati non dicitur per coniecturas, si hæc debilitentur per alias. 1322.11
- Probare non dicitur, quod gestum est inter personas interesse habentes. 1373.10
- Probare debet mortem, vel vitam ille, qui in ea se fundat. 1429.4
- Probare non dicuntur testes, deponentes contra partis confessionem. 1472.5
- Probant plenè confessiones contra confitentem. 1150.3
- Probatur sacerdotium, & magisterium per testes de voce, & fama publica. 991.5
- Probandum est concludenter primum extremum possessionis. 895.2
- Probandum est, quod ex facto pendet. 1201.7 & 942.2
- Probanda est falsitas concludenter ab eo, qui eam allegat. *ibid.* 3
- Probanda non est negatiua, respiciens non factum, sed qui dicit factum, tenetur probare. 1260.4
- Probatis extremis, media sunt probata. 1339.3 & 1673.10
- Processus.**
- Processus si sit nullus, erit etiam nullum, quid quid sequitur. 1067.7
- Processus non retardatur per compulsoriam generalem. 1204.1
- Processus remissoriarum, si aperiat sine auctoritate iudicis, probat contenta in eo. 1602.1
- Processus iudicialis dicitur, si coram iudice competente fuerint facti aliqui actus iudiciales. 1637.2
- Processum integrè fuisse transportatum, in dubio præsumitur. 1127.1
- Procurator.**
- Procurator excedens mandatum si confecerit instrumentum, non tenetur principalis ex eo, nisi ratificauerit. 887.2
- Procurator, qui est effectus dominus litis, non potest recedere, nec reuocari. 937.4
- Procurator ignorans reuocationem mandati si agat, valet gestum ab illo. 940.14
- Procurator promittens de rato, si sit citatus in lite, sufficit ad concludendum in causa. 954.10
- Procurator ad lites non potest remittere citationem partis ad examen testium. 971.3
- Procurator non potest remittere ea, quæ pendet ab animo principalis. 972.4
- Procurator constitutus ad præsentandum ad beneficium vacaturum, si sit reuocatus, non potest vti mandato. 1021.2 etiam si reuocatio non sit intimata. *ibid.* 3
- Procurator quod facit, censetur factum principalis. 1061.2, 3
- Procurator habens mandatum cum clausula, *de rato, & quidquid ipsi placuerit, &c.* potest facere ea, quæ requirunt speciale mandatum. *ibid.* 4
- Procurator generalis potest capere possessionem bonorum. 1212.12
- Procurator non habens mandatum, non potest dare articulos ad remissoriam. 1176.2
- Procurator generalis, & specialis cum amplissima potestate, potest reuocare societatem cum principali initam. 1253.2
- Procurator ad lites reuocari potest, etiam si in mandato ad sit clausula, *de non reuocando.* 1294.5, 6
- Procurator reuocari potest resectis ei expensis. 1308.2
- Procurator si sit citatus, satisfit regulæ de annali. 999.5

Procurator

Index Rerum.

- Procurator generalis alicuius Ordinis regularis non habet facultatem comparandi pro Monasterio particulari. 1309.11
- Procurator non potest allegare ea, quæ pendet ab animo sui principalis. 1313.2
- Procurator, & Aduocatus non probant in causa pertinente ad eorum patrocinium. 1327.7
- Procurator præsumitur habere mandatum, si in causa produxerit plures scripturas, ad partem pertinentes. 1331.2 quod intellige, vt 3
- Procurator negotiorum reuocari potest à principali, quotiescumque voluerit. 1441.5
- Procuratoris comparitio in conclusione causæ, inducit approbationem processus, antea facti. 886.6
- Procuratoris factum, vel assertio non nocet domino in his, quæ pendet ab animo. 891.10
- Procuratoris citatio in initio iudicij sufficit ad causam. 937.5
- Procuratoris factum, exequentis mandatum ei datum, reputatur pro facto mandantis ad omnes iuris effectus. 1009.3
- Procuratoris factum si principalis non contradicit, consensisse videtur. 1061.5
- Procuratoris negligentia in non appellando non præbet iustitiam restituendi causam. 1034.3
- Procuratoris consensus ad extinguendam pensionem non admittitur, nisi de mandato constet. 1042.7 quod intellige, vt 8, 9
- Procuratoris factum non præiudicat principali, ad effectum amittendi possessionem. 1662.4, 5
- Procura.**
- Procuræ mandatum deductum in stipulationem, vel contractum reuocari potest. 1294.7
- Productio scripturarum, alia est realis, alia verbalis. 968.7
- Productio.**
- Productio realis instrumentorum tunc contingit, quando producuntur illa, & registrantur in actis per Notarium causæ. 968.3
- Productio tituli inualidi operatur, vt non possit alius titulus produci. 1680.2
- Productio scripturæ facta ex processu, licet non sit in forma probante, dat illi auctoritatem contra producentem. 1146.3
- Productio tituli post sententiam non impedit executionem eius. 1001.7
- Professio.**
- Professio in Religione requirit consensum, & si deficiat, non potest Papa illum supplere. 1592.9
- Prohibitio.**
- Prohibitio alienandi bona est vrgens coniectura dilectionis testatoris pro assecurando fideicommissio. 1000.7
- Prohibitio detractionis Trebellianicæ non est inducenda ex coniecturis. 1042.4
- Prohibitio alienationis non inducit fideicommissum. 1002.8 & si sit iniuncta filiis, non extenditur ad nepotes. *ibid.* 9
- Prohibitio expressa alienandi certa bona non ex eo videtur, testatorem recessisse à prohibitione tacita. 1013.7
- Prohibita res validè potest distrahi pro soluendis debitis testatoris. 958.6 quod intellige, vt 8, 9
- Prohibitium ius non probatur ex actu æquiuoco. 931.9
- Proles.**
- Proles censetur legitima, si sit suscepta præcedente dispensatione, quæ causat bonam fidem. 1085.5
- Peña Decis. Tom. II.*
- & hæc sufficit in vno ex coniugibus. 1381.4, 5
- Proles dicitur legitima, si vnus ex coniugibus habeat bonam fidem, licet matrimonium non sit legitimum. 1266.2
- Proles ex secundo matrimonio vt dicitur illegitima ratione nullitatis, & iniustitiæ, in sententia prolata super nullitate matrimonij, requirit malam fidem in vtroque contrahente. *ibid.* 3
- Prolis legitimitas probatur leuioribus probationibus. 1200.2
- Promissio.**
- Promittere id, quod præstari non potest, est absurdum. 1425.3
- Promittentis voluntas habetur loco interpellationis. 1206.7
- Promissionis cessante causa, cessat & ipsa promissio. 1308.6 quod intellige, quando vnus certat de damno vitando, secus quando de lucro captando. *ibid.* 7
- Promissum.**
- Promissum si aliquid sit, intelligitur de eo, quod moraliter est possibile, non verò de impossibili. 1475.2
- Promissorium.**
- Promissorium statutum, & constitutio obligat statuentes ad complementum. 1463.27
- Propinquus.**
- Propinquos idem est dicere, ac parentela. 934.5
- Propositio.**
- Propositionis contrarietas dicitur, quarum vna de eodem subiecto affirmat, & altera negat. 952.5
- Proprietas.**
- Proprietatis causa absorbet causam possessionis. 1630.2
- Prorogatum.**
- Prorogatum tempus censetur idem cum primo. 940.9 & 999.4
- Prorogatum non dicitur indultum secundum concessum in eadem re, si sit ex noua causa, sed nouiter concessum. 1419.12
- Protestatio.**
- Protestatio vitata nihil operatur. 923.9
- Protestatio præseruat ius, quod alicui competit, vel competere potest. *ibid.* 10
- Protestatio facta contra absentem non nocet. *ib.* 9
- Protestatio facta ab hærede in inuentario, quod si alia bona, &c. præseruat, vt non patiatur damnationem. 1025.6
- Protestatio metus inducit probationem illius. 1210.4, 6
- Protestatio annullat omnem actum, & præseruat omne ius. 1308.5 & 1344.6
- Protestatio sufficit ad constituendum illos in mora, & culpa, contra quos protestatur. 1472.3
- Prouisio.**
- Prouisio facta ab Episcopo sine testibus, non gaudet priuilegio præuentionis, si eadem sit facta à Papa. 991.10
- Prouisio facta de beneficio vacante in mense Apostolico, per ordinarium est nulla, & possessio attentata. 1598.1
- Prouisiones Papæ non mutant statuta beneficii. 1337.2, 7
- Prouisus.**
- Prouisus ab Ordinario si possideant beneficium, præferuntur prouisis, Apostolicis, non possidentibus. 1007.6
- E E e

Index Rerum.

Prouisi de beneficio viuientis sunt inhabiles ad obtinendum illud sine dispensatione noua. 1069.1
Prouiso Apostolico semper seruit tanquam nudus minister commissarius Cameræ. 1295.5
Providendi omnem modum comprehendit regula octaua quando vitur *verb. providere*, quod est latissimum. 1321.5

Pubertas.

Pubertas porrigitur vsque ad 18. annos in masculis, & in fœminis vsque ad 14. quando agitur pro alimentis. 1030.12
Pubertas non est indaganda per tactum virorum, etiam peritorum, inspuendis mulieris. 1716.21
Pubertati proxima est puella, quæ habet vndecimum annum completum. *ibid.* 8 licet alij contra sentiant. 9 & seq.

Puber.

Puberis contractus firmatur iuramento. 1688.6

Publica vox.

Publica vox, & fama probant priuilegium antiquum iurispatronatus. 1058.2 etiam si non addit instrumentum. *ibid.* 18

Publica vox, & fama probatur per publicum auditum. 1322.10

Publicatio.

Publicatio resignationis est facienda secundum constitutionem Pij V. aliàs non valet. 1004.2
Publicatio resignationis est pars gratiæ. 1274.3
Publicatione constitutionis Apostolicæ probata, præsumitur vsus eius, si de contratio non doceatur. 978.5
Publicata præsumitur resignatio ex triennali possessione, nisi agatur de spolio. 1274.4
Publicato processu, non admittuntur testes. 941.6 quod fallit, vt 7

Puella.

Puella proxima pubertati ad effectum contrahendi matrimonium, dicitur illa, quæ distat per sex menses à pubertate. 1616.10 & seq.

Pupillus.

Pupillus potest petere tutori bona contenta in inventario tutela. 1078.8
Pupilli de præiudicio si agatur, citari debet tutor, aliàs non valet quod agitur. 979.2
Pupillo nocere potest confessio matris tutricis. 1089.2

Pupillaris substitutio.

Pupillaris substitutio potest induci per coniecturas. 1403.9,18

Puritas.

Puritas genelogiæ probatur per auditum ab antiquis. 921.3
Puritas sanguinis probatur per testes numero maiores, si sint nobiles, & digniores illis qui contra depouunt. *ibid.* 4 & 930.5
Puritas sanguinis probatur ex actibus requirentibus eam qualitatem. *ibid.* 6

Q

Qualitas.

Qualitas executiua instrumenti transit in ratificantem. 923.7
Qualitas facilius præsumitur, quam substantia. 1058.10
Qualitas possessoris exprimens est necessariè in citatione. 1124.4 & 1143.2

Qualitas requisita in priuilegio verificari debet de tempore verbi, contenti in ipso. 1419.14

Quantitas.

Quantitas decimarum fructuum desumitur ex libris collectorum. 1150.2

Quasi possessio.

Quasi possessio conferendi dat ius ad illum effectum. 1166.3
Quasi possessio acquiritur per vnum actum. 1258.2
Quasi possessio in beneficialibus non attenditur, quando constat de proprietate. 1435.5 & 444.8
Quasi possessio præsentandi sufficit ad effectum instituendi. 1674.3

Quietantia.

Quietantia facta sine solemnitatibus statuariis est nulla, etiam si interueniat iuramentum. 918.2
Quietantia quamuis generalis non extenditur ad ignora, & incognita. 1026.5
Quietantiæ verba generalia sunt referenda ad expressa in illa. 1626.8

Quindennium.

Quindennia non debentur loco annatarum. 1020.11

Quindenniorum ius non est fundatum in iure communi, sed de iure speciali est reseruatum Cameræ Apostolicæ. *ibid.* 12

Quod.

Quod omnes tangit ab omnibus est approbandum. 1079.10

Quota.

Quota relata ad Vniuersitatem omnium bonorum, non inducit certitudinem. 1091.3 sed contrarium tenet Rota. *ibid.* 4 & 1098.2,3

R

Raptia.

Raptam non esse mulierem probatur ex partium iuramento, ad effectum contrahendi matrimonium. 996.9

Rata pensionis.

Rata pensionis soluenda est à percipiente fructus, pro tempore quo illis fructus fuit. 1198.2

Ratio.

Ratio administrationis semel reddita non potest de nouo peti, vt reddatur. 1202.6 nisi doceatur de errore, vel dolo. *ibid.* 7

Ratio non dicitur reddita minori ex eo, quod minor fateatur esse redditam. 1310.2

Rationem de nouo reddere tenetur pupillo tutor, si dolosè reddidit illam. 1110.4

Rationem administratorum non tenetur reddere fideiussor pro suo principali. 1378.2

Rationem reddere non tenetur administrator de re euicta, viuente domino rei administratæ. 1448.8

Ratificatio.

Ratificatio Procuratoris ad ignorata non extenditur. 1042.10

Ratificatio actus requirit specificam cognitionem omnium qualitatum in ratificante. 1240.9

Ratificatio actus, per vim facti præsumitur, si, cui fuit illata vis, faciat actus contrarios violentiæ. 1285.5,6

Ratificatio gestorum per Procuratorem semper retrahitur in præiudicium ratificantis. 1422.5

Ratificans instrumentum potest illud exequi. 923.7

Reale.

Index Rerum.

Reale.

Realis seruitus requirit prædium dominans, & prædium seruiens. 1463.17
Realis actio competit pro alimentis. 1033.6

Recipiens.

Recipiens sortem principalem videtur remittere fructus fortis, si aliter non constat. 1026.6 quod habet locum in fructibus odiosis. *ibid.* 7

Reciprocum.

Reciproca substitutio, facta inter primos hæredes, non extenditur ad eorum libros substitutos. 909.7

Reciproca substitutio inter omnes substitutos æqualis esse debet. 1138.4

Reciproca substitutio debet fieri de duobus. 1615.14

Reciproca substitutio quomodo iudicetur. *ibid.* 9, 20 & si sit admissa in primo gradu, an transfundatur in sequentes. *ibid.* 10, 11

Reciproca substitutio censetur inducta ex prohibitione alienationis bonorum. *ibid.* 19

Reciprocum fideicommissum inducitur, si testator voluerit, vt succedatur ad inuicem in stirpes, & non in capita. 989.1,2

Recognitio.

Recognitio mandati Procuratoris non est necessaria, si tempore productionis nihil opponitur. 1035.8

Recognitio instrumenti non requiritur in antiquissimis. 1215.2,3

Recognitio leuior requiritur in instrumento septuaginta annorum, præcipue si adint alia adminicula. 1186.14 & 1339.2

Recognitio instrumenti non est necessaria in antiquis, neque quod constet de Notario, qui illud scripsit. 1380.4

Recognitio testium, dicentium se habere notam manum scribentis, sufficit, concurrentibus adminiculis. 1465.3

Recognitio non indiget instrumentum antiquum ultra centum annos. 1286.1,13 & 1560.3 & 1280.3

Rector.

Rector Ecclesiæ dicitur ille, qui sustinet omnia onera, ad curam animarum pertinentia. 1632.4

Rector Vniuersitatis quandoque potest exercere iurisdictionem in Clericos scholares. 1104.10

Rectori de iure debentur decimæ. 965.10

Rectori pertinent oblationes, quæ fiunt in Ecclesiâ. 1632.3

Recuperatio.

Recuperans possessionem, quam legitime habebat, non dicitur habere de nouo accipere, sed continuare. 891.6

Recurfus.

Recurfus Regis præsumuntur facti ad instantiam eorum, qui in eis habent interesse. 1088.3 & 1093.6

Recurfus ad iudices seculares quando liceant Clericis. *ibid.* 14 cum seq.

Recurrentes Clerici ad Tribunalia secularia puniuntur, vt in fauore alterius partis fiat omnis interpretatio, ita vt copiar simplicis processus adhibeatur fides. 1587.4,5

Recusatio.

Recusatio iudicis regulariter opponi non potest post conclusionem in causa, licet in aliquibus casibus fieri possit. 1624.2

Peña Desif. Tom. II.

Recusatio iudicis debet esse cum expressione causæ. 1646.2

Recusatio iudicis non prodest, si pars coram eo compareat, etiam cum protestatione. *ibid.* 3

Redditio.

Redditio rationis reddenda minori, quæ requiritur. 1310.6 & seq.

Redditiorem rationis non probat confessio minoris. *ibid.* 3

Regula.

Regula de triennali habet locum in eo, qui pacificè per triennium possedit, licet postea ab ea cadat. 891.3

Regula de triennali habet locum in beneficio obtento per simoniam, vel reseruato, reseruatiore in corpore iuris clausa. 882.2

Regula de triennali requirit cursum trium annorum cohærentium. 891.8 quod intellige vt ibi.

Regulæ de triennali finis fuit, lites extinguere. *ibid.* 5

Regula de annali multum differt, à regula de triennali. *ibid.* 11

Regula de subrogandis colligantibus respicit fauorem Ecclesiæ, vt lites tollantur. 901.3

Regula de annali requirit vt intra sex menses vocetur intrusus, aliàs non fit ei locus. 999.3

Regulæ de annali fatissit, si Procurator sit citatus. *ibid.* 5

Regula de annali non prodest ex iudicio possessionario. *ibid.* 7

Regula de annali non currit impedito. 1088.2

Regula de annali requirit annalem possessionem pacificam immediatè præcedentem. 1103.2

Regula de annali habet oculos retro, & annullat ræ imperationem, quam omnia antea facta. *ibid.* 10

Regula de annali habet locum in cessionibus, & sic si obstat cedenti, obstat etiam cessionario. *ibid.* 5

Regulæ de annali satisfit, si iudex potest expedire causam, ex quo iam est iustificata causa. 999.9

Regula de triennali excipit beneficia reseruata in corpore iuris, & non alia. 1004.7

Regula auctoris extenditur vsque ad tertiam partem in beneficialibus. 1103.3

Regula reseruatoria beneficiorum trigesima prima quomodo intelligatur. 1177.7

Regula octaua reseruatoria quid comprehendat. 1321.4 & 1421.1

Regula non deducta deducam, &c. non habet locum in materia executiua. 1589.8

Regula 10. Cancellariæ disponens, resignationem infirmi, &c. locum habet in permutatione, & resignatione, facta coram Ordinario. 1604.4

Regulæ Cancellariæ sunt temporales, videntur tamen perpetuæ, cum omnes Pontifices in ingressu statim eas confirmant. 1177.20

Regulæ reseruatoriæ comprehendunt beneficia secundum suam naturam, cum sua causa. 1182.10

Regulæ octauæ intentio in beneficiorum reseruatione, quæ sit. 1321.2,3

Regulæ Cancellariæ habent decretum irritans, & singulæ sunt leges separatae, & pontificiæ. 1604.5,6

Regularis.

Regularis non potest assumi ad beneficium seculare. 946.5

Regularis paupertas aded est stricta, vt non possit Summus Pontifex dispensare in abdicacione proprietatis. 1214.8

Index Rerum.

Regularis nihil proprium habet, & ideo post emis-
sam professionem non potest donare, nec testa-
ri. *ibid.* 4, 5
Regularis dicitur prioratus, solitus dari in com-
mendam. 1466.4
Regulares Prælati si non conferant beneficia, ad
eos pertinentia intra sex menses à die vacatio-
nis, prouiso deuoluitur ad Ordinarium. 1321.12
Regularitas Ecclesiæ probatur per testes. 1054.3
Regulare, vel seculare an sit beneficium, colligitur
per spatium 40. annorum. *ibid.* 2
Regulare, vel seculare an sit beneficium, vltimus
status declarat. 1355.5, 7
Regulare dicitur hospitale, quod gubernatur per
regulares. 1466.3
Regularia beneficia commendata vacant vt prius,
si cedatur commenda, sed improprè vacant, vt
posterius. 1321.6 & seq.
Relatio.
Relatio si fiat ad certam, & determinatam causam
est pura. 967.6 at si fiat ad incertam, est inutilis.
ibid. 7
Relatio ad scripturas sufficit in inuentario, etiam si
nominatim non describantur. 1447.12, 13
Relatio dicit suam entitatem in referentem. 1195.5
Relationis natura, est natura parentis veritatis.
967.9
Relationi periti standum est, an sint legales par-
titæ scriptæ in libro non mercatoris. 1011.4
Relatum.
Relatum est in referente. 967.8 cum omnibus suis
qualitatibus. 1253.4 & 1673.9
Releuans.
Releuantis hæres tenetur soluere expensas, quas
fecit, qui fuit releuatus. 1031.2
Religio.
Religionis professio temerè facta, est nulla. 1592.3
Religionem profiteri non potest criminofus. *ibid.*
& quomodo debeat constare. *ibid.* 10
Religionem ingredi non potest, qui motus fuit
timore pœnæ, vel ex humana ratione. *ibid.* 5
nec tacita professio in tali casu proficiet. *ibid.* 6
Religionem si ingrediatur mulier, an consequi
possit legatum dotis. 1660.6 & seq.
Religionem si ingrediatur mulier, debetur lega-
tum relictum pro dote, fauore religionis. *ibid.* 16
quod non extenditur vt possit disponere ad fa-
uorem tertij, quia cessat ratio. *ibid.* 17
Religionem ingrediens, si testetur in fauorem ter-
tij, non habent locum leges fauentes Monaste-
riis, respectu tertij. *ibid.* 22
Religionem ingredienti minus relinqui, quam nu-
benti in seculo, pro absurdo reputauit Rota.
ibid.
Religiosus.
Religiosi tenentur soluere decimas de prædiis quo-
cumque titulo acquisitis, non obstantibus suis
priuilegijs. 1048.5
Religiosus non potest donare bona hæreditaria
post professionem acquisita, quia pertinet ad
Monasterium, successione capax. 1214.4
Religiosi tenentur subire onera Ecclesiarum, Mo-
nasterijs vnitarum. 1020.20
Religioso si relinquatur legatum, consequi potest
illud religio, vel Monasterium, successione ca-
pax. 1655.6

Religiosus non potest esse testis sine licentia supe-
rioris. 1328.2
Reintegratio.
Reintegrari in possessionem non possunt, qui facto
suo ab illa ceciderunt. 1415.5
Remedium.
Remedium *unde vi, & attentatorum*, differunt in-
teresse. 9010.7
Remedium, *familia erciscenda*, datur inter cohære-
des. 1027.4
Remedio restitutorio super decimis, qui agit, tene-
tur probare titulum coloratum suæ possessio-
nis. 1259.6 quod limita, vt 7
Remissoria.
Remissoria in secunda instantia non datur, in be-
neficialibus, etiam si articuli sint releuantes.
884.3 quod limita, vt *ibid.*
Remissoria datur in qualibet instantia in profanis,
etiam sine fumo, quando materia est releuans.
918.1 & 948.2 & 1626.4
Remissoria in causa beneficalibus non datur possesso-
ri, sine sequestro. 1059.2 & quare. *ibid.* 4
Remissoria non conceditur, si articuli non sint re-
leuantes. 1140.2, 10 & 1281.1 & 1383.1 & ces-
sante calumniæ suspitione conceditur. 1167.3
1277.4 & 1330.4
Remissoria indistinctè de stylo Rotæ datur, stante
aliquo articulo releuante. 1255.2 & 1299.1
Remissoria indistinctè conceditur, quando agitur
de titulo beneficij, in prima instantia. 1167.2
Remissoria non datur pro eo, quod per instrumen-
tum probari potest. 1281.2
Remissoria non est concedenda, si adsit timor sub-
ornationis testium. 1299.4 & quomodo reuocari
possit. *ibid.*
Remissoria non datur, si articuli non sint verifi-
ciles. 1330.2
Remissoria non datur, si publica causa sit aditata,
& probationes factæ sint in loco, ad quem pe-
titur. *ibid.* 3
Remissoria non est danda vt spoliū conferuetur.
1418.2
Remissoria non denegatur ob præsumptam ca-
lumniam, præcipue in prophanis. *ibid.* 3
Remissoria ad aliquid probandum conceditur pro
articulis nouiter deductis in secunda instantia,
dummodo sint releuantes. 1654.1
Remissoria pro articulis petita conceditur scum
aliquo temperamento, si omnes non sint rele-
uantes. 1652.2, 3
Remissoria in causa criminali quando concedatur.
1626.8
Remissoriæ locum potest iudex mutare propter
aliquod impedimentum. 1416.7
Remissoriæ processus apertus sine iudicis auctori-
tate, probat in eo contenta. 1602.2
Remissoriam petens ad probandum ius patronatus,
apponere debet beneficium in sequestro. 1059.4
Remissoriam petens debet probare id, ad quod
eam petit, & ex actis constare, aliàs non est
concedenda. 1418.1
Renunciatio.
Renunciatio Velleiani, facta à muliere, non nocet
ei. 950.7
Renunciatio fideicommissi purificandi, nihil ope-
ratur. 1044.3
Renunciatio operatur abdicationem iuris, quod
quis habebat. 1189.5
Repraesentatio

Index Rerum.

Repraesentatio.
Repraesentatio facta in carceribus post relaxatum
mandatum de capiendis, dicitur morosa. 1039.15
Repraesentandi in carceribus qui est obligatus, li-
beratur per vnam repraesentationem factam.
1039.13, 14
Requisitum.
Requisita duo si petat statutum, vt valeat actus,
necesse est vtrumque adimplere. 1077.2
Requisita ad publicum instrumentum, quæ sint.
1236.3
Rescisio.
Rescisioni transactionis datur locus propter enor-
mem læsionem. 1207.8 licet aliqui contra. *ibid.* 9
Rescindenda venit subhastatio, facta à iudice, si
ex ea sit læsa pars vltra dimidiam partem pretij.
1374.6
Rescriptum.
Rescriptum obtentum à Signatura Sanctissimi,
citata parte, caret subreptione. 886.12
Rescriptum Principis accipit interpretationem à
iure communi. 1309.5
Rescripti formam si non seruauerit iudex, nulliter
procedit. 1283.5
Reseruatio.
Reseruatio debet esse notoria, & iustificata, quan-
do non est clausa in corpore iuris. 882.3
Reseruatio impeditiua euolandi ad secundas nu-
ptias, debet excedere saltem vigesimam partem
patrimonij. 953.5
Reseruatio beneficiorum nunciij Apostolici est
personalis. 1177.8, 5
Reseruatio realis beneficij præfertur personali.
ibid. 10, 11
Reseruatio beneficij, vt ius patronatus excludatur,
concludenter est illud probandum. 1232.7
Reseruatio accordij, vel iudicij facta à iudice, ha-
ber vim preemptoriæ dilationis. 1270.2
Reseruatio beneficij regularis debet esse notoria,
vt pro tali iudicetur. 1581.5
Reseruatio maior, est appositio manus Papæ, quam
illa, quæ deducitur ex reseruationibus genera-
libus. 1670.2
Reseruationes plures possunt concurrere in eodem
beneficio. 1321.21
Reseruationis beneficiorum effectus, est legare
potestatem inferiorum, circa dispositionem re-
seruatorum. *ibid.* 8
Reseruare modicum idem est, ac nihil reseruare.
953.6
Reseruata sunt beneficia familiarium Cardina-
lium, & prothonotariorum, etiam de numero
non participantium. 1177.1, 2
Reseruata quando sint beneficia. *ibid.*
Reseruata beneficia potest Papa prouidere per re-
gulam octauam, quæ est subsidiaria. 1321.24
Res.
Res prohibita alienari per testatorem, validè di-
strahi potest pro soluendis debitis. 958.6 quod
tellige, vt 8, 9
Res reductæ ex bonis fideicommissi subiectis, sub-
iacent fideicommissi. 961.6
Res inter alios acta mihi non nocet. 1009.6
Res Ecclesiæ alienari non possunt sine solemnita-
tibus, à iure requisitis. 1071.3
Res communis vendi, seu cedi potest vni ex socijs,
irrequisito alio socio. 1114.2
Res dotalis æstimata, quando non faciat emptio-
nem, & venditionem. 1350.3, 4
Rei Ecclesiasticæ concessio est contractus stricti
iuris, & quod non exprimitur, omissum censetur.
1066.6
Rem iudicatam faciunt tres sententiæ conformes.
938.2 & 1175.4
Residentia.
Residentia in Episcopatu est necessaria, vt Episco-
pus gaudeat alternatiua. 991.9 & 1057.2
Residere tenetur Clericus in suo beneficio; aliàs
priuatus est, reseruata tamen iuris forma. 1041.2
Residere diuersum est, ac interesse. 1129.5
Resignans.
Resignans beneficium in fauorem tertij amittit
ius, & possessionem, si per Papam sit admissa
resignatio. 1159.2, 3
Resignans beneficium, si intra viginti dies ante-
quam sit effectuta resignatio decedat, non sub-
sistit. 1604.1
Resignare potest Clericus homicida beneficia
quæ obtinet lite, & accusatione pendente. 1288.3
Resignatarius.
Resignatarius recipiendo beneficium, consequenter
videtur consentire in imposta pensione. 964.5
Resignatarius non potest improbare ius, quod est
in possidente pensionem. *ibid.* 7
Resignatario non licet, quod non liceret resignato.
ibid. 6
Resignatio.
Resignatio est publicanda ex constitutione Pij V.
aliàs non valet. 1004.2
Resignatio præsumitur publicata ex trienniali pos-
sessione, nisi agatur de spolio. 1274.3
Resignationi vt sit locus, necessarius est consen-
sus principalis. 1220.8
Resistentia.
Resistentia iuris vt operetur contra possidentem,
debet esse vehemens. 993.6, 10
Responsio.
Responsiones datæ ad positiones dici non possunt
testificationes. 1208.7
Restitutio.
Restitutio competit hæredi ex capite ignorantie
eorum, quæ testatori debentur. 914.7
Restitutio in integrum datur aduersus appellatio-
nem omisam, sed habita commissione, appel-
landum est intra decem dies à die præsentatio-
nis commissionis, restitutionis. 1034.2
Restitutio aduersus sententiam non datur ob non
appellatum, si de notoria iniustitia non constat.
ibid. 4
Restitutio in integrum non competit parti, ad ef-
fectum manutentionis, dum inquiritur, an com-
petat, vel non. 1268.9
Restitutio in integrum operatur effectum appel-
lationis. 1302.2
Restitutio in integrum impedit executionem.
1405.1 quod limita, vt 2
Restitutio in integrum à sententia lata supponit
eius validitatem. 1438.4
Restitutio actualis fructuum ex re spoliata est
necessaria, vt procedatur ad vltiora causa.
1336.6, 7
Restitutio pro re pia datur, quando adest læsio, vel
concurrit iusta causa. 1382.34
Restitutio dotis facienda est in ea specie, in qua
fuit concessa. 1391.2
Restitutio

Index Rerum.

Restitutio non datur contra possessorem triennalem. 959.16
 Restitutionem probare tenetur allegans, pecuniam exactam restituisse. 899.7
Restitutorium iudicium non datur, nisi constituto de duobus extremis possessionis. 1363.2
Restituendi non sunt fructus, quos ex propria industria suæ administrationis lucratus fuit, qui illos restituere tenetur. 1609.2
Restrictio.
 Restrictionem non operatur, quod ponitur demonstratiuè. 1030.9
Retardatio.
 Retardanda non est executio, primo loco petita, & incepta, per exceptionem oppositam. 892.5
Retentio.
 Retentio competit possidenti pro melioramentis, etiamsi in genere sint probata. 1005.3
 Retentio facilius est, quàm acquisitio. 1419.17
 Retentionis natura est, nihil addere, sed solum conseruare in statu, in quo erant res ante retentionem. ibid.9
 Retinere potest damnum, vel fundum dominus vtilis, donec ei dominus directus soluat melioramenta. 1005.2
Retradonatio.
 Retradonatio ex falsa causa, est nulla. 942.1,4
Retrotractio.
 Retrotractio non datur ad diem contractus, si res non est integra. 920.7
 Retrotractio regulariter in legatis non datur. ib.21
Reuocatio.
 Reuocatio societatis cessat, deficiente consensu necessario alterius ex focis. 990.4
 Reuocari potest Procurator re integra, resectis ei expensis. 1308.2
 Reuocanda veniunt attentata per iudicem ad quem. 1324.7
Reus.
 Reus tenetur numerationem probare, ex eo quòd excipit, & actor quando agit. 899.6
 Reus in sua exceptione est actor. ibid.8
 Reus potest vti exceptionibus contrariis articulis. 963.2
 Reus aliquando dicitur actor, quo ad probationem. 1232.11
 Reus tenetur ministrare alimenta, & litis expensas, quando apparet de bono iure, & paupertate agentis. 1280.2 quod fallit, vt 1384.3
Rogatus.
 Rogatus potest esse litis, licet à Notario non sit scriptus in instrumento. 996.11
Rota.
 Rota regulariter non admittit excusationem à solutione expensarum. 912.4
 Rota magis curat de indaganda veritate, quàm de rebus, & nominibus. 1135.10
 Rota non exequitur sententias aliorum Tribunalium, nisi cognita prius iustitia illarum. 1414.5
 Rota semper magni pendet iurisdictionem signaturæ iustitiarum. 1440.6
 Rota quæ habetur die sex to Julij dicitur Rota memorialium. 1689.1
 Rota Decanus rogat alium ex Dominis, si vnus moriatur, vt promoueatur, vel recedat. 1600.2

S

Sacerdos.
Sacerdos, vel Monachus an possit exercere officium notariatus. 1325.2
Sacerdotium.
 Sacerdotium, & Magisterium, & mors probatur per testes de voce, & fama publica. 991.5,6
Sacrilegus.
 Sacrilegi dicuntur, qui agros, vel bona Ecclesiæ vsurpant. 1079.17
Salarium.
 Salarium non conuentu debetur famulo. 932.4
Saluanum.
 Saluanum interdictum competit vbicumque competit hypothecaria. 961.5
 Saluanum interdictum competit legatario pro consequendo legato. 1008.6
 Saluanum interdictum non comperit contra creditorem, qui habet anteriorem hypothecam. 1242.5
 Saluiani interdicti præcipuum fundamentum est creditum per publicum instrumentum, & quæ requirantur ad obtinendum ex eo. ibid.1 & sequent.
 Saluiani interdicti mater, est hypotheca. 1334.1
 Saluiano interdicto vt locus sit, necessariè est probanda possessio de præsentis, vel de futuro. 1347.3
Sanguis.
 Sanguinis impuritas, quæ probanda est per insignia (vulgò *S. Benito*) vt probet, constare debet de identitate personæ. 921.7
 Sanguinis puritas probatur ex actibus requirentibus eam qualitatem. 930.6
Sanatoria.
 Sanatoria commissio, signata cum clausula, *Arbitrio Rote*, multum remittit de iuris rigore. 1216.1 & 1222.1
Scientia.
 Scientia rei ex coniecturis probatur. 887.3
 Scientia in aduersario non præsumitur, nisi probetur. 1018.4
 Scientia de præsentis non inducit scientiam de præterito. ibid.5 & 1074.7
 Scientia est necessaria in renunciante fideicommissum. 1044.4
 Scientia testamenti nuncupatiuè præsumitur in filiis, si in confectioe probetur, illos esse præsentis. 1074.8
 Scientia delicti ex vno tempore non inducit scientiam temporis præcedentis. 1092.4
 Scientia processus præsumitur habere pars, si illum habuit in posse suo. 1119.9
 Scientia alicuius actus consideratur, quando pars venit ad causam, etiamsi sit coactè. 1633.2
 Scientia certa vacationis beneficii requiritur in patrono, vt deuolutioni sit locus. 1226.3
 Scientia alicuius rei est difficilis probationis, & ideo per indicia, & coniecturas probatur. 1344.2
 Scientia præsumptio non admittitur, quando agitur de amittendo iure quæsito, sed requiritur scientia expressa. 940.12,13
 Scientia rei non præsumitur ex facto alieno. 1676.2
Scholaris.
 Scholares sunt exempti, & subiecti iurisdictioni vniuersitatis, & non Episcopo, nisi sint Clerici. 1104.3,4

Scriptura

Index Rerum.

Scriptura.
 Scriptura tunc dicitur contraria, quando vna pars illius non potest cum altera extare. 192.7
 Scriptura extracta ab originali facit fidem, seruatis tamen iuris solemnitatibus. 1019.2
 Scriptura defectuosa, licet non probet, facit tamen adminiculo ad confirmandum, quod in illa reperitur. 925.7,12
 Scriptura non habet viam executiuam, nisi quæ ex lege, vel statuto admittit executionem. 1047.4
 Scriptura septuaginta annorum cum aliis adminiculis dicitur de tempore antiquo. 1286.14 & 1339.2
 Scriptura si se referat ad aliam, regulatur iuxta terminos scripturæ relatæ. 967.8
 Scriptura priuata, & nudum factum promittentium dotem, arguunt eius promissionem, & hoc fauore dotis. 1099.3
 Scriptura non dicitur cancellata, ex quo partes voluerunt illam lacerare, nisi cum effectu fiat. 1133.4
 Scripturæ defectus suppletur ex illius obseruantia. 925.2 & 1055.2,3
 Scripturæ contrarietas dicitur, si vna pars affirmat, & altera negat. 952.7
 Scripturæ copia, extracta à successore in officio ex nota originali facit fidem. 927.2
 Scripturæ conditiones & solemnitates positæ seruandæ sunt, vt faciant fidem. 1047.8
 Scripturæ testes debent esse præsentis in recognitione, quando scribitur, vel subscribitur à parte. 1137.3
 Scripturæ productio facta ex processu, licet non sit in forma probante, robur tamen habet consentientem. 1147.4
 Scripturæ, vel instrumenta tabellionum valent, quando in officio tolerantur, licet vnâ charactæ falsam confecerint. ibid.
 Scripturæ quæ non sunt in forma probante inferuiunt pro adminiculo probationis. 1286.17
 Scripturæ exemplum, exhibitum in processu, probat parte non opponente. 1333.7
 Scripturæ habentes requisita *cap. fin. de fide instrum.* probant. 1380.2
 Scripturæ volantes in foliis, & filicia Notarij, non faciunt fidem. ibid.12,13
 Scripturæ corpus quod continet, continetur etiam in subscriptione. 1617.3
 Scripturæ publicæ exemplum, traditum à Notario probat, licet sit scriptum aliena manu, quia sufficit illius subscriptio. 1038.3
 Scripturarum recognitio non est necessaria in antiquis, neque quod constat de notariatu illius, qui scripsit. 1380.4
 Scripturam qui producit, approbat omnia in ea contenta. 1133.3
 Scripturis magis creditur, quàm testibus. 1277.3
Secretarius.
 Secretarius Capituli non facit fidem de rebus pertinentibus ad Capitulum, si vt Canonice habeat interesse. 1344.5
Secularis Ecclesia.
 Seculari Ecclesiæ non est assumendus regularis. 946.5
Sedes.
 Sede Episcopali vacante nihil contra Episcopatum acquiritur. 1318.5

Sedium ordo debet fieri in choro secundum decentiam. 1683.3
Semestre.
 Semestre, vel quadrimestre concessum patronis, datur eis ad præsentandum, non verò ad institucendum. 890.7
Semplena probatio.
 Semiplena probatio sufficit ad verificationem impetrationis gratiæ beneficij. 991.7
 Semiplena probatio quasi possessionis sufficit ad obtinendam manutentionem. 1102.2
 Semiplena probatio sufficit in possessione, quod competit fideicommissario ex *l. fin. C. de edito Dini Adriani tollen.* 1128.2
Senectus.
 Senectus, & morbus sunt legitime causæ ad lucrandas distributiones quotidianas beneficiorum. 1129.2 & seqq.
Sententia.
 Sententia lata contra sententias non reuocatas dicitur nulla. 904.3 & venit reuocanda. ibid.4
 Sententia habens mixturam admittit appellationem. ibid.5
 Sententia quæ probatur de vno tempore, non ex eo probatur de altero. 940.13
 Sententia est nulla ex defectu citationis. 962.4,9 & 1122.2 & 1305.2
 Sententia interlocutoria quæ habet vim definitiuæ, vel grauamen irreparabile admittit appellationem. 962.6
 Sententia nulla non est confirmanda nec executioni mandanda. 968.2
 Sententia lata in possessorio si habeat mixturam cum petitorio admittit appellationem. 1008.8
 Sententia absolutoria delicti tollit diffamationem, quæ poterat ex illo resultare. 1035.5
 Sententia non est tam fauorabilis, quàm appellatio. 1087.3
 Sententia lata contra tutorem, vel curatorem nomine tutorio, vel curatorio, non est exequenda in bonis ipsorum, sed pupilli, vel minoris. 1101.3
 Sententia lata sine citatione partium ad prolationem ipsius, est nulla, & rescinditur sine appellatione. 1122.4
 Sententia quando petitur exequi, petens executionem præstare debet cautionem, de restitutione ei, qui restitutionem petit, in euentum succumbentia. 1164.10 quod intellige, vt 11
 Sententia lata ex deserta appellatione per lapsum fatalium, est nulla. 1166.2
 Sententia nulla non indiget appellatione. 1195.4 quod intellige, vt 10
 Sententia non transit in rem iudicatam, si sit interposita appellatio. ibid.7
 Sententia lata contra Episcopum in re communi ipsius, & Capituli est nulla, si Capitulum non sit citatum. 1233.9
 Sententia nulla quoad vnum ex litigantibus, dicitur nulla quoad omnes. ibid.10
 Sententia iudicis subdelegati est nulla, si sit prolata ante præsentationem commissionis. 1235.2
 Sententia alternatiuè concepta, est nulla. 1235.4
 Sententia iudicis ad quem non suffragatur, si omnia acta processus eorum eo non sint transportata. 1249.5
 Sententia lata contra aliam, quæ transtulit in rem iudicatam, est nulla. ibid.8
 E E e . 4 Sententia

Index Rerum.

Sententia nulla potest inducere bonam fidem in parte litigante, in cuius fauorem fuit lata. 1266.4
 Sententia lata cum defectu mandati in vna ex partibus, est nulla. 1276.1
 Sententia dicitur nulla si solemnitates iuris in prolatione non sint seruatae. 1276.1.2
 Sententia licet faciat mentionem alicuius, tanquam subiectum de quo inter litigantes agebatur, non ex eo dicitur fuisse latam contra illam. 1278.3
 Sententia est stricti iuris, & ideo non praedicit omnibus nominatis, sed illis tantum, quibus verba diriguntur. ibid.4
 Sententia secunda non dicitur conformis, si sit super desertione appellationis. 1291.2
 Sententia nulla neque nomen, neque executionem meretur. 1317.4
 Sententiam per legem canonicam iudex confirmare tenetur. 1333.4
 Sententia lata in diuerso iudicio non vulnerat instrumentum productum in alio. 1334.9.10
 Sententia referens se ad acta, quae non existunt in processu, est nulla. 1415.4
 Sententia lata nemine instante est nulla. 1586.6
 Sententia, quae reducit causam ad aequitatem, est iusta. 1643.3
 Sententia si sit in merè possessorio inter laicos tribuit locum Aegidianae. 1678.2.6
 Sententiae tres conformes faciunt rem iudicatam. 938.2 & 1317.3
 Sententia acquiescit pars, si non appellat. 982.4
 Sententiae confirmationem non impedit lapsus fatalium. 1333.8
 Sententiae executio non impeditur per productionem tituli, si fiat post latam sententiam. 991.11
 Sententiae verba tametsi generalissima restringuntur ad prosequuta, ita vt a dea tantum obstat exceptio rei iudicatae. 1004.10
 Sententiae verba quando sunt restricta ad merè possessorium, Aegidiana habet locum. 1008.4 & 1027.
 Sententiae dicuntur conformes, si sint latae aequaliter, in substantia, & in effectu. 1175.5.6
 Sententiae tenor est inspiciendus, vt cognoscatur, an sit locus appellationi. 1191.3
 Sententiae nullitas si opponatur, prius est de ea cognoscendum, antequam deueniatur ad negotium principale. 1195.6
 Sententiae effectum suspendit appellatio interposita intra decem dies, & impedit transire in rem iudicatam. 1228.2
 Sententiae latae executionem, super possessorio adipiscendae, non impedit productio tituli, si sit facta post illam latam, nisi appareat in continenti de bono iure productis. 1232.8
 Sententiae nullitas opponi non potest post annum, ex statuto vrbis Romanae. 1268.6 quod intelligit, vt 7
 Sententiae duae conformes debent exequi ex statuto vrbis Romanae, quod obligat eius ciues. 1684.1
 Sententias non facit validas qui expressè protestatur de nullitate, & opponit contra illas. 1233.15
 Sententias in alio tribunali latas non exequitur Roma, nisi cognita prius illarum iustitia. 1414.5
 Separatio thori admittitur, si mulier, vel vir adulterium commiserint. 1018.1.2

Separatio.

Separatio thori admittitur ex mariti sauitia. 1018.8

Sepulcrum.

Sepulcrum, & tumulus, siue tumba differunt. 1606.2

Sequestrum.

Sequestrum est reuocandum, si apponatur inaudita & non citata parte. 924.3

à Sequestro non est ineipiendum. ibid.2

Sequestrum apponitur quando ius est turbidum. 1028.2

Sequestrum non est apponendum, vbi in petitorio res conformes sententiae praecesserunt, licet quarta sit contraria. 1059.1

Sequestrum apponi non potest pendente appellatione, neque in prima instantia. 1126.2

Sequestrum est apponendum, quando timetur de consumptione fructuum. 1154.4

Sequestrum voluntarium priuat possessione, non verò necessarium. 1250.3.4

Sequestrum appositum à iudice ad euitanda scandala non priuat partem possessione. 1283.6

Sequestrum apponi debet, si non constat de possessione legitima. 1332.1

Sequestrum apponi solet in beneficalibus, cum turbidae inspectiones occurrunt, vel si non constat de possessione vnus ex litigantibus. 1356.1 & 1366.1 & 1368.1

Sequestrum est apponendum, quando non datur locus immiissioni in possessionem. 1323.2

Sequestrum fructuum non debet apponi, si aliàs beneficiarius non recusat soluere pensionem. 1040.4

Sequestrum apponitur si attentata sint turbida. 1412.2

Sequestrum simplex non reproductum non inducit attentata. 1405.8.9

Sequestrum est apponendum, si possessio sit attentata. 985.5 & non datur locus arbitrio Rotae. 1422.2

Sequestrum iudiciale non priuat possessione. 1423.5

Sequestri appositio non est necessaria in concessione remissoriae in vltima instantia. 1059.3 & quare id fiat. ibid.4

Sequestro si consentiat pars, vel si habeat pro spoliata, non potest petere manutationem. 1250.3.4

Sequestratio.

Sequestratio de iure, regulariter est prohibita. 1430.3

Sequestranda est possessio turbida, non verò clara, & manifesta. 924.5

Sequestrata bona possunt vendi, si timetur, quod perdi possint, veluti fructus, &c. & pecunia ex illis redacta, sunt apponenda in sequestro. 1687.2

Seruitus.

Seruitus personalis non transit in successorem. 1463.3 quod intelligit, vt 18.

Seruitus mixta excludit obligationes mixtas. ibid.8

Seruitus perpetua, est seruitus realis, non mixta, licet indirecè seruiat personis. ibid.18

Seruitus realis quos effectus habere debeat vt pro tali constituitur. ibid.17

Seruitus in mari imponi non potest, sed ne exercetur

Index Rerum.

ceatur piscatio contra alium fundum, rectè stipulari potest. ibid.19
 Seruitus constituere non potest seruitutem, nec praedium seruire potest domino praedij. ibid.21 sed pacto, vel stipulatione concedi valet. ibid.22, 27
 Seruitus vniuersitati debita, est perpetua. ibid.6
 Seruitutes aliae sunt personales, aliae reales, aliae mixtae, & in quo differant. ibid.4 & seqq.
 Seruitutes diuersae possunt existere in eodem praedio. ibid.12
 Seruitutis ius non praesumitur, nisi probetur, & difficilius admittitur, quam ius dominij. 931.3.6
 Seruitutem imponere non potest socius in re communi, nec eam alteri communicare. ibid.11
 Seruitutem pascendi possunt habere homines vnus loci in altero extra suum territorium. 1463.33
Sauitia.
 Sauitia mariti est sufficiens causa ad separationem thori. 1018.8 & 1092.7
 Sauitia datur, si maritus excedat terminos leuis correctionis. ibid.
 Sauitia rectè probatur per testes vicinos. ibid.9
Signatio.
 Signata supplicatione, & porrecta à parte, potest mandatum procurari. 1220.6
Signum.
 Signum Notarij non est de substantia instrumenti. 1236.9 1380.9
 Signum aequiuocum non probat matrimonium. 1222.14, 16
Simulatio.
 Simulatio contractus non praesumitur, si non constat de causa simulandi. 1290.2
 Simulatio non praesumitur, si causa certa, idonea, & valde verisimilis non appareat. 1594.1
 Simulationis coniecturae quae sint. 1290.4
 cum seqq. & aliquae enumerantur. 1375.3
 Simulationis exceptio opponi non potest contra contractum iuratum. 1688.8
Simulatus.
 Simulatus praesumitur contractus, si alienans reperitur in possessione, post alienationem. 1688.7
Simul.
 Simul, & semel non sunt vocati, sed vsque infinitum, quando testator vocauit filios, & descendentes. 971.1 & seqq.
Simultanea.
 Simultanea potest auferri Episcopo ex consuetudine immemorabili. 993.4
 Simultanea differt ab alternatiua. 1149.14
Singularis.
 Singularis numerus non admittit pluralitatem. 1066.3
 Singulares testes de diuersis actibus sauitiae, factis à marito, probant illam. 1092.8
Singularitas.
 Singularitas adminiculatiua testis non nocet ad faciendam probationem. 1361.5
Socius.
 Socius non potest communicare rem communem, nec in ea seruitutem imponere. 931.11
 Socius tenetur acceptare rem societatis, pro vt ex ea resultat. 1234.2
 Socius proprie non dicitur dominus rei, vel colonus partiaris. 1463.25

Socio vendi, seu cedi potest res communis, irrequirit altero socio. 1114.2
Societas.
 Societas officij extinguitur officio cessante. 990.3
 Societas per mortem vnus ex sociis, non reuiviscit per eitationem factam. 989.2
 Societas morte vnus ex sociis finitur. 1404.5 & 1463.24
 Societas si dissoluatur per cessionem vnus partis, acceptatam ab altera, comprehenduntur in cessione omnia, quae in societate erant posita. 1473.3
 Societas alia est propria, alia impropria. 1621.3
 Societatis reuocatio cessat, deficiente consensu alterius ex sociis. 990.4
 Societatis pecuniam non potest petere socius vsque ad finitam societatem, quod fit ex voluntate expressa cum aliquo actu iudiciali. 1253.4.5
 Societatem reuocare potest Procurator generalis, & specialis cum amplissima potestate. ibid.2
Solemnitas.
 Solemnitas aliqua si in actu requiratur, & vberius adhibeatur, melius actus debet sustineri. 1431.5
 Solemnitates requisitae ad distractionem doris, seruandae sunt, quoties quo modo dos minuitur. 953.7
 Solemnitates iuris scrupulosae remissae videntur aliquomodo Auditori Camerae. 1295.3
 Solemnitates, quas obseruare tenetur haeres in confectione inuentarij, suppletur, si illud fuerit factum cum decreto iudicis. 1447.5.6
 Solemnitates requisitae ad aliquem actum faciendum praesumuntur praecessisse, si ille sit antiquus. 1402.8
Solidatio.
 Solidatio computorum de frumento recepto comprehendit etiam frumentum consignatum prius ex interuallo temporis. 1455.2
Solutio.
 Solutio praesumitur spontanea, si non datur resistentia in soluente. 1062.7
 Solutio regulariter refertur ad titulum praecedentem. 1080.6 etiam si tempus solutionis non aduenit. ibid.7.8
 Solutio facta praesumitur pro debito, in quo soluens erat obligatus. ibid.
 Solutio tributi per decem annos Ecclesiae, vel pie causa, inducit debitum. 1135.2.3.10
 Solutio Canonis non debet cessare ex eo, quod perempta sit maior pars rei emphyteuticae. 1240.10
 Solutio probatur ex instrumento publico solutionis, & ex quietantiis, ad effectum repetitionis, à principali debitore. 1263.2
 Solutio census arguit subiectionem in soluente, & superioritatem in recipiente. 1286.18
 Solutio fructuum census facit praesumptionem de eius debito. 1287.4
 Solutio facta de mandato iudicis liberat debitorem & ipsius fideiussores, etiam si non sit facta legitimo creditore. 1585.2
 Solutio facta semper intelligitur pro duriori. 1617.4
 Solutio, & liberatio obligationis potest esse diuina. 1620.9 quod intelligit, vt 10
 Solutiones factae non inducunt dominium in eum, in quem factae sunt. 1024.5
 Solutiones Canonum per tres annos continuatos inducunt praesumptionem, antecedentes fuisse factas, & nihil deberi. 1231.6
Solutio

Index Rerum.

Solutionis liberationem non consequitur probans illam ex confessione exigentis, in præiudicium creditoris si de istius mandato non constat. 1062.8.

Solutionem probat confessio de recepto. 1099.6 etiam in præiudicium creditorum, quando constat de præcedenti promissione. *ibid.* 7

Solutionem probare tenetur debitor, cum sit quid facti. 1165.1 & 1231.1

Solutione eius quod debetur tollitur obligatio. 1096.1,2

Soluens de mandato iudicis, liberationem consequitur. 1062.4

Soluens vfuras per errorem, potest eas repetere. 1206.19

Soluens metu censurarum non dicitur voluntariè soluere. 1372.2

Soluere tenetur pensionem, qui percipit fructus beneficij. 1223.2

Soluendum quod est ex mutuo potest consequi ultra illud interesse, vel intervfurium, qui mutauit. 1247.10

Solutum.

Solutum si sit, quod non debeatur, datur actio conditionis indebiti. 1312.7

Solutio matrimonii cessat nomen dotis, non tamen substantia debiti, ex quo mulier se debeat alere. 1237.4

Sors.

Sortem principalem qui recipit, videtur remittere fructus fortis, si abundè non constat de contrario. 1026.6 quod intellige in fructibus odiosis. *ibid.* 7

Speciale.

Speciale ius quod vni conceditur, alteri non potest proficere. 1033.11

Specialis derogatio quando requiritur, non sufficiunt clausulæ generales. 997.5

Specialia iura cumulari non licet. 1033.12

Species.

Species non comprehenditur appellatione generis in materia odiosa. 946.3

Spolians.

Spolians non est audiendus in petitorio, donec restituat. 916.5

Spoliantis ius vt constet, debet esse vel ex confessione partis, vel ex re iudicata. 1445.7

Spoliatus.

Spoliatus non dicitur, qui saltem non habet titulum coloratum. 910.3

Spoliatus dicitur, qui est in possessione exigendi, & percipiendi aliquid, & ei denegatur, & ideo restitutus. 1259.1,8

Spoliatus non tenetur respondere in petitorio nisi purgato spolio, etiam quoad fructus. 1304.3

Spoliatus possessor vltimus est restituendus. 1445.5

Spolians non est restituendus, si manifestè constat de iure spoliantis. *ibid.* 6.7

Spoliatus habens se pro tali, non est manutenus. 1662.3

Spoliatus possessione ante omnia est restituendus. 1678.3 & 1124.5

Spoliatæ rei restitutio actualis est necessaria, vt ad vltiora causæ procedi possit. 1336.6,7

Spoliator.

Spoliator si non sit violentus, non tenetur ad restitutionem fructuum. 1320.2

Spolium.

Spolium est magis priuilegiatum quàm alia actio possessoria. 1304.2

Spolium vt conferuetur, non est danda remissoria. 1418.2

Spolium non excusatur, ex quo ex auctoritate iudicis fuit accepta res, si fiste nulliter processit. 1480.1

Spolium vt adesse dicatur, sufficit probare, quòd competat resolutio. 1664.5,6

Spolium tunc datur, quando spoliatus se habuit pro tali. 1678.5

Spolij actio competit beneficiato pro bonis, de quibus capella fuit spoliata. 1601.3

Spolij actio datur hæredi, sicut testatori. 1342.5

Spolij actionem potest intentare pacificus possessor spoliatus. 1601.6

Spolij actio passiuè transit in hæredem, & successorem, quia est actio in rem scripta. 1304.7

Spolio agens in beneficialibus tenetur colorare aliquo titulo suam pristinam possessionem. 910.5 quod limita, vt 6

Sponsus.

Sponsi de futuro possunt recedere à sponsalibus, si vnus ex eis laboret morbo graui, sed non ex eo dirimitur vinculum matrimonij iam contracti. 1140.11

Spontaneus.

Spontaneus actus gestus purgat metum incuissim. 1252.4,5 & 1577.2

Spurius, & Spuria.

Spurius non est capax alicuius rei paternæ. 1170.5 quod limita, vt 6,7

Spurius tenetur prius famulare, quàm hæres teneatur illi alimenta, dummodo non sit nobilis, vel egregiæ familiæ. 1185.8

Spurij morte expirant alimenta, relicta à patre. 1170.7

Spurio filio debentur alimenta, quamuis aliunde habeat vnde viuere possit. 1185.5 licèt contrarium sit verius. *ibid.* 6, 10

Spurio filio legare non potest pater, nisi in casu necessitatis. *ibid.* 12

Spuriam filiam potest mater non illustri hæredem instituere. 1359.6

Status.

Status beneficij non mutatur per prouisionem factam à Papa. 1337.4,7

Status beneficij quando dignoscatur. *ibid.* 5

Status vltimus beneficij debet attendi in iustificatione gratiæ. 1435.2 quod limita, vt 3,7, & 444.8

Status vltimus probat qualitatem beneficij. 1881.1

Status beneficij de regulari in seculare præscribitur spatio 40. annorum, & non minori. 1392.3 & quid amplius requiritur. *ibid.* 4

Status beneficij si dispuretur, acta, & sententiæ faciunt ius, quoad omnes. 1620.9

Status beneficij vt mutatus dicatur, debent plura concurrere, de quibus remissiuè. 1632.5

Status beneficij mutato, mutanda est institutio, & collatio. 1058.16

Statutum.

Statutum loquens de consensu propinquorum, intelligendum est de propinquis non suspectis. 888.7

Statutum, vel constitutio loquens de antiquiori, intelligendum est de habili, non verò de inhabili. 906.5

Statutum

Index Rerum.

Statutum quod est in iure præuentum non indiget specialitate. 1020.12

Statutum particulare vnus ciuitatis non extenditur ad alteram. 1047.7

Statutum Firmanum requirit solemnitatem assistentiæ proximorum habilium ad contractum minorum. 1049.3,4

Statutum requirens solemnitatem assistentiæ propinquorum, intelligendum est, vt adhibeatur habilior. *ibid.*

Statutum speciale quando adesse attendendum est, & non generale protinçia. *ibid.* 8

Statutum petens duo requisita, licèt in vno adimpleatur, non valet actus. 1077.2

Statutum contra ius est inualidum. 1129.9

Statutum non exprimens aliquid particulare, interpretandum est secundum ius commune. 1145.2

Statutum recognitum per personas peritas, & obseruatum in republica, dicitur authenticum, licèt non appareat scriptum per publicam personam. 1169.2

Statutum dans formam actui attendendum est in actu perfecto, licèt si sit factum alio primo, & secundum non sit executum. *ibid.* 8

Statutum dans formam priori, vel posteriori, obseruandum est, iuxta in eo contenta. 1206.11

Statutum Mediolanense, disponens de continuatione possessionis in hæredem, quomodo intelligatur in bonis in emphyteusim datis. 1212.8,9

Statutum tantum operatur, quantum loquitur. 1213.6

Statutum exprimere debet quod statuere vult. *ibid.*

Statutum exorbitans à iure strictè est interpretandum. *ibid.* 9

Statutum vrbis Romanæ disponit, eiues illius possit relinquere medietatem suorum bonorum filiis naturalibus, non existentibus legitimis. 1359.5

Statutum Farfense disponit, vt infra tres menses, causæ ciuiles terminentur. 1302.1

Statutum laicorum non ligat personas Ecclesiasticas. 1448.5

Statutum subscriptum sine tempore, & die, valet. 1463.25

Statutum promissorium, & conuentionale obligat statuentes ad complementum. *ibid.* 27

Statuta laicorum circa contractus non sunt obseruanda vbi celebrantur. 1100.4

Statuta possunt condere capitula Canonice sine consensu superioris, in concernentibus ad sua singularia negotia. 1129.10 non tamen super residentia, vel statu Ecclesiæ. *ibid.* 11

Statuta conuentionalia possunt efficere vasalli cum Domino, sed non efficiunt bona sita extra territorium statuentium. 1463.29

Statuta conuentionalia habent vim contractus, & extendunt vires extra territorium. *ibid.* 31

Statuta ciuitatis ligant ciues. 1684.2

Statuti casus omisus interpretandus est secundum ius commune. 1145.2

Statuti nouæ qualitates non possunt præscribere, & coarctare actum antea gestum. 1195.7

Statuti qualitatem tenetur probare, qui in eo se fundat. 1206.10

Statuti forma non seruata actus est nullus, & non probat. 1448.4

Stylus.

Stylus non est de essentia actus, quando adesse iuris dispositio. 1289.4

Stylus Curie seruandus est. 1679. in additione.

Stylus Curie seruandus est in solemnitatibus citationum. 1646.6,8

Stipulatio.

Stipulationis, vel venditionis legem, seu obligationem potest quis imponere pro se, & successoribus. 1463.20

Strictum ius.

Stricti iuris dicitur donatio, & ideo non est extendenda ultra expressa. 1065.6

Subhastatio.

Subhastatio bonorum faciendâ est in pecunia numerata, nisi in contrarium consentiat creditor. 7010.9 & 1112.13

Subconductor.

Subconductor rei conductæ non tenetur soluere in executione facta, in re conducta, nisi solum pretium quod soluere tenebatur subconductenti. 1213.4

Subiectio.

Subiectio Ecclesiæ computatur inter res arduas ipsius. 1233.4

Sublocator.

Sublocator non potest exequi pro toto pretio rei locatæ, sed pro parte, quam soluere tenebatur. 1213.5

Sublocatio.

Sublocata si sit res alicui, potest iste vti, & frui illa, sicut principalis conductor. 1358.2

Subornatio.

Subornatio testium in Regno Neapolitano frequenter viget. 1299.3

Subornationis timor si inueniatur circa testes, debent examinari in Curia, & non est concedenda remissoria. 1299.4

Subreptio.

Subreptio non præsumitur in commissionibus signaturæ, propter faciliem aditum ad eam. 1265.8

Subreptio non datur in rescriptis obtentis à Signatura Sanctissimi, præcipuè parte citata. 886.42

Subreptio quomodo iudicetur. 1409.6 & seqq.

Subreptitia.

Subreptitia dicitur gratia, si taceatur in ea, quod facilius, vel difficilius moueret Pontificem ad illam faciendam. 1354.5

Subreptitia gratia quomodo intelligatur. 1381.9

Subreptitiæ dicuntur literæ superioris, si quando adesse lis, non fiat de ea mentio in illis. 1318.4

Subreptitia dicitur gratia si non narretur verum. 946.4

Subrogatio.

Subrogatio gratiosa habet locum in beneficiis litigiosis. 986.2 concurrentibus tribus requisitis, 1232.2

Subrogatio in causa Rotali alicuius ex Dominis de Rota, quomodo sit intelligenda. 1600.3

Subrogatio ex regula de subrogandis colligantibus solum habet locum in duobus colligantibus, non verò in tertio. 1631.5

Subrogatio gratiosa est gratia de per se. 940.11

Subrogatio gratiosa quoad possessionem non tollit colliganti titulum, aut ius quod habet super beneficio litigioso. 901.5

Subrogatio gratiosa habet locum in beneficiis litigiosis, & solum Papa potest eam concedere. 1298.3

Subrogatum

Index Rerum.

Subrogatus.
 Subrogatus quoad licem, est etiam subrogatus quo ad fructus. 969.4
 Subrogatus non potest habere potentius ius, quam haber ille, in cuius locum subrogatur. 985.4
 Subrogatus non potest se iuuare subrogatione, nisi prius iustificauerit gratiam antecessoris. 1021.4
 Subrogatus sortitur naturam eius in cuius locum subrogatur. 1414.4
 Subrogatus gratiosè immittendus est, si probauerit proprium clericatum, & obitum antecessoris in possessione. 1456.1
 Subrogatus ad beneficium possessum ab antecessore non attentat, capiendo possessionem lite pendente. 1581.7
 Subrogatus gratiosè debet immitti in possessionem, & nihil refert, an subrogatio sit expedita ad partes, vel vnà cum gratia principali. 1670.2,3
Subscriptio.
 Subscriptio temporis, & dici non est necessaria in statuto, vt valeat. 1463.26
 Subscriptio testium non est necessaria in donatione, si sit facta per publicam personam. 1190.6
 Subscriptio iudicis differt à decreto. 1480.2
 Subscriptio scripturæ idem operatur, ac si tota esset subscripta manu ipsius subscriptentis. 1465.3
 Subscriptio continet quidquid in corpore scripturæ continetur. 1617.2,3
Subsidium.
 Subsidiium Apostolicum an teneatur soluere pensionarius. 1582.4 & seq.
 Subsidiium concessum Regi Hispaniarum, in quo consistat. 1612.3,4 & tendit in fauorem publicum. ibid.5
 Subsidiium & excusatum concessum Regibus Hispaniæ in eius Regnis non comprehendit Regna Aragoniæ, Valentiniæ & Cataloniæ. 1623.5
 Subsidiij concessio Regibus facta intelligitur eam fauore concessa. 1582.9
 Subsidiij & excusati prorogatio an habeat vim nouæ concessionis. 1612.2
 Subsidiij Ecclesiastici contibutio comprehendit omnes exemptos. ibid.6
Substantia.
 Substantia depositionis testis si non sit in loco, & deponat de altero, fides adhibetur. 996.13
Substitutio.
 Substitutio reciproca facta inter primos hæredes non extenditur ab eorum liberos substitutos. 909.5
 Substitutio facta inter certas personas non refertur ad alias. ibid.6
 Substitutio non egreditur filios primò substitutos, si testator non imposuit aliquod grauamen nepotibus, in conditione positus. ibid.8
 Substitutio dicitur restricta, si testator vtatur verbis, *casu quo*, nam est restrictiuu verbum. 1002.5
 Substitutio prima si deficiat, omnes aliæ ab illa dependentes expirant. ibid.10
 Substitutio erit vniuersalis tam mobilium, quam immobilium, si institutio erat vniuersalis. 1013.3
 Substitutio est secunda hæredis institutio. ibid.4
 Substitutio de filiabus, concepta sub vna verborum structura, continet non solum vulgarem, sed etiam tacitam, comprehensam in compendiofa. 1018.5
 Substitutio reciproca inter omnes substitutos æqualis debet esse. 1138.4

Substitutio fideicommissaria non attendit proximitatem respectu grauati, sed testatoris. ibid.6
 Substitutio vulgaris directa an possit induci ex coniecturis. 1361.4 & seqq. & 1403.1
 Substitutio vulgaris tam tacita, quam expressa non habet locum, si adesset persona dilecta, quæ ex verisimili mente testatoris excludit substitutum. 1361.10
 Substitutio compendiofa facta per verbum commune, sine distinctione temporis, dicitur compendiofa. 1403.4
 Substitutio tacita aliquando operatur idem, quod expressa. ibid.5
 Substitutio directa extenditur de casu ad casum. ibid.9
 Substitutio directa non solum ex verbis, sed etiam ex coniecturis induci potest. ibid.16
 Substitutio si sit facta vltimo morienti, an ex ea inducatur reciproca inter institutos. ibid.20 cum sequent.
 Solutio vulgaris expressa, cum conditione, si sine liberis decesserit, an referatur ad vulgarem expressam, vel solum ad fideicommissariam. ibid.6
 Substitutio reciproca inducitur per dictionem, *in vicem*. 1615.9
 Substitutio secunda, facta cum dictione, *vt supra*, intelligitur cum eisdem conditionibus provt in prima. ibid.12,13
 Substitutio in primo gradu censetur magis dilecta, quam in sequentibus. ibid.15
 Substitutio facta de re indiuisibili præsumitur de toto corpore, non diuidendo. ibid.24
 Substitutio reciproca inducta censetur, quando plures vocati positi sunt omnes in conditione, & colligitur ex prohibitione alienationis bonorum. ibid.18,19
 Substitutio præsumitur tacite inducta ad portionem partis, quando expressè substitutus fuisset vocatus ad portionem patris. 1619.2
 Substitutio tacita non habet locum ad fauorem vnus, quando est facta vulgaris expressa ad fauorem alterius. ibid.13 quod limita, 15
 Substitutio vulgaris directa potest induci ex coniecturis, & indicis hominis. 1666.3
 Substitutiones si sint diuersæ, non est referenda vocatio vnus ad alterum. 1001.5 & 1297.7
 Substitutionis vulgaris effectus est, vt defuncto hærede instituto, substitutus directò succedat testatori. 1361.3
 Substitutio fideicommissaria & vulgaris differunt, nam altera coniecturis induci potest, & altera non. 1403.3,6 cum seqq.
Substitutus.
 Substitutus ex contractu donationis potest agere sine rei traditione, nam sine ea transfertur dominium. 1033.3 sed alij contra sentiunt. ibid.4
 Substitutus non debet esse melioris conditionis quam institutus. ibid.13
 Substitutus non debet excludi in bonis ingredientis religionem, si cessat fauor matrimonij. 1660.20,21
 Substituti patris censentur filij positi in conditione portionem patris præmortui. 1297.9
Subuentio.
 Subuenire alteri nõ teneor cum iactura mea. 949.5
Successio.
 Successio iurispatronatus hæreditarij fit in stirpes, & non in capita. 934.7
 Successio

Index Rerum.

Successio filij datur matri ex SC. Tertulliano, licet diuersimodè fiat ex statuto Faentino. 1120.2
 Succedens per vulgarem substitutionem accipit portionem à testatore. 1297.14
 Succedunt æqualiter sorores cum fratribus ab intestato ex statuto Bononien. 1611.3
Successor.
 Successor hæres non potest potentius ins habere in fructibus beneficij, quam quod habuit testator. 969.3
 Successor vniuersalis tenetur stare locationi factæ ab antecessore. 1116.2
 Successor vniuersalis de bonis confiscatis dicitur fiscus, & ideo tenetur stare locationi factæ. ibid.
 Successor beneficij non tenetur soluere terminos pensionis debitos ab antecessore, si constat de diligentis factis contra illum. 1369.3
 Successor territorij & iurisdictionis dicitur successor vniuersalis, & sic tenetur ad onera imposita in re. 1463.15,17
 Successor singularis non ligatur conuentionibus iniuris cum antecessore, nisi sit onus reale. ibid.16
 Successori in beneficio debentur fructus illius, si realiter non sint percepti, & commixti cum propriis bonis. 969.1
 Successori bonorum datur mandatum de manutendo pro possessis ab antecessore. 1395.2
 Successorem afficit excommunicatio lata contra offendentem Ecclesiam, si per mensem non satisfaciatur. 1663.6
Summa.
 Summa minor inest in maioribus. 1317.2
Sumptus.
 Sumptus litis assignati cum alimentis non sunt computandi pro dotis restitutione. 1076.2
Superior.
 Superioris licentia est necessaria, vt religiosus Notarius possit testificari. 1328.2
 Superioris voluntas, & potestas concurrere debet vt status beneficij mutatus dicatur. 1632.5
 Superioris auctoritas licet erret in iure, causat bonam fidem. 1085.7
Supplicatio.
 Supplicatio nemini denegatur pro electione faciendi de rectore beneuolo, & bene viso populo. 905.7
 Supplicationes porrigi possunt à quolibet etiam interesse non habente, & ex eo non abdicatur ius si non sint data à principali, vel ab habente mandatum. 1220.6
 Supplicatione signata, etiam si sit porrecta à cedente beneficij, potest reuocari mandatum à parte datum. ibid.
Suspectus.
 Suspectus debitor non dicitur forensi, qui in loco sui originis possidet immobilia, & post contractum non deteriorauit suam conditionem, & sic non est cogendus ad cautionem. 1164.5 quod extendit etiam ad mobilia. ibid.6
Suspicio.
 Suspicio calumniæ si adsit, & materia sit releuans, conceditur remissoria, etiam publicatis attestacionibus. 941.8
 Suspicio iudicis probanda est ante causæ conclusionem. 1327.2
 Suspicio iudicis probanda est ante ipsum iudicem

suspectum. ibid.3
 Suspicio calumniæ sit adsit, denegatur remissoria. 1330.4
 Suspicionis causam de debito si habeat creditor, potest petere debitori vt præster cautionem. 1164.3
 T
Tabernarius.
 Tabernarij, & macellarij possunt exercere suam artem in diebus festiuis. 1583.4
Tacitum.
 Tacita substitutio aliquando operatur idem, quod expressa. 1403.5
Tactus.
 Tactus virorum etiam peritorum in pudendis mulieris sunt prohibiti, ad effectum probandi pubertatem, & aliàs quomodocumque. 1616.21
Taxatio.
 Taxatio expensarum litis est arbitraria. 1076.13
 Taxatio lucri facta ab initio, ratione mutui, facit contractum vltimum. 1247.6,7
Tempus.
 Tempus prorogatum censetur idem cum primo. 940.9 & 999.4
 Tempus motæ litis non computatur ad complementum præscriptionis. 1023.2,4
 Tempus quale sufficiat, & requiratur ad validandam dispensationem matrimonij. 1085.14 & seq.
 Tempus antiquum dicitur ex centum annis. ibid.17 sed in matrimonio, ex decem, vel viginti. ibid.18,19
 Tempus ad præsentandum currit patronis à die scientiæ vacationis. 1226.2
 Tempus septuaginta annorum cum aliis adminiculis facit tempus antiquum. 1286.14 & 1339.2
Tenor.
 Tenor Pontificiæ concessionis est considerandus in quolibet actu. 892.3
 Tenor inuestituræ attendenda est in feudis, & emphyteusibus, ad alienationem faciendam. 1192.2
Territorium.
 Territorij termini designantur per duos confines, & non sufficit per vnum. 1373.7
 Territorium dicefis probatur in antiquis per testes de voce, & fama. 1072.4,8
Terminus.
 Terminum edicti præfigere, relinquitur arbitrio Ordinarij, vt examinandi se possint opponere ad beneficium. 1314.3
 Terminus appellandi est improrogabilis etiam de partium consensu. 885.3
 Terminus ad eligendum quandiu pendet, respicit fauorem illius cui assignatur, postea verò alterius partis. 930.3
 Termini distinguentes territorium dicefis, diuersi sismi sunt, à terminis distinguentes pascua, montes, & prædia. 1072.9
Testamentum.
 Testamentum non admittit extensionem de vno capitulo diuerso, ad aliud diuersum, & seperatum. 915.11
 Testamentum continens separata capitula, vtile per inutile non vitatur. 1015.14
 Testamentum an sit in scriptis, vel nuncupatum ex quo dignoscatur. 1458.3,4
 F F F Testamentum

Index Rerum.

Testamentum nuncupatiuum non requirit tot solemnitates sicut quod fit in scriptis. *ibid.* 5.6
 Testamentum in scriptis raro, aut nunquam conficitur. 1471.7
 Testamenti executores habent potestatem ex ipso testamento, & dantur potius rebus, quàm personis. 1067.4.5
 Testamenti nuncupatiui scientia præsumitur in filiis, si præsentia illorum probetur in confessione. 1074.8
 Testamenti in scriptis requisita, quæ sint. 1471.2 & seqq.
Testatio.
 Testari potest Clericus Presbyter ex bonis patrimonialibus, acquisitis propria industria, & honesto exercitio. 974.6 & 1015.2 non verò de acquisitis ex illicita negotiatione. 988.4
 Testari non possunt milites Hierosolymitani. 1142.2
 Testari vel donare non possunt regulares post emissam professionem. 1214.4.5
 Testandi libera facultas per pactum auferri non licet. 953.3.4
Testatus.
 Testatus pro parte intestatus non potest quis decedere. 1013.6
Testator.
 Testator vocans filios masculos, excludit fœminas 902.11.12
 Testator si fecerit plures gradus substitutionum censetur inducta transmissio. 1000.8
 Testator si relinquat hæreditatem ei, qui non est in rerum natura, caducatur testamentum. 1338.12
 Testator potest apponere in suo testamento conditiones ei beneuifas. *ibid.* 17
 Testator potest disponere in testamento, vt legatum relictum uxori, non restringatur ad alimenta. 1367.5
 Testator apponens clausulam, *eo meliori modo*, efficit, vt testamentum sustineatur prout potest. 1458.4
 Testator apponens clausulam *iure testamenti, codicilli, vel eo meliori modo, &c.* non se restringit ad testamentum in scriptis. 1471.6
 Testatoris verba si sint talia, quæ possint habere alium respectum, quàm impedire detractionem Tribellianicæ, tunc non intelligitur prohibita detractio. 1043.5
 Testatoris interpretes sunt executores testamentarij in rebus dubiis, circa voluntatem defuncti. 1065.7
 Testatoris voluntas in dubio non censetur mutata. *ibid.* 8
 Testatoris debita tenetur soluere hæres. 1068.3 quod limita, vt 4
 Testatoris factum non potest hæres impugnare. 1207.2
 Testatorem voluisse, testamentum valere, in dubio præsumendum est. 1619.11
Testificatio.
 Testificationes dici non possunt responsiones datæ ad positiones. 1208.7
Testis.
 Testis, vel tutor non repellitur, licet agatur de illorum interesse secundario. 888.5
 Testis inductus ab eo, qui non habet mandatum, nihil prodest. 885.6
 Testis iuratus extra terminum nihil probat. *ibid.* 7
 Testis examinatus cum interrogatoris partis ad-

uerfæ licet non sit citatus facit fidem. 886.3
 Testis deponens contrarium, quod prius depofuerat non probat. 921.7
 Testis inimicus propter rixam non probat. *ibid.* 8
 Testis de auditu nihil probat. *ibid.* 9 maximè si is à quo audiuit, contrarium asserat. 930.7.8 & 931.10
 Testis vnicus de auditu sine conteste non probat. etiam in antiquis. 930.10
 Testis examinatus ad perpetuam rei memoriã sine partis citatione, iterum est examinandus. 972.2
 Testis nulliter examinatus à principio, nec post publicationem in causa non est iterum examinandus, propter timorem subornationis. *ibid.* 7
 Testis nulliter examinatus ex defectu citationis nihil probat, nisi repetat legitimè suum dictum. *ibid.* 8
 Testis potest esse rogatus, licet à Notario non ita sit scriptum in instrumento. 996.11
 Testis si deponat de alio loco, qui non sit de substantia, sustinetur dictum, maximè si deponat de tempore longo. *ibid.* 13
 Testis vnus de visu, & alij de auditu, faciunt plenam probationem. 1023.5 quod fallit in præscriptione immemorabili. *ibid.* 9
 Testis de immemorabili tenetur concludere de visu per 40. annos, ante motam litem. *ibid.* 7
 Testis qui vnum dicit, ex quo aliud sequitur, in vtroque deponere videtur. 1058.6
 Testis secundus auget gradum probationis testificationi factæ à primo teste. 1080.4
 Testis deponens de valore, exprimens per negationem, non probat. 1081.2
 Testis errans potest se corrigere statim, hoc est, ex aliquo modico intervallo. 1087.8
 Testis deponens de negatiua, si non testificet limitatè ad locum, non concludit. 1104.8
 Testis approbatus à partibus est legitimus, licet aliquas patiat exceptiones. 1128.4
 Testis de affirmatiua magis probat, quàm de negatiua. 1162.4
 Testis qui se fundat in falsa causa nihil probat. 1226.6
 Testis interessatus nihil probat. 1277.2 & 1407.8
 Testis habens æqualem affectionem partibus bene probat. 1301.3
 Testis nobilis remouet suspicionem, quæ opponi potest. *ibid.* 4
 Testis singularitas adminiculatiua, non obstatiua, non nocet ad probandum. *ibid.* 5 & 1579.6
 Testis potest esse nutrix pro puero, finito tempore nutritionis. *ibid.* 7
 Testis Religiosus non probat nisi præcedat licentia superioris. 1328.1
 Testis deponens, de actibus possessorij probat possessionem tam ciuilem, quàm naturalem. 1342.2
 Testis examinatus in alio iudicio, sine partis citatione, non facit fidem. 1346.2
 Testis deponens de communi æstimatione, non probat, nisi reddat rationem, veluti si dicat, quia practicus, & peritus est. 1374.3
 Testis puer nihil probat, nec interessatus. 1407.7, 8
 Testis vnicus de facto proprio deponens facit semiplenam probationem. 1425.7
 Testis deponens extra articulos, qui iuratur dicere veritatem super tota causa, aliquando probat. 1442.2, 3 quod limita vt si pars se adstrinxerit ad articulos. *ibid.* 4

Testis

Index Rerum.

Testis vnicus de facto proprio deponens non facit plenam probationem. 932.2 quod fallit nisi alia concurrant adminicula. *ibid.* 3
 Testis deponens per verbum, *credo*, nihil probat. 1667.6 nec concludit. 1298.6
 Testes plures examinati coram diuersis iudicibus, & vniiformiter deponentes faciunt magnam veritatis præsumptionem. 886.8
 Testes nobiles, digniores, & numero maiores probant puritatem sanguinis, & sunt præferendi illis, qui contrarium dicunt. 921.4
 Testes numero maiores sunt præferendi paucioribus. *ibid.* 11 & dec. 32.6.1259.2
 Testes non sunt recipiendi post publicationem in causa. 941.6
 Testes de auditu, & de voce, & fama publica sufficiunt ad verificationem narratiuæ impetrationis beneficij. 991.7
 Testes affirmantes de voce, & fama publica, cum adminiculis probant ius patronatus. 1032.6 & requirit vt deponant de possessione 40. annorum. 1377.8
 Testes consanguinei probant paupertatem. 1045.3
 Testes examinati vltra terminum probatorium, nihil profunt. 1046.1 nisi detur nouum decretum à iudice. *ibid.* 2
 Testes de publica voce, & fama probant valorem beneficij. 1054.6
 Testes de voce, & fama in antiquis probant territorium diocesim. 1072.4.8
 Testes singulares deponentes de diuersis actibus scuitur, factis à marito, probant. 1092.8
 Testes scripturæ debent esse præsentés in recognitione, quando scribitur, & subscribitur à parte. 1137.3
 Testes de voce, & fama publica probant vocationem, & valorem beneficij. 1144.3
 Testes discordantes, sed in aliqua singularitate concordantes, probant possessionem. 1156.8
 Testes de voce, & fama cum aliis adminiculis probant pertinentiam collationis. 1166.2
 Testes singulares probant, quãdo deponunt de casibus adiuuatiuis, & adminiculatiuis. 1221.4
 Testes de vniuersitate non repelluntur quando agitur de causa tangente vniuersitatem. *ibid.* 9
 Testes de vniuersitate probant, quando aliàs probari non potest res, de qua agitur. *ibid.* 10
 Testes de auditu regulariter nihil probant. 1226.3 præcipuè in materia recenti. *ibid.* 5
 Testes plures deponentes per eadem verba censentur suspecti. 1224.8
 Testes de voce, & fama probant paupertatè. 1269.2
 Testes contestes in quacumque materia sunt necessarii ad inducendam probationem. 1322.12
 Testes nulliter examinati, licet non probent, faciunt tamen aliquod adminiculum probationis. 1286.17 & 1344.4
 Testes examinati ad futuram rei memoriã licet non probent, præstant aliquod adminiculum probationis. 1377.16
 Testes deponentes de non existentia beneficij in aliqua Capella, quomodo deponere debeant, vt concludant. 1394.7
 Testes de auditu, vt aliquid probent, debent deponere audiuisse non ab vno, sed pluribus, nominando personas. 1402.6.7
 Testes clerici præferuntur laicis 1408.3
 Testes affirmantes de facto proprio probant, & de confessione partis, licet sit extraiudicialis, &

debet esse saltem duo. 1413.2
 Testes impediti possunt examinari extra locum remissoria. 1416.6
 Testes, vt deponant supra tota causa, quomodo fit articulum. 1442.5
 Testes tres fide digni sunt adhibendi loco creditorum absentium, in confessione inuentarij. 1447.7 quod intellige, vt *ibid.*
 Testes deponentes, se habere notam manum scribentis, probant. 1465.4
 Testes possunt esse Canonici pro rebus suæ Ecclesiæ dummodo non habeant singulare interesse. *ibid.* 5
 Testes de vniuersitate admittuntur quando nõ agitur nomine proprio, nec habet interesse. *ibid.* 6
 Testes rogatos esse debere in testamento in scriptis, in iure cauetur. 1471.3
 Testes testamenti vno tempore, eodemque die, nullo actu medio interueniente debent subscribere, & signare vt testamentum valeat. *ibid.* 4
 Testes qui subscripserunt in testamento nuncupatiuo, si recognoscant manum suam, æquipollent probationi de auditu. *ibid.* 9
 Testes deponentes contra confessionem partis nihil probant. 1472.4
 Testes de publica voce, & fama non probant nullitatem professionis Religiosi. 1592.2
 Testes examinati in vna causa, non profunt in altera. 1620.8
 Testes iurasse in forma iuris, si Notarius attestatur, etiam quod non dicat, tactis scriptis, satis videtur hoc virtualiter attestari. 1646.10
 Testes examinati in loco suspecto, & sine citatione, sunt nulli. 1659.9
 Testes vasalli probant ad fauorem domini, si de eorum interesse non agatur. 1658.5
 Testes de auditu in antiquis probant ascendentiã. 1659.3.6
 Testes de negatiua nihil probant, si eam non coarctent. 1661.3
 Testium examen licet habeat defectum, suppletur per tacitum partis consensum. 886.4
 Testium iuramentum si non dicat, tactis scripturis, est nullum. 937.6
 Testium examen sine citatione ad videndum iurare testes, est nullum. 1046.3 & 1156.10
 Testium subscriptio non est necessaria in donatione, si sit facta per publicam personam. 1190.6
 Testium examen est validum, si iudex ex officio interrogauerit, & pars se remittat ad sufficientiam examinantis. 1265.6
 Testium subornatio in Regno Neapolitano frequenter fieri solet. 1299.3
 Testium subornatio si timeatur, debent examinari testes in Curia, & non est concedenda remissoria. *ibid.* 4
 Testium examen videtur consentire parti, si sint examinati cum interrogatoris, ab ea datis. 1216.3 & 1222.2
 Testium examen est validum, etiam si Notarius non dicat, iurasse in forma iuris, & tactis scripturis, dummodo sit factus sub die, sub quo cadit citatio, & Notarius enunciet, testem iurasse. 1367.4
 Testium dicta, vt concordentur, recurrere licet ad sanos, & ciuiles intellectus dictorum suorum. 1678.4
 Testi iurato magis creditur, quàm non iurato, dicenti contrarium. 930.9
 Testi de immemorabili numeranda est ætas pupillaris. Fff 2

Index Rerum.

- laris, vt possit concludere. 1023.6
 Testibus deponentibus de facto proprio magna fides adhibetur. 899.2
 Testibus paucioribus, deponentibus de affirmatiua, magis creditur, quam pluribus de negatiua. 984.2
 Testibus deponentibus in re, habente fundatam intentionem in iure, magis creditur, quam deponentibus de contrario. 1104.6
 Testibus interesse habentibus non creditur. ibid.7
 Testibus mortuis adhibenda est fides, sed Rota hoc non admittit. 1222.3
 Testibus examinatis cum interrogatoriis datis à partibus, fides adhibetur, si in commissione adest clausula, *arbitrio Rota*. 1265.5
 Testibus affirmantibus rem tanti valere, magis creditur, quam negantibus. 1374.5
 Testibus affirmantibus, quæ contra ius commune sunt, minus creditur, quam testificantibus, quæ sunt secundum ius. 1408.10
 Testem non expellit exceptio paupertatis, 1301.7
- Thorus.*
 Thori separatio admittitur propter adulterium, commissum à quolibet ex coniugibus. 1018.1,2 & etiam propter seuitiam. ibid.8 & 1092.7
 Thori separatio admittitur propter odium coniugum, oriens ex continuis litibus. ibid.11
- Titulus.*
 Titulus bonus cessat, ex productione tituli inualidi. 908.11 & 1680.2
 Titulus coloratus semper requiritur in beneficiabilibus, etiam in agente spolio. 910.3
 Titulus malus si à principio existit, non prodest allegatio tituli boni, ratione temporis. 965.9
 Titulus regulariter non requiritur in præscriptione triginta, vel quadraginta annorum, nisi ius resistat. 993.2,5
 Titulus Canonicus dicitur commenda perpetua beneficij regularis. 1321.18 & ideo dicitur vacare. 19 quod intellige, vt 20
 Titulus licet non sit legitimus, potest possessor dignitatis exequi commissionem, sibi directam. 996.6
 Titulus sufficiens beneficij est possessio decem annorum. 1004.4,5
 Titulus beneficij probatur ex literis Apostolicis. 1645.4
 Tituli productio non impedit executionem, si fiat post latam sententiam. 991.11 & 1001.7
 Titulorum multiplicatio in beneficiabilibus admittitur. 1004.8 & 1103.8
 Titulum beneficiale nemo sibi potest dare. 9010.4,8
 Titulum coloratum qui non habet, restituendus in possessionem, quam amiserat. 910.3
 Titulum coloratum præstat institutio, ab Ordinario facta. ibid.11
 Titulum & possessionem infecit *decretum irritans*. 928.5
 Titulum debet habere Capitulum, ad præscribendum contra Episcopum ius eligendi Canonicos. 993.8
 Titulum alicuius præbendæ solet Dataria dare diuersis, petentibus eam. 996.5
 Titulum coloratum qui habet, potest appellare. 1001.2
 Titulum vnum qui confitetur in iudicio, non ex eo negat, se habere alium, cum in beneficiabilibus datur multiplicatio titulorum. 1004.9
 Titulum coloratum sui possessionis tenetur probare, qui agit remedio restitutorio super decimis. 1259.6 quod limita, vt 7
 Titulum resignationis tenetur iustificare possessor qui non est triennalis. 1274.2
- Titularis.*
 Titularis donans solutionem subsidij per pactum, an teneatur per clausulam derogatoriã. 1582.7
- Transactio.*
 Transactio est necessaria, vt transferatur dominium ex actu inter viuos. 1033.4
 Transactio non est necessaria vt transferatur dominium in pactis legis commissoriae, fauore Ecclesie, vel alimentorum. ibid.5
 Transactio obligationis non habet vim solutionis, sed mandati ad soluendum. 1641.3
- Transactio.*
 Transactio ratificatur facto proprio. 943.6
 Transactio est stricti iuris, in qua tantum intelligitur, quantum verba sonant. 1026.4
 Transactio vel laudum non reuocatur ex instrumentis de nouo repertis. 1110.2
 Transactio debet fieri de re dubia, non verò de manifesta. 1207.3 & non læsua tertio. 1230.4,5
 Transactio dicitur exceptio litis finitæ. 1319.2 & 943.4 & 1230.3
 Transactio rescinditur propter enormissimam læsionem. 1655.3 & 1207.8
 Transactio si sit facta super negotio, probationes in eo factæ, euanescent. 886.11
 Transactio recedi potest à pacto antecedente. 917.7
 Transigi potest pro timore litis habendæ. 1230.7
 Transactionis non adimpletæ exceptio non rescindit contractum, sed impedit executionem. 1207.5,7
- Translatio.*
 Transferre quis ius quod habet in contractu præsumendum est, nisi aliunde de contrario appareat. 1473.1,2
 Translatio pensionis, facta virtute indulti concessi cubiculariis Papæ, est valida. 883.2
 Translationem possessionis operatur clausula, *construimus*, posita in instrumento venditionis illius. 1224.2
- Transmissio.*
 Transmissio censetur inducta, si testator fecerit plures gradus substitutionum. 1000.8
- Transmissibile.*
 Transmissibile non est ad liberos fideicommissum conditionale. ibid.2 quod limita, vt 4
- Transportatio.*
 Transportatio processus præsumitur integra, si contrarium non probetur. 1127.1
 Transportatio actorum est necessaria, vt iudex ad quem, de eo cognoscere possit. 1127.1 aliàs est nullum quidquid ipse fecerit. 1293.2 & 1246.3,4
 Transportatio integra actorum non est necessaria, si procedatur in secunda instantia prout in prima. 1333.5 & agatur à definitiua. ibid.6
 Transportata quando non sunt acta propter impedimentum præstitum à parte, procedi potest prout in prima. 1132.3
 Transportanda sunt instrumenta processus, & quæ ista sint. 965.3 & seqq.
- Transumptum.*
 Transumptum extractum à nota originali per successorem in officio facit fidem. 927.2
 Transumptum extractum non seruata forma statutaria non facit fidem. 1019.1 secus si seruetur. ibid.2
 Transumptum instrumenti debet fieri cum citatione, si ad sit præiudicium tertij, aliàs non facit fidem. 1380.5
 Transumptum scripturæ vt faciat fidem, debet subscribi à iudice, coram quo fuit transumptata scriptura. 1780.14 nisi sit antiquissima. ibid.15
 Transumptum indulti facit fidem, si sit extractum à Notario octauario Cameræ, cum clausula, *quod illum copys, &c.* 883.3,4
- Trebellianica.*
 Trebellianica in primo gradu ex fideicommissio non detrahitur. 1043.2
 Trebellianica detrahitur ex fideicommissio, pertinet ad hæredes extraneos, non verò primi gradus. 1060.2
 Trebellianica est quarta pars hæreditatis. ibid.4
 Trebellianicæ detractio prohiberi potest, nedum expressè, verùm & tacitè. 1043.3
 Trebellianicam detrahit hæres de quocunque fideicommissio. ibid.6
- Tres.*
 Tres sententiæ conformes, si postea detur alia contraria impediunt vt non possit apponi sequentium. 1059.1
 Tres sententiæ conformes faciunt rem iudicatam. 1175.4
- Tributum.*
 Tributum impositum rebus, ratione personarum, non tenentur soluere Clerici, etiam si res ad eos perueniant. 1079.1,2
 Tributum, vt teneatur soluere Clericus, sex requisita sunt necessaria. 1079.2,3
 Tributum rei non inducit Vassallagium, vel subiectionem personæ. 1135.11
 Tributa debent esse vniformia omnibus, alia talia non dicuntur. 1079.19
 Tributi solutio facta Ecclesie per decem annos, inducit debitum illius. 1135.2 & idem dicendum est, si fiat pie causæ. ibid.3,10
 Tributi, vel census nomen est æquiuocum. 1135.12
- Tributaria.*
 Tributaria bona, quæ ex onere reali ad Ecclesiam peruenerunt, transeunt cum eodem. 1079.17
- Triennalis.*
 Triennalis regula excipit duos casus, vnum de beneficio habito per Simoniam, alterum de habito cum reservatione in corpore iuris. 882.2
 Triennalis regulæ exceptio vt habeat locum, excipiens de ea debet possidere de tempore exceptionis. 891.2,9
 Triennalis possessionis cursum interrumpit litis contestatio. 940.6
 Triennalis possessio interrumpitur per diligentias factas per Procuratorem. 999.2,6
 Triennalis possessor beneficij virtute rei iudicatæ habet perfectum ius. 959.14
 Triennalis possessionis cursum non impediunt reliquæ litis, quoad fructus, & expensas. ibid.15
 Triennalis possessio habetur pro titulo reali. 1004.5
 Triennalis possessor beneficij non tenetur iustificare suam gratiam, etiam si titulus sit inualidus. 1355.11
 Triennalem possessionem non interrumpit litis

Index Rerum.

- contestatio superueniens post triennium completum. 940.8
- Triennium.*
 Triennium ad cohabitandum à quo tempore sit computandum est anceps quæstio. 1017.3 & seq.
 Triennium ad cohabitandum, quando agitur de impotentia, computandum est à tempore præcepti iudicis. ibid.8
 Triennium ad cohabitandum non est expectandum necesse in impotente naturali, seu in maleficiato. ibid.12
 Triennium cohabitationis abbreviare potest iudex inspectis circumstantiis. 1224.2
- Tutela.*
 Tutela licet dicatur necessaria respectu aliorum, non tamen respectu matris, vel auia. 944.6
 Tutela, vel cura regulariter probatur per scripturam, & per confessionem partis. 1166.2,3
 Tutelæ bona probantur ex inuentario illius. 1160.4
 Tutelam filij si vult mater suscipere, præferenda est omnibus. 944.5
- Tutrix.*
 Tutrix mater amittit tutelam filiorum, si ad secundas nuptias euolauit. 1084.4
- Tutor.*
 Tutor ius dicens nomine pupilli, si non obtinuerit mandatis Apostolicis, incurrit in pœnis, & censuris appositis, & contra eum datur declaratoria. 881.2,4
 Tutor non repellitur à testificatione, licet agatur de interesse eius secundario. 888.5
 Tutor potest præstare auctoritatem in eo, quod concernit suum interesse, non principaliter, sed in consequentiam. ibid.5,6
 Tutor est citandus, quando agitur de magno pupilli præiudicio. 979.2
 Tutor tenetur præstare pupillo bona, contenta in inuentario tutelæ. 1078.8 & 1160.4
 Tutor datius non admittitur, si ad sit legitimus. 1084.3,8 & antequam decernatur tutela datiuæ, citandi, & explorandi sunt legitimi. ibid.5 & seq.
 Tutor, vel curator si condemnati fuerint vt tales, non est executio in bonis illorum, sed pupilli, vel minoris. 1101.3,4
 Tutor potest condemnari in expensis litis, susceptæ pro pupillo. ibid.5 quod intellige, vt 6
 Tutor qui dolosè reddit rationem tutelæ, cogendus est ad eam de nouo reddendam. 1110.4
 Tutor non semper tenetur habitare in loco pupilli. 1134.6
 Tutor ex consuetudine Veneta, idem est, ac commissarius ex testamento. 1139.3
 Tutor non tenetur reddere rationem administrationis, ante finitam tutelam, nisi doceatur de mala administratione. 1239.6 quod maxime proccedit in tutore testamentario. ibid.7
 Tutor potest renunciare tutelam testamentariam. 1439.3
 Tutor non tenetur reddere rationem de bonis, quæ ante susceptionem tutelæ ad eum peruenerunt. 1650.7 & seq.
 Tutores sunt commissarii, à testatore in testamento dati, & possunt conueniri pro pupillis, ex consuetudine Veneta. 1139.2
 Tutoris officium, auctoritate publicum est, vtilitate tamen dicitur priuatum. 881.4
- FFF 3 *Vacatio*

Index Rerum.

V.

Vacatio.

- Vacatio beneficij probatur per testes de voce, & fama publica. 1144.2
 Vacatio beneficij duplex si adfit, vna propria, & alia impropria, vacare dicitur per propriam. 1451.5 quod intellige, vt 6
 Vacatio beneficij si adfit, vna facti, & altera iuris, quanam earum præferre debeat. ibid.6.7
 Vacare dicitur beneficium per obitum vltimi possessoris cum eisdem qualitatibus, quas ipse habebat. 1178.2
 Vacare improprie dicitur beneficium regulare per cessum, vel decessum illius, cui fuit commendatum. 1321.7.9
 Vacant beneficia per promotionem ad Episcopatus. 1177.12

Validum, & Validitas.

- Valida possessio semel capta, non indiget noua possessione. 1015.16
 Validitas actus præsumenda est, quando agitur de nullitate, nisi concludenter probetur. 1016.4
 Validitas citationum fitur ex stylo, & consuetudine tribunalium. 1188.3

Valor.

- Valor beneficij probatur ex confessione partis. 907.2
 Valor Parochialis vnita si est minor quinquaginta ducatorum, non debet Vicario perpetuo maior quantitas assignari. 1083.5
 Valor beneficij probatur per testes de voce, & fama publica, & per libros communitatis scriptos à publicè deputatis. 1131.5 & 1150.2
 Valor verus rei est, quantum æstimari potest, & probatur per peritos. 1194.2
 Valor beneficij probatur de auditu, etiam per vnum testem, deponentem per non excessum. 1306.2 & seq. & 1628.4 & 1677.3
 Valor fructuum probatur ex libris publicis, in quibus scribuntur pretia ipsorum. 1261.3
 Valor obtentorum requirit leuiorem probationem, quam obtinendorum. 1444.2
 Valor reddituum non probatur per locationes, vel instrumenta ipsarum. 1668.2
 Valorem beneficij expressum per negationem non probat testis, ita deponens. 1081.2

Varietas.

- Varietas facti excludit fraudis suspicionem. 1161.2

Vasallus.

- Vasalli possunt facere statuta conuentionalia cum domino, sed afficiunt bona sita extra territorium. 1463.29.3
 Vasalli testes probant in fauorem domini, si de eorum interesse non agatur. 1658.5

Velleianum.

- Velleiani renunciatio facta à muliere non nocet ei. 950.7

Venditio.

- Venditio rei si fiat, intelligitur facta cum qualitatibus, quibus subsunt res tempore venditionis. 879.5
 Venditio rei facta, etiam cum decreto iudicis, si sit læsiua parti vltra dimidiam partem pretij rescindenda venit. 1374.6
 Venditio facta pro pretio minori dimidij valoris rescindi potest, ibid. 2 & si sit facta cum claufulis insolitis, præsumitur fraudulenta. 1375.2

- Venditio rei præsumitur simulata ex modicitate pretij. ibid.5
 Venditio non præsumitur simulata, si non appareat simulandi causa, certa, idonea, & multum verisimilis. 1594.1

- Venditionis & emptionis contractus non censetur celebratus, quoties bona pluris valent. 903.14.16
 Venditione perfecta, transfertur dominium rei venditæ in emptorem. 1643.5 & potest de ea ad libitum disponere. ibid.6

Venditor.

- Venditor tenetur tradere rem, aliàs competit emptori actio rei non traditæ, quæ impedit executionem. 879.6
 Venditor potest locare emptori rem venditam, donec pretium non sit ei integraliter solutum. 982.8
 Venditores possunt referuare sibi dominium rei venditæ, donec pretium integraliter soluatur. ibid.6
 Vendere potest negotiorum gestor, habita fide de pretio. 932.5
 Vendi, seu cedi potest res communis, irrequisito altero socio. 1114.2

Veniens.

- Veniens ad causam, & appellans est particeps censurarum impositarum confortibus, licet simul agat tutorio nomine. 881.3.5

Verbum.

- Verbum, *vlterius*, habet vim includendi. 943.10.11
 Verbum, *præterquam*, positum in dispositione, est exceptiuum, & importat contrarium eius, quod in regula continetur. 994.5
 Verbum, *hæres*, significat vniuersalem successionem. 1013.4 & est generale, tam ex testamento, quam ab intestato. 1074.3
 Verbum, *plurimi*, verificatur in tribus. 1256.4
 Verbum, *providere*, in regula octaua Cancellariæ positum, est latissimum & comprehendit omnem modum prouidendi. 1321.5
 Verbum, *quomodocumque*, est amplissimum. ibid.12
 Verbum, *promitto*, in instrumento positum importat stipulationem. 1463.26
 Verbum, *ad vsuarium*, positum in statuto, idem importat, quod ad vsum. 1463.12
 Verba, *condemnamus*, & *silentium imponimus*, in sententia sunt de substantia promulgationis. 1278.5
 Verba deferenda sunt ad causam, ad quam referri possunt, vt actus sustineatur. 942.11
 Verba indefinita in materia contingenti æquollent particulari, non vniuersali propositioni. ibid.13
 Verba sententiæ, tametsi generalissima, restringuntur ad prosequuta, ita vt ad ea tantum obster exceptio rei iudicatæ. 1004.10
 Verba sententiæ sunt attendenda, vt cognoscatur, an sit lata in possessorio. 1008.4 & 1027.1
 Verba æquiuoca, & curialia non inducunt obligationem. 1009.5
 Verba generalia quietantiæ referenda sunt ad expressa in ea. 1026.8
 Verba generalia, & de futuro, in literis missiuis nihil solent operari. 1042.5
 Verba sunt maximum testimonium, ad declarandam voluntatem. 1660.30
 Verborum significatio accipienda est iuxta intellectum sanum, & vitio carentem. 1012.4
 Verborum verisimilis interpretatio, in obligatione reciproca, fieri debet. 1425.4

Verificatio.

Index Rerum.

Verificatio.

- Verificare tenetur narrata, qui gratiam obtinuit. 1158.2
 Verificatio narratiuæ approbationis dignitatis, non est necessaria. 939.5

Veritas.

- Veritas partitarum libri non detrahitur ex correctione earum, si aliunde constet de legalitate. 1011.12

Via.

- Via si sit præclusa principali litiganti, censetur etiam præclusa adhaerenti. 1599.3

Vicarius.

- Vicarius Episcopi sine speciali mandato non potest referuare ius patronatus. 908.7
 Vicarij Parochialium exigui valoris debent esse contenti cum redditibus talium Parochialium. 1083.4
 Vicarij portio, quæ est assignanda, non debet excedere fructus ipsius Ecclesiæ Parochialis. ibid.6

Victus.

- Victus victori in expensis condemnandus est, de stylo Rotæ. 1426.2

Vidua.

- Vidua non habens dotem, vel si eam non recuperauerit, factis debitis diligentis alenda est ab hæredibus mariti. 1237.2.7
 Vidua habens pignus dotale potest percipere fructus ex rebus dotalibus, ex statuto vrbis. ibid.15
 Vidua soluto matrimonio consequitur fructus dotis pro alimentis, concurrentibus duabus circumstantiis. ibid.5

Vinculum.

- Vinculum matrimonij est indissolubile iure naturali, & diuino, & sic non dirimitur, nisi ex causis in iure expressis. 1140.12 & quæ istæ sint. ibid.13

Vinum.

- Vinum regulariter plus valet quam mustum. 1686.11

Violentus.

- Violentus spoliator tenetur restituere fructus perceptos, & quos percipere potuit, secus in illo, qui non est violentus. 1609.3

Vir.

- Vir ab vxore non potest propria auctoritate se separare. 1140.4
 Vir non potest alienare dotem mulieris in toto, vel in parte, etiam consentiente muliere. 1165.5
 Vir si relinquit legatum vsu fructus mulieri, quæ contraxit secundo, si extant filij ex primo matrimonio, resoluitur in legatum alimentorum. 1239.3 & seq.
 Vir doctus non præsumitur ignorare, quæ repugnant iuri communi. 1365.2
 Viri adulterij est iusta causa ad separationem thori. 1018.2 nisi mulier taceat, & cum eo commoretur. ibid.3

Virginitas.

- Virginitas mulieris, allegantis frigiditatem viti, exploranda est per duas obstetrices. 1256.2 & sequent.

Virtus.

- Virtus dispensationis Apostolicæ in matrimonio trahitur ad consequentiua, connexa, & accessoria ipsius. 1397.4

Vnio.

- Vnio semper intelligitur facta saluo iure tertij. 1020.3

- Vnio quando fit Capitulo, requiritur consensus rectoris beneficij vniti. 1282.2

- Vnio Ecclesiæ effectiuata non inducit præsumptionem effectuationis aliarum. 1379.4
 Vnio beneficij quando fit alteri, quam Capitulo, sufficit quod fiat interueniente consilio, & consensu ipsius, sed si ei fiat, necessaria est auctoritas Papæ. 1282.2

- Vnio territorij designanda est per duos confines, & non sufficit vnus. 1373.7.8

- Vnio facta per Papam nemini præiudicat. 1020.7
 Vnio beneficij si sit facta, non ex eo tollitur ius, quod habet pensionarius in beneficio vnito. ibid.17

- Vniones beneficiorum sunt damnosæ Ecclesiis. ibid.16

- Vniones beneficiorum possunt facere Episcopi, seruata tamen iuris forma. 1379.9

- Vnionis existentia non probatur ex fructuum perceptione. 1208.2

- Vnionis effectiuatio non præsumitur, nisi probetur. 1379.3

- Vnionem extinguit beneficium. 1020.7
 Vnionem non potest Capitulum beneficia, ad ipsius fauorem, sine Papæ consensu. 1379.5.6

- Vnionem Ecclesiarum onera tenentur subire Religiosi de beneficiis Monasterio vnitis. 1020.20

Vniuersitas.

- Vniuersitas omnium bonorum incerta est. 1091.3 sed contrarium tenet Rota. ibid.4
 Vniuersitas comprehenditur appellatione collegij. 1182.7
 Vniuersitas nunquam moritur, & ideo seruitus ei debita est perpetua. 1463.6
 Vniuersitatis, Rector quandoque potest exercere iurisdictionem in Clericis scholares. 1104.10

Vocatio.

- Vocatio iudicialis non est necessaria, etiam si requiratur, quando pars vocanda sponte se obtulit. 1206.9

Vocatus.

- Vocatus ad fideicommissum sub conditione, si eam non adimpleat, habetur pro non vocato. 1362.5
 Vocati censentur filij positi in conditione, ad portionem sui patris, non verò patris. 909.4
 Vocati non censentur regulariter filij defuncti, positi in conditione nisi ex coniecturis aliud appareat. 1297.3.4
 Vocatæ si sint ad maioratum femine, & masculi æqualiter, danda est successio. ibid.10
 Vocato minus dilecto, non censetur vocatus magis dilectus, sicut excluso prædilecto, videtur exclusus minus dilectus. 909.9

Voluntas.

- Voluntas declaratur actu, & verbo. 942.8
 Voluntas testatoris in dubio non censetur mutata. 1065.8
 Voluntas promittentis habetur loco interpellationis. 1206.7
 Voluntas expressa agendi, idem operatur in aliquibus actibus, ac mandatum procuratorum. 1253.3
 Voluntas & potestas superioris concurrere debet, vt status beneficij dicatur mutatus. 1632.5

Vsura.

- Vsura est aliquid ex mutuo recipere. 949.3
 Vsura non est, mutuae pecunias, quæ ad censum accipit

Index Rerum.

- acceptit ea lege, vel accipit, nullas, consum soluat. ibid.4
- Vfura est cambiare cum certa quota pecuniæ, nam cambium pecuniæ ab initio non debet esse certum. 1247.3
- Vfura est, qui dat pecuniam sine spe damni. 1247.3
& seq. & quando dicatur committi ex cambiis, ibid.6 & seq.
- Vfura committitur in mutuo vero, vel ficto, si pendente termino ad soluendum, mutuans confertur interesse, vel interusurium. ibid.10
- Vfura est petere interesse ratione mutui ob dilatam temporis solutionem. ibid.11,12
- Vfura est ab initio contractus lucrari septem pro centenatio, ratione interesse. 1643.2
- Vfuræ taxatæ, & compensatiuæ fructuum, etiam in foro conscientiæ debentur. 1347.13 sed fallit in materia cambiorum. ibid.14
- Vfuras qui soluit per errorem, potest eas repetere. 1206.19
- Vfurpatio.*
- Vfurpatio iurispatronatus præsumitur in dominis temporalibus locorum, de beneficiis inibi consistentibus. 889.3
- Vfurpationis præsumptio pro iure patronatus æquè iudicatur in parua, ac in magna vniuersitate. 1620.11
- Vfurpationis iurispatronatus præsumptio ex quibus excludatur. 1469.9
- Vfurpationis iurispatronatus præsumptio si adfit, prius est probandum iurispatronatus secundum requisita Tridentini, antequam admittatur. 1432.2
- Vfus.*
- Vfus promiscuus pascendi inducit æquale ius. 931.2
- Vfus constitutionis præsumitur probata per publicationem factam, nisi de contrario doceatur. 978.5
- Vfusfructus.*
- Vfusfructus si sit legatus à viro mulieri cum qua secundò contraxit alius, si extant filij ex primo matrimonio, resoluitur in legatum alimentorum. 1239.3 & seq.
- Vfusfructus legatus communitatibus, et vsque ad centum annos. 1463.7
- Vfusfructu finito, datur immissio proprietario. 1437.5
- Vfusfructuarius.*
- Vfusfructuarius possidet bona ciuilitè, & proprietarius naturaliter. 1367.6
- Vfusfructuarius percipere debet fructus rei, in qua
- est constitutus vsusfructus. 1437.6
- Vfusfructuarij dicuntur beneficiati, quando beneficia non habent administrationem. 970.3
- Vfusfructuaria si sit relicta vxor, existentibus filiis, vsusfructus resoluitur in alimenta. 1320.5 etiam si non sint filij vxoris, cui relinquitur. ibid.6
- Vtile.*
- Vtile per inutile non vitiatur, quando capitula sunt separata. 1015.13
- Vtilitas.*
- Vtilitatem Ecclesiæ interuenisse præsumitur, si adfit decretum iudicis, prænantiantis illam reperiri. 1402.9
- Vulgaris substitutio.*
- Vulgaris substitutio an possit comprehendere conditionem, si sine liberis decesserit, & an ex eo sit compendiosa. 1361.11,12
- Vulgaris substitutio directa potest induci ex coniecturis, desumptis à verbis testamenti. 1403.2 & seq.
- Vulgaris, & directa substitutio ex quibus coniecturis inducta censeatur. 1619.3 & seq.
- Vxor.*
- Vxor quæ opponit de impotentia viri, tenetur cum eo cohabitare per triennium, computandum à tempore præcepti iudicis. 1017.9
- Vxor non potest se à viro separare propria auctoritate. 1140.14
- Vxor relicta vsusfructuaria existentibus filiis, vsusfructus resoluitur in alimenta, etiam si non sint filij vxoris, cui relinquitur. 1320.5,6
- Vxor litigans cum marito, & à domo eius voluntariè se diuertens, non potest petere alimenta, & litis expensas. 1346.7,8
- Vxor possidet res mariti non nomine proprio, sed tanquam familiaris ipsius. 1462.2
- Vxor habet magnum interesse in dote, vt non distrahatur, imò vt reponatur in tuto, ad onera matrimonij sustinenda. 1685.5
- Vxori sunt assignanda alimenta constante matrimonio, pro quantitate dotis. 1014.2
- Vxori sunt obligata bona mariti pro alimentis. 1051.2 quod habet locum, etiam si vxor degat extra domum ex iusta causa. ibid.3,4
- Vxori non sunt soluenda alimenta ex causa dotis, soluto matrimonio, si aliunde possit se sustentare. 1206.3
- Vxori litiganti propter sœuitiam mariti, habita aliqua probatione eius, tenetur vir prestare alimenta. 1346.6
- Vxori præiudicare non potest maritus in dote promissa. 1165.6

F I N I S.